This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1837
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

RECEIVED IN EXCHANGE
FROM
Missouri Univ. Libr.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paul Lejay
juin 1913

Digitized by Google

CALLIMACHI HYMNI, EPIGRAMMATA ET FRAGMENTA,

cum notis integris

H. STEPHANI, B. VULCANII, ANNAE FABRI, TH. GRAEVII, R. BENTLEJI;

quibus accedunt

EZECHIELIS SPANHEMII

Commentarius,

& notae nunc primum editae

TIBERII HEMSTERHUSII & DAVIDIS RUHNKENII.

Textum ad MSS. fidem recenſuit, Latine vertit, atque notas ſuas adjecit

JO. AUGUSTUS ERNESTI.

TOMUS SECUNDUS.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud SAMUELEM ET JOANNEM LUCHTMANS,
Academiae Typographos, MDCCLXI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Missouri Univ. Lib.
ex.
6-19-1924

RICHARDI BENTLEII

ANIMADVERSIONES

IN

NONNULLA HYMNORUM

CALLIMACHI

LOCA.

Digitized by Google

Digitized by Google

RICHARDI BENTLEII
ANIMADVERSIONES
IN
HYMNUM
IN
JOVEM.

Vſ. 3. Πηλογόνων ἐλατῆρα] Ita habent omnes editiones, Πηλογόνων, tanquam a recto Πηλογόνοι. Sed apud Etymologici M. Auctorem Πηλαγόνων ſcriptum eſt, cum α in ſyllaba ſecunda, a recto Πηλαγὼν. Πηλαγόνες Πηλαγόνες, οἱ γίγαντες. Καλλίμαχος· Πηλαγόνων ἐλατῆρα. Et ea quidem vera lectio eſt, & Callimacho reſtituenda. Heſychius: Πηλαγόνες, γέροντες παλαιοὶ, γηγενεῖς. ubi fallor, aut pro γέροντες reponendum eſt γίγαντες. Suidas: Πηλαγονία, μοῖρα Μακεδονίας,. τὸ ἐθνικὸν Πηλαγὼν, καὶ ὄνομα γίγαντος. Stephanus Byz. Πηλαγονία, μοῖρα Μακεδονίας, οἱ οἰκήτορες Πηλαγόνες. Livio & Plinio *Pelagonia*; Straboni, Aeliano & Ptolemaeo Πελαγονία, per ε.

Vſ. 13. Οὐδέ τι μιν κεχρημένον Εἰλειθυίης
Ἔρπετον, οὐδὲ γυνὴ ἐπινίσσετο] Loco ἐπινίσσετο, quod vocabulum nuſquam alibi legiſſe memini, editiones Aldi & Frobenii habent, ἐπιμίσγετο; & agnoſcit etiam Graecus Scholiaſtes. Quare hoc ſuo jure huc revocari, & illud alterum loco cedere, oportet. Homerus Od. Ζ. vſ. 204.

Οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ
Ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.

ſic alii poëtae paſſim. Ipſe Callimachus H. in Dianam vſ. 20.

Οὔρεσιν οἰκήσω, πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν.

& H. in Delum vſ. 39.

Τόφρα μὲν οὔπω σοι χρυσέη ἐπιμίσγετο Λητώ.

Recte etiam fecerit, meo judicio, qui pro Οὐδέ τι μιν, legerit οὐδέ τι μὲν, vel οὐδὲ τι οἱ. Dativo enim jungitur ἐπιμίσγομαι; accuſativo nunquam, niſi interveniente praepoſitione.

Vſ. 66. Οὔ σε θεῶν ἑσσῆνα πάλοι θέσαν, ἔργα δὲ χειρῶν,
Σή τε Βίη, τό τε Κάρτος.

Recte a viris doctis obſervatum eſt, Βίην & Κάρτος eſſe nomina duorum Jovis ſatellitum. Unde nihil manifeſtius eſt (quamquam & per ſe ſit ſatis manifeſtum) quam quod haec ſit vera lectio, Ἥ τε Βίη, τό τε Κάρτος. Noſter, H. in Apollinem vſ. 33.

Χρύσεα τὠπόλλωνι τό τ' ἔνδυτον, ἥ τ' ἐπιπορπὶς,
Ἥ τε λύρη, τό τ' ἄεμμα.

Vſ. 80. Ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
Θειότερον· τῷ καί σφι τεὴν ἐκρίναο λῆξιν] Lege σφε, non σφι, non *illis decreviſti*, verum *illos delegiſti*.

Vſ. 87. Ἑσπέριος κεῖνός γε τελεῖ, τά κεν ἦοι νοήσῃ] Nullus dubito, quin Callimachus ſcripſerit ἦοι νώσῃ; ut ex conjectura emendavit Tan. Faber. Nam eodem vocabulo & aliis in locis uſus eſt, teſte Suida: Νωσάμενος, γνούς, παρὰ Καλλιμάχῳ. Heſychius: Ἐνώσατο, διενοήθη. Idem: Νωσάμενος, κατανοήσας. Νώσασθαι, αἰσθέσθαι, ἐνθυμηθῆναι, νοῆσαι. Etym. M. Νώσατο δ' Ὀρφεὺς, ἀντὶ τοῦ ἐπέγνω, ἀπὸ τοῦ νοήσατο, κατὰ κρᾶσιν τοῦ ο καὶ η εἰς ω, ὡς ὀγδοήκοντα, ὀγδώκοντα. Neque vero νώσασθαι duntaxat voce media uſurpatum, verum etiam νῶσαι. Idem Suidas: Νῶσαι, εἰς νοῦν λαβεῖν. Herodotus Clio p. 27. ὁ δὲ συννώσας τὰ λεγόμενα. Ibid. p. 36. μεταγνόντα δὲ καὶ συννώσαντα, ὅτι &c. Idem Thalia p. 163. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων συνεγνώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. Ad hanc formam βῶσαι pro βοῆσαι, pro βοηθεῖν, βωθεῖν reperies apud Heſychium & alios. Qui vulgatam lectionem defendere malunt; aut συνίζησιν faciunt in verbo νοήσῃ, aut diphthongum in ἦοι corripiunt. At enimvero quorſum eſt opus iſta συνιζήσεως, cum in uſu communi fuerit τὸ νώσῃ? An etiam & ὀγδοήκοντα per ſynizeſin in Hexametro pati poſſint; an & δυώδεκα pro dactylo; etiamſi ὀγδώκοντα & δώδεκα haud minus legitima vocabula praeſto ſint ad manum? Jam vero qui οι vel αι diphthongos corripi poſſe omnino volunt ſequente conſonante; ſi hoc nobis perſuadere poterint, per me quidem & lunam de coelo ſe deducturos promittant. Cum autem in hoc grege ſint ſumma doctrina & autoritate viri Iſaacus Caſaubonus & Cl. Salmaſius, hic ad Aram Doſiadae p. 242., ille in Lectionibus Theocriteis cap. XVIII. operae pretium fuerit, loca omnia, quae proferunt, coram huc adducere & examinare; nam quantum ego augurari queo, aut fidei incertae erunt & perditae, aut manifeſti mendi convincentur.

Digitized by Google

centur. Principio; αι breve eſſe contendunt in hoc Trochaico Doſiadae.

I. Παμάτων φείδονται Πανὸς ὁ στρόβιλος λιγνύ.

Atqui, ipſo indicante Salmaſio, in MSto Codice eſt φείδοντο, quae veriſſima lectio eſt.

II. Theocritus Idyll. 17.

Ἀθάνατοι δὲ καλεῦνται, θεοὶ νέποδες γεγαῶτες.

Verum ibi legendum, ἑοὶ νέποδες, *ſui nepotes*, nempe Herculis; ut pridem emendavit D. Heinſius.

III. Homer. Il. I. vſ. 414.

Εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἵκωμαι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν

Ita quidem editiones, quae nunc extant: ſed vix dubito, quin Homerus ſcripſerit, ἵκωμαι ἐμήν. ut alibi dixit Od. Z,

Οἶκον ἐϋκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν.

IV. Hom. Il. I. vſ. 395.

Πολλαὶ δ' Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίην τε.

At vero hic expungendum eſſe τὸ δ', coecus eſt qui non videt.

V. Hom. Od. E. vſ. 13.

Πρὸς δόμον ὑψηλὸν, ὅθεν ὑδρεύονται πολῖται.

Verum & hic emendandum, ὑδρεύοντο. ut Od. Φ.

Τυκτὴν καλλίροον, ὅθεν ὑδρεύοντο πολῖται.

vel leg. ὑδρεύουσι. ut Od. K.

Κρήνῃ δὲ ξύμβληντο πρὸ ἄστεος ὑδρευούσῃ.

VI. Empedocles:

Τῇ δὲ διαλλάσσονται διαμπερὲς, οὐδ' ἅμα λήγει.

Qui verſus non ſimplici, ſed gemino mendo laborat: legendum enim,

Τῇ δὲ διαλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει.

Extat apud Simplicium in Ariſtotelis Phyſica.

VII. Aratus Φαινομ. vſ. 573.

Ἥμισυ μὲν κεν ἴδηαι μετήορον, ἥμισυ δ' ἤδη.

ubi reponendum ἴδοιο. Poteris etiam legere ἴδηαι ἀπήορον. Heſychius: Ἀπήορα, μετέωρα, ὑψηλά. ut alibi, Μετήορα, μετέωρα, ſed magis arridet τὸ ἴδοιο μετ. & profecto certiſſima lectio eſt,

VIII. Εὐφορίων·

Ὡς πυρὶ καρφόμενον ψαφαρῇ ἐνδάλλεται τέφρῃ.

Hic quoque ſubſtituendum, ἰνδάλλετο. Totum locum hic ſubjiciam; quia mendoſe habetur apud Arati Scholiaſtem ad Phaen. v. 519.

Ἢ μὲν πάνθ' ὅσα τοῦ φυῆς εὔδηλος αἶα,
Ἢ φύλλον γ' ἢ ποίη, ἢ ὅττι ἐχρίμψατο λύθρον,
Ὡς πυρὶ καρφόμενα ψαφαρῇ ἰνδάλλετο τέφρῃ.

IX. Antipater, Epigrammate in Nioben, Anthol. lib. 4. c. 9.

Οὐδ' ἐφ' ἑνὶ τλάμων λείπεται γηροκόμος.

Scribe λείπετο· quod ex ſequentibus patet, παῖδες ἄγοντο τάφους. Λείπετο itaque ut ἄγοντο.

X. Orpheus ſuffimine Curetum;

Ἡνίκ' ἂν ὁρμαίνονται χολούμενοι ἀνθρώποισιν.

Digitized by Google

Lege ὁρμαίνῃς· nam ſententia flagitat, ut perſona ſecunda ponatur. Viſe modo locum. Quid? quod ὁρμαίνομαι recte dici non poteſt, cum ὁρμαίνειν ſit verbum Neutrum.

XI. Idem, Μοιρῶν ſuffimine:

Ἀλλά μοι νυχέριοι, μαλακόφρονες, ἠπιοθύμοι.

Ego vero ſic corrigo,

Ἀλλά μοι εὐχλαῖαι &c.

αι & ι in Codd. MSS. ſaepiſſime inter ſe permutantur. Idem ſuffimine Gratiarum:

Εὐχλαῖαι, κυκλάδες, καλυκώπιδες, ἱμερόεσσαι.

Poteris etiam legere, Ἀλλά νυ νυχέριαι· ſed illud magis probo, ut ſententiae autoris magis accommodatum.

XII. Idem Eumenidum ſuffimine:

Ἠέριαι, ἀφανεῖς, ὠκυδρόμοι θ' ὥστε νόημα. dele θ'.

XIII. Idem Argonaut. vſ. 723.

αὐτὰρ οἱ τοῖς γε
Τύμβον χευάμενοι πολλὴν θαλίην ἐπένησαν.

Ita ſcribimus, inquit Caſaubonus, *vulgatis in libris depravatiſſimum locum.* Sane hic, ut & alii complures in ſcriptore iſto, mire depravatus eſt in libris excuſis:

αὐτὰρ ὁ τοῖς γε
Τύμβους χευάμενοι πολλὴν ἐπένησαν θαλλῶν.

Loquitur Orpheus de Idmonis & Tiphyos ſepulchris. Lego,

αὐτὰρ ἑταῖροι
Τύμβους χεύαντες πολλὴν ἐπενήνεον ὕλην.

Sic Homerus in funere Patrocli,

αἶψα δ' οἱ μυρικίνα νήεον ὕλην.

& alibi,

Νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον.

XIV. Homerus Il. Θ. vſ. 225.

Ἠδ' ἐπ' Ἀχιλλῆος, τοί ῥ' ἔσχατοι νῆας ἐΐσας
Εἴρυσαν.

Verum ibi legendum ἔσχατα, ut plane habetur Il. Λ. vſ. 8. ἔσχατα, adverb. *poſtremo*, ut ὕστατα &c.

XV. Callimachus:

——— τίνος ἤριον ἵσταται τοῦτο;

Extat hoc fragmentum apud Etymologici Scriptorem v. Ἤριον. Si Hexametri portio eſt, lege ἵσταιο. ſed quis hoc certo ſciverit? Nam ſcripſit Callimachus ποιημάτια εἰς πᾶν μέτρον, teſtante Suida.

XVI. Apollonius Argon. I. vſ. 942.

Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ναιετάουσι.

Locum integrum referre oportet, ut emendationis via & ratio perſpecta habeatur.

Ἄρκτων μιν καλέουσιν ὄρος περιναιετάοντες,
Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ναιετάουσι
Γηγενέες, μέγα θαῦμα περικτιόνεσσιν ἰδέσθαι.

Jam

Jam quis in animum inducere poſſit, ſic ſcriptum eſſe ab Apollonio? usque adeone jejunus & aridus, & a verborum copia imparatus fuit, ut bis continuo eadem ingeſſerit, περιναιετάοντες, ναιετάουσι? Ego vero id nunquam credam: & ſic reſtituendum eſſe hunc verſum pro comperto habeo:

Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ἀμφινέμοντο.

Ut non longe infra: Ἰσθμὸν δ' αὖ πεδίον τε Δολίονες ἀμφινέμοντο. Illud ναιετάουσι ex verſu praecedente natum eſt, & errantibus librarii ocuiis debetur; quo de genere infinita extant exempla.

XVII. Oppianus, Halieut. 1. vſ. 99.

Τρηχούρων τ' ἀγέλαι, βούγλωσσοί τε καὶ πλατύουροι.

Ita ſane exemplaria excuſa; & 3. Codd. MSS. quibus uſus eſt Rittershuſius. Ipſe in textu poſuit,

——— βούγλωσσοι καὶ πλατύουροι.

& in verſione, *Bugloſſi*, *&* *Platyuri*. Quaſi Platyurus eſſet nomen piſcis. Verum lege βούγλωσσοί τε πλατύουροι. i. e. *&* *ſoleæ lata cauda*. Dorion libro de Piſcibus apud Athenaeum; τῶν δὲ πλατέων, βούγλωττον, ψῆτταν &c.

Poſtremo. Idem Cyneget. II. vſ. 63.

——— δοιαὶ πανυπείροχοι νῆες
Στρέπτωσαι θαμινοῖσιν ἐναντίον ὁπλίτῃσι.

Ita quidem editiones veteres, quas inſpexerat Caſaubonus: ſed Rittershuſius in ſuis Codd. invenit πανυπείροχα; & ita plane legendum; quod adverbium eſt, ut ἔξοχα, & caetera ejusmodi. Et ſic tandem examinavimus omnia loca, quorum autoritate freti Caſaubonus & Salmaſius οι vel αι corripiunt, ſequente conſonante. Tu, lector, rem cognoſces; & judicium feres.

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN APOLLINEM.

Vſ. 14. Εἰ τελέειν μέλλουσι γάμον, πολιούς τε κερεῖσθαι,
Ἑστήξειν δὲ τὸ τεῖχος ἐπ' ἀρχαίοισι θεμέθλοις] Lege, τελέσσειν, ut tempore congruat cum κερεῖσθαι & ἑστήξειν. Deinde τὸ τεῖχος caſu recto: εἰ τὸ τεῖχος (μέλλει) ἑστήξειν. Non enim iis accedo, qui ἑστήξειν interpretantur, *ſtatuere*; novo exemplo & ſine autoritate veterum. Et profecto ſi ἑστήξειν eſt *ſtatuere*; inepte factum a Callimacho, quod *antiqua* fundamenta dixerit, potius quam nova. Magis enim optandum fuerit, ut urbs incrementum caperet, & novo & latiore muro circumdaretur. Quid? quod ominari cuipiam, eum moenia poſiturum eſſe ſuper *antiqua* fundamenta, perinde eſt ac augurari, vetera prius ab hoſtibus ſubverſum iri: quod maxime abominandum. Hic locus depravatus eſt in Παρεκβολαῖς ἐκ τοῦ Ἡρωδιανοῦ, quas edidit Aldus Manutius p. 209. Ἑστήκω, οὗ ὁ μέλλων ἑστήξω, ἐξ οὗ τὸ παρὰ Καλλιμάχῳ· Ἑστήξειν τὸ πλῆθος ᾧ παρ' ἀρχαίοις θεμέλοις. Et ibidem p. 197. Πόθεν τὸ εἱστήκειν; παρὰ τὸ ἑστήκω, ἑστήξω. ἐξ οὗ τὸ, Ἑστήξειν τὸ τεῖχος ἐπ' ἀρχαίοισι θεμέλοις. Ex quibus illud etiam conſtat, ἑστήξειν apud Callimachum, ſi veteres magiſtros audiemus, ſimili ratione interpretandum eſſe, ac εἱστήκειν apud Homerum: i. e. *ſtare*, non *ſtatuere*.

Vſ. 53. οὐδ' ἀγάλακτοι Ὄϊες οὐδ' ἄκυθοι] Lege Οἴιες. Ne Tribrachys ſit in Heroico verſu, loco Dactyli. Ὄϊς pro οἶς, ut γραῦις pro γραῦς. Etymol. M. v. Γράδιον. Ἔστι γραῦς γραῦϊδος παρὰ Καλλιμάχῳ. Theocritus Idyll. I.

Αἴκα ταὶ Μῶσαι τὰν οἴιδα δῶρον ἄγωντι).

Vſ. 67. Φοῖβος καὶ βαθύγειον ἐμὴν πόλιν ἔφρασε Βάττῳ,
Καὶ Λιβύην ἐσιόντι κόραξ ἡγήσατο λαῷ,
Δεξιὸς οἰκιστῆρ· καὶ ἄμοσε τείχεα δώσειν.

Syllaba καὶ in poſtremo verſu non recte producitur, ubi nullus eſt locus Caeſurae. Quamobrem aut legendum, καί τ' ὤμοσε, aut καὶ ἐπώμοσε; ſaltem ut pes iſte bene fulciatur. Sed fortaſſis

ulcus

ulcus eſt altius latens. Quamquam enim non ſum neſcius, corvum illum τροπικῶς dici poſſe οἰκιστῆρα, tamen eo ipſum Battum novae coloniae deductorem οἰκιστῆρα indigitari veriſimile eſt, ut in Oraculo, (quod apud Scholiaſtem hunc extat & alibi,)

Βάττ' ἐπὶ φωνὴν ἦλθες, ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.

Et apud Pindarum Pyth. IV.

Χρῆσεν οἰκιστῆρα Βάττον καρποφόρου Λιβύης.

Vide itaque, ne ſic melius legendum ſit:

Δεξιὸς οἰκιστῆρι· καὶ ὤμοσε τείχεα δώσειν.

Dexter ales, fauſtus, laeta portendens; quippe a dextra parte volitabat, quod erat bene ominatum.

Vſ. 104. Τὸ δ' ἐξ ἔτι κεῖθεν ἀείδη] Interpretes: *Atque hoc ex illo canit populus.* Sed ſi hoc voluit Callimachus, dixiſſet ἀείδει, ut ſupra ἐπηύτησε. Omnino ſcribendum eſt ἀείδῃ, cum ι infra ſcripto. Nam ſecunda perſona eſt ab ἀείδομαι, *cantaris*, *celebraris.* ut alibi, κλήζῃ, *vocaris.* Hymn. in Delum vſ. 275.

Τῷ καὶ νήσων ἁγιωτάτη ἐξ ἔτι κείνου
Κλήζῃ, Ἀπόλλωνος κουροτρόφος.

Digitized by Google

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN DIANAM.

Vſ. 55. & ſeq. Totus hic locus ita conſtituendus eſt:

Αἱ νύμφαι δ' ἐδδείσαν ὅπως ἴδον αἰνὰ πέλωρα
Πρηόσιν Ὀσσαίοισιν ἐοικότα, πᾶσι δ' ὑπ' ὀφρὺν
Φάεα μουνόγληνα σάκει ἴσα τετραβοείῳ
Δεινὸν ὑπογλαύσσοντα· καὶ ὁππότε δοῦπον ἄκουσαν
Ἄκμονος ἠχήσαντος ἐπὶ μέγα, πουλύ τ' ἄημα
Φυσάων, αὐτῶν τε βαρὺν στόνον. αὖε γὰρ Αἴτνη,
Αὖε δὲ Τρινακρίη Σικανῶν ἕδος, αὖε δὲ γείτων
Ἰταλίη, μεγάλην δὲ βοὴν ἐπὶ Κύρνος ἀΰτει,
Εὖθ' οἵ γε ῥαιστῆρας ἀειράμενοι ὑπὲρ ὤμων,
Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν ἠὲ σίδηρον
Ἀμβολάδις τετύποντες, ἐπὶ μέγα μοχθήσειαν.

Ubi ἐπὶ μέγα ἠχήσαντος, & ἐπὶ μέγα μοχθήσειαν, eſt *valde & magnopere*. Suidas: Ἐπὶ μέγα, ἐπίρρημα ἀντὶ τοῦ μεγάλως· Οἱ ἐπὶ μέγα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀσίας ἐπῆρχον. καὶ ἐπὶ μέγα τρυφῆς προελθόντες οἱ Συβαρῖται. καὶ πλούτου ἐπὶ μέγα ἥκοντες ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐδόκουν ἀξιόζηλοι εἶναι. Ne ipſe quidem Pyrrho de hac emendatione dubitare potuiſſet.

Vſ. 125. Κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκεται, ἔργα δὲ πάχνη.] Reſtitue ex priſcis editionibus ἐπιβόσκεται. Neſciebant ſcilicet, poſteriorem ſyllabam in λοιμὸς produci poſſe per caeſuram; ut in Cererem vſ. 22.

Ἀνίκα Τριπτόλεμος ἀγαθὰς ἐδιδάσκετο τέχνας.

Ἐπιβόσκεσθαι, *comedere, conſumere*; apud Homerum & alios paſſim. Καταβόσκεσθαι autem eſt βόσκεσθαι κατά τινα τόπον, *paſci per ſylvas, per valles*. Homerus:

Πόρτιος ἠὲ βοὸς ξύλοχον καταβοσκομενάων.

Vſ. 177. Ἢ γάρ κεν γυιαί τε καὶ αὐχένα κεκμηνυῖαι.

Ita veteres editiones, non, ut hodie, κεκμηκυῖαι. Hom. Λ. Iliad. vſ. 801.

Ῥεῖα δὲ κ' ἀκμῆτες κεκμηότας ἄνδρας ἀϋτῇ.

& in Ψ. Κλίνθη κεκμηὼς, & alia multa in hanc formam; Πεπτηὼς γὰρ ἔκειτο, κεκορηότε ποίης, κεκοτηότι θυμῷ, κεχαρηότα νίκῃ. Quamobrem reducenda eſt antiqua lectio, κεκμηνυῖαι.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN DELUM.

Vſ. 23. ΣΚαοῖ δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων] Verte; *Colit autem & tutatur eam pro naulo*, ſive *mercede*. Venus jam mari nata & ἀναδυομένη, cum ad Cyprum primum appuliſſet, & eam tellurem veluti navim conſcendiſſet, hanc ei gratiam quaſi naulum rependit; ut in tutelam ſuam veniret. Heſych. Ἐπίβαθρον. μισθὸς τοῦ βάσεως τῆς εἰς τὴν ναῦν, τουτέστι ναῦλον. Habes apud Homerum & Apollonium Rhodium; imo & ipſum Callimachum in Fragmento; νηὸς Ἀχεροντιάς ἐπίβαθρον.

Vſ. 158. Αἱ δ' ὑφ' ὁμοκλῇς Παοσυδίη φοβέοντο κατὰ ῥόον, ἥντινα τέτμοι. Male hic rem geſſerunt Interpretes: ego ſic verterim: *Illae vero, ad quamcunque accederet* Latona, *ſimul omnes fugiebant per fluctum, ob comminationem* Iridis. Quis neſcit φοβεῖσθαι eſſe, *fugam capere prae metu*; paſſim apud Homerum & alios. Heſych. Πεφοβημένοι, εἰς φυγὴν τετραμμένοι.

vſ. 181. Ἀλλ' ἤδη περὶ νηὸν ἀπαυγάζοιντο φάλαγγες.] Sine dubio legendum φάλαγγας: nam verſu ſequenti legitur, ζωστῆρας & ἀσπίδας, caſu accuſativo. Αὐγάζομαι & ἀπαυγάζομαι, *video, cerno*. ſic vſ. 125. hujus Hym. Ἀπαύγασαι, οἷος ἔφεδρος Οὔρεος ἐξ ὑπάτου σκοπιὴν ἔχει.

Vſ. 194. Ἀλλὰ παλιρροίη περινήχεται, ἀνθέρικος ὥς·
Ἔνθα νότος, ἔνθ' εὖρος, ὅπῃ φορέησι θάλασσα·] Pone comma poſt ὡς, non plenae ſententiae notam: & verte ſequentia in hunc modum:

Quo auſter, quo aquilo, quo ferat mare.

Vſ. 200. Ἐπεὶ περὶ καίεο πυρί] Ineptiſſima lectio; & contra metri rationem; cujus ſervantiſſimus eſt Callimachus. Corrigo,

——— ἐπεὶ περὶ καίεο κῆρι·

Quia corde flagrabas, prae amore ſc. & miſericordia. Heſych. Περὶ κῆρι, κατὰ ψυχήν. Homerus: Τὸν περὶ κῆρι φίλησε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ. Idem alibi: περὶ κῆρι τίεσκεν, περὶ κῆρι θεὸν ὣς τιμήσουσιν, αἰδέομαι περὶ κῆρι; & e contrario, ἀπήχθετο περὶ κῆρι, περὶ κῆρι Ποσειδάων ἐχολώθη, νεμεσσῶμαι περὶ κῆρι.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN LAVACRUM PALLADIS.

Vſ. 18. Οὐδ᾽ ὅκα τὰν Ἴδαν Φρὺξ ἐδίκαζεν ἔριν] Quid eſt Ἴδαν ἔριν? Ab Ida monte gentile eſt Ἰδαῖος, non Ἴδος. Lege τὰν Ἴδᾳ. i. e. τὰν ἐν τῇ Ἴδῃ. Dativus ſine praepoſitione *in loco* rem aliquam geſtam eſſe ſignificat. Sophocles Trachiniis:

Ὡς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαί ποτε
Δωδῶνι δισσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη.

Et alibi:

Δωδῶνι ναίων Ζεὺς ὁμέστιος βροτῶν.

Sic μάχη μετὰ τὴν Μαραθῶνι; & alia id genus infinita.

Vſ. 67. Ὅτ᾽ οὐχ ἁγεῖτο Χαρικλώ.] Veteres editiones habent Ὅθ᾽ οὐχ. quod rectius. ὅθ᾽ eſt ὅθι, *ubi*, ὅτ᾽ eſt ὅτε, *quando*. H. in Delum. vſ. 241. μηδ᾽ ὅθι δειλαὶ Δυσοχέες μογίουσιν ἀλιτρίδες, ἀλλ᾽ ὅθι φῶκαι.

Vſ. 74. Πολλὰ δ᾽ ἀσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος.] Recte hic vidit perſpicaci vir ingenio Tanaquillus Faber, τῆνο vitioſum eſſe. Quid enim? An non & alii montes ſub aeſtu meridiano ſileſcebant? Proïnde repoſuit ille τουτάκις, *tunc*, meridie ſcilicet: appoſite quidem ad ſententiam; ſed literae nimium quantum abeunt a veſtigiis receptae lectionis. Quid ergo, quod & ſenſum & vocabulum integrum praeſtet? Lege,

Πολλὰ δ᾽ ἀσυχία τηνικάδ᾽ εἶχεν ὄρος.

vel τανικάδ᾽. Τηνικάδε & τηνικαῦτα, *tunc*. Heſych. Τηνικάδε, τότε δή. Imo τότε ſine δή. Niſi pro τηνικάδε ſcripſerit τηνίκα δή. Nam δε paragogicum eſt; Ἔνθα, ἐνθάδε, τοῖος, τοιόσδε, τῆμος, τημόσδε, τηνίκα, τηνικάδε, Etymol. M.

Vſ. 130. Φωτασὶ μεγάλα τίμιος Ἀγεσίλᾳ.] Præter Etymol. M. ubi hic ipſe locus laudatur; meminit & Heſychius: Ἀγεσίλαος, ὁ Πλούτων. Et alibi; Ἀγησάνδρος, ὁ Ἀΐδης. Lactantius de falſa Relig. l. 1. c. XI. *Ergo illud in vero eſt, quod regnum Orbis ita partiti ſortitique ſunt, ut Orientis imperium Jovi cederet; Plutoni, cui nomen Ageſilao, pars occidentalis obtingeret.* Athenaeus lib. III. p. 99. Οἶδα δ᾽ ὅτι καὶ Σιμωνίδης που ὁ ποιητὴς Ἀρίσταρχον εἶπε

τὸν Δία, ϗ Αἰσχύλ☉ τὸν Ἅδην Ἀγησίλαον. Nicander apud eundem lib. 15. χθόνιον γέρ☉ Ἀγεσιλάῳ. Vetus Epigramma apud Gruterum p. MCXXX.

ΜΗ ΜΟΥ ΕΝΥΒΡΙΣΗΣ ΑΓΝΟΝ ΤΑΦΟΝ Ω ΠΑΡΟΔΙΤΑ
ΜΗ ΣΟΙ ΜΗΝΙΣΗ ΠΙΚΡΟΝ ΕΠΑΓΕΣΙΜΗ
ΠΕΡΣΕΦΟΝΑ ΤΕ ΚΟΡΑ ΔΑΜΑΤΕΡΟΣ ΑΜΑ ΠΑΡΕΡΠΩΝ
ΕΙΠΩΝ ΑΡΑΤΕΙΩ ΓΑΙΑΝ ΕΧΟΙΣ ΕΛΑΦΡΑΝ.

Lege:

Μή μευ ἐνυβρίσῃς ἁγνὸν τάφον, ὦ παροδῖτα,
Μή σοι μηνίῃ πικρὸν ἐπ' Ἀγεσίλᾳ
Περσεφόνα τε κόρα Δαμάτερ☉· ἀλλὰ παρέρπων
Εἶπον Ἀρατείῳ, γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν.

At Scaliger, in Indice Inſcriptionum, commentitiam illam *Epageſimam* mirifica quadam ἀποθεώσει inter Deas collocavit.

Vſ. 104. ἐπεὶ μοιρᾶν ὧδ' ἐπένευσε λίνα,
Ἀνίκα τὸ πρᾶτόν νιν ἐγείναο] Non placet τὸ ἐπένευσε. Nimirum imitatus eſt Homerum Iliad. Ω.

τῷ δ' ὥς ποθι μοῖρα κραταιὴ
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκον αὐτή.

& Iliad. Υ.

ἅσσα οἱ αἶσα
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Lege igitur apud noſtrum, ἐπεὶ μοιρᾶν ὧδ' ἐπένησε λίνα. Et tamen nove dictum eſt, pro μοῖραι ἐπένησαν λίνοις. Sed haec Callimacho ſolennia ſunt.

Vſ. 135. Κορυφᾶς Διὸς ὧ κ' ἐπινεύσῃ,
Ἔμπεδον, ὡσαύτως ὧ κεν οἱ ἁ θυγάτηρ.] Lego, ὡσαύτως ὧ κε ϗ ἁ θυγάτηρ. Quod aut fallor, aut elegantius paullo eſt lectione vulgata.

Vſ. 141. Χαῖρε ϗ ἐξελάοισα, ϗ ἐς πάλιν αὖτις ἐλάσαις
Ἵππως, ϗ Δαναῶν κλᾶροι ἅπαντα σάω.] Omnes editiones veteres habent ἐς πάλιν, non ἐς πόλιν. Quod poſterius a mala manu eſt; illud genuinum. ϗ εἰσελάσαις πάλιν αὖτις. τῷ ἐξελάοισα oppoſitum eſt τὸ εἰσελάσαις. Lege etiam ἵπποις. Nam ſi accuſativus hic locum haberet, ſcriptum fuiſſet ἵππως. Poſtremo, τὸ πάλιν αὖτις vocabulum, omnibus poëtis familiariſſimum eſt. Homerus Iliad. Ε.

Τούτω δ' οὐ πάλιν αὖτις ἀποίσετον ὠκέες ἵπποι.

& alibi paſſim.

Digitized by Google

ANIMADVERSIONES IN HYMNUM IN CEREREM.

Vſ. 15. Τρὶς δ' ἐπὶ Καλλιχόρῳ χαμάδις ἐκαθίσαο φρητί.] Omnes editiones vetuſtae ſic habent:

Τρὶς δ' ἐπὶ Καλλιχόροιο χαμάδις καθίσαο φρητί.

Primus mutavit Friſchlinus. Lego:

Τρὶς δ' ἐπὶ Καλλιχόροιο χαμαὶ ἐκαθίσαο φρητί.

χαμάδις non eſt *humi*, ſed *ad humum*, & ſignificat motum ad locum. Φρέαρ Καλλιχόρυ, ut ἄςυ Κυρήνης, H. in Apollinem.

Vſ. 20. Κάλλιον ὡς καλάμαν τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρᾶτα Ἀςαχύων ἀπέκοψε.] Legendum eſt πρώτα: non *primos manipulos*, ſed *prima Ceres*.

Vſ. 48. Τέκνον πολύθεςε τοκεῦσι.] Scholiaſtes; πολύθεςε, πολυπόθητε. Et ſimiliter Heſychius: Πολύθεςος, πολυαγάπητος, πολύευκτος. Photii Lex: ineditum: Πολύθεςον, πολύευκτον, ὑπὸ πολλῶν λιτανευόμενον. Lege πολυθεςον. Henr. Stephanus & faeminarum doctiſſima Anna Fabri fatentur ignorare, unde fluat hoc vocabulum. Fluit a verbo Θέσσομαι, quod notat *orare*, *deſiderare*, *petere*. A θέσσομαι πολύθεςος, ſimili plane ratione, atque a λίσσομαι πολύλιςος, τρίλλιςος. Heſych. Θεσσόμενος, δεόμενος, ἱκετεύων. Θέσσαι, αἰτεῖν, καθῆσαι, ἱκετεύειν. Θέσσαντο, ἐζήτησαν, ἐκάθισαν, ἱκέτευσαν, ἐνεδύσαντο. Unde vero illud poſtremum ἐνεδύσαντο? Neque enim ea ſignificatio eſt τῦ θέσσαντο, ſed τῦ ἕσσαντο. Homerus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἕσσαντο περὶ χροῒ νώροπα χαλκόν.

Ipſe Heſych. Ἑσσάμενος, ἐνδυσάμενος. Ἕσσαι, περιβαλέσαι. Ἕσσο, ἐνέδυσο, leg. ἐνδύσω. Crediderim ſic olim ſcriptum fuiſſe in quibusdam Homeri exemplaribus;

Αὐτὰρ ἐπειθ' ἕσσαντο &c.

Ea verba, quia tunc temporis nulla erant accentuum ſigna, nec inter-

Digitized by Google

intervalli quidquam inter ſingula verba, ſic legiſſe videtur Heſychius, ſive alius quis, a quo iſte mutuatus eſt:

Αὐτὰρ ἐπεὶ θέσσαιτο.

Talia apud priſcos Grammaticos non raro uſu veniſſe certum eſt. Idem Heſychius alio loco: Θεάσατο, ἐνεδύσατο. Ex ipſa literarum ſerie conſtat, legendum eſſe θέσατο. Id vero depravatum eſt ſimiliter, pro Ἕσατο. Quid porro illud θέσσεσθαι, καθῆσθαι: & θέσσαιτο, ἐκάθισαν? Quid, niſi merae oſcitationes Grammaticorum? Vera ſcriptura erat Ἕσσεσθαι, & Ἕσσαιτο. Ipſe Heſych. Ἕσσας, καθίσας. Ἕσσεν, ἐκάθισεν. Ἐφέσσασθαι, ἐπικαθῆσθαι. Ἐφέσσεσθαι, ἐφίζεσθαι, καθίζεσθαι. Ut illuc redeam, unde diverteram; Θέσσομαι, unde manat compoſitum πολύθεστος, occurrit etiam apud Apollonium Argon. l. 1. vſ. 824. Οἱ δ' ἄρα θεσσάμενοι παίδων γόνον, ὅσσον ἔλειπτο. ubi Scholiaſtes longe eruditiſſimus, θεσσάμενοι, interpretatur, ἐξ αἰτήσεως ἀναλαβόντες, αἰτήσαντες. Θέσσασθαι γὰρ τὸ αἰτῆσαι, καὶ ἱκετεῦσαι· καὶ Ἡσίοδος·

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίου κυδαλίμοιο.

καὶ Ἀρχίλοχος·

Πολλὰ δ' εὐπλοκάμου πολιῆς ἁλὸς ἐν πελάγεσσι
Θεσσάμενοι γλυκερὸν νόστον.

In loco illo Heſiodi pro Κλεαδαίου, legendum videtur Κλεοδαίου, Suidas: Κλεόδαιος, ὄνομα κύριον· vel forte Κλεολάου· neſcio enim an de Cleolai Herculis filii progenie loquatur; de quibus conſule Apollodorum lib. 2. cap. 8.

Vſ. 135. —— καὶ τάνδε σάω πόλιν, ἔν θ' ὁμονοίᾳ,
Ἔν τ' εὐημερίᾳ, φέρε δ' ἀγρόθι νόστιμα πάντα.] Reſtituenda eſt vetus lectio, quam Etymologus nobis ſervavit. Εὐηπελία, ἡ εὐετηρία καὶ εὐθυνία (leg. εὐθηνία) καὶ τὸ εὖ εἶναι, ὥς φησι Καλλίμαχος· Ἔν τ' εὐαπελία. φέρε δ' ἀγρόθι νόστιμα πάντα. Sed vera ſcriptura eſt εὐηπελία. Εὐπελία ab εὖ & πέλω (ut εὐεστὼ, ab εὖ & εἰμί) & epentheſi τοῦ η, εὐηπελία: ut εὐγενὴς, εὐηγενής. Heſychius: Εὐηπελιεῖς, πρᾶοι, εὐήνιοι. Εὐηπελία, εὐθηνία, εὐεξία. Oraculum Onomacrito datum, apud Euſeb. Praeparat. Euang. lib. 5. c. 23.

Ἔν τε τοῖσιν εὐπελίεσσιν, ἠδ' Ἀχαιοῖσι χρεῖος
Θήσεται, τόδ' ἐκτεκμαρθὲν οὐδὲ μικρὸν ἔσεται.

Quod nollem a Luca Holſtenio in Notis ad Porphyrium mutatum in εὐμειλίεσσιν. Unum addam: Cum in hoc hymno Dialecto Dorica utatur Callimachus, ſcribendum foret εὐαμερίᾳ. Sed τὸ η in εὐηπελίᾳ ἐπενθετικὸν non mutant Dorienſes. Theocrit. Il. 27.

Ἐξ εὐηγυιᾶν. ἀλλ' οὐ σέθεν εἰμὶ χερείων.

Sine

Digitized by Google

Sine dubio igitur legendum, εὐηπελία. Hujus contrarium ὀλιγηπελία, & ὀλιγηπελής. Vide Heſych. & Etymolog. Hoc vocabulum reſtituendum eſt Epigram. Crinagorae nondum edito.

Εἰ καὶ τὸ σῆμα λυγδίνης ἀπὸ πλακὸς
Καὶ ξεστὸν ὀρθῇ λαοτέκτονος στάθμῃ
Οὐκ ἀνδρὸς ἐσθλοῦ· μὴ λίθῳ τεκμαίρεο,
Ὦ λῷστε, τὸν θανόντα. κωφὸν ἡ λίθος,
Τῇ καὶ ζοφώδης ἀμφιέννυται νέκυς.
Κεῖται δὲ τῇδε τὠλιγηπελὶς ῥάκος
Εὐνικίδαο, σήπεται δ' ὑπὸ σποδῷ.

Codex Mtus habet, τὠλιγηπερός.

E Z E-

Digitized by Google

EZECHIELIS SPANHEMII

IN

CALLIMACHI

HYMNOS

OBSERVATIONES.

Digitized by Google

Digitized by Google

EZECH. SPANHEMII PRAEFATIO.

LECTORI.

Quo conſilio, quave occaſione, hoc quidquid eſt in nobiliſſimum Poëtam operae ſit a me ſuſceptum, haud abs re hic in limine mihi enarrandum arbitror. Ita enim eorum, qui de commentationibus id genus haud male opinantur, judiciis pondus aliquod ipſa rei, de qua agitur, contemplatione, accedet: aut vero adverſus qualeſcunque, in quas aliunde poſſet forte incurrere, reprehenſiones, meus hic labor quodammodo praemunietur. Id nempe iis, qui vel litteras mediocriter adtigerunt, haud ignotum, in omni ſacrorum, apud veteres quasque gentes, ne Indis quidem exceptis, cultu, haud minimam vel ignobilem utique partem in Hymnis, quibus Dei laudes, beneficia, vires, aut virtutes praedicarentur, fuiſſe repoſitam. Adeo, ut id genus hymni cum ante, tum poſt libationes, ſacrificia, aut etiam medio eorundem tempore, & quidem ad tibiam vulgo vel ad citharam, fuerint paſſim (ne Hebraeos jam adtingam) a Gentilibus adhibiti: idque ad celebrandum Numinis, cui litabatur, vel adventum, vel diſceſſum; vel alioquin in dedicatione templorum; aut in ſolemni cujusque feſti apparatu vel panegyri; aut in ſacris, velut in Delum, qua de re in hoc opere haud ſemel agitur, legationibus ſeu θεωρίαις. *Adde, in Heroum vel Caeſarum apud Graecos juxta & Romanos, quod vel* 1 *e Demoſthene,* 2 *Diodoro,* 3 *Varrone,* 4 *Tacito,* 5 *Herodiano, & aliunde liquet, conſecrationibus: immo unde inter inſolitos honores Auguſto adhuc rerum potienti a Senatu decretos refert Dio,* 6 ut in hymnos,

Arrian. Exped. Alex. l. VII.

1 de Corona.
2 Exc. Valeſ. p. 301.
3 de L. L. l. V.
4 Annal. lib. II. cap. 33.
5 lib. IV. cap. [illegible]
6 ἔς τε τοὺς ὕμνους αὐτὸν ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐγγράφεσθαι lib. LI. p. 457.

Digitized by Google

nos, *Saliares nempe*, juxta Deos immortales adſcriberetur: *quibus hymnis denique ipſum Numen, ſeu adlectum recens Divum, ſibi propitium (quae conſueta eſt eorundem, qui e Graecis adhuc ſuperſunt, clauſula) redderent, vel iratum etiam continuo placarent. Quod nec una ratione ac via fieri contigit; dum, modo quibusdam fabularum ac rerum, ab eodem ſcilicet Numine geſtarum, involucris; modo commemoratis naturae rerum opificis viribus, vel facultatibus; modo ſingulari multiplicium nominum ſeu poteſtatum congerie, & myſtica quadam ſeu arcana invocatione; modo ſolemni demum votorum nuncupatione, aut vero deprecatione ſubmiſſa, res ea eſt ab illis divini hujus cultus ducibus vel auctoribus peracta. Unde nata etiam multiplex Hymnorum, apud Graecos maxime, varietas: prout* μυθικοὺς, γενεθλιακοὺς, *vel* γενεαλογικοὺς, κλητικοὺς, ἀποπεμπτικοὺς, πεπλασμένους, φυσικοὺς, εὐκτικοὺς, ἀπευκτικοὺς, fabulares, natalitios *vel* genealogicos, advocantes, dimittentes, fictos, naturales, votivos, deprecatores *Hymnos recenſet, eorumque tangit diſcri-*
1 cap. 1. pag. 594. 595. *mina, Menander* [1] *Rhetor ab Aldo editus, ac inde, ut video, in libris de Poëtica doctiſſimus Gyraldus, & ſuppreſſo Menandri nomine, Jul. Scaliger* ὁ πάνυ. *Quorum proinde Hymnorum ea religio eſt ab iisdem Gentilibus habita, ut plerique, qui pridem erant recepti, in eorum ſacris, Deos ipſos auctores habuiſſe crederentur, aut vero ab hominibus Deo adflatis profecti, ſicut haec de iis tradit in Epiſtola ad Athenienſes Julianus Imperator. Quum autem veteris Gentilium, & Graecorum maxime, Theologiae parentes vel propagatores Poëtas conſtet exſtitiſſe, haud mirum, ſi id genus hymnorum iidem vel conditores, vel praecones ſimiliter fuerint: eorum nempe, qui pro ratione Numinis, cui illi erant ſacri, Apollinis, Dianae, Cereris, Bacchi, Matris Deum, Veneris, Adonidis,* Παιᾶνες, Ὑπορχήματα, Οὖπιγγοι, Ἴουλοι, Δημητρείουλοι, Ἰόβακχοι, Φαλλικοὶ, Μητρῳακοὶ, Ἐρωτικοὶ, Ἀδωνίδια, &c. *aut ab ipſo eorum cantu, legibus, ad aram vel ad ſimulacra Numinis acceſſu,* Ὠδαὶ, Ἄσματα, Νόμοι, Προσῴδια *a Graecis, ut ex antiquis eorum monumentis conſtat, ſunt appellati. Quemadmodum enim conſtituti erant accurato delectu, qui in iis Ethnicorum ſacris, ſanctum illud ac religioſum hymnos cunen-*

Digitized by Google

canendi miniſterium, propoſitis etiam eam in rem agonibus & praemiis, obirent, quique inde ΥΜΝΩΔΟΙ, ut ab initio ferme bujus operis tangimus, nempe Saliares juxta veteres gloſſas, & ΣΥΝΥΜΝΩΔΟΙ in reſiduis priſci aevi monumentis leguntur appellati: ita etiam ſunt reperti, vel ad id publice in bene moratis urbibus adlecti, quod ibidem eſt a nobis monitum, ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΙ, ſeu, ut a Themiſtio alicubi dicuntur, ΥΜΝΟΠΟΙΟΙ, qui nempe id genus hymnos, ſingulari arte ac ſtudio elaboratos conderent; vel e priſcis Ritualibus ſacrorum libris depromptos, ad poſterorum memoriam ſeu pietatem ſtudioſe proderent. Quo in genere ſunt in vulgus nota, quae de Orpheo, qui in eam rem vel primus, vel intentiori cura, & parta inde nominis auctoritate ac fama, incubuiſſe fertur, & ſub cujus nomine circumferuntur etiamnum antiquiſſimi Poëtae Hymni ſeu Τελεταὶ, ſunt a veteribus tradita; & cui comitem ea in re Thamyrim, Orphei juxta alios parentem, addit alicubi Plato. Quibus accedunt continuo, qui ipſo Orpheo antiquior, hymnorum apud Graecos auctor a [1] Pauſania traditur, cujusque ab hoc ipſo Battiade [2] in Hymno in Delum ſit mentio, Lycius Olen, & qui ſimiliter Orpheo ab eodem Pauſania praemittitur, ac vetuſtiſſimos apud Athenienſes hymnos conſcripſiſſe [3] alibi ab eo dicitur, nec omitti juxta dictum paullo ante Thamyrim, a diligentiſſimo Voſſio in libro de Poëtis Graecis & quidem incertae aetatis, meruit, nempe Pamphus; aut vero Sido illa Pontica, cui hymnum ſcite ac modulate canendi inventum a Sanchoniathone apud Euſebium tribuitur. Ut nunc mittam, quae de notioribus, vel Steſichoro, tanquam primo hymni inventore tradit eruditiſſimus Clemens; vel de Alcmane, Sappho, Simonide, Pindaro, Bacchylide, Epicharmo, Parmenide, ut totidem hymnorum conditoribus, cum e priſcis auctoribus & Grammaticis, tum nominatim e memorato paullo ante Menandro Rhetore, ubi de variis agit hymnorum generibus, adducuntur: aut vero id quod de Simonide refert Ariſtides, eum ſcilicet a Dioſcuris ſervatum, ob ſcriptum in eorum laudem carmen ſeu hymnum. Quibus autem antiquior longe, & Orpheo, quamquam haud exiguo temporum intervallo, proximus vatum, uti & Theologorum, juxta illum Oeagri filium, habitus apud

Marm. Oxon. p. 105.

Orat. IV. p. 54.

μηδ᾽ ἂν ἡδίων ᾖ τῶ Θαμύρα τε καὶ Ὀρφείως ὕμνων, de Legib. l. VIII. p. 829. ed. H. Steph.

1 lib. IX. p. 181.

2 Νόμον Λυκίοιο γέροντος, vſ. 304.

3 lib. VII. p. 429.

Praep. Evang. l. I. p. 38.

Strom. lib. I. p. 308.

p. 595. 596. &c.

Serm. Sacr. IV. p. 584.

Digitized by Google

Graecos parens, Homerus; cujus itidem nomine ſcriptos complures hymnos, ſeu is eorum, ſeu Homeridarum aliquis, ut de iis ait alicubi Athenaeus, & quae disquiſitio non eſt jam hujus loci, auctor exſtiterit, adhuc hodie terimus. Immo quae ſacrorum id genus carminum ſeu Hymnorum pangendorum laus, ita penes Graecos manſit, ut etiam Romae in Deum Matrem hymni, non alia quam Graecorum lingua, quod docet ad Maronem Servius, canerentur: ac, ſi unum forte vel alterum ſaeculare in Dianam carmen mittas, vix alia religioſae illius poëſeos, ſeu ipſorum Saliarium carminum vel Hymnorum veſtigia, in ſuperſtitibus Romanorum monumentis reperiantur. Ut nec mirum videri debeat, ſi inter tot praeclara & illuſtria, quae ab eo leguntur elaborata, ingenii & facultatis poëticae monumenta, id quoque antiquiſſimae poëſeos genus excoluerit Cyrenaeus Callimachus, & quidem ut, propitio bonis litteris fato, quae eo in genere elucubravit, ſint ad noſtram usque aetatem feliciter transmiſſa. Quorum proinde eo major ratio habenda hinc videtur; quod quum incerti ſint Hymnorum, qui ſplendida illa Orphei & Homeri nomina praeferunt, parentes; hi genuinum auctorem ſtatim prodant; eumque non ignobilem quempiam, ſed qui praeter natalium decus, & ſingularem poëſeos laudem, aliis etiam liberalibus diſciplinis egregie excultus, in magna litteratiſſimi Regis ſummique Muſarum cultoris gratia floruit; ac in urbe, non aliis magis decoribus, quam doctrinarum & praeſtantium ingeniorum cultu ac proventu tum largiter adfluente, Muſeo etiam celebratiſſimo eadem aetate condito, haud parum nobilitata. Etſi enim eundem Callimachum Elegiae principem, *ab acerrimo inter veteres ingeniorum cenſore* [1] *Fabio, ab aliis inter* [2] *quatuor illius carminis principes habitum norim; & excellentem ejus in ea poëſi facultatem, non eorum aut* [3] *Romani adeo Callimachi teſtimonia, quam quae ſuperſunt ejusdem Epigrammata abunde etiamnum arguant; haud minus praeſtantiam in Heroico carmine plane eximiam comprobant hi ejus Hymni, ſingulari quadam arte ac venuſtate conditi. Adeo ut haud immerito ad eosdem hujus Poëtae Hymnos, tanquam unum ſuperſtitem tam praeclari ingenii in illa aliorum, ſi pauca quaedam mittas Epigrammata, orbita-*

te

Lib. II. p. 22.

ad Georg. l. II. vſ. 399.

1 Inſtit. lib. X. cap. I.
2 Proclus in Chreſtom.
3 Propert. l. III. El. V.

ae foetum, edendos ac illuſtrandos, operam ſuam ac induſtriam contulerint, ac diverſo quidem inſtituto vel eruditionis apparatu viri ſuperiori ſaeculo praeclari, Friſchlinus, H. Stephanus, B. Vulcanius. Quibus acceſſit haud ita pridem illaque ad id paterno, ut id ea nos docuit, exemplo vel conſilio incitata, ſui ſexus eruditiſſima, & ſingulare litteratae Galliae ornamentum, Anna Daceria. Quomodo laudabili rurſus inſtituto, de nova illius elegantiſſimi cultiſſimique Poëtae editione ſuſcepta eſt ab eruditiſſimo magni parentis filio, nunc ἐν ἁγίοις, cogitatio: quae cum ex collatis hactenus ad eam illuſtrandam praeſtantium ingeniorum operis, tum e novis inſuper, quas vel Cl. Meurſii Schedae, vel aliorum, aut propria etiam ac domeſtica penus ſuppeditaret, ſymbolis concinnaretur. Qua occaſione, & viſo eorum, quae ad eundem Battiadem adnotaveram, ſpecimine, me continuo pro veteri noſtra neceſſitudine Graevius pater, vir, quod omnibus non plane ἀμύητοις notum, excellenti doctrina, ac praeclaris in litteras meritis, & qui hoc agebat filius, ὁ πατρὸς τὸ παιδίον, officioſis humaniſſimisque litteris compellarunt, ut reliqua, quae ad praeſtantiſſimum hunc Poëtam ornandum aut explanandum facerent, recenſendi commentandique laborem non detrectarem; unde haud poenitenda, ut ii quidem blande ſignificabant, huic novae ſplendidaeque editioni acceſſio continuo fieret. Adeo, ut quamquam eodem tempore Juliani Imperatoris & Alexandrini Antiſtitis adverſus eundem libros divulgandi ac illuſtrandi provinciam ſuſcepiſſem, neque alia & potiora forte deeſſent, quae agerem; id tamen iis, & amicorum quidem capitum, hortatibus, meoque cuidam veteri in eas Graecorum artes ſtudio indulgendum cenſui, ut ſubſecivas ſubinde horas in elegantiſſimis hiſce Battiadae Hymnis enarrandis collocarem. Etſi haud alia eſſent mihi eam in rem ſubſidia, niſi quod ad oram noviſſimae Pariſienſis editionis haud pauca eſſent, dum illam ſubinde verſo, aut viae comitem adſumo, a me, & pro more quidem meo, adnotata, quae eidem Poëtae multis in locis lucem aliquam, poſt eruditas aliorum curas, adfundere mihi videbantur. Unde me levi opera, neque longi laboris taedio, in iis colligendis, aut ubi id res exigeret, uberius aliquanto pleniusve elucidandis de-

Digitized by Google

functum iri, haud injucunda praeterea nec plane inutili graviorum occupationum intermiſſione, confidebam. Verum praeter animi deſtinationem, res illa paullo aliter cecidit. Factum enim, ut dum ea, quae, ſicut modo innui, ad marginem mei Callimachi, nullo utique ad eum quidquam commentandi conſilio, olim adnotaveram, propius tracto aut recenſeo; ac ſimul cultiſſimum erudititiſſimumque Poëtam, quaeque ad eum hactenus fuerunt monita, paullo adtentius expendo; haud parum mihi ſub manum creverit ille eundem explanandi illuſtrandive labor; indeque nata ſit ea non laeta forte, ſed copioſa Obſervationum, quae hic proſtat, ſeges ſeu farrago. Neque enim ab ejusmodi opere, quod ſeorſim ab ipſo Battiade ac aliis eruditorum ad eundem adnotatis, & peculiari quidem volumine, vulgaretur, vel ab hiſce litteris, aut vero ab editis ſubinde in alios poëtas vel auctores virorum praeſtantium exemplis, alienum cenſui; ut eodem labore ac data occaſione, res eas, de quibus a doctiſſimo vate agebatur, easque minus forte pertentatas, paullo penitius excutere ac enarrare non refugerem. Quibus inſuper anſam dedit ea, quam vel immortui eidem operi junioris Graevii luctuoſus parenti ac litteris obitus, aut diſtractus aliis laboribus typographus, huic editioni adtulit, procraſtinatio. Neque vero ad eam rem haud cunctanter obeundam leve mihi incitamentum addidit idem amiciſſimus Graevius; dum ne quidquam de illa adnotationum in hunc Poëtam, quae ei ex Obſervationibus in duos priores Hymnos prelo Ultrajectino jam addictis comperta ſat erat, luxurie depaſcerem; ſed quo uberiores eaedem, eo graviores fore, ſuis ad me litteris haud ſemel, quamquam blande nimis, aut ego nimium forte credulus, flagitat ac impellit. Habes proinde, amice LECTOR, quae prima mihi in ſuſcipiendo elaborandoque hoc commentationis genere conſilii animique ratio fuerit. Cui & ea continuo acceſſit, quam ipſa argumenti, ſeu rerum, de quibus ibi agebatur, ſubminiſtrabat praeſtantia ac varietas; earum maxime, quae ad res divinas Gentilium, ad ſacrum ſeu μυθικὸν eorum cultum, aliosque antiquos ac retruſos ſubinde ritus reſpicerent: aut quae caeteroquin ad priſcae eruditionis & elegantiae, quae utraque ſumma

ma

ma in his Callimachi Hymnis adſperſa eſt, neque eadem ſemper obvia aut ſatis hactenus explicata, uſum ac lumen diffundendum adtinerent. Etſi enim laudanda ſit praeſtantium ingeniorum, quae in explanandos eosdem magni, quod aliunde rurſus conſtat, Critici, haud minus ac Poëtae Hymnos imcubuerat, induſtria; haud exigua tamen rèrum copia, & attentioris aliquantum indagationis, eaque hactenus intentata in iis paſſim occurrebat; neque pauca inſuper ſecus, ut mihi quidem videbatur, animadverſa: in quibus proinde enucleandis haud vanam prorſus operam, vel omni delectatione ac utilitate vacuam, collocari poſſe arbitrabar. Qua ſpe vel fiducia eo magis me oblectare poteram, quod viros hujus & ſuperioris aetatis eruditiſſimos ac litterarum principes, aut alioquin procurationi Reipublicae implicatos, vel ſacrorum etiam Antiſtites, in iis priſci aevi Poëtis, qui amatorias ut plurimum levitates, cum ſumma ſubinde orationis obſcoenitate, tractaverant, illuſtrandis, non ſolum citra ullam offenſionem vel infamiam, ſed cum laude & plauſu verſatos noſſem. Ne jam huc advocem veteres illos omni liberali & exquiſita doctrina florentes, Ariſtophanem Byzantium, Ariſtarchum, Cratetem, Didymum; iisque recentiores Porphyrium, Syrianum, Proclum, aliosque, qui in commentandis poëtis antiquis, & hi quidem in explicandis maxime eorum μυθικοῖς *ſeu* θεολογουμένοις *ſuam venditarunt induſtriam. Id forte adhuc opportunius, quod priſci Chriſtianae fidei ac veritatis defenſores, dum in Apologeticis abſurdum ac impium Gentilium in ſacris cultum convellunt; aut eorum ſaniora ſubinde dogmata & Chriſtianis magis conſentanea adſtruunt, eadem e priſcis Orphei, Homeri, Empedoclis, Parmenidis, aliorumque id genus veterum* Ὑμνογράφων *ſcitis ſolent depromere ac illuſtrare. Quamquam an hac mea in elegantiſſimum ac doctiſſimum vatem, ſeu ſacros ejus Hymnos, commentatione, aliquod operae pretium fecerim, haud valde mihi nunc laborandum putem. Neque in eo certe fortunarum mearum aut loci alioquin mei ratio vertitur; ut ſi minus etiam prospere ceſſerit mihi, non a longo utique tempore meditatus hic labor, ſed ea, quam paullo ante adtigi, occaſione demum ſuſceptus, inde commoveri magnopere debeam. Uti ſua quemque delectant, nec*

 una

Digitized by Google

una eſt vel otii, vel luſus, quo quis ſe ab aliis gravioribus curis, reficit, vel oblectat, ratio: ita vix alia magis depontanos etiam ſenes recreant, quam ea, quibus iidem ſibi videntur quodammodo repueraſcere. Juvit me utique haud parum, eas veterum Graecorum & Poëtarum quidem, quibus gens illa aut lingua fuit ad invidiam olim ferax, artes ac diſciplinas, quarum autem notitia primam aetatem, quae in litteras incumbit, cupidiſſime quondam excolui, longis dein temporibus, aliisve potioribus vel curis vel ſtudiis intermiſſas, denuo & animo quidem, ubi id mihi contigit, vacuo ac ſoluto recolere; illiusque antiquae, ſi quae unquam fuit, meae in iis tractandis percipiendisve adtentionis aut diligentiae hoc velut, idque a me expetitum, ſpecimen edere. Quo in genere tamen alia erant a me dudum in ſcriniis condita, vel ad ipſos Auctores haud indiligenter adnotata, quibus veteres quosdam Muſarum Graecarum, Atticarum maxime, Antiſtites, ſi ea impatiens, ut cum Satyrico loquar, prurigo me tenuiſſet, aut data mihi foret ſimilis ejus rei occaſio vel impulſio, majori forte cum laude vel veniae ſpe, illuſtrare aut enarrare mihi licuit. Sed quodcunque ſit hujus commentationis, cujus forte varietas, eaque haud contritis veteris ac eruditae elegantiae monumentis ſubinde illuſtrata, lectorem aliquantum adficiet, fatum; eo me ſolatio haud difficulter ſuſtentabo, quod etſi cum eruditiſſimis hujus aut ſuperioris memoriae viris frequens ſit mihi, non quaeſita quidem ambitioſe, ſed ultro oblata de hiſce litteris ac artibus concertatio, me ab omni verborum acerbitate, quibus iidem vel minimum laederentur, perpetuo, & data quidem opera, temperarim. Adeo, ut ſi non eximiam aliquam ingenii vel eruditionis, quae ſentio quam in me ſint exigua, commendationem ſim hoc opere conſequutus; attamen me potiorem longe modeſtiae, debitae magnis nominibus & praeclaris in Rempublicam litterariam meritis, reverentiae, ac unde hiſce litteris nomen ac decus emergit, humanitatis laudem duxiſſe ac ambiiſſe, neque praeſens haec aetas, nec aequa, ut augurari licet, denegabit poſteritas.

EZE-

EZECHIELIS SPANHEMII OBSERVATIONES IN CALLIMACHUM.

ΥΜΝΟΙ] Hymni antiquiſſimum Poëſeos genus, quo Deorum laudes continebantur; unde de iis Theocritus, Ὕμνοι δ᾽ καὶ ἀθανάτων γέρας αὐτῶν. *Hymni enim immortalium etiam ſunt praemium.* Idyll. XVII. 8. Hinc in ſingulis olim urbibus ὑμνογράφοι, de quibus egerat Ptolemaeus Hephaeſtio, teſte Photio, Biblioth. p. 426. & qui ab Ariſtophane Equit. p. 319. vocantur τέκτονες εὐπαλάμων ὕμνων, *artifices pulcre conſtructorum hymnorum.* Unde in baſi antiqui tripodis legitur, ΠΟΙΗΤΑΙ ΥΜΝΟΦΟΡΗΣΑΝ, Spon. Miſc. p. 49. Talis cum *Lycius Olen*, vetuſtiſſimorum apud Graecos Hymnorum auctor, teſte Pauſania l. IX. p. 581. aut *Pamphus* apud Athenienſes, apud eundem p. 585. *Orphei* vero breves & paucos Hymnos extitiſſe, idem auctor tradit in ſequentibus p. 588. eosque carminis quidem elegantia & ornatu, primas poſt Homeri Hymnos ferre, majus vero iisdem a religione pretium obtigiſſe. Quamquam eorum, qui ſub *Homeri* nomine circumferuntur, hymnorum incertus jam olim nec unus Auctor habitus fuerit, ut ex Athenaeo liquet lib. I. p. 22. ubi verſus aliquos citat ex Hymno, qui in eo etiamnum leguntur, in Apollinem, καὶ Ὅμηρος δὲ ἢ τῶν τις Ὁμηριδῶν ἐν τοῖς εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνοις, *& Homerus etiam aut quis Homeridarum in Hymnis in Apollinem.* Illius vero hymni, quod non obſervavit ibi ὁ πάνυ, habitus auctor *Cinaethus quidam Chius*, juxta Schol. Pindar. Od. II. Nem. p. 134. Ejusdem tamen hymni, quod praeterea obſervo, tanquam Homerum auctorem habeat, meminit Thucydides l. III. p. 442. ubi relati etiam ex eo aliquot verſus, qui in eodem adhuc comparent. Citat alibi Pauſanias l. IV. p. 273. verſus ex Homeri hymno in Cererem, qualis hodie inter reliquos tributos illi hymnos non exſtat.

IN

Digitized by Google

IN HYMNUM IN JOVEM.

EIΣ TON ΔIA] Nempe, *A Jove principium. Hymnos* vero aliis Diis ſcriptos, excepto uno Amore, tradit Plato Sympos. p. 177. ed. H. Steph. Varia autem de Diis aut Deabus, quibus ſacrati Hymni, ſortiti iidem nomina, ut Μητρωακοὶ, *in Matrem Deûm*, Hephaeſtio p. 40. Παιᾶνες, quod vulgo notum, in *Apollinem*; Πρόσοδοι in *Mercurium*, Ariſtoph. de Pace p. 648. *Ithyphallicum*, aut Ἰόβακχος ab initio carminis Ἰὼ Βάκχε, in *Bacchum*, ſicut liquet ex Athenaeo l. XIV. p. 671. Schol. ad Ariſtophan. Acharn. p. 384. & Proclo in Chreſtomath. Sic Ἴουλοι & Δημητρίουλοι appellati in *Cererem* Hymni, Athen. l. XIV. p. 618. & Οὔπιγγοι in *Dianam*. Ibid. p. 619. Schol. Apoll. Rhod. l. I. vſ. 972. & Schol. Lycophr. p. 8. Neque *Coeleſtibus* ſolum, ſed *Inferorum* etiam *Diis* hymni dicati; unde Θεῶν κατὰ γᾶς Ὕμνος, *Deorum ſub terra Hymnus*, apud Aeſchyl. Sept. Theb. vſ. 874. qui & alibi hymnis colendos eosdem tradit in Perſis vſ. 621. & 627. Immo *infauſtum* etiam *Erinnyos* ſeu Eumenidum *Hymnum*, in priori dramate memorat, δυσκέλαδον θ' Ὕμνον Ἐρινύος, Sept. Theb. vſ. 873. Unde occurrunt ſuperſtites etiamnum inter hymnos Orpheo tributos, peculiares Plutoni, Proſerpinae, iisdemque etiam Eumenidibus ſacrati. Illud autem ſingulare in Feſto Ὑακινθίων apud Laconas notat Athenaeus lib. IV. p. 134. quod nullus hymnus Diis caneretur.

Vſ. I. παρὰ σπονδῇσιν] *Hymni* olim pars ſacrorum, ac dum libarent veteres, & poſt libationes etiam accini iidem ſoliti. Unde Clemens Alex. Strom. l. III. p. 428. de ſacris in honorem Antiochi Epiphanis, σπένδουσί τε καὶ εὐωχοῦνται, καὶ ΥΜΝΟΙ λέγονται, libant

libant autem, & epulantur, & hymni canuntur. Hinc Plato l. VII. de Legib. p. 799. cautum ab Aegyptiis docet, qui *hymni* & quae choreae ſingulis conveniant Diis ac ſacrificiis. Peculiares enim exſtabant *hymni* pro ratione Dei ac Feſti. Hinc *ſacri* etiam dicti hymni, ut προσόδοι μακάρων ἱερώτατοι ab Ariſtophane Nub. p. 142. alibi ad Mercurium, καί σε θυσίαισιν ἱεραῖσι προσόδοις τε μεγάλαισι, &c. *& te ſacrificiis ſanctis, magnisque ſupplicationibus* &c. (non ut ibi eruditiſſimus Florens, *reditibus*) *colimus.* de Pace p. 648. Poſt libationes autem finitis coenis, παιᾶνας apud Arcadas cani ſolitos ſcribit Athen. l. IV. p. 149. & ex Homero etiam abunde liquet Iliad. A. vſ. 473.

Ibid. ἀείδειν] Cani nempe ſoliti in Gentilium ſacris id genus hymni; unde ἀοιδὴ de *hymno* in Dianam, ultimo ejusdem hymni verſu, ab hoc Poëta dicitur; tum ᾄσματα itidem, ut de hymno in Aeſculapium Lucianus in Encom. Demoſth. & qualia Alcmanis ᾄσματα memorat Athenaeus l. XV. p. 678. tum ᾠδαὶ vocabantur, ut apud Platonem l. VII. de Leg. p. 799. ἐπὶ ταῖς τῶν Θεῶν θύμασιν ἑκάστοις ἣν ΩΔΗΝ δεῖ ΕΦΥΜΝΕΙΣΘΑΙ, *deinde, qui CANTUS ſeu hymnus ſingulis Deorum ſacrificiis conveniat;* qui etiam praeter ſacros & publicos id genus cantus, reliquos vetat, ejusdem operis l. VIII. p. 800. Immo unde πρόσοδοι, ut jam vidimus, ac προσῳδία, tum etiam προοίμια dicta; a voce nempe οἴμη, quae *cantum* itidem notat, ſicut de hymno Apollinis Homero tributo Thucydides loco jam ante indicato l. III. p. 242. ἐκ Προοιμίου Ἀπόλλωνος. ubi Scholiaſtes, Ὕμνους γὰρ τὰ προοίμια ἐκάλουν. Hinc vero Ὑμνῳδοὶ & Συνῳδοὶ dicti, qui hoc munus obirent, iique cum Θεολόγοις juncti, ſicut Marm. Oxon. p. 95. immo delecti ad hoc munus e primis loci ſeu urbis, ut obſervo e veteri Inſcr. Spon. Miſc. p. 354. ubi Oenomaus quidam ΠΡΥΤΑΝΙΣ ΚΑΙ ΥΜΝΩΔΟΣ ſimul dicitur. Quorum praeterea Ὑμνῳδῶν in Aegyptiorum ſacris, qui & Ὠδοί, ut aliunde conſtat, ab iis dicti, meminit Porphyr. περὶ ἀποχ. l. IV. p. 374. Solis autem Arcadibus peculiare illud docet Polybius Hiſtor. l. IV. p. 290. & quod inde ab Athenaeo etiam refertur l. XIV. p. 626. ut eorum pueri a teneris hymnos & Paeanas canere aſſueſcerent. Quamquam etiam pueros ex Aſia Romam a Caligula evocatos ad concinendos, quae ipſe peragerct, Myſteriorum hymnos tradat Joſeph. Antiq. l. XIX. c. I. p. 660. ἐπὶ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει. Ita de adoleſcente etiamnum Davide e ſacris litteris tradit alibi idem Auctor Antiq. l. VI. c. IX. p. 187. eum nempe delectum apud Saulum, ψάλλειν καὶ ᾄδειν ὕμνους. Hymni autem quandoque cum ſaltatione, unde χορικὴ ἀοιδὴ, hymnus in Apollinem dictus, Apollon. Rhod. l. II. vſ. 716. & cujusmodi ſequens Hymnus Callimachi, in eundem Deum, ut liquet e vſ. 7. Cani vero conſueverant iidem hymni, non ad lyram, ſed ad tibiam, ſecundum Schol. Eurip. Phoen. vſ. 1036. a quibus rurſus abit Proclus in Creſtomath. qui hymnos proinde

ad

Digitized by Google

ad lyram, προσῴδια vero ad tibiam ſcribit decantata. Adde; quod primi etiam & antiquiſſimi inter illos Ὑμνῳδοὺς agones fuerint, ac victoribus praemia conſtituta, ut liquet ex Pauſania l. IX. p. 620.

Vſ. 2. ἀεὶ μέγαν] Ad diſcrimen nempe, non ſolum Perſarum antea aut Parthorum, dein Regis, qui quamquam Μέγας vulgo dictus, non erat tamen ἀεὶ Μέγας, ſed Ptolemaeorum etiam, ſub quibus vixit Callimachus, & ſicut de Ptolemaeo Evergete Monumentum Adulitanum ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ. Quam appellationem, omiſſo etiam Ptolemaei nomine, patri ejus Philadelpho, in cujus laudes in hoc ipſo hymno alioquin excurrit Callimachus, largitur Demetrius Phalereus apud Joſephum Antiq. l. XII. c. II. p. 391. Βασιλεῖ Μεγάλῳ, παρὰ Δημητρίου· ut eundem hiſce Ptolemaeis familiarem agnoſcere continuo liceat. Dicti vero, praeter Jovem, alii quoque Dii MAGNI, ſicut Cabiri Samothracum &c. Immo MAXIMI quoque ſeu ΜΕΓΙΣΤΟΙ· de quibus, praeter auctores, obviae paſſim antiquae Inſcriptiones, & quo nomine ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Serapis, Deus Ponticus, appellatus in veteri nummo Odeſſi, urbis itidem Ponticae.

Ibid. αἰὲν ἄνακτα] Hinc de *aeterno* Jovis *imperio* Sophocles Oedip. Tyr. vſ. 924.

Ζεῦ πάντ' ΑΝΑΣΣΩΝ, μὴ λάθῃ
Σὲ τάν τε σὰν ἀθάνατον ΑΙΕΝ ΑΡΧΑΝ.
Juppiter omnia REGENS, ne haec lateant
Te tuumque immortale SEMPER IMPERIUM.

Aeſchylo autem idem dictus Ζεὺς αἰῶνος κρέων ἀπαύστου, *Juppiter infiniti ſaeculi dominus*, Suppl. vſ. 583. alibi Jovi nihil deſtinatum πλὴν ΑΕΙ ΚΡΑΤΕΙΝ, *quam SEMPER IMPERARE*, Prom. vſ. 518. ac inde invocatus idem a choro Danaidum, Suppl. vſ. 532. Ἄναξ ἀνάκτων &c. *Rex regum.* Unde per eundem etiam Jovem Ἄνακτα juraſſe olim Athenienſes liquet ex Demoſthene adv. Lacritum p. 597. edit. Baſil. Μὰ τὸν ΔΙΑ τὸν ΑΝΑΚΤΑ καὶ τοὺς Θεοὺς ἅπαντας. Ἄναξ autem juxta Schol. Euripidis Hippol. vſ. 88. proprie σωτὴρ, καταχρηστικῶς autem δεσπότης. Quem locum, quod obiter addo, a me pridem in Diſſ. de Praeſt. Num. p. 382. indicatum, adtulit nuper, uti alia ibidem ea de re obſervata, vir eruditiſſimus in Variis Sacris. Conjunguntur autem quandoque, quod notandum, Ἄναξ Βασιλεὺς, ſicut ab Aeſchyl. Perſ. vſ. 5. aut vero Δέσποτ' Ἄναξ, ut ab Ariſtophane de Pace p. 630.

Vſ. 3. δικασπόλον Οὐρανίδῃσι] A quo proinde *Jove* Reges ipſi δικασπόλοι *jura & leges hauſiſſe*, ab Homero pridem dicti, Iliad. A. vſ. 238. δικασπόλοι, οἵτε θέμιστας πρὸς Διὸς εἰρύαται. Sic de Rege Alcinoo Apollonius Rhod. l. IV. vſ. 1178. Σκῆπτρον ἔχεν χρυσοῖο δικασπόλον; ac de Eumenidibus in Orphicis, δικασπόλοι αἰὲν ἔσεσθε; alibi in Argonauticis eidem Auctori tributis de Chirone vſ. 379.

Os

Ὅς ῥα δικασπολίῃ μέλεται, *qui quidem juri dicendo dat operam.* Juppiter vero ipſe hic dicitur δικασπόλος; apud Aeſchylum autem praeclare, non jura dans ſolum, ſed juris omnis fons, παρ' ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἔχων, *apud ſemetipſum jus habens*, Prom. vſ. 186. Unde ſcite eam in rem Plutarchus de eodem Jove, ceu ſummo Deo, ad Princip. inerudit. p. 781. ὁ μὲν ΖΕΥΣ οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' ΑΥΤΟΣ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣ ἐςί. *Non profecto Jovi Juſtitia adſidet, ſed IPSE JUSTITIA eſt & FAS.* Hinc ut verum utique & incorruptum Δικασπόλον decet, dictus idem a laudato modo Tragico, Suppl. vſ. 408.

νέμων εἰκότως
Ἄδικα μὲν κακοῖς, ὅσια δ' ἐννόμοις.
rependens merito
Prava quidem pravis, ſancta autem ſanctis.

Ac praeterea Ζεὺς Νεμέτωρ ab eodem dictus Sept. Theb. vſ. 490. Quamquam alibi intuitu gravis poenae, qua Jovis juſſu plectebatur Prometheus, eundem ut *novis & iniquis legibus regnantem* redarguat Chorus in cognomine Dramate vſ. 150.

Νεοχμοῖς δὲ νόμοις Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει.

Vſ. 4. Δικταῖον] Jovem in Creta natum, praeter Poëtarum ea de re fabulas, innuunt adhuc veteres nummi, in quibus idem ΖΕΥΣ ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ, aut ΚΡΗΤΑΙΟΣ etiam, & de quibus nos alibi, dicitur. An vero in *Dictaeo* monte, an *Idaeo* id contigerit, ambigunt auctores, & ipſe qui *Idaei* mox eam in rem meminit Callimachus. Id vero ita conciliant Aratus vſ. 33. & Graeci ad eum Critici, ut natum in *Dictaeo* monte Jovem tradant, educatum vero in *Idaeo* antro; quamquam aliter ea de re Heſiodus; qui in Λύκτῳ monte natum, educatum vero in Αἰγαίῳ memorat, ac unde Aratum explicandum ac emendandum etiam monuit ad eundem ὁ πάνυ.

Ibid. ἢ Λυκαίον] De *Jove* haec dicuntur, qui a multis in *Creta*, ab aliis in *Arcadia* natus ferebatur; quum tamen e tribus illis, qui *Jovis* nomine appellati, duos primos *natos in Arcadia* tradiderint veteres Theologi, ut ait Cicero de Natura Deor. l. III. c. XXI. De Jovis caeteroquin γενεθλίοις in Arcadia & educatione in parte montis Lycaei, videndus Pauſanias Arcad. p. 513. & 517. qui ſpeluncam Rheae, ubi Jovem peperit, ſpectari in montis jugo tradit, quo ſolis feminis ſacra Deae facientibus fas ſit ingredi. Inde, eodem teſte, ἱερὰ κορυφὴ dicta montis illius ſummitas, ubi educatum Jovem cenſent Arcades, ac templum ibi Διὸς Λυκαίου hominibus inacceſſum: Jovis autem ara in ſuperiori vertice, ubi occultis ſacris colebatur; Ibid. p. 518.

Vſ. 6. ἐν Ἰδαίοισιν] De *Ida* in Creta, non altero in Phrygia monte, intelligit hic Poëta, ut vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici, lib. III. vſ. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Jovis natalibus, prout

prout id tradit Demetrius Scepſius. Adde, quod Ἰδαίου Διὸς aram a Mida in Phrygia exſtructam tradit Plutarch. in Parallel. & ad quam reſpicit Aeſchylus in Niobe apud Strabonem l. XII. p. 580.

Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ
Διὸς Πατρῴου βωμός ἐστι.

Quibus in Idaea rupe Paterni Jovis ara eſt.

Occurrunt vero Titi & Domitiani nummi, in quibus ΔΙΟΣ ΙΔΑΙΟΥ cum aquila; qui tamen de Cretenſi Jove debent intelligi; & firmare videtur, quod foedus inter Cretenſes & Apolloniatas jure jurando ſancitum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polybio in Excerp. Valeſ. p. 133.

Vſ. 7. ἐν Ἀρκαδίῃ] Verum praeter *Cretam* & *Arcadiam*, Boeotia etiam, ac in ea *Thebae*, natales & incunabula Jovis ſibi vindicarunt, ut liquet e Tzetz. ad Lycophr. p. 178. & 179. Item Meſſenii apud Pauſaniam l. IV. p. 278. & *Aegienſes* Achaiae juxta Strabonem l. VIII. p. 387. & qua de re nos alibi ad inſignem horum Aegienſium nummum; item *Aetolica Olenos*, de qua Statius, *quae Jove provocat Idam Olenus*, Theb. IV. vſ. 104. quod male ibi interpretes ad *Olenum Arcadicam*, ſicut alibi docemus, referunt.

Vſ. 8. Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται] Praeter ea quae de hoc Epimenidis dicto e Scholiaſte, ac Paroemiographis, & D. Pauli interpretibus peti poſſunt, addo, quod Ptolemaeus Hephaeſtio Bibl. Photii p. 483. illud ad Medeam referat, indignatam, quod in certamine pulcritudinis cum Thetide, huic Idomeneus Cretenſis, cui alia de cauſſa hujus dicti originem tribuunt hic ad Callimachum Scholia, victoriam adjudicaſſet. Inde autem non Κρητίζειν ſolum, ac prov. πρὸς Κρῆτα Κρητίζειν, ſicut πρὸς Κᾶρα Καρίζειν, ſed Κρητισμὸς eodem ſenſu, ſeu Κρητισμῷ χρήσασθαι dictum, pro *fallere* aut *fallaci arte uti*; quorum utrumque uſurpat Plutarchus in Aemilio. Quamquam dicendi, ac proinde fallendi jactabundii artifices, Cretam adire a Cretenſi legislatore fuerint prohibiti, ac inde ejus exemplo Spartae id quoque a Lycurgo cautum, tradat Sex. Empiricus adv. Mathem. p. 68.

Ibid. τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο] Hinc de Jove Luciani jocus de Sacrificiis p. 355. T. I. ed. Salm. παρὰ Κρησὶ τεθαμμένος, *apud Cretenſes ſepultus*, qui paullo ante de iiſdem dixerat, eos non natum ſolum & educatum apud ſe Jovem, *ſed & ſepulcrum ejus oſtendere*, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσιν. Citatur vero hic Callimachi locus a Clemente Protrept. p. 24. ubi deliria gentilium de Diis inde redarguit. Unde illud Tertulliani Apolog. cap. XII. *ſolet in inſula aliqua Deus veſter aut naſci, aut mori.* cap. XIV. & *Jovis mortui teſtamentum recitatur*; & cap. XXV. *nonne omni Capitolio* TUMULUM *illum ſuum praepoſuiſſet*, nempe Juppiter. Ipſa vero ſepulchri illius inſcriptio, qua Pythagoras antrum Idaeum ingreſſus ei parentavit, legitur apud

apud Cyrillum adv. Julian. l. x. Id vero ut Aegyptiis proprium in iis ſugillat Maximus Tyrius Diſſ. XXXVIII. apud quos, ut ait, Deus moritur & lugetur: additque, κὴ δείκνυται παρ' αὐτοῖς ἱερὸν Θεοῦ, κὴ ΤΑΦΟΣ ΘΕΟΥ, *oſtenditur etiam apud eos templum Dei & SEPULCRHUM DEI.* p. 342. Apud Philoſtratum autem Soph. l. II. p. 565. Antiochus Sophiſta optime pro Cretenſibus peroraſſe dicitur, ob ſepulcrum Jovis accuſatis. Qua de re cum Callimacho Lucanus l. VIII. ultimo verſu:

Tam mendax, Magni tumulo quam Creta Tonantis.

Adde Sibyllae ea de re verſum apud Lactantium Inſtit. Divin. l. I. c. XI.

Ὧν Κρήτη καύχημα τάφους ἡ δύσμορος ἴσχει.
Quorum (Deorum) *Creta jactantiam ſepulcrum miſera habet.*

Audiendus vero hic Cicero, non ſolum, ubi de hoc Cretenſi Jove Saturni filio idem tradit, *cujus in inſula illa ſepulcrum oſtenditur*, de Natur. Deor. l. III. c. XXI. ſed etiam alibi in eodem opere, l. I. c. XLII. ubi ſimilia de Jove aliiſque Diis dicta redarguit: *Ab Evemero autem & mortes & SEPULTURAE demonſtrantur DEORUM. Utrum igitur hic confirmaſſe Religionem videtur, an penitus totam ſuſtuliſſe?*

Vſ. 9. οὐ θάνες] Unde etiam conſtare apud omnes, Deum eſſe mortis expertem & ἀθάνατον, tradit in Phoedone Socrates p. 106. T. I. ed. H. Steph. Quamquam non Juppiter ſolus, ſed reliqui etiam Dii Ἀθάνατοι & *Immortales* paſſim fuerint dicti; ac inde etiam ἄνοσοι & ἀγήρατοι, *morborum & ſenii expertes*, a Plutarcho de Superſtit. p. 162. quod alioquin ἀγήρων κὴ ἄνοσον de *mundo* ſeu *univerſo* a Deo condito dixit Plato in Timaeo p. 34. Tom. III. ed. H. Steph. Immo quod de Diis in genere jam ante dixerat Sophocles Oedip. Col. vſ. 634.

μόνοις οὐ γίνεται
Θεοῖς τὸ γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτέ.
Solis non contigit Diis ſenectus, neque mori unquam.

Idem vero Plutarchus alibi, nec mortuum nec natum etiam Deum ſtatuendum agnoſcit: Φθαρτὸν δὲ κὴ γεννητὸν οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διανοεῖται θεὸν, *interitui obnoxium & genitum nemo fere cogitat eſſe Deum*, de Stoicor. Repugn. p. 1051. Quomodo etiam Xenophanes dixiſſe fertur, teſte Tullio Academic. lib. IV. c. XXXVIII. *Deum neque natum usquam & ſempiternum.*

Ibid. ἐσσὶ γὰρ αἰεὶ] Nempe qui fine, non qui principio caret: ejus enim Γενέθλια & cunas mox refert; ac proinde quo ſenſu etiam a vatum Patre, unde haec & tot alia hauſit Callimachus, dictum haud ſemel, Θεοὶ αἰὲν ἐόντες, *Dii ſemper exiſtentes.* Iliad. A. vſ. 290. & 494. ac alibi. Quamquam neque ex iisdem Jup-

 piter

Digitized by Google

piter qui ſine caret, juxta illud Sophoclis apud Clementem Stromat. l. v. p. 609.

—— κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἤδη καὶ ἀρχήν.

Nam & ille finem habet, ſicut etiam principium.

Aliter autem Plato, dum ſupremum Deum Ὄντα ἀεὶ, *revera ſemper exiſtentem*, vel qui ὡσαύτως αἰὲν ἔχει, aut ὅ ἐστι τὸ ὄν, *qui ſimiliter ſemper ſe habet*, aut *qui eſt illud*, *quod exiſtit*, vocat in Phaedro ac in Timaeo. Aliter etiam, uti vidimus, Xenophanes & Plutarchus: quorum iſte ἀϊδίων & ἀγεννήτων θεῶν, *ſempiternorum & ingenitorum* etiam meminit in Pelopida p. 286. ac Vellejus inſuper apud Ciceronem de Natur. Deor. l. 1. c. x. ubi exploſa Anaximandri, quam ibidem refert, ſententia, qui *nativos eſſe Deos longis intervallis orientes occidentesque* ſtatuerat, addit, ſed *nos Deum niſi ſempiternum intelligere qui poſſumus?* h. e. principii non minus, quam finis expertem. Unde idem poſtea Anaximenem, Deum *genitum* quidem ſed *infinitum* adfirmantem, inde inter alia refellit, *quaſi non omne*, *quod ortum ſit*, *mortalitatem conſequatur.*

Vſ. 10. Ῥείη τέκεν] Ab Ariſtide, miſſis hic Poëtarum fabulis, dicitur Juppiter, ſui ipſius creator, πρῶτος ἐποίησε αὐτὸς ἑαυτὸν, Hymn. in Jov. p. 5. & pridem ante ab Aeſchylo *a ſe ipſo Rex*, αὐτόχειρ ἄναξ, Suppl. vſ. 600.

Vſ. 12. οὐδέ τι μιν χεχρ. Εἰλειθυίης] Dictamno tamen coronari ſolitam Εἰλείθυιαν, ob praeſtitam in hoc puerperio Rheae operam, tradunt Arati Scholia ad vſ. 33. Alioquin Lucinae officium praeſtitit ipſe Apollo in partu Creuſae a ſe compreſſae, quam *ſine dolore fecit parere*, Ἄνοσον λοχεύειν, ut tradit Euripides in Ione nato ex eo partu vſ. 1597. *Lucinae* vero hujus ſeu Εἰλειθυίας ſimulacra adhuc in antiquis Aegienſium nummis proſtant, capite ad pedes velato, juxta Pauſaniae ea de re narrationem Achaic. p. 443. Quamquam idem alibi in Atticis p. 81. dixerat, ſolos omnium Athenienſes ad imos pedes Lucinam velare. Εἰλείθυια vero Juno Argiva, juxta Heſychium: Εἰλείθυιαι autem numero plurium, quales μογοστόκοι Εἰλείθυιαι apud Homerum Il. Λ. vſ. 270. *Lucinae* illius Junonis filiae ſeu obſtetrices, & ad quas proinde reſpicit Aelian. H. Anim. l. x. c. 47. ubi Ichneumonas ſacros eſſe dicit Λητοῦς καὶ Εἰλειθυιῶν. Mitto alium hujus vocis εἰλειθυιῶν uſum, a vatibus uſurpatum, de *Lucinis*, ſeu germine ex abiete aliisque id genus arboribus prodeunte, juxta Theophraſtum H. Pl. l. v. c. x. p. 117. ac rurſus de C. Pl. l. v. c. iv. p. 328.

Vſ. 13. οὐδὲ γυνή] Pauſanias in Arcadicis p. 513. tradit in cacumine montis Lycaei in Arcadia, ſpeluncam eſſe, quam nullis adire fas ſit, niſi Rheae, quae Jovem ibi peperit, ſacerdotibus feminis, γυναιξὶ μόναις ἱεραῖς τοῦ Θεοῦ.

Vſ. 14. Ὠγύγιον] Vox ea paſſim pro *veteri* ab antiquis Poëtis uſurpatur. Unde Ὠγύγιον σκῆπτρον in *Alis Simmiae*; & *Thebae* Ὠγύγιαι

Digitized by Google

Ὠγύγιαι Aeſchyl. Perſ. vſ. 37. aut Θῆβαι Ὠγυγίη Apoll. Rhod. l. III. vſ. 1177. praeter unam e ſeptem illius urbis portis ita dictam; & Ὠγύγιαι *Athenae*, eidem Aeſchyl. Perſ. vſ. 979. & *Tyrus* Ὠγυγίη Dion. Perieg. vſ. 911. aut Ὠγύγιος Λάδων, eidem vſ. 417. Arcadiae fluvius, cujus mox meminit Callimachus, & Ὠγύγιος μῦθος Nicandr. Ther. p. 24. aut denique Ὠγύγιος Νόμος dictus in Orphicis Hymno in eundem Νόμον. Notat autem Tzetz. ad illud Lycophronis p. 180. de Thebanis Ὠγύγου σπαρτοὺς λεώς, dictum Ὤγυγον antiquum Thebanorum Regem, de quo etiam Pauſan. l. IX. p. 548. a quo omne ἀρχαῖον vocatum ſit ὠγύγιον. Ὁ πάνυ autem de Helleniſt. p. 419. Ὠγυγίαν dictam putat a Phoenicibus *Boeotiam*, pro αὐλωνίαν, a *calamo tibiali*; quod ego tamen, ut verum fatear, minus probo; ſed qua de re alibi.

Ibid. λεχώϊον] Λέχος nempe cum pro *nuptiis*, ut Sophocl. Trachin. vſ. 164. εἶπε μὲν λέχους ὅτι &c. *ſtatuit quid nuptiarum cauſa* &c. tum pro *lecto nuptiali* dictum a Moſcho Idyll. II. vſ. 160.

Λῦσε δέ οἱ μίτρην, καὶ οἱ λέχος ἤντυον Ὧραι

Solvit autem ei mitram, & lectum ei parabant Horae.

Hinc de cubili aut *lecto puerperae* itidem uſurpatum, ut apud Apollonium l. II. vſ. 1014. de Tibarenis; qui, ubi pepererant eorum uxores, ipſi in *puerperio cubabant*, ἐνὶ λεχέεσσι πεσόντες. Unde etiam λεχὴ, quod praeterea obſervo, de *nidis avium* apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 298. & de *cubilibus vulturum* dicuntur ab eodem, Agam. vſ. 50. Immo hinc Jovis λεχεάτου ara apud Alipherenſes Arcadas, ἅτε ἐνταῦθα τὴν Ἀθηνᾶν τεκόντος, tanquam ibi *Minervam parientis*, teſte Pauſan. l. VIII. p. 447. Sic λεχὼ Heſychio, *quae recens peperit*, προσφάτως τετοκυῖα; ſed ubi omnino λεχωῒς legi debet: quod vel docebit noſter Callimachus, qui λεχωΐδας *puerperas* haud ſemel memorat; ut H. in Dian. vſ. 127. & H. in Del. vſ. 56. & 124. Unde etiam λεχώϊον dictum, ut hoc loco, ipſum *puerperium*; ſicut λοετρὰ λεχώϊα, apud Apollonium l. II. vſ. 1016. *puerperii lavacra*; immo unde *dona puerperae data*, λεχώϊα δῶρα a Dioſcoride dicuntur Anthol. l. III. c. XII. Ep. 2. Pro λεχώϊον alias λόχιον, ut ἐν τῷ λοχίῳ, *in puerperio*, apud Hippocratem de Natur. Muliebr. cap. V. ac inde λοχεῖα *puerperarum purgamenta*, & λοχεύειν aut λοχεύεσθαι tam de *partu mulierum*, ſicut praeter alios ab Aeſchylo in Niobe apud Hephaeſtion. p. 3. quam de *foetura pecorum*, ut a Senioribus Gen. XXIII. 13. Qua ratione etiam λόχευμα, non de *partu* ſolum aut foetura *animalium*, ſed de *plantis* uſurpatur ab Aeſchylo Agam. vſ. 1401. εἰ σπορητὸς κάλυκος ἐν λοχεύμασιν, *ſi ſeminalis flos caliculae in puerperio*, ſeu dum in *calicula germinat*, quod ἄνθος καλυκῶδες dicit Theophraſtus H. Pl. l. III. c. X. p. 55. Alias de partu Latonae, Euripides in Ione vſ. 921. Ἔνθα λοχεύματα σεμνʼ ἐλοχεύσατο, *ubi partu venerando peperit.*

Vſ. 17. λύματα] Sic de hoc partu Rheae Pauſan. l. VIII. p. 521. τὰ καθάρματα ἐς τοῦτον ἐκβάλλουσι τὸν ποταμὸν (dictum ibi

 Λύμακα.)

Λύμακα) ὠνόμαζον ῥ ἄρα οἱ Ἀχαιοὶ αὐτὰ λύματα, *purgamina in eum abjecerunt fluvium, ea autem Achivi vocant* λύματα. Idem autem dixerat, ablutum recens natum Jovem in fluvio, Γορτύνῃ appellato, & Λυσίῳ. Dicta vero, quod obiter noto, Alexandris φυλακεῖα, τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν, notante id Damaſcio in vita Iſidori apud Photium Biblioth. p. 1038. & quae totidem verbis apud Suidam itidem leguntur. Λυματα caeteroquin appellatae quaevis *ſordes*, a quibus quis erat purgandus; unde Ajax de ſe apud Sophoclem poſt foedam pecorum ſtragem, Ajac. 667. ὡς ἂν λύμαθ' ἁγνίσας ἐμὰ, *ut mea inquinamenta abluens*; & de *piamentis* in mare projectis, ubi quis in mari mortuus, Euripid. Helen. vſ. 1287. λύματ' ἐκβάλλῃ κλύδων: quandoque etiam pro *damnis* ſeu *detrimentis* quibusvis, ut apud Aeſchyl. Prom. vſ. 691. δύσοιστα πήματα, λύματα. ubi Schol. βλάβας, φθοράς; aut pro *ſordibus* quibuscunque, ſicut infra H. in Apoll. vſ. 109.

Ibid. χυτλώσαιτο] Non opus hic cum Vulcanio ὕστερον πρότερον quaerere, ideo quod Heſychius explicet, χυτλῶσαι, ἀλεῖψαι μετὰ τὸ λοῦσαι, *ungere poſt lotionem*. Sumitur enim haec vox etiam de ſola *ablutione*, ut hoc loco, ſicut de Minerva ſtatim poſt Jovis partum abluta, Apollonius Rhod. l. IV. vſ. 1311. Τρίτωνος ἐφ' ὕδασι χυτλώσαντο, *Tritonis abluunt laticibus*. Hinc χύτλα etiam pro *lavacris* ſeu ἀσαμίνθοις apud Lycophron. p. 169. Alioquin non pro recens natorum aut puerperarum purgatione, ſed pro mortuorum inferiis dicta ab Orpheo, Argon. vſ. 32. & Apollon. Rhod. l. I. vſ. 107. Quamquam χυτλῶσαι vulgo de *lotione in oleo ex aqua mixto* apud veteres dictum, praeter Grammaticos notet Galen. de Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. XXV. ὅπερ ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ χυτλοῦν. Unde χύτλα etiam dicta apud Heſychium de divinationis ſpecie, quae fiebat per aquam & oleum.

Ibid. χρῶτα λοέσσαι] Quod ſolitae olim matres: unde Creuſa apud Euripidem dolet ſe officia recens e ſe nato Ioni praeſtare non potuiſſe, non lactis ex uberibus nutrimentum, & quod addit, οὐδὲ λουτρὰ χειροῖν, *neque lavacra manuum*, Ion. vſ. 1493. Idem de λοετροῖς λεχωΐοις, ſeu *puerperarum lavacris* in Peneo fluvio ſaepe ablutis, Callimachus infra Hym. in Del. vſ. 124. λυσαμένας ἀπ' ἐμεῖο λεχωΐδας, *ablutas a me puerperas*. Χρὼς autem Ionibus, notante id ad Hippocratem II. lib. de Fractur. Galeno, quicquid in corpore carnoſum; unde pro toto *corpore* vulgo apud eundem Hippocratem, & ante apud Homerum ſumitur. Hinc Heſychius, χρὼς ζῆν, σῶμα ζῆν, corrupte, quod obſervo, pro χρὼς ζῶν, σῶμα ζῶν, quae eſt Gloſſa verborum LXX. Levit. XIII. 14. χρὼς ζῶν, *caro vivens*. h. e. *corpus*. & in eod. cap. vſ. 2. ἐν δέρματι χρωτὸς, ceu *in cute carnis*, juxta textum Hebraeum, & verſiones antiquas.

Vſ. 19. λευκότατος ποταμῶν] Sic λευκὸν ὕδωρ, *aqua limpida*, Aeſchyl-

Aeſchyl. Suppl. vſ. 24. Hinc hujus Erimanthi Arcadiae fluvii, ſicut & aliorum fluminum, ſimulacra ex albo lapide, ſolius Nili e nigro fieri ſolita, juxta Pauſan. l. VIII. p. 493. De Ladone vero, cujus hic meminit etiam Callimachus, ut pulcritudine nulli Graecorum aut Barbarorum fluviorum cedente, idem Pauſan. p. 496.

Ibid. ἄβροχος] Athen. l. II. p. 53. λυπεῖ δὲ ἧττον τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν, καὶ τὰ βιβρεγμένα τῶν ἀβρόχων, *nocent minus recentes, quam ſiccae, aqua maceratae, quam aridae.* ubi diſtingui liquet ξηρὰ & ἄβροχα, *ſicca* & *arida.* Unde ſi hoc attendatur, melius hic Interpres *arida* vertiſſet, quam *ſicca*; quae tamen promiſcue alibi ſumi conſtat. Hinc autem, quod vidit jam ad hunc locum Vulcanius, dicta olim Arcadia Ἀπία & Ἀζηνὶς, notante id ad Dionyſium Euſtathio; haud aliter, quod addo, ac Argivorum regio, appellata prius ἀσώδης, ut apud Aeſchyl. Suppl. vſ. 32, & ξηρὰ Ariſtotel. Metereol. l. I. c. XIV. Homerus proinde vocat πολυδίψιον Ἄργος, Iliad. Δ. vſ. 173. ac inde Euripides Alceſt. vſ. 561. Ἄργους διψίαν χθόνα, *Argorum ſiticuloſum ſolum.* Quomodo *terra arida* ſeu ἄβροχος, ſicut hoc loco Arcadia, a LXX. redditur γῆ διψῶσα. Eſa. LIII. vſ. 2. aut Libya itidem διψηρὰ a Syneſio dicitur Epiſt. LXVII. p. 208. Hinc ἀβροχίας voce de *ſiccitate terræ* uſus Menander in rebus Tyriorum apud Joſephum Ἀρχ. l. VIII. p. 286. ἀβροχία τ' ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, *ſub eo,* Ithobalo nempe Tyriorum Rege, *ſiccitas* ſeu *imbrium penuria fuit.*

Vſ. 20. ἔνυδρος] Hinc Arcadia maxime ὑλώδης ſeu *paludoſa*, neque in montibus ſolum, ſed planis etiam locis dicitur à Philoſtrato in Vit. Apoll. l. VIII. c. III. p. 401. ac paſcuis eadem regio omnis generis frequens, ab eodem aliiſque traditur.

Vſ. 21. ἐλύσατο μίτρην] Latona apud Pauſaniam l. I. p. 59. in Attica non peperiſſe quidem dicitur, ſed inſtante partu zonam ibi ſolviſſe, unde Ζωστὴρ locus ſit appellatus: λύσασθαι δὲ τὸν ζωστῆρα ὡς τεξομένην, καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα. Quum autem non parturientes ſolum, ſed διαπαρθενευομέναι, zonam ſeu μίτρην, ut notum, ſolvere dicerentur, hinc μίτρη de *virginitate* etiam dicta, ut apud Apoll. Rhod. l. IV. vſ. 1204. ἔτι μοι μίτρη μένει. Quamquam rurſus ἄμιτροι Callimacho dictae H. in Dianam vſ. 14. & 61. virgines nempe novennes, quibus nullus adhuc μίτρης illius παρθενικῆς, ſeu *zonae*, dictae itidem Catullo *virgineae*, uſus erat, & quibus nubiles demum cingi olim ſolitae. Appellantur vero ejuſmodi *virginales* μίτραι ab Euripide Alceſt. vſ. 175. παρθένεια κορεύματα; in veteri autem Meleagri Epigrammate Anth. l. III. c. XII. Ep. 5. παρθενίης ἅμματα; & de quibus tam pelliceis aut lanatis, quam aereis, earumque apud veteres uſu, videri poteſt vir longe doctiſſimus Iſ. Voſſius ad Catullum. Veneri autem eaedem dicari ſolitae, ut e Theocrito liquet Idyl. ιζ. vſ. 55. ac praeterea ex hujus Callimachi

Digitized by Google

Epigrammate, ſed corrupto, quod legitur in editione Pariſienſi eruditiſſimae Daceriae, p. 144. & de quo ſuo loco. Solutae autem parturientium, qualis hoc loco, μίτραι, Dianae vulgo ſacratae, quae Λυσίζωνος etiam inde dicta, & eo nomine Athenis culta; quod docent eruditi ad Apollonium Critici ad lib 1. vſ. 287. Eadem nempe quae *Lucina* ſeu Εἰλείθυια Λυσίζωνος itidem a Theocrito dicitur, Id. ιζ. vſ. 60. & jam ante in primo hymno in Orphicis.

Vſ. 22. Σαρωνίδας] Σαρωνίδες hic juxta Schol. *quercus*, quae corticem habent hiantem & convolutum, apud Heſychium autem *hiantes prae ſenio*, αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνυῖαι δρύες; & quae annoſae quercus γεράνδρυς alibi apud eundem dictae, Γεράνδρυς, αἱ παλαιαὶ δρύες, καὶ τὰ παλαιὰ δένδρα γεράνδρυα. Quam poſtremam vocem Γεράνδρυον de quavis arbore annoſa vel effoeta uſurpat Theophraſtus H. Pl. lib. I. c. VIII. p. 86. ὅταν ᾖ γεράνδρυον, ὅλως κόπτουσιν, *quum arbor annoſa eſt, eam totam decidunt*; ac pro effoeto arboris ſtipite Apollonius Argon. l. I. vſ. 1118. πρέμνον γεράνδρυον; & Julianus Imp. Epiſt. XXVII. ad Liban. p. 158. καὶ ἦν ἐν ταύτοις οὐδὲν γεράνδρυον οὐδὲ σαπρὸν, *& in his nulla erat arbor annoſa, nulla putris.* Immo de quercu fatidica Γεράνδρυον a Clemente dictum in Protrept. p. 9. Mitto quod Σαρωνίδες de *annoſis quercubus* a Sinu Saronico, ad quem Troezen, Σαρωνία etiam juxta Stephanum dicta, & Epidaurus, ubi magnus foret earum proventus, dici quoque potuerint, ſeu quercus e genere παραλίων, ſicut eas in Ἰδαίας & παραλίας, *Idaeas*, ſeu quae in monte Ida, & *maritimas*, diſtinguere novi Theophraſtum H. Pl. l. III. c. X. p. 52. ac παραλίων quidem *lignum* etiam *validius*, ac proinde quod magis annoſum evaderet, ab eodem ſtatui. Σαρωνίδες itaque id genus *quercus*, haud aliter ac plurimae olim plantae a locis, ubi proveniunt, denominatae, ſicut *malus Medica* aut *Perſica*; *laurus Alexandrina*; τὸ Εὐβοϊκὸν de *nucibus* ſeu *caſtaneis*, apud Theophr. H. Pl. lib. I. c. XVIII. p. 20. aut Σαρδιαναὶ βάλανοι etiam de *caſtaneis*, apud Dioſcoridem lib. V. c. CXLIV. & Athen. l. II. p. 53. aut alibi apud Theophr. Ἡρακλεῶτις καρύα, de *nuce avellana*, H. Pl. l. III. c. VI. p. 44. & quae plura id genus. Nempe ſicuti viciſſim varia loca a plantis, quae ibi feraces eſſent, conſtat appellata, ut Πιτυοῦσα, Κερασοῦς, Κοτινοῦσα, aliaque haud pauca, & qua de re alibi dudum egimus. Unde etiam Babylonia, quod ſalicibus abundaret, ut liquet e Pſalm. CXXXVII. 2. *Vallis ſalicum* juxta Hebraeorum Magiſtros ab Eſaia dicitur c. XV. vſ. 7. ſicuti id monuit ὁ πάνυ Bochartus Phaleg. l. I. c. VIII. Hinc in Creta dicti etiam a *quercu* Δρυῖται, quorum meminit Theophr. de Cauſ. Pl. l. V. c. 2. p. 199. & Epirus olim *quercuum* praeſtantia celebrata, ut ex eodem auctore liquet H. Pl. l. II. c. III. 28. Adde quod varia fuerint indita *quercubus*, pro varia earum indole, nomina: qua de re etiam videri poteſt Pauſanias lib. VIII. p. 475. Immo, quod ferme

exci-

Digitized by Google

exciderat, quam in rem audiendus hic Plinius, qui *Saronicum* ſinum, a quercubus, quibus utique erat circundatus, & quae σαρωνίδες Graecis antiquitus fuerint dictae, denominatum tradidit l. IV. c. V. §. IX. *Sinus SARONICUS olim QUERNO nemore redimitus, unde nomen, ita Graecia antiquitus appellante QUERCUM.* Quamquam enim ibi non σαρωνίδας dictas *quercus*, ab eodem loco, ſed a quercubus dictum locum ſeu ſinum *Saronicum* dicat Plinius, inde tamen abunde liquet, cum abundaſſe quercubus circumjacentibus eundem ſinum, quod ſola ductus vocis conjectura primo fueram auguratus; tum praeterea nihil obſtare, immo videri omnino probabilius, ut juxta aliarum arborum ſeu plantarum adducta modo exempla, *quercus* ipſae ab eodem loco, ubi erant adeo frequentes, ſint a Graecis σαρωνίδες appellatae. Idque eo magis ſtatuendum, quod aliunde a Graecis auctoribus dicti illius maris *Saronici* nomenclatio, nempe a quodam *Sarone* venatore ſeu Troezeniorum Rege, qui ſe in mare illud, inde ab eo dictum, praecipitem dederit, arceſſatur; ac unde ipſa Troezen, quae ad illud mare ſita, dicta quoque *Saronia*, & *Saronidis* Dianae ibidem Aedes, Lucus, ac Feſtum, ſed qua de re infra ad Hym. in Del. vſ. 42. ubi Σαρωνικοῦ κόλπου, *Saronici ſinus*, fit mentio, agendi erit locus. Sed haec obiter, ac ut liberum lectori ea de re, prout decet, judicium relinquamus; quum caeteroquin prior explicatio veterum Grammaticorum teſtimoniis, prout dixi, innitatur.

Ibid. ὑγρὸς Ἰάων] Ita etiam dicitur Dionyſ. Perieg. vſ. 416. ſic ὑγρὰ pro *mari* Ariſtoph. Veſp. p. 478. πολλὰ μὲν ἐν γῇ, πολλὰ δ' ἐφ' ὑγρᾷ, *multa quidem in terra, multa autem in mari*; & in Pace p. 632. ὑγρὸν κοῖλον βυθόν; idque ab Homero mutuati, a quo itidem de *mari* haud ſemel dicitur, ἐφ' ὑγρὴν, ut Il. K. vſ. 27. & alibi, ac inde etiam ab ipſo Callimacho inf. Epigr. XXIII. ἐν ὑγρῇ νεκρὸς, de eo qui *in mari mortuus.* Corrupte autem idem fluvii nomen Διάγων dicitur pro Ἰάων apud Pauſan. in Eliacis p. 385. quod jam ad eum vidit erudititiſſimus Sylburgius. Ἰάων alioquin ſeu Ἰάονες appellati a barbaris olim *Graeci*, ut ab Atoſſa Perſarum Regina, & dein a Perſicarum mulierum choro, haud ſemel apud Aeſchylum Perſ. vſ. 178. 564. ab Homero autem, quod pridem monuit Strabo, ac jam viderunt eruditi, Athenienſes.

Vſ. 25. κινώπετα] Eadem quae hic habent Scholia, notant quoque de hac voce Graeci ad Nicandrum Critici, ad Theriac. p. 7. Κινώπετα δὲ τὰ θηρία ἐν τῷ πέδῳ κινούμενα, οἷον κνώπεδα (non κινώπεδα) τινὰ ὄντα.

Vſ. 26. πολύστιον] De mari Nicander Alex. p. 160. Κῦμα πολυστιοῦ τέκεν ἅλμης. ubi Schol. πολυστίου, στῖαι γὰρ αἱ ψῆφοι τῆς θαλάσσης. Idem alibi de fluviis, ut hoc loco, ποταμοῖσι πολυστείοισι, circa finem Theriac. p. 68. Apud Heſychium, Στία, ψῆφος, οἱ δὲ στίας. ſicut legi ibidem debet. Στίας autem dici ψήφους, Sicyoniorum dialecto, notant eruditi ad Apollonium Critici lib. I.

 vſ. 1176.

vſ. 1176. a quibus praeterea idem hic Callimachi locus adducitur: Καλλίμαχος· πολύςιόν τι μέτωπον.

Vſ. 27. ὕδωρ ὑπὸ ποσὶν] Nempe ſeu in lacubus ſubterraneis, aut alioquin in terrae viſceribus, latere aquarum ſcaturigines, ac inde etiam fontium & fluminum ortus provenire exiſtimant: qua de re videndus Ariſtoteles Metereol. lib. I. c. XIII. & ad eum Olympiodorus. Unde illud Hippocratis, ut obſervo, quod *aquam terra plus minusve in ſe contineat*, ἔχει δὲ τὸ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ πλέον ἢ ἔλασσον, de Nat. Pueri cap. VIII. An vero ex nuda pluvialis aquae collectione oriantur eadem flumina, citra ullas id genus aquas ſubterraneas, quod ſtatuit edito ea de re libello vir magnus Iſ. Voſſius, non eſt hujus loci in id nunc anquirere.

Vſ. 29. Γαῖα φίλη] Eadem alioquin *Terra* cum ea, quae hic Terram compellat *Rhea*. Hinc invocatur Juppiter apud Aeſchylum Suppl. vſ. 908. Ὦ Βᾶ, Γᾶς παῖ Ζεῦ, *O Rex, Terræ fili Juppiter*. ubi Schol. ἡ αὐτὴ γὰρ Ῥέα καὶ Γῆ. Verum pro Rheae matre eadem Terra ab Heſiodo aliiſve, ut notum, ſtatuitur.

Ibid. τίκε καὶ σύ] De eadem Aeſchylus Choëph. vſ. 125. Καὶ Γαῖαν αὐτὴν, ἣ τὰ πάντα τίκτει, *Et Terram ipſam, quae omnia parit*. Unde Παμμήτωρ etiam alibi ab eodem dicta, Prom. vſ. 90. & ſimiliter Πάντων Γενέτειρα alicubi ab Euripide apud Clementem. Quamquam rurſus fluvii, non Terrae, ſed Thetyos ſeu Maris *liberi* dicantur poſt Heſiodum Theog. vſ. 337. &c. ab eodem Tragico, Τηθύος τε παῖδες, Sept. Th. vſ. 317. Sicut in Orphicis de Oceano, Ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοὶ, *a quo omnes fluvii*. Haud aliter ac ab Eccleſiaſte I. vſ. 7. flumina a mari oriri, ac in idem relabi dicuntur; & quorum illud a nonnullis interpretibus ad occultos e mari per terram meatus, ab aliis vero ad vapores e mari eductos, ac dein in pluviam reſolutos, haud incommode refertur.

Ibid. τεαὶ δὲ ὠδῖνες ἐλαφραὶ] Ideo nempe quod terra foeta ibi eſſet aquarum proventu, adhuc ſub ea, & quidem quod ante dixerat, ὑπὸ ποσὶ latentium, quae etiam inde leni ac facili meatu educi ac ſalire vellent, ac unde ὠκυτόκιον eidem telluri auguratur hic Rhea. Adde, quod alioquin non primus eſſet ille Terrae partus, quae nempe praeter numeroſam illam, quae ei ab Heſiodo aliiſve adſcribitur, liberorum prolem jam alibi extra Arcadiam adhuc tum ἄβροχον, regiones tam vicinas quam remotas, ἐφύδρους, ſeu fluviis paſſim & lacubus irriguas fecerat. E puerperio autem praecipue eas laborare ac dolores perpeti tradit Hippocrates, quae primos partus experiuntur, de Natura Pueri cap. XI. alibi autem difficulter parere mulieres, ubi aquae durae, calidae, & frigidae, de Aëre Aquis & Locis cap. VII. Levior proinde futurus hic Terrae, quam Latonae infra H. in Del. vſ. 210. & ſeq. ubi ejus longi & graves in pariendo Apolline dolores enarrantur; aut vero Jovis apud Lucianum partus,

Digitized by Google

tus, quo armata Pallas ex ejus cerebro prodiit gravi niſu & adhibita etiam a Vulcano ſecuris opera, aut ex ejusdem poſthumo puerperio adhuc prae partus doloribus, quamquam jam mitigatis, decumbens ab eodem traditur, μαλακῶς ἀπὸ τῆς ὠδῖνος ἔχειν, Dial. de Diis Coeleſt. Ὠδῖνες autem non ſolum de *doloribus parturientium*, ſed de *partu* ipſae dictae, ut ab Euripide in Ione vſ. 45. λαθραίαν ὠδῖνα de *clandeſtino partu*, ac in veteri Epigr. Anth. l. I. c. XXXIII. Ep. IV. εὔστοχος ὠδὶς, Diana vero ipſa ibidem, Ὠδίνων ἐπίσκοπος, hoc eſt, Εἰλείθυια dicitur.

Vſ. 31. πλῆξεν ὄρος σκήπτρῳ] Hauſtum id procul dubio e memoria ſimilis patrati a Moſe miraculi, de quo Exod. XVI. vſ. 6. & quod Callimacho, Alexandrinae, ut fertur, Bibliothecae Praefecto, haud ignotum eſſe potuit ex Verſione ſeniorum recenter in eadem repoſita. Quod ſtatui etiam poteſt de coaevo & Alexandrino itidem Poëta Apollonio, qui ſimile patratum ab eadem Rhea in Cyziceno ſolo miraculum refert l. I. vſ. 1146. &c.

——— ἐπεὶ οὔ τι παροίτερον ὕδατι ναῖεν
Δίνδυμον, ἀλλά σφιν τότ' ἀνέβραχε διψάδος αὔτως
Ἐκ κορυφῆς ἄλληκτον.
Cum enim nullo ante manaſſet latice Dindymus,
Illis tunc ſcaturiebat ex usquequaque arido cacumine indeſinenter.

Adde hiſce praeterea, quod de venante Atalanta tradit ſimiliter Pauſanias l. III. p. 209. ὡς ἠνιᾶτο ὑπὸ δίψης, παῖσαι τῇ λόγχῃ τὴν πέτραν, καὶ οὕτω ῥυῆναι τὸ ὕδωρ, *quum a venatione ſiti laboraret, & rupem illam venabulo percuſſiſſet, aquam ita emanaſſe.* Niſi quis haec ποιητικῶς a doctiſſimo Poëta hoc loco, ab aliisque ſimili in re, dictum malit, quod fluvii vulgo oriantur e montibus, ut pridem monuit Ariſtoteles Metereol. lib. I. c. XIII. qui omnium ferme ad Septentrionem fluminum fontes in montibus Hercyniis ibidem ſtatuit. Cujus rei etiam cauſſa haud male ad majorem imbrium copiam, qui in montes cadunt, refertur. Adde, quod ipſa Rhea a Platone in Cratylo, ſicut etiam Thetys & Saturnus, dicantur totidem ῥεύματα ſeu ὀχετοὶ τῶν νοητῶν πηγῶν, *rivi* ſeu *canales intelligibilium fontium.* Notat id etiam ad Platonem Proclus l. V. p. 318.

Vſ. 32. χρόα φαιδρύνασα] Sic Oreſtis nutrix traditur apud Aeſchylum Choëph. vſ. 757. παιδὸς σπαργάνων φαιδρυντρία, *pueri faſciarum lotrix*, quod nempe φαιδρύνειν dicatur infantis cum *corpus*, ut hoc loco, tum *faſcias*, ut ibi apud Tragicum, curare, ut ſint nitidae. Sic φαιδρύνειν, *lavare*, *ungere*, ut de Jacobo poſt viſionem ei ſupra lapidem quieſcenti oblatam, φαιδρύνει δὲ τοὺς λίθους, dixit Joſephus Antiq. l. I. c. XIX. p. 28. Unde φαιδρὸς de *veſte nitida* & polita, Lucian. in Amor. καὶ φαιδρὰ μὲν ἐσθὴς, μεχρὶ ποδῶν τὴν τρυφὴν καθειμένη, *& nitida quidem veſtis ad pedes usque delicate demiſſa*; aut ſicut ibi legendum mallem,

Digitized by Google

mallem, μέχρι ποδῶν παρυφὴν καθειμένη, *ad pedes usque cum purpureis clavis demiſſa.* Id enim παρυφὴν notare, ſeu *clavos* & *limbos*, qui ad extimam veſtis, ejusque talaris, oram vulgo adſuti, docet cum alibi Pollux, tum valde quidem appoſite ad hunc Luciani locum, l. XIII. c. XIII. p. 338. αἱ μέντοι ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραὶ ῥάβδοι, ΠΑΡΥΦΑΙ, (al. παρυφαὶ) καλοῦνται, καὶ ἡ συμμετρία ΧΙΤΩΝ ἐστι ΠΟΔΗΡΗΣ, ἐς τὰ τοὺς ἀστραγάλους καθήκων. *Virgae autem ſeu limbi in tunicis purpurei* ΠΑΡΥΦΑΙ ſeu *PRAETEXTA vocantur; Symmetria vero, TUNICA eſt talaris, AD TALOS USQUE demiſſa.* Ejusmodi autem παρυφὰς, de quibus conſuli alioquin poteſt vir incomparabilis ad Vopiſcum p. 405. in muliebri olim & delicatiorum virorum luxu apud Graecos exſtitiſſe vel unus arguit de Tarentinis, quem obſervo, Athenaei locus, lib. XII. p. 532. Ἐφόρουν δέ φησι καὶ ΠΑΡΥΦΗΝ διαφανῆ πάντες, οἷς νῦν ὁ τῶν ΓΥΝΑΙΚΩΝ ἁβρύνεται βίος. *PRAETEXTUM, inquit, ſeu Limbum PURPUREUM,* (παρυφὴν) *pellucidum geſtabant omnes, quibus nunc DELICIATUR FEMINARUM cultus*, ſicut verti locus ille de παρυφῇ debuit, non per *veſtes textiles* cum Dalechampio, & qua de re nihil ibi animadvertit ὁ πάνυ. Sed hoc obiter.

Vſ. 33. Ὦνα] Per συναλοιφὴν Poëtis familiarem, qua duae voces ob metrum in unam conjunguntur, ut κἄτυχον, pro καὶ ἔτυχον, Aeſchyl. Perſ. vſ. 508. quomodo κεὐτυχοῦσα dixit quoque Euripides Androm. vſ. 888. & ad hunc locum magis appoſite Ἐγᾦδα pro Ἐγὼ οἶδα Phoeniſſ. vſ. 723. ac apud Ariſtophanem ſimiliter haud in uno dramate, ut Ran. p. 251. & alibi. Apud quem itidem Veſp. 536. & Avib. 615. ᾦζυρέ pro ὦ οἰζυρέ, ſicut hoc loco, ὦνα pro ὦ ἄνα dicitur.

Ibid. σπείρωσε] Sic infra H. in Delum vſ. 6. λοῦσέ τε καὶ σπείρωσε. Σπεῖρα enim pro *pannis* quibusvis, non *vilibus* ſolum ac *laceris*, ut Nicand. Alex. p. 160. ubi Schol. σπεῖρα, ῥάκη, ſed pro *decoris* etiam, ſicut utrumque de hac voce monent eruditiſſimi Gloſſographorum, Pollux & Heſychius. Unde male Guyetus in poſtremo, Σπεῖρον, τὸ καλὸν ἱμάτιον καὶ ῥακῶδες, ibi καλὸν in κακὸν vertendum putat. Clare enim Pollux l. VII. c. XVIII. p. 344. Σπεῖρα γὰρ οὐ τὰ ῥάκη μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμείνους ἐσθῆτας (non ἐνίοι) καλεῖν ἠξίουν. ut emendari debet hic locus ex optimo Codice Voſſiano, nunc Bibliothecae Lugduno-Batavae. Hinc Σπεῖρον, ἱμάτιον in genere redditur ab Arcadio, Grammatico inedito Biblioth. Regiae Pariſienſis. *Faſciis* autem, quod hic tradit Callimachus, involutum recens natum Jovem, exhibet praeclarus nummus Gazae Gallorum Regiae ſub Antonino Pio percuſſus; in quo hujus Rheae puerperii, ut ſupra jam monui ad vſ. 15. ſignati occurrit effigies. Easdem vero Jovis *Faſcias*, ad ſolemnem ſcilicet tam auguſtorum Natalium memoriam, in antro Cretenſi ſervatas, ſed ita ut nefas eſſet easdem conſpici, vulgo tra-

Digitized by Google

traditum liquet ex narratione Anton. Liberalis Metam. c. XIX. ubi quatuor viros memorat, Lajum, Celeum, Cerberum, & Aegolium, qui antrum illud ingreſſi, melle inde ſublato & *viſis Jovis faſciis* (καὶ τὰ τοῦ Διὸς ἰδὸν σπάργανα) continuo in cognomines aves fuerint mutati. Ut mittam hic quae de Mercurii σπαργάνοις ſeu *faſciis*, quibus eum natum ab Horis continuo involutum, ac ita in veteri imagine depictum tradit Philoſtratus Icon. l. I. p. 769.

Ibid. Νέδη] Idem hujus Jovis nutricis, & a qua cognomini fluvio nomen, ac unde eadem fuerit dicta, tradit Pauſ. l. IV. p. 278. & l. VIII. p. 517. Apud Apollodorum autem l. I. c. I. non Νέδη quidem, ſed Ἴδη Nympha Curetibus & Adraſteae ſocia jungitur, quibus nutriendi nati recens Jovis cura fuerit credita. Ubi tamen nihil mutandum, Ἴδη nempe in Νέδη, cujus hic mentio, quum eaſdem etiam juxta Apollodorum, *duas nutrices Jovi a veteribus adſignatas Idam & Adraſteam*, καὶ οἱ παλαιοὶ τοῦ Διὸς δύο ποιοῦσι τιθήνας, τὴν Ἴδην καὶ τὴν Ἀδράστειαν, tradat Plutarchus Sympoſ. l. III. Quaeſt. IX. p. 657. Unde eadem *Ida* juxta *Nedam*, cujus hic mentio, inter Nymphas utrinque adſidentes Jovi recens nato: easque erectas in Ara Aleae Minervae apud Tegeatas Arcadas, refert Pauſanias l. VIII. p. 531. Ut mittam *Idam* a Diodoro l. IV. p. 263. commemorari Corybantis filiam, quam duxerit Lycaſtus. Dicitur autem ipſa, de qua hic Callimachus, Νέδη in Scholiis νύμφη Ὠκεανίνη; haud aliter ac Ὠκεανὶς Φιλύρα, cujus mox meminit Callimachus, ab Apollonio Rhodio l. II. vſ. 1243. Ὠκεανὶς Φιλύρη, ut eidem Eurynome eadem Ὠκεανὶς appellatur lib. I. vſ. 504. Apud Aeſchylum autem in Prometheo, χορὸς Ὠκεανίδων Νυμφῶν inter Dramatis Perſonas recenſetur. Immo Ὠκεανίνη dicta haec *Neda*, quomodo Thetis *Neptunine* a Catullo vocatur Epithal. Thetid. vſ. 28.

Vſ. 34. Κευθμὸν ἔσω Κρηταῖον] Ad quem locum tangunt Apoll. Schol. ad l. I. vſ. 308. ubi de Jove puero Poëta, Δικταῖον ναιέτασκεν ὑπὸ σπέος. Schol. τὸ Κρητικὸν, ἔνθα ἀνετράφη ὁ Ζεὺς, ὡς καὶ Καλλίμαχος ἱστορεῖ. *Creticum antrum, ubi educatus eſt Juppiter, ſicut etiam auctor eſt Callimachus* Idem Apollonius alibi, eadem de re l. II. vſ. 1237.

ὁ δὲ Κρηταῖον ὑπ' ἄντρον
Ζεὺς ἔτι Κουρήτεσσι μετετρέφετ' Ἰδαίοισιν.
Sub antro autem Cretaeo Juppiter adhuc inter Curetas Idaeos educaretur.

Hinc etiam ΚΡΗΤΑΙΟΣ Juppiter in praeclaro Aegienſium Achaiae nummo, qui exſtat in Gaza Gallorum Regia, & quem alibi illuſtramus.

Vſ. 36. Φιλύραν τε] De deluſa tamen Rhea ab eadem *Philyra*, ejusque clandeſtino cum Saturno concubitu, e quo natus Chiron Centaurus, dum hic Juppiter adhuc in antro Idaeo a Curetibus educaretur, videndus Apollonius Argon. l. II. vſ. 1239.

Ῥεῖαν

Digitized by Google

Ῥείην ἐξαπάφων &c. ac ubi illa Ὠκεανὶς Φιλύρη ab eodem dicitur. Una nempe juxta Στύγα, quae hic etiam a Callimacho adducitur, ex Oceani & Thetyos filiabus, quod nempe poſtrema ſeu *Styx* fons ac inde fluvius Arcadiae foret celebratiſſimus; illa vero Inſula ad Pontum. Unde emendari omnino debuit, qui *Philyrae* hujus meminit, Stephanus: quod miror in nuperis virorum doctorum, qui tamen hunc Apollonii locum ante oculos habuerunt, editionibus praetermiſſum: Φιλυρεῖς, ἔθνος πρὸς τῷ Πόντῳ ἀπὸ Φιλύρας τῆς μητρὸς τοῦ Χείρωνος, non ut ibi hactenus legitur, Κρόνου. Neque enim *Saturni* mater haec *Philyra*, ſed *Chironis* e Saturno, ac Φιλυρίδου inde a Pindaro dicti, Pyth. Od. III. ac proinde illa Dei pellex; quod viderat tamen ex Apollon. Schol. Holſtenius, & ab aliis e priſcis Μυθολόγοις inſuper traditur, ut Apollod. Bibl. l. I. Pindari Schol. Nem. Od. III. p. 351. Immo apud Pindarum inde Achilles Chironis alumnus in *domo hujus Philyrae* educatus ibidem dicitur, ξανθὸς Ἀχιλλεὺς τὰ μὲν μένων Φιλύρας ἐν δόμοις. Meminit vero ejusdem *Philyrae* hic Callimachus Hymn. in Delum vſ. 118. Πήλιον ὦ Φιλύρης νυμφήιον, *Pelion o Philyrae thalamus:* ubi nempe cum hac Nympha congreſſus fertur Saturnus.

Vſ. 39. ὁ Λέπρειον πεφάτισται] Citatur hic verſus ab Ariſtophanis Schol. Acharn. p. 406. ad ea Comici verba, βοῦς δὲ ἱμάντας ἐκ Λεπρέων.

Vſ. 40. Συμφέρει) Νηρῆϊ] Nota Νηρῆϊ hic pro *mari* dici, quod δῶμα Νηρῆδος dicitur ab Euripide Androm. vſ. 161.

Vſ. 42. Θενὰς ἀπέλειπεν] Male apud Stephanum in nuperis etiam editionibus, Θενναί, πόλις Κρήτης, pro Θεναὶ, quod ex hoc Poëtae loco, & ex nummo ab Holſtenio adducto conſtat; in quo legitur, ΘΕΝΕΩΝ.

Vſ. 43. ἐγγύθι Κνώσου] Hinc Plato l. v. de legib. tradit *antrum*, ubi educatus fuit Juppiter in Creta, exſtitiſſe in *via prope Cnoſſum*, πάντως δή γε ἐκ Κνωσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν. Ita Jovis & Junonis nuptias in horum Gnoſſiorum terra celebratas tradit Diodor. l. v. p. 339.

Vſ. 44. πέσε, δαῖμον, ἀπ᾽ ὀμφαλός] Sponte proinde, ac ſine Nympharum, quae Jovi paullo ante μαιώσασθαι dictae, opera. Apud Graecos alioquin & quidem Ionas, ὀμφαλοτόμοι dictae *obſtetrices*, quarum hoc erat officium. Docet id Heſychius in voce μαῖα, & Euſtathius p. 971.

Vſ. 45. Ὀμφάλιον] Hinc Stephanus, Ὀμφάλιον, τόπος Κρήτης, πλησίον Θενῶν καὶ Κνωσοῦ. Nempe Ὄμφαλος urbs dicta, ut ex Diodoro conſtat; ager autem ſeu ſolum, ſicut hoc loco, Ὀμφάλιον πέδον vel πεδίον, quod viderunt jam ad Stephanum viri docti. Citatur autem hic Callimachi verſus, cum praecedenti, a Schol. Nicandri ad initium Alexiphar. ſed corrupte, quod pridem ad eadem Scholia notaveram, & vidi poſtea animadverſum a Cl. Holſtenio ad Stephanum. Nota alioquin Ὄμφαλος aut

aut μεσόμφαλος ἕδρα de Delphis, tanquam *terrae umbilico*, ſicuti in Priapeiis etiam dicitur, & a Tragicis Graecis paſſim appellatur.

Vſ. 46. Κυρβάντων] Ad exemplum *Orphei*, inter cujus Hymnos unus exſtat, & in cujus ſecundo verſu legitur Κύρβαντ' ὀλβιόμοιρον; ac praeterea Lycophronis p. 18. κλίσμα Κυρβάντων. Quae alioquin litterarum μετάθεσις, ſicut hic ρ & υ, & ἀφαίρεσις, ut litterae ο in hac voce Κυρβάντων pro Κορυβάντων, antiquis iisque accuratiſſimis etiam Poëtis Graecis, ob metrum haud inſolitae; ſicut, priores quod ſpectat, κάρτος, in hoc ipſo Hymno, & καρτερὸς in ſequentibus, pro κράτος & κράτερος haud ſemel, ſicut apud Homerum aliosque paſſim legitur; & βάρδισαι pro βράδισαι apud Theocrit. Id. xv. vſ. 104. ac ſimilia.

Vſ. 47. Δικταῖαι Μελίαι] Apollon. Rhod. l. II. vſ. 4. Βιθυνὶς Μελίη: ad quae verba eruditi Critici hunc locum tangunt: Μελίαν δὲ φησὶν αὐτὴν, διὰ τό τινας τῶν νυμφῶν Μελίας καλεῖσθαι ἀπὸ Μελίας τῆς Ὠκεανοῦ, ὡς φησὶ Καλλίμαχος. *Meliam autem eam vocant, quod nonnullae Nymphae Meliae dicantur a Melia Oceani filia, ut ait Callimachus.* De iisdem *Meliis* Nymphis vide alioquin Heſiodum in Theog. vſ. 187.

Ibid. κοίμισεν Ἀδρήστεια] Citatur itidem hic locus ab iisdem Schol. ad Apoll. Rhod. l. III. vſ. 133. ubi a Poëta haec *Adraſtea* Jovis nutrix, eum adhuc infantem globo εὐτροχάλῳ donaſſe dicitur, Κεῖνο τό οἱ ποίησε φίλη τροφὸς Ἀδρήστεια. Schol. Ἀδρήστεια, αὕτη τροφὸς Διός. Καλλίμαχος· Σὲ δὲ κοίμισεν Ἀδρήστεια. ἀδελφὴ Κουρήτων. Quae proſtrema gloſſa itidem hic in Scholiis Callimachi legitur. Ejusdem *Adraſteae*, cui juxta Curetas & *Idam*, ut ibi legitur, ſeu *Nedam*, educandus datus ſit Juppiter, meminit etiam Apollodorus loco jam ante adducto. Globum autem illum quod adtinet, Jovi pro παιγνίῳ ab hac *Adraſtea* datum, inde erudite Triſtanus T. II. p. 253. praeclarum Trajani nummum explanavit, in quo Juppiter puerulus *Globo* illi ſeu σφαίρῃ εὐτροχάλῳ, ſublatis manibus inſidens, inter ſeptem Pleiadas ſpectatur, cum inſcr. ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ.

Vſ. 48. Λίκνῳ ἐνὶ χρυσέῳ·] Notant hic Critici λίκνον idem eſſe quod κόσκινον, ἢ τὸ κούνιον, ubi infantes ab antiquis reponebantur, & quo divitias ac fruges terrae iis ſunt augurati. Unde ſicut Schol. λίκνον, κούνιον, ſeu *cunae*, redditur, ſic vetus Gloſſarium, *Cunabulum*, λίκνον; & Λικνίτης Bacchum inde quoque dictum tradit Heſychius. Λικνίτης, ἐπίθετον Διονύσου ἀπὸ τῶν λίκνων, οἷς τὰ παιδία κοιμῶσι). Cui rei conſona etiam, quod obſervo, *traduntur* in Servii gloſſa ad Georg. l. I. vſ. 166. niſi quod pro Λικνίτης Λικμητὴς ibi dicatur; nempe *nonnulli Liberum Patrem apud Graecos* Λικμητὴν *dici aſſerunt: vannus autem* (non ut ibi legitur *vallus*) *apud eos* λικμὸς *nuncupatur: ubi de more poſitus eſſe dicitur, poſtquam eſt utero matris editus.* Quod Jovi etiam recens nato contigiſſe tradit hic Callimachus, & de Mercurii

Digitized by Google

curii *cunis* itidem Aratus Phaenom. vſ. 268. ἄρ' ἔτι καὶ παρὰ λίκνῳ. Quamquam alium λίκνου hujus pro κοσκίνῳ, ſeu *vanno*, uſum in Bacchi ſacris exſtitiſſe, ex eodem citato Maronis loco conſtet, ubi *myſtica vannus Iacchi* dicitur; & ad quem ea inſuper tradit Servius, quae de Bacchi ſacris ad purgationem animae pertinentibus, & λικνίτῃ proinde, quaſi anima purgante eodem Deo, adtulit nuper, indicto auctore, vir eruditus, eleganti de Choenice Pythagorae libello. Eadem tamen λίκνα non tam de *vannis* rurſus, ſeu λικμοῖς, quam de *calathis*, unde Heſychio λίκνον, κανοῦν, ſeu *vaſis vimineis*, juxta Philargirum ad Virgilium dicebantur; in quae frugum primitias congerebant ruſtici, quo iis Libero ac Liberae ſacra facerent. Unde etiam λίκνα id genus cum in Cereris Theſmophoricis, tum in Pompa Dionyſiaca a virginibus λικνοφόροις geſtari conſueverant; quorum prius tradit ipſe Callimachus H. in Cererem vſ. 127.

Ὡς αἱ λικνοφόροι χρυσῷ πλέα λίκνα φέροντι.

Et quemadmodum canephorae auro plena caniſtra ferunt.

qua de re pluribus ibidem.

Vſ. 49. Αἰγὸς Ἀμαλθείης] Unde Αἰγιόχου nomen eidem Jovi adhaeſit, παρὰ τὴν ἐξ αἰγὸς ὀχὴν, ὅ ἐστι τροφὴν, ut loquuntur veteres Grammatici, & tradit etiam Diodorus lib. v. p. 338. non vero ab *Aegide*, ut volunt alii, & quos male ſequuntur Latini Homeri Interpretes. Sic ὀχὴ etiam pro τροφῇ, cum apud Athenaeum l. VIII. p. 363. ac unde εὐωχία, tum apud Lycophronem legitur p. 84. πυρῶν ὀχήν. Hinc, qui eadem egregie illuſtrant, inſignes aliquot nummi, in quibus capra Amalthea, cum Inſcript. JOVI COS. AUG. aut ubi infans Juppiter eadem capra vectus cernitur; ante autem ara, vel fons potius cum aquila, & arbor inde emergens. Cujuſmodi nummum mole & pulcritudine inſignem, ſub Antonino Pio cuſum, recondit Gaza Gallorum Regia, opportune hic vulgandum.

De

Digitized by Google

De aquila, quae hic Jovi Αἰγιόχῳ a capra vecto comes additur, dicam infra ad vſ. 68. unum illud e Theocriti adferre jam contentus Idyll. XXVI. vſ. 31.

Ἐκ Διὸς Αἰγιόχοιο τιμὰν ἔχει αἰετὸς οὗτος.

A Jove Aegiocho, ſeu a capra nutrito, honorem habet haec aquila.

Arborem autem quod adtinet, haud alia ſtatuenda eſt, quam platanus, qualem in agro Cretae Gortynenſi juxta fontem (& qualis etiam potius quam ara in hoc nummo ſignatur) exſtitiſſe, quae folia nunquam amitteret, & ſub qua praeterea Jovem non puerulum, ut hoc loco, ſed adultum jam, cum Europa concubuiſſe tradit Theophraſtus H. Pl. lib. I. c. XV. p. 16. ac inde Plinius l. XII. ſect. v. Unde explicandus alius nummus ejusdem Gazae Regiae, in quo hinc Europa moeſta recumbens ſub platano, a tergo aquila, in altera autem nummi parte eadem Europa tauro vecta cernitur, cum Inſcript. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. Platanum alioquin e Tripode aeneo quandoque proveniſſe refert alibi idem Theophr. H. Pl. l. III. c. II. p. 40. & rurſus de C. Pl. l. V. c. IV. p. 328. Ut mittam hic *ſacram* illam *arborem*, ſicut eam Julianus Imp. vocat Orat. v. p. 315. ſeu *pinum*, ſtato tempore, quod ibidem monuit, ſuccidi ſolitam, ac dein in Matris Deae ſanctum ſolemniter, ut ea de re Arnobius l. v. p. 167. & 184. inferri, dicato etiam eam in rem die, in veteri Romano Kalendario XI. KAL. APR. ARBOR INTRAT. quod vidit jam ad Apollodorum eruditiſſimus ejus editor Anglus Th. Gale. Id vero hic inſuper obiter notandum, quod ab aliis, non in Creta, ſed in Achaia vel Arcadia, a capra nutritum Jovem, & inde etiam Αἴγιον Achaiae oppidum denominatum innuere videtur Strabo l. VIII. p. 387. & qua de re, & indicato jam ſupra horum Aegienſium nummo, cum ΚΡΗΤΑΙΟΥ Jovis appellatione ac ſimulacro, alibi agimus, quod repetere hic ſupravacaneum puto. Adde quod eandem Jovis nutricem *capram*, non *ſacram* ſolum, ſed *Oleniam* inſuper vocet Aratus, Phaenom. vſ. 164. ac inde Ovidius Faſt. l. v. vſ. 113. quamquam id nomen non a loco, ſeu *Oleno*, ſive Achaica, ſive Aetolica, ſed aliunde arceſſant Graeci Arati enarratores. Ad hanc vero non Achaicam, vel Arcadicam, ſed Cretenſem Jovis nutricem capram reſpicit Tertulliani ea de re locus Apologet. cap. XXV. *Juppiter Cretam ſuam Romanis faſcibus concedi ſineret, oblitus antrum illud Idaeum, & arca Coryſantia, & jucundiſſimum illius* NUTRICIS *ſuae odorem.*

Ibid. κηρίον ἔβρως] *Melle* nempe & *lacte* ſimul mixtis nutritum a Nymphis Jovem tradit etiam Diodorus l. v. p. 337. quae alioquin in mortuorum inferiis, ac praeterea in cultu Mithrae, addo & Eumenidum, adhibita olim apud Gentiles conſtat. Unde *mel*, non autem vinum, Soli libaſſe olim Graecos tradit apud Athenaeum Phylarchus l. XV. p. 693. Sic de *melle* ut hic Jovi,

ita

ita nati itidem Bacchi labiis admoto a nutrice ejus Macride, Apollonius l. IV. vſ. 1136.

Καὶ μέλιτι ξηρὸν περὶ χεῖλος ἔδευσεν.

Ac ſitibundum labellum circumlevit melle.

Mos alioquin veterum recens natis infantibus κηρίον, ut hoc loco, in os imponendi, ne ejularent, quando ſubſternuntur. Docet hoc Heſychius in κηρίῳ βύσασα. Quibus addere licet illud Theocriti Idyll. VII. vſ. 84. de Comata infante, quaſi toto anno apum favis paſto:

—— καὶ τὺ μελισσᾶν

Κηρία φερβόμενος, ἔτος ὥριον ἐξετέλεσσας.

Atque ſic apum favis paſtus, totum annum exegiſti.

Vſ. 50. ἔργα μελίσσης] Sic de *melle* paſſim Poëtae, ut Apollonius Rhodius l. IV. vſ. 1132. ὅς ῥα μελισσάων Ἔργα. Antrum vero inde in Creta, ubi melle nutritus Juppiter, apibus ſacrum exſtitiſſe, tradit loco jam ante indicato Anton. Liberalis Metam. c. XIX. quod praeter loci religionem ingredi ſint quidam auſi, & corpore aere undique tecto mel inde hauſiſſe, ſed comminuto mox a Jove eodem aere, mulctatos eoſdem, & in cognomines aves converſos. Antri vero illius *cuſtodes apes* exſtitiſſe *Jovis nutrices* traditur eodem loco, κατέχουσι δὲ τὸ ἄντρον ἱεραὶ μέλισσαι, τροφοὶ τοῦ Διός. Eaſdem autem Jovis nutrices apes in colorem χαλκῷ χρυσοειδεῖ παραπλήσιον mutatas refert loco paullo ante indicato Diodorus; & cujuſmodi apes χαλκοειδεῖς, ſeu *aerei coloris*, ſuo adhuc tempore in Ida Cretae monte ſuperfuiſſe, refert Aelianus de H. Anim. l. XVII. c. XXXV. & quae loca, ne quid diſſimulem, jam in Creta notavit eruditiſſimus Meurſius p. 75. & 79. Id vero de illis apibus ſeu μελίσσαις inde fictum tradit apud Lactantium l. I. c. XXII. Didymus, quod Meliſſei Cretenſium Regis filiae *Amalthea & Meliſſa Jovem puerum caprino lacte & melle nutriverunt.*

Vſ. 52. Οὖλα δὲ Κύρητες] Οὖλα pro ὑγιεινῶς, quod a Schol. hic dicitur, non reiiciendum puto cum Vulcanio. Sic infra H. in Apoll. vſ. 76. οὖλος Ἀριστοτέλης· ubi itidem Schol. οὖλος, ὁ ὑγιής, & H. in Del. v. 303. οὖλος ἐθείραις, *ſalubris capillis.* Unde hic οὖλα *ſalutariter* (qua voce uſus Tullius) commode poteſt verti; & appoſite quidem, quod ea Curetum, de qua hic agit Poëta, ſaltatione, occultatus fuerit ac ſalutem inde nactus Juppiter.

Ibid. Κύρητες] Iidem proinde qui *Corybantes* ſeu Κύρβαντες paullo ante a Poëta appellati, & de quibus etiam auctores apud Strabonem tradunt, τοὺς Κύρητας τοὺς αὐτοὺς τοῖς Κορύβασιν ὄντας, *Curetes eoſdem cum Corybantibus exiſtentes.* lib. X. p. 472. qui tamen Geographus in ſequentibus, & jam antea pag. 466. *Idaeos Dactylos, Corybantas, Cabiros, & Curetas* ab aliis pro iiſdem haberi, ab aliis vero pro cognatis & aliquo diſcrimine a ſe invicem diverſis, adlatis etiam variis veterum auctorum ea de re teſtimoniis probare intendit. *Curetas* certe & *Corybantas*, ut di-

verſos

Digitized by Google

commemorat Orpheus in Argonaut. vſ. 25. & 27. & in hymnis; qui ejus nomine circumferuntur, alius *Curetibus*, alius *Corybanti*, ut ſupra jam vidimus, tributus; ita tamen ut pro iisdem eos ibi quoque agnoſcat; nempe Κύρητες Κορύβαντες H. in Curetas vſ. 2. & rurſus Νυκτερινὸν Κύρητα vocet Κορύβαντα vel Κύρβαντα in ejus hymno; qui tamen alibi, ut in Εὐχῇ, *Curetas*, *Corybantas*, *Cabiros*, & *Idaeos*, ut diverſa Numina invocat; Κύρητας τ' ἐνόπλους &c. ſicuti, ut alios adhuc mittam, a Nonno Dionyſ. l. XIV. *p.* 386. *Idaei Dactyli*, *Corybantes*, & *Curetes* aperte diſtinguuntur. Adeo confuſa & ſibi parum conſtans omnis haec mythica de iisdem Gentilium Theologia; ſicut cum e Strabone id aperte agnoſcente, tum e Diodoro, ubi de iis agit lib: v. tum e Pauſania inſuper colligas, qui de *Curetum* & *Corybantum*; ut diverſis ſimulacris meminit, lib. VIII. p. 525. alibi autem; περὶ Ἀπόλλων παίδων varias hominum opiniones tradit, dum alii *Caſtoras* & *Curetas*, alii vero *Cabiros* eos cenſent. l. x. p. 686. Sic apud Apollonium Rhodium, in narratione horum Jovis nutritiorum & cuſtodum; ſicut eos vocat Strabo loco ſupra indicato, *Idaei Curetes* dicuntur; nempe Ζεὺς ἔτι Κουρήτεσσι μετέτρεφες Ἰδαίοισιν. quomodo etiam a Lycophrone alibi, Κύρητες Ἰδαῖοι κάπροι p. 191. a Strabone autem l. x. p. 468. οἱονεὶ Σάτυροι τινὲς ὄντες περὶ τὸν Δία; *tanquam Satyri quidam exiſtentes circa Jovem*. Iidem autem non Ἰδαῖοι, ſed Δικταῖοι Κύρητες ab Arato vocantur Phaenom. vſ. 35. Alibi vero ab Apollonio l. I. vſ. 1129. & ſeq. Δάκτυλοι Ἰδαῖοι Κρηταιέες totidem; ut ibi additur, *Idaeae matris* (ab *Ida* tamen *Phrygiae*, ut notum, non *Cretae* vulgo ita appellatae) πάρεδροι, & quod de *Curetibus* itidem dicitur in verſu incerti poëtae apud Stobaeum eclog. Phyſ. pag. 5.

Κουρήτων δ' οἱ μητρὶ Διὸς Ῥέᾳ ἔντι πάρεδροι.

Curetum, qui Jovis matris Rheae ſunt adſeſſores.

Adeo ut non Jovem ſolum, omnium opificem, ſed matrem ejusdem Rheam cuſtodire dicantur *Curetes* apud Proclum in Platonem l. v. c. XXXV. p. 322. Quae omnis confuſio & varietas de *Idaeis Dactylis*, ac de *Idaeis* vel *Dictaeis Curetibus* aut *Corybantibus*, orta potiſſimum, ut vere obſervat etiam Strabo, ex ambiguitate vocis *Idae*: qui mons tum in Phrygia; ut notum, ubi ſolennis hujus Rheae; *Idaeae* etiam ac *Phrygiae* inde appellatae, cultus, tum in Creta, nati aut cuſtoditi in eodem a *Curetibus* ſeu *Corybantibus* Jovis fama celebratus. Ita tres vulgo *Curetes* ſeu *Corybantes*, Jovis hujus cuſtodes, a veteribus ſtatuuntur; unde Κουρητικὴ τριὰς a Proclo, loco modo adducto; dicitur; ſicut *Corybantes*; τρεῖς ἀρχικαὶ ὑποστάσεις a Juliano Orat. v. p. 315. & quod illuſtrant omnino veteres nummi, de quibus mox dicetur, qui tres itidem Curetas, Rheae puerperium occultantes, exhibent. Quamquam & quatuor etiam vel quinque *Curetes* aut *Corybantes* alibi apud auctores occurrant; apud alios etiam novem, ſicut apud Diodor. l. v. p. 334. adeo parum

Digitized by Google

rum ſibi ea in re veteres conſtant. *Idaei* autem *Dactyli*, & quorum poſteri fuerint, ut Diodorus ibidem, *Curetes* numero quindecim, iique a dexteris maſculi, a ſiniſtris feminae: ab aliis etiam plures, tum aliis etiam nominibus indigitati leguntur in Apollonii ſchol. ad l. I. vſ. 1129. in Chronico Oxonienſi p. 163. & alibi.

Ibid. πρύλιν ὠρχήσαντο] Inde Cnoſſiae *Corybantum* ſaltationes, ſeu Κνώσια ὀρχήματα. de quibus, quod jam monuit Vulcanius, Sophocles Ajac. vſ. 711. Adde & Pyrrichium, unum e *Curetibus* apud Pauſan. l. III. p. 211. unde πυῤῥίχη ſaltatio, eadem, quae hic a poëta πρύλις, juxta Heſychium, πρύλιν, πυῤῥίχην; eademque etiam Κρητικὴ dicta a Sophocl. ſchol. ad adductum Tragici locum, ipſi vero Cretenſes ὀρχησταὶ, apud Athenaeum l. XIV. p. 630. & πυῤῥίχη rurſus ibidem memorata, quam ἔνοπλοι παῖδες ὀρχοῦν). Quae πρύλις proinde vel πυῤῥίχη, bene ἐνόπλιος, ſeu *armata ſaltatio*, hic a Callim. Schol. redditur. Sic de ſimili ἐνοπλίῳ ſaltatione Amazonum, idem poëta infra H. in Dian. vſ. 237. περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο. & quae βηταρμὸς etiam dicta; Apollonius l. I. vſ. 1135.

Σκαίροντες βηταρμὸν ἐνόπλιον ὠρχήσαντο.

Subſilientes, betarmum, ſeu *pyrricham*, *in armis ſaltabant.* ubi Critici: Βηταρμὸν ἢ τὴν ὄρχησιν ὡς διὰ τὴν ἁρμόδιον βάσιν αὐτῶν. λέγει ἢ νῦν ΤΗΝ ΠΥΡΡΙΧΗΝ ὄρχησιν. *Betarmum*, *ſaltationem*, *a concinno earum greſſu; dicit autem nunc PYRRICHEN. ſaltationem.* Immo quae ἐνόπλιος dicta Κουρήτων ſaltatio Cretenſibus familiaris; ut cum aliunde, tum liquet e Dione Chryſoſt. Orat. II. p. 31. τὴν ἐνόπλιον τὴν Κουρητικὴν, ἥπερ ἦν ἐπιχώριος τοῖς Κρησί. *armatam ſaltationem, quae dicitur Curetica, quaeque erat vernacula Cretenſibus.*

Vſ. 53. Τεύχεα πεπλήγοντες] Nempe *ſcuta* ſeu *clypeos quatientes*, ſicut mox ἀσπίδος etiam eam in rem meminit, ac ſimiliter de ἐνοπλίῳ ſeu πρύλι Amazonum H. in Dian. vſ. 238. πρῶτα μὲν ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον. Sic Κούρητες Ἀρήϊα τεύχε᾽ ἔχοντες, ſeu *Martis ſcuta* vel *ancilia*, ut ibi vertit ὁ πάνυ, *habere.* dicuntur ab Orpheo in hymno iis dicato: χαλκόκροτοι ſimiliter ab eo ibidem ſeu *aericrepes* traduntur, quod e ſcutorum id genus tinnitu & motione, ac proinde variis corporis flexibus, quibus tela hoſtium ſolebant evitari, conſtabat haec ἐνόπλιος ſaltatio, ſicut Plato etiam tradit l. VII. de legib. p. 814. 815. Hinc ad Ariſtoph. Nub. p. 165. τῶν ῥυθμῶν κατ᾽ ἐνόπλιον, notant Critici: Ἐνόπλιον εἶδος ῥυθμοῦ, πρὸς ὃν ὠρχοῦντο σείοντες τὰ ὅπλα. Immo Minerva ipſa, ubi exiliit e Jovis cerebro, utrumque, quod hic Curetes, feciſſe apud Lucianum dicitur Dial. Jov. & Vulcan. Πυῤῥιχίζει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει, *Pyrrichium ſaltat & clypeum quatit.* Gladiorum autem ad clypeos illos alliſu id fieri ſolitum, ut vel ex Apollonio liquet loco ante adducto, de armata illa ſaltatione ſeu πυῤῥίχῃ Argonautarum ad inſtar illius a Curetibus, nato Jove,

Digitized by Google

ve, inſtitutae; ac ubi addit l. II. vſ. 1136. Καὶ σάκεα ξιφέεσσιν ἐπέκτυπον, *& clypeos gladiis concutiebant.* ubi Critici: ὠρχοῦντο ταῖς ξίφεσι τὰς ἀσπίδας κόπτοντες, non ut ibi legitur, κομποῦντες, *ſaltabant gladiis clypeos quatientes.* *Armatae* autem hujus Curetum *ſaltationis* in Jovis natalibus, qua Saturnum, ut mox a poëta additur, iidem fallerent, indices etiamnum aliquot inſignes & praeclari nummi; unus Laodicenſium Phrygiae ſub Caracalla ſignatus, & cum in theſauro numiſmatum Maurocoenianorum p. 74. tum peculiari epiſtola a celeberrimo Patino vulgatus; alter Apamenſium itidem Phrygiae, ſub Decio, a Seguino pridem editus, & nunc regiae Gallorum gazae adſcriptus, ubi verſare eum aliquoties mihi licuit. In utroque autem nummo, praeter Rheam, quae Jovem natum ulnis tenet, ſpectantur tres Curetes, gladiis aut vero jaculis & ſcutis armati, eorumque colliſione & crepitu Rheae puerperium occultantes. Quod factum, trium nempe horum Curetum, clypeos ad occultandum Rheae puerperium gladiis concutientium, & proinde, quod ait hic poëta, τεύχεα πεπλήγοντων, clarius adhuc ante oculos ponit nummus theſauri Maurocoeniani p. 82. ſub Maximino percuſſus. Unde appoſite proinde eadem Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια dicuntur a Platone l. VII. de Legib. p. 796. de quibus videndus inſuper Proclus l. VI. c. XIV. p. 382.

Vſ. 54. κουρίζοντος] Κουρίζειν hic per *vagientem* haud male reddunt Interpretes, & quomodo etiam Germanicus apud Aratum Phaenom. vſ. 32. de iisdem Jovis natalibus Saturno occultatis, ὅς μιν τότε κουρίζοντα &c. reddit, *vagitus pueri &c.* magis utique appoſite quam per *ludentem* Cicero. Neque enim alii ad[illegible]ant nati tum Jovis luſus, quam *vagitus*, & qui Saturno erant occultandi, ne eos, ut hic ait Callimachus, exaudiret, ſicut ea de re Ovidius Faſt. l. IV. vſ. 208. *Tutus ut infanti vagiat ore puer.* Ὑποκουρίζεσθαι autem de virginibus, non vagitu quidem, ſed cantu ſe oblectantibus, dixit Pindarus Pyth. Od. III. p. 217. ἅλικες οἷα παρθένοι Ἑσπερίαις ὑποκου-ρίζεσθαι ἀοιδαῖς, *ſicut coaetaneae virgines ſolent veſpertinis ſe oblectare cantibus.*

V. 55. ἤεξευ] Vox ἀέξω, & per κρᾶσιν, juxta Euſtathium, αὔξω, praeterea, ut idem notat Iliad. p. 648. de creſcente alicujus ſtatura dicitur. Hinc JOVI CRESCENTI in Romanorum nummis, ſimilis, quod alibi doceo, ΘΕΟΞΙΟΣ ΚΡΗΤΑΙΟΣ dictus in praeclaro Aegienſium nummo; formata nempe voce ex θεὸς, & ἀέξω, ſeu αὔξω, de *creſcente* Jove, hic a Poëta adhibita.

Ibid. καλὰ δ' ἐτρέφεις] Notandum hic ἐτρέφεις paſſive poſitum, ſicut monuit, cui elegantem hujus Poëtae editionem aliaque inſuper debemus, rari exempli ſuique ſexus eruditiſſima Tan. Fabri filia. Addam, Atticis id ſolemne; activum nempe pro paſſivo uſurpare, ſicut obſervant Schol. ad Euripid. Mede. vſ. 320. Φυλάσσεσθαι ἀντὶ τοῦ φυλαχθῆναι· Ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ,

Digitized by Google

τοῦτο δ' ἔθος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς Ἀττικοῖς. Cujuſmodi & viciſſim paſſivorum pro activis obvia apud Aeſchylum, aliosque Tragicos & Ariſtophanem exempla, & qua de re alibi. Quod τραφέντα hic Jovem ſpectat, id refellit Plotinus Ennead. l. v. c. VII. p. 489. qui tradit Jovem μηδὲ τραφῆναι παρὰ τῇ Ῥέᾳ, ὡς τὰ μυστήρια, καὶ οἱ μῦθοι οἱ περὶ θεῶν αἰνίττονται. *neque educatum fuiſſe apud Rheam, ſicut myſteria & fabulae de Diis fingunt.* Mitto vero, quod in hoc Callimachi verſu, vox καλὰ corripiatur ſimul ac producatur; quod cum alibi, tum in hoc Theocriti verſu Idyll. VI. vſ. 19. obvium, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Vſ. 56. ἦλθον ἴουλοι] Nempe cum ἀγένειος ſeu *imberbis*, & proinde adhuc pubeſcens Juppiter in Cretenſium, Aegienſium, & Romanis etiam nummis, tum barbatus paſſim in antiquis ejus ſimulacris cernitur.

Vſ. 57. ἔτι παιδνὸς] Aeſchyl. Agam. vſ. 487. τίς ὧδε παιδνὸς ἢ φρενῶν κεκομμένος; ubi Interpres priora vertit, *Quis ita eſt ſtolidus?* mallem, *quis ita infans eſt*, pro vocis illius παιδνοῦ, hoc etiam loco, uſu.

Ibid. ἐφράσσαο πάντα τέλεια] Melius hic H. Stephanus, quam alii interpretes, explicat haec verba; *aetate digna es meditatus adulta*, aut, *jam tum volvebat adulto digna.* quod firmant etiam, ut ille vidit, ſequentia. Reſpici enim hic ad vocem τελείν, de adultae aetatis viro. Inde etiam, quod addo, τέλειοι, *viri conjugio maturi*, ſeu *conjugati*, Graecis dicti; ſicut apud Horatium Od. VI. l. III. *matura virgo*, pro nubili dicitur; ac inde de *conjugata* Aeſchyl. Agam. vſ. 892. Ἀνδρὸς τελείου δόμῳ, & de viris juxta ac mulieribus Plato l. XI. de Legib. p. 929. Τῶν τε ἄλλων ὁπόσοιπερ ἂν, εἴτε γυναικῶν, εἴτε ἀνδρῶν, τέλειοι. *aliorum quidem, quotquot e viris aut mulieribus eſſent conjugati.* Unde vere Heſychius, τέλειοι, γεγαμηκότες, & Juppiter ac Juno eidem τέλειοι dicti, ὅτι γαμήλιοι. Sed de hiſce pluribus ad ipſum Aeſchylum, aut ad hujus Poëtae hymnum ſequentem in Apollin. vſ. 14. εἰ τελέειν μέλλοιεν γάμον. Nota haud minus alia τελείου Jovis ſignificatio, ut alibi idem Aeſchylus Suppl. vſ. 83.

Τί δ' ἄνευ σέθεν θνητοῖς τέλειόν ἐστιν;

Quid autem ſine te inter mortales perfectum eſt?

Immo unde τελείων τελειότατον κράτος dicitur in eodem dramate vſ. 533. Sed prior interpretatio magis ad totum hunc Callimachi locum quadrat.

Vſ. 58. γνωτοὶ] Sic γνωτὸς pro *fratre* apud Apoll. Rhod. l. I. vſ. 53. Τοῖσι δ' ἐπὶ τρίτατος γνωτὸς κίε. *His autem tertius frater ſupervenit:* nempe Aethalides, tertius frater Eryti & Echyonis; & in Anthol. l. VI. c. XV. ep. VIII. Τρεῖς γνωτοὶ τέχνης σύμβολα Πανὶ ἔθεσαν, *Tres fratres artis ſymbola, Pan, poſuerunt*; ac inde apud Lycophronem p. 193. γνωτοφόντης, *fratricida*. Alioquin γνωτοὶ πατρῷοι apud Apollonium *patrueles* dicuntur l. II. vſ. 1164. & l. III. vſ. 359. Γνωτὸν vero alio ſenſu, nempe pro γνωστόν, uſur-

Digitized by Google

uſurpat Sophocles Oed. Tyr. vſ. 58. & 404. ἀφαιρέσει nempe τῦ σ Atticis haud inſolita, ſicut πάγκλαυτον pro πάγκλαυστον apud eundem Tragicum Electr. vſ. 1090. & ibi ſchol.

Ibid. προτερηγενέες περ ἐόντες] Apud Homerum tamen Il. N. vſ. 355. Juppiter ante Neptunum natus dicitur, Ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει; ab ipſo autem Jove Neptunus Deorum πρεσβύτατος dictus Odyſſ. M. vſ. 142. Alibi autem, ſed confuſo naſcendi ordine, aut potioris dignitatis intuitu, e natis e Saturno & Rhea fratribus, ab ipſo Neptuno Juppiter primo loco, ipſe ſecundo, Pluto autem tertio commemoratur, nempe Iliad. O. vſ. 186. &c. Ita etiam a Nicandro primogenitus inter fratres inducitur Juppiter: & quidem ubi coelum eidem, ſicut hoc etiam loco, obtigiſſe, aut ab eodem obtentum refert Theriac. p. 24.

Ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε Κρόνου πρεσβύτατος υἱός.

Quod quando coelum obtinuit Saturni major filius. &c.

de quo loco mox adhuc videbitur. Callimacho vero hic adſentiuntur Heſiodus ac Apollodorus: apud quos poſtremus inter fratres naſcendi ordine ſtatuitur Juppiter; nempe ut primus Pluto, ſecundus Neptunus, tertius demum extiterit Juppiter. Quod priſcis Ἀλληγορικῶν ad eundem Heſiodum eruditoribus referre licet ad naturae ordinem, quo telluris primo loco, dein aquae ſeu τῆς ὑγρᾶς φύσεως, tertio autem aetheris ſeu ignis elementaris productio innuitur.

Vſ. 59. ἐπιδαίσιον οἶκον] Schol. exponit μεμερισμένον. Suidas contra ἐπικοινόν, ἐ μεριστόν. Priorem interpretationem praefert H. Stephanus; poſteriorem, quam patris etiam fuiſſe tradit, eruditiſſima Daceria. Cui favere, ut hoc addam, videtur, quod Homerus agens de ea diviſione, qua mare Neptuno, inferi Plutoni, Jovi autem coelum obtigerunt, prodat ibidem, *terram* tamen & *Olympum communem omnibus* remanſiſſe;

Γαῖα δ' ἔτι ξυνὴ πάντων καὶ μακρὸς Ὄλυμπος.

Iliad. Θ. vſ. 198. Priorem haud minus & a Scholiaſte traditam hic explicationem, omnino veriorem puto, ac vocis ἐπιδαισίυ ſignificationi magis conſonam. Neque etiam, quod notandum, Ὄλυμπος, ſed Οὐρανὸς *Jovis domus* hic a Poëta dicitur; quem poſtremum, ſeu *aethera* vel *aërem*, non vero *Olympum*, Jovi in ea diviſione obtigiſſe aperte tradit Homerus, verſu qui alterum modo adductum praeceſſerat:

Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι.

Juppiter ſortitus eſt coelum latum in aethere & nubibus.

& ad quem videri poſſunt veteres apud Euſtathium Critici, pag. 1011. Similiter in adducto modo Nicandri verſu, ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε &c. Mitto vero hic, quod non tam de *coelo*, quam de *inferis*, κοινὸς vel ἐπικοινὸς οἶκος, ſicuti haec vox ἐπιδαίσιος hic in ſcholiis redditur, a Poëtis dici ſoleat, ſicut apud Sophoclem Electr. vſ. 137. Ἀΐδα παγκοίνου λίμνης, *Inferos omnibus communis palu-*

paludis; aut apud Euripidem κοινὸν ἐς Ἅιδην, Suppl. vſ. 795. ac unde pridem apud Apollonium emendandum vidi de via ad inferos Argon. l. 1. vſ. 103. Πειρίθῳ ἑσπόμενον κοινὴν ὁδὸν, pro κεινὴν ὁδὸν, ut ibi hactenus legitur; quamquam & , ne quid diſſimulem, adlatam ibi Criticorum gloſſam κοινὴν pro κεινὴν , adſtruere videatur Maro noto verſu, *Perque domos Ditis vacuas* , *& inania regna*.

Vſ. 60. Δηναιοὶ] Aeſchyl. Prom. vſ. 793. de Gorgonibus: Αἱ Φορκίδες ναίουσι δηναιαὶ κόραι. *Phorcides habitant antiquae virgines*. ubi Schol. δηναιαὶ, ἀθάνατοι. alibi autem in eodem dramate de Saturno, quippe ut eum alibi vocat vſ. 222. παλαιγενῆ, ab *antiquo ſolio* a Jove expulſo vſ. 911.

Ἣν ἐκπίπτων ἠρᾶτο δηναιῶν θρόνων.

Quam imprecabatur, antiquis ſoliis excidens.

Ibid. οὐ πάμπαν ἀληθέες ἦσαν ἀοιδοὶ] Nempe juxta illud vetus dictum apud Plutarchum de audiend. Poët. Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, *multa mentiuntur poëtae*. Quod ſibi ipſi dictum hic putet Battiades, dum hactenus hic hymnus in narrandis ſupremi Deorum Jovis natalibus, faſciis, vagitibus, & ejus nutricibus itidem occupatur. Sed haud inſolitum ſubinde Poëtis, ut ii veritatis ſtudium prae ſe ferentes, eandem laudem prioribus ante ſe vatibus adimere haud detrectent. Ita ab Euripide inducitur Hercules, aniles Poëtarum fabulas de illegitimis Deorum amoribus, aut ſimilibus, quae eos dedecent, factis ſuggillans, & de quibus ait Hercul. Fur. vſ. 1346.

Ἀοιδῶν οἵδε δύστηνοι λόγοι.

Poëtarum hae autem ſunt miſerae fabulae.

& qui verſus adducitur etiam, indicto tamen, ubi exſtaret, dramate, a Clemente Stromat. l. v. p. 583. cum eo, qui apud Tragicum praecedit, ſed qui ex eodem ibi obiter emendandus, nempe

Δεῖται γὰρ ὁ Θεὸς, εἴπερ ἔστ' ὄντως Θεὸς,
Οὐδενός.

Nam Deus, qui rerum quidem ſit Deus, indiget
Nullius.

Immo, quod huc propius facit, fabulis veterum Poëtarum, hanc ipſam de diviſione coeli inter Saturni liberos, accenſet ſimiliter vates Colophonius loco indicato Ther. p. 24. & qui integer hic adſcribendus:

Ὠγύγιος δ' ἄρα μῦθος ἐν αἰζηοῖσι φορεῖται,
Ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε Κρόνου πρεσβύτατος υἱὸς,
Νειμάμενος κασιγνήτοισιν ἑκὰς περικυδέας ἀρχάς.

Priſca inter juvenes fabula narratur,
Quod quando coelum obtinuit Saturni major natu filius,
Diſtribuens fratribus procul ſita inſignia imperia, &c.

Ut minus mirum ſit, ob aniles & indecoras de Deorum amoribus, aut inter ſe contentionibus, aliisque id genus commentis fabulas, earundem auctorem & patrem, a Socrate apud Platonem

Digitized by Google

tonem e Republica ejici. Quamquam ea de re conſuli poteſt, qui Homero ibi fert ſuppetias, pluribusque eum tuetur, Proclus in Quaeſtionibus ad Platonis Πολιτείαν; & qui ante eum id praeſtitit Dio Chryſoſt. Orat. LIII. de Homero. In genere autem, quid de Poëtarum fabulis ſtatuendum ſit, in aureo libello de audiendis Poëtis Plutarchus docet.

Vſ. 61. διατρίχα δώματα νεῖμαι] Miror non vidiſſe hic priores hujus Poëtae editores διατρίχα, hic non una voce legendum, ſed διὰ τρίχα δώματα νεῖμαι, more nempe Poëtis familiari pro, τρίχα (h. e. τριχῇ vel τριχῶς) δώματα διανεῖμαι. Ita etiam apud Homerum Odyſſ. I. vſ. 157. διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες. h. e. juxta Criticos ad eundem, ἤγουν τριχῇ διαταχθέντες. ac proinde ſic legi etiam debet Iliad. Β. vſ. 655. διὰ τρίχα. Unde mox etiam Callimachus vſ. 69. τὰ δὲ τόσσον ὅσον διὰ πλεῖστον ἔχουσιν, pro τὰ δὲ διέχουσιν τόσσον ὅσον πλεῖστον. h. e. *haec autem diſtant tantum quantum plurimum*, ut bene haec tria poſtrema verba ibi reddit eruditiſſima Daceria. Res ergo clara, τρίχα nempe, ut ſupra vſ. 31. Τὸ δὲ οἱ δίχα πολλὸν ἐέργει, ac ſaepe apud Homerum pro τριχῶς, quandoque etiam τριχθά; & διανεῖμαι pro διαμερίσαι, ut eandem vocem reddit Heſychius. Neque hic obſtat, quod διάνδιχα una voce exſtare ſciam apud Homerum, ac inde apud Apoll. Rhod. l. III. vſ. 490. διάνδιχα μερμηρίζοντες; pro quo dixit Heſiodus Ἔργ. vſ. 13. διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν, nempe pro διάνδιχα &c. ut bene ibidem monuit vir rara & eruditione & humanitate Graevius.

Vſ. 62. τίς δέ κ' ἐπ' Οὐλύμπῳ] Verum nec hoc tradit Homerus, agens de ea diviſione, qui aperte *Olympum*, ut ante vidimus, in ea ſortitione locum negat habuiſſe, ſed communem omnibus remanſiſſe. Οὔλυμπον proinde hic cum Οὐρανῷ, praeter clara Homeri, qui aperte ea ibidem diſtinguit, verba, confundit vel promiſcue ſumit, ut ſaepe alias facturus Callimachus.

Vſ. 63. νεήλιθος] Exponitur haec vox a Scholiaſte, ματαιόφρων, & dicta quaſi ἐστερημένος τοῦ αἰόλου τοῦ νοῦ. Sed hoc Graeculorum more: meminit ejusdem vocis Heſychius, a quo redditur, Νεήλιθος, τυφλὸς, ἀπόπληκτος, ἀνόητος. Formatur nempe a voce νεὸς, quae eidem eſt εὐήθης, nempe e particula στερητικῇ & voce νοῦς, idemque, ut jam viderunt alii, quod βλενός. Sic νεάζει eidem Heſychio, κακολογεῖ, idem proinde, quod ἠνεάζει, quae vox apud Sophoclem legitur Ajac. vſ. 243. & Antigon. vſ. 770. & ubi ὄνειδος ἢ λοιδορία a priſcis ad eum Grammaticis, ſicut ab Euſtathio etiam ad Il. H: p. 668. traditur. Vox autem haec νεήλιθος una eſt ἐξ ἅπαξ λεγομένων; certe quae alibi, quod ſciam, hodie in veterum Graecorum ſcriptis non occurrit

Ibid. ἐπ' ἰσαίῃ] Heſychius ἰσαία, μερίς. ubi ſupplendum omnino, ἰσαία, ἴση μερίς, ut paullo ante ἴσα, ἴση μοῖρα; & quo priori loco, ad hunc Callimachi procul dubio reſpexit Gloſſographus.

Vſ. 66. Θεῶν ἐσσῆνα] Schol. notant ἐσσῆνα proprie dici *apum*

 regem,

regem, hic autem *deorum*. Idem tradit auctor M. Etymolog. adducto quoque eam in rem hoc Callimachi loco; niſi quod addit Epheſiorum lingua, ita *regem* appellari: Ἐσσὴν, ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἐφεσίους. Pauſanias vero l. VIII. p. 476. non *Reges* quidem, ſed *Epulones*, Ἐσσῆνας ab Epheſiis dici memorat: quorum adſtrictam vivendi, quamquam per annuas tantum vices, rationem ad inſtar Ὑμνίας Dianae ſacerdotis apud Martinenſes Arcadas ibidem tangit. Quae proxime accedunt ad ea, quae de Judaeis Ἐσσαίοις vel Ἐσσηνοῖς Philo ac Joſephus tradunt, ille in libro, quod omnis probus liber, hic Ἁλωσ. l. II. c. VIII. 788. Hinc emendandus etiam Heſychius, Ἐσσήνιοι, μάντεις. ubi Ἐσσῆνες, legendum putem, aut potius Ἐσσαῖοι, vel juxta Salmaſium Ἐσσηνοί· ut ad *Eſſaeos* vel *Eſſenos* Judaeos reſpexerit, inter quos μάντεις etiam fuiſſe, qui futura noſſe promitterent, & quorum praedictiones raro fallerent, teſtatur Joſephus loco modo indicato. Mitto quod Ἐσσῆνες dictae inſuper fuerint juniores, ſeu *tenellae caprae*, ut notat Euſtath. Odyſſ. I. p. 1625. aut quod apud eundem Joſephum, ni corrupti ſint in hac voce ejus Codices, Ἐσσὴν Hebraeis dicatur (nempe חשן) de Pectorali ſeu Λογίῳ ſummi ſacerdotis. De voce itidem μονήρη juxta Vulcanium, βαλὴν pro *rege*, ea tamen, praeter Aeſchylum Perſ. vſ. 619. uſus cum Autor libelli de Fluminibus Plutarcho adſcripti, tum Sex. Empiricus adv. Mathem. p. 671. qui Phrygiam eſſe vocem ibidem tradunt. Verius autem Phoeniciam eſſe liquet, ut viderunt jam viri incomparabiles Salmaſius & Bochartus. Sed de hac alibi.

Vſ. 67. πέλας εἴσαι δίφρου] Sic Κράτος cum Jove conjungitur & Juſtitia Ultrice ab Aeſchylo Choëph. vſ. 242.

> *Μόνον Κράτος τε καὶ Δίκη σὺν τῷ τρίτῳ*
> *Πάντων μεγίστῳ Ζηνὶ συγγένοιτό μοι.*
> *Modo Robur & Juſtitia una cum tertio*
> *Jove omnium maximo adſint mihi.*

Βίη autem, de qua hic etiam mentio, Jovi σύνθρονος a Moſchione dicitur apud Stobaeum l. I. Eclog. Phyſ. c. XI. p. 18. Βία δὲ σύνθρονος Διί: uti poſtremum e libris ſcriptis bene emendavit illuſtris Grotius. Quamquam βίην *Deos non attingere*, tradat Ariſtides Hym. in Jovem p. 11. Θεῶν βία οὐχ ἅπτεται. In Jovis autem Olympii ſolio in Elide, non βίη quidem aut Κράτος, ſed Victoriae tamen depictae traduntur apud Pauſan. l. v. p. 306.

Ibid. δίφρου] Δίφρος, quem hic per *currum* reddit Interpres, *ſedem* etiam cum apud Homerum, ut de ſedente domi Penelope, δίφρῳ ἐφέζεσθαι, Odyſſ. Δ. vſ. 717. tum apud ſcriptores Atticos frequenter notat, ſicut liquet cum ex Aeliani narratione, V. H. l. IV. c. XXII. de δίφροις, quos priſcis Athenienſibus in publicum prodeuntibus pone geſtabant pediſſequi, tum ex iis, qui a διφροφόροις dictis inde virginibus poſt κανηφόρους deferri ſolebant

Athenis

Digitized by Google

Athenis in pompa Panathenaica vel Theſmophorica ; & quo reſpicit Ariſtophanes Avib. p. 611. & Concion. p. 746. ac inde Heſychius in voce διφροφόρος. Unde melius etiam hic δίφρον de *ſede* cum Vulcanio ſeu θρόνῳ Jovis intelligas, quam de *curru*, quem raro utique Jovi tribui videmus in monumentis antiquis; eundem vero Deorum Patrem paſſim θρόνῳ aut δίφρῳ inſidentem.

Vſ. 68. οἰωνὸν] Hinc οἰωνὸς, quod vulgo notum, tam de *ave* ſeu avium regina *aquila*, ut hoc loco, quam de *augurio* paſſim dictus: unde quod apud Romanos ſcriptores *bonis* aut *malis avibus* appellatur, e Graecis etiam ſumptum, ſicut οἰωνῶν καλῶν apud Euripidem, Ion. vſ. 1333. & contra ἐν κακοῖς οἰωνοῖσι apud Apollon. Rhod. l. I. vſ. 445. ut alia mittam, legitur. Spectatur autem hic Jovis ales, cum in adducto ſupra nummo Jovis Αἰγιόχου e Gaza Gallorum Regia, tum in ipſis Jovis incunabulis, ſeu in praeclaro illo, de quo ſupra, theſauri Maurocoeniani nummo, quo Rheae puerperium & occultatus tinnitu Curetum Juppiter ſignatur. Duplex autem occurrit ea de re apud Servium fabula ad I. Aen. vſ. 394. Una, raptum ab aquila Jovem & ad latebras Cretenſes perlatum, cum ubique a Saturno quaereretur; altera, formoſum quemdam puerum Ἀετοῦ nomine exſtitiſſe, qui Jovi, in antro Idaeo nutrito, ſe in obſequium dederat; poſtea autem, ubi adoleviſſet Juppiter, velut pellicatus dolore, eundem a Junone in cognominem avem ſeu ἀετὸν fuiſſe mutatum.

Ibid. ἀγγελιώτην] Hinc de avibus auguralibus in genere Euripides, Ion. vſ. 179. τοὺς Θεῶν ἀγγελλούσας φήμας, *Deorum nuntiantes oracula*; & Apollon. Rhod. l. III. vſ. 4. ἤ τις ἄγγελος ἔρις. Unde apud Porphyrium περὶ ἀποχ. l. III. p. 255. enumerantur aves Deorum nuntiae, ut Jovis aquila, Apollinis corvus & accipiter, Minervae crex & noctua, Cereris grus.

Vſ. 69. Σῶν τεράων.] Sic τέρας paſſim apud Poëtas de *augurio*, ut Euripidem Phoeniſſ. vſ. 1197. δεξιὸν Διὸς τέρας. Epicrates Comicus de viſa itidem aquila, ut hoc loco, apud Athenaeum l. XIV. p. 570. Κἄπειτα τοῦτ' εἶναι νομίζεται τέρας. Quo loco non praetereundum illud Theophraſti de Cauſ. Pl. l. V. c. III. p. 326. διὸ καὶ οὐδ' ΟΙ ΜΑΝΤΕΙΣ εἰώθασι τοῦτο κρίνειν, ὡς ΤΕΡΑΣ· τὸ γὰρ εἰωθὸς, οὐ ΤΕΡΑΣ. *quamobrem augures hoc indicare tanquam oſtentum* (ΤΕΡΑΣ) *non conſueverunt. Quod enim ſolitum eſt, oſtentum* (ΤΕΡΑΣ) *eſſe non poteſt.* Appoſite autem, quod praeterea notandum, eadem vocat hic *Jovis auguria*, σῶν τεράων; quod Juppiter primus & verus haberetur Auguralis Deus, a quo μαντικὴν edoctus demum ſit Apollo; immo qui Jovis tantum ea in re miniſter eſſet ac interpres, ſicuti inde ab Aeſchylo, ut alia hic omittam, dictus Apollo, Eum. vſ. 19.

Διὸς προφήτης ἐστὶ Λοξίας πατρός.

Jovis parentis Apollo eſt propheta;

ac Juppiter ipſe inde Πανομφαῖος ab Homero dictus, Iliad. Θ. vſ. 250. qua de re alibi pluribus ad ipſum Aeſchylum.

Digitized by Google

Ibid. ἐνδέξια φαίνεις] Quod uno verbo Graeci Διοσημίαν vocabant, quamquam frequentius iis de *malo augurio* dictam, ut apud Comicum Acharn. p. 379. & Plutarchum in Catone: pro *bono* tamen ſeu proſpero *omine* occurrit eadem apud Julianum Imp. Ep. XXVII. ad Libanium p 157. & appoſite omnino ad hunc Poëtae noſtri locum, καὶ ὁ Ζεὺς αἴσια πάντα ἐσήμηνεν ἐναργῆ δείξας τὴν διοσημίαν, *& Juppiter fauſta omnia denuntiavit, clariſſimum exhibens oſtentum* (διοσημίαν). Nota alioquin Διοσημεῖα pro *prognoſticis*, ut eadem vertunt Cicero & Avienus, ſeu ſignis futurorum, quae a Jove ſcilicet ſeu e coelo deſumuntur. In auguriis autem veterum, diverſa *ſpectio* ſeu φάσις, & *nuntiatio*, ut e Gellio liquet lib. v. c. XII. *Spectio* illa tamen auguralium avium, vulgo de *augurio* ipſo Graecis dicta, ut δεξιὰ φάσματα στρουθῶν, de *augurio* duarum aquilarum apud Aeſchylum, Agam. vſ. 148. Unde Plutarchus de capto augurio, Numa regnum capeſſente, μέχρις οὗ ΠΡΟΥΦΑΝΗΣΑΝ ὄρνιθες ἀγαθαὶ καὶ ΔΕΞΙΟΙ, ἀπέτρεψαν, *quamdiu apparuerunt aves bonae & fauſtae*, (ΔΕΞΙΟΙ) *receſſerunt*. Felix autem praeter alios habitus inter augurales aves, & qualem hic ſibi optat Callimachus, aquilarum conſpectus, ac inde augurium. Ita augurium proſperum habitum a Xenophonte aquila dextra in ſomnis viſa, & quidem addita ejus rei ratione, Ἀναβ. l. I. p. 373. ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη, καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς, *quod inſigne eſſet augurium, neque privati hominis*. Hinc fauſtum dicitur pro duobus Atridis ad Trojae excidium proficiſcentibus duarum aquilarum gravidam leporem veſcentium augurium, loco apud Aeſchylum paullo ante indicato; ſicut felix habitum ab Achivis contra Trojanos depugnantibus omen, aquila a Jove profecta, & demiſſus ab eadem ad illius aram cervi, quem unguibus tenebat, hinnulus. Iliad. Θ. vſ. 248. Sic ex aquilae volatu exauditas ſuas preces auguratur Hercules apud Pindarum, Iſthm. Od. VI. & aquila ſeneſcens templo inſidens, pro augurio habita, juxta Epicratem Comicum, apud Athenaeum l. XIII. p. 570. Neque tamen, quod vere jam ad Catullum monuit Vir magnus Iſ. Voſſius, *dextra* omina ſemper pro felicibus, ut hoc loco, aut *ſiniſtra* pro infauſtis habita. Immo, quod addere licet, nec *dextra* vel *ſiniſtra* etiam *aquila* viſa pro bono ſemper augurio ducebatur. Certe Theophraſtus H. Pl. l. IX. c. IX. p. 179. obſervat in elleboro nigro effodiendo aquilam tam a dextra, quam a ſiniſtra cavendam; periculum enim praedicere, ſi ſecantibus aquila prope advolarit, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν, *tam a dextra quam a ſiniſtra*. Unde praeterea illud obiter hic notandum, *ſiniſtras* quandoque aves pro fauſtis, easdem autem δεξιὰς ſeu *dextras* pro infauſtis olim ab auguribus habitas. Id obſervat utique Hippocrates de ſalubri victu, ſect. XV. ὅτι καὶ οἱ μάντεις τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, εἰ μὲν ἀριστερός ἐστι, ἀγαθὸν εἶναι νομίζουσιν, εἰ δὲ δεξιὸς, κακόν. *Quoniam & augures eundem alitem, ſi ſiniſter quidem appareat, bonum eſſe augurantur; ſi vero dexter, malum.*

Quod

Quod exemplis illuſtrat ad eum locum Galenus; ubi vidiſſe ſe refert augures circa volatus dextros aut ſiniſtros diſſidentes; Arabem quidem dixiſſe, dextrum alitem laborantes mulieres, ſiniſtrum autem viros: Aſiaticum autem augurem contra ſtatuiſſe, dextrum nempe alitem viris aegris viſum, ſalutem iisdem, ſiniſtrum vero, exitium portendere. Conſulere poterit Pergameni Doctoris ea de re locum, ſi vacat, Lector, p. 41. Tom. v. edit. Baſil. Graec.

Vſ. 70. αἰζηῶν] Hinc αἰζήεις de *viridi* ac *novella* myrica dixit Theopompus apud Athen. l. iv. p. 183. Quod obiter noto, quia Lexicographorum talia effugerunt diligentiam.

Ibid. νηῶν ἐμπειράμους] Scholiaſtes reddit per ἐμπόρους, quem ſequuntur H. Stephanus & Vulcanius; & quomodo *magiſter navis* ab Horatio Od. vi. l. iii. & *nautae* eidem Od. xvii. l. v. de *mercatoribus* dicuntur, ut vere de poſtremis conjecit Vulcanius, & ad utrumque Horatii locum nuper monuit eruditiſſimus Dacerius. Cui rei Homerus, quod obſervo, pridem praeluxerat Odyſſ. Θ. vſ. 162. Ἀρχὸς ναυτάων, οἵ τε πρηκτῆρες ἔασιν. ad quem locum Scholia Didymo tributa, πρηκτῆρες, ἔμποροι, non, ut hactenus ibi legitur, ἔμπειροι; & firmat etiam omnino Euſtaſtathii ad eundem locum gloſſa p. 1590. πρακτῆρες δὲ οἱ παρὰ τοῖς ὕστερον πραγματευταί. Haud enim alii πραγματευταὶ ſequiori aevo dicti, niſi *negotiatores*, ἔμποροι; unde in Philoxeni Gloſſario, πραγματευταὶ, *negotiatores*; ut mittam πράττειν, πρᾶξιν, & πράκτορες, voces olim fuiſſe, ut notum, fori Attici, pro *exigere debita* vel *uſuras*, ac de iis qui talia exigebant. Quamquam & in hoc Callimachi loco, miſſa Scholiaſtae de eo gloſſa, per νηῶν ἐμπειράμους optime intelligi etiam poſſint *rectores navium*, quae olim in Caſtorum tutela; & qui Tyndaridae inde navigantium, ſeu, ut alicubi apud Sex. Empiricum adv. Mathem. p. 325. dicuntur σωτῆρες εὐσέλμων νηῶν· aut quod de iis Euripides Electr. vſ. 992.

Βροτῶν ἐν ἁλὸς ῥοθίοις,
Τιμὰς σωτῆρας ἔχοντες.
Mortalium in maris fluctibus,
Honores ſervatores habentes.

ac proinde qui e *Minoribus* his *Diis*, qua de re hoc & ſequenti verſu, quorum praeſidio relicti id genus νηῶν ἐμπείραμοι, ſicut milites Martis, ut idem mox, fabri aerarii, Vulcani, aut Poëtae, Apollinis cenſebantur. Unde ut hic νηῶν ἐμπείραμοι, ſic ipſa Jovis mater Rhea dicta πάλης ἐμπείραμος, ſeu *luctae perita*, apud Lycophron. p 178.

Vſ. 71. σακεσπάλον] Plutarch. de Dialect. Homer. σάκος retulit inter antiquas ſeu obſoletas voces, quas adhibuerit Homerus, qui recepta jam voce ἀσπίδος alibi ſit uſus. Eadem tamen vox σάκος diu poſt Homerum retenta, ſicut apud ſuperſtites Tragicos, ubi illa ſaepius legitur. Mitto, quod ve-

teres

Digitized by Google

teres ad Homerum Critici, notante id Euſtathio ad Iliad. Ξ. p. 996. inter σάκος & ἀσπίδα, diſcrimen ab Homero poſitum velint; quod tamen in eodem hodie, aut in antiquis illis Tragicis non comparet, ubi promiſcue σάκος & ἀσπίδα, quod alibi e veterum monumentorum fide pluribus comprobo, ſumi liquet. Ita hoc loco σακεσπάλος, idem, qui vulgo ἀσπιστὴς ſeu ἀσπιδηφόρος. Bene autem σακεσπάλος dicitur, quod vibrare olim ſeu protendere clypeos in hoſtem eſſent ſoliti; & ſicut Tydeus σακεσπάλος Homero pridem dictus. Il. E. vſ. 126. ubi brevia ad Poëtam ſcholia notant σάκος de *clypeo* inde dictum, quod apud Σάκας ſit inventus, *Sacas* autem eſſe Thracas. Sed hoc alterius loci & indaginis.

Vſ. 72. μακάρεσσιν ὀλίζοσιν] Ut nempe *Dii magni* crebro apud auctores ac ſaepe in antiquis marmoribus ΘΕΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ occurrunt, ſic etiam *Dii Minores*, & quales hic, quod notandum, praeter Dioſcuros, Mars & Apollo, illo σακεσπάλων, hic ἀοιδῶν, de quibus hic egit Poëta, Deus, denotantur; qui tamen inter Αἰθρίους, ſeu in numerum δώδεκα Ἀνάκτων Θεῶν, ut eos vocat Pindarus Od. x. Ol. quod aliunde liquet, & ſicut inter Conſentes Romanorum Deos referebantur. Immo Apollo inter *aeternos*, ἀγεννήτους, qualis utique non celebratur hoc hymno Juppiter, a Plutarcho traditur in Pelopida, p. 286. Idem tamen *Parvi* nomine Delphis a viro Lariſſaeo *dicatus* legitur apud Pauſaniam, l. x. p. 638. τὸν Ἀπόλλωνα ἀνέθηκε τὸν Μικρόν. Vox autem ὀλίζονες, quae hic apud Poëtam occurrit pro ὀλίγοι, praeter Heſychium qui eam refert, legitur inſuper apud Nicandrum, Ther. p. 8. ubi de Pleïadibus ait, ὀλίζονες φορέονται. Ut *Parvi* autem ſeu *Minores Dii* hoc loco, ſic *Di minuti & patellarii* dicti apud Plautum, Ciſtell. A. II. ſc. I. apud Arnobium vero l. III. *Plebs Numinum*; & ſimiliter apud Plotinum, Δαιμόνων δῆμος, Ennead. P. III. l. II. p. 157.

Vſ. 74. γεωμόρος] Apollonius Rhodius l. I. vſ. 1214. ἀμφὶ γεωμόρου ἀντιόωντα; alibi autem ob metrum, iidem γειομόροι ab eo dicti, ut l. III. vſ. 1386. ac inde γειομόροι μύρμηκες l. IV. vſ. 1453. Apud Aeſchylum vero Suppl. vſ. 621. γαμόροι vocantur *terrae participes*, ſeu Danaïdes cum Patre Danao ad incolendam Argolicam regionem decreto eorundem Argivorum admiſſae. Athenis autem nota ex Plutarcho in Theſeo & Polluce p. 404. antiqua ſingularum tribuum in tria ἔθνη, Εὐπατρίδας, Γεωμόρους, & Δημιουργοὺς diſtinctio. Unde Γεωμόρων ſaepe mentio apud Platonem, ut l. v. de Legib. p. 737. & l. VIII. p. 843.

Vſ. 76. ὑδέομεν] Eadem voce uſi itidem tres alii σύγχρονοι, & ejuſdem Pleiados Poëtae; Nicander Alex. p. 131. τὸ δὴ μελίφυλλον ὑδεῦσι. Apollonius Rhod. l. II. vſ. 530. καὶ τὰ μὲν ὣς ὑδέονται. ubi Critici, ὑδέονται, ἀντὶ τοῦ ᾄδονται καὶ λέγονται. ac praeterea Aratus Phaenom. vſ. 253. μετ' ἀνθρώπους ὑδέονται.

Ibid.

Ibid. Ἡφαίϛοιο] Hinc Vulcani etiam tanquam fabri ſimulacra in nummis & marmoribus antiquis; ſedentis nempe cum incude, malleo, & forcipe, ac pileo praeterea ut plurimum tecti. Qua de re etiam alibi agit hic Poëta; nempe hymno in Dianam vſ. 48. ac in Delum vſ. 144. Immo, tanquam fabrorum hic Deus, & Praeſes idem, in veteri nummo Gazae Gallorum Regiae, quem ad Juliani Caeſares vulgavimus REX ARTIS inſcribitur; qui caeteroquin τεχνήεις Apollonio Rhodio l. III. vſ. 229. & alibi; aut κλυτοτέχνης Homero dictus, Il. Σ. vſ. 318. Immo quomodo χειρωναξίαν ipſe vocat *artem* ſuam, apud Aeſchylum Prom. vſ. 45. Unde artium cultores Minervae & Vulcano ſacra facere jubentur ab Arriano de Venat. c. XXXV. nempe lanificii ac ſimilium Palladi; fabrilium autem, Deo huic Lemnio; a Platone autem, Ἡφαίϛου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, *Vulcano & Minervae ſacrum artificum genus* dicitur lib. XI. de Legib. p. 921.

Vſ. 77. Τευχηϛάς] Eadem voce pro ὁπλίταις, ſeu *militibus*, uſus Apollonius l. III. vſ. 415. ἀνδράσι τευχηϛῆσι; iiſque antiquior Aeſchylus in Sept. Theb. vſ. 650. ἄνδρα τευχηϛήν. Schol. ὁπλίτην, qui alibi τευχηϛῆρας eoſdem vocat, Perſ. vſ. 904. & τευχεσφόρους, Choëph. vſ. 625.

Ibid. ἐπακτῆρας] Sic ἐπακτὴρ de *venatore* apud Nicandrum, Ther p. 45. Ideo ἐπακτῆρας dici *venatores* tradunt Critici ad Sophoclis Ajac. vſ. 7. ὡς ἐπαγομένους ὑπὸ τῶν κυνῶν; ac, ut ante dixerant, προέλκουσι γὰρ τοὺς κυνηγέτας οἱ κύνες ἐπὶ τὰ ἐπαγόμενα. Quamquam non *venatores* ſolum, ſed *piſcatores* ἐπακτῆρες etiam dicti, ut apud Apollonium Rhod. l. I. vſ. 625. ubi Schol. οἱ ἁλιεῖς. quae etiam gloſſa in Nicandri Scholiis legitur, ad locum ſupra adductum. Idem nempe, qui ἰχθύος ἀγρευτῆρες a Theocrito vocantur, Idyll. κα. vſ. 6. aut ἀγρωϛῆρες etiam, ſicut a Nicandr. Alex. p. 163. ac ideo illa, quod ἄγρα etiam de *piſcium captura* dicatur, ut apud Theocrit. Idyll. modo adducto vſ. 31. & alibi rurſus, ἐξ ἁλὸς ἄγρα, Idyll. χ. vſ. 60.

Ibid. χιτώνης] Venatorum Praeſes Diana; unde Ἀγροτέρα, Κυνηγός, Ἐλαφηβόλος, & Ἑκαέργη dicta & culta haec Dea, ut ex auctoribus & monumentis antiquis liquet; & eadem Venatricis habitu paſſim in nummis caelata cernitur; hoc cinctu nempe; & pharetra, arcu, ac ſagittis armata, cum cervo praeterea & cane; nonnumquam etiam cervo aut bigis cervorum vecta; & de qua Poëta noſter infra, H. in Apoll. vſ. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα. at in Hym. in eandem dicetur opportunius. De ſimulacro autem hujus Deae χιτώνης Miletum deducto a duce Coloniae Nello Athenienſi, quod hic in ſcholiis dicitur, formatur a Poëta, H. Dian. vſ. 225. χαῖρε χιτώνη, Μιλήτῳ ἐπίδημε &c. Altera vero, quam tradunt eadem ſcholia, nominis hujus ratio de faſciis recens natorum Dianae dicari ſolitis, non facit ad hunc locum.

Vſ. 78.

Digitized by Google

Vſ. 78. λύρης εὖ εἰδότας οἴμους] Idem de Apolline, a quo eſſent κιθαρισταὶ & ἀοιδοὶ, dixerat pridem Aſcraeus vates; & a Themiſtio haud uno loco refertur Orat. VII. p. 89. & Orat. XIII. p. 170. ult. ed. Λύρης οἶμοι de *cantu ad lyram*, ſeu νόμοις κιθαριστικοῖς, hic dicuntur; unde liquet errare Tzetzem ad Lycophr. p. 3. aliosque, qui οἴμους de *via*, οἴμην autem ſolum de *cantu* dici ſtatuunt; quod poſtremum, praeter hunc Callimachi locum, refellit etiam Philetas apud Stobaeum in edit. Grot. p. 343. Μύθων παντοίων οἴμους ἐπιστάμενος, *Fabularum omnis generis modos doctus*. ubi ὁ πάνυ, οἴμους minus recte per *vias* reddit.

Vſ. 79. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες] Ab Heſiodo mutuati id dein Poëtae; ſicut de ſe Juppiter ipſe apud Moſchum, Idyll. B. vſ. 156.

Ἐξ ἐμέθεν δὲ κλυτοὺς μάλα φύσεαι υἷας,
Οἳ σκηπτοῦχοι ἅπασιν ἐπιχθονίοισιν ἔσονται.
A me autem celebres paries filios,
Qui ſceptrigeri erunt apud omnes mortales.

Unde etiam Aeſchylus Agam. vſ. 43. de duobus Atridis, διθρόνου Διόθεν καὶ δισκήπτρου, *throni gemini a Jove, & gemini ſceptri*; alibi Διοσδότοις σκήπτροισιν, & Plato in Alcibiade, p. 121. Regum continuam ſeriem ad Jovem usque deducit; βασιλεῖς εἰσὶν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός. Quamquam juxta Homerum, non quosvis Reges, ſed bonos tantum eſſe a Jove, tradat Dio Chryſoſt. Orat. I. de Regno p. 3. Immo hinc ipſe Juppiter, & Θεῶν βασιλεὺς, de quo jam ſupra, & ſolo etiam Βασιλέως nomine, cum alibi, tum Athenis dictus & cultus. Unde apud Aeſchylum haud uno loco idem invocatur Ὦ Ζεῦ Βασιλεῦ, ut Perſ. vſ. 532. & Agam. 363. ac apud Dion. Chryſoſt. ead. Orat. p. 8. μόνος Θεῶν πατὴρ καὶ Βασιλεὺς ἐπονομάζεται, *ſolus Deorum pater & Rex appellatur*. Alibi tamen Dii, praeter Jovem, *Reges* etiam dicti, ſicut Jovem cum fratribus vocat Pindarus, Od. III. Pyth. 226. καὶ Κρόνου παῖδας βασιλῆας, & prout Ἄνακτες paſſim de Diis dicti.

Ibid. οὐδὲν ἀνάκτων θειότερον] Hinc ipſi Reges Θεοὶ cum alibi, tum ab ipſis Aegyptiis potiſſimum appellati; ac ille inter alios, in cujus laudes mox excurrit, Ptolemaeus Philadelphus, qui ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ nomine cum conjuge & ſorore Arſinoë, parentes autem Ptolemaeus Lagi & Berenice ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ appellatione inſigniti in praeclaro ac veteri nummo, quem alibi illuſtravimus. Ἄνακτες autem tam de *Diis*, ſicut de Jove, ſupra, quam de *Regibus* ſeu *Dominis*, ut notum, dicti. Vertendus autem omnino hic locus eſt, quod bene etiam monuit eruditiſſima Daceria, non, *quoniam Jove nihil Regum eſt divinius*, ſed *quoniam nihil Jovis*, ſeu a Jove datis, *Regibus divinius*.

Vſ. 80. λῆξιν] Vel λᾶξιν Dorice, ſicut hic Scholia, λᾶξιν, (non, ut ibi, τάξιν) λαχμὸν, κλήρωσιν. Ita enim in iis legendum, non τάξιν, abunde arguit addita eidem voci gloſſa: & cui ſimilis in Scholiis Theocriti ad vocem λαχὼν, Idyll. VIII. vſ. 30. ubi Critici, ἀφ' οὗ λαχμὸς, ὁ κλῆρος, ποιητικῶς. Eadem enim

Digitized by Google

enim notant λῆξις vel λᾶξις, λαχμὸς, & κλήρωσις, aut κλῆρος; aliud autem τάξις; unde male Interpres τάξιν hic legit, & *ordinem* vertit, non *ſortem*. Frequens certe vox λῆξις apud Oratores Atticos, ab antiqua voce λήχω pro λαγχάνω (aliud enim λῆξις a λήγω, pro παύομαι, quo ſenſu dixit Apoll. Rhod. l. 1. vſ. 1085. λῆξιν ὀρινομένων ἀνέμων) ac unde τὴν λῆξιν λαχεῖν, ſaepe apud Iſaeum occurrit de Pyrrh. Haeredit. ut p. 372. 399. & 468. ed. Hanov. & apud Aeſchinem in Timarchum, p. 179. ed. Baſil. λῆξις δικῶν. A λήξει autem ſeu κλήρῳ Jovis, cujus hic mentio, dictus olim Ζεὺς Κλάριος, ſicut apud Aeſchylum Suppl. vſ. 365.

Ἱκεσία Θέμις, Διὸς Κλαρίου.

Supplicum praeſes Themis, Jovis diſtributoris (filia.)

ubi Critici, Διὸς Κλαρίου παντάπασι κληρωτοῦ τε καὶ κραίνοντος. Quod proinde Κλαρίου nomen eidem Jovi inditum, non ut Apollini a *Claro* fonte & oppido Colophoniorum, de quo infra ad H. in Apoll. vſ. 701. ſed ſicut alibi ab eodem Tragico dictus idem Juppiter Νεμέτωρ, Sept. Theb. vſ. 490. & in alio dramate, ὁ πάντα νέμων, *omnia diſtribuens*, Prom. vſ. 525. Quod firmat egregie Pauſanias, qui apud Tegeatas Arcadas Jovem Κλάριον cultum docet l. VIII. p. 541. addita ſimul nominis origine, δῆλα δὲ ὡς ἐγένετο ἡ ἐπίκλησις τῷ Θεῷ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ τῶν παίδων ἕνεκα τῶν Ἀρκάδος, *cognomen manifeſtum eſt A SORTITIONE Arcadis filiorum dictum.*

Vſ. 81. πολίεθρα φυλασσέμεν] Nempe non πολιοῦχοι ſolum, ſeu πολισσοῦχοι, tanquam Tutelares urbium Dii apud Tragicos iidem paſſim dicti, ſed φύλακες etiam & *cuſtodes*, cum apud auctores, tum in veteribus Nummis JUPPITER CUSTOS & JOVIS CUSTOS, ac in genere DIS CUSTODIBUS. Unde Horatius l. 1. Od. XXVI. *Cuſtodes Numidae Deos*; de Jove autem ab Aeſchylo pridem dictum, & opportune quidem ad hunc & ſequentem Callimachi verſum, Suppl. vſ. 388. &c.

Τὸν ὑψόθεν σκοπὸν ἐπισκόπει
ΦΥΛΑΚΑ πολυπημόνων
βροτῶν.

Illum ex alto ſpeculatorem reſpice, CUSTODEM *aerumnoſorum mortalium.*

Immo dictus etiam alibi in eodem dramate vſ. 277. Ζεὺς οἰκοφύλαξ ὁσίων ἀνδρῶν, *Juppiter cuſtos aedium purorum virorum*; nempe ſicut JOVI DOMESTICO legitur in veteri Inſcr. in Miſc. Sponii p. 78. Reges autem ipſi, Jovis aut aliorum etiam Deorum exemplo, ΣΩΤΗΡΕΣ ſeu urbium aut gentium integrarum *Conſervatores* frequenter appellati; immo quandoque ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ, ſicuti Philadelphi, in cujus laudes mox excurrit hoc Hymno Callimachus, parentes, Ptolemaeus Lagi & Berenice, in monumento Adulitano, ac praeterea in veteri Nummo, de quo paullo ante.

Vſ. 82.

Vſ. 82. Ἄκρῃς ἐν πολίεσσι] In *arcibus* nempe, ſicut ἐν πόλει ἄκρῃ apud Homerum Iliad. Z. vſ. 88. ubi brevia Schol. ἐν ἀκροπόλει, *in arce*; ac de Jove Dio Chryſoſt. Orat. I. p. 14. Βασίλειος ἄκρα, ἱερὰ Διὸς βασιλέως, *Regia arx*, *ſacra Jovis Regis*. Unde ad Jovem, cui *arces* ſacrae, reſpicere hunc Callimachi locum; opportune jam ad Heſiodum monuit Graecarum hodie Latinarumque litterarum decus Graevius. Ita Ἄκρα Agrigenti, ubi Jovis πολιέως templum, aedificare volebant Agrigentini, teſte Polyaeno Stratag. l. v. p. 375. ult. edit. & apud Apollonium, lib. II. vſ. 1011. Γενηταίην Διὸς ἄκρην, *Genetaei Jovis promontorium*. Immo unde Juppiter ΑΚΡΑΙΟΣ ſeu *arcium praeſes* in antiquis Nummis, de quibus nos alibi, & ſaepe apud auctores dictus. Neque tamen, quod hic Poëtae noſtri locus videretur innuere, ſolus Juppiter Ἀκραῖος, ſeu in Ἄκραις ſive *arcibus* cultus; ſed alii etiam Dii vel Deae Ἀκραῖοι, aut Ἀκραῖαι; quales Juno, Minerva, Venus, Diana, ut alibi docemus, appellatae. Unde notat Vitruvius l. I. c. VII. Deorum loci Tutelarium, Jovis praeterea, Junonis, ac Minervae, templa, in excelſiſſimo urbis loco & arce, unde moenium maxima pars conſpicitur, locari. Idem de Martis templo Halicarnaſſi in ſumma arce exſtructo obſervat eodem libro c. VIII.

Ibid. ἐπόψιος] Sic Ζηνὸς ἐποψίου Apollonius Rhod. l. II. vſ. 1126. ubi Critici, ἐπόψιος, ἐπόπτης, non, ut ibi legitur, ἔποπτος; & quam ἐπόπτης vocem *Soli* vulgo tribuunt; *Mercurio* etiam Aeſchylus Prom. vſ. 299. Immo Dii in genere ἐπόψιοι, ſeu *Inſpectores*, dicti a Sophocle, Philoctet. vſ. 1054. unde illud de Jove incerti Poëtae apud Stobaeum Ecl. Phyſ. lib. I. c. VII. οὐχ εὕδει Διὸς ὀφθαλμὸς, *non dormit Jovis oculus*; & de Diis in genere, Euripidis in Phrixo, apud eundem Stobaeum:

Ὀξὺς Θεῶν ὀφθαλμὸς εἰς τὰ πάντ' ἰδεῖν.

Acer Deorum eſt ad omnia videnda oculus.

Ibid. δίκῃσι λαὸν ὑπὸ σκολιῇς] Δίκῃσι nempe hic pro *judiciis*, iisque tam *aequis*, ſeu *rectis*, quam σκολιῇς, ſeu *iniquis*, ut hoc loco; quae proinde poſtrema non tam Reges, quam Tyranni exercent. Sic de Rege a Jove dato, opportune ad hunc locum Heſiodus Theogon. vſ. 85. Διακρίνοντα θέμιστας ἰθείῃσι δίκῃσι; *reddentem jura rectis judiciis*. Utriusque autem generis Reges, tam juſte quam inique imperantes, ſub Jovis oculis, ſeu Ἐποψίῃ ſupremo regimine, ex aequo conſtitutos, praeclare hic docet Callimachus: habere proinde eos *Inſpectorem* non ſolum, ſeu Ἐπόψιον, vel Σκοπὸν (ſicut ab Aeſchylo, uti paullo ante vidimus, idem dictus) ſed vindicem etiam inique ab iis factorum, ſeu *obliquorum judiciorum*, eundem Jovem. Qui proinde locus illum Homeri habuit ante oculos, qui exſtat Iliad. π. vſ. 386. &c.

Ζεὺς, ὅτε δή ῥ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ,
Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ ΣΚΟΛΙΑΣ κρίνωσι ΘΕΜΙΣΤΑΣ,

Ἐκ

Digitized by Google

Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, Θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Juppiter, quando jam viris iratus ſaevit,
Qui vi in foro OBLIQUA edunt JUDICIA,
Juſtitiam autem expellunt, Deorum ultionem non metuentes.

Quo ſpectant etiam praeclara illa, quae ex Euripidis Melanippe refert Stobaeus Ecl. Phyſ. l. I. c. VII. p. 8. & quae merentur omnino hic adſcribi:

Δοκεῖτε πηδᾶν τ' ἀδικήματ' εἰς Θεὺς
Πτεροῖσι; κἄπειτ' ἐν Διὸς δέλτε πτυχαῖς
Γράφειν τιν' αὐτά· ΖΗΝΑ δ' ΕΙΣΟΡΩΝΤΑ ΝΙΝ
Θνητοῖς δικάζειν;
Creditis delicta ſubſilire ad Deos
Alata, deinde & in Jovis membranis
Aliquem eadem ſcribere, ILLISQUE INSPECTIS JOVEM
Mortales judicare.

Vſ. 83. Οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν]. Reges nempe jura reddentes, non σκολιὰ, ſeu *obliqua*, ſed prout decuit Διοτρεφέας βασιλῆας ſeu a *Jove datos Reges*, & quod Heſiodus loco ante indicato dixit ἰθείῃσι δίκῃσι, ſeu *rectis judiciis*; & ſimiliter de Moſynoecorum Rege Apollonius, l. II. vſ. 1209.

Ἰθείας πολίεσσι δίκας λαοῖσι δικάζει
Recta urbibus & populis dat jura.

Id quod rurſus dixit alibi Heſiodus Ἔργ. vſ. 9. δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, *juſte rege judicia*. Ἰθύνειν quidem proprie de navis gubernatore, ſeu qui ad clavum ſedet, dictum; ſicut de Argonautis, qui ad ſimile munus adſpirabant, Apollonius l. II. vſ. 899. Ὤρνυντ' ἰθύνειν λελιημένοι, *Surrexerunt clavum regere adſpirantes.*; alibi de Thetide ad clavum ejuſdem navis Argus, lib. IV. vſ. 938. Θέτις δ' ἴθυνε κέλευθον, *Thetis autem curſus direxit*; & de primo iſtius navis rectore Tiphy, l. I. vſ. 562. ὄφρ' ἔμπεδον ἐξιθύνοι, *quo certius dirigeret navim*. Hinc alter ejuſdem Argus gubernator Ancaeus ἰθυντὴρ ab eodem dictus l. IV. vſ. 209. ſicut pariter οἴακος εὐθυντὴρ νεώς, *clavi director navis*, apud Aeſchyl. Suppl. vſ. 725. & inde etiam apud Aratum Phaenom. vſ. 44. Τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται. *Quo etiam Sidonii certiſſime navigant.* Unde opportune de Regibus, ſeu qui ad clavum imperiorum ſedent, vox illa ἰθύνειν, ut hoc loco, uſurpata; & ſicut de Cambyſe Perſarum Rege Aeſchylus, Perſ. vſ. 775.

Κύρου δὲ παῖς τέταρτος ἴθυνε στρατόν,
Cyri autem filius quartus rexit populum,

ſeu commune Perſarum, non *moderavit*, ut male hunc verſum interpretatus eſt poſtremus etiam editor, ut ad eundem Tragicum notamus. In eodem vero dramate paullo ante legitur vſ. 766. σκῆπτρον εὐθυντήριον, *ſceptrum directorium* ſeu *dirigens*; & quo modo ἰθύντειρα δίκη occurrit in Orphei Argonauticis vſ. 350. Immo inde εὐθύνω apud Atticos, *judicare*, *decernere*, quandoque

Digitized by Google

etiam κολάζειν, ut notant Critici ad Sophoclis Ajac. vſ. 72. Eadem ratione nempe, qua Εὔθυνοι dicebantur in jure Attico, qui εὐθυνῶν δικασαὶ, ſeu *rationum reddendarum judices*, & quorum, praeter Oratores Atticos, meminit etiam Ariſtophanes Equit. p. 338.

Vſ. 84. ὄλβου] Ὄλβος pro εὐτυχίᾳ, ut hoc loco, ſaepe apud Tragicos; ut Aeſchylum Perſ. vſ. 711. & Eumen. vſ. 540. ac alibi. Hinc Juppiter ipſe ὄλβιος dictus ab eodem Aeſchylo, Suppl. vſ. 334. Ὄλβιε Ζεῦ, *Felix Juppiter*. Ὄλβον autem pro ὄλβου, juxta veteris Codicis ſcripturam, haud male hic legebat Tan. Faber, tradente id ad hunc locum & probante eruditiſſima ejusdem filia. Sic, quod obſervo, Theocritus Idyll. χ. vſ. 13. ἐγὼ δὲ ἔχω οὐδ' ἅλις ὄξος. *Ego autem non ſatis babeo acetum*, pro *aceti*; & quomodo apud Comicum, Θεσμοφ. p. 786. ἅλις ἔσθ' ἡμῖν χολὴ, *ſatis nobis eſt otium*, (ſeu *otii*) non, ut ibi hactenus, χολῆ, legendum liquet; nec opus proinde cum Biſeto ibidem in χολῆς mutare.

Vſ. 85. Οὐ μάλα δ' ἴσον] De inaequali diſtributione a Jove Regibus facta notandus inſignis hic locus, & qui ad Ptolemaei Philadelphi, quem laudare intendebat, aut vero filii ejus Evergetis (quem utique ſequenti Hym. in Apollinem a Callimacho deſignari, notant ibidem Scholia ad vſ. 27.) commendationem inde augendam eximie facit. Jure nempe ſuo, quo Νεμέτωρ dictus, aut Κλάριος, uti paullo ante vidimus, uſus hic Juppiter. Quo ſpectat etiam illud Nauſicaae apud Homerum, Odyſſ. Z. vſ. 188.

> ΖΕΥΣ δ' αὐτὸς ΝΕΜΕΙ ΟΛΒΟΝ Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
> Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ΕΘΕΛΗΣΙΝ ἑκάστῳ.
> *Juppiter vero ipſe DISTRIBUIT FELICITATEM Olympius bominibus*
> *Bonis atque malis, PROUT VULT, unicuique;*

aut ſicut alibi apud eundem legitur, Deos ex aequo non omnibus munera largiri, ſed haec illis, aliis alia, Odyſſ. Θ. vſ. 167. &c.

Vſ. 86. πολλὰ πρὸ τῶν εὐρὺ βέβηκεν] Notanda μετάθεσις Poëtis familiaris, pro προβέβηκε τῶν πολλὰ εὐρύ. Sic apud Aeſchylum Eumen. vſ. 848. ἀπὸ γάρ με, & mox, παρ' οὐδὲν ἦραν. & quae plura id genus apud veteres inprimis Tragicos occurrunt. A Senioribus autem, Gen. XXIV. vſ. 1. dicitur Abraham προβεβηκὼς ἡμερῶν, ſeu *aetate provectus*. De Jove autem, cujus inſtar in terris eſſet hic Ptolemaeus, dixerat Pindarus, Olymp. Od. XIII. vſ. 114. Ὕπατ' εὐρὺ ἀνάσσων Ὀλυμπίας, *o Supreme, late imperans Olympiae*.

Vſ. 87. Ἑσπέριός γε τελεῖ] Ἑσπέριος hic Attice, pro ἑσπέρας, aut πρὸς ἑσπέραν, ut loquebantur vulgo Graeci, ſeu *veſpertinus*, pro *veſperi* dictum; ſicuti ποθέσπερα, pro πρὸς ἑσπέρας apud Theocritum, Idyll. VIII. vſ. 16.

> —— τὰ δὲ μᾶλλα ποθέσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι,
> *Numerant vero veſperi ſemper oves.*

Sic

Digitized by Google

Sic τελέει pro τελεῖ apud Sophoclem, Ajac. vſ. 217. & jam ante apud Aeſchylum, Sept. Theb. vſ. 733. Notandus caeteroquin hic Poëtae locus, qui ſingularem hic in Ptolemaeo vigilantiam, ſeu τὸ ἐνεργητικὸν, laudat; qua factum, ut mane primum, quod mox ait, cogitata aut deliberata, citra ulteriorem ἀμβολιεργίαν, dicantur ab eo *veſperi*, ſeu eadem adhuc die, & quidem, quod mox addit, ubi res erant arduae, *perfici* ſolita. Quam utramque celeritatis in conſiliis, & diligentiae in exequendis cogitatis laudem, Athenienſibus itidem tribuunt, uti mox dicetur, apud Thucydidem Corinthii. Quo proinde referas illud Suetonii de Auguſto, cap. LXXVIII. *A coena lucubratoriam ſe in lecticulam recipiebat. Ibi, donec reſidua DIURNI ACTUS, aut omnia, aut maxima ex parte CONFECERAT, ad MULTAM NOCTEM permanebat.* Quamquam idem eſſet Auguſtus, qui illud Σπεῦδε βραδέως, *Feſtina lente*, crebro jactaret; & eandem in rem, *ſat cito fieri, quidquid fiat ſatis bene*, ut ante idem auctor de eo dixerat cap. XXV. Δραστήριον itaque illud, ſeu ἀποτελεστικὸν, in Ptolemaeo hic laudatur, ad inſtar quaſi τελείου Jovis, de quo Sophocles Oedip. Colon. vſ. 1133. Τελεῖ, τελεῖ Ζεύς τι κατ' ἦμαρ. *Perficit, perficit Juppiter aliquid quotidie.* Deorum nempe in operando velocitas, καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ ταχυτέρα διαλάμπει, *ipſa etiam mente celerius emicat*, ut de ea loquitur Jamblichus in Myſter. Sect. II. c. IV. p. 43. Unde Heroas ibidem tradit, parem omnino Diis aut Geniis, in perficiendo quae cupiunt, celeritatem non adſequi. Neque eo minus tamen Philadelphum, aut Evergetem Ptolemaeum, πολιτικωτάτους quidem laudat hic Callimachus, quod non eſſet e cunctatorum genere, aut qui ἐς αὔριον rerum gerendarum momenta improvide differret, ſeu qui in deliberatione ſtrenuus, in exequendo autem tardus & procraſtinator haberetur. Immo quod ipſum de Philadelpho, ut jam vidit Vulcanius, tradit quoque Theocritus in Encomio hujus Regis, Idyll. XVII. vſ. 13. οἷος μὲν ἔην τελέσαι μέγα ἔργον, *qualis erat ad perficiendas res magnas.* Mitto quod de eodem Philadelpho tradit Joſephus Origin. lib. XII. p. 396. eum nempe a LXX. Judaeorum Senioribus edoctum, πῶς δεῖ βασιλεύειν, *quomodo oporteat regnare.*

Ibid. καὶ νοήσῃ] Diis nempe ſolis tribuit Jamblichus, loco ante adducto, non autem Angelis, Geniis, aut Heroibus, ut *ſimul cum dicto*, quae velint, *perficiant*, ſeu, ut ille loquitur, ἅμα τῷ λέγειν ἀποτελεστικὸν, ſeu juxta illud Ariſtophanis de Deo apud Clementem Stromat. l. V. p. 627. Δύναται γὰρ ἴσον τῷ δρᾷν τὸ νοεῖν, *Idem enim in eo valet, cogitare ac facere.* Haud aliter ac de Jove dixerat pridem Aeſchylus, Suppl. vſ. 606. πάρεστι δ' ἔργον, ὡς ἔπος, *adeſt opus, ſimul ac dictum*: & quo reſpexit, quamquam immutatis verbis, ut obiter noto, Apollonius, l. IV. vſ. 103. Ἐνθ' ἔπος, ἤδε καὶ ἔργον &c. *Ubi dictum, ibi etiam factum.* Haud aliter ac de Pallade quoque infra, hymno in ejus Lavacr. vſ. 131.

Digitized by Google

vſ. 131. Τὸ δ᾽ ἐντελὲς ἦρι᾽ ἐπινεύσῃ, *idque firmum aut perfectum, cui annuerit.* Ptolemaeum vero hic laudat Callimachus, quod proxime ad illud Jovis, *a quo Reges, & quibus nihil eſſe divinius* modo dixerat, ἀποτελεστικὸν accederet; dum ea, de quibus *mane cogitaverat*, & ubi res erat magna vel ardua, non eodem quidem, inſtar Jovis, temporis puncto, ſed *eadem* tamen, ut ante dictum, *veſpera*, ſeu die, citra ulteriorem moram, *perficere* valeret & conſummare: Ut nempe τὸ βουλευτικὸν hic praecedat τὸ ἀποτελεστικὸν, ac ita providum non minus, neque cunctatorem tamen nimium in conſultando, quam celerem in exequendo laudet hic Ptolemaeum. In quo proinde conjuncta occurrant, quae in ſummo Imperatore requirit Tullius pro Manilia, *celeritas in conficiendo, conſilium in providendo.* Ad exemplum proinde Jovis Τελείου non ſolum, ut vidimus, ſed Βουλαίου etiam, ut aliunde notum, & qualis in antiquis aliquot nummis comparet, dicti & culti. Immo quo ſpectat illud Athenienſium a Corinthiis profectum apud Thucydidem elogium, lib. I. p. 45. ed. Wechel. καὶ ΕΠΙΝΟΗΣΑΙ ὀξεῖς, καὶ ΕΠΙΤΕΛΕΣΑΙ ἔργῳ, ὃ ἂν γνῶσιν. *& AD EXCOGITANDUM celeres, & ad re ipſa PERFICIENDUM, quod cogitarint.* Auroram autem, ſeu *matutinum* tempus, non ut Muſis ſolum, ſed ut ſimilibus Principum deliberationibus & conſiliis amicam ac opportunam innuit hic quoque Callimachus. Unde nec vacuas ea cura ac ſollicitudine eorum noctes, a quorum conſiliis pendet aliorum ſalus, dixerat dudum Poëta, noto verſu, Οὐ χρὴ βουληφόρον &c. Quod praeclare etiam docet Dio Chryſ. Orat. III. de Regno, p. 47. ubi nauclero licere noctu minus dormire, quam nautis, tradit; ducemque exercitus magis vigilare, quam illos, qui eum cuſtodiunt, milites. Ita conciones Athenienſium, ubi de ſumma Reipublicae deliberarent, ἠοῖ, ſeu πρὸς ὄρθρον, vel *ſub diluculum*, habitas, cum aliunde, tum ex Comici Concionatricibus abunde liquet, ubi etiam minatus dicitur praeco, non habituros ſolitam trium obolorum mercedem, qui *ante lucem* non in concionem veniſſet, ὃς ἂν πρὸς πάνυ τοῦ κνέφους &c. p. 732. Unde idem in Θεσμοφ. p. 786.

> Ἐκκλησίας ποιεῖν ΕΩΘΕΝ τῇ μέσῃ
> Τῶν Θεσμοφορίων,
> *Concionem facere MANE medio tempore Theſmophoriorum.*

non, ut ibi abſurde aut ambigue Interpres, *media die*, niſi id de *tertia* die intellexerit Cerealium, quae *media* erat temporis quinque dierum huic feſto deſtinati, ut aliunde liquet, & bene ibi obſervat Biſetus.

Ibid. νεύσῃ] Negotium faceſſit hic locus viris eruditis ob metrum ſeu pleonaſmum literae ε in νεύσῃ; unde alii νεύσῃ, alii, ut Tan. Faber, νεύσῃ, alii aliter legendum hic putant, ſicut H. Stephanus; aut eundem verſum inde Politicis verſibus, qui ſyllabis

bis ſaepe abundant, ſicut Vulcanio factum, adnumerant. Verum nihil hic video quod turbare quemquam debeat, ſi vel vox νοήσῃ per συνίζησιν diſyllaba hic ſtatuatur, ο conjunctim cum η pronuntiata; aut vero, ut, hoc miſſo, diphthongus in voce κεν corripiatur. Utrumque certe exemplis non caret apud caſtigatiſſimos etiam Poëtas. Poſtremum utique in voce εἶν, apud Sophoclem, Philoct. vſ. 25. ubi correpta diphthongus ει, ut notant ibidem Critici; οἱ Τραγικοὶ γὰρ τῇ ει διφθόγγῳ χρῶνται ἀντὶ βραχείας. Sic in Tyrtaei Elegia apud Lycurgum contra Leocratem p. 169. ed. Hanov. correpta, quod viderunt alii, diphthongus αι in fine pentametri, Φεύγετε τοὺς γεραιούς. Quamquam in his duobus exemplis ſequens diphthongum vocalis id minus inſolitum reddat, & ſimilia etiam, cum alibi, tum in Homero quandoque occurrant, ut in verſu qui paullo poſt adducetur: ubi ſicut hoc apud Callimachum loco, diphthongus οι itidem corripitur, vel per συνίζησιν cum ſequenti vocali jungitur, Iliad. Θ. vſ. 408. Αἰεὶ γάρ μοι ἔωθεν &c. Ut diſyllaba autem per συνίζησιν ſtatuatur hic apud Callimachum vox νοήσῃ, diphthongo proinde in voce κεν intacta, nihil apud veteres Poëtas frequentius; ſicut in triſyllaba voce πόλεως in duas contracta apud Aeſchylum, Sept. Theb. ubi in fine Senarii Jambici, ſeu verſus 1014. legitur Καδμείας πόλεως; & ſimiliter apud Euripidem in voce Ἀχιλλέως, Hecub. vſ. 24. duabus poſtremis ſyllabis in unam coalitis. Idem liquet in diſyllabis vocibus Θεοῖς & Θεαῖς in unam contractis apud Sophoclem, Ajac. vſ. 491. & Oedip. Colon. vſ. 715. & quae plura id genus notant ad eosdem aliosque Poëtas veteres Grammatici.

Vſ. 88. τὰ μείονα δ' εὖτε νοήσῃ] Adeo ut, Jovis ac Deorum inſtar, uti vidimus, ſe in talibus, quae longam deliberationem haud poſtularent, exhiberet Ptolemaeus; ut nempe ἅμα τῷ νοῆσαι ſequeretur, quod ait Jamblichus loco paullo ante laudato, τὸ ἀποτελεστικὸν, ὧν ἐφίεται ἐνεργεῖν, *perficiendi*, *quae cuperet*, ſeu quae cogitaverat, *facultas*; ſeu quod de Deo a Parmenide apud Clementem dicitur, Stromat. l. v. p. 627. τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστίν τε καὶ εἶναι, *idem enim eſt cogitare ac eſſe*. Nempe ut in hiſce id praeſtaret Ptolemaeus, quod de Achivorum praeconibus ait Poëta Iliad. Τ. vſ. 242. unius vocis mutatione μῆτις pro μῦθος hic facta;

Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῆτις ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον.

Nam ſimul ubi erat cogitatum, illico perficiebatur factum. aut prout, ſed de minus providis Hieroſolymitanorum ducibus ſeu de factioſis ait Joſephus Ἀλ. lib. v. p. 885. τὰ δοχθέντα δὲ τάχιον καὶ τῆς ἐπινοίας ἐνήργουν, *quae vero placuiſſent, ipſa cogitatione celerius peragebant*. Ut proinde in rebus parvis ταχύβουλον tradat hic Ptolemaeum Callimachus, non autem ſicut Athenienſes eo nomine tanquam in rebus etiam arduis ταχυβούλους, ac inde poſtea μεταβούλους falſo perſtringit Comicus, Acharn. p. 401. Unde praeterea ſumma

commendatur ejusdem Philadelphi in regni adminiſtratione providentia, qua factum, ut non maxima ſolum, ſed minoris etiam momenti negotia a ſe haud aliena exiſtimaret. Quum alioquin a Cotta dicatur apud Ciceronem de Natur. Deorum l. III. c. XXXV. *Ne in regnis quidem Reges omnia minima curant*, idque Deorum ſcilicet, de quibus paullo ante dixerat, exemplo, *minora Dei negligunt, neque agellos ſingulorum, nec viticulas perſequuntur.*

Vſ. 89. πλειῶνι] Eadem voce pro ἐνιαυτῷ, praeter Heſiodum, & ſi bene memini, Aratum, uſus quoque Lycophron p. 162. μέγαν πλειῶνα; ubi Schol. ὅλον ἐνιαυτόν; & cujus vocis originem alii ex antiquis Criticis a *Pleiadibus*, alii ab omnibus terrae fructibus completis ſeu congeſtis toto anno, ſeu vero quod eo compleantur tempora, arceſſunt. Verior autem prima obſervatio; atque ideo quod a Pleiadibus, non aeſtatem ſolum, ἆμος δ' ἀντέλλοντι Πελειάδες, *cum vero Pleiades orirentur*, ut loquitur Theocritus Id. XIII. vſ. 25. ſed annum etiam inchoarent Graecorum plerique, ut hoc erudite jam ad Heſiodum monuit Joſ. Scaliger in notis editioni Graevianae adnexis. Res praeterea notiſſima.

Ibid. τὰ δ' οὐχ ἑνί] Cunctatores nimium & lentos Principes hic pulcre redarguit, quorum nempe, juxta illud Diomedis apud Homerum Il. K. vſ. 226.

> Βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις·
> *Tardior animus, debiliusque conſilium:*

aut quibus ſequens cogitatio mutat continuo priorem; aut denique, quibus deeſt praeſens illa ac vivida in perficiendis recte etiam penſitateque cogitatis, & quae Heroicarum prope mentium dos eſt, ἐνέργεια.

Vſ. 90. Αὐτὸς ἄνην ἐκόλουσας] Ἄνην Schol. explicant hic per ἄνυσιν & τελείωσιν, *effectionem* & *complementum*. Ita quoque ad illud Aeſchyli, Sept. Theb. vſ. 719. Ἄν δ' ἄνη τις; Critici, ἄνη τις, τελείωσις ἐστι, aut ἀνύσιμα καὶ τελεσθῆναι δυνάμενα. Praeclarus iterum hic Poëtae locus, quo innuit, nihil invito aut ſine Deo, a praeſtantiſſimis etiam Regibus poſſe perfici, ab unoquoque ejus nutu res ad exitum deduci. Unde illud ejusdem Aeſchyli, ab Argivorum quidem Rege & populo decretum, ut Danaïdes Argolicam regionem incolerent, verum, quod continuo addit, Ζεὺς δ' ἐπέκρανεν τέλος, *Juppiter autem conſtituit finem*, ſeu *complementum*, Suppl. vſ. 632. Alibi autem idem in genere Diis tribuit, ταῖς θεοῖς τελεσφόρους εὐχάς, *Diis perfectiores preces*, Choëph. vſ. 210.

Ibid. ἐνέκλασσας δὲ μενοινήν] Reſpicit omnino hic locus, quod miror non obſervaſſe eruditos Poëtae hujus editores, ad illud Jovis de Junone, ipſius perpetuo interrumpente cogitata, apud Homerum Iliad. Θ. vſ. 408,

Αἰεὶ

Αἰεὶ γάρ μοι ἔωθεν ἐνικλᾶν ὅττι νοήσω.

Semper enim mihi conſuevit interrumpere, quidquid cogitaro;

aut ſicuti mox eadem de re Iris, ἐνικλᾶν ὅττι νοήσῃ, & ad quem locum notant brevia Scholia, ἐνικλᾶν, τὸ ἐμποδίζειν; ac ſimiliter Euſtathius p. 720. ἐμποδὼν εἶναι καὶ κατακάμπτειν; metaphora, ut ibidem & paullo poſt ait, a plantis vel corporibus firmis & erectis ſumpta, quae infringere aut inflectere liceat. Idem proinde ἐνικλᾶν, quod ſimplex κλᾶν apud Heſychium, ubi κλᾶν, κάμπτειν, ἐμποδίζειν; aut quod κατακλᾶν apud Theophraſtum de C. Pl. l. v. c. iv. πλὴν ὅσοι τῶν ἀκρεμόνων κατεκλάσθησαν, *praeterquam ii rami, qui in proſtratu perfracti.* Immo ſicut opportune occurrit illud Comici Equit. p. 596.

Βουλὴν πατήσεις, καὶ Στρατηγοὺς κλαστήσεις,

Senatum calcabis, ac Duces confringes.

Jovi proinde id tribuit Callimachus in conturbandis magnorum etiam Regum conſiliis, quod in genere de Diis dicit alicubi Homerus, nempe Odyſſ. Ψ. vſ. 12.

——— οἵ τε δύναν-(ται)

Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα,

Qui quidem poſſunt

Inſipientem facere eum, qui vel prudentiſſimus fuerit.

Vſ. 91. Κρονίδη πανυπέρτατε] Ita in Orphicis Hym. in Solem vſ. 17. αἰεὶ πανυπέρτατε; apud Theocritum autem Idyll. xxiv. vſ. 97. Ζηνὶ καθυπερτέρῳ. Idem nempe, qui *Exſuperantiſſimus* dicitur in Nummo Commodi, JOVI EXSUPER. & in antiquo Marmore apud celeberrimum Graevium, ac in Miſcel. Sponii p. 71. JOVI EXSUPERANTISSIMO; & qua de re egi ad Juliani Caeſares p. 422. & 493. Non Ὕπατος proinde dictus ſolum Juppiter, quod nomen, ſicut etiam Καθυπερτέρου apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 232. aliis etiam Diis quandoque tribuitur, ut apud eundem Tragicum Agam. vſ. 88. & Suppl. vſ. 25. Ὕπατοί τε Θεοὶ, ſed etiam Ὑπέρτατος, ut in poſteriori dramate, vſ. 681. Immo ut hoc loco idem πανυπέρτατος, non *ſummus* tantum, ſed, ut modo innui, *Exſuperantiſſimus*, & quomodo παναίτιος, πανεργέτης idem alibi apud eundem Tragicum dictus Agam. vſ. 1490. aut παγκρατὴς, Sept. Theb. vſ. 261. & de eodem alibi, πάντων μεγίστῳ Ζηνὶ, Choëph. vſ. 203. Quo referri etiam debet Jovis Ὑψίστου ſimulacrum, ad unam e Thebarum portis Ὑψίστην inde dictam, juxta Pauſaniam l. ix. p. 555. erectum, ac vetus Inſcriptio in Sponii Miſcel. p. 315. ΘΕΩ ΥΨΙΣΤΩ; nempe ſicut apud Sophoclem Philoct. vſ. 1322. Ζηνὸς ὕψιστον σέβας, aut ſicuti mallem, Ζηνὸς ὑψίστου σέβας, *Jovis altiſſimi majeſtas.*

Ibid. δῶτορ ἐάων] Verum non ἐάων, ſed *malorum* etiam *datorem* innuit Jovem Homerus, Iliad. Ω. vſ. 528.

Δώρων οἷα δίδωσι κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.

Munerum qualia dat, alterum *malorum*, *alterum autem bonorum*;

e duobus nempe doliis in ejus domo exſtantibus, & ad quem locum videri poſſunt veteres Critici. Eam autem opinionem videtur hic ſequutus Callimachus, juxta quam a Jove Olympio bona, a Plutone vero ſeu χθονίοις Θεοῖς mala proficiſci ſtatuebant Gentiles; qua de re, ut alia hic mittam, videndus Plutarchus de Iſide, p. 370. & Proclus in Platonis Theolog. p. 45. Hinc ad ea mala averruncanda, iidem ἀποτροπιασμοῖς, ut notum, placari ſoliti: inter quos tamen Ἀποτροπαίους, ſeu ad nocendum paratos, Juppiter etiam quandoque relatus, qua de re alibi.

Vſ. 92 δῶτορ ἀπημονίης] Hinc Ἀπήμιος Juppiter in Attica etiam cultus, teſte Pauſania lib. I. p. 60. Idem proinde qui Ἀλεξητήριος Thebis, ut ex Aeſchylo Sept. Theb. vſ. 8. & Graecis ad eum Criticis liquet, ſacratus; aut qui etiam Ἀποτρόπαιος, ſicuti modo diximus, habebatur, & qua de re praeter alios Aeſchylus, Suppl. vſ. 898. & vſ. 1070.

Ibid. τεῦ δ' ἔργματα] Praeclarum illud Aeſchyli de Jovis operibus ſupra jam adtuli, πάρεστι δ' ἔργον ὡς ἔπος, & ſicut de eodem alibi, Agam. vſ. 53. ὡς ἔπραξεν, ὡς ἔκρανεν, *ut fecit*, *ut perfecit*; ac unde τελέων τελειότατον κράτος, *perfectorum perfectiſſimum robur*. Occurrit alioquin eadem vox ἔργματα per metatheſin, ut volunt, litterarum pro ῥέγματα, praeter Heſiodum, apud Alcaeum, Anth. l. I. c. XI. ep. IV. ἄειδε δ' ἵππου ἔργματα, *canebat autem equi* (Trojani) *facta*.

Vſ. 94. χαῖρε, πάτερ] Proprium illud Jovis apud antiquos Theologos, quales utique vetuſtiſſimi Poëtae, adtributum; quod innuit Dio Chryſoſtomus, loco jam ſupra indicato Orat. I. p. 8. Adeo etiam ut ab ipſo fratre Neptuno, quamquam, quod ante vidimus, majori natu, Juppiter eo nomine compelletur, Ζεῦ πάτερ, apud Homerum Odyſſ. N. vſ. 128. Hinc apud veteres Tragicos Ζεὺς πατὴρ, ut apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 518. alibi etiam in eodem dramate vſ. 120.

Ὦ Ζεῦ Πάτερ παντελὲς πάντως.

O Juppiter Pater, omnium perfector ad ſummum;

& ſimiliter ὁ τῶν ἀπάντων Ζεὺς πατὴρ, apud Sophoclem Trachin. vſ. 279. Unde, ad Jovis exemplum, Cyrus Πατὴρ ἀνθρώπων a Perſis olim dictus, ſicut ab Ovidio Auguſtus, *Hominum tu Pater*, *ille Deûm*, Faſt. l. II. vſ. 132. teſte autem de Cyro Pauſania in Arcad. p. 526. male inde a magno Caſaubono ad Capitolinum, quod jam alibi monui, reprehenſus. Neque tamen illa *Patris* appellatio Jovi remanſit propria, ſed Baccho potius, ſeu *Libero Patri*; unde etiam illa Servii ad Virgil. Georg. l. II. vſ. 4. gloſſa: *PATER licet generale ſit omnium Deorum*, *tamen* pro-

Digitized by Google

proprium LIBERO ſemper cohaeret. Adde quod *Pater* quoque appellatus fuerit, ut ex Eunapio liquet, Hierophanta in ſacris Mithriacis, ac inde *Patrica* dicta eadem ſacra, ut jam ad Lampridium in Commodo monuit ὁ πάνυ.

Vſ. 95. Οὔτ᾽ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος] Citatur hic verſus apud Stobaeum, Serm. c. III. p. 552. ac praeterea in Scholiis Pindari, ad ſimile proëmium, Pyth. Od. V.

ὁ πλοῦτος εὐρυσθενὴς,
Ὅταν τὶς ΑΡΕΤΑ κεκραμένον &c.
Divitiae late potentes, quum aliquis VIRTUTE temperatas &c.

ad quem locum appoſite inſuper adducunt veteres Critici illud Sapphus:

Ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετῆς οὐκ ἀσινὴς πάροικος,
Divitiae ſine virtute haud innoxius incola.

Nempe quod, juxta illud Philoſophi ad Nicomachum lib. IV. c. I. καὶ ΠΛΟΥΤΩ δὴ χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετήν. *DIVITIIS autem optime utetur, qui poſſidet VIRTUTEM, quae eſt in rebus pertinentibus ad pecunias.* Quibus conſona de varia utilitate, quae e divitiis, ſed a probis tantum, ſeu virtute praeditis capiatur, tradit Plato de Republ. l. I. p. 331. aut quod ſub finem Tabulae Cebetis legitur, non expedire iis, ut ſint divites, qui divitiis uti neſciunt. Unde etiam, quod hic non praetereundum, ἀρετήν, quam Dii, ut Homerus ait, hominibus largiuntur, per ὄλβον ſeu εὐδαιμονίαν interpretantur veteres Critici; nempe ad Odyſſ. N. vſ. 45.

Θεοὶ δ᾽ ἀρετὴν ὀπάσειαν Παντοίην.
Dii autem virtutem ſeu *felicitatem largiantur omnem;*

ubi brevia Scholia, ἀρετὴν, εὐδαιμονίαν. Neque aliter ibi Euſtathius; qui addit inſuper, eos, qui Homerum ſequuti, ex hoc loco tradidiſſe, εὐδαιμονίαν e virtute proficiſci. Hinc etiam eundem Ptolemaeum a beneficentia laudans Theocritus, Idyll. XVII. vſ. 116.

——— τί δὲ κάλλιον ἀνδρί κεν εἴη
Ὀλβίῳ, ἢ κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἄρεσθαι;
Quid autem praeclarius homini contingat
Diviti, quam ut gloriam illuſtrem inter homines conſequatur?

Adde hic praeclarum Philoſophi effatum, l. X. cap. VI. ad Nicomachum, δοκεῖ δὲ ὁ εὐδαίμων βίος κατ᾽ ἀρετὴν εἶναι· *videtur beata vita eſſe ſecundum virtutem;* & illud Ciceronis de Natur. Deor. l. III. *ſine virtute certe nullo modo beatus;* immo illud inter ejus Paradoxa ſecundo loco ab eo traditum & adſertum, Ὅτι αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, *quod ſufficiens ſit virtus ad felicitatem;* aut ejusdem Paradoxon VI. Ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος, *ſolum ſapientem eſſe divitem;* totidem e Zenonis porticu, ut aliunde notum, petita.

Vſ. 96. Οὔτ' ἀρετὴ ἄφθιτοι] Scilicet juxta vetus illud dictum Bioni a Laërtio, a Plutarcho autem Cleomeni in ejus vita, tributum, quod *Divitiae ſint rerum nervi*: ac praeterea ſecundum illud Philoſophi, eodem adducto paullo ante ad Nicomachum loco, ὁ ΠΛΟΥΤΟΣ ἐςὶ τῶν χρησίμων· ἑκάςῳ δ' ἄριςα χρῆται, ὁ ἔχων τὴν περὶ ἕκαςον ΑΡΕΤΗΝ. *DIVITIAE autem ſunt ex iis, quibus utimur; una quaque autem re optime utitur, qui tenet VIRTUTEM, quae in ſingulis rebus exiſtit.* Unde *divitias* ei, qui recte ſcit iis uti, conducere, ut facilius a ſe agenda perficiat, benefaciat aliis, & cedere easdem in majus incrementum τῆς ἀγαθοεργοῦ προαιρέσεως, notat ad Epictetum Simplicius cap. XXXVIII. p. 45. ed. Salmaſ. Quo ſpectat etiam illud Menandri apud Stobaeum, loco ſuperiori nota adducto:

Μακάριος ὅςις ΟΥΣΙΑΝ καὶ ΝΟΥΝ ἔχει.
Χρῆται γὰρ οὗτος εἰς ἃ δεῖ ταύτῃ καλῶς.

h. e. Grotio interprete,

Felix qui MENTEM cum DIVITIIS poſſidet,
Nam ſolus ille novit divitiis frui.

Quo ſpectat proinde haud contemnendus Alexandri Aphrodiſ. qui etiamnum exſtat, liber, & Ethicis Ariſtotelis edit. Graeco a Sylburgio additus, Ὅτι οὐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, *quod virtus non ſit ſufficiens ad beatitudinem*; ac proinde Tulliano, ſeu Stoicorum, de quo paullo ante, Paradoxo, ὅτι αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oppoſitus. Ibi vero, inter alia, inde adſtruit Alexander, quod non idem ſit (quod alioquin ad Homerum, uti paullo ante vidimus, notant veteres Critici) ἀρετὴ & εὐδαιμονία, *virtus & beatitudo*, quod ad beatitudinem non ſufficiat virtus, vitae ſecundum naturam & corporis habita ratione, e quo tamen & anima homo conſtet: multa enim eſſe, quibus ad feliciter vivendum indiget, qui virtute eſt praeditus, ut ſanitate, robore, multarum aliarum rerum copia; non ſufficientem itaque eſſe virtutem ad poſſeſſionem aut conſervationem eorum quibus indigemus; nec ſufficere proinde virtutem ad finem conſequendum beate vivendi. Addit praeterea, idque contra Stoicos, ſi virtus ſufficeret ut habeamus vitam felicem, quomodo laudanda eſſet ſpontanea emigratio ex hac vita ei, qui virtute quum ſit praeditus, beate vivere cenſendus eſt; non dari enim ſatietatem virtutis & felicitatis, & quae alia id genus ibidem leguntur; quae nunc fuſius hic expendendi non eſt locus. Aliter quidem ea de re, ut notum, Stoici, quibus *omnes divites, qui coelo & terra frui poſſunt*, ſicut de iis tradit Cicero l. VII. Epiſt. Fam. VI. aut quod de Virtute Brutus apud eundem Tullium ſtatuebat, *praeter ſe ipſam nihil cenſet ad ſe pertinere*, Tuſcul. V. cap. III.

Ibid. Δίδου δ' ἀρετήν τε καὶ ὄλβον.] Iisdem verbis, quod jam vidit H. Stephanus, clauduntur duo breves in Vulcanum & in Herculem hymni, inter eos qui Homero tribuuntur. Utrumque pem-

nempe Dei donum agnoverunt ipſi Gentiles, ſicut de *Virtute* docet Plato in Menone p. 99. ed. Steph. eam non a natura, aut ab inſtitutione, ſed Divino demum munere contingere, & qua de re exſtat etiam pulcherrima Platonici Philoſophi Maximi Tyrii Diſſertatio, qua eos refellit, qui virtutem ἔργον εἶναι τέχνης θνητῆς, *opus eſſe artis humanae*, ſtatuebant; atque e Dei perfectione & potentia colligit, illud quod eſt perfectiſſimum, qualis eſt virtus, ab eo hominibus dari; docetque inſuper, quomodo virtus a Deo proficiſcatur; nempe Diſſert. XXII. ubi quaeritur, *An aliquis divinitus fiat bonus?* Immo quod pridem a Theologorum non minus, quam Vatum, apud Graecos parente traditum fuerat, tum loco jam paullo ante adducto ex Odyſſ. N. vſ. 45. ΘΕΟΙ δ' ΑΡΕΤΗΝ ὀπάσειαν Παντοίην.; tum ex alio Iliad. Υ. vſ. 242.

> ΖΕΥΣ δ' ΑΡΕΤΗΝ ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε, μινύθει τε.
> *JUPPITER autem VIRTUTEM hominibus auget, minuitque.*

quamquam ut in priori loco, ſic in hoc etiam ἀρετὴν per εὐδαιμονίαν interpretentur veteres Critici, aut vero per ἀνδρίαν, quae & ipſa praeclaris virtutibus adnumerata. Unde Priamus Hectorem, ut obſervat Ariſtoteles ſub initium l. VIII. ad Nicomachum, a ſingulari quadam ejus praeſtantia ſeu virtute laudans, addit continuo, inde *eum non videri mortalis hominis, ſed Dei filium*, nempe Iliad. Ω. vſ. 259.

> ——— οὐδὲ ἐώκει
> Ἀνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο.

Divitias vero, quas juxta *virtutem* hic petit a Jove Callimachus, Deorum itidem munere contingere, vel ipſa docebit apud Tragicum Jocaſte, quae homines ait non proprias opes poſſidere, ſed eas a Diis habere, quas etiam, ut velint, rurſus auferant, Phoeniſſ. vſ. 557. &c. Hinc Juppiter non Πλούσιος ſolum apud Amyclaeos cultus, auctore Pauſania l. III. p. 199. ſed etiam πλουτοδότης in Orphicis dictus pag. 170. ult. edit. ſicut in iisdem alibi Apollo ὀλβιοδώτης; & Aeſculapius eodem nomine appellatus a veteri Poëta, ex emendatione illuſtris Grotii apud Stobaeum Ecl. Phyſ. l. I. c. III. Carinus vero apud eundem Stobaeum loco ſupra adducto, Serm. c. III. hominibus *colendam virtutem* praecipit, tanquam id in iis poſitum; *at a Diis vero feliciter agere petendum*,

> Ἀσκεῖν μὲν ΑΡΕΤΗΝ, ΕΥΤΥΧΕΙΝ δ' αἰτεῖν Θεούς.

juxta nempe illud Aeſchyli Sept. Theb. vſ. 631.

> Θεοῦ δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτούς,
> *Dei vero donum eſt mortales feliciter agere.*

Utrumque vero hic a Jove, tanquam unico & ſupremo πλουτοδότῃ & ὀλβιοδότῃ flagitat: beatam nempe illam, quam praedicat Peripateticorum Schola, *divitiarum* cum *virtute* conjunctionem. Haud enim inter ἀδιάφορα, quemadmodum a Zenonis & Chryſippi

ſippi ſectatoribus, ita a Poëtarum gente habitae vulgo divitiae; maxime ab iis, qui opulentiorum Regum erant clientes, qualis exſtitit Ptolemaei paullo ante celebrati Callimachus, ejusque etiam laudator Theocritus; Hieronis Simonides; Antigoni Menander, &c. Neque proinde ſolus ex iis Pindarus, ut φιλόχρυσος ac divitiarum praeco a veteribus ad eum Criticis, ſicut ad Iſthm. Od. V. p. 462. ac alibi, arguitur; haud aliter ac ab eodem Simonides, ut φιλοκερδὴς Iſthm. Od. IV. p. 444. ac ille rurſus una cum Sophocle, apud Comicum Εἰρήν. p. 673. ſugillatur,

> Ἐκ τοῦ Σοφοκλέους γίνεται Σιμωνίδης,
> *Ex Sophocle factus eſt Simonides*,

& quod de turpi in utroque lucri ſtudio, ſeu κέρδους ἕκατι, continuo ibidem explicatur.

O B-

OBSERVATIONES IN HYMNUM IN APOLLINEM.

Vſ. 1. Eσείσατο δάφνιν@ &c.] Virgilii, qui huc omnino reſpexit, locum viderunt priores editores, & cui addendus ille Lucani de Phoebade, *nulloque horrore comarum excuſſae laurus*, lib. v. vſ. 154. Nempe non templi ſolum Delphici poſtes *lauro* erant ornati, ut liquet ex Euripide in Ione vſ. 79. 80. vel adytum etiam Dei, ſeu penetrale, unde ea δαφνώδη γύαλα dicuntur in eodem dramate vſ. 76. vel qui ad aram ejusdem templi accederent, erant itidem laureati, ut docet ibidem Tragicus vſ. 422. ſed cum Dei tripus *laureatus* erat, cujusmodi viſitur etiamnum in antiquis aliquot Nummis, & quo reſpexit Proba Falconeria, *Chriſtiana* Poëtria, in Praefatione Poëmatis e Virgilii centonibus conſuti, *Laurigerosque ſequi tripodas*; tum Phoebades ipſa ſeu fatidicae, quae Dei velut numine afflatae & commotae, oracula *laurum* tenentes reddebant. Qua de re videri poſſunt Ariſtophanis Scholia ad Plutum p. 6. item p. 23. ubi appoſite ad hunc locum a Comico dicitur, ſed quod opportune jam monuit, qui inter primos Battiadem noſtrum illuſtravit, Friſchlinus:

Ὁ Φοῖβ@ αὐτὸς Πυθικὴν ΣΕΙΣΑΣ ΔΑΦΝΗΝ.

Phoebus ipſe reſpondit *Delphicam* EXCUTIENS LAURUM.

Unde

Unde de Phineo vaticinaturo Valerius Flaccus l. IV. vſ. 548.

——— *hic demum vittas laurumque capeſſit*
Numina nota ciens.

Quamquam non *laurum* quidem, ſed *myricam* alibi ab Apolline fatidicis datam, qua inſtructi reſponſa darent, tradat Nicander Ther. p. 44. & ad quem conſulere licet veteres Criticos, qui inde Apollinem in Lesbo Μυρικαῖον appellatum dicunt. De Scythis vero non jam *lauro* & *myrica*, ſed virgis e *ſalice*, aut vero fronde *tiliae* vaticinantibus, agit Herodotus l. IV. c. 67. & 68. Alioquin αἴσακος dictus *lauri*, aut *myrti*, juxta Plutarch. Symp. l. I. qu. I. & Etymologicum, *ramus*, quem tenebant, qui hymnos Diis, teſte Heſychio, accinerent. Adde, quod non cum *lauri*, ſed *oleae* ramis, Delphicum Oraculum, de bello contra Perſas, denuo conſuluiſſe Athenienſium delegatos tradit Herodotus lib. VII. c. CXLI.

Ibid. ὄρπηξ] Apud Euripidem, Hippol. vſ. 221. Θεσσαλὸν ὅρπακα, per *torquem Theſſalum* male reddit Canterus; melius per *ramum*, aut *ſtolonem*, quod propius ad *Theſſalicum*, de quo ibi agit Tragicus, *jaculum*, quam vox *torquis* accedit. Heſychius: ὄρπηκες, κλάδοι, ὄζοι. Idem vero paullo ante, ὄρπαξ, θρασὺς ἄνεμος. quo ſenſu hanc vocem alibi hactenus non legi; pro θρασὺς autem legendum ibi forte θρασκίας, ventus in Ponto dictus, qui Graecis Σκίρων, auctore Arriano in Periplo Ponti Euxini. Niſi θρασὺς ἄνεμος ibi dicatur, ſicut Βορέας, σκληρὸς ἄνεμος a Senioribus, Prov. XXIX. vſ. 16. ſed hoc alterius loci.

Vſ. 2. ὅλον τὸ μέλαθρον] Nempe juxta Maronem, non *laurus* ſolum & *limina Dei*, ſed, quod addit ibidem, *totusque moveri Mons circum*; haud aliter ac Medea Hecatae ſacra factura apud Ovidium Metam. l. VII. vſ. 205. *Jubeoque tremiſcere montes, Et mugire ſolum.* Unde apud Lucanum, de Phoebo abſente, nulloque ejus afflatu, *immotaque culmina templi* dicuntur, l. V. vſ. 155. Immo non mirum *adventante Deo*, commoveri totum ejus antrum, aut aedem, quum in apparitionibus Deorum, terram ipſam eis deſcendentibus non poſſe amplius conſiſtere, firmam nempe & immotam, tradat Jamblichus de Myſter. §. II. c. IV. τήν τε γῆν μηκέτι δύνασθαι ἑστάναι αὐτῶν κατιόντων. Unde opportune σεισμὸν hic notant Scholia, cumque ἐπιδημίας τοῦ Θεοῦ, ſive motum & afflatum divinum, in ſignum adventus Apollinis, ſeu Ἐπιφανείας, quam ſacris & hymnis ſolemnibus, uti mox dicetur, eliciebant, ſimili etiam in re, ſeu *adventante Dea*, a Virgilio itidem traditum, Aen. l. VI. vſ. 256. Immo haud aliter ac de Paulo & Sila HYMNIS *Deum celebrantibus*, dicitur Act. XVI. 25. ὕμνουν τὸν Θεόν. Mox, ἄφνω δὲ ΣΕΙΣΜΟΣ ἐγένετο ΜΕΓΑΣ, ὥστε ΣΑΛΕΥΘΗΝΑΙ τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου. *ſubito vero* TERRAE MOTUS *factus eſt* MAGNUS, *ita ut* MOVERENTUR *fundamenta carceris.* Μέλαθρα autem, ut hoc loco, de *templo* ſeu *antro* Apollinis, ſic de *ſede Oraculi Delphici* dicta,

apud

apud Euripidem, Ion. vſ. 738. Ἕλχ' ἴλκε πρὸς μέλαθρα. Caeteroquin μέλαθρον non de tota *domo* ſeu aede, ut hoc loco, ſed de *tecto* ſolum aut de *trabe* etiam dici, notant ad Apollonium Critici l. II. vſ. 1089. ac poſterius de trabe firmant e verſu Homeri, qui legitur Odyſſ. X. vſ. 239. & qua de re conſuli inſuper poteſt Euſtathius p. 249. & 1925.

Ibid. ἑκὰς, ἑκὰς, ὅστις ἀλιτρός.] Vulcanius, praeter notum Virgilii verſum, *procul hinc, procul eſte profani*, tradit ibi a Servio notari, hoc e Graecorum fontibus manaſſe, & ab eodem ita citari Callimachi verſum, ἑκὰς ἑκὰς ἐστὲ βέβηλοι. Quod tamen hodie in Servio Danielis non legitur, nec in aliis, quae ſequutae ſunt, Servii editionibus; ac proinde, ut recentior gloſſa, quae in antiquiores irrepſerat, merito inde cum pluribus aliis rejecta. Neque enim aliter ſe habet hic Callimachi locus, quam ut hactenus in vulgatis ejus Hymnis proſtat. Immo ſubeſſe etiam videtur ratio, cur hanc formulam hic potius adhibuerit, prae altera conſueta maxime in Graecorum Myſteriis, qua βέβηλοι, ſeu ἀμύητοι, h. e. nondum minoribus Myſteriis, aut vero aliis καθαρμοῖς, ac initiationibus debitis praeparati, dicebantur. Quo ſpectabat proinde ſolemnis illa formula, ex Orphicis apud priſcos Eccleſiae Doctores, Juſtinum, Tatianum, Clementem, aliosque tradita, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοις Πᾶσιν ὁμῶς, ut poſtrema verba in iisdem emendarunt viri docti, pro βέβηλοι Παῖδες ὁμῶς. Quamquam apud Galenum, quod obſervo, paullo aliter referatur eadem formula, & ubi eidem emendationi locus adeo non quadrat; nempe de Uſu Partium l. XII. c. VI. ὥσπερ ἐν ΤΟΙΣ ΩΣΙΝ ΕΠΙΘΕΣΘΑΙ ΘΥΡΑΣ ΤΟΥΣ ΒΕΒΗΛΟΥΣ κελεύουσιν ἐν τοῖς μυστικοῖς λόγοις, οὕτω κἀγὼ νῦν οὐκ ἀνθρωπίνοις νομοθετήμασιν, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἀληθεστάτων τελῶν μυστηρίοις ΘΥΡΑΣ ΕΠΙΘΕΣΘΑΙ κελεύω ΤΟΙΣ ΩΣΙ, τοὺς ἀποδεικτικῆς μεθόδου ΒΕΒΗΛΟΥΣ; *ut igitur in ſermonibus myſticis imperant PROFANIS, ut SIBI AURES OBSTRUANT, ita & ego nunc non humanis legibus, ſed veriſſimis myſteriis initians, eis denuntio, UT SIBI AURES OBSTRUANT, &c.* In quibus autem verbis, quem conſului ad eum locum, eruditus illius operis commentator Gaſp. Hofmannus, mendum eſſe, jam olim ſuſpicatum ſe & ſuſpicari hodieque notaſſe contentus, id tamen ut arbitrarium, quod ibidem ait, non tangit. Neque vero alia ibi emendatio, ſi admitti aliqua debeat, locum habere poſſe videtur, quam ut pro τοῖς ὠσὶν & βεβήλους legatur, ſicut in Orphicis, prout eadem emendarunt viri docti, τοῖς πᾶσιν, ac dein βεβήλοις. Cui emendationi tamen totius loci contextus minus videtur favere, ac adverſatur etiam in aliis, ubi eadem formula occurrit, veterum codicum conſenſus, & quibus, praeter Sex. Empiricum, Lucianum de Sacrificiis, aliosque, addi inſuper poſſunt antiqui ad Sophoclem Critici ad Oedip. Col. vſ. 10. a quibus eadem ita traditur, Ἀείδω ξυνετοῖσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,

non

non βεβήλοις. Dicti vero Graecis βέβηλοι, quod docent ibidem, & praeterea ad Aeſchyl. Suppl. vſ. 518. βέβηλον ἄλσος, veteres Grammatici, τὸ πᾶσι βατὸν, καὶ μὴ ἱερὸν, ſeu τόποι πᾶσι βάσιμοι; *loca* nempe, *quae omnibus patebant, nec Diis erant conſecrata*; & contra ἄβατα, loca *ſancta* & *religioſa*, ſicut σηκὸς ἄβατος apud Euripid. Phoen. vſ. 1791. & Eleuſis vere ἄβατος ab Ariſtide dicitur, Eleuſin. p. 453. Hinc βέβηλα pro *vulgata* ſeu *trita* & quae opponuntur *occultis*, ſeu κεκρυμμένοις, ut apud eundem Euripid. Heraclid. vſ. 405.

Ἤλεγξα καὶ βέβηλα καὶ κεκρυμμένα
Λόγια παλαιά.
Exploravi & vulgata & arcana
Vetera oracula.

Unde addunt veteres Critici ad Sophoclis locum ante adductum, ἐκ μεταφορᾶς δὲ βεβήλους καὶ τοὺς ἀμυήτους φασὶ καὶ ἀκαθάρτους. Quod utrumque etiam, τὰ κεκρυμμένα nempe ſeu *occulta* illa *myſteria*, & βεβήλους opponit quoque Ovidius, Metam. l. VII. vſ. 156.

Et monet arcanis oculos removere profanos.

Unde myſteriis Eleuſiniis, pompa, templi ingreſſu, praeter ἀμυήτους in genere, vel etiam quoſcunque, ut ex Iſocrate & Theone vidit jam Meurſius, lege prohibitae meretrices & ſervi, ut liquet ex Iſaeo de Philoct. Hered. p. 469. ed. Hanov. Immo in genere denuntiabatur, ut puri eſſent lingua, manu, & voce, iidemque Graeci, non Barbari, ſicut illud a Libanio traditur, Declam. XIX. p. 495. & quo referri itidem debet illud Celſi apud Origenem l. III. p. 147. ὅστις χεῖρας καθαρὸς καὶ φωνὴν συνετὸς &c. Hic vero, ubi non tam de occultis myſteriis, variisque ad ea rite peragenda requiſitis, quam de Apollinis adventu & ἐπιφανείᾳ in ſolemni Καρνείων apud Cyrenaeos feſto, agebatur, eaque hymnis & choreis pro more, de quo mox, celebranda, ἀλιτροὶ uno verbo, ſeu *facinoroſi* quicunque & *nocentes*, arcentur; juxta nempe illud Lucani, qui huc omnino, non vero ad Cereris myſteria reſpexit, lib. V. vſ. 139.

Seu Paean ſolitus templis arcere nocentes,

ac inde apud Statium l. III. Sylv. carm. III. *procul hinc, procul ite nocentes.* Quamquam id in myſteriis Eleuſiniis itidem factum, nec proinde ſoli ἀμύητοι ſeu βέβηλοι excluſi, ut praeter alia arguunt manifeſte Lampridii in Alexandro Severo verba: *In ſacris Eleuſiniis dicitur, ut nemo ingrediatur, niſi qui ſe innocentem norit.* De origine autem vocis ἀλιτηρίου de *ſacrilego* aut quovis *nocente* dicta, & per ſyncopen ἀλιτροῦ, quae hic apud Poëtam occurrit, videri poteſt Plutarchus περὶ πολυπραγμ. p. 323. ed. Wechel. & Scholia Comici ad illud Equit. p. 314. ἐκ τῶν ἀλιτηρίων.

Vſ. 3. τὰ θύρετρα καλῷ &c.] Ita Homerus Odyſſ. Φ. vſ. 49. τόσ' ἔβραχε καλὰ θύρετρα, *tantum ſonuerunt pulcrae portae*, ut hoc loco ab Apolline ipſo pulſatae.

Vſ. 4.

Digitized by Google

Vſ. 4. Οὐχ ὁράᾳς] Omnia θειασμὸν, quem ad primum hujus Poëtae verſum opportune notant Critici, hic redolent. Illud vero, *Nonne vides?* ſaepe apud Poëtas etiam Latinos legitur, ut Lucret. l. II. vſ. 196. Virg. Georg. l. I. vſ. 56.. & alibi. Sed hoc leve.

Ibid. ὁ Δήλιος ἡδύ τι φοῖνιξ] De *palma*, ad quam enixa in Delo Latona, idem infra, H. in Del. vſ. 210. φοίνικος ποτὶ πρέμνον, *ad palmae truncum*. Quamquam id non de *palma* arbore, ſed fonte ita dicto, explicet Plutarchus in Pelopida p. 286. qua de re infra.

Vſ. 5. ὁ δὲ κύκνος ἐν ἠέρι καλὸν ἀείδει] Hinc cygni *Phoebi cantores* dicti infra, H. in Del. vſ. 249. & ante apud Ariſtophanem Avib. p. 582. κύκνῳ Πυθίῳ καὶ Δηλίῳ. Immo quo *candenti canoroque alite* Apollo *vectus*, cum a Martiano Capella dicitur lib. I. tum ſpectatur etiamnum in praeclaro Calchedoniorum nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, cum Tranquillinae Auguſtae effigie, in altera nummi area, & qualem vulgavit jam olim Triſtanus Tom. II. p. 549. Unde Plutarchus de EI apud Delphos p. 387. Apollinem dicit *muſica delectari & cygnorum vocibus*. μουσικῇ τε ἥδεσθαι, καὶ κύκνων φωναῖς. Pulcher autem ille *cygnorum*, qualis hic dicitur, & quo Apollinem laudarent, *cantus*, in eodem Avium dramate paullo ante feſtive ab eodem Comico exprimitur p. 577. Τοιάνδε κύκνοι τιοτιοτιοτιοτίγξ. Unde de illa *cygnei cantus ſuavitate* poteſt judicium ferri, quam Callimachi exemplo praedicant caeteroquin antiqui, non Poëtae ſolum, ſed Philoſophi, qualis Plato in Phaedone, ac alibi, ut lib. X. de Republ. ubi Orphei animam, odio humani generis, dicit *cygni* vitam elegiſſe; & quibus videtur illudere hoc loco Comicus. Et quo referre etiam licet, quod cygnus ad aram Phoebi Delphicam accedens, ab aedituo Ione inde repelli, & ad Deliacas paludes remitti dicatur ab Euripide in Ione vſ. 161. &c. Quamquam ſicut aquilas Jovi adſidere, ſic *cygnos* a Tripode, nempe Apollinis, non repelli tradat in Dione Syneſius p. 54. ac praeterea eorum ſe adſpectu & cantu mirifice delectari, adeo ut quantum in ſe eſt, nullus unquam cygnorum poſtremus cecinerit. Quam equidem voluptatem nemo τῶν φιλῳδῶν ei facile, ut opinor, invideret.

Vſ. 6. κατοχῆες ἀνακλίνεσθε] Haud aliter ac ad Hymnum Angelorum, qui gloriam Dei Excelſi celebrabant, additur continuo Eſai. VI. vſ. 4. *Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis.* Pro eo autem, quod Exod. XXVI. vſ. 16. dicuntur *duo cardines*, ſeu juxta Seniores δύο ἀγκωνίσκοι, Symmachus κατοχεῖς vertit, ſeu *repagula*; & cui proinde voci, quae neſcio an alibi legatur, lux inde aliqua accedit. Ab Heſychio quidem κάτοχα, unde altera illa formata eſt, *pars terebri*, ſeu τῶν τρυπάνων τὸ κατεχόμενον, dicitur; ab Aeſchylo autem in Perſ. vſ. 223. γαίας κάτοχα, *terrae retenta*, ſeu juxta Graecos ad eum

Criticos, ὑπὸ τ̃ γῆς κρατηθεῖσα; & apud Sophoclem Trachin. vſ. 596. ὕπνῳ κάτοχον. Inde etiam κατοχὴ dicta, ut notum, de Vatum *afflatu* ſeu *inſpiratione*, ut apud Juſtinum Martyr. Paraeneſ. p. 36. & κάτοχοι ita *afflati*, a Celſo apud Origenem l. VIII. p. 407. ſicuti vocem κορυβαντίζειν reddunt ad Comici Veſpas p. 438. Grammatici, ὡς μαινομένους καὶ κατεχομένους ὑπὸ θεοῦ· unde tales Gallis etiam *poſſedez* dici ſolent.

Vſ. 7. Αὗται δὲ κλῇδες] Ac proinde ſine τ̃ κληδούχων opera, ſeu νεωκόρων, quorum hoc erat officium. Unde Ariſtides de fano Aeſculapii Serm. ſacr. T. I. p. 484. τὰς δὲ δὴ κλεῖς ἀνακομίζειν τῷ νεωκόρῳ, καὶ τυχεῖν ἐν τούτῳ κλεισθὲν τὸ ἱερὸν, *& claves aedituo referre, atque ita claudi templum*; & ſicut alioquin κληδοῦχον Ἥρας, h. e. Junonis Argivae *ſacerdotem* vel *aedituam* dixit Aeſchylus Suppl. vſ. 299. ac Iphigenia apud Euripidem κληδούχου δούλα, ſeu *clavigerae* ſacerdotis, Dianae nempe, *ſerva* dicitur, Iphig. in Taur. vſ. 132. & alibi in eodem dramate vſ. 1463. δεῖ τῆσδε κληδουχεῖν θεᾶς, *oportet eſſe aedituam hujus Deae*. Minerva autem ſola claves Deorum aedium habere ab Aeſchylo dicitur, Eumen. vſ. 830. ſicut urbis Athenarum ab Ariſtophane, a quo, eo intuitu, κληδοῦχος eadem Dea ab eo vocatur, Θεσμοφ. p. 829.

Ibid. θεὸς οὐκέτι μακράν.] Varia nempe erant indicia, e quibus Gentiles traduntur proximas Numinum ſuorum ἐπιφανείας, ſeu adventum, collegiſſe; fulgor loci aut ambientis aëris, divinus plane ac inſolitus, ſicuti e novo ſplendore ſupra aedem Delphicam repente exorto, Dei alicujus adventum continuo auguratur ejusdem fani aedituus apud Euripidem in Ion. vſ. 1549.

> Τίς οἶκον θυοδόκον ὑπερτελὴς
> Ἀνθήλιον πρόσωπον ἐκφαίνει θεῶν;
> *Quis ſupra ſacras aedes exoriens ſolis inſtar,*
> *Splendentem oſtendit Deorum faciem?*

Aderat enim continuo Minerva. Adde commota, uti paullo ante vidimus, loca, quae adire credebantur iidem Dii, immo tellurem ipſam; ſalutarem praeterea & plane mirificam laetitiam ac admirationem, quae animis ſubita & arcana quadam vi illabebatur, & qua de re conſuli prae aliis debet Jamblichus, ubi Porphyrii dubium ſolvere adgreditur, *quo nempe indicio cognoſcatur Deum apparere:* τί τὸ γνώρισμα θεοῦ παρουσίας, Sect. II. c. III. & ſeq. Unde etiam illae Deorum apparitiones, ſeu Epiphaniae, hymnis ac reliquo ſacrorum apparatu, non celebrari ſolum, ſed accelerari etiam & impetrari credebantur; quod e tentatis a Tullo ſacrificiis apud Livium lib. I. c. XXXI. & Eunapio in Proaereſio, ac θύειν τὰ Ἐπιφάνια dictum, alibi dudum monui. Immo cui rei pridem praeluxerat Theologorum haud minus quam Poëtarum Graecorum parens, apud quem Deos demum hominibus praeſentes tradit Alcinous, ubi fiunt illis Hecatombae, Odyſſ. H. vſ. 201.

Digitized by Google

Αἰεὶ γὰρ τοπάρος γε θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς
Ἡμῖν, εὖθ' ἔρδωμεν ἀγακλειτὰς ἑκατόμβας.

Quamquam ſolos noſſe Theurgos, quod ſit perfectum ſacrificium, quo Deorum id genus Ἐπιφανῶν praeſentia elicitur, adſerit alibi idem Jamblichus, Sect. v. c. XXI. p. 136. Immo quam in rem non ſacrificia ſolum, ſed artes magicas nonnunquam adhibitas, alibi quoque agnoſcit ac docet, Sect. III. c. XXV. p. 93.

Vſ. 8. νέοι μολπήν τε] *Puerorum* nempe, ſicut mox eadem de re agens eos vocat vſ. 13. hoc munus ſupra jam tetigi ad vſ. 1. Hymn. in Jov. ut nempe hymnos Diis, ſolemnibus eorum feſtis ac ſacris, iidem continuo accinerent. Quod in theatris etiam tum ab iis factum liquet e Themiſtio, dicente Orat. XXVI. p. 312. ult. ed. τοὺς πρὶν νεανίσκους, τοὺς ἀπαρξαμένους ὕμνους (ut bene Petavius, pro ὑμῶν) ἐν τῷ θεάτρῳ, *adoleſcentes illos, qui hymnum in theatro auſpicati ſunt.* Hinc de Hyacinthiorum apud Laconas ſacro itidem Apollini feſto, obſervat Didymus, apud Athenaeum lib. IV. p. 139. *pueros* tunicatos ac praecinctos nunc citharam pulſare, nunc ad tibiam canere; &, quod addit, *cum acuto tono Deum canunt:* μετ' ὀξέος τόνου τὸν θεὸν ᾄδουσιν. Inde παιδικοὶ etiam & παρθένιοι αὐλοὶ, ſeu *pueriles* & *virginales tibiarum modi*, ab eodem Athenaeo commemorantur p. 176. & 182. Immo unde illud extitit ſingulare veterum Graecorum ſtudium, ut pueri diſcerent Muſicam; de qua re Plutarchus de Muſica; ac proinde ut citharam ſeu lyram, quam μητέρα ὕμνων vocat Comicus Θεσμοφ. p. 772. pueris tredecim annorum, & quidem per triennium addiſcendam, tradat Plato l. VII. de Leg. p. 809. Neque illud a moribus Hebraeorum alienum, ut de Davide adhuc adoleſcente citharam pulſare docto, eaque de cauſa adducto, qua de re jam ante, ad Saulum liquet 1 Sam. c. XVI. 18. & 23. & qui inde a Joſepho dicitur Ἀρχ. l. VI. c. IX. p. 187. λέγων τε τοὺς ὕμνους καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ, *hymnos quidem canens, & pulſans citharam.*

Ibid. καὶ ἐς χορὸν] *Chori* nempe & ſaltationes ad aram Apollinis fieri ab adoleſcentibus ſeu pueris olim ſolitae; quod, praeter hunc Callimachi locum, docet etiam Apollonius Rhodius l. I. vſ. 536. οἱ δ' ὡς ἠΐθεοι Φοίβῳ χορὸν &c. Adde quod alioquin Chori apud veteres alii eſſent *puerorum* ſeu παιδικοὶ, alii *virorum* ſeu ἀνδρικοί· ut cum aliunde, tum ex Ariſtide liquet, Serm. ſacr. IV. p. 487. apud Laconas autem etiam *ſenum*, juxta Plutarchum in Lycurgo. Hinc *choragi* itidem conſtituti ἐν παιδικοῖς χοροῖς, ſeu, ut loquebantur, παισὶ vel ἀνδράσι χορηγοῦ; ſicut de his Lyſias Orat. XX. p. 342. ed. Hanov. de illis vero Philochorus apud Harpocrationem in Κατατομή. A quibus nempe *puerorum* ſeu *juvenum choris*, ſaltationes, ἐν ῥυθμῷ, ſeu πρὸς ῥυθμὸν, fieri conſueverant, de quibus infra ad *Hymn. in Delum* dicendi erit locus; ac ſicuti de *choris* Deliacarum Nympharum in honorem A-

 pollinis

Digitized by Google

pollinis ac Dianae videri poteſt Euripides, Hercul. Fur. vſ. 682. Omnia autem cum cantuum, tum ſaltationum genera, Diis conſecrata apud Aegyptios, tradit Plato l. III. de Legib. p. 799.

Vſ. 9. ὐ παντὶ φαείνεται] Reſpicit hic omnino Poëta ad illud Homeri, Odyſſ. Π. vſ. 161.

Οὐ γάρ πω πάντεσσι Θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς.

Non enim omnibus Dii apparent manifeſti.

Nempe ubi Minervam, quae Ulyſſi apparet, ab eodem, non autem a Telemacho, viſam dixiſſet, ſicuti etiam eandem alibi *ſoli* Achilli *apparere*, *aliis autem inconſpicuam*, tradiderat:

Οἴῳ φαινομένη, τῶν δ' ἄλλων οὔτις ὁρᾶτο,

Iliad. A. vſ. 198. Neque aliter apud Apollonium Rh. de Thetide manifeſta ſoli Peleo, non autem aliis, dicitur, Οὐδέ τις εἰσιδέειν &c. lib. IV. vſ. 854. Cujus rei rationem alio etiam loco tetigit Vatum Parens, dum quaerit, quis Deum nolentem, quamquam huc & illuc commeantem, videre ſe poſſe arbitratur, in fine Odyſſ. K. Et quo referre licet, quod infra legitur Hymn. in Lavacrum hujus Palladis vſ. 100. ubi haud impune ei fore dicitur, qui quempiam Immortalium, niſi Deus ipſe voluerit, conſpexerit. Unde iidem Dei, & ipſe, de quo hic agitur, Apollo, multa nube circumfuſi, dum inter homines agerent, & ne ab iis poſſent conſpici, inducuntur ab eodem Vatum Patre, ut Iliad. O. vſ. 308. Π. vſ. 790. & adhuc alibi. Hinc Apollo etiam ab Ammiano apud Plutarchum de EI apud Delphos p. 385. Δήλιος & Φαναῖος dictus, non quibusvis promiſcue, ſed iis tantum, *quibus jam aperitur & eluceſcit aliquid veritatis*, Δήλιος καὶ Φαναῖος οἷς ἤδη τι δηλοῦται καὶ ὑποφαίνεται τῆς ἀληθείας; ac unde circa finem ejusdem libri, idem non Δήλιος ſolum & Φαναῖος, ſed Σκότιος etiam ſeu *Tenebricoſus* dicitur. Aliter vero de Apolline locuti iidem veteres, ubi pro Sole habitus, ſicut de Apolline Ἑῴῳ, ſeu Oriente Sole, Apollonius l. II. vſ. 689. &c. εὖτέ πάντεσσι φαάνθη Ἠῷος μετιών. *quando cunctis apparuit Oriens*, *ſeu matutinus*, *tranſiens.*

Ibid. ἀλλ' ὅ τις ἐσθλός] Hinc Pentheus impius, ac proinde Baccho, quamquam praeſenti, non manifeſtus ab Euripide dicitur, Bacch. vſ. 502. Σὺ δ' ἀσεβὴς αὐτὸς ὢν, οὐκ εἰσορᾷς, *tu vero impius quum ſis*, *eum* (hoc eſt, Bacchum) *non vides.* Ideo autem id de Deorum apparitionibus ab ipſis gentilibus dictum, quod ſalutares haberentur iis, qui easdem rite Deos colendo & invocando, ut paullo ante dictum, elicerent; in *bonorum* proinde, quales hic innuit Callimachus, qui ita erant animati, commoda & ſalutem eae demum fierent; & quidem ſanitatem corpori, animae virtutem, menti puritatem largiendo. Qua de re videri iterum poteſt Jamblichus de Myſter. Sect. II. c. VI. & c. IX. & qui rurſus alibi docet, Deos illos praeſentes, cum iis ſolis converſari ſolitos, qui per ſacra rite purgati, ac ab affectibus liberi & immunes redditi fuerant, Sect. III. c. XXXI. p. 102.

Vſ. 10.

Digitized by Google

Vſ. 10. μέγας οὗτος] Ob rationem modo indicatam; adeo quidem ut ille Dei adventus, juxta eundem Jamblichum p. 51. praeberet veritatem, potentiam, operum affectiones, & *bonorum maximorum largitionem*, δόσεις ἀγαθῶν μεγίστων. Soli proinde Divino conſortio & adloquio digni habebantur, ac proinde Diis quodammodo aequales, quibus illi fiebant manifeſti; ac vice verſa pro impio & nullius pretii, ſeu *vili* homine, ut mox ait Callimachus, habendus, cui frui illo Deorum conſpectu non liceret; addo, aut cui graves iidem & formidandi apparerent, juxta illud Homeri, χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς, *graves autem Dii, quum apparent manifeſti*, Iliad. Υ. vſ. 131. Quod alioquin non de Deorum, quos viſu ſalutares, ſed de Daemonum conſpectu, quorum eſſent φοβερὰ φάσματα, ſeu *terribiles adſpectus*, notat iterum Jamblichus p. 41. de Myſter.

Vſ. 11. ὦ Ἑκάεργε] Sic in carmine Branchii vatis apud Clementem Strom. l. v. p. 570. de puerorum, ut hoc loco, in Apollinem & Dianam inſuper cantu: Μέλπετ', ὦ παῖδες, Ἑκάεργον καὶ Ἑκαέργαν. *Canite, o pueri, longe jaculantes Apollinem & Dianam.*

Ibid. ἐσσόμεθ' οὔποτε λιτοί] Quod nempe illo Dei adventu & conſpectu perfectiſſime, quod tradit itidem Jamblichus p. 46. purgari animae crederentur, nec proinde in priores ſordes ac labes relabi; ſed tum periculis in hac vita defunctae, tum poſt mortem etiam feliciter agere, & frui haud uno praerogativarum genere. Quod utique non in Myſteriis ſolum Eleuſiniis, ſed aliis etiam, ut Dionyſiacis, aut Cabirorum, aut Orphicis, aut Mithrae, caeteriſque id genus myſticis Gentilium ſacris, locum habuiſſe, ut iisdem rite initiati, eadem bona conſequerentur, in veterum monumentis haud ſemel legitur. Λιτὸς autem hic, & ſuperiori verſu λιτὸν, non adeo pro ἀλιτροῖς ſeu *nocentibus*, ac proinde de quibus antea, ut cenſuit Vulcanius, egerat Poëta, quam, ut bene etiam monuit Anna praeſtantiſſima, pro ψιλοὺς, εὐτελεῖς, *vilibus* & *contemptis* a Diis, dici hic liquet; & quomodo apud Catullum, Ep. LXXII. *Multo mi tamen es vilior & levior.* Inde λιτὸς opponitur τῷ μέγας in ſuperiori verſu, ſeu ei quem Deorum praeſentia talem reddit.

Vſ. 12. Μήτε σιωπηλὴν κίθαριν] Sic infra H. in Del. vſ. 302. οὔτε σιωπηλὴν οὔτ' ἄψοφον, *nec tacitam nec ſine ſtrepitu*, & paullo poſt ibidem vſ. 312. ἐγειρομένου κιθαρισμοῦ, de non *tacito* proinde, ſed *excitato citharae ſonitu* a choro, circa aram Apollinis Deliacam; ſeu quod ait pro Roſcio Tullius, *cantu vocum & nervorum.* Non *citharam* itaque *mutam* ſeu ſine cantu, ſed *garrulam*, qualis Apollinis etiam lyra ſeu cithara ab Ovidio dicitur l. IV. El. III. *Pendebat laeva garrula parte lyra*, hic innuit Callimachus; citharam nempe ad cantum pulſare, ſeu φόρμιγγος ὑπείκελα καὶ ἀοιδῆς, ut ait Apollonius l. IV. vſ. 1194. Quod ſoliti olim dicti

 inde

Digitized by Google

inde *citharoedi*, & quomodo λυρᾶν τε βοὰν dixit Pindarus Od. x. Pyth. p. 313. & Horatius lib. 1. Od. xxiv.

Cantus Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.

Nempe quod a vatum Patre hauſtum Odyſſ. Φ. vſ. 406. ἀνὴρ φόρμιγγος ἐπιστάμενος καὶ ἀοιδῆς, *vir citharae peritus & cantus.* Unde de ejuſmodi *citharoedo* Galenus de Placit. Hippocr. & Platonis l. iv. c. iv. εἰ δέ τις ἄφωνον εἶναι λέγοι τὸν κιθαρῳδὸν, *ſi quis ſine voce diceret eſſe citharoedum.* Diverſi vero ab his κιθαρισταὶ & ψιλοκιθαρισταί; qui nempe ſine cantu ſeu vocis acceſſione citharam, eamque proinde ἄφωνον ſeu σιωπηλὴν, ut hic dicitur, pulſabant; & quales Octava Pythiade, in Pythios Agones inductos refert Pauſanias l. x. p. 621. κιθαριστὰς τοὺς ἐπὶ τῶν κρουμάτων τῶν ἀφώνων, *qui citharam ſine vocis acceſſione pulſarent*, ut bene ibi Amaſaeum emendat Sylburgius; & quomodo a Themiſtio etiam dicitur Orat. xxvi. p. 311. οὐδὲ τοὺς κιθαριστὰς ὑπὲρ τῶν κρουμάτων, nec *cithariſtas de pulſibus*, nempe citharae, non, ut male ibi Petavius, *citharoedos*. Quod poſtremum ψάλλειν etiam Graecis dictum, & inde ψαλμὸς, *citharae* ſine ea vocis acceſſione *ſonitus*, ut docent eruditi Critici ad Comici Aves p. 551. ψαλμὸς, ὁ κυρίως ὁ τῆς κιθάρας ἦχος. Unde de Davide apud Saulum Joſephus Ἀρχ. l. vi. c. xiv. p. 192. προσέταξε τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτὸν, ſed quae male explicat Gelenius, *juſſit pſalmos & hymnos incantare*, pro *juſſit ad citharam* ſeu κινύραν, de qua ibi ante, *pulſu & hymnis placare ipſum*, nempe Saulum a malo ſpiritu agitatum; & ſicuti de eodem Davide Seniores 1 Sam. xvi. 18. εἰδότα τὸν ψαλμὸν, non, ut ibi obſcure aut imperite Interpres, *ſcientem pſalmum*, ſed *ſcientem fides pulſare*; quod etiam paullo poſt dicitur vſ. 23. καὶ ἐλάμβανε Δαυὶδ τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, *& David accepit citharam, & percutiebat manu ſua*, ſicuti rurſus c. xix. vſ. 9. καὶ Δαυὶδ ἔψαλλεν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ; ubi proinde non *vocis*, ſed *manus* officium tangitur. Verum ea de re alibi plenius. Hic vero, adventante Apolline, non traditur ὕμνος ἀφόρμικτος, *hymnus ſine cithara*, qualis Furiarum hymnus dicitur apud Aeſchylum Eum. vſ. 332. & quod alibi idem dicit, ἄνευ λύρας ὑμνῳδεῖ, *ſine lyra ſeu cithara hymnum canit*, Agam. vſ. 999. nec rurſus ἄφωνα κρούματα, *muti*, ſeu *citharae* ſine cantu *pulſus*, & ſicut proinde hic dicitur, μήτε σιωπηλὴ κίθαρις, *neque tacita cithara.* Quod poſtremum, ſeu cantus ad citharam eo magis incumbebat huic juvenum ſeu puerorum choro, quod citharoedus haberetur, ut notum, ipſe Apollo, ac inde celebratam etiam a Poëtis ſeu cantoribus ejus *citharam* tradat paullo poſt, vſ. 19.

Ibid. μήτ' ἄψοφον ἴχνος] Ut modo egit de cantu ad citharam, ſic de *choreis* hoc intelligit; quorum utrumque ad celebrandum Phoebi adventum a pueris, quod paullo ante monuerat, fieri denuo hic jubet, *canere* nempe & *ſaltare*; nec proinde hic eſſet

ἄχορος

ἄχορδος κίθαρις, ut apud Aeſchyl. Suppl. vſ. 689. De *choreis* autem circa aram Apollinis fieri ſolitis, praeter ea quae paullo ante tetigi, docetur adhuc infra ad H. in Del. vſ. 313. κύκλιον ὀρχήσαντο. Βαίνειν autem Graecis dictum, de illo σὺν ἀψόφῳ, cujus hic meminit, *inceſſu* ad cantum citharae, ut liquet e Platone Alcibiad. I. p. 108. καὶ ἄδοντα δεῖ κιθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν, *canentem etiam oportet citharam pulſare ſubinde ad cantum, & incedere*; ac inde etiam βάσις, *ſignum motionis & quietis pedum* in veterum choreis, ut liquet ex Ariſtophane Θεσμοφ. p. 820.

Εὐκύκλου χορείας εὐφυᾶ στῆσαι βάσιν.

Orbiculariae choreae concinnum conſtituere greſſum.

ac inſuper e priſcis ad Pindarum Criticis Pyth. Od. I. p. 187. & praeterea ex Anonymo in Hermogenem p. 381. Quod etiam ὁρμὴ dicebatur, ut ibidem obſervat ille Anonymus, & cujus verba, quia non a multis teruntur, nec vulgo obvii iidem Commentarii, hic apponam. Βάσις ἐστὶν ἄρσεως καὶ θέσεως ποδῶν σημείωσις; *βάσις ſignum eſt motionis & poſitionis pedum*: mox, ἄρσις δὲ καὶ θέσις, ἐν ᾗ τὴν ἀρχὴν καὶ λήγειν τὴν χορδιτικὴν, ὁρμὴ λέγεται. *Motio igitur eſt poſitio, quae ubi incipit & deſinit chorea, ὁρμὴ dicitur.* quod poſtremum de voce ὁρμὴ, innuit iterum pag. 400. Hinc βητάρμονες dicti apud Homerum, & quod obiter jam tetigi ad vſ. 52. prioris Hymni, βηταρμὸν ὀρχήσαντο, apud Apollonium lib. I. vſ. 1135. h. e. ut notant ibidem Grammatici, παρὰ τὴν ἐναρμόνιον βάσιν αὐτῶν, ſeu ἀπὸ τοῦ ἡρμοσμένως βαίνειν, *a concinno eorum greſſu.*

Vſ. 13. ἐπιδημήσαντος] Ἐπίδημος nempe ſeu *praeſens* hic Apollo dicitur, ut infra de Diana Mileti, Μιλήτῳ ἐπιδήμει, H. in Dian. vſ. 226. & ſicut contra ἀπόδημος Ἀπόλλωνος, ſeu *abſentis Apollinis* meminit Pindarus Pyth. Od. IV. p. 231. Ἐπιδημήσας itaque hoc loco, idem quod ἔνδημος ὢν apud Aeſchylum Choëph. vſ. 168. quamquam de diſcrimine ἐνδημιῶν & ἐπιδημιῶν νόσων videri poteſt Galenus in lib. I. Epidem. Hippocratis; ubi ἐνδημίους morbos, ſicut ἔνδημα νοσήματα, libro de Aëris locis & Aquis dici obſervat, qui loco quaſi, ſeu ſingulis ejus incolis adnati; ἐπιδημίους autem, qui certo quodam tempore regionem ſeu locum infeſtabant; unde etiam ἀποδημία & ἐνδημότατοι opponuntur apud Thucydidem lib. I. p. 45. ed. Wech. Quomodo ἐπιδημήσας ſeu ἐπίδημος hic Apollo dicitur, quaſi non perpetuus loci ἔνδημος, ſeu *incola*, ſed qui ut Φαναῖος (ſicut eundem etiam appellatum ſupra e Plutarcho docui) ſeu Ἐπιφανής, ſtatis temporibus aut feſtis praeſens eſſet ac manifeſtus, & qua voce uſus quoque Ariſtophanes ad chori ingreſſum, Ἐπιδημεῖ γὰρ θίασος Μουσῶν ἔνδον μελάθρων, *adeſt enim tripudium Muſarum intra atria*, Thesmoph. p. 767. Immo quam in rem, ſeu ad hunc Hymnum, quo Apollinis apud Delios ἐπιδημία ſive *adventus* celebrandus dicitur, illuſtris exſtat apud Menandrum Rhetorem locus, ſed

 qui

Digitized by Google

qui in gravi mendo, unde contrarius ei ſenſus efficitur, eadem opera eſt liberandus: nempe in Διαιρεσ. τῶν Ἐπιδεικτικῶν cap. περὶ Ἀποπεμπτικῶν ſeu *de Hymnis dimiſſoriis* p. 596. οἱ τοίνυν ἀποπεμπτικοὶ εἰσιν, ὡς καὶ τοὔνομα δηλοῖ, τοῖς κλητικοῖς ὑπεναντίοι· mox: ἐπιλέγονται δὲ ΑΠΟΔΗΜΙΑΙΣ (non, ut ibi, ἐπιδημίαις) θεῶν νομιζομέναις ἢ γινομέναις, οἷον ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ (non ἐπιδημίαι) τινὲς ὀνομάζονται παρὰ ΔΗΛΙΟΙΣ καὶ Μιλησίοις, καὶ Ἀρτέμιδος παρὰ Ἀργείοις. εἰσὶ τοίνυν, καὶ τῷ Βακχυλίδῃ ὕμνοι ἀποπεμπτικαί. *Hymni igitur dimiſſorii ſunt, prout vel nomen indicat, advocantibus* (ſeu κλητικοῖς) *hymnis contrarii*: dein: *recitantur vero in Deorum* PROFECTIBUS *vel creditis, vel quae revera contingunt, prout* APOLLINIS PROFECTIONES *quaedam* (ſeu *abitiones*) *creduntur apud* DELIOS *& Mileſios, ac Dianae apud Argivos. Sunt igitur ſcripti a Bacchylide id genus hymni dimiſſorii; quibusque, ut continuo addit, argumentum ſuppeditat ea, quam derelinquit Deus, urbs vel regio*: additque in fine, ἀνάγκη δὲ καὶ τὴν εὐχὴν ἐπὶ ἐπανόδῳ καὶ ΕΠΙΔΗΜΙΑ δευτέρα, *neceſſe autem & votum addere de reditu & ſecundo illius Dei* ADVENTU ſeu *praeſentia*. Qualis proinde ſemeſtris hujus Apollinis cum apud Delios tum alibi, ſeu apud Patarum in Lycia ἐπιδημία, a Marone, ut jam ad hunc locum monuit Anna eruditiſſima, & ad eundem a Servio tangitur. Unde eo etiam ſenſu frequens Deorum ΕΠΙΦΑΝΩΝ ſeu PRAESENTIUM, aut etiam PRAESENTISSIMORUM, mentio in Scriptoribus & monumentis antiquis, & qua de re olim egimus Diſſ. v. de Praeſt. Num. Quae repetere hic non vacat, & jam ab aliis quibus eadem compilare libuit, haud ſemel factum. Immo ubi illud haud praetereundum, hunc morem, quem hic tangit Poëta, ut *praeſente Apolline*, τοῦ Φοίβου ἐπιδημήσαντος, pueri certatim cantu & choreis ejusdem adventum celebrarent, e veteri Foedere, ſeu ſacris Hebraeorum ritibus, ut tot alia in Gentilium ſacris, deſumptum videri; nempe ubi legitur, condito a Salomone templo, & illata in idem arca, omni feſtivitatum genere, tanquam praeſens ibi & conſpicuum eſſet numen, ejus adventum continuo celebratum I Reg. c. VIII. vſ. 41 & IX. vſ. 65. Inſignis maxime eam in rem Joſephi, ubi factum illud memorat, & huc apprime ſpectans locus, Ἀρχ. l. VIII. c. II. p. 263. ὡς ἅπαντα τὸν πέριξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ΕΠΙΔΗΜΙΑΝ ΘΕΟΥ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον· καὶ γὰρ οὐδ' ΥΜΝΟΥΝΤΕΣ, οὐδὲ ΧΟΡΕΥΟΝΤΕΣ, ἕως οὗ πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον, ἔκαμον, h. e. Rufino, ſeu Epiphanio Scholaſtico interprete, *ita ut omnis undique aër impleretur, & etiam longe conſiſtentibus odor ſuavitatis occurreret, agnoſcentes* ADVENTUM DEI, *& habitaculum ſecundum humanam opinionem crederent in nova domo ei nuper dicata eſſe faciendum. Nam neque* HYMNOS dicen-

dicentes, neque CHOROS agentes, donec pervenirent ad Templum, aliquo modo quieverunt.

Vſ. 14. Εἰ τελέειν μέλλουσι γάμον] Tria nempe eorum juvenum ſeu puerorum, qui Apollinem praeſentem cantu & ſaltatione rite ac decenter colerent, commoda ſeu beneficia tangit Poëta; unum, quod *nuptias*, ut hic ait, *conficere*; alterum, ut mox addit eodem verſu, ad ſenium pervenire; tertium, verſu ſequenti, urbes condere ſeu inſtaurare, ea lege demum poſſint. Primum quod adtinet, id τελέειν γάμον; proprio hujus rei vocabulo dictum, quo γάμος ἐξετελέσθη apud Theocritum Id. XVII. vſ. 131. & ſimiliter, γάμος ἐκτετέλεσται a Sapphone apud Hephaeſtionem dicitur p. 58. & γαμηλίου τέλος, pro γάμος ſeu *nuptiis* apud Aeſchyl. Eum. vſ. 838. & γάμου τέλος itidem apud Apollon. l. IV. vſ. 1201. ac inde τέλειος ἀνὴρ de *conjugato* ab eodem Tragico dictus Agam. vſ. 981. Immo unde, quod jam ſupra ad H. in Jov. vſ. 57. obiter monui, cum Juppiter, tum Juno, τέλειοι ſeu γαμήλιοι dicti. Ita τελεῖν, pro *opus conjugii perficere*, dixit aliquoties Anacreon, ut Od. XXIII. τελεῖν τὰν Ἀφροδίταν, & alibi itidem, τελεῖν Κυθήρην. Nota autem, e Tragicis potiſſimum Graecis & aliunde, ut non opus ſit ea hic commemorare, quae de celebrandis nuptiis, ut praecipua juvenum vel puellarum ſpe ac felicitate, aut iisdem carere, ut ſummo quodam infortunio, haud ſemel dicitur.

Ibid. πολιήν τε κερεῖσθαι] *Canos radere* hic ait Poëta, pro *ad ſenium pervenire. Canos* alioquin non *radere* quidem, ſed tingere ac inficere ceruſſa aut alio pigmento ſoliti, qui ex utroque ſexu ſenium occultare ea arte conabantur, & quae χρίσματα πολιῶν, qui in hunc morem non ſemel invehitur, vocat Clemens Paed. l. III. p. 223. De quo etiam Eubulus apud Athenaeum lib. XIII. p. 557.

> Ἐπὶ τῷ προσώπῳ δ' αἱ τρίχες φορούμεναι,
> Εἴξασι πολιαῖς ἀνάπλεῳ ψιμυθίου.
> *Qui vero capilli in facie volitant,*
> *Canis ſimiles, ceruſſa ſunt pleni.*

Vſ. 15. ἑστήξειν δὲ τὸ τεῖχος] A Syracuſana voce ἑστήκω, ut tradunt hic Scholiaſtae, & qua proinde uſus Syracuſanus vates, Idyll. XXV. vſ. 101. Εἱστήκει παρὰ βουσὶν ἀνήρ, *ſtabat apud boves vir.* Eadem occurrit apud Heſychium, ἑστήξεται, σταθήσεται; & e quibus praeterea liquet ἑστήξειν active, ut hoc loco, ſicut στήσειν etiam dici, nec opus eſſe proinde cum H. Stephano, ita haec Poëtae noſtri verba legere ac interpretari, ἑστήξει δὲ τὸ τεῖχος, quaſi eorum mens eſſet, ſubaudire particulam εἰ, *ſi ſtabit murus ſuper antiqua fundamenta*, quod a toto loci hujus ſenſu alienum. Ἑστήξειν τεῖχος nempe idem, quod ἱστάναι, vel στῆσαι: & Latini inde *ſtatuere*, ut apud Maronem, eadem in re, Aen. IV. vſ. 655.

> *Urbem praeclaram* STATUI, *mea moenia vidi.*

Ut magnum nempe quid & praeclarum, juvenibus Apollinem ri-

Digitized by Google

te celebrantibus auguratur hic Poëta, urbis alicujus moenia reficere; ſicuti Dido, adducto modo Maronis verſu, eo nomine ſe extollit; ac unde in Codice Theodoſiano l. XXXVI. de Oper. Publ. *Murorum inſtructio*, quod alibi dudum monui, inter publica Principum opera refertur. Sed opportunius adhuc id hoc loco a Poëta additur, quod de ipſo Apolline tradat infra vſ. 56. eum condendis civitatibus, earumque jaciendis fundamentis delectari, ac praeterea nota eſſet aliunde ab eodem praeſtita in exſtruendis Trojae aut Megarae etiam muris opera. Neque vero hic, quod obiter addo, rejicienda ingenioſiſſima Tan. Fabri, quam tradit hic & probat τῦ πατρὸς τὸ παιδίον, conjectura, legentis, ἐπῆξεν δέ τι τεῖχος, pro τὸ τεῖχος, quae commodiorem etiam huic loco ſenſum parit.

Vſ. 16. χέλυς ὐκέτ' ἀεργός] Idem quod paullo ante dixerat, μήτι σιωπηλὴν κίθαριν; nempe χέλυς hic pro *citbara*, quod notant etiam Scholia, ac ſicut promiſcue eadem & lyra ſumi a Poëtis, quod obvium, ſolent, ac ab Euſtathio etiam adſeritur ad Iliad. E. p. 574. Quamquam diſtincta eadem nonnunquam, ut a Bione, qui *cbelyn* a *Mercurio*, *citbaram* autem ab *Apolline* inventam tradit Idyll. III. vſ. 7.

Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν δ' ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων.

& a Philoſtrato, qui *lyram* & *cbelyn* deſcribens, aliquod, quoad nervorum ſeu chordarum ſitum, inter easdem diſcrimen tangit, Icon. l. I. p. 746. ſed ea de re alibi plenius agendi erit locus.

Vſ. 17. Εὐφημεῖτ'] Nota vox, quae in Gentilium ſacris aut ſolemnibus, tam de fauſta acclamatione, quam de indicto ſilentio dicebatur. Utriusque ſignificationis, quam confundunt nonnunquam Interpretes, obvia apud Poëtas, & Tragicos inprimis, exempla; ut prioris apud Aeſchylum Perſ. vſ. 388. &c.

Πρῶτον μὲν ἠχῇ κέλαδος Ἑλλήνων πάρα
Μολπηδὸν εὐφήμησεν·

Primo equidem cum ſono a Graecis clamor
Modulate fauſta ominatus eſt.

alibi Suppl. vſ. 702. Εὔφημον δ' ἐπιβοῶν Μοῦσαι θεαί τε ἀοιδοί. *Fauſta vero acclament Muſae Deaeque cantatrices.* Sic aliquoties apud Sophoclem & Euripidem Εὔφημα φώνει, *fauſta loquere*, ut Ajac. vſ. 363. & Heraclid. vſ. 1185. ac alibi. Unde bene Heſychius: Εὐφημῆσαι, βοῆσαι μετ' εὐφημίας. De indicto autem ea voce in gentilium ſolemnibus ſacris a Praecone ſilentio, ut vacivas nempe & faventes aures ſpectatores praeberent, res itidem liquida; idque juxta formulam, quae apud Comicum in Θεσμοφ. p. 767. legitur: Εὔφημος πᾶς ἔστω λεώς, Στόμα συγκλείσας· *Favens eſto omnis populus*, *Os claudens*, ſeu comprimens; ac apud eundem rurſus Equit. p. 361. Εὐφημεῖν χρὴ καὶ στόμα κλείειν· *Favere oportet*, *& os claudere.* Immo unde εὐφημεῖν στόμα, pro *os comprimere* apud eosdem Tragicos, ut Eurip. Hecub. vſ. 664. alibi

alibi στόμα εὔφημον, de ſilenti ore, ut apud eundem in Ion. vſ. 98. & jam ante apud Aeſchylum Agam. vſ. 1256. apud Sophoclem autem Oed. Col. vſ. 136. εὐφήμου στόμα φροντίδος· ubi Critici, τὸ δὲ εὐφημεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ σιωπᾷν τάττεται. h. e. εὐφημεῖν *etiam pro ſilere ponitur.* Quo poſtremo ſenſu εὐφημεῖν hic a Callimacho itidem ſumitur, ut nempe cantantibus ad lyram in Apollinis honorem pueris, omnes ore faverent, ſilendo nempe; ſeu, ut Tullianis utar ea de re verbis, *audientiam facerent.*

Ibid. Ἀπόλλωνος ἀοιδῇ] Non de *cantu Apollinis*, ſeu quem Apollo ipſe faceret, hic intelligit, ſed de Hymno, qui in ejus laudem a juvenum ſeu puerorum choro ad citharam canebatur. Idem itaque hic Ἀπόλλωνος ἀοιδὴ, quod εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνος, ut inſcribitur hoc poëma, & ſicuti ἀείδειν pro ὑμνεῖν dici, ab initio Hymni in Jovem dictum.

Vſ. 18. Εὐφημεῖ καὶ πόντος·] Nempe, quod ait Theocritus Id. II. vſ. 38. Σιγῇ μὲν πόντος; & quomodo κῦμα κωφὸν καὶ ἄβρομον, *fluctus ſurdus & ſine fremitu*, ab Apollonio dicitur l. IV. vſ. 153. cui opponitur proinde alibi ab eodem καγχάζον κῦμα, *fluctus* ſeu *unda cachinnans*, lib. II. vſ. 572. ſicuti apud Aeſchylum κυμάτων γέλασμα, Prom. vſ. 89. Apud Maronem vero, ut hoc loco, *& ſaeva quierunt Aequora*, Aen. l. IV. vſ. 523. Sicuti vero hic ad puerorum, qui Apollinem vocum & nervorum, ut ante dictum, cantu celebrabant, ἀοιδὴν, *favere* ſeu quieſcere jubet *mare* Callimachus, ita ad ſimilem ingreſſum Chori Muſici, Ariſtophanes Θεσμοφ. p. 767.

Ἐχέτω δὲ πνοιὰς νήνεμος αἰθὴρ,
Κῦμα δὲ πόντου μὴ κελαδείτω.
Contineat autem flatus tranquillus aether,
Unda etiam maris ne reſonet.

More nempe Poëtarum haud inſolito, ut audientiam non homines ſolum, ſed mare etiam & ventos facere, aut ab iis fieri teſtarentur.

Vſ. 19. Λυκωρέως ἔντεα Φοίβου] Ita in Orphicis Hymn. in Apollinem, Φοῖβε Λυκωρεῦ, & Apollonius Argon. l. IV. vſ. 1490. Λυκωρείοιο Ἀπόλλωνος, ubi eruditi Critici, ἀντὶ τοῦ Δελφικοῦ. οἱ γὰρ Δελφοὶ τὸ πρῶτον Λυκωρεῖς ἐκαλοῦντο. Quibus conſona de Λυκωρείᾳ, ut antiqua Delphorum ſede, & quae Delphis poſtea conditis imminebat, tradit Geographus l. IX. p. 418. ac unde bene, quod jam liquet, putavit Vulcanius Λυκωρέως hic dici pro Δελφικοῦ.

Vſ. 20. κινύρεται] Ut hic Achillis, ſic Jaſonis mater apud Apollonium lib. I. vſ. 292. ſτονάχουσα κινύρετο; ubi eruditi alioquin Critici notant κινύρεσθαι dici proprie de *boum ejulatu*, idque ἀπὸ κινεῖν τὴν οὐράν. Sed imperite, ut fieri a Graeculis ſolet, in vocibus peregrinae originis. Fit enim a κινύρα, dicta a Senioribus pro Hebraeorum כנור inſtrumento Muſico. quod ab iisdem Senioribus, modo κιθάρα, modo ψαλτήριον, modo κινύρα redditur, & de quo Joſeph. Origin. l. VI. p. 187.

ψάλλειν

ψάλλειν ἐπὶ κινύρᾳ. Unde erudita, ut ſolet, Heſychii Gloſſa, κινύρα, ὄργανον μουσικὸν, κιθάρα οἰκτρὰ, ut legi eadem citra diſtinctionem in poſtremis vocibus debet. Inde etiam petenda eſt origo eorum Veneris ſacrorum in Cypro, quorum auctor Κινύρας, ac ab eo dicti Veneris ſacerdotes Κινυράδαι, a Graecis olim, ac inde a Clemente in Protrept. ac Arnob. lib. v. traduntur. Noti quippe aliunde Veneris, ob occiſum Adonim, dictum Κινύρας filium, Θρῆνοι, & ſacra inde cum ſolemni leſſu celebrari apud eosdem Graecos ſolita, de quibus ipſa Cyprum petens apud Ovidium Metam. l.x. vſ. 725. *luctus monumenta manebunt Semper, Adoni, mei.*

Ibid. αἴλινα] Notum θρηνητικὸν apud Graecos Tragicos ἐφύμνιον, ut Aeſchyl. Agam. vſ. 123. Αἴλινον, αἴλινον εἰπὲ, & inde Sophocl. in Ajac. vſ. 635. αἴλινον, αἴλινον, & cujus etiam originem aliunde, quam a Graecis, repetit barbarus Phryx apud Euripidem in Oreſte vſ. 1397. &c.

> Αἴλινον ἀρχὰν θανάτου
> Βάρβαροι λέγουσιν αἲ αἶ.
> *Lugubre initium mortis,*
> *Barbari dicunt heu heu.*

ac ubi λίνον de *hymno* ac θρήνῳ dici notant Critici, & quidem de ejusmodi lugubri cantu in Phoenice ac Cypro juxta Herodotum in Euterpe cani ſolito. Eum autem a luctu in obitum *Lini*, antiquiſſimi Poëtae, ita a Graecis dictum, ac inde etiam Οἰτόλινον, *lugubre carmen*, quo eundem *Linum*, tum Adonim ipſum celebrabant, tradit Pauſanias l. IX. p. 584. & 585. Ab hoc autem αἰλίνου θρηνητικοῦ, diverſa αἴλινος ᾠδὴ ab Epicharmo dicta, quae τῶν ἱστουργούντων, ſeu *telam texentium* erat propria; ut liquet ex eodem Athenaeo l. XIV. p. 618. (ſed ubi male ἴλινος, quod jam ibi monuit ὁ πάνυ, legitur) ac inde apud Euſtathium ad Iliad. Σ. p. 1164.

Vſ. 21. ἰὴ παιῆον, ἰὴ παιῆον] De origine hujus acclamationis, qua Apollo invocari ſolitus, agit infra hoc ipſo Hymno vſ. 97. & vſ. 103. Id unum hic monebo, una voce, non duabus, hoc Phoebi ἐφύμνιον apud Apollonium ac Graecos ad eum Criticos legi l. II. vſ. 704. Καλὸν ἰηπαιηόν' ἰηπαιήονα Φοῖβον; & quomodo legendum etiam hoc loco foret; nempe ἰηπαιῆον, ἰηπαιῆον. Quamquam duo quoque inde formata hujus Dei epitheta Ἰήϊος & Παιῆονος, ut apud Aeſchylum Agam. vſ. 153. Ἰήϊον δὲ καλέω Παιᾶνα, & apud Ariſtoph. Veſp. 496. Ἰήϊε Παιάν. . Sed de his plura in ſequentibus.

Vſ. 24. Μάρμαρον ἀντὶ γυναικὸς] Ita de vetula, quae ob detectam latentem in Cypro Venerem, ab ea in lapidem itidem fuit converſa, Lycophron p. 133. καὶ πίωπελον γραῦν μαρμαρουμένην δέμας. *Et anum capularem factam marmoream*, ſeu *lapideam*. Μάρμαρος nempe de quovis *lapide*, ſeu ſaxo, a Poëtis dictus; ſicut de Dracone lapidis ictu a Cadmo interfecto Euripides Phoeniſſ. vſ. 667.

Digitized by Google

vſ. 667. ἄλεσε μαρμάρῳ κράτα φόνιον; ubi Canterus minus recte, *interfecit marmore caput*, pro *lapide*, ut bene ὁ πάνυ, alter hujus dramatis interpres; & ſicut Ariſtophanes Acharn. p. 325. de eo ait, qui lapidem ad comminuendum alterius caput credebat ſe tenere, ἔχων τ̀ μάρμαρον. Utrumque autem conjungit alicubi Homerus, πέτρον μάρμαρον, Iliad. Π. vſ. 735. de *lapide* itidem dicto mox ab eodem, ὀξέϊ λᾶϊ, quo ſcilicet Hectoris aurigam percuſſit Patroclus; ac alibi itidem ſimili in re, Μαρμάρῳ ὀκρυόεντι βαλὼν, *lapide aſpero percutiens*. Ita Niobe etiam, de qua hic agit Callimachus, λίθος ab eodem vatum patre dicta, ac *flebilis* itidem, Ἔνθα λίθος περ ἐοῦσα &c. Iliad. Ω. vſ. 617. & ſimiliter *lapis* a Propertio, l. III. El. x. vſ. 8. *Et Niobe lacrymas ſupprimat ipſe lapis.* Id autem de Niobe in lapidem converſa dictum notat Philemon, quod prae doloris magnitudine nihil proloqui eadem potuerit, ac unde etiam factum obſervo, ut ab Aeſchylo in cognomine dramate, ſeu Νιόβῃ, eadem inducta fuerit velato capite, & tanquam κωφὸν πρόσωπον, ſeu πρόχημα τ̃ τραγῳδίας; quo nomine Aeſchylum, quamquam praeter meritum, apud Ariſtophanem exagitat Euripides Ran. p. 254. Sed qua de re alibi. Miſſis vero veris aut fictis mulierum in lapideas ſtatuas commutationibus, ſeu μάρμαρον, quod hic ait ἀντὶ γυναικὸς, ἀνδριάντα quendam μαρμάρινον legas, de *ſtatua marmorea*, in Inſcriptionibus antiquis, ſicut in una Inſulae Pari in Spon. Miſcell. p. 335. praeſtantiſſimo, ut aliunde notum, marmore feracis, ut inde *Marmoream Paron* vocet Ovidius Metam. l. VII. vſ. 465.

Vſ. 25. Ἰὴ, Ἰὴ φθέγγεσθε] Illud Ἰὴ Ἰὴ modo in luctu, modo etiam, quod obſervo, in fauſtis acclamationibus dictum. Prius quidem liquet ex Aeſchylo Suppl. vſ. 119. Ἰὴ, Ἰὴ ἰηλέμοισιν ἀμπρεπῆ, *Eheu! eheu! lugubres cantilenas decentia* &c. Poſterius cum ex hoc Callimachi loco, & infra vſ. 80. Ἰὴ, Ἰὴ Καρνεῖε, πολύλλιτε, tum praeterea ex Athenaeo, qui Ἰὴ Ἰὴ acclamatum docet, quo Dii fierent ἵλεω, ſeu propitii, unde Ἰήιον vocarent etiam Bacchum, eundemque Ἵλεων ϗ̀ Ἱλαρὸν, *propitium & hilarem*; qua de re videri item poteſt l. VIII. p. 363. Eadem quoque ratione Ἰοὺ, Ἰοὺ, unde Latinorum *Io, Io*, in gaudio, a vigile, viſa face captae a Graecis Trojae nuntia, acclamatum apud Aeſchyl. Agam. vſ. 25. idem vero dictum prae dolore abeuntis *heri* apud Ariſtophanem Εἰρήν. p. 631. Ἰοὺ, Ἰοὺ, Ἰοὺ, Ἰοὺ, ſeu *hui, hui* &c.

Ibid. κακὸν μακάρεσσιν ἐρίζειν] Nempe ab Homero rurſus id mutuatus, Odyſſ. Δ. vſ. 78.

——— ἤτοι Ζηνὶ βροτῶν οὐκ ἄν τις ἐρίζοι,

Haud ſane cum Jove ullus mortalium contenderit,

& cui conſonum illud Pindari Pyth. Od. II. χρὴ δὲ πρὸς Θεὸν οὐκ ἐρίζειν.

Vſ. 26. ἐμῷ βασιλῆϊ μάχοιτο] Id de Ptolemaeo Evergete intelligi

telligi notant Scholia, ac unde hoc & ſequenti verſu praeclarum illud & πολιτικώτατον elogium hujus Regis adornat Callimachus; ejusdem nempe eſſe veſaniae, cum Rege Ptolemaeo, ac cum Diis ipſis pugnare velle & contendere. Nempe ſicuti priori in Jovem Hymno, captata itidem ejus rei ab ingenioſiſſimo Poëta occaſione, non ſolummodo a Jove conſtitutos eſſe Reges, nihilque iis in terris divinius, opes etiam iis & omnia proſpera large a Deorum lege conceſſa, dixerat; ſed quod addit ibidem cumulatius tamen haec omnia in Ptolemaeum ſingulari Jovis munere congeſta, maxime autem vim illam ἀποτελεστικὴν, quae ſiebat, ut quae alii Reges haud uno anno poſſent perficere, ipſe una die cogitare ſimul & feliciter conficere valeret. Adde, quod Aegyptiorum Reges, & hi etiam, ut ſupra jam innui ad vſ. 80. Hymn. in Jovem, Ptolemaei, pro Diis haberi & coli a ſuis vellent. Non ergo ideo ſolum, ut tradunt hic Scholia, *Dei* inſtar a Callimacho cultus hic Ptolemaeus, quod nempe φιλόλογος eſſet, ſeu litterarum & omnis eruditionis ſtudioſus.

Vſ. 29. δύναται γὰρ, ἐπεὶ Διῒ δεξιὸς ἧσται] Praeclarus utique locus, ut bene hic monet praeſtantiſſima Daceria, & dictum ſacrarum litterarum ac inde Apoſtolici Symboli, *ſedet ad dextram Dei Patris*, egregie illuſtrans aut explanans. Adeo ut iis *ſedendi ad dextram*, adhibitis hic ſimiliter a Poëta vocibus, non honoris ſolum praerogativam, aut manſionem auguſtam, ſed *poteſtatem* etiam denotari, aperte innuat hic locus; quod ipſum vere in eadem ſacri Foederis *ſedendi ad dextram* locutione, obſervarunt priſci Eccleſiae Doctores, Auguſtinus, Hieronymus, aliique, & qua de re conſuli ante alios poteſt Anglorum nuper doctiſſimus Pearſonius ad Symbolum. Unde conjiciendi foret locus, hauſiſſe id forte Callimachum ſub Ptolemaeis, & quidem Alexandriae, ac in eorum, ut volunt, Regia viventem, hauſiſſe, inquam, e lectione veteris Foederis in Graecam tum Linguam ibi a Senioribus converſi, & ubi Pſalm. cx. vſ. 1. ſimilis, ut notum, ac inde in novo Foedere ſacrata occurrit locutio; niſi quod non Apollini quidem, ſed Minervae idem plane tribuerat dudum ante Pindarus, ut ex eodem id refert Ariſtides, Hymn. in Minervam, p. 19. Πίνδαρος δ' αὖ φησὶ, δεξιὰν κατὰ χεῖρα τοῦ πατρὸς αὐτὴν καθεζομένην τὰς ἐντολὰς τοῖς θεοῖς ἀποδέχεσθαι· *Pindarus vero ad patris dextram dixerat eam ſedere, mandata Diis perferenda accipientem.* Neque minus memoranda quae continuo addit de eadem Dea, haut minus ſacris litteris de vero & unico Dei Filio conſona: Ἀγγέλου μὲν γάρ ἐστι μείζων. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων ἄλλοις ἄλλα ἐπιτάττει, πρώτη παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνουσα. *Eſt enim ipſa Angelis major, eorumque aliis aliud imperat, quod a patre primum acceperit* &c. E quibus inſuper liquet, non unum hunc eſſe Callimachi locum, quod cenſuit ſupra ſexum erudita & cultiſſimi ingenii Anna, quo illa ad *dextram Dei Patris ſedendi* ſolemnis & ſacrae formulae dignitas ac facultas ſimul innuuntur.

Digitized by Google

tur. Quibus addi inſuper poteſt id quod de eadem Jovis filia ait Callimachus Hymn. in ejus Lavacrum vſ. 131. &c. omnia nempe eandem perficere quae velit; ſoli enim e filiabus Jovem conceſſiſſe πατρῶϊα πάντα φέρεσθαι, *quae ſint patris omnia ferre*, ut ea vertit Vulcanius; aut quod de eadem Dea dixit Horatius, *Proximos illi* (Jovi) *tamen occupavit Pallas honores*, lib. I. Od. XII.

Vſ. 31. Ἔστι γὰρ εὔυμνος] Adducitur hujus Poëtae verſus in Βάκχῳ apud Hephaeſtionem p. 30. ubi eadem laus Apollini ſimul ac Jovi tribuitur:

Δαίμονες εὐυμνότατοι, Φοῖβέ τε καὶ Ζεῦ Διδύμων γενάρχαι,

Dii laudum pleni, Phoebe ac Juppiter Didymorum parentes.

Quibus verbis, ut obiter hoc addam, & quorum pars poſterior exſtat etiam apud Etymologum in voce Διδυμαῖος, reſpicit Callimachus ad commune Jovi juxta & Apollini Didymeum apud Mileſios Fanum & Oraculum, ſicut hoc tradit etiam Stephanus. Eadem autem voce de Cycladibus inſulis uſus eſt quoque Callimachus Hymn. in Delum vſ. 4. Εὔυμνοι &c. ac jam ante Epicharmus in Megaride apud eundem Hephaeſtionem p. 5.

——— Εὔυμνος

Καὶ μουσικὰν ἔχουσα πᾶσαν φιλόλυρος Ἠχή.

Laudibus abundans & muſicam habens omnem, lyrae amans Echo vel *ſonus.*

Immo idem Apollini quoque tribuit, quod viderunt jam alii, Hymnus in eum Homero tributus.

Vſ. 32. τό, τ' ἐνδυτὸν] Scholia hic ἐνδυτὸν, ἱμάτιον; qua poſtrema voce *veſtis* in genere ſeu *tunica* etiam & ſtola debet hic intelligi, ſicut ἐπένδυμα tantum *ſuperius indumentum*; unde ἐπένδυμα Aquilae dictum Exod. XXVIII. vſ. 4. quod Seniores ἐπωμίδα ibidem ſeu *humerale* vocant. Hinc ἐνδυτὸν ἔσθημα, de nobiliorum epheborum ſimul ac muliebri veſte ſeu ſtola occurrit apud Aeſchylum Eum. vſ. 1031. φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασιν; ubi duas poſtremas voces *indutis veſtibus* vertit poſtremus editor ac interpres, quum ἐνδυτὰ, ſicut hic Apollinis ἐνδυτὸν, ſunt ipſa *indumenta* ſeu amictus, (quamquam apud Euripidem in Ione vſ. 224. στέμμασι ἐνδυτὸς, *coronis indutus* ſeu *ornatus* dicatur) & ſicut alibi ab eodem Tragico Choëph. vſ. 999. νεκροῦ ποδένδυτον dicitur de *talari* ſeu ποδήρει, eoque ferali *amictu*, quo involutus aut involvendus, pro funebri veterum ritu, recens caeſus ab Oreſte Aegiſtheus. Adde ἐνδυτὰ etiam de *linteis* dicta, quibus amicti infantes, ut apud Euripidem in Ione vſ. 1414. τὰ γὰρ ἐνδυτὰ de linteis, quibus involutus Ion recens natus a matre Creuſa fuerat expoſitus; & ἔνδυτις apud Athenaeum l. XII. p. 550. de veſtitu juvenum apud Laconas, ac unde factum Latinorum *induſium*. Ita ὑποδύτης, ἐσώτερον ἱμάτιον ſeu *interior veſtis* ab Heſychio redditur; a Senioribus autem Exod. XXVIII. vſ. 31. & Lev. VIII. vſ. 7. ὑποδύτης dicitur ſummi Sacerdotis *pallium*, ſeu *tunica*, verius, eaque talaris ſeu ποδήρης, cui ſuperimpoſita, ut ibidem dicitur, nempe

nempe Levit. VIII. vſ. 7. ἐπωμὶς ſeu *humerale.* Hic vero Apollinis ἐνδυτὸν dictum videtur de veſte ejusdem ſeu palla citharoedica eaque talari, qua ſubinde in nummis antiquis amictus occurrit citharam geſtans hic Deus, & de qua etiam palla, ut alia mittam, Propertius I. VIII. El. XXXI.

Actius in longa carmina veſte canit.

Quamquam & cum chlamyde etiam a tergo rejecta, caetera nudus, in priſcis itidem monumentis, quandoque viſitur, ſicut in praeclaris illis hujus Dei ſignis, quae olim Romae cum in hortis Vaticanis, tum alibi videre & mirari ſaepenumero contigit; & cujusmodi itidem affabre caelata vulgarunt induſtrii veterum id genus & ſelectiſſimarum quidem urbis ſtatuarum promicondi.

Ibid. ἤ τ' ἐπιπορπὶς] Qualis fibula conſpicua etiam in chlamyde hujus Apollinis modo indicata, eaque ibidem circa humerum ſiniſtrum nexa, & cujusmodi fibulatae chlamydes dictae apud Etymologum M. ἄλλικες, ſicut ab hoc Battiade in verſu, qui ibidem legitur, ac inter fragmenta ejus jam a Vulcanio relatus:

Ἄλλικα χρυσείην ἐεργομένην ἐνέτῃσι,

Chlamydem auream retentam fibulis,

ſicut poſtremam vocem exponit Heſychius, ἐνέτῃσι, περόναις; priorem autem ἄλλικα, non de *chlamyde* cum Etymologo, ſed de *tunica manicata* ab Euphorione dicta, ſeu χιτὼν χειριδωτός. In Scholiis autem ad hunc, quem verſamus, locum, ἐπιπορπὶς, ἡ περόνη dicitur; quamquam diſcrimen aliquod inter περόνην & πόρπην alii e Graecis, ſicut jam monuit ad Tertullianum de Pallio ὁ πάνυ, quaeſiverint; ut nempe περόναι *humerales* ſeu ἐπώμιαι eſſent *fibulae*, ſicut eaedem a Luciano vocantur in Amoribus p. 1060. ed. Salmur. πόρπη autem, quae veſtem & pectus ſtringeret. Qua de re videri poteſt Pollux lib. VII. c. XIII. p. 338. ὁ δὲ χιτὸς χιτὼν ΠΕΡΟΝΑΙΣ κατὰ τοὺς ὤμους δίῃρτο. Ἡ δὲ ΠΟΡΠΗ κατὰ τὰ στέρνα ἐνῆπτετο; *ſciſſa autem tunica fibulis* (ΠΕΡΟΝΑΙΣ) *circa humeros connectebatur;* ΠΟΡΠΗ *vero* (fibula itidem) *circa pectus ſtringebatur.* Et cujus poſtremi quidem generis *fibulas* innuere videtur Euripides, de Trojanis agens mulieribus, in Electr. vſ. 317.

Ἰδαῖα φάρη χρυσέαις ἐζευγμένα
Πόρπαισιν.

ut legendum ibi mallem quam ἐζευγμέναι, nempe *Idaea pallia geſtantes, aureis religata fibulis.* Quod tamen diſcrimen inter has voces, περόνην nempe & πόρπην, & eas quae ex utraque formantur, haud continuo ſervatum liquet. Unde, ut de promiſcuo vocis περόνης uſu nihil hic dicam, περονατρὶς vocatur apud Theocritum, de interiori veſte muliebri fibulata ad pectus, ut bene ibi ὁ πάνυ Caſaubonus, nempe Idyll. XV. vſ. 21. τὤμπέχονον καὶ τὰν περονατρίδα λαζεῦ, *cape amiculum & ſtolam fibulatam.* Πορπάματα vero de humeralibus fibulis dicta alibi video in adducto modo Euripidis dramate, Electr. vſ. 820.

Ῥίψας

Digitized by Google

Ῥίψας ἀπ' ὤμων εὐπρεπῆ πορπάματα.

Rejiciens ab humeris decoras veſtes fibulis adſtrictas;

& facta itidem a πόρπη vox πορπάζειν pro *infibulare* in genere ſeu *conſtringere*, qua uſus eſt eo ſenſu Aeſchylus Prom. vſ. 61. alibi vero in eodem dramate δεσμῷ προσπορπατὸς, *vinculo conſtrictus*, vſ. 141. *Auream* autem Apollinis *fibulam* dixit hic Callimachus; & de qua proinde uſurpare licet illud Theocrit. Idyll. XV. vſ. 79. Θεῶν περονάματα φασεῖς, *Deorum fibulas dices*; quamvis in promiſcuo etiam, maxime ditiorum aut nobiliorum mulierum, uſu fuerint aureae id genus *fibulae*; quarum etiam meminit in verſu paullo ante ex Etymologo adducto Callimachus. Unde Trojanis, quamquam captivis tum mulieribus, ut Aſiatici luxus reliquias, *fibulas* id genus *aureas* tribuit in adducto paullo ante verſu Euripides, χρυσέαις πόρπαισιν; & ſimiliter Jocaſtae Sophocles, Oedip. Tyr. vſ. 1265. εἱμάτων χρυσηλάτους περόνας, *veſtium aureas fibulas.* *Fibulae* quidem hujus Apollinis *aureae* loco, παπύρῳ (Aegyptiaca nempe, e qua varia, quod aliunde liquet, πλέγματα fieri conſueverant) eam in rem uſum Cupidinem tradit Anacreon Od. IV. ὁ δ' Ἔρως χιτῶνα δήσας ὑπὲρ αὐχένος παπύρῳ· *Cupido autem tunicam religans papyro ſupra collum.* *Fibulae*, cujus hic mentio, *aureae* geſtamen ſolis olim Syriae Regum cognatis conceſſum; unde inſignis muneris loco talis fibula miſſa ab Alexandro Bala ad Jonatham Pontificem I. Maccab. c. x. p. 89. & Joſeph. Ἀρχ. l. xiv. c. vii. p. 436. item ad eundem ab Antiocho Balae filio, ibid. cap. ix. p. 441. & I. Maccab. c. xi. vſ. 58. Plutarchus vero in Gryllo de adoleſcente ad oſtentationem amicto, ait p. 989. εἶχε δέ τι καὶ ἡ πόρπη χρυσοῦς ὅσα παίγνιον, οἶμαι, τορείας διηκριβωμένον· *ſed & fibula aurea habebat, ſi recte memini, aliquid operis elegantis caelo parati ſubtiliſſime.*

Vſ. 33. Ἥ τε λύρη] *Aureae* itidem Apollinis *lyrae* ſeu *citharae* meminit Pindarus ab initio Pythiorum, χρυσέα φόρμιγξ Ἀπόλλωνος, & ſimiliter *teſtudinis aureae* Horatius l. i. Od. III. ac praeterea Ovidius l. iv. El. iii.

Artis opus rarae, fulgens teſtudine & auro,
Pendebat laeva garrula parte lyra.

Immo inde χρυσολύρατε Apollo invocatur apud Comicum, Lyſiſtr. p. 783. Nemo autem mirabitur *citharam* inter Apollinis *arma* ſeu inſignia, quae celebrarent Poëtae vel cantores, jam ante a Callimacho relatam, hic Apollini cum chlamyde vel palla, aut reliquo ejus cultu tribui, qui Citharoedum Apollinem, ſeu cithara vel plectro, quo eam non ſine cantu pulſaret, armatum vel inſtructum vidit ſaepenumero in veterum nummis, aliiſve monumentis antiquis. In quibus occurrit etiam ſubinde ἄφωνος ſeu σιωπηλὴ eadem cithara vel lyra, nempe ſupra columnam, cui Apollo innixus, quieſcens ac recumbens. Id vero inde factum obiter moneo, quod Orpheus Apollini lyram conſecrans,

ea cuidam columnae ab eo fuerit impoſita, ut me docuere eruditi ad Apollonium Critici, qui id e Promethide referunt ad Argon. l. II. vſ. 930. ἂν δὲ καὶ Ὀρφεὺς θῆκε λύρην, *Orpheus praeterea lyram dedicavit*; ubi Scholia, ἔτος μὲν φησὶν ἐπὶ τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος βωμῷ τὴν ΛΥΡΑΝ ΑΝΑΤΕΘΕΙΣΘΑΙ ὑπὸ Ὀρφέως. ὁ δὲ Προμαθίδας ΕΠΙ ΣΤΗΛΗΣ τινός· *dicit ille quidem* (Apollonius) *ſuper Apollinis aram, LYRAM ab Orpheo dicatam: Promethidas autem eam COLUMNAE cuidam IMPOSITAM.* Ut haec praeterea mittam, quae de depoſita ab Apolline ſupra lapidem cithara, dum Alcathoo operam navat in fabricandis muris Megarenſium, tradit Pauſanias l. I. p. 78. Utrinque autem cum Citharoedi Apollinis, cithara nempe cum plectro, quo eam pulſaret, inſtructi, tum repoſita ſupra columnam cithara quieſcentis ſimulacra, duo ſequentes nummorum typi hic ante oculos ponunt. Prior equidem ſub Commodo cuſus, cum inſcr. APOL. PALATINO, & ſimulacris citharoedi Apollinis ſimul & Victoriae, exſtat inter ſelectiora Numiſmata Illuſtriſſimi Apamenſium in Gallia Epiſcopi; alter cum nudo Apolline, cithara praeterea columnae aut baſi impoſita, inter Galieni nummos proſtat.

Ibid. ἄκαμπτα] Ita de arcu Dianae Hymn. in Dian. vſ. 10. ἐμοὶ δὲ εὐκαμπὲς ἄκαμπτα, *mihi etiam flexibilem arcum*; quo utroque loco Scholia de *arcus nervo* hanc vocem explicant, quae pro arcu ipſo, ſicut apud Heſychium, hic ſumitur. Ita κέρας de *arcu* dictum apud Lycophronem p. 95. ἐν χάρμασι ῥαιβῶσαι κέρας; quae tria alioquin, κέρατα, νευρὰν, & τόξον, conjungit alicubi Euripides, Rheſ. vſ. 33. ζεύγνυσθε κερόδετα τόξα νεύραις, ut ibi mallem quam νεύροις, quum νευρὰ de *tenſo arcus nervo* proprie dicatur; & e quo praeterea loco emendandus eadem opera Heſychius, κερόδετα, τόξα, non κεροδέκα; quod typothetae erratum crederem, ni ita omnes, quae prodierunt hactenus Heſychii editiones, Aldina, Hagenoënſis, & Batava, hoc praeferrent. *Nervi.*

Digitized by Google

ϖι autem illi *arcuum* vulgo olim e ſetis equinis, ut liquet ex Heſychio in ἱππικά, & Accio, cujus ea de re locum jam vidit ad Lycophronem Meurſius.

Ibid. τὸ Λύκτιον] Seu Λύττιον verius, ſicut dicta olim urbs inter Cretae praecipuas Λύττος ab Homero juxta Strabonem, & Polybium, indicata etiam a Stephano ejus nominis, quod in edito loco ſita eſſet, & proinde a voce λυττὸν pro ὑψηλὸν, origine; & quod hic palmarium, in monumentis etiam, quae adhuc ſuperſunt ejusdem loci antiquis, qualia duo vulgavit Triſtanus Com. T. I. p. 444. in quibus ΛΥΤΤΙΟΝ ΠΟΛΙΣ ac ΛΥΤΤΙΩΝ Η ΠΟΛΙΣ legitur. Neque haec valent infringere, quod Λύκτος & Λύκτιος apud Strabonem, & Pauſaniam, aut apud Latinos etiam Auctores Λύκτος & *Lyctus* aut *Lyctius*, ſicut apud Ovidium Metam. l. VII. vſ. 490. *claſſis Lyctia*, hodie legatur. Unde emendandus etiam Clemens, a quo dicitur in Protreptico p. 20. Λυκτίους γὰρ, (pro Λυττίους) Κρητῶν δὲ ἔθνος εἰσὶν, ἀνθρώπους ἀποσφάττειν τῷ Διΐ· *Lyctios gentem Creticam Jovi homines immolaſſe.* Λύκτιος autem ſeu Λύττιος ideo dictus hic Apollinis *arcus*, quod τοξοφόροι ſeu ſagittandi peritia celebres olim fuerint prae aliis, ut aliunde notum, Cretenſes, quamquam non adeo *Lyctios*, quam *Gortynios* aut *Gortyniacos*, a loco ubi fiebant e caprinis cornibus, eorundem arcus vocatos apud veteres legamus, ut Ovid. Metam. l. VII. vſ. 778. *Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu*; ac de ſagittis itidem, *Gortynis arundo*, dicatur apud Lucanum l. VI. p. 214. & *Gortynia ſpicula* apud Claudianum Paneg. IV. Conſ. Honor. vſ. 577.

Vſ. 34. χρύσεια καὶ τὰ πέδιλα] Ita de Junone Heſiodus Theogon. vſ. 12. χρυσείοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν, *aureis calceamentis incedentem*; & ſicut inter cultus muliebris inſtrumenta ἀνθοβαφῆ πέδιλα, ſeu *purpurei calcei*, a Luciano referuntur in Amorib. p. 1057. aut Adonidi etiam πέδιλα tribuuntur apud Bionem Idyll. I. vſ. 83. aut unde ἀπέδιλος ſeu *diſcalceatus* dicitur Oceanidum Nympharum Chorus, apud Aeſchylum Prom. vſ. 135. Quamquam haec non Dearum ſolum vel Nympharum, aut delicatiorum caeteroquin virorum vel mulierum calceamenta fuerint, ac unde καλοπέδιλα eadem vocat Theocritus Idyll. XXV. vſ. 109. ſed ruſticis etiam tribuantur ab Heſiodo Ἔργ. lib. II. vſ. 118. Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς &c. Immo πέδιλα de quovis pedum tegmine dici notant veteres Critici ad Pindar. Pyth. Od. IV. pag. 243. ubi de Jaſone dixerat, ἀμφίγυιον πέδιλον, nempe πάντα τὰ τοῖς ποσὶ περιειλούμενα, πέδιλα καλεῖται· *omnia quibus pedes involvuntur, vocantur* πέδιλα.

Vſ. 35. πολυκτέανος] Idem, quod apud Euripidem Ion. vſ. 581. πολυκτήμων dicitur, ſeu *multa poſſidens*.

Ibid. Πυθῶνί κε τεκμήραιο] Nempe ob theſauros Delphicos, ſeu donaria aurea, aut ſummi caeteroquin pretii & exquiſitae artis, ibi undique ſacrata ac recondita, & de quibus θησαυροῖς,

praeter Pauſaniam aliosque, conſulendus Euripides in Ione vſ. 1141.

Λαβὼν δ᾽ ὑφάσμαθ᾽ ἱερὰ θησαυρῶν πάρα,
Accipiens vero aulaea ſacra ex theſauris.

Qualia inde poſtea commemorantur deprompta, viſu, ut ibidem ait, miranda, *aulaea barbarica*, *aurea pocula*, ſeu χρυσέυς κρητῆρας, & χρύσεα ἐκπώματα vſ. 1165. & 1175. ac unde etiam de eodem πολυχρύσυ illius aedis Delphicae cuſtode Ione, dixerat ante Tragicus;

Δελφοί σ᾽ ἔθεντο χρυσοφύλακα τῦ Θεῦ
Ταμίαν τε πάντων πιςόν.
Delphi ipſum fecerunt cuſtodem auri ipſius Dei, & fidelem
diſpenſatorem omnium;

quo loco ταμίαν *quaeſtorem* minus opportune reddit Canterus. Quibus addi poteſt Plutarchus, qui de Pyth. Oracul. p. 408. *Oraculum Delphicum*, ſeu ejus aedem, *plenam Barbaricis & Graecanicis donariis* tradit, ἀναθημάτων ᾗ καὶ δώρων ἐμπέπληκε Βαρβαρικῶν ᾗ Ἑλληνικῶν τὸ χρηςήριον. Immo e quo inſuper liquet, & e Pauſania etiam in Phocicis, peculiares fuiſſe in ambitu aedis Delphicae, variorum Graeciae populorum οἴκυς, ut eos vocat Plutarchus p. 400. ſeu *cellas*, illorum nominibus, qui easdem erexerant ac donariis ibi a ſe dicatis impleverant, inſcriptas, & Corinthiorum quidem dictum proprio nomine Θησαυρὸν ibidem exſtitiſſe. Quod poſtremum docet etiam Pauſanias l. x. p. 633. qui illo Delphico Corinthiorum theſauro ab iis, ut ibi memorat, extructo, aurum a Lydis acceptum, fuiſſe ab iiſdem Corinthiis repoſitum tradit. Idem vero de aureis donariis a Gyge Lydorum Rege Delphis in Corinthiorum theſauro reconditis pridem monuerat Herodotus lib. I. cap. XIV. eumque praeterea theſaurum non Corinthii populi, ſed Cypſeli eorum Tyranni revera exſtitiſſe; quod poſtremum monuit etiam Plutarchus, loco paullo ante indicato, de Pyth. Oracul. pag. 400. Aliorum vero ibidem οἴκων ſeu θησαυρῶν, ut Acanthiorum & Braſidae, meminit inſuper Plutarchus, ead. pag. 400. ſicuti etiam Sicyonii theſauri, ac praeterea Polemonis Delphici, qui librum de theſauris illis Delphicis ediderat, Sympoſ. lib. v. Quaeſt. II. p. 675.

Vſ. 36. ἀεὶ καλὸς ᾗ ἀεὶ νέ@] Qualis etiam in antiquis nummis aliisve monumentis antiquis conſpicitur paſſim hic Apollo; prout id vere notavit jam olim Lucianus de Sacrificiis: ἀναπλάττυσι γενειήτην μὲν τ̀ Δία, ΠΑΙΔΑ ᾗ ἐς ΑΕΙ τ̀ Ἀπόλλωνα, *exprimunt autem barbatum Jovem, SEMPER vero PUERUM APOLLINEM.* Quod monuit etiam Plutarchus ubi de Baccho agit & Apolline lib. de EI Delph. p. 389. ἀγήρω τε τῦτον ΑΕΙ ᾗ ΝΕΟΝ, ἐκεῖνον ᾗ πολυειδῆ ᾗ πολύμορφον ἐν γραφαῖς ᾗ πλάσμασι δημιυργῦσι. *Atque hunc* (Apollinem) *ſenectutis expertem ac SEMPER JUVENEM, illum autem* (n. Bacchum) *multiplici forma pingunt atque fingunt.* De utroque tamen Tibullus

lus lib. I. El. IV. *Solis coma eſt Phoebo Bacchoque juventa.* Unde idem Apollo ΝΕΟΣ ΠΥΘΙΟΣ inſcriptus in veteri Tarſenſium nummo, quem olim in Cimeliarchio Mutinenſi, Sereniſſimo tum Duce ALPHONSO illius luſtrandi facultatem coram humaniſſime exhibente, adnotaſſe memini. Quamquam, ut barbatus haud ſemel occurrit Bacchus in Naxiorum, cujusmodi ad Juliani Caeſares vulgavi, aliisque antiquis nummis, ſic talis Apollo etiam apud Hieropolitanos Syros fuerat expreſſus, ſed ritu iisdem, ut liquet ex Luciano de Dea Syria, & Macrobio Saturn. l. I. qui illius meminere, plane peculiari; & quale barbati Apollinis ſimulacrum nuſpiam hactenus vidiſſe memini.

Vſ. 37. Θηλείαις οὐδ' ὅσσον ἐπὶ χνόος &c.] Melius haec verba vertit ligato ſermone Vulcanius, *nulla teneras lanugine malas obducitur*, quam ſoluta oratione Interpres a praeſtantiſſima Daceria merito eo nomine reprehenſus. Bene autem hic Scholiaſtae gloſſam, quamquam alienam omnino ab hoc loco, χνόος, ψόφος, ξυσμός, ex Heſychio interpretatus eſt idem Vulcanius; ac ſicut eidem gloſſae, duo priora illius verba quod adtinet, praeclara lux accedit ex Aeſchylo, Sept. Theb. vſ. 379.

Σπουδῇ διώκων πομπίμους χνόας ποδῶν.

Feſtino greſſu accelerans miſſos ſtrepitus pedum:

non ut ibi χνόας ποδῶν abſurde per *axes pedum* reddit Interpres, Χνόη nempe ibi idem quod χνόος pro ψόφος, ſicut utraque vox eo ſenſu apud Heſychium etiam legitur, χνόην, τὸν ποδῶν ψόφον, quae gloſſa eſt hujus Aeſchylei loci; item χνόος, ξυσμός, ψόφος, φθόγγος. Ita alibi in eodem hujus Tragici Dramate vſ. 115. occurrunt ἀξόνων χνόαι; quae nihil aliud ibi quam *rotarum ſtrepitus*, ut ea de re pluribus quandoque ad ipſum Aeſchylum.

Vſ. 38. Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδῳ λείβουσιν ἔλαια] Nusquam hanc vocem ἔλαια plurali numero efferri notant hic Scholia. Occurrit tamen eadem, ut obſervo, apud Athenaeum l. XV. p. 688. & quidem ſatis opportune, ubi *odorifera* itidem, ſeu θυόεντα ἔλαια, quorum hic meminit Callimachus, tangit: ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν μὲν χρῆσιν οἶδε τῶν μύρων. ΕΛΑΙΑ δὲ αὐτὰ καλεῖ μετ' ἐπιθέτου, ῥοδόεντι δ' ἔχριεν ἐλαίῳ, καὶ ἀλλαχοῦ δὲ λέγει, τὸ τεθυωμένον. *Unguentorum autem uſum Homerus quidem novit, vocat autem* ἔλαια, *olea, adjuncto epitheto, ut, roſaceo perunxit oleo; alibi, odoribus conditum oleum.* Qui poſtremus Homeri locus, quem continuo ibi adducit Athenaeus, integer legitur Iliad. Ξ. vſ. 172. Ita θυόεντα ἔλαια ſeu *odorifera olea* hic commemorat Callimachus, quibus perfuſa eſſet Apollinis coma, quod *oleum* ſicut & vinum, ad ſuſcipiendum retinendumque odorem, ut notat Theophraſtus de C. Pl. l. VI. c. XXVIII. p. 387. ſint aptiſſima. Unde etiam idem libro de Odoribus p. 444. monet, ideo odores *oleo* condi, quod & aetatem iſtud diutiſſime ferre poſſit, & ad uſum valde ſit opportunum, quamquam ſuapte natura oleum, ut ibidem tradit, propter denſitatem & pinguedinem omnium minime odorem concipiat.

Digitized by Google

Per *odorifera* autem illa *olea*, quibus *in terram*, quod hic dicitur, *ſtillaret Apollinis coma*, vel e *Nardo*, vel *Stacten*, ſeu e *myrrha oleum*, cujus notus eam in rem ac a Poëtis decantatus apud lautiores homines uſus, facile licet intelligere. Ut nempe Apollo hic dicatur, ſicut ille, qui apud Ariſtophanem Equit. p. 361. traditur ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρὸς, *antiquo cultu ſplendidus*, mox σμύρνῃ κατάλειπτος, ſeu *myrrha unctus*; aut, quod idem infert, apud Apulejum Metam. l. II. *guttis Arabicis obunctus*, quas doctiſſimus Reineſius Syntagm. Inſcr. p. 125. minus vere de *balſamo*, quod Pſecades lautiorum capillis inſtillarent, interpretatur. Neque enim *balſamum* planta Arabica, quamvis eam apud Arabas naſci tradere norim Pauſaniam l. IX. p. 583. aut apud Sabaeos Arabas etiam reperiri innuat Strabo, ſed Judaica verius, ut notum, in nobili ejus convalle ſeu tractu Hierichuntino, ſicut ex eodem Strabone, Theophraſto praeterea, Joſepho, Plinio, Plutarcho, aliiſque auctoribus, qui de ea agunt, liquet, tantum proveniens. Adde, quod *myrrha*, *Arabica* omnino, ut conſtat, planta, perſuſi ſeu madentes luxuriantium olim crines occurrant ſaepe in antiquis Scriptoribus, ſicut de ἀνδρογύνῃ Athide Ovidius Metam. l. V. vſ. 53.

Et madidus myrrha, curvum crinale, capillus.

Immo unde *myrrheum crinem* dixit Horatius l. III. Od. XIV. *Myrrheum modo probibere crinem*; & quo ſpectat proinde illud ejusdem Naſonis Heroid. Ep. XXIII. *non Arabum noſter dona capillus olet.* Immo jam haec ſcripſeram quum opportune occurrit optimus hujus apud Callimachum loci interpres Tibullus, qui de eadem Apollinis coma ait l. III. El. IV.

Intonſi crines longa cervice fluebant:
STILLABAT *Tyrio* MYRRHEA RORE COMA.

Nec miror quod *myrtea* (ſicut & apud Horatium vetus Interpres, a colore ſcilicet *myrti* medio inter flavum & nigrum) pro *myrrhea*, ut habent etiam veteres libri, malit ibi Scaliger, & pro *Tyrio*, quod eodem huc redit, *Syrio*, ac ideo, ut de *malabathro Syrio* (cujus nempe apud Horatium eundem in uſum fit mentio, lib. II. Od. VII.) id velit intelligi. Idem tamen Tibullus alibi de *nardo Tyrio*, inde nempe advecto, id ſe innuere aperte ſatis indicat lib. III. El. VII.

Jam dudum Tyrio madefactus tempora nardo.

& qui jam antea dixerat, ac appoſite rurſus ad hunc Callimachi locum, lib. II. Eleg. II.

Illius PURO DISTILLANT *tempora* NARDO;

quae alioquin *Aſſyria* etiam *nardus* ab Horatio dicitur l. II. Od. XI. Quamquam ut *myrrhae* vulgo & *nardi*, ſeu *odorati olei*, cujus hic Poëta noſter meminit, inde confecti, ſic *balſami* tamen eandem in rem uſum, quamquam rarius ob plantae illius caritatem adhibitum, ex eodem Apulejo de Veneris cultu ſeu ornatu paullo ante agente liquet, a quo eadem ibi dicitur *cinnama*

fragrans

Digitized by Google

fragrans & BALSAMA RORANS; item alibi Metam. l. VI. *fragrans balſamo Venus remeat*; ac unde etiam de coena Cupidinis & Pſyches nuptiali a Diis celebrata, legitur iterum in eodem libro, *Gratiae ſpargebant balſama.* Ut proinde ſive e *myrrha*, ſive e *nardo*, ut non ſolum ad ſimilem vulgo ornatum, ſed hujus etiam Apollinis comam, juxta adlatum ſcilicet Tibulli locum, adhibito, ſeu e *balſamo*, ut praeſtantiori adhuc & Deo proinde convenientiori, liquores, aut quae vocat hic Callimachus, *olea*, quibus ſtillarent juvenis perpetuo ac intonſi hujus Dei crines, commode hic poſſent intelligi. Ni tamen quis malit illud e *croco* hic innui, eoque praeſtantiſſimi celeberrimique apud Cyrenas (qua de re infra ad vſ. 83.) odoris, & quo etiam *ſuavi croco* arae hujus Dei, ut ibi Callimachus, Cyrenis erant reſperſae. Qui proinde *crocus* eo magis hic etiam locum habere videtur, quod praeſtantiſſimum inde *oleum*, *crocinum* dictum, idque *myrrha* melius adhuc redolens, ut de eo tradit Dioſcorides lib. I. c. LXIV. conficeretur: ἐςὶ δὲ αὐτοῦ ΚΡΑΤΙΣΤΟΝ τὸ καλλακόρως ΚΡΟΚΟΥ ΠΝΕΟΝ, ὅπερ εἰς τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν ἁρμόζει· δεύτερον δὲ ΤΗ ΣΜΥΡΝΗ παρεμφέρον. *Eſt porro PRAESTANTISSIMUM, quod abunde CROCUM ſpirat; eſtque id uſui Medicinae aptum; proximum vero, quod MYRRHAM redolet.* Quae ſingula utique apprime huic loco conveniunt, de *Apollinis coma* crocino id genus *oleo ſtillante*, non Medicinae ſolum, ut mox a Poëta traditur, inventoris, ſed quod continuo hic addit de eadem coma, e qua non *pinguedo*, ſed πανάκεια ſive praeſens adverſus omnes morbos remedium, *in terram*, ſeu Cyrenaeorum *campum* diſtillaret. *Crocino* certe illo vel *oleo* vel unguento, & exquiſiti uſus ac odoris, comas & caput perfundere veteres conſueverant; unde de eo ait Moſchus in Europa vſ. 83. ξανθοῖο κρόκου θυόεσσαν ἐθείρην, *lutei* ſeu *rufi croci odoratam comam*; ac de crocino unguento Propertius l. III. El. X.

Et crocino nares myrrheus ungat onyx.

Hinc etiam Proverb. VII. 17. ubi in Hebraeo & aliis antiquis Tralationibus dicitur, *adſperſi cubile meum* מֹר ſeu *myrrha*, ibi Seniores διέῤῥαγκα τὴν κοίτην μου κροκίνῳ vel κρόκῳ juxta Codicem Alexandrinum; & alio rurſus loco, Prov. IV. 14. *nardus*, quo itidem perfuſas olim diximus τῶν τρυφηλῶν comas, & *crocus* conjunguntur. Immo ſicuti olim tota theatra *croco*, eo quippe reſperſa, *fluere* ſunt dicta, ut apud Spartianum in Hadriano, ac in Gloſſis antiquis, κρόκος ὁ ῥαινόμενος, aut κροκόρραντις, *croci ſparſio*, ut notarunt ibidem viri ſummi, ſic idem de *croco* Cyrenaico ſeu *oleo* inde praeſtantiſſimi, ut vidimus, odoris, quod ſpargeret ſeu quo *ſtillaret*, ut de eadem ſupra Tibullus, *Apollinis coma*, dictum a Cyrenaeo vate videtur, & quod ψεκάζειν alioquin ab Anacreonte dicitur Od. IX. Quibus addo denique, quod de nato recens Apolline a Theognide dicitur:

Πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίη
ΟΔΜΗΣ ΑΜΒΡΟΣΙΗΣ.
Omnis quidem repleta eſt Delus ingens ODORE DIVINO;

aut ſimiliter quod de divino quodam odoris halitu, e quo Dianam in paternis aedibus praeſentem colligit apud Euripidem moribundus Hippolytus in cognomine dramate, dicitur vſ. 1391.

—— ὦ ΘΕΙΟΝ ΟΔΜΗΣ πνεῦμα, καὶ γὰρ ἐν κακοῖς
Ὢν, ᾐσθόμην σου, κἀνεκουφίσθην δέμας,
o DIVINUM ODORIS HALITUM, *etenim licet in extremis ſim, tamen ſenſi te*, (Dianam) *& levatus ſum corpore.*

Vſ. 39. οὐ λίπος Ἀπόλλωνος ἀποστάζουσιν ἔθειραι] Nempe ideo, quod non unguentis ſeu μύροις e variis odoribus compoſitis caput haberet Apollo perfuſum & madefactum, ſicut illa apud Comicum Concion. p. 757.

Ἥτις μεμύρωμαι τὴν κεφαλὴν μυρώμασιν.

Quae ungor caput unguentis; ſed ſimplici tantum *oleo*, e ſola *myrrha* aut forte *balſamo*, vel potius *croco*, ut modo vidimus. conſtante. Cujus equidem generis fuiſſe veterum στακτὴν, vel Athenaeus docet l. xv. p. 688. ἥγε στακτὴ καλουμένη διὰ μόνης ταύτης, *ſtacte etiam dicta e ſola illa*, de qua ibi agit, *myrrha*; ac ſicuti *puro* h. e. ſimplici & impermixto, *nardo diſtillare tempora*, ſeu caput vel comam dixit, loco ſuperiori nota adducto, Tibullus. Cujusmodi etiam, ex una nempe re, non e pluribus aromatibus conſtans, ψιλὸν, ἁπλοῦν καὶ μόνον, *tenue, ſimplex, & ſolum oleum* a Galeno dicitur de ſimpl. Medic. Facult. l. II. c. VIII. Ἔλαια proinde dixerat ſuperiori verſu, non μύρα ſeu *unguenta*, quae ſpargeret Apollinis coma, ſicut infra idem Poëta de Pallade Hym. in ejus Lavacrum v. 15. unguenta ab ea abeſſe tradiderat, Μὴ μύρα λωτροχόοι &c. ac ſicut Berenices coma apud Catullum dicitur, Poëmatio in eandem, *omnibus expers unguentis*; ad quem locum vir magnus Iſ. Voſſius, Dianam (Apollinem debuit dicere) & Minervam apud Callimachum, nullis unguentis mixtis, ſolo oleo uſos, erudite alioquin monet. Quo ſpectat rurſus illud Galeni ejuſdem Operis Simpl. Medicam. l. II. c. XXVII. de mixto e pluribus aromatibus ſeu odoramentis oleo, οὐκ ΕΛΑΙΟΝ ἔτι τοῦτο, ἀλλὰ ΜΥΡΟΝ ἤδη προσαγορεύουσιν, *non jam illud* OLEUM, *ſed tum* UNGUENTUM *vocant.* Neque vero hic obſtat, quod idem Apollo cum Diana, λιπαροπλοκάμου Latonae liberi, ut obiter obſervo, a Pindaro dicantur in verſibus, qui a Philone adducuntur, περὶ ἀφθαρσ. κόσμου p. 960. Non enim adeo *pinguem comam* ea voce λιπαροπλοκάμου ibi denotari, quam *nitentem* & *pulcram*, & quo ſenſu λιπαραὶ ἔθειραι apud hunc Poëtam in quodam Epigrammate, ac ab aliis etiam dicitur. Quamquam λιπαρὸν & λίπος, quod hic ab *oleo*, de quo in ſuperiori verſu, diſtinguitur, de *oleo* etiam dicatur, ut pri-

dem

dem ab Homero de Junone Iliad. Z. vſ. 171. ἀλείψατο δὲ λίπ' ἐλαίῳ, *& uncta eſt praeſtanti oleo*, λίπα nempe ibi pro λιπαρῷ ſeu λιπαρῶς, ἢ εὐίκλως, ut explicant eandem vocem brevia Scholia ad Iliad. K. vſ. 577. Unde etiam opportune ad hunc Callimachi locum Euſtathius p. 979. ἐπίτριπτα μῦρα, *contrita* ſeu *compoſita unguenta*, a temperantiae addictis olim ſtudioſe vetita obſervat, additque, καὶ ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐλαιώδεσι μύροις ἐχρῶντο, ὡς αἱ ἱςορίαι δηλοῦσι σαφέςατα, *& ideo quod veteres oleariis unguentis utebantur, ut hiſtoriae clariſſime oſtendunt.* Idem vero alibi nempe p. 1300. obſervat ἔλαια vocaſſe *unguenta* Homerum, μύρα autem voce primum uſum eſſe Archilochum; quod ab Athenaeo, ut ſolet, hauſit, a quo id traditur l. XIV. p. 688. λίπος autem de oleo quoque dicitur, cum alibi, tum apud Theophraſtum, ut de Odoribus p. 444. ubi de oleo ait, loco ſupra jam indicato: ἐπεὶ φύσει ἥκιςα δεκτικὸν ὀσμῆς διὰ τὴν πυκνότητα καὶ τὸ ΛΙΠΟΣ· αὐτῶν δὲ τούτων τὸ ΛΙΠΑΡΩΤΑΤΟΝ τὸ ἀμυγδαλινόν. *quandoque oleum ſuapte natura omnium minime odorem concipit, propter denſitatem ac* PINGUEDINEM; *eorumque* PINGUISSIMUM *quodque ex amygdalis*: unde etiam de iisdem amygdalis Athenaeus l. II. p. 53. λιπαρώτερά τε φαίνεται, καὶ ἀναδίδωσι χυμὸν γλυκὺν καὶ λιπαρόν· *pinguiores quidem illae ſunt, pinguemque ſuccum ac dulcem praebent.* Theophraſtus vero alibi eos, qui ex ῥιζοτομῶν praeſcripto, thapſum aliasque quasdam herbas ſecabant, dicit ἀλειψαμένους λίπα, *oleo perunctos*, Gaza interprete, id praeſtitiſſe H. Pl. l. IX. p. 179. & Galenus etiam τῆς ἐλαιώδους καὶ λιπαρᾶς οὐσίας, *oleoſae pinguisque ſubſtantiae* meminit de ſimpl. Medicam. Facult. l. II. c. XVIII. Adde λίπος ἐλαίου, ſeu *pingue oleum*, a Sophocle dictum in iis verſibus, qui apud Clementem leguntur Strom. l. IV. p. 476. Solitos autem veteres in compotationibus *caput ungere pingui oleo*, κεφαλὴν λιπαίνειν, tradit Athenaeus l. XIV. p. 692. quod inde vini vim imbecilliorem & capiti minus noxiam crederent. Unde melius hic etiam Interpres λίπος, per *pinguedinem*, ſeu *pingue oleum* vel *unguentum*, quam per *adipem*, quae vulgo Graecis στέαρ aut πιμελὴ, vertiſſet; quo nempe, compotatorum id genus more, non eſſet perfuſa Apollinis coma, ſed uti ſuperiori verſu vidimus, maximé ſimplici tenuique odorato oleo, ac ut Theophraſti iterum verbis utar p. 444. de Odoribus, ἀλιπεστάτῳ καὶ λεπτοτάτῳ, *minime pingui & tenuiſſimo*, ſeu juxta Turnebum libri illius Interpretem, *liquidiſſimo*, & opportuno proinde, quod ex eadem *intonſi* illius Dei *coma* undique in *terram defflueret*. Ut vero λίπος hic, ſic πῖον εἶαρ, ſeu *pingue oleum*, dixit alibi Callimachus; eo nempe verſu, qui non in Etymologo ſolum, unde inter hujus Poëtae fragmenta fuit ab Anna praeſtantiſſima relatum, ult. verſ. pag. 165. ſed emendatior adhuc in Nicandri Scholiis ad Alexiph. legitur p. 55. ac ubi additur, εἶαρ, τὸ λίπος. Ad hujus autem & ſuperioris apud Callimachum loci aliquam lucem, nihil omnino

 adtu-

adtulerunt priores editores, quod tamen alicujus operae pretium videbatur.

Vſ. 40. Ἀλλ᾽ αὐτὴν πανάκειαν] Ipſam nempe ſalutem ſeu morborum omnium medelam hominibus largiendo, tanquam Ἰατρὸς non minus ac vates, & a quo, ut mox ait Callimachus, Medici artem remorandi mortem didicerunt. Unde Ἰατρὸς idem & Παιὰν olim dictus, item Οὔλιος a Deliis & Mileſiis, quod jam ſupra monui ad vſ. 52. Hymni in Jovem, Οὔλιον οἷα ὑγιαστικὸν καὶ παιωνικόν· τὸ γὰρ οὔλειν, ὑγιαίνειν, *Apollinem quendam* Οὔλιον *& Mileſii vocant & Delii, utpote ſalutiferum & ad curandos morbos opportunum.* Eſt enim οὔλειν *ſanum eſſe*, ut tradit Strabo l. XIV. p. 635. Hinc ΣΩΤΗΡ idem quoque ſacratus in nummis, qui adhuc ſuperſunt, antiquis; ut de eo ait Philo legat. ad Cajum p. 1006. σωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴς πρὸς ὑγείαν ἀνθρώπων, *ſalutarium remediorum repertor ad hominum ſalutem.* Unde opportuna hic Heſychii gloſſa, πανάκεια, θεραπεία. Immo unde illud Hippocratis jusjurandum, ubi Apollinis Medici & ſimul πανακείας fit mentio: ὄμνυμι Ἀπόλλωνα Ἰατρὸν καὶ Ἀσκλήπιον, καὶ Ὑγείαν καὶ ΠΑΝΑΚΕΙΑΝ, *Juro Apollinem Medicum & Aeſculapium & Hygeam* (ſanitatem) *&* PANACEAM. Nota alioquin ex Theophraſto, non herba ſolum πανάκεια, quam circa Pſophidem in Arcadia naſci tradit H. Pl. l. IX. c. XV. p. 188. ſed praeterea τὸ πανακὲς τὸ Ἀσκληπίειον, & peculiaris, quem ibidem tradit, in eodem ſecando ritus, H. Pl. l. IX. c. IX. p. 179. editionis Heinſianae. Quo loco omitti non debet alius Callimachi inter inedita ejus Fragmenta verſus, & ab incomparabili Salmaſio jam ad Solinum adductus, p. 1275.

Ἡ πανακὴς πάντων φάρμακον ἡ σοφίη.

Vſ. 41. πρῶκες ἔραζε πίσωσιν] Citatur idem locus in Scholiis Theocriti ad Idyll. IV. vſ. 6. & qui hinc etiam debet emendari, ac a ſequenti verſu, qui ibidem additur, omnino diſtingui. Quod a magno Caſaubono, qui de eo Callimachi loco ab illis Grammaticis adducto aliter ſtatuerat, Lect. Theocr. cap. IV. non animadverſum, ſed jam occupavit vir clariſſimi nominis D. Heinſius ad eundem Vatem p. 321. Ipſa vero Theocriti verba, quae Poëtae noſtri teſtimoniis in Scholiis ad eundem illuſtrantur, non ſunt hic praetereunda:

Μὴ πρῶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ;
Numquid rore victitat ſicuti cicada?

ubi praeterea Grammatici, τὴν σταγόνα τῆς δρόσου, πρῶκα λέγουσι ἀπὸ τοῦ πρωῒ πίπτειν, *roris guttam* πρῶκα *dici, quod mane* (πρωῒ) *defluat.*

Ibid. ἀκήρια πάντ᾽ ἐγένοντο] Non *immortalia*, ut vertit hic Interpres, ſed *ſalva* & *incolumia*, ſicut bene jam hic monuit H. Stephanus. Ita Apollonius Argon. l. III. vſ. 466. ἀκήριος ἐξαλέοιτο; ad quem eruditi Critici, ἀπαθὴς, μηδὲν παθών. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἀκήριος. Nec aliter Heſychius, Ἀκήριον, σῶον.

Vſ. 42.

Digitized by Google

Vſ. 42. Τέχνῃ δ' ἀμφιλαφὴς] Sic χορὸς ἀμφιλαφὴς, ſeu *chorus multiplex*, infra vſ. 3. Hymn. in Dianam. Uſus etiam haud ſemel hac voce Aeſchylus, pro *amplo* & *copioſo*, Agam. vſ. 1024. δόσις ἐκ Διὸς ἀμφιλαφὴς, *donum a Jove amplum*; alibi ἀμφιλαφὴς ταραχθεὶς, Choëph. quem locum minus commode ibi vertit Interpres, *ab utraque parte conturbatus*, pro *valde* ſeu *totus perculſus*, παντελῶς, ut habent ibidem Critici, ταρασσόμενος. Occurrit etiam eadem vox ἀμφιλαφὴς aliquoties apud Apollonium, & quam varie ibidem explicant veteres Critici, modo de platano *procera* ac *patula*, ut l. II. vſ. 735. modo de *opportuno utrinque portu* inſulae Ceranniae lib. IV. vſ. 983. modo de *ingenti* equo marino, eoque *vario*, *magno*, aut *utrinque ſetoſo*, ἀμφιλαφὴς ἀντὶ τοῦ ποικίλος, ἢ μέγας &c. Quae ποικίλου tributa inter alia eidem voci ab eruditis illis Grammaticis ſignificatio, haud male huic Callimachi loco quadrat, ubi de variis, quibus excellebat Apollo artibus, agitur; de quibus etiam Galenus Protrept. c. I. ζηλῶν μὲν τὴν Ἀσκληπιοῦ τέχνην Ἰατρικὴν, ζηλῶν δὲ Ἀπόλλωνος αὐτήν γε ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ἃς ἔχει, τοξικὴν, μουσικὴν, μαντικήν. *aemulatus quidem Aeſculapii artem Medicam; aemulatus vero Apollinis cum eandem artem, tum alias omnes praeterea, quibus excellit, Sagittariam, Muſicam, Divinatricem*; & quales etiam ſingulae mox a Poëta eidem tribuuntur. Quod ab Horatio itidem factum, a quo Apollo Augur, Arcitenens, Muſagetes, & Medicus deſcribitur in Carmine Seculari, *Augur & fulgente decore arcu* &c. Neque aliter in Scholiis ineditis ad Homer. Il. Δ. vſ. 101. τεσσάρων γὰρ τεχνῶν εὔφορός ἐστιν ὁ Ἀπόλλων, Τοξικῆς, Ἰατρικῆς, Μουσικῆς, καὶ Μαντικῆς, *quatuor enim artibus abundat* ſeu *excellit Apollo, Sagittaria, Medica, Muſica, & Divinatione.*

Vſ. 43. Κεῖνος ὀϊστευτὴν &c.] Magnus Scaliger ad Propertii lib. IV. El. VI. hunc locum legit, ſicut inde etiam retulit Vulcanius; Φοῖβος ὀϊστευτὴν ἔλαχεν ῥία, Φοῖβος ἀοιδήν. Sed quamquam elegans ſit ac ingenioſa hujus verſus lectio aut emendatio, haud neceſſaria tamen eadem, nec citra veterum librorum conſenſum, qui alteram, quae in editis exſtat, hactenus tuetur, facile admittenda.

Vſ. 45. Κείνῃ δὲ Θριαὶ] Nota quae de hac voce Θριαὶ, qua cum προμάντιες, ſeu πρωτομάντιες, tum fatidicae ſortes, ſeu ψῆφοι, fuerint dictae, non a Scholiaſtis ſolum ad hunc locum, ſed ab aliis priſcis Grammaticis, Stephano, Heſychio, Zenobio, ac Etymol. M. Auctore, & proverbio inde orto, πολλοὶ θριοφόροι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες, enarrantur. Neque ignota, quae de vaticiniis olim inter varia eorum genera, per *ſortes* quoque ſeu ψήφους redditis, apud veteres leguntur, quorum meminit etiam Jamblichus de Myſt. S. III. c. XVII. Unde etiam talorum adhibitus eam in rem uſus, qui in ſacra menſa erant repoſiti, & quos jaciebant vaticinantes, ita ut ſi ſtarent iidem tali, ſignum eſſet, rem, de qua conſulerent, eventuram; contrarium vero,

ſi

Digitized by Google

ſi ii non ſtarent, quod me docuerunt priſci Grammatici ad Pindar. Pyth. Od. IV. p. 255. Quod addunt proinde hic Scholia, dici inde juxta nonnullos *θριάς*, quod a *tribus* Nymphis reperti eſſent illi *calculi fatidici*, ac ita *θριὰς* quaſi *τρεῖς* dici, illuſtrare poſſent, quae de tribus ejusmodi lapillis ſeu *ψηφιδίοις* ſortilegis, ab aliis dicuntur. Plutarchi locus de EI apud Delphos p. 391. ubi agens de Pythia in Delphorum Prytaneum ſolemni quadam die deduci ſolita, *τριῶν κλήρων*, qui ibi jacerentur, meminit. Ut mittam illud Tibulli l. I. El. III.

Illa ſacras pueri SORTES TER *ſuſtulit.*

Adde hiſce quae de more *ſorte* oracula Delphis *ſortiendi* a veteribus traduntur; unde pridem Pythias *πρόμαντις* apud Aeſchylum, Eum. vſ. 32.

Ἴτων πάλῳ λαχόντες, ὡς νομίζεται,

Eant ſorte ſortiti, ut moris eſt.

Id autem ita fiebat, ut quum olim ac diu quidem, notante id Plutarcho Q. Graec. p. 292. ſemel tantum in anno, & ſtata quadam die, poſtea ſingulis menſibus, liceret Delphicum Oraculum conſulere, tum adventante die, ſorte electi e Delphis primates viri, qui Tripodi Delphico adſtarent, ibique ab iis ſortes jacerentur, quinam & quo ordine ex iis, qui nomina tum Delphis ad conſulendum Oraculum, oblatis prius pro more Deo donariis, ediderant, eſſent admittendi. Quod factum ſolemni illa formula, & quae referri huc debet, ut obſervo, non ad eos, qui conſulendi ipſius Oraculi cauſſa venerant; ea nempe, quae a Simplicio traditur lib. II. Phyſic. pag. 75. & nuper etiam a doctiſſimo Kuhnio ad Aeliani V. H. p. 245. erudite animadverſa, *Δελφοῖς δὲ καὶ προκατῆρχεν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν, ὦ Τύχη καὶ Λοξία, τῷ δὲ, τίνι θεμιστεύεις;* *Delphis etiam primum locum* (Fortuna nempe) *in interrogationibus tenuit, o Fortuna & Apollo: hic autem, cuinam reſpondes* ſeu *vaticinaris?* Ubi vero ſors exiiſſet ei cui illa obtigerat, tum laxatis templi foribus & mactata prius ad aram ovi, patebat in ſacellum ejuſdem aedis, odore ſuavi fragrans, ac ad ſacrum ibi Tripodem ſepto vallatum, aditus. Ibi tum lauream geſtans ac in eadem cella ſeu ſacello ſedens, ſciſcitatus ea de re, cujus cauſſa acceſſerat Oraculum, a vate Pythia, quae prius antrum, cui impoſitus erat tripus, ut eidem inſideret, ſubierat, & tota quaſi tum a Deo commota & afflata, immo tanquam Apolline praeeunte, ferebat reſponſum; illudque verſibus plerumque hexametris, quandoque trimetris, rarius autem ſoluta oratione. Quae ſingula ex antiquis auctoribus, maxime Tragicis, ac priſcis praeterea Graecorum Grammaticorum commentariis, obiter nec alieno loco, ubi de Apollinis hujus *ſortibus* & vaticiniis agitur, paucis commemorare libuit. Addo hiſce id quod ab Euſtathio notatur ad Iliad. p. 418. *Εὐριπίδης δὲ καὶ μαντικάς τινας ψήφους* ΚΛΗΡΟΥΣ *καλεῖ*, *Euripides autem & divinatorios quoſdam* CALCULOS (*κλήρους*) SORTES *vocat.*

Digitized by Google

Vſ. 46. Ἰητροὶ δεδάασιν] Hinc Apollo, ut paullo ante vidimus, Ἰατρὸς nomine, in ſacramento Hippocratis primo loco adjuratus, & Pindaro etiam dictus Pyth. Od. iv. p. 264. Ἰατὴρ ἐπικαιρότατος, *Medicus opportuniſſimus*, & de eodem apud Lycophronem vſ. 180. χρησμοῖς Ἰατροῦ, *Oraculis Medici*; a Comico autem in Pluto p. 3. Ἰατρὸς ὢν καὶ Μάντις, *Medicus exiſtens & Vates.* Unde etiam appoſite una voce Ἰατρόμαντις ab Aeſchylo dictus, Eum. vſ. 62. eodemque nomine Apis ejus filius, Suppl. vſ. 271. ſicut utramque hanc laudem Ariſtaeo, ejusdem Apollinis ſcilicet & Cyrenes filio, tribuit Apollonius Rh. l. ii. vſ. 504. Immo unde utramque artem, Ἰατρικὴν, tanquam proinde mere conjecturalem, & Μαντικὴν, ut communem quodammodo, Melampodis etiam ac Polyidi exemplo e priſcis Auctoribus notat Euſtathius Il. A. p. 48. Quod vero hic tradit Callimachus, ab Apolline Medicos ſcientiam medendi edoctos, ſeu ad *prolationem mortis remedia*, innuunt itidem Pindarus Od. V. Pyth. p. 274. & Euripides in Alceſtide vſ. 969. &c. a quo poſtremo Apollo inde Ἀκέστωρ alibi dicitur, Andromach. vſ. 900. ſicut παιὼν τῆσδε μερίμνης, *medicus bujus ſollicitudinis*, ab Aeſchyl. Agam. vſ. 99. & Οὔλιος, ut paullo ante vidimus, a Deliis & Mileſiis cultus. Quibus addendus hic Pauſanias, ubi ſui cum Sidonio quodam colloquii meminit, adſerente juxta Phoenicum Theologiam, Aeſculapium, nihil aliud eſſe, quam aërem, ex quo Ὑγίεια exiſtit; Apollinem inde, qui idem cum ſole, jure Aeſculapii patrem perhiberi, & cui narrationi ſubdit Pauſanias, eandem eſſe Graecorum ea de re, quae erat Phoenicum, opinionem, lib. vii. p. 443.

Vſ. 47. καὶ Νόμιον κικλήσκομεν] Cujus etiam, praeter Macrobium, quem hic citat poſt Friſchlinum Vulcanius, ejusque ut *perfectiſſimi Dei* meminit Syracuſanus Vates Idyll. xxv. vſ. 21.

—— Ἀπόλλωνος Νομίοιο
Ἱερὸν ἁγνὸν, ξεῖνε, τελειοτάτοιο θεοῖο.

Et Apollinis a paſtoribus culti ſacellum ſanctum, o hoſpes, perfectiſſimi Dei.

Addo Hippocratem de morbo ſacro cap. ii. ubi a magis & incantatoribus adſcribi dicit *Apollini Nomio*, ubi epileptici *tenuiorem & denſiorem vocem edunt inſtar aviculae*, ὧν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον οἷα ὄρνιθες, Ἀπόλλων Νόμιος. Qua ratione hujus Apollinis filius Ariſtaeus Νόμιος etiam dictus juxta Pindarum Pyth. Od. ix. p. 303. & qui id ab eo hauſit, iisdemque verbis, quod obſervo, refert Apollonius l. ii. vſ. 509. ὃν καλέουσι Ἀγρέα καὶ Νόμιον, *quem vocant Venatorem & Paſtoralem.* Unde alios Auctores omnino ſequutus eſt Juſtinus, qui pro uno Ariſtaeo, *Agreo* praeterea & *Nomio* appellato, tres fratres praeter quartum Authocum, eosque Apollinis & Cyrenes filios, memorat; *Nomium* ſcilicet, *Ariſtaeum*, & *Agreum*, lib. xiii. c. vii. Sed praeter Apollinem, Mercurius Νόμιος itidem invocatus apud Comicum

Θεσμοφ.

Digitized by Google

Θεσμοφ. p. 820. Ἑρμῆν τε Νόμιον ἄντομαι, *Mercurium etiam Nomion* ſeu *Paſtoralem precor*; ſicut rurſus ὁ Τραγόπους ſeu *Capripes* ejus filius, Νόμιος apud Arcadas cultus; ac unde Νόμια ὄρη in eadem regione denominata tradit Pauſanias l. VIII. p. 518. Adde hiſce νόμιον μέλος, quale fiſtula modulabatur apud Apollon. Rhod. l. I. vſ. 578.

—— σύριγγι λιγείῃ
Καλὰ μελισδόμενος νόμιον μέλος.
Fiſtula ſonora ſuaviter modulatur paſtoritium carmen, non
legitimum carmen,

ut ibi eruditus alias ſed moroſior interpres; melius autem ad hunc locum Critici, qui νόμιον μέλος, ποιμενικὸν παρὰ τοὺς νομέας, *nomion carmen*, *paſtoritium apud paſtores*, ibidem interpretantur. Quamquam Νόμιον dictum Apollinem, vel ἀπὸ τῆς νομῆς ſeu *paſcuis*, vel ἀπὸ τῶν νόμων i. e. *lege chordarum*, tradat Servius ad Georg. l. III. vſ. 2.

Vſ. 28. ἐπ' Ἀμφρυσῷ ζευγίτιδας ἔτρεφεν ἵππους] Ζευγίτιδες ἵπποι hic dicuntur, qui alioquin ζύγιοι & ζυγηφόροι ab Aeſchylo apud Euſtathium in Hom. p. 1157. & Euripide Hercul. Fur. vſ. 125. & in Rheſo vſ. 301. non ſemel dicuntur *jugales* ſeu *ſubjuges* equi; qui medium nempe Quadrigarum locum occupabant; ſicut σειραφόροι vocabantur, qui a lateribus. Non *equas* autem, ut hic dicitur, ſed *boves* paviſſe Apollinem apud Admetum tradunt Euripides in Alceſtide, ac Poëtae praeterea Latini, Ovidius, Tibullus, Horatius, ut viderunt jam ad hunc locum viri docti. Sed mirum, quod eosdem fugerit, id ab Homero hauſiſſe Callimachum, qui meminit itidem *equarum*, quas in Theſſalia, ubi fluvius hic *Ampbryſus*, pavit in Admeti famulatu hic *Paſtor ab Ampbryſo*. Extat locus Iliad. Βοιωτ. vſ. 270. &c.

Ἵπποι μὲν μέγ' ἄρισται ἔσαν Φηρητιάδαο.

Mox,

Τὰς ἐν Πιερίῃ θρέψ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων.

Equae quidem multo praeſtantiſſimae erant Pheretiadae.

(h. e. Admeti Pheretis filii.)

Has in Pieria nutrivit argenteum arcum geſtans Apollo.

Immo, ubi Brevia ad Homerum Scholia notant, ſicut hic Callimachus, dictum inde Νόμιον hunc Deum. Unde aliter forte intelligendus Euripidis ea de re locus, ubi de ſuo hocce miniſterio Apollo ait Alceſt. vſ. 8. ἐβουφόρβουν ξένῳ, *boves pavi hoſpiti*; ut ea voce nempe illa harum *equarum*, haud minus quam reliqui armenti, cura intelligatur, pro noto vocis βουκόλου de *quovis paſtore* uſu, prout notant Critici ad Euripidis Andromach. vſ. 280. βουκόλοι κοινῶς οἱ νομεῖς, ſicut dictus etiam inde ἱπποβουκόλος in Scholiis ad Sophoclis Ajac. vſ. 232. Quamquam norim, in eodem Alceſtidis dramate, vſ. 1031. βουφόρβια dici *boves* tantum aut *juvencas*, & diſtingui ibidem ab *equis*.

Vſ. 49. ὑπ' ἔρωτι κεκαυμένος Ἀδμήτοιο] Citant etiam eam in

rem

rem hunc verſum Brevia ad Homerum Scholia, loco ſupra indicato Iliad. B. vſ. 273. Eandem hanc foedam vilis hujus famulatus cauſam tradiderunt alii, ut Rhianus juxta Scholiaſten Euripidis in Alceſt. p. 606. Non ſponte tamen, ſed Jovis juſſu, ob interfectos Cyclopas, eo ſe adactum, ut ſerviret Admeto, tradit ipſe Apollo in ejuſdem Dramatis Prologo.

Vſ. 51. ἐπιμηλάδας] Notant hic Scholia ita *capras* vocari, quae cum *ovibus* paſcuntur, & μῆλα etiam de *capris* dici, adducto eam in rem Homeri verſu, μῆλ' οἶς τε καὶ αἶγας ἰαύεσκεν, qui exſtat Odyſſ. l. IX. vſ. 184. Ita Heſychius, μῆλα, πρόβατα, αἶγες. Quibus addi poteſt alius locus ex Iliad. Π. vſ. 353. ὑπ' ἐκ μήλων αἱρεύμενοι, *e pecoribus ſurripientes*, ac ubi notant inedita ad Iliadem Scholia, quae olim evolvere mihi licuit, beneficio viri magni Iſ. Voſſii, προβάτων καὶ αἰγῶν; adduntque ſimiliter de voce πρόβατα· πάντα γὰρ τοῖς παλαιοῖς κοινῶς τὰ θρέμματα, πρόβατα ἐκαλεῖτο. καὶ Εὔπολις προβατικὸν χωρίον, τὸ ἐξ αἰγῶν φησὶ τόπον· *omnia enim a veteribus pecora*, πρόβατα *communiter vocabantur*, & *Eupolis*, προβατικὸν ſolum *dixit*, *locum e capris conſtantem.* Idem de voce πρόβατον, qua ſignificari πάντα τὰ βοσκήματα tradit Hippocrates lib. de Articul. tex. XXVI. ac in eundem Galenus, qui & alium ibi eam in rem ejuſdem Hippocratis locum, e libro nempe de morbo Comitiali, adducit, & e quo itidem liquet eum pecora quaevis aut armenta, tum in ſpecie *boves* & *capras* eadem voce denotaſſe. Nempe prout legitur integer ille divini ſenis locus de morbo ſacro cap. II. ubi agit de Libyae mediterraneae incolis: οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς ἄλλο προβάτων οὐδὲν ἢ αἶγες καὶ βόες· *non enim alia ulla ipſis ſunt pecora, quam caprae & boves.* Additque praeterea loco ante adducto Galenus, ſimile quid apud Homerum exſtare, πολλά τε οἱ πρόβατ' ἔσκε, ut legi ibidem debet Poëtae locus, qui exſtat Iliad. Ξ. vſ. 124. & ad quem monent quoque brevia Scholia, omnia quadrupeda dicta a veteribus πρόβατα.

Vſ. 53. οὐδ' ἄκυθοι] *Steriles* ſeu ἄγονοι juxta Scholia; κύθος enim τὸ κύημα. Paullo aliter Heſychius, ubi ἀκυθῶν, ἀγρευτῶν; deinde juxta litterarum ſeriem, ἄκυθος, ἄτοκος, στεῖρα. Idem proinde ἄκυθος, ſeu ἀκύηθος, quod ἀκύμων, tum apud eundem Grammaticum pro στεῖρα &c. μὴ ἔχουσα κύημα, tum apud Euripidem legitur, Androm. vſ. 158. Νηδὺς δ' ἀκύμων, *venter enim ſine foetu.*

Ibid. ὕπαρνοι] Praeter Heſychium, ubi eadem vox legitur, Ὕπαρνοι, ποίμνη ἄρνας ἔχουσα, occurrit eadem, quod obſervo, apud Euripidem, in adducto modo dramate de Andromacha cum parvulo filio ad necem ligata, *inſtar ovis agnum ſub ſe foventis*, Ὕπαρνος γάρ τις ὡς ἀπόλλυμαι, Andromach. vſ. 556. Ὕπανδροι vero dictae mulieres, non quae ſub ſe viros haberent, ſed quae ſub virorum imperio, conjugatae ſcilicet, forent; ſicut apud Athenaeum l. IX. p. 388. de Porphyrione ave, caſtitatis mulie-

Digitized by Google

mulierum cuſtode, dicitur, τὰς ὑπάνδρους τῶν γυναικῶν τηρεῖν πικρῶς; *feminas virorum conjuges ſevere cuſtodire*; ac praeterea a Senioribus Numer. cap. v. vſ. 20. & 29. παραβεβηκυῖας ὕπανδρος οὖσα, de conjugata muliere, quae violato viri thoro cum altero concubuit.

Vſ. 54. διδυματόκος αἶψα γένοιτο] Sic de Diana, Lucina nempe, quibus ea favet, infra Hymn. in eandem vſ. 130.

——— εὖ δὲ γενέθλη
Τετραπόδων, εὖ δ' ὄλβος ἀέξεται,
Feliciter autem genitura quadrupedum, & feliciter opulentia augetur.

Appoſite etiam ad hunc locum Eumenides apud Aeſchylum, gemellos foetus pecoribus Athenienſium, ubi earum ira, Palladis monitis, deſaevierat, adprecantur, Eum. vſ. 947. &c.

Μῆλα τ' εὐθενοῦντ' ἄγαν
Ξὺν ΔΙΠΛΟΙΣΙΝ ἐμβρύοις
Τίκοι χρόνῳ τεταγμένῳ.
Ovesque partu valde fecundas cum GEMELLO *foetu pariat ſtato tempore.*

ut bene ibi τίκοι pro τρέφοι legendum vidit Auratus, & qua de re ad ipſum Aeſchylum. Idem etiam de pecorum fecunditate Danaidum votum apud eundem Tragicum, Suppl. vſ. 699. πρόνομα δὲ βοτὰ τᾶς πολύγονα τελέθοι, *paſcentia autem pecora ſint fecunda.* Διδυματόκος autem hic in Callimacho legendum viderunt jam alii, & quae vox de Latona *Geminipara* in Orphicis legitur Hymn. in eandem, nempe θεὰ διδυματόκε.

Vſ. 55. Φοίβῳ δ' ἑσπόμενοι πόλιας &c.] Conditores nempe urbium aut deducendae coloniae autores, ſoliti vulgo apud Graecos, prius Oraculum Delphicum conſulere, quo auſpicato id ab iis fieret. Conſulebatur autem, tum de loco eam in rem opportuno; tum, an facile potiri eodem liceret; tum ſubinde, quo duce id iis agendum; aut quibus ſacris vel legibus condendae urbes eſſent inſtruendae; ut haec duo poſtrema tangit Plato l. v. de Legib. pag. 738. ac dein pag. 759. ubi leges de rebus divinis Delphis petendas ab illis Οἰκισταῖς docet. Adeo etiam, ut non feliciter illud condendae urbis conſilium cedere cenſerent, ubi iſtud inconſulto Oraculo adgrederentur. Luculentus eam in rem Celſi locus apud Origenem l. VIII. p. 407. & qui meretur proinde hic adſcribi: Μεστὸς τούτων ὁ πᾶς ἐστὶ βίος· πόσαι μὲν ΠΟΛΕΙΣ ἐκ ΧΡΗΣΤΗΡΙΩΝ ἀνέστησαν, καὶ νόσους ἀπέθεντο, καὶ λιμούς; πόσαι δὲ ἀμελήσασαι τούτων, ἢ ἐκλαθόμεναι, κακῶς ἐφθάρησαν; πόσαι δὲ εἰς ΑΠΟΙΚΙΑΝ ἐστάλησαν, καὶ μετελθοῦσαι τὰ προσταχθέντα, εὐδαιμόνησαν; *Plena eſt omnis vita exemplis, quam multae* URBES *ex* ORACULIS *ſint conditae, aut morbos famesque evaſerint; quam multae male perierint, ſecurae Oraculorum, aut immemores; quam multae horum monitu deductae ſint* COLONIAE, *auctaeque magnis felicitatibus, dum juſſa non negligunt.*

Firmat

Firmat haec Herodotus lib. v. c. xlii. ubi meminit deductae infeliciter a Dorico Spartano in Libyam coloniae, non conſulto prius, pro more, Oraculo Delphico, in quam terram, ad urbem condendam, tenderet. A quo proinde facto alieni extiterunt, qui *Apollinem*, quod hic ait Poëta, *ſequuti*, ſeu eo Auctore vel etiam Duce, ut ſaepe de eo traditum, ac mox etiam de Cyrenis dicetur, urbes condere ſunt adgreſſi. Quod de Graecis quoque in genere monuit Cicero l. i. de Divinat. *Quam vero Graecia* COLONIAM *miſit in Aetoliam*, *Ioniam*, *Aſiam*, (addere potuiſſet Africam) *Siciliam*, *Italiam* SINE PYTHIO, *aut Dodoneo*, *aut Ammonis Oraculo?* de Athenienſibus autem, & Apolline ſignanter, Juſtinus l. viii. c. 2. eo loco, quem jam opportune hic notavit Anna eruditiſſima, *quod* ILLO DUCE *tot urbes auſpitato condiderant.*

Ibid. *πόλιας διεμετρήσαντο*] Pro more ſatis noto in condendis urbibus ac ducendis coloniis, ut locum eam in rem Oraculorum reſponſis placitum, auſpicato etiam dimetirentur *οἱ οἰκισταὶ*, aut *menſores*; in extruendis nempe moenibus, Deorum fanis, viis, domorum diviſione, ſingulis denique urbis partibus conſtituendis. Quod a Platone inprimis lib. v. de Legibus accurate praeſcriptum videas; ac unde ſimiliter Lucianus de Aſtrolog. *οὔτε* ΠΟΛΙΑΣ *ᾤκιζον*, *οὔτε* ΤΕΙΧΕΑ *περιεβάλλοντο* &c. *πρὶν ἂν δὴ παρὰ* ΜΑΝΤΕΩΝ *ἀκοῦσαι* ΕΚΑΣΤΑ· *adeo ut nec* URBES *conderent*, *nec* MOENIA *circumducerent*, *priusquam* DE SINGULIS *a* VATIBUS *reſponſum accepiſſent.* Unde novae in Sicilia urbis conditor Aeneas apud Maronem l. v. vſ. 755. *Urbem deſignat aratro*, *ſortiturque domos.* Quam in rem proinde, ut apud Romanos, Duumviri, Triumviri, aut plures etiam delecti, qui hoc rite & ſolemniter obirent, ita apud Graecos quoque, ſicut, ut alia mittam, de Heraclea Trachinia a Lacedaemoniis, deductis in eam colonis, & tribus Spartanis *οἰκισταῖς* condita, tradit Thucydides, l. iii. p. 255. ed. Wechel. De more caeteroquin ex Etruſcorum diſciplina obſervato in condenda Roma, eoque dein adhibito in deducendis coloniis, videndus Plutarchus in Romulo. Quibus addi poſſunt, quae de adhibitis ea occaſione, auſpicii cauſſa, pullariis, *aut poſita auſpicaliter groma;* aut de *Menſorum* ſeu *Metitorum* officio in coloniis deducendis, apud Ciceronem & Rei Agrariae Scriptores, Frontinum inprimis & Hyginum, leguntur. Adde, in coloniam, quae ita auſpicato, pro more, deducta fuerat, dum ea eſſet incolumis, novam coloniam, ob religionem prioris auſpicii, deduci non potuiſſe; inculpari proinde a Cicerone Antonium Philipp. II. *qui omni auſpiciorum jure turbato*, *Caſinum coloniam deduxiſti*, *quo erat paucis ante annis deducta*, *ut vexillum videres & aratrum circumduceres.* quod poſtremum nempe, ut e Luciano modo vidimus, & aliunde conſtat, nonniſi auſpicato fieri poterat.

Vſ. 56. *ἀεὶ πολίεσσι φιλαδεῖ κτιζομέναις*] Hinc auctor condenda-

rum

Digitized by Google

rum urbium vulgo a Graecis, ut jam vidimus, habitus; ac unde de eodem Apolline, Lucanus l. v. vſ. 107.

Saepe dedit ſedem totas mutantibus urbes;

ac inde toties ea de re, idem vel Pythius, vel Didymeus, vel Clarius, vel apud Branchidas conſultus in veterum monumentis legitur. Unus hic Celſi, praeter eum jam adductum, apud Origenem locus abunde id comprobat l. VII. p. 333: τὰ μὲν ὑπὸ τῆς Πυθίας, ἢ Δωδωνίων, ἢ Κλαρίου, ἢ ἐν Βραγχίδαις, ἢ ἐν Ἄμμωνος ὑπὸ μυρίων τε ἄλλων θεοπρόπων προειρημένα, ὑφ' ὧν ἐπιεικῶς ΠΑΣΑ ΓΗ ΚΑΤΩΚΙΣΤΗ. *Illa vero aut Pythiae, aut Dodoneae, aut Clarii, aut in Branchidis, aut Ammonis, aut ab aliis innumeris Oraculis praemonita, a quibus ferme* UNIVERSA TERRA FUIT HABITATA, *ſeu coloniis frequentata.* Unde inter ingentia beneficia ab Oraculo Apollinis Delphico, in univerſum genus humanum collata, κτίσεις, ſeu *urbium exſtructiones*, recenſet continuo Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 435. Adde Julianum Imp. Orat. IV. p. 288. de Apolline dicentem: ἐκόσμησε δὲ ἱεροῖς καὶ πολιτικοῖς ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ θεσμοῖς· οὗτος ἡμέρωσε μὲν διὰ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ τὰ πλεῖστα τῆς οἰκουμένης. *Sacris ac civilibus inſtitutis* URBES *ornavit. Hic eſt, qui* GRAECIS COLONIIS *frequentatis, maximam orbis partem mitiorem ad cultum compoſuit.* Verus proinde, quod hic a Callimacho innuitur, φιλόπολις hic Apollo, quales alioquin dicti Tutelares Thebarum Dii apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 181. & cui opponitur μισόπολις apud Ariſtophanem Veſp. p. 458. Voce autem φιληδεῖν, quam hic adhibet Poëta, praeter eundem Comicum Graecum, uſus quoque Theophraſtus H. Pl. l. IX. c. XVI. p. 184. καὶ τοῦτον (agrum nempe dictamno feracem) αἱ αἶγες ἐπινέμονται, διὰ τὸ φιληδεῖν, *eumque caprae depaſcunt, quod (dictamno) delectentur.*

Vſ. 57. αὐτὸς δὲ θεμείλια Φοῖβος ὑφαίνει] Nempe non Conſultor ille ſolum condendarum urbium, ſed earum etiam, vel Κτίστης, vel Οἰκιστὴς, vel Ἀρχηγέτης, *Conditor* nempe & *Fundator* quandoque a Graecis dictus. Unde de Apolline, ut Cyzici conditore, Ariſtides Paneg. Cyzic. p. 414. ὃς ταῖς μὲν ἄλλαις ΠΟΛΕΣΙ ἐξηγητής ἐστι· τῇ δὲ πόλει ταύτῃ καὶ ΑΡΧΗΓΕΤΗΣ· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ΠΟΛΕΙΣ, διὰ τῶν Οἰκιστῶν ᾤκισεν, οὓς ἀπέστειλεν ἑκασταχόσε· ταύτης δὲ ἐκ τοῦ εὐθέος αὐτὸς γέγονεν ΟΙΚΙΣΤΗΣ. *qui aliis quidem* URBIBUS *interpres, huic etiam* AUCTOR *eſt; alias enim* URBES *per conditores quoquo verſus dimiſſos condidit; hujus ipſe protinus* FUNDAMENTA JECIT. ut ea poſtrema vertit Canterus. Quamquam Apollo, non *Cyzici* ſolum, ſed aliarum etiam urbium Οἰκιστὴς ſeu Ἀρχηγέτης dictus, ut *Cyrenarum*, de qua urbe mox apud Pindarum; *Naxi* praeterea in Sicilia, teſte Thucydide l. VI. p. 412. ac ſicut in antiquis praeterea nummis Siculis *Meſſeniorum* & *Tauromenitarum*, idem inſcriptus adhuc hodie legitur, nempe circa laureatum ejus caput, ΑΡΧΑΓΕΤΑΣ, ita apud

Digitized by Google

apud *Aeginetas* eidem, tanquam Οἰκιςῇ non ſolum, ſed Δωματίτῃ etiam ſacrificatum docent veteres Grammatici ad Pindarum Od. VII. 347. ac idem Apollo cum πολιεὺς, tum πατρῷος, ſeu *patrius*, Athenis cultus, ut liquet ex Demoſthene de Corona, Pauſania Attic. l. 1. Polluce, aliisque.

Ibid. ὑφαίνει] Notandus obiter hic vocis ὑφαίνειν θεμείλια de jactis urbium fundamentis, ac proinde pro *ſtruere* aut *conſtruere*, uſus, juxta illud Poëtae haud ignotum de Ulyſſe Odyſſ. Π. vſ. 422. δόλους καὶ μῆτιν ὑφαίνων, *dolos & conſilium texens.* Adde Pindarum Pyth. Od. IV. p. 249. ὑφαίνειν λαοῖν ὄλβον, *texere felicitatem in reliquum tempus*, & Ariſtophanem Lyſiſtrata p. 876.

Ἀλλὰ ταῦτ' ὕφηναν ἡμῖν ἄνδρες ἐπὶ τυραννίδι.

Sed haec ſtruxere nobis viri tyrannidi imminentes.

Ad quae proinde reſpexit Heſychius, ὑφαίνει, κατασκευάζει. Alibi ῥαψῳδίαν vocat Callimachus in Scholiis Pindari, Od. II. Neme. p. 3411. τὸν ἐπὶ ῥάβδῳ μῦθον ὑφαινόμενον. Sic *opus* & *epiſtolas texere* dixit Cicero; & *menſes texunt annos*, Apulejus de Mundo.

Vſ. 58. Θεμείλια Φοῖβος ἔπηξε] Quo ſpectat forte opportuna Heſychii Gloſſa, ἔπηξεν, ἔστησεν; ſicut ſupra vſ. 15. ἑστάμεν τεῖχος, & pro nota itidem & ibi obiter adducta vocis *ſtatuere* apud Romanos ſignificatione. Sic praeter Trojae muros una cum Neptuno ab hoc Apolline erectos, eundem depoſita, quod antea obiter monui, ſupra lapidem cithara, Alcathoum in fabricandis Megarenſium muris adjuviſſe, ex eorundem Megarenſium fide refert Pauſanias l. 1. p. 78.

Vſ. 59. Καλῇ ἐν Ὀρτυγίῃ] Dictam ita *Delum* innuunt hic Scholia a Latona, Junonem fugiente, in ὄρτυγα, ſeu *coturnicem*, mutata, ac in inſulam illam appulſa. Alii vero id eidem Latonae a Jove ſub ὄρτυγος ſpecie compreſſae tribuunt, ut Critici ad Pindari Pyth. p. 185. alii autem, non Latonae, ſed Aſteriae ejus ſorori, Jovis concubitum fugienti, id contigiſſe memorant; & a qua inſula, quae e mari, in quod eadem deciderat, emerſit, *Ortygiae*, ſicut & *Aſteriae* nomen (quod ei quoque largitur Callimachus H. in Del. vſ. 224.) inditum tradunt, ut Tzetzes ad illud Lycophronis p. 71.

Τύμβος δὲ γείτων ὄρτυγος πτερορρύτου·

Sepulcrum vero vicinum alatae coturnicis.

Poſtremum etiam innuunt eruditi ad Apollonium Critici ad l. 1. vſ. 308. qui tamen alibi cautius, non ab hac *Aſteriae* Latonae ſororis metamorphoſi, ſed ab *Ortygia* Aetolica, cum Delum inſulam, juxta Nicandrum in Aetolicis, tum alia ejuſdem nominis loca denominata tradunt; nempe ad Argon. l. 1. vſ. 419. Quod ideo tango, quia iſtud in nuperis virorum doctorum ea de re ad Stephanum Obſervationibus & Notis praeteritum video; neque alibi, quod ſciam, *Aetolicae* illius *Ortygiae*, quae aliarum hujus nominis exſtitit Metropolis, facta occurrit mentio. Ut mittam hic, quod in Orphicis Hymn. in Latonam,

Digitized by Google

Diana in Ortygia, Apollo autem in Delo, diverſis proinde locis aut inſulis, nati dicantur:

Τὸν μὲν ἐν Ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ Δήλῳ.

Et qua de re infra ad partum Latonae in Delo opportunior dicendi erit locus: nempe ad Hymn. in Delum.

Ibid. περιηγέος ἔγγυθι λίμνης] *Curvam prope paludem* reddit hic Interpres; melius *rotundam*, ſeu *orbicularem*, prout hanc vocem περιηγὴς per κυκλοτερὴς explicant hic Scholia, ac infra Hymn. in Delum vſ. 198. Κυκλάδας ὀψομένη περιηγέας, *Cycladas inſpectura rotundas*, bene ibi explicatum legas. Neque aliter Apollonius Argon. l. III. vſ. 138. ἁψῖδες περιηγέες, ac ibi Critici, περιηγέες, περιφερεῖς, περίδρομοι; ſicut eodem lib. vſ. 1031. βόθρον περιηγέα reddunt iidem, τὸν περιφερῆ καὶ στρογγύλον.

Vſ. 60. ἀγρώσσουσα] Hinc ἀγρῶται, *venatores*, οἱ κυνηγοὶ, cum apud Euripid. Rheſ. vſ. 266. tum apud Apollonium Rhod. l. IV. vſ. 175.

Ibid. καρήατα συνεχὲς αἰγῶν] Praeter Plutarchum de Solert. Animal. Ovidium Epiſt. ad Cydippen, & Martialem Spectac. Epig. I. qui *arae* hujus *corneae* ab Apolline in Delo exſtructae, ac inter ſeptem Mundi miracula relatae, meminerunt, ut videre jam ad hunc locum priores editores, addendum omnino fuerat Poëmatium Arae, quae vulgo Doſiadae dicitur; & eo magis, quod *Cynthii* Apollinis ac paſcentium in *Cynthio* monte *caprarum*, e quarum *cornibus* compacta hic dicitur ab Apolline ara, ibidem fiat etiam mentio; οὐδ' ὁ Κυνθογενὴς ἔτευξε φύτλη, λαβὼν τὰ μηκάδων κέρα &c. *nec quam Cynthigena ſtruxit proles accipiens balantium cornua.* Ejusdem vero βωμοῦ in Delo κερατίνου meminit quoque Laërtius in Pythagora l. VIII. ἀμέλει καὶ βωμὸν προσκυνῆσαι, μόνον ἐν Δήλῳ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Γενέτορος, ὅς ἐστιν ὄπισθεν ΤΟΥ ΚΕΡΑΤΙΝΟΥ. διὰ τὸ πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ τὰ πόπανα μόνα τίθεσθαι ἐπ' αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς, ἱερεῖον δὲ μηδὲν, ὥς φασιν Ἀριστοτέλης ἐν Δηλίων πολιτείᾳ. *Denique Deli ſolam Apollinis Genitoris aram veneratus eſſe fertur, quae pone corneam eſt; quod in ea frumentum, & bordeum, & placentulae ſolae absque igne, nulla autem victima apponeretur, quemadmodum ait Ariſtoteles in Deliorum Republica.* Falſus autem eſt Licetus, qui hanc Apollinis Delii *aram incruentam*, & ἄνευ πυρὸς, (quales ἄπυροι arae & ab ἐμπύροις diverſae, aliunde etiam notae) cum hac *ara cornea* confundit in ſua, quam vocare ei libuit, ad *Aram Nonarii Terrigenae Encyclopedia.* Praeter clara enim Laërtii verba conſuli poteſt Clemens, qui hoc ipſum Pythagorae factum, idque ad aram illam in Delo ἀναίμακτον, ac ubi nullae mactarentur victimae, refert Stromat. l. VII. p. 717. ac praeterea Porphyrius, qui arae itidem in Delo incruentae, illiusque, quod idem nos docet, Εὐσεβῶν dictae meminit περὶ ἀποχ. l. II. p. 172. Quae loca ideo tango, quia nulla in iis arae hujus κερατίνης fit mentio, ac praeterea a viris doctis ad Laërtium ſint praetermiſſa. *Aram* autem κερατίνον, quam

Digitized by Google

quam ibidem memorat Laërtius, non in *Delo*, ſed *Epheſi*, praeter aliorum auctorum fidem, ab Euſtathio collocari ad Iliad. VIII. obſervat ſimul ibi ac miratur haud immerito magnus Caſaubonus, quem adeat, ſi lubet, Lector. Id vero forte inde factum obſervo, quod ante oculos habuerit hunc Poëtae noſtri locum Euſtathius, ubi καλῇ ἐν Ὀρτυγίῃ, quod paullo ante vidimus, exſtruiſſe hanc e cornibus aram Apollo dicitur; Epheſus autem *Ortygia* dicta etiam fuerit, ut praeter Plinium ac Stephanum docent eruditi ad Apollonium Critici; ubi Ὀρτυγίην, cujus ibi a Poëta fit mentio, lib. I. vſ. 419. quandoque ab aliis de Delo intelligi notant; οἱ μὲν τὴν Ἔφεσον, οἱ δὲ τὴν πρότερον Δῆλον καλουμένην, *illi quidem Epheſum, hi autem prius ita dictam Delum.* Quamquam nomen illud Ὀρτυγίης alii ad lucum ita dictum ante Epheſum reſtringunt, cujus meminit, ut ante vidimus, Tacitus Annal. l. III. c. LXI.

Vſ. 61. Κυνθιάδων] Ita, ut modo innui in Ara Doſiadae, de hac *ara cornea* ab Apolline exſtructa; e cornibus nempe caprarum paſcentium in monte Deli *Cynthio*; λισσαῖσιν ἀμφὶ δειράσιν ὅσσαι νέμονται Κυνθίαις, *ac levia circa cacumina quotquot paſcuntur Cynthia.* Quamquam Euſtathius ad Iliad. Δ. p. 450. notet in hac inſula Delo exſtare magna cornua, ut arietis & hirci, aliunde, ceu e mari rubro, eo advecta.

Ibid. ἔπλεκε βωμὸν] Sic eadem de re veteres Gloſſae ad Aram Doſiadae, quas adfert ibidem ὁ πάνυ pag. 135. λέγεται δὲ ἐκ δεξιῶν κεράτων ΠΕΠΛΕΧΘΑΙ ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ μόνον, ἐξ ἀριστερῶν οὐδαμῶς. *Fertur autem e dextris cornibus ſtructam ſolum aram, e ſiniſtris autem neutiquam.* Arae alioquin veterum vulgo e lapide compactae; aut e viridi etiam ceſpite paratae, quales ſubitariae, & de quibus Lucanus l. IX.

Erexit ſubitas congeſti ceſpitis aras.

aut e cineribus collectis, & aduſtis victimarum femoribus paratae; quales vel Jovis Olympii in Elide, vel Junonis Samiae, aliaeque id genus arae traduntur apud Pauſaniam lib. V. Eliac. p. 312. ſed haec obiter.

Vſ. 63. Ἐκ κεράων] Et quidem ſine ullo glutine, aut alio, quod eadem cornua coagmentaret, vinculo, ac praeterea e ſolis, ut modo diximus, cornibus earundem caprarum dextris; ac unde meruit compacta ita haec ara, ut inter ſeptem Mundi miracula referretur, notante haec omnia Plutarcho de *Solert. Animal.* Quo factum etiam, ut praeter Poëtae hujus morem, βραχυλογίας ſtudioſum ac praeconem, pluribus verſibus Apollinis in eadem ara exſtruenda ſolertia hic celebretur. Poſtremum vero illud juxta Plutarchum, de dextris tantum cornibus adhibitis, ſeu, ut ille ait, διὰ μόνων τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμοσται κεράτων, *e ſolis dextris compacta eſt & conſtructa cornibus*, memorant etiam Gloſſae ad aram Doſiadae, in fine ſuperioris notae jam adductae. Aliter tamen idem Plutarchus in Theſeo, ubi eandem

dem aram Deliacam, quod vidit jam Licetus, e ſiniſtris tantum cornibus compactam tradit: ἐχόρευσε δὲ περὶ τὸν κερατῶνα βωμὸν, ἐκ κεράτων συνηρμοσμένον εὐωνύμων ἁπάντων· *ſaltavit autem circa cornutam aram, ex cornibus ſiniſtris omnibus compactam.* Quae gravifſimi alioquin auctoris eadem de re adverſa plane verba conciliari utique non poſſunt, niſi ut vel μνημονικὸν ἁμάρτημα ſtatuatur, quod eidem haud ſemel contigit, dum diverſimode rem eandem pluribus locis tangit; vel de mendo ſuſpectus alteruter in eodem locus, & quidem potius, qui poſtremo e Theſeo adductus, exiſtimetur. Neque enim εὐώνυμα de *dextris*, niſi quatenus *fauſta* vulgo appellantur δεξιὰ, dici hactenus putem; ac unde χερσὶ δεξιονόμοις pro *fauſtis manibus*, exſtare novi apud Aeſchylum Suppl. vſ. 615. Idem vero alibi δεξιοὺς & εὐωνύμους h. e. ἀριστεροὺς opponit Prom. vſ. 488. οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν, εὐώνυμοί τε, *& qui natura dextri, & qui ſiniſtri;* ſcilicet pro recepta vulgo poſterioris vocis ſignificatione.

Ibid. κεραοὺς δ' πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχους] E quo proinde loco patet, non *aram* fuiſſe ſolum κερατίνην, ſed *parietes* loci, ubi poſita fuit eadem ara in Delo, itidem κερατοφόρους, ſeu appenſa quoque iiſdem, ut fieri adhuc hodie conſuevit in Magnatum, aut alioquin τῶν κυνηγῶν atriis aut porticibus, *cornua.* Πέριξ autem non ſoluta ſolum, ſed ligata oratione Scriptoribus familiare, ut Callimacho coaevis Nicandro Alex. p. 164. Apollonio Rh. l. IV. vſ. 272. & praeterea Euripidi in notis verſibus, καὶ γῆν πέριξ ἔχοντ' &c. qui praeter Clementem Protrep. p. 15. & Stromat. l. V. p. 603. a Plutarcho adducuntur πρὸς Ἡγεμ. ἀπαιδ. p. 780. & a Stobaeo Ecl. Phyſ. l. I. c. III. a Cicerone autem Latine verſi exſtant lib. II. de Natur. Deor. c. XXV.

Vſ. 65. βαθύγειον ἐμὴν πόλιν] *Cyrenas* patriam ſuam, *βαθύγειον urbem* hic vocat Poëta, eodem ſenſu, quo eandem condidiſſe dicitur Battus apud Pindarum Pyth. Od. IV. ἐν ἀργινόεντι μαστῷ, ſeu *in ubere terrae ſinu*, ſicut eundem locum ibi explanant veteres Critici. Adeo ut de hac Cyrenarum urbe, ſeu ejus agro, tradat Arrianus in fine Indicorum, eam, quamvis in deſertioribus Libyae locis ſitam, haud eo minus fertilem, herboſam ac *irriguam*, ſeu εὔυδρον, exſtitiſſe, *omnisque generis fructibus & jumentis feracem*, καρπῶν παντοίων καὶ κτηνῶν πάμφορον. Apud Theophraſtum autem de C. Pl. l. VI. c. XXVII. p. 384. ager Cyrenarum haud nimium fervidus, aër autem purus ac ſerenus dicitur, καθαρὸς καὶ ἄνυδρος, ſeu *non pluvius:* quod proinde Arriano non repugnat, qui eandem urbem vocat, uti vidimus, εὔυδρον h. e. *irriguam;* fontibus nempe, ſicut id de Cyrenis aperte etiam tradit Juſtinus, & qua de re infra ad vſ. 88. πηγῆς Κυρῆς, dicetur opportunius. Quam inſuper vocem βαθύγειον de *foecundo* arvo uſurpat Chryſoſtomus, nempe βαθύγειον καὶ λιπαρὰν αὔλακα, *foecundum frugibus & pinguem ſulcum*, Serm. II. In Obſcur. Vet. Teſt. p. 618. Tom. VI. edit. Savil. Neque aliter, & appoſite

quidem

quidem ad haec Callimachi verba Lemnus inſula vocatur γαῖα βαθυλήϊος, i. e. *frugibus abundans ſolum*, apud Apollonium l. 1. vſ. 830. Ita apud Aeſchylum *praedives* dictus βαθύπλουτος, Suppl. vſ. 263. & leo Nemaeus βαθύστερνος, ſeu *magni* vel *ampli pectoris*, apud Pindarum Iſthm. Od. III. 451. in quibus nempe ac aliis id genus compoſitis illud βαθὺς ſeu βαθὺ, *copioſum* & *multum* aut *valde* notat; quomodo etiam a Theocrito non ſolum βαθὺς ὕπνος, Idyll. VIII. vſ. 65. ſed παίσδω εἰς βαθὺν ὄρθρον, *ludere usque ad altum diluculum* ſeu *ſummum mane* dicitur, Idyll. XVIII. vſ. 404. ſicut eadem locutione uſus Polyaenus, Stratag. l. 11. c. XXVIII. de Maga Cyrenarum rege, qui ſpeculatoribus praeſcripſerit, facem ſub veſperam tollere, καὶ πάλιν βαθέος ὄρθρου τὸν αὐτὸν, *atque iterum ſummo mane eandem*; & quibus obiter illuſtratur ſimilis locutio a Luca adhibita Evang. c. XXIV. vſ. 1. ὄρθρου βαθέος ἦλθον. ubi vetus Interpres, *valde diluculo venerunt*. Adde quod ſicut βαθύγειος πόλις hic de *Cyrenis*, a Cyrenaeo vate dicitur, ſic λιπαρόγειος eadem traditur ab Hierocle in Scholiis ad Pindari adductum ſupra locum, p. 232.

Ibid. ἔφρασε Βάττῳ] Notus Cyrenarum, duce Apolline, conditor, de quo tradunt hic Scholia, eum qui mutus fuiſſet hactenus, viſo repente leone, clamorem ſuſtuliſſe, ac inde linguae uſum recuperaſſe. Idem tradit Pauſanias lib. X. p. 617. Herodotus vero, Plutarchus, & Graeci Pindari Enarratores, loco modo citato Od. IV. Pyth. pag. 232. infelicitatem ſolum vocis, ſeu ſono vocis exili ac balbutiente tantum eum fuiſſe referunt, ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός. Quae poſtrema ſunt Herodoti ea de re verba, & a quo praeterea Βάττος *regem* apud Libyas denotare dicitur; e quibus ſingulis conſtat Heſychii, qui ab eo id hauſit, gloſſa: Βάττος, βασιλεὺς, τύραννος, Λίβυες· τραυλόφωνος, ἰσχνόφωνος. Quae praeterea inſigniter illuſtrant, quae de eodem *Batto* tradit Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 405. eum, conſulto Oraculo, ab Apolline miſſum ut Cyrenas conderet, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν καὶ ἰσχνόφωνος, βασιλικὸς δὲ καὶ πολιτικὸς καὶ φρόνιμος· *ideo quod blaeſa quidem & exili voce eſſet, regio autem animo & civili prudentia ac ſapientia inclytus.* Quibus addere liceat aliud Plutarchi praeclarum de eodem *Batto* teſtimonium, Politic. Praecept. p. 821. ubi ait e ſingulari civium erga Archytam (Corinthium nempe, Syracuſarum conditorem) & in Battum benevolentia, magna, ob utriusque exiſtimationem, illos qui eorum opera ſunt uſi, commoda conſequutos. Quod vero hic additur a Poëta, de Apolline, qui Cyrenas indicaverit Batto, ἔφρασε Βάττῳ, ad illud Oraculum reſpicit, ab Apolline eidem de condendis Cyrenis datum, quale etiamnum apud Herodotum & in Scholiis Pindari, locis ante indicatis, legitur, Βάττ᾽ ἐπὶ φωνὴν ἦλθες &c. Quin aliud Oraculum eidem ab Apolline redditum, ubi de loco condendae coloniae, poſtquam a via aberraſſet, Deum denuo conſuluiſſet, & quale itidem apud Plutarchum

Digitized by Google

extat de Oracul. defectu p. 408. Signatus vero inde idem *Battus*, pro more aliarum quoque urbium erga ſuos κτίστας, in Cyrenaeorum nummis, qualis etiamnum proſtat in Cimeliarchio Electorali Brandenburgico, antea Palatino, & de quo aliisque id genus alibi agimus. *Battus* alioquin *Cyrenaeus* dictus legitur a Clemente Stromat. l. III. p. 233. ac praeterea auctor μαντείας, *quae Mopſi dici conſuevit*, φασὶ δὲ τὴν Μόψου καλουμένην μαντείαν συμμῖξαι τὸν ΚΥΡΗΝΑΙΟΝ; & quomodo *Ariſtoteles*, idem alias qui *Battus*, Κυρηναῖος pariter a Clemente alibi dictus, & qua de re mox ad vſ. 76. Sed quum plures fuerint *Batti* apud Cyrenaeos, ita a primo eorum κτιστῇ appellati, ut vel ex Herodoto, qui de iis agit, conſtat l. IV. cap. CLX. &c. non opus proinde, ut illud Clementis ad priorem eorum *Battum*, qui non *Cyrenaeus* erat, ſed *Theraeus*, continuo referatur. Ipſe autem Callimachus, *Batti* etiam cujusdam, e poſteris forte primi illius Batti, juxta Graecum vitae Cyrenaei hujus vatis Auctorem, filius, ac inde *Battiades* in Graecis Epigrammatibus & apud Ovidium praeterea ac Petronium dictus.

Vſ. 66. κόραξ ἡγήσατο] *Corvo* id tribui notant hic Scholia, quod ſacer idem eſſet Apollini, ac inde etiam inter animalia eidem accepta, juxta cygnum, lupum, ac accipitrem, a Plutarcho relatus de Pyth. Oracul. p. 400. Quod cum aliunde inſuper, tum e priſcis nummis obvium, eoque potiſſimum, in quo Apollinis corona cum *corvo* in eadem, deſuper autem delphinus ſpectatur, & de quo alibi dudum egimus. Hinc inter augurales aves, ut notum, corvus, & ad vaticinia, ut & de iis ait Clemens Protrept. p. 9. adhibitus, & qua de re etiam agit Porphyrius περὶ ἀποχ. l. III. p. 249. ſicut voce *corvus*, auguris Apollinis avis, in fauſti proinde ominis ſignum, praeiviſſe hic Theraeis dicitur cum Batto, ad condendas Cyrenas profectis, ita Cretenſium coloniam, Cyrrham, duce *delphino* ab Apolline immiſſo, deductam refert Plutarch. de Solert. Animal. p. 984. Haud aliter ac de *bove* aut *pico* avi, itidem Cadmi in Boeotiam, aut Picenorum ex agro Sabino migrantium ducibus, quod viderunt hic alii, apud veteres legitur; aut ſicuti, ut hoc inſuper addam, Muſae creditae, *apum* ſpecie, duces deductae Epheſum ab Athenienſibus coloniae, ut tradit Philoſtratus Icon. l. II. p. 793. ac unde, quod praeterea obſervo, apis in priſcis Epheſiorum nummis, ad declarandam ſcilicet originem, ſaepe inſculpta viſitur. Quod ideo hic noto, quia a diligenti & ſagaci Italo Antiquario in notis ad Epheſiorum nummos cum apis inſigni, & ab Auctore de Nummis urbium illuſtratis, id praeteritum video. Immo quod jam ante ab eruditiſſimo Pignorio obſervatum video in Symbol. Epiſtol. XLVIII. Minus proinde fugere debuit, qui data opera illas in Epheſiorum nummis Apes enarrabat, diligentem antiquarium. Adde Cumas in Italia ferri a Chalcidenſibus conditas, *columbae* antecedentis volatu, ut refert Velle-

jus

jus l. I. c. IV. & quod *ſerpens* dux quoque dicatur exſtitiſſe deductae coloniae ab Antinoë Cephei filia, ac unde Ὄφις urbs dicta in Arcadia, teſte Pauſania l. VIII. p. 467.

Vſ. 67. Δεξιὸς οἰκιστὴς] *Corvus* nempe, isque, ut auguralis, appoſite δεξιὸς, ſeu *fauſtus* hic dictus, quo auſpicato conditas Cyrenas indicaret Cyrenaeus vates. Ipſum vero Battum, ut Cyrenarum conditorem, οἰκιστῆρα vocat Pindarus Pyth. Od. IV. p. 230. Apollo autem, ut verus auctor illius coloniae, Ἀρχαγέτας ab eodem Thebano vate, ut obiter id ſupra monitum, dictus Pyth. Od. V. p. 274. Nota autem abunde, & jam ante indicata, veterum cura & ſollicitudo in condendis urbibus, & exſtruendis moeniis, ne id niſi auſpicato fieret.

Vſ. 68. Ἡμετέροις βασιλεῦσι] Ptolemaeis nempe, quod innuunt etiam Scholia, ſub quorum imperium, poſtquam Macedones Aegypto potiti, tranſiit Cyrenaica. Factum id temporibus primi Ptolemaei Lagi, ſeu Soteris, dicti, utriusque Philadelphi & Evergetae, ſub quibus vixit & floruit Callimachus, parentis, idque duce ejus Ophella, a quo urbes Cyrenaicae cum agris expugnatae, ac inde Cyrenaei cum vicinis urbibus, quod ait Diodorus l. XVIII. p. 605. ὑπὸ τὴν Πτολεμαϊκὴν βασιλείαν ἐτάχθησαν, *Ptolemaico regno ſubjuncti fuere.* Idem etiam a Juſtino compendioſe pro more traditur, ubi ei de eodem Ptolemaeo Lagi ſermo l. XIII. c. VI. *terminos quoque imperii acquiſita Cyrene urbe ampliaverat.* Unde primum ſub Maga, ejusdem Ptolemaei fratre, dein ſub Philadelpho hujus filio, ducta unica patrui Magae filia ac herede Berenice, & ſucceſſoribus dein, remanſit Cyrenaica, donec teſtamento Ptolemaei Apionis, Cyrenarum regis, ad populum Romanum heredem ab eo relictum eadem pervenit A. V. C. DCLVIII. a Lucullo poſtea novis legibus ordinata; tandem in provinciae formam fuit redacta; quod ex Strabone, Plutarcho, Appiano, Juſtino &c. obiter hic commemorandum fuit. Neque tamen Aegypti, ut olim ſub Ptolemaeis, ſed Cretae Romanis Rectoribus addita eadem Cyrenaica; quae primo juxta eandem Cretam, inter Proconſulares populi Romani provincias a Praetoriis viris adminiſtratas, ut e Strabone conſtat in fine operis, & Dione lib. LIII. p. 503. ab Auguſto fuit relata; poſtea etiam Caeſaris quandoque provinciis adnumerata, ut liquet rurſus e priſcis inſcriptionibus, in quibus LEGATI ET PROPRAETORES CRETAE ET CYRENAICAE haud ſemel occurrunt. Unde mirari ſubit a doctiſſimo Petavio in Notis ad Syneſium p. 81. tradi, Pentapolitanam Provinciam, ſeu Cyrenaicam, ſub Auguſtalis Praefecti (h. e. Aegypti Rectoris) ut & Libyam, *diſpoſitione perpetuo fuiſſe;* quod tamen clariſſime Strabo ac Dio locis modo indicatis, ubi ille ait, Κρήτη μετὰ τῆς Κυρηναίας, *Creta cum Cyrenaica*, hic vero, Κρήτη τε μετὰ Λιβύης τῆς περὶ Κυρήνην, *Creta cum Libya quae circa Cyrenen*, & Inſcriptiones praeterea veteres, redarguunt, qui unum

Cretae & *Cyrenaicae*, uti modo vidimus, Rectorem tradunt, adeo etiam ut utraque ſub unius *provinciae* nomine cenſeretur. Unde de Veſpaſiano Suetonius cap. II. *Quaeſtor Cretam & Cyrenas* PROVINCIAM *ſorte cepit.* Sed hac de re alibi, & quidem in peculiari ad ipſum Dionem, de diviſo ſub Auguſto adminiſtratoque Romano orbe agentem, commentatione, Romae quondam a nobis, ita ferente tum occaſione, ſcripta, quamquam nondum edita, accuratius agimus.

Ibid. ἀεὶ εὔορκος Ἀπόλλων] Quod decebat eum, cui recens nato Veritas, juxta Κεφαλλῖνα, nutrix obtigerat, ut legitur in Plutarchi Sympoſ. l. II. Qu. IX. p. 657. Unde etiam Apollo μάντις ἀψευδής, ſeu *vates non mendax*, apud Aeſchylum dicitur, Choëph. vſ. 557. quin ipſemet opportune ait de ſe apud eundem, Eum. vſ. 618. Μάντις δ' ὤν, οὐ ψεύσομαι· *Vates quum ſim, non mentiar*; ac deinceps in eodem dramate Areopagitas de cauſſa Oreſtis cognituros monet, ut ſua Jovisque Oracula revereantur, nec ut ſucceſſu eadem careant, efficere cogitent; ibid. vſ. 716. &c. Sic de Oreſtis jure jurando, quod Apollinis Oraculo confirmatus ac impulſus nuncupaverat, de matre nempe, quae patrem interemerat, tollenda, dixerat idem Tragicus, Choëph. vſ. 901.

Τὰ Πυθόχρηστα, πιστὰ δ' εὐορκώματα.

Delphis edita Oracula, & *fida ſacramenta*; haud aliter nempe ac ſolius *Apollinis* vera ſeu *firma Oracula* dixit Euripides in Electra vſ. 399. Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι χρησμοί. alibi vero, Φοῖβον ἀνθρώποις μόνον χρὴ θεσπιῳδεῖν, *Phoebum hominibus ſolum debere vaticinari*, qui verſus a Plutarcho adducitur de Pyth. Oracul. p. 407. Sicut vero Εὔορκος Apollo, ita frequenter *per Apollinem* jurare ſoliti Athenienſes, ut obſervat Demoſthenes adv. Polydem. p. 708. ac unde per Apollinem πατρῷον, eundemque qui Πύθιος, juraſſe eos in Ardetto tradit Pollux l. VIII. c. X. p. 406. Cujus rei obvia etiam exempla in auctoribus Atticis, ut in ſacramento populi Athenienſium apud Ariſtophanem, Equit. p. 341. ὦ δῆτα μὰ τ' Ἀπόλλω, aut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Minervam*, apud Demoſthenem, adv. Midiam p. 412. ed. Baſil. idque Solonis lege, teſte Platone in Euthydemo; aut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Cererem*, Demoſth. adv. Calippum p. 719. Ut mittam quod Plato l. XI. de Legib. p. 936. ſtatuit, ut *per Jovem*, *Apollinem*, *& Themidem* adjurentur, qui in judicium vocati erant. Adeo ut mutatis ſubinde aliis numinibus Ὁρκίοις, ſuus ſemper Apollini locus in iisdem ſacramentis remaneret. Adde etiam inſuper legem a Solone latam, cujus meminit Lyſias, Orat. VIII. p. 128. ed. Hanov. ut *fidejubere* cogeretur, *qui per Apollinem pejeraverat*, ἐπισφῦξαι δ' ἐπιορκήσαντα τὸν Ἀπόλλω. Et quae ideo obiter adducuntur, quod abunde inde liqueat ac illuſtretur, cur Apollo hic tanquam ſemper εὔορκος a Callimacho dicatur.

Vſ. 69. Βοηδρόμιον] Quod hic notant Scholia, dictum inde ab Athe-

Digitized by Google

Athenienſibus Apollinem, quia ejus Oraculo moniti in hoſtem ſublato clamore irruere, victoriam de iis reportaverunt, tradunt itidem veteres Grammatici,. Harpocration, Etymologus, Suidas, qui hoc ad tempora Erechthei regis, & latas ab Ione contra Eumolpum, Neptuni filium, Athenienſibus ſuppetias referunt; indeque non Apollinem ſolum, ſed menſem ipſum, quo id contigerat, Βοηδρομιῶνα, & feſtum Βοηδρόμια dicta obſervant. Aliam tamen tradit hujus feſti originem Plutarchus in Theſeo; nempe a debellatis a Theſeo Amazonibus menſe *Boëdromione*; quod procul dubio, ut a P. Caſtellano in Syntagmate de Feſtis jam ante obſervatum, omiſit diligentiſſimus rerum Atticarum promicondus Meurſius, a quo unus adducitur de hoc feſto agens Etymologici Auctor, atque inſuper ex eo dicit *originem* fuiſſe huic feſto *ab auxilio Eumolpi*; quum dicere debuerit Meurſius, ab *auxilio* ab Ione Athenienſibus *contra Eumolpum* lato, ſicut juxta alios tradit quoque ille, cujus verba ibi refert, Etymologus. Sicut vero Apollo Βοηδρόμιος ab irrumpentibus cum clamore in Eumolpum Athenienſibus dictus fertur, ita βοηδρομεῖν de ſimili Cyzicenorum facto, contra Pytharchum tyrannidem affectantem, occurrit apud Athenaeum lib. I. pag. 30. καὶ οἱ Κυζικηνοὶ ἐξορμήσαντες ἐπ' αὐτὸν ΕΒΟΗΔΡΟΜΟΥΝ, *verum Cyziceni in eum irruentes cum impetu* aut *clamore accurrerunt*, non, ut ibi Interpres, *ſe ipſos tutati ſunt*. Ita pro *accurrere* apud Euripidem cum alibi, tum Heraclid. vſ. 122.

Βοηδρομήσας τὴν δ' ἐπ' ἐσχάραν Διός,

Accurrens ad banc aram Jovis.

Unde erudite, ut ſolet, Heſychius, Βοηδρομεῖν, μετὰ σπουδῆς παραγίνεσθαι.

Vſ. 70. Κλάριον] Unde nobile hujus *Clarii* in Colophoniorum ditione Apollinis fanum & Μαντεῖον, ad quod Θεωροὶ etiam e vicinis remotisque locis mitti conſueverant, ut a Smyrnaeis factum memorat Pauſanias l. VII. p. 405. & ab Epheſiis ſimul ac Smyrnaeis, in gravi, qui tum Aſiae urbes concuſſit, terrae motu, Ariſtides Serm. Sacr. III. p. 501. & quidem, quod mox addit, ita ut *de eodem Oraculo Clario illae urbes inter ſe pugnarent*; καὶ τοῦτο μὲν εἰς Κλάρον θεωροὺς ἔστελλον, καὶ περιμάχητον ἦν τὸ Μαντεῖον: Ad quem proinde *Clarii* Apollinis apud vicinos Smyrnaeos cultum referre continuo licet Neronis nummum, qui e modo dictis illuſtratur, qualem alias vulgarunt nobiles Antiquarii Triſtanus & Patinus; & exſtat in Gaza Gallorum Regia, cum Meletis Smyrnaeorum fluminis effigie & inſcr. ΚΛΑΡΟϹ. ΖΜΥΡΝ. ΕΠΙ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ, *Clarus Smyrnaeorum ſub Hermogene.* Dictum caeteroquin *Clarii* hujus Apollinis a ſitu prope Colophona, quod in hujus ditione Colophoniorum Μαντεῖον ſeu *Oraculum*, ut apud Philoſtratum Vit. Apoll. l. IV. c. I. ἐκ τοῦ Κολοφῶνι Μαντείου, *ex Oraculo quod eſt in Colophone*; apud Plinium Graeca voce, ut alibi etiam, recenta, l. V. c. XXX. *Ab Epheſo Manteium*

teium illud Colophoniorum, *& intus ipſa Colophon*; & inde Germanicus apud Tacitum An. l. 11. *appellitque Colophona*, *ut Clarii Apollinis Oraculo uteretur.* Immo hinc hujus Κλαρίου ſedentis cum lauro, aut plectro quandoque & cithara, ſimulacrum in priſcis aliquot *Colophoniorum* nummis Cimeliarchii Gallorum Regii, quos videre nobis haud ſemel contigit, & cujusmodi duos ſub Gordiano & Voluſiano cuſos, vulgavit jam in Numism. Imper. laudatus modo Celeb. Patinus. Alium iisdem antiquiorem ſuppeditat eadem Gaza, in quo hinc figura imberbis ſedens cum inſcr. ΠΥΘΕΟΣ, qualis in Imaginibus Illuſtrium a Fulvio Urſino olim collectis, a Gaſp. Scioppio & J. Fabro illuſtratis, ac denuo ab optimo veterum monumentorum promicondo ac interprete P. Bellorio vulgatis comparet, & de *Pytheo* Poëta Colophonio ibidem explicatur; cujus tamen, qui illius e veteribus meminerit, nullus adducitur index vel Auctor; in averſa autem parte non Muſa, ut cenſebant iidem viri praeclari, ſed ipſe Apollo Clarius ſtans dextra plectrum, ſiniſtra lyram tenet, cum inſcr. ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ. Mitto vero hic alium Cimeliarchii Gallorum Regii nummum, in quo hinc caput urbis turritum, illinc mulier ſtans, dextra haſtam, ſiniſtra victoriolam ante columnam tenens, cum epigraphe, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΥΘΕΟΣ. Adde hic vero quod etiam ΚΛΑΡΙΟΙ ΚΟΛΟΦΩΝΙΟΙ vocentur in alio veteri nummo ejusdem Cimeliarchii Regii, & e quo praeterea liquet, praeter Apollinem, Dianam Epheſiam ibidem cultam. Exſtat enim in eo Deae hujus polymammae effigies, cum inſcr. ΑΡΤΕΜΙC ΚΛΑΡΙ. ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *Diana Clariorum Colophoniorum*; adſcripto nempe ibi Ἀρτέμιδος nomine, quod apud Triſtanum, & qui ex eo ſimilem Trajani nummum refert, Harduinum, non comparet. Quem nummum cum altero, qui *Clarii* hujus Apollinis ſimulacrum exhibet, ejusque ſedentis cum lauri ramo & lyra ac inſcr. ΕΠΙ CΤΡ. ΚΛ. ΚΑΛΛΙCΤΟΥ ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *ſub Praetore Claudio Calliſto Colophoniorum*, quem videre etiam licet inter Voluſiani nummos a clariſſimo amiciſſimoque Patino editos Numism. Imp. p. 400. opportune hic conſpiciendum damus.

A-

Alium inſuper nummum proxime ibi tangit Harduinus, ſed non indicato ubi idem exſtaret loco aut Muſeo, cum inſcr. ΑΡΤΕΜΙϹ ΚΛΑΡΙΑ ΚΟΛΟΦΩΝΙΑ, *Diana Claria Colophonia.* Unde, ut obiter hoc addam, mirari ſubiit eruditione ac ingenio praeſtantem Tan. Fabrum, negare in vitis Poëtarum Graecorum Nicandrum, quamquam id a Suida dicatur, fuiſſe *Colophonium;* quod ipſe Nicander ſub finem Theriacorum, ſe in Claro oppido natum aut educatum memoret; nempe,

Τὸν ἔθρεψε Κλάρου νιφόεσσα πολίχνη,

Quem nutrivit Clari nivoſum oppidum.

Verum nec unus Suidas *Colophonium* tradidit Nicandrum, quum exſtet in eundem vetus Epigramma Anthol. l. I. c. XXXIV. Ep. IV. ubi Colophon inter reliquas urbes celebris traditur natalibus duorum inſignium Poëtarum, Homeri primo, dein Nicandri, καὶ Κολοφὼν &c. ac praeterea Clarii, *Colophonii* etiam, in quorum nempe erant ditione, ac inde Clarium Oraculum, *Colophonium*, ut modo vidimus, dicantur a Scriptoribus, ac in aliis antiquis monumentis, ac unde etiam Colophon juxta Miletum antiqua ſedes Apollinis a Themiſtio vocatur, Orat. XXVII. p. 334. De ipſa autem Κλαρίου hujus Dei & Oraculi nomenclatione aut origine adire licet erudita Scholia Apollonii Rh. l. I. vſ. 308. ubi nempe triplex traditur, pro varia auctorum ea de re mentione, origo; una a Manto Tireſiae filia, & nato ibidem e lacrymis ejus fonte; altera, a Claro Heroë; tertia, quod κατὰ κλῆρον, ſeu *ſorte*, Apollo ſit eum locum nactus. Quo poſtremo etiam ſenſu dictum olim Jovem Κλάριον, quaſi παντάπασι κληροῦντα, ſeu ἀπὸ τοῦ κλήρου, a *ſorte* nempe vel *diſtributione*, ſupra jam monui ad Hymn. in Jovem vſ. 80.

Ibid. πάντη δέ τοι οὔνομα πουλὺ] Quod cum aliunde, tum in antiquis Nummorum Lapidumve monumentis potiſſimum obvium, in quibus illa non Apollinis ſolum, ſed reliquorum etiam Numinum πολυωνυμίη abunde ſe prodit. Id vero, ut praecipua in laude poſitum, a Jove parente tenella adhuc Diana contendit in Hymn. ſequenti vſ. 7. & quidem ut eo decore ſit adhuc fratre Apolline ſuperior, Καὶ πολυωνυμίην &c. Idem, praeter haec Poëtae noſtri loca, docet Ariſtophanes in Pluto p. III. ubi ait de Mercurio,

Ὡς ἀγαθὸν ἔστ' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν,

Quam bonum eſt multa habere cognomina.

Hinc de matre Antaea in Orphicis, πολυώνυμε μῆτερ; ac de Baccho in iisdem, πολυώνυμε Βάκχε· *multa habens nomina furioſe Bacche;* ac de Venere Theocritus Id. XV. vſ. 109. πολυώνυμε καὶ πολύναε, *multa habens nomina & multa fana.*

Vſ. 71. Αὐτὰρ ἐγὼ Καρνεῖον] Quod eo potiſſimum nomine Apollo apud Cyrenaeos coleretur, & quale proinde ſibi eſſe πατρώϊον addit Cyrenaeus vates, non ut ibi male aut obſcure In-

Digitized by Google

terpres, quaſi illud *patrium* eſſet eidem vati nomen. Πατρῷος nempe ille Cyrenarum Deus, ac unde mox pluribus originem ad ſolemnem illius Καρνεῖε apud Cyrenaeos cultum tangit ac celebrat Callimachus. Scriptus proinde ab eo hic Hymnus in patrio Καρνείων Feſto, quod ſequentia comprobant.

Vſ. 72. Σπάρτη τοι, Καρνεῖε] A Spartanis nempe eo nomine primum dictus & cultus Apollo, quod e Feſto Κάρνεια apud eos ſolemni abunde conſtat; cujus apud antiquiores etiam Callimacho auctores, Herodotum, Thucydidem, addo Euripidem, de quo infra, praeterea σύγχρονον Callimacho Theocritum, & dein apud alios recentiores Plutarchum, Pauſaniam, Athenaeum, praeter Criticorum commentarios fit mentio, & de quo poſſunt conſuli, ne actum hic agamus, P. Caſtellanus ac Meurſius in libris de Feſtis Graecorum. Hinc autem a Spartanis ad colonias ab iis deductas, Theraeos primum, dein Cyrenaeos tranſiit, pro more coloniarum, de quo nos alibi accurate, ejusdem Καρνεῖε Apollinis nomen & cultus. Immo ab omnibus Doribus cultum eundem Καρνεῖον, haud una etiam ratione ſeu origine hujus rei indicata, tradit Pauſanias l. III. p. 184. quem vide.

Vſ. 73. Δεύτερον αὖ Θήρη] Nota e Geographis, Pindaro praeterea & Apollonio Rhodio, Aegaei maris Inſula, a Cadmo primum & Phoenicibus, dein a Spartanis, duce quodam *Thera*, de quo mox, inhabitata, ac nomen etiam inde nacta, quum primum Καλλίστη diceretur. Quod praeter Pindarum & Apollonium, docet hujus Callimachi Epigramma infra inter ejus Poëmatia adſcriptum, Καλλίστη τοπάροιθε &c. Inde autem oriundus Battus Cyrenarum οἰκιστὴς, Θηραῖος a Pindaro dictus Pyth. Od. IV. p. 232.

Ibid. τρίτατόν γε μὲν ἄστυ Κυρήνη] Sic de Cyrene Nympha, Africam ſeu tertiam Orbis partem inhabitante, Pindarus Pyth. Od. IX. p. 297. ῥίζαν ἀπείρου τριτάταν, *radicem terrae continentis tertiam*; de Cyrenis vero urbe idem, quam alibi vocat ἀστέων ῥίζαν, *urbium radicem*, Pyth. Od. IV. p. 233. ob deductas nempe ab ea aliquot colonias, *Apolloniam* puta ac *Teucheira*, ſicut in Scholiis ibidem dicitur, & quae ut totidem Cyrenaicae oppida recenſet etiam Strabo l. XVII. p. 837. & firmat praeterea, ut obiter hoc addam, qui Τευχείρων tanquam Pentapoleos Cyrenaicae oppidi, meminit haud uno loco Cyrenaeus Antiſtes Syneſius, Epiſtol. III. p. 158. & XCIII. p. 232. Adde, quod hic corripiatur prima ſyllaba in Κυρήνη, quae apud alios ſubinde producitur, ut apud Apollonium l. II. vſ. 502. qui ita incipit, Κυρήνη πέφατ') &c. & Periegetem, vſ. 213. Κυρήνη τ' εὔιππος. Quod tamen Callimachi exemplo a Catullo etiam factum, *Laſerpiciferis jacet Cyrenis*, ut ad eundem monuit Scaliger; & quomodo, ut alios adhuc mittam, ſaepe apud Nonnum, idque quoties ab eodem, ut infra videbitur, Κυρήνης fit mentio. Immo adde hiſce antiquiorem

Pin-

Digitized by Google

Pindarum Pyth. Od. V. p. 271. σε λαβόντα Καρνήϊε; eſt enim ibi, quod notant Grammatici, ἰαμβικὸν δίμετρον καταληκτικόν.

Vſ. 74. Ἐκ δέ σε Σπάρτης] Ubi Καρνεῖε, quod dixi, Apollinis cultus & feſtum: inde ibidem Κάρνεια, cujus praeter autores a diligentiſſimo Meurſio libro de Graecia Feriata adductos, meminit Euripides, illudque verno tempore in plenilunio celebratum docet, Alceſtid. vſ. 447. &c.

> Σπάρτα κύκλος ἁνίκα
> ΚΑΡΝΕΙΟΥ περινίσεται ὥρα
> Μηνὸς, ἀειρομένας
> Παννύχου σελάνας.
> *Spartae, quando orbis* CARNEI *redit tempus vernum menſis, exoriente per totam noctem* plena *luna.*

Reliqua de hoc Spartanorum Deo, Feſto, & Agone, vide apud Meurſium.

Ibid. ἕκτον γένος Οἰδιπόδαο] Nempe juxta ſeriem hic in Scholiis traditam, *Oedipus*, *Polynices*, *Therſander*, *Anteſion*, *Tiſamenus*, & *Theras*, a quo poſtrema deducta fuit in inſulam *Theram* ab eo dicta colonia. Eadem horum *Oedipodum* ſeries in Scholiis apud Pindarum occurrit, Olymp. Od. II. p. 22. niſi quod *Tiſamenus Anteſioni* praeponitur, ita ut hic *Tiſameni* filius ſtatuatur, non contra. Cui ſuffragatur etiam Apollonius Rhodius, a quo *Theras* itidem, non *Tiſameni*, ſed *Anteſionis* filius traditur, Argon. l. IV. vſ. 1761. &c.

> —— ἐκ δὲ λιπόντας
> Σπάρτην Ἀντεσίωνος ἐῢς παῖς ἤγαγε Θήρας
> Καλλίστην ἐπὶ νῆσον.
> *Digreſſos autem Sparta generoſus Anteſionis filius Theras duxit* (non *Theram* cum Apollonii Interprete) *in Calliſtam inſulam*;

& ad quem locum videri poſſunt veteres Grammatici. *Sextus* tamen, quod hic a Callimacho traditur ab *Oedipo Theras*, ab iisdem ex aequo ſtatuitur.

Vſ. 75. Ἤγαγε Θηραίην ἐς ἀπόκτισιν] Iidem ad Apollonium Critici alibi notant deductam hanc coloniam, omiſſa omni *Therae*, cui eandem Apollonius ipſe paulo poſt adſcribit, mentione, a Seſamo quodam ex Euphemi, qui Laconicam regionem inhabitaverant, poſteris, & e qua, ut mox etiam dicetur, oriundus fuerat Cyrenarum conditor Ariſtoteles ſeu Battus; nempe ad Argon. l. IV. vſ. 1750. & qua de re ſequenti nota dicetur opportunius. Ἀπόκτισιν autem haud neceſſe arbitror hic in ἀποίκισιν, cum Tan. Fabro, quod innuit praeſtantiſſima ejus Filia, mutare. Nihil enim obſtat, ut ἀπόκτισις dicatur ſicut ἀποίκισις, quum neque iſtud, quod ſciam, alibi legatur, κτίσις autem & quidem de condendis urbibus vel apud Plutarchum exſtet, ſatis etiam opportune ad hunc locum; nempe de Oracul. Defect. p. 135. ubi inter varia, quae recenſet, Graecis collata ab Oraculo Delphico

Digitized by Google

phico beneficia, illud primo loco ponitur, ἔν τε πολέμοις καὶ κτίσεσι πόλεων, *in bellis & condendis urbibus.* Unde non κτίσται ſolum, ſed a Poëtis etiam κτίστορες & κτί(ται), ut poſtremum ab Euripide in Oreſte vſ. 1623. dicti urbium *conditores*; illudque ἀποίκισις, ut magis etiam Poëticum, & Callimacho apprime conveniens, qui voces minus adhuc uſitatas, pro aevi illius (ut ex aliis συγχρόνοις ejusdem Pleiados Poëtis; Nicandro & Apollonio; abunde conſtat) indole, ſectatus eſt.

Ibid. ἐκ δέ σε Θήρης Οὖλος Ἀριστοτέλης] *Ariſtoteles* non Stagirita quidem, ſed *Theraeus*, idem autem qui *Battus*, ut notant hic Scholia, & veteres itidem ad Pindarum Critici Pyth. Od. v. p. 277. Ita etiam Euſebius in Chronico ad annum MCCLIX. *Theraei Cyrenen condiderunt, Oraculo ſic jubente. Conditor urbis Battus, cujus proprium nomen Ariſtoteles.* Idem Θηραῖος a Pindaro etiam dictus, Pyth. Od. IV. p. 232. ac praeterea, ab Euphemo, primo Καλλίστης, dein Θήρας, cujus hic mentio, conditore decimus ſeptimus traditur. In eruditis autem ad Apollonium Scholiis l. I. vſ. 1750. de eodem *Ariſtotele* ſeu *Batto* Cyrenarum conditore dicitur: Εὔφημος ᾤκει τὴν Λακωνικὴν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. εἷς δὲ τῆς αὐτοῦ τῶν ἀπογόνων Σήσαμος ἀπῴκισε Θήραν, οὗ ἀπόγονος γέγονεν Ἀριστοτέλης. *Euphemus habitavit Laconicam prope littus; unus autem ex ejus poſteris Seſamus, coloniam deduxit Theram, e cujus poſteris fuit Ariſtoteles.* Non *Seſamus* tamen, ſed *Theras*, deductae in *Theram* ab eo dictam coloniae auctor hic in Scholiis Callimachi dicitur; & cujus non *Seſamus* quidem, ſed *Samus* filius traditur in Scholiis Pindari Olymp Od. II. p. 22. cujusque duo fuerint filii Telemachus & Clutius; quorum ille in Siciliam tranſiit, hic *Theras* manſit, & e cujus proinde poſteris ortus Cyrenarum conditor *Theraeus* hic *Ariſtoteles.* Eundem vero e Lemniis mulieribus ortum tradunt alibi ad eundem Pindarum Critici, Pyth. Od. IV. p. 263. quod ille nempe ex *Euphemi*, unius ex Argonautis, qui e Lemnia muliere, Μαλάχη dicta, liberos genuit, poſteris cenſeretur. Didymus vero ibidem alium ab eo *Euphemum* tradit, qui nempe *Batti*, in condendis Cyrenis ſocius & adjutor extiterit. Quamquam de tempore conditae Cyrenes, aut primis etiam deductoribus, non conſtet ſibi Euſebius; dum ad A. DCLXXX. *his temporibus Cyrenes civitatem in Libya conditam* tradit; ad annum autem MCCLIX. & Olympiad. V. loco jam paullo ante adducto *a Theraeis Cyrenen conditam*, & quidem *conditore urbis Batto*, ſeu *Ariſtotele* memorat; alibi autem ad A. MCCCLXXXVIII. & Olympiad. XXXVII. *Battus condidit Cyrenem.* A quo rurſus, ſi tempus ſpectes, abit Solinus, qui cap. XVII. Olympiade demum XLV. non ut in Delriana editione XLI (quamquam eam in animadverſionibus ad Euſebium & in Graeca Olympiadum Collectione retinuit ὁ πάνυ, & qua de re videri poteſt ad Solinum alter ὁ θαυμάσιος) conditas a *Batto* Cyrenas refert, ita tamen, ut eidem *Batto* ſeu *Ariſtoteli* hanc laudem

laudem ibi tribuat. Tempus etiam conditae ejuſdem urbis obiter tangunt Theophraſtus H. Pl. l. VI. c. III. & Plinius l. XIX. c. III. quod ad annum Olympiadis XLII. ut vere obſervat ad Solinum vir incomparabilis, & qui ejus veſtigiis hic inſiſtit, ſed diſſimulato duce, poſtremus ac eruditus Plinii enarrator. Euſebium vero ob diverſos de tempore vel auctoribus conditae primum Cyrenes calculos abſolvendum putat illuſtris Scaliger, quod ea e diſſidentibus auctorum ea de re narrationibus hauſerit: inde tamen conſtare non ab uno *Batto*, neque etiam primum ab eo, deductam eandem coloniam. Quod poſtremum tamen Herodoti, Pindari, Callimachi, Pauſaniae, Juſtini, Solini, ac veterum Criticorum ad utrumque illum Poëtam, & Apollonium Rhodium, immo aliis, uti vidimus, ipſius Euſebii teſtimoniis, qui non alium, quam *Battum* ſeu *Ariſtotelem*, de quo hic ſermo, primum Cyrenarum κτίςην agnoſcunt, omnino adverſatur. Ut mittam indices ejuſdem rei veteres adhuc Cyrenarum nummos, in quibus, ut verus loci conditor ſeu Ἀρχηγέτης, ſignatur idem *Battus*. Neque proinde de eodem *Ariſtotele*, ſeu primo Cyrenarum conditore, cujus hic meminit ipſe Cyrenaeus Battiades, continuo explicandus eſt Clemens, apud quem ὁ Κυρηναῖος Ἀριστοτέλης, *Cyrenaeus Ariſtoteles* dicitur, Stromat. l. III. p. 447. & a quo decepta fuerit Lais, ac ejus loco imago tantum ejuſdem Cyrenen advecta. A primo enim illo *Ariſtotele* ſeu *Batto* Cyrenarum κτιςῇ, neque eo *Cyrenaeo*, ſed *Theraeo*, ſeu *Theris*, ut hic dicitur, oriundo, plures dein ex eorum poſteris, ſeu alii e Cyrenacis, iisdem deinceps apud eos nominibus, uti jam antea vidimus, appellati. Longe etiam ab aetate conditae a primo *Theraeo Ariſtotele* Cyrenes, vixit utraque *Lais*, ſicuti duas hujus nominis exſtitiſſe vere ad Pauſaniam adſeruit eruditiſſimus Palmerius; quarum prior ſeptennis adhuc e Sicilia Corinthum advecta, Chabria Athenis Archonte, in Scholiis ad Comici Plutum dicitur, pag. 19. h. e. Olympiade XCI. altera vero junior, ſeu πολυθρύλητος, ut eam vocat Athenaeus l. XIII. p. 570. & cujus adoleſcentulae formam laudaſſe Apelles dicitur apud eundem Deipnoſoph. l. XIII. p. 588. qui Alexandri Magni, ut notum, temporibus demum floruit, h. e. circa Olympiadem CXI. ac CXII. Ut de Demoſthene συγχρόνῳ ſileam, qui ad eam etiam Corinthum adiiſſe apud Gellium traditur l. I. c. VIII. Οὖλος vero, ut poſtremo loco id tangam, hic a Callimacho dicitur idem *Theraeus Ariſtoteles* ob vocis uſum, quem ea occaſione deductae illius Cyrenarum coloniae ex Apollinis Oraculo recepit. De hac caeteroquin voce οὖλος pro *ſanus*, vide, quae ſupra notavi ad vſ. 52. Hymn. in Jovem. Pro *Ariſtaeo* autem legendum *Ariſtotelem* apud Juſtinum l. XIII. c. VII. ubi conditae ab eodem Cyrenes meminit, monuerunt jam eruditi.

Ibid. Ἀσβυστίδι κάθετο γαίῃ] Ita vero dici hanc terram, ubi nempe condita Cyrene, quaſi *albam* notant hic Scholia; apud

Herodotum vero l. IV. c. 170. Ἀσϐύσται gens Africae ſupra Cyrenen dicitur, cujus inſuper meminere, praeter Geographos, Lycophron ac Dionyſius Periegetes, & de qua conſuli poſſunt ὁ πάνυ ad Solinum p. 381. ubi Scholiaſtae hic gloſſam merito ſugillat, Ἀσϐυστίδα δὲ τὴν λευκὴν λέγει, παρὰ τὴν ἄσϐεστον, ac Holſtenius ad Steph. in Ἄσϐυσται.

Vſ. 77. καλὸν ἀνάκτορον] Frequens vox de *templo* apud Poëtas, Tragicos inprimis; unde Critici ad Ariſtoph. Aves p. 578. Ἄνακτας, τοὺς Θεούς. ἔνθεν καὶ Ἀνάκτορα, τὰ ἱερά. *Anactas, Deos; unde etiam Anactora, templa.* Pro *adytis* etiam ſeu μαντείῳ, ac inde pro *altari*, apud Chriſtianos uſurpatam hanc vocem alibi monui; nempe ad Juliani Caeſares, p. 358.

Vſ. 78. Θῆκε τελεσφορίην ἐπετήσιον] Nempe Κάρνεια; unde τελεσφορίην hic per ἑορτὴν & θυσίαν reddunt Scholia, ſicut eodem ſenſu haec vox de Theſmophoricis, Cereris feſto ac ſolemni ſacro, dicitur infra Hymn. in Cerer. vſ. 130. & alibi etiam legitur, ut de Cabirorum ſacris apud Apollonium, lib. I. vſ. 917. De eodem vero Apollinis apud Cyrenaeos ſolemni feſto, eoque e Thera Metropoli ibi a colonis pro more inducto, dixerat pridem Pindarus Pyth. Od. V. p. 276. ἔνθεν (nempe Thera, de qua egerat) ἀναδεξάμενοι ΑΠΟΛΛΟΝ-ΤΕΑ ΚΑΡΝΕΙΑ, ἐν δαιτὶ σεβί-ζομεν ΚΥΡΑΝΑΣ ἀγα-κτιμέναν πόλιν. *inde ſuſcipientes, o Apollo,* TUA CARNEA, *in convivio celebramus* CYRENES *valde inſignem aedificiis urbem.* Plura alioquin de hoc feſto, ut non Spartano ſolum, de quo jam ante, ſed in genere *Dorico* appellato, & Apollini cum in Peloponneſo, tum in coloniis inde deductis ſacro, conſuli poſſunt Theocriti Scholia ad Idyll. V. vſ. 83. τὰ δὲ Κάρνεια καὶ δὴ ἐφέρπει, *nam Carnea* feſta *jam imminent*, P. Caſtellanus de Graecorum feſtis, ac denique Meurſius in Graecia Feriata; a quibus tamen ſuperior & praeclarus Pindari ea de re locus eſt praetermiſſus.

Vſ. 79. πίπτουσιν ἐπ' ἰγνύν] Nempe ubi ſecuri prius a popa, ſeu βουτύπῳ, percuſſi, in cornua procidentes jugulantur; quod apud Apollonium dicitur l. I. vſ. 431.

Ἤριπε δ' ἀμφοτέροισι περιῤῥηδὴς κεράεσσιν.

Decidit autem recurvus in utrumque cornu;

ac ubi in Scholiis Poëtae locus citatur, περιῤῥηδής; δὲ τραπέζῃ κάππεσεν, *reſupinus autem menſa decidit*, qui nempe exſtat Odyſſ. X. vſ 84. & a Galeno pariter adducitur ad Hippocratem de Articulis cap. XXI. Procidentes vero nonnunquam iidem tauri, & quod in omen ducebatur, antequam ullo ictu eſſent percuſſi; & de qua ſimili hoſtia Virgilius Georg. l. III. vſ. 487. *inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros*; & Ovidius, *Haud exſpectato ceciderunt vulnere tauri.*

Ibid. ὦ ἄνα] Appoſite ad Apollinem, qui frequenter ſolo illo Ἄνακτος nomine apud Poëtas deſignatur, ſicut infra vſ. 90. τοὺς μὲν Ἄναξ ἴδεν αὐτός· & ſicut id ad Juliani Caeſares, adlatis aliquot

ex

Digitized by Google

ex Homero & Sophocle exemplis, olim monui pag. 356. Hinc Παιὼν ἄναξ apud Aeſchyl. Agam. vſ. 578. Quamquam ut Ἄνακες in genere *Dii* appellati, ita ὦ ἄνα, non de *Apolline*, ſed de *Baccho* dicitur a Chirone apud Pindarum Pyth. Od. IX. p. 301.

Ibid. Ταῦροι] Quorum, tanquam in ſolemni feſto opportuna fit mentio; quod nempe juxta Maronem Georg. l. II. vſ. 146. *maxima taurus victima;* pluris etiam bobus feminis ad ſacrificia aeſtimarentur *tauri*, juxta Pauſaniam l. VII. p. 442. Adde, quod iidem rite Apollini, ſicut & Neptuno, ut notat ad Maronem (Aen. l. IV. vſ. 201.) Servius, immolarentur. Quod vero ibidem addit Servius, non *autem Jovi*, & monet iterum ad Aen. l. III. vſ. 21. quod *contra rationem* dicatur ibi Aeneas *Jovi taurum ſacrificaſſe*, mox *ubique enim Jovi juvencum legimus immolatum*, abunde utique refellunt, quae de mactatis haud ſemel Jovi tauris, paſſim apud veteres auctores occurrunt. Unde ταυροκτονοῦ de Jovis ſacrificiis etiam dictum, ut apud Sophoclem Trachin. vſ. 773. ſicut de Deorum ſacris in genere eadem voce uſus ante fuerat Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 282. ταυροκτονοῦντας θεοῖσιν· quod ταυροσφαγεῖν alibi vocat in eodem dramate; nempe vſ. 43. Apollinem vero quod adtinet, *capras*, *oves*, & *boves* eidem immolari ſolitos, tradit Antoninus Liberalis *Metam.* c. XX. *Lupi* vero apud Argivos Apollini Λυκείῳ mactati, ut notant veteres Critici ad Sophocl. Electr. vſ. 6. Notae alioquin non *taurorum*, ſed *aſinorum* Hecatombae, Apollini apud Hyperboreos immolari ſolitae, de quibus Pindari Pyth. Od. X. p. 331.

Vſ. 80. Ἰὴ Ἰή] Vide quae de hac acclamatione jam ſupra monui ad verſ. 25.

Ibid. Καρνεῖε πολύλλιστε] Heſychius, πολύλιστον, (mallem πολύλλιστον) πολυλιτάνευτον; quae eadem eſt hujus vocis πολυλλίστῳ gloſſa, in brevibus Scholiis ad Odyſſ. E. 445. occurrit etiam eadem vox in Hymn. in Latonam in Orphicis, πολυλλίστη βασίλεια, ſicut τρίλλιστε Ceres invocatur a Callimacho, ult. verſ. Hymn. in hanc Deam. Apollo autem hic πολύλλιστος, nempe qui paſſim & crebro βωμίοις λιταῖς, quarum mentio apud Euripidem Phoen. vſ. 1738. coleretur.

Vſ. 81. Ἄνθεα μὲν φορέουσι] Arae nempe veterum, ut herbis ſeu frondibus, ſic floribus etiam vinciri & coronari ſolitae, quae in genere *verbenae* a Romanis, ut notum, dicebantur; unde Terentius, Andr. Act. IV. Sc. IV. *Ex ara hinc ſume verbenas.* Quae στεφανώματα βωμῶν (prout ea vocat Pindarus Iſthm. Od. IV. p. 459. alibi de Hieronica, ἐπιστεφάνωσε βωμὸν, Ol. Od. IX. p. 94.) obvia etiamnum, & quidem e floribus, ut hoc loco, in monumentis antiquis, & quod vel e vulgatis veterum nummorum ectypis liquet. Aras vero in Aegypto coronari demum ſolitas planta, ſeu herba, dicta iis κίσυρ, notat Theophraſtus H. Pl. lib. I. c. XV. p. 13. Ut mittam coronas aureas, quibus coronatas in

pompa Dionyſiaca aras aureas tradit Athenaeus l. v. p. 202.

Ibid. ἐν εἴαρι, τόσσά περ ὥραι] Unde etiam flores ἔαρος τέκνα dicuntur a Chaeremone Tragico apud Athenaeum l. XIII. p. 608. Imperite autem hunc locum aut ambigue per *horas* vertit interpres, quae ſcilicet *flores vere produxerint*. Notae enim abunde Ὧραι cum in genere de ſingulis anni temporibus dictae, tum maxime, ut hoc loco, εἰαριναὶ ὧραι, de *verno tempore*, ſicuti vocantur in veteri Epigrammate Anthol. l. VII. ep. 126. Εἰαρινῶν Ὡρῶν, & apud Euripidem in Cyclope vſ. 501. Ἦρος ὥραις, de *verno tempore*, ac in adducto jam ante ejusdem Tragici verſu ex Alceſtide vſ. 449. ὥρα μηνὸς, h. e. *tempus vernum menſis*, quo Κάρνεια Spartae celebrabantur. Ὧραι nempe *temporis filiae*, omniaque proinde, non flores ſolum, ut hoc loco, *producere* dictae, in verſu veteris Poëtae apud Stobaeum Ecl. Phyſ. l. I. c. III.

Ἠδὲ χρόνου παίδων Ὡραν, αἳ πάντα φύουσι,

Aut temporis filiae Horae, quae omnia producunt.

Unde etiam Graecorum more *horae* vocem uſurpavit Horatius, lib. II. Od. XVI. *Et mihi forſan, tibi quod negavit, porriget hora*; ut proinde haud neceſſe exiſtimem *horam* ibi pro *Parca*, cum nupero, eoque cultiſſimo eruditiſſimoque Gallico hujus Poëtae interprete & commentatore, explicare. Neque vero de anni ſolum, ſed de diei etiam temporibus Ὧραι itidem dictae, ut μεσημβριναὶ ὧραι, ſeu *meridianum tempus*, infra H. in Lavacr. Pallad. vſ. 73.

Vſ. 82. ποικίλ'] Ποικίλαι legit hic Interpres, qui reddit *variae*, ut ad *Horas* referat; utrumque rurſus imperite; ποικίλα enim legendum fuit, ut ad ἄνθεα, quorum mentio in priori verſu, omnino referatur. Res clara, & de qua miror nihil a prioribus hujus Poëtae eruditis editoribus animadverſum.

Vſ. 83. χείμωνι δ' κρόκον ἡδὺν] Praeclaram omnino huic loco lucem affundunt, quae de *croco Cyrenaico*, eoque eximii prae aliis odoris, tradit cum alibi Theophraſtus, tum H. Pl. l. VI. c. VI. p. 127. ſicut hic ea de re locus haud parum ſincerior ac emendatior apud Athenaeum legitur l. XV. p. 682. male vero ibidem ab interprete acceptus; quod utrumque tamen intactum reliquit in animadverſionibus ὁ πάνυ. Meretur autem idem Theophraſti locus, prout apud Athenaeum bene comparet, opportune hic adſcribi: Εὐοσμότατα δὲ τὰ ΕΝ ΚΥΡΗΝΗ ῥόδα, διὸ καὶ τὸ μύρον ἥδιστον· καὶ τῶν ἴων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ΑΝΘΕΩΝ ἄκρατοι, μάλιστα καὶ θεῖαι αἱ ὀσμαί. ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΣ δὲ Η ΤΟΥ ΚΡΟΚΟΥ. *Odoratiſſimae, quae apud* CYRENAS *roſae, unde etiam unguentum roſaceum illic ſuaviſſimum; violarum etiam & reliquorum* FLORUM *odor ibi eximius ac divinus;* MAXIME *autem* CROCI. non vero, ut ibi perperam Dalechampius & contrario plane ſenſu, *praeterquam* CROCI *diverſa a reliquis natura*; aut ſicut apud Theophraſtum nullo etiam ſenſu, in editione Heinſiana, omiſſa omni ibi *croci* mentione legebatur, μάλιστα

δὲ

Digitized by Google

δὲ ὄντων αἱ ὀσμαί, διαφέρουσι δὲ τῷ χρόνῳ, pro διαφερόντως δὲ τῷ χρόνῳ. Quibus tamen praeter clara Theophraſti apud Athenaeum verba, praeibat ipſe Theophraſtus, gemino plane, & qui huc etiam ſpectat, ea de re loco, qui exſtat de C. Pl. l. VI. c. XXVII. p. 384. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ ΚΥΡΗΝΗΝ διὰ ταῦτα ΕΥΟΣΜΑ, τά τ' ἄλλα καὶ ΜΑΛΙΣΤΑ τὸ Ῥόδον, καὶ Ο ΚΡΟΚΟΣ. *nam ea quae* CYRENIS *proveniunt ea de cauſſa* (agri nempe tenuis ibi & ſicci) ODORATA *ſunt cum caetera, tum vel* MAXIME ROSA & CROCUM. Haec vero ad ſuperiorem Athenaei e Theophraſto locum, ipſumque Theophraſtum, uti plura id genus alia ex eodem Athenaeo ac aliunde, quae corrupta nobis reliquit editio Heinſiana, tanti nominis & venditatae in Titulo ac Praefatione operae menſuram utique non adimplens, pridem notaveram, & quorum alibi ſpecimen σὺν Θεῷ dabitur. Quamquam corruptum eundem quod adtinet de *croco Cyrenaico* locum, vidi poſtea animadvertiſſe poſtremum Theophraſti Hiſtoriae editorem Batavum Bodaeum, & a quo forte id hauſit, qui obiter ejus rei, & tacito quidem indice, meminit ad Plinium l. XXI. c. XVII. ingenioſus alioquin ac induſtrius Harduinus. Haud male vero ad laudatum ibi *roſae* juxta & *croci* Cyrenaici divinum quendam odorem conjunguntur eadem inter maxime εὔοσμα apud Plautum Curcul. Act. I. Sc. II. *tu cinnamomum, tu roſa, tu* CROCINUM &c. Quibus addere mihi inſuper licet aliud de eodem *croco Cyrenaico*, ejusque praeſtantia, Cyrenaei Scriptoris ſeu Antiſtitis luculentum teſtimonium, quo cum laſere ſeu ſilphio, nobiliſſima & decantata adeo a veteribus Cyrenaeorum planta, *crocus* conjungitur; Syneſius nempe Epiſtol. CXXXIII. p. 271. Τρύφωνι τὰ δῶρα παρεσκευάσαμεν, ὀπὸν Σιλφίου πολύν, Βάττου γὰρ ἐκείνης αὐτὸ δέχου, καὶ ΚΡΟΚΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ, ΑΓΑΘΟΝ γὰρ Η ΚΥΡΗΝΗ καὶ τοῦτον ἐκτρέφει. *Tryphoni dona paravimus, Laſeris magnam copiam. Hic enim de Batto ſcilicet accepiſti; adhaec* CROCUM OPTIMUM. *Nam & hoc* PROBUM CYRENIS *provenit.* Qui de *croco* hoc *Cyrenaico* locus non debuit doctiſſimo Syneſii editori negotium faceſſere, aut mendi ab eo redargui; ut e modo adductis clariſſimis Theophraſti & Athenaei, adde & iſto Callimachi, locis abunde conſtat. Inde vero opportune, ut liquet, hic a Cyrenaeo vate, arae Cyrenis Apollinis Καρνείου, omiſſa etiam aliorum florum, quorum ibi in genere tantum meminit, ſpeciali nomenclatione, *croco* tamen, ut eximio eo in tractu, traduntur reſperſae. Id vero *hyeme* inſuper contigiſſe, inde quoque hic memorat Callimachus, quod nempe *crocus* eſſet e genere *florum ſerotinorum*, ut de eo Theophraſtus, circa finem cap. modo adducti H. Pl. p. 128. ὀψιανθὴς δὲ σφόδρα καὶ ὀψιβλαστὴς, & quidem, ut mox addit, πλειάδι γὰρ ἀνθεῖ, h. e. interprete non Gaza ſolum, ſed Plinio, l. XXI. c. VI. ſ. XVII. *Floret Vergiliarum occaſu*; melius tamen *ſub Vergiliis*, poſt aequinoctium nempe & durante adhuc au-

Digitized by Google

autumno, ut ex alio ejuſdem Theophraſti loco liquet, cap. ſeq. p. 130. ac proinde paullo ante *Vergiliarum occaſum*, qui *principium hyemis ac finis autumni* a Galeno dicitur ſect. in Tex. I. Epidem. ac alibi, ἡ δύσις τῆς πλειάδος, ἀρχὴ μὲν χειμῶνός ἐστι, τελευτὴ δὲ τοῦ φθινοπώρου. Unde etiam aliud πλειάδι ἀνθεῖν, uti ibi de floribus croci autumnalibus Theophraſtus, aut ὑπὸ πλειάδος, *ſub Vergilias*, ſicut apud Hippocratem S. I. Tex. I. Epidem. φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ πλειάδος, *autumno circa aequinoctium & ſub Vergilias*; aliud ὑπὸ aut μετὰ πλειάδος δύσιν, *Vergiliarum occaſu*; aut *poſt* eundem; ſicut de abiete alibi Theophraſtus, quam ἄνθος κρόκινον, ſeu *flores crocei coloris* ferre dicit, fructum autem dimittere μετὰ δύσιν πλειάδος H. Pl. l. III. c. VI. pag. 45. Sed quamquam ita vix *hyeme* ſuperfuiſſent croci flores, quem paucis *diebus florere* ait ibidem Theophraſtus, ac ab eo Plinius, atque ita illi haud ſtatuendi eſſent ex eo genere florum, quos autumnalibus prorogatis, ac ubi hybernum tempus clementius, hyeme etiam duraſſe tradit eodem loco Theophraſtus, haud eo minus *croci*, qui *viret bruma & colligitur*, ut de eo rurſus Plinius, ſpicis aut foliis, aut vero etiam odorato e croci floribus liquore, de quo jam ſupra ad vſ. 38. ac mox iterum, Apollinis apud Cyrenaeos arae, *hyeme*, quod hic dicitur, adſpergi potuerunt ac repleri. Ut mittam quae hic in Scholiis opportuna eam in rem, quamquam inepta caeteroquin, hujus vocis etymologia traditur, nempe κρόκον dici παρὰ τὸ ἐν κρύει θάλλειν, *quod in frigore floreat*; quum occurrat obvia & opportunior ab Hebr. כרכם *carcum*, Cantic. IV. 14. ſeu κρόκος in Seniorum verſione aliiſque antiquis ex ea, aut Hebraeo fonte, tralatis. Immo eodem *croco* repleta hic Apollinis ara. haud aliter ad ſuffitus ſacri confectionem adhibitus ab Hebraeorum Magiſtris idem perhibetur; ac Romanorum inſuper theatra, uti jam ſupra obiter diximus, eodem *croco*, ob odoris praeſtantiam, perfuſa olim conſtat, vel e noto Lucretii verſu l. II. vſ. 416.

Et cum ſcena croco Cilici perfuſa recens eſt.

Quod tamen ibi non de *floribus* ipſis *Cilicii croci* interpretari debuit ingenioſiſſimus Tan. Faber, quibus profecto e tam longinquis oris, & quidem quovis ludorum ſcenicorum tempore, non poterant Romana theatra perfundi, verum quod aliunde etiam conſtat, & pridem a viris ſummis obſervatum, de croco aqua aut vino etiam diluto, & quo odorato velut imbre eadem theatra reſpergebantur. Unde Martialis ſpectacul. epigr. III. *Et Cilices nimbis hic maduere ſuis*; ac Spartianus in Hadriano, *Balſama & CROCUM per gradus theatri FLUERE juſſit.* Quomodo *crocini* olei vel unguenti frequens etiam ac pretioſus in veterum luxu uſus ex Athenaeo in pompa Antiochi Epiphanis, & Graecis Latiniſque etiam Poëtis notus. Immo ad quem theatralem Romanorum morem, ſeu *croci* itidem *ſparſionem*, reſpexit Apulejus Metam. l. X. *per quandam latentem fiſtulam in excelſum*

pro-

prorumpit vino CROCUS *diluta; ſparſimque* DEFLUENS *paſcentes circa capellas* ODORO *perpluit* IMBRE. Quo tamen referri non debet in theatralibus Athenienſium Dionyſiis ſeu Liberalibus, alius e *croco* luxus, isque in illis ab Apollonio, ut hoc e Philoſtrato didici in ejus Vita l. IV. c. VII. p. 178. graviter reprehenſus: κροκωτὸς γὰρ ὑμῶν καὶ ἁλουργία καὶ ΚΡΟΚΟΒΑΦΙΑ τοιαύτη πόθεν; οὐδὲ γὰρ αἱ Ἀχαρναὶ γ' ὧδε ἐστέλλοντο, οὐδὲ ὁ Κολωνὸς ὧδε ἵππευεν· *Unde enim vobis crocotulae, & purpura, & e* CROCO TINCTURA? *Neque enim ita Acharnenſes mulieres ornabantur, aut Colonus* (notus uterque inter antiquiſſimos Atticae δήμους) *eo cultu olim equitavit.* Quem locum ideo adſcribere libuit, quod eum male, ut illi ſaepenumero eo in opere contigit, reddiderit interpres, ac praeclarus ſit hujus in theatris Athenienſium, & quidem Liberalibus, moris index. Quomodo etiam κροκωτὸς, ſeu *crocotula*, Baccho vulgo tribuitur, ſicut apud Athenaeum in pompa Dionyſiaca l. v. p. 198. & apud Comicum in Ranis p. 212. ac ubi Critici, κροκωτὸν, Διονυσιακὸν φόρημα, & proinde, quod, ut hic Philoſtrati locus arguit, in Dei hujus theatro, ſeu Dionyſiis Athenienſium, geſtari ſolitum. Ut mittam *crocotis* etiam indutos Deum Matris miniſtros ſeu Gallos apud Apulejum Metam. l. VIII. iisque *crocotis Phrygiis* inde etiam ab eo alibi appellatis Metam. XI. *Croco* nempe, non ad odores ſolum, ſed ad *tincturas* etiam, ſeu, ut paullo ante, κροκοβαφίας, uſi olim veteres. Unde noti *infectores crocotarii* apud Plautum, Aulul. Act. III. Sc. v. Hinc etiam appoſite ad hunc Philoſtrati locum de *croceis* & *purpureis* theatralibus id genus veſtibus, apud Virgilium ſimiliter de muliebri Trojanorum luxu, Aen. l. IX. vſ. 614.

Vobis picta croco & ſplendenti murice veſtis;

ſicut alioquin apud Pindarum, Pyth. Od. IV. p. 259. κρόκεον, aut juxta Schol. κροκόεν Jaſonis εἷμα, *crocea* ejus *veſtis* dicitur; ubi Critici, κροκόεν ἢ τὸ κροκοβαφὲς, ἢ τὸ ὑφαντὸν διὰ τῆς κρόκης, nempe κρόκεον h. e. *croco tinctum*, aut *ſubtegmine textum*, quod utrumque rurſus notant ad κροκωτὸν σπάργανον, apud eundem Pindarum Nem. Od. I. pag. 337. κροκωτὸν δὲ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ χρόας τὸ κροκοειδὲς, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης τὸ ὑφαντόν. Aliud enim Graecis, ut notum, κρόκη *trama* vel *ſubtegmen*; aliud κρόκος *crocus* vel *crocum*, de quo hic agimus; ac unde ab utroque, diverſo quamquam ſenſu, dici potuit, ut volunt iidem Grammatici, κρόκεον aut κροκόεν, ſicut poſtremum etiam legitur apud Ariſtophanem Θεσμ. p. 823. ὅς ἐμὲ κροκόεντ' ἐνέδυσεν, *qui me croceis veſtibus induit*, ut ibi haud male interpres; aut quomodo rurſus φοινικόκροκον ζώναν iidem Grammatici apud Pindarum, Ol. Od. VI. p. 59. *de zona, quae punicei coloris trama intexta eſſet*, explicant, τὴν ἐκ φοινικῆς κρόκης ὑφασμένην, ut ibi omnino legendum. Unde etiam a κρόκη, ſeu ſerici ſubtegmine, κροκωτὰς vel κροκωτοὺς dictas volunt veteres ad Comicum Critici ad Ran. p. 212. κροκωτῷ γυναικείῳ ἐκ πύνης

κρόκης ἐνδύματι, muliebres Athenienſium veſtes, quarum ſaepe apud eundem Comicum mentio, & ad quas reſpexit etiam Clemens Alex. Paed. l. II. c. X. p. 201. ubi agens de mulierum luxu, illud e Comoedia adducit, ἐξηνθισμέναι, κροκωτοφοροῦσαι &c. quae nempe, ut obſervo, leguntur in Ariſtophanis Lyſiſtrata p. 837. & iis gemina p. 850. Adeo ut κρόκας etiam pro *veſtibus* dici norim apud eundem Pindarum Nem. Od. X. p. 421. ubi nempe agit de Pellenenſium μαλακαῖσι κρόκαις, *mollibus veſtibus*, ſeu delicatis & τρυφεραῖς, quae nempe olim inter agonum praemia, & quales proinde e ſubtegmine pretioſo, ſerico puta, vel aureo, vel purpureo, vel *croceo*, ſeu diverſicoloribus alioquin filis, parabantur. Verum haud eo minus dictae etiam a κροκοβαφία ſeu *croceo* colore, quo tinctae eſſent vel infectae id genus veſtes. Quomodo κροκοβαφῆ χλαμύδα, *croco tinctam chlamydem*, Meleagro tribuit Philoſtratus Jun. p. 861. aut στολίδα κροκόεσσαν, non *ſtolam fimbriatam* juxta Canterum, ſed *croco tinctam*, ſeu, illuſtri Grotio interprete, *ſatiatam croco ſtolam*, dixit Euripides, Phoeniſſ. 1498. Ad quam etiam e croco βαφὴν reſpexit Empedocles, eo verſu, qui apud Plutarchum legitur de Oracul. Defect. p. 433.

> Βύσσῳ δὲ γλαυκῆς κρόκου καταμίσγεται,
> *Byſſo autem flavus crocus miſcetur.*

Unde κροκωτὸν σπάργανον adducto jam apud Pindarum loco, *faſcias crocei coloris* verti mallem, ſicut alibi ab eodem dicitur σπαργάνοις ἐν πορφυρέοις, *faſciis in purpureis*, Pyth. Od. IV. p. 246. & a quibus ſequiori aevo *Porphyrogennetas* appellatos conſtat. Immo ſicut utrumque illud, tum ὑφαντὸν a κρόκῃ ſeu *ſubtegmine textum*, tum κροκοβαφὴς *croco tinctum* a Latinis ſaepe, ubi caeteroquin illa nominis ambiguitas κρόκης & κρόκου haud habere potuit locum, *ſubtegminis* nempe & *croci*, opportune conjungi videas, ut apud Virgilium Aen. l. V. vſ. 649.

> *Et* CIRCUM TEXTUM CROCEO *velamen acantho*,

ac in nuptiali Medeae veſte, Jaſoni, cui κρόκεον etiam veſtem, ut ante vidimus, tribuit Pindarus, *nupturae*, & qua eandem induit Venus apud Valerium Flaccum l. VIII. vſ. 234.

> *Ipſa ſuas illi* CROCEO SUBTEGMINE *veſtes*
> *Induit*;

ubi nempe κρόκην ſimul & κρόκεον, *ſubtegmen* & *croceum* ſeu κροκοβαφὴς de eadem *veſte* dici liquet. Quo refero etiam, quod apud Euripidem in Hecuba legitur, non ſolum vſ. 467. de κροκέῳ πέπλῳ, qui nempe Minervae a virginibus Athenienſium texi ad Panathenaicam pompam ſolitus, ſed quod additur ibidem, ποικίλλουσ' ἀνθοκρόκοισι πήναις, *picturans* CROCEO SUBTEGMINE (qualis dicta modo Veneris aut Medeae veſtis) ſeu CROCO *tinctis filis*, ſicut apud Virgilium Aen. III. vſ. 483. *picturatas auri ſubtegmine veſtes*; idque pro nota apud veteres vocis πήνης pro κρόκης, ſeu *ſubtegmine* aut *trama* ſignificatione.

Immo

Digitized by Google

Immo quo ſpectant etiam *Chaeremonis* apud Athenaeum verſus l. III. p. 608.

Κρόκον δ᾽ ὃς ἡλιῶδες εἰς ὑφάσματα
Πέπλων ἰσὶς εἴδωλον εἰσομόργνυ[†]).

h. e. illuſtri Grotio interprete in Exc. Tragic. p. 846. CROCIQUE FLOREM (nempe illud Euripidis ἀνθόκροκον) *purpureis ſupparis infectus rutilum ſolis imitatur jubar*, quamquam minus accurate ibi *purpureum* cum *croceo* confundat ὁ πάνυ, qui poſtremus *ſolaris* ſeu ad *ſolis jubar* accedere a Poëta ibi dicitur, ac unde κροκόπεπλον *cum croceo peplo* Auroram, ceu primis Solis radiis illuſtratam, dici notant brevia ad Homerum Scholia ac Euſtathius. E quo praeterea ξανθὸν, vel *rutilo* potius, quam *flavo*, *croci* hujus colore, *rubentis* proinde a Virgilio Georg. IV. vſ. 182. *crocumque rubentem*, & ab Ovidio *rubri* itidem appellati Amor. l. II. El. VI.

Tincta gerens rubro Punica roſtra croco;

e quo nempe *croci* colore, κρόκου βαφὴ & κροκοβαφὴς ταγὼν, non de odorato *croco*, quo perfuſa eſſent theatra, aut de veſtis etiam *tinctura crocei coloris*, ſed de *ſanguine* dicitur ab Aeſchylo Agam. vſ. 247. & 1130. Idque rurſus appoſite, quod de *ſanguine Croci* adoleſcentis, diſci ictu caeſi, natus flos *crocus*, non ab Ovidio ſolum obiter traditur Metam. l. IV. vſ. 283. ſed fuſius a Galeno ad Philonis ea de re verſus ab eodem adlatos περὶ ἀντιδοτ. φαρμ. lib. IX. cap. IV. Ut mittam communes Arabum voces جسد الدع quibus *crocus* juxta, & *ſanguis* aut *ſanguinis macula* ab eodem *rutilo* colore deſignatur. Sicut vero *crocus Cyrenaicus*, mira odoris ſuavitate, ac proinde merito ἡδὺς hic a Callimacho ſeu *ſuavis*, ut vertendum potius fuit, quam *dulcis*, ſic *Corycius* praeſtantia ac uſu omnium olim celebratiſſimus, Horatio proinde, ut alios mittam, memoratus lib. II. Satyr. IV. vſ. 68. ac unde *Corycium* in Cilicia antrum, ubi idem naſcebatur, a Galeno viſum, prout ipſe teſtatur de Antidotis c. XIII. Immo inde *Corycium* illud antrum vel montem ab Hebraea vel Phoenicia voce ſupra indicata כרכם ſeu κρόκος, bene deduxit ὁ πάνυ Bochartus de Col. Phoen. p. 378. Dictus vero Atticis, ut poſtremo hoc addam, κρόκος, cum *crocus* ipſe, tum *locus*, ubi idem naſcebatur, quod me docuit Euſtathius ad Odyſſ. Α. p. 1698. Sed neſcio quomodo haec praeter inſtitutum fuſius ad hunc locum adnotarim; quamquam ab eodem forte haud aliena, & illuſtrandis praeterea aut explicandis aliis veterum de *croco* aut κροκίοις vel κροκωτοῖς veſtibus, quae haud ſatis adtenderunt aut confundunt nonnunquam viri in his litteris ſummates, opportuna, ſed quorum omne penes lectorem cordatum ac eruditum eſto judicium.

Ibid. αἰεὶ δέ τοι ἀέναον πῦρ] E quo loco diſcimus in templo Καρνείου Apollinis apud Cyrenaeos, perpetuum ignem ſervatum,

 ſicut

ſicut in aede hujus dei Delphica factum aliunde conſtat, ut e Choëphoris Aeſchyli vſ. 1036.

Πυρός τε φέγγος ἄφθιτον κεκλημένον,

Ignis autem lumen inextinguibile appellatum:

& quo ſpectat de igne ex ara Delphica ab uno e Plataeenſibus petita narratio apud Plutarchum in Ariſtide. Adde, ut hic apud Cyrenaeos, ſic in delubro Jovis Ammonis apud eosdem Libyas λύχνον ἄσβεστον exſtitiſſe, cujus meminit alibi Plutarchus, nempe de Defectu Oracul. De more autem illo veterum, ſeu cuſtodia perpetui ignis, cum in Graecorum Prytaneis, tum alibi, ac inde apud Romanos Veſtae, plura obſervo in *Diatriba*, denuo, eaque auctiore longe & accuratiore vulganda, *de Veſta & Prytanibus Graecorum.*

Vſ. 84. ἄνθρακα τέφρη] Unde inſuper liquet, non lampade ſolum ſemper accenſa, quod nonnunquam, ſicut modo in Jovis Ammonis delubro factum diximus, ſed igne ſupra aram ardente, eoque ἀσβέστῳ, cultum a Cyrenaeis Apollinem. Quod cum alibi, tum in Graecorum Prytaneis locum etiam habuiſſe contra magni Caſauboni ſententiam, a quo ad Athenaeum ignis ille Veſtae nil niſi lucerna ſemper ardens ſtatuebatur, dicta modo Diatriba, abunde, ut opinor, evicimus.

Vſ. 86. ὠρχήσαντο μετὰ ξανθῇσι Λιβύσσῃς] Nempe in ſolemni illo Καρνείῳ Apollinis apud Cyrenaeos feſto, ut notant etiam Scholia. Notae autem in feſtis veterum, maxime Apollinis ac Dianae, juvenum ac virginum choreae, de quibus plura in ſequentibus Hymnis in Dianam ac Delum dicenda occurrunt. Λιβύσσης vero quod hic legitur, de Africanis ſeu *Libycis* mulieribus, occurrit etiam apud Pindarum Pyth. Od. IX. 307. Λιβύσσας ἀμφὶ γυναικὸς, ac apud Syneſium Epiſt. IV. p. 165. αἱ Λίβυσσαι. Ita Λίβυσσαν ἅλα, *mare Libycum*, legimus in ejusdem Callimachi Epigrammate, inter ejus Poëmatia vulgato. Pro Λιβύσσης verò, ſeu *Libycis mulieribus*, Λιβυστικαῖς γυναιξὶν dixit Aeſchylus Suppl. vſ. 287. ſicut alibi τόποις Λιβυστικοῖς de *locis Libyae* circa Tritonem, Eumen. vſ. 292.

Vſ. 87. τέθμιαι ὧραι] Haud aliter de Panathenacis Pindarus Pyth. Od. IX. 306. τελεταῖς ὡρίαις ἐν Παλλάδος, *in ſolemnitatibus Palladis quae certo tempore recurrunt.* Bene etiam hic Scholia, τέθμιαι, νόμιμοι, ὡρισμέναι, ſeu legitimum tempus Καρνείων apud Cyrenaeos. Hinc de ſacris Dianae Tauricis, τέθμια Ταύρων, infra Hymn. in Dian. vſ. 174. Ita apud Pindarum τεθμὸς haud ſemel dicitur de *lege*, juxta quam laudari ſoliti Hieronicae, ut τίμα μὲν ὕμνου τεθμὸν, *honora hymni legem*, Ol. Od. VII. p. 71. & στεφάνων ἐγκώμιον τεθμὸν, *coronarum laudatoriam legem*, Ol. Od. XIII. p. 114. ubi notant Critici, τεθμὸν δὲ τὸν νόμον φησί. νόμος γάρ ἐστι τοὺς Ὀλυμπιονίκας ὑμνεῖσθαι; & quod innuunt rurſus ad Nem. Od. IV. p. 360. ἐρύκει με τεθμὸς, *probibet me lex*, *&c.* Quae loca ideo tango, quod haec intacta reliquerint Theſauri, eorumque

que Epitomatores; & ex quibus τιθμὸς & τίθμιος Dorice dictum liquet, haud inſolita litterarum μεταθέσει, & praeterea σ in τ mutatione Doribus familiari, quod Atticis θεσμὸς & θέσμιος dicebatur. Dores autem erant, ſicut etiam mox a Callimacho vocantur, ἄνωθεν Cyrenaei, & ipſe proinde hic Cyrenaeus vates.

Vſ. 88. πηγῆς Κυρῆς] Fontem eo nomine Cyrenis exſtitiſſe tradunt Scholia, & in quibus non Κυρήνης, ſed Κυρῆς legitur; ſicuti etiam apud Stephanum in Κυρήνη, & quomodo apud Euſtathium ad Dionyſ. p. 32. Κυρῆς πηγῆς pro Κυρήνης omnino legendum liquet, quod occupavit jam ad Stephanum poſtremus ejus editor. Juſtini etiam locum idem vidit opportune, qui exſtat l. XIII. c. VII. ubi ille *Cyrae montis*, & *fontium ubertatis* meminit, quo loco conditae a Batto & comitibus Cyrenae, & quem pridem ad hunc Callimachi locum notaveram. Ejusdem fontis, ſed omiſſo illius nomine, meminiſſe Pindarum Pyth. Od. IV. p. 267. erudite hic obſervat praeſtantiſſima Daceria, quem nempe Ἀπόλλωνος κράναν ibidem vocat, & ad quem ſolemnia convivia agitare ſolitos Cyrenaeos innuit Pindarus.

Vſ. 89. Δωριέες] Primi nempe, quod Scholia etiam notant, & ſupra jam vidimus, Cyrenarum conditores, quorum majores e Sparta in inſulam Theram profecti, inde ipſi ad deducendam Cyrenarum coloniam in Libyam primum ſunt appulſi. Ab his etiam *Doribus* promanaſſe Καρνείου Apollinis ad Cyrenaeos nomen & cultum, jam ante vidimus.

Ibid. πυκινὴν δὲ νάπαις] Νάπη nempe Graecis, ut notum, de *nemore* aut *ſylva*; inde ἱερὰ νάπη de *luco*, in quo aliquot Deorum fana eſſent, dicitur in veteri inſcriptione, quae in Cl. Sponii Miſc. legitur p. 363. nempe τὸ δὲ περίβολον τῆς ἱερᾶς νάπης, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ναοὺς Δήμητρος, καὶ Κόρης, καὶ Διονύσου· *ambitum autem ſacri luci, & in eo templa Cereris, Proſerpinae, & Bacchi, &c.* Pro νάπη autem, νάπος dixit Euripides Phoen. vſ. 808. πολυθηροτάτου νάπος, *abundantiſſimum feris nemus*; ubi Critici, νάπος, ὁ σύμφυτος τόπος, quae eadem eſt Heſychii gloſſa vocis νάπη. Eo autem Νάπης nomine, dictum primum *Pythonem*, ſeu Delphici Oraculi ſedem, tradunt veteres Grammatici, ad initium Pindari Pyth. Od. I. a quo alibi κοιλόπεδον νάπος Θεοῦ, ſeu *cavus ſaltus Dei*, de eodem loco dicitur Pyth. Od. V. p. 272. de Nemea autem, λέοντος ἐν βαθυστέρνου νάπᾳ, *in leonis ampli pectoris ſylva*, Iſthm. Od. III. p. 451.

Ibid. Ἄζιλιν ἔναιον] Idem ab Herodoto traditur l. IV. c. CLXIX. καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενέλαος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον, *atque in continenti portus eſt Menelaius, & Aziris, quam Cyrenaei incoluere.* Dici vero promiſcue hunc locum Ἄζιλιν & Ἄζιριν monuit Stephanus, & quod poſtremum, praeter Herodoti adducta modo verba, poſtremus Stephani editor Berkelius hoc firmat Callimachi loco, quaſi *haud aliter* apud eundem legeretur,

tur, nempe Ἄζιριν ναίειν· quum tamen in H. Stephani editione, ſicut & in poſtrema Pariſina, quam ad vocem Κυρήνης citat idem vir doctus, Ἄζιλις dicatur, in ſola autem Vulcanii Ἄζιρις, quod ſciam, editione compareret. Quod autem *montem* juxta & *fluvium* dictum Ἄζιλιν notant hic Scholia, locum & fluvium itidem fuiſſe monet Stephanus.

Vſ. 90. ἐν δ' ἐπεδέξατο νύμφη] Habuit hic ante oculos Poëta Pindari de hac Cyrene ab Apolline rapta & in Libyam tranſlata locum, Pyth. Od. IX. pag. 302. πότνια σοὶ Λιβύα δέξεται εὐκλεᾶ νύμφαν, *venerabilis Libya excipiet illuſtrem nympham*; ubi νύμφην, ſicut hic apud Callimachum, melius per *conjugem* ſeu *recens nuptam* reddidiſſe crederem utriusque Poëtae interpretes. Γάμον enim, ſeu *nuptias* inter eam & Apollinem a Venere conciliatas, ipſumque inde πόσιν illius Cyrenes ſeu *maritum* futurum, modo ante dixerat Pindarus, ac in ſequentibus nuptias illas Chirone conſultore ab Apolline confectas tradit. Unde haec eadem Od. pag. 298. 302. & 303. Quomodo etiam explicandus, ubi de eadem Cyrene & Apolline agit, foret Apo lonius l. II. vſ. 510,

Τὴν μὲν γὰρ φιλότητι Θεὸς ποιήσατο νύμφην
Αὐτοῦ μακραίωνα, καὶ ἀγρότιν.
Hanc enim Cyrenen prae *amore Deus fecit conjugem ſuam,*
longaevam & agreſtem;

quamquam aliter eadem haec ibi tradat Latinus Poëtae illius Interpres. Νύμφην autem Graecis de *ſponſa* non ſolum, ſed *recens nupta* dici notius, quam ut probatione id indigeat: unde Heſychius, Νύμφη, ἡ νεωστὶ γαμηθεῖσα, & Aeſchylus Agam. vſ. 1188. νεογάμου νύμφης. Immo appoſite admodum de ſimili connubio, Jovis nempe cum Europa, Moſchus circa finem cognominis Idyllii:

Ἡ δὲ πάρος κούρη, Ζηνὸς γένετ' αὐτίκα νύμφη,
Illa autem ante virgo, Jovis ſubito facta eſt Nympha, ſeu
nova nupta.

Unde νυμφήιον etiam dictum de *thalamo* ſeu *lecto connubiali* apud hunc Callimachum, loco jam alia occaſione ad ſuperiorem Hymnum indicato, & qui exſtat Hymn. in Delum vſ. 118. Πήλιον ὦ Φιλύρης νυμφήιον, *Pelion o Philyrae thalamus*; ubi nempe cum nympha concubuit Saturnus.

Vſ. 91. Μυρτούσης κερατώδεος] Ita Μυρτώσιον αἶπος, ſeu *Myrthoſium promontorium*: idem Libyae mons & Cyrenae vicinus dictus apud Apollonium l. II. vſ. 507. ubi eruditi Critici, Μυρτώσιον, τόπος ἢ ἄκρα πρὸς Κυρήνην, *Myrtoſion, locus ſeu promontorium prope Cyrenen.* Nomen loci Μυρτοῦσα vel Μυρτοῦσσα, ut poſtremum apud Stephanum legitur; unde pro Μυρτοῦσα dixit Apollonius Dorice Μυρτῶσα, ſicut vulgo ο & ω pro ου apud Doras, ut Κόλχως pro Κόλχους Theocrit. Id. XIII. ult. verſu, & γαυλῶς pro γαύλους, Id. V. vſ. 58.

Vſ. 91. ἧχι λέοντα Ὑψηῒς κατέπεφνε] Eandem Cyrenen *Hypſaei*

Lapi-

Lapitharum regis *filiam*, in monte Pelio, dum apud patrem adhuc ageret, cum *leone* ſolam & ſine armis luctantem, ab Apolline deprehenſam tradit Pindarus Pyth. Od. IX. p. 299. Hic vero de alia hujus Cyrenes venatione in Libya, quo nempe translata ab Apolline fuerat, agitur; quod tamen confundunt veteres ad Pindarum Critici, a quibus hic Callimachi locus, quaſi de eadem ageret *leonis* caede, adducitur, & ubi pro ἤχε λέοντα legunt ἔνθα λέοντα. De hac *Cyrene* vero, ut inſigni ferarum, quas conficeret, venatrice, dixerat ibidem Thebanus vates, κεραΐζων ἀγρίους θῆρας, *conficiebat feras beſtias.* Ita hanc interempti ab eadem leonis caedem celebrat quoque Nonnus Dionyſ. l. XXV. p. 652.

Χερσὶ λεοντοφόνοισιν ἀριστεύουσα Κυρήνη.

Manibus leonem interficientibus vincens Cyrene, &c.

ac unde haud cum alio, quam illo λεοντοφόνοιο elogio, eandem Cyrenen aliquoties ibi memorat, ut l. XXIV. pag. 624. l. XXVII. pag. 715. &c. Libyae autem illum tractum, ubi conditae Cyrenae, *leonibus* abundaſſe, liquet praeterea ex eodem Pindaro, qui ad Batti in oram illam adventum *territos & fugatos leones* tradit Pyth. Od. V. pag. 274. λέοντες περὶ δείμαλι φεῦγον; & ad quem ex Ariſtarcho in Scholiis dicitur, datas Batto ab Apolline quasdam incantationes, quibus eosdem *leones* abigeret, locumque ab iis in poſterum tutum & quietum redderet.

Vſ. 92. κατέκτεφνε βοῶν σίνιν &c.] Hinc de eadem Cyrene dixerat loco ante indicato Pindarus Pyth. Od. IX. p. 299. eam aſſidua venatione ferarum in monte Pelio, *magnam & tranquillam pacem bobus paternis praeſtare*,

——— πολλάν τε καὶ ἀσύχιον
Βουσὶν εἰρήναν παρέχοισα πατρῴαις.

Idem vero beneficium peregrino in ſolo attuliſſe eadem hic dicitur *bobus* ſeu armentis *Eurypyli*, qui Neptuni filius, idemque rex illius tractus ubi poſtea Cyrenae, & occiſo ibi ab hac viragine leone, qui eam regionem vaſtaret, regnum ab hoc Eurypylo, qui illud in praemium fuerat pollicitus, eadem eſt conſequuta. Tradunt id ex Aceſtore veteres ad Apollonium Critici, l. II. vſ. 500. quod jam vidit & monuit ad Callimachum Friſchlinus, ſed qui Pindarum ut eadem tradentem perperam citat; a quo ibi tamen de prima illa leonis, non in Myrtoſo Libyae, ſed in Peleo Theſſaliae monte, venatione tantum agitur. Adducitur vero hic Callimachi locus ab illis Graecis Apollonii interpretibus ad lib. IV. vſ. 1561. ubi hujus *Eurypyli* fit mentio, & cui in eodem regno ſucceſſiſſe dilecta haec Apollinis conjux Cyrene, ex Aceſandro traditur: Ἀκέσανδρος δὲ ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης μετ' αὐτὸν βασιλεῦσαι φησὶ Λιβύης Κυρήνην τὴν Ὑψέως. μνημονεύει δὲ Εὐρυπύλου καὶ Καλλίμαχος λέγων, Βοῶν σίνιν Εὐρυπύλοιο, περὶ Κυρήνης ποιούμενος τὸν λόγον. *Aceſander in primo libro de Cyrenis poſt eum regnaſſe in Libya tradit Cyrenen Hypſei filiam.* *Meminit*

etiam

etiam Eurypyli Callimachus dicens, boum perniciem Eurypyli, de Cyrene verba faciens. Ita enim legendus ille apud eruditos Criticos locus, expunctis τῆς Ὑψέως poſt prima illa ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης verbis. Neque enim Aceſander de *Cyrene Hypſei filia*; ſicuti ſtatim eadem ibi dicitur, ſed de *Cyrenis*, urbe nempe ab ea ita dicta, ſcripſerat; unde alibi etiam citatur ab iiſdem Grammaticis, ut ad lib. IV. vſ. 1570. καὶ παρὰ Ἀκεσάνδρῳ ἐν πρώτῳ περὶ Κυρήνης; item in Scholiis ad Pindarum Pyth. Od. IV. p. 235. nempe a quo Aceſandro ibi dicatur, hunc Eurypylum Neptuni & Celaenes filium, Tritonis fratrem, ducta Sterope Solis filia & Paſiphaes ſorore; e qua duos genuerit filios Lycaonem & Leucippum.

Ibid. βοῶν σίνιν Εὐρυπύλοιο] Ita de alio leone exitiali toti Priami domui, Paride nempe, apposite hic omnino, & quo reſpexit forte Callimachus, dixerat Aeſchylus Agam. vſ. 737. λέοντα σίνιν δόμοις, *leonem, perniciem aedium*, quem paullo poſt nempe vſ. 744. vocat μέγα σίνος πολύκτονον, & qua voce, ut obiter hoc addam, σίνος pro βλάβη ſeu *damno*, frequenter uti Hippocratem notat Galenus ad Coï ſenis verba de Morbor. acutor. victu Sect. XV. σίνεα μεγάλα; additque ibidem, σίνειν ab Ionibus dici pro βλάπτειν: quod tamen, ut obiter addo, Atticis etiam Scriptoribus haud inſolitum, e. Xenophonte, qui ſaepe voce σινάζ eam in rem uſus, liquet. Notus alioquin infamis ille latro Iſthmicus *Sinis*, aliis *Scinis*, nomine, idemque πιτυοκάμπτης dictus, & de quo Ovidius Metam. l. VII. vſ. 440. *Occidit ille Sinis* &c. Plutarchus in Theſeo, & Pauſanias l. II. p. 86. Quo nomine etiam σίνις ſeu σίνις ἀνήρ, alius latro Sciron dictus a veteri Poëta apud Ariſtotel. Rhetor. l. III. c. III. καὶ Σκίρων σίνις ἀνήρ· idque, quamquam diverſi eſſent latrones *Sinnis* ſeu *Sinis* & *Sciron*; uterque a Theſeo caeſus, & quorum praeter Plutarchum in Theſeo, meminit etiam Xenophon Memorab. l. II. p. 736. ἐξ ὅτι καὶ ὁ Σίννις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, *ex quo Sinnis & Sciron & Procruſtes interfecti ſunt*; ac ſimiliter de hac praedonum triga, & qui huc forte reſpexit, Ovid. Epiſt. Phyll. vſ. 69. *Cum fuerit Sciron lectus, torvusque Procruſtes, & Sinis &c.*

Vſ. 94. ὀφέλσιμον] Vox quae alibi, ut puto, non legitur, eademque pro ὀφέλλιμος ab ὀφέλλειν, pro εὐεργετεῖν, nonnunquam uſurpata, ut apud Apollonium l. II. vſ. 803.

> Εὖτ' ἄρξωσιν ἀρείονες ἄλλοι ὀφέλλειν,
>
> *Sicuti inceperint potiores aliqui prodeſſe;*

ac ubi eruditi Critici, ὀφέλλειν, τὸ εὐεργετεῖν. Heſychius autem ὀφέλλειν, αὔξειν; quo ſenſu eadem frequenter occurrit apud Poëtas, ac inter alios, apud Aeſchyl. Sept. Theb. vſ. 198. & 255. ac apud Pindarum Pyth. IV. p. 263.

Ibid. τόσσα Κυρήνῃ) Haud mirum a Cyrenaeo vate patriam laudari, cujus multa, & quae jam ſuis locis attigimus, fuerint olim

Digitized by Google

olim decora; coloniae in eam a Graecis, duce, ut ferebatur, Apolline, deductae celebritas ſimul ac nobilitas; aër purus ac ſerenus; ſitus, vel agri, quamquam in deſertioribus Libyae locis, ubertas ſingularis & amoenitas, adeo ut κᾶπος Ἀφροδίτας, ſeu *hortus Veneris* idem locus dici a Pindaro meruerit, Pyth. Od. IV. p. 271. Accedebat non incolarum duntaxat celebrata in alendis equis & equeſtribus agonibus peritia, ſed nobilitatum inſuper praeclaris ingeniis ſolum, Carneade, Ariſtippo, Callimacho, aliis. Hinc felix etiam & florens olim Cyrene, adeo ut Plato a Cyrenaeis rogatus, quo leges ſcriptas iisdem relinqueret, id inde legatur recuſaſſe, quod diceret, difficile eſſe leges Cyrenaeis imponere, rebus eorum ita proſperis, χαλεπὸν εἶναι Κυρηναίοις νομοθετεῖν οὕτως εὐτυχοῦσιν. Tradit id Plutarchus ad Princip. Inerudit. pag. 779. Unde de mutata ejusdem urbis fortuna alius Cyrenaeus Scriptor Syneſius Epiſt. L. p. 188. ὀδύρομαι δὲ τὸ ΚΛΕΙΝΟΝ ΕΔΑΦΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΗΝΗΣ, ὃ πάλαι μὲν εἶχον Καρνεάδαι τε καὶ Ἀρίστιπποι. *Equidem* CYRENES ILLUSTRE SOLUM *deploro, quod Carneadae olim habebant & Ariſtippi*; & alibi, Oratione nempe de Regno p. 2. de eadem; πόλις ΕΛΛΗΝΙΣ, ΠΑΛΑΙΟΝ ΟΝΟΜΑ καὶ ΣΕΜΝΟΝ, καὶ ἐν ᾠδῇ μυρίᾳ τῶν πάλαι σοφῶν. GRAECA *civitas*, ANTIQUUM & VENERABILE NOMEN, *infinitis olim doctorum celebrata carminibus*. Haec autem omnia veteris Cyrenes decora, quo magis eadem celebraret, ad unum Apollinem tanquam verum propitiumque urbis illius Auctorem & Ἀρχηγέταν refert hic Cyrenaeus vates. Adde, quod ſequutis temporibus *Flaviae* etiam nomenclationem a Veſpaſiano, quondam ejus, uti ſupra jam vidimus, Quaeſtore, eadem urbs meruerit; ſicut liquet e veteri Titi nummo qui exſtat hodie in Gaza Gallorum Regia, & quem jam vulgavit Celeb. Patinus, cum inſcr. ΦΛΑΥ. ΚΥΡΗΝΗ, *Flavia Cyrene*.

Vſ. 98. Δελφὸς &c. λαὸς] Sic apud Aeſchylum Eumen. vſ. 15. λεὼς Δελφός. ubi Critici, καὶ ὁ Δελφὸς λεὼς, ὅς ἐστι τῆς χώρας ἄναξ, *Delphus* ſeu *Delphicus etiam populus*, *qui regionis eſt dominus*. Nempe Δελφὸς gentile ὁμωνύμως τῇ πόλει, ut vere Stephanus, ac ſicut Δελφὸς dictus, non ſolum Apollinis filius, juxta Pauſaniam l. IX. p. 619. & a quo urbi nomen, ſed Apollo ipſe, ut ad Juliani Caeſares olim monui p. 382. Nempe idem quandoque urbis conditoris & gentile etiam nomen, ut in voce Δάρδανος notat Stephanus, & de urbe ac gentili ὁμοφώνῳ idem monet in voce Ἀχριμάριος, & Δρέπανα de Lyciae urbe, ac alibi.

Ibid. ἐφύμνιον εὕρετο] Nempe illud, quod praecedenti verſu dixerat, Ἰὴ Ἰὴ παιῆον, de quo jam ſupra actum ad vſ. 21. & qua de re itidem Claudianus Praefat. in Rufin. vſ. 11. *Omnis Io Paean regio ſonat*; ubi ſcilicet caeſum ab Apolline Pythonem illum, & *liberum* inde *Parnaſſum* ac *puriorem Cephiſum* enarraſſet. Hinc etiam, qui ejusdem ἐφυμνίου meminit Apollonius, illud non adeo

adeo a *Delphorum populo*, ut hic Callimachus, quam a Corycii in Parnaſſo Nymphis repertum tradit lib. II. vſ. 714.

—— Ἰὴ Ἰὴ κεκληγυῖαι.
Ἔνθεν δὴ τόδε καλὸν ἐφύμνιον ἔπλετο Φοίβῳ.
—— *Ie Ie acclamantes.*
Hinc ſane pulcrum hoc hymni intercalarium natum eſt Phoebo.

Vocatur etiam ἐφύμνιον, cum ab Athenaeo l. xv. p. 501. tum a Graecis Ariſtophanis interpretibus, uti mox dicetur. Immo adde his omnibus antiquiorem longe Aeſchylum, Perſ. vſ. 393. Παιᾶν' ἐφύμνουν, *Paeana canebant*, quamquam ibi de Paeane ante pugnam cani a Graecis ſolito agatur, eoque juxta Graecos Thucydidis enarratores ad lib. I. p. 35. non Apollini, ſed Marti ſacro, & qua de re ad ipſum Aeſchylum. Quid ſit autem ἐφυμνιον, docet Hephaeſtio p. 70. & veteres Grammatici ad Aeſchyli Metrica, Agam. vſ. 123. nempe ubi legitur,

Αἴλινον, αἴλινον, τὸ δ' εὖ νικάτω,
Naeniam, naeniam dixit, bene autem eveniat;

quod ſcilicet in fine cum antiſtrophae, tum epodi repetitur.

Vſ. 100. Πυθώ τοι κατιόντι] Citantur hic & tres ſequentes verſus in Scholiis ad Ariſtophanis Εἰρην. pag. 654. ubi ſimile in hunc Apollinem, de quo ante, ἐφύμνιον occurrit ἰὴ παιών, Ἰή. Notant vero ibi Critici, ἐφύμνιον εἰς Ἀπόλλωνα, τὴν δὲ αἰτίαν Καλλίμαχος φησι διὰ τούτων· Πυθώ τοι κατιόντι &c. Πυθὼ autem, ut vulgo notum, tam de *loco* ſeu ſede *Oraculi Delphici*, quam de *ſerpente* ipſo dicta. Grammatici ad initium Pythiorum Pindari, notant Νάπην primo, ut jam ſupra monui, dein Πετρήεσσαν, poſtea Κρίσσαν, tandem Πυθὼ, ab occiſo nempe ibi ſerpente *Pythone*, dictum eundem locum.

Vſ. 101. Αἰνὸς ὄφις] Quem *Pythona*, ut notum, vulgo apud ſcriptores dictum, Δελφύνην πελώριον vocat Apollonius l. II. vſ. 708. ubi notant Critici, ab aliis maſculino, ab aliis feminino genere hoc ſerpentis ſeu δρακαίνης nomen efferri; a Leandro vero & Callimacho tradit hunc Δελφύνην dictum cuſtodem Oraculi Delphici. Qui Poëtae noſtri ea de re locus hodie alibi, quod ſciam, non legitur; quamquam iſtud de cuſtodia Oraculi Delphici eidem ſerpenti credita, ab aliis, Apollodoro, Pauſania, Aeliano, ſit traditum; immo quem ea de cauſſa ab Apolline caeſum tradit Apollodorus, quod ab ingreſſu Delphici adyti eundem arcuiſſet hic ſerpens. Hyginus vero inſuper ait Fab. CXL. eundem Δελφύνην, ſeu *Pythonem draconem ingentem, ante Apollinem, ex oraculo in monte Parnaſſo reſponſa dare ſolitum.* Δελφύνην πελώριον, juxta Apollonium, vocat eundem ſerpentem Heliodorus, apud Tzetzem ad Lycophronem pag. 43. eumque ab Apolline occiſum, vim Latonae inferre parantem:

Δελφύνην τόξοισι πελώριον ἐξενάριξεν,
Delphinen ſagittis ingentem confecit;

& quo-

& quomodo etiam apud Apollonium ac in Scholiis ad eundem, Δελφίνην pro Δελφύνην legendum mallem: Inde quoque dictus & cultus videtur Apollo Δελφίνιος, quamquam ab aliis, ut e Plutarcho de Solert. Animal. p. 984. a *Delphino*, quem ducem Cretenſium coloniae Cyrrham appulſae immiſerat Apollo, *Delphinii* nomen nactus ſtatuatur.

Ibid. κατηναρις] Inde Apollinem a Simonide Ἑκατὸν dictum, quod centum ſagittis Pythonem interfecerit, eoque nomine magis eum delectatum, quam *Pythii*, tradit Julianus Imp. Epiſt. XXIV. p. 157. De hac autem hujus ſerpentis caede, quam quarta a natalibus die peregiſſe Apollinem tradit Hyginus Fab. CXL. conſuli prae aliis poteſt Claudianus; a quo perempti Rufini, tanquam alterius *Pythonis* caedes; cum hoc ſerpente ab Apolline interempto, eleganter confertur Praef. ſupra jam memorata librorum in Rufinum,

Phoebeo domitus Python cum decidit arcu.

& quae plura ibidem ea de re leguntur; ac dein in verſ. 15.

Nunc alio Domini talis Pythone perempto.

Ob quam tamen diri illius ſerpentis caedem, novennale exilium paſſus Apollo, tandem vero expiatus, Oraculi Delphici Praeſes demum exſtitiſſe dicitur. Sed quae omnia, Apollinis nempe de Oraculo cum ſerpente pugnam, ſequutumque inde exilium, ut fabuloſa redarguit Plutarchus de Oracul. Defect. pag. 417. aliaque de ea ſerpentis hujus caede barbari hominis narratio, in ſequentibus ibidem traditur pag. 421. In Creta vero apud Chryſoſtomidem, illam Apollinis ob caeſum Pythona expiationem contigiſſe referunt Grammatici ad Argum. Pyth. pag. 286. quod tamen non *Chryſoſtomidi*, ſed ejus parenti *Carmanori* tribuit Pauſanias lib. X. pag. 620. Adde ſolemne quoddam Delphis Σεπτήριον dictum, nono quoque anno celebratum, quod imitationem haberet pugnae Apollinis cum Pythone, & a pugna, fugae Dei ad Tempe, ut auctor eſt Plutarchus Quaeſt. Graec. pag. 293. Eundem quoque Pythonem tradit ſequenti pag. 794. mari ejectum in regionem Locrorum Ozolarum, atque ibi computruiſſe.

Vſ. 105. ὁ φθόνος] Hoc & ſequentia de Apollonio Rhodio dici creduntur, quod in Vita Callimachi, ſcripta a veteri aliquo Grammatico, dicatur idem Ibin carmen in hunc Argonauticorum ſcriptorem, qui inimicus ei factus fuerat, compoſuiſſe. Quamquam idem Apollonius, in ejus Vita, quam nobis itidem reliquit vetus aliquis Grammaticus, Callimacho Alexandriae operam navaſſe tradatur, immo in eodem cum eo monumento ſepultus. Nihil obſtat tamen, quin haec de Apollonio dicta ſtatuantur; quod & σύγχρονοι, ut vel inde liquet, fuerint; & Alexandriae praeterea ſub iisdem Ptolomaeis, Philadelpho & Evergete, vixerint ac floruerint; & longi Poëmatis, quod adhuc terimus, auctor exſtiterit idem Apollonius. Ita etiam ut nonnulla Callimachi imitatus dicatur eodem in opere Apollo-

ſius ab eruditis ad eum Criticis, ut ad lib. I. vſ. 1309. Καὶ τὰ μὲν ὡς ἤμειλλε. ubi Scholia: Καλλιμάχου ὁ στίχος, *Callimachi verſus*; & cujusmodi etiam haud pauca deprehendiſſe credimus, quae ſuis ad hunc Poëtam locis adnotantur. E quibus proinde facile inter eosdem oriri potuit aemulatio, qualem inter συγχρόνους Pindarum & Bacchylidem Poëtas exſtitiſſe, ex eodem Pindaro & Graecis ad eum Criticis liquet. Vide Olymp. Od. IV. p. 27. & Nem. Od. III. p. 255. & ibidem Scholia. Ipſe vero Callimachus de ſe alibi in quodam Epigrammate, de quo mox, *invidia ſe dulcius ceciniſſe* confidenter adſerere non dubitavit, ἥσσονα κρέσσονα βασκανίης. ſed quod de Apollonio dictum, clarius adhuc ex ſequenti verſu, & iis quae ad eum adnotamus, eluceſcit.

Ibid. Ἀπόλλωνος ἐπ' οὔατα λάθριος εἶπεν] Quod *in aurem alicujus aliquid inſuſurrare* dixit itidem Tullius III. in Verrem, ac ut invidorum proprium, non palam ſed clanculum alterius laudi inſidiari, venuſte hic ait Callimachus. Idem alioquin, quod *aurem vellere*, non *Apollinis* quidem, ut hoc loco fieri dicitur ab obtrectatore Callimachi βραχυλογίας Poëta, ſed ab Apolline ipſo, dimovente Virgilium, ne ille magnum aliquod aut heroicum poëma ſcribere adgrederetur, Eclog. VI. verſ. 2.

Cum canerem reges & proelia, CYNTHIUS AUREM VELLIT *& admonuit* &c.

Ut vero Battiadae noſtri aemulus, λάθριος (Graecorum more, pro λαθραίως) eum ſugillaſſe apud Apollinem traditur, ſic ipſius Apollinis λαθραίου templum prope Calydonem, primariam Aetoliae urbem, exſtitiſſe docet Strabo l. X. p. 459. Verum ubi pro Λαθραίου in ſcriptis codicibus Λαφραίου legitur; ac unde Λαφρίου legendum jam vidit eruditiſſimus Palmerius Graec. Antiq. pag. 472. Λαφρίας certe Dianae apud eosdem Calydonios cultae meminit Pauſanias l. IV. p. 275. & cujus ſimulacrum Patrenſibus ab Auguſto dicatum, ac inde in arce Patrenſium, erecto eidem deae fano, dicatum idem tradit, & cui anniverſarium ſacrum patrio ritu celebrent Patrenſes, l. VII. p. 432. &c. ſed qua de re, ut & Romano nummo cum inſcr. DIANA LAPHR. ſeu *Laphria*, ad ſequentem Hymnum in hanc deam, dicetur opportunius.

Vſ. 106. οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν] Tradunt hic Scholia irriſum Callimachum, quaſi auctor longi carminis eſſe non poſſet, eaque occaſione adactum *Hecalen* ſcribere. Unde mirari ſubit, cur eruditiſſimus Tan. Faber in vitis Poëtarum Graecorum tradat Callimachum, alienum utpote a conſcribendis magnis libris, tota vita unum reliquis prolixiorem, nempe τὰ Αἴτια edidiſſe. Hujus vero *Hecales*, (ut de altero illo τῶν Αἰτίων opere nihil dicam) praeter ea quae de eo Poëmate, & qua occaſione id a Callimacho ſcriptum ſit, memorant hoc loco Scholiaſtae, aut quae de eodem monuerunt alii, facta etiam mentio in veteri Epi-

Digitized by Google

Epigrammate, in laudem hujus Poëtae ſcripto, & quod exſtat Anthol. l. I. c. LXVII. Ep. XXIV.

Ἀείδει δ' Ἑκάλης τε φιλοξείνοιο καλιήν,

Canit vero Hecales hoſpitibus amabilis caſam.

Ejus quoque *Hecales* fragmenta nonnulla obſervavi in veterum Graecorum Commentariis, ſicuti ad Pindari Nem. Od. v. ubi corrupte Καλλίμαχος ἐν Αἰκάλῃ pro ἐν Ἑκάλῃ legitur; ad Ariſtophanis praeterea Acharnenſes, p. 377. item ad Apollonium l. I. vſ. 1116. & in Brevibus Scholiis ad Homeri Il. B. vſ. 547. aut alibi, quae ſuo etiam loco tradentur. Notum vero illius Poëmatis argumentum, *Hecale*, anus paupercula, quae Theſeum (cujus rei apud Plutarchum in Theſeo, Julianum Imp. Epiſt. XLI. aliosque fit mentio) hoſpitio excepit, & ad quam proinde reſpicere notat illuſtris Scaliger duos illos verſus in Priapeiis: *Aequalis tibi, quam domum revertens Theſeus reperit in rogo jacentem*; ſed quod monuerat jam ante flos ingeniorum Politianus Miſc. c. XXXV. de quo tamen ſilet ibi ὁ πάνυ.

Ibid, οὐδ', ὅσα πόντος, ἀείδει] Varias hujus loci explicationes tangit in Notis Friſchlinus, sed ab ejus mente, ſi quid judico, alienas: nec melior videtur, quam ex iis praetulit Vulcanius, *qui non mare verſibus aequet*, & retinuit in verſione ligata interpres, *qui non tantum, quantum mare, cantat.* Ἔλλειψις hic eſt Poëtis familiaris, vocis ἔχει, nempe ὅσα Πόντος ἔχει· & quo haud obſcure innuitur, eum Poëtam non videri admiratione aut adflatu Apollinis dignum, niſi qui tale Poëma poſſit condere, quo omnia, quae mare aut *Pontus* ita dictus continet vel adluit, potis eſt enarrare. Quod utique Apollonio Rhodio apprime liquet convenire, ac reſpicere omnino ejus Argonautica, quae de *Pontica* Heroum illorum expeditione agunt; inde etiam initium ducunt, ſicuti ab invocatione hujus Apollinis, Ἀρχόμενος σέο ΦΟΙΒΕ &c. Μνήσομαι οἳ ΠΟΝΤΟΙΟ κατὰ στόμα &c. *Tuis* PHOEBE *auſpiciis*, *Memorabo*, *qui in os* PONTI &c. ac toto dein Poëmate illam profectionem maritimam in Pontum, & ex eo reditum, omniaque inde quae utrumque illud mare Internum & Ponticum adluunt loca, & ſingulas, quae eadem incolunt gentes, aut caeteroquin quae in longinqua illa expeditione memoranda, celebrat aut enarrat Apollonius. Haud alius quaerendus eſt nec magis opportunus, qui hactenus eruditos fugit, hujus loci ſenſus; & qui inſuper egregie firmat ac illuſtrat, quae de eodem Apollonio, tanquam invido illo, qui Callimachum, quod tale Poëma, quale ipſe conſcripſerat, producere non poſſet, hiſce ſugillarit, ad ſuperiorem verſum ſunt adnotata.

Vſ. 107. Τὸν φθόνον ὡπόλλων ποδί τ' ἤλασεν] Adeo ut Apollo, tanquam verus & aequus talium judex ac ſupremus arbiter, hic adimpleat, quod a Trajano petebat in Panegyrico Plinius, cap. LXII. *ne reſpexeris clandeſtinas exiſtimationes, nulliſque magis quam*

Digitized by Google

audientibus inſidioſos ſuſurros. Continuatio proinde haec eſt prioris προσωποποιΐας, juxta quam φθόνος hic iterum pro φθονερῷ, *invidia* nempe ſeu *livor*, juxta illud Poëtae, *livorque ſecundis anxius*, pro *invido* ſeu aemulo & obtrectatore, qualis erga Callimachum Apollonius. Neque aliter apud Pindarum Ol. Od. VIII. p. 78. Μὴ βαλέτω με λίθῳ τραχεῖ φθόνος, *ne petat me lapide aſpero invidia:* h. e. ut ibi Critici, *nemo mihi invideat*, μηδεὶς μοι φθονείτω; & quo referri etiam poſſunt ſimiles formulae, ut apud Aeſchylum Agam. vſ. 913. φθόνος δὲ ἀπέστω, pro quo pariter Latini, *abſit verbo invidia;* aut ſicut apud Ovidium Epiſt. Phyllid. vſ. 79. *Illa (nec invideo) fruitur* &c. Ita adhibita quandoque vox νέμεσις, ſicut apud eundem Graecum Tragicum in Thebana virginum chorus ad Eteoclem, ab eo de ſua ſollicitudine in imploranda Tutelarium urbis Numinum adverſus imminens ab hoſtibus periculum ope reprehenſus, ait verſ. 241. τί τάδε νέμεσις στυγεῖ; *cur haec averſatur invidia?* cui reſpondet continuo Eteocles, οὔτοι φθονῶ σοι δαιμόνων τιμᾶν γένος, *non invideo tibi, ut Deorum colas genus;* ac ſimiliter ab hoc Poëta, οὐ νέμεσις. Hymn. in Dianam vſ. 64. ac praeterea in ejuſdem Epigrammate, quod in Anthologia l. III. c. XXV. epigr. LIX. ac inde etiam inter ejus Fragmenta legitur; ubi nempe dixerat, quod paullo ante tetigi, *ſe invidia dulcius ceciniſſe:* ὁ δ' ἤεισεν κρέσσονα βασκανίης, addit, Οὐ νέμεσις, quae formula erat arrogantiam ſeu reprehenſionem a ſe dictis amovendi. Ipſum vero φθόνου & νεμέσεως diſcrimen abunde tradit Ariſtoteles Rhetor. l. II. c. VIII. errareque eos, qui utrumque pro eodem aut ſimili ſtatuunt; hanc enim in virtute poni & Diis etiam, νέμεσιν nempe & νεμεσᾶν, cujus quidem rei crebra apud veteres Tragicos exempla, tribui, non autem φθόνον aut φθονεῖν. Unde Proclus in Platonis Theologiam pag. 41. Diis inter alia largitur, βούλησιν ἄφθονον, ſeu *voluntatem invidiae expertem*, alibi autem in Timaeum nempe l. III. p. 141. inter σκέμματα Platonis refert, ἀγαθῷ δὲ οὐδενὶ οὐδέποτε περὶ οὐδενὸς ἐγγίγνεται φθόνος, *nulli autem viro probo unquam de ullo naſcitur invidia.* Quod φθόνου quoque & Νεμέσεως, ſeu *Adraſteae*, diſcrimen praeclare quoque indicat illud Euripidis in Rheſo vſ. 342.

Ἀδράστεια μὲν, ἁ Διὸς παῖς,
Εἴργοις στομάτων φθόνον.
Adraſtea, Jovis filia, Probibeas oris invidiam, ſeu *arrogantiam;*

& Sophoclis itidem in Electra vſ. 1594.

Ὦ Ζεῦ, δέδορκα φάσμ' ἄνευ φθόνου μὲν οὐ
Πεπτωκός. εἰ δ' ἔπεστι Νέμεσις, οὐ λέγω.
O Juppiter, video ſpectaculum, quod non ſine invidia accidit.
Utrum vero adſit Nemeſis, non adfirmo.

Immo ſicut, quod modo vidimus, dictum a veteribus φθόνος ἀπέστω, *abſit invidia*, ſic contra invocata, ut adſit dicenti, fa-

vens

vens ſcilicet Nemeſis ſeu Adraſtea, uti ab Ariſtide fieri obſervo Gratul. Smyrn. pag. 477. καλῶμεν δ' Ἀδράστειαν, ad verbum, *invocamus autem Adraſteam*, & quod Canterus ibi vertit, *abſit verbis invidia*; & ſimiliter, ſacr. ſerm. II. p. 512. 513. ἡ δὲ Ἀδράστεια κεκλήσθω σὺν αὐτῷ, *Adraſtea autem cum ipſo invocetur*; Canterus autem, *quod ipſius ac Nemeſis pace dictum ſit*. Quo itidem ſpectat illud Euripidis in Rheſo vſ. 468. σὺν Ἀδραστείᾳ λέγω, *cum bona Adraſteae venia dico*; quod tumidis nempe ac vanis oſtentatoribus infeſta haberetur haec Dea, ut bene ad Heſiodum obſervat ὁ πολυμαθέστατος Graevius, & vel unus hic Lucani locus abunde arguit lib. v. vſ. 233.

Et tumidis infeſta colit qua Numina Rhamnus.

Quamquam, ut obiter hoc addam, φθόνος etiam ſubinde a Graecis Tragicis pro νεμέσει ſumi, ac Diis inde tribui liqueat, ſicut ab Euripide Iphigen. in Aul. vſ. 1097. Μή τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ, *ne qua Deorum invidia veniat*, nempe *ira* vel *indignatio*, ſeu νέμεσις.

Vſ. 108. Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος] *Perſarum Euphratem* his deſignari notant Scholia, quod de Callimachi aetate nemo facile intelliget, qua ad Euphratem usque Ptolemaeorum, ſub quibus ille vixit, Philadelphi puta & Evergetis, porrigebatur ferme imperium; aut alias idem fluvius, excuſſo veteri Perſarum jugo, in Alexandri primum, dein Seleucidarum ditionem majori ex parte, tranſierat. Limes idem poſtea, ut notum, ſub Auguſto Romani Imperii, ſeu *amnis*, ut de eo Tacitus, Ann. l. xv. c. xvii. inter Parthos & Romanos *medius*, ita ut eosdem Parthos apud Lucanum Pompejus vocet l. viii. vſ. 213. *populosque bibentes Euphratem*, ac unde etiam *Parthiae fluvius* dicitur ab auctore libelli de Fluminibus Plutarcho adſcripti; donec ſub Trajano Romani quoque juris factus, ac inde etiam una cum Tigride, in praeclaro Trajani nummo ſignatur, quo ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTA dicitur. Quamquam ideo ὁ τῶν Περσῶν *Perſarum Euphrates* dictus in his Scholiis, ſeu quod ad Perſas rediiſſet ſequutis temporibus & ab aevo Alexandri Severi Parthorum ad Euphratem usque imperium extendebatur; ſeu vero, quod in *Perſide* fontes Euphratis ac Tigridis, qui tamen erant in Armenia, nonnunquam ſtatuantur, ut apud eundem Lucanum l. iii. vſ. 253.

—— cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diverſis fontibus edit
Perſis.

Et ſicut *Perſicus* etiam fluvius idem a Nonno dicitur Dionyſ. l. xxiii. p. 604.

Περσικὸς Εὐφράτης οὐκ ἔκφυγε γείτονα Πέρσην,
Perſicus Euphrates non effugit vicinum Perſam.

Nec minus obvium, cur *Aſſyrii fluvii* nomine idem hic a Calli-

macho

macho vocetur; quum notum ſit, & monuerint ſaepe eruditi, *Aſſyrios* & *Syros* paſſim confundi apud veteres ſcriptores, maxime autem Poëtas Graecos Latinosque; unde Phoenicius Adonis, *Aſſyrius* a Bione dictus, & purpura Tyria a Virgilio, *Aſſyrium venenum* Georg. lib. II. vſ. 465. & *Aſſyria*, ut obſervo, de *Cappadocia* etiam ab Apollonio Rhodio l. II. vſ. 948. quod nempe, ut notant ibidem Critici, ἡ πάλαι Συρία, ſeu *antiqua Syria*, eadem regio fuerit appellata. Unde *Aſſyriam mediam*, τὴν μέσην σφῶν Ἀσσυρίαν, ſeu *Meſopotamiam*, quod ibidem additur, *ab incolis appellatam*, Euphrate ac Tigride terminari dicit Arrianus, Ἀναϐ. l. VII. Ut mittam Babyloniam, pluribus Euphratis alveis irriguam, *Aſſyriam* haud ſemel, cum alibi, tum apud Ammianum nuncupari, & notanter l. XXIII. vſ. II. de Juliani in Perſidem expeditione, *laeva per Adiabenam & Tigridem, dextera per Aſſyrios & Euphratem.* Quamquam ratione veteris *Aſſyriae* ita dictae, quae haud alia erat, ut aliunde notum, & ipſe Ammianus teſtatur, c. VI. p. 371. quam quae *Adiabena* poſtea fuit vocitata, non *Euphrates*, ſed Tigris, *Aſſyrii fluvii* nomine debuiſſet potius deſignari. Mitto quod non *Aſſyrius* ſolum, ut hoc loco, ſed *Medus* etiam primum dictus Euphrates tradatur ab auctore, vulgo Plutarcho, de Fluminibus.

Ibid. μέγας ῥόος] Quomodo *flumen magnum Euphrates*, dicitur Deuter. c. I. vſ. 7. ac apud Thargumiſtas נהר ſeu *fluvius* abſolute poſitus, de *Euphrate* dici conſuevit. Hinc Lucanus loco paullo ante adducto, *cum Tigride magnus Euphrates*, & apud Ammianum l. XXIII. c. VI. p. 372. *flumen regium & Euphrates cunctis excellens.* A quo etiam fluvio, quod paullo ante dixerat Ammianus, ſicut a *fluminibus maximis* Aegyptus, India, *Euphratenſis* quoque dicta, quae antea *Commagene* vocabatur. Qua de re conſuli etiam poteſt Procopius, Bell. Perſ. l. V. c. XVII. p. 47. Unde etiam ex Joſephi loco, ubi de Euphrate dicitur Ἀρχ. l. I. c. I. Καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά· σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν, ἢ ἄνθος, h. e. juxta veterem interpretem, *vocatur Euphrates quidem Phoras, quod ſignificat diſperſionem, ſeu flos.* Pro ἄνθος, doctiſſimus Iſ. Voſſius ὄνθος *ſtercus* ſeu *fimum* legendum exiſtimavit, ob lutulenti fluvii illius limum.

Vſ. 109. λύματα γῆς] Quod, ut alia mittam, abunde firmatur ex iis, quae de altiſſimo limo ſupra Euphratis aquam coëunte, & quidem per L ſtadia, praeter alios tradit Procopius libro & cap. loco modo indicato, ubi de Euphratis & Tigridis ortu ac fluxu agit accurate. Idem de magnis aliis fluviis, ut Nilo, dictum, & cujus ὕδωρ ἰλυῶδες ſeu *aqua limoſa* cum ab aliis, tum a Galeno traditur, qua de re mox. Immo Euphratem deſinere in aquam paluſtrem & limoſam, ſeu τεναγώδη, adducta ejus rei cauſſa, refert Arrianus, Ἀναϐ. l. VII.

Ibid. ἐφ' ὕδατι συρφετὸν] Idque inde, quod Euphrates longe Tigride altior, ſuis aquis terrae altitudinem exaequat, ac ver-

no

no & aeſtivo tempore, ripis ſuperatis, Aſſyriorum campos inundare ac πλημμυρεῖν fuerit ſolitus, ut a Strabone, Arriano, Plinio, aliiſque traditur.

Vſ. 110. ἐκ λιβὸς παντὸς ὕδωρ] Singularis nempe veterum cura in Numinum ſuorum cultu, ut lotionibus & καθαρμοῖς rite adhibitis is perageretur. Eam vero in rem, non promiſcuus, ſed ſtatus ac ſolemnis deſtinatae *aquae*, ſeu *marinae*, ſeu *fluviatilis*, ſeu *fontium*, uſus adhiberi ſolitus, ut obſervat etiam Philo περὶ Θυόντων p. 848. οἱ δὲ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες ἀμιγεῖ ὕδατι περιῤῥαίνονται, θαλάττῃ μὲν οἱ πολλοὶ, τινὲς δὲ ποταμοῖς, οἱ δὲ κάλπισιν ἐκ πηγῶν ἀρυόμενοι· *caeteri fere omnes aqua pura luſtrantur, marina plerique, nonnulli autem fluviatili, aliique etiam urnis eam e fontibus haurientes.* Ita Ariſtides Serm. ſacr. II. pag. 545. de crebris lotionibus ſibi ab Aeſculapio praeſcriptis, καὶ μὲν ὅσα ἂν ποταμοῖς, πηγαῖς, ἢ καὶ θαλάττῃ προσέταξε χρήσασθαι, *nam quoties fluviis, fontibus, aut etiam mari uti juſſerit.* Frequentem utique *aquae marinae* ad luſtrationes id genus aut piamenta uſum exſtitiſſe, e plurimis veterum auctorum, ac Poëtarum, inprimis Tragicorum, locis liquet, & qua de re alibi. Tanagraeorum utique, ut alia hic mittam, matronas Bacchi ſacris initiatas, ad mare καθαρσίων ἕνεκα deſcendiſſe, auctor eſt Pauſanias l. IX. p. 572. & ſtatuam Dianae Tauricae, ut ab Oreſte pollutam, aqua marina luſtrandam, Euripides Iphigen. Taur. vſ. 1034. Haud aliter, (ut de diſtincta etiam certorum aut *fluviorum* aut *fontium*, ad ſacros id genus uſus aqua, obiter hoc tangam) ac Minervae lavacrum, non ex Argolicae regionis fontibus, ſed ex Inacho fluvio advectum tradit Callimachus Hymn. in Lavacrum hujus Deae vſ. 46. & 50. Ita Cybeles ſimulacrum quotannis a Gallis ſacerdotibus, non alibi, cujus exempli opportune hic meminit praeſtantiſſima Fabri filia, quam in Almone fluvio lavari ſolitum, ut, praeter Ovidium in Faſtis, tradit Lucanus l. I. vſ. 60.

Et totam parvo revocant Almone Cybellen.

Adde hiſce, quod in Hercyna fluvio lavari ſoliti, qui Trophonium Oraculum conſulerent, bibendaque iis inſuper aqua e fonte Lethes dicta, indice utriusque illius ritus Pauſania l. IX. pag. 603. ſic aqua ex Hippocrene adhibita ad expiandum Oreſtem, juxta eundem Pauſan. l. II. p. 145. ac e ſolo latice, qui Delphis prope delubrum Muſarum, libari tantum ſolitum, quod tradit Plutarchus de Pythiae Oraculis pag. 402. ὅθεν ἐχρῶντο πρὸς τὰς λοιβὰς ὕδατι τούτῳ, *unde ea aqua ad libationes utebantur*; ſicut etiam Sacerdotes ſeu Miniſtri templi Delphici, Caſtalia aqua ſe abluentes, antequam templum adirent, ut liquet ex Euripide in Ione vſ. 96. Sic in Iliſſo, Atticae fluvio, lavari tantum ſoliti minoribus Myſteriis initiandi; & Olympiae cinerem aqua Alphei amnis arae affuſa circumglutinari, cum nulla alia aqua id poſſit efficere, ut tradit Plutarchus de Oracul. defectu p. 433. Ἐκ τοῦ Ἀλφειοῦ παραλαμβάνοντες ὕδωρ, ἑτέρου δὲ πειρώμενοι ποταμοῦ, οὐδενὶ δύναιντο συναγαγεῖν

Digitized by Google

γάγειν ἠδὲ κολλῆσαι τὴν τέφραν. *Ex Alpheo fluvio affundentes aquam, nullius vero alterius fluvii, facto ejus rei periculo, aqua potuerunt eosdem cineres coacervare aut conglutinare*, ſicut verti locus ille debuit.

Ibid. ὕδωρ φορέουσι Μέλισσαι] Quomodo Ὑδροφόρια una voce dicta Delphinii hujus Apollinis apud Aeginetas ſacra, juxta Criticos ad Pindari Nem. Od. v. p. 374. *Aquae* nempe varius in ſacris veterum uſus, cum ad Sacerdotum, victimae, altaris, aut ob caedem admiſſam expiandorum ablutiones, ſeu piamenta; eademque aqua in templorum χέρνιβας & περιῤῥαντήρια inferri ſolita, qua inde lavari aut adſpergi fana ipſa Deorum ingredientes conſueverant. Adde, quod eadem fana nonniſi puro pede adiri debuerint; unde a cuſtode templi Delphici Ione petit Chorus apud Euripidem, Ion. vſ. 220.

> Θέμις γυάλων ὑπερβῆναι
> Λευκῷ ποδί γ';
> *Eſt ne fas ſepta templi tranſire puro pede?*

non *albo*, ut ibi vertit Canterus. Quam in rem, ut alia nota aut trita hic mittam, occurrit praeclarus apud Hippocratem locus, lib. de Morbo ſacro, cap. 11. ubi poſtquam tradidiſſet Deum eſſe, qui majora & graviora peccata purget ac purificet, quique *liberatio*, ut ibi ait, *noſtra exiſtat*, καὶ ἔρυμα γινόμενον ἡμῖν, addit, αὐτοί τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι, ἢν μὴ ἁγνεύοι, ἐσιόντες τε περιῤῥαινόμεθα, οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀφαγνιούμενοι. *Ipſique terminos templorum ac delubrorum Diis deſignamus, ut nullus, qui non purus ſit, eos tranſcendat; & ingreſſi reſpergimus, non ut inquinemur, ſed, ſi quod etiam antea ſcelus admiſerimus, purificemur.* Μέλισσας autem dictas Cereris ſacerdotes, praeter hunc locum tradunt qui inde forte id hauſere veteres Grammatici, quae antea Μητροπόλους, ut notat in poſtrema hac voce Heſychius, vocabantur. Quamquam apud Pindarum eo Μελίσσας nomine, quod jam viderunt alii, *ſacerdos Delphica*, deſignetur Pyth. Od. IV. p. 239. χρησμὸς ὤρθωσε μελίσσης Δελφίδος, *oraculum erexit ſacerdotis Delphici*, ad quem locum adiri poſſunt Critici, qui proprie *Cereris ſacerdotes* ita dictas, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰς πάσας obſervant, & quarum praeterea inſigne, coronam, papaver, & clavim ex humeris pendulam exſtitiſſe, tradit Callimachus H. in Cerer. vſ. 45. qua de re ibidem. Ἱεροφαντίδες vero eaedem *Cereris ſacerdotes*, appellatione aliis quoque communi, ut Minervae ſacerdoti apud Plutarchum in Sylla, dictae a Sophocle Oedip. Col. vſ. 530. Pecularia vero *ſacerdotum* id genus *feminarum*, certis dicatarum numinibus, nomina exſtitiſſe, aliunde etiam liquet; ut Θυσιάδες, auctore Heſychio, quae Δηοῦς hujus filiae Proſerpinae operabantur; & Κερνοφόροι, quae Rheae apud Nicandrum Alex. pag. 144. Sic Minervae ſacerdos apud ſolos Cilicas, Ὑπεκκαύστρια appellata, juxta Plu-

Plutarchum Quaeſt. Gr. p. 292. & Apollinis non Delphici ſolum, quod aliunde liquet, ſed Λυκείου etiam apud Argivos, Προφῆτις ab eodem Plutarcho dicta, in Pyrrho pag. 404. Ita Γέραιραι mulieres Athenis, occultis Bacchi ſacris miniſtrantes, apud Demoſthen. in Neaeram p. 527. & 528. ſicut Βάκχαι Θυιάδες & Μιμαλλόνες etiam apud Lycophronem p. 210. appellatae, eidem Patri Libero conſecratae feminae. Deabus autem, e ſequiori ſexu easque *virgines* ut plurimum, delectas, quae ſacra earum procurarent, cum ex auctoribus, tum ex aliis monumentis antiquis, in quibus ſacerdotum id genus feminarum haud ſemel fit mentio, obvium. Adeo etiam ut Athenis lege cautum fuerit, ut *ſacerdos femina virgo eſſet*, notante id Marcellino in Hermogenem p. 65. τὴν ἱέρειαν νόμος παρθένον εἶναι· contigiſſe autem, ut ſacerdos id genus abortum paſſa, μοιχείας accuſaretur. Sic aliam ſacerdotem tradit in iisdem Commentariis pag. 319. (quos ideo tango, quia, ut ſupra jam innui, non in multorum adeo manibus ii verſantur) Syrianus lenocinii accuſatam, ſed abſolutam. Unde non Ἱέρειαι ſolum, ſed Ἀρχιέρειαι etiam leguntur nonnunquam in monumentis antiquis, ſicut in Cl. Sponii Miſc. p. 335. & 349. Hinc Philo de Vitae Contemplat. p. 899. adducit virgines Hebraeas, quae Eſſaeorum exemplo caſtitatem colerent, idque voluntarie, ſeu, ut addit, *non coactae*, ſicut nonnullae Graecorum ſacerdotes, παρθένοι τὴν ἁγνείαν οὐκ ἀνάγκῃ καθάπερ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερειῶν. Hinc ſubinde ſacerdotes id genus usque ad nubilem aetatem tantum adhibitae, ut Dianae in Aegira Achaiae apud Pauſan. l. VII. p. 45. & pariter Minervae Aleae apud Tegeatas Arcadas, eodem teſte l. VIII. p. 530. Nonnullae vero etiam apud Graecos ſacerdotes mulieres, ſed *viduae* ac *univirae*, & quae coelibes deberent poſtea permanere, ut Telluris ſacerdos in Achaia, Pauſan. l. VII. p. 450. & Delphis ac Athenis non virgines, ſed viduas, cuſtodiendo ibidem aeterno igni praefuiſſe, auctor Plutarchus in Numa.

Vſ. III. καθαρή τε καὶ ἀχράαντος] Quales vulgo fontium ſcaturigines, aut inde profluentes aquae; ac unde de Cadmo Ovidius Metam. l. III. vſ. 27. &c.

Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere e VIVIS LIBANDAS FONTIBUS UNDAS.

Talis proinde aqua, quae ita liquida & illimis in vivis id genus fontibus labitur, non quae e limoſis fluviis hauſtis, pura demum fit percolata per vaſa fictilia, ut de Nili aqua limoſa olim factum tradit Galenus de Simpl. Med. Facult. l. I. c. IV. ἔστι δὲ δή πυ καὶ ΤΟ ΙΛΥΩΔΕΣ ΥΔΩΡ σύνθετον πῶς ὡς καὶ τὸ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ τὸ κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ διὰ τῶν κεραμείων ἀγγείων διηθούμενον. *Eſt porro etiam* AQUA LIMOSA *quadantenus compoſita, velut* NILI, *quae in Aegypto eſt, ſed ea per fictilia vaſa percolata plane pura efficitur*; ubi addit inſuper ejusmodi aquam, quo καθαρὴ efficiatur, bis terve percolandam.

Vſ. 112. Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς] Πίδαξ nempe de ſalienti e ſaxo fonte ſeu aqua dicitur, ut apud Apollonium l. IV. vſ. 1394. πίδακα μαστεύεσκον, *ſalientem aquam quaerebant*, ac unde Euripides in Andromacha vſ. 116.

Τάκομαι ὡς πετρίνα πιδακόεσσα λιβάς,
Colliqueſco ſicut gutta ſcaturiens e ſaxo.

Sacra autem, ſeu ἱερὰ, eadem hic dicitur, ſicut quaevis aquae ad ſacrorum uſum deſtinatae, & quomodo de loco ταῖς Σεμναῖς dicato Sophocles ait Oed. Col. vſ. 482.

ΙΕΡΑΣ ἐξ ἀειρρύτου χοὰς
ΚΡΗΝΗΣ ἐνέγκου δι' ὁσίων χειρῶν θιγών.
SACRAM *undam ex perenni* FONTE *puris manibus affer.*

Immo ſicut fluvii *ſacri*, ſeu ἱεροὶ, vulgo a Graecis Latinisque Poëtis appellati, ut ἱερῶν ποταμῶν in genere apud Euripidem Mede. vſ. 410. & 846. & apud Apollonium l. III. vſ. 165. καὶ ποταμῶν ἱεροὶ ῥόοι, & *fluviorum ſacri fluxus*; & *ſacri fluctus marini* etiam dicti, ut ab Euripide Cycl. vſ. 264. Μὰ θ' ἱερὰ κύματα, ac unde Graecorum, ut ſolet, more Horatius lib. I. Od. I. *aquae lene caput ſacrae*. Ideo autem haec appellatio iis indita, quod ſingulis fluviis aut fontibus totidem Genii tributi, aut vero a veteribus ii pro Diis, & quidem primis & maximis haberentur, ſicut docet Ariſtides Hymn. in Neptun. T. I. p. 34. καὶ ὡς ΘΕΟΥΣ ΠΗΓΑΣ καὶ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ἐνόμιζον οἱ πρῶτοι, μεγίστους τε καὶ πρώτους, καὶ ἔτι γε νάματα, *tum quod veteres* FLUVIOS & FONTES *pro* DIIS *maximis & primis habuerint atque etiam* LATICES. Unde *ſacra aqua*, ſeu *rivus ex antro Nympharum defluens* dicitur apud Theocritum Idyll. VII. vſ. 136.

—— τὸ δ' ἐγγύθεν ἱερὸν ὕδωρ
Νυμφᾶν ἐξ ἄντροιο κατειβόμενον κελάρυζε,

Adde quod *aquae* Diis vulgo etiam *ſacrae*, ut Pharis aqua Mercurio ſacra dicitur apud Pauſaniam l. VII. p. 441.

Ibid. ὀλίγη λιβὰς] Quod ab Apolline hic dictum, in gratiam illius βραχυλογίας, cujus ſe valde ſtudioſum oſtendit Callimachus, cum pervulgato illo dicto, quod ei Athenaeus tribuit, *magnus liber, magnum malum*; tum praeterea eo Epigrammate, quod infra legitur, ſcripto ab eo εἰς τοὺς βραχυλόγους· ac ubi inter alia de ſe ait ad Bacchum, ἐμοὶ δ', ὦ 'ναξ, ἡ βραχυσυλλαβίη, *mihi autem, o domine, breve carmen.* Quo ſpectat inſuper, quod de Callimacho, ut ad ſcribenda grandia poëmata, ſicut Jovis cum Titanibus proelia, impari, tum de ſe etiam, ejus exemplo, ſcribit Romanus Callimachus, Propertius l. II. El. I. vſ. 39. &c.

Sed neque Phlegraeos Joves Enceladique tumultus
Intonet anguſto pectore Callimachus.
Nec mea conveniunt duro praecordia verſu
Caeſaris in Phrygios condere nomen avos.

Hinc

Hinc illud Antipatri de breviloqua itidem Erinna, Lesbia Poëtria, opportune ad hunc locum, quo melior dicitur exilis cygni ſonus, quam alta graculorum crocitatio, Anthol. l. III, c. XXV, Ep. LXIX.

> Παυροεπὴς Ἤριννα, καὶ ὐ πολύμυθος ἀοιδαῖς,
> Ἀλλ' ἔλαχεν Μούσης τοῦτο τὸ βαιὸν ἔπος.

Mox;

> Αἱ δ' ἀναρίθμητοι νεαρῶν σωρηδὸν ἀοιδῶν
> Μυριάδες λήθῃ ξεῖνε μαραινόμεθα·
> Λωΐτερος κύκνου μικρὸς θρόος, ἠὲ κολοιῶν
> Κρωγμὸς, ἐν εἰαριναῖς κιδνάμενος νεφέλαις.

Breviloqua Erinna & non verboſa cantibus, ſed ſortitum eſt Muſae hoc exiguum carmen; dein, *ac vero innumerae recentiorum coacervatim Poëtarum myriades oblivione, o hoſpes, contabeſcimus. Eſt melior cygni parvus* ſeu *exilis ſonus, quam graculorum crocitatio, in vernis quae diſſipatur nubibus.* Quamquam haud ſemper βραχυλογίας ſtudioſum fuiſſe Callimachum e Luciano liceat colligere, qui ubi Homerum dixiſſet, licet Poëtam, Tantalum, Ixionem, Tityrum, alioſque breviter percurrere, addit de conſcr. Hiſtor. pag. 704. Tom. I. edit. Salm. εἰ δὲ Παρθένιος, ἢ Εὐφορίων, ἢ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ἔλεγε, πόσοις ἂν οἴει ἔπεσι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος ἤγαγεν; *ſi Parthenius, vel Euphorion, vel Callimachus eadem tractaret, quam multis puta vocibus aquam ad labia usque Tantali adduxiſſet?* Verum non de noſtro Callimacho, ſed forte de altero juniore e ſorore ejus nato, & qui poëma heroicum ſcripſiſſe a Suida traditur, id a Luciano hic dictum. Quamquam fatendum ſit, quod ſolo Callimachi nomine noſter Battiades, maxime ubi de poëtis ſermo, ſoleat a veteribus deſignari; ut nunc de *Callimacho Colophonio* taceam, cujus e Tatiano meminit Euſebius Praepar. Evangel. l. X. p. 491. edit Graec. Latin.

Ibid. ἄκρον ἄωτον] Sicut *ſacrae aquae* hoc loco, ſic vini *Lesbii florem* ſeu praeſtantiam eadem voce innuit in Epigrammate, quod infra legitur, Λεσβίης ἄωτον νέκταρ οἰνάνθης· quomodo *florem vini* pariter alii dixerunt, aut ſicut ῥόδων ἀώτοις in alio ejuſdem Callimachi Epigrammate dicitur. Notus autem promiſcuus & familiaris, maxime Pindaro, hujus vocis ἀώτου de quavis re ſuo in genere eximia, uſus, ut μουσικᾶς ἄωτον, Ol. Od. I. Ἡρώων, aut clarorum progenitorum, ἄωτον, Ol. Od. II. & Nem. Od. VIII. στεφάνων ἄωτον, de corona Hieronicarum, Ol. Od. V. & Iſthm. Od. VI. ac ſimiliter alibi apud eundem modo σοφίας ἄωτον, modo ζωᾶς ἄωτον, modo γλώσσας ἄωτον, modo χαρίτων ἄωτον, modo ἵππων etiam ἄωτον dicitur.

Vſ. 113. ὁ δὲ Μῶμος] Idem nempe, quem φθόνου ſeu *invidiae* vel *livoris* nomine paullo ante indicaverat, ſeu Apollonius revera fuerit, ſeu quis alius Callimachi Muſis iniquuus, ac proinde ſicuti μῶμος & φθόνος apud auctores nonnunquam conjunguntur, ſicut apud Plutarchum Polit. Praec. p. 820. ἄχραντον

ὑπὸ

ὑπὸ φθόνε κὴ μώμε τιμὴν, *purum ab invidia & livore* ſeu *reprehenſione honorem*. Uſi vero ſeniores hac voce μῶμος, pro *vitio*, non *animi*, ſed *corporis*, ut Levit. xxii. vſ. 20. pro quo in Hebr. מום in Chald. & Syriac. מומא, unde factum illud Graecorum μῶμος, ab aliis de *animi macula* reprehenſione digna ſeu ψόγῳ dictus, & pridem ab Homero Odyſſ. B. vſ. 86. ac in brevibus ad eum Scholiis, μῶμος, ψόγος, quae eadem eſt Heſychii de hac voce gloſſa. Inde μῶμος Deus aliorum irriſor & obtrectator ab iisdem appellatus.

Ibid. ἵν' ὁ φθόρος, ἔνθα νέοιτο.] Nempe quod Graeci dixerunt non ſolum ἐς κόρακας, ſed hic magis appoſite, ἐς φθόρον, aut ἐς φθορὰν, vel εἰς ὄλεθρον, quo in *perniciem* ſeu in *malam rem* quis abire jubetur. Prioris exemplum, ut hoc loco, occurrit apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 258.

Οὐκ ἐς φθόρον σιγῶσ' ἀνασχήσῃ τάδε;

Non in malam rem abiens tacita haec tolerabis?

Ubi veteres Critici, οὐκ εἰς φθορὰν ἀπελθοῦσα, ἄφωνος (ita melius quam ἀφώνως) μένεις; poſterioris apud Sophoclem in Oedip. Tyran. ubi bis legas verſ. nempe 438. & 1167. οὐκ εἰς ὄλεθρον; Idem vero dixit Comicus in Equitibus p. 354.

Ἄπαγ' ἐς Μακαρίαν ἐκποδών. Ἀλ. σύγ' ὦ φθόρε,

Apage hinc in Macariam (ſeu *in malam rem*) *Al. apage, tu vero perdite;*

ubi eruditi Grammatici notant ἐς μακαρίαν pro εἰς ὄλεθρον dici; dein φθόρε δὲ, ὀλέθριε (non ὄλεθρε) φθοροποιέ. φθόρος nempe ibi non pro φθορᾷ, aut *perditione*, ut in hoc Callimachi, aut adducto Aeſchyli loco, aut ſicuti apud Theocritum, vir pravus pecuniae diſpenſator ab uxore dicitur, φθόρος ἀργυρίω Διοκλείδας, *pernicies argenti Dioclidas*, Idyll. xv. vſ. 18. Sic de Herodis filio dicitur apud Joſephum Ἁλωσ. l. i. c. xvii. Ἀντιπάτρῳ τῷ φθόρῳ, non, ut ibi vetus Interpres, *Antipatro ſpurio*, ſed *perditis moribus*, ut id bene jam in nupera editione Oxonienſi hujus libri eſt adnotatum. Φθόρος pro *perdito*, ſeu ὀλεθρίῳ, ſicuti ſupra in hoc Poëta φθόνος pro φθονερῷ, ut vidimus, dictus. Idem autem quod dicebatur, ἐς φθόρον vel εἰς ὄλεθρον, uno verbo ἐκφθαρῆναι dixit alibi Ariſtophanes, nempe Εἰρήν. p. 629.

Ἐχθὲς δὲ μετὰ ταῦτ' ἐκφθαρείς.

Heri autem poſt haec cum infortunio abiens;

& quae Graeci Interpretes, ἐκφθαρεὶς, ἐξελθών· οὕτω γὰρ λέγει τὸ ἐπὶ κακῷ ἐξελθεῖν πυ. E quibus praeterea abunde, ut opinor, firmatur, abſurde omnino, quod bene etiam cenſuit Vulcanius, φθόνον hic apud Callimachum pro φθόρον legi; ſicuti nempe in libris aliquot ſcriptis, ac inde in editione Stephaniana, ad oram hujus loci adnotatur.

Digitized by Google

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
DIANAM.

EIΣ THN APTEMIN ΥΜΝΟΣ] Quales Οὔπιγγοι olim, uti obiter antea ad initium Hymn. in Jovem monui, dicebantur. Docuit id cum Athenaeus, qui ita in genere nuncupatos IN DIANAM HYMNOS tradit; ſicut Ἰούλους in Cererem, l. XIV. pag. 619. Οὔπιγγοι δὲ εἰς Ἄρτεμιν· tum eruditi ad Apollonium Rhod. Critici, qui ſpeciatim de Troezeniis id notant l. I. vſ. 972. Ὕμνος εἰς Δήμητρα (nempe Ἴουλος) ὡς Οὔπιγγος, παρὰ Τροιζηνίοις εἰς Ἄρτεμιν, *Hymnus in Cererem* (Ἴουλος) *ſicut* Οὔπιγγος *apud Troezenios Hymnus in Dianam.* Quam in rem praeclarus occurrit apud Theodoritum locus, ſed gravi mendo, quod illum ibi obſidet, deformatus, quodque eadem opera hic eluendum, nempe Ἑλλην. Θεραπευτ. Serm. IV. p. 540. T. IV. μήτε τῇ Δηοῖ τὸν Ἴουλον ᾄσωμεν, ἢ τὸν Λιτυέρσαν, μὴ τῷ Διονύσῳ τὸν Διθύραμβον, μὴ τῷ Πυθίῳ μάντει τὸν Παιᾶνα, μὴ ΤΗ ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΤΟΝ ΟΥΠΙΓΓΟΝ, (non ut ibi vox nihili, librariorum lapſu vel incuria, legitur, τὸν ὕποιπον) h. e. *nec Iulum Cereri canemus; nec* Rheae *Lityerſam; nec Baccho Dithyrambum; nec Paeana Pythio vati, nec* UPINGUM (non *Upoepum*) DIANAE. Quae vox Οὔπιγγος petita procul dubio a voce Οὖπις, nota Dianae appellatione, & de qua infra in hoc Hymno vſ. 204. Οὖπι ἄνασσα &c. Ut ita Οὔπιγγοι dicti ſint Hymni in hanc Deam Οὖπιν, ſicut Ἴουλοι modo dicti *Hymni in Cererem* Οὔλω, ut ex iisdem Apollonii Scholiaſtis liquet, nuncupa-

cupatam. Quamquam utrumque illud omiſſum videam a Menandro Rhetore, apud Aldum una cum aliis Graecis Rhetoribus edito, p. 594. ubi ille *Hymnos* a Diis, quibus iidem erant ſacri, peculiariter appellatos obſervat, ut *Paeanas* & Ὑπορχηματικοὺς in Apollinem, in Bacchum *Dithyrambos* & Ἰοβάκχους; in Venerem Ἐρωτικοὺς, Ὕμνους autem in genere de *aliis Diis*, & ſpeciatim quidem de *Jove* dictos. Ut nunc mittam aliud *Hymnorum in Dianam* apud Laconas genus, qui Καλαβίδες dicebantur, ut docet Heſychius: Καλαβίς, (vel Καλλαβίδες) ἐν τοῖς τῆς Δερεάτιδος (vel juxta Pauſaniam pag. 201. Δερριάτιδος, Stephanum Δερρεάτιδος) ἱερῷ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ᾀδόμενοι ΥΜΝΟΙ, nempe Καλαβίδες, *qui in Dereatidis* (vel *Derreatidis*) DIANAE *fano canebantur HYMNI.* Eſt autem hic IN DIANAM HYMNUS ex eorum genere, quos μυθικοὺς vocari notat idem Rhetor; quosque a Γενεαλογικοῖς, qui partem tantum conſtituant τῆς μυθικῆς Numinis alicujus ἱστορίας, ibidem diſtinguit pag. 597. Hoc certe HYMNO celebrat Poëta DIANAE velut incunabula, ac prima tenellae adhuc puellae ad patrem Jovem vota; ſtudia dein, quibus ea capiebatur; artes varias, quibus excelluit; amata eidem prae aliis loca aut Nymphas; profectiones; venatus; ſingulares Britomartidis & Atalantae Nympharum caſus; Epheſii Deae templi, ab Amazonibus conditi, originem repulſosque hujus Deae ope ac tutela ab eodem Scythas; denique DIANAE virginitatem: ſingula μυθικῶν ejusmodi Ὕμνων, & a Κλητικοῖς &c. de quibus ſigillatim agit dictus modo Menander Rhetor, diverſorum, argumenta. HYMNIS autem IN DIANAM accenſeri debet Chori & Hippolyti in cognomine apud Euripidem dramate ad Dianam ᾠδὴ a verſ. 51.

Ἕπεσθ᾽ ἀείδοντες, ἕπεσθε
Τὰν Διὸς οὐρανίαν Ἄρτεμιν,
Sequimini canentes, ſequimini Jovis filiam, coeleſtem Dianam;

cujus Hymnum auſpicatur continuo ibidem Chorus, πότνια, πότνια &c. *veneranda, veneranda.* Adde utrumque Catulli & Horatii ſeculare carmen ad eandem.

Vſ. 1. Οὐ γὰρ ἐλαφρὸν ἀειδόντεσσι λαθέσθαι] Tum quod Phoebi ſoror, eosdemque vulgo juxta eum cultores nacta; choris praeterea & choreis, uti mox dicetur ad vſ. 3. neque iis ſine cantu peractis, prae caeteris numinibus coli ac delectari credita; tum denique ob varia ejusdem Deae in univerſum genus humanum beneficia, quae cum paſſim apud Poëtas, tum maxime hoc Hymno & ſeculari utroque carmine modo indicato, enarrantur. Hinc, ut alia mittam, illud de eadem Dea in Orphicis 1. Hymno legitur,

Ὥσπερ ἔφυς αἰεὶ Σώτειρα προπάντων,
Sicuti nata es ſemper omnium Soſpita;

digna proinde, juxta illam Gentilium Theologiam, quae ab omni-

Digitized by Google

omnibus celebretur, & cur Σώτειρα itidem in antiquis aliquot nummis dici eadem meruerit. Adde, quod Εὐκλείας glorioſae nempe ſeu *illuſtris* nomine haec Dea a Boeotis fuerit culta, ut obſervant Sophoclis enarratores ad illud Oedip. Tyr. vſ. 168. ubi Diana dicitur, θρόνον εὐκλεᾶ θάσσει, *throno* ſeu *ſellae glorioſae inſidet*; quibusque lux inſuper accedit e Pauſania, qui Εὐκλείας Dianae delubrum Thebis tradit exſtitiſſe, l. IX. p. 567.

Vſ. 2. λαγωβολίαι] Hanc vocem per *retia* hic vertit Interpres, quae in genere de *leporum*, haud aliter ac ἐλαφηβολία de *cervorum venatione* dicitur. Neque etiam λαγωβόλον de *reti* apud Theocritum Idyll. IV. vſ. 48. & VII. vſ. 128. ſed, ut bene ibi Interpretes, de *incurvo pedo* ſeu κορύνῃ *clava*, ut notant ad poſtremum locum veteres enarratores, ſicuti rurſus in ſecundo ejusdem vatis Epigrammate, de *pedo* itidem ſumitur, Pani a paſtore Daphnide dicato, τὼς τριοσὼς δόνακας, τὸ λαγωβόλον, *tres calamos, pedum*, &c. quo nempe uſi antiqui ad *venandos lepores*, ſicuti jaculis in venatione cervorum, aut venabulis ſeu προβολίοις in venandis apris. Qua de re, ſeu *clavae*, tanquam λαγωβόλου, uſu in *leporina venatione*, audiendus Xenophon in Κυνηγετ. p. 984. ed. Wechel. τὸ δὲ κυνηγέτην ἔχοντα ἐξιέναι, ἠμελημένην ἐλαφρὰν ἐσθῆτα ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, καὶ ὑπόδεσιν, ἐν τε τῇ χειρὶ ΡΟΠΑΛΟΝ· τὸ δὲ ΑΡΚΥΩΡΟΝ ἕπεσθαι. *venator autem, neglecto levique veſtitu amictus, manu* CLAVAM *geſtans, eumque* RETIUM *cuſtos ſequatur*; & paullo poſt de ejusmodi venatore, καὶ τὸ ῥόπαλον ἀναλαβόντα καλεῖν τὸν λαγῶ, *clavaque ſumpta contra leporem* &c. Alius proinde RETIUM ſeu ἀρκύων, alius λαγωβόλων in eadem venatione uſus; illorum, quibus irretiti *lepores*, pro eo, qui in iis etiam venandis tum obtinuit, more, capiebantur; horum ſeu λαγωβόλων, quibus iidem in curſu a venatore feriebantur, ac unde λαγωβολίαι eaedem *leporinae venationes* dictae, ut hoc loco. Sic Ἐλαφηβόλος Diana, de qua nempe vſ. 19. mox dicetur, μήτ' ἐλάφους βάλλοιμι, *neque cervos dejiciam*, ſeu *proſternam*, ſagittis nempe, aut jaculis, quibus in ea, ut modo dixi, venatione locus, unde *jaculatricemque Dianam* dixit Ovidius Faſtor. l. II. vſ. 113. non vero ita eadem a *retibus* dicta, a quibus ἀρκυωροὶ illi, de quibus Xenophon, appellati, penes quos nempe erat eorum cura & cuſtodia. Hinc de hac ipſa λαγωβολίᾳ, ſeu *leporina venatione* exſtat ejusdem Callimachi Epigramma, inter Fragmenta ejus relatum, quod vulgarunt jam viri magni Joſ. Scaliger & D. Heinſius, ac ubi de Epicyde venatore dicitur, ἐν ὄρεσι πάντα ΛΑΓΩΟΝ, mox τῆ, τόδε ΒΕΒΛΗΤΑΙ τὸ θηρίον, *in montibus omnem leporem* &c. *cape; jacet* ſeu *proſtrata eſt fera.* Unde etiam apud Suidam, λαγωβολεῖον, non *pedum* quidem, ut ibi male Portus, aut vero *rete*, ſed locus ipſe dicitur ſeu campus, *in quo lepores venabantur*, ἐν ᾧ τοὺς λαγωοὺς ἀγρεύουσι· qui nempe non debuit eſſe cultus, ſeu frugibus conſitus, quod lege venatoria, teſte in Κυνηγ. Xenophonte p. 983. vetitum; quique prae-

Digitized by Google

praeterea caſſibus, plagis, ut aliunde ex eodem auctore liquet, ſepiebatur. Ut vero λαγωβόλον, ita κορωνοβόλον ὄργανον dicitur in Anthol. l. III. c. XIX. Epigr. III. inſtrumentum aliquod, quo venator, de quo ibi agitur, non quidem *cornices*, quod nomen videretur continuo indicare, ſed *volucres anſeres petere* erat ſolitus, ᾧ πληνὰς ἠκροβόλισε χῆνας. Unde alia ibi quaerenda videtur hujus vocis κορωνοβόλου origo, eaque potius, qua κορώνη, juxta varias ejus ſignificationes, a Grammaticis traditas, ἄκρον τοῦ τόξου; *ſummitas arcus*, vel in genere πᾶν τὸ ἐπικεκαμμένον, *omne quod inflexum eſt*, redditur, ut apud Euſtathium p. 1429. atque ita non adeo de *funda*, juxta Interpretes, κορωνοβόλον dici in adducto Epigrammatis loco, quam de alio inflexi teli genere ad hanc *anſerinam* ſimilemque *venationem* olim adhibiti. Certe κορώνη, quamquam ea de re ſileant Grammatici, inter inſtrumenta venatoria ab Oppiano recenſetur, Κυνηγ. l. I. vſ. 155. μολιβδοσφιγέας τε κορώνας, ut in Rittershuſii non ſolum, ſed antiquioribus etiam hujus Poëtae, Aldina & Regia Turnebi, quas poſſideo, editionibus legitur, quod vertit Bodinus, quamquam minus erudite, *plumboque revinctas cornices*; Rittershuſius autem, quaſi κορύνας legiſſet, *plumbo praefixas clavas*, qui tamen κορώνας, ut dixi, in Graeco contextu retinuit, neque quidquam ea de re in Commentario monuit. Quomodo nempe, ſi opus foret, pro κορωνοβόλον, legi poſſet apud Epigrammatarium, κορυνοβόλον, juxta traditum jam κορύνης ſeu *clavae*, in priſca, & minorum quidem ac innoxiorum animalium, venatione uſum. Quamquam etiam in genere dicat Aratus de Orione ſtrenuo venatore, Phaenom. vſ. 638. &c.

—— Ὅτε θηρία πάντα
Καρτερὸς Ὠρίων στιβαρῇ ἐπέκοπτε ΚΟΡΥΝΗ,
Quando feras omnes fortis Orion valida percutiebat CLAVA.

Unde, ſicuti λαγωβόλον de *clava* itidem ſeu *pedo ad feriendos lepores* dici a Theocrito vidimus, ita λαγωφόνον τρίαιναν *leporicidam tridentem* dixerat eodem, ubi de venatoriis inſtrumentis agit Oppianus, loco, nempe vſ. 154. & rurſus verſ. praecedenti lib. I. Κυνηγ.. ἀρπάλαγον, ſeu juxta eruditum Interpretem, *telum leporarium*, totidem nempe λαγωβόλα. Ut τριβολοβόλον ſeu *multicidam*, ἁλιευτικὸν proinde ὄργανον, cujus meminit Plutarchus de Solert. Animal. p. 966. hic mittam. Haud male autem hic Vulcanius, ea voce λαγωβολίας, quamlibet hujus Deae *venationem* intelligi ſtatuit; maxime quum eandem vulgo venantem cervos, vetera nobis monumenta, & inditae inde illi, uti vidimus, appellationes abunde arguant. Neque tamen omiſſa cenſebatur ab hac Dea κυνηγίᾳ, quod vel ex aliis in hoc Hymno locis liquet, ut vſ. 95. & vſ. 151. omnis *leporum* aut *leporinae venationis*, de qua hic Callimachus, *cura*; quum eandem Dianam ob gravidam leporem comeſtam a duobus aquilis (βοσκομένας λαγίναν &c.) in

Aga-

Digitized by Google

Agamemnonis aedibus, eidem domui infenſam, tradat in cognomine dramate Aeſchylus vſ. 137. &c. Unde etiam quoscunque recens natos *lepores*, a venatoribus in gratiam Dianae dimittendos, praecipit in Cyneget. Xenophon pag. 980. & qui eodem auctore id tradit, junior, uti ſe venditat, Xenophon, ſub Arriani autem nomine editus, de Venatione cap. xii. Tradit vero idem cap. xxxiv. pro *lepore* capto, duos obolos theſauro Dianae inferri ſolitos. Quo referri inſuper debet, quod κυνηγὰς in inſula Icaro, *lepores*, quorum magna ibi copia, venari impetrata ejus rei a Diana primum venia, non petita autem eadem, fruſtra θηρᾶν, & poenas etiam luere tradat Aelianus de Animal. lib. ix. c. ix. Quae ſingula utique *leporinae venationis curam*, a Diana ſcilicet, *habitam*, ſeu, quod ait hic Callimachus, λαγωβολίαι τε μέλον), abunde arguunt ac illuſtrant; & a qua tamen, ut innoxio juxta capreas animali, eandem vellet abſtinere Battiades infra vſ. 155. De qua caeteroquin λαγωβολία, ſeu *leporina venatione*, uti maxime jam olim familiari ac obvia, pluribus agit in commemorato paullo ante κυνηγετικῷ Xenophon; ac unde ex Herodoto refert Athenaeus l. ix. p. 400. quod omnia *leporem venentur*, ferae, aves, homines. Nec opus tamen, ut aves illas *leporum venatrices*, ſeu λαγωφόνους aut λαγωθήρας aquilas huc advocem; cujusmodi obvias in nummis antiquis icones, data forte ejus rei occaſione, nuper admodum exhibui ac illuſtravi.

Vſ. 3. χορὸς ἀμφιλαφὴς] De voce ἀμφιλαφὴς ſupra actum ad vſ. 42. Hymn. in Apoll. Haud mirum vero hic *multiplicem*, ſeu potius *orbicularem*, juxta varias Criticorum de hac voce notationes, *choream* inter ea commemorari, quibus impenſe delectaretur Diana; quum de eadem dicant Trojanae mulieres in Euripidis Troadibus vſ. 553. Διὸς κόραν, Ἄρτεμιν, Ἐμελπόμαν χοροῖσι, *Jovis filiam Dianam celebrabam choreis*; ac inde virgines, Dianae choros ducentes, legantur ſaepe apud auctores, ut de Lacaenis apud Pauſaniam l. iv. p. 247. Unde etiam Δόλων dictus mulierum coetus ſeu *chorus* Dianam colens apud Cyzicenos, ut ex Aeliano tradit Suidas in voce Δόλων. Immo quales eſſent illae virginum *choreae*, quae in honorem Dianae ab iis fiebant ad tibiarum ſonum, cum varia capitis, manuum, pedum, ac lumborum etiam motione, ad inſtar ſalientis motacillae, docent Autocratis ea de re verſus, qui, & quod indicaſſe hic ſufficiat, apud Aelianum leguntur de Animal. l. xii. c. ix. p. 703. Οἷα παίζουσι φίλαι &c. Quo ſpectat itidem id quod in utroque ſeculari carmine Catulli ac Horatii a puerorum ac virginum *choro* laudes Dianae celebrari dicantur; in primo nempe, *Dianam pueri integri puellaeque canamus* &c. in altero, *Dianam tenerae dicite virgines* &c. Adde, quod ipſa Diana Delphis χορὺς ἐξάρχουσα, *choreis praecinere* dicatur ab auctore Hymni in eandem, qui cum aliis Homero tribuitur. Sed de his ſacris Dia-

Digitized by Google

nae *choris* ſeu *choreis* adhuc infra agendi erit locus; nempe ad vſ. 242. ubi ejus Nymphae dicuntur in Deae honorem, κύκλῳ στησάμεναι χορὸν, *in orbem choream agentes*; & circa finem Hymni vſ. 267. ubi haud impune Hippo Nympha dicitur renuiſſe circa Deae aram κυκλώσασθαι, ſeu *in orbem ſaltare*; & ita hic χορὸς ἀμφιλαφὴς, *orbicularis*, ut paullo ante monui, ſeu *in orbem chorea*.

Ibid. ἐν οὔρεσιν ἑψιάασθαι] Hinc eadem Diana de ſe ait vſ. 20. Οὔρεσιν οἰκήσω, *montibus inhabitabo*; eademque cum Ὀρέστιας, haud aliter ac Mater Idaea, dicta ab Euripide Troad. verſ. 852. & Οὐρεία ſeu *Montana*, Iphigen. Taur. vſ. 127. *montium* autem *domina* apud Catullum in ſecul. Carm. & *montium cuſtos* ab Horatio l. III. od. XXII. Sed ea de re adhuc infra ad verſ. 18. ubi Diana a Jove inter alia contendit, Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα, *da autem mihi montes omnes*. Voce autem ἑψιάασθαι, poſt Homerum uſus quoque Callimachus infra Hymn. in Cererem vſ. 39. περὶ τὤνδιον ἑψιόωντο, *circa meridiem ludebant*, ſeu *ſe oblectabant*, ſicuti, ut jam viderunt alii, coaevus Poëta Apollonius. Inde Heſychii etiam gloſſa, Ἔψια, παίγνια. Ἐψιή, γέλως, παιδιὰ, & paullo poſt, Ἐψία, γέλως, παιδιὰ, quaſi nempe diverſae forent voces, & non una eademque ἑψία, & ob metrum, ἑψιά vel ἑψιή· ſed quorum hodie apud Heſychium ὄρα χόρις. Ita eruditus Graecus Nicandri Interpres p. 40. ἑψιή, τοῦτ᾽ ἐστι παίγνιον, nempe ad illud ejuſdem vatis Theriac. p. 63. ἑψιὴ ἔπλετο κούροις, *luſus erat juvenibus*. Hinc apud eundem Alexiph. p. 144. ἐνεψιόωντα κούραις, *luſus* aut *oblectamenta puellis*, & quam priorem vocem fruſtra in Theſauris aut in aliis Helleniſmi Promptuariis quaeras.

Vſ. 4. πατρὸς ἐφεζομένη γονάτεσσι] A vatum patre, quod opportune jam hic monuit Graecus Interpres, id mutuatus, nempe Iliad. E. verſ. 408.

Οὐδέ τί μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν,
Neque ipſum filii ad genua patrem appellant.

Ab hoc *patre* autem ceu Deorum Rege, dicta Diana εὐπατέρεια, tanquam *patre nobilis* ab Apollonio Rh. l. I. vſ. 570. prout caeteroquin eadem vocatur ab Euripide Hippol. vſ. 68. pulcherrima Dearum, quae habitant εὐπατέρειαν αὐλὰν, *nobilem patris Jovis regiam*. Haud aliter ac εὐπατρίδης, ſeu *nobili ortus genere*, Theſeus dicitur in eodem dramate vſ. 152. & vſ. 1283. & quomodo εὐπατρίδαι appellati apud Athenienſes *patritii*, nempe οἱ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν οἴκων, *qui illuſtribus familiis erant pregnati*, ut de iis Dionyſ. Halic. Antiq. l. II. p. 83. (nempe ut ſimiliter ab eodem Euripide dictum Alceſt. verſ. 920. τῶν εὐπατριδῶν γεγῶσ᾽ ἀπ᾽ οἴκων, *quae ex nobili familia nata erat*) & e quibus alioquin εὐπατρίδαις creabantur apud eos Archontes, ut id obſervat Sopater in Hermogenem p. 30. Adde quod Parcae etiam εὐπατέρειαι dicantur in Orphicis p. 156. ult. ed. ac ſimiliter Nympha Ὠκυρόη ab Apollonio Rh. in deperdito opere, apud Athenaeum l. VII. p. 283.

p. 283. Χησιὰς εὐπατέρεια, quorum illud caeteroquin de Diana infra dicitur vſ. 228. Χησιὰς Ἰμβρασίη, ut de ea appellatione ibidem.

Vſ. 5. παῖς ἔτι κουρίζουσα] Redduntur haec a Latino Interprete, *puella adhuc adoleſcens*, pro *puella adhuc ludens*, ſeu *puellarum adhuc luſibus ſe oblectans*, ut jam vidit H. Stephanus, & quo ſenſu etiam dixit de Apolline idem Callimachus vſ. 324. Hymn. in Delum, παίγνια κουρίζοντι, ſeu *juveniliter ludenti* Apollini, aut vero prout Jovis a partu κουρίζοντος ſeu *vagientis* facta mentio vſ. 54. Hymn. in Jov. & de quibus locis ibidem. Apud Heſiodum vero Theogon. vſ. 347. ἄνδρας κουρίζειν dicitur de Nymphis Oceaninis, quibus viros a teneris educandi ſors incumbit.

Vſ. 6. Δός μοι παρθενίην] Unde eandem Dianam, tanquam voti hujus compotem factam, αἰὲν ἀδμήταν, *ſemper indomitam* vocat Sophocles Electr. vſ. 1352. & quo nomine ἀδμῆτας, ſeu *indomitae*, h. e. *nunquam ſubacta ferre jugum cervice*, ut Horatius loquitur l. II. od. V. *adactae*, ab Aeſchylo eadem etiam dicitur Suppl. vſ. 155. Quomodo παρθενικαὶ ἀδμῆτες ab Apollonio itidem vocantur l. I. vſ. 671. & ἀδμῆτές τε κόραι vſ. 811. ejuſdem libri. Unde illud Epicratis apud Aelianum de Animal. l. XII. c. X.

—— ὡς δάμαλις, ὡς παρθένος,
Ὡς πῶλος ἀδμής.
Ut juvenca, ut virgo, ut pullus indomitus.

Quo factum proinde, ut de eadem Diana dicatur in Hymno in Venerem, qui Homero additur, quod eam nunquam Venus δέδμηται ἐν φιλότητι, *domuerit in amore*. Quibus proinde opponuntur apud eosdem Tragicos, νεόδμητοι κόραι, ut apud Euripidem Mede. vſ. 623. & νεόζυγες apud Apollonium l. II. vſ. 1191. nempe *recens nuptae* ſeu *vinclis jugalibus nexae*; quanquam δεσμοὺς παρθενίας, *nexus* ſeu *vinculum virginitatis* dicatur in veteri Epigr. Anthol. l. VII. ep. XXIX. Quo priori autem ſenſu *innupta*, ἁγνὰ ἀταύρωτος ab Aeſchylo Agam. vſ. 251. dicitur, ac inde ſiniſter, quod praeterea obſervo, ἀταυρώτη apud Comicum Lyſiſtrat. p. 850. h. e. interprete rurſus Horatio (quod ad eundem haud notaſſe adhuc novi eruditos ejus Commentatores) *nec tauri ruentis in Venerem tolerare pondus*. Mitto hic, quod ταῦρον de virili αἰδοίῳ alibi in eodem dramate uſurpet Comicus p. 540. ac unde procul dubio idem de illa voce obſervant veteres Grammatici, ut Euſtathius Il. E. p. 527. Ut vero ad ἀταύρωτον ſeu ἀδμήτην Dianam redeam, ab ea *perpetua*, quam a teneris hic a Jove parente petiiſſe ſcilicet fingitur, *virginitate*, factum, ut cum ἁγνὰ aut παρθένος ſimpliciter a Poëtis antiquis dicatur, ſicuti ab Euripide Hippol. vſ. 17. παρθένῳ ξυνὼν ἀεὶ, *cum virgine ſemper verſans*, Hippolytus nempe cum Diana; quandoque etiam cum addito Deae nomine, ut in Epigrammate poſt Graecorum victoriam ad Artemiſium apud Plutarchum in Themiſtocle p. 116.

παρθένῳ Ἀρτέμιδι, & apud Valerium Flaccum l. v. vſ. 380. *virginis ora Dianae*: immo prout illa ab eodem, de quo modo, Hippolyto celebratur in cognomine dramate vſ. 71.

Κάλλιστα τῶν κατ' Ὄλυμπον
Παρθένων Ἄρτεμι.
Pulcherrima in coelo degentium Diana.

Immo unde mos olim obtinuit, ut virgines nupturae ad eandem placandam, tum juvencas ei, juxta eundem Tragicum Iphig. Aul. vſ. 1113. immolarent:

Μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἃς θεᾷ πεσεῖν χρεὼν,
Juvencae, quas ante nuptias oportet mactari Deae.

nempe Dianae; tum etiam ut caniſtra in ſolemni ejus pompa geſtarent, tanquam Deam, ne illa iis ſuccenſeret, ob imminuendam mox virginitatem, deprecaturae, ſicut id notant veteres Grammatici ad Theocriti Idyll. II. vſ. 66. Hinc Aegirae in Achaia, virgo Dianae ſacerdotio fungebatur ad nubilem usque aetatem, teſte Pauſania l. VII. p. 451. apud Orchomenios vero, eodem auctore l. VIII. p. 476. ſancitum, ut ſacerdos femina & mas pariter toto vitae ſpatio ſint in caſto, non tantum quoad Venereos congreſſus, ſed in caeteris omnibus, quae ad victum, balnea &c. & quod ab Epheſiae Dianae antiſtitibus annuis itidem obſervatum tradit. Unde etiam virginibus, non autem mulieribus, patuiſſe antiquitus templum Dianae Epheſiae, ſicuti & lucum a tergo illius aedis, tradit Achilles Tatius l. VII. p. 431. & l. VIII. p. 475. immo caſtrati ejusdem Dianae ſacerdotes, dicti Megalobyſi, auctore Strabone l. XIV. p. 641. Sicut vero Diana hoc loco, ita, quod alibi noto, Veſtam poſt debellatos Titanas, optione habita petere quod vellet, continuo *virginitatem*, a Jove itidem, inſtar Dianae hoc loco, *flagitaſſe*, ex Ariſtocrito tradunt eruditi ad Ariſtophanem Critici, Veſp. pag. 491. Adde, quod Dianam ἀπειρολεχῆ, ſeu *tori connubialis expertem* vocat idem Comicus Θεσμοφ. pag. 772. Immo circa finem hujus Hymni praecipitur, *ne quis ambiat hanc virginem*, μηδέ τινα μνᾶσθαι τὴν παρθένον, neque vero impune id iis ceſſiſſe, qui easdem nuptias expetiverint. Quod de ſolis utique inter coelites Diana & Minerva virginibus, & quidem, ut hujusce conſilii, virginitatem nempe perpetuo ſervandi, auctor Dianae fuerit, ubi Latonae eam parienti obſtetricata eſt, Minerva, tradit Ariſtides Hymn. in hanc Deam p. 25. Unde conſuli inſuper poteſt, qui veterum circa illam utriusque hujus Deae naturam & communionem θεολογούμενα explanare adgreditur, Proclus in Platonis Πολιτείαν p. 353. ubi de iis ait, οὐκ ἦν ἄμφω μὲν παῖδες Διός, ἄμφω δὲ ΠΑΡΘΕΝΟΙ; *nonne vero ambae Jovis filiae*, *nonne autem* VIRGINES. & quae plura ibidem leguntur.

Ibid. φυλάσσειν] Sponte nempe juxta hanc Graecorum Theologiam *virginitatis cuſtos*, non vero coacta; ſicuti illae Gentilium

lium antiſtites, inter quas & θεραπευτρίδας apud Eſſaeos hoc diſcrimen ſtatuit Philo de Vita Contempl. p. 899. παρθένοι τὴν ΑΓΝΕΙΑΝ οὐκ ἀνάγκῃ, καθάπερ ΔΙΑΦΥΛΑΞΑΣΑΙ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερειῶν, μᾶλλον ἢ καθ' ἑκουσίαν γνώμην &c. *Virgines* (nempe θεραπευτρίδες) CASTITATEM *non coactae*, *ſicuti quaedam apud Gentiles ſacrificulae*, SERVANTES *magis*, *quam ſpontanea voluntate*. Quamquam in monumentis antiquis, non SANCTA ſolum, quae eſt pudicarum apud Romanos appellatio, ſed MATER etiam dicatur DIANA, ſicuti in veteri lapide Theſauri Gruter. XLI. 5. Factum vero id eo ſenſu, quod obiter moneo, quo VESTA pariter non SANCTO duntaxat, aut vero VIRGO etiam dicitur in veteri Urbis Kalendario, ſeu *Numen caſtiſſimum*, ut de ea ad Virgilii Eclog. VIII. Servius, ſed MATER itidem cum ab eodem Marone Georg. I. vſ. 998. tum in veteribus nummis vocatur; nempe tanquam *Tutelaris*, aut *Conſervatrix*, quae ejusdem *Veſtae*, ſicut poſtremum *Dianae*, ſunt in aliis monumentis elogia. Haud aliter nempe ac PATER eodem ſenſu, nullo ad liberos reſpectu, haud ſemel in iisdem ſumitur; & cum aliis Numinibus, tum LIBERO ſeu Baccho in iis frequenter tribuitur; aut quo antiqui Caeſares, PATRES PATRIAE etiam dum adhuc eſſent caelibes, aut ſine liberis, ſunt appellati. Qua ratione factum, ut cum πολύμαστος ſeu *mammoſa*, qualis Diana Epheſia in monumentis, quae ſuperſunt, antiquis, idque juxta Hieronymum in Prooem. Comment. in epiſt. Pauli ad Epheſios, & quem locum jam occupavit ſymbolicae illius Dianae eruditus Interpres, *ut ex ipſa quoque effigie mentirentur*, *omnium eam beſtiarum & viventium eſſe nutricem*. Quo proinde referri inſuper debet, quod παιδοτρόφος ſeu *liberorum nutrix* culta fuerit Diana apud Meſſenios, teſte Pauſania l. IV. p. 281. Ut hic de alia φιλομείρακος ſeu *adoleſcentulorum amicae* appellatione ſileam; quo nomine Dianae fanum apud Eleos dicatum, tradit idem Pauſanias l. VI. pag. 390.

Ibid. ἄππα] In aliis libris ſcriptis ἄττα hic legi, monet alicubi H. Stephanus. De voce autem ἄππα, ἄπφα, aut ἀπφὺς pro *patre* videri poteſt Euſtathius Iliad. E. pag. 565. Ἄππας alioquin Heſychio ὁ τροφεὺς, ſeu *nutritor*; ἀπφὺς, autem ὁ πατήρ. Verum ἄππας, quod obvium, per metatheſin litterarum dictum pro veteri voce πάπας & πάππας, & quidem, quod notarunt veteres Grammatici, per ἀναδιπλασιασμὸν, antiquae vocis πᾶ pro πατήρ. Firmat inſuper hic Poëtae noſtri locus, id quod idem Heſychius obſervat; nempe hac voce πάππα, aut quod idem, ἄππα, *a liberis* demum *patres*, quemadmodum dicitur hic a Diana Juppiter, appellari. Quamquam eundem Jovem πάπαν vocari a montanis Bithynis, a Scythis vero παπαῖον, ex Arriano in Bithynicis & Herodoto memoret, loco paullo ante indicato, Euſtathius. Quod vero adtinet ad utramque Heſychii gloſſam,

Digitized by Google

in vocibus ἀπφὼ & ἀπφῦς, nempe πατρὸς ἡ διπλασίω χάρις, aut in poſteriori, ἡ πνεύματος ἁγίου διπλῆ ἐνέργεια, videri poteſt, qui multis ea de re agit, vir clariſſimi nominis D. Heinſius in Prolegomenis in Ariſtarchum Sacrum pag. 663. & ſequentibus.

Vſ. 7. καὶ πολυωνυμίην] Cujus voti compos itidem facta eſt haec Dea, unde πολυώνυμε δαῖμον eadem invocatur in Orphicis I. Hymno; alibi in iisdem, Διὸς πολυώνυμε κούρη, *Jovis multi nominis filia.* Adde Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 784.

Καὶ πολυώνυμε θηροφόνη παῖ,

Et multi nominis ferarum interfectrix puella;

ſed quod male ibi Biſetus & Latinus Interpres ad Phoebum, de quo jam ante egerat Comicus (nempe χρυσολύρατε Δῆλον ὃς ἔχεις &c. *aurea utens lyra, qui Delum obtines*) referunt: ſicuti imperite hinc *Dianae* Interpres tribuit ea, quae de *Pallade* ibidem dicuntur, Γλαυκῶπι, χρυσόλοφχε &c. Quamquam non *Diana* ſola inter Gentilium Deas hac πολυωνυμίας laude fuerit macta; quum *Venerem* itidem compellet Theocritus Idyll. xv. vſ. 109. πολυώνυμε &c. & *Solis matrem Theiam* Pindarus Od. v. Iſthm. Μᾶτερ Ἀλίου πολυώνυμε Θεία, & *Bacchum* ſimiliter Sophocles Antigon. vſ. 1127. & *Parcas* Orphicorum Hymn. in eaſdem. E quibus & iis, quae de *Apolline* itidem πολυωνύμου, hoc ipſo apud Callimachum verſu, aut priori Hymno vſ. 70. πάντη δέ τοι οὔνομα πουλὺ, aut quod de *Mercurio* ait Comicus in Pluto p. 111.

Ὡς ἀγαθὸν ἐςὶ ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν,

Quam praeclarum eſt multa habere cognomina;

e quibus, inquam, abunde liquet, hanc πολυωνυμίαν inter praecipuas Deorum apud Gentiles praerogativas exſtitiſſe; quae nempe eosdem tum pluribus locis, unde paſſim indita iis nomina, ſolemniter cultos arguebat; tum ob diverſa & inſignia quidem, quibus illi praeeſſe credebantur, munia, multiplicesve eorum poteſtates ſeu δυνάμεις, & collata inde varia in genus humanum beneficia, continuo celebrari. Unde factum, ut de *Themide*, eademque *Tellure*, dixerit Aeſchylus Prom. vſ. 210. πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία, *multorum nominum una forma*; immo ut ex mera hujus generis epithetorum congerie, ſeu hac Deorum πολυωνυμίῃ conſtare videamus Orphica, ſive τελετὰς, quibus, ut vere a magno Scaligero ad eadem obſervatum, numina, quorum myſteriis initiabantur, invocabant myſtae. Hinc ſaepe dubii, dum eadem numina vel invocant, vel celebrant Poëtae, quibus ea potiſſimum nominibus compellent; ſicut de hac ipſa *Diana*, quem locum jam opportune huc adtulit Anna praeſtantiſſima, Catullus in ſeculari carmine, *ſic, quocumque tibi placet, ſancta nomine.* Unde pariter de *Jove* pridem Aeſchylus dixerat Agam. vſ. 168.

Ζεὺς, ὅςις ποτ᾽ ἐςὶν, εἰ τόδ᾽ αὐ-
τῷ φίλον κεκλημένῳ,
Τῦτό νιν προσεννέπω.

Jup-

Digitized by Google

Juppiter, quisquis eſt, ſi hoc nomine appellari gaudeat,
Hoc eum ipſum appello.

Quo reſpexit proinde Julianus Imp. Orat. VII. p. 429. Ὦ Ζεῦ πάτερ, ἢ ὅ, τι σοι φίλον ὄνομα, καὶ ὅπως ὀνομάζεσθαι· τουτὶ γὰρ ἔμοιγε οὐδὲν διαφέρει. *O pater Juppiter, ſive quo alio nomine, & quomodo gaudes appellari; id enim mihi perinde eſt;* quodque a Platone, ut tot alia, hauſit in Cratylo pag. 400. ſicut ad eum brevi σὺν θεῷ docebimus. Quem Jovem alioquin non πολυώνυμοι quidem, ſed μεγαλώνυμοι compellat Chorus in Ariſtophanis Lyſiſtrata pag. 783. & de quo alioquin notus Timonis apud Lucianum jocus; Jovem nempe πολυώνυμον, ubi metra poëtis deficiunt, continuo effici. Dianam autem vere πολυωνυμίης laudem, quam hic tenella adhuc a patre contendiſſe dicitur, apud Gentiles conſequutam, ſatis evincunt tot indita illi, ſeu a *locis*, in quibus eadem eximie colebatur; ſeu a *natura* ejusdem, *ſiderum* nempe; ut de illa ait Poëta, *bicornis Reginae*; & proinde rerum univerſi procreatricis, ut paullo ante dictum, aut altricis habitae; ſeu a variis inſuper, quae ei vulgo tributa ſunt; *muniis* vel *artibus*; venatricis puta ac venatorum ducis, Λοχείης ſeu *partuum praeſidis* ſimul ac illibatae virginitatis cuſtodis, &c. nomina & appellationes, de quibus conſuli poſſunt, praeter eos qui de Gentilium Diis ſunt e veterum libris commentati; antiqua Lapidum & Nummorum monumenta, & qui in iis colligendis ac vulgandis laborarunt hactenus viri praeclari. Hinc ut poſtremos ſeu veteres nummos tantum, nonnullosque ex iis haud paſſim obvios obiter hic tangam; in iis utique inſcripta occurrit πολυώνυμος Diana, ſicuti modo ΕΦΕΣΙΑ, modo ΠΕΡΓΑΙΑ; ΔΙΚΤΥΝΝΑ, ΛΕΥΚΟΦΡΥΝΗ, ΒΟΡΕΙΤΗΝΗ, ΠΕΡΣΙΚΗ, ΑΜΑΡΟΥΣΙΑ, ΣΙΒΕΡΗΝΗ, ΣΩΤΕΙΡΑ, ΑΡΤΕΜΙΣ ΤΥΧΗ, aut in Romanis etiam nummis EPHESIA, PERSICA, LAPHRIA, LUCIFERA, SEGETIA, VICTRIX, CONSERVATRIX, FELIX, REDUX.

Vſ. 8. φαρέτρην] Qualis & quidem ἰοδόκος, *ſagittis plena* paſſim ei a dextris humeris pendula ſeu religata cernitur, in nummis aliisque ſignis hujus Deae antiquis. Unde etiam παρακαὶ φαρέτρη ſeu *circa humerum pharetra* ei tribuitur in veteri Epigrammate Anth. l. IV. c. XII. haud aliter ac de eadem apud Maronem dicitur I. Aen. vſ. 499.

—— illa pharetram
Fert humero;

alibi autem Anthol. l. V. ep. LX. ut conſueto illo eidem Deae cultu orbata dicitur,

—— οὐδὲ φαρέτρην
Ἰοδόκον κατέχουσα κατωμαδόν.
Neque pharetram ſagittas capientem habens in humeris.

Quae alioquin Deae ſigna, cum ſolita in humero pharetra, ante oculos habuit Valerius Flaccus Argon. l. VI. vſ. 380. ubi

 de

Digitized by Google

de eadem ait, *Teque renodatam pharetris* &c. Invictam autem ejuſdem Deae *pharetram* dicit alicubi Pindarus, ἐξ ἀνικάτου φαρέτρας, Pyth. Od. IV. p. 243. & quale illi etiam INVICTAE DIANAE elogium tribuunt nonnunquam antiqui lapides, ut apud Gruterum Theſ. XLI. 3. & in Miſcell. Sponii pag. 88. Mitto, quod PHARETRATA DIANA dicatur eadem in aliis lapidibus, ut apud Reineſ. Syntagm. p. 104.

Vſ. 9. οὐδ' αἰτέω μέγα τόξον] Quales nempe apud veteres Scythici *arcus*, unde merito ἑκαβόλοι ſeu *longe jaculantes* iidem, ſicut apud Aeſchylum Prom. vſ. 710. dicti, ubi de Scythis ait Tragicus:

Ἑκαβόλοις τόξοισιν ἐξηρτημένοι,
Οἷς μὴ πελάζειν,
Arcubus longe jaculantibus inſtructi,
Quibus ne appropinques;

Horatius l. III. Od. VIII.

Jam autem Scythae laxo meditantur arcu.

Cujusmodi etiam ingentes Perſarum *arcus* exſtitiſſe tradit Xenophon Ἀναβ. l. III. pag. 309. μεγάλα γὰρ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν, *ſunt & Perſici arcus magni*, ſicuti Cadurchorum, quorum arcus ternum fere cubitorum, ſagittas autem binis cubitis longiores fuiſſe, ait idem l. IV. p. 312. Quamquam *arcus* Perſici aut Parthici haud magni adeo caelati occurrant adhuc hodie in antiquis eorum nummis, qui inde caeteroquin τοξόται ſeu *ſagittarii* appellati, & quales alibi, nempe ad Juliani Caeſares, vulgavi pag. 208. & 409. Dianae autem *arcus* ſicuti & *pharetram*, pro recepto eorum apud Graecos uſu & more, exhibent nobis paſſim vetera hujus Deae ſigna in nummis & marmoribus antiquis adhuc obvia; diverſa proinde ab iis, de quibus dicitur Anthol. l. VII. epigr. CVII.

Τόξα τε καὶ Σκυθικὴν ἰοδόκον φαρέτρην,
Arcus & Scythicam ſagittas capientem pharetram.

Vſ. 10. εὐκαμπὲς ἄεμμα] Quale Apollini etiam ſupra tribuitur Hymn. in eundem vſ. 33. & quam vocem ἄεμμα, non de *ſagittae nervo* ſimpliciter, juxta Scholiaſtem, ſed de *arcu* ſimul ac *nervo tenſo* intelligendam, bene contra H. Stephanum monuiſſe videtur Vulcanius. Utrumque autem in Dianae cultu, cum tenſi nempe arcus ſeu *nervi*, tum ejuſdem quieſcentis habitum, exhibent non ſemel veteres nummi, ſicut poſtremum tangit Claudianus, agens de eadem hac Dea, Rapt. Proſerp. l. II. vſ. 31.

—— *arcuque remiſſo*
Otia NERVUS *agit, pendent poſt terga ſagittae.*

Καμπύλα autem in genere dici τόξα, ſeu *incurva* illa eſſent, ſeu *intorta*, ſeu *obliqua*, aut *reflexa*, nempe παλίντονα, notat Euſtathius Iliad. I. p. 375. & qualia παλίντονα, non τόξα ſolum, ut aliquoties de Graecorum *arcubus* Homerus, ſed βέλη etiam ſeu *Jacula* Marti tribuit Aeſchylus Choëph. vſ. 159.

Vſ. 11. φαεσφορίην] Hinc φαεσφόρος eadem Dea infra vſ. 204. dicta

dicta & culta apud Graecos, ſeu φωσφόρος· apud Romanos autem DIANA LUCIFERA, ſicuti indices etiamnum ejus rei multi ſuperſtites Graecorum & Romanorum nummi, in quibus eadem Dea modo una face, modo duabus facibus armata cernitur. Cujusmodi e multis, inſignis ſequens Regiae Gallorum Gazae nummus ſub Hadriano cuſus, in quo Diana gradiens cum dimidia Luna in capite, utraque autem manu facem tenet.

Unde liquet utique, cur modo Θεὰ φωσφόρος, ſicut a Nauſicrate apud Athenaeum l. VII. p. 325. aut φαισφόρος, quod eodem redit, Ἑκάτη, ab Euripide in Helen. vſ. 575. aut ἀμφίπυρος ſeu *utraque manu faces geſtans*, ut ibi veteres Critici, Diana apud Sophoclem Trachin. vſ. 218. dicatur, & apud Ariſtophanem ſimiliter in Ranis p. 275. ubi Diana tamen *Dictynna*, ſeu *venatrix*, a φωσφόρῳ *Hecate* diſtinguitur, & de qua poſtrema ait:

Διπύρους ἀνέχουσα λαμπάδας,
Ὀξυτάταιν χεροῖν, Ἑκάτη.
Duplices faculas tenens
Manibus perquam agilibus, o Hecate.

Hinc Δάειρα ſeu Δαῖρα, quaſi Δᾳδοῦχος, dicta eadem *Hecate* apud Apollonium l. III. vſ. 848. ſicuti alibi Proſerpina apud Lycophronem pag. 115. quae eadem nempe cum Diana ſeu *Hecate Noctiluca*, ac inde Περσεφόνη etiam quaſi φωσφόρος, ut poſtremum hoc notat Plutarchus de Facie in orbe Lunae p. 942. appellata; & quo ſenſu Φερσεφάασσα ſeu Φερσέφαττα, quod notum, eadem dicta. Unde cum eadem Dea ſeu Κόρη, tum Ceres mater filiam quaerens, δᾳδοῦχος utraque ſeu *taedifera* itidem, ſicuti ſaepius ambae ſpectantur in antiquis Romanorum & Graecorum nummis. Cur autem φωσφόρος dicta ſit haec Dea, e pri-

 ſcae

Digitized by Google

ſeae ſcilicet Gentilium Theologiae ſcitis, docebit Proclus in Platonis Πολιτείαν p. 353. ubi idem nomen Minervae quoque, ſed alio intuitu inditum ſimul tradit: προσκείσθω δὲ καὶ ὅτι ΦΩΣΦΟΡΟΙ· ἡ μὲν εὐμαρῶς εἰς φῶς ἄγουσα τοὺς ἀφανεῖς λόγους τῆς φύσεως ἐστι ΦΩΣΦΟΡΟΣ· ἡ δὲ, ὡς νοερὸν φῶς ἀνάπτουσα ταῖς ψυχαῖς. *Addatur autem, quod & ambae* (Diana nempe & Minerva, de quibus ibi agit, ut jam ante vidimus ad vſ. 6.) *dicantur* LUCIFERAE; *Diana quidem, quod inconſpicuas naturae rationes benigne in lucem educat, dicta eſt* LUCIFERA; *Minerva autem, tanquam intellectus lucem animis accendens.*

Ibid. καὶ ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα] Qui conſuetus etiam Dianae venatricis habitus in antiquis ejus ſimulacris, & quo reſpexit vetus Epigramma in hanc Deam, de quo paullo ante, Anthol. lib. IV. cap. XII. epig. CXI.

—— ἤδη πρὸς ἄκρην
Ἰγνύην φοῖνιξ πέπλος ἑλισσόμενος,
Et ad ſummum poplitem puniceus peplus tractus.

Unde adhuc magis appoſite ad hunc Callimachi locum Paulus Silentiarius in Epigrammate inedito:

Κούρη δ' ἀργυφέης ἐπιγουνίδος ἄχρι χιτῶνα
Ζωσαμένη, Φοίβης εἶδος ἀπεπλάσατο,
Virgo autem usque ad candidum genu tunicam cincta, Dianae ſpeciem refert.

Neque aliter de Medeae comitibus ad inſtar Dianae venatricis ejusque Nympharum, ut mox ibidem tradit, & qui Silentiario hic praeluxit, Apollonius l. III. vſ. 873.

—— ἂν δὲ χιτῶνας
Λεπταλέους λευκῆς ἐπιγουνίδος ἄχρις ἄειρον.
Tunicas autem tenues ad candidum usque femur ſubducebant;

aut ſicuti idem alibi de Nereidibus l. IV. vſ. 940.

Αὐτίκ' ἀνασχόμεναι λευκοῖς ἐπὶ γούνασι πέζας,
Hae ſine mora ſurſum tractis ad candida genua limbis.

Talis nempe Diana Κυνηγὸς ſeu Ἐλαφηβόλος, alte nempe ſuccincta, ſicuti Atalanta Romae itidem ſpectatur in veteri ſtatua, de qua infra ad vſ. 216. Idque pro venatorum more, quibus levem amictum praecipit in κυνηγετικῷ Xenophon; & quales etiam levi ſago, ſeu chlamyde, eaque ſaepe a tergo rejecta, fibula autem ad humerum dextrum nexa, amictos, exhibent ſubinde antiqua marmora. Non idem tamen Dianae *Ephesiae* aut *Pergaeae* ſolemnis aut peculiaris habitus; utrinsque quippe velatae vulgo & ad imos pedes tectae, in veteribus monumentis; quamquam & eadem utroque illo nomine, *Pergaeae* nempe ac *Epheſiae*, culta, ſubinde etiam tanquam Ἐλαφηβόλος, ſuccincta venatrix in iisdem (& qua de re infra ad vſ. 106. & 187.) compareat. Ut de eadem Dea cum talari alioquin ſtola, ac proinde infra genu, depicta quandoque in aliis nummis nihil dicam, (& qua-

(& qualis etiam ſpectatur in adducto ad ſuperiorem verſum nummo) neque tamen utraque manu facem geſtans. Quam inſuper ſuccinctam, ſeu quod hic a Callimacho dicitur, *ſupra genua tunicam* hujus Deae, luculenter ante oculos ponent duo ſequentium nummorum ectypa; primi, ut praefert epigraphe, a *Mytilenaeis*, alterius ſub Antonino Pio ab *Epheſiis* percuſſi, cum inſcr. ΚΟΙΝΟΝ ΕΦΕΣΙΩΝ, *Commune Epheſiorum*.

E qua priori inſuper icone, quae exſtat in praeclaro nummo Regiae Gallorum Gazae cum Juliae Domnae in anteriori area effigie, lucem aliquam foenerantur, quae de tali venatricis Dianae amictu memorat Nemeſianus, & quae non debuerant ibi viro elegantis eruditionis J. Vlitio negotium faceſſere, nempe vſ. 91. &c.

Sit chlamys aurato multum ſubtemine fuſa,
Corrugesque ſinus, gemmatis baltheus arctet
Nexibus.

Chlamys enim ibidem, quod primo ac vere vir ille eruditus conjecerat, & hoc ipſo adſtruebat Callimachi loco, ac alibi etiam obvium, pro *tunica*; *ſinus* autem *corruges*, & *baltheus*, quo Dianae tunica infra pectus cincta, abunde in eodem Dianae ſuccinctae amictu, quem nummus ille Regius exhibet, & complures alii ſimiliter, comparent. Addo geminum omnino cinctum in eodem nummo, ſicut in aliis id genus monumentis, conſpicuum, quem in illo Dianae amictu obſervat Claudianus de Raptu Proſerp. l. II. vſ. 33.

Criſpatur GEMINO *veſtis Gortynia* CINCTU
Poplite fuſa tenus;

ac

ac ſimiliter de Nymphis ejuſdem Deae comitibus II. Conſ. Stilich. vſ. 247.

DUO CINGULA *veſtem crure tenus pendere vetant;* quemque *geminum cinctum* in ſuccinctarum itidem Nereidum veſtitu jam ante indicaverat Apollonius l. IV. vſ. 949.

Παρθενικαὶ ΔΙΧΑ ΚΟΛΠΟΝ ἐπ' ἰξύας εἰλίξασαι,

Puellae DUPLICEM SINUM *usque ad lumbos corrugantes.*

Quo proinde reſpexit de *venatrice* itidem Venere, ut eam ibidem vocat Virgilius Aen. I. vſ. 320.

Nuda ſinu, nodoque ſinus collecta fluentes.

Adde his denique, quod de eadem Diana *cincta*, eaque *ſuccincta* inde appellata, modo vidimus; ac unde de venatrice itidem Venere opportune Ovidius Metam. l. x. vſ. 536.

Nuda genu, veſtem RITU SUCCINCTA DIANAE.

Subducebatur nempe ſupra genua veſtis, cinguli ſeu zonae (ſicuti cum aliunde, tum e ſuperioribus Dianae iconibus abunde liquet) opera; prout de virginum in tabula apud Sidonios depictarum amictu tradit Achilles Tatius l. I. p. 7. idque appoſite ad hunc Callimachi locum, τὸ γὰρ ΖΩΣΜΑ ΜΕΧΡΙ ΓΟΝΑΤΟΣ ἀνεῖλκε ΤΟΝ ΧΙΤΩΝΑ, *zona enim* AD GENUA USQUE *ſurſum trahebat* TUNICAM. Ζῶσμα nempe ibi, & quod apud Pollucem etiam legitur p. 348. idem quod ζῶμα, utrumque autem quod ζώνη, ut de voce ζῶμα notant veteres Grammatici ad illud Electrae apud Sophoclem vſ. 455. καὶ ζῶμα τοὐμὸν, *& cingulum meum.* Aeſchylus συζώματα etiam vocat Suppl. vſ. 471. Στρόφοι vero, quod praeterea obſervo, ab eodem Tragico dicuntur in muliebri amictu *zonae* illae ſeu vincula, quibus nempe ſuperior pars veſtis infra papillas erat cincta, & prout Catullus ea de re loquitur in Epithal. Thetidis vſ. 65. *Strophio lactantes vincta papillas.* Utrumque certe illud *cinguli* muliebris aut virginei genus, quo infra papillas (& de quo alibi) ac praeterea ſupra uterum colligatae & ſubductae erant tunicae illae aut veſtes, atque inde conſtrictos earum ſinus, tangit Danaidum virginum Chorus apud eundem Aeſchylum Suppl. vſ. 466.

Ἔχω στρόφους, ζώνας τε, συλλαβὰς πέπλων.

Habeo cingula & zonas, quibus colligantur pepli.

Male enim ibi στρόους hactenus legitur; quum, ut alia ſileam, eum στροφίω frequentem eam in rem uſum apud Comicum in Theſmoph. ac Lyſiſtrata, & inde loco jam adducto apud Catullum, *ſtrophium* legamus; tum eadem voce στρόφω pro tali *cingulo* aut *zona* uſus ſit alibi Aeſchylus, ſeu Chorus Virginum Thebanarum, Sept. Theb. vſ. 876. Στρόφον ἐσθῆσι περιβάλλον (ſic), *cingulum veſtibus circumjiciunt*; ubi Criticorum ad eum locum gloſſa, ἀντὶ δὲ μίτρας καὶ ζώνης, νῦν στρόφον εἶπεν, *loco autem mitrae & zonae, ſtrophium nunc dixit.* Στρόφος autem ille dictus in

veteri

Digitized by Google

veteri Epigrammate inedito *μαςῶν ἔνδυμα*, *mammarum amictus* ſeu *vinculum*, apud Apulejum autem in Mileſiis lib. II. *ruſſeola*, *faſciola praenitente altiuſcule ſub ipſas papillas ſuccinctula*, manifeſte itidem ſpectatur in eadem Dianae icone paullo ante e praeclaro Regiae Gallorum Gazae nummo expreſſa, ac ſimilibus.

Vſ. 12. *λεγνωτὸν*] Quomodo Dianae tunica vocatur itidem in veteri Epigrammate, cujus jam opportune meminit Vulcanius, & quod exſtat Anthol. l. v. epigr. LX. ubi eadem Dea dicitur,

—— ἦν δ᾽ ἐπὶ γούνων
Παρθένιον λεγνωτὸν ἀναζωσθεῖσα χιτῶνα,
Erat vero ſupra genua virgineam virgatam cincta tunicam.

Tangit etiam hunc Callimachi locum Erotianus (ſeu ille ſit Herodianus Grammaticus, prout exiſtimaſſe memini virum doctiſſimum Iſ. Voſſium) in Hippocratis Lexico, & quid ſit ibidem *λεγνωτὸν* ſimul docet: *τὰ λεγνα τῆς ὑςέρας, ἀντὶ τοῦ περιλτά. Λέγνα γὰρ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι, τὰς τῶν ἱματίων* ΩΑΣ, *ὡς καὶ* ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ *φησὶ, λέγων τούτων κανόνων ἐπιπερίξ* ΛΕΓΝΩΤΟΝ ΧΙΤΩΝΑ, *ἐντεῦθεν δηλῶν, ὡς τὸ* ΛΕΓΝΟΝ *τὴν* ΩΑΝ *σημαίνει, καὶ οἷον τὸ πέρας.* Inepte vero Erotiani, ut obiter hoc moneam, Latinus Interpres, nec conſulto hoc Callimachi loco, ita haec explicat, quaſi illa *τούτων κανόνων ἐπιπερίξ*, & quae, quamvis manifeſte corrupta, nullumque ibi genuinum ſenſum admittant, retinuit, quaſi, inquam, ea eſſent etiam totidem Poëtae illius verba. Exſtat autem Foëſii in Oeconomia Hippocratis, de eodem Erotiani loco, & cui ſuffragatur G. Hoffmannus de Uſu Partium lib. XIV. pag. 300. conjectura; nempe ibidem legendum *τοῦ τὴν ὤαν ἔχοντα ἐπιπερίξ*. Cui ne continuo adſentiar, obſtat, quod cum a vulgata lectione, nullo veterum Codicum teſtimoniis adjuta, eadem nimium diſcedat; tum quod ita ter eadem ibi notaret Erotianus de voce *λέγνον*, pro *ὤα* ſcilicet, ſeu *extrema veſtium ora*. Unde aliud hic omnino quaerendum puto, & quod ad Erotiani ſimul & Callimachi locum, de quo ibi agitur, propius accedit, quale foret, *τοῦ τῶν γούνων*, ſeu *γονάτων*, *ἐπιπερίξ λεγνωτὸν χιτῶνα*, h. e. *circa genua fimbriatam tunicam*: juxta nempe illud Callimachi, *ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα ζώννυσθαι λεγνωτὸν*, & in ſuperiori Epigrammate, *ἐπὶ γούνων λεγνωτὸν χιτῶνα ἀναζωσθεῖσα*; apud Apollonium vero loco jam paullo ante adducto l. IV. vſ. 940. *ἐπὶ γούνασι πέζας*, *circa genua limbos* ſeu *inſtitas*. Sed quamquam, ceu manifeſte corruptum, illum Erotiani locum ita ſecure conſtituendum putem, id omne tamen melioribus ingeniis dijudicandum lubenter relinquimus. Haud aliena vero de hac voce *λέγνον*, unde hic *λεγνωτὸς tunica*, notat etiam Galenus in explicatione Gloſſarum Hippocratis: ΛΕΓΝΑ, *τὰ ἄκρα τοῦ ςομίου τῆς ὑςερας, ἐκ μεταφορᾶς. Οὕτω γὰρ τὰ περὶ τὰς* ΩΑΣ *καλοῦνται τῶν ἱματίων*. h. e. *λέγνα*, *extremae partes oris uteri*. *ex metaphora: ſic enim vocantur, quae circa extremitates veſtium.* E quibus

poſtre-

Digitized by Google

poſtremis magni non Medici ſolum, ſed Critici etiam, verbis ſequet, non eadem fuiſſe omnino in veſte λέγνα & ὤας, quamquam pro eodem ſumantur cum ab Erotiano, loco modo excuſſo, tum in Callimachi Scholiis ad hunc locum, nempe λεγνωτὸν, τὸ ἔχοι ὤαν, mox λέγναι τὰ (melius λέγνα) αἱ ὦαι &c. Quod tamen diſcrimen inter eas voces aperte etiam tangit Pollux l. VII. c. XIV. pag. 340. Ὦα δὲ, τὸ ἔξωτάτω τοῦ χιτῶνος ἐπικάτωθεν. ΛΕΓΝΑ δὲ, τὰ ἐν τῷ ἱματίῳ ἑκατέρων μέρος, ΟΥΧ ΟΠΟΥ Η ΩΑ. h. e. *Ὦα autem extremo utrinque tunicae pars*; ΛΕΓΝΑ *vero*, *quae etiam utrinque in veſte*, NON TAMEN UBI *eſt* Ὦα, ſeu *fimbria*. Firmat id praeterea Heſychius, apud quem λέγνη (mallem λέγνον) ſimiliter dicitur, non ὤα quidem ſeu extrema veſtis ora, ſed τὸ παραφαινόμενον τῇ περιστροφῇ (melius ἐπιστροφῇ) διάτοξον παχὺ περὶ τὴν ὤαν ἐκ τοῦ ῥάμματος, *praetextum extremitati veſtis in ſe replicatae* ſeu *contortae adſutum*, *unde erat idem craſſum circa veſtis oram*, *idque ex ſutura*. Vidit quidem, & pro incredibili viri eruditione ac ſolertia, adtigit jam ὁ πάνυ ad Vopiſcum pag. 305. explicationem horum Pollucis verborum, ſed ita ut ἐπιστροφὴν, non περιστροφὴν, quam tamen ibi retinuit ὁ Θαυμάσιος, verius id notet, quod ille bene alioquin obſervat; nempe *veſtis extremitatem in ſe replicatae* aut *contortae*, & cui proinde ſuperne erant adſuti craſſiores id genus limbi aut praetextae, quae λέγνα juxta eruditiſſimum Gloſſographum dicebantur. Sic πέζαι, quales ſupra Nereidum genua ſublatas itidem dixit, uti jam vidimus, Apollonius, & quomodo πέζαν ἀειράζουσα χιτῶνος, *limbum adtollens tunicae*, alibi de Medea ait idem Poëta lib. IV. vſ. 45. Unde etiam non ſolum dictus πεζοφόρος χιτὼν, ut hic λεγνωτὸς, ſed etiam πεζοφόρα ζώματα ſeu *zonae limbiferae* (quibus nempe cinctae erant, uti vidimus, muliebres ſeu virgineae id genus tunicae) ab Aeſchylo dicuntur apud Pollucem p. 237. Λέγνα autem illa, unde λεγνωτὸς χιτὼν hic a Callimacho vocatus, abunde videntur comparere in priſcis ſuccinctae hujus Dianae, de quibus mox, iconibus; ac unde diſcimus ea fuiſſe totidem quaſi virgulas aureas vel purpureas, veſtibus adſutas aut intextas, & ſicut de iis manifeſte Pollux loco ante adducto, τὰ ἐν τῷ ἱματίῳ ἑκατέρων μέρος, οὐχ ὅπου ἡ ὤα, *utrinque in veſte*, *non tamen ubi eſt ejus ὤα*, ſeu *extremitas*. Idem alibi de ejusmodi *purpureis virgis* aut *praetextis* meminit lib. VII. cap. XIII. p. 338. αἱ μέντοι ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραῖ, ῥάβδοι παρυφοὶ (forte παρυφαὶ) καλοῦνται, *in tunicis proinde purpureae virgae praetextae* (παρυφαὶ) *vocantur*. Quas *purpureas* in tunicis *virgas*, ſeu dictos inde ῥαβδωτοὺς χιτῶνας, Virgilio *virgata ſagula*, notat etiam in cynaedorum, Deae Syriae aſſeclarum, amictu Apulejus Mileſ. l. VIII. *quidam tunicas albas in modum lanciolarum, quoquoverſum fluente purpura, depictas cingulo ſubligati*. Quae de purpura, *lancearum* inſtar aut *virgarum* ducta ac diſtincta in iisdem, ſeu *virgatis* aut ῥαβδωτοῖς *tunicis* intelligenda, bene jam ad hunc Mileſiarum

ſiarum locum adnotarunt eruditi Beroaldus, Caſaubonus, ac Pricaeus, & qui id ex iis, ut reliqua, hauſit poſtremus earum editor Gallus. Ejusmodi *virgas* ſeu *lanciolas*, aureas puta vel purpureas, ſeu longas taenias, in ſuccinctae hujus Dianae tunicae intextas, manifeſte videas in priori, quam e veteri Gazae Regiae nummo jam protulimus, icone; easque tam circa ejusdem cingulum, ac proinde inſtar πεζοφόρου ζώματος, ſeu *limbiferae zonae*, cujus meminit, uti jam vidimus, apud Polhucem Aeſchylus, tum circa extremam ejusdem tunicae oram, uti vocem λέγνα explicant, locis jam ante adductis, Galenus & Pollux. Immo quae ſingula plenior veterum ſignorum aut numismatum conſpectus manifeſtius adhuc prodit; in quibus haud infrequens occurrit illa Dianae venatricis ſuccinctae, & cum λεγνωτῷ ejusmodi ſeu *virgata tunica* effigies, ſicuti in ſequenti rurſus ac praeclaro Mytilenaeorum nummo, Regiae itidem Gallorum Gazae, Hadriani temporibus cuſo., ac praeterea in veteri Deae ejusdem ſigno, quod infra adducetur ad verſ. 104.

Ex hiſce autem abunde, ut opinor, conſtat, qualis fuerit ille λεγνωτὸς, cujus hic Callimachus meminit, Dianae χιτὼν, & lucem ſimul mutuantur, qui de eadem voce λέγνον egerunt, veteres Critici, quaeque minus accurate per *fimbriam* aut *fimbriatam tunicam* vulgo vertunt eorundem ac Poëtae hujus Interpretes. Neque vero unum id genus ornamentorum occurrit in veterum veſtibus, dum eadem modo adſuta in iis aut intexta; modo iisdem circumtexta; modo e veſtibus, cirrorum inſtar, pendula; aut eadem rurſus, modo longa, modo lata, modo rotunda, modo etiam quadra exſtarent, eaque praeterea vel ex auro, vel e purpura, vel e byſſo, vel e ſerico etiam ſequutis aetatibus, & quidem diverſi coloris, ut plurimum, conſtarent. Sed haec

Digitized by Google

haec ſingula alterius loci ac indaginis, quam utinam praeripuiſſent viri duo incomparabiles, qui de hiſce ac de Re Veſtiaria in univerſum ſuas commentationes haud ſemel venditaverunt; aut vero duo illi viri eruditiſſimi, qui data opera eandem rem veſtiariam explicare ac illuſtrare ſunt adgreſſi, Ferrarius ac Rubenius.

Ibid. ἄγρια θηρία καίνω] Unde etiam, quod obiter ante vidimus, cum Ἀγροτέρα, tum Θηροκτόνος dicta eadem Dea, ut apud Euripidem Iphig. Aul. vſ. 1570. ac praeterea in Hymno in eandem in Orphicis, ſicut Θηροφόνος apud eundem Tragicum, Hercul. Fur. vſ. 377. & apud Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 484. ac ſimiliter πολύθηρος ab Euripide rurſus in Hippol. vſ. 145. Scilicet juxta illud Ovidii de eadem Diana Faſt. l. II. vſ. 163.

Mille feras Phoebe ſylvis venata redibat.

Eadem nempe Diana, quae non Ἐλαφηβόλος ſolum aut Λαγωβόλος, uti paullo ante, ſed ut de ea dicitur in Epigrammate Anthol. lib. IV. cap. XII. πᾶσα χθὼν ὀλίγον τῇδε κυνηγέσιον, *omnis terra, parva huic venatio.* Hinc venatoribus olim incubuit, non ſolum ut θηροκτόνῳ huic Deae, quo θήρα ſeu *venatio* iis feliciter ſuccederet, vota nuncuparent, ſed etiam, ut eandem, ſicut utrumque notat in κυνηγετ. Xenophon p. 984. *venationis participem facerent*, μεταδοῦναι τῆς θήρας, qua de re infra ad vſ. 104. ubi Ἀρτέμιδος πρωτάγριον ἄξιον, *prima praeda Diana digna* tangitur.

Vſ. 13. ἑξήκοντα χορήτιδας Ὠκεανίνας] E numero nempe earum Nympharum, quae ter mille Ὠκεανίναι, Oceani ſcilicet & Tethyos filiae, exſtitiſſe dicuntur apud Heſiodum Θεογον. vſ. 364. E quibus proinde χορητίσιν Ὠκεανίναις conſtabat itidem χορὸς Ὠκεανίδων Νυμφῶν, qui inter Aeſchyli Promethei perſonas comparet, & in quo eaedem cum *patris Oceani filiae* dicuntur, tum πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα, non vero *Tethydis*, ut ibi poſtremus etiam editor ac interpres; quum alia, quod triviale alioquin (& bene alibi in hujus Callimachi Latino interprete arguit Anna eruditiſſima) tradatur a Poëtis Τηθὺς ſeu *Tethis* uxor Oceani & harum Ὠκεανίδων mater; alia vero Θέτις ſeu *Thetis* Nerei filia ac Pelei conjunx, & ipſamet proinde Ὠκεανίνη, ſed uti a Catullo vocatur in ejus Epithalamio, *Thetis Neptunina.* Ὠκεανίναι vero infra itidem dictae hae Nymphae Dianae comites, vſ. 62. quae vulgo apud alios Poëtas Ὠκεανίδες· haud aliter ac de Nubibus, tanquam illae eſſent totidem Ὠκεανῖναι, immo quae cum hiſce χορητίσιν *Oceaninis* choreas etiam ducerent, Ariſtophanes ait Νεφελ. p. 140.

Εἴτ' ΩΚΕΑΝΟΥ πατρὸς ἐν κήποις ἱερὸν χορὸν
Ἵστατε Νύμφαις. ——

Sive OCEANI PATRIS *in hortis ſacras celebratis choreas cum Nymphis*,

ac ubi eaedem Nubes, ſicuti alioquin vulgo habiti Fontes, Fluvii,

Fluvii, Paludes, *Oceani* nempe *progenies*; mox rurſus apud Comicum, ſeu πατρὸς ἀπ' Ὠκεανοῦ, *e mari* ſeu Oceano itidem emergentes appellantur. Qua ratione factum, ut in genere Nymphae dicantur in Orphicis, tanquam omnes *Oceano prognatae*, θυγατέρες Ὠκεάνοιο, quamquam diverſae ab his cenſerentur Ὀρεστιάδες, ſeu *Montanae*, quae *Jovis filiae* ab Homero dicuntur Iliad. Z. vſ. 420. ſeu *Aëris* vel *Aetheris*, juxta ejus Enarratores, progenies. *Sexaginta* autem *Nymphas Oceaninas* petere hic Diana dicitur, ac dein vſ. 42. eam ad Oceanum profectam, plures ibi Nymphas, *Oceaninas* nempe, delegiſſe, ſicuti, ut mox videbitur, alias inſuper *viginti Cretenſes* ac *Fluviatiles*, quod nempe plurium id genus Nympharum opera indigere crederetur haec Dea, non πολυώνυμος ſolum ſed πολύτεχνος, ſeu τέχνῃ magis adhuc, quam frater Apollo, de quo ſupra, ἀμφιλαφής, *Marina* etiam & *Portuum Cuſtos*, ut infra dicetur ad vſ. 39. haud minus ac Ἀγροτέρα vel *Agreſtis* ſeu *Venatrix*. Quae proinde Dea, earundem Nympharum, ſeu ut hic Ὠκεανίνων, vel ut a Sophocle eaedem dicuntur (Philoct. vſ. 1499.) Ἅλιαι, *Marinae*; aut vero Ὀρεστιάδων ſeu Ὀρεσιβάτων, *Montigavarum* ſeu *Oreadum*, ut eas vocat Virgilius, ſive Ἀλσηΐδων, Λιμωνιάδων, aut Ἑλειονόμων, Ποταμηΐδων, Πηγαιῶν, Κρηναιῶν, aut vero Μυχοσόκων juxta Homerum, Εἰλειθυιῶν, *Silveſtrium* nempe, *Pratenſium*, *Paluſtrium*, *Fluviatilium*, *Fontanarum*, aut etiam *Lucinarum*, quarum omnium occurrit apud Poëtas ac auctores antiquos mentio, comitatu & *choro* delectabatur; ſeu cum quibus, ut de eadem Dea Virgilius, *Exercet Diana choros*, Aen. l. IV. vſ. 409. Harum enim cunctarum Cuſtos ac Praeſes, ut ex illis etiam auctoribus aliiſque monumentis antiquis notum, dicta aut habita haec Dea. Unde ex ſolis *Oreadibus* ſeu *montanis* Nymphis, mille Dianae comites exſtitiſſe tradit Poëta adducto modo verſu, *quam mille ſecutae Hinc atque hinc glomerantur Oreades*; a Gratio autem, centum *Nemorenſes* & totidem *Naiades*, ubi in Cynegetico invocat Dianam vſ. 16.

Adſcivere tuo comites ſub nomine Divae,
Centum omnes nemorum, centum de fontibus omnes
Naiades.

E quibus praeterea liberum lectori judicium relinquimus, an, quod viro magno & praecipuo hodie litteratae Galliae ornamento, in praeclaro opere placuit, e tympaniſtriis & ſaltatricibus, quae Dei & Iſraëlitarum victoriam in maris littore celebraſſe dicuntur Exod. XV. 20. 21. factum cenſendum ſit, ut hic apud Callimachum Dianae Juppiter attribuat *ſexaginta ſaltatrices Oceaninas*. Ut hic praeterea mittam, quod non *Dianae* ſolum, ſed pleriſque aliis Diis ac Deabus, *Nymphas* itidem χορίτιδας, & quae in earum eſſent poteſtate, adſignatas aliunde liqueat; ſicuti *Jovi*, *Rheae*, *Junoni*, *Neptuno*, *Apollini*, *Pani*, *Baccho*, *Minervae*, (ut infra in Hymno in ejus Lavacrum) aliiſque.

Digitized by Google

Vſ. 14. ἔτι παῖδας ἀμίτρους] Inepta aut ab hoc loco aliena Criticorum in Scholiis ad eundem gloſſa, dictas nempe *novennes has puellas* adhuc ἀμίτρους ceu *μὴ διαπαρθενευομένας· μίτρας γὰρ ἐζώννυντο, ἃς ἔλυον, ὅταν ἔμελλον διαπαρθενεύεσθαι, non devirginatas. Mitris enim ſeu zonis cingebantur, quas ſolvebant virginitatem amiſſurae.* Ita enim potius ἄμιτροι hic dicerentur puellae, quae *mitra* ſeu *zona* amiſſa virginitatis diminutionem eſſent paſſae. Unde alia vocis ἀμίτρου ratio hic erat indicanda, maxime ubi de *novennibus* tantum *puellis* agebatur. Dabantur nempe ſolum μίτραι ſeu *zonae* apud Graecos virginibus, quae nubiles jam erant, ſeu viro maturae; iisdem vero ademptae, & *ſolvi* proinde, ut notum, dictae, ubi virginitatem illae eſſent amiſſurae. Hinc παρθενικαὶ vocatae ſaepe apud Poëtas Graecos eaedem μίτραι; apud Euripidem etiam in Alceſt. vſ. 178. uti antea diximus ad vſ. 21. Hymn. in Jov. παρθένια χορεύματα, ac apud Latinos itidem, ut apud Catullum Epigr. LXVIII. *zona virginea.* Unde Medea, quo ſe adhuc virginem teſtaretur, ait apud Apollonium l. IV. vſ. 1024.

—— ἔτι μοι μίτρη μίμνει, ὡς ἐνὶ πατρὸς
Δώμασιν ἄχραντος καὶ ἀκήρατος.

Adhuc mitra mihi manet, perinde ut in patris domo, impolluta & integra;

ſicuti παρθενικὴ μίτρη ἄχραντος, ſeu *virginea mitra impolluta*, itidem dicitur a Theocrito Idyll. II. vſ. 73. Ἄμιτροι proinde dictae hic a Callimacho *puellae* iſtae *novennes*, non quod ſolutis jam aut amiſſis illis *mitris* aut *zonis*, virginitatis diminutionem, inſtar puellae illius apud Petronium adhuc ſeptennis, eſſent paſſae; aut vero eo intuitu, ut volunt hic Scholia, *quod non eſſent devirginatae*, aut quod ibidem additur, ἢ ὅτι ἄγαμοι γυμναὶ (non γυμνοὶ) ἐβάδιζον, vel *quod innuptae incederent nudae*; ſed quod per aetatem, neque enim adhuc nubiles, nondum forent *zona virginea* cinctae, verum adhuc ἄμιτροι, ſeu *diſcinctae agerent.* Ita nugas ſaepe aut aliud agunt Graeculi id genus Grammatici, & quod miror hic intactum prioribus hujus Poëtae editoribus, viris alioquin eruditis & ſagacibus. Ut de erudita ſupra ſexum hodierna Gallorum Muſa hic ſileam.

Vſ. 15. ἀμφιπόλους Ἀμνισίδας] *Cretenſes* ſcilicet Nymphae, ut notarunt jam ad hunc locum, & praeterea ad Stephanum, viri docti; apud quem omnino, quo ille ibi ſecum & cum Strabone praeterea, Pauſania, ac hujus Poëtae Scholiaſtis concilietur, ſupplendum, quod ab aliis jam monitum video in noviſſima hujus Ἐθνικογράφου editione, Ἄμνισος, πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης. αἱ τούτου Νύμφαι Ἀμνισιάδες καὶ Ἀμνισίδες. *Amniſus, urbs & fluvius Cretae, cujus fluvii Nymphae, Amniſiades & Amniſides dictae*; & quorum illud etiam in hoc Hymno legitur vſ. 162. Omnino autem, ut hoc addam, id firmant brevia ad Homerum Scholia, Odyſſ. T. vſ. 188. Ἄμνισος πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης, *Amniſus urbs & fluvius Cretae*, idque ad eum verſum, quo a Poëta traditur,

Lu-

Lucinae ſeu Εἰλειθυίης, quae eadem cum Diana, ſpecum ibidem exſtitiſſe;

> Στῆσε δ' ἐν Ἀμνισῷ, ὅθι τε σπέος Εἰλειθυίης;
> *Statuit autem in Amniſo, ubi ſpelunca Lucinae,*

& in qua urbe genitam etiam, ut a Cretenſibus fertur, Lucinam tradit in Atticis Pauſanias pag. 31. Immo cum hujus Cretae *fluvii Amniſi*, in cujus aquis ſcilicet frequenter Diana lavaretur, tum *Nympharum* Ἀμνισίδων, ac ut totidem etiam ejus *comitum* meminit itidem Apollonius Rh. ſed ubi male Ἀμνησοῖο & Ἀμνησίδες, pro Ἀμνισοῖο & Ἀμνισίδες, uti eadem loca aut dictae inde Nymphae apud Poëtas & Geographos proferuntur, hactenus legitur l. III. vſ. 876. &c.

> Ἠὲ καὶ Ἀμνισοῖο λοεσσαμένη ποταμοῖο
> Χρυσείοις Λητωὶς ἐφ' ἅρμασιν ἑστηυῖα.
> *Vel ſi Amniſi lota fluvio, Aureo Diana ſtans in curru;*

Mox:

> Τῇ δ' ἅμα Νύμφαι ἕπονται ἀμορβάδες, αἱ μὲν ἐπ' αὐτῆς
> Ἀγρόμεναι πηγῆς Ἀμνισίδος.
> *Quam comites Nymphae ſequuntur, quarum aliae verſantur*
> *ad ipſum Amniſi fontem* &c.

Poſtremum autem illud de iiſdem Nymphis ad fluminum fontes ſeu ποταμηΐδας vel πηγαίας, ſicuti quandoque eaedem dictae, occurrit etiam in Hymno in Venerem, vulgo Homero cum aliis adſcripto; ubi quum de variis Nympharum generibus *Nemorenſibus*, *Montanis*, aliisque ageret, additur, καὶ πηγὰς ποταμῶν, & quae incolunt *fluminum fontes*, nempe totidem eorundem Fontium Genii ſeu Cuſtodes, & Κρηναῖαι inde ab Homero dictae Odyſſ. P. vſ. 240. Immo ipſamet Diana ποταμία itidem ſicuti a Pindaro, Pyth. Od. II. p. 202. appellata, & inde ab Horatio, *laeta fluviis*, l. I. Od. II. Quas autem ἀμορβάδες ſeu Dianae comites, Nymphas nempe illas *Amniſi*, vocat Apollonius, ἀμορβοὺς vero in hoc Hymno de aliis *fluviatilibus* Nymphis dixit pariter Callimachus vſ. 45. hic autem nuncupat ἀμφιπόλους Ἀμνισίδας, *comites* itidem ſeu *pediſſequas Amniſidas*. De qua priori voce Seleucus apud Athenaeum l. VI. pag. 267. notat, ἀμφίπολον dici τὴν περὶ τὴν δέσποιναν θεράπαιναν· πρόπολον δὲ τὴν προπορευομένην, h. e. ἀμφίπολον, *quae circa dominam famula*, πρόπολον *vero*, *quae ante dominam ambulat*.

Vſ. 16. Αἵ τέ μοι ἐνδρομίδας] Male omnino haec de *veſte villoſa* explicat, cum in verſione, tum in Notis Friſchlinus; quamquam hic, & infra in Hymno in Delum, in alia ducentem haberet Graecum Poëtae Interpretem; bene autem juxta eundem Scholiaſtem, de Dianae *cothurnis* ſeu *calceamentis*, Vulcanius. Ut mirer equidem nihil ea de re monitum in poſtrema & eleganti editione Pariſienſi, ubi prior illa & ſoluta Poëtae hujus interpretatio, quae alioquin ibi haud ſemel in notis Annae praeſtantiſſimae & merito arguitur, fuit retenta. Neque enim

Digitized by Google

hic *endromides* eaedem, quarum apud Juvenalem & Martialem mentio, & quarum uſus olim exſtitit in palaeſtra ad arcendum frigus, ſed Dianae κυνηγοῦ ſeu *venatricis calceamenta*, eique, ut praeterea e Polluce ac veteri Epigrammate obſervo, propria. Pollux nempe p. 347. in fine, αἱ δὲ Ἐνδρομίδες ἴδιον τῆς Ἀρτέμιδος τὸ ὑπόδημα, *Endromides*, *proprium Dianae calceamentum.* In Antholog. vero l. IV. c. XII. extat Epigramma CXI. de quo jam ſupra, ac ubi de eadem Diana venatrice inter alia dicitur,

Ποῦ δὲ Λυκαστείων ἐνδρομὶς ἀρβυλίδων;

ubi Lycaſteorum (h. e. *Cretenſium*, ut ibi Latinus Interpres) *endromis calceorum?* ubi nempe ἐνδρομὶς de *calceamento* ipſo, ſeu quod Gallis *chauſſure* dicitur. Unde inſuper liquet ac illuſtratur, cur Cretenſibus Nymphis, quales hae, uti vidimus, *Amniſides* ſeu *Cretenſes*, Dianae ſeu Dictynnae κυνηγοῦ, ut notum, Deae *calceamentorum* cura & cuſtodia, apposite hic committatur. Adde, quod eaedem ἐνδρομίδες, quarum rurſus meminit Callimachus Hymn. in Del. vſ. 238. ibi in Scholiis dicantur, κυρίως τὰ τῶν κυνηγῶν ὑποδήματα, *proprie venatorum calceamenta*, nempe qualia etiam in venatorum uſum reperiſſe Ariſtaeum tradit Nonnus Dionyſ. l. v. p. 154.

Καὶ ποσὶν ἐνδρομίδας θηρήτορα φῶτα διδάξας,

Et pedibus aptare calceamenta (endromidas) *curſoria hominem venatorem docens.*

Unde, & valde hic opportune, laudari obſervo ab Hippocrate *calceamenta Cretenſia*, libro de Articul. Τμήμ. XIV. Ἐπιτήδειος δὲ καὶ ὁ Κρητικὸς τρόπος τῶν ὑποδημάτων, *idonea item eſt forma calceamenti Cretenſis.* Quae ſcilicet *calceamenta* pluribus ad eum locum deſcribit Galenus, & qualia ſuo adhuc aevo, cum in Creta, tum in Proconſulari Aſia, in uſu fuiſſe memorat; eaque, quod ibidem ait, potiſſimum Venatoria; quae mediam nempe tegerent crurum partem, & arcte pedem conſtringerent; multis praeterea partibus ſciſſa forent & loro trajecta. Quale etiam *calceamenti* genus exhibet inſignis ille Mytilenaeorum nummus cum venatricis Dianae effigie paullo ante ad vſ. 12. productus. Sed ipſum Galeni locum, optimum ritus illius & ſimul hujus apud Callimachum loci, ac praeterea ſignati in illo *Mytilenaeorum*, Aſiae itidem Proconſularis incolarum, nummo, *calceamenti venatorii* interpretem, non pigebit integrum hic in Lectoris gratiam adferre, qui exſtat Comment. in Hippocr. de Articul. p. 644. tom. v. edit. Graec. Baſil. Ἔτι δὲ νῦν οὕτως ἀσκεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν, καὶ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗΝ, οὐχ ἥκιστα ΜΕΧΡΙ ΚΝΗΜΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΗΚΟΝ· ἔστι δὲ ἱκανῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ ΠΟΛΥΣΧΙΔΕΣ ΤΙ ΔΕΡΜΑ καθ᾽ ἑκάτερον τὸ μέρος, ἀριστερόν τε καὶ δεξιὸν ἴσον, ἐντεταμένον τε καὶ ἴδια συντετριμμένον ἐπὶ τοῖς πέρασιν, ὡς ἱμάντι διεκβαλλομένων τῶν τρημάτων, συνάγεσθαι κατ᾽ ἄλληλα τὰ τεταγμένα τοῦ δέρματος τμήματα. Πρόδηλον οὖν, ὅτι συνέχει τε καὶ σφίγγει τὸν πόδα, μετὰ τῆς κατὰ φύσιν διαρθρώσεως ὅλης ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον ὑπόδημα.

Digitized by Google

δήμα- χρῶνται) δὲ αὐτῷ μάλιστα παρ' ἡμῖν ΟΙ ΚΥΝΗΓΕΤΑΙ ΘΗΡΕΥΟΝΤΕΣ, ἐπειδήπερ ἐν τραχέσι καὶ ἀνωμάλοις χωρίοις ἀναγκάζονται) πολλάκις οὐ τρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ πηδᾶν. Ἡ δ' αὐτὴ καὶ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΑΣ αἰτία τοιούτοις ΥΠΟΔΗΜΑΣΙ χρῆσθαι ἔπεισε, διά τε τὰ μεγέθη τῶν ὀρῶν ἐν τῇ Νήσῳ καὶ τὰς τραχύτητας. *In Aſia noſtra, & non minus in* CRETA, *in uſu ſunt etiamnum* CALCEAMENTA, QUAE AD MEDIAM USQUE TIBIAM ADSCENDUNT, *in quibus ſciſſa eſt pellis multis locis, & ab utraque parte, dextra ſcilicet & ſiniſtra, aequaliter extenta extremis partibus foramina habet, per quae trajectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat. In aperto autem eſt,* TALI CALCEAMENTO PEDEM *cum univerſa commiſſura, quae ad malleolos eſt, contineri atque* ADSTRINGI. *His autem utuntur apud nos* VENATORES *potiſſimum, quum* FERAS SECTANTUR; *quandoquidem in aſperis atque inaequalibus locis, non ſolum currere, ſed ſaltare etiam coguntur. Eadem cauſa* CRETENSES *ad talium* CALCEORUM *uſum impulit, ob vaſtos Inſulae montes, atque aſperitatem.* Neque vero aliter ἀρβύλας ſeu ἀρβυλίδας, quae Dianae Venatricis ἐνδρομὶς ſeu *calceamentum* dicuntur in ſuperiori Epigrammate, deſcribit Galenus paullo ante, & quidem ead. pag. ed. Baſil. nempe ut ea tantum inde huc adferam, κοῖλον δὲ ἐστι (nempe ἀρβύλαι, de quibus agebat ibi ſenex Cous) ὑπόδημα τοῦτο, ἀεὶ περιεσφιγμένον ἀκριβῶς ὅλῳ τῷ ποδὶ, μέχρι τῶν σφυρῶν, *eſt autem* (ἀρβύλαι) *calceamenti genus cavum, quod arcte univerſum pedem usque ad malleolos complectitur.* Unde etiam abunde illuſtrantur, quae de venatorum calceis tradit itidem Pollux, iisdem ferme verbis, quibus utroque, quem modo adduximus, loco utitur Galenus, adeo ut unus ex altero id hauſiſſe videatur, nempe pag. 239. in fine, Ὑποδήματα κοῖλα ἐς μέσην τὴν κνήμην ἀνήκοντα δεσμῷ ἀκριβεῖ περιεσταλμένα, *calcei cavi ad mediam tibiam adſcendentes arcto vinculo adligati;* nempe, ſicut ante Galenus loco ſupra adducto, μέχρι κνήμης ἀνῆκον, *ad mediam tibiam adſcendens;* & quod de eodem *calceamento* paullo ante dixerat, σφίγγει τε περὶ ὅλον ἀκριβῶς τὸν πόδα, *ut calceus univerſum pedem arcte contineat.* Quae ſingula utique manifeſte, uti jam innui, in ſuperiori Dianae κυνηγοῦ effigie, cum tali calceamento venatorio mediam tibiam ſeu crura tegente, arcte praeterea, trajectis quidem loris, conſtricto, comparent; ac inde ſimiliter, quae de Tyriis virginibus, Dianae inſtar, pharetratis & ad venationes accinctis, tangit Virgilius Aen. l. I. vſ. 337. quibus nempe *mos erat*, ut ibidem ait,

Purpureoque alte ſuras vincire cothurno,

& ad quem locum exſtat haec Servii gloſſa, *Cothurni jam* CALCEAMENTA *etiam* VENATORIA, *crura quoque vincientia.* Unde ſimiliter de *venatorio calceamento* Nemeſianus in Cynegetico vſ. 90.

Candida puniceis aptantur crura cothurnis.

Digitized by Google

Ibid, λύγκας] Nempe quarum venatione, ſicut alias *cervorum*, quorum hic etiam meminit, delectaretur Diana; & ad quem proinde locum reſpexiſſe videtur, qui haud ſemel alibi Battiadem noſtrum expreſſit Horatius l. IV. Od. VI.

DIANAE *tutela Dea fugaces*
LYNCAS *&* *cervos cohibentis arcu;*

ut proinde tentatorem hujus Deae *Orionem*, ſicut eum alibi vocat Lyricus, non aemularetur eadem, de quo ait hic Venuſinus vates, l. II. Od. XIII.

Nec curat Orion leones,
Aut timidos AGITARE LYNCAS.

Lyncum alioquin venationem, juxta cum pardis & pantheris, memorat Xenophon, in κυνηγετ. pag. 995. Occurrit quoque illius θήρας mentio alibi in hoc Hymno, ubi Maenaliae λυγκὸς carnes ad eſum canum venaticorum a Pane ſecari tradit vſ. 88. ὁ δὲ κρέα λυγκὸς ἔταμνε, *is autem carnes lyncis ſecabat.* Adde, quod maculoſis horum *lyncum* pellibus tegi olim ſoliti venatores; ſicuti de Nympha itidem venatrice, Venus, κυνηγῷ habitu amicta, loquitur apud Virgilium Aen. I. vſ. 322.

Succinctam pharetra & maculoſae tegmine pellis.

Nempe haud aliter ac de montivagis Bacchis dicitur ab Euripide in cognomine dramate vſ. 111. Στικτῶν τ' ἐνδυτὰ νεβρίδων, *maculoſorum binnulorum pellibus indutus.* Immo eosdem *lyncas ad venationem induſtrios*, ſeu quibus ad venandas alias feras utantur Orientales, tradit Paulus Venetus; & quod praeterea ex aliis Arabum ſcriptis illuſtrat ὁ πάνυ Bochartus, Hieroz. l. III. c. VII.

Vſ. 17. ἐλάφους βάλλοιμι] Unde haec Dea dicta, uti jam vidimus, Ἐλαφηβόλος, ſicuti in Orphicis Hymno in eandem, *cervorum venatrix*; ab Anacreonte praeterea Od. LXII. a Sophocle Trachin. vſ. 218. & a quo poſtremo Ἐλαφηβολίαι ſeu *cervinae venationes* eidem Deae tribuuntur Ajac. vſ. 178. Immo unde Ἐλαφηβόλια dicta de hujus Dianae Ἐλαφηβόλου ſolemni feſto, & in quo placenta e farina melle & ſeſamo ſubacta, ἔλαφος etiam appellari meruit, ut id tradit Athenaeus l. XIV. pag. 646. Verum quum de hac *cervina* Dianae *venatione*, tanquam conſueta ejuſdem praeda, pluribus infra agatur hoc Hymno vſ. 100. Σκαιρούσας ἐλάφους, *ſalientes cervas*, & quae ibidem ſequuntur, ibi quoque ea de re agendi adhuc erit locus, iisque ex antiquis, quae ſuperſunt etiamnum, monumentis lucem adhuc aliquam adfundendi.

Ibid. θοοὺς κύνας εὖ κομιόυσιν] Cujusmodi neque unius generis *canes*, & inter eos *velociores ventis*, θάσσονας αὐράων, Dianae a Pane datos, infra memorat hoc ipſo Hymno Poëta vſ. 94. &c. alibi autem de cane cum arrectis auribus infra Dianae ſedem poſito Hymn. in Del. vſ. 228. & quae loca ex auctoribus ac monumentis etiam antiquis illuſtrare ibidem dabitur. Θοοὶ autem hic dicuntur ab eodem *canes venatici*, tanquam ex illo κυνοσουρίδων genere, de quibus itidem Oppianus κυνηγετ. lib. I. vſ. 434.

Digitized by Google

vſ. 434. *μάλα γάρ τε θοοὶ κρατεροί τε πέλονται*), *valde autem celeres & robuſti exiſtunt*; & quibus proinde haud alia quam θοὰ ſeu *velocia* nomina imponenda, monet eod. lib. vſ. 444.

Θοὰ πάντα, θοὴν ἵνα βάξιν ἀκούῃ,

Velocia omnia, ut velocem vocem audiant.

Eadem autem θοῶν & venaticorum *canum* curam gerere hic opportune dicitur Diana, non ſolum κυνηγὶς Dea, ſed quod ejusdem inventum talis venatio crederetur, ut ab initio κυνηγετικοῦ ſtatuit Xenophon; quamquam *canibus* primum venari docuiſſe Pollucem, tradat Oppianus κυνηγ. l. II. vſ. 18. Vocis autem, quam hic adhibet Callimachus κομέειν pro *curare*, *curam genere*, ſeu ἐπιμελεῖν uſus, abunde jam uti & verbi κομίζειν ex Homero, qui utrumque non ſemel eo ſenſu uſurpat, notus. Julianus autem Imp. Orat. III. p. 227. κομίζειν ἅρμα, pro *currum regere* adhibet.

Vſ. 18. Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα] Unde etiam non ſolum ὀρέστειρα, de qua appellatione jam ſupra, aut vero *montium Domina* a Catullo in Seculari Carmine, vel *montium cuſtos*, ab Horatio dicta l. III. Od. XXII. quod opportune jam hic monuit praeſtantiſſima Fabri filia; ſed a Seneca inſuper in Hippolyto vſ. 406.

—— SOLA, *quae* MONTES *colis*,

Et UNA *ſolis montibus coleris Dea.*

Quo ſpectat rurſus illud Catulli de Diana in Epithal. Thetid. vſ. 300.

Unigenamque ſimul cultricem montibus Idae,

ſeu *Idri*, ſicuti legitur in veteribus libris, & quod ingenio ac eruditione magno Iſ. Voſſio ad Catullum placuit, de *Cariae* nempe monte *Idro*, in quo plura oppida exſtitiſſe Dianae conſecrata idem tradit, ſicut *Hecateſiam*, *Chryſoriam*, *Euromum*, aliaque. Quamquam de monte illo Cariae, *Idro* dicto, nihil alibi legiſſe meminerim; *Idrias* quidem ſeu Ἰδριὰς urbs Cariae occurrit apud Stephanum, quae *Hecateſia* etiam & *Chryſoria* juxta eundem fuerit appellata; ut ita totidem ea fuerint unius oppidi nomina (& qua de re videri adhuc poteſt idem Stephanus in Ἑκατήσια & Εὔρωμος) quae ibi ut diverſa tamen, & Dianae juxta ac Apollini conſecrata, memorat laudatus modo vir doctiſſimus. Quod vero ibidem ab eo additur, Dianam prae caeteris gaviſam montibus Cariae ac Lyciae, & quod ea fuerit olim conſtans opinio; id equidem haud ita liquidum, quin paſſim aliis quoque montibus, ſeu in genere κατ' ὄρεα (ut apud Euripidem, Phoen. vſ. 133. vagata dicitur eadem Dea) occurrat in veterum monumentis. Hinc ea mox de ſe, οὔρεσιν οἰκήσω, *montibus inhabitabo*, & ſicuti ὀρεσιφοῖτις in genere ſeu *montigava* in Orphicorum Εὐχῇ eadem dicitur; aut quomodo cum *Cynthia* paſſim a monte, non *Cariae* quidem aut *Lyciae*, ſed Deli *Cynthio* appellatur; tum ab Homero venata dicitur, non in Cariae aut Lyciae, ſed Arcadiae aut Laconicae montibus, Taygeto nempe & Erymantho, Odyſſ. Ζ. vſ. 102. &c.

Digitized by Google

Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' ΟΥΡΕΟΣ ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ Τηΰγετον περιμήκετον, ἢ Ἐρύμανθον,
Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι.
Qualis autem Diana incedit PER MONTES, *ſagittis gaudens*,
Aut per Taygetum excelſum aut Erymanthum,
Seſe oblectans apris (non *capris* juxta Interpretem) *& velocibus cervis.*

Neque vero uni huic Deae, quod hic a Jove apud Callimachum contendit, *dati omnes montes*; & proinde tanquam voti illius compos eſſet, a Seneca Tragico loco paullo ante adducto dicta, *ſola montes colens*, aut *una ſolis montibus culta.* Nota enim abunde Ὀρεία haud minus ſeu *montana* Cybele a Tragicis, ut Euripide Hippol. vſ. 144. & Helen. vſ. 1317. item ab Apollonio Rhod. l. 1. vſ. 1119. & ſimiliter *fera montium Dea*, in Maecenatis verſu apud Fortunatianum Grammaticum, & quae ſimiliter a totidem montibus, *Idaea* alioquin, ſeu *Dyndimi Domina*, vel *Dyndimena* fuit appellata. Ut mittam Panem, venatorem quippe, Οὔρειον, ſeu ὄρειον, itidem ὀρειβάτην praeterea & Ὀρομέδοντα, *montanum*, *montivagum*, *montium Dominum*, paſſim apud antiquos Poëtas legi; immo Jovem ipſum in montium jugis frequenter cultum, indeque Ἐπάκριον vel Ἀργαῖον, a monte Cappadociae *Argaeo*, aut Ἰδαῖον, a monte *Ida*, ut alias id genus appellationes a *montibus* petitas hic praeteream, nuncupatum.

Ibid. πάλιν δέ μοι ἥντινα νεῖμον] Neque enim ſolum ὄρειος haec Dea, ſed πολιοῦχος itidem ſeu πολῖτις, ſicuti eadem inter Deos Thebarum πολιοῦχους, ſeu *urbis* illius *Praeſides* vel *Cuſtodes* invocatur a Thebanarum virginum choro, apud Aeſchyl. Sept. Theb. vſ. 149. & ſeq. Unde non unam etiam *urbem*, ſed plures, ut eidem Dianae peculiari jure proprias, praeter multas illi cum Diis aliis communes, largiri mox dicitur idem Juppiter vſ. 33. 34. τρὶς δέκα τὰ πτολίεθρα &c. Adde *Epheſum* in peculiari ejus tutela, ut ea de re Callimachus infra vſ. 258. Caeterum neque ego ſatis capio, cur virum Graece eruditiſſimum H. Stephanum hic offenderit illud ἥντινα, ut proinde legendum ibi confidenter tradiderit, πόλιν δὲ μίαν τινα. Abundare quidem illud ἣν notaverat Graecus Enarrator, ſed non ut expungendum ideo aut Callimacho indignum ſtatueret: quum, ut alia mittam, ἥντινα haud ſemel pro ἣν, ubi nempe redundat illud τινα, dixerit Homerus, prout ad eum etiam notant veteres Grammatici, ſicut Iliad. Γ. vſ. 286. τιμὴν &c. ἥντιν' ἔοικεν, quae brevia ad Homerum Scholia explicant, ἣν πρέπει, ἣν δεῖ, *quam decet*, *quam oportet.*

Vſ. 19. σπαρνὸν γάρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν] Nempe quod tanquam venatrix Dea, *montes* eadem, ut ea etiam hic de ſe, οὔρεσιν οἰκήσω, frequentius, ſeu *ſilvas* caeteroquin *inhabitare* crederetur; ac unde de eadem dixit ſupra Callimachus in Apollin. vſ. 60. eam συνεχὲς ſeu *aſſidue* caprearum capita venari ſolitam.

tam. Unde etiam de venatore & Dianae inde cliente Hippolyto, Euripides in cognomine dramate verſu 17. ex parte ante adducto,

Χλωρὰν δ᾽ ἀν᾽ ὕλην παρθένῳ ξυνὼν ἀεὶ,
In viridi ſylva verſans ſemper cum virgine Diana.

Vſ. 20. Οὔρεσιν οἰκήσω] Quamquam eadem Dea non perpetuo in *montibus*, verum etiam circa latices, paludes, flumina, portus inhabitaſſe, ac inde nomina ſortita dicatur, ſicuti λιμναίας, ποταμίας, λιμενοσκόπου &c. *paluſtris*, *fluviatilis*, *portuum inſpectricis*, ut ea de re jam ante obiter dictum, & alibi agitur in hoc Hymno. Ideo autem Dianae *habitatio in montibus*, aut *rarior in urbes* ejusdem *adventus* hoc & ſuperiori verſu a Callimacho dici videtur; cum ob continuum illud venandi ſtudium huic Deae, ut modo vidimus, tributum; tum quod virorum coetus, perpetuam quippe virginitatem, de qua jam ante, eadem profeſſa, averſari inde crederetur; haud aliter ac Cyrene virgo, eademque venatrix apud Pindarum Pyth. Od. IX. ὀρέων κευθμῶνας ἔχει σκιοέντων, *montium umbroſorum latebroſos habitat receſſus*; tum denique ob propiorem eamque naturalem neque indictam jam viris eruditis cauſam, quod Luna nempe omnium ſiderum, terrae maxime, ut de ea Phornutus, vicina, ac proinde ſupra montium cacumina velut in iis oriens appareret. Unde etiam celſi quidam Africae montes, & a quibus Nilum fluere tradidit Ptolemaeus, *Lunae montes* leguntur appellati.

Vſ. 21. Μοῦνον ὅτ᾽ ὀξείῃσιν ὑπ᾽ ὠδίνεσσι] Nempe Diana non κυνηγὸς amplius ſeu *Venatrix*, aut Luna tantum φωσφόρος, ſeu *Lucifera*; ſed Εἰλείθυια praeterea ceu *Lucina*, aut Λοχία, quae nempe *laborantes utero puellas ter vocata audire* dicitur apud Horat. l. III. Od. XXII. & ad cujus Εἰλειθυίας templum, mulieres quotidie ad tertiam usque diei partem convenire jubet Plato de Legib. l. VI. p. 784. Quo nempe eandem Ὠκυλόχειαν, ut haec haud ſemel vocatur in Orphicis, continuo experirentur parturientes, ſeu ut de eadem Horatius in ſeculari Carmine,

Rite maturos aperire partus
Lenis ILYTHIA.

Quae iterum e naturalibus cauſſis peti, ac ad easdem referri continuo debere, ſatis liquet.

Vſ. 22. ᾗσί με μοῖραι] *Parcarum* opportune meminit Εἰλείθυια haec Dea, quae a Pindaro dicitur, non ſolum Εἰλείθυια πάρεδρος Μοιρᾶν, ſeu *Lucina*, *quae adſidet Parcis*, eo loco, quem jam hic indicavit Vulcanius, nempe ab initio Od. VII. Neme. ſed inſuper alibi de Euadnes puerperio, cui Apollo *adſtare fecerit Lucinam & Parcas*, Ἐλευθὼ συμπαρέστασέν τε Μοίρας, Olymp. Od. VI. p. 50. Quemadmodum Iphigeniae *partui*, ſeu λοχείᾳ, ut ibi dicitur, adfuiſſe itidem *Parcae* leguntur apud Euripidem Iphig. Taur. vſ. 206. ac apud Antoninum Liberalem Metam. cap. XXIX. de parturiente Alcmena, ΜΟΙΡΑΙ καὶ ΕΙΛΕΙΘΥΙΑ πρὸς χάριν

Digitized by Google

τ᾽ Ἥρας κατεῖχον ἐν ταῖς ὠδῖσι τὴν Ἀλκμήνην, PARCAE & LUCINA *in Junonis gratiam Alcmenam in doloribus partus detinuerunt.* Hinc eaſdem Deas in generatione ſeu nativitate conjungit Plato Sympoſ. p. 206. Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια, ἡ καλλονή ἐστι τῇ γενέσει, *pulcritudo igitur generationi eſt veluti Parca & Lucina.* Unde lux Horatio, qui poſt invocatam loco ſuperiori nota adducto *lenem* parturientibus *Ilythiam*, mox Parcas etiam compellat, *Voſque veraces ceciniſſe* PARCAE. Immo Εἰλείθυια ſeu *Lucina* eadem cum *Parca*, juxta antiquum Poëtam Lucium Delium, & qui inde εὔλινον ſeu *lanificam* vocavit *Lucinam*, ut de eo tradit Pauſanias l. VIII. p. 485. Quibus accedat, id quod ab Orpheo dictum refert Clemens Al. Strom. l. VI. p. 571. *Parcas* nempe τὰ μέρη τῆς Σελήνης, *Lunae partes eſſe*, illaſque vocari Μοίρας, tanquam φωτὸς οὔσας μέρη, quae *lucis eſſent partes*; ac proinde Lunam ſeu Dianam φωσφόρον, de qua paullo ante, ſeu *Lucinam*, uti & *Parcas*, totidem eductorum in lucem foetuum praeſides ac opitulatrices a veteribus habitas. Hinc Plutarchus de Facie in orbe Lunae pag. 945. ubi quum animas ac mentem a Luna, ubi eadem eſt ac *Lucina*, componi, ubi *Diana*, dividi, dixiſſet, addit, de tribus *Parcis*, Atropon circa Solem collocatam, initium ortus praebere; Lacheſin circa terram contingere; Clotho autem circa Lunam, colligare & miſcere. Ne ea jam hic tangam, quae a Platone ac Platonicis de *Parcis* φυσικῶς, tanquam generationis omnis praeſidibus, ac motricibus earum facultatibus dicta leguntur, ut in lib. de Republ. l. X. p. 617. & a Proclo, qui dum eadem fuſe ac ſubtiliter enarrat, non lucem quidem, ſed novas potius tenebras iisdem affundit, nempe in Theol. Platonis l. VI. c. XIII. & c. XXIII.

Vſ. 23. ἐπεπλήρωσαν ἀρήγειν] Unde eadem Εἰλείθυια invocata ὠδίνων ἐπαρωγὸ, *dolorem partus auxiliatrix*, duobus locis in Orphicis p. 98. & 132. ult. ed. DIANA nempe OPIFERA, quomodo vocatur in antiquo Marmore apud Gruterum XLI. 8. ac inde apud Terentium in Andria, *Juno Lucina* (eadem quae Εἰλείθυια) *fer opem.* Quod vero hic Dianae, ut primum nata eſt, officium illud λοχείας ſeu Εἰλειθυίας *ſorte* a *Parcis* adſignatum hic dicitur, illuſtrari rurſus inde poteſt, quod in Lacheſis genibus, κλήρους τε καὶ βίων παραδείγματα, *ſortes & vitarum exempla*, conſiſtere dixit Plato eodem, de quo paullo ante, loco, de Republ. l. X. p. 617. Neque tamen a *Parcis*, ſed a Minerva, Dianam illam λοχείας artem edoctam, ubi eidem naſcenti obſtetricata eſt Minerva, tradit Hymno in hanc Deam Ariſtides, pag. 25. Sed quem locum male alio retulit eruditus Interpres, quique ea de cauſſa hic adſcribendus: ὥστε ἡ μὲν Ἄρτεμις λοχεία ταῖς ἄλλαις ἐστὶν, αὕτη δὲ τῇ Ἀρτέμιδι λοχεία πρὸς τὰς γονὰς ἡ Θεὸς γεγένηται· καὶ ἔοικεν ἀμφοτέρων διδάσκαλος αὐτῇ καταστῆναι, τῆς τέχνης, καὶ τῆς προαιρέσεως· παρθένος γάρ ἐστι μετὰ Ἀθηνᾶν μόνη. *itaque ut Diana reliquis mulieribus, ita Dea* (ſeu Minerva) *ipſi Dianae in puerperio*

fuit

fuit obſtetrix: & utriusque rei magiſtra ei videtur exſtitiſſe, tum artis (μαιευτικῆς nempe, ſeu *obſtetriciae*, qua de re ibi ſermo, non *artis venatoriae* cum Cantero, cui nullus ibi locus) *tum propoſiti illius, quo ſola juxta Minervam manet virgo.* Unde non hinc alienum, quod a Socrate dicitur apud Platonem in Theaeteto pag. 149. inde obſtetrices eas fuiſſe tantum mulieres, quae per aetatem amplius parere non poſſent, quod Diana ἄλοχος οὖσα, τὴν λοχείαν ΕΙΛΗΧΕ, *etſi partus ſit expers, obſtetricandi tamen officium* SORTE *ſit nacta.* Id nempe, quod a Callimacho hic dicitur, Dianae *ſorte* a Parcis fuiſſe adſignatum, *parientibus opem ferendi* munus, ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν. Ut hoc addam, non nativitatis ſolum ſeu partus, ſed nuptiarum quoque curam ſuſcepiſſe Dianam & Parcas, iisque proinde a nupturis virginibus comae primitias offerri ſolitas, ut id docet Pollux l. III. c. III. p. 137. Ἀρτέμιδι καὶ Μοίραις &c.

Vſ. 24. τίκτουσα καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα] Dianam ſcilicet pariens & utero geſtans Latona, ac Minervae proinde, quae, ut modo ex Ariſtide vidimus, ei tum Lucinae vicem praeſtitit, ope; non vero ubi eadem Latona Apollinem enixa eſt. Eam enim in hujus puerperio ὑπ' ὠδίνεσσι βαρυνομένην, *pariendi doloribus graviter adflictam*, dicit infra Callimachus, Hymno in Delum vſ. 202. & qua de re videndus inſuper Hymnus Homero tributus in Apollinem. Ut proinde Deas aut Heroinas, non ſemper *ſine dolore parientes*, legamus in veterum id genus monumentis. Φέρουσα autem hic dicitur Latona, ſubaudiendo ἐν γαστρὶ, ſeu τὴν γαστέρα, ſicuti de *gravida muliere* loquitur Hippocrates de ſeptimeſtri partu c. II. φέρειν τὰς γαστέρας, ac unde ſimiliter Latini *ventrem ferre*, ut Varro de L. L. aut *in utero geſtare*, ut Papinianus in libris Pandectarum l. 4. D. de Senatuſc. Silan.

Vſ. 26. & 27. γουνάτων ἤθελε πατρὸς Ἅψασθαι] Haud aliter ac Iphitus de filia Euadne, dum adhuc viveret, dicit apud Euripidem Suppl. 1099.

—— ἥ γ' ἐμὸν ΓΕΝΕΙΑΔΑ
Προσῆγεν αἰεὶ στόματι, καὶ κάρα τόδε
Κατεῖχε χερί.
Quae meam BARBAM aut *mentum*
Admovebat ſemper ori, & hoc caput
Tenebat manu.

Utraque nempe, Diana hic & Euadne, non ut barbam patri velleret, quod pro ludibrio & contumelia vulgo habitum; & ſicut ſatyrice, quaſi ſcilicet ſe ita illudendum praebuerit, Dionyſio nempe Tyranno, idem Juppiter apud Perſium dicitur, Satyr. II. vſ. 28.

Idcirco ſtolidam praebet tibi vellere barbam
Juppiter?

Sed ut ejusdem barbam tenellis manibus contrectando, patrem ita blande nata demulceret. Unde utique longe aliud, velle

hic

hic γενειάδος ἅψασθαι, *barbam apprehendere*; aliud eandem τίλλειν ſeu *vellere*, aut ſicut Julianus Imp. & quem locum opportune jam ad Perſium viderat ὁ πάνυ, de ſe nempe & Antiochenſibus in Miſopogone loquitur p. 87. ὑβρίζοντες εἰς τὰς ἐπὶ τῦ γενείυ τρίχας καὶ τα ἐν τοῖς νομίσμασι χαράγματα, *contumelioſe adtrectantes barbae pilos & caelatam* (Juliani) *in nummis effigiem*: Γενειήτης nempe ſeu *barbatus* vulgo Juppiter in nummis & ſignis ejus antiquis, qui tamen & ἀγένειος quandoque ſeu *imberbis* in iisdem, comparet. Talis utique *Cretenſis* vel Cretagenes Juppiter in praeclaris Regiae Gallorum Gazae nummis, & qua de re nos alibi, ac jam ſupra obiter Hymn. in Jov. vſ. 55. ſicuti de JOVE JUVENE apud Romanos itidem culto, ac ab aliis aere ſimiliter ſignato, aliunde conſtat. Id enim apud Graecos, aliasque etiam gentes olim obtinuit, quod in reſiduis adhuc eorum monumentis conſpicitur, ut qui vulgo *barbati* apud eos effingerentur, qualis *Juppiter*, *Mars*, *Aeſculapius*, *Hercules* &c. iidem etiam *imberbes* haud ſemel ſignarentur; & qui paſſim *imberbes*, ſicuti *Mercurius*, *Bacchus*, *Apollo*, iidem etiam *Pogoniati* ſubinde depingantur. Sed de his, aut φυσικοῖς id genus ſimulacrorum cauſis, alias opportunius.

Vſ. 29. καταῤῥέζων] Manu nempe natam viciſſim *demulcens*, ut eam vocem apud Homerum explicant veteres Critici ad Iliad. E. verſ. 424. καῤῥέζυσα, καταψῶσα τῇ χειρί. Sed illud καῤῥέζειν Homericum opportune jam hic adtigit Anna laudatiſſima.

Vſ. 29. & 30. θέαιναι Τίκτοιεν] Per θεαίνας, *pellices* hic ſuas, decoro ſcilicet nomine, vocat Juppiter, quamquam & ex iis nonnullae haberentur e *Dearum*, ſicuti hic Latona, aut alias Ceres, e qua nata ei Proſerpina, numero.

Vſ. 30. ζηλήμονος Ἥρης] Unde de eadem *Junonis zelotypia* ob Latonam, non Dianam quidem ſed Apollinem parturientem, in Hymno, qui Homero tribuitur, in Apoll. vſ. 99. dicitur, ἣ μιν ἔρυκε ζηλοσύνη, *quae illam detinebat zelotypia.* Alibi autem apud Homerum, non jam Deae, ut Juno hoc loco, ſed Dii, & inter eos Juppiter ipſe, ζηλήμονες dicuntur; ubi nempe Deae cum viris mortalibus ſe oblectant, Odyſſ. E. vſ. 118. &c. Quum ante ζῆλος & ζηλῦν apud Atticos in bonam ferme partem ſumi ſoleant, illud pro *gloria*, *felicitas*; iſtud pro *felicem praedico*, ſeu μακαρίζω, uti veteres Critici ad Sophoclis Ajacem vſ. 554. ζηλῦν, μακαρίζειν, inde etiam fieri video, ut apud LXX. Seniores, cum ζηλῦν & ζηλοσύνη, ut Num. c. v. vſ. 14. de *mariti zelotypia* erga uxorem dicatur; tum vero alibi ζηλωτὸς, pro μακαριςὸς, ſicuti eam vocem interpretatur Heſychius, uſurpetur, ut in benedictione quam Jacob Joſepho impertit Gen. XLIX. 22. υἱὸς ηὐξημένος μυ ζηλωτὸς, *filius meus honoribus auctus*, ſeu *felix praedicandus*; aut quod Galli dicerent, *digne d'envie*; apertius certe, quam in Nobili verſione, ut paſſim alibi, ita hic parum Latina & perſpicua, *filius auctus meus zelatus.* Non quaeritur jam, quam

parum

parum hoc poſtremum cum Hebraeo, prout hodie legitur ac reddi conſuevit, & a quo hic etiam longe abit vulgatus Interpres, contextu conveniat, & quomodo in eodem legerint Seniores, qua de re forte alibi; de vi ſolum agitur, aut genuino ſenſu vocis Graecae, quam hic iidem adhibuerunt, & ad quam reſpexiſſe videtur, ut ſaepe alibi adductus ante Heſychius, ζηλωτὸς, μακαριστός.

Vſ. 31. φέρε τέκος, ἐὰς ἐθελημὸς] Φέρε, quod notum, ſubinde apud Atticos, pro eo, quod Latini, *age*, *cedo* ſumitur, ut in Νεφέλ. Comic. p. 135. φέρε, τίς γὰρ οὗτος; *age*, *quinam ille?* & in eodem dramate p. 139. φέρε, τοῦτο τῷ χρὴ πιστεύειν; *cedo*, *quomodo poſſum hoc credere?* aut vero pro ἄλλως ſeu *alias*, ut ex Demoſthene notant ad priorem Comici locum Graeci ejus Interpretes. Hinc autem φέρε Aeolice pro *babe*, quo uſu *fero* etiam paſſim apud Latinos legitur. Ἐθελημὸς vero, qua voce utitur hic praeter Heſiodum Callimachus, apud Apollonium itidem legitur L. II. vſ. 658.

——— ἀλλ᾽ ἐθελημὸς ἐφ᾽ ὕδασι πατρὸς ἑοῖο,

Sed ultro ad patris aquas. inhabitavit.

Hinc Heſychii gloſſa, ἐθελημοί, πρόθυμοι.

Vſ. 33. Τρὶς δέκα τοι πτολίεθρα] Hoc & ſequenti verſu, non unam ſolum urbem, quam Diana ut ſibi propriam a Patre petierat, ſed *tredecim*, juxta Interpretem, *terdena* autem juxta eundem in ligata verſione & Vulcanium, ſeu *triginta*, unius nempe cultui Dianae addictas urbes, ab eaque etiam, uti mox videbitur, denominatas, ei pollicetur Juppiter. Tales hic decem commemorat, qui primus hunc Poëtam Latine vertit ac notis illuſtravit Friſchlinus, ſed qua in re fallitur; quum nec *Artemiſia*, de qua appellatione mox, eadem loca legantur appellata: nec ſola in iiſdem, quod tamen aperte ſequenti verſu innuit Callimachus, Diana fuerit culta; quod de *Mileto* utique, *Patris* aliiſque a viro docto ibi commemoratis liquet. Τρὶς δέκα autem, ut obiter hoc addam, quanquam id improbet hoc loco Anna ἐλλογιμωτάτη, ac de *triginta* etiam explicet ad vſ. 35. Graecus Scholiaſtes, ut tamen pro *tredecim* ſumi omnino nequeant, haud utique video, & quidem ſi legatur una voce τρίσδεκα pro τρισκαίδεκα, quorum iſtud apud Homerum etiam exſtat, ſicut vulgo δώδεκα dicitur & δυοκαίδεκα; ac unde formarunt Latini, *tredecim*, haud minus ac *undecim*, *duodecim* &c. & ſimilia.

Ibid. καὶ οὐχ ἕνα πύργον] Praeter *tredecim* nempe, aut vero *triginta*, ſi quis malit cum Scholiis ad hunc locum, urbes, *haud unam inſuper turrim* ſeu *arcem* in peculiari Dianae tutela poſitam fore, hic innuit Juppiter. Πύργοι nempe modo de *urbibus* ipſis dicti, quod vulgo eaedem eſſent *turritae* ſeu turribus cinctae, εὔπυργοι proinde & ὑψίπυργοι eaedem a Poëtis appellatae; ac unde etiam urbes in antiquis nummis, turriti capitis effigie, qua de re alibi, vulgo deſignantur. Quandoque etiam πύργος de *arce*, ſeu

quae-

Digitized by Google

quae *caſtrum* vel τεῖχος a Graecis dicebatur, ſicuti Ἀβώνου τεῖχος, Ἀγκραίου τεῖχος, Γορδίου τεῖχος, Ἐλαίου τεῖχος, ac ſimilia, & unde una voce ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΑΙ dicuntur in veteri nummo, quem alibi dudum illuſtravi.

Vſ. 34. τὰς μὲν θεὸν ἄλλον ἀέξειν] Hoc nempe dictis illis urbibus proprium & peculiare innuit hic primum Juppiter, haud aliud Numen, praeter unam Dianam, in iis rite ac ſolemniter cultum iri. Ἀέξειν proinde hic non ſimpliciter pro ἴσχειν dictum, quod cenſuit Vulcanius, ſed pro *augere honore*, ſeu *mactare*, erudite hic monuit Anna praeſtantiſſima; quod firmat inſuper vocis illius ἀέξειν apud alios Poëtas uſus, pro *curare*, aut *ornare rem aliquam*, *ei ſtudere*, ut jam ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ Animadv. l. IV. c. XV. Unde etiam ΘΕΟΞΙΟΣ dictus forte & cultus ab Aegienſibus, Cretenſis Juppiter; quod alioquin de *Jove Creſcente*, (ſicuti idem apud Romanos appellabatur, & qualis in praeclaro Aegienſium nummo puerili habitu comparet) alibi explico, ut jam ſupra monui, ad Hymn. in Jovem vſ. 55. Καλὰ μὲν ἠέξευ.

Vſ. 35. Μούνην σε, καὶ Ἀρτέμιδος καλέεσθαι] Non adſequutus eſt ſenſum, quamquam ſatis obvium hujus loci, Interpres, nec qui eum adtrectarunt alii editores H. Stephanus & Vulcanius. Neque enim hoc ſolum de invocatione unius Dianae, aut demum, quod in ejus eſſent fide, illae, de quibus hic agitur, urbes, dicitur, ſed praeterea, quod eaedem ſingulae a Diana nomen eſſent mutuatae, & *Artemiſia* proinde vocarentur. Id quod aperte ſatis innuebat Poëta iis verbis, καὶ Ἀρτέμιδος καλέεσθαι, meioſi Poëtis, & quidem Atticis familiari, propoſitionis ἀπὸ ſeu pro ἀπ' Ἀρτέμιδος καλέεσθαι, ſicuti infra gemino plane exemplo vſ. 204. hujus Hymni, καὶ δέ σε κείνης Κρηταιέες καλέουσιν &c. pro ἀπὸ κείνης Κρ. καλ. *& ab illa* (nempe Nympha Dictynna) *Cretenſes vocant* &c. ac prout caeteroquin apud Aeſchylum Suppl. vſ. 107. τυχοῦσαι θεῶν pro ἀπὸ θεῶν, apud Euripidem Hecub. vſ. 991. μαθεῖν ἐμοῦ, pro ἀπ' ἐμοῦ, apud Sophoclem Electr. vſ. 414. κείνου μολεῖν, pro ἀπ' ἐκείνου, & cujusmodi ſexcenta alibi occurrunt. Duo itaque haec, quae in peculiarem Dianae honorem tendebant, de iis urbibus praedicat huic Natae Juppiter: unum quod illae non aliud Numen, ſed eam *ſolam*, ut hoc ipſo verſu dicitur, *colere* adſueſcerent; alterum, quod ab ea etiam *nomen eſſent adepturae*. Ἀρτεμίσια utique dicta conſtat, non *Dianae* ſolum *ſigna* aut *Fana*, ſicuti Ἀσκληπίεια, Ἡραῖα, Ποσειδώνια, Μητρῷα, Ἰσεῖα, Νεμέσεια &c. Templa *Aeſculapio*, *Junoni*, *Neptuno*, *Matri Deum*, *Iſidi*, aut *Nemeſi* &c. ſacra paſſim dicta; vel etiam Dianae *Feſta*, quo ſenſu Ἀρτεμίσια dicuntur apud Athenaeum l. VII. p. 325. Sed plura etiam oppida ab hac Diana ſeu Ἀρτέμιδος, id nomen Ἀρτεμίσιον, ſeu vero Ἀρτέμιτα, Latinis quoque *Diania*, ſunt ſortita; qualia utique in *Peloponneſo*, *Magneſia Graeciae*, *Euboea*, *Delo*, *Sicilia*, & alibi exſtitiſſe, e Geographis

phis aliisque antiquis auctoribus liquet. Unde etiam *decem* hujus nominis, Ἀρτεμίσια nempe, antiqua loca exſtitiſſe tradit Ortelius; ut nihil proinde obſtet, quin aliquanto etiam plura, juxta Callimachum id innuentem hoc loco, ſtatuantur. Ita non *Dianium* ſolum Melae, Plinio, aliisque dicta Inſula, quae Stephano Ἀρτέμιτα, ſed urbs etiam Hiſpaniae Graecis Ἡμεροσκοπεῖον, ubi Epheſiae Dianae Fanum & cultus, Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, *Dianium*, *quaſi Artemiſium*, juxta Strabonem l. III. p. 159.

Vſ. 36. πολλὰς δὲ ξυνῇ πόλιας] Praeter illas nempe *urbes* ſeu *Artemiſia*, *unius* Dianae *cultui* addicta, & ab ea inſuper, quod modo dixerat, *denominata*, in aliis etiam cum Mediterraneis oppidis, tum Inſulis, cultam iri, juxta alia Numina, eandem Deam, auguratur ei hoc & ſequenti verſu, ſeu ſpondet verius Juppiter. Id vero cum aliunde ex auctoribus antiquis, Pauſania maxime in veteris Graeciae & cultorum in eadem Numinum deſcriptione; tum luculenter e veterum Nummorum ſupellectile etiamnum obvium. In quibus utique cum *Graeciae*, tum *Magnae Graeciae*, *Latii*, *Siciliae*, *Ioniae*, praeterea *Lydiae*, *Myſiae*, *Cariae*, *Phrygiae*, *Lyciae*, *Pamphiliae*, *Bithyniae*, *Thraciae*, *Ponti*, *Cappadociae*, aliorumque Aſiae aut Africae etiam locorum praeclaris id genus κειμηλίοις, ſignata occurrit eadem Dea; ut de *Taurica* jam ſeu *Scythica*, aut ultra Euphratem a Barbaris culta, vel *Perſica*, qua de re mox, *Diana* ſileam. Hinc *Epheſiae* potiſſimum *Dianae*, quod Strabo etiam alicubi monuit, nempe l. III. p. 179. & quod eadem monumenta clariſſime arguunt, cultus per variarum gentium loca diffuſus. Hinc *Mileti*, aut in Inſula *Delo* eadem Dea, juxta Apollinem; Sami, juxta Junonem; *Magneſiae ad Maeandrum*, aut Cyzici, juxta Deum Matrem ſeu Dyndimenam Deam, ut de aliis nihil dicam, ξυνῇ ſeu *communiter*, quod hic innuit Callimachus, & veteres eorum locorum nummi itidem ante oculos ponunt, ſacrata.

Vſ. 37. Μεσσογέως] Inter *Mediterraneas* illas Urbes, in quibus praeter alia Numina, viguit etiamnum ſolemnis Dianae cultus, referri, vel e Nummis aliisque antiquis monumentis, poſſunt dicta jam *Magneſia ad Maeandrum*, ubi celebris illa ΛΕΥΚΟΦΡΙΝΗΣ ſeu *Magneſiae Dianae*, ut eam vocat Vitruvius l. II. c. I. & Praef. l. VII. *Aedes Ionica*, Epheſina etiam, teſte Strabone l. XIV. p. 647. ſtructura & concinnitate ſuperior; quaeque Aedes cum Deae effigie conſpicitur etiamnum in praeclaris Regiae Gallorum gazae nummis. Sic *Perga*, Pamphyliae *metropolis*, ut inſcribitur in praeclaro nummo ejusdem Cimeliarchii, XL. ſtadiis juxta Strabonem p. 677. a mari diſſita, ubi ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ nominibus, fanis, & ſimulacris, quae exhibent itidem adhuc veteres nummi, & de quibus infra ad vſ. 187. ſacrata eadem Dea; ac ſimiliter *Thyatiris*, *Laodiceae*, *Philadelphiae*, *Ancyrae*, aliisque magno numero urbibus Minoris Aſiae *Mediterra-*

Digitized by Google

terraneis, quarum aere publico, eoque in praeclaris Muſeis hodie adhuc recondito, ſed quae introſpicere nobis haud ſemel licuit, ſignata reperitur haec Dea. Adde ΠΕΡΣΙΚΗΣ, ſeu *Perſicae* appellatione cultam in eodem tractu apud Lydios, uti e Tacito non ſolum ac Pauſania liquet, Dianam; ſed e veteri etiam *Hierocaeſareae* Urbis in Lydia nummo, qui inter ſelecta a Cl. Seguino edita viſitur, & quem verſavimus in theſauris, ubi ille hodie exſtat, Gallorum regiis. Cujus vero appellationis ratio (quamquam aliter de ea ſentiat eruditus auctor de Num. Urb. Illuſtr. p. 216.) ſicuti & locorum illius Lydiae tractus, quos *Perſicos* fuiſſe dictos tradit Pauſanias lib. v. pag. 341. omnino a *Perſis* & e *Perſide* eſt arceſſenda. Id enim & nominis ratio abunde arguit; & Perſarum diuturna in eadem Lydia dominatio, ac inde etiam Sardibus, maritimi eorum Imperii, ut id Plutarchus tradit in Alexandro, domicilium; ſed vel maxime Taciti de eadem *Perſica* Hierocaeſarienſium *Diana*, locus, quem tamen alibi ſe attuliſſe dicit ib. vir doctus, nempe PERSICAM *apud ſe* DIANAM, *delubrum Rege* CYRO *dicatum*. Accedit non Plutarchi ſolum, quod jam vidit Seguinus, in Lucullo teſtimonium, quo Diana perhibetur a Barbaris trans Euphratem eximie culta, ſed Diodori inſuper inſignis eam in rem locus l. v. pag. 344. Ibi enim Diana non Epheſi ſolum, ſed in Ponto (ubi Πριαπίνη, juxta dictum modo Plutarchum in Lucullo pag. 499. Diana culta) & Perſide familiarius verſata dicitur, unde ΠΕΡΣΙΑΣ etiam (forte ΠΕΡΣΙΚΗΣ, ut apud Pauſaniam p. 408. ac in dicto modo veteri nummo) appellationem fuerit nacta, ac ubi inſuper additur, τιμᾶται δὲ καὶ παρὰ ΤΟΙΣ ΠΕΡΣΑΙΣ ἡ θεὸς αὕτη ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΣ, καὶ μυστήρια ποιοῦσιν οἱ Βάρβαροι τὰ παρ᾽ ἑτέροις συντελούμενα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΠΕΡΣΙΑ (ſeu ΠΕΡΣΙΚΗ.) *a* PERSIS *etiam haec Dea* PLURIMUM COLITUR, *eademque Myſteria, quae alibi ei peraguntur, etiam Barbari ad haec usque tempora, in* DIANAE PERSIAE (ſeu PERSICAE) *honorem celebrant*. Id quod praeterea adſtruit Dianae Templum in Elymaide ἐν τῇ Περσίδι, *in Perſide*, idque opulentum adeo ac ſplendidis omne genus donariis refertum, ſicut de eo dicitur 1 Maccab. vi. 2. & a Joſeph. Ἀρχ. l. xii. c. xiii. ut ad illud expilandum profectus fuerit Antiochus Epiphanes, qui in ea expeditione perierit; & quidem, ut tradiderat teſte Joſepho Polybius, in ultionem illius impietatis, qua tentaverat ΤΟ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΡΣΑΙΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν συλῆσαι, DIANAE APUD PERSAS (ſeu PERSICAE) *Templum diripere*, theſauros nempe ejus ac donaria. Unde idonea utique ΠΕΡΣΙΚΗΣ hujus Dianae, quam praefert memoratus ante nummus, in denominato a *Perſico* Lydiae tractu, origo & ratio eluceſcit. Quam in rem haud praeteriri hic debent, qui inſigniter illuſtrant, pauci Diogenis Tragici apud Athenaeum verſus, & quibus inde lux aliqua, quam nec Interpres, nec magnus

Anim-

Animadverſor iis adtulit, eadem opera, uti opinor, accedet. Exſtant iidem lib. XIV. p. 636.

> Κλύω δὲ Λυδὰς, Βακτρίας τε παρθένυς,
> Ποταμῷ παροίκυς Ἅλυϊ, ΤΜΩΛΙΑΝ ΘΕΟΝ,
> Δαφνιόσκιον κατ' ἄλσος, ΑΡΤΕΜΙΝ σέβειν.
> *Audio autem Lydias, Bactriasque virgines,*
> *Accolas fluvio Halyi*, TMOLIAM DEAM,
> *In luco, lauro multa opaco*, DIANAM *venerari.*

Ut mirum equidem videri debuerit, *Bactrias*, *ultimae* nempe a Virgilio Aen. VIII. 687. aliisque dictae, & ultra mare Caſpium in intima Aſiae regionis, *virgines*, una cum *Lydiis* puellis, in luco ad Halym, ad quem eaedem inhabitarent, fluvium, ac Tmolum montem, *Dianam* ſimul colere hic dici. Notus utique Lydiae mons *Tmolus*, a quo haec Dea *Tmolia*; ut a vicina Sipylo, Σιπυλήνη dicta Deum Mater, cum alibi, tum in antiquis etiam nummis: *Halys* autem fiuvius, *qui Lydiam terminat*, ut de eo Curtius l. IV. c. V. & pridem ante Herodotus lib. I. c. XXXII. quae proinde ſingula longiſſimo terrarum ſpatio a *Bactris*, ſeu *Bactrianis* erant diſſita. Unde pro Βακτρίας, opportune Φρυγίας, ad ſitum certe *Halyos* fluvii & *Tmoli*, utriusque in Lydiae ac Phrygiae confinio, legi hic poteſt. Verum haud opus quidquam in iisdem Tragici verſibus refingere. Ea nempe aetate Tragoedias ſcripſit Athenienſis ille Diogenes, ut e Suida conſtat, qua triginta Tyranni Athenis imperarent; ac proinde dum Lydia vicinaeque eidem regiones parerent adhuc Perſis. Quum autem inde illius Lydiae tractus *Perſicus*, ut obiter e Pauſania paullo ante monui, diceretur; nempe ut ille ait, l. v. p. 341. ἔςι γὰρ Λυδοῖς ἐπικλησιν ΠΕΡΣΙΚΟΙΣ, *ſunt enim apud Lydos*, PERSICI *cognomine vocantur*, & quidem urbes, ut addit, *Hierocaeſarea* & *Hypaepa*; ac inde Diana ΠΕΡΣΙΚΗ in eodem tractu, ut idem alibi meminit lib. VII. pag. 408. ac nummus *Hierocaeſareae*, in quo Diana ΠΕΡΣΙΚΗ, ut ante vidimus, luculenter adſtruit, coleretur; inde etiam factum, ut a Tragico Diogene *Lydiarum*, ſeu indigenarum, & *Bactriarum*, ſeu *Perſicarum* ejusdem tractus *virginum* in colenda ibidem hac Dea ſtudium celebretur. *Bactrios* enim ſeu *Bactrianos* Perſis tum quoque, ut poſtea Parthis, paruiſſe ſatis conſtat; paſſim autem apud Poëtas Graecos ac Romanos *Perſas* aut *Parthos* a ſubjectis ſibi in illo Orientis tractu gentibus, *Aſſyrios*, *Medos*, *Achaemenios*, *Babylonios* &c. ut ſimiliter de *Bactris* aut *Bactrianis* factum, dici. Ita *Perſas* & *Bactrianos* conjungit Euripides, Bacch. vſ. 14.

> ——— Περσᾶν θ' ἡλιοβλήτυς πλάκας,
> Βάκτριά τ' τείχη, ———
> ——— *Perſarumque apricos campos*,
> *Et Bactrias arces.* ———

Melius, quam ut ibi Canterus, *urbes*, pro noto aliunde vocis

τεῖχος, de *Arce* aut *Caſtro*, & qua de re jam ſupra ad verſ. 93. uſu. Adde, quod Βάκτρα ibi dicantur ab Euripide eadem τείχη, prout Βακτρίας παρθένους, *Bactrias* h. e. *Bactrianorum virgines* vocat, adductis ſupra verſibus, Athenienſis itidem Tragicus. Hinc vero etiam *Bactra*, qua de re hic agitur, pro *Oriente*, ubi tum regnabant Perſarum vice Parthi, ſubinde apud Latinos Poëtas, ut apud Propertium aliquoties dicuntur, ſicut l. IV. El. III.

Ne prius adſcenſis tanti ſit gloria Bactris.

& apud Claudianum IV. Conſ. Honor verſ. ultimo:

Ultima fraternas horrebunt Bactra ſecures;

nempe, ubi *Bactra*, ſicut bene ibi Interpretes, *Orientis regna* denotant. Immo quomodo *Bactra* pro *Parthia* ſeu *Parthis* dixit Lucanus l. VIII. vſ. 299. *Bactraque Medorum ſedem*, & vſ. 422.

Craſſorum vindicta perit: incurrere cuncti
Debuerant in Bactra duces,

nempe *in Parthos*, qui tum, ut notum ac modo innui, veterum Perſarum in Oriente regna & ditiones obtinebant. Ita apud Cyrillum Alex. adverſus Julianum lib. II. p. 133. καὶ ἐν Βάκτροις τῶν Περσικῶν Σαμαναίων, *& Bactrorum Perſicorum Samanaei.* Ita omnia jam plana in hiſce Diogenis Tragici verſibus; ac praeterea, quae ad *Perſicae* in eo Lydiae tractu *Dianae*, de qua hic a nobis agebatur, cultum, àc veterum, quae illum adhuc indicant, monumentorum fidem confirmandam aut elucidandam, unice faciunt.

Ibid. Νήσους τε] *Inſulas* nempe praecipuo Dianae cultui olim addictas, hic etiam tangit Callimachus; & cujusmodi itidem, ne longius aut a domeſticis teſtibus ſeu monumentis hic abeam, in quibus occurrit continuo *Creta*, ubi illa DICTYNNA vulgo, quod triviale, appellata, ac in nummis illius Inſulae adhuc obvia, & de qua infra Callimachus: *Delus*, unde itidem cum ΔΗΛΙΗΣ, *Deliae*, quod Deliorum etiam nummi, de quibus ad Hymnum proximum in Delum, praeferunt, tum *Cynthiae* inſuper & *Orthygiae* ei adhaeſerunt nomina: *Lesbus*, ut vel ſupra adducti inſignes *Mytilenaeorum*, cum hujus Dianae Venatricis iconibus nummi abunde comprobant: *Rhodus*, ubi Εὐπυλίας Dianae, teſte Heſychio in ea voce, ſignum: *Lamus*, de qua paullo ante ac infra dicetur ad vſ. 228. *Leucas* praeterea, & *Doliche* ſeu *Icarus*, de qua etiam, ut eximie prae aliis Inſulis a Diana dilecta, agit poſtea Callimachus vſ. 187. Quibus addenda *Euboea*, *Thaſus*, aliaeque, ſingulae cultu hujus Deae, quod e nummis earundem adhuc liquet, nobilitatae Inſulae; ac unde, ut de poſtrema obiter id tangam, Ἀρτεμίσιον ſeu *Dianae Aedem* in *Thaſo* memorat Hippocrates Epidem. lib. III. c. LXXII. *Sicilia* denique, ubi tot Dianae ſigna, ejusque, de qua jam ante, ΣΩΤΕΙΡΑΣ dictae, veteres nobiliſſimae illius Inſulae nummi, ubere ac felici copia adhuc oſtentant.

Vſ. 38. Ἀρτέμιδος βωμοί τε καὶ ἄλσεα] Non *Aras* ſolum, ſed *lucos*

Digitized by Google

ἄλσεα etiam paſſim Dianae conſecrandos obiter hic eidem auguratur Juppiter, ut nihil proinde ad ſolemnem Dianae cultum omiſſum iri a *Mediterraneis* urbibus, aut *Inſularibus*, blande eidem ſignificaret; neque haberet proinde dilecta haec Nata, quo fratri Apollini eſſet ea in re, uti neque antea ratione πολυωνυμίας, inferior, de quo alias Virgilius Eclog. VI. vſ. 73.

Ne quis ſit LUCUS, *quo ſe plus jactet Apollo.*

Unde eo etiam honore macta paſſim, & quidem eo magis haec Dea, quod non ſolum *Nemorum Cuſtos*, aut cultrix ab eodem Marone, aut *Regina Nemorum* a Seneca in Hippolyto vſ. 406. ſed NEMORENSIS etiam DIANA dicatur in lapidibus antiquis, & qualem notaſſe olim juvit in Hortis ad Urbem Juſtinianeis, a Templo nempe *Dianae Aricinae Nemorenſi*, ut illud vocat Ovidius, in eodem nempe *nemore*, ſeu *luco*, quod monuit inſuper Strabo l. V. pag. 239. erecto, τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, *templum vero in luco.* Immo quod fanum *Nemus* etiam dictum, ſicuti a Vitruvio vocatur l. IV. c. VII. ut iſtud jam ad Solinum monuit ὁ πάνυ, & cujusmodi Dianae Ἡπιόνης ſeu *Manſuetae* fanum & ſimulacrum itidem in *luco* exſtitiſſe apud Epidaurios, notat Pauſanias l. II. pag. 135. Hinc tot alii etiam *luci* ejusdem Deae, unde *Triviae lucos* in genere memorat Maro Aen. l. VI. vſ. 13. alibi de Cyclopum Solo, *ubi ſylva Jovis, lucusque Dianae*, Aen. l. III. vſ. 681. & Ovidius non ſolum de *luco* modo dicto *Dianae Aricinae*, in quo celaſſe Hippolytum eadem dicitur Faſtor. l. VII. vſ. 755.

Lucus enim, nemorisque ſui Dictynna receſſu;

ſed alibi etiam Faſtor. l. II. vſ. 165. de *luco*, ubi fons abditus, in quo lavare ſolita haec Dea:

Ut tetigit lucum, denſa niger ilice lucus.

Adde *lucum* Epheſi apud Philoſtratum vit. Apoll. l. IV. c. I. p. 159. ſeu ubi retro Dianae Epheſiae Templum, *lucus*, in quo antrum ſolis Virginibus, non autem mulieribus, quod antea monuit, pervium exſtitiſſe tradit Achilles Tatius l. VIII. p. 475. Notum quippe non *lucos* ſolum juxta *Aras* & Fana, eosque ferme intra Templorum ambitum, denſis & incaeduis arboribus conſitos, paſſim a Gentilibus conſecrari ſolitos, unde ἄλση θεῶν dicuntur apud Plutarchum in Numa, & illa Servii ad Virgilium Gloſſa, Aen. l. I. vſ. 490. *ubicunque Virgilius* LUCUM *ponit, ſequitur etiam conſecratio*; ſed in *lucis* ipſis *Aras* vulgo & *Sacella* cum Deorum ſimulacris erecta. Hinc de una e Sporadibus Inſula Apollonius Rh. l. IV. vſ. 1714.

—— τοὶ δ' ἀγλαὸν Ἀπόλλωνι
ΑΛΣΕΙ ἐνὶ σκιερῷ τέμενος, σκιόεντά τε ΒΩΜΟΝ,

Illi igitur pulchrum Apollini
Umbroſo in LUCO *ſacellum, umbroſamque faciebant* ARAM;

& unde alioquin *lucus laetiſſimus umbrae* dictus a Marone, loco

 paullo

paullo ante indicato. Sed ut haec nota, ita forte haud perinde, ab opacitate ſeu denſitate earum arborum in iisdem *lucis*, cum τεμβρίαν φυλλάδα, de *luco* dici apud Sophoclem, qui ibi cum *Ara* itidem, ut hoc Callimachi loco, conjungitur,

Βωμοὺς ὁρίζει, τεμβρίαν φυλλάδα,

ARAS *ſtatuit*, & LUCUM *frondoſum*;

tum ψυκτῆρας etiam, teſte Nicandro apud Athenaeum l. XI. p. 563. & ψυκτήρια, *dictos eosdem lucos*, ſeu nemoroſa, ut ibi ait, & *umbroſa loca* Diis ſacrata; in quibus nempe, ut continuo additur, *licet frigus captare*, ἐν οἷς ἔστιν ἀναψύξαι. Id quod ibi inſuper veterum Tragicorum, in deperditis hodie fabulis, auctoritate adſeritur. Adde eam in rem, quod *odoriferis* arboribus iidem *luci* frequenter eſſent conſiti, unde τεθυωμένον ἄλσος ſeu *odoriferus lucus* Palladis in Boeotia infra ab hoc Poëta dicitur, in Hymno in ejus Lavacrum vſ. 63. Ut hic de *pulchro luco* Cereri a Pelasgis ſacrato ſileam, cujus etiam Callimachus meminit Hymn. in eandem Deam vſ. 26. Factum vero, ne quidquam ea in re eſſet Hebraeis cum Gentilibus, in cultu ſupremi Numinis commune, ut ad Altare quemvis *lucum plantare* fuerit Iſraëlitis a Deo vetitum, Deuteron. XVI. 21. nullusque proinde inter ambitum Templi Judaeorum *lucus* exſtiterit, ſicut obſervat Philo de Monarch. p. 812. tum praeterea, ut *lucos*, haud minus ac Templa & Aras Gentilium, tolli omnino & vaſtari ab Hebraeis praeciperet Deus Exod. XXXIV. 13. quodque non praetermiſit Joſephus Origin. l. IV. c. VIII. Hinc nefarium illud ac impium Regis Manaſſis, quo γλυπτὸν τοῦ ἄλσους, *idolum luci*, ſacraſſe dicitur 2 Reg. XXI. 7. aut jam ante Iſraëlitarum facinus, qui Gentilium more, & contra graviſſimum Dei juſſum, *lucos* plantaſſe traduntur & coluiſſe, Judicum III. 7. & 2 Reg. XVII. 10.

Ibid. καὶ μὲν ἀγυιαῖς] Tanquam *Trivia* nempe ſeu *Hecate*, ac proinde ΑΓΥΙΕΩΣ nomen haud minus ac frater Apollo merita; & juxta eundem praeterea, cum προστατηρία ab Aeſchylo Sept. Theb. vſ. 455. tum προπυλαία in Eleuſine, juxta Pauſaniam l. I. p. 71. & προθυραία quoque appellata, non apud Lycophronem ſolum p. 641. ſed pridem ante eodem nomine in Orphicorum, qualia hodie exſtant, Hymno ſacrata; aut προθυρίδια eadem quoque, quod praeterea obſervo, apud Sextum Empiricum dicta adverſus Mathem. p. 340. Unde Ἑκάταια etiam nuncupatur cum alibi, tum apud Comicum Ran. p. 230. poſita nempe ante aedium januas, aut vero in triviis Deae illius Ἐνοδίας ſeu Τριοδίτης ſimulacra, & quae Ἑκατοὺς, nempe ἀνδριάντας, a Theophraſto vocari videas H. Plant. l. V. c. X. circa finem, ſed quem locum non expreſſit in verſione Gaza, aut ejus interpolator vir magni nominis, nec ſatis adſequuti ſunt, qui ad eum commentati ſunt Jul. Scaliger & Bodaeus, de quo alibi.

Vſ. 39. καὶ λιμένεσσιν ἐπίσκοπος] Hinc λιμενοσκόπος ſeu *portuum inſpectrix* una voce eadem dicitur infra in hoc Hymno vſ. 259.

Adeo

Digitized by Google

Adeo ut non *Montana* ſolum, *Nemorenſis*, *Paluſtris*, aut *Fluviatilis*, quod ante vidimus, ſed tanquam ἐνάλιος etiam Dea & Ὠκεανίναις Nymphis proinde, uti jam ſupra, ſeu θαλασσίαις ſtipata, *portuum* quoque *cuſtos* haberi meruerit. Haud minus nempe ac parens *Juppiter*, *portuum cuſtos*, λιμενοσκόπος itidem a Callimacho dicitur in Epigrammate, quod inter ejus Fragmenta legitur,

Ποτὶ Ζηνὸς ἱκνεῦμαι λιμενοσκόπου,

Per Jovem oro portuum inſpectorem.

Idem proinde hic Ἐπίσκοπος, qui σκοπὸς, & qua voce pro *cuſtode* ac *domino* uſus pridem Aeſchylus, ut Eumen. vſ. 743. ubi Agamemnona domi ab uxore caeſum vocat Pallas, δωμάτων ἐπίσκοπον, *aedium cuſtodem* ſeu *Dominum*; alibi vero in eodem dramate vſ. 524. φρενῶν ἐπίσκοπον, item vſ. 906. νίκης ἐπίσκοπα, *quae ad victoriam ſpectant*. Immo prout σκοπὸν de *Jove* pridem dixerat idem Aeſchylus, loco jam ſupra adducto ad vſ. 81. Hymn. in Jov. nempe Suppl. vſ. 386. τὸν ὑψόθεν σκοπὸν, *illum ex alto ſpeculatorem* &c. & quomodo etiam aut Apollo, Deli σκοπὸς apud Pindarum, Olymp. Od. VI. pag. 52. aut Dii in genere, Ὀλύμπου σκοποὶ, *Coeli Praeſides aut Cuſtodes*, ab eodem Od. I. p. 7. appellantur. Immo quale Ἐπισκόπου, ut eadem hic a Callimacho vocatur, Dianae Fanum in Elide exſtitiſſe tradit Plutarchus Quaeſt. Graec. p. 302. Haud fruſtra vero dici hanc Deam hic & alibi ab hoc Battiade, *portuum cuſtodem*, abunde itidem arguunt ac illuſtrant tot ſuperſtites etiamnum *portuum* ſeu maritimarum Urbium nummi, ſicut *Epheſi*, *Smyrnae*, *Cumae*, *Mytilenes*, *Cyzici*, *Byzantii*, *Amiſi*, *Amaſtridis*, *Syracuſarum*, *Meſſinae*, *Neapoleos*, *Maſſiliae*, aliarumque id genus cum ſculptis in iiſdem Dianae, ut Tutelaris loci Deae, iconibus. Adde, quod, ut *Marinae* etiam Deae, piſcatus juxta ac venatus primitiae, qua de re infra ad vſ. 104. eidem fuerint ſacrae, teſte Plutarch. de Solert. Animal. pag. 965. Quae proinde ad Lunam, Oceano demergi, & ex eo denuo prodire a Poëtis dictam, ſicut a Valerio Flacco l. II. vſ. 295.

Diva, ſoporiferas quae nunc trahis aequore bigas,

ſeu ad vim illi in omnia ſublunaria, Terram juxta ac Mare, tributam, referenda veniunt. Qua ratione etiam factum, ut idem elogium, *portuum* nempe *amantis*, Veneri, quam e mari ortam finxere, a Philodemo tribuatur Anthol. l. I. c. XXXI. Epigr. V.

Κύπρι ΦΙΛΟΡΜΙΣΤΕΙΡΑ, φιλόργιε, σῶζέ με Κύπρι,
Ῥωμαϊκοὺς ἤδη, δέσποτι, πρὸς λιμένας.

Venus AMANS PORTUUM, ſeu, *ſtationi navium propitia*, *orgiorum amans*, *ſerva me*, *Venus*,
Romanos jam ad portus, *o Domina.*

Quamquam haud neſciam a viro magno, ſicuti antea dictum ad vſ. 13. de ſexaginta Oceaninis Dianae χορείτισιν, ita iſtud quoque Callimachi de *Diana viis & portubus* a Jove praefici hic dicta;

cta; aut quod de Venere etiam, ut modo vidimus, φιλορμιστά-ρᾳ, *portuum amante*, traditum, ad eandem Mariam Moſis ſororem itidem referri: *Viis* quidem, quaſi ea munus illud cum Mercurio, qui Moſes erat, partita; *Portubus* autem, quod poſt tranſmiſſum ſicco pede Mare Rubrum, ad littus tripudiis & canticis Deum celebrarit haec Maria.

Vſ. 41. Λευκὸν ἐπὶ Κρηταῖον ὄρος] Qualia utique λευκὰ ὄρη, ſeu *albos montes* in hac Inſula appellatos, aperte, quod non fugit diligentiſſimum Meurſium in Creta, praeter Strabonem l. x. p. 475. Pliniſum l. xvi. c. xxxiii. Ptolemaeum l. iii. tradit itidem Theophraſtus Hiſtor. Plant. l. iv. c. i. ratione etiam addita, quod nix in iis nunquam deſit: ἐν Κρήτῃ γὰρ φασιν ἐν τοῖς Ἰδαίοις ὄρεσι, καὶ ἐν τοῖς ΛΕΥΚΟΙΣ καλουμένοις ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὅπου οὐδέποτε ἐπιλείπει χιὼν, κυπάριττον εἶναι. *itaque in Creta ajunt in Idaeis montibus* ALBISQUE *appellatis, in jugis, ubi nix nunquam deeſt, cupreſſum reperiri.* Quod proinde λευκῶν nomen eo magis iisdem *Cretae montibus* adhaeſiſſe ſtatuendum, ſi verum eſt, quod refert alibi idem Theophraſtus, nempe de Ventis p. 405. ferri ab aliis & ab ipſis Cretenſibus, majores nunc eſſe apud eos hyemes ac nives, quam antea, & incultos proinde exſtare, qui prius colebantur, eorum montes. Verum, quod propius ad hunc locum facit, notandum hic inter *Albos* illos *Cretae montes*, *Dictynnaeum* inprimis relatum; ut id a Solino aperte traditur cap. xi. ubi de Creta ait inter alia, ALBET *jugis montium* DICTYNNAEI, *& Cadiſti, qui ita* EXCANDESCUNT, *ut eminus navigantes magis putent nubila.* Mons autem ille *Dictynnaeus* idem, in quem Diana, ubi adoleviſſet, ex Inſula Delo profecta, eumque inhabitaſſe dicitur apud veteres Pindari Enarratores ad Argum. Pythiorum p. 185. ἡ μὲν οὖν ΑΡΤΕΜΙΣ αὐξηθεῖσα, ἦλθεν εἰς ΚΡΗΤΗΝ καὶ τὸ ΔΙΚΤΥΝΙΟΝ (forte Δικτύνναιον) ΟΡΟΣ κατῴκει. DIANA *vero ubi adoleviſſet, in* CRETAM *venit, &* DICTYNNAEUM MONTEM *inhabitavit.* Situs autem idem mons, quod aliunde conſtat (& qua de re infra, ut & de Diana *Dictynna* inde dicta ad vſ. 198. &c. Νύμφαν μὲν Δίκτυναν, ὄρος &c.) in Promontorio Dictynnaeo ad occiduum Cretae mare extenſo. E quibus aperta jam & plana mens hujus apud Callimachum loci, & ad quem, ut de Solino ſileam, reſpexiſſe credas illos Pindari Interpretes, dum de eadem Diana hic a Poëta dicitur,

> —— βαῖνε δ' ἡ κούρη
> Λευκὸν ἐπὶ Κρηταῖον ὄρος, κεκομημένον ὕλῃ,
> Ἔνθεν ἐπ' Ὠκεανόν.
> *Ivit autem puella*
> *In Album Cretae montem, comatum ſylva;*
> *Inde ad Oceanum.*

Ibid. κεκομημένον ὕλῃ] Bene hic *nemorum comam* ex Horatio adduxit Anna praeſtantiſſima, cui opportune haud minus addi poteſt

poteſt *comata ſylva* apud Catullum Carm. IV. Unde *tonderi* etiam paſſim dictae arbores, ut apud Maronem Georg. l. IV. vſ. 137.

Ille comam mollis jam tum tondebat acanthi,

& quae id genus apud Poëtas obvia. Mitto τρίχας, τριχῶδες ſeu τριχομανὲς, de plantis quoque, & poſtremum de *adianti* ſeu *capilli Veneris* genere a Theophraſto dicti, Hiſt. Pl. VII. c. XIII. & in Nicandri Schol. ad Ther. p. 60. Opportune vero *comatum ſylva* hunc *montem* dicit Callimachus, *cupreſſu* nempe, quam in cacumine horum Λευκῶν ſeu *Alborum* Cretae *montium* naſci, tradit loco ſuperiori nota adducto Theophraſtus, & firmat aliis locis de copioſo *cupreſſi* proventu in Creta, ſicut Hiſt. Pl. ed. Heinſ. p. 27. 42. & 80. & in quo priori etiam loco, κηριζομένη κυπάριττος, *caedua* ſeu *detonſa cupreſſus* apud Tarrhas in Creta dicitur. Nec hiſce obſtat, quod incultos quidem Cretae montes ſuo aevo exſtitiſſe, alibi, ut paullo ante vidimus, nempe de Lapidib. pag. 405. idem adſerat Theophraſtus; quum olim, ut ibidem ait, & e Cretenſium quidem, qui id narrarent, fide, ſatis fructibus conſitisque arboribus abundarent iidem montes; nec tum proinde, ut de hoc Cretae monte a Callimacho, diceretur ὄρος κεκομημένον ὕλῃ, *mons ſylva frondoſus*, quod nempe de ſylveſtribus potius, quam ſativis arboribus dici ſolet. *Cupreſſu* caeteroquin exuberaſſe olim eandem Cretam, & praeter *Album*, de quo hic Poëta, aut *Idaeum*, in ea Inſula *montes* iis feraces, *lucum* etiam *cupreſſorum*, κυπαρίσσων ἄλσος in eadem exſtitiſſe, e Platone ac Diodoro conſtat, quorum ea de re loca jam adnotavit in Creta diligentiſſimus Meurſius p. 105.

Vſ. 43. ἔτι παῖδες ἀμίτρους] Vide quae ad eadem verba, quae leguntur vſ. 14. de iis & de Scholiaſtae Gloſſa jam notavimus.

Vſ. 44. Καίρατος ποταμὸς] Addita nempe hic vox ποταμοῦ praeter ſolitum, quod eo Καιράτου ſeu *Caerati* nomine, non fluvius ſolum Cretae, ſed a praeterlabente fluvio nobiliſſima illius Inſulae urbs *Cnoſſus* fuerit olim dicta; ut iſtud ex Strabone, Euſtathio in Periegetem, & Heſychio praeterea obſervarunt jam viri docti, indeque emendari debere duos priores, apud quos Κέρατος pro Καίρατος ſcribitur. Qua de re videri itidem poteſt eruditiſſimus Meurſius in Creta pag. 26. Opportune vero ejusdem *fluvii*, ut laetantis ob Oceaninas Nymphas, Dianae comites additas, meminit hic Callimachus, quum, ut alibi in Creta, ſic maxime etiam *Cnoſſi* cultam hanc Deam, arguant adhunc ſuperſtites, iique haud paſſim obvii, illius urbis nummi, ac inter alias inſignis Cimeliarchii Gallorum Regii, in quo hinc caput Dianae cum Pharetra, illinc Pharetra iterum, cum nomine urbis ΚΝΩΣΙΩΝ. Ad quem proinde Dianae iis in locis cultum, referri etiam poteſt id, quod ab Ovidio dicitur in Faſtis l. III. vſ. 81.

Pallada Cecropidae, Minoia turba Dianam,

eximie ſcilicet coluiſſe; *Minois* enim *Regia*, ſicut ab Homero

pridem dicta *Cnoſſus*, Odyſſ. T. vſ. 178. unde haec Dea quoque in aliis praeclaris admodum ejusdem urbis nummis, cujusmodi exſtant in Gaza Medica & alibi, ſignatur.

Vſ. 45. ἀμορβοὺς] Adducitur hic verſus Callimachi, & occaſione hujus vocis, ſed mutilus, hinc proinde ſupplendus ac emendandus, in Nicandri Scholiis p. 19. ubi verbo ἀμορβεύοντο uſus erat idem vates, & quod explicant ibidem Critici, ἀμορβεύοντο δὲ, ἀντι τοῦ διηκονίζοντο. Quo ſpectat etiam gloſſa in Scholiis ad hunc locum, ἀμορβοὺς, ἀκολούθους, παρὰ τὸ ἅμα πορεύεσθαι, aut juxta Etymologici auctorem, ὁ ἅμα τινὶ ὁρμῶν. Ἀμορβαίους vero, quas hic Callimachus ἀμορβοὺς, vocat itidem Nymphas Dianae *comites*, ſeu *pediſſequas*, loco jam ſupra adlato, Apollonius l. III. vſ. 880. τῇ δὲ ἅμα Νύμφαι ἕπονται ἀμορβάδες, *quam ſimul Nymphae ſequuntur comites*. Immo eadem voce ἀμορβοὶ uſus eſt alibi Callimachus, pro *boum ſequacibus* ſeu *bubulcis* eo verſu, qui bis ei tribuitur in brevibus ad Homerum Scholiis Odyſſ. X. vſ. 299. & vſ. 300. ac unde etiam idem in Fragmentis hujus Battiadae emendandus,

Βυσσόον, ὅντε μύωπα βοῶν καλέουσιν ἀμορβοί.

Quem boves exagitantem, *oeſtrum* vel *aſilum vocant boum ſequaces* ſeu *bubulci*.

haud aliter nempe ac βοηλάτην μύωπα dixerat pridem Aeſchylus Suppl. vſ. 213. Inde vero explicandus alterius, juxta Callimachum & Apollonium, e Pleiade Nicandri locus, apud quem Theriac. p. 3. Θρήϊκες ἀμορβοὶ, *Thracii paſtores* aut *bubulci*, vocantur; alibi autem & qui locus adducitur in ejus Scholiis p. 19.

Βουκαῖοι ζεύγεσσιν ἀμορβεύουσιν ὀρήων,

Bubulci juga ſequuntur mulorum,

ſicuti alio iterum loco Theriac. pag. 3. ἀμορβαίους τε χαράδρας vocat Nicander, *alveos*, ſeu *loca concava*, *in quibus degunt armenta*; & prout ibidem bene notant veteres Critici, ἀμορβαίους δὲ χαράδρας, τὰς βουκολικὰς ἢ ποιμενικὰς βουκόλοι πατοῦσιν. Mitto aliam, quae ibidem adfertur, ſed minus eo loco opportunam, & quam tamen arripuit Latinus Nicandri interpres, ejusdem vocis explicationem; nempe dici ἀμορβαίους τας σκοτεινώδεις ſeu *tenebroſas*; ἀμορβὸν γὰρ τὸ σκοτεινὸν ſeu *tenebricoſum* vocari, idque παρὰ τὴν ὄρφνην, meipſi litterae ν & mutatione φ in β, aut quaſi ἄμορφον ſeu *informe*; quem utrumque etiam vocis ἀμορβὸς vel ἀμορβοὺς uſum notant auctor Etymologici. Priorem vero ſignificationem hujus vocis adfert quoque Oppianus, apud quem Κυνηγ. l. III. φῶτες ἀμορβοὶ, *viri paſtores*, indigitantur. Quibus addere mihi liceat, dici apud Athenaeum l. XIV. p. 646. ἀμορβίτην *placentae* genus apud Siculos, qua nempe, ſicut e modo dictis de uſu hujus vocis ἀμορβὸς licet continuo colligere, paſtores Siculi ſolemnibus eorum feſtivitatibus veſcebantur. Quae ad majorem hujus apud Callimachum loci, aliorumque ſimul auctorum, qui eadem

Digitized by Google

eadem aut formatis inde vocibus ſunt uſi, lucem dicta obiter ſufficiant.

Vſ. 47. Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ] Alia quidem ab ea e ſeptem Aeolidibus Inſulis, quae a Ptolemaeo, Ἡφαίστου νῆσος, in Peutingerianis Tabulis, *Vulcani Inſula*, & a Virgilio Aen. l. VIII. vſ. 422.

Volcani domus, &, *Volcania nomine tellus*,

proprie dici meruit, vulgo autem Ἱερὰ vel Θερμισσα, *ſacra* & *Thermiſſa*, fuit appellata. Neque minus tamen haec *Inſula Lipara*, ob eaſdem ignis in illa exſpirationes, *Vulcani* ac Cyclopum ſedes ac officina, quod vel hic locus abunde arguit, fuit habita. Quem locum etiam eam in rem opportune adducunt eruditi ad Apollonium Critici ad l. III. vſ. 41. ſed qui ibi in mendo cubat, ubi nempe Καλλίας pro Καλλίμαχος legitur, & inde Cluverio impoſuit, dum ex eo colligit; negari ibi a Callia dictam modo Inſulam nempe Ἱερὰν, Vulcano conſecratam, ſed *Liparam*: Τῶν ἐν Αἰόλου νήσων ΙΕΡΑ καλουμένη, ἐν ᾗ φασὶ τὸν Ἥφαιστον χαλκεύειν· Καλλίμαχος δὲ (non Καλλίας) οὐ τὴν Ἱερὰν φησὶν ἀνακεῖσθαι Ἡφαίστῳ, ἀλλὰ τὴν Λιπάραν, Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ. mox, τῶν Αἰόλου Νήσων ἐστὶν ἡ ΙΕΡΑ καλουμένη, ἐν ᾗ φασὶ τὸν Ἥφαιστον χαλκεύειν· ἱστορεῖ ΚΑΛΛΙΑΣ ἐν δεκάτῳ τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα &c. *Inſularum in Aeolide* HIERA ſeu *ſacra vocatur, in qua dicunt Vulcanum aerariam artem exercuiſſe. Callimachus vero* (non *Callias*) *non Hieram Vulcano conſecratam dicit, ſed Liparam, nempe* (Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ) *Inſula in Lipara.* Poſtea: *Ex Aeoli Inſulis* HIERA ſeu SACRA *appellata, in qua dicunt Vulcanum aera exercere. Tradit* CALLIAS *libro decimo de Rebus geſtis Agathoclis, eſſe in eo collem* &c. Ubi aperte, ſicut e ſequentibus ibidem liquet, id ipſum a Callia, de *ſacra* nempe Vulcano ſeu Ἱερᾷ, una e ſeptem Aeolidum, ſtatui, quod ab eo tamen negari contendebat Cluverius, non adtentis hujus, qui ibi adducitur, & exſtat hic apud Callimachum, loci verbis, Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ, & proinde, ubi non Καλλίας, ſed Καλλίμαχος, obvia in talibus librariorum errore, legi omnino debuit. Quamquam a principe harum Inſularum, Aeolidum *Lipara*, & quod reliqua, ac proinde eadem etiam illa Ἱερὰ aut *Vulcani Inſula* proprie dicta, in illius ditionem tranſierint, *Liparas* ſeu *Liparaeas* eaſdem in genere, Strabonis aevo vocatas, tradat aperte idem Geographus l. VI. p. 275. τὰς νῦν λεγομένας ΛΙΠΑΡΑΙΩΝ ΝΗΣΟΥΣ, ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι, *quae nunc dicuntur* LIPARAEAE INSULAE, *quas a quodam Aeolo*, ſeu *Aeolidas nonnulli nuncupant.* Callimacho autem, de ſacra itidem Vulcano *Lipara* proprie dicta, quam olim in itinere Siculo fumo caligantem, ſicuti & alteram Στρογγύλην, hodie *Stromboli*, dictam, vidiſſe procul juvit, abunde ſuffragantur alii, ac Siculus quidem & coaevus huic Battiadae Theocritus, qui Λιπαραῖον, *Liparaeum*, vocat *Vulcanum*, Idyll. XIII. vſ. 134. Juvenalis inſuper Satir. XIII. vſ. 45.

Digitized by Google

Brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna.

Immo quod egregie adſerunt hodie vel illuſtrant veteres illius Inſulae nummi, in quibus Vulcani, more ſolito, caput barbatum & pileatum cernitur; illinc globuli modo tres, modo plures, & quandoque cum acroſtolio, nummi pretium indicantes. Cujusmodi proſtant ſculpti in Sicilia Parutae, ac vidiſſe memini haud ſemel in praeclaris Galliae & Italiae Cimeliarchiis. Neque vero minus obvius hic fabrilis Vulcanus, cum fabrilibus itidem inſtrumentis, incude, malleo, forcipe, in alterius Inſulae ſeu antiquis Lemniorum nummis. Neque enim, ut aliunde ſatis notum, ſola haec Aeolis *Lipara*, aut vicina eidem dicta modo ante *Vulcani Inſula*, Τεχνῖται hujus Dei ac Cyclopum ſedes habita; ſeu, ut cum Juvenale loquar, *taberna*, ſed eadem *Lemnos*, *Vulcania* inde itidem dicta a Valerio Flacco Argon. l. IV. vſ. 440. & alibi proinde cum hac ipſa Inſula *Lipara* ab eodem conjuncta, l. II. vſ. 76.

Lemnos, cara Deo, nec fama notior Aetna,
Aut Liparae domus.

Unde a Nicandro *Vulcani Inſula*, dicta quoque eadem *Lemnus*, haud minus ac ſuperior illa *Aeolis*, Ther. pag. 32. Ἡφαίστοιο χαλαίποδος ἐν πλυχὶ νήσου, *in vertice claudi Vulcani Inſulae*, quod de *Lemno* ibi explicat vetus ac eruditus Poëtae illius Enarrator. Immo ſicut jam ante a Philoctete Lemnio apud Sophoclem dicitur in cognomine dramate vſ. 1000.

Ὦ Λημνία χθὼν, καὶ τὸ παγκρατὲς σέλας
Ἡφαιστότευκτον,
O Lemnia terra, & omnipotens jubar
A Vulcano fabricatum.

ubi Critici, ἐν γὰρ τῇ Λήμνῳ τὰ τοῦ Ἡφαίστου ἐργαστήρια, *in Lemno enim Vulcani fabriles officinae*. Unde arma in Lemno primum fabricata dicuntur ab eruditis Apollonii Interpretibus l. I. vſ. 608. Adde hiſce aliam adhuc Inſulam, *Euboeam* nempe, qua de re mox ad ſequentem verſum; ac unde inſuper abunde illuſtratur, cur, *Ductor ferreus Inſularis*, dicatur in Priapejis.

Vſ. 48. Οὔνομά οἱ Μελιγουνίς] Quod etiam praeter Strabonem, Plinium, Heſychium, aliosque hujus loci teſtimonio firmatur a Stephano, in voce Μελιγουνίς. Neque proinde audiendae vetuſtae Plinii editiones, quarum meminit, nec improbandam putat ſcripturam Cluverius, in quibus nempe *Longonis* pro *Meligunis* legitur lib. III. cap. IX. A *mellis* etiam potius, quam ab *ovium* proventu, inditum eidem Inſulae hoc nomen, bene ad eundem Plinii locum monuit poſtremus ac eruditus ejus Enarrator Harduinus. Opportune quoque Parthenii locum, ubi hanc Μελιγουνίδα νῆσον ſeu *Liparam* memorat, tangit ad Stephanum Holſtenius, & qui inde procul dubio id hauſerat, Berkelius.

Ibid. ἄκμονες Ἡφαίστοιο] Ita Apollonius l. IV. vſ. 761. ἔνθι τ' ἄκμονες Ἡφαίστοιο, ubi *incudes Vulcani*, de eadem nempe *Lipara*, juxta

Digitized by Google

juxta Scholia ad eundem locum, & Στρογγύλη, vicina eidem Inſula, in quibus nempe, quod ajunt ibidem eruditi Enarratores, habitare creditus Vulcanus; ideo nempe, quod ignis illic fremitus ſonitusque vehemens exaudiretur; adduntque praeterea iidem Critici, idque ex narratione Pythiae in orbis circum, fama perhiberi, quod rude atque informe ferrum eo detulerit, quicunque vellet; poſtridie autem reverſus, acceperit vel gladium, vel ſi quid aliud voluiſſet, idque perſoluto primum pretio. Quibus conſona omnino, quae ea de re in Scholiis ad hunc Callimachi locum, & ex uno proinde fonte hauſta, enarrantur, quibusque inde major lux continuo accedit. Neque tamen in ſolis illis appellatis apud Strabonem *Liparaeis*, ſeu Aeolidibus *Inſulis*, ſed cum in *Lemno*, uti jam monui, tum in *Euboea*, ἄκμονας, ſeu, *incudes*, aliaque fabrilia Vulcani inſtrumenta, obſervant ſubinde veteres. Sic Λήμνιος ἄκμων ſeu Vulcani *incus Lemnia*, Anthol. l. VII. epigr. LIV.

Εἴη μοι μελέεσσι τὰ Λήμνιος ἥρμοσεν ἄκμων,

Sint mihi circa membra, quae Lemnia fabricavit incus,

vincula nempe, quibus Mars cum Venere a Deo Lemnio irretitus. De *Euboicis* vero Vulcani *incudibus*, Euripides Electr. vſ. 442. ubi Nereidas dicit ab Euboicis ripis, quod

Ἡφαίστου χρυσέων ἀκμόνων
Μόχθους ἀσπιστὰς ἔφερον τευχέων.
Vulcani aurearum incudum
Labores clypeatos armorum, ſeu *clypeos deferebant.*

Id vero de *Euboicis Vulcani incudibus* ab eodem Tragico dictum, quod in Euboea repertas primum fabriles officinas, invento nempe ibi aere, tradiderint veteres. Quo proinde reſpexiſſe videntur ex antiquis ſcriptoribus ii, a quibus Χαλκώδων Abantis filius & Euboeae Rex, apud Homerum Χαλκωδοντιάδης, Iliad. B. vſ. 541. & alibi dictus; aut apud Sophoclem Philoct. vſ. 505. Χαλκώδοντος Εὐβοίας, & apud Euripidem Ion. vſ. 59. Χαλκωδοντίδων (non Χαλκωδοντιάδων) Euboeae incolarum ſit mentio. Quae utique ſingula, ab illa *aeris* in hoc Euboeae Inſula *fabrica*, hauſta omnino cenſenda ſunt.

Vſ. 49. Ἑσταότας περὶ μύδρον] Quod nempe de iisdem Cyclopibus dixit Maro Aen. l. VIII. vſ. 453. *verſant tenaci forcipe maſſam.* Unde Aeſchylus in incerto dramate apud Athenaeum l. VII. p. 303.

Σφύρας δέχεσθε, κἀπιχαλκεύειν λέγω μύδρους,
Malleos ſumere, & cudere jubeo ignitas aeris laminas ſeu. maſſas,

ſicuti eaedem rurſus a Marone dicuntur Georg. IV. vſ. 170. & quod alioquin una voce μυδροκτυπεῖν vocat idem Tragicus, uti ait de Vulcano in Prometh. vſ. 366.

Κορυφαῖς δ' ἐν ἄκραις ἥμενος μυδροκτυπεῖ
Ἥφαιστος.

In

Digitized by Google

In ſummis autem verticibus ſedens, laminas ignitas percutit Vulcanus.

non *ſtans* proinde, ut hic Cyclopes, ſed *ſedens*; quo utroque tamen habitu candentem maſſam ſupra incudem malleo percutere cernitur, in veteribus aliquot Nummis, cujusmodi ſequens in Theſauris Gallorum Regiis, in quo Vulcanus pileatus, ut ſolet, ac ſedens galeam incudi impoſitam, malleo percutere aggreditur; ſtante ante eum, quae dextram galeae imponit, ſiniſtra vero Clypeum tenet, Pallade. Nummus autem ſub Commodo Imp. cuſus, cum inſcr. loci & Praetoris, nempe ΕΠΙ CΤΡΑΤ. ΑΛΦΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ, *ſub praetore Alphiano, Thyatirenorum.*

Μύδρους autem, ſeu *ignitas aeris laminas*, alium in uſum, nempe ad majorem jurisjurandi, quo Athenienſes & Graecos reliquos adegerat Ariſtides, religionem, in mare ab eo ante praelium navale cum Perſis projectas, tradit Plutarchus in Ariſtide. Diverſum vero ab eo, quod dicit Rhetor Ariſtides in Romae Laudatione pag. 399. de felicitate nempe Romani Imperii duratura, neque prius ceſſatura, πρὶν ἂν μύδροι τι ὑπὲρ θαλάσσης νέωσιν, *quam laminae ferri aut aeris mari innatent.* Mitto quod μύδρον ſeu *ignitam maſſam*, *ſolem* vocavit olim Anaxagoras, & inde ejus diſcipulus Euripides, πέτρον ac βῶλον, *lapidem* & *glebam*, eundem dixerit; ſicut obſervant illius Tragici Enarratores Graeci ad Oreſtem vſ. 982. & ad Hippolytum vſ. 601.

Vſ. 50. Ἰσπαίην τετυχοῖτο Ποσειδάωνι ποτίστρην] Pro qua poſtrema voce ποτιστήριον, ſeu *aquarium* dixerunt LXX. Gen. XXIV. vſ. 20. & XXX. vſ. 38. Occurrit vero vox eadem ποτίστρη, quod Theſaurorum effugit diligentiam, apud Strabonem l. VIII. p. 356. ubi Piſatida regionem dictam tradit, a *Piſa* ſeu Πίσῃ, urbe fon-

ti

τῖ cognomine, additque, *τὴν δὲ κρήνην Πίσαν εἰρῆσθαι, οἷον πίστραν, ὅπερ ἐστὶ* ΠΟΤΙΣΤΡΑΝ, *fontem autem Piſam dictum, quaſi Piſtram*, id eſt, POTISTRAM, ſeu *potum praebentem* h. e. *aquarium*. Neptuno vero fabricatum hic dicitur a Cyclopibus illud *equeſtre aquarium*, quo equos nempe ſuos aquaretur; utpote *ἱππίῳ* ſeu *equeſtri* Deo paſſim a Graecis olim culto, & proinde modo equo inſidenti, ſicuti Athenis, teſte Pauſania l. VI. p. III. modo bigis equorum, frequentius vero, ſicuti pridem apud Homerum Iliad. Δ. vſ. 23. ac unde a Valerio Flacco dicitur, *ſetis horrendus equinis*, Argon. l. I. vſ. 677. Quo habitu etiam adhuc viſitur in monumentis antiquis. Immo qui primus equos freno regere docuit, juxta Sophoclem Oedip. Col. vſ. 747. ac inventor praeterea traditur equeſtrium certaminum apud Pindarum Od. VI. Pyth. p. 284. & a quo alibi equi, tanquam eidem Neptuno ſacri, denominantur *Ποσειδάνιοι ἵπποι*, *Neptunii equi*, ſub finem Olymp. Od. V. ipſe vero *ἱππηγέτης*, ſeu *equorum ductor*, a Lycophrone appellatur p. 122. Hinc etiam Argivi, equos phaleris ornatos, Neptuno in *Δίνην*, aquam Argolidos, immiſiſſe dicuntur apud Pauſaniam l. VIII. p. 465. Unde utique opportune Neptuno *ἱππείην ποτίστρην*, ſeu *equeſtre aquarium*, procudere hic dicuntur Cyclopes; ſicuti iidem *Marti currum rotasque*, apud Maronem lib. VIII. vſ. 433. Jovi vero fulmen; Palladi aegida, aut, prout in adductis paullo ante nummis, galeam, Achilli vero aut Aeneae clypeum apud Homerum, ac eundem Virgilium; Cupidini autem ſagittas apud Anacreontem Od. V. & mox in hoc Hymno, ſagittas itidem & arcum Dianae fabricaſſe. Mitto, quod ſicuti *equeſtris Neptuni aquarii* hic fit mentio, quo nempe equi eidem ſacri aquarentur; ſic Jovis praeſepia in Coelis & Junonis paſcuo, ubi Jovis equi paſcerent, dicuntur infra vſ. 165. & qua de re ibidem.

Vſ. 52. *Πρηόσιν Ὀσσαίοισιν ἐοικότα*] Quod eſt ab Homero mutuatus, qui de Cyclope itidem ait Odyſſ. I. vſ. 191. eum non homini humano more veſcenti ſimilem exſtitiſſe,

> ——— *ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι*
> *Ὑψηλῶν ὀρέων, ὅτε φαίνεται οἶον ἀπ' ἄλλων.*
> *Sed* CACUMINI *ſilvoſo*
> EXCELSORUM MONTIUM, *quando apparet ſolus ab aliis.*

Unde de iisdem Cyclopibus Lucilius apud Nonium in voce *corbita*,

> ——— *Polyphema ducentos*
> *Cyclops longum pedes, & porro huic majobacillum,*
> *Quam malus navis in corbita maximus ulla;*

ac inde *pinus more*, procerae ſcilicet ac denſae arboris inſtar, *πίτυος δίκην comam* ſeu *χαίτην* quatere dicitur Cyclops apud Philoſtratum l. II. Icon. p. 811. & de quo loco infra ad vſ. 76. Ut hic mittam, quae de immanibus giganteisque in Sicilia, tradita

dita Cyclopum ſede, repertis cadaveribus ac oſſibus, referunt rerum Sicularum ſcriptores, Fazellus, Walgarnera, aliique; & quibus non derogant fidem duo viri alioquin ſagaces & eruditiſſimi, Cluverius in Sicilia, & Bochartus Colon. Phoen. l. I. c. XXX. Qua de re tamen, ſeu quae omnino fides iisdem Siculorum ſcriptorum narrationibus habenda ſit, conſuli poteſt erudita viri praeclari neque nuper levi cum litterarum & Lycei Batavi damno defuncti, Theod. Ryckii de Gigantibus Oratio, vulgatis ab eodem Holſtenianis in Stephanum Notis addita. Ideo autem Cyclopes altorum montium, qualis *Oſſa*, *jugis* hic a Callimacho, Homeri, uti modo vidimus, exemplo aequiparantur; quod praeter tradita immania eorum corpora, in altiſſimorum montium verticibus habitare iidem crederentur, juxta id de iis tradentem Poëtam, Odyſſ. I. vſ. 113.

Ἀλλ' οἵγε ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα,

Sed ipſi celſorum montium inhabitant cacumina.

& ſimiliter de Cyclope Theocritus Idyll. VIII. καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας ὑψηλᾶς, *ſedens autem in rupe excelſa.*

Vſ. 53. Φάεα μουνόγληνα] Φάεα de *oculis* a Graecis Poëtis dici, ſicut a Latinis *lumina*, obvium. Unde non ſolum φάος ὀμμάτων apud Pindarum Nem. Od. X. p. 421. ſed a Nicandro dictum, Alex. p. 131. Ἀεὶ δ' ἐκ φαέων, *perpetuo ex oculis* &c. ac unde ἐν φάει dicitur apud Aeſchylum Choëph. vſ. 60. pro *aperte*. Μονογλήνῳ autem voce de *Cyclope* itidem, qui nempe cum ſociis Leontinorum in Sicilia campos inhabitaſſe olim habitus, uſus eſt Lycophron p. 108. τοῦ μονογλήνου σίνιος Χάρωνος, *unoculi Leonis* pro *Leontini*, ſeu *Cyclopis*. Unde per enallagen numeri, quod Poëtis familiare, Cyclops Polyphemus, quem caeteroquin μόνωπα, μονοδέρκταν, ſeu *monoculum*, vocat in cognomine dramate Euripides vſ. 21. & 78. & de cujus ambuſto ardenti titione lumine ibidem agitur, alibi in eodem dramate dicitur vſ. 509. καλὸν ὄμμασι δεδορκὼς, *pulcrum oculis cernens* pro *oculo*, niſi potius ὄμματι, quod verius etiam, & obvia utique emendatione ibidem legi debeat. Μονογλήνους ſeu *monoculos* Cyclopas quod attinet, id e Scythica hiſtoria traductum colligit Strabo l. I. p. 21. quod tales Arimaſpos in ea gente, nempe *monoculos* exſtitiſſe tradiderit olim Proconeſius Ariſteas, cujus ea de re verſum adtulit ibi ad Geographum Caſaubonus, & ubi ille inter alios de Arimaſpis legitur,

Ὀφθαλμὸν δ' ἕν' ἕκαστος ἔχει χαρίεντι μετώπῳ

Oculum vero unum habent ſinguli in amabili fronte.

Quod ab Aeſchylo etiam traditum, qui μούνωπα στρατὸν, ſeu *monoculorum* Arimasporum *gentem* vocat Prometh. vſ. 803. & a Philoſtrato de Sophocl. l. II. p. 581. Ἀριμάσπους μονομμάτους, *Arimaſpos monoculos*. Ut vero μονογλήνους hic *Cyclopas* juxta Lycophronem, ſicut modo vidimus, vocat Callimachus; ſic εὔγληνοι λύγκες, *acuti viſus lynces*, dicti ab Oppiano Κυνηγ. l. III. vſ. 97.

Adde

Digitized by Google

Adde hic obiter *κιλλὸν* a Graecis de *μονογλήνῳ* ſeu *monoculo* itidem dictum, juxta Heſychii gloſſam, *κιλλὰς*, *μονόφθαλμος*, quod e Latinorum *cilio*, h. e. juxta veteres Gloſſas, *ἐπισκηνίῳ*, aut vero iſtud *cilium* ex antiqua voce Graeca *κίλλω*, ac unde veterum Latinorum *cilleo*, profluxiſſe facile licet opinari.

Ibid. *σάκεϊ ἶσα τετραβοείῳ*] *Clypeis* nempe Graecorum non *εὐκύκλοις* ſolum ſeu *rotundis*, ſed *κύκλοις*, & apud Latinos *orbibus* inde etiam dictis, aequiparata ſubinde, quae orbicularem itidem figuram, ut haec *κυκλοτερῆ*, ſicut eadem vocat Heſiodus Theogon. vſ. 145. Cyclopum lumina, referebant. Hinc optimus hujus loci interpres, quod jam viderunt alii, Virgilius, dum de monoculi Cyclopis lumine ait Aen. l. III. vſ. 636.

Ingens quod torva totum ſub fronte latebat,
Argolici clypei, aut Phoebaeae lampadis inſtar.

Poſtremum certe quod adtinet, *ἅλως* Graecis tam de *Lunae* aut *Solis* etiam *orbe*, quam de *clypeo* olim dictus; ſicut de poſtremo luculentus teſtis Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 495.

Ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω,
Aream vero magnam, clypei orbem dico.

Unde etiam *Cyclopas* ſeu *κύκλωπας* a Graecis dictos ab immani illo & *circulari lumine* pridem monuit Heſiodus, Θεογον. vſ. 144. &c. Quo referri itidem debet, quod illum Cyclopis *oculum medium*, ſeu *τὸν ὀφθαλμὸν μέσον*, *clypei* nempe inſtar medio in fronte ſitum, vocet Euripides in Cyclop. vſ. 173. Nempe enim *σάκος*, cui comparat hic Cyclopum lumina Callimachus, minus de *εὐκύκλοις clypeis*, quam *ἀσπὶς* olim dicebatur; ſed utraque vox promiſcue apud Homerum, (quamquam diſcrimen aliquod inter eaſdem quaeſiverint veteres aliqui Critici, uti id jam ſupra ad vſ. 71. Hymn. in Jovem a nobis monitum) aliosque veteres Poëtas ſumpta. Unde *σάκει κυκλωτῷ*, *clypeo circulari*, legitur apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 545. alibi *εὔκυκλον σάκος*, *rotundus clypeus*, in eodem dramate vſ. 648. Eadem proinde ſeu *circularis* illorum *clypeorum* forma, ſive *ἀσπίδες*, ſive *σάκη*, ſive *ἴτυες* etiam ab antiquis Poëtis appellentur; non vero eadem *θυρεῶν*, aut *πελτῶν*, *ſcutorum*, aut *peltarum*, quae de *oblongis* aut *ſemicircularibus*, ſeu dimidiae Lunae inſtar non plenae, *clypeis* vel *ſcutis* dici conſueverant. Sed ea de re, ſeu non una veteri *clypeorum* forma & appellatione, totoque eorum diſcrimine, ex antiquis monumentis luculenter illuſtrato, agimus alibi accurate.

Vſ. 54. *Δεινὸν ὑπογλαύσσοντα*] Eadem voce uſus Moſchus in Europa vſ. 86. *ὄσσε ὑπογλαύσσεσκε*, *oculi vero ſublucebant*, & ſimiliter verbo *διαγλαύσσουσι* Apollonius Rh. l. I. vſ. 1281. ubi de ortu Aurorae ait, *διαγλαύσσουσι δ᾽ ἀταρποί*, *collucebant autem viae*. Ad quem locum ea notant veteres Critici, quae eadem opera hunc Callimachi locum haud parum illuſtrant: *Διαγλαύσσουσιν*, *ἀντὶ τοῦ φωτίζουσιν*, *ἢ διαλάμπουσιν· ὅθεν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ γλαυκῶπις*, *καὶ γλήνη ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ*, *διὰ τὸ γλαύσσειν*, *ὅ ἐστι λάμπειν· καὶ Εὐριπίδης*,

ἐπὶ

ἐπὶ τ̃ σελήνης ἐχρήσατο, γλαυκῶπις τε στρέφε) μήνη. h. e. διαγλαύσσουσιν, *pro illuminant vel collucent. Unde etiam Minerva* Γλαυκῶπις ſeu *caeſiis oculis*, & γλήνη *pupilla oculi a verbo* γλαύσσειν, *quod eſt lucere. Euripides vero de Luna uſurpavit, dicens*, Γλαυκῶπις *vertitur Luna.* Pro eo vero, quod hic δεινὸν ὑπογλαύσσοντα, ſeu *torvum ſublucentia*, δεινὸν, vel ταυρηδὸν βλέπειν, dixit Comicus Ran. p. 240. & 249. ſicut ταυρηδὸν λεύσσων, Nicander Alex. p. 144. Lucianus vero in Amoribus δεινόν τι καὶ θηριῶδες ἐν τοῖς ὄμμασιν ὑποβλέπων, *torvum quid ac ferinum oculis reſpiciens*; alibi, ut in Timone & Icaromenippo, τιτανῶδες βλέπων vel ἀπιδὼν, oppoſite hic ad *torva* horum immanium Cyclopum *lumina*, e quibus Polyphemum *Terrae filium*, παῖδα γῆς vocat Euripides Cyclop. vſ. 644. & qui vere eſſet, quod de alio ait idem Tragicus Phoen. vſ. 148. ὄμμασι γοργὸς εἰσιδεῖν, *oculis* vel *oculo terribilis adſpectu*.

Vſ. 55. & 56. ἄημα φυσάων] Neque aliter de his Cyclopum *follibus* Virgilius, *ventoſis follibus auras Accipiunt redduntque*, Aen. lib. III. vſ. 439. ac de iis agens Apollonius l. IV. vſ. 763. φύσας πυρὸς, *folles ignis*, vocat nempe *flabella.* Idem vero alibi hos Vulcani aut Cyclopum *folles*, non φύσας, ſed πρηστῆρας dicit, nempe l. IV. vſ. 776. ἴσχοιεν δὲ ἀϋτμῆς Αἰθαλέοι πρηστῆρες, *abſtineant autem a flatibus Fuliginoſi folles.* Sicut vero *ventoſos* eosdem *folles* vocat hoc loco ante adducto Virgilius, & eadem in re Perſius, *folle premit ventos*, Satir. v. vſ. 11. aut πρηστῆρας ſeu *valde ſpirantes ventos*, loco modo adducto, Apollonius; ſic quoque ἄημα ſeu *flatum* aut *ventum* ſimiliter de iisdem hic dicit Callimachus. Ita Anthol. l. VI. c. XXVII. Epigr. I. legas, Αὐλὸν καμινευτῆρα, τ̃ φιλήνεμον, *follem camino inſervientem*, *vento gaudentem*, ubi praeterea αὐλὸν, nempe tanquam ἐμπνεόμενον ὄργανον, de φύσῃ ſeu *folle* dici obiter licet advertere. Hos autem fabriles Cyclopum *folles*, ſimul ac juſſerit Vulcanus, varium ac promptum flatum emittere, juxta Homerum, nempe Iliad. Σ. vſ. 469. obſervat Galenus de Uſu Partium l. IV. c. II. eo loco, qui eadem opera a levi mendo, quod eum hactenus obſidet, liberandus, καὶ τὰς μὲν φύσας εὐθὺς ἅμα τῷ κελεῦσαι τ̃ δεσπότην, παντοίην εὔπρηστον (non εὔπρηκτον) ἀϋτμὴν ἐξανιείσας, & *folles quidem ſimul ac juſſerit Dominus* (Vulcanus) *omnigenum* & *accenſu facilem* (non *expeditum* ſeu εὔπρηκτον) *flatum* ſeu *flammam emittere.* Nempe ubi inter alia dicuntur ab Homero, loco jam indicato, Vulcani φῦσαι ſeu *folles*, εὔπρηστον ἀϋτμὴν ἐξανιεῖσαι, *facilem accenſu flammam emittentes*; ac unde etiam factum, ut eosdem *folles* πρηστῆρας appellarit, uti modo vidimus, Apollonius.

Vſ. 56. αὐτῶν τε βαρὺν στόνον] Pro αὐτῶν, hic ἀκμῶν legiſſe ingenioſiſſimum Tan. Fabrum, docet ac tuetur proles utique ejus non degener, & majorem adhuc a ſexu,* ut de aliis ſileam, laudem merita. Cui emendationi faverem etiam potius lubens, quam repugnarem, niſi quod altera illa, quam tuentur libri hujus Poëtae antiqui, ſuo pede ſtare etiam poſſet; ii nec obſtet

ſtet omnino, ſi quid judico, τὸ γὰρ quod continuo de Aetnae fragore ſequitur, αὖε γὰρ Αἴτνη, Αὖε δὲ Τρινακρίη, *inſonabat enim Aetna, inſonabat & Trinacria* &c. Immo inde intenditur & augetur gravis ille Nympharum metus, ex adſpectu non ſolum immanium illorum Cyclopum; ſed inſuper e fragore illo immenſo reſonantium, quas ii tundebant, *incudum*, & *ventoſorum follium*; ad quem nempe Aetna & Sicilia reliqua, ac Italia inſuper & Corſica, cum horrendo ſtrepitu reboabant. Haud aliter ac apud Poëtam dicitur, *reboant ſilvaeque & magnus Olympus*, Georg. l. III. vſ. 223. aut vero de cantante etiam Cyclope in cognomine Euripidis dramate vſ. 425. ἰηχεῖ δὲ ἄντρον, *reſonat autem antrum*.

Ibid. αὖε γὰρ Αἴτνη] Quo reſpexit rurſus Maro, iisdem locis jam adductis, ubi agit de his Cyclopibus, nempe, *gemit impoſitis incudibus Aetna*; alibi itidem, *gemuit impoſitis incudibus antrum*, Aen. l. VIII. vſ. 451. & paullo ante, nempe vſ. 419. &c.

Antra Aetnaea tonant, validique incudibus ictus
Auditi referunt gemitum;

ac ſimiliter Statius l. III. Sylv. I. vſ. 130.

Non tam grande ſonat motis incudibus Aetna.

Dixerat vero etiam Virgilius, *gemitum ingentem pelagi*, & qualia apud Poëtas Graecos Latinosque obvia. *Aetnam* vero hic opportune commemorat Callimachus, tum quod eadem a Liparaeis Inſulis, ubi hic eaedem Cyclopum incudes & officinae ſtatuuntur, haud valde diſſita; tum quod apud *Aetnam*, ſeu ad ejus radices, credita olim prima Cyclopum ſedes, qua de re praeter alios Ulyſſes ad Cyclopem apud Euripidem vſ. 296.

Οἰκεῖς ὑπ' Αἴτνῃ, τῇ πυριστάκτῳ πέτρᾳ,
Habitas ſub Aetna, ignifera rupe;

haud aliter ac de ea Tibullus l. IV. El. I. *Aetnaeae Neptunius incola rupis*. Unde cum Sileni, tum poſtea ejusdem Ulyſſis, & ſociorum ad Cyclopum terram adventus, ἐς Αἰτναίαν πέτραν, vel quod eodem redit, Αἰτναῖον πάγον, *Aetnaeam rupem*, refertur in eodem Euripidis Cyclope vſ. 20. & 95. Immo non *Aetnaei Cyclopes*, ut apud Maronem, ſolum dicti, ſed ipſe eorum Ἐπιστάτης Vulcanus, *Aetnaeus Deus*, a Valerio Flacco appellatur Argon. l. II. vſ. 420. & jam ante ab Euripide Cyclop. vſ. 595. Ἥφαιστ' ἄναξ Αἰτναῖε, *Vulcane, Rex Aetnaee*. Quare etiam, ut obiter hoc addam, doctiſſimo Bocharto haud continuo adſentior, qui de Colon. Phoen. l. I. c. XXX. *Cyclopas* dictos putat a Phoenicia voce חוק ללוב *chek lelub* id eſt, *ſinu Lilybaetano*, vel ad *Libyam*; quum, ut alia mittam, ab omnibus antiquis Auctoribus, qui de his Cyclopibus, tanquam primis ſeu vetuſtiſſimis Siciliae incolis agunt, Euripide, Theocrito, Strabone, Mela, aliisque, Cyclopum habitatio in oppoſito plane Siciliae latere, & a *Lilybaetano* valde remoto, ad *Aetnae* nempe radices ac in Leontino agro, de qua re ante, collocari vulgo ſoleat.

Digitized by Google

Ut non opus ſit proinde ab ea, quam vox ipſa Κυκλώπων continuo, ut jam ſupra vidimus, ſuppeditat, immo quam vetuſtiſſimi etiam Poëtae, qualis Heſiodus, aperte jam indicaverant, ejus vocis origine diſcedere. Adeo ut hic non debuerit Vir magnus, ſicut nec ſaepe alibi, continuo in Orientem confugere, ubi erant in medio poſita, quae rem, de qua agebatur, abunde liquidam redderent.

Vſ. 57. Αὖε δὲ Τρινακρίη, Σικανῶν ἕδος] Mirum prima fronte, de quo tamen ſilent priores editores, quod hic *Aetna* a *Trinacria* diſtinguatur; nempe, uti modo vidimus, αὖε γὰρ Αἴτνη, dein αὖε δὲ Τρινακρίη &c. quae tamen *Aetna*, utpote notus abunde *Trinacriae* ſeu *Siciliae* mons, *Trinacria Aetna* a Marone dicitur Aen. l. III. vſ. 554. *Trinacria cernitur Aetna*; & ſimiliter *Trinacria rupes*, apud Catullum Carm. LXVIII. Verum quum *Aetna*, quae prima, uti modo vidimus, Cyclopum ſedes, ad Orientale Siciliae latus, & praeterea haud procul a Liparaeis Inſulis eſſet ſita, inde id innuere voluit hoc loco Callimachus, non tantum eandem *Aetnam*, ſeu tractum illum Siciliae Orientalem, inter Pelorum & Pachinum promontorium, ſed totam etiam reliquam *Trinacriam* ſeu *Siciliam*, eo gravi fragore commotam, immo ad ſonitum aera tundentium illorum Cyclopum, *graviter ingemuiſſe*. Quo loco occurrit illud opportune, quod ad Occaſum Siciliae ſeu Lilybaeum promontorium, relictis aliis Siciliae partibus, *Sicani*, quorum *ſedes Trinacria* hic a Callimacho in genere dicitur, a duobus Siculis auctoribus collocentur, Timaeo & Diodoro Siculo l. v. p. 290. Unde ὁ πάνυ Bochartus, probabilius certe, quam in voce *Cyclopum* ab eo factum modo diximus, a Phoenicia ſeu Punica voce שכנים *Seekanim*, h. e. *vicinis*, Σικανοὺς ſeu *Sicanos* dictos a Poenis cenſet, loco jam adducto de Colon. Phoen. l. I. c. XXX. Ut proinde haud incommode omnino *Aetnaeam* ſeu Orientalem Siciliae partem, & Τρινακρίην, Σικανῶν ἕδος, *Sicanorum ſedem*, *Trinacriam*, Occidentalem nempe & Africae objectam, hic diſtinguat Callimachus. Quod ipſum etiam, ut obſervo, & ſuperiora de *Sicanorum* ſede ab *Aetna* diverſa, haud parum illuſtrat, dictum ſimiliter a Martiale, ſed qualia ſecure praeterire ſolent Commentatores, l. VII. Epigr. LXIII.

Sicanias urbes, Aetnaeaque regna petiſti.

Quamquam *Sicania* & *Sicani*, ſicuti fieri conſuevit, de tota etiam *Sicilia* & *Siculis* in genere vulgo dici ab auctoribus ſoleant.

Vſ. 58. Κύρνος ἀυτή] Eadem nempe *Corſica*, quae infra dicitur Hymn. in Delum vſ. 19. Φοίνισσα Κύρνος, eaque οὐκ ὀνοστή, *Phoenicia Corſica haud vituperanda*, ubi proinde de ea adhuc agendi erit locus. Pro Κύρνος autem, Κύρνος ſeu Κυρνιάτις apud Lycophronem dicitur vſ. 1084. Κορσὶς autem unde *Corſica*, ab indigenis, juxta Dionyſium Periegetem vſ. 459. appellata. Ut vero hic & ſuperioribus verſibus ad Cyclopum in Inſula Lipara aera

tunden-

tundentium fragorem, *Aetna*, *Sicilia* reliqua, & *Italia* praeterea ac *Corſica* dicuntur *ingemuiſſe*; ſic viciſſim ad Plutonis ſceptro ſaxa Trinacriae ferientis ſtrepitum, ipſos cum Inſula Lipara, Aetna turbata & tonante, Vulcanum & Cyclopas, relicta continuo fornace, illoque, cui intenti erant, opere, trepidaſſe, tradit Claudianus de Rapt. Proſerp. l. II. vſ. 173. &c.

Saxa ferit ſceptro, Siculae tonuere cavernae;
Turbatur Lipare; ſtupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus dejecit fulmina Cyclops.

Vſ. 59. μεγάλας ἀμφάρβοι ἐπὶ ἄμον] Quod expreſſit itidem Maro, Georg. l. IV. vſ. 174. & repetit Aen. l. VII. vſ. 453.

Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt.

Immo ſicuti ipſe Vulcanus ab Apollonio traditur l. IV. vſ. 957.

Ὀρθὸς ἐπὶ στελεῇ τυπίδος βαρὺν ὦμον ἐρείσας
Ἥφαιστος θηεῖτο,
Stans manubrio mallei feſſum humerum ſuffulciens
Vulcanus videbat.

Eodem vero habitu, quem ei tribuit ibi Apollonius, aut Cyclopibus hoc loco Callimachus, ſublato nempe ad humeros malleo incudem percutere paratus, ſpectatur idem Mulciber haud ſemel in antiquis monumentis, ſicuti in eleganti Sardonyche Theſauri Palatini p. 22. a Begero noſtro, praeclari ingenii & eximiae in re antiquaria peritiae viro vulgati, ac ſubinde veteribus etiam in nummis.

Vſ. 60. Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν] Quae rurſus ante oculos habuit Virgilius in eadem Cyclopum fabrile opus urgentium ὑποτυπώσει, *alii ſtridentia tingunt Aera lacu*, Georg. l. IV. vſ. 172. & Aen. VIII. vſ. 450. ſicut paullo ante de hoc aere fuſili ſeu excocto dixerat, *fluit aes rivis*; ac opportune ad hunc locum, Claudianus, Paneg. in Stilich. l. II. vſ. 177.

—— *Quantis fluerent fornacibus aera:*

Nempe, quod hic a Battiade noſtro dicitur, χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν, *aes fluens e camino* ſeu *fornace*. Neque aliter Perſius Satyr. V. vſ. 10.

—— *anhelanti coquitur dum maſſa camino.*

Opportuna vero *camini* mentio, ubi de Vulcano ejusque famulis Cyclopibus agitur, ſicuti apud Maronem rurſus, *Cyclopum exeſa caminis*, Aen. l. VIII. vſ. 418. aut non de Liparaeis quidem, ut hoc loco, vel Aetnaeis ſeu Sicalis, ut apud Statium Poëm. de Equo Domit. vſ. 3. *Siculis conformata caminis*; ſed de *Lemniis* ejusdem Mulciberi *caminis*, ubi ſagittas ſcilicet Cupidini fabricaret, dicit Anacreon Od. XLV. ἐν ταῖς Λημνίαις καμίνοις, *apud Lemnios caminos*. Hinc de Vulcano ſimiliter Venus apud eundem Papinium, Thebaid. l. III. vſ. 277.

Illum perpetuis mihi deſudare caminis.

Immo unde *regnare caminis* dictum a Prudentio Vulcanus lib. I. contra Symmachum vſ. 307. ejusque ſimulacra olim juxta *cami-*

νος collocari ſolita; ut erudite id ex Euſtathio ad Harpocratem monuit p. 106. vir ampliſſimi muneris dignitate ac eruditione pariter illuſtris Cuperus. Quod etiam, ut obſervo, & unde id hauſit Euſtathius, apud Ariſtophanem & priſcos eosque eruditos ejus Interpretes legitur, nempe Avib. p. 561. ubi Epops Tereus πανοπλίαν ad caminum ſeu focum prope Vulcani Ἐπιςάτε dicti ſimulacrum ſuſpendi jubet,

Εἰς τὸν ἰπνὸν εἴσω, πλησίον τοῦ Ἐπιςάτου,

Ad caminum intus prope Praefecti Vulcani *ſimulacrum*,

non ut ibi imperite omnino, quamquam praeeuntes haberet Graecos Enarratores, Latinus dramatis illius Interpres, *in coquinam intro prope clavum.* Ad quem locum autem haec leguntur in eruditis Scholiis: ἰπνὸς μὲν ἡ κάμινος· καταχρηστικῶς δὲ ἡ ἐσχάρα· Ἐπιςάτης δὲ θηλυκῶς χαλκοῦς τρίπους, χυτρόποδος ἐπέχων χρείαν· οἱ δὲ πήλινον Ἥφαιστον πρὸς τὰς ἑστίας ἱδρυμένον, ὡς ἔφορον τοῦ πυρός. h. e. ἰπνὸς, *quidem caminus, improprie autem focus:* ἐπιςάτης *vero feminino genere aereus tripus, ollae vicem praeſtans, alii autem luteum Vulcanum ad focum erectum, tanquam ignis inſpectorem* tradunt. Ut hic mittam feſtivum aliud Vulcani ſimulacrum, Pygmaei viri imagine, quale in aede Aegypti Memphitica viſum a Cambyſe, & *valde irriſum*, refert Herodotus lib. III. c. XXXVII. πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε.

Ibid. ἢ σίδηρον] Interpres iterum hujus loci Maro, Aen. l. VIII. vſ. 446.

Vulnificusque chalybs vaſta fornace liqueſcit;

chalybs nempe de *ferro* ab eo dictus, ſicuti etiam a Catullo Poëm. de Coma Berenices vſ. 48. ut *Chalybaeum omne genus pereat:* hujus nempe Callimachi, cujus locus ea de re inter Fragmenta ejus eſt relatus, exemplo, & vetuſtiorum adhuc Graecorum Poëtarum more, ut apud Aeſchylum, & apposite inſuper ad hunc *liqueſcentis ferri* ſonitum, Prom. vſ. 133.

Κτύπου γὰρ ἀχὼ χάλυβος διῇξεν ἄντρων,

Stridentis enim ſonitus ferri penetravit antra.

Ubi gloſſae Criticorum, χάλυβος, τοῦ σιδήρου, aut ſicut in MSS. Bibl. Reg. Pariſ. τοῦ χαλυβικοῦ σιδήρου, ἰστέον ὅτι πρῶτον ὁ σίδηρος ἐν Χάλυψι, ἔθνος ἔνθα ὁ σίδηρος ἐγίνετο, h. e. χάλυβος i. e. *ferri apud Chalybas: ſciendum, quod primum exſtitit apud Chalybas ferrum; gens eſt, ubi ferrum naſcitur.* Unde & χάλυβος de *ferro* alibi ab eodem dicitur, ut Sept. Theb. vſ. 134. ac ſimiliter ab aliis, ut χαλυβικὸς pro *ferro* apud Pindarum, & Euripidem Heraclid. vſ. 162. Aeolice autem χαλυβδικῷ κνώδοντι, pro χαλυβικῷ, de *ferrea ſecuri* apud Lycophronem p. 169. Quin *Chalybes* ipſi, apud quos illa ferri metalla, σιδηροτέκτονες Χάλυβες, *ferri fabri Chalybes*, dicti ab eodem Aeſchylo Prom. vſ. 713.

Vſ. 61. Ἀμβολαδὶς τετύποντες] Quod Virgilius eadem in re, ſeu Cyclopum enarrans labores, dixit *in numerum*, nempe,

Illi

Digitized by Google

Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt
In numerum,

ſeu *alterne*, ut bene hic Interpres, ac eundem in ſenſum Lucretius l. IV. vſ. 373. *Brachiaque in numerum jactare.* Ἀμβολαδὶς etiam explicatur hic in Scholiis ἐκ διαδοχῆς, quomodo ἀμβολάδην uſurpatur duobus locis Hymni Homero tributi in Mercurium, ſicuti vſ. 425. Γηρύετ' ἀμβολάδην, *canebat alterne*. Quo ſenſu etiam vox eadem ἀμβολάδην debet intelligi apud Homerum, Iliad. Φ. vſ. 364. ubi de fervente, admoto nempe ei multo igne, lebete cum ſuilla adipe dicitur, πάντοθεν ἀμβολάδην &c. h. e. *undique eructantibus in numerum* ſeu *alternis veluti bullis.* Id bene ad eum locum obſervat Euſtathius p. 1241. qui & ab Herodoto dici notat, *fontem media nocte alternatim ebullientem*, κρήνην ζέειν ἀμβολάδην, ac praeterea, & quod huc magis facit, ἐξ οὗ καὶ τὸ χαλκεῖον ἀναβάλλειν λέγεται, ἤγουν ἀναζεῖν διὰ φλογὸς ὑπερβολήν, καὶ ἄνω κάτω ποιεῖν τῇ κινήσει τὸ ὕδωρ ἐν τῷ καχλάζειν· *unde etiam vas aheneum* ἀναβάλλειν *dicitur, nempe ebullire propter flammae violentiam, & ſurſum deorſum aquam motione ferri, dum eadem fervet.* Unde aperta etiam hujus apud Callimachum loci, de Cyclopibus candens & liquefactum fornacibus, ac proinde ebulliens, veluti aes aut ferrum, *alternis* ſeu in *numerum*, juxta Virgilium, tundentibus explicatio eluceſcit. Quae inſuper hic noto, quod vulgo longe aliter eadem vox ἀμβολάδην & quidem tantum pro *cunctanter*, *ſegniter*, aut *procraſtinando* explicari vulgo in hodiernis Helleniſmi promptuariis ſoleat.

Ibid. τετύποντες] *Malleis* nempe, qui non ῥαιστῆρες ſolum aut σφῦραι, ſed inde etiam τυπάδες & τυπίδες dicti, ut in adducto ſupra Apollonii verſu, de ſtante cum malleo Vulcano l. IV. vſ. 957. & alibi inſuper, ut eodem libro vſ. 762. & τυπίδες σιδήρειαι vſ. 776. dicuntur. Idem vero dixerat l. III. vſ. 1253. ῥαιστὴρ ἄκμονος ὥστε, παλιντυπής. *haud aliter, ac repercuſſus ab incude malleus.*

Ibid. μέγα μοχθήσειαν] Unde etiam *graves Cyclopum officinas* dixit Horatius l. I. Od. IV. & elegantiſſimus Oppianus Ἁλιευτ. l. II. vſ. 28. Ἡφαίστῳ δὲ μέλει ῥαιστήριος ἱδρώς, *Vulcano autem curae eſt fabrilis ſudor*; ſeu quod vox ῥαιστήριος continuo arguit, qui oriebatur e gravi illo niſu, dum ſcilicet multa vi & *ſublatis ad humerum*, uti modo hic a Callimacho dictum, *malleis*, aera illa candentia fornacibus educta, properanter Mulciber aut Cyclopes feriunt. Quod ab Homero etiam hauſtum, niſi quod hunc Vulcani in fabrili illo opere verſantis *ſudorem*, non adeo *mallei*, quam *follium* tractationi tribuit, Iliad. Σ. vſ. 372.

Τὸν δ' εὗρ' ἱδρώοντα, ἑλισσόμενον περὶ φύσας,
Hunc autem Vulcanum *reperit ſudantem*, *moventem ſe circa folles.*

Verbo autem μοχθίζειν ea in re opportune quoque hic uſus Callimachus; quomodo Euripides Electr. vſ. 442. ſupra jam alia

Digitized by Google

occaſione adducto (nempe ad vſ. 47.) dixit, Ἡφαίςου χρυσείων ἀκμόνων μόχθους, *Vulcani aurearum incudum labores*; & Latini Poëtae ſimiliter, ſicut ipſe Vulcanus ait ad eosdem Cyclopas apud Virgil. l. VIII. vſ. 439. *coeptosque auferte labores*; dein, *pariterque laborem ſortiti*. Unde *laſſum Steropem Brontemque*, ſeu gravibus illis aſſiduisve *laboribus* defeſſos Cyclopas dixit Statius, in Equo Domitiani vſ. 4. Quod vero hic H. Stephanus, ne impediatur orationis curſus, ἐπὶ μέγα pro ἐπεὶ μέγα legendum ſtatuit, haud valde repugno, quamquam haud neceſſarium putem; quum & ἐπεὶ μέγα, ut in editis, legerit vetus Scholiaſtes, prout liquet ex ejus gloſſa ad ſuperiora Poëtae verba, Εὖθ' οἵγε ῥαιςῆρας &c. neque vero inſolitae ſint apud Poëtas, aut negotium exhibere debeant ejusmodi abruptae loquendi formulae.

Vſ. 63. Οὔτ' ἄντην ἰδεῖν] Non ea quidem ratione, qua de mortalibus, propiorem Solis aut Dei caeteroquin, ut nimia luce coruſcantis, adſpectum non ferentibus, a Poëtis haud ſemel olim dictum; ſicut de Argonautis (ut ea de re nos olim ad Juliani Caeſares) ad Apollinis adventum, dicit Apollonius l. II. vſ. 683.

——— οὐδέ τις ἔτλη
Ἀντίον αὐγάσσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο,
Nec erat, qui auderet contra obtueri pulcra Dei lumina.

Verum id ſolo metu ac terrore factum hic dicitur; haud aliter ac ad leonis occurſum ait olim Heſiodus in Clypeo vſ. 432. οὐδέ τις αὐτὸν Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, *neque quisquam ad ipſum ſuſtinet, ex adverſo adſpiciens prope accedere.*

Vſ. 65. ἀφοβητὶ] Vox forte haud alibi hodie obvia, opportuna tamen, ut Latinorum *impavide*: ſic infra ἀκλαυτὶ, ſicut ἀκμητὶ & ἀμοχθητὶ apud Joſephum Ἁλωσ. p. 536. & 675. ed. Genev. γυναικιςὶ apud Athenaeum, l. XII. p. 528. ut de aliis notioribus, ἀδακρυτὶ, ἀσπουδὶ, ἀμισθὶ, ἀναιμωτὶ, ἀνιδρωτὶ, ἀψοφητὶ &c. aut vero ſimilibus, ἀχαρὶ, ἀωρὶ, illa apud Joſephum Ἀρχ. p. 380. altera apud Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 746. item νηποινὶ, πανοικὶ, πανσυδὶ, caeterisque id genus ſileam. Haud ignotae etiam e nominibus propriis & vel apud Theocritum obviae, formatae itidem ejusmodi voces, Αἰγυπτιςὶ, Δωριςὶ, Πελοποννησιςὶ, Θρᾳκιςὶ, aut, juxta Graecos ejus Interpretes, Καριςὶ, Idyll. XIV. vſ. 46. & apud Sophoclem, juxta veteres Grammaticos, Σκυθιςὶ, & ſimilia; quae etiam Grammaticorum filiis ſatius eſt relinquere.

Vſ. 67. Κύκλωπας ἐπὶ παιδὶ καλιςρῇ] Singularis & unicus, quantum equidem ſciam, index veteris illius moris hic locus, quo *Cyclopum*, tanquam nempe adventantium, *nomen*, pro terriculamento immorigeris puellis continuo fuiſſe a matribus *proclamatum* innuitur. Adeo ut idem illud praeſtaret, ſicut jam opportune hic monuit eruditiſſima Fabri filia, quod vox μορμὼ, qua comprimi ſolebant, ut e Theocrito liquet Idyll. XV. vſ. 40. a ma-

a matribus liberorum vagitus, & quae pro *larva* ſeu *terriculamento* apud Ariſtophanem itidem legitur, Equit. p. 329.

Ὡς δὴ κατακιόμενός με, μορμὼ δ θράσυς,

Quaſi devoraturus me, larva audaciae,

ubi veteres Critici, μορμὼ, τὸ μορμολύκειον, ἣ λέγουσι Λαμίαν· μορμολύκεια δὲ ἔλεγον τὰ φοβερὰ, h. e. μορμὼ *nempe larva* (μορμολύκειον) *quam dicunt Lamiam*; μορμολύκεια *enim dixerunt*, *quae terribilia*, ut iſtud aliis etiam locis, ubi Comicus uſus ſimiliter voce μορμὼ ſeu μορμόνος, pro *terriculamento* iidem notant. Hinc Clemens Alex. Strom. l. VI. p. 655. καθάπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια, aut, quod idem, μορμολυκεῖα, *non ſecus ac pueri larvas ad timorem factas, ita timent* &c. Quod vero Critici, priori ad Comicum loco, Λαμίαν eam in rem adducunt, explicant iidem plenius ad Εἰρήν. pag. 681. & quod e Diodori narratione alioquin notum lib. XX. p. 778. nempe juxta traditam de eadem fabulam, illam, necato ejus a Junone partu, aliorum liberos furari coepiſſe, ac inde, quod addunt, *nutrices, ubi terrorem vellent infantibus incutere, Lamiam continuo, quo illa eos ſcilicet raperet, advocaſſe*, διὸ τοῦτο καὶ τὰς τίτθας ἐκφοβούσας τὰ βρέφη, καλεῖν ἐπὶ τούτοις τὴν Λαμίαν. Verum quod adhuc propius ad hunc Callimachi locum facit, notant iidem Critici, dictam ab hac *Lamia* urbem Laeſtrygonum Λάμον, & cujus caeteroquin, ut in eorum ſolo, meminerat pridem Homerus Odyſſ. Κ. vſ. 82.

——— Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον,
Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην,

——— *Lami ad excelſam urbem,*
Magnas ſeu *remotas habentem portas Laeſtrygoniam.*

Notum autem hoſce Laeſtrygonas dictos olim, eandem Siciliae partem una cum Cyclopibus inhabitaſſe, ut praeter Thucydidem, ab initio l. VI. & brevia ad Homeri adductum modo locum Scholia, tradit etiam ad Lycophronem Tzetzes p. 109. de *Cyclope* ſeu *Leone monoculo*, ob habitationem, de qua re ſupra, in Leontinorum Siciliae agro. Immo cujus etiam loci heres *Lamus*, haud minus ac ille μονόμματος Cyclops Polyphemus, Neptuni filius itidem traditur in dictis ad Homerum ſcholiis. Adeo, ut ad incutiendum vagientibus infantibus aut immorigeris alioquin, ut hoc loco, puellulis terrorem, pro μορμολυκείῳ ſeu *larva terribilis adſpectus*, e *Cyclopibus* aliquem, *Argen* puta, ut hic mox additur, vel *Steropen*; aut vero ex eodem, uti vidimus, ſolo *Lamiam*, Λιβυστικὴν alioquin ſeu *Africanam* ab Euripide apud Diodorum dictam, advocare matres apud Graecos, aut nutrices fuerint olim ſolitae; & quem morem ſuo adhuc aevo duraſſe refert loco indicato Diodorus. Unde factum etiam, ut ad Romanos idem quoque hujus *Lamiae* μορμολύκειον tranſierit, ac proinde *terriculas Lamias* dixerit Lucilius apud Lactant. l. I. c. XXI. aut *Lamias noxiis animis armatas venire*, Apulejus, Mileſ. lib. V. ut de notis apud Tertullianum *turribus*

Digitized by Google

Lamicis ſileam; aut de vexato apud Plautum Trucul. II. Sc. II. loco, ubi *Lamias*, ſed refragantibus melioribus libris, inferre nonnullis eruditis viſum; aut vero hic mittam, nocturnas illas ſtrigas, quae quamquam horrendum noctu ſtridentes, & infauſti alioquin ominis vel occurſus creduntur, non *larvarum* tamen ſeu μορμολυκείων ad terrendos pueros aut infantes, ſed *nutricum* operam iis praeſtare dicuntur ab Ovidio Faſt. l. VI. vſ. 135.

Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes.

Vſ. 68. Ἄργην ἢ Στερόπην] E ſeptem nempe, quot exſtitiſſe Cyclopas tradit Strabo l. VIII. pag. 373. tres tantum ab Heſiodo ac Virgilio, hic vero duo, ſed quibus mox addit tertium, nempe *Brontem*, a Statio autem duo tantum, *Steropes Brontesque*, de Equo Domitian. vſ. 4. commemorantur. Quamquam autem primus ex iis Ἄργης, obvia origine ob ἀργῆτα κεραυνὸν, *candens fulmen*, ab Homero haud ſemel dictum, denominatus videatur; haud minus tamen Ἄργης, quaſi ἀργὸς dici potuit hic Cyclops, eo nempe intuitu, quo ſponte ſeu citra ullum ſerendi aut arandi laborem, terra olim omnia eis ſubminiſtraſſe dicitur, Odyſſ. I. vſ. 108.

Ο τε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν,

Neque ſerunt manibus plantam, neque arant.

Unde etiam eosdem Cyclopas ἀργοὺς vocat Philoſtratus Heroic. p. 632. Κύκλωπας, οὓς λέγεται ἡ γῆ ΑΡΓΟΥΣ βόσκειν, *Cyclopas; quos terra dicitur otioſos alere.* Sic ἀργὸς χώρα Graecis. *terra inculta*, ut praeter Xenophontem apud Dionem Chryſ. Orat. VII. p. 105. οἱ τὴν ἀργὴν τῆς χώρας ἐργαζόμενοι, *qui incultam regionis partem, colerent* ſeu *ararent*. *Brontem* vero & *Steropen*, ſicut Maro, aut dicto loco Statius, ita dudum ante conjunxit, ſed juxta primaevam vocum ſignificationem, Aeſchylus Suppl. vſ. 35. βροντῇ, στεροπῇ, *tonitru & fulgure*. Alibi vero ad utrumque adludit, nempe Prom. vſ. 921. ὃς δὴ κεραυνοῦ &c. ubi notant veteres Critici, ea ibi a Tragico dici, intuitu horum duorum Cyclopum, *Brontis & Steropis*, qui quum Saturni *fratres* eſſent & monoculi, ab eo tamen, tanquam inſidiatores in Tartarum fuerunt projecti, inde vero a Jove, ubi rerum potitus eſſet, educti, futuri nempe συνεργοὶ τοῦ κράτους, *potentiae ac roboris coadjutores*; quorum nempe ille βροντὴν ſeu *tonitru*, alter στεροπὴν ſeu *fulgur* eidem fabricaverint. Unde juxta haec veterum μυθολογούμενα, minus mirum, ſi ob occiſos ab Apolline, in ultionem fulmine ambuſti Aeſculapii filii, eosdem Cyclopas, idem e Coelo a Jove continuo dicatur expulſus; prout id a Luciano non ſolum de Sacrificiis, ſed pridem ante ab Orpheo vel Onomacrito in Argonauticis traditur vſ. 174. &c. Adde hiſce quod χαλκοῦ στεροπὴν, ſeu *aeris fulgorem*, ſaepe apud Homerum legimus, & opportune proinde unus e χαλκείοις his ſeu *aerifabris* Cyclopibus, illo Στερόπης nomine fuerit appellatus.

Ibid. δήμαλος ἐκ μυχάτοιο] Mercurius hic proinde inducitur, quaſi

Digitized by Google

quaſi unus e μυχίοις Θεοῖς (cujusmodi a Graecis, ut id alibi e Dionyſ. Halic. & Aeliano de Animalibus illuſtramus) olim dictis; quique etiam κτήσιοι, a Romanis autem *Dii penetrales* vocantur. Idque ſatis opportune, ut κερδῷος Deus, ſeu LUCRORUM POTENS, ſicuti dicitur in veteri Inſcriptione; in *penu* proinde, *loco aedium intimo*, ſeu ut hic δώματος μυχοιτάτῳ coleretur; ac unde ſimiliter dicti μυχοὶ πόλεως de *urbis aerario*, a Xenophonte apud Athenaeum l. x. p. 414.

Vſ. 69. Ἑρμείης σποδιῇ &c.] Non proinde hic, ut vulgo in antiquis ejus ſimulacris, viſitur idem *Mercurius*, & qualis a Galeno dictus in Protrept. c. III. φαιδρὸς τὰς ὄψεις, *vultu bilaris*; ac prout idem χαριδότης ſeu χαριτοδότης potius, (ſicut utrumque alibi apud Plutarchum & apud Julianum Imp. ſed poſtremum rectius legi, ad hujus Caeſares olim monui) *gratiae largitor*, apud Samios olim cultus teſte Plutarcho Qu. Graec. p. 303. Nempe juxta Homerum de eodem Mercurio dicentem, Odyſſ. O. vſ. 318.

—— ὅς ῥά τε πάντων
Ἀνθρώπων ἔργοισι ΧΑΡΙΝ καὶ κῦδος ὀπάζει,
—— *qui equidem omnium*
Hominum operibus GRATIAM *&* *gloriam largitur.*

Alius autem hic ejus habitus, atra ſcilicet fuligine obſiti, Vulcani inſtar aut Cyclopis monoculi e fabrilibus ad fornaces operis prodeuntis; quo idem terribili illo adſpectu, puellam contumacem continuo terreret, matrique morigeram & obſequentem efficeret. *Cinereus* ergo ſeu atratus hic *Mercurius*, non COELESTIS proinde, ſicuti ille in marmoribus antiquis ſubinde dicitur; neque ille aſſimulatus alioquin ſub ſervili Soſiae, cujus imaginem ſe ferre dicit apud Plautum, ſchemate *Mercurius*; ſed χθόνιος vere & ΝΥΧΙΟΣ, *terreſtris &* NOCTURNUS, qualis apud Aeſchylum vocatur, Choëph. vſ. 725. & qui pro *morte*, etiam dictus in eodem dramate vſ 620. Adde qui τρικέφαλος, *triceps*, apud Lycophronem p. 111. vocatur; ſenis vero inſtar barbati, ſine manibus ac pedibus, ut e Plutarcho conſtat Polit. praecept. p. 797. ſubinde depictus; talis utique, qui quasvis formas, ad terrorem proinde non minus ac ad gratiam conciliandam opportunas, induere eſſet omnium maxime idoneus. Quam in rem autem, (qui nempe immanem *Cyclopem*, ſeu *fuliginoſum* referret *Mercurium*, cujusque aut alterius *terribilis*, juxta Poëtam, *viſo formae* adſpectu, immorigeri erga parentes fugientesque eorum ora liberi ad officium reducerentur) famuli alicujus ſeu vernae domeſtici adhibitum olim ab iisdem parentibus miniſterium. Index hujus rei haud uno loco Chryſoſtomus, ut Homil. x. in Matth. p. 67. T. II. edit. Savil. οὕτω καὶ πατέρες φιλόστοργοι παισὶ καὶ ΜΗΤΕΡΕΣ φιλόπαιδες· ἐπειδὰν γὰρ ἴδωσι ΠΑΙΔΙΑ τὴν πρὸς αὐτοὺς συνουσίαν ἀφέντα, καὶ μετὰ τῶν ὁμηλίκων παίζοντα, ΠΟΛΛΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΕΤΑΣ ΥΠΟΚΡΙΝΑΣΘΑΙ παρασκευάζουσι ΦΟΒΕΡΑ, ὥστε ὑπὸ τοῦ δέους καταναγκασθῆ-

ναι

καὶ πρὸς ΤΟΝ ΜΗΤΡΙΚΟΝ κόλπον καταφυγεῖν. *Ita etiam faciunt patres aut vero* MATRES, *qui* LIBEROS *diligunt: quum enim eos vident a parentum ſe conſpectu ſubducere, & cum aequalibus ludo detineri*, FAMULOS *jubent* MULTA *ad* TERROREM *iis ciendum comminiſci, quo metu iidem adacti, in* MATERNUM *ſinum confugiant.* Alia adhuc eam in rem ex eodem Chryſoſtomo adducentur ad ſequentia Poëtae verba.

Ibid. σποδιῇ κεχρημένος αἰθῇ] Κεχρισμένος hic legendum ſtatuit H. Stephanus, quod nec improbandum, nec neceſſarium tamen puto. Heſychius, κεχριμένη, ῥερυπωμένη, valde appoſite ad hunc Mercurium atra fuligine obſitum ſeu ſordidatum; κεχριμένος itaque pro κεχρημένος, & quo firmatur Annae laudatiſſimae de eadem hac voce notatio. Αἰθῇ vero reddunt hic Scholia, τῇ κεκαυμένῃ, τῇ μελαίνῃ, *peruſtae*, *nigrae*. Quomodo apud Nicandrum Ther. p. 20. de ſerpente haemorrhoo dicitur, ὅτε δ' ἠμαθόεν αἰθὸς, ubi veteres Critici: ΑΙΘΟΣ δὲ ἤτοι ΚΕΚΑΥΜΕΝΟΣ, ἢ ΣΠΟΔΟΕΙΔΗΣ, ἢ διάπυρος, ἢ αἰθαλώδης h. e. αἰθὸς *autem vel peruſtus, vel* CINERITIUS, *vel candens, vel* FULIGINOSUS. Idem Nicander Ther. pag. 64. αἰθὰ μύρτα i. e. juxta Criticos ibidem μέλανα, haud aliter nempe ac Horatius lib. I. Od. XXV. & qui hinc illuſtratur, dixit, *pullâ magis atque myrto*; ut proinde non opus fuerit viro magni nominis, hunc Lyrici locum aliter legere, & *pullam* hic *myrto* abjudicare. Idem vero hic ſordidati Mercurii, ſeu Cyclopem *atri carbonis fuligine mentientis* habitus, quo ipſe Mulciber Cyclopum Dominus ſeu fuliginoſae REX ARTIS (uti in veteri nummo, de quo nos alibi, deſignatur) *a fornace veniens favillis adhuc plenus, & facie ob fuliginem denigrata*, ſe Jovi pocillatorem apud Lucianum ſiſtere dicitur, ἐκ τῆς καμίνου ἥκοντα, ἔτι τῶν σπινθήρων ἀνάπλεων, dein ἀπὸ τῆς ἀσβόλης κατῃθαλωμένον τὸ πρόσωπον, Dial. Deor. pag. 130. edit. Salmur. Non ergo quod a formae ſtudioſis olim factum liquet, & ad gratiam proinde, non ad terrorem conciliandum, ut haberet hic ſolum Mercurius, quod ait Juvenalis Satyr. II. vſ. 93. *Supercilium madida fuligine tinctum*, & eadem de re Clemens Paedag. l. III. p. 228. ταῖς ὀφρύσι τὴν ἄσβολον ἀναματτόμεναι, *ſupercilia fuligine illinunt:* immo ut plane referret illum ſordidum, de quo Machon Comicus ait apud Athenaeum l. XIII. pag. 581. ἄνθρωπον ἄχρι τοῦ στόματος ἐσβολωμένον, *hominem ad os usque tinctum fuligine.* Duae nempe id genus μορμολυκείων, quibus pueros olim ſeu infantes terrerent, ſpecies; una *larvarum* ſeu προσωπείων, quibus ad faciem, hiſtrionum inſtar, adligatis, Lamiae alicujus, aut fictam alterius formidandi adſpectus faciem continuo referrent, & cujusmodi a Talmudicis etiam dictas קלמוסא *talmuſa* aliunde conſtat, in qua autem *lamiae* vocem exſtare, haud male licet ſtatuere. Quale vero *larvarum* ſeu προσωπείων genus, infantibus olim, cum terroris, tum riſus ſpectatorum gratia objectum, nec a nutricibus ſolum, ſed a famulis quoque aliisve domeſticis

meſticis praeter locum jam ad ſuperiorem notam adductum, tangit adhuc alibi Chryſoſtomus, ut adv. Judaizant. p. 376. T. vi. edit. Savil. καθάπερ ϗ ΤΟΙΣ ΠΑΙΔΙΟΙΣ ἐκείνοις ΠΡΟΣΩΠΕΙΑ δεικνῦντες, ΦΟΒΕΡΑ ϗ καταγέλαστα τῶν μιαρῶν οἰκετῶν (ὐ γάρ ἐςι φύσει φοβερὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς διανοίας ὕτω φαίνεται) πολὺν κινῦσι γέλωτα. *Sicuti* INFANTIBUS *illis* LARVAS *exhibentes* AD TERROREM *& riſum factas multorum e ſceleratis famulis (neque enim natura ſunt illae terribiles, ſed ita ob mentis debilitatem videntur) magnum excitant riſum.* Quibus adde ejusdem oris aurei Scriptoris verba Ἀνδριαν. pag. 494. ejusdem Tomi: ϗ γὰρ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, τὰ μικρὰ, μὲν ΠΡΟΣΩΠΕΙΑ δέδοικε, dein, ϗ τὸ μὲν εὐκαταφρόνητον φρίττει ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΝ. INFANTES *enim parvas etiam metuunt* LARVAS &c. & *deſpicatiſſimam quidem horrent* LARVAM. Altera autem harum μορμόνων, ut eas vocat Comicus, ſpecies, ubi citra ullum hujusmodi fictae faciei, ſeu larvae eidem circumpoſitae, uſum, *facies ſolum atrae fuliginis cinere*, ut Apuleji Mileſ. l. iv. verbis utar, & ſicut hic Mercurius itidem dicitur σποδιῇ κεχρημένος vel κεχρισμένος αἰθῇ, illita, aut vero alio modo deformata comparebat.

Vſ. 70. Κούρῃσι μορμύσσεται] Sic infra H. in Del. vſ. 297. de Deo alioquin puellis minus formidato, Hymenaeo nempe, Ἤθεα κουράων μορμύσσεται, *mores puellarum terret*, a μορμὼ nempe ſeu μορμόνος pro *terriculamento*, uti vidimus, facta vox μορμύσσεται, ſicut alibi apud Comicum Ran. p. 255. μορμορωπὰ, *terribilia*, & apud Lycophronem p. 61. μορμωρὸν dicitur, h. e. φοβερόν. De efferveſcente alioquin aqua marina, μορμύρειν dixit Apollonius l. i. vſ. 543. & quam proinde utramque hujus vocis μορμύρειν ſignificationem erudite, ut ſolet, tangit, qui inde etiam lucem accipit, Heſychius, μορμύρων, ταράσσων, ἀφρὸς ἀποβάλλων. Haud mirum vero, ſi fuliginoſo illo vultu Cyclopem referens Mercurius, *ignarae puellae continuo terrorem incutiat*; quum ipſi Deorum Patri, fuliginoſi Vulcani, quamquam domeſtici, eique conſueti ad cyathum miniſtri adſpectus, nauſeam conciliare dicatur, adlato paullo ante apud Lucianum loco, ubi nempe de eodem Mulcibero mater Juno ait ad Jovem: ἀσβόλου μεςός ἐςι, ϗ ΝΑΥΤΙΑΣ ὁρῶν αὐτὸν, *fuligine plenus eſt, &* NAUSEAS, *ipſum intuens.*

Ibid. ἡ δὲ τεκοῦσα] Aliter nempe ad Mercurii illius fuliginoſi adſpectum adfecta haec puella, quam in coitu deprehenſam ac trepidantem filiam, mater ſubito *communis Mercurii* mentione ſecuram eſſe jubet & ab omni metu liberam, Anthol. l. vii. Ep. cxliv.

—— ἀλλ' εἰσιδοῦσα
Ἐξαπίνης, Ἑρμῆς κοινὸς, ἔφα, θύγατερ,
—— *ſed introſpiciens*
Repente, Mercurius communis, dixit, o filia;

& de qua appellatione *communis Mercurii*, praeter paroemiographos,

phos, videri poſſunt Ariſtides Rhetor. l. II. c. CXIV. & Theophraſti Charact. περὶ βδελυρ. ubi de repertis in via nummis aureis partem ſibi depoſcens, illud continuo uſurpat, κοινὸν εἶναι τὸν Ἑρμῆν, *Mercurium eſſe communem*. Hinc alioquin illud Veneris ad Mercurium apud Apulejum Mileſ. l. VI. *ſcis nempe ſororem tuam Venerem, ſine Mercurii praeſentia nil unquam feciſſe.*

Vſ. 72. τριέτηρος] Quae vox haud facile alibi occurrit, pro τριέτης, aut ſicut alioquin τριετηρὶς idem, quod τριετία. Τριέτηρος itaque uti δεύτερος &c.

Vſ. 74. Ὀπτήρια δοίη] Munera nempe ob Dianam primum a ſe viſam; ſicuti viciſſim eadem Diana ſeu Phoebe ob natum Latonae, non matri quidem, ut hic, ſed ſorori Phoebum, natale donum ſeu ὀπτήρια, juxta veteres ad eum Criticos, dediſſe dicitur ab Aeſchylo Eum. vſ. 7.

Φοίβη, δίδωσιν δ' ἣ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, ——
Phoebe, haec autem dedit natale donum
Phoebo, ——

ubi veteres Enarratores: Γενέθλιον δόσιν, ἀντὶ τοῦ ΟΠΤΗΡΙΟΝ, θεασαμένη τὸν τῆς ἀδελφῆς ἑαυτῆς Λητοῦς παῖδα, δέδωκε συγγενικὴν δόσιν. *Natale donum, pro eo quod* ΟΠΤΗΡΙΟΝ *dicitur: viſo enim ſororis ſuae Latonae filio, dedit ei munus, quale a conſanguinitate propinquis dari ſolet.* Sic Xuthus apud Euripidem dicitur in praemium agniti filii continuo duas Bacchi petras, ſeu rupes, victimarum ſanguine Delphis reſperſiſſe, Ion. vſ. 1127.

Δεύσειε δισσὰς, παιδὸς ἀντ' ΟΠΤΗΡΙΩΝ,
Rigaret geminas pro agnitione ſeu *conſpectu filii* petras.

Quae loca, quamquam unice hunc Callimachi interpretentur ac illuſtrent, cum Lexicographis, tum eruditis Callimachi editoribus indicta hactenus videas. Ὀπτήρια vero inſuper dicta, cum *dona*, quae juxta Pollucem pag. 82. ſponſae dabantur, ubi primum in ſponſi conſpectum prodiret eadem; tum praeterea juxta Heſychium, ἐν ἀνακαλυπτηρίοις, ſeu tertio a Nuptiis die, quo nempe nova amoto flammeo, & ita detecto primum vultu, a propinquis conſpiciebatur, Ὀπτήρια τὰ ἐν τοῖς ἀνακαλυπτηρίοις διδόμενα δῶρα τῇ νύμφῃ. Non unus proinde uſus hujus vocis ὀπτηρίων, ſed ita ut primus ille vulgo praetermiſſus, de *Natali* quaſi *dono*; ſeu nato & viſo primum infante, a propinquis dari ſolito; abunde, uti modo vidimus, veterum poëtarum Euripidis & Callimachi hoc loco, tum Criticorum ad Aeſchylum auctoritate & teſtimoniis firmetur. Ad ea vero ὀπτήρια ſeu *dona*, quae dabantur *recens nuptae* in ἀνακαλυπτηρίοις, & inde ἀνακαλυπτήρια eadem dicta, referri continuo debet, quod de *Sicilia* Proſerpinae, pro tali *munere in nuptiis data* refert Plutarchus in Timoleonte, τὴν νῆσον ἐν τοῖς γάμοις ἀνακαλυπτήριον αὐτῇ δοθῆναι· de Thebis vero ſimiliter ex Euphorione veteres Grammatici ad Euripidis Phoeniſ. vſ. 688. δοθῆναι γὰρ τὰς Θήβας τῇ Περσεφόνῃ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀνακαλυπτήρια,

ὡς

ὡς Εὐφορίων· *datas a Jove Thebas Proſerpinae, pro nuptiali detecti veli dono, ut refert Euphorion.* Accedit quod de ducente uxorem Sophiſta Hermocrate refert Philoſtratus de Sophiſt. l. II. p. 606. rogante quodam, ὁπότε ἄγοι τὰ ἀνακαλυπτήρια, ἀστειότατα ὁ Ἑρμοκράτης, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν, ἔφη, τοιαύτην λαμβάνων, *quando deponendi veli nuptialis ſolennitatem eſſet celebraturus, urbaniſſime quidem Hermocrates, nuptialia, inquit, ad obnubendam eam, quam duxi, celebrabo.* Unde etiam haud parum illuſtrantur, quae ad hunc morem tum velatae primum flammeo, tum detectae poſtea recens nuptae, reſpiciunt apud Aeſchylum verba, Agam. vſ. 1187.

> Καὶ μὴν ὁ χρησμὸς οὐκέτ' ἐκ καλυμμάτων
> Ἔσται δεδορκὼς, νεογάμου νύμφης δίκην.
> *Atqui oraculum non amplius per velamina*
> *Vos adſpiciet, novae nuptae inſtar.*

Neque tamen, ut obiter hoc tangam, confundenda eadem ὀπτήρια, ſeu *dona*, quae ἀνακαλυπτηρίοις data, tertia proinde demum, uti diximus, a nuptiis die, cum alio *nuptiali munere*, de quo Juvenalis Satyr. VI. vſ. 204. *quod prima pro nocte datur*; immo quale ipſe Vulcanus, non, ut hic, ob viſam primum Dianam, ſed ſponſae Veneri *ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat*, apud Apulejum Mileſ. l. VI.

Vſ. 75. Βρόντεώ σε σιδαρεῦσιν] Unde liquet inde, aut e ſimilibus veterum Poëtarum locis, hoc Cyclopis nomen, ſicuti alterum paullo ante Στερόπης, deſumpſiſſe Graecorum exemplo Maronem, obviaque aliunde ejus rei ratione, qua ſupra etiam βροντὴν & στεροπὴν ab Aeſchylo conjungi vidimus. Eadem autem voce σιδαρεῦσι uſus, de Cyclopibus agens quoque Apollonius l. IV. vſ. 762.

> Χάλκειαι σφυρῇσιν ἀράσσονται τυπίδεσσι,
> *Ferreae incudes gravibus tunduntur malleis.*

Sed hoc leve.

Vſ. 76. λασίης ἐδράξαο χαίτης] Ita hoc verbum cum genitivo jungit, eodemque, ſed obſcoeno ſenſu, pro *apprehendere* Ariſtophanes Ran. pag. 23. τοῦ ῥεβίνθου δραττόμενον· in Scholiis, δραττόμενος τοῦ αἰδοίου. Χαίτη autem hic λασίη, ſeu *hirſuta*, utpote de corporis ſeu in pectore *pilis* horum agreſtium ac ferorum Cyclopum dicta; non autem de *capitis coma*, ſicuti ſubinde apud Poëtas & alibi apud hunc Callimachum, eaque tam virili quam muliebri, vox eadem ſumitur. Quae etiam χαίτη eo opportunius hic de immanibus Cyclopibus dicta, quod de *coma* in jugis montium *frondoſa*, eadem nonnunquam, & ab hoc ipſo Callimacho dicitur infra Hymn. in Delum vſ. 81. ὡς ἴδε χαίτην σειομένην Ἑλικῶνος, *ut vidit comam agitatam Heliconis*; hi autem Cyclopes ſupra vſ. 52. *jugis Oſſae montis ſimiles*, uti vidimus, fuerunt appellati. Immo haud aliter ac de ipſius Cyclopis Polyphemi *coma* dicitur apud Philoſtratum l. II. Icon. p. 811. χαίτην μὲν ἀνεστηκυῖαν ὀρθὴν καὶ ἀμφιλαφῆ πίτυος δίκην, *erectam quidem & denſam,*

pinus

pinus more, quatiens comam. Hanc vero *hirſutam* eorundem Cyclopum, non capitis quidem, ſed pectoris χαίτην, non δρωπακισμοῖς aut ψιλώθροις, quibus uſi olim eam in rem molles & effeminati homines; neque σμιλίῳ alicujus, ſed ſola digitorum opera, attrectat ac evellit hic Diana, picatricis velut officium iisdem, quamquam invitis, uti mox adhuc dicitur, praeſtans tenella haec Dea.

Vſ. 77. Ὤλοψας δὲ βίηφι] Scholia hic, ὤλοψας, ἀπέτιλας, ἐλέπισας, haud aliter ac apud Heſychium, ὀλόπτειν, λεπίζειν, *decorticare, vellere.* Uſus eadem voce ἀλόψας, retento nempe priori ō brevi ob metrum, Nicander Ther. p. 48. ἦτρον ἀλόψας, ubi veteres Critici, ὀλόψας δὲ, ἀντὶ τοῦ λεπίσας, κόψας, pro *decorticans, tundens*, hic autem pro *vellens*, ut apud Heſychium, & quidem, quod hic additur, *violenter* ſeu βίηφι, alio proinde blanditiarum genere, quam quo ſupra eadem nata, Patrem demulcens Jovem, barbae ejusdem pilos apprehendere conabatur. Immo, ut ſimile quid a Diana ea in re factum occurrat, quod in pictura veteri de Nymphis quae vincto ac invito Pani barbam novacula raderent, apud Philoſtratum legitur l. II. Icon. p. 798. Haud ſponte proinde περιτετιλμένοι aut λελειασμένοι, ſeu *pectore laevigati* hi feri ac hirſuti Cyclopes; neque proinde veterum Tyrrhenorum aut Tarentinorum inſtar, qui publice in tonſtrinis picandos ſe ac radendos toto corpore praebebant, immo a quibus Tarentinis, hoc ψιλώσεως exemplum, alias quoque gentes deſumpſiſſe, tradit Athenaeus l. XII. p. 518. & p. 522.

Ibid. τὸ δὲ ἄτριχον εἰσέτι &c.] Id quod ſcilicet aevo Callimachi, ex obviis tum Cyclopum iconibus ſeu picturis, & quod etiam hic innuitur, licuit continuo percipere. Sicuti enim nudi depicti vulgo aut ſculpti gentium Dii, ita id eo magis de Cyclopibus, qualis apud Maronem *nudus membra Pyracmon*, circa fornaces nempe & aera candentia jugiter deſudantibus, licet facile ſtatuere. A quo tamen more, quem hic tradit Callimachus, *depiles* nempe, ſeu ἀτρίχας *circa pectus* Cyclopas effingendi abit Philoſtratus l. II. Icon. pag. 811. ubi agens de Cyclope Polyphemo, totoque ejus habitu in picturis ſuo adhuc aevo conſpicuis, ait, ΣΤΕΡΝΟΝ τε καὶ γαστέρα καὶ τὸ εἰς ὄνυχα ἧκον, ΛΑΣΙΟΣ πάντα, PECTUSQUE *ad ventrem, & quod ad unguem tendit*, PENITUS HIRSUTUS. Proſtant quidem etiamnum, non Cyclopum forte, quamquam ea de re nihil certo velim ſtatuere, ſed eorum magiſtri Mulciberi ſimulacra, cujusmodi etiam jam ante protulimus in nummis caelata, aut caeteroquin ſculpta in priſcis Marmoribus, ſed e quibus ea de re, an ſcilicet τὸ στέρνον λάσιος, ſeu HIRSUTUS PECTORE, habitus fuerit, haud facile licet ſtatuere. Herculem quidem e lato & *toroſo pectore* continuo agnitum arguit Philodemus, Anthol. l. IV. c. XII. Ep. LXXXVI. Στέρνα δὲ καὶ νηδὺς Ἡρακλέα, *pectus vero & venter Herculem* produnt, & qui a Theocrito etiam dictus

Digitized by Google

ritus Idyll. XXIV. vſ. 78. λάσιος στέρνον πλατὺς Ἥρως, hirto pectore Heros.

Vſ. 78. *Μεσσάτιον στέρνοιο* &c.] Non itaque depiles redditi toto corpore hi feri Cyclopas, ut vulgo olim gens cinaedorum; aut ſicuti a luxurioſis illis Tarentinis factum tradit loco modo indicato Athenaeus l. XII. p. 522. εἰς τοσοῦτον τρυφῆς προελθεῖν, ὥστε τὸ ΟΛΟΝ ΧΡΩΤΑ παραλεαίνεσθαι, καὶ τῆς ψιλώσεως ταύτης τοῖς λοιποῖς κατάρξαι, *eo usque deliciarum proceſſiſſe, ut* TOTUM CORPUS *laevigarent, ita reliquis hoc pilorum avellendorum exemplum praebuiſſe.* In quem etiam, ut viros plane dedecentem, non *violentarum* quidem ut hic, ſed ſpontanearum παρατίλσεων morem acriter invehentem videre licet eruditiſſimum Clementem Paedag. l. 2. p. 198.

Ibid. Κόρσην] Κόρσην per *tempora* hic reddit Interpres, melius *caput* vertiſſet, quum adfectus ille, de quo ſequenti verſu agitur, fieret in capite ſeu ejus *capillis* & *in barba*, ut de eo ait Celſus l. VI. c. IV. Neque vero ſolum *caput*, aut quandoque *tempora* vox eadem κόρση apud Homerum alioſque Poëtas veteres denotat, ſed *capillos* etiam, ut apud Aeſchylum Choëph. vſ. 280.

Λευκὰς δὲ κόρσας τῇδ' ἐπαντέλλειν νόσῳ.

Albos capillos una cum hoc exoriri morbo.

Unde alibi in Ἰφιγένῃ, deperdito dramate, dixerat idem Tragicus ἀποκορσωσαμένας, pro ἀποκειραμένας, ſeu *tonſis*, ut obſervat Heſychius in eadem voce, additque, κόρσας γὰρ τρίχας, ſeu *capillos* ea voce ſignificari. Unde κορσεὺς etiam Athenis dictus, cui barba primum raſa, ut id tradit Athenaeus l. VIII. p. 565.

Vſ. 79. ἀλώπηξ] Notus e Medicorum filiis aut parentibus, Hippocrate, Galeno, aliiſque, morbus, capillos capitis depaſcens, ſeu qui *capillorum defluvium* l. XXVIII. c. XI. a Plinio dictus; & de quo inde cum φαλακρώσει & ὀφιάσει, *calvitie* & *ophiaſi*, agunt iidem, ac prae caeteris, ut ſolet, fuſius, ex variis veterum obſervationibus Galenus de Compoſ. ſimpl. Medicam. l. III. c. II. Duplex vero traditur hujus nominis ratio; una juxta eundem Galenum, Paullum Aeginetam l. III. c. I. alioſque, quod ſimili adfectui ſint *Vulpes* maxime obnoxiae; altera, & quae hinc in Scholiis Callimachi legitur, per ſimilitudinem ita vocari hunc morbum, quod nempe ubi minxerit *Vulpes*, ejus lotio locus inde continuo ſterilis reddatur. Fallitur autem Friſchlinus, a quo ἀλώπηξ hic per enallagen dictus creditur, pro ἀλωπεκία, quomodo nempe adfectus ille vulgo in veterum Medicorum libris, Galeni, Aeginetae, Tralliani, Celſi etiam inter Latinos, & inde in Gorraei aliiſque vulgaribus Lexicis Medicis, dici tantum conſuevit. Verum ἀλώπηξ dictus antea fuerat a Medicorum parente (& quod diligentiſſimum Foëſium, ſicut reliquos, non fugit) libro nempe περὶ παθῶν §. IX. ubi hunc & ſimiles enumerat adfectus, λέπρη, καὶ κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἄλφος, καὶ ΑΛΩΠΕΚΕΣ ὑπὸ φλέγματος γίνονται, *lepra, & pruritus, & ſcabies,*

Digitized by Google

ſcabies, *& impetigines*, *& vitiligo*, *& alopeciae ex pituita oriuntur*. Cui nunc accedit hujus apud Callimachum loci teſtimonium, auctorem illis, quos poſt Hippocratem hodie verſamus, Medicorum filiis vetuſtiorem.

Vſ. 82. κατακληῖδα βελέμνων] Ita *pharetram* vocat tanquam *ſagittarum reconditorium*, ſeu θησαυρὸν βέλεσι, ſicut eam indigitat Aeſchylus Perſ. vſ. 1027. duobus autem ante verſibus, οἰστοδέγμονα, *ſagittarum capacem*, & ſimiliter οἰστοδόκην φαρέτρην, Apollonius l. 1. vſ. 1194. ac infra Callimachus, φαρέτρας ἰοδόκας, vſ. 213. Alioquin κατακληῖδα de *clavicula* in machina, quam γαστραφέτην, ſeu quae ventris impulſu intenditur., dixit Hero in Βελοποιϊκοῖς a Baldo editis pag. 8. & 9. quum eadem κατακλεῖδος voce, vulgari ſignificatione de *ſerra* aut *peſſulo*, uſus ſit Ariſtophanes, Veſp. p. 440.

Καὶ τῆς κατακλεῖδος ἐπιμελοῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ,

Serram atque vectem diligenter inſpice.

Pro eo vero quod apud Nicandrum hodie exſtat, Ther. p. 35. κληῖδας ἀναῤῥήξας ἑκάτερθεν, *claviculas confringens utrinque*, κατακλεῖδας olim legerunt ibidem, ut ex eorum ſcholiis ad hunc locum conſtat, veteres Critici,. ſed alia quam in ſuperioribus vocis illius ſignificatione, de *claviculis* nempe in ſuperiori thoracis parte, & quo ſenſu eaſdem Attici, ac ipſe Galenus de uſu partium l. XIII. c. XI. τὰς κλεῖς, non κλεῖδας dixerunt. Quomodo etiam κλεῖν συντρίβειν; non κλεῖδα, *claviculam conſtringere*, dixit Andocides de Myſteriis p. 203. edit. Hanov. & κλεῖν κατεαγῆναι a Demoſthene dici, non κλεῖδα tradit Herodianus p. 88. ac prout illud ſimiliter apud Dionem legitur in Hadriano p. 792. τὴν κλεῖν κατέαξε, *claviculam confregit*, & praeterea in Graecorum ad Hermogenem Commentariis legitur pag. 310. τὸ σκέλος πεπαρμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, *crus transfoſſum*, *claviculam luxatam*. Quamquam κλεῖν etiam, non κλεῖδα, de *clavi* ſeu *ſerra* januae uſurpet Ἀττικώτατος Lyſias Orat. 1. pag. 7. κλεῖν ἐφέλκεται, *clavem attraxit* januae, ſeu *obſeravit*.

Vſ. 83. Λητωίας] Quae Λητωῒς ſupra dicitur vſ. 45. apud Oppianum vero, ut hoc loco, Λητωΐας, ἰοχέαιρα, Cyneget. vſ. 109. Sic Ἀχαιϊάδες ſicuti infra etiam Hymn. in Delum & in Lav. Pallad. & Ἀχαιΐδες promiſcue apud Homerum ac alibi.

Vſ. 84. Μόνιον ὄακος] De fera in ſolitudine paſcente id in genere explicant hic Scholia; de *apro* autem ſeu *porco ſilveſtri* Latinus Interpres ac in Notis; quod nempe Heſychius, de quo tamen ſilet vir doctus, monuerat, Μόνιος, ὗς ἄγριος, ὃς μὴ ταῖς ἄλλοις συναγελαζόμενος, h. e. μόνιος, *porcus ſylveſtris*, *qui cum reliquis non congregatur*. Id quod non ſolum ab aliis Grammaticis de hac voce μονιὸν pro *porco ſilveſtri*, Suida & Phavorino, ſed & ab Aeliano praeterea adſeritur, de Animalibus l. VII. c. XLIII. καλοῦνται δὲ καὶ τῶν ὑῶν μόνιοί τινες, *ſuum etiam nonnulli ſingulares* (μόνιοι) appellantur; & quo ſpectat dictus inde a Lycophrone

Digitized by Google

phrone *πέρκος μονιὸς*, vſ. 74. *porcus ſolitarius*, ut erudite jam id monuit ὁ πάνυ Bochartus, Hieroz. l. III. c. XXIX. Locum autem Pſalm. LXXX. 13. quod adtinet; qui a LXX. Interpretibus redditur, Σῦς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μόνιος ἄγριος, & a vulgato, *aper de ſilva & ſingularis ferus*, ubi μόνιος ἄγριος a Cyrillo, quod notat etiam in eadem voce μόνιος Heſychius, de *onagro* ab eo explicatur ad Hoſ. c. IV. vſ. 8. Quo tamen inde μόνιον de *onagro* a Senioribus dictum, negat Bochartus, tum adducto jam loco, tum alibi l. III. c. XVI. De alio tamen, quam de *apro*, μόνιον ἄγριον ibi ab iiſdem Senioribus dici, abunde arguit facta ante *apri*, nempe σῦς ἐκ δρυμοῦ, ſeu *porcus de ſilva*, ibidem mentio, & juxta veterem Interpretem, *aper de ſilva*; atque ita ſequentia ejuſdem verba, & *ſingularis ferus*, nullatenus cum eodem viro doctiſſimo de *apro*, quamquam idem μόνιος ſeu *ſingularis* ſit ab aliis dictus; ſed aut de *onagro* juxta Cyrillum & Arabem Interpretem, aut de alia fera ſilveſtri intelligi omnino debeant. Δάκος autem in genere, ut hoc etiam Callimachi loco, de quibusvis *feris noxiis* olim dictum; neque proinde de *reptilibus* ſolum, ut de *vipera* apud Aeſchylum Choëph. vſ. 528. νεογενὲς δάκος, *recens natum noxium animal*; aut de *aſpide*, apud Nicandrum Ther. p. 11. ſed de aliis etiam, ut de *ſphinge* apud eundem Tragicum Sept. Theb. vſ. 564. θηρὸς, ἐχθίστου δάκους, *beſtiae, inimiciſſimae ferae*, non *morſus*, ut ibi Interpres poſtremam hanc vocem reddit, & ad quem locum melius veteres Critici: δάκους, ἀντὶ θηρίου, ὥσπερ (forte ὅπερ) ἐπώνυμόν ἐστι τὸ δάκος· πάντα γὰρ δάκη λέγει), ὡς λύπης ἄξια. ſeu, ut ibi legendum puto, αἴτια, h. e. δάκους, *pro fera, cui nempe cognomen eſt* δάκος; *omnes enim ferae* δάκη *dicuntur, tanquam dolorem adferentia.* Unde rurſus alibi apud eundem Tragicum δάκος, modo de *equo Trojano* dicitur, cujus nempe opera Troja diruta, eademque tot caeſorum ſanguine foedata eſt, nempe Ἀργεῖον δάκος, *Argiva fera*, Agam. vſ. 834. modo de *monſtro mulieris*, ut Plautinis utar verbis, ſeu Clytemnaeſtra fera viri interfectrice, Caſſandra ait in eodem dramate, δυσφιλὲς δάκος, *inimica fera*. Ex iis autem modo dictis illuſtratur Heſychii de hac voce gloſſa: Δάκη, θηρία· καὶ δάκος, ἑρπετὸν, ſeu Δάκη, *ferae*, & Δάκος, *reptile*.

Vſ. 85. Θηρίον ἀγρεύουσα] Nempe non λαγωβόλος ſolum aut Ἐλαφηβόλος, quamquam poſtremo hoc nomine vulgo dicta haec Dea, ſed in genere θηροκτόνος, uti ſupra etiam vidimus, eſt appellata, cujuſcunque ferae Venatrix ſeu πολύθηρος, ut apud Euripidem, Hippol. vſ. 145. Unde invocatur illa ab Oppiano, πότνια θεὰ, παμβασίλεια θήρης, *veneranda Dea, ſuprema Domina venationis*, κυνηγ. l. IV. vſ. 21. Quod autem ſagittis omnes id genus *ſingulares & ingentes feras*, τόξοις μούνιον δάκος ἤ τι πέλωρον θηρίον, ſe proſtraturam dicit hic eadem Dea, mirum prima fronte videri poſſet; quum *ſagittis* quidem minores feras aut minus formidandas, ἀγροβόλοι ἄγρευτῆρες venari fuerint olim ſoliti; eae vero, quales

indicantur hoc loco, *ingentes ac terribiles feræ*, apros puta, urſos, pantheras, tigrides, leones, aliasque id genus, aut ἀκοντίοις, aut προβολίοις, *jaculis* nempe ſeu *venabulis*, aut vero *gladiis*; aliis praeterea artibus, ut ποδοστράβαις, ſeu *tendiculis*; agni aut hoedi pendentis balatibus; latentibus foveis; mixto etiam nonnunquam veneno iis eſcis, quibus quaeque illius generis fera delectabatur, capi eaedem aut confodi a venatoribus conſueverant. Quae ex parte adtigit de leonum venatione agens Claudianus, Sec. Conſ. Stilich. vſ. 339. &c.

Non illos taedae ardentes, non ſtrata ſuperne
Lapſuro virgulta ſolo, non vocibus hoedi
Pendentis ſtimulata fames, non foſſa fefellit;

& quae ſingula aliunde, ut e Xenophonte, Oppiano, aliisque priſcis Rei venaticae Scriptoribus; aut e variis, qui ea ſubinde memorant, auctoribus; aut vero adhuc manifeſtius ex antiquis, quae adhuc ſuperſunt, & qualia cum olim in Italia, tum alibi inſpicere nobis haud ſemel contigit, monumentis conſtant. Cujusmodi inprimis venationes a Trajano, & quarum meminit in ejus Panegyrico Plinius, Romae adhuc in praeclaris Arcus Conſtantini Marmoribus conſpicuae; inde etiam aere ad quorumvis intuitum caelatae occurrunt; aut vero quales inſuper conſpiciuntur inter picturas antiquas inſignis Naſoniorum monumenti, Romae haud ita pridem repertas, ac ſingulari induſtria praeclare de omni hoc Antiquitatum genere meriti P. Bellorii editas itidem ac illuſtratas. In iis utique praeter alia, deluſas etiam ſpeculis Tigres videas, ſeu *vitreae tardatas imagine formae*, uti de hoc eas venandi genere (& quod jam ibi monuit ſagax Antiquarius) ait Claudianus de Rapt. Proſerp. l. III. vſ. 268. aut vero longis ſcutis, iisque ſubinde a tergo appenſis, adverſus irruentium leonum impetus armatos ac tectos venatores; nullibi autem in iis, uti nec in priſcis, qui ejusmodi θήρας etiam exhibent, & de quibus alibi, nummis, *arcu* vel *ſagittis* eam in rem inſtructos. Neque ideo tamen ſtatuendum eſt, in aprorum aut ſimilium πελώρων θηρίων, de quibus hic agit Callimachus, venationibus, omiſſum antiquitus, uti nec hodie etiamnum apud varias gentes, eorundem telorum ſeu *arcus* & *ſagittarum*, quibus easdem jacularentur, uſum; & ſicuti de Ibero ait Silius Italicus:

Bella feris ARCU, *jaculoque agitabat Iberus.*

Unde ſagitta etiam aprum Calydonium prima confixiſſe legitur Atalanta, eamque in rem arcu & ſagittis armata eadem cernitur in veteri Marmore, ut infra videbitur ad vſ. 216. Immo qua de re plenius ad Juliani Imp. ubi de Conſtantio Auguſto, urſos, pardos & leones, totidem vere πέλωρα, ut hic dicuntur, θηρία, haud alio armorum genere, quam *arcu* & *ſagittis* venante, memorat, Orat. II. p. 98. edit. Pariſ. agendi adhuc mihi erit locus. Ut addam hoc ſolum, inde factum, ut *ſagittarius* inter

aſtra,

aſtra; isque etiam *venator* dictus, in Dianae, ut Arcitenentis non ſolum, ſed venatricis & venationis Antiſtitis Deae, tutela exſtitiſſe dicatur a Manilio l. II. vſ. 444. *Venantem Diana virum*, tuetur nempe ac protegit.

Ibid. τὸ δή μιν Κύκλωπες ἔδωμεν] Quales nempe ſilveſtres ac immanes, uti hic vocantur, ferae, quotidianus erat ἡμεροφάγων Cyclopum cibus; unde de Cyclope κατ' ἐξοχὴν dicto Euripides in cognomine Satyrico vſ. 246.

Ὡς ἐκπλέως γε δαιτὸς ἡμεροσκόπου·
Ἅλις λεόντων ἐστί μοι θοινωμένῳ.
Quia plenus jam ſum cibi quotidiani ſeu montani;
Satis leonum ego jam ſum epulatus;

ubi nempe pro ἡμεροσκόπου legendum mallem, duarum ſolum litterarum ε & ο μεταθέσει, ἡμερεσκόπου, voce nempe compoſita e poëtica ἡμὸς pro ἡμέτερος, & ὀρεσκόος ſeu *montanus*, qua poſtrema voce uſus eſt Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 538. μητρὸς ἐξ ὀρεσκόου, *matre e montana*, & alibi ipſe Euripides, ut Hippol. vſ. 1277. ὀρεσκόων σκυλάκων, *montanorum catulorum*. Quem illius etiam loci ſenſum adtigit in verſione ejusdem Satyrici dramatis Canterus, ſed non tentata ibi aut adducta ab eodem in Notis, vocis ἡμεροσκόπου, ut fieri tamen debuit, quo hanc ſignificationem *montani* eadem admitteret, emendatione. Florens autem eruditiſſimus, dum easdem voces δαιτὸς ἡμεροσκόπου, *ferinae dapis* vertit, ac de iis caeteroquin in notis ad illud drama ſilet, rem quidem indicare ſatis habuit. Niſi vero, ut hoc addam, pro ἡμεροσκόπου, aut uti conjiciebam, ἡμερεσκόου legere quis malit obvia itidem emendatione, ἡμεροσκόποντα, ut ita a Cyclope δαιτὸς ἡμεροσκόποντα dicatur de *cibo*, quem ille *quotidie*, feras venando, *ſpeculabatur*. Ipſa quidem vox ἡμεροσκόπου de *diurno vigile* occurrit apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 66. & Ariſtophanem Lyſiſtr. p. 890. alibi autem Ἡμεροσκοπεῖον de Hiſpaniae urbe, uti ſupra de ea obiter, apud Strabonem l. III. p. 159. Prior tamen hujus vocis emendatio, ἡμερεσκόου, nempe pro ἡμεροσκόπου magis, ut vere dicam, arridet, tanquam loco illi convenientior; ac praeterea ipſius Euripidis & Aeſchyli etiam, uti vidimus, qui ὀρεσκόου voce uſi ſunt, auctoritate quadantenus fundata.

Vſ. 86. Ἔννεπες· οἱ δ' ἐτέλεσσαν &c.] Nempe dictum factum, qua de re ſupra ad vſ. 87. Hymn. in Jovem. Immo elegans & praeclarus omnino hic verſus, quo uno, impetrata a Diana Cyclopibus tela; eadem ab iis continuo fabrefacta; iisque induta jam Dea innuitur:

Ἔννεπες· οἱ δ' ἐτέλεσσαν. ἄφαρ δ' ὡπλίσσαο, δαῖμον:
Dicebas; illi autem perfecerunt; ſtatimque armata es, Dea.

Cujus plane inſignis velocitatis, ſeu tam multa paucis adeo verbis complectentis hic Poëtae noſtri locus, meruiſſet utique, ut a Longinis, aliisque ſublimis maxime dictionis Magiſtris non fuiſſet praetermiſſus; nempe juxta illud Pindari Pyth. Od. IX.

Digitized by Google

'Ωκεῖα δ' ἐπειγομένων ἤδη θεῶν
Πρῆξις, ὁδοί τε βραχεῖαι.
Celer autem properantium jam Deorum
Actio, viaeque breves.

Vſ. 87. & 88. αὖλιν Ἀρκαδικὴν ἐπὶ Πανός.] Αὖλις hic *Panis* non *ſtabulum* adeo, ut vertit Interpres, quam *antrum* verius, ſolitam *Arcadici* hujus Dei ſedem, denotat; unde Chorus apud Euripidem Ion. vſ. 501. Πᾶν, τοῖς σοῖς ἐν ἄντροις, *o Pan, tuis in antris*, ac ubi nempe ille a venatione redux, ut hoc loco, & apud Theocritum Idyll. I. vſ. 16.

——— ἀπ' ἄγρας
Τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται.
——— *a venatione*
Quando feſſus requieſcit.

Ita αὖλιν ἄγειν eam in rem apud Nicandrum de agricola poſt opus diurnum quieſcente, dicitur Ther. p. 4.

Εἰ δὲ τὺ μὲν καμάτῳ ἐπιδεύεαι, ἄγχι δέ τοι νὺξ
ΑΥΛΙΝ ἄγῃ, κοίτης δὲ λιλαίεαι ἔργον ἀνύσσας.
Si vero labore feſſus eſt, prope vero nox
QUIETEM *ſuadet, locum etiam ad recumbendum cupit opere perfecto.*

Unde lux Heſychio, & qui inde quoque, quod alioquin a magno Salmaſio, ut in editione illius Grammatici Batava notatur, opportune jam factum, emendandus; Αὖλιν (non αὐλὶν) κοίτην, ἐπαυλισμόν. Inde αὔλιον ab eodem Nicandro, de ſerpentum ſeu reptilium *cubili* dictum, Ther. vſ. 21. αὔλια ἑρπετά, ac de κοίτῃ ſeu *antro* itidem montano, in quo recumbebat miſer Philoctetes, apud Sophoclem debet intelligi, cognominis dramatis vſ. 19. δι' ἀμφιτρῆτος αὐλίου, *per perforatum utrinque antrum* ſeu *cubile* (quod alioquin per *apertum oſtium* reddit ibi Interpres) & ſicuti mox *ſaxeum cubile* de eodem dicitur vſ. 162. Unde etiam ἐναυλίζειν alibi de eodem Philoctete, eo in loco recumbente legitur vſ. 33.

Στειπτή γε φύλλας, ὡς ἐναυλίζοντί τῳ,
Calcata folia, quaſi quis ibi recumbat.

In quibus utique locis, αὖλις vel αὔλιον, ſicuti mox in eodem hoc Hymno vſ. 93. ἐπ' αὔλιον, nullam *ſtabuli* ita proprie dicti, quam nonnunquam tamen obtinet, ſignificationem infert; ſed *antrum, ſpecum, cubile* vel *tecta*, ſeu quemcunque locum etiam in agris & ſub dio capiendae quieti opportunum. Ut eam mittam ſignificationem, quam ſimiliter de *caſtris* ſeu *ſtatione* militum vel navium habere hanc vocem apud Homerum liquet, & ad quem Euſtathius notat, Odyſſ. X. p. 1934. αὖλις, κοίτη, καὶ ἡ κατασκήνωσις h. e. αὖλις, *cubile*, ſeu *locus ad pernoctandum*, & *ſub tentoriis habitatio*, ac unde ad exemplum paſtorum ἀγραυλούντων Lucae II. 8. ſeu ἀγραύλων, quales non ab Heſiodo ſolum, ſed ab Apollonio etiam dicti l. IV. vſ. 317. παῖδες ἄγραυλοι, *paſtores in agris*

Digitized by Google

agris excubantes. Unde Pan ipſe, Νόμιος quippe, ut notum, Deus, φιλόγραυλος dictus, Anthol. l. vi. c. xxiv. Ep. iv. *Πανὶ φιλογραύλῳ*, *Pani excubiarum in agris amanti*, potius, quam *amanti ſtabuli*, ut ibi vertit Latinus eorundem Epigrammatum Interpres.

Vſ. 88. Ἀρκαδικὸν ἐπὶ Πανός.] Scilicet juxta Horatium l. iv. Od. xii: *Cui pecus & nigri colles Arcadiae placent.* A Theocrito autem, montes Arcadiae, *Lycaeum* nempe & *Maenalum* incolere *Pan* dictus, Idyll. I. vſ. 123. & quibus addi potuiſſet mons itidem Arcadiae vel *Parrhaſius*, in quo venata paullo poſt a Callimacho dicitur Diana; vel *Parthenius*, in quo fanum hujus *Panis* exſtitiſſe tradit Pauſanias l. viii. p. 542. Immo unde ab eodem, ἐπιχώριος, ſeu *indigena* Arcadiae Deus dictus pag. 496. ſeu *Arcadius Deus* a Propertio l. i. Eleg. xvii. *Arcadio pinus amata Deo.* Quo referri etiam debet nummus ex eorum genere, qui *contorniati* ab Italis Antiquariis vulgo ſolent appellari; in quo nempe caput pectusque Antinoi, Arcadis, uti aliunde conſtat, ephebi, & Diis apud eosdem adſcripti, cum pedo a tergo & inſcr. ΑΝΤΙΝΟΩ ΠΑΝΙ viſitur. Quem ſcilicet nummum adnotaſſe olim juvit in Cimeliarchio magni, dum viveret, litterarum Maecenatis; cujusque comitati, quam coram, dum Romae agerem, cumulate mihi praeſtitit, plurimum me etiamnum debere profiteor, Cardinalis Franciſci Barberini.

Ibid. & vſ. 89. λυγκὸς ἴταμοιο Μαιναλίης.] Non ergo *Indica* ſolum haec fera, juxta illud Ovidii Metam. l. xv. vſ. 413.

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho,

aut *Aethiopica*, de qua Plinius l. viii. c. xxi. & noviſſime in commentario Hiſtoriae Aethiopicae, vir illius non ſolum, ſed omnis inſuper veteris memoriae callentiſſimus Ludolphi; vel *Mauritanica* apud Aelianum de Animalib. l. xiv. c. vi. aut vero *Pangaea*, vel *Olympia*, Thraciae nempe ac Myſiae montium, teſte Xenophonte, qui *lynces* juxta alias feras, leones, pantheres, pardos, urſos, in iis a venatoribus capi obſervat, Κυνηγ. p. 995. ſed *Arcadica* etiam ſeu in *Maenalo*, notiſſimo Arcadiae monte, itidem obvia, ac unde ejusmodi *lynci* hic nomen Μαιναλίης tribuitur. Haud aliter nempe ac *urſae Maenaliae* meminit Apollonius l. i. vſ. 168. ubi de Ancaeo, pelle ejusmodi ferae amicto, ait: Βῆ δ' ὅγε Μαιναλίης ἄρκτου δέρος, *ivit vero Maenaliae urſae pelle indutus*; aut de *apris* in monte *Maenalo* ſimiliter Virgilius, Eclog. x. vſ. 55.

——— *Luſtrabo Maenala Nymphis*,
Aut acres venabor apros ———

Immo hinc de primo etiam aut inter primos venationis auctores Dercylo, Gratius Cyneget. vſ. 100.

Arcadium ſtat fama ſenem, quem Maenalus auctor &c.

Ubi elegantiſſimus J. Vlitius, *auctorem*, nempe venationis, legendum credidit, minus tamen, uti cenſeo, commode; quum, ut

Digitized by Google

ut mittam haud conſuetam in eodem poëmate hanc verſus Hexametri πλάσιν, paucis ante verſibus, & mox etiam *auctorem* jam eundem dixerat aut dicturus ſit Gratius. Unde haud dubito praeferendam omnino magni Turnebi conjecturam, legentis ibidem, quem *Maenalus alter* &c. Notum enim *Maenalum* ſeu Μαίναλον, non de Heroë ſolum, a quo loco nomen, aut de urbe cognomine, ſed de monte etiam eodem in tractu dictum. Unde, ut alia mittam, *pinifer Maenalus* apud Maronem legitur, Eclog. x. vſ. 14. & 15. Non mirum autem *Panem*, cui eadem *Maenala curae* dicuntur Georg. l. I. vſ. 17, ſolito hic ab eodem Marone ἀγρευτοῦ ſeu *venatoris* officio fungi, in *ſecandis Maenaliae lyncis*, quas in cibum canibus venaticis daret, *carnibus*. Hinc idem de ſe, ut omnium, quae ad venationem ſpectant, ſumme ſtudioſo, Anthol. l. IV. c. XII. Epigr. LXXXIII.

—— οἶδα ποτ' ἄγραν
Κυρμεῦ καὶ λόγχην, καὶ λίνα, καὶ καλάμους.
—— *novi utique venationem*
Curare, & haſtam, & lina, & calamos.

Adde quae de *lyncum* venatione ſupra jam adnotavi ad verſ. 6. Quod vero in ſcholiis ad hunc locum dicitur, eſſe *lyncem ferae ſpeciem*, cujus urina (ut Pliniano ea de re utar verbo) *glaciatur*, *quam* vocant λυγκούριον, *lyncurium*, reſpicit ad id, quod de lapide *lyncurio*, tanquam è *lyncis* urina in duritiem concreta orto, a veteribus traditum, Ariſtotele, Theophraſto, Aeliano, aliisque; a Plinio etiam l. VIII. c. XXXIX. relatum, ſed quod alibi ab eodem ut fabuloſum refellitur, ſicuti etiam a Dioſcoride l. II. cap. I. Dictum vero idem non λυγκούριον ſolum, ut hic in ſcholiis, ſed λυγγούριον quoque, ut apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Plutarchum de ſolertia Animal. & quod eodem redit, λιγγούριον apud Sex. Empiricum Hypoth. p. 24. aliosque, quod a λύγξ, λυγκὸς & λυγγὸς, aut λιγγὸς, promiſcue ſit olim dictum; ut haud neceſſe ſit proinde hanc vocem λυγγούριον apud Theophraſtum in λυγκούριον mutare, ſicut placuiſſe tamen video viro varia omnino praeclaraque eruditione conſpicuo, in noviſſimis ad priores Joſephi Originum libros Adnotatis; aut vero, quod eidem viſum, ut ab hoc λυγγουρίῳ diverſum quid ſtatuatur λίγυρον ab eodem Joſepho Ἀρχ. l. III. c. VIII. & λιγύριον a LXX. Interpretibus, pro voce לשם *leſem*, ſeu una e gemmis pectoralis ſummi Pontificis, Exod. XXVIII. 19. dictum. Epiphanius certe, qui de iisdem agit gemmis c. VII. non λιγύριον ſolum, ſed λαγκούριον, ſeu (ut ibi omnino legendum) λυγκούριον dici obſervat; λυγκούριον praeterea aut λιγγύριον, non idem quoque cum *ſuccino*, ſed ei tantum ſimile, quoad colorem ac virtutem, a Theophraſto dicitur. Neque vero eo minus de *gemma* itidem ſeu *lapide* pretioſo, & quo ad ſigilla veteres etiam uterentur, vox eadem a priſcis naturae conſultis explicatur, quaeque inter ἀγνῶτας gemmas, tum ab ipſo Plinio l. XXXVII. c. XIII. tum a Pſello, haud

aliter

aliter ac lapis *ligurinus* ſeu λιγύριον apud Epiphanium & Hieronymum ad Fabiolam, ſtatuitur. Accedit color ipſius *lyncurii* vel *lyngurii*, hyacinthum, quod agnoſcit ipſe doctiſſimus Joſephi adnotator, referens, marculus nempe ac igneus; & qua caeteroquin *hyacinthi* voce, λιγύριον ſeu *ligurium* a ſenioribus de gemma *leſem* dictum, explicant praeter antiqua ad eosdem Scholia, Epiphanius & Hieronymus, ac tuentur e recentioribus (quamquam alii de eo aliter) vir eruditiſſimus, Braunius de veſtitu ſacerdot. Hebr. p. 699. & ipſe ibidem, ubi de hiſce agit p. 183. doctiſſimus Joſephi Enarrator, inſigniter de tanto ſcriptore vel luculento eo ſpecimine meritus & aeternum meriturus, ſi ortam & egregie jam protractam telam, libuiſſet ei integram; eadem diligentia, eruditione, ac induſtria pertexere.

Vſ. 89. τοκάδες κύνες εἴδαρ ἔδοιεν] Quae τοκάδες *canes foetae* hic dicuntur ab Interprete, nempe partu jam levatae, ſicuti *foeta lupa*, cujus ubera lambebant duo gemelli Romulus & Remus, apud Maronem Aen. VIII. vſ. 630. aut prout alibi apud eundem *foetae vaccae* dicuntur, quae nempe mulgerentur poſt partum Georg. l. III. vſ. 176. *Foetas* alioquin de *gravidis* ab antiquis dici aut fecundis, ut Varrone in Atacino, *foeta feris Libya*; notat ad poſtremum Maronis locum vetus ejus Enarrator Philargyrius. Τοκάδες ergo hic κύνες, ſicuti τοκάδες λεαίνης, ſeu *quae recens peperit leaenae*, meminit Euripides, Med. vſ. 187. & prout idem τοκάδα Βάκχου, *matrem Bacchi*, Semelen vocat in Hippolyto vſ. 559. Unde apud Aeſchylum, eademque opera emendandum, Eumen. vſ. 661.

Οὐκ ἔστι μήτηρ, ἡ κεκλημένου τέκνου
ΤΟΚΑΣ, *τροφὸς δὲ κύματος νεοσπόρου.*
Non eſt mater appellati partus
Procreatrix, verum nutrix foetus recens ſati.

Ac proinde, ubi non τοκεὺς legendum, ficuti hactenus, ſed omnino τοκὰς, quum de *matre* ibi agatur, abunde, ut opinor, & de quo quandoque σὺν Θεῷ ad ipſum Tragicum, liquet. Adde hic, quod apud Arrianum legitur κυνηγ. c. XXX. quomodo canes poſt partum foveri debeant, ut priſtinam velocitatem recipiant.

Ibid. ἔδοιεν] Quod conſueto Graecorum more, obvio potiſſimum apud Poëtas ac Oratores Atticos dictum, ut γάμον γαμεῖν, νόσον νοσεῖν, φυγὴν φεύγειν, πόνον πονεῖν, λῆρον ληρεῖν, ἀρχὴν ἄρχειν, λόγον λέγειν, ac ſimilia paſſim apud eos obvia; & cujusmodi quoque jam apud Homerum video, ut Iliad. 13. ἀγορὰς ἀγορεύειν, &c. Id autem obiter tantum moneo, ut liqueat haud opus omnino, ut relicta hac elegantia, Orientalibus quoque, quod aliunde notum, ac unde illa ad Graecos emanavit, familiari εἴδαρ ἔλοιεν, quod putavit eruditiſſima Daceria, hic legatur. In *eſcam* autem, quod hic dicitur, a Pane datas his venaticis canibus, diſſectas lyncis carnes, nemo utique κυνηγεσίας ſtudioſus

in Deo κυνηγῷ mirabitur; & qui praeterea illud Gratii monitum reputaverit in Cynegetico vſ. 247.

IN PARTEM PRAEDAE *veniet* CANIS, *& ſua norit Praemia; ſic operi juvat inſerviſſe benigna.*

Unde etiam ab Aeliano de Animal. l. VIII. c. II. ut ibi opportune notavit erudita vir elegantia Vlitius: *κύων ἀγρευτικὸς ἅπας, αὐτὸς μὲν λαβὼν θηρίον ἥδεται*, καὶ ΚΕΧΡΗΤΑΙ ΤΗ ΑΓΡΑ, *ὡς ἄθλῳ, ἂν αὐτὸν* (mallem *αὐτῷ*) *συγχωρήσῃ ὁ δεσπότης. Canis omnis venaticus, ipſe ſibi capta fera plaudit, &* PRAEDAE PARTE, *ut praemio fruitur, ſi ei permittat dominus.* Hinc leporem etiam a canibus captum, iisdem diſcerpendum dari, tradit in κυνηγετ. Xenophon pag. 987. dein vero eſcam canibus ab ipſo venatore objiciendam monet pag. 998. ſicuti nempe ab ἀγρευτῇ Pane hic factum. Idque eo opportunius, quod ex eorundem canum cibatu, indolem dignoſcendam tradit Arrianus Κυνηγ. c. VIII. ubi etiam bonos canes inde aeſtimari innuit, qui a malis ſpuriisque cibis abſtinent. Quo ſpectat illud quod a Plutarcho traditur de Solert. Animal. p. 971. canes qui lepores venantur, ſi eos interfecerint, *ἥδονται διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα λάπτουσι προθύμως, gaudent illos lacerantes, & ſanguinem etiam avide lambunt*; non autem ſi mortuum leporem repererint. Mitto quod optimos canes eos tradit Oppianus Κυνηγ. I. vſ. 430. qui forma ſimiles eſſent feris crudivoris, lupis nempe, tigridibus, pardis, vulpibus, adde & *lyncibus.* Quibus proinde non ſufficeret pane tantum aut maza veſci; quo cibatu alioquin bonos canes, nempe e velocium genere, & quorum erat potiſſimum in leporina venatione uſus, delectari, ait loco paullo ante indicato Arrianus; & juxta illud Nemeſiani de catulis, Cyneget. vſ. 183. *fortemque dari de frugibus eſcam.* Unde a Dione Chryſ. de canibus dicitur Orat. VII. p. 102. *ὀψὲ μεταμαθόντες κρέασιν ἀντὶ μάζας ἥδεσθαι, carnibus pro offa gaudere ſero didicerunt.* Adde nec oſſa tantum, vel ea etiam contuſa, de quibus agunt Rei Geoponicae aut Ruſticae Scriptores, ut roborandis catulis idonea, rodere aut comeſſe datum, ni e ferina etiam, quam venati erant, carne participarent; ſicut hic a Pane diſſectae lyncis carnes, quas nempe κυνηγὸς hic Deus *ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν, laniamenta fecit canibus.* Mitto hic, quod conſueto adhuc hodie φιλοθήροις, *venationis ſtudioſis*, obtinet more; exta nempe occiſae ferae venaticis canibus porrigere, aut quae alia ad eorum cibatum in κυνηγεσίαις ſolent etiamnum obſervari.

Vſ. 90. *κύνας ἡμισυ πηγὺς*] Πηγὸς non *album* ſemper, ſed quandoque etiam *nigrum* denotat; ut praeter veteres ad Homerum Criticos Odyſſ. E. vſ. 388. aut Euſtathium ex eorum fide Iliad. pag. 403. & 740. monet etiam Tzetzes ad Lycophronem pag. 61. *πηγῷ τῷ μέλανι καὶ εὐτραφεῖ* (non ut ibi hactenus *εὐτραχεῖ*) *ἢ ἀλλαχοῦ, νῦν δὲ τῷ λευκῷ*, nempe ubi a Lycophrone *πηγῷ πλόκῳ*

de

de *cana caeſarie* dicitur. Quae eadem eſt hujus vocis apud Heſychium gloſſa. Quod autem *canes* non plane, ſeu toto corpore, ſed *media* tantum ejus *parte albos* a Pane datos Dianae, hic innuit Poëta, reſpicit omnino ad illud Xenophontis in κυνηγ. pag. 978. τὰ δὲ χρώματα οὐ χρὴ εἶναι τῶν ΚΥΝΩΝ, οὔτε πυῤῥὰ, οὔτε μέλανα, οὔτε ΛΕΥΚΑ ΠΑΝΤΕΛΩΣ· ἔστι γὰρ οὐ γενναῖον τοῦτο, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ θηριῶδες. *at colore* CANES *eſſe oportet neque rufo, neque nigro, neque* ALBO *omnino. Quippe non hic index eſt indolis generoſae, ſed ferinae.* Cui conſona omnino tradit Pollux p. 241. & qui inde etiam, uti pleraque alia, quae de venatione aut venaticis canibus refert, hauſit. A quibus tamen ea in re abit junior Xenophon, ſeu qui Arriani nomen praefert, κυνηγ. c. VI. τὰ δὲ χρώματα οὐδὲ διοίσει ὁποῖα ἂν ἔχωσιν, οὐδ' εἰ ΠΑΝΤΕΛΩΣ εἶεν μέλαιναι, ἢ πυῤῥαὶ, ἢ ΛΕΥΚΑΙ, *colores quoscunque tandem obtineant, parum refert,* ETIAMSI OMNINO *nigri, aut rufi vel.* ALBI *fuerint.* Verum priori Xenophonti accedit etiam Oppianus, qui *plane album* aut *nigrum* colorem in canibus venaticis, ut degeneris indolis indicem, pariter improbat, κυνηγετ. l. vſ. 426.

> *Χροιαὶ δ' ἀργενναί τε κακαὶ μάλα, κυάνεαί τε,*
> *Colores vero* canum ALBI, MALI *admodum ſunt &* NIGRI.

Haud aliter ac de *equo*, ut ibi opportune obſervat eruditiſſimus Rittershuſius, Virgil. Georg. III. vſ. 82. *color deterrimus albis.* Quam in rem occurrit opportune, laudari ab Homero Iliad. I. vſ. 124. ἵππους πηγοὺς, non *albos* quidem, ut hic de *canibus* a Callimacho dicitur, ſed *nigros*, juxta veteres Criticos, prout id ex iis refert Euſtathius p. 740. ΠΗΓΟΥΣ δὲ ΙΠΠΟΥΣ, τοὺς εὐπαγεῖς λέγει καὶ στερεούς· οἱ δὲ παλαιοὶ θέλουσι νοεῖν ΜΕΛΑΝΑΣ, ὡς τούτους ἀρίστους ὄντας. h. e. πηγοὺς *autem equos vocat compactos & firmos; antiqui vero volunt denotari* NIGROS, *tanquam, qui omnium eſſent optimi.* Quum autem occurrant ſaepius memorati apud veteres *candidi equi* aut etiam *nivei*, & *candidi* itidem *canes* adhuc hodie inter optimae notae venaticos haberi a κυνηγοῖς ſoleant; inde traditum ab Iſidoro inter *album* & *candidum* diſcrimen, ad Maronem jam adnotatum eſt a viris doctis, ubi agens de coloribus equorum ait ille Hiſpalenſis Antiſtes l. XI. c. I. CANDIDUS *autem &* ALBUS *invicem ibi differunt; nam* ALBUS *cum quodam paſtore eſt*, CANDIDUS *vero niveus & pura luce perfuſus.* Quomodo dicti hi *canes* itidem a Callimacho ἡμισυ πηγοὶ, *media parte candidi* ſeu *nivei*, aut *glaciei* inſtar concretae, pro nota vocis illius πηγοὶ origine & ſignificatione, qui nempe altera parte *nigri* fuerint ſeu *rufi*.

Vſ. 91. Τρεῖς δὲ παρουατίους] *Tres vero auritos* vertit hic Interpres, Sabinus autem & juxta eum Vulcanius, *auripetas*, quod explodit Anna eruditiſſima, & παρουατίους, *maculis albis praeter aures aſperſos* interpretatur; ut nempe duo illi canes, de quibus

 priori

Digitized by Google

priori verſu egit Callimachus, media corporis parte forent albi, hi tres vero ſolum *circa aures*, περὶ οὔατα. Juxta priorem tamen Interpretem, παρουατίας hic *auritos* ſignificare, ut extra dubii aleam poſitum, contendit ad Gratium p. 214. laudatus ante J. Vlitius. Quod minus tamen firmiter ſtatui ab illo debuit, qui ſagaces veterum canes, *auritos* omnes fuiſſe contendit; & inde apud Xenophontem emendandum putat, μακρὰ nempe pro μικρά. Pollucem autem & Oppianum redarguit, qui vel βαιὰ ὦτα, *breves & curtas aures*, canibus id genus venaticis tribuerunt. Quae tamen, ut obiter hoc tangam, utriusque hujus ſcriptoris, Pollucis nempe & Oppiani loca, id utique evincunt, ita jam eorum aevo conſtitiſſe Xenophontis, uti hodie apud eum & in ſcriptis ejus libris occurrunt, verba, nempe ὦτα μικρὰ, λεπτὰ, ſeu, quod habere debeant ſagaces canes, *aures parvas*, *tenues* &c. κυνηγετ. pag. 977. Quamquam, ut vere ibidem vir doctus, non magnas ſolum & longas, ſed molles etiam & flaccidas, ac inde pendulas in canibus venaticis aeque ac villaticis aures, commendaverint olim veterum plerique, qui de Re venatica aut Ruſtica egere, ut Arrianus κυνηγετ. c. v. & Nemeſianus Cyneg. vſ. 113.

Cuique nimis molles fluitant in curſibus aures;

unde etiam παρουατίας hic *canes* dici a Callimacho exiſtimo, qui nempe erant cum *flaccidis* id genus *auribus*. Haud aliter nempe ac παραυχένια & παραυχενίζειν a Graecis dicta de iis quae e *collo pendula* aut *propendebant collo demiſſa*, & παρώτια, *aurium ornamenta*, ac ab iis proinde pendula. Ut ita etiam παρουάτιοι hic dicantur a Callimacho *canes* cum *flaccidis* ac *pendulis* id genus *auribus*, ſeu ut de iis Arrianus κυνηγ. c. v. *quibus prae magnitudine ac mollitie aures fractae videntur*, ὦτα ὑπὸ μεγέθους καὶ μαλακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνοιτο. Tales proinde, qui a Romanis *plauti* dicebantur, ut de iis Feſtus: *Plauti appellantur canes, quorum aures languidae ſunt ac flaccidae, & latius patere videntur.* Quales utique *flaccidas* & *pendulas*, non arrectas vero aures, canum id genus venaticorum, videre etiamnum licet in picturis aliisque monumentis antiquis, quae praeſtantium virorum cura ac induſtria caelata ac edita jam proſtant; ſicuti in Tabulis Sepulchri, de quo jam ſupra Naſoniani, in quibus inter alia Ἐλαφηβολία ſeu *venatio cervorum* depingitur Tab. XXVI.

Ibid. ἕνα δ᾽ αἰόλον] Interpres hic & *unum diverſicolorem*, & quod eodem redit, Sabinus *varium*, Vulcanius *maculoſum* vertunt, pro vulgari nempe vocis αἰόλος apud Graecorum poëtarum Interpretes ſignificatione. Quamquam dubitari haud immerito poſſet, an vox eadem non hic potius *agilem* & *expeditum* ſeu εὐκίνητον *canem* denotet; haud aliter ac αἰόλον ὄφιν dici, immo quam veram eſſe vocis αἰόλος apud Homerum ſignificationem, tradit in MSS. ad Homeri Iliada Scholiis, quae olim apud virum doctiſſimum Iſ. Voſſium evolvere mihi contigit, Porphyrius;

&

Digitized by Google

& cujus ea de re, quem cum aliis ex eodem Codice a me tum excerptis adnotaveram, locus meretur hic adſcribi. Nempe ad illud Iliad. Z. vſ. 342. κορυθαιόλος Ἕκτωρ, haec notantur: Πορφύριος· οὐκ οἶδα ὅθεν τῶν Γραμματικῶν τινὲς τὸ αἰολοπώλυς ἀποδιδόασι, καὶ πόθεν αἰόλος ἵππος, καὶ τὸ αἰόλον ὄφιν· οὐκ ἔστι δὲ οὕτω, ἀλλὰ σημαίνει τὸ ταχὺν, γινόμενοι ἀπὸ τῆς ἀέλλης. *Porphyrius: haud novi unde quidam Grammatici,* ΑΙΟΛΟΝ *pro* VARIO *apud Homerum explicare adgrediuntur, ſic enim* αἰολοπώλυς varios equos *habentes*, αἰόλον ἵππον ſeu *varium equum &* αἰόλον ὄφιν, *varium ſerpentem. Non vero ita eſt, ſed ſignificat* αἰόλος CITUM ſeu VELOCEM; *voce petita ab* ἀέλλα, *procella.* Quomodo proinde αἰόλος δράκων apud Sophoclem Trachin. vſ. 11. & alibi in eodem dramate, non de ποικίλῳ ſeu *maculoſo dracone*, ut ibi interpres, ſed de *cito* ſeu εὐκινήτῳ foret explicandus. Qua in re tamen haeret nonnunquam Euſtathius, qui hanc vocem αἰόλος, aut ab ea compoſita cum pro ταχεῖ ſeu *cito*, tum pro ποικίλῳ ſeu *vario* a Poëta dici poſſe obſervat. Cum Porphyrio autem ſimiliter ad Sophoclem Ajac. vſ. 1047. αἰόλα κνώδοντος, veteres ibidem Critici, αἰόλα τῆς ὀξείας, εἰς τὸ καίνειν, ſeu *acuto* vel *prompto gladio ad feriendum*, & apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 500. de *fumo, cito ignis fratre*,

Λιγνὺν μέλαιναν, αἰόλην πυρὸς κάσιν.

ubi antiqui Enarratores, αἰόλην δὲ τὴν εὐκίνητον καὶ ταχεῖαν λέγει καὶ ἑλισσομένην συχνῶς. h. e. αἰόλην *vero facile mobilem & citam dicit, ac crebro convolutam.* Quibus addi poteſt apud Pindarum Od. IX. Olymp. p. 86. αἰολοβρόντα Διὸς, *velociter fulminantis Jovis*, ut ibi bene Interpres. Ne tamen juxta hanc Porphyrii, aut aliorum, quos adduxi, Criticorum gloſſam, *canis* ille αἰόλος, de *cito* aut *agili* hic apud Callimachum ſimiliter intelligatur, obſtat continuo, quod non ex pluribus venaticorum canum, quos hic recenſet, ſpeciebus, haud *unus* ille *citi* aut *velocis* laude fuiſſet ab eo commendatus; immo quod mox *ſeptem* canes, vento etiam *velociores*, a Pane Dianae itidem datos memoret. Accedit obvia etiam ejusmodi vocis αἰόλα apud veteres tum auctores, tum Criticos, pro ποικίλῳ ſeu *vario* vel *maculoſo* ſignificatio; ut apud Lycophronem de *vario* luſciniae *cantu*, αἰόλῳ μέλει p. 108. & ne longius abeam, apud hunc ipſum Callimachum teſte Etymologo in voce Βεῦδος, ac inter Fragmenta hujus Poëtae inde relatum, ubi καλά τε αἰόλα βεῦδεα ab eo dicuntur h. e. juxta Etymologum, τὰ ποικίλα ἢ πορφυρᾶ ἱμάτια, *variae & purpureae veſtes.* Αἰόλος proinde dicitur hic *unus* ſeu ſingularis *canis*, qui nempe non eſſet *media* quidem *parte*, cujusmodi duo illi priores memorati, *albus*, altera autem *rufus* aut *niger*; ſed qui plane ποικίλος ſeu *maculoſus* eſſet, & qui idem, ut cenſet ad Gratium pag. 206. eruditiſſimus J. Vlitius, *ſemifera thoum de ſanguine prole*, ſeu thoe patre & cane matre prognatus. Quod illuſtrare poſſet Arrianus in Indicis, ubi eas, quas vocamus tigres, dicit eſſe θῶας αἰόλους,

&

& quae etiam αἰολόνωτοι, *a tergo pictae* vel *variae*, dicuntur ab Oppiano Κυνηγ. l. III. vſ. 130. & adhuc alibi. Tales proinde generoſiſſimi illi canes, quos ab ea inſuper macularum varietate commendat idem Arrianus ſeu junior Xenophon Κυνηγ. c. III. additoque οὕτω ταῖς ποικίλαις ἐπανθεῖ τὸ ποικίλον, *adeo in maculoſis effulget varietas*. Unde etiam inter optimos canes eos refert Oppianus Κυνηγ. I. vſ. 430. qui ſimiles eſſent tigribus aut pardis, *maculoſis* itidem ſeu αἰόλοις feris. Immo unde factum obſervo, ut cum *pardus*, tum *maculoſus*, appellati nonnunquam fuerint, qui maculis id genus inſignes erant Circenſes Equi; ſicut inter alia ſingularium id genus Equorum nomina, quae exhibet vetus inſcriptio a Cl. Sponio vulgata Itin. T. III. utrumque illud, cum PARDUS, tum MACULOSUS legitur; haud aliter ac adhuc hodie *tigris* aut *leopardus*, de *maculoſis* aut *virgatis equis*, vel etiam *canibus* dici ſolet. Cujusmodi proinde ſtatui debent Indici canes, quos inde tigribus & canibus prognatos dicit Ariſtoteles Hiſt. Anim. l. VIII. c. XIII. Ex eo proinde genere eximius ille virgis aut maculis ſeu αἰόλος canis, a Pane juxta alios inſignes canes venaticos, Deae huic venatrici datus. Ut mittam hic *vertrabas* illos ſeu *vertagos*, Gallicos ſeu leporarios canes, de quibus ait Gratius Cyneget. vſ. 203.

Et pictam macula vertrabam delige falſa.

Ibid. & vſ. 92. λέοντας Αὐτὸς αὖ ἐρύοντας] Idem laudatus paullo ante J. Vlitius cenſet ad Gratium p. 206. id a Callimacho hic de cane illo maculis inſigni, de quo modo actum, dici, qui nempe *thoe* patre, ferae genere juxta eundem Gratium cum *leonibus* committi ſolito, & *cane* prognatus foret. Verum id a Callimacho in genere dicitur, tam de αἰόλῳ, ſeu *diverſicolore* cane, quam de duobus canibus ἥμισυ πηγοῦς, *media parte albis*, ac tribus praeterea, uti jam vidimus, παρουαίοις, & quos ſex proinde numero cum leonibus decertare, eosque proſternere ſolitos, aperte hic innuit. Unde etiam *thoes* ab antiquis Ariſtotele aliisque, cum *leone* diſſidere quidem traduntur, ſed non proinde *leonum* victores, niſi forte a Gratio Cyneget. vſ. 257, immo qui apud Homerum & Q. Calabrum, haud ſemel leonem metuere, aut eo viſo in fugam dari dicuntur; ut id jam erudite a ſummo Bocharto obſervatum Hieroz. l. III. c. XII. Adde quod generoſi ac bellicoſi *canes*, haud ſemel cum *leonibus* commiſſi legantur, de quibus etiam ait in genere Oppianus, quod illi apros interimerent, ac terrerent leones, Κυνηγ. I. vſ. 416.

Ὅσσοι μηδὲ λέοντας ἑοὺς τρείουσιν ἄνακτας,

Qui nequidem leones ſuos metuerent Reges,

(ita nempe dictos Arabum more, a quibus *leo*, *albaſcit*, ſumpta a Graecis voce, appellatur, ut id jam occupavit laudatus modo Bochartus) & de quo etiam canum genere ait rurſus vſ. 425.

Αἰχμητὰν σκυλάκων, τοὶ κνώδαλα πάντα δίονται,

Bellicoſorum canum, qui feras quaslibet perſequuntur.

Qua-

Digitized by Google

Quales potiſſimum Indici illi canes, quorum exſtat apud Plutarchum de ſolertia animalium p. 971. & apud Pollucem p. 241. hiſtoria; e quorum nempe genere unus coram Alexandro adductus, alias quidem feras, etiam aprum ac urſum dedignatus, ſpectarit immotus, cum *leone* vero, ut digno demum antagoniſta, congreſſus, eundem debellarit. Adde hiſce Gratium Cyneget. vſ. 165. *ultroque gravis ſuccedere tigrim, Auſa canis;* & quae Anglicorum moloſſorum, cum leonibus, tigridibus, aliisque id genus feris haud inſolitae etiamnum commiſſiones.

Vſ. 92. ἔτι δράξαιντο δεράων] Id nempe, quod de Indico illo cane, de quo modo dicebatur, cum leone commiſſo tradit in ea narratione Pollux pag. 241. κἄπειτα συμπλακεὶς κατέθλασε τὸ θηρίον, ὁ μὲν ἐνδακὼν εἴχετο, *deinde congreſſus leonem dilaceravit, hic quidem eum tenebat mordicus.* Mitto quod כלב *celeb* ab Hebraeis *canem* dici a firmitate dentium ſeu tenacitate morſus, inſtar nempe *uncini*, & qua voce כלוב *club* ab Hieronymo redditur Amos. VIII. vſ. 2. conjicit doctiſſimus Bochartus Hieroz. l. II. c. LV.

Vſ. 94. Θάσσονας αὐράων] Uti ſex e moloſſorum ſeu robuſtiorum canum venaticorum, qui cum feris majoribus decertarent genere, ita hic ſeptem ὠκείας, *veloces*, canes a Pane Dianae itidem datas memorat Poëta, qui ſub Dea Ἐλαφηβόλῳ & Λαγωβόλῳ, minores ſcilicet feras, hinnulos, lepores, de quibus mox agit, venarentur. Nempe juxta illud Claudiani de venaticis Dianae Nympharum canibus, ſec. Conſ. Stilich. vſ. 298.

> —— *illae gravioribus aptae*
> *Morſibus, hae pedibus celeres.*

Θάσσονες αὐράων proinde eaedem hic dicuntur, haud aliter ac ab Homero celeres equi, θάσσονες ἰρήκων, *velociores accipitribus*, Iliad. N. vſ. 819. aut in genere pernices quaevis ferae, citiſſimis avibus, quales utique accipitres; aut vero telorum jactui, ſicuti de Agaſſaeis ſeu Brittanicis canibus Oppianus Κυνηγ. l. I. vſ. 519. Ῥίμφ' ἴσα πτερῷ τόξῳ ἐναλλόμενος, *celeriter proſilit, ſagittae ſimilis;* aut vero ipſa etiam mentis cogitatione celeriores ſunt dicti, ſicut de vertagis Gallicis ſeu vulgo leporariis canibus, utrumque ait Gratius Cyneget. vſ. 204.

> *Ocyor affectu mentis, pinnaque cucurrit.*

Adde ut *vento* ſicut hoc Callimachi loco, *velociores*, appellatae itidem fuerint ὠκεῖαι id genus canes; quum ventos etiam maritos & genitores nactae dicantur, ob ſingularem earum pernicitatem tigrides. Unde Claudianus Rap. Proſerp. l. III. vſ. 265. *fremit illa marito* MOBILIOR ZEPHYRO, ac ſimiliter Sympoſius de eadem fera, & cujus ea de re locum opportune ibi adtulit diligentiſſimus Barthius,

> *Junctaque ſum vento,* VENTO VELOCIOR *ipſo.*

Qua in re cautior equidem Oppianus, qui quum *ventoſas* non ſolum

ſolum ſeu venti inſtar *rapidas* vocaſſet easdem *tigres*, τιγρίσιν ἀνεμοίαις, Κυνηγ. l. I. vſ. 431. ſed etiam de eadem fera, ut *zephyri prole*, ζεφύροιο γενέθλη, alibi aut *zephyro genitori curſu ſimili* dixiſſet Κυνηγ. l. III. vſ. 354. continuo ſe ipſum arguens, addit, ὅττι γε μὲν γενετῆρι, *quamvis male dixerim genitori*, omneque illud fabuloſum explodit, nempe

Θῆρες ὅτι δμηθῶσιν ὑπ' ἠέρι νυμφευτῆρι.
Ferae quod ſubigantur ab aëre ſponſo.

Neque proinde vel haec ſummi poëtae judicio minus fabuloſa; quae de Luſitanis equabus, aliisve e *vento* ſcilicet conceptis, ob inſignem nempe earundem celeritatem, graves alioquin auctores tradidere, Varro, Columella, Plinius, Juſtinus. Minus autem mirum, quod, uti antea dictum, *diverſicoloribus* equis, a *maculis*, ita *celeribus* impoſita ſubinde fuerint nomina, AQUILAE non ſolum, aut PEGASI, qua de re olim ac nuper etiam obiter egimus ad illuſtrationem Amiſenorum nummi cum paſcente Pegaſo, ſed etiam AETHERI legantur in inſcriptionibus antiquis, ſicuti in ea, de qua jam ante a Cl. Sponio vulgata. Quo ſpectat quoque illud Claudiani de Plutonis equis, quos ubi *amne biberno*, *tortaque haſta* perniciores dixiſſet, addit continuo de Rapt. Proſerp. l. II. vſ. 200.

Quantum non jaculum Parthi, non impetus AUSTRI.

Ut ita *vento* ſeu *auris velociores* eosdem inſuper traderet; & ſicut alibi de una e κυνηγοῖς Dianae Nymphis ait, ſec. Conſ. Stilich. vſ. 252.

ET CURSU ZEPHYRIS *nunquam ceſſura Lycaſte.*

Quae loquendi genera adhuc hodie ad inſignem aliquam celeritatem indicandam, promiſcue ſolent in linguis vernaculis uſurpari. Mitto quod *cogitatione*, ſeu ut ibi ait, *mentis acumine* eosdem equos, uti paullo ante de vertagis Oppianus, *celeriores*, priori loco dicat inſuper Claudianus.

Ibid. Κυνοσουρίδας] In Graecis ad hunc locum Scholiis, id de *alopecibus*, ſeu qui canibus & vulpibus prognati, dici notatur; aut vero a loco quodam Laconum Κυνοσουρὶς appellato. Meminit ejusdem loci, ut opportune id jam ad Stephanum monuit doctiſſimus Holſtenius, Clemens in Protrept. p. 18. ubi Aeſculapium fulmine a Jove ambuſtum ait jacere ἐν ταῖς Κυνοσουρίδος ὁρίοις in *Cynoſuridis finibus*; & quem de hac *Laconica* vere ibi explicat idem Holſtenius. Adde, quod Κυνοσουρεῖς *Cynoſurenſes* memorentur etiam in Laconica a Pauſania l. III. p. 192. & ab Heſychio Κυνόσουρα, φυλὴ Λακωνικὴ, *Cynoſura*, *tribus Laconica*. Opportune utique de *Lacaenis canibus*, non vero *Arcadicis*, uti cenſuit vir doctus, qui primus Callimachum edere ac illuſtrare adgreſſus eſt; aut *Creticis*, uti Annae praeſtantiſſimae placuit, hoc a Poëta dicitur; & quarum *Lacaenarum* decantata abunde apud veteres auctores, eosque etiam, qui de Re venatica egere, praeſtantia, eaque de qua hic agitur, ſingularis velo-

Digitized by Google

velocitas. Unde *veloces Spartae catulos* vocavit Maro Georg. l. III. vſ. 405. & *pernix Venator Lacon* a Silio de tali cane dictus lib. III. Ut proinde non *ſagaces* ſolum fuerint, ſeu εὔρινες, ut eas vocat Sophocles Ajac. vſ. 8. *Lacaenae canes*, ſed veloces etiam, quod vel hic Callimachi locus abunde arguit. Accedit, quod in hiſce canibus, quae Κυνοσυρίδες appellantur, utraque, quae hic in ſcholiis exſtat veterum Criticorum de iisdem gloſſa, locum habuerit; nempe, ut non Lacaenae ſolum eſſent, ſed etiam ἀλωπεκίδες, ſeu *canibus & vulpibus prognatae.* Illud enim aperte de hiſce *Lacaenis* canibus ab Ariſtotele traditur Hiſtor. Animal. l. VIII. c. XXVIII. ὥσπερ δὲ ἐν Κυρήνῃ μίσγονται οἱ λύκοι ταῖς κυσὶ καὶ γεννῶσι, καὶ ΕΞ ΑΛΩΠΕΚΟΣ καὶ ΚΥΝΟΣ οἱ ΛΑΚΩΝΙΚΟΙ, *veluti miſcentur Cyrenis lupi cum canibus; ſic generant etiam ex* VULPE & CANE LACONICI. Signanter etiam Pollux, l. V. c. V. λέγουσι δὲ τὰς μὲν ΛΑΚΑΙΝΑΣ ΕΞ ΑΛΩΠΕΚΩΝ, τὸ ἀρχαῖον καὶ ΚΥΝΩΝ γενομένας κληθῆναι ΑΛΩΠΕΚΙΔΑΣ, *ferunt autem* LACAENAE *e* VULPIBUS *primum & canibus progenitas, appellari* VULPINAS. Nec obſtat utique, quod ab uno quidem Stephano, & cujus proinde locum forte in mendo cubare haud male conjicit poſtremus illius Ἐθνικογράφου commentator Berkelius, Arx quaedam Κυνόσουρα in Arcadia ſtatuatur: neque inſuper, quod ejusdem nominis portus, vel circa eundem locus in Creta collocetur ab Hygino, & praeterea non a Germanico quidem Arati Interprete (ut in notis ad hunc locum Pariſienſis editionis dicitur) ſed apud veterem ipſius Germanici Enarratorem ex *Aglaoſthene* & inſuper apud Eratoſthenem, ac unde eadem hauſta, integritatem inſuper ac lucem foenerantur, in Aſteriſmis Arateae editioni Oxonienſi opportune additis, traditur. Ut mittam, ac unde Κυνοσουρίδας de *Creticis canibus* firmari poterat conjectura, quod eaedem in praecipua etiam celebritate apud veteres, ut aliunde notum, fuerint. Potiora tamen, uti vidimus, omnino ſuadent, immo evincunt, ut id hoc loco de *Lacaenis canibus* dictum a Callimacho ſtatuatur.

Vſ. 95. Ὤκισται νεβρῶν τε] A qua νεβρῶν ſeu *binnulorum* venatione dicta etiam una e Dianae Nymphis κυνηγοῖς apud Claudianum *Nebrophone*, ſeu *Hinnulorum interfectrix* ſec. Conſ. Stilich. vſ. 314. &c.

> *Cyrneis Siculisque jugis venata virago*
> NEBROPHONE, *cervos, aliasque in vincula cogit*
> *Non ſaevas pecudes.*

Ex hoc autem Callimachi loco, & quod de leporibus continuo ſequitur, illud inſuper abunde liquet, non *ſagaces* tantum canes, ſeu ἰχνευτὰς, de quibus agit in Cynegetico Xenophon, ſed *celeres* etiam, ſeu quae ὤκισται hic dictae, in his cervorum, hinnulorum aut leporum venationibus, a veteribus quoque adhibitas. Quamquam forte Gallici canes *vertagi* ſeu *leporarii*, qui ab ea cele-

Digitized by Google

celeritatis laude, prae aliis potiſſimum uti a Gratio loco ſupra adducto, & de quibus agit toto libello junior Xenophon, ſeu Arrianus, commendabantur; aut vero Ageſſaei Britannici, quos currendi velocitate *teli jactui ſimiles*, ut paullo ante vidimus, ait Oppianus, nondum forte aevo Callimachi, Cyrenis vel Alexandriae, ubi natus aut floruit hic poëta, eſſent noti.

Ibid. ϗ ὐ μύοντα λαγωὸν] Res nota non κυνηγοῖς ſolum, ſed e veterum etiam de *leporino ſomno*, quem nempe apertis oculis immotisque palpebris capit hoc animal, narrationibus ac proverbiis,

——— οὔποτε γὰρ δὴ
Ὕπνον ἐπὶ βλεφάροισιν ἀποβρίξαντες ἕλοντο,
——— nunquam enim
Somnum in palpebris dormitantes capiunt,

ut de iis ait Oppianus Κυνηγ. l. III. vſ. 514. Immo idem de immotis eorum, dum vigilant, palpebris, vulgo tradi etiam ſolet ab iis, qui hiſtoriam aut naturam Animalium explorant. A quibus tamen abit, ut obſervo, Xenophon, qui, dum vigilat *lepus*, eum μύοντα nonnihil tradit, Κυνηγετ. p. 980. ϗ ὅταν μὲν ἐγρηγορῇ, ΚΑΤΑΜΥΕΙ ΤΑ ΒΛΕΦΑΡΑ, *quando vero vigilat*, CONNIVET PALPEBRIS. E quo Atticae Muſae loco obiter illud etiam notandum, improbari a Phrynicho in dictionibus Atticis, Alexidem, qui dixerit καμμύειν pro καταμύειν, ut optimos & priſcos auctores loquutos (ſicut hic Xenophon) ibidem obſervat. Alexidis autem locus, ubi vox ea ab eo adhibita, legitur etiamnum apud Athenaeum l. x. p. 446. ὅλην καμμύσας &c. Neque tamen inde a Sophiſta Bithyno argui ullatenus meruit vox καμμύειν pro καταμύειν, quod eodem redit, a Comico illo Attico ob metrum dicta, & κράσει quidem Aeolica; haud magis utique, quam obviae id genus voces, κάββαλε, κάμμορος, καμμίξας aut καμμονίην, quae apud Poëtarum Patrem, aliosque occurrunt pro κατέβαλε, κατάμορον, ſeu κακόμορος, καταμίξας & καταμονίην, de qua poſtrema etiam voce notat Plutarchus Juv. And. poen. dici ab Aeolibus καμμονίην, ſeu *victoriam*, quae *perſtando* aut *perſequendo* obtinetur. Mitto apud cultiſſimum Bionem, καμβαίνειν, nempe καμβαίνει μὲν γλῶσσα, prout apud Stobaeum etiam idem locus hodie adducitur, pro quo alii βαμβαίνειν apud Bionem legunt. Ut nunc de aliis ſileam Poëtis Atticis, & Aeſchylo eorum, qui hodie exſtant, antiquiſſimo aureique Atheniensium ſeculi, quod nemo utique Aeolicas quibus ſubinde etiam uſus eſt, elegantias, merito nunc redarguat, apud quem nempe πεδαίχμιοι, πεδήοροι ſeu πεδάορος (ubi male πεδάμοροι, quod viderat Auratus, & monuit etiam eruditiſſimus Stanlejus) & πεδάρσιοι, Aeolum more, pro μεταίχμιοι, μετήοροι & μετάρσιοι leguntur in Prometheo vſ. 109. & in Choëphoris vſ. 588. & 589. Alibi vero apud Athenaeum, Heduli veteris Epigrammatarii verſus

verſus adferuntur l. VIII. pag. 345. ubi vox καταμύειν occurrit in primo ejus verſu,

> Ὀψοφαγεῖ Κλειὼ, καταμυομένη δὲ θελήσῃ
> Σ' ἐνθέμεν· ἡ δράχμης ἐστὶν ὁ γόγγρος ἅπας.
> *Piſcium* (non *obſonium* juxta Dalechampium) *voratrix eſt*
> *Clio; quae connivens quidem conabitur*
> *Te deglutire: quidquid congri eſt, drachma conſtitit.*

ac ubi καταμυομένη pro καταμυομένην, levi emendatione, ut id nempe ad *Clio*, non vero ad *congrum* referatur, legendum, ut opinor, liquet; quamquam nihil ea de re monuerit in Animadverſionibus ὁ πάνυ, immo cui *pedibus manibusque* ſe in emaculando hoc Epigrammate *contendiſſe*, ſed *fruſtra*, teſtari libuit. Quod tamen ab eo haud infeliciter, uno alterove loco, ſequentium ibidem verſuum factum conſtat.

Vſ. 96. ὕστριχος ἵνα καλιαὶ] De qua fera exſtat hodie notum & elegans Claudiani carmen, ſub ejusdem *Hyſtricis* nomine, ubi ita eam inter alia depingit:

> —— *os longius illi*
> *Aſſimulat porcum, mentitae cornua ſetae,*
> *Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor;*

Mox:

> —— *ſtat pectore toto*
> *Silva minax, jaculisque rigens in proelia creſcit*
> *Picturata ſeges,*

& quae plura ibidem leguntur. Unde eadem *hyſtrix*, hic in Scholiis dicitur, θηρίον τι τραχύτατον, *fera quaedam aſperrima*, non ut ibi legitur, & inde adfertur etiam in notis editionis Pariſinae, παχύτατον. Quamquam hoc jam viderat ad Oppianum eruditus ejus Enarrator, ubi nempe a cultiſſimo illo poëta, nulla in ſilvis horribilior adſpectu aut tetrior fera *hyſtrice* traditur, Κυνηγ. l. III. vſ. 391. Ejusdem autem ferae, omiſſis tot aliis, & quamquam haud frequens adeo vel obvia paſſim foret, ſicut *hinnulorum*, *leporum* aut *cervorum*, de quibus mox etiam agit, venatio, hic videtur meminiſſe Cyrenaeus vates, quod in Libya, ubi Cyrenae, magna foret harum *Hyſtricum* copia, ut id liquet ex Herodoto lib. IV. cap. CXCII. Unde etiam factum cenſeo, ut ab Alexandrino vate Claudiano, eadem fera ſit eo, de quo modo vidimus, poëmate celebrata. Opportune vero hujus *Hyſtricis* καλιαὶ, non tam *nidi*, ut hanc vocem reddit Interpres, quam *latibula* hic dicuntur; quod ſolita ſit eadem fera φωλεύειν ſeu *latere*, vel latibulis ſe abdere, ut id de ea ſimul ac *urſo*, ab Ariſtotele traditur Hiſtor. Animal. l. VIII. c. XVII. & cujus poſtremi animalis manſio ſeu caverna inde λόχμη quaſi ſil-

Digitized by Google

vis abdita, dicitur ab Oppiano, Κυνηγετ. l. IV. vſ. 396. ἡ δ' ἐκ λόχμης ὀξὺ λέληκε θοροῦσα, *ipſa autem urſa ex caverna acriter infrendit proſiliens.* Καλιαὶ autem, ut hoc loco, de *latibulis* aliorum animalium quadrupedum itidem dictae, ut de pantheris ac muſtelis apud Oppianum Κυνηγετ. l. II. vſ. 573.

> Τοί τε κατοικιδίοισιν ἐφωπλίσαντο καλιαῖς,
> *Et quae domeſtica armantur adverſus earum latibula.*

Ut vero δόμοι & μέλαθρα, de *latibulis* id genus ſeu *cavernis* ferarum dicuntur, ſicut alibi ab illo Poëta Cilice in Κυνηγ. l. III. vſ. 102. ita antiquitus καλιὰ etiam de *domo* ſeu *tugurio*, ut praeter Heſiodum, ab Apollonio vox eadem uſurpatur Argon. l. I. vſ. 170. juxta veteres ad eum Criticos, καλιὴ, ἡ ἀντὶ τῆς οἰκίας; proprie autem, quod addunt, ita dici *domos*, quae ex ligno conſtarent; ligneis enim domibus uſos fuiſſe antiquos, nondum lapidibus eum in finem adhibitis.

Vſ. 97. ζορκὸς ἐπ' ἰχνίον] De qua venatione proinde Gratius ait Cyneget. vſ. 200. *pavidosque juvat compellere dorcas.* Ζορκὸς nempe idem ac δορκὸς, quod jam monuit praeſtantiſſima Fabri Filia. Unde apud Heſychium ζὸρξ non ζορ, quod ibi viderunt etiam eruditi, ἡλικία ἐλάφου, ἢ δορκός. Neque aliter, ut iſtud obſervat vir rara eruditione Bochartus ab initio cap. XXV. l. III. in Hieroz. quae Graecis δορκὰς Hebraeis צבי *tſebi*, Arabibus autem, *tſade* in *dſu* mutato ظبو *dſabi* dicitur. Non δορκὰς proinde, quod inſuper notandum, aut δόρκαλις, ſed δὸρξ etiam, unde modo apud Gratium *dorca*, ſeu ζὸρξ dicta antiquitus *dama* vel *caprea*; ſicuti ζ & δ confundi in aliis vocibus videas, ut ζαβάλλειν pro διαβάλλειν, ζάπεδον pro δάπεδον, ζαμία, quae apud Plautum etiam legitur Aulul. A. II. Sc. II. pro δαμία, unde Latinorum *damnum*; ſicuti alias a βάζω *vado*; ab ὄζος *nodus arboris*, ab ὄζω, ὀδωδὴ, *odor*, ac ſimilia ab his formari ſolita. Ut alia mittam hujus generis, quae olim obiter adnotaſſe memini Diſſert. de praeſt. Num. p. 832. ut *ladi* pro *lazi*, *diabolus* & *zabolus*; *diarryto* & *zarryto*; *diabas* & *zabas*, juxta Cl. Valeſium ad Ammianum; apud Philoſtorgium autem l. VIII. c. XI. Ναδιανδὸν τὴν Ναζιανζὸν ἐξονομάζει, *Nadiandum* patriam Gregorii, *Nazianzum etiam nominat.* Adeo, ut inde abunde, ut opinor, ſit eruditiſſimo Torrentio ſatisfactum, qui ad Claudium Tranquilli c. X. διὰ in ζα permutati exempla deſiderabat; neque proinde adſentiebatur Briſſonio, qui *zaetam* apud Plinium in Epiſtolis & Lampridium in Elagabalo, pro *diaeta* ſcribi ſaepius, & vere quidem dixerat. Obvia alioquin apud Siculos non ſolum, ſed alios etiam Doras vel Aeolas ζ in σδ (e quibus nempe litteris componitur, ut notant veteres Critici ad Theocriti Idyll. I. vſ. 3.) permutatio; ſicuti eadem comparet in veteri nummo, de quo facta alibi a me

me mentio, Troezeniorum apud Goltzium, ΖΑΕΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ.

Vſ. 99. ἐπὶ προμολῆς ὄρεος] Explicatur id in Scholiis ad hunc locum, ἐν ταῖς διεξόδοις τοῦ Παῤῥασίου ὄρους Ἀρκαδίας, in *egreſſibus* ſeu *extremitatibus Parrhaſii Arcadiae montis.* Quae illuſtant egregie veteres Critici ad Apollonium l. I. vſ. 260. ἐπὶ προμολῇσι. τῇ ἐξόδῳ τῶν ἀμφίων, ἀπὸ τοῦ εἰς τὸ ἔμπροσθεν μολεῖν· ἐντεῦθεν καὶ τὰς πρώτας ΠΡΟΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ, ΠΡΟΜΟΛΑΣ λέγουσι, *nempe* ἐπὶ προμολῇσι h. e. *egreſſu procerum, ab anteire* (ἔμπροσθεν μολεῖν) *unde primas* EMINENTIAS MONTIUM *vocant* ΠΡΟΜΟΛΑΣ. Eadem etiam opera inde emendandus in hac voce Heſychius: Προμολή, ἔξοδος, πρόδρομος, non, ut ibi hactenus; ὁδὸς προσδέκτης. Προμολὴ enim de *egreſſu* non ſolum, ſed de *aditu* ſeu *veſtibulo* domus quoque apud Apollonium haud ſemel dicta; ſed cujus ea de re, uti & Criticorum ad eundem, quae hic continuo notaveram, loca, vide poſtea jam ab H. Stephano in Theſauro animadverſa.

Ibid. Παῤῥασίοιο] Παῤῥασίης; urbis Arcadiae, ubi ſcilicet Jovem peperit Rhea, meminit ſupra Callimachus Hymn. in Jovem vſ. 10. Urbes nempe & montes, ſicuti *Sipylus*, *Aetna*, *Eryx*, *Olympus*, *Paneas*, *Caucaſus*, & in hac ipſa Arcadia *Erymanthus* &c. ſaepe ὁμώνυμοι, aut paullum immutata terminatione, ſicut Παῤῥασίη antea de *urbe*, & hic Πάῤῥασος de vicino eidem *monte Arcadiae* dicitur, quae alias Παῤῥασία, non de urbe ſolum, ſed de toto *regionis* tractu dicta etiam fuit, cujus nempe plura oppida recenſet Pauſanias l. VIII. pag. 498. Hinc Φυλίη quoque Πάῤῥασις de fluvio Arcadiae *Phylo*, cujus meminit Ovidius, dicitur in verſu, qui apud Stephanum legitur in voce Παῤῥασία, ut bene eundem emendavit ὁ πάνυ Salmaſius.

Vſ. 100. Σκαιρούσας ἐλάφους, μέγα τι χρέος] Duplicem ſenſum admittere videtur hic locus; unum, quod ut *magnum quid* ac *ſingulare* notet, *ſalientes* nempe *cervas* in monte Arcadiae Parrhaſio, quae, ut continuo additur, ad fluvium Theſſaliae, de quo mox, Anaurum, paſcere erant caeteroquin ſolitae. Alterum, quod verba haec μέγα τι χρέος illud innuant, majores ſolito & ingentes fuiſſe eaſdem *cervas*, quae etiam mox *majores tauris*, μάσσονες ἢ ταῦροι dicuntur. Χρέος enim idem ibi, quod χρῆμα, & quem poſtremum hujus loci ſenſum egregie illuſtrat praeclarus eam in rem apud Athenaeum locus, l. XV. p. 677. ubi de Mauro leone ab Hadriano proſtrato ait, ὃν κατὰ τὴν πλησίον τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Λιβύην ἐν κυνηγίῳ καταβεβλήκει ὁ Ἀδριανὸς, ΜΕΓΑ ΧΡΗΜΑ ὄντα, *quem in Libya Alexandriae finitima dum venaretur* HADRIANUS, *proſtraverat* BELLUAM INGENTEM. Immo haud aliter de ingenti apro, Croeſi temporibus Myſorum agros vaſtante, dixerat itidem Herodotus l. I. c. XXXVI. ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ ΣΥΟΣ ΧΡΗΜΑ γίνεται ΜΕΓΑ, *apud Olympum Myſiae montem* APER INGENS *exſtitit.*

Digitized by Google

Adeo, ut ab utroque illo auctore de *apro* ac *leone* inſignis magnitudinis dicatur μέγα χρῆμα, quod hic de majoribus ſolito cervis a Callimacho ſimiliter dicitur, μέγα τι χρέος. Quae locutio caeteroquin ab Herodoto ea in re adhibita, Συὸς χρῆμα μέγα, pro *magno apro* erat quodammodo Atticis propria. Unde τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, pro νύκτα dixit Ariſtophanes ab initio Nub. alibi χρῆμα τοῦ πλακοῦντος, pro πλακοῦντα, Equit. p. 356. & καλὸν τὸ χρῆμα τιτθίων ἔχεις ſeu *pulcras habes mammillas*, Lyſiſtr. p. 840. Adde Julianum Imper. Orat. v. p. 298. ὁποῖόν τι τοῦ Θεοῦ τὸ χρῆμα, *quale ſit illud Numen* &c.

Vſ. 101. ἐβουκολέοντο] Sicut hic *paſcere* dicuntur ad fluvium Theſſaliae, de quo mox, Anaurum *cervae*, ita μηλοβότης ſeu *alens pecudes* Acragas, Siciliae fluvius, a Pindaro vocatur Pyth. Od. xii. p. 324. & Nilus πολυθρέμμων, ſeu *multa alens* apud Aeſchylum Perſ. vſ. 33. Neque vero quid novum, quod ad eum fluvium *Anaurum paſcere* aut *errare* dicantur hic eaedem *cervae*; quum notum ſit abunde illud Regii Vatis, Pſalm. xlii. 2. *ut cervus deſiderat fontes aquarum*, aut ſecundum Hebraeorum magiſtros, *glocitat ad fontes aquarum*; idque juxta Ariſtotelem de cervis agentem Hiſtor. Animal. vi. c. xxix. φεύγουσι διὰ τὸ καῦμα καὶ τὸ ἆσθμα εἰς τὸ ὕδωρ, *propter aeſtum & anhelitum, ad aquas confugiunt*. Ita cervos aeſtivo tempore paſcendi etiam, ut hoc loco, cauſſa ex Sicilia Rhegium transmeare; idque ſigillatim & ordine natando, tradit Maximus Tyrius Diſſ. xl. pag. 401. eademque etiam de cauſſa, ſeu ob ampla ibidem & laeta paſcua, e Syria in Cyprum, & ex Epiro Corcyram cervos itidem gregatim transnare refert Aelianus de Animalib. l. v. cap. lvi. Verum, qua de re adhuc infra ad vſ. 107. ubi de *cerva*, quae Celadontem fluvium nando tranaſſe ibi dicitur, ſed loco male ab Interpretibus accepto, dicendi erit locus.

Ibid. μελαμψηφῖδος Ἀναύρου] Qui Theſſaliae fluvius hic in Scholiis dicitur, & cujus loci ac praeterea Heſychii, qui in genere tantum dixit, Ἄναυρος, ὄνομα ποταμοῦ, *Anaurus, nomen fluvii*, auctoritate magnus Turnebus Adverſ. l. iii. c. iii. a cenſoria, quam mereri alioquin ei videbatur, virgula Lucanum abſolvendum putat, qui de eo ut Theſſaliae fluvio egerat, ratione etiam ejus nominis indicata lib. vi. vſ. 379.

Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem
Aëra, nec tenues ventos ſuſpirat Anaurus.

Id alioquin ſecus a Lucano dictum de hoc *Anauro*, ut Theſſaliae fluvio, inde caeteroquin Turnebo videbatur, quod nec Strabo, nec Plinius in deſcriptione Theſſaliae, ejusdem fluvii meminiſſent; apud Apollonium autem Rhod. nempe l. i. vſ. 9. *Anaurus* non perennis fluvius, ſed torrens tantum, isque hibernus, ab eo ac eruditis ad eum Criticis dicatur. Verum praeter hunc Callimachi

chi

Digitized by Google

thi noſtri locum, de hoc *Anauro* Theſſaliae fluvio, idem clariſſime id iterum adſtruit, Hymn. in Delum vſ. 103.

Ἄψ ἐπὶ Θεσσαλίην πόδας ἔτρεπε. φεῦγε δ᾽ Ἄναυρος,
Καὶ μεγάλη Λάρισσα.
Retro pedes in Theſſaliam convertit; fugiebat autem Anaurus,
Et magna Lariſſa.

Adde, & quod vidit jam Ortelius, Heſiodum in Clypeo vſ. 477. ubi Cygni Martis filii monumentum evanidum ab *Anauro* fluvio redditum dicit; & quo reſpexit Euripides in Hercul. Fur. vſ. 409. qui inde etiam lucem mutuatur:

Τάνδε Πηλιάδ᾽ ἀκτὰν,
Ἀναύρου παρὰ πόλας,
Κύκνον δὲ ξεινοδαΐκταν.
Ad hoc Peliadum littus,
Anauri juxta oſtia;
Cygnumque hoſpitum interfectorem.

Quibus proinde perſpicuis veterum auctorum teſtimoniis, abunde ab omni cenſoria virgula immunem ſe præſtat cum Lucanus, tum in Scholiis ad hunc Callimachi locum gloſſa, immo Callimachus ipſe, a quibus nempe hic *Anaurus* Theſſaliae fluvius traditur. Μελαμψηφὶς autem, ſeu *nigros volvens lapillos* idem *Anaurus* hic dicitur; haud aliter ac de Iſmeno Thebanorum fluvio infra vſ. 77. Hymn. in Delum, μελαμψηφῖδος Ἰσμηνοῦ, & prout caeteroquin flumen Pactolus χρυσορόας vel χρυσοῤῥόας, ſeu *auri ramenta ſecum vehens*, idque non ab auctoribus ſolum, & praeter alios ab Apollonio l. IV. vſ. 1300. ſed prout in veteri etiam nummo inſcribitur, memorato jam ab eruditiſſimo Harduino de Num. Urb. Ill. p. 211. aut ſicut Hebrus ἀργυροῤῥόρας, *argenteis undis fluens*, ab Euripide Hercul. Fur. vſ. 385. aut vero δονακόεις καλλιδόναξ, *arundinoſus*, ſeu *cum pulcris arundinibus* Eurotas ab eodem Tragico dicitur Helen. vſ. 210. & 500. & quomodo Nilum δονακώδεα etiam vocat Bacchylides apud Athenaeum l. I. p. 20. Nempe juxta illud Theophraſti Hiſtor. Plant. l. IV. c. XI. pag. 88. ἕκαστοι δὲ τῶν ποταμῶν ἑκάστων ἴδιόν τι φέρειν, ὥσπερ καὶ τῶν χερσαίων, *fluviorum ſinguli privatim aliquid ferre videntur, ut & loca terrena.* Immo ſicut hic *Anaurus* aut alibi, ut modo diximus, Iſmenus, μελαμψηφὶς hic dictus; ſic *Nilus niger*, aut *Nigris* vel μέλας etiam a Graecis, ab Hebraeis autem שחור *ſichor*, quod *nigrum* denotat, appellatus; idque ſeu a vicinis *nigri pulveris*, quarum meminit Plinius l. V. c. 1. ſolitudinibus, ut id jam ad Vitruvium l. VIII. c. 11. monuit Philander; ſeu a limoſa, quod alii etiam obſervant

Digitized by Google

vant & turbida ejuſdem fluminis aqua, de qua proinde dixit Nonnus in Dionyſiacis l. III. p. 100.

Χεύματι πηλώεντι νέην ἀμφιβάλλεται ἰλύν,
Fluctu limoſo novum circumjicit limum.

Unde etiam ejus fluvii aqua, per fictilia vaſa percolari olim ſolita, quo pura eadem fieret; ut id apud Galenum notaſſe memini de ſimpl. Medicam. Facult. c. IV. Adde cujus Nili, non μελαμψηφίδος, ut hic *Anaurus* dicitur, quam μελαμλίθα ſimulacra, e *nigro* nempe *lapide*, ſicut reliquorum fluviorum ex albo, fieri olim ſolita, tradit Pauſanias l. VIII. p. 493.

Vſ. 102. Μάσσονας ἢ ταῦροι] Quod expreſſit Ovidius agens de apro Calydonio Metam. l. VIII. vſ. 282.

—— *quanto majores fervida* TAUROS
Non habet Epirus.

Ibid. κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός] Σημειώσαι &c. ſeu *notandum* hic in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur, quod *cervas cornutas* fecerit Callimachus. Qua in re tamen praeeuntes habuit Anacreontem, Pindarum, Sophoclem, Euripidem, aliosque, ubi agunt de *cerva* vel Telephi vel Herculis, vel ejus quae Iphigeniae loco ſubſtituta, quas χρυσοκέρως itidem tradunt; quamquam eo nomine Sophoclem redarguat Ariſtoteles de poët. c. XXV. ac eundem juxta & Anacreontem, Pollux p. 244. A qua tamen cenſoria virgula poteſt facile juxta eosdem abſolvi Callimachus, ſi attendatur, non ſolum Atticis, quod viderunt jam alii, & id dudum etiam monui Diſſ. de Praeſt. Num. p. 164. immo ab ipſo Ariſtotele haud ſemel, τὴν ἔλαφον de *cervo* dici, & a Dione Chryſ. Orat. V. pag. 83. τάς τε ἐλάφους καὶ τοὺς ἀγρίους ὄνους, *cervos & aſinos agreſtes*, ſed ab Ionibus etiam omnium animalium appellationes, eodem illo genere efferri. Teſtatur id auctor M. Etymologici in ἵππος, nempe ἰστέον δὲ ὅτι οἱ Ἴωνες πάσας τὰς ἀγέλας, ἐκθηλύνουσι τῇ διαφορᾷ, τὰς ἵππους καὶ τὰς ὄνους, καὶ τὰς βοῦς λέγοντες, *ſciendum autem, quod Iones omnes animalium greges, feminino proferunt genere, dicentes* τὰς ἵππους & τὰς ὄνους & τὰς βοῦς. Cujus rei utique obvia paſſim apud veteres Poëtas aliosque auctores exempla, ut illuſtri apud Aeſchylum loco Perſ. vſ. 375. ubi de clade Perſici exercitus a Xerxe in Graeciam adducti agitur, ac inter alia de equitatus Perſici Duce ibidem caeſo,

Ἵππου μελαίνης ἡγεμὼν τρισμυρίας,
Dux triginta millium nigrorum equorum;

neque enim facile quis *equas* omnes illas exſtitiſſe ſtatuet. Accedit etiam veterum Criticorum ad Euripidem gloſſa, ubi de quadrigis

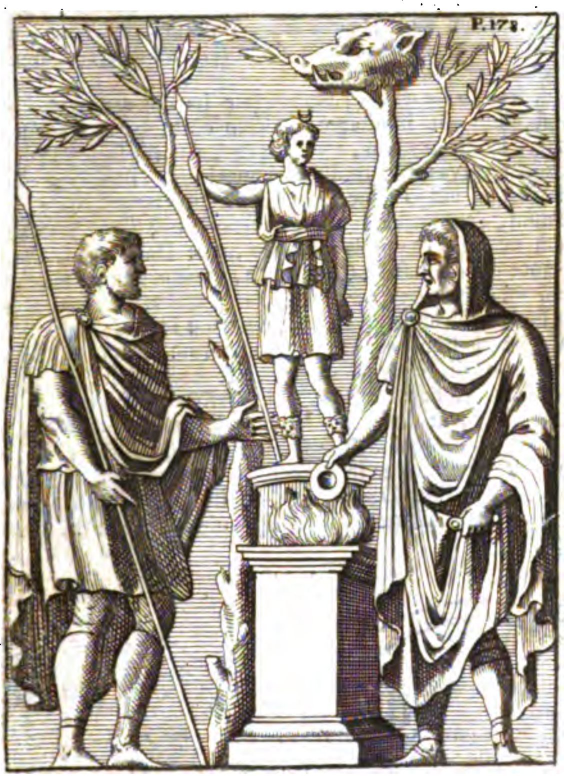
aurigis Solis ab initio Phoeniſſ. dicitur, θοαῖς ἵπποισιν, nempe ὅθεν ἐν ταῖς ποιηταῖς θηλυκῶς λέγειν τὰς ἵππους· Σώφρονι, τὰν ἵππον, poëtis autem in more eſt feminino genere dicere τὰς ἵππους, & ſic Sophroni τὰν ἵππον. Immo ne Poëtis ſolum, ſed τοῖς etiam πεζογράφοις id haud inſolitum, ut per τὴν ἵππον, *equitatum* in genere denotent, ſicuti, ut alios jam mittam, apud Joſephum Ἀλωσ. l. I. c. IV. de Antiochi Dionyſii copiis legitur, ΤΗΝ ἵππον ἐξαίφνης ἐπιστρέψας, μυρία δ' ἦν τὸν ἀριθμὸν, *mox ad pugnam cum equitatu reverſus, habebat autem numerum decem millium*; & ſimiliter cap. XI. ejuſdem libri, μοῖραν τῆς ἵππου παραδοὺς, *tradita equitatus parte*, haud aliter nempe ac πάρδαλις, τίγρις, ὕστριξ, de qua paullo ante apud Graecos, & ſimiliter *panthera, tigris, hyſtrix* apud Romanos, & juxta familiares in orientalibus linguis terminationes, promiſcue de utroque ſexu dicuntur. Ut mittam, idque alibi etiam a me monitum, quum obiter de nummo Saloninae Gallicini, in quo *cornuta cerva* viſitur, agerem; quod ſcilicet repertas nonnunquam *cornigeras cervas* teſtantur nonnulli Scriptores, ſicuti Jul. Scaliger Poët. l. III. c. IV. ubi ſuis temporibus viſam & captam in Gallia *cervam cornutam*, cujus adhuc ſervaretur caput, adſerit, ac inde etiam Callimachum, quod *cervae cornua*, hoc nempe loco, tribuerit, magni illius Hypercritici judicio (neque ſolum tamen eundem, uti modo vidimus) abſolvi.

Vſ. 103. ἔταφές τε] Legit hic Interpres ἔπαφες, qui vertit *immiſiſti canes*, quum tamen omnino ἔταφες legendum fuerit, & vertendum proinde, ut a Vulcanio etiam factum, *mirata es*, ἐθαύμασας, ſeu *obſtupuiſti*, quae vera notio hujus verbi, ut ex Homero & antiquis ad eum Scholiis notum. Inde a levi mendo liberandus Heſychius, Ταφὼν, ἐκπλαγεὶς, θαμβηθεὶς, non ut ibi hactenus, θαμβληθείς. Idem alibi dixerat, Ἔταφεν, ἐθάμβησεν. *Obſtupuit* nempe ſeu *mirata eſt* continuo Diana, ubi ingentes, easque (ſi *cervas* omnino intelligi lubeat) *cornutas*, ſeu cum *cornibus aureis*, vidit *cervas*.

Vſ. 104. πρωτάγριον] Una voce, & quae vix alibi occurret, hoc dictum de prima Dianae Ἀγροτέρας ſeu *venatricis praeda*; ſicut alioquin πρωτόλεια de *primitiis praedae*, quae Diis offerebantur, ut notant veteres Grammatici ad Euripidis Oreſtem vſ. 382. πρωτόλεια δὲ κυρίως, αἱ πρῶται τῆς λείας ἀπαρχαὶ, ἃς ἔφερον τοῖς θεοῖς, ὡς αἰτίοις τῆς νίκης, h. e. πρωτόλεια *autem proprie primae praedae primitiae, quas ad Deos deferebant, tanquam victoriae auctores.* Talia autem πρωτάγρια vel πρωτόλεια a venatoribus olim Dianae ἀγροτέρᾳ, cum ante ἄγραν, quo feliciter Deaque auſpice procederet eis venatio, ſolemni voto promitti; tum poſt venationem feliciter peractam offerri ſolita, obſervant Rei venaticae ſcriptores, prius nempe Xenophon Κυνηγ. p. 984. καὶ εὐξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Ἀγροτέρᾳ, μεταδοῦναι τῆς θήρας, *votis hinc Apollini & Dianae Venatrici, de impertiendis primitiis praedae nuncupatis.* Alterum vero de impleto eorum voto, ſeu oblatis Dianae praedae primitiis, junior Xenophon ſeu Arrianus Κυνηγ.

C. XXXIII. *ἀλλὰ χρὴ θύειν Ἀρτέμιδι Ἀγροτέρᾳ ἐπὶ τῷ κτήματι; θύειν δὲ χρὴ καὶ ἐπὶ θήραν εὐπράξαντα*, καὶ ΑΝΑΤΙΘΕΝΑΙ ΑΠΑΡΧΑΣ τῶν ΑΛΙΣΚΟΜΕΝΩΝ, *ſed Dianae Venatrici ſacra facienda ſunt, pro adepta fera, cui etiam poſt venationem ex voto peractam, ſacrificandum*, & PRIMITIAE PRAEDARUM *offerendae*, ſeu, quae hic dicuntur, *πρωτάγρια*. Unde in ſilvis aut campis, ubi olim *οἱ κυνηγοὶ* venabantur, Dianae ſacella ac ſimulacra erigi conſueverant, & appenſa ibidem ferarum (de quo more nonnulla etiam ante diximus) quibus potiti erant, capita. Tangit id Philoſtratus, ubi agit de *συοκτονίαις*, ſeu *aprorum venationibus* l. 1. Icon. p. 773. *καὶ τὴν Ἀγροτέραν προϊόντες ᾄσονται· Νεὼς γὰρ αὐτῆς ἐκεῖ, καὶ ἄγαλμα λεῖον ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ συῶν κεφαλαὶ καὶ ἄρκτων* &c. *Dianam progredientes canent; ejus enim templum illic erectum eſt, & ſimulacrum temporis decurſu laevigatum, aprorumque & urſorum capita.* Neque proinde Aricinae ſolum Dianae exſtitit *templum Nemorale* ab Ovidio dictum, de Art. Amand. l. 1. vſ. 259. aut de eo tantum debet intelligi, id quod a Gratio in genere dicitur, *ſacrum ad nemora alta Dianae*, Cyneget. vſ. 484. Adde de eodem ritu veteres ac eruditos Ariſtophanis Enarratores in Plut. p. 93. *ἔθος ἦν τοὺς θηρῶντας τινὰ ἄγραν, μέρος τι τοῦ θηρευθέντος, κεφαλὴν ἢ πόδα, προσηλοῦν πασσάλῳ ἐπί τινος δένδρου, εἰς αὐτὴν ὕλην, πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος, mos erat, ut praedam aliquam venantes, partem praedae, caput puta aut pedem, clavis paxillo ad aliquam arborem in eadem illa ſilva, idque in honorem Dianae, ſuſpenderent.* Quae ſingula non ſolum mirifice illuſtrant, ſed continuo & jucunde quidem ante oculos ponunt antiqua marmora (de quibus jam ante) in arcu Conſtantini Romae adhuc obvia; ubi praeter leonum, urſorum aut aprorum venationes a Trajano inſtitutas ac ibidem ſculptas, occurrit Dianae venatricis in ſilva ſimulacrum, arae impoſitum, adſtante coram Trajano aliisque venationis ſociis, ac velato ſacerdote Deae ſacra faciente; apri autem capite, tanquam quod hic dicitur, *πρωτάγριον*, ſeu *praedae* ea venatione partae *primitiis*, prope Deam trunco arboris, ex voto nempe & more, adfixo. Cujus proinde marmoris, ut optimi clariſſimique hujus moris ac loci, & adductorum modo eam in rem e Xenophonte, Philoſtrato, & Graecis Comici Enarratoribus verborum interpretis, & quod praeterea haud in multorum adeo manibus verſentur, quae illud exhibent, veteris Romae admiranda aeri inciſa, conſpectum Lectori hic haud ingratum fore duximus.

Unde

Unde etiam, ut alia nunc mittam, Statio lux accedit, dicenti l. 1. Silv. carm. IV. *& dives* PRAEDAE *tamen accipit omni* EXUVIAS DIANA *tholo*, & Plutarcho inſuper de Optato tradenti Solert. Animal. pag. 965. quod ille agreſtem ſimul ac marinam (de qua infra ad vſ. 198.) Dianam, utriusque generis, piſcatus nempe ac venatus, primitiis ſaepe coluerit.

Vſ. 106. Νόσφι κυνοδρομίης] Incredibilis cujusdam celeritatis laudem hic Dianae tribuit, quae nempe absque ulla velocium canum aut vero retium vel tendicularum ope, quatuor fugientes cervas propero curſu ſit adſequuta, easdemque ceperit. Cujusmodi autem gradientis, ſeu curſu incitatae Dianae Venatricis ſimulacra, plurima etiamnum exſtant in nummis antiquis, nonnunquam etiam, ubi eadem viſitur cervum adſequuta, dextra caput ejusdem adtrectans, ſiniſtra autem corpus premens, uti in Sabinae Angaſtae nummo in Cimeliis Mediceis. Κυνοδρομεῖν alioquin

a Xenophonte in Cynegetico haud ſemel dictum de eo, qui incitato canum more, curſu feras venatur; cujusque eam in rem loca, vel ex Graecorum verborum ad eum auctorem indice, petere cuivis obvium.

Ibid. θοὸν ἅρμα φέρωσι] Quadrigam harum cervarum, ut plane inſignium aut inuſitatarum, cum cornibus utpote aureis ad Dianae currum junctam, eumque in finem illi in praedam ceſſiſſe easdem cervas: hic tradit Callimachus. Bijugibus alioquin cervis vectam vulgo hanc Deam exhibent veteres, qui ſuperſunt etiamnum, & cujusmodi plures verſavimus, iique praeclari admodum nummi; & qualia proinde hujus Deae aut ſimilia ſimulacra ante oculos habuit Claudianus, de qua nempe ait II. Conſ. Stilich. vſ. 286. *cervi currum ſubiere jugales.* Cujus autem rei fidem faciunt duae ſequentes nummorum icones; prior in nummo Valeriani Imp. aereo, e maximorum genere Cimeliarchii Gallorum Regii, cum Diana ſtante & Arcitenente in bigis duorum cervorum, eorumque cum inſignibus cornibus, a Mytilenaeis percuſſo, ut docet nummi inſcriptio ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, addito *Praetoris* nomine *Valerii Ariſtomachi.* Altera, ubi Diana cervo vecta conſpicitur in praeclaro nummo Fauſtinae Junonis, ſeu potius Fauſtina Dianae habitu, in muſeo Illuſtr. omnisque hujus memoriae ſumme ſtudioſi Appanienſis nuper in Gallia Epiſcopi,

Haud aliter nempe ac Deum Mater, modo leoni itidem inequitans; modo jugalibus leonibus; aut Ceres duobus ſerpentibus; aut Venus *junctis* juxta Horatium l. III. Od. XXVIII. *oloribus*, modo capra etiam ſupra mare vecta; aut Bacchus in curru bijugum pantherarum vel tigridum conſpicuus, in antiqua nummorum

rum aliorumve monumentorum ſupellectile etiamnum proſtant. *Cervos* autem Dianae ſacros, cum ob celeritatem, tum praeterea ob longaevitatem ejusdem animalis, ac inde tanquam aeternitatis, quam luna alioquin juxta ac ſole adumbrabant veteres, ſymbolum licet utique ſtatuere. Quod poſtremum egregie adſerit ac illuſtrat alius & inſignis omnino ejusdem Fauſtinae nummus in Theſauris Gallorum Regiis, in quo illa ſub Dianae velatae cum face accenſa & cervo vecta effigie depingitur, addita epigraphe, AETERNITAS AUGUSTA.

Ut nunc ſileam hic de Dianae, non *cervo* quidem, vel *tauro* etiam, ſicuti infra in nummo Icari Inſulae ad vſ. 187. ſed *grypho*, alato animali, ad denotandam proinde Deae celeritatem vectae ſimulacro, in luco Dianae Alphiuſae in Elide apud Strabonem l. VIII. p. 343. haud aliter ac Oceanus alato Grypho vectus ad Prometheum accedens dicitur in cognomine apud Aeſchylum dramate vſ. 290. &c.

Vſ. 107. *τὴν δὲ μίαν Κελάδοντος ὕπερ* &c.] Adducuntur hic & duo ſequentes verſus a veteribus Criticis ad Apollonium l. I. vſ. 996. Κελάδων autem Arcadiae fluvius in Scholiis ad Callimachum dicitur, cujus etiam facta pridem mentio apud Homerum Iliad. H. vſ. 132. *ὠκυρόῳ Κελάδοντι*, *ad rapidum Celadontem*. Neque vero ipſe Strabo, prout tamen obſervat magnus Caſaubonus, hanc κελάδοντος vocem, non de proprio fluvii nomine, ſed de Jardani epitheto omnino intelligendam contendit, ac legendum proinde κελάδοντος pro Κελάδοντος, ſed tantum id ita nonnullis viſum refert Geographus l. VIII. p. 348. *φασὶν ἔνιοι*, mox, *καὶ δεῖν οἴονται γράφειν*, *dicunt nonnulli*, *& putant*, *quod ſcribendum ſit* &c. Et quamquam iis, non Straboni ſuffragetur antiqua in brevibus ad Homerum Scholiis gloſſa, alia ſubditur eidem

dem continuo in haec verba, ἐν ἄλλῳ Κελάδων ποταμὸς Ἀρκαδίας· Σημαίνει δὲ ἡ λέξις καὶ τὸν μετὰ ἤχου καὶ κελάδου ῥέοντα. in alio nempe veteri Homeri Scholiaſte, Κελάδων *fluvius Arcadiae; ſignificat etiam haec vox cum ſonitu ac ſtrepitu fluentem.* Quam priorem tamen hujus vocis explicationem de *fluvio* Arcadiae ita dicto, non de alterius fluvii epitheto, adfert ac tuetur ad eundem Poëtae locum, quod agnoſcit Caſaubonus, Euſtathius. Adde, quod antea Strabo ejusdem fluvii *Celadontis* & Erymanthi, utriusque in Arcadia, meminerit pag. 343. Unde etiam omnino emendandus Pauſanias, apud quem idem fluvius Κέλαδος pro Κελάδων dicitur p. 518.

Vſ. 107. ὑπὲρ ποταμὸν φυγοῦσαν] Non juxta Interpretes, ac inter eos Vulcanium, *quae ad Celadontem fluvium effugerat*, ſed *ultra*, ſeu quae, quod cervino generi familiare, *eundem fugiendo tranaverat*, quodque alia in re ait Gratius Cyneget. vſ. 378. *latumque fuga ſuperabitis amnem.* Unde mox etiam hic additur, quod eadem *cerva*, *Dianam* quippe venantem quatuorque reliquos unius agminis *cervas* jam adſequutam, *fugiens*, ſuperato eodem flumine Celadonte, ſe inde in montem Arcadiae Cerynium incolumis, donec nempe ab Hercule domaretur, receperit. Neque enim paſcendi ſolum aut aeſtum fugiendi, qua de re jam ante ad vſ. 101. egimus, ſed canes inſuper aut venatores effugiendi ergo, in proxima etiam maria aut alias aquas ſe conjicere cervos, cum veteris memoriae, tum obvia adhuc & Rei venaticae ſtudioſis nota teſtimonia abunde comprobant. Quod a Xenophonte non eſt praetermiſſum, qui ideo obſervat Κυνηγ. p. 990. tendiculas capiendis cervis, collocari etiam *circa rivos ac flumina*, περὶ τὰ ῥεῖθρα; Tum paullo poſt de iisdem ait cervis, ῥίπτουσι δὲ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν κατέχονται, καὶ εἰς τὰ ὕδατα ἀπορούμενοι, *in mare etiam & alias aquas ſe conjiciunt, ubi tenentur conſilii inopes*; nempe ubi non alia canum ac venatorum prope inſequentium morſus vel ictus effugiendi via ipſis datur. Quo ſpectaculo nuper admodum, inter alios Aulae hujus Electoralis comites; fuimus haud leviter recreati; dum in venatione ſolemni, aliquot ab hac urbe Berelino, milliaribus, Sereniſſimi ac Potentiſſimi ELECTORIS juſſu ſuſcepta, centenos circiter cervos in lacum proximum, retibus prius incluſos, obſeptisve aliis effugiendi viis, ſe praecipiti curſu, quamquam haud uno agmine aut omnes eodem temporis intervallo conjicientes, coram vidimus; eosque intra paucarum horarum ſpatium in aquis illis gregatim natantes, tandem denſis ſclopetorum ſeu fiſtularum, quas vocant, ferrearum ictibus, a naviculariis venatoribus, ſed quorum vere princeps Sereniſſimus ELECTOR, omnes iidem cervi confecti fuerunt ac proſtrati. *Fluvium* alioquin *Celadontem* ab eadem, de qua hic agitur, *fugiente cerva* nando ſuperatum, eo minus hic inſolitum, quod maria etiam dicantur haud ſemel a cervis, & paſcendi quidem cauſſa, tranata,

tranata, uti ſupra, adductis ejus rei luculentis e Maximo Tyrio & Aeliano teſtimoniis, diximus ad vſ. 101.

Vſ. 108. Ἥρης αἰνεσίῃσιν] Ita etiam Apollonius l. III. vſ. 817. & rurſus l. IV. vſ. 646. Ἥρης αἰνεσίῃσι, *Junonis conſiliis*, ac jam ante vſ. 29. ejusdem libri κείνης αἰνεσίῃσι, alibi autem l. III. vſ. 1112. ὑπ' αἰνεσίῃσι (non ut ibi una voce ὑπαινεσίῃσι) θεῶν, *Deorum conſiliis* ſeu *conſenſu*, & pro quo ὑπ' ἐννεσίῃσι legitur ſub initium operis, & ἐννεσιάων ſimiliter l. III. vſ. 1366. Ἐννεσίῃσιν etiam pro αἰνεσίῃσιν, legerunt in hoc Callimachi loco veteres ad eundem Apollonium Critici ad l. I. vſ. 996. ubi alia occaſione hic & prior Battiadae verſus ab iis adducitur. Ita etiam praeter Homerum in Orphei ſeu Onomacriti Argonauticis, Μοιρῶν, aut Παλλάδος aut etiam Ἥρης ἐννεσίῃσι legitur, verſ. 105. 266. & 295. Adeo, ut promiſcuus utriusque vocis uſus ex illis Poëtarum locis, accedente veterum librorum conſenſu, adſtrui videatur; aut forte etiam illud αἰνεσίῃσι Alexandrinis gloſſis adſcribendum; quales utique in duobus illis Poëtis, uno Alexandrino, altero, qui Alexandriae vixit & floruit, nemo facile mirabitur.

Vſ. 108. & 109. Ἄεθλον Ἡρακλῆϊ ὕστατον] Non *ultimum* tamen, ut hoc loco, inter duodecim Herculis *certamina* cerva haec χρυσόκερως ab eo domita, ſed *tertium* recenſetur ab Euripide in Hercule Fur. vſ. 375. *quartum* autem dicitur in veteri Epigrammate Anthol. l. IV. c. VIII.

Χρυσόκερων δ' ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἤγρευσε τέταρτον.
Auricomam cervam poſthac venatus eſt quarto.

Exſtat & aliud ibi Epigramma, nempe decimum de eodem Herculis certamine depicto alicubi aut ſculpto, ubi inter alia inequitans eidem cervae, (uti in adducto paullo ante nummo Diana) apprehenſis praeterea ejusdem cornibus, traditur Alcides,

Ὢν ὁ μὲν ἐξόπι θηρὸς ἐπεμβεβαὼς, γόνυ βρίθει
Εὐπτόρθων παλάμαις δραξάμενος κεράων,
Quorum hic quidem ferae dorſum conſcendens, genibus propendet,
Manibus pulcros ramos prehendens cornuum.

Occiſam vero eandem *cervam* ab Alcide, tanquam agrorum vaſtatricem, ejusque caede (quam nempe fugientem inſequi noluit haec Dea) delectatam Dianam tradit adducto modo loco Euripides. Sicuti autem in Eurypyli clypeo apud Q. Calabrum l. VI. vſ. 223. aut vero in Olympia, teſte Pauſania l. V. p. 305. inter alia duodecim Herculis certamina expreſſa quoque videbatur domita ab eo haec cerva; ita occurrit etiamnum ejusdem agonis effigies in praeclaris aliquot priſci aevi monumentis. Cujusmodi inſignis quidam nummus Elagabali a Germenii, urbis ad Helleſpontum, incolis percuſſus, qui exſtat in Gaza Medicea, & in quo Hercules imberbis viſitur cervam domans, cum appoſita prope clava, & loci inſcr. ΓΕΡΜΗΝΩΝ. Quamquam a nonnullis, ubi illi hanc Herculis venationem tangunt, non

non ἔλαφος ſemper, ſed cum ποικιλόνωτος δορκὰς, ſeu *maculoſa tergo dorcas*, vel *caprea* ab Euripide Hercul. Fur. vſ. 376. (& de quo loco jam ante obiter) tum κεμὰς, vel ob metrum, ſicut a Q. Calabro l. VI. vſ. 223. κεμμὰς, fuerit dicta: quae vox tamen vulgo de *binnulo* potius *cervi*, aut vero de *caprea* ſumitur. Sed qua de re mox ad verba poëtae de hiſce Dianae cervis, quibus currus ejuſdem erat junctus, nempe vſ. 113. κεμάδεσσι χαλινά.

Vſ. 109. Πάγος Κερύνειος ἔδεκτο] Male hic in Scholiis Κεραύνιος pro Κερύνειος, qui recte ſe habet, legitur, & emendandi omnino apud Apollonium Scholiaſtae, a quibus cum poſtrema hac voce Callimachi locus iſte, uti ſuperior, de quo ante, adducitur ad l. I. vſ. 996. Alii enim montes, ut notum, & extra Arcadiam ſiti, qui Κεραύνιοι, & de quibus Geographi, ſunt appellati. Nec magis admittenda, ut bene jam animadvertit Anna praeſtantiſſima, altera lectio Κάρνειος, quae cum in ora Stephanianae Callimachi editionis comparet, tum male a Fl. Sabino in verſione hujus Hymni fuit retenta. Eadem vero haec cerva, non jam *Cerynitis*, ſicuti Servio vocatur ad Aen. VI. vſ. 803. a monte nempe illo Arcadiae Κερυνείῳ juxta Pauſaniam l. VIII. p. 448. (ſed ubi male hactenus Κερυνείᾳ) dicto, ſed Μαιναλίη a noto itidem, & de quo ſupra, monte *Maenalo* appellatur in Epigrammate libri & capitis Anthologiae paullo ante memorati, ubi recenſet Poëta duodecim Herculis certamina, ac proinde inter eadem

> Οἰωνὰς, ταῦρον, Μαιναλίην ἔλαφον,
>
> *Aves*, (nempe *Stymphalidas*) *taurum*, *Maenaliam cervam*.

Vſ. III. χρύσεον δ' ἐζεύξαο δίφρον] De Dianae itidem curru Apollonius l. III. vſ. 877.

> Χρυσείοις Λητωῒς ἐφ' ἅρμασιν ἑστηυῖα,
>
> *Aureo in curru ſtans Diana.*

ac ſimiliter χρυσάρματος Μήνη, *aureo curru invecta Luna*, ſeu Diana, a Pindaro traditur, Olymp. Od. III. Quod alias de fratre ejus Apolline ſeu Sole χρυσοκόμας, *auricomo* apud Valerium Flaccum l. IV. vſ. 92. dictum, ut initio Phoeniſſarum Euripidis,

> Καὶ χρυσοκολλήτοισιν ἐμβεβὼς δίφροις, Ἥλιε,
>
> *Et auratis inſidens curribus*, *Sol.*

Nempe eadem vulgo Lunae, quae Soli tribuere notum antiquos vates; unde ejus χρυσεόκυκλον φέγγος, *aureo circulo decorum lumen*, dixit in eodem dramate Tragicus vſ. 181. & radiatum etiam caput Dei Luni occurrit in priſcis aliquot nummis, ſicut in veteri marmore apud Cl. Sponium Miſcell. p. I. Quamquam alias *Lunae*, non *aurum* quidem, ſed *argentum* inter metalla fuerit ab antiquis adſignatum, ut obſervant veteres Pindari enarratores ad Iſthm. Od. V. p. 462. & e Procli in Timaeum Commentarii, ſed quae hodie non exſtat, parte obſervat Olympiodorus Meteorol. l. III. p. 60. edit. Graec. apud Aldum; indeque *lunae montes*

Digitized by Google

montes dicti etiam fuerint *Argentei*, uti jam ante notaverat idem Olympiodorus p. 23. l. 1.

Vſ. 112. Κεμάδεσσι] Apollonius itidem verſu ſequenti loci ab initio ſuperioris notae adducti, de aureo Dianae curru, addit,

Ὠκείαις κεμάδεσσι διεξελάεσκε κολώνας,

Velocibus cervis colles tranſvehebat, non *cervorum binnulis*; ut hunc locum pro vulgari hujus vocis κεμάδες ſignificatione vertit ejuſdem poëtae haud ineruditus alias Interpres. Eaedem nempe κεμάδες hic Dianae currum regere dicuntur, quae paullo ante apud Callimachum, non inſignes ſolum, ſed μάσσονες ἢ ταῦροι, ſeu *majores* etiam *tauris* cervae ſunt dictae. Neque *binnuli cervorum*, ſed magni & decori cervi aut cervae bijuges Dianae currum ducunt, in inſigni Mytilenaeorum nummo paullo ante adducto; ſicuti ſacerdos Dianae Laphriae apud Patrenſes, bijuge etiam cervorum curru vecta dicitur apud Pauſaniam l. VII. p. 433. Κεμὰς quidem de *cervi binnulo* dicta, ſed de eo adhuc in ſpelunca latente (quamquam ea de re paullo aliter Euſtathius ad Iliad. K. p. 711.) nec foras prodire ad me auſo, ut id apud Etymologum M. legitur in voce Κεμὰς, nempe Διαφορὰν δὲ φασὶν εἶναι ΚΕΜΑΔΟΣ καὶ ΝΕΒΡΟΥ. ΚΕΜΑΔΑ γὰρ εἶναι τὴν ἐπικαμμυομένην τῷ σπηλαίῳ. Νεβρὸν δὲ τὸν μείζονα, καὶ ἐπὶ βορὰν νεμόμενον. *Differunt autem* ΚΕΜΑΣ *&* ΝΕΒΡΟΣ. Κεμὰς *enim dicitur, quae adhuc cubat in ſpelunca;* Νεβρὸς *autem binnulus, qui jam major eſt, & ad paſcendum prodit.* Obvia praeterea apud veteres Grammaticos κεμὰς de *dorcade* dicta aut *caprea*, & quidem de citiſſima *capreae* ſpecie inſtar turbinis, apud Aelianum de Animal. l. XIV. c. XIV. κεμὰς ὠκίστη, θυέλλης δίκην· ἰδεῖν δὲ ἄρα πυῤῥόθριξ καὶ λασιωτάτη, *caprea inſtar turbinis velociſſima; ſpecie autem, pilis rufis & valde hirſuta.* Haud eo minus tamen a Poëtis ſubinde, & pro metri quidem ratione, κεμὰς vel κεμμὰς & κεμμάδες, non tam de *cervi binnulis* aut *capreis*, ſed de magnis etiam *cervis*, ut hoc loco, ſunt dictae. Ita quinta, de qua modo egit Callimachus, ex hiſce, qui *tauris* etiam *majores*, cervis, & ab Hercule domita, modo ἔλαφος, modo κεμὰς vocatur in uno eodemque Epigrammate decimo Anthol. l. IV. c. VIII. cujus nempe inſcriptio. Εἰς τὸν αὐτὸν καὶ τὴν ἔλαφον, in penultimo autem verſu, ὅλη κεμὰς ἥδε τέθηλεν, *tota cerva haec floret* &c. Unde etiam eadem modo a Pindaro Olymp. Od. III. Apollodoro, aliiſque ἔλαφος, modo ab aliis ut Q. Calabro l. VI. vſ. 803. κεμμὰς, eaque θοὴ πόδας, & a Nonno Dionyſ. l. XXV. p. 656. ſimiliter κεμὰς dicitur. Hinc erudite, ut ſolet, Heſychius, varias illas hujus vocis κεμάδος ſignificationes tangit, Κεμὰς, νεβρὸς, ἔλαφος. τινὲς δὲ δορκὰς, h. e. κεμὰς, *binnulus, cerva; aliquibus autem dorcas* ſeu *caprea.*

Vſ. 113. Κεροέσσιν ὄχος] Qui nempe a *cornigeris cervis*, ut ante dictum & qualis Dianae *currus* in nummo ſupra dicto comparet, regeretur. Hinc cervorum, qui Deae illius currum ſubirent, jugalium meminit non ſolum, ut paullo ante vidimus, Clau-

dia-

dianus, ſed quaſi etiam ſidem in orbe Lunae prognati eſſent, eoque animantibus ſcilicet id genus cornigeris, majoribus etiam ac pulcrioribus, quam in terra (juxta nota Pythagoreorum ſcita, apud Plutarchum de Placit. Philoſoph. l. II. c. XXX.) foeto; at qua de re infra ad vſ. 164. Haud aliter ac de alio *cornigero* itidem Animali, tauro nempe Marathonio, idem Claudianus, ſeu quisquis Auctor poëmatis in Herculem, dixit vſ. 120. *taurus medio nam ſidere Lunae Progenitus*, aut in genere Seneca Hercul. Fur. A. I. vſ. 83. *Sublimis altas Luna concipit feras.* Quam Anaxagorae etiam, quae & ab aliis memoratur, ea de re opinionem, tradunt veteres ad Apollonium Critici l. I. vſ. 498. unde κερόεις ὄχος dici itidem potuit de *curru* ejusdem Dianae Ταυροπόλου, bijugibus proinde *tauris* juncto, ut in Deliorum nummis apud Goltzium Tab. Inſ. XVIII. cum inſcr. ΔΗΛΙΑΣ, & qualis *ſiderum Reginae bicorni*, ut de ea Horatius in ſeculari carmine, paſſim tribuitur in aliis antiquis nummis & marmoribus. Quod notant veteres Grammatici ad Sophoclem Ajac. vſ. 172. Ταυροπόλον nempe *Dianam* ibidem dici, quod eadem ſit cum *Luna* & *tauris* vehatur. Utrumque proinde cornigerum Animal, *bos* & *cervus*, & κερόεις proinde, quod hic dicitur, ex iisdem *tauris* vel *cervis* junctus ὄχος opportune, ut *bicornis* Deae ſacer olim habitus; illud, ut fecunditatis; iſtud, ut celeritatis vel aeternitatis etiam, qua de re jam ſupra ad vſ. 106. ſymbolum. Adde quod Dianae fanis, *cornua cervorum* adfigi olim ſolita, in Aventino autem *Boum*, docet Plutarchus Quaeſt. Rom. p. 264. Hinc & δικέρως Io, vel ut ab Aeſchylo vocatur Prom. vſ. 590. βουκέρως παρθένος, *virgo cum bovinis* cornibus, de *Luna* ab Argivis juxta Euſtathium ad Periegetem p. 19. dicta; aut *Iſis* eadem ſimiliter quae *Luna*, eademque utriusque, ſicut id notat Plutarchus de Iſide p. 372. ſimulacra. Ut mittam, quod Diana tauro vecta cernitur in nummo Inſulae Icariae, apud Goltzium, de quo infra ad verſ. 187. ſicuti alioquin venatrix haec Dea, alte nempe ſuccincta & arcitenens occurrit ſupra Taurum proſtratum gradiens, in ſequenti nummo Auguſti haud ubique obvio.

V. 114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρήϊκι] Ita infra Hym. in Delum vſ. 63. non jam

Digitized by Google

jam de Diana, ſed de Marte, quo impediret Latonae partum, ibidem cuſtode a Junone conſtituto,

Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρήϊκος Αἵμου,

Stans in excelſo vertice Threicii Aemi.

Θρήϊκος nempe in utroque loco ſeu Θρήϊκι, pro Θρηϊκίου vel Θρηϊκίῳ ob metrum dicto, ſicuti Θρήϊξ Βορέας, *Thracius Boreas*, Anthol. l. III. c. IX. Ep. VI. alibi Θρηΐκιος Βορέης ab Apollonio vocatur l. I. vſ. 214. Idem proinde hic *Thracius*, qui ſubinde *Geticus Aemus*, ut apud Statium non ſemel aut Claudianum in Prob. & Olyb. Conſ. vſ. 120. & obvia quidem ejus appellationis ratione, dicitur. Ideo autem in hunc celſum Thraciae montem, primum curru cervis juncto invecta hic fertur venatrix Diana; ſeu, quod regio eſſet venationi maxime opportuna, unde etiam oppida, ut Ἀδριανοθήρας ab *Hadriano* iiſdem in locis *venante*, nomen nacta; ſeu quod, idque ſub variis etiam non Lunae ſolum aut *Dianae*, ſed inſuper Ὀρθωσίας, Βένδιος, aut vero *Hecates*, nominibus, eximie in Thracia coleretur haec Dea. Hinc *Luna* tanquam vetus Byzantiorum numen in priſcis etiam eorum nummis adhuc hodie conſpicua. De Ὀρθωσίᾳ autem, aut quae Βένδις ab iiſdem dicta, Diana apud Thracas culta, Herodotus, Plato, Xenophon, vetereſque Grammatici abunde fidem faciunt. In eadem vero *Thracia*, ſeu Zerynthо, Thraciae, juxta Livium alioſque, antro, ſolemnia, ut abunde notum, *Dianae Hecates* (ut juncto utroque nomine ab Aeſchylo dicitur Suppl. vſ. 684. Ἄρτεμιν δ' Ἑκάταν) ſacra, eaque arcana peragi ſolita, & de quibus Horatius l. V. Od. V.

Nox & Diana, quae ſilentium regis,

Arcana cum fiunt ſacra.

Cum ſilentio enim culta illa Hecates juxta & Samothracum Cabirorum numina; unde Alexidis jocus apud Athenaeum l. X. p. 421. de Telepho prae voracitate in convivio ſilente ſeu ἀφώνῳ, *adeo, ut qui eum vocaverat, Diis Samothracibus continuo preces conciperet.*

ὥστε πολλάκις

Αὐτὸν κεκληκὼς, τοῖς Σαμόθραξιν εὔχεται.

Ibid. τόθεν Βορέαο κατάϊξ] *Thracius* nempe, uti modo etiam vidimus, dictus paſſim a Poëtis *Boreas*, quod in frigidis, qualis Thracia, regionibus, flatus quidam cenſerentur indigenae; in tepidioribus autem locis, extrinſecus venire, ut id notat Theophraſtus de C. Plant. l. V. c. XVII. τὰ δὲ πνεύματα τοῖς μὲν ψυχροῖς φύσει τῶν τόπων, ὅπως ἐγχώρια ἅπ' ἂν εἴη, καθάπερ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἐν τῇ ΘΡΑΚΗ. *Flatus autem locis natura frigidis quidam vernaculi ſunt, ſicuti in Ponto &* THRACIA &c. Nempe qui inde Θρηΐκιαι πνοαὶ, *Thracii flatus*, dicuntur etiam ab Aeſchylo Agam. vſ. 663. Immo unde apud Thucydidem, *Thraces*, qui ad Boream habitarent, memorantur l. II. p. 169. οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς Βορέαν Θρᾷκες, qui *trans Strymonem Boream verſus Thraces*; a

Digitized by Google

Callimacho autem Hym. in Delum vſ. 26. & quo locus inde illuſtratur, Στρυμονίου Βορέαο, *Strymonii Boreae*. A Lycophrone itidem Boreas Θρηκίας κύων, ſeu *Thracius canis*, a latratu nempe ſeu flatu ejusdem ingenti dictus p. 149. ſicuti alioquin *Thraces equi*, de flantibus illic Aquilonibus apud Valerium Flaccum dicti l. I. vſ. 611. Ut autem hic Βορέαο καταΐξ, ſic apud Apollonium l. I. vſ. 1203. θοῇ ἀνέμοιο καταΐξ, & numero plurium ἀνέμοιο καταΐκες dicuntur l. III. vſ. 1374. *venti* aut *ventorum procellae*; alibi etiam extra compoſitum ἀνέμων ἀΐκας, l. IV. vſ. 820. haud aliter nempe ac apud Aeſchylum legitur Choëph. vſ. 590. κ' ἀνεμοέντων αἰγίδων, pro καταιγίδων, juxta veteres ad eum Criticos, ſeu *ventoſarum procellarum*. Unde verbo καταιγίζειν, praeter Alexim apud Athenaeum l. VIII. p. 338. uſus eſt idem Tragicus, ut καταιγίσας πνοὰς, de Pelii montis *flatibus*, qui magno *impetu ingruunt*, Sept. Theb. vſ. 63. ac praeterea, non quidem in Prometheo Δεσμώτῃ, unde perperam locum citat Galenus Comment. I. in l. VI. Epidem. Tex. XXIX. ſed in Prometheo Λυομένῳ, qua de re ad ipſum Tragicum. Ut mittam, quod apud Apollonium rurſus occurrant formatae inde voces, ἀΐγδην & καταΐγδην, pro *impetuoſe*; illud l. II. vſ. 828. iſtud eodem libro vſ. 597. ſed ubi male una voce προπροκαταΐγδην hactenus legitur, quae in duas omnino fuit diſſecanda; quum prior προπρὸ alibi etiam apud illum Poëtam legatur, ut l. III. vſ. 1012. προπρὸ δὲ ἀφειδήσασα, & ad quem locum conſulendi eruditi Scholiaſtae.

V. 115. ἀχλαίνοισι] Qua voce non *nudi* plane, ſicuti hic ab Interpretibus dicuntur, ſeu omni veſte exuti, ſed qui levi aut attrito amictu, ac proinde arcendo frigori illi Threicio omnino impari, tegebantur. Quo ſenſu etiam ἀχλαινίας vocem adhibuit Euripides, ubi Protei filius Theoclymenus ad Menelaum ait, Helen. vſ. 1298. ἀντὶ τῆς ἀχλαινίας, Ἐσθῆτα λήψῃ, pro *lacero* aut *detrito amictu veſtem recipies*; qui nempe naufragus quaſſa navi in Aegyptum fuerat ejectus, & qui ipſe de ſuo illo vili aut detrito amictu dixerat in eodem dramate vſ. 423. τὰς ἐμὰς δυσχλαινίας, *meum ſordidum* aut *lacerum amictum*; & quomodo de Ulyſſe in Hecuba legitur, vſ. 240. Δυσχλαινίᾳ τ' ἄμορφος, *vili* aut *ſordido amictu deformis*. Ita etiam γυμνῆτες dicti nonnunquam a Graecis Scriptoribus *velites* ſeu *levis armaturae milites*, qui ψιλοὶ alioquin, aut τὸ ψιλὸν vulgo, ut notum, appellati ſunt, ut alios mittam, apud Joſephum Origin. l. XIV. c. XXVII. p. 305. οἱ δὲ γυμνῆτες προσιόντες, *velites autem procedentes* &c. & γυμνητεία ſimiliter de *levi armatura* apud Thucydidem.

Ibid. δυσαέα κρυμὸν] Opportuna hic Heſychii de voce δυσάεος gloſſa, ubi inter alia legitur, Δυσαῆ, χειμέριον &c. ἄλλοι δὲ ψυχρὸν, quo ſenſu hic etiam ſumitur, ut addita ibidem vox κρυμὸν abunde innuit. Hinc de Thracia Joſephus, Ἁλώσ. l. II. c. XVI. p. 806. καὶ βαθεῖ κρυμῷ τοὺς ἐπιστρατεύοντας ἀνακόπτουσαν, *altiſſimoque GELU eos, qui in eam irruerent, retardantem.* Appoſite proin-

Digitized by Google

proinde de hoc ipſo monte *Aemo* dixit Ovidius in Epiſt. Phyllidis vſ. 113.

Qua patet umbroſum Rhodope glacialis ad Aemum,

& quomodo *gelidam Thracem* aut *χιονώδη*, ſeu *nivoſam* vocant ſubinde Graeci Poëtae ac Latini.

Vſ. 116. *ἔταμες πεύκην*] *πεύκη* hic per *pinum*, obvio paſſim in Graecorum Auctorum tralationibus errore, redditur, quem merito jam, ut de viris ſummis Salmaſio ad Solinum & J. G. Voſſio in Etymologico ſileam, in Theophraſti Interpretibus redarguit eruditiſſimus Palmerius Exercit. p. 816. Per *piceam* proinde, ſicut per *pinum*, ubi occurrit *πίτυς*, reddenda vox eadem fuerat; idque eo magis, quod agebatur hoc loco de Dea *Δᾳδοῦχος* ſeu *Tedifera*, qualis ſubinde etiam dicta; quam in rem proinde opportuna erat maxime *picea*, ut *μάλιστα ἔνδᾳδος*, *maxime tedifera*, ſicuti a Theophraſto vocatur H. Plant. l. IX. c. 11. & e qua potiſſimum *δᾷδες* ſeu *tedae* vulgo fieri ſolitae. Unde etiam apud Graecos *πεύκη* aut *πεῦκαι* de *face* aut *facibus*, & ita promiſcue *πεῦκαι* & *δᾷδες*, ut aliunde notum, dicebantur. Adde, quod haec *picea*, quae juxta Plinium l. XVI. c. X. *montes amat atque frigora*, opportune proinde *reſciſſa* hic dicatur in monte, qua de re mox ſequenti verſu, Olympo Myſio. Quomodo autem detrahatur *teda* e *reſciſſa* aut vulnerata *picea*, docet itidem Theophraſtus, H. P. l. IX. c. 11.

Ibid. *φλογὸς ἥψαο ποίης*] Perplexe haec etiam reddit Interpres, *flammam injeciſti qualem*, pro *e qua flamma*, tedam nempe ſeu *piceam* modo a te *reſciſſam*, *accendiſti*; bene proinde a B. Vulcanio & cui jam praeiverat Fl. Sabinus, *unde tibi tedae? quae flamma accendet?* Neque enim ſatis erat Dianae *piceam*, e qua *tedae* ſeu *faces* fierent, quod ante dixerat, *reſcidiſſe*; ni *flamma* inſuper ſeu ignis occurriſſet, unde eas continuo *accenderet*; nempe, ut mox dicitur, e patris ignibus ſeu fulmine. Adde quod picis gratia, urenda erat ante omnia *πεύκη*, ut id uno verbo expreſſit capite modo adducto, Theophraſtus, *πεύκην πιττοκαυτοῦσιν*, *piceam urunt picis cauſſa*. *Φλόγα* autem cum de Solis, tum de Lunae ſeu Dianae, ut hoc loco, *lumine* dixerunt crebro veteres, & obvia ejus rei apud Poëtas & Tragicos imprimis exempla. Unde illud Ariſtotelis de Poët. c. XXI. *τὸ δὲ τὴν φλόγα ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ἀνώνυμον*, *flammam* autem ſeu *lumen a Sole*, ſpargi nempe aut ferri, *caret nomine*, adducto mox veteris Tragici verſu, *σπείρων θεοκτίσταν φλόγα*, *ſerens a Deo* ſeu Sole *creatam flammam*. Hinc accenſae etiam hujus Deae faces, quas utraque manu geſtare cernitur in nummis, (cujuſmodi ſupra adtulimus ad verſ. 11.) aliisve monumentis antiquis, non *Lucifera* ſolum, ſeu *φωσφόρος*, ſed *πυρφόρος* quoque ſeu *ignifera* dicta inde Diana, a Sophocle Oedip. Tyr. vſ. 216. Quo etiam ſymbolo, modo cum una, modo cum duabus accenſis facibus, eadem Dea,

Digitized by Google

LUNAE LUCIFERAE nomine ſignatur in Romanis aliquot numinis. Et haec eſt omnino mens hujus loci.

Vſ. 117. Μυσῷ ἐν Οὐλύμπῳ] Μυσὸς Ὄλυμπος ſeu Μύσιος, ſicut utrumque apud Auctores occurrit, prior etiam apud Strabonem l. x. p. 470. ἔστι καὶ ὁ Μυσὸς Ὄλυμπος, & quomodo in antiquis Melae membranis legi *Olympus Myſus* pro *Myſius*, ad eum obſervat vir doctiſſimus Iſ. Voſſius p. 100. Quamquam Μύσιον Ὄλυμπον frequentius dici videas, ut ab Herodoto loco jam alia occaſione adducto, ad vſ. 100. a Theophraſto H. Pl. p. 42. & p. 80. Appiano in Syriacis p. 115. aliisque. Ad diſcrimen autem alterius montis *Olympi* in Macedonia, Μυσὸν ſeu *Myſium* hunc dici notant hic Scholia. Qui etiam duo montes *Olympi* utroque illo nomine, *Pierici* nempe ſeu *Macedonici* & *Myſii* diſtinguuntur haud ſemel apud memoratum modo Theophraſtum, ut H. Pl. l. iii. c. iii. Ὀλύμπῳ τῷ Πιερικῷ τε καὶ Μυσίῳ, *Olympo Pierico & Myſio*, l. v. & vi. ὁ Μύσιος Ὄλυμπος, *Myſius Olympus*, mox περὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν Πιερικὸν Ὄλυμπον, *circa Macedoniam & Piericum Olympum*, qui alibi ab eodem Ὄλυμπος ὁ Μακεδονικὸς dicitur l. iii. c. xii. Plures tamen, quam hi duo montes, *Olympi* e Geographis aliisque Auctoribus noti; & cujusmodi quatuor exſtitiſſe tradit Strabo l. x. p. 471. Sed e quibus duo tantum ab eo adducuntur, unus *ad Idam* juxta Antandrum, alter hic *Myſus* ſeu *Myſius*; ſupplet autem ibidem magnus Caſaubonus, qui duos alios addit, *Olympum in Theſſalia*, & alium in *Peloponneſo*, neque plures his quatuor *Olympi* nomine dictos montes exſtitiſſe ibidem ſtatuit. Iidem tamen ſex numero enarrantur ab eruditis Criticis ad Apollonium Rhod. l. i. vſ. 597. Ὄλυμποι δ᾽ εἰσὶν ἕξ, Μακεδονίας, Θεσσαλίας, (ἐν ᾧ καὶ Ὀλύμπια φησιν Ἀπολλόδωρος ἄγεσθαι) Μυσίας, Κιλικίας, Ἤλιδος, Ἀρκαδίας, *Macedoniae*, *Theſſaliae* (*in quo Olympia celebrari tradit Apollodorus*) *Myſiae*, *Ciliciae*, *Elidis*, & *Arcadiae*; ſed ubi Λυκίας pro Κιλικίας omnino reponendum putem, quum *Olympi* in *Lycia* montis, meminerint veteres, ut Plinius l. xx. c. vi. & Maximus Tyrius Orat. xxxviii. p. 385. ubi eundem tradit ignem eructare, non Aetnaeo tamen ſimilem, ſed magis placidum; nullibi autem montis in *Cilicia* ita dicti occurrat, quod quidem ſciam, mentio. Ortelius vero numerum adhuc eo duplo majorem facit, qui duodecim montes dictos *Olympi* nomine memorat; ſed ita ut ex hoc uno monte *Myſio*, tres ibidem ſtatuat; unum in *Lydia*, cujus meminerit Athenaeus; alterum in *Aeolide*, auctore Plinio; tertium vero in *Myſia*: quum tamen ob viciniam illarum ditionum, & confuſos ſaepe fines, *Lydiae* nempe, *Aeolidis*, *Myſiae*, unus idemque mons vulgo *Myſius* aut *Myſiae* ſubinde etiam *Lydiae* dicatur, ſicuti ab Athenaeo l. ii. p. 38. περὶ τὴν Λυδίας Ὄλυμπον, *circa Lydiae Olympum*. (ni forte Λυκίας ibi pro Λυδίας facili utique librariorum lapſu,

Digitized by Google

ſu, quod minus tamen putem ei Naucratitae loco convenire, legendum ſit) & qui etiam *Aeolidis* dici a Plinio potuerit, maxime quum ab eodem *Aeolis* quondam *Myſis* dicatur appellata l. v. vſ. xxx. Mitto quod duos in Cypro montes *Olympi* nomine appellatos ſtatuat Ortelius; quum unus tantum idemque ſit, qui a Strabone & Ptolemaeo, ac ab antiquioribus etiam, ut Orphicorum Auctore ac Euripide in Bacchis vſ. 409. κλιτὺς Ὀλύμπου, *clivus Olympi*, memoratur. Exſtabat autem in luculenta Chriſtinae Suedorum Reginae Gaza, & quem obiter olim indicavi Diſſert. de Praeſt. Numism. p. 894. inſignis Severi Imp. nummus, in quo Apollo ſculptus cum lyra & tripode ac inſcr. ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΝ, *Hadrianum ad Olympum.* Retulit illum inde, uti a me indicatum eruditiſſimus Harduinus Num. Urb. Illuſt. p. 9. & credit eo deſignari civitatem *Olympenam*, cujus meminerit Plinius ac Ptolemaeus, ſitam ad *Olympum*, de quo hic agitur *Myſium*; ſed debili inde, ut videtur, conjectura, & eo ipſo quidem, quod a Ptolemaeo, qui poſt Hadrianum vixit, *Olympena* eadem, non *Hadriana* aut *Hadriani* vocatur. Potior vero ratio hic habenda eſt, quod revera urbs eſſet *Myſiae*, Ἀδριανοὶ dicta, e qua oriundus erat Rhetor Ariſtides, & cujus mentio praeterea occurrit apud Suidam & in Actis Conciliorum. *Olympus* vero ille *Myſus* vel *Myſius*, *Myſiae* nempe non Europeae, ſeu quae ad Iſtrum, ſed Aſiaticae, ſeu ad Helleſpontum; ſicuti utramque illam *Myſiam* diſtinguit non ſemel Myſis ipſe patria vicinus aut Myſius etiam Galenus de San. Tuend. l. v. c. v. Καὶ ὁ καλέμενος Μυσιος (οἶνος) οὐκ ἐκ τῆς ἐν Ἴςρον Μυσίας, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑλλησποντίας ὀνομαζόμενος, ἥτις ἐςὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν ὁμορῦσα Περγάμῳ, *& quod Myſium vocant* (vinum) *non ex ea Myſia, quae ad Iſtrum eſt, ſed ex ea, quae Helleſpontia dicitur, quae nimirum in noſtra eſt Aſia*, (Proconſulari ſcilicet) *Pergamo vicina*, & quae alibi ab eodem Ἑλλησποντία καὶ Μυσία dicitur, Method. Medic. l. XII. c. v. Immo cui Pergamus, etiam ab aliis adſcripta ſeu τὸ κατὰ Μυσίαν Πέργαμον, *in Myſia Pergamus*, uti a Joſepho dicitur Ἁλώσ. l. I. c. XVII. Ideo autem, *Olympi* hujus *Myſii* prae aliis montibus meminiſſe videtur hoc loco Callimachus, quod frequens eſſet ac ſolemnis maxime Dianae cultus in toto illo ejusdem *Myſiae* Cariae ac Lyciae tractu, & praeterea, quod idem *Olympus* πεύκαις ſeu *piceis tediferis*, quod vel hic poëtae locus arguit, abundaret, haud minus ac vicinus mons Idae earum proventu olim celebratus, adeo, ut inde etiam, teſte Theophraſto H. Pl. l. III. c. x. p. 52. montana πεύκη eaque maxime πιτυωδεςέρα, ſeu quod alibi adhuc ait p. 171. δαδωδεςέρα, *maxime* nempe *picifera* aut *tedifera*, *Idaea* diceretur. Sed quum idem mons Deae *Idaeae* ab eo dictae, ſeu Deum Matri, vulgo ſacer haberetur, inde opportunius, & ob rationem praeterea modo indicatam, Dianae *Tediferae* ſeu Δᾳδούχῳ vicinus mons *Myſius* hic a Poëta

tribui-

tribuitur. Mitto quod ignem eructare, non *Myſium* quidem, ſed *Lycium Olympum* tradat, ut paullo ante diximus, Maximus Tyrius; unde forte nata Poëtae occaſio, ut id *Myſio* etiam tribueret: tum inſuper, quod Luna in montium cacuminibus oriri veluti, ſeu *Lucifera* vel Δᾳδοῦχος appareat, ac inde Diana montes inhabitare, aut montibus delectari fuerit vulgo a Poëtis & ab hoc Battiade dicta, uti ea de re jam ante ad verſ. 20.

Ibid. φάεος δ' ἐνέηκας ἀϋτμὴν] Nempe juxta illud Lucretii l. v. vſ. 297. *pingues multa caligine tedae*, ſeu plurimo fumo inde emanante. φάος utique hoc loco de *teda* ſeu *face accenſa* dicitur, ſeu *Phoebea* illa *lampade*, ut a Marone vocatur l. III. vſ. 637. ac unde φαεσφόρος ſeu *Lucifera*, uti aliquoties jam diximus, appellata & culta haec Dea. Immo cujus etiam rei ſymbolo, nempe accenſarum tedarum, quas praefert Diana vel Luna, in antiquis, uti antea vidimus, monumentis adumbratae, petitam hinc originem ac nomenclationem innuere voluit hoc loco Callimachus. Dum vero immiſſam hic tradit φάεος ἀϋτμὴν, ſeu *ignis* vel *flammae halitum*, quo nempe accenderetur ea πεύκη vel *teda*, modo in Olympo Myſio detracta, ad Heracliti opinionem videtur reſpexiſſe doctiſſimus haud minus quam cultiſſimus poëta, juxta quam exhalationes, ut e Laërtio liquet l. IX. dari & accendi in Lunae concavitate, indeque ea lucere ſtatuebatur. Qua ratione cenſeri poſſet iis acceſſiſſe Callimachus, qui Lunae lumen ſeu φωτισμὸν proprium eidem, juxta Anaximandrum ac Antiphonem, teſte Plutarcho de Placitis Philoſoph. l. II. c. XXVIII. aut Anaxagoram & Democritum, juxta Olympiodorum Meteorol. l. I. p. 15. edit. Graec. non vero demum a Sole mutuatitium, cum Thalete, Pythagora, Parmenide, & ſaniorum Philoſophorum turba, ut praeter Laërtium e Vitruvio etiam conſtat l. IX. c. IV. tradidere. Verum cui poſtremae ſententiae adſtipulari tamen videntur ſequentia hujus poëtae verba, quamquam alii aliter ea intelligant, ubi nempe a paternis, ſicuti mox videbitur, ignibus, omnem eandem flammam ſeu lucem dicit emanaſſe. Ne de iis jam loquar, & quibus accedit dicto modo loco Olympiodorus, qui Lunae cum proprium lumen, illudque, ut arguit ejus Eclipſis, ἀνθρακῶδες, tum aliud a Sole ſtatuebant. Diverſa vero, ut obiter hoc addam, *glacialis* illa ſeu πηγυλὶς ἀϋτμὴ, quae non ex orbe Solis, ſed e Plutonis antro *exhalare* dicitur apud Apollonium Rhod. l. II. vſ. 738.

Vſ. 118. Ἀσβέστου] Haud aliter ac de eadem Dianae ſeu Phoebes luce ait Manilius l. III. vſ. 198.

Conſule tum PHOEBEN, imitantem lumina fratris
SEMPER.

Et quo proinde ſe ab Epicuri dogmate alienum profitetur Callimachus, qui Lunae juxta & Solis, aliorumque ſiderum lumina, non ἄσβεστα, ſed extincta iri adſeruit, juxta illud Lucretii l. v. vſ. 116. &c.

--- Ne

——— ——— ——— Ne forte REARIS
Terras & Solem, & Coelum, Mare, Sidera, LUNAM,
Corpore divino debere AETERNA manere.

& quae plura ea de re eodem libro leguntur, uti mox vſ. 121.

Praeclarumque velint Coeli RESTINGUERE ſolem.

Ne hic tangam, quae de Lunae deliquio dixit Manilius l. IV. vſ. 879.

Nec habet in ſe tum, quo fulget Delia, lumen.

Unde mos ille Romanorum, quem refert Plutarchus in L. Aemilio, ut frequentes flammas, tedis ſeu facibus elatis, ad coelum porrigerent, quo exſtinctum veluti Lunae lumen denuo excitarent. Ut poſtremo hic addam, quod alibi obſervo, & a Juliano Imp. traditur Orat. IV. in Solem p. 289. nempe *aeternum* ſeu ἄσβεστον illum Veſtae ignem, e pura Solis flamma petitum, a virginibus ad id conſtitutis ſervari, indeque, ubi exſtingui eum contigiſſet, accendi denuo ſolitum; ſed qua de re ad ipſum Julianum.

Ibid. τὸ ῥα πατρὸς ἀποστάζουσι κεραυνοὶ] Ita haec reddit poſt Fl. Sabinum Vulcanius, quaſi iis dicatur, accenſam a Diana flammam, ſimilem eſſe ei, quae emicat e Jovis Parentis fulmine. Quam tamen non puto mentem eſſe hujus loci, quo ratio nempe redditur, e qua flamma accenſa foret Dianae φωσφόρυ teda; an a *paternis* nempe *ignibus*; & quibus proinde verbis haud obſcure innuitur, e Jovis, tanquam omnium procreatoris, & qui idem cum Sole, juxta Macrobium habitus, lumine, omne illud lumen ſuum ἄσβεστον, Dianam, ſeu Lunam Luciferam mutuari. Quaeſiverat enim paullo ante poëta, ποίης ἧψαο φλογός; ſeu *e qua flamma* haec Dea continuo *accendiſſet* tedam a ſe in Olympo Myſio e reſciſſa ibi picea detractam? Quod utique parum elucidaret prior illa horum verborum, quae tali quaeſito his & ſuperioribus verbis reſponderent, explicatio, nempe *injectum a Diana flammae habitum, ſimilem ei flammae*, quam deſtillant ſeu fundunt Jovis fulmina. De accenſa enim & a Diana quidem teda, ſeu *injecto illi flammae habitu* dictum jam erat; non autem, & quod hic demum quaeritur, *e qua* nempe *flamma* id foret ab eadem Dea factum, & hic proinde declaratur. Ut ita veriorem, de qua ad ſuperiorem verſum, veterum ſapientum, tam Phyſicorum nempe quam Aſtrologorum (prout ea de re ait Cleomedes de Meteoris l. II. p. 111.) ſententiam ſequutum ſe, abunde hic innuat Callimachus, qui Lunam, non proprio utique lumine colluſtrari ſtatuebant, quod in medio ab Epicureis, ut id e Lucretio liquet l. v. (ubi pluribus ea de re in utramque partem egit) relinquebatur. Ἀποστάζειν autem ſeu *diſtillare* vel *fundere flammam*, de *fulminibus* hic dicit, quod de iis ait idem Lucretius l. VI. vſ. 378. *Et jaciunt ignes*; alibi autem in eodem libro vſ. 219.

Digitized by Google

— — — — inuſta vapore
Signa, notaeque graves halantes ſulphuris auras.

Igneam enim eſſe, eamque praeterea tenuiſſimam naturam fulminis, agnoſcunt, praeter idonea & obvia paſſim ejuſdem rei experimenta, naturae conſulti, & juxta eos Plutarchus Sympoſ. l. IV. Quaeſt. II. Immo concipi etiam fulminis materiam, ex inflammatis a Sole nubibus, ſeu *concipere ex radiis ardoreque eorum* tradit idem Epicureus poëta l. VI. vſ. 272. Neque mirum praeterea videbitur, fundi hic aut jaci eosdem *ignes* fulmineos in ſummum verticem Myſii Olympi; haud magis utique, quam, ut de iis ait Maro Georg. l. VI. vſ. 332.

Aut Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia &c.

Addo hiſce obiter; quodque hic *diſtillans* dicitur a *Jove flamma*, ut Dianae filiae faces ſcilicet accenderet, ex aliqua forte notitia illius ignis coelitus a ſummo Deo ad combuſtionem holocauſti ab Aarone oblati ſuper Altare, de quo Levit. IX. 24. immiſſi emanare potuerit. Idque eo minus latere vatem Cyrenaeum, & qui Alexandriae egit ac floruit, utraque urbe, ut aliunde notum, Judaeis feraci; ac praeterea (quod jam alibi, ac ſimili in re, de eo a me obſervatur,) in Philadelphi florenti gratia & in cujus Bibliotheca conſulere potuit vir πολυμαθέστατος, converſos a Senioribus ſub hoc Rege veteris Foederis libros.

Vſ. 120. πρῶτον ἐπὶ πτελέην] Opportune omnino hic Virgilii locum adtulit praeſtantiſſima Fabri filia, qui ad hunc utique reſpexit Georg. l. II. vſ. 530. *Velocis jaculi &c.* Ejusdem proinde tenellae adhuc Dianae, quae prima puerilis apud Perſas aetatis exercitamenta tradit Xenophon Inſtit. Cyr. l. I. p. 5. πρὸς δὲ τοῦτο μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, *ad haec arcum tendere ſagittis & jaculis ferire diſcunt.* Unde exſtitiſſe etiam apud Romanos (quamquam vilior iisdem eſſet ἡ τοξευτικὴ prae armis pugnae ſtatariae) qui ſagittandi artem docerent, liquet e veteri marmore Romano in Cl. Sponii Miſcell. p. 256. in quo ſtatua virilis ac barbata cujusdam *T. Flavii Expediti* viſitur, qui dextra ingentem arcum, ſiniſtra ſagittam tenet, cum addito eidem elogio DOCTORI SAGITTAR. Hinc illud Horatii de puero, qui Iccio ſe ad militiam, relictis Philoſophiae ſtudiis, paranti addixerat l. I. Od. XXIX.

Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno.

V. 121. τὸ τρίτον αὖτ' ἐπὶ θῆρα] Hinc venandi uſus inter rudimenta militiae olim habitus, idque quod inter alia, ut ea de re idem Xenophon pagina 5. modo adducta Inſt. Cyr. ἀνάγκη δὲ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ, *neceſſe eſſe ſagittis jaculisque feram petere, ubicunque eadem inciderit.*

Vſ. 122. εἰς ἀδίκων ἔβαλες πόλιν] Sicut Dii nempe in genere πολιεῖς & πολιοῦχοι, ſeu, ac in nummis etiam aliisve monumentis anti-

antiquis, Urbium CONSERVATORES, CUSTODES, PRAESIDES & STATORES; ita ULTORES quoque ſeu vindices impiorum, quae in iis patrantur, facinorum, in iisdem priſci aevi reliquiis comparent. Unde etiam haec Diana, quae cum ΣΩΤΕΙΡΑ, ut ex iisdem conſtat & qua de re adhuc infra, dicta fuit & culta; ſic eadem in varias Urbes nonnunquam, ob admiſſa in iisdem ſcelera, & violata divina humanaque jura, animadvertiſſe, haud uno calamitatis, uti mox dicetur, genere legitur. Neque id expertae ſolum dicuntur, quarum facta ab aliis ad hunc locum mentio, *Laurea* Theſſaliae urbs, aut *Thebae*; aut Aetoliae *Calydon*; ſed ut de aliis adhuc ſileam, *Patrae* etiam ſeu *Aroe* primum dicta, in Achaja, & *Caphyenſes* Arcades, quibus inflictas a Diana calamitates, & qua occaſione, enarrat Pauſanias l. VII. p. 434. & VIII. p. 490. & ad quos caeteroquin *Caphyenſes*, ut obiter hoc addam, ſpectat rarus in Theſauris Gallorum Regiis, neque ita pridem in eos illatus Severi nummus cum inſcr. ΚΑΦΥΙΑΤΩΝ. Adeo ut in tales ἀδίκων urbes, ultrices ſagittas intendiſſe continuo hanc Deam ἰοχέαιραν, tradat hic Callimachus; nec proinde ſolus, quod ait Horatius l. III. Od. IV.

Tentator Orion Dianae
Virginea domitus ſagitta;

aut *Tityus* forte, quem ob parem inſaniam, non Dianae quidem, ſed matri Latonae vim inferre parantem, tanquam iisdem Dianae telis confixum, ac inde illam Τιτυοκτόνον dixit ſupra Callimachus vſ. 110. hujus Hymni. Nempe juxta illud Pindari Pyth. Od. III. p. 217: χόλος δὲ οὐκ ἀλίθιος γίνεται παίδων Διός, *ira enim non vana eſt Jovis liberorum.* Adde; quod peccata τῶν ἀδίκων ſeu ἀσεβῶν, quamquam ſerius, nonnunquam in nepotibus etiam ac tertia generatione punita, docebunt haud ſemel Tragici veteres, ut Aeſchylus ſept. Theb. vſ. 749. Agam. vſ. 581. ac alibi; juxta illud nempe incerti Poëtae, τὸ μὴ δίκαιον ἔργον οὐ λήθει θεούς, *iniquum factum non latet unquam Deos*, prout illud & plura e Stobaei MSS. in ejuſdem Excerpta retulit ὁ πάνυ cap. VII. Ἐκλογῶν de Rerum Natura p. 119.

Vſ. 123. Οὔτι σέθεν ξείνους ἀλιτήμονα] Scilicet non Juppiter ſolus Ξένιος, aut ſicut ab Apollonio dicitur l. II. vſ. 378. Εὔξεινος, aut vero Ἱκέσιος paſſim & in veteri etiam nummo, ac proinde ſeverus ac implacabilis *violatorum hoſpitum* vel ſupplicum vindex habitus, juxta redditum illud ab eodem apud Dodonem Oraculum, teſte Pauſania l. VII. p. 447.

Μὴ δ' ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται δ' ἱεροί τε ἁγνοί.

Neque ſupplices injuria afficere: ſupplices enim ſancti & puri. Quod de Diana itidem hoc loco dicitur, quae nempe Ξενία ſeu *Hoſpitalis* haud minus exſtiterit, ac altera Ξενίη Jovis filia Minerva (quae eo nomine a Spartanis culta legitur, apud eundem Pauſaniam l. III. p. 181.) & proinde impune non ſit paſſa, *hoſpites*

Digitized by Google

ſpites injuria adfici, ſed fuerit vere, quod hic dicitur & juxta illud Euripidis in Hecuba vſ. 790.

> Τιμωρὸς ἀνδρὸς ἀνοσιωτάτου ξένου,
> *Ultrix viri maxime impii hoſpitis,*

qui nempe omnia hoſpitalia jura in occidendo Polydoro nefarie violaverat. Unde mox eadem Hecuba, valde opportune ad hunc Callimachi locum, ait in eodem dramate vſ. 803.

> Καὶ μὴ δίκην δώσουσιν, οἵτινες ΞΕΝΟΥΣ
> ΚΤΕΙΝΟΥΣΙΝ, ἢ θεῶν ἱερὰ τολμῶσι φέρειν·
> Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
> *Si non poenam dabunt, qui hoſpites*
> *Interfecerint, aut Deorum ſacra audebunt ferre,*
> *Non eſt quidquam inter homines aequabile,*

ſeu *juſtum*; quomodo nempe δίκαιον ab Ariſtotele per τὸ ἴσον redditur Nicomach. lib. v. cap. 1. & alibi. Quod adſtruitur adhuc ab Agamemnone in eodem dramate, ubi id Barbaris quidem haud forte adeo inſolitum innuit, *hoſpites* nempe trucidare; apud Graecos autem id eſſe longe turpiſſimum, Hecub. vſ. 1247. &c. Quibus adde Thracem Diomedem, qui ideo quod ξένους ἠδίκει, ut de eo Dio Chryſ. *hoſpites injuria adficeret*, clava ab Hercule fuit confoſſus.

Vſ. 124. χαλεπὴν ἐμμάξεαι ὀργήν] Haud aliter ac de Jove Ἱκεσίῳ Pauſanias, loco paullo ante indicato p. 447. τὸ δὲ Ἱκεσίου μήνιμα, πάρεστι μὲν τοῖς ἐς τὴν Ἑλίκην, πάρεστι δὲ καὶ ἄλλοις διδαχθῆναι πολλοῖς ὡς ἐστὶν ἀπαραίτητον. *Numinis autem ſupplicum Praeſidis ira ex Helices exitio, aliisque id genus experimentis conſtat, quam ſit ob violatos ſupplices implacabilis.* Quo referre proinde licet, quod de Jove dicit in Aeſchylo Prometheus vſ. 34.

> Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες,
> *Jovis enim animus placatu difficilis;*

& rurſus in eodem dramate, ubi vocat *Jovis animum prae ira inflexibilem*, vſ. 162. &c.

Vſ. 125. Κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκεται] *Armentis* immiſſas ſaepe ab iratis Numinibus, ſicut, prout ſtatim hic additur, terrae frugibus, aut locorum etiam incolis, *lues*, memorant ſubinde Auctores; quo de admiſſis ſceleribus laeſaque numinis religione, ultrices poenas a ſe ſumi palam omnibus facerent. Quum contra fecunditatem pecoribus juxta & agris εὔκαρπον, ſalutem autem ſeu ὑγίειαν terrae incolis optare ſe aut largiri, iidem declararent; ubi res ex voto ipſis cedere, in accepti ſingularis alicujus beneficii, aut praeſtiti debiti cultus memoriam, vellent. Cujus utriusque rei exemplum praeter Callimachum, hoc & ſequentibus verſibus, praebent Eumenides apud Aeſchylum in cognomine dramate, ubi primum Athenienſibus iratae, ob liberatum Areopagitico judicio Oreſtem, easdem calamitates modo dictas iis continuo minantur, a vſ. 785.

Ἰὼ,

Ἰὼ, ἰὼ, ἀντιπαθῆ
Μεθεῖσα καρδίας σταλαγμὸν,
Eheu! eheu! luctuoſam
Cordis guttam dimittam &c.

poſtea autem a Minerva placatae, ſpe illorum honorum, quos apud Athenienſes deinceps forent habiturae, diris in vota verſis, iisdem felicem frugum omnis generis proventum, & fecunditatem pecorum, uti mox dicetur, praeoptant. Ita habitatas ab ἀδίκοις ſeu facinoroſis hominibus urbes, ultura hiç Diana, ab illata eorum *armentis*, quae eadem *depaſceret*, *lue* nunc auſpicatur; quam proinde λοιμὸν hic vocat, & quam in rem inſignis admodum exſtat apud Platonem locus l. x. de Legib. p. 906. φαμὲν δὲ, εἶναί πε τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα, τὴν πλεονεξίαν· ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλέμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν ΛΟΙΜΟΝ, ἐν δὲ ΠΟΛΕΣΙ καὶ πολιτείαις, τῦτο αὐτὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον, ΑΔΙΚΙΑΝ. *Dicimus autem illud, quod nunc peccatum vocatur*, ſeu *intemperantem & vitioſum exceſſum, in corporibus quidem carneis, morbum; in anni tempeſtatibus*, PESTILENTIAM; *in* URBIBUS *autem earumque regendarum formis, transformato hoc vocabulo*, INJUSTITIAM. Λοιμὸν autem non de hominum ſolum, ſed armentorum etiam ſeu animalium *lue* vel morbo, haud minus ac febrem, dyſenteriam, hydropen, ſcabiem, paralyſin, podagram, aliaque id genus νοσήματα dici, liquet potiſſimum e priſçis Rei Veterinariae Scriptoribus, & qui λοιμὸν equis, aliisve armentis abortum tradunt, ac remedia ſimul adverſus eundem ſuppeditant, ſicut docebit inſcriptum ex eorum Auctorum numero, Pelagonii caput IV. Πελαγονίε πρὸς λοιμὸν, *Pelagonii contra peſtilentiam.*

Ibid. ἔργα δὲ πάχνη] Alterum hic calamitatis genus injuſtorum ſedibus ſeu urbibus illatum, agrorum nempe ἀκαρπίαν, ſeu *ſterilitatem* hic tangit; utrumque proinde, quod eadem in re ait Heſiodus Ἔργ. vſ. 241. λιμὸν ὁμε καὶ λοιμὸν, *famem ſimul ac peſtem.* Notum autem quam noxia ſit ſurgentibus jam frugibus, ἑῴα, uti ab Aeſchylo vocatur, πάχνη Prom. vſ. 28. ſeu *matutina grando*, juxta illud Maronis Georg. l. I. vſ. 447.

Tithoni croceum linquens AURORA *cubile*,
Heu! male tum mites defendet pampinus uvas:
Tam multa in tectis crepitans ſalit HORRIDA GRANDO.

Depaſci proinde a ſimili *grandine* agros, ſeu *laeta ſata* dixit hoç loco Callimachus, nempe καταβόσκεται ἔργα δὲ πάχνη; haud aliter aç ſimili in re Aeſchylus Eumen. vſ. 805.

——— Δαιμόνων σταλάγματα,
Βρωτῆρας αὐχμὲς σπερμάτων ἀνημέρες,
——— *Daemonum* ſeu *Geniorum ſtillas*,
Qui exeſuri ſemina, ſqualores immites,

prout legendum ibidem pluribus ad eundem Tragicum docemus, & cui loco aç ſimul immiſſae hic a Diana ſementibus *grandini*,

egregia

Digitized by Google

egregia lux e Theophraſto accedit de C. Pl. l. v. c. xi. ubi de variis arborum aut plantarum φθοραῖς agit, ὡς γ' ἐνίαι κ̀ ΑΠΟ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ συμβαίνουσι, καθάπερ ἡ ΧΑΛΑΖΟΚΟΠΙΑ, *nam & A DAEMONIBUS nonnulla evenire creduntur, qualis eſt* GRANDO. Eadem autem de re paullo ante dixerat, ὅταν ἢ χειμῶνες ὑπερβάλλοντες, ἢ καύματα, ἢ ἐπομβρίαι, ἢ ΑΥΧΜΟΙ, ἢ ἄλλη τὶς δυσκρασία τοῦ ἀέρος, *cum aut frigora ſupra modum aut aeſtus, aut imbres, aut ſqualores, aut alia aëris intemperies, accedunt.* Sic a Diana itidem Patrenſibus Achaeis, ob violatam nefario ſtupro aedis apud eosdem ſanctitatem, immiſſam continuo ἀκαρπίαν docet Pauſanias l. vii. p. 434. & ſimiliter Tegeatis Arcadibus, ab eadem Diana juxta & Apolline, ob admiſſum ab uno e Tegeati liberis ſcelus, l. viii. p. 540. De aliis vero id genus ἀκαρπίαις, quibus ſaepenumero multaſſe feruntur Dii Gentilium homines & loca, quibus erant ob eorum ſcelera infeſti, haud una apud eundem Pauſaniam aliosque veteres Auctores occurrit mentio: ne jam certiora e ſacro foedere ac nota hujus rei exempla & comminationes, juſta veri & unius Numinis ira ac vindicta, haud infrequentes huc advocem, ut Levit. xxvi. 20. Deuter. xi. 17. & xxviii. 22. &c.

Vſ. 126. κείρονται δὲ γέροντες ἐφ' υἱάσιν] Verum hujus loci male ab Interprete accepti ſenſum, eumque alias haud reconditum, viderunt jam ad eundem H. Stephanus, Vulcanius, & eorum hic inſiſtens veſtigiis praeſtantiſſima Fabri filia. Ut vero hic de *patribus* jam ſenio confectis in morte *filiorum*, ſic de filio in inferiis patris ſeu de Oreſte dicitur ab Aeſchylo Choëph. vſ. 178.

Ἔπεμψε χαίτην κουρίμην, χάριν πατρί,
Miſit detonſam comam in honorem patris,

quo ſenſu κούριμος ab Euripide etiam ſumitur, non vero, ut ibi Interpres, χαίτην κουρίμην, *juvenilem comam*, vertit. Quod adſtruit pariter ſimilis Agathonis, Athenienſis itidem Tragici, apud Athenaeum locus l. vi. p. 528.

Κουρῆτες εἶναι, κουρίμου χάριν τριχὸς,
Curetas eſſe, detonſi gratia capilli.

Nihil vero acerbius & praeter naturae leges, quam ubi debitum patribus a liberis officium, iis nempe ſolitas praeſtandi inferias, a patribus, iisque jam ſenibus, mutato rerum ordine, mortuis defertur liberis. Nempe juxta illud Catonis Majoris de obitu praeſtantiſſimi filii apud Ciceronem de ſenectute cap. ultimo, *cujus a me corpus crematum eſt, quod contra decuit ab illo meum.*

Vſ. 127. ἢ βληταὶ θνήσκουσι λεχωΐδες] Mulieres hic innuit, quae in puerperio, tanquam ſidere ictae ſeu enectae, una cum foetu moriuntur. Hinc apud Hippocratem de Mulierum morbis l. i. c. lxxxv. non puerpera quidem, ſed ipſe foetus enectus βλητὸς dicitur nempe ἕτερον ἐκβόλιον, ὃ τὸ παιδίον βλητὸν γενόμενον ἐκβάλλει, *aliud ejectorium* ſeu *medicamentum, quod foetum enectum*, ſive *ſideratum ejicit.* Βλητοὺς vero idem, & quod Medicorum filiis notum,

Digitized by Google

tum, ubi de Morbis l. II. c. II. & c. VIII. *ſideratos* veluti & ſtupore corporis detentos; alibi autem *pleuriticos*, qui celeriter & quidem mente laeſi moriuntur, vocaſſet; addit, de victu in morbis acutis ſect. IV. μάλα δὲ τοὺς τοιούτους οἱ ἀρχαῖοι ΒΛΗΤΟΥΣ ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τόδε μάλιστα, οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι καὶ ἀποθανόντων αὐτέων, ἡ πλευρὴ πελίη εὑρίσκεται ἴκελόν τι πληγῇ, *hos autem potiſſimum antiqui* SIDERATOS *eſſe cenſuerunt, cum ob id praecipue, tum ob id non parum, quod mortuis latus lividum, tanquam ex plaga deprehendatur.* Cujus nempe appellationis, cur βλητοὶ ſint iidem ab antiquis dicti, duplex ibi, & quod non ſatis obſervavit erudiTiſſimus Foëſius, ratio redditur; una, & quidem praecipua, ſtupor mentis, & quam ibidem notat etiam Galenus, mortis celeritas; altera autem mortui latus, tanquam plagae ictu lividum, & quam poſtremam cauſſam tangit alibi idem Hippocrates, nempe Coac. Praenot. tme. 400. cur peripleumonici, quibus idem accidit quandoque, βλητοὶ itidem ſeu *ſiderati* ab antiquis fuerint appellati. Unde lux Heſychio, Βλητὸς, ὁ ἀπόπληκτος, & plenior Phavorino, qui utramque appellationis illius modo dictae rationem tangit, Βλητὸς, ὁ ἀπόπληκτος, ὁ ὑπὸ τῶν ὀξέων νοσημάτων αἰφνιδίως τελευτῶν, nempe βλητὸς, *apoplecticus, qui e morbis acutis ſubito moritur.* Βληταὶ proinde hic dicuntur λεχωΐδες ſeu *puerperae*, quae Dianae λοχείας, utpote *puerperii Deae* vel *Lucinae* ira, ſubito una cum foetu percuſſae veluti ſive enectae. Unde haud male hic Scholia, Βληταὶ, βεβλημέναι ὑπ' Ἀρτέμιδος, *percuſſae a Diana.* Haud aliter nempe ac infra Hym. in Cererem vſ. 102. Canaces filium βλητὸν ὑπ' Ἀπόλλωνος, *ictum*, ſeu *caeſum ab Apolline*, refert, aut quod de abortivo Semeles, illiusque fulmine ictae partu dixit Euripides Bacch. vſ. 91. &c.

> Νηδύος ἔκβολον μάτηρ
> Ἔτικτε λιποῦσ' αἰῶ-
> Να κεραυνίῳ πλαγᾷ,
> *Utero ejectum, ſeu abortivum partum*
> *Mater edidit, relinquens*
> *Vitam fulmineo ictu.*

Unde *abortivus* etiam *partus* Hebraeis נפל, *Nephel*, ſeu *ejectus* e matris utero, nempe ut modo ab Euripide, νηδύος ἔκβολον ſimiliter dictus; neque ignota alioquin, quae de percuſſa muliere gravida, ac inde abortum paſſa traduntur Exod. XXI. vſ. 22. 23. Ut proinde hic non ἀφορίαν ſolum ſeu *ſterilitatem* (quamquam ea inter graves poenas ab irato ſceleribus numine illatas, praeter Heſiodum Ἔργ. vſ. 242. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι, *neque mulieres pariunt*, in ſacro etiam foedere, ut Jobo XXIV. 21. & Hoſea IX. 14. commemoretur) ſed mortuas inſuper cum ipſo foetu Dianae ira, minime hic proinde, uti in Orphicis alioquin vocatur, ὠκυλοχείας, *matres* ſeu *puerperas* hic notet Callimachus.

Vſ. 128. Τῶν δ' οὐδὲν ἐπὶ σφυρὸν ὀρθὸν ἀνέστη] Verum hujus loci ſenſum primus indicavit H. Stephanus, ut foetus nempe hic intelli-

telligantur brevis aevi, ſeu, ut poſt eum ibi Vulcanius, ὠκύμοροι. Quo nempe loquendi genere, ut hoc addam, uſus hic eam in rem Callimachus, quod ex omnibus animantibus contingat *ἄνθρωπον μόνον ὀρθὸν ἵςασθαι*, *hominem ſolum ſtare rectum* ſeu *erectum*, ut id Galeno dictum praeclari operis de uſu partium l. III. c. VI. idque, ut dixerat c. III. quod *μόνῳ γὰρ αὐτῷ κατ' εὐθὺ τῶν σκελῶν ἡ ῥαχίς ἐςιν*, *ſoli enim ipſi ſecundum rectitudinem crurum eſt ſpina.* Σφυρὸν autem cum de *malleolo pedis*; tum de *talo*, ut hoc loco; tum de *pede* etiam cum *crure*, ut viderunt jam alii, dictum liquet. Opportune autem hic Horatianum illud l. II. Ep. I. vſ. 176. adtulit Anna eruditiſſima, *recto ſtat fabula talo*; neque tamen certum, quod ibi obiter additur, *talum* dici *aſtragalum*, qui vulgaris quidem eſt error interpretum, & cui, ut alia hic mittam, repugnant quae apud Galenum de pedis diviſione ſequitur, laudati operis de uſu partium l. VII. c. VI. ſed maxime libro de Oſſibus cap. XXII. ubi tota via docet aberrare, qui ita ἀςραγάλους vocant; & cap. ſequenti, ubi plenius adhuc id totum explicat, & partem eam pedis, qua gradimur, & proinde qua etiam ſtamus, alio, quam ἀςραγάλου nomine, dici obſervat.

Vſ. 129. εὐμειδής τε καὶ ἵλαος] Non proinde *perfidum ridens Venus*, ſicuti ab Horatio dicitur l. III. od. XXVII. ſed qualis alibi ab eodem *Ericina ridens* lib. I. od. II. ſeu noto ejus epitheto φιλομμειδής, ita *blande* etiam *ridens* ſeu *benevola*, & *propitia* inducitur hic Diana, illis nempe urbium incolis, qui diverſo plane ab iis paullo ante devictis inſtituto, juris & aequi tam erga cives, quam erga hoſpites erant ſtudioſi ac tenaces. Haud aliter proinde ac de placatis Eumenidibus, ac in poſterum futuris Atticae propitiis, non vero infeſtis, quales prius, uti antea vidimus, ſe ferebant, ait Aeſchylus Eumen. vſ. 1043. *ἵλαοι δὲ καὶ εὐθύφρονες γᾷ*, *propitiae vero & benevolae terrae* Atticae. Hinc ΣΩΤΕΙΡΑ etiam Diana, ſeu ut benevola conſervatrix, a variis olim, quod obiter ſupra innui, urbibus culta, ut praeter Syracuſanos, quod in nummis eorum adhuc hodie comparet, a Pellenenſibus Achivis, aut apud Phegalenſes Arcadas, juxta Pauſaniam p. 453. & 520. Ad quem proinde *propitiae* ejuſdem Deae & *Servatricis* cultum reſpexit Auctor Orphicorum ultimo verſu I. Hymni, de quo jam ſupra ad verſ. I. In eundem autem finem, ſicut abunde ex iiſdem liquet, ſcripti iidem Hymni Orpheo vulgo tributi: ut nempe benevola & *propitia* ſibi Numina, dum eorum celebrant Myſteria, continuo redderent, ac proinde ſolemnes in iis aliiſque veterum formulae, ἵληθι, ἔρχευ (ut hic itidem dicitur) ἵλαος, *ſis propitius*, *veni propitius* &c. ſicuti etiam infra ultimo in Cererem Hymn. verſu, ἵλαθι μοι, & qua de re ibidem. Adde, quod plura Jovis Μειλιχίου ſana aut ſimulacra exſtitiſſe leguntur apud Pauſaniam, & Ara etiam in genere Θεῶν Μειλιχίων apud eundem l. x. p. 686.

Vſ. 130.

Digitized by Google

Vſ. 130. τῶ μὲν ἄρουρα φέρει στάχυν] A placatis nempe ſeu propitiis Numinibus, omnia ſibi ac terrae, quam incolebant, fauſta, Gentiles ominabantur. Sic placatae Eumenidis diris, ut paullo ante dixi, in vota ſeu verius promiſſa verſis, felicem terrae proventum Atticae continuo augurantur, apud Aeſchylum Eumen. vſ. 941. &c.

Δενδροπήμων δὲ μὴ πνέοι βλάβα,

Arboribus autem noxium ne ſpiret damnum,

& quae plura ibi eam in rem leguntur. Sic Rhea etiam Phrygibus exorata apud Apollonium Rhod. l. 1. vſ. 1142.

Δένδρεα μὲν καρπὸν χέον ἄσπετον, ἀμφὶ δὲ ποσσὶν

Αὐτομάτη φύε γαῖα τερείνης ἄνθεα ποίης.

Arbores uberrimos refundebant fructus, circum pedes autem

Spontanea e terra pullulabat herba tenera ac florens.

Simile extat Chori Danaidum votum pro Argivorum terra, apud dictum modo Tragicum Suppl. vſ. 696. καρποτελῆ δέ τοι, *fructus autem ferat.* Haud mirum proinde eadem beneficia Dianae hic accepta tribui, quae a Cerere *ſpicifera* ſeu FRUGIFERA alioquin, ut ea in marmoribus antiquis dicitur, proficiſci credebantur; ac unde Πολύκαρπε & Πολύσταχυ eadem apud Theocritum invocatur Idyll. x. vſ. 42. immo a qua ipſe Callimachus inter alia contendit infra Hymn. in eandem vſ. 137. φέρε στάχυν, *fer ſpicam*, quod hic a Diana & iisdem verbis factum dicitur. Notum quippe hanc Deam illis etiam ſymbolis in antiquis Epheſiae ſeu πολυμάστου Dianae aliisve ſimulacris effingi, quae eam non pro *Luna* ſolum, ſed pro *Tellure* ſeu Natura omnium procreatrice, eandemque cum Cerere habitam, abunde arguunt.

Ibid. & vſ. 131. εὖ δὲ γενέθλη τετραπόδων] Fecunditatem nempe armentis loco peſtilentiae, quae eadem, ut antea vidimus, depaſceret, hic praeſtat Diana; ſicuti Eumenides rurſus apud Aeſchylum in cognomine dramate vſ. 947. &c.

Μῆλά τ' εὐθενοῦντ' ἄγαν

Ξὺν διπλοῖς ἐμβρύοις

Τρέφοι χρόνῳ τεταγμένῳ.

Pecoraque partu valde fecunda

Cum gemello foetu

Nutriat ſtato tempore;

& ſimiliter Danaidum Chorus apud eundem, Suppl. vſ. 698.

Πρόνομα δὲ βοτὰ τᾶς

Πολύγονα τελέθοι.

Animalia autem ante urbem

Paſcentia ſint fecunda.

Vſ. 131. & 132. οὐδ' ἐπὶ σῆμα Ἔρχονται] Duo nempe alia juſtorum a Diana dilectorum beneficia, his & ſequentibus verbis tangit: unum hic, quod monumentis majorum, aut quae ſibi ipſi in patria paraverint, condentur, non profugi proinde & extorres,

res, ſicuti illae, de quibus paullo ante, gravidae mulieres) in alieno ſolo, eo ſolatio orbi occumbent. Alterum, uti mox ait, quod ſenio demum & annis confecti, illos iisdem monumentis condi contingeret. Quanti vero primum illud omni aevo & ubique fuerit habitum, condi nempe monumentis patriis, (quae a Graecis σήματα, ut hoc loco & apud Thucydidem l. II. p. 120. τὸ δημόσιον σῆμα, vel τάφοι, μνήματα, Atticis etiam Θῆκαι, eaeque πατρῷαι aut προγόνων, aut ἥρια etiam προγονικὰ dicebantur, *patria* aut *majorum monumenta*) abunde cum e Sacro Foedere ut Jacobi morti proximi ad Joſephum Gen. XLVII. vſ. 29. 30. aut Nehemiae ad Perſarum Regem verbis Nehem. II. 3. 5. tum ex inſtitutis, moribus ac legibus eam in rem aliarum Gentium conſtat, & de quibus nos alibi, ut ad Aeſchyli Perſas vſ. 405. Θῆκαι τε προγόνων. Quum contra pro graviſſimo τῶν ἀδίκων, de quibus hic agit Callimachus, ſeu *injuſtorum* vel impiorum poena duceretur, eo beneficio orbari; uti rurſus e l. 1. Regum XIII. vſ. 22. aliisque exemplis veterum Annalium, aut teſtimoniis Auctorum liquet.

Vſ. 132. πλὴν εὖτε πολυχρόνιον] Alterum illud, quod modo dixi, beneficii genus, ſeu *longaevitas* juſtis ac probis a Diana praeſtita hic dicitur. Inſignis proinde locus, & cum tot aliis, qui eam in rem leguntur in Sacro Foedere, de *longaevitate* ſcilicet, tanquam de ſingulari praemio aut retributione probis ſeu Dei, parentum, aut patriarum legum obſervantibus, propitio Numinis favore, indulta conſonus; uti praeter alia Pſalm. XXI. 5. *Vitam petiit a te, dediſti longitudinem dierum in ſeculum & ſeculum*, ac ſimiliter a Jobo cap. V. vſ. 26. *ingredieris in ſenectute ſepulcrum*. Quod his nempe & ſuperioribus verbis a Callimacho dicitur, οὐδ' ἐπὶ σῆμα Ἔρχονται, πλὴν εὖτε πολυχρόνιόν τι φέρωσιν, *neque ad ſepulcrum veniunt, antequam longaevitatem retulerint*. Hinc illa Herodis, quamquam inania, impii quippe ac injuſti, de ſe verba apud Joſephum Ἀλώσ. l. 1. c. XVII. τό τε θεῖον οὕτω τεθεραπεύκαμεν· ὥστ' ἂν ἐπὶ μήκιστον βίου προελθεῖν, ubi vetus Interpres, *Divinitatem vero ita coluimus, ut in longum nos aevum progreſſuros eſſe credamus.* Immo unde etiam apud Gentiles, ſicuti hic apud Callimachum, ad ſummam ſenectutem ſana mente & corpore integro perveniſſe dicti, qui maximam corporis non ſolum, ſed animi quoque, in Sapientiae nempe ac Deorum cultu exerciti curam habuiſſe cenſebantur. Quod agnoſcit ipſe, quamquam alioquin Deorum, & omnis proinde eorum θρησκείας irriſor, in Macrobiis Lucianus; firmatque cum Neſtoris Graecorum Sapientiſſimi, tum Tireſiae ac Numae, tanquam Deorum cultui deditiſſimorum exemplis; quorum illum ad plures etiam aetates, hunc ſeu Numam ſupra octogeſimum annum, & quod aliunde etiam conſtat, vitam traduxiſſe ibidem refert. Quibus adde, quod apud hunc Battiadem, ſe illi Tireſiae, ut ingens caecitatis ſolatium, daturum dicit Minerva Hymni in ejus Lavacrum

Digitized by Google

macrum vſ. 128. *βιότου τέρμα πολυχρόνιον*, *vitae terminum longaevum*; aut quod Hyperboreos, tanquam primos Apollinis cultores, *πολυχρονιώτατον αἷμα*, *valde longaevum genus*, vocat, Hymno praecedenti vſ. 282.

Vſ. 133. Οὐδὲ διχοστασίη τρώγει γένος] Novum hic adhuc & ultimum beneficium tangit, a Diana in juſtos & probos collatum; nempe, quod nulla interna diſcordia, quae ſaepe domos firmiter ſtantes evertit, laborarent eorum familiae, ſed in ſumma concordia domeſtica, eaedem agerent; Quam in rem Alcinoi filiae, *maritum*, *familiam*, & *concordiam* uno eodemque verſu adprecatur apud Homerum Ulyſſes Od. Z. vſ. 181.

Ἄνδρα τε, καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν.

Verum quum eam in rem, ſeu in publicae aut privatae concordiae laudem & commoda tot alia exſtent praeclara veterum ſcita, eademque luculentis exemplis teſtata; tum longe ſunt clariſſima, quae ſuppeditant magno numero nummi antiqui Graeci Latinique, in quibus modo variarum inter ſe urbium, aut vero ipſorum, qui ſimul regnabant, Principum ΟΜΟΝΟΙΑ vel CONCORDIA ſignatur; aut ſimiliter CONCORDIA IMPERII; vel omnium cum Principe Reipublicae ordinum, ut CONCORDIA PROVINCIARUM; CONCORDIA EXERCITUUM; CONCORDIA MILITUM; CONCORDIA PRAETORIANORUM; CONCORDIA EQUITUM; aut vero privata etiam ſeu domeſtica Auguſtarum cum conjugibus Caeſaribus CONCORDIA itidem inſculptum.

Vſ. 134. θυωρὸν] Notant hic Scholia, θυωρὸν dici *de menſa, quae amicis paratur*, ἡ φιλικὴ τράπεζα, *proprie autem de ea quae Diis eſt ſacrata*, κυρίως δὲ ἡ θεοῖς ἀνακειμένη. Quod poſtremum non ex Heſychio ſolum, ſed praeterea e Pherecydis dicto liquet apud Laërtium in ejus vita, & a Phavorino, ſed a quo id *Lycophronis* pro *Callimachi*, quod μνημονικὸν videtur ἁμάρτημα, teſtimonio firmatur, θυωρὸς γὰρ κυρίως, ἡ τράπεζα, παρὰ τὸ θύη τῶν θεῶν δέχεσθαι· θυωρὸς ἡ τράπεζα, παρὰ Λυκόφρονι, ἡ καὶ τὰ θυήματα ὀροῦσα ἢ φυλάττουσα, h. e. θυωρὸς *enim proprie menſa, quod* θύη, *ſeu ſuffitus Deorum recipiat.* θυωρὸς *menſa apud Lycophronem, quae* τὰ θυήματα ſeu *ſuffimenta ſervat & cuſtodit.* Adde Athenaeum l. v. p. 195. ubi in ſolemni illa pompa Antiochi, trecentas ferme ejusmodi *ſacras menſas*, θυωρίδας nempe, illatas dicit. θυωροὺς enim & θυωρίδας promiſcue easdem dictas conſtat praeterea e Polluce l. IV. c. XIX. p. 203. prout ibi omnino legendum exiſtimo, καὶ τράπεζα πέμματα ἔχουσα, ἡ θυωρὸς ὀνομαζομένη, ἢ θυωρίς, *& menſa cui liba impoſita*, θυωρὸς *vel* θυωρὶς *appellata.* Ubi Latinus Interpres pro πέμματα male legiſſe videtur στέμματα, qui *corollas* vertit. θυωροὶ vero aut θυωρίδες (non autem θεωρίαι, vel juxta magnum quoque Caſaubonum ad praedictum Athenaei lo-

cum, θυωρίδες) dictae, ſacrae id genus cum libis aut ſuffimentis menſae. A quibus diverſa omnino fuerunt θεωροί, θεωρίαι & θεωρίδες, ac diverſa etiam, ut aliunde notum, earundem vocum origo. Dicti enim θυωροί, ut id modo e Phavorino vidimus, ac firmat etiam Heſychius, & alioquin ad Laërtium idem ὁ πάνυ viderat, παρὰ τὰ θύη ὁρᾶν, *a ſuffimentorum cuſtodia*; ac unde θυωρίτης, τραπεζίτης, & θυωρεῖον, juxta eundem Heſychium & poſtrema quidem ſignificatione. Quod vero addit in explicatione vocis θυωρῷ Heſychius, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ μυρεψοὺς οὕτω, h. e. θυωρῷ voce, non *menſam* ſolum, in qua ſuffimenta ad uſum ſacrorum repoſita, ſed *ſacerdotes* ipſos & *unguentarios ita dictos*, firmat egregie poſtremum, quod attinet, & quod opportune hic notare licet, Nicander Ther. p. 7.

—— ἥν γε θυωροὶ
Πρώτην, μεσσατίην τε, πολύτριπτον καλέουσιν,
—— *quam unguentarii*
Primam, mediam & multum tritam vocant;

Sicuti bene eam vocem θυωροὶ per *unguentarios* reddidit ibi Interpres, nec id debuit proinde a Graecarum vocum Latinis Collectoribus hactenus praetermitti.

Vſ. 135. Εἰνάτερες γαλόῳ τε] Ad Homeri exemplum cum alibi, tum Iliad. X. vſ. 473. γαλόῳ τε καὶ εἰνάτερες, *gloresque & fratriae*. Heſychio autem εἰνάτερες non ſolummodo *fratrum uxores*, ſed praeterea αἱ σύννυμφοι dicuntur, ſeu ut id Aelius Dionyſius explicat apud Euſtathium Iliad. Z. p. 648. αἱ τοῖς ἀλλήλων ἀδελφοῖς γεγαμημέναι, ἃς συννύμφους τινὲς φασὶν, *quae ſuis invicem fratribus nuptae*, quas συννύμφους *quidam vocant*. Ἀέλιοι contra, ut ibidem obſervatur, & pleonaſmo litterae, ι αἴλιοι dicebantur, qui duas ſorores duxerant, apud Heſychium itidem ἀέλιοι & αἴλιοι, non, ut poſtrema vox corrupte ibi, ἀήλιοι, quod vidit jam ad eum locum Guyetus.

Ibid. περὶ δίφρα τίθενται] Nempe *circa menſam* ſeu θυωρὸν, de qua ante; unde liquet primo δίφρα & δίφρους promiſcue a Poëtis dici, ſicut ῥῶπας & ῥῶπα, λύχνους & λύχνα, κελεύθους & κέλευθα, ut hoc & alia inſuper notat Euſtathius Iliad. A. p. 108. & quomodo τὰ τράχηλα γυμνάζει, pro τοὺς τραχήλους a Callimacho dici obſervat, inſuper eodem loco & praeterea Etymologici Auctor in voce Κέλευθος, unde inter hujus Poëtae Fragmenta idem locus fuit jam relatus. Alterum ad priſcum morem hic reſpici, quo, ut e plurimis Homeri locis conſtat, & Athenaeo praeterea l. XI. p. 459. (qua de re obiter olim egimus ad Juliani Caeſares p. 11. & 300.) non accumbebant Heroicis temporibus in lectis ſeu tricliniis ad menſam, ſed ſellis ad eandem inſidebant, & quas ſellas θρόνους, κλισμοὺς, δίφρους, promiſcue vocat Vatum Parens.

Vſ. 136. Τ' εἴη μὴ ἐμοὶ φίλος, ὅστις ἀληθὴς] Ingenioſam hic emendationem ſeu *reſtitutionem* eruditiſſimi Tan. Fabri, eamque doctis, ut ait, placituram adfert praeſtantiſſima ejus filia, nempe

Digitized by Google

pe ut pro ὅτις ἀληθὴς legatur, ὅν κε φιλήσῃς, vel quod magis eidem Fabro arridebat, ὅς κε φίλος τοι, ad exemplum nempe illius quod ab hoc Poëta dictum Hym. in Cererem. vſ. 117. ὅς τοι ἀπεχθής. Cui emendationi inſuper favere videtur, & anſam procul dubio dediſſe, quae hujus loci exſtat in Scholiis explicatio, nempe εἴη μοι φίλος, ὅστις ὑπὸ σοῦ προνοεῖται, *ſit mihi amicus quicunque a te providetur*, ſeu cujus curam geris. Verum alium omnino & verum, ſi quid judico, horum Callimachi, prout in eodem leguntur, verborum ſenſum viderat, & ad eundem adnotarat H. Stephanus. Nempe ut illud τῶν hic ad eos referatur, quibus a Diana, favente iisdem ac propitia, tot bona provenire modo dixerat; addatque continuo, *illorum in numero*, ſeu *e quibus ſit*, *quicunque mihi amicus verus & ſincerus*; *ipſe quoque*, ut pergit, *ſim unus ex illis*, aut ſicut, qui H. Stephanum jure hic ſequutus eſt Vulcanius,

Horum ego de numero Dea ſim, ſit quisquis amicus,
Et mihi ſincerus.

Idque ſicut ſimile etiam votum in amicorum ſuorum gratiam interpoſuerat Callimachus, Hym. in Jovem vſ. 69.

Σῶν τεράων, ἅτ' ἐμοῖσι φίλοις ἐνδέξια φαίνοις,
Tuorum auguriorum, quae utinam amicis meis fauſta oſtendas.

Quae utique longe commodior hic eſt & conſona prioribus, ac ipſis praeterea Poëtae verbis, prout in editis hactenus & ſcriptis ejusdem libris leguntur, hujus loci explicatio; ut haud neceſſe ſit proinde aut etiam conſultum, eam ad lubitum refingere; nihilque obſtet omnino, cur vox ἀληθὴς optime ſtare hic non poſſit.

Vſ. 138. Τῇ ἔνι μὲν Λητοῦς γάμος ἔσσεται] Novum hic poëma ſpondet, quo & *Latonae* cum Jove *nuptiae*, & Apollo praeterea ac Diana potiſſimum, ut continuo addit, forent celebranda; quale ſi a Callimacho ſcriptum, idem cum tot aliis eruditiſſimi Poëtae ſimul & Critici lucubrationibus periit. Neque enim veriſimile Hymnum ſequentem in Delum hic ab eodem innui; quo non adeo *Latonae nuptiae*, quam partus aut pariendi difficultas, ejusdemque partui proximae varii errores continentur; neque praeterea multus in eodem de Apolline aut de Diana ſermo; aut vero hujuſce labores ac venationes, quae tamen omnia ſe illo poëmate celebraturum hic & ſequentibus verſibus ſpondet, ibidem leguntur.

Vſ. 141. θηητὴν φορέουσιν] Φωσφόρον quippe, ut ante vidimus, ſeu Σελασφόρον, prout eadem in Attica teſte Pauſania lib. 1. p. 59. colebatur, ſive *Luciferam*, ac proinde νυκτὸς ὀφθαλμὸν, *noctis oculum*, ab Aeſchylo pridem dictam Sept. Theb. vſ. 396. Unde radios etiam eidem tribuere videtur Sophocl. Oedip. Tyr. verſ. 216.

Τάς τε πυρφόρους Ἀρτέμιδος αἴγλας,
Atque igniferos Dianae radios ſeu *fulgores*,

ſicuti nempe σεληναίην αἴγλην dixit itidem Apollonius l. IV. vſ. 167. Immo unde Dianam Δίκτυνναν (de qua infra ad vſ. 205.) a Graecis dictam tradit Phornutus cap. penult. διὰ τὸ δίκειν ſeu βάλλειν τὰς ἀκτῖνας, *ab emittendis radiis*. θηητὸν vero, non de Diana quidem, ſed de muliebri choro in ſolemnibus Bacchi Feſtis peragi ſolito, dixit Dionyſius Alex. vſ. 841. de quo loco infra.

Ibid. ὅτ' ἐς Διὸς οἶκον ἐλαύνεις] Seu ἐς Διὸς δωμάτιον, ut de *coelo* itidem Comicus Ran. p. 226. quum nempe ex Oceano, Dea bigis pro more vecta emergeret, quo Dianam ſeu Lunam, ut antea obiter dictum, aeque ac Solem, aut reliqua etiam ſidera, ut de iis Aratus Διοσημ. vſ. 14. demergi, indeque oriri denuo ferebant vulgo Poëtae, immo mare ibi a Sole, a Luna autem Solem alibi, juxta illud Anacreontis Od. XIX. τὸν δ' ἥλιον Σελήνη, nempe quod ante dixerat, πίνει, *Solem vero Luna ebibit.* Unde de eadem Luna, epoto quaſi Sole, ſeu luce ab eo accepta, ex Oceano prodeunte, ait verſu jam ante adducto, Valerius Flaccus l. II. vſ. 295. *quae nunc trabis aequore bigas.* Id enim ἐλαύνειν Graecis, quod obvium, dicebatur, & ſicuti de fratre Apolline ait Pindarus Ol. Od. VIII. ἐς Ἴστρον ἐλαύνων, *ad Iſtrum vectus*, quadrigis nempe, conſueto ejuſdem Dei, ſicuti Lunae bigis, ut notant veteres Grammatici, ritu, non vero ut ibi Lyrici Interpres, *equitans*. Cujuſmodi autem bigis vectae & praeeunte quidem ac habenas regente Heſpero, ſpectatur etiamnum Romae inſigne ſimulacrum in Arcu Conſtantini, inter alia & praeclara omnino ejuſdem Arcus ornamenta, ab eximiis Urbis Antiquariis vulgata. Ut proinde haud mirum ſit, Perſas uno ritu Lunam & Heſperum, ſeu Dianam & Venerem coluiſſe, uti e Strabone jam monuit vir ſummus J. G. Voſſius Idolol. l. VII. c. I. Alias de eodem Heſpero Boëthius l. I. Met. v.

Et qui primae tempora noctis
Agit algentes HESPERUS *ortus*,
Solitas iterum mutet HABENAS,
Phoebi pallens Lucifer ortu.

non aurigans quidem ibi, ſed equitans, unde ἱππότης etiam, quod obſervo, ab Euripide apud Hephaeſtionem p. 85. dictus, & mutato quidem *equo*, ut de eo Statius Theb. l. VI. vſ. 240. prout idem nempe, quod ibi notat vetus Papinii Interpres, vel *Lucifer*, vel *Heſperus*, ſeu Horatio *Veſperus*, dicebatur.

Vſ. 142. σὺ προμολῇσι] Vide quae de poſtrema hac voce notavi ad vſ. 99 In hoc autem coeli *veſtibulo* Dianae *occurriſſe* dicuntur Mercurius, ut ſequenti verſu, ac Apollo; quod nempe uterque in atriis, ſeu veſtibulis aedium, atque ante earum fores & προπύλαιοι inde ambo etiam dicti, apud Graecos colerentur. Hinc Mercurium, quod adtinet, προπυλαίου ejuſdem ſtatua in Arcis ingreſſu Athenis exſtitiſſe dicitur apud Pauſaniam l. I. p. 40.

Digitized by Google

p. 40. idemque πρὸς τῇ πυλίδι, *ad portulam*, ſacratus, apud De-moſthenem legitur adv. Euergum p. 682. & quo ſpectant inſu-per, quae veteres ad Comicum Critici notarunt Ἐκκλ. p. 699. ἔθος εἶχον Ἑρμῆν ἱδρύοντες πρὸ τῶν θυρῶν, *erat iis in more Mercurium erigere ante fores aedium.* Immo unde Στροφαῖος idem Athenis etiam cultus, de quo Ariſtophanes in Pluto p. 109. h. e. παρὰ τῇ στρόφιγγι τῆς θύρας ἱδρυμένος, *apud cardinem januae erectus*; Syracu-ſis autem, teſte Athenaeo l. x. p. 437. τῷ Ἑρμῇ τῷ ἱδρυμένῳ ἐπὶ τῆς αὐλῆς, *Mercurio erecto in ipſo aulae*, ſeu Dionyſii Regiae *adi-tu.* Ut mittam, quod Abydi ſimiliter ἐν προαυλίοις ſeu *veſtibulis* idem ſtatuatur a Theod. Prodromo in Rhodantis & Doſiclis a-moribus, a doctiſſimo Gaulmino editis p. 105. Adde, quod Dianae ſeu Lunae orienti occurriſſe inde hic dici potuit Mercu-rius; quod idem ſubinde, haud aliter ac Luna, ad veſperam o-riri, mane autem occidere ſoleat. Ut ita duplex hujus *occurſus* ratio reddi hic poſſit; prior e ſacris apud Graecos conſuetis; al-tera Phyſica ſeu ex Aſtronomorum ſcitis.

Vſ. 143. Ὅπλα μὲ Ἑρμείης ἀκακήσιος] Arcum nempe & pha-retram, quae etiam *arma Dianea* a Gratio dicuntur Cyneg. vſ. 252. & quae eadem ab initio hujus Hymni a Jove, dein a Cy-clopibus fabricari ſibi petit, vſ. 81. & 82. quibusque inſtructa paſſim cernitur in monumentis antiquis. Detracta vero a *Mer-curio* huic Deae a venatione reduci *arma*, ſeu quod ille non u-nius eſſet Jovis, ſed aliorum etiam magnorum Deorum λάτρις, (ut ille caeteroquin de ſe, tanquam Deorum tantum ſummi *fa-mulo* loquitur in Jone Euripid. vſ. 4.) ac unde etiam in genere MINISTRATORIS ſeu διάκονον, uti ab Aeſchylo dicitur Prom. vſ. 941. nomen ei datum in veteri lapide in Cl. Sponii Miſcell. p. 91. ac noviſſime in marmoribus Felſineis ab illuſtriſ-ſimo Comite Malvaſia vulgatis legitur p. 490. aut tanquam ca-duceator, & armorum proinde optimus ſequeſter vel cuſtos ſeu ὁπλοφύλαξ, prout alias Hercules dicitur in marmoribus Oxon. p. 264. ac in nummis etiam antiquis. Ἀκακήσιε autem dicti hic *Mercurii* duplex ratio in Scholiis traditur; una a monte Arca-diae ita dicto; altera tanquam foret μηδενὸς κακοῦ παραίτιος, *nullius mali auctor.* Priorem Pauſaniae teſtimonio firmarunt jam hic poſt eruditiſſimum, qui iis praeiverat, L. Gyraldum, viri docti. Ἀκακήσιον quippe urbem Arcadiae memorat Pauſanias l. VIII. p. 514. ubi cultus fuerit Mercurius Ἀκακήσιος, ibi nempe ab *Acaco* (quod notat etiam Stephanus) & unde eidem Mercurio a loco nomen Lycaonis filio nutritus. Alteram ſigni-ficationem hujus vocis quod adtinet, Ἀκακήσιε nempe, quaſi ἀκάκητε, quomodo dictum eundem Phornuto vidit etiam Gyral-dus, ſeu ab omni malo inferendo alieni, & qua voce ἀκάκητε uſus eſt Nicander Alex. p. 168. aut prout ἀκάκης ab Aeſchylo extitiſſe dicitur Darius Xerxis pater Perſ. vſ. 857. ἀκάκης, ἄμα-χος βασιλεύς, *a malo inferendo alienus, invictus Rex.* Ita etiam

hic Mercurius tanquam verus Ἀλεξίκακος, ſeu *malorum averruncator* vel *depulſor*, qualis Hercules aliique Dii ſubinde dicti, aut ipſemet ab omni malo, ſeu probro immunis dicitur. Ut proinde non eſſet hic Ἑρμῆς Δόλιος, qui infans etiamnum arcum Apollini, ſurripiens depingebatur in veteri tabula, juxta Philoſtratum Icon. l. I. p. 769. aut vero χθόνιος, ſicut alias ſubinde dictus & cultus fuit, ſed qualis in marmoribus aut nummis quoque antiquis occurrit, vere ſcilicet COELESTIS & PACIFER.

Ibid. & vſ. 144. Ἀπόλλων Θηρίον ὅ, τι φέρησθα] *Apollo* nempe hic juxta Mercurium, Dianae in Coeli veſtibulo obvius, tanquam προπύλαιος itidem Deus, ſeu ante fores aedium, aut in earum atriis & veſtibulis apud Graecos, ut e priſcis Auctoribus ac monumentis liquet, ſacratus. Quo nomine προςατήριος etiam, θυραῖος, Ἀγυιεὺς ab iisdem dictus & cultus; ut illud e Sophoclis Electra conſtat, vſ. 640. Φοῖβε προςατήριε, (ὅτι πρὸ τῶν θυρῶν ἵδρυται), *quod ante fores erigitur*, ac e Demoſthene praeterea adv. Midiam p. 392. qui illum eodem nomine Athenis invocatum docet. Θυραῖον autem eadem de cauſa, ſeu ante aedium fores, tanquam *exitus* & *introitus potentem*, ſacratum tradit Macrobius Saturn. l. I. c. IX. Sic idem Ἀγυιεὺς, quod praeter eundem Macrobium, e Poëtis maxime Atticis & antiquis eorum enarratoribus, Ariſtide praeterea in Smyrnam p. 407. T. I. obvium, ante fores itidem cultus, columna in acutum obeliſci inſtar eidem dicata. Ferae autem, quam e venatione Κυνηγὸς Diana retulerat, onere eandem ſublevare hic dicitur, eamque feram ſuſcipere Apollo; quod nempe idem juxta ſororem Ἀγροτέραν, venationi praeeſſe crederetur; ac ei proinde ſimul ac Dianae vota a Venatoribus nuncupari, de impertiendis praedae primitiis, ſolita: ut id jam ante ad vſ. 104. ex Xenophontis & Arriani Cynegeticis monui. Quibus adde Ariſtidem, qui feras & venationem, Apollinis ac Dianae luſum vocat, Hymn. in Minervam p. 25. T. I.

Vſ. 146. τοῖος γὰρ ἀεὶ Τιρύνθιος] In Scholiis MSS. ad Homeri Iliada, quae olim penes virum πολυμαθέςατον J. Voſſium, dum in Anglia publico nomine agerem, ejus beneficio evolvere mihi licuit, haec occurrit gloſſa ad verba Iliad. Hom. H. vſ. 231. ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν τοῖοι, *nos autem ſumus tales*, nempe τοῖοι, οἱ γλωσσογράφοι τὸ τοιοῦτοι, ἀντὶ τῶ ἀγαθοὶ, ὅθεν καὶ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ τῷ ΤΟΙΩΝ ἀεὶ ΚΕΧΡΗΤΑΙ, h. e. τοῖοι *Gloſſographi vocem* τοιοῦτοι *pro* ἀγαθοὶ ſeu *boni uſurpant. Unde etiam* CALLIMACHUS *ſemper voce* τοίων UTITUR. Cujus equidem notationis cum hic, tum plura adhuc in paucis illis, quae ſuperſunt Callimachi poëmatibus exempla, & quae vel additus iisdem Graecus ſingularum vocum in editione Pariſienſi index, in iſta etiam repetendus, abunde ſuppeditabit.

V. 147. Ἕστηκε πρὸ πυλέων] Προπύλαιος proinde ſtatuitur hic etiam Hercules, & quidem quo relatam a Diana venatrice praedam,

Digitized by Google

dam, quam continuo deglutiret, ibidem, ut hic dicitur, praeſtolaretur. Unde facta iterum a Callimacho mentio, ut mox videbitur, Dei hujus ἀδηφαγίας. Adde, quod idem Hercules, haud male hic in ea ſtatione poſitus videtur, qui COMES OMNIUM DEORUM vocatur in marmore antiquo Synt. Reineſii p. 112.

Vſ. 148. Νῆαι χῶν ἔδισμα] Decantata nempe hujus Dei, & cujus infra, ut modo dixi, meminit, ἀδηφαγία ſeu inexplebilis quaedam ingluvies & voracitas, qua factum, ut boves integros deglutiiſſe, ac inde Βουφάγος etiam dictus feratur. Unde de quodam adoleſcente, inſigni helluone, refert in Apollonii vita Philoſtratus l. v. c. VIII. p. 230. illum eo nomine reprehenſum, Herculis exemplo ſe tueri voluiſſe, ὡς καὶ τὰ σιτία αὐτοῦ παραπλησίως τοῖς ἄθλοις ἤδετο; *adeo ut ejus cibatus ex aequo fermo cum ejus certaminibus celebrentur.* Quod Herculis etiam inſanum circa epulas ſtudium, ſicuti ejusdem nota aliunde voracitas, inter potiſſimas rationes ab Athenaeo recenſetur l. x. p. 312. ut non laborioſam, quod vulgo de eo traditur, ſed voluptuariam maxime vitam egiſſe cenſeri debeat hic Alcides. Hinc οἰνοποσίαν ejus, haud minus ac voracitatem, notarunt veteres; unde & *crater Herculis* a Graecis dictus; & ipſe ebrius ac ejusmodi craterem aut cyathum tenens, ſpectatur etiamnum in antiquis aliquot Thebanorum nummis. Sed qua de re infra ad vſ. 160. agendi adhuc opportunior erit locus.

Ibid. & vſ. 149. Θεοὶ δ᾽ ἐπὶ πάντες ἐκείνῳ Ἄλληκτον γελόωσι] Nempe Homerica, quae huic Poëtae ſolemnis, imitatione, Iliad. x. vſ. 784.

Οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ἐπ᾽ αὐτῷ ἡδὺ γέλασσαν
Hi autem omnes ſuper ipſo ſuaviter riſerunt.

Alibi vero, ut hoc loco, de Diis ad Vulcani per domum, quamquam claudi, circumcurſitantis adſpectum, Iliad. A. vſ. 599.

Ἄσβεστος δ᾽ ἄρ᾽ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,
Inexſtinguibilis autem excitatus eſt riſus beatis Diis.

Hinc illud ἄλληκτον, quod hic de ſimili Deorum *riſu* dicitur, explicant itidem brevia Scholia ad Iliad. I. vſ. 632. ἄλληκτον, ἀκατάπαυστον, ἀθεράπευτον; *irrequietum*, *immedicabilem*; alibi ἄλληκτον, ἀλλήκτως, qua notione etiam occurrit apud Apollonium Rh. l. 1. vſ. 1148. ἐκ κορυφῆς ἄλληκτον, de aqua nempe *indeſinenter* ſcaturiente e monte Dindymo, ſingulari Rheae, de quo ſupra ad vſ. 31. Hymn. in Jovem, beneficio. Neque vero hic aut ſuperiori apud Homerum loco, Venus tantum φιλομειδής; aut vero Bacchus φιλογέλως, de quo Julianus Imp. in Caeſaribus; vel *ridens* Pallas ſaucium Martem intuita, Iliad. Φ. vſ. 408. vel unus Deorum Parens, ad Dianae non *ridentis* quidem ſed flentis adſpectum, eod. lib. vſ. 508.

Εἷλε πατὴρ Κρονίδης, καὶ ἀνείρετο, ἡδὺ γελάσσας,
Cepit Pater Saturnius, & interrogavit dulce ridens;

Digitized by Google

Sed ipſe una cum omni Deorum coeleſtium Choro, in *inextin-guibilem* illum *riſum* effuſus. Quo nomine etiam Homerum a-liosque Poëtas redarguit apud Platonem Socrates de Republ. l. III. p. 388. & 389. quod utrumque illum tum *fletus*, tum *riſus*, utriusque etiam immodici, adfectum, non Heroibus ſolum, ſed Diis & quidem Deorum ſummo tribuere non dubitarint. Proclus autem in iis, quae in Πολιτείαν illam commentatus eſt, ita ea de re diſſerit, ut agnoſcat *lacbrymas* & *riſum* decere quidem eos, qui naturae humanae ſunt compotes, non autem Deos, addita etiam ratione, quod procul a voluptate ac dolore conſtitutum ſit ſupremum Numen: inde tamen utrumque illud ab Homero aliisque μυθογράφοις, Diis tribui, ob providentiam eorum, qua res humanas indeſinenter procurant. *Flere* proinde eosdem dici, ubi ſingulari eidem providentiae reſiſtit quaedam pars univerſi, inde inevitabilem interitum nacta; *ridere* autem, ob immenſam eorum in univerſum orbem *efficacitatem* ſeu ἐνέργειαν, & laetitiae omnis ab iis manantem cauſam. Hinc etiam, ut ibidem addit, non *ſemper* quidem *flere*, ſeu *ſemper ridere* Deos, ab iisdem Poëtis (uti hoc etiam loco a Callimacho) dici, quod *lacbrymae* ſint eorum in res humanas, caducas illas & mutabiles, Providentiae documenta; *riſus* autem, eorundem in univerſa & ſemper ita ſe moventia, Providentiae, ſeu τῆς παντὸς ἐνεργείας complementa: adeo, ut *riſus* naturae Deorum, *lacrymae* hominum ſeu animalium conditioni tribuantur. Unde praeterea factum, ut utraque, *riſus* & *threni* ſeu *lamentationes*, iique per vices in variis iisque arcanis Deorum Myſteriis, a ſacrarum legum Antiſtitibus indicerentur. Quae paucis hic & opportune ad hunc Callimachi locum adferre eo magis libuit, quod illae Procli in hanc Platonis Πολιτείαν Enarrationes, ſeu Quaeſtiones in eandem difficiliores, cum Graece, quod equidem ſciam, tantum hactenus proſtent; tum eaedem haud adeo in omnium manibus verſentur. Leguntur vero ea, quae compendioſe tantum & vitandi faſtidii ergo inde adtuli, duobus capitulis; uno juxta Graeca eorum lemmata, de *Threnis*; altero *de Riſu, qui a Poëtis, Heroibus, aut Diis & Deorum etiam ſummo tribuuntur*, p. 383. 384. edit. Graec. Baſil. Quo utique referri etiam poteſt, quod *riſus* ipſe fuerit quoque inter Deos Gentilium adſcitus, nec diſſimilibus proinde, ut opinari non ſolum ſed ex Apulejo licet ſtatuere, ſacris cultus, de quo ille Mileſior. l. III. *nam luſus iſte, quem publice gratiſſimo* DEO RISUI *per annua reverticula ſolemniter celebramus, ſemper eminenti novitate floreſcit.* Quo ſenſu autem de vero ſapientiſſimoque Deo, *ridere* in ſacro Foedere ſubinde dicatur, ſicut Job. IX. 23. Pſalm. II. 4. & alibi, notius, quam ut hic commemorari debeat. Ut mittam, quae de Servatore, *flente* quidem, ſed nuſpiam *ridente*, a Sanctiſſimis Eccleſiae Doctoribus, Chry-

ſoſtomo

ſoſtomo Homil. vi. in Matthaeum, Salviano de Gubernatione Dei l. vi. c. v. quod viderunt jam alii, traditur.

Vſ. 149. μάλιςα ϗ πενθερὴ αὐτὴ] Quae tamen Juno frequentius privignorum, &, ex eorum numero, Herculis ad adſpectum aut commemorationem, ira aeſtuaſſe, quam *riſiſſe* legitur; unde etiam iſtud ut ſingulare quid ac eidem novercae alioquin inſolitum, tribuitur. Neque vero hilare, ſed lugubre Junonis feſtum, praeter talium ſolemnium, niſi forte Adoniorum &c. (qua de re ad ſequentem Hymnum) morem, apud Corinthios exſtitiſſe, tradunt veteres Critici ad Euripidis Mede. vſ. 1379. Quum autem placatam hic privigno, immo *immenſuratim*, ut cum Salviano loquar de Gubernatione Dei l. vi. c. 15. ad ejus adſpectum *ridentem* hic inducat *Junonem* poëta, merito ac opportune etiam, eandem hic non μητρυιὰν ſeu *novercam*, qualis alioquin & quidem ſaeva erga eundem fuit, ſed πενθερὴν ſeu *ſocrum* vocat; qualis ſcilicet, collocata ei in uxorem Hebe filia, ut id jam animadvertit hic Friſchlinus, exſtitit eadem Juno. Unde etiam γαμβρὸς Ἥρης, ſeu *Junonis gener* dictus a Pindaro Hercules, Iſthm. Od. iv. p. 459. immo ipſe mox rogo arſurus, de ſe ait apud Senecam, Hercul. vſ. 1435. *placatam quoque ſpecto Novercam*, ac dein, *Juno me generum vocat.* Mitto quod ille juxta Heben conjugem depictus cernitur in veteri, eoque minus obvio Philippi ſenioris nummo, in urbe Thraciae ΒΙΖΥΗΝΩΝ percuſſo. Non proinde irata hic Juno in coeli atrio Herculem praeſtolatur, ſicuti apud Maronem dicitur Aen. l. ii. vſ. 613. *hic Juno Scaeas ſaeviſſima portas prima tenet.*

Vſ. 151. Ταῦρον, ὅτ' ἐκ δίφροιο &c.] Unde juramentum veteris poëtae, Μὰ τ̀ βουθοίναν Ἡρακλέα, *per boum voratorem Herculem*, Anthol. l. vi. c. viii. Epigr. xl. qui Βοηλάτης alioquin ſeu *boum agitator*, a Lycophrone dictus p. 197. ut de noto ejus cum *tauro* Cnoſſio in Olympia, juxta Pauſaniam l. v. p. 308. depicto certamine; aut vero cum Acheloo Ταυρομόρφῳ nihil dicam, quale etiamnum cernitur, juxta alios hujus Alcidis Agonas, in veteribus nummorum aut lapidum monumentis. Ita Crotoniates etiam Milo, *taurum* humeris impoſitum (qualem nempe in ſtadio Olympico geſtaſſe apud Athenaeum legitur l. ix. p. 410.) ferre cernitur in veteri gemma Electoralis hujus Gazae, qualem cum reliquis ejusdem κειμηλίοις in lucem proferet praeſtantiſſimus Begerus noſter.

Ibid. & vſ. 151. χλούνην κάπρον] Non ſolum χλούνην, σῦν ἄγριον, *aprum ſilveſtrem*, ſeu, juxta veteres Grammaticos, quaſi χλούνην ſive in *gramine cubantem*, vocat Homerus Iliad. I. vſ. 535. ſed praeterea Nicander in Georgicis apud Athenaeum l. xv. p. 683. ut bene ibi animadvertit ac emendavit ὁ πάνυ,

Χλούνην γε μετεσσύμενος σκυλάκεσσι,

Aprum perſecutus cum canibus.

Sic χλούνην σῦν ſeu *ſuem ſilveſtrem* aut *agreſtem*, de *apro* dixit

Digitized by Google

quoque Philoſtratus Icon. l. I. p. 771. χλούνης κάπρος vel σῦς, idem proinde quod κάπρος, σύαγρος, σῦς ἄγριος, ἢ τὸν Ἀργεῖον ἰχθὺν, ut poſtrema haec Heſychii verba legi debere, pridem ex Philemonis verſu apud Athenaeum & Euſtathio docui Diſſ. de Praeſt. Numism. p. 206. Adeo, ut in eo Graecis, cum Hebraeis Syris & Arabibus conveniat, qui *aprum* itidem, & quidem citra aliud proprium eidem nomen, *porcum e ſilva*, aut *porcum agri* vel *agreſtem* dixerunt; ſicut de his orientalibus *apri* nominibus id jam adnotavit ὁ πάνυ Bochartus Hieroz. T. III. c. XXIX. Adde κάπρον inde nonnunquam de *capro*, pro *apro*, reddi a Latinis Graecorum Auctorum Interpretibus; ſicut apud Homerum de Diana apros aut cervos montis Taygeti vel Erymanthi, de quo loco jam ſupra, venante Homerus Odyſſ. Ζ, vſ. 105,

> Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι,
>
> *Delectata apris* (non ut ibi Interpres) *capris*, *& velocibus cervis.*

Vſ. 151. ἐπισθιδίοιο φέροι ποδὸς ἀσπαίροντα] *Poſtremo pede trabeve palpitantem* ſeu *ſpirantem* adhuc *aprum* dicitur hic Hercules, haud aliter ac prioribus pedibus hinnulum trahit apud Homerum canis Odyſſ. T. vſ. 228.

> Ἐν προτέροισι πόδεσσι κύων ἔχε ποικίλον ἐλλὸν,
>
> Ἀσπαίροντα λάων,
>
> *In prioribus pedibus canis trahebat varium hinnulum*
>
> *Palpitantem* eum *videns*;

& ſicuti de *apris* proſtratis & adhuc *palpitantibus* itidem Oppianus, Κυνηγ. l. II. vſ. 132.

> Καὶ σύας αἰθυντῆρας ἐπὶ χθονὸς ἀσπαίροντας,
>
> *Et apros violentos in terra palpitantes.*

Haud inſolitum vero id Herculi, liquere videtur ex inſigni eam in rem & hic valde opportuno apud Aelianum loco, ubi ſtupendum Titormi cujusdam bubulci robur memoratur, V. Hiſt. l. XII. c. XXII. qui ut virium ſuarum Miloni id expoſcenti experimentum daret, ἐπὶ τὴν ἀγέλην ἦλθε, καὶ στὰς ἐν μέσῳ, τὸν μέγιστον ΤΑΥΡΟΝ ἄγριον ὄντα ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ, καὶ ὁ μὲν ἀποδρᾶναι ἔσπευδεν, ὁ δὲ μὲν ἐδύνατο· Παριόντα δὲ ἕτερον, τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ συναρπάσας, ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ ὁμοίως εἶχε, *ad gregem abiit, & ſtans in medio maximum ferumque* TAURUM PEDE PREHENDIT, *qui quum vellet effugere, non valebat. Alium quoque interea accedentem* ATTRACTUM PEDE, *manu altera ſimiliter tenuit.* Quo viſo, ut addit ibidem & huc imprimis facit, continuo exclamavit Milo (qui tamen taurum, ut paullo ante dictum, humeris impoſitum geſtaverat) *O Jupiter, hunc Herculem continuo genuiſti*, indeque natum proverbium, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, *bic eſt alter Hercules.* Ut haud opus ſit proinde hic aliud Herculis factum advocare, quo non proſtratum jam & *palpitantem aprum*, ſed feralis tunicae Latorem vivum etiamnum

ac

ac ſtantem Lycum, *pede prebenſum*, μάρψας ποδὸς νιν, adliſit ad prominentem ſcopulum, apud Sophoclem Trachin. vſ. 192. Neque omittenda, quae inſuper huic Callimachi loco lux adfulget e veteribus iisque inſignibus nummis, in quibus idem Hercules *aprum* Erymanthium non *poſteriori* quidem *pede*, ut hic, *trabens*, ſed humeris ſublatum geſtans cernitur. Adde, quod ut hic apud Callimachum φέρει ποδὸς, ita λαμβάνειν & συναρπάζειν τοῦ ποδὸς, ab Aeliano, & a Sophocle, μάρψας ποδὸς ſimili conſtructione dici, e locis modo adductis conſtat.

Vſ. 152. πινύσκει] Quam vocem Scholia hic reddunt, per σωφρονίζει. Sic Aeſchyl. Perſ. vſ. 832.

Πινύσκετ' εὐλόγοισι νουθετήμασιν,

Docete eum eruditis monitionibus.

ubi veteres Critici itidem, πινύσκετε, καὶ συνετίζετε, καὶ σωφρονίζετε αὐτὸν τὸν Ξέρξην ἐν συνετοῖς νουθετήμασιν, h. e. πινύσκετε, *intelligentem ac moderatum reddite illum Xerxem prudentibus monitis.* Ita mutuam ſibi lucem antiqui illi cum Poëtae, tum Critici foenerantur.

Vſ. 153. ἵνα θνητοῖσι βοηθὸν] Certiſſima hic viri ſummi, & cujus amicitiam nuper in Gallia coram coalitam, mihi honori duco, Dan. Huetii emendatio, de qua monuit in notis praeſtantiſſima Fabri filia, ἵνα θνητοί σε βοηθὸν Ὡς ἐμὲ κικλήσκωσι, *ut te homines Auxiliatricem, ſicut me, invocent.* Ἀλεξίκακον vero & Σωτῆρα dictum eundem Herculem (ſicut poſtremum hoc illi elogium in antiquis etiam & obviis Thaſiorum nummis tribuitur) non ut hic innuit, ob proſtratas ab eo *noxias feras*, quales aut Nemaeus Leo, aut Hydra, aut Aper Erymanthius, aut Stymphalides, aut Diomedis Equi ab eo domiti vel proſtrati, ſed ob Tyrannos & ſceleratos ab eo demum punitos, docet Dio Chryſoſt. Orat. 1. p. 17. καὶ διὰ τοῦτο, inquit, τῆς γῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων ΣΩΤΗΡΑ εἶναι, οὐχ ὅτι ΤΑ ΘΗΡΙΑ αὐτοῖς ΑΠΗΜΥΝΕΝ· πῶς γὰρ ἄν τις καὶ βλάψειε λέων ἢ ΣΥΣ ΑΓΡΙΟΣ, *& propterea telluris & hominum* SERVATOR *exſtitit, non quod* BELLUAS AB IIS EXPULERIT, *quomodo enim tantum damni inferant Leo &* APER, ſed ut pergit, ob ſceleratos ac Tyrannos punitos ac everſos, additque, καὶ νῦν ἔτι τοῦτο δρᾷ καὶ ΒΟΗΘΟΣ ἐστι, καὶ φύλαξ τῆς ἀρχῆς, ἕως ἂν τυγχάνῃς βασιλεύων, *& hucusque hoc facit, &* AUXILIATOR *eſt, & cuſtos principatus, donec imperabis.* Trajanus nempe, quem ibi reſpicit Pruſacenſis Orator.

Vſ. 154. ἴα πρόκας, ἠδὲ λαγωοὺς] Quod non impetraſſe legitur Hercules a Dea Venatrice, cui ἐλαφηβολίας & λαγωβολίας non curae ſolum fuiſſe, innuit ab initio hujus Hymni & in ſequentibus Callimachus; ſed quod ex perpetuo ejusdem Deae in monumentis antiquis habitu, quem ei veteres adfingere ſoliti, etiamnum liquet. Unde de Diana Hippolytus apud Senecam

in

in cognomine dramate vſ. 60. *nunc veloces Figis damas*, (h. e. πρόκας) *leviori manu.*

Vſ. 156. Σύας ἔργα, σύας φυτὰ λυμαίνονται] Nempe σύας ἀγρίους, ſeu χλούνας κάπρους, de quibus paullo ante, aut ſicut Homerus Iliad. E. vſ. 783. σύες κάπροι, *porci ſilveſtres* ſeu *apri*. Et qua voce etiam *apri* melius hoc loco ad tollendam ambiguitatem uſus eſſet Latinus interpres, quam per unam vocem *ſues*. Quamquam σύες iidem, *apri* Graecis ſimpliciter etiam dicti, uti loco Oppiani ſupra adducto Κυνηγ. l. II. vſ. 132. Unde συοκτονία de *aprorum venatione*, quam in tabula depictam ibidem deſcribit, a Philoſtrato vocatur Icon. l. I. p. 771. & Palaeſtina συοτρόφος ſeu *aprorum altrix* regio, a Joſepho Ἁλωσ. l. I. c. XVI. *Vaſtari* autem, quod hic dicitur, ab iiſdem apris *fruges* & *plantas*, cum abunde tangit itidem Philoſtratus, tum praeter tot obvia veterum ea de re loca, eadem voce ἔργων uſus eam in rem Herodotus Clio cap. XXXVI. de ingenti illo *apro* de quo ſupra ad vſ. 100. qui τὰ τῶν Μυσιῶν ΕΡΓΑ διαφθείρεσκε, *Myſorum fruges devaſtabat*. Sic vocem λυμαίνεσθαι adhibuit ſimiliter Plutarchus de virtut. mulier. ΣΥΝ ἄγριον ἐν τῇ Ξανθίων χώρᾳ, καὶ ζῶα, καὶ καρποὺς ΛΥΜΑΙΝΟΜΕΝΟΝ, APRUM *in Xanthiorum Regione animalia & fruges devaſtantem* &c. ac Aelianus itidem V. Hiſt. l. XII. cap. XVIII. ἐν Κλαζομενίοις ΣΥΝ γίνεσθαι πτηνὸν, ὑπερῶν ΕΛΥΜΑΙΝΕΤΟ τὴν χώραν, *apud Clazomenios porcum fuiſſe alatum, regionem devaſtantem*. Et quo ſpectat illud Regii vatis Pſalm. LXXX. vſ. 14. *vaſtavit eam* (vitem) *porcus e ſilva, & fera agri depaſta eſt eam*. Verum res haec experientia quotidiana adhuc manifeſtius, maxime in Germania noſtra, quam priſcae ea de re memoriae exemplis vel auctoritatibus, comprobatur.

Vſ. 157. Καὶ βόες ἀνθρώποισι κακὸν μέγα] Sola ex iis, qui Callimachum hactenus ediderunt aut illuſtrarunt, praeſtantiſſima Fabri filia, opportune hic monuit, *boves* intelligi *ſilveſtres*; quum per *boves* ſimpliciter vel *tauros*, hanc vocem reddant priores hujus Hymni Interpretes. Cujusmodi nempe erant, ut de *bobus* id genus *feris* tradit Plinius l. VIII. c. XV. *uri*, & juxta quosdam etiam, ut apud Martialem, *bubali* ſpectac. Epigramm. XXIII.

Illi ceſſit atrox bubalus atque biſon;

& praeterea *bonaci* vel *bonaſi* itidem in Pannonia feri, juxta Ariſtotelem & Plinium. Hinc illud de Venatrice Diana Κυνηγῷ itidem Hippolyto dicitur apud Senecam vſ. 64. *Tibi villoſi terga biſontes, latiſque feri cornibus uri.* Niſi vero quis id ſimpliciter de *tauris* ſeu *bobus* cornupetis a Callimacho dici hoc loco cenſeat, quibus proinde foenum apud Romanos, ut ab iis caverent ſibi obvii, circumligatum tradit Plutarchus in Craſſo, & Quaeſt. Rom. LXXI. ac unde vulgatum illud Horatii Satyr. IV.

Foenum habet in cornu, longe fuge.

Unde

Digitized by Google

Unde notat lex Exod. XXI. 28. qua cavebatur, ut bos ejuſmodi cornupeta, tanquam revera, quod hic dicitur, ἀνθρώποισι μέγα κακὸν, *hominibus magnum malum*, ubi quempiam occidiſſet, lapidibus obrueretur; immo dominus etiam idem ſubiret fatum, ubi de noxa a ſimili bove imminente fuerat antea monitus.

Vſ. 159. Φρυγίῃ περ ὑπὸ δρυὶ] Φρυγίην hic intelligi non de regione ita dicta, ſed de ſummitate Oetae montis *Trachinia*, ubi exuſtus fuerit Hercules, vere jam e Stephano monuit Friſchlinus. Quod vero idem locus *juxta Oetam* exſtitiſſe dicitur in aliis ad hunc locum notis, id ex Euſtathio unice hauſtum videtur, qui ad Periegeten p. 107. verba Arriani refert, ubi vocatur haec Φρυγίη τις τόπος Εὐρωπαῖος, περὶ τὴν Οἴτην, τὸ τῆς Τραχῖνος ὄρος, *quidam locus Europae circa Oetam Trachiniae montem*. Verum hunc locum non *juxta hunc montem*, ſed revera *in* eodem *monte*, & quidem in ejus ἄκρῳ exſtitiſſe, cum e vulgatis Poëtarum de illo Herculis rogo ibidem ſtructo, ac unde ei Φρυγίας nomen, narrationibus; tum e Stephano, ac Livio inſuper aperte liquet, l. XXXVI. c. XXX. *Ipſe etiam* (Manius Acilius) OETAM ADSCENDIT, *Herculique ſacrificium fecit in eo loco, quem* PYRAM, *quod ibi mortale corpus ejus Dei ſit crematum, appellant.* Unde in Arriani loco apud Euſtathium, pro περὶ τὴν Οἴτην, *circa Oetam*, omnino παρὰ τὴν Οἴτην, *apud Oetam* legendum cenſeo, quo eruditiſſimi Praeſulis verba cum clariſſimis aliorum Scriptorum ea de re teſtimoniis conſtent. *Quercus* autem, ſub qua *exuſtus*, ſeu conſecratus fuerit Hercules, hic mentio; haud aliter ac ubi feralem illam pyram ſibi parandam praecipit Hyllo filio apud Sophoclem, Trachin. vſ. 1213.

Πολλὴν μὲν ὕλην τῆς βαθυῤῥίζου ΔΡΥΟΣ,

Multam quidem materiam profundam habentis radicem QUERCUS;

Quamquam Seneca Hercul. Oetaeo vſ. 1483. dicat ea de re in genere, *caedatur omnis ſilva*; ac dein recenſitis, fago, pinu &c. addat vſ. 1634.

——— ——— ——— *& ſacrae quoque*

Senſere QUERCUS *horridam ferro manum.*

Tralatitium vero δρῦν de quavis *arbore agreſti* a Graecis dici. Unde etiam in genere ex aridiſſimis lignis rogum illum Herculis ſtructum tradit Dio Chryſ. Orat. VIII. p. 137. πυρὰν νήσας ἐν τῇ Οἴτῃ ξύλων ὡς ξηροτάτων, *collecto ex aridiſſimis lignis rogo in Oeta*, non vero, ut modo dictum, *juxta Oetam.*

Ibid. γυῖα θεωθεὶς] Quae loquendi formula de conſecrato Hercule, aliqua notatione digna videbatur. Neque enim *membra* ſeu corpus, ſed anima defunctorum, ſimili Apotheoſeos ritu *divinari*, ut in gloſſis quandoque antiquis ad litteram Graeci verbi hic adhibiti, dicitur, ſeu in coelum evolare cenſebatur. Unde Lucanus de iis, quos *ignea virtus*, ut loquitur, ad aſtra evexerat, ait l. IX. vſ. 9. *aeternos animam collegit in orbes*, &

Dionyſ.

Digitized by Google

Dionyſ. Halicarnaſſ. l. II. p. 89. εἰς οὐρανὸν ἀναβιβάζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἐπιφανῶν, *in coelum evebunt animas illuſtrium.* Hinc de hoc ipſo Herculis rogo in adducto ad ſuperiorem notam apud Livium loco, dicitur, *quod ibi mortale corpus ejus Dei ſit crematum*, haud aliter ac de Jul. Caeſare, qui primus eodem ritu apud Romanos Θεωθεὶς legitur, Ovidius de Ponto l. IV. El. XIII.

Nam Patris Auguſti docui mortale fuiſſe
Corpus, in aethereas Numen abiſſe domos,

h. e. *animam* ejusdem; & quod miror ibi Interpretes ad Auguſtum hactenus retuliſſe, qui adhuc vivus & florens regebat Imperii clavum, & de quo addit continuo,

Eſſe parem virtute Patri, qui frena coactus
Saepe recuſati ceperit imperii.

Eadem vero adſeruit Cicero, ubi id genus Apotheoſes, & ipſius quidem Herculis, ex opinione de animorum immortalitate profectas docet l. II. de Legibus. *Quod autem ex hominum genere conſecratur*, SICUT HERCULEM *& caeteros coli lex jubet*, *indicat omnium quidem* ANIMOS IMMORTALES *eſſe*, *ſed fortium bonorumque* DIVINOS. Illud tamen aliunde etiam conſtat, haud unam eorundem Gentilium fuiſſe de conſecratis ſuis Heroibus opinionem. Quosdam enim ex iis, ut Diis ſcilicet immortalibus, & quidem Jove Deorum Patre genitos, inde mixtam habuiſſe naturam ſtatuebant; e mortali nempe ac immortali ſemine, ſed ita ut poſtremum in iis praevaleret, ſeu τοῦ θνητοῦ μίγματος ἀπὸ τοῦ ἀφθάρτου μερίδος κατακρατηθέντος, *mortali mixtura ab immortali ſuperata*, juxta Philonis in inſigni ea de re loco verba, libro, quod omnis probus liber, p. 881. Hinc de hoc ipſo Hercule adhuc puero Julianus Imp. Orat. VII. p. 408. Ἡρακλῆς δὲ λέγεται παιδίον γενέσθαι, καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ τὸ ΣΩΜΑ τὸ ΘΕΙΟΝ ἐπιδοῦναι. *Hercules porro puer fuiſſe dicitur ac* DIVINUM *illius* CORPUS *pauliſper incrementa cepiſſe*; & de eodem mox p. 409. Τί δ' οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ ΤΩ ΘΕΙΩ καὶ καθαρωτάτῳ ΣΩΜΑΤΙ, *quidnam vero divino ejus puriſſimoque* CORPORI *non paruit?* Unde etiam id genus Heroës, qualis hoc loco Hercules, mortali illa parte igne aut alia ratione conſumpta, demptoque iis ſenio, non inter aſtra ſolum, ſeu in orbe Lunae proximo, vel etiam parte ſublunari, ut de ſemideis manibus, loco ante indicato, Lucanus l. IX. vſ. 5.

Quodque patet Terras inter, Lunaeque meatus,
Semidei manes habitant.

Sed in ipſo Deorum Coeleſtium Concilio, ut de eodem Hercule Tullius l. III. de Officiis, collocari cenſebantur. Quod de Alexandro M. & Ptolemaeo Lagi, tanquam ibidem e regione ejusdem Herculis conſidentibus, & cum Diis Coelicolis epulantibus, ait Theocritus Idyll. XVII. vſ. 24.

Ὅτι σφίων Κρονίδας ΜΕΛΕΩΝ ΕΞΕΙΛΕΤΟ ΓΗΡΑΣ,
Quod eis Juppiter E MEMBRIS EXEMIT SENECTAM.

Idem

Digitized by Google

Idem proinde, quod hic de Hercule, poſt abſumptam in ferali pyra mortalem partem, dicit Callimachus, γυῖα θεωθεὶς; nempe juxta illud, quod ipſemet de ſe ait apud Senecam ad matrem Alcmenam in Hercule Oetaeo vſ. 1966. &c.

> ——— *quidquid in nobis tui*
> *Mortale fuerat, ignis evictus tulit;*
> PATERNA COELO PARS *data eſt, flammis tua.*

Ita ut igne, non ab ipſo quidem Hercule, vel a Philoctete, uti in Graecorum Commentariis, vel in eodem Senecae Hercule Oetaeo legitur, ſed a Jove ipſo accenſo, θεωθεὶς idem dicatur, apud Julianum ead. pag. modo indicata, εἶτ᾽ ἐπανήγαγε διὰ τοῦ κεραυνοῦ πυρὸς πρὸς ἑαυτὸν, *ac deinde per fulminis ignem ad ſe revocavit.* Hinc *Immortalis* inde etiam dictus in quodam Poſthumi nummo Gazae Gallorum Regiae, ac a me olim ad Juliani Caeſares p. 14. prolato, in quo Hercules Cerberum ex inferis educens viſitur cum inſcr. HERCULI IMMORTALI. Dicti enim Dii *Immortales*, juxta Varronem, notante id Servio ad Aen. l. VIII. vſ. 275. *qui immortales ex hominibus facti ſunt.* Sedem autem illius *Herculis Immortalis* apud *Aegiochum* ſeu Jovem Aegida tenentem, ſtatuit Pindarus Iſthm. Od. IV. p. 459. Neque enim idem Hercules θεωθεὶς, ut hoc loco, dictus, privata urbis alicujus, uti ſaepenumero contigit, religione: ſed unus habitus e *Diis Communibus*, ut idem a Marone vocatur loco modo indicato, h. e. Interprete ibidem Servio, *ex iis, quos unaquaeque gens colit.* Quam in rem videndus etiam Cicero de Natura Deorum l. III. Ut mittam hic denique, quae de Diis corporeis, ut vel e Plutarcho notum, qui eo nomine illos haud ſemel redarguit, (ut jam mittam in eorum Apologeticis Chriſtianos auctores, Tertullianum, Clementem, Origenem, Theodoritum &c.) ſtatuebant olim Stoici; aut quae de diſcrimine, quo Dii quidem *incorporei*, genii autem & Heroës *corporei*, juxta Porphyrium, epiſtola ad Anebonem Aegyptium, ab aliis tradebatur; aut denique quae de Coeleſti corpore, ut valde cognato immateriali Deorum ſubſtantiae, diſſerit Jamblichus de Myſter. l. I. c. XVII. Quamquam, ut hoc addam, eundem ἀποθεώσεως honorem, vel immerito Herculi tributum, inter alia redarguat Theodoritus Therapeut. Serm. VIII. tanquam nulla ſapientiae vel temperantiae laude commendandum, ἀλλὰ ἀκολασίᾳ καὶ λαγνείᾳ ξυνεζηκότα, *qui vitam in libidine & laſcivia tranſegit*, & qua etiam mortem, ob ſuam nempe cum aliena muliere conſuetudinem, Deianirae uxoris zelotypia, ſibimet adſciverit.

Vſ. 160. Παύσατ᾽ ἀδηφαγίης] Unde Athenaeus ſub initium l. X. p. 411. Ὅτι ἦν καὶ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΔΔΗΦΑΓΟΣ. Ἀποφαίνονται δὲ τοῦτο σχεδὸν πάντες ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, *quod fuerit* HERCULES *magnus* HELLUO. *Id autem omnes ferme poëtae ac ſcriptores declarant*, adductisque mox eam in rem Euripidis, Jonis, Pin-

Digitized by Google

Pindari, aliorumque auctorum, quae conſuli ibidem poſſunt, & quibus addendum iſtud Callimachi, teſtimoniis comprobat, & de quibus ait inſuper, τοιοῦτον ὂν αὐτὸν ὑποστησάμενοι ταῖς ἀδδηφαγίαις &c. *Tantam itaque voracitatem* in eo (Hercule) *fuiſſe rati.* Hinc ejusdem Herois cum Lepreo de ἀδδηφαγίᾳ ſeu πολυφαγίᾳ certamen aut victoriam ſimul pluribus ibidem commemorat, qui & in ſequentibus inſignem ac notam Athletarum ἀδδηφαγίαν etiam tangit, de quibus ait, p. 413. Καὶ οὐδὲν παράδοξον τούτους τοὺς ἄνδρας ΑΔΔΗΦΑΓΟΙΣ γινώσκω· πάντες γὰρ οἱ ἀθλοῦντες μετὰ τῶν γυμνασμάτων, καὶ ἐσθίειν πολλὰ διδάσκονται, *minime autem mirum voraces eſſe homines ejusmodi, quandoquidem Athletae poſt diurnas exercitationes multa comeſſe adſueſcunt.* Unde ἀδδηφάγοι, teſte Heſychio, ab Argivis etiam dicti Athletae, indeque, ut obſervat inter alios Philo Ἀλληγ. νομ. l. 1. p. 58. ἕνεκα τοῦ πιαίνεσθαι, καὶ ῥώννυσθαι, *quo pingueſcerent & robuſti evaderent*, ut proinde haud mirum quoque ſit, idem Herculi tribui, qui & ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ vocatur in columnis marmoreis, quibus Herculis geſta continentur in aedibus Farneſianis, ubi Romae olim easdem vidimus; quique in Athleticis Agonibus haud ſemel victor exſtitiſſe dicitur; immo a quo iidem Ἡρακλέους ἀγῶνες juxta Pollucem p. 170. fuerint dicti, ac ipſe inde juxta Mercurium inter Ἐναγωνίους ſeu Praeſides eorundem Agonum Deos, in palaeſtris vulgo ſacratus. Quamquam aliter de eodem Hercule ſenſerit Dio Chryſoſtomus, de quo ait Orat. VIII. p. 136. οὐδὲν ἂν τούτοις ὅμοιος τοῖς ἀθληταῖς· πῶς γὰρ ἂν ἠδυνήθη προσελθεῖν, σάρκας τοσαύτας ἔχων, ἢ τοσούτων κρεῶν δεόμενος, βαθὺν οὕτως ὕπνον καθεύδων, ἀλλὰ ἄγρυπνος καὶ λεπτὸς, ὥσπερ οἱ λέοντες, h. e. *nulla itaque in re ſimilis Athletis, quo enim potuiſſet pervenire ea corporis mole onuſtus, aut tot carnibus ad victum indigens, aut profundum adeo ſomnum dormiens? immo pervigil & gracilis inſtar Leonis.* Quibus nempe verbis a vulgo poëtis aliisque Scriptoribus traditis, tam de ἀδδηφάγῳ, quam de SOMNIALI (ſicut idem vocatur in Inſcr. antiqua in Cl. Sponii Miſcell. p. 100.) hoc Deo, recedit hic, ac impugnat eadem Dio. Inde autem eadem opera emendandus hic Heſychius, Ἀδηφαγία, πολυφαγία, ἀναγκοφαγία, non ut ibi hactenus legitur, εἰκαιοφαγία. Notum enim ἀναγκοφαγίαν a Graecis dictam, *de victu copioſo*, & quidem εἰς πολυσαρκίαν πιαινομένων, ut ea de re Philo loquitur de Septenar. p. 1184. ad quem nempe *adſtringebantur* etiam inviti Athletae. Cujus rei Interpres alibi ipſe Heſychius, Ἀναγκοφαγεῖν, πρὸς ἀνάγκην ἐσθίειν, ὅπερ ἀθληταὶ πάσχουσιν, h. e. ἀναγκοφαγεῖν, *ad neceſſitatem impoſitam comedere, quod Athletis contingit*; & qua voce ἀναγκοφαγεῖν pro *Athletice comedere*, uſus etiam Pollux p. 169. juxta alias voces Athletis proprias. Unde ἀναγκοφαγίαν, praeter Ariſtotelem Polit. l. VII. c. IV. adhibuit quoque agens de Athletarum exercitationibus, Themiſtius Orat. XV. quae in poſtrema editione Pariſienſi primum juxta alias nonnullas, prodiit p. 186. Καὶ

τὸ

Digitized by Google

τῆ ἀναγκοφαγίας κὴ τῆ ἀκροχειρισμῶν, κὴ τῆ ἀλτήρων, σὺν πολλῷ τῷ ἑκουσίῳ ἱδρῶτι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, *atque etiam praeſcripto illo athletis victus genere, & ſummorum digitorum tactu, tum halteribus, cum multo ſudore voluntario, quem ante neceſſarium ſuſtinent.* Quomodo nempe vox illa ἀναγκοφαγίας verti ibidem debuit, quo non in genere *exactum*, juxta eruditum Interpretem, *vivendi genus*, quod latius patet, ſed ratio modusque cibum Athleticum, & ad quem iidem tenebantur, ſumendi, unice, quod vox ipſa indicat, innuitur. Ut mittam quod ἀδηφαγίαν, non *inediam*, ſed *ingluviem* aut *voracitatem* vertere hic debuerit Callimachi interpres.

Ibid. οἱ πάρα νηδὺς ἐκείνη] Πάρα nempe hic, quod apud veteres Poëtas obvium ac tralatitium, pro πάρεστι. De Athletis vero juxta Herculem, uti modo vidimus, ἀδηφάγοις, & quorum vitam ac ſtudia inſectatus in Autolyco Euripides apud Athenaeum l. ix. p. 413. inter haec notat,

Γνάθυ τε δῦλος, ΝΗΔΥΟΣ τ᾽ ἡσσημένος,

Gulae ſervus ſubjectusque ventri.

De Hercule autem dicitur Anthol. l. iv. c. xii. Ep. lxxxvi. στέρνα τε κὴ ΝΗΔΥΣ ΗΡΑΚΛΕΑ, HERCULEM *pectus &* VENTER *produnt*, ſicuti alioquin idem apud Theocritum Idyll. xxiv. vſ. 78. ἀπὸ στέρνων πλατὺς Ἥρως, *e lato pectore Heros* agnoſci *dicitur*. Ut vero νηδὺς hic pro *ventris ingluvie*, ſic γαστριζόμενος eodem ſenſu de *belluone* illo adoleſcente dicitur, qui ſe Herculis exemplo tuebatur, de quo paullo ante e Philoſtrato diximus ad vſ. 148. Νῦν πίον εἶδισμα. Non Herculis alioquin, ſed Διονυσίου τε νηδὺν, *Bacchi autem ventrem*, ad plenam nempe Bathylli pulcritudinem a pictore inter alia flagitat Anacreon Od. xxix. non qualem proinde vulgo ei adfingunt pictores.

Vſ. 161. συνήντετο Θειοδάμαντι] Notam Herculis cum hoc Dryopum Rege contentionem, ob bovem aratorem ab illo famelico Heroë comeſtum, ex Apollonio & Philoſtrato notarunt jam ad hunc locum priores editores, cujus rei nempe meminit ille Argon. l. i. vſ. 121. iſte Icon. c. 10. p. 819. Sed a quo poſtremo non *Dryopum* Rex, verum *Lindius*, quo nomine incolae in Inſula Rhodo appellati, dicitur. Inde tamen ipſe Alcides βυφάγος aut βυθοίνας, ut Anthol. l. iv. c. vii. Epigram. xl. dictus fertur; quamquam & aliud βυφαγίας ejus exemplum e Pindaro commemorat, indicato paullo ante loco, Philoſtratus; nempe quando Coroni tectum ſubiens, ita nigrum comederit bovem, ut ne ab oſſibus quidem abſtinuerit.

Vſ. 162. Ἀμνισιάδες] Quas dixit ſupra vſ. 15. Ἀμνισίδας εἴκοσι νύμφας, ubi vide ſi lubet, quae de iis noto.

Ibid. ζεύγληφι λυθείσας] Ita de cerva Calpurnius Ecl. vi. vſ. 35. *ſcit frenos, ſcit ferre jugum;* ζεύγλαι autem vulgo quidem, ut hoc loco, de *jugo* animalium dictae, quandoque etiam de

jugis vel *loris* gubernaculi, quo navis regitur, ut apud Euripidem Helen. vſ. 1552.

Πηδάλιά τε ζεύγλαισι παρεκαθίετο,

Gubernaculaque jugis vel loris immittebantur.

Vſ. 163. κεμάδας] Vide ſupra notata ad vſ. 112. κεμάδεσσι χαλινὰ, de iisdem *cervis* ad Dianae currum junctis. Κεμάδες nempe & κεμμάδες, ob metrum; ut proinde non debuerint eadem apud Heſychium, ſed cujusmodi paſſim apud eum obvia, diverſas & alio etiam loco diſpoſitas gloſſas conſtituere.

Vſ. 164. Ἥρης ἐκ λειμῶνος ἀμησάμεναι] Sicuti nempe non coelum ſolum animatum, ſed aſtra totidem ζῶδια ſeu *animalia*, quod negabat Epicurus, ſtatuebant veteres Philoſophi, ac unde Aſterismis figuram animalium ac nomina dudum tribuerunt Poëtae & Aſtronomi. Qua ratione etiam contigit, ut *pabula* & *praeſepia* in iisdem itidem finxerint. Ita antiqua Jovis *praeſepia* in coelo ἐν Ὀλύμπῳ φάτναι Ζηνὸς ἀρχαῖαι a Pindaro dicuntur Ol. Od. XIII. p. 120. ad quae ſcilicet poſt ejectum in terram ſeſſorem Bellerophontem, traductus fuerit Pegaſus, & ad quem locum notant veteres Critici, Ἄρατος μέμνηται, ὅτι φάτναι ἐν οὐρανῷ καὶ ὄνοι καλούμενοι Ἀστέρες, *Aratus meminit, quod praeſepia in coelo, & Aſini dictae ſtellae.* Quae Arati ea de re, φάτνῃ nempe & ὄνοις, totidem in Cancro ſtellis ſeu Ἀστερισμῷ, verba leguntur in Διοσημ. vſ. 160. Σκέπτεο καὶ φάτνην &c. *inſpice & praeſepe.* Ut mittam quae de iisdem, φάτνῃ nempe illa & ὄνοις, praeter veteres Arati Interpretes Germanicum & Avienum, Ptolemaeum inſuper ac Proclum in Sphaera & Hyginum, plenius adhuc in Eratoſthenis, unde ſua hauſit Hyginus, καταστερισμοῖς, Oxonii, bono harum litterarum fato una cum Arato editis, leguntur. *Prata* proinde, juxta fabuloſas de his Ἀστερισμοῖς ſub figura animalium narrationes, ſeu *paſcua*, fuerunt, ut hoc loco, in coelis itidem adſignanda; ſeu quaerendum, ut ait Lucretius, l. I. vſ. 232. *Unde aether ſidera paſcit.* Inter Aſtra autem locatam Junonem ab antiquis, tum ex Euripide liquet, Helen. vſ. 1103. ubi de Junone in coelis agente ait,

Ἵν' οἰκεῖς ἀστέρων ποικίλματα,

Ubi habitas in varia ſede Aſtrorum;

tum ex eo, quod a priſcis Theologis, Veneris ſtellam dictam *Junonis ſtellam* tradat Plotinus Ennead. l. VI. p. 198. nempe poſt Timaeum de Anima Mundi apud Platonem, uti infra adhuc videbitur ad vſ. 204. & quod praeterea ab Hygino, ubi agit de *ſtella Veneris*, aliisque e veteribus vel Aſtronomis vel Criticis eſt obſervatum. Ne jam hic eandem cum Junone *Lucina*, nempe *Dianam* φωσφόρον ſeu Εἰλειθυίαν, de cujus Deae cervis e *Junonis prato* pabulum nactis agit hic Callimachus, huc advocem; aut quod ab aëris temperie, ut aliarum frugum aut ſementum, ſic *pabuli* etiam omnis ac paſcuorum proventus & ferti-

Digitized by Google

fertilitas pendeat. Unde etiam aërem ſemina omnium habere, quibus una cum aqua delatis, plantas omnes gigni, affirmabat Anaxagoras, teſte Theophraſto H. Pl. l. III. c. II. Adde hiſce Claudianum de iisdem Dianae cervis agentem, ſec. Conſ. Stil. vſ. 286.

> ——— CERVI *currum ſubiere jugales,*
> *Quos decus eſſe Deae primi ſub limine* COELI
> *Roſcida fecundis concepit* LUNA *cavernis.*

ac Petronium, LUNA *innumerabilibus comitata ſideribus etiam feras ducit* AD PABULUM. Neque vero mirum, Nymphas Amniſidas dici hic in eo *Junonis prato demetere*, ſeu ſecare pabulum, de quo ſequenti adhuc verſu, quo illo nempe Dianae cervas paſcerent. Sicuti enim Nymphae, aut *Hamadryades* aut *Montanae* vel *Fluviatiles*, vel *Paluſtres* &c. ſic etiam cum Ἐπιμηλιάδες, quaſi *Pecorariae*, tum λειμωνιάδες ſeu *Pratenſes* dicuntur, ut apud Apollonium Rh. l. II. vſ. 687. τίκτε δέ μιν Νύμφη λειμωνιὰς, *illum autem Nympha Pratenſis peperit.* Ad inſtar nempe ipſius Dianae, cui praeter fontes fluviorum, aut ſaltus, ἀνθηροὶ λειμῶνες, *florida prata* ſacra etiam dicuntur apud Maximum Tyrium Diſſ. XXXVIII. p. 378. Adde hiſce, quod ſacra Dianae, ſeu futuras ejus victimas, pecora, inter paſcendum pinguiora reddi cenſerent Hyampolidos in Phocide incolae, juxta Pauſaniam l. x. p. 680.

Vſ. 165. Ὠκύθοον τριπέτηλον] Vidit jam Vulcanius, ab Heſychio, (qui, ut ſolet, ad poëtarum gloſſas, ita ad hunc Callimachi locum procul dubio reſpexit) Ὠκύθοον dici de hoc ipſo *trifolio*, nempe Ὠκύθοον, πόα τὶς καὶ ἡ τρίφυλλος λεγομένη. Ex ea nempe *trifolii* ſpecie, (quales plures dari, vulgo & ex antiquis etiam Botanicis conſtat) quae velociter naſcebatur, ſeu ut hic Scholia, τὸ ταχέως ἀνατέλλον τρίφυλλον. *Paſtae* autem eo *trifolio Junonis prato* a Nymphis *demeſſo*, dicuntur hic Dianae cervae; tum tanquam herba *optima pratenſi*, ſicut eadem a Plinio dicitur l. XVII. c. XXI. tum quod jumentorum pabulo eadem inſerviret. Unde etiam addit continuo Callimachus, *a Jovis equis* idem trifolium *comedi* ſolitum, ὃ καὶ Διὸς ἵπποι ἔδουσι. Id autem de *Medico trifolio* ita dicto maxime intelligendum inde liquet, quod ei juxta cytiſum, *principatus*, teſte Plinio cod. lib. c. XLIII. *detur in pabulis.* Unde erudite etiam Heſychius: Τρίφυλλα. πολύφυλλα, καὶ πόα τις Μηδικὴ οὕτω καλουμένη, & de quo videri inſuper poteſt Dioſcorides l. III. c. XXXIII. ubi pro gramine eodem uti docet illos, qui jumenta paſcunt & pecora. Adde Romanos Rei Ruſticae Scriptores, Columellam, l. II. c. XI. qui de hujus Medicae herbae ſeu *trifolii* pabulo agens, ait, *idem per annum recte quater, interdum etiam ſexies demetitur*, ac praeterea, *quod omne emaciatum armentum ex ea* PINGUESCIT, *quod aegrotanti pecori remedium eſt*; & a Palladio itidem l. V. *agrum ſtercorat, macra animalia reficit, curat aegrota.* E quibus idonea,

Digitized by Google

ut opinor, hujus apud Callimachum loci fax & ratio eluceſcit. *Cervas* alioquin *ſeſeli* ante paſtum purgari, *cizara* autem *cervos* contra noxia gramina, aut *dictamno*, quo paſti accepta ejiciant tela, tradunt veteres, Ariſtoteles, Cicero, Plinius, Aelianus, Apulejus, Solinus, niſi quod apud Aelianum σέλινα ſeu *apia*, pro σέσελι, ſive auctoris, ſive librariorum errore hactenus legatur H. V. l. XIII. c. 35. ſicut ad elegantiſſimum Auctorem viderunt jam viri docti.

Ibid. ὁ καὶ Διὸς ἵπποι ἔδουσι] Ut optimum nempe, quod modo vidimus, idque veterum Auctorum fide, *equorum* pabulum; unde de eodem addunt etiam Columella & Palladius, locis ſupra indicatis, *quod jugerum ejus toto anno tribus equis abunde ſufficit.* De dictis autem *Jovis praeſepibus*, ad quae nempe traductus fuerit etiam Pegaſus, & in quibus proinde ſtabulabant hi *Jovis equi*, actum jam ad ſuperiorem verſum, Ἥρης ἐκ λειμῶνος. Tales *Jovi equos*, Niſaeos nempe, a Boryſthenitis ali tradit Dio Chryſ. Or. XXXVI. p. 448. καὶ δὴ ΤΩ ΔΙΙ τρέφουσιν ἅρμα Νισαίων ΙΠΠΩΝ· οἱ δ' εἰσὶ κάλλιστοι καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν Ἀσίαν, JOVI *vero alunt quadrigas Niſaeorum* EQUORUM. *Hi autem ſunt magni pulcerrimique eorum, qui ſunt in Aſia.* Quamquam alias, ut obiter haec dicam, vix occurrat Ἵππιος, ſeu *Equeſtris* in veterum monumentis Juppiter; ſicuti alioquin, ut de aliis ſileam, numinibus, Juno Ἱππία legitur, cujus nempe eo nomine Aram in Olympia exſtitiſſe refert Pauſanias p. 316.

Vſ. 166. & 167. ὑπολήνιδας ἐπλήσαντο ὕδατος] Opportune ad illuſtrationem hujus loci, ſeniores Gen. XXX. vſ. 35. ληνοὶ ποτιστηρίων ὕδατος, *alvei aquariorum*, ſeu, ut ibi vetus Interpres, *canales, ubi effundebatur aqua.* Adeo ut ληνοί, & unde hic ὑπολήνιδες, non *vini* ſolum in torculari expreſſi *receptacula*, ſed *aquariorum* etiam vicem praeſtarent. Sic ληνοὺς λειμῶνος, *prati aquaria*, ad quae nempe Apollinis boves agerentur, dixit Homerus, aut quisquis auctor Hym. in Mercurium vſ. 104. Idem proinde hic quod ſupra vſ. 50. vocavit Ἱππείην ποτίστραν, *equeſtre aquarium*, & juxta veterum Criticorum gloſſam ad hunc locum, ὑπολήνιδας, πύελος, ποτίστρας.

Vſ. 167. θυμάρμενον] Sic θυμάρμενον εἶαρ, *optatum ver*, apud Nicandrum legitur Alex. p. 168. & ad quorum proinde Poëtarum loca reſpicit Heſychii gloſſa: Θυμάρμενον, ἡδύ.

Vſ. 169. Ἀπόλλωνι παρίζεις] Non ſolum ut ſoror, αὐτοκασιγνήτη, ſed praeterea, ut ὁμότροφος Ἀπόλλωνος, *ſimul nutrita cum Apolline*, ſicuti vocatur in Hymnis, qui Homero tribuuntur in hanc Deam, & quae inſuper modo Clarum, modo Delphos, ad dilecti fratris Apollinis domum tendere, continuo in iisdem dicitur. Immo unde utriusque fana & ſimulacra leguntur ſaepe iisdem in locis juncta, cujus rei exempla obvia in veterum monumentis; ubi praeterea Κλαρίη, aut Δηλίη, vel Κνιδίη Ἄρτεμις, haud minus ac Κλάριος, Δήλιος, vel Κνίδιος, *Clarius, Delius* vel

Digitized by Google

vel *Cynthius Apollo* legitur; & puncta proinde utriusque Numinis capita in antiquis *Deliorum* nummis, cum inſcr. ΘΕΩΝ. ΑΔΕΛΦΩΝ. Sed de quibus agetur opportunius ad ſequentem hujus Battiadae Hymnum in Delum. Haud aliter nempe ac ſaepenumero ſub Solis ac Lunae effigie, ſimul iidem comparent in aliis veteribus nummis.

Vſ. 170. *αἱ νύμφαι σε χορῷ ἔνι κυκλώσονται*] *Chori* nempe virginum *circulares* paſſim in Dianae honorem, ac ſolemnibus aliorum quoque numinum feſtis agitati leguntur apud veteres, & qua de re abunde alioquin nota jam ſupra dictum ad hujus Hymni vſ. 3. *χορὸς ἀμφιλαφὴς*, & infra adhuc dicetur vſ. 267. hujus Hymni. Quibus addi poteſt ſimilis apud Apollonium locus l. I. vſ. 1223. &c.

> ΝΥΜΦΑΩΝ *ἵσταντο* ΧΟΡΟΙ· *μέλε γάρ σφίσι πάσαις,*
> *Ὅσσαι κεῖσ' ἐρατὸν νύμφαι ῥίον ἀμφενέμοντο,*
> ΑΡΤΕΜΙΝ *ἐννυχίῃσιν ἀεὶ μέλπεσθαι ἀοιδαῖς.*
> *Inſtaurabantur* NYMPHARUM CHORI. *Nam omnibus ipſis curae erat*
> *Nymphis, quaecunque amoenum accolebant fluentum,*
> DIANAM, *ut nocturnis cantibus aſſiduo celebrarent.*

Vſ. 171. *Αἰγυπτίου Ἰνωποῖο*] De hoc Deli fluvio rurſus infra H. in Del. vſ. 205. & cur *Aegyptii* nomine appelletur, cum ibidem, tum in antiquis Scholiis ad hunc locum abunde dicitur. Quod memorat etiam Strabo l. XI. p. 271. *ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολογίαν, οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Δῆλον ἐκ τοῦ Νείλου περαιοῦντες*, *hujusmodi prodigioſa commenta augent, qui Inopum e Nilo in Delum derivant.* Adde Lycophronem p. 97.

> ——— *Ἰνωποῦ πέλας*
> *Αἰγύπτιον Τρίτωνος ἕλκοντος ποτὸν,*
> ——— *Inopum juxta*
> *Aegyptium Tritonis* (h. e. *Nili*) *trahentem liquorem.*

Veram nominis illius rationem indicat ibidem Tzetzes; quod nempe augeſcat idem Deli fluvius, quo tempore Nilus irrigat Aegyptum; unde dictum ſit, *Inopum* per occultos meatus *Nili* aquis impleri.

Vſ. 172. *Ἢ Πιτάνης* &c.] De urbe *Macedoniae* explicant hic Scholia, cujus haud alibi, quod equidem ſciam, occurrit mentio. Nota vero e Geographis aliiſque Auctoribus antiquis, cum *Troadis* ſeu *Aeolidis*, tum *Elidos*, & *Laconica* inſuper *Pitana.* Duarum priorum, *Aeolicae* ac in *Elide* meminit tantum Strabo, & *Aeolicae* ſolum Stephanus; poſterioris autem ad *Eurotam*, Laconicae fluvium, plures e Poëtis aliiſque priſcis Scriptoribus, Pindarus, Euripides, Plutarchus, Pauſanias, Plinius, Solinus &c. quorum loca jam congeſſit in Laconicis diligentiſſimus Meurſius l. IV. c. X. Unde non ſatis capio, quid moverit τὸν πάνυ in Plinianis p. 139. ut *Pitanen* inter Laconicae urbes, juxta Cardamylem, Anthiam, vel Anthanem aliaſque, memorari a-

 pud

pud Plinium l. IV. c. V. ac inde a Solino redarguat, aut *Pelana* ibidem legendum malit, ac ideo quidem, quod *Pitane* urbs (de qua nempe Strabo l. VIII. p. 343.) Elidos, prope Olympiam *& ad Alphei oſtia fuerit ſita.* Ab ea enim diverſa omnino *Pitane Laconica*, quae παρ' Εὐρώτα, *ad Eurotam*, uti jam dictum, non *ad Alpheum*, apud Pindarum Ol. Od. VI. dicitur, neque Menelai tamen, quod tradit laudatus modo Meurſius Laconic. p. 278. dicta ab Euripide in Troadibus patria. Neque enim iis, quos inde adfert vir eruditiſſimus, verſibus, *de Menelao*, ſed de *Helena* Διὸς κόρη, *Jovis filia*, uti ea duobus tribusve ante verſibus dicitur, ibi apud Tragicum ſermo; cui utique non *Menelao*, ut ille ſtatuebat, imprecatur captivarum Troadum Chorus, ne unquam in terram Lacaenam ad patrios lares *aut in Pitanes urbem*, μηδὲ πόλιν Πιτάνης, eadem veniat; quae, ut continuo additur, *ex infauſtis*, cum Paride ſcilicet, *nuptiis, cum magnum toti, qua patet Graeciae, dedecus, tum ingentes Trojanis mulieribus calamitates adtulerit.* Vide locum in Tragici Troadibus a verſ. 1190. &c. Ab Heſychio quidem Πιτανάτης *Menelaus*; ita tamen ut non ab urbe ſed a tribu, Πιτάνη dicta, hanc vocem ibi deducat Gloſſographus: haud aliter ac Πιτανάτην λόχον, *Pitanatam cohortem*, Spartis ab Antonino Caracalla accitam, refert Herodianus l. IV. cap. VIII. qualem alioquin, ſed falſo olim apud Lacedaemonios dictam, tradiderat pridem Thucydides l. I. quod jam obſervarat Meurſius Lect. Attic. l. I. c. XVI. Quibus autem clariſſimis veterum Pindari, uti vidimus, Euripidis, aliorumque de *Pitane* urbe *Laconicae* ac *ad Eurotam* ſitae locis (ad quae non adtendit vir maximus, dum unum hic in Plinianis ante oculos habuit Strabonem) accedit etiam hoc Callimachi teſtimonium Ad hanc enim Laconicam *Pitanen* hic reſpici, bene jam monuit Friſchlinus, & quidem ex uno Pauſaniae loco, qui apud eundem exſtat p. 192. ubi ſacra Dianae Ὀρθίας (ſeu ut legendum aliunde, & qua de re etiam mox Ὀρθωσίας) celebrata perhibet a Limnatis, Spartanis & ab iis, qui e *Pitane* veniebant, τοῦτο δὲ οἱ Λιμνᾶται Σπαρτιατῶν καὶ Κυνοσουρεῖς καὶ ἐκ Μεσόας τε, καὶ ΠΙΤΑΝΗΣ, θύοντες τῇ ΑΡΤΕΜΙΔΙ &c. *deinde, quod* LIMNATAE *apud Spartanos, & Cynoſurenſes, quique ex Meſoa &* PITANE *venerant, dum ſacrum Dianae facerent.* Quibus etiam ſequentia hic Callimachi verba, καὶ γὰρ Πιτάνη σέθεν, ἢ ἐνὶ Λίμναις, *nam & Pitana tua eſt, aut in Limnis*, pari opera explanantur ac illuſtrantur. Unde cum male hic in Scholiis, Πιτάνη δὲ πόλις Μακεδονικῆς pro Λακωνικῆς, haud inſolito Graeculorum ſeu librariorum errore, legitur. Neque melius Λίμναι hic de *vico* Atticae, ubi colebatur Diana, ab aliis explicatur; quum *vici* ita dicti apud Laconas, ubi erat Dianae Templum, & a quo Λιμνᾶτις eadem etiam dicta, meminerit haud uno Laconicorum loco idem Pauſanias, & quidem inter alia p. 191. ubi ejusdem Ὀρθίας ſeu Ὀρθωσίας potius, Spar-

Digitized by Google

Spartanae nempe Dianae, Templum exſtare adſerit. Idem praeterea alibi, nempe l. IV. p. 722. Λιμνατίδος Dianae fanum, ſolis Dorienſibus Meſſeniis & Lacedaemoniis commune memorat.

Vſ. 173. Ἀλὰς Ἀραφηνίδας] Unus nempe e pagis ſeu populis Atticae, Tribus *Aegeidis*, ita dictus, ad diſcrimen alterius Populi dicti Ἁλαὶ Αἰξωνίδες Tribus *Cecropiae*; ut cum e Stephano, tum e Scholiis ad hunc locum, ſed ubi male, quod jam vidit Meurſius in libello de Populis Atticae, ζωνίδες hactenus legitur. Meminit vero ejusdem pagi, & praeterea, quod ſequenti mox verſu dicitur, Dianae Tauricae ſigni eo e Scythia advecti, Euripides loco inſigni eam in rem, & qui ab eodem Cl. Meurſio, maxime ab eruditis Callimachi editoribus, praeteriri minime debuit, nempe Iphigen. Taur. v. 1450.

Χῶρος τίς ἐστιν Ἀτθίδος πρὸς ἐσχάτοις
Ὅροισι, γείτων δειράδος Καρυστίας,
Ἱερὸς ΑΛΑΣ νιν οὑμὸς ὀνομάζει λεὼς,
Ἐνταῦθα τεύξας ναὸν, ἵδρυσαι βρέτας,
Ἐπώνυμον ΤΗΣ ΤΑΥΡΙΚΗΣ, πόνων τε σῶν.
Eſt quidam locus in extremis Atticae
Finibus, vicinus littori Caryſtio
Sacer, quem meus populus nunc vocat HALAS.
Illic exſtructo Templo, colloca ſtatuam
Cognominem TAURICAE (Dianae) *& tuorum laborum.*

Quamquam illud *Tauricae Dianae* ſignum, non quidem in hunc pagum Ἀλὰς, ut ab illo Athenienſi Tragico, aut Callimacho praeterea hic dicitur, ſed in alium pagum Atticae, Brauronem dictum, delatum refert Pauſanias in Atticis p. 41. Verum quum idem pagus Ἁλαὶ apud Stephanum dicatur inter Phegeum & Brauronem ſitus, facile potuerunt haec ob loci viciniam confundi, & modo huic, modo alteri adſcribi. Ab Ἁλαῖς autem dictum gentile Ἁλαιεὺς, uti cenſuit Meurſius, ſicut ex antiquis ejusdem loci inſcriptionibus a Cl. Sponio vulgatis libello de Populis Atticae, nunc indubie liquet, & firmant etiam Demoſthenes adv. Olympiodor. p. 691. Κόνων Ἁλαιεὺς, *Conon Alaeenſis*, & adverſus eundem Cononem p 731. Ἀρχεβιάδης Δημοτέλους Ἁλαιεὺς, *Archebiades Demotelis F. Halaeenſis*; Antiphanes praeterea apud Athenaeum l. VII. p. 329. a quo, ut e MSS. recte ad eundem emendavit ὁ πάνυ, dicitur, Δήμου δ' Ἁλαιεύς ἐστιν, *eſt vero e pago, qui dicitur Halae.* Unde liquet quid de Stephano, aut ejus Epitomatore ſit ſtatuendum, a quo δημότης hujus loci ſine littera I ſcribendum dicitur, nempe Ἁλεὺς, & pro quo Ἁλαιεὺς legendum conjiciebat poſtremus Stephani editor Berkelius, ſicut etiam in Batava Harpocrationis editione, male Ἁλαιὺς pro Ἁλαιεὺς legitur, uti recte in priori ab ipſo Mauſſaco vulgata exſtabat. Sed hoc leve.

Digitized by Google

Vſ. 174. Ἦλθες ἀπὸ Σκυθίης] Quid de hoc *Tauricae* Dianae ſigno e *Scythia* in Atticam tranſlato, tradat hic juxta alios, & quidem antiquiorem Athenienſem inſuper Poëtam, Callimachus, modo vidimus. A quibus tamen diſcedit alibi Pauſanias, ubi nempe idem *Scythicae* hujus Deae ſimulacrum, ab Oreſte & Iphigenia in Laconicam, & quidem Limnaeum, de quo paullo ante, vicum delatum refert, ibique ſub Dianae Ὀρθίας ſeu Ὀρθωσίας nomine cultum; cujus etiam rei indicia quaedam, & quidem e cultu apud Laconas ejusdem Deae Ὀρθωσίας commemorat, ac unde vero magis conſentaneum colligit, ut non in Atticam ſeu Brauronem pagum, de quo paullo ante, velut hoc loco, Ἁλὰς, ſed in Laconicae vicum Limnaeum dictum, deportatum cenſet illud Dianae e *Scythia*, quod hic dicitur, *advectæ* ſimulacrum, l. III. p. 191. & 192. Ὀρθωσίας vero potius, quam Ὀρθίας, ut tamen ibi apud Pauſaniam hodie legitur, fuiſſe ei nomen a Laconibus inditum, ad cujus nempe Aram flagris caederentur eorum Ephebi, adeo ut ſanguine eadem adſpergeretur, patet abunde ex iis, quae de eodem ritu, non apud Plutarchum ſolum leguntur in Lycurgo, ac inſtitutis Laconicis, (ubi male in priori Ὀρνιθείας, quod viderunt jam ibi Interpretes, in poſteriori vero loco Ὀρθίας legitur) ſed praeterea apud Sex. Empiricum Hypoth. l. III. p. 153. Λάκωνες δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος μαστίζονται πικρῶς, *Lacedaemonii autem ad Aram Dianae Orthoſiae flagris acerrime caeduntur*, ut multus, quod addit, in Aram Deae defluat ſanguis. Adde Pindarum, qui Dianae Ὀρθωσίας & Taygetae Nymphae (unde nempe mons Laconicae Taygetus, de quo infra vſ. 187.) meminit Olymp. Od. III. Lycophronem praeterea, qui nominatim Dianae hujus Scythicae, de qua hic Callimachus, & quidem Ὀρθωσίας dictae mentionem facit vſ. 1330. &c.

——— καὶ Θεμισκύρας ἄπο
Τὴν τοξόδαμνον νοσφίσας Ὀρθωσίαν,
——— *Tum ex Themiſcyra*
Sagittariam rapiens Orthoſiam.

Ut mittam Herodotum l. IV. c. LXXXVII. qui Dianae Aram eo nomine ſeu Ὀρθωσίας, non Spartae quidem, ſed Byzantii exſtitiſſe memorat. Quamquam ad Pindarum dicto loco p. 33. veteres Critici Ὀρθωσίαν & Ὀρθίαν Dianam promiſcue olim dictam tradunt; ita tamen ut Ὀρθωσίαν, *Tauricae*, de qua hic agitur, apud Spartanos *Dianae* ſignum olim appellatum, e dictis Pindari, Lycophronis, & Sex. Empirici locis abunde, ut opinor, liqueat; atque ita verius apud Plutarchum & Pauſaniam, ubi ejusdem *Tauricae* apud eos Deae ſit mentio, legendum.

Ibid. πότνια Ταύρων] Vide ſupra adnotata ad H. in Apoll. vſ. 87. πότνια, & infra in H. in Cer. vſ. 19. Πότνια δαῖμον. Ab his Ταύροις autem, non Ταυρικὴ ſolum, ſed Ταυροπόλος dicta etiam haec Dea Soph. Ajac. vſ. 172.

Ταυρο-

Digitized by Google

Ταυροπόλε Διὸς Ἄρτεμι,
Quae in Tauris colitur filia Jovis,

Diana, ſeu, uti ibi notant veteres Critici, Ταυροπόλα, ἢ ὅτι ἐν ΤΑΥΡΟΙΣ ΤΗΣ ΣΚΥΘΙΑΣ τιμᾶται· ἢ ἀπὸ μέρους τῶν ποιμνίων ἡ προςάτης· ἢ ὅτι ἡ αὐτὴ Σελήνη ἐςὶ καὶ ἐποχεῖται ταύροις ἣν καὶ ταυρωπὸν ὀνομάζουσιν. h. e. Ταυροπόλα, *vel quod in* TAURIS SCYTHIAE *colitur, vel a parte armentorum, cujus ea praeſes, vel quod eadem eſt Luna, quae tauris vebitur, quam etiam & ταυρωπὸν* ſeu *cum taurino adſpectu nuncupant.* Culta vero eo nomine Ταυροπόλα haec Dea in Inſula Icaro, qua de re mox ad vſ. 187.

Vſ. 175. Μὴ νειὸν τημοῦτος ἱμαὶ βόες] Non hoc ſpectat, quod exiſtimaverat Friſchlinus, ad religioſam Feſtorum obſervationem, juxta quam tum a ſolitis operibus requieſcebant veteres, & prout a Tibullo dictum l. II. Eleg. I.

Luce ſacra requieſcat bumus, requieſcat arator &c.

Alia mens, ut abunde e ſequentibus liquet, hujus loci, cur ſuos nempe boves nolit Poëta alteri cuipiam locare ad diurnum opus arandum; quod nempe, etſi iidem cum aetate tum robore, & pro loci praeterea indole, validiſſimi ad ſimile opus forent, defeſſi tamen & viribus exhauſti, non poſſent non ab aratro redire ob productos a Sole dies, ubi ille curſum ſiſtit dum contemplatur Nympharum Chorum, quem eaedem in Dianae honorem agitabant. Quae plana omnino & perſpicua horum & ſequentium mox apud Poëtam verborum ratio, ut alio haec detorqueri nullatenus debuerint.

Vſ. 176. Τετράγυον τέμνοιεν] Per τετράγυον, non *quatuor jugera*, juxta Interpretem, ſed diurnum laborem aratori propoſitum intelligi, e Varrone jam bene monuit eruditiſſima Fabri filia. Quod firmant etiam ad Homerum veteres Grammatici, ubi nempe a Poëta Odyſſ. Σ. vſ. 373. τετράγυος ager dicitur., a robuſtis itidem, ut hic, & aequalibus bobus arandus, & quod explicat Euſtathius p. 1851. τετράγυον δὲ διάστημά τι, ὅσον ἦν ἀροτριᾷν, ὡς εἰκὸς δι' ἡμέρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐργάτας καὶ χρωμένους βουσὶν ὁμοίοις, h. e. τετράγυον *autem ſpatium quoddam, quantum licet per diem bonis agricolis, & qui aequalibus utuntur bobus, arare.* Γύη nempe apud veteres de *arvo* ſeu *agro* ad arandum apto in genere dicta. Unde ἀρόσιμοι γύαι, *arva ad arandum*, appellata a Sophocle Antigon. vſ. 575. & ab Euripide Phoen. vſ. 651. βαθύσποροι γύαι, *arva profundos babentia ſulcos*, apud Apollonium Rh. I. vſ. 796. πυροφόρους ἀρόωσι γύας, *arva arant tritico feracia*; & quo ſenſu etiam Aeſchylus dixit Prom. vſ. 369. (quem locum notavit hic praeſtantiſſima Daceria) feracis Siciliae λευρὰς γύας, *arva ſpatioſa.* Adde Lycophronem p. 50. λῄου γύαι, *ſegetis arva.* Hinc autem γύη μέτρον γῆς, ſeu in genere *menſura* quaedam *terrae* explicatur a priſcis Grammaticis; ab aliis autem πλέθρον, quod vulgo *jugerum*, ſed minus accurate reddunt Interpretes. Unde τετράγυος apud eosdem antiquos Homeri aliorumque veterum Poëtarum

Digitized by Google

Enarratores, τεσσάρων ὀργυιῶν, aut vero τετράπλεθρον redditur. Heſychius: Τετράγυον· τεσσάρων ὀργυιῶν· Γύη δὲ μέτρον ἕκτον ςαδίȣ, ἔνιοι δὲ ὀργυιαῖον μέτρον. τετράγυον *quatuor orgyiarum*: Γύη *vero menſura ſexta ſtadii.* Quum vero *ſtadium*, juxta Columellam aliosque Romanos Scriptores fuerit pedum DCXXV. ſeu CXXV. paſſuum, γύη, quae illi *ſexta pars ſtadii*, fuiſſet pedum circiter CIV. & τετράγυον proinde pedum CCCCXVI; quum *jugerum* eſſet pedum CCXL. & *quatuor jugera* ideo forent pedum DCCCCLX. Quae firmant etiam cum idem Heſychius, dum ab eo antea γύη non ὀργυία quidem aut ὀργυαῖον μέτρον redditur, ſed γύαι, πλέθρα, atque iterum γύη, μέτρον πλέθρȣ dicuntur; πλέθρον autem juxta Suidam, ſit itidem *ſexta pars ſtadii*, h. e. centum circiter, ut idem explicat, pedum: tum Euſtathius, qui ad Odyſſ. Σ. p. 1851. τετράγυον per τετράπλεθρον reddit, ac ita a veteri Paraphraſte intellectum notat, qui τὸ τετράγυον interpretatus ſit, ἐλαύνειν ἐν νειῷ τετράπλεθρον. Mitto, quod de *quadrilatero* ſeu de *quadrangulo*, vel *aequilatero arvo* dici τετράγυον ibidem notat Euſtathius, nulla caeteroquin τεσσάρων ὀργυιῶν, aut ὀργυιαίȣ μέτρȣ, ut in ſuperiori apud Heſychium gloſſa, aut alibi etiam in brevibus ad Homerum Scholiis ad Odyſſ. H. vſ. 113. facta mentione. Vulgaris vero ille, non hujus ſolum Callimachi, ſed aliorum etiam, ſicut Homeri, Interpretum error, ut τετράγυον, quemadmodum loco modo dicto, de Alcinoi horto Odyſſ. H. vſ. 113. reddant *quatuor jugera*, & ſimiliter πεντηκοντάγυον Iliad. I. vſ. 575. per *quinquaginta jugera*, de agro nempe prope Calydonem. Quos ſequutus etiam haud indoctus alioquin Apollonii Rh. interpres, in explicatione eorum verſuum, quos licet cum iſto & ſuperiori apud Callimachum Lectori obiter contendere, nempe l. III. vſ. 1342. &c.

> Τῆμος ἄρ' ἤροτο νειὸς ἐπ' ἀκαμάτῳ ἀροτῆρι,
> Τετράγυός περ ἐοῦσα· βοῶν τ' ἀπελύετ' ἄροτρα.
> *Tunc peractum erat novale, ab aratore infatigabili.*
> *Quamquam magnum foret arvum* (ſeu quantum per diem integrum poſſent validiſſimi boves arare) *& ab aratro abjungebantur boves.*

Tertia enim diei pars, ut ſuperiori verſu poëta dixerat, tantum effluxerat; ita ut una adhuc abſolvendo diurno aratoris operi ſeu τετραγύῳ ſuperfuiſſet. Quamquam illud etiam liquidum ſit, a Graecis ſubinde Scriptoribus, ubi de agrorum apud Romanos diviſione agunt, *jugerum* ſed minus accurate per πλέθρον reddi; ſicut eo loco quo Plutarchus in Camillo legis Liciniae meminit, qua cautum, μηδένα πλέθρων πεντακοσίων πλείονα χώραν κεκτῆσθαι, h. e. interprete Livio l. VI. c. XXXV. *nequis plus quinquaginta jugera poſſideret.* Quum alioquin *bina jugera* unicuique Romano abunde ſufficere antea crederentur; qualia viritim etiam a Romulo diviſa tradunt Varro, Plinius &c. Neque plura in agris divi-

dun-

ndis, adultae quoque Reip. Romanae temporibus, fuerunt ſignata; ac inde illud Juvenalis Satyr. XIV. vſ. 162.

Tandem pro multis vix jugera bina dabuntur
Vulneribus &c.

Vſ. 177. γυιαί τε καὶ αὐχένα κεκμηκυῖαι] Certiſſima hic, ut bene n monuit Anna praeſtantiſſima, H. Stephani emendatio, καὶ α καὶ αὐχένα κεκμ. per γυῖα autem, non *membra* ſolum in gene-, ſed *pedes* in ſpecie dici notant priſci ac eruditi Nicandri E-ratores ad illud Ther. p. 56. ῥαιβὰ γυῖα, nempe γυῖα δὲ τοὺς πόδας. Boum autem, qui ad arandum admoventur, aut ab tro redeunt, quae cura habenda ſit, ne defatigentur ſcilicet nium; aut vero ut defatigati continuo opportunis eam in rem nediis reſtaurentur, notant veteres Rei Ruſticae Scriptores, quidem in Graecis Geoponicis l. XVII. c. IX. πρὸς ἐργαζομένους κοπιᾶν, *ut boves arantes non laſſentur*. Unde continuo Maro initium Georg. *quae cura boum, qui cultus habendo ſit pecori* & qua de re agit Georgicorum l. III.

Vſ. 178. κόπρον ἔπι προγένοιντο] κόπρον hic dici de ἐπαύλει ſeu *ulo* notant Scholia. Quo reſpexiſſe etiam videtur Heſychii ſa: Κόπρος, καὶ ἡ στάσις τῶν βοῶν, i. e. κόπρος *etiam ſtatio boum*; tropum nempe poëtis haud inſolitum.

Ibid. καὶ εἰ Στυμφαιΐδες εἶεν] Bene hic legendum Στυμφαιΐδες, n ut antea Στυμφαλίδες, animadvertit ingenio ac eruditione gnis Fabri filia, ad idque jure inducta, veteri ad hunc lo-n Criticorum gloſſa, qui de Epiroticis bobus hoc dici, & a one Epiri Στύμφαι appellata, obſervant. Στυμφαλίδες certe boves, de quibus hic agitur, Epiroticae, ſed galeatae illae nfauſtae Arcadiae volucres, ab Hercule ſagittis confixae, de bus ait Lucretius l. V. v. 32.

——— *unusque timendae*
Unguibus Arcadiae volucres Stymphala colentes,

quarum iconem in denario gentis Valeriae expreſſam olim pro-ac illuſtravi Diſſ. de Praeſt. Numiſm. p. 226. &c. Στυμφαία em non *Arcadiae*, ſed *Epiri* tractus, ac inde inter Epiroticas ones relata a Strabone l. VII. p. 325. ac ab aliis etiam me-rata, ut Diodoro l. XX. p. 766. Arriano Ἀναβ. l. I. &c. ac e alibi apud Diodorum & Ptolemaeum, Στυμφαίαν pro Στυμ-αν legendum bene obſervat eruditiſſimus Palmerius Graec. iqu. p. 342. Adde, quod idem hoc Callimachi loco, quem memorat (ſed male Στυμφαλίδες pro Στυμφαιΐδες retinendo) uctus, urbem Epiri, Βούνιμα apud Stephanum, a *boum* nem-*aſcuis* dictam, in hoc Epiri tractu Στυμφαία extitiſſe cenſeat. bratam vero Epirum, tanquam optimis paſcuis ac bobus fe-m, quod innuunt hic Scholia, idque a Dodona usque ad e Jonium, monuit jam olim Pindarus Nem. Od. IV. p. 362. ait,

Βου-

Digitized by Google

Βυβόται τόθι πρῶνες ἔξοχοι κατάκεινται,
Ubi boves paſcentia cacumina inſignia reperiuntur,
& veteres ibi Critici, βυτρόφος γὰρ ἡ Ἤπειρος, *boum enim nutrix Epirus*. Hinc etiam obvius adhuc hodie bos cornipeta in antiquis Epirotarum nummis, quales proſtant cum apud Goltzium, tum in praeclaris Cimeliarchiis, & in Electorali etiam hac Gaza.

Vſ. 181. & 182. ἀλλὰ θεῖται δίφρον ἐπιςήσας] Haud inſolita Poëtis licentia hoc dici, abunde liquet; ut Sol nempe voluptate captus diutius inſpiciendi Nympharum chorum, curſum ſiſteret, diesque inde, quod continuo addit Callimachus, producerentur; haud aliter ac de nocte geminata apud Comicum Latinum legitur, quo diutius Juppiter Alcmena potiretur. Quae inania poëtarum commenta nemo utique in exemplum trahet, veri illius ac ſingularis miraculi, quo Sol & Luna revera ſtetiſſe dicuntur Joſuae x. vſ. 13. aut alterius, quo tempore Regis Ezechiae retro ceſſiſſe Sol traditur 11. Reg. xx. 11. & Eſa. xxxviii. Neque vero audiendi illi Hebraeorum Magiſtri, & quibus adhaeſiſſe nollem τὸν πάνυ Grotium, qui miraculi illius a Joſua divino numine patrati veritatem convellentes, id phraſi poëtica, ac de die aeſtiva demum dici exiſtimant. Quum haud ignotum ſit illud divinitus firmatum a Propheta, qui eo reſpexit Habacuc. cap. iii. vſ. 11. *Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo*, & quod longe etiam antiquiores Maimonide aut Gelzomi magisque hic ἀξιόπιςοι recutiti, veritatem ejusdem miraculi adſtruant; ſicuti Joſephus in narratione hujus facti Origin. l. v. c. cii. tum Talmudici etiam Doctores, de quibus conſuli poteſt in adnotatis ad eum Joſephi locum vir varia & eximia doctrina Edmundus Bernardus. Neque omnino parem quispiam tribuet fidem iis, quae eodem viro doctiſſimo referente, in Talmude Babyl. comminiſcuntur Magiſtri de Nicodemo Gorionita, cujus gratia Sol nempe aliquando ſteterit.

Vſ 182. φάεα μηκύνονται] Φάεα itidem pro *diebus* adhibet hic Poëta infra H. in Cererem vſ. 83. ὁ δὲ ἐννέα φάεα κεῖται, *ille autem novem dies jacet*; ſic περὶ κρισίμων φαέων, *de diebus criticis*, fit mentio ab Agathia Anthol. l. ii. c. xxii. Epigr. xix. Apud Aeſchylum autem, de juſtitia celeriter in ſceleratos animadvertente dicitur Choëph. vſ. 60. τοῖς δὲ ἐν φάει &c. quod vertit Interpres, *aliquos ipſo die puniens*; rectius tamen *aperte* ſeu φανερῶς, juxta veteres ibidem Criticos, & quod ſequentia Tragici verba etiam adſtruunt.

Vſ. 185. Ἡρωΐδες] Idem Poëta, Epigrammate ſupra inter ejus fragmenta relato, Δέσποιναι Λιβύης Ἡρωΐδες, & ſicuti cum alibi, tum in priſcis aliquot nummis (& de quibus alibi egimus) ΙΟΥΛΙΑΝ ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ, & ΝΑΥΣΙΚΑΑΝ ΗΡΩΙΔΑ ſignari legimus, ac ſimiliter *Heroidas* apud Latinos poëtas, uti Ovidium, Propertium, &c. Dictae vero inſuper eaedem cum

Ἡρω-

Digitized by Google

Ἡρωΐναι, ut ab eodem Callimacho Hym. in Delum vſ. 161. Theocrito Idyll. XXVI. vſ. 36. Luciano in Necromantia; tum contracte ob metrum Ἡρῷναι, ut apud Ariſtophan. Nub. p. 113. & in Inſcr. Regillae; ac Ἡρῷσσαι apud Apollonium Rhod. l. IV. vſ. 1309. ſicuti ad Juliani Caeſares olim monui p. 450. Per Ἡρωΐδας vero, ut hic ait Battiades, *Dianae ſocias*, Nymphas Deae comites intelligi, ſive *Oceaninas*, ſive *Amniſidas*, ſive *Fluviatiles*, de quibus ſupra egerat poëta, non mirabitur, qui novit Nymphas, Deas etiam ſubinde a veteribus dictas, ut a Theocrito Idyll. XIII. vſ. 44. Νύμφαι &c. δειναὶ θεαὶ ἀγροιώταις, *Nymphae, graves Deae agricolis*, & ab Ariſtide Serm. Sacr. l. p. 493. ὅτι οὐκ εἶεν θεαὶ χαριέστεραι, *quod nullae ſint gratioſiores Deae*, & apud Athenaeum, ubi privata memorat, quibus Nymphae apud Siculos colebantur, ſacra, l. VI. p. 250. additque, ὀρχεῖσθαί τι περὶ τὰς θεὰς, & *ſaltare circa illas Deas*, ſeu earum, de quibus idem agit, ſimulacra. Ut mittam Nympharum Aram prope Ithacam, de qua Poëta Odyſſ. P. 210. aut inter Orphicos Hymnos ſive τελετὰς, unum etiam Nymphis dicatum, quibus inter alios, juxta adductum Ariſtidis modo de iis locum, eaedem invocantur, tanquam

> Σὺν Βάκχῳ Δηοῖ τε χάριν θνητοῖσι φέρουσαι,
> *Cum Baccho & Cerere, gratiam ſeu hilaritatem mortalibus adferentes.*

Quamquam ea in re, uti in reliquis etiam μυθικοῖς, haud ſibi conſtare veteres norim, a quibus modo *Nymphae*, uti ab Orpheo ſeu Onomacrito Argon. vſ. 646. ἀθάνατοι, *immortales*; & qui cum iis vitam agunt, ἀγήρατοι ſeu *ſenii expertes* dicuntur; modo, ut a Pauſania l. x. p. 670. vivere quidem per longam annorum ſeriem Nymphas, non tamen, ut Poëtarum de iis ferunt fabulae, eas eſſe immortales.

Vſ. 187. Δολίχη] De *Icaro* Inſula hoc dici, quae prius *Doliche* (non ut hic legitur, Δολίχη, ſed Δολιχὴ) appellata fuerit; e Plinio jam opportune monuit Friſchlinus, & ſimile nomen Μακρὶς, a *longitudine* nempe eidem Inſulae, inditum. Nihil proinde illi commune, cum alia Echinadum Inſula prope Ithacam, quae non *Dulichium* ſolum ſeu Δουλίχιον, ſed Δολίχη etiam, teſte Strabone l. x. p. 458. fuit nuncupata, & a qua *Dulichius* dictus, non jam, ut apud Homerum a procis Penelopes, Amphinomus, ſed ipſe Ulyſſes apud Propertium l. II. Eleg. XX.

> *Sic a Dulichio juvene eſt eluſa Calypſo.*

Cur autem altera haec Δολιχὴ ſeu *Icarus*, prae aliis Inſulis ſingulariter a Diana dilecta hic a Poëta dicitur, inde fit, quod cum juxta Periegetem alioſque, una foret e Cycladibus, quae Delum, Apollini ſimul ac Dianae ſacram, circumdarent; tum quod, ut e Strabone liquet l. XIV. p. 639. eximie in eadem Diana Ταυροπόλος coleretur, ἔστι δὲ καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν καλούμενον Ταυροπόλιον ἐν τῇ νήσῳ, *eſt etiam templum Dianae nomine Tauropolium*

Digitized by Google

lium in ea Inſula Icaro; quod alioquin de altera Inſula in ſin Perſico *Icaro* itidem dicta, obſervat Dionyſius vſ. 610.

Ἴκαρον εἰναλίην, ὅθι Ταυροπόλοιο θεοῖο
Βωμοὶ κνισσήεντες ἀειδελίην καπνὸν ἴσχουσι.
Icarum maritimam, ubi Tauro vectae Deae
Arae nidore abundantes, acerbum fumum habent;

eodem ritu ſcilicet, ſi utriusque Scriptoris, Strabonis ac Diony ſii par ratio hic habenda eſt (idque juxta veterem Coloniarum morem, ſacra a Metropoli mutuandi) in utraque hac Inſula obſervato ac retento. Sed quae omnia & hunc Callimachi inprimis locum, egregie illuſtrat vetus hujus Inſulae *Dolichès* vel *Icari* nummus apud Goltzium, in quo illinc Dianae, venatricis habitu cum Arcu & Cane infra; hinc rurſus eadem Dea cum velo, Tauro vecta, vera proinde Ταυροπόλος viſitur, quod viderat jam e Strabone Goltzii Interpres Nonnius, & poſt eum, adducto etiam opportune hoc Callimachi verſu, eruditus Harduinus de Num. Antiq. pag. 217.

Adde, quod eadem haec *Doliche* ſeu *Icarus*, Mileſiorum Colonia refertur a Strabone l. XIV. p. 635. Dianam autem deductae Miletum ab Athenienſibus Coloniae ducem, ſeu ἡγεμόνην exſtitiſſe, hoc ipſo Hymno, praeter alia veterum teſtimonia, traditur vſ. 226. &c. ac unde Feſtum eidem Deae annuum a Mileſiis ſolemniter celebratum, uti poſtea dicetur, conſtat. De Ταυροπόλῳ autem hac Diana in Attica etiam culta, actum jam ſupra ad vſ. 174. Diverſa vero, quod praeterire hic non licet, ab eadem Diana Ταυροπόλῳ eaque *Dolichia*, ſeu *Icaria*, quae occurrunt JOVI DOLICHENO eoque Tauro etiam vecto, qualia vulgarunt celebres Antiquarii, optimeque de his litteris meriti, Car. Patinus Numiſm. Imp. p. 286. & Sponius Miſcell. p. 101. erecta ſimulacra. Quo referre inſuper licet alias Inſcriptiones antiquas, eidem JOVI DOLICHENO, aut vero JUNONI ASSYRIAE REGI DOLICHENAE dicatas; & cujusmodi e Schedis Pyrrhi Ligorii, Romae pridem a me exceptas, & ex Italia reduce, juxta alios complures acceptas,

ptas, in Syntagm. Inſcr. (ut ille agnoſcit ibidem) retulit vir doctiſſimus Thomas Reineſius p. 213. 217. Ea autem ſpectare non ad *Dolichen*, de qua hic Callimachus, ſeu *Icarum*; neque ad Macedonicam Δολίχην, ſicuti de alia ejusdem JOVIS DOLICHENI Inſcriptione conjecerat idem Reineſius Synt. p. 34. ſed ad Syriae Commagenes urbem Δολιχηνὴν dictam, bene e Stephano non ſolum, quod vidit Cl. Sponius, ſed etiam e Luciano de Dea Syria, qui de ſimili Jovis Tauro vecti ſimulacro apud Syros loquitur, obſervavit ad Stephanum Eruditiſſimus Holſtenius.

Ibid. πολίων δέ τοι εὔαδε Πέργη] Haud obſcurum, cur *prae* aliis *urbibus Pergam*, Pamphyliae, prout hic in Scholiis, ac in veteri etiam Hadriani nummo Cimeliarchii Gallorum Regii (nempe ΠΕΡΓΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ & de quo nos alibi) eadem vocatur, *Metropolim*, *dilexiſſe* Diana hic dicitur, ubi ſolemnis maxime exſtitit hujus Deae cultus, ΠΕΡΓΑΙΑΣ inde etiam nomen nactae. Quod cum aliunde, tum clariſſime e veteri & luculenta nummorum penu etiamnum obvium, in quibus cum illa appellatione, vario inſuper & peculiari nonnunquam amictu, Templo praeterea, eoque ΑΣΥΛΟΥ jure inſigni, occurrit eadem Dea. Cujus rei utique depromptae e Theſauris Gallorum ſequentes nummorum icones fidem abunde praeſtabunt; quae & ad illuſtrandum hic Callimachum, & demerendum praeterea harum elegantiarum haud incurioſum lectorem, conducere eadem opera poterunt.

Prior nummus, isque praeclarus admodum illuſtriſſimi Harlaei, primi hodie Pariſienſis Parlamenti Praeſidis, & qualis etiam exſtat in Gaza Medicea, Dianam exhibet laureatam verius, quam dictamno, uti exiſtimabat peritus olim ejusdem Gazae cuſtos Fittonius, coronatam, cum ſolitis praeterea Arcus & Pharetrae a tergo inſignibus; illinc eandem Deam ſtantem & ſuccinctam, cum Corona & Haſta, ad pedes autem Cervo, & inſcript. ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ, *Dianae Pergaeae*. In altero autem nummo Cimeliarchii Regii viſitur *Dianae Pergaeae* ſtantis in Tem-

Templo effigies, ſed alio cultu, velatae nempe, cum Corona aut cum Calatho in capite; in Templi autem faſtigio Aquila, infra duae Arae accenſae. Templi vero hujus *Pergaeae*, omiſſo etiam *Dianae* ipſius, ut aliunde ea appellatione ſatis noto, nomine, meminit Philoſtratus l. II. Sophiſt. p. 574. ἔξεστι συμβαλεῖν ταῖς εἰκόσιν, αἱ ἀνάκεινται ἐν τῷ τῆς Περγαίας ἱερῷ, *licet conjicere ex imaginibus, quae erectae ſunt in* PERGAEAE Dianae *fano.* Mitto alios inſuper, neque paſſim obvios ejusdem Urbis nummos, in quibus idem Templum, in cujus medio Ara; aut in quo etiam Mons cum ſtella ac dimidia Luna; aut vero Victoria ſtantem Dianam & Aram tenentem coronans ſpectatur, cum inſcr. ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΑΣΥΛΟΥ, *Pergaeae Dianae Aſyli* ſeu *Inviolabilis*, quo fani illius celebritas ſimul ac religio abunde declaratur. Quae ſingula magnam huic Callimachi loco lucem adfundunt, cur nempe prae aliis urbibus *Perga* Dianae *dilecta* hic ab eo dicitur.

Vſ. 188. Τηΰγετον ὀρέων] Quamquam omnes olim *montes*, qua de re jam ſupra, Deae quippe ὀρείῃ ſeu ὀρεστιάδι, *montanae*, fuerint conſecrati; prae caeteris tamen gaviſam eam Lyciae Cariaeque montibus, notavit ad Catullum, quod ante vidimus ad vſ. 18. vir doctiſſimus Iſ. Voſſius p. 236. quo nempe *Idei* Cariae montis lectionem pro *Idae*, in eo Veronenſis Poëtae loco revocaret. Hic tamen *Taygetus*, qui aliis montibus a Dea praelatus hic dicitur, Laconiae, ut notum, mons fuit. Callimacho autem hic praeivit (& cujus locum etiam ſupra ex parte memoratum, ea de re refert Aelianus de Animal. l. III. c. XXVII.) Homerus, Odyſſ. Z. vſ. 102.

Οἵη δ' ΑΡΤΕΜΙΣ εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ ΤΗΫΓΕΤΟΝ περιμήκετον, ἢ Ἐρύμανθον.
Qualis autem DIANA *incedit per montes ſagittis gaudens,*
Aut per TAYGETUM *excelſum, aut Erymanthum* &c.

Cujus praeterea rei rationem, praelati nempe aliis montibus a Diana hujus *Taygeti*, indicabit abunde, quod jam vidit Friſchlinus, Pauſanias l. III. p. 201. παρέχεται δὲ καὶ διόλου τὸ Ταΰγετον, τῶν αἰγῶν τούτων ἄγραν καὶ ὑῶν, πλείστην δὲ καὶ ἐλάφων καὶ ἄρκτων, *facit vero qualibet ſui parte Taygetus venatoribus luculentam caprarum & aprorum, maxime autem cervorum & urſorum copiam.* Hinc *Taygeti canes* e genere nempe optimorum, quales olim Laconici, venaticorum, in eoque proinde monte frequentium, a Marone memorati, Georg. l. III. vſ. 48. Unde utique nihil mirum, a venatrice Dea, eaque potiſſimum Ἐλαφηβόλῳ, ſtatui ab hoc Poëta, dilectum prae aliis montibus *Taygetum*, ἐλάφοις ὀρειδρόμοις, *cervis montanis*, prout illi ab Euripide dicuntur Iphig. in Aul. vſ. 1593. inprimis feracem.

Ibid. λιμένεσσί γε μὲν Εὐρίποιο] Non de *Aeolide* proinde ſolum hoc dicitur, noto ad *Euripum portu*, ubi alioquin conſpicuum Dianae fanum, duoque erant Deae ſimulacra, juxta Pauſaniam l. IX.

p. 570.

. 570. unum *Tediferae*, alterum *Arcitenentis*; & quo reſpexit
tiam Euripides Iphigen. in Aulide vſ. 1492.

Συγκαλέσατ' Ἄρτεμιν,
Χαλκίδος ἀντίπορον,
Concelebrate Dianam,
Quae eſt e regione Chalcidis,

empe in Aulide. Idem de aliis in utraque Euripi *ripa*, Boeo-
iae nempe aut Euboeae, *portubus*, in quibus vigeret idem Dia-
ae cultus, hic dictum liquet. Talis utique *Delium*, ubi ſimilis
)ianae ac Latonae, juxta Pauſaniam, honos habitus, l. IX. p.
73. *Amaryntbus* praeterea, ubi *Amaryntbiae Dianae* fanum ex-
itiſſe tradit Strabo l. X. p. 448. eamque non ab Euboeenſibus
olum, ſed ab Athenienſibus Ἀμαρυσίας nomine cultam refert
auſanias l. I. p. 60. Cujus alioquin AMARYNTHIAE
)IANAE a me olim Romae ex iisdem ſchedis, de quibus
m ſupra, Ligorianis deſcriptam inſcriptionem, & ad Cl. Rei-
eſium cum aliis miſſam, inde ipſomet id indicante, retulit vir
octiſſimus, Syntagm. p. 216. ſed quam *Amarantiam*, idque ab
Amaranto liberto, qui eandem dedicaverat, dictam, male i›i-
em ſtatuit, ac fabrili ſci icet errore legi in eodem lapide, *A-
naryntbiam*. Neque enim *Amarantia*, ſed *Amaryntbia* vere ap-
ellata, & in illa ipſa inſcriptione, *Diana*; idque nota ejus a-
unde, uti vidimus, ex dicto nempe Euboeae oppido *Amaryn-
bo*, petita nomenclatione.

Vſ. 190. Ἐλλοφόνον, Βριτόμαρτιν,] Non ſolum haec *Britomartis*
)ianae Nympha, ſed ipſa Diana Ἐλλοφόνος, juxta Etymologi
uctorem, dicta, ἡ τοὺς ἐλλοὺς φονεύουσα, ὅ ἐστι τοὺς ἐλάφους, *binnulos*
eu *cervos conficiens.* Idem proinde quod Ἐλαφηβόλος ſeu *cervo-
um venatrix*, vel potius *binnulorum*, juxta traditam a priſcis
rammaticis vocis ἐλλοῦ ſignificationem. Hinc Ἐλλοφόνος hic in
choliis per νεβροκτόνον redditur, quibus ſuffragatur Heſychius:
ἐλλὸς, τὸ ἔκγονον τοῦ ἐλάφου νεογνὸν, ὁ νεβρός. h. e. ἐλλὸς, *cervi recens
artus*, *binnulus*. Idem antea Ἐλλὸν, ἔλαφον νεογνὸν, ut ibi omni-
o & citra diſtinctionem legendum liquet, quod ex parte jam
n editione Batava eſt adnotatum. Quod vero addit idem Gloſ-
ographus, καὶ Δωδωναῖος, reſpicit ad *Hellos* antiquos illius tra-
tus, ubi olim Dodone, incolas, & de quibus ait Ἐλλοὶ, (non ἐλ-
οἰ) Ἕλληνες, οἱ ἐν Δωδώνῃ, h. e. *Helli*, *Graeci*, *qui in Dodone.*
Quin ipſum Jovis templum in Dodone Ἑλλὰ, juxta eundem Cri-
icum, nuncupatum. An autem ἐλλὸς de νεβρῷ ſeu *cervi binnulo*,
uxta Etymologi Auctorem dicitur, tanquam ἐν ἕλει ſeu *in palude
degente*; an ut diminutivum ab ἔλαφος; an vero ἀπὸ τοῦ ἅλλεσθαι,
eu a *ſaliendo*, ut ſolent ejuſmodi *binnuli*, nihil adtinet hic,
uod Graeculi alioquin ſolent, indagare.

Ibid. Βριτόμαρτιν, εὔσκοπον] Βριτόμαρτις, quod notant hic Scho-
ia, ac praeterea Etymologus, qui hunc Callimachi locum ad-
ucit, tam de *Nympha* Cretenſi, quam de *Diana* ipſa olim di-

ſta; quod poſtremum etiam tradit Heſychius, Βριτόμαρτις, ἐν Κρήτῃ ἡ Ἄρτεμις, *Britomartis, in Creta Diana*, ac ſimiliter Solinus cap. II. a quo dicitur Βριτόμαρτις, quaſi *virgo dulcis*, e duabus nempe vocibus Cretenſibus, Βριτὸς *dulce* (quod apud Heſychium legitur & apud Etymologum, Βριθὸν h. e. ἀγαθὸν) & μάρτις, *virgo*. Quo refert ὁ πάνυ ad Solinum aliam Heſychii gloſſam, μαρτὸς, ἄνθρωπος, unde μορτὶς *mulier*, & metatheſi litterarum ο in α Cretenſibus familiari, μαρτὶς, unde Βριτόμαρτις *dulcis virgo* ſit appellata. Neque aliter de eadem Bochartus de Colon. Phoen. l. II. c. XII. Caſaubonus vero ad Strabonem p. 198. de hac ipſa loquens *Britomartide*, & ratione nominis a Solino indicata, non μάρτιν, ſed ὅμαρτιν *virginem* dictam putat a Cretenſibus, παρὰ τὸ ὁμαρτεῖν τῇ μητρὶ, *quod matrem ſequi ſoleant virgines*. Aliam vero, de qua ſilent viri illi ſummates, cauſam etiam adfert dictae hujus Βριτομάρτιδος, Etymologi Auctor; nempe ὅτι ταῖς Βρίσαις Νύμφαις ὁμαρτεῖ, *quod Briſas Nymphas ſequeretur*; & de quibus Nymphis, quae Βρίσαι fuerint appellatae, egerat paullo ante idem Grammaticus, ſicut etiam de Baccho, Βρισαίῳ. *Virginem* vero a Cretenſibus dictam μαρνὴν, non vero μάρτιν, notat Stephanus, qua de re alibi. Eadem vero Dea *Britomartis* εὔσκοπος hic dicta, quae *circumſpectrix* ab Interprete redditur. Apud Heſychium autem εὔσκοπος, ἄνετος, quod contrarium potius, ſeu *ſolutum* ac *remiſſum* notat. Unde pro ἄνετος ibidem συνετὸς, commoda eo ſenſu vocis εὔσκοπος ſignificatione, legendum mallem. Verum ad hunc Poëtae locum opportunius, εὔσκοπος hic a Vulcanio pro εὔστοχος ſeu *certa in collimando*, de Nympha nempe venatrice quae ſagittandi peritia excelleret, dicitur. Haud aliter nempe, & quo reſpexit hic Callimachus, εὔσκοπος ἰοχέαιρα, *ſagittandi perita jaculatrix*, Diana ipſa ab Homero dicitur Odyſſ. Λ. vſ. 197. & ſicut alibi θηροσκόπος ἰοχέαιρα, *ferarum jaculatrix ſagittis gaudens*, vocatur ab Auctore Hymni in Dianam, qui Homero cum aliis tribuitur.

Ibid. & Vſ. 191. Μίνως πτοιηθεὶς ὑπ᾽ ἔρωτι] Opportuna hic Heſychii gloſſa: Πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ Ἀφροδίσια, h. e. πτοιᾶσθαι, *valde incitari ad Venerem*, non proinde ut ait in Dialogis Meretriciis Lucianus, ἐρᾷν ἐπιπόλαιόν τιν᾽ ἔρωτα, *amare levi quodam amore*. Sic eodem verbo, pro *immodico alicujus rei deſiderio teneri*, uſus M. Antoninus l. I. p. 3. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι, *neque circa talia inſano ferri ſtudio*. Totam autem hanc, quae ſequitur, de *Minoë* narrationem, quod amore aeſtuaret hujus Nymphae Cretenſis Britomartidis; illam fugientem ac latitantem modo in ſilvis, modo in paludibus, per plures montes inſequutus, coëgerit tandem in mare ſe praecipitem dare, ubi eadem in retia piſcatorum, Dianae conſilio praeparata, inciderit, ac inde *Dictynna* fuerit appellata; mons autem, unde ea deciderat, *Dictaeus*: totam eam, inquam, narrationem, vel ut a Callimacho traditam redarguit, quod viderunt etiam priores

res editores, Strabo l. x. p. 479. neque obſcure etiam Diodorus l. v. p. 343. & qua de re mox videbitur. Meminerunt inſuper ejuſdem fabulae Virgilius in Ciri, Pauſanias l. II. p. 141. Antonius Liberal. c. XL. ac veteres Critici ad Euripidis Hippolytum vſ. 146. prout ea loca jam congeſſit diligentiſſimus Meurſius in Creta p. 202. &c. ac ubi in dictis modo Scholiis ad Hippol. Βριτομάρτιδος φυγούσης τὸν Μίνωα, pro Κριτομάρτιδος φυγούσης &c. inepta valde lectione, ut pridem ad oram mei Callimachi notaveram, ac eundem Meurſium in opere illo haud ita dudum vulgato, emendaſſe nunc animadverto.

Vſ. 193. εἰαμενῇσιν] Praeter Homerum vox eſt frequens in Apollonii Argonauticis, ut l. II. vſ. 797. ὑπ' εἰαμενῆς Ὑπίοιο, *ad irrigua loca Hypii fluvii*, ubi eruditi Critici, εἰαμενὰς δὲ λέγει τοὺς καθύδρους τόπους, quae eadem eſt Heſychii ad hanc vocem gloſſa, *εἰαμενὰς autem dicit locos aquoſos* ſeu *irriguos*. Adde eod. lib. Argon. vſ. 820. l. III. vſ. 1021. & 1219. l. IV. vſ. 316. ubi eadem vox εἰαμενὴ & in plurali εἰαμεναὶ pariter legitur.

Ibid. ἐννέα μῆνας ἐφοίτα] Aliter vero de hoc Minoë Plato in cognomine Dialogo: ΕΦΟΙΤΑ δι' ἘΝΑΤΟΥ ΕΤΟΥΣ εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, *frequentavit* NONO *quoque* ANNO *Jovis antrum Minos.* Quod a Maximo Tyrio itidem traditur Diſſ. XXII. ab Homero autem dicitur Odyſſ. T. vſ. 179.

Ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής,

Per novem annos regnavit magni Jovis confabulator;

adeo ut in illo *novenario*, ſive *menſium*, ut hoc loco, ſive *annorum* etiam numero, ubi de hoc Minoë apud veteres ſermo, iidem ſeu caſu ſeu induſtria conſpiraſſe videantur.

Vſ. 194. Παίπαλα] Unde apud Homerum ſaepius παιπαλόεσσα de *loco praerupto*, & quod minus obvium, apud Aeſchylum Eum. vſ. 390. δυσπαίπαλα, ubi Grammatici, δυσπαίπαλα, δυσπαράβατα καὶ τραχέα ζῶσι, καὶ τοῖς θνήσκουσι, h. e. δυσπαίπαλα, *quae difficulter tranſiliuntur, aſpera tam vivis, quam mortuis.* Adde Ariſtophanem Nub. p. 138. κρόταλον, παιπάλη, & eruditos itidem Enarratores, παιπάλη δὲ διὰ τὴν τραχύτητα, ἐπεὶ καὶ παίπαλα καλοῦμεν τὰ δύσβατα, h. e. *παιπάλη autem propter aſperitatem, quandoquidem παίπαλα vocamus, quae difficilem habent acceſſum*, vel *tranſitum.* Neque tamen de hac Nympha, Minoa fugiente., ſed de eadem cum Κυναγῷ Diana venante, ait Claudianus Sec. Conſ. Stil. vſ. 302.

Dalmatiae lucos, ABRUPTAQUE *brachia Pindi*,
Sparſa comam BRITOMARTIS *agit.*

Alio vero ſenſu παιπάλημα occurrit apud eundem Comicum, nempe Avib. p. 565. de tenuiſſima *farina* ſeu *polline*, ut notant itidem Critici, & quo ſenſu παιπάλη itidem alibi, quod aliunde notum, dicitur.

Ibid. οὐκ ἀνέπαυσε διωκτὺν] Injuriam hic *Minoi* fieri, qui juſtitiam coluerit & laudabiliter vixerit, obſervat loco ante indica-

to Diodorus, nempe l. v. p. 343. Nota vero aliunde ac trita, quae de hoc *Minoë*, ut juris & aequi ſumme ſtudioſo, ac legum apud Cretenſes, quas a Jove ſcilicet didicerat, latore; eodem Juſtitiae etiam ſceptro inde ornato, ac jura inſuper inferis dante, a veteribus, Homero, Herodoto, Platone, Diodoro, Strabone, Cicerone inſuper, aliiſque tradita. Neque tamen idem *Minos* ab injuſtitiae ac ſaevitiae nota, quae & hic eidem adfingitur, dum pudicam virginem per plures menſes inſectatus, & quo vim illa ejus effugeret, adigit, ut ſe de monte in mare praecipitem daret, immunis plane habitus. Ita ob injuſtam ejuſdem Minois regnandi libidinem ac ſaevitiam, ὀλοόφρονος ſeu *pernicioſi* (quamquam de ea voce alii aliter e priſcis ad poëtam Criticis) ab Homero, ut obſervat Cyrillus Adv. Julian. l. vi. p. 191. fuit inſignitus, nempe Odyſſ. Λ. v. 321. ac unde de eodem, ut refert inſuper Alexandrinus Antiſtes, dixit Callimachus & cujus ea de re verſum ſupra inde inter ejus Fragmenta retuli,

Καὶ νήσων ἐπέτεινε βαρὺν ζυγὸν αὐχένι Μίνως,

Et grave jugum inſularum cervicibus Minos impoſuit.

Unde etiam liquet, cur idem *Minos*, *injuſti Regis* nomine a Catullo perhibetur, Epithal. Pelei vſ. 75. & a Philoſtrato Vit. Apoll. l. iii. c. vii. omnes homines crudelitate ſuperaſſe dicitur. Quibus adde Theodoritum Therapeut. Serm. xi. p. 658. ubi quum traditos a Platone mortuorum judices, Aeacum, Minoa & Rhadamantum, non per omnia laudandos dixiſſet, addit nominatim, τῷ δὲ Μίνῳ καὶ πολλὰ ἄττα κατηγοροῦσί τινες, *in Minoë autem ſunt & qui multa criminantur.*

Vſ. 197. ᾗσιν μετέπειτα Κύδωνες] Quae hic & ſequentibus duobus verſibus tradit Callimachus de *monte Dictaeo*, & Nympha ipſa Britomartide *Dictynna* a *Cydonibus* inde dicta, quod εἰς δίκτυα ſeu *in retia*, quae illam ſervarunt, opportune eadem inciderit, ac inde ſolemnibus ſacris fuerit ab iis culta, aperte redarguit, uti paullo ante vidimus, ac jam reprehenſum ab aliis obſervat gravis Auctor Strabo loco jam indicato l. x. p. 479. idque inde quod *Cydones* nullatenus eſſent iis locis, ſeu *Dictaeo* in Creta monti vicini, ſed in occiduis illius Inſulae partibus agerent. Ita vero Battiadem noſtrum abſolvendum putat ὁ πάνυ ad Solinum p. 171. ut diverſitatem quidem illam ſitus inter *Cydonas* ſeu *Cydonios* & *Dicten* ſeu *Dictaeum* Cretae montem agnoſcat, ſed Callimachum, per Κύδωνας, *Cretenſes* in genere intellexiſſe, non vero Κυδωνιάτας tantum, ſeu *Cydonios*, exiſtimet. Cui tamen ne continuo ſuffragari liceat, obſtat Strabonis ipſius, & eorum ex antiquioribus Criticis vel Scriptoribus, quorum ibi ea de re ſententiam refert ac tuetur, auctoritas, qui per Κύδωνας *Cydoniae*, nobiliſſimae urbis Cretae, incolas, a Callimacho ibidem intelligi ſtatuunt. Accedit, quod non de Diana, ſed de Nympha Britomartide, illo *Dictynnae* nomine, poſt ejus

εἰς δίκτυα ſeu *retia* lapſum a *Cydoniis* appellata, hic agat Battiades; ac unde poſtea Dianam ita a Cretenſibus dictam tradit demum vſ. 204. &c. Καὶ δέ σε κείνης Κρηταέες καλέουσιν, *& te quidem ab illa Cretenſes vocant*, &c. Quod a *Cydoniis* itidem prae aliis Inſulae incolis factum liquet, quod non *Dictaeum* quidem, neque proinde denominatum a monte *Dicte*, ſed *Dictynnaeum* Dianae Templum, quamquam in alio Cydoniae monte, ut hodie ibidem legitur, *Tityro* vel *Tyro*, exſtitiſſe ibidem tradit Geographus. Firmat id inſuper, de culta nempe apud *Cydonios Dictynna*, vetuſtiorum etiam Auctorum, ut Herodoti, teſtimonium, qui exſtitiſſe apud Cydonios Dictynnae fanum, illudque, ſicut alia Cydonia Templa, a Samiis urbis illius οἰκισταῖς, condita memorat l. III. cap. LIX. ὡς τε τὰ ἱερὰ τὰ ἐν ΚΥΔΩΝΙΗ ἐόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν ΤΗΣ ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ νηὸν, *adeo ut Templa, quae nunc* CYDONIAE *viſuntur, iſti* (Samii) *fecerint, & ipſum* DICTYNNAE *fanum*. Quo referri praeterea debet, quod inter alia Dianae cognomina, Κυδωνιὰς ſeu *Cydonia* eadem in Orphicis vocetur, nempe Hym. ibi in Dianam, Κυδωνιὰς, αἰολόμορφε, *Cydonia varias induens formas* &c. Quicunque vero primi auctores fuerint conditae in Creta *Cydoniae*, & cultae ibidem *Dictynnae*, illud tamen ex hiſce liquidum, eo nomine dictam omnino, & ſacris, aut primum, quod hic innuit Callimachus, aut potiſſimum celebratam a *Cydoniis Dictynnam*. Adde, quod in eorundem *Cydoniorum* vicinia, ut refert mox ipſe Strabo, ac ut inde facile tutelare illius tractus numen agnoſcas, culta itidem fuerit haec *Dictynna*, nempe πρὸς ἑσπέραν δὲ ὅμοροι ΤΟΙΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΙΣ Πολυῤῥήνιοι, παρ᾽ οἷς ἐστὶν τὸ ΤΗΣ ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ ἱερὸν, *ad occaſum Polyrrhenii ſunt* CYDONIATARUM VICINI, *apud quos eſt fanum* DICTYNNAE. Quibus addendi, & in eodem occiduo Cretae tractu, finitimi Polyrrheniis *Phalaſarnenſes*, a quibus ſacratam ſimiliter *Dictynnae* nomine eandem Deam, tradit Dicaearchus in Creta:

—— φασὶ δὲ ἐν Κρήτῃ πόλιν
Εἶναι Φαλάσαρνα κειμένην πρὸς ἥλιον
Δύνοντα, κλειστὸν λιμέν᾽ ἔχουσαν, καὶ ἱερὸν
ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἅγιον, καὶ καλεῖσθαι τὴν Θεὸν
ΔΙΚΤΥΝΝΑΝ.

—— *ajunt autem in Creta urbem*
Eſſe Phalazarna, ſitam ad ſolem
Occiduum, celebrem habentem Portum & Templum
DIANAE *ſacrum, & vocari Deam*
DICTYNNAM.

Quamquam & latius emanarit poſtea ejusdem *Dianae Dictynnae*, & extra Cretam quidem, qua de re mox, cultus. Quod autem ſpectat diverſum horum Κυδώνων ſeu *Cydoniorum*, de quibus hic agit Callimachus, & *Dictes* ſeu *Dictaei* montis in eadem Inſula ſitum, de eo mox etiam videbitur ad vſ. 199. Δικταῖον καλέουσιν &c.

 Vſ. 198.

Digitized by Google

Vſ. 198. Νύμφαι μὲν Δίκτυνναν] A qua nempe Dianae comite, ut ea de re mox vſ. 205. Dea ipſa, cujus ope ſcilicet illa incolumis e δικτύοις ſeu *retibus* evaſerat, eodem nomine fuit appellata. Ut hic de memoratis paullo ante Virgilio in Ciri, Pauſania, Antonio Liberali, priſcis Euripidis Enarratoribus, Servio ad Virgilium, aliisque nihil dicam, qui ejuſdem vocis *Dictynnae* cauſſam reddunt. Quibus addi inſuper poteſt Plutarchus de Solert. Anim. p. 965. loco jam ante alia occaſione indicato; ubi non obſcure Dianam Δίκτυνναν dictam, tanquam *Marinam*, haud minus ac Ἀγροτέραν ſeu *Agreſtem* Deam, & proinde a δικτύοις εἰς κυνηγεσίαν ita dictam velint hanc Nympham Britomartida, ſeu ob repertos ab illa eoſdem venaticos caſſes, ut Diodorus de eadem ait l. v. p. 343. ſeu quod venando forte illa in easdem inciderit, prout notant veteres Critici ad illud Comici in Ranis p. 275. Δίκτυννα, παῖς Ἄρτεμις καλά, *Dictynna, virgo Diana pulcra*, nempe φασὶ δὲ ὅτι Νύμφη τις Βριτόμαρτις καλουμένη, ΘΗΡΕΥΟΥΣΑ ποτὲ ΔΙΚΤΥΟΙΣ τισὶ κατὰ τύχην ἐνέπεσε, καὶ ὑπὸ Ἀρτέμιδος ῥυσθεῖσα, ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν ἱδρύσατο, *ferunt, quod Nymph quaedam Britomartis nomine quondam* VENANDO *inciderit forte in* RETIA, *a Diana autem inde liberata*, DICTYNNAE DIANAE *fanum erexerit*. Quo reſpexit proinde idem Comicus Veſp. p. 454.

Ἡ δὲ μὲν Δίκτυννα συγγνώμην ἔχοι τοῦ δικτύου,

Dictynna vero ignoſcit mihi propter hoc rete,

& quod male ibi in Florentis eruditiſſimi notis, ſed librariorum, ut opinari licet, culpa, ad *Minervam*, non vero ad *Dianam* continuo refertur; haud abſimili alioquin Latini Nicandri Interpretis, uti paullo poſt videbitur, errore, qui Δίκτυνναν itidem, non de *Diana*, ſed de *Pallade* explicare non dubitavit. Quo loco inſuper mihi occurrit praeclarus de hac *Dictynnae* apud Cretenſes Aede, ſed male etiam ab Interprete, quod frequenter ei contigit, acceptus Philoſtrati locus Vit. Apoll. l. VIII. c. XII. p. 429. ubi dicitur idem Apollonius, dum in Creta ageret, ἀφικέσθαι δὲ ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δικτύννης, *perveniſſe in Dianae Dictynnae Templum*, non ut ibi Interpres, in *Dictaeae Matris Templum*, quaſi non *Dianae*, ſed *Deum Matri*, quae ſcilicet in *Dictaeo* monte Jovem peperiſſe ferebatur, ſacra eſſet, & quidem ſub Δικτύννης appellatione haec Aedes. Quae vel ſequentia ibidem, de Dea κυνηγῷ ſeu *venatrice*, qualis *Dictynna* habebatur, dici abunde arguebant; nempe canibus cuſtodia ejuſdem Templi credita, iisque, qui urſos aliasque feras belluas non reformidarent.

Vſ. 199. Δικταῖον καλέουσιν] Haud fruſtra reprehenſum, qua de re paullo ante, a Strabone Callimachum, qui ab illo *Dictaeo* Cretae monte, *Dictynnam* a *Cydoniis* vocatam hic dicit Nympham Britomartida, licet omnino ſtatuere. Δίκτη enim Diodoro, Straboni, Stephano, aliisque, Δίκτος autem Arato Phaenom.

Digitized by Google

nom. vſ. 33. ac unde eidem Δικταῖον ὄρος, *mons Dictaeus*, apud Graecos Latinosque Scriptores dicitur, non Dianae quidem, ſed Jovis in eodem cultu, ſeu Natalibus, Antro, Fano, & Δικταίῳ etiam inde, ut ſupra Hymn. in eundem vſ. 4. appellatione, juxta notas poëtarum fabulas, mons nobilitatus; ſitus praeterea idem in Orientali Cretae parte, & ad Praſum, juxta Geographum p. 475. haud ignotam tractus illius urbem; cujusque, ut obiter hic tangam, exſtat adhuc hodie antiquus nummus, apud Cl. Chifflctium Sequanum, in quo hinc caput imberbe, ac ut videtur, Apollinis, illinc Bos cum flore deſuper & inſcr. ΠΡΑΙΣΙΩΝ. Unde omnino apud Strabonem Πραίσον & Πραίσιοι, ſicuti apud alios etiam Auctores legitur; non Πράσον & Πράσιοι legendum itidem liquet. Κύδωνες autem, ſeu *Cydonii*, a quibus montem illum *Dictaeum*, tanquam iis foret finitimus, primum dictum; ipſamque Nympham, quae ex eodem εἰς δίκτυα deciderit, *Dictynnam* appellatam, illi, inquam, ſiti erant in adverſo plane & inde quidem remotiſſimo Inſulae latere, ſeu, ut vere tradit Strabo, occiduis ejusdem partibus. Unde utique non vicinus iis, ut bene inde colligit Geographus, mons *Dicte* aut *Dictaeus*, ſed omnino, quod addi hic ab eodem Strabone debuerat (qui *Tityri* aut *Tyri*, prout praeferunt veteres libri, montis in eo tractu tantum meminit) *Dictynnaeus* mons, de quo ait utique Dicaearchus in Creta:

Ὄρος τὸ Δικτύνναιον ἐπὶ δυσμὰς φέρον,

Mons Dictynnaeus ad accaſum tendens,

Cydoniis proinde finitimus, ubi ſita etiam urbs, quae *Dictynna* a Mela dicitur l. II. c. VII. & a quo monte vel urbe dictum *Dictynnaeum*, cujus ipſe Geographus alibi meminit, nempe p. 484. Promontorium. Quem praeterea *Dictynnaeum* in Creta montem memorant alii, ut Plinius l. III. c. XX. de Creta, *montes Cadiſtus*, *Idaeus*, *Dictynnaeus*, prout praeferre omnes Plinii veteres libros monuerunt viri docti, ac retinuit etiam poſtremus ac eruditus ejus editor Harduinus, ac inde, ut agnovit etiam ad eundem ὁ πάνυ, Solinus (de quo jam ante) cap. XI. *albet jugis montium Dictynnaei*; & Marcianus Capella de Creta itidem, *montibus Idaeo & Dictynnaeo ſublimis*. Quibus accedunt inſuper veteres Pindari Enarratores, loco jam ſupra a me adducto ad vſ. 41. ubi nempe Diana jam grandiuſcula dicitur e Delo in Cretam veniſſe, & *Dictynnaeum* in ea *montem inhabitaſſe*, καὶ τὸ Δικτύνναιον (ſeu Δικτυνναῖον) ὄρος κατέχειν. E quibus proinde, ut opinor, abunde conſtat, non *Dictam* vel *Dictaeum*, ut hic tamen Callimacho vocatur, ſed *Dictynnaeum* in Creta, & oppoſito quidem illius Inſulae latere, ac Cydoniis finitimum, montem exſtitiſſe; a quibus etiam Cydoniis eo *Dictynnaei* nomine dictus mons ille fuerit, & *Dictynna* inſuper vocata eadem Nympha, quae ſe ex eo εἰς δίκτυα egerat praecipitem. Ut

mittam analogiam; juxta quam a voce δίκλυα melius Δίκλυνα ac inde Δικλύνναιον, quam Δίκλη & Δικλαῖον formari liquet. Neque proinde id abſolvit Callimachum, quod non de *Cydoniis* ſpeciatim, ſed de *Cretenſibus* in genere id ab eo dictum ſtatuit ὁ πάνυ ad Solinum; quum, ut alia ea de re ad ſuperiorem verſ. 197. jam monita hic mittam, non *Dictaeus* Cretae mons, ſed *Dictynnaeus* ab eo, quod ibidem agnoſcit ὁ θαυμάσιος, diverſus ſit juxta eundem Battiadem, ab eo Cretenſis Nymphae lapſu denominatus. In eundem vero errorem induxiſſe videtur Maronem Callimachus, dum ille in Ciri, eandem de hac Nympha Britomartide Minoa fugiente, & a qua poſtea *Dictynnae* nomen Dianae quoque haeſerit, ait;

Dictaeas ageres ad gramina nota capellas;

Dictaeas nempe pro *Dictynnaeas*. Quae eo magis hic fuerunt adnotanda, quod neque a prioribus Callimachi editoribus, qui Strabonis tamen ea de re locum viderant, neque a diligentiſſimo Meurſio in Creta, aliisve vel Geographorum vel Poëtarum veterum Enarratoribus, fuerint eadem ſatis expenſa; illudque inter *Dictynnaeum* & *Dictaeum*, ut diverſos longeque a ſe diſſitos Cretae montes, ſi τοῦ πάνυ ad Solinum, (qui illud paucis attigit) mittas, diſcrimen idonee obſeruatum.

Vſ. 200. ἱερά τε ῥέζουσι] Quod de culta *Cydoniis Dictynna*, teſtantur praeterea, uti paullo ante vidimus, Herodotus, Strabo, ipſa quoque Orphica, & cujus cultum iis inſuper tribuunt, qui iisdem Cydoniis finitimi, *Polyrrheniis & Phalaſarnenſibus*, Strabo rurſus ac Dicaearchus. Unde etiam poſtea latius emanaſſe *Dianae Dictynnae* cultum, cum ibidem obiter dictum, & mox ad vſ. 208. plenius adhuc tradetur.

Ibid. σιφος ἤματι κείνῳ] Juxta morem nempe Gentilium in ſolemnibus eorum ſacris haud ignotum, ut ſingula, quibus eadem dicata erant Numina, peculiaribus ramis ſeu frondibus arborum, ante floribus nexis corollis, iidem colerent. Sic Jovi, quod tralatitium, *eſculus* aut *quercus*; eidem inſuper ac Apollini corona e *lauro*; Minervae ex *olea*; Veneri e *myrtho*; Cereri *ſpicea*; e *populo* Herculi; Baccho ex *hedera*; Rheae, Pani, Neptuno & Vulcano, e *pinu*; Furiis e *narciſſo*; aut juxta alios, Cereri etiam & Proſerpinae, vulgo ſacratae; ut id non ſolum a Phaedro l. III. Plinio l. XII. §. II. Plutarcho Sympoſ. l. V. q. III. & Euſtathio Iliad. A. p. 87. ſed ex multis inſuper nummorum & lapidum ſeu ſtatuarum monumentis, etiamnum obvium.

Vſ. 201. ἢ πίτυς, ἢ σχῖνος] Opportune huc facit, nempe ad *coronam pineam*, qua redimiti dicuntur Cydonii, ubi Dictynnae ſacra facerent, id quod apud Achillem Tatium legitur, nempe coronatas e *pinu* Virgines, periculum Virginitatis facturas, l. VI. p. 481. ἐκφαίνεται δὲ ἡ παρθένος ἐστεφανωμένη τὴν κεφαλὴν πίτυος κόμαις, *prodit autem in conſpectum virgo caput coronata pinus frondibus.*

Unde

Jnde etiam *pinea corona*, ut virginitatis ſymbolo ornata Chloe n Longi Paſtoral. l. I. p. 18. πίτυος ἐστεφανοῦτο κλάδοις, *pineis oronabatur ramis*, quamque capiti ejusdem detractam ſuomet imponi ibidem Daphnis. Ut mittam illud Virgilii in Ceiri:

Pronuba nec caſtos accendit pinus odores,

ut Ovidii Faſtor. II. vſ. 25. ubi *pura arbor* de *pinu* ab eo dicitur, additque

Ipſe ego Flamineam poſcentem februa vidi,
Februa poſcenti pinea virga data eſt.

Verum quae loca, nempe Achillis Tatii & Longi, opportune um aliis dudum congeſta video a Paſchalio in erudito opere e Coronis l. VI. c. XXVIII. Quibus adde Aelianum, qui duos Atalantae, & de quibus paullo infra, procos Hylaeum & Rhoecum, fractis recentibus *pineis ramis*, & inde coronas nectentes, d puellam continuo diſcurriſſe memorat, l. VI. c. XXVIII. E σχίνῳ autem ſeu *lentiſco*, cur in ſacris Dictynnae, quod hic a Calimacho additur, *coronam* adhiberent Cydonii, haud aliud occurrit, niſi quod ex eadem arbore, quae ſicut in aliis Inſulis maris Mediterranei, ita etiam in Creta frequens proveniret, arando uſpicia capere ſolerent agricolae, eademque ter in anno frutum ferret. Utrumque certe apud Aratum legitur, Διοσημ. vſ. 25.

Ὁ τινα γὰρ κάλλιστα λοχαίη σχῖνος ἄγηται,

. e. Grotio τοῦ πάνυ interprete,

Si gravida egregios glandis lentiſcus acervos
Proferat, hoc largas ſperabis ab omine meſſes;

c paullo ante nempe vſ. 319. idem Aratus, τριπλόα δὲ σχῖνος κυίσκεται, icerone interprete,

Lentiſcus triplici ſolita eſt grandeſcere foetu,
Ter fruges fundens, tria tempora monſtrat arandi.

Quae poſtrema de σχίνῳ ſeu *lentiſco* leguntur itidem apud Theophraſtum de ſign. ſerenit. p. 440. ὁ τῆς σχίνου (non χοίνου, quod m vidit interpres) καρπὸς σημαίνει τοὺς ἀρότους, ἔχει δὲ τρία μέρη, καί ἐστιν ὁ πρῶτος τοῦ πρώτου ἀρότου σημεῖον· ὁ β′ τοῦ β′ ὁ γ′ τοῦ γ′. *entiſci fructus, ſationum tempora ſignificat. Eſt autem ille trium mporum, & primus primae ſationis ſignum adfert, alter ſecunae, poſtremae tertius.* Unde merito Julium Scaligerum aliosque ecentiores Botanicos redarguit ad Theophraſti Hiſtoriam de lantis vir doctus, qui male a Cicerone σχῖνον per *lentiſcum* reddi, aut ea voce alibi apud Theophraſtum, *ſcillam* demum deſignari, ſecus exiſtimaverant. Ut inde haud mirum ſit eandem arborem, Dictynnae huic Nymphae, ceu appellatae ab eadem, ti paullo ante e Virgiliana Ceiri vidimus, *Dictynnae Lunae*, eique ῇ αὐξούσῃ πάντα καὶ τρεφούσῃ, *omnia augenti & nutrienti*, ut de ea oſephus Origin. l. I. c. II. ſacram ab his Cretenſibus habitam: e qua nempe Dea Catullus Carm. XXXV.

Ruſtica agricolae bonis
Tecta frugibus exples;

ac Maro Georgicorum l. I. vſ. 276.

Ipſa dies alios alio dedit ordine Luna
Felices operum.

Unde apud Petronium poſita in domo Trimalcionis tabula, *quae* habebat *Lunae curſum ſtellarumque* VII. *imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bulla notabantur.*

Ibid. μύρσοιο δὲ χεῖρας ἄθικτοι] Quae haud parum illuſtrat Nicander circa finem Alexiph. ubi nempe huic *Dictynnae* pariter ac Junoni inviſam tradit *myrtum*,

Πρὸς δέ τι σοι, Δίκτυννα, τεὰς ἠχθήρατο κλῶνας,
Ἥρης τ' Ἰμβρασίης μούνης στέφος οὐχ ὑπέδεκτο,
Praeterea vero tuos Dictynna odit ramos (myrti)
Junonemque Imbraſiam ſola non coronavit.

Male autem, quod paullo ante innuebam, Latinus Nicandri Interpres, ibi Δίκτυνναν per *Palladem* reddit, & ideo quidem, quod continuo addit Poëta, victricem judicio Paridis in Ida monte Venerem, *myrto* fuiſſe coronatam, inde *myrtum*, ſicuti modo dixerat, Junoni inviſam. Quamquam coronam e *myrto* proprium fuiſſe Ἡραίων, ſeu agonum, qui in Junonis Argivae honorem Argis celebrabantur, tradere norim veteres Criticos ad Pindari Olymp. Od. VII. p. 70. ab Ariſtophane autem Avib. p. 593. dicantur παρθένια λευκότροφα, *virgineae albi nutrimenti myrti*, neque proinde a ſacris Dictynnae, Virginis utique ac inde παρθένου ſubinde & ἁγνῆς a veteribus dictae, aliena. Unde coronati etiam *myrto* in Eleuſiniis cum initiati, tum qui ex utroque ſexu praeerant aut inſerviebant caſtis illis, ceu quae in ſumma ἁγνείᾳ peragi dicebantur, ut aliunde notum, Myſteriis; prout illud de *myrteis* nempe coronis in iisdem τελεταῖς, legitur in Graecorum commentariis ad Sophoclis Oedip. Col. vſ. 715. & Ariſtophanis Ran. p. 228. Id quod, ut obiter hoc addam, ſicuti alia in iisdem Myſteriis, ex Oriente omnino hauſtum mihi videtur, prout in veteri Foedere *juſti* aſſimilantur *myrto*; quod nempe, ſicut *myrtus* aeſtate ac hieme, ita juſti ſemper florent in hoc & futuro ſeculo, (quae ipſiſſima Gentilium de iis, qui rite Eleuſine initiati, fuit opinio) ac unde Eſtherem הדסה *Hadeſſam* dictam tradit Chaldaeus Paraphraſtes, Eſth. c. II. vſ. 7. Unde praeterea pro eo, quod Eſa. LV. 13. legitur pro *ſaliunca* (ſeu *virgulto*) *aſcendit abies, & pro urtica creſcit* MYRTUS, id ab eodem Paraphraſte redditur, *pro impiis conſurgent juſti, & pro peccatoribus conſurgent* TIMENTES PECCATUM. Cur tamen a *myrto* abſtinuiſſe hic dicantur in Dictynnae ſacris Cydonii, ad ſequentem mox verſum videbitur. Conſtat alioquin ex Athenaeo l. XV. p. 678. in alio Cretenſium Feſto Europae ſacro, dictoque Ἑλλώτια, coronam e *myrto* vehi in pompa ſolitam, eamque vocatam inde Ἑλλωτίδα. Mitto quod *myrteam* coronam Cereri (ſicu-

Digitized by Google

cuti de Eleuſiniis ejusdem Deae modo dictum) ac Veneri nmunem tradit Artemidorus l. I. c. LXXIV. p. 67. aut quod a eophraſto H. Pl. l. IV. c. VI. dicitur in omnibus ad Pontum is, nullam omnino *myrtum* reperiri. Καίπερ, ut addit, σπουδαζόντων καὶ πάντα μηχανωμένων πρὸς τὰς ἱερωσύνας, Gaza Interpre- *quamquam ſummo ſtudio omnique ſolertia myrtum ſerere conan-*, *ad ujus religionis*.

Vſ. 203. ὅθεν μέγα χώσατο μύρτῳ] Cauſſam cur adeo *myrtum* erit Dictynna, neque ex ea coronas in ejus ſacris necterent donii, caſui hic tribuit poëta; quod nempe hujus Nymphae noa fugientis peplo adhaeſerit *myrti* ramus. Potior autem il- habenda hic eſt ratio, quod cum *myrtus* alioquin Veneri, ut tralatitium & ab Anna eruditiſſima jam obiter eſt adnotatum, ra haberetur, unde μύρτον Ἀφροδίτης φυτὸν, *myrtum Veneris utam*, vocat Plutarchus in Marcello p. 310. Virgini proinde ; & pudicitiae antiſtiti, ſeu Nymphae, ſeu Deae *Dictynnae* em *myrtus* haud immerito fuerit inviſa; tum praeterea quod *tus* in mortuorum inferiis vulgo adhiberetur. Id quod e iis veterum Tragicorum locis liquet, ſicut Sophoclis Electr. ſ. 324. 512. &c. ac unde *myrti* frondibus coronatae fuerint orum Arae a moritura Alceſtide apud Euripidem, Alceſt. vſ. . Sic *myrto* etiam redimiti apud Thebanos victores in ſolem- Feſto Ἰόλαια ab iis dicto, ſeu in agonibus ad Jolai tumulum itutis; atque ideo juxta veteres Pindari Enarratores Iſthm. . II. p. 460. μυρσίνῃ τῷ στεφάνῳ, διὰ τὸ εἶναι τῶν νεκρῶν στέφος, *to enim coronantur, quod ea ſit mortuorum corona.* Quae fera- proinde planta, Deae Εἰλειθυίῃ ſeu Λοχείῃ, nempe juxta Ca- um Carm. XXXV. *Lucinae Junoni*, minus utique auſpicata vi- atur.

Vſ. 204. Οὖπι ἄνασσ' εὐῶπι] Haud una traditur hic in Scholiis o, cur Diana Οὖπις a Poëta appelletur, & inter alia, de- pto nomine ab una e Deae comitibus Οὖπι dicta, de qua a- ır infra H. in Delum vſ. 292. Unde Virgilio, qui ejusdem nae comitis meminit Aen. l. XI. vſ. 532. *Opim unam ex Vir- ibus ſociis &c.* non debuit Macrobius Satur. l. V. c. XXII. ce tribuere, quaſi quod Dianae epitheton legerat in Graeco- libris poëta, uni ex ejus ſociis continuo impoſuerit, ad id- Alexandri Aetoli verſibus, qui ibidem leguntur, inductus, quibus non Dianae comes, ſed ipſa Dea Οὖπις dicitur. Ve- hanc Macrobii de eo Virgiliano loco, quod vidit jam do- imus Turneb. Adv. l. XII. c. III. opinionem, abunde red- unt, quae de hac Οὖπι Dianae comite, & a qua Deae ipſi nen poſtea adhaeſerit, non hic a priſcis ſolum Criticis di- tur; ſed infra etiam, uti paullo ante innui Hym. in Delum, Οὖπις juxta ſorores *Loxo* & *Hecaergen* totidem vocantur Virgi- , quae ſacrorum primitias ex Hyperboreis in Delum Inſulam nae detulerint, & qua de re ibidem opportunior dicendi erit locus.

Digitized by Google

locus. Haud aliter caeteroquin ac eadem Diana, a comite Nympha Britomartide, eaque *Dictynna* poſtea, uti modo dixerat, appellata, idem nomen deinceps apud Cretenſes obtinuiſſe, hic a Callimacho traditur. Unde utique id non *nimiae* quidem Virgilii *doctrinae*, juxta Macrobium loco modo indicato, qua ſcilicet ille Dianae *nomen Opin in ejus comitem tranſtulerit*, ſed ipſius Macrobii, qui ignoraverit rem tamen in Graecorum monumentis pervulgatam, ἀϐλεψίᾳ vel ἀκρισίᾳ erit potius tribuendum. Cautius proinde Servius, qui, quamquam ad eum Maronis verſum *de Opi, una e Virginibus* Dianae *ſociis*, eundem Alexandri Aetoli poëtae locum quoque indicet, in quo Dianam ab Epheſiis *Opim* vocatam tradit, *quod hoc loco peritiſſimus*, ut addit, *antiquitatis poëta ſociae ejus impoſuit*; ante tamen dixerat, *Opim quando dicimus, Nymphum ſignificamus.* Unde aliorum etiam opinionem continuo refert, de Hyperboreis *Opi* & Hecaerge, additque, *alii putant Opim & Hecaergen nutritores Apollinis ac Dianae fuiſſe. Hinc itaque* OPIN DIANAM *ipſam cognominatam.* Immo addit ibidem aliam quoque ejus appellationis cauſſam, vel *quod proxima Luna* (*quae Diana*) *terris, facile conſpiciat*; nempe ἀπὸ τοῦ ὀπτήσασθαι, ut apud Heſychium, ὀπτήσασθαι, (non ὀπτήσεσθαι) ἰδέσθαι, alibi, ὀπτήσασθαι, θεωρῆσαι. Quae alioquin prior ratio de Diana ita appellata a nutrice ejus Οὖπι, traditur quoque in Scholiis ad hunc Callimachi locum; aliaque inſuper παρὰ τὸ ὀπίζεσθαι τὰς τικτούσας, *quod curam ageret parturientium*, ſeu *iis opem ferret*; prout etiam DIANA OPIFERA dicta in antiquo marmore apud Gruterum XLI. 8. & quo ſenſu alias ὄπις apud Pindarum de *cura* ſeu *ope Deorum* legitur Pyth. Od. VIII. p. 293. θεῶν δὲ ὄπιν ἄφθιτον αἰτέω, *Deorum autem opem immortalem peto*, atque, ut ibidem addit, Xenocratis, quem illo Hymno celebrandum ſuſceperat, *fortunis*, ſeu juxta Scholiaſtem, *votis*. Hinc alibi ad eundem Lyricum notant veteres Grammatici Pyth. Od. IV. p. 242. Ὀπιζομένων, ἀντὶ τοῦ ἐπιστρεφομένων πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ὦπας ἐπιβαλλόντων· ἢ οὕτως, ἐπεὶ Ὄπις ἐστὶν ἡ τοῦ μέλλοντος ἐπιστροφή. quae poſtrema ab illis Criticis totidem verbis notantur ad Iſthm. Od. III. p. 450. h. e. Ὄπις *eſt de futuro cura* ſeu *providentia*. Unde profluxit eadem Heſychii Gloſſa, ὄπιδα, ἐπιστροφὴν, & mox, ὄπις, ἐπιστροφὴ, non ut ibi περιστροφὴ, quod poſtremum adnotatum jam in editione illius Grammatici Batava. Neque vero hic praetereundum, quod Diana, non quae hic e Jove & Latona, ſed alia ſcilicet patre *Upi* & matre *Glauce* nata, dicatur a Tullio, *quam Graeci ſaepe Upim* (ſeu *Opim*) *paterno nomine appellant*, de Natur. Deor. l. III. c. XXIII. Quam vero Οὖπιν nuncupatam ab Epheſiis Dianam diximus, iis, qui apud Macrobium leguntur, Alexandri Aetoli verſibus, eandem tanquam ita peculiariter a Lacedaemoniis appellatam, e Palaephato nempe cap. XXXII. notarunt jam hic priores Callimachi editores, Friſchlinus & Vulcanius. Unde quod obſervo, fieri

potuit,

Digitized by Google

otuit, ut juxta Coloniarum morem, a Cyrenaeis, Spartano-
um (uti ea de re ſupra ad H. in Apoll. vſ. 72. &c.) traduci-
us, Diana Οὖπις ſeu Ὦπις coleretur; ac opportune proinde a
Cyrenaeo Vate, illo nomine eadem Dea hic & rurſus infra vſ.
40. Οὖπι ἄνασσα itidem invocetur. Neque enim, quod cen-
uit Vulcanius, Dianam a Cretenſibus dictam Οὖπιν hic adfirmat
Callimachus (haud magis utique, quam ἄνασσαν aut φαεσφόρον,
uibus tanquam conſuetis Deae epithetis, poëtarum, maxime
υμνογράφων, more, eam continuo hic compellat) ſed ab ea, de
ua modo egerat, Nympha, *Britomartin* aut *Dictynnam* potius,
ti mox ſequenti ab eo verſu aperte etiam dicitur, appellatam.
qua alioquin Diana Οὖπι dicti videntur Hymni in hanc Deam
Οὔπιγγοι, uti in prima ad hunc Hymnum nota vidimus; quod
tiam monuerat, uti poſtea animadverti, doctiſſimus Lil. Gy-
aldus. Ipſa vero *Nemeſis* appellata quoque Οὖπις, uti in Inſcr.
Ierodis Attici vſ 2. Ῥαμνουσιὰς Οὖπις, ſed quam eamdem cum
Diana habitam, bene ex Harpocratione obſervat ad eum lo-
um & alibi ad dedicat. Statuae Regillae, ὁ πάνυ. Locus
empe Harpocrationis exſtat in voce Ἀδράστεια, ubi inter alia,
Δημήτριος δὲ ὁ Σκήψιος Ἄρτεμίν φησιν εἶναι τὴν Ἀδράστειαν, ἀπὸ Ἀ-
δράστου τινὸς ἱδρυμένην, *Demetrius vero Scepſius, Adraſteam Dianam
ſe tradit ab Adraſto quodam, qui Templum ei erexerit.* Ad
uam proinde Οὖπιν *Rhamnuſiam*, haud minus ac ad Dianam, uti
pra vidimus, ab ὀπίσασθαι, ſeu *inſpiciendo* dictam reſpexit Au-
or Orphicorum Hymn. in Nemeſin, de qua ait inter alia,
ἐσορᾷς, *quae omnia vides* &c. Quamquam ab alia ſignifica-
one ejusdem vocis Ὄπις, pro *vindicta* nempe ſeu *animadverſio-
*, dictam Οὖπιν Jonice, ſeu ὄπιν eandem *Nemeſin* haud male
atuere videatur vir omni excellentis eruditionis, ingenii, ac
praeclaris in rem litterariam meritis laude abundans J. G.
raevius, & cujus ea de re ac voce Ὄπις eo ſenſu notatio in
ectionibus ad Heſiodum p. 27. mihi forte, dum haec ſcribe-
m, opportune occurrit. Ut vere ibidem in Heſychii gloſſa
nte adducta, ὄπις, ἐπιστροφή, non περιστροφή, legendum viderat;
a alteram, quae ibidem ſequitur, φωνὴ & pro qua ποινὴ legen-
um alioquin ſtatuit vir doctiſſimus, praeter eandem ὀπὸς ab ὤψ
otionem, & a qua voce ὀπὸς verbum ὀπυίειν pro γαμεῖν dedu-
unt eruditi Apollonii Enarratores ad l. 1. vſ. 46. ἢ ἀπὸ τῆς
ὀπὸς, τῆς φωνῆς, tueri inſuper poſſet Ariſtarchus, qui ad illud Pin-
ri Iſthm. Od. V. ἐλπίδων ἔκνισ' ὄπιν, *ſpei perturbarunt ſollicitu-
nem* ſeu *eventum* in Scholiis dicitur eadem verba interpreta-
s, ἐλπίδων τὸ περὶ τὴν νίκην ἔκνισα τῇ φωνῇ. Sed hoc obiter.
d ipſam vero Rhamnuſiam Οὖπιν ſeu Ὦπιν refero priſcum eum-
ue minus obvium Antonini Pii nummum, in quo mulier viſi-
r, quae dextra ſcipionem tenet, ſiniſtram autem velo capitis ad-
ovet, haud inſolito utique *Nemeſeos*, quod norunt talium peri-
, in aliis antiquis nummis inſigni, cum epigraphe OPI AUG.

ſeu

ſeu *Auguſtae*. Immo quo ſpectare inſuper obſervo alium Graecum, eumque oppido ſingularem, Neronis nummum Gazae Mediceae, in quo figura ſeminuda cernitur, dextra cyathum, juxta Fittonium, eximium quondam praeclari illius Cimeliarchii Cuſtodem, aut, ſi licet conjicere, Pateram tenentem, ſiniſtra vero Haſtam, ad pedes autem Gryphus, cum inſcr. ΟΠΙΣ. Occurrunt enim, & quales in Theſauris Gallorum Regiis aliisque ſubinde verſavi, veteres aliquot & Smyrnaeorum potiſſimum nummi, in quibus Nemeſis cernitur cum iisdem utriusque nummi modo traditi ſymbolis, ſcipionis nempe ſeu ſceptri, aut interdum Paterae, quam una manu praeſert, dum alteram capiti ſeu ori admovet, & cum Grypho praeterea ad pedes. Quod poſtremum illuſtrat egregie Nonnus l. XLVIII. p. 1270. ubi volare dicitur prope Nemeſeos ſedem Γρὺψ πτερόεις, *Gryphus alatus*. Ὦπις autem in ſuperiori nummo, communi nempe dialecto, dicta, quae Ionibus Οὖπις, Doribus autem Ὦπις dicebatur, & quomodo in hoc ipſo Callimachi loco legiſſe videtur Heſychius, juxta ejus gloſſam Ὦπι ἄνασσα, quod monuit jam ad Inſcr. Herodis magnus Salmaſius. Alioquin non *Diana* aut *Rhamnuſia virgo*, ſed Saturni conjux *Rhea*, ſeu *Tellus* OPIS nomine, uti e Macrobio rurſus Saturn. l. I. c. X. Feſto praeterea, Servio, aliisque abunde notum, appellata legitur. Ut nunc mittam alium eumque jam apud Antiquarios pervulgatum Pertinacis nummum, cum inſcr. OPI DIVINAE, nempe juxta illud Pindari paullo ante adductum, ΟΠΙΝ θεῶν.

Ibid. Φαεσφόρε] Vide quae ſupra de hac Diana LUCIFERA adducuntur ad verſ. II. Ἀλλὰ φαεσφορίην &c. quam ibi a Jove adhuc infans contendit eadem, & cujus proinde voti quaſi jam compos eo nomine hic a poëta invocatur. Φαεσφόρος nempe & Φωσφόρος tam de *Diana* ſeu *Luna*, quam de *Veneris ſtella* dictus ſeu *Lucifero*, eademque *Junonis* ſtella; ut illud pridem a Timaeo de Anima Mundi apud Platonem, quod ſupra obiter ad verſ. 164. innui, traditur; nempe δύο δὲ ἰσόδρομοι Ἀελίῳ ἐντὶ, Ἑρμᾶ τε καὶ ἭΡΑΣ, τὸ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ καὶ ΦΩΣΦΟΡΟΝ, τοὶ πολλοὶ καλέοντι, *duo autem Aſtra pari cum Sole curſu eunt, Mercuriii & JUNONIS aſtrum, quod VENERIS & LUCIFERUM a multis dicitur.* Unde in gloſſis Philoxeni, Φωσφόρος, *Lucifer*; & Φωσφόρος ἡ Ἥρα, *Lucina*.

Ibid. & Vſ. 205. τὴ κείνης Κρηταιέες καλέουσιν ἐπωνυμίην &c.] Non *Britomartida* quidem, ut hic a Latino Interprete additur, & quamquam eo nomine dicta etiam fuerit, quod ante vidimus ad vſ. 190. a Cretenſibus Diana, ſed *Dictynnam*. De hac enim poſtrema Nymphae illius appellatione modo egerat Callimachus, & qua cultam maxime, non a *Cydoniis* ſolum, ſed eorum exemplo, ab aliis *Cretenſibus*, & etiam extra eandem Inſulam, Dianam conſtat. Inde Virgilius in Ciri, ubi de eadem hujus Nymphae Britomartidos fuga & caſu egiſſet, addit:

alii,

—— *alii, quo notior eſſes,*
DICTYNNAM *dixere tuo de nomine* LUNAM.

ımo quod ut proprium Deae illius nomen apud *Cretenſes* eva-
ſe obſervant veteres, ut praeter Diodorum l. v. p. 343. Pa-
ephatus Fab. XXXI. καλῦσι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν Κυρηναῖοι Γοργόνην,
περ τὴν ΑΡΤΕΜΙΝ Θρᾶκες Βένδιαν, ΚΡΗΤΕΣ δὲ ΔΙΚΤΥΝ-
ΑΝ, *Palladem autem Cyrenaei Gorgonem vocant, ſicuti Thraces*
IANAM *Bendiam,* CRETENSES *autem* DICTYN-
AM; & ſimiliter Apulejus Metam. l. XI. quae loca jam oc-
ıpavit in Creta Cl. Meurſius p. 207. *Cyprii Paphiam Venerem*
RETES *Sagittiferi* DICTYNNAM DIANAM; ean-
em quippe, quod addere hic licet, τοξότιν ac Venatricem
eam, & quae inde πολύθηρος Δίκτυννα, *multas venans feras Di-*
ynna, ab Euripide loco jam alibi adducto dicitur, Hippol.
. 145. Unde caelata etiam eadem arcitenens & Κυνηγὸς Dea,
u *Dictynna* viſitur adhuc in antiquis *Cretenſium* nummis, & a
ommuni quidem gentis percuſſis, cum inſcr. ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗ-
ΩΝ, *Commune Cretenſium.* Cujusmodi nempe ſub Trajano &
adriano cuſi plures exſtant in Theſauris Gallorum Regiis, ii-
ue ſubinde praeter ſuccinctae & arcitenentis Dianae habitum,
ım cane inſuper Venatico, ut Κυνηγὸν Deam facile iidem pro-
ant. Quibus accedit alius inſignis Trajani nummus, quem
ım vulgarunt nobiles Antiquarii Triſtanus ac Seguinus, in
uo Dea haec nuda, monti nempe Dictynnaeo, de quo paul-
ante, inſidens ſiniſtra infantem, tanquam λοχεία Dea ſeu
λείθυια, dextra autem jaculum tenens; utrinque vero ſtan-
es duo armati milites cum haſta & clypeo ſpectantur, ac in-
r. ΔΙΚΤΥΝΝΑ. Quorum etiam nummorum ectypa, e quibus
ic & plures aliorum Auctorum loci de hac *Dictynna*, eaque
υνηγῷ *Cretenſium* Dea, ut hic dicitur, haud parum illuſtrantur,
ic adponere haud erit inconſultum.

uamquam non in *Creta* primo repertum, ſed a Samiis ad Cy-
onios Cretenſes tranſlatum hujus *Dictynnae* cultum, tradat lo-
o ſupra jam adducto ad vſ. 198. Herodotus; & alibi etiam ex-
ra Cretam eundem viguiſſe conſtet, ſicut in Laconica, idque
um in Aphetaide, ubi Dictynnae Aedem refert Pauſanias l.
II. p. 183. tum in Dianae Promontorio, ubi celebratum an-
uum Δικτύννης Ἀρτέμιδος feſtum obſervat eodem libro p. 210.
Adde

Adde Ambriſenſes in Phocide, apud quos Δικτυνναίαν (ni legendum forte Δικτύννην) Ἀρτέμιδα praecipua religione cultam idem memorat l. x. p. 682. Hinc a Plutarcho etiam dictum de Solert. Anim. p. 984. καὶ μὴν ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ γε ΔΙΚΤΥΝΝΗΣ, Δελφινίου τε Ἀπόλλωνος ἱερὰ καὶ βωμοὶ παρὰ ΠΟΛΛΟΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ εἰσὶν, *unde etiam* DIANAE DICTYNNAE (h. e. a δικτύοις ſeu *retibus*, uti ea de re ſupra, dictae) & *Apollinis Delphinii Templa* & *Arae* PASSIM APUD GRAECOS. Quamquam non a δικτύοις, ſeu piſcatoriis, ſeu venaticis; aut vero quod relicta Delo in Dictynnaeo Cretae monte egerit, uti ſupra tradentes vidimus Pindari Enarratores, eo *Dictynnae* nomine appellata fuerit haec Dea; ſed miſſis poëtarum ea de re fabulis, a *radiis*, quos ad nos *remittat* Diana ſeu Luna; aut vero quod vis ejus omnia pervadat, dictam eandem Δικτύνναν vel Δικτύννην illud nempe a δίκειν pro βάλλειν, *jacere*, vel *jaculari;* iſtud a διικνεῖσθαι, *permeare*, tradat Phurnutus penult. capite.

Vſ. 206. Κυρήνην ἑταρίσσαο] De hac *Cyrene* Nympha venatrice abunde actum jam ſupra ad Hym. in Apollin. vſ. 94. quae Ὑψηΐς, quod mox hic ſequitur, *Hypſei* nempe filia, ibi itidem dicta vſ. 92.

Vſ. 208. παρὰ τύμβον Ἰώλκιον] *Peliae* nempe ut notant hic Scholia, qui *Pelias* proinde non *Peleus* (ut male in Friſchlini ad hunc locum adnotatis, forte typothetarum errore, ſcribitur) ἐν εὐρυχόρῳ Ἰωλκῷ Ναῖε πολύῤῥηνος, in *Jolco ſpatioſo habitabat opulentus*, juxta poëtam, Odyſſ. Λ. 255. Dicta quoque illa Jaſonis, *Peliae* e fratre nepotis, patria, & ob metrum ſimiliter Ἰαωλκὸς pro Ἰωλκὸς apud Apollonium Rhod. l. IV. vſ. 218. Ἐν δὲ αὐτῇ Ἰαωλκὸς ἐμὴ πόλις, in *ipſa autem* (Theſſalia) *Jolcos civitas mea* &c. Eadem vero urbs, non quidem ab hoc *Pelia*, ſed a ſitu ad radicem montis in Theſſalia Pelii ſive Πηλίου, appellata Πηλιῶτις Ἰωλκὸς apud Euripidem Mede. vſ. 484.

Τὴν Πηλιῶτιν εἰς Ἰωλκὸν ἱκόμην,

Peliotam ad Jolcum veni,

ſcilicet juxta Pindarum, qui Nem. Od. IV. p. 363. Πηλίου παρ ποδὶ Ἰωλκὸν, *Pelii ad pedem montis Jolcum* vocat. In eodem autem monte *Pelio* venatam aſſiduo Cyrenem, ibique, quod jam ſupra ad H. Apollin. vſ. 91. adnotavi, inſignem de proſtrato leone victoriam, idque ſine armorum opera retuliſſe, memorat idem Lyricus Pyth. Od. IX. p. 299. Quod proinde peractum feliciter ibi ac intrepide ab hac Nympha Κυνηγῷ certamen, a Callimacho hoc & ſuperiori verſu innuitur. Iis enim dicitur haec *Hypſei filia* duos venaticos canes a Diana nacta, & illis *apud tumulum Peliae*, *Jolci* Regis, h. e. in radicibus montis Pelii, ubi *Jolcos* ſita, inſigne illud cum leone certamen decertaſſe. Quae clara mens hujus loci, quam ex parte viderat, ſed non ſatis adſequutus eſt aut declaravit Friſchlinus,

Αὐτὴ

Digitized by Google

Αὐτὴ θηρητῆρε δύω κύνε, τοῖς ἔνι κύρη
Ὑψῆος παρὰ τύμβον Ἰώλκιον ἔμμορ᾽ ἀέθλυ,
Duos canes venaticos, (a Diana datos) *cum quibus*
Hypſei filia Cyrene, Jolci apud tumulum Peliae victoriam
de leone proſtrato reportavit.

Illud vero in priori verſu τοῖς ἔνι, pro *cum quibus*; ſeu *quorum opera*, pari ſchemate dictum videtur, quo apud Atticos μεθ᾽ ἡμέραν, pro ἐν ἡμέρᾳ dicebatur, ut notant veteres Critici ad illud Ariſtophanis in Pluto p. 92. ἀποδύομαι μεθ᾽ ἡμέραν, *ſpolior interdiu*, aut ἐκ pro μετὰ *poſt* apud Aeſchylum dicitur Agamem. vſ. 909.

Κάλλιστον ἦμαρ εἰσιδεῖν ἐκ χείματος,
Pulcberrimum diem videre poſt tempeſtatem.

Vſ. 209. Κεφάλυ ξανθὴν ἄλοχον] Πρόκνη ſeu *Procne* in ſcholiis ad hunc locum dicitur, quae vulgo alioquin *Procris* apud Poëtas ac Mythographos, Homerum, Maronem, Ovidium, Antonium Liberalem Fab. XLI. Pauſaniam, aliosque appellari conſuevit; niſi quod in Romano Virgilii, eoque venerandae antiquitatis codice, *Procne* pro *Procris* legitur, ut obſervarunt viri docti ad Aen. l. VI. p. 44. Nota alioquin abunde ex iisdem Mythographis *Procne*, non *Cephali* quidem, ſed *Terei* infelix conjux.

Vſ. 210. σὴν ὁμόθηρον] Unde ſimiliter de eadem *Procne* ſeu *Procride* Ovid. Metam. l. VII. 746.

Montibus errabat ſtudiis operata Dianae,

& apud Pauſaniam fit mentio canis venatici, huic Nymphae a Diana dati, ἀπὸ τῦ κυνὸς, ὃν Προκρίδι τῇ Ἐρεχθέως ἔδωκεν Ἄρτεμις, *ab eo cane, quem* Procridi *Erechthei filiae Diana dono dedit.* Quibus adde Xenophontem, qui concludit opportune Cynegeticon ſuum his verbis, quod non viri ſolum, quotquot venandi fuerunt ſtudioſi, praeclari viri exſtiterint, ἀλλ᾽ αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα ΑΡΤΕΜΙΣ, Ἀταλάντη καὶ ΠΡΟΚΡΙΣ, καὶ εἴ τις ἄλλη, *ſed etiam feminae, quibus haec* DIANA *largita eſt, ut Atalanta & PROCRIS, & ſi quae alia.* Hinc utraque etiam, hic *Procris*, mox *Atalanta*, inter Dianae ὁμοθήρυς a Callimacho refertur.

Vſ. 211. ἶσον φαέεσσι φιλῆσαι] Ita Moſchus Idyll. II. v. 9.

Τὸν μὲν ἐγὼ τίεσκον ἶσον φαέεσσιν ἐμοῖσιν,
Eum quidem colebam ſicut oculos meos,

& qui ſaepe alibi Callimachum exprimit vel imitatur, Veronenſis Poëta notis verſibus, Carm. III. *Quem plus illa oculis ſuis amabat*, & Carm. XVI. quod poſtremum jam adtigit Anna eruditiſſima, *Ni te plus oculis meis amarem*, ut vulgo Galli ſimiliter, *il aime plus que ſes yeux. Oculi* nempe ſeu *lumina* Graecis Latiniſque Scriptoribus, paſſim de rebus aut perſonis, quae pro cariſſimis vulgo habitae, quod tralatitium, dici ſolet; unde de Ajace frater Teucer apud Sophoclem Ajac. v. 991.

Digitized by Google

Ὦ φίλτατ' Αἴας, ὦ ξύναιμον ὄμμ' ἐμὸν,
O amantiſſime Ajax, o conſanguinee mihi ocule.

Sic *Regis oculi* dicti apud Perſas, fidiſſimi eorum ſatrapae, praeter Ariſtophanem Acharn. p. 375. aut Plutarchum in Art xerxe, liquet praeterea ex Aeſchylo Perſ. 877.

Τὸν σὸν πιςὸν πάνθ' ὀφθαλμὸν,
Tuum fidum per omnia oculum,

de uno nempe e Xerxis Satrapis. Adde Ariſtotelem Politic. III. c. XVI.

Vſ. 212. ἀμφ' ὤμοισι φαρέτρας ἰοδόκους] Qualis vulgo Dianae h bitus in ſtatuis ac nummis antiquis compareret, cum exerto nem *humero dextro*; *pharetra* ad eundem *ſagittis plena* ſeu ἰοδόκῳ (aut qu idem, ut apud Apollonium l. 1. vſ. 1194. ἰοδόκη φαρέτρη) & n da inſuper, ut continuo de his Dianae Nymphis ſequitur, de tra mamma. Ad quem etiam exertum vulgo in iiſdem mon mentis Dianae humerum, reſpexit Claudianus de Nupt. Hon & Mar. vſ. 290. ubi in hujus Auguſtae ſponſae laudes excurren ait inter alia,

Aurorae vincis digitos, HUMEROSQUE DIANA

Idem vero, quod hic dicitur, comitum venatricis hujus De κυνηγῶν Nympharum habitus; niſi quod ſubinde etiam non *dextro*, ſed in *ſiniſtro humero pharetram* ἰοδόκον eaedem geſtaren prout de Atalanta, de qua mox Callimachus, dicit Ovidius M tam. l. VIII. vſ. 320.

Ex HUMERO *pendens reſonabat eburnea* LAEVO
Telorum cuſtos.

Ubi praetera *telorum cuſtos* dicitur, quae hic φαρέτρα ἰοδόκος, qua de re vide notata ſupra ad vſ. 82. χαλκεχλῆιδα βελέμνων.

Vſ. 213. ἀσύλωτοι δέ φιν ὦμοι δεξιτεροὶ] Hac voce ἀσύλωτοι, n *inviolabiles* aut *illaeſos*, juxta Interpretes, ſed *nudos* ſignificar ingenioſe conjecit praeſtantiſſima Fabri filia: velle enim Cal machum, illis Dianae comitibus, *dextros humeros nudos* fuiſſe f uti Amazonibus, quod adſtruant etiam ſequentia Poëtae verb de *nuda* earundem Nympharum *mamma*; quamquam id alib quod ſciat, haud reperiatur. Res equidem ipſa, ut eam hu loci explicationem confirmem ac illuſtrem, de *nudis* nempe Di nae Venatricis ejuſque comitum Nympharum *humeris dextri* (quamquam & *laevis* nonnunquam, ut modo diximus ad vſ. 21 ac *nuda*, quod hic additur *mamma*, e veteribus Nummoru ſtatuarumve obviis adductiſve paullo ante iconibus, aut qu mox adferentur, certa omnino & liquida. Hinc de iiſdem Di nae comitibus Claudianus II. Conſ. Stil. vſ. 243.

—— *veniunt* HUMERUS *&* *brachia* NUDAE.

Vocis autem illius ἀσυλώτου pro *nudo* uſum, licet alibi forte ha obvium, adſtruere hic videtur, quod exuviis ferarum dextri v terum venatorum priſcorumve Heroum aut Heroidum etiam h meri vulgo tegerentur, juxta illud Criticorum ad Apollonii Rho

l.

Digitized by Google

l. I. vſ. 1438. de Argi nempe humeris taurina pelle amictis, ubi adnotant iidem, συνηθες γὰρ τοῖς Ἥρωσι δερματοφορεῖν, *ſolemne enim Heroibus pelles* ſeu *exuvias animalium geſtare.* Quo amictu etiam, caprinarum nempe pellium, indutae Heroïdes Libycae, quo nempe tractu oriundus erat hic vates Cyrenaeus, leguntur alibi apud eundem Apollonium l. IV. vſ. 1348.

Στέρφεσιν αἰγείοις ἐζωσμέναι ἐξ ὑπάτοιο
Αὐχένος, ἀμφί τε νῶτα καὶ ἰξύος,
Caprinis amictae pellibus, e ſumma
Cervice circum humeros & lumbos.

Et quo proinde alias conſueto humerorum tegumento caruiſſe hic dicit Callimachus has Heroidas, ſeu Dianae κυνηγοῦ comites Nymphas; proinde *exuviis* id genus deſtitutos earundem *humeros*, ſeu *nudos*, quod pleniſſime antiqua comprobant monumenta, hinc vocat. Idem tangit Valerius Flaccus l. V. vſ. 136. *atque humeros nudata pharetris.* Quamquam & Interpretes, qui ἀσυλώτους per *inviolabiles* & *illaeſos* reddunt, tueri forte hic poſſet, quod nempe *pharetram ſagittis plenam*, ſeu, ut hic dicitur, ἰοδόκον, eamque cingulo ad dextrum latus adſtrictam eaedem geſtarent Nymphae, quo proinde teli ſeu armorum genere, ab omni vi ac injuria, ſe ad inſtar Dianae *illaeſas* abunde praeſtarent. Unde de iiſdem ait loco paullo ante adducto Claudianus, nempe ſequenti verſu 244.

Armataeque manus jaculis, & terga ſagittis.

Immo quod continuo firmare poſſet aut illuſtrare Statii de Statua Domitiani Equeſtri, primo Silvarum Poëmatio locus, ubi totum ejus habitum deſcribens ait inter alia, vſ. 93.

It tergo demiſſa chlamys, LATUS *enſe quieto*
SECURUM.

Haud aliter ac *humeros* harum Nympharum, *pharetris* itidem inde pendulis *ſecuros* ſeu *inviolabiles* ἀσυλώτους nempe hic dicit Callimachus. Verum iis verbis Papinius, pacatorem, ſeu, ut de eodem ante dixerat, *dextra vetat pugnas*, non vero amplius bellorum diſcriminibus obnoxium adumbrat ibi Domitianum.

Vſ. 215. ποδορρώην Ἀταλάντην] Scholia ad hunc locum, ποδορρώην, τὴν τοῖς ποσὶν ὁρμῶσαν καὶ ὁρμῶσαν, ſeu *pedibus irruentem & velociter gradientem.* Occurrit alioquin vox ῥώομαι pro *feſtinare*, non apud Homerum ſolum, ſed apud Nicandrum Ther. p. 24. de *dipſade*, quae *prae ſiti aduſta cervice properabat greſſum*, κεκαυμένος αὐχένα δίψῃ Ῥώετο, & apud Apollonium Rhod. de Nereidibus l. I. vſ. 942. Ῥώοντο ἔνθα καὶ ἔνθα, *diſcurrebant hinc & illinc*; & praeterea in Inſcr. Herodis Attici vſ. 9. Ὡς τῆνδε ῥώεσθε, *ſic huc properate*, ac ubi inde ποδορρώην ſeu *velocem pedibus Atalantam* hic a Callimacho dici obſervat ὁ πάνυ. Neque vero aliter de ποδορρώῃ hac virgine Aelianus V. H. l. XIII. c. II. ἐπεφύκει δὲ ὨΚΙΣΤΗ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ, καὶ οὐκ ἂν διέφυγεν, οὔτε θηρίον, οὔτε ἐπιβουλεύων αὐτῇ ἄνθρωπος. φυγεῖν δὲ ἐθέλουσαν οὐκ ἄν τις αὐτὴν κατέλαβε, *natura*

autem eam CELERRIMAM PEDIBUS *finxerat, ita ut neque fera curſu ab ea poſſet evadere, neque homo ei inſidians; ubi autem voluit aufugere, tum vero nemo eam fuiſſet adſequutus*, & quae plura adhuc in ſequentibus tangit de incredibili hujus Atalantae *velocitate*, quae fulguris inſtar aut ſtellae transvolans apparebat repente, vel ſubducebat ſe hominum conſpectui. Quae tamen inde confundi nullatenus debuit, quod a Statio alioquin factum Thebaid. l. VI. vſ. 563. (& qua de re mox dicetur) cum altera illa vere etiam ποδοῤῥάγη, ſeu *pedum velocitate*, & curſus gloria nobilitata Atalanta, de qua ille ibidem, *Nota parent curſu* &c. Quod jam ibi ad Statium notavit vetus ejus Interpres.

Vſ. 216. Κούρην Ἰασίοιο &c.] Mire confuſa & perturbata ſunt apud veteres Mythologos, Poëtas, Criticos, quae de *Atalanta* ſeu *Arcadica*, ſeu *Argiva* vel *Boeotica* iidem memorant; quod erudite animadvertit ac demonſtravit ad Propertium elegantiſſimus Muretus, ac obſervarat etiam pridem Apollodorus l. III. c. IX. Hinc, ut aliam mittam, *Arcadica*, ſeu *Jaſii Arcadis*, ut hic vocatur *filia*, ac inde *Jaſis*, quod viderunt alii, a Propertio appellata l. I. El. I. eadem, inquam, modo Ἰάσου παῖς, ut apud Apollodorum loco modo indicato, & veteres Homeri Iliad. I. vſ. 544. ac Euripidis Phoen. vſ. 152. Enarratores; modo Ἰασίωνος, uti duobus apud Aelianum locis V. H. l. XIII. c. I. modo Ἰάσονος etiam in antiquis ad Apollonium Rhod. Scholiis l. I. vſ. 769. Sed ubi Ἰάσου vel Ἰασίωνος legendum omnino videtur; modo Ἰασίου, ſeu ob metrum, ut hic Ἰασίοιο, ac ſimiliter apud Hyginum Fab. XCIX. *Jaſii filia* dicitur. Diverſa vero eadem *Atalanta*, quod notarunt jam alibi viri docti, & quibus praeiverant cum, ut jam dixi, Apollodorus, tum veteres Euripidis, Apollonii Rhod. & Statii Interpretes, ac praeterea Tzetzes in Chiliadibus, diverſa, inquam, ab altera illa, vel *Argiva* vel *Boeotica*, vel (neque enim hic veteres ὁμόψηφοι) e *Scyro* Inſula, quamquam vera itidem, ut ſupra dixi, ποδοῤῥάγη ſeu *pedibus veloci* Atalanta, eaque *Oenomai*, aut, juxta alios, *Schoenei* filia, non *Jaſi* vel *Jaſii*; ac inde *Schoeneia* appellata ab Ovidio *Metam.* l. X. vſ. 609. & *Schoenis* (ſicut altera illa uti vidimus *Jaſis*) a Sidonio Apoll. Carm. XII. vſ. 15. aut *Schoenis*, eaque *volucris* proinde apud Claudianum dicta in laude Seren. vſ. 170. Quae poſtrema tamen *Atalanta*, quod monendum hic fuerat a Callimachi editoribus, non vero juxta Callimachum prior illa *Jaſii filia*, ab aliis Scriptoribus, Diodoro l. IV. p. 240. Apollodoro l. I. & eodem teſte l. III. Heſiodo, aliiſque pluribus Auctoribus, Hygino praeterea Fab. CCXLIV. & CCLXXIII. iis accenſetur, qui venationis hujus apri Calydonii fuerunt ſocii. Mitto, quae de *Jaſidos Atalantae*, & de qua hic Callimachus, conjuge vel *Meleagro*, vel *Menalione* aut *Melanione* natoque inde *Parthenopaeo* Arcade, uti ille ab Aeſchylo etiam dictus Sept. Theb. vſ. 582. apud

me-

memoratos modo Auctores, Apollodorum, Ovidium, Propertium, Hyginum, Statium, item Pauſaniam l. v. p. 327. aut vero quae de eodem *Melanione* ac *Atalanta* juxta Palaephatum cap. XIV. vel altera illa *Schoeneia Atalanta* & Hippomene, juxta Ovidium Metam. l. VIII. vſ. 689. ac Heraclidem a Leone Allatio vulgatum Incredibil. p. 22. edit. Cantabrig. in leones ſcilicet converſis, pari συγχύσει & varietate traduntur. Quibus utique diſcrimen illud, quod viderunt alioquin poſt veteres Criticos viri docti, de duplici hac *Atalanta*, *Jaſide* nempe, de qua hic ſermo, & *Schoeneide*, non medetur; & in quibus perturbatis adeo ac oppoſitis inter ſe veterum Auctorum de utraque illa virgine narrationibus conciliandis, ut neque tot aliis eorundem μυθολογουμένοις, fruſtra quis hodie ingenii aciem intendat, aut illa otioſus abutatur.

Ibid. συοκτόνον Ἀρκασίδαο] E quo loco Stephanum bene emendarunt viri doctiſſimi Salmaſius ac Holſtenius, ubi antea in voce Ἀρκὰς legebatur το πατρωνυμικὸν Ἀρκισιδας, pro Ἀρκασίδας; & quod jam arguebant ſequentia, τὸ θηλυκὸν Ἀρκασίς. Inde vero haec Atalanta, a patria nempe in eadem Arcadia, *Nonacrina Atalanta* ab Ovidio de Arte Amandi l. II. vſ. 125. alibi vero, nempe Metam. l. VIII. vſ. 316. *Tegeaea*, ab alio eoque celebri *Arcadiae* oppido, denominata. Συοκτόνος autem ſeu *apri* Calydonii *interfectrix* eadem hic traditur, quod in ſolemni illa venatione Meleagro ſocia, prima etiam aprum ſagitta transfixiſſe dicitur apud Pauſaniam l. VIII. p. 528. Unde quoque comparet eadem, quod obſervo, juxta reliquos Heroas ad venationem illam accinctos, in praeclaro marmore apud Cl. Sponium Miſcell. p. 312. Sed quam male ibi ad Dianam, cui nulla utique in ea venatione partes, referebat vir doctus. Eodem enim plane habitu ſpectatur haec *Atalanta*, quo eam deſcribit aprum cum Meleagro venantem Philoſtratus Icon. p. 868. & quod magis adhuc ibi opportunum, quo hae Nymphae Dianae comites amictae, ut modo vidimus, a Callimacho enarrantur; arcu nempe & ſagittis inſtructa, veſte praeterea ſupra genu, qualis vulgo & de qua ante vſ. 11. κνήμης Deae ejuſque comitum Nympharum, ſuccincta, cum crepidis praeterea ad pedes adſtrictis, (de quibus ſupra ad vſ. 16. brachiis denique ad humerum uſque exertis; nempe ut de eadem Atalanta dicto loco Philoſtratus, ἔσταλται δὲ ἐσθῆτι μὲν ὑπὲρ γόνυ, κρηπῖδας (non κρηπῖδα) δὲ τοῖν ποδοῖν ἐνῆπται· καὶ αἱ χεῖρες ἐς ὦμον γυμναὶ, διὰ τὸ ἐνεργὸν εἶναι· τῆς ἐσθῆτος οἷκεῖ ἐς περόνας ξυνεχομένης, *accincta vero eſt veſte ſupra genu, ſoleis pedibus adnexis, manus & brachia ad humerum nuda, quod ſit ad agendum parata, veſte ibi ad fibulas conſtricta.* Quae ipſiſſima eſt ſequentis venatricis Atalantae in dicto apud Sponium marmore, unde illa hic exprimitur, caelatae effigies.

Vſ. 218. *ἐπίκλητοι Καλυδῶνος ἀγρευτῆρες*] Sic Ovidius de iiſdem apri hujus venatoribus, Metam. l. VIII. v. 300. *lecta manus juvenum* &c. qui cum ibi, tum ab Apollodoro l. I. cap. VIII. & ab Hygino plenius enumerantur Fab. CLXXIII. Horum etiam praecipuos recenſet, quales nempe depicti erant in ſimili hujus venationis tabula apud Tegeatas Arcadas, Pauſanias l. VIII. p. 529. ſicuti ab una parte, ut ibidem ait, eadem haec Atalanta, Meleager praeterea, Theſeus, Peleus &c. Spectatur vero idem *aper Calydonius* venabulo confixus in vetuſtis aliquot Aetolorum, quorum primaria, ut aliunde notum, urbs *Calydon* extitit, nummis, & cujuſmodi nuper alia occaſione protuli in vulgatis meis ad praeſtantiſſimum Begerum noſtrum epiſtolis. A quo etiam apro *Calydonio*, eandem, quamquam non Aetolicam, ſed Arcadicam *συοκτόνον* vocat Hieronymus adv. Jovianum l. I. *Atalantam Calydoniam virginem*, & quem locum jam ad Aelianum notavit eruditiſſimus Kuhnius. Idem vero aper, non *Calydonius* ſolum a loco, ubi idem caeſus, ſed *Oetaeus* etiam dictus ſeu Οἰταῖος (nempe ab ejus natali ſolo *Oeta*, noto Theſſaliae monte) apud Lycophronem p. 84. & Euſtathium ad Iliad. I. p. 773. & 747.

Vſ. 219. *Μέμφονται κάπροιο*] Niſi forte Theſtii filii, qui ob datum Atalantae a Meleagro, & in praemium praeſtitae in ea venatione laudabilis operae, occiſi nempe apri caput ſimul ac pellem,

lem, aut juxta alios pellem ſolam, quae dona eidem Nymphae ademiſſe aut adimere voluiſſe dicuntur apud Apollodorum l. I. Diodorum l. IV. p. 240. Hyginum Fab. CLXXIV. Tzetzem ad Lycophr. p. 861. & Euſtathium dicta modo pag. 774. l. 47. Quamquam nulla mentio Atalantae, ubi orta de illo caeſi apri praemio rixa, vel apud Homerum legatur in commemoratione hujus rei Iliad. I. vſ. 543. &c.; & quem proinde hic ſequutus Battiades; vel apud Antonium Liberal. Fab. II. qui ejuſdem facti meminit. Unde etiam non veterum, ſed recentiorum demum Auctorum, ſeu, ut ibidem ait, οἱ νεώτεροι φασὶ (& in qua tamen claſſe, uti modo diximus, Apollodorus, Diodorus, Hyginus &c.) hoc ab Euſtathio ibidem traditur dato nempe Atalantae a Meleagro caeſi apri praemio, ſubortaque inde inter eundem & Theſtii liberos contentione.

Vſ. 220. ἔχει δ' ἔτι θηρὸς ὀδόντας.] Tegeatae nempe Arcades, apud quos apri hujus Calydonii *dentes* adſervatos, ac dein ab Auguſto Romam delatos, tradit Pauſanias l. VIII. p. 529. mox autem ſeu p. 530. e duobus illis in urbem aſportatis hujus apri *dentibus*, unum effractum, alterum in Liberi Patris aede ſervatum. Idem vero ibi quoque obſervat, in templo Minervae Aleae apud dictos Tegeatas, pellem ejuſdem apri Calydonii ſetis nudatam ac jam prae ſenio putreſcentem, ſuo adhuc aevo repoſitam. Inſignis autem, & cujus alibi facta a me mentio, nummus, non *Arcadum* quidem, ſed *Aetolorum* in Theſauris Gallorum Regiis, in quo hinc caput Apollinis laureatum viſitur, illinc hi *dentes* apri Calydonii, cuſpis praeterea venabuli, quo idem confoſſus, ac botrus inſuper occurrunt, cum inſcr. ΑΙΤΩΛΩΝ. Ut de Meleagri haſta hic ſileam ſeu venabulo, quo eundem aprum confeciſſe dicitur, non apud Arcadas, aut vero apud Aetolos, ſed apud Sicyonios (& qua de re nos etiam alibi) ſervato, tradit idem Auctor l. II. p. 299. Mitto hic aprum Erymanthium, cujus in Arcadia caeſi *dentes*, non in eadem regione, ſed apud Cumanos in Opicis cuſtoditos, aut pro talibus venditari, refert idem Pauſanias l. VIII. p. 492. Nota alioquin veterum religio, & de qua nos alibi, juxta quam in Deorum Fanis, aut Antris ſubinde, locisque ad id ſeu θησαυροῖς (quales apud Delphos, aut vero Olympiae in Elide & alibi commemorantur) deſtinatis, ſtudioſe recondi & adſervari conſueverant, id genus de proſtratis hoſtibus vel immanibus feris, ut de aliis ſileam, & conſecratis inde omne genus ſpoliis vel donariis, monumenta; dictique fuerint, quibus tradita id genus κειμηλίων cuſtodia, οἱ ἐπὶ τοῖς θαύμασι.

Vſ. 221. Ὑλαῖόν τε καὶ ἄφρονα Ῥοῖκον] In antiquis ad hunc locum Scholiis dicitur, utrumque hunc *Hylaeum* & *Rhoecum* Centauros circa Arcadiam exſtitiſſe, qui Atalantae vim inferre parantes, ab eadem fuerint interfecti. Quam rem pluribus tangit non Aelianus ſolum, quod jam hic vidit vir doctus, V.H. l. XIII. c. I.

 ſed

etiam Apollodorus l. III. c. IX. & a quibus proinde haud aliena, quae de *Jaſidos* hujus *Atalantae* proco *Menalione* vel *Melanione* (utroque enim modo vocatur in veteribus libris) ab *Hylaeo* vulnerato tradit Propertius:

Ille etiam Hylaei percuſſus vulnere rami,
Saucius Arcadicis rupibus ingemuit.

A quibus tamen abit Maro, qui Georg. l. II. vſ. 435. utriuſque hujus Centauri meminit, verum tanquam in cruento Centaurorum ac Lapitharum convivio a Baccho interempti. Ad quem proinde Virgilii *Rhoecum* vel *Rhoetum* (variant hic etiam MSS.) reſpexiſſe videtur Val. Flaccus l. I. vſ. 141. *multoque inſanus Iaccho Rhoetus*, ut praefert poſtrema e veteribus libris a Nicol. Heinſio, de Latinis Muſis praeclariſſime merito, emendata editio. Ad *Hylaeum* autem, de quo Maro, ſimiliter Horatius l. II. Od. XII. *Nec ſaevos Lapithas, & nimium mero Hylaeum*; Alibi vero apud eundem Lyricum, non Centauri quidem ſed Gigantis ſeu Terrigenae *Rhoeci* vel *Rhoeti*, a priori proinde diverſi, occurrit mentio lib. II. Od. XIX. & l. III. Od. IV. Unde etiam in hac diverſitate, hinc Callimachi hoc loco, & qui ei ſuffragantur, Apollodori, Aeliani, ac veterum ad eundem Battiadem Interpretum, illinc Virgilianae de utriuſque hujus Centauri exitio narrationis, nihil aliud ſtatuendum eſt, niſi aut non de iiſdem, ſed de diverſis agi ab utroque Poëta, *Centauris*; aut quod priſcis etiam fabulatoribus, & quidem in Atalantae hujus rebus aut geſtis, uti paullo ante vidimus, ſolemne, ut diverſa omnino & inter ſe pugnantia ſubinde de iiſdem tradiderint.

Vſ. 224. Μαινάλῳ &c.] In hoc *Maenalo* Arcadiae monte egiſſe hanc venatricem Atalantam, docebit praeterea Apollonius Rhod. ubi in eodem datum ab ea Jaſoni haſtam, tradit, eandemque voluiſſe cum Argonautis proficiſci, nempe l. I. vſ. 769. &c.

Δεξιτερῇ δ' ἕλεν ἔγχος ἑκηβόλον, ὅ ῥ' Ἀταλάντη
Μαινάλῳ ἔν ποτε οἱ ξεινήϊον ἐγγυάλιξε,
Dextra autem capit baſtam procul jaculatricem, quam ei
Atalanta in monte
Maenalo, tanquam boſpitis munus quondam dederat &c.

Quamquam non hanc *Maenaliam Atalantam*, uti illa a Statio vocatur Theb. l. VI. vſ. 563. ſed quam ibidem (ſicut paullo ante vidimus) cum altera Argiva vel Boeotica confundit, verum alteram Atalantam Schoenei filiam, inter Heroas Argonauticos commemoret Apollodorus l. I. cap. VIII. Quum tamen prior ſeu *Maenalia* cupiiſſe quidem dicatur ab Apollonio, loco modo adducto, ſeu qui proxime ſequitur, cum Argonautis proficiſci, a Jaſone tamen metu rixae inter ejus procos (aderat enim inter eos Meleager) impeditam; nulla praeterea facta, uti nec ab Orpheo ſeu Onomacrito in Argonauticis, hujuſce *Maenaliae* ſeu *Jaſidos*, aut vero alterius *Schoeneiae Atalantae*, inter comites celebratae adeo expeditionis, mentione. Ab eodem autem *Maenalo*

Digitized by Google

monte, de quo hic Callimachus, dicta quoque eadem *Atalan-*
apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 538. Μάτηρ ὀρισκόος, *Ma-*
r monticola, Parthenopaei nempe, unius e ſeptem Argivorum
ontra Thebanos ducibus, ſicut bene illud de hac *Atalanta*, non
: alia ad eundem locum Scholia, de *Antiope*, explicant vete-
es illius Tragici Enarratores, adduntque, τῆς ἐν τῷ ... ρει Μαιναλῳ ...,
τε ἱερείας ὄσης Ἀρτέμιδος, *ejus* (Atalantae) *quae montem incolebat*,
uippe quae Dianae erat ſacerdos. Accedit quod apud Apollodo-
um l. III. c. IX. dicatur *Atalanta*, juxta Euripidem Μαινάλε,
u *Maenalo orta.* Unde utique haud novum videbitur, quod in
odem hoc *Maenalo*, utriuſque hujus Centauri, *Hylaei* & *Rhoe-*
, ab hac Atalanta confoſſi *ilia inundaſſe* hic dicantur. Adde
on Panem ſolum, qua de re ſupra ad verſ. 89. ſed Dianam
uoque, e cujus comitibus Nymphis Atalanta, in hoc *Maenalo*
onte venatibus ſe exercere creditam, juxta illud Claudiani
lyb. & Prob. Conſ. vſ. 185. de hac Dea:

Illa feros ſaltus & deſolata relinquens
MAENALA, *laſſato certis venatibus arcu.*

Ibid. νᾶεν] Haud praetereunda hic Scholiorum gloſſa, νᾶεν,
αξεν, ἔβρεξεν, ὅθεν καὶ νᾶμα, καὶ νασμός. Ab antiquo nempe ver-
ο, νάω, pro ῥέω *fluo.* Quo uſus Vatum parens Odyſſ. z. vſ. 292.
ηνη νάει, *fons fluit*, ac unde ſimilis etiam Heſychii gloſſa, Νάει,
ει, στάζει, item, Ναμῶν, ῥευμάτων. Apollonius autem l. I. vſ.
46. dixit ob metrum ναῖεν, nempe ὕδατι ναῖεν, ſed male, ut
oſervant ibi veteres Critici, pro νᾶεν, quod hic apud Callima-
um & alibi apud Homerum legitur; nempe prout iidem no-
nt, τὸ δὲ ναῖεν οὐκ εὖ· ἴδει γὰρ χωρὶς τοῦ ι ναῖεν· ἔν ἡ ῥέρρει, adducunt-
ue eam in rem Homeri locum, qui exſtat Odyſſ. I. vſ. 222.
ed ubi hodie νάον legitur) νᾶεν δ' ὀρῷ ἄγγεα πάντα, *repleta autem*
ant ſero omnia vaſa. Haec levia fateor, ſed haud omnino ſu-
ervacanea, nec proinde unius Nazianzeni teſtimonio priſcus
ocis illius νάω pro *fluo* uſus firmari in Helleniſmi Theſauris
iiſque Promptuariis debuit, ubi haec cum veterum Poëtarum,
m Criticorum ea de re loca, erant in medio poſita.

Vſ. 225. Χιτώνη] De qua Dianae appellatione jam ſupra actum
H. in Jov. vſ. 77. Χιτώνης Ἀρτέμιδος.

Vſ. 226. Μιλήτῳ ἐπίδημε] De Gentilium Diis, inter homines
ilicet modo ἐπιδήμοις, modo ἀποδήμοις, *praeſentibus* ſeu *abſenti-*
s, pro diverſa nempe locorum aut temporum conditione,
tum jam ſupra ad Hymn. in Apoll. vſ. 13. τοῦ Φοίβου &c. ἐπιδη-
ήσαντος. Nempe prout rurſus hic Deus eadem Mileto quo-
ue ἀπόδημος ſeu *abſens*, & alio profectus habebatur, juxta
lductum & emendatum ad vſ. 13. Hym. in Apollinem, Me-
ndri Rhetoris ea de re locum, οἷον Ἀπόλλωνος ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ
non ἐπιδημίαι) τινὲς ὀνομάζονται παρὰ Δηλίοις καὶ ΜΙΔΗ-
ΙΟΙΣ. Hic vero de *Diana* dicitur, tanquam *Mileti prae-*
nte, urbe alioquin, ut aliunde notum, fratri Apollini, ubi

Digitized by Google

claro *Didymei* nomine ſolemniter cultus, potiſſimum ſacra. Unde *Delum* ac *Miletum*, ἀμφοτέρας ἱερὰς Ἀπόλλωνος, *utramque Apollini ſacram*, dixit Ariſtides Serm. Sacr. p. 583. Quin Venus inter praecipua *Mileti*, quae luxuria olim ac libidinibus, unde natum ei juxta Pauſaniam l. IV. pag. 583. exitium, diffluens, Numina olim habita. Quod arguunt etiamnum veteres, iique inſignes *Mileſiorum* nummi, in quibus ſubinde Venus occurrit nuda, tanquam Tutelare urbis illius Numen; cujuſmodi videas in Antonino Pio apud Triſtanum T. I. p. 600. & 602. ac praeterea qualem inſpeximus in inſigni Severi nummo e maximorum genere, ac in altero inſuper Fauſtinae junioris, utroque in Gaza Gallorum Regia. Neque minus tamen viguit itidem apud *Mileſios Dianae* cultus, ut liquet etiam ex eadem veterum nummorum, qui ab iis percuſſi fuerunt, penu, qualis occurrit in Trajano ejuſdem Cimeliarchii Regii, ubi Diana, ſtans ſpectatur, quae cervi hinnulum tenet (& quale alioquin Didymei quoque Apollinis ſymbolum, ejuſmodi nempe hinnulum dextra geſtantis in aliis Mileſiorum nummis comparet, ac de quibus alibi egimus) quodque ad innuendum apud Mileſios communem Dianae & Apollinis cultum haud male refert eruditiſſimus Harduinus, de Nummis Urb. illuſtratis p. 327. Verum, quod continuo hic a Callimacho additur, de tradita *Mileti* origine, ſeu deductis eam in urbem, duce & auſpice Diana, colonis; eam proinde ut Ἀρχηγέτην a *Mileſiis* cultam ibique frequenter ἐπιδήμιον ſeu *praeſentem* creditam, abunde etiam arguit, quod ſolemne Dianae Feſtum, de quo mox, ſacrum inde apud Mileſios fuerit.

Ibid. & vſ. 226. ποιήσατο Νηλεὺς Ἡγεμόνην] De *deducta* Miletum a *Neleo* Athenienſi Codri filio *Colonia*, haud obſcura apud veteres mentio, Herodotum l. IX. c. XCVI. Strabonem l. XIV. p. 633. Aelianum V. H. l. VIII. c. V. Pauſaniam l. VII. p. 398. Cononem Narrat. II. apud Photium Cod. CLXXXVI. Ammianum praeterea l. XXII. alioſque, notabiliter etiam in vetuſtis illis Epochis Marmor. Oxon. Epoch. XXVIII. prout lacunas commode ibi ſupplerunt Viri docti: Ἀφ' οὗ ΝΗΛΕΥΣ ᾤκισε Μίλητον ἐν Καρίᾳ, λαὸν ἀγείρας Ἰώνων &c. *A quo* NELEUS *incoluit Miletum in Caria*, *gentem congregans Jonum* &c. Inde a conditore hoc *Neleo*, cum *Miletus urbs Nelei*, πόλις Νείλεω dicta a Theocrito, ut jam vidit Anna praeſtantiſſima, Idyll. XXVIII. vſ. 3. tum *Mileſii* appellati, quod obſervo, Νηλεῖδαι apud Apollonium Rhod. l. I. vſ. 959.

> Νηλεΐδαι μετόπισθεν Ἰάονες ἱδρύσαντο
> Ἱρὸν, –
> *Neleidae poſtea* (ſeu *a Neleo deducti*) *Jones erexerunt*
> *Templum*:

Minervae nempe, de qua ibi agitur, Jaſoniae, & ad quem locum ab eruditis Criticis, Νηλεῖδαι de *Mileſiis* explicantur, Μιλήσιοι

δὲ συνοικήσαντες &c. Quod vero hic addit Callimachus de Dia-
ἡγεμόνῃ, ſeu *Duce* illius deductae Miletum Coloniae, ab hoc
leo delecta, id pro recepto nobiliſſimarum apud veteres Colo-
rum, qua de re ſupra ad H. in Apoll. vſ. 55. more, ut Diis
ı Auctoribus ſolum vel Auſpicibus, ſed Ducibus etiam, idque
variis avium aliorumve animalium figuris, Corvi, Cygni,
s &c. eadem deduci crederentur. Hinc Νηληΐς, in memo-
n ſcilicet deductae Miletum, a *Neleo*, *Diana Duce* ſeu ἡγε-
, Coloniae ſolemne feſtum Deae illi apud Mileſios ſacrum;
us praeter Plutarchum de Virtut. Mulier. qui Dianae lica-
ı illud Feſtum, Νηληΐδα a Mileſiis dictum, docet, meminit
per Polyaenus Stratag. l. VIII. c. XXXV. ἑορτῆς οὔσης παρὰ Μι-
οις, ἣν ΝΗΛΗΙΔΑ καλοῦσιν, *cum Feſtum apud Mileſios cele-*
etur, quod NELEIDEM *appellant*; & cap. ſeq. XXXVI. ſed
e loca jam occupavit Meurſius in Graecia Feriata. Quo re-
iſſe etiam videtur Athenaeus l. VII. p. 28. ubi Χηρίαν Nym-
m, de qua mox, ait trajeciſſe, εἰς Μίλητον κατά τινα Ἀρτεμι-
ἑορτὴν, *Miletum, ad quoddam Dianae Feſtum.* Cujus autem
i apud Mileſios eam fuiſſe religionem arguit loco adducto
yaenus, ut ſeceſſione facta & orto inde bello inter *Nelei* hu-
poſteros, & Jonas, qui Mileto relicta Miuntem tranſierant,
ihilominus *Neleidos* hujus tempore, ad celebrandum illud Fe-
ı, Miletum, tanquam pacatis rebus, contenderent. De
vero & *Neleo* antiquioribus *Mileti* conditoribus, ut *Mileto*,
uo nempe urbi nomen, aut *Sarpedone*; variiſque ejuſdem ur-
pro varia ejus ſorte, nominibus, qualia Πιτυοῦσα, dein Ἀστε-
poſt Ἀνακτορία, tandem Μίλητος, qua de re conſuli poſſunt
llonii Rhod. Enarratores ad l. I. vſ. 186. Plinius l. V. c.
. Pauſanias l. VIII. p. 398. Stephanus, aliique, de quibus,
am, agendi nunc non eſt locus. Ut mittam proinde, quod
Mileto urbe, tanquam a voce Hebraea מלט *milet*, *liberare*,
emque Ἀνακτορία a voce ἄναξ, ſeu a *ſalute* vel *ſervatore* di-
bſervat eruditiſſimus Steph. le Moyne Obſerv. in Var. Sacr.
34.

ſ. 227. Ἡγεμόνην] Nelei nempe *ducem* Dianam, Athenienſes,
mox addit, navibus Miletum deducentis, haud aliter ac
ſae Apum ſpecie, Cecropida, itidem, duce alio Codri filio
roclo, Epheſum, alterum Joniae ocellum, deduxiſſe dicun-
apud Philoſtratum Icon. lib. II. p. 793. Ἀθηναῖοι τὴν Ἰωνίαν ὅτε
ιζον, Μοῦσαι ΗΓΟΥΝΤΟ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ἐν εἴδει μελιττῶν,
nienſes quando Ioniam Coloniis frequentarunt, *Muſae* CLAS-
DUCES *fuere ſub Apum ſpecie*; ac unde *Apes* in Epheſiorum
mis paſſim ſignari, & quod a Pignorio jam obſervatum, alibi
idi. Ἡγεμόνη itaque hic Diana ſeu vera Mileſiorum Ἀρχηγέτις,
nota fratris Apollinis ΑΡΧΗΓΕΤΟΥ, & de qua ſupra ad H. in
dem, qua in conditis, eo ſcilicet *Duce*, Coloniis colebatur,
llatione. Hinc ἡγεμόνης hujus Deae celebratus alibi etiam
cul-

Digitized by Google

cultus, cujus eo nomine Templum apud Ambraciotas exſt tradunt Polyaenus l. VIII. c. LII. de Deidamia, quae ἱερὸν ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ, *in Templum nae* HEGEMONES ſeu *Ducis* vel *Praeſidis* confugit; & tonius Liberal. c. IV. Ambraciotas dicit ſervitutem fugie Ἄρτεμιν ΗΓΕΜΟΝΗΝ ἱλάσασθαι, *Dianam* PRAESIDEM *re.* Adde Arcadas, apud quos tum prope Acaceſion, tum terea apud Tegeatas, Dianae ἡγεμόνης fana itidem exſtitiſſe t Pauſanias l. VIII. p. 513. & 531. Athenienſes inſuper, apud in ſacramento Epheborum invocatam juxta alia Numina ἡγ νην, docet Pollux l. VIII. c. IX. p. 402. ſed ubi male ἡγ pro ἡγεμόνῃ legitur. Unde etiam factum videtur, ut ab nienſi Neleo, ſub illius Athenis cultae ἡγεμόνης Dianae auſpi deducta crederetur Miletum Colonia, aut eadem Dea Praeſes in poſterum haberetur.

Vſ. 228. Χησιὰς, Ἰμβρασίη] Duo hic *Dianae* epitheta p juxta Scholia ad hunc locum, a Sami promontorio Χήσιον d alterum, a fluvio ad Samum *Imbraſo.* Unde etiam Χησιεῖς veteres *Sami* incolae, juxta eruditum Nicandri Enarrat p. 57. Χησιεῖς πρῶτον ᾤκηταν ἐν Σάμῳ, *Cheſienſes primum ba runt in Samo* inſula; & apud ipſum Nicandrum Alexiph. p. de inſula Samo & Nymphis indigenis:

ΙΜΒΡΑΣΙΔΟΣ γαίης χιονώδεος, ἥντε κεράστης
Ἀμνὸς ΧΗΣΙΑΔΕΣΣΙ νέον σημήνατο νύμφαις.
Imbraſidos telluris nivoſae, quamque cornutus
Agnus (Aries) CHESIADIBUS *indicavit Nym*

Adde quod ſimiliter Χησιὰς dicta occurrat Nympha, e qua pe & *Imbraſo* Sami fluvio nata ferretur virgo Ὠκυρόη, quae A linem fugiens, Miletum ad Dianae Feſtum, confugerit, Athenaei ea de re petitam ex Apollonio Rhodio in Naucrat ut ibidem ait, κτίσει narrationem, l. VIII. p. 283. ubi alia τὴν τῶν Σαμίων πόλιν παραῤῥεῖν ποταμὸν ΙΜΒΡΑΣΟΝ.

Τῷ ῥα ποτ' Ὠκυρόην νυμφὴν περικαλλέα κούρην,
ΧΗΣΙΑΣ εὐπατέρεια τέκεν φιλότητι μιγεῖσα,

nempe IMBRASUM *fluvium adluere Samiorum civitatem;*
Cui Ocyrrhoen Nympham, virginem pulcherrimam,
CHESIAS *claris orta natalibus peperit, ex ejus c bitu* &c.

Quod alioquin utrumque Dianae datum hic a Callimacho theton Χησιὰς, Ἰμβρασίη, magis utique *Junoni Samiae*, tute ut aliunde notum & ex antiquaria etiamnum penu, Samic Deae convenire videretur, quaeque Ἰμβρασίη etiam dicta Apollonio Rhod. l. I. vſ. 187. Ἰμβρασίης ἕδος Ἥρης, *Imbr ſedes Junonis*, ac ſimiliter apud Nicandrum, circa finem xiph. Ἥρης τ' Ἰμβρασίης, *Junonis autem Imbraſiae*, ſeu Sa &c. Immo ad quem fluvium *Imbraſum* ſub vitice nata fer tur, juxta Pauſaniam l. VII. p. 402. eadem Juno. Verum

Digitized by Google

mie cultam quoque a *Samiis* Dianam, cum inde liquet, quod ab iis Cydoniae in Creta οἰκισταῖς, Metropoleon more, Dictynnae Dianae ſacra eo fuiſſe delata, ex Herodoto vidimus ad vſ. 197. hujus Hymni; tum praeterea, quod, ut id alibi ab eodem traditur, nempe l. III. c. XLVIII. ad Templum Dianae Sami confugerint, idque Samiorum ſuaſu, trecenti Corcyraeorum liberi, qui Sardes a Corinthiis evirandi mittebantur, & qui inde loci ſeu aſyli religione ab ea contumelia immunes evaſerunt. Quibus addi inſuper hic debet, quod praeter ea, & qua de re jam ſupra obiter actum, quae Junoni ac Dianae communia, ac unde utraque LUCINA & Εἰλείθυια, ſeu pro eodem parturientium Numine vulgo habita, magnam inſuper huic Callimachi loco facem praeferre videantur veteres, iique inſignes nummi, in quibus idem ferme *Diana* (qualis nempe *Epheſiae*, aut vero *Pergaeae* peculiaris Deae illius in antiquis id genus monumentis habitus) & *Junonis Samiae* ſpectatur, velatae ſcilicet mulieris cum calatho in capite, duobus praeterea verubus ſuffultae, & in nonnullis etiam Samiorum nummis, cum dimidia Luna tum in capite, tum ad pedes, clariſſimo proinde *Dianae* ſymbolo. Quod ne fortuito a me dici quis putet, & praeterea ut haſce obſervationes, inſertis totidem veluti teſſellatis gemmis, ſubinde exornem, ſuumque eadem opera praeclaris antiquitatis ſtudiis pretium, oblata quacunque ejus rei facultate, pro virili parte adſeram, en hic duas *Dianae* ac *Junonis Samiae* icones; unam expreſſam in veteri Samiorum nummo Antonini Pii cum velo, calatho, duobus, quibus Dea innititur verubus, & quod hic praecipuum, dimidia Luna eaque cum ſupra caput, tum ad pedes ſculpta; alteram Gordiani Pii, cum Junonis Samiae ſtantis cum calatho & verubus in ejuſdem aede effigie, modio praeterea cum ſpicis, & in utroque nummo Regiae Gallorum gazae, cum inſcr. CAMIΩN *Samiorum*.

Ita

Digitized by Google

Ita jam res liquida, cur eaedem hic Dianae, quae alioquin *Junoni Samiae* erant peculiares appellationes, a Callimacho tribuantur; quod equidem, quamquam aliqua notatione dignum, non adtigerant priores editores, ac ſimul comprobatur id quod a Servio dictum ad Georg. l. 1. vſ. 5. *item* LUNAM, *eandem* DIANAM, *eandem Cererem*, *eandem* JUNONEM, *eandem Proſerpinam dicunt.*

Vſ. 229. πηδάλιον νηός] Nihil faciunt ad illuſtrationem hujus loci, quae ad eundem e Strabone ac Pauſania notat vir doctus; nempe de duobus templis Dianae ab Agamemnone conditis; uno in ignobili oppido, non procul ab Epheſo; altero Megaris, poſt reditum a Trojana expeditione. Meminit hic enim Callimachus non conditi Dianae ab illo Heroë templi, minus autem poſt ejus a Trojae excidio reditum, ſed ſacrati ab eo in aede hujus Deae in Aulide, *navis gubernaculi*, quam nempe ibidem, Dianae voluntate adverſi detinebant cum reliqua Graecorum Claſſe venti, in ipſo ferme profectionis ad Trojam limine. Factum id proinde ab Agamemnone, ad placandam Deam, utque eandem propitiam ad perficiendum reliquum navigationis ad Ilium curſum experiretur. Solita vero in Deorum Fanis reponi id genus donaria, cum tralatitium, & e Pauſania maxime ac ubique ferme apud eundem obvium; tum ſupra obiter etiam dictum ad vſ. 220. de ſervatis in Arcadia apri Calydonii dentibus. Ut ergo *navis clavus* hoc loco, inter ſacra id genus κειμήλια dicatus; ſic ancora a Mida inventa Ancyrae in Jovis templo ſacrata, teſte eodem Pauſania l. 1. p. 8. & funiculus e comis Thraciarum mulierum, quo navis Herculem vehens Erythraeas adducta, ibi in aede illius Dei reconditus, ab eodem Auctore dicitur l. vii. p. 406. Ita ipſum navigium, quo Theſeus ſalvus Athenas rediit, uſque ad Demetrii Phalerei aetatem, Athenis ſervatum, veteribus nempe lignis ſublatis, & aliis validioribus ſuffectis, tradit in Theſeo Plutarchus. Ut taceam ſtudioſe inprimis a Graecis adſervata, quotquot exſtare credebantur, belli Trojani monumenta; ſicuti Equi Durii Athenis in arce, juxta Pauſaniam p. 402. ipſa inſtrumenta, quibus ille ab Epeo fabricatus, in Templo Minervae prope Metapontum; praeterea arma Diomedis & ſociorum Graecorum ad Trojam, ſecures inſuper aereas, in alio Minervae fano circa Dauniae loca, recondi tradit Ariſtoteles Θαυμ. Ἀκουσμ. cap. cxxiv. In quam claſſem referri etiam debet Achillis haſta, Phaſelide, in aede itidem Minervae; Machaonis oſſa a Neſtore ſervata, teſte rurſus Pauſania p. 163. & 215. tum Diomedis clypeus Argis (& de quo, ut & de advecto ab eodem Trojano Palladio, dicetur infra Hym. in Lav. Pallad. vſ. 38.) ſolemni pompa geſtari ibidem ſolitus.

Vſ. 230. Μείλιον ἀπλοΐης] Μείλιον, quae vox apud Homerum, juxta veteres ad eum Criticos, & quibus ſuffragatur ὁ πάνυ de modo

odo uſur. p. 144. de *dote* ſeu *donis in dotem* datis dicitur, ap-
ellatum etiam de quibuſvis *donis*, aut vero *ludicris*, quibus
el Dii vel homines, vel ipſi infantes placabantur. Hujus rei
culentus teſtis Apollonius Rhod. apud quem eodem modo pro
ιγνίοις ſeu *ludicris*, qualia Jovi adhuc infanti, aut vero Vene-
ad oblectandum data, ut l. III. vſ. 135. & 146. & ad quem
oſtremum locum Critici, μείλια τὰ παίγνια, δι' ὧν παῖδες μει-
σσονται, h. e. μείλια, *quibus infantes demulcentur*: modo pro
uneribus, quibus Heroas Argonauticos, ad Phaeacum terram
opulſos, mulieres illius tractus continuo, prout erga tantos
oſpites decuit, proſequi cogitant, nempe l. IV. vſ. 1190.

Μείλιά τε χρυσοῖο, καὶ ἀλλοίην ἐπὶ τοῖσιν
Ἀγλαΐην, οἵην τε νεόζυγες ἐντύνονται,
Lautia etiam ex auro, aliumque praeterea
Mundum, quo novae nuptae inſtruuntur.

lbi vero & opportunius quidem ad hunc Callimachi locum
us Apollonius eadem voce, quo denotaret *munus* Diis obla-
m, ut placatis iiſdem ac propitiis in reditu uterentur Argo-
utae. Exſtat id eodem l. IV. vſ. 1548. ubi Orpheus,

Κέκλετ' Ἀπόλλωνος τρίποδα μέγαν ἔκτοθι ΝΗΟΣ,
Δαίμοσιν ἐγγενέταις, νόστῳ ἔπι ΜΕΙΛΙΑ θέσθαι,
Hortatur magnum Apollinis tripodem E NAVI *depromtum*,
Diis indigenis, placabile pro reditu donum, ſacrare;

uditi autem Critici ibidem, μείλια τὰ ἐκμειλίξασθαι δυνάμενα
ρα, τὰ ἱλαστήρια, h. e. μείλια *dona placandi vim babentia, pro-
iatoria* ſeu *placabilia*. Unde etiam clara mens hujus apud Cal-
nachum loci, quo ſimiliter dicitur Dianae ſacratus ab Aga-
emnone, uti ſuperiori verſu, *navis clavus*, atque, ut nunc
dit, μείλιον ἀπλοίης, ſcu tanquam *placamentum impeditae* hacte-
s a Dea, dum ſecundos illa detinet ventos, *navigationis* ad
ojam; haud aliter nempe ac eandem in rem invocatum dicit
pollinem Aeſchylus Agam. vſ. 153.

Μή τινας ἀντιπνόους
Δαναοῖς χρονίας ἐχενῆδας
ΑΠΛΟΙΗΣ τεύξῃ,
Ne quas adverſorum ventorum
Graecis, diuturnas navium remoras,
Navigationis difficultates creet Diana;

uti de hac Dea id intelligendum monent ad poſtrema haec
agici verba veteres Critici, & qua de re iterum agit vſ. 196.
τ' ἀπλοίᾳ κεναγγεῖ &c. *quando navigandi impotentia naves exhau-
nte, gravabatur populus Graecorum.* Quomodo ſimiliter de
dem Graecorum claſſe in Aulide adverſis ventis detenta,
, ut ibidem quoque dicitur, ἀπλοίᾳ, idque donec placare-
Iphigeniae ſacrificio, quod unum nempe μείλιον ἀπλοίας Dia-
na,

na, apud Euripidem legitur, Iphig. Taur. vſ. 35. & ſequen
bus.

Vſ. 231. Τεύκρου ἡνίκα νῆες Ἀχαιΐδες] Adducitur hic verſus
Tzetze ad Lycophronem p. 192. ſed ubi pro Ἀχαιΐδες legi
Ἀχαιῶν, quamquam haud opus ſit ea vocis mutatione Hom
familiari. Utrumque enim apud Homerum obvium, Ἀχαιΐδ
Ἀχαιιάδες, & *Achaiades* apud Ovidium Ep. III. vſ. 71.

Vſ. 232. Ἑλένη Ῥαμνουσίδι] Athenagoras initio Apologiae: ὁ
ὁ μὲν Ἰλιεὺς θεὸν Ἕκτορα λέγει, καὶ ΕΛΕΝΗΝ ΑΔΡΑΣΤΕΙΑ
ἐπιστάμενος, προσκυνεῖ, *ſed Ilienſis quidam Deum Hectorem prae
cat, & HELENAM NEMESIN ratus, adorat.* Ad qu
locum, *Adraſteam Helenam* hactenus ſe non legiſſe, adnota
doctiſſimus Geſnerus; quod ab eo utique factum non fuiſſet,
hujus apud Callimachum loci ei forte occurriſſet memor
Rhamnuſida enim aut *Rhamnuſiam* de *Nemeſi* ſeu *Adraſtea* dic
Graecis Romaniſque Scriptoribus, ut Ῥαμνουσίας Οὖπις, de c
ſupra ad vſ. 204. in Inſcr. Herodis Attici, & *Rhamnuſia vi*
aliquoties apud Catullum, vel tironibus notum; ut proinde e
dem ſit apud Athenagoram Ἑλένη Ἀδράστεια, quae hic Ἑλένη Ρα
μνουσίς. Ad originem etiam illius appellationis Ῥαμνουσίδος
Ῥαμνουσίας, pagi nempe in Attica, ubi colebatur *Nemeſis*,
ſpexit Parmenio Anthol. l. IV. c. XII. Ep. LXXI.

Ἔνδικος ἱδρυνθεῖσα θεὰ Ῥαμνοῦντος ἐπ' ὄχθαις,
Juſta Dea erecta ad Rhamnuntis ripam;

ſitus enim erat ad mare ille Atticae pagus, ut ex Pauſania eti
liquet l. I. p. 62. in quo conditum erat Nemeſeos fanum,
erectum praeterea nobile Deae ſimulacrum, Phidiae opus,
quod juxta Plinium l. XXXVI. c. 5. *M. Varro omnibus ſignis pr
tulit.* Quum autem in eo Atticae pago, Jovem cum Neme
quod innuunt etiamnum hic Scholia, concubuiſſe, indeque
tam cum Dioſcuris Helenam fabularentur; hinc eadem *Rham
ſia Helenae* mater, Leda autem ejus nutrix a Graecis habita,
ait Pauſanias l. I. p. 63. Tzetzes praeterea ad Lycophr. p.
& quo reſpicit Plutarchus de Pyth. Oracul. p. 401. Τῶν
Γραμματικῶν ἀκούσῃ τὴν Λήδαν Νέμεσιν, ut bene ibi Interpr
non Μνησινόην, *Grammaticos quoque audies Ledam*, *Nemeſin app
lantes.* Ῥαμνουσὶς itaque illorum Auctorum fide dicta hic a C
limacho *Helena*, Attica proinde, non Spartana; & quam p
matre *Nemeſi*, aut ejuſdem inſtar, ab Ilienſibus cultam do
loco paullo ante adducto Athenagoras.

Vſ. 234. Ἄλλον μὲν Κορίης] Vidit Pauſaniae locum Friſchlinu
ubi non Dianae quidem, ſed Minervae Κορίας aedes exſtru
in vertice montis prope Clitorios dicitur, & cujus alioquin M
nervae Κορίας apud Arcadas dictae, meminit etiam Cicero
Natura Deorum l. III. c. XXIII. Adeo ut vel iſto graviſſimi A
ctoris teſtimonio, nihil ſit in Pauſania mutandum, Ἀρτέμιδ

ne

nempe pro 'Ἀθηνᾶς; quamquam idem aut vicinus locus foret, ubi conditum alterum, de quo mox, Dianae 'Ημερίας aut 'Ημερησίας templum, a Callimacho & ipſo Pauſania paullo ante, nempe l. VIII. p. 485. traditur. Verum haud inſolitum, ut diverſis Gentilium Numinibus eadem ſubinde cognomina, quod paullo ante de Diana ac Junone vidimus ad vſ. 228. tribuerentur; maxime ut Minervae ac Dianae, utrique ἁγνῇ, παρθένῳ, & ἀδμήτῳ, *caſtae*, *Virgini*, ac *indomitae* apud Poëtas dictae, opportune idem Κορίας nomen, a κόρη nempe, *virgo* ſeu *puella*, concedatur; Immo quomodo κούρη Τιτηνίς, *Virgo Titania*, a Nicandro *Diana* dicitur Ther. vſ. 13. Quae appellatio utrique forte in eodem aut vicino loco, eadem de cauſſa, indita etiam videtur; *Diana* quidem, quod in Scholiis ad hunc locum innuitur, ob liberatas ab inſania in ejus aede, ut ait Pauſanias, Proeti κόρας ſeu *filias*; *Minervae* autem, eidem nempe quae, juxta Phornutum, Διὸς Σύνεσις, item ὑγίεια Athenis antiquitus, teſte Ariſtide H. in eandem p. 25. culta. Opportune proinde in memoriam ac durationem ejuſdem beneficii, ſeu bonae ac ſanae mentis illis Proeti filiabus redditae, utraque Dea, *Diana* ac *Minerva*, illo Κορίας nomine potuit eo in tractu ſacrari. *Minervam* certe praecipue coluiſſe Arcadas, tanquam apud ſe natam & educatam, tradit eodem libro Pauſanias p. 497.

Vſ. 235. 'Αξείνια] Mons Arcadiae hic in Scholiis dicitur, quo nomine tamen nullus hactenus occurrit apud Geographos. Unde pro 'Αξείνια omnino 'Αζηνία vel 'Αζανία hic legendum pridem vidi, inductus Stephani in ea voce notatione, ubi in 'Αζανία, nota etiam aliunde Arcadiae regione, fontem tradit exſtitiſſe, in quem Melampus purgamina fertur injeciſſe, quando Proeti filias, de quibus hic agit Callimachus, purgare adgreſſus eſt. Quin inſuper fons *Clitorius*; de quo loco paullo ante, in narratione hujus facti ab Ovidio dicitur Metam. l. XV. vſ. 322. Unde obvia continuo & certa vocis hujus 'Αζηνία pro 'Αξείνια apud hunc Poëtam emendatio; & quam eidem quoque doctiſſimum Holſtenium ad Stephanum non invidiſſe nunc animadverto.

Ibid. τὸν δ' ἐνὶ Λούσοις] Utroque modo hic ſcribitur Λούσσοις, & in aliis veteribus libris, ſicut in H. Stephani editione adnotatur, ac in Scholiis ad hunc locum, Λούσσοις, ubi praeterea dicitur caſu recto efferri hoc urbis nomen, τὰ Λοῦσσα, & quidem Herodiani, Grammatici nempe, auctoritate. Apud Polybium quoque Λουσσῶν cum gemino σ, & loci incolae Λουσσιᾶται dicuntur l. IV. p. 288. & 295. ſicuti apud Stephanum, juxta veteres omnes libros Λουσσοί, ut agnoſcit poſtremus ejus editor Berkelius, quamquam Λουσοί in eodem expreſſerit. Apud Pauſaniam vero l. VIII. p. 415. Λουσοὶ aliquoties hodie legitur qui intra Clitoriorum fines fuerint, & ubi a Melampode in Dianae aede liberatas ab inſania Proeti filias, ab eo ac Stephano etiam traditur. Ad quod proinde *Dianae* in hac *Luſorum* vel *Luſſorum* urbe fa-

Digitized by Google

num, cujus hic meminit Callimachus, illudque in ſumma religione ibidem habitum, reſpexit Polybius, dum refert eodem loco, ubi *Luſſorum* meminit, quod Aetoli poſt direptos Cynaethenſes Arcadas, προῆγον ὡς ΕΠΙ ΛΟΥΣΣΩΝ, καὶ παραγενόμενοι, πρὸς τὸ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν, ὃ κεῖται μὲν μεταξὺ Κλείτορος καὶ Κυναίθης, ἄσυλον δὲ νενόμισθαι παρὰ τοῖς Ἕλλησι, *caſtra moverunt verſus* LUSSOS, *& quum ad* DIANAE AEDEM *inter Clitorem & Cynaetham ſitam perveniſſent, quam Aſyli religione Graeci volunt*, eos ſacrum Deae pecus ac caetera circa fanum diripere contendiſſe; *Luſſiatas* vero, data prudenter ſupellectilis parte, furorem impium Aetolorum, ne quid gravius in ſe conſulerent, avertiſſe. Unde poſtea etiam p. 295. a Boeotis accuſatos ait inter alia Aetolos, quod τολμῆσαι δὲ τὸ ἐν ΛΟΥΣΣΟΙΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΙΕΡΟΝ, DIANAE TEMPLUM LUSSIS *expilaſſent.* Idem vero l. IX. p. 564. de alia ejuſdem Templi direptione a Timaeo profecta &c. καὶ τὸ τῆς ἐν ΛΟΥΣΟΙΣ ΙΕΡΟΝ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἐσύλησε, DIANAE AEDEM LUSIS *ſpoliavit*; ubi rurſus per unum σ vox eadem legitur.

Vſ. 236. Ἡμέρη] Seu potius Ἡμερίη, prout legit hic Scholiaſtes, & addita quidem ejus nominis ut & alterius Κορίης, Dianae iis in locis tributi ratione, διότι τὰς κόρας ἡμέρωσεν, *quod* nempe *manſuetas reddidiſſet* furentes antea Proeti *filias*; apud Pauſaniam vero, non Ἡμέρη vel Ἡμερίη, ſed Ἡμερασία inde appellata a Clitoriis Diana dicitur. Haud aliter nempe ac Diana Ἠπιόνης, ſeu *morbos mitigantis* nomine apud Epidaurios culta, teſte Pauſania l. II. p. 135. ſicuti nempe ſanitatis alioquin largitor & tutelare eorundem Numen, Ἤπιος, ut aliunde conſtat, & qua de re poſtea ad vſ. 214. Hym. in Delum, ubi de ipſo Apolline dicitur, ἤπιος ἔζεθι κόλπῳ, agendi erit locus. Illud vero hic ad curatas ab inſania, ſeu ab *animo*, ut hic dicitur, *fero*, & quidem Dianae ope, has Proeti filias, ac inde Deam in beneficii illius memoriam Fano, ſub nomine *Manſuetae* ſeu Ἡμέρης vel Ἡμερίης, cultam, notandum opportune, quod ab Hippocrate in Argum. libr. de Virginum Affectib. traditur, prolapſa nempe in dementiam virgine nubili; poſtea φρονησάσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, τῇ ΑΡΤΕΜΙΔΙ πολυτελέστατα τῶν ἱματίων ΚΑΤΙΕΡΟΥΣΙ τῶν γυναικῶν, *redeunte autem ad bonam mentem virgine, mulieres cum alia multa, tum vero etiam pretioſiſſimas veſtes mulierbres* DIANAE *conſecrant*; idque, ut addit, Vatibus jubentibus. Quamquam non Diana quidem, ſed Deum mater, Ῥέα καθάρτρια τῆς μανίας, *Rhea inſaniae purgatrix*, dicatur a priſcis ad Pindarum Criticis, Pyth. Od. III. p. 224. Ad quam alioquin Dianae Ἡμέρης hic dictae appellationem referri obiter etiam poſſet, quod ei, ut tradit, loco alia occaſione adducto, Philoſtratus Icon. l. I. p. 774. πάντα ἩΜΕΡΑ καὶ μὴ δεδιότα τοὺς ἀνθρώπους; ut legendum jam vidit Interpres, ſeu *cicures omnes & hominem minime timentes beſtiae*, ali in paſcuis ad id delectis ſolerent.

Vſ.

Digitized by Google

Vſ. 238. παῤῥαλίη Ἐφέσυ] Ni potius Ἐφέσῳ legendum videatur, quum παῤῥαλίη ſeu παραλιη, *maritima* nempe ſeu ad mare ſita dicta fuerit *Ephejus*, ut apud Dionyſium, vſ. 827.

Παῤῥαλίην Ἔφεσον μεγάλην πόλιν ἰοχέαιρας,
Maritimam Epheſum; magnam urbem ſagittis gaudens Diana &c.

Hinc inſcriptio etiam veteris nummi a Cl. Patino vulgati, ΕΠΙ ΑΡΧΙΕΡ. ΑΣΚΛΗΠ. ΕΦΕΠΑΡΑΛΙ ΣΜΙΡΝΑΣ, ſicuti eam haud incommode ſupplevit vir eruditus de Num. Urb. III. p. 462. ſed quod alibi docemus, minus commode explicat ac diſtinguit, quaſi nempe ibi de tribus diverſis locis ageretur, quorum *Pontifex* eſſet ille *Aſclepius*, nempe *Epheſi*, *orae Maritimae*, *Smyrnae*. Utraque enim Urbis *Epheſus* ac *Smyrna* ad mare ſita, inde παραλίη utraque etiam dicta; ſicut prior adducto modo e Periegete loco; Smyrna autem cum in nummo illo, ad diſcrimen nempe alterius ſuperioris Smyrnae, ſeu τῆς ἄνω dictae, ut e Philoſtrato alibi docemus, ac praeterea haud ſemel eodem nomine a Smyrnaeo Rhetore appellata, pars nempe illius urbis maritima, Monod. in Smyrn. p. 458. ὦ κόσμοι παραλίας, non adeo ut Canterus vertit, *o marina ornamenta*, ſed *o maritimae Smyrnae*, nempe ad *mare* (ut alibi loquitur Smyrn. p. 404.) *extenſae*, quae cladem illam paſſa, *ornamenta*; ac iterum in Smyrn. p. 405. πάντα γὰρ ἤδη μέχρι παραλίας καταλάμπεται γυμνασίοις, ἀγοραῖς, omnia deinceps *ad maritimam* (ſeu ad extremam ſitam in littore urbem) *gymnaſiis*, *foris* &c. *reſplendent*. Ac unde Smyrnaei καὶ οἱ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ſeu *ad mare* a Philoſtrato dicti, de Soph. l. I. p. 531. Ita παραλία etiam Attica, *littoralis* nempe ſeu *maritima* apud Heſychium alioſque, ſed qua de re plenius alibi. Quamquam παραλίη ſeu παῤῥαλίη poſſit hic etiam apud Callimachum de *ora maritima* ad Epheſum intelligi; haud aliter ac apud Strabonem de eadem legitur l. XIV. p. 639. ἐν δεξιᾷ ἐστιν ἡ Ἐφεσίων παραλία, *ad dextram eſt Epheſiorum ora maritima*, & mox δὲ ἐν τῇ αὐτῇ παραλίᾳ μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἐστὶ καὶ ἡ Ὀρτυγία, *in eadem ora maritima paullulum ſupra mare Ortygia eſt*, *lucus* &c.

Ibid. βρέτας ἱδρύσαντο] De ſimulacro ſolum Dianae hoc dicitur ab Amazonibus illic loci erecto, non de *Templo*, uti & apud Pauſaniam, ſed quem locum male accipit Interpres l. IV. p. 275. αἳ φήμην τὸ ΑΓΑΛΜΑ ἔχουσιν ΙΔΡΥΣΑΣΘΑΙ, καὶ ὅτι ἐκ παλαιοτάτου τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐποιήθη, *quas* (Amazonas) *fama fert Deae* SIMULACRUM EREXISSE, *& quod ab antiquiſſimis temporibus Templum illud fuerit conditum*; ſicuti verti locus ille debuit & quod poſtremum, de *Templo* nempe, Amazonum ea in loca profectione vetuſtiori, alibi pluribus adſerit, immo Deae illi Epheſiae ſacra ibidem ab il is e Thermodonte mulieribus facta, nempe l. VII. p. 399. Templum quidem ipſum Dianae, praeter Pindarum alioſque ab Amazonibus conditum tradit, ubi παῤῥαλίης Ἐφέσου, loco paullo ante indicato, meminit Dionyſius,

de qua re mox. Dianae vero hujus *Epheſiae ſimulacrum*, tanquam διοπετὴς potius, de quo Actor. xix. vſ. 35. quam ab Amazonibus, uti hoc loco dicitur, aut ab alio artifice, juxta Plinium l. xvi. c. xl. fabricatum, non ſumma ſolum religione, quod itidem exſtat Actor. xix. 27. ſed ad ejus formam quoque paſſim in aliis Graecanici ritus urbibus ſacratum. Quod tamen non e Strabone adeo, Pauſania, aliiſque priſcis Auctoribus, quam e veteri & luculenta nummorum ſupellectile etiamnum, & qua de re nos alibi, obvium. Bene autem eos, ut obiter hoc addam, qui βρέτας indeclinabile exiſtimabant, redarguit ad vſ. 248. hujus Hymni, ubi de eodem Dianae ſimulacro agitur, eruditiſſima Fabri filia, adducto uno & altero, quae contrarium docent, Aeſchyli teſtimonio, ubi βρέτη legatur; & quibus addi poſſunt ex eodem Tragico βρέτεα Eumen. vſ. 80. & 172. βρέτει ibidem vſ. 259. Ut mittam vocem βρετίσματα ab eo uſurpatam, Suppl. vſ. 892.

Vſ. 239. Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ] Haud male ingenioſiſſimus Tan. Faber, ut e praeſtantiſſima ejus filia ad hunc locum diſcimus, legendum hic ſtatuit in ſecundo caſu, Φηγῶ ὑπὸ &c. Dorice pro Φηγοῦ, *fagi* nempe *trunco*. Dionyſius autem Alex. vſ. 828. non βρέτας quidem, quod confundi hic non debuit, ſed νηὸν *templum* ipſum Deae Epheſiae, πρέμνῳ ἐπὶ πτελέης, *ſub trunco ulmi*, conditum tradit vſ. 827.

Ἔνθα θεῇ ποτε ΝΗΟΝ Ἀμαζονίδες τετύχοντο,
Πρέμνῳ ἐπὶ πτελέης, περιώσιον ἀνδράσι θαῦμα,
Ibi quondam templum Deae Amazonides fabricarunt
Sub trunco ulmi, venerandum hominibus miraculum.

Niſi eodem loco βωμὸν, ut praeferunt etiam veteres aliquot eiuſdem Poëtae libri, ſicut id in margine Stephanianae editionis adnotatur, pro νηὸν, *aram* pro *templo*, quod a doctiſſimo Iſ. Voſſio ad Melam factum p. 85. legi placeat. Quod me utique haud invito etiam fiet, ni illud, quod in ſequenti poëtae verſu legitur, περιώσιον ἀνδράσι θαῦμα, *ſumme venerandum hominibus miraculum*, ad ipſum Dianae Epheſiae *fanum*, aut ſaltem admirabile Deae illius *ſimulacrum* potius, quam ad *aram* ſpectare videretur. Aliunde vero, e Stephano nempe, diſcimus dictum Epheſi locum, Πτελέην, in quo aedificatum fuit Dianae Templum, & a quo urbs ipſa Πτελέα fuit appellata; ut videre eſt in voce Ἔφεσος, ac praeterea in Πτελέα. *Sub trunco* autem *fagi* ſeu Φηγῷ ὑπὸ πρέμνῳ, erectum hoc Dianae Epheſiae ab Amazonibus ſimulacrum dicitur; ſeu, quod ait poëta, *ſub tegmine fagi*, haud alieno etiamnum multis in locis more, quo vel Deiparae Virginis, vel ipſius Servatoris ſignum, arboribus ſubinde, vel ligno ſeu palo erecto adfigi conſuevit. Neque mirum illud hic de eo Dianae ſigno *ſub fagi ſtipite* ſacrato videbitur; quum & ipſa nonnunquam nobiliſſima aliarum Dearum ſimulacra, ſicuti Minervae Atticae, aut Cereris Fariae, nonniſi rudis palus ſeu trun-

cus

Digitized by Google

tus exſtiterint, juxta Tertullianum l. I. contra Nation. c. XII. *Quinimo diſtinguitur a Crucis ſtipite, Pallas Attica & Ceres Faria, quae ſine forma, rudi palo & ſolo ſtaticulo ligni informis repraeſentatur;* prout idem locus in Tertulliani Rigaltiana, ſed ante ab incomparabili Salmaſio emendatur de Cruce p. 236. Quamquam ea de re ſileat vir doctiſſimus in Obſerv. ad Varia Sacra p. 488. &c. a quo idem locus, prout a celeberrimo Jac. Gothofredo, qui primus illud Tertulliani opus vulgavit, ſed parum emendate editus, ad eandem normam caſtigatus refertur. Ut ſileam hic inſuper φηγίνεον Πανὸς ἄγαλμα, *e fago Panis ſimulacrum*, cujus meminit Nicander apud Athenaeum l. II. p. 52. Neque enim *e fago* exſtitiſſe ideo Dianae Epheſiae ſimulacrum, ſed vel e *cedro*, juxta Vitruvium l. II. c. IX. cujus materiam optimam ad ſtatuas tradiderat jam ante Theophraſtus H. Pl. l. V. c. V. vel ex *ebeno*, aut juxta Mucianum, e *vite* ſeu *vitigineum* apud Plinium l. XVI. c. XL. idque ſignum, quod ibidem addit, *nunquam mutatum, ſepties reſtituto templo.* Ut illud addam poſtremo, nec alieno loco, aliam arboris ſpeciem exſtitiſſe Graecorum φηγὸν, aliam Latinorum *fagum*; illam enim inter quercuum genera, & quidem cujus lignum ſit robuſtiſſimum, nec putredini obnoxium, apud Theophraſtum referri H. Pl. l. III. & apud Grammaticos, ſicuti Theocriti Enarratores ac Heſychium, Φηγὸς, ἡ δρῦς· φηγινέῳ, δρυΐνῳ. Quod ibi ad Theophraſtum monuit eruditiſſimus Palmerius; ſed jam in Plinianis praeiverat ὁ πάνυ, ac inde ad eundem Theophraſtum J. Bodaeus.

Vſ. 240. σάκει πρύλιν ὠρχήσαντο] Armata nempe ſaltatio, prout decuit *Martias Virgines*, & qualem Curetibus ſupra tribuit poëta Hym. in Jov. vſ. 52. σάκει πρύλιν ὠρχήσαντο. De duabus autem ſaltationis apud veteres ſpeciebus, altera pacifica, altera militari videndus eſt Plato de Legib. l. VII. p. 815. & 874.

Vſ. 241. σακκεσπάλον ἐνόπλιον] Quod nempe *armatae ſaltationis* ſeu cum *clypeis* genus, Graecis olim & Barbaris fuit ex aequo familiare. Unde Athenis pueri cum *clypeis* ſaltare in Panathenaeis ſoliti, ut liquet ex Comico Nub. p. 179. ὅταν ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις δέον αὐτοὺς τὴν Ἀσπίδα &c. *quando ſaltare in Panathenaeis oportet, clypeum &c. protendens*; & ubi conſuli poſſunt eruditi ejus Enarratores. Cujus inſuper ἐνόπλιν ſeu *armatae ſaltationis*, Athenis in honorem Palladis fieri ſolitae meminit Plato de Legib. l. VII. p. 769. Fiebat autem eadem *ſaltatio* πρὸς ῥυθμὸν, ut liquet rurſus ex alio Comici loco in eodem dramate p. 165. ὁποῖός ἐστι τῶν ῥυθμῶν κατ' ἐνόπλιον, *quis ſit modus armatae ſaltationis ad rhythmum*; & ſimiliter apud Thracas, de quibus Xenophon Ἀνάβ. l. VI. p. 370. καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις, *& armati ad tibiam ſaltitant.* Unde minus inſolitum id de *Threiciis Virginibus*, quales dictae a Marone Amazones Aen. l. XI. vſ. 659. videbitur, quod hic ἐνόπλιον cum *clypeis ſaltaſſe* a Callima-

Digitized by Google

cho dicantur. Ut mittam, quod de Arcadibus itidem ait paullo poſt idem Xenophon p. 371. ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο, κάλλιστα ᾔεσάν τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλοῦντος, *armis quantum potuerant, pulcberrime inſtructi, ad rbytbmum incedebant, praecinente tibia modum armatae ſaltationi convenientem.* Addit vero ibidem inductam quoque ſaltatricem mulierem, quae pyrrhicham ſeu ἐνόπλιον cum levi clypeo, non ſine ingenti adſtantium plauſu, ſaltaret. Quo autem metri genere uterentur, qui quatiendo clypeos ἐνόπλιον ſaltarent, docent veteres Critici ad dictum Comici locum, Nub. p. 165.

Ibid. & vſ. 242. κύκλῳ Στησάμεναι χορὸν] Quales ἐύκυκλοι ſeu in *orbem* veterum *choreae*, maxime in hujus Dianae (qua de re jam ſupra ad vſ. 2. & infra adhuc vſ. 266.) tum Cereris, aut aliarum quoque Dearum Feſtis peragi ſolitae, eaeque una voce χοροστασίας etiam dictae, ſicuti infra Hymn. in Lav. Pall. vſ. 66. ac alibi. Hinc agentes Theſmophoria apud Comicum in cognomine dramate mulieres p. 820. non Cererem ibi ſolum, Feſti illius Deam, ſed Dianam orbicularibus illis *choreis* dicuntur quoque celebrare:

> Πρῶτον ΕΥΚΥΚΛΟΥ ΧΟΡΕΙΑΣ εὐφυῆ ΣΤΗΣΑΙ βάσιν,
>
> *Primum decentis in* ORBEM CHOREAE *concinnum* STATUERE *greſſum;*

ac, ut continuo additur, ut chorus ille cum Apollinem, tum τοξοφόρον ΑΡΤΕΜΙΝ ἄνασσαν ἁγνὴν, *Arcitenentem* DIANAM *Reginam caſtam*, cantu celebret. Neque vero ſolum *concinno* illo pedum, ut ibi Comicus, ſeu, ut ſupra jam dictum, *ad rbytbmum greſſu*, ſed manuum ſimiliter decenti plauſu, ac proinde, ſicuti hoc in ἐνοπλίῳ ſeu *armata ſaltatione*, *clypeos quatiendo* πρὸς ῥυθμὸν *choreae* id genus peragerentur. Unde paullo ante dixit ibidem Comicus:

> Κοῦφα ποσὶν ἄγ' ἐς κύκλον,
> Χειρὶ σύναπτε χεῖρα, ῥυθμὸν χορείας
> Ὕπαγε πᾶσα.
> *Leviter pedibus move te in orbem,*
> *Manui conjunge manum, rbytbmum choreae*
> *Obſerva unaquaeque.*

Quo ſpectat etiam id quod alibi apud eundem Comicum, ab ipſo Choro ad ſaltandum prodeunte in Eleuſiniis, ejusdem Cereris Feſto, dicitur Ran. p. 233. Τὸν ἡμέτερον τρόπον, τὸ καλλιχορώτατον παίζοντες, non, ut ibi Interpres, *& nunc ſolito pede*, ſed *noſtro*, ſeu *conſueto* ad rhythmum *modo*, *pulcberrimum chorum agentes.* Unde ἐνόπλιος illa, de qua hic agitur, Amazonum cum *clypeorum* motione *ſaltatio* ſeu πυῤῥίχη, dicta etiam χειρονομία, ſeu *manuum ventilatio*, teſte Athenaeo l. XIV. pag. 681. καλεῖται δὲ ἡ πυῤῥίχη, καὶ ἡ χειρονομία, *vocatur etiam Pyrrbicbe cbeironomia*, ſeu *manuum exercitatio*; & ſimiliter Pollux p. 106. χειρονομοῦντας

τὰ

Digitized by Google

τὸ τᾶν χειρῶν ἐν ῥυθμῷ (MSS. Voſſii εὔρυθμον) κινῆσαι, h. e. *χειρονομῆσαι, manibus ad rhythmum moveri*. Hinc illud diſcrimen inter μέτρον & ῥυθμὸν, non quod ῥυθμὸς ſolum de *inceſſu*, uti ad Luciani Timonem exiſtimavit eruditus ejus Enarrator Tan. Faber, ſed prout tradit Anonymus in Hermogenem haud vulgo obvius p. 387. quod inter alia, καὶ κρότος χαλκείων καὶ κίνησις δακτύλων, ῥυθμὸς ὀνομάζεται, *& pulſus aereorum crepitaculorum, & motio digitorum, rhythmus haberetur*; ſeu, ut antea in genere dixerat p. 381. ῥυθμὸν eſſe μέτρον κινήσεως, *menſuram motionis*, ſive pedibus proinde, ſive manibus eadem fieret, & quae poſtrema σχήματα τῶν χειρῶν, *figurae manuum*, dicuntur apud Athenaeum l. XIV. p. 631. ſed cum quibus proinde confundi non debet ῥυθμὸς κατὰ δάκτυλον, *rhythmus* nempe *conſtans* e *dactylo* pede, cujus meminit Ariſtophanes Nub. p. 165. quoque tibicines olim uſos tradunt ibidem veteres Critici, & de quo etiam *rhythmi* genere mentio occurrit apud Plutarchum de Muſica p. 1133. ubi Olympus dicitur, χρησάμενος τῷ ἁρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ κατὰ δάκτυλον εἴδει, *uſus curuli nomo, & ea ſpecie, quae e dactylo conſtat*. De altero vero, cujus ibi mentio, ac, ut obiter hoc addam, ἁρματείῳ νόμῳ, & cur ita idem ſit dictus, conſuli poteſt Euripides in Oreſte vſ. 1385. ἁρμάτειον, ἁρμάτειον μέλος, *curule, curule carmen*, & Graeci Enarratores ibidem.

Vſ. 243. λεπταλέον σύριγγες] Nulla ferme olim apud Graecos juxta & Barbaros Deorum ſacra, ſine organica haud minus ac vocali Muſica, & qua de re multa extſtant praeclara apud Strabonem l. x. p. 467. &c. ubi inter alia obſervat, Platonem & priores Pythagoreos omne quod muſicum, opus Dei cenſuiſſe. Unde apud Plutarchum etiam legitur libro de Anima e Timaeo p. 1031. quod antiquitus Theologi, Philoſophorum vetuſtiſſimi, inſtrumenta muſica in manibus Deorum ſeu ſignorum, quibus iidem exprimebantur, continuo reponerent; *non utique*, ut addit, quod *eosdem lyra* vel *tibia* (non ut ibi Interpres, *lyra* vel *cithara*) *ludere putarent; ſed quod nullum Deo opus convenientius judicarent, quam harmoniam & ſymphoniam*, οὐχ ὡς λύρᾳ τινὶ καὶ αὐλῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἔργον οἰόμενοι θεῶν, ὥσπερ ἁρμονίαν εἶναι καὶ συμφωνίαν. Inter ea autem inſtrumenta muſica, tria olim praecipua; ſicuti idem praeclarus Auctor obſervat libro de Muſica p. 1136. *Cithara, Tibia* ac *Fiſtula*; unde tres Gratiae tria illa manu geſtarent in ſimulacro Apollinis in Delo; additque ibidem, tradi Hyperboreorum ſacra, adhibitis tibiis, citharis, ac fiſtulis, antiquitus in Delum miſſa. *Fiſtulae* nempe quae accinere hic dicuntur iſti Amazonum choreae, e genere Inſtrumentorum, juxta *tibiam* (eaque, ut continuo addit Callimachus, antiquiores) quae nempe ἐμφυσώμενα dixerunt veteres ſeu ἐμπνευστὰ & cujus *fiſtulae* μονοκαλάμου inventorem Mercurium (quod ei etiam tribuit Hymnus in eundem Homero tributus vſ. 509.) aut Seuthen quendam & Rhonacem Medos, ſicuti πολυκαλάμου Silenum;

num; illius autem, quae cera glutinatur, Marſyam tradit Athenaeus l. IV. p. 184. Quum autem τὰ ἐμπνευστὰ faciliora eſſent, teſte Ariſtotele apud Athenaeum l. IV. p. 174. τοῖς ἐντατοῖς ſeu πολυχόρδοις, quae *tendebantur*; hinc antiquior etiam habitus priorum uſus. Unde, ut ibidem ait, nempe Naucratites, multi, qui nunquam didicerant, *tibia* tamen aut *fiſtula* veluti paſtores, ludere potuerunt. *Fiſtula* autem & quidem μονοκάλαμος eadem de cauſſa, *tibia* vetuſtior. Quae etiam *fiſtulae*, inductis poſtea *tibiis*, ſimul antiquitus in Pythiis retentae; quamquam dein a Telephone Megarico rejectae ſint eaedem, uti docet Plutarchus de Muſica p. 1138. Hinc λεπταλέαι, ſeu *tenues* dictae hic *fiſtulae*, quod nempe tenuis eſſet ac ſubtilis prae *tibiis*, earum ſonus; quum *tibiarum* ferme βαρὺς φθόγγος, *gravis ſonus*, immo βόμβος ſeu *ſtrepitus* haud ſemel fuerit dictus, ut apud Athen. l. IV. 682. & XIV. 633. ipſa autem *tibia* inde βαρύβρομος, *graviter ſonans* vel *ſtrepens*, apud Euripidem Helen. vſ. 1367. & ſimiliter apud Comicum Nub. p. 143. μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν, *muſa* ſeu *cantus graviter ſonans tibiarum*, non ut ibi Interpres, & *ſuavi tibia cantu*. Quamquam ἡδυβόᾳ αὐλῶν πνεύματι, *ſuaviter reſonante tibiarum flatu*, dixerit idem Tragicus, Bacch. vſ. 127. & alibi Heraclid. vſ. 893. Λιγυᾶς λωτοῦ χάρις, *ſuavis tibiae* potius quam *fiſtulae*, ut ibi Canterus, *gratia*. *Tibiae* enim, maxime Africanae, e *loto*, qua de re mox. Ad hunc autem *ſubtilem* ſeu *tenuem*, de quo hic Battiades, *fiſtularum ſonum* illud Plotini Ennarrat. l. III. l. II. p. 270. ὥσπερ οὐδὲ ἐν ΣΥΡΙΓΓΙ φωνὴ μία, ἀλλὰ καὶ ΕΛΑΤΤΩΝ τις οὖσα καὶ ΑΜΥΔΡΑ πρὸς ἁρμονίαν τῆς πάσης σύριγγος συντελεῖ, *quemadmodum neque in* FISTULA *vox unica ſatisfacit*: *ſed* MINOR *praeterea* DEBILIORQUE *requiritur, ad totam fiſtulae conſonantiam conficiendam.*

Vſ. 244. νέβρεια δι' ὀστέα τετρήναντο] Unde ſimpliciter τὰ νέβρεια vocantur apud Plutarchum in Sympoſ. p. 150. ea *binnulorum oſſa*, e quibus parabantur tibiae. Dictae etiam inde νέβρειοι αὐλοί, *ex binnulis tibiae*, ab Antipatro Anthol. l. IV. c. XXVIII. Ep. XIII. & quod Thebanorum inventum tradit Juba apud Athenaeum l. IV. p. 182. Θηβαίων δὲ εὕρημα φησὶν εἶναι Ἰόβας τὸν ΕΚ ΝΕΒΡΟΥ ΚΩΛΩΝ κατασκευαζόμενον ΑΥΛΟΝ, TIBIAM *autem*, *quae paratur* E TIBIIS HINNULI, *Thebanorum inventum eſſe tradit Juba*; cui conſona etiam habet Pollux l. IV. c. X. p. 190. Θηβαῖοι μὲν αὐλὸν ΕΚ ΝΕΒΡΟΥ ΚΩΛΩΝ εἰργάσαντο· χαλκήλατος δὲ ἦν τὴν ἔξωθεν ὄψιν, *Thebani quidem* TIBIAM EX HINNULI TIBIIS *compegerunt*, *ſed aere inducta erat pars ejus exterior*; & ſimiliter qui id ab Athenaeo, quod ei ſolemne, hauſit Euſtathius, ad Iliad. Σ. pag. 1157. Unde Boeoti hominis verba apud Ariſtophanem Archarn. p. 412.

Ὑμεῖς δὲ ὅσοι Θηβῆθεν αὐληταὶ πάρα
Τοῖς ὀστίνοις φυσῆτε,

Vos

Vos autem, qui adeſtis Thebani tibicines,
Oſſeis inflate tibiis &c.

ubi Critici, ὀςίνοις δὲ, ἔφη, ἐπεὶ τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῶν ΕΛΑΦΕΩΝ ΟΣΤΩΝ κατεσκεύαζον ΤΟΥΣ ΑΥΛΟΥΣ, *Oſſeis autem, quandoquidem antiquitus* E CERVINIS OSSIBUS *fabricabant* TIBIAS. Quam in rem etiam Philoſtratus Vit. Apoll. l. v. c. VIII. p. 238. ubi ſimul alia, e quibus parabantur veterum tibiae, memorat, πότερον αὐτὸς ἐργάζεται ὁ ΑΥΛΟΣ, διὰ τὸ χρυσοῦ τε καὶ ὀρειχάλκου καὶ ΕΛΑΦΩΝ ΚΝΗΜΗΣ ξυγκεῖσθαι· Οἱ δὲ νων, ἢ ἕτερόν ἐστιν, ὁ ταῦτα δύναται, *an efficit hoc* TIBIA, *quod ex auro, oricbalco, aut* CERVORUM CRURIBUS, *vel aſinorum juxta alios ſit compacta.* De *tibiis* quidem ex aſinorum, pro cervinis, oſſibus, videndus inſuper Plutarchus dicto paullo ante loco Sympoſ. p. 150. ubi inter alia de Naucratitae Aegyptii uti dicuntur tibiis ex aſininis oſſibus, idque iis vitio verſum a Buſiritis. Notae alioquin *tibiae* aliunde, quam ex horum animalium, aut elephantis etiam oſſibus (prout, ut alia mittam, *tibia eburna* dicitur apud Propertium lib. IV. Eleg. VI. & ſimiliter apud Athenaeum, de quo loco mox, ἐλεφάντινοι αὐλοὶ) paratae: ac frequentius ex *arundinis* ſeu καλάμου genere dicto inde αὐλητικῷ apud Theophraſtum H. Pl. l. IV. c. XII. aut e *buxo*, qualis tibia Phrygia apud Pollucem; aut e *loto*, prout vulgo, ſicuti ſupra obiter, dictae Afrorum tibiae, ac unde Λίβυς αὐλὸς & Λίβυς λωτὸς, de *Libyca tibia* apud Euripidem Alceſt. vſ. 346. & Troad. vſ. 544. Immo unde λωτὸς pro *tibia* paſſim apud veteres Tragicos ſumitur, & quam vocem ſubinde Interpretes minus accurdte per *fiſtulam* vertunt; quaeque *Africanae tibiae* dictae etiam ab Alexandrinis φώτιγγες, auctore Athenaeo l. IV. p. 182. ac inde apud Euſtathium pag. 1157. Neque vero novum, ad denotandas tibias, *perforata* hic dici ilia *binnulorum*, e quibus eaedem fiebant, *oſſa*, ſeu νέβρεια ὀςέα τετρήνοιτο; ſed minus forte alibi obvium, quod τοὺς καλουμένους ἐλεφαντίνους ΑΥΛΟΥΣ παρὰ ΦΟΙΝΙΞΙΝ ΑΝΑΤΕΘΡΗΝΑΙ, dictas *eburneas* TIBIAS a PHOENICIBUS, (primum nempe) PERFORATAS, tradat memorato modo apud Athenaeum loco Tryphon. Apud Hebraeos certe נקבים item חללים dictae *tibiae* vel *fiſtulae*, quaſi *perforatae*; a duobus verbis נקב & חלל, quorum illud *perforare*, iſtud cum *proſtratum* eſſe, tum αὐλεῖν praeterea ſeu *tibiis canere*, ut I Reg. I. 40. & Pſalm. LV. 21. Ita *tibiae* etiam apud Graecos dictae ſubinde, ut ab Alcaeo l. I. c. XI. Ep. V. τρητοὶ δόνακες, *perforatae arundines*, & Epigram. I. ejus capitis, λωτοὶ πολύτρητοι, *tibiae cum multis foraminibus*, ſeu juxta Apulejum Florid. I. *pluriformi & multiforabili tibia*, ac unde Ariſtoxeni liber exſtitit, περὶ αὐλῶν τρήσεως, de *tibiarum perforatione*, teſte Athenaeo l. XIV. p. 634.

Vſ. 245. Ἔργον Ἀθηναίης] Ideo nempe, quod Muſica, ob ſingularem ejus ac divinam praeſtantiam, Deorum, ut ait Plutarchus

Digitized by Google

de Muſica p. 1136. olim inventum haberetur; inde etiam factum, ut praecipua ejus inſtrumenta, Diis auctoribus continuo adſcriberent. Hinc fiſtulae μονοκαλάμου, de qua ſupra, inventum Mercurio, ſicut πολυκαλάμου Sileno; *lyrae* inſuper & *chelyos*, eidem Mercurio; *citharae*, Apollini; πηκτίδος ſeu *fidium*, non ſemideo minus quam ſemifero Chironi, juxta Orpheum ſeu Onomacritum Argon. vſ. 411. quamque alias Sapphus reperiſſe ab Ariſtoxeno apud Athenaeum dicitur, l. XIV. p. 635. σαμβύκης, uni e Muſis; *tibiae* autem *rectae*, de qua hic nempe, *Minervae*; *obliquae* vero ſeu πλαγιαύλου, Baccho vel Pani tribuitur. Unde eam in rem Bion Idyll. III. vſ. 7.

Ὡς εὗρε πλαγίαυλον ὁ Πὰν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνη,
Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν δ' ὡς ἁδὺς Ἀπόλλων,
Quomodo tibiam obliquam Pan invenerit,
Minerva tibiam, chelyn Mercurius, & citharam dulcis Apollo.

Et tibiam quidem quod adtinet, qua ubique non aliud inſtrumentum in Deorum ſacris, feſtis, aut agonibus iisdem dicatis, magis olim frequentatum, ejus inventum, ſicuti hoc loco Callimachus, ad *Minervam* itidem referunt paſſim priſci Poëtae ac Mythologi; ſed quam eadem ob oris viſam inde, dum illam inflat, deformitatem continuo abjeciſſe dicitur. Hinc Apollo etiam a Minerva doctus tibia canere, juxta Plutarchum de Muſica p. 1136. de quo tamen paullo ante dixerat, eum, non vero Marſyam, aut Olympum, aut Hyagnidem, *tibiae* vel citharae auctorem exſtitiſſe. Alii vero iisdem Phrygibus, *Marſyae*, *Olympo*, vel *Hyagnidi*, aut vero *Seriti* Afro, aut juxta varios inductos tibiam inflandi modos, variis ſubinde tribuunt auctoribus. Sed nullum nobilius hodie de primis *tibiae* inventoribus, aut de tempore ejusdem repertae, monumentum verſamus, Chronico dicto Oxonienſi, & quod utique, ſicuti tot alia quae ad hoc argumentum ſpectant, praetermitti non debuit ab erudito de Tibiis veterum Commentatore. Exſtat nempe locus ejusdem Chronici Epoch. X. Καὶ ΥΑΓΝΙΣ ὁ Φρὺξ ΑΥΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΕΥΡΕΝ ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας, καὶ τὴν Ἁρμονίαν, τὴν καλουμένην Φρυγιστὶ, πρῶτος ΗΥΛΗΣΕ, καὶ ἄλλους Νόμους Μητρὸς, Διονύσου, Πανὸς, καὶ τῶν ἐπιχωρίων Θεῶν καὶ Ἡρώων, Ἔτη ΧΗΗΔΔΔΔΙΙ βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐριχθονίου, τὸ ἅρμα ζεύξαντος, *Et* HYAGNIS *Phryx* TIBIAS PRIMUS INVENIT *in Celaenis urbe Phrygiae, & Harmoniam dictam, juxta Phrygium modum primus* TIBIIS CECINIT, *& alios Nomos magnae Matris, Bacchi, Panis, & Deorum Patriorum ac Heroum Anno* MCCLXII. *regnante Athenis Erichtonio, qui currum junxit.* Mitto quae ad hunc locum a doctiſſimo Seldeno aliisque viris eruditis poſt eum ſunt adnotata, & proſtant in praeclara editione marmorum Oxonienſium, ubi eadem conſulere poterit Lector. Illud ſolum addam, inde & ex adſcripta quidem Epocha conſtare, cum primum *tibiae* inventorem (quod & apud alios Auctores, Plutarchum

Digitized by Google

chum de Muſica p. 1136. Ariſtoxenum apud Athenaeum l. XIV. p. 624. & fuſius apud Apulejum Florid. l. I. legitur) *Hyagnidem* a Graecis habitum; tum eum patria *Phrygem* & quidem Celaenis habitaſſe; tempus inſuper repertae ab eodem *Tibiae* & Nomorum ad tibiam, in Deum Matris aliorumque Numinum ac Heroum ſacra inductorum adſcribi, & quidem juxta accuratos Thomae Lydiati calculos Anno Mundi conditi MMCCCCXCIX. h. e. temporibus Joſuae. Adeo, ut apud Graecos, & juxta hunc Chronici Auctorem, *tibiarum* uſus, longe utique recentior haberetur. Tubalcaini temporibus, a quo repertae dicuntur Gen. IV. 21. כנור ועוגב quod poſtremum a Chaldaeo Paraphraſte אבובא *abbuba* redditur, & de *fiſtula* vel *tibia* (unde *ambubajae* pro αὐλητρίδες ſeu *tibicines* Tyriae apud Horatium l. I. ſatyr. II.) reddi ab Interpretibus conſuevit. Ex Oriente certe, ut obiter hoc dicam, ad Graecos profluxere, ſicuti aliarum artium, ita etiam prima & vetuſtiſſima quaeque Muſicae organa; quod non diſſimularunt praeclari inter Graecos Scriptores, & qua de re plenius quandoque alibi. Certe Ariſtoxenus, qui non de Muſica ſolum, ſed de Tibicinibus, Tibiis & Organis libros hodie deperditos ediderat, juxta Athenaeum l. IV. p. 182. & Strabo inſuper l. X. p. 471. veterum Inſtrumentorum Muſicorum nomina pleraque barbara ac peregrina fuiſſe obſervant, & Phoenicia quidem, praeter inſtrumentum φοίνικα inde ſeu *Phoenicem* proprie dictum, aut Syriaca apud eundem Athenaeum Sopater & Juba, Thracia autem & Aſiatica, dicto loco Strabo. Cujusmodi etiam ab iis inter alia recenſentur νάβλα, σαμβύκη, ut & apud alios, κινύρα, quae utique non aliunde, quam ex Hebraeis fontibus petenda abunde liquet; ſeu e veteri eoque authentico Foedere, ubi eorum occurrit mentio, & ſicut id a doctiſſimo Bocharto jam adſertum eſt de Colon. Phoen. l. VI. c. VII. Quibus addi etiam poſſunt Τύμπανα Hebraeis תף & תפים *Thoph* vel *Theeph* & *Thupim*; ac praeterea Μάγαδις, ἀρχαῖον ὄργανον, ut apud Athenaeum dicitur l. XIV. p. 635. ac de quo, an e genere τῶν ἐντατῶν an vero τῶν ἐμπνευστῶν, ſeu *citharae* an *tibiae* ſpecies fuerit, prolixa exſtat apud eum diſputatio; cujus etiam, & quae prioribus ſeu ἐγχόρδοις, juxta majorem veterum conſenſum, omnino illud imputat ὄργανον, exſtat deſcriptio apud Philoſtratum Icon. l. I. p. 746. Ejus autem vocis, quippe Graecis Auctoribus, Ariſtoxeno puta & Straboni, locis ſupra dictis peregrinae ac barbarae, & quam ἀπὸ Μάγδιος a *Magdie* quodam Thrace derivabat Duris juxta Athenaeum l. XIV. p. 636. origo videtur mihi haud obſcura, a voce nempe Hebraea מגד מגדים *meged*, *megedim*, quae *rem pretioſam*, ſeu *omne in re aliqua eximium & praeſtans* denotat, Deuter. XXXIII. vſ. 13. & Cant. IV. 13. Immo quod addere licet, hic opportune, non Phoenicum ſolum, *Tibiae*, quibus Adonin lugebant, dictae ab iiſdem Γίγγρα vel Γίγγραι, teſte eodem

Athe-

Athenaeo l. IV. p. 174. ſed *tibia* vocata in genere *barbara* apud Catullum Epithal. Thetid. vſ. 264.

Barbaraque horribili ſtridebat tibia cantu,

h. e. *Phrygia*, & unde etiam Horatius Epod. IX.

Sonante miſtum TIBIIS *carmen Lyra*,
Hac Dorium, ILLIS BARBARUM.

Qua in re nempe Latinis hiſce Poëtis praeiverant Graeci, ut Euripides Iphig. Aul. vſ. 576.

Βάρβαρα συρίζων Φρυγίων
Αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις,
Canens barbaricos modos Phrygiarum
Tibiarum Olympi calamis,

quia nempe Phryx *Olympus*, unus e modorum ad tibiam inventoribus, ut e Plutarcho de Muſica aliisque notum, habitus; ac proinde ubi male a Cantero, ad majorem ſcilicet loci illius lucem, additur, *Olympico ritu calamos connectens*, quaſi non de Phryge illo *Olympo*, ſed de ludis *Olympicis*, ibi ageretur. Meminit vero alibi idem Tragicus, modo Φρυγίων αὐλῶν, *Phrygiarum tibiarum*, ut Bacch. vſ. 127. modo, ſicuti eorum mentio in adducto Chronici loco, Φρυγίων νόμων, Oreſt. vſ. 1428. & quomodo itidem modo Φρύγιος ῥυθμὸς, ut ab Anacreonte dicitur Od. LVI. ac denique Μητρῷον αὔλημα, ſeu *ad tibiam cantus in honorem Deum Matris* (cujus inventum Phrygi *Hyagnidi* tribuit etiam laudatum Chronicon) apud Phrygas receptus traditur a Pauſania l. x. p. 668. Quamquam idem ibi non *Hyagnidem* & *Marſyam*, ejus, ut aliunde conſtat filium, μητρῴου illius αὐλήματος auctorem facit; & quod alioquin Seriti Afro adſcribitur apud Athenaeum l. XIV. p. 618. ὃς καὶ κατηύλησε τὰ Μητρῷα πρῶτον, *qui etiam primus tibia in Matrem Deum* (non *Cercates* juxta interpretem, qui aliter nuncupati) Hymnos cecinit. Idem vero τῆς Φρυγιστὶ ἁρμονίας, *harmoniae ad Phrygios modos*, de quo in eodem Chronici loco, meminit pariter, & cujus etiam auctores facit Phrygas, nempe Athenaeus l. XIV. p. 624. & inde, ut ibi addit, *Phrygias* fuiſſe plerasque *tibicinum* apud Graecos appellationes. Mitto caeteroquin, quae in eodem Chronico Epoch. XXXV. dicuntur de Terpandro Lesbio, qui *Nomos ad tibiam* ſimul & *ad lyram* docuerit, & quos cum tibicinibus ſimul tibiis cecinerit. Quod multis poſt Hyagnidem ſeculis contigiſſe, cum ex iis, quae de hoc Terpandro, inſigni Muſico ac Citharoedo, aliunde ſunt nota (quem Lycurgo & Iphito, a quo prima inſtituta Olympias, coaevum facit Athenaeus l. XIV. p. 638.) tum ex adſcripta itidem Epocha conſtat, quae ad A. Mundi conditi MMMCCCL. refertur.

Ibid. & vſ. 246. ἔδραμε δ' ἠχὼ Σάρδεις] Fiſtulae nempe de quibus hic agitur, ſicuti tibiae inter ἔνηχα ὄργανα, neque tamen gravis adeo toni, ut ille Epheſo *Sardes* usque, quae aliquot dierum intervallo erant a ſe invicem disjunctae, penetrare alioquin

ain potuerit. Verum id pari fide hic, ut ſupra ab eodem Poë-
dicitur Cyclopum incudem in Lipara Inſula tundentium ſtre-
tu, perſonare non Aetnam ſolum & Siciliam reliquam, ſed
aliam inſuper & Corſicam. Neque mirum *Sardium* fieri men-
onem, tempore hujus Amazonum eas in oras, Epheſi puta ac
nyrnae, profectionis; quae nempe urbs prima cunarum Jovis
ſtis Bacchique nutrix a Macedonio dicitur Anthol. l. iv. c.
xviii. Ep. xix. Μάρτυς ἐγὼ πρώτη γενόμην Διὸς, *teſtis ego prima*
cta ſum Jovis &c. mox, αὐτὴ καὶ Βρομίῳ γενόμην τροφὸς, *ipſa &*
acchbo facta ſum nutrix. Strabo autem l. x. p. 625. eam recen-
orem quidem Troicis temporibus, *antiquam* tamen vocat, ἀρ-
χαίαν ὅμως, & ſicuti Σάρδις ἀρχαῖαι, *Sardes antiquae*, dicuntur in
pigrammate Alexandri Aetoli apud Plutarchum de Exilio p.
99. Τάρνη nempe prius dicta, & eo nomine ab Homero indigi-
ta Iliad. B. vſ. 44. juxta brevia ad eum Scholia, quae & Ὕδη
iam aut Arx illius urbis, juxta eundem Strabonem p. 125. ac
inium l. v. c. xxix. appellata. Quamquam vero eadem urbs
ydiae caput exſtiterit, ac *celebrari maxime Sardibus Lydiam*,
cat eodem loco Plinius, occurrit inſigne & longius adhuc pa-
ns illius urbis elogium, in veteri nummo Gazae Gallorum
egiae, ſed ſequutis longe poſt Amazonas, quarum hic men-
o, aetatibus, ſub Gordiano nempe Imp. ut aliunde conſtat,
rcuſſo, & quem jam vulgavit, qui eum olim poſſidebat, in
lectis Numiſm. Cl. Seguinus, cum memorabili nempe inſcrip-
one, de qua nos alibi, CΑΡΔΙC ΑCΙΑC ΛΥΔΙΗC ΕΛ-
ΛΔΟC Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC, *Sardis*, *Aſiae*, *Lydiae*, *Grae-*
ae Prima Metropolis. Huic geminus etiam ſed cum diverſo
po in altera nummi area, videri poteſt in Itinerario Cl. Spo-
i; qualis nempe Romae exſtabat apud Cardinalem de Maxi-
s, mirifice, dum viveret, omnis hujus veteris ac eruditae e-
gantiae ſtudioſi ac periti, nec minoris, quam in eadem Urbe
ram & prolixe olim ſum expertus, humanitatis.

Vſ. 246. ἔς τε νομὸν Βερεκύνθιον] Qui inter Lydiam & Phrygiam
ſtitiſſe in Scholiis ad hunc locum dicitur. Strabo l. x. p.
9. & juxta eum Heſychius, *Berecyntos* Φρυγῶν φῦλον, *Phrygum*
nus, ſtatuunt. A Plinio autem prope Nyſam ac Tralles *Bere-*
ntius tractus dicitur l. v. c. xxix. & qui non ideo ſimul Nyſae
bi & Marſyae proximus, a poſtremo ac erudito Plinii editore
interprete dici debuit. A *Nyſa* enim, quae haud procul
aeandro ſita, ad amnem *Marſyam*, qui prope Celaenas & Apa-
eam in Maeandrum influit, haud exiguus adhuc tractus interjace-
t; & ad quem *Marſyam* amnem, ſitum montem *Berecyntium* tradit
nius. Νομὸν autem Βερεκύντιον, (ita enim paſſim in veteribus li-
s legitur, non Βερεκύνθιον) *tractum* illum *Berecyntium* hic vo-
Callimachus, pro Cyrenaei ſcilicet ſeu Alexandrini, qualis ille
ſtitit Poëta, more, juxta quem diviſa antiquitus in varios
μοὺς ſeu *Praefecturas*, Aegyptus, eoſque variis nominibus,

uti

uti ex Herodoto, Platone, aliisque conſtat, diſtinctos. A quo praeterea *tractu* vel *monte Berecyntio*, dicta etiam cum Cybele, Phrygia quippe Dea, *Berecyntia*, tum *tibia* ipſa, quae in ejus ſacris ſeu Μητρῴοις, de quibus paullo ante invaluerat, ut apud Horatium l. IV. Od. I. *Berecyntiae delectabere tibiae*; h. e. *Phrygiae*, juxta Heſychii gloſſam, πρότερον Βερεκυντία ἡ Φρυγία, καὶ αὐλὸς Βερεκύντιος, *prius Berecyntia dicta Phrygia, & tibia Berecyntia*; & mox, Βερέκυντα βρόμον, Φρύγιον αὐλὸν, Σοφοκλῆς Ποιμέσι, *Berecyntium ſonum, Phrygiam tibiam vocat Sophocles in Paſtoribus*. Βερεκύντας utique de *Phrygibus* olim dictos, erudite jam monuit ad Catullum vir longe doctiſſimus Iſ. Voſſius, & firmat adhuc alibi Heſychius emendandus, Βερέκυνται (non Βερεκύνδαι) δαίμονες, οἱ Φρύγες.

Vſ. 247. Οὖλα κατεκροτάλιζον] Obvia nempe verbi origine a voce κρόταλα, quibus juxta tympana & cymbala, locus erat in ſacris Deae Phrygiae, & de quibus exſtant corrupti adhuc, quamquam a magno Caſaubono ex parte emendati, apud Strabonem Pindari in veteri Dithyrambo verſus, l. x. p. 469.

Σοὶ μὲν κατάρχαι, μᾶτερ, πάρα
Μεγάλοι ῥόμβοι κυμβάλων,
Ἐν δὲ παλλακῶν ΚΡΟΤΑΛΑ,
Tibi quidem primitiae ſacrorum, o Magna Mater,
Adſunt quoque magni rhombi cymbalorum,
En etiam cynaedorum CROTALA,

ſicut poſtremo verſu legendum exiſtimo, pro quo ibi καλλέδων, voce Helladi hactenus ignota, legitur; niſi quis malit καλλαβίδων, quae vox de quodam *ſaltationis* genere, ex Aeſchylo & Eupolide in deperditis dramatibus, ab Athenaeo adducitur l. XIV. p. 629. & 630. ſed quum apud Heſychium καλαβοίδες dicantur, & qua de re ad titulum hujus Hymni, de quibusdam Hymnis in Dianam cani ſolitis; in illis autem Pindari apud Strabonem verſibus, agatur de ſacris Deae Phrygiae totoque eorum apparatu, omnino opportunior videtur ibidem, quam modo adtuli, παλλακῶν pro καλλέδων emendatio. Neque enim παλλακαὶ ſolum, unde Latinorum *pellices*, ut apud Demoſthenem in Neaeram p. 535. dicuntur de *concubinis*, ſed παλλακοὶ etiam de *amaſiis* ſeu *cinaedis*, unde apud Heſychium, παλλακὸς, ἐρώμενος, appoſite omnino ad hunc locum de *cinaedorum* nempe ſeu *Gallorum crepitu*, quem κροτάλοις edebant in his Matris Deum ſacris: haud aliter ac de ſemiviris & circumforaneis Deae Syriae bajulis Apulejus l. VIII. *qui per plateas & oppida cymbalis &* CROTALIS *perſonantes* &c. Erant autem vulgo ex aere eadem *crotala*, unde κρόταλα χαλκοῦ apud Euripidem Cycl. vſ. 204. & χάλκεα κρόταλα, quibus ſtrepitum edidiſſe dicuntur Γάλλαι (quarum haud facile obvia mentio) Magnae Matris comites, in antiquis apud Hephaeſtionem verſibus p. 40.

Γαλ-

> Γαλλαὶ Μητρὸς ὀρείης φιλόθυρσοι δρομάδες,
> Αἷς ἔντεα παταγεῦνται, καὶ χάλκεα ΚΡΟΤΑΛΑ,
> *Gallae Matris montanae, thyrſos amantes ſequaces,*
> *A quibus arma quatiuntur, & aerea* CROTALA.

Ubi Γαλλαὶ *effeminatos* ſeu *eviratos* illos hujus Deae miniſtros notant. Cum quibus vero aereis *crotalis* confundi non debuit *ſiſtrum*, ſicuti id ab illuſtri Scaligero factum ad Copae poëmatium vſ. 2. *Criſpum ſub crotalo* &c. ubi nempe *aeneum crepitaculum*, quale ab Apulejo dicitur Metam. l. XI. & quo omnino *ſiſtrum*, ut viderunt ibidem viri docti, deſcribitur, ad *crotalum* retulit. Erant enim praeter *crotala*, *crepitacula* dicta a Graecis κρεμύβαλα, & quae inter inſtrumenta Muſica ψόφον μόνον παρασκευάζοντα, *ſonum ſolummodo excitantia*, ab Athenaeo recenſentur l. XIV. p. 636. a Dicaearcho autem ibidem vocantur, χρυσοφαέννα κρέμβαλα χαλκοπάραια, *deaurata crembala aenea.* Sicuti vero obviae non ſolum *ſiſtrorum* in priſcis monumentis effigies, ſed qualia *ſiſtra* verſantur adhuc hodie in Antiquariorum aut Principum Theſauris; ita non *tympana* tantum *cymbala*, ſed κρόταλα quoque & κρέμβαλα, *crotala* & *crepitacula* nonnunquam (quorum nempe uſus erat ad ciendum crepitum in ſolemnibus Deae Phrygiae aut Bacchi etiam ſacris) conſpiciuntur in antiquis, quae olim vidiſſe non ſemel juvit, marmoribus, & cujusmodi proſtant in Cl. Sponii Miſcell. p. 21. A quibus proinde vocibus, ut κροταλίζειν, hic a Callimacho dictum pro *crepitum*, non manibus quidem, prout *crotalis* alioquin factum, ſed, quod hic dicitur, *pedibus ciere*; ſicuti rurſus ἀνακροταλίζειν, pro *applaudere* apud Athenaeum ſumitur l. IV. p. 129. ἐφ' οἷς ἡσθέντες ἀνακροταλίσαντες τὸν νυμφίον, *quibus magnopere laeti, ſponſum cum applauſu laudavimus.*

Vſ. 248. & 249. Θέμεθλον Δωρμίην] Aedificatum fuiſſe eodem in loco, ubi nempe Dianae ſignum ab Amazonibus erectum, ſed non ab iisdem Martiis virginibus, hoc Epheſiae Dianae fanum a Callimacho dicitur. Quod poſtremum ut a Pindaro, ſed praeter rei veritatem, traditum, redarguit Pauſanias l. VII. p. 399. & quod proinde de aliis Auctoribus, qui idem tradidere, erit quoque ſtatuendum, qualis eſt Mela l. I. c. XVII. ut de Dionyſio Alex. de cujus ea de re loco actum antea, nihil hic dicam, qui idem cum Pindaro, de condita nempe ab Amazonibus hac Dianae ſede, protulere. Neque certe una occurrit veterum de primis Templi hujus conditoribus narratio. *Croeſo* quidem *indigenae* ac *Epheſo*, Cayſtri ſcilicet fluminis filio hanc laudem tribuit dicto loco Pauſanias; *Cteſiphonti* vero ſeu *Chreſiphonti*, juxta veteres libros, Gnoſſio, & filio ejus *Metageni*, haud uno loco Vitruvius, ſicut Praefat. l. VII. p. 125. & l. X. c. VI. & VII. Idem vero Χερσίφρων a Strabone dicitur l. XIV. p. 640. & ſimiliter a Plinio l. XXXVI. c. XIV. alibi *Cteſiphon* l. VII. c. XXXVII. vel juxta antiquos codices, ut ad eum viri docti, *Creſiphon*, unde

in

in Strabone etiam Χειρίφων pro Χερσίφρων legendum putat in Plinianis ὁ πάνυ. Ab eo autem *Cteſiphonte* vel *Cherſiphonte* exſtructum quidem, ſed ab alio majus factum illud Templum, adſerit itidem Strabo; nempe a Demetrio ipſius Dianae ſervo & Peonio Epheſio, qui hanc aedem a Cteſiphonte, ut hodie ibi legitur, & filio inchoatam perfeciſſe dicuntur apud Vitruvium Praef. l. VII. Addit vero Strabo, eodem Templo ab Heroſtrato combuſto, aliud praeſtantius continuo ab Ephetis exſtructum, eodem operis illius, qui & Alexandriae architecto *Cheiromocrate*, ſeu, ut e melioribus libris; (quod ad eum Strabonis locum adnotatur) reſtituendum patet, *Dinocrate*. Plinius autem dict. l. XXXVI. c. XIV. ducentis viginti annis a tota Aſia factum, illud Templum tradit, & cui operi, antiquioris proinde hujus aedis, praefuerit ille dictus Cherſiphon. Exſtructum vero hic a Callimacho dicitur prope locum erecti ab Amazonibus *ſub fago* Dianae ſimulacri. In ſolo autem paluſtri, ubi, teſte etiam Theophraſto H. Pl. p. 47. conſtat Φηγὺς facillime provenire, id factum memorat d. l. Plinius; alii in loco antea Πτελέα dicto ſeu *ulmis* conſito, ut Dionyſius ac Stephanus. In foro autem conditum idem Templum, e Creophilo, qui de hac aede ſcripſerat, refert Athenaeus l. VII. p. 361. Eam vero aedem, ut obiter hoc addam, praeterlabebatur Sellenus fluvius, juxta Xenophontem Ἀναβ. l. V. p. 360. & Strabonem ſimiliter l. VIII. p. 387. Sed in quo poſtremo Auctore Σιλλινοῦς pro Σελινοῦς, ac apud Plinium *Sellenantes* juxta Xenophontem, pro *Selinuntes*, legendum pridem monui Diſſ. de praeſt. Num. p. 486. & quod arripuit poſtremus ac eruditus Plinii Commentator.

Vſ. 249. ἔτι θειότερον ὄψεται ἠὼς] Quod de hac aede dicitur, quae poſt Heroſtrati incendium, quo antiquior eadem, qua natus die Alexander, conflagravit, fuit refecta ſeu denuo condita; ſicut id e Callimachi aetate ſub Ptolomaeis, Philadelpho & Euergete, abunde colligitur, & de qua ſimiliter agit, qui ſub Auguſto demum vixit, Dionyſius Alex. vſ. 829. ἀζήσιον ἀνδράσι θαῦμα, *venerandum hominibus miraculum.* Neque minus tamen antiquior illa aedes, Cherſiphontis ſeu Creſiphontis opus, celebrata, quae ab Ariſtophane Nub. p. 162. πάγχρυσος οἶκος, *domus tota aurea*, dici meruit, & de qua etiam ait Livius, ubi ſub Rege Servio exſtructi in Aventino Dianae Fani meminit l. I. c. XLV. *quantum erat inclytum Dianae Fanum, id communiter a civitatibus Aſiae factum fama ferebat.* Ad quod proinde reſpexit itidem loco jam paullo ante indicato Plinius l. XXXVI. c. XIV. *magnificentiae vera admiratio exſtat templum Epheſiae Dianae, ducentis viginti annis factum a tota Aſia*; poſtea, *operi praefuit Cherſiphon architectus.* Ne de recentiori illo Dianae Epheſiae Fano, Alexandri temporibus & ab alio architecto refecto loqui eum quiſpiam putet, quod nec a Vitruvio etiam factum locis ſupra indicatis, ubi ab eo nobiliſſimae hujus aedis ejuſque ſtru-

ctu-

Digitized by Google

ctura fit mentio. Quum tamen aliquot poſt ſeculis uterque ille Auctor vixerit, ab incenſa illa priori Epheſina aede, Cherſiphontis opere; nova autem eaque anguſtiore, uti e Strabone paullo ante vidimus, & qualis proinde eorum aevo exſtabat, fabricata. Qua de re ita ſtatuendum eſt, illo Heroſtrati incendio non conflagraſſe totam hanc aedem, aut ſubrutam univerſam ejus mirabilem ſtructuram; ita ut primi operis & architecti, qui ei praefuerat, laus ac induſtria, ex hominum conſpectu plane evanuiſſet. Unde factum etiam videas, ut duobus locis, quibus de admirabili hujus templi, & quod tum adhuc erat miraculo, ſtructura aut artifice agit Plinius, nempe lib. VII. c. XXXVII. & l. XXXVI. c. XIV. a *Creſiphonte* ſeu *Cteſiphonte*, primae ſcilicet ac antiquae hujus aedis, multis ante eandem ab Heroſtrato incenſam aetatibus, ut e Strabone ac Vitruvio conſtat, architecto, non vero a Dinocrate, qui poſteriorem demum exſtruxit aut refecit, fabricatam, ut paullo ante vidimus, dicat. Mitto autem, quod valvae illius aedis e cupreſſu, quae per quadringentos annos durabant, meminerit idem Plinius l. XVI. ſect. LXXIX. cujus alioquin rei a Theophraſto fit mentio, H. Pl. V. c. V. p. 109. Quidcunque enim de hoc Theophraſti loco ſtatuatur, quem dum haec ſcribo, in eruditiſſima doctiſſimi Bentley ad Jo. Malalam Diatriba feliciter expenſum video, illud utique liquidum, Alexandro M. σύγχρονον fuiſſe eundem Theophraſtum. Unde etiam merito in praefatione de Homonymis, Plinium, ut minus fidum loci illius Interpretem, redarguit magnus Salmaſius: fruſtra autem, quaſi nempe ab utroque auctore Theophraſto ac Plinio, diverſa omnino inſtituta eſſet narratio, poſteriori ſuppetias in notis ad eum locum ferente, nupero ac erudito Plinii Interprete. Multa autem erant, quae hoc loco plane eximium Callimachi de eadem nobiliſſima toto orbe aede, qualis nempe ſuo aevo & a Dinocrate architecto refecta viſebatur, elogium tuerentur. Cujuſmodi erat Deae, cui dicata erat eadem in toto illo Aſiae tractu, praecipua quaedam religio ac celebritas; unde *Magna* Epheſiorum *Diana* dici ac praedicari, ut vel ex loco Actor. XIX. 21. conſtat, ſolita: ipſius praeterea Fani mirabilis, quam Vitruvius ac Plinius deſcribunt, quaeque tota non conflagraverat, ſed anguſtiori adhuc forma fuit reſtaurata, ſtructura; Aſiae ac Regum Alexandri ſucceſſorum in eadem fabricanda ornandave ſtudium ſingulare ac impenſae: ejuſdem Fani, quamquam poſtea refecti, cum antiquitas, celebris jam, teſte Pauſania l. VII. p. 399. ante Jonum ea in loca profectionem; tum magnitudo, quam commendat etiam hoc loco Callimachus, dum εὐρὺ θέμειλον illud vocat, & tradit memorato ſupra loco Plinius, nempe l. XXXVI. c. XC. tum materia e cedro, cupreſſu, lapide candidiſſimo, auro praeterea, quo eadem coruſcabat; & quae ſingula a memoratis aliiſque inſuper Auctoribus traduntur. Adde ſingularia, quae ad aedem illam ornandam collata erant ſeu

Digitized by Google

conferebantur undique aevo Callimachi, decora, nempe, ſigna, Imagines, Tabulas, Donaria omnis generis; adeo ut de iis dicat Plinius l. XXXVI. c. XL. *caetera ejus operis ornamenta plurium librorum inſtar obtinent, nihil ad ſpeciem naturae pertinentia.* Accedebat inſuper jus *Aſyli* eidem Fano antiquitus indultum, ab Alexandro etiam ad ſtadium uſque, ut ea de re Strabo l. XIV. 641. auctum & adſertum: Sacerdotum praeterea ejuſdem aedis ex utroque ſexu, epulonum inſuper, ſeu qui Ἐσσῆνες ab Epheſiis, juxta Pauſaniam l. VII. p. 476. appellati, praerogativae, caſtimonia, Sacrorum inſuper & ceremoniarum peculiares ritus; Ludorum & Agonum, ad quos e toto orbe fiebat concurſus, ibidem ſolemnia; Urbis denique ipſius, totius Aſiae, minoris nempe appellatae, clariſſimae celebritas, ſitus, frequentia, & quae ſingula alibi in noſtra nempe, de Metropolibus Aſiae Proconſularis, ad Ulpiani leg. 4. §. 5. D. de offic. Proconſulis, Diatriba, fuſius expenduntur. E quibus praeterea hactenus memoratis abunde liquet, cur nullum hac ipſa aede cum *divinius*, tum ut mox addit, *opulentius fanum*, οὐδ᾽ ἀφνειότερον dicat extitiſſe Callimachus; & adeo quidem *ut facile ipſam aedem Delphicam*, de cujus Theſauris ac divitiis actum jam ſupra ad verſ. 35. Hym. in Apoll. mirabile illud Epheſiorum *Artemiſium* (ſicuti eandem aedem vocat Strabo p. 641.) *ſuperaret*, ῥέα κεν Πυθῶνα παρέλθοι. Verſus autem Homeri, qui ad illuſtrandum hunc Callimachi locum in Scholiis adducitur, exſtat Iliad. I. vſ. 404. ubi nempe ab Achille dicitur, ſe prae legitima uxore & paternarum Pelei facultatum poſſeſſione, opes omnes parvi pendere,

> Οὐδ᾽ ὅσα λάϊνος οὐδὸς ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει
> Φοίβου Ἀπόλλωνος, Πυθοῖ ἐνὶ πετρηέσσῃ.
> *Nec quantas opes lapideum limen jaculatoris intus continet*
> *Phoebi Apollinis in Pytho ſaxoſa,*

ſeu ejus apud Delphos aede.

Vſ. 252. Λύγδαμις ὑβριστὴς] Quem nempe cum Cimmeriorum exercitu Joniam uſque & Lydiam progreſſum, ac Sardes cepiſſe memorat Strabo l. I. p. 61. & apud eundem rurſus Calliſthenes l. XIII. p. 627. Quod tamen contigiſſe praeter illius urbis Arcem tradit Herodotus l. I. c. XV. ubi itidem illius Cimmeriorum in ea loca expeditionis meminit. Heſychius autem ab eodem *Lygdami* incenſum refert Dianae Templum, Λύγδαμις ὃς ἐνέπρησε τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, *Lygdamis, qui combuſſit Templum Dianae*, puta Epheſiorum, a quo tamen abit proximis, uti videbitur, verſibus, Callimachus; & de quo facto ſilent inſuper Herodotus ac Strabo; quorum ille etiam alibi, nempe l. I. c. VI. nullas in ea expeditione a Cimmeriis urbes expugnatas, ſed per incurſiones praedas tantum abactas refert.

Vſ. 254. ναίουσι βοὸς πόρον Ἰναχιώνης] Eandem hujus *Boſpori* Cimmerii ita appellati originem, a *tranſitu* nempe per illas fauces *Jus Inachi filiae*, tradiderat pridem iis verſibus Aeſchylus, quos

quos jam adduxit opportune ad hunc locum Anna eruditiſſima. Iidem etiam ab Ἐθνικογράφῳ Stephano referuntur in voce Βόσπορος. Alias vero ac diverſas de *Boſpori* nomine ac origine opiniones, e vetuſtioribus Auctoribus adducunt eruditi Apollonii Rh. Enarratores ad l. II. vſ. 168. quas petere poterit ibidem lector, ac inter alia, πάντας τοὺς στενοὺς πορθμοὺς Βοσπόρους καλεῖσθαι, *omnia anguſta freta dici Boſporos.* Ut mittam depictam *Boſpori* imaginem, in Philoſtrati Icon. l. I. p. 748. Ἰναχιώνη vero ſeu *Inachi filia* hic dicitur ob metrum, quae κόρη Ἰναχείη *filia* aut *virgo Inachia* ab Aeſchylo vocatur Prom. vſ. 592. ab Euripide autem Suppl. vſ. 629. πόρις ſeu πόρτις Ἰνάχου, idque non ſolum tanquam βουκέρως ſeu *cornigera vacca virgo*, ut illa a priori Tragico dicitur Prom. vſ. 590. Inachi *vitula* ſeu *partus*, ſed quod inſuper apud eoſdem Tragicos, βοῦς, μόσχος, δάμαλις, πῶλος, νεοσσὸς, σκύμνος, πόρτις denique aut πόρις, de *pueris puelliſque* dici promiſcue ferme ſoleant. Hinc alibi Aeſchylus, non ipſam quidem *Jon Inachiam*, ſicut dicto modo loco Euripides, aut ſimiliter Lycophron pag. 191. ſed ejus filium *Epaphum*, πόρτιν appellat verſ. 42. δῖον πόρτιν, *divinum vitulum* ſeu *partum*, & rurſus eodem dramate vſ. 319.

Τίς οὖν ὁ Δῖος πόρτις εὔχεται βοός;

Quis igitur ſe jactat divinum vaccae Jus vitulum ſeu *filium?* non, ut ibi Interpres, *gloriatur ſe fere* &c. De *Epapho* enim qui e Jovis cum βουκέρῳ illa Jo concubitu natus ac pridem denatus ferebatur, ibi eſt ſermo, & qui etiam a Danaidibus, ut ipſis praeſto adeſſet, illo Tragici loco fuerat invocatus.

Vſ. 256. Οὔτ' αὐτὸς Σκυθίηνδε παλιμπετὲς] Eum certe in Cilicia periiſſe tradit Strabo l. I. p. 61. nempe poſtquam ipſe cum Cimmeriis ab Alyatte Lydorum Rege, fuit ex Aſia, h. e. Joniae & Lydiae, quem invaſerant, tractu, cum ſuis ejectus, teſte Herodoto l. I. c. XV.

Vſ. 257. ἐν λειμῶνι Καϋστρίῳ] Haud procul nempe Sardibus ab hoc Lygdami & Cimmeriis, paullo ante, ut modo dictum, expugnatis, ſed inde mox repulſis. Sardibus enim *Cayſtri campus*, ſeu ut hic dicitur *pratum*, & ſimiliter a magno hujus Battiadae imitatore poëta, Georg. l. I. vſ. 384. *prata Cayſtri*, ſeu τὸ Καϋστριανὸν ſcil. πεδίον, una cum Sardiano & Hermi campis ſubjacebat, juxta Geographum l. XIII. p. 626. Notum enim cum ſaepe alibi, tum maxime a fluviis ea loca adluentibus non ſolum, ſed pinguefacientibus, *Maeandro*, *Cayſtro*, *Hermo*, *Caico*, denominatos, qui in utroque eorundem fluviorum latere jacebant, *campos*, & quidem ab illuvie eorumdem fluviorum terrae adgeſta, ut de iisdem alibi apud Strabonem Nearchus l. XV. p. 691. nempe

ἔνθα πεδίον Ἀσωπὸς ῥοαῖς
Ἄρδει, φίλον πίασμα Βοιωτῶν χθονί,
ubi Aſopus campum fluentis
Irrigat, amice pinguefaciens Boeotorum ſolum;

Digitized by Google

& ſicuti alibi Euripides de Theſſaliae fluvio, Hecub. vſ. 453. Ἀπιδανὸν πεδία λιπαίνειν, *Apidanum campos pinguefacere*. Hinc Plinius l. v. c. xxx. *A Smyrna Hermus* CAMPOS *facit*, & NOMINI *ſuo adoptat*. Unde etiam Ἕρμιον ἀμπεδίον a Mimnermo apud Stobaeum Floril. ſerm. vii. Sicut ἀμπεδίον Μαιάνδριον, apud Dionyſium vſ. 837. pro ἀνὰ πεδίον, cujusque *Macandri campum* ab hoc *Cayſtri* fluvio irrigari ibidem tradit; & quos tractus illius *campos*, λειμῶνας ſeu *prata* etiam, ut hoc loco Battiades, de *Cayſtri campo* ſimiliter vocat; cujusque verſus proinde ea de re merentur hic adſcribi:

Πολλοὶ γὰρ ΛΕΙΜΩΝΕΣ ἐν Ἀσίδι τηλιθόωσιν,
Ἔξοχα δ' ἀμπεδίον Μαιάνδριον, ἔνθα ΚΑΥΣΤΡΟΥ
Ἥσυχα καχλάζοντος ἐπιῤῥέει ἄγλαον ὕδωρ.
Multa namque PRATA *in Aſia virent*,
Praecipue vero in Campo Maeandrio, quo CAYSTRI
Placide ſtrepentis influit limpida aqua.

Quomodo proinde dictum Καΰστρου vel Καϋστριανὸν (ut utroque nomine a Strabone vocatur p. 626. & 629.) πεδίον, *Cayſtri* aut *Cayſtrianus campus*, vel *Cayſtrius*, ſicuti apud Comicum Acharn. p. 373. διὰ τῶν Καϋστρίων πεδίων ὁδοιπλανοῦντες, *per Cayſtrios campos palantes*, & quibus vicini erant alii *campi* dicti *Cilbiani*. Unde praeterea factum obſervo, ut Dii, qui in *campis* illis colebantur, in quibus nempe erectae erant eorum arae aut ſimulacra, πεδιονόμοι ſeu *campeſtres* vel *pagani*, ad diſcrimen nempe τῶν ἀστυνόμων ſeu πολιούχων & ἀγοραίων Deorum, qui in *urbibus* & quidem vulgo earum *foris*, templis ac aris ſacrari conſueverant. Liquet id ex Aeſchylo, & priſcis ejus Enarratoribus, Sept. Theb. verſ. 277. &c.

Ἐγὼ δὲ χώρας τοῖς πολιοσσούχοις θεοῖς,
Πεδιονόμοις τ', κ' ἀγορᾶς ἐπισκόποις,
Ego vero regionis urbisque cuſtodibus Diis,
Paganisque, & *Fori praeſidibus*,

ubi veteres Critici Deos πεδιονόμους dici obſervant, quibus nempe in lucis & campis qui erant iisdem ſacrati, habitare & coli contigerat; ac ubi proinde Dii πεδιονόμοι opponuntur iis, quos ἀστυνόμους ſeu *urbanos* idem Tragicus alibi vocat, Agamem. vſ. 88. Verum quod propius ad hunc Callimachi locum facit, occurrit ejusdem *Cayſtri* fluvii (a quo *Epheſus*, ut tradit Plinius l. v. c. xxix. *adluitur*, dictusque hoc loco ſit λειμὼν Καΰστριος, ſeu Καΰστριον πεδίον) mentio in priſcis iisque inſignibus Epheſiorum nummis ſub Severo cuſis, cum inſcr. ΕΦΕϹΙΩΝ ΝΕΩΚ... ΚΑΥϹΤΡΟϹ, *Epheſiorum Neocororum Cayſtrus*; & in alio, ubi Diana cum duobus Fluviis infra jacentibus, & epigraphe ΚΑΥϹΤΡΟϹ ΚΕΝΧΡΙΟΣ ΕΦΕϹΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Cayſtrus Cenchrius Epheſiorum Neocororum*, cujus poſtremi equidem nummi meminit eruditus Auctor de Nummis Urb. Ill. p. 166. ſed non indicato ubi idem ille proſtaret, Muſeo. Exſtabat vero inſignis ille

num-

nummus, & quem Romae verſavi olim non ſemel in Cimeliarchio CHRISTINAE Auguſtae, dum Graecos illius Gazae nummos, male ut plurimum deſcriptos nec intellectos, ipſe, impetrata ejus rei a rari exempli Regina facultate, ne dicam etiam mihi oblata, inſpicerem, eorumque indicem in Cimeliarchii illius meumque ſimul privatum uſum, ad eosdem retingerem. Quibus addi poteſt alius Epheſiorum nummus cum ejusdem *Cayſtri* effigie & qualem ſub Valeriano, eidemque ſimilem ſub Gallieno, cuſum protulerunt cum pluribus aliis in eruditae peregrinationis monumentis Sponius ac Wehlerus. Neque vero hic praetereunda *Cayſtri* hujus mentio, in vexato a viris magnis apud Propertium loco l. III. El. XXII.

Et qua Gygaei viſenda eſt ora Cayſtri.

Ubi nempe pro *Gygaei*, ſicut praeferunt illius editiones, Scaliger e veſtigiis veteris libri legebat, *Et ſi quadrigae* &c. ut ad quatuor nobiliſſimas tum illius tractus urbes, *Epheſum*, *Smyrnam*, *Colophonem* ac *Miletum* id referri exiſtimaret. Lipſius vero, *& qua cygnaei* &c. nempe *Cayſtri*: quibus vero, & vulgata ſimul lectione, repudiatis, Iſ. Voſſius, vir vere πολυμαθέστατος ad Catullum p. 109. legendum contendit,

Et ſi qua Phrygii viſenda eſt ora Cayſtri,

quamque lectionem ibidem praefert priori a ſe alibi, ut ait, exhibitae, nempe ad Pompon. Melam. p. 85. *& ſi qua Ortygii.* Verum ut de Scaligeriana hujus loci emendatione, quam nec mihi probari, ultro agnoſco, neque uno adhuc telo, ob *quadrigas* ſcilicet illarum memoratarum ab eodem urbium, poſſum confodere, nihil dicam, haud meliori etiam talo ſtare illam Voſſianam, *Phrygii* nempe *Cayſtri*, exiſtimo. Neque enim *Phrygius* ille fluvius, ſed Lydius, & cujus fontes non in *Phrygia*, ſed in *Cilbianis jugis* juxta Plinium l. V. c. XXIX. ſiti; haud procul proinde a Tmolo monte ac Sardibus, adde & a Gygia palude, de qua mox. Unde etiam tradit Strabo p. 629. *Cayſtrianum*, quem nempe fluvius ille adluebat, *campum*, inter mediterranea & Tmolum incidere, verſusque Orientem ei eſſe conterminum campum Cilbianum. Hinc idem *Cayſtrus*, Lydias demum urbes, & poſtremam quidem, de qua ante, Epheſum adluens, inde ſe in mare exonerabat: Unde inter alias ad hujus *Cayſtri campum* adjacentes Lydiae civitates, urbs *Hypaepa* a Strabone refertur l. XIII. p. 627. ΥΠΑΙΠΑ δὲ πόλις ἐςὶ καταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ Τμώλου πρὸς τὸ τοῦ ΚΑΥΣΤΡΟΥ ΠΕΔΙΟΝ, HYPAEPA *urbs eſt, qua deſcenditur a Tmolo ad* CAYSTRI CAMPUM. Unde lux, & qui ſimul Strabonem ac eundem urbis illius ſitum eximie illuſtrat, veteri nummo cujus ectypum omnis hujus antiquae & eruditae elegantiae peritiſſimo Morello noſtro acceptum feret Lector, in quo nempe *Cayſtri* fluvii effigies ſignatur ac inſcr. ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ ΚΑΥϹΤΡΟϹ: cuique ea occaſione comitem addemus vulgatum in laudatis paullo ante *Itine-*

 rariis

variis nummum, cum ejusdem fluvii effigie, ac nomine ΕΦΕ-ΣΙΩΝ ΚΑΥΣΤΡΟΣ, *Epheſiorum Cayſtrus*.

Meminit vero ejusdem *Hypaepenorum* nummi, tanquam a ſe viſi, ſed in iisdem, ut opinor, optimi praeſtantiſſimique Morelli Schedis eruditus Auctor de Num. Urb. Illuſtr. p. 522. E quibus autem ſatis liquere arbitror, cur ea *Phrygii Cayſtri* emendatio in Propertio non ſit admittenda; ut nec altera paullo ante memorata ejusdem viri, ingenio alioquin & doctrina praeſtantis, nempe *Ortygii*. Quam poſtremam etiam illud convellit, quod non *Cayſtrus*, ſed alter prope Epheſum, & in nummo ſupra deſcripto memoratus fluvius *Cencbrius*, per lucum illum juxta Epheſum *Ortygiam* dictum laberetur, ut aperte id tradit Strabo l. XIV. p. 639. qui ubi de illa agit *Ortygia*, addit continuo, διαῤῥεῖ δὲ ὁ Κέγχριος ποταμὸς, *per eam Cencbrius fluvius labitur*, & unde ſimiliter apud Tacitum Annal. l. III. c. LXI. ubi Epheſii inter alia in ſenatu praedicant, *eſſe apud ſe Cencbrium amnem, lucum Ortygiam, ubi Latonam partu gravidam* &c. Adeo ut ſi conjecturis ibi in Propertio eſſet locus, illam Lipſii, cygnaei nempe *Cayſtri* reponentis, omnino aliis potiorem arbitrarer: quum his oloribus abundaret totus ille tractus, ut obſervat loco paullo ante indicato Dionyſius Alex. vſ. 833. ac proinde, ut e Virgilio inſuper liquet, cum vicina palus *Aſia* appellata, tum ipſe etiam *Cayſtrus*, de quo Georg. l. I. vſ. 383.

& quae Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur PRATA CAYSTRI.

Adeo, ut *cygnus* vocetur *ales Cayſtrius* ab Ovidio Triſt. l. V. El. I. alibi autem, ut Metam. l. II. vſ. 283. de cygnis itidem dicat, *caluere Cayſtro*; & quibus praeiverat dudum Anacreon Od. LVII. Κύκνος Καΰστρου, *cygnus Cayſtri*. Ut mittam, quod *cygnaei* vox ab altera *Gygaei* minus recedat; ut ita proclivis fuerit librariorum unam pro altera reponentium lapſus. Sed ne loco tamen continuo moveatur recepta lectio *Gygaei*, illud ſuadet, quod non ſolum *Gyges* exſtiterit haud ignotus Lydiae Rex, & ab eo etiam dicta in eo Lydiae tractu, *Gygaea palus*, ſeu Γυγίη λίμνη, cujus

Digitized by Google

cujus Homerus meminit, Iliad. B. vſ. 865. ſed illud potiſſimum, quod, uti ſupra obiter dictum, ac e Strabone abunde conſtat l. XIII. p. 626. haud procul ab eadem *Gygia* quae Κολόη poſtea eſt appellata, *palude* eſſet *Cayſtrus* fluvius, immo ejuſdem *Cayſtri* ortus. Eadem enim *Gygia palus* infra XL. ſtadia a Sardibus juxta Geographum eodem loco erat ſita; ac proinde monti Tmolo & Cilbianis jugis, ubi *Cayſtri*, uti vidimus, fontes, vicina. Quae confirmat haud parum ac illuſtrat praeclarus eam in rem, & quem non adtenderunt viri magni, Nicandri locus Ther. p. 44. ubi Tmolus, *& Gygis monumentum*, Γυγέο τε σῆμα, ac praeterea *Cayſtri* ortus refertur, καὶ ἀντολαὶ εἰσὶ Καΰστρου, *& ubi oritur Cayſtrus*. Locum, ſi vacat, adeat Lector, & quae ad eum enarrat Graecus & antiquus Interpres, qui illud Γύγεο σῆμα, aut de *Gygio*, qui iis in locis regnavit, & cujus Hipponax meminerit, *ſepulcro* intelligendum monet; aut de *Gygia palude*, quae Lydiae eſſet ac Myſiae. Quibus inſuper illud ante jam excuſſum de *Phrygio* nempe pro *Gygaeo Cayſtro* abunde refellitur. Sed quibus forte nimium, quamquam ab hoc Callimachi loco haud alienis, praeter inſtitutum tamen longius, immoramur. Quamquam illud praeterea hic addendum ſit: nempe id quod ex eodem Callimacho refert Euſtathius Iliad. M. p. 1714. καὶ Καλλίμαχος ἐν ἐν ὑπομνήμασι, τὴν Ἄρτεμιν ἐπιξενωθῆναι φησὶν Ἐφέσῳ υἱῷ ΚΑΥΣΤΡΟΥ, ἐκβαλλομένην δὲ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, τὸ μὲν πρῶτον μεταλαβεῖν εἰς κύνα &c. *Callimachus itaque in Commentariis Dianam refert hoſpitatam apud Epheſum* CAYSTRI *filium; ejectam autem a muliere, eam primo in canem mutaſſe*; dein, quod addit, reddita ei humana forma, eandem tamen prae pudore illius, qui ei contigerat, caſus, ſe ſuſpendiſſe, a Diana vero, proprio mundo muliebri illi circumpoſito, *Hecaten* appellatam.

Vſ. 258. Ἐφέσου τεὰ τόξα πρόκειται] Haud mirum τεὰ τόξα ad Dianam hic dici, quae *arma Dianea*, & *arma Dianae* (uti ſupra jam dictum ad vſ. 133.) a Gratio vocantur Cyneget. vſ. 252. & 457. ac unde τοξότις eadem jam ante appellata hujus Hym. vſ. 223. Iiſdem autem *telis* perpetuo ab eadem Dea, tanquam *Magna* Epheſiorum *Diana* Act. XIX. 21. *propugnari Epheſum* traditur; ſicuti ſequenti Hymno, Delum ab Apolline, nullumque firmius dari, quod continuo addit, vallum, ac ideo quidem, quod Deus ſit immotus & inconcuſſus; & de quo loco nos ibidem. Unde Tutelares & Cuſtodes Urbium Dii (quales nempe vocat Horatius *cuſtodes Numidae Deos* l. I. Od. XXXVI. aut Apollinem e Vulcano natum *cuſtodem Athenarum* Tullius de Natur. Deor. l. III. c. XXIII. &c.) paſſim ab iiſdem praecipua quadam religione culti, quique πόλιν aut γῆν ἔχειν vel κατέχειν Atticis, uti apud Aeſchylum Suppl. v. 711. Ariſtophanem praeterea, Thucydidem, Demoſthenem, alioſque dicebantur; ſub variis autem & peculiaribus, modo Πατρῴων, modo Ἐγγενῶν, ſeu Ἐγχωρίων, modo Ἀρχηγετῶν, modo Πολιούχων, modo Σωτήρων, aut apud *Roma-*

nos ſimiliter *Patriorum*, *Cuſtodum*, *Tutatorum*, *Propugnatorum*, aliiſque id genus nominibus, & quorum obvia in nummis ac lapidibus antiquis mentio, coli iiſdem in locis conſueverant. Unde haec Diana itidem cum ΣΩΤΕΙΡΑΣ, de qua jam ante, tum CONSERVATRICIS aut INVICTAE etiam appellationes in iiſdem haud ſemel nacta conſpicitur. *Epheſi* autem cum ſpeciali πρωτοθρονίης, teſte Pauſania l. x. p. 686. elogio eadem culta. Verum ut illud mittam, quamquam ab aliis Auctoribus, ſicuti ex adducto ſupra Heſychii loco liquet, traditum fuerit, incenſam nempe ab hoc ipſo Lygdami, Epheſiae Dianae aedem; illud utique Callimachi aevo conſtare poterat, non hanc vim habuiſſe ea *Dianae* hujus *Invictae tela*, ut confoſſo iiſdem Heroſtrato, inſtitutam ab illo ejuſdem aedis conflagrationem impedirent. Unde etiam eadem Dea, dum nobiliſſimum illud ejus toto orbe fanum deflagraret, abiiſſe peregre, ἀπόδημος nempe tum, non vero Epheſi ἔνδημος, eſt dicta; ab aliis autem minime eſſe mirandum, ſi domo abfuerit, quod Olympiadis in partu adeſſe voluerit, ſicut id e Timaeo a Cicerone refertur de Natur. Deor. l. II. cap. XXVII. paullo vero aliter apud Plutarchum, ac ut frigidum Hegeſiae cujuſdam Magneſii dictum legitur, circa initia vitae Alexandri. Ut mittam, quod quamquam eadem Dea Γαιάοχος, ſeu *terram obtinens* vel *ſervans* fuerit, uti a Sophocle Oedip. Tyr. vſ. 166. appellata, varios tamen terrae motus ab ea non averterit, quibus eadem dilecta *Epheſus* poſt Callimachi aetatem ſaepius concuſſa fuit & proſtrata. Unde & inter eas Aſiae civitates exſtitit, quae Tiberii temporibus *collapſae nocturno motu terrae*, apud Tacitum dicuntur Annal. l. II. c. XLVIII. & *corruiſſe* apud Euſebium, ſeu ejus interpretem Hieronymum in Chronico.

Vſ. 259. Πότνια Μυνιχίη, λιμενοσκόπε &c.] Citatus hic verſus, ſed paullo aliter a Tzetze ad Lycophronem p. 176. Ἄρτεμι Μυνιχίη, λιμένος σκοπὴ, χαῖρε Φεραίη, quamquam nihil obſtat, quin retineatur, ſicuti in ſcriptis aut editis hodie Callimachi libris legitur, idem verſus. Quum autem vox πότνια apud Homerum ejuſque imitatores poëtas, Deabus, (uti ſupra Rheae, Hym. in Jov. & Dianae haud ſemel jam ante in hoc Hymno) aut Heroinis tribuatur, aut Matribus, iiſque ferme Reginis, inde Cleophontem merito ſugillat Ariſtoteles Rhetor. l. III. c. XXIV. qui πότνια συκῆ, εὐτελὲς πρᾶγμα. τὸ δὲ πότνια, θείοις καὶ θεοῖς ἁρμόζουσα, *ficus enim res vilis*, πότνια *autem Diis & divinis convenit.* Hinc verbum ποτνιᾶσθαι, de feminis quidem, male autem de viris, Diis ſupplicantibus, dici obſervat in Chreſtomathia, poſtumo foetu a Cl. Meurſio illuſtrata, Helladius p. 18. quod tamen promiſcue a Graecis Scriptoribus, tam de viris, quam de feminis, ut praeter Philonem, Lucianum &c. apud Joſephum Ἀρχ. p. 662. lin. penul. ed. Genev. & quidem ſubinde alios etiam quam Deos deprecantibus, dici conſtat. Quibus poſtremis accedit Euſebius de vit. Conſt. l. IV. c. LXIX. de Romanis, qui corpus Conſtantini

Digitized by Google

in regia urbe deponi deprecabantur; ϗ τῇ βασιλίδι πόλει κατατίθεσθαι ποτνιώμεναι. Non monerem, ſi vel uno verbo id ibi indicaſſet Cl. Meurſius. Inde vero, ut alias magis obvias mittam, facta etiam vox ποτνιασμὸς, quae apud Strabonem, neque forte alibi facile legitur, l. x. p. 297. ubi conjungit Geographus τὰς θεραπείας τῶν θεῶν ϗ ἑορτὰς ϗ ποτνιασμοὺς, *Deorum cultum & feſta & ſupplicationes;* & altera ποτνιάνακτος, quam Smyrnae tribuit Homerus in Epigrammate, quod in adſcripta Herodoto ejus vita cum aliis nonnullis proſtat,

Αἰολίδα Σμύρνην ἁλιγείτονα ποτνιάνακτον,

Aeolida Smyrnam mari vicinam, dominii venerandi.

Dianam vero λιμενοσκόπον quod ſpectat, de ea actum eſt jam ſupra ad vſ. 38. ubi λιμένεσσιν ἐπίσκοπος, *portuum inſpectrix*, eadem dicitur. Quae ratio eſt etiam inditae hic eidem Deae *Munichiae* appellationis, a portu, ut notum, Athenarum ita nuncupatae. Quod vero idem *portus* Μουνυχία, qui alias a Piraeo diverſus ab Auctoribus antiquis traditur, hic in Scholiis dicatur μέρος τοῦ Πειραιῶς, τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηνῶν, *pars Piraei, portus Athenarum*, inde factum quod idem portus, ſeu *Munichia*, cum Pyraeo eſſet conjunctus, ut id docet de eodem agens Strabo l. IX. p. 395. προσειληφυῖα τῷ περιβόλῳ τὸν Πειραιᾶ., *ambitu ſuo complexa Pyraeum Munichia.* Fani vero ibidem *Dianae Munichiae* conditi, alii *Munichum*, a quo loco nomen, ut Stephanus ac Suidas; alii Embarum quendam, ſicut Pauſanias, juxta Euſtathium ad Iliad. B. p. 331. auctorem ſtatuunt. Qua de re conſuli poteſt eruditiſſimi Meurſii libellus de Piraeo haud ita pridem editus. In ora autem Epheſiorum maritima ſitum etiam fuiſſe *Munichiae* hujus *Dianae* Templum, illudque ab Agamemnone conditum, tradit Strabo l. XIV. p. 639.

Ibid Χαῖρε Φεραίη] Φεραίη hujus Deae, praeter Pauſaniam, qui eam extra Theſſaliam apud Athenienſes, Argivos & Sicyonios cultam docet l. II. p. 104. & 137. meminit etiam Lycophron p. 176.

Θύσθλοις Φεραίαν ἐξακούμενοι θεὰν,

Sacrificiis Pheraeam placantes Deam,

& quam ibi de *Hecate* dici, nata ſcilicet Jove & Pheraea Aeoli filia, tradit Tzetzes, additque praeterea, Φεραίαν vocari τὴν ἐν Φεραῖς τιμωμένην, *quae Pheris coleretur;* eam vero Theſſaliae urbem (notam aliunde Admeti Regiam) ſuo aevo Σεῖρα nuncupari: cujus equidem poſtremae appellationis, an alius praeter hunc Graeculum meminerit, ignoro. Quae enim Σάειρα a Joſepho dicitur Origin. l. I. c. XIX. a ſenioribus autem Σεὶρ, Gen. XXXIII. 15. Chananeae locus erat, non Theſſaliae. De voce autem χαῖρε, qua Deam hic compellat, dicetur infra ad ultimum hujus Hymni verſum.

Vſ. 263. Οὐδὲ γὰρ Ἀτρείδης ὀλίγῳ ἐπεκόμπασε μισθῷ] Sic infra in Lav. Pallad. vſ. 102. ut jam monuit Vulcanius, de mortali, qui Deum, niſi ipſe voluerit, coram adſpexerit, μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ

γάλῳ, *mercede id conſpiciet magna*, nempe ubi μισθῷ pariter pro *poena* ſumitur; & quomodo itidem *magna mercede* occurrit pro *magno damno* apud Tullium Tuſcul. l. III. c. V. ubi inter alia, quae abſurde a Crantore prolata memorat Cicero, illud legitur, *nam iſtuc nihil dolere*, NON SINE MAGNA MERCEDE *contigit*, *immanitatis in animo*, *ſtuporis in corpore*. Neque aliter Catullus Carm. LXXVII. MAGNO *cum* PRECIO *atque malo*; nempe juxta illud Donati ad Terentii Andr. A. III. Sc. V. *pretium pro ſtultitia eſt poena*, *pretium pro virtute eſt & lucrum*; quod idem de μισθῷ ſeu *mercede* pro *retributione* ſumpta dicitur. Quem uſum etiam vocis hujus *pretii* in malam partem accepti, e duobus Comicorum Latinorum locis (aliunde praeterea notum) adtigit hic opportune eruditiſſima Fabri filia. Neque aliter apud vetuſtos Graeciae Scriptores, ποινὴ & ἄποινον vel ἄποινα, tam de *praemio* quam de *poena* uſurpantur; neque Pindari ſolum, apud quem, quod jam viderunt ejus Interpretes, priori ferme ſenſu utraque vox ſumi conſuevit, ut ποινὰ ἐξαίρετος καμάτων, *praemium eximium laborum*, Nem. Od. I. & alibi; ac ſimiliter ἄποινα ἀρετῆς Pyth. Od. II. ἄποινα μόχθων Nem. Od. VII. νίκης ἄποινα Iſthm. Od. VIII. ſeu *virtutis* aut *laborum* aut *victoriae praemia*. Sic apud Aeſchylum Prom. vſ. 176. ποινάς τε τίνειν explicant veteres Enarratores, χάριτας ἀποδιδόναι, *beneficia* ſeu *praemium rependere*, ob eam, quam patiebatur Prometheus, atrocem injuriam ſeu poenam; alibi autem in eodem dramate vſ. 223. κακαῖς ποιναῖς, *malis* ſeu *moleſtis poenis*, dicitur, quaſi nempe aliae darentur ποιναὶ, quae non utique eſſent *malae*, ſed χάριτες potius, ut priori loco Critici. Mitto alium utriuſque vocis ποινῆς & ἀποίνων uſum ex Homero & priſcis Grammaticis notum, de *pretio*, quod ad redimendam poenam datur. Quo ſenſu etiam *poena* dicta videtur apud Propertium toties, ut notum, Ἑλληνίζοντα, l. II. c. VIII. ubi de Briſeide Achilli ad eum placandum reſtituenda; injuriaque quae in ea eidem adimenda illata fuerat, reſarcienda agitur,

At poſtquam ſera captiva eſt reddita poena.

Quamquam & ibi *ſera poena*, de *tarda* Graecorum in eadem Briſeide reſtituenda poenitentia, haud male, ut a Paſſeratio factum, explicari etiam poſſit.

Vſ. 264. μνᾶσθαι τὴν παρθένον] Qua nempe ſola παρθένου appellatione haec Dea ſubinde deſignatur, uti jam ſupra monui ad vſ. 6. ubi infans adhuc a parente Jove petit, Δός μοι παρθενίαν αἰώνιον, *da mihi virginitatem perpetuam*. Quo alioquin παρθένου nomine culta etiam altera innuba itidem (ut id quoque ſupra adtigimus) Jovis filia, ſicuti apud Athenienſes παρθένου Παλληνίδος appellatione, de qua Euripides Heraclid. vſ. 1031.

Δίας πάροιθε παρθένου Παλληνίδος,

Ante templum divinae virginis Pallenidis;

quomodo ibi legendum, Δίας nempe non Δίκης, vidit jam in notis Canterus; & quibus verbis ad Minervam, non ad Dianam reſpici

reſpici docet alter Tragici locus qui praeceſſerat in eodem dramate vſ. 50. Παλληνίδος &c. Δίας Ἀθηνᾶς, *Pallenidis, divae Minervae.* Hinc eidem Minervae Athenis aedes Παρθενῶνος dicata, cujus meminit Pauſanias l. 1. p. 43. & ſimiliter Philoſtratus Vit. Apoll. l. 1. c. v. ὡς Ἀθήνησίν τι ἰδεῖν ἐστιν ἐν προδόμῳ τοῦ Παρθενῶνος, *ut Athenis videre eſt in veſtibulo Parthenonis*, ſeu aedis Virgini Minervae ſacratae.

Vſ. 265. Οὐδὲ μὲν Ὠαρίων &c.] Ὠαρίων ſeu *Oarion* cum ἐπενθέσει litterae α ob metrum, qui vulgo Ὠρίων, utroque autem modo in Pindaro, nempe Nem. Od. 11. & Iſthm. Od. IV. dicitur. Unde ut hoc loco, ita apud Catullum, ultimo verſu Comae Berenices, prout ille in optimis editionibus legitur,

Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion;

& apud Nicandrum ab initio ferme Theriac. ubi praeterea tentatae, quod de eo Horatius, Dianae, & inde non *virginea* quidem, quod addit ille poſt Homerum, *Deae ſagitta domitus* dicitur, ſed ſcorpionis ab ea immiſſi ictu interemptus. Meretur vero locus adſcribi, ad pleniorem hujuſce apud Callimachum lucem,

Τὸν δὲ χαλαζήεντα κόρη Τιτηνὶς ἀνῆκε,
Σκορπίον ἐκ κέντροιο τεθηγμένον, ἦμος ἐπέχρα,
Βοιωτῷ τεύχουσα κακὸν μόρον ΩΑΡΙΩΝΙ,
Ἀχράντων ὅτε χερσὶ θεῆς ἐδράξατο πέπλων.
Illum vero virgo Titania grandinoſum immittit
Scorpionem ſtimulo aculeatum, quando furebat,
Boeotio OARIONI *malum fatum praeparans,*
Quum ille manibus inviolatam Deae veſtem arripuit &c.

Quae plenius, & quidem in Inſula Chio contigiſſe, ac praeterea, quomodo haec ad ſigna coeleſtia *Scorpionis* & *Orionis*, utriuſque ſcilicet inter aſtra relati, referenda ſint, docebit Aratus in Phaenomenis, & in Καταστερισμοῖς Eratoſthenes, a quo tamen diverſa ea de re narratio in Σκορπίος & Ὠρίων reperietur. In priori enim, id Colonae in Inſula Chio, juxta Aratum, vult contigiſſe, ob Dianam in venatione indecenter attrectatam; in altero autem ſeu *Orione*, in Creta eam cladem ejuſdem a Scorpione interempti, & a Tellure ideo immiſſam, quod praeſentibus Diana ac Latona jactaſſet ille, ſe omnes ſupra terram feras interempturum.

Vſ. 266. Μηδὲ χορὸν φεύγειν ἐπιαύσιον] De *choris* ſimul & *choreis* (neque enim iſta ſemper olim ſimul juncta, χοροὶ inquam & χορεῖαι) cum in aliis Deorum, tum praecipue Dianae ſacris, & quantum illa vel Deae, vel Nymphis ejuſdem fuerint curae, dictum jam abunde ab initio hujus Hymni ad vſ. 3. ac dein ad vſ. 242. Hinc multiplices olim id genus *chori* a pueris, viris, ſenibus quandoque ſicut apud Laconas, teſte Plutarcho in Lycurgo, virginibus denique aut matronis etiam, ut in Dearum, & priorum quidem in Dianae potiſſimum Feſtis. Unde inſanum quoddam Graecorum, maxime Athenienſium olim ſtudium extitit,

Digitized by Google

ſtitit, quo in διδασκαλείοις ad id inſtitutis, τὰ χορικὰ, in Dionyſiis maxime, rite praeſtare, & juxta leges, quae de iis erant latae, & quarum ſubinde fit mentio apud Comicos & Oratores Atticos (ut de Platone ſileam, libris de Legibus, maxime l. VI. VII. & VIII.) ſe decenter gerere addiſcerent: nullisque praeterea impenſis, in iis agendis a choragis parceretur. Adeo ut integras ſaepe facultates, & qua de re ſubinde queruntur Comici illi & Oratores, in iiſdem profunderent. Ut proinde haud mirum ſit, id a Callimacho circa finem hujus Hymni ſtudioſe moneri, ne ſcilicet *choros*, & quibus haec Dea impenſe delectari ferebatur, ullatenus omitterent.

Vſ. 267. Ἀκλαυτεὶ περὶ βωμὸν ἀπείπατο κυκλώσασθαι] Nempe in Gentilium Feſtis *circa Aram* Dei vel Deae, cujus erant ſolemnia, *choreae* illae in *orbem* agi ſolitae. Cujus ritus utique antiqua occurrunt, ut tot aliorum in ſacris Gentilium, veſtigia in veteri foedere, ſicuti aut Hebraeorum circa vitulum aureum choreas ducentium, Exod. XXII. 19. aut filiarum Silo in ſolemnitate Domini anniverſaria, Jud. XXI. 20. aut Davidis ſaltantis coram Arca, 1 Sam. VI. 30. Ea res vero, *chorearum* nempe circa Deorum apud Gentiles *Aras*, obvia in eorum monumentis. Hinc Iphigenia ignara adhuc fati, dum a patre Agamennone ſacra, cujus futura deſtinabatur victima, facturo, jubetur prope lavacrum adſtare, quaerit ſubito,

Στήσομεν ἀμφὶ ΒΩΜΟΝ, ὦ πάτερ, ΧΟΡΟΥΣ;

Faciemus circa ARAM CHOREAM, *o Pater.*

Unde de *choreis* in honorem Apollinis, vulgo aut Delphis, aut in Delo, aut apud Boeotos inſtitutis, agens Apollonius l. I. vſ. 538. &c. addit continuo,

φόρμιγγος ὑπαὶ ΠΕΡΙ ΒΩΜΟΝ ὁμαρτῇ
Ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν,

ad citharam ſimul CIRCA ARAM
Concinne ſolum citis pedibus quatiunt.

Qui mos inde etiam invaluit, ut coram diſſectis victimae partibus, iiſque arae accenſae impoſitis, id genus circulares *Chori* agerentur; ſicut in ſacris in honorem Apollinis Ἑώου ſeu *Matutini* ab Argonautis celebratis factum obſervat idem Apollonius l. II. vſ. 703. κυκλικοὶ proinde χοροὶ apud Graecos iidem dicti, & quorum haud infrequens mentio apud Scriptores Atticos, ut Ariſtophanem Nub. p. 145. ac oratores etiam, Lyſiam Orat. XX. alioſque; ac praeterea κυκλιοδιδάσκαλος, qui eorum modum ac rationem edoceret, cujus meminit idem Ariſtophanes pag. 606. & Heſychius: Κυκλιοδιδάσκαλον, κύκλιον χορὸν διδάσκοντα, ſicuti legendus ille locus. E quibus, iiſque quae ſupra jam ad vſ. 241. κύκλῳ στησάμεναι χορὸν, aut quae de ſimilibus ἐγκυκλοις *choris*, alibi, ut in Bacchi Feſtis leguntur apud Dionyſ. Alex. vſ. 841.

Ὀρχεῦνται θηητὸν ἑλισσόμεναι περὶ κύκλον,
Saltabant mirificum ſe flectentes in orbem.

Im-

Immo dicti etiam inde *ἱεροὶ κύκλοι*, quod nempe in honorem Numinis, cujus tum agebantur ſolemnia, *circa* ejus *Aram*, ut hic dicitur; aut vero in lucis eidem ſacris, & Fano ſeu Arae illi proximis, a virginum aut mulierum *choris* ad id conſtitutis, *κύκλῳ* ſeu *in orbem*; & *ſolito* quidem *modo*, nempe cum decenti ad rhythmum totius corporis, pedum nempe non ſolum, ſed inſuper manuum, lumborum & capitis motione, iidem *chori* fieri conſueverant. Quae ſingula ab ipſo in Cereris Eleuſiniis choro indicantur apud Ariſtophanem Ran. p. 233.

> Χωρεῖτε νῦν ΙΕΡΟΝ ἀνὰ ΚΥΚΛΟΝ θεᾶς
> Ἀνθοφόρον ἀν' ἄλσος,
> Παίζοντες, οἷς μετουσία
> Θεοφιλοῦς ἑορτῆς.
> *Nunc ite in* ORBEM ſeu *Chorum* SACRUM *Deae,*
> *In florido luco*
> *Ludentes* ſeu *ſaltantes*, *qui participes ſunt*
> *Dilecti Deae Feſti.*

quibus adde, quae e ſequentibus ejusdem Chori verbis a me ſupra ſunt adducta ad vſ. 24. & quae praeterea de his in honorem Dianae *choreis*, dicuntur in Epicratis ea de re verſibus apud Aelianum de Animal. p. 703. a me jam indicatis ad vſ. 6. hujus Hymni. E quibus inſuper ſatis liquet, cur vocem *κυκλώσασθαι*, & quidem *περὶ βωμὸν* hic adhibuit Callimachus, uti ſupra etiam vſ. 170. *Νύμφαι σε χορῷ ἐνὶ κυκλώσονται*, *Nymphae te in choro circumdabunt*, nempe circa ejusdem Aram. Idque juxta veterum Grammaticorum de voce illa *κυκλώσασθαι* gloſſas, juxta quas nempe dicitur vox eadem formata a *κυκλόω*, *κυκλώσω*, *circumdo* ſeu in *orbem duco*; non vero a *κυκλέω*, *κυκλήσω*, h. e. *φέρω*, ſeu juxta Homerum, *currui impono*: prout haec praeter Sophoclis Enarratores ad Ajac. vſ. 354. Heſychium in *Κυκλήσομεν*, notant antiqua Scholia MSS. olim penes Cl. Iſ. Voſſium, ad Homerum Iliad. Δ. vſ. 259. quorum haec eſt gloſſa: *Δηλῶ*, *δηλώσω*, *τὸ δηΐζω· δηλῶ δὲ δηλήσω*, *τὸ βλάπτω· κυκλῶ*, *κυκλώσω*, *κοινῶς*. *κυκλῶ δὲ κυκλήσω*, *τὸ ἐφ' ἁμάξης τάξω*, *παρ' Ὁμήρῳ*, nempe Iliad. H. vſ. 332. *κυκλήσομεν ἐνθάδε νεκρούς*, *advehemus hic cadavera*, ubi itidem brevia Scholia, *κυκλήσομεν*, *in currus importabimus*; *κύκλα enim ſunt rotae*: ſed iſtud, ut aliunde etiam notum, *ἐν παρόδῳ*.

Vſ. 268. *Χαῖρε μέγα κρείουσα*] Haud inſolitum illud *χαῖρε* in fine id genus Hymnorum epiphonema, uti illius ab hoc Battiade in Palladis Lavacrum ſcripti, *Χαῖρε θεὰ* &c. ac ſimiliter eorum, qui Homero vulgo adſcribuntur. Quo nempe, tanquam in ſolemnibus eorundem Numinum Feſtis, ac proinde celebrandis, & quidem cantu & choreis, uti modo vidimus, eorum laudibus, ac ita honori Deorum ſimul ac hilaritati dicatis, ut laeto vultu & *κεχαρηότι θυμῷ*, ſicuti utrumque in Orphicis legitur, iis velint iidem frui ac favere, compellantur. Neque enim diſſi-

miles

miles Orphicorum formulae, quamquam quod vere ab il
Scaligero monitum, τελεταὶ eae potius ſint, dum nempe
rum myſteriis initiantur, iisque libant, & quibus eos ſibi i
turum propitios invocant αἱ μυσταγωγίαι, quam Hymni, q
Deorum natalibus, geſtis, honoribus, variisque ſubinde
bus, ſicut in hoc Hymno aliisque noſtri Battiadae, aut eo
qui Homero addi ſolent, enarrandis occupentur; ac prou
iis egerunt olim, qui praecepta dicendi tradidere, ſicut,
titulum hujus Hymni jam diximus, Menander Rhetor, q
hiſce ſeu de *Hymnis in Deos*, & quomodo ſint iidem inſti
di, enarrat ab initio Διαιρεσ. τ̃ Ἐπιδεικτικῶν pag. 594. &c.
frequentes etiam eorum, uti vocantur, Orphicorum epilog
quibus Κλῦθι, aut Ἔλθὲ θεὰ, *Exaudi* nempe vel *Adſis prop*
Numen, legitur; idque potius, quam ut ibidem intelligatur
ta illa vocis χαῖρε, quaſi Deo vel Deae, peracto in ejus lau
Hymno, valedicentis, ac ad aliud Numen pariter celebran
tranſeuntis, formula. Quo poſtremo alioquin ſenſu illud
in fine Hymnorum, qui Homero vulgo addicuntur, ſaepius
tur adhibitum, ut in Apollinem, & ultimo quidem verſu, in
etiam ſequentibus Hymnis frequenti,

Καὶ σὺ μὲν ΟΥΤΩ ΧΑΙΡΕ, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ·
Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο, καὶ ΑΛΛΗΣ μνήσομαι ΑΟΙΔΗΣ,
Et tu quidem ſic SALVE (vel LAETARE) *Jov*
Latonae fili.
Verum ego & tui & ALTERIUS *memor ero* C
TUS ſeu *Hymni.*

Neque eo minus tamen obvia in iisdem, quae circumferun
Orphicis, peculiares formulae, quibus nempe & duplici
dem nomine, in illorum fine χαίρων veluti compellantur i
Dii. Unum, ut adſit Numen, *laeto ac hilari vultu*, καλῷ γ
τε προσώπῳ, *gaudens* nempe, ſicut in alio Hymno dicitur, *fa*
quibus colebatur, *ritibus*, χαίρων ὁσίοις τε σεβασμοῖς. Ita Hy
in Matrem Deum, invocatur illa ut adſit ſimiliter κεχαρισ
εὐσεβέεσσι, *pietate delectata* initiatorum, ſicuti nempe κεχαρισ
τὸ ὅσιον τοῖς θεοῖς, *grata Diis pietas* ſeu *religio* dicitur a Pla
in Euthyphr. p. 15. T. I. ed. H. Steph. Alterum, ut χάριν
tiam nempe ſeu divinum *favorem* Numen eorum ſacris, liba
nibus, ipſisque initiatis largiretur, Ἀλλὰ χάριν λοιβαῖσι δίδου,
gratiam libationibus imperti, ſeu iisdem fave, nempe Orph. H
in Jovem κεραύνιον. Quae obiter hic a me adferuntur, cum
pleniorem hujus, qua praeſens Callimachi, aut alii inſuper H
ni clauduntur, formulae lucem; tum quod ex adlatis modo
quot Orphicorum locis, earum vocum, quarum ſaepe fit m
tio in Novo Foedere, χαίρειν, χαρίζομαι, & inter alia in
compellatione Angelica Lucae I. 28. χαῖρε κεχαριτωμένη, a
quae acceptiones eadem opera illuſtrantur. Unde iſtud hi

Digitized by Google

Dianam epiphonema, Χαῖρε μέγα κρείουσα, non hic tam *ave* aut *ſalve*, ut vulgo tamen, hujus & Hymnorum Homero adſcriptorum Interpretes χαῖρε illud reddunt, denotat; quam ſicuti e modo dictis liquet, ut laeto vultu ſimul & grata mente, inſtitutam ac peractam in Deae honorem feſtivitatem velit eadem proſequi. Neque vero novum, quod eadem μέγα κρείουσα, *late imperans* ſeu *magna Regina*, uti antea haud ſemel in hoc Hymno Ἄνασσα, appelletur. Solemnia etiam iſta apud Poëtas, Dearum, ſicuti infra Cereris epitheta, & prout Dii Ἄνακτες *Reges* ſeu *Domini* dicebantur, aut etiam θεοὶ βασίλειοι, *Dii Regii*, ab Ariſtide Monodi in Smyrna p. 741. ac a Juliano Imp. Orat. VIII. p. 436. ſunt in genere appellati, ac nominatim ab eodem Juliano inſcripta in βασιλέα Ἥλιον, in *Regem Solem*, Oratio ſeu Hymnus, haud aliter ac βασιλεὺς Λοξίας Apollo vocatur apud Pindarum Pyth. Od. III. Quomodo etiam haec ejus ſoror παμβασίλεια in Orphicis, eadem quippe, ut ea de re jam ſupra, quae *Juno Lucina*, dici meruit, Hymn. nempe εἰς Ἄρτεμιν. Quamquam unus forte occurrat Deorum Rex Juppiter, qui illo Βασιλέως nomine, ut apud Athenienſes, ſicut e Xenophonte Ἀναβ. l. VI. p. 373. & aliunde liquet, ac alibi etiam, fanis ac ſimulacris fuerit ſacratus. Quemadmodum una Dearum Juno, quae in veteri nummorum penu JUNO REGINA, eo ſcilicet nomine a Romanis templo ac effigie culta, inſcribitur; & quo alioquin, (ſicuti Diana, ut modo dictum, eadem cum *Lucina*) Ἥρα παμβασίλεια, itidem in Orphicis, & ſimiliter ab Apollonio Rhod. IV. vſ. 1348. παμβασίλεια Διὸς ἄκοιτις, *omnibus* vel *ubique Regina*, Jovis conjunx dicitur. Neque enim in hunc cenſum referri debet antiquus nummus, ac de quo jam ante obiter vſ. 69. ubi Vulcano REGI ARTIS χειρώνακτι nempe (ſicuti χειρωναξία, de eodem dicta apud Aeſchylum Prom. vſ. 45.) elogium tribuitur.

Ibid. εὐάντητον ἀοιδήν] Prior vox aut inde formata, obvia ſaepe in epilogis Orphicorum; nempe ubi numen illud, cui ſacratus Hymnus, εὐάντητον, ſeu ut *favens* & veluti *occurſu propitium*, initiato ejus ſacris, aut eidem libanti continuo adſit, invocatur. In σπονδαῖς enim ſeu Deorum *libationibus*, Hymnos in eorum laudes cani ſolitos, antea monui ad Inſcr. primi Hymni. Ut vero de aliis Orphicorum locis ſileam, in fine Hymni in hanc ipſam Deam dicitur,

> Ἐλθὲ θεὰ σώτειρα, φίλη μύστῃσιν ἅπασιν,
> Εὐάντητος,
>
> *Veni Dea ſervatrix* ſeu *ſalutaris, amica omnibus initiatis,*
> *Propitia* ſeu *occurſu fauſta.*

Ubi nempe Ἐλθὲ εὐάντητος, ſicut alibi adhuc in iiſdem Orphicis, nihil aliud, quam quod hic a Callimacho in fine Hymni, quo ejuſdem Deae laudes celebraverat, εὐάντητον uno verbo dicitur; &

& quo illam eidem Hymno propitiam ac faventem adprecatur. Ἀοιδὴν enim de *hymno* etiam dici, & ἀείδειν pro *hymno celebrare*, antea indicavi ad 1. vſ. Hym. in Jovem. Haud aliter vero, juxta Callimachum hoc loco, chorus μυστῶν ſeu *initiatorum* apud Ariſtophanem Ran. p. 243. Muſam invocat,

> Ἔλθ' ἐπὶ τέρψιν ἀοιδῆς ἐμῆς,
>
> *Veni* ſeu *adſis ad recreandum meum cantum;*

ſicuti idem antea ad Cererem, cui ſacrum erat feſtum, dixerat p. 230.

> Ἄνασσα συμπαραστάτει
>
> Καὶ σῷζε τὸν σαυτῆς χορόν.
>
> *Regina* (ut hic Diana μέγα κρείουσα, & ſupra etiam, uti vidimus aliquoties, ἄνασσα) *una adſis*
>
> *Et conſerva tuum chorum.*

OBSER-

OBSERVATIONES IN HYMNUM IN DELUM.

EIΣ THN ΔΗΛΟΝ ΥΜΝΟΣ] Mirum continuo videri cuipiam poſſet, quod DELUS, exigua nempe Aegaei Maris Inſula, pari hic cum coeleſtibus & majorum gentium Diis, JOVE, APOLLINE, DIANA, PALLADE, CERERE, honore gaudeat; Hymno nempe itidem in eam a Battiade noſtro condito. Cujus rei tamen in iis, qui exſtant etiamnum, vel Orphicis, vel Homeri, vel Homeridarum potius, Hymnis, nullum occurrit exemplum; nec earum quidem Regionum aut Urbium, quae Deorum alioquin Natalibus haud minus ac *Delus*, celebrabantur. Verum facili utique negotio abſolvi poteſt Callimachus, nec obſcura ejus rei ratio hic reddi: Latonae ſcilicet, poſt longos errores & denegatam ab aliis, quas adierat, gentibus ſedem, felici partu ſeu Apollinis Γενεθλίοις, non celebrata ſolum fuerat apud veteres *Delus*, unde illud Poëtae Georg. III. vſ. 6.

Cui non dictus Hylas puer, & LATONIA DELOS?

ſed ſacra etiam ideo (prout ea ab initio hujus Hymni dicitur, & qua de re nos ibidem) habita, & peculiariter quidem nuncupata. Hinc ſingulari quodam & conſentiente populorum in Apollinem ſtudio & cultu, ac in accepti ſcilicet tanti ab hac DELO beneficii memoriam, miſſis undique in eam Inſulam θεωρίαις ſeu ſolemnibus legationibus; ſtatisque frugum aut ſacrorum primitiis, ac reliquo apparatu; Choris praeterea, Ludis, Agonibus, Hym-

nis frequentata & conſecrata veluti eadem DELUS. Neque enim id a vicinis ſolum Cycladibus, ſed e tribus mundi plagis, ultimoque etiam Septentrione ſeu ab Hyperboreis factum, tradit hoc ipſo Hymno, & qua de re nos ibidem, Callimachus vſ. 278. ac ſequentibus, ubi ad *Delum*, inſigni eam in rem loco, ait:

> Ἀλλά τοι ἀμφιετεῖς δεκατηφόροι αἰὲν ΑΠΑΡΧΑΙ
> Πέμποντ(αι)· ΠΑΣΑΙ δὲ ΧΟΡΟΥΣ ἀνάγουσι ΠΟΛΗΕΣ·
> Αἵ τε πρὸς ΗΟΙΗΝ, αἵ θ' ΕΣΠΕΡΟΝ, αἵ τ' ἀνὰ ΜΕΣΣΗΝ
> Κλήρους ἐστήσαντο, καὶ οἱ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕ ΒΟΡΕΙΗΣ
> Οἰκία θινὸς ἔχουσι.
>
> *Verum tibi quotannis decimiferae ſemper* PRIMITIAE
> *Mittuntur ſolemniter* (ea enim vis ibi vocis πέμποντ(αι))
> OMNESQUE CHOROS *agunt* CIVITATES;
> *Quaeque ad* ORIENTEM; *quaeque ad* HESPERUM; *quaeque ad* MERIDIEM
> *Sedes poſuerunt; & quae* SUPRA BOREALE
> *Littus habent domicilia.*

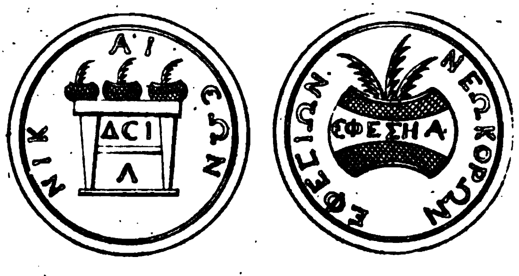
Quorum iſtud inſuper, de Hyperboreis nempe *Delum* eo more olim rituque colentibus, magno conſenſu, uti nos infra plenius, memorant veteres, Herodotus, Plato, Diodorus, Strabo, Mela, Plutarchus, Pauſanias, Claudianus, Servius. Hinc facti etiam in eadem *Delo* Ludi & Agones ab Athenienſibus inſtituti, quique a loco, ſeu *Delio* dicto inde Apolline, ΔΗΛΙΑ nuncupabantur. Quamquam etiam a Polycrate Sami Tyranno, pulcherrimum certamen in eadem Inſula *Delo*, idque in honorem *Delii* illius Apollinis celebratum, conſultumque ab eo Delphicum Oraculum, utrum ΠΥΘΙΑ, an ΔΗΛΙΑ idem Agon vocandus deinceps foret, reſponſumque ab Oraculo, Ταῦτά σοι καὶ ΔΗΛΙΑ καὶ ΠΥΘΙΑ, *haec tibi* DELIA *&* PYTHIA, natumque inde proverbium, memoret Suidas, & paullo aliter Apoſtolius Prov. Cent. XVI. 95. Ab Athenienſibus tamen, & quos hanc Inſulam prae aliis frequentaſſe aliunde, ut infra dicetur, conſtat, inſtitutos in eo *Deliacos Ludos* ΔΗΛΙΑ ibidem dictos, eosque Quinquennales, magno Ionum concurſu celebratos, tradit praeclaro eam in rem loco Thucydides l. III. p. 243. ubi nempe de luſtrata ab iiſdem Athenienſibus *Delo* agens, ait, καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι ΤΑ ΔΗΛΙΑ, *tunc quoque primum Athenienſes poſt luſtrationem* DELIA (ſeu *Ludos Deliacos*) *Quinquennalia inſtituerunt*; mox de Ionibus addit & circumjacentibus Inſularibus, ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ΕΣ ΤΑ ΕΦΕΣΙΑ Ἴωνες. καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ Γυμνικὸς καὶ Μουσικός. χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. *cum uxoribus enim & liberis ad ſpectacula* in Dela *conveniebant*, *ut nunc Iones ad* EPHESIA. (ſeu ludos in honorem Dianae Epheſiae) *Illic enim Gymnicum Muſicumque fiebat certamen*, *& agebant choros civitates.* Immo quod jam priſco Homeri in Apollinem Hymno, de hac Deliaca Ionum panegyri, ad-

Digitized by Google

adductis inde verſibus, qui etiamnum in eodem (nempe Hym. verſ. 146. &c.) leguntur, adſtruit ibidem Thucydides.

Ἀλλὰ σὺ ΔΗΛΩ, Φοῖβε, μάλιστ' ἐπιτέρπεαι ἦτορ,
Ἔνθά τοι ἑλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται,
Αὐτοῖς σὺν παίδεσσι, καὶ αἰδοίῃς ἀλόχοισιν.
Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ
Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν στήσωνται ΑΓΩΝΑ.
Sed tu DELO, *Phoebe, maxime oblectas animum,*
Ubi tibi cum longis tunicis Iones congregantur
Suis cum liberis & verecundis uxoribus.
Hi autem te pugilum certamine, & tripudio, & cantu
Memores exhilarant, cum conſtituerint CERTAMEN.

Eadem vero ſolemnia cum ΔΗΛΙΑ, tum adfinia iisdem, ut e Thucydide modo vidimus, ΕΦΕΣΙΑ, ſignantur etiamnum in praeclaris nummis. Exſtat enim Commodi nummus, inter eos quos Romae, ſed necdum divulgatos, in aes pridem incidi curavit princeps tum urbis antiquariorum, & cujus conſuetudine ſum olim in eadem uſus, Franciſcus Gottifredi, in quo autem ſolito Agonum ſeu Feſtorum in antiquis illis monumentis, & qua de re nos alibi, ſymbolo, tria vaſa cum totidem palmae ramis menſae impoſita ſpectantur cum inſcr. ΝΙΚΑΙΕΩΝ ΔΕΙΛ. *Nicaeenſium Delia;* ΔΕΙΛΙΑ ſcilicet pro ΔΗΛΙΑ, haud inſolita ει pro η in antiquis monumentis permutatione, ut Ἑρμεῖ Σωτῆρι pro Ἑρμῇ Σωτῆρι Theſ. Grut. XL. 10. & CCCXXVII. ac ſimiliter ἐπιείρανε pro ἐπιήρανε in primo verſu Inſcriptionis Herodis Attici. Immo haud aliter ac viciſſim ΕΦΕΣΗΑ inter alios ibi commemoratos Graecorum Agonas, dicuntur in inſigni marmore Oxon. p. 71. quae vulgo ΕΦΕΣΕΙΑ vel ΕΦΕΣΙΑ, ſicuti in adducto modo apud Thucydidem loco, & in praeclaro inſuper Gallieni nummo, dici conſueverant. Cujus utriusque nummi, ubi DELIA illa & EPHESIA ſignantur, ac inter rariores etiam habendi icones infra adpoſitas haud ingratas Lectori fore arbitror, & quas in pulcherrimis praeſtantiſſimi Morellii noſtri ſchedis, quae varia Caeſareanorum nummorum, eaque ſingulari induſtria delineata ectypa continebant, mihi olim obſervare licuit.

Digitized by Google

Neque mirabitur *Deliacos*, ſeu in honorem cum *Deli*, Apollinis potiſſimum *Delii* ludos, extra eandem Inſulam *Nicaeenſibus* Bithynis celebratos, qui non hoſpes plane fueri hac omni veteris elegantiae ac eruditionis penu; ac inde & moribus praeterea antiquis, novit *Pythia*, ut de aliis ſile ſeu Delphicos ſacros eidem Deo ludos, paſſim in aliis quo Graeciae aut Aſiae urbibus peragi ſolita, ſicuti *Trallibus*, *M ti*, *Magneſiae*, *Sidae*, *Pergae*, *Theſſalonicae*, *Hieropoli*, aliiſc & in ipſa quoque, juxta praeclarum Regiae Gallorum Ga nummum, *Emiſena Phoenices civitate*, prout de illa loqu Ulpianus l. 1. § 15. de Cenſibus. Unde etiam eadem ΔΗΛ & quidem e devictorum Athenienſium ſpoliis, a Thebanis lebrata, quod Cl. Meurſii, ubi id feſtum paucis tangit, gentiam itidem fugit, refert Diodorus Siculus lib. XII. pag. Τήν τε ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ πανήγυριν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συνεσ το, DELIACAM *quoque panegyrim ex eorum pecunia conſti runt.* Ni tamen in eodem, de quo modo actum, nummo, idem ſagax Morellius, a quo ille, uti & a me hactenus non viſus, dubitabat, ΔΕΙΑ forte pro ΔΕΙΑ ſit legendum; ac ΚΟΜΟΔΕΙΑ, exeſis nempe prioribus litteris ΚΟΜΟ, in perna nummi parte, ad celebratos, quod ex aliis eorum n mis conſtat, a Nicaeenſibus in Commodi honorem ludos re ciat. Quod ex ipſius nummi, ſi eo frui quandoque dabit conſpectu, liquidius conſtabit. Ex eo caeteroquin gentium colenda celebrandaque DELO ritu, itidem factum, ut a C Inſulanis rogatus fuerit olim Pindarus, ut Hymnum ſeu Pa na in eam ſcriberet, prout id refert ipſe Lyricus ſub initi Iſthm. Od. 1. ac ubi *Delum* ſimul deprecatur, ut cum bo ejus venia, ei liceat Ἐπινίκιον prius in concivem, Thebanu nempe Herodotum, pangere:

μή μοι κραναὰ νεμεσάσαι
ΔΑΛΟΣ, ἐν ᾇ κέχυμαι,
Ne mibi aſpera ſuccenſeat
DELUS, *in quam ſum* alioquin *effuſus*;

ſe enim poſtea, ut continuo addit, Delo ac Apollini in Ce rum gratiam celebrandis haud defuturum. Quod a Pinda etiam adimpletum, licet forte ex eo ejus in *Delum Hymno* tuere, cujus meminit, primosque inde verſus enarrat Philo Q Mund. Incorr. p. 960. διὸ καὶ Πίνδαρος ἐπὶ τῆς ΔΗΛΟΥ φη Χαῖρ' ὦ θεοτίμητε &c. *Unde etiam Pindarus de* DELO *ait: S ve o Diis chara*, eamque, ut addit, ab hominibus quidem *L lum*, a Diis autem dici τηλέφατον κυανέας χθονὸς ἄστρον, *lucidi mum nigrae Telluris ſidus.* Haud aliter quoque ac Chalciden bus ad Euripum, ᾆσμα πεποιημένον ὡς προσόδιον εἰς Δῆλον, *can cum* nempe, quod appellantes in ſtatis θεωρίαις Delum, iide pro more canerent, a Pronomo Thebano tibicine factum, t dit Pauſanias lib. x. p. 560. Ut mittam Δηλιακὸν ἐπίγραμμα

C

cujus meminit Ariſtoteles ad Nicomach. lib. I. cap. VIII. Adeo etiam, ut a Callimacho haud diſpari utique cauſſa ac inſtituto ſcriptus videatur hic IN DELUM HYMNUS, obitae nempe ſolemnis id genus, aut a civibus Cyrenaeis, aut vero ab iis apud quos agebat, Alexandrinis, in eandem *Delum* θεωρίας. Incertum vero an hujus vel alterius generis fuerit memorata ab Ariſtotele cap. II. de Poëtica Nicocharis ΔΗΛΙΑΣ, de qua hoc unum ex eo conſtat, Poëma fuiſſe deterioris notae, nec dignum proinde de quo ſimus hodie ſolliciti. Id tandem obiter addam, haud inde continuo mihi, ſicuti alioquin noviſſimo eruditiſſimoque Poëtices hujus Enarratori, liquere, carmen illud fuiſſe ludicrum Comici Athenienſis Nicocharis; quo nempe ille *Deliorum* mores jocoſe traduxerit. Lubentius enim in doctiſſimi P. Victorii ſententiam concederem, qui ex ipſis Ariſtotelis de eodem verbis, alterius Nicocharis poëma illud exſtitiſſe ſtatuit. Ut mittam, quod nec a Suida eadem *Delias* inter alia Comici illius, quae idem recenſet, dramata adnumeretur; ac praeterea, quod alterius operis ΔΗΛΙΑΣ itidem inſcripti, & cujus auctor eſſet Semus quidam Delius, meminerit aliquoties Athenaeus, & qualem Δηλιάδα in rebus *Deli* ac *Deliorum* enarrandis, non vero iisdem ſugillandis verſatam, liquet facile ex iis, quae inde a Naucratita illo referuntur, colligere, ut l. III. p. 109. & l. IV. 173. & alibi, ac inſuper e Stephano in voce Τέγυρα, ac de quo mox, ad verſ. 6.

Vſ. I. Τὴν ἱερὴν] *Sacra* dicitur *Delus* in limine hujus Hymni peculiari nempe ac propria, quod modo innueram, huic Inſulae appellatione; uti vel e Dicaearcho liquet in vita Graeciae p. 181. ed. Hoeſch. (ſeu verius in ſtatu Graeciae, prout βίον de *opibus*, *facultatibus*, *bonis*, a Graecis dici ex Euripide in Ione vſ. 881. Electra vſ. 81. Polybio haud uno in loco, & Graecis ad dictum Tragicum Criticis conſtat ad Hecub. vſ. 12.) Δῆλος ΙΕΡΑ Νῆσος λεγομένη, *Delus* SACRA *Inſula dicta*, & prout ad Apollinem dicitur, Δῆλον ἣς ἔχεις ΙΕΡΑΝ, *Delum qui* SACRAM *obtines*, ab Ariſtophane Θεσμοφ. p. 784. ac ab Orobio poſt expulſos ab eo ex Inſula Delo Athenienſes in Epigrammate, quod apud Athenaeum legitur lib. V. p. 215.

ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ὅτε ΝΗΣΟΝ Ἀθηναῖοι κεράιζον,

Dum SACRAM INSULAM *Athenienſes vaſtabant.*

Quod proinde de eadem expreſſit Maro Aen. l. III. vſ. 73.

SACRA *mari medio colitur gratiſſima Tellus.*

Ita Ariſtides Panathen. p. 329. ἀλλὰ καὶ ΔΗΛΟΣ ἀνεῖται τοῖς θεοῖς, *ſed eſt quoque ſacra Diis* DELUS. Unde ἱεροὶ ab ipſis etiam Perſis habiti Deli incolae; prout de Dati Darii claſſis praefecto narrat Herodotus lib. VI. cap. XCIV. quod Delios ejus metu profugos redire juſſerit ſecuros, eos adfatus, ἄνδρες ΙΕΡΟΙ, τί φεύγοντες; *viri* SACRI, *quid fugitis?* ſe enim & ſua ſponte, quod addit, & Regis juſſu, neque regionem, neque incolas

Digitized by Google

ejus ullatenus laeſurum: addita ejus rei ratione, ἐν ᾗ χώρᾳ οἱ
θεοὶ ἐγένοντο, *in qua regione duo Dii ſunt nati.* *Sacra* proinde
pellata haec Delus ſeu tanquam θεόδματος, *divinitus condita*,
illa a Pindaro vocatur Olymp. Od. vi. & qua de re infra;
potius quod eadem Apollini, qui in ea natus ferebatur, *ſa*
vulgo haberetur, ac ideo ſtatae ac ſolemnes θεωρίαι ſeu *ſac*
legationes, non a vicinis ſolum Cycladibus, de quibus mox,
ab Athenienſibus etiam aliiſque, immo ex omnibus, qua de
obiter paullo ante, ac infra ſuo loco plenius, mundi partib
Delum quotannis miſſae. Unde dicti Athenis, qui illud mu
e *ſacrorum* apud eos *miniſtrorum* ſeu κηρύκων μυστικῶν genere c
bant, cum ἱεροποιοὶ apud Pollucem p. 402. tum nominatim
λιασταί, uti illud e priſcis non ſolum Grammaticis, Harpocrat
ne ac Heſychio, ſed praeterea ex Athenaeo conſtat l. vi. p. 2
Navis autem, quae eosdem devehebat, *ſacra* quoque ac θε
appellata, uti illa etiam dicitur hujus Hymni vſ. 313. θεωρὶ
ἱερὰ Φοίβῳ &c. & qua de re pluribus ibidem. Adde, ut vel
cram inde *Delum* habitam continuo liqueat, quod luſtrata
lemni ritu ab iisdem Athenienſibus fuerit haec Inſula; mortu
rum etiam monumenta ab iis inde ablata; edictumque ne
poſterum aut mori, aut vero mulieri parere in eadem licer
ſicuti haec tradit Thucydides l. iii. p. 242. aut juxta Stral
nem l. x. p. 486. ut mortuum in Delo ſepelire aut cremare
fas olim fuerit, vel canem etiam alere. Hinc de Juliano ait A
mianus l. xxii. c. xii. quod *circumhumata corpora*, quae nem
erant ad Caſtalium fontem, *ſtatuit transferri eo ritu, quo At*
nienſes Inſulam purgaverant Delon. Unde de *ſacra Delo* audie
dus adhuc Ariſtides, Serm. Sacr. iv. p. 583. πρῶτον μὲν εἰς Δ
ΛΟΝ, ἔπειτα εἰς Μίλητον ἀπεσώθημεν, ἀμφοτέρας ΙΕΡΑΣ Ἀπ
λωνος· ἄξιον δὲ καὶ τοῦτο ἀποδοῦναι τῷ Ἀπόλλωνι ΔΗΛΙΩ τε καὶ Σωτ
in DELUM *primum, deinde Miletum ſumus expoſiti, utramq*
Apollini SACRAM. *Quin etiam hoc Apollini* DELIO *nem*
ac Servatori retribuendum eſſe &c. Quae ſingula ſatis utique
guunt, cur ἱερὰ in limine hujus in eandem *Delum* Hymni, ac i
ſuper Νησάων ἁγιωτάτη, *Inſularum ſanctiſſima*, dicatur infra vſ. 27
id nempe non ornatus ſolum cauſſa factum, prout de ſimili ΙΙ
ΡΑΣ elogio aliis ſubinde Inſulis aut locis (uti infra Δώτιον
dicitur vſ. 25. Hym. in Cerer.) tributo notant veteres Pind
Enarratores Pyth. Od. iv. p. 232. ubi ἱερὰν νᾶσον de *Thera* di
Lyricus, ac monent iidem, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ κόσμου χάριν ἐγκεῖσθαι τὸ ἐπ
θετον, *poteſt autem fieri, ut ornatus cauſſa ponatur hoc epitheto*
Sicut nempe Ταίναρον ἱερὸν dixit mox in eodem carmine Lyric
p. 237. & ἱερᾶς Σικυῶνος, Nem. Od. ix. p. 414. Quod ſaepe
Latinis etiam ac Romano Lyrico inter alios factum, ut *ſacri c*
ſtode Tarenti lib. i. Od. xxviii. &c. Quo referri itidem po
ſunt antiquae variarum urbium in earundem nummis, Syri
inprimis ac Phoeniciae, ut *Apameae, Damaſci, Bybli, Tyr*

S

Sidonis, *Gabalorum*, & plurium id genus inſcriptiones, cum eodem illo ΙΕΡΑΣ elogio. Ut nunc mittam, Apollinis Oraculum in eadem Delo, de quo poſtea adhuc dicendi erit locus, & quod de Antiocho Epiphane tradit Livius lib. xli. cap. xx. *ſed & Delum aris inſignibus, ſtatuarumque copia exornavit*; aut quod eandem Inſulam, ob loci religionem, ἀτελῆ, *immunem* a tributis & vectigalibus Romanos conſtituiſſe, tradit Polybius Exc. Legat. civ. p. 933.

Vſ. 2. Ἀπόλλωνος κουροτρόφος] Prout eadem Delus rurſus infra dicitur verſ. 276. mox autem verſ. 10. ejuſdem Dei Τιθήνη, ac inde a Claudiano in Prob. & Olybr. Conſul. verſ. 185.

Ad loca NUTRICIS *jam non errantia* DELI:

ipſe autem Apollo, tanquam illius Τιθήνης ſeu Κουροτρόφου *alumnus* apud Statium vocatur Theb. lib. iii. vſ. 439.

DELE *times*, *magnique fidem teſtaris* ALUMNI.

Unde Ἀπολλωνιὰς etiam dicta *Delus* apud Pindarum, Iſthm. Od. i. & de eadem Aeneas in eam Inſulam appulſus apud Virgilium Aen. l. iii. verſ. 79. *veneramur Apollinis urbem.* Non ergo Latona ſolum, cujus puerperium hoc Hymno celebratur, κουροτρόφος a Theocrito dicta Idyll. xvii. verſ. 50. ſed Apollinis etiam *alma nutrix* haec Delus, cujusque ille, ut infra dicitur verſ. 274. γλυκὺν ἔσπασε μαζὸν, *dulcem traxit mammam*, vera proinde κουροτρόφος, ſicuti *Tellus* eo nomine apud Athenienſes olim culta; ut liquet ex Ariſtophanis Θεσμοφ. p. 783. ubi praeco fauſta verba, non Cereri modo ac Proſerpinae &c. ſed καὶ τῇ κουροτρόφῳ τῇ Γῇ, *& altrici juvenum Terrae*, ac praeterea e Suida, qui legem Athenis ab Erichthonio latam tradit, qua jubebantur huic *Almae* Deae ſeu *Telluri* κουροτρόφῳ ante alia Numina immolare. Quo reſpexit proinde Proclus in Platonis Timaeum l. iv. p. 283. καθ' ἣν (τάξιν) καὶ πάτριον Ἀθηναίοις ΚΟΥΡΟΤΡΟΦΟΝ αὐτὴν (γῆν) ὑμνεῖν, καὶ ἀνησιδώραν, ὡς καὶ ἀνιεῖσαν τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τρέφουσαν. *Juxta quod munus, receptum erat apud Athenienſes* κουροτρόφον *eam ſeu Almam Nutricem ac donorum datricem celebrare; nempe tanquam emittentem plantas & animalia, eademque nutrientem.* Immo nec *Tellus* duntaxat, vel *Ceres*, ſed *Venus* etiam, obvia itidem hujus appellationis ratione, eodem κουροτρόφου nomine invocata legitur apud Athenaeum l. xiii. p. 542. ac ſimiliter hujus Apollinis ſoror *Delia*, cum in Orphicorum Εὐχῇ, nempe Νύμφην κουροτρόφον οὐρεσιφοῖτιν, *Nympham juvenum* ſeu *puellarum altricem montivagam*; tum alibi nempe Hym. in eandem, βροτῶν κουροτρόφε δαῖμον, *hominum alma nutrix Dea*, dicitur. Mitto, ut de κουροτρόφῳ Εἰρήνῃ ſeu *alma Pace* ab Heſiodo, quod notum, dicta ſileam, κουροτρόφον Ἐλπίδα, *ſpem juvenum altricem*, a Pindaro eleganter appellari, prout ejus ea de re verba, quae apud illum hodie, quod equidem meminerim, non leguntur, refert Chryſoſtomus Serm. ad P. Infidel. p. 183. Tom. vi. edit. Savil.

Vſ. 3. *Κυκλάδες, αἳ νήσων ἱερώταται*] Mirum continuo videri poteſt, *Cycladas* hic a Poëta dici *Inſularum in mari maxime ſacras*, quum ex iis tres tantum aut quatuor, *Ceus* puta, *Naxus*, *Parus*, & *Andrus*, quod agnoſcit etiam de iis agens Strabo l. x. p. 487. commemoratione fuerint dignae; ac unde de iisdem *Cycladibus* agens Statius, ait Achilleid. l. I. vſ. 205. *Hinc ſpretae Myconos, humilisque Seriphos:* quaedam etiam ex iis, ut eadem *Seriphus*, & quibus, ut ex Strabone liquet, adnumerata ab aliis *Gyarus*, ſcopuli nempe eſſent ac viles loci, exulum apud Romanos, ſeu deportatorum in Inſulas infelicia receptacula: aliae autem darentur *Inſulae*, quae ut reliquis decoribus, ita hac etiam religionis ſeu ſolemnis in iis Numinum cultus laude, longe potiores viderentur. Talis utique *Creta*, non minus ſolum Jovis, ſed plerorumque Numinum incunabulis, juxta Diodorum l. v. p. 233. celebrata; *Rhodus Veneris filia*, & Solis ſponſa a Pindaro dicta Olymp. Od. VII. delubris praeterea, aris, ſignis Deorum, quod vel ex Ariſtide in Rhodiaca liquet, undique olim florentiſſima; ut de *Sicilia*, *Cypro*, *Euboea*, *Icaro* praeterea, quae Dianae prae cunctis Inſulis dilecta dicitur Hym. ſuperiori vſ. 187. *Samo*, Junonis in ea cultu, quod antea etiam vidimus, inclyta, aliisque ſileam eo proinde, ſacri nempe Deorum cultus, nomine, quod aliunde & ex priſcis earum monumentis adhuc conſtat, haud parum olim commendatis. Adeo, ut ſtatuendum illud hic foret, longe aliam fuiſſe ac diverſam harum *Cycladum*, quod de pleriſque tamen haud liquidum, eamque valde commendabiliorem, Callimachi, quam ſequutis mox aetatibus, conditionem; aut potius, quod illud ab eodem Poëta, & quae vera eſt etiam ejus rei ratio, ſub initium hujus in Delum Hymni, continuo dicatur, ob ſolemnem nempe & religioſum cultum, quo eaedem *Cyclades* hanc Delum, quam circumdabant, ac unde nomen etiam dicuntur nactae, proſequebantur. Ammianus Marcellinus l. XXII. cap. VIII. dicit *Cycladas ideo ſic appellatas, quod omnes ambiant Delon, partu Deorum inſignem.* Illius vero earundem Cycladum ſolemnis in eandem Delum cultus, teſtis luculentus ejus rei Strabo, & cujus locus proinde meretur hic adſcribi lib. x. p. 485. ἔνδοξον δὲ ἐποίησαν αὐτὴν (Δῆλον) αἱ περιοικίδες ΝΗΣΟΙ καλούμεναι ΚΥΚΛΑΔΕΣ, κατὰ τιμὴν πέμπουσαι δημοσίᾳ θεωρούς τε, καὶ θυσίας, καὶ χορὺς παρθένων, πανηγύρεις τε ἐν αὐτῇ συνάγουσαι μεγάλας. *Celebrem* (Delum) *fecerunt circumjacentes* INSULAE CYCLADES *dictae, honoris cauſſa mittentes ſacras legationes, tum victimas & choros Virginum, ſolemnesque ibi & magnos agitantes conventus.* Immo quod jam ante indicaverat Thucydides, eo loco, quem ſupra, de *ſacra* nempe Delo dicta adtigimus l. III. p. 242. ac ubi haec praeterea leguntur, ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ, τῶν Ἰώνων τε καὶ ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΩΝ ΝΗΣΙΩΤΩΝ, dein χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις &c. *Fuit autem & priſcis temporibus* IN

DE-

DELO *frequens Ionum & accolarum in* INSULIS CIRCUMJACENTIBUS (h. e. Cycladibus) *habitantium conventus; nam & civitates choros ibi agebant.* Ubi veteres Critici, περικτίονες εἰσὶ ϗ ἀμφικτίονες οἱ περιοικοῦντες, h. e. *circum circa habitantes*, hae nempe, de quibus agitur, aliaeque Ionii vel Aegaei Maris Inſulae. Id quod tradiderat jam ante Herodotus, qui Νησιώτας τε ϗ Ἴωνας, *Inſulanos* & *Ionas*, coetus ſolemnes in Delo inſtituiſſe, ac decantaſſe ibi Hymnos ab Olene Lycio, de quo infra vſ. 305. conditos, memorat l. IV. c. XXXV. Quod commune eorundem Ionum ac Inſulanorum, & in iis harum maxime *Cycladum*, inſtitutum, haud mirabitur, qui adverterit haſce ab Ionibus ſeu Ionis, Xuthae & Creuſae filii poſteris, inhabitatas, ut id dicitur apud Euripidem Ion. vſ. 583.

Κυκλάδας ἐποικήσουσι, νησαίας πόλεις,
Cycladas incolent, inſulares urbes,

ſeu in iisdem Inſulis conditas, & quarum alioquin aut pleraruмque ex iis Οἰκιστὴν fuiſſe Cretenſem Minoa, eumque primum, ejectis inde Caribus, Colonias in easdem Cycladas deduxiſſe, tradit Thucydides l. I. p. 4. ed. Wechel. Harum autem *Cycladum* in *Delo* ob ſtatos in ea ac ſolemnes earundem choros & Panegyres, ſtata etiam erant ac peculiaria domicilia; ſicuti in Cejorum in *Delo* ἑστιατορίου ſeu *coenaculi* prope Artemiſium, Dianae nempe ibidem Sacellum, meminit d. l. Herodotus, ἀγχοτάτω τοῦ Κηΐων ἑστιατορίου, *proxime Cejorum coenaculum.* Unde ab iisdem Cejis, & qua de re jam ante, exoratus olim Pindarus, ut iis chorum in Delum pro more mittentibus, Hymnum ſeu Paeana in Delum, quem iidem nempe ibi χορεύοντες accinerent, vellet condere. Ut jam hic mittam *Cyclada* de hiſce *Cycladibus* in genere dictam, ſicuti apud Senecam Hercul. Oet. vſ. 803. *& voces* CYCLAS *excepit omnis.* Immo ipſa *Delus* una quippe e Cycladibus, *Cyclas* etiam, ut potiori adhuc prae reliquis jure, appellata, in medio quippe earum ſita, ſicut de eadem infra Callimachus vſ. 200. Ἔστης δ᾽ ἐν μέσσῃσι, *conſtitiſti vero in medio*, ac Ἱστίη praeterea ſeu Ἑστίη dicta ſub finem hujus Hymni, & qua de re nos ibidem.

Vſ. 4. τὰ πρῶτα φέροιτο Ἐκ Μουσέων,] De primatu hujus Inſulae *Deli* pluribus infra agitur vſ. 16. & ſequentibus, ubi ea de re dicendi erit locus. A Muſis vero eundem ſibi, ob natum ſcilicet apud ſe, & celebratum primo Deum Μουσαγέτην, prout ille in Orphicis pridem dictus, continuo tribui, jure quodam ſuo flagitare dicitur hic Delus; ac proinde iisdem *Muſis* velut accinentibus, Hymnum in eam hic a Poëta pangi.

Vſ. 6. Λοῦσέ τε ϗ σπείρωσε] Quod utrumque a deabus factum dicitur in Hymno Homerico in hunc Apollinem vſ. 112. &c. Sicuti ſupra de Jove recens nato Hym. in eundem vſ. 32. τόθι χρόα φαιδρύνασα, Ὦνα, τεὸν σπείρωσε, *tum corpus tuum perpurgans, ô Rex, illud faſciis involvit*, nempe mater Rhea. Quam vero

Digitized by Google

laudem, ut Cretae ereptam, ibi Arcadiae tribuit Callimachus, ita tunc *loti* primum a partu *& faſciis involuti*, quod hic dicitur, in *Delo* Apollinis, eidem Inſulae Boeoti ſeu vero Apollo ipſe, derogabant. Auctor enim Plutarchus de Oracul. defect. p. 412. ejectis Inſula Deliis, Pythio Oraculo Graecos admonitos, ut locum, in quo natus eſſet Apollo, inveſtigarent; mirantes eosdem, quod ille alibi, quam in Inſula Delo quaereretur, tandem apud Tegyraeos Boeotos natum eum, ductu ejusdem Oraculi deprehenſum. Cui conſona etiam tradit idem Auctor in Pelopida p. 286. Apollinis nempe Τεγυραίου Templum & Oraculum prope Orchomenum exſtitiſſe, ubi genitus Apollo ferebatur, vicinum autem eidem montem Delum. A quo proinde, non autem a *Delo* Inſula, idem Δηλίου ſeu *Delii* nomen (quamquam refragantibus praeter alia Deliorum nummis, in quibus velut ἐπιχώριος ea ΔΗΛΙΟΥ appellatio illi tribuitur,) foret arceſſenda. Qua de re, ſeu traditis hiſce aliisque Apollinis natalibus videri poteſt alius Auctor, & quidem Delius, de quo antea ad hujus Hymni lemma, apud Stephanum in Τέγυρα, nempe Σῆμος δὲ ὁ Δήλιος, τὴν Ἀπόλλωνος γένεσιν, οἱ μὲν ἐν Λυκίᾳ, οἱ δὲ ἐν Δήλῳ, οἱ δὲ ἐν Ζωστῆρι τῆς Ἀττικῆς, οἱ δὲ ἐν Τεγύρᾳ τῆς Βοιωτίας φασίν. ὅθεν καὶ Τεγυραῖος Ἀπόλλων. *Semus autem Delius ait; Apollinis natales alii in Lycia, alii in Delo, alii in Zoſtere Atticae, alii in Tegyra Boeotiae tradunt. Unde etiam Tegyraeus Apollo.* Quibus addi inſuper debuit Epheſus, ſive Ortygiae apud eam lucus, ubi Latonam partu gravidam edidiſſe Dianam & Apollinem, ab Epheſiis apud Tacitum dicitur Annal. l. III. c. LXI. Pro inſula tamen Delo, ut Apollinis ſcilicet natalibus & cunis decorata, ſeu pro tali certe a Gentilibus vulgo habita, militant indultae eidem Inſulae, variae, & de quibus adhuc infra, ac ſingulares praerogativae, ſicuti ſacrae illae, de quibus paullo ante ac infra pluribus, in eam miſſae aliarum Gentium θεωρίαι; dicta *Deliaca* deſtinata eam in rem apud Athenienſes navis; ſtationes ſolemnes in eadem Delo variarum civitatum ac populorum; conventus; chori; ludi *Deliaci*; veterum praeterea poëtarum, & qui pro antiquiſſimis Graecorum Theologis vulgo habiti, Paeanes ea de re & Hymni; ipſa denique DELII Apollinis appellatio, atque inſculpta publico, quod modo innui, Deliorum aere, aliisque *ſacrae* inde etiam habitae illius Inſulae monumentis; & qua de re, praeter ante memorata, dicetur adhuc ſuo loco, ac prout Δηλογενὴς idem invocatur in veteri Hymno, cujus aliquot verſus adducuntur ab Ariſtotele Rhetor. l. III. c. CXXVI. Adde vero hiſce, quae de gemina Latonae prole, poſt partum non in Delo inſula, vel in Boeotia, ſed in Xantho Lyciae fluvio *abluta*, ex Antonino Liberali, & aliunde notamus ad verſ. 4. hujus Hymni.

Ibid. καὶ ὡς θεὸν ἤνεσε πρώτη] Altera nempe cauſſa cur a Muſis *primatum* ſibi inter Inſulas deberi vult hic Delus, quod non ſolum

Digitized by Google

ium nati Apollinis fuiſſet, uti ea de re jam dictum, κουροτρόφος, ſed praeterea, quod eum *prima* pro *Deo* ſibi *celebrandum* duxerit; atque ita reliquis Inſularibus in cultu hujus Dei omnino praeiverit. Qua praerogativae alioquin laude, non nati ſolum apud ſe, ſed ſacrati primum juxta Dianam Apollinis, inniti videas, dicto paullo ante apud Tacitum loco, Epheſum; & ſimiliter alias ejuſdem tractus urbes, ac Cyprum quoque ob repertas apud ſe primum & conſtitutas hujus vel alterius Numinis religiones ac ceremonias. Quae etiam ratio exſtitit, cur περὶ πρωτείων ſeu de *primatu* contendiſſe ſubinde inter ſe clarae olim ejuſdem Regionis urbes leguntur; ſicut Nicomedia ac Nicaea in Bithynia apud Dionem Pruſaeum Orat. XXVIII. aut Epheſus, Smyrna, Pergamus, apud Ariſtidem Serm. de Concord. T. II. p. 302. & praeterea apud Philoſtratum Vit. Soph. l. I. p. 558. &c. Unde inſculpta paſſim in earundem, aliarumve etiam Urbium aut Regionum, nummis, illa Deorum Dearumve, quorum cultu & ſacris eae paſſim nobilitabantur, ac unde etiam aliquid praecipuum ſibi adrogabant, fana & ſimulacra: additaque etiam ſubinde iiſdem locis vel ΠΡΩΤΩΝ, vel uti paullo ante diximus, ΙΕΡΩΝ, vel ΝΕΩΚΟΡΩΝ, ſed de quibus nos alibi, elogia. Illud unum addam, aliud de hoc Apolline, qui hic ſcilicet in Delo natus, ac *primum pro Deo celebratus* dicitur, ſtatuiſſe Plutarchum in Pelopida p. 286. ubi eundem non inter Deos, inſtar Bacchi & Herculis ex hominibus factos, tradit exſtitiſſe, ἀλλὰ τῶν ἀϊδίων καὶ ἀγεννήτων, *ſed inter ſempiternos & ingenitos*. Verum quibus hodie non abunde nota veterum Gentilium in eorum θεολογουμένοις, maxime in praedicanda vel enarranda ſuorum Numinum origine ac natura, non dicam ſolum impietas, ſed mira inſuper varietas, diſſenſio, & ineptiae.

Vſ. 7. Ὡς Μοῦσαι τὸν ἀοιδὸν, ὃ μὴ Πίμπλειαν] Citatur hic verſus a Tzetze ad Lycophronem p. 53. ac prout hodie ibidem legitur,

> Ὡς Μοῦσαι τὸν ἀοιδὸν, ὃν μὴ Πίμπλειος ἀείσῃ,
> Ἔχθουσι,
> *Ut muſae cantum, quem Pimpleus non canit,*
> *Oderunt.*

Sed quae ibidem abeunt a lectione hujus apud Callimachum verſus, ſunt plane nauci, nec eundem, quem licet ſequens locus, τὼς Φοῖβος, ὅτις Δήλοιο λάθηται, *ſic Phoebus eum* (odit) *qui Deli obliviſcitur*, omnino exigit, efficiunt. Mitto, quod apud Graecos, non Πίμπλειος, ſed Πίμπλεια, ut hic apud Callimachum & Lycophronem d. l. Strabonem p. 410. &c. ac inde apud Horatium l. I. Od. XXV. *Pimplea* dicebatur, & ſimiliter apud Statium Silv. l. I. carm. IV. *Excludit Pimplea ſitim*, & rurſus l. II. carm. VI. *Et ſuperat Pimplea ſitim*, ubi in priori loco editur *Pimplaea*, quaſi ob metrum, & quomodo *Pimplaeum montem* legas hodie apud Catullum carm. CIII. quum alioquin Πίμπλεια non Πιμπλαία a Graecis diceretur. Reſtituendus proinde apud Tzetzem hic verſus,

ſus, prout in ſcriptis & editis Callimachi libris hactenus legitur; aut Grammatici illius eo citando, quod & alias illi contigit, incuria eſt merito culpanda.

Vſ. 9. Δήλῳ νῦν οἴμης ἀποδάσσομαι] *Οἴμην* de *cantu* ſeu *carmine* ſaepe a Poëtis dici tralatitium, non adeo de voce *οἶμος*, de qua ſupra actum ad Hym. in Jovem vſ. 78. Inde vero *προοίμιον* non ſolum, ſeu *φροίμιον*, *praeludium*, in cantu apud Aeſchyl. Agam. vſ. 838. ſed etiam de *Hymno* ipſo dicitur; ſicuti apud Thucydidem de eo, quem ab Homero in Apollinem, & qui etiamnum exſtat, ſcriptum refert l. III. p. 243. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος, ὅτι τοιαῦτα ἦν, ἐν ἔπεσι τοῖσδε, ἅ ἐστιν ἐκ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ Ἀπόλλωνος, *quod autem haec ita ſe habuerint, Homerus inprimis declarat his verſibus, qui ſunt ex Hymno Apollinis*, nempe a verſ. demum 146. ejusdem Hymni & ſequ. Adde quod συνοίμιον ὕμνον ἀείδειν, apud Apollonium l. II. vſ. 161. dicitur h. e. συνῴδιον juxta veteres ejus Enarratores, ſeu *conſonum Hymnum canere*.

Vſ. 11. ἀνεμώεσσα καὶ ἄτροπος] Scilicet juxta illud Maronis de eadem Inſula Aen. l. III. vſ. 77.

Immotamque coli dedit, & contemnere ventos.

E duabus vero hujus vocis *ἀτρόπου*, quas hic tradunt Scholia, ſignificationibus, priorem arripuit Interpres πεζογράφος, nempe pro *ἀκίνητος* ſeu *immota*; poſteriorem autem Vulcanius, pro *aſpera* ſeu *inculta*, & quam in notis tuetur. Conſultius tamen putem priorem, & quomodo Delum a Virgilio vocatam ſupra vidimus, amplecti, tum quod eam ibi Thucydidis auctoritate adſerunt priora in hunc locum Scholia, qui nempe magnum terrae motum enarrare adgrediens, dixerit adeo ingentem eum fuiſſe, ut ipſa etiam Inſula Delus fuerit commota. Exſtat vero ille graviſſimi Auctoris locus Hiſt. l. II. p. 104. ed. Wechel. ubi inter futurarum rerum prodigia illud refertur, ἔτι δὲ ΔΗΛΟΣ ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον ΟΥΠΩ ΣΕΙΣΘΕΙΣΑ, *praeterea* DELUS *etiam paullo ante haec tremuit*, *quae* NUNQUAM ANTE MOTA FUERAT. Quamquam id Medici etiam ſeu Perſici belli temporibus, ut vere ibi ad Thucydidem notant veteres ejus Enarratores, contigiſſe, & quidem pro magni portenti loco tradat Herodotus lib. VI. c. XCVIII. ΚΑΙ ΠΡΩΤΑ ΚΑΙ ΥΣΤΑΤΑ τὰ μέχρι ἐμέο ΟΥ ΣΕΙΣΘΕΙΣΑ, *ad meam uſque aetatem tunc &* PRIMUM & POSTREMUM COMMOTA. Quibus conſona refert Plinius de eadem Inſula l. IV. c. XII. *ſola motum terrae non ſenſit. Ad M. Varronis aetatem Mucianus prodidit bis concuſſam*; & ſimiliter Calliſthenes apud Senecam l. VI. Natur. Qu. c. XXVI. ſicut jam ad Plinii locum notarunt viri docti. Ut proinde haud mirum ſit, hic *ventoſam* dici eandem *Delum*, & ſimul tamen *immotam*, ſeu ſolitis terrae motibus, inſtar aliarum Maris Aegaei Inſularum, haud obnoxiam. Unde immiſſa a Neptuno gravi in Aegaeum tempeſtate, metuiſſe ſibi, ne eadem forte

forte percuteretur, immotam alioquin Delon, tradit eodem, de quo paullo ante loco, Papinius Theb. l. III. vſ. 438.

Ipſa tuo Mycono, Gyaroque revelli,

DELE, *times:*

quam tamen *inſtabilem* dixit alibi idem Statius Achill. I. 388. *nec inſtabili fama ſuperabere Delo*, nempe quod ante natum in ea Apollinem, πλαγκτὴ ſeu *errabunda* eadem, uti infra vocatur vſ. 274. exſtitiſſe crederetur. Adde hic inſuper, quod quamquam *aſpera* eſſet haec Inſula, prout de ea adducto jam ad lemma hujus Hymni loco Pindarus, & in Argonauticis Orpheo tributis ſimiliter vſ. 1354. Δήλῳ ἀπὸ κραναῆς, *Delo ab aſpera*, ac rurſus in Orphicis Hym. in Latonam, κραναῇ ἐνὶ Δήλῳ, ac inde etiam δυσήροτος ſeu *ad arandum difficilis*, uti infra dicitur vſ. 268. non proinde tamen foret, ut in poſtremis ad hunc locum Scholiis notatur, ac arripuit, ut dixi, Vulcanius, plane ἀγεώργητος ſeu *inculta*. Quod, ut alia nunc mittam, abunde redarguit ſequens Euripidis locus, Iphig. Taur. vſ. 1235.

Δηλίας ἐν καρποφόροις
Γυάλοις,
Deliacae terrae in fertilibus
Vallibus.

Vſ. 12. Αἰθυίης] *Mergis* perviam dicit hanc Inſulam *Delum*, ut ea proinde fuerit juxta illud Maronis l. v. vſ. 128. *apricis ſtatio gratiſſima* MERGIS. Αἰθυιαν quidem, non tam de *mergo*, quam de *fulica* ab eodem poëta dici, ſeu ita Arati de αἰθυία locum verti Georg. l. I. vſ. 36. notat ad Solinum ὁ πάνυ, qui tamen ibidem αἰθυιαν in genere de *mergo* intelligi, atque ita etiam a Lucano eandem reddi, ibidem agnoſcit. περὶ θάλασσαν autem ſive *maritima loca* incolentem αἴθυιαν, notavit Ariſtoteles Hiſtor. An. l. VIII. c. III. ac unde Nereides dicuntur ab Apollonio l. IV. vſ. 966.

Ἔνθ' αἱ μὲν κατὰ βένθος ἀλίγκιαι αἰθυίῃσι,
Ubi quidem fundum mergis ſimiles ſubierunt.

Inde etiam, & quod haec illuſtrat, juxta marinas coturnices, in adjacente ad unum ex Iſtri oſtiis Achillis Inſula, copioſum αἰθυιῶν proventum exſtare, tradit Arrianus in Periplo Ponti Euxini p. 133. poſtrem. edit. E quo Arriani praeterea loco conſtat diverſam eſſe, quod viderunt alii, αἴθυιαν ab ἐναλίῃ κορώνῃ ſeu *marina coturnice*, quas pro eadem haberi tradit ad hunc locum Vulcanius. Quamquam utraque eſſet ex earum avium genere, quas Inſulares, ſeu τὰς ἐν ταῖς νήσοις διατριβούσας, *in inſulis verſantes*, dicit ad Aratum de iis agentem, Theon Διοσημ. vſ. 186. Augurium vero futurae tempeſtatis ex αἰθυίαις ſeu *fulicis*, juxta Virgilium, vel *mergis*, e mari ad littora ſeu in ſiccum confugientibus capi, poſt Aratum Διοσημ. vſ. 187. tradiderunt Maro dicto Georg. loco, Lucanus l. I. vſ. 503. Perſius Satyr. VI. vſ. 3. & Plinius l. XVIII. c. XXXI.

Vſ.

Digitized by Google

Vſ. 14. ἀπομάσσει) ὕδατος ἄχνην] Locum hunc, quem ſatis difficilem tradit Anna ἐλλογιμωτάτη, haud male expreſſit Vulcanius, *late ſpumanti aſpergine tundit.* Ἀπομάσσειν nempe ſeu ἀπομάττειν, quod Graecis proprie, ut notum, *abſtergere* aut *purgare* denotat, & ἀποψᾷν ab antiquis Criticis redditur; quandoque etiam luto aut alia quapiam re *illinere*, ut apud Demoſthenem de Corona, idque juxta uſum ſimplicis μάττειν, quo nempe dicitur, τὸ ἀναμιγνῦναι, καὶ φυρᾷν, καὶ εἰς ἓν συνάγειν, *miſcere*, *pinſere*, *& in unum cogere*, ut notant eruditi Comici Enarratores Equit. p. 388. Unde ab eodem Comico, cum προσμάττω, pro *adjicio*, *conglutino*, tum Ἀχιλλείων ἀπομάττειν ibidem dicitur p. 337. h. e. juxta eosdem Criticos *praeſtantiſſima hordea*, quae Ἀχίλλεια dicebantur, *ſubigere*, ſeu iis *veſci*; h. e. ut iidem notant, *publici in Prytaneo victus fieri participem.* Quamquam ut obiter, nec alieno ad eam rem loco, id notem, Ἀχίλλειον juxta Heſychium diceretur etiam de *ſpongia*, *qua oculi abſterguntur*, ſicut apud eundem Comicum legitur in eodem dramate p. 343. τὼ ὀφθαλμὼ περιψῶν, mox ἐμοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀποψῶ, *in caput abſtergo meum*, a Criticis autem ibidem, περιψῆν, ἀντὶ τοῦ καταμάσσειν, ἀποσπογγίζειν, ac proinde περίψημα ab Apoſtolo 1. Corinth. IV. 13. quod *ramentum* Beza, & *rejectamentum* Eraſmus, ab aliis etiam *ſpongia*, ut a viro doctiſſimo Iſ. Voſſio ad Catullum p. 98. ſtatuatur, haud aliena utique a veteri ad eum Apoſtoli locum Scholiaſtae gloſſa, quae hanc vocem explicat de re ipſa, qua ſordes abſterguntur. Ita etiam ἀπομάγματα ab Hippocrate de Medico cap. II. dicuntur ὀθόνια & σπόγγοι, *lintea* & *ſpongiae*, quibus oculi, ut ibidem ait, aut vulnera deterguntur. Apud Theophraſtum vero de Lapidibus circa ſinem, gypſi uſus potiſſimum praeſtare dicitur, πρὸς τὰ ἀπομάγματα, quod *in ſimulacris & ſigillis* vertit ibi Interpres, ſicut nempe ἐκμαγεῖον ſubinde a Platone aliisque ſumitur, non de ſigillis quidem, ſed de expreſſo ſigillis aut aliunde ſimulacro: ἀπόμαγμα vero cum de *ſpongia*, aut alia re ad abſtergendum, ut modo dictum, idonea; tum de re ad *illinendum* apta, prout eo Theophraſti loco debet illud intelligi, a verbo nempe ἀπομάττεσθαι, eo ſenſu, ſicut paullo ante vidimus, ab Atticis uſurpari ſolito. Quod adſtruit etiam Harpocration, apud quem legitur in voce ἀπομάττεσθαι, *obductos gypſo* (γύψῳ καταπεπλασμένοι) Titanas, ne manifeſti fierent, dum Bacchum dilaniarent. In priſcis autem Philoxeni gloſſis, ἀπόμαγμα, *Cermentarium*, & rurſus, *Cermentarium*, ἀπόμαγμα, ubi vox illa *Cermentarium* nihili omnino, nusquam certe alibi legitur, & cujus loco proinde *Caementerium* ſeu *Caementum*, Gallis *ciment*, haud aliena a tradita modo vocis illius ἀπόμαγμα ſignificatione licet ibi opinari, ac prout alibi in iisdem gloſſis, *caementum*, χάλιξ, γύψος redditur. Exſtat vero alius ejusdem Theophraſti locus, ſed in cujus explicatione in diverſa abeunt Interpretes, nempe de Cauſ. Pl. l. VI. c. XXXIX. ubi ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, *abſtergimenta digitorum*

ver-

Digitized by Google

vertit Gaza; alii, ut e Foëſii Oeconomia obſervo in voce ἐκμά-ξαι, & quibus ille favere ibidem videtur, *ab annulis expreſſa ſimulacra*; in Heinſiana vero editione, & cui alii jam praeiverant, ut ex eodem Foëſio liquet, *paſtillorum ſtrigmenta*, ſeu, ut mallem, *paſtillorum confectiones*, aut *illitus*. Agit nempe ibi Theophraſtus de iis, quae odorem potiſſimum ſuſcipiant ac ſervent, qualia non deceat eſſe, ut ibidem ait, neque arida nimis, neque nimis liquida, additque opportune eam in rem, ἀλλὰ δεῖ καθάπερ ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, μέσην τινὰ ἔχειν κρᾶσιν, *ſed oportet, ut ſicut paſtillorum confectiones* aut *illitus*, *medium habeant temperamentum*. Quales nempe *paſtilli*, qui δακτύλιοι ab Hippocrate, juxta Galenum in Expoſitione gloſſarum illius Medicorum Antiſtitis appellati, iique *orbiculares* ſeu κύκλοι, τροχίσκοι, ac proinde non adeo a forma oblonga inſtar *digiti*, prout alioquin id genus *paſtilli* a forma orbiculari illis τροχίσκων vulgo aut κυκλίσκων nominibus dicti ſunt, alii vero τρίγωνοι ſimiliter, quos vel ex eodem Galeno obſervarunt jam viri docti; alii vero ab ovata figura aut a forma panis aliter vocabantur. Unde poſteriori etiam aevo dicti φοινικοπάστιλλοι, *paſtilli*, tanquam in modum *dactyli* ſeu palmae fructus conformati; ut iſtud e Zoſimo Panopolitano monuit ὁ πάνυ ad Solinum p. 396. ult. ed. Ad quae referri inſuper debet Heſychii de hac voce δακτύλιος notatio: Δακτύλιος, φαρμακίτης, ὃν οἱ φαρμακοπῶλαι εἰώθασι πιπράσκειν ἀντὶ φαρμάκου, h. e. δακτύλιος *ad medicamenta ſpectans*, *quem Pharmacopolae ſolent vendere pro medicamento*. Sed quam in rem, ſeu ad dictum Theophraſti locum, unice faciunt Hippocratis verba de Natur. Mul. cap. cv. καὶ μὴ ὑγρὸν πάνυ ποιεῖ, ἀλλ' ὡς ΕΚΜΑΣΣΕΣΘΑΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΝ, *& non valde liquidum medicamentum facit*, *ſed ut* PASTILLUS EFFINGI *poſſit*, ut bene a Foëſio vertitur hic locus, non ut ab aliis, nec in ea etiam quamquam caeteroquin accurata, quae in Batavis prodiit, Hippocratis editione, verba redduntur, *ſed ut digiti effingi poſſent*. Proprium vero id horum *paſtillorum*, cum ex iis Hippocratis verbis, tum aliunde conſtat, maxime ex eorum genere, qui ad illinendum formabantur, ut illi contriti humore quopiam, poſtea aliquantum exſiccarentur; atque ita nec liquidi nimis, nec minus aridi iidem forent. Adde, quod ex odoribus ſive odoratis plantis vel ſuccis, croco, myrto, nardo &c. crebro ii effingerentur; ſicut de *paſtillo e croco*, eoque fronti illinendo videas apud Galenum l. II. c. II. de Compoſ. Medicam. κατὰ τόπους. Ex hiſce autem plana videtur mens Theophraſti, ubi opportuno id genus paſtillorum exemplo, naturam eorum, quae odores ſuſcipere ac retinere valent, nempe ne aut liquida nimis, aut nimis arida ſint, ſed mediae cujusdam temperationis, abunde videtur comprobare. Opportune etiam eam in rem adhibuit Theophraſtus vocem ἀπομάγματα, prout ἐκμάττεσθαι δακτύλιον, *effingi paſtillum*, dixit adducto loco Hippocrates; nempe qui digitis ſeu manibus formari ac ἀναπλάττεσθαι vulgo dicebantur,

Digitized by Google

tur, & quomodo Galenus indicato modo loco ait, ἀνάπλαττε τροχίσκους, *effinge paſtillos*, & quidem ubi de paſtillis ad illinendum agitur, pro tradita jam ante apud Atticos vocis ἀπομάττεσθαι & ἀπόμαγμα ſignificatione, ac proinde juxta illud, quod a Statio dicitur Achill. l. 1. vſ. 332.

Qualiter artificis victurae POLLICE *cerae*
Accipiunt FORMAS.

Quamquam, ne quid diſſimulem, illa etiam de qua ſupra hujus apud Theophraſtum loci tradita ab aliis explicatio, nempe ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων, *expreſſa ab annulis ſimulacra*, neque a nativa verborum illorum ſignificatione, neque a ſenſu etiam illo, de quo ibi agitur, abludat: de iis nempe, quae dum effinguntur mediae inter humidum ac ſiccum temperationis eſſe oporteat. Unde etiam pridem, ac ante viſam eandem illam horum verborum, quam nunc in Oeconomia Foëſii forte animadverto, explicationem, ad oram mei Theophraſti *impreſſiones ſigillorum* eadem ibi verba ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων verti debere notaveram. Ut mittam, quod pro δακτυλίων ab aliis δακτύλων legitur in adductis paullo ante Hippocratis verbis, ac inde quoque alia, ut jam vidimus, adferatur ejusdem loci explicatio: tum praeterea, quod ipſa vox δακτυλίων, pro *paſtillis* inter Hippocratis gloſſas, ſeu peculiares illi dictiones a Galeno referatur, neque ab aliis e veteribus eo ſenſu dicta eadem occurrat. Immo, ut hoc addam, quod vulgatam alioquin apud Graecos Medicos vocem τροχίσκοι de *paſtillis*, & cujus tamen ante Galenum exempla non adtulere hactenus, qui hoc agebant, viri docti, Foëſius in Oeconomia, Gorraeus in Definitionibus ſeu Lexico Medico, aliique e recentioribus, aut veteris caeteroquin Helleniſmi promi condi, eam, inquam, vocem alibi apud ipſum Theophraſtum obſervarim, nempe Hiſt. Plant. l. IX. c. X. ubi de panacis radice ait inter alia, εἶτ᾽ οἴνῳ δεύσαντες τροχίσκους ποιοῦσιν, *vino deinde eam ſubigentes, paſtillos formant.* Ea autem ſeu obvia alioquin, ut ad Callimachum redeam, *abſtergendi* ſignificatione, vox illa ἀπομάσσεσθαι ab eodem hic ſumitur, ut nempe dicat Icarii maris plurimam ſpumam circa Deli Inſulae littus *abſtergi* quaſi & purgari, ſeu *in unum ibidem cogi*, ac in littus ejici, pro tradita poſtremae vocis μάσσειν vel μάττειν a Graecis, uti vidimus, Comici Enarratoribus, ſignificatione, nempe εἰς ἓν συνάγειν. Ὕδατος enim Ἰκαρίου ἄχνην, de *maris ſpuma* potius dici, quam de *alga*, quamquam eadem huic loco ratio conſtat, omnino putem, ſicut adducto ab Anna eruditiſſima Homeri loco Odyſſ. E. vſ. 403. juxta vetera ad eum Scholia, & quomodo ἁλὸς ἄχνην, *maris ſpumam*, dixit itidem Nicander Alex. p. 164. aut vero οἰνωπὸν ἄχνην, *vini ſpumam*, Euripides Oreſt. vſ. 115. Unde ἀπομάσσεσθαι etiam per ἀποῤῥύπτειν hic commode reddunt Scholia, h. e. *ſordes*, *marinam* nempe *ſpumam abſtergere*, vel *expurgare*; ut proinde haud opus ſit eandem vocem hic in ἀποῤῥίπτειν continuo mutare. Ad quam praeterea vo-

cem

Digitized by Google

cem ἀπομάσσεσθαι, hic a Callimacho adhibitam, ſpectat itidem ea, quam notavit hic Anna ἐλλογιμωτάτη, pro *menſuram abſtergere*, ſeu *abradere* eidem vel demere, quod menſurae ſupereſt, illius verbi ſignificatio; ea ſcilicet, quam expreſſit Theocritus Idyll. xv. 95. μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς, *non mihi vacuam*, choenicem nempe menſurae, ut notum, genus, *abſterges* ſeu *abrades*, h. e. *demenſam eam ad tuum lubitum non mihi praebebis*, ſicuti verum ejus loci ſenſum primus erudite eruit ac Luciani teſtimonio confirmavit vir magnus D. Heinſius. Quam etiam horum apud Theocritum verborum explicationem adſtruit vir ſummus de Modo Uſurar. p. 164. quamquam eam, ut novam ibidem obtrudat, & cujus mentem non viderint priores Interpretes; quam tamen praeter Heinſianas ad eum Syracuſani Vatis locum notas p. 367. indicaverat ibidem vetus Scholiaſtes, qui ea Theocriti verba appoſite reddit, μή μοι κενὸν τὸ μέτρον ἀποψήσῃς, *non mihi vacuam menſuram abrades*; atque juxta illud Theophraſti Charact. περὶ βδελυρ. μετρεῖν αὐτὸν τοῖς ἔνδον τὰ ἐπιτήδεια σφόδρα ἀποψῶν, *metiens ipſe domeſticis ſuis neceſſaria*, ſeu *demenſum abradens*, & quae ibidem notavit Caſaubonus. Alio quidem, quod praetermitti hic non debet, ſenſu, eadem voce ἀπομάσσεσθαι uſus erat Cyrenaeus hic vates, eo nempe verſu, qui ab Athenaeo ſub initium operis refertur, τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι &c. quo ad veterem & ſacram expiandi ac luſtrandi ritum reſpici, notavit ibidem ὁ πάνυ, ac praeterea ad Theophraſti Charact. p. 304. & quo ſenſu etiam voce ἀπομαγμάτων uſus Sophocles in Captivis apud Harpocrationem,

Στρατοῦ καθαρτὴς κἀπομαγμάτων ἴδρις,
Luſtrator exercitus, & expiationum peritus, non *abſtergimentorum*,

ut ibi Interpres. Quo ſpectat Heſychii gloſſa, Ἀπομάγματα, θειώματα, *luſtrationes per ſulphur*. Adeo ut ex hiſce plures emergant diverſae haud parum, neque proinde, ut ſubinde ab Interpretibus factum, inter ſe confundendae, harum vocum ἀπομάττειν vel ἀπόμαγμα ſignificationes; nempe illud pro *abſtergere*; *conglutinare* vel *illinere*; *effingere* ſeu *imprimere*; *abradere demenſum*; *purgare* ſeu *expiare*; & inde ἀπόμαγμα ſimiliter *ſpongia*; *ſtrigmentum*; *res ad conglutinandum aut illinendum apta*; vel quae *effingitur*; *luſtratio* denique, ſeu *purgatio*. Unde voce ἐναπομάττειν uſus eſt haud ſemel Chryſoſtomus, modo pro rem aliquam in animo *imprimere*, ut Homil. xxvii. Tom. vi. ed. Savil. p. 226. καὶ ἤθη, καὶ ῥήματα γυναικεῖα εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐναποματτόμενοι ψυχὴν, *mores & verba mulierum in animo ſuo imprimentes*; pro *abſtergere* autem, Serm. xxxv. in Lazarum T. v. pag. 228. τὸ ῥινῶν ῥέος συνεχῶς ἐναπομασσόμενοι, *narium profluvium continuo abſtergentes*.

Vſ. 15. ἰχθυβολῆες ἁλίπλοοι] Sic ἰχθυβόλῳ μηχανᾷ de Neptuni *tridente* dixit Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 134. Ut vero ἁλίπλοοι dicuntur hic *piſcatores*, ita etiam *nautae* apud Apollonium Rhod.

Digitized by Google

l. III. vſ. 1328. *μέγα λαῖφος ἁλίπλοοι ἐστείλαντο, magnum velum nautae dimittunt.*

Vſ. 16. πρώτησι λέγεσθαι] Non de Urbium ſolum inter ſe, unius nempe aut diverſarum quandoque Regionum, & qua de re nos accurate alibi, ſed integrorum quoque Populorum *primatu* ſaepe olim actum, ac ratio ejusdem habita legitur. Hinc de ſervato ordine Urbium aut Populorum Graeciae, qui fortiter contra Perſas pugnaverant ad Plataeas, & quorum nomina inciſa erant in ſigno Jovis ab iisdem Populis dedicato in Olympia, videri poteſt Pauſanias l. v. p. 332. &c. Ut notas mittam Athenienſium, & Lacedaemoniorum, potiſſimarum quondam Graeciae gentium, de illo Primatu contentiones, & quorum poſtremos non cum Graecis ſolum reliquis, ſed & cum Macedonum Regibus perpetuo περὶ πρωτείων decertaſſe tradit Strabo l. VIII. p. 365. Sed de his πρωτείοις ſeu *primatibus* Urbium aut Populorum, & qua praerogativae laude illas ſubinde in antiquis eorum nummis ornari cernimus, nunc agendi non eſt locus. Id unum hic notandum, quod Inſulae *Delo*, prae aliis nempe Inſulis, *primatum* hic tribuat Callimachus, ob Latonae in ea, de quo pluribus infra, puerperium, ac editum ibi ſacratumque primo Apollinem; quodque illa Inſula ideo in peculiari hujus Dei tutela haberetur; ac inde, uti jam ante vidimus, pluribus praerogativis ornata fuerit eadem Delus, quod teſtatur etiam Strabo l. x. p. 485. Τετίμηται δὲ ἐκ παλαιοῦ διὰ τοὺς θεοὺς, ἀπὸ τῶν ἡρωικῶν (MSS. κοινικῶν) ἐξαρξαμένη, *antiquitus in magno fuit haec Inſula honore propter Deos* (Apollinem nempe ac Dianam) *jam a Saturni* (ſeu *Heroicis temporibus*) *exaltata*; perhiberi enim, ut addit, Latonam partus doloribus ſolutam, ibi Apollinem ac Dianam in lucem ediddiſſe. Quo ſpectant inſuper ea, quae mox tradit de inſigni hujus Inſulae celebritate, eaque aucta, maxime poſt everſam a Romanis Corinthum, mercatoribus undique eo adlectis immunitate Templi ac Portus opportuno ex Italia & Graecia in Aſiam navigantibus ſitu, de quo etiam Maro l III. Aen. vſ. 80. *haec feſſos tuto placidiſſima Portu, Accipit*; ac praeterea e ſolemnibus in eadem conventibus, qui ἐμπορικὸν quid haberent. Reſtaurata vero a Romanis Corintho, ſubdit idem Geographus, Athenienſes Inſula potitos, ſacra ſimul & mercaturam diligenter in eadem procuraſſe. Quibus etiam conſona quae apud Pauſaniam de eadem Delo itidem leguntur, quam tradit l. III. p. 207. olim totius Graeciae Emporium exſtitiſſe, alibi nempe lib. VIII. p. 209. τὸ κοινὸν Ἑλλήνων ἐμπόριον, *commune Graecorum Emporium* itidem vocat. Immo, quod de eadem ut totius Orbis Emporio, ait de aere agens, quod in Delo praeſtantiſſimum proveniebat, Plinius l. XXXIV. c. II. *antiquiſſima aeris gloria Deliaco fuit*, MERCATUS IN DELO CONCELEBRANTE TOTO ORBE. Quae ſingula egregie illuſtrat praeclarum & antiquum marmor *Deliacum*, ex eadem

Digitized by Google

dem nempe Inſula ante annos haud ita multos advectum, cujus inſcriptionem, quamquam quibusdam in locis mutilam, vulgarunt viri bene de his antiquitatibus meriti, Sponius Miſcell. p. 343. & Wehlerus Itiner. Anglic. edit. p. 54. Complectitur vero illa *Pſephiſma* ſeu Decretum profectum a *Synodo* ſive conventu *Mercatorum* & *Nauclerorum in Delo*, in honorem cujusdam Dorothei; ac ubi in fine inſcribitur hinc Δῆμος Ἀθηναίων, *Populus Athenienſium*, qui ratum nempe illud habuit, quique habitabat, ut aliunde notum, ac vere ibi monuit Cl. Sponius, in Delo; illinc ἡ Σύνοδος τῶν Τυρίων Ἐμπόρων καὶ Ναυκλήρων, *Synodus Tyriorum Mercatorum & Nauclerorum*. Quae tamen decora amiſit eadem Inſula, dum poſtea miſere a Mithridatis ducibus vaſtata, urbeque ſolo aequata, ut tradit itidem Strabo l. x. p. 486. & Pauſanias l. III. p. 207. ea ſub Romanorum primo, poſtea Athenienſium poteſtate, deſerta ferme ac inops deinceps remanſit; adeo, ut de ea ſuo jam aevo nullo loco habita, dixerit Tertullianus de Pallio c. II. *cum inter Inſulas* NULLA JAM DELOS; *arenae Samos.*

Vſ. 17. Ὀππότ' ἐς Ὠκεανόν τε καὶ ἐς Τιθηνίδα Τηθὺν] Haud magnopere hic verti cenſeo, ut vel recepta in Callimacho lectio retineatur, ὁππότε, aut vero ut cum eruditiſſimo Tanaq. Fabro legatur ὄππασ' pro ὤπασσαι. Neque enim prius illud ſenſu carere, ſi locus recte attendatur, exiſtimo. *Titanis* autem dicta hic *Tethys*, ſicuti ab Ovidio Faſt. l. v. vſ. 81.

Duxerat Oceanus, quoniam Titania, Tethyn.

Quod eadem juxta *Oceanum*, fratrem nempe ſimul & conjugem, hic commemoratum, e Coelo ac Tellure genita, praeter Heſiodum a Platone praeterea dicatur in Timaeo: *Titanes* autem dicti fuerint Coelo ac Tellure ſati, ut apud Aeſchylum Prom. vſ. 205.

Τιτᾶνας, Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα,

Titanas Coeli & Telluris liberos.

Unde Τιθηνίδα eandem *Tethyn* dixit etiam Lycophro p. 46.

Γραῖαν ξύνευνον Ὠκεανοῦ Τιτηνίδα,

Anum Titanidem, Oceani conjugem,

ubi conſuli poteſt Tzetzes; & ſicuti inſuper inter Titanas feminas *Tethys* juxta Rheam, Themim &c. a Diodoro adnumeratur l. v. p. 334. Hinc Τιτανὶς appellata itidem *Themis* apud dictum modo Tragicum Prom. vſ. 873. & alibi juxta eundem, Phoebe Τιτανὶς, ἄλλη παῖς Χθονὸς, *Titanis alia Telluris filia.* Eumen. vſ. 6. & quomodo Τιτηνὶς Μήνη, *Titanis Luna*, quae eadem cum *Phoebe* legitur apud Apollonium Rhod. l. IV. vſ. 54. Quamquam *Tethyn*, non pro *Telluris* filia, ſed pro *Tellure* ipſa, ac inde etiam Τηθὺν, quaſi *Nutricem*, h. e. Τιθήνην, dictam obſervent veteres Critici ad Homeri Iliad. Σ. vſ. 201. Quam notat etiam, ſicut alteram ejusdem vocis, eamque magis obviam (& de qua ſupra ad vſ. 44. Hym. in Dian.) pro *Oceano* ipſo

Digitized by Google

ſeu *mari* ſignificationem, ad eundem Poëtae locum Euſtathius p. 978. Τηθὺν τὴν κοινὴν τροφὸν Γῆν, dein αὐτὸς καὶ ὁ Ὠκεανὸς, *Tethyn communem Nutricem Terram* &c. *ipſa etiam Oceanus*, & quomodo de *extremo mari* dixit Orpheus ſeu Onomacritus Agon. vſ. 333. καὶ Τηθὺς ἔσχατον ὕδωρ. Verum quid per hanc *Tethyn* intellexerint priſci naturae conſulti, aut ut eos ſubinde veteres vocant, οἱ θεολόγοι, omnium optime docebit Proclus l. v. in Timaeum, ubi varias refert de eadem opiniones, ac intra alia p. 293. Τὴν δὲ ΤΗΘΥΝ, οἱ μὲν τὴν ὑγρὰν αὐτὴν οὐσίαν φασίν· οἱ δὲ τὴν πολυμετάβολον φύσιν· οἱ δὲ, τὴν τοῦ παντὸς εὐθημοσύνην· ὁ δὲ θεῖος Ἰάμβλιχος, ποιητικὴν διάθεσιν εἶναι αὐτὴν τὴν ἐν τῷ ἐνεργεῖν δραστήριον ὑποτίθεται κατάστασιν. TETHYN *autem quidam dicunt eſſe ipſam humidam naturam; alii vero naturam plurimum mutabilem; nonnulli univerſi concinnam ordinationem: divinus autem Jamblichus ſupponit eſſe illam effectricem diſpoſitionem*, ſeu *in operando promptam ac efficacem conſtitutionem.* Quibus addit in ſequentibus, unde dicta ſit eadem TETHYS, nempe juxta traditam a Platone in Cratylo ejusdem vocis, quamquam parum probabilem originem, ac ejus praeterea ab Oceano diſcrimen, τοῦ μὲν Ὠκεανοῦ πᾶσαν κίνησιν γεννῶντος ἀθρόως θείαν, νοερὰν, ψυχικὴν, φυσικήν· ἡ ΤΗΘΥΣ οὖσα διακριτικὴ τῶν κινήσεων τῶν ἔνδον καὶ τῶν ἔξω, καλεῖται Τηθὺς διαττῶσα καὶ διηθοῦσα τὰς ὑλικὰς ἀΰλων κινήσεων, *quum vero Oceanus omnem motum gignat promiſcue, divinum, intelligibilem, animalem, naturalem,* TETHYS *autem ea ſit, quae diſcernit motus internos & externos, ideo inde etiam dicta, quaſi percribans & percolans materiales motus ab immaterialibus.* Quae loca ideo obiter hic adſcribere non piguit, ut vel inde eorundem Platonicorum in explicandis veterum Poëtarum θεολογουμένοις multiplex varietas aut etiam ἀπορία eluceſcat. Hic vero, ut id poſtremo addam, circa eandem *Tethyn* & *Oceanum* congregari Inſulas, & Chorum agere fingit Callimachus, tanquam filias nempe circa patrem Oceanum ac matrem, uti ab Homero vocatur, Tethyn; & quibus conjugibus, *Mare* ſimul ac *Terram* deſignari modo diximus.

ἔξαρχος ὁδεύει] Nempe in Inſularum circa Oceanum & Tethyn Choro dux ejusdem dicitur hic *Délus*, ſeu, ut vulgo Graeci, κορυφαῖος. Notum enim cum ἄρχειν, ἄρχεσθαι, tum compoſita ἐξάρχειν, κατάρχεσθαι, dici de iis, qui in veterum ſacris & choreis primi canendo aut ſaltando etiam, juxta Ariſtarchum apud Athenaeum l. IV. p. 180. auſpicium reliquis faciebant. Ita ἔξαρχος Βρόμιος, *Chori Dux* ſeu *praeſultor* Bacchus, dictus ab Euripide Bacch. vſ. 141. & ἐξάρξω μολπάν, *exordiar cantilenam*, Troad. vſ. 148. Apud Sophoclem Antigon. vſ. 160. Βακχεῖος ἄρχοι, h. e. juxta Criticos ibidem, ἄρχοι τῆς χορείας, *Bacchus Choream incipiat.* Sic apud Pauſaniam l. v. p. 322. Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς, *cantu praeeunte Apolline*, & apud Pindarum Nem. Od. 11. p. 344. ἀδυμελεῖ δ᾽ ἐξάρχετε φωνᾷ, *ſuaviſona autem auſpicamini voce.* Quo ſenſu κατάρχομαι adhibuit etiam haud ſemel Euripides, ut Hecub. vſ.

Digitized by Google

vſ. 684. κατάρχομαι Νόμων Βακχείων, *incipio Nomos Bacchicos*, & alibi Andromach. vſ. 1199. Qui vero *primatus* hic inter Inſulas Delo tribuitur, ad ea, quae ad verſ. 1. & 16. diximus de ejusdem Inſulae celebritate, & magna olim loci religione, referri unice debet.

Vſ. [illegible] Φαίνουσα μετ' ἴχνια Κύρνος ὀπηδεῖ] Mirum inter Inſulas maris mediterranei ſecundum *Corſicae* locum hic tribui, qui nec magnitudinis, nec fertilitatis, aut aliorum decorum intuitu, ei videbatur competere, prae Sicilia utique, Creta, Cypro, & vicina eidem, quae mox ſequitur, Sardinia. Unde eadem etiam *Corſica* in ſextum demum locum, magnitudinem Inſulae quod ſpectat, poſt Sardiniam nempe, Siciliam, Cretam, Cyprum, Euboeam, a Scylace rejicitur in fine Peripli, ubi μεγέθη Νήσων, *magnitudines Inſularum* tangit: & a Diodoro ſimiliter lib. v. p. 297. ab Appiano autem in Syriacis p. 3. in octavum demum locum, poſt Rhodum nempe adhuc ac Lesbum; praeter memoratas modo Inſulas. Quum alioquin eadem tertio loco poſt Siciliam & Sardiniam collocetur, cum a Strabone l. II. p. 123. tum in verſibus, qui ex Alexico (forte Alexide) Comico a Conſtantino Imp. referuntur Imp. Orient. l. II. & Euſtathio in Dionyſium p. 83. Et quamquam idem Diodorus, ubi de hac agit *Corſica* l. v. p. 295. eam a proventu reſinae, cerae, mellis, & buxi, ac praeterea a juſtitia & humanitate incolarum, prae aliis barbaris populis commendet; haud eo minus illa a Strabone l. v. p. 224. & a Seneca in eam relegato Conſol. ad Helv. cap. VI. ob coeli inclementiam, ſoli aſperitatem, rerum ad vitam ſuſtentandam penuriam ac feritatem incolarum, traducitur; eaque inde etiam *terribilis*, *barbara* & *horrida* appellari meruit in Catalectis veterum Poëtarum ab illuſtri Scaligero vulgatis l. I. p. 198. Ut mittam, quod de eadem Inſula tradit Procopius Bell. Got. l. IV. cap. XXIV. in Corſica, quae Κύρνος olim dicta, νάνους ſeu *puſillos* homines, & armenta equorum paullo grandiora ovibus dari. A quibus nempe recedit hic Callimachus, qui primum eidem *Corſicae*, poſt ſacram, & quam laudandam hoc Hymno ſuſceperat, *Delum*, locum continuo tribuit; eamque, ut addit, οὐκ ὀνοτήν, *non vituperandam*, indigitat. Qua occaſione illuſtrandus ac emendandus Theophraſti de eadem Inſula locus, male hactenus a librariis ac ab interpretibus acceptus. Exſtat ille H. Pl. lib. v. cap. IX. ubi poſtquam arborum ad fabricandas naves magnitudine ac pulcritudine, nullo loco, quod iis alioquin ſupra reliquam Italiam excellebat, habendum prae Corſica Latium dixiſſet, addit, ΚΥΡΝΟΣ μὲν οὖν, εἴτε διὰ ΤΗΝ ΟΝΗΣΙΝ, εἴτε καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τὸν ἀέρα πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων. CORSICA *quidem*, *ſeu ratione* UTILITATIS, *ſeu etiam ratione ſoli & aëris, locis plurimum caeteris praecellit.* Ibi enim in prioribus verbis perperam hactenus διὰ τὴν ἄνεσιν, ſeu juxta Gazam, *ratione laxationis*, nullo equidem idoneo ſenſu legitur & explicatur, maxime ubi denſam & confertiſſimam, praeſtantiſſimis

Digitized by Google

id genus arboribus hanc Inſulam, & e quibus navim quinquaginta velis inſtructam a Romanis fabricatam tradidiſſet, quibus haec, quae modo adtuli, verba continuo ſubdit praeclarus Auctor. Haec autem, ut eadem emendavi, cum proxime accedunt ad editam ibi vocem, quamquam diverſiſſimo utriusque ſenſu, ὀνοτοὶ pro ἄνισον; tum hunc Callimachi locum egregie illuſtrant, ac inde etiam lucem mutuantur, Κύρνος ὀπηδεῖ οὐκ ΟΝΟΤΗ, *Corſica ſequitur haud vituperanda.* Unde inſuper abunde refellitur τοῦ πάνυ Jul. Scaligeri ad eundem Theophraſti locum animadverſio, ubi ἐν τῇ Κυρσικῇ, pro ἐν τῇ Κύρνῳ legendum credidit; quaſi nempe pro Κύρνος vulgo a Graecis, ab indigenis autem ſeu a Poenis, uti ea de re mox, Κορσὶς vel Κορσικὴ, & inde a Romanis *Corſica* ſit appellata. Qua de re proinde, ſeu diverſis adeo de eadem Inſula veterum narrationibus, haud aliud ſtatuendum occurrit; niſi non videri omnem Diodoro, Inſula quippe haud valde remota oriundo, ac unde ei *Siculi* nomen, fidem abrogandam, dum Corſicae bona praedicat; neque etiam mirum ſi ab Auctore longius diſſito, qualis hic Cyrenaeus vates, & qui Alexandriae floruit, ac poſt graviſſimum Auctorem Theophraſtum, qui eadem ferme aetate (is paucis enim annis, antequam floruit ſub Philadelpho Callimachus, deceſſerat) idem de illa judicium tulit, magna quoque de eadem, & ſi ei parum alioquin nota, quod Sardiniae etiam aliisque remotioribus Inſulis contigit, opinio foveretur. Cur autem Φοινίσσα ſeu *Phoenicia* dicatur hic eadem *Corſica*, docebit ὁ πάνυ Bochartus de Colon. Phoen. l. I. c. XXXVI. ubi ex Herodoto, Polybio, Floro, aliisque Scriptoribus, a Poenis eandem Inſulam, haud minus ac vicinam Sardiniam, olim inhabitatam; utraque etiam Graeca illius Inſulae nomina, Phoeniciae eſſe originis obſervat, Κύρνον nempe ſeu Κύρνος a קרנות *Keranoth*, multis nempe promontoriis, ut de ea Auctores, angulosa; κορσὶς autem eadem חורשי *Chorſi*, quaſi *ſylvoſa*, ſicuti de eadem Inſula veteres itidem ſunt locuti. Certe a *Libyae inquilinis*, ὑπὸ τῶν Λιβύων, h. e. a Poenis, dictam eandem Inſulam Κορσικὴν *Corſicam*, tradit Pauſanias l. x. p. 639. Quo praeterea opportune referas, quod Κόρσεια apud eundem Auctorem l. x. p. 577. ſeu Κορσιαὶ, juxta Scylacem, dictum fuerit prope Thebas Boeotias, Phoeniciae, ut aliunde notum, originis, oppidum; illudque vicino luco ſeu ſylva conſpicuum, πόλισμά ἐστι Κορσεῖα, ſeu Κορσεῖαι (ut iſtud jam e Scylace vidit ad eum locum Palmerius) ὑπὸ δὲ αὐτὸ δένδρων ἄλσος οὐχ ἡμέρων, πρῖνοι τὸ πολύ εἰσι. *oppidum eſt Corſea, infra quod lucus ſylveſtrium arborum, ilicum magna ex parte.* E quibus etiam, ſeu ob *Phoeniciam* vel *Punicam* dictam hic *Corſicam*, abunde liquet, haud opus omnino cum viro docto, qui primus hunc Poëtam Latine vertit & explanavit, ſtatuere, Callimachum hic ad *Sardiniam* potius, de qua mox agitur, & quae a Poenis fuerit inhabitata, quam ad *Corſicam* reſpexiſſe. Gloſſam vero, quae hic in Scholiis legitur, merito explodit,

dicto

Digitized by Google

dicto loco laudatus modo Bochartus, & quae ſtare nullatenus poteſt, Κύρνος, ἡ νῦν Τύρος καλουμένη, *Corſica, quae nunc Tyrus dicitur*. Adeo, ut pro Τύρος ibi Κορσὶς omnino legendum videatur: Κύρνον nempe a Callimacho dici, quae poſtea, & eo quidem aevo, quo haec Scholia fuerunt conſcripta, Κορσὶς *Corſica* vocabatur. Quibus conſona omnino dixerat Dionyſius Perieget. vſ. 458.

καὶ ἀπείριτος εἰν ἁλὶ ΚΥΡΝΟΣ,
Ἥν ῥά τε ΚΟΡΣΙΔΑ φῶτες ἐπιχθόνιοι καλέουσιν,
& immenſa in mari CYRNO,
Quam CORSICAM *viri indigenae appellant.*

A ſciolo proinde aliquo, qui Κύρνον a Callimacho Φαίνουσαν dici hic animadvertit, illud egregium gloſſema, Κύρνος, ἡ νῦν Τύρος, pro Κορσὶς, continuo profluxit.

Vſ. 20. Μάκρις Ἀβαντιὰς] *Euboeam* his duabus vocibus deſignari, indicant Scholia, quae nota ſunt & antiqua quidem illius Inſulae nomina, unde poſtremum quod adtinet, Εὔβοια, Ἀβαντὶς, retenta nempe ſimul priſca appellatione, Εὐβοίης ἔντοσθεν Ἀβαντίδος, *intra Euboeam Abantida*, ab Apollonio dicitur l. IV. vſ. 1135. ab Homero autem Ἄβαντες appellati, neque aliter *Euboeenſes*, prout obſervat Strabo l. x. p. 445. Μακρίδος vero nomen, poſt Trojae excidium, ab *Abantibus* inditum eidem Inſulae, notant eruditi Apollonii Enarratores ad l. IV. vſ. 1175. ubi nempe Μακρίδος appellatione, eandem ibi a Poëta ſtatuunt deſignari. Id autem haeſiſſe *Euboeae* nomen, non a *Macride* Nympha & Ariſtaei filia, Bacchi juxta eundem Apollonium, qui paullo ante ejus rei meminerat (nempe vſ 1133. &c.) non autem Junonis, ut ad Stephanum tamen notat doctiſſimus Holſtenius, Nutrice, ſed ab ejus *longitudine*, praeter antiquos Geographos, aperte etiam innuunt Comici verba, ubi ille de eadem ait Νεφέλ. p. 135.

Ἡδί. παρατέταται ΜΑΚΡΑ πόῤῥω πάνυ,
Ecce valde longe protenditur, ſeu *in multam longitudinem.*

Tertia autem hic inter Inſulas, & poſt *Corſicam* quidem ac *Leſbum* collocatur; in antiquis autem Poëtae verſibus ab Euſtathio, de quibus ſupra, adductis p. 83. quinta itidem, ante Cyprum ſcilicet & Leſbum, refertur. Occurrunt vero, ut obiter hoc addere liceat, antiqua illius Inſulae numiſmata; tum apud Goltzium, tum in hac Electorali Gaza, cum bovino capite, quae & nominis, Εὐβοίας nempe, originem abunde arguunt, non ab Io quidem in vaccam converſa, & Epaphum eo ſcilicet in tractu enixa, ſed a frequentibus in eadem Inſula paſcuis. Inde etiam illa non ἀργιβόειος ſolum a *bobus albis* dicta legitur apud Aelianum de Animal. l. XII. c. XXXVI. ſed cum Βωμὼ apud Heſychium eadem Μάκρις ſeu *Euboea* appellatur, a voce Arabica *bohmo*, quae *pecudes* notat, tum *Abantes* Euboeenſes, a voce אבס *abas ſaginare* denominati, juxta doctiſſimum Bochartum de Col. Phoen. l. I. c. XIII.

Digitized by Google

Vſ. 21. Σαρδὼ δ' ἱμερόεσσα] Quarto demum loco occurrit hic *Sardinia*, & quidem poſt Corſicam, quae tamen cum magnitudine, tum frequentia hominum, & fructuum proventu, non eadem Corſica ſolum praeſtantior fuit olim habita; ſed quae tanquam Inſularum, Maris ſcilicet interni, *maxima* ab Herodoto dicitur l. v. c. cvi. a Scylace itidem in Periplo, ac a Timaeo etiam apud Strabonem l. xiv. p. 654. ubi prima, & ante Siciliam quidem, inter ſeptem maximas Maris interni Inſulas recenſetur; ab aliis autem, ut Diodoro l. v. p. 297. Strabone l. ii. p. 123. Martiano Heracleota, ſeu verius Scymno Chio in Periegeſi, melius quippe edoctis, ſecunda demum poſt Siciliam collocatur. Neque mirum continuo videri debuit, cur ἱμερόεσσα ſeu *amoena* hic a Cyrenaeo vate dicatur eadem *Sardinia*, quum tamen in eam Inſulam miſſi fuerint a Romanis exules, aut quaſi inde illa ejusdem cum infelicibus *Gyaris* conditionis haberi meruerit, ſcilicet de quibus Juvenalis Satyr. x. vſ. 170.

Ut Gyarae clauſus ſcopulis parvaque Seripho.

Neque enim una erat relegatorum in Inſulas aut deportatorum, ut e libris Juriſconſultorum D. de Interd. & Releg. aliisque Romanis Auctoribus ſatis notum, ratio; neque unius etiam ſortis aut conditionis Inſulae, in quas iidem relegati aut deportati mittebantur. Hinc Judaeis Roma ſub Tiberio pulſis, ex iis quatuor millia, delectu a Conſulibus habito, in *Sardiniam*, ſed ad militandum, miſſa, teſte Joſepho Ἀρχ. l. xviii. c. v. ſeu *per ſpeciem ſacramenti*, ut ea de re Suetonius in Tiber. c. xxxvi. Neque certe cum *brevibus Gyaris*, ut de eodem loco alibi Satyricus, conferri debuit *Sardinia*; e quibus prior illa Inſula e vico exiguo, eoque inopi adeo, conſtitiſſe a Strabone traditur l. x. p. 485. ut cl. denariorum tributi diminutionem a Romanis, cum aegre centum poſſet perſolvere, petere fuerit coacta: *Sardiniae* autem uti jam diximus, magnitudo, frequentia incolarum, fertilitas, a praeſtantiſſimis Scriptoribus, Polybio l. i. p. 79. Pauſania l. iv. p. 260. l. vii. p. 428. & l. x. p. 638. aliisque, paſſim commendari, immo juxta Siciliam, *urbis Romae nutrix*, ſicuti a Valerio Max. l. vii. c. vi. dici meruit; ac ſimiliter utraque Inſula *Romana horrea complere* apud Lucanum, cujus ea de re locum jam adtulit Friſchlinus. Unde etiam ab uno e filiis Herculis *Sardo*, occupatam ac denominatam eandem Inſulam tradidere, ſeu, ut id a Strabone memoratur l. v p. 225. ab Iolao, aliquot ex Herculis liberis in Sardiniam delatos, qui eam cum inquilinis illius Inſulae inhabitarunt. Quo referas proinde id, quod apud Ariſtotelem Phyſ. l. iv. c. xii. legitur de iis, qui ἐν Σαρδοῖ καθεύδειν παρὰ τοῖς Ἥρωσι, *in Sardinia apud Heroas dormire dicebantur*; ac inde apud Graecos ejus Interpretes Themiſtium p. 45. & Simplicium p. 167. ed Graec. quorum ille fuſius rem explicat, nomen nempe Herculis filiorum, quos ex Theſpiae filiabus ſuſceperat, corpora integra & ſine putredine in eadem Inſula, quaſi dormire vide-

viderentur, adſervata: qui nempe Herculis filii eſſent Heroes illius Inſulae, apud quos more receptum foret, ut ſomniorum aut alterius utilitatis ergo multi longiſſimos ſomnos caperent. Quamquam, ut hoc addam, non *Sardiniam* quidem, ſed *Corſicam* ab Herculis liberis inhabitatam tradat Ariſtides Hym. in Herculem p. 76.

Ibid. ἣν ἐπενήξατο Κύπρις] Quod tam de *Cytheris* Inſula, cum viro docto ad hunc locum, quam de *Cypro* poteſt intelligi; quum utrique illi Inſulae, *Veneris* Natales, ſeu e mari primus in unam e duabus appulſus, vulgo tribui ſoleant: inde vero Κυθερείης & Κύπριδος vel Κυπρογενείας indita eidem promiſcue nomina; & hinc utraque Inſula Veneri ſacra etiam fuerit habita. De Inſula tamen Κύθηρα dicta, non de urbe Cypri cognomine, intelligenda eſſe cum viris doctis illa, quae de Inſula primo Veneris in eadem ortu nobilitata, Heſiodus aut alii Poëtae fabulantur, abunde liquet, cum, ut alia mittam, e Diodoro dicente l. v. p. 344. Venerem commorari ſolitam circa Erycem Siciliae, τῶν δὲ νήσων, περὶ Κύθηρα, καὶ Πάφον τῆς Κύπρου, *ex Inſulis autem, circa Cythera, & Paphum Cypri*; ac praeterea e Pauſania, qui l. III. p. 207. Veneris Uraniae Templum apud *Cythera* Inſulam, omnium, quae apud Graecos Veneri dicata ſunt, ſanctum maxime ac vetuſtiſſimum exſtare obſervat. Ut mittam Latinos Poëtas, Ovidium Epiſt. VII. vſ. 60.

Nuda Cytheriacis edita fertur aquis;

& Martialem l. II. Epigr. XLVIII.

Levior, o conchis, Galle, Cytheriacis.

Unde etiam apud Maronem Aen. X. vſ. 51. *excelſa mihi Paphus, alta Cythera*, poſtrema verba, non utique de urbe Cypri, quod a Meurſio in Cypro p. 35. aliisque e recentioribus factum, *ſed de inſula contra Laconicam Veneri conſecrata*, explicat Servius. Quibus adde Poſidippi Epigramma ineditum:

Η ΚΥΠΡΟΝ, ἥτε ΚΥΘΗΡΑ, καὶ ἡ Μίλητον ἐποιχνεῖς,
Καὶ καλὸν Συρίης ἱπποκρότου δάπεδον,

Quae in CYPRUM, *aut vero in* CYTHERA, *aut*
quae Miletum tendis;
Aut pulcbrum Syriae equis perſtrepentis ſolum.

De *Cypro* vero, in quam concha vel ſpuma marina, Zephyro ſpirante, fuerit primum delata, ſeu quod hic dicitur, *adnataverit*, indeque etiam nomen illud *Cypridis*, nacta haec Dea, videri poteſt Hymnus in eandem, qui Homeri cum aliis nomen praefert, tum praeter alios Lucanus l. VIII. p. 458.

Unde diva memor Paphiae, ſi Numina naſci
Credimus, aut quemquam fas eſt coepiſſe Deorum.

Conjunxit utrumque Martialis l. VIII. Ep. LV. ubi *Cythereia Cypros*, de Inſula nempe *Cypro* dicitur, quae ob ſolemnem Veneris in eadem cultum, a *Cytherea* Venere ſcilicet *Cytheris* orta, & Cypriorum alioquin Dea, utramque illam appellationem meruit.

Digitized by Google

Neque tamen dubium, quin de Cypro, ceu inter nobiles olim Inſulas, juxta alias hic commemoratas, Corſicam, Sardiniam, Euboeam commemorari ſolita, & in quam Venus fertur adnataſſe, ſit hic Poëtae ſermo.

Vſ. 22. Ἐξ ὕδατος τὰ πρῶτα] Cujus etiam Veneris Ἀναδυομένης, ſeu e mari primum emergentis, & quidem, ut de ea Statius Sylv. l. 1. c. 11 *concha conſidentis*, & cujusmodi in Templo Neptuni in Iſthmo ſignum exſtitiſſe, tradit Pauſanias l. II. p. 87. proſtant etiamnum ſimulacra in priſcis nummis & marmoribus. Tale praeter alia exhibet MSS. Pighianum Electoralis hujus Bibliothecae, ubi Venus nuda conchae marinae, quam duo barbati Tritones ſuſtinent, inſidens viſitur; ab uno autem latere Cupido cum face, praeter Nympham itidem nudam.

Ibid. καί δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων] Primum hic Interpretem redarguit Anna praeſtantiſſima, qui haec reddit, *illam ſervat pro ſcala nautica*; minus vero opportune, ut cum bona ejus venia hoc dicam, Vulcanium, aut vero vertendum hic ſtatuit, *ſervatque illam pro propugnaculo*, ſeu, *illi pro propugnaculo* &c. Neque enim ea mens hujus loci, ſed ea omnino, quod Inſulam Cyprum, de qua hic agitur, ſervat ac protegit Venus, ejus nempe Σώτειρα & cuſtos, idque in remunerationem primi ejus e mari in eam *exſcenſus* ſeu *appulſus*; & quod proinde commode expreſſerat Vulcanius, *gratique aſcenſus nomine ſervat*. Praeter enim apertam, quam dixi, loci illius mentem, firmat eandem Apollonius, ubi vocem ἐπιβάθρα itidem adhibet l. 1. vſ. 421.

Ἥν τοι τῆς δ' ἐπίβαθρα χάριν προτιθείμεθα νηὸς
Πρωτίστην,
Quod pretium datae ad conſcendendum hujus navis tibi perſolvimus
Primum.

Id enim proprie ἐπίβαθρον, quod ex Homero etiam Odyſſ. O. vſ. 448. & veterum ad eum Criticorum gloſſa, conſtare poterat, ἐπίβαθρον, μισθὸν ὅ ἐστι ναῦλον ἐπιβάσεως τῆς νηὸς, *pretium* nempe *conſcenſus* primum *navis*, ſicuti hic apud Callimachum remuneratio primi e mari egreſſus ſeu exſcenſus in Inſulam Cyprum. Ita ἐπιβάθρα, in ſingulari nempe feminini generis, ſubinde pro *loco exſcenſus* e navi in terram, ac inde pro *aditu* opportuno dicta, ſicuti duobus apud Polybium locis, quae inter ejus Fragmenta a Suida referuntur: ac ſimiliter, ut hoc addam, apud Plutarchum in Demetrio pag. 892. ubi amico quodam Antigoni de Athenis dicente, eam urbem, ubi illa potitus foret, a Rege retinendam, ΕΠΙΒΑΘΡΑΝ τῆς Ἑλλάδος οὖσαν· οὐ προσέχειν ὁ Ἀντίγονος, ἀλλ' ΕΠΙΒΑΘΡΑΝ μὲν, ἔφη, καλὴν καὶ ἀσάλευτον εἶναι τὴν εὔνοιαν, *quod ea eſſet in Graeciam* EXSCENSUS ſeu *aditus* VIA, *non tamen adtendit Antigonus*, *ſed* VIAM AD *ejusmodi* EXSCENSUM *praeclaram eſſe ac immotam civium benevolentiam.* Unde ἐπιβάθραι vulgo a Graecis dictae, machinae ad aſcendendum in urbem

urbem obſeſſam, ut nominatim, quod viderunt jam alii, a Vitruvio, ubi Athenaei τοῦ Μηχανογράφου locum de machinis reddit lib. X. cap. XIX. ἐπιβάθραν, quam Diades, praeter alias obſidionales machinas a ſe repertam tradiderat, explicat, *adſcendentem machinam, qua ad murum plano pede tranſitus eſſe poſſet*; & circa finem ejusdem capitis, *de acceſſu*, ſeu ut legendum credidit Lipſius, ſuffragantibus eidem viris doctis, *de aſcenſu qui* ἐπιβάθρα *Graece dicitur*. Etſi ut obiter hoc addam, *acceſſus* vocem ibi apud Vitruvium non continuo abjiciendam putem; tum quod vox ἐπιβάθρα non tam *aſcenſum*, quam ut ille paullo ante eam vocem reddit, *adſcendentem machinam* notet; tum quod Graeci ſimiliter προσαγωγὴν & προσαγωγὰς dixerunt, ſeu *acceſſum*, de oppugnatoriis machinis, quibus in muros ſcandebatur, uti inter alia videre licet apud Philonem Βελοποιϊκ. pag. 98. Quo ſenſu etiam eadem vox ἐπιβάθρα ſubinde legitur apud editos noviſſime juxta hunc Philonem, e Typographia Gallorum Regia alios inſuper de machinis ſeu Poliorceticon ſcriptores, Athenaeum, Apollodorum, ac ubi idem ille Athenaei locus, quem a Vitruvio expreſſum viderant jam viri inſignes, Dan. Barbarus ac Turnebus, legitur, pag. 4. Exſtat vero alius pag. 6. unde quomodo fieret eadem ἐπιβάθρα, quod a Diade praeteritum paullo ante dixerat Athenaeus, eo loco, quem jam exſcripſerant viri illi praeſtantes, & conjectando adſequi tentaverant Vitruvii enarratores, nunc demum diſcitur; nempe γίνεται δὲ καὶ ΕΠΙΒΑΘΡΑ σανίδος ἐφηλωθείσης τῇ προσφορᾷ τοῦ κριοῦ, καὶ ἐπὶ ταύτης γίγνεται ἐκ τριτημορίου, δίκτυον πεπλεγμένον, ἔχον τὰς ὀπὰς παλαιστιαίας πρὸς ΤΟ ΡΑΔΙΩΣ ΑΝΑΒΑΙΝΕΙΝ ἐπὶ τὸ τεῖχος, *fiebat autem* ADSCENSUS *machina, adfixa ad projecturam arietis, & ſuper ea fiebat ex tertia parte reticulum intextum, quod habebat foramina palmae magnitudine, per quod* FACILE ADSCENDI *poteſt in murum*. Hinc ab Apollodoro pag. 14. ejusdem operis, inter machinas obſidionales, quae ibi commemorantur, ἐπιβάθρα quoque legitur, & ubi cur ab interprete retenta ſit Graeca vox *epibathra*, cum in ea Latine reddenda praeiviſſet pridem, ut vidimus, Vitruvius, haud utique adſequor; uti itidem in explicandis Philonis verbis Βελοποιϊκῶν pag. 91. ubi, quid ab obſeſſis faciendum docet adverſus hoſtium machinas, arietes, καὶ τὰς ἐπιβάθρας, & *epibatras* redditur. Qui interpres rurſus alibi in eodem Auctore, ἐπιβάθρας per *pontes* & *ponticulos*, vertit, ut pag. 95. ἢ ἐπιβάθρας ἐπιθέντες, καταλάβωνταί τινα πύργον, *neve hoſtes injectis ponticulis in murum inſiliant*, & pag. 99. ἵνα δὴ μὴ ἐμπίπρανται μήτε μηχανήματα, μήτε αἱ ΕΠΙΒΑΘΡΑΙ, μήτε αἱ χελῶναι, *porro ne machinae, ne* PONTES, *neve teſtudines incendantur*, nempe ſicut haſce ἐπιβάθρας reddunt vulgo, juxta Arriani Interpretem, Camerarius, & ex eo H. Stephanus; ac διαβαθρῶν de *ponticulis* ſimiliter explicat idem Philonis interpres pag. 95. ubi craſſiora e lino retia utiliora fore dicit, πρὸς τοὺς κατὰ τὰς κλίμακας διὰ τῶν διαβάθρων ἐπὶ τὰ τείχη ἀναβαίνοντας, *adver-*

verſus eos, qui juxta ſcalas, per ponticulos aſcendunt in murum; & in Apollodori Poliorcet. in eodem opere editis pag. 31. καὶ ἐὰν θέλωμεν καὶ κριοὺς εἶναι, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιβάθραν, *ſi autem voluerimus eosdem arietes eſſe, & pontis vicem implere.* Ita etiam ἐπιβατηρίους μηχανὰς, per *pontes*, ubi de Jotapatae obſidione agitur, reddit vetus Joſephi interpres Ἁλώσ. lib. III. cap. IX. & X. ἐπιβάθρας autem per *ſcalas* lib. VII. cap. XXXVI. ubi de Romanis ad muros Hieroſolymitanos invadendos accinctis, ait, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν χωμάτων ἐφόδους ΤΑΙΣ ΕΠΙΒΑΘΡΑΙΣ γεφυρώσαντες, προσβολὴν ἐποίουν, ubi vetus interpres, *& aggeribus ſcalarum pontibus junctis muros adgrediebantur.* Qua ratione, ut hoc addam, *ſcalae*, h. e. ἐπιβάθραι dictae, ex emendatione τοῦ πάνυ Cujacii Leg. VII. Cod. de Aquaeductu, ac inde etiamnum maritimi in Oriente deſtinati mercatorum commerciis portus, ſeu totidem opportuna eorum in illos *exſcenſus* loca. Quo ſenſu tamen, ut ad Callimachum redeam, ἀντ' ἐπιβάθρων, non hic adeo de *exſcenſus* loco e mari ſeu navi in terram, & quomodo ἀντ' ἐπιβάθρας, de hac Inſula, nempe Cypro, dictum potius foret; ſed de altera voce, uti ſupra innui, eſt explicanda, quae τὸ ἐπίβαθρον ab Homero, & in adducto apud Apollonium loco, numero plurium ſimiliter, ἐπίβαθρα, immo alibi ab hoc ipſo Callimacho, teſte Etymologi Auctore in voce Δανάκης, & quod inter hujus Battiadae Fragmenta ſuo loco comparet, ac ubi verſu penultimo, pro νηὸς Ἀχεροντίας ἐπίβαθρον, *Acherontiae*, hoc eſt, Charontis, *navis merces pro vectura*, δανάκης, ex emendatione magni Caſauboni ad Theocritum dicitur, etſi paullo aliter legi eosdem verſus norim a τοῦ πάνυ Salmaſio de uſuris pag. 427. Ita Poëtis, & ipſi Callimacho, familiari voce idem eſt hic uſus; nempe σαοῖ δέ μιν ἀντ' ἐπιβάθρων, *ſervat autem eam* (h. e. Cyprum Venus) *in remunerationem ſui in eandem exſcenſus*, ſeu quod prima Deam, qua de re ſuperiori verſu, *ei adnatantem* exceperit. Unde poſtea illius Inſulae, quod ſupra jam monui, Σώτειρα exſtiterit eadem Cypris; prout illa ΣΩΤΗΡ in veteri Inſcriptione dicitur Grut. Theſ. LIX. I. ſeu CONSERVATRIX, quomodo Juno vocatur in antiquis nummis.

Vſ. 24. Δῆλος δ' Ἀπόλλωνι] *Delus* nempe, ſicuti alioquin erant reliquiae, de quibus egerat Inſulae, non erat muris aut turribus cincta ac munita, ſed ſola loci religione & Apollinis *Delii* (unde in antiquis nummis illius Inſulae, de quibus jam ante, & infra ad vſ. 269. ΔΗΛΙΟΣ adhuc hodie legitur) praeſidio tuta ac ſecura habetur. Id aperte docet Pauſanias l. III. p. 207. Τῆς γὰρ ΔΗΛΟΥ τότε ἐμπορίου τοῖς Ἕλλησιν οὔσης, καὶ ἄδειαν τοῖς ἐργαζομένοις ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ δοκούσης παρέχειν, *nam cum eſſet* DELUS *totius olim Graeciae emporium, eaque unius Dei* (*Delii* nempe *Apollinis*) *praeſidio ſecuritatem omnibus in eadem quaeſtum facientibus praeſtaret*, ſicuti verti locus ille debuit, mox, ἅτε οὔσης ἀτειχίστου τῆς Δήλου, καὶ ὅπλα οὐ κεκτημένων ἀνδρῶν, *cum enim Delus foret ſine muris, & arma non haberent incolae &c.* Unde etiam liquet,

quet, cur diſcrimen illud inter dictas modo Inſulas & *Delum*, hic tangit Callimachus: quod nempe illae turribus ſeu propugnaculis adverſus vim hoſtium vallatae eſſent ac munitae; *Delus* autem uno cuſtodis ac defenſoris *Apollinis* praeſidio ſecura ageret. Quamquam Graecorum urbes ad mare ac in Inſulis ſitas, easque commerciis ditiores factas, contra vim praedonum fuiſſe a Minois temporibus paullatim muris cinctas, tradiderit Thucydides lib. I. p. 5. & 6. Idem tamen alibi, nempe lib. VIII. in narratione belli inter Athenienſes ac Peloponneſios ad Inſulas geſti, celebres dudum in iis, immo unde iisdem Inſulis nomen ac decus, urbes, *Coon*, *Cnidum*, *Thaſum*, & in vicino continenti Clazomenas, Cyzicum, Lampſacum &c. ἀτειχίστους eo tempore adhuc fuiſſe, ac muris tum primum vallari coeptas, ubi de iisdem locis agit, refert. Id proinde ut *Delo* peculiare notat adducto paullo ante loco, Pauſanias; quod per tot ſecula una loci religione, ſeu Apollinis Delii praeſidio, ſecura & ἀτείχιστος, idque Mithridatis adhuc aevo, exſtitiſſet eadem Delus. Quam in rem dixerat jam ante Cicero Orat. pro Populo cap. XII. *Inſula Delos parva*, SINE MURO *nihil timet*. Quod ipſum ut ſingularem aliisque inconceſſam ſacrae illius Inſulae praerogativam praedicat, itidem hoc loco Callimachus; ac prout Pindarus jam ante de ea ac Apolline dixerat, Olymp. Od. VI. Δάλου θεοδμάτας σκοπόν, *Deli divinitus conditae praeſulem* ſeu *cuſtodem*. Idque, ut aliunde conſtat, quamquam aliis etiam Diis aut Deabus ſacra facerent in *Delo*, ac arae & ſacella eſſent iis erecta; ſicuti Dianae, quae vulgo nata in ea juxta Apollinem (& qua de re infra ad vſ. 202. & 255.) ferebatur, Artemiſium dictum, cujus paullo ante ex Herodoto facta mentio l. IV. c. XXXV. & occurrit apud Clementem Protrept. p. 29. ac inde apud Cyrillum adv. Julianum l. X. p. 343. & de quo loco adhuc alibi. Immo unde ipſa etiam ΔΗΛΙΑΣ in antiquis Inſulae illius nummis apud Goltzium, quod ante vidimus, dicta; & quo nomine inſuper Ceres, a cultu nempe ejus in eadem Delo, appellata apud Suidam legitur, in voce Δηλιάς, ni verius iſtud librariorum aut aliis Suidae erratis ſit adnumerandum, & pro Δημήτηρ, Ἄρτεμις ſeu *Diana*, cui illud *Deliae* nomen adhaeſit, non Cereri, ſit reponenda. Adde Venerem, de cujus antiquo in Delo ſimulacro vſ. 305. hujus Hymni traditur, ſicuti Lucinae etiam apud Pauſaniam l. I. p. 31. & alibi; Herculem praeterea, cui Sacellum *a Synodo Mercatorum Tyriorum* in Delo agentium dicatum, uti liquet ex Inſcr. Deliaca, de qua paullo ante, in Cl. Sponii Miſcell. p. 344. Immo unde Deliorum utriusque ſexus Numinum mentio occurrit apud Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 784. ubi cum Diis & Deabus Olympiis ac Pythiis preces fundere jubentur mulieres Legiferae Deae ſacris operantes, ac ut additur, καὶ τοῖς ΔΗΛΙΟΙΣ καὶ ταῖσι ΔΗΛΙΑΙΣΙ; *&* DELIIS *Diis ac Deabus*. Hinc etiam πολύβωμος, ſeu *multis aris ſacrata* invocatur infra vſ. 266. haec *Delus*. Hanc eo minus

minus tamen in peculiari *Apollinis* tutela, & cui prae aliis Diis conſecrata foret eadem *Delus*; patria quippe credita hujus Dei, ac de qua ante, κουροτρόφος, & quo proinde *Apollonias*, ac *urbs Apollinis*, uti jam vidimus ad vſ. 2. appellari eadem meruit; ac prout de eodem Deo dixerat Comicus ead. pag. 784. & loco jam ante adducto, ΔΗΛΟΝ ὃς ἱερὰν ἔχεις, *qui ſacram* DELUM *obtines*, ſeu, quod vulgo apud Atticos notat, *ſervas*, *protegis*: quique etiam ſolus ab Aenea in eam Inſulam appulſo apud Maronem invocatur Aen. l. III. vſ. 85. aut propter quem denique adiri aut ſacris undique frequentari conſueverat eadem *Delus*. Adeo, ut praeter alios Deos, Cuſtos *Deli* ac Propugnator hic dicatur idem *Apollo*, ſive qui eidem eſſet loco turrium, ac Deorum proinde, qui Thebarum θεοὶ πυργοφύλακες, *Dii turrium cuſtodes*, dicuntur apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 174. Id quod continuo firmat Callimachus, dum nullum dari poſſe firmius hoc Deo vallum contendit: muros quippe ac turres, vi & impulſu ventorum poſſe continuo dejici & proſterni: *Delum* vero ait immotam perpetuo & inconcuſſam permanere, ac proinde firmum illud eſſe & turribus ſeu machinis quibuscunque validius ac diuturnius Deli propugnaculum. Unde etiam non moenium aut turrium, quibus tamen cinctae ac munitae erant Thebae, ſed uno Deorum praeſidio, urbem ſe inhabitare indomitam dicunt Thebanae mulieres in eodem Aeſchyli dramate vſ. 239.

Διὰ θεῶν πόλιν νεμόμεθ' ἀδάματον,

Deorum ope urbem incolimus indomitam;

ac ubi ſimiliter διὰ θεῶν, quod διὰ θεοῦ, de uno nempe cuſtode aut defenſore Apolline dixerat, loco paullo ante adducto, Pauſanias, ut hic etiam tradit Callimachus. Hinc celebre Apollinis Delii Fanum in hac Inſula, cujus meminit agens de Delo Dicaearchus p. 181. νεὼς τ' Ἀπόλλωνος, & intra quod ipſius Dianae, quae in eodem nata vulgo ferebatur, aedes ſeu ſacellum, ut docet dicto jam loco Clemens, continebatur. Ut praeterea hic mittam, quae ſequutis mox Callimachum aetatibus, de miſere vaſtata hac Delo, idque inde, quod eſſet ἀτείχιστος, & omni armatorum praeſidio vacua, refert idem Pauſanias: & qua de re jam ante obiter ad vſ. 16. ac paullo poſt adhuc dicetur. Immo unde poſtea factum, juxta eundem Pauſaniam l. VIII. p. 509. ut celebre illud *Delii* ipſius *Apollinis* fanum, non hujus quidem Dei, quod hic dicitur, ſed uno Athenienſium praeſidio ſervaretur, ἡ Δῆλος δὲ ἀφελόντι τοὺς ἀφικνουμένους παρ' Ἀθηναίων ἐς ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΤΗΝ ΦΡΟΥΡΑΝ, Δηλίων γε εἵνεκα, ἔρημός ἐστιν ἀνθρώπων, *Delus autem, ſi demas ab Athenienſibus mitti ſolitos* AD TEMPLI CUSTODIAM, *& quidem in Deliorum gratiam, vacua eſt alioquin hominibus*, prout verti locus ille debuit. Nempe quomodo jam olim illud Delium, ſeu Apollinis in ea Inſula fanum, foſſa, aggeribus, vallis, turribus etiam & propugnaculis ab Athenienſibus munitum tradit Thucydides lib. IV. p. 312. illud autem

cem a Boeotis obſeſſum & captum Diodorus lib. XII. p. 120.

Ibid. τί δὲ στιβαρώτερον ἕρκος] Notanda omnino praeclara hujus Poëtae ſententia, qua nullum ait dari poſſe urbibus, aut locis quibusvis, tutius ac validius, Dei benevolentia & praeſidio, propugnaculum. Quo etiam ſpectant ea, quae jam ad ſuperiorem Hymnum, in antiquiſſimis nempe urbium monumentis adſcripta ſubinde hujusce Apollinis, aut alterius etiam Dei, tanquam loci Praeſidis, Cuſtodis, ac Tutatoris elogia retuli; ſicut ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, vel APOLLO CONSERVATOR, SALUTARIS PROPUGNATOR; quomodo primum praeferunt veteres *Lapitharum* in Theſſalia nummi, quales exſtant in Electorali hoc Cimeliarchio; haec autem in Romanis occurrunt id genus monumentis. Murus proinde ſeu *vallum* Deli firmiſſimum, immo *quo nullum aliud firmius*, *Delius* hic *Apollo* dicitur. Verus proinde & unicus πόλεως ſeu Inſulae πρόμαχος, *urbis propugnator*, ut de Thebarum defenſore dicitur apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 424. Haud aliter nempe ac potiori quidem jure, Deus Eccleſiae ſuae *murus igneus in circuitu* vocatur Zachar. II. 5. aut a coeleſti ſponſa dicitur Cantic. VIII. 10. *Ego* MURUS, *& ubera mea ſicut* TURRES. Adde ab hoc loco praeterea haud alienum illud Balbi apud Tullium circa finem l. III. de Natura Deorum, *diligentiusque urbem religione, quam ipſis moenibus cingitis.* Unde impietatis & veſaniae poenas mox luit apud Tragicos veteres, impius ille & vecors e ſeptem adverſus Thebas Ducibus, qui juxta Aeſchyli ea de re verba, Diis etiam invitis, & ſpretis Jovis ignibus, urbem continuo ſe expugnaturum minatur, Sept. Theb. vſ. 432. &c.

Πύργοις δ' ἀπειλεῖ δεῖν', ἃ μὴ κράνοι τύχη.
Θεοῦ τε γὰρ θέλοντος, ἐκπέρσειν πόλιν,
Καὶ μὴ θέλοντος, φησὶν, οὐδὲ τὴν ΔΙΟΣ
Ἔριν πέδῳ σκήψασαν, ἐμποδὼν χέθειν.
Turribus minatur atrocia, quae non perficiant fata.
Nam, Deo volente, ſe everſurum urbem,
Et non volente, ait, neque Jovis
Iram in ſolum irruentem (ſeu fulmen) *id ullatenus impediturum.*

Vſ. 25. ὑπαὶ ῥιπῆς κε πέσοιεν Στρυμονίου Βορέαο] Muros nempe urbium firmiſſimos ac turres, magno ventorum impetu dirui poſſe ac everti, dicit hic Callimachus, quo nempe invalidum in iis ac infirmum reponi praeſidium continuo argueret; longeque proinde ſecurius ea loca agere, quae in Dei, ſemper quippe, ut continuo ait, immoti, ſicuti Delus in Apollinis tutela agerent. Ad illud autem, quod de dirutis ventorum ſeu procellarum impetu, muris aut turribus hic dicitur, ſpectat quod de everſa turri Babel a Sibylla traditum refert Joſephus Ἀρχ. l. I. c. V. πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ· οἱ δὲ θεοὶ ΑΝΕΜΟΥΣ ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον. *Turrim aedificaverunt quidam excelſiſſimam, quaſi per eam ad coelum adſcenſuri;*

Digitized by Google

ſuri; Dii vero VENTOS *immittentes, everterunt Turrim.* Talia autem conſtat in Inſulis frequenter contingere, in quibus nempe nihil ſit oppoſitum, quod appulſum ventorum impediat, ut tradit Theophraſtus de Ventis p. 407. & qui alibi p. 413. validum imprimis circa Inſulas Cnidum & Rhodum, non *Aquilonem* quidem, ut hoc loco, ſed Africum ſpirare obſervat. Unde terrae motus, quibus toties concuſſae leguntur Maris interni Inſulae, nihil aliud eſſe, quam ἀνέμους ὑπογαίους, *ſubterraneos ventos*, monet Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 37.

Vſ. 26. Στρυμονίου Βορέαο] Notum nempe Thraciam habitam olim *ventorum habitaculum*, ἀνέμων οἰκητήριον, ut ea de re loquuntur veteres Critici ad Apollonium l. I. vſ. 820. Unde ἄνεμοι Θρηΐκιοι, *venti Thracii*, ab eodem Poëta dicti eodem libro vſ. 953 & jam ante ab Aeſchylo Θρηΐκιαι πνοαί, *Thracii flatus*, Agam. vſ. 663. Hinc alibi in eodem dramate vſ. 200. πνοαὶ ἀπὸ Στρυμόνος, *flatus a Strymone*, Thraciae, ut aliunde notum, fluvio juxta & freto ſimiliter appellati. Quum autem ventorum tyrannicus ſit & violentiſſimus motus, ut ea de re loquitur Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 37. id de *Aquilone* imprimis notum; unde e Thracia itidem orta, ſeu ab Aemo Thraciae monte, *Aquilonis procella*, Βορέαο καταῖξ, ſupra Hym. in Dianam vſ. 114. traditur. Hinc Theophraſtus de Ventis p. 409. τὰ δὲ πρὸς Βορρᾶν καὶ ὅλως κατήνεμα, ἐπισκεπῆ διὰ τοῦτο, πνευματωδέστερα, mox γίνονται δὲ καὶ αἱ καταιγίδες ἐν τούτοις, *quae vero loca Aquilonem ſpectant, & ab eo contecta ſunt, ventis ideo ſolent infeſtari* &c. *fiunt vero procellae in iis locis.* Ut proinde Βορέας σκληρὸς ἄνεμος, *Aquilo moleſtus ventus*, dictus ſit in verſione Seniorum Proverb. XXVII. 16. Unde etiam factum, ut ſicut venti in genere, aris olim & ſacris, ſicut apud Perſas, juxta Herodotum l. I. c. CXXXI. & qui eundem inde deſcribit, Strabonem l. XV. p. 732. aliasque gentes fuerint culti, & templum Ventorum Antiochiae a Veſpaſiano exſtructum dicatur a Joanne Malala nuperrime edito p. 339. ita is honor nominatim ac ſolemniter Aquiloni Threicio fuerit habitus. Quomodo inter alios Hymnos in Orphicis, legitur unus *Boreae* inſcriptus, & ubi idem compellatur,

Κρυμοπαγὴς Βορέα, χιονώδεος ἔλθ' ἀπὸ Θρᾴκης,
Gelu concrete Borea, nivoſe veni a Thracia.

Immo cui *Boreae* Megapolitanos Arcadas ſacra feciſſe, nullique Deorum plus honoris tribuiſſe, tradit Pauſanias l. VIII. p. 513. Quibus conſona de Thuriis refert Aelianus V. H. l. XII. & LXII. ac de Athenienſibus, eorumque ſcilicet *Borea* ab iis poſt victoriam Medicam culto, Herodotus l. VII. c. CLXXXIX. Immo unde Βορεασμὸς Athenis *de feſto* & *epulis* eidem *Aquiloni ſacris*, teſte Heſychio, fuit dictus; & in quibus peculiares eidem placentae appoſitae, de quibus nempe Matron ait in Parodia Homerica apud Athenaeum l. IV. p. 134.

Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο πεπλοιδμάων,
Quas etiam ſubactas adamavit Boreas, ut:

Digitized by Google

ut vidit ad eum locum ὁ πᾶν. Ut mittam Xenophontem, qui flante infeſto, dum Armeniam cum exercitu peragrat, *Aquilone*, ex vatum praeſcripto ſacrificiis placatum eundem, adeo ut moleſtus ille & adverſus flatus continuo deſineret, memorat Ἀναβ. l. IV. p. 329.

Ibid. θεὸς δ᾽ ἀεὶ ἀστυφέλικτος] Praeclarus iterum locus, quo *Deus* ſolus & *perpetuo* quidem, adverſus omnes procellas & caſus quoscunque *immotus* & *inconcuſſus* traditur; atque ita, quo nobiliſſimum illud inter Dei, ut vulgo vocantur, *attributa*, ſeu, ut de iis Jamblichus loquitur, ἰδιώματα, hic a Gentili Poëta haud male utique adſeritur. Neque enim id Apollinem adeo, quam Deum in genere reſpicere ſtatuendum eſt. Id quod a Platonicis etiam de ſupremo Deo, ſeu primo omnium principio dictum, cui nempe τὸ ἀκίνητον, ſeu quod ſit *immotum*, iidem tribuunt, & ſimul εἶναι αἴτιον πάσης κινήσεως, *quod ſit motus omnis cauſſa*, ut de eo loquitur Jamblichus de Myſter. Sect. I. c. IV. & ante eum Plotinus Ennead. l. V. c. X. p. 529. ἀπ᾽ αὐτοῦ κίνησις ἡ πρώτη, οὐκ ἐν αὐτῷ, *& a quo primus motus, qui neque eſt in eo*; mox, οὐ γὰρ κινεῖται, addita etiam ejus rei ratione, *quod nihil habeat, in quo moveatur.* Quibus conſona habet Proclus in Theologiam Platonis l. I. c. XII. p. 32. Unde etiam ἀκίνητον *immobile* nempe, & quod *per ſe mobile*, ab iisdem diſtinguitur; iſtud, quod ſe ipſum quidem movet proprio quodam ac interno motu, ex alia tamen antiquiore cauſſa pendet, quae ſemper & eodem modo ſe habet, ac proinde, quae manet *immota*, ἀκίνητος, ſeu, quod hic dicitur, ἀστυφέλικτος. Unde praeterea liquet, non Apollinem ſolum, ſed *Deum* in genere, eo ab hoc Poëta ornari elogio; neque proinde Apollinem ibi pro *Sole* demum reſpici, quem utique non *immobilem* vulgo a Poëtis antiquis, ut de Philoſophis ſileam, & ab hoc ipſo Callimacho ſupra vſ. 181. &c. Hym. in Dianam, habitum ſatis conſtat. Eadem autem, ut hoc addam, qua Callimachus hoc loco, ἀστυφέλικτος voce uſus eſt Julianus Imp. Orat. I. p. 25. Τὸν δὲ Λυκοῦργον τοῖς ἀφ᾽ Ἡρακλέους ΑΣΤΥΦΕΛΙΚΤΟΝ τὴν βασιλείαν διαφυλάττοντα, *Lycurgum vero, qui Herculis poſteris* STABILE *regnum atque* INCONCUSSUM *ſervare vellet.*

Vſ. 27. τοῖος σε βοηθόος ἀμφιβέβηκεν] Haud aliter ac de Epheſo, Dianae non ſolum ſacra, ſed quaſi uno ejus praeſidio munita ac defenſa dixit vſ. 258. ſuperioris Hymni, Ἐφέσου γὰρ ἀεὶ τεὰ τόξα περίκειται, *Epheſum enim tua tela perpetuo protegunt.* Adeo ut vocem ἀμφιβέβηκεν eodem ſenſu hic adhibuerit Callimachus, non quo infra vſ. 113. pro *conſcendit*, ſed quo Homerus dixit de eodem Apolline, ut monuit jam Anna eruditiſſima, Iliad. A. vſ. 37. ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας, *qui Chryſam circumdas*, ſeu *protegis*, ac ſimiliter Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 180. de Diis Thebarum cuſtodibus, ἀμφιβάντες πόλιν, *urbem circumdantes*, ſeu *protegentes*, & ſicuti proinde verti hic apud Callimachum debuit σε βοηθόος ἀμφιβέ-

φιβέβηκεν, *te auxiliator protexit* ſeu *protegit*, *tutatur*, non ut Interpres, *circumivit*. Haud aliter עטר *circumdare* ſeu *benevolentia* velut *ſcuto cingere*, h. e. protegere dicitur Pſalm. v. 13. & quod Seniores ibi per στεφανῶν reddunt, quomodo nempe στέφανοι, ac inde εὐστέφανος Θήβη apud Heſiodum in Scuto vſ. 13. de locis turribus munitis ſeu cinctis ſubinde a Graecis dicti, ut ab Euripide Hecub. vſ. 910. & alibi. Neque tamen verus hic Vates fuit Callimachus, quum *Delum*, moenibus quippe, turribus, ac armatorum inſuper, uti vidimus, virorum praeſidio carentem, a Mexophane Mithridatis duce dejectam ac miſere vaſtatam, atque ita, ut ab ea clade penitus reſurgere ei non licuerit, tradiderint locis jam ante adductis, Strabo l. x. p. 486. & Pauſanias l. iii. p. 207.

Vſ. 28. περιτρεχόωσιν ἀοιδαὶ] Pindari nempe ac Bacchylidis, juxta Scholia ad hunc locum, & a quibus proinde Lyricis, Hymnos ſeu Paeanas in hanc Inſulam Delum, aut vero Apollinem Delium ſcriptos, & qui hodie non exſtant, liquet. Meminit quidem, ſed obiter, *Deli Pindarus* Nem. Od. i. ubi Ortygia, Inſula in Sicilia prope Syracuſas, cum Dianae patria, tum *Deli ſoror*, Δάλου κασιγνήτα dicitur. Ac Pindari quidem, quam multa hodie deſiderantur, cum abunde conſtat e priſcis Auctoribus & Grammaticis, unde etiam magna Fragmentorum (& cujusmodi multa a nobis olim collecta) ex aliis deperditis Thebani hujus vatis operibus, poſſet ſeges confici; tum praeterea ex eo, quod ſub initium ferme Athenaei, Eupolis ſuo jam aevo queſtus fertur, de neglectis nempe ac ſilentio ferme obrutis ſummi hujus Lyrici carminibus; idque prae levioribus minusque decoris aliorum Poëtarum cantilenis. Infelicius vero adhuc *Bacchylidis* Pindari, ut ex eodem & priſcis ejus Enarratoribus ad Olymp. Od. ii. p. 209. & Nem. Od. iii. p. 355. liquet, coaetanei ac aemuli fatum. Ejus enim, quamquam λάλος Σειρὴν, *loquax* aut *vocalis Sirene*, in veteri Epigrammate dicatur Anthol. l. i. c. lxvii. hodie tamen ſilet Muſa, praeter pauca, quae e Plutarcho, Athenaeo, Stobaeo &c. inter veterum Lyricorum Fragmenta exſtant relata; & quibus nonnulla aliunde addi etiamnum poſſent.

Vſ. 30. μέγας θεὸς ὔρεα θείνων] Neptunus nempe, juxta Scholia ad hunc locum, & qui ab ea, quae hic illi tribuitur, *montes* aut *terram concutiendi* facultate, Γαιήοχος, Σεισίχθων vulgo, ut notum, aut τινάκτωρ γῆς Sophocli Trachin. vſ. 507. κινητὴς γῆς Pindaro iv. Iſthm. p. 454. dictus legitur. Ad ſuccuſſos autem terrae motu ſeu *abruptos*, unde poſtea ut continuo hic dicitur, emerſerint in mari Inſulae, montes ſpectat, quod de Lesbo ab Ida monte avulſa apud Strabonem legitur l. i. p. 60. & quod de Prochyta in Campaniae ſitu ait Plinius l. ii. c. lxxxviii. *alioque* TERRAE MOTU *ſtagnum emerſiſſe*, & *alio* PROVOLUTIS

Digitized by Google

TIS MONTIBUS *Inſulam exſtitiſſe Procbytam*, a Miſeno nempe promontorio abruptam; ut de eadem rurſus Strabo l. IV. c. XXIX.

Vſ. 31. Ἄορι τριγλώχινι] Non fulmine, ut hic Friſchlinus, ſed quod viderunt jam alii & erat utique obvium, *Tridente*, eoque proinde, non Jovis, ad quem idem vir doctus haec in ſequentibus refert, ſed noto Neptuni, ut juxta Aeſchylum id pridem tradentem, ſymbolo, Suppl. vſ. 226.

Ὁρῶ τρίαιναν τήνδε σημεῖον θεοῦ,

Video tridentem hunc, ſignum Dei,

nempe qualis Argis erectus, quo appulerant hae Danaides, ac ubi τρίαινα locus ipſe vocabatur, in quo ſacratus erat huic Deo rectus tridens, ut id obſervant Graeci Euripidis Enarratores Phoen. vſ. 195. Τρίαινα, τόπος Ἄργους, ἔνθα τὴν τρίαιναν ὀρθὴν ἔστησεν ὁ Ποσειδῶν, *Tridens, locus Argis, ubi tridentem rectum ſtatuit Neptunus*. Qualis etiam ὀρθὴ τρίαινα, eidem Neptuno Athenis erecta, ab Euripide dicitur in Erechtheo, cujus ea de re verſus leguntur apud Lycurgum in Leocratem p. 163. ed. Hanov. Unde factum proinde, quod idem Deus ὀρσοτρίαινα a Pindaro fuerit non ſemel dictus, ſicut Olymp. VIII. Pyth. Od. II. Nem. Od. IV. Ἄορι vero τριγλώχινι dicitur hoc loco de hoc *tridente*, haud aliter ac τριωνύχῳ δορὶ, *tricuſpide haſta*, de eodem dixit Lycophron p. 96. aut τριβελὲς δόρυ idem vocatur in Anthol. l. IV. c. XI. Ep. LXIV. ſeu *trifida haſta* apud Valerium Fl. l. I. vſ. 642. *cum ſubitus trifida Neptunus in haſta*, & juxta formatam inde Latinam *tridentis* vocem, non jam τρίαινα, ſed τριόδους apud Pindar. Olymp. Od. IX. p. 25. Idem vero Neptuno tridentem tribui docent veteres Critici ad Aeſchylum Prom. vſ. 291. ſeu quod ille tertium ſit elementum; ſeu quod aqua in tres dividatur, fluviatilem, marinam & paluſtrem; aut juxta Plutarchum de Iſide p. 581. quod ille Neptuni *tridens*, ſignum ſit tertiae Regionis, quam mare obtinet, poſt coelum collocatae. Unde etiam ἔχειν τρίαιναν, pro θαλαττοκρατεῖν, ſeu *imperium maris obtinere*, dixit Comicus Equit. p. 339. Dum vero ille Neptuni *tridente*, ſeu τριγλώχινι concuſſos montes, conditaſque inde, ut mox ait, ab illo Deo Εἰναλίῳ Inſulas, tradit Callimachus; idem de Sicilia eo Neptuni tridente ab Italia avulſa, dixit, & qui omnino huc reſpexiſſe videtur, Dionyſius, eo verſu, quem alioquin ad illuſtrandum τριγλώχινος vocem opportune jam huc adtulit Vulcanius,

Αὀνίῳ τμηθεῖσα πολυγλώχινι σιδήρῳ,

Aonio ſciſſa multas cuſpides habente ferro, ſeu *tridente*.

Quae rurſus e ſacris Hebraeorum fontibus, ſeu Moſis virga ſupra mare extenſa, eoque inde ſciſſo, & media parte in ſiccum ſeu continentem continuo verſa, Exod. c. XIV. 16. 21. hauſta haud immerito videri poſſunt. Inſulas vero abſorpto mari, in continentes etiam ſubinde verſas, tradunt iidem veteres, ut

Digitized by Google

Strabo l. I. p. 59. Plinius l. II. c. LXXXIX. aliique. Haec ante biennium, & quod excurrit, dum differtur a Bibliopola Ultrajectino, aliis diſtracto, iſta Callimachi editio, cum reliquis meis ad hos Hymnos Obſervationibus ſcripta, ac ad prelum parata, in meis jacebant ſcriniis, quum e miſſis ad me ab inſigni harum litterarum omnisque praeclarae eruditionis ornamento, Graevio noſtro, editis jam tandem hujus Battiadae, cum variorum ad eosdem adnotationibus, Hymnis, incidi in Cl. Meurſii adſcriptam ad hunc locum gloſſam, qua eadem Poëtae verba ἄορι τριγλώχινι, male a Vulcanio de Neptuno, ejusque *tridente* explicari, ac de *triſulco fulmine* ac Jove, his & proximis verſibus, agi dicitur. Verum quod abunde, ut opinor, totus eorundem verſuum conſpectus redarguit; ubi de Deo agitur montes concutiente ſeu σεισίχθονι, triſulco ejus enſe, ſeu haſta, ut diximus, trifida, quamque ei non Cyclopes, ſed Telchines mari, ut quidam volunt, orti fabricarint: qua autem marinas Inſulas, modo eas terra avulſas in mare detrudendo, modo in eodem radicitus defigendo, conſtituiſſe dicitur. Quae ſingula e ſequentibus adhuc clarius elucefcent.

Ibid. τὸ οἱ Τελχῖνες ἔτευξαν] Aliud agebat vir doctus, cui *Telchinas* de Cyclopibus, qui Jovi ſcilicet fulmen pro more fabricarint, hic enarrare placuit; & a cujus veſtigiis bene longe receſſit Vulcanius. Neque certe Siculi ſeu Aetnaei, ſed vel Rhodii, vel Cretenſes, vel Cyprii, vel Achaei etiam habiti olim hi fabri praeſtantiſſimi ſeu *Telchines*: iique primo, juxta Strabonem l. XIV. p. 653. ferrum ac aes fabricaſſe, primi etiam, teſte Diodoro l. V. p. 326. ſimulacra Deorum confeciſſe dicuntur, quae inde quandoque eorum *Telchinum* nominibus, ſicuti Apollo *Telchinius* apud Lindios, apud alios Minerva *Telchinia*, fuerunt appellata. Adde, quod iidem *Telchines* e mari orti ibidem a Diodoro dicantur; ac inde, ut ſtatuere licet, ab Euſtathio ad Iliad. I. p. 771. & qui proinde Neptuno ſeu Ἐναλίῳ Deo opportune, *tridentem fabricaſſe* hic a Poëta ſtatuuntur. Quum vero iidem *Telchines* ab aliis etiam pro inſignibus *magis* ſeu *praeſtigiatoribus* fuerint habiti, ut ex eodem Diodoro, Strabone praeterea, ac priſcis inſuper Grammaticis liquet, a quibus Τελχῖνες, γόητες vulgo explicantur; inde etiam ingenioſe a doctiſſimo Bocharto de Col. Phoen. l. I. c. VII. nominis illius origo adſerta e Phoenicia ſeu Hebraea voce לחש *lachas*, *incantare*, unde תלחיש *talchis*, *incantator*, ac inde Graecorum Τελχῖνες; ſicut promiſcue δελφὶς & δελφὶν, Σαλαμὶς & Σαλαμὶν dici conſueverint. Hinc de iisdem Gregorius Nazianzenus in Julianum Στηλιτ. pag. 97. quique ab eo id videtur hauſiſſe Suidas, Τελχῖνες πονηροὶ καὶ βάσκανοι δαίμονες, *Telchines malefici ac faſcinatores daemones*; ac Epiſtol. LX. p. 817. οὐκ ἐπαινῶ σου τοὺς κοροπλάθους, καὶ ΤΟΥΣ ΤΕΛΧΙΝΑΣ, οἷς βάλλεις κακῶς τὸ ἀντίτεχνον, *tuos illos pupparum figulos* & TELCHINAS *minime laudo, quibus artis aemulos inſectaris.* Adde The-

Themiſtium adverſus calumniatores ſuos Orat. XXIII. p. 286. ubi calumnias & convicia, quibus impetatur, *haud alia eſſe, quam quae in claros illos & divinos homines* (Socratem nempe, Platonem, Ariſtotelem) *antiqui illi Telchines*, h. e. invidi calumniatores *contulerunt*, οὐκ ἄλλαι εἰσὶν, ἢ ἃς τοὺς κλεινοὺς ἐκείνους καὶ θεσπεσίους οἱ πάλαι ΤΕΛΧΙΝΕΣ, nempe quod praeceſſerat, διαβάλλουσι.

Vſ. 32. Νήσους εἰναλίας εἰργάζετο] Haud mirum hic a Poëta Gentili in mundi opificio, eas Neptuno Σεισίχθονι partes tribui; *Inſulas* nempe e terra ſeu montibus illius tridente ſciſſis, in *mari condendi*; ac prout de Sardinia, Euboea, ac Cypro, ab eodem Εἰναλίῳ Deo factum, gemino huic loco dicitur in Argonauticis ſub Orphei nomine vulgatis, verſ. 1279. Νήσους εἰναλίας ἔμμεναι, ut *eſſent Inſulae maritimae* &c. Nota nempe & pervulgata, quae de variis Inſulis olim, tanquam gravibus terrae motibus, ac inde vi fluctuum a continente avulſis, ut Sicilia ab Italia; aut Lesbo etiam, ut paullo ante vidimus, ab Ida; Cypro a Syria; Euboea a Boeotia; Capreis a Minervae promontorio, aliiſque id genus, tradiderunt veteres, non Poëtae ſolum, ſed naturae etiam conſulti, ut Seneca dicto jam ante loco Natur. Quaeſt. l. VI. c. XXIX. ac Geographi, ut Strabo l. I. p. 60. & l. VI. p. 258. Plinius l. II. c. LXXXVIII. *namque & hoc modo Inſulas rerum natura facit. Avellit Siciliam Italiae* &c. Quae an fabulis ſingula adnumerari continuo debeant, omneſque illae Inſulae in prima mundi creatione, ſeu potius a reſtaurata poſt diluvium terra, a Deo conditae, promiſcue ſtatui; an vero modus aliquis, quod acerrimi ingenii judiciique viro, Gaſſendo obiter ea de re agenti in l. X. Laërtii p. 1050. placuiſſe video, ea in re tenendus ſit, nunc operoſe diſquirere ſatis ſupervacaneum putem. Eum vero hac in re jam olim adhibuit Strabo dicto loco p. 258. ut Inſulas, quae in alto emerſerint, e mari enatas; quae vero ante promontoria, & exiguo freto a continente dividuntur, ab iis abruptas crediderit; ſcilicet

inſita cum vis
Exagitata foras erumpitur, & ſimul altam
Diffindens terram, magnum concinnat hiatum,

ut ait Lucretius l. VI. vſ. 581. &c. Cujuſmodi etiam exempla, Inſularum nempe terrae motu repente in mari enatarum; ſicut Theraſiam in mari Aegaeo, idque nautis ſpectantibus, refert Seneca Natur. Quaeſt. l. VI. c. XXI. quodque Inſulae inter Therum & Theraſiam ſitae, tribuit Strabo l. I. p. 57. & hoc autem ſeculo, anno nempe 1638. haud procul ab Inſula S. Michaelis ſeu Azorum una, contigiſſe ab eodem Gaſſendo dicto jam loco, aliiſque dicitur. Inſulas vero viciſſim, maris nempe interni, terrae motibus, quibus illae haud parum, qua de re obiter jam ante, ſubjacent, ſaepe etiam concuſſas & mari abſorptas conſtat. Quamquam id diſcrimen notet Ariſtoteles Meteorol. l. I.

 c. VII.

Digitized by Google

c. VII. ut nempe in Inſulis in alto mari, & quas ποντίας νήσους, alii πελαγίας vocant, minores fiant motus, quam in προσγείαις, ſeu iis, quae continenti ſunt proximae: addita etiam ejus rei cauſſa, quod illae non concutiantur, niſi moto toto mari, a quo eaedem ambiuntur. Ne jam de iis agam Inſulis, quae terrae adluvione in lacubus aut fluviis haud infrequenter enaſcuntur; ac prout poſt terrae motum & immenſos imbres in Boatenſi prope Nicomediam lacu, ἐκ τῶν συνεχθέντων εἰς αὐτὴν παμπόλλων φορυτῶν, *e quamplurimis*, *quae alluvione illuc delatae*, *quiſquiliis*, exortas Inſulas, tradit Euagrius H. Eccl. lib. XIV. pag. 307. De mari alioquin, quod ornamentum juxta ac tutelam Inſulis praeſtet, dixit S. Baſilius Hom. IV. in Hexam. p. 53.

Vſ. 33. Ἐκ νεάτων ὀχλίσσει.] Sic νεάτας ἄκριας, *extimos montes* ſeu *ſummitates montium*, dixit Apollonius l. III. vſ. 1191. Sophocles autem Antig. vſ. 822. νεάταν ὁδὸν, *viam ultimam*, nempe ad Acherontem ſeu mortem ducentem, h. e. ut Romani etiam loquuti, *noviſſimam*. E concuſſis autem extremis montium jugis ſegregatas ſeu motas a Neptuno Inſulas hic dicit; tum ob ea, quae jam adtigimus; tum juxta illud Philoſophi l. I. Meteorol. c. XIV. οἱ γὰρ κάτωθεν τόποι, τῶν ἄνωθεν ὕστερον ᾠκίσθησαν, *inferiores loci poſt ſuperiores fuerunt conditi*.

Vſ. 34. Καὶ τὰς μὲν κατὰ βένθος] Ita quidem de Rhodo Inſula in maris fundo latente, e quo poſtea emerſerit, Pindarus Olymp. Od. VII.

Ἁλμυρὸν δ' ἐν βένθεϊ νᾶσον κεκρύφθαι,

Salſis ſeu *maris in profunditatibus inſulam occultam fuiſſe*; ibi Critici. Hinc Plinius l. II. c. LXXXVIII. *naſcuntur & alio modo Terrae, ac in aliquo Mari emergunt, veluti paria ſecum faciente natura.* Et quod de Rhodo ac Delo nominatim ibi mox tangit, quaſque eo terrae motus genere, quod *braſmatiam* vocat, emerſiſſe, tradit Ammianus l. XXVII. c. VII. Quam in rem etiam a Strabone diſputatur lib. I. p. 54. ubi, poſtquam inter alia ſubitos terrae in mari latentis tumores dari tradiderat, addit, non ſi exiguae inſulae efferri e mari poſſunt, magnae etiam non poſſunt, & Siciliam nihilo magis fruſtum ab Italia abruptum judicari poſſe, *quam vi Aetnaei ignis rurſum e profundo projectam ita cohaeſiſſe*, ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ. Adeo ut in eum ſenſum de inſulis id genus loquutus videatur Callimachus, quae a Neptuno nempe in maris profundum demerſae, ibi, donec inde enatarent, latuerint; & quomodo a Poëta ſimiliter κατὰ βένθος ἁλὸς Νηρηΐδες, *in profundo maris Nereides*, habitare dicuntur Iliad. Σ. verſ. 49. & paullo infra a Battiade in hoc hymno verſ. 37. de Aſteria, Deli ſcilicet ſorore, quae Jovis concubitum fugiens, *in profundum* mare, ſeu ut ibi dicitur, βαθὺν ἥλατο τάφρον, *in profundam inſiliit foſſam*. Neque tamen alteram hujus apud Callimachum loci explicationem, quam in noviſſimis ad eum notis adpoſitam video, ut nempe de inſulis *in alto mari*, lon-

Digitized by Google

longe a continente poſitis, non tamen in illo demerſis, eadem intelligantur, rejiciendam continuo putem.

Ibid. ἠπείροιο λάθωνται] Nempe juxta illud Olympiodori in I. Meteorol. p. 25. τὴν ἤπειρον θαλαττοῦσθαι, *continentem mare fieri, & mare continentem*; indeque, ut ex Ariſtotele ibidem tradit, illud partim e magna hyeme, hoc e magna aeſtate; partim illud e fluviis multum limum deferentibus, factaque inde ejuſdem limi adgeſtione, quae in terram indureſcit, & quod poſtremum Aegypto etiam ac Libyae arenoſae contigiſſe dicitur.

Vſ. 35. Πρυμνόθεν ἐῤῥίζωσε] Contra Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 1064. ὠλέσατε πρυμνόθεν, *perdidiſtis funditus*, ubi Critici, πρυμνόθεν, ἐσχάτως, ῥιζόθεν, *ultimo*, *radicitus*. Homerus autem de Neptuno ſimiliter navim in mari, ut hic Inſulas, radicante, ἐῤῥίζωσεν ἔνερθε, h. e. juxta brevia ad Poëtam Scholia, ἀκίνητον ἐποίησεν, *immotam effecit*; ac prout de Delo antea mobili, tum autem immota reddita, dicitur infra vſ. 54. in mari Aegaeo ποδῶν ἐνεθήκαο ῥίζας, *pedum adfixiſſes radices*. Quamquam de Inſulis, quod primum fuerint omnes πλωταὶ ſeu in mari *natantes*, vel πλαγκταὶ, qualis exſtiterit haec *Delus*; nulla proinde adhuc, quod hic dicit Callimachus, in maris fundo *radicitus defixa*, tradiderint e veteribus nonnulli. Ita ubi Apollonius de una Aeolidum, ubi Vulcani officina, dixiſſet l. III. vſ. 41. Νήσοιο πλαγκτῆς εὐρὺν μυχὸν, *Inſulae errantis latum receſſum*, notant eruditi ibidem Critici, πλωτὴν δὲ αὐτὴν εἴρηκεν &c. ἢ ὅτι τὸ παλαιὸν ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΠΑΣΑΙ ἐπλανῶντο, καὶ βάσεις οὐκ εἶχον, *natantem ipſam dixit, an quod antiquitus* OMNES INSULAE *errabant, & fundamento carebant.*

Vſ. 36. ἄφετος] De voce ἄφετος, quae cum *liber & ſolutus*, ut hoc loco de Delo Inſula, adhuc ſcilicet mobili, tum inde de Deo, qui ſcilicet ab omnibus aliis curis *liber* & *ſolutus*, ſeu ἄνετος vel ἀνειμένος dicitur, videri poteſt, quo inter maternos προγόνους jure poſſum gloriari, ὁ πάνυ Budaeus in Commentariis; & quo poſtremo etiam ſenſu dixit Euripides in Ione vſ. 821. ὁ δ' ἐν θεοῦ δόμοισιν ἄφετος &c. *ille autem in Dei Aede*, Delphica nempe, *Deo conſecratus educatur.* Hinc erudite, ut ſolet, Heſychius utrumque in hac voce adtigit, Ἄφετοι, οἱ ἱεροκήρυκες, καὶ ἀπολελυμένοι, h. e. ἄφετοι, *ſacri praecones*, *& ſoluti.*

Ibid. πελάγεσσιν ἐπέπλεες] Prout πλωτῇ ἐνὶ νήσῳ, *natanti in Inſula*, ab Homero Odyſſ. K. vſ. 3. de Aeolia Inſula, quaſi hinc inde in mari jactata, eaque modo a dextris, modo a ſiniſtris conſpicua dictum, notat in brevibus ad Homerum Scholiis Ariſtarchus. Idque ut ibidem additur, hujus Deli exemplo, οἷον δή τι καὶ περὶ ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ ἱστορεῖ Πίνδαρος, λέγων οὕτως· ἦν γὰρ τὸ πάροιθε ΦΟΡΗΤΑ ΚΥΜΑΤΕΣΣΙ ΔΑΛΟΣ παντοδαπῶν ἀνέμων ῥιπαῖς. *quomodo ſimile quid de* DELO *narrat Pindarus, dicens: erat enim prius* FLUCTIBUS VECTA DELUS *omnigenum ventorum impulſibus:* quique Pindari, ut obiter hoc addam,

 lo-

locus (neque enim hodie in ejus Ἐπινικίοις comparet) ex ejus in Delum, de quo ſupra e Philone, Hymno deſumptus videtur. Cujuſmodi alioquin πλωταὶ ſeu πλωάδες νῆσοι, *natantes Inſulae*, in Orchomeno & Aegypto a Theophraſto traduntur H. Pl. l. IV. c. XIII. & in Lydia quoque, eodem auctore, juxta Senecam Natural. Qu. l. III. c. XXV. Nempe quae dictae Inſulae *Choreuſae* ſeu Χορεύουσαι vel Ὀρχοῦσαι, Varroni de R. R. l. III. c. XVII. Plinio autem *Calaminae* l. II. v. XCV. *in Lydia*, *quae vocantur Calaminae* &c. eaedem inde *Saliares* ſeu Ὀρχηστρίδες ibidem, juxta veteres libros, & qua de re ὁ πάνυ ad Solinum p. 88. ult. edit. appellatae, non *Saltuares*; quamquam iſtud in poſtrema Plinii editione, altera, ne quid forte Salmaſio deberet, lectione indicta, retinuerit vir eruditiſſimus. Hinc eadem de cauſſa ab eo diſſimulata veriſſima Plinii, quam ibidem obſervat magnus Salmaſius, caſtigatio, dum *Saliares* illas in Nymphaeo Inſulas, a *Calaminis Inſulis* male ibidem diſtinguit Plinius; quum tamen Nymphaeum Lydiae ſtagnum foret, in quo agnoſcente alioquin viro docto, exſtarent Inſulae illae Calaminae, *Saliares* dictam ob cauſſam nuncupatae; prout iſtud e Sotionis fragmento jam adnotarunt ad Varronem ac Solinum viri doctiſſimi. Quibus autem natantibus Lydiae Inſulis addit inſuper Seneca; & cujus ea de re locum jam vidit Vulcanius, ad Cutylias Inſulam; alias praeterea, cum in Vadimonis lacu, tum in Stationenſi & quibus plures adhuc adnumerat dicto loco Plinius, *quaedam Inſulae ſemper fluctuant, ſicut in agro Coecubo, & eodem Reatino, Mutinenſi, Stationenſi.* Idem autem alibi nempe l. IV. c. XII. de hac *Delo* nominatim ait, *quae diu fluctuata*, ut *proditur* &c. Tales autem *natantes* Inſulas, cum in via Tiburtina, tum ad Audomaropolim in Arteſia, ſe cum voluptate vidiſſe, notarunt ad Senecam Muretus, ac iſtud Fromondus; quod poſtremum arripuit, ejusdem nempe ad illud Audomari fanum voluptatis compos itidem factus, nuperus ac eruditus Plinii Commentator.

Vſ. 37. Ἀστερίη τὸ παλαιὸν] Aliter, quod jam vidit Friſchlinus, veteres Apollonii Enarratores, a quibus ad l. I. vſ. 308. *haec Inſula primo quidem* DELUS, *poſtremo autem* ASTERIA, & quidem *a figura*, τὸ πρὶν μὲν ΔΗΛΟΣ, ὕστερον δὲ ΑΣΤΕΡΙΑ διὰ τὸ σχῆμα, appellata dicitur. Iis etiam accedere videtur Servius ad Aen. III. vſ. 72. ubi de eadem Inſula ait, *Ortygia dicta eſt, quae* ANTE DELOS *nominabatur*; quae nempe *Ortygia*, & qua de re mox, eadem cum hac *Aſteria*, in Ὄρτυγα nempe ſeu *coturnicem* converſa, fertur exſtitiſſe. A quibus tamen abeunt alii veteres Auctores & Grammatici, qui praeter hunc Battiadem, Poëtam non ſolum ſed Criticum etiam, ſeu, ut illo aevo iidem appellati, Grammaticum praeſtantiſſimum, hanc Inſulam, *Aſteriam* primo aut juxta alios, *Ortygiam*, poſtea demum dictam *Delum*, aperte ſtatuunt, ut Strabo l. x. p. 486. ὠνομάζετο δὲ καὶ Ὀρτυγία πρότερον, *prius autem dicta fuit Ortygia*, Hyginus itidem

Fab.

Fab. LIX. Iſaacius ad Lycophr. p. 71. Lactantius ad Papinii Thebaid. l. IV. vſ. 796. aliique. Ut Plinium mittam, qui lib. IV. c. XII. *Ortygiam* & *Aſteriam* inter antiqua ejusdem Inſulae nomina retulit; aut Anton. Liberalem, qui Latonam in *Aſteria* Inſula (quod nempe nomen hactenus obtinuerat) Apollinem ac Dianam edidiſſe refert. Unde etiam in Servio, ad Aen. III. vſ. 12. *quae ante Cyntbus nominabatur, & poſtea Delos*, pro *quae ante Delos nominabatur, & poſtea Delos*, bene jam legendum vidit diligentiſſimus Barthius ad Statium l. IV. vſ. 796. ac prout etiam in eruditis illis ad Apollonium gloſſis, ubi de antiquis *Deli*, quam Poëta ibi memoraverat, appellationibus agitur, reponi itidem debet, τὸ πρὶν μὲν Κύνθος, ὕστερον δὲ &c. *primo quidem Cyntbus, poſtremo autem*, quod in iis additur, *Aſteria*, & rurſus *Ortygia* eſt appellata. Quo loco nempe Δῆλος pro Κύνθος a ſemidocto vel imperito potius quopiam, ubi de Delo videbat agi, eſt intruſa. *Cyntbum* utique praeter Stephanum a Barthio jam adductum, Δῆλος δὲ ἐκαλεῖτο Κύνθος, *Delus autem vocabatur Cyntbus*, inter antiqua Deli nomina recenſet e veteri Auctore d. l. Plinius, *Aglaoſtbenes Cyntbiam*, (forte *Cyntbum*) *alii Ortygiam*, *alii Aſteriam* &c. Idem vero *Aſteriae* nomen *Delo* tribuit etiam Heſychius, Ἀστερίη ἡ Κρήτη, καὶ ἡ Δῆλος ἐκαλεῖτο, *Aſteria Creta & Delus vocabatur*. Neque tamen cum hac *Aſteria* ſeu *Delo* confundi debuit, uti a doctiſſimo Holſtenio factum, altera, cujus meminit Stephanus, eodem nomine *exigua Inſula*, ἔστι καὶ Νησίον Ἀστερία. Haec enim, ut continuo ibi addit Ethnicographus, & cui praeiverat, ut paſſim, Strabo l. X. p. 456. fuit intra Cephaleniam & Ithacam ſita, ab Homero Ἀστερίς, & cujus de eadem verſus adducuntur, appellata. Neque aliter Plinius l. IV. Sect. XIX. a quo eadem *Aſteris*, & ante Ithacam itidem, collocatur. Mitto inſuper quod Ἀγαθύσαν nuncupatam eandem *Delum* tradit alibi Heſychius, ut jam monuit ad Stephanum idem Holſtenius. Neque tamen eo ſpectaſſe Apollonium, dum Δῆλον ἠγαθέην vocat l. I. vſ. 308. licet forte inde opinari; quum iſtud commune tot aliis Inſulis ac locis apud Homerum &c. epitheton tribui ſoleat.

Ibid. βαθὺν ἥλατο τάφρον] Prius nempe, juxta priſcos Mythologos aut Grammaticos, Hyginum, veteres Lycophronis aut Papinii Interpretes aliosque, dictis jam locis, in coturnicem, Jovis, ut continuo additur, concubitum fugiens, converſa; a quibus vero abit, qui id non Aſteriae ſed ſorori ejus Latonae tribuit, Servius ad Aen. l. III. vſ. 72. & 73. Βαθὺν τάφρον vero dicit hic Poëta de *mari*, in quod ultro deſiliiſſet haec Aſteria, uti ab aliis etiam Hygino, Iſaacio &c. eandem fabellam narrari diximus; ac unde enata ibi ſubito Inſula, *Aſteriae* inde, aut *Ortygiae*, ac tandem *Deli* nomine appellata; nempe prout βυθὸς de mari itidem ac ſimili ferme in re, a Philippo dicitur Anthol. l. IV. cap. XI. *Ep.* I.

Καὶ βυθὸν ἐς χέρσυ χῆμα μετεπλάσατο.
Et mare in terrae formam transformavit.

Vulgo autem τάφρος, teſte Heſychio, ἐπὶ βάθυς ὀρύγματος, *de profunda foſſa*; quod tamen non ſemper obtinuiſſe, & de *exigua* etiam dictum, ex Homero docet Euſtathius Odyſſ. Φ. p. 1904. Quam vocem alioquin, ut inter alias Aeſchylo familiares, ſugillat apud Comicum Euripides Ran. p. 235. ἢ Σκαμάνδρυς, ἢ τάφρυς, *aut Scamandros, aut foſſas*, crebro nempe ab Aeſchylo uſurpari, e quibus priorem equidem vocem, in ejus Agamemnone, Choëphoris, Eumenidibus haud ſemel etiamnum videas; altera autem ſeu τάφρος vix hodie in iis, quae adhuc proſtant illius Tragici fabulis, comparet, in deperditis proinde frequens exſtare debuit. Βόθρος vero & τάφρος, ſed ut distincta ſimul ſubinde occurrunt apud priſcos Auctores, & quorum caeteroquin diſcrimen haud ignotum; quamquam βόθρον, ſicut de τάφρῳ paullo ante dictum, interpretentur itidem ad Homerum veteres Grammatici, nempe βάθος τῦ ὀρύγματος, in brevibus Scholiis ad Iliad. P. vſ. 58.

Vſ. 38. ἀςέρι ἴση] Nempe ex earum *quaſi ſtellarum* genere, quae διαθέοντες, vulgo διάττοντες, ſeu opportunius ad hunc locum, δοκῦντες ἀςέρες διάττειν, *quae videntur proſilire ſtellae*, ab Ariſtotele l. I. Meteorol. c. IV. ac inde a Graecis ejus Interpretibus dictae, ut Olympiodoro l. I. Meteorol. p. 9. & Philopono ſive Joanne Grammatico in eadem Meteorol. p. 86. & 88. Eaedem nempe, quas *coelo labi* ac ruere dixerunt ſimiliter Poëtae, ut Aratus Dioſem. vſ. 194. &c.

Καὶ διὰ νύκτα μέλαιναν, ὅτ' ἀςέρες ἀΐσσωσι,
Et per noctem atram, cum ſtellae praecipites ruunt;

ac Virgil. Georg. l. I. vſ. 368.

Saepe etiam ſtellas vento impendente videbis
Praecipites coelo labi.

Unde de iis Laërtius in Epicuro l. X. p. 651. poſtremae illiusque luculentae editionis Batavae, οἱ λεγόμενοι ἀςέρες ἐκπίπτειν, *quae autem cadere dicuntur ſtellae* &c. nempe ignes in aëre emicantes, ſive ut de iis veteres, ſcintillae vel exhalationes, aut fulgores ignei, facium inſtar transvolantes, ac inde Graecis Philoſophis vel Aſtrologis, cum ἀπόρροιαι, tum φλόγες καιόμεναι, σπινθῆρες, σιλβηδόνες πυρώδεις, βολίδες etiam, δαλοὶ, & αἶγες dictae, *defluxus flammae, accenſae ſcintillae, fulgores igniti, jactus* quoque, & poſtrema voce, non tam *caprae* forte (ut vulgo tamen veteres & recentiores Interpretes eandem vocem αἶγες apud Ariſtotelem I. Meteorol. c. IV. ac ipſe etiam Seneca Natur. Qu. l. I. c. I. ſed ita ut rationem ejus appellationis ignorare ſe ibidem agnoſcat, interpretantur) ſed *turbinum* inſtar & *procellarum tranſilientes*. Ut mittam enim, quod haud aliud, quam ſecundum plus aut minus diſcrimen, inter διάττοντας, & quos addit, δαλὸς & αἶγας ſtatuat dicto loco Philoſophus, utique voce ἀΐσσειν uſus agens de illis ſtel-

Digitized by Google

ſtellis διάττουσι adducto paullo ante verſu Aratus, διαΐσσοντες dicti etiam, uti ex Ammiano, de quo mox, liquet, iidem ignes, de quibus praeterea haec ad Aratum notat Theon: καὶ ξηρὸς νῦν, καὶ πυρώδης πυκνούμενος, ἀποπέμπει τινὰς ὥσπερ σπινθῆρας, οὓς δὴ ὑπονοοῦσιν ἀστέρων εἶναι διαδρομάς· οὐκ εἰσὶ δέ· οὐ γὰρ οἱ ἀστέρες κινοῦνται, ἀλλὰ σιλβηδόνες πυρώδεις εἰσὶν, ἃς, ὡς ἔφην, ἀποπέμπει ὁ αἰθήρ. *& ſiccus quum ſit aër & ignitus* (exhalationibus nempe, quod ante dixerat, a Sole e terra eductis) *denſatus, emittit quaſdam veluti ſcintillas, quas ſcilicet putant ſtellarum eſſe tranſcurſus; non ſunt tamen: neque enim moventur ſtellae, ſed ſunt fulgores igniti, quos aether, ut dixi, emittit;* quosque διάττοντας in ſequentibus itidem appellat, ἄττοντας vero vocat etiam Achilles Statius ad Aratum p. 102. una cum Hipparcho a doctiſſimo P. Victorio vulgatus. Adde de iisdem veluti ſtellis dicentem Senecam d. l. Natural. Qu. l. 1. cap. 1. *audi quid de ignibus Philoſophia velit, quos aër transverſus agit. Magna vi illos excuti, argumentum eſt, quod obliqui ferantur &* PRAERAPIDA CELERITATE. *Apparet illos non* IRE, *ſed* PROJICI. & paullo poſt: *Illud enim ſtultiſſimum eſt exiſtimare, aut ſtellas decidere, aut tranſilire, aut aliquid illis auferri & abradi; nam ſi hoc fuiſſet, jam defuiſſent.* Quibus conſona adhuc apud Ammianum leguntur l. xxv. c. 11. *Erat enim nitor igneus iſte, quem διαΐσσοντα nos appellamus, nec cadens unquam nec terram contingens. Corpora enim qui credit coelitus poſſe labi, profanus merito judicatur & demens.* E quibus autem prioribus Senecae verbis abunde liquet, cur hic a Callimacho, Aſteries Jovis concubitum fugientis, incredibilis quaedam velocitas, ἀστέρι ἴση, *ſtellae ſimilis*, ſeu rapido ignis ejusmodi trajicientis motui, continuo adſimilatur. Quum alioquin, ut hoc addam, ex illis ſtellis tranſcurrentibus ſeu διάττουσι, arcana quidam myſteria & futurorum decreta, venditare fuerint olim ſoliti, & quibus incautos aut credulos argento emungerent, priſci inter Gentiles harioli & conjectores. Docet id Cyrillus adv. Julianum l. x. p. 357. &c. ubi ejusdem τοῦ παραβάτου verba refert, quibus ille de talibus agi διάττουσι, eundemque in finem, coeli nempe decreta manifeſtandi, iisque fidem adſtruendi, contendit, ubi Deus Abrahamum foras eductum jubet coelum reſpicere, ac ſtellas numerare, Geneſ. xv. 5.

Vſ. 39. οὔπω σοι χρυσέη ἐπεμίσγετο] Corruptus hic locus dicitur in noviſſimis ad eundem adnotationibus; adſcriptis etiam ibidem illius rei momentis: ac unde οὔπω οἱ, pro οὔπω σοὶ reponitur. Verum nihil putem hic mutandum. Neque enim *Delus*, ſeu quae *Aſteria* adhuc vocabatur, cum Jove concubuiſſe eo verſu dicitur; verum quamdiu ei Inſulae necdum ſe immiſcuiſſet, ſeu in eam errabunda confugiſſet Latona, tamdiu, quod ſequenti verſu traditur, Inſulam *Aſteriam*, non vero adhuc *Delum* appellatam. Quae adſtruuntur etiam e ſequentibus in hoc Hymno verſibus 204. &c. ubi errantis Latonae, & a qua omnes Junonis metu

Digitized by Google

metu recederent terrae, quas illa adibat, ac inſulae, una Aſteria in Cycladum medio tum forte ſtans, miſerta dicitur, & ad ſe vocata Latona, hanc tum in eadem Inſula doloribus partus tandem ſolutam, Apollinem enixam; ac unde *Delus* eadem Inſula, ipſe autem Apollo *Delius* ſit dictus. Neque etiam ἐπιμίσγετο hic aliud denotat, quam apud Poëtam, Odyſſ. Z. verſ. 205.

Οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος,

Neque aliquis alius homo nobiſcum commoratur,

& verſ. 241. de Ulyſſe apud Phaeacas agente, Φαιήκεσσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται, *cum Phaeacibus hic vir frequentat*, ſeu iis eſt immixtus.

Vſ. 41. Πολλάκις ἐκ Τροιζῆνος] Bene hic primam vocem in duas, πολλάκι σ' &c. *ſaepe te ex Troezene*, diſtinguendam, quod fugerat priores editores, in noviſſima ad hunc locum notatione, monitum video.

Ibid. ἐκ Τροιζῆνος ἀπὸ Ξάνθοιο πολίχνης] Scholia hic ἀπό τινος Ξάνθου βασιλεύοντος Τροιζῆνος, *a quodam Xantho regnante Troezeni*; & quomodo vix ſenſus his Poëtae verbis conſtaret, ni illud ἀπὸ ad ſequentis verſus vocem ἐρχόμενοι h. e. ἀπερχόμενοι, διαστολῇ nempe ejusmodi compoſitarum vocum Poëtis Graecis familiari, referri continuo debeat. Varios autem *Troezeniorum* Reges, ut *Orum* antiquiſſimum ac indigenam, *Althepon*, *Saronem*, *Troezenem*, a quo urbi nomen, & *Pittheum* ejus fratrem, alioſque recenſet Pauſanias l. II. p. 141. nullibi vero hunc *Xanthum*, qui tamen prae aliis *Troezenis* Regibus aut conditoribus memorari hic a Poëta, ſi fides Graeco ejus Enarratori, meruit. *Xanthi* quidem Boeotorum Regis, ſingulari certamine a Melantho Meſſeniorum Rege occiſi meminit Strabo lib. IX. p. 393. ac ſimiliter ut Thebanorum duntaxat Regis Pauſanias l. IX. p. 591. & in cujus ea de re verbis, ſeu de auctore caedis, qua *Xanthus* ille ſublatus, mendum bene jam obſervarunt duo viri eruditiſſimi Sylburgius & Palmerius. Alterius vero *Xanthi* Triopae filii, Pelasgorum, qui ab Argis venerant, & cum quibus ille Lyciam incoluit, Regis mentio fit etiam apud Diodorum l. V. p. 346. ac praeterea apud Hyginum Fab. CXLVI. Ut de alio *Xantho* ſileam, qui inter filios Aegypti a Danai filiabus caeſos memoratur ab eodem Hygino Fab. CCLXX. aut de eo, qui Erymanthi Arcadis filius a Pauſania alibi dicitur l. VIII. p. 495. Ii autem ſinguli (ne jam *Xanthum* Grammaticum, cujus apud Suidam alioſque mentio, aut a Diis ſcilicet dictum eo nomine fluvium, iis haec ſuperaddam) nihil utique ad dictam paullo ante Graeci Enarratoris ad hunc Poëtae noſtri locum gloſſam conferunt, de *Xantho* nempe claro quopiam *Troezeniorum Rege*, cujusque proinde *urbs* a Callimacho dicatur hoc verſu eodem *Troezen*. Unde omnino ſuſpecta hic mihi Graeculi illius Grammatici fides; maxime quum in accurata illa Pauſaniae de hac *Troezene*, ejus Regibus, Conditoribus, aliisque monumentis, nulla hujus *Xanthi* occurrat mentio: neque etiam

Digitized by Google

iam inter varia illa nomina, quae obtinuiſſe olim eadem *Troezen* apud Stephanum ac Euſtathium Iliad. B. p. 287. dicitur, ullum exſtet, quod ad *Xanthum* quempiam adludat. Unde conjiciebam aliter forte intelligenda haec Callimachi verba, neque ullam hic *Xanthi* alicujus, *Troezenis* ſcilicet *Regis*, ſed verius Lyciae primariae urbis, ut e Strabone l. XIV. p. 665. 666. aliisque notum, & a *Xantho* illo Pelaſgo, cujus paullo ante e Diodoro memini, ita, ut videtur, appellatae, aut *Xanthi*, non illius pro *Scamandro* ita a Diis apud Poëtam dicti, ſed cognominis ibidem in Lycia fluvii (quomodo πολίχνη tum non ad *Xanthum*, ſed ad *Troezenem*, eſſet in hoc Callimachi verſu referenda) mentionem hic a Callimacho ſimul & *Troezenis* factam. Nempe hoc velle Poëtam; Inſulam, quae nondum *Delus*, ſed tum *Aſteria* vocabatur, in mari errantem adhuc ac mobilem viſam, adeo ut qui e Lycia ſeu *Xantho*, primaria, ut dixi, ejus urbe aut cognomine fluvio, Troezenem, ac inde ut continuo additur, Ephyram ſeu Corinthum verſus navigabant nautae, illam Inſulam in Saronico ſinu natantem conſpicerent: Corintho autem reverſi, eandem quippe adhuc mobilem, & jam Euripum Chalcidicum ingreſſam non amplius deprehenderent. Quae mens utique hujus loci cum Graecis Poëtae verbis, ac eorum ſcopo, prae altera illa in Scholiis ad eundem tradita, magis utique videtur concordare; immo quod, aut ſimile quid, eruditiſſimo Vulcanio jam in mentem veniſſe poſtea animadverti, dum in notis quidem, quas primo conſulueram, nihil ad haec verba aut Graeci ad ea Interpretis gloſſam monet, eadem tamen ita vertiſſe in ligata verſione opportune video:

Namque Ephyram ex Troezene, a Xanthi littore nautae.

Accedit, quod Ξάνθοιο, hujus nempe Lyciae fluvii, fiat itidem mentio in hoc Hymno verſ. 305. Οἱ τοι ἀπὸ Ξάνθοιο. Quamquam forte haud ſatis liqueat, cur e Lycia, & *Xantho* quidem, ſeu urbe, ſeu fluvio illi cognomine, ad quem eadem illa erat ſita, & qui in mare haud ita procul defertur, petita hic foret *Troezenem* verſus, ſeu in ſinum Saronicum, ac inde Corinthum, atque, ut errantis in eo ſinu *Deli* Inſulae meminiſſet, navigationis mentio: Niſi forte huc facit, quod Lycios *maris imperio, & quidem ad Italiam usque potitos*, dicat Strabo l. XIV. p. 664. θαλασσοκρατήσαντες μέχρι τῆς Ἰταλίας, ac proinde frequentes prae aliis forent eorundem in illo maris tractu navigationes. Ut hoc inſuper addam, Latonam ferri, ubi in Aſteria ſeu Delo, Apollinem ac Dianam edidiſſet, Lyciam continuo adiiſſe, quo illa geminam prolem (uti jam ante vidimus ad vſ. 6.) in fluvio *Xantho* continuo ablueret, eundemque *Xanthum*, ſacrum inde Apollini ab eadem Latona conſtitutum; prout hanc fabellam refert Anton. Liberalis cap. XXXV. Immo quem Lyciae fluvium Latona manibus ſuis, ſciſſo Lyciae ſolo, eduxiſſe, a Quinto Smyrnaeo dicitur, & quidem

dem ubi partus doloribus eadem premeretur, nempe lib. XI. verſ. 21. &c.

> Ὃς τράφη ἐν Λυκίῃ, ΞΑΝΘΟΥ ἐπὶ καλὰ ῥέεθρα.
> Ὅν ποτ' ἐριγδούποιο Διὸς δέμνια ἀνθρώποισι
> ΛΗΤΩ δὴ ἀνέφηνεν, ἀναῤῥήξασα χέρεσσι,
> *Qui* (Laomedon) *educatus in Lycia, juxta amoena* XANTHI *fluenta.*
> *Quem mortalibus olim grandiſoni Jovis concubitu*
> *Latona produxit manibus ſuis diſrumpens,*

nempe, ut additur, *Aſperum celebris Lyciae ſolum, cum ipſam premeret laborioſis cruciatibus aegritudo divini partus, quantam parturientis dolores excitabant.* Hinc Latonae etiam Templum ad *Xanthum* illum Lyciae fluvium a Strabone memoratur l. XIV. p. 665. a priſcis autem Grammaticis in Argum. Pythiorum Pindari, poſt Latonae in Delo partum, relicta matri eadem Delo, Apollo in Lyciam, quam nempe deinceps inhabitaret, profectus dicitur. Ita idem Apollo, Delum, Clarum, Delphos, ac Lyciam, ἢ Λυκίην εὐρεῖαν &c. ut dilecta eidem prae aliis loca, peragrare fertur apud Apollonium l. I. vſ. 308. immo *Lyciae ſortes* pro *Apollineae*, juxta Servium a Marone dictae Aen. l. IV. vſ. 346. Quibus proinde induci potuit Callimachus, ut dum de futuro Latonae partu & errante adhuc Delo ageret, illius littoralis in Lycia tractus, & e quo frequentes tum erant navigationes, hic opportune meminerit; quem Latonae praeterea aut Apollinis, prae aliis ferme poſt Delum locis, cultu & praeſentia celebrem in poſterum fore argueret. De qua tamen hujus apud Callimachum loci explicatione, liberum eſto erudito Lectori judicium.

Vſ. 42. Σαρωνικοῦ ἔνδοθι κόλπου] *Saronicum* hunc *ſinum* πόντον ſeu *mare*, modo πόρον ſeu *fretum*, aut vero πέλαγος dici notat Strabo l. VIII. p. 364. Neque proinde opus, ut cum viro doctiſſimo ad Melam p. 153. *ſinus Saronicus* ſtatuatur, minor nempe ad Troezenem, magnus autem ſeu mare *Saronicum*, quod nempe inter Atticae & Peloponneſi littora ad Iſthmum extendebatur. Primae enim appellationis, juxta Strabonem, ſeu πόντου vel *maris Saronici* dicti exemplum ſuppeditat de ipſa Troezene agens Euripides Hippol. vſ. 1200.

> Πρὸς πόντον ἤδη κειμένη Σαρωνικὸν,
> *Sita jam ad mare Saronicum;*

& ad quem locum veteres Critici: Σαρωνικὸς κόλπος ἐστὶ πρὸς τῇ Κορίνθῳ, ἱερὸς Ἀρτέμιδος ἐν ᾧ φασὶ Σκύλλαν ὑπὸ Μίνωος ἑλκυσθῆναι. Ὀνομα δ' ἐστι πελάγους, ἀπό τινος Σάρωνος κυνηγοῦ, *Saronicus ſinus eſt prope Corinthum. Dianae ſacer, in quo dicunt Scyllam a Minoë tractam fuiſſe. Nomen itaque eſt maris* (πελάγους, ut ſupra Strabo) *a quodam Sarone venatore*, qui nempe cervum venans & furore correptus, ſe in mare illud *Saronicum* inde dictum, ut ſupra id obiter innui ad vſ. 25. Hym. in Jovem, praecipitem dederit. Quod a Pauſania ſimiliter refertur l. II. p. 142. & quod *Saroniae*

Dia-

Digitized by Google

Dianae Aedes & Lucus, ac *Feſtum* etiam *Saronia* dictum, fuerint ſacrata. Hinc eadem Dea, tanquam Troezeniorum, ut hic de Neptuni Tridente, aut Minerva Poliade in antiquis urbis illius nummis ſignatis ſileam, numen invocatur, non ab Hippolyto ſolum venatore, ſed a Choro etiam Troezeniarum mulierum, in dicto Euripidis dramate. Dictum vero *ſinum illum Saronicum*, ab ambientibus eam quercubus, quae nempe a Graecis Σαρωνίδες fuerint appellatae, & qua de re ſupra ad vſ. 22. Hym. in Jovem, tradit Plinius l. IV. ſect. IX. Ab eodem etiam *ſinu*, ſeu a *Sarone*, Troezeniorum, ut e Pauſania obiter ante dictum, Rege, *Saronia* ante appellata ipſa urbs *Troezen*, quae ad illum ſinum erat ſita. Portus vero ejuſdem πώγων dictus, juxta Strabonem l. VIII. p. 373. ac inde apud Euſtathium Iliad. B. p. 308. & ad quem proinde adluſiſſe Aeſchylum, nempe Agam. vſ. 314. cenſuit ad Melam vir longe doctiſſimus, de quo paullo ante, Iſ. Voſſius p. 154.

> Φλογὸς μέγαν πώγωνα, καὶ Σαρωνικοῦ
> Πορθμοῦ κάτοπτον πρῶν'.
> *Flammae promiſſam barbam* (pogona) *& Saronici*
> *Freti ex adverſo conſpicuum cacumen.*

Ubi praeterea πορθμὸν Σαρωνικὸν, *fretum Saronicum* ſeu πόρον, ſicuti vocatum illum *Saronicum ſinum* tradit loco ſupra indicato Geographus, dictum liquet.

Vſ. 45. Εὐρίποιο πόρον] πόρον nempe non de *fluviis* ſolum dici a Poëtis conſtat, ut πόροι ἁλίρροθοι, *fluvii in mare labentes*, apud Sophoclem Ajac. vſ. 414. ac inde Ἀξίου πόρον, ac Σκαμάνδρου πόρον, *Axii* vel *Scamandri fluentum*, apud Aeſchylum vſ. 493. & Choëph. vſ. 364. ſed de *mari* etiam apud eundem, ut nunc de aliis ſileam, Tragicum, Ὠκεάνοιο πόρον, *Oceani fluxum*, Prom. vſ. 531. & θαλάσσιον πόρον, *marina fluenta*, Perſ. vſ. 453. ſicut paullo ante apud Strabonem, πόρον Σαρωνικὸν, *fretum Saronicum*. Sic Εὐρίποιο πόρος hic a Poëta dicitur, quomodo Εὐρίπου ῥοαὶ, *Euripi fluenta*, apud eundem Aeſchylum Agam. vſ. 300.

Vſ. 48. μαστὸν Παρθενίης] *Non adeo uber Partheniae*, ut hanc vocem μαστὸν hic enarrat juxta Graeca Scholia Interpres, & adſerit praeterea eruditiſſimus Vulcanius, ſed *collem* verius, pro uſu vocis μαστοῦ apud Atticos, & Sami ſitu in montem, juxta Strabonem, adſurgentis, immo quae, ut idem addit, tota erat montoſa l. XIV. p. 637. adſequi hic licet. Sic praeter Xenophontem, qui aliquoties voce μαστοῦ pro *colle* uſus eſt, Ἀναβ. l. IV. p. 320. 321. aut Polybium, qui de loco quodam Siciliae inter Erycem & Panormum ait lib. I. pag. 57. ἔχει δὲ ἐν αὐτῷ καὶ μαστὸν, *in hoc etiam tumulus adſurgit*, qui arcis nempe vicem ac ſpeculae obtineat, aut Heſychium, qui cum in genere *loca edita*, tum nominatim *celſas* Atticae *partes*, μαστοὺς vocari tradidit; addere hic licet Archeſtratum apud Athenaeum l. III. p. 111. qui de alia Inſula,

ſula, Lesbo nempe, & in ea urbe Ereſſo in colle ad mare, juxta Geographum l. XIII. p. 618. itidem ſita, ait,

Ἐν Λέσβῳ, κλεινῆς Ἐρέσου ἀγχικύμονι ΜΑΣΤΩ

In Lesbo, celebris Ereſſi, quae fluctibus adluitur, COLLE, prout verti locus ille debuit. Unde retenta etiam quandoque ac indicata ſimul vocis illius μαστοῦ, de prominentibus inſtar mammarum *collis* aut *rupis* partibus ſignificatio; ſicuti apud Joſephum obſervo Ἁλωσ. l. VII. p. 981. ubi in Machaeruntis deſcriptione, illud, uti ſingulare & admiratione dignum, in ea arce exſtitiſſe memorat, ſpeluncam nempe ſaxo imminente protectam, ac, ut addit, ταύτης ἄνωθεν ΩΣΑΝΕΙ ΜΑΣΤΟΙ ΔΥΟ ἀνέχουσιν, ἀλλήλων ὀλίγῳ διεστῶτες, καὶ ψυχροτάτην μὲν ἅτερος πηγὴν, ἅτερος δὲ θερμοτάτην ἐνδίδωσιν, *ſuper hanc* (πέτραν ſeu *ſaxum*) DUO VELUTI UBERA, *inter ſe paullatim diſtantia eminent; quorum alterum frigidiſſimum fontem, alterum calidiſſimum fundit.* Haud aliter ac loco ante ad verſ. 24. adducto, a ſponſa dicitur Cantic. VIII. 10. Μαστοί μου ὡς πύργοι, *ubera mea, ſicut turres.* Prout referri etiam debet venuſta hic Callimachi adluſio, ad nomen Sami Παρθενίας antea appellatae, idque juxta eruditos Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 187. quod ſcilicet Juno adhuc *virgo* ibi fuerit educata, & quod ſimiliter e Varrone refert Lactantius Inſtit. l. I. c. XVII. *Inſulam* SAMUM *ſcribit Varro prius* PARTHENIAM *nominatam, quod ibi Juno adoleverit, ibique Jovi nupſerit.* Inde etiam alibi ab Apollonio Παρθενίη de *Samo* dicta l. II. vſ. 874. ac ſimiliter ab alio e Pleiade Poëta Alexiph. p. 139. γαίης Παρθενίης, *terrae Partheniae*; & quomodo Sami fluvius *Imbraſus*, de quo jam ante vidimus ad vſ. 228. Hym. in Dianam, Παρθένιος etiam antea appellatus, cum a Strabone dicitur l. X. p. 457. tum ab hoc ipſo Battiade apud eosdem Apollonii d. l. Graecos Interpretes, & qui ejus verſus inde inter Callimachi Fragmenta eſt relatus,

Ἀντὶ γὰρ ἐκλήθης, Ἴμβρασε, Παρθενίου,

Imbraſe enim vocatus es, loco Parthenii.

Hinc ipſa Juno Samia utroque illo nomine ab Apollonio vocatur loco ante indicato l. I. vſ. 187. Ἰμβρασίης ἕδος Ἥρης Παρθενίης, *Imbraſiae ſedes Junonis Partheniae.* Quibus accedit Pindarus Olymp. Od. VII. Ἥραν Παρθενίαν κελαδῆσαι, *Junonem Partheniam celebrare*; & quod male ibi veteres Lyrici Enarratores, ad Junonem in Parthenio Arcadiae monte cultam referunt. Praeter ea enim, quae modo adtuli, de Junone virgine in monte Sami *Parthenio*, qui inde nomen ſcilicet nactus ſit, ut fabulantur, educata, ibique Jovi nupta; accedit, quod eadem Dea ad *Parthenium* ſeu *Imbraſum* poſtea dictum, Sami fluvium, ſub vitice, aevo Pauſaniae, adhuc ibi oſtendi ſolita, nata ferebatur, eodem teſte l. VII. p. 403. Notus etiam abunde non ex Auctoribus ſolum, ſed vel e nummis potiſſimum antiquis, ſolemnis Junonis apud Samios, & qua de re jam ſupra ad vſ. 228. Hym. in Dianam

Digitized by Google

nam actum, cultus; ac inde ſignata in iiſdem Deae illius aedes, omnium, quas vidit Herodotus, eodem ſcilicet teſte l. III. p. 185. ampliſſima; tum Junonis ipſius Samiae, & cujus prolatae jam ſupra a nobis icones, ſimulacrum. Illud autem antiquum & nobile fanum, Strabonis aevo, reponendis demum tabulis dicatum, ſeu πινακοθήκην tantum exſtitiſſe, idem obſervat l. XIV. p. 637. & de qua caeteroquin aede, Strabone recentior ait Pauſanias l. VII. p. 405. illam a Perſis exuſtam, cum admiratione tamen ſuo adhuc aevo ſpectari. Conſpicitur certe etiamnum ſignata ejus effigies in praeclaris recentiorum adhuc Pauſania Imperatorum, Alexandri Severi, Gordiani &c. nummis; ſicut in iſto Cimeliarchii Gallorum Regii, qui in anteriori area Gordiani caput praefert, in altera vero Junonis Samiae velatae cum calatho ſupra caput, veru in utraque manu, inſtar Dianae Epheſiae, & prope modius cum ſpicis, ac inſcriptione ΣΑΜΙΩΝ.

Μαζὸν autem, ut hoc addam, apud Callimachum, non *uber* quidem, ſed *jugum*, ad Stephanum in voce Σάμος interpretatus jam erat, quod nunc forte animadverto, doctiſſimus Holſtenius.

Vſ. 49. ἤκα γὰρ ἤν Σάμος] Auctor etiam Strabo dicto loco, denominatam hanc Inſulam primo *Partheniam*, Caribus eam tenentibus, dein *Anthemium* ſeu *Anthemuſam*; poſtea *Melamphylum*; tandem *Samum*; & ſimiliter ex Ariſtotele Plinius l. V. H. N. c. XXXI. Stephanus, aliique. Inde etiam ita intelligenda ejusdem Strabonis ea de re verba l. X. p. 457. ubi antea de eadem Inſula agens, ait Homeri aevo nondum eam *Samum* dictam, additque, οὐδ᾽ ἐκαλεῖτο τῷ αὐτῷ ὀνόματι πρότερον, ἀλλὰ Μελάμφυλος, εἶτ᾽ Ἀνθεμοὶς, εἶτα Παρθενία ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Παρθενίου, ὃς Ἴμβρασος

Dd μετ-

μετωνομάσθη, neque ſane olim eo Sami nomine fuit vocata, ſed Melamphylus ſive Anthemis, ſive Parthenia, e fluvio Parthenio, qui Imbraſus poſt modo appellatus eſt; non, ut ea ibi Interpres accepit, quod *Samus* primo *Melamphylus*, dein *Anthemis*, poſtremo demum *Parthenia* fuerit dicta, quum ibi non εἶτα ſed εἶτε legatur, & praeterea haec manifeſte iis adverſarentur, quae de variis illius Inſulae nominibus ei per vices inditis aperte idem Geographus, & cui ſuffragantur, ut dixi Plinius, Stephanus, aliique, in ſequentibus tradit, nempe loco jam indicato p. 637. ἐκαλεῖτο δὲ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, οἰκούντων Καρῶν, εἶτα Ἀνθεμοῦς, εἶτα Μελάμφυλλος, εἶτα Σάμος, PRIMUM *dicta fuit* PARTHENIAS *Caribus eam tenentibus; deinde Anthemus; poſt Melamphylus, tandem Samus.* Pro Ἀνθεμοῦς vero, quae urbs Macedoniae, & cujus mentio apud Thucydidem, Plinium, aliosque, aut priori apud Strabonem loco Ἀνθεμὶς, quod herbae nomen apud Dioſcoridem l. III. c. CLIV. legendum videtur in utroque Geographi loco, Ἀνθεμοῦσα vel Ἀνθέμουσα, ſicuti apud Ariſtotelem, juxta Plinium d. l. Stephanum, & Apollonii Enarratores l. II. vſ. 874. Apud hos autem viciſſim, non Μελάνθεμος, ſed Μελάμφυλος, vetus ejusdem *Sami* nomen, emendari debuit; prout iſtud rurſus apud Strabonem non ſolum, Stephanum, Heſychium, ſed praeterea apud Jamblichum l. I. c. II. de Vit. Pyth. & quomodo veteri Oraculo Φυλλὰς ibidem prius nuncupata dicitur eadem Samus, ſeu Φυλλὶς, juxta Heſychium; ſicut ad eundem jam adnotarunt viri docti. Ea vero evaſit poſtea hujus *Sami* ita dictae celebritas, ut ſeſe etiam *Ioniae primos* publico aere ſub Romanis Imperatoribus ſignarint Samii; cujusmodi nempe, & maximi quidem, ut ajunt, moduli, ſpectantur inſignes nummi, quorumque ectypa poſſideo, in Cimeliarchio Gallorum Regio cum inſcr. CAΜΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΙΩΝΙΑΣ, *Samiorum Primorum Ioniae*; ſed de quibus alii. In eadem autem *Samo* Inſula, ſicut in Chio, Coo, Andro, Teno, omnibusque Aegaei maris Inſulis, unam tantum urbem exſtitiſſe, nempe *Samum*, obſervat Galenus de Medicam. Facult. l. IX. §. II. Agit vero ibidem pluribus, nempe §. IV. de *Samia terra*, ſeu *aſtro* vel *aſtere Samio* dicto, multiplicique ejus ad medicamenta uſu, & quomodo ἀστέρα etiam appellatum ejuſdem Samiae terrae genus, non e Plinio ſolum l. XXXV. c. XVI. aut Dioſcoride, recentioribusve aliis Medicorum filiis, Oribazio &c. ſed ex antiquiore iiſdem Theophraſto liquet de Lapidibus p. 400.

Vſ. 50. Γείτονος Ἀγκαίου Μυκαλησσίδος] Sive prout alii praeſerunt codices, ac inde in Stephaniana ad marginem hujus loci editione adnotatur, Γείτονες Ἀγκαίου &c. & quod eodem redit. *Ancaeus* nempe, qui quum prius *Samum* Cephalenicam incoluiſſet, coloniam ex Apollinis oraculo, cum e Cephaleniis, tum aliunde ex Arcadibus, Theſſalis, Athenienſibus &c. in Inſulam

Sa-

Samum deduxiſſe dicitur a Jamblicho, dicto jam loco; & a quo oraculum ipſum ea de re ab Apolline editum refertur,

> ΑΓΚΑΙΕ, *εἰναλίην νῆσον Σάμον ἀντὶ* ΣΑΜΗΣ *σε*
> *Οἰκίζειν κέλομαι· Φυλλὰς δ' ὀνομάζεται αὐτή.*
> ANCAEE, *marinam inſulam Samum, loco Sames, te*
> *Inhabitare jubeo; Phyllas vero ipſa vocabitur.*

E quibus praeterea illuſtrantur aut expendi debent, quae e Strabone & Pauſania, de eodem *Ancaeo*, ut Samo viciniſque locis imperante; aut qui ducta uxore *Samia*, inter alios liberos *Samum* filium genuerit, jam adtulit ad hunc locum vir doctus. Vicinae autem eidem *Ancaeo* dicuntur hic *Nymphae Mycaleſides*, quod Sami Inſulae tanquam ante *Mycalen* in proximo continenti ſitae, meminerint paſſim Auctores & Geographi, Herodotus, Scylax in Periplo, Strabo & Pauſanias, a quo nempe dicitur l. VII. p. 402. *Σάμος, ἡ ὑπὲρ Μυκάλην, Samus, quae ſupra Mycalen;* cujuſque montem *Mycalen* etiam dictum, urbi nempe, quod ſaepe alias, cognominem, Samo imminere dicit alibi idem Strabo p. 636. Nempe, quod eadem *Samus*, ut ait de ea Thucydides l. VIII. p. 608. *qua Mycalen ſpectat, parum a continente diſtaret, διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἡ* ΣΑΜΟΣ *τῆς ἠπείρου, πρὸς* ΤΗΝ ΜΥΚΑΛΗΝ. *Ὀρειάδες* proinde ſeu *montanae* Nymphae illae *Mycaleſides*, a quibus, *Ancaeo*, Sami, ut in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur, Regi, ſeu, uti e Jamblicho vidimus, *οἰκιστῇ*, *conditori*, h. e. Samo Inſulae vicinis, exceptam hoſpitio errantem adhuc Aſteriam, quae poſtea Delus dicta, tradit hoc loco Callimachus.

Vſ. 52. *ἀντιμοιβὸν*] *Ἀνταμοιβὸν* hic legit, monente *τοῦ πατρὸς τῷ παιδὶ*, ingenioſiſſimus Tan. Faber; quomodo nempe *ἀνταμείβετο*, *ἀντάμειψις*, *ἀνταμοιβὴ* dicta, & ſimilia, ſicut, ut de aliis ſileam, *χρυσαμοιβὸς* Mars apud Aeſchylum dicitur Agam. vſ. 447. Immo *ἀνταμοιβὸν*, & tanquam Callimacho Auctore, in vulgaribus hodie Helleniſmi promptuariis jam antea relatum videas. Quamquam ob metrum *ἀντιχμοιβὸν* hic legendum cenſeat H. Stephanus, & quod magis placet quam illud Anonymi *ἀντημοιβόν*.

Vſ. 53. *οὐκέτ' ἄδηλος ἐπέπλεες*] Hinc non *Delus* ſolum, juxta fabulatores Graecos, dicta, ſed etiam *Ἀναφὴ*, juxta Philonem *περὶ Ἀφθαρ. Κόσμ.* p. 960. *Τὴν δὲ* ΔΗΛΟΝ *καὶ* ΑΝΑΦΗΝ (rectius *Ἀνάφην*) *ὠνόμασαν δι' ἀμφοτέρων ὀνομάτων πιστούμενοι τὸ λεγόμενον· ἐπειδὴ* ΑΝΑΦΑΝΕΙΣΑ ΔΗΛΗ *ἐγένετο*, ΑΔΗΛΟΥΜΕΝΗ *καὶ ἀφανὴς οὖσα τὸ πάλαι.* DELUM *vero etiam* ANAPHEN *nominarunt, ut ex utroque nomine fides fieret; quoniam ubi apparuit, evaſit manifeſta, cum antea ignota, haud appareret eadem.* Quem locum ideo adſcripſi, quod alioquin *Anaphe*, cum apud Geographos antiquos, tum apud ipſum Callimachum eo verſu, qui inde a Strabone refertur p. 484. ac praeterea apud Apollonium Rh. l. IV. vſ. 1717. non de *Delo*, ſed de alia Sporadum Inſula dici vulgo ſoleat. Unde nec alibi, quod ſciam,

 legi-

legitur, *Anaphen* vocatam eandem *Delum*, inter plura, quae caeteroquin exſtant apud veteres Auctores & Grammaticos, ejusdem Inſulae nomina; & quamquam haud diſpar a Graecis vulgo adferatur utriusque appellationis origo, ſeu e mari (quod de ambabus illis tradunt etiam Plinius l. II. §. LXXXVII. & Ammianus l. XVII.) ſubito enatae & conſpicuae factae, ſeu quod, uti de ea Inſula ait Apollonius l. IV. vſ. 1718. ὁ δὲ Φοῖβος μιν' ἀτυζομένοις ἀνέφηνε, *ipſe vero Apollo conſternatis* Argonautis *eam conſpiciendam dedit*. Quae dudum notaveram, quum idem de adducto Philonis loco, a ſe quoque obſervato, ſtatuiſſe Cl. Holſtenium, ex ejus ad Stephanum in voce Ἀνάφη adnotatis, nunc demum animadverto. Ut hoc addam, quod aliunde, quam a Graeca voce, aut illis Graecorum de manifeſtata tandem *Delo*, poſt Latonae partum, fabulis, hoc ejus nomen arceſſat doctiſſimus Bochartus de Colon. Phoen. lib. I. cap. XIV. ubi nempe ſtatuit eſſe illud Phoeniciae originis, a voce דחל, *daal*. qua *timor* a Syris, dein *Deus*, ac in Paraphraſibus Chaldaicis de *Diis gentium* dicitur. Adeo ut a Phoenicibus appellata fuerit, auctore Bocharto, eadem *Delus*, tanquam Inſula Dei Apollinis.

Vſ. 54. ποδῶν ἐνεθήκαο ῥίζας] De fixa tum primum in mari mobili ante Delo hoc dicitur; quomodo alias non maris jam, ſed *continentis radicem*, ῥίζαν ἀπείρου de Africa dixit Pindarus Od. Pyth. IX. Vide autem quae ſupra notavi ad verſ. 35. Πρυμνόθεν ἐῤῥίζωσε.

Vſ. 56. ἐπεβρωμᾶτο λεχωΐσιν] Minus utique decenter βρωμᾶσθαι de Deorum Regina, aut vero convenienter huic loco, dictum foret a cultiſſimo Poëta, quod vulgo de Arcadici pecoris *ruditu* dici, e priſcis Grammaticis notum; ac unde βρωμήεντα & βρωμητῆρα, *aſellum* indigitat Nicander Ther. p. 24. & Alex. p. 163. prout eundem ibi enarrat vetus ejus ac eruditus Scholiaſtes. Unde pridem, & quod eruditiſſimo etiam Tan. Fabro in mentem veniſſe monuit omni laude praeſtans ejus filia, legendum hic vidi, ἐπεβριμᾶτο, *graviter interminabatur* ſeu *ſuccenſebat*, voce nempe ἐπιβριμᾶσθαι huic loco plane congrua; & quomodo ἐμβριμήσασθαι αὐτῷ vel αὐτοῖς, uſurpari haud ſemel in novo Foedere noveram, ac inter alia ἐνεβριμῶντο αὐτῇ, *fremebant in eam*, juxta veterem Interpretem, Marc. XIV. 5. Unde βριμᾶσθαι, τὸ ὀργίζεσθαι, ἀπειλεῖν, *iraſci*, *minari*, praeter alios explicant antiqui Ariſtophanis Enarratores ad illud Equit. p. 349. εἰ σὺ βριμήσαιο, *ſi tu excandeſcas*, ſeu *prae ira fremas*. Veteres autem gloſſae, βριμῶμαι, *frendo*, & ἐπιβριμῶμαι, *infrendo*; & quod hic adpoſite omnino ad Junonis, non *lenis* jam *Ilythiae*, ſed prout ſupra dicitur vſ. 30. Hymn. in Dianam, ζηλήμονος Ἥρης, *zelotypae Junonis*, & graviter proinde *excandeſcentis* ſeu *frementis* in omnes *puerperas*, quae ex Jove ſcilicet, quod hic additur, pariebant, iracundiam denotandam dicitur.

Ibid. λεχωΐσιν] Idem λεχωῒς, quod λεχὼ, ob metrum ita a Calli-

Callimacho hoc loco, & cujus potior eſſe debuerat, quam Nonni, qui eadem voce uſus traditur, auctoritas, de *puerpera* nempe dicta. Heſychius: Λεχὼ, ἡ προσφάτως τεκοῦσα, *quae recens peperit*; & quomodo apud Hippocratem, quamquam id omiſerit in Onomaſtico Foëſius, legitur de Morb. Mulierum l. I. c. LXXXVIII. λεχοῖ τὰ λοχεῖα καθαίρει ἄμεινον, *puerperae ex partu proluviem melius purgat*. Qua voce etiam uſus, quod praeterea obſervo, Euripides Electr. vſ. 637.

Λεχώ μ' ἀπάγγελλ' οὖσαν ἄρσενος τόκῳ,

Puerperam me eſſe, nuncia, prole maſcula.

Neque vero, ut obiter hoc addam, abjudicandum, quod Criticis nonnullis viſum, Euripidi hoc drama vel inde mihi liquet, quod ab Ariſtophane in Ranis vſ. 274. duo verſus tanquam Euripidis, juxta plures alios ejusdem Tragici promiſcue aliunde ibi congeſtos, adducuntur, quaeque etiamnum in eadem Electra exſtant, nempe vſ. 435. & 436.

Ἵν' ὁ φίλαυλος ἔπαλλε δελφὶς &c.

Vſ. 57. διακριδὸν] Uſus eadem voce pro *diſtincte* aut *ſigillatim* Apollonius l. IV. vſ. 721. de Circe Jaſonem ac Medeam, de ſingulis, quae iis contigerant, ſtudioſe inquirente, ſeu ἕκαστα, ut ab eodem dicitur, διειρομένη, ac inter alia, ναυτιλίην τε διακριδὸν ἐξερέεινεν, *navigationemque diſtincte inquirit*. Lucianus vero Amorib. p. 1021. ed. Salm. διακριδὸν δὲ ἠσκημένης κόμης, *eximie autem compoſita coma*. Nempe juxta Scholiorum ad hunc locum gloſſam, διακριδὸν, κατ' ἐξοχὴν μεγάλως, & quomodo proinde *praecipue*, aut *maxime* verti hic ab Interprete debuit, non *ſeorſim*.

Vſ. 60. & 61. εἶργε δὲ Λητὼ τειρομένην ὠδῖσι] Sic de eadem Latona infra vſ. 202. ὑπ' ὠδῖνεσσι βαρυνομένην, cujusque proinde *gravibus partus doloribus preſſae*, alia hic ratio, quam parientis ſupra Telluris, Hym. in Jovem vſ. 29. τεαὶ δὲ ὠδῖνες ἐλαφραὶ, *tui enim pariendi dolores leves ſunt*, ſicuti ὠδῖνας, vel ὠδῖνα, quod tralatitium, de *partus doloribus* vulgo a Graecis non Medicis ſolum, ſed aliis Auctoribus dici conſtat. Minime proinde Latonae OPIFERA hic Juno Lucina, ſeu ὠκυτόκια δυστοκέουσι, *aegre parienti partum accelerantia remedia*, de quibus ſenex Cous de Mul. Morb. l. 16. cap. LXXVII. eidem ſubminiſtrare parata. Haud inſolita vero haec ejusdem Junonis erga Jovis pellices ſaevitia. Ita enim veneficae apud Pauſaniam l. IX. p. 555. ab eadem dicuntur immiſſae, quae parturienti Alcmenae impedimento forent, idque ab iis etiam factum, donec illae a Tireſiae filia deceptae abiiſſent; & tunc levatam doloribus Alcmenam, ſubito puerum ſeu Herculem enixam. Deas alioquin vulgo citra dolorem parientes finxerunt veteres Poëtae (& qua de re jam ſupra obiter actum d. l. Hym. in Jovem) atque ſubinde etiam ipſas Deorum pellices; idque ad celandum partum; ſicut de Creuſa ex Apolline Ionem pariente ait Euripides Ion. vſ. 1596.

Ἄνευ λοχείης σ', ὥστε μὴ γνῶναι φίλους,
Sine dolore parere te fecit, ut neſcirent amici.

Immo de hac ipſa matre Latona, Dianam citra dolores enixa, dixerat ipſa virgo Diana, ſuperiori Hymno in eandem vſ. 24.

Ὅττι με καὶ τίκτουσα καὶ ἐν φορέουσα οὐκ ἤλγησε,
Quoniam, & quum me pareret, & quum in utero foret, non doluit,

& qua de re adhuc infra ad vſ. 202. Quamquam Minerva obſtetricata Latonae, & natis ex ea Apolline ac Diana, dicatur ab Ariſtide Hym. in Minervam p. 24. ſicuti Prometheo e Jovis vertice naſcenti ab Euripide Ion. vſ. 455. & cujus utriusque facti Minervae tributi haud obſcurum utique μυθολόγημα.

Vſ. 62. πέδον ἠπείροιο] Non Aſiae ſolum minoris *continens* hic intelligitur, qui κατ' ἐξοχὴν, illo ἠπείρου nomine a veteribus & qua de re infra ad vſ. 178. hujus Hymni, ἠπείροιο πόληες, *continentis urbes*, ſubinde deſignatur; ſed Europae etiam pars, Graecia nempe & in ea, quas in ſequentibus enumerat, Arcadia, Peloponneſus proprie dicta, Boeotia, Achaja, Theſſalia praeterea, vicinaeque Regiones; quas nempe e ſummo montis in Thracia Aemi vertice ſpeculatur, a matre Junone ad id conſtitutus Pater Gradivus.

Vſ. 63. Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς &c.] Nempe ἐν σκοπιῇ, quae ei a Junone fuerat impoſita; & quomodo ab Homero pridem dictum, Il. E. vſ. 771. Ἥμενος ἐν σκοπιῇ, *ſedens in ſpecula.* Qualia nempe de Diis Homericis, & ipſo Deorum Rege, ab illo Vatum parente haud ſemel dicta; ſicut alibi de Neptuno Iliad. N. vſ. 10. Οὐδ' ἀλαοσκοπιὴν εἶχε, *neque in vana agebat ſpecula*; neque, ut continuo addit, (& quo, ut ſaepe alibi, reſpexit nunc Callimachus)

Ὑψοῦ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑληέσσης Θρηϊκίης,
Super ſummum verticem Sami ſylvoſae Thraciae,

ſeu Samothraciae. Haud aliter ac Thracum habitus vulgo hic Deus, Mars nempe, potiori quodam jure, in celſo *Threicii* montis *Aemi vertice ſediſſe* hoc loco dicitur. Adde vſ. 66. ubi Iris Inſularum σκοπὸς a Junone conſtituta dicitur, & quae ibi notamus.

Vſ. 64 Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἵπποις] Quomodo in ſignis ac nummis antiquis ſpectatur etiamnum idem Gradivus, galea nempe, lorica, clypeo & haſta vulgo armatus, ſubinde etiam cum parazonio, ac tropaeo praeterea onuſtus, & cujus poſtremi generis nummos aliquos ad Juliani Caeſares olim vulgavimus. Haſtam quidem in iis nemo mirabitur, qui non ſolum eandem, conſuetum aliorum quoque Numinum in priſcis eorum ſimulacris, aut proprium etiam Martis, Ἐνυαλίου quippe Dei, inſigne apud Macrobium legit Saturn. l. 1. c. xix. ſed quod praeterea a Cle-

Digitized by Google

a Clemente refertur in Protreptico p. 30. Varronem nempe adfirmare, *Romae antiquitus haſtam exſtitiſſe, Martis ſimulacrum*, τὸ παλαιὸν δόρυ γεγονέναι τῦ Ἄρεος ξόανον. Quamquam idem Gradivus, non δορυσθενὴς ſolum, ſeu *haſta potens*; aut a *galea* vel *lorica*, quibus indutus paſſim cernitur, χρυσοπήληξ, *auream habens galeam*; ut cum alibi, tum apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 108. ἐνθώραξ, vel χαλκοθώραξ, *pulcram* vel *auream habens loricam*, ab aliis dictus; ſed in genere etiam ΘΕΟΣ ΟΠΛΟΦΟΡΟΣ, *Deus Armiger*, idque in Gordiani nummo, cum alia ibidem inſcriptione, MART. VICTOR. ſeu *Marti Victori*, qualis nempe a Jo. Vaillantio harum antiquitatum ſumme perito, iisque ab eo in Theſauris Regis collocatus traditur in libro Numiſm. Praeſtantiorum pag. 155. Occurrit alioquin in eadem gaza, & e maximorum genere, ejusdem Gordiani nummus, in quo nulla equidem *Martis Victoris* mentio, ſed inſcript. VICTORIA AUGUSTI; in ſummitate autem Templi ΝΕΙΚΗ ΟΠΛΟΦΟΡΟΣ, *Victoria Arma Tenens* ſeu *Armifera*. Conſona his ſequentis nummi, qui inter ſelectiores elegantiſſimi Abbatis de Camps brevi, ut audio, vulgandos conſpicitur, nec alieno utique loco, quo de *Martis Cuſtodis armis* a Callimacho agitur, promenda hic effigies, quae hinc eundem Gordianum, illinc ſacrificium itidem ac templum exhibet, in quo Martis armati ſimulacrum, & deſuper ΟΠΛΟΦΟΡΟΥ ſeu *Armigeri* vox legitur.

Diverſi vero ab aliis veteres & eximii Smyrnaeorum nummi, & quales verſavi itidem in Cimeliarchio Gallorum Regio, in quibus non Mars jam, ſed Hercules ΟΠΛΟΦΥΛΑΞ, *Armorum*

 Cuſtos,

Digitized by Google

Cuſtos, inſcribitur; in averſa autem nummorum area, Victoria gradiens, aut Fluvius decumbens, aut Teleſphorus ſtans viſitur, cum epigraphe ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Ad quos proinde Smyrnaeos referri etiam debet antiqua Inſcriptio, quae exſtat inter Marmora Oxonienſia p. 265. & inde relata a Cl. Reineſio Syntagm. p. 112. ubi inter alia legitur, Στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων Ἡρακλεῖ ΟΠΛΟΦΥΛΑΚΙ, *Praefectus Armorum Herculi Armorum Cuſtodi.* Ut hic mittam Junonem ὁπλοσμίαν, cujus meminit haud uno loco Lycophron p. 131. & 139. in Elide, ut Tzetzes ibidem notat, cultam.

Vſ. 65. Ἐπλάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος] Thracii nempe dicti hujus venti *ſpecum* ſeu *antrum*, non jam in Aeoliis Inſulis cum Homero aut Marone, ſed in Thracia, credita ſcilicet Aquilonis, de quo ante ad vſ. 26. patria, & quidem circa montem Aemum collocat hic Callimachus, e quo eundem *Boream* oriri dixit etiam ſuperiori Hym. in Dianam vſ. 114.

> Αἵμῳ ἐπὶ Θρηΐκι, τόθεν Βορέαο καταῖξ
> Ἔρχεται,
> *Aemum ad Threicium, unde Boreae procella*
> *Oritur.*

Hinc a Dionyſophane, juxta eruditos Apollonii Enarratores l. 1. vſ. 826. traditum, foveam exſtitiſſe in Thracia, e qua fierent flatus ventorum; atque ita inde habitam, & qua de re jam ſupra ad verſ. 26. *Thraciam ventorum domicilium*, Θρᾴκην ἀνέμων οἰκητήριον. Immo ſicuti Martis, Thracum nempe Dei, equi juxta illud Boreae antrum, ſtabulare dicuntur hoc loco; ita ipſe *Boreas*, & ſocii venti, *Thraces equi* indigitantur a Valerio Flacco l. 1. vſ. 611. & ſimiliter ejusdem *Boreae* procellae ἅμιπποι, *equis ſimiles* ſeu equeſtri celeritate, a Sophocle vocantur, juxta priſcos ejus Interpretes, Antigon. vſ. 996. Ubi praeterea ejusdem *Boreae antra*, prope Thracium ſinum Salmydeſſum collocantur, qui ſinus monti Aemo ſeu Haemimonto, Thraciae regioni ab eo denominatae, erat vicinus.

Vſ. 66. σκοπὸς] Quod ab Homero ſumptum, de eadem Iride ſub uno e Priami filiis habitu, Iliad. Β. vſ. 192. ὃς Τρώων σκοπὸς ἷζε, *qui Trojanorum ſpeculator ſedebat.* Ita Ἐπίσκοποι dicti *ſpeculatores* ſeu cuſtodes gentium Dii, qua de re ſupra ad vſ. 39. Hym. in Dianam; & ſicuti Veneris κατασκοπίας delubrum apud Troezenios exſtitiſſe, tradit Pauſanias lib. II. p. 146. Adde Dionem Chryſoſt. de Jove Olympio dicentem Orat. XII. p. 215. ἀστασιάστου καὶ ὁμονοούσης τῆς Ἑλλάδος Ἐπίσκοπος, *quietae & concordis Graeciae ſpeculator*; & quod de Deo univerſi hujus moderatore dixerat Plato, & ex eo refert Theodoritus Θεραπευτ. ſerm. IV. p. 535. εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, *in ſuam ſpeculam abſceſſit.*

Vſ. 67. ἐπαΐξασα Μίμαντι] Dum *mons Chii*, ὄρος Χίου, dicitur in Scholiis hic *Mimas*, haud inde ab Aſia amovetur, cum eadem Chios, tum Erythreae, utraque Ionici etiam conventus, ſeu celebris

lebris illius Panionii pars fuerint, & quibus imminens ſive vicinus traditur ab antiquis auctoribus idem *Mimas*. De Chio equidem vel Homerus pridem fidem fecit; non noto ſolum eam in rem verſu & apud Tullium memorato ad Atticum l. xvi. Epiſt. xiii. nempe Odyſſ. Γ. vſ. 172.

Ἢ δ' ὑπένερθε Χίοιο, παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα,

An infra Chium, ad ventoſum Mimantem;

ſed Hymno praeterea in Neptunum, qui in ejus vita Herodoto adſcripta legitur,

Δὸς δ' ὑπώρειαν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος,

Da autem, ut ad inferiora excelſi Mimantis perveniam.

Neque enim ibi de *Erythris*, quod cenſet ad Ammianum l. xxxi. c. xiv. doctiſſimus Valeſius, ſed de *Chio* itidem Poëtae ſermo; ad quam nempe per Erythras iter ipſe faciebat, ut Theosdonidem quendam in Chio agentem ac Homeri carmina pro ſuis venditantem, coram plagii continuo redargueret. Ut tamen a μνημονικῷ errore haud immunis ſit dicto loco Ammianus, qui, quod de *Chio* ait Homerus, utroque illo & quidem aperte omnino priori, ad quem etiam reſpexit idem Marcellinus, loco; id tamen de *Erythraeo oppido* eum dixiſſe ibidem tradit; nempe ubi de Valente Imperatore ait, eum fatidici verſus recordatione, Aſiae nomen horruiſſe, *ubi Erythraeo oppido ſuperpoſitum montem & Homerum ſcripſiſſe, & Tullium, doctis referentibus, audiebat.* Neque tamen, quod vere monet praeſtantiſſima Daceria, in Chio Inſula, ſed in ejus conſpectu, ſeu, quod ait Pauſanias l. vii. p. 402. Χῖος ἡ ἀπαντικρὺς τοῦ Μίμαντος, *Chius, quae ex adverſo Mimantis*; quomodo nempe ibidem dicitur, & de quo jam ſupra ad vſ. 50. Σάμος ἡ ὑπὲρ Μυκάλης, *Samus, quae ſupra Mycalen*, & apud Strabonem l. xiv. p. 636. Μυκάλη τὸ ὄρος &c. ἐπίκειται δὲ τῇ Σαμίᾳ, *Mycale mons imminet hic Samio agro*, quarum illa itidem Ionii Maris, ut notum, Inſula; hic autem mons *Mycale* in adverſa Ioniae continenti erat ſitus. Hinc male hodie apud Heſychium legitur, Μίμας, ὄρος Αἰτωλίας, pro Αἰολίας, ſeu verius Ἰωνίας, ut bene jam ad eundem animadvertit eruditiſſimus Palmerius. Ideo autem, quod ſummae altitudinis eſſet hic *Mimas*, ὑψίκρημνος etiam poſtremo apud Homerum loco, & a Strabone l. xiii. p. 645. ὄρος ὑψηλὸν dictus, idemque ad mare, quod vel ex Alexandro Myndio apud Aelianum liquet de Animal. l. v. c. xxvii. prominens; ac praeterea longe ſeu per ccl. millia, ut de eo Plinius l. iv. c. viii. extenſus, inde etiam opportune in ejus vertice tanquam Inſularum vicinarum, Chii proinde & aliarum *Inſpectrix* ſeu ἐπὶ νησάων σκοπὸς conſediſſe dicitur hic Junonis juſſu Thaumantias Iris. Accedit, quod de *Mimante* tradit Solinus c. xl. cujus nempe vertices e nubibus intervolantibus, futurae tempeſtatis ſignificant qualitatem; idcirco eo adhuc opportunior tradita haec ejusdem Iridis ſtatio.

 Qui-

Quibus adde, quod apud Ariſtophanem Νεφέλ. p. 140. Socrates nubes compellans dicat,

> Ἢ Μαιῶτιν λίμνην ἔχετ', ἢ σκόπελον νιφόεντα ΜΙΜΑΝΤΟΣ,
> *Sive paludem Maeotim inhabitatis, ſive nivoſum* MIMANTIS *ſcopulum.*

Neque enim audiendi ſunt Graeci Comici Interpretes, qui *Mimantem montem Thraciae* ibi imputant, ὄρος Θρᾴκης ὁ Μίμας, eamque in rem adductum paullo ante *apud ventoſum Mimantem*, παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα, Homeri locum citant: qui tamen *Mimas* prope Chium exſtare ibi a Poëta dicitur, ac ita non Thraciae, ſed minoris Aſiae mons, quod aliunde etiam conſtat, exſtitit. Qui proinde illorum Grammaticorum haud inſolitus ἐν γεωγραφικοῖς lapſus, uti Suidae ei geminus, non debuit doctiſſimum Valeſium impellere, ut alium ac diverſum ab illo minoris Aſiae *Mimante* montem cognominem in Thracia exſtitiſſe, ad dictum ſupra Ammiani locum, idque poſt Ortelium, qui idem notaverat, ejusque, ut videtur, fide ſtatueret. Neque etiam ille, cujus praeterea teſtimonio innititur Ortelius, probat id Ovidius; qui nempe dum montium undique enarrat orta Phaëthontis lapſu incendia, ait inter alia l. II. vſ. 222.

> *Et tandem Rhodope, nivibus caritura,* MIMASQUE,
> *Dindymaque, & Mycale:*

ubi prior ille Thraciae, reliqui autem tres totidem Aſiae minoris montes, quod nec triviales etiam illius Poëmatis Interpretes fugit, adducuntur. Ad quem Ovidii locum facit etiam ille Silii lib. III.

> *abeuntque in nubila montes,*
> *Mixtus Athos Tauro, Rhodopeque adjuncta Mimanti,*

fallente nempe ob denſam nubium caliginem, qua inſeſſa erant illorum hinc Europae, illinc Aſiae montium juga, obtutu. *Mimas* caeteroquin de gigante, neque ab Horatio ſolum lib. III. Od. IV. ut ſtatuiſſe ad eundem videtur nuperus ac eruditiſſimus ejus Enarrator, ſed a Claudiano etiam dictus de Raptu lib. III. verſ. 347. *haec arma Mimantis ſuſtinet.*

Vſ. 70. Φεῦγε μὲν Ἀρκαδίη] Arcadiam inter eas regiones a Poëtis olim relatam, quae ſcilicet praegnantem Latonam non admiſerint, liquet praeterea e Pauſania l. VIII. p. 539. ubi Apollinem ac Dianam memorat, ubique gentium graves de iis hominibus ac locis, quae Latonam, dum uterum ferret, errantem contempſerant, poenas ſumentes, ad Tegeatas quoque Arcadas eadem de cauſſa veniſſe.

Ibid. ὄρος ἱερὸν Αὔγης Παρθένιον] Haud novum, *ſacrum* hic dici *Parthenium*, Arcadiae montem, Pani nempe potiſſimum, cujus celebre ibi extabat fanum, & in quo praeterea conſecratum erat Telephi ſacellum; ſicut utrumque e Pauſania liquet l. VIII. p. 542. Nota autem ejusdem Telephi mater, quae hic commemo-

Digitized by Google

moratur, *Auge*, & quae juxta Graeca ad hunc locum Scholia, Alei Arcadis filia, ac Minervae praeterea ſacerdos, in monte *Parthenio* ab Hercule vim paſſa fuerat; aut in quo monte, non ſolum juxta Pauſaniam, ſed juxta Diodorum praeterea l. IV. p. 239. ac Mythologos antiquos, Apollodorum l. II. c. IV. Hyginum Fab. XCIX. natus ex *Auge* Telephus, a matre aut juxta Apollodorum & Tzetzem ad Lycophr. p. 43. ab *Auges* parente Alea fuerat expoſitus. Haud una enim, ut in id genus veterum fabulis vel narrationibus paſſim contigit, inter eos Auctores de toto illo *Auges*, & nati ex ea *Telephi* caſu occurrit varietas. Unde idem, quem adduxit ad hunc locum vir doctus, Pauſanias, alibi non tantum expoſitum in monte *Parthenio* ab *Auge*, vel ejus patre, Telephum; ſed *Augen* ipſam a patre ciſtae, una cum nato filio Telepho incluſam, ac in mare abjectam; trajecto vero mari in Cayci fluvii oſtium delatam tradiderat paullo ante, nempe l. VIII. p. 460. ac ſimiliter Strabo l. XIII. p. 615. Neque etiam de loco Arcadiae, ubi nempe huic *Augae* vim intulerit Hercules, minus olim controverſum, rurſus ex eodem Pauſania conſtat p. 331. Adde Jornandem, qui Getic. cap. IX. & cujus locum vidit jam ad Hyginum eruditus illius Enarrator Th. Munckerus, *Augen* hanc, non Alei Arcadis, ſed Priami ſororem facit. Sacerdotio vero Minervae, quod hic in Scholiis dicitur, functam eandem *Augen*; immo inde in Minervae luco natum ex ea Telephum ab ea continuo expoſitum, tradit Apollodorus l. III. c. IX. & poſtremum itidem Tzetzes d. l. ad Lycophr. p. 43. E quibus praeterea illud liceret conjicere, Αὔγῃ hic potius in Callimacho legendum, quam Αὔγης, nempe ut dicatur *mons* ille Arcadiae *Parthenius*: ideo *Augae* huic *ſacer*, ὄρος ἱερὸν Αὔγῃ (non Αὔγης, neque enim ille ab ea denominatus alibi legitur) Παρθένιον, quod in memoriam nati ibi ex ea aut in eo expoſiti, atque a cerva, quod addunt, Mythologi, nutriti Telephi, non huic ſolum, ſed matri etiam, locus fuerit in poſtremum conſecratus. De Telepho utique in eodem monte juxta Panem culto, omiſſa omni alterius Numinis ibidem ſacrati mentione, fidem facit eo, quem ſupra indicavi, loco, Pauſanias; immo cujus ea de re verba non debent hic praetermitti ſub finem l. VIII. p. 543. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἄρχεται ΤΟ ΟΡΟΣ, ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ· ἐν αὐτῷ δὲ ΤΕΜΕΝΟΣ δείκνυται ΤΗΛΕΦΟΥ, καὶ ἐνταῦθα παῖδα ἐκκείμενον φασὶν αὐτὸν ὑπὸ ἐλάφου τραφῆναι· Ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον Πανός ἐστιν ἱερόν. *Inde incipit* MONS PARTHENIUS. *In eo* TEMPLI SACELLUM *oſtenditur* ſeu LUCUS (pro utroque enim τέμενος apud Auctores ſumitur) *ibique expoſitus infans Telephus a cerva nutritus traditur. Paululum inde abeſt Panis fanum.* Nihil proinde in eodem monte, uti ex eo Pauſaniae, & hoc praeterea Callimachi loco liquet, illo nati ibi e *matre Auge* & expoſiti Telephi caſu, aut utrique quodammodo ſacrati inde loci celebritate nobilius. Notum alioquin quod *ſacri* ſaepe in genere dicti

dicti fuerint *montes*, tanquam huic vel illi Numini peculiari quadam religione dicati; unde illud Luciani de Sacrificiis p. 365. ed. Salm. καὶ ὄρη ἀνέθεσαν, *& montes conſecrarunt*; aut quod Indi etiam apud Philoſtratum de Vit. Apoll. l. I. c. II. Caucaſum in genere θεῶν οἶκον, *Deorum domicilium*, leguntur appellaſſe. Ita *Dii montium* dicti I Reg. xx. 23. & de Cybele ac Diana, *ut montium Deabus* ſeu *Dominis* apud Poëtas, & qua de re jam ad ſuperiores Hymnos, ſubinde appellatis, res nota. Hinc, ut alia nunc mittam, ſicut ἱερὸν ὄρος Παρθένιον hoc loco Callimachus, ita ἱερὸν Τμῶλον, *ſacrum Tmolum*, notum Lydiae montem, vocat Aeſchylus Perſ. vſ. 49. & Euripides Bacch. vſ. 64. aut quomodo *Taygetus* prae aliis montibus Dianae ſacer ac dilectus dicitur, ſupra vſ. 188. Hym. in hanc Deam. Sed hoc paſſim obvium, & in nummis etiam antiquis conſpicuum, in quibus frequenter in vertice montium Templa aut Deorum ſimulacra occurrunt. Quamquam & inde ἱερὸν ὄρος Αὔγης Παρθένιον, *ſacer mons Auges Parthenius*, dici hic a Callimacho potuit; haud aliter ac apud Aeſchylum, de monte *Atho* legitur, Agam. vſ. 293. Ἀθῷον αἶπος Ζηνὸς, *Athoon cacumen Jovis*, Jupiter nempe Ἀθῷος, quod obſervat Heſychius, in ſummitate illius montis Athos ſacratus. Hinc Jupiter etiam ΑΚΡΑΙΟΣ in nummis; ſed de quibus alibi & ſupra jam actum ad vſ. 82. Hym. in Jovem, ubi de eodem Deorum Rege dicitur, Ἄκρης ἐν πολίεσσιν &c.

Vſ. 71. ὁ γέρων μετόπισθε Φενειός.] Nempe urbs ipſa inter Arcadicas olim celebris, conditoris ejus nomine deſignata; qui Φενειὸς hic ob metrum, ſeu Φενεὸς αὐτόχθων, *Pheneus indigena*, a Pauſania traditur l. VIII. p. 478. *Senex* autem dictus hoc loco idem *Pheneus*, quod *urbs* eſſet *Arcadiae antiqua*, ut hic in Scholiis traditur, eaque inundatione aquarum olim abſorpta, teſte eodem Pauſania p. 477. Φενεατῶν δὲ τὸ πεδίον κεῖται μὲν ὑπὸ ταῖς Καρυαῖς· πλεονάζοντος δὲ ποτὲ αὐτῷ τοῦ ὕδατος, κατακλυσθῆναι φασὶ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΦΕΝΕΟΝ. *Pheneatarum campi Caryis ſunt ſubjecti; unde quondam aquarum in iis profluvio.* ANTIQUAM PHENEON *abſorptam memorant*, prout locus ille legi obvia ejus emendatione debuit, κατακλυσθῆναι nempe, non κατακλυθῆναι, quod & ſequentia ibidem arguunt. Quo reſpexit etiam Theophraſtus Hiſt. Pl. l. v. c. VI. Φανερὸν δὲ γίνεται ἐν ΦΕΝΕΩ (non Φανεῷ vel Φενεῷ, ut in utraque edit. Baſil. & Batava D. Heinſii) τῆς Ἀρκαδίας, ὅτε αὐτοῖς ἐλιμνώθη τὸ πεδίον, φραγέντος (ut poſt Gazam Palmerius, non βραχέντος) τοῦ βερέθρου, *manifeſtum id contigiſſe apud* PHENEUM *Arcadiae, cum obſtructis ibi faucibus, campus in locum redundavit.* Illud vero peculiare de his *Pheneatis* obſervat Pauſanias l. VIII. p. 480. quod Cererem errabundam, dum illa Proſerpinam quaereret, hoſpitio non ſolum iidem excepiſſe dicantur, ſed etiam quod majora minoraque Myſteria huic Deae, eodem ritu, quo apud Eleuſinem celebrarint. Quae illuſtrat inſuper id quod Conon refert Narrat. XV. apud Photium,

tium, *Pheneatas* ob oſtenſum Cereri locum, quo Proſerpina ad inferos a Plutone rapta deſcenderat, Deam tum iis plurima bona conceſſiſſe, tum ne unquam in bello ultra centum Pheneatas caderent. Quae haud diſpar ratio vel origo inſtitutorum apud Athenienſes Eleuſiniorum; Ceres nempe filiam quaerens, hoſpitio ibi comiter excepta, ac praeterea grata triticearum frugum ab eadem Dea Athenienſibus conceſſarum memoria, ut ea de re praeter alios Arnobius l. v. p. 185. ed. Batav. ac nos infra ad Hymnum in Cererem.

Vſ. 72. ὅλη Πελοπηῒς] Quomodo ab Apollonio Rhodio dicta itidem *Peloponneſus* l. IV. vſ. 1570.

Πελοπηΐδα γαῖαν ἱκέσθαι,
in Peloponneſi terram ſeu *regionem pervenire.*

Non *tota* tamen nobilis illa peninſula, cui nomen hoc adhaeſit, ſeu quae intra Iſthmum (& cui ita acceſſiſſet ipſa, cujus jam Poëta mentionem facit, Arcadia) hic innuitur, ſed pars tantum ejus ſeptentrionalis, quae nempe ut continuo additur, *Iſthmo adjacet*, ὅσα προσκέκλιται Ἰσθμῷ. Qualis nempe Corinthiorum & Sicyoniorum tractus, ut de Argolide & Achaja proprie olim dicta, de quibus mox, hic ſileam. Nota vero e Geographis aliisque Auctoribus antiquis, Strabone, Ptolemaeo, Pauſania, Plinio &c. tradita ab iisdem Peloponneſi in varias partes diviſio. Quamquam neque eo aevo, quo Latona praegnans e Jove a Mythologis traditur, notum adhuc *Peloponneſi* nomen; nondum ſcilicet nato Pelope; ſed quae prius *Pelasgia*, item *Aegialea*, ante *Apia*, & juxta Heſychium, Παυία, tandem, poſt Pelopis nempe e Lydia aut Phrygia in Graeciam adventum, *Peloponneſus*, ſeu juxta Sophoclem Oed. Col. vſ. 728. *Pelopis magna inſula*; verius peninſula nuncupata eſt. Verum id ſolemne, ut notum, Poëtis antiquis, maxime autem Tragicis, regiones non priſcis, quas tum obtinebant, ubi res ab iis memoratae contigere, appellationibus, ſed recentioribus, & ſuo aevo uſitatis, frequenter indigitare.

Vſ. 73. Ἔμπαλιν Αἰγιαλοῦ] *Aegialos* nempe dicta antiquitus ea littoralis, quod vox ipſa etiam arguit, Peloponneſi pars, quae inter Eleos & Sicyonios ſita, *Achajae* poſtea nomen obtinuit, teſte Pauſania ſub initium l. v. & l. VII. Quamquam ab aliis etiam, & appoſite ad hunc Callimachi locum, ad Iſthmum usque extendatur eadem regio, *Aegialus* dicta, ut a Plinio l. IV. c. v. *Achajae nomen Provinciae* AB ISTHMO INCIPIT; *ante* AEGIALUS *vocabatur, propter urbes in littore per ordinem diſpoſitas.* A ſitu proinde ad mare, quod praeter Plinium & Pauſaniam agnoſcit etiam Strabo de vocibus Ἕλος & Αἰγιαλὸς agens l. VIII. p. 349. & alibi adhuc l. XII. p. 245. petita vocis illius Αἰγιαλοῦ vel Αἰγιαλείας ſignificatio; quam alioquin ab *Aegialeo*, Inachi ſcilicet filio, vulgo arceſſunt veteres Mythologi, ut Apollodorus ſub initium l. II. ſeu ab *Aegialeo*, Sicyoniorum,

Digitized by Google

rum, de quo idem Pauſanias p. 96. & 396. Rege. Hinc etiam Αἰγιάλη eodem Auctore p. 96. aut ſicut hodie apud Strabonem legitur l. VIII. p. 382. Αἰγιαλὸς dicta prius ipſa urbs littoralis, ut notum, Sicyon; aliudque practerea illius tractus oppidum, *Aegialea* appellatum, de quo rurſus Pauſanias p. 94. & 96. Eadem vero Peloponneſi pars littoralis, quae inde primum *Aegialus*; dein *Ionia*, quod incolae ejus antiquitus eſſent Iones; poſtremo *Achaja*, quod pulſis Ionibus, Achaei Phthiotae ſeu e Theſſalia eo profecti, eundem tractum occupaſſent, appellata apud Strabonem legitur l. VIII. p. 383. Quamquam ſuo adhuc aevo Αἰγιαλὸν dictum illum Peloponneſi tractum, non vero totam, ut ex eodem loco male adſeruit ad Stephanum Berkelius, Peloponneſum, tradit alibi Pauſanias nempe l. II. p. 94. καὶ Πελοποννήσου δὲ ὅσον ΕΤΙ ΚΑΙ ΝΥΝ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΑΙΓΙΑΛΟΣ ἀπ' ἐκείνου βασιλεύοντος ὀνομασθῆναι, *eamque Peloponneſi partem, quae* HOC ETIAM TEMPORE AEGIALUS VOCATUR, *ab eo* (nempe Aegialeo) *ibi regnante nomen ſumpſiſſe.* Ut proinde haud mirum ſit, ſi eo etiam nomine a Callimacho, tractus ille Peloponneſi hic appelletur.

Ibid. καὶ Ἄργιος] Pro Ἄργους, & quo nomine tam urbs Graecorum olim intra Iſthmum ſeu Peloponneſi clariſſima, quam regio ipſa, vulgo Ἀργεία vel Ἀργολὶς dicta, hic cenſetur. Docent id veteres Critici ad Apollonium l. III. vſ. 992. ubi Ἑλλάδα tam de tota regione, quam de urbe cognomine dici, obſervant, adduntque ὃν τρόπον Ἄργος, καὶ ἡ πόλις, καὶ ἡ χώρα, *quomodo Argos etiam & de urbe & de regione dicitur.* Immo Ἄργος inſuper de tota *Peloponneſo* ſubinde dicta, juxta gloſſam veterum Pindari Enarratorum Iſthm. Od. II. p. 445. καὶ τάχα ἂν Σπαρτιάτην εἴρηκε Πίνδαρος Ἀργεῖον, παρόσον Η ΠΑΣΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΑΡΓΟΣ καλεῖται, ὁμώνυμος τῇ πόλει, *& continuo quidem Spartiatam dixit Pindarus de Argivo, in quantum* UNIVERSA PELOPONNESUS, ARGOS *vocatur, eodem, quo urbs, nomine;* & quod Euſtathius etiam haud uno loco tangit, ut ad Il. B. p. 195. & 222. & praeterea ad Il. Z. p. 630. *Argivis* alioquin proprie dictis ſeu *Argolidi* adſcripti quoque, teſte Pauſania l. II. p. 96. Sicyonii, quorum urbem Αἰγιάλην vel Αἰγιάλειαν nuncupatam, paullo ante ex eodem Auctore & Strabone praeterea diximus.

Vſ. 74. ἐπεὶ λάχεν Ἴναχον Ἥρη] Notus utique Argivorum regionem praeterlabens fluvius *Inachus*, quem inde *Argivum* ab Aeſchylo dici obſervat Pauſanias l. VIII. p. 464. qui tamen hodie locus in eodem Tragico non comparet. Occurrit quidem ſub Choëphor. vſ. 6. locus, ubi Oreſtes Argos reverſus ait, πλόκαμον Ἰνάχῳ θρεπτήριον, prout ibidem legendum *comam Inachi nutritiam*, in inferiis nempe, quas ibi patri Agamemnoni idem offerre dicitur. Ita de Argis ſeu Argivorum ſolo apud Euripidem ait Jocaſte Phoen. vſ. 577. ἐπ' Ἰνάχου ῥοαῖς, *ad fluenta Inachi,*

Digitized by Google

ibi, haud aliter ac *Inachiis Argis*, & *Inachia tecta*, de iisdem dicuntur apud Statium Theb. l. i. vſ. 660. & l. iii. vſ. 249. & alibi, quod tralatitium, *Inachidae* de *Argivis* ut l. ii. vſ. 245. De ſolemni vero *Junonis* apud *Argivos* cultu; ac unde ei paſſim Ἥρας Ἀργείας, & inde apud Maronem ſimiliter Aen. l. iii. vſ. 547. *Junonis Argivae*, non apud Auctores ſolum & potiſſimum Tragicos, ſed in nummis etiam antiquis, obvia adhuc nomenclatio. Cujusmodi nempe legitur in ſequenti nummo, qualis exſtat in Theſauris Mediceis & Pariſienſibus, & qui in anteriore parte caput Neronis praefert.

Quamquam non idem ſit hujus *Deae Argivae* habitus, qualem ei tribuunt veteres Grammatici ad Theocriti Idyll. xv. vſ. 64. nempe Junonis inſidentis throno, ſceptro praeterea armatae, deſuper autem cuculi, aut quomodo plenius deſcribit Pauſanias l. ii. p. 114. Deae ſignum ſolio itidem inſidentis, cum corona in capite, cui Horae & Gratiae ſunt inſculptae, dextra autem manu malum punicum, ſiniſtra vero ſceptrum tenentis. Quod tamen *Junonis Argivae* ſignum paullo aliter deſcribit Tertullianus de Coron. c. vii. p. 104. ed. Rigalt. *Junoni vitem Callimachus induxit. Ita &* ARGIS SIGNUM EJUS *palmite redimitum, ſubjecto pedibus ejus corio leonino, inſultantem oſtentat novercam de exuviis utriusque privigni*, Bacchi nempe & Herculis. Simile vero hujus *Junonis Argivae* ſigno, urbis Romae ſimulacrum dicaſſe Caeſareae Herodem, refert Joſephus Ἁλωσ. l. i. c. xvi. Ubi enim in ea Urbe Templum Auguſto, & ejus in eo Coloſſum, Jovi in Olympia parem erectum ab Herode dixiſſet, addit continuo, Ῥώμης δὲ ἴσος Ἥρᾳ τῇ κατ' Ἄργος, *Romae autem ſimilis*, Coloſſus nempe, *Junoni quae eſt Argis*, ſeu *Argivae*, non ut ibi perperam vetus Interpres, & Gelenius, *Romano autem par & Junoni, quae in Argis eſt*. De duobus enim Coloſſis ſeu ſimulacris ibi agitur ab Herode, Caeſareae a ſe conditae ſeu reſtauratae, extructis, uno Caeſari, altero Romae; prout id aperte etiam tradit Ἀρχ. l. xv. c. xiii. ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, *ſimulacra, illud quidem Romae, hoc autem Caeſaris*. Ut mittam jam ΗΡΑΙΑ ſeu ſolemne ejusdem *Junonis Argivae Feſtum*, Argis etiam celebrata, quorum nempe pro-

Digitized by Google

prooemium erat clypeus aeneus & corona e myrto; ac unde ὁ Ἄργει χαλκὸς, *Argis aes*, de eodem Agone dictum a Pindaro Olymp. Od. VII. ſed qua de re opportunius dicendi erit locus ad vſ. 35. ſequentis in Palladis Lavacrum Hymni. E quibus autem liquidum, cur *Argos*, Ἥρας δῶμα, *Junonis domicilium*, aut *Argivos*, Ἥρας τὸν εὐάνορα λαὸν, *Junonis ſtrenuum populum*, vocet Pindarus Nem. Od. X. p. 415. & quomodo Ἀργείας Ἥρας ἐν δαπέδοις, *Argivae Junonis in ſolo*, de eadem regione dicatur ab Euripide in Rheſo: immo quod eadem ab Aeſchylo, omiſſo etiam Junonis nomine, Ἀργεία θεὸς, *Argiva Dea*, ſolum indigitatur Suppl. vſ. 305. Ubi etiam paullo ante de Io, Inachi, cujus hic mentio, filia dixerat, eam κληδοῦχον Ἥρας, *Junonis aedituam*, exſtitiſſe in *Argivorum terra*. Ut proinde haud incaute hic a Latona e Jove gravida, & locum tutum ad partum quaerente, praeterita dicatur *Argos*, *Aegialo* etiam, ut modo vidimus, hic a Callimacho ſociata, Αἰγιαλῷ τε καὶ Ἄργει, quod *Aegialeus* (unde loco nomen inditum volunt Mythologi & Grammatici veteres, Apollodorus l. II. c. I. & Etymol. M. Auctor in Ἀπία) *Inachi*, quem *ſortita* hic dicitur *Juno*, filius cenſeretur. Adde, quod lite forte de illo tractu inter Junonem & Neptunum orta, eaque ab *Inacho* cum Phoroneo, Cephiſſo praeterea & Aſterione, ſecundum Junonem judicata, Deae illi continuo obtigerint eadem loca; ut id refert Pauſanias l. II. p. 112. optimus proinde hujus apud Callimachum loci, praeter alia ante dicta, Interpres, ἐπεὶ λάχεν Ἴναχον Ἥρη, *quandoquidem Inachum ſortita eſt Juno. Inacho* autem primo & antiquiſſimo, ut notum, Argivorum Rege, nihil apud Graecos occurrit antiquius; unde illud Horatii, ac ut bene etiam ad eum obſervat eruditiſſimus Dacerius, l. II. Od. III.

Divesne, PRISCO *natus ab* INACHO,

& l. III. Od. XIX.

Quantum diſtat AB INACHO *Codrus*,

nempe ab eo, cujus vetuſtiſſima foret inter Graecos memoria.

Vſ. 75. Ἀονίη] Quo nomine *Boeotiam* olim dictam, e Strabone ac Dionyſio Periegete, ejusque Enarratore Euſtathio, adnotarunt jam ad hunc locum viri docti, ſed quod plenius e Pauſania conſtat, qui *Aonas*, veteres Boeotiae incolas, poſt Cadmi in ea loca adventum, retentos ibidem, & cum Phoenicibus permixtos vicatimque habitaſſe refert l. IX. p. 549. Adde Stephanum in Boeotia, & eruditos ad Apollonium Criticos, ubi ad Poëtae verſum l. III. vſ. 1177.

Ἀονίοιο δράκοντος ὃν Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ,

Aonii ſerpentis, quem in Theba Ogygia,

Cadmus ſcilicet interfecit, notant iidem, Ἀονίοιο δράκοντος, ἀντὶ τοῦ Βοιωτικοῦ· Ἀονία γὰρ τὸ πρότερον ἡ Βοιωτία. *Aonii ſerpentis, pro Boeotico. Aonia enim prius dicta Boeotia.* De *Thebis* autem Boeotiae, ut notum, primaria urbe, hic Ἀονίην a Callimacho nomina-

mina-

Digitized by Google

minatim intelligi traditur in Scholiis ad hunc locum. Quod a Lycophrone etiam factum p. 180. ubi 'Αόνων τε γῆν, *terramque Aonum*, de Thebana regione dici videas, & jam ante a Moſcho Idyll. IV. vſ. 35. ubi Megara de parentibus ſuis, Thebas, ut itidem ait, incolentibus, addit '·ονίης πεδίοιο, &c. qui *Aonii* ſeu Thebani *campi pinguem arant glebam*. Idem nempe ibi 'Αόνιον πεδίον, quod τὸ Θήβης πεδίον, *Thebes campus*, vocatur Polybio Exc. Valeſ. p. 69. & de quo mox. Quibus addo Nonnum Dionyſ. l. IV. p. 155. ubi πόλις 'Αονίη de *Thebis* etiam dicitur; & ſimiliter, ac unde lux eidem, Statium Theb. lib. I. vſ. 226.

Aonias fluit hic ab origine Thebas,

ac veterem ejus Enarratorem ad vſ. 34. ubi *arma Aonia* explicat *Thebana*, ab Aone Rege filio Neptuni, vel a monte Boeotiae. Immo quomodo *Aonidas* & *Aonios ſulcos*, pro *Thebanis*, & *Aoniam aulam*, pro Eteoclis apud Thebanos Regia, uſurpat alibi idem Papinius; immo *Aonii* ab eodem paſſim de *Thebanis* dicti. Hinc Stephanus *Aonas*, non de *Boeotia* in genere, ſed de Boeotiae *gente* explicat, "Αονες, ἔθνος Βοιωτίας, ἐξ ὧν ἡ 'Αονία.

Vſ. 76. Δίρκη τε Στροφίη τε] E Scholiis ad hunc locum, nec aliunde quod ſciam, docemur, *Strophien* aeque ac *Dircen*, fontem ad Thebas exſtitiſſe. De *Dirce* res equidem pervulgata, e Tragicis maxime antiquis in mentione rerum Thebanarum; & a quibus eadem non pro *fonte* ſolum, ſed pro *fluvio* etiam ſumitur, ſicuti, ut alios mittam, apud Euripidem Phoen. vſ. 737.

Βαθὺς δέ τοι Διρκαῖος ἀναχωρεῖν πόρος,

Profundum vero eſt Dircaeum vadum ad redeundum,

& apud Criticos ibidem, Δίρκη δὲ ποταμὸς ὁμώνυμος τῇ κρήνῃ, βαθὺς, πλατὺς, *Dirce autem fluvius eodem cum fonte nomine, profundus, latus*. Hinc etiam pro *Thebis* dicta apud Vatem Thebanum Pyth. Od. X. παρ' εὐκλεεῖ Δίρκῃ, *apud inclytam Dircen*, ac unde ipſemet appellatus *Dircaeus cygnus* ab Horatio, & ſimiliter *Dircaeus gener*, Thebanus nempe Polynices Adraſti gener apud Papinium Theb. l. IV. vſ. 74. Quum autem a Sophocle haud ſemel numero plurium dicantur Διρκαῖα ῥέεθρα, *Dircaea fluenta*, ut Antigon. vſ. 105. & a Papinio ſimiliter Theb. l. VII. vſ. 164. *Dircaea ad flumina*; ac praeterea in dicto Tragici dramate vſ. 856. nominatim Διρκαῖαι κρῆναι, *Dircaei fontes*; fieri poteſt, ut vicinus *Dircae fons*, & cum eo hic a Callimacho junctus, nempe Στροφίη, ac velut eodem patre Iſmeno, ut mox additur, genitus, ſub illa etiam *Dircaeorum fontium* appellatione deſignetur. Dictus alioquin alius ad Thebas *fons Oedipodius*, Οἰδιπόδιος κρήνη, & ubi ludi victoriae a Sylla reportatae cauſſa celebrati dicuntur apud Plutarchum in Pelopida p. 464. & quem fontem memorant etiam cum Pauſanias l. IX. p. 569. tum ubi enumerat varios Boeotiae fontes, Plinius, nulla caeteroquin facta Στροφίης, cujus hic Callimachus meminit, mentione; nempe l. IV. c. VII. *Praeterea fontes in Boeotia*, *Oedipodia*, *Pſam-*

mate, *Dirce*, *Epicrene*, *Arethuſa*, *Hippocrene*, *Aganippe*, *Gargaphie*.

Vſ. 77. Ἰσμηνοῦ χέρα πατρὸς] Non tamen *Iſmeni*, ſed *Acheloi filia* dicitur fons ad Thebas *Dirce* apud Euripidem Bacch. vſ. 519.

Ἀχελώου θύγατερ,
Πότνι' εὐπάρθενε,
Acheloi filia,
Veneranda pulcra Virgo Dirce,

in cujus nempe fontibus, ut ibi continuo additur, primum ablutus fuit, e Semeles femore raptus ſemiambuſtus Liber. Ἰσμηνὸς autem hic, ut apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 384. & Euripidem, a quo etiam Ἰσμηνοῦ πόλις de *Thebis* dicitur Suppl. vſ. 1204. apud alios Ἰσμηνὸς quandoque, ut apud Dicaearchum ob metrum p. 167. a quo etiam fluvio dictum vicinum eidem Apollinis Oraculum Ἰσμήνιον, cujus meminit Pindarus Pyth. Od. xi. & quale ἀλαθέα μαντείων θῶκον, *veram vaticiniorum ſedem*, ibidem vocat, & de quo adhuc paullo poſt. Μελαμψηφὶς vero ſeu *niger calculo* hic *Iſmenus* fluvius, haud aliter ac de Anauro ſupra vſ. 101. Hym. in Dianam dictum μελαμψήφιδος Ἀναύρου; & ſicuti alioquin *Peneus viridis calculo* a Plinio dicitur l. iv. c. viii.

Vſ. 78. Ἀσωπὸς βαρύγουνος, ἐπεὶ &c.] Alter, qui Thebas praeterlabebatur fluvius, ac unde de *Thebis* agens dicto jam ante loco Dicaearchus p. 172. utrumque, ut aliunde ſatis notum, innuit indicto nomine, καὶ γὰρ ποταμοὶ ῥέουσι δι' αὐτῆς δύο, *duo enim fluvii per eam labuntur*. Hinc etiam per διποτάμων πόλιν, *urbem irriguam* duobus fluviis, Thebas indigitat Argivarum mulierum Chorus apud Euripidem Suppl. vſ. 621. alibi vero in eodem dramate vſ. 510. γῆς Ἀσωπίας, pro *terra Thebana* ſeu Θήβης πεδίου, de quo actum paullo ante. Quam in rem ſimiliter Strabo l. ix. p. 408. ὁ γὰρ Ἀσωπὸς καὶ Ἰσμηνὸς διά τε πεδίου ῥέουσι τοῦ πρὸ τῶν Θηβῶν, *Aſopus enim & Iſmenus per campum labuntur, qui eſt ante Thebas*; ac unde alibi ab utroque illo fluvio dicuntur ei p. 382. Θῆβαι Διρκαῖαι καὶ Ἀσωπίδες, *Thebae Dircaeae & Aſopides*. Quod vero hic in Scholiis dicitur de Aeginae Nymphae a Jove raptu, eoque patri ejusdem *Aſopo* fluvio a Siſypho indicato, apud Pauſaniam etiam legitur l. ii. p. 93. Adde quod ex hoc Callimachi loco liqueat, *Aſopum*, Aeginae ſcilicet patrem, eundem cum Boeotio ſeu *Thebano*, de quo hic ſermo, *Aſopo* vulgo habitum; errare proinde Didymum, qui in Scholiis Pindari Nem. Od. iii. p. 346. alium a Thebano *Aſopum* fluvium in Aegina exſtitiſſe ſtatuit, & de quo explicat hujus Lyrici ibidem verba, ὕδατι ἐν Ἀσωπίῳ, *aquam apud Aſopiam*. Quae ibi verius Ariſtarchus, ad *Aſopum* Phliaſium retulit; qui nempe, ut ibidem dicitur, circa Phliuntem & Nemea (de Agone autem ſeu ἐπινικίῳ Nemeorum ibi ſermo) ſive quod a Pauſania, dicto jam loco traditur, in Phliaſiorum finibus ortus, per Sicyoniam regionem in mare Corinthium labebatur. Unde alibi legitur apud eundem Pindarum in

Digitized by Google

in Nemeis Od. IX. ἐπ' Ἀσώπου ῥεέθροις, *in Aſopi fluentis*; nempe ut bene Graeci Critici ibidem, ἐν Σικυῶνι. Hinc etiam apud Strabonem, a quo plures alioquin ſeu quatuor *Aſopi* fluvii recenſentur, & inter eos dictus modo *Phliaſius*, ut & alter, de quo hic, *Thebanus*, nullus vero in Aegina commemoratur, l. VIII. p. 482. *Aſopida* vero dictam, praeter alia antiqua ejus nomina, Euboeam, tradit editus ſub nomine Marciani Heracleotae Scymnus Chius Perieg. p. 23. & Plinius l. IV. c. XII. Exſtat praeterea, *Urbis Aſopitarum* mentio in duabus inſcriptionibus antiquis Marm. Oxon. l. II. p. 292. & 293. quarum unam Trajano, alteram Conſtantio Η ΠΟΛΙΣ Η ΑΣΩΠΕΙΤΩΝ (ſicuti illa utroque modo ibi inſcribitur, haud aliter ac ΖΜΥΡΝΑ & ΣΜΥΡΝΑ in antiquis nummis) *Urbs Aſopitarum* dicavit. Quae proinde *Aſopus*, urbs ibi Laconica, in qua Romanorum Imperatorum Templum exſtitiſſe tradit Pauſanias l. III. p. 206.

Vſ. 80. Αὐτόχθων Μελίη] *Indigena* nempe ſeu Thebana Nympha, & quo ſenſu Χθόνιαι Νύμφαι dicuntur ab Apollonio Rh. l. II. vſ. 506. de Nymphis, quae collem Africae prope Cyrenas myrtoſum, & cujus ſupra meminit Callimachus vſ. 91. H. in Apoll. inhabitabant,

Χθονίαις παρακάτθετο Νύμφαις,

ubi eruditi Critici, Χθονίαις, ταῖς ἐγχωρίαις, *indigenis*, & quomodo proinde verti vox illa ibidem debuit, ſeu *indigenis commiſit Nymphis*, non ut ibi Interpres ad litteram, *terreſtribus*. Αὐτόχθων vero dicta hic *Melie* Nympha, ad diſcrimen aliarum Μελιᾶν Nympharum, quarum in genere meminit in Theogonia Heſiodus, ac nomina recenſet alibi ad eundem, ſeu Ἔργ. p. 48. Tzetzes, Ἑλίκη, Κυνόσουρα &c. Hujus autem *Melies* ut Thebanae, praeter Callimachum hoc loco, ſeu potius fontis eidem cognominis, ad quem nempe ſitum erat Iſmenium, de quo paullo ante, Apollinis Oraculum τὰς Μελίαν &c. auctor Pindarus Pyth. Od. XI. in Thebanum hieronicam; ac ubi a priſcis ejus Enarratoribus, *Melie* Oceani filia ac Iſmeni ad Thebas fluvii ſoror dicitur, & cui *Heroidi fons erat* ibi, ut Plautus loquitur, *cognominis*, ἔστι δὲ καὶ πηγὴ ὁμώνυμος τῇ Ἡρωΐδι. Inde proinde explicandus Pauſanias, a quo lib. IX. p. 557. ex hac *Melie* Nympha & Apolline genitus traditur Iſmenus fluvius; nempe, qui ortum duceret ex eo fonte illius tractus Μελίη a μελιᾶν ſeu *fraxinorum* ibi proventu, ut videtur, dicto; ex earum nempe μελιᾶν genere, quas in *campeſtribus & aquoſis locis*, ſeu ἐν τοῖς πεδίοις & περὶ τὰ ἔφυδρα naſci, & montanis *fraxinis* praeſtare tradit Theophraſtus H. Pl. l. III. c. XI. Adde quod eodem loco Pauſanias, fontis meminit ſupra Iſmenum hunc fluvium ſiti, ἀνωτέρω δὲ τοῦ Ἰσμηνίου (ni Ἰσμηνοῦ ibi potius & alibi legi apud eundem debet) τὴν κρήνην ἴδοις ἄν, *ſupra Iſmenii fontem videas* &c.

Vſ. 81. Ἥλικος ἀσθμαίνουσα περὶ δρυὸς] Μελίη nempe, de qua modo actum, ac una proinde *Hamadryadum* ſeu Nympharum,

quae ſimul cum *quercubus* aliisve id genus ſylveſtribus aut montanis arboribus natae, ſeu ejusdem cum illis aevi ferebantur: ut id praeter alios Auctores & Grammaticos a Battiade hoc loco, & mox adhuc vſ. 83. innuitur, τότε δρύες ἠνίκα Νύμφαι, *tunc quercus, cum erant Nymphae*. Neque aliter, & qui hunc, ut plures alios, quod in proceſſu harum Obſervationum ſubinde moneo, Callimachi locum expreſſit vel imitatus eſt aemulus Poëta, ubi de Nympha quadam Hamadryade, orante Paraebii patrem, arbores in monte exſcindentem, dicitur Argon. l. II. vſ. 481.

Μὴ ταμέειν πρέμνον ΔΡΥΟΣ ΗΛΙΚΟΣ,

Ne exſtirparet truncum QUERCUS COAEVAE;

quod ſcilicet cum id genus *quercubus* naſci ſimul & mori crederentur eaedem Nymphae; prout nempe harum ſingulae ferebantur huic velut alteri *quercui* coaevae. Unde veterum ibi Criticorum ad Apollonium ſeu ad vſ. 478. gloſſa, quod juxta Mneſimachum dicantur, Ἁμαδρυάδες Νύμφαι, διὰ τὸ ἅμα ταῖς δρυσὶ γεννᾶσθαι, ἢ ἐπεὶ δοκοῦσιν ἅμα ταῖς δρυσὶ φθείρεσθαι, *quod ſimul cum quercubus naſcantur, aut quandoquidem cum quercubus intereant*; adducta etiam ibi e Charone Lampſaceno de quadam Nympha narratione, quae ob ſervatam a Rhoeco fatiſcentem alioquin quercum, *cum qua illi Nymphae fuiſſet una pereundum*, μέλλουσα συμφθείρεσθαι τῇ δρυῒ Νύμφῃ, mercedem, quam vellet, eidem promiſit ac praeſtitit. Immo ad quas *coaevas* ſcilicet cum *quercubus Nymphas* reſpicit ille Pindari, qui ibidem adfertur, nec hodie, quod & tot aliis ejusdem Lyrici carminibus contigit, in ejus Ἐπινικίοις proſtat locus, ἰσοδένδρου τέκμαρ αἰῶνος λαχούσας, *nactas finem aevi aequalis arbori* ſeu *quercui*; & ſicuti idem eam in rem etiam a Plutarcho adducitur de Oracul. defectu pag. 415. ut eo nempe dicatur, tantum temporis Nymphas illas, juxta Pindarum, vivere, quantum datur arbori; ac ubi ſimul a Plutarcho additur, διὸ καὶ καλεῖν αὐτὰς Ἁμαδρυάδας, indeque *vocaſſe eas Hamadryadas*, ſeu quaſi *cum quercubus viventes*. Quamquam longius etiam aevi ſpatium Nymphis ibidem tribuant Heſiodi, quos idem Auctor adducit e deperdito ejusdem opere, verſus, & a quo non diſcedit Pauſanias l. x. p. 670. ubi ait, vulgo a Poëtis ferri, Nymphas vivere quidem annos quam plurimos, ſed non eſſe a morte immunes. Immortales tamen eaedem & ſenii expertes dicuntur ab Orpheo ſeu Onomacrito Argon. vſ. 646. ubi Hylam ideo a Nymphis raptum ait, ὄφρα σὺν αὐταῖς

Ἀθάνατός τε πέλῃ, καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα,

Ut cum ipſis immortalis ſit & ſenii expers in omne aevum.

Ne jam hic tangam, quod illa *quercus in Mamre* ſub qua Deus apparuit Abrahamo, & idem tres Angelos excipit Gen. XVIII. 4. aevo Conſtantini adhuc ſuperſtes exſtitiſſe, & ad quam quotannis ſolemne Feſtum Palaeſtini, Phoenices, Arabes, iique tam Chriſtiani quam Judaei ac Gentiles celebrarent, tradatur apud Euſe-

Euſebium de Vita Conſtant. l. III. c. LI. LIII. & Sozomenum l. II. c. IV.

Vſ. 83. τότε δρύες, ἠνίκα νύμφαι] Quae proinde Ἁμαδρυάδες, ut modo vidimus, dictae, quaſi ejusdem cum *quercubus aevi*, ſeu quae cum iis natae ſimul ac moriturae. Unde etiam juxta Poëtas, Nymphae, cum ex aliis arboribus, tum maxime e *quercu* naſci dictae; atque ita *Nymphis* priores eae *quercus*, quae illarum ſcilicet matres habitae. Ita Pauſanias l. x. p. 672. οἵας τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ τῶν Ποιητῶν ἐφύοντο, ἀπό τε ἄλλων δένδρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν δρυῶν, *Nymphae priſcis Poëtarum fabulis, cum ex aliis arboribus, tum maxime e quercubus natae ferebantur.* Aliter quidem ea de re Pherenicus Poëta Epicus apud Athenaeum l. III. p. 78. qui a Nymphis illis *Hamadryadibus*, varias, quas ibi commemorat, cognomines arbores, Καρύαν, Βάλανον, Αἴγειρον, Πτελέαν, Ἄμπελον, Σύκην, *Nucem*, *Juglandem*, *Fagum*, *Ulmum*, *Vitem*, *Ficum*, aliasque, nomen ſortitas refert, καὶ ταύτας Ἁμαδρυάδας Νύμφας καλεῖσθαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν πολλὰ τῶν δένδρων προσαγορεύεσθαι, *easque Hamadryadas Nymphas vocari, & ab iis multas arbores nuncupatas fuiſſe.* Quibus addi poterat ea, quae ſuperiori verſu commemoratur Nympha Μελίη arbori itidem μελίῃ ſeu *fraxino* cognominis. Δρύες autem de quavis arbore, quod notum, olim dictae; unde illa veterum Criticorum ad Ariſtophanis Aves gloſſa p. 465. δρῦς δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πᾶν ξύλον, *quercus autem apud veteres omne lignum*, & ſimiliter brevia Scholia ad Homeri Iliad. Λ. vſ. 86. ac Iſaäcius ad Lycophronem p. 205. immo unde δρυὸς ἔρνος, *ramus quercus*, ſeu *arboris*, ab Euripide vocatur Cycl. vſ. 61. qui *ramus oleae*, ἀκρέμων ἐλαίας ab eo ante dictus fuerat vſ. 454. & quod vidit jam ad illud drama eruditiſſimus Florens. Inde vero hoc de Nymphis *Hamadryadibus*, tanquam id genus arboribus & *quercubus* potiſſimum coaevis, dictum videtur; quod a Gentilibus antiquitus altaria & ſacra vulgo fierent ſub *quercubus* & quo ſpectat illud מאלים *a quercubus* Eſa. I. 9. quod a Senioribus & veteri Interprete redditur, ἀπὸ τῶν εἰδώλων, *ab Idolis*. Nymphis autem tanquam locorum Geniis, ſacra etiam ab Ethnicis facta, easque aris & ſimulacris cultas, ex Homero Odyſſ. Β. vſ. 211. Athenaeo l. VI. p. 250. aliisque ſatis conſtat. Unde etiam traditae *Nympharum*, ſicuti aliorum Numinum afflationes ſeu ἐπιπνοίαι, de quibus Jamblichus de Myſter. ſect. III. c. x. & quibus afflati Νυμφόληπτοι dicti apud Platonem in Phaedro: immo unde ipſe Plato Νυμφόληπτος a Proclo vocatur in Theol. Platonis l. I. c. 4.

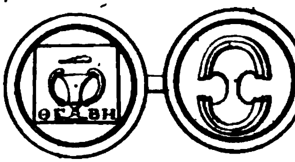
Vſ. 84. Νύμφαι μὲν χαίρουσιν] Hic & ſequens verſus, ſuppreſſo Poëtae nomine adducitur a Proclo in Πολιτείαν Platonis, Graece poſt ejus in Timaeum Commentarios edito p. 384. & quidem inverſo eorundem verſuum ordine, ac ubi κλίουσιν pro κλαίουσιν perperam legitur, Νύμφαι μὲν κλίουσιν &c.

Vſ. 85. οὐκ ἔτι φύλλα] Apud Proclum, de quo modo actum, legi-

Digitized by Google

legitur, οὐκ ἴη φῦλα, & quomodo ſcriptum etiam a Poëta putem.

Vſ. 87. Θήβη] Θήβη nempe & Θῆβαι numero plurium promiſcue olim dicta, immo ΘΕΒΗ ſingulari numero ſignata eadem in antiquis, qui ſuperſunt, & in hoc etiam Electorali Cimeliarchio, hujus urbis nummis. Quibus accedit domeſticum Thebani Vatis teſtimonium, a quo mater, ut eam ibidem compellat, χρυσάσπις Θήβα, *aureo clypeo inſignis Thebe*, dicitur; opportune rurſus ad caelatum vulgo in iisdem Thebanorum nummis, & qua de re alibi agimus, clypeum,

ΘΕΒΗ nempe ibi, ſicuti in priſcis itidem Athenienſium nummis ΑΘΕ. & ΑΘΕΝΑΙΩΝ, antiquo more efferri paſſim videas. Sed hoc alterius loci. Inde autem abunde liquet, vere utique a Sex. Empirico olim adſertum adv. Mathem. l. I. p. 31. Θήβη ἑνικῶς καὶ Θῆβαι πληθυντικῶς, καὶ Μυκήνη, Μυκῆναι, *Thebe in ſingulari & Thebae in plurali numero, ut Mycene & Mycenae*, & quomodo etiam Μυκήνη dicitur Anthol. lib. I. cap. LX. Epigr. X. aut Θήβη ab Apollonio, cum adducto jam ante loco l. III. vſ. 1177. Ὠγυγίῃ ἐνὶ Θήβῃ, tum l. I. vſ. 736. ἀπύργωτος δ' ἔτι Θήβη, *adhuc ſine muris erat Thebe*, & ſimiliter a Nonno Dionyſ. l. IV. p. 139.

Κάδμος ἀπυργώτοιο θεμείλια πήγνυε Θήβης,
Cadmus turribus carentis fundamenta firmabat Thebes.

Dum vero miſſis Graecorum de *Thebe* quadam Jovis aut Promethei, aut vero filia naeniis; aut de eadem a *Thebis* Aegyptiis nomen nacta, hujus urbis, Phoeniciae utpote originis, & a Cadmo, quod a Nonno etiam dicto loco traditum, conditae nomen alii deducunt a Phoenicia aut Hebraea voce תבה *theba* ſeu *arca*, h. e. nave inſtar *arcae*, qua Cadmus in Graeciam trajecerit; vel ſicut e priſcis Grammaticis Iſaacius ad Lycophronem p. 83. & Etymologici M. Auctor, quod Θῆβα Syris *bos* ſcilicet diceretur; aut cum viro magni nominis Dan. Heinſio in Ariſtarcho ſacro, a voce Arabica verius quam Phoenicia vel Hebraea תבת *thabat*, *ſtetit*, *conſtitit*, quaſi conſtituta tum urbe. Quibus rejectis aut ſilentio transmiſſis, novam, ſed vereor, an ſatis fundatam adtulit ὁ πάνυ Bochartus de Col. Phoen. l. I. c. XVI. nempe a voce Hebraea בץ vel בצה *coenum*, *lutum*; dictamque proinde hanc urbem a Phoenicibus, quaſi *lutoſam*, & quod ibidem colligit, e Dicaearchi verbis, qui de Thebis dixerit p. 174.

Digitized by Google

p. 174. πηλὸν ἔχει πολὺν, *lutum habet plurimum*, eſſeque eandem urbem totam κάθυδρον ſeu *aquoſam*. Ut enim mittam, quod paullo longius recedit vox בץ aut בצה a voce Θήβη, vix etiam veriſimile inde urbi, Cadmi ac ſociorum adventu ac ſede, immo *Cadmeae urbis* aut Arcis appellatione nobilitatae, nomen a *luto* continuo inditum. Unde quando conjecturis licet hic indulgere, magis utique mihi adlubeſceret petita ab alia voce Hebraea vel Phoenicia ejus vocis Θήβη, vel Dorice, quae Thebanorum olim dialectus, Θήβα, origo; nempe a תאב unde תאבה *thaba*, *deſiderium*, *adpetitus*, idque ob ſingularem loci illius pellucidis fontibus fluviisque irrigui ac vernantis undique amoenitatem. Cujus etiam rei luculentus teſtis idem Dicaearchus de Thebis agens p. 174. ἐνθερίσαι μὲν ἡ πολις οἷα βελτίστη· Τότε γὰρ ὕδωρ πολὺ ἔχει καὶ ψυχρὸν, καὶ κήπους· ἔστι δὲ εὔηνεμος ἔτι καὶ χλωρὰν ἔχουσα τὴν πρόσοψιν, ἰχεπωρός τε καὶ τοῖς ὠνίοις ἄφθονος, *ad transigendam vero aeſtatem ibidem urbs maxime opportuna; aquam enim habet plurimam, eamque frigidam, hortosque conſitos; eſt praeterea commodo quoad ventos ſitu, & vernante ſeu grato adſpectu, fructibus inſuper omnibusque rebus ad victum venalibus abundans*. Ubi inter alia εὔηνεμος Thebe, quod Theophraſto d. l. Pl. l. III. c. VII. εὔπνους dicitur, & quod ille ibidem explicat πρὸς τὰ πνευματα καλῶς κεῖσθαι τοὺς τόπους, *quoad ventos opportune ſita loca*. Adde quod etiam paullo ante Dicaearchus de iisdem *Thebis* eodemque, quo de *luto* illius urbis egerat, loco, ait, *pluribus eam hortis cultis, quam ullam aliam Graeciae urbem praeſtare*, κηπεύματα ἔχουσα πλεῖστα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων, ubi nempe κηπεύματα vox a Lexicographis praeterita de *hortis cultis* ſeu *irriguis* dicta, a voce κηπεύειν, *hortum excolere* ſeu *irrigare*, & qua poſtrema etiam ſignificatione uſus Euripides Hippol. vſ. 78. ubi de *verno* & *illibato* adhuc *prato* ait, ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις, *fluviatili illud irrigat rore*. Vero proinde, ſi quid judico, magis videtur conſentaneum, adlectos vernantis illius tractus, & fontium fluviorumque ibi decurrentium fructuumque praeterea omnis generis, ac adverſus aeſtivos ardores opportunae ſtationis illecebris, eidem hoc, ut *deſiderati optatique* loci nomen Phoenices indidiſſe. Sed hoc ſagacioribus ingeniis dijudicandum relinquimus; ne aliam inſuper conjecturam hic tangam, juxta quam idem Θήβης ſeu *Thebarum* nomen, ob inventas litteras a voce Rabbinica תיבה *theba*, quae *vocem ſcriptam*, juxta Eliam Levitam, notat, deduci poſſe, neque tamen ſibi probari, tradit ad Nonni Dionyſiaca pag. 67. doctiſſimus P. Cunaeus.

Vſ. 88. τάλαινα, τί αὐτίκα πότμον] Vaticinatur hic & adhuc infra vſ. 162. ac ſequent. Apollo ἔτ' ὑποκόλπιος, ſeu in Matris utero adhuc jacens, & jam μάντις, proximum Thebarum excidium, ob excluſam Thebanorum finibus Latonam. Ter equidem deletas easdem Thebas tradit Dicaearchus, qui Ariſtotelis fertur

Digitized by Google

fuiſſe diſcipulus, nempe p. 172. διὰ τὸ τρὶς ἤδη, ὥς φασιν αἱ ἱστορίαι, κατεσκάφθαι, *quod jam ter, ut dicunt hiſtoriae, fuerint funditus everſae.* Diodorus vero l. IX. p. 696. οὐκ ὀλιγάκις ἀνάστατον γεγενημένην, *aliquoties fuiſſe hanc urbem plane exciſam*, variasque ejus mutationes, ſeu ejectos haud ſemel ſedibus ſuis Thebanos ibidem refert. Ter autem id potiſſimum contigiſſe ante illa, quibus Dicaearchus & Callimachus vixerunt, tempora, ex eodem Diodoro etiam liquet; nempe ab Epigonis Argivis, ſeptem ad Thebas Ducum poſteris; dein belli Trojani tempore, a Pelasgis; poſtremo denique, urbe ab Alexandro M. expugnata & ſolo aequata; donec poſtea, vigeſimo ab ea clade anno a Caſſandro eadem denuo fuit reſtaurata. Quo reſpicit proinde, qui ea aetate tum vixit, & unde etiam de ea licet ſtatuere, Dicaearchus; dum eodem loco, ubi ter everſas memorat Thebas, praemiſerat haec verba, ἀρχαία μὲν οὖσα, καινῶς δὲ ἐῤῥυμοτομημένη, *vetus quidem urbs, noviter autem reſtaurata*, ſeu juxta vim Graecae ibi vocis, *in vias rectas noviter diviſa*, juxta Heſychii de eadem voce gloſſam, Ῥυμοτομεῖται, (non Ῥυτομεῖται), quod ibi jam adnotarunt viri docti) εἰς ὀρθὸν κόπτεται), & quomodo uſurpat eandem Joſephus agens de caſtrorum conſtructione apud Romanos Ἁλωσ. l. III. c. VI. p. 835. ῥυμοτομοῦσι δὲ εὐδιαθέτως εἴσω τοῦ στρατοπέδου, *intra autem caſtra vias rectis ſpatiis dirimunt.* Neque tamen conſtans poſtea Thebarum felicitas fuit, dum poſt Callimachi aetatem, eandem urbem, Graeciae quondam principem, a Ptolemaeo Philometore deficientem, graviter multatam; ſuo vero tempore tota inferiori urbe, delubris exceptis, everſa, ad Arcem unam & paucos in ea incolas redactam, docet haud uno loco Pauſanias, ut l. I. p. 75. & l. VIII. p. 509. & l. IX. p. 554. Immo ſuo jam aevo Strabo eandem urbem tradit, *vix vici alicujus nominis formam habuiſſe*, οὐδὲ κώμης ἀξιολόγου τύπον ἔχουσα, l. IX. p. 403.

Vſ. 89. ἀέκοντα βιάζεο μαντεύεσθαι] Haud aliter ac item Apollo de ſe invito ad vaticinandum adacto, dixiſſe fertur eo verſu, quem e Porphyrii libro de Philoſophia ex Oraculis, adducit Theodoritus Serm. X. p. 628. T. IV. καὶ ὁ Ἀπόλλων δὲ βοᾷ,

> Κλῦθι μὲν οὐκ ἐθέλοντος, ἐπεί μ' ἐπέδησας ἀνάγκῃ,
> *Audi ea, quae invitus dicam, quandoquidem eo me neceſſitate adegeſti*,

& quae ſimilia de ſe queritur ibidem Hecate. Quod caeteroquin Vatibus ſeu Fatidicis Gentilium vulgo contingere credebatur, qui divino furore rapti, ſeu mente moti, vaticinia, eoque demum ſermone & numero (ut hac de re Ammonius περὶ Ἑρμην. p. 95. immo jam ante Euripides Ion. vſ. 91. &c.) quo ea illis Numen ſuggerebat, proferre cogebantur. Unde iidem non ſolum ἔνθεοι, ſeu ἐνθουσιῶντες, θεοφόρητοι vel θεοφορούμενοι, prout prima voce uſus eam in rem Aeſchylus Agam. vſ. 1159. poſteriori Jamblichus de Myſter. §. III. c. V. θεόληπτοι, praeterea, νυμ-

φό-

φοιβόληπτοι, de qua voce paullo ante, a Graecis ſunt appellati, ſed etiam κάτοχοι, καλιχόμβροι, φοιβάδες, βάκχοι & φρενομανεῖς, ut poſtremum de fatidica Caſſandra dicit itidem dicto modo loco Tragicus. Hinc Plato in Timaeo p. 71. ed. Henr. Stephani neminem mentis compotem vaticinari tradit, ſed *Deum divinationem humanae inſaniae deſignaſſe*, μαντικὴν ἀφροσύνῃ θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν; ac unde μανικὴν etiam & μαντικὴν pro eodem habitam, immo priori nomine hanc primum & rectius dictam, teſtatur idem, non in Gorgia quidem, prout id traditur a Graecis Euripidis Enarratoribus ad Hecubam p. 61. ſed in Phaedro p. 244. & inde Ariſtides Orat. de Rhetor. p. 25. T. III. Quod proinde e Gentilium ſcitis adſtruit quoque eruditiſſimus Clemens Protrept. p. 9. Quod autem Apollo hic Thebas deprecatur, ne ſe vel invitum cogant, clades illis & exitium ominari, inde factum quod vera ſcilicet, ut mox ſequitur, nec irrita haberentur hujus Dei, quamquam nondum πυθομάντεως, Oracula; quod praeterea illibenter, & quaſi coactus, a δυσφήμοις μαντείαις auſpicium ſuae illius artis, nec dum ſcilicet natus, facere nunc teneretur; ac proinde idem hic de ſe queratur, quod δυσφημοῦσα Caſſandra ait apud Aeſchylum Agam. v. 122.

Ἰοὺ, ἰοὺ, ἰὼ, κακά!
Ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος
Στροβεῖ, ταράσσων φροιμίοις εὐφημίοις,
Heu, beu! prob! prob! mala!
Me rurſus gravis verae vaticinationis labor
Exagitat, praeludiis conturbans infauſtis;

εὐφημίοις, nempe κατ' ἀντίφρασιν, pro *infauſtis* ab Aeſchylo alibi etiam, juxta Heſychium in hac voce, dictis. Adde eo magis id ab Apolline dictum hic fingi, quod fauſta caeteroquin pro infauſtis ominari Thebanis idem mallet, a quibus nempe *Iſmenii Apollinis* nomine, quod e Pauſania aliisque conſtat, ſolemniter colendus in poſterum foret; Iſmeniumque ibi ejus Oraculum, quod Pindarus vocat, ut ante vidimus ad verſ. 77. ἀλαθέα μαντειῶν θῶκον, *veram vaticiniorum ſedem*; proinde celebribus ejusdem Dei Fatidici χρηστηρίοις deinceps adnumerandum, ſicut a Stephano etiam factum in voce Τέγυρα. Hinc idem Apollo *Iſmenius* in Cadmi Thebarum conditoris & Harmoniae nuptiis a Nonno recenſetur Dionyſ. l. v. p. 144. idemque Deus inſuper inter cuſtodes Thebarum Deos, a Choro Thebanarum Virginum invocatur apud Aeſchylum Sept. Theb. v. 147. Ut addam denique, quod raro contingebat, ut ſponte nec rogatus, μαντείας, ſicut hic ab eo factum, edere Apollo crederetur, aut ejus nomine & ἐπιπνοίᾳ ſeu *adflatu*, fatidica Pythias.

Vſ. 90. Οὔπω μοι Πυθῶνι μέλει &c.] Haud eo minus tamen verus jam *Pytho*, ſeu velut ἐγγαστρίμαντις hic Apollo; qui ſcilicet e matris utero hoc edit nunc vaticinium. Πύθωνας enim Graecis dictos Vates ἐγγαστριμύθους, docet Plutarchus de Oracul. defectu

p. 414. ὥσπερ τοὺς ἐγγαστριμύθους Εὐρυκλέας πάλαι, νυνὶ Πύθωνας προσαγορευομένους, *ſicuti Vates ventriloquos, Eurycleas olim, nunc Pythonas vocant.* Neque aliter Heſychius, Πύθων, ὁ ἐγγαστρίμυθος, ac ubi inter alia dicitur, τοῦτον ἡμεῖς Πύθωνα καλοῦμεν, prout legendum, non ut ibi nullo ſenſu, πάλαι ἦν καλ. quod non debuit ibi eruditiſſimo Palmerio negotium faceſſere, ac jam e priori illo Heſychii loco, ab aliis fuerat ibi animadverſum, & quibus nunc accedit clariſſimum illud Plutarchi teſtimonium. Quod vero ille Εὐρυκλέας olim, eosdem Pythonas ſeu ἐγγαστριμύθους dictos adſerit ibidem, id inſuper ex Ariſtophane in Veſpis ejusque antiquis Enarratoribus p. 503. Platone praeterea in Sophiſta p. 252. & Heſychii rurſus in voce Εὐρυκλῆς gloſſa, conſtat; ab *Eurycle* nempe Athenienſi, qui eo modo vaticinatus primum traditur, unde Εὐρυκλέους μαντεία, de tali divinationis genere a Comico d. l. vocatur, & ubi Critici, ἐγγαστρῖται δὲ καὶ Εὐρυκλεῖται ἐκαλοῦντο, ἀπὸ Εὐρυκλέους, πρῶτον τοῦτο ποιήσαντος, *ventriloqui autem & Euryclitae inde omnes arioli appellati, ab Eurycle primum id agente*; nempe quod paullo ante de eo dixerat, μαντευόμενος διὰ τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ δαίμονος, *vaticinatur per inſidentem ei*, ſeu in ejus ventre, *daemonem.* Cui tamen *Eurycli* praeivit ea in re hic velut ἐγγαστρίμαντις Apollo, quamquam nondum ſcilicet, ut hic de ſe innuit; πυθόμαντις, ſicuti ab Aeſchylo vocatur Choëph. vſ. 1030. nec proinde πυθόχρηστα vel πυθόκραντα (prout ab eo Tragico dicuntur eodem dramate vſ. 901. & Agam. vſ. 1264.) Delphis nempe edita forent ejus Oracula. Neque proinde ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΧΡΗΣΤΗΡΙΩ, *Apollini Fatidico*, ſeu APOLLINI DELPHICO, erectae adhuc, prout in antiquis lapidibus, de quibus nos olim ad Juliani Caeſares, Arae & Simulacra. Πυθῶνα enim, cum de *Delphis*, ut hoc loco & verti ab Interprete debuit, ac ſupra jam Hymno in Apoll. vſ. 35. ac Dianam vſ. 250. & haud ſemel apud Pindarum ut πετροέσσας Πυθῶνος, *petroſae Pythonis*, h. e. *Delphorum*, Olymp. Od. VI. & alibi; tum de *ſerpente* ipſo, de quo mox, *Pythio*, uti ante Hym. in Apoll. vſ. 100. tum de Vate ſeu *ariolo* ἐγγαστριμύθῳ, ut modo vidimus, dictum a Graecis liquet.

Ibid. Οὔπω &c. μέλλει τριποδήϊον ἕδρη] Quo tempore, nondum ſcilicet nato Apolline, Oraculi ſeu *Tripodis* hujus Delphici πρωτόμαντις Tellus; dein Themis, & de qua etiam Lucanus l. v. vſ. 81.

Cum Regna Themis TRIPODASQUE *teneret;*

poſtea, una e Titanibus Phoebe; tandem Phoebus ipſe Praeſes, ſeu χρηστήριος exſtitiſſe traditur ab Aeſchylo, ab initio Eumenidum, relicta nempe, ut ibi continuo additur, Delo; & in quam utique Latona, quae hic μάντιν illum Pythium adhuc in utero ferebat, nec dum adpulerat. Nondum itaque Πυθοῖ χρηστήριον ſeu ἕδρη τοῦ Θεοῦ, Dei hujus *ſedes*, ut de ea quoque loquitur Jamblichus de Myſter. ſect. III. c. XI. & quae hic ſimiliter dicitur Πυθῶνι τριποδήϊος ἕδρη, *Delphis Apollinis Tripus*, evaſerat. Proprius nempe

pe Delphico Oraculo, non aliis adeo ejusdem Dei aut aliorum etiam Numinum μαντείοις, χρηστήριος ſeu *fatidicus tripus;* prout idem ab Euripide vocatur Ion. vſ. 1320. & προφητικὸς a priſcis Pindari Enarratoribus ad Argum. Pyth. p. 185. ſicuti alioquin Theſproticus Lebes, Dodonaeum Tintinnabulum ſeu χαλκεῖον, Fons Clarius, aliaque id genus ad vaticinia olim adhibita, a Clemente Protrept. p. 9. ac inde Theodorito recenſentur ſermone ſupra adducto de Oraculis p. 623. T. IV. Quibus continuo ab iisdem additur *Cirrbaeus* hic ſeu *Delpbicus Tripus*, cui nempe inſidens Apollo ſeu verius προφῆτις vel πρόμαντις (utroque enim nomine eadem dicta) Pythias, eas, quas ibi Apollo ſubminiſtrabat, voces conſulentibus prodere credebatur. Quamquam ne id proprium dicatur *tripodi*, de quo hic, Delphico, obſtare videatur, ut hoc obiter moneam, Nicander, apud quem legitur in prooemio Alexiph. vſ. 11.

> Ἑζόμενος ΤΡΙΠΟΔΕΣΣΙ παρὰ ΚΛΑΡΙΟΙΣ ΕΚΑΤΟΙΟ,
> *Sedens apud* TRIPODAS CLARIOS (ſeu in Claro) APOLLINIS.

Verum ubi primo illud occurrit, quod priſcus ac eruditus ejusdem Poëtae Enarrator obſervat, ſcriptum fuiſſe, in aliis nempe veteribus libris,

> Ἑζομένη Κλαρίοιο Θεοῦ παρὰ πίονι νηῷ,
> *Sedens apud pingue templum Dei Clarii*,

nulla nempe alicujus *tripodis Clarii* facta ibi mentione. Adde, & quod aliunde conſtat, non *tripodem*, ſed fontem, prout eundem a Clemente & Theodorito vocari modo diximus, *Clarium* exſtitiſſe, e quo Apollinis illic loci Oracula ederentur. De quo etiam, praeter Tacitum Annal. l. II. c. LIV. aliosque, audiendus eſt Jamblichus de Myſter. ſect. III. c. XI. ubi in confeſſo apud omnes eſſe ait, Oraculum Colophonium ſeu *Clarium*, *per aquam edere reſponſa*, δι' ὕδατος χρηματίζειν, eſſe enim fontem in antro ſubterraneum, e quo bibit Propheta, & poſt peracta dein ſtatutis noctibus ſacra vaticinatur, omnibus, qui interſunt, ipſe inviſibilis factus. Mitto eruditos Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 308. qui e Manto Tireſiae filiae, deflentis Thebarum excidium, lacrymis eundem fontem enatum volunt; ac ubi Apollinis Oraculum fuerit ab eadem conſtitutum. Adeo ut per *tripodas Clarios*, ſi vulgata adducti verſus lectione ſtare oporteat, nil niſi celebre illius loci Oraculum intellexerit Nicander; haud aliter, ac ubi de Heleno Apollinis Vate dicitur apud Virgilium l. III. vſ. 360. *qui tripodas*, *Clarii lauros* &c. h. e. *Oracula*, juxta Servii ad eundem locum gloſſam. Hinc a *tripode*, ſicut Delphis, ita in ipſa Delo, cui dicatus eſt hic Hymnus, vaticinatum quoque hunc Deum, innuere videas, qui utriusque Oraculi ſimul meminit, Lucanum l. VI. vſ. 241.

> *Non* TRIPODAS DELI, *non Pytbia conſulit antra.*

Adde Maronem rurſus, apud quem, ubi de conſulto ab Aenea

nea Apollinis in Delo oraculo egiſſet, continuo addit l. III. vſ. 90.

tremere omnia viſa repente
Liminaque, LAURUSQUE *Dei*, *totusque moveri*
Mons circum, *&* *mugire adytis* CORTINA *recluſis*.

Accedat Papinius, ubi de Graecorum navibus, quae Ulyſſem cum Diomede & ſociis in Scyrum Inſulam, ad educendum inde Achillem veherent, ait Achill. l. II. vſ. 5.

jam DELOS *opacat*
Aequor, *ubi excelſae libant carcheſia puppes*,
RESPONSIQUE *fidem*, & VERUM *Calchanta precantur*.

nempe Apollinem Delium. Unde etiam ejusdem in Delo Oraculi mentio fit apud Theodoritum Hiſt. Eccleſ. l. III. c. XXI. ubi tradit Julianum contra Perſas profecturum, miſiſſe Delphos, & in Delum, ac Dodonem, de felici illius expeditionis eventu Oracula ſciſcitaturos. Immo cujus habiti in Delo Oraculi luculentus adhuc index, praeclarus quidam nummus, quem Romae olim vidi in Schedis, de quibus alibi egimus, Pyrrhi Ligorii; & qui inſuper nummus in editis poſtea doctiſſimi Holſtenii ad Stephanum notis memoratur. Exhibet vero ille in anteriori area juncta M. Aurelii & Commodi capita; in poſteriori vero templum monti, Cynthio nempe, impoſitum cum inſcript. ΜΑΝΤΕΙΟΝ ΔΗΛΙΑΤΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Oraculum Deliorum Neocororum.* Unus tamen, quidcunque e duobus adductis Virgilii & Lucani locis, de vero Deliaco Apollinis *tripode*, aut pro *Oraculo* in genere ab iis dicto ſtatuatur, unus, inquam, exſtitit Pythius ſeu Delphicus, decantatus vulgo & χρησμῳδὸς dictus apud veteres *tripus*; cujusque hoc ipſo in Delum Hymno, cum hic, tum infra adhuc vſ. 182. meminiſſe Apollo dicitur; cuique proinde, tanquam communi Graeciae tripodi, inſidere fertur apud Euripidem in Ione vſ. 366.

Εἴπερ καθίζει τρίποδα κοινὸν Ἑλλάδος,
Quandoquidem ſedet ſupra tripodem communem Graeciae;

ac de eodem *tripode* ait ſimiliter in vita Pythagorae Porphyrius, cujusque ea de re locum adducit inter alia Cyrillus adverſ. Julianum l. X. p. 337. ὁ διαβόητος ΤΡΙΠΟΥΣ, ὁ ταῖς Ἑλλήνων πόλεσί τε καὶ χώραις χρησμολογῶν, καὶ τεθαυμασμένος, *hic celebratiſſimus ille* TRIPUS, *qui civitatibus & regionibus Graecorum Oracula reddebat*, *ac omnibus erat admirationi.* Quamquam idem ibi hujus *tripodis* officium praeſtitiſſe quoque, & quod alibi caeteroquin vix legas, menſam quatuor pedibus fultam, & ſupra quam ſederet vaticinatura Pythias, tradat dicto paullo ante loco Jamblichus p. 73. & qui meretur proinde hic adſcribi, εἴτε ἐν τῷ ἀδύτῳ καθημένη ἐπὶ δίφρου χαλκοῦ τρεῖς πόδας ἔχοντος χρηματίζει· εἴτε καὶ ἐπὶ ΤΟΥ ΤΕΤΡΑΠΟΔΟΣ ΔΙΦΡΟΥ, ὅς ἐστιν ἱερὸς τοῦ Θεοῦ, *ſive in adyto ſedens*, *ſupra menſam trium pedum aeneam vaticinatu-*

re

Digitized by Google

ta Pythias; ſeu vero ſupra MENSAM QUATUOR *habentem* PEDES, *Deo ſacram.* Cujusmodi nempe Delphicae menſae τετράποδι haud diſſimilem, ſeu Δελφικαῖς παραπλησίαν, ſacram in Moſaico Tabernaculo menſam exſtitiſſe, tradit Joſephus Origin. l. III. c. VII. uti jam ad eum Jamblichi locum animadvertit eruditiſſimus Th. Gale; & cujusmodi utique cum bipedales, tum τετράποδες menſae frequentius, aut quandoque etiam triquetrae ſeu totidem *tripodes*, in ſacris Agonibus, cum impoſitis deſuper Agonum praemiis, laureis puta, palmis, coronis, vaſis, cyathis, pomis, lancibus, caniſtris cum omnigenis fructibus; & qui tripodes ſubinde ſupra menſas non τετράποδας tantum, ſed bipedales quandoque poſiti, ſpectantur etiamnum in pluribus & inſignibus, ac de quibus nos alibi, veterum nummis, aliisve priſcis monumentis; & ad quos proinde ritus reſpexit Virgilius Aen. l. v.

In medio SACRI TRIPODES, *viridesque coronae*
Et palmae pretium Victoribus.

Quem itidem in uſum, ſeu Pythiorum, ſacrorum ſcilicet Apollini, quod vel lippis notum, Delphico agonum, frequentes ibidem menſas, licet continuo ſtatuere; quibus proinde menſis Joſephus dicto loco *haud abſimilem* tradit *menſam* Tabernaculi quatuor pedibus ſuffultam, & cum corona deſuper aurea, uti de ea legitur Exod. XXXVII. 12. 13. Immo cujusmodi plures olim menſas Delphicas ad ſacrorum uſum, aut alibi dein ad earum exemplum, conſtructas, docet Ciceronis in Verrem l. IV. c. LIX. locus, ubi inter alia praedonis hujus verius quam Praetoris latrocinia, illud etiam refert, *quod iſte* MENSAS DELPHICAS *e marmore, crateras aere pulcherrimos, vim maximam vaſorum Corinthiorum, ex* OMNIBUS AEDIBUS SACRIS *Syracuſis abſtulit.* Quo utique referas haud diſſimilem e Trojano Junonis fano advectam, ſed ab hoſtibus Graecis, praedam, apud Maronem l. II. vſ. 763.

huc undique Troïa Gaza
Incenſis erepta adytis, MENSAEQUE DEORUM,
Crateresque auro ſolidi.

E quibus autem adductis Ciceronis verbis liquet, non de privatorum ſolum *abacis*, aut *menſis ad pocula*, ut e Porphyrione ad Horatium, Martiale, Paulo J. C. gloſſis Philoxeni, &c. adnotarunt hactenus viri docti, dictas olim *Delphicas*, & quibus addi poſſunt Talmudici Magiſtri in Miſchna, ubi haud ſemel & voce Graeca detorta, דלופקי *delupki*, aut דולפקי *dulpeki*, pro *menſa* itidem, ſeu *abaco* ad pocula, cibos, fructus, &c. ſumitur, ut videre eſt in Cl. Buxtorfii Lex. Talm. p. 546. ſed eas de iis etiam *menſis* dictas, & ad quas reſpexiſſe videtur memorato paullo ante loco Joſephus, quae nempe *Delphis*, & deducto inde alibi etiam more, ad ſacrorum uſum ac Deorum miniſterium in templis reponebantur. Adeo ut id genus menſae ad divinatio-

tiones, ſeu *τρίποδες* aut *τετράποδες* eaedem fuerint, a Gentilium Magis legantur adhibitae, ut apud Tertullianum Apolog. c. XXIII. *per quos* (Daemonas) *&* *Caprae* *&* MENSAE *divinare conſueverunt*. Unde continuo, ut obiter hoc addam, robur aliquod ſuae conjecturae, & de qua paullo poſt, petere potuiſſet vir eruditiſſimus; qui in Variis Sacris, ab Orientali voce *Taripa* vel *Teripa*, h. e. *ſcientia*, vel *Spiritu Magiae*, *tripodum* in Graecorum Templis uſum fluxiſſe exiſtimat. Haud alibi vero, ut opinor, legimus talem *τετράποδα δίφρον*, pro fatidico in Aedis Delphicae adytis, de quo hic Callimachus, *tripode*, ſupra quem ſederet vaticinatura Pythias olim dictum; confudiſſe proinde eadem, quod omnino liquere exiſtimo, adducto paullo ante loco Jamblichum. Quod factum etiam ab erudito Auctore libri *Delphi Phoenizantes* inſcripti, qui ut hunc *tripodem* Delphicum, Arcae Foederis quadrangulae ſimilem continuo argueret, non triquetrum eundem ſeu revera *tripodem*, ſed quatuor pedes habuiſſe exiſtimat. Una enim & conſtans veterum cum Auctorum, tum oculata adhuc nec fallax monumentorum fides, quae e *χρηστηρίῳ* Delphorum *tripode*, non vero e menſa *tetrapode* prolata ab Apolline, ſeu a Pythia Vate, oracula conteſtatur; ac unde non *τρίπους* idem ſolum, ſed *τρίοψ* etiam a Pythagoraeis, juxta Heſychium, dictus. Quam in rem inſuper notabilia de ejusmodi tripodibus, qui ſuo aevo ad inſtar *tripodis* Delphici paſſim exſtarent, Diodori verba, l. XVI. p. 428. *εἶναι δὲ τὴν μηχανὴν* ΤΡΕΙΣ *ἔχουσαν* ΒΑΣΕΙΣ, *ἀφ' ὧν αὐτὴν* ΤΡΙΠΟΔΑ *κληθῆναι· σχεδὸν δὲ παντὸς τοῦ κατασκευάσματος* ΑΠΟΜΙΜΗΜΑΤΑ *γίνεσθαι*, ΤΟΥΣ *ἔτι καὶ νῦν κατασκευαζομένους χαλκοῦς* ΤΡΙΠΟΔΑΣ, *machinam eſſe, quae habeat* TRES BASES, *unde* TRIPODIS *illi nomen obvenit, omnem vero ejus figuram*, IMITARI *ferme, quotquot ſunt hodie conflati ex aere* TRIPODES. Cujusmodi paſſim etiamnum in plurimis variarum gentium & locorum, ſeu Graecis Romanisque, nummis ſignati paſſim *tripodes* conſpiciuntur. Quod de iis utique, totidem nempe juxta Diodorum, Delphici *tripodis* ſimulacris licet continuo ſtatuere; in quibus aut Apollo ipſe tripodi ſuo inſiſtit, ut in Antiochi Dionyſi nummo apud clariſſimum Antiquarium Vaillant Hiſt. Reg. Syriae p. 385. aut in quibus ſupra *tripodem* poſiti e lauro rami, vel coronae e lauro, aut prope *tripodem* laurea quandoque vel lyra; aut ubi ſculpta in ſuperioribus *tripodis* ſeu ancularum partibus, Caprarum, (a quibus detectum primo Delphicum Oraculum refert idem Diodorus, ut ex eodem quoque memorant Comici Enarratores ad Plutum p. 7.) capita conſpiciuntur: cujusque poſtremi generis cum alibi videas, tum in Lilybytarum Siciliae nummo apud Parutam. Quibus adde Romanos etiam nummos, eosque vulgo in Antiquariorum libris, aut veteris illius peculii *ταμιείου* etiamnum obvios, in quibus vel Delphinus ſupra *tripodem* recumbens, in medio autem *tripodis* corvus; vel ubi

deſuper idem corvus; vel Serpens Pythius ſupra *tripodem* erectus; totidem nempe, quod jam ab aliis monitum, in iis Auguratus vel Quindecimviralis Collegii, quorum Apollo Antiſtes, deſumpta e ſacris eidem animalibus ſymbola & inſignia. Quibus Delphici *tripodis* ſimulacris, & proprio quodam jure, accedat inſignis ac opportune hic memorandus, qui exſtat in gaza Gallorum Regia, nummus, ſub Hadriano *Delphis* ipſis, ſeu ἐν Πυθῶνι, ut hic Callimachus, cuſus, cum *tripode* & corona e lauro deſuper, eoque praeterea ſupra menſam non τετράποδα tamen, ſed bipedalem, prout id ſubinde in antiquis id genus nummis obvium paullo ante diximus, cum inſcr. ΔΕΛΦΩΝ *Delphorum*. Quamquam autem ejusdem nummi penes me eſſet e Galliis, cum pluribus aliis inſignibus, adlati ectypon, quo accuratius tamen illud hic proſtaret, en quale ad me, id ab eo pro amicitiae noſtrae jure petentem, graphice admodum, ut ſolet, depictum miſit vir mirabilis in his fidei ac induſtriae, ac de tota hac praeclarae antiquitatis penu inſigniter τῶν Θεῶν meriturus, Morellius noſter. Cui autem ectypo comitem ſimul hic addemus alium *Phocidis* itidem, cujus Metropolis, ut notum, Delphi, nummum, quem edidit jam olim Goltzius Tab. VIII. in quo *tripus*, primarium regionis illius decus, viſitur, non menſae quidem, ut in priori, impoſitus, ſed cum menſa aut ara veluti deſuper, quamquam cum aliquo inter utrumque diſcrimine, & cum inſcr. ΦΩΚΙΔ. *Phocidis*.

Coronas autem e lauro, qualis in eodem *Delphorum* nummo comparet, & quam alioquin Pythiorum praemium conſtat exſtitiſſe, ſupra fatidicum *tripodem* Delphicum poſitas quoque; quasque inde vaticinatura Pythias capiti imponeret, memorant eruditi Ariſtophanis Enarratores, indeque interpretantur ea Comici verba Plut. p. 6.

Ὁ Φοῖβος ἔλακεν ἐκ τῶν στεμμάτων.

Apollo crepuit, ſeu *vaticinatus eſt per coronas*, ſive *e medio coronarum*.

nempe, ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΡΙΠΟΔΟΣ ΕΚΕΙΝΤΟ, οὓς ἡ Πυθία ἐν τῇ κεφαλῇ φοροῦσα ἐμαντεύετο, CORONAE SU-

PRA

PRA TRIPODEM *jacebant*, *quas Pythias in capite geſtans vaticinabatur*. Quamquam & de *laureis*, quibus revinctus foret idem *tripus*, & quod inter *lauros* media ſederet Pythias, eadem Comici verba interpretentur alii e priſcis ad eundem Criticis; ac unde ipſa Pythias apud Aeſchylum ait Eum. vſ. 39.

> Ἐγὼ μὲν ἕρπω πρὸς ΠΟΛΥΣΤΕΦΗ μυχὸν,
>
> *Ego quidem vado ad receſſum*, ſeu *antrum* Delphicum, *multis coronis* vel *laureis redimitum*;

& qua de re conſuli itidem poteſt Euripides Ion. vſ. 103. &c. ac ſicut opportune quoque eam in rem haud uno loco ait Lucretius ut lib. I. vſ. 740. &c.

> *Pythia*, *quae* TRIPODE *ex Phoebi*, LAUROQUE *profatur*.

Ut nunc de Lactantio ad Statium l. I. vſ. 509. ſileam, ubi *tripodem* ſtatuit, *ſpeciem lauri tres habentem radices*; ſicut apud Ammianum legas lib. XXIX. c. I. de conſecrato Valentis Imperatoris temporibus arcano quodam ritu *tripode*, *ad cortinae ſimilitudinem Delphicae diris auſpiciis*, DE LAUREIS VIRGULIS. Quomodo alioquin tres e lauro rami, de quibus paullo ante obiter, ſupra *tripodem* poſiti in antiquis etiam Seleucidarum & Antiochiae nummis ſubinde occurrunt; cujusmodi videas apud doctiſſimum & celeberrimum P. Noriſium in praeclaro opere Syro-Macedonum p. 135. & laudatum paullo ante Vaillant Hiſt. Reg. Syriae p. 357. & 366. Qualem inſuper, eumque hactenus ineditum Antiochenſium nummum, & cujus a me Pariſiis inſpecti ectypon habeo, proferre hic poſſem, ni de iis ad Julianum in Miſopogone, ubi meminit ſolemnis Daphnaei apud eosdem Antiochenſes Feſti, agendi opportunior foret locus. Unde, ut hic me intra hosce Pythii hujus Apollinis ἐπιχωρίως DELPHORUM aut PHOCIDIS adductos ſupra, cum ſignato in utroque *tripode*, nummos contineam, pro corona e lauro, quae in priori, uti vidimus, conſpicitur, ara veluti, prout diximus, ſeu menſula potius quadrangula, non tamen quadrupes, *tripodi* impoſita cernitur in altera PHOCIDIS nummo. Eam vero ad illud ἐπίθημα ſive ὅλμον, cui ſupra tripodem poſito inſidebat oracula editura Pythias, liceret forte referre, ni continuo obſtaret, quod κύκλον ſeu orbiculare illud ſedile ſtatuat, qui de eo agit, Pollux l. X. c. XXIII. nempe τὸ δὲ ἐπίθημα τοῦ τρίποδος ΚΥΚΛΟΝ καὶ ΟΛΜΟΝ δεῖ καλεῖν, ἐπεὶ καὶ ΤΟΥ ΔΕΛΦΙΚΟΥ ΤΡΙΠΟΔΟΣ τὸ ἐπίθημα, ᾧ ἐγκάθηται ἡ προφῆτις, ΟΛΜΟΣ καλεῖται, *operculum vero tripodis* CIRCULUS & HOLMUS *appellari debet*; *quandoquidem ipſum etiam* DELPHICI *tripodis operculum*, *cui inſidet vates Pythias*, HOLMUS *dicitur*. Quod de hoc Pythiae ſedili ὅλμῳ dicto, tradunt alioquin, ut viderunt jam alii, veteres Ariſtophanis Enarratores ad initium Plut. p. 2. Accedit, quod ὅλμος Graecis, de iis, quae figuram haberent ſphaericam ſeu circularem, diceretur, ut *lapide rotundo*, *pila*, *mortario*, *poculo*, cor-

cornu inſtar *cylindri:* ut apud Nicandrum Ther. p. 36. 37. Athenaeum l. XI. p. 49. & Grammaticos, Heſychium, aliosque videas; & in gloſſis Philoxeni, ὅλμος, *pila*, *mortarium*. Ut mittam, quod ὅλμος non ſolum, ſicut modo apud Pollucem & Comici Interpretes, & qui utique vocis illius ea in re uſus fuit, de Pythiae nempe ſupra *tripodem* ἕδρῃ ſeu *ſedili*, ſed inde de *tripode* ipſo, juxta Etymologum, Zenobium, Suidam dicatur; dum & inde proverbio datum locum volunt, ἐν ὅλμῳ εὐνάσω, vel ἐν ὅλμῳ ἐκοιμήθη, ſeu, ut illud e Pauſaniae Lexico refert Euſtathius Il. Λ. p. 836. ἐν ὅλμῳ ἐκοιμήσω, pro μαντικὸς ἐγένου, *vates factus es*. Adde, quod Πύθιος ἄξων, de ipſo Μαντείῳ Delphico, in illo Graeciae, vel orbis etiam, prout illud a veteribus habebatur, umbilico; tripus vero ſeu potius crater deſuper tinnulus, idemque ὅλμος inde a Graecis, & κύκλος, ut paullo ante e Polluce vidimus, dictus, ſimiliter κύκλος αὐτοβόητος, *circulus per ſe ſonans*, a Nonno vocetur l. IV. p. 128. ubi de Cadmo Oraculum Delphicum conſulturo idem ait,

> Δελφὸν ἀσιγήτοιο μεσόμφαλον ΑΞΟΝΑ ΠΥΘΟΥΣ,
> Μαντοσύνην ἐρέεινε, καὶ ἔμπνοος ΠΥΘΙΟΣ ΑΞΩΝ
> ΚΥΚΛΟΝ ἐπ' αὐτοβόητον ἐθέσπισε κοιλάδι φωνῇ,
> *Delphicum non ſilentis medium* AXEM PYTHIUS (non Suadae, ut ibi Interpres, cum πειθοῦς antea male, quod vidit Falkenburgius, ibi legeretur)
> *Conſuluit* ſeu *oraculum ſciſcitatus eſt ; ſpirantia vero* PYTHIUS AXIS
> *Supra* CIRCULUM *per ſe ſonantem vaticinatus eſt voce concava.*

E quibus inſuper abunde eruitur, non fuiſſe hemiſphaericam cortinam, quam Pythias haberet ſuppoſitam, prout tamen ſtatuiſſe incomparabilem Peireskium tradit in ejus vita doctiſſimus Gaſſendus, ac ubi eundem conquirendis undique *tripodibus*, & doctorum virorum, qui de incompertis quibusdam *tripodum* myſteriis differerent, judiciis, laboraſſe oſtendit, ſymbolamque ſuam in id quoque prae aliis & feliciter quidem contuliſſe eundem Peireskium. Qua occaſione, & opportune dum haec ſcribo, occurrit a viro praeclare de hiſce Antiquitatibus merito Cl. Sponio, aliqua *Tripodum* ſchemata, & quidem Delphici aut ad ejus normam fabricata, in Miſcellaneis ejus tradi. Quae ut continuo adii, ita ibidem lubens reperi p. 119. praeter alia quaedam *tripodum* ectypa, e Romanis aliquot iisque vulgo obviis nummis petita, *tripodis Delphici*, ſeu ad ſimilitudinem ejus conſtructi, quem nempe ex aere nactus fuerat (indice antea ejus rei, ut modo dicebamus, Gaſſendo) laudatus Peireskius, traditum ſchema, additamque ſimul plenam ejus e Peireskianis ſchedis, ut ibidem ingenue agnoſcit vir optimus, quamque, ut hoc addam, paucis tantum ſatisque perplexe adtigerat idem Gaſſendus, deſcriptionem. Haec vero ne actum hic agamus, conſulere poterit.

Digitized by Google

rit ibidem lector, ſimulque conferre cum aliis veterum eorumque inſignium quorundam nummorum ectypis, in quibus ſupra tripodem ſimilis utique crater, ſeu, ut omnino licet ſtatuere, ὅλμος orbiculari itidem forma & perforatus viſitur, cui nempe inſideret Pythias, ac unde emanare, quae proferret, oracula credebantur. A quibus autem diverſa figura quadrangula, ſeu menſula in adducto PHOCIDOS nummo ſupra tripodem poſita, ac prout agnoſcit alioquin Pollux, menſas & quidem alios in uſus, *tripodibus*, diverſis nempe a Fatidico *tripode*, ſuperpoſitas, καὶ μὴν τὰ ἐπιθέμενα ΤΟΙΣ ΤΡΙΠΟΣΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ καλοῦνται, καὶ μαγίδες, *verum etiam, quae tripodibus ſuperponuntur;* MENSAE *vocantur & lances* &c. Qualis itidem menſa ſupra *tripodem* viſitur, cum alibi, tum in pulcherrimo Electoralis hujus Cimeliarchii nummo a Crotoniatis cuſo, cum tribus non coronis, ut in alio Crotoniatarum nummo apud Goltzium, ſed pomis deſuper, noto itidem Pythiorum praemio, & cum haud diſſimili caeteroquin, qui in ſuperioris *Phocidis* nummo comparet, typo: communi praeterea in anteriori utriusque nummi area, Aquilae lauream uno ungue tenentis effigie. Sed qua de re, variisque, quae in iisdem *tripodibus* ſubinde ſignantur, ſymbolis, & quibus etiam haud paucis liceret hic defungi, agetur alibi a nobis opportunius. Haud una enim exſtitit olim *tripodum* in Gentilium templis ac ſolemnibus dedicatorum ratio; qualesque haud ſemel Apollini Delphico donatos aliunde conſtat, ac tradit etiam Plinius l. XXXIV. Sect. VIII. *ex aere factitavere & cortinas*, TRIPODUM *nomine*, DELPHICAS, *quoniam donis maxime Apollinis Delphici dicabantur.* Unde, ut alia Numinum e Gentilium templis ſimulacra, a Conſtantino M. iis erepta, & per fora Urbis a ſe denominatae erecta; ita etiam tripodas Delphicos in Circo ejusdem urbis, ut ſingulare ſpectaculum, ab eodem expoſitos tradit in ejus vita Euſebius l. III. v. LIV. ἐν αὐτῷ δὲ Ἱπποδρομίῳ, ΤΟΥΣ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΤΡΙΠΟΔΑΣ, *in ipſo autem Circo*, TRIPODAS DELPHICOS, & quod ipſum Apollinis Delphici tripodem, τὸν τρίποδα τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ſtatuit in narratione hujus facti Zoſimus l. II. c. XXXI. A quo tamen abit, ut obſervo, vetus Thucydidis Enarrator ad lib. I. p. 86. ubi illum tripoda exſtitiſſe tradit, qui juxta eundem Hiſtoricum (Herodotum praeterea, Diodorum, Pauſaniam,) e manubiis devictorum a Graecis Perſarum, Delphis fuerat dedicatus; quique, ut dicitur in Graecis ad eum locum Scholiis, diverſus ab illo, e quo Apollo vaticinaretur, a Romanis Imperatoribus fuerit Conſtantinopolim in circum delatus. Adde hiſce Delphicos *tripodas*, quos praelatos in pompa Philadelphi Dionyſiaca tradit Athenaeus l. IV. p. 199. eosque quadrangulares quidem, non tamen (ne quis haec confundat) τετράποδας, nempe ὧν αἱ γωνίαι τετράμοιροι, *quorum anguli quadrati*, & a qua etiam figura non abludunt ſubinde in antiquis nummis aut toreumati-

bus

bus *tripodes*. Adeo, ut haud unum veterum illorum *tripodum*, quamquam triquetrum ſemper in priſcis monumentis, ſicut alibi agnoſcit idem Athenaeus l. II. p. 38. (licet unum bipedalem pro *tripode*, e Baganianis ſchedis tertio loco a Cl. Sponio prolatum videas Miſcell. p. 118.) exſtiterit ſchema; quibusque addita ſubinde diverſa vel inſignia, vel ſymbola; pro diverſa nempe locorum aut artificum indole, varioque, in quem iidem *tripodes*, & qua de re conſuli rurſus poteſt idem Naucratites L. II. p. 37. & 38. deſtinabantur, uſu ac inſtituto, & a quo inſuper alibi muſici *tripodis*, uſum triplicis citharae exhibentis, fit mentio, l. XIV p. 637. Factum alioquin in honorem *tripodis* illius Χρηστηρίου ſeu Προφητικοῦ, uti paullo ante vidimus, dicti, ut in aliis hujus Dei Fanis & Μαντικοῖς, aenei vel aurei ſubinde *tripodes*, tanquam eidem Deo ſacri & accepti, dicarentur; ſicut id in Iſmenii apud Thebanos, de quo ſupra, Fano & Oraculo factum, e Pauſania liquet l. IX. p. 557. Ibi enim inter alia ait de illo nobiliſſimorum e Thebanis puerorum, eorumque laureatorum more, ἀναθεῖναι δαφνηφορήσαντες ΧΑΛΚΟΥΝ τῷ Πυθίῳ ΤΡΙΠΟΔΑ, *conſecrare laurigeros adoleſcentes* AENEUM *Apollini* TRIPODEM. Quam in rem praeclarus etiam, qui Pauſaniam haud parum illuſtrat, apud Pindarum locus Pyth. Od. XI. p. 318. ubi agens de eodem celebri apud Thebanos Iſmenii Apollinis Μαντικῷ, quod ut continuo adeant, Thebanas Heroidas hortatur Lyricus:

χρυσέων
Εἰς ἄδυτον ΤΡΙΠΟΔΩΝ
θησαυρὸν.

aureorum
In ſacrum TRIPODUM
theſaurum ſive *repoſitorium*.

ubi veteres ejus Interpretes, διὰ τὸ αὐτόθι ΠΟΛΛΟΥΣ ἀνακεῖσθαι ΤΡΙΠΟΔΑΣ· οἱ γὰρ Θηβαγενεῖς ΕΤΡΙΠΟΔΗΦΟΡΟΥΝ ἐκεῖσε. *ideo, quod multi ibi conſecrati eſſent* TRIPODES. *Thebani enim illuc* TRIPODAS *deferebant*. E quibus praeterea Lyrici verbis videas, quod ut ſaepe alias, ita non aenei ſolum juxta Pauſaniam, ſed aurei etiam eſſent *tripodes*, qui in illa Apollinis Iſmenii aede & Μαντείῳ, a Thebanis recondebantur; immo qualis ipſe Delphicus *tripus*, χρυσήλατος nempe, ſub initium Pluti a Comico dictus, *aureus*, ſeu verius *auro incruſtatus*; aut ſicuti *aureus* etiam a Diodoro L. XI. p. 26. exſtitiſſe dicitur *tripus*, de quo paullo ante, e Perſarum manubiis Apollini Delphico ſacratus. Quo referas proinde *Delphicos Tripodas*, eosque non aeneos, aut vero argenteos duntaxat, ſed aureos etiam, vel ſolido ex argento gemmisque praeterea inſignes, qui in pompa Philadelphi, de qua paullo ante, Dionyſiaca praelati leguntur apud Athenaeum l. I. p. 199. Baccho enim, quod ex eodem Athenaeo l. II. p. 37. & aliunde notum, haud minus

 ac

Digitized by Google

ac Apollini ſacri olim *tripodes*, & conſueta proinde Choragorum in Dionyſiis apud Athenienſes, ſicut Victorum in aliis Agonibus, praemia; ac unde *tripodes* in Templis vel Bacchi vel Apollinis conſecrati dicuntur ab Iſaeo de Dicaeog. Haered. p. 444. ed. Hanov. Accedit denique, quod e Porphyrio in vita Pythagorae refert Cyrillus adv. Julianum l. x. p. 342. Apollinem nempe Sileni filium a Pythone ſerpente interfectum in loco, qui *Tripus* dicebatur, quod tres Τριόπα ſeu *Triopae* filiae Apollinem ibidem luxerint. An vero ad tres haſce *Triopae* filias, tria ſculpta ſupra veterem *tripodem* feminarum capita, quod e Peireſkianis, de quibus ſupra, ſchedis memorat Cl. Sponius Miſcell. p. 120. referri continuo debeant, ad ipſum Cyrilli (cujus contra τὸν Παραβάτην libros nunc, dum haec ſcribo, luculentam Juliano Appendicem, typis denuo vulgandos tradidi) ea de re locum, opportunius videbitur. Modum enim & praeter inſtitutum jam egreſſa eſt haec de Delphico Apollinis *tripode*, ſeu quae hic τριποδήϊος ἕδρη a Callimacho dicitur, quamquam haud alieno utique loco, commentatio. Cui tamen ultimam nec importunam, uti opinor, addemus coronida, nempe eo Apollinis, ſeu Phoebados in Templi Delphici adyto ſupra tripodem ſedentis, reſponſaque inde, Dei illius Oraculum conſulentibus, edentis facto, adumbrari a Gentilibus pridem nobis viſum, id quod legitur Num. c. vii. v. 89. Moſem, quoties ingrederetur Tabernaculum, ut *conſuleret Oraculum* (prout hic vetus Interpres) audiviſſe vocem ad ſe loquentis e Propitiatorio, quod erat ſuper Arcam (ſeu ejus Operculum) inter duos Cherubim. Quae haud diffiteor jam acute adtigiſſe eruditum Auctorem libri memorati *Delphi Phoenizantes*, quamquam poſtea demum editi, ac ſerius a nobis viſi, & cui caeteroquin Viro docto, ad Tabernaculum cum Arca ad Sciluntem ſub Joſua (Joſ. xviii. 1.) fixum, totam hanc Hebraici ritus in Delphici tripodis & Oraculi conſtitutione originem ac ſimulacrum referre placuit. Unde eidem, ut alia mittam, *Cortina Delphica*, non tripus aut tripodis operculum, ſeu ὅλμος, de quo ſupra, ſed aedes Tabernaculo ſimilis; tripus vero, uti jam vidimus, *quadrupes*: Apollo vero idem cum Joſua, peracto ſexennio in debellandis Chananaeorum Regibus, quieſcente: *Python* autem ſerpens, cum Amorrhaeorum Rege, non tamen a Joſua, ut idem tradit, ſed a Moſe jam ante, prout liquet e Deuter. iii. 3. cum tota ejus gente ad internecionem proſtrato. Ne jam hic adducam aliam, quam obiter ſupra adtigi, Viri eruditiſſimi de hiſce Graecorum *tripodibus* petitam ex Oriente itidem conjecturam: qui nempe in Variis Sacris p. 1010. vocem τρίπους ab Orientali *Taripa* ſeu *Teripa*, de *ſcientia* aut *ſpiritu Magiae* fluere exiſtimat, & inde Graecos litteraturae Orientalis ignaros, quod vox ea accederet ad vocem τρίπους, ſtatim *tripodas* ſibi finxiſſe, eosque in Templis ſuis conſecraſſe. Quae ut ingenioſe, ſicuti plura alia eo-

dem

Digitized by Google

dem in opere, animadverſa, nemo jure ibit inficias; ita an eadem pro veris ac certis probari continuo debeant, haud inde licet, quod nec ipſe Vir doctiſſimus, qui nunc ἐν ἁγίοις, contendiſſet, ſtatuere. Ut enim mittam varia, quae alii in illa triquetra ſacrorum apud Graecos *tripodum* figura, quamquam ferme inaniter, quaeſiverunt myſteria; ita eo magis probabilis hujus fatidici *tripodis* ratio, quae ex haud diſſimili, quem modo adtigimus & ſacrae produnt litterae, divini ex Arca Foederis in intima Tabernaculi parte, ſacroque ſupra eam ſedili vel operculo, oraculi uſu eruitur. Adde, quod haud plane orientalis litteraturae ignari haberi utique debeant Phoenices, qui in Boeotiam adpulere, & a quibus cum litteras, tum plurimos ſacrorum ritus hauſiſſe olim Graecos, haud uno ab eruditis opere luculenter, a nobis etiam ſubinde in hiſce ad Callimachum adnotationibus adſertum, & pluribus adhuc evinci poteſt ac illuſtrari.

Vſ. 91. ὄφις μέγας] Unde Vir doctus ſuam, quam modo adtigi, conjecturam firmare potuiſſet, juxta quam nempe hunc *magnum*, ut hic dicitur, *Pythonem*, ſeu per litterarum anagrammatismum, *Typhonem*, eundem cum *Ogo gigante*, de quo Deuter. III. vſ. II. ſtatuere illi placuit. Idem vero ſerpens Δελφύνης etiam dictus, ut apud Apollonium Rh. l. II. vſ. 108. juxta eruditos ejus Enarratores ab hoc ipſo Callimacho: ὅτι ΔΕΛΦΥΝΗΣ ἐκαλεῖτο ὁ φυλάσσων ἐν Δελφοῖς χρηστήριον, Λέανδρος καὶ Καλλίμαχος εἶπεν. Δράκαιναν δὲ αὐτὴν φησὶν εἶναι, θηλυκῶς καλουμένην ΔΕΛΦΥΝΗΝ, αὐτὸς ὁ Καλλίμαχος. *quod* DELPHYNES *dictus ſit cuſtodiens Delphis Oraculum Leander & Callimachus tradunt. Dracaenam autem eandem* DELPHYNEN *feminino genere appellatam, ait ipſe Callimachus.* Unde etiam erudite a viro ſummo P. Huetio gloſſa haec in Callimachi Scholiis ad ſuperioris verſus vocem τριποδήϊος, nempe Δελφίνης, ad hunc locum rejecta, & Δελφύνης eadem emendata, ut id in addendis editionis Pariſienſis ab Anna praeſtantiſſima monitum opportune animadverto. Quibus accedit etiam Dionyſius Perieg. vſ. 441.

Τῷ παρὰ Πυθῶνος θυόεν πέδον, ἧχι δράκοντος
ΔΕΛΦΥΝΗΣ τριπόδεσσι θεοῦ παρακέκλιται ὁλκὸς,
Apud quem Pythonis odoriferum ſolum, ubi Draconis
DELPHYNES *tripodibus Dei adjacet ſpira* &c.

Unde praeterea firmatur, id quod de Δελφύνη feminino genere dicta, juxta Callimachum, eadem ſerpente, a priſcis Grammaticis (uti quoque ab Euſtathio ad hunc Periegetae locum) traditum modo vidimus; & cur proinde tum ab Ovidio de eadem dicatur *incognita ſerpens* Metam. l. I. vſ. 439. & vſ. 450. *victa ſerpente ſuperbus*, nempe Apollo, ac ſimiliter a Lucano l. VI. vſ. 407.

maxima ſerpens
Deſcendit Python Cyrrhaeaque fluxit in antra.

 Ne-

Digitized by Google

Neque vero ſolum Templi ſeu Oraculi Delphici. cuſtos dictus idem, quod modo vidimus, Draco Δελφύνης vel Δελφύνη Δράκαινα, ſeu, ut hic apud Callimachum, ὄφις μέγας, & ſimiliter ab antiquis Grammaticis ad Pindari Pythia p. 185. ſed ab aliis etiam traditum; ſicut ad primum Argum. Pythiorum, eundem *Pythonem praefuiſſe quondam Fatidico* illi *tripodi*, Πύθωνος δὲ τινος κυριεύσαντος τοῦ προφητικοῦ τρίποδος, ibique eundem a Baccho, non ut vulgo ab Apolline, interemptum. Ut nunc mittam diverſam rurſus de hoc *Pythone* caeſo, idque non Delphis aut tanquam χρηστηρίου ibi *tripodis* cuſtode, ſed ut a Junone immiſſo gravidae Latonae vexatore, narrationem Servii Aen. l. III. vſ. 73. *Cum Juno gravidam Pythone immiſſo Latonam inſequeretur, terris omnibus expulſa Latona, tandem applicante ſe littoribus a ſorore ſuſcepta eſt, & illic Dianam primo, poſt Apollinem peperit. Qui ſtatim occiſo Pythone ultus eſt matris injuriam.* Quamquam ea de re aliter rurſus ii e veteribus, qui, uti paullo ante e Cyrillo vidimus, Apollinem a ſerpente Pythone interemptum, ibique ubi poſtea Pythius *tripus*, ſeu quae hic τριποδήϊος ἕδρη, ſepultum tradidere. Noti caeteroquin alii Dracones ſimiliter pro geniis locorum tutelaribus, Oraculis, ſacrarum Aedium cuſtodibus frequenter apud veteres habiti; ſicut Athenis Minervae, juxta Plutarchum in Themiſtocle p. 116. aut Lanuvii, juxta Propertium l. IV. El. VIII.

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis.

Lavinii, juxta Aelianum de Animal. l. XI. c. XVI. (quae duo loca ſaepe, ut notum, confuſa ſeu promiſcue ſumpta leguntur in veterum libris, & hic etiam, quod factum nollem, ab illuſtri Scaligero) Junonis nempe Argivae, vel Soſpitae. Unde duo Dracones etiam cuſtodes dati infanti ex Apolline & Creuſa nato, nempe Ioni, juxta Euripidem in cognomine dramate vſ. 22. & duo itidem Dracones nati Jami nutritores & cuſtodes leguntur apud Pindarum Olymp. Od. VI. &c. Sed quod huc propius facit, & quod olim obſervaſſe in opere meo de Nummis antiquis memini, Pytho hic, ſeu Δελφύνης Draco, ſub hac ipſa τριποδηΐῃ ἕδρῃ ſeu *tripode Delphico*, vocem edere a Luciano dicitur de Aſtrologia p. 993. ed. Salmur. & quomodo tripodes Dracone ſeu Serpente involuti occurrunt ſaepius in nummis antiquis *Troadis*, *Nicomediae*, *Amaſtianorum* &c. aliquando etiam ſupra tripodem erecti. Idque inde, quod Dracones olim ἐπιτήδειον πρὸς τοὺς οἰωνοὺς τὸ ζῶον, *aptum ad auguria animal*, ſit habitum, ut id antiquis Pindari Enarratoribus dicitur Pyth. Od. VIII. p. 291. & ab Aeliano ſimiliter de Animal. l. XI. c. XVI. ἴδιον δὲ ἦν ἄρα τῶν δρακόντων ἡ μαντική, *proprium autem quid erat Draconum divinatio.* Unde etiam Apollini, (quamquam ab eo caeſus feratur Pythius hic Draco) eique τῷ μαντικωτάτῳ ſacer Draco traditur ab Artemidoro l. IV. c. LXIX. p. 242. Cujus rei fidem rurſus praeſtat Aelianus de Animal. l. XI. c. II. ubi Dracones apud

Digitized by Google

apud Epirotas, & quos e Pythone illo Delphico prognatos iidem ajunt, in luco Apollinis, tanquam eidem Deo acceptos, ali ſolemniter, victumque iis peculiari ritu a nuda ſacerdote porrigi, & ex admiſſa ab iis aut repudiata eſca, futuri mox fertilis aut ſterilis anni capi continuo augurium. Ut notam hic mittam plani illius apud Lucianum Alexandri fraudem; qui adumbrata cujusdam Draconis ſpecie, ſe aliquamdiu pro divino vate geſſit; & cujus rei teſtes etiamnum luculenti inſignes Abonoteichitarum, apud quos hiſtrioniam illam egit, nummi, cum ſignato in iis eodem Dracone cum ingentibus ſpiris humanoque capite, quales vulgavit Cl. Sponius libro Gallice edito *Recherches d'Antiquité* &c. aut cum duobus Draconibus, e quibus unus alterius caput lambit. Hujuſce autem poſtremi & eximii nummi, a me in Cimeliarchio Chriſtinae Auguſtae Romae olim obſervati iconem, & ab illuſtri Urbis Antiquario Fr. Gottifredi, me rogante poſtea acceptam, primus haud diffitente eodem Sponio edidi dudum ac illuſtravi; eandemque, de traditis illis Draconum ſeu Serpentum auguriis, & credita vaticinandi peritia, intelligendam, adlatis eam in rem aliquot veterum Scriptorum teſtimoniis, monui Diſſ. de Praeſt. Num. p. 177. &c. Cum quibus conferat ſi lubet, quae duodecim poſt annis, ab illo eximio caeteroquin veterum antiquitatum ſcrutatore dicto libro p. 529. & ſequentibus, de eodem nummo, ſunt adlata; & qua de re mox dicendi adhuc erit locus.

Vſ. 92. θηρίον αἰνογένειον] Cujus loci vim, quamquam haud reconditam, non ſatis adſequuti mihi videntur eruditi Interpretes, quo non ſolum *terribilis*, aut *fera bellua* cum Vulcanio; aut *terribiles malas habens*, ut vulgo Lexicorum conditores in hac voce, ſed etiam *barbatus*, ſeu *barbato mento hirſutus* ac *horridus*, ſaevus proindè adſpectu, Draco ſeu Serpens Pytho; mas proinde, non femina, hic innui videtur; quique etiam αἰνὸν ὄφις ſeu *terribilis ſerpens* dictus jam ſupra fuerat Hymno in Apoll. vſ. 101. Obvia nempe eam in rem vox αἰνογένειος de eo cui *promiſſa barba* &c. & quomodo aliae voces ſimiliter ab αἰνὸς formatae, aliquid *terribile*, vel *exitiale* denotant, prout θηρίον αἰνολέοντα, *feram ſaevum leonem*, dixit Theocritus Idyll. xxv. vſ. 168. Ita etiam Paris αἰνόλεκτρος ab Aeſchylo dicitur Agam. 722. & ab Euripide pariter Helen. vſ. 1129. αἰνόγαμος, ſeu *conjugio* vel *nuptiis exitialis*, ac inde ab eodem Tragico Hecub. vſ. 945. αἰνόπαρις, *exitialis Paris*; apud Orpheum autem ſeu Onomacritum Argon. vſ. 350. Erinnyes αἰνοδότειραι, *dirarum poenarum datrices*, ſeu ultrices. Haud ignota vero, quae de *barbatis Draconibus* a priſcis aliquot Scriptoribus ſunt tradita, ut ab Aeliano de Animal. l. xi. c. xxvii. ἔχει γοῦν ὁ μὲν δράκων ὁ ἄῤῥην τὸν λόφον καὶ ὑπήνην δασεῖαν, *ſicuti mas inſignis eſt, & criſta & barba hirſutus.* Idemque alibi de κυνοπροσώποις apud Aegyptios agentibus dixerat l. x. c. xxv. κάτεισι δὲ ὑπὸ τὴν ὑπήνην αὐτοῖς γένειον, ὡς εἰκάσαι τοῖς τῶν

Digitized by Google

δρακόντων αὐτὸ, *deſcendit autem infra barbam mentum*, *Draconum quadam ſimilitudine.* Hinc duo etiam barbati & coronati Dracones ſpectantur in praeclaro Trajani nummo Gazae Mediceae, eoque, ſicuti ex additis ibidem ſymbolis alibi dudum obſervavi, in Aegypto cuſo. Ita *θηρίον αἰνογένειον* de Dracone Pythone, eoque ſcilicet ſimili *barba hirſuto* ac *horrido*, aut quod eodem redit, *mento barba hiſpido* ac *ſaevo*, hic a vate Libyco & apud Aegyptios agente dicitur. Cujusmodi etiam duo *αἰνογένειοι* ſeu *barbati Dracones* ſpectantur in aliis extra Aegyptum nummis, ſicuti in duobus, quorum hic ſequuntur icones. Priori nempe ſignatur notus ille e Luciano non ſolum, ſed ex vulgatis jam de eo, cum a me pridem alio opere, tum a Cl. Sponio (& qua de re paullo ante) renatus nempe *Glyconis* nomine, inſigni impoſtoris fraude, apud Paphlagonas *Abonoteichitas* Aeſculapius, isque, quod in iisdem nummis non comparebat, & qualem praefert praeclarus hic illuſtriſſimi Harlaei nummus, *αἰνογένειος*, cum *mento*, ut modo ajebam, *barba hirſuto.* Geminus eidem, alter eodem modo barbatus itidem Draco in nummo *Samiorum*, ut docet inſcriptio, eoque ſub Gallieno cuſo.

Ibid. *ἀπὸ Πλειστοῦ*] Cujus Delphorum fluvii, praeter Pauſaniam, meminit Pythias ſeu Delphica *προφῆτις* apud Aeſchylum Eum. v. 27. ubi ſe inter alia *Πλειστοῦ τε πηγὰς*, *Pliſti etiam fontes*, dicit invocare. Ejusdem autem fluvii Corycias Nymphas, ſeu quae ad Corycium in Parnaſſo antrum prope Delphos habitare vulgo dictae filias, vocat Apollonius l. II. vſ. 713.

Πολλὰ δὲ Κωρύκιαι Νύμφαι Πλείστοιο θύγατρες

Valde autem Coryciae Nymphae, *Pliſti filiae.*

Ad quem locum Graeci Interpretes notant ab indigenis, non *Πλεῖστον*, ſed *Πλειστὸν* dici eundem fluvium, *idque quaſi pulcrum*, (*ἐπεὶ καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων λέγεται*) *Πλειστὸς*, *ὡς καλὸς*, adduntque, *ἔστι δὲ ποταμὸς ἐν Δελφοῖς· Πλεῖστος δὲ ποταμὸς Δελφίδος*, quaſi nempe duo ibi darentur eo nomine fluvii, iique ſolo accentu diſtincti, *Πλειστὸς* nempe qui *Delphis*, *Πλεῖστος* autem, qui *Delphidos* *eſſet* *flu-*

Digitized by Google

fluvius; qua tamen voce Δελφὶς apud Graecos Auctores dicitur *petra* ſeu *rupes*, ubi ſita erat ipſa urbs Delphi, ſeu Δελφὶς πέτρα, ſicut e Tragicis antiquis liquet, ac Πυθία etiam πέτρα, ut ab Euripide in Ione vſ. 550. de *Delphis*, & ſimiliter Δελφὶς γυνὴ vel Δελφίδες κόραι in eodem dramate vſ. 93. & 551. de ipſa Vate *Pythia*, ac *puellis Delphorum*. Qui praeterea duo in eodem tractu fluvii ſolo ſcilicet accentu diſtincti, nullo veterum Auctorum teſtimonio nituntur; qui unum apud Delphos ſeu in ea Phocidos parte fluvium hoc *Pliſti* ſeu Πλάϛυ nomine agnoſcunt, & quibus accedit Heſychius, Πλεῖϛος, ποταμὸς ἐν Δελφοῖς. Neque minus ignota illa vocis πλειϛὸς pro καλὸς adlata in iisdem ſcholiis ſignificatio, & qualia omnino expendi ac notari obiter a poſtremo Apollonii Interprete & Commentatore debuerant, majorque lux quam ab eo, qui ultro id ſibi impoſuerat, factum, cum Apollonio, tum ejus Enarratoribus adferri. Mitto vero haud levem Latini Strabonis Interpretis, quem jam animadvertit ὁ πάνυ Caſaubonus, errorem, dum Geographi de eo fluvio locum l. IX. p. 418. δι' ἧς (νάπης) ὁ Πλεῖϛος διαῤῥεῖ ποταμὸς, *per quem ſaltum Pleiſtus labitur fluvius*, vertit, *per quem plurimus diffluit fluvius*. Quo loco inſuper illud non praetereundum occurrere apud Joſephum Ἀρχ. l. XVIII. c. II. Πλειϛῶν ſeu *Pliſtorum* nomen, qui non in *Phocide*, ſed inter Dacos verſari ibidem dicuntur, & de quibus altum apud alios veteres Auctores & Geographos ſilentium. Flavii verba, ubi de Eſſenis ait, ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιϛα ἐμφέροντες ΔΑΚΩΝ ΤΟΙΣ ΠΛΕΙΣΤΟΙΣ λεγομένοις, *neque vero diſcriminatim vivunt*, *ſed quam maxime ſimiles iis*, *qui* INTER DACOS PLISTI *vocantur*. Verum non Gentis adeo ibi nomen, eſſe illud Πλειϛοὶ, quam ſectae, & de cultoribus Πλειϛώρυ dicti apud Herodotum l. IX. c. XVIII. Thracum, qui cum Dacis paſſim confunduntur, Dei, erudite, ut ſolet, in editis noviſſime Opuſculis obſervavit doctiſſimus Bochartus p. 1144.

Vſ. 93. Παρνησὸν νιφόεντα] Sic Panyaſis in iis verbis, quae apud Pauſaniam leguntur l. x. p. 624. Παρνησσὸν νιφόεντα &c. *Parnaſſum nivoſum* itidem vocat, quomodo Παρνασσὸς & Παρνασὸς promiſcue ſcribi in veterum libris, eruditis notum, nec Poëtarum ſolum, ſed etiam πεζογράφων, ut Theophraſti, apud quem Παρνησὸς vel Παρνησσὸς, & Παρνασία, (ſicuti apud Pindarum Pyth. Od. VIII. & de quo loco mox) hodie legitur, Hiſt. Pl. p. 16. 42. & 80. ed. Heinſianae. De *Parnaſſi* vero *nivibus* ſimiliter Propertius l. III. Eleg. XIII.

Gallia Parnaſſi ſparſit in arma nives.

Ibid. περιστέφει ἐννέα κύκλοις] κύκλυς, & in ſingulari etiam κύκλος, de *ſpiris* Serpentum aut Draconum dici, haud novum; ſicuti de variis Serpentum ſpeciebus agens in genere Nicander Ther. p. 11.

περιμήκεα κύκλον
Ποικίλον αἰόλλει,

,praelongum orbem
Et varium in ſinus ducit.

Mox autem idem Poëta ἁλῶνα, ſimiliter aſpidis in orbem ſinus vocat; ſicuti nempe alias κύκλον & ἁλῶνα pro eodem ſumi, vel ex hoc Aeſchyli verſu abunde liquet, Sept. Theb. vſ. 495.

Ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω,
Aream vero magnam, clypei orbem dico.

Ut vero novem huic Draconi Pythoni κύκλους ſeu *ſpiras* vel *orbes* tribuit Callimachus; ſic aurei velleris cuſtodi Draconi longe plures, immo ſexcentos ſeu prope innumerabiles Apollonius Rhod. lib. IV. verſ. 151.

μήκυνε δὲ μυρία κύκλα,
innumeros autem extendit orbes,

quae mox itidem vocat vſ. 160. κύκλα ἀπείρονα, *infinitos orbes*, & in quo utroque loco κύκλα neutro genere dici obiter videas. De quo Dracone ſimiliter Valerius Flaccus l. VII. vſ. 167. &c.

Qui nemus omne ſuum, quique aurea (reſpice porro)
Vellera, tot ſpiris circum, tot ductibus implet.

Nullibi autem hodie multiplices illos & ſinuoſos draconum orbes, manifeſtius intueri, ac inde de illorum magnitudine liquidius ſtatuere datur, quam in nummis antiquis, maxime aliquot Ponti, Bithyniae, & Thraciae urbium, qui varios ejusmodi draconum κύκλους nobis ante oculos ponunt. Quod a me quidem ex hac penu antiquaria luculenter olim adſertum, & magni etiam Bocharti edito ea de re in praeclaro de Animalibus opere, teſtimonio, privatisque ad me litteris agnitum, ibidem monui. Cujusmodi etiam duas nummorum icones, quae ſinuoſas Draconum id genus ſpiras exhibent, hic in Lectoris gratiam lubet ſuperaddere; unum e nummo Nicomedienſium, cum adſcriptis haud inſolitis in priſco hoc aere urbis illius praerogativis, & de quibus nos alibi, ΜΗΤ. ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ, *Metropoleos & Primae Nicomediae*; alterum vero e nummo urbis aemulae, in eademque Bithynia expreſſum, nempe ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *Nicaeenſium*.

Vſ. 94.

Digitized by Google

Vſ. 94. ἱρέω τι τομώτερον ἢ ἀπὸ δάφνης] Vera nempe habita Apollinis Oracula, quae e *laureato*, de quo paullo ante, ejus *tripode* edebantur, & de quibus Euripides ait Electr. vſ. 399.

Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι
Χρησμοὶ, βροτῶν δὲ μαντικὴν χαίρειν ἐῶ,

Apollinis enim rata ſunt
Oracula; mortalium vero divinationem valere ſino.

Unde profluxit illud Terentianum, quod huc jam opportune adtulit Anna praeſtantiſſima, *non Apollinis magis verum Atque hoc reſponſum eſt;* nempe ut a Statio itidem dicitur Theb. l. v. vſ. 734. *quae certus agi manifeſtat Apollo.* Δαφνηφόρος vero idem Deus ab Anacreonte, quod paullo ante vidimus, dictus; & ab eodem alibi ſeu Od. LVII. ac opportune ad hunc Callimachi de *tripode* ſimul, uti jam vidimus, ac *lauro* Apollinis locum,

Ἱερὸν γάρ ἐστι Φοίβου,
Κιθάρα, Δάφνη, Τρίπους τε,
Sacra eſt enim Apollinis
Cithara, Laurus & Tripus.

Poſtquam nempe ob caedem Pythonis illius, de quo modo actum, ſerpentis purgatus, corona e lauro Tempes Theſſalicae, & ramo lauri praeterea in dextra ſumpto, rediiſſe Delphos, & Oraculum ibidem occupaſſe dicitur ab Aeliano V. H. l. III. c. I. Unde non *laurea* ſolum corona idem Apollo Pythius, ut paſſim in nummis & marmoribus antiquis, redimitus; ſed *lauream* etiam virgam ſeu ramum dextra, ſiniſtra vero citharam geſtans viſitur in ſequenti Trallianorum, quem ad Juliani Caeſares jam vulgaveram, nummo, cum inſcr. ΠΥΘΙΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, *Pythius Trallianorum.*

Quem nummum, ſeu inſcriptum in eo & ſignatum *Trallibus Pythium* hunc Deum, illuſtrat, ut obiter hoc addam, antiquus lapis in Marmor. Oxon. p. II. & Miſcell. Sponii p. 367. ubi praeter alios commemoratos in eo Agones legitur, ΤΡΑΛΛΕΙΣ ΠΥΘΙΑ, *Trallibus Pythia;* ſicuti eadem paſſim in aliis quoque Graecanicis aut a Graecis habitatis urbibus, & qua de re obiter paullo ante, & accuratius alibi agimus, conſtat celebrata. Immo nec *laureatus* duntaxat hic Deus ἀληθόμαντις, aut ejus tripus, e quo

e quo demum verae illae, ſeu quas pro talibus venditarunt Gentiles, edebantur *μαντεῖαι*, ſed *laureata* etiam, quae eidem laureato tripodi inſidebat, oracula illa Apolline praceunte, prolatura Pythias. Qualis virga laurea *ἰθυντήριον* olim, juxta Heſychium, dicta, Ἰθυντήριον, ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις, σκῆπτρον ἀπὸ δάφνης, *virga*, ſeu *baculus*, *quem ferunt Vates e lauro*, ut hunc Grammatici locum jam ad Theophraſti Characteres adnotavit vir magnus, ubi de alio veterum ritu, *lauri* nempe folia manducandi, ſeu in ore ſumendi agitur, & quod tanquam a vatibus etiam factum, commenti ſunt veteres Poëtae. Inde ſcilicet, ut id ab Iſaacio ad Lycophronem de δαφνηφάγῳ Caſſandra monitum p. 7. quod *laureas* manu ferentes, & *laureis* inſuper *coronis* redimiti forent iidem μάντεις. Quas certe *fatidicas circa collum corollas*, μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη, ſimul & σκῆπτρα, ſeu *virgas*, vel e *lauro ramos*, ipſa in cultu ſuo memorat, fatidica Caſſandra apud Aeſchylum Agam. vſ. 1274. & quem etiam locum jam opportune viderat ad Theophraſtum ὁ πάνυ. Quibus adde, quod *laureati* forent, qui Pythium Oraculum conſulebant, aut conſulendi ergo, adibant prius Aram Delphicam. Unde ad Creuſam eo nomine Delphos profectam ait Xuthus maritus apud Euripidem in Ione vſ. 422.

> Σὺ δ' ἀμφὶ βωμοὺς, ὦ γύναι, δαφνηφόρους
> Λαβοῦσα κλῶνας,
> *Tu vero circa Aras, o Mulier, laureos*
> *Accipe ramos.*

Ut mittam, quod corona e lauro, ut notum, praemium foret victorum in Pythicis Apollini ſacris Agonibus, ac unde ἐστεφανωμένον ποίᾳ Παρνασσίᾳ, *coronatum berba e Parnaſſo*, de ejusmodi hieronica dixit Pindarus Pyth. Od. VIII. Cui nempe monti, de quo etiam Callimachus ſuperiori verſu, adjacebant Delphi, & qui *lauriger* praeterea tanquam *lauris* conſitus, a Propertio dicitur, adducto jam ante loco l. III. El. XIII. *At mons laurigero concuſſus vertice* &c. Quamquam non ex hoc monte, ſed e Tempe Theſſalica, petitam *laurum*, e qua necterentur coronae victorum in Pythiis, tradat, & ex eadem, quam ante vidimus, occaſione laureati inde Apollinis, Aelianus d. l. V. H. l. III. c. I. Quod adſtruit etiam, ut obſervo, & praeclarus inſuper ritus illius index, Plutarchi locus de Muſica p. 1136. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ κατακομίζοντι παιδὶ ΤΗΝ ΤΕΜΠΕΩΝ ΔΑΦΝΗΝ εἰς ΔΕΛΦΟΥΣ παρομαρτεῖ αὐλητὴς, *ſed & puerum, qui* TEMPICAM LAURUM DELPHOS *defert, comitatur tibicen.* Immo quibus accedit Lucanus, ubi e Theſſalia profectum Delphos Pythonem ſerpentem narrat, additque l. VIII. vſ. 409.

> *Unde &* THESSALICAE *veniunt ad* PYTHIA
> LAURUS.

Quibus tamen non ſuffragatur in adlatis modo verbis Pindarus, qui haud ita longe, ſed e vicini *Parnaſſi*, illiusque praeterea *lauriger**i* a Propertio dicti, *berba* ſeu lauro coronatum in Pythiis hiero-

hieronicam ibidem laudat. Accedit Cato de R. R. c. CXXXIII. & qui illo Auctore nititur Plinius l. xv. c. xxx. ubi de *lauro* ait, *duo ejus genera tradit Cato, Delphicam & Cypriam*; mox autem Delphicam deſcribens idem Plinius, *aequali colore* &c. additque, *hac victores Delphis coronari, & triumphantes Romae*. Eadem proinde Catoni & Plinio *laurus Delphica*, quae Pindaro ſupra ποία Παρνασία; & qua uterque, Lyricus nempe, luculentus hujus rei teſtis, ac Plinius, coronari victórem in Pythiis tradunt; quod merebatur utique a viris doctis ad Aelianum, Lucanum, aut Plinium, diverſa de illo more ſeu loco petitae illius ſacrae *lauri* adferentes, notari obiter & expendi. Adde, quod Pauſanias l. x. p. 618. tradat Apollinis aedem Delphicam e lauro erectam; petitis nempe ramis e *lauro*, quae ad Tempe; in ſequentibus autem p. 622. e *lauro* coronam haud alia de cauſſa in Pythiis datam victoribus, quam quod Daphnen Ladonis Arcadiae fluvii, (ut ille de eodem alibi, & praeter Geographos, Callimachus noſter vſ. 18. Hym. in Jovem) filiam, ab Apolline adamatam fama vulgaſſet; non proinde in memoriam, juxta Aeliani ea de re narrationem, coronati primum e lauro Tempes Theſſaliae Apollinis. Quo loco & illud hic notandum, ad inſtar nempe Delphicae hujus Aedis, e *lauri* ramis primum, quod ait Aelianus, conſtitutae, tripodem quoque, cujus ſupra ex Ammiano facta mentio ad vſ. 90. ſeu quam ibi vocat, nempe l. xxix. c. 1. *menſulam*, non ſolum *ad ſimilitudinem Cortinae Delphicae*, ſed praeterea e *laureis virgulis conſtructam* ab eodem dici; quo nempe *certiora*, ſeu quod hic dicitur, τομώτερα, ac proinde tanquam ab ipſo tripode Delphico profecta crederentur, quae inquirentibus ibidem edita forent, de futuro poſt Valentem Imperatore, vaticinia. Ut mittam, quod ad eum, qui vulgo obtinuit in cultu Pythii hujus Apollinis, morem, δαφνηφορήσαντες, ſeu *laureis coronis redimiti* etiam forent nobiliſſimi e Thebanis adoleſcentes, qui ex patrio inſtituto, aeneos Apollini Iſmenio, ſeu celebri ejus Oraculo, tripodas, qua de re jam ſupra ad vſ. 90. conſecrabant, juxta tradentem id Pauſaniam l. x. p. 557. Sed de his hactenus, nec alieno utique loco, ubi de *lauro* hujus Dei Delphica, eaque fatidica agitur. Eum caeteroquin uſum vocis τομώτερος, quam adhibet hic agens de veriſſimis ſcilicet Apollinis Oraculis Callimachus, & quae explicatur hic in Scholiis per vocem σαφέστερον, ac proinde, non, ut eadem vulgo, aenigmaticis, illuſtrat haud parum quod τόμουροι, ut notum, dicti fuerint Jovis apud Dodonem Vates ſeu ὑποφῆται, & τόμουραι ipſa *Oracula*, ut hoc obſervat haud uno loco Euſtathius; immo quod τόμουρος pro *vate* eoque *certiſſimo* a Lycophrone dicatur. Qua de re conſuli poteſt ille Homeri Enarrator Iliad. Π. p. 1057. in fine, ubi de eo Chalcidenſi vate ait, ὃς καὶ τόμουρον τὸν ἁπλῶς μάντιν λέγει, ὁμωνύμως τοῖς ἐν Δωδώνῃ. Τόμουροι γὰρ οἱ ἐκεῖ τοῦ Διὸς ὑποφῆται, καὶ τόμουραι αἱ μαντεῖαι, item ad Odyſſ. Π. p. 1806. τοῖς δὲ

ῥηθεῖ-

ῥηθεῖσι τομούροις, καὶ ὁ παρὰ τῷ Λυκόφρονι συνονομάζεται τόμουρος νημερτέστατος, *dictis autem Tomuris* (nempe Jovis in Dodone vatibus) apud Lycophronem ſimiliter appellatus *τόμουρος*, ſeu *vates certiſſimus*. Hinc *τομουριὰς φηγὸς*, *fatidica fagus*, in navi Argo ab Orpheo dicta, ſeu Auctore Argon. vſ. 264. ſicuti ibi pro *τομαριὰς* recte legendum vidit nuperus ac eruditus illorum Argonauticorum editor. De qua voce *τόμουροι* caeteroquin aut *τόμουραι*, & quam ibi apud Homerum Odyſſ. Π. vſ. 403. pro *θέμιστες* reponunt veteres Critici, videndus inſuper Strabo l. VII. p. 328. Heſychius ſimiliter, *Τόμουροι, προφῆται, ἱερεῖς, οἰωνοσκόποι*, *Vates, Sacerdotes, Augures.* Veteres autem ac eruditae Gloſſae, *τομὴ πράγματος*, *deciſio*, & hinc proinde uſus vocis *τομάτιρος* hoc loco, pro *certo* ac *rite deciſo*; qualia nempe vulgo habita Apollinis hujus Pythii ſeu *Δαφνηφόρου* oracula; & de quibus proinde dicit Euripides eo verſu, qui e Plutarcho adducitur de Pythio Oracul. pag. 407. & qui ita, ut metri ratio habeatur, conſtituendus,

Χρὴ Φοῖβον ἀνθρώποις θεσπιῳδεῖν μόνον,

Oportet Apollinem ſolum hominibus vaticinari.

Haud tamen mirum, quod *certiores* hic dicuntur eaedem hujus Dei, quam ſi jam e *tripode illo laureato* ſeu fatidico, prolatae forent voces, ſeu *τομώτεραι ἢ ἀπὸ Δάφνης*. Quam in rem, ut alia nunc mittam, praeclarus apud Jamblichum locus, ubi totum hoc vaticinii ſeu *θεοφορίας*, ſicut ibidem & alibi ab eo vocatur, opus a Deo ſolo, non ab aliis organis pendere agnoſcit, additque de Myſter. Sect. III. c. VII. *τὸ δὲ πᾶν ἔργον τῆς μαντείας δι' αὐτοῦ πληροῖ, καὶ ἀμιγῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφωρισμένος, οὔτε ψυχῆς κινουμένης οὐδ' ὁτιοῦν, οὔτε σώματος, ἐνεργεῖ καθ' αὐτόν· ὅθεν δὴ καὶ ΑΨΕΥΔΩΣ γίνονται τὰ ΜΑΝΤΕΙΑ, τὰ οὕτως, ὡς λέγω, κατορθούμενα*, *qui totum autem vaticinii opus per ſe praeſtat, & pure ſeparatimque ab aliis omnibus, anima utique neque corpore ad id ſe moventibus, per ſe operatur. Unde etiam haud* MENDACIA *ſunt* VATICINIA *ad hunc modum conſtituta.*

Vſ. 96. *κακογλώσσοιο γυναικὸς*] Unde de eadem Tantalide, ſeu hac Niobe Tantali filia, Ovidius Metam. l. VI. vſ. 213.

& exhibuit linguam ſcelerata paternam.

Vſ. 98. *εὐαγέων δὲ καὶ εὐαγέεσσι μελοίμην*] Non accedo H. Stephano, qui voci *εὐαγέων* ſubaudiendum hic putat *υἱοῖς*, quaſi dixerit Poëta, *curae ſim iis, quorum Patres ſancti fuerunt, & qui ſancti ſunt ipſi*, ſeu quod inde expreſſit Vulcanius, *puri ex puris mea numina curent.* Apollinis nempe adhuc in Latonae utero jacentis ſunt haec verba, quibus, ubi gravia Thebanis, ob repulſam ab eorum ſedibus praegnantem Latonam, ut impiis fuiſſet ominatus, addit poſtremo, *ipſe autem, ſicut ſanctus ſum, ſanctis etiam ſim curae. εὐαγέων* nempe ibi non plurale ab *εὐαγὴς*, ſed particip. a verbo *εὐαγέω*, *ſanctus* ſeu *pius ſum.* Immo cui geminus omnino, optimus proinde hujus loci Interpres, apud coaevum noſtro

noſtro Battiadae Simichidem occurrit locus Idyll. XXXVI. vſ. 30. ubi poſt diſcerptum a Thebanis mulieribus impium ac infelicem Pentheum, addit continuo Poëta,

> Αὐτὸς εὐαγέοιμι, καὶ εὐαγέεσσιν ἅδοιμι,
> *Ipſe vero ſanctus fiam, & ſanctis* ſeu *ſancte agentibus placeam.*

Ita caeteroquin de Coryciis Nymphis, hunc Apollinem Hymno & chorea celebrantibus, ait alius e Pleiade itidem Poëta Argon. l. II. vſ. 717. λοιβαῖς εὐαγέεσσιν ἐπώμοσαν, *inter puras libationes conjurarunt*, & ſicuti εὐαγέως pro *ſancte* ſeu *caſte* dixerat paullo ante vſ. 701. Quod vero ad Juliani Caeſares olim monui, male ibi εὐαγὴς pro ἐναγὴς, *ſanctus* nempe pro *impio* ſeu *ſcelerato* legi, id alibi etiam haud ſemel, aut viciſſim, ἐναγὴς nempe pro εὐαγὴς, obvio utique in iis errore ν pro υ, aut contra factum. Sic apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 670. ubi male τὸν ἐναγῆ φίλον in accuratiſſimis etiam editionibus legas, pro εὐαγῆ, *innocentem*, *purum*, & ſicuti ad eum Critici ejuſdem dramatis vſ. 941. λύσει εὐαγῆ, notant, ἤγουν ἁγνὴν καὶ ἱερὰν· ἐναντίον δὲ τῷ εὐαγεῖ τὸ ἐναγές. Simile etiam mendum in Pſello de Daemon. p. 5. eluit doctiſſimus Gaulminus, ubi nempe pro εὐαγεῖς λόγους,* de ſermonibus *impiis*, ἐναγεῖς legendum monuit.

Vſ. 100. Ἀχαιϊάδες] Non *Archivae* hic ſeu *Graecae* in genere *mulieres*, aut vero *Argivae*, ſicuti Ἀχαιϊάδες vocantur ſequenti Hymno in Lav. Palladis vſ. 12. aut apud Theocritum Idyll. XVIII. vſ. 20. & Idyll. XXIV. vſ. 74. ſed *Achajae* ita ſpeciatim appellatae *urbes*. Dictum vero paullo ante ad vſ. 73. de *Achaja*, tanquam littorali ab Iſthmo Peloponneſi parte, indeque prius *Aegialea*, juxta Plinium, Pauſaniam, aliosque appellata. De qua proinde, eaque tanquam ab *Achaeo*, Xuthi juxta Ionem filio, denominata, dixit Euripides Ion. vſ. 1591. &c.

> Κατ' αἶαν Πελοπίαν γ' ὁ δεύτερος
> ΑΧΑΙΟΣ, ὃς ΓΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ Ῥίου πέλας
> Τύραννος ἔςαι, κἀπισημανθήσεται,
> Κείνου κεκλῆσθαι λαὸς ὄνομ' ἐπώνυμος.
> *In terra autem Pelopia alter* filius
> ACHAEUS, *qui* MARITIMAE TERRAE
> *Dominus erit, & gloriabitur Populus,*
> *Se de illius nomine cognominem appellari.*

In eodem vero tractu *ſitae*, ſeu ad ſinum Corinthiacum, duae illae *Achaicae*, quae hic a Poëta dicuntur, *urbes*, *Helice* ut continuo addit, & aliquantum a Mari remotior *Bura*; & quae ideo, quod ſimili fato eodemque tempore, qua de re mox, abſorptae fuerint, conjungi etiam ſolent apud antiquos Auctores, quasque itidem ut hic Ἀχαιϊάδας πόληας Callimachus, *Achaidas urbes* dixit Ovidius Metam. l. XV. vſ. 293.

> *Si quaeras Helicen & Burim,* ACHAIDAS URBES,
> *Invenies ſub aquis*

Unde

Digitized by Google

Unde etiam de *Helice* Theocritus Idyll. xxv. vſ. 165.

> Ἐνθάδ᾽ Ἀχαιὸς ἀνὴρ, Ἑλίκης ἐξ ἀγχιάλοιο,
> *Huc vir Achivus ex Helice maritima;*

& mox vſ. 180. Οὑξ Ἑλίκηθεν Ἀχαιὸς, *ille ex Helice Achaeus* ſeu *Achivus*; ne Herodotum praeterea, Polybium, Strabonem, Diodorum, aliosque huc advocem, e quibus conſtat eam celeberrimam quondam Ionum in Peloponneſo, ubi poſtea *Achaei*, ſedem, ac ubi etiam primum celebrata fuerint Panionia, extitiſſe. Hinc *Ioniae* primum, antequam *Achajae* dictae, eaedem urbes, uti e Diodoro conſtat l. xv. p. 364. Unde ſequutis aetatibus, juſſu Apollinis, a Ionibus Aſiaticis petita, quamquam fruſtra, ab hiſce *Achaicis* dictis tum urbibus *Helice* & *Bura*, tanquam a Metropolibus, ſeu, ut Salluſtius loquitur, *originibus ſuis* Deorum ſimulacra. Neque hiſce obſtat, ut hoc addam, quod de eodem utriusque *urbis Achaicae* caſu agens Ammianus l. xvii. c. vii. dicat & in *Criſſaeo ſinu Helice & Bura* &c. Idem enim *Criſſaeus* ſinus aut *Cirrhaeus* quandoque dictus, qui alias Corinthiacus a *Criſſa* nempe & *Cirrha* oppidis quondam, ut de iis Strabo l. ix. p. 418. in adverſo Phocidos latere ſitis, atque ita *Achajae* proprie ante dictae, ac in ea *Helicae* huic & *Burae*, quamquam iſtae aliquantum a mari diſſitae, oppoſitis.

Vſ. 101. Ἑλίκη τε Ποσειδάωνος ἑταίρη] Imperite in Scholiis, Boeotiae haec urbs dicitur, quae *Achajae* erat, littoralis illius ad ſinum Corinthiacum Peloponneſi, indeque ἀγχίαλος etiam ſeu *maritima*, adducto paullo ante apud Theocritum loco Id. xxv. vſ. 165. dicta, eaque primaria quondam & maxime celebrata illius tractus civitas. Nempe Ἑλίκη ibi a Grammaticis ad hunc Battiadae locum, cum Ἑλικὼν, notiſſimo Boeotiae monte, confuſa, indeque potiſſimum, ut videtur, quod *amica Neptuno* dicatur hic eadem *Helice*, quippe ab ea Ἑλικώνιος, ut pridem apud vatum Patrem Iliad. Ε. vſ. 404. fuit appellatus, Ἑλικώνιον ἀμφὶ ἄνακτα, *Heliconium circum Regem*, ſeu ad Neptuni in *Helice* aram. Cautius enim ibi veteres Critici, qui ab illa Achajae Ἑλίκη rectius, quam a Boeotiae monte *Helicone*, eundem Neptunum ita dictum tradunt. Certe ab ipſo Poëta alibi, eadem *Helice* inter urbes Neptuno ſacras recenſetur Iliad. Θ. vſ. 204. & in brevi Hymno praeterea, qui vulgo eidem cum aliis id genus tribuitur in Neptunum; prout nempe ibi Ἑλίκην τε, pro Ἑλικῶνα erudite jam legendum vidit doctiſſimus Holſtenius. Hinc juxta Herodotum l. i. c. xlviii. Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ, *Neptuno Heliconio*, ſacer ille ad Mycalen locus Panionium dictus, ubi nempe ſolemnis Ionum Panegyris & Neptuni cultus, eo nempe delatus ex hac *Helice*, Ionum primum, ut paullo ante dictum, in ea Peloponneſi parte, quae *Achaicae* poſtea nomen obtinuit, ſede. Neque tamen prohibuit ſolemnis ποντίε hujus Dei in ea urbe *Helice* cultus, de quo inſuper apud Polybium, Strabonem, Pauſaniam, aliosque facta occurrit mentio; quin eadem urbs, non

ob ſpretam quidem, quod hic ab ea factum dicitur, Latonam, ſed ob violatos in Neptuni aede Ionum ex Aſia ſupplices, tota fuerit, implacabili ſcilicet ejusdem Dei ira, continuo abſorpta. Idque, juxta Ammianum dicto jam ante loco l. XVII. c. VII. eo terrae motus genere, quod *chasmatian* appellatum ibidem tradit, *chasmatiae, qui grandiore motu, patefactis ſubito voratrinis terrarum partes abſorbent* &c. ut in *Criſſaeo*, quod addit, *ſinu Helice & Bura*. Et ubi proinde. Ammianus ante oculos habuiſſe videtur illud Auctoris de Mundo cap. IV. *χάσματά τε τῆς γίνεται θαλάσσης, καὶ κυμάτων ἐπιδρομαὶ, ποτὲ μὲν ἀνταναχοπὴν ἔχουσαι, ποτὲ δὲ πρόωσιν μόνην, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ* ΕΛΙΚΗΝ ΤΕ καὶ ΒΟΥΡΑΝ, *hiatus enim fiunt maris & receſſus ſaepenumero, & fluctuum irruptiones; quandoque cum repercuſſione, quandoque cum ſolo impetu; ſicuti contigiſſe traditur circa* HELICEN & BURAM. Quibus gemina de utraque hac urbe fluctibus intumeſcentibus merſa, refert Diodorus l. XV. p. 364. ac haud uno loco Seneca Natural. Quaeſt. l. VI. c. XXIII. ubi etiam a Calliſthene traditum refert, *quemadmodum Helice Buriſque merſae ſunt, quis illas caſus in mare, vel in illas mare immiſerit.* Unde etiam *χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων*, *hiatus & abſorptiones locorum*, nominatim de illo terrae motus genere, quo *Bura* deleta eſt, dixit Strabo l. I. p. 54. Idem tamen alibi ita hanc cladem *Burae* ſimul ac *Helices* diſtinguit l. VIII. p. 686. *Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλίκη, ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δὲ ὑπὸ κύματος ἠφανίσθη*, *Bura autem & Helice, altera hiatu; altera fluctibus eſt deleta.* Pauſanias vero non eodem terrae motus genere, ut ibi Interpres, ſed eodem tempore utrique illi urbi id contigiſſe narrat, ut ambae fuerint deletae lib. VII. p. 449. *Ὅτε δὲ Ἑλίκην ἐποίησεν ἄδηλον ἐξ ἀνθρώπων ὁ Θεὸς, τότε καὶ Βοῦραν σεισμὸς ἐπέλαβεν ἰσχυρὸς*, *quando autem Helicen ex hominum conſpectu ſuſtulit Deus, tunc etiam Buram ingens terrae motus perculit.* Cui tamen, uti & Diodoro, qui utriusque illius urbis Achaicae, quae ambae funditus ſint deletae, cladem, ad idem tempus, iratumque ambabus eandem ob cauſſam Neptunum, dicto jam apud eum loco itidem refert, aperte repugnat, haud paullo antiquior, Achaeus praeterea & graviſſimus Auctor Polybius. Is enim lib. II. p. 128. ubi mutatae apud Achaeos Reipublicae formae, & inductae in duodecim, quas ibidem enumerat, urbes, ac inter eas *Buram*, democratiae meminit, addit, ἃς ΕΤΙ ΚΑΙ ΝΥΝ *συμβαίνει* ΔΙΑΜΕΝΕΙΝ, *πλὴν Ὠλένου καὶ* ΕΛΙΚΗΣ *τῆς πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ὑπὸ τῆς θαλάττης καταποθείσης*, *quae* NUNC QUOQUE SUPERSUNT, *praeter Olenum &* HELICEN, *quam ante cladem Leuctricam mare hauſit.* Quum autem illa Leuctrica pugna referatur ad annum II. aut, juxta alios, IV. Olympiadis CII. Polybii autem hiſtoria pertingat ad tertium aut quartum annum Olympiadis CLVIII. inde magnum utique inter infelix utriusque illius Achaicae urbis fatum, ultra nempe annos ducentos & viginti quatuor, aut quinque, intervallum

Digitized by Google

relinquitur. Adeo ut hoc unum dici hic poſſit, factum forte, ut eodem tempore, quo *Helice* funditus eſt abſorpta, terrae motu conquaſſata ſit *Bura*, nec tum tamen, quod alia aetate eidem contigerit, penitus illo hiatu, qui χασματίας, ut vidimus, dictus, deleta. Factum vero ſequutis aetatibus, ut utriusque illius Achaicae urbis, quo eaedem etſi diverſis adeo temporibus plane ſunt abſorptae, haud diſſimile alioquin excidium, ob locorum viciniam ſit ab Auctoribus in notatione temporum minus accuratis, aut ab iis remotioribus, confuſum. Hinc etiam apud Philoſtratum in Heroicis p. 719. dicitur metuiſſe ibi confabulantem cum Phoenice vinitorem, ne ſimili cum *Bura* ac *Helice* fato, quaedam Theſſaliae civitates ſubmergerentur, τὴν μὲν γὰρ καταδῦναι φησί, τὴν δὲ ἂν ῥαγῆναι, *hanc enim* (ſeu Helicen) *fuiſſe ſubmerſam*, *illam vero*, Buram, *corruiſſe*. Quae ideo obiter hic tango, quod & hic earundem Achaicarum urbium fiat mentio, quarum prior ſeu *Helice*, uti ex iis, quae modo e Polybio adtulimus, liquet, aevo Callimachi dudum erat mari merſa; altera autem ſeu *Bura*, multis adhuc poſt annis, ſeu ultra ſeculum, eidem Battiadae, juxta Polybium, fuit ſuperſtes; ac praeterea ad adductum Ammiani de iisdem urbibus locum, quaſi nempe earum clades uno eodemque terrae motus genere χασματίᾳ dicto, contigiſſet, indicta reliquerint eruditi ejus Interpretes. Adde autem hinc Joſephum de Hieroſolymis, ob ſummam incolarum impietatem, ubi ab ea urbe evertenda ſuperſediſſent adhuc Romani, dicentem, fore, Ἄλωσ. l. VI. c. XVI. ἢ καταποθῆναι ἂν ὑπὸ χάσματος, ἢ κατακλυσθῆναι τὴν πόλιν; *aut hiatu abſorptam, aut fluctibus merſam iri civitatem*. Qua occaſione etiam obiter emendandus in voce Χάσματος Heſychius, Χάσμα, στόμα, ἢ σχίσμα γῆς ἢ θαλάσσης. χάσμημα θηρὸς, ὄφις θηρὸς, ἢ πρόσωπον. quae alioquin confuſa aut hiulca ibidem hactenus leguntur, & quibus ſanandis minus feliciter medicas adtulerunt manus viri docti. Poſterius, & quod ibi emendo, χάσμημα θηρὸς &c. reſpicit ad Comici locum Avib. p. 544.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε τοῦ χασμήματος.

ubi veteres Critici, τοῦ χασμήματος, ἐπεὶ πρόσωπον ὀρνίου ἐποίησεν ὁ ὑποκριτὴς, ἔχοντος τὸ ῥάμφος κεχηνὸς, διὰ τοῦτο εἶπε χασμήματος.

Vſ. 102. Βοῦρά τε, Δεξαμενοῖο βοόστασις] De *Burae* hujus ſitu, & haud diſſimili juxta *Helicen* clade, jam actum ad ſuperiorem verſum. Eadem *Buris* etiam appellata cum apud Ovidium, dicto ante loco, & ſicuti conſtanter in veteribus ejus libris legi teſtatur ibidem magnum Latinarum Muſarum decus, nobisque, dum fata ſinebant, veteri amicitia conjunctus, Nic. Heinſius, tum apud Senecam aliquoties, ut idem obſervat, Natur. Quaeſt. l. VI. c. XXIII. &c. In antiquariis vero Pyrrhi Ligorii, quas olim Romae in Bibliotheca Chriſtinae Auguſtae excutere mihi licuit, Collectionibus, exſtabant aliqui deſcripti veteres hujus urbis nummi, & quos inde etiam memorat ad Stephanum Cl. Holſtenius.

nius. Ille autem ex iiſdem nummis, qui caput Herculis ejusque ſolita exhibet inſignia, ad eundem Deum Βυραϊκȣ̃ nomine ibi a loco appellatum, teſte Pauſania l. VII. p. 449. & cujus conſulebatur Oraculum, referri continuo debet. Quod vero hic *Dexameni* βοόστασις ſeu *boarium ſtabulum* exſtitiſſe eadem urbs traditur, id de Centauro ita appellato, cujus armenta ibidem adſervarentur, dici, obſervarunt Scholia ad hunc locum. Eadem etiam leguntur, adducto quoque, quamquam ſine Auctoris nomine, hoc Callimachi verſu apud Etymologum, in voce hujus urbis Βȣ̃ρα, niſi quod ibi non *Dexamenus*, ſed *Hexadius* vocetur idem Centaurus, Βȣ̃ρα πόλις τῆς Ἀχαΐας, ἣν ᾤκισεν Ἑξάδιος ὁ Κένταυρος· καὶ ἐκεῖ αὐτȣ̃ ΤΑ ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ἐφυλάττετο· ἀλλὰ καὶ, Βȣ̃ρα ὠνομάσθη, ἀπὸ τȣ̃ τοὺς βȣ̃ς ὀρεῖν, ὅ ἐςι φυλάττειν· Βȣ̃ρά τε Δεξαμένοιο &c. *Bura urbs Achajae, quam inhabitavit Hexadius Centaurus, & cujus ibi boum ſtabula ſervabantur; unde etiam Bura dicta a boum cuſtodia*, (βȣ̃ς ὀρεῖν) addito ſimul hoc Callimachi verſu, Βȣ̃ρά τε &c. Ubi proinde in ſuperioribus Etymologi verbis, Δεξαμενὸς pro Ἑξάδιος legendum etiam liquet; quum uno hujus Callimachi teſtimonio res haec tota ibi adſtruatur: neque illius *Hexadii*, quod equidem ſciam, alibi facta occurrat mentio. E ſcribendi autem compendio, maxime in propriis vocibus, in antiquis codicibus obvio, factum videtur, ut Δεξαμ in Ἑξαδ librariorum errore aut incogitantia, ſeu quatuor primarum litterarum Δεξα. in Ἑξαδ. mutatione iis haud inſolita, tranſierit. Accedit, quod in eodem Achajae tractu, non Centaurus quidem, ſed Oleni Rex legatur apud veteres Auctores ac Mythographos imprimis, *Dexamenus*, qui Herculem hoſpitio exceperit, idemque Dejanirae, juxta Hyginum Fab. XXXI. & XXXIII. ac Lactantium ad Statii Thebaid. l. V. vſ. 263. aut Hippodamiae, juxta Diodorum in rebus Herculis l. IV. p. 238. aut vero Mneſimachus, juxta Apollodorum l. II. c. IV. fuerit parens. Unde opportune adducto Diodori loco, quod jam ad Hyginum monuit eruditus ejus editor Th. Munckerus; tum in Pauſania l. VII. p. 431. de hoc *Dexameno* Oleni Rege agi, animadvertit ac legendum vidit doctiſſimus Palmerius. Οἰνείδης vero idem *Dexamenus* hic a Callimacho dicitur, tanquam ex *Oenei* liberis ſeu poſteris; quamquam ille inter ejusdem *Oenei*, quos recenſent Apollodorus l. I. c. VIII. ac Antonius Liberalis c. II. filios, relatus non occurrat; Dejanira autem inter ejusdem *Oenei*, ſicuti praeterea apud Sophoclem in Trachinia, non vero *Dexameni* filias, ab iisdem referatur. Haud procul vero Oleno, ubi Rex fuiſſe traditur *Dexamenus*, ſita, de qua hic agitur, *Bura*, ac ubi βοόστασις ſeu *boarium ſtabulum* ejusdem exſtitiſſe hic dicitur; immo unde juxta Etymologum, uti vidimus, urbs illa nomen ſcilicet fuerit nacta. Βοόστασις proinde haec *Bura*, haud aliter ac Mycenas prius opulentas, poſtea deſertas & βȣστάσιον evaſiſſe, tradit Olympiodorus Meteorol. l. II. p. 25. ed. Graecae. Βȣ-

σταθμὰ vero & βουστάθμους dixit Euripides Helen. vſ. 29. & 363. non de *boum*, ſed de *pecorum ſtabulis*, circa quae nempe verſabatur paſtor Paris, dictus itidem ſubinde ὁ βούτας, ut ab Euripide Hecub. vſ. 646. & βοτὴρ Androm. vſ. 280. ac a Theocrito Idyll. XXVII. vſ. 1. βουκόλος, quomodo βουκόλοι, ut notum, & qua de re jam ſupra, in genere de *paſtoribus*, ſeu aliarum praeter boves pecudum cuſtodibus ſubinde dicti, ac unde Criticorum ad eundem Euripidis Andromachae locum gloſſa, βουκόλοι, κοινῶς οἱ νομεῖς, ἀπὸ τοῦ ἐπιφανεστέρου ζώου, *bubulci communiter paſtores, a praeſtantiore animali.* Unde βουστάσιον, de aliorum etiam animalium praeter boves, *ſtabulo* dictum, ut apud Chryſoſtomum Hom. in Matth. LXXXVIII. p. 542. T. II. ed. Savil. βουστασίου καὶ ἐπαύλεων ὄνων καὶ καμήλων, *ſtabuli ac mandrae aſinorum & camelorum.* Quamquam Paridem quod adtinet, in antiquis ſubinde monumentis, ſicuti in veteri gemma Cimeliarchii hujus Electoralis, caelatae occurrunt tres Deae coram hoc judice, circa eum vero bos & ovis. De vero caeteroquin *boum ſtabulo* ea vox βούστασις a Laërtio adhibita, ubi Heraclitus morbo aquae intercutis laborans, ſe ipſum in *boum ſtabulo incluſiſſe* dicitur, αὐτὸς εἰς βούστασιν κατορύξας l. IX. p. 234. ed. Lond. Βοαύλια vero pro *ſtabulis* dixit vetus Argonauticorum ſcriptor vſ. 436. nempe βοαύλια Κενταύροιο, *ſtabula Centauri* Chironis.

Vſ. 104. Καὶ μεγάλη Λάρισα] Quae nempe *caput Theſſaliae* a Livio dicitur l. XLII. c. XLVII. a Scymno Chio in Periegeſi p. 25. εὐτυχεστάτη πόλις, *feliciſſima urbs*, & per quam, ut addit, labitur magnus fluvius Peneus; a Philoſtrato autem, πόλις εὖ πράττουσα ἐν Θετταλοῖς, *urbs florens apud Theſſalos*, de Vit. Soph. p. 610. Neque proinde βούστασις, juxta dictam modo *Buram*, ſed ἱπποτρόφος potius ſeu πωλοτρόφος, *equorum altrix*, ſicuti Theſſalia in genere dicta Anth. l. I. c. XXXIII. Ep. XIV. Quamquam Theſſalicos etiam boves in pretio olim fuiſſe, liqueat ex iis, quae de Iphicli bobus a Neleo, e Theſſalia in Graeciam adductis tradit Pauſanias lib. IV. pag. 285. immo quod eadem Theſſalia in genere, πάμπαν εὔῤῥηνός τε καὶ εὔβοτος, *prorſus abundans pecoribus & paſcuis*, dicatur apud Apollonium Rh. l. III. vſ. 1085. Εὔιππον vero ſeu *equis praeſtantibus* feracem, indeque potiſſimum nobilitatam, campeſtrem quippe regionem, Theſſaliam, conſtat; ac ideo equeſtribus dimicationibus, quod ait Julianus Imper. Orat. II. p. 117., maxime aptam olim habitam; ac ubi inſuper ars equos domandi primum fuerit reperta: quae ſingula a priſcis Auctoribus (& quibus adnumerandus Plato de Legib. l. I. p. 625. ac Themiſtius Orat. XXV. p. 335. ult. edit.) ſunt abunde litteris conſignata. Quod praeterea ex antiquis Theſſalorum nummis, cum ſignato paſſim in iis equo, luculenter adſtruitur. Hinc veteres etiam, iique inſignes hujus *Lariſſae* nummi, in quibus equus decurrens, aut etiam paſcens cernitur; & quod obiter addo, in quibus cum uno σ nempe ΛΑΡΙΣΑ & ΛΑ-

ΡΙ-

ΡΙΣΑΙΩΝ efferri vulgo, loci nempe ac gentile nomen, conſuevit. Id quod jam ab eruditiſſimo Holſtenio ad Stephanum monitum video, ac in pluribus inſuper quos verſavi ſaepius in praeclaris Cimeliarchiis, urbis illius nummis, obſervare mihi contigit: prout etiam Λαρισαῖος nonnunquam legitur in veterum libris, ſicut apud Pauſaniam lib. x. p. 622. & de quo loco paullo poſt. Inter Mediceos tamen hujus urbis nummos, unus exſtat, in quo equus itidem paſcens cernitur, cum inſcr. ΛΑΡΙΣΣΕΩΝ, nempe juxta aliud ejusdem urbis gentile, quod in eadem ὁ Ἐθνικογράφος quoque obſervat, Λαρισσεύς, & quomodo *Lariſſentes*, ut jam ad ipſum Stephanum monuit vir doctus, dixit Livius lib. XXXI. cap. XXXI. Haud aliter nempe, & quod alibi pridem cum ex eodem Stephano, tum ex ipſa veteri nummorum penu illuſtravimus a deſinente ſimiliter, ut Λαρίσσα, urbis nomine Ἔδεσσα, ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ & ΕΔΕΣΣΕΩΝ in iis legitur: dum nempe alia Ἐθνικὰ κατὰ τόπον ſeu κατὰ ἐπιχώριον, alia κατὰ τέχνην, ratione loci, aut juxta analogiam formata obſervat haud ſemel idem Stephanus. Neque tamen Λαρίσιος dictum quoque *Lariſſae* gentile, ſtatuere debuit dictus Stephani Enarrator Berkelius, idque e corrupto Strabonis loco, ubi lib. IX. p. 440. ὁ Λαρίσιος Ζεύς, nempe pro Λαρισαῖος, quomodo ille alibi ab eodem Geographo, quod non fugit Cl. Holſtenium, dicitur lib. XVI. p. 649. ac praeterea, ut hoc addam, a Pauſania lib. II. p. 128. non quidem ubi *Lariſſae* hujus Theſſalicae, ſed Arcis apud Argos *Lariſſae* itidem dictae, fit ab eo mentio. Plures enim *Lariſſas* exſtitiſſe abunde ex eodem Pauſania & Apollonii Enarratoribus ad lib. I. verſ. 40. qui tres recenſent, conſtat, ac praeterea e Strabone, Plinio, Stephano, qui plures adhuc enumerat, ac unde etiam haud unum gentile ab iisdem formari potuit; ſicut pro vario urbium, quae eodem nomine ſunt appellatae, ſitu, varia inde exſtitiſſe earundem Gentilia, in Εὐκάρπεια, cum Phrygiae, tum Siciliae oppido, ac alibi obſervat Stephanus. Exſtat vero antiquus & eximius *Lariſſae* in hac Electorali Gaza nummus, qui hinc ſignatum exhibet Apollinis caput, ſpiris veluti ſerpentis, in occiſi nempe ab eo Pythonis, *Theſſalici*, uti antea e Luciano vidimus, *ſerpentis* memoriam; illinc equum non paſcentem jam, ſed decurrentem, cum inſcr. ΛΑΡΙΣ. h. e. ut in aliis nummis, ΛΑΡΙΣΣΑΙΩΝ, vel etiam ut in nummo Mediceo, ΛΑΡΙΣΣΕΩΝ,

Et

Et quamquam plures darentur, ut modo dixi, *Lariſſae*, ac Apollinis *Lariſſini*, nempe *Lariſſae*, quae in Troade apud Strabonem lib. XIII. p. 620. fiat mentio; haud dubium tamen ex eo hujus nummi typo, ſpectare illum ad nobilem Theſſaliae ad Peneum urbem, ad quam hic quoque reſpicit Callimachus; & prout non Palladis ſolum, ſed laureatum Apollinis caput haud ſemel occurrit in nummis a Communi Theſſalorum cum inſcr. ΘΕΣΣΑΛΙΩΝ percuſſis. Hanc autem *Lariſſam*, quam, etſi alia adhuc daretur in Theſſalia, juxta Pauſaniam lib. II. p. 128. maritima *Lariſſa*, tanquam in eadem gente celebratiſſimam, Λάρισσαν τὴν ἐν Θετταλίᾳ vocat Theophraſtus de Cauſſ. Pl. lib. V. cap. X. eandem eſſe cum illa Theſſaliae urbe, quam Ἄργισσαν vocat Homerus nempe Iliad. B. v. 738. notant Graeci Apollonii dicto jam loco Interpretes, eamque ab Acriſio, quod tradit etiam Stephanus, conditam. Etſi non cunas quidem, ſed Acriſii ſepulcrum, in hac *Lariſſa* Theſſalica exſtare tradit Theodoritus Serm. VIII. de Martyr. p. 598. T. IV. Καὶ ἐν Λαρίσσῃ τῇ Θετταλικῇ πάλαι, ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς τὸν Ἀκρίσιον τεθάφθαι, *& in Lariſſa Theſſalica pridem in Palladis templo Acriſium eſſe ſepultum.* Quod tangit etiam Cyrillus adv. Julianum lib. X. pag. 342. ſed ita, ut id non huic Lariſſae ad Peneum, ſeu Theſſalicae, ſed Argivorum Arci, *Lariſſae* etiam, ut aliunde, Strabone, puta, Pauſania, Stephano, Apollonii Enarratoribus conſtat, appellatae, haud obſcure tribuat, ἐν Λαρίσσῃ τῇ ἀκροπόλει τάφος ἐστὶν Ἀκρισίου, *in Arce Lariſſae ſepulcrum eſt Acriſii.* Verum quamquam id inde etiam adſtrui videretur, & Cyrillo hic forte impoſuit, quod Argivorum Rex fuerit idem Acriſius, non in hac tamen apud Argos *Lariſſa*, ſed in Theſſalica ad Peneum, ad quem ille Argis conceſſerat, a Perſeo, e Danaë filia nepote, diſco caeſus dicitur apud Pauſaniam lib. II. pag. 112. ac proinde ibidem, juxta Theodoritum, ſepultus. Neque etiam ubi *Lariſſam* Argivorum arcem, eorumque in eadem memorabilia, tangit Pauſanias lib. II. pag. 128. ulla, quod ab eo praeteritum haud foret, qui caeteroquin ejuſdem Acriſii, ut modo dictum, in Argivorum rebus meminit, illius, qui ibi conditus fuerit, ſepulcri fit mentio. Nomen vero huic *Lariſſae* Theſſalicae, a *Lariſſa* Pelaſgi filia inditum, tradit juxta Apollonii Enarratores, Hellanicus, & quod de Arce *Lariſſa* refert, itidem p. 128. Pauſanias.

Ibid. Χειρωνίδες ἄκραι.] De monte Pelio hoc dici, in quo habitaret Centaurus Chiron, monent Graeca ad hunc locum Scholia. Haud male vero vocem ἄκραι hic ſubſtantive ſumi, eaque denotari *juga* ſeu *cacumina*, notavit H. Stephanus; quomodo nempe ἄκραι Graecis paſſim pro *arcibus* ſeu locis, quae in clivis ſeu jugis montium poſita dici conſueverant; ac unde ἄκραι ἐναλίαι, *arces maritimae*, vocantur ab Euripide Cyclop. v. 317. Tales autem hae Χειρωνίδες ἄκραι, ſeu *Chironis* habitatio in quodam Pelii montis jugo ad mare, ut liquet ex Orpheo ſeu vetuſto

Ar-

Digitized by Google

Argonauticorum Scriptore, a quo dicuntur illi Minyae Heroës ad littus ibi adpulſi, eosque tum adfatus Peleus vſ. 375. nempe

ἀθρεῖτε σκοπιῆς προΰχοντα κολωνὸν
Μέσσῳ ἐνὶ πρηῶνι κατάσκιον, ἐνθάδε Χείρων,
videtis ſpeculae eminentem verticem
Medio in cacumine umbroſum; illic Chiron habitabat &c.

Ab illis autem Ἄκραις dicti dii Ἀκραῖοι, ceu qui in *Arcibus* illis culti, quorum obvia non apud Auctores ſolum veteres, ſed in nummis etiam antiquis, & qua de re jam obiter a nobis actum ſupra ad vſ. 70. & antea ad vſ. 82. Hym. in Jovem ac agetur adhuc alibi, σὺν θεῷ, opportunius.

Vſ. 105. Πηνειὸς ἑλισσόμενος διὰ Τεμπέων] Adducitur hic verſus in Scholiis ad Pindari Pythia Od. IV. p. 248. Trita vero omnia, quae in iisdem, & alibi apud Herodotum, Diodorum, Strabonem, Senecam, & Poëtas, Ovidium, Senecam Tragicum Hercul. Fur. vſ. 285. &c. Claudianum de Raptu Proſerpinae L. II. vſ. 179. de abrupto Neptuni ſcilicet tridente (aut quod Herculi alii ex iis tribuunt) h. e. terrae motu, ab Olympo Oſſa: atque ita *ſtagnanti* antea, uti de eodem loquuntur Auctores, *Peneo*, aditu in mare per amoena illa *Tempe*, ſeu mediam inter diſſectos eos montes convallem, patefacto. Quomodo etiam in veteri tabula depictam totam hujus rei ſcenam deſcribit Philoſtratus Icon. l. II. p. 800. nempe juxta Ovidium Metam. L. I. vſ. 569.

vocant Tempe, per quae Peneus ab imo
Effuſus Pindo, ſpumoſis volvitur undis.

Quae tangit etiam ac illuſtrat dicto paullo ante loco Theophraſtus, nempe de Cauſ. Pl. l. v. c. XX. ubi apud hanc Theſſaliae urbem Lariſſam prius campis aqua ſtagnante (hujus ſcilicet *Penei*, ad quem eadem erat ſita) repletis, aërem craſſum & calidiorem ait exſtitiſſe; poſtea vero quum educta eſſet eadem aqua & conſiſtere prohibita, frigidiorem ibi regionem & congelationes frequentes viſas. Unde Ariſtides Gratul. in Smyrn. p. 474. ait Theſſaliae dici Neptunum humaniter conceſſiſſe· τὴν διασφάγα ποιήσας τῶν Τεμπῶν ἕνεκα τῷ Πηνειῷ, *facto propter Tempe Peneo flumini hiatu:* ſicuti nempe eadem voce διασφάγος uſus eſt Herodotus l. III. c. CXVII. ad denotandum Acis, Aſiae fluvii, per interciſos itidem ſeu avulſos a ſe invicem montes labentis curſum, & praeterea διασφάγα pro *hiatu* adhibuit Lycophron vſ. 1062. Hinc vero eadem Πηνειῷ καλὰ Τέμπεα, *Penei pulcra Tempe*, vocat Theocritus in primo Idyllio, aut *convallibus* flumina delectari dicuntur apud Philoſtratum Epiſt. 893. ubi ait, quod mare Inſulis gaudeat, οἱ δὲ ποταμοὶ Τέμπεσι, *fluvii autem convallibus*. Immo unde idem *Peneus*, ob abruptum nempe ab Olympo Oſſam, Ἀράξης non ſolum, juxta Strabonem, Stephanum & Euſtathium ad Dionyſium dictus, ſed praeterea, ut poſtremus ibidem notat p. 98. Σαλαβρίας, eadem nempe, ut obſervo de

Digitized by Google

cauſſa, ob patefactam nempe huic Peneo per diſſectos illos montes, Neptuni tridente, ſeu terrae motu, effluendi portam, ut nominatim ea de re dicto antea loco pag. 800. Philoſtratus, ῥήξει γοῦν ὁ Ποσειδῶν τῇ τριαίνῃ τὰ ὄρη καὶ ΠΥΛΑΣ τῷ ποταμῷ ἐργάσεται, *Neptunus igitur tridente ſcindet montes*, PORTASQUE *flumini Peneo efficiet.* Heſychius autem, Σαλάβας, (forte Σαλάβρας) θυρῶν ὀπὰς, *januarum foramina.* Unde facta proinde vox ea Σαλαβρίας ſeu *Salamprias*, quo nomine vocari eundem Peneum tradit Sophianus.

Vſ. 107. Πήχεις Ἀμφοτέρους ὀρέγουσα] Puras nempe manus, dextras ſimul ac ſiniſtras, ad Deos in periculis tollere ſoliti etiam Gentiles: Quod officium Diis utriusque ſexus Coeleſtibus praeſtare juſſi, Dodoneo Oraculo Athenienſes, teſte Demoſthene in Midiana p. 392. Θεοῖς Ὀλυμπίοις πάντεσι καὶ πάσαις ὁσίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνισχόντες, *Diis ac Deabus omnibus Olympiis puras dextras ac ſiniſtras manus attollentes.* Unde mos olim Gentilium in rebus trepidis continuo ad ſimulacra Deorum confugere; ibique eorundem genua, ſupplicum nempe more, adprehendere; aut protenſis ad eadem ſimulacra manibus, Deos, ut praeſentes ibi, pie ac rite venerari; quorum illud ſimili in facto Thebanarum Virginum, βρετέων ἔχεσθαι, *ſimulacra tenere*, dixit Aeſchyl. Sept. Theb. vſ. 97. iſtud χειροτόνους λιτὰς, h. e. juxta Criticos ibidem, μετὰ χειρῶν τάσεως γενομένας, *cum extenſis manibus factas preces*, ejusdem dramatis vſ. 179. Quam in rem a Juliano Imp. dicitur apud Cyrillum Alex. lib. II. p. 69. οὐδείς ἐστιν, ὅς οὐκ ἀνατείνει μὲν εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, εὐχόμενος, *nemo eſt qui non in coelum manus tendat, cum precatur.* De quo more proinde ait Simplicius ad Ariſtotelem de Coelo l. I. p. 31. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς νομίζοντες μεστοὺς θεῶν εἶναι, ἐκτείνουσιν εἰς αὐτὰς (lego αὐτοὺς) τὰς χεῖρας, *in ſacris enim & templis exiſtimantes, ea Diis eſſe plena, ad eos manus extendunt.* Hinc Joſephus de Tito Imperatore Ἁλωσ. l. VI. c. XIV. καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας, κατεμαρτύρετο τὸν θεὸν, *& extenſis manibus, Deum teſtabatur.* Cujus etiam recepti in ſacris Gentilium ritus obvia in antiquis nummis, aliisve priſci aevi monumentis exempla; ſicuti, ut alia nunc mittam, in praeclaro illo Colophoniorum nummo Gazae Gallorum Regiae, quo Panionii, ſeu ſacra, ut praefert ipſa nummi inſcriptio, *Ionum Communis* ſolemnia ſignantur, & cujus icon infra adducetur ad verſ. 258. Nemeſin alioquin, ut hoc addam, (ut Minervae, de quibus vſ. 5. Hym. ſequentis, πήχεις ſeu *lacertos* hic mittam) *cubitum* dextrum, ſeu πῆχυν ad os attollentem exhibent vulgo antiqui nummi, ac unde explicanda videntur duo vetera Epigrammata l. XXI. & LXXII. Anthol. l. IV. c. XII.

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ, τῷ τε χαλινῷ,

Nemeſis praedicit cubito ac oris fraeno,

ſeu *cubito* ejus ad os, obvio illius Deae in nummis ſchemate, ſublato, ſicuti mox eandem in rem, ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω, *Neme-*

Nemeſis cubitum cobibeo; quae poſtrema caeteroquin verba *per normam babeo*, ſicuti in priori Epigrammate, πῆχυν itidem per *normam* reddit Latinus Interpres: apertius per *cubitum*, obvium & antiquiſſimum menſurae apud pleraſque gentes nomen ac normam, reddi potuit. Certe quum eadem Nemeſis occurrat ſubinde in praeclaris Graecorum, maxime Smyrnaeorum, quorum tutelaris, quod aliunde conſtat, exſtitit eadem Dea, nummis: eaque non ſolum dextro cubito ad os ſeu faciem ſublato, ſed ſceptrum veluti ſeu bacillum ſiniſtra tenens; eo πῆχυν pro *cubito ad menſurandum* adhibito deſignari, & id proinde intendiſſe eorundem Epigrammaton Scriptores, haud abs re liceat ſtatuere. Quod adſtruere etiam videtur integrum de eadem Dea, quod ibi legitur, Epigrammation,

Ἡ Νέμεσις ΠΗΧΥΝ κατέχω· τίνος εἵνεκα; λέξεις.
Πᾶσι παραγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ,
Nemeſis CUBITUM *teneo: cujus cauſſa? dices.*
Omnibus adnuncio, ne quid ſupra MENSURAM.

Χαλινὸν vero in adducto paullo ante verſu de *oris angulo* ſeu ore, ad quod dextram intendit Nemeſis, juxta Pollucem l. II. c. IV. dici patet; & ſicuti in Dionyſii Hymno in Nemeſin, qui poſt Aratea Oxonii edita p. 51. ad eandem Deam dicitur,

Ἐπέχεις ἀδάμαντι χαλινῷ,
Inbibes firmiſſimo oris fraeno,

ἀδάμαντι nempe pro ἀδαμαντινῷ. Sed haec obiter.

Vſ. 109. Νύμφαι Θεσσαλίδες, ποταμοῦ γένος] Non hic proinde Ὠκεανῖναι ſeu *Oceani filiae*, de quibus ſupra Hym. in Dianam vſ. 13. & 62. ſed *Penei*, qui nempe Theſſaliae fluvius κατ' ἐξοχὴν hic dictus, ſicuti apud Catullum Epigr. LXIV. vſ. 28. *quos praeter fluminis undas* &c. nempe *Penei*, ut ibidem liquet. Ita quatuor celebrioribus Theſſaliae fluviis *Peneo*, *Apidano*, *Pamiſo* & *Enipeo*, iiſque in unum *Peneum* confluentibus, inde eum ut reliquis potiorem illos ἀνωνύμους, ſeu *innominatos* effeciſſe, tradunt Apollonii Enarratores ad l. III. vſ. 1084. & quod ab Herodoto, qui idem retulerat lib. VII. c. XXIX. ſumptum. Quo ſpectat etiam illud Lucani l. VI. vſ. 371.

Et quisquis pelago per ſe non cognitus amnis,
Peneo donavit aquas.

Theſſalicas autem haſce ad Peneum *Nymphas* invocat quoque, dicto paullo ante apud Theocritum loco, Thyrſis Idyll. I. vſ. 66.

πᾶ ποκα Νύμφαι;
Ἦ κατὰ Πηνειῶ καλὰ Τέμπεα;
ubi tandem fuiſtis Nymphae?
Anne apud Penei pulcra Tempe?

& quarum etiam meminit agens de *Peneo* Ovidius Metam. l. I. vſ. 576.

Undis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.

Digitized by Google

Eadem inſuper a vicina huic *Peneo*, ac *Tempis* palude, *Neſſonides* vocantur apud Catullum in Epit. Thetid. vſ. 285. *Confeſtim Peneos adeſt*, dein

Neſſonidum linquens claris celebranda choreis.

Ut mittam *Nympham Peneida*, de Daphne hujus *Penei* ſcilicet, qua de re jam ante ad vſ. 94. filia, ab Ovidio dictam Metam. l. I. vſ. 472.

Vſ. 110. μέγα χεῦμα] Ob cauſſam modo dictam, de reliquis Theſſaliae fluviis in illum Peneum confluentibus, & qua de re Ovidius Metam. l. II. vſ. 577.

Conveniunt illic popularia flumina primum,

ac unde MAGNUM *illum* inde continuo *fieri* dixit Aelianus V. H. l. III. c. I. καὶ ἐργάζονται τὸν Πηνειὸν ἐκεῖνοι ΜΕΓΑΝ. Hinc de eodem Scymnus Chius in Periegeſi p. 25.

Πηνειὸς δι' ἧς
ΜΕΓΑΣ διαῤῥεῖ ποταμὸς,
Peneus, per quam (Lariſſam nempe)
MAGNUS *labitur fluvius*;

ac Naſo rurſus de eodem d. l. vſ. 571. *haec ſunt penetralia* MAGNI *amnis*.

Ibid. περιπλέξασθαι γενείῳ,] Juxta pervulgatum veterum morem, ut ſupplices barbam illius, quem volebant exorare, adprehenderent; ſicuti ſupra Diana adhuc infans Jovis Parentis barbam, quo voti nempe compos continuo fieret, adtrectare adnititur Hym. in eandem vſ. 26. Quae, ut tot alia a vatum Parente mutuatus eſt Callimachus, dicente Iliad. K. vſ. 454.

γενείου χειρὶ παχείῃ
Ἁψάμενος λίσσεσθαι,
barbam manu robuſta
Tangens adprecaturus.

Barbati autem vulgo majores Fluvii in antiquis nummorum aut lapidum monumentis, neque ſemper tamen, aut ii tantum, qui in mare, qualis hic Peneus, delabebantur; ut viſum nuper praeclaro antiquario in opere de Coloniis Romanorum quae ſub Imperatoribus ſunt deductae. Ut nunc mittam duos Siculorum fluviorum, qualis *Acragas* & *Hypſas*, quos ſub formoſi pueri habitu ſignatos exhibent illorum tractuum & obvia in Parutae Sicilia numiſmata; ac ut de *Acragante*, ſeu Agrigentinorum fluvio nominatim id ab Aeliano monitum V. Hiſtor. l. II. c. XXXIII. Qualis etiam *Meles* Smyrnaeorum fluvius depictus itidem in veteri tabula, inſtar pueri ephebi deſcribitur a Philoſtrato Icon. l. II. p. 791. χάριν μὲν ἐν τῆς γραφῆς αὐτὸς ὁ Μέλης &c. καὶ παρεχόμενος εἶδος ἁβρὸν καὶ μειρακιῶδες, *venuſtas autem illius picturae ipſe Meles delicatam ac puerilem prae ſe ferens ſpeciem.* A quo tamen diverſus abit idem *Meles* in priſcis Smyrnaeorum nummis, in quibus conſpicitur, ſolito majorum fluviorum typo, cum promiſſa ac hiſpida barba, qualis nempe hic traditur Peneus; & ſicuti

Digitized by Google

uti de Acheloo, caeteroque Ταυρομόρφῳ, uti etiam idem in veteribus nummis proſtat, ait Sophocles Trachin. vſ. 14.

ἐκ δὲ δασκίου γενειάδος,
Κρουνοὶ διεῤῥαίνοντο κρηναίου ποτοῦ,
ex birſuta autem barba
Scaturigines fontanae aquae diffluebant.

Vſ. III. Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι] Nempe tanquam e Jove uterum ferens ac partui proxima, cupit hic anxie Latona, ut *Jovis liberos* liceat ei in Penei *aqua parere.* Magna nempe illius fluvii, quod ante vidimus, celebritas, ac ſingularis quaedam per amoena illa Tempe decurrentis pulcritudo; adeo etiam, ut cum inde a Theſſalis κατὰ τὸ κάλλος, ſicuti Nilum ab Aegyptiis καθ' ὠφέλειαν, ſeu *utilitatis ergo*, divinis honoribus cultum, tradat Maximus Tyrius Diſſ. XXXVIII. p. 378. Sed propior adhuc hujuſce Latonae voti cauſſa ſubeſſe ſeu fingi hic videtur; quod nempe idem Peneus Daphnes parens, uti jam ſupra dictum, fuerit habitus; haec autem ab eo, quem in utero ferebat Latona, Apolline, impenſe erat diligenda, ſeu, quod ait Ovidius Metam. l. I. p. 452.

Primus amor Phoebi, Daphne Peneia.

Adde conſitas lauro ſacra Apollini arbore, ac unde fabulae de Daphne locus, ejusdem fluvii ripas, juxta illud Catulli de Peneo Epith. Thet. vſ. 288.

namque tulit radicibus altas
Fagos, & recto proceras ſtipite lauros;

ac inde etiam ex eadem lauro, quod ex Aeliano & Lucano jam ſupra vidimus ad verſ. 94. primum coronatum eundem Apollinem, immo etiam juxta eosdem Auctores in Pythiis hujus Dei agonibus. Hinc proinde illud ſollicitum hic Latonae votum, quo nempe naſcendus mox ex ea juxta Dianam Apollo, idque pro veteri puerperii ritu, in eo Peneo ablueretur; ipſaque puerpera, τὰ λοετρὰ λεχώια, ut eadem vocat Apollonius l. II. vſ. 1016. ibidem Latona nanciſceretur. Haud aliter nempe ac de Rhea, ubi Jovem eſſet enixa, dixit ſupra Callimachus Hym. in Jov. vſ. 16.

Αὐτίκα δίζηται ῥόον ὕδατος, ᾧ κε τόκοιο,
Λύματα χυτλώσαιτο, τεὸν δ' ἐνὶ χρῶτα λοέσσαι.
Statim quaerit aquae rivum, quo partus
Detrimenta purgaret, tuumque (h. e. Jovis) *corpus ablueret.*

Immo ſicuti eandem Latonam, poſt editos in Aſteria Inſula ſeu Delo hoſce liberos, in Lyciam continuo veniſſe, quo eosdem ibi in Xantho amne ablueret, ab Antonio Liberali relatum diximus ſupra ad verſ. 6. Unde etiam mox ad Latonam ait Peneus vſ. 124. ſe quidem alias noviſſe *ablutas a ſe puerperas*, λυσαμένας ἀπ' ἐμεῖο λεχωΐδας. Notandum hic praeterea, quod unus iſte occurrat in toto hoc Poëmatio locus, ubi agens de praegnantis Latonae, quem in utero gerebat, foetu, aut ſequuto in Delo partu,

Digitized by Google

tu, plurali numero illud efferatur nempe τὰ Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι, *Jovis in aqua liberos parere*; De uno caeteroquin Apolline, quem in utero tunc ferret, & quem poſtea in Delo ſit enixa Latona, omiſſa omni Dianae tanquam ibidem gemino partu ex ea editae, mentione, agit toto hoc Hymno Callimachus, & qua de re infra ad vſ. 202. & 255. dicendi adhuc erit locus.

Vſ. 112. Πηνειὲ Φθιῶτα] *Phthiota* hic dicitur, *Peneus*, cui nempe, & Lariſſae ad eum ſitae, adjacebat ea Theſſaliae pars, quae *Phthiotis* olim dicta, ſeu quae juxta Strabonem l. VIII. p. 383. inter Peneum & Aſopum ſita. Hinc in brevibus etiam ad Homerum Scholiis Iliad. B. vſ. 259. dicitur Πηνειὸς ποταμὸς Θεσσαλίας πλησίον Φθίας, *Peneus Theſſaliae fluvius, prope Phthiam.* Unde *Phthiotica Tempe*, per quae nempe labebatur, uti vidimus, *Peneus*, dixit Catullus Epith. Thetid. vſ. 35. Accedit, quod *Phthiae* nomen a *Phthio*, Neptuni & Lariſſae filio, inditum dicitur apud Stephanum in voce Φθία. Quamquam non conveniant hic inter ſe, quod iis ſolemne, veteres Mythologi; dum idem *Phthius* ab aliis, ut ab Apollodoro l. III. c. VIII. inter Lycaonis liberos; ab aliis etiam Achaei filius & Xuthi nepos ſtatuitur. Eo autem *Phthiae*, ac inde *Phthiotidis* nomine, dictam illam Theſſaliae partem, in qua regnavit quondam Hellas Deucalionis filius, indeque Ἑλλάδα & Ἕλληνας de ſola *Phthiotide* aut ejus incolis ab Homero intelligi, monuit pridem, quod notum, Thucydides l. I. p. 3. A quo tamen aliquantum abit Strabo, qui ab Homero *Phthiam* & *Hellada*, ut diverſa adhiberi Theſſaliae oppida vel regiones (iſtud enim in dubio relinquit ibidem Geographus) ex adductis eam in rem Poëtae locis colligit lib. IX. p. 431.

Ibid. τί νῦν ἀνέμοισιν ἐρίζεις;] Sicuti nempe de velocitate canum venaticorum, dixit Hym. in Dianam vſ. 94. Θάσσονας αὐράων κυνοσουρίδας, *velociores auris Cynoſurides*; & quomodo equis aliiſque citis animalibus, impoſita ſubinde *Aurae*, ut apud Pauſaniam l. II. El. p. 373. & *ventorum* in lapidibus antiquis nomina; ac *tigrides* e *vento* etiam concipere inde dictae, qua de re ibid. ad Hym. in Dianam actum. Unde hic cum *ventis*, paullo poſt cum *volatu* avium, contendit Latona rapidum illum praeter ſolitum Penei curſum, quod de ſagittis, navibus vela facientibus, aliiſque id genus ſummae cujusdam velocitatis, ſimiliter a Poëtis factum, ſicuti de Nympha Claudianus in ſec. Conſ. Stil. vſ. 252.

Et curſu zephyris nunquam ceſſura Lycaſte;

aut vero de Minerva e terra in coelum reverſa, Orpheus ſeu Onomacritus Argon. vſ. 554. πάλιν ἐτράπεθ' ἶσον ὀϊστῷ, *denuo ſublata eſt inſtar ſagittae.*

Vſ. 113. ἵππου ἀέθλιον ἀμφιβέβηκας] Id quod vulgo Graeci, ubi nempe de unius equi, ſicuti hoc loco, ſeu *ſingulatori*, equitis, ut de iis veteres Gloſſae, agone agebatur, κέλητα πῶλον, vel κέλητα ἵππον

ἵππον ἐλαύνειν dixerunt, ſicut Artemidorus l. I. c. LVIII. aut ubi de ipſo agone ſeu curſu illo mentio, κέλητι πώλῳ, ut Pauſanias de eo haud ſemel loquitur l. v. p. 302. l. x. p. 621. &c. aut ἡ νίκη ἵππου κέλητος, *victoria equi ſingularis*, apud eundem l. VI. p. 346. Κέλης enim Graecis tam de ejuſmodi *equo ſingulari*, ſeu, ut hic dicitur, ἵππος ἀέθλιος, quales μόνιπποι, μονάμπυκες, aut μονάτορες etiam, ſicuti apud Comici Enarratores in Pace p. 691. poſteriori etiam aevo σιγγλάριοι ſunt appellati; quam de *ſingulatore* ſeu *ſolitario equite* dictus. Unde κέλης ἱππεὺς, & ἱππαστὴς κέλης, *Caballarius* vel *ſingulator* in Gloſſis Philoxeni; aut etiam *celſus* a Graeca nempe voce κέλης, & quod poſtremum jam ad Themiſtium monuit doctiſſimus Petavius p. 482. Quo ſpectat Ariſtophanis jocus dicto modo loco:

Τρίτη δὲ μετὰ ταῦθ' ἱπποδρομίαν ἄξετε,
Ἵνα δὴ κέλης κέλητα παρακελητιεῖ,
Poſt illa autem tertia die vacandum Circenſibus,
Ubi etiam ſingulator, ſingularem Equum (non cum Florente, *ſingulatorem* nempe *Equitem*) *agitabit*.

Ἱπποδρομίαν vero non de curulibus ſolum Bigarum aut Quadrigarum agonibus, ſed de illo etiam *ſingularium equorum* ſeu μονίππων, ut hic apud Comicum, curſu dictam, liquet praeterea e priſcis Grammaticis ad Argum. Iſthm. Pindari Od. III. p. 449. Hos autem κέλητας, ſeu μονίππους, ad ejuſmodi agones inter alios adhibitos docet Plato de Legib. l. VIII. p. 834. qui dentes aetatis indices ſeu pullarios adhuc retinebant, μονίπποις δὲ ἆθλα τιθέντες πώλοις τε ἀβόλοις, *ſingularibus autem equis praemia decernentes pullis nempe, qui dentes nondum amiſerunt*; & cujuſmodi πώλους ἀβόλους dictos, ſeu quibus adhuc eſſent γνώμονες, *dentes* nempe *pullarii*, docet Pollux p. 48. Μοναμπυκίαν quoque de eodem illo *curſu* ſeu agone *ſingularis* vel *deſultorii equi* ſeu ἵππου, ut hic ἀεθλίου, dixit Pindarus Olymp. Od. VI. ubi diverſos illos equeſtres agones, qui e celete, bigis & quadrigis conſtabant, tangit,

Ἵπποις, ἡμιόνοις τε, μοναμπυκίᾳ τε,

equis ſeu quadrigis, *mulis* ſeu bigis vel ἀπήνῃ, & *uno equo deſultorio*; quomodo nempe μονάμπυκας πώλους, ejuſmodi *ſingulares equos* vocat Euripides Alceſt. vſ. 428. Quibus addere licet hic opportunum Pauſaniae locum l. x. p. 622. ubi primum in Pythiis victorem ſingulari ejuſmodi equo, quendam Lycormam Lariſſaeum exſtitiſſe teſtatur, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ πώλῳ τῷ κέλητι, Λυκώρμας ἀνηγορεύθη Λαρισσαῖος, & *quidem ſingulari equo Lycormas Lariſſaeus victor eſt renuntiatus*. Unde factum licet forte arbitrari, ut agens hic de Lariſſa, & Penei incitato praeter ſolitum curſu Callimachus dicat, eum tamen *non hic ſingulari equo decertare*, οὐ μὴν ἵππον ἀέθλιον ἀμφιβέβηκας, poſtrema nempe voce uſus hic eodem ſenſu, non quo ſupra vſ. 27. βοηθόος ἀμφιβέβηκας, & de quo ibdem, ſed quo apud Homerum ſol dicitur Iliad. Θ. vſ. 68.

&

Digitized by Google

& alibi, μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει, *medium coelum conſcenderat.* Praeclarum vero, ut hoc poſtremo addam, hujuſmodi ἀεθλίου ἵππου, & ſimul ἱππασίου κύκλου imaginem nobis ante oculos ponit Apollonius l. IV. vſ. 1604. & ſequentibus,

> Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ θοὸν ἵππον ἐς εὐρέα κύκλον ἀγῶνος,
> *Ac ut aliquis velocem equum in latum certaminis circum ducit.*

ut reliqua omittam, quae ibi conſulere, ſi vacat, poterit Lector.

Vſ. 114. Ἦ ῥά τοι οὐδ' αἰεὶ ταχινοὶ πόδες;] Quod de Penei curſu, tanquam praeter ſolitum citato, ideo hic a Latona dicitur, quod lente ille alioquin ac leniter per Tempe flueret, ut de eo Aelianus V. H. l. III. c. I. Διὰ μέσων δὲ τῶν Τεμπῶν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἔρχεται, σχολῇ καὶ πρᾴως προϊὼν, ἐλαίου δίκην, *per media vero Tempe Peneus fluvius venit, lente quidem ac leniter, procedens inſtar olei.* Quod poſtremum *inſtar olei* ἐλαίου δίκην, & qua de re nihil ibi eruditi Aeliani editores, ab Homero ſumptum; quamquam ille id non de *Peneo* proprie, ſed de Titareſio fluvio dixerit, in *Peneum* quidem influente, non eidem tamen commixto, verum ſupernatante *inſtar olei*, Iliad. B. vſ. 260.

> Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ,
> Ἀλλά τέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει, ἠΰτ' ἔλαιον,
> *Nec ille Peneo commiſcetur coloris argentei vortices habenti,*
> *Sed in ipſum ſuperne influit, tanquam oleum.*

Quod expreſſit etiam Lucanus l. VI. vſ. 375.

> *Solus in alterius nomen cum venerit undae,*
> *Defendit Titareſus aquas, lapſusque ſuperno*
> *Gurgite Penei, prò ſiccis utitur arvis.*

Quibus adde Philoſtratum Icon. l. II. p. 801. & Senecam Troad. vſ. 846. ubi *ſegnes* vocat hujus *Titareſii undas.* Quamquam Peneum quod ſpectat, *citato flumini*, de eo dicat alibi idem Tragicus, Hercul. Fur. vſ. 284.

Vſ. 117. μέλλον γὰρ ἀπειρήκασι τένοντες.] Quum multiplex ſit τενόντων apud Medicorum filios non ſolum, ſed Poëtas etiam veteres ſignificatio, de majoribus nempe cervicis aut brachiorum, vel manus, aut poplitis etiam, ac a poplite ad calcem nervis, hic poſtremo ſenſu vox eadem ſumitur, ubi de Latona, foetus nempe, quem in utero & jam parturiens ferebat, onere, ac longa inſuper erratione feſſa, agitur. Unde apud Aeſchylum τένοντες dicti, non ſolum, ut apud Homerum Iliad. X. vſ. 396. *tendines* ſeu *nervi*, ut ibidem ait, *a calcaneo ad talum*, ποδῶν τένοντε ἐς σφυρὸν ἐκ πτέρνης, ſed ipſa etiam pedum in longitudinem extenſio, ſeu menſura, uti de ſolo impreſſis Oreſtis pedum veſtigiis ait Electra apud Aeſchylum Choëph. vſ. 207.

> Πτέρναι τενόντων θ' ὑπογραφαὶ μετρούμεναι,
> *Calces tendinumque deſcriptiones menſuratae;*

ac veteres ibi Enarratores, τενόντων, τοῦ εἰς μῆκος τῶν ποδῶν ἐκτα-

σιν

σιν, τένοντας φησιν, *hic pedum in longitudinem extenſionem tendines vocat.* Haud aliter nempe ac τένοντες ſeu *tendines* manuum dicti, qui nempe cubiti muſculis ad digitos extenſi, ut de iis Galenus, de Uſu Partium. l. I. c. XVII. περὶ τενόντων τῶν τὴν χεῖρα κινούντων, *de tendinibus, qui manum movent*, Euripides vero τένοντα pro ipſa *cervice* uſurpavit, Hippol. vſ. 1165.

Τένοντ' ἐς ὀρθὸν ὄμμασι σκοπουμένη,

Ad cervicem erectam oculis reſpiciens.

Vſ. 118. Φιλόφρης νυμφήιον] Νυμφεῖον nempe, & Poëtice ob metrum νυμφήιον, de *ſponſa, nuptiis*, & *thalamo* etiam *nuptiali* ſubinde a Poëtis, Tragicis maxime antiquis, dictum; & quo poſtremo ſenſu νυμφῶνα adhibuerunt haud ſemel ſacri Euangeliſtae. Qua caeteroquin voce Νυμφῶν, *Nympharum aedem*, ſeu antrum in Sicyoniorum luco, ubi ſolis mulieribus fas erat ſacra facere, dictum obſervat Pauſanias l. II. p. 104. Νυμφῶν proinde ibi, non pro Νυμφεῖον, ſed quod ab eo diverſum, Νυμφαῖον ſeu *Nymphaeum*, quod de *antro* aut *lavacro* etiam *Nympharum* Hydriadum, ſeu κρηναιῶν, ποταμηΐδων, Λιμνάδων, aut juxta Orpheum ſeu Onomacrit. Argon. vſ. 644. Λιμνακίδων dici, ut aliunde notum, conſuevit. Quale *Nymphaeum* proſtat etiamnum in pictura veteri in monte Quirinali effoſſa, dum conſtruerentur ibi aedes Barberinae, quam erudita commentatione, quae ante annos haud ita multos Romae prodiit, illuſtravit doctiſſimus Holſtenius.

Vſ. 120. Ὠμοτόκοις ὠδῖνας] Sic rurſus de *leaena crudipara*, ut hic in monte Theſſaliae Pelio, ita in monte Epiri Tmaro dicitur infra vſ. 53. Hym. in Cerer. λέαινα ὠμοτόκος. Inde autem eo nomine dicta utroque in loco videtur haec fera; & quidem, ut hic additur, *graves partus dolores intendens*, quod non ſolum unipara vulgo fuerit habita, ſed praeterea partum edens, qui matris uterum diſcerperet. Quod utrumque ab Herodoto l. III. c. CVIII. olim traditum, aliisque vulgari fama creditum, vel ex Plinio conſtat l. VIII. c. XVI. *ſemel autem edi* (Leaenae nempe) *partum*, LACERATO *unguium acie* UTERO IN ENIXU, *vulgum credidiſſe video. Ariſtoteles diverſa tradit, vir quem in iis magna ſecuturus ex parte &c.* Et quamquam praeter Ariſtotelem, id ab aliis quoque, ut Plinio ibidem, Aeliano de Animalibus, Gellio, Philoſtrato, & quod unum ſcilicet leaenae partum ſpectat, ex ipſis ſacris Prophetis Ezechiele XIX. 2. & Nahum II. 12. merito, ut videre eſt apud τὸν πάνυ Bochartum Hieroz. l. III. c. II. refellatur; haud mirum tamen, ſi ad pervulgatam ea de re opinionem, quod ab Aeliano in variis, Antigono Caryſtio, Baſilio etiam, Epiphanio, aliisque graviſſimis Auctoribus itidem factum, reſpexiſſe hic credatur Callimachus; dum vel ὠμοτόκους, ſeu *crudiparas* leaenas hic & alibi appellat, & graves earum in partu, quo nempe earundem uterus laniari credebatur, dolores hic tangit. Adde quod alioquin haud inſolitum

ſit.

Digitized by Google

ſit etiam ſacris Scriptoribus, ut a parturientium, & quidem ut hic, in montibus ferarum doloribus exempla arceſſantur, ſicuti a Jobo factum xxxix. 13. ubi ibices ſeu rupicaprae parere dicuntur petras incolentes, ac ut addit, & juxta veterem Interpretem, *pariunt & rugitus ſuos emittunt*, ſeu ut ibi Chaldaeus Paraphraſtes, *dilacerantur, dolores ſuos emittunt.* Dari autem, quod hic a Callimacho dicitur, *leones* ac *leaenas* in monte Theſſaliae Pelio, liquet praeterea ex iis, quae de Cyrene cum leone in eodem monte luctante, eundemque ſine armis proſternente a Pindaro relata Pyth. Od. ix. ſupra jam notavi ad vſ. 92. Hym. in Apollinem.

Vſ. 122. Ἀναγκαίη μεγάλη Θεός.] Quae proinde etiam Deo imperare dicitur a Philiſco Thebano apud Stobaeum Serm. lx. p. 33.

> Δοῦλοι βασιλέων εἰσίν, ὁ δὲ βασιλεὺς θεῶν, ὁ
> Θεὸς Ἀνάγκης,

h. e. illuſtri Grotio Interprete,

> *Reges ſuperſtant ſubditis, Di Regibus,*
> *Neceſſitas Dis.*

Unde *Neceſſitatem* ne a *Deo* quidem poſſe cogi dixit Plato de Legib. l. v. p. 74. Prout etiam aliud, ac ut vetus alicujus Poëtae dictum a Stobaeo traditur Ecl. Phyſ. c. viii. p. 10. ac inde ſimiliter a viro magno in Stobaei Excerptis p. 127. nempe Ἀνάγκῃ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται, *neceſſitati ne quidem Dii repugnant*; quod alioquin Pittaco, ut obſervo, tribuit Laërtius lib. i. p. 48. ult. edit. ac in proverbium dein abiiſſe, non Zenobius ſolum aut Suidas, quod ibi ad Laërtium notat eruditiſſimus Menagius, ſed Plato pridem monuerat de Legib. l. vii. p. 818. Ἀλλ' ἔοικεν τὸν Θεὸν ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣΟΜΕΝΟΣ, εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς ΟΥΔΕ ΘΕΟΣ ΑΝΑΓΚΗι ΜΗΠΟΤΕ φανῇ ΜΑΧΟΜΕΝΟΣ, *immo ad iſtud reſpexiſſe videtur, qui* PROVERBIO PRIMUM *de Deo ita loquutus eſt*, NE DEUM QUIDEM IPSUM UNQUAM NECESSITATI REPUGNATURUM. Cui dicto geminum ut Sophoclis refert d. l. Stobaeus,

> Πρὸς τὴν Ἀνάγκην οὐδ' Ἄρης ἀντίσταται,
> *Neceſſitati ne Mars quidem reſiſtit.*

Hinc Gregorius Nazianz. prima in Julianum Philippica pag. 66. tradit, quod e Philoſophis alii non eſſe Deos ſtatuant; alii eos non providere rebus humanis; alii temere ac fortuito omnia fieri; alii ſideribus duci, καὶ, ut addit, σχηματισμοῖς ΑΝΑΓΚΗΣ οὐκ οἶδα ὑπὸ τινὸς ἀγομένοις καὶ ὅθεν, & NECESSITATIS ſeu *fatalibus figuris, haud ſcio unde & a quo ductis.* Platonem tamen per Ἀνάγκην nihil aliud deſignaſſe, quam τὴν φυσικὴν ποίησιν, ſeu *naturalem rerum effectionem* tradit Proclus in ejus Theolog. l. v. p. 314. ac unde etiam duas rerum cauſſas diſtinguit idem Plato in Timaeo p. 68. T. iii. ed. H. Stephani, τὸ μὲν Ἀναγκαῖον, τὸ

δὲ

δὲ Θεῖον. *Neceſſariam quidem unam, alteram vero Divinam.* Quamquam hujus Ἀνάγκης ſeu *Neceſſitatis* nomine, inevitabilia Dei decreta & permanentem voluntatem intellexiſſe ſaniores Gentilium Sapientes, liqueat e dicto paullo ante Stobaei loco, ſeu Excerptis de rerum Natura, ubi agitur περὶ Ἀνάγκης καθ' ἣν ἀπαραιτήτως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γίνεται βούλησιν, *de Neceſſitate, qua cuncta neceſſario ſecundum Dei voluntatem fiunt.* Hinc Θεῶν ἀνάγκαι, *Deorum neceſſitates*, uti ab Euripide in Dictye apud eundem Stobaeum Serm. LXXI, p. 472. appellatae, & de quibus conſulendus omnino Jamblichus de Myſter. S. I. c. XIV. qui illas Θεῶν Ἀνάγκας Diis proprias, illisque omnino dignas ſtatuit; quod non ex aliqua vi externa tales eaedem ſit; verum quod ut bonum ex *Neceſſitate* exſtare omnino debuit, ita illa *Neceſſitas* e voluntate Deorum benefica & eorum ordini ac naturae immutabili congrua oritur. Immo unde Jupiter idem cum Ἀνάγκη φύσεως habitus, juxta Scenicum Philoſophum Troad. vſ. 886.

Ζεὺς, εἴτ' Ἀνάγκη φύσεως, εἴτε Νοῦς βροτῶν,

Juppiter, ſive es Neceſſitas naturae, ſive Mens mortalium. Quo ſpectat proinde illud Plutarchi de Audiend. Poët. p. 31. ubi *Jovis* nomine apud Poëtas, quandoque *Fatum* tradit deſignari; ac unde idem Jupiter, *Fatum* etiam *dirigere* ab Aeſchylo dicitur Suppl. vſ. 681. Adde hic poſtremo Heſychium, qui forte hunc Callimachi locum ante oculos habuit, Ἀναγκαίη, ἀνάγκη.

Vſ. 124. Λυσαμένας ἀπ' ἐμεῖο λεχωΐδας] Quae ratio etiam paullo ante a nobis indicata, nempe ad verſ. III. ubi enixe Latona expetere dicitur, quo in Penei aqua parere illi liceat; & ibi proinde, ut vel hic liquet, λοετρὰ ſeu λεχείων κάθαρσιν nanciſci. Qua de re inſuper videri poſſunt, quae notavi ad vſ. 16. Hym. in Jovem.

Vſ. 125. νέος ἔφεδρος] Sicut haud una hujus vocis ἔφεδρος occurrit apud antiquos Auctores acceptio, ita obvia eadem in palaeſtra aut athleticis agonibus, de tertiario, qui nempe duobus jam victis novus ſedebat athleta, ἀθλητὴς ἔφεδρος, ut in certamen cum victore deſcenderet; prout id notant veteres Sophoclis Enarratores Ajac. vſ. 618. ac unde in antiquis Gloſſis, ἔφεδρος *tertiarius* dicitur. Quem genuinum vocis illius ſenſum, quamquam erudite a magno Budaeo jam e Plutarcho obſervatum, non adſequuti ſunt ſubinde Latini veterum Hellados Scriptorum Interpretes, ut id pluribus notamus ad Aeſchyli Choëph. vſ. 866. ubi de Oreſte dicitur, quod ſolus relictus eſſet contra duos ἔφεδρος. Haud aliter ac ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἔφεδρος, *in certaminibus ſuccenturiatus*, a Philone etiam dictus Legat. ad Cajum p. 496. & apud Xenophontem Ἀναβ. l. II. p. 286. ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα, *quid aliud fecerimus, quam quod occiſo homine bene merito, adverſus*

Regem maximum, qui in caeſi locum ultor ſuccedet, decertabimus. Unde eodem ſenſu vox ἐφεδρεία a Platone adhibita, ſed cujus locus itidem male ab Interpretibus Ficino ac Serrano, quorum iſte eadem prioris verba ibi retinuit, acceptus, nempe de Legib. l. VII. p. 819. Καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν ἐφεδρείας καὶ συλλήξεις ἐν μέρει, h. e. *pugilum ac luctatorum ad certamen ſortito ſuccenturiatorum vice.* Inde ἐφεδρεία & ἐφεδρεύειν, ſubinde adhibita, de *ſubſidiario milite*, ſeu quod Gallis dicitur, *ſe garder pour un corps de reſerve*, ſicuti apud Polybium lib. I. p. 8. & p. 17. & alibi, ac Plutarchum haud ſemel ſumitur, ut in Marcello p. 299. & Philopoem. p. 358. &c. Ita etiam ἔφεδροι in genere, ut notant Critici ad Euripidis Phoen. vſ. 1102. ἀντίπαλοι, ἀνταγωνισταὶ, ἐπικαθεζόμενοι ἀντιτάξοντες, *adverſarii, antagoniſtae, conſiſtentes ad reſiſtendum*, ſeu qui cum hoſtibus congrediantur; & quae poſtrema nominis illius ἔφεδρος originem ſimul ac rationem tangunt. Hinc Aeneas ad Hectorem apud eundem Tragicum in Rheſo vſ. 119.

ἔφεδρον παῖδ' ἔχεις τὸν Πηλέως,
paratum adverſarium habes filium Pelei Achillem,

& a Pindaro p. 367. τραχὺς παλιγκότοις ἔφεδρος, *aſper inimicis adverſarius*, ſeu, ut ibi Grammatici, ὁ ἐπικάθεδρος τοῖς ἐχθροῖς, ὁ ἐφεδρεύων καὶ ἐπιτηρῶν· ἀθλητικὸν τὸ νόημα, οἷος ἀντὶ τοῦ δυσκαταγώνιστος, *inimicis imminens, captans & obſervans; athleticus autem ſenſus, quaſi pro eo qui difficulter vincitur.* Quomodo pro *inſidiatore & exploratore*, ſeu in ſpecula ad nocendum poſito, ἔφεδρος etiam, ſicuti Mars hoc loco a Junone ad id munus obeundum (de qua re jam ſupra v. 64. ac in ſequentibus) conſtitutus; quo nempe ſpecularetur ac vetaret, ne tutum ad puerperium locum in iis, quos adibat, locis, Latona continuo nanciſceretur.

Vſ. 127. τί μήσομαι] Ita ſubinde veteres Tragici, Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 1065. τί δὲ δρῶ, τί δὲ μήσομαι, & Sophocles ſimiliter Trachin. vſ. 990. τί δὲ μήσομαι, *quid autem conſilii capiam?*

Vſ. 128. ἴτω πεπρωμένον ἦμαρ] Idem nempe, quod Aeſchylus Suppl. vſ. 1055.

Ὅ, τι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν,
Quod a fato decretum eſt, hoc fiat;

ac Euripides Hecub. vſ. 43. ἡ πεπρωμένη δὲ ἄγει, *fatum autem impellit*; & Alceſt. vſ. 145.

Πεπρωμένη γὰρ ἡμέρα βιάζεται,
Fatalis enim dies impellitur,

ſeu quod Ariſtoteles apud Stobaeum Serm. c. XVII. p. 600. dixiſſe fertur, ἄφυκτόν ἐστι τὸ τῆς πεπρωμένης κακὸν, *inevitabile eſt fati malum*; quod nempe a fato decretum eſt. Quod proinde dici ab iis conſuevit, qui hinc id, quod ab iis exigitur, vel commiſeratione, ut hic erga Latonam Peneus, vel alia de cauſſa annuere non detrectant; illinc tamen imminens inde ſibi praeſen-

ſentiſſimum exitium ſeu fatum facile praevident, quod evitare ſcilicet nequeant.

Vſ. 130. Διψαλέην ἄμπωτιν] Abſorptam iri omnem Penei aquam haec notant, ſemel ſcilicet recepta intra ejus alveum Latonâ; atque ita eodem plane exſiccato, aridam, ubi prius erat hic fluvius, fore deinceps terram. Unde opportune ad hunc locum ἄμπωτις a veteribus Grammaticis ad Pindari Olymp. Od. IX. p. 88. dicitur τὸ λεγόμενον πεδίον ἐκ τῆς τότε πλημμύρας, ἀναποθέντος τοῦ ὕδατος; *campus appellatus eſt poſt eam, quae tunc contigerat, inundationem, aqua* nempe *reſorbente*, ſeu *poſt aquae, quae illic inundaverat, receſſum.* Neque enim ἄμπωτις de ſolo *maritimi aeſtus refluxu*, ſed in genere de quovis *maris* aut *fluviorum* etiam poſt exundationem ἀφανισμῷ, ac ſequuta inde ξηρασίᾳ ſubinde adhibita. Quomodo de aquarum, poſt terram iis obrutam, receſſu, dixit Pindarus dicto ante loco ἀνάπωτιν ἐξαίφνας ἄντλον ἑλεῖν, *receſſu aquarum repente exundationem reſorbuiſſe*; ac, ut ibidem rurſus Critici, ἄντλον, τὴν χύσιν καὶ τὴν ῥύσιν λέγει τοῦ ὕδατος, ἣν ἄμπωτις ἀνεξήρανε, h. e. *effluxum & eluviem aquae dicit, quam ἄμπωτις* ſeu *receſſus quis exſiccarit.* Unde etiam omnino emendandus, qui ad eum Pindari locum reſpexit, Heſychius, & quo adſtruitur Guyeti de eodem loco conjectura, Ἄμπωτις, ἀνάπωτις, (non ἀνάπαυσις) ξηρασία. Quamquam eadem vox ἄμπωτις, ſicut etiam πλημμυρίς apud Strabonem l. I. p. 6. *de marino aeſtu*, tam accedente, quam recedente, dicta nonnunquam legitur. Ita Joſephus de Luſitanis agens & Cantabris, ait Ἁλωσ. l. II. c. XVI. p. 806. οὐδὲ γείτων Ὠκεανὸς φοβερὰν καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις ἄμπωτιν ἐπάγων, *neque vicinus Oceanus terribilem accolis aeſtum marinum adducens*, non ut ibi vetus Interpres, & quod retinuit ejus interpolator, Gelenius, *accolis ſuis fragore terribilis.* Quo ſenſu etiam vox ἀμπωτίζειν a Philone adhibita, ubi nempe de Oceano agens ait de Somn. p. 1124. ἀμπωτίζει δὲ παρ' αὐτοῖς ἡ θάλαττα, *apud eos enim mare reciprocat*, acceſſu nempe ac receſſu marini aeſtus, non proinde ut ibi Interpres, *mare reſorbetur*, quaſi nempe de ſolo *receſſu*, non vero *acceſſu* quoque marini illius aeſtus ageretur. Adde Pauſaniam l. VI. p. 378. qui Tarteſſum ait, maximum Hiſpaniae fluvium Boetimque poſtea dictum, καὶ ἄμπωτιν παρεχόμενον, non cum Amaſaeo, *praealtis verticoſum gurgitibus*, ſed ut bene jam ibi Sylburgius, *marini aeſtus more reciprocantem.* Mitto hinc alium inde ortum ejuſdem vocis ἄμπωτις uſum apud Hippocratem haud infrequentem, de humorum nempe ab externis partibus ad internas *receſſu*, de quo abunde in Oeconomia divini ſenis Foëſius. Διψαλέην vero, quod hic legitur, ſeu δίψιον, de *ſolo arido* a Graecis dictum, ac unde πολυδίψιον Ἄργος, *aridum Argus ſolum*, quod ante erat paludoſum, appellatum, jam alibi in his Obſervationibus monui; & de quo poſtremo adhuc infra dicetur ad vſ. 46. in Lavacrum Palladis.

Vſ. 134. Παγγαίου προβέλυμνα] Situs hic mons *Pangaeus* in Thra-

Thraciae ac Macedoniae confinibus; unde factum, ut ab aliis Thraciae, uti quoque in Graecis ad hunc locum Scholiis, ab aliis autem Macedoniae fuerit adſcriptus: ſicuti confuſa ſaepius occurrunt in veterum monumentis, alia utriusque regionis, ob earundem nempe viciniam & mutatos ſubinde fines, loca. *Ex antiquiſſimis certe Auctoribus, qui hujus montis meminere, occurrit Aeſchylus, atque ita, ut eundem Macedoniae haud obſcure adjudicet. Ubi enim ille Perſarum, poſt acceptam ad Salamina cladem, fugam narrat in cognomine dramate, ait inter alia vſ. 492. &c.

ἔς τε Μακεδόνων
Χώραν ἀφικόμεσθ' ἐπ' Ἀξίου πόρον,
Βόλβης θ' ἕλειον δόνακα, Παγγαῖόν τ' ὄρος,
in Macedonum
Regionem provenimus ad Axium fluvium
Bolbesque paluſtrem arundinem, Pangaeumque montem.

Quae cum ſatis ſint perſpicua, tum ut de *Axio*, noto Macedoniae flumine, nihil dicam, *Bolbe* etiam *palus* eidem regioni a Thucydide tributa l. II. p. 168. ac alibi, ita a Scylace in Periplo p. 25. ac Stephano praeterea, ſed ubi male Βαλβη pro Βολβη, quod vidit ad Scylacem Doctiſſimus Voſſius, dicitur; & quibus proinde major habenda hic fides, quam Graecis Aeſchyli Enarratoribus, qui eandem paludem in Thracia exſtitiſſe tradunt; niſi non quidem ad Aeſchyli, ſed ad ſua demum tempora, quod ſaepenumero contigit, iidem reſpexerint. Dio Caſſius ſua etiam, ſeu Alexandri Mammeae aetate, Pangaeum cum circumjacente regione Macedoniae adſcribi teſtatur lib. XLVII. p. 351. Mitto vero, quod de auri & argenti metallis in eodem Pangaeo monte exſtantibus memorant Herodotus l. VII. c. CXII. Strabo in Excerpt. l. VII. c. 331. & quod a Plinio inſuper additur l. VII. c. LVI. *auri metalla & conflaturam Cadmus Phoenix ad Pangaeum montem* invenit. Unde lux proinde Euripidi in Rheſo vſ.970. ubi ὑπάργυρον χθόνα, *argentiferam terram*, vocat eundem tractum, in quo antea *Pangaei* montis, ſeu ut eum vocat, Παγγαίου πέτραν, *Pangaei rupem*, memoraverat; in qua nempe occultandus foret in poſterum Rheſus, poſt mortem ἀνθρωποδαίμων, ſeu *ſemi-Deus* futurus, Bacchi nempe ibidem, qui eum montem quondam inhabitaverat, ſacerdos. Unde in eodem *Pangaeo* argenti venas adhuc reperiri tradit Bellonius Obſervat. l. I. c. LV. Neque mirum, ut hoc addam, Martem in ſpecula montis Aemi, qua de re ſupra vſ. 63. poſitum, inde continuo hic dicti *Pangaei* montis avulſa ſuſtuliſſe *cacumina*, quibus nempe Penei fluenta obrueret. A *Pangaeo* enim haud procul adeo mons Aemus, unde etiam uno intuitu utrumque conſpicere dicitur Baccha Edonis apud Lucanum l. I. vſ. 679.

video Pangaea nivoſis
Cana jugis, latosque Aemi ſub rupe Philippos.

Quae

Quae tamen urbs *Philippi*, quod ibi a viris eruditis haud praeteriri debuit, non ad Aemi, ſed ad *Pangaei* radices erat ſita; ſicut id in Strabonis Excerptis l. VII. p. 331. ac Dione l. XLVII. p. 347. legitur, ac e Theophraſto inſuper liquet Hiſt. Pl. l. VI. c. VI. ubi de roſis centifoliis agens, ait, *plurimas circa Philippos naſci, quas incolae ex Pangaeo ſerunt*, πλεῖςα δὲ τὰ τοιαῦτα ἐςὶ περὶ Φιλίππους· οὗτοι γὰρ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ Παγγαίου φυτεύουσιν.

Vſ. 136. ἀσπίδα τύψεν ἀκωκῇ Δούρατος] Haud mirum de *Marte* hoc dici, ab eo *clypeum haſtae cuſpide*, quo ſtrepitum inde ingentem ac terrorem ſimul cieret, *percuſſum*. Quam in rem, & qui hinc illuſtratur, praeclarus eſt apud Ammianum locus l. XV. c. VIII. *militares omnes horrendo fragore ſcuto genibus illidentes, quod eſt proſperitatis indicium plenum, nam* CONTRA *cum* HASTIS CLYPEI FERIUNTUR (ut a Marte hoc apud Callimachum loco) IRAE *documentum eſt & doloris.* Et vero alibi apud eundem Hiſtoricum legas, & quod ab eruditiſſimis Ammiani Enarratoribus Lindenbrogio & Valeſio paucis adnotari vel expendi meruerat, poſtremum hoc in plauſu militari ac ut *plenum proſperitatis indicium* (Juliano nempe Auguſto a militibus declarato iisque pro tribunali fauſta quaeque & grata pollicito) itidem factum, lib. XX. c. V. *hac fiducia ſpe majoris animatus inferior miles, dignitatum jam diu expers ac praemiorum*, HASTIS FERIENDO CLYPEOS *ſonitu aſſurgens ingenti, uno propemodum ore dictis* FAVEBAT *& factis.* Adde, quod ſolita ſint alioquin, & de quibus jam ante, Gradivi Patris in ſimulacris ejus ac nummis antiquis inſignia, *Haſta* nempe & *Clypeus*: ſacrae etiam forent vulgo eidem Marti veterum id genus campeſtres ſeu ludicrae haſtarum ad clypeos aereos adliſiones. Unde de iis Claudianus VI. Conſ. Honor. vſ. 624. &c.

jucundaque MARTIS,
Cernimus, inſonuit cum verbere ſigna magiſter,
Mutatosque edunt pariter tot pectora motus,
In latus ADLISIS CLYPEIS, *aut rurſus in altum*
Vibratis: grave PARMA SONAT MUCRONIS *acutum*
Murmur.

In quibus proinde ejusdem Poëtae verbis, primo *Martis*, dein *adliſis clypeis*, & inde *mucronis acutum murmur*, opportuna exſtat hujus apud Callimachum loci interpretatio. Ut mittam inſupe notos Saliorum, Martis apud Romanos Sacerdotum, ſimiles id genus, ac in nummis etiam antiquis expreſſos cum ſcutis itidem ſeu ancilibus & levibus haſtis, in campo nempe Martio circumcurſitationes ac ſtrepitus.

Vſ. 137. ἡ δ' ἐλέλιξεν ἐνόπλιον] Quod nempe dixit etiam adducto modo loco Claudianus, *grave parma ſonat*; & Silius l. III. vſ. 348.

Ad numerum reſonas gaudentes plaudere cetras.

 Adde,

Digitized by Google

Adde, quae ſupra ad vſ. 241. Hymn. in Dianam ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον, *in clypeis armiſonum tripudium*, jam ſunt a me adnotata. Ut mittam Thracum ſolemnes fuiſſe id genus, quod vel e Xenophonte ibidem monui, exercitationes, & opportune proinde huic Deo in Threjicii montis Aemi vertice conſtituto.

Vſ. 138. καὶ πεδίον Κρανώνιον] Opportune facta hic *Cranonii* hujus in Theſſalia *campi* mentio, qui nempe ἐν τοῖς Τέμπεσι, ubi erat urbs Κράνων dicta, ſicut e Stephano liquet, erat ſitus; & per quae loca ſeu Tempe labens, uti antea dixerat Poëta, Peneus, Latonam intra alveum ſuum recipere jam annuerat. Eadem proinde loca illo ſtrepitu & fragore adliſorum haſtae mucrone clypeorum, terrere hic vult Gradivus; utque a ſimili propoſito caveant, dimovere. Ejusdem vero *Cranonis* in Theſſalia oppidi facta etiam alibi ab hoc Poëta mentio, nempe infra vſ. 77. Hymn. in Cererem, ἐπὶ Κράνωνα βεβήκει, *Cranonem abiit.* Hunc vero Callimachum in alio inſuper opere, nempe ἐν Θαυμασίοις, juxta & Theopompum, perhibere duos tantum corvos reperiri in eadem *Cranone*, qui, alio corvorum pari progenito, continuo diſcedant, tradit Stephanus in Κράνων. Quae narratio, quum in Ariſtotelis Θαυμασίοις Ἀκουσμ. cap. CXXXVI. itidem occurrat; inde nata τῷ πάνυ Salmaſio occaſio ad Stephani marginem, ut refert ſimul ac improbat Berkelius, legendi ibidem ὡς Καλλίμαχος καὶ Ἀριστοτέλης ἐν Θαυμασίοις. Quamquam vero ad ea Hymnorum loca, in quibus hujus *Cranonis* meminit, uti videmus, Callimachus, illa, quam ex eo ibi memorat Stephanus, de corvis narratio non adtineat: merebantur tamen eadem ne indicta abirent viro docto aut doctiſſimo Holſtenio, ubi illi caeteroquin veteres adducunt Auctores, Herodotum, Ariſtotelem, Laërtium, Antigonum Caryſtium, ac Strabonem in Excerptis, qui hanc *Cranonem* memorant. Quibus addi inſuper poterat cum iisdem Auctoribus antiquior Hippocrates, apud quem legas Epidem. l. II. Tex. I. Ἄνθρακες ἐν Κρανῶνι θερινοὶ, *Cranone carbunculi aeſtivi*, & lib. IV. Tex. XXXVII. ἐν Κρανῶνι, Λύκινος Γραμματικὸς ἐκ πυρετοῦ χολώδεος, *in Cranone Lycino Grammatico ex febre bilioſa* &c. tum Galenus Com. in I. Epidem. Tex. I. a quo ſitus etiam illius urbis traditur; ἡ Κράνων ἐν κοίλῳ καὶ μεσημβρινῷ χωρίῳ κειμένη, *Cranon in concavo & meridiano loco ſita*, ac inde putridis morbis & carbunculis, ut ibidem addit, obnoxia. Adde Plutarchum in Hyperide pag. 849. μετὰ τὰ ἐν Κρανῶνι συμβάντα, *poſt ea quae apud Cranonem contigerunt*, ſeu, poſt cladem ibi acceptam, ut eadem reddit interpres. Κρανώνιος vero, ſicut hic πεδίον Κρανώνιον, dictus hoc oppido oriundus, Scopas: tam ille, nempe, cujus meminit Laërtius in Socrate p. 95. noviſſ. ed. Batav. & Libanius Declam. XXIX. p. 682. ſed apud quem poſtremum male ὁ Καρώνιος legitur, quod erudite jam ad Laërtium monuit doctiſſimus Menagius; quam alter, quod ille ibi quoque obſervat, *Cranonius* itidem Scopas Simonidis aequalis, de quo agunt Cicero l.

XI. de Oratore & Quintilianus l. XI. c. II. Immo unde *Cranoniſque domos*, hujus nempe *Cranonis* Theſſaliae oppidi dixit Catullus, prout e veſtigiis veterum librorum eruditiſſimus P. Victorius, aliique jam ante eum viri docti, & quibus poſtremo acceſſit Poëtae illius doctiſſimus Enarrator Iſ. Voſſius, legendum adnotarunt; ac ubi opportune idem cum *Lariſſa*, de qua facta paullo ante a Callimacho mentio, conjungitur. Nempe Epithal. Thetid. vſ. 36.

Cranoniſque domos, & moenia Lariſſaea,

nequidquam reclamante illuſtri Scaligero, qui *Grajugenaſque domos*, ſola ductus conjectura ibidem legit. Poſtremum enim Catulli apud Gallos, qui melius utique de cultiſſimo Poëta, atque impoſita ſibi, quam in lemmate praefert eundem enarrandi provincia, mereri potuiſſet, interpretem haud moror; qui lectione illa *Cranoniſque domos*, non praeterita ſolum, ſed etiam indicta, Scaligerianam retinuit.

Vſ. 139. ὠρχήσατο πᾶσα Θεσσαλίη] Voce ὀρχεῖσθαι hic uſus Poëta pro *commoveri* aut *concuti*, prout ſubinde a veteribus factum docet Athenaeus l. I. p. 21. τὸ δὲ ὀρχεῖσθαι, ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐρεθίζεσθαι, h. e. ὀρχεῖσθαι, *autem pro moveri, aut irritari*, adductis ibidem eam in rem duobus ex Anacreonte ac Ione exemplis. Hinc erudite Heſychius, Ὀρχεῖται, διασείεται, *concutitur*, ac opportune omnino ad hunc Callimachi de tota Theſſalia ad Martis clypeum quatientis ſonitum, commota & concuſſa, ut id continuo hic additur, τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπίδος ἔβραχεν ἦχος, *talis enim e clypeo infremuit ſonitus*, & de cujusmodi ad clypeos, ut cum Plauto loquar, *tinnimentis* modo actum vſ. 136.

Vſ. 142. κατουδαίοιο γίγαντος] Vox κατουδαῖος, quae hic legitur, non debuerat a Theſauris aliisque recentioribus Hellenismi promptuariis exulare, quam retulit etiam in Gloſſas ſuas Heſychius, Κατουδαῖοι, νεκροί, κατάγειοι, *mortui*, *ſubterranei*, & quo poſtremo ſenſu eadem hic ſumitur. Ita ὑπουδαῖος pro eodem apud Oppianum Ἁλιευτ. l. III. vſ. 488. ubi, de mintha herba in Nympham ſcilicet mutata, ait,

Φασὶν ὑπουδαίην ἔμεναι Κωκυτίδα Νύμφην,

Perhibent ſubterraneam fuiſſe Cocytidem Nympham.

Vſ. 143. Εἰς ἑτέρην Βριαρῆος ἐπωμίδα] Ἐπωμὶς hic non de *ſuperhumerali* pallio ſeu peplo, ſed de ipſo *latere* dicitur, ſicuti apud Euripidem de ipſo *humero* ſeu ſuperiori humeri parte Hecub. vſ. 558.

Λαβοῦσα πέπλους ἐξ ἄκρας ἐπωμίδος.

Adprehendens peplos ex ſummo humero.

ac ut ibi Critici, ἐπωμὶς, ὑπερέχον βραχίονος, *quod eminet ſupra brachium*, & in Iphigen. in Taur. vſ. 404. γυμνὰς ἐκ χερῶν ἐπωμίδας, *nudos manuum lacertos*, ad remos, quod ibi ſequitur, adplicantes. Haud aliter nempe ac ἐπωμὶς de *ſummitate humeri*, ſeu *ſuperiori brachii parte*, quae vicina humeris a Medicorum

Digitized by Google

filiis ſumitur, Hippocrate, Galeno, Ruſo, qua de re videri poteſt Foëſius in Oeconomia Coi Senis, & G. Hoffmannus ad Galenum de Uſu Partium l. XIII. c. XIII. Unde hic etiam pro *latere* vox eadem a Poëta noſtro uſurpatur, & quomodo de Encelado dixit itidem aut imitatus eſt, non Virgilius ſolum, quod hic viderunt jam alii, & ſicut vera ejus lectio jam ex optimo Codice Mediceo a viro clariſſimi nominis Nic. Heinſio feliciter eſt adſerta,

Et feſſum quoties MUTET LATUS, *intremere omnem Trinacriam;*

ſed Statius etiam, *Enceladus mutare latus*, ut jam ad Ovidium monuit idem ejus Soſpitalis Heinſius, ac ubi etiam e veteribus libris, *& mutare latus* legendum itidem docuit, nempe Metam. l. XIII. vſ. 936. Haud mirum vero confundi ſubinde a Poëtis hos terrae filios, & eadem cum de utroque, *Encelado* nempe & *Briareo* ſeu Aegeone, tum de Typhoeo ab iis dici, ut hic etiam in Graecis ad hunc locum Scholiis traditur. Res autem vel pueris, qui Poëtas veteres legunt, nota.

Vſ. 144. Θερμαΰστραί τι] Hinc emendandus Heſychius, Θέρμαυστραι, κάμινοι, non ut ibi hactenus, Θερμαστραί. Sic in ſequenti apud eundem Gloſſographum voce Θερμαυστρὶς etiam legendum, non Θερμαστρὶς, quod jam viderunt alii, de quodam nempe fervidae & velut lymphaticae ſaltationis genere, de qua conſuli poteſt diligentiſſimus Meurſius in Orcheſtra, & unde verbum θερμαυστρίζειν de iis, qui eandem exercebant, apud Lucianum de Saltat. p. 927. To. I. ed. Salm.

Vſ. 147. σακέος τόσσος ἐγκύκλοιο] Non θυρεὸς proinde hic ſeu *ſcutum* proprie dictum, qualia vulgo oblonga aut Thracia etiam *pelta*, quamquam Threjicius haberetur hic Mars ὁπλοφύλαξ, quae lunata erat, ſeu *dimidiae lunae* ἡμίσεν πεπληθυίας inſtar; ſed velut πληρουμένης, ſeu quae ad inſtar Argivi aliiſque etiam Graecis uſitati olim *clypei*, de quo notum illud Aen. l. III. vſ. 637.

Argolici clypei, aut Phoebaeae lampadis inſtar.

Σάκος vero & ἀσπὶς (quamquam aliquot inter utrumque diſcrimen ſtatuerint nonnulli veteres Grammatici, juxta Euſtathium ad Iliad. Ξ. p. 996.) promiſcue de ἐγκύκλῳ ſeu *orbiculari* ejusmodi *clypeo* dicta, ex Homero & Tragicis antiquis obvium, uti vel ex Aeſchylo Sept. Theb. vſ. 515.

Σάκει κυκλωτῷ, σώματος προβλήματι,

Clypeo rotundo, corporis munimento.

Unde etiam κύκλος apud Graecos, & inde *orbis* apud Latinos, quod obvium, de ἐγκύκλοις ejusmodi *clypeis* dicti. Sed qua de re agimus alibi plenius.

Vſ. 150. Κοιηῒς] Seu Κοιογένεια, prout eadem Latona praeter Mythographos, ab Apollonio Rhod. dicitur l. II. vſ. 712. Λητὼ Κοιογένεια, *Latona Coeo genita*; ac unde eadem in veteri grypho ſeu aenigmate dicta apud Athenaeum l. X. p. 455. ἀριθμοῖο παῖς,

Digitized by Google

παῖς, *numeri filia*, quod nempe Λητὼ, ἥτις Κοίε ἐςὶν θυγάτηρ. *Μακεδόνες δὲ τὸν ἀριθμὸν, Κοῖον προσαγορεύεσι*, *Latona eſt Coei filia*; Coeon *autem Macedones* numerum *appellant*. Multae enim peculiares erant veterum Macedonum gloſſae, ſeu locutiones a communi Graecorum lingua diverſae, cujusmodi plures olim congeſſi ad Juliani Caeſares p. 389. ſeu nempe illae e veteri & antiquiſſima eorum tractuum, Hellenum nempe apud eos & vicinos Theſſalos, lingua; ſeu vero e commerciis Macedonum ſub Alexandro ejusque ſucceſſoribus cum Syris, Perſis, Aegyptiis, fuerint profectae; & unde redarguuntur haud ſemel a Phrynicho, qui poſtremae hujus notae vocibus uſi ſunt Graecorum Scriptores, Menander, aliique. Ita etiam non κοῖος quidem, ſed κοίδος παρὰ Μακεδόσιν οἰκόνομος, *apud Macedonas diſpenſator*, ab Arcadio, Grammatico inedito in Bibliotheca Gallorum Regia, dicitur; quod ex Oriente petitum utique videtur, ubi a voce קדם *kiddem*, facta vox Arabica مقدم *mukadem*, *praepoſitus*, *oeconomus*, ac unde formatum a Syro-Macedonibus illud κοίδος de *oeconomo* ſeu *domui praepoſito*, ultima nempe littera ם ſeu μ, qua in fine vocum carent Graeci, mutata in σ.

Vſ. 152. ἐλεημοσύνης] Pro nativa nempe hujus vocis ſignificatione, de οἰκτιρμῷ, ſeu *miſericordia*, qua erga Latonam errabundam & jam partui proximam adfectus fuerat hic Peneus, eique continuo cum praeſentiſſimo etiam diſcrimine opem ferre paratus. Quo ſenſu ἐλεημοσύνην διδόναι, *miſericorditer opem ferre*, dixit Diogenes Laërtius in Ariſtotele l. v. p. 277. ult. edit. Hinc eadem vox ab Helleniſtis in Novo Foedere, ac dein a Chriſtianis uſurpata, pro beneficentia in egenos ſeu ope, quae *miſericordia* nempe in eosdem erogatur; & cujus vocis eam in rem uſum, ut inuſitatum parumque ſibi probatum in iisdem redarguit ὁ Παραβάτης Julianus Orat. VII. p. 417. *ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μηδὲν ὑμῖν εἶναι πρόσχημα τῦ φορολογεῖν εὐπροσώπως, οἷον ἐκεῖνοι ἣν λέγεσιν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως* ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΝ, *ac fortaſſe pro eo, quod nullus colligendae pecuniae, quem illi* (Galilaei ſeu Chriſtiani) *habent, vobis eſt color, quam neſcio quomodo* ELEEMOSYNAM *appellant.* Primaevo autem vocis illius ſenſu, vox eadem a ſenioribus ſubinde adhibita, ut in Jacobi verbis a Joſephi filio contendentis, ne in Aegypto ſepeliretur, Gen. XLVII. 29. ποιήσεις ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεημοσύνην, juxta veterem Interpretem, & *facies mihi miſericordiam*, ſeu hanc benevolentiam gratiamque mihi praeſtabis, ne ſepeliar, quod addit, in Aegypto. Hinc utramque etiam vocis illius ſignificationem tradunt veteres Gloſſae, Ἐλεημοσύνη, *Miſericordia*, *ſtips*, *ſtipis*.

Vſ. 155. Οὐ λιπαρὸν νήσοισιν Ἐχινάδες ὅρμον] Λιπαρὸν ὅρμον, hic de *praeclara* ſeu *opportuna* navium *ſtatione* dixit, quomodo eadem vox λιπαρὸς ſeu λιπαρὰ ſubinde apud veteres Poëtas, de terra aut loco *praeſtanti* ſeu *ſplendido* dicitur, ut de *Athenis* apud Pin-

Digitized by Google

darum Iſthm. Od. II. p. 446. Ariſtophanem Equit. p. 36. λιπαραὶ Ἀθῆναι, & λιπαρὰν γῆν, de Attica ſimiliter dixit Euripides Iphig. Taur. vſ. 1131. Ita pro *jucundo* & *grato* eadem vox uſurpata quandoque, ut ab Oedipo ad conſpectum filiarum reducum apud Sophoclem Oed. Col. vſ. 1180. μὴ θαύμαζε πρὸς τὸ λιπαρὲς, ubi Critici, πρὸς τὸ λιπαρὲς, τὸ ἀρέσκον, *quod gratum eſt & perplacet.* Ex hoc autem Callimachi loco, nec aliunde forte diſcimus, opportunum navium ſtationi portum habuiſſe, ſeu εὐλιμένας fuiſſe easdem *Echinadas* Inſulas; quas alioquin deſertas exſtitiſſe tradit Thucydides l. II. p. 171. aſperas autem & incultas, ac unde nomen etiam iisdem inditum fuerit, Strabo l. x. p. 453. ac Stephanus. *Aſteris* quidem vicina iisdem *Echinadibus* Inſula, & de qua obiter actum ad vſ. 40. portus habere navium ſtationi opportunos, ab Homero dicitur Odyſſ. Δ. vſ. 846.

Ἀστερὶς, οὐ μεγάλη· λιμένες δ' ἔνι ναύλοχοι αὐτῇ
Ἀμφίδυμοι.

Aſteris non magna, portus vero in ea navibus apti
Ab utroque latere ingreſſum habentes;

ſicut proxima etiam iisdem *Echinadibus* Ithaca, tres portus habere traditur a Dicaearcho p. 165. Mitto, quod *Dulichium*, inter easdem *Echinadas* recenſet Strabo l. VIII. p. 335. & alibi; neque Homerum repugnare oſtendit, ubi *Dulichii* & *Echinadum* meminit, Iliad. B. vſ. 625. & cui Geographo accedit etiam Euſtathius Odyſſ. H. p. 1414. A quibus tamen abeunt alii, ut Mela l. II. c. VII. Plinius l. IV. c. XII.

Vſ. 156. Κέρκυρα φιλοξεινωτάτη] Hinc vere de iis *Corcyraeis* ſeu Phaeacibus, quamquam anceps adhuc & incertus, ad quos adpulerat Ulyſſes apud Poëtam Odyſſ. Z. vſ. 121. ἦε φιλόξεινοι, *an hoſpitum amantes?* Unde haud utique dubium, quin exulare hic debeat altera, quae exſtat in libris aliquot hujus Poëtae ſcriptis, lectio, & quam jure etiamnum improbavit Anna praeſtantiſſima, nempe κακοξεινωτάτη. Quamquam haud deſint exempla violatorum a Corcyraeis hoſpitum, ut quod de Periandri filio apud eos aliquamdiu hoſpitante, ac inde ad patrium Corinthi regimen capeſſendum evocato, nefarie ab iis occiſo, narrat Herodotus l. III. c. LIII. Mirum autem videri poſſet Κέρκυραν, ut hoc loco, ita paſſim alibi apud veteres, qui ejus meminere, Auctores, Herodotum, Thucydidem, Strabonem, Dionyſium Periegetem, aliosque, hodie legi; quum tamen veteres illius Inſulae nummi, indubii ac domeſtici teſtes, & cujusmodi plures etiamnum proſtant in praeclaris Cimeliarchiis, conſtanter ΚΟΡΚΥΡΑ & ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ praeferant. Quamquam & Κόρκυρα etiam juxta nummos dicatur in Scymni Chii Perjegeſi p. 19. & ita ſubinde exſtare in priſcis Strabonis codicibus ad eundem ut l. VII. p. 299. ſit monitum, prout quoque legitur l. I. p. 44. & in Excerpt. l. VII. p. 329. Unde quin potior hic longe ſit, quae iisdem codicibus accedit nummorum indubiae fidei ac vetuſtatis aucto-

auctoritas, ut pro Κέρκυρα & Κερκυραῖος, continuo Κόρκυρα & Κορκυραῖος apud dictos Auctores reponatur, dubitare equidem haud licet. Id quod a viro Corcyraeo, Andrea Marmora, qui patrias antiquitates illuſtravit libro ea de re Venetiis edito, ſed quem necdum videre mihi contigit, monitum, poſſum equidem jure augurari.

Vſ. 160. Κόων Μεροπηΐδα νῆσον] *Meropis* nempe, non *Meropos*, ut notat ad hunc locum vir doctus, dicta olim *Cos* Inſula, quomodo eandem etiam vocant, Κῶν τὴν Μεροπίδα, *Coon Meropidem*, Thucydides, Strabo, Antonius Liberalis, Ariſtides; quorum loca jam ad Stephanum congeſſit doctiſſimus Holſtenius, & quibus accedit Pauſanias l. vi. p. 370. ἐκ τῆς Κῶ Μεροπίδος, *e Coo Meropide*, item Plinius l. v. c. xxxi. Hinc Μεροπηῒς hoc loco ob metrum, ſicuti Πελοπηῒς *Peloponneſus* ſupra vſ. 73. vocata ab Euſtathio traditur ad Iliad. B. p. 318. Quum vero triplex tradatur, in Graecis ad Poëtam noſtrum Scholiis, hujus nominis ratio; aut quod Rex illius Inſulae fuerit *Merops*; aut quod *Meropes* eam inhabitarint; aut quod *Meropis* filia fuerit *Cos* ſeu *Coos*, unde etiam Inſulae nomen; tria illa ad unum refert, de quo facta hic ab Anna cultiſſimi ingenii mentio, Hyginus Aſtronom. l. ii. c. xvi. *nonnulli dixerunt etiam, Meropem quendam fuiſſe, qui Coon Inſulam tenuerit regno, & a filiae nomine Coon, & homines ipſos a ſe Meropas appellant.* Unde in Coorum reſponſo ad Regem Perſarum Artaxerxem, qui ab iis Coum Hippocratem ſibi tradi flagitaverat, legitur, ὅτι Κῷοι οὐδὲν ἀνάξιον πράξουσιν, οὔτε Μέροπος, οὔτε Ἡρακλέους, οὔτε Ἀσκληπιοῦ, *Coos nihil Merope, neque Hercule, neque Aeſculapio indignum facturos.* Dicti utique a Graecis *Meropes* priſci illius Inſulae incolae; unde πόλις Μερόπων, *urbs Meropum*, appellata ab Auctore Hymni in Apollinem vſ. 42. & a Pindaro Μερόπων ἔθνεα, *Meropum gentes*, Iſthm. Od. vi. p. 471. Sed in quo utroque, male μερόπων per vocem *mortalium* reddunt Interpretes; ſicuti de priori jam ad Strabonem viderat ὁ πάνυ Caſaubonus p. 244. de poſteriori vero ad Stephanum eruditiſſimus Holſtenius, a quo alibi, nempe ad verſ. Γάδαρα, ineditum antea Meleagri, qui inter Coos vixerat, Epigramma adfertur, ubi idem Μερόπων ἀστὸν, *Meropum civem*, ſe vocat; & de quo Meleagro ſimiliter dicitur in alio veteri Epigrammate lxx. Anth. l. iii. c. xxv.

Κῶς δ' ἱερὰ Μερόπων πρέσβυν ἐγηροτρόφει,

Cos vero amabilis, Meropum ſenem in ſenectute alit.

Quibus adde Quintilianum l. viii. c. vi. Plutarchum Quaeſt. Graec. p. 304. Ariſtidem Orat. in Aſclepiadas p. 77. Tom. i. Hyginum, adducto ante loco. Immo quomodo *Meropes* etiam *de Cois* dicti; eo Apollinis Didymei Oraculo, quod in Thalete apud Laërtium legitur lib. i. & quod ibi unius vel Stephani, vel Plinii auctoritate, ubi potiora ac vetuſtiora ſuppetebant teſtimonia, illuſtrant viri docti. Hinc etiam antiquum Apollinis in Delo ſimulacrum, opus τῶν καθ' Ἡρακλέα Μερόπων, *eorum,*

qui

qui circa Herculem erant Meropum, (ſeu qui ab eo, & qua de re adhuc verſu proximo, debellati in Coo Inſula) exſtitiſſe a Plutarcho traditur de Muſic. pag. 1136. Meminit vero, ut obiter hoc addam, *Meropis*, ac ejus, juxta Interpretes ad eum locum, filiae, Euripides in Helena vſ. 387. ubi Diana dicitur e Nympharum Choro ejeciſſe

> Χρυσοκέρων τ' ἔλαφον, Μέροπος Τιτανίδα κούραν,
> Καλλοσύνας ἕνεκεν,
> *Aureis cornibus inſignem cervam, Meropis Titanida filiam,*
> *Propter pulcritudinem;*

& quae priora vertit Canterus, *filiam Meropis, qui unus fuit ex Titanibus*. Cui interpretationi tamen repugnat dicto paullo ante loco Hyginus, ubi de *Merope*, a quo dicti fuerint *Meropes*, ſicut a filia *Coo* denominata Inſula, egiſſet, addit, *Hunc autem Meropem habuiſſe* UXOREM *nomine Ethemeam, genere Nympharum procreatam, quae cum deſierit colere* DIANAM, *ab ea ſagittis figi coepit, tandemque a Proſerpina viva ad inferos arrepta eſt*. MEROPEM *autem deſiderio uxoris permotum, mortem ſibi conſciſcere voluiſſe*. Juxta quae proinde apud Euripidem, non de *Meropis* filia, ſed de uxore, una, ut ibi dicitur, *Titanidum*, ſermo; quae a Diana, nempe ſicut Calliſto, de qua modo ibi egerat Tragicus, in urſam, ita in *auricornem cervam* mutata fuerit, ſeu, quae, quod a Valerio Flacoo dicitur Argon. l. VI. c. 71. *ſetis fulgens & cornibus aureis*. Neque etiam idem *Merops* unus e *Titanibus* ſeu terrae filiis a Stephano dicitur, aut a Porphyrio in vita Pythagorae p. 187. qui Triops, inter diſſentientes de ejus genere veterum Auctorum ac Poëtarum fabulas, Neptuni & Canaces, aut Solis & Rhodi, aut Lapithae Apollinis & Stilbes Penei filius; aut vero, juxta meliorum Auctorum fidem, ex Inachi poſteris; a nonnullis etiam, ut Pauſania l. II. p. 524. & Graecis Poëtarum, ſicut Homeri ad Iliad. B. vſ. 75. & Euripidis in Oreſte Interpretibus, Phorbae filius & Pelasgi parens ſtatuitur. Immo adde hiſce opportune, hunc Triopem Meropis *Patrem*, Coi Regem itidem exſtitiſſe; dictumque ab eo *Triopis collem*, teſte Theocrito Idyll. XVII. verſ. 68. ubi de Coo, Philadelphi, uti mox videbitur, patria agens, ait:

> Ἐν δὲ μιᾷ τιμῇ Τρίοπος κατάθεῖο κολώναν,
> *Et eodem honore adficias Triopis collem;*

quo nempe Apollo *Delum*; Critici vero ibidem, Τρίοψ γὰρ βασιλεὺς τῆς Κῶ, ἀφ' οὗ τὸ ἀκρωτήριον ὠνόμασαι τῆς Κνίδου, *Triops enim Rex Coi, a quo promontorium Cnidi denominatum*, *Triopium* nempe, de quo in vicina Caria ab eodem *Triope* ſeu alio *Triopa* condito infra ad vſ. 31. Hym. in Cerer. ubi fit mentio, dicendi erit locus.

Vſ. 161. Χαλκιόπης ἱερὸν μυχὸν Ἡρωΐνης] Non ab Orpheo ſolum ſeu Onomacrito, quem adducit eam in rem vir doctus, ſed ab Apollonio etiam in Argonauticis l. III. vſ. 248. ac alibi, & Apollodoro inſuper l. I. c. IX. *Chalciope*, Medeae ſoror & Argi e Phry-

Digitized by Google

e Phryxo mater perhibetur. Neque tamen de ea *Chalciope* hic Poëtae ſermo, ſed de altera Coa *Heroïde*, e qua & Hercule natum filium Theſſalum tradit idem Apollodorus l. II. c. VII. aut Eurypylum Coorum Regem memorant veteres, uti mox dicetur, ad Homerum Critici. Cultum autem in eadem Coo Inſula ſolemni ritu Herculem, abunde e Plutarchi loco conſtat, quem jam viderat vir doctus, & qui exſtat Quaeſt. Graec. p. 304. ac praeterea e nummis Coorum antiquis, in quibus ſubinde clava Herculis, aut ipſum Herculis caput cum leonina pelle occurrit; ac praeterea ex alio inſigni quodam nummo, a me itidem in Gallorum Cimeliarchiis viſo, ubi Hercules infantem ulnis tenens, cernitur, & inſcr. ΚΩΙΩΝ; quod ad natum ex eodem apud Coos, & ex hac *Chalciope Eurypylum* haud immerito referas; & de quo etiam, ut Coorum Rege, ait Homerus Iliad. B. vſ. 677. καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν, *& Coon Eurypyli civitatem*, ac ut ibi veteres, quod paullo ante monui, Critici, ἐπεὶ Εὐρύπυλος ἦν Ἡρακλέους καὶ ΧΑΛΚΙΟΠΗΣ παῖς, ὃς ἐβασίλευσε ΤΗΣ ΚΩ, *quandoquidem Eurypylus erat Herculis & CHALCIOPES filius; ille regnavit in Coo.* Adde, quod ejuſdem *Chalciopes* pater, uti videtur, & itidem Coorum Rex, ſed ab Hercule capta Coo caeſus dicatur Eurypylus apud Apollodorum ſub initium cap. IX. l. I. pro ſolito nempe Graecorum more, ut avorum nomina nepotibus inderentur. Mitto hic, quod non Eurypyli, ſed Alciopi apud Coos ſeu Meropas, filias, debellatis iiſdem Meropibus, Herculem duxiſſe dicat Plutarchus loco ante jam a viro docto indicato Quaeſt. Graec. p. 304. Quum illud utique e modo dictis conſtet, *Chalciopen* habitam illius tractus, & quam duxit apud Coos Hercules, cujusque meminit hoc loco Callimachus, *Heroïda*. Haud aliter ac alter Eurypylus Telephides, ſeu Telephi filius, quique ſtabat a Trojanorum partibus, cum apud Homerum Odyſſ. Λ. vſ. 518. tum ΗΡΩΣ ΕΥΡΥΠΥΛΟΣ dicitur in veteri & praeclaro Pergamenorum nummo, quem dudum e Cimeliarchio Chriſtinae Auguſtae depromptum protuli ac illuſtravi Diſſ. Praeſt. Numiſm. p. 479. & ſeqq. Ἱερὸν autem μυχὸν, ſeu *ſacrum* huic *Chalciopae Heroïnae receſſum* vel *antrum* in hac Inſula exſtitiſſe, hinc praeterea diſcimus; de locis ſacris ſeu antris μυχὸν ſubinde a Poëtis antiquis dici conſtat; haud aliter ac πολυστεφῆ μυχὸν, *multis coronis redimitum antrum*, Pythium, vocat Aeſchylus Eum. vſ. 39. ac alibi de eodem Choëph. vſ. 953. ὁ Παρνάσσιος μέγαν ἔχων μυχὸν, *Apollo Parnaſſius magnum habens antrum*, & μυχὸν Παρνάσσιον ſimiliter de eodem Pindarus Pyth. Od. X. p. 311. aut de Iſthmiis idem ait, Κορίνθου ἐν μυχοῖς, *Corinthi in receſſibus.*

Vſ. 164. ἐπεὶ λιπαρή τε καὶ εὔβοτος] Unde de eadem Inſula Coo εὔκαρπος δὲ πᾶσα, οἴνῳ δὲ καὶ ἀρίστη, καθάπερ Χίος καὶ Λέσβος, *tota frugum ferax, vino etiam commendatiſſima, ſicuti Chius & Lesbus*, a Strabone dicitur l. XIV. p. 657. Exſtat autem Coorum nummus

mus a viro bene de hiſce antiquitatibus merito, Car. Patino vulgatus Theſ. Numism. p. 137. cum Herculis capite & inſcr. ΕΥΚΑΡΠΟΣ ΚΩΙΩΝ, cui geminum viderat apud illuſtrem Fr. Gottifredi Cl. Holſtenius, cujusque apud Stephanum meminit p. 184. ac ubi haeret, an illud Εὔκαρπος ſit ejusdem Inſulae, ſicuti de ea dicto modo loco ait Strabo, an vero Herculis, an potius, & quod dein ex aliis ſimilibus nummorum apud Coos inſcriptionibus colligit, Praetoris ſeu Magiſtratus ibidem nomen. Quod poſtremum etiam eſt veriſſimum, & ex pluribus ejusdem loci nummis liceret ulterius comprobare. Ad hanc autem hujus Inſulae, quae hic commendatur, ſingularem fertilitatem ac praeſtantiam ſpectat, quod juxta Cnidum in Zona maxime temperata ſita dicatur apud Galenum ad Aphorismum XIV. Hippocratis, ἡ δὲ ἀκριβῶς εὔκρατός τε καὶ μέση ζώνη τῆς οἰκουμένης ἐστὶν, ἡ διὰ Κνίδου καὶ Κῶ, *zona vero exquiſite temperata ac media orbis habitabilis eſt, quae per Cnidum & COUM Inſulas* &c. Ut proinde haud immerito Κῶς ἐρατὴ, *Coos amabilis*, dicatur in veteri, de quo paullo ante, Meleagri Epigrammate, immo omnium Inſularum ſimilis magnitudinis pulcerrima, apud Ariſtidem in Aſclepiad. pag. 78. Tom. I. Mitto alia ejus decora, ut quod *Metropoleos* nomine eadem decoretur in Artaxerxis Perſarum Regis Epiſtola ad *Coos*, quae una cum aliis id genus inter Coi ſenis libros eſt relata, ſicut eadem *Cos* λαμπροτάτη ſeu *ſplendidiſſima* dicitur in Inſcriptione hujus Inſulae a Cl. Sponio vulgata, Miscell. p. 337. Neque etiam, ut obiter hoc addam, aliena ab eadem laude λιπαρὴ, de qua paullo ante ad verſ. 155. & quae de Inſula *Coo* hic a Callimacho dicitur, ſicuti de una e Cycladibus *Naxo* Inſula ait Pindarus Pyth. Od. IV. p. 243. ἐν Νάξῳ λιπαρᾷ, h. e. juxta Criticos ibidem εὐδαίμονι, *felici*, ſeu quae omnibus bonis abundet; ac de *Thebis* itidem Pyth. Od. II. λιπαρᾶν ἀπὸ Θηβᾶν, & de Athenis (praeter adductum antea locum Iſthm. Od. II. ad verſ. 155.) Nem. Od. III. λιπαρῶν ἀπ' Ἀθηνᾶν, h. e. ut haud male poſtrema haec verba vertit Interpres, *ſplendidis ab Athenis*. Hinc idem uſus vocis λιπαρῆ. ubi ἐθείρῃ ſeu *comae* ſubinde a Poëtis antiquis eadem tribuitur, & qua de re jam ante ad verſ. 39. Hym. in Apollinem ac infra ad vſ. 32. Hymni ſequentis in Lavacrum Palladis, ubi dicitur λιπαρὸν σμασαμένα πλόκαμον.

Vſ. 165. ἐκ μοιρέων] Quae *fata* numero plurium a Latinis etiam haud ſemel dicta, ac in praeclaris Diocletiani & Maximiani, cujusmodi dudum protuli ac illuſtravi, nummis, FATIS VICTRICIBUS, ac ſimiliter in veteri Inſcriptione, FATIS CECILIUS FEROX FILIUS, in ſchedis Bibliothecae hujus Electoralis Pighianis.

Ibid. ὁ φιλόμβρος θεὸς ἄλλος] Summae venuſtatis & elegantiae haec & ſequentia Poëtae verba, quibus denuo Heroi ſuo ac Benefactori Ptolemaeo Philadelpho, ſicut jam ab eo factum vidimus

dimus Hym. I. in Jovem, adblanditur hic, qui in Regia ejus vixit & floruit Battiades. Ad receptum autem apud Aegyptios morem ſimul idem hic reſpicit, juxta quem eorum Reges adhuc ſuperſtites, divinis honoribus coli ab iis conſueverant, uti e Philone Legat. ad Cajum p. 1052. aliisque conſtat. Unde etiam hic Ptolemaeus una cum conjuge ſimul & ſorore Arſinoë, ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, *Deorum fratrum*, ſeu *Deorum fratris ſororisque*, (Jovis nempe & Junonis, aut vero Apollinis ac Dianae in antiquis nummis, & de quibus infra, exemplo) nominibus, cum in Monumento Adulitano a Leone Allatio primum edito, tum in praeclaris nummis, quos olim primus in lucem protuli & explanavi, ſignatus legitur. Mitto, quod ibidem adtuli, aliquot Seleucidarum nummos, in quibus ad Ptolemaeorum exemplum, veſana illa ΘΕΟΥ appellatio iis ibidem tribuitur. Natum vero & educatum in Inſula Coo hunc Philadelphum, bene jam e Theocrito monuerunt hic priores editores; qui alioquin educatus duntaxat in eadem Inſula, in Graecis ad hunc locum Scholiis dicitur.

Vſ. 166. σαωτήρων ὕπατον γένος] Ptolemaei nempe Lagi & Berenices, qui ambo auguſtis illis ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nominibus, in iisdem praeclaris & antiquis monumentis modo adductis inſigniuntur. Quibus accedit de ipſo Ptolemaeo, vulgo Lagi, Porphyrii in Excerptis Graecis Scaligeri ad Euſebium p. 59. teſtimonium, & quod SOTERIS cognomentum ei primum a Rhodiis datum tradit Pauſanias l. I. p. 14. Quo proinde referri etiam debet id, quod de eodem Ptolemaeo adhuc ſuperſtite, a Rhodiis pro Deo culto profert Diodorus l. xx. p. 825. & de qua caeteroquin ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ appellatione, eadem adulatione ſeu veſania aliis quoque Alexandri M. ſucceſſoribus, ut e Seleucidis Antigono ac Demetrio &c. tributa, non ea hic pluribus tangam, quae alibi dudum monui: idque ad inſtar Dioſcurorum, & de quibus Dioſcuris debet intelligi adpoſita prope Alexandriam a Soſtrato Cnidio Inſcriptio, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΛΩΙΖΟΜΕΝΩΝ, *Diis Servatoribus pro navigantibus*, apud Strabonem l. XVII. p. 791. Σαωτῆρες vero ob metrum pro σωτῆρες hic dicti, haud aliter ac apud Aratum Διοσημ. vſ. 31. Αὐτὸς μὲν τὰ πρῶτα σαώτηρ, *ipſe quidem ante omnia hic ſervator*; & in Duridis Epigrammate Antholog. l. I. c. LXX. Epigr. XVIII.

Πῶ δὲ σαωτῆρες τότε δαίμονες ἔτρεπον ὄμμα;

Qui autem tum ſervatores Dii averterunt oculum?

Ibid. ᾧ ὑπὸ μίτρην] Μίτραν de *faſcia* ſeu *diademate* regio. ſubinde dictam, ex Euſtathio opportune hic monuit Vulcanius, & inde metonymice hic pro *regno* ſeu *imperio*, ut viderat jam ante H. Stephanus, immo quibus praeiverant Graeca ad hunc locum Scholia, ὑπὸ μίτρην, ὑπὸ τὴν βασιλείαν, *ſub mitra*, h. e. *ſub regno*. Hinc צניף a LXX. ſenioribus promiſcue κίδαρις, μίτρα,

τρα, ut Exod. XXIX. 6. &c. & διάδημα Eſa. LXII. 3. reddi ſolet. Ut proinde aliud hic egerit Interpres, qui hoc ὁ ὑπὸ μίτρῃν vertit, *cujus ſub baltheum*, & praeoccupavit jam H. Stephanus, quamquam μίτραν de *baltheo* etiam dici conſtet, quatenus nempe *baltheus* pro *cingulo* ſumitur, & ita χαλκομίτρην Amazona vocat Lycophron p. 997. *Mitra* alioquin pro *muliebri tegmine*, a Graecis etiam dicta, ut apud Ariſtophan. Θεσμοφ. p. 780.

Κεκρυφάλου δεῖ καὶ ΜΙΤΡΑΣ. Ἀγ. ἡδὶ μὲν ἐν
Κεφαλὴ περίθετος, ἥν ἐγὼ νύκτωρ φορῶ.
Reticulo opus eſt & MITRA. Ag. haec quidem eſt
Capiti, quae circumponitur, quam ego noctu geſto.

Vſ. 169. περάτῃ τι] Adduxit jam ad hunc locum Anna eruditiſſima Apollonii Scholia, in quibus haec vox περάτη, juxta nonnullos, de altero ſub terram hemiſphaerio, proprie tamen de *oriente* dici ſcribitur. Locus Apollonii, ubi illa Criticorum de hac voce gloſſa, exſtat l. I. vſ. 1281. ubi de Aurora ait Poëta ἐκ περάτων ἀνιοῦσα, *e meta horizontis orta* &c. haud aliter, ac ἐκ περάτων numero plurium, & de oriente itidem Sole alibi dixit l. II. vſ. 164.

Ἦμος δ' ἠέλιος δροσερὰς ἐπέλαμψε κολώνας,
Ἐκ περάτων ἀνιών.
Quando autem ſol roſcidos illuminabat colles,
E metis horizontis orſus.

ubi Critici ἐκ τοῦ ἀποπερατίζοντος ἡμισφαιρίου, *ex extremo hemiſphaerio*; alibi autem voce περάτηθεν eam in rem uſus, ſed de Luna ſimiliter l. IV. vſ. 54.

Τὴν δὲ νέον Τιτηνὶς ἀνερχομένη περάτηθεν,
Eam autem Titanis luna *nuper exorta e meta* ſeu *termino*,

non ut ibi *ex adverſo*, ut ipſe poſtea Interpres in Notis ad hunc locum retractavit; & quomodo περαιόθεν melius ab eo redditur l. IV. vſ. 71. Sicuti autem de *Orientali plaga* eadem περάτη & περάτηθεν, adductis modo locis, dicuntur, & ob eam, quam adducunt ad priora Apollonii verba nempe l. I. vſ. 1281. veteres Critici cauſſam, ΠΕΡΑΤΗ λέγεται δὲ κυρίως ἡ ΑΝΑΤΟΛΗ· πέρας γὰρ αὕτη τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως· ἐκεῖθεν γὰρ ἔρχεται, καὶ εἰς αὐτὴν τελευτᾷ, h. e. περάτη *dicitur autem proprie* ORIENS; *eſt enim ille terminus Coeli motus; hinc enim oritur, & in eum deſinit*; ita hic περάτην de *Occaſu*, non de *Oriente* dici, de quo mox ait Callimachus, καὶ ὁππόθεν ὠκέες ἵπποι Ἠέλιον φορέουσι, *& unde veloces equi ſolem ferunt*, bene viderunt Interpretes. Sic enim περάτη tam de diurni ſolis curſus in noſtro hemiſphaerio *meta*, ſeu quod ait Euripides in Ione vſ. 1148. *quum ſol agebat* equos εἰς τελευταίαν φλόγα, *ad ultimam flammam*, quam de extremo alterius hemiſphaerii *termino*, unde ille denuo ſupra noſtrum horizontem emergit, dici pariter potuit. Ut mittam notam Epicuri, aliorumque e veteribus opinionem, qui occidentem ſolem exſtingui

in

Digitized by Google

in Oceano Occidentali credidere, indeque poſtea novi ſolis lumina, quod a Lucretio etiam l. v. verſ. 661. adſtruitur, reparari.

Ibid. ὀπιπόθεν ὠκέες ἵπποι Ἠελίου φορέουσι] De ortu Solis haec dici nemo utique non videt, & cui proinde Orienti potius, quam Occidenti, *citos equos* tribuere veteres & optimos naturae conſultos, Poëtas nempe, licet ſtatuere; quod inter Aſtronomorum ſcita referatur, ſolem perpetuo ad ortum oriri citius, ad Occaſum autem tardius occidere. Quamquam vero ſolem, ſicuti vulgo Lunam, bigis equorum vectum ſubinde dixerint iidem Poëtae, juxta veteres Sophoclis Enarratores ad Ajac. vſ. 685. eosdemque equos Λάμποντα ſcilicet & Φαέθοντα appellatos; Quadrigas tamen ſeu τέτρωπα ἅρματα paſſim eidem tribui, vel pueris notum, ac unde a Graecis ad Euripidem Criticis Phoeniſſ. verſ. 3. illorum quadrijugum equorum nomina recenſentur, Χρόνος, Αἴθω, (Αἴθων) Ἀστραπὴ, Βροντὴ, aliter proinde quam apud Ovidium Metam. l. 11. vſ. 153. *Pyroeis*, *&* *Eous*, *&* *Aethon*, *Solis equi*, *quartusque Phlegon*. Hinc idem ſol oriens depictus vulgo in antiquis nummorum & lapidum monumentis, nudus, radiatus, in quadrigis nubes tranſcendens, circum autem zodiacus: cujusmodi proſtat in praeclaro nummo M. Aurelii a *Nicaeenſibus* Bithynis percuſſo, qui exſtat in Theſauris Gallorum Regiis, infra autem mulier ſeu Tellus recumbens, dex. ſpicas, ſin. cornu copiae tenens, & cum inſcr. ΝΙΚΑΙΕΩΝ.

Mitto eundem Solem orientem (quod praeter Plutarchum de Iſide p. 355., tangit plenius Jamblichus de Myſter. ſect. v. c. 11.) ab Aegyptiis per infantem e loto ortum, & quod in veteribus etiam eorum nummis, qualem alibi dudum protuli, adumbratum; aut vero eundem Solem aut Lunam, non bigis aut qua-

drigis, ſed navigio vectos, curſus ſuos perficere; quo nempe inde innuerent, eos humore procreari ac nutriri. Quod a Plutarcho traditum eodem de Iſide libro p. 367. ac ab Aegyptio etiam eruditiſſimoque Scriptore Clemente; ſed quae jam occupavit in Harpocrate p. 14. vir inſigni eruditione amiciſſimus Cuperus.

Vſ. 171. ξυνὸς τίς ἐλεύσεται ἄμμιν ἄεθλος] Nihil aut parum ad capiendum genuinum hujus loci ſenſum confert is, ad quem lector ablegatur, Juſtinus. Profectionem quidem ille Gallorum, duce Brenno, ad Delphos; ibique Apollinis auſpiciis factam eorum ſtragem narrat. De Ptolemaei vero Philadelphi, *communi*, quod tamen hic a Poëta tangitur, futuro nempe illi cum Apolline contra eosdem Gallos *certamine*, & inde quod in ſequentibus traditur, *communi* etiam utrique, iis debellatis, *praemio*, nulla omnino apud Juſtinum, & qua de re mox ad vſ. 185. facta occurrit mentio. Hoc erat tamen, quod citra ambages ipſe Apollo hic apud Callimachum, & quo Philadelpho Maecenati ſuo ſimul & Regi Poëta ipſe blandiretur, vaticinatur; quod infra etiam, nempe ad verſ. 185. in Graecis Scholiis obiter tangitur; & qua de re plenius ibidem.

Vſ. 172. ἐφ' Ἑλλήνεσσι μάχαιραν Βαρβαρικὴν] Nempe longioribus ſeu gravioribus *gladiis* uſae vulgo prae Graecis aliae gentes tam Aſiaticae, quam Europaeae, quae vulgo *Barbararum* nomine cenſebantur. Id vero nominatim, & valde hic opportune de Gallis, de quibus hic agit Callimachus, & quorum pars Italiam ac Romam paullo ante invaſerat, obſervat Plutarchus in Camillo p. 350. εἰδὼς δὲ τῆς τῶν ΒΑΡΒΑΡΩΝ ἀλκῆς τὴν ΒΑΡΥΤΑΤΗΝ ἐν ΤΑΙΣ ΜΑΧΑΙΡΑΙΣ οὖσαν, ἃς ΒΑΡΒΑΡΙΚΩΣ καὶ σὺν οὐδεμιᾷ τέχνῃ καταφέροντας, ὤμους μάλιστα καὶ κεφαλὰς διέκοπτον, *ſciebat autem Camillus* MAXIMAM VIM BARBARORUM *eſſe* IN GLADIIS, *quibus uterentur*, BARBARORUM *more*, *ſed nulla arte ferientes*, *humeros maxime & capita amputabant*. Quo reſpicit etiam Florus, dum de illa horum Gallorum parte agit, a qua Roma capta eſt & incenſa, *gens natura ferox*, *moribus incondita*, *ad hoc ipſa corporum mole*, *perinde* ARMIS INGENTIBUS, *adeo omni genere terribilis fuit*, *ut plane nata ad hominum interitum*, *urbium ſtragem videretur*. Haud alio vero armorum genere, niſi levibus ferme, quo ſe tegerent, ſcutis, ac praeterea enſibus uſos eosdem Gallos, e Pauſania de iis agente, qui Graeciam invaſerant, liquet l. vi. p. 648. immo ex iis, quae mox commemorat Callimachus, de eorum ſcutis, balteis & gladiis vſ. 183. &c. quae praedae ſeu praemii loco, ſibi relicta iri vaticinatur Apollo. Adde, quod de Gallis itidem ſeu Celtis, tanquam ſuper coenam gladiatorio certamine gladiis ad mortem usque ſubinde proeliantibus, refert Athenaeus l. v. p. 154. Unde tanquam μαχαιροφόρους eosdem Gallos hic innuit Callimachus; haud aliter ac de Aſiaticis

in

in Xerxis exercitu gentibus dixit Aeſchylus Perſ. vſ. 56.

Τὸ μαχαιροφόρον ἔθνος ἐκ πάσης Ἀσίας ἕπεται,
Enſiferque populus ex omni Aſia ſequitur.

Etſi Gallorum *gladios* quod adtinet, eos prae Romanis, quod illi caeſim tantum feriant, & mucrone omnino careant, minus longe ad pugnandum valuiſſe, tradit Polybius lib. II. pag. 115. 126. edit. Pariſ.

Vſ. 173. Κελτὸν ἀναστήσαντες Ἄρηα] Κελτὸν Ἄρηα dixit hic Battiades pro Κελτικόν; haud aliter ac Σκύθης ὅμιλος apud Aeſchylum Prom. vſ. 2. & 417. Σκύθης λεὼς apud Euripidem in Rheſo vſ. 429. Θεσσαλὸς λεὼς apud eundem in Andromach. vſ. 19. aut πόλιν Ἑλλάδα Heraclid. vſ. 131. & talia plurima, quae paſſim occurrunt in Poëtarum Graecorum libris. Eadem Latinis etiam vatibus haud inſolita, cujusmodi nonnulla animadverſa videas a magno Caſaubono in Lect. Theocrit. p. 241. & de quibus nos alibi.

Vſ. 174. Ὀψίγονοι Τιτῆνες ἀφ' ἑσπέρου ἐσχατόωντος] *Titanas* ſero natos ſeu gigantum poſteros, vocari eosdem Gallos, & quidem ab immanibus ſeu impiis ac ſacrilegis etiam eorum auſis, innuunt Graeci hujus loci Interpretes. Ita *immaniſſimi etiam Galli atque Germani*, apud Florum dicti lib. III. c. X. Adde immenſa eorundem corpora, ut de hiſcemet Gallis, qui Brenno duce Graeciam invaſerant, tradit Pauſanias l. X. p. 647. ἐστὶ δὲ ἄλλως καὶ οἱ Κελτοὶ μακρῷ πάντας ὑπερηκότες μήκει τοὺς ἀνθρώπους, *ut ſunt alioquin Galli longe alios homines corporum proceritate ſuperantes.* Neque aliter de eorum proceris corporibus Livius l. XXXVIII. c. XVII. Florus dicto paullo ante loco, l. I. c. XIII. aliique. Haud mirum vero Ἕσπερον ἐσχατόωντα, ſeu *ultimum Occidentem*, de eorundem Gallorum, unde profecti fuerant, ſolo a Poëta Cyrenaeo hic dici, quod de iis pridem dixerat Herodotus l. IV. c. XLIX. ἀρξάμενος ἐκ ΚΕΛΤΩΝ ΟΙ ΕΣΧΑΤΟΙ πρὸς Ἡλίου ΔΥΣΜΩΝ μετὰ Κύνητας οἰκέουσι ἐν τῇ Εὐρώπῃ, *a* CELTIS *incipiens, qui in Europa* AD SOLIS OCCASUM EXTREMI *ſunt poſt Cynetas.* Immo quod a Pauſania etiam, longe infra Callimachi tempora, traditur l. I. p. 6. ΓΑΛΑΤΑΙ, οὗτοι νέμονται τῆς Εὐρώπης ΤΑ ΕΣΧΑΤΑ ἐπὶ θαλάσσῃ πολλῇ, *Galli in ultimis Europae locis ad vaſtum mare habitant.* Haud aliter ac Horatius l. I. Od. IV. ait, *Heſperia Soſpes ab ultima*, de vicina nempe Galliae, & quae ad mare Occidentale ſita itidem Hiſpania. De iis enim maxime regionibus Ἕσπερος & Ἑσπέριοι τόποι, h. e. δυτικοί, *Occidentales*, a vetuſtis Auctoribus appellati, & quibus addendi inſuper Ἑσπέριοι Λίβυες, *Afri Heſperii*, quibus ſacrum Atlanta dicit eſſe Maximus Tyrius Diſſ. XXXVIII. p. 385. ac unde illuſtratur de eodem Atlante agens Aeſchylus, apud quem ſitus ille traditur Prom. vſ. 348. πρὸς Ἑσπέρους τόπους, nempe pro Ἑσπερίους, aut, uti legendum mallem, πρὸς Ἑσπέραν aut Ἑσπέρου τόπους, *ad Occidentalia loca.* Sicuti nempe de Saturni regno ait Diodorus

Digitized by Google

dorus l. v. p. 354. imperaſſe eum maxime τῶν πρὸς Ἑσπέραν τόπων, *Occidentalibus regionibus.* Hinc Creuſa apud Euripidem, ubi ſe orbam liberis ſeu ἄτεκνον manſuram ex Apollinis Oraculo colligit, ut continuo ultra Graeciam volare poſſit, ἀςέρας Ἑσπερίους, *ſtellas ad Heſperias*, Ion. vſ. 798. h. e. ad ultimi Occidentis fines. Unde etiam apud Apollonium Rh. l. iv. vſ. 1629. Heſperus ἀςὴρ αὔλιος, *ſtella veſpertina*, ſeu *oriens*, juxta Graecos ibi Criticos, *Heſperus*, quum jam in ſtabulis aut forte ſub dio quieſcunt pecora. Italia vero, quamquam *Heſperia* a Marone itidem dicatur, non tamen ut hic de Gallis, *ultima*; & quod de Hiſpania propric dici, adducto eam in rem Horatii loco, obſervat Servius ad Aen. l. i. vſ. 530. Ἐχατόωντος vero pro ἐσχατόωντος hic legendum, bene jam monuit H. Stephanus.

Vſ. 176. καὶ ἠέρα βουκολέονται] Imitationem hujus loci Virgilianam opportune jam adtigit Anna eruditiſſima, quae fugit hactenus ejusdem Maronis Enarratores; ac prout a Lucretio jam ante dictum lib. i. vſ. 232. *unde aether ſidera paſcit.* Imperite vero, aut ut mollius dicam, inconſiderate Interpres haec reddit, *ſtellis*, *quum plurimae in aëre errant*, & Vulcanius itidem, *oberrant*, ubi agitur de innumerabili Gallorum, qui Graeciam invaſerant, numero, eoque inde cum nivibus, aut ſtellis, neque iis proinde *errantibus*, quae oppido perpaucae, ſed quae vulgo ἀπλανεῖς, *non errantes*, ſive, ut de iis Achilles Statius Prolegom. ad Aratum p. 87. ἐμπεπηγότες τῷ οὐρανῷ ἀπλανεῖς λέγονται, *fixae in coelo non errantes dicuntur*, comparato. Non debuerat hoc intactum praeteriri.

Vſ. 177. Δελφίδες ἄκραι] Nempe pro Δελφὶς ἄκρα, *Arx Delphica* ſeu *Delphorum*, ſicut Δελφὶς πόλις, de *Delphis* apud Pauſaniam l. x. p. 624. & apud Euripidem in Oreſte vſ. 1096.

Τὴν Δελφίδ᾽ δ᾽ ἐλθὼν, Φωκέων ἀκρόπτολιν,

Veniens in Delphicam terram, Phocenſium arcem;

aut ſicuti Δελφὶς πέτρα, *Delphis* ſeu *Delphica rupes*, eadem vocatur apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 472. & Euripidem Andromach. vſ. 308. Ipſa nempe urbs & aedes Delphica *in monte Parnaſſo in rupe undique impendente* dicitur apud Juſtinum l. xxiv. c. vi. ſita, & dicta jam ante a Strabone l. ix. p. 418. κατὰ κορυφὴν ἔχον τὸ μαντεῖον καὶ τὴν πόλιν, *locus ſaxoſus, in cujus vertice urbs & fanum.* Vera proinde Δελφὶς ἄκρα, ſeu ob metrum Δελφίδες ἄκραι, de iisdem *Delphis* hic dicitur. Δελφίδες alioquin de *Delphorum puellis* vel *mulieribus* apud Euripidem in Ione aliquoties dictae, ſicuti vſ. 44. 92. &c.

Vſ. 178. καὶ πέδια Κρισαῖα] Κρισαῖον πεδίον ſeu *Criſſaeus campus* dictus de loco Pythiorum, ſeu ubi agebantur ludi Pythici Delphico Apollini ſacri. Hinc Sophocles Electr. vſ. 733. Ναυαγίων Κρισαῖον ἱππικῶν πέδον, *Criſſaeus campus equeſtribus naufragiis*, quod praeceſſerat, *implebatur*, ſeu bigarum quadrigarumve

Digitized by Google

ve ex Pythiis pro more decurrentium fragminibus, & ſimiliter Pindarus Pyth. Od. V. p. 272.

> Κρισαῖον λόφον
> Ἄμειψεν ἐς κοιλόπεδον,
> Νάπος Θεοῦ,
> *Criſſaeum ad collem*
> *Pervenit, ad cavum campum,*
> *Clivum Dei.*

Unde etiam ἐν Κρίσᾳ, *apud Criſam*, de *Pythiis*, ſeu victorem in iisdem exſtitiſſe Xenocratem, dixit idem Pindarus Iſthm. Od. II. p. 447. Qua de re ait ille in eadem Oda p. 272. Κρισαίοις ἐν πτυχαῖς, de curuli nempe victoria, *Criſſaeis in jugis*, ſeu Pythiis reportata. Quae ſimiliter Πυθῶνος ἐγγυάλοις, *Pythonis* ſeu *Delphorum convallibus*, ut Pyth. Od. VIII. p. 293. aut ἀπὸ Κίῤῥας, *a Cirrha*, Pyth. Od. VII. p. 286. aut vero ἐπ᾽ ὀφρύϊ Παρνασσίᾳ, *in jugo Parnaſſio*, Olymp. Od. XIII. p. 122. de eodem loco Pythiorum, ſeu *Pythiis* ipſis, dici apud Lyricum Vatem ſolent.

Vſ. 179. Ἀμφιπεριστείνωνται] Non adſentior H. Stephano, qui huic verbo *lamentorum* ſeu *gemituum* ſignificationem non ineſſe, ſed pro *circumarctari* hic ſumi exiſtimat; quod undique oppleta forent Gallorum copiis ea, quae Poëta ibi commemorat, loca. A quo tamen jure hic recedit Vulcanius, dum ab eo retenta genuina illius verbi & huic loco maxime congrua ſignificatio, *circumquaque gemunt*, ſeu ut prior Interpres, *lamentis circumcirca fremunt* vel *perſtrepunt*. Quae ſequentia etiam Callimachi verba abunde adſtruunt, ubi continuo additur, quod illa Locrorum & Phocidos, ac in ea Delphorum oppida ſeu campi, vaſtari videant ac incendi ab iisdem Gallis vicinos agros, immo Templo Delphico imminere jam illas barbarorum ac immanorum hoſtium phalangas.

Vſ. 181. Ἀλλ᾽ ἤδη περὶ νηὸν] Non mirum haec, quae multis poſt aetatibus contigerant, de *Templo* nempe Apollinis Delphico a Gallis expilato, tanquam praeſentia, hic ab ipſo Apolline nec dum nato, ſed uti mox ipſemet ſe indigitat verſ. 189. εἰσέτι γαστέρι μάντιν, *qui, quamquam adhuc in utero, jam vates*, commemorari. Nota abunde haud diſſimilis ſacrorum in veteri Foedere Vatum ratio, immo non futura ſolum ut praeſentia, ſed ut praeterita etiam ſaepenumero enarrandi, ſicuti Geneſ. XLIX. 9. Eſa. XLII. 6. & alibi. Hinc הראים ſeu *videntes* itidem, nempe ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντες, *tanquam futura praevidentes*, juxta Theodoritum in l. Reg. Qu. XLVII. appellati. Quamquam ad Vates id genus ſeu vaticinia, ἐγγαστρίμαντεις velut hic Apollo, aut qui talem eum hic inducit Callimachus, referre utique non debeat; quod de re non futura, ſed quae ejusdem Callimachi, qui haec ſcribit, aetate, & regnante eodem, ſub quo florebat hic vates, Philadelpho contigerat. Hinc etiam diſcrimen illud inter Pro-

Digitized by Google

phetarum & Pythii hujus Apollinis, aut Jovis Dodonaei Oracula tangit Theodoritus Serm. x. p. 635. Tom. iv. quod Propheta Deo plenus futura longe ante, velut praeſens cerneret, & tanto poſt ſpatio eventura praediceret, Ὁ δὲ Δωδωναῖος καὶ ὁ Πύθιος, οὐδὲ τὰ μετὰ τρεῖς ἐσόμενα μῆνας, προειπάτην ὡς ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε κλινομένους ἐξεδότην τοὺς χρησμοὺς, *Dodonaeus vero & Pythius, ne ea quidem, quae poſt tres menſes futura erant, eventura pronuntiarunt, ſed quae huc illuc trahi poſſunt, Oracula reddiderunt.* Adde, quod ſicut Battiades Apollinem necdum natum inducit hiſce verſibus, Templi ſui Delphici a Gallis expilati caſum, multis ante ſeculis praevidentem; ita ejusdem naeniam, ſeu inde verſus aliquot, ex Oenomao & Porphyrio de Philoſophia ex Oraculis, refert memoratu modo Theodoritus Ἑλλην. Θεραπ. Serm. x. pag. 631. T. iv. quibus nempe inevitabili Parcarum decreto fulmine combuſtam eandem aedem Delphicam, & cui ſuppetias ferre non potuerit, defiet idem hic Apollo.

Vſ. 183. Φάσγανα καὶ ζωστῆρας] De Gallis hiſce Μαχαιροφόρους ſeu *enſigeris*, & cur de hac Deorum armatura facta ſit jam ante ab hoc Poëta mentio, dictum ibidem ad vſ. 172. ἐφ' Ἑλλήνεσσι μάχαιραν Βαρβαρικὴν &c. Ζωστῆρες autem, qui de viris *armatis* dicti ſupra Hym. in Apollinem, vſ. 85. hic conſueta pro *balteis* appellatione adhibiti, non pro *cingulis* in genere, (pro utraque vocis hujus, quam tangit Servius ad Aen. V. vſ. 311. ſignificatione) ſed pro iis, quibus enſes adpenſi; & cum quibus hic etiam conjunguntur; quomodo Lycophron ait vſ. 1323. καὶ φασγάνου ζωστῆρα, *enſis balteum.* Ad humerum autem poſitos antiquitus eosdem *balteos*, unde pendebant enſes, cum aliunde conſtat, tum ex eo, quod de Jaſone dicit Apollonius l. III. vſ. 1281.

Καὶ ξίφος ἀμφ' ὤμοις γυμνὸς δέμας,

Et gladium circa humeros, corpore nudo,

nempe neque lorica aut ſcuto, alioquin munito. Ita gladios equitum Romanorum magnos, latos, & ab humero pependiſſe tradit Arrianus in Tacticis p. 16. ult. ed. & praeterea e monumentis antiquis adhuc obvium.

Vſ. 184. Ἀσπίδας] Ἀσπὶς de Gallorum *ſcuto* hic dicta, quae vulgo, ſicuti σάκος, de *rotundis* ſeu εὐκύκλοις, qua de re ſupra ad vſ. 147. veterum Graecorum *clypeis* dicebatur; ac unde ἀσπίδα πάντοσ' ἴσην, *clypeum undique aequalem*, vocat Poëta Iliad. P. vſ. 43. Gallorum autem *ſcuta*, uti ea de re jam obiter ad vſ. 147. oblonga, θυρεοὶ proinde a Pauſania dicuntur; ubi ἀσπίδας Ἀργολικὰς, *clypeos Argolicos*, non oblongos fuiſſe ait κατὰ τοὺς Κελτικοὺς θυρεοὺς, *juxta Celtarum ſcuta*, l. VIII. p. 534. & quae alibi itidem vocat θυρεοὺς ἐπιχωρίους, *ſcuta gentilitia* horummet Gallorum, qui Brenno duce in Graecia pugnarunt. Hinc Virgilius de iisdem agens Gallis Aen. l. VIII. vſ. 662. *ſcutis protecti corpora longis*, & quomodo itidem ab Ovidio dicuntur, *ſcutaque*

longa

Digitized by Google

longa Faſt. l. vi. vſ. 136. Ut mittam alia Polybii, Strabonis, Livii, quae jam vidit Lipſius, ea de re loca. Etſi, ut hoc addam, notet Polybius lib. iii. p. 118. iisdem Gallorum ſcutis eorum corpora protegi non potuiſſe, ut non eadem, quo majora nempe erant, hoſtium jaculis paterent.

Ibid. Γαλάτῃσι] Haud alium extare hodie puto antiquiorem inter Graecos Scriptorem, qui ad nos pervenerit, ubi hujus nominis Γαλατῶν de *Gallis* occurrat mentio. Adducitur quidem ab Etymologici M. Auctore Timaeus, qui eadem ferme aetate, qua Callimachus (ſub Ptolemaeo enim Philadelpho adhuc floruit) Γαλατίας regionis in Aſia, tanquam a *Galato* Cyclopis e Galateae ſcilicet filio denominatae, meminerit. Vetuſtior certe Κελτῶν apud eosdem Graecos notitia, quos memorat, uti paullo ante vidimus, ad vſ. 174. Hiſtoriae apud Graecos, juxta Tullium parens, Herodotus; ut de Xenophonte & ſequutis eum Auctoribus ſileam. Quae firmat etiam ac illuſtrat, id quod ea de re obſervat, & in quae, ubi priora ſcripſeram, forte incido, Pauſanias l. i. p. 6. Ὀψὲ δὲ πότε αὐτοὺς καλεῖσθαι ΓΑΛΑΤΑΣ ἐξενίκησε· ΚΕΛΤΟΙ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὀνομάζοντο, *verum ut* GALLI (Γαλάται nempe apud Graecos) *appellarentur, nonniſi* SERO *uſus obtinuit.* CELTAS *enim ipſi ſe antiquitus, tum alii eos nominabant.* Nempe eo demum aevo, & quo floruit Callimachus, facta illa Gallorum in Graeciam primum, & quidem circa Delphos, de qua hic agit Poëta, dein in Aſiam irruptio; ac ſequuta tandem multorum ex iis in ea, Aſiae parte, quae inde *Galatiae* nomen deinceps obtinuit, habitatio. Unde poſtea promiſcue Κελτοὶ & ΓΑΛΑΤΑΙ, de his *Gallis* ſeu *Celtis*, qui longinquam hanc eas in oras expeditionem ſuſceperant, apud Graecos Scriptores, quod a noſtro Battiade etiam factum, qui Κελτὸν Ἄρηα, uti vidimus, de horum Γαλατῶν acie paullo ante dixerat, leguntur appellati.

Ibid. ἄφρονι φύλῳ] Haud aliter ac de *Galatis* horum Γαλατῶν poſteris, ait D. Paulus Epiſt. ad eosdem c. iii. vſ. 1. ὦ ἀνόητοι Γαλάται, *o amentes Galatae.* Quod partim e nativa veterum illorum Gallorum, quorum erant traduces hi *Galatae*, feritate ſeu ἀνοίᾳ, de qua paſſim Auctores; partim e ſoli, quod iidem inſederant, genio ac proprietate veluti adhaeſit. Unde ad eum locum Hieronymus tradit, *Apoſtolum Galatas regionis ſuae proprietate pulſaſſe.* Notum certe Paphlagonas, in quorum regionis parte conſediſſe eosdem *Galatas* ſeu Gallo-Graecos conſtat, pro bardis ac ſtolidis a Graecis olim habitos. Unde Comici initio Equitum, de Cleone, quem Παφλαγόνα vocat, ſcomma, & quod inde ad Claudium Imperatorem Julianus in Caeſaribus feſtive, ut itidem vidimus, tranſtulit. Adde hic, quod de dementatis ſeu perculſis iisdem, qui Delphos oppugnaverant, Gallis, tum terrae motu ac tonitruum fragore, tum terrore panico, ſequutaque inde ingenti eorum clade, obſervat in narratione

Digitized by Google

harum rerum Pauſanias l. x. p. 652. & 654. Etſi eosdem Galatas, non *barbaros* eſſe appellandos, ſed omnino Romanos, quod communis eis ſit cum illis videndi ratio, dicat Themiſtius Orat. xvi. pag. 211. & alibi rurſus, eos acutos eſſe ac ſolertes, ac iis, qui maxime ſunt Graeci, ad capeſſendas diſciplinas dociliores, Orat. xxiii. p. 299.

Vſ. 185. *αἱ μὲν ἐμοὶ γέρας*] Proſtratis nempe ad Delphos haud uno cladis genere, ac fugatis inde Gallis, relicta inter alia ſpolia eorum ſcuta, eaque in aede Delphica, in memoriam, ſeu quod hic a Poëta innuitur, in monumentum partae divinitus, ac Apollinis potiſſimum auſpiciis, victoriae adpenſa. Unde alibi nominatim de eadem Gallorum clade Pauſanias l. viii. p. 472. ἐνδηλότατα δὲ ὁ Γαλατῶν στρατὸς ἀπώλετο ἐν Δελφοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐναργῶς ὑπὸ Δαιμόνων, *Nihil vero certius, quam Gallorum apud Delphos exercitum, ab Apolline, & a loci Geniis manifeſto deletum.* Cui conſona tradit Juſtinus, dum Delphos in aciem contra Gallos prodeuntes, ait *praeſentiam* Dei (ſeu Apollinis) *& ipſi ſtatim ſenſere* l. xxiv. c. viii. Unde etiam a Cicerone de Divinat. l. i. c. xxxvii. mentio fit Oraculi eam in rem ab ipſo Apolline Delphico editi, & ipſo eventu continuo comprobati, quod contigiſſe Brenno dicitur, ejusque Gallicis copiis, cum is fano Apollinis Delphici nefarium bellum intuliſſet: tum enim ferunt ex Oraculo effatam eſſe Pythiam:

Ego providebo rem iſtam, & albae virgines.

Ex quo factum, ut & viderentur virgines ferre arma contra, & NIVE *Gallorum obrueretur exercitus*; qui alioquin Galli νιφάδεσσιν ἐοικότες, *nivibus ſimiles*, dicuntur, ubi eorum paullo ante Callimachus meminit vſ. 175. Hinc in Scholiis etiam ad hunc Callimachi locum, grandine ab Apolline immiſſa deleti dicuntur apud Delphos iidem Galli. Haec itaque tot ante ſeculis, & adhuc in matris utero praevidens ſcilicet Apollo, *ſuum praemium*, ἐμοὶ γέρας vocat hic ea Gallorum ſcuta, quae poſt tantam eorum cladem in Aede ejus Delphica fuerunt eidem, ut DEBELLATORI GENTIUM BARBARARUM, ſicuti in nummis inſcribitur Conſtantinus, continuo ſacrata. Quod a Pyrrho etiam factum, devicto Antigono, & deletis mercenariis, qui in ejus exercitu militabant, Gallis, narrat alibi Pauſanias l. i. p. 23. indeque demum magnitudinem victoriae intellectam, ex ſuſpenſis nempe in Itoniae Palladis aede, eorundem caeſorum Gallorum ſcutis cum hac inſcriptione, quae a Plutarcho itidem in Pyrrho p. 400. refertur,

Τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰτωνίδι δῶρον Ἀθήνῃ,
Πύῤῥος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασε Γαλατῶν,
Haec ſcuta Moloſſus Rex Itonidi Minervae donum,
Pyrrhus de audacibus ſuſpendit Gallis &c.

Quod de Macedonum quoque in eadem acie proſtratorum dicatis Pyrrho in Jovis Dodonaei fano clypeis ibidem refert. Clypei

pei enim aut ſcuta hoſtibus erepta, vel ab iis in acie derelicta, tanquam inſignia maxime & conſpicua reportatae victoriae monumenta, haberi a Graecis, & conſecrari vulgo in Deorum fanis conſueverant: prout de clypeis devictorum Laconum a Cleone e Pylo relatis, jam alibi ex Ariſtophane vidimus. Quem morem alioquin, ut obiter hoc addam, arma e devictis hoſtibus, & quidem Graecis, in templis dedicandi; atque ita eadem a proprio uſu ad res ſacras transferendi, ni quidem Deus ipſe aliter edixerit, aperte redarguit Plato de Republ. lib. v. p. 469. edit. H. Steph.

Ibid. αἱ δ' ἐπὶ Νείλῳ] Ea quae hic, ſequentibus verſibus, tanguntur, de Gallorum ad Delphos caeſorum reliquiis, ad *Nilum* ſeu in Aegyptum traductis, indeque eorum ibidem mortuorum ſcutis, praemii loco, Ptolemaeo Philadelpho ceſſuris, cum iis utique non conſentiunt, quae de ea Gallorum in Graeciam expeditione, memorant alii Auctores, ſicuti Pauſanias, & de quo ſupra obiter ad verſ. 171. Juſtinus. Tradunt enim iidem, ille l. i. p. 7. & l. x. p. 655. hic l. xxiv. *neminem ex tanto Gallorum exercitu, vel ad memoriam tantae cladis* ad Delphos acceptae, *ſuperfuiſſe*, aut juxta Pauſaniam, *ſalvum domum rediiſſe*; adduntque inſuper, ſicuti Juſtinus l. xxv. c. i. Gallos ad tuendos fines a Brenno duce, cum in Graeciam proficiſceretur, domi relictos, anno inſequenti, uti ea de re Pauſanias p. 655. & cui ſuffragantur Graecae ad Euſebium Scaligeri collectiones ad Olymp. ΡΚΕ. ſeu cxxv. p. 331. in Aſiam transmigraſſe. Adeo, ut iis Auctoribus, non eorundem Gallorum, qui Delphos invaſerant, pars iidem fuerint, qui in Aſiam trajecerint, aut poſtea in Aegyptum, ut hic dicitur, fuerint delati, ibique perierint. Verum, quis dubitat, quin coaevo Scriptori, eique haud procul ab eodem Nilo, Alexandriae ſcilicet agenti, noſtro nempe Battiadae major ſit habenda hic fides; dum ex eodem Gallorum ad Delphos exercitu ſuperfuiſſe haud paucos aperte hic adſerit, quique in Aegyptum a Ptolemaeo Philadelpho traducti, ibidem eo regnante ſint deleti. Ita vero haec res plenius enarratur in Graecis ad hunc locum Scholiis, nempe ex iis, qui Delphos invaſerant, plurimos grandine ab Apolline immiſſa periiſſe; paucos vero, qui ſuperfuerant, ab Antigono quodam Ptolemaei Philadelphi amico, conductos, ut ſecum ſub mercede militarent; iis enim copiis indiguiſſe Ptolemaeum. Ii autem Galli, quum uti paullo ante Delphis ab iis factum, Ptolemaei pecuniam voluiſſent diripere, idque Rex fuiſſet edoctus, eosdem ab eo ad Nili oſtium Sebenyticum translatos, ibique ejus juſſu ſubmerſos. Quae aliter a dictis Auctoribus, ut Pauſania l. ii. p. 23. & Juſtino l. xxv. c. i. &c. referuntur, ubi Antigoni quidem facta mentio, ſed Macedoniae Regis, a quo conducta fuerit mercenaria Gallorum manus, non tamen ex eorum numero, qui duce Brenno Delphos invaſerant, quaeque a Pyrrho cum

reliquis Antigoni copiis fuerit profligata; nulla vero Ptolemaei Philadelphi, aut horum Gallorum, qui illi militarant facta mentione, quique poſtea in oſtio Nili Sebenytico, ob illud pecunias ejusdem diripiendi conſilium fuerint illius juſſu ſubmerſi. Ut mittam Ptolemaei Cerauni Macedoniae Regis antea ab iisdem Gallis (qui poſtea Delphos profecti, ibique internecione ſunt deleti) capti in acie ac caeſi fatum, quale memorat idem Juſtinus l. xxiv. c. iii. Ad quod proinde in earum rerum narratione inter hunc Callimachum, veteresque ejus Enarratores, aut hoſce Auctores, Pauſaniam, Juſtinum, Plutarchum etiam, diſcrimen advertant deinceps, ſi lubet, accurati Hiſtoriarum aut Chronicorum conditores. Ut de Gregorio Syncello nunc ſileam, qui mire haec turbat, dum Ptolemaeum Ceraunum cum patre ejus Ptolemaeo Lagi confundit; & hunc in acie contra Gallos, idque fulminis ictu, caeſum, eundemque, de quo hic narrat, Ptolemaei Philadelphi parentem exſtitiſſe ſtatuit, Chronograph. ed. Reg. p. 266. & 271. Quae quam valde ſint ἀσύςατα, & cum nota Lagidarum hiſtoria, iisque, quae de eorum rebus ſunt aliunde prodita, adverſentur, dicere hic haud neceſſe.

Vſ. 186. ἀποπνεύσαντας] Eadem voce alibi uſus erat Callimachus, ille nempe verſu, qui a priſcis Aeſchyli Enarratoribus refertur, neque hactenus inter Battiadae noſtri Fragmenta fuit relatus ad Choëph. vſ. 436. Καλλιμάχε, Τεθναίην, ὅτ' ἐκεῖνον ἀποπνεύσαντα πύθωμαι, *Callimachi* verſus, *Moriar, quando illum exſpirantem audiam.*

Vſ. 187. βασιλῆος ἀέθλια πολλὰ καμόντος] Sicut Apollini, in praemium caeſorum ejus auſpiciis ad Delphos Gallorum, ſcuta iis erepta, ex parte ceſſiſſe modo dixerat; ita Ptolemaeo Philadelpho, ob praeſtitam ab eo, haud ſine multo labore aut diſcrimine, in delendis eorundem Gallorum reliquiis operam, ſcuta pariter de iisdem proſtratis in Aegypto, praemii loco, obveniſſe, tradit nunc Callimachus. Sicut *commune* proinde, quod ſupra dixerat vſ. 171. ſuſcipiendum erat ab Apolline cum Philadelpho, contra illos Gallos certamen; ita iis debellatis ac deletis funditus, *commune* utrique *praemium*, eorundem nempe Gallorum ſcuta, obtentum iri innuit Poëta. Ut proinde utrique ξυνὸς ἄεθλος, *commune certamen*, dicto ante verſu; ita etiam κοινὰ ἄεθλα, ſeu, ob metrum, ἀέθλια, *communia praemia*, ſore vaticinatur hic Apollo; petita ab elegantiſſimo cultiſſimoque Poëta, ex hac Apollinis cum Philadelpho contentione, Regi ſuo ac Euergetae blande ac venuſte omnino, ut jam Deorum ſocio ac παρέδρῳ alterique praeterea Μυσαγέτῃ, adſentandi occaſione.

Vſ. 189. Αἰνήσεις μέγα δή τι &c.] Quae rurſus ad Philadelphi laudem mirifice faciunt, cujus nempe, ipſo id praeſagiente Apolline, ſingulare & conſtans futurum, tota vita in colendo celebrandoque hoc Deo ſtudium, iſto & ſequenti adhuc verſu

per-

Digitized by Google

perhibetur. Quo nihil utique a Poëta aulico, ac in magni illius Regis clientela florente, ad ejusdem commendationem luculentius dici aut opportunius potuit. Nota vero aliunde ac celebrata cum exquiſita quadam in hoc Philadelpho humaniorum diſciplinarum notitia, & de quo Plutarchus ait apud Athenaeum l. xii. p. 536. cum omnium ſuo ſeculo Principum maxime venerabilem exſtitiſſe, καὶ παιδείας εἴ τινα καὶ ἄλλον καὶ αὐτὸν ἐπιμεληθέντα, *ac eruditionis, ſi quis alius, ſumme ſtudioſum*; tum inde ejusdem in promovendis artibus ac ſcientiis, fovendisque, quae illas excolebant, ingeniis, propenſio ac liberalitas. Hinc praeter immenſam illam Bibliothecam, ejus juſſu ac impenſis undique collectam, tributa eidem Regi, celebris illius Alexandrini Muſei, veri Muſarum Prytanei, juxta Athenaeum l. v. p. 203. conſtitutio, & viri ſingulari Poëſeos laude excellentes, inter quos noſter Battiades, in florenti apud eum gratia poſiti. Quo nomine a Syracuſano Vate & Callimacho coaevo commendari itidem meruit, qui nullum ait ſuaviter potuiſſe canere, Muſis proinde ac Apollini litare, in quem non Philadelphus dignum arte ſua praemium contulerit; ac unde viciſſim factum, quod, ut idem addit Idyll. xvii. vſ. 115.

> Μουσάων δ' ὑποφῆται ἀείδοντι Πτολεμαῖον,
> Ἀντ' εὐεργεσίης,
> *Muſarum vero interpretes cantu celebrant Ptolemaeum,*
> *Propter beneficentiam.*

Adde Tertulliani de eodem Rege teſtimonium Apologet. cap. xviii. *Ptolemaeorum eruditiſſimus, quem Philadelphum ſupernominant, & omnis litteraturae ſagaciſſimus.*

Ibid. ἀσέτι γασέρι μάντιν] Nihil hic mutandum, neque ſequens illud ὕςερον id ſuadet. Ptolemaeus nempe eum, qui, quum adhuc eſſet in matris utero, jam erat vates, ſeu Apollinem, toto vitae ſuae tempore celebraturus dicitur. De hoc vero ἐγγαςριμάντι Apolline in Latonae nempe utero, vidimus jam ante ad verſ. 181.

Vſ. 191. διειδομένη &c. νῆσ☉ ἀραιή] Quae vox hic in Scholiis redditur φαινομένη, idem proinde quod Δῆλ☉, *conſpicua, manifeſta*, & de qua etiam Delo Inſula id hoc loco dicitur. Unde *nota* a primo interprete, & *conſpicua* a Vulcanio eadem vox διειδομένη hic redditur, & quo ſenſu vox διειδέναι a Cyrillo adhibetur adverſus Julianum l. i. p. 41. διειδέναι καλῶς τε καὶ ἀπλανῶς, *recte & certiſſime cognoſcere.* Verum non ſatis advertiſſe videntur viri docti, quod adhuc ἄδηλ☉ ſeu obſcura, nec ſatis jam nota, nondum ſcilicet Latona ibi Apollinem enixa, habita fuerit & dicta eadem Inſula; uti ſupra etiam de ea dicitur vſ. 53. quod nato demum Apolline, οὐκέτ' ἄδηλ☉ ἐπέπλεις, *non amplius obſcura innatares.* Neque proinde *Deli* nomen tum adhuc nacta. Unde aliquanto opportunior hic, quam adfert eruditiſſima Fabri filia, explicatio hujus vocis, quae nempe *modo hic, modo illic*

Digitized by Google

illic cernitur. Apud Heſychium quidem redditur διηθεῖται, διυλίζεται, *percolatur*, *defecatur*; ſicuti poſtrema haec vox in Gloſſis Philoxeni vertitur, διυλίζω, *defeco*, *ſacco*, *percolo*; & quomodo διαδρομένη eadem Inſula hic vocaretur, quaſi quam in mari errantem hinc inde venti perflant ac veluti *percolant*. Sicuti nempe de eadem mox dicitur vſ. 194. Ἔνθα Νότος, ἔνθ' Εὖρος, *Hinc Auſter*, *illinc Eurus*, eam agitat ſcilicet, aut percolat quaſi, ſeu purgat. Quo referri etiam poſſet, quod νῆσος ἀραιὴ, *levis* ſeu *anguſta Inſula*, eadem hic vocetur; quae nempe permeabilis eſſet, ſeu agitari undique opportuna. Quo ſenſu utique vox ἀραιὴν hic debet potius intelligi, ſicuti νῆας ἀραιὰς, *naves agiles*, dixit Heſiodus Ἔργ. vſ. 809. & quomodo nominatim ait Euſtathius Iliad. Σ. p. 1151. ἡ δὲ ἱστορία οἶδε καί τινας ΝΗΣΟΥΣ ἐπονομαζομένας ΑΡΑΙΑΣ; ſicuti nempe Inſula Delus hoc loco dicitur, eaque *in mari*, ut continuo additur, *errans*. De Attica caeteroquin dicit Dio Chryſoſt. Orat. VII. p. 87. εἶναι γὰρ τὴν χώραν ἀραιὰν, καὶ τὸν ἀέρα κοῦφον, *eſſe enim regionem tenui ſolo*, *ac levem aërem*, prout una voce λεπτόγεως eadem Attica, poſt Thucydidem nempe pag. 2. a Galeno dicitur Προτρεπτ. cap. VII. aëris autem λεπτότητα eidem tribuit Ariſtides Serm. Sacr. VI. pag. 642. Euſtathius vero alibi obſervat ad Iliad. Π. p. 1012. eandem vocem ἁραιὰς, cum gravi nempe ſpiritu, aliud denotare, ſeu στερεὰς καὶ ἐπιμήκεις, *robuſtas ac praelongas*.

Vſ. 193. ἀνθέρικος ὥς.] Opportune hic ſupernatantem adhuc in mari Delum *albuco* comparat, quale in mari naſci ſubinde, ibique vivere juxta *palmam* & *ſcillam* tradit Theophraſtus Hiſt. Pl. l. I. c. VII. Τὰ δὲ καὶ τῶν ὁμολογουμένων χερσαίων πεφυκότα, ποτὲ ΕΝ ΤΗ ΘΑΛΑΤΤΗ βιῶν, φοίνικα, σκίλλαν, ΑΝΘΕΡΙΚΟΝ, *ex iis autem, quae extra omne dubium ſunt terreſtres, in mari natas nonnunquam vivere*, *Palmam*, *Scillam*, ALBUCUM. Idem vero alibi obſervat nempe Hiſt. Pl. l. IV. c. VII. in Mari Interno, exigua tantum quaedam naſci, ac nihil fere ſuper hoc mare enatare. Illud vero de eadem planta ἀνθερίκῳ notat Hellanicus apud Athenaeum l. XI. p. 462. καὶ ἔτι οἰκίας ἔχουσιν ΕΞ ΑΝΘΕΡΙΚΟΥ πεποιημένας μικρὰς ὅσον σκιᾶς ἕνεκα, ἃς καὶ ΠΕΡΙΦΕΡΟΥΣΙΝ ὅπου ἂν πορεύωνται, *quod mapalia habeant ex* ALBUCO *conſtructa*, *parvae umbrae tantum captandae gratia*, *quae* CIRCUMFERANT *ſecum*, *quocunque ierint*. Ut proinde peculiare huic ἀνθερίκῳ illud fuerit, ut cum in mari, de quo hoc apud Callimachum loco, tum in terra etiam apud illos Nomadas hinc inde circumferretur. Explicatur vero ἀνθέρικος in Graecis ad hunc locum Scholiis, ὁ τοῦ ἀσφοδέλου καρπὸς, *aſphodeli fructus*, ſicuti etiam a Plinio l. XXI. c. XVII. a priſcis Theocriti Enarratoribus Idyll. I. vſ. 52. & ab Heſychio. A quibus rurſus abeunt veteres, quod adnotavit jam ad Theophraſtum Vir doctus, a quibus, ut Hippocrate, Theophraſto, Theocriti rurſus Enarratoribus

Digitized by Google

ribus Idyll. VII. de *caule aſphodeli*; a Nicandro vero ac Dioſcoride, de ejus *flore* ſumitur. Adde, quod tradit etiam Heſychius, herbam inſuper fuiſſe peculiarem, quae eodem ἀνθερίκου ſeu ἀνθέρικος nomine vocaretur. Meretur autem doctiſſimus Gloſſographus, ut locum ejus integrum, quo ei lucem adhuc aliquam foenerer, huc adducam, Ἀνθέρικες, τὰ τῶν ϛαχύων ἄκρα· καὶ αἱ προβολαί· καὶ ὁ ἀσφοδέλου καρπός· καὶ βοτάνης εἶδος· καὶ τὰ ἐν τοῖς ϛάχυσι κέντρα, h. e. Ἀνθέρικες, *ſpicarum culmi munimenta etiam quaedam*; *&* *aſphodeli fructus*; *&* *herbae ſpecies*; *&* *in ariſtis aculei*. De *ſpicis* quidem ea voce, juxta veteres ad eum Criticos, uſus Homerus Il. Υ. vſ. 227.

Ἄκρον ἐπ' ΑΝΘΕΡΙΚΩΝ καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων,
Per ſummum ſpicarum fructum currebant, neque frangebant:

in brevibus autem Scholiis, νῦν τῶν ἐν τοῖς ϛάχυσι λεπτῶν ἀθέρων, *nunc in ſpicis tenues ariſtae*. Quomodo etiam vocem ἀνθέρικος explicavit olim Neoptolemus, & quo utique nomine ſugillari non debuit, ſicuti a Graecis Theocriti Enarratoribus factum, Idyll. I. vſ. 52. ubi de voce ἀνθερίκων ajunt, ὁ δὲ Νεοπτόλεμος γελοίως ἀνθη ἀνθέρα τοῦ ϛάχυος, *Neoptolemus autem ridicule cuſpidem ſpicae dici credidit*. Alteram autem adhibitam ibi apud Heſychium hujus vocis gloſſam, αἱ προβολαί, & poſtremum ſimul τὰ ἐν τοῖς ϛάχυσι κέντρα, *in ſpicis aculeos*, egregie omnino illuſtrat eximius apud Chryſoſtomum locus. Exſtat ille Serm. XI. in Statuas p. 535. Tom. VI. ed. Savill. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ ΤΩΝ ΑΣΤΑΧΥΩΝ αἱ ΑΝΘΕΡΙΚΕΣ, ὥσπερ τινὰ δόρατα, ΠΡΟΒΕΒΛΗΜΕΝΟΙ τοὺς ὄρνιθας ἀποσοβοῦσιν, οὐκ ἐπιτρέποντες ἐγκαθίζεσθαι τῷ καρπῷ, καὶ διακλᾷν τὴν καλάμην ἀσθενεστέραν οὖσαν· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὥσπερ τινὲς ΑΝΘΕΡΙΚΕΣ, καὶ δόρατα ΠΡΟΒΕΒΛΗΝΤΑΙ αἱ τῶν βλεφάρων τρίχες, *quemadmodum enim ſupra ſpicas* ACULEI (ἀνθέρικες apud Heſychium, ἐν τοῖς ϛάχυσι κέντρα) *tanquam haſtae quaedam ad tutamen protenſi* (Heſychius αἱ προβολαί) *aves abigunt, non ſinentes, ut illic inſideant fructui, & debilem ſtipulam confringant; ita etiam oculos quod adtinet, tanquam quidam* ACULEI (ἀνθέρικες) *& haſtae, ad tutamen protenduntur* (προβέβληνται) *ante eos palpebrarum pili*. Quibus equidem nihil a graviſſimo ſcriptore dici opportunius potuit ad ſuperiorem Heſychii, de variis vocis ἀνθερίκων gloſſis, locum capiendum melius & explanandum. Neque otioſa praeterea in illis τοῦ χρυσοῤῥήμονος verbis, quae ibidem leguntur, ἀνθέρικες, ὥσπερ τινὰ δόρατα, & rurſus ὥσπερ τινὲς ἀνθέρικες, καὶ δόρατα, *ſpicarum culmi* ſeu *aculei*, *quaedam haſtae*; quum ἀνθέρικες, ſeu *aſphodelum*, *haſtulam regiam* a forma nempe ſceptri Regii, quam praefert, vocavit Plinius, & inde Theophraſti Interpres Gaza p. 147. Haud aliter ac φάσγανον, ξίφος, & ξίφιον, *Enſis*, *Gladius*, *Pugio*, de aliis plantis olim dicta, ut apud Theophraſtum H. Pl. l. VII. c. XII. & alibi.

Vſ. 197.

Digitized by Google

Vſ. 197. Ἀστερίη φιλόμολπε] De hoc antiquo *Deli* nomine actum jam ſupra ad vſ. 37.

Vſ. 198. περιηγέας] Quomodo ſupra Hym. in Apoll. vſ. 59. περιηγέος ἐγγύθι λίμνης, *rotundam prope paludem*, & praeter adducta ibi a me Apollonii loca, περιηγέα πέτρον, *rotundum lapidem* ſeu *diſcum*, dixit idem lib. III. vſ. 1364. qui nempe λίθος κυκλοτερὴς ab Ariſtarcho vocatur in Scholiis ineditis ad Homeri Iliad. Ψ. vſ. 826.

Ibid. Γεραίστιον εἴχετο φῦκος] De quo nempe *Geraeſtio*, Euboeae, ut hic in Scholiis etiam dicitur, ad Atticam nempe promontorio, opportune Plinius l. IV. c. XII. *& a promontorio* GERAESTIO CIRCA DELUM *in orbem ſitae, unde & nomen traxere Cyclades.* Neque minus opportune de eodem Euripides ait in Oreſte vſ. 994.

Λευκοκύμασι πρὸς Γεραιστίαις,

Juxta albicantes fluctus Geraeſtios:

quod nempe ſpumantes eſſent ad illud promontorium, iique *algam*, ut hic dicitur, ſecum ferentes fluctus. Φῦκος enim cum de *alga marina* in genere, ut hoc loco, dici notum, ſeu juxta Heſychium, τὸ προσβρασσόμενον ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῇ γῇ, *quod a mari in terram eructatur*; tum nominatim de ejusmodi *alga marina*, quae in mari ad Cretam naſcebatur, & qua ad inficiendas rubro colore lanas, veſtes, ſicuti de ea Theophraſtus H. Pl. l. IV. c. VII. utebantur. Unde factum, ut traducta quoque eadem fuerit ad muliebria pigmenta, ac inde φῦκος, & a Latinis etiam Scriptoribus *fucus*, de quovis medicamine, quo inficitur mulierum facies, diceretur, nempe tam rubei coloris, quam alterius etiam cujuscunque. Ita Cyprianus de habitu Virgin. p. 94. *oculos circumducto nigrore fucare*, & illud Horatianum lib. V. od. XII. *ſtercore fucatus Crocodili.* Adeo, ut inde facile componi lis inter veteres ea de re ſcriptores poſſit, nec id debuerit Viris eruditis ac poſtremo Theophraſti Enarratori negotium faceſſere; dum nempe φῦκος ad ejusmodi pigmenta aut tincturas adhibitum, alii e veteribus nativum quid; alii factitium demum, ut Galenus, Aëtius &c. & quidem ceruſſa compoſitum videntur ſtatuere. Utrumque enim uſum obtinuit de pigmento muliebri adhibitum Graecorum φῦκος, & inde Latinorum *fucus*: ut nempe & de illo *fuco* proprie dicto ſumeretur, qui e φύκει ſeu *alga marina*, Cretica nempe ſeu tinctoria, parabatur; neque idem proinde foret cum eo, qui ex anchuſa aut ceruſſa aliove medicamine demum fiebat. Quae ita diſtinguit Ariſtoteles Hiſt. Anim. l. VI. c. XII. ut dicat, cum purgatur Pontus, ſecundo mari ad Helleſpontum fluitare φῦκος, ſeu, ut alii illud vocant, ἄνθος φύκους, *algam* ſeu *florem algae*, ἀφ' οὗ, ut addit, τὸ φύκιον, *ex quo fucus*, quo nempe mulieres ſe illinunt. Quamquam & φύκιον de ipſa *alga*, ut hoc apud Callimachum loco φῦκος, e mari in littus ejecta, dicat Julianus Imp. Epiſtola XLVI. (in qua de

de avito ſuo praedio, haud procul ab eodem illo mari, de quo Ariſtoteles, ſeu Propontide ſita, agit) p. 199. ὐ φυκίοις ἐφιζὰνς καὶ βρύοις, *non inter algas verſans & muſcum*; & φῦκος praeterea de ipſo *fuco* itidem dicatur, qui ex *alga* ſeu *algae* juxta Ariſtotelem *flore* parabatur. Hinc etiam tria illa in pigmento ejusmodi muliebri alibi diſtinguit, & agnoſcit ipſe Galenus Προτρεπ. c. x. ubi de Phryne ait, θεασαμένη γυναῖκας ἐγχούσῃ τε καὶ ψιμμυθίῳ καὶ ΦΥΚΕΙ κεκαλλωπισμένας, *conſpicata mulieres anchuſa, & ceruſſa, &* FUCO *ornatas* ſeu *illitas*. Ita apud Lucianum Reviviſc. p. 396. ψιμμύθιον καὶ φῦκος, *ceruſſa & fucus*. Adde Anthol. l. II. c. IX. Ep. IX.

οὔποτε φῦκος,
Καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.
nunquam fucus,
Et ceruſſa ex Hecuba facient Helenam.

Sic Tertullianus de cultu Femin. lib. I. c. II. *medicamenta ex fuco quibus lanae* (nec opus ut ibi *genae*, quod olim cenſui, pro *lanae* reponatur) *colorantur*; & ſimiliter illius magiſtri diſcipulus Cyprianus de Habitu virgin. *Aut herbarum ſuccis & conchyliis tingere & colorare lanas docuit:* quo ſenſu ait etiam Horatius l. III. od. v. *Neque amiſſos colores, lana refert medicata fuco.* Quae ut clara & perſpicua *de fuco*, aut nativo quodam pigmento, & a *ceruſſa* quidem diverſo; ita illud haud minus certum, φῦκος inde ſaepius, ſicuti *fucum* & *fucare* apud Latinos ſcriptores, de quovis factitio pigmento aut tinctura, ſeu e ceruſſa, ſeu aliunde eadem fieret, eaque ſeu rubei aut punicei, uti jam ante innui, ſeu alterius etiam coloris uſurpari. Ita Lucianus in Amorib. p. 1058. edit. Salm. παρειὰς ἐρυθραίνουσιν ἐπιχρίστοις φύκεσιν, *genas illitis fucis* ſeu pigmentis *rubefaciunt*. Unde etiam de purpurae colore ſeu tinctura adhibetur apud Catullum Epith. Thetid. vſ. 49.

Tincta tegit roſeo conchyli purpura fuco;

non ſolum quomodo de conchyliorum fuco ait Plinius, ubi agit de purpura l. IX. c. XXXVI. *ſed unde conchyliis pretia? queis virus grave in fuco*; verum pridem Aeſchylus dixerat Agam. vſ. 969.

πορφύρας ἰσάργυρον
Κηκῖδα παγκαίνιστον, εἱμάτων βαφάς,
purpurae argentum
Contra earum fucum (non *fuliginem*, quod agnovit poſtea in Notis idem eruditus Interpres) *ſemper recentem, veſtium tincturas.*

Adde quod nato circa Cretam *fuco*, eoque proinde nativo, infici veſtes dicat alibi Plinius l. XXVI. c. x. Ut mittam *fucum* de unguento etiam dictum, quo capilli perungebantur, ut apud Tibullum l. I. Eleg. IX. *Quid fuco ſplendente comas ornare?* & ſimiliter *fucata ephippia* apud Apulejum pro *tincta*, Metam. l. x. & alibi.

Vſ. 199.

Digitized by Google

Vſ. 199. Ἔστης δ' ἐν μέσσῃσι] Ita Plinius l. IV. c. XII. & *Cycladum media*, nempe Delos, quae & ipſa *Cyclas* inde etiam dicta, ut a Sidonio Apollinari Praef. Paneg. Avit.

Quam neque Deliacis peperit Latona ſub antris
Fixura errantem CYCLADA *pignoribus.*

Vſ. 200. Φῦκος ἅπαν κατέφλεξας· ἐπεὶ &c.] Hoc ob Deli ſterilitatem, ſeu informe ejus ſolum, ubi ne algae quidem proveniunt, dictum putat ad hunc locum vir doctus. Verum ne haec eorum verborum mens ſit, obſtat addita continuo ratio, *omnis* illius *algae* a Delo *combuſtae*; quod nempe igne flagraret circumquaque eadem Inſula, graves parturientis Latonae dolores conſpicata, ἐπεὶ περικαίεο πυρὶ &c. In eo itaque poſita, ipſo teſte Callimacho, tota ejus rei ratio. Delus nempe inter antiqua ejus nomina, qualia *Aſteria*, de quo jam ante verſ. 37. 40. & 197. *Ortygia* &c. dicta etiam olim *Pyrpiles* aut *Pyrpoles*, *igne ibi primum reperto*, ut de hac Inſula agens tradit Plinius l. IV. c. XXII. ac inde Solinus cap. XI. *Pyrpole* etiam, ut bene ibi ὁ πάνυ, pro *Pyrpile*, *quoniam & ignitabula ibi*, *& ignis inventa ſunt.* Ad quam proinde veterem Deli appellationem ejusque traditam originem reperti primum in ea *ignis* & *ignitabuli*, reſpexit omnino hoc loco Callimachus; dum omnem illam *algam* marinam e vicino *Geraeſto*, Euboeae promontorio, una cum *Aſteria* ſeu Delo eo advectam & ſimul *combuſtam*, continuo hic dicit, ἐπεὶ περικαίεο πυρὶ, *quandoquidem igne flagraret circumquaque*; cui nempe Πυρπόλη, ut vidimus, dictae, ignitabuli ſeu fomitum eam in rem vicem praeſtiterit tum alga illa marina. Quae vera proinde & perſpicua eſt ratio hujus apud Callimachum loci, quam non adtigere, ut nec tot alia, hujus Battiadae veteres aut recentiores Enarratores. Neque inde ad Plinium vel Solinum, (ad quos tamen, ubi de Delo *Pyrpole*, ac inde quidem, quod iis Auctoribus, *ignis & ignitabulum* in ea fuerint repertae, lux aliqua redundabat) quidquam adnotarunt viri doctiſſimi. E quibus etiam modo dictis liquet, cum nihil deeſſe, ut putat H. Stephanus huic loco, tum fruſtra πυρὶ vocem ſuſpectam eidem fuiſſe, quod prima in ea ſyllaba vulgo corripi ſoleat. Quod poſtremum tamen non obſtitit, quin a πυρὸς deductae voces πυραυγὴς, πυραιχμὴς &c. ſint apud Poëtas Graecos ancipites; aut longae etiam, ut πύραμις, ſicut in aliis diſſyllabis vocibus, πυρὸς pro *frumento*, τυρὸς, μύρον, &c. ac in triſyllabis γέφυρα, λάφυρα & ſimilibus illud ὖρ, quod in hisce, ut tyrones norunt, producitur.

Vſ. 201. Τλήμον' ἐπ' ὠδίνεσσι βαρυνομένην] Lucinam tamen ex Hyperboreis Delum veniſſe, quo parturienti huic Latonae opem ferret; indeque ibi ſacris & Hymno ab Olene (de quo primo Hymnorum apud Graecos Auctore infra vſ. 305.) confecto, eandem Lucinam ſolemniter a Deliis cultam, immo e Delo nomen ejus ad alias gentes pervaſiſſe, tradit Pauſanias l. I. p. 31.

ac

Digitized by Google

ac praeterea l. IX. p. 581. A quibus vero, qui hic dicuntur, *partus doloribus*, ac citra proinde ullam hujuſce Lucinae operam immunis exſtitiſſe dicitur eadem Latona, ubi Dianam (ut ante monitum verſ. 60.) parturit ſupra vſ. 24. Hym. in hanc Deam, ac, ut continuo addit, ἀλλ' ἀμογητὶ φίλων ἀπεθήκατο κόλπων, *ſed ſine labore e charo depoſuit gremio.* Unde liquet & ex iis inſuper, quae de toto hoc Latonae in Delo puerperio, natoque tantum ex eo Apolline, ſequuntur in hoc Hymno, iis acceſſiſſe Callimachum, qui alibi, puta in luco apud Epheſum Ortygia, neque gemello proinde in Delo partu, natam e Latona Dianam tradidere. Sed qua de re infra ad verſ. 255. plenius adhuc dicendi erit locus, & quod obiter jam ſupra innui ad vſ. 111. ubi alioquin errabunda Latona, Phthioticas Nymphas ſupplex compellat, quod Peneum fluvium exorent, ut liceat ei *Jovis liberos in* ejus *aqua parere*, τὰ Ζηνὸς ἐν ὕδατι τέκνα τεκέσθαι. De Philadelphi caeteroquin matre Berenice dixit itidem, ut hoc loco Callimachus de Latona Apollinem pariente, Theocritus Idyll. XVII. vſ. 61.

Ἀντιγόνης θυγάτηρ βεβαρημένα ὠδίνεσσι,
Filia Antigonae gravata doloribus partus.

Vſ. 203. τοῦτό μοι ῥέξον] Ῥέζειν nempe ex iis verbis, quae Atticorum more cum duobus Accuſativis, ut hoc loco, conjuncta; ſicuti apud Aeſchylum Perſ. vſ. 236. ἔρξας πολλὰ Μήδους κακὰ, *Medos multis adficiens malis.* Sic ut ſexcenta id genus maxime apud Tragicos & Comicos Atticos obvia hic mittam, τοῦτο μ' ἐργάσῃ apud Sophoclem Elect. vſ. 1310. ſicut hic τοῦτό μοι ῥέξον. Quod obvium etiam in verbo δράσειν apud Ariſtophanem, Euripidem, aliosque.

Vſ. 204. ἐφύλαξα] Scholia hic ἀντὶ τοῦ φυλάξω. Illud vero etiam frequens apud Poëtas Atticos, ut pro Futuro, Praeſens aut Praeteritum ſubinde ab iis uſurpetur, ſicut δρῶ pro δράσω apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 1050. & Ariſtophanem in Pluto p. 7. ac alibi; κέκλημαι pro κεκλήσομαι, apud Euripid. Hecub. vſ. 480. immo qualia etiam ſacris in veteri Foedere vatibus, & qua de re jam ſupra, conſueta. Sic Futurum viciſſim pro Praeſenti aut Praeterito apud eosdem Scriptores obvium, ut εὑρήσεις, pro εὕρηκας, Sophocles Oedip. Tyr. vſ. 449. Quae obiter in tyronum gratiam, ac ut ad haſce minutias in veterum Poëtarum lectione oculos etiam ſubinde advertant, indicare ſatis eſt.

Vſ. 205. ἄλης ἀπεπαύσατο] Imitatione Homerica, ὅτι μ' ἔπαυσας ἄλης, *quod me ceſſare feciſti ab errore* ſeu *erratione*, Odyſſ. O. vſ. 341. & qua voce praeter Homerum, quem unum ejus indicem adducunt Theſauri, ac Callimachum inſuper hoc loco, uſus inſuper Nicander Alex. p. 135. ἄλην ἑτερουδέα, h. e. juxta veterem ejus Enarratorem, πλάνην ἀλλοειδῆ, *errorem alterius generis.*

Vſ. 206. Ἰνωποῖο παρὰ ῥόον] De hoc *Inopo* Deli fluvio ſeu rivulo ſuperius actum jam ad vſ. 171. ſuperioris Hym. in Dianam,

Digitized by Google

& cur *Aegyptius* ibidem a Poëta, ſeu qui cum Nilo pariter creſceret, ac ab eo etiam per occultos meatus, ortum duceret, ſit appellatus. Quod jam viderunt alii, & aperte hic & ſequentibus duobus verſibus, a Battiade noſtro declaratur. Haud aliter nempe ac *Gebon*, unus e quatuor Paradiſi fluviis, pro Nilo a Joſepho multisque ex antiquis Eccleſiae Doctoribus habitus, indeque ſubter longum marium ac terrarum tractum in Aegyptum deferri creditus.

Vſ. 207. ὅτε πλήθοντι ῥεέθρῳ Νεῖλος &c,] Adde de Mygdonio in Meſopotamia fluvio, & ad quem ſita, quae & *Antiochia Mygdoniae* inde juxta eundem, ab indigenis autem *Neſibis* dicta, tradit Julianus Orat. I. pag. 49. ἐπιῤῥεῖ δὲ Μυγδόνιος πελαγίζων τὸ περὶ τῷ τείχει χωρίον, καθάπερ Ο ΝΕΙΛΟΣ, φησὶ, τὴν Αἴγυπτον, *tum autem Mygdonius fluvius inundans adjacentem moenibus campum, quemadmodum* NILUS, *ut ajunt, in Aegyptum infunditur.* Ut vero *Deli*, quod ſupra vidimus ad vſ. 63. ita etiam *Inopi* hujus in eadem Inſula nomen, e Phoenicum lingua arceſſit itidem ὁ πάνυ Bochartus de Colon. Phoen. lib. I. cap. XIV. nempe ut *Inopus* ſit dictus, quaſi עין אוב *A in Ob* hoc eſt *fons Pythonis.* Non jam de hiſce Nili incrementis, unde nempe eadem proveniunt ſeu ubi ille e praeruptis, quod hic additur, Aethiopiae locis labitur, agendi anxie, quod a veteribus & recentioribus etiam ſuperiori & hoc adhuc ſeculo ſubinde factum, nunc eſt amplius locus. Res eſt enim hodie accurata eruditorum, ſeu eorum, qui Aethiopiam intimius hoc aevo perluſtrarunt, indagine, tandem certius explorata; e pluviis nempe in Aethiopia aeſtivis, non autem e ſolutis, quod aliis etiam & antiquis & recentioribus viſum fuerat, in eadem regione nivibus, ea Nili incrementa, ac ſolitam inde per Aegyptum exundationem emanare. Qua de re equidem praeter alios videri poſſunt, vir magnus Iſ. Voſſius de Nilo cap. XIII. & noviſſime vir multiplici eruditione, Aethiopicarum autem rerum feliciſſimus indagator ac interpres, Jobus Ludolfi Hiſt. Aethiop. l. I. c. VIII. & commentario in eandem p. 126. &c. Sicuti autem e veteribus Agatharchides, Nearchus apud Strabonem, Poſidonius apud eundem & Cleomedem, Strabo ipſe adhuc alibi, Plinius, aliique, id jam aperte tradiderant; immo ipſi Aegyptii Sacerdotes, ut id retuliſſe Eudoxum memorat Auctor Hiſtoriae Philoſophicae, quae inter Galeni opera legitur lib. I. c. XXIII. περὶ ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, *de Nili incremento:* ita accedit his etiam Eratoſthenes Cyrenaeus, vir ſuo aevo in omni ſcientiarum genere ſummus, in cujus opuſculis Oxonii poſt Aratum feliciter vulgatis legitur de *Nili Fontibus*, ſeu Νείλου πηγαῖς, Fragmentum, ubi inter alia de eo dicitur, τὴν δὲ πλήρωσιν αὐτοῦ τοὺς θερινοὺς ὄμβρους παρασκευάζειν, *inundationem vero ab aeſtivis imbribus fieri.* Quod proinde haud fugere potuit hunc Cyrenaeum vatem, non ſolum quod ei Alexandriae operam dediſſe dicatur Eratoſthenes in hujus vita Graece

cum

cum ejus opuſculis edita; aut quod inter alios ingenii foetus Αἴτια, ubi in rerum cauſſas & origines inquirebat, elucubraverit; ſed praeterea, qui in Aegypto, & quidem ſub eo Rege ſeu Philadelpho floruit, a quo exploratores ad eandem rem de Nili incrementis accuratius inveſtigandam miſſi, id ipſum ab aeſtivis Aethiopiae imbribus proficiſci retulerant, teſte Strabone l. XVII. p. 789. Quod forte innuere hic voluit Battiades, dum Nilum augeri ait, ubi ille *e praeruptis Aethiopiae locis labitur*, ἀπὸ κρημνοῖο κατέρχεται Αἰθιοπῆος. Quamquam non id nominatim hic tangat, an e ſolutis in Aethiopia nivibus, an vero ex aeſtivis imbribus id fieret. E liquefactis certe in Aethiopia nivibus, augeri Nilum tradiderat pridem Aeſchylus iis verſibus, qui in veteris Anonymi ſcripto de Nili incremento, & ab H. Stephano primum, dein inter Herodoti appendices a G. Jungermanno edito leguntur, & quorum jam facta eſt a viris magnis ad Solinum ac ad Melam mentio, ubi inter alia dicitur,

Αἰθιόπιδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἑπτάρους,
Γαῖαν κυλίνδων ῥευμάτων ἐπομβρίαις,
Aethiopicae terrae, ubi Nilus ſeptemfluus,
Terram oblimat aquarum exundatione,

& ubi ſubduntur ii verſus, qui ſolutis id tribuunt nivibus; quod Aeſchyli exemplo ab Euripide deinceps factum, cujusque ea de re verſus cum ex Archelao, deperdito dramate, tum ex Helenae initio ibidem, & ab Ariſtide praeterea in Aegypt. p. 559. T. III. adducuntur. Quam in rem videri etiam poteſt dicto jam ante loco Hiſtor. Philoſ. quae Galeno vulgo tribuitur Ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, ubi inter alia a liquefactis in Aethiopia nivibus, Anaxagoras; a nivibus vero ſolutis in portubus Septentrionalibus, Democritus illam Deli exundationem arceſſunt. Ut hic mittam, Nilum ab Aeſchylo alibi, nempe in Prometheo ſoluto, cujusque ea de re locum inde adfert Strabo lib. I. pag. 35. vocari, λιμνὴν παντοτρόφον Αἰθιόπων, *lacum Aethiopum omnibus alimenta ferentium.*

Vſ. 209. Λύσατο δὲ ζώνην] Quod nempe tam in primo partu, quam in virginitatis diminutione apud veteres factum, unde Alcimeda Jaſonis mater ait apud Apollonium l. I. vſ. 287.

ᾗ ἐπὶ μούνῃ
Μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον,
cujus unius cauſſa
Mitram ſeu *zonam primo ultimoque ſolvi.*

& ubi veteres Critici, ΛΥΟΥΣΙ γὰρ τὰς ΖΩΝΑΣ, αἱ πρῶτως τέκοῦσαι, καὶ ἀνατιθέασιν Ἀρτέμιδι, ὅθεν καὶ ΛΥΣΙΖΩΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἱερὸν ἐν Ἀθήναις, SOLVUNT *enim* ZONAS, *quae primum pariunt, quas Dianae conſecrant; unde Athenis* ZONAM SOLVENTIS *Dianae fanum.* Quae proinde apud Theocritum etiam dicitur Εἰλείθυια λυσίζωνος Idyll. XVII. vſ. 60.

 Ἔνθα

Digitized by Google

Ἔνθα καὶ Εἰλείθυιαν ἐκέκλετο ΛΥΣΙΖΩΝΟΝ,
Ibi enim Lucinam invocavit ZONAM SOLVENTEM.

Quamquam Latona non in Delo, ut hic dicitur, ſed in Atticae Iſthmo, qui inde etiam Ζωστὴρ appellatus fuerit, *Zonam ſolviſſe* dicatur apud Stephanum; & quod ab Hyperide in Deliaca traditum, adlatis ejus ea de re verbis, tradunt veteres Hermogenis Enarratores, ut ad Stephanum erudite jam obſervavit doctiſſimus Holſtenius. Ipſum autem eorundem Graecorum Interpretum, quod haud adeo in multorum manibus verſentur iidem Commentarii, & eadem, quae hactenus Callimachus de Latonae ante partum erroribus obiter tangunt, locum adſcribere non pigebit, qui exſtat p. 389. ubi haec ab Hyperide in dicta Deliaca dicuntur, βουλόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐξ ἀρχαίου δεῖξαι τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἐν Δήλῳ ἱερὰ προσήκοντα, πολλῷ κέχρηται τῷ μύθῳ, λέγων· οὕτω λέγεται γὰρ ΤΗΝ ΛΗΤΩ κύουσαν τοὺς παῖδας ἐκ Διὸς, ἐλαύνεσθαι ὑπὸ τῆς Ἥρας κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ἤδη δὲ αὐτὴν βαρυνομένην, καὶ ἀπορουσαν, εἰς τὴν γῆν ἐλθεῖν τὴν ἡμετέραν, καὶ ΛΥΣΑΙ ΤΗΝ ΖΩΝΗΝ ἐν τῷ τόπῳ, ὃς νῦν ΖΩΣΤΗΡ καλεῖται, *quum vellet enim ille* (Hyperides in Deliaca) *Athenienſibus probare, ex antiquo ſacra iis in Delo competere, multa utitur fabula, hoc nempe proferens; dicitur enim Latona Jovis liberos in utero ferens, a Junone mari ac terra agitata, jamque partus doloribus preſſa, & incerta, ubi pareret, in terram noſtram veniſſe*, ZONAMQUE SOLVISSE *in loco, qui nunc* ZOSTER *appellatur.* Quam rem ita enarrat, & quod miror a viris eruditis ad Stephanum haud obſervatum, Pauſanias l. 1. p. 59. ubi in eodem Atticae loco ad mare, *Zoſtere* dicto, Minervae Apollinis Dianae ac Latonae fana dicit exſtitiſſe, additque, τεκεῖν μὲν οὖν ΛΗΤΩ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οὔ φασι, ΛΥΣΑΣΘΑΙ δὲ τὸν ΖΩΣΤΗΡΑ, ὡς τεξομένην, καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα, LATONAM *quidem liberos hic negant* PEPERISSE, ſed tantummodo ZONAM SOLVISSE, *veluti parituram, indeque loco nomen inditum.* Adde Ariſtidem in Panathenaica pag. 169. Λητώ τε γὰρ &c. λυσαμένη τὴν ζώνην ἐν Ζωστῆρι τῆς Ἀττικῆς, *Latona namque zona in Zoſtere Atticae ſoluta*, unde, ut addit, nomen loco datum; eademque, duce Minerva Provida, ab extrema Attica ad inſulas progreſſa, in Delum devenit, ubi Dianam cum Apolline, patrio Athenarum numine, ſit enixa. Unde etiam Menander Rhetor, auctor parum tritus, ait Περ. Ἐπιδεικτ. pag. 597. dari Hymnos Μυθικοὺς ἢ Γενεαλογικοὺς, & quorum hoc inter alia addit exemplum, ὅτι ἐν Ζωστῆρι τὴν ζώνην ἐλύσατο Λητὼ, *quod in Zoſtere*, dicto Atticae loco, *zonam ſolverit Latona.* Quamquam Latonam ibidem, ſoluta prius zona in lacu lotam, quod poſt partum fieri demum ſeu πρὸς τὰ λουτρὰ τὰ καθάρσια, ſupra jam vidimus, tradit dicto ante loco Stephanus.

V. 210. Φοίνικος ποτὶ πρέμνον] Nempe juxta morem parturientium proxima quaeque arripiendi, & quam hoc Latonae exemplo

plo adſerunt eruditi Apollonii Enarratores, ubi Anchiala Idaeos Dactylos, tellurem prius in Antro Dictaeo utraque manu adprehendens, enixa dicitur l. I. vſ. 1131. & ad quem locum haec notant Critici: ἔθος ἐςὶ ταῖς κυούσαις τῶν παρακειμένων λαμβάνεσθαι, καὶ ἀποκουφίζειν ἑαυτὰς τῶν ἀλγηδόνων, ὡς καὶ ΛΗΤΩ ἐλάβετο ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ, *mos eſt parientibus proxima quaeque arripere, & ita levare ſe ipſas a doloribus partus, ſicuti etiam* LATONA *adprehendit* PALMAM. Unde etiam de adprehenſa ab hac Latona, ubi Apollinem pareret, palma dixit Theognis eo verſu, quem jam huc adtulit Anna eruditiſſima, Φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη, *palmam teneris manibus adprehendens.* Adeo ut *palmae truncus*, in quem ſe reclinaſſe hic parturiens Diana dicitur, earum ſtellarum, quae δίφροι λοχεύσιμοι, *ſellae obſtetricariae*, dicebantur, vicem hic praeſtiterit, & de quibus Artemidorus ait l. V. §. LXXIV. δίφρους ὁρᾷν λοχευτικοὺς, οἷς πρὸς τὸ ἀποτίκτειν χρῶνται αἱ γυναῖκες, *ſellas videre obſtetricarias, quibus mulieres in puerperio utuntur.* Unde etiam de eadem *palma Deliaca* ſicuti Δήλιος φοῖνιξ, eadem ante dicta vſ. 4. Hym. in Apoll. praeter Homeri, & qui in Scholiis hic adducuntur ea de re verſus, ad quem nempe enixa dicitur Latona, Euripides ſimiliter in Ione vſ. 920.

φοίνικα παρ' ἁβροκόμαν,
Ἔνθα λοχεύματα σεμν' ἐλοχεύσατο
Λατὼ Δίοισί σε καρποῖς,

Juxta palmam molli coma praeditam,
Ubi partu venerando peperit te
Latona divinis manibus tenens;

& quam Deliacam ſimiliter φοίνικα ἁβροκόμαν, *palmam egregie comatam*, vocat idem Tragicus Iphig. Taur. vſ. 1099. Cui etiam *palmae* in Delo, & in hoc Latonae partu, *lauream* ac *oleam* comites addit iisdem locis, & alibi adhuc Euripides, nempe Hecub. vſ. 458. &c. & quarum itidem ramis decoratum Latonae puerperium tradit. Dicta autem ibidem πρωτόγονος φοῖνιξ, *primitiva palma*, quaſi nempe primum ibi in Delo nata fuerit, & cujus juxta oleam Athenis, oleaſtrum Olympiae, Delphicam platanum, &c. a fabularum auctoribus vetuſtatem jactari obſervat Theophraſtus Hiſt. Pl. l. IV. c. XIV. Quamquam haec aliter enarrat Plutarchus in Pelopida p. 286. ubi in hoc Latonae partu φοίνικα, non de *palma*, ſed de *fonte* ita dicto explicat: nempe in Arcadia Apollinis Tegyraei, de quo ſupra, fanum exſtitiſſe; vicinum vero eidem montem Delum; retro autem fanum, duos fontes ſcaturiiſſe; ὧν τὸ μὲν (ut addit, nempe νάματα) ΦΟΙΝΙΚΑ, τὸ δὲ Ἔλαιον, ἄχρι νῦν ὀνομάζομεν, οὐ φυτῶν μεταξὺ δυοῖν, ἀλλὰ ῥεέθρων, ΤΗΣ ΘΕΟΥ λοχευθείσης, *quorum unum* PALMAM, *oleam alterum etiam nunc vocamus; ut non inter arbores duas, ſed duo fluenta videatur peperiſſe* LATONA. Palmae tamen in Delo meminit alibi idem Plutarchus in Nicia p. 525. ſed quae vento eliſa in excelſam Naxiorum ſtatuam prociderit, eamque deje-

 cerit,

cerit. Ut mittam palmam *ſoli ſacram* olim habitam, & *ſenii expertem*, ut id a Juliano Imp. dicitur Orat. v. p. 330. ὡς ἱερὸν Ἡλίου τὸ φυτὸν, ἀγήρων τε ὂν, ac inde in Apollinis Natalibus, qui vulgo idem cum ſole, cujusque *aeterna juventa*, opportune illi locum tribui.

Vſ. 212. ἀλυσθμαίνουσα] Apud Heſychium, juxta ſeriem litterarum legitur, Ἀλυδμαίνειν, ἀλύειν, ἀπορεῖν, ἀπὸ τοῦ λύσιν μὴ εὑρίσκειν, h. e. *valde dolere*, *perplexum eſſe*, *ab eo quod notat liberationem*, ſeu *exitum non reperire*, quod hoc loco apprime convenit. Apud Nicandrum vero non ἀλυσθμαίνειν ſed ἀλυσθαίνειν, una dempta littera, legitur Alex. p. 139. *imbecillem, infirmum eſſe*, nempe

Ἄλλοτ' ἀλυσθαίνοντι ποθὲν γάλα πῖον ἀρήξει,

Quandoque viribus deſtituto epotum capellae lac pingue opitulabitur.

Unde emendandus Heſychius, Ἀλυσθαίνει (non Ἀλυθενεῖ) ἀσθενεῖ, ἀνιᾶται. nisi Dorum cenſeatur ἀλυσθαίνειν, pro ἀλυσθενεῖν, quibus haud inſolitum nempe ει in αι commutare, ut in φθαίρω, κλαίνω, & ſimilibus, quae obſervant ſubinde veteris Hellenismi promicondi. Adeo, ut quum hic duae voces ἀλυσθμαίνειν & ἀλυσθαίνειν veterum Auctorum & Criticorum auctoritate nitantur, & qualem praeterea hic loci ratio requirit ſenſum conſtituant, aliquanto ſecurius videretur alterutram hic admittere, prae altera illa ἀλυσθμαίνειν, quae haud alibi, quod hic ſciam, hactenus legitur. Quamquam ne quid hic praeteream, eandem hic veterum ad hunc locum Scholia tueri videantur, quae illam vocem ἀλυσθμαίνουσα agnoſcunt & explicant, per πνευστιῶσα, ἀσθμαίνουσα, *difficulter reſpirans*, *aegre ſpiritum trahens*, & quod praeterea mox de eadem Latona dicitur verſ. 217. Εἶπε δ' ἔτ' ἀσθμαίνουσα, *dixitque adhuc anhelans.*

Vſ. 214. Γείνεο, γείνεο, κοῦρε] Sic Philadelphi mater Berenice, ſed jam enixa Philadelphum continuo ad eundem ait apud Theocritum Idyll. xvii. vſ. 66. Ὄλβιε κοῦρε, γένοιο, *Naſcere*, *beate puer.*

Ibid. ἤπιος ἔξιθι κόλπου] Haud ſemel jam uſus Callimachus voce κόλπου de *utero parturientium*, & ſupra quidem vſ. 25. Hym. in Dianam, de hac Latona eandem pariente, quod monuit hic Anna eruditiſſima, φίλον ἀπεθήκατο κόλπον, idque, ut hoc addam, non Poëtico ſolum more, ut *ſinum* ſeu *gremium* pro *utero* ſumeret, ſed ad normam etiam veterum Medicorum. Ut vel liquet e Galeno, qui τῶν ὑστερῶν, aut τῆς μήτρας κόλπους, *matricis ſinus*, peculiari etiam capite deſcribit de Uſu partium l. xiv. c. iv. Minus vero uſitatum, quod ab Alcmena de Hercule, quem in utero tulerat, dicitur apud Moſchum Idyll. iv. vſ. 85. ἐμοῦ ὑπὸ ἤπατ' ἔχουσα, *quem ſub hepate meo habebam* pro ἐν γαστρί. Ἤπιος autem ut e Matris *utero prodeat* Apollo hic dicitur, haud aliter ac Deos precatur apud Sophoclem Philoctetes in cognomine dramate vſ. 735.

Digitized by Google

Σωτῆρας αὐτὰς ΗΠΙΟΥΣ θ' ἡμῖν μολεῖν,

Ut ipſi ad nos veniant ſervatores ac MITES ſeu *propitii*; Immo prout hujus Apollinis filius Aeſculapius, proprio quodam jure Ἤπιος, ut e Lycophrone vſ. 1054. ac Iſaäc'o ibidem liquet, primum dictus. Unde nova lux Papinio de eodem Aeſculapio dicenti Sylv. l. III. c. IV. *Salutifero* MITIS *Deus incubat angui*; *mitis* nempe prout ille ἤπιος olim appellatus, ac Ἠπιόδωρος in Orphicis idem dictus pag. 164. ult. ed. ac ſicuti de ejusdem Dei prole, ejusdemque medendi artis perito dixit Homerus, ΗΠΙΑ φάρμακα πάσσειν, *ſalubria medicamenta inſpergere*; aut ſicut Prometheus de ſe, ut primo artis illius inventore, ait apud Aeſchylum vſ. 481. Ἔδειξα κράσεις ΗΠΙΩΝ ἀκεσμάτων, *oſtendi mixturas* ſeu *compoſitiones ſalubrium medicamentorum*. Ut proinde eodem ſeu potiori adhuc jure futurus hic Apollo Ἰατρὸς, eoque etiam nomine in ſolemni illo apud Hippocratem jurejurando, primo ante Aeſculapium, Salutem &c. loco adjuratus, ſive, ut de eo in Philonis Legat. ad Cajum p. 1006. σωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴς πρὸς ὑγείαν ἀνθρώπων, *ſalubrium medicamentorum repertor ad hominum ſalutem*, ἤπιος itidem, ſeu, ut *propitius* ac *ſalutaris* in lucem prodeat, hic a matre Latona dicitur.

Vſ. 215. Νύμφα Διὸς] Ionice nempe hic η mutato in α breve, Homeri in eadem voce eodemque caſu exemplo, Iliad. Γ. vſ. 130. Δεῦρ' ἴθι Νύμφα φίλη. Contrario autem Dorum more paſſim apud Theocritum obvio, ut Idyll. II. vſ. 14. χαῖρ' Ἑκάτα δασπλῆτι, & Idyll. XI. vſ. 19. Ὦ λευκὰ Γαλάτεια &c. quum alioquin α longum in α breve vertant itidem Dores, ac unde ille Simichides ab antiquis Criticis reprehenſus, quod εἴκα, producta nempe ultima ſyllaba, praeter morem Dorum dixerit Idyll. I. vſ. 4.

Vſ. 225. πόντοιο κακὸν σάρον] Scholia τὸ σάρον, τὸ κάλλυντρον, Βυζάντιοι. Sic eidem κάλλυντρα & κάλυντρα (utroque enim modo juxta ſeriem litterarum, apud eum legitur, quod unam tamen eandemque vocem notat) κοσμητήρια, & κόσμητρα, & qua voce uſus Plutarchus in Dione pag. 982. σαίρουσαν δὲ καλλύντρῳ τὴν οἰκίαν, *qui verrunt ſcopis domum*; gloſſae autem veteres, κάλλυντρον, *nitella*. Idem vero ὄφιλμα & ὄφιλτρον etiam dictum ſeu *ſcopae*. Heſychius, Ὀφίλμασι, σαρώμασι, item, Ὄφιλτρον, κάλυντρον (non ut ibi κάλυνθρον) & hinc ὀφιλτρεύω, *verro*, & cum voce κοσμῆσαι ſimul etiam conjunctum apud Lycophronem vſ. 1165.

Θεᾶς δὲ ὀφιλτρεύσωσι κοσμῆσαι πέδον,

Deaeque verrent purgantes ſolum ſeu fanum,

ubi Iſaäcius, ὀφιλτρεύσωσι· σάρον γὰρ καὶ ὄφιλτρον, καὶ ὄφιλα, καὶ ὄφιλμα, ἡ σκύπα λέγεται. Quae ibidem firmat adductis Hipponactis ea de re verſibus, ubi ille ὀφέλλειν & ὄφιλμα, pro *verrere*, & *verriculo* ſeu *ſcopis* uſurpavit; nempe prout iidem ordinandi,

Ἄνθρωπον εὑρὼν τὴν στέγην ὀφέλλοντα,
Οὐ γὰρ παρῆν ὄφιλμα πυθμένι σφιγξ.

Digitized by Google

Hominem reperiens tectum verrentem,
Neque enim aderant ſcopae in imo ſtibadio.

στιβῇ nempe idem ibi quod στιβάς. Quo reſpexit proinde Heſychius in adductis gloſſis, Ὄφελμα, κάλυντρον. Ὀφέλμασι, σαρώμασιν. Notanda vero in adducto modo Iſaäci loco vox poſterioris aevi σκοῦπα ſeu Latinorum *ſcopae*, quam inde etiam retulit in gloſſarium ſuum eruditiſſimus Du Cange. Adde & opportune quidem ad hunc Callimachi locum, πόντοιο κακὸν σάρον, aliam Heſychii, prout ea hodie ibidem legitur, gloſſam, nempe Ἀγέστρατον, κάλλυντρον, ἤγουν κοσμητήριον. Quod lectionis omnino portentum, & pro quo in editione Batava magnus Salmaſius dicitur emendaſſe, Ἀγέοσαρον, ac ita etiam, Ionice ſcilicet, legi debere in voce Σάρον, ubi nempe exſtat παλαιὸν ἀκίοσαρον. Ad quem tamen poſtremum Heſychii locum, qui ita effertur, Σάρον, Ἴων Ἀργείοις, ὡς παλαιὸν ἀκίοσαρον, idem Salmaſius, ὡς παλαιὸν ἀκεῖς σάρον dicitur ibidem legiſſe, ſeu, ut alias ibi vir doctus, & quod eodem redit, ὡς παλαιὸν ἀκεῖ σάρον, *ſicut veteres*, ſeu *detritas reſarcis ſcopas*. Niſi quis ibi legendum malit, quod verius etiam puto, παλαιὸν ἄγε σάρον, *veteres adfer ſcopas*, prout alibi idem Heſychius, Ἄγις, ἄγε, φέρε, ac ut in priori adducto apud Heſychium loco, ex illis Ionis in dramate Argivi inſcripto verbis, legi itidem debeat, Ἄγε vel Ἄγις σάρον, *fer ſcopas*; ubi nempe ab imperito librario e duabus illis vocibus una formata ſit vox, retentis iisdem litteris, Ἀγέοσαρον, iisdemque etiam, quibus σάρος, vocibus explicata, de *ſcopis* nempe ſeu *everriculo*, quae a Graecis, & alibi apud eundem gloſſographum, uti paullo ante vidimus, κάλυντρον itidem & κοσμητήριον dicta. Unde alterius librarii errore vel incuria, loco illius vocis pro duabus inducta ἀγέοσαρον, retenta ſolum alia eique proxima in litterarum ſerie Ἀγέστρατον, ſeu *exercitus Ducem*, ut Minervam vocat Heſiodus Θεογ. vſ. 984. & cui valde imperite, vera & obvia de *exercitus Duce* omiſſa notatione, addita illius vocis Ἀγέοσαρον, ſeu, ut legi debuit, duabus vocibus Ἄγε vel Ἄγις σάρον gloſſa, nempe Ἀγέστρατον, κάλλυντρον, ἤγουν κοσμητήριον. Unde ut coecus coecum trahit, improvide omnino eandem, ut hodie legitur, Heſychii gloſſam, in ſuum Graecae linguae Theſaurum ſeu ejus Epitomen in Anglia editam continuo retulit vir doctus, & explicavit Ἀγέστρατον, *redimiculum, capitis ornamentum, caliendrum apud Horatium.* Quae omnia aliena utique, ne quid acerbius dicam, ex mutilo & corrupto Heſychii loco; ac praeterea ex perperam intellectis, quae ibi ſcilicet vocem Ἀγέστρατον pro Ἄγε σάρον interpretantur, & aliud omnino innuunt, vocibus h. e. *ſcopas* ſeu *everriculum*, κάλλυντρον, ἤγουν κοσμητήριον. Quod obiter in tyronum gratiam monendum hic fuit. Talia autem, quale illud vel Ἀγέοσαρον, vel Ἀγέστρατον etiam (de *ſcopis* ſcilicet ſeu σάρῳ) in Heſychium ὅσα κόνις irrepſiſſe, & quibus foede inquinatae ſint etiamnum ejus gloſſae, & pridem ad eum vidimus ac paſſim animad-

Digitized by Google

madvertimus, & noviſſime etiam in eruditiſſima ad Jo. Millium Epiſtola poſt Jo. Malalam edita, luculenter adductis pluribus eam in rem exemplis adſeruit oriens novum litteratae Britanniae ſidus, Richardus Bentlejus.

Vſ. 226. Ἀλλὰ φίλη] Pro φίλη traditur legendum hic potius φίλε, ut nempe φίλε ἀμύνειν dicatur, h. e. ἄμυνε, *ſubveni*; neque enim credibile a peritiſſimo Poëta factum, ut adeo familiariter *amicam* appellaret, heram ancilla ejus ſeu miniſtra. Quo tamen nomine hera Penelope vocatur a nutrice Euryclea Odyſſ. Δ. vſ. 743. Νύμφα φίλη; ipſa autem *Juno* magni ducit ab Oceano & Tethye ita appellari Idyll. Σ. vſ. 210.

Αἰεὶ κέ σφι ΦΙΛΗ τε καὶ αἰδοίη καλεοίμην,

Semper quidem ab iis AMICA *& veneranda vocarer.*

Immo ſolemnis illa ferme apud eundem vatum Patrem; Dearum & Heroinarum, mutuaque inter ſe appellatio. Iris autem, quamquam Junonis πάρεδρος & miniſtra, Dea tamen etiam habita, eoque nomine ab ipſo Junonis fratre Neptuno appellata Iliad. O. vſ. 206. Ἶρι θεὰ, *Iri Dea &c.* Adeo, ut ea quidem ratio, petita nempe ab hac appellatione φίλη, qua Junonem Iris praeter τὸ πρῶτον hic compellaret, haud quaquam ſuadere videatur, ut eo nomine eadem vox φίλη hic in alteram φίλε commutetur. Id autem, quod pridem ad eum locum his in Obſervationibus notaveram, in noviſſimis ad eundem adnotatis opportune monitum etiam video.

Vſ. 227. σοῦ πέδον πατέουσιν ἐφετμῇ] Non ut hic Interpres, qui in *tuo ſolo ambulant legitime*, ſed qui *tuo juſſu* (σοῦ ἐφετμῇ) *tuam terram peragrant*, Mars nempe & Iris, ut Latonam ab iis, quas illa adibat, terris abigant. Id vero, quod alioquin obvium, bene quoque animadvertit ad edita ſub nomine Orphei Argonautica vſ. 6. qui poſtremus eadem vulgavit vir doctus, ubi nempe Μούσης ἐφετμαῖς, *Muſae praeceptis*, dicitur. Verum hoc quoque in verſione hujus loci emendatum, & in notis ad eundem, quae huic noviſſimae editioni acceſſerunt, occupatum quoque nunc cerno.

Vſ. 228. ἵζε κύων ὡς Ἀρτέμιδος] Vetus illa & adducta ſubinde vigilum, cuſtodum ac miniſtrorum, qui dominis praeſto ſunt & ad implenda eorum juſſa, cum canibus aedium cuſtodibus aut venaticis comparatio. Sicuti nempe κυνὸς δίκην, *inſtar canis*, ſe indigitat, qui excubias agebat in Agamemnonis aedibus, in cognomine dramate apud Aeſchylum vſ. 3. aut quomodo ipſa Clytemneſtra, ſe a marito domum e Trojana expeditione reduce, repertam iri ait, qualem ille nempe eam reliquerat, δωμάτων κύνα, *aedium canem*, in eodem dramate vſ. 616. Unde ἐπωπὶς de *cane* tanquam *inſpectore* & comite aſſiduo, dicitur apud Lycophronem vſ. 1176. Talis autem *canis* ſedulus Dianae comes, qui ut hic continuo additur, juxta venatricis Dianae pedes *adſidet*, arrectisque auribus ad juſſa Deae exequenda, ſpe-

ſtatur etiamnum haud ſemel in antiquis Deae ſignis, aut qui eandem exhibent, nummis; & ad quae monumenta obvia, ac ante oculos poſita, advertit hic omnino Callimachus. Cujus equidem notae duo ſequentes nummi apud *Epheſios* cuſi; in quibus Dea illa κυνηγὸς ſpectatur cum *cane* ad pedes venatico, in priori quidem icone, eodem *cane* erecto reflexoque ad Dianam capite & arrectis auribus; in altero, *cane* ad venationem ſeu curſum jam prono, ac in priori cum epigraphe ΕΦΕΣΙΩΝ Γ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Epheſiorum Ter Neocororum*; in altero ΕΦΕΣΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑCΙΑC, *Epheſiorum Primorum Aſiae*, Proconſularis nempe.

Adde, quod non unus ſolum, ſed duo ſubinde *canes* ad Dianae ſtantis itidem pedes, vigilum inſtar ſeu aſſiduorum comitum, conſpiciantur in aliis id genus nummis. Ut inde continuo liqueat, id quod de ejuſmodi *Dianae cane* addit hic Callimachus, ἷζε θηρήτειρα παρ' ἴχνεσιν, nempe de qua ante Ἀρτέμιδος, *ſedet hic juxta veſtigia Dianae*; & ſicuti de duobus venaticis hujus Deae canibus dixit Hym. in Dianam vſ. 207. θηρητῆρε δύω κύνες, *duo canes venatici*; de quibus vero haud unius generis ἰχνευταῖς & θοαῖς, *ſagacibus* & *velocibus* Deae κυνηγοῦ *canibus*, pluribus egerat in eodem Hymno a vſ. 90. & ſequentibus, ac nos ibidem. Cujuſmodi etiam *canem* venaticum, nuſquam a ſe vel venante, vel domi manente, aut corpus exercente diſcedere, ſed exercenti ſemet adſidere, καὶ γυμναζομένῳ παρακαθῆσθαι, dicit Arrianus de Venat. c. v. Eadem proinde ibi hanc in rem voce, *adſidenti cani* illi tributa, ut hic a Callimacho factum, de tali venatrice Dianae cane, ἷζε θηρήτειρα, *ſedet venatrix*.

Ibid. οὔατα δ' αὐτῆς Ὀρθὰ μάλ'] Nempe in obſequii fidem arrectae hic *canis aures*, quod alioquin in venaticis canibus haud malae notae habitum. Unde idem, de quo modo Arrianus, cum magnas aures in venaticis canibus commendat, ὦτα δὲ μεγάλα ἔστω ταῖς κυσὶν, *aures vero magnae ſint canibus*, tum καὶ εἰ ΟΡΘΑ φαίνοιτο, οὐ πονηρὸν, *nec malum*, *ſi* ARRECTAE *adpareant*.

Vſ. 233. σφετέρης] Pro ἑῆς nempe, quod apud Poëtas, alioſ-

que

que veteres Auctores haud inſolitum; quamquam id in Apollonio Rhodio, qui haud ſemel ita loquutus eſt, cenſoria nota perſtrinxerint veteres ad eum Critici. Quod jam erudite, ut ſolet, ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ l. IX. c. IV. adducto eam in rem loco ex eorundem Grammaticorum gloſſa ad l. III. vſ. 186. ubi dicitur οὐκ ὀρθῶς τὸ ΣΦΕΤΕΡΟΝ· ἔστι γὰρ τρίτον πρόσωπον πληθυντικὸν, καὶ ἁμαρτάνει &c. *non recte τὸ σφέτερον, eſt enim tertia perſona, plurium ſignificationem inferens, & errat &c.* Quod ab iisdem eruditis quamquam illius Poëtae Enarratoribus, alibi adhuc factum, ut ad vſ. 622. ejuſdem libri, ubi σφέτερον δόμον, h. e. *ſuam domum*, dixerat Apollonius, & mox vſ. 625. σφετέρους τοκῆας, *ſuos parentes*, idque ut utroque loco iidem notant, κακῶς & οὐχ ὑγιῶς, *male nec ſane*; debuiſſe enim dicere ἑὸν δόμον & ἑοὺς τοκῆας, & quod ab iis ſimiliter jam ante monitum fuerat ad l. I. vſ. 643. ubi ἀκαίρως, *intempeſtive* ſeu improprie, σφετέροιο τοκῆος ab Apollonio dictum volunt. Verum Apollonium eademque opera Callimachum hoc loco abunde abſolvunt, a poſtremo Apollonii Interprete & Commentatore adlata ad l. III. vſ. 186. aliorum veterum Auctorum loca, & qualia liceret plura, ſi neceſſe eſſet, ſuperaddere: ſicut Pindari Olymp. Od. IX. p. 91. σφετέρας αἰχμᾶς, *ſua acie*, ubi Critici itidem, σφετέρας, ἀντὶ τοῦ ἑᾶς, & Ol. Od. XIII. p. 118. σφετέρου πατρὸς, uti paullo ante apud Apollonium σφετέροιο τοκῆος, h. e. *ſui patris* &c. Unde praeterea falli abunde liquet Thomam Magiſtrum, qui ſemel tantum illud σφέτερον ἐπὶ ἑνικοῦ uſurpatum tradit, nempe in iis, quae refert incerti Auctoris verbis, ὁ δεῖνα τὴν σφετέραν κακίαν ἐνδείκνυται, *ille ſuam malitiam prodit*, additque, quod ſemel dicto, quale ſcilicet ibi illud σφετέραν pro *ſua* uti non oporteat. Ita ſubinde fallunt & falluntur ii, quibus tamen, Phrynicho nempe & hoc Thoma, *non dari hodie meliores Helleniſmi magiſtros*, ait alicubi in Epiſtolis Scaliger. Immo idem uſus quoque obtinuit, ut σφέας & Poëtice σφὲ, pro αὐτὸν, ac proinde itidem ἐπὶ ἑνικοῦ dixerint ſubinde optimi antiquiſſimique Atticiſmi promicondi, ſicut Aeſchylus Prom. vſ. 9. σφὲ δεῖ Θεοῖς δοῦναι δίκην, *ipſum oportet Diis poenas dare*, & ſimiliter Sept. Theb. verſ. 620. ac alibi; Ariſtophanes inſuper Equit. p. 348. σφὲ κατακρώζουσι κολοιοὶ, *in illum cornicantur cornices.* Unde etiam a σφὲ pro αὐτὸς, formatum pariter aut adhibitum illud σφέτερος, de uno, non de pluribus. Sed de his plus ſatis.

Vſ. 234. ληθαῖον ἐπὶ πλευρὸν ὕπνος &c.] Non ceperunt totam elegantiam hujus loci Interpretes. *Somnus* nempe inter alatos Deos olim habitus, haud minus ac Mercurius, Cupido, Nemeſis, Victoria, Diana etiam quandoque, & Iris, aliaque inſuper Numina, de quibus erudite jam egit ampliſſimus amiciſſimusque Cuperus in Apotheoſi Homerica, & qui *ſomni alati* effigiem editam ac illuſtratam paullo ante a viro docto memorat. Cui comitem poſſumus hic addere, & cujus ibidem meminit p. 178. *Somni alati*

in

Digitized by Google

in veteri marmore deſcriptam a Grutero effigiem Theſ. cccıv. 9. eandemque omnino, ut ex adducta ab eodem inſcriptione SOMNO ORESTILIA FILIA &c. liquet, quam in Schedis Pighianis Electoralis hujus Bibliothecae opportune depictam, cum reliqua marmoris illius icone, hic ad plenam hujus apud Callimachum loci lucem conſpiciendam damus.

Ita perſpicuum, cur *alati ſomni* fiat hic a Poëta mentio, haud aliter ac de *ſomnio* dictum itidem in Orphicis pag. 180. ult. edit. τανυσίπτερ' οὖλε ὄνειρε, *alas expandens, pernicioſum ſomnium*. Quod vero eandem *ſomni alam*, *lethaeam*, ſeu ληθαῖον πτερὸν hic dicat, imitatus adhuc eſt Maro, ubi *lethaeum ſomnum* vocat nempe Georg. l. I. vſ. 787. *lethaeo perfuſa papavera ſomno*, & quomodo alibi *lethaea papavera* dicuntur IV. Georg. 545. *Somni* alioquin ſignum apud Sicyonios memorat Pauſanias l. II. p. 103. ſed non addit, quale illud foret.

Vſ. 235. γλωχῖνα θρόνοιο] Scholia ad hunc locum haec reddunt per

pet γωνίαν τȣ̃ θρόνου: Heſychius autem explicat γλωχῖνα, τὴν γωνίαν τȣ̃ βέλους, *teli angulum*; quomodo nempe γλωχῖνα de *cuſpide* ſagittae adhibuit Sophocles Trachin. vſ. 694. πικρᾷ γλωχῖνι, ubi Critici, γλωχῖνι ἢ ἀπὸ μέρους, τȣ̃ βέλει· γλωχὶς γὰρ ἡ ἀκὶς, ὁ λέγει ὁ Ὅμηρος ὄγκον, h. e. γλωχῖνα ab ejus parte de *ſagitta* hic dicitur, γλωχὶς *enim eſt acies ſeu cuſpis, quam Homerus vocat* ὄγκον. Exſtat Poëtae locus Iliad. Δ. vſ. 214. ubi de ſagitta ait, ὀξέες ὄγκοι, h. e. juxta veterem ejus Enarratorem, αἱ γωνίαι, καὶ ἐξοχαὶ τῆς ἀκίδος τȣ̃ βέλους, *anguli & eminentiae aciei teli*, ſeu *ſagittae*. quae eadem eſt etiam apud Heſychium de voce γλωχῖνος gloſſa, κυρίως δὲ γλωχῖνες, αἱ τῶν ἀκίδων ἐξοχαί.

Vſ. 236. ἀποκλίνασα καρήατα λέχριος] Ita de venaticis canibus Xenophon Κυνηγετ. p. 978. τιθεῖσαι τὰς κεφαλὰς ἐπὶ γῆν λεχρίας, *capita terrae obliqua admoventes*. Hinc vox λέχρις pro *oblique* ab Apollonio Rh. adhibita lib. III. vſ. 238. ubi eruditi Critici λέχρις, ἐκ πλαγίου. Non monerem, ſi locum vel Auctorem indicaſſent Lexicorum conditores.

Vſ. 238. ταχινὰς Ἐνδρομίδας] Ita κυρίως dici *venatorum calceos* tradit ad hunc locum Graecus Poëtae Enarrator, unde Dianae venatrici iidem etiam tributi ſupra vſ. 16. Hym. in hanc Deam, & qua de re nos ibidem. Eaedem tamen ἐνδρομίδες, & quod vel vox ipſa indicat ac monuit etiam Pollux p. 170. proprie curſorum ſeu τῶν δρομέων *calcei*; ac unde opportune cum ταχινὰς ἐνδρομίδας hic vocat Callimachus, tum eaſdem Iridi largitur, de qua paullo ante vſ. 216. dixerat, quod ad Junonem προσέδραμεν ἀγγελιῶτις, *occurrit nuntia*; hic autem, quod ſemper accincta eſſet & calceata ad obeunda Herae juſſa. Nulla proinde huic Iridi ſerva *ab endromide* Graecorum more de *calceis* dicta, ſeu *ſandalio*; cujusmodi alioquin apud Romanos Liviae aut nobilioribus Matronis Ancillas exſtitiſſe, e Marmoribus veterum diſcimus, ut in Syntagm. Reineſii p. 581.

Vſ. 239. ἀλαστήσασα] Verbo Homerico uſus Poëta, pro quo ἄλαστα στενάζειν, *graviter gemere*, dixit Sophocles Oedip. Col. vſ. 1743. & una voce ἀλαστολύζω Anacreon Od. LIX. ni eadem ibi in duas ſit dividenda ἄλαστα λύζω, quod mallem, & ab incomparabili Grotio etiam factum in Excerp. Stobaei p. 487.

Vſ. 240. γαμέοιτο λάθρια] Nempe prout ante verſ. 38. γάμος de *clandeſtino*, quem Jupiter cum Aſteria, quamquam fruſtra ambiverat, *concubitu* dicitur; ac ſimiliter de Daphnidis & puellae clandeſtinis itidem nuptiis ſeu συνουσίᾳ apud Theocritum Idyll. XXVI. vſ. 57.

Ἀλλάλαις λαλέοντι τεὸν ΓΑΜΟΝ αἱ κυπάρισσοι,
Inter ſe colloquuntur de nuptiis tuis cupreſſus:

nempe *conjugium vocat, praetexit nomine culpam*. Sic *nubere* ſaepe apud Plautum & *nuptias facere*, quod jam ad eum notarunt viri docti pro συνουσιάζειν, cujus rei prae aliis luculentus index hic Comici locus Ciſtell. A. I. Sc. I.

Haec

Digitized by Google

Haec quidem ecaſtor hodie viro nubit, nupſitque hodie;
Nubet mox noctu; nunquam hanc viduam cubare ſivi.
Nam ſi haec non nubat, lugubre fame familia pereat.

Nempe quod de Antiocho Magno ait Juſtinus lib. xxxi. cap. vi. *Rex ipſe per hyemem in luxuriam lapſus, novis quotidie* NUPTIIS *deditus erat*; ac prout *nuptias facere* eodem ſenſu haud ſemel apud Petronium dicitur. Quo referri itidem debet illud Catulli de ſua Lesbia Carm. lxx. (ut liquet e ſequenti Carm. lxxv.)

Nulli ſe dicit mulier mea NUBERE *malle,*
Quam mihi, non ſi Jupiter ipſe petat.

Vſ. 242. Δυστοκέες μογέουσιν] Utraque vox opportuna de laborantibus in partu mulieribus; prior nempe, quae vix alibi legitur, pro δύστοκοι, qua alioquin uſus eſt Euripides apud Aelianum de Animal. l. xiv. c. vi. pro *infelici partu*, ubi nempe lyncem vocaſſe dicitur δύστοκον δάκος, additque Aelianus, ὑπὲρ ὅτου δὲ λέγει δύστοκον, τοὺς Κριτικοὺς ἐρέσθαι λῷον, *cur autem* δύστοκον *eam vocet, melius eſt ut doceant Critici*, optimi nempe veterum Poëtarum Enarratores. Verbum autem μογέουσιν, de *laborantibus in partu*, adpoſite quoque hic uſurpatur pro μογοστοκοῦσι, & quomodo μόγος de *partu* dicitur ab elegantiſſimo Oppiano Ἁλιευτ. l. i. vſ. 688. ubi de phoca, de qua hic etiam continuo agitur, ait, λύετ' ἀνεγχομένῃ γαστρὸς μόγος, *ſolvitur progreſſae* in terram *ventris labor* ſeu partus. Addam obiter, quod voce δυστοκεῖν eleganter uſus ſit Comicus, ubi de Athenis aegre ob Alcibiadem adfectis, ait Ran. p. 278. ἡ πόλις γὰρ δυστοκεῖ, *graviter enim laborat civitas.*

Ibid. ἀλετρίδες] Nulla ἀλετρίδων virginum mentio, quae liba ad ſacrificia pararent, nec eadem vox in ἀλεκτρίδας, quaſi ὁμολεκτρίδας, *lecti conſortes*, uti videbatur viro docto, commutanda. Hunc locum procul dubio tangunt Ariſtophanis Enarratores, Εἰρήν. p. 640. ἀλετρὶς ἡ μυλωθρὸς παρὰ Καλλιμάχῳ, *molitrix apud Callimachum*; & qua voce uſus itidem Comicus in Lyſiſtrata, p. 877. ἀλετρὶς ἡ δεκέτις, *molitrix decennis nata.* Vere proinde hic Scholia, ἀλετρίδες, θεράπαιναι, αἱ ἀλήθουσαι, *ancillae, quae molunt*, nempe ἀλήθω ab ἀλέω, unde Heſychius, Ἀλετρεύουσιν, ἀλήθουσιν, & veteres Gloſſae, ἀλήθω, *molo.*

Ibid. Φῶκαι εἰνάλιαι τίκτουσιν ἐνὶ σπιλάδεσσιν &c.] *Phocae* ſcilicet, quamquam, ut hic dicitur, *marinae*, h. e. e cetorum genere, extra mare tamen ſeu in terra *pariunt*, quod pridem docuit Philoſophus Hiſt. Anim. l. vi. c. xi. καθεύδει καὶ τίκτει ἐν τῇ γῇ πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς δὲ, ὡς οὖσα τῶν πεζῶν, & *dormit* ac *parit* phoca *in terra ad littora*, tanquam *una e terreſtribus animalibus.* Ita etiam de ejuſdem phocae partu Oppianus Ἁλιευτ. l. i. vſ. 688.

Τῇ δ' οὔτι μετ' οἴδμασιν, ἀλλ' ἐπὶ χέρσου,
Λύετ' ἀνεγχομένῃ γαστρὸς μόγος, ὥριος αὖθις,

Huic

Huic autem non in aquis, ſed in terram
Solvitur progreſſae ventris labor, tempeſtivus partus.

Quo reſpexit itidem Lycophron p. 38. a quo poſt Homerum dicitur Menelaus in Aegyptum adpulſus, ibi in littore δυσόδμοις θηρσὶ συγκοιμώμενος, *cum male olentibus phocis dormiens*, non ut ibi Canterus, *balaenis*, quod jam ibi animadvertit eruditiſſimus Meurſius, nempe eo inductus, ut videtur, Canterus, quod φαλαίνας cum φώκαις confuderit. Sicuti vero de iisdem *phocis* dixerat vatum Parens eas ſomnum capere circa Proteum dormientem, ὑπὸ σπέεσι γλαφυροῖσιν, *ſub ſpecubus cavis*, Odyſſ. Δ. vſ. 403. ita eaedem a Callimacho parere hic dicuntur ἐνὶ σπιλάδεσιν ἐρήμοις, *in deſertis ſpecubus*, juxta Interpretem, ſeu *rupibus* vel *ſcopulis*, ſicuti eandem vocem σπιλάδεσι interpretantur veteres ad Homerum Critici Odyſſ. Γ. verſ. 298. & alibi, ac Heſychius: Σπιλάδες, αἱ περιεχόμεναι τῇ θαλάσσῃ πέτραι, *rupes* aut *ſaxa quae mari ambiuntur.* Ita apud Syneſium Epiſt. IV. p. 160. ἀπέστη τοῦ διαμαχῆσαι πρὸς τὰς σπιλάδας, *deſtitit ſcopulis conflictari.* Ideo autem dilecta a *phocis* ejusmodi deſerta ad pariendum loca, ſeu ἐρῆμοι ἀκταί, quo nempe illae foetus ſuos, quos impenſe diligunt, occultarent ſecurius, ſimulque iis lac & ubera haud aliter ac alia e cetorum genere ad ſugendum commodius praeberent; prout iſtud nempe de *phocis* nominatim obſervat adducto paullo ante loco, Ariſtoteles, lac nempe iis eſſe inſtar pecudum, ac poſt duodecimum demum a partu diem, earum foetus in mare primum ac paullatim, quo illi ei adſueſcerent, ab iisdem deferri. Id quod ſimiliter ab Oppiano d. l. traditur, per duodecim nempe dies integros a partu remanere in terra *phocam*; decima tertia demum die, eam mare cum catulis ſubire vſ. 690. l. I. Ἁλιευτ.

Μίμνει δ' ἤματα πάντα δυώδεκα σὺν τεκέεσσιν,
Αὐτοῦ ἐνὶ τραφερῇ· τρισκαιδεκάτῃ δὲ σὺν ἠοῖ
Σκυμνοὺς ἀγκὰς ἔχουσα, νεαλδέας εἰς ἅλα δύνει,
Manet autem dies ipſos duodecim cum liberis,
Ibidem in continenti: tertia vero decima cum Aurora,
Catulos amplexubus tenens novellos, in mare ſubit.

Inſignem quoque earundem *phocarum* erga catulos amorem abunde inſuper arguit, id quod Apollonius apud Philoſtratum narrat l. II. c. VII. de viſa a ſe Argis *phoca* ad venationes theatrales incluſa, quae mortuum, quem in carcere pepererat, catulum ita luxerit, ut triduo eadem ab omni cibo abſtinuerit, quamquam omnium, quod ibidem addit, belluarum foret voraciſſima. Unde εἰνάλιαι ſeu *marinae* eaedem *phocae* hic dictae, quod etſi, *tanquam terreſtres forent*, ut ait de iis agens memorato jam loco Ariſtoteles, in terra pariant, nihilominus maximam temporis partem in mari, & e quo aluntur, agant; atque inde, quod idem addit, μετὰ τῶν ἐνύδρων περὶ αὐτῆς λεκτέον, *cum aquaticis animalibus de phoca dicendum eſt.* Ex hiſce proinde liquidum, & quod vel obi-

tex

ter ab aliis hujus Enarratoribus moneri debuerat, cur parturientem in deſerta Inſula Delo Latonam, cum *phocis marinis* conferat hic infenſa eidem Juno; quae nempe, quamquam ut hic ait, εἰνάλιαι ſeu *marinae*, ſimiliter *in deſertis ſpecubus* ſeu ſaxis, foetus ſuos edere ſoleant. Quibus proinde veterum ea de re narrationibus accedit luculentum iſtud cultiſſimi doctiſſimique Poëtae teſtimonium.

Vſ. 245. ἀποθύμια ῥέζω] Obvia rurſus imitatio Homerica, ἀποθύμια ἔρδοι, *ingrata faceret* ſeu *moleſta*, Iliad. Ξ. verſ. 261.

Vſ. 246. κακῶς ἐχαρίσατο Λητοῖ] Non ea mens hujus loci, quam ei tribuit Vulcanius, nec redargui eo nomine debuit, qui eam haud male adtigerat, utroque ſermone ſoluto ac ligato, Friſchlinus. Nempe male quidem de ſe meritam Aſteriam hic innuit Juno, quod Latonae tutum ad pariendum locum conceſſerit; ſe tamen ei non ſuccenſere, aut velle ideo moleſtam eſſe, ob antiquius, quo eidem devincta eſt, & quo nomine etiam impenſe illam colit, beneficium; Jovis nempe concubitus ab eadem Aſteria repulſi, ipſique Deorum Regis thalamo praelati continuo maris cubilis, in quo nempe illa maluerit deliteſcere. Quae ex toto loci hujus apud Callimachum contextu clara abunde & liquida, ut ulteriori probatione haud indigeant.

Vſ. 247. ἔκπαγλόν τι] Hinc eadem litterarum μεταθέσει verborum ἐκπαγλεῖμαι, pro ἐκπλαγλοῦμαι, quo uſus Aeſchylus Choëph. vſ. 215. ubi ad Electram dicit ignotus adhuc eidem Oreſtes,

Σύνοιδ' Ὀρέςην πολλά σ' ἐκπαγλουμένην,

Novi autem, quod Oreſtem vehementer videre geſtias ſeu *impenſe colas*,

juxta Criticos ibidem, ἐκπαγλουμένην, ἐκπάγλως θαυμάζουσαν. Ab Aeſchylo autem ejuſdem vocis uſum mutuatus eſt Euripides, cujus locum in Oreſte notarunt jam alii, uſumque vocis ἔκπαγλον aut ἐκπάγλως in utramque partem; unde ἔκπαγλον κακὸν, *immane malum*, dicitur alibi ab eodem Aeſchylo Agam. vſ. 871. & ἀνὴρ ἔκπαγλος, *vir terribilis*, Jaſon nempe duplici haſta armatus, a Pindaro Pyth. Od. IV. p. 242. ac ſimiliter apud Nicandrum aliquoties de noxiis animalibus, ut *dracone*, Ther. p. 32. ἔκπαγλα χαλεφθῇ, & de *myraena* p. 59. μυραίνης δ' ἔκπαγλον &c.

Vſ. 248. Διὸς δ' ἀνθείλετο πόντον] Non video cur corruptus ſtatui debeat hic locus. Aſteria quod ante dixerat Callimachus vſ. 37. & 38. dum Jovis fugit concubitum, *ſtellae inſtar*, ἀςέρι ἴση, ac unde ei nomen, in mare deſiliens, eodemque merſa latuerat. Hinc Juno dum id magni erga ſe beneficii loco ducit ac praedicat, ait eam *lectum* Jovis *non calcaſſe*, δέμνιον οὐκ ἐπάτησε, ac proinde eidem Jovi ſeu Jovis thalamo, maris, ut paullo ante dictum, cubile ſeu in eodem mergi ac latere, illam praetuliſſe, Διὸς δ' ἀνθείλετο πόντον. Quae ſolita eſt etiam ejuſmodi verborum apud Graecos e praepoſitionibus compoſitorum conſtructio, ut ita dicatur, pro εἵλετο πόντον ἀντὶ Διὸς, *elegerit mare prae Jove, ſeu Jovis thalamo*, & qualis in hoc verbo ἀνθείλετο ſeu ἀνθελέσθαι,

e Sy-

Digitized by Google

e Syneſio jam ab aliis obſervata, nempe Epiſtol. CIII. ὥστε τοῦ δεῖν ἀνθελέσθαι φιλοσοφίαν τῆς ἀγοραίου ταύτης διατριβῆς, *eſſe forenſi huic occupationi philoſophiam anteponendam*; ac, ut addam, a Libanio in Baſilico p. 98. T. II. τήν τε ἐλάττω πόλιν τῆς μείζονος ἔπεισαν ἀνθελέσθαι, *perſuaſerunt, ut minorem civitatem majori anteferret*. Haud aliter nempe, ac ſupra dicitur verſ. 216. τοίη ἔτι προσέδραμεν ἀγγελιῶτις, *qualis ad te accurrit nuntia*, h. e. ἔδραμε πρὸς σε ἀγγελ. Sed haec obiter.

Vſ. 249. κύκνοι δὲ θεοῦ μέλποντες ἀοιδοί] De *Cygnis* Apollinis ſcilicet cantoribus, actum jam ſupra ad verſ. 5. Hym. in Apollinem, ὁ δὲ κύκνος ἐν ἠέρι καλὸν ἀείδει, *& olor in aëre pulcre canit.* Illud vero ſingulare *canere* hic *olores* in Latonae puerperio ac Phoebi natalibus, qui demum in proprio funere, ſeu ante mortem, fati ſcilicet praeſcii, canere vulgo ferebantur. Unde apud Aeſchylum Agam. verſ. 1453.

Κύκνου δίκην
Τὸν ὕστατον μέλψασα θανάσιμον γόον,
Cygni inſtar,
Extremum canens funebrem leſſum.

& ad quem locum reſpexiſſe videtur Oppianus ubi eadem de re agit Κυνηγ. II. vſ. 548.

Κύκνοι μαντιπόλοι γόον ὕστατον ἀείδοντες,
Cygni vates leſſum ultimum canentes.

Quamquam illud de canoris in Delo Cygnis, extra eorum funus, ac ut totidem Muſarum cultoribus, meminerit eodem loco, quo de Latonae partu, Euripides, ac ubi *cygneam* etiam in Delo *paludem* (de qua palude paullo poſt vſ. 261. hujus Hymni) vocat, in qua iidem *olores* modularentur, nempe Iphig. Taur. vſ. 1103.

Λίμναν θ' εἱλίσσουσαν ὕδωρ
ΚΥΚΝΕΙΟΝ, ἔνθα ΚΥΚΝΟΣ μελῳδὸς
Μούσας θεραπεύει.
Et paludem volventem aquam
CYGNEAM, *ubi canorus* CYGNUS
Muſas colit.

Hinc apud aedem Apollinis Delphicam, *cygnum* itidem advolantem, ſed quem procul inde ad Deliacam paludem abigit, commemorat Ion in cognomine apud Euripidem dramate vſ. 161. &c.

Vſ. 250. Μηόνιον Πακτωλὸν] De *cygnis* quidem in *Cayſtro*, Lydiae itidem, quod notum, juxta *Pactolum* fluvio obvia apud veteres mentio, ut apud Anacreontem Od. LVI. εἴτε τις κύκνος Καΰστρου, *velut aliquis cygnus Cayſtri*, & apud Philoſtratum Icon. l. 1. p. 148. ubi cygnorum greges ad Cayſtrum & Iſtrum canere dicuntur. Verum de canoris itidem cygnis in *Pactolo*, vel fidem praeter hunc Callimachi locum, faciet Dionyſius Periegetes, & cujus ea de re ac *Meonio* hoc *Pactolo* verſus adſcribere hic haud pigebit,

Digitized by Google

ΜΗΟΝΙΗ δ' ἐπὶ τῇσιν ἐπ' ἀντολίην τετάνυσται,
Τμώλῳ ὑπ' ἠνεμόεντι· τόθεν ΠΑΚΤΩΛΟΣ ἑλίσσων
Χρυσὸν ὁμοῦ δίνῃσιν ἐφελκόμενος κελαρύζει.
Τοῦ δ' ἂν ἐπὶ πλευρῇσι καθήμενος εἴαρος ὥρῃ,
ΚΥΚΝΩΝ εἰσαΐοις λιγυρὴν ὄπα, τοί τε καθ' ὕδωρ
Ἔνθα καὶ ἔνθα νέμονται, ἀεξομένης ἐπὶ ποίης.

MEONIA *autem poſt has urbes* (Miletum nempe, Prienem, Epheſum) *ortum verſus porrecta eſt*,
Tmolo ſub ventoſo; unde PACTOLUS *means*
Aurum cum vorticibus trahens, murmur edit.
Hujus autem ad latera ſedens veris tempore
OLORUM *exaudires canoram vocem, qui ad aquam,* (ſeu adjacentibus campis)
Hic & illic paſcuntur, creſcentem ſupra herbam.

Unde etiam liquet *Meoniam*, cujus mentio apud Homerum, proprie olim dictam ſuperiorem Lydiam, ad quam mons *Tmolus* & defluens inde, quod praeter Dionyſium tradit haud uno loco Strabo, *Pactolus*, Meonius etiam ideo hic a Callimacho dictus. Unde *Meonas* ſub Tmolo exſtitiſſe tradit Homerus Iliad. B. verſu 866.

Οἱ καὶ Μῄονας ἦγον ὑπὸ Τμώλῳ γεγαῶτας,
Qui & Meonas adduxerunt ſub Tmolo natos.

Quo factum proinde videtur, ut *Meones* a Lydis, qui inferiora nempe ſeu ad mare vergentia Lydiae loca incolerent, & jam olim ante Strabonem, ut ex eodem liquet l. XIII. p. 625. & ſequutis adhuc aetatibus, fuerint a nonnullis diſtincti, ſicut apud Philoſtratum in vita Apollonii l. III. c. II. καθάπερ αἱ Λυδῶν τε καὶ Μαιόνων, (Μαίονες enim, qui Μῄονες primum, ut obſervat Strabo l. XII. p. 550. appellati) *ſicuti Lydorum & Maeonum* vites, & de Vit. Sophiſt. l. I. p. 518. καὶ Λυδὰς, καὶ Κᾶρας, καὶ Μαίονας, *Lydos, Cares, & Maeonas.* Ut hoc poſtremo obiter addam, male a Latino Dionyſii Interprete, ubi de cygnis ad Pactolum ait, τοί τε καθ' ὕδωρ, verti *qui in nemore* &c. *paſcuntur*, pro *ad aquam* ſeu in *campeſtribus* ad Pactolum aut Hermum, in quem *Pactolus* labebatur, locis, nempe ἐν τοῖς πεδίοις, & quae λειμῶνας etiam ſeu *prata* (ſicut inde Maro, *prata Cayſtri*) ſubinde vocant veteres, quaeque a fluviis *Hermo, Cayſtro*, ac vicino etiam *Maeandro*, uti ſupra vidimus ad Hym. in Dianam vſ. 257. erant denominata.

Vſ. 251. Ἑβδομάκις περὶ Δῆλον] Hujus rei peculiaris ratio, & quam alibi vix legas, hic in Scholiis traditur, *quod ſeptimeſtris Apollo foret natus*, ἑπταμηνιαῖος γὰρ ἐτέχθη ὁ Ἀπόλλων. Ab Heſiodo enim, ut notum Ἔργ. vſ. 768. ideo ſeptimus dies, nempe menſis, Apollini ſacer dicitur, quod ea die eum Latona peperiſſet, & proinde tanquam dies hujus Dei Natalis. Quo referri etiam debet, quod a Plutarcho ſimiliter traditum Quaeſt. Graec. p. 292. ſeptima die menſis Βυσίου (ſeu, ut mallem Πυσίου) a Delphis di-
cti,

Digitized by Google

eti, natum credi Apollinem, indeque die illa Natalem ejus ab iis cultum. Haud aliter nempe ac tertia menſis dies Athenis Minervae ſacra exſtitiſſe dicitur, juxta Calliſthenem; quod ea die nata & Τριτογένεια inde dicta fuerit, ut id notat Tzetzes ad Lycophronem p. 91. eadem Dea. Aliam vero & ſubtiliorem illius diei ſeptimi Apollini ſacri cauſſam commenti ſunt nonnulli, ſicuti Proclus non ſolum ad dictum Heſiodi locum, ſed inſuper ad Platonis Timaeum l. III. p. 200. ubi ſeptenarium numerum communem Baccho & Apollini ſtatuit; Baccho quidem, quod ab antiquis Gentilium Theologis idem in ſeptem partes (nempe juxta notos aliunde, ac ut eos vocat Julianus ὁ παραβάτης apud Cyrillum l. II. p. 44. Διονύσου σπαραγμοὺς, *Bacchi laniatus*) dicatur diviſus; Apollini autem, tanquam omnem harmoniam contineat idem numerus: in unitate enim duali & quaternario numero poſitum illud bis *Diapaſon*, e quo conſtat ſeptenarius numerus, ac ut addit, διὸ καὶ Ἑβδομαγέταν ἐκάλουν τὸν Θεὸν, καὶ τὴν Ἑβδόμην τοῦ Θεοῦ ἱερὰν ἔλεγον, *unde & ſeptimi diei praefectum vocant Apollinem, & ſeptimam ei ſacram dixerunt.* A cultu certe ſeptimi menſis diei, Apollini apud Graecos dicati, Ἑβδομαγέτας idem dictus, & quidem illuſtri apud Aeſchylum loco, quique ſimiliter ab eruditis, qui ea de re egere, praeteriri non debuit, nempe Theb. vſ. 806.

Τὰς δ' ἑβδόμας ὁ σεμνὸς Ἑβδομαγέτας,
Ἄναξ Ἀπόλλων εἵλετ',
Septimum vero venerandus ſeptimae diei praefectus,
Rex Apollo elegit,

ubi vetus ejus Enarrator, Ἑβδομαγέτας, τὸν Ἀπόλλωνα λέγει, ὃς ἐν ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς γεννηθεὶς, ἐκλήθη Ἑβδομαγέτας, h. e. Ἑβδομαγέταν *vocat Apollinem, qui ſeptima menſis die natus, dictus eſt* Ἑβδομαγέτας. Ut vel inde etiam liqueat, ſeptimam diem Apollini, juxta Heſiodum, ſacram, & ideo, quod ea eſſet hujus Dei Natalis, non de *ſabbato* ſeu Saturni die, tanquam ſeptima hebdomados, ſed de *die menſis ſeptima*, ſecus quam a multis factum, debere omnino intelligi. Plura vero adduxit eruditiſſimus Clemens Stromat. l. V. p. 600. Heſiodi, Homeri, immo hujus etiam Callimachi loca, ſed quae Lino tribuit apud Euſebium, Praepar. Evangel. l. XIII. c. XII. Ariſtobulus, quibus non ſeptimae quidem diei in hebdomade ſeu ſabbati apud Gentiles cultum, ſed ſeptenarii numeri religioſam quandam apud eos obſervationem notari; indeque etiam explicari debere Joſephi adverſus Apionem ea de re & aliorum adhuc Auctorum verba, pluribus oſtendit Anglorum decus Jo. Seldenus de Jure Natur. & Gentium apud Hebraeos l. III. c. XV. & ſequentibus. Ut hoc inſuper addam, ſeptimam menſis Artemiſii, Dianae ſacram exſtitiſſe apud Meroas, juxta Libanium Declam. XXII. p. 638. Tom. II.

Ibid. ἐκτήσατο δὲ λοχείη] Sic Anthol. l. I. c. XXI. Ep. II. ἥτε λοχείης Μαῖα, *quae & puerperii Obſtetrix*, & de *puerperio* adhibuit

buit etiam Euripides Iphigen. Taur. vſ. 206. quod alibi in eodem dramate vſ. 1241. vocat λοχεῖα, numero plurium; λόχιον autem dixit Hippocrates de Fractur. c. v.

Vſ. 253. τοσσάσδε λύρῃ ἐνεδήσατο χορδάς] Ita Proclus ad Heſiodum p. 169. ed. Heinſ. ἡ δὲ ἑβδόμη ἱερὰ Ἀπόλλωνος, ἐν αὐτῇ δὲ ἐτέχθη, διὸ καὶ ΕΠΤΑΤΟΝΟΣ αὐτοῦ ἡ ΚΙΘΑΡΑ, *ſeptima autem ſacra Apollini, in ea enim eſt natus; unde etiam* SEPTEM FIDIBUS *intenta eſt* CITHARA. Haud aliter nempe ac ἑπτάτονον χέλυν, *de lyra* itidem ſeu *cithara ſeptem fidium*, dixit Euripides in Alceſt. vſ. 446. ubi Critici ἑπτάτονος χέλυς, ἀντὶ τοῦ ἡ ἑπτάχορδος. Unde χορδοτονία, *fidium intentio*, in lyra apud Athenaeum dicitur l. xiv. p. 637. cujusque ἑπτατόνου ſeu ἑπταχόρδου citharae origo, ad ſeptem illas cygnorum in Latonae puerperio cantilenas, & ſimul ad Apollinem ejus rei Auctorem, hic a Callimacho refertur. A quo utique abeunt veteres ad Homerum Critici, qui ad Iliad. Σ. vſ. 570. in ſcholiis antiquis ineditis, quae pridem, uti alibi monui, apud virum exquiſita doctrina Iſ. Voſſium evolvere mihi licuit, e Philochoro referunt, loco *chordarum* in cithara, uſos olim veteres *lino*; Linum Heroa primum rejecto lino, *chordas* induxiſſe, eumque ideo ab Apolline interemptum; Thebis autem ſepultum, ac lugubribus naeniis, quas λινῳδίας dixerunt, ibidem cultum. Addunt λίνον quoque inde dictum, de ejusmodi *lugubri cantu*, qui cum tenui voce canebatur, & cujus etiam, (qualem eidem mortuo cecinerunt Muſae) formula ibidem refertur, Ὦ Λίνε, θεοῖσιν τετιμημένε &c. Φοῖβος δέ σε ἀνεῖλεν, Μοῦσαι δέ σε θρηνοῦσι, *O Line, o diis honorate &c. Apollo quidem te occidit; Muſae autem te lugent &c.* Adtigerunt id ex parte, de antiquo nempe *lini* in cithara pro *chordis* uſu, brevia ad Homerum Scholia, & iſtud de Lino Heroë, ob repertas chordas ab Apolline interempto, ex iisdem, ut liquet, fontibus, ſeu vetuſtis illis ac ineditis hactenus Poëtae Enarratoribus, Euſtathius p. 1061. Ut mittam, quod *citharam cum tribus chordis in Aſiae urbe ad Tmolum primum repertam* tradat Stephanus in Ἀσία. Ἀσία, πόλις Λυδίας παρὰ τῷ Τμώλῳ ἐν ᾗ τρίχορδος εὑρέθη κιθάρα, ac unde etiam, ut praeterea obſervo, Ἀσιὰς ſeu *Aſiatica* dicta olim *cithara*, juxta veteres Apollonii Interpretes l. ii. vſ. 779. Καὶ ἡ κιθάρα Ἀσιὰς, (non Ἀσία) λέγεται· ἐπεὶ ἐν Λυδίᾳ πρῶτον εὑρέθη, *& cithara* ASIAS *dicitur, quandoquidem in Lydia* (ubi nempe olim urbs *Aſia* ad Tmolum) *primum reperta eſt.* Qua de re paullo aliter, ut obſervo, Plutarchus, apud quem lib. de Muſica p. 1133. a quodam Terpandri diſcipulo cithara primum reperta, eaque inde Ἀσιὰς dicta traditur, quod Lesbii, Aſiae incolae, primi ſint ea uſi. Immo cujus dictae Ἀσιάδος *citharae* facta pridem fuerat mentio, & de quo ſilent itidem ad Stephanum eruditi ejus Enarratores, a duobus antiquis, & qui inde lucem foenerantur, Auctoribus. Quorum prior eſt Euripides in Cyclope verſ. 442.

Λέγ',

Digitized by Google

Λέγ', ὡς ΑΣΙΑΔΟΣ οὐκ ἂν ἡδέως ψόφον
ΚΙΘΑΡΑΣ κλύοιμι.
Dic, quia ASIATICAE *non libentius ſtrepitum*
CITHARAE *audiemus.*

Alter, ut praeterea obſervo, Ariſtophanes Θεσμοφ. pag. 272. κρούματα τ' ΑΣΙΑΔΟΣ, non ut ibi perperam Interpres, *ſaltationes Aſiaticae terrae*, ſed *pulſus Aſiaticae citharae*, quae Ἀσιὰς nempe, ut modo vidimus, dicebatur. Nota vero Inſtrumentorum Muſicorum apud veteres diſtinctio, & de qua, ut alios mittam, Maximus Tyrius Diſſert. xxi. p. 715. εἰς τὰ κρουόμενα, *in ea, quae pulſantur*, ut lyra vel cithara, quaeque τὰ ἐγχορδα, καλεῖται, vel τὰ ἐντατὰ, *quae chordis* ſeu *fidibus tenduntur*, ac inde in veteri Epigrammate ἄπνοα νεῦρα ταθέντα, *ſine flatu nervi tenſi*, dicuntur Anthol. l. i. c. xlv. & εἰς τὰ ἐμπνεόμενα vel ἐμπνευστὰ, aut ἐμφυσώμενα, eadem etiam ἔνηχα, *in ea, quae inſlantur*, ſeu *flatu reſonant*, ut tibia, ac unde φυσατήρια vocat *tibias* Ariſtophanes Lyſiſtr. p. 910. Hinc autem κρούματα, ſicut etiam adducto apud eundem Comicum loco, & κροῦσις, ut apud Plutarchum de Muſica p. 1140. ac alibi, de *pulſatione* fidium citharae aliorumve ἐγχόρδων ὀργάνων, ac inde κρούματα ἄφωνα, *citharae pulſus*, *qui ſine voce*, ſeu addito iis cantu, fierent, quomodo κιθαρισταὶ ἐπὶ τῶν κρουμάτων ἀφώνων, a citharoedis proinde diverſi, vocantur apud Pauſaniam l. x. p. 621. ſicuti in genere τοὺς κιθαριστὰς ἐπὶ τῶν κρουμάτων, non quidem *citharoedos*, ut ibi doctiſſimus Petavius, ſed *citharistas* de citharae *pulſibus* non eſſe ab aliis edocendos, dixit Themiſtius Orat. xxv. p. 311. ult. edit. Unde κρουματικὴ σοφία, de *arte cithariſtica*, non de *Muſicae ſcientia* in genere, ut ibi Interpres, in eodem, de quo modo, Epigrammate dicitur; cujusque initium τὸν σοφὸν ἐν κιθάρῃ, *peritum citharae* &c. ac ubi de aliquot *citharae chordis*, de quibus hic in genere Callimachus, earumque proprietatibus, agitur, & κρούειν citharam plectro pulſare, alibi dicitur Anth. lib. iv. cap. xvi. Ep. iv. Quamquam κρούματα etiam de eo & peculiari quidem concentus genere dicta, qui ῥυθμὸς κατὰ δάκτυλον, *rhythmus ad digitum*, vocabatur, & ad quem inflabant ſubinde tibiam, tradunt eruditi Comici Enarratores ad Nub. p. 165. cujusque meminit etiam Plutarchus de Muſica p. 1033. Unde, ut hoc addam, δακτυλικοὶ, quas Pollux memorat p. 192. dictae videntur eaedem tibiae: κρουματοποιὸς autem Dorion, de tali tibicine, a Machone Comico apud Athenaeum l. viii. p. 337. qui certe αὐλητὴς paullo poſt ibidem vocatur, non proinde *fidicen*, juxta illuſtrem Grotium in Excerpt. Comic. p. 489. aut, ut de eo magnus Animadverſor, *neſcio quorum inſtrumentorum pulſator.* Haec autem ſcripſeram, quum ab Etymologici M. Auctore, cum eadem, quae ab Apollonii Enarratoribus tradita paullo ante retuli, de reperta nempe in urbe Lydiae ad Tmolum, τριχόρδῳ cithara, cujus inventum alioqui Oſiridi tribuit Diodorus l. i. p. 15. tum praeterea eundem Ariſtophanis,

 ſed

Digitized by Google

ſed indicto dramate, locum indicari video in voce Ἀσιᾶτις, & quaſi parodia eſſet loci Euripidis Erechtheo, ubi Ἀσιάδος κρούματα ſimiliter de *cithara* uſurpaſſet Tragicus. Quo referri etiam debet illud veteris itidem Poëtae, ſeu Euripidis, ſeu alterius Tragici apud Strabonem l. x. p. 471. κιθάραν Ἀσιᾶτιν ῥάσσων, *citharam Aſiatida pulſans*, ac id, quod paullo ante ab eodem Geographo dicitur, ἡ Μουσικὴ πᾶσα Θρᾳκία καὶ Ἀσιᾶτις νενόμισται, *Muſica omnis Thracia & Aſiatica cenſetur.* Quum autem ὀλιγοχορδία, ſicut in illa Ἀσιάδι ſeu τριχόρδῳ cithara, nempe *chordarum paucitas* locum primo, ut fieri ſolet, & quod a Plutarcho etiam traditur de Muſica p. 1137. habuiſſet, (quibus tamen repugnat apud Athenaeum Euphorion, qui antiquiſſimum fuiſſe τῶν πολυχόρδων ὀργάνων uſum notat lib. xiv. p. 635.) completa demum habita eſt cithara, omnemque perfectae harmoniae modum adtigiſſe, ubi ἑπτάχορδος evaſit. Quod pridem ab Ariſtotele obſervatum Problem. Sect. ix. c. xxv. ὅτι ἑπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἁρμονίαι, *quod e ſeptem chordis* ſive *fidibus conſtarent harmoniae*; idque juxta ſeptem coeleſtium ſphaerarum motus, (uti ea de re poſtea Macrobius, cujus locum hic adnotavit vir doctus) ſeu pro numero planetarum, ac ut tradit, ὅτι ἑπτὰ ἦσαν αἱ χορδαὶ τὸ ἀρχαῖον, *quod ſeptem eſſent chordae antiquitus.* Unde etiam Timotheus Spartae accuſatus, quod ἑπτάχορδον citharam, qualis nempe usque ad Terpandrum fuerat, in plures ſonos, & quidem inductis (ſeu juxta Ariſtidem de Muſica l. i. p. 35. undecima *chorda* prioribus ab eo addita) duodecim *chordis* diſperſerit, aut, ut a Pherecrate Comico dictum apud Plutarchum de Muſica, p. 1142. ἀπέλυσε κἀνέλυσε χορδαῖς δώδεκα, *abſolvit ac reſolvit duodecim chordis*; & ab Argivis, ut idem obſervat p. 1144. mulctatus, qui pluribus quam *ſeptem chordis* apud eos foret uſus. Quo factum eſt itidem, ut ἐννεάχορδον ſeu *novem fidium* inſtrumentum rejectum fuerit, teſte Athenaeo l. x. p. 336. Quod proinde voluit hic innuere Callimachus, dum *lyrae* ſeu *citharae* (promiſcue enim fere haec a Poëtis, aliiſque priſcis Auctoribus ſumpta, & qua de re nos alibi) *cum ſeptem fidibus* ſeu *chordis*, perfectae proinde, ſeu ἑπταφθόγγου, ut ab Euripide dicitur Ion. vſ. 881. aut ἑπτατόνου ab eodem, Alceſt. vſ. 446. aut ἑπταγλώσσου, apud Pindarum Nem. Od. v. p. 371. alibi ἑπτακτύπου Pyth. Od. ii. p. 52. nempe de qua Horatius l. iii. Od. x. *reſonare ſeptem callida nervis*, inventum hic Apollini tribuit. Quales proinde *ſeptem* repertae ab eo *citharae chordae*: ſingulae ſuis nominibus diſtinctae, ſingulisque illis ſeptem planetis, qua de re paullo ante, adtributae leguntur; ſicut *Hypate*, tanquam prima, Saturno aut juxta alios, Lunae, *Nete*, ut ultima, Lunae, ac ab alijs, Saturno: *Meſe*, media quippe, Soli; quae autem ab utraque parte *Parhypate*, τῇ hypate nempe proxima; Jovi; *Paranche*, eademque *Lichanos*, ab *indice* digito, quo eadem chorda pulſabatur, Mercurio; *Parameſe*, Marti; & *Trite*, ſeu *Tertia*, Veneri. Qua de re videri poteſt

Nico-

Digitized by Google

Nicomachus Harmon. Enchirid. p. 33. & Ariſtides de Muſica l. I. p. 10. Qua ratione etiam factum, ut hanc ἑπτάφθογγον *citharam* vel *lyram*, ſeu ejus tractationem, cui antiquos operam dediſſe, tradit etiam Cicero de Seneſt. c. VIII. tanquam παιδευτικὴν & ἀνδρώδη, *erudiendi vim habentem ac virilem*, ab Apolline repertam, eamque ἐμπνευστοῖς ὀργάνοις, ut *tibiae* ac *ad tibiam* cantui tanquam θηλύνοντι τὴν ἀκοήν, qui *effeminaret auditum*, Marſyaeque ut volunt, invento, longe praeferendam ſtatuerent veteres. Quod praeter Ariſtidem de Muſica lib. II. p. 108. a Platone pridem ante obſervatum videas de Republ. l. III. p. 399. & quod firmat etiam Cicero pro Muraena cap. XIII. *ut ajunt in Graecis artificibus, eos auloedos eſſe, qui citharoedi fieri non potuere*; alibi autem citharae antiquos, non autem tibiae, de qua ſilet, operam dediſſe memorat, de Seneſt, c. VIII. nempe, *diſcebant fidibus antiqui*. Quamquam, ut hoc addam, *fides* ſeu *chordas*, non de *cithara* ſemper aut *lyra*, aliiſque id genus ἐγχόρδοις vel ἐντατοῖς inſtrumentis, ſed de *tibiis* etiam dici, & quidem apud Lucretium l. IV. contendat in Obſervationibus ad Catullum p. 167. vir doctrina & ingenio inſignis. Verba nempe Lucretii, quae merentur hic adſcribi, ubi de nocturno agit, quem ludentes Satyri vel Fauni cient, ſtrepitu, exſtant l. IV. vſ. 587.

Chordarumque ſonos fieri, dulcesque querelas,
Tibia quas fundit, digitis pulſata canentum;

ubi tamen nihil obſtat, immo quod non ſuadeat omnino, ut iis verbis *chordarumque ſonos*, de ſonitu fidium citharae agatur, prout de iis ψόφον, κρότον, κλόνον, *ſtrepitum* ac *ſonitum* dixerunt veteres, ac unde ἑπτάκτυπον *ſeptiſonam* de *cithara* ſeptem chordarum a Pindaro vocari paullo ante vidimus; aut quomodo κρουστὰ, πηκτίδων μέλη, *carmina, quae ad pectidis* (inſtrumenti id genus ἐγχόρδου, & ſubinde pro *cithara* etiam uſurpati) *pulſum canuntur*, a Sophocle dicta in deperdito dramate apud Athenaeum l. IV. p. 175. Ut mittam ψαλμὸν quoque de *ſono* ſeu *pulſu* citharae dictum, ſicut ψάλλειν & ἀντιψάλλειν apud Comicum Avib. p. 550. pro *citharam pulſare*, & qua de re eruditi ad eum Critici. Tibia autem eaque *canentum*, Satyrorum nempe ſeu Faunorum, *digitis pulſata* a Lucretio dicitur, quod non oris ſolum flatu, ſed manus etiam ſeu digitorum motione ac miniſterio elicerentur tibiae πολυτρήτα ſeu *cum multis foraminibus* ſoni. Unde de Satyro ſimiliter, abjectam a Minerva tibiam inflante, ait Ovidius Faſt. l. VI. vſ. 705.

Et modo dimittit DIGITOS, *modo concipit auras;*

ac, ut alios inſuper mittam, quos jam notarunt, qui de tibiis egere viri docti, Cicero de Natur. Deor. l. II. c. LX. utrumque illum tangit digitorum in tibia ſimul ac cithara uſum, *itaque ad pingendum, ad fingendum, ad ſculpendum, ad* NERVORUM ELICIENDOS SONOS AC TUBARUM *apta manus eſt* ADMOTIONE DIGITORUM. Immo quam in rem notabilia haec Pollucis verba l. IV. p. 190. ἀποδεῖξαι καὶ τὴν αὐλητοῦ

εὐχέρειαν, ταχυχειρίαν, ϰ) τὴν εὐχειρίαν, *oſtendere etiam tibicinis agilitatem, celeritatem, & facilitatem.* Adeo, ut quamquam ἄχορδος *tibia, digitis* tamen *canentum pulſata*, haud eo minus dici a Lucretio potuerit, id quod alioquin ἐγχόρδων ſeu ἐντατῶν, *fidibus* ſeu *chordis intentorum* inſtrumentorum proprium exſtitit; & quidem pro illorum rurſus inter ſe diſcrimine, quae nempe ex iis aut plectro ſolum, aut vero digitis ſeu κατὰ χεῖρα pulſabantur. Quorum illud, ut vulgo notum, in cithara ſeu lyra paſſim obtinuit, ac unde ejus inventor Εὔλυρος hic ſeu citharoedus Apollo, plectrum dextra praeferre in antiquis nummis ejusque ſignis viſitur. Hinc etiam *ſine plectro* citharam, omnemque artem citharisticam, vanam ac inutilem, dicit Chryſoſtomus in Martyr. Roman. T. v. p. 492. ed. Savil. Quamquam antiquum & praeſtantiſſimum olim citharistam, Chironem, non plectro quidem, ſed manibus citharam pulſaſſe, haud ſemel dicatur a veteri Argonauticorum Auctore, vſ. 380. κιθάρην μετὰ χερσὶν ἀράσσων, & vſ. 396. χερσὶ λύρην ἤρασσε, *citharam* ſeu *lyram manibus pulſavit*, quod alioquin πλήκτρῳ κρέκειν, vel ἐλαύνειν, aut ut paullo ante vidimus, κρέκειν, dicunt Pindarus, aliique, & quomodo etiam *magadin* ac *pectida*, ſine plectro pulſari, ex Ariſtoxeno refert Athenaeus l. xiv. p. 635. Hinc illud inter κινύραν, & νάβλα, utrumque alioquin δεκάχορδον organum, diſcrimen obſervat Joſephus Ἀρχ. l. vii. c. xi. quod nempe illa plectro; haec autem, (& quam per κιθάραν reddunt ſubinde lxx. Interpretes, ut Pſalm. lxxxi. 3.) δακτύλοις κρούεται, *digitis pulſatur*; & quibus gemina omnino de utroque illo organo habet Theodoritus in iii. Reg. Qu. xxxiv. Quod poſtremum, manu nempe ac digitis, potius quam plectro, organon id genus ἔγχορδον *pulſare*, majoris olim artis habitum: unde de Epigono, inſtrumenti Epigonii ab eo dicti inventore, ait Athenaeus l. iv. p. 183. μουσικώτατος δ' ὢν κατὰ χεῖρα δίχα πλήκτρου ἔψαλλεν, *quum Muſicae ſumme eſſet peritus, manu ſine plectro pulſabat.* Neque vero minus dubito, ut evincere potuerit vir doctiſſimus, nunc ὁ μακαρίτης, *chordas* pro *tibiis* apud Platonem legi. Illud equidem ſcio, communionis cujusdam *tibiae* ſeu ad tibiam concentus cum *lyra* aut *cithara*, mentionem ſubinde a veteribus factam, ut apud Athenaeum l. xiv. p. 617. ac inde alibi ab eodem dici p. 637. ἔναυλον κιθάρισιν, non ut ibi Dalechampius *citharae cantum cum tibia*, (illum enim κιθαρῳδία, non κιθάρισις, ut vel docebit Plato in Ione p. 533. notat) ſed *tibiae & citharae concentum*, inductum ab eodem, de quo modo dictum, Epigono. Unde etiam inter varia *tibiarum* genera, αὐλοὺς κιθαριστηρίους referri ab eodem Naucratita videas, l. iv. p. 183. nempe, quod ille magadin tradit l. xiv. p. 634. ab Ariſtoxeno vocari αὐλὸν κιθαριστήριον, *tibiam citharisticam*; & quomodo etiam, juxta Pollucem l. iv. c. x. μηνίαμβοι & παριαμβίδες dicuntur νόμοι κιθαριστήριοι, ac poſtremi apud Heſychium κιθαρίδες, ſeu *modi citharae* aut citharistarum, quos nempe, ut addunt iidem, ad *tibiam* veteres *adap-*

ta-

Digitized by Google

tabant, οἷς καὶ προσηύλει. Quod in nobili Hyacinthiorum apud Laconas feſto, a praecinctis pueris fieri ſolitum, ut nempe iidem citharam pulſantes, immo omnes ejus chordas plectro ſimul ferientes, ad tibiae ſeu tibiam inflantium modos canerent, tradit idem Athenaeus l. IV. p. 139. Quod obſervare etiam liquet apud Xenophontem in Convivio pag. 878. ἐκ δὲ τούτου συνηρμοσμένη τῇ λύρᾳ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκιθάρισεν ὁ παῖς, καὶ ᾖσεν, *ſecundum haec puer, lyra ad tibiam accommodata, & citharam pulſavit ac cecinit.* Ita συναυλία dicta de *citharae* cum *tibia*, qui locum ſubinde habuit, ſeu mixto ex utroque organo, *concentu*, prout id praeter adductos ea de re ab Athenaeo Auctores l. XIV. p. 618. memorant veteres Critici ad illud Ariſtophanis Equit. p. 288. ξυναυλίαν κλαύσομεν, nempe ξυναυλία δὲ λέγει), ὅταν αὐλὸς καὶ κιθάρα συμφωνῇ, dicitur ξυναυλία, *quando tibia & cithara concinunt*, quamque apud Romanos quoque haud inſolitam, vel ex duobus Horatii locis, qui & inde etiam haud parum, & paullo plenius, quam hactenus factum, illuſtrantur, conſtat, ut l. IV. Od. I. *Lyraeque & Berecynthiae Delectabere tibiae. Miſtis carminibus*, & l. V. Od. IX. *ſonante miſtum Tibiis carmen Lyra.* Quamquam rurſus ξυναυλίαν de ſolo *tibiarum inter ſe concentu*, explicet Pollux lib. IV. cap. X. Semus autem Delius dicto apud Athenaeum loco, tibiae ac rhythmi, ſine modulato ſermone, concentum. Neque vero ideo colligas *chordas* inde ab iiſdem Auctoribus de *tibiis* dici, aut ἰσχόρδους vel ἐντάτους, *chordis* ſeu *fidibus tentas tibias*, olim exſtitiſſe. Platonem certe quod adtinet, & quem praeter Lucretium, ut indicem quoque ejus rei obiter ibi ad Catullum commemorat vir doctiſſimus, eum utique non ſatis accurate, ubi ille de his agit organis, ab eodem expenſum, licet utique ſtatuere. Reſpexiſſe enim videtur vir πολυμαθέστατος, ad locum graviſſimi illius Auctoris, qui exſtat de Republ. l. III. p. 339. ubi de variis harmoniarum apud veteres agens ſpeciebus, tranſit ad eas, quae ex Inſtrumentis Muſicis πολυχόρδοις & πολυαρμονίοις oriebantur, ut trigonis, & quae πηκτίδες aliiſque nominibus dicebantur. Iis autem e civitate, quam toto illo opere ordinat, rejectis, ſubdit continuo, τί δὲ αὐλοποιοὺς ἢ αὐλητὰς παραδέξῃ ἐς τὴν πόλιν; τί ΟΥ ΤΟΥΤΟ ΠΟΛΥΧΟΡΔΟΤΑΤΟΝ; καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια, ΑΥΛΟΥ τυγχάνει ὄντα ΜΙΜΗΜΑΤΑ; *quid vero? tibiarum opifices & tibicines ipſos, num quid admittes in civitatem? quid? annon* ILLUD INSTRUMENTUM, QUOD MULTIS CHORDIS *conſtat, & ea, quae harmonias omnes continent*, TIBIAE *ſunt imitamenta?* Ubi continuo rejecta etiam tibia, ſolam dein lyram ſeu citharam (ut illis nempe πολυχόρδοις & παναρμονίοις organis ſimpliciorem, & qualem κιθαρῳδίαν antiquitus exſtitiſſe, tradit Plutarchus de Muſica p. 1133.) in civitate utilem, fiſtulam autem paſtoribus in agris permittendam tradit. Adeo, ut mirari utique ſubeat, non male quidem haec Platonis verba & contrario plane ſenſu accepiſſe, quod ei ſaepenumero, ut eruditis notum, contigit, Ser-

Digitized by Google

ranum, dum inter alia imperite (venia ſit verbo) ea, in quibus cardo bujus rei verſatur, expreſſit, *nonne tibia omnium inſtrumentorum Muſicorum maxime chordis conſtat?* ſed iisdem Platonis verbis potuiſſe induci virum Graece, ſi ullus alius hac aetate, doctiſſimum, ut chordas ibidem ſeu πολυχορδότατον organon, de *tibiis* juxta minus fidum peritumve interpretem, dici ſtatueret. Id enim ad inſtrumentum *fidibus* revera & *pluribus quidem intentum*, referri omnino debuit, & quidem, cujus ſoni ad tibiae modos proxime accedunt, eamque, quod ait Plato, *imitarentur*. Talis autem omnino erat veterum *magadis*, inſtrumentum quidem ἐντατὸν, *fidibus tenſum*, ſicut cithara, lyra, barbitus, ut id ab Athenaeo traditur l. IV. p. 182. & proinde alibi ψαλτικὸν, ſeu quod *digitis pulſaretur*, ab eodem dictum l. XIV. p. 634. ac inde etiam cum *trigono* & *pectide*, quorum a Platone facta fuerat ibidem mentio, a Diogene Tragico conjunctum iis verſibus, qui in illis convivialibus ſermonibus referuntur p. 636. ſed tamen, quod ad tibiae modos pulſabatur. Unde etiam *tibiae citbariſticae* nomen, uti paullo ante vidimus, eidem a nonnullis inditum, immo a quibusdam dubitatum, ut ex illo Naucratita rurſus conſtat p. 634. ac alibi, an pro *citbara* vel *tibia* habendus eſſet *magadis*: nempe quod ille ſono quidem & peculiari eidem modo, ad citharam accederet. Idem vero non ὕχορδος ſolum, uti diximus, ſed vere etiam, prout hic a Platone dicitur, πολυχορδότατος; qualem utique, ſeu *viginti chordarum magadin* habere ſe ait Anacreon in dicto modo apud Athenaeum loco. Sicut proinde per illud τῦτο τὸ πολυχορδότατον, *magadin* aut ſimile ἐντατὸν organum intellexit hic Plato; ita etiam per ea, quae ibidem addit, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια, & *ipſa quae ex omnibus barmoniis conſtant*, quaeque itidem forent *tibiae imitamenta*, αὐλῦ μιμήματα, hydraulica organa videretur omnino deſignaſſe, ni obſtaret, quod a Cteſibio, qui Ptolemaei Euergetae ſecundi ſeu Phyſconis, temporibus vixerit, illud inſtrumentum demum repertum traderet Athenaeus l. IV. p. 174. De iis alioquin hydraulicis dubitaſſe ſimiliter ab eodem Athenaeo dicitur Ariſtocles, qui de iis olim egerit, an ἐντατοῖς, an vero ἐμπνευςοῖς, ſeu quae inflantur, ut tibia, organis eſſent eadem adſcribenda; eaque inſuper triplex illud harmoniae apud veteres genus in ſe continere dicta, Chromaticum, Enarmonicum, & Diatonium. Quibus inſuper accedit, dum ea quoque, nempe quae ex multis chordis aut ex omnibus harmoniis conſtarent, una cum tibiis, quas illa imitabantur, rejicit hic Plato; quod idem alibi ſimilem tibiae cum cithara *communionem* κοινωνίαν aperte redarguat, nempe de Legib. l. III. p. 700. ubi Poëtas, prae vera & genuina Muſicae ignorantia, varia illa cantuum ad tibiam & ad citharam genera miſcuiſſe, (αὐλῳδίας δὲ ταῖς κιθαρῳδίαις μιμούμενοι) omniaque ad unum retuliſſe memorat. Unde ſuperiora etiam Platonis verba, prout eadem ſonant, ac inſuper totius contextus

ra-

ratio omnino exigit, recte quoque ante a Ficino, quem modo adii, intellecta & explicata, quo major hic Serrani incuria, videas. Quamquam forte eidem Serrano eo major venia dari hic poſſit, quod Pollucem nunc forte animadverto, ubi de veterum tibiis agit, idem, prout hodie apud eum legitur, aperte dicentem, l. IV. c. IX. ſect. V. Πλάτων δὲ καὶ πολύχορδον εἴρηκε τὸν αὐλὸν, *Plato vero etiam tibiam multis chordis praeditam dixit*; ac inde, ut ſtatuere licet, virum incomparabilem ad Solinum p. 8. ult. edit. referre ſimiliter, πολύχορδον αὐλὸν Platonem appellaſſe, h. e. ut ille ibidem addit & explicat, τὸν πολύτρητον, *multiforatam*, quod nempe foramina tibiae reſpondeant citharae chordis. Quamquam autem certo ſtatuere nunc non licet, an alius olim ſeu aevo Pollucis exſtiterit Platonis locus, ubi, quod ait Pollux, πολύχορδον *tibiam* dixerit, quod utique non putem legi hodie in ejus operibus; an vero ad adducta paullo ante Platonis verba, ſed properantius, quod ei haud ſemel in aliis etiam Auctoribus contigit, animadverſa, reſpexerit ibidem Pollux. Unde fieri etiam poteſt, ut Platone ipſo non conſulto, a Polluce vel a Salmaſio forte, cujus paucis ante lineis, alia de tibiis, ut perperam adnotata, perſtringit dicto ad Catullum loco vir varia & excellenti doctrina, inductus, idem quoque de πολυχόρδῳ tibia a Platone dictum adfirmaret. Ut nunc mittam, quod alibi idem Plato, de Legib. l. VII. p. 809. &c. agit de cithara & inſtitutione puerorum, a quibus cithariſtae per triennium opera foret danda, *chordas* quidem *citharae* aut *lyrae*, & πρόσχορδα φθέγματα, ſeu *ſonos ad citharae chordas conſonos*, (& quomodo πρόσχορδα κρέκειν, *chordis conſona pulſare*, dixit Plutarchus de Muſica p. 1140. & πρόσχορδα ᾄσματα, *chordis conſonas cantilenas*, Pollux l. IV. c. IX. p. 187.) nullibi autem eaſdem *tibiae* tribuit; ubi caeteroquin de iis, aut primis ac praeſtantiſſimis tibicinibus, Marſya & Olympo, agit in Minoë p. 318. aut ubi Alcibiadem, citharam quidem pulſandi, non autem inflandi tibiam artem doceri voluiſſe, tradit in Alcibiade l. I. p. 106. Quod poſtremum nempe Athenienſium moribus ac inſtitutis erat conſonum; quos citharae valde fuiſſe ſtudioſos, vel e Comico & Graecis ejus Interpretibus liquet, Nub. p. 178. Unde etiam peculiaris Eunidarum familia Athenis exſtitiſſe, apud Harpocrationem dicitur; quae e citharoedis, qui in ſacris operam darent, conſtabat, ſicut aliunde conſtat Thebanos olim tibia impenſe delectatos, aut etiam Laconas; ac praeterea, ut vel apud Tragicos antiquos obvium, Lydos, Myſos, Phrygas, apud quos eadem reperta credebatur: aut prout alioquin Arcadas fiſtula; Siculos πηκτίσι uſos tradit eruditiſſimus Clemens Paedag. l. II. c. IV. Immo unde id patrium Thebanis fuiſſe, ut tibiae nempe operam darent, dicit Polyaenus Stratag. l. I. c. X. Αὐλὸν quidem, ut hoc addam, non de *tibia*, ſed de quavis extenſa in longitudinem figura dictum, praeter veteres Grammaticos, apud Athenaeum legas l. V. p. 119 ac

inde

Digitized by Google

inde etiam de *oſtrei* quodam genere ita appellatum, eodem indice l. III. p. 99. Unde factum videtur, ut ab Heſychio, quamquam loco, ut opinor, mutilo, aut in quem alicujus imperiti librarii, ut toties illi Gloſſographo, prout hodie illum terimus, contigit, gloſſema irrepſerit, αὐλὸς, κιθάρα, ἢ σύριγξ, *tibia*, *citbara*, vel *fiſtula*. Tria certe illa praecipua olim Muſicae Inſtrumenta apud veteres exſtitiſſe, notat Plutarchus de Muſica p. 1136. ita tamen, quod aliunde obvium, ut toto genere, materia, figura, ſono, iis utendi ratione ac modo diverſa valde eſſent duo priora, *tibia* & *citbara*. Unde certe haud facile licet opinari, quamquam id adfirmate tradiderit vir πολυμαθέστατος, & praeeunte jam, ut ſupra vidimus, magno Solini Enarratore, *chordas* pro *tibiis*, a quibus illae omnino aberant, a veteribus dictas; aut de *tibiis* intelligenda ea Lucretii, Platonis, & aliorum id genus loca, ubi de *chordis* ſeu ἰσχόρδῳ vel πολυχόρδῳ organo fit mentio. Unus quidem patrocinari viro doctiſſimo videtur Juvenalis, qui ab eo adducitur, locus; ubi nempe de invectis in urbem ab effoeminatis Syris, vanae delectationis & luxuriae aucupiis, inter alia referri legimus, Satyr. III. vſ. 64. *& cum tibicine chordas obliquas*, quasque de *plagiaulo* ibidem dici, haud abs re forte, & cui ſuffragatur etiam vetus Interpres, contendit vir eximius. Notae enim abunde *obliquae* illae veterum *tibiae*, ac praeterea Phoenicum ſeu Syrorum, qui confundi a Romanis & Graecis etiam Scriptoribus ſolent, tibiae, γίγγροι aut γίγγραι ab iis dictae, de quibus Athenaeus haud uno loco & Grammatici veteres, ac *Sarranae* vel *Serranae*, h. e. Tyriae, ut ad Solinum monuit ὁ πάνυ, quae in Praefatione ad Terentium memorat Donatus, & *jocum in Comoedia* ait *oſtendiſſe*; quibusque actam fabulam Adelphos, in ejus Didaſcalia dicitur. Non deſunt tamen Interpretes, qui in eodem ſatyrici loco, utrumque Muſici inſtrumenti genus, tam ἴσχορδον quam ἐμπνευστὸν tangi, & quod a voluptariis Syris ſit in urbem illatum, neque forte injuria crediderе. Quorum utique tueri ſententiam poſſet, quod *obliqua tibia* ſeu *plagiaulus* a Polluce quidem Libycum l. IV. p. 181. ab Athenaeo vero Aegyptium ſeu Oſiridis l. IV. p. 185. vulgo autem a Graecis & Romanis, ut vel ex Plinio liquet l. VII. c. LVIII. haud aliter ac recta etiam tibia, Phrygum inventum fuerit olim habitum; ac inde tibicinae vulgo apud Graecos Phrygiae, ut docebit Ariſtophanes in Veſp. pag. 528. & priſci ejus Interpretes; ac Berecynthiae etiam inde apud Horatium adducto ante loco appellatae: quum pleraque illa ἴσχορδα vel ἐντατὰ veterum organa, peregrina ſeu ex illo tractu, Syriae nempe ac Phoeniciae, profluxiſſe, a Graecis ipſis, aliisque antiquis Auctoribus ſit olim agnitum, & barbara inde indita iis nomina. Id nominatim utique de *nabla*, *barbito*, *magadi*, obſervat Strabo l. x. p. 471. & quod praeterea de *pſalterio*, *ſambuca*, ipſoque *citbarae* nomine ab Hebraico כנור *cinnar*, & Chaldaico כנרא *cinnara*, & inde a LXX.

ſo-

Digitized by Google

ſenioribus, κινύρα, dici itidem poteſt, ut ab eruditis jam, qui in illis litteris & linguis regnarunt, obſervatum; ac de *magadi* itidem a nobis infra adhuc dicetur. Unde etiam ab Ariſtoxeno peregrina inſtrumenta recenſeri, *phoenicias*, *pectidas*, *magadidas*, *ſambucas*, *trigona*, *ſcandapſos*, totidem intenta chordis inſtrumenta, refert Athenaeus l. iv. p. 182. Immo quod nominatim de *trigono*, ut a Syris reperto; & de *ſambuca*, tanquam Syrophoenice, ſeu lyra Phoenicia, *phoenice* item & *nabla*, ut Phoenicum itidem inventis, hujusque *Sidonii* inde dicti, e Juba, Sopatro, Ephoro, aliisque, tradit idem Athenaeus l. iv. p. 175. & l. xiv. p. 637. aut vero, quod de *cithara*, quae *Aſias* olim, tanquam in Aſia reperta fuerit, dicta, jam ante eſt a nobis obſervatum. Adeo etiam, ut in ipſis quaſi mundi incunabulis, a Jubale in eo ſeu Syris vicino Orientis tractu reperta legantur Gen. iv. 21. juxta lxx. ſeniores, *cithara* & *pſalterium*, utrumque ἰσόχορδον organum. Neque vero id genus inſtrumentorum chordis ſeu fidibus intentorum uſus cum peregrino luxu, tibiis aut tibicinis minus, nec proinde a Satyrico, ubi ea de re agit, omittendus, in urbem Romam fuerat, & quidem ex illo Aſiae tractu, invectus. Quam in rem praeclarus omnino & qui inſigniter huc facit, Livii locus, qui poſt devictum Syriae Regem Antiochum, vulgo Magnum, ait l. xxxix. c. vii. *luxuriae enim peregrinae* ORIGO *ab exerciu* ASIATICO *invecta in urbem eſt*; omiſſaque ibi omni tibiarum aut tibicinum mentione, *tum* PSALTRIAE SAMBUCISTRIAEQUE, *& convivialia ludorum oblectamenta.* Hinc *tibicinas*, *tibicines*, *ſambucinas*, quae Livio *ſambuciſtriae*, conjungit Plautus Stich. A. ii. Sc. ii. vſ. 57. & ab Horatio alioquin dictum l. ii. Epiſt. i. vſ. 32.

pingimus, atque
PSALLIMUS, *& luctamur Achivis doctius unctis.*

Cicero autem ſaltatores, cithariſtas, totum denique comeſſationis Antonianae chorum, memorat Philip. V. cap. vi. Immo nec obliquas *chordas*, de tali inſtrumento, e Syriaco luxu in urbem advecto dici a Satyrico mirabitur; qui norit *ſambucum*, a quo *ſambuciſtriae* vel *ſambucinae*, quae illud pulſare, eoque Romanorum ludos & epulas, ut d. l. Livius, oblectare erant doctae, trigonale & cum inaequalibus nervis ſeu chordis exſtitiſſe; aut obliqua caeteroquin vulgo fuiſſe, ipſa lyrae ſeu citharae, aliorumque id genus ἰσοχόρδων inſtrumentorum latera & cornua, Polluci p. 187. πηχεῖα, κέρατα, prout nota & obvia eorum in monumentis antiquis, & de quibus mox, ſchemata id abunde oſtendunt. Adeo ut illis Satyrici verbis, & *cum tibicine chordas obliquas*, utrumque innui ab eo videatur inſtrumenti tam ἐμπνευστοῦ, quam ἰσοχόρδου genus; ut, quod ab Horatio itidem factum, ubi agit caeteroquin de utriusque adhibito ſubinde a Romanis, & qua de re jam ante, concentu, *ſonante miſtum tibiis carmen lyra.* Neque tamen, ne hoc praeteream, ſum neſcius,

ſcius, de *tetrachordis*, *hexachordis* & *octachordis* mentionem a Vitruvio fieri in hydraulici organi deſcriptione l. x. c. xiii. quod tamen non fidium pulſu, ſed aëris & aquae per tubos & canales ſpiramentis animabatur: *chordas* proinde ibi de tuborum ordinibus, unde diverſi oriebantur ſoni, intelligi. Immo factum etiam, ut vox *tetrachordon*, ad alia quoque ſit tranſlata; ut quum *anni tetrachordon*, de quatuor anni tempeſtatibus dixit apud Nonium Varro; aut quum per παναρμόνιον τετράχορδον, *tetrachordum per omnia concinens*, quatuor Principum Romanum imperium ſimul regentium, Diocletiani nempe & trium, quos participes imperii fecerat, concordiam, deſignat in Caeſaribus Julianus. E quibus tamen haud ſtatui poſſe putem, *chordas* aut *chordarum ſonos*, ſicut eo, de quo agimus, apud Juvenalem loco, (ut reliqua modo ad eundem dicta ſileam) de tibiis potius, quam de vere ἐγχόρδοις organis debere intelligi; quorum tamen per me liberum ſit penes eruditum Lectorem judicium. Sed de his plus ſatis; quamquam non quaeſita certe, ſed quae commentanti ad hunc Poëtae locum, ubi de *ſeptem lyrae* ſeu *citharae* ab Apolline *aptatis chordis* agitur, nobis forte ſub manum nata, diximus. Neque tamen manum hic adhuc de tabula tollemus, quin in Lectoris gratiam, ac majorem hujus apud Callimachum loci illuſtrationem, repertae ſcilicet ab Apolline *lyrae* ſeu *citharae*, & quidem primum cum *tribus*, dein cum *quatuor*, poſtea cum *ſeptem*, ut hic videmus, *chordis*, hujusque poſtremae pro perfecta, ut diximus, habitae ſchemata, in praeclaris Electoralis hujus Cimeliarchii, ne aliunde ea jam arceſſam, nummis obvia, hic in medium proferamus. Prior nempe nummus cum lyra τρίχορδῳ, ΛΙΛΥΒΑΙΤΩΝ ſeu *Lilybitarum* in Sicilia; alter cum lyra τετραχόρδῳ, ΛΑΠΠΙΘΩΝ *Lappitharum* in Theſſalia; tertius denique, cum ἑπταχόρδῳ, de qua hic Callimachus, & Apollinis effigie in anteriori nummi area, ΧΑΛΚΗΔΩΝ. *Chalcedoniorum* in Aſiatico ad Boſporum Thracium littore praeferunt nomina; ubi praeter obvium in aliis hujus urbis nummis morem ΧΑΛΚ. pro ΚΑΛΧ. ſeu *Chalcedoniorum* pro *Chalchedoniorum* legitur.

Vſ. 255. ὁ δ' ἔκθορεν] Solus ergo Apollo, non Diana, quamquam gemello in Delo Latonae partu, & quidem primo Diana, dein

dein Apollo vulgo editi ferebantur. Utriusque certe natales Delo vulgo olim adſcripti, uti a Pindaro in Delum Hymno, cujus ſupra facta mentio ad vſ. 3. e Philone nempe 960. χαῖρ' ὦ θεοτίματε, λιπαροπλοκάμου ΠΑΙΔΕΣ ἢ Λατοῦς ἱμεροέστατον ἔρνος, *gaude a Deo honorata* Dele, *in qua ſplendidam habentis comam Latonae* LIBERI *amabiliſſima progenies.* Quod ab alio Lyrico, & qui Pindaro antiquior extitit, Alcaeo itidem factum iis verſibus eidem adſcriptis, quibus Latonam in Delo cùm Apollinem tum Dianam tradit peperiſſe, Ἐν Δήλῳ πότ' ἔτικτε &c. Immo quod a Perſis etiam creditum, auctamque inde apud barbaros loci religionem, conſtat ex iis, quae de Dati Praefecto Claſſis ſub Dario Hyſtaſpis Praefecto tradit Herodotus l. VI. c. XCVII. cum profugas ex Inſula Delios, iisque verbis revocaſſe, ut diceret ſe & ſua ſponte & Regis juſſu, nolle locum, *in quo duo nati eſſent Dii*, οἱ δύο Θεοὶ ἐγένοντο, ejusque incolas ullatenus laedere, ibique continuo, ſeu ad aram in Delo, trecentas thuris libras adoleviſſe. Quibus gemina a Gobia in Delum a Xerxe miſſo, dicta leguntur apud Platonem ſeu Aeſchinem Socraticum in Axiocho p. 371. T. III. ὅπως τηρήσειε τὴν Νῆσον, ἐν ᾗ ΟΙ ΔΥΟ ΘΕΟΙ ΕΓΕΝΟΝΤΟ, *ut Inſulam tueretur*, *in quo* DUO DII ERANT NATI. Unde de Delo ſimiliter, tanquam Dianae haud minus ac Apollinis patria, Catullus in ſeculari in Deam carmine,

Quam mater prope
Deliam peperit olivam.

& Seneca de utriusque in Delo natalibus, Hercul. Fur. vſ. 15.

Quibusque natis, mobilis tellus ſtetit;

ac ubi pro *tellus* forte *Delus*, de qua mobili prius & tum *ſtabili* agitur, legi ibidem poſſet, ni obſtaret veterum librorum fides. Immo quod decus ipſa vendicabat ſibi olim Delus, ut liquet etiamnum e vetuſtis ejus Inſulae nummis, in quibus cernuntur modo Solis ſeu Apollinis radiatum caput, ac Diana ſive Luna in bigis a tauris vecta; modo & ipſe Apollo, ſicuti Diana rurſus, bigis inſiſtentes, cum appellatione in iisdem, hinc ΔΗΛΙΟΥ, illinc ΔΗΛΙΑΣ, *Delii* & *Deliae*: modo juncta quoque utriusque capita, cum inſcr. ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. Quae *Deliae* etiam, ſicuti & *Cynthiae* a monte Deli Cynthio appellatio, huic Deae paſſim a Poëtis tributa; & praeterea celebre ejusdem in illa Inſula fanum, Artemiſium dictum, cujus ex Herodoto & Clemente facta jam ante mentio ad vſ. 24. videntur itidem comprobare. Immo id vulgo quidem creditum agnoſcunt ipſi Epheſii apud Tacitum Annal. l. III. c. LXI. ita tamen, ut non in Delo, ſed apud ſe levatam eo partu Latonam, & utrumque numen Apollinem ac Dianam enixam, haud eo minus contenderent, nempe, *non ut vulgus crederet* DIANAM *atque* APOLLINEM DELO GENITOS; *eſſe apud ſe Cenchrium amnem, lucum Ortygiam,* UBI LATONAM *partu gravidam, & oleae, quae tum etiam manet, adniſam edidiſſe ea numina* &c. E quibus conſenta-

ſentanea de illo Latonae apud Epheſios partu memorat, uti ad Tacitum monuit Lipſius, Strabo l. xiv. p. 639. Quamquam alii, ut Ariſto, juxta veteres Pindari Enarratores Nem. Od. i. p. 332. genitum quidem in Delo Apollinem, ſed natam in Ortygia apud Epheſum Dianam velint. Alii vero, prout nota fabularum indoles, uno quidem Latonae in Delo partu, Apollinem ac Dianam editos tradunt; natam vero, uti ea de re Libanius Declam. xxxii. p. 662. Tom. ii. ante Apollinem Dianam, atque ideo, ut eadem continuo matri Latonae obſtetricaretur, πρὸς τὸ ϗ τ Ἀπόλλω τεκεῖν, *ut ea quoque Apollinem pareret*, & quibus gemina, additaque etiam ejus rei ratione, leguntur apud Servium Aen. l. iii. vſ. 73. ubi de Latona in Delo ait, *& illic Dianam primo, poſt Apollinem peperit:* mox, *ſane natu Diana parturienti Apollinem matri dicitur praebuiſſe obſtetricis officium:* dein, ut ſcilicet ſe non amplius nugari doceat, *quod autem diximus Dianam primo natam, rationis eſt. Nam conſtat primam noctem fuiſſe, cujus inſtrumentum eſt Luna, id eſt, Diana, poſt diem, quem Sol efficit, qui eſt Apollo.* Quibus tamen non accedit Callimachus, ſed potius memorato paullo ante Ariſtoni; dum unum Apollinem, non autem Dianam, uti jam ante obiter monui ad verſ. 202. eo Latonae in Delo partu editum hic memorat. Cui jam ante praeluxerat Homerus Hymno (qui ei a Thucydide, uti ſupra monui, tribuitur) in Apollinem, ubi praeterea eodem etiam verbo, quo hic Battiades eam in rem uſus vſ. 119. ἐκ δ᾽ ἔθορε προφόως, *proſiliit autem in lucem Apollo.* Ut de aliis ſileam (prout in diverſa de Deorum ſuorum patria ac natalibus abierunt pro more veteres fabulatores) qui, ut refert Diodorus l. v. p. 44. Dianam & Apollinem in Creta natos ſtatuebant; aut qui Dianam, non Latonae, ſed Cereris filiam, juxta Aeſchylum, & qui id ab Aegyptiis acceperit, tradidere, ſicuti id apud Pauſaniam legitur l. vii. p. 515. Immo apud Aegyptios, teſte Herodoto lib. ii. c. lvi. uterque, Apollo nempe ac Diana, iique e Baccho & Iſide nati, Latona vero eorum nutrix tantum & Σώτειρα ferebantur.

V. 256. Νύμφαι Δηλιάδες, ποταμοῦ γένος] Nempe Inopi in Delo fluvii, ad quem conſtitiſſe parturientem Latonam ait ſupra vſ. 206. & prout antea dixerat vſ. 109. Νύμφαι Θεσσαλίδες, ποταμοῦ γένος, *Nymphae Theſſalicae, fluvii genus*, ſeu, ut ibi vidimus, Penei. Immo ſicuti nato etiam Apolline, Θεαὶ δ᾽ ὀλόλυξαν ἅπασαι, *Deae autem jubilarunt omnes*, ſeu Paeana, uti mox dicetur, cecinerunt, apud Homerum Hym. in Apollinem vſ. 119. Idque ſcilicet, ne minor naſcentis Dei, quam aliorum Heroum, aut beatiorum hominum ratio haberetur, quorum Natales Γενεθλιακοῖς Hymnis coli ac celebrari conſueverant.

V. 258. ὀλολυγὴν] Sicuti in verſu modo indicato Hymni in Apollinem Homerici, eadem in re vox ὀλόλυξαν adhibita. Scholia vero ad hunc Battiadae locum, ὀλολυγὴν, τὴν μετ᾽ εὐφημίας λέγει εὐχὴν, *cum fauſta acclamatione invocationem vocat*, ſeu lactum Paeana,

ob

Digitized by Google

ob natum nempe Apollinem. Haud aliter ac ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα, *clamorem auſpicatum*, dixit Aeſchylus Agam. vſ. 25. & alibi in eodem dramate vſ. 604. ἱερὸν ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντες, *de fauſtis acclamationibus*, & quae nempe in ſolemnibus Deorum ſacris & feſtivitatibus publicis fieri conſueverant, ſicuti εὐφημεῖν & ὀλολύζειν conjungit quoque Ariſtophanes Pace p. 630.

Εὐφημεῖν χρὴ, καὶ μὴ φλαυρὸν
Μηδὲν γρύζειν, ἀλλ᾽ ὀλολύζειν.
Favere oportet, & nihil turpe
Quidquam mutire, ſed fauſta acclamare.

Unde vere jam ad Theophraſti Characteres monuit ὁ πάνυ, vocem eſſe ὀλολύζειν, quae ad ſacrorum ceremonias pertineat, neque aliter a vetuſtiſſimis ſcriptoribus, quod pauci, ut addit, obſervarunt, uſurpari. Addo, & quod ex modo dictis liquet, ubicunque publicae alicujus feſtivitatis ac laetitiae ratio, ſicut hoc loco a Nymphis Deliacis Apollinis nativitas, id flagitabat; & quomodo ἀπολολύζειν pro παιανίζειν, *paeana poſt victoriam canere*, apud Aeſchylum dicitur Sept. c. Theb. vſ. 831. ſicut notant ibidem Critici; & Clytaemneſtra ad nuntium everſae tandem mariti auſpiciis Trojae, Agam. vſ. 596. Ἀνωλόλυξα μὲν πάλαι χαρᾶς ὕπο. *Jam dudum quidem exclamavi prae gaudio.* Id ipſum vero de his vocibus ὀλολύζειν & ὀλολυγμὸν, pro *gaudio exclamare*, & *exultatione*, olim dictum, & Aeſchyli indicato modo e Sept. c. Theb. loco vſ. 82. teſtimonio itidem confirmatum video in noviſſimis eruditiſſimi Graevii filii, τοῦ μακαρίτου, in hunc locum notis. Quomodo verbum etiam inde formatum *ululare*, in gaudio ſimiliter, ſeu pro *exultare*, adhibuit Statius Theb. I v. vſ. 729. *laetoque ululante tumultu.* Adeo, ut nollem ab eruditiſſimo Vulcanio intempeſtive monitum, recte Nymphis hiſce Deliacis ὀλολυγὴν hic tribui, quod ὀλολυγὴ ſit vox mulierum in templis ad lamentationem compoſita. Ut mittam, quod ὀλολυγὴν & κωκυτὸν, *acclamationem laetam* & *planctum* inter ſe opponat Euripides Med. vſ. 1176.

Εἶτ᾽ ἀντίμολπον ἧκεν ὀλολυγῆς μέγαν
Κωκυτόν.
Deinde contrarium fauſtae acclamationi gravem emiſit
Planctum.

moriens nempe nefariis Medeae artibus, in paterna Creontis domo, nova Jaſonis conjux. Immo ad cujus rei, ritusque in veterum ſacris ſolemnis, majorem quandam lucem, inſignis omnino & e maximorum quidem genere nummi iconem edere hic opportunum valde, ac lectori praeterea longe jucundiſſimum fore, arbitror. Exſtat ille, de quo ſupra obiter ad vſ. 108. in Theſauris Gallorum Regiis, ſub Treboniano Gallo apud Colophonios, & quidem nomine totius Ionum Communis, quod nummi epigraphe arguit, cuſus, in quo autem ſolemne eorundem ſacrificium depingitur; ara nempe accenſa, taurus prope

ſeu victima; ſupra aedicula cum ſedentis in ea Numinis ſimulacro; infra aram autem ac taurum, plures ſeu XIV. figurae ſtantes, & protenſis ac elatis dextris (quod aperte ſatis ibidem liquet, & ad nummi illius conſpectum mihi obſervare continuo licuit) ὀλολύζοντες, cum inſcr. ΕΠΙ CΤΡ. ΚΛ. ΚΑΛΙCΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ, *ſub Praetore Claudio Caliſto Sacerdote Ionum Colophoniorum*, in medio autem ΚΟΙΝΟΝ ΙΩΝΩΝ, *Commune Ionum.*

De aliis, quae ad majorem praeclari adeo nummi ſeu inſcriptionis in eodem plenius elucidandae locum ſpectant, hic non jam, ſed alio in opere opportunius agimus. Quamquam de *planctu* etiam, & quidem juxta ſacrorum caeremonias, ὀλολυγὴ ſubinde ſit dicta, ut in Epopis naenia apud Comicum Avib. p. 550. Θεία μακάρων ὀλολυγὴ, *divinus Deorum leſſus.*

Vſ. 261. τροχόεσσα περιήμονος ἔῤῥει λίμνη] Ejusdem *paludis Deliacae*, quamquam praeterito ejus nomine τροχοέσσης ſeu τροχοειδῆς, h. e. *orbiculatae*, non ut hic Interpres, *curvae*, facta etiam, quod obiter ante vidimus, ab Euripide mentio Ion. vſ. 267. ubi ille aedis Delphicae aedituus cygnum, qui ad eam advolarat, ad paludem Deliacam continuo ablegat, λίμνας τ' ἐπιβὰς τᾶς Δηλιάδος, *paludem ingredere Deliacam*; item Iphig. Taur. vſ. 1103.

Λίμναν θ' εἰλίσσουσαν ὕδωρ κύκνειον,
Et paludem volventem aquam cygneam.

Bene autem hic τροχόεσσα, *rotunda*, non ut ante *curva*, in nova & emendata hujus Battiadae interpretatione, repoſitum, nunc e miſſis ad me editis tandem illis Hymnis video.

Vſ. 262. γενέθλιον ἔργον ἐλαίης] Idem nempe quod ait de eodem Latonae in Delo partu agens Euripides Ion. vſ. 1104.

Γλαυ-

Digitized by Google

Γλαυκᾶς θαλλὸν ἱερὸν ἐλαίας,
Sacrum ramum caeruleae oleae;

& ad quam in Delo *oleam*, non Apollinem quidem, ſed Dianam natam dixit, uti ſupra vidimus, Catullus, ac ubi *Deliacam* eandem *oleam* vocat. A quibus rurſus abeunt Epheſii apud Tacitum, & Strabo adductis ad vſ. 255. locis, ubi *olea*, ad quam fuerit levata doloribus partus Latona, non in Delo, ſed in Ortygia ad Epheſum luco, ſtatuitur; eademque olea adhuc aevo Tiberii ibidem ſuperfuiſſe traditur. Quod de palma Deliaca, in quam inclinata fuerit parturiens Latona, ſimiliter dictum, uti ſupra monitum ad vſ. 210. & quod alioquin de *olea* in Athenarum arce Minervae ſacra, & per tot ſecula ſuperſtite, cum alibi tum a Pauſania traditur l. VIII. p. 490. ubi vetuſtiſſimas juxta Graecorum monumenta ſuo adhuc aevo ſuperſtites & virentes etiamnum arbores commemorat, ac primum *viticem* in Samiae Junonis aede (ἱερῷ Ἡραίῳ, non ut ibi male, ἱερεῖ) dein *quercum* Dodonaeam; tum oleam in arce Athenarum; palmam praeterea in Delo; & poſtremo *platanum* apud Cephyatas Arcadas. Quibus addi inſuper poteſt cum *quercus* illa in Mamre, Conſtantini nempe aevo, juxta Euſebium ac Sozomenum, & qua de re ſupra ad verſ. 81. adhuc ſuperſtes credita: tum memorata a Theophraſto Hiſt. Pl. l. I. c. XV. & inde a Plinio, *platanus* in Creta in agro Gortynenſi ſub qua Jupiter ſcilicet cum Europa concubuiſſe ferebatur. Quae *platanus* inde, ut obſervo, ſpectatur etiamnum ſignata in praeclaro *Gortyniorum* nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, ubi Europa ſedens moeſta ſub platano, a tergo aquila, illinc, ſeu in altera nummi area Europa tauro vecta cernitur in corona oleaginea, cum inſcr. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. Cujus etiam inſignis nummi expreſſa hic icone, Lectorem harum elegantiarum haud incurioſum demereri, nec inconſultum, nec ab hoc loco alienum, reor.

Vſ. 263. πλήμμυρε βυθὸς Ἰνωπὸς] Opportune πλημμυρεῖν hic de *Inopo* Deli fluvio ſeu fonte dictum, qui nempe ad inſtar Nili, & ex quo per occultos meatus emanare creditur, iisdemque temporibus exundare, uti antea ad vſ. 206. vidimus, erat ſolitus,

tus. Quamquam πλημμυρὶς non ſolum de *aeſtu maris*, aut vero *exundatione* aliorum fluviorum, praeter Nilum fuerit dicta, ſicuti πλημμυρίδα Κέςρυ, *exundationem Ciſtri* Pamphyliae fluvii, vocat Nicander Alex. p. 106. ſed etiam de abundanti lacrymarum proluvie, ut apud Aeſchylum Choëph. vſ. 184.

> Ἐξ ὀμμάτων δὲ δίψιοι πίπτουσί μοι
> Σταγόνες ἄφρακτοι δυχίμου πλημμυρίδος,
> *Ex oculis vero ſitientes deciderunt mihi*
> *Guttae ineffabiles inundationis hybernae;*

& apud Euripidem Alceſt. vſ. 182. Ὀφθαλμοτέγκτῳ δεύετο πλημμυρίδι, *ex oculis manante proluvie rigabatur*. Immo prout verbum πλημμυρεῖν, de lacte a foetae ſuis uberibus exuberanti dixit Apollonius lib. IV. verſ. 705. συὸς τέκος, ἧς ἔτι μαζοὶ πλημμύρεον λοχίης ἐκ νηδύος, *catulus ſuis, cui adhuc ubera ſcatebant effoeto ex utero*. Πλήσμυν vero pro πλημμυρίδα ſeu *inundatione* fluviorum dixerunt etiam Graeci, ut notant Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 757.

Vſ. 264. ἀπ' οὔδεος εἶλε παῖδα] Ex more veteris puerperii, juxta quem nati infantes in terram primum proſtrati, quo illam veluti parentem & altricem agnoſcerent; dein ſublati, & in parentum amplexus tradi conſueverant. De quo ritu agimus alibi.

Vſ. 266. πολύβωμε, πολύπτολι] Rationem prioris hujus appellationis, qua πολύβωμος compellatur hic Delus, ac ſimiliter infra vſ. 316. Ἀστερίη πολύβωμε, *Aſteria* (quae poſtea *Delus*) *multis aris ſacrata*, petere licet continuo ex iis, quae ante notavimus ad vſ. 24. hujus Hymni, de aliis nempe praeter Apollinem, quamquam praecipuum ac tutelarem loci Deum, cultis in eadem Inſula Numinibus, uti Latona, Diana, Venere, Hercule, Ara Piorum in Delo apud Laërtium, Clementem, Porphyrium; immo dictis in genere apud Ariſtophanem, adducto ibidem loco, Δηλίοισι καὶ Δηλίαισι, *Deliis Diis ac Deabus*, quibus nempe ſacratae eſſent in Delo arae ac fana erecta. Πολύβωμος itaque vere appellata hic eadem Delus, ac prout ὁμόβωμοι apud Heſychium & alibi σύμβωμοι dicti *Dii eadem in ara culti*; aut ſicut alioquin κοινοβωμία apud Aeſchylum legitur *de ara Deorum omnium communi* Suppl. vſ. 230. Cujusmodi ſcilicet ara duodecim Diis Majoribus ab Argonautis erecta in Aſiatico ad Boſporum Thraciae littore, ab Apollonio traditur l. II. vſ. 533. ac prout *commune Deorum templum*, κοινὸν τῶν Θεῶν ἱερὸν, non Romae ſolum, ſed Athenis etiam exſtitiſſe e Pauſania liquet l. I. p. 10. Immo non mirum *ſacram*, qualis ea habebatur, uti vidimus ad I. verſ. hujus Hymni, hanc Inſulam πολύβωμον hic dici, quum domus etiam πολύβωμοι, ſeu *multae Deorum arae* darentur in eadem domo; unde moritura Alceſtis dicitur ab Euripide in cognomine dramate vſ. 168.

> Πάντας δὲ βωμοὺς, οἳ κατ' Ἀδμήτου δόμους,
> *Omnes autem aras, quae in Admeti aedibus,*

adiiſſe

Digitized by Google

adiiſſe nempe, ut additur, ad easque preces fudiſſe. A quibus proinde privatis id genus *aris*, *diverſae arae publicae*, ſicut hae in Delo, ſeu βωμοὶ δήμιοι, quorum meminit Aeſchylus Eumen. vſ. 658. Sed magis forte notabile, quod πολύπτολις dicatur hic eadem Inſula, exigua caeteroquin, uti a Strabone etiam vocatur l. x. p. 485. καὶ γὰρ ἡ νῆσος μικρὰ, *parva enim eſt Inſula*, qui & unam in ea urbem ibidem memorat. Verum, ut ſubdit mox Geographus, vaſtata prius a Mithridatis ducibus, deſerta tum ac inops agebat eadem Inſula, quae antea, uti jam vidimus ad verſ. 167. & dicetur adhuc infra ad verſ. 319. & 316. tum ſingulari loci religione ac celebritate, tum opportunitate ſitus, undique, & ab Athenienſibus maxime ac Phoeniciis mercatoribus, frequentari ac inhabitari conſueverat. Unde conditae etiam in ea Inſula, uti dictis notamus locis, Novae Athenae ſeu Athenarum Colonia; & Callimachi aevo florentiſſima tum, multiſque inſuper in ea oppidis aut vicis, quod vel hic locus abunde arguit, decorata extitit eadem Delus. Adde hiſce percuſſum adhuc ſub Antonino Pio nummum cum inſcr. ΚΟΙΝΟΝ ΔΗΛΙΑΤΩΝ, *Commune Deliorum*, qualem e ſcriniis Pyrrhi Ligorii jam ad Stephanum memoravit Cl. Holſtenius. Etſi itidem in antiquis nummis, ut de lapidibus ſileam, non regionum ſolum, ſed unius etiam urbis κοινὰ ſignari ſubinde haud ignorem; ut praeter varia, quae Goltzianus Theſaurus ſuppeditat, exempla, legitur ΚΟΙΝΟΝ ΘΕCCΑΛΟΝΙΚΩΝ, aut ΚΟΙΝΟΝ ΝΕΩΚΑΙC. ΜΗΤΡΟ. *Commune Theſſalonicenſium*, & *Commune Neocaeſareae Metropoleos*, Ponti nempe Polemoniaci, in nummis Gazae Gallorum Regiae.

Vſ. 268. δυσήροτος] Ideo nempe; quod arida & ſaxoſa eſſet haec Inſula Delus, dicta inde κραναὰ Δῆλος ſeu *aſpera Delus*, cum, uti ſupra jam vidimus ad verſ. 11. ab Orpheo ſive Onomacrito in Argonauticis, & praeterea a Pindaro Iſthm. od. 1. ubi juxta veteres ejus Enarratores, τραχεῖα καὶ πετρώδης ἡ νῆσος, *aſpera & ſaxoſa inſula* eadem traditur; ac unde factum, ut Δηλίαν τε χοιράδα, *Deliam rupem*, dixerit Aeſchylus Eum. vſ. 9. & ſimiliter Euripides Troad. vſ. 89. Δήλιοί τε χοιράδες, *& rupes Delia*. Immo unde de eadem ait Homerus Hym. in Apoll. vſ. 54. Οὐδ' εὔβων σε ἔσεσθαι, *neque bobus te fore* (nempe ad arandum) *divitem*; & mox vſ. 60. alendam eſſe hanc Delum,

Χειρὸς ἀπ' ἀλλοτρίης, ἐπεὶ οὔ τοι πῖαρ ὑπ' οὖδας,
Manu ab aliena, quoniam non eſt pingue tibi ſolum.

Quamquam non incultam omnino Delum, licet δυσήροτον ſeu δύσεργον, ut de ejuſmodi ſolo ait Theophraſtus H. Pl. l. v. cap. 1. remanſiſſe, vel ex eo liqueat, quod ſupra ex Euripide adtuli ad verſ. 11. de hujus Deli καρποφόροις γυάλοις, *fertilibus vallibus*; aut quod de Niciae obita ſolemni in Delo Θεωρίᾳ, de qua mox ad verſ. 279. verba faciens Plutarchus, illud inſuper addat, praedium ibi decem millibus drachmarum emptum ab eodem Nicia, e cu-

é cujus reditibus ſolemnia a Deliis, ubi Apollini iidem ſacrificaſſent, epula fierent. Obvium autem e delectu coeli & ſoli, quod ait Theophraſtus de Cauſ. Pl. l. III. c. I. *fertilitatem & ſterilitatem* provenire, εὐθηνίαν ϗ ἀκαρπίαν, ſeu, ut ibi mallem, εὐθενίαν, quae de *fertilitate* frugum, cum alibi, tum in antiquis etiam nummis quandoque occurrit, nempe ΕΥΘΕΝΕΙΑ, *Abundantia*, & quo ſenſu vocem εὐθενεῖν, de fecundo terrae proventu uſurpat Aeſchylus Eum. vſ. 911. & Ariſtides Rhod. p. 397. Tom. II. Quamquam alibi voce εὐθηνίας uſum eundem Theophraſtum norim, ut de Cauſſ. Pl. l. II. c. II. ubi *vegetum arborum ſtatum* vocat δένδρων εὐθήνειαν. Sed de his alibi plenius.

Vſ. 268. ἐπ' ἐμεῖο Δήλιος] Sicuti nempe in ipſis Deliorum nummis eadem, ut ante monui, ΔΗΛΙΟΥ appellatio illi tribuitur, & quomodo Δάλιον ξεῖνον, *Delium hoſpitem*, Apollinem Cyrenis cultum vocat Pindarus Pyth. od. IX. p. 298. Immo unde etiam ejus ſoror, *Delia* quoque in iisdem Deliorum nummis, ſicuti a Poëtis paſſim, dicitur. Quamquam enim haec Dea non ab omnibus, uti ante vidimus ad vſ. 202. & 255. nata ſtatueretur in Delo, haud eo minus tamen in ea colebatur, & erectum ei Artemiſium, de quo nos ad eadem loca.

Vſ. 271. Κερχνὶς] Pro qua voce Κεγχρὶς omnino hic ſubſtituendum ex Auctoribus antiquis, qui hujus Promontorii in Iſthmo Corinthiaco meminere, monuit ad hunc locum vir doctus. Verum per literarum μετάθεσιν Poëtis familiarem Κερχνὶς hic pro Κεγχρὶς a Battiade dici potuit; γ enim & ρ promiſcue ac in locorum etiam nominibus ſumi, vel e nummis aliisque monumentis obvium aut aliunde etiam notius, quam ut plura ea de re hic addam. Immo id jam opportune de hoc ipſo Callimachi loco monitum video a poſtremo Stephani Interprete & Enarratore Berkelio, in voce Κεγχρέαι; & ex ſolita literarum mutatione in hac ipſa voce Κεγχρὶς & Κερχνὶς, ac ſimiliter Κερχνώδης &c. vere adſertum. Quibus addam Galenum, qui Comment. III. in Hippocrat. de Articul. ed. Graec. Baſil. p. 625. κέρχνον *milium* Ionibus pro κέγχρον dici obſervat; & ſicuti alibi e Nicandro κεγχρίν vocem de avi, quae κερχνὶς ſeu κερχνῆς ab Ariſtophane haud ſemel Avib. p. 537. & 569. dicitur, adducit idem Pergamenus Criticus haud minor quam Medicus, de locis affectis l. II. c. V. Sic notat Heſychius in voce Κερχνώμασι, ita dici περὶ τὰς ἴτυς τῶν ἀσπίδων κόσμον, *circa umbones clypeorum ornamentum*; & pro quo ἀσπίδων κεγχρώμασιν, dixit Euripides Phoen. vſ. 1395. ubi occurrit eadem omnino, quae apud Heſychium, de hac voce κέγχρωμα vel κέγχρος, veterum Tragici Enarratorum gloſſa. Juxta quae proinde uſitata in ejusmodi vocibus veſtigia, non ut vitioſa continuo ea vox κερχνὶς in hoc Callimachi loco redargui debuit.

Vſ. 273. Ὡς ἐγὼ Ἀπόλλωνι] Unde etiam, uti jam ante dictum ad vſ. 2. Ἀπολλωνίας appellata eadem Delus, apud Pind. Iſthm. od.

od. 1. & a Marone Aeneid. l. III. vſ. 79. *Veneramus Apollinis urbem*, nempe Delum.

Ibid. ἔσσομαι ἔκετι πλαγκτή] Nempe adhuc *errans*, quum Apollinem Latona edidit, Delus juxta illud Senecae Herc. Fur. vſ. 453.

Quem profuga terra mater errante edidit;

ſed continuo poſt partum *mobilis* prius ac *inſtabilis* a Statio, ut jam ante vidimus ad vſ. 11. dicta, ſtabilis tum demum facta ſicuti verſu ejusdem apud Senecam dramatis paullo ante adducto, dicitur; *quibusque natis mobilis* &c. Hinc alibi Statius Theb. l. VIII. vſ. 197. *partuque ligatam Delon vocat*; & Claudianus IV. Conſ. Honor. vſ. 133.

Haeſit Apollineo Delos Latonia partu,

& in Prob. & Olybr. Conſul. verſu jam ſupra adducto,

Ad loca nutricis jam non errantia Deli.

Nec ſola tamen Delus πλαγκτὴ, ſeu in mari *errans* olim dicta, quo nomine aliae etiam Inſulae praeter Cyaneas apud vatum Patrem occurrunt appellatae; immo quod omnibus Inſulis antiquitus, antequam nempe radicitus in mari forent fixae, commune ſcilicet exſtitiſſe, tradentes vidimus antiquos Criticos ſupra ad vſ. 45. hujus Hymni.

Vſ. 274. γλυκὺν ἔσπασε μαζόν] Aliter in Hymno Apollinis Homerico, ubi nato Apolline, eoque continuo pro more abluto, additur, non lactatum eundem more aliorum infantium, ſed nectar continuo & ambroſiam, Deorum potum ac cibum, ei a Themide praebita; nempe a vſ. 123. &c.

Οὐδ᾽ ἄρ᾽ Ἀπόλλωνα χρυσάορα θήσατο μήτηρ,
Ἀλλὰ Θέμις νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Ἀθανάτῃσιν χερσὶν ἐπήρξατο· χαῖρε δὲ Λητώ.
Neque utique Apollinem auricomum lactavit mater,
Verum Themis nectar & ambroſiam amabilem,
Immortalibus manibus praebuit; gaviſa autem eſt Latona.

Quod, ut licet ſtatuere, Sol ſeu Apollo, tanquam omnium in terra ſator ac nutritor, alimentis non terreſtribus, ſed coeleſtibus tantum poſſet ſuſtentari. Ut de Stoicis hic ſileam, qui teſte Plutarcho in Iſide p. 357. Solem e mari ali atque incendi ſtatuebant. Pro melle proinde & lacte, primo infantium & nati etiam Jovis, ſupra Hym. in eundem cibo, aut Capra Amalthea, cujus idem ſugebat ubera, σὺ δ᾽ ἐθήσαο πίονα μαζόν, nectar demum & ambroſia, idque Themidos manibus, Apollini, in adductis modo Hymni Homerici verſibus, praebita; & quae Themis alioquin Solis filia apud Lycophronem dicta p. 129. ac praeterea Delphici etiam tripodis ante Apollinem cuſtos, apud Aeſchyl. Eumen. vſ. 1. & alibi, qua de re jam ſupra, legitur. Apud Proclum autem in Timaeum l. 1. p. 11. ἡ ἐγκόσμιος Δίκη, *ordinata Juſtitia* ſeu Themis apud ſolem collocatur. Hic vero *ubera* ſuxiſſe dicitur Apollo, non addito matris aut alterius,

 quae

quae illa ei praeberet, eumque lactaret, nomine; ſed quae ad Aſteriam Nympham ſeu Delum referri e ſequentibus liquet, ubi factum inde ait, ut Delus cum Inſularum ſanctiſſima evaderet, tum Apollinis κουροτρόφος, ſeu prout eadem jam ante dicta vſ. 10. hujus Hymni, illius τιθήνη, & a Claudiano ſimiliter, uti ibidem ac paullo ante vidimus *nutrix* fuerit nuncupata; quaeque etiam vſ. 6. natum Apollinem abluiſſe continuo traditur & faſciis involviſſe.

Vſ. 275. νήσων ἁγιωτάτη] Unde etiam ἱερὴ & *ſacra*, non communi aliarum quoque *Inſularum* epitheto, ſed propria inde huic *Delo* appellatione, eadem dicta, ut notavi ad vſ. 1. hujus Hymni, & quae plura ibidem eam in rem leguntur. Hinc ut Θεοτίμητος etiam compellatur eadem Delus in Hymno Pindari Deliaco apud Philonem, de quo ſupra ad vſ. 255.

Vſ. 277. Οὐδ' Ἀΐδης] Vere quidem notavit Anna praeſtantiſſima, inde Ἀΐδην hic, qui nempe una cum Marte & Bellona e Delo exularet, commemorari; videri enim a ſe alicubi lectum, quod in Delo non ſepelirent mortuos, ſed in vicinas Inſulas eosdem deferrent. Quod utique jam ad vſ. 1 hujus Hymni, e duobus graviſſimis Auctoribus, Thucydide ac Strabone, qui revera hoc tradunt, vidimus; & quibus hic addi inſuper debent Plutarchus Apophthegm. Lacon. p. 230. ac Servius ad Aen. l. III. vſ. 73. ubi de Delo ait & Apolline, *nam praecepit ne illic mortuus ſepeliretur.* Immo, quod dum haec ſcribo, a viro docto, qui primus hunc Poëtam explanavit, opportune jam e Thucydide hic monitum video.

Vſ. 278. ἀμφικτυόνων δεκατηφόροι αἰὲν ἀπαρχαί] *Primitias pro decimis* in Inſulam Delum *quotannis* miſſas, idque non a vicinis ſolum Inſulis, ſed remotis etiam quaquaverſum gentibus, docet hoc & ſequentibus verſibus, inſigni utique eam in rem loco, ſicuti id jam ad titulum hujus Hymni indicavi, Callimachus. Quo nempe Apollinem, tanquam vere patrium loci Deum, rite pieque eaedem gentes colerent; ac unde praeterea, qui ſacra ibi in Deliaca Apollinis aede procurabant, caeterique etiam *ſacrae*, uti dictam antea vidimus, Deli incolae alerentur. Hinc ſolemnes illae θεωρίαι non Athenienſium ſolum, ſed aliorum etiam Populorum, de quibus nos obiter antea, ac paullo poſt agit ipſe Callimachus; quae nempe in Delum *quotannis*, ut hic dicitur, peculiari ritu ac religione mittebantur. Adeo ut eadem ferme Deli & Apollinis in ea fani apud gentes, quae Hieroſolymorum & ſacri ibidem templi apud Judaeos ratio exſtitiſſe videatur; ad quam nempe Judaeorum metropolim, *primitiae* ac *decimae*, non ſolum e Judaeae latifundiis, ſed, ubicunque agebant in orbe Judaei, collectae, pro *primitiis* ac *decimis* pecuniae, in uſum templi & ſacrorum, Hieroſolymas deferri conſueverant. Quod Judaeis utique ſingularis privilegii loco a Romanis conceſſum tradit Joſephus Ἀρχ. l. VII. c. XIII. eamque

Digitized by Google

que ſacram pro *primitiis* pecuniam, Hieroſolymas, a delectis ad id Judaeorum ubique extra Judaeam degentium, ſtatis temporibus, legatis delatam, quaeque λύτρα a Judaeis, nempe Helleniſtis, dicta, docet Philo de Monarch. p. 822. Quibus alioquin conſona in Numinum patriorum cultu, a gentilibus ubique ferme leguntur obſervata. Certe ſacratas Athenis Minervae *decimas*, & *quinquageſimas* Diis aliis, tradit Demoſthenes adv. Timocratem p. 447. conſtitutique ſimiliter τῶν ἱερῶν χρημάτων Ταμίαι, ſeu *ſacrae pecuniae Quaeſtores*, ut ex eodem Demoſthene cum in eadem Orat. p. 477. tum adv. Macartat. p. 666. Andocide praeterea de Myſter. p. 239. ed. Han. & aliunde liquet. Ita de fano Dianae in Scilunte a ſe exſtructo, & conſecratis eidem fructuum agri *decimis*, adſcriptoque ejus rei (pro more nempe in his conſtitutionibus uſitato) in columna prope fanum decreto, meminit Xenophon Ἀναβ. l. v. p. 350. & cujusmodi plura exempla ſuppeditant vetera marmora. Quam in rem audiendus etiam Harpocration in vocibus Ἀπὸ μισθωμάτων, nempe ἑκάστῳ τῶν Θεῶν πλέθρα γῆς ἀπένεμον, ἐξ ὧν μισθουμένων αἱ εἰς τὰς θυσίας ἐγίνοντο δαπάναι, *arvipendia enim unicuique Deo adſignabant, ex quorum locationibus proveniebant impenſae, quae in ſacrificiis fiebant.* Verum peculiaris adhuc, ut vel ex ante dictis, & maxime ex hoc Callimachi loco proximisque verbis conſtat, Deli hujus ratio; in quam nempe, non e propriis adeo Inſulae ſeu Apollini ſacris in eadem latifundiis, aliisve proventibus, ſed undique e vicinis remotisque etiam, uti mox iidem commemorantur, tribus mundi cardinibus, *primitiae* ac *decimae*, tanquam ad religioſum locum, peculiaremque Dei illius communis cultum, & incolarum, quaſi totidem ejus Sacerdotum, aut vero hoſpitum etiam eo undique loci religione, & qua de re mox, confluentium, alimenta deferebantur, prout nempe a Statio de eadem Inſula dictum, *atque hoſpita Delos gentibus*, Achill. l. 1. vſ. 206. Mitto hic memoratum ſupra e Plutarcho in Delo praedium, a Nicia Apollinis cultui, ſeu ſolemni Deliorum in ejus honorem epulo, ſacratum.

Vſ. 279. Πέμπονται] Verbum hic utique opportunum, ubi nempe de miſſis undique in Delum, ſtatis temporibus, ſolemnique ritu, *primitiis* agitur, ſeu, ut hic dicitur, ἀπαρχαὶ πέμπονται. Ita de miſſis a religioſis hominibus, non ad patria ſolum, ſed ad aliorum quoque locorum feſta, donariis dixit Theophraſtus περὶ Αὐθαδ. καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτὰς, *& qui Deos colunt, ac ad feſta ſolemnia dona iis mittunt.* Immo unde πέμπειν etiam Atticis ſimpliciter dictum, pro πομπεύειν, ſeu *Deum celebrare*, aut ſolemni pompa deducere, ut apud Aeſchylum Eum. vſ. 12. de culto nempe ab Athenienſibus Apolline, eoque Delphos ſolemniter ab iis deducto,

Πέμπουσι δ' αὐτὸν, καὶ σεβίζουσιν μέγα.
Deducunt autem illum ſolemniter, & colunt magnopere;

 & quod

Digitized by Google

& quod πέμπειν πομπὴν dici alioquin vulgo ab iiſdem Atticis ſolet, ut a Thucydide l. VI. p. 451. a Demoſthene Philipp. III. & a Comico jam ante, Avib. p. 587.

> Τὸν ἱερέα πέμψαντα τὴν πομπὴν
> Καλῶ.
> *Sacerdotem, qui pompam adduxit,*
> *Appello.*

Ibid. πᾶσαι δὲ χορὺς ἀνάγυσι πόληες] Ad Muſicos nempe agones, qui in Delo ſolemni ΔΗΛΙΩΝ feſto, & qua de re jam ante ad lemma hujus Hymni, juxta Gymnicos, in Apollinis honorem, ſolemni pompa ac ritu celebrantur. Quam in rem iisdemque verbis, quibus hoc loco Callimachus, uſus jam fuerat Thucydides l. III. p. 242. ubi de hiſce variarum urbium ac Inſularum choris, eum in finem in Delum miſſis, ait, χορὺς δ' ἀνῆγον αἱ πόλεις. Quod ab Herodoto, uti vidimus ad vſ. 3. monitum jam ante fuerat, de miſſis nempe ab Ionicis *urbibus* & Inſularibus ſtatis in Delum *choris* & conventibus. De Peloponneſiis itidem Meſſeniis, Pauſanias l. IV. p. 221. ἐπὶ δὲ Φίντα Συβότα, πρῶτον Μεσσήνιοι τότε ΤΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΕΣ ΔΗΛΟΝ θυσίαν, καὶ ΑΝΔΡΩΝ ΧΟΡΟΝ ἀποστέλλουσι, *Phinta autem regnante, Sybotae filio*, APOLLINI *primum Meſſenii ſacrum cum* VIRORUM CHORO, DELUM *miſerunt*; additque cantici, quo iidem Apollinem poſt eorum adventum continuo celebrant, auctorem fuiſſe Eumelum. Id enim notare ibi apud Pauſaniam προσόδιον, ſeu προσόδιον ὕμνον, quos nempe Dei in Delo aram adeuntes canebant, ut id a Proclo obſervatum in Chreſtomathia p. 342. ult. ed. Hinc Themiſtius, quum ſolemne vellet novae Romae in colendo Conſtantio ſtudium celebrare, ait Orat. IV. p. 54. Οὐ γὰρ μόνον θεωροὺς ἐπέμψατε, ὥσπερ εἰς Δῆλον, ἀλλὰ καὶ οἴκοι στεφανηφορεῖτε, καὶ εὐθυμεῖτε, καὶ ἑστιᾶσθε, *nam non ſolum ſacros legatos, tanquam ad Delum, miſiſtis; ſed etiam domi coronas geſtatis, & hilaritati atque epulis indulgetis.* Solemnis vero maxime & celebrata, cujus origo etiam infra a Callimacho traditur vſ. 314. &c. ab Athenienſibus in Delum cum *choris*, & reliquo ſacrorum apparatu, mitti ſolita θεωρία. Eximius vero Plutarchi eam in rem, neque hic praetereundus locus in Nicia, p. 524. &c. ΤΩΝ γὰρ ΧΟΡΩΝ, οὓς ΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ἔπεμπον ᾀσομένους τῷ Θεῷ προσπλεόντων μὲν ὡς ἔτυχεν, εὐθὺς δὲ ὄχλου πρὸς τὴν ναῦν ἀπαντῶντος ᾄδειν κελευομένων κατ' οὐδένα κόσμον, ἀλλ' ὑπὸ σπουδῆς ἀσυντάκτως ἀποβαινόντων ἅμα, καὶ στεφανουμένων, καὶ μεταμφιεννυμένων. ἐκεῖνος ὅτε τὴν θεωρίαν ἦγεν, αὐτὸς μὲν εἰς Ῥηνίαν ἀπέβη, ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ἔχων, καὶ τὰ ἱερεῖα, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν· ζεῦγμα δὲ πεποιημένον Ἀθήνησι πρὸς τὰ μέτρα, καὶ κεκοσμημένον ἐκπρεπῶς χρυσώσεσι, καὶ βαφαῖς, καὶ στεφάνοις, καὶ αὐλαίαις κομίζων· διὰ νυκτὸς ἐγεφύρωσε τὸν μεταξὺ Ῥηνίας καὶ ΔΗΛΟΥ πόρον οὐκ ὄντα μέγαν· εἶθ' ἅμα ἡμέρᾳ ΤΗΝ τε ΠΟΜΠΗΝ τῷ Θεῷ, καὶ ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ἄγων κεκοσμημένον πολυτελῶς, καὶ ᾄδοντα διὰ τῆς γεφύρας, ἀπεβίβαζε, *quum enim* CHO-

RI,

Digitized by Google

RI, *quos* URBES *ad canendum in Apollinis honorem* MITTEBANT, *appellerent, prout caſus tulit, & ad navim turba repente occurrente canere juberentur, nullo ordine, ſed prae nimia feſtinatione incompoſite de navi deſcenderent, coronas ſumerent, & veſtes permutarent; Nicias vero dux miſſae in Delum ſacrae ſtataeque legationis, trajecit ſecum in Rheniam* CHORUM, *victimasque & reliquum apparatum, ad haec pontem Athenis conſtructum juſtae magnitudinis, atque eximie ornatum auro, purpura, coronis, tapetibus deportans, ea nocte fretum inter Rheniam ac Delum medium, quod non latum, junxit. Mox ubi illuxit*, DEDUXIT POMPAM *Deo*, & CHORUM *magnifice ornatum cantantemque traduxit per pontem.* Quem locum ideo integrum exſcribere libuit, quod ex eo inſigniter hic illuſtretur Callimachus, & ſimul tota id genus χορῶν, qui in Delum quotannis undique, a religioſis ſcilicet urbibus ac populis mittebantur, ratio, inſtitutum, & apparatus abunde conſtent. Quibus accedit alius adhuc praeclarus Hyperidis in Deliaca locus, qui a Sopatro in Graecis ad Hermogenem Commentariis adducitur p. 183. ubi ait: ἀφίκοντό τινες ΕΙΣ ΔΗΛΟΝ ἄνθρωποι Αἰολεῖς πλούσιοι, χρυσίον ἔχοντες πολὺ, ΚΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, *venerant divites quidam Aeoles in* DELUM, *multo onuſti auro*, OB SACRAM GRAECIAE LEGATIONEM, qui, ut addit, in Rheniam, de qua modo Plutarchus, Inſulam ejecti & mortui fuerant inventi; ortam inde gravem inter Delios ac Rhenios contentionem, dum mutuo ſe de illorum caede accuſant: Rhenios autem ita eam a ſe amolitos, ut nullam ſubeſſe cauſam dicerent, cur iidem ad ſe veniſſent; nullos enim eſſe apud ſe portus, non emporium, non aliud, & ne unum quidem, diverſorium, ΠΑΝΤΑΣ ΤΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ἀφικνεῖσθαι πρὸς ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ ἔλεγον, OMNES *vero* HOMINES DELUM *dicebant adire.* Quibus poſtremis equidem verbis nihil dici potuit luculentius ad ea, quae hoc loco & ſequenti verſu de adpulſu in Delum, e tribus mundi cardinibus, urbium ſeu populorum tradit Callimachus, ac, ut continuo ſubdit, ex ultimo etiam Septentrione, ΠΑΣΑΙ δὲ χορὸς ἀνάγουσι ΠΟΛΗΕΣ, &c. *Omnes autem urbes choros* in Delo *celebrant* &c. Unde inſuper ſatis liquet, haud ſolis Athenienſibus, patrias fuiſſe illas in inſulam Delum θεωρίας, prout id de iis, quas Delphos ad Apollinem Pythium mittebant, dicit Ariſtides Panathen. p. 329. θεωρίαν μὲν Πυθιάδα, Ἀθηναίων μόνον πάτριον, *ſacram quidem legationem Pythiada* ſeu *Delphicam, Athenienſibus duntaxat patriam*, h. e. *propriam, eſſe.* Adde quod ea feſtivitate, ac ab omnibus aliis curis remiſſione, illae ſolemnes in Delum urbium pompae ſeu transvectiones undique fierent; ut datus ſit inde proverbio, cujus mentio fit apud Graecos Paroemiographos, Zenobium, Diogenianum &c. locus, Ἄιδεις ὥσπερ εἰς Δῆλον πλέων, nempe, ἐπὶ τῶν ἀφροντίστως καὶ φιλῳδῶς βιούντων, *cantas, tanquam in Delum*

navi-

navigans; de iis, qui ſine cura & voluptarie vivunt. Ut illud adhuc obiter hic tangam, eam, de qua modo a Plutarcho ac Hyperide facta mentio, Rheniam Inſulam, a Polycrate Sami tyranno, Apollini Delio ſubjectam fuiſſe, juxta Thucydidem l. I. p. 11.

Vſ. 280. Αὖτε πρὸς ἠοίω] Quo proinde referas id, quod de Perſarum Regibus Dario & Xerxe, eorumque praefectis, de ſumma nempe eorum erga hanc Inſulam Delum religione jam ante monitum ad verſ. I. hujus Hymni. Quibus accedunt inſuper ejusdem Datis de quo ibi Perſicae claſſis ſub Dario Xerxis parente praefecti juſſa, ne naves ejus in Delum tenderent, ne huic Inſulae ullum inde accideret incommodum; ſed ut illae in Rheniam, de qua paullo ante, ad ſuperiorem notam, appellerent. Ut hoc addam, quod hujusce Apollinis Delii apud Indos ſimulacrum vidiſſe Apollonium Tyaneum, tradat in ejus vita Philoſtratus l. III. c. III. unde ad ultimum quoque *Orientem* perveniſſe illius Delii cultum liceret ſtatuere.

Vſ. 281. Κλήρους ἐστήσαντο] Quum haud una ſit hujus vocis κλῆρος, praeter propriam ei *ſortis* ſignificationem, apud Graecos acceptio; inde haud ſemel ea ab illorum Interpretibus confunditur. Modo enim κλῆρος apud veteres pro *baeredio ruſtico* dictus, unde κληροῦχος & κληρουχικὴ, ut apud Comicum & ejusdem Enarratores, Νεφέλ. p. 134. πότερα τὴν κληρουχικὴν &c. ubi Critici ἐνταῦθα λέγει τὴν γεωργικήν· κληροῦχοι γὰρ οἱ γεωργοί, & Apollonium Rhodium l. III. vſ. 1402. κλήρου σημαντῆρα, φυτοτρόφον, *baeredii* ſeu *agri ruſtici dominum, plantarum altorem*; modo in genere de uniuscujusque *facultatibus*, ut apud Pindarum Ol. od. XIII. p. 118. πατρὸς ἀρχὰν καὶ βαθὺν κλῆρον, *patris regnum & magnas opes*: modo de *agrorum ſorte* ac *diviſione*, ſeu in hoſtium ſolo, ſeu a novo Coloniae duce eadem caeteroquin fieret, & a quibus etiam antiqui agri Diis conſecrabantur, ſicuti apud Thucydidem legitur l. III. p. 206. ac inde tandem in genere, pro *terra* ſeu *regione*, quam quaevis gens inſedit, ſicuti hoc apud Callimachum loco, ubi de gentibus ſeu locis agitur, quae vel ad orientem, vel ad occaſum, vel ad meridiem inhabitabant. Ita Δαναῶν κλῆρον, de Argivorum regione dixit idem verſu ultimo ſequentis Hymni in Lavacrum Palladis, & de quo loco ibidem.

Ibid. οἱ καθύπερθε βορῆος] Nempe qui ſimiliter apud Melam l. III. c. V. *Hyperborei ſuper aquilonem*; aut apud Plinium l. IV. c. XII. *ultraque aquilonem*; & juxta Strabonem l. I. p. 62. qui omnium ſunt *maxime ſeptentrionales* βορειότατοι, ac ut idem addit, ſub mundi polo. Jure vero ille Herodotum ibi redarguit, qui nempe l. IV. c. XXXII. *Hyperboreos* nullos dari cenſuit, quod eos ita dici crederet, apud quos non ſpirat boreas. Melam vero, ſeu qui id cum eo ſtatuebant, ſolem nempe verno aequinoctio iis oriri, autumno vero occidere, male a Plinio culpari, vere ad eundem Pomponium adnotavit vir doctiſſimus IC. Voſſius; nec

nec diffitetur, quamquam tacito, unde id hauſerit, nomine, poſtremus ac eruditus Plinii Enarrator, cujus alioquin, ut opinor, plaudentes, haud facile lectores reperiet, ea quam tentat poſtea in ſecundis Notis, ejusdem Pliniani loci, quo eum nempe ab errore illo liberaret, emendatio. Hujus autem *Hyperboreorum* nominis originem, non a Graecis petendam, & a ſitu quaſi *ſupra boream* fuerint iidem dicti, ſed e Sueonum, apud quos nempe forent *Hyperborei*, & quidem a claritudine generis, quod antiquiſſimus Sueonum Rex *Boreus* ſeu *Boreas* fuerit appellatus, & a quo *Oſerborne*, ſeu *Hyperborei*, quaſi celſiſſima ſtirpe geniti, contendit in Atlantica, ingenioſiſſimo nec vulgaris acuminis ac induſtriae opere, & veteris Sueonum linguae exemplis ac teſtibus illuſtrare adgreditur Rudbeckius Atlant. I. Part. p. 366. &c. Neque vero mirum, quod in earum gentium cenſu, a quibus cultus fuerit Apollo Delius, & quidem ubi enixa eum fuerat Latona, referuntur hic potiſſimum iidem *Hyperborei;* Id enim magno veterum Auctorum conſenſu traditum aliunde liquet, & praedicat Plinius l. IV. c. XII. praecipue nempe, *cultum ab iis Apollinem.* Hinc tertium Apollinem, Jove nempe natum & Latona, eundemque proinde, de quo hoc Hymno Callimachus, *ex Hyperboreis Delphos ferunt adveniſſe*, ait Cicero de Natura Deorum l. III. c. XXIII. Immo unde apud hoſce *Hyperboreos* genitam quoque Latonam, ac inde ſingulari & prae Diis aliis, religione, fanis, luco, ſacerdotibus, aſſiduis cantilenis cultum Apollinem, καὶ πόλιν μὲν ὑπάρχειν ἱερὰν τοῦ Θεοῦ, *& urbem quidem exſtare* apud eos *Deo illi ſacram*, tradit Diodorus l. II. p. 130. Hinc Ἀπόλλωνος θεράποντα, *Apollinis cultorem*, vocant, Ὑπερβορέων δᾶμον, *Hyperboreorum populum*, Pindarus Olymp. od. III. ac alibi, nempe Pyth. od. X. p. 313. feſtis, dapibus, laetis acclamationibus & aſinorum praeterea Hecatombis, cultum ab iisdem Apollinem docet. Quod poſtremum de horum *Hyperboreorum* in illius honorum ὀνοσφαγίαις, a noſtro Battiade itidem traditur, iis verſibus, qui ibi a priſcis Pindari Enarratoribus p. 313. & a Clemente in Protrept. p. 18. recenſentur, & quod praeterea ab Antonio Liberali adſeritur Metam. c. XX. Ita *ſacram* Hyperboreorum *gentem* ab Apolline frequentatam tradit Apollonius Rhod. l. IV. vſ. 614. ubi a Jove fulmine ambuſto filio ejus Aeſculapio, inde iratus Apollo e coelo exulare fuerat coactus,

Ἦμος Ὑπερβορέων ἱερὸν γένος εἰσαφίκανεν,

Quando Hyperboreorum ſacram adibat gentem, &c.

quem & apud eosdem *Hyperboreos* viſum jam ante dixerat l. II. vſ. 676. ac ideo juxta Criticos ibidem, quod in ſummo apud eos honore foret hic Apollo. Hinc Pythagoras, ob ſummam ſapientiam pro Apolline Hyperboreo a Crotoniatis habitus, juxta Aelianum V. H. l. II. c. XXVI. immo ab ipſo Abaride, Hyperboreo ejusdem Apollinis ſacerdote, (& cujus Plato in Charmide, aliique meminerunt) ut id a Porphyrio ac Jamblicho cap. XIX.

in

in vita Pythagorae, quod monuerunt etiam ad Aelianum viri docti, ſimiliter traditur. Verum Jamblichi, ubi ea de re agit, locum, quique haud uno in mendo cubat, & inde, ut tot alii in eodem libro, peſſime eſt ab Interprete acceptus, ex optimo Regiae Gallorum Bibliothecae codice emendatum hic juvabit adponere, ἦλθε μὲν γὰρ Ἄβαρις ΑΠΟ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ, ἱερεὺς ΤΟΥ ΕΚΕΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ, πρεσβύτης καθήκων, καὶ τὰ ἱερατικὰ σοφώτατος, ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποστρέφων, εἰς τὰ ἴδια, ἵνα τὸν ἀγυρθέντα χρυσὸν τῷ Θεῷ ἀποθῆται εἰς τὸ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ἱερὸν, *ſiquidem Abaris ex* HYPERBOREIS *venit*, *ſacerdos* ILLIC APOLLINIS, *ferme ſenex*, *& eorum*, *quae ad ſacra ſpectant callentiſſimus*, *e Graecia ad ſuos revertens*, *ut collectum aurum Deo* Apollini APUD HYPERBOREOS in ejus *templo* reponeret. Unde a cultu illo Apollinis apud hoſce *Hyperboreos*, terra augusta a Mela l. III. c. V. de eorum regione dici ſtatuit ad eundem in obſervationibus vir doctiſſimus; de quo tamen, quum *terra anguſta* legatur in antiquis aliquot Melae editionibus, haud ſatis conſtare exiſtimo. Hunc vero, juxta Graecos Auctores, cultum ab *Hyperboreis* Apollinem, eundem eſſe cum *Baal Sephon*, Deo ſeu Idolo, cujus mentio Exod. XIV. I. contendit idem, de quo paullo ante, vir ingenioſus ac induſtrius, Rudbeckius Atlant. p. 761. quod nempe *ſephon* de *ſeptentrione* ſeu *aquilonari plaga* ab Hebraeis dici ſit in confeſſo; atque ita *Baal* ſeu *Belum ſeptentrionalem* nihil eſſe aliud, quam *Apollinem Hyperboreum*; *Baal* enim a Scaldis & in Edda *omnium praeſtantiſſimum* denotare. Cui & illud ſuffragari inſuper poſſet, quod a Chaldaeis צפן, *ſiphon*, de *extremo ſeptentrione* ideo dici adſerant veteres magiſtri, quod ſol illic ſit veluti abſconditus: id autem de *Hyperboreis* tradiderint Mela, Plinius &c. eos per ſemeſtrem ſolis luce carere. Ita *Belphegor* ſeu *Balphegor*, juxta eundem Rudbeckium p. 764. idem qui *Apollo* vel *ſol pulcher*; *fegor* enim *pulcher*, & de *ſole* a Scaldis itidem dici. Quae interpretatio utique poſtremi hujus Moabitarum Idoli *Beelphegor*, ab eorum placitis, Hieronymi puta, qui ab Hebraeorum Magiſtris id hauſerat, recedit, qui de Idolo turpitudinis ſeu Priapo illud ſunt interpretati, & quibus tamen non acceſſit doctiſſimus Seldenus, qui a loco ſeu monte Moabitarum *Peor*, ubi nempe coleretur, dictum id demum cenſuit. Sed haec non jam hic excutimus; aut quod prius illud *Baal Sephon*, non de Idolo, quamquam ita interpretentur e recentioribus Grotius, aliique, ſed de oppido, quae & doctiſſimi Seldeni de eodem ſententia, Moabitarum dicatur Num. XXXIII. vſ. 7. Quae tamen nihil obſtarent, quin utraque eadem loca *Peor* & *Baal Sephon*, a totidem nempe locorum illorum Diis ſeu Idolis, quae ibidem colerentur, & quorum cultum aliunde accepiſſent Moabitae, pro more tot aliorum locorum ſimiliter apud gentes denominatorum, fuiſſent nuncupata. Sed hoc jam non operoſe, quod nec flagitat loci hujus ratio,

excu-

excutimus; aut vero a Rudbeckio, ea de hiſce duobus Idolis in veteri Foedere tradita, tanquam ab iis, de quibus hic agimus, *Hyperboreis*, ſint continuo arceſſenda, volumus ideo pro certis, immo quorum alia & propior iisdem origo dari non poſſet, venditare.

Vſ. 282. Οἰκία θινὸς] Per vocem θινὸς, *Oceani zonam* hic intelligi, dicitur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Nempe juxta illud Melae ſub finem l. I. *ultra ſurgit mons* Riphaeus, ultraque *eum jacet ora, quae ſpectat Oceanum*, quamque etiam παρωκεανίτιδα *Oceani ripam* dictam ſimiliter apud Strabonem legas l. VII. p. 295. & pone quos montes Riphaeos, habitaſſe Hyperboreos ſtatuunt idem Mela, Plinius, aliique, & de quibus proinde a Catullo dictum Carm. CXIII. *Usque ad Hyperboreos & mare ad Oceanum*, glaciale nempe dictum, & inde a Marone Georg. l. IV. vſ. 517. *Solus Hyperboreas glacies* &c. Adde, ab Hecataeo, ut id ex eo refert Diodorus l. II. p. 130. collocari Hyperboreos ad *Oceanum* contra Celticam, cujus late, ut notum, diffuſum apud veteres de ſeptentrionalibus juxta & occidentalibus Europae gentibus nomen, & quod proinde de *Anglia*, dum nempe Κελτικὴν ibi apud Diodorum per *Galliam* vertit, intelligi ipſe cenſuit eruditus ejus Interpres; a Poſidonio vero eosdem *Hyperboreos* ſtatui citra Alpes Italiae, prout id a priſcis Apollonii Enarratoribus refertur, l. II. vſ. 677. qui praeterea ab Hecataeo, de quo facta modo mentio, libros de *Hyperboreis*, conſcriptos itidem tradunt, a quibus rurſus abeunt, qui eosdem *Hyperboreos*, ut Mela l. III. c. V. & Ptolemaeus in prima tabula, in Aſiatico littore collocant; tum Strabo, qui l. XI. p. 507. ad mare Euxinum, & ad Iſtri fontes, ſeu verius oſtia, Pindarus, Olymp. od. III. p. 31. aut ipſe paullo poſt cum Strabone Callimachus, qui ad paludem Maeotida, eosdem ſtatuit; dum quae hic de *Hyperboreis* dicit, Arimaſpis ibidem tribuit vſ. 291. Sic ultra Riphaeos montes eosdem Hyperboreos, eosque juſtiſſimos ac fructibus arborum victitantes habitaſſe, ex Alexandro Polyhiſtore refert Cyrillus adv. Julianum l. IV. p. 134. Adeo nempe ignota & incerta apud veteres, quod nec Strabo l. VII. p. 294. nec Ptolemaeus Prooem. l. II. diffitentur, quae de ſeptentrionalibus ſeu ad Oceanum ſeptentrionalem ſitis regionibus, ſunt ab iis aliisve in litteras relata. Quas tamen diverſas veterum de *Hyperboreorum* ſitu, eum modo in Aſia, modo in Europa collocantium, opiniones, ita conciliari poſſe putat Rudbeckius Atlant. p. 374. ut *Hyperboreos* diviſos dicat fuiſſe a reliqua Europa, mari Balthico, cohaeſiſſe autem cum Aſiae montibus Riphaeis, quos Aſiae ac Europae limites tradant unanimi conſenſu veteres. Horum enim *Hyperboreorum* laudatam a veteribus regionem, haud aliam eſſe, quam *Sueoniam* ſeu *Uplandiam;* neque eam etiam ſub polo aut ſupra polum, prout veterum nonnullis placuit, ſed circa polum inveſtigandam, & Platonis maxime ac Dio-

Digitized by Google

Diodori inſiſtens veſtigiis, pluribus eodem opere nec incurioſa indagine exſequitur p. 371. ac ſequentibus. Quamquam, ut obiter hoc dicam, in iis haud pauca ſint forte nec levia, quae necdum dilucide ſatis ac praeciſe veterum horum *Hyperboreorum* ſitum notent; aut quae cum potiſſimis antiquorum de eodem narrationibus, ſicuti de tradita illorum cum *Arimaſpis*, immo cum quibus ſubinde iidem & ab hoc ipſo Callimacho, ut modo dictum, & paullo infra videbitur, confuſi, vicinia; aut in Aſiatico littore ſede, aut vero ſemeſtri tantum apud eos luce, poſſint utique, quod praeſtare tamen adgreditur vir dictus, commode ac idonee conciliari. Neque minus tamen digna merita laude, ſingularis ejusdem in eruendis a denſa temporum caligine, ac enarrandis antiquitatibus patriis, induſtria, attentio, & ſedulitas; nec denegandum continuo ab exteris quoque, ſeu a Boreali Urſa remotioribus ſuum ingenioſo labori ac inſtituto pretium. Caeteroquin per vocem θῖνες, qua hic uſus Callimachus, non *maris* ſemper *littus*, ut hoc loco & apud Homerum, ſed quandoque *maris fundus* denotatur. Unde apud Ariſtophanem Veſp. p. 480. τὸν θῖνα ταράττεις, ubi Critici, ἐκ βυθοῦ με κινεῖς, ἀντὶ τοῦ τὴν καρδίαν, *e fundo me moves*, *pro intimo cordis.* Quas aliasque inſuper hujus vocis θινὸς ſignificationes, erudite, ut ſolet, congeſſit Heſychius in voce Θὶς, quem, ſi lubet, vide.

Vſ. 283. καλάμην τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρῶτοι] Non *praecipue* ſolum, quod paullo ante vidimus, cultum ab Hyperboreis Apollinem, ſed *ſacrorum* etiam *primitias* ab iis in Delum, Latonae partu & Apollinis natalibus ac cultu celebratam, iisque *primis*, quod hic inſuper dicitur, miſſas haud minori veterum Auctorum conſenſu traditum conſtat. Vel teſtis luculentus Plinius l. IV. c. XII. *nec licet dubitare de gente ea, cum* TOT AUCTORES *prodant*, FRUGUM PRIMITIAS *ſolitos* DELON *mittere Apollini, quem praecipue colunt.* Quamquam non *primitias* quidem *frugum*, quod tradit ibi Plinius, aut qui eum ſequitur, Solinus, & hic Callimachi locus videtur continuo innuere, ſed in genere *ſacrorum primitias*, ut de iis Mela, ſeu ἱερῶν ἀπαρχὰς, proſicias nempe hoſtiae partes, easque ſtipula triticea involutas, in Delum ab Hyperboreis demum miſſas, in Plinianis obſervat ὁ πάνυ. Praeter enim Melam, qui non *frugum*, ſed *ſacrorum primitias*, ab Hyperboreis virginibus delatas dixerit, aperte id, ubi ea de re agit, tradere Herodotum; dum ait nempe l. IV. c. XXXIII. iisque verbis, quae haec Callimachi videntur interpretari, πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν ΔΗΛΙΟΙ λέγουσι, φάμενοι, ΙΡΑ ΕΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΕΝ ΚΑΛΑΜΗ ΠΥΡΩΝ ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, *ſed multo plura de Hyperboreis* DELII *memorant; tradunt enim* SACRA ADLIGATA IN TRITICEA STIPULA *ex Hyperboreis delata* &c. ἱρὰ enim ſeu ἱερὰ, quod addit ὁ πάνυ, vulgo dici de victimis immolatis, aut eorum partibus ſeu ἀπαρχαῖς. Neque aliter Pauſanias, qui ubi in gene-

genere de his *Hyperboreorum*, quae ab iis in Delum mittebantur, *primitiis*, ſive per quos eaedem curarentur, egiſſet, addit ſimiliter, τὰς δὲ ἀπαρχὰς κεκρύφθαι μὲν ΕΝ ΚΑΛΑΜΗ ΠΥΡΩΝ, γινώσκεσθαι δὲ ὑπ' οὐδενὸς, *primitias autem abſconditas eſſe in* TRITICEA STIPULA, *agnoſci autem illas a nemine*; ſeu juxta interpretem, *haud fas eſſe cuiquam illas intueri*. Quibus accedit inſuper & ab eodem viro incomparabili ad Solinum adductus Servius ad Aen. l. XI. vſ. 322. *Quidam dicunt Opin & Hecaergen*, PRIMAS *ex Hyperboreis* SACRA *in Inſulam* DELUM *occultata* IN FASCIBUS MERGITUM *pertuliſſe*. *Mergites* enim de *manipulis ſpicarum* dici, docet alibi Virgilius Georg. II. vſ. 517. *Cerealis mergite culmi*; & Servius ibidem, *manipulos ſpicarum* mergites *dicimus*. Quod proinde iisdem hic Callimachi veibis innuitur, καλάμην τε καὶ ἱερὰ δράγματα πρῶτοι Ἀσπαχύαι φορέουσι, *culmos & ſacros manipulos ſpicarum primi* ferunt *Hyperborei*; quibus nempe involutae & occultatae forent illae ſacrorum ἀπαρχαὶ, immolatae nempe, ut ſtatuit ὁ πάνυ, victimae. Quibus addere hic mihi liceat, duo indicta adhuc & graviſſima de hiſce Hyperboreorum ſacris in Delum, ſolemni cum pompa & tripudio antiquitus miſſis, Plutarchi nempe & Aeliani teſtimonia. Prius exſtat in Plutarchi libro de Muſica p. 1136. καὶ τὰ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ μετ' αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ κιθάρας ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΛΟΝ, φασὶ, τὸ παλαιὸν στέλλεσθαι, *quin & HYPERBOREORUM SACRA*, *adbibitis tibiis*, *fiſtulis & citbara*, *miſſa antiquitus* IN DELUM *ferunt*. Aeliani autem ea de re verba exſtant V. H. lib. III. cap. I. ubi de nobilibus pueris, Delphis ad Tempe Theſſalica Apollini ſacra ibi facturis, mitti ſolitis agens, addit, haud minori reverentia ac honore eosdem deductos, ἤπερ ἂν ἐκεῖνοι, οἱ ΤΟΥΣ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ κομίζοντας τῷ αὐτῷ Θεῷ τούτῳ τιμῶσι, *quam illi eos*, *qui ex* HYPERBOREIS SACRA FERUNT *eidem iſti Deo*, *proſequuntur*. Quibus accedit inſuper Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. σεμνὰ δὲ ἦν τῶν πρὶν ὑπομνήματα ΕΝ ΔΗΛΩ ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΑΜΑΛΛΟΦΟΡΩΝ, *veneranda autem erant monumenta* IN DELO HYPERBOREORUM MANIPULOS FERENTIUM. Prout nempe vox ἄμαλλαι de *manipulis frugum*, non apud Sophoclem ſolum eo loco, quem ex ejus deperdito dramate citant Grammat ci, Heſychius &c. ſed apud Plutarchum in Publicola p. 100. ἐφόρουν τὰς ΑΜΑΛΛΑΣ (quas nempe δράγματα paucis ante verbis dixerat) πρὸς ποταμὸν, MANIPULOS FRUGUM *in fluvium detulerunt*; ut ita ἀμαλλοφόροι ibi apud Porphyrium Hyperborei, idem omnino de iis innuant, quod hic ait Callimachus, δράγματα Ἀσπαχύαι φορέουσι, & ſicut alioquin Ἀμαλλοφόρῳ Cereri ſacra feciſſe Athenienſes, tradit Euſtathius Iliad. Σ. p. 1162. Quas ἀμάλλας caeteroquin de *bordei* ſeparatis neque in unum adhuc faſcem colligatis, qui tum οὖλαι vel ἴουλοι dicebantur, *manipulis*, appellatas;

tradit apud Athenaeum Semus Delius l. xɪv. p. 618. Quae firmat praeterea, & qui inde lucem mutuatur Servius; qui de hiſce *primitiis* ab Hyperboreis in Delum delatis, ac prout ea ex antiquis accepit Auctoribus, agit, οὐλοφόρους eorundem latores vocat, nempe l. xɪ. vſ. 858. *Graeci enim tradunt* OULOFOROS *ex Hyperboreis qui ipſi ſunt Treci* (mallem *Thraces* vel *Threjicii*) *in Inſulam Delum veniſſe* &c. Ubi proinde Οὐλοφόροι iidem ſint, qui Porphyrio Ἀμαλλοφόροι, ac prout ἀμάλλαι & οὖλοι de *hordei manipulis*, ut modo vidimus, dicti, ac οὐλαὶ in veterum ſacris, ut vulgo notum, quod Romanis *mola ſacra*, ac inde οὐλοχύται de *primitiis ex hordeo* ante ſacrificium, ſeu *caniſtris* etiam, e quibus hordea ſeu κριθαὶ, ut notat in hac voce Heſychius, effundebantur, fuerint dictae; & prout Ceres etiam non ἀμαλλοφόρος ſolum, uti de ea paullo ante, ſed Οὐλὼ etiam culta, juxta eruditos Apollonii Enarratores lib. ɪ. vſ. 972. ac ἴουλοι, quod ad primum Hymnum jam diximus, in eandem Hymni. Unde ſi accuratius res ſubducatur, Plinium ejusque ſimiam Solinum, dum *primitias frugum* hic memorant, tueri poſſet, quod de proſiciis ex immolata hoſtia extorumque partibus, ſeu θυμάτων, ut de iis vir maximus ad Solinum, ἀπαρχαῖς nulla hic apud Callimachum, neque apud dictos modo Auctores, Herodotum, Melam, Plutarchum, Aelianum, Pauſaniam, Porphyrium, Servium, in narratione hujus rei occurrat mentio; ſed tantum ἱρὰ ſeu ἱερὰ aut ἀπαρχὰς ſimpliciter, aut *ſacrorum primitias in triticea ſtipula*, ſeu, ut hic a Callimacho, ſtipulas tantum & *ſacros ſpicarum manipulos* καλάμην καὶ ἱερὰ δράγματα ἀσταχύων, aut vero *manipulorum e frugibus latores*, ut a Porphyrio, nihilque praeterea ab iis tradi. Ἱρὰ autem ſeu ἱερὰ de aliis etiam dici, quam de hoſtiae immolatae partibus ſeu θυμάτων ἀπαρχαῖς, quae una voce πρόθυμα dicuntur ab Euripide Iphigen. Aul. vſ. 1311. nemo in lectione veterum Auctorum eorumque, quae ad ſacra Gentilium adtinent, notitia plane hoſpes, ibit utique inficias. Cujusmodi certe ἱερὰ ἄπυρα ſeu incruenta & ſine hoſtiarum mactatione ſacra, quomodo eadem ab Aeſchylo dicuntur Agam. vſ. 701. & qualia etiam προθύματα apud Comicum in Pluto p. 671. vocantur, ſeu, juxta eruditos ibidem Criticos, θυμιάματα, ἢ πλακούντια, *incenſa* vel *placentae*, apud alios dicuntur θύματα πάγκαρπα, ἱεροὶ πέλανοι, θυμιάματα, & κόμης ἀπαρχαὶ, ut ab Euripide Oreſt. vſ. 96. ſeu *oblationes e tritico aut hordeo*, aut *ex omni fructuum genere; ſacrae placentae incenſae; comae detonſae, in inferiis primitiae* &c. quorum nempe omnium ἀπαρχαὶ, uti id in veterum monumentis obvium, ſubinde fuerunt nuncupatae. Ut nihil hic dicam de *ſacris* Hebraeorum *primitiis* e terra Iſraëlis, quas ſeptem tandem ſpeciebus iisque tritico, hordeo, uva, ficu, olea, malogranato & palma illatas tradunt eorum Magiſtri; & quorum ea de re loca in editis haud ita pridem Cl. Jac. Capelli Obſervationibus in Exod. xxɪɪɪ. 19. legas. Immo, quod hic adverti omnino meruit,

Digitized by Google

fuit, talem in Delo exſtitiſſe aram Apollinis ἀναίμακτον ſeu *incruentam*, ubi ſacra *e tritico, bordeo & placentis tantum absque uſu ignis fierent, nulla autem adoleretur victima*, διὰ τὸ πυρὸς, καὶ κριθὰς, καὶ τὰ πέπανα μόνα τίθεσθαι ἐπ' αὐτοῦ, ἄνευ πυρὸς, ἱερεῖον δὲ μηδὲν, ab Ariſtotele olim traditum in Deliorum Republ. uti ex eo id refert Laërtius in Pythagora l. VIII. p. 499. nov. ed. Batavae, & Jamblichus in ejus vita p. 40. & 47. Quo referri etiam ab eruditis Laërtii Enarratoribus debuit, quod a Clemente Stromat. l. VII. p. 717. traditur, de eadem in Delo ara, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀρχαιότατον βωμὸν ἐν Δήλῳ, ἁγνὸν εἶναι τεθρυλήκασι, ſeu ANTIQUISSIMAM ARAM IN DELO *ſanctam* ſeu *puram vulgo jactarunt*, ad quam nempe, addit continuo, utpote caede & cruore minime pollutam, acceſſerit Pythagoras. Hinc ara *Piorum* ſeu Εὐσεβῶν nuncupata eadem ara Deliaca apud Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. II. p. 172. Ut proinde de ſimilibus *ſacris* ſeu ſacrorum primitiis illae, quae ad antiquiſſimam Apollinis in Delo aram ab Hyperboreis, iisque, ut hic a Callimacho & ab Herodoto etiam dictum, omnium *primis* fuerunt miſſae, ac unde *Piorum* nomen iis a Deliis fuerit inditum, haud immerito ſtatui poſſunt ac intelligi. Ita thus & placentas in caniſtris eorum, qui Delphis ſacra huic Deo faciebant, exſtitiſſe tradit Aelianus V. H. l. XI. cap. v. Neque vero inſolitum, quod ab Herodoto ſacra illa *adligata*, ἱρὰ ἐνδεδεμένα dicuntur in hiſce *triticeis ſtipulis*, ſeu forte *caniſtris* inde textis; adeo, ut nefas eſſet eadem antequam nempe in Delum perveniſſent, ab Athenienſibus aliisve populis conterminis, quorum opera illa deinceps, uti ea de re infra adhuc ad vſ. 291. deportabantur, conſpici. Id enim ſubinde in aliis veterum ſacris contigiſſe haud ignotum, cujusmodi, ut de ſacris Cereris Eleuſiniis, vel Theſmophoriis, occultisque in iis ſymbolis ſileam, vel *Vannus Iacchi myſtica* apud Maronem Georg. l. I. vſ. 166. h. e. juxta Servium, *vas vimineum*, in quo congeſtae eſſent *frugum primitiae*, vel alia Liberi illius Patris orgia ſeu occulta ſacra, ciſtae ejusdem myſticae, & de qua praeter alios Clemens Protrept. p. 14. incluſa; aut Themidis, de quibus ibidem Clemens, τὰ ἀπόρρητα σύμβολα, *arcana ſymbola*; aut Iſidis itidem τὰ κρυπτὰ apud Jamblichum de Myſter. p. 143. aut occultae denique Cabirorum τελεταὶ, quae omnia ab aliis tangi aut conſpici, quam quibus id erat lege licitum, nefas & piaculare olim habitum. Ut nunc mittam, ſi de immolatae hoſtiae partibus explicanda forent, juxta τὸν πάνυ ad Solinum, haec primitiarum in Delum ab Hyperboreis miſſarum ſacra; inde fieri potuiſſe, ut occulta eadem, donec Delum perveniſſent, iidem vellent: quod nempe apud eos ὀνοσφαγίαι, uti paullo ante dictum ad vſ. 280. ſeu *aſinorum ſacrificia*, in honorem Apollinis fierent. Unde id ab iis cautum & proviſum foret, ne ejusmodi ſacrorum, ſeu ex immolatis id genus hoſtiis ἀπαρχαὶ, teſtandae erga eundem Apollinem religioni, Delum

Digitized by Google

uſque ab iis miſſae, ludibrium aliis gentibus & Graecis maxime, ubi id de iis undecunque conſtitiſſet, deberent, apud quos uni forte turpiſſimo Priapo hoc animal immolari ſolitum, & per quorum loca & manus eadem Hyperboreorum ſacra erant Delum uſque deportanda. Dum autem, quod antea jam innui, meae in hunc Hymnum & ſequentes duos Obſervationes ad praelum paratae, occupato in aliis operis bibliopola, inter chartas meas a multo ſat tempore jacerent ſepoſitae, in editis interea haud ita dudum hiſce Hymnis, ejuſdem Salmaſii de iis Hyperboreorum primitiis ſententiam adferri quoque, ut hic a nobis factum, ac redargui, in erudita ad hunc Callimachi locum praeſtantiſſimi Graevii filii τῦ μακαρίτυ, adnotatione haud illibenter video.

Vſ. 284. Δωδώνηθε Πελασγοὶ] Ita Herodotus, quod jam vidit ad hunc locum vir doctus, primos Graecorum *Dodonaeos*, ſeu, ut ait ſimiliter, quamquam alia in re, Pindarus Nem. od. IV. Δωδώναθε ἀρχόμενοι, *a Dodone incipientes*, haec Hyperboreorum ſacra in Delum deferenda dixit accepiſſe, lib. IV. c. XXXIII. nempe poſtquam ab Hyperboreis ad Scythas, a Scythis deinde ad finitimos, & ita gradatim ad Graecos eadem perveniſſent. Quibus conſona Pauſaniae eadem de re narratio; niſi quod omiſſa ab eo peculiaris horum *Dodonaeorum* mentio, cujus autem notabilis & prioribus Callimachi editoribus indictus de toto hoc antiquo ritu locus, non debet hic praeteriri. Exſtat ille lib. I. p. 59. his verbis, Ἐν δὲ Πρασιεῦσιν Ἀπόλλωνός ἐστι ναός. ἐνταῦθα τὰς ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ ΑΠΑΡΧΑΣ ἰέναι λέγεται· παραδιδόναι δὲ αὐτὰς Ὑπερβορέυς μὲν Ἀριμασποῖς, Ἀριμασπὺς δὲ Ἰσσηδόσι, παρὰ δὲ τύτων Σκύθας ἐς Σινώπην κομίζειν· ἐντεῦθεν δὲ φέρεσθαι ΔΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ἐς Πρασιάς· Ἀθηναίυς δὲ εἶναι τὺς ἐς Δῆλον ἄγοντας. *In Praſienſibus autem* (Atticae pago) *Apollinis eſt templum, quo* HYPERBOREORUM PRIMITIAS *mitti tradunt: eas enim Hyperborei Arimaſpis committunt; Arimaſpi Iſſidonibus; ab iis acceptas Scythae Sinopen; inde ad Praſienſes* GRAECI *deportant; eas deinde Delon Athenienſes mittunt.* Unde etiam liquet a Callimacho *primos* hic dici, uti & ab Herodoto jam ante, *Dodonaeos*, qui nempe inter Graecos proprie ita dictos ſeu qui veteris Graeciae finibus continebantur, eadem ſacra a viciniſ acceperint gentibus, quae quamquam Graecorum coloniis frequentatae, Barbararum tamen nomine vulgo a Graecis cenſebantur. *Dodonaei* certe velut in extima Graeciae parte, barbaris juxta Homerum, vel Strabone teſte l. VII. p. 328. &c. ſeu Thracibus apud Dionyſium Perieget. vſ. 429. &c. vicini, lateque, ut ibidem ait, extenſi; immo unde *Dodone* non Theſprotiae ſolum aut Moloſſiae, ſed Theſſaliae etiam adſcripta, ac inde duae pro una *Dodone* a Mnaſea non ſolum aut Philoxeno apud Stephanum tradita, ſed praeterea in Scholiis ineditis, & quorum alibi facta jam a nobis mentio, veterum Criticorum ad Iliad. Π. vſ. 233. nempe

pe Δωδῶναι δὲ δύο, ἡ μὲν Θεσσαλίας, ἡ δὲ Μολοσσίας, *Dodonae vero duae, haec quidem Theſſaliae, illa Moloſſiae.* Immo unde *Pelasgi Dodonaei*, qui Theſſali olim, ut notum, aut ab iis orti, hic a Callimacho dicuntur, & a quibus nempe fundatum primo Dodonaeum oraculum tradiderunt veteres, Herodotus l. II. cap. LII. Heſiodus & Ephorus apud Strabonem l. VII. p. 327. Scymnus Chius in Periegeſi vſ. 449. aliique. Hinc apud Homerum etiam, ut obſervat Strabo, conjuncta Jovis epitheta, dicto jam loco, Ὦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελάσγιε, *o Rex Dodonaee & Pelasgie*, ac ubi ſimiliter veteres Poëtae Enarratores cum in editis, tum in ineditis adhuc Scholiis, conditam a Pelasgis, vicinis nempe Theſſalis, *Dodonam* tradunt. Quod vero diverſas adtinet hujus *Dodonae* nominis origines, de quibus in Segueriano Stephani Fragmento agitur, aut aliunde exſtant eruditorum conjecturae, illud obiter hic dicam, minus mihi improbari eam, ſed prae reliquis ingenioſam videri, quae ob pervulgatum, & e Phoenicia, juxta Herodotum lib. II. cap. LIV. & LVI. in Graeciam deductae columbae Dodoneae ſeu mulieris eo nomine ibidem dictae oraculum, ab eruditiſſimo Stephano Monachio, inter alias ab eo adductas e duabus vocibus יונה דודה *duda* ſeu *doda* & *jona* vel *ova*, quae *amabilem columbam* notant, deducitur. Niſi vero quis malit, & quod neſcio an alteri in mentem venerit, ab eadem prima voce דוד vel דודא *dud* vel *duda* ſeu *doda*, quae per *lebetem* a Senioribus ac veteri Interprete redditur Samuel. IV. 14. quum utique haud minus ſit decantata fatidici in Dodona ſeu Dodonaei, de quo mox verſ. 286. & nos ibidem pluribus, *lebetis* mentio. Quae eo magis aliquam veri ſpeciem poſſunt obtinere, quod ex oriente, vel fatente, ut diximus, Hiſtoriae apud Graecos patre, petenda ſit origo illius Dodonaei oraculi; & ad fabulas ferme recurrant, quae in luculento illo Stephani Fragmento traduntur illius nominis Origines, ſi eam mittam, quae ex Herodiano Grammatico, eamque probante τῷ Ἐθνικογράφῳ, & praeterea Euſtathio ad Dionyſium pag. 62. a *Dodone* fluvio eidem urbi vicino, arceſſitur. Quod quidem pluribus aliis locis & urbibus Graecorum contigit, ut illae eſſent fluviis cognomines, ſicut *Xantho*, *Acraganti*, *Himerae*, *Camarinae* &c. ſed ita ut incertum maneat, quae e fluviis vel urbibus alteri nomen dederit; obſcura praeterea ſit illius *Dodonis* fluvii apud veteres, qui locorum ſitus enarrarunt, aut de illo Epiri tractu & *Dodona* nominatim egerunt, mentio; neque inde magis compertum maneat, unde idem fluvius eſſet illud nomen nactus. Nonnullas vero, initio hic a *Dodonaeis* facto, ſubdit mox gentes Callimachus, ut *Melienſes*, ac dein *Euboeos*, qui Delum usque eadem Hyperboreorum ſacra continuo deferrent; haud aliter ac ab Aeliano fieri videas dicto jam loco ad vſ. 283. ubi ille ſimiliter viam *Pythiada* dictam memorat, ac regiones ad eandem ſitas, Theſſaliam, Pelagoniam, Melienſium etiam, aliasque, per quas

Digitized by Google

nobiles pueri Delphis ad Tempe Theſſalica peractisque ibi Apollini ſacris, Delphos redire conſueverant.

Vſ. 286. Γηλεχέες] Vox nempe ἐξ ἅπαξ λεγομένων, quae inde ab Etymologi M. Auctore in voce Γηγενὴς, ſimul cum hoc Callimachi verſu, ubi eadem exſtat, adducitur; ſed ubi male, Γηλοχὴς & Γηλοχέες, pro Γηλεχέες legitur. Iidem vero γηλεχέες, ut ipſa vox etiam innuit, quod χαμαιεῦναι apud Homerum, de hiſce Dodonaeis Pelasgis dicti Iliad. Π. vſ. 235. Ita χαμεύναι de *humili lecto*, ſeu ſuper terram ſtrato, dixerunt Aeſchylus Agam. vſ. 1549. Ariſtophanes Avib. p. 579. & Theocritus Idyll. XIII. vſ. 33. & χαμοιτυπάδες ſimiliter Nicander Ther. p. 3. χαμαιτυπάδες εὐνὰς Lycophron p. 138. Immo etiam inde de *proſtibulo*, χαμαιτυπάδος ab eodem dictum p. 58.

Ibid. ἀσιγήτοιο λέβητος] Quum vel pueris nota ſint ac trita, quae de ingenti, & qui proverbio locum dedit, tinnitu *aerei* in Dodonaeo Jovis templo *pelvis* ſeu *lebetis*, atque inde *Dodonaeum* χαλκεῖον, & *Dodonaeus* aut *Theſprotius lebes*, ex aere quippe, de eodem dici vulgo apud Auctores ſoleat; ita illud forte inſolitum, quod eadem ut diverſa commemorentur ab eruditiſſimo Clemente, ubi agit de variis Gentilium oraculis Protrept. p. 9. ἢ λέβητα Θεσπρωτεῖον, ἢ τρίποδα Κιῤῥαῖον, ἢ Δωδωναῖον χαλκεῖον, *aut lebetem Theſprotium; aut tripodem Cirrhaeum; aut vas aereum Dodonaeum*; & ab Euſebio, qui eadem Clementis verba, ut ſolet, adducit Praep. Euang. l. II. §. II. Ita etiam, qui a Clemente id itidem hauſiſſe videtur Theodoritus Serm. X. de Oracul. p. 623. tum plenius adhuc p. 632. Tom. IV. οὐχ ὁ Θεσπρώτιος λέβης μαντεύεται· οὐχ ὁ τρίπους ὁ Κιῤῥαῖος χρησμολογεῖ· οὐ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον ἀδολεσχεῖ, *nihil praedicit Theſprotius lebes, nihil tripus Cirrhaeus, nec Dodonaeum vas aheneum garrit.* In quibus utique *lebes* Theſprotius & *vas aeneum* ſeu χαλκεῖον Dodonaeum ſatis aperte, ac ut diverſa quidem Graecorum oracula, diſtinguuntur. Unde in notis ad dictum Euſebii a Clemente locum, ejusdem editor ac Interpres Vigerus, *de hoc lebete, idemne fuerit ac Dodonaeum aes*, ad Obſervationes a ſe in illud Euſebii opus ſcriptas, Lectorem, ut paſſim alibi in iisdem notis, & quarum demum in Praefatione ſpem facit, unice ablegat, quas tamen nunquam editas puto. Illud equidem conſtat, cum Dodonaeum templum ſeu oraculum promiſcue Theſprotis ac Moloſſis, aut modo his, modo illis, quod monuerunt jam alii, adſcriptum; & ex antiquis Auctoribus, non Pindaro ſolum aut Tragicis, uti ea de re Strabo l. VII. p. 378. & vel ex Aeſchylo etiamnum liquet Prom. vſ. 828. & 831. ſed Herodoto inſuper l. II. c. LVI. Scymno Chio in Periegeſi p. 19. Strabone dicto jam loco, Pauſania lib. I. p. 30. ac priſcis etiam vel Homeri vel Sophoclis ad Trachin. vſ. 175. Enarratoribus. Quo jure vero aut titulo id ſit ab iis factum, ut nempe *Dodonem*, illiusque aeriſonum, ſeu, ut hic ἀσίγητον, *non ſilentem*, apud Theſprotos *lebetem* quoque collocarent;

&

Digitized by Google

& an e male intellectis Homeri, ubi de Dodone aut Dodonaeis agit, verbis, praepoſteram, loco utique non obſcuro aut extra ipſius Graeciae fines poſito ſedem adſignarent Graeci modo dicti, iique nec unius aetatis aut indolis Auctores; quique ex iis in deſcribendo locorum ſitu Graeciaeve antiquitatibus enarrandis, ipſa locorum inſpectione ac notitia voluerunt fidem ſuam ac induſtriam adprobare, hic jam non quaeritur; ac de eo ſtatuent, qui de his ſincerum poſſunt judicium ferre. Illud hic ſatis eſt ad Clementis & ejusdem ſequacium adducta paullo ante verba, id de Dodonaeo apud Theſprotos *lebete* vel oraculo fuiſſe a veteribus illis traditum; tum de uno, non de pluribus Dodonaei Jovis oraculis, ubi nempe eſſet illud *Dodonaeum* χαλκεῖον ſeu *Theſprotius lebes*, (χάλκειος idem ſeu *aereus* vel *aeriſonus*, & qui proverbio locum dedit) eosdem, aut alios, qui ea de re agunt, Auctores meminiſſe. Unde etiam inter munera aenea ab Heleno, utpote vate, data, *Dodonaeosque lebetas* retulit, ut notum, Maro Aen. III. vſ. 466. & ad quem locum Servius, *vaſa aenea in Dodone, quae uno tactu ſolebant ſonare*, ac ubi proinde illi *Dodonaei lebetes* Servio iidem, qui χαλκεῖα, & apud Themiſtium itidem Orat. XXI. p. 259. ult. ed. ὑπηχεῖ δὲ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον, *reſonatque vas aeneum* ſeu *Dodonaeus lebes*; a Lucano autem jam ante l. VI. vſ. 427. *Aere Jovis Dodona ſonet*, ſicuti ibi pro *ore Jovis* in veteri MSto Rhemenſi, ac in uno Vaticano, dum hanc operam olim huic Poëtae impenderem, legendum vidi; ac ita etiam in MSS. legi, monitum jam ab aliis novi. Neque vero plures, quaecunque *Dodonaeorum lebetum* facta ſubinde fuerit mentio, quam unus aeriſonus ſeu *non ſilens*, praeter alios, de quibus ſupra, ab illa quoque inſigni, ut vocari vulgo ſolent, Patrum triade, Clemente, Euſebio, Theodorito dictus; neque vero ille, ut vel hic Poëtae noſtri locus, & alius ejusdem in Stephani Fragmento de Dodone (ſi tot alia deeſſent ejus rei, illiusque vulgo etiam obviae, documenta) abunde argueret, a Dodonaeo χαλκείῳ, quod iisdem, eruditis quamquam, ſacrorum Antiſtitibus inconſulto placuit, ullatenus diverſus. Hinc etiam illud Philoſtrati de Dodona, ſeu eodem in illa χαλκείῳ, aut χαλκῷ etiam dicto, cum his Callimachi de ejusdem *lebete* verbis conſona; indeque pridem ad oram hujus loci a me adnota, nempe Icon. l. II. p. 830. χαλκῆ τε Ἠχὼ ἐν αὐτῷ τετίμηται, mox ἐπειδὴ ΧΑΛΚΕΙΟΝ ἀνέκειτο τῷ Διῒ κατὰ Δωδώνην ἠχῶν ἐς πολὺ τῆς ἡμέρας, κ̀ μέχρι λάβοιτό τις αὐτοῦ ΜΗ ΣΙΩΠΩΝ, *aeneaque* (in ipſo nempe fano Jovis Dodonaei) *Echo colitur; quandoquidem vas abeneum* (ſeu *lebes aereus*) *Jovi in Dodone dicatum erat, ad multam diem reſonans, & donec id apprehenderet aliquis*, MINIME SILENS; nempe quod hic a Callimacho dicitur, ἀσιγήτοιο λέβητος. Ita, quod aliunde notum, χάλκειοι olim vulgo *lebetes*, iique etiam Athenis ab Hierophanta Proſerpinam invocante, aut vero Spartae Rege mortuo pulſari, quo tinnitum

ederent, ſoliti, ut id partim ex Apollodoro notant veteres Theocriti Enarratores ad ea verba Idyll. II. vſ. 36. Τὸ χαλκίον ὡς τάχος ἄχει, *vas abeneum quamprimum pulſa*. Neque vero idem Dodonaeus *lebes*, prout hic a Callimacho dicitur, ἀσίγητος ſeu *perſtrepens* vel *ſonorus* amplius aevo Strabonis, qui oraculum Dodonaeum, ſicuti & reliqua, defeciſſe tradit l. VII. p. 317. Ut proinde haud mirum ſit a Theodorito, poſt verba ex eo paullo ante adducta, continuo addi, ἀλλὰ σιγᾷ μὲν ὁ Δωδωναῖος, *ſed tacet quidem Dodonaeus*, Juppiter nempe, ſeu *lebes* ille antea ἀσίγητος. Decepit proinde eruditiſſimum Clementem, & qui id ab eo, praeter Euſebium, mutuatus eſt, eundem Theodoritum, facta modo *Dodonaei* χαλκίου, modo ejusdem dicti *Theſprotii*, a *Dodona* nempe traditi a multis, ut antea vidimus, veterum apud *Theſprotos* ſitu, *lebetis* mentio, ut iſta quaſi de diverſis oraculis, diverſisque, quae in iisdem exſtarent, ſymbolis aut vaſis, dicta iidem ſint arbitrati. Unde cautius utique unius tantum hujus fatidici *lebetis* fit a Gregorio Naz. mentio in Julianum Στηλίτ. I. pag. 127. οὐκ ἔτι φθέγγεται δρῦς, οὐκ ἔτι λέβης μαντεύεται, *non amplius loquitur quercus, non amplius lebes vaticinatur*. Ut hoc jam mittam λέβητας aereos, de *urnis* etiam, in quibus conditi mortuorum cineres, apud veteres dictos, ut ab Aeſchylo Choëph. vſ. 684. λέβητος χαλκέου πλευρώματα, *urnae abeneae latera*, & quam ſimiliter una voce χαλκῷ denotat Sophocles Electr. vſ. 761.

Χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ.
In urna abenea de magno corpore miſerum cinerem colligentes.

Ita *aereos lebetes* juxta ac tripodas, ſolita in antiquis agonibus victorum praemia, ac inde ab iis, ut jam alibi diximus, in Deorum fanis conſecratos, uno etiam χαλκοῦ nomine denotat ſubinde Pindarus ut Nem. Od. X. p. 421. ἀλλὰ χαλκὸν &c. ubi Critici, λέβητα γὰρ ἐτιμῶντο ἐν πολλοῖς τῶν ἀγώνων, *lebetem enim magni ducebant*, nempe praemii loco, *in pluribus agonibus*.

Vſ. 287. ἱερὸν ἄστυ, καὶ οὔρεα Μηλίδος] Idem nempe, quod dudum dixerat Herodotus de hiſce Hyperboreorum ſacris ad Dodonaei primum, inde *in ſinum Meliacum*, ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον delatis, quo illinc in Euboeam, ac tandem in Delum transferrentur l. IV. c. XXXIII. Ipſam autem regionem ad ſinum illum *Meliacum*, & quam Μηλίδα λίμνην, *Melidem paludem*, vocat Sophocles Trachin. vſ. 646. Μηλίδα etiam dictam arguit hic Callimachi locus, uti apud Stephanum recte legitur in voce Μῆλος, ſub finem, Μηλὶς, ἡ χώρα, nec opus proinde fuiſſe, ut cum doctiſſimo Holſtenio, ibi Μηλὶς ἡ χροία, de *melino* nempe *colore* pro χώρα legatur. Ejusdem vero Μηλίδος incolae appellati, Μηλιεὺς λεώς, *Melienſis populus*, in iisdem Sophoclis Trachiniis vſ. 197. loci vero Nymphae Μηλιάδες in ejus Philoctete vſ. 741. & quas pro *Trachiniis* ita ibi dictas, notant veteres illius Tragici Interpretes.

Ipſum

Digitized by Google

Ipſum vero ſinum Μηλιᾶ κόλπον vocat Aeſchylus Perſ. vſ. 486. nempe contracte pro Μηλιέα, ut in adducto ante Herodoti loco. De *montibus* autem *Melidis*, quorum hic meminit Callimachus, videndus Herodotus l. VII. c. XCVIII. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ΟΥΡΕΑ ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν ΜΗΛΙΑΔΑ γῆν· Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι, *circa autem illum locum* MONTES *editi atque inacceſſi totam cingunt* MELIDEM *regionem, quae petrae Trachiniae nominantur. Melienſes* vero ſimiliter relatos ab Aeliano jam vidimus vſ. 283. inter eas gentes, per quas iter Delphorum pueris ad ſacra Apollinis apud Theſſalica Tempe obeunda, erat faciendum.

Vſ. 289. ἀγαθὸν πεδίον Ληλάντιον] Nempe cum ob inſignes illas aquas calidas, quae ſcaturiebant in hoc Euboeae *campo*, & quas ad morborum curationem opportunas, iisque uſum Syllam tradit Strabo l. x. p. 443. tum quod pinguis eſſet idem *campus*, ut vel e Theophraſto licet colligere Hiſt. Pl. l. VIII. c. VIII. Ibi enim ait, foenograecum naſci quidem in ſolo tenui, *nusquam autem in pingui; unde nec in Euboea apud Lelantum naſcitur*, οὐκ ἐν ταῖς πιείραις· ὅθεν τῷ Ληλάντῳ μὲν οὐ γίνεται. Cujus *Lelanti* in Euboea meminit rurſus idem Auctor c. x. ejusdem libri. Adde, quod in eodem *campo Lelanto* admirabile fuiſſe metallum aeris & ferri commune, ſed quod ſuo aevo non exſtaret amplius, refert dicto ante loco Strabo. E quibus proinde intelligimus, cur natas continuo de eodem *campo*, inter duas principes Euboeae urbes, Chalcida & Eretriam, contentiones, e Strabone conſtat l. x. p. 448. & 465. Quod vero hic addit continuo Poëta, ab Euboeis, ob exiguum inde in Inſulam Delum trajectum (nulla etiam facta prius, uti nec ab Herodoto loco jam ſupra indicato ad vſ. 284. Athenienſium mentione) delatas in eandem Hyperboreorum aliunde ad ſe advectas pro more primitias: id utique cum Pauſaniae narratione, de qua jam ante ad vſ. 283. non quadrat, ubi ille ab Athenienſibus id fieri ſolitum memorat, adductis ejus ibidem verbis, Ἀθηναίους δὲ τοὺς εἰς Δῆλον ἄγοντας, *Athenienſes eſſe*, qui accepta nempe ab aliis eadem ſacra, *in Delum deferant*. Unde dicendum eſt, aut ab aevo Callimachi id mutatum fuiſſe, ut ſolis nempe Athenienſibus, in quorum veluti poteſtate remanſerat eadem Delus, hoc fuerit conceſſum; aut vero Athenienſes exſtitiſſe, qui ex Euboea iis olim ſubjecta, coloniisque in ea, ut Chalcide & Eretria, primariis ejusdem Inſulae urbibus, quod vel e Vellejo notum l. I. c. IV. frequentata, ea Hyperboreorum ſacra in Delum ferrent. Athenienſes certe, ubi Euboea tempore belli Peloponneſiaci ab iis defeciſſet, maximo ad illum usque diem metu perculſos tradit Thucydides l. VIII. p. 622. ex qua Inſula nempe, ut addit ibidem, illi plus utilitatis, quam ex ipſa Attica perciperent. Quamquam ſequutis aetatibus, & aevo quidem Pauſaniae, alia longe eſſet Athenienſium, qui pridem Romanis parebant, conditio;

 quo-

Digitized by Google

quoque jam tot cladibus *extinctos*, & *colluviem nationum* dicebat apud Tacitum Tiberius Annal. II. c. 55. niſi quod multa in eos beneficia contuliſſe referatur, cum alibi, tum ab hoc ipſo Pauſania in Atticis, Hadrianus; unde & *urbs Hadriani*, & *novae Athenae*, in antiquis Inſcriptionibus appellari eadem civitas meruit. An vero id quoque ſit iisdem Athenienſibus ab Hadriano, e veteri quodam ritu, ſeu quaeſita inde ſingulari praerogativa, de qua tamen ſilent Herodotus & noſter Battiades, denuo conceſſum, ut penes eos ſolos, veneranda illa Hyperboreorum ſacra apud ſe translata in Delum deferendi, poſtliminio veluti jus & fas foret, id nec ab eodem Pauſania, in narratione huius rei dicitur, nec aliunde nobis conſtat.

Vſ. 291. ἀπὸ ξανθῶν Ἀριμασπῶν] *Arimaſpos* hic pro *Hyperboreis* dixit, & quos etiam *gentem Hyperboreorum* exſtitiſſe traditur in Graecis Scholiis ad hunc locum, ac ſimiliter a Stephano, Ἀριμασποὶ, ἔθνος Ὑπερβορέων. Quod ab Antimacho itidem traditum, eosdem nempe eſſe *Hyperboreos* cum *Arimaſpis* refert idem Ἐθνικῶν Scriptor in voce Ὑπερβόρεοι. Unde etiam in Pherenici verſibus de *Hyperboreis*, qui a Graecis Pindari Enarratoribus recenſentur ad Olymp. Od. III. p. 31. *Boreae* ſeu Hyperboreorum *terram* Rex *Arimaſpus* inhabitaſſe dicitur.

Νάσσατο ἄναξ Βορέαο γῆν Ἀριμασπὸν ἔναυλα.

Quamquam ab aliis non iidem cum *Hyperboreis*, ſed iis finitimi ſtatuerentur *Arimaſpi*; & inde etiam a Pauſania in narratione hujus rei, ſeu primitiarum, quas in Delum Hyperborei mittere conſueverant, traditum jam ante vidimus ad vſ. 284. eas nempe ab Hyperboreis fuiſſe *Arimaſpis*, finitimis quippe, primum commiſſas; ab *Arimaſpis* dein Iſſedonibus, & ab his rurſus per conterminos populos easdem in Delum deportatas. *Arimaſporum* autem ſedem, non ad Oceanum quidem, Germanicum puta ac ſeptentrionalem, ad cujus oram Hyperboreos collocant, uti antea vidimus ad vſ. 282. veteres ad eum locum Critici, aliique; ſed ad Moeotida paludem ſtatuunt Orpheus ſeu Onomacritus Argon. vſ. 1063.

Ὧν περιναιετάει ἐν γῇ Μαιώτιδα λίμνην,

Qui circumhabitant in terra Maeotidem paludem.

& circa eadem loca de iis *Arimaſpis* agens Aeſchylus Prom. vſ. 805.

Οἰκοῦσιν ἀμφὶ νᾶμα Πλούτωνος πόρου,

Habitant juxta laticem Plutonis alvei.

Quibus poſtremis nempe vocibus, νᾶμα Πλούτωνος πόρου, non Nilus, ut exiſtimarunt veteres aliquot Critici, & in incerto reliquerunt ibidem alii, ſilet autem eruditus editor ac Interpres Stanlejus, ſed *Acheron* fluvius omnino debet intelligi, prout ad eundem Tragicum pridem vidi, & de quo fluvio dixit Apollonius l. II. vſ. 353.

Ἔνθα

Digitized by Google

Ἔνθα μὲν ἐς Ἀΐδαο καταιβάτις ἐστὶ κέλευθος.

Ibi quidem prona eſt deſcendens ad Plutonem via.
ac ubi τὸν τοῦ Ἅιδου ποταμὸν, *Plutonis fluvium*, vocant ſimiliter (ut nempe νᾶμα Πλούτωνος dicto modo loco Aeſchylus) Apollonii Enarratores, & quomodo τὸν καταιβάτην Ἀχέροντα, *declivem ad inferos Acheronta* dixit Euripides Bacch. vſ. 1358. & de eodem praeterea Lycophron p. 21. Idem vero *Acheron* fluvius in Mariandynorum regione, ab Apollonio ibidem ſtatuitur, ac praeterea ejusdem libri vſ. 745. & quidem ad Heracleam Ponticam, ut ibi veteres Critici, quae in eodem Mariandynorum ſolo a Xenophonte Ἀναβ. l. VI. p. 374. Strabone l. XII. p. 542. aliisque collocatur. Quo etiam factum obſervo, ut in praeclaro ejusdem Heracleae nummo ſub Gordiano percuſſo, ſpectetur cum tricipiti, quem trahit, Cerbero, quod nempe ibi, ut ea de re jam olim Xenophon d. l. p. 375. Hercules ad Cerberum feratur deſcendiſſe, deſcenſusque illius, nempe ad inferos, ſigna ibidem exſtare; ſeu, ut ea de re vetus Nicandri Enarrator ad Alex. vſ. 13. Ἀχέρων δὲ ποταμὸς ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Ποντικῇ, ἔνθα τὸν τοῦ Ἅιδου κύνα, ὁ Ἡρακλῆς ἐξήγαγε, *Acheron autem fluvius Heracleae Ponticae, ubi inferorum canem Hercules eduxit.* Ne hiſce jam immorer, quae de eodem *Acheronte*, ad ſuam de Hyperboreis confirmandam ſententiam adfert eruditiſſimus Rudbeckius; dum ex Orpheo, Platone, Virgilio, aliisque, eundem dictum a Poëtis *nigrum* ſeu *tenebricoſum*, ac praeterea *infimum* ſeu *inferum Acheronta* contendit, ob creditam nempe a veteribus, quamquam falſo, perpetuam in ultimo illo eoque *inferiori* etiam dicto ſeptentrione caliginem, ſeu ſemeſtrem juxta alios noctem, finemque terrae iis in locis ab iisdem quoque conſtitutum. Unde etiam miſſa e Graecis aut Hebraeis vocibus deducta ab aliis *Acherontis* origine, eandem ille, & quod jam notaverat Ortelius, arceſſit ab antiqua voce Scythica *agron*, quaſi *ſine fundo*; idque ob immenſos maris illius ſeptentrionalis vortices. De quibus nempe agit laudatus modo Rudbeckius Atlant. l. I. p. 310. & 551. & quae hic obiter tantum tangimus. Hyperborei vero, qui *Arimaſporum* nomine, ſeu, ut iis finitimi, hic a Callimacho, uti ex ante dictis, & quae mox ſubdit, liquet, cum *Arimaſpis* itidem conjunguntur a Clemente Stromat. l. I. p. 343. αἱ γὰρ Ὑπερβόρεαι καὶ Ἀριμάσπιαι πόλεις, καὶ τὰ Ἐλύσια πεδία, δικαίων πολιτεύματα, *urbes enim, quas Hyperborei & Arimaſpi incolunt, ac Elyſii campi, juſtorum habitationes.*

Vſ. 292. Οὖπίς τε, Λοξώ τε, καὶ εὐαίων Ἑκαέργη] Tres haſce *Arimaſporum* ſeu *Hyperboreorum* potius, ut illae ab aliis Auctoribus dicuntur, virgines, ſacrorum primitias in Delum, per longum terrarum ac maris etiam tractum, primas detuliſſe, tradit Callimachus. Virgines vero illae in genere, & tacitis earum nominibus, dicuntur in narratione hujus facti apud Melam l. III. c. IV. Plinium lib. IV. c. XII. Solinum cap. XVI. Ab Herodoto autem

tem duae commemorantur, aliiſque nominibus, quae primae ſacra illa in Delum detulerint, *Hyperoche* nempe & *Laodice*, l. IV. c. XXXIII. A quo proinde id hauſiſſe videtur Clemens in Protrept. p. 29. (ut Cyrillum mittam, qui Clementis ea de re verba adducit adv. Julianum l. x. p. 343.) dum eaſdem, non vero *Opin* & *Hecaergen* memorat, nempe, τί σοι καταλέγω, τὰς ΕΞ ΥΠΕΡΒΟΡΕΩΝ γυναῖκας; ΥΠΕΡΟΧΗ καὶ ΛΑΟΔΙΚΗ κέκλησθον· ἐν τῷ Ἀρτεμισίῳ δὲ ἐν ΔΗΛΩ κεκήδευσθον· τὸ δὲ ἐν τῷ Ἀπόλλωνος τοῦ Δηλίου ἐστὶν ἱερῷ. *quid tibi* EX HYPERBOREIS *feminas* (non ut Interpretes, *Hyperboreorum uxores*) *commemorem?* HYPEROCHE *&* LAODICE *vocabantur, quae in Artemiſio* DELI *ſunt ſepultae. Illud autem eſt in aede Apollinis Delii.* Quamquam priori de hiſce duabus Hyperboreorum virginibus in Delum adpulſis narrationi, aliam mox ſubdit Herodotus cap. XXXIII. & ex Deliorum quidem, ut ait, ſermonibus; duas nempe ab iis antiquiores adhuc ſtatui Hyperboreorum virgines, quae in Delum venerint, Ἄργιν, ſeu ut in veteribus libris, Ἄργην καὶ Ὦπιν, *Argen & Opin*, quarum etiam nomina exſtarent in Hymnis, non a Deliis ſolum, ſed eorum exemplo, ab Inſularibus & Ionibus cantari ſolitis. In quibus autem poſtremis Herodoti locis, pro Ἄργιν vel Ἄργην, omnino Ἑκαέργην legendum patet, prout hic apud Callimachum & alios adhuc Auctores, ſicut haud uno apud Pauſaniam loco, ut l. I. p. 81. ubi inferias ait a nupturis Megarenſium virginibus Iphineae Alcathoi filiae fieri ſolitas criniumque primitias detonderi, additque, καθὰ καὶ τῇ Ἑκαέργῃ καὶ Ὤπιδι (non, ut ibi legitur, & viderunt jam alii, ὅπη δὴ) αἱ θυγατέρες ποτὲ ἀπεκείραντο αἱ Δηλίων, *ſicuti etiam Hecaergae & Opi detonderi ſolent Deliorum virgines*, & qua de re etiam mox Callimachus. Neque aliter idem Pauſanias l. v. p. 299. ubi dicitur in eandem Ὦπιν καὶ Ἑκαέργην, *Opin & Hecaergen*, decantatum apud Delios carmen, quod primae ab Hyperboreis in Delum venerint. Sicuti adducto jam ante ad vſ. 283. Servii loco, niſi quod pro virgine Ἑκαέργη, *Hecaerge*, Ἑκάεργος ſeu *Hecaergus* dicatur, a quo juxta *Opin* ab Hyperboreis delatae ſint in Delum ſacrorum primitiae. Quod a Platone etiam factum fuerat, ſeu potius ab Aeſchine Socratico in Axiocho p. 37. Tom. III. ubi nempe Xerxis in Graeciam expeditionis temporibus miſſus dicitur in Delum Gobrias, ut Inſulam (qua de re ante dictum ad vſ. 255.) tueretur, duorum Deorum natalibus celebrem; ibi autem ex aereis quibusdam tabulis, ἃς ἐξ Ὑπερβορέων ἐκόμισαν Ὦπίς τε καὶ Ἑκάεργος, *quas ab Hyperboreis Opis & Hecaergus detuliſſent*, de animarum nempe poſt mortem migrationibus in inferos, aliaque, quae ibi commemorantur, fuiſſe conſignata. Adde, quod alibi adhuc Servius ad Aen. lib. XI. vſ. 858. & ubi οὐλοφόρους, ſeu *ſacrarum primitiarum latores*, uti jam ante etiam vidimus, vocat *Opin & Hecaergen*, qui ex Hyperboreis in Delum venerint, *Hecaergon Apollinem & Dianam educaſſe*.

Digitized by Google

taſſe, uti etiam ex cognominibus Deorum, cum illa Opis, & hic Hecaergos appellantur, cognoſcitur. Verum ſicuti *Opis*, ita Ἑκαέργη ſeu *Hecaerge* dicta etiam Diana, ut in eo Branchi vatis verſu apud Clementem Strom. l. v. p. 570.

Μέλπετε, ὦ παῖδες, Ἑκάεργον καὶ Ἑκαέργην,
Cantate o pueri Hecaergon & Hecaergen.

Hinc ſolis Hyperboreorum virginibus, iisque, juxta Herodotum, Callimachum, Pauſaniam veteresque Deliorum Hymnos, *Opi* & *Hecaergae* appellatis, hoc factum delatarum primum in Delum ἀπαρχῶν tribuunt memorati jam ante Mela l. v. c. III. Plinius l. IV. c. XII. Solinus c. XVI. Quibus adde Claudianum in ſec. Conſ. Stilich. vſ. 253.

Jungunt ſe geminae metuenda feris HECAERGE,
Et ſoror, optatum numen venantibus, OPIS,
Progenies Scythiae: Divas, nemorumque potentes,
Fecit HYPERBOREIS DELOS *prolata pruinis.*

Quarum alioquin trium; quae hic a Callimacho commemorantur; Hyperborearum virginum, ſed in genere, ut totidem Nympharum Dianae comitum, & cum Dea, ubi eam vidit nudam infelix Actaeon, lavantium, meminit in narratione hujus fabulae Nonnus Dionyſiac. l. v. p. 168. ἴαχε ΛΟΞΩ, σύνθροον ΟΥΠΙΝ ἔχουσα &c. *clamabat* LOXO, *conſonam* UPIN *habens*, quae natantem, ut additur, inhibuit *ſororem* HECAERGEN, κασιγνήτην ΕΚΑΕΡΓΑΝ. Quem locum ideo hic tango, quod cum haud infrequens occurrat, uti ſuperiora arguunt, harumce *Opis* & *Hecaerges* apud veteres mentio, unus forte praeter Callimachum exſtet hodie Nonnus, qui ejusdem virginis Λοξὼ meminerit. A quo tamen Apolline qui ſicut Ἑκάεργος, ita Λοξίας etiam dictus, ſeu a tributis huic Delio, ſimul ac ſorori Deliae, totidem appellationibus ſeu inſtitutis; iis quoque nominibus dictas, inde a Poëtis ſacratas hiſce Diis virgines licet continuo ſtatuere. Immo unde videtur, Σκυθιάδος ſeu *Scythiadis* nomen huic Inſulae inter alia eidem quoque inditum: ſicut e Nicanore refert Stephanus, & conſtanter praeferre libros veteres monuit ad eundem vir doctus; qui tamen aliam, & quam veriſſimam ſtatuit, magni Salmaſii conjecturam refert, Κυνθιάδος nempe ibidem legendum pro Σκυθιάδος. Idem vero de Delo ob Apollinem Hyperboreum eo *Scythiadis* nomine appellata, notaſſe jam video doctiſſimum Holſtenium; ac prout, ut hoc addam, *Scythiae progenies* dictae a Claudiano, ut modo vidimus, Hyperboreae illae, quae in Delum appulerunt cum ſacris Apollini primitiis, virgines. Quamquam autem poſteris aetatibus, non intra haſce Hyperboreorum virgines remanſiſſe illud ſacrorum primitias in Delum deferendi inſtitutum, iidem dicti paullo ante Auctores tradant; ſequutis enim annis, id aliarum itidem virginum opera renovatum; dein ob violata in iis hoſpitii jura, ad proxima tantum loca progreſſas θηλυφόρους illas virgines, depoſitis

ibi

ibi ſacris ; quae per manus dein conterminorum hinc inde accolarum, in Delum usque transferrentur ; donec & illud quoque tandem abolitum. Docet id poſt Melam , & uberius aliquanto, Plinius l. IV. c. XII. ſub finem : *Virgines ferebant eas frugum* (ut ille eas vocat) *primitias , hoſpitiis gentium per annos aliquot venerabiles , donec violata fide , in proximis accolarum finibus deponere ſacra ea inſtituere , hique ad conterminos deferre , atque ita Delon usque. Mox & hoc ipſum exolevit.* Neque aliter , qui id ab eo hauſit , Solinus c. XVI. Quibus etiam accedit Pauſanias dicto jam loco lib. I. p. 59. de delatis nempe Hyperboreorum in Delum usque per conterminos populos, primitiis; & id quod ſimiliter de veneratione, qua eorundem ſacrorum latores excipiebantur ab iis, per quas ab Hyperboreis in Delum usque iter illis erat faciendum, gentibus , tangit , adductis etiam jam antea illius ea de re verbis ad vſ. 283. Aelianus V. H. l. III. cap. I.

Vſ. 293. Θυγατέρες Βορέαο] Sicut *Boreae* nempe filii Zethes & Calais e Poëtis noti , ita hic *Boreae filiae* traduntur , commemoratae modo Hyperboreorum virgines, *Opis* , *Loxo* , & *Hecaerge.* Cujus utique rei ratio e Diodoro Siculo petenda , qui ubi de hiſce Hyperboreis , cultoque ab iis ſolemnibus ritibus Apolline; & coalita, renovataque per Abarin cum Deliis amicitia egiſſet, addit , βασιλεύειν τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ τεμένους ἐπάρχειν τοὺς ὀνομαζομένους ΒΟΡΕΑΔΑΣ, ἀπογόνους ὄντας ΒΟΡΕΟΥ, καὶ κατὰ γένος ἀεὶ διαδέχεσθαι τὰς ἀρχὰς , *urbis* apud Hyperboreos *imperium , & ſummam templi Apollinis curam , eſſe penes* BOREADAS, *progeniem* BOREAE, *qui gentili ſucceſſione principatum ineunt.* Unde Cl. Rudbeckius eo Diodori , tanquam luculento, & cui iſtud Callimachi licuiſſet ſuperaddere , teſtimonio nixus, rem eam ita explanat Atlant. p. 565. *Boream* nempe dictum ab Hyperboreis Saturnum , Neptuni patrem , & Atlantis avum, prout id ante e Platone ac Edda a ſe firmiter probatum dicit , & a quo deinceps *Borea*, ſeu antiquiſſimi Hyperboreorum, h. e. Sueonum, juxta illum, Rege , dicti fuerint ejus ſucceſſores *Borei*, cujusque appellationis , prout id jam ex eodem obiter adtigi ad vſ. 261. plurima exſtent in antiquis Sueonum monumentis veſtigia. Quae obiter , quod non in omnium manibus verſetur illud Rudbeckii opus , nec alieno utique loco, ubi de *Boreae progenie*, Hyperboreis nempe hiſce virginibus , a Callimacho agitur , hic tango : liberum caeteroquin de iis judicium ſedulis ac induſtriis veterum in ſeptentrionalibus illis plagis originum indagatoribus relinquens.

Ibid. καὶ ἄρσενες, οἵ τοι ἄριστοι] Nempe, non qui illas ſacrorum primitias ab Hyperboreis in Delum detuliſſent, ſed qui virginibus Hyperboreorum, de quibus modo actum, κλοφόροις , *ſecuritatis* tantum *ergo*, ἀσφαλείας ἕνεκα, ut ea de re Herodotus d. l. l. IV. c. XXXII. iique e popularibus, quinque viae comites ac deducto-

ductores fuerant additi. Unde etiam factum, uti mox a Callimacho dicitur, ut iidem juvenes, & juxta eundem Herodotum, περφερέες inde appellati, in grati animi exantlatique laboris memoriam, juxta dictas virgines, ſtatis quibusdam ritibus fuerint deinceps a Deliis culti. Plures alioquin Hyperboreorum advenas, Delphos quoque veniſſe, ibique perfeciſſe Apollinis oraculum, veteris apud Delphos fatidicae Boeo carminibus ferri, & quorum aliquot ibi leguntur, tradit Pauſanias l. x. p. 617.

Ἔνθα τοι εὔμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο
Παῖδες Ὑπερβορέων, Πάγασος καὶ δῖος Ἀγυιεύς.
Hic tibi decantatum oraculum perfecerunt
HYPERBOREORUM *liberi, Pagaſus & divinus Aguieus.*

In quo poſtremo, ut obiter hoc addam, nomine Ἀγυιέως Apollinis, qualis paſſim apud Graecos, ut aliunde notum, in ἀγυιαῖς quippe cultus, ac inde etiam *Aguieus Apollo* ab Horatio invocatur in ſeculari Carmine, origo forte aut veſtigium comparet.

Vſ. 295. Εὔμοιροι δ' ἐγένοντο] In ſcholiis ad hunc locum, εὔμοιροι, εὔφημοι, h. e. *celebrati*, ſeu laudem ac gloriam poſt mortem nacti. Quod utique adpoſite de hiſce Hyperboreorum juvenibus dictum, qui Delum cum memoratis ante virginibus ὀλοφόροις adpulſi, magnam inde apud Delios famam, ſtatosque ac ſolemnes, uti mox addit Callimachus, honores ſunt conſequuti. Id quod de iis ab Herodoto etiam dictum pridem fuerat, adducto jam ante loco l. IV. c. XXXIII. τούτους οἱ νῦν περφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες, *quos nunc peripbereas* (ſeu *circumferentes*) *vocant multis in Delo bonoribus nactos.* Occurrit etiam eodem, quo hic ſenſu, vox εὔμοιρος apud Aeſchylum Eum. vſ. 893. ubi Minerva ad chorum placatarum jam Eumenidum ait:

Ἔξεστι γάρ σοι, τῆς δὲ γ' εὐμοίρου χθονὸς
Εἶναι δικαίως ἐς τὸ πᾶν τετιμένῃ,
Licet enim tibi, ut in beata ſeu *decantata bac terra*
In aeternum ſis ſolemniter culta,

non ut ibi poſtremus editor ac Interpres, qui εὐμοίρου χθονὸς, vertit *terrae participi*, quum tamen in eo loco vox εὔμοιρος, non ad Eumenidas, ſed ad Atticam referatur. Sic apud Joſephum Ἀρχ. l. VIII. c. VII. de Oza Rege Judaeorum, quod poſtquam juſte ac pie Regno praefuiſſet, perveniſſetque ad ſummam ſenectutem, εὐμοίρως ἀπέθανε, *in magna celebritate* ſeu *gloria obiit*; quod hic nempe de Hyperboreis juvenibus dicitur, εὔμοιροι δ' ἐγένοντο. E quibus abunde liquet, haud meruiſſe eam, quae in ſcholiis ad hunc Callimachi locum exſtat, gloſſam εὔμοιροι, εὔφημοι, ut illa, inquam, perſtringeretur nota cenſoria, quaſi εὔμοιροι *nunquam ſignificaret* εὔφημοι, ac proinde εὔμολποι in Callimacho, non εὔμοιροι legerit idem Scholiaſtes. Ut hic mittam Heſychium, apud quem utique legitur, εὐμοίρησε, εὐτύχησεν.

Vſ. 296. εὐήχης Ὑμέναιος] Conjeceram aliquando pro εὐήχης, le-

Digitized by Google

legendum hic εὐχαίτης, ſicuti *Hymenaeus* dicitur Anthol. l. IV. c. XII. Ep. CV. ad Venerem:

> Σὺ δ' εὐχαίταν εἰς Ὑμέναιον ἴθι.
> *Tu vero pulchre comatum ad Hymenaeum vade.*

Verum haud opus, ubi non adſunt veterum librorum veſtigia, a recepta lectione temere ac citra neceſſitatem recedere. Εὐάχης itaque dictus hic *Hymenaeus*, ob ſolita in nuptiis tripudia, ad citharam cantus &c. ac ut de eo Catullus ait Carm. LXI.

> *Excitusque hilari die,*
> *Nuptialia concinens*
> *Voce carmina tinnula,*
> *Pelle humum pedibus.*

Et quomodo apud Anacreontem de Venere itidem dicitur Od. XVIII. ὑμεναίοις κροτοῦσα, *cum hymenaeis perſtrepens.* Ita ὕμνους εὐαχήτους, *hymnos bene ſonoros*, nempe ad ſonum, ut ibi etiam dicitur, citharae, vocat Euripides Ion. vſ. 884.

Vſ. 297. Ἤθεα κουράων μορμύσσεται] Sic ante Hym. in Dian. vſ. 70. Αὐτίκα τὴν κούρην μορμύσσεται, *ſtatim is puellam territat.* Unde ἤθεα κουράων, hic pro κόρας, ut bene jam animadvertit Anna eruditiſſima, dixit Callimachus. Quae apud Graecos Poëtas & Tragicos imprimis Atticos, haud inſolita, ut Ἀθηναίας σθένος, *Minervae robur*, pro *Minerva*, apud Aeſchylum Eum. vſ. 299. Ἱππομέδοντος σχῆμα, pro *Hippomedonte*, apud eundem Sept. Theb. vſ. 494. aut Τηρείας μήτιδος, *Terei conſilii* ſeu *prudentiae*, Suppl. vſ. 62. ubi Critici, κατὰ περίφρασιν, τοῦ Τηρέως, *per periphraſin, pro Tereo*, & quod proinde a Latinis Poëtis, Graecorum more, ſubinde dictum, ut in eo, quod adducitur in iisdem Annae laudatiſſimae Notis, *mitis ſapientia Laeli* pro *Laelio*. De metu autem Virginum, ubi adeſt Hymenaeus ſeu nuptiarum tempus, ſimiliter Catullus carmine nuptiali LXI. ad Hymenaeum: *Te timens cupida* &c. ac Virgilius in Ceiri de Heſpero, a quo nempe rapi dicebantur novae nuptae:

> *Quem pavidae alternis fugitant, agitantque puellae.*

Ibid. ἥλικα χαίτην Παρθενικαί] Morem illum, juxta quem hae Δηλιάδες ſeu *virgines in Delo* nupturae, aut juvenes ibidem comae primitias Hyperboreis cum virginibus, tum juvenibus, περιφερίων nomine apud Delios, uti vidimus, cultis dicare eſſent ſolitae, e Pauſania jam hic adnotavit vir doctus. Ita apud Troezenios lege cautum tradit Lucianus de Dea Syria, ne adoleſcentes & virgines nuptias inirent, priusquam Hippolyto comas totonderint: idque apud Hieropolitanos etiam Syrios obtinuiſſe. Sponſarum certe detonſam olim comam, cum aliunde liquet, tum de Spartanis notat Plutarchus in Lycurgo p. 48. earum capillos aure tenus a pronuba circumtonderi ſolitos. Dianam alioquin & Parcas a nupturis virginibus placari ſolitas, tradit Pollux l. III. c. III. p. 137. Unde etiam cum juvencam Dianae ab iis immolatam, patet ex Euripide Iphig. Aul. vſ. 1113.

1113. tum caniſtra frugum a maturis viro virginibus, in Dianae honorem circumferri ſolita, juxta veteres Theocriti Enarratores Idyll. VII. vſ. 66. Neque omiſſus ab iisdem Veneris, nuptiarum utpote, ſicut a veteribus Criticis eadem dicta, ἰφόρυ cultus; prout id apud Hermionenſes ſedulo obſervatum monet Pauſanias l. II. p. 451. ut nupturae nempe tam virgines, quam viduae, rem ei divinam ante nuptias facerent. Verum de nuptiarum, quarum hic caeteroquin mentio, ritualibus jam non agimus. De detonſis vero in inferiis parentum, aut quos coli ſolemniter mos jubebat patrius, ad eorum tumulos virginum aut juvenum comis, res aliunde pervulgata. Unde ſimilem πλόκαμον πενθητήριον, *comam luctuoſam*, vocat Oreſtes apud Aeſchylum, ſub initium Choëph. quam nempe ad tumulum patris Agamemnonis erat depoſiturus, & Electra ſimiliter in eodem dramate vſ. 178. χαίτην κηρίμην χάριν πατρὶ, ut ibi Interpres, *capillos*, *juvenilem gratiam patri*, ſeu *comam detonſam in honorem patris*, Inachi nempe Argivorum fluvii, ſicuti Agathon Tragicus ait apud Athenaeum lib. XII. p. 528.

Κύρητες εἶναι, κυρίμυ χάριν τριχὸς,
Curetes dici, *propter tonſilem comam.*

& qui verſus ab Euſtathio, indicto ejus auctore, adducitur ad Iliad. Ψ. pag. 1292. ubi etiam ſub initium ſequentis paginae, quid illud Tragici κύριμος θρὶξ, ſeu unde fluvios κυροτρόφυς dictos poſſet quis ſtatuere, traditur. Adde prout αἱμακυρία a Boeotis dictae id genus inferiae, ut apud Pindarum Olymp. Od. I. & Criticos ibidem pag. 2. Immo unde κύριμος παρθένος, de virgine certum in modum detonſa apud Pollucem dicitur lib. IV. cap. IX. p. 207. Quum caeteroquin κύριμον pro *puellari* ſeu *virgineo* dictum veteri Orphicorum verſu norim, quem Proclus in Timaeum refert lib. II. pag. 137. ac prout legi ibidem ob metrum debet,

Αὐτος ἑῆς παιδὸς γὰρ ἀφείλετο κύριμον ἄνθος,
Ipſe enim ſuae filiae puellarem florem abſtulit.

Placet autem, ut hoc poſtremo addam, H. Stephani emendatio, ut hic apud Callimachum παρθενικαῖς, de Hyperboreis nempe virginibus, quibus nupturae Deliacae puellae comae primitias detonderent, dicatur: ſicut ſequenti verſu de maſcula pube in Delo itidem legitur, quae ἠιθέοισιν ſeu advenis quoque, & cultis in eadem Delo *juvenibus* Hyperboreis, primam lanuginem ſimiliter ſolita ſit conſecrare.

Vſ. 300. νῆσοι Κύκλον ἐποιήσαντο] Vide de his *Cycladum* aliarumque etiam *Inſularum* & gentium ſtatis ac ſolemnibus miſſis in Delum choris, notata jam ad vſ. 1. & 3. & paullo ante ad vſ. 279. hujus Hymni.

Vſ. 302. Οὔτε σιωπαλὴν, οὔτ᾽ ἄψοφον] Cum cantu nempe ad citharam & choreis, ſicuti antea Hym. in Apoll. vſ. 12. utrumque ſimiliter in celebrando eodem Deo notaverat,

Μήτε σιωπηλὴν κίθαριν, μήτ' ἄψοφον ἴχνος,

Neque tacitam citharam, neque ſine ſtrepitu greſſum,

& qua de re nos ibidem. Ita *ſurda plectra* ſine Apolline, nempe, quod hic ἄψοφα, dixit Papinius Sylv. l. I. Carm. IV. vſ. 19.

Aſt ego nec Phoebum, (quamquam mihi SURDA *ſine illo* PLECTRA)

Addam hic ſolum, Alexandrum M. ut de eo refert Dio Chryſoſt. orat. II. p. 24. non omnem Muſicam velle ſe diſcere profeſſum, ἀλλὰ κιθάρᾳ μόνον ἢ λύρᾳ χρῆσθαι, πρὸς Θεῶν ὕμνους καὶ θεραπείας, *ſed cithara ſolum vel lyra uti, ad Deorum hymnos & cultum.* Unde etiam *citharam matrem hymnorum*, κίθαριν τε μητέρ' ὕμνων, vocat Ariſtophanes Θεσμοφ. p. 772.

Vſ. 303. ἄλλος ἰθύραις Ἕσπερος] Non ut *crinita* ſtella de *Heſpero* hoc dicitur, ſed quod plena luce, ut notatur etiam in Graecis ad hunc locum Scholiis, λαμπρὸς ταῖς ἀκτῖσι, reſplendeat. Hinc λαμπρὸν Ἑσπέρου φάος, *ſpendida Heſperi lux*, pro *Heſpero* dicitur ab Euripide in Ione vſ. 1149. ac de eodem Catullus in Carm. LXI.

veſper Olympo
Exſpectata diu vix tandem lumina tollit.

Hinc Ἕσπεροι λαμπτῆρες de *ſtellis* in genere dixit Sophocles Ajac. vſ. 286. Hujus autem *Heſperi* ſidus in publico Locrorum Ozolarum, & qui *Heſperii* etiam dicti, ſigillo ſignatum, notat Strabo l. IX. p. 416. Quale utique conſpicuum ſidus, quum occurrat in nummis Locrorum, qui Opuntii dicti apud Goltzium Tab. Graec. XVIII. id de eodem *Heſpero* interpretatur doctiſſimus Iſ. Voſſius ad Catullum p. 157. minusque ſidus obvium in nummis aliorum Locrorum in eadem tabula, non de Epicnemidiis Locris, a quibus tamen ſignati iidem nummi, ſed Locris Ozolis imputat, quae alibi expendimus.

Vſ. 304. νόμοι Λυκίοιο γέροντος] *Lycium* nempe, uti idem ſequenti verſu vocatur, *Olena*, primum auctorem exſtitiſſe Hymnorum, qui in Delo canebantur, ex Herodoto & Pauſania jam monuit vir doctus. Hujus etiam *Olenis*, cum in Lucinam Hymnum, quem canerent Delii, tum alterum in Junonem, memorat haud uno loco Pauſanias, ut l. I. p. 31. & l. II. p. 108. &c. Immo eundem *Olena*, ut primum & antiquiſſimum Hymnorum, non in Delo ſolum, ſed in genere apud Graecos, auctorem, idem ſtatuit l. IX. p. 581. Quendam vero Melanopum poſt *Olena*, in Hyperboreorum memoratas ante virgines, Opin & Hecaergen, Hymnum quoque decantaſſe, tradit rurſus idem Auctor l. V. p. 299. Ut hic mittam, qua fide a Juliano Imperatore dicatur Epiſt. ad Athen. p. 551. pleroſque Hymnos in ſacris, ab ipſis Diis datos; paucos vero ab hominibus, iisque divinitus afflatis, profectos. Νόμοι autem pro ὕμνοι hic dici, bene monuit Anna praeſtantiſſima. Dictos enim ſubinde νόμους de *hymnis*, qui

in

Digitized by Google

in Deorum honorem canebantur, obſervant eruditi Ariſtophanis Enarratores Equit. p. 228. Νόμοι δὲ καλῶνται, οἱ εἰς Θεοὺς Ὕμνοι, *Nomi autem vocantur in Deos Hymni.* Unde de Olympo Marſyae diſcipulo ait Plutarchus de Muſica p. 1133. πεποιηκότα εἰς τοὺς Θεοὺς τοὺς Νόμους, *qui in Deos* primus *Nomos* ſeu *Hymnos fecit.* Non proinde Νόμοι dicti ſoli in Apollinem, ſicuti Dithyrambi in Bacchum, *Hymni*; prout id a viro eruditiſſimo amiciſſimoque noviſſime ad Ariſtotelis Poët. cap. 1. & 11. ſtatui video; quum, ut alia inſuper hic praeteream, Ἄρειος νόμον, *Martis nomum,* apud eundem Plutarchum legas de Muſica p. 1141. & ſimiliter τὸν τῆς Ἀθηνᾶς νόμον, *Minervae nomum*, p. 1143. Hinc ſicuti κιθαρῳδικοὶ Νόμοι, de *Nomis* ſeu modis dicti, qui in *cantu ad citharam*, iique a Terpandro primum erant praeſcripti, & ad quos maxime Hymni in Apollinem, citharoedum quippe, cani conſueverant (quamquam aliter de hymnis, ut ad tibiam ſolum cani ſolitis, a priſcis Euripidis Enarratoribus ad Phoeniſſ. vſ. 1036. traditum ſit, vt obiter jam monui ad vſ. 1. Hym. in Jovem) ita αὐλητικοὶ etiam νόμοι, qui in *cantu ad tibiam*, auctore primum Cleone, juxta Plutarchum ibidem p. 1132. inſtituti, quique in ſacris potiſſimum matris Deum, Martis, &c. adhibiti. Unde νόμοι poſtea de ipſis *hymnis*, qui ad modos illos ſeu citharoedicos; ſeu ad tibiam, ſicuti in eandem Rheam, aut Martem, aliosque Deos, canebantur, promiſcue ſunt appellati. Immo unde etiam αὐλητικὸς Νόμος εἰς Ἀπόλλωνα, *ad tibiam Nomus* ſeu *hymnus in Apollinem*, ab eodem, de quo paullo ante, Olympo factus, a Plutarcho itidem dicitur de Muſic. p. 1133. idque inde, uti in ſequentibus tangit p. 1135. & aliunde conſtat, quod in ſacris & choris in honorem hujus Dei inſtitutis, ad tibiam quoque hymnos eidem accinerent, quique προσόδια olim dicebantur, & cujusmodi fuiſſe hymnum Thebani tibicinis in Delum ſeu Delium Deum, e Pauſania & Proclo ad titulum hujus Hymni jam vidimus. Ita vere hic apud Callimachum, de Olenis in Hyperboreas, qua de re ante, virgines *hymno*, νόμῳ ſimiliter dicitur. Quae prima etiam origo fuit, cur νόμοι in genere de *hymnis* ſeu cantilenis certis nempe legibus adſtrictis, fuerint dicti, prout id innuit Plato l. VII. p. 799. nempe ut ratum ſit illud ac ſtatutum deinceps: Νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν, οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, *cantilenas* ſeu *hymnos Nomis*, h. e. *certis legibus conſtare apud nos debere*, & *ſicuti tunc veteres de cantu ad citharam, ita quidem, uti videtur, eos appellarunt.* De cantu nempe ad citharam, ut ea de re paullo ante, dicti primum, quod & agnoſcit etiam Plutarchus, iidem νόμοι; unde quem νόμον ἄνομον, *cantum inornatum* ſeu *ingratum*, vocat Aeſchylus Agam. vſ. 1157. explicant veteres ad eum Critici, κιθαριστικὸν δὲ νόμον φησὶ, *citharoedicum autem cantum* ſeu *nomon dicit.* Qualem nempe ἄλυρον Μοῦσαν, *ſine lyra Muſam*, ſeu *inconcinnum canticum*, appellat Euripides Phoen. vſ. 1085. ſeu

Digitized by Google

quod ait rurſus alibi Aeſchylus Agam. vſ. 999. ἄνευ λύρας ὑμνῳδεῖ θρῆνον, *ſine lyra* ſeu *citbara canit leſſum*. De *nomis* caeteroquin veterum Muſicis multa opportune ad Chronicon Oxonienſe congeſſerunt eruditi ejus Enarratores, quae conſulere poterit, ubi ei lubebit, Lector.

Vſ. 306. Αἱ δὲ ποδὶ πλήσσουσι χορίτιδες] Muſica nempe veterum in ſaltatione, rhythmo, & cantu erat poſita, ut notat Strabo l. x. p. 467. Hymnos quidem quandoque cum ſaltatione, quandoque ſine eadem cani ſolitos, notat Athenaeus, ſed ita ut optimi haberentur, quod paullo ante dixerat, qui cum ſaltatione erant conjuncti, βέλτιστοι δέ εἰσι τῶν τρόπων, οἵτινες καὶ ὀρχοῦνται, *optimi autem ſunt modi illi*, *qui etiam ſaltantur*, l. xiv. p. 63. & cujusmodi χορικὸν ἀοιδὴν, de hymno in Apollinem dixit, ut jam monui ad verſ. 1. Hym. in Jovem, Apollonius Rh. l. ii. vſ. 716. E quorum autem genere παρθένια ſeu *virginales* ibidem apud Athenaeum vocantur; qualisque exſtitit in Delum, ſeu Latonae in ea partum, Lycii Olenis hymnus, ad quem dictae paullo ante Δηλιάδες, *Deliacae virgines*, hic autem χορίτιδες, ſaltaſſe dicuntur a Callimacho, ſive alterno terram pede concuſſiſſe, nempe, prout fieri decuit, κινοῦντας εὐρύθμως τοὺς πόδας, *moventes ad rbythmum pedes*, ut dicto apud Athenaeum loco traditur. Eo autem motu pedum, ſeu choreis Deliacarum virginum, Δήλου πλάνην, Λητοῦς ὠδῖνας, *Deli errationem*, *Latonae parturientis dolores*, quae inter ſaltationum apud veteres imitamenta recenſet Lucianus de Saltat. p. 930. adumbraſſe easdem, & de quibus agit toto hoc hymno Callimachus, facile equidem licet ſtatuere. Ad citharae nempe praecinentis modos, ſaltationes illae a virginum aut juvenum etiam *choris*, circa Dianae aut Apollinis aram peragi olim ut plurimum, ſolitae; ſicut de ſimili choro & ſaltatione ad aram Apollinis in Delo itidem fieri ſolitum, ait Apollonius Rh. l. i. vſ. 538.

φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῇ,
Ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν.
ad citbaram circa aram una
Concinne citatis pedibus ſolum quatiunt.

Ubi, quod obiter addo, ἐμμελέως vocem opportune adhibet Poëta, quod ἐμμέλεια diceretur de *ſaltatione* εἰρηνικῇ ſeu quae a militari vel armata erat diverſa; prout id docet Plato de Legib. vii. p. 816. & quo reſpicit proinde Heſychii gloſſa, ubi dicitur ἐμμέλειαν eſſe ſaltationis genus, quod a Platone laudetur. Quibus adde hos incerti Poëtae verſus apud Hephaeſticnem p. 37.

Κρῆσσαι νύ ποθ' ὧδ' ἐμμελέως πόδεσσιν
Ὠρχεῦνθ' ἁπαλοῖς, ἀμφ' ἐρόεντα βωμὸν,
Creticae nunc virgines bic concinne pedibus
Saltant teneris, circa amabilem aram.

Neque tamen a Deliacis hiſce virginibus, choris ſolum, quod hic innuit Callimachus, ſed quod a Deliis juvenibus factum modo

modo dixerat, hymnis quoque celebratos primos illos ex Hyperboreis in Delum ex utroque ſexu, ut vidimus, advenas, haud obſcure traditur in hymno in Apollinem, qui Homero adſcribitur. Nempe ubi dicuntur eaedem κοῦραι Δηλιάδες, poſt laudatum primo Apollinem, ac dein Latonam ac Dianam, tum quoque vſ. 160.

Μνησάμεναι ἀνδρῶν τε παλαιῶν ἠδὲ γυναικῶν,
Ὕμνον ἀείδουσιν,
Recordatae virorum antiquorum atque mulierum,
Hymnum canunt;

in honorem ſcilicet tam virginum illarum, quae primae ab Hyperboreis ſacrorum primitias in Delum detulerant, quam eorum juvenum, qui ſecuritatis cauſſa viae comites & velut deductores, uti antea vidimus ad vſ. 293. iisdem puellis fuerant additi, & quos omnes coli deinceps ac celebrari hymnis & choreis, mos apud Delios, de quo hactenus noſter Battiades, obtinuit.

Vſ. 307. ςεφάνοισι βαρύνεται ἱρὸν ἄγαλμα] Pro more nempe, quo coronata olim Deorum ſimulacra, ut id a Proclo traditur Platonis Πολιτ. p. 360. ὥσπερ καὶ ἐκεῖνα (ἀγάλματα) ςέφειν ἦν νόμος, *ſicut etiam & ſimulacra coronare mos erat.* Unde ab Euripide dicitur Heraclid. vſ. 441. τίς γὰρ ἀςεφὴς Θεῶν, *quis enim Deorum non coronatus?* & proinde apud Aeſchylum, virginum Thebanarum chorus in ſummo urbis periculo, ad Deorum ſimulacra ſupplex ait, Sept. Theb. vſ. 101.

πέπλων καὶ ΣΤΕΦΕΩΝ
Πότ' εἰ μὴ νῦν ἀμφὶ λιτὰν ἕξομεν;
peplos & CORONAS,
Quando, ſi non modo inter ſupplicandum, adprebendemus;

ubi conſuli poſſunt veteres Tragici Enarratores, qui in more apud antiquos poſitum tradunt, ut Deorum peplos & coronas, quibus nempe eorum ſimulacra ornari ac redimiri erant ſolita, manibus adprehenderent, ut ita *per baec Deos placarent*, καὶ διὰ τούτων αὐτοὺς ἐξιλεοῦσθαι. Unde cum coronis etiam ac ſuffitibus, quae nempe domo adferrent, ad Deorum templa ac ſimulacra accedere eam in rem ſoliti; ſicuti Jocaſta de Oedipi perturbatione ob Laji caedem anxia, apud Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 932. decretum ſibi eſſe ait,

Ναοὺς ἱκέσθαι δαιμόνων, τὰ δ' ἐν χεροῖν
ΣΤΕΦΗ λαβούσῃ κἀπιθυμιάματα,
Templa adire Deorum, his manibus
CORONAS *accipiens & ſuffitus.*

Immo ſicuti etiam de coronatis domi privatis Deorum ſimulacris dicitur in inedito Stratonis Epigrammate,

καὶ οἴκαδ' ἀπιλθὼν,
Ἐςεφάνωσα Θεοὺς, κεῖνον ἐπωξάμενος.
& domum abiens,
Coronavi Deos, illum invocans.

 Vſ. 308.

Vſ. 308. Κύπριδ۞ ἀρχαίης ἀριήκοον] Eadem, quae de advecto e Creta in Delum a Theſeo hoc *Veneris ſimulacro*, ſolemnique ibi ad ejus aram tripudio, hic & ſequentibus verſibus tradit Callimachus, eadem, inquam, tangunt, quod jam vidit ad hunc locum vir doctus, Pauſanias l. IX. p. 605. & pluribus Plutarchus in Theſeo p. 9. ubi Ἀφροδίσιον illud Veneris ſignum dicitur. Idem vero ligneum, qualia vulgo ſigna a Daedalo profecta, exſtitiſſe, ejus autem dextram prae vetuſtate exeſam, tradit ibidem Pauſanias. Ut vel inde liqueat, cur *antiquae Veneris*, ἀρχαίης Κύπριδ۞ ſignum hic dicatur; nempe pro ἀρχαίου Κύπριδ۞ ἄγαλμα, quomodo ξόανον ἀρχαῖον Ἀφροδίτης Ἥρας, *vetuſtum Veneris Junonis ſignum*, in Laconica exſtitiſſe, refert idem Pauſanias l. III. p. 185. & apud Thebanos ſigna antiqua Veneris Uraniae idem memorat l. IX. p. 566. Ad hunc autem *Veneris* in Delo cultum ſpectare videtur, quod ab Horatio de ea dicitur l. III. Od. XXVIII. quae *Cnidon fulgenteſque tenet Cycladas*, e quarum nempe numero Delus, *Cyclas* etiam inde, uti antea vidimus, nonnunquam appellata. Ἀριήκοος vero dixit itidem Apollonius l. IV. vſ. 1707. de Apolline, qui nempe rite a Jaſone invocatus, venerit, *prompte exaudiens ad Melantias rupes*, ῥίμφα Μελαντίας ἀριήκοος.

Vſ. 311. γναμπτὸν ἕδ۞ σκολιοῦ λαβυρίνθου] In cujus etiam *ſinuoſi labyrinthi*, & egreſſus ex eo, memoriam, gratique ſimul animi ſignificationem, inſtituta a Theſeo, e Creta in Delum adpulſo, ſaltatio, eaque variis gyris implexa, & quam Γέρανον appellatam, e Dicaearcho tradit in Theſeo Plutarchus p. 9. μίμημα τῶν ἐν τῷ λαβυρίνθῳ περιόδων καὶ διεξόδων, ἔν τινι ῥυθμῷ παραλλάξεις καὶ ἀνελίξεις ἔχοντι γιγνομένων, *imitatio in labyrintho anfractuum & egreſſuum, ad certum rhythmum, cum alternis gyris & circumvolutionibus peractorum*. Nempe pro veteri ritu, juxta quem ſaltatio habita μιμητική τις ἐπιστήμη καὶ δεικτική, *imitatrix quaedam ſcientia & demonſtrativa*, apud Lucianum de Saltat. p. 929. ubi etiam percurrit pleraſque veterum fabulas & Heroicorum temporum eventus maxime memorabiles, quos a perito ſaltatore noſci & pro uſu exprimi debere ibidem oſtendit. Quam in rem haud praetereundus hic apud Cyrillum locus adverſus Julianum l. I. p. 26. Ὅμηρον δὲ τὸν ποιητῶν ἄριστον, φαίη ἄν οἶμαί τις ὀλίγῳ διενεγκεῖν ΤΩΝ ἐν σκηναῖς ΟΡΧΟΥΜΕΝΩΝ· τοὺς μὲν γὰρ φασὶν οἱ φιλοθεάμονες, ΣΧΗΜΑΣΙ τε καὶ ΝΕΥΜΑΣΙ τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ΕΙΔΟΠΟΙΕΙΝ εἰωθότας, αὐτὰ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι ΜΟΝΟΝΟΥΧΙ ΠΑΡΟΝΤΑ ΔΕΙΚΝΥΕΙΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, *Homerum autem Poëtarum praeſtantiſſimum, parum quis differre dicat ab iis*, QUI SALTANT *in ſcena; quos, qui ſpectaculis gaudent, ajunt* FIGURIS & NUTIBUS, *ſic rerum naturas* EFFINGERE *ſolitos, ut* TANTUM NON IPSAS PRAESENTES *ſpectantium oculis ſubjicere videantur*. Neque vero omiſſa ab eodem, de quo modo, Luciano p. 927. ejuſdem Γεράνου, ſeu priſcae hu-

hujus in Delo ſaltationis, quamquam, ut ibidem addit, obſoletae jam eo aevo aut minus tum decorae, mentio. Meminit quoque illius Pollux, quod non fugit diligentiſſimum Meurſium in Orcheſtra, ac ſimul qualis illa ſaltatio fuerit, ibidem docet l. IV. c. XIV. & cujus verba, quae unice totum hunc Callimachi locum haud parum illuſtrant & explanant, adſcribere non erit inconſultum: τὴν δὲ Γέρανον κατὰ πλῆθος ὠρχοῦντο, ἕκαστος ὑφ' (juxta MSS. Voſſianum, non ἐφ') ἑκάστῳ κατὰ στίχον, τὰ ἄκρα ἑκατέρωθεν τῶν ἡγεμόνων ἐχόντων τῶν περὶ ΘΗΣΕΑ, πρῶτον ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΗΛΟΥ ΒΩΜΟΝ, ἀπομιμησαμένων τὴν ἀπὸ τοῦ λαβυρίνθου ἔξοδον, *Geranum vero ſecundum multitudinem ſaltabant, ſinguli ſingulos ordine conſequentes, extremitates utrasque tenentibus circa* THESEA *ducibus, primum circa* DELI ARAM, *e labyrintho egreſſum imitantibus.*

Vſ. 312. ἐγειρομένου κιθαρισμοῦ Κύκλιον ὠρχήσαντο] Unde liquet, quod paullo antea dixi ad vſ. 306. veterum in ſacris choreas olim ad citharam peragi ut plurimum ſolitas; unde ἄχορον κίθαριν, *de triſti cithara* ſeu *choro orbata* dixit Aeſchylus Suppl. vſ. 689. Quamquam adhibita etiam fuerit in Deliorum choreis juxta citharam tibia. Docet id inſignis eam in rem, ſeu de hiſce Deliacis puerorum, quorum modo meminerat quoque Callimachus vſ. 309. choris, apud Lucianum locus de ſaltatione p. 918. ed. Salm. ΕΝ ΔΗΛΩ δέ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ΑΝΕΥ ΟΡΧΗΣΕΩΣ, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ, καὶ μετὰ Μυσικῆς ἐγίνοντο, ΠΑΙΔΩΝ ΧΟΡΟΙ συνελθόντες ΕΝ ΑΥΛΩ καὶ ΚΙΘΑΡΑ, οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπωρχοῦντο δὲ οἱ ἄριστοι προκριθέντες ἐξ αὐτῶν, IN DELO *autem nulla* SINE SALTATIONE *ſacra peragebantur, ſed cum ea adbibebatur etiam Muſica.* PUERORUM CHORI CUM TIBIA AC CITHARA. *ingreſſi choreas ducebant, quibus optimi quique ex eorum numero delecti cantilenam* (non ut ibi Interpres *ſaltationem*) *accommodabant*, ſeu *accinebant*. Apud Graecos enim, quod vel proximis verbis docet Lucianus, ὑπορχήματα *vocabantur, quae propter choros ſcriptae erant cantilenae*, τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ᾄσματα, ὑπορχήματα ἐκαλεῖτο. Quo proinde poëſeos genere uſum maxime Pindarum tradit Plutarchus de Muſica p. 1134. & de quibus ὑπορχήμασι, quave de cauſſa illa a Poëtis fuerint inducta, videri poteſt Athenaeus l. XIV. p. 628. *Aras* autem (juxta quod hic ad aram Veneris in Delo factum dicitur) ἐν κύκλῳ ſeu *in orbem* circumire, paſſim receptum, idque non in ſacris ſolum, & qua de re jam ante ad ſuperiorem hymnum, gentilium, ſed etiam Judaeorum, de quibus proinde ait Philo de Victimis p. 38. καὶ δεξάμενος τοῦ αἵματος ΕΝ ΚΥΚΛΩ περιιὼν ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ, ἐπιῤῥαινέτω, *& accepto ſanguine* IN ORBEM *circumiens,* IN ARAM *eum effudit*, mox autem pag. ſequenti, τὸ δὲ αἷμα ΚΥΚΛΩ προχεῖται ΤΩ ΒΩΜΩ. διότι ΚΥΚΛΟΣ σχημάτων τελειότατον, mox addita ejus rei ratione, συμβολικῶς ἂν ἀναδιδάσκῃ τὴν διάνοιαν ὅλην δι' ὅλου ΕΝ ΚΥΚΛΩ ΧΟΡΕΥΟΥ-

ΣΑΝ *ἐν πάσαις ἰδέαις λόγων, καὶ βουλευμάτων, καὶ ἔργων, ἐπιδεικνοῦντας τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀρέσκειαν*, *ſanguis autem* IN ORBEM *in* ALTARE *effunditur*, *quia* CIRCULUS *eſt figura perfectiſſima*; dein *figurate igitur docemur*, *ut integra mente* IN ORBEM CHOREAS *agitante*, *per omnes conſiliorum*, *dictorum*, *factorum ſpecies*, *Deum colamus*.

Vſ. 314. *Θεωρίδος ἱερὰ Φοίβῳ*] Prae Inſulis nempe aliiſque gentibus, a quibus, miſſis ſtatis in Delum legationibus, alioque ſacrorum apparatu, celebratus, uti antea vidimus ad vſ. 4. & 279. Apollo Delius, ſolemne & conſtans maxime exſtitit Athenienſium, de quibus nunc Poëtae ſermo, eam in rem ſtudium. Cujus etiam ritus origo hic, & ſimiliter a Platone ſub initium Phaedonis, ad Theſeum refertur, ſeu complementum illius voti quo ſe cum aliis quatuordecim Athenienſibus obſtrinxerat, ſi ſalvi e Creta Athenas reverterentur, *ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον*, *ſingulis annis ſacram legationem in Delum mittere*; quod & inde perpetuo ab Athenienſibus obſervatum, ibidem a Platone dicitur. Recenſet ille praeterea *ſacri* hujus *navigii* ſeu *θεωρίδος* hic & alibi dictae, apparatum; a ſacerdote Apollinis puppim ejusdem navis coronatam; urbem luſtratam praeterea, & publico decreto inſuper cautum, ne dum ſacra navis in Delum it reditque, quisquam capite plecteretur. Cujus proinde Platonis in Phaedone loci facta obiter in Graecis Callimachi Scholiis, ad ſuperiora Poëtae verba *σὸν περὶ βωμὸν*, mentio. *Θεωρὶς* autem, tanquam quae *Θεωρὸν* ſeu *Ἀρχιθέωρον* & *Συνθεώρους*, prout dictos eosdem videas in veteri inſcriptione Deliaca, & de qua paullo poſt apud Gruterum p. ccccv. *ſacrae* nempe *legationis ducem & comites*, in Delum, cum reliquo ſacrorum apparatu, veheret, ac ut rite ibi culto Apolline, eundem praeterea publico Athenarum nomine conſulerent. Qualis *Θεωρὸς* ſeu *Ἀρχιθέωρος* exſtitit, de quo ante actum ad vſ. 279. e Plutarcho in ejus vita, Nicias, & de ſplendida illa, praeter ſolitum etiam, uti vidimus, pompa, qua in Delum per pontem auro, purpura, aliiſque pretioſis ſtragulis ſtratum, cum ſolemni choro decenter itidem amicto, canticis, victimis &c. trajecit, ac unde omnis *θεωρίας* illius in Delum mitti ab Athenienſibus ſolitae ratio elucescit. Ut mittam Eryſichthona, quem in reditu ex obita illa Athenienſium in Delum *θεωρίᾳ* mortuum, ac ad Praſias Atticae vicum ſepultum, tradit Pauſanias l. I. p. 59. aut vero miſſam in Delum pro more Athenienſium *θεωρίδα*, ab Aeginetis captam, vinctosque ab iis, qui in ea erant, primores Athenienſium, indeque ortum inter Athenienſes & Aeginetas bellum, quod refert Herodotus l. VI. c. LXXXVII. Adde, quod *Δηλιασταὶ* dicti fuerint Athenis, quod jam obiter ad verſ. I. hujus hymni monitum, iidem *θεωροὶ*, qui in Delum mittebantur, ut e Lycurgo obſervat Harpocration; ad diſcrimen nempe aliorum *θεωρῶν*, aut etiam *ἀρχιθεωρῶν*, qui vel Delphos ad Apollinem,

Pythium

Digitized by Google

Pythium proinde non Delium; vel ad ſolemnes etiam Graeciae agones, ut e Graecis oratoribus liquet, Andocide de Myſter. p. 239. ed. Hanov. & Demoſthene in Midiana p. 401. mittebantur. Immo de quibus Δηλιασταῖς relatae erant leges & Decreta in publicas Athenienſium tabulas, queis illis per annum in Delio Apollinis apud Athenienſes templo, *Paraſiti*, de quo nuper alibi egimus, ſeu Epulonis munere fungi incumbebat, prout id tradit Athenaeus l. vi. p. 334. Haud aliter, ut obiter hoc tangam, ac *Paraſitos Jovis ad ejus convivium adbibitos*, dixerat olim Varro, quod ex eo refert & ſugillat D. Auguſtinus de Civ. Dei l. vi. c. vii. ſed ubi antiquam & de ſacris Epulonibus adhibitam hujus vocis *Paraſiti* ſignificationem videtur ignoraſſe, ut ex toto ejuſdem ea de re loco ſatis patet, graviſſimus Antiſtes. Verum, ut eo redeam, licet θεωροὶ de iis etiam, uti modo vidimus, qui alio, quam in Delum, obibant ſacras illas Athenienſium, easque ferme terreſtri itinere, legationes, ab Atticis dicerentur; θεωρὶς certe de ea navi unice apud eos appellari meruit, quae illorum θεωροὺς, omnemque θεωρίας apparatum, Delum deferebat. Quamquam ad illius θεωρίδος exemplum, Athenienſis Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 864. ναύστολον θεωρίδα, de *cymba Charontis* dixerit, quamque τὰν ἀστιβῆ Ἀπόλλωνι, *inviam Apollini*, ibidem vocat; ad diſcrimen nempe verae apud Athenienſes & Apollinis Delii cultui unice dicatae ibidem θεωρίδος. Quod pluribus etiam ibi enarrant veteres Tragici illius Interpretes. Adde hiſce, quod jam ante e Pauſania retuli l. i. p. 39. ubi Hyperboreorum primitias, per conterminos populos in Atticam & ad Praſienſes, Atticae populum, deportatas, in templo ibi Apollinis repoſitas, ac inde ab Athenienſibus in Delum delatas vidimus. Quo ſpectant praeterea Apollinis Delii apud Athenienſes fanum, & ὀρχησταὶ apud eos dicti, qui in Θαργηλίοις, ſacro maxime Apollini feſto, e primoribus urbis pueris, ſolemnibus praeterea θεωρῶν, qui in Delum nempe mittebantur, veſtibus erant amicti, & luſtrata etiam tum urbe, choreas in Dei illius honorem agebant. Docet id Athenaeus l. x. p. 419. ſed ubi poſtrema ejus ea de re verba in mendo cubant, καὶ κατεδύοντο ἱμάτια τῶν θηραικῶν, pro qua voce, θηραικῶν legendum conjicit magnus Caſaubonus, de veſtibus nempe e pelle confectis, ſed ubi θεωρικῶν omnino legendum pridem vidi, & adpoſite de veſtibus *theoricis* in honorem Apollinis Delii, ſeu ad inſtar earum, quibus induti erant θεωροὶ in Delum miſſi. Quales utique ſplendidas fuiſſe, liquet abunde e Plutarchi adducta paullo ante narratione de Nicia θεωρῷ, reliquoque cum eo Athenienſium choro & apparatu in Delum pro more miſſo. Hinc Antiphon Orat. xvi. p. 143. choragum ſe delectum in his Thargeliis tradit, & chorum e lectiſſimis, nempe Athenienſium pueris, eumque omni, quo potuit, ſtudio a ſe collectum ac inſtructum memorat. Immo

mo quae jam ſcripſeram, quum hanc meam certiſſimam de Athenaei verbis, *ἱμάτια τῶν θεωρικῶν*, pro *θηρικικῶν* aut *θηρικλείων*, conjecturam, inſigni & gemino omnino eam in rem loco, firmatam eo verſu video, qui exſtat apud Euripidem Suppl. verſ. 97. Ibi enim Theſeus ad conſpectum atris ac vilibus indumentis amicti, ſupplicis Argivarum mulierum, quae filios ad Thebas caeſos lugebant, chori, continuo ait,

Κουραὶ δὲ, καὶ πεπλώματ' οὐ θεωρικὰ,

Cantero Interprete,

Et raſurae, ac veſtitus, non qualis eſt in pompis ſacrorum.

Ad eas vero ſtatas Athenienſium in Delum profectiones ſpectat illud quoque, quod e Semo Delio in ejus Deliade, cujus ad titulum hujus hymni facta obiter mentio, refert Athenaeus l. VIII. p. 334. ſacrificantibus nempe in Delo Athenienſibus, Deliorum vates, e quodam, qui ibi memoratur, caſu maris imperium continuo illis praedixiſſe. Neque ſtetit horum, de quibus hic Callimachus, *Cecropidarum* in adeunda Delo unius religionis ergo ſtudium; ſed frequentata ab iis eadem, haud minus, uti mox adhuc dicetur, ac a Phoenicibus ſeu Tyriis mercatoribus aliiſque, opimi quaeſtus cauſſa. Quum enim partim loci celebritate ac religione, & inde gentium undique in eam adfluxu, ſtatiſque ac ſolemnibus *θεωρίαις*; partim opportunitate ſitus, evaſiſſet Delus, uti antea e Strabone & Pauſania monui, praecipuum totius Graeciae vicinarumque Inſularum emporium; crebrae inde exſtitere Athenienſium in Delum navigationes, & conſtituta etiam ab iis in eadem domicilia, conditaque nova Athenienſium Colonia. Id liquet utique luculenter e duabus, iiſque praeclaris Inſcriptionibus (& de quibus ſupra obiter ad vſ. 16.) Deliacis; quarum una exſtat apud Gruterum p. CCCCV. altera in Miſcell. Sponii p. 343. eaque ex Inſula Delo Chium, & inde Conſtantinopolim ante annos haud ita multos delata. In priori enim Inſcr. *Populi Athenienſium in Delo* fit mentio, ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΔΗΛΩ, cui aurea etiam corona Athenis in theatro, pro more nempe erga bene meritos de ſe populos, fuerit decreta; tum Senatus ſeu Curiae Athenienſium in Delo, & Legatorum, qui Athenas inde mittebantur. In poſteriori autem, ſeu quae a Cl. Sponio vulgata, itidem *Athenienſium Populus*, ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ, in fine ejuſdem marmoris, una cum *Synodo* ſeu *Conventu Mercatorum Tyriorum* in Delo itidem agentium ſignatur. Quo referas praeterea, quod apud Athenaeum legitur l. v. p. 212. de quodam Athenis cive, *τοῦ τότε πλουτοῦντος ἀνθρώπου ταῖς* ΕΚ ΔΗΛΟΥ *προσόδοις*, *hominis reditibus* E DELO *locupletis*, & in cujus proinde aedes omni ornamentorum genere ſplendidas tranſiit novus Athenienſium futurus tyrannus Athenion. Ut mittam, quod eadem Delus *commune* eſſet aerarium *κοινὸν ταμιεῖον*, in quod ſociorum, quae iis pendebant, tribu-

Digitized by Google

buta conferri voluerunt Athenienſes, & conventus in ejus templo celebrari, ut id praeter Thucydidem l. I. p. 64. a Diodoro inſuper traditur l. XI. p. 264. & a Corn. Nepote in Ariſtide cap. III. Immo prout Athenienſium juris, juxta alias Cycladas, evaſiſſe conſtat eandem Delum; ac unde ab Ariſtide Panathen. pag. 319. de illa dicitur, ἤδη ἐςὶ τῆς πόλεως, *haec autem ad urbem Athenarum pertinet.* Hinc apud Polybium Excerpt. Legat. XCVIII. p. 929. Romam miſſi Athenienſium legati, qui Delum ac Lemnum ſibi tradi poſtularent, ac ideo quidem, *quod eas Inſulas jam ante ſibi vindicaverant*, διὸ καὶ τὸ πρότερον ἀντιπεποιῆσθαι τῶν νήσων τούτων· factum quoque, ut illas iisdem Romani concederent. Cujus etiam deditionis formulam, ſeu conditionem tangit alibi idem Polybius, nempe Exc. Legat. CXXIII. p. 956. ac unde eam etſi fruſtra, deprecari voluiſſe Delios licet inſuper colligere, τοῖς γὰρ Δηλίοις, διαδοθείσης ἀποκρίσεως παρὰ Ῥωμαίων, μετὰ τὸ συγχωρηθῆναι τὴν Δῆλον τοῖς Ἀθηναίοις· αὐτοῖς μὲν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς νήσου, τὰ δὲ ὑπάρχοντα κομίζεσθαι, *dato enim Deliis a Romanis reſponſo, quo permiſſa Athenienſibus Delo, ipſi quidem excedere inſula jubebantur, ſua autem omnia exportare.* Addit, ubi inde Delii fortunas ſuas in Achajam, concilii publici participes in eadem facti, tranſtuliſſent, ac inde juxta leges foederis inter Achaeos & Athenienſes agere cum hiſce deinceps vellent; neque id illis concederent Athenienſes: re autem, miſſis utrinque legationibus, Romae diſceptata pro Deliis & Achaeis eandem a ſenatu deciſam. Ad Athenienſium vero in Delo imperium ſpectat etiam, quod iis, juxta Philoſtratum de Vita Soph. lib. I. pag. 527. pecuniarum inopia Inſulas vendere decernentibus, urbane qui huic rei repugnabat, fertur exclamaſſe Lollianus Athenienſium Praetor, λῦσον, ὦ Πόσειδον, τὴν ἐπὶ Δήλῳ χάριν, συγχώρησον αὐτῇ πωλουμένῃ φυγεῖν, *ſolve, Neptune, gratiam ſupra Delo debitam, & illi venditae concede, ut fugiat.* Unde factum, ut poſt vaſtatam a Mithridatis praefectis Delum, eadem nihilominus ab Athenienſibus, quod Strabo etiam docet, haud ſit continuo derelicta; adeo ut ſub Hadriano, ejusque ſumptibus, *Novas Athenas Hadrianeas*, Νέας Ἀθήνας Ἀδριανὰς, condiderint in Delo Athenienſes, prout id e Phlegonte refert Stephanus, & cujus ea de re locum opportune jam in Miſcell. adtigit Cl. Sponius, & virum erudiſſimum jure redarguit, qui in Num. Pop. &c. Illuſt. p. 414. fruſtra eſſe, qui Athenas in Inſula Delo inveſtiget, tradiderat.

Vſ. 315. τοπῆιε] Ita apud Laconas dici *navium armamenta, ut funes, rudentes*, traditur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Haud mirum autem voce Laconica uſum hic & alibi, & qua de re jam ante ad vſ. I. hujus hymni, Cyrenaeum vatem; quum Cyrenaei eſſent Laconum poſteri, ut hujusce originis facta ab eodem Battiade mentio Hym. in Apoll. vſ. 74. &c. ac ſimul inde Καρνεῖε Apollinis apud Cyrenaeos, ſicuti & Spartae ſolemnis

deis-

deinceps feſti. Ὅπλα autem a Graecis dicta cum in genere de omni *navium inſtrumento*, ut notat Pollux l. I. c. IX. & ſicuti apud Athenaeum l. v. p. 284. dicitur, καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος, & *navium apparatus*; tum in ſpecie, *de funibus nauticis*. Unde Erotianus, ſeu quisquis Auctor Lexici Hippocr. ὅπλα Βακχεῖος φησὶ τὰ στύπινα χοινία, οὐκ εὖ. ἔστι γὰρ κοινῶς τὰ ἐν τῇ νηῒ διακρατοῦντα ὀρθὰ τὸν ἱστὸν χοινία, h. e. ὅπλα *Bacchius interpretatur ſtupeos funes, ſed non recte: ſunt enim communiter funes, qui firmant rectum in navi malum.* De iis proinde aut aliis etiam funibus nauticis, ait Apollonius l. II. vſ. 727. &c.

ὑπὸ πνοιῇ δὲ κάλωες
ΟΠΛΑ τε ΝΗΙΑ πάντα τιναοσσετο ποτομβρεουσιν,
flatu autem rudentes
Ac omnes NAVIS FUNES *inter eundum quatiebantur*,

Pro varia enim *rudentium* ſeu funium nauticorum conditione, varia etiam iidem nomina ſortiri leguntur, prout eruditi ad eundem Apollonium Critici ad l. I. vſ. 566. ἰκριόφιν δὲ κάλωας, *in tabulato autem funes*, obſervant κάλωας in genere de *funibus* dici, ibi autem, quibus malus ab utraque parte navis firmatur, & qui πρότονοι proprie, ut ibidem notant, appellati: μεσσηρίας, quibus velum erigitur: πόδας, qui circa angulos, ſeu, ut aliunde notum, quibus utrinque ad proram & puppim tenditur; juxta eos; πρόποδες: poſt quos dicti τέρθριοι ſeu τέρθροι, quibus velum intenditur & laxatur. Adde alia adhuc *funium nauticorum* apud veteres Graecos, quae ſubinde occurrunt, nomina; ut τρόποι apud Homerum & Athen. l. v. p. 208. ac τροπωτῆρες, *funes*, quibus *ramus ſcalmo* adligatur apud Suidam, ζω-σώματα, *funes in media navi*, apud Heſychium: πείσματα apud Aeſchylum Perſ. vſ. 112. alibi de *funibus* ad *proram*, juxta Apollonii Enarratores l. I. vſ. 652. ſeu quibus navis ad terram adligatur; κάμιλοι, *craſſi funes*, quibus nempe *ancorae* ligari ſolitae, & de quibus Ariſtophanis Enarratores Veſp. p. 505. & qui χαλινωτήρια dicuntur apud Euripidem Hecub. vſ. 539. & χαλινοὶ λινόδετοι ab eodem Iphig. Taur. vſ. 1043. θρῖοι praeterea, iidemque ἴκφοροι, dicti *ultimi* navis *funes*, quos ubi ventus laxatur, primos e prora demittunt, juxta eosdem Criticos, Equit. p. 313. πρυμνήσια vero haud aliter ac πείσματα, quae vel ex Homero nota, quibus *navis in littora adligata*, & inde τὰ λήγινα χοινία, *ad terram funes*, dicta a Criticis ad Homeri Il. A. vſ. 476. ῥύματα denique, quibus *navis* bellica aut oneraria, quae caret remigio, *trahitur*, apud Polybium l. I. p. 27. & 29. ac Dionyſ. Halicarnaſſ. l. III. p. 183. Ut nunc mittam ὁρμιὰν, *funiculum piſcatorium*, cujus praeter Theocritum, fit a Theodorito mentio Ἑλλ. Θεραπ. Serm. VI. p. 560. ἄλλος ἐπὶ πέτρας καθήμενος, καθίησιν ὁρμιὰν, *alius ſaxo inſidens, funiculum demittit.*

Vſ. 316. τίς δέ σε ναύτης Ἔμπορος] Ob dictam nempe cauſſam, cum loci ſanctitatis; tum opportunitatis ſitus; tum aeris etiam, quod

Digitized by Google

quod omnium praeſtantiſſimum in Delo; uti jam ante e Plinio vidimus ad vſ. 16. proveniebat, ab omnibus non ſolum in mari Aegaeo, ſed *e toto orbe*, ut ait ibidem Plinius, mercaturam facientibus ſeu ἐμπορικῇ ἐπιμελουμένοις frequentata eadem Delus. Unde de eadem ait Cicero in Verrem I. cap. XXXI. *inſula Delos, quo omnes undique cum mercibus atque oneribus commeabant.* Strabo autem lib. XIV. p. 668. καὶ ΤΟ ΕΜΠΟΡΕΙΟΝ οὐκ ἄπωθεν, παντελῶς ἦν ΜΕΓΑ καὶ πολυχρήματον Η ΔΗΛΟΣ, δυναμένη μυριάδας ἀνδραπόδων αὐθημερὸν καὶ δέξασθαι καὶ ἀποπέμψαι, ὥστε καὶ παροιμίαν γενέσθαι διὰ ταῦτα.

Ἔμπορε, κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται),

non procul aberat, a Cilicia nempe, EMPORIUM *omnino* MAGNUM, *ac opulentum*, DELUS; *quod una die poterat mancipiorum myriadas accipere & amandare; ut etiam proverbium exſtiterit, mercator appelle navem, expone, omnia ſunt vendita.* Ut non mirum ſit proinde, quod eadem Delus, commune Graecorum emporium, apud Pauſaniam, quod notatum etiam ad vſ. 16. hujus Hymni, appellari meruerit; ac ſtati in ea Inſula conventus mercatorum, ſicuti in veteri marmore Deliaco (de quo facta ibidem, & paullo ante mentio, in Cl. Sponii Miſcell. p. 344.) decretum legitur, ſancitum a τῷ κοινῷ τῶν Τυρίων Ἐμπόρων καὶ Ναυκλήρων, *A Communi Tyriorum Mercatorum & Nauclerorum*, in Delo; ut inde iterum in fine ejusdem decreti, ἡ Σύνοδος τῶν Τυρίων Ἐμπόρων. καὶ Ναυκλήρων, *Conventus Tyriorum Mercatorum & Nauclerorum.* Ne ea rurſus hic addam, quae de Athenienſium in eadem Delo habitationibus, colonis, mercatu, reditibus modo diximus ad vſ. 314. Conjungitur autem hic a Poëta ναύτης ἔμπορος, ſicut Hym. in Jovem verſ. 70. νηῶν ἐμπεράμους, *navium peritos* legas, ac ubi ναύτας de ἐμπόροις *mercatoribus*, mari nempe quaeſtum facientibus, ſubinde a Graecis vocari vidimus. Ut nunc de pio Aenea ſileam, qui cum ſociis neque quaeſtus tamen cauſſa, navigans, eandem ſacram Inſulam haud praeteriit; immo, ut ipſemet de ſuo in eam adpulſu narrat Aen. l. II. vſ. 78.

Huc feror, haec feſſos TUTO *placidiſſima* PORTU
Accipit; egreſſi veneramur Apollinis urbem.

Quo referri inſuper debet cultus ille, quo, ut e Delio Auctore ſeu Semo in Deliade, refert Athenaeus l. VIII. p. 335. in Delo mulieres ſolitae, Βριζώ, Deam ſomniorum interpretem, proſequi; eoque ritu, ut ſcaphas cibis omnibus, praeter piſces, refertas offerrent; pro omnium ſalute eidem vota nuncupantes, & quidem, ut *naves* (nempe tam onerarias ſeu ἐμπορικὰς, quam ſacrorum cauſſa in Delum vela facientes, aut inde ſolventes) *ſervaret incolumes*, ὑπὲρ τῆς τῶν πλοίων σωτηρίας. Cujus inſuper Βριζῶ, tanquam per ſomnia vaticinantis, meminit Etymologus; Heſychius autem Βριζώ, μάντις (non ut ibi una voce legitur, βριζόμαντις) ἐνυπνιόμαντις. Ad quae haud incommode adduci poſſunt illa Aeſchyli Agam. vſ. 282.

Χο.

Digitized by Google

Χο. Πότερα δ᾽ ΟΝΕΙΡΩΝ φάσματ᾽ εὐπειθῆ ΣΕΒΕΙΣ.
Κλ. Οὐ δόξαν ἂν λάβοιμι ΒΡΙΖΟΥΣΗΣ φρενός.
Chor. Num SOMNIORUM *viſa probabilia* COLIS?
Cly. Non amplecterer utique opinionem ſomno gravatae mentis;
& quam caeteroquin vocem βρίζειν, non de meridiano quidem poſt cibum ſomno, uti eam proprie ſumendam notarunt Grammatici, ſed de infante, cui uber ſugenti ſomnus obrepit, adhibuit idem Tragicus vſ. 807. ubi Clytemnaeſtra ait ad filium Oreſtem, Μαστὸν, πρὸς ᾧ σὺ πολλὰ δὴ βρίζων ἅμα, *Mammam, ad quam ſaepius dormituriens ſimul* &c.

Vſ. 320. τὰ λαῖφη Ὠκεῖς ἐστείλαντο] Euripides Hecub. vſ. 320.

Λινόκροκον φᾶρος στέλλων,

Navis e lino crocei coloris velum demittens,

ubi nempe λινόκροκον φᾶρος; pro λαῖφος ſeu *velo* dictum; quomodo nempe λινόπτερα, *vela* vocat Aeſchylus Prom. vſ. 467. aut βύσσινον ἱστίον, *velum e byſſo*, Athenaeus l. v. p. 206. Ut vero propria vox στέλλειν apud Graecos ea in re, ſeu ubi de velo navis contrahendo agitur, ſic inde λόγον στέλλειν, pro *ſermonem contrahere* dixit Euripides Bacch. vſ. 668. ἢ λόγον στειλώμεθα, *an ſermonem contrahamus?*

Vſ. 321. βωμὸν ὑπὸ πληγῇσιν ἑλίξαι] Unde proverbium, Δήλου κακὸς βωμὸς, *Deli mala ara*, apud Heſychium, & quod ibidem continuo explicat, τὸ περιτρέχειν κύκλῳ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν, καὶ τύπτεσθαι. Ἤρξατο τούτου Θησεὺς, εὐχαριστήρια τῆς ἀπὸ τοῦ λαβυρίνθου φυγῆς, *circumire in Delo aram, & flagellari. Incepit hoc in Delo Theſeus, in grati animi ſignificationem, ob exitum e labyrintho.* Unde liqueret dici hoc de illa ſaltatione, de qua paullo ante, in Delo ad aram Apollinis a Theſeo inducta, & qualem Γέρανον appellatam ibi vidimus. Verum de alio hic agi ludicro ſeu tripudii genere, quo advenae in Delum mercatores ad aram Apollinis Delii, eundem colere forent ſoliti, abunde vel ex eo conſtat, quod de illo non a Theſeo quidem, ſed a Deliaca Nympha, reperto, mox tradit Callimachus, ἃ Δηλιὰς εὕρετο νύμφη, *quae Delias reperit nympha:* ac praeterea, non ut ille Γέρανος ad aram Veneris in Delo, uti ſupra vſ. 314. ſed Apollinis Delii eadem haec ſaltatio fieret. Adde hic, quod tradit Aelianus de Animalib. l. XI. c. VIII. fanum in Leucadio promontorio extitiſſe, ubi feſtum eidem celebratum, καθ᾽ ἣν (ἑορτὴν) καί τι πήδημα πηδῶσι τῷ Θεῷ, *in quo feſto ſaltationem quandam in honorem illius Dei peragunt.* Haud abſimile vero huic ad aram Apollinis Delii ludicro, illud Panis feſtum in Arcadia, ubi ſcyllis flagellatum ejus ſimulacrum apud Theocritum legitur Idyll. VII. vſ. 106. Ut de illis apud Phineatas Arcadas Cereris Cidariae ſacris ſileam; ubi, teſte Pauſania l. VIII. p. 400. Deae ſacerdos populares virgis caedere conſueverat; aut quomodo etiam notae Laconum μαστιγώσεις, ſeu διαμαστιγώσεις, prout

prout nempe eo διαμαστιγώσεως nomine dictum illum Spartanorum agonem, quo apud eos ephebi flagris apud aram Dianae Orthiae ſeu Orthoſiae caedebantur, e Plutarcho, Tertulliano, Simplicio, aliiſque monuit jam in Graecia Feriata eruditiſſimus Meurſius; & ad quem ritum etiam alibi reſpexit, ut obſervo, Tertullianus Apolog. cap. xv. ubi inter Gentilium Theologiae ludibria; *& Dianam flagellatam*, (prout nempe de Panis ſimulacro dici modo a Syracuſano vate vidimus) refert; & ſicut alioquin de illa epheborum apud Spartanos flagellatione ait Sextus Empiricus Hypoth. lib. III. cap. XXIV. ὑπὲρ τοῦ πολλὴν αἵματος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θεοῦ γενέσθαι ῥύσιν, *ut multum in aram Deae*, Dianae nempe, *defluat ſanguis*. De quo etiam ritu ait Libanius de vita ſua pag. 9. ἀλλὰ νῦν μὲν ἐφ' ἑορτὴν Λακωνικὴν τὰς μάστιγας ἐπειγόμενος, *ſed nunc quidem ad feſtum Laconicum, flagrorum videlicet, properans*. Ac unde rurſus apud Aleenſes Arcadas tradit Pauſanias p. 489. in annuis apud eos Dionyſiis, Spartanorum ad dictam Dianae aram inſtar, feminas flagris caedi: & quod apud Heſychium legitur, de ſimili in Cerealibus more, quibus funiculis in cortice contextis ſe mutuo flagellabant mulieres, Μόροττον, ἐκ φλοιοῦ πλέγμα τι ᾧ ἔτυπτον ἀλλήλας ταῖς Δημητρίοις. Ad quae proinde ac ſimilia inſtituta reſpexit, qui διαμαστιγώσεις, *flagellationes*, in feſtis Graecorum obſervat, Theodoritus Serm. x. de Oraculis p. 625. T. IV. Haud opus vero hic inquirere in illud Apollinis Oraculum, quo *aram* ejus in Delo cubicam, non *flagellare* quidem, ſed duplicare juſſi ſunt Delii; idque ut a praeſenti calamitate ſeu morbo, quo laborabant iidem, liberarentur; prout id tradit Plutarchus in Socratis Genio p. 579. ac ante eum Eratoſthenes in Epiſtola ad Ptolemaeum Euergetem, τοῦ κύβου διπλασιασμοῦ, ſeu *cubi duplicatio* inſcripta, & quae cum aliis viri illo aevo omni ſcientiarum genere excellentis, opuſculis Oxonii poſt Aratum, uti id jam ante tetigi, ſunt vulgata. Neque enim id hujus loci, & praeterea cum ibi ab eodem Eratoſthene, tum a ſummis priſci ac hujus etiam aevi Mathematicis ventilatum jam ſaepius ac diſcuſſum; prout de eodem arae in Delo διπλασιασμῷ dixerat rurſus alibi Plutarchus, nempe de EI apud Delphos p. 387. ὃ τῆς ἄκρας ἕξεως περὶ γεωμετρίαν ἔργον ἐστὶν, *quod ſummae eſt rerum geometricarum peritiae opus*.

Vſ. 322. πρέμνον ὀδακτάσαι ἁγνὸν ἐλαίης.] *Oleae*, quam nempe in Delo, & juxta parientem Latonam, exſtitiſſe ſupra vidimus ad vſ. 261. hujus Hymni. Illius autem *oleae ſtipitem*, tradit hic Poëta a mercatoribus advenis in Delum, idque circa Apollinis aram, demorſum, eosque ramis ejusdem *oleae* devinctis retro manibus, ad eandem aram rite flagellatam ſaltaſſe. Quod hic in Scholiis dicitur, ἐξηγκωνισμένους ἐκ τῆς ἐλαίας, h. e. ut prior illa vox apud Heſychium explicatur, ἐπαθεὶς, ἐκ τῶν ὀπίσω δεθεὶς,

καὶ

ϰ̀ ἐξηγκωνισθεὶς, nempe ὀπισθεὶς ſeu rectius, quamquam obſtet confuſa ſaepe in eo Grammatico litterarum ſeries, ὀπισθεὶς, *tergo vinctus, & inſertis manibus, ut cubiti promineant.* Unde προεξαγκωνίσας, quod non in Theſauris Linguae Graecae, ſed tamen apud Ariſtotelem reperies Rhetor. l. III. c. XIV. pro *cubitos* ſeu *brachia exerens*, prout ſolent athletae ad decertandum accincti. Quomodo Pan vinctis ſeu inflexis poſt tergum manibus, περιῆχθαι τὼ χεῖρε, depictus traditur a Philoſtrato Icon. l. II. p. 798. juxta ſignificationem vocis περιάγειν pro κάμπτειν, quam tradunt veteres Critici. Occurrit alioquin vox ὠθαγκωνίζομαι, pro *cubito repello*, non apud Lucianum ſolum in Timone, quod viderunt alii, ſed apud eundem praeterea ſeu ignotum potius Philopatridis Auctorem p. 1005. Tom. II. ed. Salm. Voce autem ὀδακτάζειν, juxta Callimachum, uſus etiam Apollonius l. IV. vſ. 163. Ἀμφὶς ὀδακτάζοντι, ubi Critici, δάκνοντι, *mordenti.*

Vſ. 324. κυρίζοντι ϰ̀ Ἀπόλλωνι γελαστύν] *Apollini ludenti* ſeu *oblectanti*, non *juveneſcenti* cum Interprete. Sic de Diana vſ. 3. Hym. in eandem, παῖς ἔτι κυρίζουσα, non *puella adhuc adoleſcens*, ut ibi etiam interpres de Diana adhuc infante ac in parentis genibus poſita, ſed ſe tunc *infantium more oblectans*, ſicut ibidem monui. Sacra autem veterum, non cum omni ſolum feſtivitate, quod iis ſolemne, ſed cum riſu & ſcommatibus peragi ſubinde ſolita; qualia non Saturnalia ſolum exſtitere, aut Apollinis hujus Delii, ſed Apollinis etiam Αἰγλήτου ſacra in Inſula Anaphe, quae cum plurima dicacitate ac riſu virorum juxta ac mulierum inter ſe celebrata, & qua occaſione etiam id factum, tradit Apollonius Rhod. l. IV. vſ. 1723. &c.

οὐκέτ' ἔπειτα
Ἴσχειν ἐν ςήθεσσι γέλω ἔσθενον,
Neque enim poſtea
Continere intra pectus riſum potuere &c.

Ita de Feſto Myſiae Cereris in Achaja apud Pauſaniam l. VII. p. 454. quo durante ἀφικομένων εἰς τὸ ἱερὸν τ' ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκές τε ἐς αὐτοὺς, ϰ̀ ἀνὰ μέρος ἐς τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες, γέλωτί τε ἐς ἀλλήλους χρῶνται ϰ̀ σκώμμασιν, *viris templum ingreſſis* (ubi nempe ambae ſolae ab his relictae fuerant mulieres) *eos mulieres, & per vices feminas viri, multo cum riſu mutuisque excipiunt ſcommatibus.* Ut jam de riſu ipſius Cereris nihil dicam, ob Jambes ancillae ſcommata, & obſcoenum adſpectum in domo Hippocoontis, ac inde renovatis, praeclarae ſcilicet hujus rei, in ſacris illis Eleuſiniis, ritibus. Quibus adde eandem jocandi licentiam in Theſmophoriis ejusdem Deae ſacris, teſte Apollodoro l. I. c. VI. inde quoque adhibitam, & qua de re infra ad vſ. 18. Hym. in Cererem. In tanto enim feſtorum apud Graecos numero, pauca admodum exſtitiſſe legimus, quae cum planctu & lamentis, riſus

riſus aut hilaritatis loco, fuerint peracta; niſi forte vel *Adonia*; vel *Phrygiae Deae* ſacra, ſeu, ut de iis Arrianus loquitur Tactic. p. 75. ed. Batav. Τὸ πένθος τὸ ἀμφὶ τῷ Ἄττῃ Φρύγιον ἐν Ῥώμῃ πενθεῖ), *& luctum ob Attin Phrygium Romae lugent*; vel apud Corinthios Ἡραῖα, quae ſimiliter Junonis πένθιμον ἑορτὴν, ſeu *lugubre feſtum*, exſtitiſſe, tradunt veteres Euripidis Enarratores Medea vſ. 1379. Adde Ariadnae a Theſeo derelictae lugubre apud Naxios feſtum, teſte Plutarcho in Theſeo p. 9. aut Athenienſium Ὀσχοφόρια, in quibus a praecone ΕΛΕΛΕΥ, quae conſternationis formula, clamari, docet ibidem Plutarchus pag. 10. Ut feralia hic mittam, & nota Oſiridis apud Aegyptios ſacra; aut qualem ceremoniarum inter Aegyptiacas & Graecanicas in ſacris diverſitatem obſervat Apulejus de Deo Socratis, *Aegyptiaca Numinum fana, plena* PLANGORIBUS, *Graeci plerumque choreis*; Immo ſicut pridem de ſolemnibus veterum ſacris agens Orpheus ſeu Onomacritus Argon. vſ. 32. θρήνους τ' Αἰγυπτίων, *lamentaque Aegyptiorum* commemorat. Unde etiam feſta id genus cum plagis & planctu, non Diis convenire aut bonis geniis, ſed malis tantum a Xenocrate tribui, docet Plutarchus de Iſid. p. 361. Immo intra hilaritatem ſtetiſſe etiam Hebraeorum feſta, liquet abunde e veteri foedere, & Hebraeorum, qui de iis agunt, magiſtris; adeo etiam ut non licuiſſe flere die feſto apud Hebraeos, tradat Joſephus Origin. l. XI. c. V. & ab Eſdra Tabernaculorum die, dictum, μὴ δακρύειν· εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. οὐ γὰρ ἐξεῖναι, *non flere, eſſe enim feſtum, nec oportere ea die lamentari, non enim id licere.* Quibus nempe conſona, & alio quidem ante illud feſtum die, exſtant Nehem. VIII. 9. & 11. Γιλαστὺς autem, ut hoc addam, hic dicitur, ſicuti Ὀαριστὺς, ſeu *amatorium colloquium*, proci & puellae inſcribitur Theocriti Idyllium, de quo jam ante, XXVII.

Vſ. 325. Ἱστίη ὦ νήσων, εὐέστιε,] Ἱστίη nempe hic *Delus* appellata Ionice pro Ἑστίη, ſicut Ἱστίη etiam apud Herodotum de *Veſta* dicitur l. IV. c. LIX. *quam* Scythae *maxime colerent*, ἱλάσκονται Ἱστίην μὲν μάλιστα. Ita Cejorum in Delo *cella* ſeu *coenaculum*, & de quo ſupra ad vſ. 3. Ἱστιατόριον pro ἑστιατόριον dicitur apud Herodotum l. IV. c. XXXV. aut vero Ἐπίστιος Jupiter pro Ἐφέστιος apud eundem Auctorem vocatur l. I. c. XLIV. Unde etiam explicandus Anacreon apud Athenaeum l. X. p. 447. Πίνοντα τὴν ἐπίστιον, de potu nempe Jovi Ἐπιστίῳ ſeu Ἐφεστίῳ, aut vero Veſtae ſupra focum libari in conviviis ſolito. Quod proinde non debuit magno Caſaubono videri obſcuriſſimum, nihilque in libris veterum repertum, aut vero a ſe excogitari potuiſſe, quo illis Anacreontis verbis lucem aliquam adferret. In Graecis autem ad hunc Callimachi locum Scholiis, ratio redditur, cur Ἱστίη ſeu Ἑστίη *Delus* hic dicatur; quod nempe ſicuti arae vulgo in medio aedium eſſent ſitae; ita *Delus* etiam in medio Cycladum. Cui

Digitized by Google

& illud, ac forte adhuc magis opportunum, addi hic poteſt, quod Prytanea apud Graecos τῇ Ἑστίᾳ ſeu *Veſtae*, ut aliunde notum, ſacra, vulgo in media ſeu penetrali urbium parte eſſent erecta. Veſtae autem ſimulacra (uti ea de re plenius agitur in noſtra de Veſta & Prytanibus Graecorum, eaque denuo a nobis recenſita & amplificata Diatriba, ac infra etiam ad vſ. 129. Hymn. in Cererem, τὰ τᾶς πόλιος Πρυτανήϊα) in iiſdem Prytaneis, ac in privatis etiam aedibus, in earum penetrali ſeu media parte vulgo erant itidem ſacrata. Hinc dicta quoque pridem *Veſta*, non ſolum in *penetralibus*, habitare, ut apud Maronem lib. v. verſ. 744. *penetralia Veſtae*; ſed in Orphicis dudum ante, ἣ μέσον οἶκον ἔχεις, *quae mediam domum obtines*, & apud Phornutum cap. de Cerere & Veſta, de hac, κατὰ μέσους ἱδρύεται τοὺς οἴκους, *in mediis erigitur aedibus*. Unde quemadmodum aedes aut ara Apollinis Delphica, Ἑστία μεσόμφαλος, *ara* ſeu *ſedes penetralis*, apud veteres Tragicos, Aeſchylum Agam. verſ. 1065. & alibi, haud ſemel appellata; quod nempe urbs Delphi *orbis* haberetur, juxta Poëtam in Priapejis, *umbilicus*: ita haud minus *Delus* in medio Cycladum ſita, immo *Cyclas* etiam, uti ſupra vidimus, & praeterea Latonae partu ac Apollinis natalibus & cultu veneranda, ἑστίη νήσων, & εὐέστιος, *Veſta Inſularum* ac *fortunata*, hic dicitur, quum ἑστίαν etiam & ἕδραν promiſcue de *ara* dixerint iidem Tragici, ſicut Aeſchylus Suppl. verſ. 510. Θεῶν ἕδρας, *Deorum aras*. Unde ἑδρῖται etiam iidem, qui ἐφέστιοι ſeu ἱκέται, *ſupplices*, appellati. Etymologici M. Auctor: Ἑδρῖται, οἱ οἰκέται, ἀπὸ τοῦ καταφεύγειν εἰς τὴν Ἑστίαν. ubi pro οἰκέται, una dempta littera, ἱκέται legendum continuo videbatur, ni obſtitiſſet Plutarchi locus de fano Theſei, ſervorum apud Athenienſes Aſylo, in Theſeo p. 17. ἔστι δὲ φύξιμον οἰκέταις, *eſt autem perfugium famulis*; ac prout etiam ad illud Comici Equit. p. 360.

> καθῆσθαί μοι δοκῶ
> Εἰς τὸ Θησεῖον πλεύσαις, ἢ 'πὶ τῶν σεμνῶν Θεῶν,
> *Conſidere mihi videor*
> *Cum navigantibus ad Theſeum, aut ad venerandarum Dearum* ſeu *Eumenidum*,

fanum vel aram, notant Critici, ἐνταῦθα οἱ καταφεύγοντες τῶν οἰκετῶν, ἀσυλίαν εἶχον, *eo confugientes ſervi, aſylum nanciſcebantur.* Haec autem, quam modo adtuli, vera eſt hujus apud Callimachum loci interpretatio, prioribus, ut tot alia, illius editoribus intacta.

Vſ. 326. καὶ ἣν ἐλοχεύσατο Λητώ] Mallem, quod in medio relinquit H. Stephanus, καὶ ἡ ἐλοχεύσατο Λητώ, vel potius ἥ τ' ἐλοχεύσατο Λητώ, nempe quod praecedit, χαίροι δ' Ἀπόλλων τε, *ſalveat autem & Apollo, &, quae eum peperit, Latona.* Ut proinde in fine hujus in Delum Hymni, cum Apollo, de cujus in eadem Inſula partu, ara praeterea & ſacris modo actum erat; tum

Digitized by Google

tum ipſa, quae eum ibidem pepererat, Latona, & de cujus variis ante partum erroribus, ac felici tandem puerperio, quo enixa erat eundem Apollinem, toto hoc Hymno egerat Callimachus, hoc epiphonemate, pro conſueto hymnorum more, compellentur. Adeo ut hunc etiam loci ſenſum haud male amplexus ſit Vulcanius, neque proinde redargui eo nomine debuerit, dum poſtrema haec verba reddit, *& tu Latona puerpera ſalve.* Neque enim de *Diana*, aut de *Latona*, eam in Delo, qua de re ſupra diximus ad verſ. 285. enixa, ulla in toto hoc Poëmatio facta fuerat mentio, aut in ſuperiori etiam in Dianam hymno; ut proinde haud conſentaneum videatur, quod coronidis velut loco, & Dea illa ne quidem nominata, hic tamen compellari aut intelligi eadem debuerit. Adde, quod hanc Inſulam Delum, *Latonae* pro Calauria a Neptuno datam, perhiberi, adductisque etiam Ephori ea de re verſibus, tradat Strabo l. viii. p. 374. quique etiam apud Pauſaniam leguntur lib. ii. p. 148. Unde quoque *Latonae* fanum ſeu Λητῷον in Delo extitiſſe, & ſimulacrum vetuſti valde operis, ac proinde ligneum & informe, liquet e Semi Delii de eodem apud Athenaeum lib. xiv. pag. 614. narratione; quod nempe Parmeniſco Metapontino, caſu eam in Inſulam delato, illius ſimulacri adſpectus continuo riſum excitarit; ac inde ille a morbo acriori liberatus, eandem *Latonam*, reſponſum illi ante ab ea editum recordatus, impenſe deinceps coluerit. Qui *Latonae* etiam cultus, non intra hoſce Delios ſtetit, ſed ex eadem hujus in Delo puerperii, aut vero ejusdem parturientis fama ſeu fabula, cum ad *Lycios*, qua de re ſupra ad verſ. 41. aut ad *Atticos*, tum ad *Argivos* ac *Meſſenios* in Achaja; ad *Mantinenſes* Arcadas, ad *Phaeſtios* in Creta, ubi feſtum ejusdem Deae Ἐκδύσια dictum, aliosque tranſiit; ut vel e Pauſania pag. 59. 124. & 468. Antonio Liberali Fab. XVII. Stephano in Ἀμφιγένεια, ac aliunde conſtat. Quibus addi etiam debent *Aegyptii*, a quibus in urbe Bubi *Latonae* Oraculum prae omnibus aliis celebratum, tradit Herodotus lib. ii. cap. lxxxiii. Immo hinc veteres ac inſignes *Tripolitarum ad Maeandrum* nummi, in quibus cum Latona, vel ſub illius habitu Agrippina Neronis, qui ſe nempe pro Apolline citharoedo haberi ac in nummis, quales etiamnum viſuntur, ſignari itidem voluit, mater ſedens cum ſceptro & cum inſcript. ΛΗΤΩ ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, *Latona Tripolitarum*; tum celebrata in illius honorem, ab eaque denominata, *Pythia* nempe in corona laurea, ΛΗΤΩΕΙΑ ΠΥΘΙΑ, circum ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, *Latona Pythia Tripolitarum.* Sed cujus praeclari ac rariſſimi utriusque nummi, quamquam prior, quem verſavi in Theſauris Gallorum Regiis, ſit a Triſtano, nobili Antiquario, in Nerone dudum vulgatus; alter in ſpecimine eadem laude excellentis Morelli noſtri jam proſtet; icones ideo hic promendas duxi, quod

Digitized by Google

nec eadem, utut in libris illis edita, inde in omnium oculos incurrant; nec opportuniori praeterea hic non in Delum magis, quam in Latonam, & in cujus nomen idem nunc etiam deſinit, Hymnus, emblemate potuerit a me illuſtrari.

OBSERVATIONES
IN
HYMNUM
IN
LAVACRUM PALLADIS.

EΙΣ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΠΑΛΛΑΔΟΣ] Quaenam fuerint haec *Palladis* ΛΟΥΤΡΑ ſeu *Lavacra*, traditur a Graeco Interprete ad prima hujus Hymni verba, ὅσσαι λωτροχόοι τᾶς Παλλάδος, *quotquot lotrices Palladis* &c. Unde id jam ad eadem adnotavit vir doctus; ſtata nempe quadam anni die, ab Argivis virginibus, delatum ſolemni pompa *Palladis* ſimulacrum, una cum Diomedis, de quo infra plenius verſ. 35. clypeo, quo illae utrumque Inacho amne rite abluerent. Non ſolae ſcilicet in ſolemnibus veterum ſacris, eorum, qui iis operabantur, lotiones & καθάρσεις uſitatae; prout λουτρὰ τῆς προφήτιδος, *lavacra vatis Pythiae*, antequam eadem redderet oracula, commemorat Jamblichus de Myſter. Sect. III. cap. XI. ſed ipſorum etiam numinum Dearum maxime, λουτρὰ ſubinde ſeu *lotiones* adhibitae. Hinc in veteri urbis Kalendario, quo praecipua Romanorum feſta ac ſolemnia ad ſuos menſes ac dies referuntur; & quale vulgavit Herwartus, ac inde in Uranologium ſuum retulit doctiſſimus Petavius; tum e Bibliotheca Vindebonenſi, paucis admodum immutatis Cl. Lambecius Append. l. IV. legitur in Februario, *Ad* V. *Kal. Mart.* LOTIO; in menſe autem ſequenti, *Ad* VI. *Kal. April.* LAVATIO, nempe Rheae ſeu Matris Deum ſimulacri Almone fluvio ablui ea die, ut ab Ammiano praeterea l. XXIII. c. IV. & Vibio Sequeſtro de Fluminibus traditur, ſoliti; ac proinde quibus totidem ſtata apud Romanos, qualia hic

Palladis apud Argivos, ΛΟΥΤΡΑ indicantur. Adde hiſce Atticorum ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ, quibus, ut e Plutarcho in Alcibiade p. 210. & priſcis Grammaticis conſtat, quod jam occupavit diligentiſſimus Meurſius libro de feſtis Graecorum, non ipſum quidem, ut hic apud Argivos, hujus Minervae ſignum, ſed detracta eidem ornamenta, ſolemni ritu ac pompa, ablui itidem apud Athenienſes conſueverant. Neque vero duntaxat dictum jam Matris Deum ſimulacrum, ac ut opportune id hic ab aliis monitum, ſed carpentum etiam, quo illud vehebatur, *Almonis undis ablui* ſolitum, refert dicto loco Ammianus; & firmant praeterea D. Ambroſius ac Prudentius iis verbis, quae poſtremis cruditiſſimi Lindebrogii curis ſunt ad eundem Marcellinum animadverſa. In ipſo autem noto Lucani, quique ibidem adducitur, de illo Rheae λουτρῷ verſu lib. I. vſ. 600. legendum, prout in veteribus aliquot illius Poëtae ſcriptis libris, quos olim contuli,

ET LOTAM *parvo revocant Almone* CYBEBEM,

non *Cybelen* aut *Cybellen*, ac prout in Catulli carmine in Athyn, *Cybebe* & *Cybebes*; pro *Cybelle* & *Cybelles*, in accuratiſſima Graevii noſtri, viri omni doctrinae ac humanitatis laude excellentis. editione legitur, & quidem praevio veterum apud Graecos Poëtarum exemplo, ut Anacreontis Od. XIII. οἱ μὲν καλὴν Κυβήβην &c. Ipſum autem Romanorum in abluenda hac Dea, ſeu ejus ſimulacro & carpento morem, e deducto a Phrygiis ritu emanaſſe, tradit, ut obſervo, Arrianus Tactic. p. 75. ed. Batav. ubi de Phrygiae hujus Deae apud Romanos ſacris agens, addit, καὶ ΤΟ ΛΟΥΤΡΟΝ δὲ τῆς Ῥέας, ἐφ' οὗ τὸ πένθος λήγει, τῷ Φρυγῶν νόμῳ ΛΟΥΕΤΑΙ, *Rheae quoque* LAVACRUM, *quando luctus ille deſinit* (de quo ſupra ad vſ. 324. Hym. in Delum) *Phrygio more peragitur.* Romae itidem Kalendis Aprilis, tota a mulieribus, quae myrteis coronis redimitae, Venus; ut id praeter Plutarchum in Numa p. 72. refert Ovidius Faſt. l. IV. vſ. 135.

Aurea marmoreo redimicula tollite collo:
Demite divitias, TOTA LAVANDA DEA *eſt:*

immo lotae quoque ejusdem Deae, ut continuo addit, comites,

Vos quoque ſub viridi myrto jubet ipſa LAVARI.

Quae ut obvia, numinum nempe id genus, ſeu ſimulacrorum, quibus eadem effingebantur, λουτρά, ita haud adeo forte tritum, unde hic ritus apud veteres illas gentes emanarit: cujus tamen haud una neque obſcura tradi poteſt cauſſa. Foedari nempe & pollui haud una ratione poterant eadem veterum numinum, erecta in templis, aut ad eorundem aras, & in privatarum quoque aedium veſtibulis, publiciſve locis, ſimulacra. Cujus utique rei, praeter notos Horatii aut Juvenalis, de inquinatis Numinum, ut Priapi vel Pudicitiae, ſimulacris, jocos, luculenta exſtant in veterum Chriſtianorum, Tertulliani, Clementis

Alex.

Digitized by Google

Alex. & Arnobii Apologeticis teſtimonia, quibus ei Gentilium id genus ſtatuas adorantium veſaniae illudunt, *quas milvi, & mures, & araneae*, ut de iis Septimius Apolog. cap. xiv. *intelligunt*. Unde Athenis eadem aeneis lunulis tecta, ne avium nempe ſtercore conſpurcarentur; ut id nos docet Ariſtophanes Avib. p. 595. μηνίσκους φορεῖν, ὥσπερ ἀνδριάντες, *lunulas ferre, ſicuti ſtatuae*, ubi veteres Critici notant, μηνίσκους, σκεπάσματα, διὰ τὸ μὴ ἀποπατεῖν κατ' αὐτῶν (ἀνδριάντων) τὰ ὄρνεα, *lunulas, opercula, ne inquinarentur eadem avium ſtercore*; & qua itidem de cauſſa Ion in cognomine Euripidis dramate vſ. 177. templi Delphici cuſtos, aves ſimiliter arcet, ne illius aedis donaria aut ipſa aedes ab iisdem foedarentur. Verum haud minus, tum iisdem aliisque ſordibus, tum aëris praeterea injuriis, humidoque coelo adfecta, quae e cedro maxime, cupreſſu, aut olea conſtabant Deorum aut Dearum ſigna, ac inde, ob tenuem nempe, qui iis inerat, humorem, ſudare etiam eadem credita, & quod poſtea portenti loco habitum, ut id egregie obſervat Theophraſtus, cum H. Pl. l. v. c. 10. tum de C. Pl. l. iv. c. iv. Immo de quibus foedatis vulgo Deorum ſimulacris in fanis gentilium, adeo ut ſubinde ne agnoſci quidem eadem poſſent, inſignis occurrit Chryſoſtomi locus Serm. ii. in S. Babylam p. 450. T. v. ed. Savil. καὶ τοσαύτην ἐπικειμένην ΤΩ ΞΟΑΝΩ τὴν κόνιν, ὡς μήτε ῥῖνα, μήτε ὀφθαλμὸν, μήτε ἄλλο τι τοῦ προσώπου φαίνεσθαι μέρος, *talem autem incumbentem* SIMULACRO *pulverem, ut neque naſus, neque oculus, neque alia quaevis faciei pars appareret.* Immo qua de re dictum jam ante fuerat ab Arnobio lib. vii. pag. 237. ed. Batav. LAVATIO, inquit, *Deum Matris eſt hodie. Sordeſcunt enim Divi, &* AD SORDES ABLUENDAS *lavantibus aquis opus, atque antiqua cineris frictione.* Accedebat quod iisdem ſimulacris varia ſubinde adpenderentur donaria, ut Deae, de qua actum, Phrygiae, detonſae adſeclarum ejusdem ſeu Gallorum comae: prout id e veteri & inedito adhuc liquet Epigrammate, quod exſtat inter alia ἀνέκδοτα MSS. olim Palatini, nunc Vaticani.

Εἶδυλα καὶ πλοκάμους τούτους θῆτο Γάλλος ὀρείη
Μητρὶ Θεῶν, τοίης εἵνεκα συντυχίης.

Indumenta & crines boſce dedicat Gallus montanae
Matri Deum, talem ob eventum.

Mitto nunc alia aliis numinum ſignis, pro eorundem nempe cultu, arte, aut merito, adpendi itidem aut dicari, idque ex voto aut alia quacunque de cauſſa, olim ſolita, arma puta, veſtes, tabulas, tripodes, inſtrumenta, quae nempe illis numinibus grata aut alioquin propria cenſebantur; ac unde ait apud Aeſchylum Suppl. verſ. 472. Danaidum chorus, quamquam iisdem verbis aliud quidpiam occultaret,

Νέοις πίναξι βρέτεα κοσμῆσαι τάδε.
Novis tabulis ut ſimulacra baec ornem.

 Cujus-

Digitized by Google

Cujuſmodi proinde donariis, e Veneris apud Romanos ſimulacro prius demptis, totam eam tum lavandam, ſeu ejuſdem Deae ſignum, dixit adducto paullo ante Faſtorum loco Ovidius, *Demite divitias* &c. Immo unde factum, ut detracta illa numinum ſimulacris ornamenta, ſubinde etiam ſolemni ritu, uti paullo ante de πλυντηρίων dicto inde apud Atticos feſto vidimus, lavarentur. Verum erant aliae peculiares adhuc & religioſae quidem hujus ritus, de quo hic a Callimacho agitur, cauſſae. Solita nempe non ornari ſolum id genus donariis ea numinum a gentilibus ſimulacra; ſed eadem etiam ab iis, a ſupplicibus autem maxime (quae iisdem vulgo Aſyli loco, iisque caede ſubinde aut alio ſcelere pollutis) adprehendi & adtrectari, & quod βρετέων ἔχεσθαι, *ſimulacra Deorum tenere*, ab Aeſchylo, uti ante vidimus ad verſ. 307. Hym. in Delum, dicitur Sept. Theb. vſ. 97. Unde etiam id in more olim poſitum, ut iidem ſupplices ſiniſtra manu ramos ἱκετηρίας geſtarent; dextra autem Deorum ſigna adprehenderent, ut liquet ex alio ejuſdem Tragici dramate Suppl. vſ. 199. ubi jubentur a patre accedentes cum ἱκετηρίαις ad Jovis aram Danaides,

Σεμνῶς ἔχουσαι διὰ χειρῶν εὐωνύμων,

Cum reverentia easdem geſtare manibus ſiniſtris;

ac ubi vetus Enarrator, ὅ ἐστιν, ἀντέχεσθε τῇ δεξιᾷ τῶν ἀγαλμάτων, τῇ ἀριστερᾷ τοὺς κλάδους κατέχουσαι, *quod eſt, adprehendite dextra ſtatuas, ſiniſtra ramos ſupplicum tenentes.* Nihil proinde eorundem numinum ἁγνείᾳ convenientius exiſtimarunt iidem Gentiles, quam ut adtrectata impuris aut profanis alioquin manibus, ac inde veluti inquinata eorum ſimulacra, ſtato ſolemnique ritu, & quod maxime ἁγνὴν & παρθένον, qualis Minerva, Deam decuit, abluerentur. Cujus etiam rei luculentum utique exemplum ſuppeditat Euripides in Iphigenia in Tauris, ubi eadem Deae ſacerdos, tanquam contrectatam a polluto materna caede, ac proinde manuum piaculo devincto Oreſte, Tauricae Dianae ſtatuam lavari velle fingit verſ. 1041.

Καινῷ νίψαι σῷ θιγόντος, ὡς ἐρῶ,

Illud etiam dicam, cupere ſe, utpote a te contrectatam, lavari.

Unde poſtea Regi Thoanti eandem ſtatuam, tanquam ab hoſpitibus impuris, Oreſte nempe & Pylade, pollutam, a ſua ſede ſe avertiſſe, ac, ut inde ait, verſ. 1199.

ΑΓΝΙΣΤΕΟΝ μοι καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ΒΡΕΤΑΣ,

PURIFICANDA, ſeu mari, quod ante dixerat, LAVANDA *mihi eſt Deae* STATUA;

ſiquidem, ut ipſe Rex continuo addit, *matricidae* Oreſtis macula eam *polluit.* Accedebat etiam ea, quae invaluerat, opinio, & quae propior adhuc hujus, de quo hic agitur, loti apud Argivos Palladii, ſeu horum Παλλάδος λουτρῶν cauſſa. Nempe quod *lavacris* id genus cum purificari, prout de Junone mox dicetur;

tum

tum delectari & recreari Numinum; quae illis vulgo Gentiles adfingebant, corpora; ſicut de eadem hac Minerva cum comitibus Nymphis in Hippocrene lavante agitur hoc Hymno vſ. 71. &c. ac inde laetiora omnia & fauſta, quaeque ſitu veluti omni & ſqualore depoſito, iis, ubi illis lavare contingeret, locis portendi vulgo crederentur. Qui ritus ſeu religio ad eorum quoque ſimulacra transiit, ea maxime, in quibus peculiarem Numinis vim ac praeſentiam ineſſe iidem exiſtimabant, ſeu quae θεῖα καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα, *divina & divinae communicationis plena*, ſeu de divina natura plurimum participare, ut de iis loquitur apud Photium Cod. ccxxv. Jamblichus περὶ Ἀγαλμάτων, cenſebantur. Quo ſpectant itidem Procli verba in Timaeum lib. II. pag. 83. circa finem: ὥσπερ τῶν ὑπὸ τῆς τελεστικῆς ἱδρυμένων ἀγαλμάτων, τὰ μέν ἐστιν ἐμφανῆ, (non ut ibi legitur, ἀφανῆ) τὰ δὲ ἔνδον ἀποκέκρυπται συμβολικῆς τῶν Θεῶν παρουσίας, ἃ καὶ μόνοις ἐστὶ γνώριμα τοῖς τελεσταῖς, *quemadmodum, quae a perfectrice ſacrorum religione erecta ſimulacra; quorum alia quidem ſunt inviſibilia; alia autem intus occultant ſymbolicam Deorum praeſentiam, quaeque ſolis nota ſunt ſacrorum myſtis.* Qualia proinde ſimulacra προσκυνούμενα, ac ut addit, καὶ θυσίαις καὶ τελεταῖς γεραιρόμενα, *adorata ac victimis ac ſacris myſticis celebrata*, a Gentilibus, dicit Theodoritus Ἑλλην. Θεραπ. ſerm. pag. 521. Tom. IV. Cujusmodi utique de lota, eoque ſolemni apud Romanos ritu, Almone fluvio, & qua de re paullo ante, Cybele, ſeu ejus ſimulacro, & publica, qua illud ab ea lotione excipiebatur laetitia ac feſtivitate, tanquam mitiori & magis propitia habita inde eadem Dea, e Lucano, Valerio Flacco, ac Statio norunt eruditi, & ad Claudianum de Bell. Gildon. vſ. 120. jam vidit diligentiſſimus Barthius. Unde haud parum illuſtrantur, eaque hiſce lucem ſimul addunt, quae poſt incenſam a Nerone Romam, inter petita a Diis piacula, ſeu ad placandam eorum iram, refert Tacitus Annal. XV. c. XLIV. *propitiata* JUNO *per matronas, primum in Capitolio, deinde apud proximum mare: unde hauſta* AQUA *templum &* SIMULACRUM DEAE PROSPERSUM EST. Quod ipſum de Palladio, ſeu διοπετεῖ Palladis, quale ab Argivis (& qua de re infra) haberi crederetur ſimulacro, apud eos ſimiliter obtinuit; ut & ſtato tempore ac die, ſolemnique ritu, & cui dicatus a Callimacho hic Hymnus, in Inacho fluvio illud a deſtinatis ad id λουτροχόοις, de quibus mox, virginibus lavaretur; tum, ut idem Palladium poſt illud Lavacrum, in urbem denuo, cum laetis fauſtisque earundem Argivarum virginum gratulationibus ac votis, in quibus etiam deſinit, ut ibidem videbitur, hic Hymnus, continuo reduceretur. Adeo, ut de aliis hujus Palladis λουτροῖς hic agatur, quam de iis, quae ei cum Junone & Venere, antequam nempe eaedem Paridis de forma judicium ſubirent, communia dicuntur, Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXVII.

Ἥρῃ καὶ Παφίῃ καὶ ΠΑΛΛΑΔΙ *τοῦτο τὸ* ΛΟΥΤΡΟΝ,
Junonis & Veneris & PALLADIS *hoc Lavacrum &c.*

ac de quibus earundem Dearum λουτροῖς, ait apud Euripidem Helena in cognomine dramate vſ. 682.

Οἴμοι ἐμῶν δεινῶν, ΛΟΥΤΡΩΝ *καὶ κρηνῶν,*
Ἵνα θεαὶ μορφὰν ἐφαιδρύναν,
Ἔνθεν ἔμολε κρίσις.
Heu mea mala LAVACRA *& fontes,*
Ubi Deae formam ornarunt,
Unde evenit judicium.

ac ut ſimiliter de iisdem Deabus dicitur in illius Tragici Andromach. vſ. 283. *πιδάκων νίψαντο Αἰγλάεντα σώματ' ἐν ῥοαῖς, fontium abluerunt Nitentia corpora in aquis.* Ut nunc mittam, quod Junonem quotannis in fonte Canatho apud Argivos itidem lotam, denuo virginem fieri, vulgo ab iis proditum, tradit Pauſanias l. II. p. 157. aut quod eandem Deam, celebratis cum Jove nuptiis, in fonte inter Euphratem ac Tigrim pellucido (quibus utique aut vicinis in locis primos τῶν πρωτοπλάστων Hymenaeos ſacrae memorant litterae) ſe abluiſſe, ſacro apud accolas ſermone ferri, refert Aelianus de Animal. l. XII. c. XIII. Haud aliter ac de Cerere Λουσίᾳ apud Arcades dicta tradit rurſus Pauſanias l. VIII. pag. 495. quod, poſt ejus ſcilicet cum Neptuno (Telluris nempe cum Mari) congreſſum, in Ladone fluvio eadem laverit. Neque enim poſtrema haec Dearum illarum Λουτρὰ ſeu Καθάρσεις hujus loci; ubi etiam non de Deabus ipſis, ſed de earum tantum ſimulacris, aut potius de Deae virginis & ἀλέκτρου ſeu *omnis connubii expertis*, lota ab Argivis virginibus ſolemni pompa ac ritu, effigie, feſtoque eam in rem die, agitur. Quo proinde horum ΠΑΛΛΑΔΟΣ ΛΟΥΤΡΩΝ ſeu *Lavacrorum* apud Graecos ſymbolo, internam eos animae puritatem ac laetitiam adumbrare voluiſſe, vel inde liquet, quod haberetur eadem Pallas, ut de ea Proclus in Timaeum loquitur l. I. p. 51. omnium virtutum procreatrix, quaeque *vitam impollutam*, ζωὴν ἄχραντον ac καθαρὸν efficere potis eſſet: immo de qua ait Ariſtides Hymn. in eandem p. 29. *προφῆται δὲ καὶ ἱερεῖς* ΚΑΘΑΡΣΙΟΝ *αὐτὴν ἐπικαλοῦνται καὶ Ἀλεξίκακον, τῶν τελεωτάτων Ἔφορον* ΚΑΘΑΡΩΝ, *Prophetae autem & ſacerdotes* EXPIATRICEM *eandem vocant, & malorum Averruncatricem, perfectiſſimarumque inſpectricem* PURIFICATIONUM *ſeu Lavacrorum.* Qua in re utique veſtigia Moſaicorum rituum licet facile intueri; quibus lotiones externas, in ſignum internae purificationis fuiſſe praeſcriptas, conſtabat utique ex iis, ut alia mittam, quae dicuntur Num. VIII. 7. ac Eſai. LII. 11. E quibus autem abunde illuſtratur id quod de eo Gentilium ritu a Tertulliano dicitur de Baptismo cap. V. ac ubi inter alia ad haec ſolemnia Palladis ΛΟΥΤΡΑ credo eum reſpexiſſe, dum dicit, *ipſos etiam Deos ſuos* LAVATIONIBUS *efferunt.*

Vſ. I.

Vſ. 1. λωτροχόοι τᾶς Παλλάδος] Dorica nempe Dialecto, ubi de Argivorum ſolemni agebatur, & in quorum gratiam hunc Hymnum condidit, ut jam monuit eruditiſſima Daceria, Callimachus. Accedebat, quod Cyrenaeus eſſet, & e Dorum proinde genere ſeu Laco ἄνωθεν, ut ea de re actum Hymn. in Apoll. hic Battiades, & prout Cyrenaei dicuntur a Joſepho Ἀλωσ. l. II. c. XVI. τὸ Λακώνων γένος, *genere Lacones.* Λωτρὸν autem pro Λουτρὸν a Laconibus, Dorice quoque, ut notum, loquutis dictum, auctor etiamnum Heſychius, Λωτρὸν, διὰ λινοῦ ἄλειμμα, Λάκωνες, atque ita non de *lavacro* ſolum ſeu *balneo*, quomodo apud Comicum ſumitur Νεφέλ. p. 182. & 183. ſed pro *pomeridiana unctione*, quae nempe fiebat poſt balneum, & χύτλα, ut e veteribus Grammaticis liquet, & qua de re obiter egimus ad vſ. 17. Hymn. in Jovem, fuerunt dicta. Unde utrumque etiam conjungit agens de Sybaritis Athenaeus, & ubi eadem voce λουτροχόοι, qua hic Battiades uſus ait l. XII. p. 518. παρ' οἷς πρώτοις εἰσηνέχθησαν εἰς τὰ βαλανεῖα ΛΟΥΤΡΟΧΟΟΙ καὶ παραχύται πεπεδημένοι, *apud quos primum in balnea inducti ſunt compedibus vincti* (ne citius quam oportuit, ut ibidem additur, abirent) QUI AQUAM EFFUNDERENT & *eosdem illinerent oleo*, ſicuti nempe vocem παραχύται pro *unctoribus*, quemadmodum ſubinde hi dicuntur in antiquis Lapidibus, accepit ibi Dalechampius. In veteribus autem Gloſſis Graecis ac Latinis, παραχύτης, *meſtrinus*, & *meſtrinus* παραχύτης legitur; quae vox tamen *meſtrinus* vix alibi, quod ſciam, neque in amplo eruditiſſimi diligentiſſimique du Cange Gloſſario legitur: unde *meſtrinus* ibi forte pro *mediaſtrinus* legitur, notante Priſciano, *mediaſtinos* dici ſervos lavantibus in balneis miniſtrare ſolitos, & quod *medias partes balnei tenerent, hoc eſt, in medio lavantium ſtarent*, ita appellatos. A quibus nempe diverſi erant ἀλειπταὶ, aut qui τριπταὶ ſeu τρίβοντες, aut παιδοτρίβαι in Graecorum Gymnaſiis, ut e variis ſenis Coi & Galeni locis liquet, dicebantur; qui nempe non effundebant ipſi in ungendos aut fricandos oleum, ſed eodem a παραχύταις ſeu *mediaſtinis* ad id conſtitutis effuſo, ipſi eodem athletas fricabant ſedulo. Utrumque vero illud lavandi & ungendi miniſterium ancillae itidem Heroicis temporibus praeſtare ſolitae, ſicut de Telemacho & Piſiſtrato apud Menelaum hoſpitantibus ait Homerus Odyſſ. Δ. vſ. 49.

Τοὺς δ' ἐπεὶ οὖν δμωαὶ λοῦσαν καὶ χρῖσαν ἐλαίῳ.

Hos autem poſtquam ancillae laverunt & unxerunt oleo.

Λωτροχόοι vero ſimiliter, ſed nobiliori miniſterio, *Palladis* nempe *lotrices* Argivae, quae nempe illud lavationis officium recepto more ac ritu, Deae illius ſimulacro hic praeſtarent. Haud aliter ac annuam Veneris apud Sicyonios ſacerdotem virginem λουτροφόρον appellatam, a ſimili nempe praeſtita huic Deae, & prout de lota ſolemni ritu apud Romanos Venere paullo ante dixi-

Digitized by Google

diximus, opera tradit Pauſanias l. II. p. 103. Nec mirum Argivas ſeu *Pelasgias*, uti mox eaedem a Poëta dicuntur, *Palladis lotrices* ſeu λωτροχόως hic dici; quum Minervam haud minus ac Junonem, Argivam alioquin cum alibi, tum in nummis etiam antiquis dictam, Argis olim cultam aliunde conſtet. Immo delatum eandem in urbem Trojanum ab Argivo Diomede ſeu ſacrum illud ac διοπετὲς Palladium, ibidemque adſervari ab Argivis, uti ea de re infra, credebatur. Adde, quod Argivae etiam virgines in Minervae Templo, Argis in arce, quae Lariſſa dicebatur, ſito, comae primitias deponere, & nupturae eaedem Deam, utpote virginitatis Antiſtitem, placare conſueverant: ut id e Statio diſcimus, ac ſimul ſubito in metu, ad illud Minervae in eadem arce fanum adire ſolitos continuo Argivos, ubi nempe non minori fama ac celebritate, quam in arce Athenarum, coleretur haec Dea. Quae ſingula nempe tradit Papinius Theb. lib. II. vſ. 252. &c.

innuptam lumine adibant
PALLADA, *Munichiis cui non* ARGIVA *per urbes*
Poſtbabita eſt LARISSA *jugis; hic more parentum*
Iaſides, thalamis ubi caſta adoleſceret aetas,
VIRGINEAS *libare* COMAS, *primosque ſolebant*
EXCUSARE TOROS.

Quibus accedit, quod Argiam, ſive Argolida Minervae prae Neptuno, a delectis litis inter utrumque illud Numen arbitris adjudicatam refert Apollodorus l. IV. c. 1.

Ibid. ἔξιτε πᾶσαι, Ἔξιτε] Solita nempe in juſſionibus, & quidem quae ad Deorum ſacra ſeu ſolemnia, ἀναδίπλωσις. Sic ſupra vſ. 2 Hymn. in Apollinem, ſcelerati conſueta formula abeſſe juſſi, ἑκὰς, ἑκὰς, ὅστις ἀλιτρὸς, *procul, procul eſto; quicuncunque es ſcelere pollutus.* Idem a ſupplicibus quoque in Deorum invocationibus ſubinde factum, ut ab Oreſte apud Aeſchylum Choëph. vſ. 243. Ζεῦ, Ζεῦ, *Jupiter, Jupiter*; & a mulierum Thebanarum Choro, Deos urbis ab Argivis obſeſſae cuſtodes invocante Sept. Theb. vſ. 112. ἴτε, ἴτε, *venite, venite omnes* &c. Gemino nempe huic apud Callimachum epiphonemate, ἔξιτε, ἔξιτε, & mox vſ. 4. σοῦσθε &c. σοῦσθε, *properate, properate.* Sic paullo ante idem Chorus ad Minervam dixerat in eodem Aeſchyli dramate, ἔπιδ', ἔπιδε πόλιν, *reſpice, reſpice urbem.* Quae earundem vocum & pluries adhuc repetitorum ἀναδίπλωσις haud infrequens inſuper apud eundem aliosque veteres Tragicos, maxime ubi ira vel vindicta mens veluti aeſtuat. Hinc illud Eumenidum Chori apud eundem Aeſchylum in cognomine dramate vſ. 130. λάβε, λάβε, λάβε, *cape, cape, cape* &c. & ſimiliter vigilum Trojanorum Chorus audito nocturnorum ſpeculatorum ſtrepitu, vociferatur continuo apud Euripidem in Rheſo vſ. 675.

Ἔα,

Digitized by Google

Ἔα, ἴα, βάλλε, βάλλε, βάλλε, βάλλε, θεῖνε, θεῖνε.
Age, age, feri, feri, feri, feri, percute, percute.

Plurima hujus notae aut ſimilis, etiam in naeniis formulae, ſuperaddere hic haud opus, ut αἴλινον, αἴλινον εἰπὲ apud Aeſchylum Agam. vſ. 167. aut Perſ. vſ. 1011. νέαι, νέαι, δύαι, δύαι, *novae, novae, calamitates, calamitates*; aut virginum Argivarum Chori in Agamemnonis inferiis, Choëph. vſ. 154. κλῦε δέ μοι, κλῦε, *audi vero me, audi.*

Vſ. 2. ἵππων ἄρτι φρυασσομενᾶν] *Exultantibus* jam nempe *equis*, multoque hinnitu alacritatem ſuam ad praeſtandum ſolitum ea die Palladi, Deae quippe ἱππείῃ (& qua de re mox ad vſ. 6.) miniſterium conteſtantibus. Id enim notant voces ἵππων φρυασσομενᾶν, ſicut Aeſchylus pridem dixerat Sept. Theb. vſ. 481.

Ὃς ἔτι μάργων ἱππικῶν φρυαγμάτων
Βρόμον φοβηθεὶς,
Qui nempe furentium equeſtrium hinnituum
Fremitum metuens.

Φρύαγμα vero non de *hinnitu* equorum, ſed de aprorum *grunnitu* dixit Oppianus Κυνηγ. l. II. vſ. 457.

Οὐ συὸς ἀγραύλοιο παρὰ σκοπέλοισι φρύαγμα,
Non ſuis ſylveſtris juxta ſcopulos grunnitum;

ſicuti canibus ὕλαγμα, tauris μύκημα, leonibus βρύχημα, conſuetas de eorum clamoribus voces ibidem tribuit. Dictum alioquin φρύαγμα & φρυάττεσθαι, pro *jactantia* & *gloriari*, *exultare*, ut apud Plutarchum de Educand. Liber. ferme ab initio, μεγαλαυχίας ἐμπίμπλανται καὶ φρυάγματος, *arrogantia replentur* & *oſtentatione*; ac Anthol. l. VII. Ep. 74. de adulta jam meretrice, μίμνει καὶ τὸ φρύαγμα τὸ παιδικὸν, *manet vero arrogantia juvenilis.* Quo ſenſu etiam voce φρυάττεσθαι uſus, de Marcionitis agens Clemens Alex. Strom. l. III. p. 425. καθάπερ ἰδίῳ δόγματι φρυάττονται, *tanquam ſuo dogmate gloriantur.*

Vſ. 3. Τᾶν ἱερᾶν] Sacri nempe Deae ἱππείας *equi*, ſeu qui curru juncti, quo ejus ſimulacrum ſolemni pompa ab Argivis mulieribus ad fluvium Inachum deferebatur, quemadmodum ſacrum etiam Matris Deum carpentum, illudque cum ejus ſimulacro Almone fluvio ablui ſolitum, vidimus ad titulum hujus Hymni. Ita *ſacer* apud Epheſios Dianae Currus, ſeu *Tenſa*, qua ſolemnibus Deae illius Feſtis ſive Agonibus, praelatum itidem ejus ſignum; & cujus rei fidem etiamnum praeſtant veteres nummi cum ſacro ejusmodi carpento vel Tenſa & inſcr. ΑΠΗΝΗ ΙΕΡΑ ΕΦΕCΙΩΝ, *Sacra Tenſa Ephesiorum*, quale hic ſequitur, nummi, qui exſtat in Gaza Gallorum Regia ſub Commodo percuſſi ſchema,

Quam-

Quamquam alioquin Ἀπήνη de *mulari vehiculo* dicta fuerit juxta priſcos Pindari Interpretes ad Olymp. Od. V. p. 40. Ἀπήνη δὲ ἅρμα ἐξ ἡμιόνων ζευχθὲν, h. e. *Ἀπήνη currus eſt mulis junctus*, & cujusmodi etiam Ἀπήνην ſeu *mulare vehiculum* in ludos Olympicos per decennium invectum ibidem dicitur, ſublatum autem Olympiade LXXXIX. vel, ut in Scholiis ad inſcriptionem Odae ſequentis dicitur p. 45. Olympia LXXXV. aut LXXXVI. Unde etiam exſtant duo ejusdem Thebani vatis Ἐπινίκια Olympica, v. nempe & VI. in Pſammidem & Ageſilaum, Ἀπήνῃ ſeu ejusmodi *mulari* eoque bigarum vehiculo victores. Ut proinde Ἀπήνη ibi alia eſſet, quam Συνωρὶς, quaeque Συνωρὶς, ut apud Pauſaniam *l.* X. p. 621. aut Συνωρὶς πώλων, *pullorum bigae*, ibidem paucis ante lineis, non ut ibi perperam legitur, συνωρίδι τε πώλων καὶ κέλητι, & quomodo ἅρμασι πώλων, de *quadrigis pullorum* alibi idem ait lib. VI. p. 344. Adde, quod non ex vehiculis ſolum aut Tenſis, ſeu mularibus ſeu equorum bigis, aut quadrigis, ſed ex equitibus etiam conſtarent ſacrae iſtae veterum *pompae*, ſicuti de Athenienſibus in ſolemni Jovis feſto ait Plutarchus in Phocione pag. 758. καὶ τῷ Διῒ τὴν πομπὴν πέμποντες οἱ ἱππεῖς, *& Jovi pompam celebrantes equites.* Unde etiam Midiam inter alia redarguit Demoſthenes in Midiam p. 409. quod quum magiſter equitum eſſet, ne equum quidem emere fuerit auſus, ἀλλ' ἐπ' ἀλλοτρίου πομπὰς ἡγεῖτο, τοῦ Φιλομήλου τοῦ Παιανιέως ἵππου, καὶ ταῦτα πάντα ἴσασιν οἱ ἱππεῖς, *ſed alieno equo vehens, qui Philomeli Paeanienſis erat, pompas ducebat. Atque haec norunt omnes equites.*

Ibid. ἁ Θεὸς εὔτυκος] *Dea prompta* nempe *& expedita.* Hinc medicina a me duobus apud Aeſchylum locis, quod fugere non debuit poſtremum ac eruditum ejus Enarratorem, obiter hic fiet. Prior eſt Suppl. vſ. 981. ubi *quisquis* dicitur *inferre*

> ψόγον ἀλλοθρόοις
> Εὔτυκος,
> *Contumeliam inferre aliorum lingua utentibus*
> *Promptus;*

alter in eodem dramate vſ. 1001.

> Πᾶς δ' ἐν μετοίκῳ γλῶσσαν εὔτυκον φέρει
> Κακήν,

Quis-

Digitized by Google

Quisquis in inquilinum linguam promptam fert
Malam;

in quorum nempe priori loco male εὔτυκτος, in poſteriori autem pejus εὔτυχος hactenus legitur. Heſychius, Εὐτυκῶς, ῥᾳδίως, καὶ τὰ ὅμοια. Haud neceſſaria proinde immo aliena ab hoc Battiadae loco, vox εὔτεκος pro εὔτυκος.

Vſ. 4. Σοῦσθέ νυν] Quem Poëtae noſtri locum ante oculos habuiſſe videtur Heſychius, Σοῦσθε, ἴτε, ὁρμᾶτε. Priſcus enim hic Callimachi Enarrator Σοῦσθε, ὁρμᾶτε. Aeſchylus vero de Xerxis contra Graecos copiis earumque ducibus agens, ait Perſ. vſ. 25.

Σοῦνται στρατιᾶς πολλῆς ἔφοροι,
Proficiſcerentur aciei numeroſae praefecti.

Ibid. Πελασγιάδες] Seu *Argivae*, quomodo Πελασγία de *Argolide* ab Aeſchylo pridem fuit dicta, ubi de Danaidum profectione ſeu reditu in avitum Argivorum, ut iidem fuerunt deinceps appellati, ſolum ait, Prom. vſ. 859. Πελασγία δὲ δέξεται, *Pelasgia* vero terra *excipiet* &c. ac inde ſimiliter ab Euripide ὦ Πελασγία, de *Argia* ſeu *Argolide*, Oreſte vſ. 961. Sic Πελασγίαν πόλιν, *Argos* vocat rurſus Aeſchylus Suppl. vſ. 642. & alibi in eodem dramate vſ. 1030. πόλιν τὴν Πελασγῶν, ac de *Argivorum* Rege, Ἄναξ Πελασγῶν vſ. 383. 624. de Argivis autem δῆμος Πελασγῶν vſ. 638. dicitur, & Πελασγὸν Ἄργος itidem ab Euripide Oreſt. vſ. 693. & 1298. *Pelasgus* nempe eidem Aeſchylo, Argivorum Rex traditur, ad quem profugere illae, de quibus modo, Danaides, Suppl. vſ. 258.

Τοῦ γηγενοῦς γάρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθονος
Ἶνις ΠΕΛΑΣΓΟΣ, τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης,
Indigenae enim ego ſum Palaechthonis filius
PELASGUS, *hujuſce terrae princeps;*

quomodo ibi legendum, non Πελασγοῦ, vidit jam eruditiſſimus Canterus, & continuo arguunt ſequentia ejusdem Argivorum Regis verba, ubi ait vſ. 260.

Ἐμοῦ δ' ἄνακτος εὐλόγως ἐπώνυμον
Γένος ΠΕΛΑΣΓΩΝ, τήνδε καρποῦται χθόνα,
A me autem Rege optime jure cognomen ferens
PELASGORUM *gens, hanc incolit terram.*

Neque enim opus, ut ibi ἐμοῦ in ἐξ cum Aurato, ſicut in ſcriptis ejus ad hunc Tragicum, quas apud doctiſſimum Iſ. Voſſium olim vidi, gloſſis, continuo mutetur. Idem enim Argivorum Rex *Pelasgus* vocatur alibi in eodem dramate vſ. 1017. a quo nempe & ab Argivorum populo in partem regionis admiſſae dicuntur ſupplices illae Danaides, Γῆν μὲν Πελασγὸς, *Hanc quidem terram Pelasgus*, illam vero populus, quod addit, dabit iis deinceps inhabitandam. Ab hoc *Pelasgo* proinde, qui & αὐτόχθων ſeu *indigena* exſtitiſſe ab Heſiodo, teſte Apollodoro l. II. c. I. dicitur, appellata primum juxta Aeſchylum illa *Argivorum* regio *Pelasgia*, & ejusdem incolae, uti vidimus, *Pelasgi*, quod tradi-

tradiderat etiam in Inacho Sophocles, ut id adnotatur ab eruditis Apollonii Enarratoribus ad lib. I. vſ. 580. ὅτι δὲ αὐτοὶ ΟΙ ΑΡΓΕΙΟΙ ἐκαλοῦντο ΠΕΛΑΣΓΟΙ, Σοφοκλῆς ἐν Ἰνάχῳ φησὶ, *quod autem ipſi* ARGIVI *vocentur* PELASGI, *ait Sophocles in Inacho.* Id quod adſtruit etiam Euripides (ejus enim eſt omnino ille, quem adduxit, verſus, quamquam paullo aliter, ac incertus, an illius Tragici eſſet vel alterius, ὁ πάνυ de Hellen. p. 302.) ubi de *Argivis* ait in Oreſte vſ. 934.

Πάλαι Πελασγοὶ, Δαναΐδαι δεύτερον,

Olim Pelasgi, poſtea Danaides dicti.

Neque vero opus, ut pro πάλαι ibi πρῶτον, cum eodem viro illuſtris doctrinae legatur, quum παλαιὸν Ἄργος ab initio Electrae dixerit idem Tragicus; & ſupra *Pelasgus* ille apud Aeſchylum Argivorum (uti poſtea iidem appellati) Rex, & a quo *Pelasgi* iidem denominati, γηγενὴς Παλαίχθονος, *terrigenae Palaechthonis*, filius nuncupetur, ſeu juxta veteres ad memoratum Euripidis locum Interpretes, Inachi αὐτόχθονος h. e. γηγενοῦς. Cujus etiam Inachi filius ſimiliter a Graecis ad Apollonium Criticis dicitur ad d. l. I. vſ. 580. Πελασγῶν τῶν Θεσσαλῶν, ἀπὸ Πελασγοῦ τοῦ Ἰνάχου, ἢ ἀπὸ Πελασγῶν, ἔθνος βαρβαρικοῦ οἰκήσαντος τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸ Ἄργος, *Pelasgorum* h. e. *Theſſalorum a Pelasgo Inachi filio, aut a Pelasgis gente barbarica, quae Theſſaliam & Argos incolit.* Duo vero memorabilia, ſed quorum prius, librariorum aut ſciolorum errore, latuit ibi hactenus de eodem *Pelasgo*, Inachi ſcilicet filio, traduntur ab Euripidis Enarratoribus adducto jam loco, nempe ὁ δὲ ΠΕΛΑΣΓΟΣ πρῶτος ἄρτου (non ut ibi Ἄργου) κατασκευὴν ἐξεῦρε. πάλαι τῶν ἀνθρώπων τοῖς δράγμασι σιτουμένων, καὶ ΠΕΛΑΣΓΙΚΟΝ τὸ ΑΡΓΟΣ ὠνόμασεν, *primus autem* PELASGUS *panis confectionem reperit; antea enim manipulis ſpicarum homines veſcebantur,* & PELASGICUM ARGOS *nuncupavit*; quae nempe prius, de qua re ibidem paullo ante, *Inachia* diceretur. Ad quod primum reperti ſcilicet ab hoc Inachio *Pelasgo panis* inventum, ſpectat forte, quod apud Pauſaniam legitur l. I. p. 25. proditum nempe, Cererem Argos profectam, ibi a *Pelasgo* hoſpitio fuiſſe exceptam. In cujus proinde beneficii memoriam, panem e frugibus a Dea nempe frugifera, conficere fuerit is juxta fabulam illam edoctus. Quamquam non *panis* quidem inventum; ſed loco virentium adhuc frondium, herbarum, aut radicum, fagi glandibus veſci edoctos a Pelasgo Arcadas, tradat alibi idem Pauſanias l. VIII. p. 456. Arcada enim eumque indigenam ſeu terrae filium, fuiſſe antiquiſſimum, quum pluribus illud nomen haeſerit, *Pelasgum*, tradiderunt alii; ſicut ex Heſiodo id memorant Apollodorus l. II. c. I. & Servius Aen. l. II. vſ. 83. *Pelasgum* tamen Argivorum Regem, dictosque ab eo *Pelasgos*, antiquiſſimos atque indigenas exſtitiſſe Argolicae regionis incolas, tradidit etiam Dionyſ. Halicarnaſſ. l. I. p. 14. ubi de Pelasgis agens ait: πρῶτον μὲν γὰρ περὶ τὸ καλούμενον νῦν Ἀχαϊκὸν ΑΡΓΟΣ ᾤκησαν ΑΥΤΟΧΘΟ-

ΝΕΣ

ΝΕΣ ὄντες, ὡς οἱ πολλοὶ περὶ αὐτῶν λέγουσι· τὴν δὲ ἐπωνυμίαν ἔλαβον ἐξ ἀρχῆς ταύτην, ἀπὸ τοῦ ΠΕΛΑΣΓΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, *nam primum habitarunt Pelasgi apud* ARGOS, *ut nunc vocant, Achaicum, ejus loci, ut a multis fertur*, INDIGENAE, *a* REGE PELASGO *ſortiti antiquitus hoc vocabulum.* Quae conſentanea omnino iis, quae ex antiquiſſimo auctore Aeſchylo paullo ante adtuli de *Pelasgo*, indigenae ſcilicet Palaechthonis filio, dictisque ab eo *Pelasgis* ejusdem Argolicae regionis incolis. Hinc ille, quod ex eodem tragico itidem vidimus, *Rex Pelasgorum* h. e. *Argivorum* dictus, & *Pelasgia*, ſicut ante vidimus, ab Euripide quoque, *Argivorum regio*, & *Pelasgicon Argos* de urbe, & hoc denique apud Callimachum loco, Πελασγιάδες de *Argivis mulieribus* ſive virginibus dictae. Mitto vero hic, quod idem Argivorum Rex *Pelasgus*, non indigenae alicujus, ut apud Aeſchylum Palaechthonis, aut vero Inachi, juxta veteres Euripidis adducto ante loco Interpretes, ſed Jovis ſcilicet & Niobes filius ab aliis dicatur; ut ab Apollodoro l. II. c. I. & Dionyſio Halicarn. memorato prius loco: aut quod non *Pelasgia* primum, ab hoc nempe *Pelasgo*, ſed *Apia* jam ante, ab Api ſcilicet Apollinis, juxta eundem Aeſchylum, aut juxta alios, Phoronei filio dicta ſtatuatur Argivorum regio, ac unde etiam Ἀπιδωνῆες de *Peloponneſiis* nuncupati ab Apollonio lib. IV. vſ. 263. aut denique, quod idem *Pelasgiae* & *Pelasgorum* nomen, de Theſſalia etiam & Theſſalis dictum olim fuerit, immo apud Homerum de Theſſaliae oppido legatur ſimiliter Πελασγικὸν Ἄργος, *Pelasgicum Argos*, Iliad. Β. vſ. 68. Unde etiam, ut alia hic mittam, Πελασγὶς Juno, non *Argiva* quidem ſed *Theſſalica* ab Apollonio dicitur Argon. l. I. vſ. 14.

Ἥρης δ' Πελασγίδος οὐκ ἀλέγιζεν,

Junonem vero Pelasgicam non curavit;

ac ubi eruditi Critici obſervant Homeri exemplo *Pelasgida Junonem* dici, de ea, quae in Theſſalia colebatur; *Pelasgos* enim ab Homero appellari, qui Phthioticam incolerent. Theſſalis enim imperaſſe eumdem *Pelasgum*, Argivorum Regem, & *Pelasgorum* itidem nomine dictos ab eo, qui ejus imperio parebant, non Argivos ſolum (quod nomen poſtea eis adhaeſit) ſed etiam Theſſalos, declarat aperte eodem, de quo ante, Supplicum loco, ſeu ſequentibus ibidem verſibus Aeſchylus, & juxta eum, quod praeterea obſervo, Dionyſius Halicarn. Is enim non indigenas ſolum in Argivorum ſolo *Pelasgos*, & ita a *Pelasgo* eorum Rege dictos, adducto ante loco ſtatuit; ſed alibi, nempe p. 75. Theſſaliam incolentes *Pelasgos*, & qui ea relicta, in Italiam venerint, *Argis ortos*, Ἀργεῖοι τὸ γένος ὄντες, tradit; de quibus autem opportunius ad eundem, de quo paullo ante, Aeſchylum a nobis agitur. Neque enim haec ſatis hactenus viris eruditis, qui de hiſce *Pelasgis*, antiquiſſimaque eorum origine ac ſede, ſicut a viro ſummo, qui libro de Hel-

leniſtica eam non in Argivorum aut reliquo Peloponneſi ſolo, ſed in ipſa Theſſalia collocat, ventilata fuerunt & expenſa. Id autem ex ante dictis, ut opinor, liquet, cur Πελασγιάδων nomine *Argivae* mulieres hic a Callimacho compellentur.

Vſ. 5. μεγάλως ἐκτείνατο πάχεις] Hinc εὔπηχυς dicta eadem Pallas a Rhiano apud Stobaeum Serm. IV. περὶ Ἀφροσύνης p. 54. μνᾶται δ' εὔπηχυν Ἀθήνην, *precatur autem pulcros habentem lacertos Minervam.* Non *lacertos* vero adeo, quam *manus* ejusdem Deae, ſicuti Junonis oculos, Veneris mamillas, Thetidos ſuras, Themidos vero mentem ac prudentiam commendant Rufini verſus Anthol. l. VII. Ep. CXXV. & CXXVI.

Ὄμματ' ἔχεις Ἥρης, Μελίτη, τὰς χεῖρας Ἀθήνης,
Τὰς μαζὰς Παφίης, τὰ σφυρὰ τ͂ Θέτιδος.
Oculos habes Junonis, Melite, & manus Minervae,
Mamillas Veneris, & ſuras Thetidis &c.

Hinc Statius Sylv. lib. I. Carm. I.
Aut te PALLADIAE *talem, Germanice, nobis*
Effinxere MANUS.

Nempe unde Ἐργάνη dicta eadem Minerva & culta, ὡς τ͂ δημιουργικῶν ἔργων προστάτις, *tanquam opificiorum praefecta*, ut de hac ejus appellatione loquitur Proclus in Timaeum pag. 52. lanificii puta aliorumque ejusmodi operum inventrix. Qualis nempe & quidem *cum magnis lacertis* ſeu εὔπηχυς ſpectatur eadem Dea cum textricibus virginibus, in antiquis marmoribus, quae & videre olim juvit Romae, & proſtant in admirandis ejusdem urbis, a viro praeclarae induſtriae P. Bellorio vulgatis. Εὐρύστερνος alioquin ſeu *cum lato pectore* appellata eadem Pallas a Theocrito Idyll. XVIII. 3. 36.

Vſ. 6. Πρὶν κόνιν ἱππείων] Ideo nempe, quod ἱππεία ſeu *equeſtris* haberetur haec Dea, uti a Pindaro vocatur Olymp. Od. XIII. & a Sophocle Oed. Col. vſ. 1124. cujusque ἱππείας Palladis aram Athenis exſtitiſſe tradit Pauſanias l. I. p. 58. & ſimulacra cum in Elide, tum apud Aleatas Arcadas idem refert p. 613. & 530. Unde etiam ὁπλῖται κ̀ ἱππεῖς, *peditum & equitum agmina*, Minervae inventum tribuit Ariſtides Hymn. in eandem p. 22. additque in ſequentibus, quod Erichthonius Minervae alumnus, primus equos curru junxerit; Bellerophon autem equi fraenum ab eadem Dea acceperit. Adde ſequentes in hoc Callimachi Hymno verſus, ubi vel *equorum* vel *clypeorum ſtrepitu gaudere* eadem dicitur, ut verſ. 44. aut vero per Boeotiae vicos agrosque *equos agitare*, ἵππως ἐλαύνειν vſ. 61. Quo reſpexit proinde Statius, dum de Palladis ſigno ſeu Palladio, quale laeva manu geſtabat equeſtris Domitiani ſtatua, ait eodem adducto paullo ante Carmine verſ. 39. *ceu ſtimulis accendat equum*, Dea quippe, & quod uno verbo notare ibi poterant Interpretes, ἱππεία dicta; & quae equos regere ac agitare prima ſcilicet, uti modo dictum, docuerit.

Digitized by Google

Vſ. 7. λύθρῳ πεπαλαγμένα] Sic ſupra Hymn. in Delum vſ. 78. πεπάλακτο κεραυνῷ, *foedatus* erat ſeu *concuſſus fulmine.* Immo cui geminus huic noſtro exſtat locus, ut obiter hinc etiam emendandus in vetuſtis, quae Orphei nomen praeferunt, Argonauticis verſ. 1232.

τοίῳ γε λύθρῳ πεπαλαγμένοι ἐστὲ,

tali autem cruore foedati eſtis.

Jaſon nempe & Medea ob caedem Abſyrthi Medeae fratris, ſed ubi pro λύθρῳ male hactenus λύγρῳ legitur in iis (quod erratis Typographicis alioquin imputaſſem) quas videre adhuc mihi contigit ac poſſideo, accuratiſſimis hujus Poëmatis editionibus, Aldina, Stephaniana in magno heroicorum Poëmatum opere, ut de ſimili Aureliana ſeu Genevenſi quae a Jacobo Lectio eſt recenſita, ſileam, & poſtrema etiam, quamquam a multis librariorum mendis viri eruditi induſtria ac labore haud ita pridem repurgata. Ita rurſus alibi in iisdem Argonauticis legas verſ. 564. Αἵματι καὶ κονίῃ πεπαλαγμένον, *ſanguine & pulvere foedatum.* Λύθρον autem de *cruore* ſeu *tabo*, non a Poëtis ſolum, Homeri exemplo, ſed a πεζογράφοις, ſubinde etiam adhibitum, ut a Juliano. Imp. Orat. 1. pag. 49. τέτραπτο δ' ἡ λίμνη πρὸς λύθρον, *lacus ipſe in cruorem vertitur.*

Vſ. 15. μὴ μύρα] *Unguenta* nempe, quod mox additur, *mixta*, χρίματα μικτὰ vſ. 16. tanquam a Pallade aliena continuo hic amoventur. Id enim indicat vox μύρα, & ſicut id de Apolline ſimiliter dicitur ſupra Hymn. in eundem vſ. 39. ac ubi jam de illo diſcrimine actum, quod veteres notarunt, inter *ſimplex unguentum* ſeu ἔλαιον, & *e variis odoribus mixtum* ſeu μύρον. Unde heroas Homericos nondum μεμυρισμένους exſtitiſſe, ſeu mixto ejusmodi unguento perfuſos, tradit Athenaeus l. 1. p. 29. quod nempe non voce μύρου, ſed ἐλαίου uſus ſit eam in rem vatum parens. Quod a Plinio jam ante adſertum fuerat de unguentis agente l. XIII. c. 1. *Iliacis temporibus non erat.* Quamquam caeteroquin una voce שמן *oleum & unguentum* שמן המר *oleum myrrhae*, ſeu unguentum, Eſth. II. 12. a qua nempe *myrrha*, μύρον ſeu μύῤῥον a Graecis dictum ſtatuit ad Athenaeum ὁ πάνυ. Adde quod alibi adhuc Athenaeus, nempe l. XV. p. 688. μύρου voce primum uſum Archilochum notet, & cujus etiam ea de re verſus apud Plutarchum legitur in Pericle p. 167.

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο,

Anus quum ſis, unguentis utique non madebis.

Veneri nempe, ceu quae eam addictasve eidem ἑταίρας, non vero Minervam moratasque virgines aut mulieres deceret, relicta ejusmodi μύρα ſeu *unguenta.* Quam in rem inſignis omnino, qui e Sophoclis deperdito dramate refertur apud Athenaeum locus lib. XV. pag. 687. ad quem hic & iis, quae mox addit verbis, reſpexiſſe videtur noſter Battiades, & qui meretur omnino hic adſcribi: Σοφοκλῆς δ' ὁ ποιητὴς ἐν Κρίσει δράματι, ΤΗΝ μὲν

 ΑΦΡΟ-

Digitized by Google

ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ ἡδονήν τινα οὖσαν δαίμονα, καὶ ΜΥΡΩ ΑΛΕΙΦΟΜΕΝΗΝ παράγει καὶ κατοπτριζομένην, ΤΗΝ δὲ ΑΘΗΝΑΝ, φρόνησιν καὶ νοῦν, ἔτι δὲ ἀρετὴν, ΕΛΑΙΩ χρωμένην καὶ γυμναζομένην, *Sophocles Poëta in Cretenſibus, quodam dramate,* VENEREM *Deam, quae voluptas innuitur,* UNGUENTO PERFUSAM *fingit, & ad ſpeculum ſe contemplantem;* PALLADEM *vero, cujus nomine mentem, prudentiamque & praeterea virtutem intelligimus,* OLEO PERUNGI *& exerceri.* Hinc etiam Veneri, non Palladi, proprium unguentum κάλλος dictum, & quo perfuſam eam fingit, tribuit Homerus Odyſſ. Σ. vſ. 191. Immo unde eadem Pallas de Venere ad Paridem ait apud Lucianum Dial. Meretr. p. 168. ed. Salm. τοσαῦτα ἐντετριμμένην χρώματα, καθάπερ ὡς ἀληθῶς ἑταίραν τινὰ, *coloribus fucatam inſtar revera meretricis alicujus.* Ita Catullus de amica ſua Carm. XIII.

> *Nam* UNGUENTUM *dabo, quod meae puellae*
> *Donarunt* VENERES, *Cupidineſque.*

Aliter vero idem de Berenices adhuc virginis coma Carm. LXVI. vſ. 77.

> *Quicum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus expers*
> *Unguentis.*

ac ubi opportune doctiſſimus ejus Enarrator Iſ. Voſſius, cum ſequentem Callimachi locum huic geminum, Μὴ μύρα λωτροχόοι τᾷ Παλλάδι &c. tum alterum Theocriti in Helenae Epithal. adducit, ubi de Spartanis virginibus dicitur,

> Χρισαμέναις ἀνδριστὶ παρ' Εὐρώταο λοετροῖς,
> *Unctis virorum more ad Eurotae fluenta.*

De muliebri vero in viris μύρων uſu, praeter alios conſuli poteſt Clemens Paedag. l. II. c. VIII. cujus lemma Εἰ μύροις καὶ στεφάνοις χρηστέον, *an coronis & unguentis uti liceat?* Unde etiam Joſephus, (ut id luxuriae genus, a Judaeorum aeque ac cordatorum inter Gentiles, aut Chriſtianorum moribus alienum liqueat) de zelotarum impiis & profanis inter Hieroſolymitanos auſis agens, ait Ἁλωσ. l. V. c. IX. καταντλούμενοι δὲ ΜΥΡΟΙΣ, καὶ πρὸς εὐπρέπειαν ὑπογράφοντες ὀφθαλμοὺς, *madentes vero* UNGUENTIS, *& ut forma eximii viderentur, oculos illiti.* Idem etiam alibi, nempe Ἀρχ. l. XIX. p. 670. Agrippam tradit, quo ſe ignarum plane initorum cum Claudio de retinendo imperio conſiliorum, ſenatui, a quo accerſitus foret, exhiberet, χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως, *unguentatus capite, tanquam facto e comeſſatione congreſſu.*

Ibid. μηδ' ἀλαβάστρως] Ἀλάβαστρος nempe & ἀλάβαστρον promiſcue juxta Etymologici M. auctorem, dicta; unde hic ἀλαβάστρως Dorice pro ἀλαβάστρους, & apud Ariſtophanem cum Acharn. p. 421. ἐς τὸ ἀλάβαστρον, ubi Critici εἰς τὴν μυροθήκην, ſicuti eandem vocem explicat hic Graecus Callimachi Enarrator; tum in Lyſiſtr. p. 894. λαβὲ τόνδε τὸν ἀλάβαστρον, *cape hunc alabaſtrum, ſeu vas unguentarium.* Immo ἀλάβαστος etiam apud Atticos, pro

ἀλά-

Digitized by Google

ἀλάβαςρος, juxta Thomam Magiſtrum, & prout hodie apud Harpocrationem, Heſychium, & Suidam legitur. Haud mirum vero eosdem ἀλαβάςρους ſeu ἀλάβαςρα h. e. μυρηρὰ τεύχη, *unguentaria vaſa*, prout eadem dixit Aeſchylus apud Athenaeum lib. I. pag. 9. cum μύροις hic conjungi, & Palladi proinde ſimiliter abjudicari. Unde eadem ἀλάβαςρα ſicuti etiam μύρα, quod ſuperiori nota vidimus, Veneri tribuuntur Anthol. l. I. Epigr. LXX. τῆ Παφίης ἀλάβαςρα, *ubi Veneris alabaſtra*, & qua voce pro *ampulla unguentaria* ſeu μυροθήκη, praeter ſacros Evangeliſtas, aut Plutarchum, quem ad eosdem adnotarunt viri docti, uſus pridem, ut modo vidimus, fuerat ὁ Ἀττικώτατος Ariſtophanes, ac ſimiliter Theophraſtus de Odorib. p. 449. ubi de unguentariis ait, καὶ εἰς ἀγγεῖα μολύβδα ἐγχέουσι, καὶ ΤΟΥΣ ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΥΣ ζητοῦσι τούτου λίθου, *& in vaſcula plumbea effundunt unguenta, &* ALABASTROS *expetunt lapidis ita dicti.* Unde formata etiam vox ἀλαβαςροθήκη ut apud Harpocrationem hodie & Suidam ſine littera ρ legitur ἀλαβαςοθήκη h. e. ut apud Plinium l. XIII. c. I. *unguentorum ſcrinium*, in reliquo nempe Darii apparatu, quod ibidem dicitur, ab Alexandro repertum. Quomodo alioquin ἀλαβαςροφόρου vocem adhibuiſſe traditur antiquior adhuc inter Atticos Auctores Aeſchylus, teſte Athenaeo l. I. p. 17. Adde Theocritum Idyll. XV. vſ. 114.

Συρίω δὲ μύρω χρύσει' ἀλάβαςρα.

Et aurea ALABASTRA *plena Syrio unguento;*

ac unde praeterea liquet, non de lapideis ſolum ſeu e lapide *alabaſtrite*, quod Grammaticis viſum, & de quibus adducto loco Theophraſtus, ἀλάβαςρα, ſed in genere, de quibusvis vaſis unguentariis eadem etiam dicta. Athenaeus vero l. XIV. p. 686. περιενεγκόντων δὲ τῶν παίδων ΕΝ ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΙΣ καὶ ἄλλοις χρυσοῖς σκεύεσι ΜΥΡΑ, *circumferentibus autem pueris* UNGUENTA *in* ALABASTRIS *& aliis vaſis aureis.* Nempe juxta illud Plinii l. XIII. c. II. *unguenta optime ſervantur in alabaſtris.* Idem autem Athenaeus alibi de ſumptuoſo Carani Macedonis convivio agens, ait l. IV. p. 129. καὶ διλήκυθον μύρου χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, *& duplex lecythus*, ſeu *vas unguentarium aureum & argenteum.* Quomodo nempe pro noto illo vocis ληκύθου uſu Ariſtophanes in Pluto p. 82. αἱ δὲ λήκυθοι μύρου γέμουσι, *lecythi autem*, ſeu *ampullae unguenti plenae ſunt:* ſicuti Cicero apud Nonium Marcellum, ALABASTER *plenus unguenti.* E quibus autem lux aliqua accedit loco H. Reg. II. XXI. 13. ubi minatur Deus, deleturum ſe Jeruſalem, quemadmodum abſtergit ſcutellam ſeu *paropſidem*, ut ibi vulgo poſtremam vocem הצלחת reddunt hujus & ſuperioris ſeculi Interpretes; veteres autem ut LXX. (& prout hic apud Callimachum) ἀλάβαςρος, ſeu ut MSS. Alexandrinum τὸ ἀλάβαςρον; Paraphraſis vero Chaldaica צלוחיתא *ſeluchta*, in qua latet vox Graeca λήκυθος, de *vaſe unguentario* ſeu ἀλαβάςρῳ, prout ibi ſeniores, adhibita; & ſicut eadem vox Chaldaica *ſe-*

lucbta uſurpatur I Reg. XVII. 12. ac ubi vetus Interpres, & *paululum olei in lecytbo*; LXX. autem ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καψάκῃ, & mox vſ. 14. καὶ ὁ καψάκης τοῦ ἐλαίου, & *olei lecytbus*, ut bene ibi utroque loco vox καψάκης redditur. Quamquam enim eadem in priſcis Graecorum Gloſſariis praeterita, niſi quod καψάκον, γλωσσόκομον ab Heſychio redditur, *tbeca* nempe recondendis *tibiarum lingulis*; retenta tamen eadem a Cypriano de Eleemoſyna (e veteri nempe verſione, dicta Italica) ubi poſtremum illum Scripturae locum, & quod vidit jam ad eundem Nobilius, adducens, ita eum reddit, *capſace olei non minuetur*. Qui ſanctiſſimi Martyris locus non fugit quoque in Latino Gloſſario eruditiſſimum Cangium. Quamquam vox καψάκιον, quod praeterea obſervo, legatur hodie in editione Theophraſti Heinſiana de C. Pl. l. I. c. XII. ubi de aſſervatis olerum ſeminibus inter alia dicitur, καὶ κρεμμαννύουσιν ἐν καψακίοις, pro quo in prioribus editionibus legebatur ἐν ἀξαρίχοις, ac unde magnus Caſaubonus eadem emendabat ad Athenaeum p. 154. ἐν ἀῤῥίχοις, quod ἄῤῥιχος ſeu ἄριχος ſeu *fiſcina ficuum* a Cicerone dicatur. Eam autem lectionem ἐν καψακίοις, quam e libris, ut augurari licet, ſcriptis, in eum Theophraſti locum intulit poſtea vir magni nominis D. Heinſius, tueri videntur dictis Scripturae locis, quique haud diu poſt Theophraſtum, immo eodem ferme aevo vixere, ſeniores, qui nempe vocem καψάκης, ut de eo aevo jam uſitatam, adhibent. Mitto nunc, quod κάλπις itidem de *vaſe unguentario* ſeu ἀλαβάστρῳ vel ληκύθῳ dicta fuerit ab Antiphane apud Athenaeum lib. XII. pag. 553. ac ubi apud eundem de pompa Antiochi agitur p. 195. ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύρον ἔῤῥαινον, ex *aureis urnis* ſeu *vaſis unguentum aſpergebant*. Haud aliter ac in luxurioſa Trimalchionis coena Fragmenti Traguriani dicitur, *inaudito enim more pueri capillati adtulerunt unguentum in argentea pelvi*. Adde, quod ἔλπη apud Theocritum Idyll. II. vſ. 156. eadem, quae λήκυθος, juxta priſcos ejus Enarratores, & alibi argenteae eam in rem ὀλπίδες Idyll. XVIII. vſ. 45.

Πρᾶται δ' ἀργυρέας ἐξ ὄλπιδος ὑγρὸν ἔλαιον,
Et primae tibi ex argenteo vaſe liquidum unguentum
Accipientes ſtillabant &c.

Ab Achaco vero apud Athenaeum l. x. p. 451. λιθάργυρος ἔλπη χρίσματος, *unguinis e lapide argentato ampullà*. Quomodo ἀλάβαστρον μύρου, *alabaſtrum unguenti* dicitur Matt. XXVI. 7. & ſimiliter *ampulla nardi*, in dicto Petronii Fragmento Traguriano. *Alabaſtra* autem dixit Martialis l. XI. Ep. IX. pro utroque apud Graecos, ut ſupra vidimus, vocis ἀλάβαστρος & ἀλάβαστρον uſu. Ut mittam quod *onyx* apud Horatium alioſque dicatur de ampulla marmorea ad unguenta odorata, ut obſervat Acron ad l. IV. Od. XII. *Nardi parvus onyx*.

Vſ. 14. Συρίζων αἰὼν φθόγγον ὑπαξονίων] Ita Aeſchylus Suppl. vſ. 189.

Digitized by Google

Σύριγγες οὐ σιγῶσιν ἀξονήλατοι,
Modioli rotarum non tacent agitati;
& prout idem Tragicus dixerat ejuſdem dramatis verſ. 211. Σύριγγες ἔκλαγξαν, *modioli clanxerunt.*

Vſ. 16. χρίσματα μικτὰ] Μύρα nempe, uti paullo ante vidimus, non ἔλαια, ſeu *unguenta* quae e variis odoribus *mixta*, ut de ea re Plinius l. XIII. c. 1. *juvitque luxuria ea omnia* MISCERE, *& e cunctis unum odorem facere; ita reperta ſunt* UNGUENTA. Eadem autem averſata dicitur hic, ut jam adducto ad verſ. 13. e Sophocle apud Athenaeum loco, Minerva, cujus nempe nomine mens, prudentia, ac virtus intelliguntur. Quibus adde illud Chryſoſtomi Serm. de ſtatuis XIX. tom. VI. p. 589. ἀλοιφὴ μύρων καταγοητεύουσα διάνοιαν, *pinguedo unguentorum mentem faſcinans*, & Clementem dicto jam ante loco Εἰ μύροις &c. Paedag. l. II. c. VIII. ubi varia recenſet a luxurioſis olim aut muliebrem in modum comptis adhibita μύρων genera, & inter alia καὶ ἀπὸ τῶν ῥόδων ἄλειμμα, *& e roſis unguentum.* Hiceſius enim, ut obiter hoc addam, apud Athenaeum l. XV. p. 689. μύρων alia dicit vocari χρίσματα ſeu *illitus*; alia ἀλείμματα, *unctiones*; quarum vocum promiſcuus tamen ſaepe apud veteres auctores uſus: nempe ut χρίσματα e puro oleo dicantur, unde apud Homerum haud ſemel χρίσαν ἐλαίῳ, & mox in hoc ipſo Hymno vſ. 26. & 30. & apud Heſiodum ſimiliter Ἔργ. vſ. 522. de virgine pudica apud matrem educata, καὶ λίπ' ἐλαίῳ χρισαμένη, *& pingui oleo uncta*; haec autem, ſeu ἀλείμματα, e μύροις itidem ſeu *unguentis* mixta dicerentur; ac unde noti ἀλεῖπται, qui in Gymnaſiis munus illud obire erant ſoliti, ac ἀλειπτήρια, loca in iis ad id conſtituta; quorum mentio apud Theophraſtum de Sudoribus p. 459. De multiplici autem & exquiſito quodam in parandis unguentis ποικίλοις miſcendisve odoribus induſtria & labore, conſuli inter alios poteſt Chryſoſtomus ad Stalechum p. 152. tom. VI. ed. Savil. ubi inter alia deſcribit cum multitudinem mulierum ad hoc opus adhibitarum; tum aromatum copiam & delectum praeterea adhibitum; tum ſingulare in iis ponderandis miſcendisve ſtudium, φύρειν, ut ibidem ait, καὶ ἀναμιγνύναι τοῖς ἄλλοις, (quomodo nempe χρίσματα μικτὰ hic dicuntur) & qualia eam in rem plura ibidem legas.

Vſ. 17. μηδὲ κάτοπτρον] Quod nempe id Venerem rurſus, uti mox etiam dicetur, voluptatis nempe & amorum Deam, non autem Minervam, ſapientiae ac virtutis numen deceret; ut id jam ante ad vſ. 15. ex adducto Sophoclis apud Athenaeum loco l. XV. p. 687. fuit monitum, ubi Pallas ſolo uncta oleo, & inde nullo adhibito *ſpeculo* γυμναζομένη, *exercens ſe in palaeſtra*, ſeu quod de eadem infra dicitur vſ. 44. ἵππων καὶ σακέων ἁδομένα πατάγῳ, *equorum & clypeorum ſtrepitu delectatu.* Alienum proinde a bellatrice Dea, quae etiam φοβεσιστράτη apud Ariſtophanem dicta Equit. pag. 353. & praeterea ἀειπάρθενος ſeu *ſemper*

Digitized by Google

virgo, id ſectari, quod in minus moratis virginibus haud primus culpat Tertullianus de virgin. veland. cap. XII. *jam & conſilium formae* A SPECULO *petunt;* aut quod de viris muliebris luxuriae ait idem de Cultu Femin. lib. II. cap. VIII. *tum* SPECULUM *omni occaſione conſulere, anxie inſpicere.* Quo ſpectat proinde illud Apulejo olim, & quod idem refert ac diluit in Apologia, a gravi cenſore objectum, *ſequitur enim* DE SPECULO *longa & conſona Oratio, de quo pro rei atrocitate pene diruptus eſt pudens, clamitans,* HABET SPECULUM PHILOSOPHUS, *poſſidet* SPECULUM *Philoſophus. Ut igitur habere concedam, ac aliquid objeciſſe te credas, ſi negaro, non tamen ex eo me accipi neceſſe eſt,* EXORNARI *quoque* AD SPECULUM *ſolere.* Unde idem mox addit, SPECULI *non tam poſſeſſio culpatur, quam inſpectio*, quamquam dein etiam, non omnem *ſpeculi* uſum, aut quodcunque in eo formam ſuam contemplandi ſtudium, improbandum tradat, idque Socratis exemplo diſcipulos ſuos cohortantis, ut ſemet in ſpeculo crebro contemplarentur; aut Demoſthenis, ſemper ante *ſpeculum*, quaſi ante magiſtrum, *cauſas meditantis*. Quam in rem etiam nota illa patris ad liberos diſſimili forma apud Phaedrum l. III. Fab. VIII.

Quotidie (*inquit*) SPECULO *vos uti volo:*
Tu formam ne corrumpas nequitiae malis;
Tu faciem ut iſtam moribus vincas bonis.

Improbatur alioquin a cordatioribus inter Gentiles, quod & a Callimacho haud obſcure hic etiam factum, in viris aut probioribus etiam virginibus vel matronis frequens ſeu inſanum ornandae ad ſpeculum comae, & formae identidem, ad illud explorandae ſtudium. Unde haec duo etiam, quae a Minerva abeſſe hic tradit Callimachus, unguentis nempe perfundi, & ſpeculum conſulere, in Phrygibus, mollibus quippe & effeminatis, ſuggillat Oreſtes in cognomine Euripidis dramate vſ. 1114.

Οἵως ἐνόπτρων καὶ μύρων ἐπιςάτας.
Quales ſpeculorum & unguentorum curatores.

Ἔνοπτρα nempe ibi, ſicut alibi apud eundem Hecub. vſ. 925. aut ἔσοπτρα ut apud Anacreontem Od. XI. & Clementem Paedag. l. III. pag. 224. Κάτοπτρις autem hic apud Callimachum, quod alibi forte non legitur, pro uſitato κάτοπτρον, quo uſus pridem fuerat Aeſchylus Agam. vſ. 847. ὁμιλίας κάτοπτρον, *conſuetudinis ſpeculum* &c. Unde pro κάτοπτριν mallem etiam κάτοπτρον hic apud Callimachum legi, ſicuti modo adlata eadem de re ἔνοπτρον, ἔσοπτρον &c. Ni forte inter voces Alexandrinas, cujusmodi plures apud hunc Poëtam vix alibi obviae, ſtatui haud immerito poſſunt, reponi vox eadem debeat. Adde hiſce quod de Alexio ſpeculi uſum, ut viro, ac multo adhuc magis militi, indecorum recuſante, tradit Nicephorus Bryennius lib. II. cap. VII. ὁ δὲ οὐχ ἔθος ἔφη ἀνδράσι, καὶ ταῦτα ςρατιώταις ΕΙΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ

ΤΡΟΝ εἰσοϱᾶν· Γυναιξὶ γὰρ τοῦτο ΜΟΝΑΙΣ ἐπιτηδεύεται, *neque enim viris in more eſſe, & quidem militaribus* SPECULUM *conſulere: ſolis mulieribus id curae eſſe.*

Ibid. καλὸν ὄμμα τὸ τηνᾶς] Unde eadem Minerva non γοργῶπις ſolum, ſed εὐῶπις etiam dicta apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 198. Θύγατερ Διὸς εὐῶπι, *Jovis filia cum pulcris oculis.* Juno alioquin ab *oculis* laudari Poëtis ſolita. Unde illud de Melites cujusdam forma Anthol. VII. Ep. CXXVI. Ὄμματ' ἔχεις Ἥρης, *oculos habes Junonis*, manus autem, quod additur, & ſupra jam traditum ad vſ. 5. Minervae.

Vſ. 18. τὰν Ἴδαν] Elleipſis Poëtis, & quidem Atticis, familiaris, praepoſitionis πρὸς aut κατὰ, ac ſimilium, ſicuti apud Ariſtophanem Θεσμοφ. p. 792. ἐλθὼν τὴν θύραν, pro πρὸς τὴν θύραν, *veni ad januam*; & Sophoclem Electr. vſ. 892. ἦλθον πατρὸς τάφον, *veni ad patris ſepulcrum.* Sic idem Ajac. vſ. 34. καιρὸν δ' ἐφήκεις, prout idem mox ait vſ. 38. πρὸς καιρὸν, nempe *opportune ades*; & Euripides Hecub. vſ. 512. μεθῆλθες ἡμᾶς, *veniſti ad nos*, & ejusdem dramatis vſ. 983. σημαίνειν σε χρὴ, quod ante dixerat vſ. 217. πρός σε σημανῶν, *tibi ſignificans*; ſed qualium magna ſeges.

Vſ. 19. ἐς ὀρείχαλκον] φαεινὸν quippe ſeu *lucidum*, non ab Heſiodo ſolum dictum, uti de *ocreis* Herculis ait Ἀσπ. vſ. 122. κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ, *quae erant e lucido oricbalco.* Hinc *album* a Marone etiam dicitur, Turni loricam tradente, *auro ſqualentem alboque oricbalco*, Aen. l. XII. vſ. 86. & ſimiliter ab Heſiodi Enarratoribus de eodem *oricbalco* ad dictum ante ejus locum, τὸ λευκὸν χάλκωμα, *aes album.* Quamquam idem *auricbalcum*, pro *oricbalcum*, quaſi, ut de eo veteres Grammatici, coloris eſſet aurei, vel ex auro mixtum, legatur haud ſemel in Plauto, ac in libris Digeſtorum. Quod neutrum tamen de *oricbalcho*, ſeu hoc *aere montano*, vere dici poſſe, e μεταλλευομένοις notum, ac viderunt jam alii. Auro quidem pretio proximum idem olim habitum; ſeu juxta Platonem in Critia pag. 114. tom. III. ubi inter alia, quae in Atlantide Inſula pretioſa eruebantur, *oricbalcum* etiam refert, πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν, *poſt aurum maxime tunc temporis in pretio*, nomen vero ejus tantum, quod continuo additur, ſuo aevo retineri. Unde & a Plauto haud ſemel de re pretioſa uſurpatum, *auricbalco contra*, ſeu ut in Pſeudol. A. II. Sc. III. *auricbalco contra non carum.* Neque tamen inde ita dictum, quod quidquam *auri* haberet admixtum, ſed quod promiſcue veteres Romani *ploſtrum* & *plauſtrum*, *Plotus* & *Plautus* &c. ita *auricbalcum* etiam & *oricbalcum* dixerint, ut vere ad Plautum monuit ὁ πάνυ Salmaſius. Unde etiam liquet haud opus eſſe, ut in libris Digeſtorum, *auricbalcum* ibi in *oricbalcum* continuo commutetur; prout id contendit poſtremus ac eruditus Virgilii apud Batavos Enarrator. Eo autem opportunius hic pro *ſpeculo* aut vice *ſpeculi* dicitur, in quo

Digitized by Google

ſe contemplari noluerit Pallas, quamquam tum eſſet in monte Ida, coram litis de forma arbitro; quod metallica ferme forent veterum ſpecula, ac inde etiam mox Veneris ſpeculum vocet Poëta *χαλκὸν διαυγέα*, *aes pellucidum*, & qua de re pluribus ibidem. Haec autem ſcripſeram, quum forte animadverti virum incomparabilem in poſthumo opere de Homonym. Hyl. Iatr. ubi agit de *oricbalco*, hujus etiam apud Callimachum loci meminiſſe. Illum vero interpretatur ut *oricbalcum* de luculentiſſimo & quod ſpeculi vicem redderet, aere ſit dictum; ita tamen, ut non de *aere montano* dici potuiſſe, aut compoſitam inde, quod Graecum id, ut ait, morem non ſaperet, vocem ὀρειόχαλκος ſtatuat; ſed novam, quamquam praeter ejus conſuetudinem, dubitanter adferat derivationem, ab ὄρημι nempe Aeolico pro *video*. Quorum iſtud tamen & minus adhuc Graecum in illa vocis ὀρειόχαλκος (nempe ab ὄρημι) compoſitione morem, ut ille loquitur, ſapit; neque inſuper peculiarem hujus aeris ita dicti naturam ac proprietatem notat. Prior autem illa & obvia ὀρειοχάλκου, quaſi *aeris montani* compoſitio, non ſolum illis, quas adfert, vocibus ὀρειβατεῖν & ὀρειβασιάς, ſed pluribus aliis, ut ὀρείαυλος, ὀρειοδρόμος, ὀρεινόμος, ὀρειπελαργὸς &c. abunde ſe tuetur; ut jam de Feſto nihil dicam, apud quem legas, *oricbalcum ſane dicitur, quod in montuoſis locis invenitur: mons enim Graece ὄρος appellatur.* Hinc multiplex etiam olim *oricbalci*, ut jam ante e Poëtis & Auctoribus antiquis vidimus, nec ad ſpecula ſolum uſus; ac unde deducta, ut hoc addam, ſolemni pompa e Macedonia, Euſebia Conſtanti Imp. ſponſa ait in ejus Encomio Julianus Orat. III. p. 206. Καὶ ὀχημάτων παντοδαπῶν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ΟΡΕΙΧΑΛΚΩ μετὰ τῆς ἀρίστης τέχνης εἰργασμένων, & *vehicula generis omnis auro, argento*, & ORICHALCO, *ſummo cum artificio exornata.* Quomodo etiam Libanius in Juliani Panegyrico p. 229. dicit, neque marmoream, neque aeream, οὔτε ὀρειχαλκίνην, *neque ex oricbalco*, immo neque ex adamante, ut addit, columnam ſtabiliorem inveniri memoria, quam adeptus ad poſteros transmittit conſulatus. Ne ea jam nunc tangam, quae de illo veterum *oricbalco*, quod nusquam proprii generis, ut auri, argenti, aeris metallum exſtiterit, ſed κρᾶμα demum, prout illud a Strabone etiam dicitur l. XIII. p. 610. & cujus locum expreſſit, ſicut idem ibi monuit Caſaubonus, Stephanus in Ἄνδειρα, ſeu compoſitum foret ex aere & cadmia terra, nullo auro admixto, idemque quod vulgo hodie *letonum* dicitur, ſeu lutei aeris genus, pluribus itidem diſſerit vir ſummus. Ea enim & jam ab aliis fuerunt haud ſemel obſervata; & cum aliis veterum, non Plinii ſolùm, cujus indicat ea de re locum l. XXXIV. c. II. ſed antiquioris longe, Platonis nempe paullo ante a me adducti teſtimonio, pugnant; qui nempe de eo ut praeſtantiſſimo & maxime pretioſo metallo ſeu *aeris*, quodque paullatim defecerit, genere ſunt loquuti. Fruſtra autem eſſe, qui ab ulla *auri* mixtura dictum *oricbalcum*, ſeu, quod

quod idem, *aurichalcum*, crediderunt, vel abunde arguit, quod Graeca voce ὀρείχαλκος, ubi nulla plane *auri* mentio, dicatur, quaeque de praeſtantiſſimo quopiam *aere montano*, ubi nempe effoderetur, dictum illud primitus *orichalcum* omnino evincit. Quo referri etiam poteſt, quod hic de Minerva in monte Ida, ut praecedentibus verbis ὅκα τὰν Ἴδαν &c. verſante dicatur, eam in *orichalco*, tanquam in ſpeculo, noluiſſe, immo nec, quod mox addit Junonem, formam ſuam conſulere: Venerem autem continuo διαυγέα χαλκὸν, *aes pellucidum*, ſpeculum nempe, de quo mox, aut ſpeculi vice, ad quod nempe componeret eadem comam, arripuiſſe.

Ibid. οὐδὲ Σιμοῦντος Ἔβλεψεν δίναις ἐς διαφαινομέναις] Neque tamen, quod hic dicitur, omiſſum ab hac Dea, omne in aqua limpida, tanquam in ſpeculo conſulendae formae ſtudium, antequam ſcilicet ſubiret eadem Paridis judicium, in antiquo legitur Epigrammate, cujus priorem verſum adduxi ad titulum hujus Hymni. Exſtat illud Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXVII. & quod proinde integrum debet hic adſcribi,

Ἥρῃ καὶ Παφίῃ καὶ ΠΑΛΛΑΔΙ τοῦτο τὸ λουτρὸν,
Ὡς ποτε τὸ χρυσοῦν ἤρεσε μῆλον ἔχειν·
Καὶ τάχα ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ κρίσις ἔσσεται, οὐ Πάρις αὐταῖς,
ΕΙΚΩΝ δὲ ΑΡΓΥΡΕΟΙΣ ΝΑΜΑΣΙ δεικνυμένη.

Junoni, & Paphiae Veneri, & PALLADI *hoc lavacrum;*
Dum iis quondam aureum placuit pomum habere;
Et continuo formae judicium non erit ipſis Paris,
Sed IMAGO ARGENTEIS IN AQUIS *oſtenſa.*

A quibus proinde abit hic Callimachus, dum accedentem ad Paridis judicium Minervam, *neque ſpeculum* ſeu vice ſpeculi, *orichalcum*, *neque limpidiſſimam Simoentis fluvii aquam* explorandae formae, ſeu componendae comae ſtudio, conſuluiſſe hic dicit. Quam tamen non explorandae ſolum, ſed ornandae etiam ante illud judicium, limpidis aquis & lavacris formae curam, in Minerva haud minus, ac in duabus aliis deabus agnoſcit Euripides, in adductis ea de re, ad hujus Hymni lemma ex Andromache & Helena verſibus. Adeo ut meliorem morum magiſtrum ſe illo ſcenico Philoſopho hic prodat noſter Battiades; dum omnem illum operoſum ac adtentum formae cultum, in maſcula & pudica Pallade, ſeu temperantiae haud minus ac prudentiae apud veteres Symbolo, amovet; eumque totum, ut ſtatim innuit, Veneri, Ἑταίρᾳ quippe, addicit, haud aliter ac id genus *lotiones* inter *meretricis* notas refert divinus vates Ezechiel. cap. XXIII. verſ. 40. Mitto quod alioquin de eadem Minerva tibias inflante proditum, eam id ſibi eſſe dedecori perſpexiſſe; ubi *ſe in aquis ſpeculi vice fuiſſet intuita*, ἀντ' ἐσόπτρου χρησαμένη τῷ ὕδατι, uti hac de re loquitur Gregorius Nazianzenus ſecunda in Julianum Philippica pag. 121.

Vſ. 21. Οὐδ' Ἥρη] Sicut Pallas, ita etiam Juno in judicio Paridis,

ridis, *conſilium formae*, ut Tertullianus adducto paullo ante loco loquitur, a *ſpeculo* haud petiiſſe hic dicitur. Non eadem proinde, quae Venus Juno, ſeu cujus ſignum apud Spartanos exſtabat, teſte Pauſania l. III. p. 185. ad quod pro nupturis filiabus ſacra matronae faciebant. Ut mittam Junonem & Venerem a Theologis gentilium pro eodem numine, & *ſtellam Veneris* in coelo; qua de re, ni fallor, jam ante ad ſuperiorem Hymnum egimus; ſtellam *Junonis* dictam, juxta id tradentem praeter alios Plotinum Ennead. P. III. l. v. p. 198. Eadem vero haec *Juno*, quae *matrona Juno* apud Horatium dicta l. III. Od. IV. & proinde ab illo inſano formae ac illecebrarum, quae Venerem decebant, ad ſpeculum cultu, haud minus ac Pallas aliena hic dicitur. Quamquam non ipſa quidem Juno aut Minerva ſpeculum conſulere, ſed earum tamen ſimulacra ad ſpeculum compta olim a ſuperſtitioſis mulieribus legantur; & quod a vero numinum id genus cultu abhorrens redarguit continuo Seneca Epiſt. xcv. *Vetemus lintea & ſtrigiles Jovi ferre*, SPECULUM TENERE JUNONI: idemque alibi, nempe de ſuperſtitione apud Auguſtinum de Civitate Dei l. vi. c. x. *ſunt quae* JUNONI AC MINERVAE *capillos diſponant, longe a templo, non tantum a ſimulacro ſtantes, digitos movent ornantium modo*; SUNT QUAE SPECULUM TENEANT &c. Accedit, ut praeterea obſervo, Apulejus de templo Junonis Samiae agens Florid. cap. xv. *Ibi donarium Deae perquam opulentum; plurima & argenti ratio in lancibus*, SPECULIS, *poculis, & hujusmodi utenſilibus*. Ad quem proinde morem reſpexit illuſtri eam in rem loco, & qui etiam e modo dictis illuſtratur, Tertullianus de jejuniis cap. xvi. *unde & qui* IN IDOLIS COMENDIS, *& in aris ornandis, & ad ſingulas horas ſalutandis adulantur, curationem facere dicuntur*. Quo ſpectant itidem ea, quae inter alia pompae Iſiacae ſolemnia deſcribit Apulejus Mileſ. l. xi. *aliae* (mulieres) *quae nitentibus* SPECULIS *pone tergum reverſis* VENIENTI DEAE *obvium commonſtrarent obſequium, & quae pectines eburneos ferentes, geſtu brachiorum flexuque digitorum, ornatum atque oppexum crinium regalium fingerent*. Hinc etiam earundem Dearum *ornatrices* dictae, quae illud munus obirent; quomodo apud Heſychium legitur Σαραχήρω παρὰ Βηρωσῷ, ἡ κοσμήτρια τῆς Ἥρας, *Saracbero apud Beroſum, Junonis ornatrix*, haud aliter ac *ornatrices*, ut ſubinde in Inſcriptionibus antiquis, & ſimiliter l. 69. l. III. D. de Legat. & Fideic. a Romanis appellatae, quae, ut dicitur l. 49. ejusdem libri, *mulieres exornant*; aut vero ſicuti *cosmetae* ab iis dicti, qui curabant mundum muliebrem, quorum obvia mentio apud Juvenalem Satyr. vi. vſ. 477. & quos ibidem ab *ornatricibus* diſtinguit vetus Scholiaſtes. Ut de *ornatoribus* ſileam, quorum facta itidem mentio in Lapidibus antiquis, ut in Syntagm. Cl. Reineſii p. 375. Immo cujusmodi *cosmetae*, κοσμοπλόκοι apud Graecos

cos

cos etiam dicti, prout id me docuit vetus Inſcriptio, quam olim alia occaſione vulgavi ad Juliani Caeſares, nempe

ΗΡΑΚΛΗ ΒΑΣΙΛΕ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΠΕΛΕΥ
ΣΕΒΑ. ΚΟΣΜΟΠΛΟΚΟΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Herculi Regi Antonius Libertus Auguſtae Ornator Poſuit.

Ibid. Κύπρις δὲ διαυγέα &c.] Haud mirum Veneri, non vero Palladi, uti jam ſupra vidimus ad vſ. 17. ſpeculum hic a Poëta tribui, & ob exquiſitam quidem, quae continuo additur ſequenti verſu & qua de re ibidem, componendae comae curam. Unde de eadem dixerat Sophocles apud Athenaeum adducto jam ante loco lib. xv. p. 687. Venerem ad diſcrimen nempe, ut ibi dicitur, Palladis, μύρῳ ἀλειφομένην καὶ ΚΑΤΟΠΤΡΙΖΟΜΕΝΗΝ, *unguento illitam* & ΑD SPECULUM *ſe contemplantem.* In Veneris quippe mundo ceſtus, lecythus cum unguento, ſpeculum, & quaecunque dictam πόρνην, ἑταίραν, aut πάνδημον Deam decebant talia illecebrarum aucupia. Ita ſolemnem ejusdem Deae in mari vectae pompam, & comites ſeu miniſtros Tritones deſcribens Apulejus Mileſ. l. iv. ait, *alius ſub oculis Dominae* (Veneris) SPECULUM *praegerit.* Quamquam ejusdem Veneris ornatum, & componendae alioquin comae ſtudium tradens Claudianus Nupt. Honor. & Mariae, de eadem dixerit vſ. 106. SPECULI *nec vultus egebat judicio.* Ut mittam, quod refert Plutarchus de Fortun. Roman. p. 317. Venerem, ut de ea Spartani, ubi illa Eurotam tranſierit, ſpeculis, ornatu, ceſtoque depoſitis, in Lycurgi gratiam, haſta & ſcuto ſe ornare. Sed de illo ſpeculi ad ordinandam Veneris comam uſu mox adhuc ad verſ. proximum.

Ibid. διαυγέα χαλκὸν] Metallica fuiſſe, eaque vulgo ex argento & aere veterum *ſpecula* notarunt jam eruditi, ut magnus Salmaſius obiter ad Tertullianum de Pallio, & bene hic etiam monet Anna praeſtantiſſima. Adde inſuper ex auro, in Aſiatico nempe luxu, quum & χρύσεα ἔνοπτρα, *aurea ſpecula*, Trojanarum virginum vel mulierum, commemorentur ab earundem choro, cum in Hecuba Euripidis vſ. 925. tum in ejusdem Troadibus vſ. 1107. ubi dicitur Helena ſecum ex Ilio in Graeciam abſtuliſſe,

χρύσεα δ' ἔνοπτρα, παρθένων
Χάριτας.
aurea vero ſpecula, virginum
Delicias.

Neque ignota eadem poſtea apud Graecos, ac jam ante Callimachum, eaque a Graecis etiam confecta, ut ex Aeliani narratione liquet V. H. l. xii. c. lviii. ubi in Olympiis, praeſentetum ibi Diogene, *aureum*, inquit, *ſpeculum operis Corinthii vendebatur*, χρυσοῦν κάτοπτρον Κορινθιουργὲς ἐπιπράσκετο. Ut minus proinde mirum ſit aut inſolitum, ſi eorum mentio etiam fiat,

ut

ut hoc addam, apud Apulejum in Florid. *Plurima auri & argenti ratio in lancibus*, SPECULIS, *poculis & ejuſmodi utenſilibus*. Eadem vero *ſpecula* ex argento olim uſitata non inde ſolum, aut vero e Plauti in Moſtellaria loco, quem jam huc adtulit Anna eruditiſſima, ſed ex Plinio inſuper abunde conſtat, qui & primum Praxitelem feciſſe *ſpecula* argentea Pompeji M. aetate obſervat l. XXXIII. c. IX. & alibi; praeterea eadem, ita creſcente luxu, Romae poſtea viluiſſe, quum *argenteis uti cepere & ancillae*. l. XXXIV. c. XVIII. Quibus adde illud Apuleji in Apologia, ob conſultum a ſe ſpeculum, uti paullo ante vidimus, a cenſore perſtricti; *an exiſtimes imaginem ſuam cuique viſendam potius in lapide, quam in* ARGENTO; *magis in tabula quam in* SPECULO. Hinc inter muliebrem ſui aevi luxum refert Chryſoſtomus Serm. XVII. p. 224. T. VI. ΤΟΙΣ ΑΡΓΥΡΟΚΟΠΟΙΣ συνεχῶς ἐρωτῶντες, εἰ ΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ κατεσκεύασται τῆς κυρίας, ARGENTIFABROS *continuo interrogantes*, *an confectum ſit Dominae* SPECULUM. Immo *ſtannea* etiam *ſpecula*, & quidem ex mixto aere, quae Brunduſii laudatiſſima parabantur, in uſu antea obtinuiſſe, iisdem locis memorat Plinius. Aerea vero ex praeſtantiſſimo nempe & lucidiſſimo aere, ſpecula olim apud Graecos maxime uſitata exſtitiſſe; argenteis nempe, quod vel ex ſuperiori Plinii loco liquet, ſerius repertis liquet. Hinc, ut hoc loco χαλκὸς διαυγὴς, *ſpeculum* Veneris *ex aere* denotat, ſic luculentus & opportunus valde hujus rei index antiquioris Poëtae, Aeſchyli nempe apud Stobaeum Sermon. Ethic. XVIII. p. 164. locus, qui hunc egregie interpretatur ac illuſtrat,

ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ εἴδους ΧΑΛΚΟΣ ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ,

SPECULUM *formae eſt* AES, *vinum autem mentis*,

nempe index. Immo quomodo χαλκὸν διαυγέα, Battiadae noſtri exemplo, de *nitente ſpeculo* dixit ſimiliter, neque uno in loco, Nonnus, ut Dionyſ. l. v. p. 175. ubi de Proſerpina ait,

Καὶ ποτε ΧΑΛΚΟΝ ἔχουσα ΔΙΑΥΓΕΑ τέρπετο κούρη,

Et interdum (ex aere nempe) SPECULUM *habens* PELLUCIDUM, *delectabatur puella*,

formae ſuae ut addit, ex eo repercutientis indice; ac de nativa itidem Beroës pulcritudine lib. XLII. p. 108.

Οὐ χροὸς ἀντιτύποιο ΔΙΑΥΓΕΙ μάρτυρι ΧΑΛΚΩ.

Non corporis oppoſiti PELLUCIDO *teſte* SPECULO.

Quibus in locis cur χαλκὸν, quod ibi de *ſpeculo ex aere*, & κάτοπτρον etiam priori loco mox ab eodem Poëta dicitur, tamen per *ferrum*, nempe *pellucido teſte ferro* &c. reddiderit Interpres, haud facile licet ſtatuere, niſi quod nulla ibi de *ſpeculo*, ut fieri omnino debuit, oborta ſit ei cogitatio. Hinc vero ſpongiae & pumicis etiam in detergendis metallicis id genus ſpeculis uſus; cujus prioris mentio apud Platonem in Timaeo pag. 72. T. III. ed. H. Steph. poſterioris apud Tertullianum de Pallio; quamquam aliter de eodem Platonis loco ſenſerit ibi ὁ πάνυ, ſed quem

eo

Digitized by Google

eo nomine jure redarguit ad Catullum vir praecellenti ingenio & doctrina Iſ. Voſſius, ubi & illa Platonis recte interpretatur, οἷον κατόπτρῳ παρεσκευασμένον ἐκμαγεῖον, *tanquam ſpongia parata & prompta detergendo, cui appoſita eſt, ſpeculo.* Quamquam etiam vulgo apud Platonem & Platonicos vocis ἐκμαγείου, non de *ſpongia* quidem, ſed de *expreſſa imagine* ſeu *ſimulacro* ſignificationem, ut obiter dictum ad vſ. 14. Hymn. in Delum, occurrere haud ignorem; ſed qua de re alibi. Ut nunc mittam, quod e *carbunculis* & quidem apud Orchomenum Arcadiae natis, quandoque eadem *ſpecula fierent*, juxta Theophraſtum de Lapid. p. 396. & qui ex eo id tradit, Plinium l. XXXVII. c. VII. Adde *gemmata* ſubinde veterum *ſpecula*, unde illud Papinii Sylv. lib. III. Carm. IV. vſ. 94.

Nobile gemmato ſpeculum portaverat auro.

Immo eadem *vitrea* etiam olim fuiſſe (quod negabat tamen ad dictum Catulli locum vir doctiſſimus, ac ubi obiter metallica ferme veterum ſpecula exſtitiſſe recte alioquin monuerat) & quidem Sidone reperta, docet alibi idem Plinius l. XXXVI. Sect. LXVI. ubi de vitrorum variis agens ſpeciebus, ait: *Et aliud flatu figuratur, & aliud torno teritur, aliud argenti modo caelatur; Sidone quondam iis officinis nobili, ſiquidem etiam* SPECULA *excogitaverat*, quae omnia proinde, de quibus hactenus, ſeu metallica, ex *auro* nempe, *argento*, *aere*, *ſtanno*; ſeu vero e *carbunculis*, ſeu etiam *vitrea*, eaque ſive plana, ſive gibboſa, ſive concava etiam fierent, complexus eſt Artemidorus l. II. c. VII. ubi ait, ΓΗΙΝΟΝ γάρ ἐστι ΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ ἐξ οἵας ἂν εἴη πεποιημένον ὕλης, TERRENUM *enim* SPECULUM, *ex quacunque tandem materia fiat.* Quo referri itidem poteſt, quod alibi apud eundem dicitur l. III. c. XXX. λεκάνῃ ἐγκατοπτρίζεσθαι, *pelvi uti pro ſpeculo*, nitente nempe ac pellucido; & cujuſmodi pelves centum argenteae, ἑκατὸν ἀργυραῖ λεκάναι in pompa Antiochi Dionyſiaca praelatae apud Athenaeum dicuntur l. V. p. 191. ſicuti aureas alibi, aereas etiam quandoque, aut ſtanneas, prout hodie, ita exſtitiſſe olim liquet. Quibus adde denique de pretioſis id genus veterum *ſpeculis*, ut in hac re veterum quoque luxum a moribus hujus aevi haud alienum intelligamus, id quod in ſuperfluo mulierum cultu redarguit inter alia Clemens Paedag. l. III. p. 220. κατόπτρων τε πολυτιμήτων κατασκευαὶ, *ſpeculorum etiam magni pretii ſtructurae.*

Vſ. 22. τὰν αὐτὰν δὶς μετέθηκε κόμαν] Quae cauſſa etiam ſpeculi a Venere conſulti hic redditur; haud aliter ac de nova Jaſonis nupta dicitur ab Euripide in Medea vſ. 1161.

Λαμπρῷ κατόπτρῳ σχηματίζεται κόμην,

Nitidum ad ſpeculum componit comam;

aut ab eodem Tragico in Electra vſ. 1071.

Ἔνδον κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης,

Ad ſpeculum flavos comae cincinnos componebas.

Qui-

Digitized by Google

Quibus adde, quae a choro Trojanarum mulierum dicuntur ſimiliter in Hecuba vſ. 925. &c. de religatis nempe earum *comis ad aureorum ſpeculorum* (de quo verſu jam ante) *infinitos ſplendores*, ἐγὼ δὲ πλόκαμον &c. Hinc Ovidius de eodem muliebri neque uno comae ad ſpeculum cultu, Art. Am. l. III. vſ. 135.

Nec genus ornatus unum eſt, quod quamque decebit,
Eligat, & SPECULUM conſulat ante ſuum.

Immo id quod in viro, ſed muliebris luxuriae, inter alia redarguit Clemens Paedag. l. III. p. 224. ἄνδρα δὲ ὄντα κτενίζεσθαι &c. καὶ πρὸς τὸ ἔσοπτρον διατιθέμενον τρίχας, *eum autem, qui vir eſt, pectere & ad ſpeculum crines componentem.* Unde haud mirum id de Venere, ſeu exquiſito ejus ac multiplici in componenda etiam bis coma ſtudio, a Poëta hic dici. Qua de re ſeu ſingulari in comenda Venere opera a Nymphis praeſtita, ac proinde inſigni de toto illo veterum ritu loco Claudianus ait Nupt. Honor. & Mariae a vſ. 49. &c.

Caeſariem tunc forte Venus ſubnixa corusco
Tingebat ſolio; dextra laevaque ſorores
Stabant Idaliae; largos haec nectaris imbres
Irrigat; haec morſu numeroſi dentis eburno,
Multifidum diſcrimen arat, ſed tertia retro
Dat varios nexus, & juſto dividit orbes
Ordine, neglectam partem ſtudioſa relinquens;
Plus error decuit.

Quibus addi poſſunt, quae de ſimili hujus Deae in diſponenda crinibus cura Apollonio itidem fuerint dicta l. III. vſ. 45.

Λευκοῖσι δ' ἑκάτερθε κόμας ἐπιειμένη ὤμοις,
Κόσμει χρυσείῃ διὰ κερκίδι. μέλλε δὲ μακροὺς
Πλέξασθαι πλοκάμους.
E candidis utrinque immiſſas humeris comas
Aureo diſcernebat pectine, mox longos
Plicatura cirros.

Quales etiam Venus capillos capitis diſponens cernitur ſubinde in antiquis monumentis, ſicuti in veteri ac inſigni nummo M. Aurelii a Laodicenſibus cuſo, qui exſtat in Gaza Medicea. Pſecadum autem vulgo illud apud Romanos officium, earumque proinde in tutela Veneris, ſeu quarum Dea illa eſſet ac Patrona. Unde vetus Inſcriptio in Reineſii Syntagm. pag. 124. VENERI SACRUM CASSIA L. L. PSECAS; & quam in rem, quique ibidem adducitur, Juvenalis Satyr. VI. vſ. 189.

Componit crinem, laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix.

Ut denique hoc addam, μετέθηκε κόμην hic dici de *tranſpoſita* bis *coma*, prout κόμην vel τρίχας διατίθεσθαι vel συντίθεσθαι dixerunt, pro *comam* ſeu *crines componere* vel *ordinare*, ut Anacreon Od. XXIX. πλοκάμων ἄτακτα συνθεὶς, *cincinnos inordinatos*, ſeu *ſine* arte *componens*, & Chryſoſt. adv. Theodor. p. 74. Tom. VI. καὶ βα-

φαῖ

Digitized by Google

φαῖς καὶ χρώμασι καὶ συνθέσει τριχῶν, *& coloribus, & tincturis, & diſpoſitione crinium.* Unde etiam Graecorum more dicto jam loco, Juvenalis, *componit crinem*, & jam ante Ovidius I. de Arte amandi El. VII.

Ponere compoſitas in ſtatione comas.

ac ſimiliter apud Tertullianum de cultu Femin. l. II. c. VIII. *capillum diſponere.* Ut nunc mittam προσθέσεις τριχῶν apud Clementem Paedag. l. III. p. 218. aut apud Philoſtratum Epiſt. p. 899. κομῶν προσθέσεις, de *fictitiis capillis* dici. Eadem alioquin Venus incompta in luctu Adonidis ſeu ἄπλεκτος a Bione dicitur Idyll. I. verſ. 21. & apud Apollonium adducto jam ante loco vſ. 50. de eadem:

Ἀψήκτους δὲ χεροῖν ἀνεδήσατο χαίτας.

Impexas autem manibus comas circumligat.

Quod nempe fiebat crinibus fibula circa collum nexis, ut id obſervat Clemens l. III. p. 248. ubi mulieres decere ait, ἀναδεῖται τὴν κόμην εὐτελῶς περόνῃ τινὶ λιτῇ παρὰ τὸν αὐχένα ἀφελεῖ θεραπείᾳ, *circumligare tenuiter comam, uti aliqua fibula circa collum ſimplici cultu.* Unde diverſa longe erant in cultu capillorum muliebri, eosdem nempe neglectos, ut hic a Clemente & ab Apollonio ἀναδεῖται, ſeu *bona ſimplicitate*, ſicut ea in re Tertullianus loquitur de cultu Femin. l. II. p. 157. circumligare, vel in nodum veluti cogere; aut vero illos operoſe συντιθέναι vel διακρίνειν, *componere* ac *diſcriminare*, ac unde ornatam ejusmodi comam, κόμην διακεκριμένην dicit Plutarchus in Lycurgo p. 53. & κόμης διάκρισιν Appianus de Medico, ut eam vocat agens de exquiſito comae cultu Surenae, Mithrid. pag. 143. Quod proinde dicit etiam Claudianus in adductis ante de compta Veneris coma verſibus, *multifidum diſcrimen arat.* Adde illud Ovidianum Art. Am. l. III. vſ. 137.

Longa probat facies, capitis DISCRIMINA *puri:*
Sic erat ornatis Laodamia comis.

Acus vero ad illa comae diſcrimina, ſeu, quod hic dicitur, δὶς μετέθηκε κόμαν, *bis comam diſpoſuit*; *haſtae* nomine alibi ab eodem Naſone dicta, Faſt. lib. III. vſ. 350.

Comat virgineas HASTA *recurva comas*,

quae, ut ibidem jam adnotarunt viri docti, *celibaris haſta* apud Feſtum, δοράτιον autem apud Plutarchum in Quaeſt. Rom. dicitur.

Vſ. 23. δὶς ἑξήκοντα διαθρέξασα διαύλως] Unde γυμναζομένη, ſeu *agonibus gymnicis dedita* a Sophocle, dicto aliquoties apud Athenaeum loco l. XV. p. 687. appellata eadem Pallas. Luctae etiam inventrix habita, & a qua Theſeus ſit eam edoctus; ut ex Iſtro referunt veteres Pindari Enarratores Nem. Od. V. p. 374. Hic autem ab alterius agonis laude, ſeu *diauli* curſus inuſitata quadam, & quae Deam ſolum decuit celeritate commendatur; qua nempe centum & viginti διαύλως ſeu ducenta & quadraginta ſta-

Digitized by Google

dia peregiſſe dicitur Pallas. Quod de Ἱππίας ſeu *equeſtri* Minerva, de qua jam ante, intelligendum ſatis liquet. Δίαυλοι enim tam de equeſtri in veterum agonibus curſu, quam de pedeſtri appellati; ut prius patet ex Euripide in Electra vſ. 824.

ἢ δρομεὺς
Δισσοὺς ΔΙΑΥΛΟΥΣ ΙΠΠΕΙΟΥΣ διήνυσε,
quam curſor bis
Bina ſtádia equeſtria conficeret.

Hinc apud Pauſaniam l. VI. p. 373. δρόμοι δέ εἰσι τοῦ ἱππίου, μῆκος μὲν, δίαυλοι δύο, *curſus autem ſunt equeſtris agonis, cujus ſpatium ſunt duo diauli*, ſeu *reciproca curricula*, quatuor nempe ſtadia. Quibus addo etiam Hippocratem de Vict. Rat. l. II. c. XII. οἱ δὲ δίαυλοι καὶ ἄπειροι ἵππιοι, *curſus autem reciproci & indefiniti equeſtres*, carnem nempe, ut ibidem ait, minus diffundunt, ſed magis extenuant. Haud aliter nempe ac de δολιχοδρόμοις dicit Xenophon Sympoſ. pag. 877. ὥσπερ οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύνονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται, *quemadmodum in agone dolicho dicto, currentibus crura compactiora fiunt, humeri tenuiores.* Neque vero ἵππιος ſolum, ſed ὁπλίτης etiam ſubinde ſeu *armatus* cum clypeo *diauli* curſus, & qui Minervam proinde, cujus paſſim in antiquis monumentis inſigne, & qua de re adhuc infra, clypeus, decuit. Conſtat id ex Pauſania l. X. p. 678. ubi Mneſibulus inter alias Olympiacas palmas, eas quoque retuliſſe dicitur, ςαδίου καὶ ΤΟΥ ΣΥΝ ΑΣΠΙΔΙ ΔΙΑΥΛΟΥ, *ſtadii* & RECIPROCI *cum* CLYPEO CURRICULI ſeu *diauli.* Adde, quod non clypeis ſolum armati, ſed criſtati etiam fuerint *diauli curſores* ſeu οἱ διαυλοδρομοῦντες, quod egregie rurſus Minervae galeatae vulgo, & praeterea cum haud uno, quod e priſcis etiam ſignorum aut nummorum monumentis liquet, criſtae genere, convenit. Ritus vero illius index Ariſtophanes Avib. p. 554.

Ἀλλὰ μὲν τοι τίς ποθ' ἡ λόφωσις ἥδ' ἡ 'πὶ τῶν ὀρνέων,
Ἢ 'πὶ ΤΟΝ ΔΙΑΥΛΟΝ ἦλθον;
Sed tamen, quae unquam criſtatio eſt in avibus?
An ad diauli curſum (non *duellum*, ut abſurde ibi, ſicut
paſſim toto illo dramate & alibi Interpres) *venerint?*

& ad quae poſtrema verba ἐπὶ τὸν δίαυλον ἦλθον, notant eruditi Interpretes, ἐπεὶ ΟΙ ΔΙΑΥΛΟΔΡΟΜΟΥΝΤΕΣ ΜΕΤ ΟΠΛΩΝ τρέχουσιν, ἔχοντες ΛΟΦΟΝ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, *quandoquidem* DIAULI CURSORES CUM ARMIS *decurrunt*, CRISTAM *ferentes.* Adduntque ibidem, quod ſit δίαυλος, nempe ὁ διττὸν ἔχων τὸν δρόμον ἐν τῇ πορείᾳ τὸ πληρῶσαι τὸ ςάδιον, καὶ ὑποςρέψαι, *qui duplicem habet in greſſu curſum, complere ſtadium, & regredi.* Unde etiam de Graecorum ad Trojam itu ac reditu, dixit Aeſchylus, Agam. vſ. 351.

Δεῖ γὰρ πρὸς οἴκους νοςίμου σωτηρίας,
Κάμψαι ΔΙΑΥΛΟΥ θάτερον κῶλον πάλιν.

Opus

Digitized by Google

Opus enim eſt, quo ſalvi domum redeant,
Flectere alterum rurſus DIAULI *actum.*

ſeu reditum continuo parare; ſed quae e Latini horum verſuum interpretis verbis haud facile licet adſequi. Quomodo etiam Anaxandrides apud Stobaeum Serm. LXXII. pag. 437. de uxore, quae e paterna domo in mariti aedes, ac inde in domum paternam regredi rurſus cogitat,

Ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων;
Reciprocum iter hoc nunquam vacat infamia.

Interprete illuſtri Grotio, & apud Euripidem Hercul. Fur. vſ. 1102.

Εὐρυσθέως δίαυλον, εἰς ᾅδου πάλιν,
Euryſthei reciprocam viam; ad inferos profectus.

Hinc factum etiam obſervo ut διαυλος, *de freto jactato aeſtu fluctuum reciproco*, dicatur apud eundem Tragicum, Troad. vſ. 435.

Οὗ δὴ στενὸν δίαυλον ᾤκισται πέτρας,
Ubi anguſtum rupis fretum aeſtu reciproco jactatum incolit;

ac unde continuo lux Heſychio, & qui ad eum Euripidis locum procul dubio reſpexit, Διαύλους, στενοὺς τόπους, *diaulos, anguſta loca;* & inde apud Suidam διαυλωνίζειν explicat Athenaeus l. v. p. 189. de loco, qui ex utraque parte ventum admittit. Ad quem praeterea dictum modo διαύλου vocis uſum, ſpectat ejuſdem Tragici locus Hecub. vſ. 29. de Polydori corpore marino aeſtu hinc inde jactato,

Πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φορούμενος:
Multis reciprocis undarum fluctibus agitatus.

Immo prout eleganter Chryſoſtomus de iis, qui eadem ſubinde repetunt, ait Serm. VI. in I. Corinth. pag. 274. T. III. μακροὺς ἐλίττοντες ΔΙΑΥΛΟΥΣ λόγων; *magnos circumvolventes reciprocos; ſeu iteratos ſermones.* Hinc autem διστάδιος, ſeu *duplicis ſtadii*, in itu nempe & reditu, dictus δίαυλος a Comici Enarratoribus adducto ante loco Avib. p. 555. ac praeterea, ſicuti etiam apud Suidam, menſurae ſeu longitudinis ducentorum cubitorum. Apud Heſychium vero legitur tantum hodie δίαυλος, μέτρον πηχῶν; *diaulus, menſura cubitorum*, omiſſa nempe nota numerali, pro qua non σ, juxta Suidam, ſeu *ducentos*, ſed ω ſeu *octingentos cubitos* legi debere contendit eruditiſſimus Palmerius. Idque inde, quod ipſe Suidas alibi definiat ſtadium, pedum ſexcentorum: cubitus autem menſura ſit unius pedis & ſemis: atque ita diaulos, ſeu duplicatum ſtadium, efficiat cubitos octingentos. In eodem tamen luto cum Suida haerent, ut jam innui, Comici Enarratores, dicto ante loco Avib. p. 558. ubi δίαυλος itidem μέτρον πηχῶν σ, *menſura cubitorum ducentorum*, traditur. Ut mittam Phavorinum, qui mutilum hic Heſychii locum ſupplet, & ne in numerali littera mendum latere apud eum putes, ſcribit: Δίαυλος; μέτρον πηχῶν διακοσίων. *Diaulos; menſura ducentorum*

 cubi-

Digitized by Google

cubitorum. Quibus tamen in numeris, quin error equidem lateat, dubitare utique non licet; unde alibi apud eundem Phavorinum legas, στάδιον, πήχεων τριακοσίων διάστημα, *ſtadium cubitorum trecentorum intervallum*; atque ita *diaulos*, ſeu duplicatum *ſtadium*, foret cubitorum ſexcentorum; & in Heſychio proinde ſupplendum, δίαυλος, μέτρον πήχεων χ, *diaulos*, *menſura cubitorum ſexcentorum*. Nec obſtaret quod *cubitus* tradatur vulgo menſura pedis & ſemis; quum & duorum pedum, pro vario nempe gentium ea in re, aut vero majoris minorisve cubiti diſcrimine, fuerit dictus, uti apud eundem Suidam, πῆχυς ἔχει πόδας β, *cubitus habet duos pedes*. Illud vero obiter hic notandum, ſtadia apud Graecos, & inter caetera illud, quod erat in Olympia, habita vulgo ſexcentorum pedum, ita tamen ut ſtadium Olympiacum, ſicut aperte id tradit Gellius l. I. c. I. reliquis fuerit longius; quod nempe Hercules pedibus ſuis, qui aliorum excedebant menſuram, foret illud metatus. Unde ſequitur, ut *diaulos* Olympiacus, ſeu duplicatum illud ſtadium fuerit mille & ducentorum pedum Herculaneorum; & qui proinde mille & ducentos pedes ordinarios ſeu Atticos, & magis adhuc Romanos, quorum pes ſemuncia erat minor, excederent. Alia autem erat ratio *diauli* Pythici, ubi ſtadium juxta Cenſorinum cap. XIII. erat pedum mille, & *diaulus* proinde pedum duorum millium, ni ibi Cenſorinus mendo etiam laboret in numero per CIↃ ſeu *mille*, obvio forte & facili lapſu pro DC ſignato. Praeter Olympicum enim, *caetera quoque ſtadia in Graecia pedum fuiſſe numero ſexcentorum, ſed tamen aliquantulum breviora*, aperte tradit dicto ante loco Gellius. Adeo, ut quum *centum & viginti diaulos confeciſſe* dicitur hic Minerva, intelligantur *ſtadia ducenta & quadragena*; paſſuum autem, juxta communem Graecorum calculum, viginti octo millia & octingenta. Cur autem illum tot curſuum numerum, *centum* nempe & *viginti diaulos*, δὶς ἑξήκοντα διαύλους, confeciſſe Minervam hic dicat Callimachus, inde videtur poſſe illuſtrari, quod Plato de Legib. l. VIII. p. 833. agens de diverſis illis agoniſticis curſorum generibus, dicat, πρῶτος δὲ εἰσιὼν τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις· δεύτερος δὲ, ὁ τὸν δίαυλον· καὶ τρίτος, ὁ τὸν ἐφίππιον· καὶ δὴ καὶ τέταρτος, ὁ τὸν δόλιχον· καὶ πέμπτος δὲ, ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὡπλισμένον, ΕΞΗΚΟΝΤΑ μὲν ΣΤΑΔΙΩΝ ΜΗΚΟΣ, πρὸς ἱερὸν Ἄρεώς τι, *primus itaque in ſtadium prodeat cum armis decertaturus*, (ſeu *armatus curſor*) *ſecundus vero, qui diaulon* ſeu *ſtadium curſu iterat; tertius, qui equeſtrem curſum conficit; quartus etiam, qui dolichum*, ſeu *longius curriculum decurrit; quintus autem, quem primo armatum dimittemus* IN SEXAGINTA STADIORUM *longitudinem, ad aliquod Martis fanum*. Ut proinde haud mirum videri debeat, ſi ab equeſtri ac bellatrice Dea longe adhuc majorem ſtadiorum numerum, ſeu δὶς ἑξήκοντα διαύλους, *bis ſexaginta diaulos*, confectos hic dicat Callimachus. Ex iiſdem vero, de quibus paullo ante, Comici Enarratoribus Avib.

p. 555.

Digitized by Google

p. 555. deſumpta ſunt, quae de octo agonum apud Graecos generibus adtulit in Notis ad hunc locum Anna laudatiſſima. Ubi tamen illud conſtat, στάδιον, δίαυλον, δόλιχον, & ὁπλίτην, de uno, ſed illius, uti e Platone modo etiam vidimus, multiplicis curſus agone dicta; ac praeterea δίαυλον ſubinde etiam ὁπλίτην ſeu *armatum*, uti paullo ante vidimus, exſtitiſſe, ut eum quoque ibidem vocant eruditi Critici. Diſtincta alioquin eadem curſuum genera, δίαυλον nempe & ὁπλίτην, praeter alia docent Pindari Enarratores Olymp. Od. XIII. Δίαυλον, καὶ ὁπλιτικὸν δρόμον, καὶ στάδιον, *diaulon*, & *armatum curſum*, & *ſtadium*; ac Pindari etiam diverſa inſcripta ἐπινίκια, ut Hippocleae διαυλοδρόμῳ, *diaulo curſori*, Od. Pyth. X. Quae praeceſſerat autem, Teleſicrati ὁπλιτοδρόμῳ, *armato curſori*. Unde eadem quatuor aut quinque etiam curſuum genera diſtinxit adductis paullo ante verbis Plato, δολιχοῦ quidem curſus, de quo ibidem, & cujus ut alia nunc mittam, facta obiter a noſtro Battiade mentio in Epigrammate, quod jam in prioribus hujus Poëtae editionibus comparet n. XVI. Ab Euſtathio vero Iliados V. p. 1320. commemorantur curſus in agonibus veterum *genera*, *diaulos*, *dolichus*, *quadrigae*, *bigae*, & *celes*, ſeu, ut ille, εἴδη δὲ δρόμου δίαυλος, δόλιχος, τέθριππος, ἀπήνη, κέλης, ubi ſtadii rurſus omiſſam mentionem videas (qui nempe curſus *diaulo*, dimidio, & *dolicho* longe adhuc erat brevior) ac praeterea ὁπλίτου ſeu ὁπλιτικοῦ δρόμου, *armati curſus*, quem a prioribus ſubinde diverſum etiam fuiſſe, jam paullo ante e Platone ac Pindaro vidimus, & aliunde conſtat. *Diaulon* autem ſeu ſtadii curſum & recurſum, de quo hic Poëta, Olympiade decima quinta primum in Olympiacos agones inductum, eoque victorem exſtitiſſe Hypenum Piſaeum tradit Pauſanias l. V. p. 301. Verum plura hujus generis, quae intacta nobis reliquerunt, aut non ſatis accurate expenderunt eruditi alioquin rei gymnaſticae ſeu agoniſticae ſcriptores, hic mitto; & de quibus alibi forte opportunior adhuc agendi erit locus. Vox autem, ut id obiter addam, quam adhibet hic Callimachus de eo *diauli* curſu διαθρέξαντα, occurrit quoque Anthol. lib. VII. Ep. LVIII. τῆλε διαθρέξομεν, ὅπου σθένος, *procul accurremus, ubi facultas erit*.

Vſ. 24. παρ' Εὐρώτα τοὶ Λακεδαιμόνιοι Ἀστέρες] Quos nempe Λακεδαιμονίους δύ' ἀδελφοὺς, *Lacedaemoniorum geminos fratres*, vocat Theocritus Idyll. XXII. vſ. 56. quique etiam *pileati fratres*, uti eos indigitat Catullus Carm. XXXVIII. occurrunt, cum alibi ſaepius, tum in antiquis Hadriani & M. Aurelii nummis Cimeliarchii Gallorum Regii, cum inſcr. ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ. Quamquam de horum Dioſcurorum natalibus diſceptaſſe cum Lacedaemoniis Meſſenios, tradat Pauſanias lib. III. p. 213. & IV. p. 276. Laconibus tamen accenſeri, ut vulgo notum, ſoliti iidem Caſtores; immo Σιοὶ, h. e. Θεοὶ ab iis κατ' ἐξοχὴν, Spartana dialecto, nuncupati; ac unde Laconicum juramentum, Ναὶ τὼ Σιὼ, ſeu *per Dioſcuros*, haud ſemel apud Ariſtophanem legitur, ſicut

Digitized by Google

de Pace p. 637. & idem a Lacaena muliere prolatum, Lyſiſtr. p. 842. Unde & pileos, tanquam Spartanae nobilitatis inſigne, iisdem tributos ad Catullum obſervat vir rara eruditione Iſ. Voſſius; & praeterea ex iisdem pileis, inſtar dimidiati ovi putaminis, confictam videri fabulam, natalium nempe Caſtoris & Pollucis ex ovo diſſecto. Quamquam, ut obiter hoc dicam, pileata id genus apud Eleuthero-Laconas ſimulacra, incertum an Dioſcurorum, an Corybantum dici debeant, moneat Pauſanias l. III. p. 210. & praeterea non pileati ſolum, ſed galeati ſubinde occurrant Caſtores in nummis antiquis, ac unde Caſtor χαλκομίτρας apud Pindarum dicatur Nem. Od. x. ultimo verſu. Accedit, quod vulgo pileatos in bello Laconas exſtitiſſe, e Thucydide liquet l. IV. p. 276. quod ab aliis de loricae tegmine pectori appoſito; ab aliis de operculo capitis dictum, monent ibidem veteres Critici. Ut mittam denique, quod nec alia ſit horum pileorum, qui Dioſcuris vulgo, in antiquis monumentis tribuuntur, quam pileati Vulcani, aut ſimilium in aliis veteribus nummis effigies, ut vel e ſequenti eorundem ſchemate fiet continuo liquidum; quorum prius pileatum *Vulcanum* in veteri *Lemniorum* nummo, alterum *Locrorum Ozolarum*, Dioſcuros cum pileis & ſupra impoſitas ſtellas, ſeu *Lacedaemonia*, de quibus hic Callimachus, ſidera exhibet.

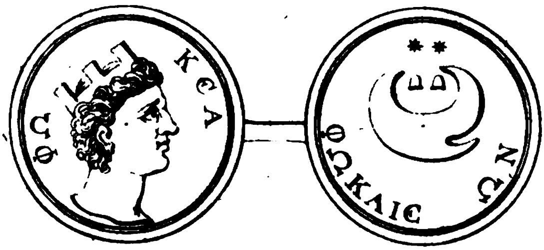

Cum duabus utique ſtellis iidem Caſtores praeter pileos, in nummis aliisve monumentis antiquis vulgo, ut notum, conſpicui; nempe, ut eos vocat Valer. Flaccus Argon. lib. v. verſ. 361. ASTROQUE *comantes Tyndaridas*. Lycophron autem eosdem innuens p. 89.

Ἃ δὴ πρὸς ΑΣΤΡΩΝ *κλίμακας στάσει δρόμον,*
Τοῖς ἡμιθνήτοις διπτύχοις Λαπερσίοις,
Id quod AD ASTRORUM *gradus muniet viam*
Semideis geminis Laperſiis.

Unde Dioſcuros *Ἄνακας*, *διὰ τὴν* ΑΣΤΕΡΩΝ *ἐπιφάνειαν*, *propter* STEL-

STELLARUM *ortum*, ab Athenienſibus dictos tradit Plutarchus in Theſeo; quamquam eos Athenienſium Ἄνακας, ad alios Dioſcuros, quam Tyndaridas a Cicerone alijsque trahi haud ignorem. De hiſce autem gemellis *Lacedaemonibus ſideribus*, ut trita alia hic mittam, audiendus eſt S. Empiricus qui adv. Mathem. p. 315. iisdem duo haemiſphaeria, quod ſuper terram, & quod ſub terra, priſcos ſapientes denotaſſe contendit, ſeu ut ibidem addit, πίλους τ' ἐπιτιθέασιν αὐτοῖς, κὴ ἐπὶ τούτοις ΑΣΤΕΡΑΣ, αἰνιττόμενοι τὴν τῶν Ἡμισφαιρίων κατασκευὴν, *pileosque iis imponunt & ſuper eos* STELLAS; *tacite innuentes conſtitutiones Haemiſphaeriorum.* Apud Galenum vero, ſeu verius Plutarchum, Hiſtor, Philoſ. cap. XIII. & ſimiliter de placitis Philoſ. lib. II. cap. XVIII. Hiſtor. Philoſ. περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων, *de ſtellis dictis Dioſcuris*, occurrit lemma, & de quibus continuo dicitur a Xenophane tradi τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους, οἷα ΑΣΤΕΡΑΣ, *quae veluti* STELLAE *ſupra navigia* (quae poſtrema vox omiſſa in poſtrema Hippocratis & Galéni editione Pariſienſi) *apparent*, nubem eſſe ut additur, *quae certo quodam motu agitata reſplendeat* &c. Salutares nempe, ut vulgo notum, habitae eaedem navigantibus ſtellae, ſeu de quibus gemellis Horatius l. I. Od. XII. *quorum ſimul alba Nautis ſtella refulſit*; nempe *ſtella* ibi pro *ſtellae*, ſeu δίδυμοι, ut viderunt Interpretes, ac unde Helena, juxta illos fratres Tyndaridas, in coelo itidem ναυτίλοις σωτήριος, *nautis ſalutaris*, evaſiſſe dicitur apud Euripidem in Oreſte vſ. 1640. Immo quae adducta Sexti & Galeni ea de re loca, aperte ante oculos ponunt & egregie illuſtrant veteres nummi, ſicuti ſequens a Phocaeenſibus cuſus, in quibus non duo pilei ſolum, uti paullo ante in Locrorum nummo, pro conſuetis Caſtorum ſymbolis, ſed iidem inſuper pilei cum duabus ſuperimpoſitis ſtellis ſupra navigium ſeu ejus proram conſpiciuntur, cum inſcr. ΦΩΚΑΙΕΩΝ, *Phocaeenſium*, in anteriori autem parte caput turritum cum inſcr. ΦΩΚΕΑ, prout nempe eundem nummum protulit Cl. Sponius Itin. P. III.

De nummi inſcriptione ΦΩΚΕΑ, in prima nummi area, (non ΦΩΚΑΙΑ, uti vulgo urbs illa Ioniae dicta & incolae ΦΩΚΑΕΙΣ,

Digitized by Google

aut ut in hoc nummo ΦΩΚΑΙΕΙΣ *Phocaeenſes* non *Phocenſes*) & qualem praeferunt ſimiliter alii ejusdem urbis nummi, jam hic agendi non eſt locus; & poterit alibi opportunius, aut in addendis ad haſce Obſervationes ſeorſim moneri. [Quod abunde, ut opinor, hic praeſtabit mea de alio & inſigni illius urbis nummo cum ſimili inſcriptione, hinc ΦΩΚΕΑ, illinc ΦΩΚΑΙΕΩΝ, eoque Electoralis hujus Gazae adnotatio; quam ad majorem illius in Theſauro Brandenburgico ſignati nummi lucem eidem Cl. Begerus noſter intexuit.

Inter praeclaros Cimeliarchii hujus Electoralis Brandenburgici, olim Palatini, nummos, exſtat unus, quem Romae olim cum nonnullis aliis fueram nactus, inſcriptus in prima area, ΦΩΚΕΑ cum capite turrito, in altera, ΦΩΚΑΙΕΩΝ. Eadem quoque hujus urbis illiusque gentilis, nempe ΦΩΚΕΑ cum capite turrito, & in averſa parte ΦΩΚΑΙΕΩΝ cum acroſtolis & duobus pileis, duabusque ſtellis, totidem Caſtorum ſymbolis, inſpicitur in nummo, quem Cl. Sponius protulit in Itinerario P. III. Inde autem liquet manifeſto, dictam quondam hanc urbem Φώκεα, prout eadem in duobus illis antiquis patriisque loci monumentis ſignatur, & quae vulgo Φώκαια ab Auctoribus dicitur: ac inde formata gentilia, Φωκεύς, Φωκαεὺς, & Φωκαιεὺς. Quibus etiam nummis accedit, quique illos ſimul illuſtrat, Heraclides de Politiis, ΦΩΚΕΑΝ, αἱ μὲν ἀπὸ ΦΩΚΟΥ ἡγεμόνος ὠνόμασαν, οἱ μὲν ὅτι ΦΩΚΗΝ εἰς τὸ ξηρὸν εἶδον ἐκβαίνουσαν. PHOCEAM *ſunt, qui a* PHOCO *duce nuncupatam ſtatuunt, alii vero, quod* PHOCAM *in ſiccum egreſſam viderint, nempe conditores.* Proba ergo ibi indubia veterum nummorum auctoritate ſcriptura Φώκεα, neque in Φώκαια continuo, ut Cl. Holſtenio ad Stephanum videbatur, eſt commutanda. Firmat praeterea idem Heraclidis locus, id quod a Stephano traditur de vocis origine, διὰ τὸ πολλὰς ἀκολουθῆσαι φώκας τοῖς κτίσασιν, *quod multae phocae ſequutae ſint conditores.* Unde etiam factum, ut a *phoca* marina; ſeu a *Phoco*, cujus Heraclides ſimiliter meminit, Coloniae in eum locum deductae duce, urbisque conditore, ſeu in genere a Graecis *Phoaenſibus*, quibus ortos illos Ioniae *Phocaeenſes* tradit Pauſanias lib. VII. p. 402. urbs ipſa Φώκεα, & incolae Φωκεῖς fuerint primum appellati. Neque enim Φωκεῖς de ſolis Graeciae *Phocenſibus*, ſeu *Phocidos* incolis, ſed de Ionibus *Phocaeenſibus*, ſubinde etiam a veteribus, Herodoto, aliisque dictos, quod reſpuebat ad Solinum ὁ πάνυ, idem in gloſſa ad Stephanum, quae in Berckeliana editione ad vocem Φώκαια ſub Salmaſii nomine ibi proſtat, agnoſcit. Neque tamen rem acu ibi tangit, dum notat ὁ πάνυ, quod non ſolum Φώκαια, ut ibi apud Stephanum, ſed Φώκεια quoque eadem urbs diceretur; ac unde natus ſit error, qui multos & optimos Auctores invadit, ut ab iis Φωκὶς & Φώκεια confunderentur, & a qua poſtrema gentile Φωκεὺς profluxerit. Id enim in viro magno ferendum, qui veteres ac prae-

cla-

claros, quos ſupra indicavi illius urbis nummos, non viderat, in quibus urbs illa non ΦΩΚΕΙΑ, ſed ΦΩΚΕΑ inſcribitur. Magis forte id mirari ſubit in Cl. Holſtenio, qui in Heraclide Φώκια male pro Φώκαια legi ad Stephanum monet; quum tamen inter alios, quos ibi adducit hujus urbis nummos, eundem e C. Gottifredi κειμηλίοις memorat, quem edidit poſtea Sponius, indeque paullo ante retuli, inſcriptum nempe in prima nummi area, ΦΩΚΕΑ, in altera autem non ut ibi Holſtenius, ΦΩΚΑΙC, ſed ΦΩΚΑΙΕ, ſeu ut de eo jam ante, ΦΩΚΑΙΕΩΝ. Ipſa proinde urbs, juxta traditam paullo ante ejus originem vel occaſionem, ΦΩΚΕΑ, quod ejusdem nummi dubitare non ſinunt, primum dicta; incolae autem cum inde Φωκεῖς, tum ad diſcrimen inter Graecos & Aſiaticos, qui a prioribus orti, PHOCENSES, inſerta, quod Ionibus haud inſolitum, littera α, aut diphthongo αι, Φωκαεῖς & Φωκαιεῖς ſunt vulgo appellati. Prout nempe illud diſcrimen in memoratis ſupra nummis comparet, ubi hinc retenta vetus & primaeva urbis appellatio ΦΩΚΕΑ, cujusmodi nulla urbs memoratur eo nomine in Phocide; ipſi vero urbis incolae ΦΩΚΑΕΙΣ, in aliis vero inſignibus itidem nummis, ΦΩΚΑΕΩΝ nomine deſignantur: prout dari ſubinde plura unius loci Ἐθνικὰ, non magis ὁ Ἐθνικογράφος, quam illa ipſa, & qua de re alibi egimus, nummorum ſuppellex docet. Unde factum inſuper videas, ut a Latinis Scriptoribus, ſicut a Plinio aliisque, & quo nomine ii ſolent male redargui, *Phocenſes* ſubinde de Aſiaticis *Phocaeenſibus* ſint itidem dicti: quod ſicut urbs ipſa Φώκια, & incolae Φωκεῖς haud minus ac Φωκαεῖς, aut Φωκαιεῖς a Graecis ſint appellati. Qua ratione proinde plana jam ac indubia veterum eorumque inſignium Nummorum fide comprobata, quae hic Auctores illos antiquos ab errore (& quem *errorem communem Latinorum ſcriptorum* vocat ad Solinum p. 66. ultim. editionis Salmaſius) abunde liberant; remque eam magis explicatam, quam hactenus factum, reddunt. Neque vero pariter ab errore immunis Lucanus, dum *Phocaica lauro* lib. v. verſ. 144. & *Phocaicas manus* lib. III. vſ. 172. dixit, ubi de *Phocica* ſeu Parnaſſia lauro, & Phocenſibus Graeciae prope Parnaſſum incolis eſt eidem ſermo. Neque enim dicti illi Φωκαεῖς vel Φωκαιεῖς, ſicut Aſiatici *Phocaeenſes*, ſed Φωκεῖς tantum; quorum iſtud utrisque, Graecis *Phocidos*, & Aſiaticis illis *Phoceae* ſeu *Phocaeae* incolis, uti vidimus, fuit commune. Sed de his hactenus.] Dioſcuros vero ſeu *Lacedaemonia*, de quibus hic agit Callimachus, & quae in hoc *Phocaeenſium* nummo ſatis aperte comparent, *ſidera*, mirum non in eodem agnoviſſe doctiſſimum Holſtenium; qui ſimilem plane nummum a ſe apud Fr. Gottifredi viſum, ad Stephanum in voce Φώκαια memorat, & cujus averſae partis typum, de *navi* ſupra quam *duo monticelli* (qui duo nempe noti Caſtorum pilei) *in quorum vertice duae ſtellae*, nulla gemellorum Caſtorum, quos illae tamen omnino innuunt, mentione facta, demum explicat.

Idem tamen paullo ante Caſtorem & Pollucem ſub aliis ſymbolis, ut equorum nempe domitores in alio eorundem *Phocaeenſium* nummo ſub Philippo Jun. cuſo ſignari meminerat. Quibus addi poteſt alius adhuc & antiquus horum *Phocaeenſium* nummus, in quo iidem Caſtores cum haſtis & clypeis ſtantes depinguntur, & cum inſcr. ΦΩ. ΣΤΡΑ. ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΑΣΚΛΗ Β. *Phocaeenſium Praetore Heraclide Aſclepiade Bis.* Quod vero a Callimacho dicitur inſtar horum *ſiderum Lacedaemoniorum* ſeu Dioſcurorum *ad Eurotam* παρ' Εὐρώτᾳ Spartae, ut notum fluvium, confeciſſe Minervam memoratos illos ſuperiori nota centum & viginti diauli curſus, inde facile ex illo Propertii loco lucem foeneratur, quem opportune huc adtulit Friſchlinus. Adde id quod de iis ait chorus Laconum apud Ariſtophanem Lyſiſtr. p. 913.

Τυνδαρίδας τ' ἀγασὼς, τοὶ δὴ ΠΑΡ ΕΥΡΩΤΑΝ ΨΙΑΔΔΟΝΤΙ

Tyndaridasque bonos, qui PROPTER EUROTAM VACANT LUDIS;

& Statius Achill. l. I. vſ. 180.

EUROTAE *qualis vada* CASTOR *anhelo*
Intrat equo feſſumque SUI *jubar excitat* ASTRI.

Quibus accedit inſuper illud Pindari de iisdem athleticorum agonum antiſtitibus Dioſcuris Nem. Od. x. p. 422.

οὐ θαῦμα σφίσιν
Ἐγγενὲς ἔμμεν ἀεθλητᾶις ἀγαθοῖσιν, ἐπεὶ
Εὐρυχόρου ΤΑΜΙΑΙ ΣΠΑΡΤΑΣ ΑΓΩΝΩΝ.

Non mirum, ſi inſitum
A natura habeant, ut ſint ATHLETAE *boni, quoniam*
PRAESIDES AGONUM *ſpatioſae* SPARTAE.

Sortem eorum, quod addit continuo Lyricus, cum Mercurio & Hercule regunt. Ἀγώνιοι nempe vel Ἐναγώνιοι, Ἔφοροι, ſeu agonum apud Graecos Praeſides & Curatores, veluti vulgo habiti iidem Dii, Mercurius, Hercules, Dioſcuri; quibus etiam arae, ſimulacra, fana in ſtadii Olympiaci ingreſſu, aut alibi in Graecorum Gymnaſiis erigi ſolita; & quibus additur ſubinde Apollo, aut vero teſte Athenaeo l. x. p. 561. Cupido. Unde a Pindari, ad dictum modo locum, Enarratoribus dicuntur iidem Caſtores, Ἐπόπται γάρ εἰσι τῶν Ἀγώνων οὗτοι, *certaminum ſunt enim illi inſpectores.* Immo hic juxta Pauſaniam l. III. p. 187. Ἀφετήριοι Spartae culti iidem Dioſcuri, a loco nempe, e quo emittebantur curſores in Graecorum agonibus, vulgo ἄφεσις, ut aliunde notum, dicto. E quibus vero haud exigua lux, ut opinor, accedit iis, quae hic a Callimacho, de pluribus illis a Minerva *diaulis* ſeu reciprocis curſibus, ad inſtar Caſtorum, ad Eurotam peractis dicuntur. Quibus addere inſuper liceat Διοσκούρια apud Cyrenaeos, Lacedaemoniorum nempe, quorum iidem traduces,

(&

(& qua de re ſupra ad Hym. in Apoll. ac obiter ad I. vſ. hujus Hymni actum) exemplo, magno ſtudio celebrata; ut id docent veteres ad Pindarum Critici Pyth. Od. V. p. 629. ὅτι ἐπιφανῶς ἄγουσι Κυρηναῖοι ΤΑ ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΑ, Βάττου πρώτου καταδείξαντος τὴν εὐχὴν, *quod Cyrenaei eximie* DIOSCURIA *celebrarent, Batto primo ſolemnes eam in rem preces iis tradente.* Cujusmodi nempe Διοσκούρια a *Lacedaemoniis* itidem peracta, liquet abunde ex narratione quae apud Pauſaniam legitur lib. IV. pag. 166. & quam jam notavit eruditiſſimus Meurſius in Graecia Feriata. Adde hinc inſuper veterem neque obvium, ut ad alios quoque emanaſſe ſimilis feſti ritum conſtet, Domitiae nummum, in quo Jupiter Φιλαδελφὴς, Laodicenſium, ut aliunde, conſtat, Deus, ſtans cum aquila conſpicitur & inſcript. ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΑ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, *Dioſcuria Laodicenſium.*

Vſ. 25. ἐτρίψατο] Propria nempe palaeſtrae olim vocabula, τρίβειν, & inde τρίψις, ἀνάτριψις, de *frictione* athletarum *cum oleo*, ſeu τὸ μετ' ἐλαίου τρίβειν, uti apud Galenum ſaepius, & quod a Minerva itidem factum dicitur; peractis nempe tot diauli, quos memoraverat Poëta, curſibus. Unde παιδοτρίβαι etiam dicti, quibus hoc in Gymnaſiis munus, fricare nempe adoleſcentes oleo, incumbebat, idque cum ante, tum poſt exercitia athletica, ſicut id monet Galenus Simpl. Medicam. Facult. lib. II. c. IV. & quidem faſciis, dum fricabantur athletae, ſeu ἅμμασι circa lumbos aut ventrem adhibitis; prout id ab eodem Auctore traditur de Sanit. Tuend. l. II. c. XI. & l. III. c. II. Quod vero ille capite ſequenti & cap. XI. ejusdem libri, ac alibi rurſus, ſicut ad Thraſybul. & ad Hippocrat. de Articul. p. 588. ed. Foëſii tangit, ἀνάτριψιν apud veteres, τρίψιν vero apud recentiores, de ejusmodi *frictione* dictam, caute utique debet intelligi: quum ea τρίψεως voce eandem in rem uſus haud ſemel Hippocrates, ſicut, ut obſervo, de Inſomn. c. IV. τρίψις δὲ μὴ ἔστω, μηδὲ πάλη, *frictio vero ne adſit, neque lucta*, & de Vict. Rat. Sanit. l. II. c. XI. πάλη δὲ καὶ τρίψις, *lucta autem & frictio*; mox τρίψις ἐλαίου ἐν ὕδατι, *frictio aquae cum oleo*, nempe ὑδρελαίῳ, quod ſubinde etiam in athleticis illis *frictionibus*, ſeu oleum cum lava-

lavacro aquae dulcis mixtum, adhibebatur, & quod laſſitudinibus magis conducere, quam ſolam aquam, teſtatur Galenus Simpl. Medic. Facult. l. II. c. IV. & X. idemque ab antiquis χυτλῶσαι dictum adſerit c. XXV. ejusdem libri, quod obiter jam ante monui ad verbum χυτλώσαιτο vſ. 17. Hymn. in Jovem.

Ibid. λιτὰ λαβοῖσα Χρίματα] Idque etiam juxta palaeſtrae leges ac ritus, quibus vulgo receptum, ut quovis obvio, eoque *ſimplici oleo*, non mixto, ungerentur athletae. Id docet itidem Galenus dicto libro II. Simpl. Medic. Facult. c. VI. ὡς ὅτι μὲν ἐλαίῳ συνήθως τρίβεταί τις, ὥσπερ οἱ γυμναστικοὶ πάντες, ΕΝ ΕΛΑΙΩ ΜΟΝΩ ΤΡΙΒΕΤΑΙ, πάσης ἄνωθεν τῆς ποιότητος ἔξωθεν, *quapropter quum quis ex more oleo fricatur, ſicut omnes athletae*, IN SOLO FRICATUR OLEO; *quod nimirum absque omni ſit aliena qualitate*; & rurſus circa finem ejusdem capitis, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοὺς παῖδας οἱ παιδοτρίβαι ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΠΙΤΥΧΟΝ ΕΛΑΙΟΝ ΑΝΑΤΡΙΒΟΥΣΙΝ, οὔτε προθερμήναντες ἐπὶ πυρὸς, οὔτε προψύξαντες ἐπὶ χίονος, *ſicuti, puto, & paedotribae pueros* QUOLIBET OBVIO OLEO FRICANT, *ne utique aut igne excalefacto, aut in nive refrigerato.* Quod proinde alienum ab illius veteris ſcriptoris verbis, quae ab Euſtathio adducuntur Odyſſ. Z. p. 1560. ut probet magni pretii oleo uſos ſubinde etiam veteres, nempe ἀλειφόμενοι δὲ ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις, *uncti autem oleo pretioſo & unguentis*, non proinde *ſimplici* & impermixto, ut hic Minerva, *oleo*.

Vſ. 26. τᾶς ἰδίας ἔκγονα φυταλιᾶς] Prout etiam de iisdem oleis, ut *proprio*, quod hic legitur, Minervae *ſeminario* ſeu *plantatione*, a Marone dictum Georg. l. II. vſ. 181.

PALLADIA *gaudent* SILVA *vivacis* OLIVAE.

ac inde *arbor Palladia*, ac *Palladis ramus* de olea a Silio Italico dicitur lib. I. & III. Φυταλία nempe idem, quod vulgo Gallis *plantage* aut *pepiniere*, ac inde pro *vinea*, quam ipſe plantaverat, a Juliano Imp. adhibita Epiſt. XLVI. ΦΥΤΑΛΙΑ βραχεῖα φέρουσα οἶνον εὐώδη καὶ ἡδὺν, *parva quaedam* VINEA, *quae vinum odoriferum fert ac ſuave*; immo ſimiliter de *plantatione vitis* ab eodem Orat. III. pag. 232. ubi haud gratum dicit eſſe agricolam, ὃς καταφυτεύειν μὲν ΤΗΝ ΦΥΤΑΛΙΑΝ ἀρχόμενος, κλήματα ᾔτει παρὰ τῶν γειτόνων, εἶτα ἐκτρέφων τὰς ἀμπέλους, *qui ſeminarium quidem plantare adgreſſus, vitigeros ſurculos a vicinis petit; hinc ubi vineas excitare coepit* &c. Quomodo etiam eandem vocem φυταλιᾶς apud Homerum de *ſolo vitibus conſito*, ἀμπελοφόρου γῆς, explicant veteres Critici Iliad. M. vſ. 314. ubi καλὸν φυταλιῆς καὶ ἀρούρης, *amoenum vitibus & arvis* frugiferis ſolum, ac alibi dicitur; & quam alioquin φυταλιῆς vocem, de κήποις ſeu *viridariis* & *arboretis* vulgo reddunt Grammatici ac Latini Poëtae Interpretes. Unde hic de *olea* ſeu *ſatione oleae*, φυταλιᾶς ſeu φυταλιῆς dixit Callimachus, quae nempe in Palladis arce apud Athenienſes pri-

Digitized by Google

primum nata, eaque nunquam marceſcens, apud Euripidem dicitur in Ione vſ. 1434.

Ἣν πρῶτ' Ἀθήνας σκόπελος εἰσηνέγκατο,
Quam primum edidit Minervae arx ſeu *ſcopulus;*

ac ubi de corona ex eadem olea nato Ioni a Creuſa matre impoſita traditur, *eam, ſi adhuc ſuperſit, nondum amiſiſſe folia virentia,*

Θάλλει δ' ἐλαίας ἐξ ἀκηράτου γεγώς,
Sed viret, cum ex non mareſcente olea ſit facta.

Alibi vero apud eundem Tragicum nempe Troad. vſ. 799. dicitur virentis oleae ramum, in Salamine Inſula, Minervae primo oſtenſum, e quo coeleſtis ejus corona, Athenarum mox decus evaſerit. Praeter enim Minervae in arce *oleam*, dictae etiam Athenis μορίαι, de *ſacris oleis* prope Academiam, unde oleum in Panathenaeis, celeberrimo maximeque ſolemni hujus Deae feſto, deſumptum, juxta veteres Criticos ad Ariſtoph. Nub. p. 181. De *oleo* vero, ſeu fructu virentis ſemper oleae, dixerat jam ante Aeſchylus Perſ. vſ. 618.

Τῆς τ' αἰὲν ἐν φύλλοισι θαλλούσης βίον
Ξανθῆς ἐλαίας καρπὸς εὐώδης πάρα.
Et in foliis ſemper geminantis vitam
Flavae oleae fructus fragrans adeſt.

Quamquam ἔλαιον ſeu *oleum* proprie quidem, ut hoc loco, de eo quod ex *olea;* per metaphoram tamen de alterius generis *oleo* etiam dictum, obſervet Galenus de Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. VII.

Vſ. 27. τὸ δ' ἔρευθος ἀνέδραμε πρώϊον] Bene hic elegantiſſimum Politianum redarguit Anna praeſtantiſſima, qui τὸ πρώϊον ad ῥόδον, quod proxime ſequitur, retulerat, aliumque inde huic loco ſenſum praeter claram Poëtae mentem, indiderat. Et cui non dictus *rubor* Aurorae *matutinus?*

Vſ. 28. σίβδης κόκκος] Σίβδης nempe Aeolice, ſeu Dorum etiam more, pro σίδης haud aliter ac μεμβλητο dixit Apollonius l. IV. vſ. 470. & Oppianus ἐμέμβλετο Κυνηγ. l. IV. vſ. 282. pro ἐμέλετο. Sic ἴβα pro ἴα, ἐμβραμένη apud Heſychium pro εἱμαρμένη, & quod apud Pamphylios uſitatum notant Grammatici, ut ἀέλιος, βαβέλιος· φάος, φάβος &c. Σίδην autem a Boeotis dictam, quae Atticis ῥόα, & inde iis adjudicatum oppidum Σίδας dictum, in quo magnus erat hujus mali punici proventus, ex Agatharchide notat Athenaeus l. XIV. p. 650. Σίδην vero, non de *malo* ſolum *punico*, ſed de *planta* etiam dictam in lacu Orchomenio apud Boeotos proveniente, notat Theophraſtus H. Pl. IV. c. XI. & quidem de qua ait ibidem, ΤΟΥΣ ΚΟΚΚΟΥΣ ΕΡΥΘΡΟΥΣ μὲν ΕΧΕΙ, *grana quidem rubra habet.* Quod inde itidem a veteri ac erudito Nicandri Enarratore traditur ad Theriac. p. 63. ΕΧΕΙ δὲ ΚΟΚΚΟΥΣ ΕΡΥΘΡΟΥΣ ὁμοίως ΡΟΙΑΣ, στρογγυλοτέρους δὲ, *grana autem habet rubra inſtar mali punici, ſed rotundiora.* Unde quod

Digitized by Google

quod hic a Callimacho, tale ἔρευθος πρώϊον, ſeu *rubor matutinus* dicitur, qualis σίδης ſeu σίδης κόκκος, non adeo de *mali punici* cum elegantiſſimo Politiano, quam de plantae hujus σίδης κόκκοις ἐρυθροῖς *rubris* itidem *granis* dici ſimiliter videtur; ac inde etiam eadem hic cum alterius plantae ſeu floris genere, roſa nempe conjuncta, ἢ ῥόδον ἢ ΣΙΒΔΗΣ ΚΟΚΚΟΣ ΕΧΕΙ χροιάν. Quamquam & mali punici, σίδης itidem, ſeu τῆς ῥοιᾶς τοὺς κόκκους dici liqueat; quorumque uſus, ut obſervat Clemens in Protrept. pag. 12. in Theſmophoriis fuerit prohibitus, ſicuti etiam in ſacris Eleuſiniis, juxta Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 402. Non item in Junonis, cui Deae hanc plantam provenire tradit Philoſtratus v. Apoll. l. IV. c. IX. aut in Mercurii ſacris, cui *mala punica* conſecrata & addita ejus rei ratione, tradit idem Clemens Strom. l. VI. p. 679.

Vſ. 29. ἄρσεν τ. κ. μοῦνον ἔλαιον] *Solum* nempe *oleum*, ſeu ſimplex, non mixtum, uti ea de re jam ante, & quo Caſtor, ut continuo addit, ac Hercules, Ἀγώνιοι nempe, quod ſupra vidimus, ſeu Ἀθλητῆρες Dii, ungebantur. Ideo etiam ἄρσεν ſeu *maſculum* hic appellatur, non ideo ſolum, (uti hoc unum huc adtulit vir doctus, & ab hoc loco alienum) quod arbores darentur utriusque ſexus, atque eo ſenſu *mares oleas* dixerit Ovidius Faſt. IV. vſ. 545. Verum ibi *maris rores* legi in veteribus libris, & de thuris foliis id a Naſone dici, notarunt jam ad eundem viri docti. Immo prout jam ante, quod ab eodem viro erudito aliisve, qui hunc Battiadem illuſtrarunt, adverti merebatur a moribundo Hercule apud Sophoclem dictum Trachin. vſ. 1213.

πολλὴν δ' ΑΡΣΕΝ' ἐκτεμόνθ' ὁμοῦ
Ἄγριον ΕΛΑΙΟΝ, σῶμα τοὐμὸν ἐμβαλεῖν;
multa autem MARES *ſecantem*
Silveſtres OLEAS, *in eas corpus meum injicere*;

ac ubi praeterea ἔλαιον pro ἐλαία, *oleum* pro *olea* dicitur. *Maſculum* vero *oleum* ſimiliter hic dictum, & quidem quod ejus ſolemnis eſſet in virilibus ſeu athleticis veterum exercitationibus uſus; ac unde eodem oleo laſſitudinem athletis auferri, emolliri artus, atque ita novum robur iisdem conciliari crederetur: prout id pluribus nec uno loco tangit Galenus, ut de Sanit. Tuend. l. II. c. XII. & Simpl. Medicam. Facult. l. II. c. IV. VI. XVIII. Sic στύραξ ἄρσην a Sophocle dictus Philoct. verſ. 1489. h. e. juxta Criticos ibidem, ἰσχυρὸς, nempe *frager validus*: & a Nicandro Alexiph. p. 161. πολίοιο ἄρσενος, *de polio maſculo*, quod montano nempe alterius generis polio, magis quidem fruticoſo, ſed debiliori, ut de eo ait Dioſcorides l. III. c. CXXIV. validius; uti in genere de *maſculis* arboribus prae femineis id obſervat Theophraſtus H. Pl. lib. V. c. V. quique alibi *polium* in genere ad omnem rem utile, ab Heſiodo & Muſaeo jam olim traditum memorat, H. Pl. l. IX. c. XXI. Ita ἄρσεν ἔλαιον ſeu *maſculum oleum* hic appellatum, quo fricantur & ſimul validiores redduntur athletae:

Digitized by Google

tae; ac unde etiam ejuſmodi frictio cum oleo, cum ante exercitia athletica, quod ante innui, adhibita, eaque τρῖψις ſeu ἀνάτριψις παρασκευαστικὴ, *frictio praeparatoria* dicta; tum vero alia ἀποθεραπεία appellata, ſeu τὸ μετὰ τῆς γυμνασίας μέρος τῆς τρίψεως, *apotherapeja*, *quae poſt exercitia pars frictionis* dicebatur, eodem Galeno teſte de Sanit. Tuend. l. II. c. IV. & VII. Unde alibi idem Archidamum refellit, a quo praelata fuerat frictio ſine oleo, quod dureſcere ſcilicet & uri cutem oleo unctam crediderit: ac praeterea, ut ex eodem refert cap. IX. dicti modo libri, & ſimul redarguit, quod inaequalis foret ex oleo frictio, ὀλισθαινουσῶν τῶν χειρῶν, *manibus lubricis labentibus*. Quamquam & idem Galenus alibi obſervet, nempe ejuſdem libri II. Simpl. Medicam. Facult. cap. III. frictionum athleticarum haud unam olim exſtitiſſe ſpeciem; aliam cum copioſo oleo, aliam cum exiguo, aliam prorſus ſine oleo; quae *ſicca* nempe *frictio* ſeu ξηρὰ, ut ab eodem alio loco dicitur, idque vel manibus tantum, vel etiam cum pulvere, vel per linteum. Ab Eſſenis quidem Judaeis turpe olim habitum, oleo ungi, prout id cum a Joſepho traditur Ἁλωσ. lib. II. c. VII. tum a Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 383.

Vſ. 31. Οἴσετε καὶ κτένα οἱ παγχρύσεον] Quod alioquin de Veneris in ornanda coma ſtudio dixerat Apollonius lib. III. vſ. 46. κόσμει χρυσείῃ διὰ κερκίδι, AUREO *comam digerebat* PECTINE, prout nempe *aurea* omnia dicta vulgo Dearum apud Poëtas indumenta, arma, ornatus, inſignia vel inſtrumenta: immo Deae ipſae ſicut Latona ſupra Hymn. in Apoll. vſ. 39. & haec Minerva aurata apud Valerium Flaccum appellatur l. VIII. vſ. 203.

Haeſerat auratae genibus Medea Minervae.

Quamquam *eburneo* etiam *pectine* depexam Veneris comam (ac unde, & ex adducto ante ad verſ. 21. Apuleji loco, ex *ebore* olim, ut adhuc hodie, *pectines* in mundo muliebri exſtitiſſe liquet) tradat Claudianus de Nupt. Honor. &c. vſ. 102.

haec morſu numeroſi dentis EBURNO,
Multifidum diſcrimen arat:

ac ſimiliter de Iſidis comitibus ſeu ornatricibus, Apulejus Metam. l. XI. *& quae* PECTINES EBURNEOS *ferentes geſtu brachiorum flexuque digitorum ornatum atque oppexum crinium regalium fingerent.* Hinc de compto muliebriter Paride Horatius l. I. od. XV.

Nequicquam VENERIS *praeſidio ferox*,
PECTES CAESARIEM.

Unde etiam ſuam, pro feminarum nempe more ac indole, pexam caeſariem, fratris Oreſtis, palaeſtrae exercitiis dediti, duris & impexis capillis ſeu ἀψήκτοις (quales vocat Apollonius lib. III. vſ. 579.) opponens apud Euripidem Electra in cognomine dramate vſ. 329. ὁ δὲ (nempe quod ante dixerat, χαίτης πλόκος) κτλ.

κτενισμοῖς θῆλυς, *hic autem comae meae cirrus*, *crebro eam pectendo femineus* ſeu *mollis evaſit.* Haud aliter ac Achillem antea virilibus & gymnicis itidem ſtudiis diſtentum, ad molliorem vitam traducere volens mater Thetis, inter alia dicitur apud Statium Achill. l. I. vſ. 128. *& implexos certo domat ordine crines*; prout de Hadriano ait Spartianus cap. XXVI. *forma comptus*, *flexo ad pectinem capillo.* Quam proinde ut feminarum propriam ac viris indignam pectendae nempe & componendae ad ſpeculum comae curam, in viris continuo redarguit eruditiſſimus Clemens Alex. iisque verbis, quae ut idem ſaepe alibi, adductum Euripidis ea de re locum videntur ante oculos habuiſſe, & quomodo eadem legi debent Paedag. lib. III. cap. III. Καὶ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΤΕΝΙΣΜΟΥΣ αὐτῶν τοὺς ΘΗΛΥΔΡΙΩΔΕΙΣ μεθετέον, *& quorum* PEXUS FEMINEI *ſunt praetermittendi.* Quibus gemina idem addit, ἄνδρα δὲ ὄντα ΚΤΕΝΙΖΕΣΘΑΙ καὶ ἀποκείρεσθαι ξυρῷ πρὸς εὐπρέπειαν, καὶ πρὸς τὸ ἔσοπτρον διατιθέμενον τὰς τρίχας &c. ΠΩΣ ΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝ, *virum autem* PECTI *& tonderi ad formae cultum & crines componentem ad ſpeculum &c.* NONNE EST *plane* MULIEBRE? Unde ut alienum hoc in maſculo & neglecto Palladis, de quo modo egerat Poëta, quique Venerem magis deceret, cultu, illud pectendae comae ſtudium abeſſe etiam debuiſſe, poſſet quis haud vane contendere. Verum ad receptum illum in ſolemnibus veterum feſtis ac pompis morem hic reſpicit Callimachus, juxta quem, ſicuti id ante e duobus Senecae locis vidimus ad vſ. 21. hujus Hymni vulgo receptum, ut Dearum, & quidem Minervae nominatim ſimulacra, a ſuperſtitioſis mulieribus ad ſpeculum quoque comerentur ac ornarentur, eſſentque ex iis, quae earundem Dearum *capillos*, ut ea de re Seneca Epiſt. xcv. diſponant. Unde factum etiam quod hic Argivas mulieres ſeu virgines compellet Callimachus, ut aureum adferant pectinem; quo nempe, non molli quidem & operoſo ad ſpeculum, ſicut ante de Venere, ſed decoro tamen comae ornatu, Minervae ſimulacrum, in ſolemni illa hujus Deae apud Argivos pompa, ad Inachum amnem continuo pro more deferretur. Quomodo etiam in Junonis apud Samios feſto *inceſſiſſe* eosdem COMA DEPEXA, *eaque rejecta in humeros ac dorſum*, ἐβάδιζον ΚΑΤΕΚΤΕΝΙΣΜΕΝΟΙ ΤΑΣ ΚΟΜΑΣ ἐπὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς ὤμους, tradit Duris apud Athenaeum l. XII. p. 525. Ut mittam ſtrenuos olim Laconas rite depexos in aciem prodiiſſe; unde eosdem, qui Leonidam eo capitis cultu in bello comitarentur, a Perſis contemptui habitos tradit Strabo l. x. p. 467. καὶ τοὺς περὶ Λεωνίδαν ΚΤΕΝΙΖΟΜΕΝΟΥΣ, ὅτε ἐξίασιν εἰς τὴν μάχην, καταφρονηθῆναι ὑπὸ τῶν Περσῶν, *& Leonidam cum ſuis, quia in pugnam exeuntes* SE PECTERENT, *contemptos fuiſſe a Perſis*: ſed, quod continuo addit, *admirationi autem habitos in praelio.* Adde Plutarchum in Lycurgo, & de quo loco mox ad ſequentem verſum.

Vſ. 32. λιπαρὸν σμηξαμένη πλόκαμον] Proprio eam in rem verbo uſus hic Callimachus, de *deterſis* ſeu *purgatis* Palladis *crinibus*, nempe σμηξαμένη πλόκαμον. Quomodo nempe apud Herodotum legitur l. IX. e. IX. ac inde apud Athenaeum l. IV. p. 146. de Perſarum Rege; quo ſemel in anno τότε τὴν κεφαλὴν σμῆται, *caput tum defricat*; non ut ibi Herodoti ac Athenaei, quod ad poſtremum jam obſervavit ὁ πάνυ, Interpretes, *caput Regio more adornat*. Quam in rem etiam opportune Diodori locum advocat idem Caſaubonus, qui exſtat lib. V. p. 305. ubi de Gallis ait, ſolere illos τιτάνῳ ἀποπλύσματι ΣΜΩΝΤΕΣ ΤΑΣ ΤΡΙΧΑΣ συνεχῶς, *calcis lixivia frequenter capillos detergere*, potius, quam ut ibi eruditiſſimus Rhodomannus, *lavare*. Neque tamen opus ut cum eodem viro magno ad Athenaeum, quod vel hic Callimachi locus ſatis redarguit, ea voce σμῆται operoſior & cum adhibito ſmegmate *deterſio* continuo intelligatur. Neque vero hic felicius eandem vocem σμηξαμένη πλόκαμον, *caeſariem dirimat*, pro *detergat*, aut mundam reddat; vertit cultiſſimus Politianus; aut vero idem λιπαρὸν πλόκαμον, *pinguem caeſariem*, vel πιζογράφος Interpres *tenerum cincinnum* explicant, qui rectius *nitentem* aut *inſignem comam* reddidiſſent; prout de frequenti apud Graecos auctores hujus vocis λιπαροῦ uſu jam ante ad vſ. 39. Hymni in Apollinem monuimus. Quomodo etiam una voce λιπαροπλόκαμον, *inſignem coma*, Latonam dixit Pindarus eo loco, quem e Philone ad ſuperiorem Hymnum adduximus; & λιπαρὰν ἔθειραν, *ſplendidam* ſeu *inſignem caeſariem*, noſter Battiades in Epigrammate, quod in editione Pariſienſi a Fabri eruditiſſima filia adornata jam legitur; haud aliter ac Theocritus Idyll. V. vſ. 91.

λιπαρὰ δὲ παρ' αὐχένα σείετ' ἔθειρα·
ſplendida ei circa collum quatitur coma.

Quibus adde Plutarchum in Lycurgo pag. 53. ubi Laconas ait in bello & periculis aluiſſe τὴν κόμην λιπαράν τε φαίνεσθαι καὶ διακεκριμένην, *comam quae appareret cum ſplendida, tum ordinata*, non proinde cum Callimachi Interpretibus, *tenera* vel *pinguis caeſaries* aut *cincinnus*. Ita λιπαρόμματι ſeu cum *nitentibus oculis* ſanitas, eaque ut Apollinis mater, compellatur a Lycimnio apud S. Empiricum adv. Mathem. p. 447. & Mnemoſynam λιπαράμπυκα, cum *ſplendidis* ſeu *inſignibus vittis* dixit Pindarus Nem. Od. VII. p. 387. De ſimili vero vocis λιπαροῦ vel λιπαρῆς uſu, urbibus nempe aut regionibus ſubinde pro *felici*, juxta veteres Grammaticos, ſeu *ſplendido* etiam apud antiquos Poëtas, agitur ad vſ. 164. ſuperioris Hymni, ubi nempe Cos Inſula λιπαρή τε καὶ εὔβοτος dicitur, & ante ibidem ad vſ. 155. de *inſigni* Echinadum *portu*, λιπαρὸν νήεσσιν ὅρμον &c. Verum dum meae ad hos Hymnos Obſervationes pridem hic in ſcriniis meis jacent, in recenſita emendataque, quae interea e proelo exiit, hujus Callimachi ab eruditiſſimo τοῦ πατρὸς τῷ παιδὶ verſione, λιπαρὸν πλόκαμον, non jux-

ta priores Interpretes, per *pinguem* aut *tenerum cincinnum*, ſed per *nitidum capillum* opportune jam redditum video.

Vſ. 33. Ἔξιθ' Ἀθαναία] E ſacri nempe huic Deae apud Argivos fani σηκῷ aut penetrali, ubi erigi apud gentiles ſolita Deorum Dearumve, quibus conſecratae erant eaedem aedes, ſimulacra. Unde anniverſaria die, educi inde eadem, & ſtato eam in rem ritu, ſplendida ut plurimum pompa, omnique publicae laetitiae apparatu, cantu, hymnis, tripudiis, equitum transvectione, ac per frequentiſſima quidem urbis loca, plauſtris ſeu carpentis vecta, circumferri eadem conſueverant. Etſi non omnia id genus ſimulacra ex eorum σηκοῖς ſeu ἕδραις (unde μάκαρες εὔεδροι, *Dii in bona ſede collocati*, dicti apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 96.) ad publica id genus ſpectacula educebantur: quum nonnulla ſubinde pro myſticis habita, eaque inſuper velata, & qua de re infra ad verſ. 52. ἐν ἀπορρήτῳ manerent recondita. Adde quod ea caeteroquin foret civium, circa illa Numinum apud ſe πολιάοχων ſimulacra, religio; ut nihil magis deprecarentur, quam ne ſedibus ſuis exirent eadem, ac ad hoſtes ſuos demigrarent. Sed qua de re mox ad verſ. 39. dicendi adhuc erit locus. Alioquin ut hic Argivarum ἔξιθ' Ἀθαναία, *prodi Minerva*; ita apud Aeſchylum Thebanarum virginum chorus, ad hujus Palladis aliorumque cuſtodum urbis Deorum ſimulacra ſupplex, eosdem obſecrat, Sept. Theb. vſ. 112. ἴτε, ἴτε πάντες, *venite*, *venite omnes*; non quidem, quo eadem ſolemni pompa, ut hic Palladis ſignum Inacho, Dirce aut Iſmeno fluvio abluerentur, ſed ut obſeſſae ab Argivis urbi continuo ſuppetias ferrent.

Ibid. καταθύμιος ἴλα] Poſtrema vox ἴλα ſeu ἴλη, non hic pro recepto deinceps ejusdem uſu, de *ala* ſeu turma equitum, & quo ſenſu ἴλαι etiam occurrit pro ἴλη apud Byzantinos Scriptores, ut id non fugit eruditiſſimum Du Cange, & ἰλάρχης de *primo centurione* apud Mauritium Stratag. l. I. c. III. quod viderat jam ante in Gloſſario Rigaltius; ſed de virginum Argivarum coetu Minervae ſacris operantium adhibita. Ita quod de Graecorum ad Trojam exercitu per turmas aut manipulos congregato dixerat Homerus Iliad. B. vſ. 93. ἐσσεύοντο ἰλαδὸν, de avium agmine, quae *gregatim* conveniunt, adhibuit Apollonius l. IV. vſ. 240. οἰωνῶν ἰλαδὸν ἔθνος &c. Prioris autem vocis καταθύμιος pro eo, non quod tantum, ut rurſus apud vatum patrem, *animo obverſatur*, μηδέ τι τοι θάνατος καταθύμιος ἔστω Iliad. K. 383. ſed pro eo, inquam, ut hoc loco, *quod animo adlubeſcit*, ſeu *gratum eſt & acceptum*, meminit tanquam e veteri Athenienſium lege Hermogenis Enarrator Sopater p. 325. ὡς Ἀριστεῖ ΤΑ ΚΑΤΑΘΥΜΙΑ δωρεῖσθαι κελεύων, quae nempe *victori exercitus duci*, *praemia et grata & accepta dari jubet*, ſeu, ut alibi ab eodem ac Syriano, illius legis haud ſemel fit mentio, ut p. 46. & 300. licitum nempe victori, αἰτεῖν ὃ βούλεται γέρας, aut λαμβάνειν ὅπερ βούλοιτο δω-

Digitized by Google

δωρεῖν, *petere* aut *accipere*, *quodcunque voluerit*, *praemium* ſeu *donum*. Adde, quod obvius occurrat ejusdem vocis, καταθύμιον & καταθύμιον pro eo, quod *gratum* eſt & *acceptum*, uſus apud veteres Eccleſiae Doctores, Athanaſium Apolog. de Fuga pag. 829. & eodem ſenſu καταθυμίως, in Epiſtola Conſtantii ad eundem Antiſtitem e Latino verſa pag. 824. & Apolog. pag. 846. & καταθύμιον ac καταθύμιον, apud Gregorium Nyſſenum pag. 1088. T. I. ac in Natalem Chriſti pag. 785. T. II.

Vſ. 34. Παρθενικαὶ] Minervae prodeunti, ad ſtatam nempe pompam, praeſto hic adeſſe dicit Argivas *virgines*, quae debita Deae ſolemnia obirent. Quales ſcilicet decuit caſtae & ſemper virginis Deae comites, & cujusmodi vulgo etiam exſtitiſſe leguntur, non ejus ſolum, vel Dianae aut apud Romanos Veſtae, ſed aliarum ferme Dearum apud Gentiles, Cybeles, Junonis etiam ſubinde, ac Cereris, immo ipſius Veneris ſacerdotes, ſicuti apud Sicyonios, teſte Pauſania l. II. p. 103. ac miniſtrae. Hinc Tertullianus Exhort. Caſtitat. cap. XI. *Novimus* VIRGINES *Veſtae*, *&* *Junonis apud Achajae oppidum*, *Apollinis apud Epheſios*, *&* MINERVAE *quibusdam locis*, & rurſus de Monogamia cap. XVII. ſunt & quae de tota *continentia judicent nos* VIRGINES *Veſtae*, *&* *Junonis Achaicae*, *&* *Dianae Scythicae*, *&* *Apollinis Pythii*. Immo quod apud Athenienſes lege cautum, ab eodem, de quo paullo ante, Sopatro refertur ad Hermogenem p. 65. τὴν ἱέρειαν νόμος παρθένον εἶναι, *lex*, *ut ſacerdos ſit virgo*: addito eam in rem exemplo ſacerdotis, quae ob medicamen hauſtum, concipiendi vim adimens, ſtupri fuit continuo damnata. Hinc Μελίσσας non Cereris ſolum, ſed in genere *omnes dictas ſacerdotes*, ob *apis* nempe ſeu μελίσσης *puritatem*, tradunt veteres Pindari Interpretes ad Pyth. Od. IV. p. 139. Μελίσσας &c. καταχρηστικῶς δὲ καὶ ΤΑΣ ΠΑΣΑΣ διὰ τὸ τοῦ ζώου ΚΑΘΑΡΟΝ. Quin ipſos quoque hujus Minervae ac Dianae ſacerdotes mares, in caſto vivere ſemper debuiſſe, obſervat insigni hanc in rem loco Galenus ad lib. III. Epid. Tex. IV. de Telluris ſacerdote ait, οὐκ ἦν ἀναγκαῖον αὐτῷ διὰ παντὸς ἀπέχεσθαι τῶν ἀφροδισίων, ὥσπερ Η ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ, Η ΑΘΗΝΑΣ ΗΝ ΙΕΡΕΥΣ, *non erat ei neceſſe*, *ut perpetuo a Venereis abſtineret*, *ac ſi* DIANAE *aut* MINERVAE SACERDOS *eſſet*. Hinc proviſum etiam ſubinde, ut tam diu utriusque hujus Deae ſacerdotio fungerentur virgines, donec eaedem pubeſcerent: ſicut de Minervae Aleae apud Tegeatas, & Dianae in Aegira, Achajae oppido, Sacerdotibus feminis id notat Pauſanias l. VII. p. 451. & l. VIII. p. 530. Neque enim ſponte, ſed coactas ſubinde Gentilium Sacerdotes; virginitatem profeſſas tradit, dicto ad ſuperiorem Hymnum loco, Philo de Vit. Contempl. p. 899. Unde etiam factum, ut mulieribus quidem, ſeu quae ſemel nupſerant, Sacerdotia apud Graecos quandoque ſint conceſſa; ſed aut viduis ferme, aut adactis coelibem in poſterum vitam agere; periculo quoque ejus rei ſub-

Digitized by Google

ſubinde facto, ut taurini ſanguinis hauſtu, adeo, ut ſi adhuc forent matrimonio junctae, caſtimoniam deinceps religioſe, procul ab omni viri congreſſu & ſancte colere tenerentur: ſicuti de Cereris Sacerdotibus obſervat dictis paullo ante locis Tertullianus, ut de Monogam. cap. XVII. *Cereris Sacerdotes viventibus etiam viris & conſentientibus amica ſeparatione viduantur*; & quod ſimiliter de Dianae Ὑμνίας apud Mantinenſes, & Telluris in Achaja Sacerdotibus feminis tradit Pauſanias l. VII. p. 450. & l. VIII. p. 476. Ita quum *virgo* prius foret vates Pythias, inde, quod una ex iis, a quodam Ethecrate vitium fuiſſet paſſa, cautum poſtea, ne ulla ejusmodi Pythias ſeu Delphica προφῆτις conſtitueretur, niſi foret quinquagenaria, & quae *virginis* inſuper cultu oracula proferre teneretur: prout id notant Comici Enarratores ad Plutum pag. 2. Haud aliter nempe ac Minervae apud Pallenenſes Sacerdos virgo, feſto illius Deae ejusdem πανοπλίαν indui erat ſolita, juxta id tradentem Polyaenum lib. VIII. cap. LIX: ut mittam id quod in genere obſervari vult Plato de Legib. lib. VI. p. 759. ne viri aut feminae, niſi ſexageſimum annum adtigiſſent, Sacerdotio fungerentur.

Ibid. μεγάλων παῖδες Ἀκεστοριδᾶν] Inſignem tribum Argis exſtitiſſe eo nomine, obſervat hic Graecus Callimachi Interpres; e qua nempe oriundae forent Argivae illae virgines, quae in hoc annuo Palladis Lavacro, ut ſtatae ejus comites ac miniſtrae ſolemnia ejusdem ſacra obirent. Quod alibi etiam obtinuiſſe apud Graecos legimus; ut nempe penes certas tribus vel familias ſacra patriorum numinum rite ac pie procurandi munus remaneret. Ita apud Athenienſes Eumolpidae & κήρυκες, qui, ut e Scriptoribus Atticis & priſcis Grammaticis notum, ſacrorum erant, maxime in myſteriis Eleuſiniis, adminiſtri: item Εὐπατρίδαι, ſeu *Patricii*, quibus a Theſeo conceſſum tradit Plutarchus in ejus vita, ut ſacrorum profanorumque rituum iidem eſſent interpretes. Quod & apud Romanos diu obtinuiſſe, ut penes patritios eſſet itidem ſacrarum caeremoniarum procuratio, aliunde ſatis conſtat. Adde Ἐτεοβουτάδας, ita juxta Harpocrationem dictos, tanquam e *vera Butae* apud Athenienſes *progenie*, & e quorum genere deligebantur Sacerdotes, qui umbellam in Σκίρων, hujus Minervae feſto geſtarent; ut id cum idem Harpocration in voce Σκίρος, tum veteres Ariſtophanis Enarratores obſervant Concion. p. 728. immo e qua familia ſacerdos Minervae πολιάδος ſumebatur. Docet iſtud Aeſchines de Falſ. Legat. p. 266. εἶναι δὲ ἐκ φατρίας τὸ γένος ἣ τῶν αὐτῶν βωμῶν Ἐτεοβουτάδαις μετέχει, ΟΘΕΝ Η ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ τῆς πολιάδος ἐστὶν ΙΕΡΕΙΑ, *ejus porro genus eſt ea ex curia, quae aras cum Eteobutadis communes habet*; UNDE MINERVAE *urbanae* SACRIFICULA *deligitur*. Cujusmodi etiam Sacerdotis occurrit vetus Inſcriptio apud Gruterum CV. 9. Ἐπὶ ἱερείας Ἀθηνᾶς πολιάδος μεγίστης Ἀσκληπιάδου Ἀλαιέως Θυγατρὸς, *ſub Sacerdote Minervae urbicae maximae*

Aſcle-

Aſclepiadas Alaeenſes (e pago nempe Attico Ἀλαιεὺς dicto) *filia*. Haud aliter rurſus ac e Θαυλωνιδῶν, veteri & bene nata apud eosdem Athenienſes familia, deſumpti demum βούτυποι ſeu *victimarii* in Διιπολίων feſto; ut id conſtare poteſt ex Heſychio in Βούτυποι & Θαυλωνίδαι, & Suida praeterea, in voce Θαύλων. Quomodo etiam e Poemenidarum genere delectum Cereris ſacerdotem tradit alibi idem Heſychius: Ποιμενίδαι, γένος ἐξ οὗ ὁ τῆς Δημητρὸς ἱερεύς. Unde quod μεγάλων παῖδες Ἀκεστοριδᾶν vocantur hic eaedem Argivae virgines, ſolemne illud Minervae ſacrum obeuntes, inde etiam factum, quod nobiliſſima apud Graecos ſicuti & alibi quoque, Sacerdotia, tum a primoribus civitatis & genere maxime conſpicuis, aut loci etiam dominis, ſuſcipi vulgo ſolerent: ſicut ille apud Virgilium Deli Inſulae Rex ſimul & Sacerdos Aen. l. III. vſ. 80.

Rex Anius, Rex idem hominum, Phoebique Sacerdos;

& apud Romanos Caeſarum filii aut ſucceſſores declarati, in Sacerdotes continuo, ut id vel e priſcis nummis & lapidibus perſpicuum, cooptati: tum quod eadem Sacerdotia tranſirent ſubinde ad eorum poſteros; atque ita gentilitia, recepto apud Hebraeos more, evaderent, ſeu intra certas manerent familias. Hinc lege cautum, cujus meminit Hermogenes Partit. cap. VI. & Marcellinus ad eundem pag. 71. Νόμος, τὰς ἱερωσύνας τοὺς παῖδας τῶν πατέρων διαδέχεσθαι, *lex, ut parentum Sacerdotia liberi conſequantur*. Quod praeterea, tum e plurimis veterum auctorum locis, tum ex antiquis inſuper Lapidibus abunde conſtat; in quibus ut in veteri Pariorum marmore in Cl. Sponii Miſcell. pag. 335. τοῦ πρώτου τῆς πόλεως Ἀρχιερέως Μ. Αὐρ. Φαύστου ἐκ προγόνων, *primi civitatis M. Aurelii Fauſti Pontificis a majoribus*: aut alterius in iiſdem Miſcell. p. 353. Ἱερατεύοντος διὰ γένους, *Sacerdotio fungentis gentilitio*, ſeu a majoribus ei tradito fit mentio. Haud aliter ac de Scopeliano Aſiae Pontifice ait Philoſtratus de Soph. l. I. p. 515. ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ μὲν γὰρ ἐγένετο τῆς Ἀσίας ΑΥΤΟΣ τε καὶ ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ αὐτοῦ, παῖς ἐκ πατρὸς πάντες, PONTIFEX *quidem Aſiae factus eſt*, IPSE *nempe &* MAJORES *ejus filius a patre omnes*. Sed ea de re obiter. Ut vero hic *Aceſtoridarum filiae* dicuntur Minervae apud Argivos Sacerdotes ſeu miniſtrae; ſic ab Adamanta Euryſthei, qui inter Argivorum Reges apud Syncellum, & quod eodem redit in Graecis Scaligeri Euſebianis pag. 24. recenſetur, filia, & Argis Sacerdote, quae Sacerdotium tenuerunt, φαλίδες dicuntur nuncupatae; prout id apud eundem Syncellum legitur Chronogr. ed. Reg. p. 172. *Aceſtoridarum* alioquin apud Argivos, aut Argivi *Aceſtoris*, a quo iidem fuerint dicti, alibi, quod ſciam, haud occurrit hodie mentio. *Aceſtoris* quidem Ephippi filii, ſed Tanagraei, Boeotii proinde non Argivi, ejusque ab Hercule caeſi meminit Plutarchus Quaeſt. Graec. pag. 299. *Aceſtoridae* autem Corinthii & Syracuſanorum Praetoris, a quo expulſus primum fuerit Agathocles, Diodorus

 lib.

Digitized by Google

lib. xix. p. 654. Quibus addere licet duos Athenienſium Archontas, eodem *Aceſtoridis* nomine appellatos: unum, qui eo magiſtratu functus eſt Olympiade lxix. a Dionyſio lib. v. pag. 305. alterum, Olympiade lxxv. a Diodoro memoratum l. xi. p. 39. P. ii.

Vſ. 35. ἁ Διομήδεος ἀσπὶς] Adtigit quidem, ſed non ſatis plene ac feliciter explicavit vir doctus, ritus hujus, de quo praeterea ſilent, qui poſt eum exſtiterunt Callimachi editores, originem ac inſtitutum; quo apud Argivos, una cum Palladis ſimulacro, *Diomedis Clypeus* ad Lavacrum ſeu Inachum fluvium, ibi quoque abluendus deferri ſtata ac ſolemni die fuerit ſolitus. *Diomedes* nempe Argivus, & Argivorum apud Homerum ad Trojam dux; unde Virgilius Aen. lib. xi. verſ. 240.

Vidimus, o cives, Diomedem, Argivaque caſtra.

Tanto autem cive vel heroë efferre ſe vulgo ſoliti Argivi; unde *Diomedis* ſtatua ab iisdem Delphos cum aliis donariis miſſa legitur apud Pauſaniam lib. x. p. 627. Immo qui *Diomedes* a Minerva Diis immortalibus adſcriptus ferebatur; prout id apud Pindarum legitur Nem. Od. x.

Διομήδεα δ' ἄμβροτον
Ξανθά ποτε γλαυκῶπις ἔθηκε θεὸν,
Diomedem autem immortalem
Quondam Dea caeſiis oculis fecit Deum;

ac prout a Thoriis & Metapontinis, in magna proinde Graecia, eundem pro Deo cultum notant ibidem veteres Lyrici Enarratores. Ab eodem vero *Diomede*, teſte rurſus Pauſania l. ii. p. 128. Minervae *Perſpicaci*, ſeu ὀξυδερκοῦς, fanum Argis erectum, quod ea ab illius pugnantis ad Ilium oculis caliginem avertiſſet. In eodem proinde Minervae fano, cum Deae pro more ſimulacrum erectum; tum appenſus etiam, prout id alias obtinuit, & Minervae ſacratus ibi *Diomedis*, Argivi herois, Deaeque illius praeterea tutela ac praeſidio in bello Trojano defenſi aut adjuti, dicataeque eidem aedes conditoris, *clypeus*. Haud aliter nempe, ac Danai Argivorum Regis, conſecratus in aede Junonis Argivae *clypeus*, apud Hyginum traditur Fab. clxx. aut vero Pyrrhi Regis *clypeus* aereus Argis itidem in templo Cereris adfixus dicitur apud Pauſaniam l. ii. p. 123. aut Ariſtomenis a Meſſeniis pro heroë culti, in Lebadia, teſte eodem Pauſania l. iv. p. 247. & 278. Inde vero eo magis hic honos *Diomedis clypeo* ab Argivis habitus; quod inſignis foret idem *clypeus*, ut ex Homeri de eodem verbis liquet, Iliad. E. verſ. 4. haud aliter ac de ipſo quoque parentis Tydei *clypeo* videri poſſunt Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 343. & Euripides Phoen. vſ. 1127. Accedit, quod ἀσπὶς a duobus Argivis Regibus Proclo & Acriſio crederetur inventa, juxta Apollodorum lib. ii. cap. ii. & Plinium lib. vii. cap. lvi. & praeterea quod *Argolici clypei* praecipua foret apud veteres Graecos celebritas; ut vel ex notis, & alibi jam

ad ſuperiorem Hymnum a me adductis Maronis verbis liquet, *Argolici clypei.* Hinc etiam Ἀσπιδηφόρος λεὼς, *clypeatus populus*, de *Argivis* dictus apud Aeſchylum Agam. vſ. 834. aut λεύκασπις Ἀργόθεν, *clypeatus ex Argo* ſeu *Argivus.* Unde de coacto Argivorum exercitu ait Euripides Phoen. vſ. 77.

Πολλὴν ἀθροίσας ΑΣΠΙΔ' ΑΡΓΕΙΩΝ, &c.

Multum colligens CLYPEUM ARGIVORUM *i. e. multos clypeatos Argivos*,

ſeu, ut modo de iis dictum, Ἀσπιδηφόρους. Immò unde etiam ἀσπὶς, & quomodo hic explicandus Euripides, de *lecta juvenum Argivorum manu dicta*, uti apud Suidam in Ὡς τὴν Ἀσπίδα &c. nempe οἱ δὲ λόχον φασὶν εἶναι ΕΝ ΑΡΓΕΙ τῶν πάνυ ἀκμαζόντων νεανίσκων, ὃν ΑΣΠΙΔΑ καλοῦσι, *illi vero dicunt cohortem eſſe* ARGIS *juvenum viribus maxime florentium*, *quam* ΑΣΠΙΔΑ ſeu CLYPEUM *vocant.* Quin Argis locus Ἀσπὶς etiam dictus, ut id e Plutarcho liquet in Pyrrho p. 404. ubi dicuntur Argivi a Pyrrho obſeſſi, & in ultimo capitis periculo ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΠΙΔΑ καὶ τοὺς ὀχυροὺς τόπους ὠθεῖν, *ad* ASPIDEM ſeu CLYPEUM, *& partes urbis munitiores recurrunt*; ac paullo poſt ἦτε ΑΣΠΙΣ ὅπλων πλήρης πολεμίων ὀφθεῖσα, τὸν Πύῤῥον διετάραξε, ASPIS *autem viſa armorum plena hoſtilium*, *Pyrrhum perculit*, & clarius adhuc in Agide & Cleomene pag. 812. ſed cujus ea de re loca jam occupaſſe video Cl. Meurſium in Graecia feriata pag. 136. Adde, quod ut ibidem jam obſervavit vir eruditiſſimus, alterius generis ſolemne ſeu agon Argis foret, isque quinquennalis, juxta quem in Ἡραίοις ſeu Junonis Argivae feſto, de *clypeo* decertabatur, non *Diomedis* quidem, de quo hic agebatur in ſolemni Palladis Lavacro, ſed vel Danai, juxta Hyginum Fab. CLXX. & CCLXXIII. vel Euhippi Argivorum itidem Regis, juxta Lactantium ad illud Statii Thebaid. l. XI. vſ. 258.

Arcadis Euhippi ſpolium cadit AEREUS ORBIS,

ſeu *clypeus*; de quo nempe Argis in loco illo Ἀσπὶς inde apud eos dicto, eoque aditu difficili, clavis praeterea valide adfixo certamen erat, quem quis inde avelleret, ut re bene geſta, victor per urbem ſplendida pompa deducebatur. Unde idem agon, quod utique non inficiari debuit eruditiſſimus Meurſius, nec eo nomine Hyginum, qui id tradit Fab. CLXX. redarguere, dictus ΑΣΠΙΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ, *clypeus ex Argis.* Quod praeterea liquidum e marmoribus antiquis, non apud Gruterum ſolum, ut viderat Meurſius, p. CCCXVI. 2. ubi de victore in variis agonibus fit mentio, & inter alios ΤΗΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ ΤΡΙΣ, qui *ex Argis clypeum ter* avulſit; ſed praeterea ex Oxonienſibus p. 70. P. 1. ubi inter plures itidem variarum gentium ludos ſeu agones, *Olympia*, *Actia*, *Nemea* &c. ΤΗΣ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ, *ex Argis clypeum* relatum quoque videas. Quibus adde alium Megarenſium lapidem in Sponii Miſcell. p. 364. quo ſimiliter reportatae e variis Graecorum, aut Romae etiam & in ma-

magna Graecia agonibus, ab illuſtri aliquo athleta victoriae recenſentur, ac memoratam quoque legas ΤΗΝ ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ. E quibus proinde vetuſtis, ac indubiae fidei monumentis, liquida jam & plana veteris illius apud Argivos agonis nomenclatio. Unde factus etiam veteri proverbio locus, de viris generoſis & laude dignis, cujus meminerunt Paroemiographi antiqui, quamquam genuinum ejus, quem modo adtigimus ſenſum, quod viderunt jam alii, non ſint adſequuti; ut Zenobius Centur. II. 3. & inde Apoſtolius Centur. II. 70. Ἄξιος εἶ ΤΗΣ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΑΣΠΙΔΟΣ, *Argivo dignus es clypeo*; ac rurſus Zenobius Cent. VI. 42. quod apud Suidam itidem legitur, ὡς ΤΗΣ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΑΣΠΙΔΑ καθελὼν σεμνύνεται, *gloriatur*, *tanquam* ARGIVUM CLYPEUM *abſtulerit*. Quo reſpexit etiam Callimachus, prout id ex eo refert ad dictum paullo ante Statii locum, vetus ejus Enarrator, *proverbium apud illos* (Argivos nempe) *cum alicujus ignaviam irriderent*; *ut Callimachus ait*, ὥστιν. ΑCπΙΟΑλΤΟΝελΘΝ; ſeu, prout e modo dictis Zenobii & apud Suidam locis legendum liquet, & opportune jam ad Hyginum, apud quem Fab. CLXX. Latinis litteris hodie legitur *aſpis en argo*, vidit vir praeclare de eo meritus Th. Munckerus, ὡς ΤΗΝ ΑΣΠΙΔΑ ΚΑΘΕΛΩΝ. Neque enim opus, ut cum eodem viro docto, praeter litterarum ductus, inferatur ΕΝ ΑΡΓΕΙ, quum de proverbio ibi Argis pervulgato ſit ſermo. A qua lectione proinde recedit ea, quam ad illa Lactantii ad Statium verba adfert, & qui alioquin nihil eximium ad illuſtrationem hujus loci aut ritus contulit, quamquam vir diligentiae & lectionis immenſae, Barthius, ὡς τὶς ἐν ΑΣΠΙΔΙ ΑΡΓΟΘΕΝ ΕΛΘΩΝ, & *qui* CUM CLYPEO ARGIS VENIT. Quo praeterea referri debet illud Pindari Olymp. Od. VII. de hoc ipſo nempe agone dictum, ubi plura ſimiliter Graecorum certamina enarrantur, quibus victor exſtitit Diagoras Rhodius, ac inter alia

Ο, Τ ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΧΑΛΚΟΣ ἔγνω μιν,

Et IN ARGIS AES, ſeu *clypeus aereus novit eum*;

idem nempe ac ſi dixiſſet ἡ ἐξ Ἄργους ἀσπὶς, *ex Argis clypeus*, vulgo apud Graecos, ut notum, *ex aere*, ſeu ut de eodem aut ſimili dicto ante loco Statius, *aereus orbis*, & de quo avellendo agon erat Argis conſtitutus; non vero juxta Meurſium, & quos hic ſequutus eſt, Pindari Interpretes, de agonis tantum praemio, ſeu *clypeo* victori, peracto certamine dari demum ſolito. Quod utrumque tamen vere obſervat ac diſtinguit dicto ante loco Hyginus, ubi de hiſcemet Argivorum ludis, ut eos vocat, ait, qui APPELLANTUR ASPIS EN ARGO (ſeu ut paullo ante dictum Ἀσπὶς ἐξ Ἄργους vel ἐν Ἄργει) *e quibus ludis*, *curſoribus corona non datur ſed* CLYPEUS: quamquam & praeter *Clypeum*, quod vidit jam ibi vir doctus & ante eum Meurſius in Ἡραίοις, corona quoque pro praemio in iis ludis data dicatur

in

Digitized by Google

in Scholiis Pindari p. 70. Immo id quod de agone illo, ita ut modo vidimus, appellato, adſtruit alius Pindari locus; quem ibidem ut incerti Poëtae memorat obiter Cl. Meurſius, & qui exſtat integer in Ἐπινικίῳ Theji cujusdam Argivi, Nem. Od. X. p. 418.

ΑΓΩΝ τοι ΧΑΛΚΕΙΑΣ
Δᾶμον ὀτρύνει ποτὶ θυσίαν Η-
ΡΑΣ, ΑΕΘΛΩΝ τε κρίσιν,
AGON AEREUS (ſeu aerei ex Argis Clypei)
Hortatur Argivorum populum ad SACRA JU
NONIS & ad PRAEMIORUM (ſeu Clypei dari quoque eam in rem ſoliti) judicium.

Unde etiam, quod de eo Argis certaretur in Ἡραίοις ſeu Junonis Argivae feſto, ΗΡΑΣ ΑΣΠΙΣ, JUNONIS CLYPEUS, idem agon vocatur in Inſcriptione Farneſiana apud Gruterum CCCXIV. 1. ac praeterea apud Zenobium Cent. 1. 64. & apud Στρωματίας ſeu Proverbia Metrica Vſ. 1192. ὥσπερ Ἥρας ἐν Ἀσπίδι &c. *tanquam cum Junonis Clypeo*, non ut ibi hactenus nullo ſenſu ἥρως ἐν ἀσπίδι, quod Barthium ad dictum Statii & priſci ejus Enarratoris locum fugit; non vero, ne quem ſua laude ſciens hic defraudem, Th. Reineſium, qui Var. Lect. p. 104. id in Apoſtolio in eodem luto haerente, bene jam animadvertit. Ut mittam, quod e Porphyrio refert adverſus Julianum Cyrillus l. III. p. 87. Phrygis nempe Euphorbi Argivae huic Junoni dedicatum quoque clypeum. A quo caeteroquin dicto Junonis ſeu *ex Argis Clypeo* ita appellato, diverſa haec *Diomedis*, cujus meminit hic Callimachus, apud eosdem Argivos Ἀσπὶς, quae non Junoni ſacrata, aut de qua avellenda agon eſſet virorum apud eos conſtitutus; ſed quae in Minervae aede adpenſa, inde una cum Deae ſimulacro ab Argivis virginibus ſolemni pompa ad commune in fluvio Inacho lavacrum deferri conſueverat. Idque eandem ob cauſſam, de qua ſupra monui ad titulum hujus Hymni; ad pulverem nempe detergendum, ſeu ſordes abluendas, quibus juxta Minervae ſimulacrum, haec Διομήδεος ἀσπὶς foret itidem obſita.

Vſ. 37. Εὐμήδης ἱλδεξι] Minervae quippe apud Argivos, ut continuo addit Callimachus, Sacerdos: idem ut videtur, qui inter Melanis filios, & Oeneo, *Diomedis*, de quo modo, avo inſidiantes, apud Apollodorum recenſentur l. I. c. VIII. Idem enim Melas Argi frater exſtitiſſe traditur, cap. proximo ejusdem libri. Alius proinde ab eo *Eumedes*, unus ex Hippocoontis filiis, cujus monumentum Spartae prope Agidos ſepulcrum exſtare dicitur apud Pauſaniam l. III. p. 187. quique Hippocoon una cum filiis caeſus ab Hercule, ab eodem Auctore dicitur l. II. p. 117. Adeo ut idem hic *Eumedes* ſtatui non poſſit, qui nempe a Graeco Callimachi Enarratore dicitur in ſuſpicionem apud Argivos incurriſſe, quaſi Heraclidis, Herculis nempe po-

ſteris & contra Oreſtiadas Argos tendentibus, Minervae ſimulacrum prodere voluerit. De ea autem Heraclidarum contra Oreſtis poſteros Argis imperantes, expeditione videri poteſt Pauſanias l. II. p. 117.

Ibid. τῶ κεχαρισμένος] Non citra exemplum haec vertit Politianus *meditans tibi grata*, nempe tibi *gratificatus* ſeu *gratum praeſtans* ſacerdos, dum Argis ſolemne illud Palladis lavacrum primus, quod hic a Poëta dicitur, invexit. Neque enim ſemper κεχαρισμένος, pro eo, qui *gratus* eſt & *acceptus* dicitur; ſed quandoque etiam pro eo, qui *gratum* quid alteri *praeſtat* ſeu *gratificatur*. Hinc etiam κεχαρισμένος *gratiam habens* ſeu *delectatus*, ſicut Orphicorum Hymno in Matrem Deum, quod obiter jam adtigi ad verſ. 68. ſuperioris Hymni, invocatur haec Dea:

Ἔρχεο γηθόσυνος, κεχαρισμένη εὐσεβίῃσιν,
Adſis laeta, gratiam habens pietati illorum,

qui ejus ſacris operabantur.

Vſ. 39. τὸν ἱρὸν ἄγαλμα] De eximio Minervae, cujus haec *ſacra* dicitur *effigies*, apud Argivos cultu dixi jam ad titulum hujus Hymni. Fatale autem illud in multis quondam urbibus habitum, ut nonniſi capta ſemel ab hoſtibus hujus aut alterius tutelaris loci numinis effigie, eadem loca everſa iri aut expugnata crederentur. Unde Tyro ab Alexandro obſeſſa, Apollinis ſimulacrum catenis aureis, ne ex orbe migraret, ab oppidanis revinctum tradit Diodorus lib. XVII. pag. 520. Ita factum etiam, ut religioſe occultata ſubinde fuerint id genus ſimulacra; quomodo de fatali illo Trojanorum ac dein Romanorum *Palladio* obſervat ad Maronem Aen. l. II. vſ. 166. Servius; illud nempe ferri a Trojanis primum fuiſſe intra exſtructum parietem abſconditum, eoque tamen a Fimbria quodam bello Mithridatico, reperto ac Romam advecto, adhibito ibi Mamurio Fabro, *multa ſimilia*, quod addit Servius, ad illud ſcilicet occultandum, *facta ſunt*. Quod e Lampridio etiam liquet in Elagabalo cap. VI. ubi de impuro illo principe, qui hoc Palladium, ſeu *ſacrum*, ut ibi dicitur, *penetrale eſt auferre conatus*; ſed, ut mox addit, *nec tamen quidquam religioni dempſit*, *quia* PLURES SIMILES *factae dicuntur eſſe, neque veram unquam poſſit auferre*. Quomodo etiam, quoad hoc Argivorum Palladium, ab Eumede ejuſdem Deae Sacerdote, proviſum hic videtur; ut dum populi inſidias & hoſtium adventum vitat, eo continuo, ut hic dicitur, adſumpto, illud in tuto & arcano Argiae loco, praeruptis nempe, ut mox addit Callimachus, ſcopulis reponeret, & occultaret. Ἱερὸν ἄγαλμα autem vocat hic Callimachus, haud aliter ac Maro de Trojano Palladio Aen. lib. II. verſ. 167. *ſacram effigiem*, & Athenarum Palladium, Παλλάδος σεμνὸν βρέτας, *Palladis venerandum ſimulacrum*, Euripides Electr. verſ. 1254. idque inde, quod utrumque διοπετὲς ſeu *coelo delapſum* crederetur; prout de

Athe-

Athenienſi Palladio obſervat Pauſanias l. I. c. 48. de eo autem ſimul & Trojano ad Maronem Servius Aen. l. II. vſ. 166. *dicunt alii unum ſimulacrum coelo lapſum, quod nubibus advectum & in ponte depoſitum, apud Athenas tantum dicunt fuiſſe. Unde & Γεφυρικὴ dicta eſt.* mox: *Sed hoc Athenienſe Palladium a veteribus Trojanis Ilium tranſlatum. Alii duo volunt, hoc de quo diximus, & Athenienſe. Alii cum ab Ilo Ilium crederetur, hoc Trojanum coelo lapſum dicunt* &c. Ne vero idem hoc Argivorum *Palladium* ſeu Minervae ἱερὸν ἄγαλμα, cum illo Trojano ab Argivo Diomede, ut ferunt, rapto & ſecum avecto ſtatuatur, obſtat haud una eaque diverſa de eodem narratio. Id quidem jactaſſe vulgo Argivos eſſe illud ipſum ſimulacrum, poſt Ilii everſionem ad ſe tranſlatum, refert ac redarguit ſimul Pauſanias lib. II. pag. 127. qui illud ab Aenea in Italiam deportatum, certum eſſe contendit ac manifeſtum. Idem vero alibi lib. I. pag. 53. narrat, capto Ilio, Diomedem Argos revertentem, viae errore ad Phalerum Atticae portum appuliſſe; ibique ignaris locorum populantibus Argivis, Demophoontem Theſei filium accurriſſe, & ab eo ereptum Argivis Palladium Athenas delatum. Quod rurſus paullo aliter tradit Harpocration, & ex eo Suidas; dum non Diomede, ſed Agamemnone cum Argivis & Palladio Athenas appellente, raptum a Demophoonte illud *Palladium* memorant; ac inde, Agamemnone puniri raptorum poſtulante, conſtitutum ex Argivis quinquaginta & totidem Athenienſibus tribunal, quibus cauſſae illius diſceptatio fuerit credita. De quo *Palladio* alia rurſus e Varrone memorat Servius dicto ante loco; nempe a Diomede, qui rapto illo apud Ilium cum Ulyſſe *Palladio*, eoque ſecum abducto, inde autem ſibi pericula, quibus nunquam cariturum Deorum reſponſis cognoverat, metueret, niſi Trojanis Palladium reddidiſſet, tranſeunti per Calabriam Aeneae oblatum illud fuiſſe; eoque a nauta quodam ita dicto accepto, inde factum, quod Romae deinceps, ut addit, *Minervae ſacra non Julia gens habuerit*, ſed *Nautiorum*. Cujus tamen, ut obiter hoc addam apud Romanos gentis, quae ſacra Minervae apud eos procuraret, obſcura in priſcis annalibus & monumentis mentio. Ne id poſtremo hic tangam; quod de *aliis* Italiae locis, Lavinio, Luceria, Siri ſeu Heraclea, quae Trojanum illud *Palladium*, & quaſi Ilio apud ſe adlatum, ſibi vindicabant, memorat Strabo l. VI. p. 264. Quae autem de Diomede, avectoque ab eodem ex Ilio Minervae ſimulacro, haud parum illuſtrant, quaeque inde lucem unice capiunt, duae antiqui operis, quibus Heros ille cum Palladio a ſe ablato effingitur, gemmae: quarum una a Cl. Fabretto ad Tabulam Iliacam eſt vulgata p. 365. alteram, ab ea quamquam aliquantum diverſam, Electoralis hujus Cimeliarchii, in Theſauro Brandenburgico ab eruditiſſimo Begero noſtro inſertam & ibi enarratam reperiet Lector: hic vero utramque opportune ſignandam duximus.

Vſ. 40.

Digitized by Google

Vſ. 40. Κρειῶν δ' εἰς ὄρ☉] Qui *Argus* ſeu *Argiae mons* dicitur in Scholiis ad hunc locum, idemque haud male a viro docto ſtatui videbatur, cum eo Argolidos monte, qui Κριόπολ☉ a Strabone nuncupatur lib. VIII. p. 376. Alibi certe hujus in Argia montis Κρείω, quem bis hic Callimachus memorat; non occurrit mentio; niſi quod loci in Argolide τ̃ Κριῶν, nempe de Thyeſtae monumento dicti, meminerit Pauſanias l. II. p. 116. & ideo, uti paullo ante de eo tradidit, quod eidem ſepulcro κριὸς ſeu *aries* e marmore, ob ſubductum ab eo fratri Atreo vellus aureum, fuerit impoſitus. Inde vero forte huic monti nomen illud Κριὸν, & inde Κρειῶν hic ob metrum fuit inditum.

Vſ. 42. Παλλατίδες] A recondito nempe ibi Minervae *ſimulacro* ſeu *Palladio* id nomen in poſterum hic Argolidos ſcopulus nactus. Haud aliter ac *Palladium* Athenis de foro, ubi jus dicebatur de involuntaria caede & inſidiis appellatum; ob litem ſcilicet ibi de Palladio ex Ilio rapto inter Argivos & Athenienſes, ea occaſione, quam paullo ante adtigi, diſceptata. Immo dictus deinceps a Pallade mons ille Argiae, πέτραι Παλλατίδες, prout Sunium Atticae promontorium, Ἀθάνας πέτρα, *Minervae rupes*, vocatur apud Euripidem Cyclop. vſ. 293. aut quomodo a Diomede Argos reverſo, mons Argiae in quo erectum ab eo Minervae ſacrarium Ἀθηναῖον ab eodem dictum legitur, in libello de fluviis, qui Plutarchi nomen praefert, cap. de Inacho.

Vſ. 43. περσέπολι, χρυσεοπήληξ] Prius epitheton Minervae itidem tribuit Ariſtophanes Nubib. p. 178. ἢ Παλλάδα περσέπολιν δεινὰν, *vel Minervam urbium vaſtatricem gravem*; idque, ut tradunt ibi veteres ac eruditi ejus Enarratores, e Lamproclei cujuſdam Athenienſis carmine, quod inciperet, Παλλάδα περσέπολιν κλήζω &c. *Minervam urbium vaſtatricem invoco.* Hinc de eo cantorum genere ait Dio Chryſ. Orat. XIII. pag. 224. οἷς ἂν ἱκανῶς κιθαρίσωσιν ἢ Παλλάδα περσέπολιν Ἀθηνᾶν, *quibus ſufficit ſi citharâ ſciant canere Palladem urbium populatricem Minervam.* Nempe qui-

quibus urbibus ob impia earundem facinora, aut alioquin, ſicut Ilio, infenſa erat bellatrix Dea; & quam inde πολεμοκλόνον τ' Ἀθήνην, *bella moventem Minervam*, vocat Anacreon Od. LIII. Eadem vero contrario epitheto, ut ῥυσίπτολις Παλλὰς ſeu *urbis Liberatrix* a choro Thebanarum mulierum invocatur apud Aeſchylum Sept. Theb. 131. & ſimiliter apud Homerum dicta eadem in Iliade, tum in utroque in hanc Deam Hymno, ἐρυσίπτολις, h. e. juxta veteres Grammaticos, *urbis Cuſtos* ſeu *Servatrix*, σωσίπολις, ſicuti nempe formata vox ἐρυσίσκηπτρον, quam praeter Dioſcoridem ab eruditiſſimo Harduino ad Plinium adductum l. XII. ſect. LII. apud Theophraſtum legas de Odoribus p. 482. de *aſpalatho*, ſeu juxta τοῦ πάνυ libro poſthumo de Homonymis Hyl. Iatr. pag. 115. quod e *ſpina aſpalathi* ſervarentur, ac in pretio haberentur baculi. Quamquam ἐρυσίπτολις, contrario etiam ſenſu, ſeu pro eo quod hic περσέπτολις, *urbis* ſive *urbium vaſtatrix*, prout (nec primus id noto) intelligi poſſet eadem Pallas; non ſolum, quod ἐρύειν, ut ex iiſdem Grammaticis liquet, ἕλκειν haud minus quam φυλάσσειν notet; ſed maxime, ſi habeatur ratio brevis illius Hymni Homerici aut alicujus Homeridae, ubi quum hanc Deam Παλλάδ' Ἀθηναίην ἐρυσίπτολιν dixiſſet, addit continuo,

> Δεινήν, ᾗ σὺν Ἄρηϊ μέλει πολεμήϊα ἔργα,
> ΠΕΡΘΟΜΕΝΑΙ τε ΠΟΛΗΕΣ, ἀϋτή τε, πόλεμοί τε,
> *Gravem, cui cum Marte curae ſunt bellica opera,*
> DIRUTAEQUE URBES, *clamorque & bella;*

haud aliter nempe ac Comicus dicto paullo ante loco ibidem haec Palladis epitheta conjunxerat, Παλλάδα περσέπτολιν δεινάν, *Minervam urbium vaſtatricem gravem*, & ſimul περσέπτολις στρατός, *urbium vaſtator exercitus*, dicitur ab Aeſchylo Perſ. vſ. 65. Eadem alioquin πολιὰς & πολιοῦχος ſicuti mox vſ. 53. hujus Hymni, & qua de re itidem, ſeu *urbium Cuſtos* dicta & culta. χρυσεοπήληξ vero ſeu *auream habens galeam* vocata hic Minerva; ſicuti Mars apud dictum modo Tragicum Sept. Theb. verſ. 108. Ὦ χρυσεοπήληξ δαῖμον, *O Numen cum aurea caſſide*, & quomodo alioquin Thebanos Spartigenas χρυσεοπήληκα στάχυν σπαρτῶν, *cum aureo galeatam ſpicam ſatorum*, dixit Euripides Phoen. vſ. 946. Ita χρυσόλογχος, ſeu *cum aurea haſta*, qua itidem vulgo armatur Minerva ab Euripide Ion. vſ. 9. & ab eodem alibi, qua de re mox, χρύσασπις, *cum aureo clypeo*. Εὐπήληκα vero, ſeu *inſignem galea* Minervam, uti eam vocat Leonidas Anth. l. VI. c. XVI. Ep. III. exhibent paſſim obvia veterum ſignorum & nummorum monumenta.

Vſ. 44. Ἵππων καὶ σακέων ἀδομένα &c.] De ἱππίᾳ Minerva dictum jam ante ad vſ. 6. hujus Hymni. Non *galeata* vero ſolum, ſeu, de qua modo, χρυσεοπήληξ, ſed χρύσασπις etiam ſeu *cum aureo clypeo* apud Euripidem dicitur Phoen. vſ. 1381. Παλλάδος χρυσάσπιδος, & ſicuti *clypeo* armata paſſim haec Dea, in priſcis monumentis, quem vel manu geſtat, aut qui ad pedes ejus adpenſus

hi

ibi viſitur; & cum aegide praeterea ſeu Meduſae obvio, in eodem capite. Hinc Athenienſibus bello Perſico in Piraeum deſcendentibus, deſiderata in Minervae ſimulacro aegis ſeu Γοργόνειον, illudque a Themiſtocle diu quaeſitum, a Plutarcho dicitur in Themiſtocle pag. 117. Unde Minerva Γοργῶ πάνοπλος, *Gorgo omni ex parte armata*, vocatur apud Euripidem Helen. vſ. 1332. & haſta alioquin ac clypeus, Minervae propria dicuntur, ſicuti pomum Veneri, Anth. l. I. c. XXXVIII. Ep. VIII. ubi nempe Venus ad Minervam ait,

Σὸν δόρυ καὶ ΣΑΚΟΣ *ἐστὶν, ἐμὸν δὲ τὸ μῆλον ὑπάρχει,*

Tuum eſt haſta & CLYPEUS, *meum vero hoc pomum eſt*, quod queritur ibi a Minerva ſibi praereptum; & quale alioquin Venus paſſim manu praefert in priſcis nummis & ſignis. Adde quod in pompa Panathenaica cum haſta & clypeo Athenis incederent viri aetate florentes, ut id monet Thucydides l. VI. p. 452. *μετὰ τῆς* ΑΣΠΙΔΟΣ *καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν, nam cum* CLYPEO *& haſta pompas proſequi conſueverant*. Quod non fugit Cl. Meurſium Panathen p. 35. Immo unde de Proſerpina ait Claudianus de ejuſdem Raptu l. II. vſ. 38. *potuitque videri* PALLAS, *ſi* CLYPEUM, nempe quod addit, *ferret*, tanquam praecipuum, quo eadem Pallas agnoſceretur, ſymbolum & inſigne.

Vſ. 45. *ὑδροφόροι*] Ita nempe dictae hoc loco mulieres Argivae ſeu ancillae, quibus aquam ex Inacho fluvio in privatos aedium uſus geſtandi onus incumbebat. Veteres gloſſae, *ὑδροφόρος*, *aquarius, aquae portator*; & cujuſmodi ſervi *aquarii domui tantum inſervientes*, dicuntur l. 12. §. 42. D. de Inſtruct. vel Inſtrum. A quibus proinde diverſi debent ſtatui, neque cum iis confundi, *aquarii*, vel *aquarum cuſtodes*, quos *ὑδροφύλακας* nominant, quorum mentio fit l. 10. C. de Aquaeductu, & apud Frontinum. Qualis extitiſſe cenſendus eſt, qui in veteri Inſcriptione apud Gruterum XCIII. 6. dicitur AQUARIUS AUG. & ab eo NYMPH. SACR. ſeu *Nymphis* fons quiſpiam *ſacer*. Mitto *aquariolos* ſeu *ὑδροχόους*, in turpi miniſterio, quod e Tertulliano in Apologetico, Apulejo in Apologia, & aliunde, ab eruditis jam obſervatum, adhibitos. De quo proinde foedo ac vili hominum genere, dixit in Commodo Lampridius, AQUAM GESSIT, *ut lenonum miniſter*, h. e. juxta veteres gloſſas *προαγωγός*, & quomodo de Eutropio, ut vili & ancillari id genus mancipio, dixit Claudianus l. I. in Eutropium vſ. 105.

& ſaepe LAVANTI

Nudus in argento LYMPHAM GESTABAT *alumnae*.

Quales caeteroquin *βαλανεῖς* etiam appellati in adductis modo gloſſis, ac praeterea *βαλλίωνες*, & de quibus videri poteſt ad Lampridii locum *ὁ πάνυ* Salmaſius. *ὑδροφόροι* vero dicti etiam *aquilegi*, ſicut Danaum, a quo putei primum ac fontes, qua de re mox, dicuntur in Argolide reperti, vocat Nonnus Dionyſ. l. IV.

p. 126.

Digitized by Google

p. 126. *ὑδροφόρῳ Δαναῷ*, *aquilegi Danai*; & quomodo de ejuſdem, quas aquatum miſerat, filiabus, dixit itidem Lucianus Dial. Marin. p. 191. ed. Salm. *ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ ὑδροφορεῖν*, *& aquatum venire ſemper ſit neceſſe*; & mox *ἤδη γὰρ καιρὸς τῆς ὑδροφορίας*, *jam enim tempus eſt, quo aquatum iri ſolet*. Quomodo a Dione Chryſ. dictum Orat. VII. pag. 128. *πενήτων βασιλέων, οἵας ΥΔΡΟΦΟΡΕΙΝ τε καὶ παίζειν ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς*, *pauperum Regum filiabus, quales* AQUAM GESTANT *luduntque apud flumina*. Alterius vero generis *ὑδροφόροι* Virgines apud Athenienſes appellatae, quae nempe, ut docet Porphyrius *περὶ Ἀποχ.* l. II. p. 176. in Jovis feſto *Διϊπόλια* apud eos dicto, *aquam, unde acuerentur*, a victimariis nempe ad id conſtitutis, *ſecuris & gladius, geſtare erant ſolitae*, *ὑδροφόρους παρθένους κατέλεξαν· αἱ δ' ὕδωρ κομίζουσιν, ὅπως τὸν πέλεκυν καὶ τὴν μάχαιραν ἀκονήσωσιν*. Ne jam tangam *ὑδροφόρια*, de alio apud Athenienſes lugubri feſto dicta, in memoriam ſcilicet eorum, qui diluvio perierant, & de quo veteres Grammatici; ac altero eodem nomine Aeginetarum feſto in honorem Apollinis, quae poſtrema jam occupavit eruditiſſimus Meurſius in Graecia feriata. Ne jam tangam ſtatuam virginis illius *ὑδροφόρου* aeream, quam a ſe olim Athenis erectam, ſordibus in magnae Matris aede reperiſſe dicitur Themiſtocles apud Plutarchum in ejus vita p. 127.

Ibid. *μὴ βάπτετε*] Non, ut hic *παζογράφος* Interpres, *ne lavate*, aut ut Politianus, *ne tingite*, ſed *ne aquam hodie e fluvio Inacho haurite*, quod ſolebant nempe Argivae *ὑδροφόροι*, quas hic adloquitur, uti modo vidimus Callimachus, ſeu *aquariae*; uti manifeſte etiam arguunt ſequentia, ubi Argos ſeu Argivi compellantur, *ut hodie bibant e fontibus*, non vero e *fluviis* ſeu Inacho. Quo ſenſu etiam voce *βάπτειν* uſus coaevus ferme & e Pleiade itidem Poëta Alexiph. p. 164. *ἢ αὐτὴν ἅλμην βάπτε*, *aut ipſam aquam marinam*, ſeu *ſalſam hauri*, quae ſole, ut addit, concreſcat; & ad quem locum notat antiquus ejus Interpres, *βάπτε γὰρ, ἀντὶ τοῦ ἄντλει, γέμιζε*, h. e. pro *hauri, imple*. Quem Nicandri & Scholiaſtae eam in rem locum a me dudum in ora mei Callimachi adnotatum, video jam forte ab H. Stephano praereptum, qui & alium ex Euripide adducit, nempe Hecub. vſ. 610. ubi infelix illa regina, famulam jubet urnam adferre, e qua *hauriat marinam aquam*, *βάψασα* &c. *ποντίας ἁλὸς*, ac ubi vetus Interpres, *λαβοῦσα τὸ ἀγγεῖον, βάψασα, ἤγουν γεμίσασα*, juxta adductam modo e priſcis in Nicandrum Scholiis eandem hujus vocis *βάπτειν* expoſitionem.

Vſ. 46. *Πίνετ' ἀπὸ κρανᾶν*] Cujuſmodi nempe *fontes* Argis non deerant, ac aliae praeter Inachum fluvium, a quo nunc iis erat abſtinendum, aquae, unde continuo *biberent* Argivi: idque quamquam *πολυδίψιον Ἄργος*, ſeu *valde ſitibundum Argos*, jam olim dixerit Vatum Parens Iliad. Δ. vſ. 171. aut vero *ἄνυδρον* ſeu *aquis carens* Argos, veteri verbo fuerit appellatum. Qua de re audien-

dicendus eſt Strabo l. VIII. p. 370. πλάσμα δὲ καὶ ΤΟ ΑΡΓΟΣ ΑΝΥΔΡΟΝ.

Θεοὶ δ' αὖ θέσαν Ἄργος ἄνυδρον,

Τῆς τε χώρας κοίλης οὔσης καὶ ποταμοῖς διαῤῥεομένης, καὶ ἕλη, καὶ λίμνας παρεχομένης, καὶ τῆς πόλεως ΕΥΠΟΡΟΥΜΕΝΗΣ ΥΔΑΣΙ φρεάτων πολλῶν καὶ ἐπιπολαίων, *figmentum eſt hoc etiam*, ARGOS AQUIS CARERE,

Dii autem aquarum expertes Argos ſtatuerunt:

Nam & regio cava eſt ſitu, & fluminibus irrigatur, & lacus habet ac paludes, & URBS AQUIS ABUNDAT, *puteis in ea frequentibus, ac in ſummo aquam habentibus.* Cujus erroris ἀνύδρου nempe illius urbis creditae, cauſſam adſcribit continuo Geographus, Homerico de eadem dicto πολυδίψιον; quod tamen non de *ſiticuloſo*, ſed vel pro πολυπόθητον ſeu *maxime deſiderato*, propter longi temporis abſentiam, explicandum apud Poëtam putat; aut legendum ſine δ nempe πολυΐψιον, *multis damnis adfectum.* Quam duplicem hujus vocis πολυδίψιον ſignificationem, pro πολυπόθητον, aut pro πολυδιάφθορον, tangunt etiam brevia ad Homerum Scholia, & Euſtathius p. 461. ubi Strabonis ea de re locum adducit; priorem autem, ſeu pro πολυπόθητον, Athenaeus quoque l. x. p. 433. Cui tamen Strabonis, de ea ſignificatione, qua πολυδίψιον Argos ab Homero fuerit dictum, ſententiae haud accedit Euſtathius; & repugnat cum vetus illud alterius Poëtae dictum, quo ἄνυδρον Argos vocabatur, tum quod διψίαν χθόνα, *ſiticuloſam terram*, de Argivorum ſolo ad Homeri exemplum, dixerit itidem Euripides Alceſt. vſ. 561. Quomodo nempe ἐν γῇ διψάσῃ, de *terra arida* dictum a ſenioribus jam ante vidimus ad vſ. 19. Hym. in Jovem. Quo referri etiam poteſt de eodem Argivorum ſolo apud Aeſchylum locus, ubi a Danaïdibus recens in eam regionem adpulſis dicitur, Suppl. vſ. 33. χέρσῳ τῇδ' ἐν ἀσώδει, quod veteres Grammatici ibidem explicant, πηλώδει, ψαμμώδει· τὴν γὰρ ψάμμον οὕτως φασίν, *lutoſo*, *arenoſo*, *arenam enim ita vocant*, & quam poſtremam ſignificationem, *arenoſi* nempe, arripuit continuo ibi Latinus Interpres; de quo tamen haud dubito, quin prior pro *lutoſo* potior omnino ſit habenda, quum antiquis temporibus paluſtrem fuiſſe Argiam, uti mox adhuc dicetur, tradiderit Ariſtoteles. Immo quum ab ipſo Aeſchylo eodemque Danaidum apud eum choro paullo poſt de hoc Argiae, ad quod modo illae adpulerant, ſolo, dicatur vſ. 51. ejuſdem dramatis.

Νῦν ἐν ΠΙΟΝΟΜΟΙΣ,

Ματρὸς ἀρχαίας ΤΟΠΟΙΣ,

Nunc in fertilibus, ſeu *quae* PASCUIS ABUNDANT,

Matris antiquae (Ius nempe Argivae) LOCIS.

Neque tamen inde de vera mente loci Homerici, quo nempe Argos πολυδίψιον, *valde ſiticuloſum*, ſeu ἄνυδρον, *aquarum expers*, dixerit, dubitandi locus, & quomodo idem ſimiliter a Luciano intelligitur, loco ex parte jam ante adducto Dial. Marin. p. 197. edit.

Digitized by Google

edit. Salm. πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος, ὡς εἴρηται, ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ ὑδροφορεῖν, *ſiticuloſum autem eſt Argos, quare illi ſemper aquatum venire neceſſe eſt.* Quamquam poſt Danai eam in oram adventum, & ante Troica proinde tempora, ab eo aut ab ejus filiabus aquatum ab eo miſſis, ac poſt Neptuni cum una ex iis congreſſum, fontes, quorum hic apud Callimachum mentio, ac puteos in eo Argivorum ſolo ſcaturiiſſe, veteri ferretur fama, ut mox agnoſcit idem Strabo, Apollodorus praeterea, aliique, & qua de re mox veteres auctores & Grammatici. Quum vero Troicis temporibus, paluſtrem fuiſſe eandem Argivorum regionem, tradat, ut modo dicebamus, Ariſtoteles Meteorol. l. I. c. XIV. quaerit inde ejus Enarrator Olympiodorus, ab Aldo editus pag. 25. cur πολυδίψιον dici tum ab Homero potuerit Argos; idque ut exiſtimat, factum, οὐ κατὰ τὴν ἄχρηστον ὑγρότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν χρηστὴν, *non juxta inutilem, ſed juxta utilem humorem*; ſeu intuitu non aquae inutilis aut inſalubris, qualis paluſtris, ſed utilis & ad potum idoneae, ſeu quae εὔποτος foret, uti de quodam Argiae fonte dixit alicubi Aeſchylus, & de quo loco paullo poſt. Ejusmodi autem in locis mutationes ſaepenumero oriri, neque una de cauſſa easdem latere, obſervat ibidem Olympiodorus; ſeu quod illae multo tempore contingant, & quas per vitae noſtrae anguſtiam non poſſimus dignoſcere; ſeu per frequentes gentium, fame, bello aut frugum ſterilitate, jacturas, ſeu per eas, quae ſingulis accidunt, locorum mutationes ac migrationes; unde talium ſequitur ignorantia, dum haud in uno ſemper loco quis conſiſtet. Diſcrimen vero illud ab aliis, quoad ἄνυδρον vel ἔνυδρον Argos traditum, obſervat praeterea Strabo p. 371. nempe quod regionem quidem Argivorum ſeu Argiam εὐυδρεῖν, ſeu *aquis abundare* dicant; ipſam vero urbem, ſeu Argos, ἐν ἀνύδρῳ χωρίῳ, *in loco aquae experte*, ſitam. Ut jam fabellam mittam, qua exſiccatum a Neptuno dicatur juxta Apollodorum l. I. c. II. idem Argiae ſolum, ut ille Inachum plecteret, a quo iſtud fuerit Minervae adjudicatum. Verum alia ſubeſt, neque aliunde anxie adeo quaerenda ratio hujus rei, ſeu *valde ſiticuloſae Argus* vel *Argiae* a Poëta dictae, quam ſubminiſtrat Pauſanias l. II. p. 112. ubi tradit, quod neque Inachus, neque ullus aliorum Argiae amnium, aquam accolis ſuppeditent, niſi imbribus adjuti, ac inde, ut addit, θέρους δὲ ΑΥΑ σφίσιν ἐστὶ τὰ ῬΕΥΜΑΤΑ, πλὴν τῶν ἐν Λέρνῃ, *aeſtate autem* SICCA *illis*, ſeu Argivis, FLUENTA, *excepta Lerna, quae ſola aquam habet.* Hinc etiam Danai filia, Argis ad Lernam usque, XL. circiter milliaribus, uti e Pauſania infra dicetur, diſſitam, aquatum miſſa dicitur apud Lucianum, eo, de quo paullo ante, dialogo. Unde juxta illud Papinii Theb. l. v. vſ. 737. *& ſitis interitu fluviorum*, ac proinde vere tum πολυδίψιον Ἄργος, ſeu *valde ſiticuloſum Argos.* Ita obvium utique & manifeſtum, cur eo nomine *Argos* a Poëta dici meruerit; nec opus proinde fuiſſe, ut nativa

Digitized by Google

vocis illius ſignificatione omiſſa, alienum ei loco ſenſum adfingerent graves alioquin & πολυμαθέστατοι Auctores, quales, uti vidimus, Strabo, Athenaeus, & veteres aliquot Critici; aut vero, ut horum auctoritate, Strabonis maxime, moti viri eruditiſſimi, aliquod pondus illis de loco illo Homerico interpretationibus ineſſe exiſtimarent. Ut facile omittere liceat illud μυθῶδες, quod tradit dicto modo loco Pauſanias; eam ſcilicet Argolidos amnium aeſtivis temporibus ſiccitatem & aquae penuriam, ortam e Neptuni, de qua paullo ante, in Inachum ira; a quo nempe, & duobus aliis arbitris, regio illa, de qua ei lis cum Junone, huic Deae (non vero Minervae, ut modo Apollodorus, & qua de re etiam ſupra ad verſ. 1.) fuerat adjudicata. Fontes vero, ad quos hic Argivos ablegat Callimachus, ut ſitim inde, non ex Inacho amne, ea ſolemni Palladis die levent, & cujusmodi duos mox commemorat, tres a Plinio recenſentur, l. IV. c. V. *Fontes*, *Niobe*, *Amymone*, *Pſamathe*. Plures tamen occurrunt apud veteres Auctores & Grammaticos. Talis *Lerna* celebratiſſimus Argiae fons, & e qua laudatiſſimam juxta & Pirenes in Acrocorintho fontis aquam a Graecis habitam docebit Athenaeus l. IV. p. 156. ubi quaeſitum ait inter eruditos convivas, ποῖον δὲ ὑδάτων ἥδιστόν ἐστι· καὶ τῶν μὲν ἐγκωμιαζόντων ΤΟ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΕΡΝΗΣ, ἄλλων δὲ ἀπὸ τῆς Πειρήνης, *quaenam inter aquas foret ſuaviſſima, laudantibus vero aliis hauſtum* E LERNA, *aliis e Pirene*. Niſi id de alio Corinthi *fonte*, *Lerna* itidem juxta Pauſaniam l. II. vſ. 92. dicto, intelligere quis malit. Obſcura tamen eadem aqua prae Argolidos *Lerna*; a qua, uti etiam a fluvio Inacho, regio ipſa & Argivi apud Poëtas ſubinde, uti Graecorum, de quibus mox, exemplo apud Papinium, haud infrequenter denominantur, ut *Lernamque regas* Theb. l. II. vſ. 376. & *Lernae ductor* l. III. vſ. 348. & *Lernaei coloni* l. III. vſ. 461. pro *Argolide Argivorum Rege*, aut *Argivis*. Eadem vero, quamquam a priſcis Auctoribus, modo *palus*, ab aliis *fluvius*, immo juxta Strabonem p. 368. *palus* ſimul & *fluvius* paludi cognominis, eo *Lernae* apud Argivos nomine diceretur (ac unde explicandus eſt obiter Aeſchylus, a quo Prom. vſ. 653. Λέρνης βαθὺς λειμὼν dicatur, *Lernae* nempe *profundus campus* ſeu πεδίον, fluvio nempe illi ac paludi adjacens, & quomodo *prata Cayſtri* ſeu λειμῶνας, de ejusmodi πεδίῳ dixit, ut id antea vidimus ad ſuperiorem Hymn. in Dianam vſ. 257. Maro Georg. l. 1. vſ. 384.) haud eo minus tamen *Lerna*, *fons* etiam Argiae aliquoties ab antiquis Auctoribus & Grammaticis dicitur. Ita ibi apud Aeſchylum Λέρνης vocem reddunt veteres ejus Enarratores πηγὴ Ἄργους, *fons Argiae*, prout nempe Ἄργος apud Poëtas veteres tam de urbe, quam de regione dici notum, & ab eruditis ad Apollonium Criticis adnotatur ad l. III. vſ. 992. Sic quum ab eodem Apollonio l. III. vſ. 1240. Λέρνης ὕδωρ dicatur, ibi quoque iidem Critici, ΛΕΡΝΗ δὲ ΚΡΗΝΗ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ἱερὰ Ποσειδῶνος,

Digitized by Google

δῶρον, LERNA *autem fons Argiae Neptuno ſacer.* Unde ſimiliter ab Euripide Phoen. verſ. 140. Λέρνης ὕδωρ de hoc *fonte* dicitur, tum ejusdem dramatis verſ. 127. Λερναῖα νάματα, ubi veteres itidem Interpretes, ΛΕΡΝΗ πόλις καὶ ΠΗΓΗ τοῦ Ἄργους, LERNA *urbs & FONS Argiae.* Occurrit vero alius de eadem *Lerna* apud Aeſchylum locus, ſed qui hactenus in mendo cubat, & ubi praeterea alterius fontis in Argia meminit; ubi nempe Io Argiva, eaque oeſtro ſtimulata, dicitur occurriſſe Prom. verſ. 677.

εὔποτόν τε ΚΕΡΧΝΕΙΑΣ ῥέος
ΛΕΡΝΗΣ ἄκρην τε,

h. e. juxta Interpretem,

ad potus ſalubrem CENCHREAE *laticem,*
Altumque Lernae fontem,

quaſi nempe ſubaudienda ibi eſſet, & quo eum induxit Graeci ad hunc locum Enarratoris gloſſa, vox κρήνη aut πηγή, aut vero quaſi de Argivorum *Arce* ageretur, quae non ad Lernam, ſed Argis erat ſita, ac ubi ſcilicet Io oeſtro accenſa refrigerationem, ut cum Plinio loquar, quaereret. Unde aliena plane vox ibi ἄκρην, & pro qua obvia unius litterae mutatione ἀκτήν legendum pridem vidi. Ad mare enim ſeu ſinum Argolicum eumque XL. ſtadiis juxta Pauſaniam l. II. p. 154. Argis diſſitum, ſita erat urbs & fons & cognominis *Lerna*, inde Neptuno ſacra. Immo quam meam loci illius apud Aeſchylum emendationem omnino, & in quem opportune poſtea incidi, evicit ſimilis apud Pindarum locus Olymp. Od. VII. p. 64. Λερναίας ἀπ' ἀκτᾶς, *Lernaeo a littore.* Ad eum autem adductum Aeſchyli locum notant veteres ejus Interpretes, τὸ ῥεῖν ΤΗΣ ΚΕΓΧΡΗΣ ΚΡΗΝΗ ἐστὶν ΑΡΓΟΥΣ, καὶ πρὸς ΛΕΡΝΗΝ ΤΗΝ ΠΗΓΗΝ, *ad* CENCHREAE *laticem, quae* FONS *eſt* ARGIS, & *ad* LERNAM FONTEM. Nempe Κεγχρείας ῥέος, ad quod accurrebat lymphata Io, ſicut alibi ab eodem Tragico dicitur Agam. vſ. 910.

Ὁδοιπόρῳ διψῶντι πηγαῖον ῥέος,
Sitienti viatori fontanum laticem.

Κεγχρεῶν vero, ut haud ignobilis Argolidos loci, meminit Strabo lib. VIII. p. 376. ejusque ſitus, qua Tegea nempe Argos ducit; neque eundem omiſit, ubi de Argivis & Argolide agit Pauſanias lib. II. pag. 129. quamquam uterque citra ullam peculiarem fontis ibidem mentionem, quod liquidum tamen ex adlatis Aeſchyli verbis Criticorum ad eadem Scholiis. Adde inſuper ΛΑΓΝΕΙΗΝ apud Nicandrum Alex. p. 156. νύμφης Λαγνείης &c. ubi vetus ac eruditus ejus Enarrator, Λαγνεία, ΚΡΗΝΗ τοῦ Ἄργους, *Lagnea fons Argis* vel *Argiae*, a Nympha nempe cognomine. Λαγνείας alioquin ut ibi hodie legitur, fontis, ſed ubi agit de Pellana Laconicae oppido, meminit Pauſanias l. III. p. 203. ſicuti *Lernae* etiam, qua de re paullo ante, fontis,

 non

non in Argia quidem, ſed Corinthi, l. II. p. 92. Neque vero, ubi de hiſce Argorum ſeu Argiae ſiticuloſae alioquin dictae, fontibus agitur, e quibus bibere jubentur hodie Argivi, praetereundus Juliani locus Orat. III. p. 222. οὔτε δέ ἐςι ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ἕνεκα τὸ ΑΡΓΟΣ πολυδίψιον· ΠΟΛΛΑΙ μὲν ἐν αὐτῷ ΤΩ ΑΣΤΕΙ, ΠΟΛΛΑΙ καὶ πρὸ τοῦ ἄστεος περὶ τὸ παλαιὸν Μάσητα, *neque* ARGUS *quod ad ejusmodi* FONTES *pertinet*, *ſiticuloſum eſt*. MULTI *enim* IN URBE, MULTI *ante urbem ad* „ *priſcum illum Maſeten fontes ſunt*. Etſi eo in loco non adeo *Maſeta*, prout cenſuit ad Stephanum in hac voce Cl. Holſtenius, tanquam collem ante Argos, fontibus revera irriguum deſcribit Julianus; quam ad ſapientiae & doctrinarum fontes, quibus tum irrigarentur adhuc Argos, & vicina eidem loca, reſpicit: ut e toto loci contextu, & de quo nos ad ipſum Julianum, abunde colligitur. Qua occaſione tamen, ac unde hic Callimachi de Argiae fontibus locus praeterea illuſtratur, adducenda ſunt Heſychii verba, quibus fontem Argis, ſeu in Argiae convalle, extitiſſe obſervat, e quo biberent ſervi in libertatem adſerti: & quidem quod eadem via aufugiſſet vinculis elapſus Cerberus: Ἐλεύθερον ὕδωρ ἐν Ἄργει, ἀπὸ ΤΗΣ ΣΥΝΑΓΕΙΑΣ ΠΙΝΟΥΣΙ ΚΡΗΝΗΣ ἐλευθερούμενοι τῶν οἰκετῶν, διὰ τὸ καὶ τὸν Κέρβερον κύνα ταύτῃ διαδρᾶναι καὶ ἐλευθερωθῆναι. In quo autem loco, pro ἀπὸ τῆς συναγείας, obvio librariorum lapſu, legendum ἀ. τ. συναγκείας, ſatis, ut opinor, liquet: prout apud Theophraſtum de C. Pl. lib. II. cap. VI. συνάγκειάν τινα, *convallem aliquam*, non ut in editione Baſileenſi, συνάγειαν, & ſicut a Callimacho in ſequenti Hymno dicitur verſ. 83. Πινδῶ ſeu Πίνδυ ἀν᾽ ἐνάγκειαν, *Pindi in amoeno colle*. Illud autem ne quid ad illuſtrationem hujus apud Callimachum loci praeteream, mirabitur forte quiſpiam, Argivos ſeu nobiliſſimae illius urbis incolas, & ſolemni quidem ac feſto die, quod Liberi Patris potui liberalius indulgere ſoliti fuerunt veteres, tanquam meros tamen ὑδροπότας invitari, ut ea die *biberent e fontibus*, *non vero e fluviis*. Quod alioquin ut egenorum ac miſerorum proprium notat Comicus Equit. pag. 307. ὕδωρ τε πίνειν, ac ubi Critici, τυτέςι ταλαιπωρῶν, *quod eſt miſerorum*. Quum tamen prae barbaris moderatos fuiſſe in vini potu Graecos obſervet Athenaeus l. x. p. 461. & vinum etiam aqua vulgo temperaſſe, idem ante dixerat p. 426. Unde illud apud Ariſtophanem Equit. p. 355.

Πιεῖν κεκραμένον τρία καὶ δύο,

h. e.

Bibere temperatum potum e tribus aquae ac duabus vini partibus,

& quam optimam fuiſſe vini cum aqua mixturam, notant ibidem eruditi Critici: quamquam ab aliis, ut Heſiodo, Anaxila, & Ione apud Athenaeum d. l. tres partes aquae, quarta autem vini, ab Alexide vero quatuor aquae partes, una demum vini;

ab

Digitized by Google

ab aliis autem quinque & duo, ſeu quinque aquae, duae vini partes pro optimo potu commendentur, ac unde nata ſit ea de re loquendi formula, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτ]αρα. Adeo etiam, ut meracior ſeu liberalior potio ſit apud Athenienſes habita, ubi aequalis vini cum aqua mixtura, ſeu, ut de ea Ariſtophanes Plut. p. 108. ἴσον ἴσῳ κεκραμένης, & qua de re Critici ibidem. Ut proinde id a Callimacho ad Argivos dici hoc loco haud incommode potuerit, de aqua nempe, quam ea die non ex fluviis, ſed ex fontibus bibere iis incumberet; pro more nempe illo, quo aqua, & majori etiam menſura, vino miſcebatur; tum eorum praeterea, mulierum puta, adoleſcentum & promiſcuae praeterea ſervorum, ancillarum, aut egenorum multitudinis; aut caeteroquin abſtemiorum, quibus τὸ ὑδροποτεῖν, vel moribus receptum, vel egeſtate aut temperantiae etiam lege, aut aetatis vel valetudinis reſpectu erat praeſcriptum. Apud Mileſios certe, uti etiam Maſſilienſes Graecorum colonos, & Romanos itidem, id obtinuiſſe tradit Athenaeus l. x. p. 429. ut cum mulieres ingenuae, tum adoleſcentes, usque ad annum aetatis triceſimum, ac famuli praeterea vinum non biberent. Quomodo alioquin, ut hoc addam, quod hic dicitur πίνειν ἀπὸ κρανᾶν ſeu κρηνᾶν, in proverbium apud Graecos abiit, de eo, qui rem obviam ac in medio poſitam adgreditur; & quo ſenſu in Epigrammate hujus Callimachi, quod in MSS. Epigrammaton Graecorum olim Palatino, nunc Vaticano legitur, primum autem inter Huetiana exſtat vulgata in nupera editione Pariſienſi,

οὐτ' ΑΠΟ ΚΡΗΝΗΣ
ΠΙΝΩ· σικχαίνω πάντα τὰ δημόσια,
neque E FONTE
BIBO: *odi omnia popularia*,

Vſ. 47. δώλαι τὰς κάλπιδας] Nempe quae ὑδριαφόροι dictae, & quales Athenis e μετοίκων ſeu *inquilinarum* mulierum forte, *hydrias ferentes*, Panathenaicam pompam comitabantur. Docet id Pollux l. III. c. VI. nec omiſit eruditiſſimus Meurſius Panath. c. XXI.

Ibid. Φυσάδειαν] Quam nempe, & de qua mox, *Amymonem*, Danai Filias exſtitiſſe, & a quibus nomen illi duo fontes fuerint nacti, traditur in Graecis ad hunc locum Scholiis. Nulla tamen eo Φυσαδείας nomine, inter quinquaginta Danai filias, ab Apollodoro l. II. c. I. aut ab Hygino Fab. CLXX. recenſetur, nec alibi, quod equidem ſciam, legitur. Immo ſola *Amymone* proximo verſu, ubi Danai filia dicitur. Danaidibus quidem in genere, aut earundem patri Danao repertam apud Argos aquarum copiam, tribuiſſe veteres, & a quibus factum, ut effoſſis in Argolide frequentibus puteis, ex ἀνύδρω ἔνυδρ☉ eadem regio evaſerit, vel ex Strabone liquet; & cujus ea de re locum opportune jam adtulit vir doctus. Quod adſtruit quoque Apollodorus l. II. c. I. ubi exſiccata a Neptuno ob cauſſam paullo

 ante

Digitized by Google

ante dictam Argia, a Danao filias aquatum miſſas memorat. Idque a Luciano ſimiliter traditur Dial. Marin. de quo jam ante p. 197. edit. Salm. ubi Triton ad Neptunum ait, Danaum duriter filias educare, & inter alia *aquatum ab eo mitti*, καὶ πέμπει ὑδρευσομένας. Quibus accedunt in brevibus ad Homerum Scholiis, & in iis, quae nondum proſtant, veteres Critici, qui tamen non Argiae duntaxat, ſed toti Peloponneſo, hoc Danai & filiarum beneficium imputant; nempe ad Homericum illud, de quo ante, πολυδίψιον Ἄργος, ubi legitur haec eorum gloſſa, ΑΝΥΔΡΟΝ γὰρ οὖσαν τὴν Πελοπόννησον ΕΝΥΔΡΟΝ ἐποίησεν ΔΑΝΑΟΣ, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἰκήσας αὐτήν, *quum enim prius* AQUARUM PENURIA *laborarit Peloponneſus*, *eam* AQUIS ABUNDARE *fecit*, *egreſſus ex Aegypto* DANAUS, *eamque inhabitans*. Adduntque iidem, factum Minervae monitis, ut puteis a Danai filiabus effoſſis, ἔνυδρον Ἄργος deinceps evaderet. Quod inventum patri Danao tribuit quoque Plinius, lib. VII. cap. LVI. *Puteos* DANAUS *ex Aegypto advectus in Graeciam*, *quae vocabatur Argos Dipſion*, nempe, quod praeceſſerat, *invenit*, & ad quae verba nuperus ac eruditus Plinii Enarrator, unum Strabonis traditum paullo ante ea de re locum, quo non ipſi Danao, ſed ejus filiabus hoc inventum tribuitur, adducit. Idem vero de effoſſis ab eodem Danao in Argia fontibus ac puteis, atque ita liberatum ab aquarum penuria δίψιον *Argos*, tradit Nonnus Dionyſ. l. IV. p. 127.

> Δίψιον Ἄργος ἔπαυσε, κονιομένοις δὲ πολίταις,
> Ὑγρὰ ποδῶν ἐπίβαθρα πόρεν ξεινήιον ὕδωρ,
> *Siticuloſas Argos liberavit*, *pulvere vero obſitis civibus*,
> *Humidos pedum greſſus praebuit*, *novam pro hoſpitio* (quod ibi nempe nactus Danaus) *aquam*,

ſeu quas alibi vocat Plinius, *hoſpitales aquas* l. II. c. CIII. Quae egregie illuſtrat, & qui unicus cenſeri debet hujus rei fundus, quod Danaus nempe primus Argivis, ut id jam ad Apollodorum vidit eruditiſſimus mihique amicus Th. Gale, aquatica inſtrumenta indicaſſe dicatur apud Strabonem l. I. p. 23. καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὑδρεῖα τὰ ἐν Ἄργει παραδείξαντα, *quemadmodum Danaus*, *quod Argis aquatica inſtrumenta demonſtraſſet*. &c.

Vſ. 48. Ἀμυμώνην οἴσετε τὰν Δαναῶ] Quo nomine etiam una inter Danaidas apud Apollodorum & Hyginum, dictis ante locis; tum apud Pauſaniam l. II. p. 155. Lucianum praeterea, de quo mox, praeter locum, quem opportune hic indicavit vir doctus, Anthol. l. V. Epigr. IX. Εἰς Ἀμυμώνην τὴν Δαναοῦ θυγατέρα, *in Amymonem Danai filiam*, legitur; ac unde Ἀμυμώνη Δαναΐς, *Amymone Danais*, ut hoc addam, ab Apollonio dicitur l. I. vſ. 137. Immo cujus mater e qua nempe eam genuerit Danaus, *Elephantis* vocatur apud Tzetzem Chiliad. VII. p. 127. & a qua *Amymone* huic Argiae fonti nomen inditum, quique prope Lernam, de qua paullo ante, extitiſſe a Strabone traditur l. VIII. p. 371.

Oc-

Occaſionem vero hujus rei ſeu fabellam narrat Apollodorus; nempe a Danao miſſis aquatum, ut ante vidimus, filiabus: unam ex iis *Amymonem* aquam quaerentem, a Neptuno compreſſam, cui mox ille Lernae fontes indicaverit. Quod ſimiliter a Luciano refertur dialogo ante indicato, nempe a Danao miſſam Argis ad Lernam usque aquatum *Amymonem* filiam, eaque a Neptuno rapta, tridente terram ab illo percuſſam, e qua nempe emanarit fons Nymphae cognominis. Quae ad Euripidem, unde ea videntur hauſta, reſpiciunt, eumque eadem opera illuſtrant, ubi ab Argivis excidium Thebis portendi innuens ait Phoeniſſ. vſ. 195.

> *Λερναία τε δώσειν τριαίνῃ,*
> *Ποσειδανίοις* ΑΜΥΜΩΝΕΙΟΙΣ *ὕδασι*,
> *Daturum Lernaeo tridenti,*
> *Neptunis aquis Amymoniis.*

Ad quem locum notat vetus ejus Interpres, quod e congreſſu ſcilicet Neptuni cum Danai filia *Amymone*, aquis abundans Argia evaſerit; ac deinde utroque fonte *Lerna* & *Amymone*, ut diverſis nempe, addit, *ὃ (ὕδωρ) καὶ τὴν ἐπίκλησιν ἔχει ἐκ* ΑΜΥΜΩΝΗΣ. *Ἦν δὲ καὶ ἑτέρα* ΚΡΗΝΗ *Λέρνη*, ΑΜΦΟΤΕΡΑΙ *δὲ* ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ *εἰσιν*, *quae aqua nomen ab* AMYMONE *nacta eſt. Erat autem alius* FONS *Lerna*, UTERQUE *vero* ARGIAE. Quod ideo etiam monendum fuit, quia Ortelius, cui indictus hic Euripidis & Criticorum ad eum locus, unum eundemque Argiae fontem, *Amymonem* & *Lernam* credidit; quamquam diſcrimen inter utrumque, vel docere eum potuerat Strabo l. VIII. p. 371. *Ἀμυμώνη κρήνη τις κατὰ Λέρνην*, *Amymone fons prope Lernam.* Apud Pauſaniam vero l. II. p. 155. non fons Argiae, ſed fluvius vocatur *Amymone*, ſicuti a Lactantio ad Papinium Theb. l. II. vſ. 433. ubi quum eadem, quae ex Apollodoro vidimus, de Neptuni cum *Amymone* congreſſu adtuliſſet, addit cuſpide terram eo in loco a Neptuno percuſſam, *unde quum aqua flueret, Lernaeus fons dictus eſt & fluvius* AMYMONIUS. Inter fontes tamen Argiae eandem *Amymonem* recenſet dicto ad vſ. 46. loco Plinius, *Fontes, Niobe, Amymone, Pſamathus*, & pro quo poſtremo mallem *Pſamathe*, a cognomine nempe *Pſamathe*, Crotopi Argivorum itidem Regis filia, de qua videri poteſt Pauſanias pag. 81. & 119. Mitto Ovidium, a quo idem fons *Amymone* prae aliis Argiae commendatur eo loco, quem hic viderunt jam alii, Metam. lib. II. vſ. 239.

> *qua rit Boeotia Dircen*,
> *Argos* AMYMONEN.

Apud Philoſtratum autem, ut hoc addam, Icon. l. I. p. 742. ejusdem, de qua paullo ante, *Amymonis*, non Lernam quidem ſed Inachum fluvium cum urna frequentantis, eaque occaſione a Neptuno adamatae, puellae autem illius metu trepidae inde ac perculſae deſcriptio ſeu fabella legitur: ac prout a Papinio

 de

Digitized by Google

de eadem dictum Theb. l. VI. vſ. 288. *& in omne reperto* TRISTIS AMYMONE.

Vſ. 50. Φορβαίων Ἴναχος ἐξ ὀρέων] De quibus, unde decurrat *Inachus*, *montibus*, non conveniunt vetéres Auctores; dum in monte Arcadiae Artemiſio ejus fontes ſtatuit haud uno loco Pauſanias p. 130. & 464. in Lyrcio autem ac ut Arcadiae iidem monte, Strabo l. VIII. p. 370. ac unde per convalles, quod addit, defluat; & ſimiliter eruditi Apollonii Enarratores ad illud Poëtae l. I. vſ. 125. ubi Λυγκήϊον Ἄργος, aut juxta alios Λυρκήϊον legi notant, idque ἀπὸ ὄρους Λυρκείου, ab *Argiae monte* cognomine, a quo fluit, ut addunt, Inachus. Qui etiam Λύρκειον, non Arcadiae, ſed Argolidos mons a Stephano dicitur. Ab eodem vero Stephano, quod notavit hic vir doctus, e Lacmone Pindi cacumine oriri dicitur *Inachus*; & quod ille non de Pindo Theſſalico, ſed altero Arcadiae, eoque in confinio Argiae, intelligendum putat. Cujus tamen Pindi in Arcadia unus meminit Graecus Theocriti Interpres ad Idyll. I. vſ. 67. ſed manifeſto Grammatici illius, ut bene cenſuit Ortelius, vel librarii errore; quum ibi eodem verſu Pindus ille cum Peneo, notiſſimo Theſſaliae fluvio, conjungatur. Adde, quod ex Hecataeo id tradiderat Stephanus; quum illud de *Inacho Amphilochico*, non *Argivo*, bene ſtatuiſſe, male autem Sophoclem qui de *Inacho Argivo* ſit interpretatus aperte dicat Strabo p. 271. & quod poſtremum ut fabuloſum ac ἀδύνατον cum ibi redarguit, tum adhuc alibi p. 376. Stephano vero additur hic a Viro docto Ariſtoteles, qui nempe a Pindo Theſſalico oriri *Inachum Argivum*, ſed qua in re, *ut ille* ait, lapſum eundem eſſe conſtet, tradiderit. Verum haud *difficulter* ſe ab illa lapſus nota immunem Stagirita vindicat. Exſtat Philoſophi ea de re locus Meteorol. l. I. c. XIII. ubi percurrens fluvios e montibus ortos, inter alia addit, ὁ μὲν Ἀχελῷος ἐκ Πίνδου, καὶ ὁ Ἴναχος ἐντεῦθεν, *Achelous quidem ex Pindo fluit, & inde quoque Inachus.* Quo factum etiam ut *Inachus* a nonnullis, non Argivus ſolum fluvius, ſed eodem nomine Theſſalus, ſicut a Vibio Sequeſtro dicatur. Undè id ab Hecataeo, non de *Inacho* Argivo, ſed de altero Amphilochico, eoque e Laemo profluente, quique eodem *Inachi* nomine ab Amphilocho, aut ut alibi ait, ab Alcmaeone fuerit appellatus, vocatum probat, uti modo dicebamus, Strabo l. VIII. p. 376. Idem tamen, dum ea in re ſibi, ut haud ſemel illi contigit, non conſtat Geographus, de *Inacho*, *qui verſus Argos* fluit, id Hecataeum ſtatuiſſe innuit l. VII. p. 316. De *Epirotico* autem non *Argivo Inacho* debet quoque adductus ante Ariſtotelis locus intelligi, quique inde ibi cum Acheloo, ejuſdem tractus fluvio conjungitur; quem utrumque etiam in Ionium mare, procul proinde a ſinu Argolico, exire, & quidem *Inacho* prius in Acheloum exonerato, tradit Strabo l. VII. p. 387. Ut proinde ad eum Philoſophi de Pindo, e quo fluerent *Inachus* & Achelous, locum vana ſit Olympiodori

Digitized by Google

dori in Meteorol. l. I. p. 24. gloſſa, Πίνδος ὄρος ἐςὶ Πελοποννήσου, *Pindus mons eſt Peloponneſi.* Mitto quod Argivus *Inachus* Ἁλιάκμων primum dictus ſtatuatur in libro de fluviis, qui Plutarcho tribuitur; quo ad dictum paullo ante *Laemum*, e quo Argivi Inachi fontes, eruebat, uti e Strabone vidimus, Sophocles; Amphilochici autem Inachi, Hecataeus, adludi continuo videtur. Verum idem *Haliacmon* obvius Macedoniae apud Auctores & Geographos antiquos, non vero Epiri aut Peloponneſi ſeu Argolidos fluvius. Φορβαίους vero vocat hic Callimachus eoſdem *montes* ſeu *paſcuos* vel *paſcuis feraces*, e quibus Argos uſque deflueret Inachus. Adde, quod fluviis & fontibus irrigua eſſet, qua de re ante, regio, ac inde paſcuis dives. Quo nomine etiam Danaides, ut paullo ante vidimus ad vſ. 46. πιονόμους τόπους, ſeu *loca paſcuis abundantia* vocant Argiae, in quam recenter adpulerant, ſolum. Hinc Argos ἱππόβοτος, ſeu *equis alendis apta*, ab Homero jam olim dicta; φορβάδα vero de *paſcente* equa dixit Euripides Bacch. vſ. 167. ſicut φορβάδος αἰγὸς de *paſcente capra* Nicander Ther. p. 67.

Vſ. 52. οὐκ ἐθέλων τὰν βασίλειαν ἴδῃς] Sicut a Tireſia factum paullo poſt dicitur vſ. 73. οὐκ ἐθέλων δ' εἶδε &c. Quae ad peculiares ſacrarum apud veteres ceremoniarum ritus, occultaſque ſubinde earum rationes ſpectant. Ea nempe fuit pervulgata, & quae Homerum videtur Auctorem habuiſſe, Graecorum de Diis ſuis, ut ea de re infra vſ. 101. opinio, citra piaculum magnamque noxam, conſpici eos ab hominibus, niſi ubi id iiſdem Diis eſſet lubitum, non poſſe. Quae religio ad ſimulacra etiam eorum, maxime quae διοπετῆ ſeu coelo delapſa cenſebantur, cujuſmodi de quo paullo ante ad vſ. 39. Palladium, tranſiit; in quibus ſcilicet ſymbolica Dei praeſentia ac virtus quaedam mirifica occultari credebatur. Immo unde ſcriptus a Jamblicho περὶ Ἀγαλμάτων, ſeu *de ſimulacris Deorum* liber, cujus a Jo. Philopono refutati meminit Photius Bibl. Cod. CCXXV. & quo ille, ut ibidem dicitur, ac prout ea de re jam obiter actum ad titulum hujus Hymni, intendebat oſtendere, *divina eſſe* ſimulacra, & juxta Interpretem, *praeſentia Numinis referta*, ſeu *de divina natura plurimum participare*, θεῖα καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα, eaque, ut ibidem addit, non ſolum quae ideo quod ab ignoto artifice fabrefacta διοπετῆ credebantur, ſed quae etiam vulgari fundendi, ſculpendi, aut fabrili arte erant conformata. Quae tamen ἀγάλματα ita diſtinguit Proclus in Timaeum l. II. p. 83. τὰ μέν ἐςιν ἐμφανῆ (non, ut ibi legitur, ἀφανῆ, & quod totus loci contextus abunde redarguit) τὰ δὲ ἔνδον ἀποκέκρυπται συμβολικῆς τῶν Θεῶν παρουσίας, ἃ καὶ μόνοις ἐςὶ γνώριμα τοῖς τελεςαῖς, *e quibus ſimulacris quaedam ſunt conſpicua; alia autem intus ſymbolicam Dei praeſentiam occultant, & quae ſolis nota ſunt myſtis.* Cujuſmodi proinde poſterioris generis ſimulacra & pro myſticis habita, recondi in occultis templorum ſacrariis ac intimis penetralibus, ἀδύτοις nempe ſeu ἀνακτόροις, conſueverant; ſolis etiam, quibus id lege licitum Sacerdotibus,

tibus, & ſubinde ſemel tantum in anno, ut de Minerva Poliade apud Tegeatas tradit Pauſanias l. VIII. p. 531. conſpicua. Quae, ut obiter hic tangam, ſicuti tot alia Graecorum θεολογήματα, e ſacris Hebraeorum ritibus, de ingreſſu nempe ſolius Pontificis, idque ſemel in anno, in ſanctuarium, reconditaque ibidem Arca & Cherubinis, totidem Dei praeſentiae traditis in veteri Foedere ſymbolis ac ſimulacris, & quorum Cherubinorum ſpeciem, juxta Joſephum 'Αρχ. l. VIII. c. II. nemo conjicere potuerit vel eloqui, continuo hauſta, haud immerito licet ſtatuere. Unde rurſus apud Pauſaniam legas l. II. p. 98. varia Deorum ſigna habere Sicyonios in *occulto loco*, ſeu ἐν ἀποῤῥήτῳ, ſicuti paullo ante p. 93. de Parcarum, Cereris & Proſerpinae ſignis in earum aede, qua itur ad Acrocorinthum, eadem non eſſe conſpicua tradiderat; idemque alibi de Thetidis apud Spartanos ſimulacro obſervat, l. II. p. 186. Immo unde etiam haud infrequens apud eundem Auctorem mentio ejuſmodi ſignorum, quorum, ut hic Argis hujuſce Palladii, ſolis mulieribus patebat adſpectus. Id enim de ſimulacro quodam occulto apud Hermionenſes, & de quo quale eſſet nulli viro indigenae aut extero, ſolis aliquot mulieribus, arcani nempe illius conſciis & cuſtodibus, conſtare; ſicut apud eoſdem Deae Lucinae, & alibi de Junonis apud Aegienſes in Achaja, aut Bacchi etiam prope Taygetum ſimulacris memorat, ut alia adhuc mittam, idem Pauſanias p. 153. 200. & 444. Cujuſmodi quoque perantiquum Cereris ſignum, & in ſacrario illius aedis intimo apud Catinenſes reconditum, memorat Tullius IV. in Verrem c. XLV. *quod viri*, ut ait, *non modo cujuſmodi eſſet, ſed ne eſſe quidem ſciebant:* aditum enim in id ſacrarium, quod addit, viris non fuiſſe, ſacra per virgines & mulieres tantum procurata. Haec vero, iiſque ſimilia de Trojano, ut vulgo creditum, ac Romano dein Palladio apud Auctores obvio, ac unde illud Lucani l. I. vſ. 598. de Veſtalium nempe maxima, & Palladio in intimo Veſtae aedis receſſu recondito:

vittata ſacerdos
Trojanam SOLI *cui* FAS VIDISSE *Minervam*,

alibi l. IX. vſ. 994.

NULLIQUE *adſpecta* VIRORUM
PALLAS, *in abſtruſo pignus memorabile templo:*

ita de hoc Argivo Palladis ſimulacro, & quale pro Trojano ab ipſis Argivis, ut ſupra vidimus, habitum, Argis etiam obtinuiſſe oſtendit hic Callimachi locus. Illud nempe, quod a ſolis Argivis virginibus, quae ſacra Minervae procurabant, non vero a viris fas erat conſpici: adeo, ut non impune etiam id ab iis, quamquam invitis, ut hic dicitur, fieret. Quam in rem quoque, ne talia nempe contingerent, maxime ubi foras ſicut hoc loco illud Palladium erat educendum, proſpiciebatur, ut peplis involuta eſſent id genus ſimulacra, quae nefas erat detegere. Quomodo id de alio Palladio, ſeu Minervae Saitidos in Aegypto ſig-

no,

Digitized by Google

no, cujus peplum nemo mortalium adhuc detexerat, tradit Plutarchus de Iſid. p. 354. Neque vero inſolens videbitur, quod de hoc Argivorum Palladio, tanquam de Dea ipſa fiat hoc & ſequenti verſu a Poëta ſermo; quum notum ſit, & praeterea ex adducto paullo antè Jamblichi loco liqueat, ſimulacra, maxime quae διιπετῆ cenſebantur, quale vulgo Palladium, pro Diis fere ipſis aut Deorum inſtar habita. Unde id apud Graecos uſu receptum, ut Numinum ſimulacris ipſa Deorum Dearumve nomina continuo inderent, memorat ac ſimul redarguit Plutarchus de Iſid. & Oſir. p. 379. additis hujuſce rei exemplis, & quidem a quo initium facit, Minervam nempe fuiſſe a Lachare exutam; Apollinis cincinnos aureos abſtuliſſe Dionyſium, Jovem Capitolinum ſub bellum civile incendio periiſſe. Adde his inſuper, haud mirum βασιλείας nomine *Minervam* intelligi, haud inſolito nempe apud Poëtas more, Deos Deaſve coeleſtes ſeu majorum Gentium, *Regum* & *Reginarum* nomine compellandi; quamquam utrumque de Jove & Junone frequentius, quod obvium, & alibi jam vidimus, fuerit dictum. Ut hic mittam ſex *Deorum Reges*, Θεῶν βασιλεῖς, juxta Orphei Theologiam, traditos, nempe *Phaneta*, *Noctem*, *Coelum*, *Saturnum*, *Jovem*, *Bacchum*, de quibus videri poteſt, e Pythagoreorum ea de re ſcitis diſſerens, Proclus in Timaeum l. v. p. 291.

Vſ. 53. ἴδῃ γυμνὰν τὰν Παλλάδα] Quod utique παρθένον αἰδοίην, *virginem verecundam*, qualis dicta in Hymno Homerico haec Dea, eamque ἀλσικλεον, ut in Panathenaeis, teſte Athenaeo lib. III. p. 98. ab Athenienſibus cultam, minime decebat; ac omnino ab illo ejuſdem Deae intemerato pudore & verecundia videbatur alienum. Unde ſicuti DIANA SANCTA, aut pudicitiae apud Romanos antiſtes ac ſymbolum, & Palladii cuſtos, VESTA SANCTA, eademque *Palladis* inſuper nomine a Propertio dicta l. IV. El. IV.

PALLADIS *exſtinctos ſi quis mirabitur ignes.*

h. e. *Veſtae*; ita MINERVA SANCTA in Romanis nummis ſignari itidem meruit: prout etiam *Veſtales ſanctae* apud Horatium lib. I. Od. II. Romano nempe more, pro *pudicae* & *caſtae* appellantur. Unde earum uni, quod e Lucano ante vidimus, patebat *Palladii*, neque illius, quod veteres nummi abunde etiam arguunt, nudi adſpectus; ac prout de alio Palladis ſimulacro, quod ne quidem ab alma ejus ſacerdote fas erat *nudum* conſpici, ait apud Statium Tydeus Theb. lib. II. vſ. 739.

Pervigilemque focis ignem longaeva ſacerdos
Nutriet, ARCANUM NUNQUAM VISURA PUDOREM.

Peplis proinde, uti paullo ante diximus, involuta vulgo in ejuſdem feſtis Minervae ſimulacra, & ſtolata ſemper eadem Dea in ſignis ejus ac nummis antiquis etiamnum viſitur, cum ποδήρει quoque ſeu *talari* ut plurimum tunica; quale Minervae apud Athenien-

nienſes ſimulacrum a Pauſania traditur p. 43. quum tamen non ſolum Venus paſſim, ſed Diana etiam ſubinde *nuda*, in ſimilibus priſci aevi monumentis occurrat. Immo quod eo magis *Minervam*, ſeu pudicitiae ac temperantiae apud veteres antiſtitem aut ſymbolum decuit, ne nuda ſcilicet pateret virorum conſpectui; quum id a Venere, quamquam Πανδήμῳ Dea & Ἀναδυομένη, at Πόρνης etiam & Ἑταίρας nominibus culta, vitatum legatur apud Ovidium Faſt. l. IV. vſ. 141.

Littore ſiccabat rorantes NUDA *capillos:*
VIDERUNT *Satyri, turba proterva*, DEAM.
Senſit, & appoſita texit ſua corpora myrto:
Tuta fuit facto, voſque referre jubet.

Quo equidem *myrti* velamine, ut id obiter addam, & eo, qui inde in hujus Deae ſacris obtinuit, ritu, ad primae parentis factum, ficus frondibus una cum viro verecundiae conſulentis adludi, haud vane forte poſſet quis opinari. Quum alioquin diſcrimen illud inter utramque hanc Deam, Venerem nempe & Minervam, quarum illa *nuda* poſſet impune conſpici, haec non item, tangat vetus, de quo paullo poſt, Epigramma, Δέρκεο νηχομένην, μὴ δείδιθι, *reſpice natantem Venerem, ne metue* &c. Immo quod in genere antiquiſſimis temporibus, aureo nempe ſeculo citra cujuſquam noxam aut periculum contigiſſe, tradit alicubi Romanus Callimachus l. III. El. XIII.

Nec fuerat NUDAS *poena videre* DEAS.

Quamquam illud, quod de Paride, cui ea ſcilicet felicitas contigerit, fabulantur, infra Tireſiae, de quo mox Poëtae ſermo, aetatem referatur; & ubi juxta Venerem & Junonem Minerva aquis fontanis primum lota, ſe cum duabus illis Deabus *nudam* Phrygio paſtori conſpiciendam ſcilicet praebuit; uti jam ex Euripide & aliunde vidimus ad titulum & vſ. 19. hujus Hymni. Adde, quod ad Paridem ait ſeu ſcribit Oenone apud Ovidium:

Qua Venus & Juno, ſumptiſque decentior armis,
Venit in arbitrium NUDA MINERVA *tuum.*

Etſi non deſint etiamnum (& qua de re jam obiter ad ſuperiorem Hymn.) antiqua monumenta, in quibus eaedem tres Deae non *nudae*, ſed amictae ſeu ſtolatae ſtant coram eodem formae illarum arbitro. Ut nunc mittam, quod de Jove, ob viſam lavantem in fontanis aquis nudam Proſerpinam, libidine accenſo,

Λυομένης ὅλον εἶδος ἐδέρκετο Περσεφονείης,
Lavantis totam formam vidit Proſerpinae,

indeque clandeſtino ejus cum ea concubitu, narrat ad veteris ea de re fabulae fidem Nonnus Dionyſ. l. V. p. 177. & l. VI. p. 187. Quae autem quam cum nota Davidis & Bathſabae II Sam. XI. hiſtoria communionem habeant, hic non pluribus tangam.

Ibid. τὰν πολιοῦχον] Quomodo itidem πολιοῦχος Ἀθάνα, alibi ὦ πολιοῦχε Παλλὰς, *o urbis Athenarum cuſtos* ſive *patrona Minerva*, ab Ariſtophane dicitur Nub. p. 162. & Equit. p. 323. & cujus Deae

πολιου-

πολιούχω aedes etiam Spartae in colle exſtitiſſe traditur a Pauſania l. III. p. 193. Eadem quoque quae ΠΟΛΙΑΣ Athenis olim culta, ut vel ex eodem Comico liquet Avib. p. 580. & ejus Enarratoribus, ac praeterea ex veteri Athenienſium nummo, qualem in ſchedis meis aliunde deſcriptum reperio, ΑΘΗΝΑΣ ΗΛΙΑΔΟΣ ΜΕΝΕΦΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΦΡΟΝΟΣ, ſed ubi pro ΗΛΙΑΔΟΣ omnino ΠΟΛΙΑΔΟΣ legendum liquet, h. e. *Minervae Urbanae Menephronis, Menephronis Filii*. Culta ſimiliter eadem Minerva Πολιὰς apud Cretenſes; prout iſtud liquet e priſcis foederis inter Hierapytnenſes & Prianſios, Cretae populos, tabulis, quae exſtant cum in J. Pricaei in Apologiam Apuleji notis, tum in Marmor. Oxon. p. 116. P. I. ubi ſub finem & dialecto quidem Dorica dicitur in eadem tabula ſeu columna, ἐν τῷ ἱερῷ, τᾶς Ἀθαναίας τᾶς Πολιάδος, *in aede Minervae Poliados* ſeu *Urbanae*, collocanda; immo cujus *Minervae Poliados*, ſicut Apollinis Delii, de qua ad ſuperiorem Hymnum ſimulacra apud Indos exſtare dicit Philoſtratus V. Apoll. l. III. c. III. Πολιοῦχοι vero, ſicuti Minerva hoc loco, in genere apud veteres *Dii urbici* ſeu *urbium cuſtodes* ac *defenſores*; ſub quorum nempe praeſidio ac tutela ſecurae eaedem agerent, aut agere credebantur: ſicuti πεδιονόμοι, *Dii pagani* aut *agrorum praeſides*, quomodo apud Aeſchylum iidem ſimul adducuntur Sept. Theb. vſ. 272.

> Ἐγὼ δὲ χώρας τοῖς ΠΟΛΙΣΣΟΥΧΟΙΣ ΘΕΟΙΣ,
> Πεδιονόμοις τε,
> *Ego vero regionis hujus & urbis* CUSTODIBUS DIIS,
> *Et Paganis* &c.

& paullo poſt a choro Thebanarum Virginum vſ. 318. ὦ πολιοῦχοι, *o Dii urbis* ſeu Thebarum *cuſtodes*, invocantur, ut Thebas nempe ab Argivorum, qui ei excidium minabantur, armis & oppugnatione liberent. Haud aliter ac apud Comicum ante adductum paullo ante ex Avibus locum, legitur:

> τίς δὲ ΘΕΟΣ
> ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ἔσται;
> *quis autem* DEUS
> URBIS CUSTOS *erit?*

Idque Atticorum more, apud quos πόλιν, γῆν, aut χώραν ἔχειν dicebantur Dii, ſub quorum praeſidio ac tutela *urbs*, *terra* aut *regio* agere cenſebatur, ut alibi apud eundem Aeſchylum Suppl. verſ. 712. Θεοὺς δὲ, οἳ γᾶν ἔχοντι, *Deos vero, qui hanc terram obtinent* ac tutantur. Sic Thucydides l. IV. p. 148. Θεοὶ, ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιΐδα ἔχετε, *Dii, quicunque terram Plataeenſium obtinetis*; & de Apolline Delio Ariſtophanes loco jam adducto ad Hymnum in Delum Θεσμοφ. p. 784. Δῆλον ὃς ἔχεις, *qui Delum obtines*: immo quae formula apud Demoſthenem haud infrequens, ut de Coron. p. 333. τοὺς ΘΕΟΥΣ ἅπαντας καὶ πάσας, ὅσοι ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΕΧΟΥΣΙ τὴν Ἀττικὴν, *Deos Deasque omnes, qui terram Atticam*

ticam

ticam obtinent ſeu *protegunt*. Unde ut πολιοῦχοι, ita γαιήοχοι etiam iidem dicti; ſicut praeter Neptunum alio etiam ſenſu appellatur Diana γαιήοχος, *terrae praeſes*, apud Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 166. ac ubi γαιήοχον pro πολιοῦχον eandem dici notant veteres Grammatici. Πολιοῦχος autem Minerva, quae alioquin περσέπτολις paullo ante appellata vſ. 43. eo opportunius hic dicitur, quod ΠΟΛΕΩΝ ΠΑΣΕΩΝ τὰς κορυφὰς ΕΧΕΙ; *vertices* OMNIUM URBIUM HABERE ſeu *tenere* eadem dicitur ab Ariſtide Hym. in Minerv. p. 19. ac praeterea, quod prima urbes ſtruxerit, easque & aedes inhabitandas dederit, ac in arcibus fuerit culta; ut idem Rhetor ait p. 21. ac prius illud ab Oppiano itidem de Minerva traditur Ἁλιευτ. l. II. vſ. 25.

Δοῦρα τεκτήνασθαι, ἀνεγεῖραί τε μέλαθρα,

Ligna fabricare, excitareque aedificia.

Cultum autem ejus Deae in arcibus abunde arguit, quod Ἀκραία eadem haud minus ac Juppiter Ἄκραιος, quae nempe arces urbibus impoſitas ſuo patrocinio protegeret, legitur appellata. Adde inſuper, cujus ut verae *urbium cuſtodis*, ſimulacra in earundem portis, ſicut Martis in ſuburbiis, vulgo ſtatuebantur, & quae Dea πυλαίη & πυλαῖτις etiam inde dicta; prout poſtremo hoc nomine a Lycophrone vocatur p. 64. & de qua pridem dixerat Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 507.

Ὄγκα ΠΑΛΛΑΣ, ἥτ' ἀγχίπτολις,
ΠΥΛΑΙΣΙ γείτων,
Onca PALLAS, *quae & prope urbica*,
PORTIS *vicina*.

Ὄγκα autem eadem, uti Ὁμολωῒς Minerva Thebis culta, a totidem nempe Thebarum portis ita appellatis; ut iſtud e Lycophrone rurſus p. 91. illud ex eodem Tragici dramate vſ. 171. & priſcis ad utrumque Grammaticis conſtat. Immo unde Apollini προπυλαίῳ praelata dicitur Minerva apud Ariſtidem in Hym. in hanc Deam p. 28. & Παλλὰς πυλαιμάχος a Cleone dicitur apud Ariſtophanem Equit. pag. 354. gemina nempe ut Auctor ad Herennium loquitur, adnominatione, quam non obſervarunt ibi Interpretes, ad hujus nempe πυλαίας vel πυλαΐτιδος, de qua diximus, ſeu a ſimulacris ejus ad urbium portas erectis tributum ei nomen; *tum a pugna ad Pylum*, qua ſe identidem jactabat Cleo. Et quo praeterea opportune referas, quod κλειδοῦχος eadem Dea fuerit dicta; ſicut de ea Ariſtophanes ait Θεσμοφ. pag. 829. Κλειδοῦχός τε καλεῖται, *clavigera etiam vocatur*, quaſi nempe urbium claves geſtaret, & ad quam ejus appellationem reſpexit Aeſchylus Eumen. vſ. 830. ubi de ſemet ait Minerva:

Καὶ κλῇδας οἶδα δωμάτων μόνη Θεῶν,
Et claves aedium ſola novi,

ubi nempe Jovis fulmen foret reconditum. Quibus utique ſymbolis, conſilio non minus ac arte, quam armis & viribus, defen-

Digitized by Google

fendi urbes ac protegi, adumbraſſe nobis veteres, liquidum aliunde, ut opinor, ac manifeſtum.

Vſ. 54. Τ' ὦργος] Uti infra vſ. 138. & quomodo τ' ὠργεῖοι, Argivi, Dorice itidem pro τ' Ἀργείω exſtat apud Pindarum Iſthm. Od. 11. pag. 445. uti ſupra ὦνα pro ὦ ἄνα, verſ. 33. Hymni in Jovem, & τ' ὤνδον pro τὸ ἔνδον vſ. 39. Hym. ſequentis in Cererem, ac ſimiliter τ' ὤνδρὸς pro τοῦ ἀνδρὸς, aut ὦνερ pro ὦ ἄνερ in duobus hiſce Battiadae, quae jam proſtant in editione Pariſienſi, Epigrammatis. Sic, ut obiter hoc addam, in venuſtiſſimo illo Sapphus Odario, quod apud Dionyſ. Longinum hodie, ſed valde depravatum legitur, e veteri autem & optimo codice emendatum olim vidi apud virum ingenio ac doctrina inſignem Iſ. Voſſium, ac inter alia ſecundo quidem verſu, ἔμμεν' ὤνηρ, pro quo in editis ἔμμεν' ἀνὴρ, prout nempe χ' ὤνηρ itidem exſtat in Theocriti Epigrammate in Epicharmum; ac in alio apud eundem τ' ὤγαλμα. Sed haec levia fateor ac minutula.

Ibid. ἐσοψεῖται τοῦτο πανυστάτιον] Haud aliter nempe ac infelix Oedipus de ſe, oculos mox ſibimet evulſurus, ait apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 1209.

Ὦ φῶς, τελευταῖόν σε προσβλέψαιμι νῦν,

O lux, te jam extremum nunc adſpicio.

Id vero hoc loco juxta Graecorum, de qua paullo ante, Theologiam, ac myſticas eorum caeremonias, quibus, ac traditis Deorum iiſdem ἐπιφανείαις, haud impune, ignaris quamquam (ut modo ac dein vſ. 48. a Poëta dictum) ac invitis, ſed quibus id alioquin vetitum, intereſſe, eaſque coram intueri haud licuit. Hinc vel furore, vel coecitate, ut id hoc loco & in ſequentibus Tireſiae exemplo adſeritur, vel aliis calamitatibus, ut mutatae ſubinde formae, aut vero morte continuo multati dicuntur ii, quibus id quocunque tandem caſu & modo contigerat: cujuſque rei obvia apud Poëtas antiquos alioſque Auctores exempla. Ita ſcilicet, ut fabellas ejus notae minus obvias & ab hoc loco haud alienas obiter hic tangam, Cretenſis Siproetas e mari in feminam, ſicuti de Tireſia etiam ab aliis dictum, verſus, quod lavantem ſimiliter vidiſſet Minervam, apud Anton. Liberal. cap. XVI. & Erymanthus Apollinis filius excoecatus, quod lavantem itidem intuitus eſſet Venerem; poſt ejus cum Adonide congreſſum, juxta Ptolemaeum Hephaeſt. l. 1. apud Photium Cod. CXC. Ut ſimiles ac infelices Calydonis, vel Haliacmonis, & de quibus poſtea ad vſ. 78. traditos ab aliis caſus hic non memorem. Quod alioquin aureo ſeculo nec dum obtinuiſſe, ut nempe coecitate vel alio calamitatis genere, nudas vidiſſe Deas luerent mortales, paullo ante tradentem vidimus Propertium; alibi autem de Diana dicit Papinius l. 1. Sylv. v.

Hic velox Hecate velit & deprenſa lavari.

Quibus alioquin poenis ſubinde etiam traduntur adfecti, qui vel ſolum Jovis faſcias in Dictaeo antro conſpexerant, in cognominem

nem ſcilicet inde avem mutati, apud Anton. Liberal. cap. xix. aut caeteroquin qui aedes Deorum ſacras, aut abdita eorum ſimulacra, ubi lege ſeu more patrio id iis erat vetitum, ingredi vel coram adſpicere fuerant auſi. Sic excoecatus Aegyptus, quod ingreſſus foret templum Neptuni Mantineae, ad quod nemini patebat aditus, teſte Pauſania l. viii. p. 462. ac ſimiliter, qui Lyceum Jovis in Arcadia fanum hominibus inacceſſum adierat, intra annum mortuus, eodem Auctore p. 517. Quod poſtremum paullo aliter tangit Plutarchus Quaeſt. Gr. p. 298. ſponte nempe Lyceum illud ingreſſos, lapidibus ab Arcadibus obrutos. Quae omnia, & cujusmodi plura etiamnum adferri eam in rem poſſent, cum e Moſe hauſta haud immerito licet ſtatuere, apud quem Exod. xix. 20. & xx. 21. Deus Moſi praecipere dicitur, ne Sacerdotes & Populus adſcendant ad Dominum, ad ejus nempe conſpectum, ne ille continuo eos interficiat; tum praeterea ex cladibus, quibus vel Philiſtaei i Sam. v. 6. vel Bethſemetes incolae i Sam. vi. 19. vel Huzza ii Sam. vi. 6. ob inſpectam intus ab iis aut adtrectatam arcam, qua nempe (ut ea de re obiter ante ad vſ. 12.) glorioſa Dei praeſentia adumbrari, ac inde etiam de Deo ipſo dicta legitur, Num. xxxv. 10. & alibi in veteri foedere. Quibus tamen, nempe quae ortas ex invito etiam coeleſtium Deorum conſpectu, aut temerario ad eos acceſſu, poenas ſpectant, haud continuo ſuffragari videntur ea, quae de iisdem Diis, ut omnia quidem videntibus, ipſis interea ἀοράτοις, ac praeterea ἀμορφώτοις, ἀτυπώτοις, ἀμεταβλήτοις, *ſine forma*, *ſine effigie*, *immutabilibus*, ſunt a priſcis inter Graecos Sapientibus, & e Poëtarum etiam gente, haud ſemel tradita. Sed qua de re opportunior infra ad vſ. 101. dicendi erit locus.

Vſ. 58. Πολύ τι καὶ πέρι] *Plurimum & eximie prae caeteris*; πέρι nempe ibi pro ὑπὲρ ſeu περισσῶς, & quo ſenſu formata inde compoſita περιάλλως, *eximie*, *prae aliis*; περίαλλος, *qui caeteris praeſtat*; περιπρὸ, pro *inſigniter* itidem ſeu διαφερόντως, apud Apollonium l. i. vſ. 869. & ejus Enarratores; ac apud eundem non ſolum aut Homerum, quos adducunt Hellenismi Theſauri, ſed apud Pindarum etiam Iſthm. Od. v. p. 462. Sophoclem in Phaedra apud Stobaeum Ecl. Phyſ. c. lx. p. 11. & Theognidem, περιώσιον & περιώσια, pro *magnopere*, aut *reliquis eminentiora*, *praeſtantiora*. Unde hic legendum apud Callimachum putem & explicandum illud καὶ περὶ δὴ φίλατο τᾶν ἑταρᾶν, nempe καὶ δὴ φίλατο περὶ τᾶν ἑταρᾶν, h. e. Attice vel Dorice pro τῶν ἑταίρων (ſicuti mox vſ. 119. ὦ ἑτάρα, & ſupra Hym. in Jovem vſ. 46. ἕταραι pro ἑταῖραι) ac ut mox vſ. 166. νυμφᾶν pro νυμφῶν & vſ. 104. Μοιρᾶν pro Μοιρῶν. Nempe quod totius hujus loci conſpectus manifeſtius ante oculos ponet,

Ἀθαναίᾳ νύμφαν μίαν ἔν ποκα Θήβαις
Πολύ τι καὶ πέρι φίλατο τᾶν ἑταρᾶν,

Mi-

Digitized by Google

Minerva Nympham quandam (Chariclo, uti vocatur infra v. 67.) *olim Thebis*
Plurimum & prae aliis dilexit comitibus Nymphis.

Quamquam poſſet etiam illud περὶ per ſolitam Poëtis in ejusmodi verbis compoſitis ἀποκοπὴν, a proximo verbo φίλατο divulſum cenſeri, & explicanda proinde haec Callimachi verba, περιφίλατο τᾶν ἑτάραν, *eximie dilexit comitem* ſeu *ſociam*: formato ſcilicet, quamquam alibi forte non occurrat, verbo περιφιλεῖν ad inſtar aliorum eodem ſenſu compoſitorum, περιεῖναι, περιίστασθαι; περιέπεσθαι, περιφρονεῖν; *ſuperare, vincere, honorare eximie; valde ac attente circumſpicere*; quae apud Scriptores Atticos, Demoſthenem, Thucydidem, Ariſtophanem, aliosque occurrunt. Atticis autem, ut obiter hoc addam, propriam illam in hac voce ἑτάραν pro ἑταίραν, litterae ι ἀφαίρεσιν tribuit Corinthus, quamquam eam Doribus etiam ac Aeolibus familiarem ibidem agnoſcat: nempe libro de dialectis primum a Varino Camerte in Theſauro ſeu hortis Adonidis Graece apud Aldum edito.

Vſ. 59. οὔποκα χωρὶς ἔγεντο] *Nunquam ſeorſim* ſeu *ſeparatim*, ut bene hic Interpres, *vixerunt*; quomodo χωρὶς apud Atticos, pro eo, qui *ſolus* remanet, ſine alio adjuncto ſubinde dicitur, ut apud Ariſtophanem non ſemel videas. Sic χωρὶς pro *ſeorſim* dixit Lyſias Orat. XXII. ἐπὶ δὲ τῇ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦσι, *ob hanc autem ſolam artem frumentarios ſeorſim conſtituunt*; & apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 616. μή μοι χωρὶς αἰτιῶ, *ne me ſeorſim accuſes*. Sed haec levia rurſus, neque tanti forte, quae vel obiter indicaſſe fuerit hic neceſſe.

Vſ. 60. ἀρχαίων εὖτ' ἐπὶ Θεσπιέων] Pro εὖτ' conjeceram legendum σεῦτ' pro σεύατο, neque enim, quod ſequenti verſu legitur ibi verſum ἐλαύνοι, ad haecce ἐπὶ Θεσπιέων aut proxima verba ἢ 'πὶ Κορωνείας commode referatur; ſed ad ea, quae ibi adduntur, & juxta conſuetam verbi illius conſtructionem, εἰς (non ἐπὶ) Ἁλίαρτον ἐλαύνοι. Ita σεύατο dixit Callimachus vſ. 34. Hymni ſequentis, pro *proruit*; σεῦσθε vero vſ. 4. hujus Hymni. De quo tamen liberum ſit Lectori judicium, quod recepta ibidem vox εὖτ' pro *quando* ſit alioquin opportuna. Minervae autem ad *Theſpienſes* profectionis ideo hic fit ſermo, quod eadem ibi ſub ἐργάνης ſeu *opificis* nomine coleretur, teſte Pauſania lib. IX. p. 581. Adde quod *Theſpiae*, eodem Auctore, a *Theſpio* Erechthei Athenienſis filio conditae a multis crederentur: unde ἀρχαῖοι etiam ſeu *antiqui* dici potuerunt, ut hoc loco iidem *Theſpienſes*; ac praeterea, qui tanquam Athenienſium coloni, pro conſueto coloniarum more, Minervae cultum & ſacra a Metropoli ſeu matrice urbe hauſerint. Meminit quidem ΘΕΣΠΙΕΩΝ nummi e Cimeliarchio regio vir eruditiſſimus de Num. Urb. Ill. p. 202. ſed non additis, quae idem praeferebat, ſymbolis aut typis. Exſtabat vero ille in Muſeo illuſtriſſimi Harlaei, ac unde cum pluribus aliis ſelectis in regium, ſi bene memini, illatus, & in quo

nummo hinc caput muliebre velatum ac praeterea cum prominente cornu viſitur, illinc lyra globo impoſita; & qualem etiamnum nummum, niſi quod omiſſa ab eo *cornu* illius mentio, apud F. Gottifredi a ſe viſum tradit ad Stephanum doctiſſimus Holſtenius, praeter plures, quos in P. Ligorii Collectaneis exſtare ibidem memorat. *Theſpienſes* alioquin, non Minervae quidem, quamquam ſaepe ad eos commeaſſe hic a Callimacho dicatur eadem Dea, ſed Cupidinis cultu prae aliis Diis, juxta Pauſaniam lib. IX. pag. 580. aut ei etiam ſoli, juxta veterem Poëtam Anth. lib. IV. cap. XII. Epigram. LV. dediti; unde nobile apud eos Cupidinis ſignum, *propter quod unum*, ut de eo Tullius in Verrem IV. c. II. *viſuntur Theſpiae*; quodque Romam Neronis juſſu delatum, ſub eodem conflagraſſe, tradit Pauſanias p. 581.

Vſ. 61. Κορωνείας, ἢ εἰς Ἁλίαρτον] Inde haec duo Boeotiae oppida a Poëta, ſicuti apud Homerum Iliad. B. vſ. 503. conjunguntur, nempe, quod vicina eadem eſſent, & quae etiam duos fratres, *Coronum* & *Haliartum* conditores habuiſſent, juxta Pauſaniam l. IX. p. 593. Minervae etiam cultu commendata prae aliis Boeotiae oppidis eadem loca, quibus cum vicinus Triton amnis, ad quem non ad Tritonida Africae paludem, educata ſcilicet Minerva ferebatur, & ubi *Coroneae* adjacebat celebre illud *Itoniae* aut *Itoniadis*, ſicuti infra Hym. in Cer. vſ. 75. eadem dicitur, Minervae fanum, & de quo eruditi Apollonii Enarratores ad l. I. vſ. 551. Ἰτωνίας δὲ ΑΘΗΝΑΣ ἱερὸν ἐν ΚΟΡΩΝΕΙΑ τῆς Βοιωτίας, *Itoniae autem* MINERVAE *fanum in* CORONEA *Boeotiae*. Immo in quo, auctore itidem Strabone l. IX. p. 411. παμβοιώτια, ſeu commune Boeotorum feſtum, celebrabantur, ita nempe dicta ſicut πανελλήνια, πανιώνια, παναθήναια. Quae inſuper ΠΑΜΒΟΙΩΤΙΑ occurrunt in veteri Labadenſium, Boeotiae incolarum, marmore, quod vulgarunt viri de hiſce antiquitatibus praeclare meriti, Sponius Itin. P. III. p. 12. & Weblerus Itin. Angl. ed. p. 330. Unde etiam in Amator. Narrat. apud Plutarchum pag. 774. virgo Boeotia, vitatis procerum, qui patrem ejus interfecerant, inſidiis praeſtolata dicitur παμβοιώτια, καὶ τότε εἰς ΚΟΡΩΝΕΙΑΝ ἐλθοῦσα, ἱκέτις καθίζεται ἐπὶ τῷ βωμῷ τῆς ΙΤΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ, *& tunc* CORONEAM *profecta, ſupplex conſedit in* ITONIAE MINERVAE *templo*.

Ibid. τεθυωμένον ἄλσος] *Lucus odoriferus*, juxta Interpretes ſeu *conſecratus*, juxta Heſychium, apud quem τεθυωμένον, ἡγνισμένον, & quomodo πολύθυτον ἄλσος Ἀρτέμιδος, *multis ſacrificiis conſecratus Dianae lucus*, apud Euripidem dicitur Iphigen. in Aul. vſ. 185. *Sacri* nempe vulgo prope aras, ut hoc etiam loco, & ſupra Hymn. in Dianam vſ. 37. & qua de re ibidem, *luci*; ac unde τεμένη apud Graecos tam de *fanis* ſeu *ſacellis*, quam de *lucis* etiam dicta, juxta veteres Pindari Enarratores ad Iſthm. Od. I. pag. 44. Unde conjungit Sophocles Trachin. vſ. 767.

Βωμὸς

Digitized by Google

Βωμοὺς ὀρίζει τεμενίαν τε φυλλάδα,
Aras definit, & lucum ambroſum,

ubi Critici τέμεν۞ πολύφυλλον h. e. *lucum*. Neque adeo *odoriferis* arboribus vulgo conſiti leguntur iidem *luci*; ſed vel pinu, platano, abiete, cupreſſu, (ut prope Antiochenſem Daphnem) aut vero lauro, olea, vitibus etiam, ut ille prope Athenas lucus, de quo Sophocles Oed. Col. 16. Βρύων

Δάφνης, ἐλαίας, ἀμπέλε,
Confertus lauro, olea, vitibus;

& quomodo vites circa Delum Apollinis Templum, ſeu intra ejus ambitum, ab Athenienſibus exciſas memorat Thucydides IV. pag. 312. Ita non pinu ſolum, aut ulmo, ſed prunis etiam & pomiferis arboribus conſitus Cereris lucus dicitur Hymn. ſequenti vſ. 28. & 29. *Lucum* autem hic intelligit Callimachus, qui prope Itoniae Minervae ad Coroneam fanum, ubi communes Boeotorum conventus & feſta gentis ſolemnia celebrari ſolita diximus; & qualem proinde *lucum* pro more flagitabat ſolemnis illa Panegyris. Sic Achaeorum commune ſolitum cogi in *luco* Jovis apud Aegium, teſte Strabone lib. VIII. p. 387. Sic Panionia primum celebrata in *ſacro luco* prope Mycalen, juxta Herodotum l. I. c. CXLVIII. ſeu *deſerto* apud Diodorum l. XV. p. 364. h. e. *luco*, haud alias nempe, niſi ubi ſacra illa foret Panegyris, adiri aut frequentari ſolito.

Vſ. 64. βωμοὶ παντᾳ μοῦ κεῖνται] Ut Dii nempe ποτάμιοι, αἰγιαλῖοι, ἐπάκτιοι, ſicut apud Orpheum Argon. vſ. 342. & inde *littoralibus Deis* apud Catullum Carm. IV. 22. ita etiam *arae* ad *fluvios*, & in littoribus frequenter olim poſitae. Unde ſicuti βωμὸν ἐπάκτιον, *aram littoralem*, vocat Apollonius lib. II. vſ. 691. ita Sophocles Oedip. Tyr. vſ. 193. ἀκτὰν παραβώμιον, *littus aris plenum*, ſeu *aras in littore poſitas* dicit.

Vſ. 66. ὄαροι νυμφᾶν] Non adſequuti mihi videntur elegantiam hujus loci Interpretes. Ὄαροι non ſolum pro *confabulationibus* in genere ſeu ὁμιλίαις, ſed pro *cantilenis* etiam, ut obſervo, ſeu Hymnis in alterius laudem cani ſolitis ſubinde dicti, ac inde cum cithara, ad quam iidem fierent, conjuncti. Docebit id Pindarus ſub finem Pyth. Od. I. ubi de Phalaride dicitur,

οὐδέ μιν φόρμιγγες ὑπωρόφιαι κοινανίαν
μαλθακᾶν ΠΑΙΔΩΝ ΟΑΡΟΙΣΙ δέκονται,
neque ipſum citharae domeſticae in conſortium
ſuave, cum PUERORUM CANTILENIS *admittunt:*

quomodo nempe vox ὄαροι reddi ibidem debuit, h. e. juxta veteres ejus Enarratores, οὐδέποτε τὸν Φάλαριν ἐν συμποσίοις παῖδες ὑμνοῦσι, *nunquam Phalarin in convivijs* PUERI HYMNIS *ad citharam celebrant*. Sic idem Lyricus Nem. Od. III. p. 347. quum Mu-

Digitized by Google

Muſam ab initio invocaſſet, ut adeſſet ſuavi adoleſcentum, qui Hymnos paraverant accinere, choro, ac ut illa Hymnum continuo vellet exordiri,

ἐγὼ δ' ἐκείνων
τί μοι ΟΑΡΟΙΣ ΛΥΡΑ τε κοινώσομαι,
ego autem cum illorum
adoleſcentum CANTILENIS *lyra communicabo*,

h. e. juxta eoſdem Enarratores, ἐκ τῶν νεανίσκων φησὶ τῶν μενόντων παρ' ἐμοὶ, ΤΟΝ ΥΜΝΟΝ κοινῶς ᾄσομαι, μετ' ΩΔΗΣ γὰρ καὶ ΛΥΡΑΣ ἀπηγγέλλοντο οἱ ἐπινίκιοι, *ex adoleſcentibus, inquit, qui apud me habitant*, HYMNUM *communiter* CANAM: *cum* CANTU *enim &* LYRA *Hymni, victoriae praecones, adnuntiabantur.* Eodem proinde ſenſu, quo apud Pindarum priori loco παίδων ὄαροι, hic apud Callimachum ὄαροι νυμφᾶν dicuntur, ſeu *hymni*, quibus *Nymphae*, Minervae comites eam celebrare erant ſolitae, & qui ὄαροι opportune etiam cum *choreis* hic conjuncti,

Οὐδ' ὄαροι νυμφᾶν, οὐδὲ χοροστασίαι,

Neque cantilenae, ſeu *Hymni Nympharum, neque choreae*; ſine Nympha Chariclo, ut mox ſequitur, huic Deae gratae erant & acceptae. A quibus autem diverſi in vetuſti Poëtae Argonauticis νυμφίδιοι ὄαροι, non puellares utique ſermones aut cantilenae, ubi nempe de Medeae cum Jaſonis connubio dicitur vſ. 1324.

Εἰ δὲ καὶ νυμφιδίοις ὀάροις λέκτρῳ τε κλιθεῖσα,

Quod ſi vero maritalibus blanditiis, & lecto ſociata, virginitatem, ut additur, imminuit, prout nempe in alterius Poëtae Argonauticis, ſeu apud Apollonium lib. III. vſ. 1101. de eodem Jaſone Medeam blandis & amatoriis verbis demulcere adgreſſo,

μειλιχίοις καταψήχων ὀάροισι,
ſuavibus eam demulcens ſermonibus,

ſicut omnino legendus ille locus, non, ut hactenus, contrario ſenſu & facili librarii lapſu, καταψύχων, *refrigerans*, aut *exſiccans*; ac unde emerſit moroſa illa & aliena Interpretis verſio, *hac amatoria eam adlocutiuncula ſeu* AQUULA ADSPERSIT: Critici vero ibidem, καταψήχων (non ut ibi quoque καταψύχων) καταμαλάττων; & Heſychius, καταψήχων, κολακεύων, ἡσυχῇ τρίβων. Unde apud Euripidem e venatione redux Hippolytus vſ. 110. inter alia comites jubet, καταψήχειν χρεὼν ἵππους, *convenit recreare equos*, venatione nempe & curſu deſeſſos. Mitto quod apud Nicandrum pro ἡσυχῇ τρίβειν, *leniter manibus conterere*, quae & altera eſt hujus vocis apud Heſychium interpretatio, verbum καταψήχειν adhibitum legitur Ther. p. 64. & Alex. p. 147. E quibus praeterea modo dictis, de amatorio ſenſu vocis ὄαροι, abunde, ut opinor, liquet, cur ὀαριστὺς inſcribatur feſtivum illud Theocriti Idyllium, quo amatorii mutuique proci & puellae ſermones, blanditiae, ac συνουσία tandem deſcribitur; & qua voce ſimiliter uſus de ſacra Veneri urbe ſeu Corintho agens Ariſtides Hymn. in Neptun. p. 42. ἔχειν δὲ

οἱ

ἐν ἑαυτῇ φιλότητας, ἱμέρους, ΟΑΡΙΣΤΥΝ, *quae habeat in ſe amores, illecebras, blanditias*, ac, ut addit, omnia Veneris pharmaca. Immo prout εὐναίους ὀαρισμοὺς *connubiales* ſeu *tori blanditias* dixit alibi noſter Battiades, iis nempe verſibus, qui inter ejus Fragmenta comparent. Quibus accedat adhuc veterum Apollonii Rhod. Interpretum gloſſa, ad lib. I. vſ. 46. ubi in explicatione verbi ὄπυιε, pro ἐγεγαμήκει, dicitur illud deductum ab ὄπος, h. e. τῆς φωνῆς, idque διὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας ὁμιλίας, ἀφ' οὗ καὶ ΟΑΡΟΙ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, *propter virorum cum mulieribus confabulationes, unde etiam vox ὄαρα de* MULIERIBUS *dicitur.*

Ibid. χοροστασίαι] Occurrit quoque eadem vox, quod moneo quia a Theſauris aliiſque Helleniſmi promptuariis eadem hactenus, quamquam immerito, exulat, apud Ariſtidem in eo verſu, cujus ſe adducit Auctorem Serm. Sacr. V. p. 588.

Σοὶ τὸ δ' ἔθηκαν, ἄναξ, μνῆμα χοροστασίας,

Haec tibi, Rex, ſtantis ſigna chori poſuit,

Cantero Interprete. Adde eodem Ariſtide vetuſtiorem Poëtam, Dionyſium Periegetem vſ. 842. Διωνύσοιο χοροστασίας, *Bacchi choreas*, & quomodo alius Battiadae noſtri locus ab eruditis Comici Enarratoribus traditur Ran. p. 212. ubi ille de iiſdem Bacchi choreis dixerit,

Λιμναίῳ δὲ χοροστάδας ἦγον ἑορτάς,

Baccho autem Limnaeo choreis frequentata celebrarunt feſta. Quibus accedant Gregorius Nazianzenus Orat. XLIV. pag. 692. ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον μετὰ τῆς ἄνω χοροστασίας, *in ſuperno altari, cum coeleſtibus choreis*; item Chryſoſtomus Serm. XXI. pag. 128. T. V. edit. Savill. εὐχαριστία, ἓν ἀγαλλίαμα, μία εὐφρόσυνος χοροστασία, *eucharistia, una exultatio, una laetitiam adferens chorea.* Obvium autem, unde aut quo ſenſu formata ſit vox utraque χοροστασίαι, & χοροστάδες; adde & χοροστάτης *praeſultor* apud Julianum Imp. Epiſt. XLI. ac unde etiam στάσιμον μέλος appellatum, ὃ ᾄδουσιν ἱστάμενοι οἱ χορευταί, *quod canunt ſtantes ſaltatores*, juxta Comici Enarratores ad Ranas p. 232.

Vſ. 67. οὐχ ἁγεῖτο Χαρικλώ] Quomodo nempe χοροῦ Ἡγεμὼν, *chori dux*, primus χορευτὴς, qui caeteris praeſultaret, ab Atticis dictus, vulgo κορυφαῖος, ac prout de Ariſtide quodam ea conjungit Demoſthenes in Midiana pag. 395. καὶ ἴσως ἥττων χορευτὴς, ἦν δέ ποθ' ἩΓΕΜΩΝ, τῆς φυλῆς κορυφαῖος. ἴστε δήπου τοῦτ' ὅτι ΗΓΕΜΟΝΑ ἀφέλῃ τις, οἴχεται ὁ λοιπὸς χορός, *& forte minus praeſtans ſaltator, ſed fuit aliquando* DUX CHORI, *tribus ſuae princeps. Scitis autem, ſi quis* CHORI DUCEM *ſuſtulerit, reliquum chorum perire*, prout verti locus ille debuit. Ita Philo Legat. ad Cajum p. 1002. οἷα χοροῦ τινὸς Ἡγεμὼν, ſicut *chori alicujus dux*, & qualem χοροῦ ἄρχοντα vocat Plato lib. VI. de Legib. pag. 766. ac ubi de modo in eligendo illo *chori duce* ab eodem agitur. Quomodo nempe una voce Ἀρχίχορον ab Euripide dici videas Troad. verſ. 151.

Digitized by Google

Ποδὸς ΑΡΧΕΧΟΡΟΥ πλαγαῖς Φρυγίαις
Εὐκόμποις ἐξῆρχον Θεὺς,

h. e.

Pede praeſultore, Phrygiis ad citharam pulſibus
Probe concinnis, Deos primus celebrans;

ſed ubi minus commode ac nullo ferme ſenſu, πλαγαῖς Φρυγίαις Εὐκόμποις, vertit Canterus, *ictu Phrygio glorioſo*, quum πλαγαὶ ibi, & unde πλῆκτρον, ſint *citharae pulſus*, dicti etiam ſubinde κρότοι & κρύματα, eaeque Φρύγια ſeu ad *Phrygios modos*, ad quos *chori dux* olim Hecuba, concinno pedis motu, Deorum laudes celebrare fuerit ſolita. Idem vero Ἀρχίχοροι ſeu χορῦ Ἡγέμονες antiquitus & primaeva vocis ſignificatione χορηγοὶ etiam dicti, quum poſtea, & apud Scriptores Atticos ii demum ita vocari ſoleant, qui pecunia ſua chorum ſeu χορεύτας adducebant ac inſtruebant. Docet id e Demetrio Byzantio Athenaeus lib. XIV. p. 633. Ἐκάλουν δὲ ΧΟΡΗΓΟΥΣ ὥς φησιν ὁ Βυζάντιος Δημήτριος ἐν τετάρτῳ περὶ ποιήματος, οὐχ᾽ ὥσπερ νῦν, τὺς μισθουμένους τὺς χορὺς, ἀλλὰ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ, καθάπερ αὐτὸ τ᾽ ὄνομα σημαίνει, CHORAGOS *autem vocarunt, ut ait Demetrius Byzantius, libro quarto de Poëmate, non ut hodie, qui choros conducunt, ſed* CHORI DUCES, *ut vocabulum ipſum indicat.* Chariclo autem, quae hic Minervae *choros ducere* dicitur, Tireſiae mater etiam traditur apud Apollodorum l. II. c. 1.

Vſ. 70. πέπλων λυσαμένα περόνας] Quod ſolitum nempe Dearum indumentum, unde Ceres εὔπεπλος a Theocrito dicta Idyll. VII. verſ. 32. & quo amicta vulgo Dearum ſimulacra, ut id cum e Scriptoribus antiquis, Aeſchylo aliiſque, tum e ſignis & nummis vetuſtis etiamnum obvium; & qua de re, eoque indumenti genere, jam olim egi ad Juliani Caeſares, & ſupra ad vſ. 32. Hymn. in Apoll. Hinc Minervae hujus peculiaris & inſignis *peplus* in Panathenaeis, quod notum, ſolemni pompa circumferri ſolitus, ſeu, ut de eo Virgilius in Ceiri,

Inde Deae votum ſolemni in tempore portant.

Immo unde Minerva *peplo*, quem ipſa manibus ſuis fecerat, eoque pro more variegato ſeu ποικίλῳ, induta apud Homerum, & quem exuere itidem, non tamen ut nuda ſe in fonte, ut hoc loco, aut fluvio ablueret, dicitur, ſed quo lorica & aegide, ſe ad belligerandum contra Trojanos, muniret; nempe Iliad. E. vſ. 734.

Πέπλον μὲν κατέχευεν ἑανὸν πατρὸς ἐπ᾽ οὔδει,
Peplum quidem effudit amplum in patris pavimentum.

Soluti vero ſimiliter, ut hic a Pallade, a lavantibus Gratiis *pepli*, iique a Cupidine furto ſubrepti dicuntur Anthol. l. IV. c. XIX. Ep. XXIV.

Ἐνθάδε λυσαμένων Χαρίτων ποτὲ θέσκελα πέπλα,
Hic lavantibus Gratiis quondam divinos peplos &c.

Amor, ut ſequitur, furatus eſt. Πέπλα enim etiam dicta, unde

θεῖ-

θήλεα πέπλα, *foeminei pepli*, apud Nonnum Dionyſ. lib. XIV. pag. 334. Cujuſmodi alioquin *peplos* (quos & ἀνδρείους ſeu *viriles* etiam fuiſſe, & ita a Theocrito dictos Idyll. XXVII. vſ. 10. contra Pollucem alibi docuimus) in luctu & ſubitis calamitatibus, non tam exuere, quam e corpore avulſos dirumpere *ſoliti* ſubinde veteres; ut praeter ſimilia exempla in veteri foedere obvia de Xerxe, profligata a Graecis claſſe, apud Aeſchylum dicitur Perſ. vſ. 199. & 1035, & de Tigrane apud Xenophontem Inſtit. Cyr. l. III. p. 64. Obvium itidem, quod de *ſolutis* hic a Minerva *pepli fibulis* additur, quibus ut plurimum, ſupra humerum dextrum, quandoque & ſiniſtrum, quod abunde arguunt antiqua etiam ſigna & nummi, iidem pepli ſicut & chlamydes adnectebantur; ac unde ἐπώμιοι περόναι, *humerales fibulae*, apud Lucianum in Amorib. dictae, & περονατρὶς de ejuſmodi *peplo*, ſeu alio id genus indumento *fibulis nexo* a Theocrito vocatur Id. XV. vſ. 21. De diſcrimine autem, quod ſtatuit Pollux inter περόνας & πόρπην, ut illae nempe circa humeros, hae circa pectus adaptarentur, quid ſtatuendum ſit jam ante monui ad vſ. 3. Hymn. in Apollinem. Sed hoc obiter adhuc addendum, quod etſi λυσαμένα, in duali utique, locum habere hic poſſit, nec mihi quoque diſpliceat lectio λυσαμέναι, quam Politiani codex praeferre ad hunc locum dicitur: quemque videntur adſtruere ſequentia plurium nempe numero, λῶντο & λώοντο, *lavabant.*

Vſ. 72. μεσαμβρινὰ δ' εἶχ' ὄρος ἁσυχία] Quamquam apud Theocritum haud fas dicatur a Paſtore, metu quieſcentis tum Panis, *meridiano tempore* fiſtula canere, ut opportune hic monuit Anna eruditiſſima, *meridiani* tamen *cantus* & cantoris in *montibus* ac prope fontem (qualis hic erat Minervae lavantis in Hippocrene, Heliconis fonte, ſtatio) paſtoris mentionem fieri videas Anth. l. IV. c. XII. Epigr. LXXVIII.

> Χὡ ποιμὴν ΕΝ ΟΡΕΣΣΙ ΜΕΣΑΜΒΡΙΝΟΝ ἐγγύθι πηγᾶς
> Συρίσδων,
> *Et paſtor* IN MONTIBUS MERIDIE *prope fontem*
> *Fiſtula canens*,

ac ut alibi ſimiliter cap. XV. Ep. I. ejuſd. libri,

> Πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ΜΕΣΑΜΒΡΙΝΟΣ ΟΥΡΕΣΙΝ ᾠδὸς,
> *Ad meam enim meditatam cantionem*, MERIDIANUS *cantor*
> IN MONTIBUS,

Paſtoralem, quod addit, *ſonum ſuum adaptavit.* Μεσαμβρινὸν nempe Dorice ibi pro μεσαμερινὸν vel μεσαμέριον, quo poſtremo uſus alibi idem Syracuſanus vates Idyll. VII. verſ. 21. & ſicut ἴβασον pro ἴασον cum inſerto β a Syracuſanis dici obſervat Heſychius, & ſimiliter ἴβα a Cretenſibus pro ἴα uſurpatum, alii veteres Grammatici, ut ſimilia jam ante vidimus ad verſ. 28. in voce σίβδας, pro σίδας. Ita βραδινὰν pro ῥαδινὰν dixit Aeolis Muſa eo verſu, qui apud Hephaeſtionem legitur pag. 34. nempe βραδινὰν δ' Ἀφροδίταν, non *per acrem Venerem*, ut ibi Interpres in Stephaniana

novem Lyricorum editione, ſed per *agilem Venerem*, aut vera per *delicatam* ſeu *teneram*, quomodo de Junone dixit Apollonius lib. III. vſ. 106. ῥαδινῆς ἐπεμάσσατο χειρὸς, h. e. juxta eruditos ejus Enarratores, τρυφερῆς, *delicatae*, nempe, *delicata ſtrinxit* ſeu *adprehendit manu*. Ut hic caeteroquin mittam verbum βρίζειν de iis, qui capiunt ſomnum meridianum juxta Grammaticos, prout alibi jam dictum, cujuſque vocis aliunde iidem arceſſunt originem.

Vſ. 74. ἁσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος] Muſis, quippe tranquillis Deabus, & quae *ſeceſſum & otia quaerunt*, mons ille Helicon conſecratus, ac proinde ab omni ſtrepitu & commeantium ultro citroque turba remotus. Accedebat mons ipſe denſis arboribus, juxta Pauſaniam lib. IX. p. 582. opacus, & eodem teſte, haud procul ab Hippocrene, in qua lavabat tum Minerva, Muſarum lucus, ac proinde *religione patrum late ſacer*. Neque enim tum bellatrix haec Dea, aut ad proelium, ut apud Homerum, de quo loco paullo ante, accincta; aut Minerva Athenienſium Νίκη, ſeu in Romanorum nummis, VICTRIX; ſed quae PACIFERA in iiſdem dicta, ſicuti etiam in veteri marmore, cujus ut in ruinis fori Romani ſuperiori ſeculo reperti meminit in collectionibus ineditis, & quas Romae olim in Bibliotheca CHRISTINAE Suedorum Reginae evolvere mihi licuit, Pyrrhus Ligorius,

MINERVAE PACIFERAE
L. TITINUS L. L. AMAZON
GRAMMATICUS V. S. L. M.

Quae proinde quieti & tranquillitati intenta tum Dea, una cum dilecta eidem Nympha, Tireſiae nempe matre, in hoc Helicone monte ſe oblectare dicitur. Quomodo in Orphicorum Hymno in hanc Deam traditur eadem,

Ἡ δ᾽ ΟΡΕΑ σκιόεντα, νάπαισί τε σὴν φρένα ΤΕΡΠΕΙΣ,

Quae autem MONTES *umbroſos incolis*, *& te in ſaltibus* ſeu *animum tuum* RECREAS.

Miror autem, quod pace Annae eruditiſſimae dixerim, cur ingenioſiſſimo ejus parenti in mentem venerit, ut pro τῆνο κατεῖχεν ὄρος, legendum hic putarit τετάκις εἶχεν ὄρος, & quidem, ac probante praeſtantiſſima filia, quod nauci omnino ſit ibi illud τῆνο, cum de eo monte alibi ſcilicet non ſit loquutus Callimachus. Verum penultimo ante hunc verſu, & de quo modo egimus, omnino ejus montis Poëta meminerat vſ. 72.

μεσαμβρινὰ δ᾽ εἶχ᾽ ΟΡΟΣ ἁσυχία,

meridiana tenebat MONTEM *quies*,

& quem etiam *Helicona* dictum ibidem tradidit. Ut proinde non opportune ſolum, ſed omnino illud τῆνο a cultiſſimo Poëta fuerit hic dicendum, ubi ejuſdem montis, & *quem alta quies occupabat*, denuo meminit: idque, quod repetere illi viſum, dum in eodem monte, ſeu in fonte illius montis Hippocrene, ambae

lavant

Digitized by Google

lavant Minerva & dilecta prae aliis Nympha Chariclo. Mitto proinde, quod illud τυτάκις a recepta veterum librorum lectione recedat; ac inſuper minus venuſte ac opportune loco illius τῆμος inſerendum hic putetur.

Vſ. 77. Διψάσας δ' ἄφατόν τι] Haud diſſimile, quod de Hercule narrat Propertius l. IV. El. IX. qui nempe Alcides poſt abactos ab Hiſpania boves, dum ejus *ſicco torret ſitis ora palato*, ſeu, quod hic de venante Tireſia dicitur, διψήσας δ' ἄφατόν τι, ad lucum & ſacros in Velabro Bonae Deae fontes, ſitim inde levaturus forte acceſſit, ſeu, ut hic additur, ποτὶ ῥόον ἤλυθε κράνας, nempe

Foemineae loca clauſa Deae, FONTESQUE *piandos*,
Impune & nullis ſacra retecta viris:

ac ubi Hercules ad puellas tum in luci receſſu ludentes ait, *fontis egens erro* &c. ſed quem procul inde alma Deae Sacerdos, quamquam fruſtra, jubet abſcedere. Quamquam enim *Demia*, ut notat Feſtus, ſeu *publica* dicerentur hujus Deae, quod nempe pro populo fierent, ſacra, ut bene jam ad Grammaticum illum monuit illuſtris Scaliger; & prout ἱερῶν δημίων, ſeu *publicorum ſacrorum*, meminit, ut alia id genus nunc mittam, Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 183. ac inde *Damias* dicta vel *Damiatrix*, ut poſtremum praefert ὁ πάνυ, illius Deae Sacerdos, haud eo minus tamen maribus eadem, ut vel e noto Clodii in Caeſaris aedibus facinore, erant inacceſſa, ſive ut de iiſdem Tibullus lib. I. Eleg. VII.

Sacra Bonae maribus non adeunda Deae.

Adde vero fatales fuiſſe huic Tireſiae *ſitim* ac *fontes*, quum de eo prodat Pauſanias lib. IX. pag. 592. illum, dum capta Thebarum urbe, ab Argivis ad Delphicum Apollinem cum reliqua praeda protrahitur, ſitientem forte in via hauſta de Tilphuſſa fonte aqua, mortuum, & ſepulcrum ejus exſtare ad eum montem: hic vero, dum urgente itidem ſiti ad fontem accurrit, viſaque ibi forte, ut in ſequentibus traditur, nuda in eo lavante Minerva, oculis continuo privatus.

Vſ. 78. οὐκ ἐθέλων δ' εἶδε τὰ μὴ θέμιδες] Contra quam de Cnidia Praxitelis Venere dicitur in veteri Carmine Anth. lib. IV. cap. XII. Ep. VII.

Πραξιτέλης οὐκ ΕΙΔΕΝ Α ΜΗ ΘΕΜΙΣ,
Praxiteles non vidit, quae nefas eſt videre.

Conjiciebam vero, quod inſolens ſit illud μὴ θέμιδες, pro μὴ θέμις, an legendum hic forte, μὴ θέμις ἦ, aut μὴ θεμιτὸν, nempe ſubaudiendo, & quod vox θέμιδες itidem poſtulat, ἰδεῖν h. e. εἶδε τὰ μὴ θέμις ἦ ἰδεῖν, aut μὴ θεμιτὸν ἰδεῖν, *quae nefas erat videre* (& quomodo οὐ θεμιτὸν ἦ dixit Plato in Phaedone p. 67. ed. H. Stephani) nudam nempe lavantem in Hippocrene Minervam, ac unde ſequuta continuo, ut mox dicitur, Tireſiae caecitas. Quod tanquam ex una Callimachi apud Graecos narratione, hauſiſſe

unum inter Latinos Propertium in nuperis Pariſienſibus ad hunc Battiadis aemulum vatem Notis, & quidem e compilatis Paſſeratii, qui id improvide tradiderat, in eundem locum gloſſis, dicitur; & qua de re mox ad vſ. 82. Neque vero & quod jam ante monuerat Callimachus vſ. 52. Tireſiam hic a poena immunem praeſtat, quod ignarus ac *nolens* etiam, οὐκ ἐθέλων, eo nudae Minervae adſpectu, caſu nempe non conſilio eo delatus, oculos paviſſet. Quamquam ea in re, prae Hercule minus utique nocens, quem ab arcanis Bonae Deae lucis ac fontibus, & adducto quidem hoc Tireſiae exemplo, ſed irrito tamen molimine, abſtrahere conatur vetula Deae illius Sacerdos, dicto jam apud Propertium loco, & cujus duos priores verſus opportune jam huc adtulerat vir doctus,

Magno TIRESIAS *adſpexit* PALLADA *vates*,
Fortia dum poſita Gorgone membra LAVAT.
Di tibi dent alios fontes. haec lympha puellis
Avia ſecreti liminis una fuit.
Sic anus; ille humeris poſtes concuſſit opacos;

& quo poſtremo ejuſdem facto, ſe alium ſcilicet Samſonem praeſtitit hic Alcides. Immo ad quem Callimachi noſtri locum, quo, quamquam *nolens*, οὐκ ἐθέλων, ſeu ignarus Tireſias, ob conſpectam, *quod videre fas ei non erat*, nudam nempe lavantem Minervam, piaculo obſtrictus hic innuitur, eximie facit illud Macedonii de veteri Lavacro carmen Anthol. lib. IV. cap. XIX. Epigr. XXXIII.

Μή τινα Νηϊάδων τὶς ἐμοῖς ἐπὶ χεύμασι ΓΥΜΝΗΝ,
Ἢ μετὰ καλλικόμων Κύπριν ΙΔΗ Χαρίτων,
ΟΥΚ ΕΘΕΛΩΝ: χαλεποὶ δὲ Θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς.
Τίς γὰρ Ὁμηρείοις ἀντιφέροιτο λόγοις;
Ne quam Naiadum quis meis in aquis NUDAM,
Vel cum pulcricomis Venerem Gratiis VIDEAT
NON VOLENS: *Graves autem Dii* (ſeu Deae) *ſi conſpiciuntur manifeſti* vel *nudi*.
Quis enim Homericis contradicat ſermonibus?

De verſu Homerico, qui exſtat Iliad. Υ. vſ. 131. infra adhuc videbitur ad vſ. 101. Quam in rem nota etiam illa Naſonis Triſt. l. II. vſ. 105.

INSCIUS *Actaeon vidit ſine veſte Dianam*,
Praeda fuit canibus NON MINUS *ille ſuis.*
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt,
NEC *veniam laeſo numine* CASUS *habet.*

Cujus equidem Theologiae, juxta quam poenae obnoxii cenſebantur, qui *nolentes* etiam οὐκ ἐθέλοντες, prout in utroque hoc Callimachi & Macedonii loco dicitur, ſeu ut modo apud Ovidium *inſcius*, ac proinde quorum ea in re merum eſſet ἀτύχημα, non ἀδίκημα, Deos Deaſve, aut arcana earundem & ἀπόῤῥητα introſpexerat, ea erat & obvia quidem ratio; quod profanis oculis ſeu illi-

Digitized by Google

illicito ac impio adſpectu haud minus laeſa ac temerata crederetur Divina eorundem Numinum puritas & ſanctitas. Unde etiam nonniſi praeviis, quod aliunde notum, variis καθαρμοῖς, non corporis ſolum, ſed animae, ut ea de re Libanius Declam. xix. pag. 495. & indicta prius a variis cibis omnique Venere abſtinentia ſacriſque aliis ritibus ac caeremoniis, & quidem ad conſtitutum etiam tempus, peragendis, Numinum in arcanis illis eorum τελεταῖς, praeſentiae ἐποπτείας fieri demum contingeret. Adde, quòd ingens haberetur piaculum, eadem ἀπόῤῥητα cuiquam non initiato propalare; ac proinde id continuo exigi ab initiantibus, conſtituta, quae delinquentes maneret poena, ſoleret. Haud aliter ac de pudica itidem, immo pudicitiae apud Romanos Symbolo, Veſta, apud Ovidium dicitur Faſtorum vi. 254.

Non equidem vidi (valeant mendacia vatum)
Te, Dea, NEC *fueras* ADSPICIENDA *viro.*

Ut ideo id longe magis ad incautos, qualis hic Tireſias, nec rite prius καθαρθέντας nudae virginis Deae, & caſtitatis itidem ac temperantiae antiſtitis ſpectatores dici poſſit, quod de cavendo ἀφροδισίων adſpectu ait Tibullus lib. i. El. ii.

Parcite luminibus, ſeu vir, ſeu foemina fiat
Obvia, celari vult ſua furta Venus.

& ſicuti ſimili in re de iis, qui nocturna Priapi ſacra, quamquam ignari nec ultro introſpexerant, apud Petronium dicitur, *neque enim impune quiſquam*, QUOD NON LICUIT, ADSPEXIT, nempe quod hic dicitur, εἶδε τὰ μὴ θεμιδὶς, vel θεμιτόν. Unde etiam eadem haud aliis profuit *ignorantia*, quin ſimili cum Tireſia in cauſſa, in idem aut magis adhuc calamitoſum fatum incidiſſe fuerint dicti. Sic Calydon Martis & Aſtynomes ſcilicet filius, licet κατ᾽ ἄγνοιαν lavantem vidiſſet Dianam, in lapidem continuo mutatus fertur; & Haliacmon Tirynthius, quod quamquam κατ᾽ ἄγνοιαν ſimiliter Jovem cum Rhea congreſſum erat conſpicatus, furore ſubito correptus, ſe in Inachum fluvium praecipitem dederit: prout utramque fabellam refert Plutarchus, ſeu quiſquis auctor libri de Fluminibus, in Acheloo & in Inacho.

Vſ. 81. Ὦ Εὐηρείδα] Quomodo de eodem Tireſia Theocritus Idyll. xxiv vſ. 70. Μάντι Εὐηρείδα, *vates Eueride*, & praeter Graeca ad hunc Callimachi locum Scholia, ab Apollodoro inſuper lib. iii. cap. vi. Εὐήρους *Eueri* filius idem traditur; ac inde, ut in Hygino Fab. lxix. & lxxv. Phlegonte Tralliano Θαυμ. cap. iv. Lactantio ad Statii Theb. lib. ii. vſ. 95. legendum primus monuit ad Phlegontem eruditiſſimus Meurſius, pro corruptis *Eurii*, vel *Eurimi*, aut Εὐμάρους, & *Pericli* etiam apud veterem Papinii Scholiaſten, de eodem *Euero* vocabulis; ut proinde non debuerit Barthius, qui Phlegontis a Meurſio editi ea de re verba ad Statii d. l. adducit, id ſibi vindicare.

Vſ. 82. παιδὸς δ᾽ ὄμματα νὺξ ἔλαβεν] Nihil novum utique, ut adoleſcens & adhuc cum prima lanugine ſupra dictus vſ. 75. Tireſias,

reſias, hoc παιδὸς nomine deſignetur; cujus vocabuli, ut & apud Latinos *pueri*, de provectioribus etiam ſaepe adhibiti, obvia apud Graecos & Romanos auctores exempla; *nox* autem *obruiſſe* ejus oculos hic dicitur, haud aliter ac de caecitate ſua Oedipus apud Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 1336. σκότου νέφος ἐμὸν, *tenebrarum mea caligo* ſeu *tenebris obſita mea lumina*. Neque vero hanc de Tireſiae caecitate, e nudae ſcilicet Palladis adſpectu orta, fabellam unus inter Graecos tradidit Callimachus; & proinde quem unus inter Romanos ſequutus ſit, qui eam quoque tangit Propertius; ut viſum poſtremo ejus editori Gallo, & cui praeiverat, ut paullo ante dixi, ſed inconſulto Paſſeratius. Id enim Pherecydes, qui nempe Θεογονίαν ſcripſerat, & Croeſo coaevus fertur, ac proinde Callimacho tot ſeculis antiquior, pridem tradiderat; ut id ex eo refert Apollodorus lib. III. cap. VI. ubi quum diverſa de ea Tireſiae caecitate narrari dixiſſet, ab aliis enim tradi Deorum ira, qui mortalibus, quae latere voluiſſent, detegeret, excaecatum fuiſſe Tireſiam, poſt ea, inquam, addit, Φερεκύδης δὲ ὑπὸ ΑΘΗΝΑΣ αὐτὸν ΤΥΦΛΩΘΗΝΑΙ· οὖσαν γὰρ τὴν Χαρικλὼ προσφιλῆ τῇ Ἀθηνᾷ ΓΥΜΝΗΝ ἐπὶ πάντα ΙΔΕΙΝ. τὴν δὲ, ταῖς χερσὶ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ αὐτοῦ καταλαβομένην, ΠΗΡΟΝ ποιῆσαι. ubi pro ὀφθαλμοὺς καταλαβομένην, legendum omnino putem, καταβαλλομένην, ſicuti hoc loco ὄμματα νὺξ ἔβαλεν & infra verſ. 100. ὄμματα ἁρπάζειν, *oculos rapere* ſeu *eruere*, dicitur. Firmat Heſychius: Καταβαλεῖ, ἀποκτενεῖ, καταλύσει, νικήσει, ῥίψει, & ſicuti voce παίειν, de ſemet manibus ſuis excaecato agens, ait Oedipus apud Sophoclem vſ. 1294. & 1335. Apollodori vero verba ſonant, *Pherecydes autem* A PALLADE LUMINIBUS ORBATUM *refert. Siquidem cum Chariclo Minervae chariſſima eſſet, illum* NUDAM *per omnia Deam vidiſſe contigit; eamque manibus ſuis* ERUTIS *illi* OCULIS, *eundem obcaecaſſe*. A Pherecyde, qui primus de Diis ſcripſiſſe a Laërtio fertur, hanc fabellam hauſerat Callimachus, quam tangit etiam vetus Poëta Anthol. lib. IV. cap. XVIII. Ep. XIV. ubi ad Martem, qui lavantem in fonte Venerem reſpicere vellet, dicitur,

> Δέρκεο νηχομένην, μὴ δείδιθι· οὐ γὰρ ΑΘΗΝΗΝ
> Παρθένον ΕΙΣΟΡΑΑΣ, οἷά τε ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ,
> *Vide natantem* Venerem, *ne timeas; non enim* MINERVAM
> *Virginem* INTUERIS, *& prout* TIRESIAS,

nempe inde eſt excaecatus. Adde Nonnum Dionyſ. ſub finem l. XX.

> ΓΥΜΝΗΝ Τειρεσίης θηήσατο μοῦνον ΑΘΗΝΑΝ,
> NUDAM *Tireſias vidit ſolum* MINERVAM;

dein

> Ἔμπης μοῦνον ἔποπε, καὶ ὤλεσε φέγγος ὀπωπῆς,
> *Semel ſolum vidit, & perdidit lucem viſus.*

Quin a Sophocle drama editum, quo lavantem Minervam a Tireſia

reſiâ viſam tradidit; ac inde non luminibus quidem orbatum, ſed in mulierem eundem continuo mutatum, refert Jo. Malala in Chronographia Oxonii nuper admodum edita p. 47. An vero nihil uſpiam de illa fabella quamquam ab aliis paſſim memoretur, a Sophocle ſit prolatum, quod ſtatuit in Epiſtola Malalae addita vir erudititiſſimus, & a quo magnum praeclaris doctrinarum ſtudiis incrementum licet augurari, nolo jam hic cum eo contendere: neque an ideo id continuo evincatur, quod omnes fere Sophocleorum Dramatum titulos, beneficio Grammaticorum veterum habeamus, ubi nullus Tireſiae aut fabellae huic locus eſſe poſſit, praeterquam in utroque ejus Oedipo & Antigone, quae tria Sophoclis dramata (neque enim eadem eſſe ex una ejus Tetralogia, vere in Addendis agnovit vir inſigni doctrina) adhuc ſuperſunt, & ubi eandem fabellàm exſtare non meminerit. Ut hoc mittam, quod non ob viſam lavantem Palladem, mutatus in foeminam apud Poëtas aut Mythologos antiquos paſſim memoretur hic Tireſias, ſed ob viſos ſcilicet in Cyllene monte, aut juxta alios in Cythaerone, coëuntes duos dracones, & foeminam ex iis ab eo occiſam; prout id ab Heſiodo traditum refert Apollodorus lib. III. cap. VI. ab Heſiodo ſimiliter Phlegon Trallianus Θαυμ. cap. IV. ac memorant inſuper Antonius Liberal. c. XVI. Hyginus Fab. LXXV. Ovidius Metam. l. III. vſ. 326. & Lactantius ad Theb. l. II. vſ. 95. Excaecati vero Tireſiae, non ut hic a Pallade, ſed a Junone fabellam, idque ob litem jocoſam pro Jove contra Junonem deciſam, iidem Apollodorus, Hyginus, Ovidius, Lactantius ad Statium referunt, traditis etiam apud Apollodorum verſibus, tanquam ea de re a Tireſia prolatis, & quos jam ob rei, de qua ibi agitur, turpitudinem hic non expendimus. Hoc autem ad Moſen, qui & idem Tireſias, judicem ab Iſraelitis conſtitutum; & occaecatum eundem Tireſiam, ut hic a Pallade, aut juxta alios a Junone, ad velamen, quo Moſes de monte deſcendens caput obnupſerit, referre libuit viro ſummo in praeclaro opere Demonſtr. Evang. Plura vero de variis hujus *Eueridae* caſibus multiplicique μεταμορφώσει, e Soſtrati Elegiaco de Tireſia carmine, & aliunde memorat Euſtathius Odyſſ. K. p. 1665. Illud vero ibi μνημονικὸν ejuſdem Euſtathii ἁμάρτημα, quod nempe tradiderit Callimachus, ob viſam lavantem alicubi in Boeotia Dianam, (Ἄρτεμιν) Tireſias fuerit oculis orbatus; niſi Ἄρτεμιν ibi pro Ἀθήνην librariorum lapſu irrepſiſſe ſtatui potius debeat. Eadem vero caecitatis poena, ob viſam non ipſam quidem, ut hic lavantem Minervam, ſed conſpectum ejus ſimulacrum ſeu Palladium, cum Ilum Trojanum, tum Romanum Metellum, oculis continuo captos, bene jam e Plutarchi Parallelis ad verſ. 53. hujus Hymni monuit vir doctus; quorum uterque praeterea placato numine & expiata ira, Tireſia proinde ea in re felicior, viſum recuperarit. Neque diſſimilem Aegypti Arcadis caſum, quod ingreſſus eſſet Templum Neptuni Manti-

Digitized by Google

Mantineae hominibus inacceſſum, adtigi ſupra e Pauſania. Adde legem, cujus meminit Sulpitius Victor ſub finem Inſtitutionum Oratoriarum, qua mas obcaecari jubetur, qui Cereris fanum foret ingreſſus; *nempe quidam cum mater ejus in Templo Cereris vapularet, ingreſſus eſt Templum, opitulatus eſt matri, petitur ad poenam lege, quae jubet*, EXCAECARI *eum, qui Templum Cereris intraverit*. Plura vide, quae de poena eorum, qui Deos, Deaſve, aut eorum etiam ſimulacra coram vidiſſe cenſebantur, notavi ſupra ad vſ. 54. & quibus adde illud, quod ad Herculem, ad ſacrum Bonae Deae ac inde viris inacceſſum lucum accedentem, ait Deae illius Sacerdos apud Propertium dicto ante loco lib. IV. El. X.

PARCE OCULIS, *hoſpes, lucoque abſcede verendo;*
Cede agedum, & TUTA LUMINA *linque fuga*.

Ne hic tangam quod de excaecato a Muſis Thamyri, ob ſpretam earum artem, tradit poſt Homerum Euripides in Rheſo vſ. 921. &c. aut vero, quod miſſis hiſce fabellis de juvene Gentili refert Athanaſius Apolog. de Fuga p. 848. qui nempe juvenis Alexandrinam Eccleſiam cum frondibus ingreſſus, eaſque Gentilium more in eadem agitans, mox fuerit oculis orbatus. Immo cujuſmodi caecitatis, qua Deos nempe impios ſubinde percuſſit, nota ſunt in ſacro codice, ut Sodomaeorum Gen. XIX. I. aut Syriae Regis militum II. Reg. XVIII. ac Elymae Act. XIII. II. exempla.

Vſ. 83. ἐκόλλασαν τῷ ἀνίαι Γένυλα] In Scholiis manuſcriptis ad Homeri Iliada, quorum facta a me haud ſemel mentio, adducitur hic Poëtae noſtri locus, nempe ad Il. X. vſ. 464. καὶ Καλλίμαχος, ἐκόλλασαν τῷ μοι ἀνίαι γένυλα.

Vſ. 85. τί μοι τὸ κᾶρον ἔρεξας] Haud inſolita in Poëtarum *libris* eorum, qui praeter fas ſe aut ſibi chariſſimos plecti exiſtimabant, cum Diis expoſtulatio; qualis eſt Promethei Caucaſo adfixi apud Aeſchylum, & qui, ut de eodem dicitur verſ. 320. οὐδ' εἴκεις κακοῖς, *malis non cedis*, ſed contra ſtimulos, ut continuo additur, calcitras. Quamquam neque apud eoſdem Poëtas, alioſque e gentilibus Scriptores, deſint graviſſima ſubinde monita, quibus eas, quae a Diis immittuntur etiam immerentibus calamitates, patienter ferri debere; neque proinde Diis ſuccenſendum traditur. Sicuti cum in eodem Promethei apud Aeſchylum dramate, ab Oceanidum choro admonetur ſubinde idem Japetides; & a Sophocle Philoctet. verſ. 1348.

ἀνθρώποισι τὰς μὲν Θεῶν
Τύχας δοθείσας ἐς ἀναγκαῖον φέρειν,
hominibus enim, quae a Diis
Immiſſae ſunt calamitates, eas neceſſe eſt ferre.

Similiter apud Euripidem Phoen. vſ. 385. δεῖ φέρειν τὰ τῶν Θεῶν, *quae a Diis veniunt, oportet ferre*; ac idem praeterea Tragicus in Aeolo apud Stobaeum Serm. CVI. p. 568.

τὰς δὲ δαιμόνων τύχας
Ὅςις φέρει κάλλιςτ', ἀνὴρ οὗτος σοφὸς,

Illuſtri Grotio Interprete,

at *quod immittunt Dii,*
Bene ferre quiſquis didicit, is vero ſapit.

Adde illud, quod ibidem apud Stobaeum, & ſimiliter in Grotii e Stobaeo excerptis pag. 454. tanquam Euripidis; apud Plutarchum autem in Conſolat. ad Apollon. pag. 116. ut Aeſchyli refertur,

Ἀνδρῶν γάρ ἐςιν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν,
Ἐν τοῖς κακοῖσι μήτε θυμοῦσθαι Θεοῖς,
Juſtorum eſt virorum & ſapientum,
In rebus adverſis Diis non ſuccenſere.

De quibus plura qui volet, adeat eundem Stobaeum dicto Serm. CVI. & in excerptis τῶ πάνυ Grotii, CVIII. ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα ὄντας ἀνθρώπους, *quod eventus rerum fortiter ferendi ſint hominibus.*

Vſ. 86. τοιαῦται δαίμονες ἐντὶ φίλαι] Juxta nempe non illam ſaniorem, de qua modo actum, ſed vulgarem gentilium Theologiam, quae Deorum in homines benevolentiam aut odium, ex immiſſis proſperis ac adverſis, ſolita fuit aeſtimare; indeque eos laudandi, aut pro re nata inſectandi, anſam continuo arripere. Hinc eorundem gentilium in terrae motibus abjectos continuo prae Chriſtianis animos, qui tunc fiduciam in Deo collocarent, in iisdem redarguit M. Aurelius Imp. in ea epiſtola ad commune Aſiae ſcripta, quae apud Euſebium legitur Hiſt. Eccl. l. IV. c. XIII. & Nicephorum l. III. c. XXVIII. Unde etiam Dii apud eos culti, ut ea de re Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. p. 161. aut ut mala avertant, aut ut bona largiantur; ac inde duae Deorum claſſes conſtitutae ac tradita nomina: eorum nempe, quos ad res proſperas ab iis eliciendas: aliorum vero, quos ad averruncandum adverſas, invocandos ſibi ſtatuebant. Quod ab Hippocrate de Inſomniis cap. IV. ſub finem monitum pridem fuit, ac Minerva quidem cum Jove, Mercurio, & Apolline, in priorum cenſum ibidem relatae, quibus nempe ἐπὶ τοῖσιν ἀγαθοῖσιν, *ſuper res proſperas*, eſſet ſupplicandum. Hic vero non inter ἀγαθοδαίμονας eadem Dea, ſed κακοδαίμονας potius, ab irata & indignante matre, ob caecitatem ſcilicet filii, a Minerva profectam collocatur.

Vſ. 87. Ὄμματά μοι τῶ παιδὸς ἀφείλεο] Quae nempe propriis manibus eruerit Minerva, ut ea de re ex Pherecyde tradentem Apollodorum paullo ante vidimus ad vſ. 82. & quomodo de oculis ſibimet erutis ait, loco ibidem indicato, Oedipus apud Sophoclem vſ. 1355.

Ἔπαισε δ' αὐτόχειρ ὅτις, ἀλλ' ἐγὼ,
Nemo alius oculos manu ſua mihi avulſit, ſed ego;

& prout paullo ante de eodem dictum fuerat vſ. 1294.

Ἔπαι-

Ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων·

Percuſſit aut *eruit compagem orbium ſuorum*; ſeu *oculorum*: κύκλοι nempe ibidem, ſicut Latinis ſubinde *orbes* pro *oculis*.

Vſ. 89. οὐκ ἀέλιον πάλιν ὄψεαι] Haud aliter ac de Elyma, caeco aliquamdiu futuro, dicitur Act. XIII. 11. ἔσῃ τυφλὸς; μὴ βλέπων τὸν ἥλιον; *eris caecus, non videns ſolem.* Quod nempe morte gravius dicitur a choro Thebanorum ſenum ad caecum jam Oedipum, apud Sophoclem vſ. 1382.

Κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ὢν, ἢ ζῶν τυφλός;

Cui melius erat non vivere, quam caecum vivere.

Vſ. 91. Ἦ μεγάλ' ἀντ' ὀλίγων] Haud commodae mihi videntur, ut libere dicam; quae adlatae ſunt a ſe diſcrepantes eruditiſſimorum alioquin virorum Politiani & H. Stephani aut dein ab aliis Poëtae hujus Enarratoribus adſertae vel praelatae hujus loci explicationes. Ut de illa nunc ſileam, quam in adnotationibus ſuis protulit Friſchlinus, quae quamquam primo obtutu ſe commendet, a toto tamen, ut vel ſequentia Poëtae verba ſatis arguunt, loci hujus ſenſu recedit. Neque vero iiſdem explicationibus ſeorſim enucleandis aut inter ſe conferendis hic immorabor, quae ſingulae lectori in hac nova Callimachi editione, ſunt ante oculos poſitae. Illud unum addam, haud aliud iiſdem & proximis, e quibus nempe hoc diſtichon conſtat, verbis innui, niſi *magnum quid & memorabile peregiſti utique; quae quum prius capreas & damas, easque haud multas ſoleres conficere, nunc filii mei oculos a temet erutos, praeclaram ſcilicet tuoque nomine dignam praedam, tenes.* Haud aliter nempe ac Juno ad Venerem ait, noto apud Maronem loco;

Egregiam vero laudem, & ſpolia ampla refertis,

Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen!

Nec plura eam in rem adducere opus eſt.

Ibid. δόρκας ὄλεσας] Nempe κυνηγὸς ſeu *venatrix* etiam haec Dea, quamquam ea Dianae propria laus haberetur. Quam in rem adiri poteſt Ariſtides Hym. in Minerv. 25. ΘΗΡΑΙ τοίνυν καὶ ΚΥΝΗΓΕΣΙΑ ἐστὶ μὲν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος παιδιά· καθίσταται δὲ εἰς τὸ ΠΡΟΣΗΚΕΙΝ ΤΗ ΘΕΩ δι' ἃ μὲν, ὅτι τῆς πολεμικῆς φόρμιον τέχνης ἐστὶ, μᾶλλον δὲ εἰκὼν· ταῦτα δὲ ΑΘΗΝΑ μέλλειν φασίν· ἕτεροι δὲ ὅτι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐπωνύμοις αὐτῶν, ὅπως ἔσονται, προσεξεῦρε· (non ut ibi, typothetae forte culpa προσιεξεῦρε) VENATIONES *igitur* & VENATIONIS INSTRUMENTA, *Apollinis quidem ſunt & Dianae ludicrum; ita tamen inſtituta, ut* MINERVAE *etiam conveniant; partim quidem, quod artis bellicae, quae curae eſt huic Deae, pars quaedam ſint, ſeu potius ſimulacra; partim quod ea ipſa, quae inde relata ſunt cognomina, eadem prior invenerit.* De venationis quidem uſu ad res bellicas videndus eſt, ut alios mittam, Xenophon in Cyri Inſtitut. lib. 1. pag. 5. &c. tum Cynegetico p. 974.

Vſ. 94.

Digitized by Google

Vſ. 94. γοερῶν οἶτον ἀηδονίδων] Familiaris illa apud Poëtas antiquos, Tragicos maxime, e *lugubri luſciniae*, quo pullos ſibi ademptos deflet, *cantu*, petita in ſubitis calamitatibus comparatio. Exempla illius abunde ſuppeditabunt Aeſchylus Agam. vſ. 1153. & Suppl. vſ. 62. &c. Sophocles Ajac. v. 636. Electr. vſ. 160. Trachin. vſ. 980. Euripides Rheſ. vſ. 348. Helen. vſ. 1115. & alibi; Ariſtophanes Ran. p. 244. & Avib. p. 550. ut de a iis adhuc ſileam; & quae obiter hic indicaſſe ſufficiat, ne faſtidioſa horum omnium congerie Lectorem, quod fieri ab iis ſolet, qui hoc unum ferme agunt, dum veteres enarrant Auctores, hic obtundam. Οἶτον ἀηδονίδων proinde hic dixit Callimachus, ſicuti ἀηδόνος μόρον, *luſciniae fatum*, Aeſchylus Agam. vſ. 1155. & de eadem παιδὸς μόρον Suppl. vſ. 67. Adeo ut haud omnino opus ſit cum H. Stephano, quod bene monuit Vulcanius, οἶτον hic in οἶκτον mutare; quamquam, ut hoc addam, Terei οἰκτρᾶς ἀλόχου, *miſerae conjugis*, de *luſcinia* dixerit Aeſchylus Suppl. vſ. 63. & οἰκτρᾶς γόον ὄρνιθος, *miſerae lamenta avis*, Sophocles Ajac. vſ. 636. Euripides autem vocat ἀηδόνα δακρυόεσσαν, *luſciniam flebilem*, Helen. vſ. 1115. Hinc vero, ut hoc addam, ἀηδόνιος νόμος de *lugubri luſciniae cantu* dicitur apud Ariſtophanem Ran. p. 244.

Vſ. 98. Οὐ γὰρ Ἀθηναίᾳ γλυκερὸν πέλει ὄμματα &c.] Quod utique alienum videbatur ab hujus Deae, & quidem quae φωσφόρος ſeu *Lucifera*, juxta Proclum in Timaeum l. 1. p. 52. haud minus ac Diana eſt appellata, indole; cuique ob ſervatum alterum Lycurgi oculum, ὀφθαλμίτιδος nomine fanum ab eodem in vico quodam prope Spartam erectum tradit Pauſanias l. III. p. 195. Adde cujus Παιωνίας Minervae ſimulacrum Athenis exſtitiſſe, apud eundem Pauſaniam dicitur l. I. p. 4. ,& cujus Plutarchus etiam meminit de Clar. Orat. p. 843. Immo cui Ὑγιείας Minervae ſignum, in arce a Pericle dicatum, indicata quoque ejus rei cauſſa, memorat idem Plutarchus in Pericle p. 160. & aram inſuper Ὑγιείας (prout ibi legendum, quod vel ex nummis antiquis patet, in quibus ΥΓΕΙΑ) Ἀθηνᾶς, *Minervae Salutaris*, tanquam ab antiquiſſimis Athenienſibus erectam tradit Ariſtides Hym. in Minerv. p. 25. Unde Medicinae inventrix dicta a Porphyrio eadem Dea, juxta Proclum in Timaeum l. 1. p. 49. Πορφύριος δὲ εἰκότως φησὶ καὶ ἰατρικὴν ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἥκειν, *Porphyrius vero merito dixit, Medicinam quoque a Minerva proficiſci.* Ut mittam σώτειραν eandem Deam, ſicuti apud Lycurgum in Leocratem p. 114. dictam, haud aliter ac alia benefica numina; & quod ad myſticas rationes refert Proclus in Timaeum p. 52.

Vſ. 100. Κρόνιοι δ᾽ ὧδε λέγοντι νόμοι] Κρόνιοι νόμοι pro *antiquiſſimis legibus*, ſeu ab antiquiſſimo Deorum latis: prout a Platone in Gorgia pag. 523. merito fit praeclarae illius *de hominibus latae* SUB SATURNO LEGIS, *& quae nunc adhuc inter Deos ſemper eſſet*, ἦν οὖν ΝΟΜΟΣ ὅδε περὶ ἀνθρώπων ΕΠΙ ΚΡΟΝΟΥ, καὶ ἀεὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, ut nempe, qui juſte ac pie

vitam tranſegerat, poſt hanc vitam omni felicitate in beatorum Inſulis nactus ageret; qui injuſte vero ac impie, in Tartarum dejiceretur: Cujus etiam de hac Saturni lege apud Platonem loci meminit in ejus Theologia l. IV. c. XVI. Proclus, ubi νόμων Κρονίων καὶ Δίων, *Saturniarum & Joviarum*, ſeu a Saturno & Jove latarum *legum* fit inſuper mentio; ac inter quas illud diſcrimen tradit, ut Jovis legibus οἱ Κρόνιοι Θεοὶ, *Dii Saturnii*, propter eorum eſſentiam ſint exempti; *Saturniis* autem *legibus* non ſint obnoxii Dii οἱ συνοχικοὶ καὶ τελεσιουργοὶ, qui nempe res univerſas continent ac rerum ſunt perfectores. Idem vero Proclus ait l. VI. c. IX. Νόμος οὖν θεῖός ἐστι παρὰ τοῖς νοεροῖς βασιλεῦσι ΤΩ τε ΚΡΟΝΩ καὶ τῷ Διῒ, *lex igitur divina apud intellectuales Reges, Saturnum & Jovem*; mox autem praecipuam legum a Saturno lectarum auctoritatem eſſe tradit, ἐνταῦθα δὲ διῃρημένως καὶ μεριστῶς, καὶ τῶν ἐκεῖ πρώτως ὄντων, ὁ μὲν ΝΟΜΟΣ ΚΡΟΝΙΟΣ ἐστι μᾶλλον, *hic vero diſtincte ac partite. Et ex iis, quae primo ibi ſunt, ipſa quidem* LEX SATURNI *eſt potior*, ſeu magis caeteris praevalet: prae quibus nempe antiquis *Saturni legibus*, novae Jovis leges, & praeterea quibus is inique imperaret, dicuntur apud Aeſchylum Prometh. vſ. 150. Etſi alioquin κρόνιοι, κρονικὰ, κρόνιππα, non adeo pro *antiquis*, quam *prae vetuſtate obſoletis* ſeu *antiquatis* jam, adde & pro *deliris* apud Ariſtophanum dicta, ut Plut. p. 51. Nub. 184. Veſp. 135. & ab Arriano apud Athenaeum l. III. p. II. ταῦτα σιτία κρονικά ἐστι, ὦ ἑταῖροι, *hi cibi ſunt exoleti, o amici*; & unde *Saturniae larvae*, *Saturnia tempora*, de quibus Paroemiographi.

Vſ. 101. ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἔλθῃσι, Ἀθρήσῃ] Infauſtus nempe, quod jam ante vidimus ad vſ. 53. & 78. & cum ſummo diſcrimine conjunctus habebatur apud gentiles, inopinatus Numinis cujusque conſpectus & occurſus. Quo ſpectat opportunus in Luciani, aut alterius cujuscunque, Philopatride locus ab initio, & qui hinc etiam explicandus, ubi ad adſpectum Critiae, qui totus immutatus & contractis ſuperciliis torvus ac pallidus amico factus erat obvius, ab eo ita adfecto continuo quaeritur, num tricipitem Cerberum aut egreſſam ex inferis Hecaten vidiſſet, ac dein, ἢ καὶ ΤΙΝΙ ΘΕΩΝ ΕΚ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΥΝΗΝΤΗΚΑΣ, *aut etiam* ALICUI DEORUM CONSULTO OCCURRISTI. Quod Homerus, Theologiae Graecanicae parens vel propagator pridem tradiderat, eo verſu, qui in veteri Epigrammate, de quo ſupra ad vſ. 78. adducitur, nempe Iliad. Υ. vſ. 131.

Χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς,

Graves autem Dii, quum apparent hominibus manifeſti.

Unde etiam id tangit Pauſanias l. X. p. 474. τὸ ἔπος οὖν ἀληθείᾳ ἔοικε τὸ Ὁμήρου, σὺν οὐδενὶ αἰσίῳ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ΕΝΑΡΓΩΣ ΟΡΑΣΘΑΙ. *Homeri igitur illud dictum facile exiſtimari poteſt verum eſſe, non poſſe cuiquam hominum bene vertere, cui Deos* MANIFESTE VIDERE *contigerit.* Hinc fugere etiam ac horrore continuo concuti ſoliti, ad praenuntium Numi-

nis

nis alicujus adventantis ſignum, ni volentibus, ut hic dicitur, iisdem Diis, & citra metum propius accedere jubentibus, id contingeret. Praeclarus eſt eam in rem, & ad haec Callimachi verba illuſtranda locus apud Euripidem valde idoneus; ubi Ion viſo repente coeleſti ſupra aedem Delphicam ſplendore, hujusce nempe adventantis Minervae, ait continuo ad matrem in cognomine dramate vſ. 1551. &c.

Φεύγωμεν, ὦ τεκοῦσα, ΜΗ ΤΑ ΔΑΙΜΟΝΩΝ
ΟΡΩΜΕΝ, εἰ μὴ ΚΑΙΡΟΣ ἐσθ' ΗΜΑΣ ΟΡΑΝ.
ΑΘΗ. Μὴ φεύγετ', οὐ γὰρ πολεμίαν με φεύγετε,
Ἀλλ' ἔν τ' Ἀθήναις, κἀνθάδ' οὖσαν εὐμενῆ,
Fugiamus, o mater, NE DEORUM FACIEM
VIDEAMUS, NISI OPPORTUNUM SIT
(non ut Canterus, niſi ſit opus) UT NOS EAM
VIDEAMUS.
MIN. *Ne fugite, non enim hoſtem fugitis,*
Sed & Athenis & hic amicam vobis exiſtentem.

Cujus proinde opportuna eam in rem tempora cenſebantur illae, quas obiter ſupra adtigi, & inde appellatae Deorum Ἐπιφάνειαι, quae nempe in myſticis Graecorum ſolemnibus, & praevio ac peculiari quidem ſacrorum ritu elici demum credebantur; ac ubi proinde iidem Dii *volentes*, quod hic dicitur, ac ultro ſe a piis hominibus, riteque ad id ante praeparatis, conſpici non concedere ſolum, ſed gaudere ferebantur. Unde ſalutaris tum habita illa Deorum manifeſtatio, eorumque adſpectus, quique proinde, non ut Tireſiae caecitatem, aut aliud praeſentiſſimum exitium, ſed ſanitatem corpori, animae virtutem, menti lumen ac puritatem continuo adferret; quin animum ita inde adfici, ut amorem divinum & incredibilem quandam laetitiam intime ſentiat. Deorum proinde, prae geniis aut heroibus, Epiphanias omnium eſſe manifeſtiſſimas, & ad ſummum, qualis nempe ſupra in Ione Euripidis, adventantis apud Delphos Minervae, fulgentes. Unde etiam Deorum Ἐπιφανῶν, ſeu qui hominibus manifeſtantur, numerum, ſolos noſſe θεουργοὺς, ſeu arcanis eorum ſacris operantes; ſolos, quid ſit perfectum ſacrificium, quo ſalutaris eorundem Numinum praeſentia elicitur: ut de tota hac re differentem videre licet Jamblichum de Myſteriis Sect. II. c. III. & ſequentibus. Hinc eadem ſacra, non ΕΠΙΦΑΝΙΑ ſolum, ſed ΘΕΟΦΑΝΙΑ etiam dicta, ut jam olim e Philoſtrato in Vita Apoll. Tyan. l. IV. c. X. obiter monui; immo Dii *praeſentes* quomodo iidem a Latinis dicti: unde apud Claudianum Bell. Gildon. vſ. 307.

venerabilis illi
Ceu Numen PRAESENSQUE *vocor;*

& in Inſcriptione Antonino Caracallae Imp. dicata in Itin. Cl. Sponii T. III. p. 50. ubi inter alia occurrit NUMINI PRAESENTI; ac apud Petronium praeterea, de quo loco paullo

 poſt.

Digitized by Google

poſt. Adde, quod iidem *Dii praeſentes* ſeu *Epiphanes*, cum iis ſolis hominibus, juxta dictum ante Jamblichum Sect. III. c. XXXI. qui per ſacra rite purgati, & a pravis adfectibus liberi prius ac immunes redditi fuerant, converſari demum cenſerentur. Id vero ſubinde etiam factum legas in antiquis gentilium libris, ut citra ipſum Numinis adſpectum, cum eo tamen colloqui ac ſermones miſcere pius quiſpiam ac probus crederetur. Ita Hippolytus, pius idem & caſtus, de ſe ac Diana apud Euripidem ait in cognomine dramate vſ. 84. &c.

> *Μόνῳ γάρ ἐστι τοῦτ' ἐμοὶ γέρας βροτῶν,*
> Σοὶ καὶ ΞΥΝΕΙΜΙ, καὶ ΛΟΓΟΥΣ ΑΜΕΙΒΟΜΑΙ,
> Κλύων μὲν αὐδῆς, ΟΜΜΑ δ' οὐχ ΟΡΩΝ ΤΟ ΣΟΝ,
> *Soli enim mihi inter mortales hoc praemium obtigit,*
> *Et* TECUM VERSOR, *&* TECUM SERMONES COMMUTO;
> *Audiens quidem tuam vocem, ſed* OCULUM ſeu FACIEM TUAM NON VIDENS.

Quem proinde locum ante oculos habuit graviſſimus, & Euripidi ferme aequalis auctor, Xenophon, qui de eodem Hippolyto pio & caſto, ac proinde cum Diana ſermones ſerere ſolito, ait ſimiliter Cyneget. pag. 973. Ἱππόλυτος δὲ ὑπὸ μὲν ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ἐτιμᾶτο, καὶ ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΣΥΝΗΝ (ita veteres libri, pro ΗΝ, & juxta illud Euripideum modo adductum, eademque in re, Σοὶ γὰρ ξύνειμι) σωφροσύνῃ δὲ καὶ ὁσιότητι μακαριοθεὶς ἐτελεύτησε, *Hippolytus in honore apud* DIANAM *erat, & cum ea* FAMILIARITER COLLOQUEBATUR, *ob pudicitiam etiam pietatemque conſecratus obiit.* Quomodo illud μακαριοθεὶς verti ibidem debuit, potius quam *unde felix habitus*, ut abunde evincunt ea, quae refert Pauſanias l. II. p. 146. de divinis honoribus, luco nempe, fano, ſimulacro, ſacrificiis, ſacerdote, huic Hippolyto poſt mortem apud Troezenios ſacratis; quaeque ei morienti pollicita fuerat apud Euripidem Diana, Hippol. vſ. 1424. &c. Neque tamen ſola Numinis adlocutione, ſed ejuſdem etiam adſpectu coram gaudere, verum in peculiaribus ſolummodo ac myſticis, eorundem Numinum ſacris, iique demum cenſebantur, qui ad tanti beneficii communionem, neque uno, ut jam ante diximus, καθάρσεως genere, rite prius erant ac decenter praeparati. Adeo, ut quamquam e ſcitis eorundem gentilium, Dii coeleſtes, ab illis ἀόρατοι, *inviſibiles*, (ſicuti alioquin de uno & vero Deo dictum 1 Timoth. VI. 16. *quem* NULLUS HOMINUM VIDIT, *neque* VIDERE POTEST) incorporei quippe & νοητοὶ, ſeu qui *mente* ſolum poſſint videri ac percipi, immo δυστόπαστοι, *imperſcrutabiles*, ut de Jove ait Euripides Troad. vſ. 885. fuerint dicti; & inde quaerat etiam in Epiſtola ad Aegyptium Sacerdotem Porphyrius, quomodo Sol, Luna & alii coelites, *Dii futuri ſint conſpicui*, ἐμφανεῖς ἔσονται θεοί, haud eo minus tamen id fieri crediderunt, ut praeſentes Dii hominum coetibus

tibus ſubinde adeſſent, iisque manifeſti, adſumptis nempe pro poteſtate eorum, qua omnia in ſe continent, quibusdam formis; aut vero pro indita naturis humanis propria quadam ad Deorum communicationem ſeu participationem facultate: quaeque inſuper Deorum manifeſtatio, quibusdam theurgicis & arcanis, ut antea dictum, ſacrorum caeremoniis procuraretur. Quam in rem praeter Jamblichum de Myſter. p. 16. ubi hoc paucis & obſcurius etiam tangit, memorandus Procli in Platonem l. 11. de Repub. locus p. 358. & 359. & quem, quod plenius haec & dilucidius explanet, neque illi libri in omnium manibus verſentur, adſcribere ac enarrare hic non pigebit. Quaerit nempe ibi Proclus, *πῶς αἱ* ΑΥΤΟΦΑΝΕΙΑΙ *γίγνονται* ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ, *τότε μὲν ἀτυπώτων φωτῶν, τότε δὲ τυπωμένων· μὴ γὰρ προσιέμενοι ταῦτα, τὴν ἱερατικὴν ὅλην ἀνατρέπομεν, καὶ τὰ ἔργα τῶν θεουργῶν, καὶ ἄνευ τούτων* ΤΑΣ ΑΥΤΟΜΑΤΟΥΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, *ἐν σχήμασιν ἄλλοτε ἄλλοις φανταζομένων· ἄπορον οὖν, πῶς μήτε βλάπτοντι* ΤΟ ΘΕΙΟΝ *ἐν διαφόροις* ΑΥΤΟΠΤΕΙΤΑΙ *μορφαῖς*, *ad ſecundum, quomodo* MANIFESTATIONES *fiant* DEORUM PRAESENTIUM, *quandoque luminum omnis formae expertium, quandoque qui formam aliquam adſumpſerunt. Si enim haec non admittamus, omnem ſacrorum doctrinam evertimus, & Theurgorum opera ac ſine iis* SPONTANEAS DEORUM MANIFESTATIONES *in figuris ſubinde aliis* CONSPICUORUM. *Incertum igitur quomodo illaeſo* DIVINO NUMINE, *idem ſub diverſis* CONSPICIATUR *formis.* Quod dubium dein in ſequentibus ita ſolvit, remque eam totam enarrat: quod Diis nempe manentibus immutabilibus, & citra ullam ipſorum eſſentiae imminutionem & jacturam, divina iidem adſumant ſimulacra, quae ab iis ſolum videantur, quorum mentes divinis luminibus ſunt prius illuſtratae. Ac proinde, quamquam Dii natura ſint incorporei; corpora tamen eos noſtri cauſſa induere, ac, ut continuo addit, *ταῦτα μὲν οὖν καὶ φαίνεται, καὶ ἀφανῆ γίγνεται* ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΣΙΝ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, *ea autem* (adſumpta nempe corpora) *&* MANIFESTA FIUNT, *&* NON MANIFESTA, SECUNDUM DEORUM VOLUNTATEM: ipſos autem Deos manere interea, quales ſunt, inconſpicuos; nempe nihil in ſe eorum, quae ad tempus adſumpſerant, corporum ſeu ſimulacrorum derivantes, neque alioquin immutantes. Quibus omnibus, & quae plura eam in rem ibidem leges, addit poſtremo illud epiphonema idem Proclus, *πᾶς οὖν* ΘΕΟΣ *ἀμόρφωτος κἂν* ΑΥΤΟΠΤΗΤΑΙ *μορφωτικῶς. οὐ γὰρ ἐν αὐτῷ ἡ μορφὴ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ· μὴ δυναμένου* ΤΟΥ ΑΥΤΟΠΤΟΥΝΤΟΣ *ἀμορφώτως ἰδεῖν τὸ ἀμόρφωτον, ἀλλ'* ΟΡΩΝΤΟΣ *πρὸς τὴν αὐτοῦ φύσιν μορφωτικῶς*, *omnis igitur* DEUS *ſine forma, etiamſi* PRAESENS VIDERI *poſſit ſub forma. Neque enim in eo eſt forma, ſed ab eo; quum non poſſet is, qui* DEUS CORAM MANIFESTATUR, *ſine forma videre eum omnis for-*

Digitized by Google

mae expertem, ſed ſub forma, ad ejus naturam reſpiciens. Quod autem ut modo retuli, dixerat idem Proclus, adſumpta illa a Diis corpora ſive ſimulacra, conſpicua eſſe hominibus, aut non conſpicua *ſecundum Deorum voluntatem*, κατὰ τὴν βούλησιν τῶν θεῶν, ab Homero, Graecanicae Theologiae, ut diximus, propagatore, traditum pridem fuerat in ultimis verſibus Odyſſ. Κ.

τίς ἂν ΘΕΟΝ ΟΥΚ ΕΘΕΛΟΝΤΑ
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοιτ', ἢ ἔνθ', ἢ ἔνθα κιόντα;
quisnam vero DEUM NOLENTEM OCULIS VIDERET
Aut huc aut illuc euntem?

In quibus proinde major ineſt divinae naturae ac potentiae imago, quam in hiſce, quae nunc expendimus, Callimachi verbis; quibus nempe innuitur, quaſi nolens etiam poſſit ab hominibus, ſicuti Pallas hic a Tireſia, quamquam id haud impune, conſpici. Quibus tamen pro conſueto veterum Poëtarum more, eorum nempe θεολογήματα ſimulacris quibusdam ſeu fabellarum involucris adumbrandi, videtur ſignificare voluiſſe noſter Callimachus, & qui ſimiles fabellas enarrarunt; nihil praeter Dei voluntatem & juſſa, hominibus de Deo, ejusque divina & alioquin *imperſcrutabili* natura, anxie ac temerarie inquirendum; nec profanis oculis ac impura mente, ſacris ejus, ubi praeſens Numen credebatur, intereſſe: fieri alioquin non poſſe, ut citra magnam & ingentem noxam id illi moliantur; ac proinde decere mortales illud, quod praeclare ab Aeſchylo dictum, Suppl. vſ. 1069. providere, τὰ θεῶν μηδὲν ἀγάζειν, *in res Deorum non inquirere nimium*; prout nempe illud μηδὲν ἀγάζειν explicant ibi veteres Critici, λίαν ἐξετάζειν. Mitto vero impium illud, & quod caeteroquin e ſimilibus, de quibus paullo ante, gentilium Theologiae praeceptionibus hauſtum videtur, Arii, quodque inter ejus *blaſphemias* apud Athanaſium legitur, effatum, ἰδίοις τε μέτροις ὑπομένει ὁ Υἱὸς ἰδεῖν τὸν πατέρα, ὡς θέμις ἐστὶ, *proque ſuis modulis poteſt patrem videre Filius, quatenus fas eſt*; aut quomodo dixerat ibidem ὁ Χριστομάχος, nempe τῷ Υἱῷ ἀόρατος ὁ αὐτὸς, *Filio inviſibilis ipſe*, Pater nempe.

Vſ. 102. μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ] Nempe juxta illud quod ante ad vſ. 78. e Petronio dictum vidimus ad eum, qui quamquam, ut hic lavantem Minervam Tireſias, ignarus etiam, neque ultro arcana quaedam Lampſaceni Dei pervigilia viderat; & cujus integrum ea de re locum, quia plura habet ad hunc Callimachi opportuna, adſcribere hic non erit grave, *miſereor medius fidius veſtri, neque enim* IMPUNE *quisquam quod* NON LICUIT, ASPEXIT. *Utque noſtra regio tam* PRAESENTIBUS *plena eſt* NUMINIBUS, *ut facilius poſſis* DEUM, *quam hominem invenire.* Immo prout divino unici ac veri Dei effatu, id jam Moſi, Dei gloriam coram videre geſtienti, declaratum Exod. XXXIII. 20. *non poteris* VIDERE FACIEM

Digitized by Google

CIEM *meam*; NON *enim* VIDERIT *me homo*, ET VIVET. Quo referas proinde illud Propertii l. II. El. XXXII.

Qui VIDET, IS PECCAT; *qui non te viderit, ergo*
Non cupiat, facti CRIMINA LUMEN *habet.*

De variis caeteroquin poenis & calamitatibus, in quas incidiſſe apud gentiles dicti, qui praeter fas ac Deorum voluntatem, eosdem Deos coram vidiſſe cenſebantur, occultaque eorum ſimulacra & arcanas ſacrorum caeremonias introſpexerant; aut fana etiam, quibus id alioquin vetitum, fuerant ingreſſi, vide, quae ſupra notavimus ad vſ. 54. & 78. hujus Hymni. Quibus adde, quod de Jaſone apud Apollonium dicitur l. IV. vſ. 1315. eum nempe ad adventum Nympharum Libycarum, quae tamen ei in Syrtibus cum ſociis laboranti opitulatum tempeſtive venerant, ſalutares proinde non graves aut formidandae, retro tamen oculos, ne eas coram adſpiceret, avertiſſe,

Αὐτὰρ ὅγ' εἰς ἑτέρωσε παλιμπετὲς ὄμματ' ἔνεικε,
Δαίμονας αἰδεσθείς,
Is vero (Jaſon) *alio ac retrorſum oculos avertit,*
Deas reveritus.

Vſ. 130. τὸ μὲν οὐ παλινάγρετον] Iisdem verbis aemulus Callimachi Poëta Argon. l. II. vſ. 446.

τὸ μὲν οὐ παλινάγρετον,
Hoc quidem irrevocabile eſt;

& quod a Seneca ſimiliter de Parcis, ut hic, dicitur, Hercul. Fur. vſ. 182.

nec ſua retro fila reſolvunt;

& cujuſmodi plura paſſim apud Poëtas antiquos & Tragicos maxime occurrunt, quae nempe ἄφυκτον ſeu *inevitabile* τὸ μόρσιμον vel πεπρωμένον, quod a *Parcis* aut *Fato* decretum eſt, ad nauſeam inculcant, & quibus omnibus praeiverat Homerus Iliad. Z. vſ. 488. Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι, *Fatum vero dico neminem unquam effugiſſe &c.*

Vſ. 104. μοιρᾶν ὡδ' ἐπένευσε λίνα] Legendum arbitror, & erat obvium, ἐπένησε λίνα, *nerunt fila*, ut paſſim ea in re Poëtae. Immo quomodo locutus eſt Vatum Parens, a quo id hauſit quod hic ait Callimachus, Iliad. Y. vſ. 125.

Ὕστερον αὖτε τὰ πείσεται ἅσσα οἱ αἶσα
ΓΕΙΝΟΜΕΝΩ ΕΠΕΝΗΣΕ ΛΙΝΩ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ,
Impoſterum vero ea patietur, quaecunque ei Parca
NASCENTI NEVERIT LINO, *quando ipſum peperit mater;*

& ſimiliter Odyſſ. H. 196. dicitur, quaecumque Parcae Γεινομένῳ ΝΗΣΑΝΤΟ λίνῳ, *nato nerunt filo*. Nec abſimile ab hoc loco illud Theocriti Idyll. I. vſ. 139.

Τά γε μὰν ΛΙΝΑ πάντα λελοίπει
Ἐκ Μοιρᾶν,

Verum omnia FILA *defecerunt*
A Parcis;

quae nempe ei nato eaedem neverant. Unde etiam factum, ut juxta Lucinam naſcentibus infantibus Parcae adeſſe fuerint dictae; ut a Pindaro Ol. Od. VI. & X. ac ab initio Nem. Od. VII. Εἰλείθυια πάρεδρος Μοιρᾶν, *Lucina, quae Parcis adſides.* Ac unde in ſeculari apud Horatium carmine, Parcae juxta Dianam Ilythiam ſeu Lucinam invocantur,

Vosque veraces ceciniſſe Parcae,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabilisque rerum
Terminus ſervet.

Hinc vitae terminum unicuique praefixum ex ipſis ortus principiis, ultra quam vita prorogari non poſſit, tradit Plato in Timaeo p. 89. ed. H. Stephani. Sed in quem communem locum de fatali nempe e gentilium ſcitis, vitae termino, de quo exſtant plures hac aetate eruditorum disquiſitiones, hic non ingredimur.

Vſ. 106. τέλθος ὀφειλόμενον] Sic infra Hym. in Cer. vſ. 78. τέλθος ἀπαιτήσων, *debitum* ſeu *mercedem exigens*; quomodo nempe inter alias ſignificationes vocis τέλος, ac Dorum more inſerto θ (ſicut in ἄχθος, μάλθακος, pro ἄχος, μαλακὸς) per δαπάνημα etiam ſeu *ſumptus* eadem vox redditur in brevibus ad Homerum Scholiis Iliad. K. vſ. 56. & τελῶν pro δαπανῶν apud Athenaeum l. II. p. 40. aut inde pro *vectigali*, quod obvium, & pridem apud Ariſtophanem Equit. pag. 304. καὶ τέλη καὶ γραφαὶ, *& vectigalia & ſcripturae.*

Vſ. 107. ἔμπυρα καύσει] Prout nempe gentilium ſacra, alia vulgo ἔμπυρα, alia ἄπυρα etiam dicta, ſeu quae citra ullam accenſi ſupra aras ignis operam peragebantur; qualia Minervae apud Rhodios celebrata, tradit Pindarus Olymp. Od. VII. p. 66. & Grammatici ibidem. Idem etiam de Parcarum ac Furiarum ſacris, quod ἄπυρα fuerint, notant veteres Aeſchyli Enarratores ad ea Tragici verba Agam. vſ. 70. ἀπύρων ἱερῶν, nempe, quae ibi explicant, τῶν θυσιῶν τῶν Μοιρῶν καὶ τῶν Ἐριννύων, quamquam eas Furiarum θυσίας non omnino ἀπύρους exſtitiſſe, liqueat ex alio ejusdem Tragici loco, ubi de ſacris earum Eumenidum ait Eumen. vſ. 108.

Καὶ νυκτίσεμνα δεῖπν᾽ ἐπ᾽ ΕΣΧΑΡΑ ΠΥΡΟΣ
Ἔθυον,
Et noctu venerandas coenas AD FOCUM IGNIS
Sacrificavi.

Quibus addi poteſt Aeliani locus de Animal. l. X. c. XXXIII. ubi turtures albas Veneri, Cereri, Parcis, & Furiis ſacras fuiſſe obſervat; & praeterea, quod Furiis ovem nigram mactaſſe Oreſtes dicatur Scholiis ad Sophocl. Oedip. Col. vſ. 42. Ἔμπυρα proinde eadem, ſicut haec Thebana Antinoes, unius e Cadmi filiabus, ſacra; & prout ἔμπυρα de ſacris Herculis apud Thebanos

nos ſeu inferiis, quae occiſis ejus & Megarae liberis, ſolebant ab iis annua fieri. Ἔμπυρα enim de *libaminibus*, ſeu incruentis vel ἀναιμάκτοις θυμιάμασι, ad mortuorum tumulos offerri olim ſolitis, non autem de victimis, alibi etiam dicta, ut apud Sophoclem Electr. vſ. 408.

τῷ φέρεις τάδ᾽ ἔμπυρα:

Χρ. Μήτηρ με πέμπει πατρὶ τυμβεῦσαι ΧΟΑΣ,

quo fers iſta incenſa libamina?

Χρ. *Mater mittit me, ut ad patris tumulum* INFERIAS *adferam;*

& quae ἔμπυρα καταχρηστικῶς dici de *inferiis*, quae nempe ſine igne fierent, obſervant ibi Grammatici, quum alioquin, quod addunt, & vel e nomine erat obvium, ἔμπυρα γὰρ κυρίως, τὰ διὰ πυρὸς γινόμενα, h. e. *ἔμπυρα enim proprie, quae per ignem fiunt.* Quibus addi poteſt Euripides Helen. vſ. 554. ubi ἔμπυρα ſimiliter de *inferiis* ad Protei monumentum poſitis dicuntur; alibi autem de *vaticiniis*, quae nempe ex *igniſpiciis*, ut ea vocat Plinius, ſeu victimarum, quae adolebantur, extis capi conſueverant, in eodem dramate vſ. 762. ubi de Haruſpicibus per ſacrificia Deos conſulentibus agens, addit,

Κοὐδεὶς ἐπλούτησ᾽ ἐμπύροισιν, ἀργὸς ὤν,

Et nemo dives factus eſt vaticiniis, (ut ibi Canterus, ſeu *haruſpiciis*) *otioſus exiſtens:*

quomodo ἐμπύρου φλογὸς, *ignitae flammae*, de *haruſpicina* ait ibidem vſ. 572. & ἔμπυρος τέχνη ſimiliter de eadem Phoen. vſ. 561. Quae proinde φλογωπὰ σήματα, *ſigna flammea*, ex inſpectis nempe victimis vaticinia, apud Aeſchylum dicuntur Prom. vſ. 497. quum contra ἄπυρος ſeu πυρὸς δίχα, *ſine igne*, dicatur ars auguralis, ut apud eundem Tragicum Sept. Theb. vſ. 25.

ΠΥΡΟΣ ΔΙΧΑ

Χρηστηρίους ὄρνιθας ἀψευδεῖ τέχνῃ,

ABSQUE IGNE *dijudicans*

Fatidicas volucres arte non mendaci.

Quomodo proinde haruſpicinae ars ab augurali diſtinguitur apud Euripidem Bacch. verſ. 256. ubi a Tireſia augure quaerit Pentheus, an velit

Σκοπεῖν πτερωτοὺς, κ᾽ ἐμπύρων μισθοὺς φέρειν,

Spectare alatas aves, ſeu *auguria*, *& haruſpicum mercedem auferre;*

ac ſimiliter apud Apollonium Rh. l. I. vſ. 145. ubi utramque artem auguralem & haruſpicinam tradidiſſe Apollo dicitur,

Οἰωνούς τ᾽ ἀλέγειν, ἠδ᾽ ἔμπυρα σήματ᾽ ἰδέσθαι,

Volucres obſervare, vel igniſpicia inſpicere.

Adde Dionem Pruſ. Orat. I. p. 13. ἐσήμαινε δὲ καὶ δι᾽ οἰωνῶν, καὶ δι᾽ ἐμπύρων, *ſignificationem autem dedit & per auguria, & per igniſpicia.*

Vſ. 108. τὸν μόνον εὐχόμενοι] Immo quale ipſius Actaeonis jam

 in

in cervum a Diana mutati, & a propriis canibus dilacerandi votum legitur in Nonni Dionyſ. l. v. p. 160. Nempe ubi comparatione tam infelicis ſortis, ob viſam nudam Dianam, cum excaecato Tireſia, ob conſpectam nudam itidem Minervam, felicem continuo exclamat eundem Tireſiam, qui ſcilicet in ſimili caſu aut culpa, tam diſparem poenam ſubierit,

> Ὄλβιε Τειρεσία, σὺ γὰρ ἔδρακες ἐκτὸς ὀλέθρου,
> Γυμνὸν ἀναινομένης οἰκτίρμονος εἶδος Ἀθήνης,
> *O felix Tireſia! tu enim vidiſti ſine tuo exitio*
> *Nudam renuentis* ſed *miſericordis formam* (non *imaginem*, ut ibi Interpres) *Minervae.*

Quibus mox illud votum ſubdit,

> Αἴθε μοι ἄλγος ὄπασσεν ὁμοίϊον, αἴθε καὶ αὐτὴ
> Ὄμμασιν ἡμετέροισιν ἐπέχραεν, ὥσπερ Ἀθήνη·
> *Utinam mihi dolorem praebuiſſet conſimilem; utinam & ipſa*
> *Noſtris oculis irruiſſet, ſicut Minerva.*

Priorem autem illum Nonni locum vidiſſe jam, ubi hanc de excaecato Tireſia fabellam a Callimacho traditam in Miſcellaneis adtingit, elegantiſſimum Politianum, ex capite eorundem in calce Stephanianae editionis addito, poſtea animadverti.

Vſ. 113. οὐκ ἐθέλων περ ἴδῃ] Qua de re tamen ſeu fabella, ſicuti ſupra de excaecato dictum Tireſia, alii aliter; quod nempe conſpecta lavante ac nuda Diana, vim inferre ei voluerit, ut ille a Statio vocatur Theb. l. II. vſ. 198. *Antinoeus Heros*, aut quod nudae ejus intuitu oculos, propius etiam ad fontem accedens, diu ac libidinoſe paverit, ſeu curioſius eo gravisus fuerit ſpectaculo, aut vero, quod ſe Deae κυνηγίᾳ venandi arte praeſtare arrogantius jactaverit; aut quod nuptiale epulum, e venaticis Dianae canibus in ejus aede dicatis, celebrare ſit adgreſſus; aut denique, quod Semeles nuptias ambiverit. Quae omnia, ut eos ordine, qui eadem tradiderunt, referam, ab Hygino prodita l. v. p. 359. Fulgentio l. III. c. III. Euripide (quem jam huc adduxit vir doctus) Bacch. vſ. 339. Diodoro l. IV. p. 281. Arceſilao apud Apollodorum l. III. c. IV. & Steſichoro, teſte Pauſania l. IX. p. 545. Callimacho tamen, qui hoc omne mero caſui, *nolenti* nempe ac invito Actaeoni tribuit, accedunt alii Mythologi, Apollodorus dicto jam loco, Ovidius, Hyginus Fab. CLXXXI. Lactantius Placidus Fab. II. &c. Unde idem hic a Poëta, quod de Tireſia dictum vidimus vſ. 78. & prout id omnino cavendum monuerat jam ante vſ. 52. ne quis Argivus etiam *nolens*, οὐκ ἐθέλων Deam videret. Quod nempe, ut id rurſus traditur vſ. 101. haud levior maneret eos, quibus id, quamquam καθ' ἄγνοιαν contingeret, poena, quam qui *conſulto* & ex προνοίας Deos, niſi ipſimet id vellent, & id illi ab iis exigerent, coram vidiſſent. Qua de re abunde a nobis actum ad eadem loca, quae inde, ſi velit, petere poterit, qui in hunc incidet, Lector. Hoc unum addam, ea omnia utpote ἀκούσια, quod a *nolente*, ut hic & ſupra

pra

Digitized by Google

pra eadem in re dictum, ſeu ab *invitis* profecta, proinde, juxta Philoſophum ad Nicomachum l. v. c. VIII. mera fuiſſe ἀτυχήματα, non ἀδικήματα, quae non dantur, niſi ubi ſit τὸ ἑκούσιον, ſeu ἐκ προνοίας, *ſponte* & *conſulto*; atque ita, ut ab omni culpa immunes praeſtari debuerint illi, qui ea admiſiſſe ferebantur. Quod firmare inſuper videtur adlata dein ab eodem Philoſopho, inter illa ἀκούσια, quae venia digna, aut non digna ſunt, diſtinctio; dum in priorem claſſem ſeu τὰ συγγνωμονικὰ, *quibus ignoſci par eſt*, refert quaecunque non ſolum ignarus, ſed etiam δι' ἄγνοιαν, *per ignorantiam*, quis peccaverit. Quod poſtremum equidem de Actaeonis caſu, juxta eos, de quibus paullo ante, dici non poſſet; qui eum quidem ignarum in locum veniſſe, ubi in Dianam inciderit lavantem, ſed eo ſpectaculo aliquamdiu & ultro proinde gaviſum finxerunt. Videri alioquin poſſunt, quae de diſcrimine a Regibus, ſeu qui alios habent in poteſtate, accurate faciendo inter ἀδίκημα, ἁμάρτημα, καὶ ἀτύχημα, *ſcelus*, *erratum*, & *infelicitatem* ſeu *fortuitum caſum*; ac inde haud poenas eventis conſtituendas, tradit Themiſtius Orat. I. pag. 15. ac praeterea Orat. VII. p. 85. &c.

Vſ. 114. κύνες] Quorum ſcilicet *canum*, qui infelicem herum dilaniarunt, & ex utroque quidem ſexu, numerum ſimul ac nomina (tanta veterum in talibus vel περιεργία, vel ineptia etiam ſubinde exſtitit) enarrari videas Mythologis antiquis, Ovidio Metam. l. III. Hygino Fab. CLXXXI. & in iis veteris Poëtae verſibus, quorum aliquot retulit Apollodorus l. III. c. IV. ſed in quibus depravatis, ut fieri ſolet, recenſendis emendandisve nominibus, nemo, ut opinor, a me exſpectabit, ut hic Lectori ludibrium debeam. De iis in genere ait Statius Theb. l. II. vſ. 203.

Heu dominum inſani non agnovere Moloſſi.

Vſ. 115. ὀστέα μάτηρ Δεξεῖται] Λεξεῖται cum viris eruditiſſimis nec obeſae naris, Politiano & H. Stephano, legendum hic etiam cenſeo, & quomodo, ut hoc addam, de illo ipſo Autonoes filii Actaeonis a canibus diſcerpti oſſa legentis facto, dixit Nonnus Dionyſ. l. v. p. 172.

Ὀ Σ Τ Ε Α δ' ἔνθα καὶ ἔνθα χυτῇ μεμορισμένα γαίῃ,
Λείψανα πεπληῶτα μόγις Σ Υ Ν Ε Λ Ε Ξ Α Τ Ο Μ Η Τ Η Ρ,
Oſſa vero hinc inde effoſſa diſperſa in terra,
Reliquias terrefactas vix COLLEGIT MATER.

Vſ. 121. Μάντιν ἐπεὶ θασῶ] θασῶ hic nempe proprio eam in rem verbo. Unde οἰωνοθέτης ſeu *augur* dictus idem Tireſias apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 493. ac ubi veteres Grammatici, Οἰωνοθέτης, ὁ τοῖς οἰωνοῖς Τ Ι Θ Ε Μ Ε Ν Ο Σ, dein, καὶ ὁ τὴν πτῆσιν τῶν οἰωνῶν Δ Ι Α Τ Ι Θ Ε Ι Σ, καὶ συγκρινῶν, h. e. *qui auguriis eſt propoſitus, & qui volatus avium* DISPONIT ſeu *diſcernit ac dijudicat*. Quomodo nempe apud Ariſtophanem dicitur, Avib. pag. 603.

Σὺ

Digitized by Google

Σὺ δὲ τὰ πτερὰ πρῶτον
ΔΙΑΘΕΙΣ τᾶδε κόσμῳ,
Tu autem alas primum
DISPONE *easque ordine;*

& apud Orpheum ſeu Onomacritum Argon. vſ. 34. de vaticiniis in genere, quae ex Auguriis & Haruſpicina capiuntur,

Θηρῶν, οἰωνῶν, καὶ σπλάγχνων ΘΕΣΙΣ ἐστί,
Ferrarum, avium etiam, & viſcerum SITUS *eſt.*

Adde Heſychium, qui ἴξιδρον avem, & de qua voce infra, exponit οὐκ ΕΥΘΕΤΟΝ ὄρνιν, *avem non bene* POSITAM, in debito nempe ei caveae loco. Per μάντιν etiam, non adeo *talem* in genere, quam *augurem* a Minerva deſignatum Tireſiam, proxima Poëtae verba ſatis arguunt, & prout μάντεις de *auguribus* dixiſſe Hippocratem liquet de Acut. Morb lib. I. Sect. XV. Ὅτι καὶ ΟΙ ΜΑΝΤΕΙΣ τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, *quomodo etiam* AUGURES *eandem avem*, *fauſtam* nempe, quod addit, aut *infauſtam eſſe ſtatuunt;* & ad quem locum notat Galenus, μαντικὴν dici quidem οἰωνιστικὴν, ſeu *artem auguralem;* dein τοὺς δὲ διὰ τῆς τῶν ὀρνίθων πτήσεως μαντευομένους, οὓς ΟΙΩΝΙΣΤΑΣ τε καὶ ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΟΥΣ ὀνομάζομεν, τούτους νῦν ΜΑΝΤΕΙΣ ἐκάλεσεν ὁ Ἱπποκράτης, *qui ex avium volatu vaticinantur, quos* AUGURES *&* AVIUM INSPECTORES *vocamus, eo nunc* ΜΑΝΤΕΙΣ *vocavit Hippocrates.* Haud aliter ac de eodem Tireſia caeco & augure quamquam tacito nomine, ait Eteocles apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 24.

Νῦν δὲ ὡς ὁ ΜΑΝΤΙΣ, φησὶν, οἰωνῶν βοτήρ,
Nunc autem AUGUR, *inquit, avium cuſtos;*

ac de eodem ſimiliter Statius Theb. IV. vſ. 510. *Aonius vates.* Cui geminum Eueni, Apollinis ovium apud Apolloniatas in Ionia cuſtodis, fatum tradit Herodotus lib. IX. cap. XCIII. eum nempe ob male cuſtoditas easdem oves, ſeu plures ex iis a lupis, eo dormiente, direptas juſſu Apolloniatarum oculis orbatum, poſtea ἔμφυτον μαντικὴν, *inſitam divinandi artem*, qua celeberrimus evaſerit, obtinuiſſe. Hunc vero μάντιν, ſeu ea divinandi arte, quae ex auſpiciis petitur, inſignem Tireſiam, non a Minerva, ut hoc loco dicitur, ſed ob deciſam a Jove contra Junonem litem, inter fabulas relatum conſtat Metam. l. III. vſ. 335. cui nempe Tireſiae Jupiter

pro lumine adempto,
Scire futura dedit, poenamque levavit honore.

Unde etiam Διὸς ὑψίστου προφήταν ἔξοχον, *Jovis altiſſimi prophetam* ſeu *vatem eximium*, eundem Tireſiam dixerat pridem ante Pindarus Nem. Od. I. p. 339 Haud aliter nempe ac ipſe Apollo μάντις dicitur Delphis a Jove conſtitutus apud Aeſchylum Eum. vſ. 19.

Διὸς προφήτης ἐστὶ Λοξίας πατρὸς,
Jovis patris propheta eſt Apollo,

qui-

Digitized by Google

quique, ut ante dixerat, nulla ederet oracula, niſi quae ipſi Jupiter praeſcripſerat. Quam in rem quoque ab Amphiarao augure, auſpicium ex avibus capturo, vocatur apud Statium Theb. lib. III. verſ. 471.

Jupiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere conſilium &c.

ac mox verſ. 481.

Ditior ille animi, cui tu, Dictaee, ſecundas
Impuleris manifeſtus aves.

Unde factum etiam, ut *Interpretes Jovis Optimi Maximi, publici augures*, a Cicerone dicantur de Legib. l. II. c. VIII. Verum, quae laus Minervae itidem tributa; utpote cui ſicut mox a Callimacho dicitur vſ. 132. & ſoli quidem e filiabus a Jove datum, ut omnia Patris decora eadem conſequeretur, πατρώϊα πάντα φέρεσθαι. Hinc juxta Jovem eadem Delphis Παλλάδος προναίας nomine culta, ſicuti continuo apud Aeſchylum ab eadem Pythia additur vſ. 21.

Παλλὰς Προναία δ᾽ ἐν λόγοις πρεσβεύεται,
Pallas autem Pronaea (ſeu ante templum culta) *ſermonibus celebratur;*

cui nempe ante aedem Delphicam ſacellum & ſimulacrum erectum, ac inde Προναίας nomen; cujusque juxta Graecos ad eum Tragici locum Enarratores, meminerit alibi Callimachus. Ita de Delphis, hujusque Minervae ibidem templo ſeu ſacello agens Pauſanias; ſed ubi male aliquoties Ἀθηνᾶς Προνοίας (& quo nomine alibi eadem culta, ut e Phornuto & aliis conſtat) pro Προναίας, facili utique librariorum lapſu, hactenus legitur, l. X. p. 623. Immo cui Minervae, ut oraculis ab ipſo Apolline praefectae, prima etiam ſacra ibidem facta, tradit, inſigni hanc in rem loco, Ariſtides Hym. in Minerv. p. 28. ὁ δὲ Ἀπόλλων τῷ αὐτοῦ ΧΡΗΣΜΩΔΙΩΝ ταύτην ΠΡΟΥΣΤΗΣΑΤΟ, καὶ προθύειν ἐπέταξεν, *Apollo vero* ORACULIS *ſuis* IPSAM (Minervam) PRAEFECIT, *priorique ſacrificari juſſit.* Unde dicta eadem Dea FATIDICA in veteri Inſcriptione, & quae e modo dictis haud parum lucis mutuatur,

SACRUM MINERVAE FATIDICAE,

quam e Maſſono adtulit Cl. Reineſius Syntagm. p. 16. & ad cujus illuſtrationem unum ibi illud adducit vir doctiſſimus, quod a Bulengero, ut ibidem ait, e Didymo adnotatum fuerat, aut a Stephano in voce Θρίαι, nempe de calculis Minervae μαντικοῖς, iisdemque, rogatu Apollinis, omni fide deinceps a Jove adempta. Adde, quod apud Aegyptios, teſte Herodoto l. II. c. LXXXIII. Minerva inter ea Numina fuerit habita, quibus divinationem creditam tradiderint, & oracula apud eos conſtituta. Haud mirum proinde a FATIDICA Dea, & inter Delphici oraculi Praeſides habita, ſeu verius *Prudentia, quam Poëtico ritu Minervam nuncupavit*, ut de ea loquitur Apulejus de Deo Socratis,

con-

Digitized by Google

conſtitutum hic dici *vatem* ſeu *augurem Tireſiam*; quo illa nempe, pro ademptis eidem corporis oculis, mentis praeſtantius lumen, & futura proſpiciendi facultatem eidem inditam teſtaretur; ſive ut Cyrilli hic verbis utar adv. Julian. l. v. p. 158. φωτὸς &c. τοῦ νοητοῦ καὶ τὸν τῆς καρδίας ὀφθαλμὸν καταυγάζοντος, *luminis, quod intellectu percipitur*, & *cordis oculum illuſtrantis* donum. Haud aliter ac ab Hieronymo ad Abigaeam ſcribitur Epiſt. XXXII. quo caecum eundem conſolaretur, *quosdam etiam mundi Philoſophos legimus, ut totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem, ſibi oculos eruiſſe*; quodque ſequenti Epiſtola ad Caſtrutium itidem caecum, illuſtrat graviori exemplo, *Jacob, cujus caligaverat acies, & cum interioribus oculis & ſpiritu prophetali longe poſt futura proſpiceret, & Chriſtum cerneret de ſtirpe regia eſſe venturum, Ephraim & Manaſſen videre non poterat.* Ut mittam, quod μαντικὴν ſeu *divinationem* fieri tradit Jamblichus de Myſt. Sect. III. c. XIV. quum Dii, ſicut haec Minerva Tireſiae, lumen aliquod praevium in animum immittunt. Adeo ut non eadem hic *vatis* ſeu *auguris*; qualis inſigni Minervae *munere* exſtitit Tireſias, quae Sacerdotum apud Hebraeos foret ratio; a quo munere, ut corporis aliqua parte caeteroquin mutili ſeu non ὁλόκληροι, ita etiam inter eos nominatim caeci excluſi Levit. XXII. 22. & quidem juxta Hebraeorum magiſtros, ubi etiam in altero tantum oculo foret caecitas. Neque vero diſpar apud Romanos augurum conditio, quos ἀσινεῖς & ὁλοκλήρους, non *mutilos corpore*, ſed *integros* eſſe oportuit; immo quibus ulcus etiam habentibus, interdictum augurari, docet Plutarchus Quaeſt. Rom. p. 281. Quod de Sacerdotibus in genere, Hebraeorum more, apud Athenienſes, & legibus quidem cautum, quarum aliquoties fit mentio apud veteres Hermogenis Enarratores pag. 88. 197. 297. &c. νόμος, τὸν ὁλόκληρον ἱερᾶσθαι, *lex, ut corpore integer Sacerdotium conſequatur*; & gemino eandem in rem p. 241. νόμος, τὸν σεσινωμένον μὴ ἱερᾶσθαι, *lex, ut corpore laeſus*, ſeu *mutilus Sacerdotium non conſequatur.* Quod diſcrimen proinde ea in re inter Athenienſes & Aegyptios, qui illud ſcilicet ὁλόκληρον in eorum Sacerdotibus non exigerent, tangit Anaxandrides apud Athenaeum l. VII. p. 300.

> Τοὺς ἱερέας ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
> Εἶναι, παρ' ὑμῖν δέ, ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους,
> *Sacerdotes quidem hic corpore integros lex ſcivit,*
> *Apud vos autem, ut fertur, mutilatos,*

ſeu capite non ſolum, ſed toto etiam corpore raſos & praeterea circumciſos; quales fuiſſe Aegyptiorum Sacerdotes tradit Herodotus l. II. c. XXXVII. Quorum poſtremum tamen apud Hebraeos non obſtitit, quin ὁλόκληροι eorum Sacerdotes, ſeu corpore integri, non vero σεσινωμένοι haberentur.

Vſ. 123. Γιγνώσκεται δ' ὄρνιθας] Quod primum nempe in augurali diſciplina ſeu *juris augurii ſcientia*, ut eam vocat Tullius de

Se-

Digitized by Google

Senectut. c. IV. requirebatur, accurata nempe *avium* quae ad facienda auſpicia idoneae habebantur, *notitia* : ſicuti a Matrone ſimiliter dicitur in parodia Homerica apud Athenaeum l. IV. p. 136.

ΟΡΝΙΘΑΣ ΓΝΩΝΑΙ, ϰ̀ ἐναίσιμα σιτίζεσθαι,

AVES NOSSE, *& cibis eas auſpicatis paſcere*,

non, ut poſtrema vertit Dalechampius, decenterque & auſpicato illis veſci. Nempe quod de Prometheo, qui primus *aves* augurales, quae facerent auſpicia, & de quo loco paullo poſt, diſcreverit, ait Aeſchylus Prom. vſ. 489.

καὶ δίαιταν, ἥντινα
Ἔχουσ' ἕκαστοι,
& qualem victum ſeu *eſcam*
Haberent ſingulae,

potius, quam ut ibi interpres, & *qualem vitae rationem quaeque haberent.* Unde etiam factum (tanta nempe circa earundem *avium* δίαιταν ſeu *victum*, cura veterum & religio exſtitit) ut Athenis in Prytaneo alerentur *aves* illae augurales; prout id tradunt Comici Enarratores ad Nubes p. 148. χρηστήριοι autem ſeu *fatidicae* eaedem alibi ab Aeſchylo appellatae, eo loco, quo de hoc Tireſia, ut praeſtantiſſimo augure, agi paullo ante diximus, nempe Sept. Theb. vſ. 25. Νῦν δ' ὡς ὁ μάντις, ac ubi continuo de eodem additur,

Ἐν ὠσὶ νωμῶν ϰ̀ φρεσὶν πυρὸς δίχα,
ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΥΣ ΟΡΝΙΘΑΣ, ἀψευδεῖ τέχνῃ,
Auribus & mente dijudicans, absque igne,
FATIDICAS AVES, *arte non mendaci*;

ac unde ὀρθόμαντιν, h. e. τὸν ἀληθῆ μάντιν, *veracem vatem* ſeu *augurem*, vocat eum Pindarus Nem. Od. I. p. 339. alibi autem de Iamo augure Olymp. Od. VI. p. 53.

τόκα μὲν φωνὰν ἀκούειν
ψευδέων ΑΓΝΩΣΤΟΝ,
tunc quidem vocem audire
Mendaciorum neſciam.

Nempe quum e *faticidis* illis, prout eas vocat adducto modo loco Aeſchylus, avibus, juxta auguralem diſciplinam aliae, ut vulgo notum, forent *oſcines*, quae ore ſeu cantu; aliae *alites*, ſeu *praepetes* dictae, quae volatu futura praedicerent, aliae autem, juxta Feſtum, in voce *oſcines*, quae & in *oſcinibus* & in *alitibus* haberentur, quum nempe aliae darentur aves, & de quibus agunt proxima Poëtae verba, quae nullum auſpicium, nec ore ſcilicet, nec volatu, facere crederentur : inde e lege ejusdem diſciplinae ſingulas id genus *aves*, quod hic a Callimacho dicitur, noſſe probe, earumque naturam, ac inter ſe diſcrimina accurate tenere ac dijudicare futurus augur, isque, qualis habitus fuit Tireſias, praeſtantiſſimus omnino tenebatur, ſeu

qui doctus in omni
Nube, ſalutato VOLUCREM COGNOSCERE *Phoebo*,

prout

Digitized by Google

prout nempe de Amphiarao vate ait Papinius lib. VII. verſ. 707. Quomodo etiam a Prometheo, ubi repertam a ſe, & de quo paullo ante obiter, Augurii diſciplinam apud Aeſchylum tradit, dicitur verſ. 486.

ἐνοδίους τε συμβόλους,
Γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
Διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν,
Εὐωνύμους τε,

ſigna etiam propter viam,
Tum alitum cum aduncis unguibus volatum accurate
Diſtinxi, & qui natura dextri,
Et qui ſiniſtri quoque,

ac ut addit, & qua de re paullo ante, quae circa earundem *avium* victum, aut in caveis conſeſſum, vel inter ſe diſſidia, ſpectabant. E quibus nempe omnibus conſtabat auguratus apud veteres diſciplina, ac auſpiciorum ratio; quaeque proinde iis Minervae de Tireſia futuro augure verbis, γνωσεῖται δ' ὄρνιθας, *aves autem cognoſcet*, continentur; & quidem qui a Dea, uti jam vidimus, χρηστηρίῳ ſeu *fatidica*, eadem haec omnia ſit edoctus. Adeo, ut hiſce aperte innuat Callimachus, coelitus, ſive a Deo vim omnem divinandi & auſpiciorum quidem repetendam; non autem eandem in ipſis auguribus, aut vero in *avibus* ſitam, quod poſtremum ſtatuebat apud Origenem Celſus l. I. IV. p. 222. ut abſurdum vero ac inſanum refellit Ammianus l. XXI. c. I. *Auguria & auſpicia avium, non volucrum arbitrio futura noſcentium colliguntur (nec enim hoc* VEL INSIPIENS *quiſquam dicat) ſed volatus avium dirigit Deus* &c. Quam cordatiorum & Socratis etiam fuiſſe de auguriis diverſam a vulgi opinione ſententiam dixerat pridem Xenophon Memorab. lib. I. pag. 708. Οὗτοί τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ΟΥ ΤΟΥΣ ΟΡΝΙΘΑΣ, οὐδὲ τοὺς ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, ΑΛΛΑ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ διὰ τούτων αὐτὰ σημαίνειν· κἀκεῖνος οὕτως ἐνόμιζεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασὶν ΥΠΟ ΤΕ ΤΩΝ ΟΡΝΙΘΩΝ, καὶ τῶν ἀπαντώντων, ἀποτρέπεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι, *exiſtimant enim illi* NON AVES, *nec alia quae occurſant* (puta felem, canem, muſtelam, aliaque id genus, e quorum occurſu capiebantur etiam auguria) *ſcire quid ex uſu ſit iis, qui divinatione utuntur*, SED *horum opera* DEOS *illa ſignificare; quod etiam putabat Socrates. Verum maxima ait pars ſe* AB AVIBUS, *& ab occurrentibus, vel averti, vel incitari.* Quam in rem etiam anquirit Statius, unde nempe conceſſum ſit avibus futura praedicere, triplicemque ea de re ſententiam pandit: ſeu nempe in primaeva rerum creatione, illa principia, a ſummo Deo ſint avibus indita; ſeu per Pythagoricam animarum poſt hanc vitam in aëra ac in aves migrationem; ſeu quod aves puriſſime in aëre vivant; nempe Theb. l. III. vſ. 482.

mirum unde, ſed olim
Hic honor alitibus: ſuperae ſeu conditor aulae

Sic

Digitized by Google

Sic dedit, effuſum chaos in nova ſemina texens:
Seu quia mutatae, noſtraque ab origine verſis
Corporibus ſubiere Notos: ſeu purior axis
Amotumque nefas, & rarum inſiſtere terris
Vera docent.

Qua de re autem diſſerit Jamblichus de Myſter. Sect. III. cap. XVI. ut *aves* eas, quarum habetur in auguriis ratio, permoveri dicat, tum a ſuae animae impetu; tum a praeſide animabus daemone; tum ab aëre; tum a coeli in aërem influxu; & quae omnia cum Deorum voluntate conſentiant, easque *aves* ad id congruenter ducant, quod ab initio Dii praeceperint. Quibus etiam conſona apud Apulejum legas de Deo Socratis, ubi nempe id ipſum a daemonibus, ſeu mediis inter homines & Deos poteſtatibus, proficiſci ſtatuit, qui nempe praeſint vel *praepetibus gubernandis vel oſcinibus erudiendis, vel vatibus inſpirandis; quae* autem *cuncta*, ut addit, *coeleſtium & voluntate, & numine, & auctoritate fieri arbitrandum eſt.* Quod tamen poſtremum, citra illud daemonum in gubernandis avibus earumve auſpiciis, ſeu ullam mediarum inter coelum ac terram poteſtatum operam ac miniſterium, referunt veteres Graecorum Poëtae ac Theologi, ubi id genus *avium* auguralium meminerunt, Homerus, Aeſchylus &c. ſed tanquam proxime a ſummis ac coeleſtibus Diis, Jove, Junone, Apolline, Minerva immiſſarum; quaeque inde eorum miniſtri ac nuntii vocantur, ut apud Porphyrium περὶ Ἀποχ. l. III. p. 255. & ſicut circus, accipitris genus, Apollinis ἄγγελος apud Homerum pridem dictus Odyſſ. O. vſ. 525. Unde etiam de *avibus* in genere futurorum nuntiis ait Euripides in Ione vſ. 179.

Τὰς θεῶν ἀγγέλλοντας φήμας
θνατοῖς,
Quae Deorum annuntiant voces, ſeu voluntatem,
Hominibus.

Quibus accedit etiam doctiſſimus Poëtarum Virgilius, apud quem ſupplex & anxius de futura ſui & ſuorum ſede Aeneas, Apollinem Delium invocans, ait,

DA, *Pater*, AUGURIUM, *atque animis illabere noſtris,*

ac ubi Servius, AUGURIUM *enim eſt exquiſita* DEORUM VOLUNTAS *per conſultationem* AVIUM *& ſignorum.* Aperte quoque eam in rem diſſerit apud Tullium Quintus frater, ut nempe totum hunc *avium* in auſpiciis motum ac ſignificationem, Diis coeleſtibus, nulla intermediorum daemonum ſeu geniorum, quorum frequens adeo ſequutis aetatibus exſtitit in Platonicorum ſcriptis ſermo, mentione adhibita, unice adſcribat de l. I. cap. CLVIII. *eademque efficit in* AVIBUS *digna mens, ut tum hinc tum illinc volent, alites tum in hac, tum in illa parte ſe occultent; tum a dextra, tum a ſiniſtra parte canant oſcines.*

Quibus conſona aut eam in rem magis adhuc notabilia tradit idem Tullius de Legib. l. II. c. XIII. ubi ex eo, quod detur, *ſummos eſſe Deos*, mundumque ab iis regi, eorum benignitatem humano generi conſulere, & poſſe nobis, quod addit, *ſigna rerum futurarum oſtendere*, *non video cur eſſe divinationem negem.* Quamquam eadem alibi, nempe Academicorum more, ſecundo de Divinatione libro impugnat adeo, ut nihil divini in auſpiciis agnoſcere videatur, nihil non fortuitum ac incertum; cenſeatque proinde, neque injuria, apud Romanos jus augurum *divinationis quidem opinione principio conſtitutum, ſed poſtea Reipublicae cauſſa conſervatum fuiſſe ac retentum*, de Divin. l. II. c. XXXV. Ex iis tamen a Tullio ante memoratis, nempe alitum volatu, & cantu oſcinum, iisque, quae inde capiebantur, ſignificationibus ac notis, pendebat illa *avium*, quae Tireſiae hic incumbere dicitur, *notitia*, & prout alibi ait idem Cicero l. VI. Epiſt. Famil. VI. *non igitur ex* ALITIS INVOLATU, *nec a* CANTU *ſiniſtro* OSCINIS, *ut in noſtra diſciplina eſt*, *nec ex tripudiis ſolſtimis aut ſoniviis*, *tibi* AUGUROR. Cujusmodi autem *aves*, quarum in auguriis ratio habebatur, tum propria alioquin iis ſignificatione, ὄρνιθες, οἰωνοὶ, tum ὅδιοι, ἐνόδιοι, item σύμβολοι a Graecis dictae; quae nempe non occurſu ſolum ſeu propter viam, ſicuti apud Horatium l. III. Od. XXVII. obvia forte praegnans canis, aut rava ſeu rufa lupa; aut foeta vulpes; aut ſerpens; ſed alia quacunque ratione, ut pullorum paſtu, & tripudio illo; de quo modo augur Cicero, ſolſtimo, omen aliquod improviſum portenderent. Unde apud Aeſchylum Agam. vſ. 164. ὀρνίθων ὁδίων, de duabus aquilis dicitur, quarum ille narraverat oſtentum; ac inde ὁδὸς de ipſa *vaticinandi arte* alibi in eodem dramate occurrit, nempe ubi ad fatidicam Caſſandram ait Argivorum ſenum Chorus vſ. 1163.

Πόθεν ὅρους ἔχεις θεσπεσίας ΟΔΟΥ;

Unde praecepta divinatricis VIAE ſeu ARTIS *babes?* ac unde lucem mutuatur Sophocles Oedip. Tyr. vſ. 318. ubi ab Oedipo ad hunc augurem Tireſiam dicitur,

μήτ' ΑΠ ΟΙΩΝΩΝ φάτιν,
Μήτ' εἴ τιν' ἄλλην ΜΑΝΤΙΚΗΣ ἔχεις ΟΔΟΝ,
ſive AB AVIBUS *nuntiationem*,
Sive quam aliam babes DIVINATIONIS VIAM
ſive ARTEM.

Et ſimiliter de Amphiarao augure agens, Oedip. Col. vſ. 1378. πρῶτα δὲ ΟΙΩΝΩΝ ΟΔΟΙΣ, *primas avium auguriis* ſeu *vaticinandi arte* ferens. Prout itidem vocem *vias* adhibere obſervo Tullium de Divin. l. I. c. XXXVIII. ubi Stoicorum de hiſce divinationibus ſententiam explicat: *Non igitur ſunt Dii*, *nec ſignificant futura; ſunt autem Dii*, *ſignificant. Et non ſi ſignificant*, *nullas* VIAS *dant nobis ad ſignificationis ſcientiam; fruſtra enim ſignificarent*, *nec ſi dant* VIAS, *non eſt divinatio; eſt igitur di-*

Digitized by Google

vinatio. Quo ſenſu proinde Aeſchylus ſeu apud eum auguralis artis inventor, ut vidimus, Prometheus diſcreviſſe ſe augurii ſymbola ait, adducto ante loco, ἐνοδίους τε συμβόλους; utraque ſcilicet voce augurali; ſicut ξύμβολον ὄρνιν, dixit Ariſtophanes Avib. p. 575. de *augurio*, quod e *ſignis*, ut ibi eruditi Critici, ſive ex occurſu avium capiebatur; & cujuſmodi ξύμβολα alibi vocantur, ab eodem Aeſchylo Agam. vſ. 147. τερπνὰ τούτων αἰτεῖ ξύμβολα, *jucunda harum ſigna exigit*, nempe ex oblato geminarum aquilarum omine. Quamquam σύμβολα in auguriis veterum fuerint etiam dicta, quae non adeo ex avibus, aliorumve animalium occurſu; quam e fulgure, tonitru aliiſque id genus διοσημείοις, petita: quaeque inde ab auguribus itidem capiebantur ſignificationes rerum futurarum, & cujuſmodi ἐναίσιμα σήματα dixit Homerus Iliad. B. vſ. 353. ſed qua de re opportunius ad ipſum Aeſchylum, ſeu adducta modo ejus verba, ἐνοδίων τε ξυμβόλων, a nobis agitur. Quum autem potiſſima χρηστηρίων, de quibus hic Callimachus, *avium notitia*, ex earundem *ſpectione*, voce, ut e Feſto & aliunde liquet augurali, penderet, ac prout *in auguriis avem ſpicere*, juxta Varronem de L. L. a Romanis olim dictum; ita de eodem augure Tireſia, ut dudum artis illius eximie gnaro, dixit Euripides Bacch. vſ. 287. Σκοπεῖν πτερωτὰς, *ſpicere* nempe ſeu *obſervare* (non ut ibi Canterus *ſpectare*, erat enim caecus Tireſias) *alites*; ac unde θᾶκον ὀρνιθοσκόπον, *ſedem augurii*, inſidere idem apud Sophoclem dicitur Antigon. vſ. 1012. ſeu, ut de eodem Pauſanias l. x. p. 565. οἰωνοσκοπεῖον τε Τειρεσίου καλούμενον, *quod Tireſiae auguratulum*, ut illud vocat Feſtus, *dicitur*: & prout Athenis itidem ad ὀρνιθοσκόπον, augurem nempe conſultura, profecta dicitur moroſi cujuſdam adoleſcentis mater, apud Theophraſtum περὶ Δυσχερ. Unde etiam voce *ſervare* eam in rem uſus, pro *obſervare* nempe ſeu σκοπεῖν, Lucanus l. I. vſ. 601.

Et doctus VOLUCRES *augur* SERVARE *ſiniſtras*:

ita enim cum editi, tum ſcripti omnes, cujuſmodi plures olim juvenis conſului, (dum auctore ejus rei & auſpice, Domino tunc & Patrono, CAROLO LUDOVICO Palatino Octoviro, de nova ſplendidaque illius editione cogitarem) hujus Poëtae libri. Nempe quomodo non oculis, ſed *auribus & mente*, aves augurales dijudicaſſe dicitur, adducto paullo ante apud Aeſchylum loco, idem hic Tireſias; a filia nempe, ut ibidem notant priſci ejus Enarratores, (nempe ad Sept. Theb. vſ. 25.) de genere ſcilicet, numero, a dextris aut a ſiniſtris volatu earundem avium edoctus; quaeque inſuper tradita de iiſdem σημεῖα, in tabulas, idque conſulendae memoriae, augurales, & quas κλήρους appellarunt, continuo fuerant relata. Quorum iſtud ab eodem Tireſia memorari videas apud Euripidem in Phoeniſſis, ubi ille ad filiam viae ducem, & quam inde paullo ante *oculum ſuum dixerat* ὀφθαλμὸς εἶ σὺ, ait vſ. 845.

ΚΛΗΡΟΥΣ τέ μοι φύλασσε παρθένῳ χερὶ,
Οὓς ἔλαβον, οἰωνίσματ' ΟΡΝΙΘΩΝ ΜΑΘΩΝ,
Serva mihi TABELLAS *vaticiniorum, virginea manu;*
Quas accepi, auguria AVIUM EDOCTUS,

ac ubi veteres Grammatici, *οἱ γὰρ οἰωνοσκόποι ἐν δέλτοις ἐσημειοῦντο τὰς πτήσεις, augures enim in tabulis notabant volatus.* Quo ſenſu etiam *κλῆρον* adhiberi ab eodem Tragico patet Hippol. vſ. 1057. *Oſcinum* autem ſive earum *avium*, quae ore ſeu cantu auſpicium facerent, voces aut ſonos eidem Tireſiae, quamquam caeco, audire ac *dignoſcere*, utrum ſcilicet boni an mali ominis iidem forent, *auribus* utique ac *mente*, ut de eo paullo ante Tragicus, facile licuit. Unde idem de ſe ait apud Sophoclem Antigon. vſ. 1014.

Ἀγνῶτ' ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων,
Ignotam audio loquelam avium &c.

ac dein vſ. 1034.

Οὐδ' ὄρνις εὐσήμους ἀπορροιβδεῖ βοὰς,
Neque avis fauſtas ſonet voces;

& ſicuti voces avium edoctos eundem Tireſiam & Melampum, Porphyrius tradit περὶ Ἀποχ. l. III. p. 246. Immo unde eam facultatem Tireſiae, purgatis illius aurium meatibus, a Minerva inditam, ἅπασαν ΟΡΝΙΘΩΝ φωνὴν ποιῆσαι συνιέναι, *eumque omnis avium loquelae intelligentem* feciſſe, teſtatur Apollodorus l. III. c. VI. immo qui auſpicium avium Tireſias invexiſſe a Plinio dicitur l. VII. c. LVI. Adeo, ut vel ex hiſce facile liqueat, quod Ciceroni ab illius auguralis diſciplinae cultoribus regeri tum potuerit; ubi inter alia, quae contra omnem auguratus ex avibus aut aliunde petitam divinationem diſputat, ait de hoc caeco Tireſia Divin. l. II. c. III. *aut neſcio, qui ille divinus, ſi oculis captus ſit, ut Tireſias facit, poſſet, quae alba ſunt, quae nigra dicere?* Immo quibus licuiſſet ea inſuper opponere, quo ab eodem Tullio, pro divinationibus id genus, Academicorum, ut dixi, more, differente, dicta fuerant l. I. c. XXXII. *pars animi, quae eſt rationis & intelligentiae particeps, eam tum maxime vigere, quum plurimum abſit a corpore.* Immo prout ab eodem Tireſia, non jam ex avium volatu, ſed ex evocatis a filia, itidem vate, manibus auguria, ſeu, de futuro itidem inter Argivos bello, omina captante, quaſi non mentis ſolum, ſed oculorum, quo repente foret is illuſtratus lumine, eadem coram videre dicitur, apud Statium Theb. l. IV. vſ. 583. &c.

deſiſte canendo,
Nata, ait, externae ſatis eſt mihi LUCIS; *inertes*
Diſcedunt nebulae, & vultum niger exuit aër.
Umbriſne, an ſupero me miſſus Apolline complet
Spiritus? en VIDEO *quaecunque* AUDITA.

Ibid. ὃς αἴτιος] Quod primum utique in hac, quam a Pallade dicitur edoctus Tireſias, *avium notitia*, ſeu augurali diſciplina requi-

Digitized by Google

requirebatur: accurata nempe earum avium, quae laetum facerent auſpicium, cognitio, & quales vulgo apud Graecos, ut notum, αἴσιοι ſunt dictae. Unde αἴσιος ὄρνις de ipſo *felici augurio*, ut apud Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 51. & Grammaticos ibidem, ΤΟ ΑΙΣΙΟΝ δὲ καὶ ΑΠΑΙΣΙΟΝ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων μαντείας, h. e. *αἴσιον autem* ſeu *fauſtum*; & ἀπαίσιον, *infauſtum*, dicuntur de vaticiniis ex avibus ſeu auguriis, ut apud Euripidem Iphigen. Aul. vſ. 607. ac alibi. Ita etiam ἐναίσιον pro *fauſto*, & ἐξαίσιον pro *infauſto* omine apud Dionem legitur l. XXXVIII. p. 67. Eaedem proinde *fauſtae aves*, ſeu αἴσιοι vel ἐναίσιοι ὄρνιθες, quae vulgo δεξιαὶ, item καλοὶ, ut apud Euripidem in Ione vſ. 1333. οἰωνῶν καλῶν, *bonis avibus*, eaedemque ἀγαθοὶ apud Plutarchum in Numa p. 64. ac ὅσιοι etiam ſubinde, de qua voce paullo ante, ſunt appellatae. Ita Heſychius, ὅσιος· ἁγνὸς, αἴσιος, & prout apud Aeſchylum conjunguntur Agam. vſ. 104.

Κύριός εἰμι θροεῖν ΟΔΙΟΝ κράτος
ΑΙΣΙΟΝ ἀνδρῶν,
Potis ſum enarrare viſum feliciter imperium
Auſpicatum virorum;

ubi nempe a Choro agitur de fauſto duarum aquilarum augurio, geminis Atridis, Graecorum ad expeditionem Trojanam profectis ducibus, oſtenſo, ac apud Pindarum ſimiliter Nem. Od. IX. p. 408. de infauſta Argivorum ducum contra Thebas expeditione, ΑΙΣΙΑΝ οὐ κατ' ὀρνίθων ΟΔΟΝ, *non per fauſtarum avium viam*, h. e. infauſtis avibus, juxta illud nempe quod de felici ardeae, Ulyſſi aliiſque Graecorum optimatibus, dato a Minerva propter viam augurio, dixit Vatum Parens Iliad. K. vſ. 274.

Τοῖσι δὲ ΔΕΞΙΟΝ ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ΟΔΟΙΟ,
Illis autem FAUSTAM *miſit Pallas ardeolam*, PROPTER VIAM.

Et ſicuti ad ſuperiora Callimachi verba, συμβόλους & σύμβολα dici vidimus, de avibus auguralibus, ſeu ſignis tam fauſtis quam infauſtis, quae ex earundem volatu, cantu, occurſu, aut repentino alio caſu caperentur; inde etiam εὐξύμβολοι, *fauſti ominis aves*, appellatae: prout notant veteres Grammatici ad Sophoclis locum paullo ante adductum Oed. Tyr. vſ. 51. nempe ἀπαίσιοι ὄρνιθες, οἱ δυσοιώνιστοι· ΑΙΣΙΟΙ δὲ τὸ ἐναντίον, οἱ ΕΥΞΥΜΒΟΛΟΙ, καὶ τὰ ἀγαθὰ σημεῖα δηλοῦντες, h. e. Ἀπαίσιοι *aves mali ominis*; ΑΙΣΙΟΙ *autem in contrarium*, *tanquam quae* ΕΥΞΥΜΒΟΛΟΙ, *& fauſta edentes ſigna*. Unde eadem voce εὐξύμβολος pro *fauſto*, uſus eſt Aeſchylus Suppl. vſ. 709. & ſicut εὔσημοι βοαὶ dicuntur itidem de *fauſtis* avium auguralium *vocibus* apud Sophoclem loco paullo ante adducto Antigon. vſ. 1304. ac apud Statium Theb. l. III. vſ. 493. *arcana volucris* BONA MURMURA *lingua*. Sic a Romanis *praepetes* leguntur, non de *alitibus* ſolum in genere, qua de re ſupra, ſed de avibus boni ominis

 dictae,

Digitized by Google

dictae; quales, ut de iis Gellius l. VI. c. VI. *aut opportuno praevolant*, *aut idoneas ſedes capiunt*; juxta nempe illa Ennii de fauſto Romuli augurio apud Tullium de Divin. l. I. c. XLVIII.

Cedunt de coelo ter quatuor corpora ſancta
Avium, PRAEPETIBUS *ſeſe*, *pulcriſque locis dant.*

Unde etiam Servius ad Aen. l. III. vſ. 361. & l. VI. vſ. 15. *Praepetes enim aves ſunt boni augurii*, ſeu αἴσιαι. Feſtus autem, *praepetes aves quidam dici ajunt*, *qui ſecundum auſpicium faciant*, *praetervolantes*; mox, *caeterum Poëtae promiſcue* OMNES AVES *ita appellant*; nempe tam quae hic dicuntur αἴσιοι, quam ἀπαίσιοι, vel ἐξαίσιοι; aut de quibus mox, quae nempe nullam dabant augurii ſignificationem, prout hoc poſtremum Virgilii exemplo ac auctoritate, de Daedalo dicentis Aen. l. VI. vſ. 15. *Praepetibus pennis* &c. tuetur Gellius d. l. lib. VI. c. VI.

Ibid. οὔτε πέτονται Ἤλιθα] Nempe, quod bene jam animadvertit Vulcanius, alterum illud avium genus hic tangit Callimachus, quarum nulla in auguriis capiendis ratio habebatur. Neque enim quaevis aves augurales, ſeu e quarum *volatu*, cujus hic mentio, aut *cantu*, vel alioquin *occurſu*, auſpicia fierent; ſed quarum eam in rem exſtarunt peculiares & collectae multorum annorum memoria, ſicut ait ea de re Tullius, obſervationes; eaeque accurate ac ſigillatim in augurales commentarios relatae. Quales nempe (ut nunc de aliis gentibus ſileam, quas auguriis plurimum deditas, Arabas puta, Phrygas, Cilices, Piſidas, additaque etiam ejus rei ratione, e Tullio, aut aliunde, paullo poſt adhuc dicetur) apud veteres Graecos haud minus ac apud Romanos, exſtitiſſe, vel unus docebit Galenus ad Hippocratem de Acutorum Victu Comment. I. Sect. XII. p. 41. T. II. ed. Baſil. Ibi enim Graeci illius auguris meminit, qui ab eodem Galeno, de nonnullis circa avium volatum conſultus, teſtes eorum, quae idem augur regeſſerat, & quorum auctoritate nitebatur, ei continuo adduxerat, Apelletis, Athenaei, Chaeremonis, Artemidori, Phocae, aliorumque οἰωνιςῶν ἐνδόξων βίβλους, *celebrium augurum libros*; & qui proinde augur, ut ibi additur, τοὺς ἐνδοξοτάτους ΤΩΝ ΟΙΩΝΙΣΤΩΝ μάρτυρας παρεχόμενος, ἔτι μᾶλλον ἦν ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ, *teſtes adducens* AUGURUM *celebratiſſimos*, *eo magis* FIDE DIGNUS, Galeno judice, *habebatur*. Et quamquam id diſcrimen, ut obſervo, inter exterorum & Romanorum auguria tangat, agens de Regis Deiotari auſpiciis augur ipſe Cicero de Divin. l. II. Sect. XXXVI. *omnibus* FERE *avibus utuntur*, *nos admodum paucis*: haud *omnes* tamen *aves*, (quod vel ille locus arguit, hic autem Callimachi aperte declarat, aliusque inſuper antiquioris adhuc Auctoris, nempe Aeſchyli) in Graecorum auguriis obſervabantur. Inſignia utique eam in rem graviſſimi illius Tragici verba, apud quem, & de quo jam ante, Prometheus, repertam a ſe omnem auſpiciorum rationem tradens, diſtinxiſſe ſe accurate docet; primo aves il-

las,

Digitized by Google

las, & quae ex inopino occurſu, aliiſve certis ſignis, omen aliquod portendebant, quasque ibidem vocat, uti ea de re jam ad ſuperiora Poëtae verba, vidimus, *ἐνοδίους τε συμβόλους*, dein volatum, non avium rurſus in genere, ſed *γαμψωνύχων*, ſeu *cum aduncis unguibus*; quaeve inſuper ex iis *a dextris natura*, aut *a ſiniſtris volarent*, *οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν*, *Εὐωνύμους τε* E quibus utique certarum avium, non vero *omnium*, habitam apud Graecos in auguriis rationem liquet. Quamquam & illud de Romanorum auguriis, ſeu vetus Collegii augurum decretum memoret Tullius de Divin. l. 1. Sect. xxxv. OMNEM AVEM *tripudium facere poſſe.* Et ad quod proinde aut ſimile decretum reſpexit forte Servius ad Aen. l. 1. vſ. 398. ubi quum dixiſſet cygnos, cujus auſpicium refert ibi Virgilius, inter augurales aves non inveniri, neque in auguralibus commentariis nomen eorum exſtare, addit, *ſed in libris reconditis lectum eſt, poſſe* QUAMLIBET AVEM *auſpicium adteſtari; maxime, quia non poſcatur. Hoc enim intereſt inter* AUGURIUM *&* AUSPICIUM, *quod augurium & petitur*, *&* CERTIS AVIBUS *oſtenditur: Auſpicium* QUALIBET AVI *demonſtratur, & non petitur. Quod ipſum tamen ſpecies augurii eſt.* Idem vero dixerat paullo ante, nempe ad vſ. 393. IN AUGURIIS *autem conſiderandae ſunt non ſolum* AVES, *ſed etiam* VOLATUS, *ut in praepetibus*, *& cantus, ut in oſcinibus; quia* NEC OMNES, *nec omnibus* DANT AUGURIA. Idem vero vidimus in Graecorum auguriis locum etiam habuiſſe, ut nempe non omnes, ſed certae etiam apud eos aves darent volatu omina; ac proinde quod hic a Poëta dicitur, aliae forent *aves*, quae *volatu* nullam darent alicujus augurii ſignificationem, ſed qui foret plane *irritus*, & *ſine ſigno*, *ἀσύμβολος* ſeu *ἀτέκμαρτος*. Quomodo etiam hac poſtrema voce vocari videas ab Ariſtophane ejusmodi avem, quae nullum daret augurium, Avib. pag. 548.

Ὄρνις ἀστάθμητος ΠΕΤΟΜΕΝΟΣ ΑΤΕΚΜΑΡΤΟΣ,

Avis conſiderata VOLANS SINE SIGNO,

ubi Critici, *ἀτέκμαρτος*, *οἷα σημεῖον διὰ* ΤΗΣ ΠΤΗΣΕΩΣ ΟΥΚ *ἐμφαίνων*, h. e. *tanquam ſignum* VOLATU NON EDENS, id ipſum nempe, quod hic a Callimacho dicitur, *οἵτε πέτονται ἤλιθα*, *aves, quae fruſtra volant.* E *corvo* autem & *columba*, emiſſis ex Arca Noae, ad explorandum terrae ſtatum, emanaſſe ad gentes, Graecos maxime ac Romanos, a Japhet Noae filio oriundos, illam e *volatu* certarum avium ſeu augurii diſciplinam, ſtatuit in editis nuper ad Geneſin adnotatis vir doctiſſimus Lud. Capellus. Quod confirmare equidem poſſet, emiſſa ſimiliter, e Deucalionis Arca, eundemque in finem, ut viderunt jam alii, columba, & cujus facta a Plutarcho de Solert. Animal. p. 968. mentio. In quem cenſum venit inſuper haud abſimile, ut praeterea obſervo, emiſſae itidem e navi Argo alterius *columbae* augurium; quo de felici per Symplegadas tranſitu, periculum facerent

Digitized by Google

rent Argonautae; ut ea de re Apollonius Rh. l. II. vſ. 328.

ΟΙΩΝΩ δὴ πρόσθε ΠΕΛΕΙΑΔΙ πειρήσασθε,

Ergo prius AUGURALI COLUMBA *tentate*.

Et quo referre inſuper licet, quod Prometheus Deucalionis pater, Japeti autem filius, apud Graecos fuerit habitus; idemque etiam, prout ante ex Aeſchylo vidimus, ut haruſpicinae, ita auguralis quoque, quae ex avium auſpiciis petebatur, artis inventor. Quibus etiam aliiſque, de quibus mox, inductus, id pridem ad Aeſchylum obſervaveram, de arceſſenda nempe ex illo Noae, corvum & columbam, ad explorandum terrae ſtatum emittentis, facto, prima auſpiciorum inter gentiles origine. Antiquiſſimam certe fuiſſe inter alias gentes, & diu antequam eadem apud Graecos Romanosve invaluiſſet, augurii ex avibus diſciplinam, vel inde liquet, quod de Baalamo Madianitarum augure, (qua de re praeter alios videri poteſt Philo de vita Moſis l. I. p. 643.) inter alia dicitur Num. XXIV. ac prout verba Hebraea itidem ſonant, in verſione ſeniorum, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ εἰς ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΝ ΤΟΙΣ ΟΙΩΝΟΙΣ, *non ivit, ſicut conſuetum ei erat*, IN OCCURSUM AUSPICIIS; quin paullo ante ab eodem augure cap. XXIII. 23. quaſi fidem ipſe, ut ea de re Origenes adv. Celſum l. IV. p. 227. voluiſſet auguriis derogare, dictum, ΟΥ γὰρ ΟΙΩΝΙΣΜΟΣ ἐν Ἰακὼβ οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραὴλ, *non eſt* AUGURIUM *in Jacob, nec divinatio in Iſrael*. Nempe juxta illud, quod a Deo fuerat Iſraelitis vetitum Levit. XIX. 26. Οὐκ ΟΙΩΝΙΕΙΣΤΕ, οὐδ᾽ ΟΡΝΙΘΟΣΚΟΠΗΣΕΣΘΕ, *non augurabimini, neque auſpicabimini*, ſeu juxta alias verſiones antiquas, *neque ominemini*: more nempe augurandi apud vicinas gentes recepto, Arabas, Madianitas, Syros, aliosque. Quibus adnumerandi etiam Chaldaei, de quibus ait Cyrillus Glaphyr. in Geneſ. l. III. pag. 71. T. I. Χαλδαίοις ἦν ἔθος, καὶ ἐν ὑπολήψει χρηστῇ καὶ ἀνεπιλήπτῳ, ποικίλως περιεργάζεσθαι λεπτῶς ΤΩΝ ΟΡΝΕΩΝ ΤΑΣ ΠΤΗΣΕΙΣ, *Chaldaeis mos erat, & quidem cum bono & irreprehenſo propoſito*, AVIUM VOLATUS *accurate obſervare*. Immo prout ad illud I. Reg. IV. 30. ubi Salomonis ſapientia major omnium Orientalium ſapientia dicitur, ab Hebraeorum magiſtris, id de ſiderum coeleſtium peritia, & divinandi ex avibus, ac in auguriis exercitatione, qua omnibus Orientalibus praecelleret Salomon, intelligendum traditur. Unde etiam de Abrahamo a Juliano Imp. dictum refert Cyrillus adverſus eundem Julianum l. X. p. 356. & 358. eum nempe Abrahamum *auguriis fuiſſe impenſe deditum*, οἰωνίζετο δὲ μεγάλως, habuiſſeque domus cuſtodem συμβολικὸν ſeu *conjectorem*. Quod abunde evinci ibidem contendit Julianus, e verbis Geneſeos XV. 5. &c. ubi a Deo eductus foras Abrahamus dicitur, juſſuſque coelum reſpicere, ac ſtellas numerare: & mox, praeter juvencam, capram & arietem, eademque animalia per medium ab eo diviſa, turturem & columbam adſumere,

aves autem haſce non dividere: deſcendiſſe vero aves, carnivoras nempe, ſupra diviſiones, ac juxta eas Abrahamum conſediſſe: prout nempe poſtremam vocem וישב quaſi a ישב *ſedere* reddunt ibi ſeniores, quam per *abegiſſe* explicant alii veteres Interpretes. Sed qua de re ſeu praepoſtera ac adulterata a Juliano hujus, quae Abrahamo contigit, viſionis interpretatione, videri poteſt ibidem Alexandrinus Antiſtes; & ad quem, (cujus nempe illud opus e prelo, una cum τοῦ ἀποστάτου operibus, nobis auctoribus, jam eſt emiſſum) opportunior adhuc agendi nobis erit locus. Ut hoc duntaxat addam, haud mirum a Juliano, diſciplinae illius auguralis antiquitatem ac dignitatem eo nomine ibidem obtendi & jactari, qui, ut de eo ait, admirator ejus alioquin & gentilis itidem Ammianus l. xxii. c. i. *exta rimabatur aſſidue*, AVESQUE SUSPICIENS, *praeſcire feſtinabat accidentium finem: ſed reſponſis ambiguis & obſcuris haerebat futurorum incertus.* Quum caeteroquin id, quod paullo ante dictum de antiquo auſpiciorum ſeu auguralis ex avibus diſciplinae apud veteres Arabas vicinaſve gentes uſu, firmet abunde Tullii teſtimonium, qui de Divin. l. i. c. xli. Arabas, ac praeterea Phrygas, Piſidas, Cilices, avium ſignificationibus plurimum obtemperaſſe memorat; additaque ejus rei cauſſa, quod paſtu pecudum maxime uterentur, campos & montes hyeme ac aeſtate peragrantes, ac *praeterea facilius* CANTUS *avium &* VOLATUS *notaverint*. Quod ſtatuit etiam Theodoritus, a quo Ἑλλην. Θερ. Serm. i. p. 467. dicuntur, Ἄραβες καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπικὴν ἐπενόησαν πρῶτοι, *Arabes ac Phryges avium obſervationem*, ſeu auguralem artem, *primi invenerunt.* Unde etiam de Apollonio tradit Philoſtratus in ejus vita l. i. c. xiv. eum Arabum more, voces avium, e quibus auguria captarent Arabes, edoctum; & quod de iiſdem ac Apollonio refert etiam Porphyrius περὶ Ἀποχ. lib. iii. p. 246. Adeo, ut ex iis, quae hic a Callimacho traduntur de Thebano Tireſia, Cadmo, uti de eo mox, adhuc ſuperſtite, ex *avium volatu* auſpicia edocto, & futura praedicente, haud immerito ſtatui poſſet, e Phoenicia ac Syria Arabibus contermina, eandem artem auguralem in illam Graeciae partem, ubi Thebae a Phoenicibus conditae ac inhabitatae, primum illatam; aut pluribus ac certioribus, ſeu quae pro talibus habitae, obſervationibus confirmatam; ibique inde plurimum, ut ex aliis veterum de Tireſiae auguriis & oraculis narrationibus liquet, immo prout de inventis ab illo, ſicut jam e Plinio ad ſuperiorem notam vidimus, *auſpiciis avium* dictum conſtat, invaluiſſe. Unde inter eas etiam hujus diſciplinae obſervationes ac notas, ea potiſſimum exſtare debuit, quae ex *avium* natura ante omnia petebatur; quae nempe ex illis avibus, vel *auſpicatae*, ſeu quae alicujus augurii ſignificationem darent, vel quae *fruſtra*, ut hic a Callimacho dicitur, *volarent*, αἵτε πέτονται ἥλιθα.

Vſ. 124. ποῖαι οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες] Quarum nempe avium, non

jam *fauſtus* foret ſeu αἴσιος, vel *irritus* ſeu ἠλίθιος, de quibus duobus modo actum, ſed ἀπαίσιος ſeu *infauſtus* omnino *volatus*; & quae tria diſcrimina tenere ac noſſe accurate futurus augur Tireſias teneretur: hanc rem totam ei ſcilicet declarante *fatidica*, uti dictam eam vidimus, *Minerva.* Ut proinde *alites* ſive *praepetes* dictas a Romanis aves dignoſcere idem continuo debuerit; quae nempe *volatu* auſpicia facerent, & quales ferme e γαμψωνύχων genere ſeu *cum aduncis unguibus* apud Graecos extitiſſe, jam ante ex antiquo Graeco Auctore, eaque de re agente Aeſchylo vidimus. Id quod crebra inſuper ac obvia *aquilarum* & *accipitrum* in illo ipſo Tragico, ac aliis antiquis Graecorum monumentis, ſicut *vulturum* etiam (quorum nempe laetum fuiſſe Herculi, ubi ſe vultur ei obtuliſſet, augurium, autor eſt Herodotus Ponticus, teſte Plutarcho in Romul. p. 23. pro infauſto autem apud Statium legitur Theb. III. vſ. 508.) exempla abunde comprobant. Unde αἰετὸς etiam, pro *augurio* apud Theocritum dictus, Idyll. XXVI. vſ. 31.

> Ἐκ Διὸς Αἰγιόχοιο τιμὰν ἔχει ΑΙΕΤΟΣ οὗτος,
>
> *A Jove Aegida tenente honorem obtinet haec* AQUILA,
> ſeu *ratum eſt hoc augurium*,

illud nempe, de quo agitur, ſequenti verſu, ac ubi nulla caeteroquin, nec in toto illo Idyllio, *aquilae* fit mentio. Neque diſpar hic Romanorum ratio, apud quos *alites*, quae, ut de iis ait Servius ad Aen. l. v. vſ. 394. VOLATU *auſpicia faciunt*, *buteo*, *ſangualis*, *immiſſulus*, *aquila*, *vulturius*; ac, ut ſimiliter de iis Feſtus in voce *alites*, eaedem vero totidem γαμψώνυχα, ſeu *uncungues*; *buteo* enim ex *accipitrum*, *ſangualis* autem & *immiſſulus* ex *aquilarum*, ut de iis ſuo loco idem Feſtus aliique, genere. Quamquam & ex eorumdem γαμψωνύχων aliae etiam darentur aves, quae non *volatu* adeo ac proinde *alarum* motu aut clangore, quam *cantu* auſpicium facere credebantur; ſicuti non apud Romanos ſolum, quod obvium eſt, & qua de re adhuc infra, ſed apud Graecos inter augurales aves relatae itidem *picus*, *corvus*, *cornix.* Unde haec poſtrema, ut obiter id tangam, Junonis nuntia apud Apollonium Rh. occurrit l. III. vſ. 930. ſicuti *crex*, Minervae, teſte Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. III. p. 255. ſacra, eademque nubentibus, ut de illa avi Heſychius, augurali. De *pico* autem & *corvo*, auguralibus itidem inter Graecos haud minus ac apud Romanos avibus, vel fidem, ut obiter hoc addam faciet Theophraſtus, & de quo loco paullo poſt Hiſt. Pl. l. IX. c. IX. itemque, quod de *corvorum* auſpicio in expugnanda Jaleſo memorat Athenaeus l. VIII. p. 360. aut quod de Phocione tradit in ejus vita Plutarchus, eum ad bellum accinctum, crocitantibus corvis, arma continuo depoſuiſſe. Unde etiam κορώνης γὰρ καὶ κόρακος οἰωνισταὶ, *cornicis vero & corvi augures*, dicuntur a Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. III. p. 249. qui nempe ex earundem avium cantu, vulgo enim illae inter oſcines, auſpi-

ſpi-

ſpicia, ac laeta quidem facere credebantur. Quod de *corvo* non ſolum & *aquila*, ſed de *noctua* etiam, quae e γαμψωνύχων itidem genere, ut ſecundis avibus, obſervat, ubi non fauſtas, ſed infauſtas tantum aves, omina tum portendiſſe tradit augur Melampus apud Papinium, Theb. l. III. vſ. 506.

Non comes obſcurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adeſt, flavaeque ſonans AVIS UNCA *Minervae,*
Non venit auguriis melior:

de infauſtis vero, quae tum volitarent, ac ſiniſtrum omen rapinis vel ſtridore facerent, continuo addit,

quin VULTUR, *&* *altis*
Deſuper ACCIPITRES *exultavere rapinis.*

mox:

Nocturnaeque gemunt ſtriges, & feralia BUBO
Damna canens;

prout nempe apud Romanos, teſte Plinio l. x. Sect. xvi. foret BUBO *funebris & maxime abominatus publicis praecipue auſpiciis.* Ex iis vero *alitibus*, quae non *cantu* adeo aut *rapacitate*, quam ipſo *volatu* darent auguria, continuo edoctus iri Tireſias hic dicitur, quorum *alae non fauſtae*, quid portenderent. Haud leve enim auſpicium in *alarum* motu ſtatuebant augures. Adeo ut haud fruſtra id de futuro augure, ſit hic a doctiſſimo haud minus ac cultiſſimo Poëta monitum: neque opus proinde fuerit, ut cum eruditiſſimo Vulcanio, circumlocutione hic uſum Callimachum, & qui *inſtrumentum volatus*, pro ipſo *volatu* acceperit, continuo ſtatuamus, Unde etiam augurandi diſciplinam, a Phrygibus profectam tradens Gregorius Nazianzenus Orat. I. adv. Julianum p. 100. utrumque unde id genus aves auſpicium ederent, tangit, Φρυγῶν τῶν πρώτων περιεργασαμένων ὀρνίθων ΠΤΗΣΙΝ τε καὶ ΚΙΝΗΜΑΤΑ, *a Phrygibus, qui primum avium* VOLATUS AC MOTIONES *obſervarunt.* Ita ab Euripide, de divinationibus, quas haruſpicina & augurii diſciplina ſubminiſtrarent, dicitur Ion. vſ. 377.

Σφαγαῖσι μήλων, ἢ δι᾽ ΟΙΩΝΩΝ ΠΤΕΡΟΙΣ.
Mactationibus ovium, aut per AUGURIA ALARUM.

& ſimiliter de haud uno vaticiniorum genere agens Propertius l. IV. Eleg. VI.

Aut ſi quis MOTAS *cornicis ſenſerit* ALAS.

Hinc πτερὸν de *augurio* a Sophocle dictum Oedip. Col. vſ. 98. πιστὸν ἐκ ὑμῶν πτερὸν, *fidum a vobis augurium*; & ab Ariſtophane Avib. p. 603. τὰ πτερὰ μαντικὰ, *alae divinatrices*, & prout ibi ab eruditis ejus Enarratoribus dicitur, κοράκων, καὶ ἀετῶν, καὶ τῶν λοιπῶν, *corvorum*, *aquilarum*, *& aliarum* alitum. Neque vero unius erant generis, quae ex *alis* id genus avium ac earum *motionibus* obſervabantur ab auguribus ſigna & notae, quibus an fauſta vel infauſta forent omina, ac proinde ποίων οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες, iidem perite dijudicarent, Cujuſmodi nempe cenſebatur, utrum lenis

ac placidus, an vero turbidus ac inordinatus foret earundem *alarum* motus & clangor; quorum iſtud *non bonum*, ut hic loquitur Callimachus, ſeu infauſtum auſpicium faciebat. Unde idem Tireſias ad ignotum continuo *ἀκαιρίαν* avium, ſeſeque mutuo lacerantium clangorem, ait apud Sophoclem Antigon. vſ. 1017.

ΠΤΕΡΩΝ γὰρ ΡΟΙΒΔΟΣ *οὐκ ἄσημος ἦν*,

ALARUM *enim* CLANGOR *non erat ſine ſigno.*

Sic viſus non leniter advolans, ſed irruens impetuoſe accipiter caput aquilae vellicans, pro inauſpicato ducitur apud Aeſchylum Perſ. vſ. 207.

κίρκον εἰσορῶ δρόμῳ

ΠΤΕΡΟΙΣ *ἐφορμαίνοντα*,

circum (accipitris, ut jam ante dixi, genus) *adſpicio curſu*

ALIS *irruentem* &c.

Ammianus autem adducto jam ante ex parte, ubi de auguriis agit, loco, addit VOLATUS AVIUM *dirigit Deus*, *ut roſtrum ſonans*, *aut praetervolans pinna*, TURBIDO MEATU *vel* LENI *futura praemonſtret.* Hinc illud Argivi auguris de turbido ejusmodi ac inordinato avium meatu, ut infauſto omine apud Papinium Thebaid. l. III. vſ. 503.

Amphiarae vides, *curſus ut nulla* SERENOS
ALES *agat?* LIQUIDOQUE *polum complexa meatu*
Pendeat, *aut fugiens* PLACABILE PLAUSERIT
OMEN,

ſeu juxta veteres libros, *planxerit:* mox autem vſ. 510.

Monſtra volant, *dirae* STRIDENT *in urbe volucres.*

Sic apud Plutarchum Parallel. p. 309. Metellus in ſuburbium pergens, *ὑπὸ κοράκων ἐπεσχέθη*, ΠΑΙΟΝΤΩΝ ΤΑΙΣ ΠΤΕΡΥΞΙΝ, *a corvis retentus* ALIS TUM PLANGENTIBUS, domum reverſus; & ſimiliter de *columba* mali ominis legas apud Euripidem Ion. vſ. 1203.

εὐθὺς ΕΥΠΤΕΡΟΝ *δέμας*

ΕΣΕΙΣΕ,

ſtatim ALATUM *corpus*

CONCUSSIT,

ac ut addit, bacchari coepit. E contrario autem apud Virgilium de fauſto duodecim cygnorum auſpicio dicitur Aen. l. I. vſ. 397.

illi ludunt ſtridentibus ALIS;

(ubi *ſtridentibus*, a Servio *ſignum augurii*, quod hic pro fauſto, apud Papinium vero pro *infauſto* dici modo vidimus,) & quo referas etiam, quod paullo ante de iisdem cygnis Poëta dixerat vſ. 393.

Aſpice bis ſenos LAETANTES AGMINE *cygnos*,

nempe qui gregatim ſeu *ἀγεληδὸν* ac *ὁμιλαδὸν*, non vero inordinato indiſcretove ordine, procederent. Adde, pro auſpicatis apud

Digitized by Google

apud Graecos Romanosque aves juxta Gellium l. VI. c. VI. *quae ingentibus* ALIS *patulae atque porrectae praevolarent*, & quas inde τανυπτέρυγας Homerus dixerit, iis, quos adduxit ibidem, verſibus nempe Iliad. M. vſ. 237.

> *Τύνη δ' οἰωνοῖσι* ΤΑΝΥΠΤΕΡΥΓΕΣΣΙ *κελεύεις*
> *Πείθεσθαι*,
> *Tu vero avibus* ALAS EXPANDENTIBUS *jubes*
> *Obſequi.*

Quamquam quod obſervo, alibi ab eodem Poëta, *ὄρνιθες τανυσίπτεροι*, *aves cum expanſis alis*, *non accipitres* ſolum, ſed *bubones* etiam dicantur Odyſſ. E. vſ. 66. *Σκῶπές τ' ἴρηκές τε*, quorum tamen infauſtum habebatur, ut antea vidimus, auſpicium. Sic ex *alarum* colore in id genus avibus, *albae* nempe an *nigrae* eaedem forent, captata olim auguria; ut vel ex eo, quem jam ad vſ. 123. adtuli, Ciceronis de hoc Tireſia loco, abunde liquet, *quomodo ille oculis captus poſſet*, *quae* ALBA *ſint*, *quae* NIGRA *dicere* &c. & prout ex *alborum* corvorum adſpectu, captam iri Jaleſum, oraculo praedictum refert, loco etiam paullo ante indicato, Athenaeus. E quibus abunde, ut opinor, liquet, proprie utique & adpoſite loquutum hic Callimachum, dum inter alias auſpiciorum leges, edoctum dicit ille Tireſiam, quae *alarum* in iis habenda foret ratio, ſeu quis earum motus aut color, ac unde de iis, *quae alae non eſſent boni ominis*, ſeu, ut hic dicitur, *οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες*, liceret continuo dijudicare. Quo referri etiam debet volatus id genus avium a dextra, aut a ſiniſtra, ſive, ut apud Aeſchylum adducto paullo ante loco, Prom. vſ. 488. *δεξιοὶ φύσιν*, *εὐώνυμοί τε*: nempe non quod *dextrae*, ſeu a dextris aves, ut eruditis ad Feſtum placuit, pro auſpicatis ſemper apud Graecos, ſiniſtrae vero pro *inauſpicatis*, idque contrario apud Romanos more, haberentur, quamquam *δεξιοὶ* vulgo pro *fauſtis*, & *ἀριστεροὶ* ſeu *εὐώνυμοι* pro *infauſtis* fuerint dictae; & quomodo apud Arabas شمال *ſiniſtram manum* & ſimul *infauſtum augurium* notat. Factum tamen ſubinde, ut in veterum auguriis eadem avis a dextra bonum, a ſiniſtra vero malum omen; aut vero vice verſa, a ſiniſtra bonum, a dextra autem malum omen portendere crederetur; eaque in re haud unus eſſet inter ipſos augures, pro varia gentium indole, diſſenſus. Quam in rem occurrit, quem paullo ante jam adtigi ad verſ. 6. Hym. in Jovem, cum Hippocratis, tum Galeni in eundem locus de Acut. Victu Sect. XIV. ubi medicos in acutorum morborum curatione ait diſſentire Senex Cous, ut quae ille bona ſeu aegroto ſalutaria, alter mala eadem & noxia opinetur; idque, ut addit, augurum exemplo, *ὅτι οἱ* ΜΑΝΤΙΕΣ *τὸν αὐτὸν* ΟΡΝΙΘΑ, *εἰ μὲν* ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ *εἴη*, ΑΓΑΘΟΝ *εἶναι νομίζουσιν*. *εἰ δὲ* ΔΕΞΙΟΣ, *κακὸν*, *quoniam* AUGURES *eundem* ALITEM, *ſi* SINISTER *quidem appareat*, BONUM *eſſe augurantur*, *ſi vero* DEXTER, *malum*:

dein

ſein ἀλλ' ἔνιοι τῶν Μαντέων τὰ ἐναντία τούτων, *alii vero* AUGURES *his contraria ſtatuunt.* Ad quem autem locum Galenus, nempe p. 41. T. v. ed. Graec. Baſil. & quo eidem lucem, ut ipſe ibi radit, affunderet, diſſenſionis illius inter augures adfert exempla; ſicuti quos e duobus, quos ipſe conſuluerat, auguribus (& prout id jam a me monitum ad vſ. 69. Hym. in Jovem) unus, ſque Arabs, *dextrum alitem* viſum, aegrotantes ſervare mulie-es, ſiniſtrum autem viros; alter Graecus *dextrum alitem*, viris egris ſalutem, ſiniſtrum autem contrarium portendere conten-ieret. Quibus adduntur ab eodem Galeno alia adhuc de eodem *volatu* a dextra aut a ſiniſtra, diſſentientium inter ſe augurum documenta; utrum nempe, ubi ille *volatus* valde ſublimis, aut errae propinquior, aut vero intermedius; item utrum modera-as idem, aut immoderatus, eandem dent augurii ſignificatio-em, & qua de re illud addit, ὁ δ᾽ Ἕλλην ΔΙΩΡΙΖΕΤΟ καὶ περὶ συμμέτρου ΔΕΞΙΟΥ τε καὶ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ, καὶ γεγράφθαι ταῦτα ...ς οἰωνιςαῖς ἔλεγε, *augur de volatu moderato* DEXTRO *ac* SI-NISTRO DISTINGUEBAT, *dicebatque, haec ſcripta eſſe a auguribus*, e quorum obſervationibus diſtincta peti poſſet eo-undem notitia: & quibus adducta jam ante Promethei apud Ae-chylum verba illuſtrari inſuper videas, Διώρισ', εἴ τινές τε δεξιοὶ c. *diſtinxi, quae quidem aves natura dextrae, quae ſiniſtrae &c.* ua equidem in re, quamquam haud ubique eadem fuerit au-iciorum apud Romanos, quae apud Graecos ratio, juxta il-d Tullii de Divin. l. II. c. XXXVI. *alia illis* SINISTRA *nt, alia noſtris;* haud eo minus quaerit ille in genere cap. XXVIII. *cur autem aliis* A LAEVA, *aliis* A DEXTRA *datum avibus, ut ratum auſpicium faciant?* Quomodo nempe apud omanos, ut e Plauto Aſin. Act. II. Sc. I. & aliunde inſuper tum, corvus a dextra, picus autem & cornix a laeva, laeta ciebant omina; ac unde inducitur ab eodem Tullio de Divin. II. c. III. Panaetius, *requirens, Jupiterne cornicem a laea, corvum a dextra canere juſſiſſet?* Adde inſuper, quod ubi m dextrarum, ſed ſiniſtrarum *alarum* motus tantum fieret, id o inauſpicato apud Romanos habitum legatur in Gracchorum ta apud Plutarchum p. 682. ubi de avi augurali, quae e ca-a fuerat egreſſa, additur, ἀλλ' ἐπάρασα ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑΝ ΠΤΕΡΥΓΑ, καὶ παρατείνασα τὸ σκέλος, πάλιν εἰς τὸ ἀγγεῖον κατέφυγε, *ſed quae ſublata* SINISTRA ALA, *protenſoque crure, ugit in caveam.* Quod rurſus ſatis arguit, haud fruſtra, uti n ante vidimus, de *alis* id genus avium, quae nempe ex iis ent *infauſtae*, οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες, factum hic a Callimacho ntionem. Unde etiam haec tria ab iis, qui futura ex augu-captant, adtendi, dicit Syneſius de Inſomn. pag. 132. οἱ δὲ ὀρνίθων κλαγγαῖς, καὶ καθέδραις, καὶ πτήσεσι, *quidam autem in clane avium & earum ſedibus, ſeu caveis ac volatu*, futura nempe evident. Quod ut de duobus, *clangore* nempe & *volatu* id

ge-

genus avium, abunde ex ante dictis liquidum: ita vel ex eodem adducto Plutarchi loco, & aliunde praeterea, pro *malo* itidem *omine* habitas aves conſtat, quae offam iis in *caveis* ſeu *καθέδραις* adpoſitam non adtingerent, prout apud Papinium eam in rem dicitur, *impaſtae fugiſtis aves* Theb. lib. I. vſ. 625. aut quae ex iisdem caveis, ubi augurii ſignificationem dare debuerant, exire abnuerent. Quo referas itidem eas aves, quae ex adſignata iis in cavea ſede, in aliam inauſpicatam diſceſſerant, quaeque inde ἔξεδροι, & de quibus obiter agit vir doctiſſimus Iſ. Voſſius ad Catullum p. 105. ſunt a Graecis dictae. Nempe juxta illud Euripidis Hercul. Fur. vſ. 596.

> Ὄρνιν δ' ἰδὼν τὴν οὐκ ἐν ΑΙΣΙΟΙΣ ΕΔΡΑΙΣ,
>
> *Conſpexit autem avem quandam in* INAUSPICATIS SEDIBUS.

Ita Heſychius, qui inde illuſtratur, Ἔξεδρον, τὸν οὐκ αἴσιον οἰωνὸν, οὐκ εὔθετον ὄρνιν, οὐκ ἐν δέοντι τὴν ἕδραν ἔχοντα, h. e. ἔξεδρον, *omen infauſtum*, *avem non bene poſitam*, *non in debito loco ſedem habentem*. Unde illud Sophoclis in Tereo apud Comici Enarratores Avib. p. 553.

> Τίς ὄρνις οὗτος ΕΞΕΔΡΟΝ χώραν ἔχων;
>
> *Quae avis haec* ALIENAM SEDEM *occupans?*

& quem locum παρῳδεῖ dicto loco Ariſtophanes,

> Ἕτερος δὴ τάχ' οὗτος χώραν ἔχων,
>
> *Altera avis jam forte* ALIENAM *hic ſedem obtinens.*

Quibus adde inſignem apud Dionem locum l. XXXVII. p. 41. ubi de capto Salutis apud Romanos augurio ait, ΕΞΕΔΡΟΙ γάρ τινες ΟΡΝΙΘΕΣ ἐπέπταντο, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεμαντεύσατο, *nam & aves quaedam* EXTRA SEDES *ſuas* (non ut ibi Interpres, *aves alienae*) *avolarunt*, *atque ideo ſiniſtrum augurium evaſit.* Ac unde factum, ut ἔξεδροι φρενῶν, *extra ſedem mentis poſiti*, ſeu *mente moti*, dicantur ab Euripide in Hippol. vſ. 935. Siniſtri proinde ominis loco habitum, ac damnum haud leve portendere, ἕδρας ſeu avium in cavea *ſedes* conturbare. Unde explicandus continuo Theophraſtus H. P. l. IX. c. IX. ubi dicitur, eum, quem interdiu peoniae plantae fructum colligentem viderit picus Martius (e γαμψωνύχοις & auguralibus, ut ante dictum, avibus) oculis, ne ab eo nempe pico avellantur, periclitari, τὴν δὲ, quod additur, ῥίζαν τέμνων, ἐκπίπτειν ΤΗΝ ΕΔΡΑΝ, *radicem autem ſecans*, *auguralem* CAVEAM *proſternet*, ſeu *decidere faciet*, h. e. malo multabitur: cujus autem loci vim ac elegantiam non ceperunt eruditi Interpretes vel Enarratores, Gaza, Jul. Scaliger, D. Heinſius, Bodaeus, qui tantum *ſedem procidet*, aut *ſecanti ſedes praecidet*, quaſi de ſede ῥιζοτόμου ibi ageretur, ac proinde de alio, magis utique opportuno, ac ubi de infauſto avis auguralis omine agebatur, eorundem verborum ſenſu, ἐκπίπτειν τὴν ἕδραν, valde ſecuri, vertendum credidere. Ita certe ἕδραι in auguriis, ſicut adducto paullo ante Euripidis loco Hercul. Fur. vſ.

996.

996. de avium, quae auſpicium facerent, *caveis* ſeu *ſedibus*, ubi eaedem agerent, dicuntur: Hinc etiam ἔξεδρος, Atticis, ut vidimus, pro *infauſto*, ſeu idem quod ἐξαίσιος, quae vox eo ſenſu praeter Dionis dictum ſupra ea de re locum, apud Aeſchylum legitur Suppl. vſ. 523. & praeterea apud Platonem de Legib. l. v. p. 732. Et quomodo alioquin mali ominis aves, una voce δυσόρνιθες appellantur apud Plutarchum in Marcello p. 299. ac inde δύσορνις de re infauſta apud Aeſchylum Sept. Theb verſ. 844. & Euripidem Hippol. vſ. 759. ac ſimiliter παρόρνιθες πόροι, pro δυσόρνιθες, *infauſtae viae*, apud priorem Tragicum dicuntur, Eumen. vſ. 773.

Vſ. 125. Βοιωτοῖσι θεοπρόπα] Pro quo vulgo θεοπρόπια, & ita dictum hic foret per ἀφαίρεσιν ob metrum penultimae litterae, Poëtis familiarem, uti ſupra vſ. 119. ἑτάρα, & vſ. 46. H. in Jov. ἕταραι, pro ἑταίρα & ἑταῖραι, ac apud Ariſtophanem, ποῶ pro ποιῶ Ran. p. 236. & ſaepe alibi πόει & ποεῖν, pro ποίει & ποιεῖν, ſicut Θεσμοφ. 816. &c. & apud Aeſchylum τελίων pro τελείων *perfectorum* Suppl. vſ. 533. Adpoſite autem eadem voce θεοπρόπα ſeu θεοπρόπια uſus Callimachus, agens de auguris Tireſiae *vaticiniis*, quomodo Calchas θεοπρόπος οἰωνιστὴς, *vates augur*, ab Homero dicitur Iliad. N. vſ. 70. Apud Aeſchylum vero Prom. vſ. 659. θεοπρόποι dicti, non jam *vates* ſeu *augures*, qui reddebant oracula; ſed ipſi θεωροὶ, ſeu qui, ut conſulerent eadem, Delphos aut Dodonem erant miſſi. Vide locum & Criticos ibidem: *Boeotis* vero, quod hic a Callimacho dicitur, *multa edidiſſe oracula* Tireſiam, vel inde haud parum illuſtratur; quod Tireſiae per longas etiam aetates fuerit apud eosdem Boeotos, quodque paſſim conſuleretur, oraculum. Cujus equidem rei luculentus index Plutarchus de Oracul. Defectu p. 434. ἐν δὲ Ὀρχομενῷ λέγουσι λοιμοῦ γενομένου, πολλοὺς μὲν ἀνθρώπων διαφθαρῆναι, τὸ δὲ ΤΟΥ ΤΕΙΡΕΣΙΟΥ ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΝ ἐκλιπεῖν παντάπασι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀργὸν διαμένειν καὶ ἄναυδον, *Orchomeni* (claro Boeotiae oppido) *ajunt multis peſte abſumptis hominibus*, TIRESIAE ORACULUM *plane defeciſſe*, & *in hunc usque diem otioſum manere & mutum*. Ad quod proinde clarum Tireſiae apud *Boeotos oraculum* reſpexit hoc loco Callimachus.

Ibid. Κάδμου χρηστοῦ] Mirum continuo videri cuipiam poſſet, quod *Cadmo* adhuc ſuperſtite, haec Tireſiae caecitas, & inde augurii donum ei dicatur contigiſſe, qui Oedipi ac filiorum ſeu *Labdacidarum*, uti mox de iis dicitur, aevo, & ſicut e Tragicis antiquis, ac apud Statium in Thebaide l. iv. vſ. 407. &c. conſtat, iisdem etiam ſuperſtes vixerit, ac demum expugnatis Thebis, ab Epigonis Argivis in captivitatem abductus, in via, quod ante vidimus, deceſſerit. A conditis autem a *Cadmo* Thebis juxta accuratiores Euſebii calculos, ad captas easdem ab Argivis, & ſequutum mox Tireſiae fatum, anni ſunt circiter ducenti & viginti novem. Ut jam hic mittam Chronicon Oxonien-

nienſe, a quo annis ferme 90. antiquior ea Thebarum a Cadmo conditarum aera ſtatuitur Epoch. XIII. Quum vero non ſeptem ſolum aetates, ut e Phlegonte, qua de re mox, Luciano, & Hygino, ac annis proinde 210; ſed ad novem etiam aetates ab aliis, ut a Tzetze ad Lycophronem p. 112. ſeu annis 270. vixiſſe dicatur idem Tireſias, ac proinde idem mox a Callimacho dicatur, πολυχρόνιος; inde liquet utique citra ullum veteris memoriae de Cadmi rebus ac Tireſiae caſu vel auguriis, quorum hic fit mentio, anachroniſmum, a Poëta hic dici; quod nempe, qui *puer*, uti paullo ante vocatur, in hanc caecitatem inciderit, *Cadmo*, qui longaevus etiam exſtitiſſe fertur, multa potuerit *vaticinari*. Unde inſuper dictus in antiquo Melampodis carmine, juxta eundem Tzetzem ad Lycophronem, Tireſias, ἀπὸ τοῦ ΚΑΔΜΟΥ ἦν, καὶ κάτωθεν Ἐτεοκλέους, A CADMO *enim*, *& infra Eteoclem ac Polynicen* EXSTABAT. A quibus tamen abire videtur Papinius, dum a Lajo, eoque ab inferis evocato, ac ſub ejus nepotibus *aequaevus ſacerdos* dicitur Tireſias Theb. l. IV. vſ. 626. & ad quem locum exſtare hanc veterem gloſſam dicitur in Cl. Barthii notis ad hunc locum, *ſupputanti annos apparebit vera haec dici*. Quum tamen Lajus Labdaci, Cadmi e filio Polydoro nepotis, eſſet filius, Cadmi proinde pronepos, & anniculus ſuperſtes a patre relictus, juxta Apollodorum l. III. c. V. A *Cadmo* autem, quo tempore Thebis regnaſſe fertur, ad Lajum, quo is nec dum Thebanorum Rex, Chryſippum Pelopis filium rapuit, juxta Euſebii Chronicon Scaligerianum, annorum CXXIX. ſpatium interceſſerit. *Cadmo* caeteroquin, ejusque poſteris *vaticinatum*, quod hic dicitur, Tireſiam, non οἰωνοσκοπικῆς ſolum, de qua modo Callimachus, ſed θυτικῆς etiam ſeu *haruſpicinae* opera, diſcas ex Sophoclis Antigone vſ. 1018. &c. ubi poſtquam de ſignis futurorum ex avibus, more augurum a ſe captis egiſſet, Tireſias, addit de hoſtiis ſimiliter, a ſe conſultis, ἐμπύρων ἐγευόμην βωμοῖσιν &c. *ignispicia tentavi in aris* &c.

Vſ. 127. Δωσῶ καὶ μέγα βάκτρον] Quo nempe, ut continuo hic additur, viae duce deinceps uteretur caecus Tireſias; immo, qui oculorum ei vicem praeſtaret, uti de eo Apollodorus l. III. c. VI. Ubi enim orbatum luminibus a Minerva, quam nudam viderat, Tireſiam, datumque ei a Dea augurii donum e Pherecyde dixiſſet, addit, καὶ ΣΚΗΠΤΡΟΝ αὐτῷ ΔΩΡΗΣΑΣΘΑΙ κυάνεον, ὃ φέρων ὁμοίως τοῖς βλέπουσιν ἐβάδιζεν, BACULUM *etiam caeruleum ei* a Minerva *datum*, *quem geſtans* Tireſias *aeque ac oculatus incederet*, ac prout hic addit Callimachus, ὃ οἱ πόδας ἐς δέον ἀξεῖ, *qui pedes ei convenienter ducat*. Quamquam idem Tireſias, quod jam hic vidit vir doctus, id beneficium non *baculo*, ſed filiae, ut viae nempe duci, ſeu quae pedum greſſus caeci parentis regeret, imputat apud Euripidem Phoeniſſ. vſ. 837. Haud aliter nempe ac Polyxena filia ab anu Hecuba vocatur in cogno-

mine apud Euripidem dramate vſ. 281. *Βάκτρον, ἡγεμὼν ὁδοῦ, baculus, dux viae.* Utrumque vero illi Tireſiae, filiae nempe & *baculi* fulcrum, ſed quo ſemel, inſolito quodam Deum munere, haud indiguerit, tribuit Statius Theb. l. IV. p. 582.

Nec jam firmanti BACULO, *nec virgine fida*
Nititur, erectusque ſolo &c.

Adde *baculum* Tireſiae opportune ut auguri *datum*; prout nempe *lituus, clariſſimum inſigne auguratus*, ſive quem *incurvum & leviter a ſummo inflexum bacillum*, vocat Tullius de Divin. l. I. c. XVII. ac in antiquis etiam nummis idem conſuetus, ut notum, auguratus index, ac prout de eo ait Servius Aen. l. IX. vſ. 12. *augures deſignabant ſpatia lituo.* Immo prout antiquum illud auguratus inſigne, pridem tradiderat Homerus; apud quem nempe in inferis augur Tireſias ad Ulyſſem, qui Circes opera illum de ſuo in patriam reditu conſulturus acceſſerat, venit reſponſa ei editurus, *χρύσεον σκῆπτρον ἔχων, aureum ſceptrum* ſeu *ſcipionem tenens*. Odyſſ. Λ. vſ. 91. Haud aliter nempe ac fatidica apud Branchidas *ῥάβδον ἔχουσα, virgam* ſeu *bacillum tenens*, oracula edidiſſe apud Jamblichum dicitur de Myſt. Sect. III. cap. XI: Immo prout Phoebas cum baculo, Apollo autem cum cithara arae inſidens, ſpectatur in veteri hujus Cimeliarchii Electoralis gemma. Ne ea jam hic tangam, quae de *ῥαβδομαντείᾳ*, qua olim uſi leguntur ad vaticinia Magi & Scythae, ut e Dione memorat vetus Nicandri Enarrator ad Ther. p. 74. ac vidit jam ad Ezech. XXI. 21. *ὁ πάνυ* Grotius; & quo reſpexiſſe haud male ſtatuitur, a nonnullis Interpretibus, Hoſeas cap. IV. vſ. 12. *& baculus ejus annuntiabit ei*; ſeniores autem, *καὶ ἐν ῥάβδοις ἀπήγγελλον αὐτῷ, & in virgis annuntiabit ei*, priora autem verba reddunt, *ἐν συμβόλοις ἐπηρώτων*, Nobilio Interprete, *in auguriis interrogabant*, & de quo loco alibi. Unde inſuper aliis, quae tanquam inter Moſen ac Tireſiam communia collegit vir magnus in Demonſtratione Euangelica, addi opportune illud poſſet de vaticiniis aut miraculis Moſis baculo ſeu virga in Aegypto editis. Ut ea jam hic mittam, quae de *virga*, ut ajunt, *divinatoria* ſeu bacillo fatidico, & ſingularibus quidem ac mirificis ejus viribus, ſunt noviſſime edito in Galliis ea de re libro divulgata; ab aliis autem ut falſa vel temere credita ſunt exploſa.

Vſ. 128. *βιότου τέρμα πολυχρόνιον*] Uti, quod paullo ante innui, e Phlegonte Tralliano *περὶ Θαυμ.* cap. IV. Hygino Fab. LXXVII. Luciano praeterea in Macrob. Lactantio ad Statium Theb. l. II. vſ. 95. Tzetze ad Lycophronem ad vſ. 125. de producta ſcilicet Tireſiae a Jove, vel ut hoc loco, a Minerva ad ſeptem aut ad novem usque aetates ſeu generationes vita dicitur; ac proinde a Cadmi aevo, uſque ad Oedipi nepotes ſub quibus demum fato ſit functus, uti jam ante e Pauſania vidimus, Tireſias. Hinc de *termino vitae*, cujus hic mentio, ſibi a Jove ad ſeptem aetates pro-

Digitized by Google

productο, ait ipſe Tireſias in Melampodis verſibus, quos refert ad Lycophronem Tzetzes p. 112.

Ὅς μοι μακρὸν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα ἀνθρώπων,
Ἑπτά μοι ἔτη ζώειν γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων,

Qui mihi longum conſtituiſti aevum,
Ut vivam per ſeptem aetatum generationes hominum mortalium.

Ut proinde haud mirum ſit, ſi, ut hoc loco, ita ab Apollodoro de eodem dicatur l. III. c. VI. ἐγένετο δὲ καὶ πολυχρόνιος, ac ſimiliter a Papinio, idque ſub iis, de quibus modo dixerat Callimachus, *Labdacidis*, Laji nempe Labdaci filii nepotibus, *longaevi vatis* nomine a Papinio deſignetur l. II. vſ. 95. & l. IV. vſ. 407. ac de ejus *canitie* ſermo fiat vſ. 581. Quomodo idem a Lycophrone, loco modo adducto, πέμπελος dicitur, ſeu, ut ibi Tzetzes, ὑπέργηρως, ac apud Heſychium, πέμπελον, λίαν γηραλέον, & Arcadium Grammaticum in MSS. Bibl. Gallorum Regis πέμπελος, ὁ παλαιός, apud Aeſchylum vero Eum. verſ. 479. alio ſenſu εὐπέμπελον dici videas, pro *exorabili*. Adde hiſce de Tireſia, antiquiſſimo ac celebratiſſimo apud Graecos augure, immo qui auſpiciorum ex avibus, uti ante e Plinio vidimus, inventor habebatur, ut *longaevo*, ſeu qui tot aetates vixerit, inde traditum; qui nempe longae aetatis beneficio, ſeu *obſervatis longo tempore ſignificationibus*, ſicut de eadem auguratus ſcientia loquitur Tullius de Divin. lib. I. cap. VI. eam ſibi divinationem comparaſſet. Ut proinde potiori jure in eum quadret, id quod de praeſtantiſſimo augure ab eodem Cicerone dicitur eod. lib. cap. XLVII. *Solus enim* MULTORUM ANNORUM *memoria, non decantandi augurii, ſed* DIVINANDI *tenuit* DISCIPLINAM. Haud aliter ac apud Maronem Aen. lib. VIII. verſ. 498. *retinet* LONGAEVUS *haruſpex, fata canens*; ac ut ibi Servius, *argumento aetatis vult doctum videri*; prout de fatidicis Sibyllis vulgo veteres, ac de Cumana idem Poëta Aen. VI. verſ. 321. *longaeva ſacerdos*; Sibylla autem ipſa de ſe apud Ovid. Metam. l. XIV. vſ. 144.

nam jam mihi SECULA SEPTEM
Acta vides,

& quomodo de ſeptem Tireſiae vatis aetatibus dictum modo vidimus. Quibus adde, quae a Cicerone dicuntur libro de Seneɛt. c. XVIII. ubi inter alia praeclara Collegii augurum decreta illud ut palmarium laudat, quod *neque ſolum honore antecedentibus, ſed iis etiam, qui cum imperio ſunt*, MAJORES NATU AUGURES *anteponuntur*.

Vſ. 129. πιπνυμένος ὢν νεκύεσσι] Unde νεκρόμαντιν πέμπελον, *manium vatem ſenem*, vocat, dicto paullo ante loco Lycophron. Obvium autem Homeri de eodem apud inferos Tireſia locum, quem & illis verbis Lycophron, & hic plenius expreſſit Callimachus, adtigit jam Vulcanius, ac pridem Cicero de Divin. l. I. cap. XL.

a quo *Amphiaraus ac Tireſias dicuntur*, *qui avibus & ſignis admoniti*, *futura dicebant. Quorum de altero* (Tireſia) *etiam apud inferos Homerus ait*, *ſolum ſapere; caeteros umbrarum vagari modo.* Omnis nempe divinatio, non naturae opus aut artis effectus (qua de re jam ante actum ad verſ. 123.) juxta ſaniores gentilium Theologos, & Ciceronem dicto ante loco de Divin. l. I. c. LIII. tum aperte Jamblichum de Myſter. Sect. III. c. I. & XXII. ſed a Deo tota proficiſci ab iisdem dicta, eaque proinde animae divinitus indita: cujus autem vita ſit duplex, altera corpori adnexa, altera, quae poteſt ab eo ſeparari, & plane divina, prout ea de re diſſerit idem Jamblichus pag. 62. Immo e quo praeterea tum Homeri, tum, qui eum hic reddidit, Callimachi loco, quo dicitur uni huic vati Tireſiae datam divino munere mentem poſt mortem ſapientem ac providam, νόον πεπνῦσθαι, ſeu eum πεπνυμένον agere inter mortuos; in eum proinde non cadere continuo liquet, quod a Platone dictum in Timaeo pag. 71. Deum divinandi artem dementiae tribuiſſe, οὐδεὶς γὰρ ΕΝΝΟΥΣ ἐφάπτεται μαντικῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς, *nemo enim*, *quamdiu* PRUDENS *eſt*, ſeu MENTIS COMPOS, *divinam & veram vaticinandi artem adtrectat*: *Prudentis* vero unius eſſe, quod ibidem addit, ea quae quis amens ſeu extra ſe raptus vaticinatus eſt, intelligere ac dijudicare. Ut hoc poſtremo addam, quod quamquam huic uni poſt mortem Tireſiae datum divinitus dicatur illud *prudentis* ac *providae mentis* donum; haud novum alioquin juxta Theologiam gentilium exſtitiſſe, ut earundem, quibus vivi inclaruerant, artium vel virtutum cultu ſeu inventis, honos poſt mortem iis remaneret integer & incolumis, e quorum proinde genere ii cenſebantur, de quibus in beatis mortuorum ſedibus conſtitutis dicitur Aen. VI. vſ. 602.

Quique pii vates & Phoebo digna locuti.

qualis nempe fuerat hic ὀρθόμαντις, uti eum a Pindaro vocari diximus, Tireſias. Immo quo loco haud omittendum, arcanum illud, quod tradit Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 576. accipitrem, avem ſcilicet auguralem, ideo Soli apud Aegyptios ſacrum, nempe ΜΕΤΑ δὲ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ἰσχὺν ἔχειν ΜΑΝΤΙΚΗΝ, καὶ εἶναι λογιώτατον ἀπολυθέντα τοῦ σώματος, καὶ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΤΑΤΟΝ, POST VITAM *autem vim habere* DIVINATRICEM, *eſſeque loquaciſſimum a corpore ſolutum*, & MAXIME PRAESAGUM.

Vſ. 130. μεγάλῳ τίμιος Ἀγεσίλᾳ] Quomodo jam ante non ab Aeſchylo ſolum in deperdito dramate dictus fuerit, ut jam vidit eruditiſſimus L. Gyraldus, Pluto; apud Athenaeum nempe l. III. p. 99. Αἰσχύλος τὸν Ἅιδην Ἀγεσίλαον, *Aeſchylus Plutonem*, *Populorum deductorem* dixit; ſed a Nicandro praeterea in Georgicis eo verſu, qui alibi apud eundem Athenaeum legitur l. XV. p. 684. ubi herbae, e qua fieret Ditis corona, meminit, ac prout vere ibi Ἀγησιλάου, pro Ἡγησιλάου emendavit ὁ πάνυ,

Χθονίου

Digitized by Google

Χθόνιον τέφανον σίφος 'Αγεσιλάου,
Terreſtris apparet corona Ditis.

Idem nempe, qui 'Αιδωνεὺς ἀνάκτορος, *Pluto deductor*, ab eodem Aeſchylo dictus Perſ. vſ. 651. ac paullo ante nempe vſ. 628. inter Deos Φθιμένων πομπεὺς, *mortuorum deductores*, juxta Tellurem nempe & Mercurium, relatus; ac prout alibi idem Tragicus ait Prom. vſ. 152. 'Αίδου τοῦ νεκροδέγμονος, *Orci mortuos recipientis*. Quod vero Tireſiam in honore fore apud eundem Plutonem, auguratur hic apud Callimachum Minerva, ad Homerum reſpicit, qui a Proſerpina Tireſiae datum illud, de quo modo actum, ut ſolus nempe apud inferos ſaperet, munus dixerat.

Vſ. 131. τὸ δ' ἐντελὲς, ὤ κ' ἐπινεύσῃ] Haud aliter nempe ac de Jove, cum quo forent omnia Minervae, ut continuo hic additur, communia, mox dicitur vſ. 135. ὤ κ' ἐπινεύσῃ 'Εμπεδον, & de quo ibidem. Unde etiam Minerva de ſemet ait apud Aeſchylum Eum. vſ. 602.

Ἔξεςι γάρ μοι μὴ λέγειν, ἃ μὴ τελῶ,
Non enim mihi licet dicere, quae non perficio.

Quod nempe τέλειος eſſet haec Dea, haud minus, ut ea de re mox, ac parens Jupiter; ſeu quae nihil vellet aut proferret, quod non ſimul perficeret, ac ratum foret. Quomodo nempe alii Dii praeter Jovem, τέλειοι etiam dicti, ut apud Aeſchylum Suppl. vſ. 535. & de quo loco mox ad vſ. 135. ac praeterea in eo Mercurii ad Deos praeconio, quod apud Lucianum legitur, cum in Jove Tragoedo p. 203. tum in Deorum concilio pag. 950. ed. Salm. Τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ΤΕΛΕΙΩΝ Θεῶν, *Quis* PERFECTORUM ſeu *ſummorum Deorum vult verba facere?* & in decreto eidem concilio adnexo, ubi concio Deorum in Olympo congreganda dicitur, eligendique ſeptem Θεοὶ τέλειοι arbitri, tres nempe e veteri Saturni curia, quatuor autem, & in quibus Jupiter, e duodecim Diis. In quibus autem Luciani locis, nollem eruditiſſimum Sam. Petitum, qui occaſione ſimilis Athenienſium in concionibus praeconii, τίς ἀγορεύειν βούλεται, eorundem meminit ad Leges Atticas p. 210. nempe pro τῶν τελείων, aut τελείους Θεοὺς, emendandum, ſed infelici Minerva, ſtatuiſſe, disjuncta nempe in duas voce τι λείους, quaſi de *laevigatis Diis* ibi foret mentio. Τέλειοι nempe Dii *coelites* ſeu majorum gentium, ac ut e Platonis mente differit Apulejus libro de Deo Socratis, qui *natura prorſus ac retro aeviterna, ac ingenio ad ſummam beatitudinem* PERFECTO; & alibi, *nam nihil eſt* DEO PERFECTIUS.

Vſ. 132. μώνᾳ Ζεὺς τόγε θυγατέρων] Hinc Minerva, prae aliis Jovis Filiabus caeteriſve Diis, nunquam a Jovis latere diſcedere, immo ſedere (& de quo loco jam ante ad vſ. 29. Hym. in Apoll.) ad dextram Dei Patris, ab Ariſtide dicitur Hym. in hanc Deam p. 18. & 19. alibi autem *Jovi proxima* τοῦ Διὸς ἐγγυτάτω

p. 30. Hinc de eadem, ubi de Jove egiſſet, Horatius l. I. Od. XII.

Proximos illi tamen occupavit
PALLAS *honores*,

ante Deos nempe Deasve alias; Bacchum, Dianam, Apollinem, totidem Jovis liberos, quos ibidem celebrandos Poëta ſuſceperat. Ita prima etiam e Filiabus Jovis invocatur a choro Thebanorum apud Sophoclem Oedip. Tyr. vſ. 163.

ΠΡΩΤΑ σε κεκλόμενος,
Θύγατερ Διὸς,
Ἄμβροτ' ΑΘΗΝΑ,
Teque PRIMAM *invoco*,
FILIA JOVIS
Immortalis MINERVA,

ac dein Diana, & Apollo. Unde de eadem ait rurſus Ariſtides Hymno in Minervam pag. 18. καὶ τὰ πρεσβεῖα ΜΟΝΗ κατείληφεν, & SOLA *omnes honorum praerogativas conſequuta eſt*.

Vſ. 133. πατρώϊα πάντα φέρεσθαι] Ac proinde ut Jovis τελεὺς inſtar, omnia, ſicut modo Poëta dixerat, & mox adhuc repetit, quae vellet ſeu annueret Minerva, ea continuo rata forent. Quomodo nempe de eadem Dea ait Ariſtides, dicto modo loco, ὥστε αἰδέσιμός ἐστι ΤΩ ΠΑΤΡΙ, καὶ ΠΑΝΤΑ ΚΕΚΟΙΝΩΝΗΚΕ, *adeo quoque eſt* PATRI *reverenda*, & OMNIUM *cum eo* PARTICEPS. Alibi autem, ubi de eadem & Patre dixiſſet p. 30. de rebus omnibus idem ſemper utrique, Jovi nempe & Minervae, videri; cauſſam continuo addit, χεδὸν γὰρ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΔΙΟΣ εἶναι λέγων τις ΑΥΤΗΝ ἐκ τούτων, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι, *ſi quis enim ex his*, JOVIS VIM *eſſe* MINERVAM *dixerit*, *haud quaquam falletur*; ac proinde poſſe Jovis opera ΚΟΙΝΑ τοῦ Διὸς εἶναι, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, COMMUNIA *Jovi eſſe ſimul & Minervae*. Immo ſicuti de Patre & Filia, Jove nempe ac Minerva, pridem a vatum ac Theologorum, uti de eodem jam ante, apud Graecos parente dictum fuerat Odyſſ. Π. vſ. 264.

Ὕψι γὰρ ἐν νεφέεσσι καθήμενω, ὥτε καὶ ἄλλοις
Ἀνδράσι τε κρατέουσι, καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν,
Alte in nebulis ſedentes, quique & aliis
Viris dominantur, & immortalibus Diis.

Quibus autem, ne jam ea omnia ad Myſterium in novo foedere, de Patris ac Filii conjuncta in agendo imperandove virtute ac poteſtate, Joh. V. vſ. 17. 19. &c. ac alibi; aut de Filio ſedente ad dextram Dei potentiae, ac in nubibus veniente Matth. XXVI. 64. manifeſte tradita, huc forte improvide referam; quibus, inquam, adumbraſſe tamen eoſdem Graecorum Theologos liquet, cum praeclarum Sapientiae ac Providentiae, quibus res humanae reguntur, cum divina Potentia concentum; tum omnia a ſummo Deo conſequi, ac de divina quodammodo natura & praeſtantia participare, qui felici ſapientiae ac virtutum. quarum procreatrix habita fuit, uti ante e Proclo vidimus, Miner-

va,

Digitized by Google

va, cultu ac amore, ſe illi ſimiles efficere conantur. Mitto, quod ſicut adducto paullo ante loco, Ariſtides Minervam Jovis parentis Δύναμιν vocat; ita ab impio Ario, unigenitus Dei Filius ejus Δύναμις καὶ Σοφία, ſed non ὁμοούσιος ſeu eidem coaeternus, ſtatueretur, juxta Athanaſium p. 884. T. I.

Vſ. 134. μάτηρ δ᾽ οὔτις ἔτικτε θεάν] Hinc illud Apollinis de eadem Minerva apud Aeſchylum Eum. vſ. 666.

Πατὴρ μὲν ἂν γένοιτ᾽ ΑΝΕΥ ΜΗΤΡΟΣ, *πέλας*
Μάρτυς πάρεστι ΠΑΙΣ *Ὀλυμπίου Διὸς*,
Οὐδ᾽ ἐν σκότοισι νηδύος τεθραμμένη,
Ἀλλ᾽ οἷον ἔρνος ΟΥΤΙΣ *ἂν* ΤΕΚΟΙ ΘΕΟΣ,
Et pater quidem fiat SINE MATRE, *vicinus*
Teſtis adeſt FILIA *Jovis Olympii;*
Non in tenebris alvi enutrita,
Sed quale germen NULLA DEARUM *pariat.*

Nempe prout ab Oreſte apud Euripidem dicitur in cognomine dramate vſ. 554.

Ἄνευ δὲ ΠΑΤΡΟΣ *τέκνον οὐκ εἴη ποτ᾽ ἄν*,
Sine patre autem nemo unquam liberos feret;

quique verſus, indicto Auctore a Clemente adducitur Strom. l. II. p. 423. additoque ei continuo altero hoc verſu,

Ἄνευ δὲ μητρὸς οὐδὲ συλλαβὴ τέκνου,
Sine matre autem neque liberorum conceptio fiet.

Cujus poſterioris tamen συλλαβῆς exemplum, ἀμήτωρ, ut de ea Aeſchylus, aliique Callimacho antiquiores Mythologi, exſtiterit ſcilicet haec Dea; ſicuti prioris Vulcanus, ἀπάτωρ inde apud Nonnum dictus Dionyſ. l. VIII. p. 262. ac, ut addit, ὃν αὐτογόνον τέκεν Ἥρη, *quem per ſe generans peperit Juno.* A qua tamen Vulcani ἀπάτορος fabella receſſit Plato in Critia, ubi eandem Minervam & Vulcanum multa habere tradit communia, ἅμα μὲν ἀδελφὴν ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, *tum quod ſoror ſit ei* EX PATRE; tum, ut addit, quod utrumque illud Numen, Sapientiae & Artium amore ac inventis inclaruerit; & quod poſtremum de Minerva & Vulcano, eorumque inde communione, pluribus tangit Proclus in Theolog. Platonis l. VI. c. XXIV. Quo referas proinde id quod in veteri ac inedito Epigrammate MS. olim Palatini, nunc Vaticani, de Minervae cum Vulcano concubitu legitur, natoque inde ſcilicet λύχνῳ.

Ἡφαίστῳ πότε Παλλὰς ἐπ᾽ ἀγκοίνῃσι μιγεῖσα,
Εἰς εὐνὴν ἐμίγη Πήλεως ἐν θαλάμοις,
Vulcano quondam Pallas in gremio ſociata,
Cum eo concubuit in Pelei thalamis. &c.

Ut mittam, quod congreſſus prius cum *Metide* ſeu *Prudentia* Jupiter, dein etiam cum Themide; antequam nempe educeret e capite Minervam, aliis veterum fabulis feratur; ut ea de re diſſerit apud Galenum, & de quo loco mox, Chryſippus.

Vſ. 135. Ἀλλὰ Διὸς κορυφᾶς] Qua de re, ſeu Minervae e *Jovis* ver-

Digitized by Google

vertice natalibus, nota veterum, ut de recentioribus ſileam, μυθολογήματα nemo, ut opinor, hic a me exiget. Adeat vero, cui vacabit, quae ea de re a Proclo dicta ſunt in Timaeum l. I. p. 51. Ταύτην δὴ τὴν θειότητα καλοῦντες οἱ θεολόγοι πάντες ΑΘΑΝΑΝ, ὡς μὲν ἀπὸ ΤΗΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ τιχθεμένην, καὶ ἐν αὐτῷ μένουσαν, Νόησιν οὖσαν δημιουργικὴν, *hanc autem divinitatem vocant omnes Theologi* MINERVAM, *tanquam quidem* E PATRIS VERTICE *natam, in eoque permanentem*, INTELLIGENTIAM *exiſtentem rerum effectricem* &c. Unum illud hic ſuperaddere, ut minus forte obvium, haud grave erit; exſtare apud Galenum de Hippocr. & Platon. placit. l. III. c. VIII. Chryſippi, & quam idem Pergamenus Doctor impugnat, hujus μυθαρίου, de Minerva ſcilicet nata e *Jovis vertice*, explicationem, quo eandem nempe fabellam cum ſuo dogmate, de principe animae facultate, quae non in cerebro ſeu capite, ſed in corde exſtaret, idem Stoicus non repugnare oſtenderet. Nempe, prout ipſa Chryſippi ea de re verba adfert & ſimul enarrat Galenus: Jovem non ex ſe, ſed deglutita prius Metide, & ex ea veluti praegnantem factum, e capite poſtea, h. e. per ſermonem ſeu ex ore, Minervam peperiſſe; quum os ſit etiam capitis pars, e vertice autem eandem ſymbolice dici procreatam. Quam fabellae hujus expoſitionem ut induſtriam ac ingenioſam, & Stoicorum dogmati conſonam, laudat quidem Galenus; ſed ſimul id, quod erat praecipuum in quaeſtione, non adtigiſſe eundem Chryſippum, & feciſſe convenientius, ſi eandem fabellam, utpote homini Philoſopho ad demonſtrationem haud neceſſariam, omnino non adduxiſſet, pluribus ibidem, neque inaniter contendit. Vide eundem p. 274. Tom. I. edit. Graec. Baſil.

Ibid. κορυφὰ Διὸς ᾧ κ' ἐπινεύσῃ, Ἔμπεδον] Cui loco geminum plane opportune ſuppeditat Aeſchylus Suppl. vſ. 95.

> Πίπτει δ' ἀσφαλῶς, οὐδ' ἐπὶ νώτῳ,
> ΚΟΡΥΦΗ ΔΙΟΣ, εἰ ΚΡΑΝΘΗ πρᾶγμα ΤΕΛΕΙΟΝ,
> *Cadit autem ſecure* ſeu praeclare *non in tergum* ſeu *turpiter*,
> VERTEX JOVIS, *ſi quid* PERFICIENDUM
> *ſtatuitur:*

& quibus prioris verſus verbis obvia e palaeſtra locutio, ubi nempe, quod vidit Graecus Tragici Enarrator, turpe fuit Athletam in dorſum cadere proſtratum ſeu ſupinum, qualis πρηνὴς a Graecis dicebatur: ut liquet e Philone de Agricult. p. 204. & quod πίπτειν εἰς τὸν ὦμον, *in humerum recidere*, dixit Ariſtophanes Equit. p. 322. Idem caeteroquin adductis Aeſchyli verbis innuitur, quod hic a Callimacho dicitur, *cuicunque Jovis vertex annuerit, id firmum* fore & conſummatum: prout etiam de eodem Jove ab Euripide dictum (& cujus locum ſupra jam adtuli ad Hym. in Jov.) Alceſt. vſ. 978. ΖΕΥΣ ὅτι ΝΕΥΣΗ &c. quidquid JUPITER ANNUIT, *tecum hoc* PERFICIT. Cui praeiverat pridem vatum Parens, qui haud unquam irritam Jo-

vis

Digitized by Google

vis voluntatem tradiderat Iliad. A. 5. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλὴ, *Jovis autem perficiebatur voluntas.* Unde etiam τέλειος idem Deorum Pater ſaepius apud antiquos Poëtas, ſicut ea de re jam ante, dictus; ut apud Pindarum Pyth. Od. 1. Aeſchylum Agam. vſ. 982.

Ζεῦ, Ζεῦ Τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει,

Jupiter, Jupiter Perfector, mea vota perfice,

ſeu ut eadem ſint rata: immo alibi ab eodem, Suppl. vſ. 535. invocatur tanquam Τελέων Τελειότατον κράτος, *Perfectorum Perfectiſſima potentia;* qui nempe *ab hominibus Deorum haberetur optimus & juſtiſſimus*, ut de eo Plato in Euthyphrone p. 5. Quomodo vero de ſummo & unico Deo, ac fidelium omnium Patre, dictum Matth. v. 48. ὥσπερ ὁ ΠΑΤΗΡ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ΤΕΛΕΙΟΣ ἐστι, *ſicut & PATER veſter, qui in coelis eſt*, PERFECTUS *eſt*, non potentiae nempe ſolum, qua omnia quae vult, *perficit*, ſed ſapientiae inſuper, omniſque quae in Deum cadere poteſt, *perfectionis* intuitu. Ut vere proinde ab incomparabili Salmaſio Foen. Trapezit. p. 291. rejecta ſit ſacri Exercitatoris ſeu viri magni Dan. Heinſii de eadem voce τέλειος, quaſi ea *integer* ſeu *innocens* ab Evangeliſta deſignaretur, aliena ab eo loco explicatio.

Vſ. 136. ὦ θυγάτηρ] Pro quo Aeolum more θυγάτηρ, nempe ου itidem breve, dixerat alibi idem Callimachus, teſte Priſciano l. 1. p. 554. *Illi enim* (Aeoles) θυγάτηρ *dicunt pro* θυγάτηρ, υ *corripientes* &c. *ut Callimachus*, καλλιχόρου χθονὸς ἵρίας θυγάτηρ. Ad quem proinde noſtri Battiadae locum reſpexit ὁ πάνυ Salmaſius ad ovum Simmiae p. 175. ubi πυκινώτατον Aeolice dici potuiſſe tradit, pro πυκινώτατον, ου nempe correpta, ut apud Callimachum θυγάτηρ pro θυγάτηρ. Quod a Lacedaemoniis etiam factum ibidem traditur.

Vſ. 137. δέχισθε τὰν θεὸν, ὦ κῶραι] Utpote peracto illo lavacro exhilaratam veluti, ac priſtino nitori reſtitutam; ac inde etiam, uti ea de re jam diximus ad titulum hujus Hymni, ſolemni Argivarum Virginum pompa ac feſtivitate, ut Argis deinceps ſolito faventius ac magis adhuc benevolum Numen, in urbem continuo ac ad priſtinas in ea ſedes, illud ſeu venerandum ejus ſimulacrum reducendum. Haud aliter ac de lota Almone fluvio Cybele, ut luctu tum omni ab ea depoſito, miſſisque planctibus, laeta eadem ac propitia, lucentibus taedis feſtoque oppidorum apparatu recepta, ait Valerius Flaccus lib. VIII. vſ. 239. &c.

Sic ubi Mygdonios planctus ſacer abluit Almo,
LAETAQUE *jam Cybele*, FESTAEQUE *per oppida* TAEDAE.

Vſ. 139. σύν τ' εὔγμασι, σύν τ' ὀλολυγαῖς] Pro more caeteroquin in veterum ſacris feſtiſque ſolemnibus, ut Numen, cui eadem erant conſecrata, tum precibus ac votis, quae nempe idem exaudire vellet, continuo proſequerentur; tum fauſtis acclama-

 tio-

Digitized by Google

tionibus, uno veluti ore altaque voce, prolatis, celebrarent. Prius illud innuunt hic Poëtae verba, σύν τ' εὔγμασι, in quibus vulgo deſinebant eorum Hymni, ut ex Orphicis, Homeri vel Homeridarum, ac ipſiſmet hujus Callimachi Hymnis, abunde conſtat; ac ubi pro cujusque Numinis, qua pollere maxime credebatur, facultate & conditione, corporis, animi, aut fortunae bona ab eodem, nuncupatis eam in rem verbis, exigebantur. Hinc variae etiam *precum* apud eosdem ſpecies, de quibus praeclarus omnino exſtat Procli in Timaeum l. II. p. 64. locus, πρώτισται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς σωτηρίας, δεύτεραι ὑπὲρ τῆς τῶν σωμάτων εὐκρασίας, τρίται δὲ ὑπὲρ τῶν ἐκτὸς ἐπιμελούμεναι, *primae preces de animae ſalute; ſecundae de bono corporis temperamento; tertiae autem eorum, quae extrinſecus adveniunt, curam habentes*; & quomodo, ut alia mittam, hic Hymnus in voto ad Minervam, & de quo mox, deſinet: ut nempe Argivorum regionem incolumem eadem ſervet. Idem vero Proclus paullo ante p. 64. de ſingulari egerat apud omnes moratas gentes ſapientum circa *preces* ſtudio, ut Brachmanum apud Indos, Magorum apud Perſas, Theologorum vero apud Graecos, qui τελετὰς nempe & myſteria induxerant, & in quibus maxime, ut aliunde ſatis conſtat, εὐχαῖς illis ſeu λιταῖς θεοκλύτοις, *precibus Deos invocantibus*, ut de iis Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 145. locus eſſe conſueverat. Easdem vero τελεσφόρους εὐχὰς, quas iidem nempe Dii adimplerent, alibi vocat idem Tragicus, nempe Choëph. vſ. 210.

> Εὔχου τὰ λοιπὰ, τοῖς θεοῖς τελεσφόρους
> Εὐχὰς ἐπαγγέλλουσα, τυγχάνειν καλῶς,
> *Precare, ut reliqua, Diis perfectrices*
> *Preces annuntians, recte ſuccedant.*

Alterum vero, quod hic tangit Callimachus σύν τ' ὀλολυγαῖς, ad fauſtas eas acclamationes reſpicit, quas in veterum ſacrificiis, elatis ad Deum, cui litabatur, adſtantium ſacrisque operantium vocibus, ſublatisque manibus fieri ſolitas, e prolata etiam eam in rem praeclari nummi, quae luculentum moris illius exemplum praebet, icone vidimus ad vſ. 258. ſuperioris Hymni, & quae ibi conſulere poterit, ſi lubeat, Lector. Unum adhuc dicti modo Tragici locum adferre non pigebit, ubi eorum, quorum hic Callimachus meminit, cum εὐγμάτων, tum ὀλολυγῶν fit mentio, nempe Sept. Theb. vſ. 272. ubi Eteocles Thebanorum Rex ait ad Chorum Thebanarum Virginum,

> Εὔχου τὰ κρείσσω, ξυμμάχους εἶναι θεοὺς,
> Κἀμῶν ἀκούσασ' ΕΥΓΜΑΤΩΝ· ἔπειτα σὺ
> ΟΛΟΛΥΓΜΟΝ ἱερὸν εὐμενῆ παιώνισον,
> Ἑλληνικὸν νόμισμα θυστάδος βοῆς,
> *Precare meliora, ut Dii ſint auxiliatores;*
> *Measque audiens* PRECES, *mox tu*
> ACCLAMATIONES *ſacras ac faventes accinas,*
> *More illo Graecanico clamoris in ſacrificiis recepti.*

Ea-

Eadem autem voce, ut hic obiter addam σύγματιν pro τύχᾳ; uſus praeterea erat idem Aeſchylus Prom. verſ. 586. ut non debuerit proinde in Theſauris linguae Graecae aliisque promptuariis, uno Heſychii, qui eam ex antiquis illis Auctoribus, Aeſchylo, Callimacho &c. acceperat, teſtimonio eadem inniti.

Vſ. 141. ἐς πόλιν αὖτις] Vera omnino ac certa H. Stephani emendatio ἐς πόλιν, pro ἐς πάλιν, uti antea hic legebatur; & quod poſtremum ut alia mittam, quae ipſius loci conſpectus exhibet, vel ſequens illud αὖτις, Dorice nempe pro αὖθις, abunde redarguit.

Vſ. 142. Δαναῶν κλᾶρον ἅπαντα σάω] Nempe *Argivorum regionem*, ſicuti κλῆρον ea voce ſubinde apud veteres Auctores, & hoc loco, ſumi diximus ad vſ. 281. ſuperioris Hymni, κλήρους ἐςήσαντο, & quomodo Aeſchylus Ioniam ſeu Ioniae urbes indigitat Perſ. vſ. 900. κατὰ κλῆρον Ἰόνιον πολυάνδρους, h. e. *Ioniae* ſeu *Ionicae regionis urbes incolis frequentes.* Δαναῶν autem non de *Graecis* in genere, ſed de *Argivis* hic dici, haud opus, ut multis adſtruatur. Qui enim *Pelasgi* prius, ut ſupra vſ. 4. a Pelasgo, a *Danao* poſtea, Argolidos itidem Rege, Δαναοὶ & Δαναΐδαι a Poëtis, Tragicis maxime olim dicti. Unde eam in rem ait Euripides Oreſt. vſ. 933.

ὦ γῆν Ἰνάχου κεκτημένοι,
πάλαι Πελασγοὶ, ΔΑΝΑΙΔΑΙ δεύτερον,
o Inachi terram incolentes,
Olim Pelasgi, poſtea DANAIDAE ſeu *Argivi.*

Hinc Δαναϊδῶν πόλιν de *Argis* legas in eodem dramate vſ. 877. & ΔΑΝΑΩΝ καὶ Μυκηναίων ἄκροι, *Argivorum & Mycenaeorum primores*, Phoeniſſ. vſ. 433. &c. Ita etiam apud Statium, ut alia mittam, *Danaica arva*, pro *Argivis* ſeu *Argolide* dicta Theb. l. III. vſ. 324. *Danaica Theſeus Arva petit.* De voto autem, in quo deſinit hic Hymnus, ut Minerva nempe *Argivorum regionem omnem* incolumem *ſervet*, ſeu omnes Argivos protegat, diximus paullo ante vſ. 139. & prout circa finem ſequentis in Cererem Hymni verſ. 135. ad illam Deam dicitur,

Χαῖρε Θεὰ, καὶ τάνδε ΣΑΩ πόλιν
Salve Dea, & hanc SERVA *civitatem,*

in concordia, ut ibi additur, omniumque rerum felici ac uberi proventu. Notae abunde ſimiles in fine Orphicorum formulae, ut σώζειν, vel σωτῆρα, aut σώτειρα adeſſe velit, ille, qui in iis invocatur Deus, aut Dea.

OBSER-

Digitized by Google

OBSERVATIONES IN HYMNUM IN CEREREM.

EIΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΥΜΝΟΣ] Quales IN CER.EREM HYMNOS a Graecis cum Οὔλους ſeu Ἰούλους, tum Δημητριούλους dictos, ex Athenaeo l. XIV. p. 618. jam obiter monui ad verſ. 1. Hymni in Jovem. Cujus appellationis e Semo Delio additur ab eodem Athenaeo ratio; quod nempe οὖλοι & ἴουλοι dicerentur plures hordei manipuli in unum faſciculum colligati, Dea vero ipſa Ἰουλὼ inde fuerit nuncupata: quae etiam *prima ſpicarum manipulos abſcidiſſe* infra dicitur vſ. 20. καὶ ἱερὰ δράγματα πρῶτα ἀσταχύων ἀπέκοψε. Unde ad ea meſſis tempora, ſeu frugum in manipulos congeſtarum συγκομιδὴν, prima ſacrorum ac feſtivitatum id genus ſolemnium origo ab Ariſtotele traditur ad Nicomach. l. VIII. c. IX. αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι, καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι, μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς, *priſca enim ſacrificia coetusque ſolemnes, poſt collectas fruges inſtituta videntur, ut quaedam primitiae: his enim temporibus maxime ab operibus ceſſant.* Adeo ut tum Ἰούλοις id genus ſeu Hymnis vel cantilenis (ſicut alioquin per vindemiam, ſeu ubi Λήναια fierent, Bacchus) *per laetificas meſſium caerimonias*, ut Apuleji verbis utar Metam. l. VI. a meſſoribus, omnique agricolarum pube, frugifera & Ἀλωὰς haec Dea, celebrari in agris fuerit ſolita, vel, ut ea de re Virgilius Georg. l. I. vſ. 43.

Cun-

Cuncta tibi CEREREM *pubes agreſtis* ADORET.
Cujus etiam feſtivitatis, ut alia mittam, luculentus adhuc index, ſeptimum Syracuſani vatis Idyllium Θαλύσια inſcriptum. Hinc Semo illi Delio, de quo modo ex Athenaeo, accedit etiam Didymus, ab eruditis Apollonii Enarratoribus eam in rem adductus ad l. I. vſ. 972. a quo nempe Ἴουλος, dicitur Ὕμνος εἰς Δήμητρα, *in Cererem Hymnus*, ac firmant inſuper illi ipſi Eratoſthenis, qui ibidem leguntur, verſus,

Ἡ χερνῆτις ἔριθος, ἐφ' ὑψηλοῦ πυλεῶνος,
Δειδαλίδας τεύχουσα, ΚΑΛΑΣ ᾔειδεν ΙΟΥΛΟΥΣ,
Operaria ancilla in alto veſtibulo,
Mazas ex bordeo conficiens, PULCROS *canebat* HYMNOS;

ac prout iidem verſus, quod tradit ad Lycophronem Iſaacius pag. 8. emendari etiam debent, non ut ibi depravate ac nullo ſenſu legitur, δειδαῖτις τεύχουσα &c. E quo praeterea Eratoſthenis verſu illuſtratur, cur non Δημητριούλους ſolum, ſed καλλιούλους vocatos illos in Cererem Hymnos refert dicto ante loco Athenaeus, quos alioquin Ἰούλους ab aliis, de lanificum (ac proinde in Palladem potius quam in Cererem) cantilenis dici obſervat. Adde *Ouloforos* ſeu Οὐλοφόρους a Servio ad Virgilium, uti jam vidimus ad vſ. 283. Hym. in Delum, Hecaergon ac Opin dici, qui nempe ab Hyperboreis *ſpicarum manipulos primi* in Delum detuliſſent. Neque tamen ob repertas ſolum fruges, ſed ob latas etiam leges, qua de re infra vſ. 19. LEGIFERA proinde ſeu ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΣ, haud minus ac FRUGIFERA, culta & adorata, ut cum Marone loquar, haec Dea; ac ob inductam inſuper myſteriorum religionem veneranda, quibus, ut ait Tullius de Legib. l. II. c. XIV. *ab agreſti immanique vita exculti ad humanitatem & mitigati ſumus.* Unde ſacra etiam ejuſdem ſolemnia ELEUSINIA & THESMOPHORIA, iſtaque non Athenienſium ſolum, ſed magno aliarum quoque gentium conſenſu, qua de re mox ad verſ. I. peracta; HYMNIS proinde haud minus, ſicut ab initiatorum aut Θεσμοφοριαζουσῶν mulierum choro apud Ariſtophanem in ranis ac cerealibus, celebrata. Ab Homero autem ſcripti in Cererem Hymni meminit adductis etiam inde aliquot verſibus, haud uno loco Pauſanias, ut l. II. p. 110. & l. IV. p. 173. ſed qui hodie inter adſcriptos Homero Hymnos non comparet; ubi trium tantum verſuum ὑμνίδιον in hanc Deam legitur, quique ſunt inſuper diverſi ab iis, quos ex Hymno illo Homerico, & plures quidem memorat dictis locis Pauſanias. Adde iiſdem in ΔΗΜΗΤΡΑ ſeu *in Cererem*, qui hic dicuntur, Hymnis, locum ſimiliter fuiſſe in dictis alibi ipſo Deae illius nomine, quaeque juxta ejus *Eleuſinia* & *Theſmophoria*, a Polluce adducuntur lib. I. cap. I. §. XXXII. ΔΗΜΗΤΡΙΟΙΣ. Quamquam eo nomine apud

pud Athenienſes inſtitutum in honorem, non Cereris quidem; ſed Demetrii Poliorcetae feſtum aliunde conſtet; & ad quod proinde ſignata in veteri & rariſſimo nummo ΔΗΜΗΤΡΙΑ nuper retuleram. Verum re propius ſubducta, & quod in alio inſigni eorundem Nicomedienſium, qui illum procuderunt, nummo, legitur tanquam tutelaris loci Dea, ΔΗΜΗΤΗΡ ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ, neque antiquis illis temporibus, ſed ſub Elagabalo Imperatore, ſit demum cuſus idem nummus, ad *Cerealia*, ſolemne utique & obvium gentium ſacrum eadem ΔΗΜΗΤΡΙΑ referri potius debent.

Vſ. I. Τῶ καλάθω κατιόντος] Non video cur Graecis ad hunc locum Scholiis, ubi Alexandriae tale feſtum, ſolemnis nempe *calathi* in honorem Cereris & Athenienſium quidem exemplo, *proceſſus* a Ptolemaeo Philadelpho inſtitutum dicitur, fides ſit continuo abroganda; & ideo ſtatuendum Argis itidem ſcriptum, juxta ſuperiorem in Lavacrum Palladis hunc Hymnum, ob dialectum nempe in eodem Doricam. Familiaris enim ea erat ſeu ἐπιχώριος vati Cyrenaeo, in Dorum quippe colonia nato, ſicuti ea de re obiter dictum ad verſ. I. ſuperioris Hymni. Ut mittam, quod eadem ratione Megaris, Spartae, Thebis, Syracuſis, conditus dici poſſet hic Hymnus, ubi Dorice, quod notum, loquuti; Cereris autem, de quibus hic agi creditur, Theſmophoria celebrata, e Clemente in Protreptico, Plutarcho, Athenaeo, Heſychio, jam obſervavit in Graecia Feriata eruditiſſimus Meurſius; & quibus addi poſſunt Agrigentini, Cretenſium, quorum Doricus itidem exſtitit ſermo, coloni, quos ſimiliter Theſmophoria celebraſſe tradit Polyaenus Strategem. *l.* v. c. I. Accedit, quod ex Aegypto in Graeciam & a Danaidibus quidem, ac proinde Argos, ubi eaedem cum patre Danao dicuntur adpuliſſe, illatum primo hoc Cereris feſtum, Θεσμοφόρια a Graecis dictum, tradat Herodotus l. II. c. CLXX. ita tamen, ut recuperata a Doribus Peloponneſo, apud ſolos Arcadas idem deinceps remanſerit. Sic a multis ferri, Cereris feſta ex Aegypto a Melampode in Graeciam invecta, ait Clemens Protrept. p. 10. & quomodo *Ceres Pharia* ſeu Aegyptia occurrit apud Tertullianum ad Nationes, cujus forma ibidem traditur l. I. c. XII. CERES PHARIA, *quae ſine forma, rudi palo & ſolo ſtaticulo ligni informis repraeſentatur.* & de quo loco jam alia occaſione a nobis actum ad H. in Dianam. Hinc etiam Iſidis, ſeu frugiferae itidem Deae, apud Aegyptios cultus; idemque ut ſpiceae coronae (de qua e Leone Aegyptio, Tertullianus de Coron. c. VII. *prima Iſis repertas ſpicas capite circumtulit*) ita *calathi* cujus hic mentio, utriuſque Deae in capite geſtamen; quod vel obvii veteres nummi, aliaque antiqua monumenta abunde ante oculos ponunt: ciſtae praeterea in earundem ſacris, aliaque communia ambabus ſymbola, de quibus praeter alios videri poteſt

Apu-

Digitized by Google

Apulejus l. vi. c. xi. eadem denique in utriuſque Deae ſacris arcani ſeu τȣ̃ ἀποῤῥήτȣ religio. Quomodo Serapis quoque, qui idem cum Oſiride, teſte Plutarcho de Iſid. p. 362. habitus, cum *calatho* paſſim conſpicitur in iiſdem veteribus Aegyptiorum aliorumque praeterea locorum monumentis, ſeu, ut de eo & Aegyptiis ait Macrobius l. i. c. xx. *calathum capiti ejus inſigunt.* Unde Orpheus Iſidis ſacra in Aegypto, in Cereris & Liberi Patris orgia convertiſſe dicitur apud Theodoritum Serm. de Fide p. 468. T. iv. Ut proinde haud mirum videri debeat, a Cyrenaeo vate & Alexandriae in Philadelphi clientela agente, ſolemne Cereris ſacrum ibidem ab eo Rege, juxta antiquos Athenienſium in Theſmophoriis ritus, inſtitutum, hoc Hymno celebrari. Neque vero opus etiam fuerat, ut hic a Latino Callimachi Interprete *Eleuſis* nomen de ſuo adderetur; nempe *calatho Eleuſinem deſcendente*, quaſi apud ſolos Athenienſes illud Cereris feſtum, eoque ritu & more, perageretur. De ſolemni autem *calatho*, qui vulgo in pompa hujus Deae frugiferae praeferretur, praeter ea, quae jam hic opportune adnotarunt priores editores, addi inſuper illud poteſt, quod Ceres *calathum* paſſim in capite geſtare cernitur in nummis, aliiſve antiquis ejus ſimulacris. Cujusmodi duae, quae hic infra proſtant, Romani juxta & Graeci nummi icones; quarum prior, ut ipſa praefert nummi inſcriptio, Cererem exhibet aut Saloninam, Gallieni Imp. conjugem, ſub Cereris ſedentis, quae *calathum* ſupra caput geſtat, ſchemate, dextra autem duas ſpicas ac ſiniſtra haſtam tenet, & inſcr. CERERI AUG. *Auguſtae.* In altero autem nummo eadem Dea ſtans viſitur cum calatho itidem ac duabus ſpicis, cornu copiae praeterea ac temone; quae mari haud minus ac terra potentem Deam arguunt, & cum inſcriptione aliquot quidem litteris exeſa, ſed quae aliunde ſuppleri poſſunt, ΡΟΥΦΟΥ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ, h. e. *Sub Praetore Rufo Sardianorum Bis Neocororum.*

Ut alios nunc mittam nummos, in quibus eadem Ceres ſubinde *calatho* inſidens cernitur; vel cum *calatho* quandoque infra ad pedes

pedes ejus adpoſito, ut in ſimulacro ejusdem Deae Eleuſiniae; quod in Itinerario Cl. Wehleri proſtat edit. Anglic. pag. 403. *Calathum* enim in ſacris hujus Deae tam Eleuſiniis quam Theſmophoriis locum habuiſſe, e Clemente praeterea liquere videtur Protrept. p. 11. & 13. Quamquam iſte, de quo hic agit Callimachus, *calathi* proceſſus, non ad Cereris Eleuſiniae, ut ab eruditiſſimo Meurſio factum Eleuſ. cap. xxv. ſed ad ejusdem Deae diverſa ab iis *Theſmophoria* referri omnino debuerit; ut id cum aliunde, tum maxime verſ. 20. & 22. hujus Hymni, ac e notatis a me ibidem, clarius patebit. Unde praeter ſolemnem hunc Deae *calathum*, non bobus, quod ibi exiſtimabat Meurſius, ſed *albis equis*, ut hic infra aperte dicitur verſ. 121. τ̀ κάλαθον λευκότριχες ἵπποι ἄγοντι, *calathum albicomi equi ferunt*, in Cereali pompa vectum, *calathos* inſuper ſive *calathiſcos*, pompae comites, ſeu θεσμοφοριάζουσαι feminae, geſtare conſueverant. Unde a choro eadem Theſmophoria celebrantium mulierum, ac inter requiſita ad illud ſacrum, adducuntur ab Ariſtophane Θεσμοφ: pag. 810. καλαθίσκοι, τὸ σκιάδιον, *calathiſci* & *umbella*. Quibus adde Proſerpinae, quo flores ante raptum lectos implere eadem conſueverat, *calathum*, cujus praeter Clementem Protrept. pag. 1. meminit Claudianus de Raptu lib. II. verſ. 137.

Frugiferae ſpes una Deae: nunc vimine texto
Ridentes CALATHOS *ſpoliis agreſtibus implet;*

& jam ante de eadem Ovidius Metam. lib. v. verſ. 393. Neque tamen ſola *Ceres*, vel *Iſis*, ſed Cybele quoque (eadem quippe cum Tellure ſeu Cerere) vulgo cum *calatho* in antiquis nummis conſpicua; *Juno* praeterea *Samia*; & *Diana* πολύμαστος ſeu *Mammoſa*, quae totidem generationis & naturae rerum procreatricis ac altricis exſtiterunt apud veteres ſymbola. Noti inſuper Minervae *calathi*, qui in ejus pompis geſtari itidem ſoliti; & prout de ejusdem Deae ſolemni apud Statium legitur Achill. lib. I. verſ. 335. *Haec* CALATHOS *& ſacra ferat*, in quibus autem non fruges, ut in Cerealibus *calathis*, ſed lanae vellera, in honorem quippe lanificii inventricis Deae, vulgo reponi conſueverant, de quibus Juvenalis Satyr. II. vſ. 54.

Vos lanam trahitis, CALATHISQUE *peracta refertis*
Vellera.

Cujusmodi duo inſignes *calathi* ſpectantur etiamnum in veteri marmore, quod in porticu fori Nervae Romae adhuc proſtat; unus a duabus virginibus textricibus ad Minervam ταλασιουργὸν delatus; alter ſimiliter cum peractis velleribus & lancibus deſuper, quas una e Minervae lanificis virginibus laeva ſuſtinet, ut iis adlata id genus vellerum librentur penſa: cujusque prioris *calathi*, quem duae virgines geſtant, icon ex admirandis veteris Romae a P. Bellorio V. Cl. vulgatis deſumpta hic conſpicitur.

Ut

Digitized by Google

Ut proinde de ſimilibus *calathis*, qui non Minervae quidem, ſed Parcis, lanificis itidem Deabus, ante pedes (qualis poſtremus in altero, quod modo dixi, marmore) poſiti, dixerit Catullus & qui inde etiam illuſtratur Epith. Thetid. vſ. 378.

ANTE PEDES *autem candentes mollia lanae*
Vellera, virgati cuſtodibant CALATHISCI,

nempe οἱ καλάθισκοι, ut adducto paullo ante apud Comicum loco; & apud Chryſoſtomum Serm. XVII. p. 220. T. VI. ἠλακάτῃ παρακάθησθε καὶ καλαθίσκῳ, *ad colum ſedetis & calathiſcum*; ac dein p. 224. ubi de muliebri ac dein virginum mundo agens, hiſce tribuit καὶ καλαθίσκους, καὶ ἠλακάτην, *& calathiſcos, & colum*. Adde de Hasbita, Afra virgine ſed venatrice, Silium l. II. vſ. 70.

Non CALATHIS *mollita manus, operatave fuſo.*

Ibid. ἐπιφθέγξασθε γυναῖκες] A quibus nempe ſolis ſacra hujus Deae Theſmophoria, quod vel Comici de iis drama abunde docet, peragi olim licuit; ac unde de clandeſtino adulteri ingreſſu

in Cereris templum, Θεσμοφόριον ab Ariſtophane dictum in cognomine dramate pag. 782. mentio fit apud Lyſiam Orat. I. p. 11. Immo unde lege olim ſancitum diximus ad vſ. 82. ſuperioris Hymni, ut oculis continuo orbaretur, qui aedem Cereris foret ingreſſus. Adde, quod de religioſo Cereris apud Catanenſes ſacrario a Tullio dicitur l. IV. in Verrem c. XLV. *aditus enim in id ſacrarium* NON EST VIRIS; *ſacra* PER MULIERES *&* VIRGINES *confici ſolent.* Quamquam alia ratio foret Eleuſinii hujus Deae apud Athenienſes ſacri, cui, ut aliunde notum, initiari ſolitus uterque ſexus & omnis aetas. Neque enim viri, excluſis feminis, ad Eleuſinia ſolum, quod vult ὁ πάνυ ad Solinum p. 529. ult. edit. admiſſi; ubi nempe hanc unam inter *Eleuſinia* & *Theſmophoria*, utrumque Cereale ſacrum, differentiam ſtatuit, quod *Eleuſinia* virorum initia forent, *Theſmophoria* vero mulierum. Initiatas enim myſteriis *Eleuſiniis* mulieres, cum ex iis Auctorum lapidumve teſtimoniis liquet, quae jam adtulit eruditiſſimus Meurſius de Eleuſ. cap. XVII. tum ex aliis inſuper, ut ex iis, quae de ſumptibus a Lyſia amatore in amicam myſteriis illis initiandam factis, tradit Demoſthenes in Neaeram p. 520. Adde tendentes Eleuſinem ad illud ſacrum mulieres, σκιάδιῳ ſeu *umbella*, caput contra ſolis ardores, ut id notant eruditi Comici Enarratores Avib. p. 610. tegere ſolitas: morte autem multatum Athenis, qui Rhodiam Cithariſtriam ſtuprârat in Eleuſiniis, & qui ancillam Olynthiam in lupanari collocarat, juxta Dinarchum adv. Demoſthenem p. 17. ed. Han. nempe adverſus leges, quibus ſumma durante illo ſacro caſtimonia omniſque a Venere abſtinentia praeſcribebatur. Unde a myſteriis etiam Eleuſiniis, pompa, ingreſſu templi, meretrices & ſervas lege prohibitas fuiſſe, abunde arguunt ea, quae de muliere ſerva, quaeque turpiter vixerat, templum autem Dearum Eleuſiniarum praeter fas ingredi auſa, pompam comitari, videre in templo, quae illi non licebat, narrat Iſaeus de Haered. Philoctem. p. 649. &c. ed. Hanov. Alia vero *Theſmophoriorum* ratio, ubi ſacrum a ſolis feminis, viris omnibus excluſis, procurabatur. Jubentur proinde hic in genere *mulieres*, ſicuti infra vſ. 119. tam *virgines*, quam *mulieres*, ſolemnem hujus, de quo modo dictum, Cerealis calathi proceſſum comitantes, ſolitis eundem, ſeu potius Deam ipſam, in cujus ille honorem deferebatur, *acclamationibus* proſequi, nempe ἐπιφθέγξασθε γυναῖκες. Cui proinde ritui, ſed graviori & ſanctiori inſtituto, praeiverant olim Hebraei, qui ad arcae in caſtra delatae conſpectum, *exclamaviſſe* univerſi voce magna dicuntur 1. Sam. IV. 5. Cujuſmodi alioquin *acclamationes* a choro Theſmophoria itidem celebrantium mulierum profectae, apud Comicum Graecum proſtant in cognomine dramate p. 783. Quum caeteroquin non a *mulieribus ſolum*, ſed ab omnis agreſtis juventutis choro, celebrandam eandem Deam frugum largitricem, apud Maronem legimus, adducto jam ante ad

ti-

Digitized by Google

titulum hujus Hymni e Georgicis verſu, *cuncta tibi Cererem* &c. Ut hoc inſuper addam, ad muliebre hic Cereris ſacrum, quod Νὴ τὼ Θεὼ, aut κατὰ τοῖν Θεοῖν, *per Deas*, Cererem nempe, & Proſerpinam, mulierum jusjurandum exſtitiſſe, non virorum, dicatur a Phrynicho pag. 32. Νὴ τὼ Θεὼ, ὅρκος γυναικός· οὐ μὴ ἀνὴρ τοῦτ' ὀμνύει, εἰ μὴ γυναικίζοιτο, *Per Deas*, Cererem & Proſerpinam, *jusjurandum muliebre; neque enim vir ita jurabit, niſi mulieres imitari velit;* unde Alcmena apud Moſchum Eidyll. IV, vſ. 75.

> Ἴστω γὰρ Κούρη τε καὶ εὔζωνος Δημήτηρ,
> *Nam ſciat Proſerpina, & decenter velata Ceres.*

ubi tamen continuo additur,

> Ἅς κε μέγα βλαφθεὶς τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ
> Δυσμενέων,
> *Quas Deas cum ſuo magno malo ſponte aliquis perjure juraverit*
> *Ex hoſtibus.*

Unde amaſius apud amicam, quo ſe eam ducturum uxorem, fidem illi faceret, per haſce Deas & Minervam Urbicam juraſſe ab eadem dicitur, in Luciani Dialog. Meretr. p. 721. ed. Salm. ὤμοσε γὰρ, ὦ μῆτερ, κατὰ τοῖν Θεοῖν, καὶ τῆς Πολιάδος, *juravit enim, mater, per Deas*, Cererem & Proſerpinam, *ac per* Minervam *Urbicam.* Prout alioquin per *Cererem* ſimul ac per *Jovem* & *Apollinem*, καὶ μὰ τὸν Δία, καὶ τὸν Ἀπόλλω, καὶ τὴν Δήμητρα jurare videmus Apollodorum apud Demoſthenem ad Callippum p. 719.

Vſ. 2. Δάματερ μέγα χαῖρε] Cujusmodi in Cererem Eleuſiniam Hymnus a Choro initiatorum accinitur apud Ariſtophanem Ran. p. 230. Solita alioquin, quae hic ab initio legitur, & in qua vulgo Hymni Orphici vel Homerici, aut ſuperiores etiam Callimachi in Dianam ac Minervam, deſinunt, acclamationis formula, ubi χαῖρε θεὰ &c. Idque juxta illum in ſacris gentilium ritum, quo Numinum in iis invocationes, aliquando ante eadem ſacra; quandoque in medio; nonnunquam in fine; ut ea de re diſſerit Jamblichus de Myſter. Sect. V. c. XXVI. peragi debuerunt. Unde eadem haec legitur formula, qua rurſus virgines & mulieres ſolemni hujus calathi proceſſus die, Cererem jubentur invocare circa finem hujus Hymni, Δάματερ μέγα χαῖρε &c. Nempe quod gentilium Deos ſacris ſuis laetos intereſſe; ipſosque iisdem operantes, laeta etiam mente, ſeu *mentis gaudio*, νοερᾷ χαρᾷ, ut ea de re loquitur alibi idem Jamblichus Sect. I. c. XXV. debere eadem celebrare, tradiderint eorundem ſacrorum Myſtae. Hinc de ipſo hujus Cereris ſacro aut feſto ſolemni ait Poëta Georg. l. I. vſ. 346.

> *Omnis, quam chorus & SOCII comitentur OVANTES,*
> *Et CEREREM CLAMORE VOCENT in tecta.*

Mitto vero id, quod a Fulgentio traditur Mythol. lib. I. cap. IX. CERES *enim Graece* GAUDIUM *dicitur*; ab hoc nempe ver-

 bo

bo *χαίρω* ac inde *χαρὰ* petita, ſed inepta, nominis *Cereris* origine.

Ibid. πολύτροφε, πουλυμέδιμνε] Conſueta nempe FRUGIFERAE DEAE, prout eadem in antiquis nummis ac marmoribus dicitur, epitheta; ac prout in Orphicis σταχυοτρόφε, *ſpicarum altrix* ſeu *ſpicifera*, & Δάματερ πολύκαρπε, πολύσταχυ, *Ceres multis frugibus, multisve ſpicis abundans*, a meſſoribus invocatur apud Theocritum Idyll. X. vſ. 42. καρποφόρος autem βασίλεια, *frugifera Regina*, a choro initiatorum apud Ariſtophanem Ran. p. 230. & quomodo, ut hoc addam, Pſyche eam adjurat apud Apulejum Metam. l. VI. *Per ego te* FRUGIFERAM *tuam dextram iſtam deprecor, per laetificas meſſium caerimonias &c.* Quamquam non de Cerere quidem, ſed de Venere dixerit ſub initium praeclari operis Lucretius, *quae terras frugiferentes concelebras*, h. e. *commoves*, juxta Nonium. Praeter *calathum* vero aut *ſpiceam* Cereris in nummis antiquis *coronam*, juxta illud Tibulli l. II. El. I. *& ſpicis tempora cinge Ceres*; aut quas prae manibus ſubinde in iis geſtat *ſpicas*, *modius* etiam cum *ſpicis* frequens hujus Deae in iiſdem inſigne; uti & Sarapidis Alexandrini nummis cum alibi, tum in ſequenti nummo Cimeliarchii Gallorum Regii, & quidem Alexandriae, quod vel ex addita Epocha L. Γ. *Anno* III. nummique ipſius typo licet colligere, percuſſo, cum inſcr. ΣΑΡΑΠΙΣ.

Quo proinde referas, quod de *Sarapide*, quem pro ſole ac natura univerſi praedicat, ut notum, Macrobius l. I. Saturn. c. XX. ab Ariſtide dicitur Hym. in eumdem pag. 95. προέστηκε δὲ καὶ πάντων ζώων γενέσεως καὶ ΤΡΟΦΗΣ, *praeeſt vero omnium generationi & NUTRITIONI*; haud minus proinde ac *Ceres* πολύτροφος a Callimacho dicta. Unde etiam factum, ut idem Serapis (SARAPIS enim & SERAPIS promiſcue in antiquis Romanorum nummis dicitur) cum Joſepho, cujus opera completa in Aegypto frumentaria horrea, fuerit jam olim, ut e Rufino Hiſt. Eccleſ. l. II. c. XXIII. & Suida conſtat, habitus. Nec inde continuo id refellitur, prout contendit doctiſſimus Bochartus Hie-

Digitized by Google

Hieroz. l. II. c. XXXIV. quod Serapidis nulla fuerit apud Aegyptios mentio, antequam e Ponto ſub Ptolemaeo Lagi ſeu Soteris illatus ſit ejus in Aegyptum cultus. Id quidem de Serapidis ſimulacro, Sinope Alexandriam ſub eodem Ptolemaeo advecto, conditaque ibi inde nobiliſſima illius Dei aede, non a Tacito ſolum, ſed a Plutarcho cum de Iſide pag. 361. tum de Solert. Anim. p. 984. traditur; & quod apud Clementem Protrept. p. 31. non juxta eosdem ſub Sotere, ſeu primo Ptolemaeo, ſed ſub ſecundo, ſeu Philadelpho, factum dicitur. Verum antiquius hujus Dei fanum, quod non animadvertit vir magnus Memphis exſtitiſſe, aperte tradit Pauſanias l. I. p. 31. *Αἰγυπτίοις δὲ ἱερὰ Σαράπιδος· ἐπιφανέστατον ἐστιν Ἀλεξανδρεῦσιν*, ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ δὲ ΕΝ ΜΕΜΦΕΙ, *apud Aegyptios ſunt Serapidis templa, quorum nobiliſſimum habent Alexandrini*, ANTIQUISSIMUM *eſt* MEMPHIS; quod & ii apud Tacitum videntur adſtruere, qui non e Ponto, ſed e Memphi Aegyptia advectum Serapidis in Alexandriam ſimulacrum tradiderunt, Hiſt. l. IV. c. LXXXIV. Eam vero *Memphin* a Minaeo, & cujus meminit etiam Plutarchus de Iſid. p. 354. Aegypti Rege, diu ante Abrahamum, ac Joſephum proinde, conditam, tradit cognominis Hiſtoricus Origin. l. VIII. p. 268. ed. Genev. Adde, quod non e Ponto, una cum ſimulacro advectum illud *Sarapidis* nomen, ſed ubi Alexandriam idem venit, vernacula, qua *Pluto* in Aegypto dicebatur voce, fuerit ab iis appellatum, auctor ſit Plutarchus eod. lib. de Iſide pag. 362. Modium autem, quem in capite geſtat, haud aliter ac Ceres, Aegyptium ſeu Alexandrinum illud Numen, & in Alexandrinis etiam nummis, abunde illuſtrat, ut alia mittam, facta *Alexandrini Frumenti*, *Alexandrini Stoli* & *Commeatus Frumentarii*, in utroque Codice Theodoſiano ac Juſtinianeo mentio; immo pridem ante Alexandriam etiam conditam, *πυροφόροι* ab Aegypto *νῆες*, ſeu *frumentariae naves* a Bacchylide, qui Pindaro, ut notum, coaevus, apud Athenaeum commemorantur l. II. p. 39. Ita etiam Cereris *Σιτοῦς* ſeu *Frumentariae* ſimulacrum in Sicilia, & quidem Syracuſis exſtitiſſe tradit Athenaeus l. III. p. 109. & l. X. p. 415. Immo eadem *ὄμπνια*, ſpirandi quaſi ac vivendi, ob repertas nempe ab ea fruges, facultatem largiens, dicta quoque haec Dea; quomodo ut de Grammaticis ſileam, Heſychio ac Euſtathio; in veteri & convivali Scolio, ex vera emendatione *τοῦ πάνυ* ad Athenaeum l. XV. p. 994. invocatur Ceres; ac inde, ut hoc addam, *ὄμπνια Μήτηρ* Fauſtina Commodi mater dicitur in Inſcript. Regillae: ſicuti nempe CERES eadem Fauſtina, ac ſub Cereris ſymbolo, aliarum Auguſtarum exemplo, ſignatur in antiquis ejus nummis. Ut mittam, quod *στάχυν ὄμπνιον*, *almam ariſtam*, ſeu *φερέσβιον* juxta Criticos ibidem, dixit Apollonius Rh. lib. IV. vſ. 889. & ſimiliter Lycophron verſ. 1264. *κτῆσιν ὀμπνίαν*, *poſſeſſionem opimam*, ac alibi.

Vſ. 3. χαμαὶ θασσεῦθε βέβαλοι] H. Stephani de voce θασσεῦθε ad hunc locum gloſſa, tyronem non valde morabitur, qui novit Aeolice metri cauſſa geminari ſaepe a Poëtis in medio vocum litteram σ, ut obvia apud Homerum ἐλλαστάμβροι, ἰλάσσεσθαι &c. Unde ſicut θᾶσαι pro reſpice, cum apud Theocritum, quod vidit etiam Stephanus legitur, Idyll. III. vſ. 12. tum ſimiliter apud alium Siculum Poëtam Epicharmum apud Athenaeum l. III. p. 86. ab antiquo nempe verbo θάω & θάομαι, unde factum Do-ice θασεῦθε, & Aeolice θασσεῦθε. Sed hoc Grammaticis relinquendum. A conſpectu vero hujus Cerealis calathi non arcentur hic, ut cenſuit vir doctus, *profani*; qui alioquin a ſacris hujus Deae ſolemni, ut notum, praeconis formula excludi conſueverant. Neque enim hic de fani ſeu Θεσμοφορίε aditu, & iis, quae intus peragebantur, myſteriis, quae nefas erat *profanis* intueri, & a quibus viri etiam quicunque, ut ea de re jam ante diximus, abeſſe jubebantur, hic apud Poëtam ſermo; ſed de *calatho* tantum, qui per urbem albis quadrigis illatus, ſolemni pompa circumferebatur; quique patebat omnium oculis ac adſpectui. Ut βέβαλοι proinde hic dicantur, quibus nec templum Cereris, in quod deferebatur calathus, adire, aut myſticis ejuſdem Deae ſacris intereſſe licuit; immo nec eandem ejus pompam, & qua de re poſtea dicetur, comitari; ſed quibus tamen fas erat praetereuntem eundem calathum intueri. Neque enim ille *calathus* ἐν ἀπορρήτοις, ſicuti nec caniſtra, de quibus mox, a nobiliſſimis virginibus in eadem pompa geſtari ſolita; verum ciſta, pars itidem, ut jam diximus, illius pompae in quibus μυστικὰ ibidem, ſicut in Eleuſiniis, alio hujuſce Deae Feſto, erant recondita. Unde Pſyche ad Cererem adducto ante loco ait, *per tacita ſacra ciſtarum*, ac lib. XI. *ciſta ſecretorum capax*; quae nempe in illis ciſtis occultabantur, & de quibus videri poteſt Clemens Protrept. p. 13. ac Theodoritus Serm. VII. p. 521. T. IV. Quomodo κίστης etiam mentio legitur in Theſmophoriis apud Comicum p. 782. ſed ab eo, de quo hic agitur, *calatho* diverſae; & quales Cereris *ciſtas*, κιβωτὰς vocat Pauſanias l. X. p. 662. Ut proinde ſacri Hebraeorum κιβωτῶ, ſeu *Arcae*, & quam nefas erat profanis, quod Bethſemitarum exemplo (& de quo jam obiter ad ſuperiorem Hymnum) liquet 1. Sam. VI. 19. introſpicere, imaginem aliquam in iisdem religioſis & arcanis Cereris κιβωτοῖς liceat agnoſcere. Quod vero hic compellantur, ut eundem Cereris calathum χαμαὶ *humi* haud initiati huic Deae ſeu *profani* adſpiciant; vel inde factum videtur, quod non alia eſſet, ut vel Graecum de ea nomen abunde arguit, Δημήτηρ ſeu *Ceres*, niſi *Tellus* omnium *mater* ac *nutrix*, quae ſpectatores proinde *humi* ſeu *in terra*, vel in veſtibulis aedium, ut id mox ex Homero illuſtrabitur, ſtantes aut ſedentes flagitaret, non vero e loco aliquo ſublimi, ut continuo additur, neque quod alias in ejuſmodi pompis factum, vehiculis ſeu pilentis, aut equis

Digitized by Google

equis vectos : unde etiam *χαμαὶ* ſeu *humi* jejunare tenebantur mulieres, ſacris ejusdem Deae in hoc feſto operantes. Liquet id e Plutarcho Iſid. p. 378. καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ΕΝ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ, ΧΑΜΑΙ καθήμεναι. *Athenis enim jejunabant mulieres* IN THESMOPHORIIS HUMI *ſedentes*. Immo unde etiam *χαμυνῆς* Cereris fanum in Elide extitiſſe a Pauſania dicitur l. VI. p. 384. Ab Athenienſibus autem petita omnia hujus Cerealis apud Alexandrinos feſti ſolemnia, monuit, ut antea vidimus, ad prima hujus Hymni verba Graecus eorum Enarrator.

Vſ. 4. *Μηδ' ἀπὸ τοῦ τέγεος, μηδ' ὑψόθεν*] Ob easdem nempe ad ſuperiora Poëtae verba indicatas ejus rei cauſſas : quum alioquin, pro more in ſacris gentilium pompis recepto, *e tecto*, quod hic vetatur, vel *ſuperioribus aedium coenaculis*, mulieribus vulgo aliisve, qui pompae non erant comites, eo ſpectaculo liceret frui. Quo nomine etiam Antiochenſes objurgat Chryſoſtomus Serm. XIV. T. V. p. 72, ἐκεῖ δὲ οὐ τὸν ἱππόδρομον μόνον, ἀλλὰ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΕΡΩΑ, καὶ οἰκίας, καὶ ΔΩΜΑΤΑ καὶ κρημνοὺς, καὶ μυρίους ἑτέρους ΑΝΩΘΕΝ καταλαμβάνουσι τόπους, *illic vero non circum ſolum, ſed &* SUPERIORA COENACULA, *& domos; &* TECTA, *& praerupta infinitaque alia* SUPERNE *occupant loca*. Sic de mulieribus nominatim, & contrario hiſce apud Callimachum juſſu, a Dicaeopoli, cive Athenienſi, qui τὰ κατ' ἀγροὺς Dionyſia celebrabat, ac pompam pro more ducentibus canephora, & qui phallum geſtaret, dicitur apud Ariſtophanem Acharn. p. 384.

Ἐγὼ δ' ἀκολουθῶν, ᾄσομαι τὸ φαλλικόν.
Σὺ δὲ, Ω ΓΥΝΑΙ, θεῶ μ' ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΕΓΕΟΣ.
Ego autem ſubſequar, canens phallicum carmen.
Tu vero, O MULIER, *ſpecta me* E TECTO.

Immo prout, quod hic praeteriri non debet, apud Algonum, cum ibidem agerentur Theſmophoria, viginti quinque virgines in turrim in portu poſitam, ſpectandi cauſſa accurriſſe tradit Strabo, easdemque ruina turris in mare decidiſſe, lib. V. p. 60. Quum enim, qualis haec Cerealis pompa, pars olim eſſent haud minima ſacrorum ſeu feſtorum ſolemnium; ita illae magnis etiam ſumptibus, ſplendidoque apparatu peragi ut plurimum conſueverant. Unde de iis ait Plato in Alcibiade II. p. 148. πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἱδρύμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον ἔτος, *pompas etiam ſumptuoſiſſimas ac ſplendidiſſimas ſingulis annis Diis largimur*: ac a Marone proinde dictum Georg. l. III. vſ. 23.

jam nunc SOLEMNES *ducere* POMPAS
Ad delubra juvat.

Hinc etiam factum, ut magnus fieret ad easdem pompas ſeu ſacros proceſſus, vel comitum, quibus nempe id lege ac more patrio & pro cujusque Numinis genio erat praeſcriptum, vel ſpectatorum ad eosdem viſendos confluxus. Adeo ut in Hyacin-

 thiorum

thiorum apud Laconas feſto obſervet Athenaeus l. IV. p. 139. virgines quidem pilentis aliisve vehiculis ſplendide ornatis vectas, pompam comitari; totam vero urbem quaſi in communi & publica feſtivitate, ad illius ſpectaculum effuſam, ἅπασα δὲ ἐν κινήσει καὶ χαρᾷ ἡ πόλις, *tota autem in motu & laetitia civitas*, & quod mox addit, κενὴν συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν, *vacuam contigit urbem remanere illius ſpectaculi intuitu.* Quomodo etiam ad ſplendidos ludos & agones, Graecos undique ab Antiocho Epiphane, miſſis eam in rem legatis, invitatos refert idem Auctor lib. V. p. 194. &c. Neque vero eaedem pompae uno ritu inſtitui ſolitae, ſed vario, pro diverſa nempe Numinum, in quorum honorem eaedem fiebant, aut populorum in iis colendis natura ac indole. Unde apud Xenophontem legas Ἀναβ. l. V. p. 385. Graecorum exercitum, confecto longo laborioſoque itinere, per dies complures apud urbem Graecam, Sinopenſium coloniam commorantes, ante omnia ſacra ibidem Diis feciſſe, ac, ut addit, καὶ πομπὰς ἐπέμπευον κατ' ἔθνος ἕκαστον τῶν Ἑλλήνων, *ac pompas inſtituerunt juxta unamquamque Graecorum* inter eos *gentem*, ſeu ut ea vertit Leunclavius, *Graecis per ſingulas nationes diſtinctis*, aut ſicuti pro κατὰ ἔθνος &c. legi ibidem poſſet κατὰ ἔθος, nempe pro unoquoque Graecorum more, qui erant in illo exercitu. Peculiaris vero erat ratio, uti jam vidimus ad ſuperiora Poëtae verba, hujus pompae in honorem Cereris *inſtitui* ſolitae, & cum ſolemni Cerealis calathi albis equis *vecti* proceſſu; quique, quod hic dicitur, *non e ſublimi* aliquo *loco*, ſed ob indicatas paullo ante cauſſas, *humi* poſitos ſeu *ſpectatores* flagitabant. Quod potiori equidem jure ac inſtituto factum ab Hebraeis in ſolemni arcae tranſlatione, ut eandem plauſtro quoque impoſitam univerſus cum Rege populus pedes ſequeretur, liquet abunde 2 Sam. VI. 3. 5. Ut nunc mittam, quod apud Homerum dicuntur inter alia caelatae in Achillis clypeo nuptiae, ſolemni juvenum per urbem tripudiantium, & qui tibia ac cithara canerent, choro, ſtantibus, quae illo ſpectaculo ſe oblectarent, in veſtibulis mulieribus, Iliad. Σ. vſ. 295.

αἱ δὲ γυναῖκες
ΙΣΤΑΜΕΝΑΙ θαύμαζον ἐπὶ ΠΡΟΘΥΡΟΙΣΙΝ ἑκάστη,
ſed mulieres
STANTES *in* VESTIBULIS *admirabantur ſingulae.*

Et quod de Caligula, utpote capillo raro ac circa verticem nullo, a Suetonio dicitur in ejus vita c. L. *Quare transeunte eo*, PROSPICERE EX SUPERIORE PARTE *&c. criminoſum & exitiale habebatur.*

Vſ. 5. μηδ' ἀ κατεχεύατο χαίταν] Vera & obvia hujus loci explicatio & quam monuit jam H. Stephanus, *neque ea, quae diffudit capillos*, quamque expreſſit etiam Vulcanius, *comam vel ſparſa fluentem*, prout eadem in ligata ejus verſione legitur; quamquam in notis ad hunc locum, & ubi illam repetit, de ea,

quae

Digitized by Google

quae ſe jam pectit, ac proinde in thalamo adhuc ſuperiore verſatur, id forte intellexerit. Unde bene etiam rejecta ab H. Stephano altera Friſchlini interpretatio, *de ea, quae perfundit capillos*, oleo nempe ſeu unguento, qua de re non erat hic locus, nec Graeca id innuebant Poëtae verba. Idem enim hic κατακχεύειν χαίταν, quod comam ἀποχέειν & διαχέειν, ac unde in Conſtitut. Clementi tributis Can. III. διάχυμα de *effuſa coma*, ut jam monuit ad Solinum p. 468. ὁ πάιν, dicitur, ibi nempe juxta operoſiorem comae ornatum ex aequo prohibita; haud aliter ac apud Tertullianum de Cultu Femin. l. II. c. VII. *aliae geſtiunt in cincinnos coërcere, aliae ut vagi & volucres elabantur, non bona ſimplicitate.* Idem proinde, quod Latini Graecorum exemplo dixerunt *comam diffundere*, ut praeter Maronem Aeneid. l. I. vſ. 319. Claudianus de Raptu l. II. vſ. 148. *Caeſariem diffuſa noto*; & ipſe Tertullianus alibi, *Parthorum more capillos effundere.* His autem Callimachi verbis ἁ κατεχεύατο χαίταν, *ea quae comam effudit*, puellas deſignari notaverat H. Stephanus, ſicuti factum etiam ab Anna praeſtantiſſima, & poſtea ab eruditiſſimo ejus conjuge ad Horatium l. II. Od. V. ubi hunc adducit Callimachi locum, ac inde explicat, quod apud Graecos juxta ac apud Romanos, mulieres religatos ſeu renodatos, puellae autem ſolutos geſtarent capillos. Quod tamen non ſemper aut ubique locum apud eosdem populos habuiſſe, ſed revinctos potius fuiſſe ſeu nodo ſimpliciter ſine operoſiori ornatu coërcitos puellarum capillos, multa veterum arguunt teſtimonia, & quae ſuperſunt etiam priſci aevi monumenta. Hinc Pauſanias de veteri agens apud Delphos in pariete pictura, in qua Ilii excidium, aliaque, quae eo ſpectabant, erant expreſſa: ac inter ea Polyxenae effigies, de qua ait l. X. p. 659. Πολυξένη δὲ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΙΘΙΣΜΕΝΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ἀναπλέκεται τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας, *Polyxena*, PRO VIRGINUM MORE, *collecta in nodum capitis coma.* Unde de Lacaenis etiam dixit Horat. l. II. Od. XI.

incomptam Lacaenae
More COMAM RELIGATA;

quod equidem non de virginibus, quae ſolutis forent ſicuti reliquae Graecorum puellae, capillis, ſed de mulieribus intelligendum ibi contendit idem vir ingenio ac eruditione praeſtans; quum tamen de iis Spartanis virginibus dixerit Theocritus Idyll. XVIII. vſ. 2.

Ἔν ποκ' ἄρα Σπάρτᾳ, ξανθότριχι πὰρ Μενελάῳ,
Παρθενικαὶ θάλλοντα κόμαις ὑάκινθον ἔχοισαι,
In Sparta quondam, apud flavos habentem capillos Menelaum,
Virgines virentem hyacinthum capillis implicitum habentes;

quod de ſolutis & paſſis capillis nemo facile dictum ſtatuet. Ita Thebana Oedipi filia Antigone, de ſemet ait apud Euripidem Phoen. vſ. 1493. βοστρυχώδεος ἁβρὰ παρηΐδος, *cincinnis ornatae molliter genae*: ac Medea cum Jaſone, ſed adhuc virgo profe-

curt, ſimul cum exoriente die dicitur apud Apollonium l. VIII. vſ. 828.

ξανθὰς μὲν ἀνήψατο χερσὶν ἐθείρας,

flavos quidem manibus crines religabat,

& de qua ſimiliter ait Valerius Flaccus l. VIII. vſ. 6.

Ultima VIRGINEIS *tunc flens dedit oſcula* VITTIS.

Adeo, ut *virgineae* darentur etiam *vittae*, quibus ſimplici cultu revinciebantur puellarum comae; ut apud Virgilium de Pallade, Virgine a Graecis dicta & culta, Aen. l. II. vſ. 168.

VIRGINEAS *auſi Divae contingere* VITTAS.

Unde eaedem virginum vittae a mulierum vittis diſtinctae, juxta illud Propertii l. IV. El. II.

Mox ubi jam facibus ceſſit praetenta maritis,
Vinxit, & acceptas ALTERA VITTA *comas.*

Hinc quod ſtatuit, eodem ad Horatium loco, vir eximius, non licuiſſe olim meretricibus ſolutis ſeu paſſis incedere capillis, ſed eas debuiſſe illos nodo adſtrictos geſtare, quo inde eadem ab honeſtis virginibus diſtinguerentur, haud utique ex iis modo dictis videtur comprobari. A quo proinde jure abiit vir magni nominis Dan. Heinſius, qui in Ariſtarcho ſacro p. 920. ex his ipſis Callimachi verbis, proprium apud Graecos fuiſſe meretricibus collegit, ut comam promitterent. Quod nec a Romanorum moribus abfuiſſe aliunde etiam liquere videtur, ut nempe non meretricum ſed virginum propriae cenſerentur *vittae*. Unde Deliae matrem hortatur Tibullus, ut natam inſtruat, quo ſit pudica, nempe l. I. El. VII.

Sit modo caſta doce, quamvis non VITTA *ligatos*
Impediat crines, nec ſtola longa pedes;

& aperte indicat Ovidius de Arte amandi l. I. vſ. 31.

Eſte procul VITTAE *tenues*, INSIGNE PUDORIS,
Quaeque tegis medios inſtita longa pedes:
Nos Venerem tutam, conceſſaque furta canemus.

Ut hic mittam, quod de Cliniae amica, ſeu, quod idem, meretrice, domi, abſente amico, lanam texente, ac praeterea in recenti mulieris, quae mater ejus fuerat habita, funere, ut plane incompta & inornata dicitur apud Terentium Heaut. A. II. Sc. III.

CAPILLUS PASSUS, *prolixus circum caput*
Rejectus negligenter.

E quo tamen nemo, ut opinor, eliciat illud fuiſſe meretricium, crines, ubi in publicum prodirent illae, a Tertulliano dictae, publicarum libidinum victimae, nodo revinctos geſtare: virginum autem illaeſi pudoris, ſolutis nempe & paſſis crinibus conſpici. Quod refellunt itidem obviae paſſim in Graecis Latinisque priſci aevi ſculptis aut caelatis monumentis, nummis, marmoribus, gemmis, toreumatibus, virgines, non cum ſparſis aut effuſis capillis, niſi in funere & luctu, ſed cum iis vulgo ſub-

ſtrictis

Digitized by Google

ſtrictis ſeu nodo revinctis; nempe ſive eaedem in veteri illa ac erudita ſupellectile choreas ducunt; ſeu ſacra celebrant; ſeu nuptiali pompae interſunt; ſeu Palladi lanificii inventrici telam texunt; nent ſubtemen; calathum, de quo paullo ante, lanae velleribus plenum referunt, ſeu vero, ut Dianae comites, venantur. &c. Quod alioquin in funere, ut dixi, & luctu factum nemo neſcit, & ſicuti mulieres haud minus ac virgines, cum paſſis tum & promiſſis capillis conſpicuae occurrunt in aliis praeclaris priſci aevi reliquiis; quemadmodum vel Meleagri ſorores morienti adſtantes; aut vel Theophane a Neptuno vel Proſerpina a Plutone raptae; aut Ceres amiſſam hanc lugens; aut Veturia Coriolani mater filium ſigna in Patriam inferentem, lacrymis & lugubri habitu exarmans; quaeque plura id genus exhibent edita hactenus, propitio interiorum litterarum fato, Graecarum Romanarumve Antiquitatum monumenta. Quamquam illud praeterea hic notandum, ac unde major adhuc his Callimachi verbis lux accedet; nempe vittis olim redimitas Cereris Sacerdotes. Liquet id non ſolum e Juvenalis Satyr. VI. vſ. 5.

Paucae adeo CERERIS VITTAS *contingere dignae.* h. e. ut ibi vetus Scholiaſtes, *quae poſſint eſſe Cereris Sacerdotes*; ſed praeterea e duobus, qui idem adſerunt, Tertulliani locis, quorum prior exſtat libro de Pallio; *ob notam* VITTAE, *&* *privilegium galeri* CERERI *initiantur*; alter libro de Teſtimon. Anim. c. II. *atque adeo plerumque &* VITTA CERERIS *redimita eſt*, *vel pallio Saturni coccinata.* Hinc illud in paſſione Perpetuae ac Felicitatis a Cl. Holſtenio edita p. 30. *& cogerentur habitum induere viri quidem Sacerdotum Saturni*, *feminae vero ſacratarum Cereri*, vittam nempe, ut vidit etiam ibi, & e Tertulliano itidem obſervat, doctiſſimus Holſtenius, quibus redimitae erant Cereris ſacris addictae, & quas alioquin in caſto vivere debuiſſe, ex aliis ejuſdem Tertulliani locis conſtat, de Exhort. Caſtit. c. XI. & de Monogamia ſub finem, & quidem in hiſce Cereris, de quibus hic agitur, Theſmophoriis. Quam in rem opportunus valde Luciani in Dialog. Meretric. locus p. 723. ed. Salmur. ubi mater ad meretricem filiam ait, καὶ σωφρονήσεις, καθάπερ οὐχ ἑταίρα, ΤΗΣ ΔΕ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΙΕΡΕΙΑ τις οὖσα, *ac pudice vives*, *ac ſi non meretrix*, *ſed* LEGIFERAE CERERIS *ſacerdos quaepiam fores.* Adde, quod dum mulierum Cerealium habitum induit Euripidis ſocer, quo ſe pro una τῶν θεσμοφοριαζουσῶν impune venditaret, dicitur apud Comicum Θεσμοφ. p. 780. κεκρυφάλου δεῖ μίτρας, *reticulo opus eſt & mitra*, nempe idem omnino, quod priori e duobus adductis Tertulliani locis dicitur, *ob notam vittae & privilegium galeri Cereri initiantur*: quum κεκρύφαλον, *de vitta*, & μίτρην praeter alia, de *galero muliebri* a Graecis dici conſtet, & qua de re, ac dicto Comici loco, obiter alia occaſione dictum ad vſ. 166. Hym. in Delum. A quo autem diverſus mos obtinuit in Junonis Samiae ſo-

ſolemnibus, ubi rejecta in dorſum ac humeros coma, feſtum hujus Deae celebraſſe dicuntur Samii apud Athenaeum lib. XI. pag. 522. Adeo, ut vel inde lux accedat Callimacho, dum de iis hoc & ſuperiori verſu agit, qui nempe ex utroque ſexu a ſacris hujus Deae & templi ejusdem aditu, non tamen a calathi, dum ille per urbem circumferebatur, adſpectu excludebantur; & quales proinde virgines aut mulieres, non neceſſe fuit, ut inſtar earum, quae illis Cereris ſacris operabantur, eſſent vittis redimitae, ſed quae, ut de iis dicitur infra verſ. 125. ἀνάμπυκες ἄστυ πατεῦμες, *ſine vittis* ſeu *redimiculis urbem perambulamus*.

Vſ. 6. ἀφ' αὐαλέων στομάτων πλέωμες ἄπαστοι] Verum ſenſum hujus loci jam indicavit Vulcanius, & quidem e proximis verſibus 17. & 18. Unde liquet vetari hic; ne *jejuni* & ſicco ore calathum Cereris adſpiciant; eoque *jejunii*, quod Ceres filiam quaerens egit, memoriam intempeſtive refricent. Sic voce ἄπαστος, unde *impaſtus* haud ſemel apud Maronem, uſus etiam Apollonius lib. IV. verſ. 1295. ἄκμηνοι καὶ ἄπαστοι, *famelici & impaſti*; prout nempe priorem vocem adhibuit Nicander Ther. pag. 59. ἄκμηνος σίτων, *ciborum expers*: ἀπαστίαν autem de *jejunio* dixit Ariſtophanes Nub. p. 163. apud quem ajunt Nubes,

Ἡμῶν ἀγόντων τῶν θεῶν ἀπαστίαν,

Cum nos Deae jejunium agimus.

ubi Critici, ἀπαστίαν, ἀγευστίαν, περὶ τὸ πάσασθαι, & quomodo νηστείαν ἄγοντας dixerunt Graeci. Ita Athenaeus l. IV. p. 156. ἢ τῇδε παρ' ὑμᾶς, ὥσπερ νηστείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, *tanquam apud vos, qui religioſe jejunatis, dum exoriatur ſidus*, nefas, ut addit, quidquam guſtare ſtatuentes, antequam illud appareat. Neque enim audiendus magnus Animadverſor, qui ibi agi cenſuit de Chriſtianis & Judaicis jejuniis; quum & inter mere Ethnicos, ac de Ethnicis ritibus ſit inter eos eruditos convivas ſermo, ac de ſimilibus Ethnicorum, ad exemplum Judaici jejunii, usque ad ſideris ſeu heſperi exortum ſervatis νηστείαις, dixerit ſimiliter, illuſtri omnino ac unice comparato eam in rem loco, Tertullianus de Jejun. c. XVI. *Judaicum certe jejunium ubique celebratur*, mox, *fidem abſtinentiae affectant*, & STELLAS *auctoritatem* DEMORANTIS *ſuſpirant*, nempe quod in adductis Athenaei verbis dicitur, περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, ſeu Heſperi exortum, ante quem nullum illi, de quibus agit, Ethnici caperent cibum. Qualia nempe gentilium *jejunia*, non in Mithrae ſolum aut Iſidis, ſed Cereris, quae eadem, & qua de re jam ante ad vſ. I. cum Iſide, ſacris tam Eleuſiniis, quam Theſmophoriis indici conſueverant. De νηστείᾳ utique tertia poſtremi hujus feſti die, ſed a Θεσμοφοριαζουσῶν tantum, ac intra Templi, ubi illud Cereale ſacrum religioſe & caſte obibant, ambitum, ſervari ſolita, infra ad verſ. 12. dicendi erit locus. Immo prout de ſolemni apud Romanos jejunio Cereri conſecrato, tradit Livius lib. XXXVI. cap. XXXVII.

JEJUNIUM *inſtituendum* CERERI *eſſe*, *& id quinto quo-que anno ſervandum.* Prohibitum vero hic videtur, ne *jejuni* praetereuntem Cereris calathum adſpicerent ex utroque ſexu ſpectatores; idque mali ominis vitandi ergo. Nempe, quod ſicut infra dicitur vſ. 17. ſine potu ac cibo in amiſſae filiae luctu fuerit Ceres aliquandiu; tum quod alienum id foret a Dea frugum largitrice, cujusque inſignis adeo muneris ac beneficii teſtis ac ſymbolum praeferebatur idem calathus, frugibus Cerealibus refertus.

Vſ. 7. Ἕσπερος ἐκ νεφέων] Nocturna nempe Cereris ſacra; unde γυναικῶν ἔργα νυκτερήσια, *mulierum opera nocturna*, vocat, de iis agens, Ariſtophanes Θεσμοφ. p. 778. & de iisdem Thesmophoriis dicit Arnobius l. v. p. 173. *vultis enim conſideremus myſteria, & illa divina, quae* THESMOPHORIA *nominantur, a Graecis, quibus gente ab Attica, ſancta illa* PERVIGILIA *conſecrata ſunt &* PANNYCHISMI *graves.* Hinc circa veſperam prodire primum ſolita hujus Deae pompa, ac in ea ſolemnis calathi Δημητριακοῦ geſtatio. Quum alioquin aliorum Numinum ſeu feſtorum iis dicatorum pompae, de quibus paullo ante, & quae cum equitum praetervectione, vaſis praeterea, de quibus infra, omnis generis, omnique alia pretioſa ſupellectile, praelatis, de die peragi conſueverant. Quod de pompa etiam Cereris Eleuſinia vel inde liquet, quod umbella ſeu σκιάδιον, de quo ſupra obiter, contra ſolis aeſtum, caput ſolerent tegere mulieres κανηφόροι, ut liquet e priſcis Comici Enarratoribus Avib. p. 610. τὸ σκιάδιον κατασκεύασμά τι, ὅπερ ἔχουσιν αἱ κανηφόροι ἀπιοῦσαι εἰς τὰ Ἐλευσίνια, ὑπὲρ τοῦ μὴ καίεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, *umbella, operculum quoddam, quod geſſerunt caniſtra ferentes ad* Eleuſinia, NE A SOLE ADURANTUR: haud aliter nempe ac in Σκίροις, Minervae apud eosdem Athenienſes feſto, factum quoque, ab iisdem Ariſtophanis Interpretibus traditur Concionatr. p. 725. Quamquam σκιάδιον a mulieribus Thesmophoria celebrantibus ſimiliter adhibitum videatur e loco jam ante ad vſ. 1. adducto ex ejusdem Comici Θεσμοφ. p. 810. ſed cujus rei haud una ratio eſſe potuit. Menſe enim Pyanepſione, qui partem Octobris & Novembris occupabat, celebrabantur Athenis Thesmophoria; quo tempore haud adeo adverſus ſolis ardores, quam contra alias coeli injurias, ac praeterea ad pompam e mulieribus conſtantem, ſpectare poterat ejusmodi σκιαδίων ſeu *umbellarum* geſtamen. Adde ſupra vſ. 303. Hym. in Delum, ubi idem *Heſperus* ſolemnem Deliacorum juvenum & virginum cantum & citharam ad choreas perpetuo reſpexiſſe dicitur. In quibusdam alioquin ſacris lege cautum fuiſſe, ut ante ſolis occaſum, ac proinde *Heſperi* exortum, ab iis diſcederent, qui iis operabantur, tradit Athenaeus l. IV. p. 191. In aliis autem, & a primo ſolis ortu ad ejus occaſum, ſeu orientem hunc *Heſperum*, producerentur. Cujus quidem rei inſigne praebet exemplum ſplendida illa Ptolemaei Philadelphi

pompa

pompa Dionyſiaca; cujus initium ut a diei ortu, ita a praelato *Luciferi* ſimulacro; finis autem ab *Heſperi* hujus (pro diverſo nempe ejuſdem ſtellae conſpectu) ſub cujus exortum eadem deſiit, ferculo, ab Athenaeo deſcribitur, ſed quod minus, etſi ibidem obvium, adſequutus erat Interpres, ut id ad eundem jam adnotavit ὁ πάνυ. Exſtat nempe locus l. v. p. 197. πρώτη δὲ ἰνδάλζειν ΕΩΣΦΟΡΟΥ· καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ᾽ ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον, *primum autem proceſſit* LUCIFERI *ſimulacrum: quia initium habuit pompa, quo tempore dicta oritur ſtella:* mox τὴν δὲ τελευταίαν ΕΣΠΕΡΟΥ συμβαίνειν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτο συνηγμένης τὸν καιρὸν, *ultimam vero pompam contigit, ut* VESPER *duceret, tempore illius ortus ad id congruente.*

Vſ. 8. Ἕσπερος, ὅς τε πιεῖν Δαματέρα &c.] Quod alioquin notis illis Orphicis verſibus, qui a Clemente in Protrept. p. 13. & inde ab Arnobio l. v. p. 175. ac Euſebio Praep. Evangel. l. II. c. III. adducuntur, non huic *Heſpero*, ſed obſcoeno inverecundae Baubonis facto tribuitur, quo nempe Ceres, ut ea de re Arnobius, l. v. p. 175. *diffuſior facta, per riſum, aſpernatam ſumit atque* EBIBIT *potionem.* Id quod rurſus ab Apollodoro l. I. c. v. Nicandro praeterea Alexiph. pag. 136. & antiquo ejus ac erudito Interprete, non illi pudendo Baubonis, apud quam ſcilicet in Eleuſine hoſpitata fuerit Ceres, facto; ſed Jambes cujusdam, Hippotheontis & Metanizae, apud quam forte tum errabunda ac jejuna diverterat Ceres, ancillae dicteriis tribuitur: quibus nempe recreata haec Dea potum denuo ei oblatum, & de quo hic Callimachus, tandem hauſerit, νηστείρης Δηοῦς μορόεν ποτὸν, *jejunae Cereris triſtem potum*, ut de eo Nicander dicto loco & eruditus Enarrator ibidem, μορόεν δὲ ποτὸν τὸ ἐν κακοπαθείᾳ δοθὲν, *triſtem* ſeu μορόεν potum datum nempe *in* ejus *aerumnis.* Quod a Proclo itidem traditur in Chreſtomathia apud Photium p. 983. Ad quod autem hujus Deae, ſive illius Jambes ſcommatibus, aut vero Baubonis obſcoenitate exhilaratae factum, reſpexit vetus Poëta Anthol. l. I. c. XXXIII. Ep. IX.

ἐπεὶ καὶ σεῖο τεκοῦσαν
Ἀχνυμένην ἐπί σοι μοῦνος ἔκαμψε γέλως,
quando & tuam matrem
Dolentem olim propter te ſolus flexit riſus.

Mitto hic, quod Cereris ſed inviſus gener, & unica moerentis ejus ac *jejunae* cauſſa, Ἕσπερος θεὸς a Sophocle dicatur Oed. Tyr. vſ. 187. Nempe id unum hic innuere voluit Callimachus, quod usque ad hujus ſideris ſeu *Heſperi* exortum, uti de Judaicis juxta & Ethnicorum jejuniis paullo ante vidimus ad vſ. 6. ab omni potu, ſicut & cibo, & qua de re mox, prae moerore abſtinuerit aliquamdiu, dum filiam ſcilicet quaerit & raptam luget, haec Dea.

Vſ. 9. Ἁρπαγίμας ὅτ᾽ ἄπυστα μετέστιχεν] Unde obvia etiamnum in caelatis aut ſculptis veterum monumentis eadem Ceres, bigis

Digitized by Google

ſerpentum vecta, & accenſas utraque manu faces, dum raptam a Dite filiam quaerit, geſtans. Quo cultu itidem, ſive in curru equorum quadrijugo ſtans viſitur in praeclaro nummo Regiae Gallorum Gazae a *Temeno Porta* Phrygiae oppidi, incolis ſeu ΤΕΜΕΝΟ ΘΥΡΕΥΣΙ, ſub Valeriano & Gallieno cuſo. Sed nullibi moeſtior ejusdem habitus, quam in priſcis marmoribus, quae Romae adhuc viſuntur in aedibus Mazarinis; aut in hortis ad urbem Borgheſianis, ubi & *Proſerpinae Raptus*, & matris non in bigis ſolum ſerpentum, ad *perſequenda* ejus, quod hic dicitur, *veſtigia* vectae occurrunt ſimulacra; ſed inſuper ubi prae dolore lymphatae velut ejusdem, qualis haec infra, effigies conſpicitur.

Eundem vero, cujus hic ſit mentio, *Proſerpinae Raptum* ſignant adhuc multi inſignes nummi, iique, quod praeterea obſervare mihi licuit, ferme in Ioniae ac Lydiae, ſeu Proconſularis Aſiae, tractu

tractu ſignati. Neque enim uni Siciliae, aut circa Hennam in illa Inſula, de qua mox Poëta, locis, raptae hujus a Dite virginis, & mox in orcum ab eo abductae ſcena tribuitur. Eandem enim in Attica, ſeu concava quadam ejus voragine, ac ubi vivus eſſe deſierit Oedipus, ſtatuit vetus Sophoclis Enarrator ad Oedip. Col. vſ. 1661. & 1664. Ita, qui in eadem Attica illam quoque agnoſcit Pauſanias l. I. p. 71. alibi nempe L. II. p. 155. in Argolide locum denotat, quo rapta a Plutone Proſerpina ad inferorum regna putatur deſcendiſſe. In Cyllene rurſus Arcadiae monte hiatum exſtare, quo ſub terras eadem ſubierit, tradit Conon apud Photium Narrat. xv. p. 431. in quo alioquin loco Cererem a Pheneatibus hoſpitio exceptam, ac inſtituta ibi dein eodem, quo apud Eleuſinem, ritu ſacra hujus Deae, tradit; & ſimiliter, quod jam ante ad vſ. 71. Hym. in Delum obſervaſſe memini, Pauſanias l. VIII. p. 480. Quem raptum in illo quoque, quod jam paullo ante indicavi, Lydiae & Ioniae tractu, & quidem in Charonio Cariae prope Nyſam antro ſtatuiſſe Graecos Aſiaticos: inde videtur liquere, quod Plutoni ſacrum ibi eſſet & Proſerpinae, ut Strabonis ea de re locum alibi emendavi, templum; lucus inſuper Plutonius, annua feſtivitate frequentatus: ibique Plutonis & Proſerpinae nuptiae haud minus ac in Sicilia, immo majori adhuc ſolemnitate, & totius quaſi orbis concurſu, celebratae. Id utique in Epiſtola ſpecimini praeſtantiſſimi Morelli noſtri inſerta, ſignare omnino praeclarum Nyſaeorum illius tractus nummum, quo continebatur ſingularis & memoranda epigraphe cum additis in eodem nummo conſuetis agonum praemiis, ΘΕΟΓΑΜΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕ; ſeu Οἰκουμενικὰ, olim vidi & explanavi. Accedit, quod haud alibi, ut jam innui, frequentius, immo in iis ferme eorundem tractuum nummis, cujuſmodi in opulentis Italiae Galliaeve Cimeliarchiis verſare mihi contigit, ſignari videas eundem Proſerpinae raptum, ut eam in alio eorundem ΝΥΣΑΕΩΝ, de quo mox, nummo, tum in praeclaris inſuper *Sardium*, *Hierapoleos*, *Trallium*, *Midaei*, *Ortheſiae*, ſeu inſcriptis ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ, ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, ΜΙΔΑΕΩΝ, ΟΡΘΟΣΙΕΩΝ nummis. Quibus etiam accenſendus inſignis quidam, isque dum nuper in aula Gallica agerem, Smyrna ad Regiam Gazam locupletandam cum aliis delatus, & quem recenter tum advectum tractare continuo mihi ibidem licuit, in quo hinc caput Treboniani Galli, illinc raptus Proſerpinae, ſolito hujus rei in iis typo, a Plutone quadrigis vectae, cum inſcripti ΕΡΜΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΠ ΑΥΡ. ΜΗΞΟΦΑΝΟΥ ΑΝΔΡΟΝΕΙΚΟΥ, *Hermopolitarum ſub Aurelio Mexophane Andronico.* Quum autem a Stephano inter varias urbes *Hermipoleos* nomine dictas, & quales in Aegypto memorat Strabo, una etiam in Co Inſula ſtatuatur, ad quam idem nummus poteſt haud incommode referri; niſi potius alia eodem nomine urbs exſtiterit,

rit, quamquam priſcis (ut tot aliae & in ipſa hac nummorum ſupellectile) Geographis, qui ſuperſunt, indicta, ad nobilem illorum in Lydia *Hermi campum*, ſeu Ἕρμου πεδίον ſita. Verum ad ejus, de qua hic ſermo, majorem rei ſidem, duas inſignium id genus nummorum icones juvabit hic adponere; unius ſub Domitiano cuſi, cum illo Proſerpinae raptu, ac inſcriptione loci ſupra memorati, ubi ΘΕΟΓΑΜΙΑ ſeu *nuptias* horum *Numinum* veteri nummo, ac a nobis alibi explicato, ſignari diximus, ΝΥϹΑΕΩΝ; alterius ſub Trajano, quem Romae olim in Cimeliarchio CHRISTINAE Auguſtae adnotavi, inſcripti ϹΑΡΔΙΑΝΩΝ, *Sardianorum*.

In quo poſtremo, qui primam nummi illius iconem ſuppeditaverat, alas Plutoni a tergo affinxiſſe videbatur; unde continuo mihi occurrebat, & qui inde illuſtrandus videbatur, Euripides, apud quem in Alceſtide vſ. 216. πτερωτὸς Ἅδας, *alatus Pluto*, dicitur. Verum non alas, ſed rejectum a tergo velum, ſicut in aliis, qui eundem Plutonis raptum exhibent, nummis, in eodem quoque ſignari, ex accuratiori ejuſdem typo, & qualis hic proſtat, mihi poſtea licuit. Exſtat alioquin idem Proſerpinae raptus in alio praeclaro & e maximorum genere Cimeliarchii Gallorum Regii nummo, a Sardianis itidem cuſo, in quo idem Stygius Jupiter cum ἁρπαγίμᾳ, ut de ea hic ait Callimachus, κόρῃ, bidente inſuper armatus viſitur; Cupido autem cum accenſis facibus ſupra unum e quadrijugibus equis uno pede inſiſtens. Haud aliter ac idem inter marmora, de quibus paullo ante, quaeque proſtant in admirandis veteris Romae a praeſtantiſſimo Bellorio editis, ſupra eaſdem Plutonis Proſerpinam avehentis quadrigas cum face volitans viſitur.

Vſ. 10 ἐς τ' ἐπὶ δυθμὰς] Mirum, quid ſibi in re adeo obvia voluerit Interpres, qui haec vertit & *ad Dythmas* quaſi gens aliqua daretur eo nomine a Graecis aut Latinis dicta. Quemadmodum enim ſoliti Lacones θ in σ mutare ut σιὸν, σιῶ, ἀσάναν, παρσένε, pro θεὸν, θεῶ, ἀθάναν, παρθένον apud *Comicum in Lyſiſtrata* p. 912. 913. &c. ſic alii Dores viciſſim σ in θ ut ὀρ-

χηθμὸς apud Homerum, & quod huc facit, apud Heſychium δύθμισι, δύσισι. Sed hoc apud Grammaticos obvium, ac jam viderat eruditiſſimus Vulcanius, qui δυθμὸς hic pro δυσμὸς, δύσις dici notaverat; & H. Stephanus, qui *ad occaſum* hic vertendum monuit; ac prout in nova hujus Battiadae editione opportune legitur.

Vſ. 11. μέλανας] Qua voce *Aethiopas* hic deſignari tradit Graecus Enarrator, quomodo iidem a Strabone etiam dicti l. xv. p. 69. καὶ τοὺ μέλανας εἶναι καὶ οὐλότριχας τοὺς Αἰθίοπας, *& quod Aethiopes ſint nigri & criſpi*, & quidem, ut continuo addit, non ab eorum aquis, ut volebat Oneſicritus, ſed a Solis aduſtione, juxta Theodectem. Quae & eadem ratio, quod jam viderunt alii, Graecanicae Αἰθίοπος appellationis. Μέλανες autem ea ſignificatione dicti, qua jam olim & adhuc hodie vocantur in genere ii populi, qui *nigri* aut fuſci coloris, & quomodo سودان *Nigri* ſeu *Nigritae* ab Arabibus appellantur itidem *Aethiopes*, prout id etiam monuit Ampliſſimus Doctiſſimusque Job. Ludolfi in Comment. ad Hiſtor. Aethiop. pag. 53. Quamquam *albos* etiam *Aethiopas* agnoverint veteres Geographi, quorum illi inde Λευκαιθίοπες apud Ptolemaeum vocantur l. iv. c. vi. & apud Plinium jam ante l. v. c. viii. *Leucaethiopes*: alii vero *Nigri* & *Nigritae*, iique juxta eundem Plinium, qui prope Nigrim fluvium habitarent. Unde factum etiam, quod obſervo, ut Αἰθίοπας ἀμφοτέρους *utroſque Aethiopas*, *albos* nempe & *Nigros* ſeu *Nigritas* appellatos, dixerit Libanius Legat. ad Julian. pag. 165. Idem vero Plinio fluvius *Niger* aut *Nigris* juxta Leonem Africanum, Nili alveus, qui שחור itidem & Μέλας ſeu *Niger* olim, ut aliunde, notum, dictus. Immo ipſi Aegyptii Nili accolae & Aethiopibus contermini, ab Aeſchylo dicuntur Suppl. vſ. 727. μελάγχιμοι, non ut ibi hactenus, aut alibi apud eundem Tragicum Choëph. vſ. 9. vel ut hoc addam de voce, quae hactenus ab Helleniſmi Theſauris exulat, apud Euripidem Phoen. vſ. 313. μελάγχιμοι, & qua de re ad dictum agimus Aeſchylum. Id autem de Aegyptiis dictum, vel ob nigram illius regionis terram, ut eam vocat Plutarchus de Iſide pag. 364. ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὖσαν, *terram inter maxime nigras exiſtentem*, ac unde ut idem addit inſtar nigrae partis oculi, χημία ſit eadem dicta; aut prout μελάμβωλος, *cum nigra gleba*, juxta Euſtathium ad Periegetem p. 368. ſit appellata: ſive autem a nigro colore ipſorum incolarum μελάγχυμοι, quaſi *nigro ſucco tincti* dicti ſint iidem Aegyptii. Unde quum Pindarus de Colchis dixiſſet Pyth. Od. iv. pag. 257. κελαινώπεσσι Κόλχοις, *nigro adſpectu Colchis*, notant ibi veteres ejus Interpretes, οἱ δὲ ὅτι Αἰγυπτίων ἄποικοί εἰσιν οἱ Σκύθαι, διὰ τοῦτο καὶ μελανόχροας εἶναι αὐτοὺς λέγουσιν, *illi autem, quod Aegyptiorum coloni eſſent Scythae, ideo etiam nigro colore eos eſſe dicunt*. Galenus de Temperam. l. ii. c. v. Aegyptios, Arabas, Indos, qui cali-

calidam & ſiccam regionem incolunt, *nigros* tantum & *criſpos capillos*, μελαίνας καὶ οὔλας τὰς τρίχας, uti nempe paullo ante Aethiopas Strabo vocat οὐλότριχας, habere eosdem dicit. Ut mittam Ammianum lib. XXII. c. XVI. *Aegyptii plerique ſubfuſculi &* ATRATI.

Ibid. ὄπα τὰ χρύσεια μῆλα] Nempe ad Oceanum Atlanticum, ubi vulgo feraces illi aureis malis Heſperidum horti a veteribus ſtatuuntur. Neque vero hic repetam, quae de *malis biſce aureis*, ut *Citriis* vel *Aurantiis* potius, quam *Cydoniis* vulgo *Cotoniis*, contra virum doctum poſtremum Theophraſti de Hiſtoria Plantarum Enarratorem, olim diſſerui, iisque in Graecia pridem, ut ibidem docui, cognitis. Unde eadem in Bacchi myſteriis, juxta notum Orphei apud Clementem ea de re verſum, locum habuiſſe vidimus; quae tamen, ut hoc nunc addam, ſicuti nec *mala Punica*, non licebat comedere in ſacris Rheae, ut liquet e Juliano Imp. Orat. v. pag. 236. & 329. Immo, quae in Cereris Eleuſiniis itidem vetita, patet e Porphyrio περὶ Ἀποχ. l. IV. p. 402. Hercules autem *mala* haec *aurea* ex Heſperidum arbore decerpens, cum alibi, tum in praeclaro utique Antonini Pii nummo, qui exſtat inter aereos maximi moduli, vulgo *Medaglioni* Cimeliarchii Gallorum Regii viſitur; cujus adſpectu, quo ipſe haud ita pridem graviſus ſum, Lectorem oblectare mihi, ut opinor, hic licebit,

Non illud jam tango, quinque in eadem arbore, non tria tantum *mala* exſtare, ut de iis vulgo fabulantur, & Antiphanes etiam Comicus apud Athenaeum l. III. p. 84.

Φασὶν ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΜΗΛΑ ταῦτ᾽ εἶναι τρία,

Dicunt AUREA *haec* MALA TRIA *eſſe* SOLA.

 Ut

Ut mittam, & cujus alibi itidem memini, exſtare panarium hiſce Heſperidum pomis rep'etum in alio Tarrenſium nummo *Gazae Mediceae*. Accedit, quod ipſe Hercules eadem ex illa arbore *mala* decerpere conſpicitur; quae non ipſe tamen cepiſſe, ſed ab Atlante, Promethei monitu, dono habuiſſe dicitur ab eruditis Apollonii Enarratoribus ad l. IV. vſ. 1396. ubi fabulam eam narrant. Adde, quod eorundem *malorum* cuſtos pendens ex arbore ſerpens, *Ladon* dictus legatur ibidem apud Apollonium, & ubi ſimul Heſperidum Nympharum facta etiam iis verſibus mentio, qui commentarii vicem praeclaro illi, quem adduximus, nummo praeſtabunt,

ᾧ ἔνι ΛΑΔΩΝ
Εἰσέτι που χθιζὸν ΠΑΓΧΡΥΣΕΑ ῥύετο ΜΗΛΑ,
Χώρῳ ἐν Ἄτλαντος, χθόνιος ΟΦΙΣ, ἀμφὶ δὲ ΝΥΜΦΑΙ
ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ ποίπνυον, ἐφίμερον ἀείδουσαι,
in quo campo LADON
Ad heſternam usque diem AUREA *cuſtodiebat* MALA,
In Atlantis regione, terreſtris SERPENS, *cui* NYMPHAE
HESPERIDES *miniſtrabant, ſuaviſſime concinentes.*

Quum autem in explanatione hujus loci tradant inter alia veteres ibidem Critici, Atlantem, relicto tamdiu coeli, quod humeris ſuſtinebat, onere, aurea illa ex eadem arbore *poma* ab ipſis Heſperidibus, ſerpentis proinde cuſtodis permiſſu, pactum; quis non continuo agnoſcit in veteri illa fabula, adumbratum primae parentis pomum ex arbore, ſerpentis ſuaſu, in Paradiſo decerpentis, idemque Adamo tradentis factum? Adde hiſce ejusdem ſerpentis caput ab Hercule, juxta eandem fabellam, eliſum; & quae an a Chriſtianis Mythologis, neque enim eos jam vacat excutere, fuerint animadverſa, alii viderint. Vitum alioquin magnum haud ignoro ad aliam originem hanc de decerptis ab Hercule malis Heſperidum fabellam referre; nempe ad Joſuam Chananaeorum boves non ſolum, ſed μῆλα, quae vox *oves* & *mala* ſeu *poma* ſimul denotat, abigentem, & quae eadem ratio a Palaephato etiam redditur cap. XIX. de abactis nempe ab Hercule duarum Heſperidum ovibus, & ambiguitate inde orta in voce μῆλα. Mitto vero eundem Herculem Μήλωνα dictum, quod eidem non victimae, ſed *mala* a Melitenſibus, juxta Heſychium; a Boeotis vero, juxta Pollucem l. I. cap. I. pag. 9. offerri ſolerent.

Vſ. 12. Οὐ πίες, οὔτ᾽ ἄρ᾽ ἔδες] Quod mox adhuc de eodem dicitur vſ. 17. ἄποτός τε καὶ οὐ φάγες, *neque bibiſti, neque comediſti*, ac unde Νήστιμα ſeu *Jejuna* dicta eadem Ceres, adducto paullo ante vſ. 8. Nicandri verſu. Hinc tertia etiam Theſmophoriorum dies, Pyanepſionis nempe decima ſexta, *jejunio* a mulieribus iis operantibus tranſacta, eademque νηστεία inde dicta, ut ex Plutarcho, Athenaeo, Phornuto jam monuit in Graecia Feriata eru-

Digitized by Google

eruditiſſimus Meurſius: & quibus addi ab eodem poterat antiquior adhuc & patrii ea in re moris luculentus index Ariſtophanes, idque cum Avib. pag. 611. cujusque locus apud Athenaeum itidem legitur l. VIII. p. 307.

> Ἀλλ' ὥσπερεὶ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ ΝΗΣΤΕΥΟΜΕΝ
> Ἄνευ θυηλῶν,
> *Sed quomodo* IN THESMOPHORIIS JEJUNAMUS
> *Sine ſacrificiis*;

tum ubi ipſe mulierum Θεσμοφοριαζουσῶν Chorus ait in cognomine dramate p. 820. ΝΗΣΤΕΥΩΜΕΝ δὲ πάντως, *prorſus autem* JEJUNEMUS. Hinc illa *jejunii* hujus ab iisdem mulieribus ſervari tum ſoliti dies σκυθρωποτάτη, ſeu *moeſtiſſima* apud Plutarchum dicitur in Demoſthene p. 860. Quemadmodum nempe eodem hoc menſe, qui nempe Atticorum Pyanepſion, Hebraeorum autem Tiſri, celebratum Judaicum maximum, ſanctiſſimumque, ut illud a Joſepho dicitur Ἀρχ. lib. VIII. cap. II. Tabernaculorum feſtum, quod praeceſſerat ſolemnis itidem νηστείας dies, idemque *cippurim* ſeu *expiationum* ab iis dictus, ac unde utriusque ſimul illius Judaici ſacri meminit idem Plutarchus Sympoſ. l. IV. Qu. V. Adde, quod abſtemia etiam forent tam apud Graecos, quam apud Romanos haec Cereris ſacra; ut vel e Plauto, Macrobio, &c. obſervarunt jam eruditi, & quam in rem notabilis imprimis neque hic praetereundus Dionyſii Halicarn. locus, ubi de antiquis Arcadibus, qui cum Pallante in Latium venerant, ait Antiq. l. I. p. 26. ἱδρύσαντο δὲ καὶ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ἱερὸν, καὶ τὰς θυσίας αὐτῇ διὰ γυναικῶν τε καὶ ΝΗΦΑΛΙΟΙΣ ΕΘΥΣΑΝ, ὡς ΕΛΛΗΣΙ ΝΟΜΟΣ, ὧν οὐδὲν ὁ καθ' ἡμᾶς ἤλλαξε χρόνος, CERERI *quoque templum exſtruxerunt*, & *per feminas ſacerdotes ſacra ei fecerunt* ABSTEMIA, MORE GRAECORUM, *quorum nihil mutatum eſt noſtro tempore.* Νηφάλια nempe ibi dicuntur eadem Cereris ſacra, haud aliter ac de Eumenidum apud Athenienſes ſacris ait Aeſchylus Eumen. vſ. 107. aut de aliorum etiam apud eosdem Numinum libationibus ἀοίνοις, *ſine vino* ſeu *abſtemiis*, Graecus Sophoclis Enarrator ad Oedip. Col. vſ. 201. aut de ſacris Rumeliae apud Romanos, Plutarchus in Romulo p. 19. aut vero de ſacrificiis Hebraeorum Philo de Monarch. pag. 825. προστέτακται νηφάλια θύειν, *inſtitutum eſt ſacrificium abſtemium*, ſeu ut ſacrificarent abſtemii apud eos ſacerdotes, ac prout iidem νηφάλιοι, *abſtemii*, dicuntur a Joſepho, ubi ea de re agit, Ἀρχ. lib. III. cap. X. Adde quod de quinquennali jejunio, Cereri apud Romanos inſtituto, e Livio jam ante vidimus ad vſ. 6. hujus Hymni. Diverſa proinde ab his Graecorum Theſmophoriis, ſeu Romanorum Cerealibus, Ambarvalium apud hoſce ratio, quae, quamquam in iis coleretur haec Dea, haud erant tamen νηφάλια ſeu *abſtemia*; ac unde de iis agens Tibullus lib. II. El. I. utrumque Numen continuo invocat,

BACCHE *veni*, *dulciſque tuis e cornibus uva*
Pendeat, & *ſpicis tempora cinge* CERES.

Qua ratione factum, ut vini quoque uſus eſſet in iisdem Ambarvalibus; nec proinde contra religionem, ut monet Servius, fecerit Virgilius, quod de agricolis, eo ſacrorum illorum tempore, Cererem colentibus, dixerit Georg. l. I. vſ. 344.

Quoi tu lacte favos, & *miti dilue Baccho.*

Quo tamen referri non debet, id quod de Feralium, quibus juſta piis defunctorum manibus a Romanis ſolvebantur, ſacro ait Ovidius Faſt. l. II. vſ. 539. *Inque vino mollita Ceres*, nempe farina vino ſubacta. In hiſce autem Graecorum Theſmophoriis, ac Romanorum Cerealibus, inde, ut hoc addam, id locum videtur habuiſſe, ut a vino abſtinerent iisdem operantes feminae; tum quod in ſumma caſtimonia, ut aliunde notum, eſſe eaedem tenerentur; tum maxime, quod oblatam in aedibus Hippothoontis vini potionem, moeſta adhuc, & qua de re jam ante ad vſ. 8. ob filiae raptum recuſaſſe ferretur eadem Ceres; potum autem hordeaceum, ut haec omnia narrat Graecus Nicandri Interpres pag. 56. exhilarata ancillae dicteriis brevi mox eadem hauſerit. In cujus alioquin Deae ob amiſſam filiam ſqualoris & luctus memoriam, nuncupata eadem Dea Ἀχαιὰ prout ea dicitur apud Ariſtophanem Acharn. p. 408. & Nicandrum Ther. pag. 351. & quidem inde Ἀχαΐνης, panis quidam magnus dictus, qui in ejusdem Deae feſto, Μεγαλάρτια inde, ut e Semo Delio notat Athenaeus l. III. p. 109. appellato, adhibebatur; quodque non ſolum apud Delios, quod viderat Meurſius, ſed apud Boeotos etiam celebraretur. Quod poſtremum e Plutarcho obſervo, prout illius ea de re locus, qui hactenus in mendo cubat, debet omnino emendari, nempe de Iſid. pag. 378. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς ΑΧΑΙΑΣ ΜΕΓΑΛΑΡΤΙΑ κινοῦσιν, ἐπαχθῆ τὴν ἑορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον ΕΝ ΑΧΕΙ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ οὔσης, & *Boeoti* ACHAIAE *Cereri* MEGALARTIA *agitant*, *feſtivitatemque eam moleſtam vocant*; *quod nimirum* CERES *ob Proſerpinae deſcenſum* ad Inferos *in dolore eſſet*; ſed ubi nullo ſenſu Μέγαρα, pro Μεγαλάρτια hactenus legebatur, qua voce illud Ἀχαιᾶς Cereris feſtum, & quidem a *magnis panibus*, qui tum adponi conſueverant, appellatum, aperte tradit dicto jam loco Athenaeus, & ex eo, ut ſolet, Euſtathius ad Iliad. B. pag. 265. Haud aliter nempe ac in feſto Pentecoſtes ſeu θερισμοῦ πυροῦ, *meſſis triticeae*, oblatos panes, de quibus Levit. XXIII. 17. vae grandes, & quidem longos VII. palmas, latos autem quatuor, ex Hebraeorum Pandectis monuerunt jam alii; ac inde feſtum illud Μεγαλάρτια vocat ad Joſephum lib. III. cap. X. vir rara eruditione Ed. Bernardus. Ut hic mittam panes propoſitionis, quos majores adhuc fuiſſe docent itidem Doctores Talmudici.

Vſ. 13. Ἀχελώϊον ἀργυροδίναν] Quomodo ἀργύρεοι ποταμοί, argen-

gentei fluvii ſeu pellucidi dicuntur ab Oppiano Ἁλιευτ. l. I. vſ. 23. *Acheloi* autem facta hic nominatim mentio, quod magna foret ejus prae aliis Graecorum fluviis celebritas. Unde apud Artemidorum legas lib. II. cap. XLIII. ΑΧΕΛΩΟΣ δὲ τὸ αὐτὸ τοῖς ποταμοῖς καὶ παντὶ ποτίμῳ ὕδατι σημαίνει, καὶ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟΝ τὰ ἀποτελέσματα ποιεῖ, *Achelous autem eadem quae fluvii, & omnis potabilis aqua ſignificat, &* VALIDIORES *eventus facit.* Hinc etiam Sextus ait adv. Mathem. pag. 340. εἰ δὲ ὁ Ποσειδῶν θεός ἐστιν, καὶ Ἀχελῷος, *ſi autem Neptunus eſt Deus, Achelous quoque erit*; ac ut addit, & ſi Achelous, etiam Nilus; ita ut primus inter fluvios *Achelous* ab eo deſignetur. Hinc Ἀχελῷος & Ἀχελώϊον, pro quavis *aqua* apud veteres Poëtas, quod monuerunt jam alii ad illuſtrationem Virgiliani loci, *Poculaque inventis Acheloia* &c. ſubinde ſumitur; ac prout nonnulla iisdem intacta, Aeſchyli nempe, Euripidis, Ariſtophanis, Achaei Comici apud Athenaeum, quae obiter hic notaveram, ea de re loca, video ab eruditiſſimo Fulvio Urſino, quem eam in rem modo conſului, in Virgilii cum Graecis Poëtis collatione opportune jam animadverſa, & quae ibidem, ne actum agam, reperiet Lector.

Vſ. 14. ἀενάων ποταμῶν] Ita paſſim fluvii a perenni eorum fluxu apud Graecos Poëtas dicti, ut pridem ab Aeſchylo Suppl. vſ. 561. ποταμοὺς δ' ἀενάους, *fluvios autem perennes*, quomodo etiam, & habita ratione originis, ἱεροὶ ſeu *ſacri* itidem ab iis ſolent nuncupari. Hinc eleganter dicuntur *fluvii* apud cultiſſimum Poëtam Oppianum, adducto jam ad praecedentem notam, & ſequenti quidem verſu, nempe Ἁλιευτ. lib. I. vſ. 23. 24. λουτρῶν ἀέναοι ταμίαι, *lavacrorum perennes diſtributores.*

Vſ. 15. ὀμφαλὸν Ἕννης] Quomodo eandem *Hennam*; ſeu floridum ad eam pratum *Hennaeum*, ab aliis vocari tradit Siculus ipſe, & e vicino quidem *Hennae* oppido oriundus, Diodorus lib. V. pag. 287. δοκεῖ δὲ ἐν μέσῳ κεῖσθαι τῆς ὅλης νήσου, διὸ καὶ ΣΙΚΕΛΙΑΣ ΟΜΦΑΛΟΣ ὑπό τινων ὀνομάζεται, *putaturque in medio Inſulae ſitum eſſe. Unde etiam* SICILIAE UMBILICUS *a quibusdam vocatur.* Sicuti hic etiam factum a noſtro, cujusque ea de re locum non omiſit in Sicilia ſua diligentiſſimus Cluverius. Neque aliter Cicero in Verrem lib. IV. ubi quum dixiſſet, *vetus eſt haec opinio* &c. *Inſulam Siciliam totam eſſe Cereri & Liberae conſecratam*, addit mox, *nam & natas eſſe has in his locis Deas, & fruges in ea tum primum repertas arbitrantur: raptam eſſe Liberam, quam eandem Proſerpinam vocant, ex* HENNENSIUM *nemore, qui locus quod in media eſt Inſula ſitus,* UMBILICUS SICILIAE *nominatur.* Haud aliter nempe; ac ὀμφάλιον de Cretae loco dictum vidimus ad verſ. 45. Hymn. in Jovem, ac ſimul Delphos ὀμφαλὸν & μεσόμφαλον a Graecis Tragicis paſſim, ac non Graeciae ſolum, ſed *orbis* UMBILICUM in Priapejis vocari itidem diximus; & ſicuti locum quendam prope Phliaſios ὀμφαλὸν ſeu *umbilicum*, ut *Peloponneſi totius* me-

Digitized by Google

meditullium vocatum dicit Pauſanias l. II. pag. 109. *Hennam* autem Cereris, quam illa ter adiiſſe hic a Poëta dicitur, cultu potiſſimum nobilitatam, praeter Melam dicentem lib. II. cap. VII. *famam habet ob* CERERIS *templum* HENNA, praedicat luculenter in eadem, de qua modo, Verrina Tullius, ubi quum inter alia dixiſſet, *mira quaedam tota Sicilia privatim ac publice religio eſt* CERERIS HENNENSIS; mox, *nec ſolum, Siculi, verum etiam caeterae gentes nationesque* HENNENSEM CEREREM *maxime colunt*; ac dein; *Etenim urbs illa non urbs videtur, ſed* FANUM CERERIS *eſſe, habitare apud ſe* CEREREM HENNENSES *arbitrantur, ut mihi non cives illius civitatis, ſed omnes Sacerdotes, omnes accolae atque antiſtites eſſe Cereris videantur.* Adde Statium Theb. lib. IV. vſ. 124. *at Henneae Cereri negat*, &c. Quam proinde Deae illius apud *Hennenſes* religionem adſtruunt etiamnum ſuperſtites priſci illius urbis nummi, & qualem e Paruta olim protuli Diſſert. de Praeſt. Num. pag. 156. ubi hinc Cereris caput duabus ſpicis revinctum, cum inſcriptione ΔΑΜΑΤΗΡ, illinc ΕΝΝΑ cum caprea ſeu e damarum genere, cratere deſuper, e quo ignis emicat, ſicut idem in alio adhuc ejusdem *Hennae* nummo viſitur, eoque Aetnaei montis, juxta eruditum Auctorem de Num. Urb. Ill. pag. 151. ſymbolo. Quamquam, & quod caeteroquin ille Aetnaeus crater in aliis ipſius Aetnae urbis aut adjacentium huic monti locorum nummis, non compareat; verius putem, eundem in hiſce *Hennenſium* nummis craterem ignem eructantem, hiatus illius, qui erat ſub *ſpecu Hennaea*, eaque *profundae altitudinis*, ut eam vocat Arnobius lib. V. pag. 173. exſtare quoddam ſimulacrum. Conſpiciuntur praeterea in eodem nummo duae ſpicae, ac ut bene caeteroquin vir ille ingenio praeſtans obſervat, violae flos. Unde, ut alia mittam, a Claudiano dictum de Raptu lib. II. verſ. 72. *Henna parens florum*; ac verſ. 289.

Perpetui flores, quos nec tua protulit HENNA;

ab Ovidio autem nominatim de luco *Hennae* proximo, ubi flores legerat Proſerpina, Metam. lib. V. verſ. 392.

Ludit, & aut VIOLAS *aut candida lilia carpit.*

Hennam autem bene in ſuperioribus Claudiani locis, pro *Aetnam* aut *Aetna* legendum viderant jam ante Nicolaum Heinſium, de Latinis Muſis praeclariſſime hac aetate meritum, eruditi; ſicut expurganda adhuc eadem vox *Aetnae*, quae in cultiſſima ejus editione remanſit l. III. verſ. 85.

Nec qualem roſeis nuper convallibus Aetnae,

pro *Hennae*, ut ipſe alibi vir commendatiſſimae ad poſteros famae legendum agnovit; & quomodo ejusdem libri verſu 120. *Hennaeaque rura*, pro *Aetnaea* optime; aut apud Ovidium Metam. lib. V. verſ. 385. *Hennaeis*, ubi de eadem Proſerpinae fabula ſermo, *moenibus*, pro *Aetnaeis* reſtituta agnoſcas. Bene inſuper eundem, quamquam illud levius, auctoritate priſcorum codi-

codicum *Hennam* aut *Hennaea* dictis in locis, pro *Enna* aut *Ennaea* legiſſe, dudum, quum de antiqua locorum in nummis ſcriptura ibi ageretur, fide veteris & inſignis nummi obiter monui, qualem poſtea verſavi in Theſauris Gallorum Regiis, quo MUN. HENNAE legitur; & proinde, quomodo in Cicerone, Statio, Silio, aliiſque, ubi ejuſdem loci occurrit mentio, reponendum liquet. Quamquam haud in eo utique verſari veteres Latii aut Siciliae fortunas putem, aut vero Graeciae; ſi inde non *Enna*, aut Ἔννα apud Graecos, qui de eadem agunt, Scriptores legi debere, & veriſſime quidem, ſtatuatur. Illud vero notabilius, quod ex eodem nummo demum cernitur, hanc *Hennam*, *Municipii* praerogativa a Romanis ornatam; idque, ut facile licet ex iis paullo ante e Tullio adlatis ſtatuere, a ſumma loci illius ob *Hennenſem* vel *Hennaeam* Cererem apud Romanos ipſos celebritate: adeo, ut referente etiam Tullio, atroci ac difficili Reipubl. tempore, ſolemnis Populi Romani legatio eandem in urbem ad placandam Cererem ſit miſſa, atque, ut continuo addit, *tanta enim erat auctoritas & vetuſtas illius Religionis, ut cum illuc irent, non ad* AEDEM CERERIS, *ſed* AD IPSAM CEREREM *proficiſci viderentur.*

Vſ. 16. ἐπὶ Καλλιχόρῳ &c.] Quem Atticae *puteum* e Nicandro, Apollodoro, Pauſania, bene jam hic obſervarunt priores editores; ſed a quibus Auctoribus abire videntur Graeci Apollonii Interpretes; qui de *Callicboro* Paphlagonum fluvio agi a Battiade noſtro tradidere. Ubi enim illius fluvii meminiſſet Apollonius lib. II. verſ. 906.

Καλλιχόροιο παρὰ προχοὰς ποταμοῖο,
ad Callicbori fluvii profluvium,

notant illi, Καλλιχόροιο, ποταμὸς Παφλαγονίας ἱερὸς Διονύσου περὶ Ἡράκλειαν, οὗ μέμνηται καὶ Καλλίμαχος, *Callicbori, qui fluvius Paphlagoniae Baccbo ſacer, prope Heracleam, cujus meminit Callimacbus.* Verum alibi cenſendus eſt de hoc fluvio egiſſe Callimachus, ut fieri omnino ab eo debuit eo in libro περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμῶν, *de Aſiae fluviis*, cujus alibi fit mentio ab eruditis iiſdem Criticis. De Atticae enim *puteo* apud Callimachum hic agi, qui CALLICHORUS vocaretur, e dictis Auctoribus, Nicandro Ther. pag. 35. Apollodoro lib. I. cap. V. Pauſania lib. I. pag. 71. omnino liquidum; & quibus addi poterat Clemens Protrept. pag. 13. qui ejuſdem in Eleuſine *putei*, quamquam non addito *Callicbori* nomine, meminit, ſupra quem laſſitudine ac moerore confecta conſederit Ceres, ἀποκάμνει, καὶ ΦΡΕΑΤΙ ἐπικαθίζει λυπουμένη.

Vſ. 18. Μὴ μὴν ταῦτα λέγωμες ἃ δάκρυον &c.] Nihil in ſacris veterum majori religione cautum fuiſſe conſtat, quam ut ab iis longe abeſſent omnia mali ominis verba, quaecunque nempe ſiniſtrum quid vel luctuoſum portendere, aut alioquin ad animum revocare viderentur: niſi forte id peculiari ſacri illius ſive feſti

 in

inſtitutum, ut in Adoniis, Arcadiae apud Athenienſes feſto, paucisque id genus, quod obiter adtigi ad verſ. 324. Hymn. in Delum, exigeret. Hinc nota illa & ſolemnis εὐφημίας & εὐφημεῖν, ſeu *linguis favere*, indicta in iis a Praecone, & de qua ſupra verſ. 17. Hymn. in Apoll. εὐφημεῖτε &c. formula. Cujus etiam rationem in his *Theſmophoriis* habitam abunde liquet e cognomine apud Ariſtophanem dramate, ubi a Praecone ad Θεσμοφοριάζουσας mulieres continuo acclamatur pag. 783.

Εὐφημί' ἔστω,
Εὐφημί' ἔστω,
Εὔχεσθε τοῖν Θεσμοφόροιν,
Faventia linguae eſto.
Faventia linguae eſto.
Preces fundite Legiferis,

Cereri & Proſerpinae: & quomodo ſimiliter a ſemichoro Cereri Initiatorum accinitur apud eundem Comicum, Ran. pag. 229. Εὐφημεῖν χρὴ, *lingua favere oportet.* Idque eo magis in his Theſmophoriis caveri oportuit, ut ab iis, ſicut id quoque innuunt hoc apud Callimachum loco Θεσμοφοριάζουσαι mulieres, abeſſent triſtia, & quae Cereris luctum renovarent verba; quod jocis & dicteriis dicatum eſſet idem feſtum. Neque enim audiendus ὁ πάνυ ad Solinum pag. 528. ultim. edit. ubi in ſola commemoratione Proſerpinae raptus, ac proinde totum in luctu ac moerore peractum a mulieribus hoc ſacrum ſtatuit. Id enim cum abunde redarguit hic Callimachi, & adductus modo ex Ariſtophanis Θεσμοφοριαζούσαις locus, quo fauſta quaeque ominari, ac, ut mox additur, laetari & gaudere ἰὴ παιών &c. χαίρωμεν, iis a Praecone continuo praecipitur, immo totum illud Comici drama, ubi choreis, tripudiis, in viros ſalibus indulgent eaedem mulieres. Accedunt plana Apollodori verba lib. I. c. VI. ubi ideo, quod Cereri Jambe ſcommatibus ſuis riſum excuſſerit, addit, διὰ τοῦτο ἐν ΤΟΙΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟΙΣ τὰς γυναῖκας ΣΚΩΠΤΕΙΝ λέγουσιν, *ideo* IN THESMOPHORIIS *mulieres* SCOMMATIBUS *ludere dicuntur.* Neque hinc alienus, quem jam vidit eruditiſſimus Meurſius in Graecia Feriata, dum de hoc feſto agit, Cleomedis de Meteoris locus lib. II. pag. 91. ubi de inquinatis & ſordidis ait vocibus, alias quaſi e lupanaribus petitas, τὰ δὲ ὅμοια ταῖς λεγομέναις ἐν τοῖς Δημητρίοις ὑπὸ ΤΩΝ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΩΝ, *alias autem voces ſimiles, quae dicuntur in ſacris Cereris, a mulierculis* THESMOPHORIA *agentibus.* Neque vero contrarium evincunt, vel adductus a viro incomparabili Phornuti locus, in quo nulla luctus ac moeroris in Theſmophoriis celebrandis mentio legitur; neque Plutarchi verba in Demoſthene, ubi σκυθρωποτάτην Θεσμοφορίων ἡμέραν, *moeſtiſſimam Theſmophoriorum diem*, vocat. Quibus nempe verbis feſti illius, quod per quatuor aut quinque etiam dies duraſſe conſtat, celebritatem non intelligit Plutarchus; ſed tertiam illam demum,

ut

Digitized by Google

ut jam ſupra de hoc loco vidimus ad verſ. 12. *Jejunii* ſeu Νηστείας diem dictam, & jejunio a mulieribus ſacrum illud obeuntibus peractam. Adde, quod a Graecis mos ille ad Romanos tranſiit; ut nempe a ſacris Cereris abeſſet omnis luctus ſignificatio. Unde poſt nuntium Cannenſis cladis ait Livius lib. XXII. cap. LVI. *adeoque totam urbem opplevit luctus, ut ſacrum anniverſarium* CERERI *intermiſſum ſit, quia* NEC LUGENTIBUS ID FACERE EST FAS, *nec ulla in illa tempeſtate matrona expers luctus fuerit.* Quibus adde Feſtum, *Minuebatur populo luctus &c. cum in caſto* CERERIS *conſtitiſſent.* Quo referri etiam debet, ſeu ad hilaria eorundem Cerealium, quod *Cereales* coenae de lautis, & cumpluribus ferculis a Plauto appellentur Menaech. A. I. Sc. I.

Ita eſt adoleſcens, ipſus eſcae maximae,
CEREALES COENAS *dat, ita menſas extruit;*
Tantas ſtruices concinnat patinarias.

& in quem ſenſum, ut ibi jam obſervarunt viri docti, *Cerealis pompa*, de coena, in quam longo ordine inferrentur fercula, a Varrone dicatur de R. R. lib. I. cap. II.

Vſ. 19. ἑαδότα τέθμια δῶκε] *Placidas* leges, pro *placentes* ſeu *acceptas*, hic vertit Interpres. Sic χῶρον ἑαδότα, *locum idoneum* ſeu *acceptum*, utrique decertaturo pugili, Polluci nempe & Amyco, dixit Apollonius Rh. lib. II. verſ. 35. Docent autem abunde haec Poëtae noſtri verba, de *Theſmophoriis*, ſeu feſto in honorem Deae Θεσμοφόρη ſeu *Legiferae* apud Graecos ſacro agi hoc in Cererem Hymno. Unde haec Dea itidem dicta, neque apud Maronem ſolum Aen. lib. III. verſ. 58. *Legiferae Cereri*; ſed in veteri etiam lapide in Cl. Reineſii Syntagm. pag. 63. LEGIFERAE CERERI D. cujusque appellationis eidem tributae cauſſam, quam ad Maronem reddit Servius, ex illo quoque Grammatico totidem verbis refert Macrobius Saturn. lib. III. c. XII. quod nempe poſt inventum a Cerere frumentum, diſcreti primo fuerint agri indeque enata jura; ac ita homines vagantes antea ſine lege, a ferina veluti vita ad humaniorem mox fuerint traducti. Quibus conſona de Cerere poſt inventas fruges *leges ferente*, quibus ſuum cuique tribuere caveretur, ac Θεσμοφόρῳ inde dicta, tradit Diodorus lib. V. pag. 336. ſicut eadem laus Atticis hujus Deae Myſteriis a Cicerone, prout jam vidimus ad titulum hujus Hymni, tribuitur, de Legib. lib. II. cap. XIV. Unde etiam legem Graeco nomine, a *ſuum cuique tribuendo* credi appellatam, alibi tradit idem Tullius, nempe de Legib. lib. II. cap. XIX. & quod e Platone, ut videtur, ſumptum; ubi ea de re in Minoë agit pag. 317. Immo quo loco omitti non debet, quod Feſtum Pentecoſtes, ſeu ἑορτὴ θερισμοῦ vel πυραμητοῦ, *Feſtum Meſſis* ſeu *Demeſſionis tritici*, a priſcis Hebraeorum Magiſtris vocatum etiam ſit ſolemne τῶν Θεσμοφορίων, in memoriam legis latao in monte Sinai, prout id ex Arabica Macriſii

victo-

victoria Memphitica ad Joſephum p. 223. obſervat ὁ παλυμαθέστατος & πολύϊστωρ Bernardus. Aliam vero, cur nempe *legiferae* nomen Cereri adhaeſerit, ſubdit inſuper rationem ad Virgilium Servius, & quam non adtigit, ubi ea de re agit, Macrobius; nempe *quia in aede* CERERIS *aeri inciſae poſitae* LEGES *fuerint*, quae alioquin apud Athenienſes in Μητρῴῳ ſeu Matris magnae, quae eadem vulgo cum Tellure ſeu Cerere, fano, ut aliunde conſtat, reponebantur. Ut jam illud obiter hic tangam, *legum*, quibus humana ſocietas continetur & conſervatur, condendarum, tanquam divini cujusdam & ſupra humanam naturam beneficii, originem ad Coeleſte Numen a Gentilibus, ut hic a noſtro Battiade, continuo fuiſſe relatum. Unde etiam factum, ut privati urbium apud Graecos Legislatores, divinis honoribus ſint a civibus ſuis culti, ſicut a Cretenſibus, Spartanis, Locris, Syracuſanis, Catinenſibus, Minos, Lycurgus, Zaleucus, Diocles, Charondas. Immo quod Barbaris etiam tribuit Clemens Strom. lib. I. pag. 303. eo nempe in pretio ac honore ab iis habitos legum apud ſe latores, ut Dii ab iisdem vocarentur: prout de Zamolxide apud Getas notum vel e Platone in Charmide pag. 156. Ut proinde haud mirum ſit, ſi a Philone, ubi de praeclaris a Moſe latis in praecipuum ac ſingulare gentis ſuae commodum legibus egiſſet, addat, eum e mortali vita ad immortalem migraſſe, ſeu ἀπαθανατίζεσθαι, ut de eo loquitur lib. III. de Vit. Moſ. pag. 696. & de Charitate pag. 701.

Vſ. 20. καὶ ἱερὰ δράγματα πρᾶτα Ἀσταχύων] Haec altera, immo praecipua quaedam cauſſa inſtituti Cerealis hujus apud Graecos & quidem Atticos ſacri. Unde etiam Proſerpinae ſub terras, qui iisdem Theſmophoriis originem dediſſe ferebatur, *raptus*, allegoricam ſeminis in terra reconditi ſignificationem apud eosdem Graecos habuiſſe, tradit de eodem feſto agens Arnobius lib. V. pag. 183. Quod a Phornuto ſimiliter monitum in Cerere. Quae ratio etiam fuit, ut iisdem terrae frugibus earumve primitiis Deos, tanquam primos, quod hic de Cerere dicitur, earum datores, ac in memoriam aboliti prioris feri victus, colere juſſi fuerint Athenienſes: idque antiqua Triptolemi (de quo mox hic Poëta) ac dein Draconis lege, cujus utriusque meminit Porphyrius περὶ Ἀποχ. lib. IV. pag. 431. nempe Θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, aut τιμᾶν ἀπαρχαῖς καρπῶν, *Deos frugibus venerari*, aut *colere primitiis frugum*; eandemque in rem de Cerealibus agens Ovidius Metam. lib. X. verſ. 434.

Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum;

nempe juxta illud Theologiae Gentilium dogma, quo ea in Deorum ſacris maxime illis accepta cenſebantur, quorum iidem auctores aut inventores exſtiterant: prout id tradit Jamblichus de Myſter. Sect. V. cap. XXIV. ac ut ibidem addit, καὶ μὲν γὰρ τοῖς ποιοῦσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα διαφερόντως ἐστὶ κεχαρισμένα. τοῖς δὴ πρώτας τινὰ

πρω-

Digitized by Google

προσάγουσι καὶ πρώτως ἐπὶ τὰ τοιαῦτα προσφιλῆ, *ſemper enim opificibus ſua opera potiſſimum grata ſunt, & qui aliqua primo procreant, talia rurſus habent imprimis accepta.* Hinc illae Cereri *frugum primitiae*, ſeu *ſpicarum*, de quibus hic, *ſacro manipulo*, ac *ſpicea*, ut dicto modo Poëtae verſu, *ſerta*, ſtatis meſſis temporibus offerri olim conſueverant; immo unde enatam primum ſacrorum ejusmodi conventuum ac feſtivitatum originem, ab Ariſtotele tradi jam vidimus ad titulum hujus Hymni. Cujus utique & ſanctioris quidem ac antiqui ritus index abunde, isque in memoriam inopiae egreſſus ex Aegypto, ut ea de re loquitur Joſephus Ἀρχ. lib. II. cap. V. ſolemnis nempe ille ac *ſacer* itidem apud Hebraeos *ſpicarum manipulus*, ſeu δράγμα ἀπαρχὴ τοῦ θερισμοῦ, *manipulus primitiae meſſis*, indicta a Deo lege Levit. XXIII. vſ. 10. offerri itidem ſolitus; ſive, ut haec tangit Philo de Septen. pag. 1174. iisdem ferme verbis, quibus hic de repertis a Cerere frugibus Callimachus, Ἀσταχύων ἀπαρχαὶ, τὸ ἱερὸν δράγμα, *ſpicarum primitiae, ſacer manipulus.* Qualem etiam *ſacrum ſpicarum manipulum* in veteri Regis Agrippae nummo ſignatum, olim protuli primus & explanavi; quodque alioquin ἱερὸν, ut hoc addam, δράγμα, duarum fuiſſe ſpithamarum, ad ſacrum illum uſum demeſſum, tradunt Talmudici Doctores ad Miſch. Cod. מנחות cap. רבנות. IX. Unde eorundem Hebraeorum Magiſtros commemorare videas, & hordeaceas, e Moſis praeſcripto, fuiſſe illas fruges; & tempus praeterea ſationis; & locum, in agris nempe Hieroſolymitanis; aut ad ſummum in terra Iſraëlitica; ac modum denique, quo in demetendis, in manipulos colligendis, ventilandis, torrendis, ac molendis iisdem frugibus vulgo utebantur. Qua de re agit prae aliis Maimonides in משנה תורה *miſneh torah* ſeu *ſecundae Legis*, Traditionum nempe Talmudicarum, libro VIII. quemque de cultu Divino inſcriptum Latine vertit vir harum litterarum eximie peritus Ludov. Compiegne, Tract. VI. cap. VII. Quibus addi inſuper poſſunt quae apud Joſephum ea de re leguntur Ἀρχ. lib. III. cap. X. & cum quibus conferat, cui lubet, quae exſtant apud Theophraſtum H. Pl. lib. VIII. cap. III. de haud diſſimili admodum Aegyptiorum in locis ſupra Memphim ritu; juxta quem nempe hordei ſexto a ſatu menſe demeſſi farina, ὅσον εἰς ἀπαρχὴν, *tanquam pro primitiis*, ad ſacrorum itidem uſum deferri conſueverat. Unde etiam plura, ἀπαρχὰς nempe, aliaque in ſacris Judaeorum & Gentilium communia ſtatuebat Julianus Imp. prout ex eo id refert Cyrillus l. IX. contra eundem τὸν παραβάτην pag. 298. Mitto, quod ejusmodi, de quibus hic Callimachus, *ſacros* Cereri *ſpicarum manipulos* ἱερὰ δράγματα ἀσταχύων, θημῶνας etiam vocari notat Theocriti Enarrator Idyll. VII. verſ. ultimo, quum verius θημῶνες & θημωνίαι, de *acervis* plurium δραγμάτων ſeu *manipulorum* in unum congeſtorum dicerentur, ſicut prius de voce θημῶνες vel ex Homero Odyſſ. E. verſ. 369. ejusque Interpretibus conſtat, θημῶνες, οἱ σωροὶ, alterum

Digitized by Google

rum ex Heſychio θημωνίαι (prout legi apud eum debet, non θημωνιαι) οἱ σωροὶ τῶν δραγμάτων. Adde Gregorium Nazianz. Epiſt. XIV. ὥσπερ θημωνίαν ἅλωνος κατὰ καιρὸν συγκομισθεῖσαν, *tanquam acervum areae tempeſtive devectum*. Unde חמרם per θημωνίας ſeu *acervos* mortuarum in Aegypto ranarum reddunt ſeniores Exod. VIII. 14. Iidem alioquin *frugum acervi*, θημωνὶ, ut notum, apud Theophraſtum & alibi appellati.

· Vſ. 22. Τριπτόλεμος ἀγαθὰν ἐδιδάσκετο τέχναν] Non Oſiris proinde, cui alioquin tam *bonae artis* ſeu agriculturae inventum ab aliis, ut Diodoro l. I. p. 94. Tibullo, quem hic citat Vulcanius, l. I. Eleg. VII. aliiſque tribuitur; non Heros ille Athenienſis Buzyges, de quo praeter Grammaticos & Paroemiographos Graecos, ac Servium ad Georg. I. 9. Plinius ait l. VII. c. LVI. *Bovem & aratrum Buzyges Athenienſis*, ut alii, *Triptolemus invenit*: cujuſque inſuper ut hoc addam, *Buzygis* mentio fit in veteri Athenienſi Inſcriptione a Cl. Sponio relata Miſcell. pag. 320. Idem vero decantatus hic *Triptolemus*, qui ſerendarum frugum rationem, juxta Diodorum pag. 16. edoctus, ſeu, juxta Maronem Georg. l. I. vſ. 19. *uncique puer monſtrator aratri*; quemque Eleuſinum, ſeu Eleuſini Regis in Attica filium ab aliis dictum, antiquiſſimam apud Athenienſes legem, inter alias, ut frugibus Dii colerentur, tuliſſe, paullo ante e Porphyrio lib. IV. p. 431. id poſt Xenocratem & Hermippum tradente, vidimus. Hinc *Legiſlatorum* Νομοθετῶν *apud Athenienſes vetuſtiſſimus* ibidem dictus, & a quo proinde *Theſmophoria*, ſeu ſacra in honorem Cereris *Legiferae* primum inſtituta, tradunt Phornutus in Cerere, Hyginus Fab. CXLVII. Servius ad Georg. I. 19. aliique. Unde eadem *Theſmophoria*, κατὰ τὸν τοῦ σπόρου καιρὸν, *circa ſementis tempus*, ut de iis ait Phornutus, menſe proinde σπορητῷ ſeu Pyanepſione, Athenis ab hoc primo ſationis frugum, quam a Cerere ſcilicet acceperat, auctore, indicta: quo utique tam *bonae artis*, ut hic ea Callimacho dicitur, inventae, legumque ſimul de eadem latarum ſolemnis fauſtaque recordatio opportune celebraretur. Unde liquet falli τὸν πάνυ, dum ad Solinum pag. 527. ult. edit. hunc *Triptolemum*, juxta Baubonem &c. ad Eleuſinia, non vero ad Theſmophoria, ejuſdem Deae feſta ſpectaſſe demum exiſtimat; totumque, ut paullo ante vidimus ad vſ. 18. poſtremum hoc feſtum in commemoratione Proſerpinae raptus, citra aliam hujus feſti cauſſam vel ullam frugum ſationis ſub Triptolemo, Cereris beneficio, traditae memoriam poſitum agnoſcit. Adeo, ut longe diverſa *Eleuſinia*, quae ob acceptas a Cerere fruges ab Athenienſibus forent inſtituta, a *Theſmophoriis* exſtitiſſe, ibidem contendat. De quo tamen in ſequentibus idem ὁ πάνυ aliter omnino & verius utique ſibi ſtatuendum putavit; dum utrumque ſacrum multa habuiſſe communia, ab eadem cauſſa & origine profectum; junctis etiam menſibus, *Eleuſinia* nempe, Boëdromione, *Theſmophoria*, Pyanepſione celebrata agnoſcit, immo

cum

eam ſolam, quamquam iſtud incautius, ut jam ſupra vidimus ad verſ. 1. hujus Hymni, differentiam exſtitiſſe, quod apud *Eleuſinia* virorum initia forent, *Theſmophoria* vero mulierum. *Triptolemi* proinde, ejusque, ut e Porphyrio vidimus, vetuſtiſſimi *Legiſlatoris*, opportuna, ubi de iisdem *Theſmophoriis* agitur, facta hic a Poëta mentio: nec etiam obſtat, quod, ut obſervo, iis verſibus, qui ex Homerico in Cererem Hymno leguntur apud Pauſaniam l. II. p. 110. inter eos recenſeatur *Triptolemus*, qui myſteria Eleuſinia a Cerere fuerit edoctus, ſeu quibus Dea,

Δρησμοσύνην ἱερῶν ϗ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσιν,
Miniſterium ſacrorum, ac myſteria omnibus indixit.

Cujus alioquin *Triptolemi pueri* a Marone, loco paullo ante adducto, appellati, puerilis exſtat effigies in hoc Electorali Gazophylacio cum corona ſpicea capiti impoſita, & papavere in dextra, frugibus autem in patera, totidem Cerealium munerum, quae hic ejus alumnus a ſpicifera Dea acceperat, ſymbolis. Id enim vere de eo ſimulacro conjecit ejusdem Gazophylacii cuſtos Cl. Begerus noſter, & cujus labori ac felici induſtriae, Sereniſſimi autem Potentiſſimique ELECTORIS ſingulari in litteras munificentiae, cum illud, tum alia ſelecta ejusdem Theſauri κειμήλια edita ac illuſtrata acceptum brevi feret Lector. Haud mirum vero ἀγαθὴν τέχνην, de *agricultura* hic dici, & unde lemma in Stobaeo Serm. LIV. περὶ γεωργίας, ὅτι ἀγαθὸν, *de agricultura, quod bona ſit*; ac inter alia illud Menandri ibidem,

Ἄρ' ἐςὶν ἀρετῆς ϗ βίε διδάσκαλος
Ἐλευθέρε, τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός,
Virtutis & vivendi liberaliter magiſtrum
Si quis quaerit, agrum comparet,

τῷ πάνυ interprete.

Vſ. 23. ἵνα καί τις ὑπερβασίας ἀλέηται] Praeclara omnino hujus Poëtae γνώμη, qua admonentur homines, ut e gravi ultione a Deo de ſceleratis ac impiis factis, ſicuti de Eryſichthone, prout continuo id narrare inſtituit, a Cerere, ſumpta, a ſimilibus iidem deterreantur facinoribus: neque enim ea vigilem Dei oculum latere poſſe, neque illos debitas inde poenas ullatenus effugere. Quam in rem conſuli itidem poſſunt veterum Sapientum dicta apud Stobaeum Eclog. Phyſ. VII.

Vſ. 24. Βυπεῖνα Τριόπεω γόνον] Quam βύβρωστιν vocat infra Callimachus verſu 103. & eadem de re agens, ut ibi dicetur, Agathias Anth. l. II. c. XXXI. Ep. V. nempe βύβρωστιν Ἐρυσίχθονος, *diram famem Eryſichthonis.* Idem proinde *Triopae* filius, non vero ipſe *Triopas* ejus parens; cui tamen in Inſcr. Herodis Attici ſcelus illud, de quo mox, exciſi nempe Cereris luci, ac ultio a Dea ea de re ſumpta, tribuitur,

Οὐδὲ γὰρ ἴφθιμον Τριόπεω μένος Αἰολίδαο,
Neque enim generoſum Triopae robur Aeolidis &c.

ac unde γένος Αἰολίδαο; pro μένος legendum ibi conjecit magnus

Sal-

Digitized by Google

Salmaſius, aut μνημονικὸν eſſe illud Herodis ἀμάρτημα, qui patri *Triopae* tribuerit, quod de filio ejus Eryſichthone ab aliis e veteribus vulgo dicitur. Niſi etiam iis verbis Τριόπεω μένος, non adeo pater ipſe *Triopus*, obvio quidem apud Homerum more, ut μένος Ἀλκινόοιο, *robur Alcinoi* pro *Alcinoo* &c. quam filius ejus *Triopejus* apud Ovidium Metam. l. VIII. verſ. 751. dicatur deſignatus; prout filii parentum *robur*, *fortitudo*, *amor*, *dilectio* haud ſemel leguntur appellati. Quamquam & Hyginus, quod monuit Anna eruditiſſima, Aſtronom. XIV. id de ipſo *Triopa* etiam tradat, fame inſatiabili a Dea adfecto, idque ob Cereris non nemus quidem, ſed templum dirutum: Diodorus vero l. v. p. 331. hunc *Triopam* ſacro Cereris nemore exciſo, ad Regiae ſtructuram fuiſſe abuſum tradit, nulla inde immiſſae ei a Dea *dirae famis* ſeu βουπείνας facta caeteroquin mentione.

Vſ. 25. Οὔπω τὰν Κνιδίαν] Quae Theſſaliae regio hic in Scholiis perperam dicitur, quod vel refellit Diodorus, qui in narratione hujus rei, adducto paullo ante loco, non filium quidem, Eryſichthonem, ſed patrem *Triopam*, exciſo ſacro Cereris nemore, e Theſſalia cum adjuncto hominum agmine εἰς τὴν Κνιδίαν, *in Cnidiam*, dicit profugiſſe. In eundem vero cum hoc Poëtae noſtri Scholiaſte, ut unus alterum ducem videatur ſequutus, impegit quoque ὁ Ἐθνικογράφος Stephanus. Is enim ex male intellecto, qui in ejus Fragmentis e Bibliotheca Segueriana, bono litterarum fato, vulgatis adducitur, hoc Poëtae noſtri verſu, idem etiam ſecus tradit, Dotium nempe, de qua mox, urbem eſſe Theſſaliae, in quam commigraverint *Cnidii*, ὧν ἡ χώρα Κνιδία, Καλλίμαχος ἐν Ὕμνοις, Οὔπω ταν Κνιδίαν, *quorum*, ut addit, *regio Cnidia*, *Callimachus in Hymnis; nondum quidem Cnidiam &c.* Neque enim *Cnidii* in Theſſaliam, a quibus regio ſeu pars illa Theſſaliae dicta fuerit *Cnidia*, ſed Theſſalus *Triopas* cum ſociis e Theſſalia in *Cnidum*, quod ipſe Callimachi locus innuit, & Diodorus aperte d. l. tradidit, profectus. Quibus accedit Pauſanias, qui l. x. p. 628. Τριόπαν οἰκιστὴν τῆς Κνίδου, *Triopam Cnidi conditorem*, ejuſque proinde ſtatuam equeſtrem Delphos a Cnidiis adlatam refert. Quod monendum hic fuit, ne cuiquam minus cauto imponat dicta ad hunc locum veteris Interpretis gloſſa; quum de eo ſileant priores editores; & quamquam id jam ad Inſcriptionem Herodis, ante editum Fragmentum Stephani Seguierianum, dudum viderit ὁ πάνυ, quique ex eo id quoque obſervat in Notis ad Stephanum Cl. Holſtenius. Verum Salmaſii ea de re ad dictam Inſcriptionem monitum, in noviſſimis ad hanc Callimachi editionem adnotatis, opportune commemorari, nunc demum video.

Ibid. ἔτι Δώτιον ἱρὸν ἔναιον] Meminit ejusdem loci Lycophron vſ. 410. ubi cum Lebethriis portis ſeu clauſtris idem conjungitur.

Λιβηθρίαι σφίγξουσι ΔΩΤΙΟΥ πύλαι,
Lebethriae cohibent DOTII *portae*.

Lebe-

Lebetbrum vero Thraciae antiquitus, juxta Strabonem l. x. p. 410. & 747. poſtea, eodem teſte, Macedoniae adſcripta. Unde etiam *Dotium* non Theſſaliae, ſed Macedoniae ab Iſaacio tribuitur. Verum Magneſiae, quae adnexa Theſſaliae, cum *fons Libetbrius*, ſeu juxta alios *Libetbra;* tum hoc ipſum oppidum *Dotium* a Plinio, Solino, Martiano accenſetur. Adde, quod ab eodem Strabone alibi l. IX. p. 442. *Dotius campus*, Δώτιον πεδίον Perrhoebeae & Boebeidi paludi, in media fere Theſſalia ſitae, proximus dicitur. Hinc etiam hujus *campi*, praeter Heſiodi, qui a Geographo ibi adducuntur, verſus, & cujus ſit mentio in Stephani Fragmento, ſeu ſatis longa, quae in eo legitur de hac *Dotio* ῥήσει, meminit, & tanquam in quo e Coronide Nympha natus fuerit Aeſculapius, Homericus in hunc Apollinis filium Hymnus,

τὸν ἐγείνατο δῖα Κορωνὶς
ΔΩΤΙΩ ἐν πεδίῳ κούρη Φλεγύου βασιλῆος,
quem genuit diva Coronis
DOTIO *in campo*, *filia Phlegyae Regis.*

Quae autem Coronis ad dictas modo *Boebiadis*, paludis in Theſſalia, *ripas*, παρὰ Βοιβιάδος κρημνοῖσι, habitaſſe apud Pindarum dicitur in narratione nati ex ea Aeſculapii, ejuſque ex ambuſto matris corpore erepti, Pyth. Od. III. p. 219.

Vſ. 27. Δένδρεσιν ἀμφιλαφὲς] Quomodo apud Apollonium Rh. l. II. vſ. 735. dicuntur ἀμφιλαφέες πλατάνιστοι, h. e. juxta eruditos ibidem Criticos, ἀνθηραὶ, μεγάλαι, περίοπτοι, *platani*, *floridae*, *magnae*, *undique conſpicuae*; & prout veterum luci inde *umbroſi*, *frondoſi*, & *opaci* vulgo a Poëtis appellati. Quamquam ἄλσος a Graecis dictum de omni loco Diis conſecrato, etiamſi arboribus ſeu plantis parum conſito, notent veteres Pindari Enarratores Olymp. Od. III. p. 31. idque adſtruunt Homeri exemplo, qui de Oncheſto Boeotiae loco dixerit, nempe Iliad. B. 506. Ποσιδήιον ἀγλαὸν ἄλσος, *Neptunium clarum nemus*, quamquam, ut addunt, οὐ γὰρ Ὀγχηστὸς δένδρεσι κομᾷ, ἀλλὰ ἱερός ἐστι, *nec enim Oncheſtus arboribus abundat*, *ſed ſacer eſt locus*. Ut vero hic ἄλσος δένδρεσιν ἀμφιλαφὲς, *lucum arboribus denſum*, dicit Battiades, ita Julianus ait Orat. III. p. 210. κήπων τινῶν καὶ παραδείσων ἐν αὐταῖς πεφυτευμένων μάλα ΑΜΦΙΛΑΦΕΣΙ καὶ κατασκίοις ΤΟΙΣ ΔΕΝΔΡΕΣΙΝ, *in quibus horti erant ac nemora valde* DENSIS *ac opacis* ARBORIBUS *conſita.*

Vſ. 28. ἐν δὲ καὶ ὄχναι] Inſolita hujus vocis apud Heſychium gloſſa, ὄχνη, εἶδος κάστου ἢ κυστομίνου. Neque aliter in Lexico MSS. Colbertino apud eruditiſſimum du Cange in κουστόμουνον, ubi ὄχνη, εἶδος κουστουμίνου, nempe *cruſtuminium pirum*, cujus decantata a Cruſtuminio in Sabinis agro praeſtantia, apud Columellam, Plinium, Macrobium, ſicut ad Maronis Georg. II. vſ. 88. *Cruſtumiis Syriiſque piris*, adnotarunt jam viri docti, quaeque ex parte

Digitized by Google

rubentia exſtitiſſe, notat ibidem Servius. Ὄχνην alioquin de *piro agreſti* proprie dictam, obſervant veteres Grammatici; quamquam jam ab Homero duobus locis ὄχνην vel ὄγχνην de *ſativa piro* dictum conſtet, & quidem eo verſu Odyſſ. H. vſ. 20. Ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, *pirus ſupra pirum* ſata *ſeneſcit*; quaeque inde verba, ut ingratos argueret Athenienſes, protuliſſe fertur Ariſtoteles apud Laërtium l. v. p. 273. ultim. edit. Aelianum praeterea V. H. l. VIII. c. XXXIX. ac Euſtath. p. 1573. Hinc alibi apud Heſychium ὄγχναι (prout vulgo vox ea apud Homerum legitur) αἱ ἄπιοι. Apud Theophraſtum tamen diſtingui eadem videas H. Pl. l. II. c. VII. ἀπίος τε καὶ ὄχνας, unde Gaza poſtremam vocem ibi per *prunos* reddidit, nempe *piros amplius & prunos*; quum tamen, quod ad eundem Theophraſtum jam viderunt alii, nuſquam hac voce ὄχναι *prunos*, ſed *piros agreſtes* tranſlatas, eaſque tum bonos ferentes fructus, denotari conſtet: adeò ut ὄχναι, neque ἀχράδες proprie ſint ſeu *piri* mere *agreſtes*, neque ἄπιοι, *piri* nempe tantum *ſativae*. Quamquam & ἀπίους etiam pro ἀχράδας ſeu de *piris* mere *ſylveſtribus* dici videam alibi apud Theophraſtum de C. Pl. l. I. c. XVII. ὃ καὶ ἐπὶ ΤΩΝ ΑΠΙΩΝ ξυμβαίνει· καὶ γὰρ αὗται εὐβλαστότεραι ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ εἰσὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, h. e. Gaza Interprete, *quod vel in* PIRO SYLVESTRI *perſpicere licet. Haec enim facilius, quam* URBANA *iiſdem prorſus de cauſſis germen emittit.*

Vſ. 29. γλυκύμαλα] Qua voce uſa pridem Sappho,

Γλυκύμαλον ἐρεύγεται, ὡς ἄκρῳ ἐπ' ὔσδῳ,

Sicut dulce pomum extrabitur in ſummo ramo:

poſtrema nempe voce ὔσδῳ, Aeolice pro ὄζῳ, non ὕδῳ, ut vulgo in Scholiis ad Theocriti Idyll. XI. vſ. 39. ubi occurrit ille verſus, hactenus legitur; & quamquam id viderat pridem eruditiſſimus Fulvius Urſinus in collectione Carminum decimae hujus Muſae. Formata vero haec vox γλυκύμαλον, qua Cyclops ibi apud Theocritum Galateam compellat, ſicut γλυκυσίδη de *paeonia*, non apud Theophraſtum & Dioſcoridem ſolum, ſed apud Athenaeum quoque l. III. p. 76. aut γλυκύῤῥιζα, quae Theophraſto H. Pl. l. IX. c. XIII. γλυκεῖα, nempe ῥίζα, quod jam ad Solinum monuit ὁ πάνυ, dicitur. Sic γλυκυκάνον Cretenſibus, teſte Heſychio, quod ἐρυθρόδανον, ſeu juxta Theophraſtum, ἐρευθέδανον, nempe *rubia*. Γλυκύμηλα autem dicta a nonnullis *poma*, quae μελίμηλα ſeu *mellita* vocat Dioſcorides l. I. c. CLXI. περὶ μελιμήλων, & cujuſmodi *mitia poma* a Martiale vocantur l. X. Ep. XLVIII. Notum alioquin μῆλον Graecis quoque dictum de omni fructuum genere, ſicut apud veteres Latinos *pomum*; unde κοκκύμηλα de *prunis*, & κοκκυμηλέα de *arbore*, quae ea ferret, vulgo appellata. Hic vero γλυκύμηλα, quae alias de *fructu*, & quod jam monuit Anna praeſtantiſſima, de *arboribus* ipſis dicuntur. Adeo, ut de nemore Cereris, non ſylveſtribus ſolum, ſicuti quas memoraverat,

Digitized by Google

rat, pinu, ulmo, arboribus conſito hic dicatur, quod de alterius apud Romanos Deae nemore ſeu loco Martialis ait lib. IV. Epigr. LXIV.

Annae POMIFERUM NEMUS *Perennae.*

Ibid. ἀλέκτρινον ὕδωρ] Quod hic Interpreti *electrina aqua*, pro *pellucida* ſeu *limpidiſſima*, ut vel eum docebant Scholia, ἀλέκτρινον, διαυγὲς, & quemadmodum Lucianus dixit in Amorib. p. 1044. ed. Salm. ἠλέκτρου, φασιν, ἢ Σιδωνίας ὕελου διαφεγγέστερον ἀναστράπτει, *electro, ut ajunt, aut Sidonio vitro lucidius.* Unde apud Julianum in Caeſaribus de Jovis lecto dicitur, eum argento candidiorem, auro vero fulgentiorem exſtitiſſe; haerere tamen Mercurium, an *electri*, vel alterius metalli nomine debeat illum nuncupare. Nempe *electrum* de *auro puriſſimo* apud Sophoclem pridem dictum Antigon. vſ. 1049. τὸ πρὸ Σάρδεων ἤλεκτρον, *quod ante Sardes electrum*, ſeu auri ramenta in Pactolo.

Vſ. 30. Ἐξ ἀμαρῶν ἀνέθυε] Aliud iterum hic agit Interpres, qui haec verba *e tabulis erumpebat*; pro quo *e ſcatebris* vertendum hic vidit Vulcanius. Praeter obvium Homeri locum, qui adducitur hic in Scholiis, Apollonius Rh. l. III. vſ. 1391.

> Ἠΰτε κρουναῖαι ἀμάραι πλήθοντο ῥόησι;
>
> *Sicut fontani aquaeductus replentur rivis.*

Quo ſpectat Heſychii gloſſa, Ἀμάρη, ἡ ἐν τοῖς κήποις ὑδρορρόα, παρὰ τὸ ἅμα καὶ ἴσας καὶ ὁμαλῶς ῥεῖν, h. e. Ἀμάρη, *in hortis aquae fluxus, quod ſimul & aequaliter & ſedate fluat.*

Ibid. ἐπεμαίνετο χώρῳ Ὅσσον Ἐλευσῖνι] Conjeceram aliquando legendum ἐπεμαίετο, quo verbo pro ἐπιθυμεῖν uſus aliquoties coaevus Poëta Apollonius, ut l. II. vſ. 548. & l. III. vſ. 815. ſed nihil mutandum, quum eleganter ἐπιμαίνεσθαι hic dicatur, de magno ſeu flagranti quodam, quo haec loca ſibi ſacrata deperibat, amore eadem Dea; & prout μαίνεσθαι, μανικὸν, μανικῶς, a Graecis; a Latinis autem *inſanire*, ac *inſanum*, & *inſane*, pro *vehementer* ſeu *valde amare* aut *cupere*, & pro *valde*, *mirifice*, uti paſſim apud Plautum, *inſanum bonum* Moſtell. A. III. Sc. III. & Curcul. A. I. Sc. III.

> *Nam bonum eſt pauxillum amare ſane*, INSANE *non bonum eſt:*
>
> *Verum totum inſanum amare*, h. e. *quod meus herus facit.*

Nempe quod dixerat pridem Anacreon de flagranti, quo vinum juxta ac puellas deperibat, amore, Od. XIII. Θέλω, θέλω μανῆναι, *volo, volo inſanire*, ac inde ad Graecorum morem, ut ſolet, Propertius l. II. El. XXXII.

> *Lynceus ipſe meus ſanos* INSANIT *amores.*

Haud novum autem, certa quaedam prae aliis loca ab hac Dea, ſicuti vulgo alia ab aliis Numinibus, *inſane* ſeu *mirifice dilecta* hic dici; nempe ut ea de re Themiſtius Orat. X. p. 140. ἐξ ὧν μάλιστα ἀγαπῶσι χωρίων, καὶ ἃ μάλιστα διασπάζουσι, *de quibus locis*,

vocantur ſcilicet Dii, *quae praecipue diligunt, & quae potiſſimum etiam conſervant:* ac prout inſuper videri poſſunt, quae ab hoc Poëta dicta ſunt in Hym. in Delum vſ. 269. &c. de locis Apollini, Neptuno, Mercurio, Jovi prae aliis impenſe acceptis, & a quibus quoque iidem Dii fuerunt denominati. Cujuſmodi proinde tum hic ſacratus Cereri ad Dotium *lucus*, tum *Eleuſis*, ut additur (inde etiam *Cerealis Eleuſin* a Papinio dicta Theb. l. XII. vſ. 627.) *Triopium* & *Henna*; a quibus etiam duobus *Eleuſinia*, ut notum, & *Hennenſis*, qua de re jam paullo ante ad vſ. 15. & mox adhuc dicetur, appellata eadem Dea. Ut hoc addam, quod in brevibus ad Homerum Scholiis Odyſſ. Α. verſ. 128. notatum videas, non majorem fuiſſe Deorum ambitionem ſeu *inſaniam*, quam ut ii colerentur in locis a ſe maxime remotis, & quae caeteroquin inhabitare aut tutari credebantur. Ita Neptunus in locis a mari diſſitis, ſive quod ibi dicitur, ἠπειρώτης, *continentis* velut *incola*, non proinde jam ἐνάλιος aut πόντιος ſeu *Marinus* ab Ulyſſe tum cultus. Quod utique de Cerere dici hic non potuit, eadem quippe cum Tellure, & cui inſuper peculiari, & praecipuo quodam cultu, quod de *Eleuſi & Henna* potiſſimum conſtat, ſacrata erant eadem loca; ac ubi ſolemni religione ac populorum ad eadem confluxu celebrari conſueverat eadem Dea.

Vſ. 31. Τριόπῳ θ' ἱερὸν] Quo tamen nomine urbs nulla adhuc erat in Cnido, *Triopa* Eryſichthonis patre, qui locum fertur condidiſſe, nondum eo e Theſſalia (nempe ante laeſam a filio Cererem, ac ſequutam inde illius βουλιμίαν, uti ſupra etiam innuitur verſ. 25) profecto. Quod proinde hic προλήψει Poëtis haud inſolita factum, vere jam ad Inſcriptionem Herodis Attici monuit magnus Salmaſius p. 28. De Cereris praeterea eodem in loco, ſicuti apud *Eleuſina* & *Hennam* cultu, haud alibi occurrit mentio; ſed veteris quidem agonis, quod etiam jam d. l. monuit vir maximus, Apollini *Triopio* ibidem ſacri meminit Herodotus l. I. c. CLXIV. communis vero ejuſdem Apollini, Neptuno, & Nymphis, priſcus Theocriti Enarrator Idyll. XVII. vſ. 69. Adde, quod Τρίοπος hic appelletur, qui locus alioquin Τριόπιον vocatur ab Herodoto l. I. c. CLXXXIV. & l. VII. c. CLIII. Scylace p. 36. Diodoro lib. V. p. 329. Stephano; a dicto autem modo veteri Theocriti Interprete, & quod jam vidit hic Friſchlinus, Τρίοπος, ut hoc loco, dicitur. Erat autem Cariae ſeu Cnidiorum in Caria, idemque Coo adjacens, ut ex iiſdem Auctoribus liquet, promontorium, a *Triopa*, uti jam dixi, hujus Eryſichthonis patre (quamquam ab aliis, ut a Jaſone in memoratis ad Theocritum gloſſis, *Triops* Abantis filius ſtatuatur) juxta Diodorum, Pauſaniam, Stephanum, iiſque antiquiorem hunc ipſum Callimachum, ſicut ea de re jam ante monitum ad vſ. 25. conditum ac denominatum.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. ὀκχόεσσαν Ἔνναν] Vide de *Hennaea* Siculorum *Cerere*, ſumma illic religione culta, quae e nummis & auctoribus notavi paullo ante ad vſ. 15. Nugas vero agit Graecus Enarrator, qui *Hennam* pagum Atticae hic ſomniavit. Ut certe mirum ſit eruditiſſimum Meurſium, ſicut jure hic eum redarguit Anna praeſtantiſſima, fide hujus Graeculi Ἔνναν inter Atticae pagos recenſuiſſe; quum tamen paullo ante *Inſulae*, quod utique de *Attica* dici non potuiſſe nemo neſcit, *umbilicum* idem noſter Battiades vocaverat. Neque vero neceſſaria illa, quam eruditiſſimus Tan. Faber addendam hic putavit, conjunctio, χ᾽ ὀκχόεσσαν pro ὀκχόεσσαν. Optime enim ſine ea verſui ratio conſtat, & exempla apud Poëtas paſſim obvia.

Vſ. 32. ὁ δεξιὸς ἄχθετο δαίμων] Idem nempe δεξιὸς δαίμων hic dictus, qui vulgo ἀγαθὸς, ſicut vulgo δεξιὸς ὄρνις, de *bona* ſeu *fauſta avi* augurali, δεξιὰ φάσματα, de *fauſtis oſtentis*, apud Aeſchylum Agam. verſ. 1443. & δεξιὸς οἰκιστὴρ, ſupra de *auſpicato coloniae duce* Apolline vſ. 67. Hym. in hunc Deum. Ita non κακὸς ſolum δαίμων, ſed etiam ἕτερος δαίμων, quaſi *alter* ſeu *ſiniſter* genius ſubinde dictus, ut apud Pindarum Pyth. Od. III. p. 219.

Δαίμων δ᾽ ἕτερος,
Ἐς κακὸν τρέψαις,
Daemon ſeu *genius autem ſiniſter*,
Ad malum qui impulerat,

ubi veteres Critici, δαίμων δὲ ἕτερος, ὁ κακοποιὸς, *maleficus*, & qui eam in rem adducunt ibidem hujus Callimachi, quae inde etiam inter Fragmenta ejus relata videas, verba, nempe οὐ πάντες, ἀλλ᾽ οὓς ἔχει ἕτερος δαίμων, *non omnes*, *ſed quos malus tenuit genius*. Sed eundem Pindari locum jam ab Anna eruditiſſima ad ipſa Callimachi Fragmenta animadverſum, ubi haec ſcripſeram, vidi. Notabile vero hic non malo ejusmodi ſeu ſiniſtro, verum *dextro* ſeu bono, ſed irato *Triopidis*, h. e. Eryſichthonis *Triopae*, uti vidimus, filio, totique illi familiae, *Genio* vel *Deo* (ut promiſcue δαίμων apud Poëtas, quod obvium, de utroque dicitur) ad *pravum*, quod ſequitur, *conſilium*, ſibique ac toti Regiae domui exitioſum, prolapſum continuo dici eundem Eryſichthona, Dii nempe, juxta ſaniorem gentilium Theologiam, omnes natura ſua benefici, nusquam malefici, ſeu ἀγαθῶν χορηγοὶ, κακῶν δὲ οὐδενὸς, *bonorum largitores*, *mali vero nullius*, ut de iis poſt Platonem de Republ. lib. II. p. 379. ait ejus Enarrator Proclus, cum in Platonis Theolog. pag. 45. tum in Timaeum l. v. p. 335. ac praeterea in ipſos de Republ. libros p. 358. & quos ea de re locos obiter hic Lectori indicaſſe ſufficiat. Unde etiam de Deo a Lucretio dictum l. I. vſ. 63. *nec tangitur ira*. *Iraſci* nihilominus dicti quandoque, uti hoc loco iidem Dii, h. e. ubi quis ſemet ab illis, ſeu ab eorum cura ac indulgentia in res humanas, pravis adfectibus & mentis perturbationibus avertit; prout

id explicat optimus veteris illius Theologiae Interpres Jamblichus de Myſter. Sect. I. c. XIII. Adeo, ut *ad prava conſilia*, ſicut hic de Eryſichthone continuo additur, iidem, qui ſemet clariſſima Deorum luce, ut ibidem addit, Chalcidenſis ille Myſta, ſponte privantes, in tenebris ambulant (σκότος ἑαυτοῖς ἐπαγάγοιεν) facile delabantur; ſibique inde tanquam ab *irato*, & quod ſupplicationibus ac reverſione placare debuerant, Numine, mala ac damna immenſa ipſimet arceſſant. Quae equidem ex iis, quae de *ira* Dei, ſeu *irato* unico vero ac ſupremo *Numine*, peccata nempe, quae nos ab eo avertunt, in ſceleratis deteſtante ac puniente, in ſacris utriusque foederis libris haud ſemel dicuntur, deſumpta ac detorta; & ab hominibus quidem in diffuſa jam Chriſtianae Religionis luce verſantibus, haud immerito licet ſtatuere. Quamquam id ab eorum Magiſtri placitis haud alienum eſſe conſtat; qui dicto ante libro de Republ. p. 380. ait Poëtis concedendum, ut dicant, non mala quidem & calamitates a Deo proficiſci, id enim nefas; ſed Deum bene & juſte egiſſe, dum illis poenas infligit; idque, ut inde aliquam utilitatem iidem reportarent. Unde a Juliano Imp. e Platonis, quae ubique ille in ſuis operibus memorat, placitis dictum Orat. II. pag. 149. e ſacrilegis alios poenas quidem Diis dediſſe, alios vero neglectos, *utpote indignos, quos ulla poena ad ſanitatem revocaret*, ὡς οὐκ ἄξιοι κολάσεως εἰς ἐπανόρθωσιν φερούσης. Adeo, ut neque idem Plato facile fuerit adſenſus Choro Oceanidum, dicenti de ſupremo Deorum Jove apud Aeſchylum Prom. vſ. 162. ὁ δ' ἐπικότως αἰεὶ θέμενος ἄγναμπτον νόον, *ille autem perpetuo prae ira animum inflexibilem reddens.* Ut mirum proinde ſit, ullam ex iis, quae de irato Deo in veteri foedere, ad eam, quam modo dixi, normam ſubinde dicuntur, cavillandi occaſionem arripere voluiſſe eundem, de quo modo, Julianum; prout ex iis liquet, quae ex ejus adverſus Religionem Chriſtianam commentatione proferuntur in graviſſimis Cyrilli contra eundem τ̃ παραβάτην diſputationibus, & quidem lib. v. ſed qua de re ad eosdem graviſſimi Antiſtitis, qui nunc ſub praelo ipſius Juliani, quod jam alibi monui, operibus a me adnexi ſudant, libros, dicendi adhuc erit locus.

Vſ. 33. βωλὰ] Inter alios Dorismos, qui in Theocrito adhuc emendandi reſtant, recenſeri etiam debet eadem vox βωλὰ pro βουλὰ nempe ſeu βουλὴ, ut Idyll. XVII. vſ. 15. ubi de Philadelpho ait, Βωλὰν, ἂν οὐκ ἄλλος &c. pro βουλὰν, ut ibi hactenus legitur, *conſilium quod non alii viro in mentem venire potuiſſet.* Sic legendus quoque verſus 70. Idyll. praecedentis.

Μωσᾶν, ἀπάνευθε Διὸς μέγα βωλεύοντος,

non ut in editis, Μουσᾶν & βουλεύοντος,

Muſarum, absque Jove magno conſultore.

Μῶα autem pro Μῶσα, litterae nempe σ ἀφαιρέσει, dixerunt La-

co-

eones, ut in Comici Lyſiſtrata pag. 910. τὰν τεὰν ἐκλιποῖσα Μῶσα, *relinquens Muſa.*

Vſ. 35. ἀνδρογίγαντας] Vulgo ſolent Poëtae antiquos mortales, qui in Deos furere, impieque ſe gerere ſunt auſi, ut totidem nempe *Terrigenas* nuncupare. Sic veſanus ille Capaneus, γίγας cum ab Aeſchylo Sept. Theb. vſ. 430. tum ab Euripide Phoen. vſ. 1137. appellatur. Ut vero ἀνδρογίγαντες hic dicuntur, qui nempe juſſu Eryſichthonis ſacrum Cereris lucum exſcindere adgrediuntur; ſic ἀνδρόπαιδα impium, & vel invito Jove Thebas diruere paratum Parthenopaeum appellaverat pridem Aeſchylus Sept. Theb. vſ. 539. ἀνδρόπαις ἀνὴρ, *virilis puer*, ſeu qui *e puero vir ſtrenuus* primum evaſerit, a Lycophrone vero νέανδρος dicitur, quem ibi Iſaacius ad illum Aeſchyli locum vult reſpexiſſe, μετέφρασε δὲ τὸ Αἰσχύλειον· τὸν γὰρ ἀνδρόπαιδά φησιν Αἰσχύλος, οὗτος νέανδρον ὡς παραφράζων λέγει, *expreſſit autem Aeſchylum: quem enim* ἀνδρόπαιδα *vocat Aeſchylus, hunc* νέανδρον, *tanquam illum interpretatus, vocat.*

Ibid. ὅλαν πόλιν ἄρχιοι ἆραι] Parodia eſt, quod hic praeteriri non debuit, ſeu imitatio loci Euripidei de dicto modo Capaneo, Phoen. vſ. 1037.

ΓΙΓΑΣ ἐπ' ὤμων γηγενὴς, ΟΛΗΝ ΠΟΛΙΝ
ΦΕΡΩΝ, μοχλοῖσιν ἐξανασπάσας βίᾳ.
GIGAS *terra natus* TOTAM URBEM
SUSTINENS, *vectibus vi abſtractam.*

Vſ. 36. πελέκεσσι καὶ ἀξίναισι] Ἀξίνην de διδύμῳ πελέκει, ſeu *utrinque ancipiti ſecuri* dictam notant veteres Grammatici; qualem ἀμφίτομον βέλεμνον, *anceps*, ſeu *utrinque ſecans telum*, vocat Aeſchylus Agam. vſ. 1505. & qualis ἀμφήκης γένυς dicitur, Sophocl. Elect. vſ. 488. ac unde *bipennis*, ac *ferrum bipenne* a Latinis dictum. A quibus proinde diverſae πελέκεις ἑτερόστομοι, ſeu *ſecures una parte acutae*, ut apud Syneſium Ep. CXXVII. p. 262.

Vſ. 38. αἴγειρος, μέγα δένδρεον] Quomodo nempe μακεδνῆς αἰγείροιο, alibi μακραί τ' αἴγειροι, *celſae populi nigrae*, dicuntur ab Homero Odyſſ. H. 106. & K. 510. Quae etiam αἴγειρος, ſeu *nigra populus* in majorem altitudinem *alba populo* ſive τῇ λεύκῃ adſurgere, a Theophraſto dicitur H. Pl. l. III. c. XIV. & prout celſis vulgo arboribus conſiti ſacri veterum luci. Creticam autem vocem eſſe αἴγειρον (quamquam eam inter Creticas λέξεις a diligentiſſimo Meurſio in Creta relatam non videam) alibi innuit Theophraſtus, nempe H. Pl. l. II. c. III. ubi de tranſlatione arborum ex una regione in aliam ait, καὶ εἰ δή τις κομίσειε τὴν ἐν Κρήτῃ λεγομένην αἴγειρον, *& ſi quis eam, quae in Creta* αἴγειρος (*populus nigra*) *vocatur, tranſtulerit*, &c. Hinc alio etiam loco H. Pl. l. III. c. VI. obſervat, cum in Creta dari αἰγείρους καρπίμους, ſeu *populos nigras, quae fructus ferant*; tum unius meminit id genus αἰγείρου, ad aditum ſpeluncae Idaeae in Creta (nempe haud aliter ac apud

Maronem dicitur Ecl. IX. vſ. 41. *hic candido populus antro imminet*) in qua munera conſecrata conſervarentur. Adde, quod Creticae *αἰγείρου*, ejusque in medicamentis uſus, mentio fiat aliquoties apud Senem Coum, cujus ea de re locum ſuppeditabit Foëſius, & in Creta eruditiſſimus Meurſius. Id enim, quod alibi jam dudum notavi, & ante editum ejusdem Meurſii de Creta Commentarium, nempe Diſſ. de Praeſt. Num. p. 310. huic Inſulae extitit peculiare, ut prae aliis regionibus, eximiis omnis generis plantis, herbis nempe & arboribus, abundare eadem crederetur: adeo, ut myropolae urbis Romae ſolas herbas, quae a Creta adferebantur, una cum ſuccis & ſeminibus emerent, ut e Galeno ibidem monui, de Antidot. l. I. c. X. &c. c. XIV. quae loca accuratam alioquin effugere Cl. Meurſii, ubi de Creticis arboribus & herbis agit, diligentiam. Quod vero de eadem arbore ſive *αἰγείρῳ* hic a Poëta additur, *αἰθέρι κῦρον*, id *οὐρανομήκης*, *in coelum pertingens*, una voce ab Homero dicitur Odyſſ. E. vſ. 239.

Αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης,
Populusque abiesque in coelum pertingens.]

Vſ. 39. *νύμφαι ποτὶ τ' ἔνδιον ἑψιόωντο*] Haud mirum ſub celſa hujus nemoris nigra populo, dici hic a Poëta ſolitas meridiano tempore ſacratas Cereri Nymphas, choreis nempe, ut ea in re ait Ovidius, ſe oblectare. *Αἴγειρος* enim inter eas arbores a Pherenico Poëta apud Athenaeum l. III. 78. relata, quae a Nymphis ſicut *καρύα*, *βάλανος*, *πτελέα*, *συκῆ*, *nux*, *juglans*, *ulmus*, *ficus* & qua de re ad vſ. 81. Hymni in Delum egimus, forent ſcilicet denominatae: & ſicut ibidem ait noſter Battiades, gaudere Nymphas, ubi quercus (quae vox ibi *δρῦς*, quasvis alias arbores denotat) imbre irrigantur; dolere autem *ὅτε δρυσὶν οὐκέτι φύλλα*, *quando quercubus non adſunt amplius folia*, quae nempe umbram iisdem, meridiano, ut hic dicitur, tempore, praebeant, ſub qua choreas ducere, aut aliis ſe oblectare luſibus eaedem poſſint. Id vero melius aliquanto de *quercu*, ab Ovidio in narratione hujus facti, quam hic a noſtro Battiade de *αἰγείρῳ* ſeu *populo* dictum ſtatuit Anna praeſtantiſſima; quod nempe *populus* non ſit arbor umbroſa. Iſtud quidem novi a Plinio traditum l. XVII. c. XII. *populo* nempe nullam eſſe umbram. Verum haud minus conſtat *umbroſam* dici a Virgilio hanc arborem Georg. lib. II. vſ. 60.

Herculeaeque arbor UMBROSA *coronae*;

& ab eodem Aen. l. VIII. vſ. 276.

Herculea bicolor cum POPULUS UMBRA,

& apud Horatium l. II. Od. III.

Qua pinus ingens, albaque POPULUS
UMBRAM *hoſpitalem conſociare amant.*

Et quamquam ea de *λεύκῃ* ſeu *alba populo* ibidem dicantur (ea enim

enim fuit, ut vel e Theocrito liquet, Herculi ſacra) & quam etiam πλατυφυλλότεροι τῆς αἰγείρου, ſeu *latiora folia* habere *nigra populo* tradit Theophraſtus de C. Pl. l. v. c. VIII. eandem tamen albam populum ſeneſcentem ob alimenti inopiam *anguſtiori eſſe folio*, τὸ φύλλον στενότερον, continuo ille ibidem agnoſcit. Adeo etiam, ut haud minus de hac *umbroſa* in luco Cereris, hactenus quippe incaedua, ac proinde annoſa αἰγείρῳ dici a Callimacho potuerit; quum *umbroſum* itidem Minervae apud Phaeacas lucum αἰγείρων, ſeu ex meris hiſce *nigris populis* conſitum, dixerit Homerus Odyſſ. Z. vſ. 291. alibi autem, ubi de opacis Proſerpinae lucis agit, ut adducto paullo ante loco, μακραί τ' αἴγειροι, *celſae populi nigrae*, commemorantur, Odyſſ. K. 510. Adde, quod denſae eſſent in lucis arbores, ac inde πυκναὶ & σύσκιοι, *denſae & umbra obtectae*, haud ſemel dictae; ſicut τέμενος φυλλάδι, *foliis denſum lucum*, vocavit, ut jam alibi monui, Sophocles Trachin. vſ. 767. prout nempe τεμένη de *lucis* etiam ſubinde dicuntur, ſicut apud Lycurgum contra Leocratem p. 195. ed. Hanov. ὅτι τῶν τὰ τεμένη τέμνοιεν, καὶ τοὺς νεὼς κατασκάπτοιεν, *quia quod luci exſcinderentur, ac diruerentur delubra*. Haud alienae proinde ab his Nymphis, in ſacro Cereris luco agentibus ſub *procera* hac *arbore*, ut eam hic vocat Callimachus, choreae ac luſus. Mitto quod Athenis olim αἴγειρος exſtitiſſe fertur, ad quam ludos ſcenicos ſpectandi ergo, & antequam conſtructum eſſet Theatrum, tabulata erant erecta, ac unde αἰγείρου θέα alibi, & rectius παρ' αἰγείρου θέα, *ad populum nigram ſpectaculum*, apud Heſychium, Suidam, praeterea & Euſtathium legitur, & quidem cum tradita illius antiqui Athenienſium ritus explicatione. Eandem vero αἴγειρον fuiſſe in foro, ex alio ejuſdem Heſychii loco ἀπ' αἰγείρων (ſeu ἀπ' αἰγείρου) bene jam obſervavit in Lectionibus Atticis eruditiſſimus Meurſius. Ut vero hic ποτὶ τ' ἔνδιον redditur in Scholiis, περὶ τὸ μεσημβρινὸν, ſic ποιμένας ἐνδίους, *paſtores ſub meridiem*, obſervari a cicada dixit Theocritus Idyll. XVI. vſ. 95. τ' ἔνδιον autem Dorice hic pro τὸ ἔνδιον, ſicut ὤνα pro ὦ ἄνα ſupra verſ. 33. Hym. in Jov. & τ' ἄργος pro τὸ Ἄργος vſ. 138. Hym. in Lav. Pall. Neque de voce ἑψιόωντο opus hic retexere, quae notavi ad vſ. 3. Hym. in Dianam, ἐν οὔρεσιν ἑψιάασθαι, *in montibus ſe oblectare*, choreis nempe &c.

Vſ. 42. τίς μοι καλὰ δένδρεα κόπτει] Quae nempe *arbores* incaeduae pro lucorum Diis aut Deabus ſacratorum more, & ſolita loci religione, manere debuerant. Ita de uno e Jul. Caeſaris percuſſoribus P. Turullio, tradit Dio lib. LI. pag. 448. eum in Co Inſula Auguſti juſſu interemptum, ac, ut addit, καὶ ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν Κῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ΞΥΛΑ ἐς ναυτικὸν ΚΕΚΟΦΩΣ, δίκην τινὰ καὶ τῷ θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξε, *ita ut viſus ſit Turullius poenas Aeſculapio dediſſe, cujus in luco, qui in Co Inſula eſt*, ARBORES *rei navalis cauſſa* CECIDERAT.

Κόπτειν nempe, quod hic etiam dicitur, ſeu ἐκκόπτειν, *ſuccidere* ſeu funditus exſcindere religioſas id genus arbores, ſemper vetitum; non autem eas ſubinde, & peracto prius ſacrificio, conlucare, ſeu frondes inde amputare. Quod poſtremum *coërcere*, *deputare*, & veteri apud Feſtum verbo; ac in priſcis tabulis, *coinquere arbores*, a Romanis, ut jam monuit ad Solinum ὁ πάνυ, dicebatur. Adde veteres gloſſas, *conluco*, διακαθαίρω δένδρον, *arborem purgo*, amputatis inutilibus ramis, quomodo nempe eo verbo διακαθαίρειν & voce διακάθαρσις utitur, ubi ea de re agit, Theophraſtus de C. Pl. l. III. c. x.

Vſ. 43. αἱ πόλις ἀρήτειραν Δαμοσίαν ἵσταν] Dotium nempe, de qua paullo ante vſ. 26. urbs Theſſaliae, ad quam ſitus erat hic Cereris lucus. Haud mirum vero ab ea urbe conſtitutam dici *publicam* illius Deae *ſacerdotem*, ἀρήτειραν δημοσίαν, quum collatio Sacerdotiorum, propter ſacrorum religionem, inter praecipuas publicae rei ac adminiſtrationis curas fuerit ſemper & ubique ferme habita. Unde in genere etiam ſacerdotes, tam ἱερεῖς quam ἱέρειαι, κληρωτοὺς dicti ſeu *ſorte eligi*, iique ὁλόκληροι; & e nobiliſſimis quidem ac probatis antea civibus aut matronis vel virginibus apud Atticos, ut ex eorum oratoribus notum; finitoque Sacerdotii tempore, rationem illius, quod vel ex Aeſchine adv. Cteſiphontem conſtat p. 276. ed. Baſil. tanquam qui ſacra pro urbe ac civibus facerent, ac unde penderet ſalus publica, reddere tenebantur. Sacra enim & feſta, alia δήμια ſive δημοτελῆ apud eosdem veteres habita, ſeu *in commune*, ut de iis loquitur Tertullianus de Spectacul. c. VI. *celebrata*, & qualia ab eodem Cerealia commemorantur: quae proinde per δημοσίας, ut hic de Cereris ἀρητεῖρα apud Theſſalos dicitur, urbis aut gentis ſacerdotes, viros aut feminas, procurabantur: alia vero privata, ſicut Athenis τῶν φρατριῶν aut συνοικιῶν ſingularum *curiarum*, aut *ſimul cohabitantium*; quorum mentio itidem apud oratores Atticos, & eruditos Ariſtophanis Interpretes de Pace p. 699. Ita Χαλκεῖα Athenis feſtum, primo δημοτελὲς, dein ſolorum artificum, ſeu fabrorum, exſtitiſſe tradit Euſtathius Iliad. B. p. 284. Hinc apud Romanos quoque comitiis populi tributis primo ſolus quidem Pontifex Maximus, dein poſt legem Domitiam creati quoque reliqui Pontifices, aliique majorum gentium Sacerdotes, ut augures & quindecimviri. Unde etiam *augur publicus* & *augures publici* dicti apud Tullium l. VI. Ep. Fam. VI. de Legib. l. III. ac in municipiis itidem ut AUGUR. PUB MUNICIPII apud Gruterum c. LXXI. I. & FLAMEN SACR. POP. MUNICIPIAL. ſeu *Sacrorum Publicorum Municipialium* c. XVI. 3. & in doctiſſimi Reineſii Syntagm. p. 361. MAG. (ſeu Magiſter) PUBLICUS HARUSPICUM. Immo id nominatim de *Publica Cereris Sacerdote Populi Romani*, uti hoc apud Callimachum loco, de δημοσίᾳ ejusdem Deae ἀρητείρᾳ in

urbe

Digitized by Google

urbe Theſſaliae Dotio, dici videas in alia Inſcriptione apud Gruterum cccviii. 4. & quae proinde omnino meretur hic adſcribi,

CASPONIA, P. F.
MAXIMA
SACERDOS CERERIS
PUBLICA
POPULI ROMANI
SICULA.

Id vero apud Romanos receptum, ut Graecorum ritu e ſequiori ſexu, & quidem Graecae eſſent Cereris Sacerdotes ſeu ἀρήτειραι, ſicut in adducto lapide Sicula illa Cereris apud Romanos Sacerdos. Docet id aperte Tullius Orat. pro Balbo, SACRA CERERIS, *Judices, ſumma majores noſtri religione confici caerimoniaque voluerunt: quae cum eſſent aſſumpta de Graecia &* PER GRAECAS SEMPER CURATA SUNT SACERDOTES, *& Graeca omnia nominata:* Adeo, ut quum ſumma caſtimoniae ratio in eligendis illis Cereris, qua de re jam ſupra egimus ad verſ. 5. hujus Hymni, Sacerdotibus mulieribus aut virginibus haberetur; inde etiam factum fuerit, ut eadem Cereris Sacerdotia non eſſent ex eorum genere, quae ΔΙΑ ΓΕΝΟΥΣ ſeu *haereditaria* apud Graecos dicebantur; ſed quae dignis ſacro illo munere probatiſque demum feminis, certo deſtinatoque conſilio, idque publico urbis, ut hic ab oppido Dotio factum dicitur, aut gentis nomine, conferebantur. Ita Athenis quoque delectae a reliquis mulieribus duae *Sacerdotes* ſeu ἀρήτειραι, quae Theſmophoriis hujus Deae ſacris praeeſſent; ut id docet Iſaeus de Conon. Haered. p. 511. ed. Hanov. αἵτε γυναῖκες ἐκ τῶν δημοτῶν μετὰ ταῦτα προὔκριναν αὐτὴν μετὰ τῆς Διοκλέους γυναικὸς τοῦ Πίτεως, ΑΡΧΕΙΝ ΕΣ ΤΑ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ, *Popularium vero mulieres illam poſtea elegerant cum uxore Dioclis Piteis, ut* SACRIS CERERIS PRAEESSET; quaſi nempe totidem tum illius Deae ἀρχιέρειαι, prout in antiquis lapidibus haud ſemel occurrit illud ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΣ nomen, Sacerdotibus nempe feminis tributum, ſicut Marm. Oxon. p. 94. P. I. & Sponii Miſc. p. 338. ac 349. Quales non *Flaminicae* ſolum, aut *Sacerdotes Primae in Municipio* dicuntur in aliis antiquis lapidibus; ſed quandoque etiam integrae gentis ſeu Provinciae, ut *Flaminioa Provinciae Hiſpan. Citer.* aut *Luſitaniae*; vel *Sacerdos Deſignata Provinciae Hiſpan. Citer.* apud Gruterum, totidem proinde ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΙ. Hic vero apud Callimachum de ἱερείᾳ tantum agitur, ſeu, ut eam vocat, ἀρητείρᾳ, Cereris nempe *Sacerdote* in urbe Theſſaliae Dotio; & ſicut Dianae, alibi Hecates, ἀρήτειραν vocat Apollonius l. i. vſ. 312. & l. iii. vſ. 252. Μελίσσας alioquin proprio nomine dictas Cereris ſacerdotes ſupra vidimus ad vſ. 110. Hym. in Apoll. ſicut eas ἱεροφάντιδας in ſacris hujus

hujus Deae Eleuſiniis appellatas, docent priſci Grammatici ad Sophoclis Oedip. Col. vſ. 714. Quamquam ἱεροφάντιδα Athenis etiam dictam de Minervae Sacerdote femina, liquere videatur e Plutarcho in Sylla p. 460.

Vſ. 44. γέντο δὲ χειρὶ] Ita praeter Homerum Apollonius Rh. lib. IV. vſ. 224.

ἡνία δ' ἵππων
ΓΕΝΤΟ χεροῖν Ἀψύρτος,
habenas equorum
Accepit manibus Abſyrthus,

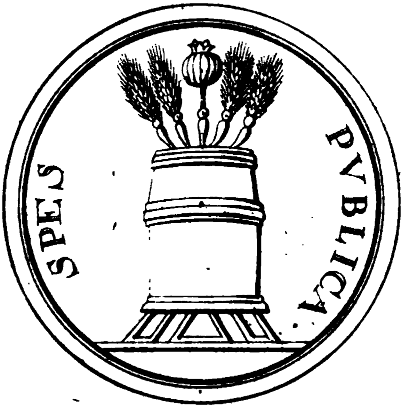
rationem vero formati hujus verbi γέντο pro ἔλαβεν, ab ἕλω, & unde ἕλετο, ac per ſyncopen ἕλτο, docent Grammatici, ut Etymologi Auctor, & haud uno loco Euſtathius: de quo tamen an fides continuo iis haberi debeat, & in hac voce γέντο pro ἔλαβεν, non lateat forte aliquis antiquus & alias obſoletus, (qualium magna ſeges) verbi, unde formatum ſit eo ſenſu illud γέντο, uſus, aliis ſagacioribus dijudicandum relinquimus.

Vſ. 45. Στέμματα καὶ μάκωνα] Interpres *coronas floreas & papaver*, quum tamen coronis floreis omnino haud delectari Cererem; unumque Sophoclem, illi ac Proſerpinae coronam e floribus, narciſſi nempe, tribuere, tradant veteres Tragici illius Enarratores ad Oedip. Col. vſ. 715. ac inde ut paullo ante ibidem dicitur, *in Theſmophoriis prohibitum mulieribus Sacrum illud obeuntibus omnem coronarum e floribus uſum*, ἀλλὰ ταῖς θεσμοφοριαζούσαις τὴν τῶν ἀνθινῶν στεφάνων ἀπειρῆσθαι χρῆσιν. Quamquam ibidem *myrtum* & *ſmilacem* coronam eſſe Cereris, tradidiſſe dicitur Iſter Demetrius; & *myrto* coronatos hujus Deae Sacerdotes ex utroque ſexu, in Eleuſiniis nempe. Quibus accedit Artemidorus, qui *myrteam coronam* Cereri ac Veneri communem adſerit *l.* I. c. LXXIX. Spicifera alioquin, ut notum (& qua de re jam ante ad vſ. 2. hujus Hym.) Dea; ac inde eo capitis inſigni, *ſpiceae* nempe *coronae*, in veterum nummis conſpicua; eademque ſpicarum manipulum dextra, *papaver* autem, de quo hic, ac Cereale inde a Marone dictum Georg. l. I. vſ. 212. ſiniſtra vulgo in iis praeferens. Juxta illud nempe, quod opportune jam hic viderunt Vulcanius & Anna praeſtantiſſima, Theocriti Idyll. VII. vſ. 157.

Δράγματα καὶ μάκωνας ἐν ἀμφοτέραισιν ἔχοισα,
Spicarum manipulos & papaver in utraque manu gerens.

Sed haec jam pervulgata, quaeque ejus ratio exſtiterit; eaque paſſim in antiquariorum libris obvia. Unius tamen illiuſque inſignis nec vulgati hactenus nummi iconem adferam haud ingratam Lectori, nec ab hoc loco alienam fore reor, depromptam e Theſauris Gallorum Regiis. Nummus eſt ſub M. Aurelio cuſus, mole juxta ac elegantia conſpicuus, in quo modius cum ſpicis ac papavere, ſolitis Cereris ſymbolis, viſitur, in inſcr. SPES PUBLICA.

Digitized by Google

Papaver alioquin inter myſtica Bacchi ſymbola, juxta ferulas, thyrſos &c. a Clemente refertur Protrept. p. 24. Neque vero novum videri debet Deae hujus ſacerdoti, cui nempe adſimilata dicitur hic Ceres, eadem inſignia, ut *coronae* & manipuli forte ſpicarum (anceps enim, ut notum, vox στέμματα, de *corollis* aliisque *ſacris infulis* adhibita) & *papaveris* tribui. Haud aliter nempe ac virgo Minervae apud Pallenenſes ſacerdos, feſto illius Deae, πανοπλίαν ejusdem induta legitur (& de quo loco jam ante) apud Polyaenum lib. VIII. cap. LIX. aut prout vel Bacchantes, thyrſo; Veneri ſacratae, myrto; Cybeles ſacerdotes nucibus pineis inſtructi viſuntur etiamnum in antiquis monumentis.

Ibid. κατωμαδίαν δ' ἔχε κλαΐδα] Ita δέρμα κατωμάδιον, *pellem ab humeris pendentem*, dixit idem Callimachus eo verſu, qui ab Apollonii Rh. Enarratoribus refertur l. I. vſ. 1243. & Aratus Phoenom. vſ. 29. αἰεὶ δὲ κατωμάδιαι φορέονται, juxta Germanicum, *ſemper vero in ipſos declivos humeros rapiuntur.* Hinc vox *catomidiare*, h. e. *ſcapulas verberare*, qua uſus Spartianus in Hadriano, & vetus Juvenalis Scholiaſtes Sat. II. vſ. 142. & prout in Petronio *catomidiari*, pro *catorogare* legendum ſtatuit ad eundem Spartianum ὁ πάνυ. Quod vero *clavem ab humeris pendulam*, ſeu κατωμαδίαν κλαΐδα geſtare hic dicitur eadem Cereris Secerdos, ſeu ejus habitum mentita haec Dea, ad ſilentii ſignum referre placuit viro docto; quod nempe ſacra Cereris non liceret divulgare, ac inde de hujuſce Deae Eleuſiniis Sacerdotibus dictum ſit a Sophocle Oedip. Col. vſ. 1105.

αἷς

ὧν καὶ χρυσέα
ΚΛΗΙΣ ἐπὶ γλώσσῃ βέβακεν
Προσπόλων Εὐμολπιδᾶν,
& quarum aurea
CLAVIS *linguam claudit*
Miniſtrorum Eumolpidarum.

Verum haud opus ea ſubtili & metaphorica hujus loci ἐξηγήσει, neque hic de myſticis *arcanae*, ut ab Horatio dicitur, Cereris Eleuſiniae Miniſtris, ſed de Cereris apud Dotium Theſſaliae urbem ſacerdote demum agitur. Rem ſimpliciter ac uno verbo tangunt Graeca ad hunc locum Scholia, εἶχε κλαῖδα, h. e. τὴν κλεῖν, ὡς ἱέρεια, *clavem habuit, tanquam ſacerdos.* Proprium nempe olim, ut famularum claves aedium privatarum geſtare, ſicut apud Euripidem Troad. vſ. 492.

ἢ θυρῶν λάτριν
Κλῇδας φυλάσσειν,
vel januarum cuſtos
Claves ut ſervem;

ita etiam ſacerdotum, ut eaedem eſſent ac dicerentur κλῃδοῦχοι ſeu *clavigerae*, tanquam totidem ſacrarum aedium cuſtodes. Hinc Io κλῃδοῦχος Ἥρας, *Junonis clavigera* ſeu *aeditua*, dicta apud Aeſchylum Suppl. verſ. 299. & de Iphigenia futura Dianae Tauricae Athenas delatae ſacerdote, κλῃδοῦχον θεᾶς, *clavigeram Deae fore*, dicitur ab Euripide Iphig. Taur. vſ. 1463. Sic de Caſſandra Apollinis ſacerdote ait apud eundem Tragicum Hecuba Troad. vſ. 256.

Ῥίπτε, τέκνον, ζαθέους
ΚΛΗΙΔΑΣ,
Abjice, filia, ſacras
CLAVES,

ac ut addit, reliquos ſacratae Phoebo virginis ornatus. Eadem itaque & obvia hujus κλῃδοῦχου, quae *clavim* κατωμάδιον, ſeu ab *humeris pendulam* geſtaret, Sacerdotis, aut quae habitum ejus hic induerat, Deae ratio. Dorice autem, ut obiter hoc addam, non κλαΐς, ut hoc loco, ſed κλάξ dicta *clavis* apud Theocritum Idyll. xv. vſ. 33. ἁ κλάξ &c. ubi Schol. κλὰξ δὲ κλεὶς, Δωρικῶς.

Vſ. 47. θεοῖσιν ἀνειμένα δένδρεα] Alio quidem ſenſu loca δένδρεσιν ἀνειμένα dixit Dio Chryſoſt. Orat. vii. p. 101. πολλοὶ δὲ καὶ πάγκαλοι λειμῶνες ὑπὸ ὑψηλοῖς τε καὶ ἀραιοῖς ΔΕΝΔΡΕΣΙΝ ΑΝΕΙΜΕΝΟΙ, *multa autem & pulcherrima prata ſub excelſis & raris* ARBORIBUS *patentia.* Hic vero, prout Athenaeus l. xi. p. 503. obſervat a Nicandro ψυκτῆρας dici, τοὺς ἀλσώδεις, καὶ συσκίους τόπους, ΤΟΥΣ ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ΑΝΕΙΜΕΝΟΥΣ, ἐν οἷς ἔστιν ἀναψύξαι, *nemoroſa & umbroſa loca* DIIS SACRATA, *in quibus licet frigus captare.* Ἀνειμένα nempe frequenter dicta, quae

quaecunque *Diis conſecrata.* Sic ἀνῆκεν, ab ἀνίημι ſcilicet, uſurpatur in Inſcr. Herod. Attici,

> Ὕμμι γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ΑΝΑ γαῖαν ΕΗΚΕ,
>
> *Vobis autem Herodes ſacram terram conſecravit.*

ac ubi a viro incomparabili hic Callimachi verſus eam in rem adducitur. Cui addi poterat illud Laërtii in Pittaco lib. I. p. 47. ult. edit. καὶ χώραν αὐτῷ ἀπένειμαν οἱ Μυτιληναῖοι (non Μιτυληναῖοι, ut apud alios paſſim Auctores, quod veteres nummi redarguunt) ὁ δὲ ΙΕΡΗΝ ΑΝΗΚΕΝ, *agrum ei adſignarunt Mytilenaei, ille autem eum* CONSECRAVIT. Quod vero animalia *Diis conſecrata*, ἄνετα ſimiliter dici ibidem obiter obſervat ὁ πάνυ, ad Athenaeum reſpicit, apud quem lib. VII. p. 284. *ſacrum piſcem & ſacrum bovem*, τὸν ἄνετον ſeu *conſecratum* dici legitur. Ἀνειμένοι alioquin de iis, qui *vita* ſunt *ſolutiore* dicti; ut de Abydenis Mileſiorum colonis, quod eſſent ἀνειμένοι τὴν δίαιταν, *circa victum diſſoluti*, ait idem Athenaeus l. XII. p. 524. aut vero de iis, qui *animo* ſunt *remiſſo*, ac ut Catullus loquitur Carm. XVII. *ſupino*, ſicut in veteris Poëtae verſu, qui a Porphyrio adducitur περὶ Ἀποχ. l. II. p. 230. & inde a Cyrillo adv. Jul. l. III. p. 306.

> Τίς ὧδε μωρὸς, καὶ λίαν ἀνειμένος,
> Εὔπιστος ἀνδρῶν;
>
> *Quis ita ſtultus & tam remiſſus*, ſeu *animo ſupino*,
> *Credulusque inter homines?*

Apud Joſephum autem Ἀρχ. l. XI. c. V. dicuntur Judaei a captivitate reduces, tempore σκηνοπηγίας accedentes εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ, quod vetus Interpres, ſeu Rufinus ſeu Epiphanius Scholaſticus, vertit, *ad ſuperiora templi.* Gelenius *ad patentem templi partem*, quae Orientalem, ut additur, ſpectabat, prout nempe ἀνειμένοι a Dione Chryſ. uſurpari, paullo ante diximus.

Vſ. 48. ἐλίνυτον] Eadem voce alibi uſus Callimachus apud Etymologum, ſed cum uno ν ut ibi hodie legitur, οὐδὲ βοὴ κήρυκος ἐλίνυσε, *neque vero vox praeconis quievit*; nec tamen ſimiliter apud Theocritum, cujus ibidem locus adfertur, quaſi in eo exſtaret, ἐλίνυσε δὲ τὸ καῦμα, quum ἐλινῦσαι δεῖ τὸ καῦμα, *quieſcere autem circa diei aeſtum*, dicatur, Idyll. X. vſ. 51. Utroque autem modo hoc verbum effert ob metrum Pindarus, nempe ἐλινύσοντα Nem. Od. V. p. 368. & ἐλινύσοντας Iſthm. Od. II. circa finem. Ἐλίνυσον vero, praeter alios auctores, dixit Hippocrates Epidem. l. VI. Sect. VI. ubi Galenus, ἐλινύειν, ὅπερ ἡσυχίαν ἄγειν δηλοῖ, *quod quietem agere ſignificat*; qui & alibi, ubi rurſus ἐλινύει) dixerat Hippocrates, nempe de Fractur. Sect. VII. ita ab Ionibus hoc verbum pro *quieſcere*, ſeu ἀργεῖν dici obſervat. Quamquam & a Doribus etiam, ſive qui Dorico ſermone ſcripſerunt, idem verbum eo ſenſu uſurpatum, ex adlatis Pindari, Theocriti, & hujus Hymni locis conſtet. In ara vero ſecunda

Do-

Digitized by Google

Doſiadae legas εἰλινεῦντα ſeu ob metrum juxta magni Salmaſii emendationem ἐλινῦντα ἐν ἀμφικλύστῳ, *baerentem* ſeu *morantem in Inſula*; formatis nempe his verbis, & quod ab Etymologo monitum, εἰλινύειν vel ἐλινύειν, ab εἰλῶ.

Ibid. πολύθεστε] Bene hic in Scholiis ea vox redditur, πολυποθῆτε, *multum exoptate*, & firmat Heſychii gloſſa, πολύθεστος, πολυαγάπητος. Formata autem nonnullis videtur ea vox πολύθεστος, pro πολυπόθεστος, a verbo ποθέω, ac unde πολυπόθητος eadem a Scholiaſte hic dicitur. Niſi quis malit, ut ea arceſſatur a verbo θέω pro αἰτῆσαι, quo ſenſu vocem illam ſumi notarunt eruditi Apollonii Enarratores ad illud Poëtae l. I. vſ. 824. θεσσάμενοι παίδων γένος, *efflagitantes liberos* &c. Ut proinde ſicut a θέτο pro ἔθετο, factus θετὸς *adoptivus*, *ſpurius*; ſic a dicto θέω *petere*, θεστὸς, ac inde fiat πολύθεστος, *multum expetitus*. Ita etiam ἄπιθεστος, & quod adſtruit Heſychii de ea voce gloſſa, ἄπεθεστος, ἐπιζήτητος, *requiſitus*, *deſideratus*. Et hoc obiter, ac ideo, quod notatum fuerit ad hunc locum, non videri, unde ea vox πολύθεστος fluat.

Vſ. 50. τᾶς ἱερὸν ἐκκεραΐζεις] Nempe ἄλσος, & quomodo de vaſtata Inſula Delo dixit Orobius, adducto jam verſu ad 1. verſ. Hym. in Delum, apud Athenaeum l. v. p. 215.

ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι ΚΕΡΑΙΖΟΝ,
Quando ſacram Athenienſes Inſulam vaſtabant.

Vſ. 52. Ὤρεσιν ἐν Τμαρίοισιν] Quomodo Τόμαρον & Τμάρον promiſcue dici de Theſprotio Dodones monte obſervant Strabo l. VII. p. 328. & Stephanus, apud quem pro Τμάρας legendum Τμάρος, viderunt jam praeclare de illo Ethnicographo meriti Salmaſius ac Holſtenius. Adde Solinum cap. VII. *Dodone Tmaro celſa eſt*, quem *Tomarum* paullo ante dixerat; neque enim hunc ab illo, quod tamen viſum viro incomparabili, diverſum ſtatuere Solinum, e verbis ejus ea de re ac Plinio, cujus ibi, ut paſſim, inſiſtit ille veſtigiis, ſatis liquet. Hinc in ejuſdem Plinii ſcriptis codicibus l. IV. c. II. non ut in editis *in Dodone Tomarus*, ſed *Tmarus* legi, monet poſtremus ac eruditus illius Enarrator Harduinus.

Ibid. λέαινα ὠμοτόκος] In quo nempe Moloſſidos tractu, ubi mons ille *Tmarus*, vel *Tomarus*, ferociſſimos *leones* gigni obſervat haud uno loco Ariſtoteles Hiſtor. Anim. l. VI. vſ. 776. Σπάνιον γὰρ τὸ γένος τῶν λεόντων ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης, ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Νέσου (non, ut ibi Νεσσοῦ) ποταμοῦ, *Rarum enim eſt leonum genus, neque in multis gignitur locis, ſed tota Europa inter Acheloum & Neſtum duntaxat fluvios*, Quod tangit rurſus l. VIII. p. 985. ac inde etiam Plinius l. VIII. c. XVII. *In Europa autem inter Acheloum tantum Neſtumque amnes leones eſſe, ſed longe viribus praeſtantiores iis, quos Africa aut Syria gignant.* A quo tamen recedit Oppianus,

qui

qui Libycos *leones* reliquis praeſtantiores, nulla caeteroquin horum in Epiro aut Moloſſide leonum facta mentione, tradit Κυνηγ. l. III. vſ. 41. Neque etiam horum meminit, ubi multiplex caeteroquin *leonum* natale ſolum memorat, ὁ πάνυ Bochartus Hierozoic. l. III. c. I. Ὠμοτόκος vero dicta hic *leaena* ſeu *crudipara*, ſicut jam vſ. 26. Hym. in Delum, & qua de re nos ibidem. Etſi, ut hoc addam, in Europa, praeter ea inter Acheloum & Neſtum fluvios loca, in quibus dari demum leones Ariſtoteles ac Plinius, ut modo vidimus, contendunt, in Pelio Theſſalio monte leones quoque reperiri tradit poſt Pindarum Pyth. Od. IX. noſter Battiades ſupra Hym. in Delum vſ. 120.

Vſ. 53. βλοσυρώτατον ὄμμα] Nempe quod prae reliquis animalibus maxime adſpectu terribilis foret leo, ſeu, ut de eo Oppianus Κυνηγ. l. III. vſ. 8. Σμερδαλέος δὲ πρόσωπα καὶ αὐχένα, *terribilis facie & cervice*; & quidem ob illud ejus ἐπισκύνιον, quo nihil terribilius habitum, ſeu *ſupercilii nubem* (ut eam Graecorum more vocat Horatius lib. I. Ep. XVIII. verſ. 94.) & qua de re ante alios Vatum Parens ait Iliad. P. verſ. 136.

Πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται, ὄσσε καλύπτων,

Totum autem ſupercilium deorſum trahit, oculos tegens.

Adeo ut ſi βλοσυρὸν ἀνδρὸς ἐπισκύνιον, *formidabile viri ſupercilium*, traditur Anth. l. IV. c. VIII. Ep. XIV. id potiori utique de *leone*, maxime autem de *crudipara* ſeu ὠμοτόκῳ *leaena* hic dicatur, quae feritate & robore alia vincere animalia, a Graecis juxta & Barbaris, ut id tradit Aelianus H. A. l. XII. c. XXXIX. credebatur: adeo ut ferretur Semiramis, non ſi leonem, pardalim, aliamve id genus feram, ſed ſi leaenam cepiſſet, vehementer ſe extuliſſe. Plura eam in rem ex Herodoto, Gellio, & ſacris etiam Scriptoribus ſuppeditabit magnus Bochartus Hierozoic. l. III. c. I. Addere hic obiter liceat illud Meleagri inedito Epigrammate, ubi non jam βλοσυρὸν, aut *nubilum* leaenae ὄμμα vel ἐπισκύνιον tangit,

Ναὶ γὰρ δὴ τὰ σὰ, κοῦρε, τὰ καὶ κωφοῖσι λαλεῦντα
 Ὄμματα, καὶ μὴ σὸν φαιδρὸν ΕΠΙΣΚΥΝΙΟΝ,
Ἢν μοι ΣΥΝΝΕΦΕΣ ΟΜΜΑ βάλῃς, τότε χεῖμα δέδορκα·
 Ἢν δ' ἱλαρὸν βλέψῃς, ἡδὺ τέθηλεν ἔαρ.

Per tuos enim, o adoleſcens, illos, qui vel mutis loquuntur,
 OCULOS, *& per tuum laetum* SUPERCILIUM;
Si in me NUBILUM OCULUM *emittas, tum hyemem vidi;*
Si vero hilariter adſpexeris, jucundum ver floruit.

Vſ. 55. θαασεῖ] H. Stephanus, probante Anna eruditiſſima, θαασεῖ Dorice pro θήσει ſcribendum hic putavit; ut nempe idem valeat, quod ποιήσει στεγανὸν, h. e. στέξει, *tectam faciet domum.* Verum nihil obſtare video, ut ſicuti ſupra vſ. 3. hujus Hymni θαασεῖσθε dixerat Poëta, pro *aſpicitis*, ita θαασεῖ ſeu potius θαασεῖς hic

Digitized by Google

hic dictum ſit pro *reſpicies*; nempe *hiſce in luco Cereris ſacrato a me meiſve famulis exciſis arboribus, mox cernes contectam meam domum.* Monui etiam antea ad vſ. 3. de antiquo verbo θάω & θάομαι pro θεάομαι, & quomodo θάεο pro *adſpice* dixit itidem Leonidas Anth. l. IV. c. XXVIII. Ep. XV.

> Πρέσβυν Ἀνακρείοντα χύδαν σεσαλαγμένον οἴνῳ
> Θάεο,
> *Senem Anacreontem affatim fluctuantem vino*
> *Adſpice.*

Ibid. ᾧ ἔνι δαῖτας αἰὲν ἐμοῖς ἑτάροισιν] Nempe pro conſueto Theſſalorum, qualis erat, ut ante vidimus, hic Eryſichthon more, & de quibus apud Athenaeum legitur l. X. p. 418. πάντες Θετταλοὶ ὡς πολυφάγοι διαβάλλοιντο, *omnes Theſſali, ut multi cibi* ſeu *valde edaces ſunt vituperati.* Hinc etiam *Theſſalica buccea*, Θετταλικὴ ἔνθεσις, pro magna ac helluonum propria dicitur ibidem ab Hermippo Comico; & δεῖπνα τὰ Θετταλικὰ, *coenae Theſſalicae*, pro *luxurioſis*, ab Ariſtophane in Ταγηνισταῖς. Immo unde Philippus penultimus Macedonum Rex, quo ſibi conciliaret Theſſalos, comeſſatur cum iis ac omni intemperantiae generi ſe dediſſe traditur ab eodem Athenaeo l. VI. p. 260. Ut proinde haud mirum ſit ab hoc protervo Theſſalo Eryſichthone, nihil niſi *aſſiduas & jucundas epulas*, δαῖτας θυμαρίας hic obtendi; quibus nempe in iisdem illis aedibus, conſtratis e lignis ex luco Cereris exciſo ad eas exſtruendas comportatis, ſe deinceps cum ſibi ſimilibus ſociis, ſeu ἀδηφάγοις itidem Theſſalis, ac jugiter quidem, ſit oblectaturus. Haud aliter nempe ac de improbo ac luxuriante divite dicitur Luc. XVI. 19. εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς, *epulabatur quotidie ſplendide*, ſeu *ſplendidis epulis ſe quotidie oblectabat.*

Vſ. 57. Νέμεσις δὲ κακὰν ἐγράψατο φωνὰν] Vide quae eam in rem notavi ad vſ. 64. Hym. in Dianam, & quibus hic addo illud Sophoclis, apud quem inſultante mortuo, uti credebatur, Oreſti matre Clytemneſtra, ait continuo Electra in cognomine dramate vſ. 795.

> Ἄκουε, Νέμεσι, τοῦ θανόντος ἀρτίως,
> *Audi, Nemeſis, recens mortuum;*

quod nempe ut innuunt ibidem veteres Grammatici, mortuis inſultantes ulciſceretur haec Dea, ſeu parata eos maneret ultio. Unde etiam feſtum Athenis Νεμέσεια, cujus meminit Demoſthenes adv. Spudiam p. 650. quo juſta defunctis perſolvebantur. Ut aliud hic mittam Athenienſium inſtitutum, quo eadem *Nemeſis*, Theatrorum Praeſes & judex hiſtrionum habebatur; unde Νέμεσις τεχνιτῶν, qua de re Heſychius, quae nempe aequum de eorum voce & actione ferret judicium. Γράφειν autem & γράφεσθαι in foro Attico cum *accuſare*, tum *condemnare*, ut notum, ſignificat; & quo poſtremo ſenſu commode eadem vox hic videtur poſſe intelligi. Immo opportune illa voce γράψασθαι eam in rem

hic

Digitized by Google

hic uſus Callimachus, tanquam de publico, ἱεροσυλίας nempe ſeu ἀσεβείας, non de privato aliquo hujus Eryſichthonis crimine ageretur: quum γράφειν & γραφὴν de ſolis publicis judiciis, ſeu accuſatione vel condemnatione publici criminis apud Atticos dicta, e Graecis Oratoribus, & Platone praeterea ſub initium Euthyphronis, abunde liqueat. Hinc capitale apud eosdem aliasve moratas gentes, ἱεροσυλίας, quale hoc Eryſichthonis crimen, ac ut ea de re Hermogenes Partit. Sect. IV. νόμου κελεύοντος, τὸν μὲν ἱερόσυλον τεθνάναι, *lege jubente ſacrilegum quidem mori*; furem vero, quod addit, duplum reddere. Hinc etiam ἀσεβείας γραφὴ, non δίκη, quod dicebatur de privatis criminibus, apud Demoſthenem adv. Eubulid. p. 537. ac adv. Lacritum p. 598. ed. Baſil.

Vſ. 58. ὦ θεῦς] Aeolum nempe proprium ο longum vel parvum in υ mutare, ut ὄνομα, ὄνυμα, ac inde ὀνυμαίνω· σοφὸς, σουφὸς· ἀσσότερον, ἀσσύτερον, aliaque, de quibus videri poteſt Euſtathius ad Homer. p. 27. & 631. Sic ὁρεῦσα apud Theocr. Idyll. v. verſ. 85. ubi Grammatici τὸ δὲ ὁρεῦσα, Αἰολικὸν nempe pro ὁρῶσα; & λαλεῦμες apud eundem Idyll. xv. vſ. 92. pro λαλοῦμεν. Hinc itaque pro θεὸς Aeolice, & quidem, quod Aeolibus quoque familiare, ac juxta eorum, quam memorant itidem veteres Grammatici, βραχυλογίαν, contracte θεῦς. Ut mittam haud inſolitam Poëtis συνίζησιν in hac voce θεὸς (uti de ea jam obiter ad vſ. 87. Hym. in Jovem) ſicut apud Sophoclem Ajac. vſ. 49. θεοῖς, & Electr. vſ. 1615. θεῶν, Oedip. Col. vſ. 715. θεοῖν, ac ſimiliter in Theocriti Epigrammate XII. θεῶν &c. nempe duabus ſyllabis ibi ob metrum in unam contractis. Ut proinde non videam, qua in re poſſet hic redargui, quique non minor Grammaticus quam Poëta a veteribus fuit habitus, noſter nempe Battiades. A qua autem voce θεῦς pro θεὸς, facta θευμορίη pro *fato* ſeu *calamitate divinitus immiſſa*, qua uſus in Epigrammate jam vulgato in editione Pariſienſi Callimachus; pro *fatali* autem Apollonius l. III. vſ. 676. nempe θευμορίη περιδέδρομεν ἄψεα νοῦσος, *fatalis* ſeu *divinitus immiſſus artus invaſit morbus*.

Vſ. 62. ἀναγκαίῃ γὰρ ἕποντο Δεσποτικὴν &c.] Valde ſunt ἀπροσδιόνυσα, quae ad hunc locum de fati ſcilicet vi, ſeu fatali *neceſſitate* pro Dea olim habita, adnotare placuit viro docto. Neque enim hic Poëtae ſermo de fatali illa, quae omnes premit dominos ac ſervos, ἀνάγκη, ſeu quae ἀνάγκη ἡ μεγάλη θεὸς, *neceſſitas magna Dea*, ab eo dicitur, ut itidem vidimus, vſ. 122. Hym. in Del. & cujus ἀνάγκης Dii ipſi dicuntur *ſervi* a Philiſco apud Stobaeum Serm. LX. pag. 383. ſed de ea duntaxat, qua ſervi dominorum juſſa, quaecunque tandem illa ſint, aequa aut iniqua, coguntur adimplere. Unde fit nempe, ut plurimum, quod ait de deſipientis heri ſervo ſervus ipſe, apud Comicum ab initio Pluti,

Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν,
Neceſſe ſit malorum cum hero ſuo fieri participem,

 ſeu

Digitized by Google

ſeu ut eundem verſum Philemon παρῳδεῖ apud Stobaeum d. l. p. 834.

Κακὸν ἐςʼ δούλῳ δεσπότης πράσσων κακῶς,
Μετέχειν ἀνάγκη τῶν κακῶν γὰρ γίνεται,
Malum eſt ſervo herus male adfectus,
Neceſſe enim illi, ut eorum malorum fiat particeps.

Mitior vero hic horum Eryſichthonis famulorum conditio, qui quamquam exſciſi ſacri Cereris luci forent rei; tanquam eo ſervili neceſſitate, qua nempe impiis etiam heri juſſis parendum illis fuerat, adacti, a poena immunes hic *a Dea relinquuntur*, ἁ δὲ ἄλλως μὲν ἴασιν· ἀναγκαίᾳ γὰρ ἕποντο δεσποτικὰν ὑπὸ χεῖρα, & quae bene expreſſit Vulcanius,

Mox Dea dimiſſis aliis, quos juſſus herilis
Egerat in facinus.

Sicuti alioquin δεσποσύναισιν ἀνάγκαις, de *dominicis*, ſeu quae Perſarum Regibus a ſubditis perſolvebantur, *exactionibus*, dixit Aeſchylus Perſ. vſ. 889. Notabilis proinde hic Callimachi locus publici ac privati etiam Juris Interpretibus; quo, ut culpa, ita etiam poena admiſſi ab Eryſichthonis famulis ſceleris, tota in herum, qui illud iis praeſcripſerit, rejicitur. Nempe pro tyrannica olim, uti ea ab Ariſtotele vocatur ad Nicom. l. VIII. c. IX. dominorum in ſervos poteſtate; ac unde alibi ſeu cap. XI. ab eodem dictum, notum eſſe, quod ſervus nihil aliud ſit, niſi heri ἔμψυχον ὄργανον, *inſtrumentum animatum.* Unde illud de ſe ac hero ait apud Menandrum Servus,

Ἐμοὶ πόλις ἐςὶ, καὶ καταφυγὴ, καὶ νόμος,
Καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τʼ ἀδίκου παντὸς κριτὴς
Ὁ δεσπότης· πρὸς τοῦτον ἕνα δεῖ ζῆν ἐμὲ,

h. e. illuſtri Grotio Interprete in Excerptis e Stobaeo *p.* 237.

Et civitas & lex, & perfugium mihi
Et juſti pariter atque injuſti regula,
Herus eſt, cujus arbitrio me aequum eſt vivere.

Quamquam ea de re aliter leges Romanorum civiles tulerint; unde haud ignota ad illud lemma, *An domini juſſus ſervum excuſet*, lex XX. D. de Obligat. & Action. *Servus non in omnibus rebus* SINE POENA *domino dicto audiens eſſe ſolet: ſicuti ſi Dominus hominem occidere, aut furtum alicui facere ſervum juſſiſſet.* Quibus addi poteſt l. 18. C. ad Leg. Jul. de vi, ubi ſervi, quos furoribus dominorum, ut hic Eryſichthonis famuli, paruiſſe conſtiterit, ac eorum metu violentiam admiſiſſe, ad metalla damnantur. Quomodo nempe inter formatas olim a Rhetoribus controverſias, illa etiam legitur apud Graecos Hermogenis Enarratores p. 100. & 194. ut ubi quis patrem a Tyranno (quale fuisſe olim herile imperium dixit, uti modo vidimus, Ariſtoteles) juſſus verberaverit, ſoluta tyrannide, lege poſtuletur περὶ τῶν χειρῶν. Quod alioquin, ſervos nempe quod adtinet, in levioribus cauſis locum olim non habuiſſe conſtat jure Attico aut Romano; ut nempe pro iis, quae a Dominis juſſi admiſerant, plecterentur ſervi.

ſervi. Unde in Oratione Demoſthenis contra Calliclem legitur p. 737. mirum videri ac inſolitum, ſervum illius, qui cauſſam agit, accuſatum ob agrum nempe ſepto circumdatum; quum id injuſſu domini feciſſe haud cenſendus ſit, & quod additur, καίτοι τις ἂν οἰκέτης τὸ τοῦ δεσπότου χωρίον περιοικοδομήσειεν ἄν, μὴ προστάξαντος τοῦ δεσπότου, *quis autem ſervus, non jubente hero, agrum ſepto circumdaret?* Mitior caeteroquin ſervorum apud Athenienſes conditio, adeo, ut adverſus iniquos dominos, ac proinde ad iniqua eos ac impia compellentes, actio iis daretur; qua poterant eos adigere, ut magis manſuetis ac moderatis heris venderentur. Quod poſtremum e Plutarcho, ac Ariſtophanis & Eupolidis apud Pollucem locis, jam obſervavit eruditiſſimus Sam. Petitus de Legib. Atticis p. 178. Adde de tolerabili, immo aequali velut ſervorum apud Athenienſes cum dominis jure, Xenophontem de Athen. Republ. p. 693.

Vſ. 64. κύον, κύον] Haud mirum eodem convitio adfici hic a Dea veſanum Eryſichthonem, quamquam Regis filium, quo non Hectorem ſolum Heroes Homerici Achilles ac Diomedes compellant ſubinde, ſed ipſae quoque Deae ſe mutuo laceſſunt, ut Juno Dianam, Iliad. Φ. vſ. 481. aut Iris etiam Minervam, Iliad. Θ. vſ. 423. αἰνοτάτη κύον, *impudentiſſima canis*; ut haud mirum proinde quod de moecha, ac decenter quidem, dictum ſit a Catullo Carm. XLII. *ruborem* FERREO CANIS *exprimamus ore.* Immo κύον eo opportunius vocatur hic a Cerere idem Eryſichthon, prout alioquin *regius canis* dictus a Diogene Ariſtippus apud Laërtium l. II. in ejus vita; cui utique praeter canina, de quibus paullo ante facta, & ad Deam, quamquam ſub Sacerdotis habitu, verba, caninam inſuper famem, ſeu, ut Graeci loquuntur, κυνώδη ὄρεξιν, *caninum appetitum*, λιμὸν nempe, ut hic mox additur, αἴθωνα, *diram famem*, immittit eadem Ceres. Adde, qui eadem dira fame ac egeſtate tandem urgente, *canis* inſtar, rejectas e menſa epulantium ſordes, ut infra videbitur ad verſ. 116. corrogare & comeſſe debuerit. Ita Ἅρπυιας, foedum ac vorax animalium genus, ac Phineo adpoſitas dapes adſidue deglutientes, *Jovis magni canes*, μεγάλοιο Διὸς κύνας, vocat Apollonius lib. III. vſ. 289. Quod alioquin de *aquilis* ſed tanquam fidis Jovis adſeclis, dixit Aeſchylus Agam. vſ. 139. πλανοῖσι κυσὶ πατρὸς, *volucribus canibus patris*, Jovis nempe, ac ſimiliter Prometh. vſ. 1020.

Διὸς δέ τοι
Πτηνὸς κύων δαφοινὸς αἰετὸς,

ſed Jovis
Volucer canis, aquila avida;

& quomodo Iris Junoni adſidens, κύων ὣς Ἀρτέμιδος, *velut Dianae canis*, ſupra dicitur vſ. 227. Hymn. in Delum.

Ibid. ᾧ ἔνι δαῖτας] Ipſamet nempe Eryſichthonis ad Cererem ſub ſacerdotis *Nicippae* habitu, uti paullo ante vidimus ad vſ. 55.

 verba,

Digitized by Google

verba, unde eadem illi nunc opportune regerit ultrix Dea; quæ eam, qua jam ille helluo exultabat, ἀδηφαγίαν ei continuo ceſſuram in gravem poenam argueret: inexplebili nempe, nulliſque cibis, qua de re mox, ſatianda fame, ſeu vera τροφῆς, ut Hippocratis verbis hic utar, de quibus paullo poſt, ἀκορίᾳ. Quod e ſaniore gentilium Theologia petitum, juxta quam iiſdem plecti dignus cenſebatur, quibus quis ad explendam animi libidinem ac immodicas cupiditates fuerat impotenter uſus. Unde illud Senecae de Benef. l. v. c. VIII. *Vitia non tantum, cum feris peccant, inviſa ſunt, ſed quum in ſe retorquentur*: ut nempe hic a Cerere in Eryſichthonem factum. Adeo, ut tanquam naturali lumini ac rationi conſonum iidem gentiles agnoverint; id quod praeterea edocti ſunt graviſſimis documentis & exemplis Chriſtiani; ut nempe per quae aliquis deliquerit, per eadem etiam puniatur. Cujusmodi obvia utique in Veteri ac Novo Foedere exempla: ſicut (ut haec duo tantum hic magis opportuna, huc adducam) unum exſtat mulieris adulterae, cujus uterus aquis maledictionis in poenam diſrumpendus dicitur, Num. v. verſ. 21. & ad quem locum ait proinde Theodoritus Quaeſt. x. in Numeros pag. 146. T. I. δι᾽ ὧν γὰρ ἡ ἁμαρτία, διὰ τούτων ἡ τιμωρία, *per quae enim quis peccat, per ea punitur.* Alterum vero exemplum eſt, de quo jam ante ad vſ. 55. epulantis quotidie divitis Luc. XVI. 27. ac in ea etiam parte, qua plus deliquerat, itidem puniti, ſeu, ut de eo ait Chryſoſtomus Serm. LXIII. in Divitem & Lazarum p. 730. T. v. τὴν γλῶσσαν κολάζεται, δι᾽ ἧς τὴν τροφὴν ἐλάμβανεν, *in lingua punitur, qua cibos acceperat*, ſeu quibus ſe ingurgitaverat. Quam poenam manere ſimiliter hunc Eryſichthonem, qui ſe *jucundas* cum ſociis totidem Theſſalis γαστριμάργοις, epulas aſſidue celebraturum jactaverat, innuit hic Ceres: quod *ille* nempe, ſed cum praeſenti ejus totiusque Regiae domus exitio, indeſinenter ſit comeſſaturus, ſive, quod hic dicitur, ᾧ ἐνι δαῖτας ποιήσεις, ac, ut continuo addit, θαμιναὶ ἐς ὕστερον εἰλαπίναι τοι, *ubi epulas praebebis: crebrae enim erunt tibi comeſſationes.*

Vſ. 67. λιμὸν Αἴθωνα] Sic in veteri Epigrammate, quod refert Aeſchines contra Cteſiph. p. 300.

Λιμόν τ᾽ αἴθωνα, κρατερόν τ᾽ ἐπάγοντες Ἄρηα,

Et duram famem, validumque Martem ſeu *bellum inferentes*; ac prout de immani hujus Eryſichthonis fame, ſeu *diriſſima*, juxta Quintilianum Declam. v. *neceſſitatum*, dixit Ovidius Metam. lib. VIII. vſ. 827. *furit ardor edendi* h. e. λιμὸς αἴθων, *ardens fames.* Immo unde ipſum Αἴθων nomen eidem haeſiſſe *Eryſichthoni*, quamquam non Triopae, ut ſupra Callimachus aliique, ſed Myrmidonis filio, ex Hellanico refert Athenaeus lib. x. pag. 416. Ἑλλάνικος δὲ ἐν πρώτῳ Δευκαλιωνείας, ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ φησὶ τὸν Μυρμιδόνος, ὅτι ἦν ἄπληστος βορᾶς, ΑΙΘΩΝΑ κληθῆναι, *Hellanicus vero in primo Deucalioneae, tradit* ERYSICHTHONA *Myrmidonis filium, quod inexplebilis eſſet voracitatis*, AE-

THO-

THONA *nuncupatum*. Quod firmat etiam Lycophron, apud quem eodem ille nomine indigitatur vſ. 1346.

— Ὀθνεῖα γατομοῦντος ΑΙΘΩΝΟΣ πέρα,

Externas arantis AETHONIS *extremitates*,

ubi Iſaacius ab Heſiodo quoque eundem Eryſichthona ita dictum tradit, quod in iis, quae exſtant hodie illius Poëtae carminibus non occurrit, qui alicubi, Homeri exemplo, αἴθωνα σίδηρον, *candens ferrum*, vocat Ἔργ. vſ. 743. Sic fervidus ad praeliandum equus, *Aethon* apud Maronem dictus Aen. lib. IX. verſ. 89.

Poſt bellator equus poſitis inſignibus AETHON;

aut quomodo etiam vocatum Aurorae equum tradit Servius; vel unum e Solis quadrijugibus equis, praeter Ovidium Metam. lib. II. verſ. 153. vetus Euripidis Enarrator Phoen. verſ. 3. uti jam ſupra monui ad verſ. 169. Hymn. in Delum, nempe Χρόνος, Αἴθων (non ut ibi Αἴδων) Ἀστραπή, Βροντή. Ut vero Αἴθων ab *ardore edendi*; ita quidam alius inſignis helluo Damippus, ob voracitatem κεραυνὸς a Comicis Atticis vocatus, teſte Athenaeo pag. 457. Qui alioquin λιμὸς αἴθων hic a Callimacho dicitur, idemque inſuper ἄγριος, *ardens & fera fames*, ſeu, juxta Oppianum Ἁλιευτ. lib. I. verſ. 250. ἔρως ἀκόρητος ἐδωδῆς, *cibi amor inſatiabilis*, ac inter noxios aegrorum adfectus, qua de re mox, recenſetur, idem, inquam, ſolo λιμοῦ nomine ab Hippocrate, juxta veteres ejus Interpretes, Galenum, alioſque deſignatur Aphoriſm. XXII. lib. II. Λιμὸν θώρηξις λύει, *famem vini potio ſolvet*.

Vſ. 68. μεγάλη δ' ἐστρεύγετο νούσῳ] Prout inter *morbos* utique haud leves relata a priſcis Medicorum filiis βουλιμία, ſive de qua paullo ante, κυνώδης ὄρεξις, quaeque poſtrema a Galeno dicitur Comment. ad dictum modo ſub finem ſuperioris notae Hippocratis Aphoriſmum, πάθημα ἐχόντων ὄρεξιν σφοδρὰν καὶ ἄπαυστον σιτίων, *adfectus eorum, qui laborant fame vehementi, ac indeſinenti ciborum appetentia*. Adde alia divini ſenis eam in rem effata, de nimia nempe, quae ex iis ſequi ſolet, repletione, ac inde etiam *morbis*, ut Aphor. XVII. Sect. II. ὅπου ἂν τροφὴ ΠΛΕΙΩΝ παρὰ φύσιν εἰσέλθῃ, τοῦτο ΝΟΣΟΝ ποιεῖ, *ubi copioſius praeter naturam* ALIMENTUM *fuerit ingeſtum, id* MORBUM *creat*; & rurſus Aphoriſm. XXII. ἀπὸ ΠΛΗΣΜΟΝΗΣ ὁκόσα ἂν ΝΟΣΗΜΑΤΑ, *quicunque e* REPLETIONE *oriuntur* MORBI, prout nempe πλησμονὴ a Galeno in expoſitione prioris Aphoriſmi dicitur, *copioſius, quam prae corporis natura alimentum*, alibi etiam πλήρωσις dicta ab eodem Hippocrate, ut praeterea obſervo, & quod in oeconomia Foëſii praeteritum, nempe de Priſca Medicina cap. IV. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ΚΑΚΑ ἑτέροις μὲν ἀπὸ ΠΛΗΡΩΣΙΟΣ, *multa vero & alia* MALA *diverſa a* REPLETIONE *quidem oriri* &c. Unde varias & periculoſas illius *morbi*, ſeu βουλιμίας aut *canini appetitus*, adfectiones, ſicut animi deliquium, dyſenteriam, aquam intercutem, tabem, aliaſque tradi a vete-

Digitized by Google

ribus videas, nec Medicis ſolum, ſicut Tralliano lib. VII. cap. XV. Oribaſio lib. VI. cap. XXXV. & qui pluribus ea de re agit, Aëtio Tetr. III. Serm. I. cap. XXI. ſed a Philoſophis etiam ut Ariſtotele Problem. l. II. Sect. IX. & Alexandro Aphrodiſ. Problem. lib. II. Sect. LXIII. Unde ſimilis in brutis adfectus dictus a Marone Aen. l. II. & IX. *ventris* aut *edendi rabies*, & ab Oppiano ſimiliter Ἁλιευτ. lib. V. vſ. 49. μαιμᾷ δ' βορῆς ἀζηχέϊ λύσσῃ, *cibum autem appetit indefinenti rabie.* Eo major autem in hoc Eryſichthone ſe exercuit ea *ventris rabies*, immo non *magnus* ſolum, ſicut eam hic vocat Callimachus, ſeu *gravis*, ut ab Ovidio quoque de eodem dicitur Metam. lib. VII. 876. *dederatque* GRAVI *nova pabula* MORBO, ſed inſanabilis inſuper *morbus*, quod ille nempe ab ultrice Dea, in admiſſi ſacrilegii & jactatae voracitatis poenam, foret in eundem immiſſus: neque enim inde πολύβορος ſolum, qua voce uſus Hippocrates Epidem. lib. V. Sect. XLI. ſed ἀδηφάγος evaſerat idem Eryſichthon. Verbo autem ἐτρειύγετο νώτῳ uſus hic eam in rem Poëta, ſicut Apollonius lib. IV. vſ. 385. τρυγόμενος καμάτοισιν, *laboribus defatigatus*, juxta ejus Enarratores, ἀντὶ τοῦ καταπονούμενος καὶ στρεβλούμενος, pro *defeſſus & vexatus*; idque eo convenientius ad hunc morbum, *quod animi deliquia*, *proſtrationes virium*, λειποψυχία, καταπτώσεις δυνάμεων, a Galeno dicantur *bulimiae adfectus*, cum dicto ante ejus ad Aphor. Commentario, tum de Symptom. Cauſ. lib. I. cap. VII. ac ab Ariſtotele ſimiliter adducto jam loco, ἔκλυσις καὶ ἀδυναμία, *diſſolutio & impotentia*, ſeu imbecillitas & proſtratio virium.

Vſ. 70. δυώδεκα δ' οἶνον ἄφυσσον] Adeo, ut non λιμὸς ſolum αἴθων, *dira fames*, ſeu inſatiabilis ciborum, ſed potus quoque *inexplebilis* cum teneret ὄρεξις, in eoque proinde Eryſichthone revera locum haberet, quod de inexſtinguibili ejusmodi ſiti ait Galenus de Sympt. Cauſ. l. I. c. VII. μοχθηρὰ ἡ ποτῶν ὄρεξις, ἀνάλογος γίγνεται τῇ περὶ τὴν τροφὴν ὀρέξει μοχθηρᾷ, *depravata potus appetentia, depravatae ciborum appetentiae proportione reſpondet*; & ſimiliter P. Aegineta l. II. c. LII. Nempe quod hic de utroque illo adfectu, quo plane ἀμέτρως laborabat Eryſichthon, dicitur,

> Εἴκατι δαῖτα πένοντο, δυώδεκα δ' οἶνον ἄφυσσον,
>
> *Viginti nempe famuli epulum apparabant, duodecim autem vinum hauriebant*, ſeu *hauſtum illi affundebant*,

quod ille continuo *effunderet in barathrum*, prout de ebrioſae mulieris ventre dicitur apud Plautum Curcul. A. I. vſ. 28. Ut proinde non ea jam foret miſeri hujus Eryſichthonis dira fames, quam, juxta magni ſenis indicatum ſupra Aphoriſmum XXI. II. *vini ſolveret potio*; aut, quod idem alibi ait, nempe Epidem. l. VI. Sect. IV. ὕδωρ βορὸν, *aqua edax*, ſeu orta ex aquae potu voracitas; ſed voracitati ἀπαύστῳ comes quoque, ut a P. Aegineta itidem d. l. dicitur, δίψος ἄπαυστον, *ſitis inexſtinguibilis*, & quidem, cujus cauſſam vini potui ac ciborum comeſtorum calori ibidem ille tribuit. A-

deo,

deo, ut cum τροφῆς, tum ποτοῦ ἀκορίῃ, ut hanc vocat Aretaeus de Curat. Diutur. l. II. c. II. ſeu *inexplebili potandi aviditate* ex aequo laboraret hic Triopides; illudque, quod addit ibidem Cappadox Medicus, affatim comprobaret, ποτὸν γὰρ, οὐδ' ὅσον γίγνεται, δίψιος ἄκος, *nullus enim potus, quantus is fuerit, ſiti medetur.* Haud aliter nempe quam ſi bibiſſet ille aquam marinam, aut comediſſet viperam; quas ejusmodi immoderatae ſeu ἀπαύςου ſitis cauſſas tangit dicto paullo ante loco Doctor Pergamenus; & ob comeſtam viperam ſimiliter P. Aegineta l. II. c. LII. ac Oribaſius Syn. l. VII. c. XXXVII. Immo quod vel ſoli viperae, & quidem διψάδος inde dictae, morſui tribuit Nicander Ther. p. 19.

αὐτὰρ ὁ κάμνων
Ἄλλοτε μὲν δίψῃ φάρυγγα ξηραίνεται αὖον,
verum aegri
Interdum quidem ſitis arentes torret fauces.

Vſ. 71. Τόσσα Διώνυσον γὰρ ἃ Δάματρα] Unde *Bacchum* Cereris πάρεδρον ſeu *adſeſſorem* (cujusmodi nempe Dii πάρεδροι aliunde in Theologia Gentilium haud ignoti) vocat Pindarus Iſthm. Od. VII. p. 476. ac ſimiliter Ariſtides Hym. in Bacch. p. 56. & quidem, juxta priſcos Thebani Vatis Enarratores, ſecundum myſticum ſermonem, quod Cereri adſideat natus e Proſerpina Ζαγρεὺς Bacchus, qui a nonnullis *Jaccbus* haberetur, & juxta alios, ipſius Cereris filius, ut in Orphicis apud Clementem Protrept. p. 14. & Diodorum l. III. p. 196. dicitur. Adde, quod idem Bacchus, aut apud Proſerpinam educatus; aut θεσμοφόρος, noto Cereris, & de quo hoc Hymno, epitheto, dicatur alibi in iisdem Orphicis, ipſa autem Ceres in iis vocetur, Hymno nempe in Cererem Eleuſiniam, Βρομίοισι συνέςιος, *eodem cum Baccho babitans lare*: quod denique ad eundem Bacchum *aratri* etiam & *ſationis* inventum fuerit relatum, teſte Diodoro l. II. p. 104. & l. VIII. p. 494. ac praeterea legatur in veteri lapide DEO BACCHO CERERI ET CHORAE, cujus meminit vir ſummus ad dedicat. Statuae Regillae p. 93. Unde Jacchus ſolemni pompa & cultu eductus vigeſima Eleuſiniorum, eaque maxime ſolemni, ut vel e Comici Ranis pag. 224. ac eruditis ad eum Criticis liquet, myſteriorum die, dictusque ibidem ab Initiatorum Choro,

Ἴακχ', ὦ πολυτιμήτοις
Ἕδραις ἐνθάδε ναίων,
Jaccbe, o qui pretioſas
Sedes bic inbabitas,

quod nempe notant ibidem Grammatici, συνίδρυται τῇ Δήμητρι ὁ Διόνυσος, *cum Cerere ſtatuitur Baccbus*; qui vere proinde Cereris πάρεδρος, ut modo vidimus, fuerit dictus. Hinc etiam ut vulgo Cereris, & qua de rè ſupra, *corona ſpicea*, ita etiam Baccho Αἰσυμνήτῃ ſacra faciebant Achaei, *corona ſpicea capita redimiti*, ἀςαχύων ἐςεφανωμένοι τὰς κεφαλὰς, teſte Pauſania l. VII. p. 436.

 Neque

Neque tamen cum illis ſolemnibus Athenienſium myſteriis c[on]fundi debuerant, quod jam merito ad Athenaeum redargu[...] τῶν l. VI. c. XV. Dionyſia; de quibus poſtremis, quod mu[lti]plex eorum apud eosdem Atticos ratio nondum ſatis ſit exp[lica]ta, ac nobis ſuppeditante, dum in Galliis eſſemus, ejus rei [oc]caſionem, eruditiſſimo Menagio, peculiari agimus Diatriba. [De] communi autem Bacchi & Cereris cultu conſulendus inſup[er] Strabo, qui l. X. p. 468. obſervat apud Graecos, καὶ ΤΗ ΔΗΜΗΤΡΙ, νὴ Δία, τὸ ὀργιαστικὸν πᾶν καὶ τὸ χορικὸν καὶ τὸ περὶ τὰς τελετὰς μυστικὸν, ΙΑΚΧΟΝ τε καὶ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΟΝ καλοῦσι, καὶ τὸν ἀρχηγέτην τῶν μυστηρίων τῆς ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΔΑΙΜΟΝΑ, *& Cereri me Hercu[le], orgia omnia,* & BACCHATIONES, *choros, ſacrorum ini[tia]tiones, myſteria,* & BACCHUM, JACCHUM *appellant, [&] ducem myſteriorum,* CERERIS GENIUM. Rationem a[u]tem ejus rei non myſticam, ſed phyſicam tangit ad Arat[um] Theon, Διοσημ. p. 137. ed. Oxon. διὸ καὶ οἱ παλαιοὶ τὸν Διόνυσον τῇ Δημήτρᾳ συγκαθιέρωσαν, αἰνιττόμενοι τὸ γόνιμον τῆς ὑγρότητος, *ideo e[t]iam veteres Bacchum juxta Cererem conſecrarunt, innuentes hum[i]dis vim genitalem.* Immo quod poſtremum Stoicis tribuit Plutarchus p. 367. qui nempe τὸ γόνιμον καὶ τρόφιμον πνεῦμα, Διόνυσον εἶναι λέγουσι, *genitabilem & nutritium ſpiritum, Bacchi nomine adficiunt.* Adde hiſce ad Nymphas Oceani filias in Orphicis εὐχὴν,

> Σὺν Βάκχῳ Δηοῖ τε χάριν θνητοῖσι φέρουσαι,
>
> *Cum Baccho & Cerere gratiam ſeu laetitiam mortalibus adferentes.*

Vſ. 73. τὶς ἔρανος, ὅτι ξυνδείπνια] Qui locus omnino ad illum Homericum reſpicit Odyſſ. A. vſ. 226.

> Εἰλαπίν', ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ΕΡΑΝΟΣ τάδε γ' ἐστὶν,
>
> *An ſplendidum convivium? an nuptiae? neque enim coena eſt ex ſymbolis collatitia,*

ac ubi vetus Interpres, ἔρανος, τὸ ἀπὸ συμβολῆς δεῖπνον, neque aliter Euſtathius ac Heſychius, & Athenaeus praeterea l. VIII. p. 362. ubi eundem Homeri locum adducit & explanat. Ἔρανος proinde non *coena* aut *coenae* ſimpliciter, ut hanc vocem hic apud Callimachum reddunt Friſchlinus & Vulcanius, ſed *convivium e collatis ſymbolis,* & unde ἐρανάρχης, ut apud Laërtium l. VI. in Diogene, dictus (ſicut alias συμποσιάρχης, qui ſimilibus praeerat conviviis) & ἐρανίζειν, qui illud e collatis ſymbolis inſtruebat; ut id pridem innuerunt viri incomparabiles, Caſaubonus in Athenaeum, & Salmaſius de Uſuris, ac in Obſervationibus ad Jus Atticum. Unde potiori adhuc jure viri eruditi, Lamb. Barlaeus & Tan. Faber, Luciani Interpretem redarguunt, qui in Timone ἔρανον αἰτοῦντι, verterat, *coenam petenti;* ubi ἔρανος, non jam de convivio e ſymbolis inſtructo, ſed de *aere collatitio* ad ſublevandos egenos, pro nota & familiari apud Comicos ac Oratores Atticos ejus vocis uſu ſumitur. An vero hoc aut adfini ſenſu, ἔρανος donum eſſet mere gratuitum, ſine uſuris nempe,

ac

Digitized by Google

ac ubi licuit, reddendum, acriter inter ſe decertarunt, ut notum, duo viri doctiſſimi: ita tamen ut acerbius, atque adeo, ut ſibi ea in re non conſtet, ea de re egerit in Animadverſionibus l. VI. c. I. Heraldus. Dum enim ille ἔρανον, quod ſtatuebat Salmaſius; de *mutuo gratuito* dici non poſſe, cum in Obſervationum libris, tum denuo in Animadverſionibus l. VI. c. I. acriter negaſſet; idem tamen mox harum cap. III. *mutuum conditionale* dici ἔρανον poſſe agnoſcit. Ἔρανον certe apud Atticos reddi, ubi id per facultates licuit, ac inde debitis ſeu aeri alieno quodammodo adnumerari ſolitum, varia praeter illa, quae eam in rem adtulit ὁ πάνυ, arguunt Auctorum Atticorum loca. Hinc conjuncta ſaepe apud eosdem ἔρανοι & χρέα ſeu ὀφλήματα, ut apud Comicum Acharn. p. 400.

Οἷς ὑπὲρ ΕΡΑΝΟΥ τε καὶ ΧΡΕΩΝ πρώην ποτὲ,
Ὥσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἑσπέρας,
Ἅπαντες ἐξίστω παρῄνουν οἱ φίλοι,
Quibus propter ERANUM, ſeu *collatum aes ac* DEBITA,
Prius omnes amici dicebant, recedite,

ubi eruditi Grammatici, ὅτι αὐτοῖς οἱ φίλοι χθὲς καὶ πρώην συνεβούλευον καταχρέοις οὖσιν ὑπό τε ΕΡΑΝΩΝ καὶ ὀφλημάτων, ἐξίστασθαι τῆς οὐσίας, ὡς μὴ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙΣ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ· ἢ τοῖς δανείζουσι παρῄνουν οἱ φίλοι ἐξίστασθαι τοῦ δανείζειν τοῖς τοιούτοις ΟΦΕΙΛΟΥΣΙΝ ΕΡΑΝΟΥΣ καὶ χρέα, *quod iis amici heri & prius auctores erant, aere alieno obſtrictis propter* ERANOS, ſeu *collatum aes ab amicis, & debita, bonis cedere, tanquam* QUI NON POSSENT EA REDDERE: *aut mutuo dantes admonebant amici, ut abſtinerent a dando mutuo hiſce, qui* ERANOS *& aes alienum* DEBEBANT. Unde ἐράνων ὀφλήματα εἰσπεπραγμένα, *ex eranis debita contracta*, quae nempe a mutuo ibi diſtinguit ſub uſuris dato, χρέα ἐπὶ τόκοις ὀφειλόμενα, dixit Iſaeus Agn. Haered. p. 586. & prout itidem Demoſthenes adv. Aphob. I. p. 550. πονηρότατος ἀνθρώπων πάντων ἐστὶ, καὶ ΕΡΑΝΟΥΣ τε λέλοιπε πλείστους, καὶ ὑπόχρεως γέγονε, *mortalium eſt nequiſſimus, &* ERANOS *reliquit multos, & aere alieno ſupra facultates fuit oppreſſus.* Quamquam alibi apud eundem Demoſthenem adv. Nicoſtratum p. 724. videas ἔρανον dici, de *dono* mere *gratuito*; nempe ubi Apollodorus dixiſſet, ſe mille drachmas, ἔρανον αὐτῷ εἰς τὰ λύτρα, *aes gratuitum in illius redempti pretium*, contuliſſe, addit mox de eodem *erano*, καὶ τοῦτο ἔδωκα ΔΩΡΕΑΝ αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ ὁμολογῶ δεδωκέναι, *atque hoc* GRATIS *argentum dedi, & dediſſe fateor.* Adde, quod ἔρανος etiam de pecunia fuerit dicta, quae in aerarium, pro facultate uniuscujusque, ab Athenienſibus collata, belli Perſici temporibus; ut apud Ariſtophanem Lyſiſtr. p. 878.

Τὸν ἔρανον τὸν λεγόμενον παππῷον ἐκ τῶν Μηδικῶν,
Aes collatum, dictum avitum, in Medicum bellum.

Vſ. 74. προχοαὶ] Sic idem Callimachus in libris αἰτιῶν apud Sopho-

Sophoclis Enarratores Antigon. vſ. 80. ἐπὶ προχήματι ἐφοίτα, *quocunque praetextu frequentavit*, & quidem ad illud Sophoclis,

Σὺ μὲν τάδ' ἂν προὔχοι,
Tu quidem iſta obtende:

nempe, ut de eo loco Euſtathius Il. P. p. 1109. ἀντὶ τοῦ προφασίζου· ἐκ δὲ τούτου φασὶ καὶ προχάνας καὶ προφάσεις λέγεσθαι, *pro praetexe, & unde ajunt* προχάνας *dici praetextus*; additque alibi p. 1... χαίνειν pro *dicere* magis tragice dictum, atque inde, quod eadem ſint, ſeu eodem redeant, προχάνη & πρόφασις.

Vſ. 75. Ἰτωνιάδος μοι Ἀθαναίας ἐπ' ἄεθλα] Vide, quae de hoc *Itoniae Minervae* cultu, & agonibus apud Boeotos celebrari ſolitis, notavi ad vſ. 61. ſuperioris Hymni; ubi de hujuſce Deae ad urbem Boeotiae Coroneam, ubi illa ejus ſacra, profectione agitur. Quamquam, quod tradunt etiam hic Scholia, daretur *Iton* urbs *Theſſaliae* antiqua, cujus mentio apud Homerum, Catullum, Strabonem, Stephanum &c. & a qua hanc *Minervam Itoniam* primum appellatam, ex Hecataeo referunt Apollonii Enarratores l. I. vſ. 551. cujusque fanum ac fani locum tangit, quod vidit hic vir doctus, Pauſanias l. I. p. 23. Iidem tamen Grammatici alibi, nempe ad vſ. 721. ejusdem Argonaut. libri, Ἰτωνίδα hanc Deam, in Theſſalia cultam, & in Coronea urbe Boeotiae obſervant, & quidem non a loco, ſed ab *Itono ſacerdote*, ἀπὸ τοῦ ἱερέως, ſeu ut de eodem antea, Amphyctionis filio. Quibus accedit etiam Pauſanias l. IX. p. 593. ubi pro Ἰτωνίου legendum Ἰτώνου τοῦ Ἀμφικτύονος, & ſicut ille alibi ab eodem vocatur p. 287. & 545. A quo *Itono* nempe dicta Ἴτων urbs illa Theſſaliae, & inde Minerva, *incola Itoni*, apud Catullum Epithal. Thet. p. 228. Graecis autem cum Ἰτωνὶς dicta eadem Dea, ut in memoratis apud Apollonium locis, ac in veteri Epigrammate de Gallis devictis apud Pauſaniam l. I. p. 23. cum Ἰτωνία apud Bacchylidem, Polybium, Strabonem, Stephanum, ut viderunt viri docti; tum Ἰτωνιὰς, ut hoc apud Callimachum loco, ac in Epigrammate antea inedito, quod ad Stephanum retulit Cl. Holſtenius.

Vſ. 76. Ὀρμενίδαι] Theſſali proinde, non Boeoti, & quidem in eodem, quo *Minervae Itoniae*, de quo hic agitur, fanum, tractu. De hoc enim ait Pauſanias l. I. p. 23. ſitum illud eſſe inter *Pheras* & *Lariſſam*, Φερῶν μεταξὺ καὶ Λαρίσσης, quod de *Ormenio* Theſſaliae oppido tradit ſimiliter Euſtathius ad Iliad. B. p. 332. Ὀρμένιον, πόλις Θετταλικὴ μεταξὺ Φερῶν καὶ Λαρίσσης, *Ormenium urbs Theſſaliae inter Pheras & Lariſſam*. Denominatum nempe oppidum juxta Strabonem l. IX. p. 438. ab *Ormeno* Aeoli nepote ac Amyntoris patre, Ὀρμενίδαο inde apud Homerum dicti Iliad. I. vſ. 762. patre; & ſicut proinde Ὀρμενίδαι hic appellati ejusdem *Ormeni poſteri*, qualis apud illum Poëtarum patrem Phoenix. Quamquam alio ejusdem Poëtae loco Iliad. B. vſ. 266.

Digitized by Google

ἐξ Ἐλεῶνος Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο,
ex Eleone Amyntoris Ormenidae,

Eleonem non Theſſaliae, ſed Boeotiae adſcribant brevia ad Homerum Scholia, aliique apud Strabonem, qui Tanagricam vicum fuiſſe tradiderant; ſed quos refellit ibidem Geographus l. IX. p. 439.

Vſ. 77. Οὐκ ἔνδοι] Ita Theocritus ab initio Idyll. XV. Ἔνδοι Πραξινόα, *intus Praxinoë*, & formatum, ut ibi Grammatici, ſicut Μεγαροῖ, Πυθοῖ, & prout caeteroquin vſ. 88. ejusdem Idyll. mox autem apud noſtrum Battiadem vſ. 88. ἐνδόμυχος, *penetrali aedium abditus*, dictus idem Eryſichthon.

Ibid. Κραννῶνα] Unde ſupra vſ. 138. Hym. in Delum, πεδίον Κραννώνιον, *campus Cranonius*, & ubi vide, ſi lubet, quae de hac *Cranone*, Theſſaliae oppido, ibidem notamus.

Vſ. 78. & 79. Πολυξὼ μάτηρ Ἀκτορίωνος] Praeter *Polyxon* Tlepolemi conjugem, cujus e Pauſania meminit vir doctus, eamque Rhodi imperantem, non omittenda fuerat haud ignota una e Lemniadum, eaque Reginae Hypſipyles nutrice, cujusque de admittendis intra Inſulam Argonautis orationem memorat Apollonius l. I. vſ. 668.

Αὐτὰρ ἔπειτα φίλη τροφὸς ὦρτο ΠΟΛΥΞΩ,
Sed poſtea cara ejus nutrix ſurrexit POLYXO &c.

& ſimiliter Valerius Flaccus l. II. Argon. vſ. 316. ubi Phoebi vates eadem dicitur,

Tunc etiam Vates Phoebo dilecta POLYXO;

& cujus meminit etiam Hyginus Fab. XV. Ut Statium mittam Theb. V. vſ. 90. ubi eadem *aevi matura Polyxo* dicitur, & Lemnias mulieres ad virorum caedem invitaſſe, quod viderunt jam alii ac Poëtarum illorum Interpretes. A qua diverſa rurſus alia *Polyxo*, una Atlantidum apud Hyginum Fab. XCII. & quae etiam Antiopes, e qua ſcilicet ac Jove nati Zethus & Amphion, mater apud Apollodorum dicitur l. III. c. X. Quod vero *Actorionis mater* ea, de qua hic, *Polyxo*, vocatur; haud ita liquidum, de qua ſit Poëtae noſtro ſermo; quum ex memoratis illis eo nomine Nymphis aut mulieribus, nulla apud Mythologos aliosve antiquos Auctores, quod equidem ſciam, occurrat, cui *Actorion* filius tribuatur, mentio. Quum vero *Actoriones* illi fratres apud Homerum memorati, & ſimiliter apud Apollodorum l. II. c. VII. *Actoris*, ſeu juxta alios Neptuni & *Moliones*, non vero *Polyxus* filii dicuntur, iique Elienſes, ſatius videtur, ut de *Actorione* illo hic intelligatur, quem inter Argonautas enumerant cum Orpheus ſeu Onomacritus eo loco, quem jam huc adtulit vir doctus, Argon. vſ. 177. tum Apollodorus l. I. c. XII. & Hyginus Fab. XIV. Quamquam apud Orpheum *Iri*, non *Ili*, ut bene ibi emendavit in nupera ejus editione vir eruditiſſimus; apud hos vero *Hippaſi* filius, ſuppreſſo apud eosdem, & quae *Polyxo* proinde dici potuit, *matris* nomine, appelletur. Accedit

quod

quod in eodem Poëmate, *ex aſpera Opoeunte*, (ſeu τρηχεῖαν Ὀπόεντα λιπὼν) Locrorum nempe Epicnemidiorum Metropoli, veniſſe dicatur idem *Actorion*; quorum tractus Theſſaliae, ubi agebat, quamque hic adiiſſe dicitur *mater Polyxo*, ejusque filius Eryſichthon, plane erat conterminus.

Vſ. 83. Πίνδον ἀν᾽ εὐάγκειαν] Adſentior itidem H. Stephano, & quamquam ἐπέχειν hic ſe debere crediderit eruditiſſimus Vulcanius, legenti Πίνδω ἀν᾽ εὐάγκειαν. Εὐάγκεια enim de *pulcro clivo*, ſicut συνάγκεια, quod obiter ſupra adtigi ad vſ. 49. ſuperioris Hymni, de *convalli* legitur apud Theophraſtum de C. Pl. l. II. c. v. ubi de vinitoribus ait, ὅταν συνάγκειάν τινα λαβόντες, φυτεύσωσιν, *quum convallem aliquam nacti, in ea plantant*. Nota vero ſimiliter apud Homerum μισγάγκεια, de *convalli*, in quam aquae undique confluunt. Cur vero hic prior Interpres verterit *Pindo pervocali* haud opus, ut jam laboremus. Ἄγκος autem, ut obiter hoc addam, non de *valli* ſolum, aut *clivo*, ſed de *vaſe* ſeu *poculo* etiam dictum, (nempe Attice pro ἄγγος, ſicut κναφεὺς pro γναφεὺς, & ſimilia) ut apud Euripidem Iphig. Taur. vſ. 953. de vino in poculum unicuique convivarum infuſo, εἰς δ᾽ ἄγκος ἴσον, *in poculum autem proprium*, aequalem, quod additur, vini menſuram ſingulis infundentes; ac unde etiam vſ. 960. ejusdem dramatis, χοῆρες ἄγκος Παλλάδος, *libatorium vas Palladis*, dicitur, niſi in utroque loco ἄγγος legi quis malit.

Vſ. 87. Ὄθρυϊ ποίμνι᾽ ἀριθμεῖ] Mons Theſſaliae *Othrys* vel e Virgilio notus, quem vocat *Othrymque nivalem* Aen. l. VII. vſ. 675. ac inde, quod ad eum monere potuerant Interpretes, Statius Theb. l. III. vſ. 318. *ſi quando nivalem Othrym*. Cui utrique praeiverat Nicander Ther. vſ. 145. apud quem νιφόεσσα Ὄθρυς ſimiliter dicitur; ſed quod jam occuparunt alii. Iis proinde antiquis Auctoribus, qui praeter Geographos, hujus Theſſalici montis meminere, adnumerandus etiam venit, ut de Herodoto ſileam, Callimachus: alibi Statius Achill. l. I. vſ. 238. *jam nubibus ingemit Othrys*, ac Silius l. III. vſ. 495. *cumque Aemo* (non, ut vulgo *Hemo* vel *Haemo*) *ceſſerit Othrys*. Haud vero mirabitur quisquam, quod juxta primaevum ac frugale mortalium vivendi inſtitutum, in eo monte *Othry*, Regis filius ab ejus matre dicatur hic *pecus numerare*. Haud aliter nempe ac de Proteo Aegypti quondam, ut ab Euripide vocatur Helen. vſ. 4. Rege, dixit Homerus Od. Δ. vſ. 45. λέκτο δ᾽ ἀριθμὸν, *recenſuit vero* ovium *numerum*, ac inde de eodem Virg. Georg. l. IV. vſ. 436.

Conſedit ſcopulo medius, numerumque recenſet.

Adde, quod *pecora numerans*, pro *paſtore* ab Hebraeis ſit dictus, ut Jerem. XXXIII. 13. πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος, *pecora ad manus numerantis*, idque ad litteram textus Hebraici.

Vſ. 88. Ἀπόμυχος] Qui nempe in intima ſeu penetrali aedium parte abditus, & ſicut de ſe in antri Lemnii receſſu hactenus latente,

tente, dicit Philoctetes apud Sophoclem, in cognomine dramate vſ. 149. κρᾶτ' ἐνδόμυχον, *caput in antri receſſu occultum.* Ita οἱ ἔνδον θεοὶ, *Dii Intus*, ſeu *Penates*, juxta Dionyſium dicti Antiqu. l. I. p. 54. ut apud Aelian. de Anim. lib. x. ubi θεοῖς μυχίοις, *Diis Penatibus*, pro μοιχίοις legendum bene ad eundem viderunt, & quod jam alibi eſt a nobis monitum, duo eruditiſſimi ejus Interpretes, Gillius & Geſnerus. De quibus Diis, ut hoc addam, dixit etiam Aeſchylus Choëph. vſ. 799.

Οἱ τ᾽ ἔσω δωμάτων
Πλουτογαθῆ μυχὸν νομίζετε.
Quique interiorem aedium
Divitem receſſum adminiſtratis.

Vſ. 89. κακὰ δ' ἐξάλλετο γαςὴρ Αἰεὶ μᾶλλον ἔδοντι] Nempe, quod inde expreſſit eadem de re agens Ovidius Metam. l. VIII. vſ. 834.

Plusque cupit, quo plura ſuam dimittit in alvum;

ac dein vſ. 842.

Semperque locus fit inanis edendo;

& prout a Juvenale dictum Satyr. xv. vſ. 97.

Cogebat vacui ventris furor.

Ut vel inde liqueat, non debuiſſe omnino H. Stephano ſuſpectum videri hoc verbum ἐξάλλετο, opportune admodum de inani famelici hujus Eryſichthonis *ventre* hic dictum, nec de alio verbo in ejus locum ſubrogando, ut fieri tamen ab illo videas, fuisſe ullatenus laborandum. Adde vero hiſce Oppianum de veſpertilione Ἁλιευτ. l. II. vſ. 205.

ἀλλά μιν ἄτη
ΓΑΣΤΡΟΣ ἀριμαάργοιο ΚΑΚΑ λάχεν· ὐ γδ ἐδωδῆς
Ἤ κόρον, ἠέ τι μέτρον ἐπίςαται,
ſed ipſum noxa
Ventris immodice voracis mala ſortitur; neque enim cibi
Aut ſatietatem, aut ullum modum novit.

Vſ. 90. ἐς βυθὸν οἷα θαλάσσης] Quo ſimili uſus quoque in narratione dirae hujus famis Ovidius l. VIII. vſ. 835.

Usque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis;

& mox verſ. 842. *altique voragine ventris.* Sic de inexplebili caeterum voracitate Oppianus Ἁλιευτ. l. V. verſ. 52. τί γδ τόσον ἔσσεται εἶδαρ, ὅσσον ἐνιπλήσαι γαςρὸς χάος, *quae enim tanta erit eſca, quae ſatis ſit ad implendum ventris chaos*, ſeu voraginem vel abysſum?

Vſ. 91. Ἀλεμάτως] Dorice pro ἠλεμάτως h. e. ut hic Graecus Enarrator, & ſimiliter Heſychius, ματαίως, & qua voce itidem uſus Apollonius Rh. l. IV. vſ. 1206.

Τῷ καὶ ὅτ' ἠλεμάτως Κόλχοι μάθον ἀντιόωντες,
Quum vero Colchi intelligerent, fruſtra ſe ei occurriſſe.

Legitur etiam vox ἠλέματος in grandiloquis ſeu dithyrambicis

Sota-

Sotadis verſibus apud Athenaeum l. xiv. p. 621. ubi βροντὴν ἠλέματον, *clavam ingentem* vertit Dalechampius, quod ad verbum *brutum fulmen*, & qui de re ſilet ibi ὁ πάνυ, denotat. Haec autem vel ideo paucis hic tango, quod ſolum Heſychium indicem vocis ἠλέματος, nulla etiam hujus adverbii ἠλεμάτως, & quae hic Doricc ἀλεμάτως, facta mentione, adducant veteres Helleniſmi Theſauri. Apud Theocritum vero, quod nec praeteriri hic debet, Idyll. xv. vſ. 4. pro ὦ τᾶς ἀδλμάτω ψυχᾶς, illuſtris Scaliger legendum credidit, ὦ τᾶς ἀλεμάτω, nempe *o mens vana*, ſed quod eidem loco non convenire vere monuit magnus Caſaubonus, qui reſtituit, ὦ τᾶς ἀδαμάτω ψυχᾶς, *o indomitum* ſeu *fortem animum*, pro ἀδαμάστου. Euſtathius vero ad Iliad. Δ. p. 437. ἠλέματον pro ἠλεὸν καὶ μάταιον, *ſtultum & vanum*, apud Oppianum tradit exſtare, & quod cultiſſimi Poëtae amatoribus inveſtigandum in eo relinquimus.

Vſ. 92. αἰλίῳ ἐνὶ πλάγκων] Seu verius πλάγγων, ut in antiquioribus hujus Poëtae editionibus, ſicut id jam a Vulcanio monitum, ac, ut hic dicitur, vulgo de *imagine cerea*, quae proinde ſolis aeſtu liqueſceret, prout hic Graecus Enarrator πλάγγων, ἡ κήρινος νύμφη, *puppa cerea*, & vetus Theocriti Interpres Idyll. ii. καλοῦσι δὲ αὐτὸ καὶ ΝΥΜΦΗΝ· οἱ δὲ ΠΛΑΓΓΟΝΑ, ὡς Ἀττικοί, ἀπὸ τοῦ πεπλάσθαι ἐκ κηροῦ, *vocant illud etiam* NYMPHAM ſeu *puppam; illi autem* PLANGONA, *ſicut Attici, quod fiat ex cera.* Hinc veteres gloſſae ab H. Stephano primum editae, *puppae*, πλαγγόνες, τῶν παιδίων νύμφαι, *plangones*, *infantium puppae*; & alibi πλαγγόνες, *puppae*. Unde cum κηροπλάστης ejusmodi imagunculaюrum *e cera artifex* dictus a Sileno in Juliani Caeſaribus Auguſtus; tum, ut illius vocis vel dicterii vim ibi continuo explicat, qui Deos ἡμῖν ἔπλαττες, ὥσπερ ἐκεῖνοι τὰς νύμφας, *nobis effinxiſti, ſicut illi puppas*, prout ibidem docuimus. Adde Heſychium πλαγγὼν κήρινόν τι κοροκόσμιον, *cereum* nempe *pupparum ornamentum*; ac unde explicanda Sapphus ad Venerem verba apud Athenaeum l. ix. p. 410. χειρόμακτρα πλαγγόνων, *ornamenta* id genus *pupparum*, cum ipſis nempe puppis Veneri, ut jam ibi e Perſio monuit ὁ πάνυ, conſecrata. Ita haud ignotae apud Tullium l. vi. ad Atticum Ep. i. *quinque planguncul ae Matronarum*, e Boſii ibidem reſtitutione, pro vulgato, & quod nauci omnino, *lagunculae*, ac prout in Beſſarionis codice exſtare monuit Manutius, ac inde etiam praeter Lambinum ac Junium, in accuratiſſimam editionem ſuam retulit Gruterus, ac ejus exemplo ſervarunt Batavae Ciceronis editiones. Neque Tullio omnino inſolitum, ut cum Attico ſuo Atticis verbis, ſeu ad morem Atticum formatis ſubinde agat. Ut nunc mittam, quod πλαγγόνα de ornamento capitis muliebri ſeu *reticulo* inſuper dictum notet Heſychius, πλαγγόνες, κεκρύφαλοι, & quomodo etiam χειρόμακτρα πλαγγόνων, *per reticula virginum*, dicto paullo ante Sapphus apud Athenaeum loco, verti poſſe agnovit ibi ὁ πάνυ. In reliquis autem, ut obiter hoc addam,

dam, ejuſdem Lesbiae Muſae verbis enucleandis minus felix aut lynceus fuit ibi magnus Animadverſor; & potior omnino, ut alia nunc mittam, quam in notis ad ultima Sapphus verba aliunde adtulerat, eamque praeterea obviam lectionem, eruditiſſimus Fulvius Urſinus p. 294. In. IX. nempe Ἔπεμψ' ἀπὸ Φωκαίας δῶρα τίμια, quae *miſi a Phocaea* urbe *dona eximia*, non vero e *Phocide* cum Dalechampio. Aeolis enim, ut notum, Sappho, & *Phocaea* finis Aeolidis apud Strabonem l. XIII. p. 582.

Vſ. 93. ἔτι μεῖζον ἐτάκετο] Pro ſolito nempe ejuſmodi *bulimiae*, ſeu dirae famis adfectu, qualis maxime σύντηξις ſeu *tabes* cum extrema macie ac virium imbecillitate conjuncta ab Ariſtotele traditur Problem. l. VIII. Sect. IX. ἡ δ' ἐν τῇ ΒΟΥΛΙΜΙΑ ἔκλυσις καὶ ἀδυναμία γίνεται, ΣΥΝΤΗΞΕΩΣ γινομένης ἐν τῷ σώματι, διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἄθροισιν &c. Dein ἀδυναμία δὲ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀτροφίαν καὶ ΣΥΝΤΗΞΙΝ; *quae vero in* BULIMIA, ſeu vehementi fame, *reſolutio ac imbecillitas*, ſive *defectio virium ſequitur*, COLLIQUATIONE ſeu CONSUMPTIONE *a collecto calore in corpore facta*; dein, *defectus* autem, ſeu *proſtratio virium*, *propter nutritionis in corpore defectum* & CONSUMPTIONEM; ἀτροφία nempe ibi non *inedia* juxta Interpretem, ubi de βουλιμίας agitur, ſed de nutritionis *inopia*; quod nempe priusquam priores cibi ſint concocti, alios βουλιμιῶντες, de quibus ibi Ariſtoteles, ingerant, ſeu crudis adhuc exiſtentibus cibis & ſemicoctis, prout quoque de *canino appetitu* ſeu κυνώδει ὀρέξει ait Aëtius Tetr. III. Serm. I. c. XXI. Immo quibus praeiverat jam, ut obſervo, Hippocrates de Priſc. Medicina cap. v. ubi de ingeſtis ita adfecto novis, & antequam priores adſumptos venter conſumpſerit, cibis agens, addit, ΦΘΙΝΕΙ δὲ καὶ ΣΥΝΤΗΚΕΤΑΙ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ; CONSUMITUR *autem* & CONTABESCIT; omniaque ejusmodi, ut continuo addit, quae homo patitur, ea fami a ſe tribui.

Vſ. 94. ἶνές τε καὶ ὀστέα μῶνον] Juxta dictos modo graves morbi illius adfectus, & quidem Auctore ipſo Medicorum Antiſtite, φθίσιν & σύντηξιν, *conſumptionem* ſeu *tabem* cum extrema macie & extenuato corpore. Unde etiam abunde liquet, eſſe utique longe diverſum hunc in Eryſichthone, ex nimia & aſſidua ingluvie ἰσχνασμὸν τοῦ σώματος, *attenuationem corporis*, ab eo, cujus meminit Hippocrates de Fracturis Sect. XVII. qui e ſubtractis nempe ac diminutis aegro ſeu male adfecto, & quidem e Medici praeſcripto, cibis proficiſcitur. Adde, quae caeteroquin de egeno & fame ſeu ciborum inopia, ad eundem, qui hic a Callimacho traditur, hujus Triopidae habitum, redacto parente dicitur a Quintiliano Declam. v. ſeu Aegro Redempto, *haeret adſtricta* NUDATIS OSSIBUS *cutis*; & *in fame ſua homine conſumpto, jam membra ſine corpore*. Ita de obſeſſis & macie confectis alimentorum inopia Saguntinis Juvenalis Satyr. XV. vſ. 100.

hoſtibus ipſis
Pallorem ac maciem, & tenues miſerantibus artus.

Silius autem de iisdem & opportune ad hunc Battiadae noſtri locum, l. II. vſ. 466.

jam lurida ſola
Tecta cute, & VENIS male juncta trementibus OSSA.

Vſ. 96. Χὼ μαστὸς] *Mamma* pro *nutrice*, ut monent etiam Graeca ad hunc locum Scholia, & prout jam olim *mammas* dictas ab infantibus *matres*, quae vulgo illis nutricum officium praeſtare erant ſolitae, e Varrone liquet libro de liberis educandis apud Nonium in voce *Buas*; nempe *cum cibum ac potionem*, *buas ac papas dicunt*, & MATREM MAMMAM; *patrem*, *tatam*. Unde notus ille Martialis jocus de Afra vetula lib. I. Epigr. CI.

Mammas atque tatas habet Afra, ſed ipſa tatarum
Dici, & mammarum maxima mamma poteſt.

De *nutrice* vero pro *mamma* ſeu *uberibus* a Catullo dicta, monuit jam Anna eruditiſſima.

Vſ. 100. Αἰολίδος Κανάκης] Quomodo ſemet *Aeolidos* nomine, Aeoli nempe filia, indigitat *Canace* apud Ovidium in Epiſtola ad fratrem & amatorem ſimul Macareum,

Haec eſt AEOLIDOS *fratri ſcribentis imago.*

Unde idem, de quo hic Callimachus; *Canaces*, & alterius proci, Neptuni ſcilicet filius, Triopas, Αἰολίδης dictus in Inſcr. Herodis Attici,

Οὐδὲ μὲν ἴφθιμον ΤΡΙΟΠΕΩ μόρος ΑΙΟΛΙΔΑΟ,
Neque vero fortem TRIOPAM AEOLIDEM *juvit* &c.

ac ubi hujus apud Battiadem noſtrum loci auctoritatem adducit ὁ πάνυ, ut de quo *Triopa* in eo lapide ſit ſermo, firmius conſtare ibidem doceat.

Vſ. 102. ἐκτερέϊξαν] Unde Apollonius l. II. vſ. 840.

Συνεκτερέϊζε δὲ λαὸς,
Populus autem una fecit inferias.

Vſ. 103. βούβρωστις] Quae βούπεινα dicitur ſupra vſ. 24. hujus Hymni, & prout hac voce βούβρωστις, praeter Homerum & hoc loco Callimachum, uſus haud ſemel Nicander, ut Ther. p. 28. Εἰ δ᾽ ὀλοὴ βούβρωστις, *ſi vero exitioſa fames*, & pag. 56. Τοίη ἡ βούβρωστις, ubi notat vetus ac eruditus Enarrator, βούβρωστις δὲ κυρίως ἡ τροφὴ, νῦν δὲ ἀνία, καὶ ὁ ἰὸς, h. e. βούβρωστις *proprie nutrimentum*, *nunc vero angor & venenum*, unius nempe e Scorpionum, de quibus ibi agitur, ſpeciebus. Haud aliter nempe ac βούβρωστιν apud Hom. Il. Ω. vſ. 532. explanant veteres Grammatici, βούβρωστις, κυρίως μὲν ὁ μέγας καὶ χαλεπὸς λιμός· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ μεγάλης ἀνίας καὶ λύπης κεῖται ἡ λέξις· ἔνιοι δὲ βούβρωστιν τὸν οἶκτον ἐξεδέξαντο, h. e. βούβρωστις *proprie quidem magna & moleſta fames, nunc autem pro magno angore & moerore vox ea ponitur; nonnulli autem* βούβρωστιν *commiſeratio-*

tionem

tionem accipiunt. Verum non praetereundus hic Agathias, qui ad hunc Callimachi locum reſpexit Anth. l. II. c. XXXI. Ep. V. uti jam ante monui ad verſ. 24.

Εἰ γὰρ ἀεὶ βούβρωστιν ἔχεις Ἐρυσίχθονος αὐτοῦ,

Si enim diram famem ipſius Eryſichthonis habes.

amicum forte ipſum, quod addit, devorabis. Quo ſenſu quoque eandem vocem, & quidem vice adjunctivi adhibuit Oppianus de inexplebili veſpertilionis fame, Ἁλιευτ. l. II. vſ. 207.

ἀλλ᾽ ἀτέλεστον

ΛΥΣΣΑΝ ἀεὶ ΒΟΥΒΡΩΣΤΙΝ ἀναιδέϊ γαστρὶ φυλάσσει,

ſed inexpletam

RABIEM SEMPER VORACEM *impudenti ventri ſervat.*

Nempe prout *rabidi jejunia ventris*, de dira Saguntinorum fame dixit Silius l. II. vſ. 472.

Vſ. 105. Βόσκε λαβών] Cur hic Interpres *devora arreptum*, ut nempe e Neptuno alius hic Saturnus, liberorum helluo fieret, quum obvius alioquin ac nativus occurrat hujus loci ſenſus, mirari equidem licet. Nempe dum famelici hujus Eryſichthonis mater, a patre Neptuno ſupplex petit, ut vel gravem illum *bulimiae* morbum a nepote avertat; vel ipſemet eum ad ſe adſumens, velit ei alimenta ſuppeditare, βόσκε λαβών, quum, ut eadem continuo addit, omnes menſae, ovilia omnia, armenta, aliaque, quaecunque erant in ejus poteſtate, ſint ab illo jam abſumpta. Ἐπιβόσκειν quidem pro *depaſcere* ſumptum videas, ut de fame Hieroſolymitana apud Joſephum Ἁλωσ. l. XVI. c. XIV. καὶ βαθύνας ἑαυτὸν ὁ λιμὸς κατ᾽ οἴκους καὶ γενεὰς, τὸν δῆμον ἐπεβόσκετο, *auctaque jam fame totas domos & familias depaſcebatur.* Sic voce ἀποβόσκειν ſeu ἀποβόσκεσθαι uſus etiam Ariſtophanes Avib. pag. 576. de Phrynicho, qui apis inſtar μελῶν ἀπεβόσκετο καρπὸν, *cantilenarum depaſcebatur fructum.*

Vſ. 108. Ἀλλὰ καὶ οὐρῆας] *Mulos* ita dictos, non παρὰ τὸ οὖρον, juxta Euſtathium, ſed ἀπὸ τῶν ὀρῶν, a *montibus*, in quibus educari olim ſoliti, ex Homero & aliunde vere jam adſeruit ὁ πάνυ Bochartus Hierozoic. l. II. c. XIX. Quod vero cap. XXI. ejusdem libri, *mulorum* uſum antiquiorem in Graecia, quam apud Hebraeos idem putat; ac ideo, quod crebra eorum apud Homerum occurrat mentio; ante Davidem vero nusquam eorum meminerint in contextu Archetypo ſacri Hiſtorici, id an adeo firmiter eruatur, aliorum eſto judicium. Maxime quum, ut ibi agnoſcit vir ſummus, adverſentur eidem, cum ex Hebraeis aut Tralationibus antiquis, tum e Chriſtianis doctiſſimi quique veteris foederis Interpretes, apud quos ימם *jemim* Gen. XXXVI. 24. per *mulos* reddi ſolent. Nam quod Seniores Gen. XII. 16. & XLV. 23. ἡμιόνους dicunt, in utroque loco, *aſinas*, non *mulos*, Hebraeam vocem in iis אתנת *deſignare* vere obſervat idem Bochartus, ac

 unde

Digitized by Google

unde ὄϊες pro ἱμάντες in dictis illis locis LXXviralis verſionis legendum ſtatuit.

VΓ. 109. τὰν Ἑστίᾳ ἔτρεφε μάτηρ] *Veſtae* nempe, eique τῇ κοινῇ τῆς πόλεως, *communi urbis*, ut Graeci ſubinde de ea loquuntur, & qua de re nos alibi, ſeu τῇ Πατρῴᾳ, *Patrimae* vel *Domeſticae*; prout haec quoque maxime apud veteres Tragicos dicta & invocata legitur, ut apud Sophoclem Electr. vſ. 887. Euripid. Hecub. vſ. 22. &c. Idque juxta legem, quae apud Graecos haud minus ac apud Romanos viguit, & quam memorat Tullius de Legib. l. II. c. VIII. *Quaeque quoique divo. decorae grataeque ſint hoſtiae, provídento*; & quod in inſtitutis Pontificum ac Haruſpicum fuiſſe paullo poſt tradit cap. XI. nempe quibus hoſtiis immolandum cuique Deo, ac ut addit, *cui maribus*, *cui feminis*. Quod docent etiam ſubinde antiqui lapides, ſicut in iis Inſcriptiones ſeu ſacrificia fratrum Arvalium apud Gruterum p. CXVII. & CXVIII. in quibus vulgo *Boves mares* Diis, ut Jovi, Marti, & eorum exemplo Imperatoribus; *Vaccas* vero Deabus, Junoni, Minervae &c. & Auguſtae; ac ſimiliter in Cl. Sponii Miſcell. p. 5. *Jovi Optimo Maximo Bovem Marem*, *Junoni Reginae Vaccam*, *Saluti Vaccam* &c. immolandas nempe legimus. Quomodo etiam *Vacca* ſeu *Juvenca*, quod hic Callimacho dicitur in honorem *Veſtae* ab Eryſichthonis *matre* alebatur; haud aliter nempe ac Minervae juvencas, easque unius anni ac indomitas, tanquam Deae ἀδμήτῃ & ἀζύγι, *indomitae*, *innuptae* (cujusmodi habita etiam apud veteres, ut aliunde notum, *Veſta*) mactanda legitur apud Homerum, cum ab Ulyſſe vſ. 292. tum ſimiliter a Neſtore Odyſſ. Γ. vſ. 382. Unde etiam Dianae, ἀδμήτῃ itidem Deae, juvencae ante nuptias immolari apud Graecos olim ſolitae; ut liquet ex Euripide Iphig. Aul. vſ. 1113.

Μόσχαι τε, πρὸ γάμων ἃς θεᾷ πεσεῖν χρεὼν,

Et juvencae, quas ante nuptias oportet mactari Deae.

Quamquam & *praegnans juvenca*, ἤδη βριθομένη δάμαλις, eidem Deae ab ejus ſacrificulis immolanda, verum ejusdem Deae opera ſervata, dicatur in veteri Philippi Epigrammate, Anth. l. I. c. XXIII. Ut mittam, quod *bovis* feminae, non *tauri* ſacrificium apud Phoenices & Aegyptios olim vetitum, tradat Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 138. & 236. Ut vero Ἑστία ſeu *Veſtae*, & qua de re infra ad vſ. 129. ac plenius agimus in noſtra de Veſta Graecorum Diatriba, primae ante Deos alios ſacra apud Graecos fieri conſueverant; ita eadem haud uno ſacrorum ritu culta ab iis legitur. Hinc non victimis aut incenſis etiam, ſed herbis demum, eam primum cultam refert Porphyrius περὶ Ἀποχ. l. II. p. 125. ἀρξάμενοι πρῶτον ΑΦ ΕΣΤΙΑΣ τοῖς οὐρανίοις Θεοῖς θύειν, οὐ σμύρνης οὐδὲ κασίας καὶ λιβανωτοῦ κρόκῳ μιχθέντων ἀπαρχάς· πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕστερον παρειλήφθη καὶ ταῦτα &c. ἀλλὰ ΧΛΟΗΣ, A VESTA *coeleſtium Deorum ſacra primum auſpicati, non quidem myrrha, caſia,*

ſta, aut thure & croco mixtis primitiis, (nam haec longo poſt tempore ſunt admiſſa &c.) ſed VIRENTIS GRAMINIS. Libationibus vero cultam eandem *Veſtam*, docet de ea agens Pindarus Nem. Od. II.

Πολλὰ μὲν λοιβαῖσιν ἀγαζόμενοι πρώταν Θεῶν,

Saepe equidem libationibus placantes primam Deorum.

Victimas tamen eidem, ſicut reliquis etiam Numinibus, mactatas, praeter alia arguit Plutarchi locus in Parallel. p. 309. ubi ait Metellum Romanorum Ducem cum claſſe navigaturum, *ideo, quod uni Veſtae non immolaſſet*, μόνῃ τῇ Ἑςίᾳ οὐκ ἔθυσεν, eam ventum claſſi adverſum immiſiſſe; pro filia autem, quam Deae mactandam ei edixerat haruſpex, *miſertam ejus* VESTAM, JUVENCAM *in ejus locum ſubmiſiſſe*, ἡ δὲ ΕΣΤΙΑ ἐλεήσασα, ΔΑΜΑΛΙΝ ὑπέβαλεν. Ut nec inſolens proinde videri debeat, quod hic ſimiliter *juvenca* huic *Veſtae*, ſeu eidem poſtea immolanda, *ali* dicatur ab Eryſichthonis *matre*. In ſolemni vero fratrum Arvalium, & quorum facta paullo ante mentio, inter alia, quae ibi a Diis Deabusque leguntur immolata, referri quoque videas apud Gruterum p. CXXI. VESTAE MATRI OV. II. ſeu *oves duas*. Adde quod Ἑςία hic apud Callimachum de *Cerere* haud incommode poſſit intelligi, eadem quippe, quae terra, & quae Ἑςιοῦχος etiam dicitur ab initio Supplicum Euripidis,

Δήμητερ Ἑςιοῦχ' Ἐλευσῖνος χθονὸς,

O Ceres, Penatigera Eleuſiniae terrae!

& prout τὰν χθονίαν Ἑςίαν, *terreſtrem Veſtam*, filiam ejus Proſerpinam vocat Sophocles Oed. Col. vſ. 603. & 1807. Ut nunc mittam illud Virgilii ſeu incerti Poëtae in Copa, *Veſtae delicium eſt aſinus*, quod de *Cybele* eadem etiam, quae Tellus ex Phaedro, Apulejo, &c. intelligendum monuerunt jam eruditi, & ad Catullum pag. 165. vir doctiſſimus Iſ. Voſſius.

Vſ. 110. τὸν ἀεθλοφόρον] Ita Oppianus Κυνηγ. l. IV. vſ. 107.

Ὁπποῖος περὶ νύσσαν ἀεθλοφόρος θοὸς ἵππος,

Qualis circa metam victor e certamine pernix equus &c.

& cujusmodi victorum in circenſibus equorum nomina, relata ſubinde in Inſcriptionibus antiquis, ut in Itiner. Cl. Sponii Tom. III. & alibi. Unde coronati iidem in ſacris Graeciae agonibus; ac proinde hieronicarum inſtar, non ἀεθλοφόροι ſolum, ſed ςεφανηφόροι quoque dicti, ut apud Theocritum Idyll. XVI. vſ. 46.

τιμὰς δὲ καὶ ὠκέες ἔλλαχον ἵπποι,

Οἵ σφισιν ἐξ ἱερῶν ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΙ *ἦλθον ἀγώνων,*

bonores vero celeres etiam ſortiti ſunt EQUI,

Qui ipſis ex ſacris certaminibus CORONATI *redierunt.*

Quo ſpectat illud Plutarchi Sympoſ. l. II. Qu. v. p. 639. καὶ τῶν ζώων μόνῳ ΤΩ ΙΠΠΩ μετουσία ΣΤΕΦΑΝΟΥ καὶ ἀγῶνος ἐςὶ, *ſolus quippe ex omnibus animalibus* EQUUS *in partem certaminum, &*

CORONARUM venit; & quidem, ut addit, quia ſolus natura & exercitatione factus eſt, ut *pugnantibus adſit*, & *cum iis prælietur*, μαχομένοις παρεῖναι καὶ συμπολεμεῖν. Quomodo conjungi hic a Callimacho videas ἀεθλοφόρον καὶ τὸν πολεμήιον ἵππον, *victorem ex agonibus*, & *bellatorem equum*, qualem Maro etiam vocat *Bellatoris equi* l. x. vſ. 891. & alibi.

Vſ. 111. τὰν αἴλουρον, τὰν ἔτρεμε θηρία μικκά] Non equos ſolum domeſticos, ſed *felem* etiam voraſſe Eryſichthonem, quod in urbibus obſeſſis & fame preſſis vulgo ſolet contingere tradit hic Callimachus. Nempe quod de preſſis dira fame Saguntinis ait Juvenalis Satyr. xv. vſ. 99.

Poſt omnes herbas, poſt cuncta animantia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor;

ac de iisdem Silius, & de quo loco paullo ante l. II. vſ. 472.

rabidi jejunia ventris
Inſolitis adigunt veſci.

Mitto alioquin, quod *feles* inter ea, quae ad forum edulia deferebant voraces & κωλοφάγοι Boeoti, referantur ab Ariſtophane Acharn. p. 413. αἰλούρως &c. *feles*. Quod autem addit hic Poëta, *metui felem ab animalculis*, quae θηρία μικκά hic vocat, manifeſtum his ad murum & ſoricum genus reſpici, & quomodo *mus puſillus* a Plauto dicitur Truc. A. IV. Sc. III. *pavidi* autem *mures* ab Horatio l. II. Satyr. VI.

Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare.

Quomodo alias, ſi de fero, non cicure *fele* foret hic Poëtae ſermo, id de omni avicularum genere poſſet intelligi; quas propter illius animalis feritatem, neque in vallibus, neque in arboribus nidificare in Africa, tradit Diodorus l. XX. p. 763. Μικκὰ autem Dorice pro μικρά, unde illud Boeoti apud Comicum Acharn. p. 414. Μικκὸς γὰρ μᾶκος ἔντος, *parvae ſtaturae hic eſt*, & apud Theocritum Idyll. XV. vſ. 12. τῶ μικκῶ παρεόντος, *parvula praeſente*.

Vſ. 114. βαθὺν οἶκον] Non *profundam domum*, ut hic Interpres, ſed vel totam ſeu *quantacunque* eadem eſſet, *domum exſiccarunt*, quod additur, ſeu exhauſerunt Eryſichthonis dentes; ejus nempe inſatiabilis ingluvies. Βαθὺς enim & βαθὺ pro *multo*, *copioſo*, *abundanti*, ac formata inde compoſita, a Graecis paſſim dici obvium; ut βαθύχθον' αἶαν, *feracem terram*, apud Aeſchylum Sept. Theb. vſ. 312. & apud eundem Suppl. vſ. 563. βαθύπλουτον χθόνα, *fertilem admodum terram*; ac prout βαθυλήιος ἄλλων νήσων, *segetibus abundans prae aliis Inſulis*, Lemnus dicitur ab Apollonio l. I. vſ. 380. Idem vero de abſumptis ab hoc Eryſichthone paternis opibus, ait quoque Ovidius Metam. l. VIII. vſ. 843.

Jamque fame patrias, altique voragine ventris,
Attenuavit opes.

Ut proinde vere dici ille poſſet καταφαγὼν τὴν πατρῴαν οὐσίαν, pater-

ternas deglutiens facultates, ut de Polyeucto quodam ab Anaxandride dicitur apud Athenaeum l. IV. p. 166. immo in eundem quadraret, quod ait ibidem Menander,

Καθὼς ἐκεῖνος, κατέδομαι καὶ τοὺς λίθους
Ἀπαξάπαντας, οὐ γὰρ, οὐ τὴν γῆν μόνον,
Quemadmodum ille, devorabo etiam lapides,
Prorſus omnes, non ipſum modo, ſolum.

Vſ. 116. Αἰτίζων ἀκόλους] Quod nempe a caprario de Ulyſſe ſub mendici habitu dictum Odyſſ. P. verſ. 222. Ut huic caeteroquin Eryſichthoni, quamquam, uti is ſuperiori verſu dicitur, Regis filio, id re ipſa contigerit, quod a Perſa fratre ſedulo vitandum monet ipſe paterni armenti paullo ante cuſtos Vates Ἔργ. vſ. 392.

μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους,
ne quando interim egenus
Mendices ad alienas domos.

Illuſtri utique documento, quo tandem, ſeu ad quae adigat extrema, vere etiam inde a Marone dicta, *maleſuada fames & turpis egeſtas.* Immo aperte hoc Regis filii, *bucceas*, ſeu panis aut alterius rei edulis fruſta in triviis mendicantis, exemplo adſertum, id quod a Joſepho traditur in narratione dirae famis, quam paſſi ſunt obſeſſi a Tito Hieroſolymitani, cujusque ea de re locus obiter ſimul emendandus, nempe Ἁλωσ. l. VI. c. XI. *Πάντων μὲν δὴ παθῶν ὑπερίσταται ΛΙΜΟΣ· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀπόλλυσιν αἰδῶ* (non, ut ibi hactenus, *αἰδοῦς*) *τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς ἄξιον, ἐν τούτῳ καταφρονεῖται*, *omnes quidem calamitates ſuperat* FAMES; *nihil enim ita perdit*, ſeu *tollit pudorem*, (non ut vetus hic Interpres & Gelenius, contrario ac abſurdo ſenſu, *ſic perdit hominem, ut pudor*) *nam quod alias venerationem meretur, in fame negligitur.* Eandem autem vocem ἀκόλους, qua hic uſus Poëta, de *buccellis* quas corrogabat in triviis miſer hic & fame ac egeſtate enectus Eryſichthon, adhibet mox idem Joſephus, dum enarrat immanem illam famelicorum ea in urbe obſeſſa rabiem, qui aedes incolarum violenter, ad diripiendos, ſi qui laterent in iis, cibos aut fruges ingreſſi, *καὶ μόνον οὐκ ἐκ τῶν φαρύγγων ἀναθλίβοντες* ΤΑΣ ΑΚΟΛΟΥΣ *ἀνέφερον*, BUCCELLAS, *eas pene e faucibus manducantium elidentes, cum adſportabant*, prout verti debuit idem locus. Eodem etiam ſenſu ἄκολον, de ἐνθέσει ſeu *buccella* explicant eruditi Ariſtophanis Interpretes Equit. p. 311. *ἔνθεσιν, τὴν τροφήν· ἔνθεσις γὰρ ὁ ἄκολος.* Mitto, quod ἄκολος idem quod κολλύρα ſeu *parvus panis*, ac inde apud Dioſcoridem l. I. c. CXXIX. ἀκόλιον, pro ἀκόνιον legendum, de *paſtillo* nempe fricto ex ebeno *ad collyria*, contendit magnus Salmaſius ad Solinum p. 937. ult. edit.

Ibid. *ἔκβολα λύματα δαιτὸς*] Ac proinde praeter Phocylidis, ſeu quisquis auctor illius Poëmatis, monitum vſ. 146.

Μηδ' ἄλλης παρὰ ΔΑΙΤΟΣ ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης.
Neque de alterius coena veſcaris menſae rejectaneis.

Idem vero ἀπὸ μαγδαλιᾶς σιτούμενος, ab Atticis dictum, ut ab Ariſtophane Equit. p. 311. ſeu quod mox addit, κυνὸς βορὰν σιτούμενος, *edens magdalias, canis cibum edens*, vel juxta Scribonium Largum cap. CCI. *magdalidas, canis cibum*, adipis nempe furfure deterſi maſſam, quam ubi ea purgaſſent poſt convivium manus, deinde canibus veteres objiciebant. Qualia tamen δαιτὸς λύματα, *rejectaneas menſae* ſive *coenae ſordes*, nulla ſcilicet Phocylidaei praecepti ratione habita, arripiebat famelico aut canino ore hic Eryſichthon: nempe, *quae domi quoque vel canibus deſtinaſſetis*, ut loquitur Tertullianus Apolog. cap. XIV. Adeo, ut qui hactenus divite apud D. Lucam comeſſatore frequentius ac ſplendidius epulabatur, nunc miſeri Lazari ſortem, immo adhuc viliorem ſubeat; ſive potius veri nunc *canis*, prout eum Ceres paullo ante, uti vidimus vſ. 64. indigitaverat, inſtar, non cadentes ſolum e menſa epulantium panis micas, ſed ipſas inde abjectas quisquilias aut ſordes, ut totidem ſuavia gulae irritamenta avide arriperet ac deglutiret. Egregio rurſus, & quod hic Callimachus adumbrare voluit, monito ſimul & exemplo iis, quod ante diximus ad vſ. 64. qui per eadem, quae deliquerunt, graviter puniuntur. Ea vero ἔκβολα λύματα δαιτὸς hic dicuntur, prout νηδύος ἔκβολον, *utero ejectum*, *de abortivo partu* dixit Euripides Helen. vſ. 91. & βρέφος ἔκβολον οἴκων, *infantem domo ejectum*, Oedipum nempe vocat idem Tragicus Phoen. vſ. 811. aut vero & ναὸς ἔκβολα, *navis fragmenta*, mari quippe ejecta, Helen. vſ. 429. & 1230. aut alibi in eodem dramate vſ. 1287. uti jam vidimus ad vſ. 17. Hym. in Jovem, γῇ λύματ' ἐκβάλλῃ κλύδων, *piamenta in terram ejiciat fluctus*. Quomodo alioquin ab *Atticis* ἐκβολὴ dicta de *jactura mercium* in mare, levandae navis cauſſa, ut apud Demoſthenem adv. Lacritum p. 592. & jam ante ab Aeſchylo Sept. Theb. verſ. 775. πρύμνηθεν δ' ἐκβολὰν φέρει, *jacturam autem e puppi factam fert*.

Vſ. 117. μὴ τῆνος ἐμὶν φίλος, ὅς τοι ἀπεχθής] Notanda rurſum egregia Gentilis Poëtae γνώμη, qua cavendum ſibi ſollicite ait, ne pro amico illum unquam habeat, quicunque Deae foret inviſus. Haud aliter nempe, ſed potiori quidem jure, *nonne, qui oderunt te, Domine, oderam; & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto odio oderam illos, & inimici ſunt facti mihi*, teſtatur Regius vates Pſalm. CXXXIX. 21. 22. ac unde a Regum Sapientiſſimo dictum Prov. XXIX. 27. *abominantur juſti virum impium*, Deo quippe inviſum. Unde gravis Prophetae Jehu cum Rege Joſaphat, qui cum impio Achabo ſe conjunxerat, expoſtulatio II. Paralip. XIX. 2. *impio praebes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris; & idcirco iram quidem Domini merebaris.* Quam in rem proinde, & ad hunc Callimachi locum valde opportunum, praeclarum itidem exſtat Aeſchyli dictum Choëph. vſ. 635.

Ζεῦ

Σέβει γὰρ οὔτις τὸ δυσφιλὲς Θεοῖς,
Colit enim nemo, quod Diis inviſum eſt;

nec minus hic notandum alterum illud ejusdem Tragici Sept. Theb. vſ. 602. δεινὸς, Θεοὺς σέβει, *verendus, qui Deus colit.* Adde haud abſimile, & ad arcendam diram illam, quae ab irata Cerere immiſſa fuerat Eryſichthoni, famem ſeu ingluviem, comparatum, quod Heſiodus fratri Perſae praeſcribit, votum, Ἔργ. vſ. 297.

ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, ΦΙΛΕΗ δ' ἐϋστέφανος Δημήτηρ,
ut te fames
Oderit; AMET *autem pulcre coronata* CERES;

nempe juxta illud Ovidii Metam. l. VIII. vſ. 785. *neque enim* CEREREMQUE FAMEMQUE *fata coire ſinunt.*

Vſ. 118. μηδ' ὁμότοιχος] Haud aliter nempe ac piaculare olim apud Graecos habitum, ſub eodem tecto agere cum quopiam homicidii aut alterius gravioris criminis reo, pro polluto quippe habito; aut cum eo cibum capere vel ſacris intereſſe. Unde illud Demoſthenis de Corona p. 353. μήθ' ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παρατεταγμένοις, *nec ſub eodem tecto fuiſſe, nec ſacra libaſſe cum iis, qui contra eos in acie ſteterant,* nempe contra cives pro patria proeliantes: & in Midiana p. 402. annon ſit impium facinus, φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δὲ ὁμωρόφιον γίγνεσθαι, *caedem objicere, & cum illo ſub eodem verſari tecto.* Cujusmodi plura eam in rem leguntur etiam apud alios Auctores, ac Tragicos inſuper Atticos; & adeo quidem, ut judicia de caede Athenis ſub dio fierent, ne vel judices vel actor in cauſſa homicidii, *eodem tecto utantur cum homicida,* μὴ ὁμωρόφιος (non ut ibi male hactenus ὁμορρόφιος) γίνηται τῷ αὐθέντῃ, teſte Antiphonte Orat. IV. p. 93. edit. Hanov. Unde etiam adeo *Diis inviſum,* Θεοῖς ἐχθρὸν, ducebant id genus gravioris criminis reum, *ut idem tectum cum eo ſubiens,* ὥστε καὶ τὸν αὐτὸν ὀροφὸν ὑπέλθοι τις, ſeu quod hic dicitur ὁμότοιχος, ejusdem criminis particeps olim haberetur, juxta Theonem Παραδειγμ. adv. homicidam; ac ſimiliter qui ἀσεβείας aut ἱεροσυλίας, *impietatis in Deos ac ſacrilegii,* cujusmodi hic Cereri ἀπεχθὴς ſeu *inviſus* Eryſichthon, teneretur. Quod a Platone etiam adſertum in Eutyphrone p. 4. & de Legib. l. VI. p. 881. ubi nempe par eſſe ſcelus dicitur, cum talibus verſari & cibum capere vel adtingere, aut ſacris intereſſe, donec illi ab iis criminibus non ſint rite expiati. Hinc apud Aelianum V. H. l. XII. c. XII. de adultero Gortynae mulctato dicitur, καὶ οὐδεὶς οἱ μετῆν τῶν κοινῶν, non juxta Interpretem, & quod vel obiter moneri debuerat a viris doctis, qui eum Auctorem caeteroquin haud indiligenter explanarunt, *ab omni gerenda in Republ. dignitate excluſus,* ſed de eo, qui *arcebatur ab omni jure communium ſacrorum, & communis tecti aut menſae,* intelligi debuit. Prout nempe ab eodem, de quo modo, Platone, dictum

d. l. de Legib. p. 868. Τούτοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν, *ne cum iis unquam eadem utatur menſa, aut ſacrorum fiat particeps*, ac ut apud Aeſchinem contra Cteſiphontem dicitur p. 272. οὔτε ἱερῶν, οὔτε σπονδῶν, οὔτε τραπέζης, *neque ſacrorum, neque libationum, neque menſae.* Ita priorem ſuam, illamque duram & acerbam, in Conſtantii, a quo tum defecerat, Regia commorantis ſortem enarrans Julianus Imp. in Epiſt. ad Athenienſes p. 505. id inter alia ſibi incubuiſſe, ut graviſſimum, memorat, πῶς δὲ ἔμελλον ὁμωρόφιος ἐκείνοις γενέσθαι, ὡς ἠπιστάμην πάντῃ μὲν λυμηναμένους τῷ γένει, *quemadmodum communi cum illis tecto, uti non abnuerim, quos univerſi generis mei peſtes fuiſſe ſcirem*, & a quibus, ut addit, paratum quoque ſibi periculum ſciret. Hinc ſingularem illam in Servatore, dum hic in terris ageret, οἰκονομίαν tangit Chryſoſtomus Homil. xxx. in Matth. ix. p. 205. T. ii. juxta quam καὶ ὁμωρόφιος καὶ ὁμοτράπεζος γίνεται τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπλημμεληκόσι, *& ejusdem tecti ac menſae fit cum iis particeps, qui talia deliquerunt*, ſeu avaritiae, de qua ibi agit, ſordibus erant inquinati. Occurrit vero alibi apud Auctores Atticos vox ὁμότοιχος, qua uſus hic Callimachus, ut apud Iſaeum Orat. v. p. 465. εἰς τὴν ὁμότοιχον οἰκίαν, *in contiguam domum, ſeu communem habentem parietem.*

Vſ. 121. κάλαθον λευκότριχες ἵπποι] Unde non boum plauſtro, quod tradidit in libro de Eleuſin. c. xxv. ut jam ſupra ad vſ. 1. hujus Hymni obiter monui, eruditiſſimus Meurſius, vectus in hac Cereali pompa *calathus.* Nec id evincit adductus ab eodem eam in rem Virgilii locus, Georg. l. i. vſ. 163.

Tardaque Eleuſinae matris volventia plauſtra;

ubi non de ſolemni hujus *calathi* proceſſu, ſed de frugiferae Deae arandi ac ſerendi invento, ac inſtrumentis *eam in rem repertis*, agitur; prout e toto ejusdem loci contextu, ubi *vomeris, aratri, plauſtri* vel plauſtrorum, aliorumque ad comportandas fruges vehiculorum fit mentio. Adde, quod *albis equis*, iisque, ut mox additur, *quadrigariis* ſeu τεθρίππῳ vel ἅρματι τετραόρῳ, *curru quadrijugo*, prout hic ab Euripide dicitur Iphig. Aul. vſ. 214. *Calathus* vehi in hac Cereali pompa, ut hinc liquet, fuerit ſolitus. Haud aliter nempe ac ipſa Deorum ſimulacra, vel quae iis alioquin ſacra, id genus vehiculis ſeu tenſis, ſtata ac ſolemni feſtorum iis dicatorum die, geſtari conſueverant, & cujusmodi prolatus jam ad vſ. 3. ſuperioris Hymni antiquus Epheſiorum nummus, in quo ſignata legitur ΑΠΗΝΗ ΙΕΡΑ ΕΦΕΣΙΩΝ, cum ſacro id genus, quadrijugum quidem, ut hoc loco, ſed bijugum tantum equorum *vehiculo* ſeu *tenſa.* Ejus autem ritus, ſeu ἀπήνης (*mularis* vulgo *vehiculi*) vel tenſae, aut, ut hic τεθρίππου cum Cereris calatho, *quadrigarum*, quae deducto a Graecis, & qua de re Dionyſius Antiq. l. vii. p. 475. more, in ſolenni itidem Ludorum pompa transvehi conſueverant, obvia in Romanorum nummis ac Auctoribus exſtat mentio. Adeo ut inter

ter conſecratorum Caeſarum vel Auguſtorum praerogativas, tenſae id genus mulares (unde *vende tenſam atque mulos*, dixit Titinnius Veliterna apud Nonium in verbo *graſſari*) cum eorum imaginibus, haud minus ac Deorum ſimulacris, quae vulgo a bajulis, juxta eundem Dionyſium p. 478. vecta, in Circenſi pompa fuerint itidem traductae; prout de Jul. Caeſare poſt ejus mortem tradit praeter Suetonium Dio l. XLIII. p. 236. ac de Druſilla etiam ſorore Caligulae, idem Hiſtoricus l. LIX. p. 650. Quemadmodum idem carpenti honos ſeu mulare carpentum, in eadem ſolemni, quod tralatitium, circenſium aut aliorum Ludorum pompa, defunctis Auguſtarum Matribus aut Liberis, velut ſummi faſtigii decus, ſubinde ab ipſis Caeſaribus conceſſum, a Romanis Auctoribus dicitur: idque, & quo majorem publicae auctoritatis vim obtineret, ſicut ipſa quoque CONSECRATIO, Senatus Populique Rom. decreto ſancitum. Quod poſtremum arguunt etiamnum veteres Agrippinae Caii. matris, & Domitillae Veſpaſiani filiae, vulgati jam haud ſemel ab antiquariis cum id genus carpentis nummi, & cum inſcr. MEMORIAE AGRIPPINAE S. P. Q. R. aut MEMORIAE DOMITILLAE S. P. Q. R. ſicut de priori ait Suetonius in Caligula, c. XV. *inſtituit matri Circenſes carpentumque, quo in pompa traduceretur*. Quae ideo obiter hic tango, ut veteris illius a Graecis, ut id a Dionyſio Halic. traditum diximus, deducti ad Romanos ritus origo ſimul inde plenius declaretur: juxta quem nempe non Deorum ſolum, & qui pro Diis colebantur, ſimulacra, ſed alia etiam iis peculiari de cauſſa ac inſtituto ſacrata, ac ut in voce *tenſa* loquitur Feſtus, *exuviae*, circumferri in publicis id genus pompis conſueverant. Ita in Panathenaeis, Minervae *peplus*; in Dionyſiis, Bacchi *ciſta* ac *phalli*; in Cybeles ſacris, *pinus* &c. hic autem in Cereali pompa *calathus* traduci conſueverant: ut jam de variis, omnis generis, poculis, iisque aureis vel argenteis ſileam; quaeque inde πομπεῖα, ſeu ad ſacras & ſolemnes ejusmodi pompas deſtinata, vocantur ab Auctoribus Atticis, ut Demoſthene adv. Androtion. p. 427. ac alibi; & quomodo inde Lycurgus Rhetor a Plutarcho in ejus vita, dicitur, ΠΟΜΠΕΙΑ γε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τῇ πόλει κατεσκεύασεν, *vaſaque* AD POMPAS *civitati aurea & argentea fabricavit*. Quam in rem notabilia ſunt Athenaei verba de pompa Antiochi Dionyſiaca l. v. p. 197. ubi inter alia ait, μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν ΘΕΩΝ ἁπάντων, ΟΙΚΕΙΑΝ ἔχουσαι, τὴν περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. *Poſt has ſequebantur* DEORUM *omnium pompae*, PROPRIO, *qui hiſtoriae cujusque illorum conveniebat*, ORNATU. Quomodo haud abſimilis, in conſecratorum apud Chriſtianos Latini cultus Divorum feſtis ac proceſſibus ritus veſtigia obſervare paſſim etiamnum licet. Adde hiſce denique, vel ideo, quod hic Cereris *calathus albis equis* in ea Cereali pompa veheretur, factum videri, ut illud tanquam plane inſolens adv. Midiam notet De-

Demoſthenes p. 407. quod nempe uxorem ille ſuam ad Eleuſinia hujus Deae myſteria, *albis bigis Sicyoniis vectam* deduceret: ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζυγοῦ τοῦ ἐκ Σικυῶνος. Unde lex etiam a Lycurgo Rhetore, de quo paullo ante, lata legitur apud Plutarchum in ejus vita, ne feminae bigis ad ſacra Eleuſinia veherentur.

Vſ. 122. μεγάλα Θεὰ] Quomodo vocatur eadem Ceres Θεσμοφόρος in veteri Inſcriptione apud Gruterum cccix. 1. Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΕΑΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΣ, *Conventus Sacerdotum Magnae Deae Legiferae Cereris* &c. Unde etiam ſub nomine τῶν Μεγάλων Θεῶν, cultae olim Deae Eleuſiniae, Ceres nempe & filia Proſerpina, ac ſimiliter apud Meſſenios & Megapolitanos Arcadas; ut haud uno loco docet Pauſanias l. iv. p. 217. l. viii. p. 505. & alibi. Immo prout Μεγάλαιν Θεαῖν, de iisdem Deabus Eleuſiniis dixit Sophocles Oedip. Col. vſ. 715. ac ubi imperite id de furiis, quod praeter alia vel dualis numerus abunde ibi redarguit, explicant, idque praeter meliorum Criticorum ibidem mentem aliquot e priſcis Tragici illius Interpretibus.

Ibid. εὐρυάνασσα] Heſychius: Εὐρυάνασσα, ἡ Ἥρα, non ut ἡ Ἥβη hactenus ibi legitur, quod *Junoni* nempe, non autem *Hebae* illius famulae conveniens epitheton, & quidem JUNONI REGINAE, ut in Romanis etiam nummis eadem ſcribitur; quaeque in Orphicis quod jam ante vidimus, παμβασίλεια, & πάντεσσι τ' ἀνάσσεις, *ubique Regina*, & *omnibus imperans dicitur.* Quod de Cerere ſimiliter, quae eodem εὐρυανάσσας epitheto hic ornatur, ab Euripide dictum, Phoen. vſ. 691.

Δαμάτηρ Θεὰ, πάντων ἄνασσα,
Ceres Dea, omnium Regina;

ac unde apud Ariſtophanem in Theſmophor. p. 782. Δέσποινα Δήμητερ, *Domina Ceres*, eadem invocatur. Ratio autem ejus rei obvia; ac unde etiam in fine hujus Hymni, μέγα κρείσσα Θεάων, *magna Regina Dearum*, ſeu potius *Dearum potentiſſima*, & qua de re ibidem.

Vſ. 123. Λευκὸν ἔαρ, λευκὸν δ' θέρος] Quae *album ver* & *albam aeſtatem* ſatis improprie reddidit hic Interpres; quibus nempe verbis *felix* ſeu *fauſtum ver*, *fauſta aeſtas* deſignantur; prout *candidi ſoles* apud Catullum Carm. VIII. pro *fauſtis*, ut notum, dicuntur; idque praeeunte pridem Sophocle Ajac. vſ. 722. λευκὸν φάος, *lux candida* ſeu *fauſta*. Immo prout hac voce λευκοῦ pro *fauſto* uſus eſt itidem, gemino & inſigni eam in rem loco, Themiſtius Orat. xiii. pag. 178. μετενδῦναι ἐν ἤδη ὦ πολυτίμητον θρέμμα Ῥωμύλου, τὴν ΛΕΥΚΗΝ ἐσθῆτα ἐπὶ ΛΕΥΚΗ βασιλεία καὶ ΛΕΥΚΑΙΣ ἡμέραις, Petavio Interprete, *tempus igitur eſt, illuſtres alumni Romuli, ut poſitis aliis veſtibus*, CANDIDAS *induatis*, *ſupra* CANDIDO (ſeu *fauſto*) *imperio* CANDIDISQUE (ſeu *fauſtis*) *diebus*. Qua ratione non *frugum* duntaxat, quas ferre *aeſtas* ſolet; ſed eorum etiam, quae *vere*, vel *autumno*, aut *hyeme*.

Digitized by Google

hyeme itidem terra, quod vel e Graeco ejus nomine obvium, ſuppeditat, ac εὐετηρίας proinde ſeu *felicis anni proventus*, fecunda parens innuitur hic Ceres. Immo cui dicto ΕΥΕΤΗΡΙΑΣ nomine, una cum filia Proſerpina, templa etiam erecta, liquet e veteri Inſcriptione (cujus ad primam Juliani Imp. Orationem, ubi ea vox legitur, fit itidem a me mentio) in Iſthmo Corinthiaco a viris praeclaris deſcripta, Sponio Miſcell. p. 363. & Whelero p. 438. ubi inter alia Licinius Priſcus Pontifex perpetuus, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΕΥΕΤΗΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΡΗΣ, *Templa etiam Cereris* (ſeu *Fertilitatis*) *ac Proſerpinae* exſtruxiſſe dicitur. Ita ut non ſolis, ob eàm *aeſtatis*, quam adferre hic dicitur, ubertatem, FRUGIFERAE, ſicut cum alibi, tum in nummis antiquis, ſeu καρποφόρω, aut σιτοῦς, *frumentàriae*, & de qua jam ante; vel Ἁλωάδος, ſeu, ut in Orphicis, Ἁλωαίας, aut vero Ἡμαίας, uti de ea ſupra itidem, *Areae* nempe vel *Meſſis* Deae nominibus fuerit culta eadem Ceres: ſed cui, *veris* nempe cujus ſit hic etiam mentio, intuitu, ut χλόης ſeu *hortorum*, qua de re mox, Deae appellatione, fanum Athenis exſtitiſſe tradit Pauſanias. Ad quod proinde referri debet illud Ariſtophanis Lyſiſtrat. p. 889. παρὰ τὸ τῆς Χλόης, apud *Chloes*, ſeu *herbiferae* vel *virentis* Cereris *fanum*; ac unde εὐχλόου Δήμητρος apud Sophoclem legitur Oedip. Col. vſ. 1671. & Eupolidis eandem in rem, qui a priſcis Tragici illius Interpretibus ibi adducitur, verſus, de ariete nempe immolando χλόῃ Δήμητρι, ac ut additur, οὕτω δὲ τιμᾶται ἐκ τῆς τῶν κήπων χλόης, *ita enim colitur ex hortorum virente herba*, idque erecto ei prope Athenarum Arcem, Templo. Adeo, ut quamquam, quod ait Ovidius Faſt. l. IV. vſ. 395. ante repertas a Cerere fruges,

Meſſis erant primis virides mortalibus herbae;

haud minus tamen poſt eaſdem fruges, & in Attica quidem, ut ferebatur, ab ea inventas, illo *viridis herbae* procreatricis ſcilicet ſeu χλόης elogio & cultu, ab iisdem Athenienſibus decorata haec Dea, idque non a *viridi* ſolum agrorum *ſtipula*, ut haec a Marone dicitur Georg. l. I. vſ. 135. ſed ab *hortorum*, ſicut ea de re adducto modo loco veteres Critici, *herbis*; & quomodo proinde a Poëta praecipitur eodem l. vſ. 339.

Sacra refer Cereri, laetis operatus in herbis.

Unde etiam de Sacerdote Tellurem ſeu Cererem placare adgreſſo ait Statius Theb. l. VIII. vſ. 300.

innumeroſque Deae, ſua munera, flores,
Et cumulos frugum, & quicquid novat INTEGER ANNUS.

Quamquam enim vulgo apud Poëtas juxta & Philoſophos, aut alibi, Sol dicatur, non ut hic apud Callimachum, *Ceres*, illas, ut ait Tullius Tuſcul. l. I. c. XXXVIII. *commutationes temporum quadripartitas ad maturitatem frugum;* iisque ut *eorundem temporum moderator & dux*, ſive, ut ea de re alibi idem Cicero loquitur

de

de Natur. Deorum l. II. c. XIX. *aeſtates ac hyemes efficere, eaque duo tempora* iisdem adjuncta; aut vere illud Soli ac Lunae tribui conjunctim ſoleat, nempe *labentem coelo, quae ducitis annum*; haud minus tamen haec ipſa, tanquam Cereris quae felices eorundem anni temporum proventus parit, & quorum proinde ſecunda foret mater, munera habebantur; nempe juxta illud Heſiodi Ἐργ. vſ. 561.

Γῆ πάντων μάτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ,

Terra omnium mater, fructum omnigenum proferat.

Unde ſingulis iis temporibus, ac proinde cum arandi & vertendi terram; tum ſationis; tum meſſis; tum poſt comportatas fruges; ac circa finem quoque, ut mox dicetur, hyemis, ſicut ex Heſiodo Ἐργ. vſ. 463. & Virgilio in Georgicis haud uno loco, adductisque jam inde locis, abunde liquet, invocari ſolita eadem Ceres. Cujus rei praeclara etiamnum ſymbola exſtant, veteres nempe, & cujusmodi jam proſtant in Antiquariorum libris, nummi; in quibus Ceres, ſeu, quod idem, Tellus jacens cum cornucopiae, panario praeterea ſeu caniſtro innixa, dextra vero ſtellatum circulum, anni ſymbolum tenet, cui inſiſtunt quatuor pueruli, totidem anni tempora, de quibus hoc loco Callimachus, deſignantes, ac proinde cum totidem, quae illi pueri ſubminiſtrant, terrae proventibus ſeu muneribus, ac inſcriptione TELLUS STABIL. Cujusmodi obvii alii etiam nummi, in quibus quatuor tantum, cum non diſſimilibus ſymbolis, puelli ſignantur, cum inſcr. FECUNDITAS, aut TEMPORUM FELICITAS; & in Graeco etiam Laodicenſium nummo, quem vulgarunt viri de his antiquitatibus praeclare meriti, Sponius, *Whelerus*, ac Morellius, ΕΥΤΥΧΕΙΣ ΚΑΙΡΟΙ, *Felicia Tempora*. Quam in rem alius exſtat praeclarus in Theſauris Gallorum Regiis nummus, isque ſub Commodo percuſſus; in quo non jacens quidem, ut in dictis paullo ante nummis, ſed ſedens Ceres ante arborem viſitur, dextra pomum ex ea velut decerpens, ſiniſtra papaver in medio duarum ſpicarum (qua de re ſupra ad vſ. 45.) tenens; infra autem tres pueruli cum caniſtro & inſcr. TEMPORUM FELICITAS. Eum vero nummum, etſi jam olim a nobis ad Juliani Caeſares prolatum pag. 87. ideo hic adponendum denuo duximus; quod nempe ex eodem accurate a nobis dein in ipſis theſauris Regiis inſpecto licuerit, non pateram eſſe, ſicut in exhibito tum a nobis aliunde ejus ſchemate, id quod in ſiniſtra manu praefert mulier ſeu Dea, ſed omnino papaver eſſe inter duas ſpicas; ac proinde non Veneres, ut olim e pomi in ſiniſtra manu ſymbolo conjeceram, verum Cererem in eodem continuo ſignari: unde autem idem nummus ad illuſtrandum hunc Callimachi locum, in quo quatuor anni tempora, ad inſtar quadrijugum equorum, qui ſolemnem ejus in hac pompa calathum ducerent, Ceres dicitur adlatura, unice videatur comparatus.

Quam-

Digitized by Google

Quamquam, quod hic addendum eſt, eodem ſymbolo, ac pro more in hac penu nummaria haud inſolito, Criſpina Auguſti conjunx, & nati ex ea liberi videantur deſignari. Tuliſſe enim liberos Commodum, etſi ea de re ſileant, qui ſuperſunt, auctores, ex alio eoque inſigni nummo, in quo hinc Commodus, illinc inſcr. LIBERI AUG. pridem monui Diſſ. de Numm. p. 659. idque meo, iiſdem id referentibus, indicio, cum ab aliis dein, ut illuſtriſſimo Biragio in recenſendis Commodi nummis, ac ab eruditiſſimo Tillemontio in Hiſtoria Auguſta Gallice haud ita pridem edita, in rebus Commodi, eſt obſervatum.

Ibid. ϗ χεῖμα φέρουσα] Nempe ſua quoque *hyemis*, quae Cereri ſeu Telluri accepta debent ferri munera, juxta illud Maronis Georg. l. II. vſ. 519.

Venit HYEMS, *teritur Sicyonia bacca trapetis:*
Glande ſues laeti redeunt; dant arbuta ſylvae.

Unde in iiſdem, quas ad ſuperiora Poëtae verba retulimus, veterum nummorum iconibus, quibus quatuor anni tempora, cum eorum muneribus ſignari diximus, ſpectatur *hyemis* ſymbolum; puerulus nempe, qui una manu ligonem, altera flagellum ad frumentum in area terendum; in aliis autem nummis, quercus, oleae, aut pinus ramum tenet. Immo unde opportune omnino hic inſerendum putem ſimilem inſignis, qui exſtat itidem in Gaza Gallorum Regia, nummi iconem; quamquam jam olim a nobis una cum ſuperiori ad Juliani Caeſares adlatam; in quo nempe nummo quatuor, ut modo dixi, pueruli, totidem anni tempora effingunt. E quibus autem tres nudi conſpiciuntur; prior quidem, qui florum caniſtrum utraque manu ſupra caput elata geſtat; alter falcem itidem ſublatam oſtentat; tertius dextra leporem pendulum, & corbem fructibus refertam praefert: quibusque

que ſymbolis *ver*, *aeſtatem* ac *autumnum* iidem nobis adumbrant: quartus autem adverſus frigus tunicatus, dextra quercus ramum, ob *quernas* nempe, quod ait Poëta eo qui ſequitur, loco, *glandes*, ſiniſtra vero velut anſerem ſylveſtrem, tenet, cum inſcr. TEMPORUM FELICITAS.

Ad quae proinde, ſeu ſimilia, qualia nempe Maronis aevo jam extitiſſe facile licet opinari, anni ſymbola vel ſimulacra reſpexiſſe credas eundem Poëtam, ubi de *hyemis* commodis ac muneribus ait Georg. l. 1. vſ. 305.

Sed tamen & QUERNAS *glandes tum ſtringere tempus,*
Et lauri baccas, OLEAMQUE, *cruentaque myrta.*
Tum gruibus pedicas; & *retia ponere cervis*,
Auritosque ſequi LEPORES, *tum figere damas.*

Idemque alibi de invocanda etiam ſub finem *hyemis* Cerere, adducto jam paullo ante ea de re loco, dixit *ſacra refer Cereri*, nempe, ut continuo addit verſu ſequenti, *extremae ſub caſum hyemis*, Georg. l. 1. vſ. 340. Mitto quod lepores ſeu λαγωβόλιον Hyemi quoque in adductis modo verſibus Poëta tribuit: quo tamen pueri leporem geſtantis ſymbolo, Autumnum in ſuperiori nummo deſignari ſatis liquet, eidem leporinae venationi dicari adhuc magis ſolitum. Unde etiam antiquo nudi & alati pueri, leporem pendulum dextra itidem, ut in adducto nummo, gerentis ſimulacro, Autumnum denotari bene obſervat, quod nunc demum videre mihi contigit, in Muſeo Romano praeſtantiſſimus Cauſeus. Eorundem autem, quos modo, & jam olim ad Juliani Caeſares adtuli, nummorum meminerat quoque jam in priori Specimine, ſed non prolatis eorum iconibus, eximius Morellius noſter: ita tamen, ut poſtremum quod adtinet, nulla omnino ſit inter me & illum, nedum *mira enarrandi diſcrepantia*: Neque

vero

Digitized by Google

vero ea, quae ad Juliani Caeſares de priori nummo obiter monui, ab ipſo nummi, quod ibi ſubjeci, & quod unum praeſtare tenebar, ectypo abeunt. Qua de re judicium feret, cui a nobis ea de re ad dictos Caeſares adlata, ab eodem autem viro praeſtanti in priori aut in noviſſimo ejus ſpecimine p. 139. iis de rebus denuo repoſita, vacabit conſulere, aequus & cordatus Lector. Neque vero iſte, ob praeclara id genus κειμήλια, non ex editis antiquariorum libris, ſed ex illuſtribus, quae ea recondunt, Cimeliarchiis, tum ad eosdem Juliani Caeſares, tum ſubinde alibi, a nobis, & quod potius adhuc ducimus, citra ullius inſectationem primum in lucem adſerta ac enarrata, gratiam forte aliquam promeritum, vel denegavit hactenus, aut deinceps uberius adhuc, ſi Deus diuturniorem vitae uſuram ac ſimul otium dederit, id praeſtituro, erit, ut ſperare non ſolum, ſed ſpondere mihi licet, denegaturus. Occurrit alioquin, ut hoc inſuper addam, apud Athenaeum in pompa Ptolemaei Philadelphi Dionyſiaca, inter alia fercula, quae in eadem ſunt praelata, & ea quidem quae Bacchi choragium, Satyros ac Silenos exhiberent, occurrit, inquam, medius inter hoſce annus, non pueri quidem illiusve ferme nudi inſtar, ſed vir ingenti ſtatura, cum habitu perſonaque tragica, aureum gerens Amaltheae cornu: tum Penteteris, mulier ſplendido amictu, dextrà e perſea coronam, ſiniſtra palmae ramum notum quinquennalis Olympici ludicri prooemium, tenens, ac dein quatuor anni tempora, ac prout eum locum in eodem Athenaeo mutilum, e veteribus libris ad eundem ſupplevit in Animadverſionibus ὁ πάνυ, ΩΡΑΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ διεσκευασμέναι, καὶ ἑκάστη φέρουσα τοὺς ἰδίους καρποὺς, QUATUOR ANNI TEMPORA *ornata*, *& quorum ſingula proprios unicuique fructus ferrent:* quales nempe in ſuperiori nummo aliisque id genus ſignati comparent. Sed qua de re alibi opportunior erit de his plenius diſſerendi locus.

Vſ. 124. ἔτος δ' ἐς ἄλλο φυλάξει] Idque juxta providae matris ac altricis, qualis vulgo Ceres ſeu Tellus κουροτρόφος, officium, ut beata nempe unius anni fecunditas ſequentis etiam uſibus ac neceſſitatibus inſerviat. Quare ei a foro abſtinendum praecipit Heſiodus Ἐργ. vſ. 31.

> Ὧ τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
> Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,
> *Cui non eſt victus domi in annum repoſitus tempeſtivus* (ſeu juxta alios *aeſtivus*)
> *Quem terra fert, Cereris munus.*

Unde etiam Ὥραις, quibus quatuor, quae hic recenſuit Callimachus, anni tempora a Graecis deſignantur, juxta Grammaticos nomen, παρὰ τὸ ὠρεῖν, τὸ φυλάσσειν, ac prout eaedem *coeli janitrices*, ſeu tanquam πυλωροὶ, ab Homero dictae Iliad. Ε. vſ. 249. & ſicut, ut obiter hoc addam, ab hac voce ὠρᾶν formata vel compoſita, retinere ſignificationem τοῦ φυλάσσειν, & ita ἰωροὶ

non domus, ut in ea voce Heſychius, ſed *urbis cuſtodes* οἱ τῆς τῆς πόλεως φύλακες, dicuntur in Apollonii Alexandrini, vu Dyſcoli, Grammatica inedita, quae exſtat in Bibliotheca Ga lorum Regia. Quamquam vero ὥρας de *vere* proprie ac aeſ dici notet Heſychius, prout de *vere* ab Ariſtophane etiam ctum Equit. p. 312. οὐχ ὁρᾶθ' ὥρα νέα, χελιδών, *non videtis ver tum, birundo*; ni forte ibi legendum ſit, ὁρᾶθ' ἐπ' ὀρόφῳ χελιδ prout a Muſa Lesbia dictum apud Hephaeſt. p. 39. ὀρόφῳ χελιδ & rurſus alibi apud eundem p. 37. ἄμμ' ἐπ' ὀρόφῳ, apud He chium, autem ὀρόφη, χελιδόνων ὀροφὴ, *birundinum tectum*. Pr *aeſtate* autem ferventiſſima, ὥραν a Graecis potiſſimum voca dicit Galenus Com. IV. in l. VI. Epidem. Sect. XIX. ubi tam de *autumno*, *byeme* ac *vere* ὥραν haud minus appellari idem o ſervat, ἐπιφέρουσι μὲν γὰρ τὸ τῆς ὥρας ὄνομα καὶ φθινοπώρῳ, καὶ χειμῶ καὶ ἦρ., *verum accommodant illud* ὥρας *nomen & autumno*, *& hy & veri*. Quam in rem opportunus etiam apud Hippocratem lo cus Epidem. l. III. Ten. II. οἱ καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γ νονται, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι, *febres ardentes aeſtivis magis quamquam & in caeteris etiam tempeſtatibus oriuntur*; qui & ali paſſim ac promiſcue ὥρην & ὥρας, aut de certo anni tempore, au de quatuor anni temporibus, utrumque Homeri exemplo, ad hibet. Addo ὥρην pro *anno* etiam ab eodem Hippocrate dict nempe de Medico cap. III. ubi de vario aegrorum ligamine a gens, ac de Medici ſedula ea in re adtentione, ait, πρὸς δὲ τὸ χρόνος ΤΗΣ ΩΡΑΣ, *ad* ANNI *tempora animadvertendum eſt*.

Vſ. 125. ἀπεδίλωτοι] Quod ἀπέδιλος de *diſcalceato* ob ſummam nempe, cum qua ad Promethei gemitus accurrerant *celeritatem*, ab Oceanitidum Nympharum choro dicitur apud Aeſchylum Prom. vſ. 135. σύθην δ' ἀπέδιλος, *proripui me autem diſcalceata*. Notabilis vero hic Callimachi noſtri locus, de feminis *ſacris* Cereris operantibus aut pompae Cerealis comitibus; quod nempe eaedem eſſent *diſcalceatae*. Quamquam enim id foret, juxta vetus ac notum Pythagorae, cujus ad hunc locum meminit eruditiſſimus Vulcanius, praeceptum, quod refert etiam Jamblichus in ejus vita c. XXIII. ἀνυπόδητος θῦε καὶ προσκύνει, *diſcalceatus ſacrifica, & adora*; ejus tamen ritus a mulieribus in ſolemnibus ſacrorum pompis obſervati veſtigia haud alibi facile reperias. *Obvia* quidem apud Graecos aut puerorum apud Laconas ex Lycurgi inſtituto, quo duriores inde fierent eorum pedes, juxta Xenophontem in Laced. Republ. p. 677. aut Philoſophorum, vel adſtrictioris vitae hominum apud Athenienſes aliosve ἀνυποδησίας exempla; ut Phocionis, qui diſcalceatus ad bellum prodibat, teſte Plutarcho in ejus Vita p. 743. ita tamen ut id tanquam ſingulare, & ex peculiari vitae aut ſectae inſtituto, ab iis factum, iidem auctores haud obſcure innuant. Unde Socratem ac ejus diſcipulos traducens Comicus, de iis ait Nub. p. 129.

Τοὺς ὠχριῶντας ΤΟΥΣ ΑΝΥΠΟΔΗΤΟΥΣ λέγεις,
Pallidos illos & DISCALCEATOS *dicis*;

ac ſimiliter, & qui ad eum locum reſpexiſſe videtur, de quodam Pythagoraeo Theocritus Idyll. XIV. 5.

> Τοιοῦτος πρώαν τις ἀφίκετο Πυθαγορικτὴς,
> Ὠχρὸς, Κ' ΑΝΥΠΟΔΗΤΟΣ,
> *Talis nuper huc advenit quidam Pythagoraeus*
> *Pallidus* & DISCALCEATUS.

Mitto, quod viris quidem ἀνυποδησίαν extra neceſſitatem convenire, at non feminis; neque enim decere feminas pedem oſtendere, tradit penus veteris eruditionis Clemens Paed. l. II. c. XI. Adde quod gentilium, quorum meminit in Apologetico Tertullianus c. XL. & quae hic obiter tangit Vulcanius, *nudipedalia* in publicis demum ſupplicationibus, ob arentem nempe annum, & ad impetrandam a Diis pluviam, populo, quod idem locus arguit, denuntiarentur: Et ſicuti idem Tertullianus alibi ait de jejuniis, ut viderunt jam eruditi, c. XVI. *quum ſtupet coelum & aret* ANNUS, NUDIPEDALIA *denuntiantur.* Haud aliter nempe ac in luctu aliisque publicis calamitatibus id locum etiam habuiſſe; neque apud Hebraeos ſolum, ut e Davidis exemplo 2 Sam. XI. 30. aut Ezechiële XXIV. 17. ut Achabum jam mittam, de quo Joſephus Ἀρχ. l. VIII. c. VII. notarunt jam viri docti; ſed apud Gentiles quoque, ac unde ἀσάνδαλος Venus Adonim lugens apud Bionem dicitur Idyll. I. vſ. 21. Unde factum etiam obſervo, ut apud Romanos in ſolemni Cybeles pompa, eadem quoque locum haberent *nudipedalia*, nempe ut illius Deae ſimulacrum carpento vectum nudis pedibus praecederent Senatores, prout id docet Prudentius περὶ Στεφ. vſ. 154.

> NUDARE PLANTAS *ante carpentum ſcio*
> *Proceres togatos*, MATRIS IDAEAE *ſacris.*

& mox,

> *Quem dum ad lavacrum praeeundo ducitis,*
> *Pedes* REMOTIS *atterentes* CALCEIS,
> *Almonis usque pervenitis rivulum.*

Illud enim Cybeles, tanquam lugentis ob Attidis ἐκλομῶν & ἀφανισμῶς ſacrum, cum planctu & lamentis ac laniationibus etiam corporum, primis ſacri illius diebus, peragebatur: ac unde πένθιμος ἑορτὴ idem, ut alibi jam monui, fuit appellatum: donec nempe ei continuo ſuccederent celebrata in honorem ejusdem Deae HILARIA, ut ea de re praeter alios conſuli poteſt Julianus Imp. Orat. V. p. 315. ed. Petav. & de quibus etiam nos ibidem. Cujus autem ritus diverſa hic adparebat ratio, ubi de Cereali feſto agebatur ac pompa in ejus honorem muliebri; a qua feſtivitate caeteroquin omnis, uti antea vidimus ad verſ. 18. abeſſe debebat luctus ſignificatio: niſi vero id in memoriam lugentis filiae raptum Deae, cuique luctui ſacratus etiam tertius hujus Thesmophoriorum feſti dies jejunio, ut ſupra dictum, transactus, ac νηστεία inde dictus factum ſtatui debeat. Ut nunc mittam *feſtis* apud Romanos, prout ea ab Ovidio dicuntur Faſt.

 l. VI.

Digitized by Google

l. vi. vſ. 395. *Veſtalibus*, matronas aedem Veſtae γυμνόποδας adire tum ſolitas; ut ibidem a Poëta ſed rei ſpectaculo ac novitate ſimul attonito dicitur vſ. 397. &c.

Huc PEDE *matronam vidi deſcendere* NUDO;
Obſtupui tacitus ſuſtinuique gradum.

Cujus proinde rei cauſſa, quaerenti Ovidio, mox ab anu tum vicina, ut idem continuo memorat, redditur: locum nempe, quo Veſtae aedes erat a foro Romano adeunda, ſtagnantem olim & paludoſum exſtitiſſe, quo proinde nudo pede tum erat transeundum, ſeu, ut ibidem dicitur vſ. 411.

Et pede velato non adeunda palus.

receſſiſſe autem, ut addit eadem anus, ſtagna, & aquas ripa coërcitas; priſcum tamen morem ut nudo pede haud minus adiretur eadem Veſtae aedes, remanſiſſe,

Siccaque nunc tellus, mos tamen inde manet.

Nulla proinde religioſa aut inſolita alioquin in hoc Veſtalium feſto, illius ritus cauſſa vel ratio exſtitit; & quod ideo obiter hic tango, quod a viris doctis, qui illum Ovidii locum de Romanis matronis aedem Veſtae nudo pede adeuntibus jam adtigerunt, id, prout tamen ex eodem Poëta erat obvium, non fuerit obſervatum. Religionis alioquin ac reverentiae, ſive ταπεινοφροσύνης ſignum, ἀνυποδησίαν apud Gentiles, ubi ea locum in eorum ſacris aut funeribus, aliisve calamitatibus habuit, exſtitiſſe, monuerunt jam alii; eamque e praecepto a Moſe ea de re indicto Exod. iii. 5. apud Gentiles invaluiſſe obſervat Juſtinus Apolog. ii. p. 92. Unde, ſicut ob Dei praeſentiam id tum Moſi ac dein Hebraeorum Sacerdotibus olim praeſcriptum, apud Talmudicos Doctores, prout a viris harum litterarum callentiſſimis eſt obſervatum, legitur, ac praeterea apud Theodoritum in Exod. Quaeſt. vii. ut nempe nonniſi diſcalceati ac nudipedes templum ſeu *domum ſanctitatis* ac *locum pedum Dei* dictum adirent iidem, aut ſacra in eo obirent, ſtatis autem Hebraeorum jejuniis, eoque maxime ſolemni die *Cippurim* dicto, ſine calceis ageret univerſus populus: ita illius quodammodo ritus veſtigia, cum alias apud Gentiles, tum in hac Cereali pompa, cui Dea ipſa praeſens intereſſe credebatur, ſint adumbrata. Quamquam, ut obiter hoc addam, de eo Pontificis Max. vel Sacerdotum apud veteres Hebraeos, nudipedum nempe in templo agentium, ritu, nullum in veteri Lege Moſaica, quod viderunt jam alii, & qua caeteroquin omnia, quaeque minima, quae cultum habitumve Sacerdotalem ſpectarent, cavetur, vel praeceptum exſtet, vel alibi in ſacro foedere exemplum: nec apud Joſephum, ſacerdotem ac e ſacerdotali genere oriundum, eaque de re accurate itidem agentem, quidquam de illa Pontificis ac ſacerdotum ἀνυποδησία, ubi maxime id conſtans illius ritus a Talmudicis traditi obſervatio flagitabat, monitum videam, Adde nec a Philone; ubi caeteroquin de ſacerdotum apud Hebraeos muniis,

niis, requiſitis, & quae in victimis aut victimarum oblationibus cavenda, e legum Moſaicarum praecepto diligenter ab eo pertractatur. Id quidem die magni, ut paullo ante diximus, jejunii ſeu expiationis inter alia ac omnibus quidem Judaeis, vetitum traditur in iiſdem Pandectis Judaicis, calceamenta induere; ſed ea demum conditione, juxta magiſtros, ſi calcei ſint ex corio, ſoccos vero e panno confectos, ſeu laneos etiam vel lineos licuiſſe uſurpare; prout illud jam ante ad Codicem Talmudicum Joma cap. VIII. p. 193. ac noviſſime ad Cod. de jejunio pag. 11. ab eruditiſſimis Sheringamio & Lundio eſt obſervatum. Quod praeterea in gravi etiam luctu ac moerore, aut vero etiam ubi vota ſolverent apud Hebraeos locum habuiſſe, ut nudis incederent pedibus, e Davidis exemplo, de quo 2 Sam. XV. 10. Achabo juxta verſiones aliquot antiquas 1 Reg. XXI. 27. ac Joſeph. Origin. l. VIII. p. 289. ed. Gen. ac Berenice Agrippae Regis ſorore apud eundem lib. II. cap. XV. viderunt jam eruditi, & ad poſtremum hujus Berenices factum reſpexiſſe omnino Juvenalem etſi ignoratione Judaicorum rituum id in genere de *ſabbatis*, ſeu ut aliis viſum habito ea voce ad Judaeorum jejunia reſpectu noto & vexato a viris doctis loco, Satyr. VI. vſ. 159.

dedit hunc Agrippa ſorori
Obſervant ubi feſta MERO PEDE *ſabbata Reges.*

Ut vero ἀσάνδαλος vulgo ἀνυπόδητος, hic vero ἀπεδίλωτος, aut apud Aeſchylum paullo ante, ἀπέδιλος, ſic ἀνήλιπος de *diſcalceato*, dictus apud Theocritum Idyll. IV. vſ. 56. μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο Βάττε, *ne diſcalceatus venias, Batte*, ab ἥλιψ, nempe juxta ejus Interpretes, pro *calceo*. Apud Oppianum autem Cyneget. l. IV. vſ. 367. Ἀβλαύτοισι πόδεσσιν, *nudis pedibus*, legitur, prout nempe βλαυται de calceis Atticis dicebantur. Hinc Syneſius in Calvit. Encom. p. 37. βλαύτης Ἀττικῆς, ac unde βλαυτία ſimiliter apud Comicum Equit. p. 324. & apud Athenaeum l. VIII. p. 338.

Ibid. καὶ ἀνάμπυκες] Mirum hic continuo videri poſſit, quod *ſine vittis*, ac paſſis proinde capillis, exſtitiſſe dicantur hae Cerealis pompae comites feminae, quum, ut antea ad vſ. 5. hujus Hymni e plurimis veterum Auctorum locis docuimus, *vittatae* ſeu *vittis* forent *redimitae* Cereris ſacerdotes; immo ut id proprium quaſi earum inſigne memoretur. Verum, quod jam ibidem monui, tota hujus & ſuperioris loci vſ. 5. ἁ κατεχεύατο χαίταν, *quae effudit capillos*, inde pendet ratio; quod ibi non de ſacratis Cereri feminis agitur, ſeu delectis publica auctoritate, qualis Nicippe ſupra dicitur (ut ibidem vidimus verſ. 44. hujus Hymni) ejusdem ſacerdotibus, aut quae ſacra ejus praeſcripta in Theſmophoriis obirent; immo nec de *Canephoris*, de quibus mox, ſeu quae caniſtra in eadem pompa ferrent, virginibus: ſed de iis demum, quae dum illa Cerealis per urbem pompa, & in quadrigis traductus, pro more ut vidimus, calathus procederet, fauſtis ac-

Digitized by Google

acclamationibus eandem Deam proſequebantur. Quales proinde, ut ἀπεδίλωτοι ſeu *diſcalceatae*, ſicut modo vidimus, ita etiam ἀνάμπυκες, ſeu illis Cereri caeteroquin ſacratarum vittis ſive redimiculis exutae hic dicuntur; quomodo alias χρυσάμπυκα cum *aureo redimiculo* Lacheſin dixit Pindarus Olymp. Od. VII. & Muſas ſimiliter χρυσάμπυκας Iſthm. Od. II. παραμπυκίζειν autem κόμαν, & Laconice παραμπυκίδδειν *comam* ejusmodi *vitta* ſeu *redimiculo vincire* ait Ariſtophanes Lyſiſtr. p. 914. Idem vero alibi Acharn. p. 403. θασίαν λιπαράμπυκα dixit de *ambitu* ſeu *operculo poculi vino Thaſio* repleti. Ἄμπυκα caeteroquin de proprio apud Lydos capitis ornamento appellatum, notat Heſychius in Ἀνδρόνομω.

Vſ. 127. λικνοφόροι χρυσῶ πλέα λίκνα] Quae λικνοφόροι *canephorae* hic redduntur ab Interprete, & a Vulcanio, quod eodem redit, in ligata verſione; *caniſtrigerae*. A quibus etiam non abeunt, quae ad verſ. 48. Hym. in Jovem, de λίκνοις id genus ſeu *vannis*, non quidem, qualis *myſtica vannus Jacchi* apud Virgilium Georg. I. vſ. 166. & de qua ibidem Servius; ſed de *vannis* iis ſeu *caniſtris* vimineis, in quibus a ruſticis congeſtae, juxta eundem Servium & Philargyrium, frugum primitiae, quo Libero & Liberae ſacra facerent. Quod firmat etiam adlata ibidem a nobis Heſychii gloſſa, λίκνον, κανοῦν, ſeu *caniſtrum*. Quamquam, & quod praeterire hic non licet, illud inter haſce λικνοφόρους & *canephoras* diſcrimen poſſet haud immerito ſtatui; quale ad vſ. I. ac 3. hujus Hymni, cum a nobis, tum in noviſſimis ac eruditis ad eundem adnotatis, inter eas κανηφόρους traditur; quæ caniſtra frugibus aut rebus alioquin ad ſacrificia requiſitis in pompis id genus Cerealibus, aut aliorum etiam Numinum geſtarent: & inter *ciſtiferas* quae *ciſtas*, ſeu λίκνα ferrent, in quibus τὰ μυστικὰ Cereris vel Bacchi, quod vulgo notum, erant recondita. Ita de ſolemni illa ac ſplendidiſſima Ptolemaei Philadelphi pompa Dionyſiaca agens Athenaeus, poſt varia quae in eadem praelata retulerat fercula, in uno curru ſacerdotes viros ac feminas exſtitiſſe memorat, ac, ut addit, juxta locum e veteribus libris a magno Caſaubono emendatum, l. v. p. 298. καὶ Ὀρφεοτελεσταὶ, καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ ΤΑ ΛΙΚΝΑ ΦΕΡΟΥΣΑΙ, & *Orphicorum myſtae, omnisque generis thiaſi*, & QUAE VANNOS ſeu *ciſtas geſtarent*. Unde alibi ab eodem Athenaeo l. XI. p. 476. & 478. de κέρνῳ ſeu *vaſe*, ut ait, *fictili*, in quo omnis generis, quae ibidem tangit, edulia, pluribus cotylis ſeu lancibus impoſita continerentur, ex Ammonii libro de aris & ſacrificiis, traditur, ὁ δὲ βαστάσας αὐτὸ, οἷον ΛΙΚΝΟΦΟΡΗΣΑΣ, τούτων γεύεται), *qui vas illud* ſeu κέρνον, *tanquam* VANNIFER vel *ciſtifer geſtat, iisdem veſcitur*. Immo prout dicti itidem in ſacris Rheae, & quod aliunde jam notum, κερνοφόροι, ut apud Nicandrum Alex. p. 144. de illius Deae ſacerdote femina, & apud Clementem Protrept. p. II. ἐκερνοφόρησα, qui nempe aut quae μυστικὰ

κέρ-

Digitized by Google

κρατῆρας; ut de iis vetus Nicandri Enarrator, geſtarent; & quales alioquin Rheae ſacrificuli *ciſtiphori* a Martiale dicuntur l. v. Epigr. XVII. Hinc de Aeſchine, ut qui ſe in Bacchi ſacris inter bacchantes illius Dei adſeclas olim addixiſſet, ait Demoſthenes de Corona p. 350. ἔξαρχος, καὶ προηγεμὼν, καὶ κιστοφόρος (juxta veteres ejus codices & Suidam, non ut ibi κιττοφόρος, & meminit jam ad Harpocrationem Cl. Mauſſacus) καὶ ΛΙΚΝΟΦΟΡΟΣ, *praecentor, & anteambulo, & ciſtiphorus, &* VANNIFER. Immo prout de geſtato myſtico in Bacchi ſacris λίκνῳ, ſeu de femina λικνοφόρῳ ait, ut obſervo, Proclus in Timaeum p. 124. ΛΙΚΝΟΝ μὲν ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ θεμένη, καὶ δράκοντι αὐτὸ περιστέψασα, h.e. VANNUM *quidem* ſeu CISTAM CAPITI IMPONENS *& dracone eum circumdans ficulneum excipit Bacchum.* Quae poſtrema ad Bacchum reſpiciunt συκῆς ſeu *ficus* inventorem creditum, ac inde apud Laconas συκίτην ſeu *ficulneum* dictum, teſte Athenaeo l. III. p. 78. Quale autem myſticum Bacchi λίκνον, ſeu *ciſtam* dracone vel ſerpente circumdatam in corona hederacea, exhibent ſubinde antiqui nummi, cum in praeclaris Cimeliarchiis, tum apud Goltzium, ut jam vidit ad eundem Nonius. Immo unde juxta Hymnum eo nomine illi in Orphicis dicatum, λικνίτης dictus & cultus idem Bacchus; neque adeo ab ejus *cunis* ſeu λίκνοις, quod de eo tradit Heſychius, quam ab eo λίκνῳ ſeu *ciſta* vel *vanno* ejus *myſtica* a Marone dicta; quod ſcilicet juxta Servium orgia ejus ad purgationem animae, (uti ea de re obiter ad vſ. 48. H. in Jovem dictum) ſicut *vannis* ſeu λίκνοις frumenta purgantur, ſpectarent. Quamquam non in myſticis ſolum Bacchi aut Cereris, ſed in aliorum etiam Numinum ſacris geſtata dicantur λίκνα, eaque ibi pro *caniſtris*, ut ſtatuere licet, & qualia etiam praeter Heſychium, adducto ante loco, λίκνον, κανοῦν, agnoſcit ad Maronem praeter Philargyrium Servius. Ita de Pallade id genus λίκνοις culta dici videas in ſenariis veteris Poëtae apud Plutarchum de Fortuna p. 99.

Οἱ τὴν Διὸς γοργῶπιν Ἐργάνην στατοῖς
ΛΙΚΝΟΙΣΙ *προστρέπεσθε,*
Qui filiam Jovis truci adſpectu Erganen (ſeu *opificem*) *ſtatis*
VANNIS ſeu *caniſtris colitis.*

Λικνοφόροι nempe pro κανηφόροι virgines *in Panathenaeis, ſicut in aliis etiam pompis*, prout e Philochoro tradit Harpocration, ταῖς τε παναθηναίοις καὶ ταῖς ἄλλαις πομπαῖς, ac in iisdem caniſtris, ut ibi additur, quae ad ſacrificia ſpectabant, fuerunt repoſita. Quod innuit etiam Comicus in Avibus p. 580.

Τὸν ἱερέα πέμψαντα τὴν πομπὴν καλῶ·
Παῖ, παῖ, τὸ ΚΑΝΟΥΝ *αἴρεσθε, καὶ τὴν χέρνιβα,*
Sacerdotem pompam ducentem voco.
Puer, puer, CANISTRUM *tollite & pollubrum.*

Digitized by Google

Unde inſuper ſicut *auro plena*, h. e. *aurea* hic dicuntur praelata iſta in pompa Cereris λίκνα, ita Athenis in pompa Dionyſiaca *aurea* etiam *caniſtra* exſtitiſſe, docent eruditi ejusdem Comici Enarratores Acharn. pag. 383. κατὰ τὴν Διονυσίων ἑορτὴν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις αἱ εὐγενεῖς παρθένοι ΕΚΑΝΗΦΟΡΟΥΝ; ΗΝ δὲ ΕΚ ΧΡΥΣΟΥ πεποιημένα ΤΑ ΚΑΝΑ, *Athenis in Dionyſiorum feſto nobiles virgines* CANISTRA FEREBANT. *Erant autem* CANISTRA *ex* AURO FACTA. Quod in Cereali pompa, ubi tot alia huic Deae, ut jam ſupra vidimus ad vſ. 71. cum Baccho erant communia, itidem locum habuiſſe hic tradit Callimachus. E nobiliſſimis etiam Athenienſium virginibus, quod innuunt iidem Comici Interpretes, electas illas κανηφόρους ſeu λικνοφόρους, & quidem more illo a temporibus Regis Erichthonii Athenas invecto, tradit in dicto apud Harpocrationem loco Philochorus. Unde etiam narrat Thucydides l. VI. p. 450. Harmodii Athenienſis ſororem delectam primo, quae *caniſtrum ferret in quadam pompa*, κανοῦν οἴσουσαν ἐν πομπῇ τινι, prohibitam poſtea ab Hipparcho, Piſiſtrati Tyranni filio & Hippiae tunc rerum potientis fratre, tanquam indignam, quae illud miniſterium obiret: quamque contumeliam graviter tuliſſe Harmodius ac inde de tollendo Hipparcho acceleraſſe conſilium dicitur. Unde quod nobiles illas κανηφόρους ſeu λικνοφόρους puellas inſuper decuit, umbellam eadem contra ſolis aeſtum, (qua de re jam ante dictum ad vſ. 7.) aliasve coeli injurias ferre in pompis id genus ſolitae, & quidem ſella eis a pediſſequis pone lata; ut id liquet ex Ariſtophane ejusque Enarratoribus Avib. p. 610. & 611. ac vidit jam in Panathenaeis cap. XXIII. eruditiſſimus Meurſius. Immo inde itidem factum, ut ſicut *aurea*, qualia hic dicuntur & ex ejusdem Comici Interpretibus paullo ante vidimus, forent id genus *caniſtra*; ita auro ac ſplendido cultu ornatae procederent, quae illa ferebant, primariae virgines: prout id ex eodem Ariſtophane obſervo in Lyſiſtrata pag. 908. Ibi enim nobilis & dramati cognominis Athenienſis matrona ait, ſe liberis, & quidem,

ὁπότ' ἂν τε θυγάτηρ
Τινὶ κανηφορῇ,
quando filia alicui, Deorum, Dearumve,
Caniſtrum ferret,

daturam, quicquid pretioſum & aureum habet in ſupellectile ac mundo muliebri,

Καὶ χρυσίων, ὅσ' ἐςὶν ἐμοὶ,
Et quicquid penes me eſt aureae ſupellectilis.

Vſ. 128. χρυσὸν ἀφειδέα πασσαίμεθα] Nempe juxta illud, quod ab eodem Poëta dictum vſ. 94. & 95. Hym. in Jovem, ubi ille *divitias* ſimul ac *virtutem* a Deorum Rege, & ideo quidem flagitat, quod ſola virtus hominem beare non poſſit, & qua de re nos ibidem. Haud mirum vero a Poëta aulico, & in florentiſſimi

Digitized by Google

tiſſimi Regis clientela verſante, idem votum, & quidem cumulatius hic reponi: ad mentem ſcilicet dicti illius, quod ab Euripide in Andromeda prolatum legitur apud Stobaeum Serm. LXXXIX. p. 502.

Χρυσοῦ νόμιζε σαυτὸν οὕνεκα εὐτυχεῖν,

Propter aurum crede te feliciter agere.

Cyrenaei proinde Ariſtippi videtur ſectator fuiſſe idem Cyrenaeus vates, quorum ille primus non ſolum quaeſtu philoſophatus; ſed ſummo in luxu vixiſſe, & divitum ac Regum etiam, ut in Sicilia Dionyſii, limina triviſſe dicitur a Laërtio in ejus vita. A Stoicorum utique placitis ſe ſatis alienum prodit noſter Battiades, qui, ut de iis Tullius l. VII. Epiſt. Fam. XVI. *dicunt omnes eſſe divites, qui coelo & terra frui poſſunt.*

Vſ. 129. τᾶς πόλιος πρυτανήϊα τὰς ἀτελέστως] Hunc inſignem, & quem non adſequuti ſunt priores editores, Callimachi locum, alibi jam, in mea nempe de Veſta & Prytanibus Graecorum diatriba, ac plenius in eadem ad praelum cum luculenta acceſſione denuo parata, adtigi & explanavi. Unde quae ad idoneam his & ſequentibus Poëtae verbis lucem adferendam omnino requiruntur, paucis inde hic erunt memoranda. In Graecorum nempe aut Aſiaticis Graecae originis urbibus erant olim erecta *Prytanea*; non vero Athenis ſolum, ut quibusdam eruditis viſum fuerat, & quod praeclare, adductis multis id genus Graecarum urbium *Prytaneis*, ad Athenaeum monuit ὁ πάνυ Caſaubonus: praeter quae autem ex luculenta inſuper Auctorum aliorumve monumentorum penu, plurium adhuc locorum, *Smyrnae* puta, *Lebedi*, *Cumae*, *Peparethi*, *Delphorum*, *Megarenſium*, *Crotonae* &c. *Prytanea*, ac *Prytanes* alibi trado ac illuſtro. Erant autem eadem *Prytanea*, ut ibidem monui, vulgo in Urbium penetralibus, ſeu in media earum parte ſita; unde Livius l. XLI. c. XX. *Cyzici Prytaneum, id eſt, penetrale urbis.* Hinc erecta etiam in *Prytaneis* Veſtae ſimulacra, ſtatusque ibidem ejus cultus; quod vel Pindarus pridem docuit ſub initium Nem. Od. XI.

Παῖ Ῥέας, ἅ τε ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ λέλογχας ΕΣΤΙΑ,

Filia Rheae, quae ſedem in PRYTANEIS *ſortita es*
VESTA;

& quidem in intima ſeu penetrali eorum parte; prout in penetrali quoque privatarum aedium eadem Dea ſacrari fuit ſolita. Unde de hac Ἑστίᾳ ſeu *Veſta* in Orphicis jam olim dictum, ἣ μέσον οἶκον ἔχεις, *quae mediam domum obtines*; & apud Phornutum cap. de Veſta, κατὰ μέσους ἵδρυται τοὺς οἴκους, *in mediis ſtatuitur aedibus.* Quod apud Romanos quoque obtinuit; unde apud Virgilium Aen. l. V. vſ. 741. *canae penetralia Veſtae*, & Plutarchum in Camillo, Veſtae ſacra in receſſu recondita, dicuntur. Inde factum quoque, prout jam vidimus ad vſ. 325. Hym. in Delum, quod Delus, quae in medio Cycladum eſſet ſita, ἑστία & εὐέστιος ibidem a Callimacho vocetur; & Delphi ſimiliter, qui locus non

Graeciae ſolum ſed terrae etiam a multis habebatur umbilicus ἑςία μεσόμφαλος, & quomodo denique ἑςία in genere, apud Tragicos maxime, de *ara penetrali*, ſeu in medio domus poſita, ſubinde fuerit dicta. Ejuſdem autem Veſtae, quam *primam Deorum*, πρώταν Θεῶν, vocat in adducto ἐπινικίῳ Pindarus, primus erat in urbibus Graecis aut Aſiaticis cultus; ut ea de re obiter paulo ante ad vſ. 109. ac unde vulgatum Graecorum proverbium, ἀφ' Ἑςίας ἀρχόμενος, *a Veſta incipiens*. Illa autem Ἑλληνικὰ, ut de iis ait Dionyſius Antiqu. l. II. p. 93. aut ut hoc apud Callimachum loco, τῆ πόλιος, ſive Alexandriae, ſeu unius e Graecanicis urbibus, Πρυτανεῖα *Prytanea* a feminis ad ſacrum Veſtae cultum obeundum, adiri quoque conſueverant. Id enim de Naucratitis Aegyptiis, Graecae itidem originis, ſed tanquam iis peculiare, notat alicubi ipſe Naucratites Athenaeus l. IV. p. 150. *mulieri apud eos non licuiſſe Prytaneum ingredi, niſi ſoli tibicinae*, γυναικὶ δὲ οὐκ ἔξεςιν εἰσιέναι τὸ Πρυτανεῖον, εἰ μὴ μόνῃ αὐλητρίδι. Quod minus proinde cum receptis Graecorum moribus conſonum, inde haud obſcure licet eruere; & cum admiſſis ad publicum Veſtae in eorum *Prytaneis* cultum mulieribus ſolemni maxime, qualis haec Cereris, quae eadem cum terra ſeu ἑςία, Θεσμοφοριαζουσῶν apud Callimachum pompa. Ut nunc mittam, uti *Prytanes* obvii apud Graecos, qui nempe Προςατῆτις 'Εςίας, ſicut vel ex adducto jam ante Pindari 'Επινικίῳ Nem. XI. liquet, ſacra procurarent; ita etiam exſtitiſſe mulieres Πρυτάνεις ſeu Πρυτανίδας, prout obſervo e veteri Inſcriptione a Cl. Sponio vulgata Miſcellan. 349. in qua legimus exſtitiſſe Flaviam quandam Moſchi filiam, ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΝ ΑΣΙΑΣ, ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΠΡΥΤΑΝΙΝ, *Sacerdotem* ſeu *Flaminicam Aſiae, templi, quod eſt Epheſi*, PRYTANIN: ita ut de muliere Epheſini *Dianae* templi, potius quam *Prytanei* antiſtite hoc ibidem dici videatur. Ἀτέλεςοι autem, qua voce hic uſus Callimachus, dicti Graecis οἱ ἀμύητοι, ſeu *non initiati*; quomodo apud Ariſtotelem Rhetor. l. III. c. CLI. de mutuo Periclis & Lamponis dicto, bis eadem vox ἀτέλεςος illo ſenſu legitur, & ſicuti contra ἐντετελεσμένοι vocantur apud Clementem Protrept. p. 12. ſacris Cabirorum initiati. Immo hic τελεςήρια ab eodem Clemente dicta Protrept. p. 12. ea maxime Gentilium ſacra, quae cum ſolemni pompa & ſumptu, monente id Athenaeo l. II. p. 40. ac abditis proinde ritibus (qualia fuerunt hujus Deae non Eleuſinia ſolum, ſed ea etiam, de quibus hoc Hymno agitur, Theſmophoria) peragi conſueverunt. E quibus jam, ut opinor, planus eruitur loci hujus haud obvii & ſequentis ſimul apud Callimachum ſenſus: quo nempe innuitur, ut his ſacris nondum initiatae per aetatem virgines ſeu ἀτέλεςοι, *uſque ad urbis Prytaneum*, in media urbis parte, ſeu ejus penetrali, ut cum Livio loquar, ſitum, duntaxat procederent: reliquae autem, uti mox dicetur, feminae jam initiatae, praevio Veſtae, primae, ut diximus, Dearum,

in

in eodem *Prytaneo* cultu, longius praeeuntem, de quo hic agitur, Deae calathum ſeu Cerealem hanc pompam, & ad ejus fanum usque comitentur; ubi ſolemnia illius ſacra ſtatis ritibus eadem continuo obeant. Notum enim, qua religione apud Graecos proviſum fuerit, ne fas cuipiam foret, ſacris myſticis & occultis, qualia dicuntur a Comico Concion. p. 829. haec ipſa Theſmophoria, intereſſe, qui, aut quae nondum forent initiatae. De ſolis autem hic agitur feminis, quod ab iisdem Theſmophoriis viri, uti jam vidimus ad vſ. 1. hujus Hymni, forent excluſi. Et haec ad nobiliſſimi hujus loci lucem lubentius adtulimus, quod in edendo Callimacho eruditiſſimae & ſupra exemplum Tan. Fabri Filiae, ſibique etiam aliquid occultum ibi recondi viſum, coram mihi indicavit dignus Muſae illius σύζυγος, ingenio & eruditione praeſtantiſſimus Dacerius.

Vſ. 130. Τὰς δὲ τελεσφορίας ποτὶ τὰν θεῶν] Bene quidem non explicandam hanc vocem τελεσφορίας, per adjectivum *initiatas*, quod fecerat Friſchlinus, atque ita, ut opponatur voci priori verſus, τὰς ἀτελέστως, *non initiatas*; ſed pro ipſis τελεταῖς eandem ſumendam, hic vidit H. Stephanus. Quod vero idem, & cui acceſſit Anna eruditiſſima, id ita ſtatuit, quo tollatur diſtinctio in fine prioris verſus, ac dicatur τὰς ἀτελέστως τᾶς δὲ τελεσφορίας, non continuo id concedendum putem. Id enim tota illius loci ratio, & ipſe eorundem verborum contextus, ſi quid in iis video, haud omnino poſtulat. Ἀτέλεστοι enim, ut vidimus, citra alterius vocis adjunctionem, Graecis iidem, qui οἱ ἀμύητοι, *haud initiati*. Τελεσφορίαι autem eaedem etiam apud Graecos, ut agnovit H. Stephanus, quae τελεταὶ, *myſteria*; prout nempe τέλη & τέλη μυστηρίων apud Euripidem Mede. vſ. 1382. ac Hippolyt. vſ. 25. dicta videas; ac τελεστήρια etiam, quod jam monui, apud Clementem; & quomodo τελῶν τὰ Θεσμοφόρια, *celebrare ea*, de quibus hic agitur, *Theſmophoria*, a Graecis Criticis ut Theocriti Enarratoribus Idyll. IV. vſ. 25. dictuin. Impno quo ſenſu τελεσφορίην ἐτησίην, de *anniverſario* Apollinis apud populares ſuos Cyrenaeos *feſto*, dixit noſter Battiades vſ. 78. Hym. in Apollinem; aut quo ſenſu de καβείροις, ſeu arcanis Samothracum ſacris, ait coaetaneus Callimacho Poëta, Apollonius l. 1. vſ. 917.

Ἀρρήκτους ἀγανῇσι τελεσφορίῃσι θέμιστας,
Intemeratas leges celebrium myſteriorum.

Quum ergo priori verſu, quem modo explanavi, dixiſſet Callimachus, e mulieribus, quae fauſtis acclamationibus Cerealis calathi proceſſum proſequebantur, ad urbis Prytaneum debere tantum eas pompam comitari, quae nondum forent initiatae; addit nunc illo, qui ſequitur, & quem hic expendimus, verſu, teneri vero longius Deum, & usque ad ejus templum proſequi, eas nempe, quae per aetatem jam erant initiatae. Quod diſcrimen proinde inter pompae hujus Cerealis ſequaces feminas, initiatas ſcilicet & non initiatas, & ex iis, ut mox addit, quae

per

Digitized by Google

per aetatem vel dolores partus impares erant ad omnia ejusdem ſolemnia adimplenda, tangit hiſce & prioribus quae jam expendimus, verbis, Callimachus,

Μίσφα τὰ τᾶς πόλιος Πρυτανήϊα τὰς ἀτελέστας·
Τὰς δὲ τελεσφορίας ποτὶ τὰν θεῦν ἄχρις ὁμαρτεῖν,
Αἵτινες &c.

Cujus etiam ſecundi verſus verba, aliter quam exiſtimarunt viri docti, & prout poſtulat Hellenismi ſimul ac ſenſus ratio, ita ſunt connectenda, τὰς δὲ προσομαρτεῖν τὰν θεῦν ἄχρις τελεσφορίας, *illas vero* (initiatas nempe, easque ut continuo ſequitur, infra aut ſupra ſexagenarias) teneri *Deam proſequi*, *usque dum ſacrum illud Cereale peregerint*, eumque in finem, ad *ejus fanum*, quod deinceps additur, *pervenerint*, καὶ ὡς ποτὶ ναὸν ἵκωνται. Nempe ποτὶ ὁμαρτεῖν ibi διασολῇ ob metrum familiari, Dorice pro προσομαρτεῖν, quod alibi legitur, dictum, & ſolita quidem hujusmodi compoſitis verbis, ut praepoſitionum, e quibus eadem conſtant, rationem induant, conſtructione: prout viciſſim παρομαρτεῖν cum tertio caſu adhibet eo loco, quem alia occaſione jam adtuli ad vſ. 94. Hym. in Delum, Plutarchus de Muſica p. 1136. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ κατακομίζοντι παιδὶ τὴν Τέμπικων δάφνην εἰς Δελφοὺς ΠΑΡΟΜΑΡΤΕΙ αὐλητὴς, *ſed & puerum, qui Tempicam laurum Delphos defert, comitatur tubicen.* Adde opportunum ad hunc Battiadae locum illum Orphicorum in Silenum & Satyros, p. 150. ult. edit.

Σὺν Βάκχαις Ληναῖα ΤΕΛΕΣΦΟΡΑ σεμνὰ προπέμπων,

(quod nempe hic dicitur τελεσφορίας προσομαρτεῖν)

Cum Bacchantibus Lenaea ſacra veneranda comitans;

ubi inſuper Ληναῖα τελεσφόρα, *Lenaea* Bacchi, ut notum, *ſacra ſolemnia*, ſicut hic Deae τελεσφορίας, h. e. Θεσμοφόρια τελεσφόρα, *Theſmophoria* Cereris *ſacra* deſignantur. Unde etiam, ſi quis malit, poſſent eadem Battiadae noſtri in hoc verſu verba ita conſtrui, τὰς δὲ ὁμαρτεῖν τελεσφορίας ἄχρις ποτὶ τὰν Θεῦν, *has autem*, nempe initiatas, *comitari ſacrum* Cereris *ſolemne*, *usque ad Deam*, ſeu *Deae aedem*: quod nempe, uti diximus, & mox etiam ſequitur, καὶ ὡς ποτὶ ναὸν &c. ſeu Δημητριεῖον, *Cereris* nempe *fanum*: ac prout Dii aut Deae, de eorum fanis ſaepe apud Poëtas dicuntur, ac unde formatae etiam apud Graecos voces Μητρῷον, Ἡραῖον, Ἀθήναιον, Ἀρτεμίσιον, Ἀφροδίσιον, &c. de *Matris Deum*, *Junonis*, *Minervae*, *Dianae*, *Veneris &c. Templis*, ac ſimiliter Δημητριεῖον de hujus *Cereris aede*, quod apud Stephanum legas in Ἀμμωνία. Haud inſolita etiam apud Graecos illa conſtructio ἄχρις πρὸς ſeu Dorice ποτὶ, & quomodo e Luciano, ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, *usque ad ſcopum*, adduxit in Theſauro H. Stephanus, & apud Iſocratem, ἄχρις ὑπὸ τὴν πηγὴν, *usque ad fontem*; neque vero aliter Latini, *usque ad* &c.

Vſ. 131. Αἵτινες ἑξήκοντα κατώτεραι &c.] Quod iterum ad conſuetos Graecorum mores reſpicit, apud quos in pluribus publicis

Digitized by Google

cis muneribus diſcrimen vulgo illius aetatis muliebris factum videas; earum nempe mulierum, quae *ſexaginta annis minores* aut *majores* forent. Unde apud Athenienſes vetitum, ne mulieres *minores annis ſexaginta*, ſeu quod hic dicitur, ἑξήκοντα κατώτεραι, *funebrem pompam comitarentur*, aut defuncti etiam aedes ſubirent. Conſtat id ex Demoſthene adv. Macartatum p. 667. γυναῖκα δὲ μὴ ἐξεῖναι εἰσιέναι εἰς τὰ τοῦ ἀποθανόντος, μηδ' ἀκολουθεῖν τῷ ἀποθανόντι, ὅταν εἰς τὰ σήματ' ἄγηται), ΕΝΤΟΣ ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ γεγονυῖαν, *mulieri non licere in defuncti bona* (ſeu potius *domicilium*) *ingredi & funus comitari*, *quando ad tumulum effertur*, *quae* SEXAGINTA ANNIS MINOR, iis exceptis, quod additur quae ſunt intra conſobrinas. A qua proinde lege immunes hic tradit mulieres Callimachus, quibus etiam *minoribus annis ſexaginta*, modo forent initiatae, omnimodo comitari Cerealem pompam, & celebrare hoc ſacrum licuit. Hinc quoque vetulas junioribus admixtas, eadem haec Theſmophoria videas agere apud Ariſtophanem in cognomine dramate. Anus vero in pompam Minervae Panathenaicam, ac proinde ſexagenarias aut ſexageſimum quoque annum egreſſas, prodire ſolitas, easque ramum ſolemnem geſtantes, e Dicaearcho notant Graeci ad eundem Comicum Critici Veſp. p. 467. ipſe vero Ariſtophanes alibi *ſexagenarias*, ſeu *ſexaginta annis majores*, τὰς ὑπερεξηκοντούτεις, a Veneris ſacris arcendas monet, Concion. p. 732. ſicut alibi Alexis apud Athenaeum, haud diſſimilia de viris ſexagenariis tradit; ſed quod alterius loci. Adde, quod innuit Plato de Legib. l. II. p. 665. abſurdum videri, ſi chorus Baccho conſecratus, conſtet ex iis, qui ad ſexageſimum usque annum pertingant, ſeu, ut eos ibi vocat ἑξηκοντούτεις ᾠδούς, *ſexagenarios cantores*. Idem vero alibi, nempe lib. VI. p. 759. praecipit, ne pauciores annos, quam ſexaginta natus ſit, qui ſecundum ſacras leges res divinas rite ſit obiturus.

Vſ. 132. Ἐλειθυίᾳ τείνει χέρα &c.] Nempe *Lucinae manum* dare hic dicitur, quae jam partui proxima Lucinam ut ei ſit propitia, invocat, ſeu ad eam, quod ſupplices ſolent, manus tendit, prout de ea Pindarus Olymp. od. VI. πραΰμητίν τ' Ἐλευθώ, h. e. interprete, ut ei haud inſolitum, Horatio in Saeculari Carm. *levem Ilythiam* experiatur, h. e. ὠκυλόχειαν, *partum accelerantem*, prout Natura univerſi Parens dicitur in Orphicis p. 106. ult. edit. Haud aliter ac parturiens Glycerium apud Terentium Andr. A. III. Sc. I. clamat,

Juno Lucina, fer opem, ſerva me, obſecro.

A qua rurſus parturiente muliere hic diſtinguitur ea, quae primis demum partus doloribus premitur, ἅτις ἐν ἄλγει, nempe, quod alibi ait idem Oppianus Κυνηγ. l. I. vſ. 404. λοχίῃσιν ὑπ' ὠδίνεσσι τυπεῖσα, *partionis doloribus percuſſa*, prout nempe ea *partionis* voce uſus eam in rem Plautus, Varro, aliique.

Vſ. 133.

Digitized by Google

Vſ. 133. Δηὼ] Hinc in Inſcr. Regillae, Δηώ τε νέη, Δηώ τε παλαιή, Ceres autem *Nova* ſeu *Junior*, & *Ceres Antiqua*, ſeu Ceres ac Filia Proſerpina vel Libera, ut ibi ſtatuit ὁ πάνυ, & prout alioquin, ut hoc addam, a Graecis Euripidis Interpretibus dicitur ad Phoeniſſ. vſ. 689. ἡ δὲ Δημήτηρ καὶ Γῆ καλεῖται, ἡ μὲν πρεσβυτέρα, ἡ δὲ νεωτέρα, *Ceres autem Terra etiam vocatur; illa quidem Senior, haec Junior.* Haud aliter nempe ac ab Aeſchylo dictum legas Eum. vſ. 724. ἐν νεοῖς τε καὶ παλαιτέροις Θεοῖς, *inter novos ſeu juniores & antiquos Deos.* Unde Δηοῦς κόρη dicitur Proſerpina ab Antiphane apud Athenaeum l. x. p. 449. ut *Deoida* eandem vocant Ovidius Met. l. vi. vſ. 114. & Auſonius Epiſt. iv. Verum non animadvertit vir maximus, *Coeleſtes Deas* eas vocari, quibus dilecta fuerit haec Regilla, θεαὶ δέ μιν οὐρανίωναι, quorum iſtud χθονίη & ἐνερτέρα, *terreſtri* ac *inferae*, prout eadem vulgo dicta, Proſerpinae parum quadrat. Unde alia omnino & opportune quidem ſe hic offert Δηὼ νέη, ſeu *nova Ceres*, Sabina nempe Hadriani uxor jam Diva, quae utroque illo *Novae* ſeu *Junioris Cereris* nomine vocatur in veteri Inſcriptione, quae extat in Cl. Sponii Miſcell. p. 328. ΣΑΒΕΙΝΑΝ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΗΜΗΤΡΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ, *Sabinam Reginam* (ut Graeci loquebantur) ſeu *Auguſtam*, NOVAM CEREREM, *Imperatoris Hadriani Uxorem.* Erat autem Regilla uxor Herodis Attici, qui jam Hadriani temporibus floruit, & quam ante maritum mortuam liquet ex eadem Inſcriptione, ubi de Herodis ob ejusdem Regillae obitum luctu agitur; cuique Inſcriptioni praemiſſum eſt ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ nomen; qualis cum eo nomine, ut obſervat ὁ πάνυ, Conſul ſub Hadriano, tum in nummis Antinoi, iisdem proinde temporibus, haud ſemel occurrit. Hinc itaque laus Regillae eo verſu teſtata, quod eam Sabina Auguſta, Hadriani conjux, quae illud ΝΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ſeu ΔΗΟΥΣ, *Novae Cereris* elogium tulit, & quae inter DIVAS poſt mortem relata, dilexerit; haud aliter ac ipſa etiam *Antiqua Ceres.* Addo aliis etiam Auguſtis tributum fuiſſe idem *Novae* ſeu *Junioris Cereris* elogium, ſicuti Juliae Auguſti Severi Conjugi, in alia veteri Inſcriptione, quae in Itiner. P. iii. ejusdem Cl. Sponii legitur, ΙΟΥΛΙΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΕΣΤΙΑΝ ΝΕΑΝ ΔΗΜΗΤΡΑ, *Julian Auguſtam Veſtam, Novam Cererem.* Immo haud aliter ac ipſa Fauſtina M. Aurelii conjunx, ἔμπνια μήτηρ, *fecunda mater*, ſeu *Ceres*, quod non animadvertit ibidem ὁ πάνυ & jam ante indicavi ad vſ. 2. vocatur in eadem Regillae Inſcriptione: quae nempe cum Herode marito ad ea M. Aurelii tempora vixit ſuperſtes, & eo imperante fato demum eſt functa. Ut vero Δηὼ, ſicut hoc Callimachi loco, dicta a Graecis *Ceres*, ac unde τῇ Δηοῖ θαλύσια, aliud nempe ejusdem Deae feſtum, vocantur a Theocrito Idyll. vii. vſ. 3. ita etiam quandoque dicta eadem a Latinis *Dia.* De ea enim intelligo, quod in Inſcrip-

Digitized by Google

ſcriptionibus Fratrum Arvalium legitur apud Gruterum cxx. & cxxi. SACRIFICIUM DEAE DIAE, *aut* SACRUM *vel* SOLEMNE DEAE DIAE; & ſimiliter in Miſcell. Cl. Sponii p. 5. SACRUM INDICTUM DEAE DIAE, nempe ab illis *Arvorum Sacerdotibus*; ut eos vocat Plinius l. xviii. c. ii. ſeu qui *ſacra*, juxta Varronem lib. iv. *publica faciunt, ut fruges ferant arva*, inde etiam, ut ex eodem Plinio & Gellio praeterea conſtat lib. vi. c. vii. *ſpicea corona*, ſolito Cereris inſigni, redimiti; immo in quorum ſacris luſtrationibus ſeu Ambarvalibus, & *ſpicis tempora cingere Ceres* a Tibullo dicitur l. ii. El. i. & a Marone Georg. l. i. vſ. 43.

Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adorat,

ſeu *Diam*, h. e. Δηὼ, in adductis modo illorum Fratrum Arvalium Inſcriptionibus. Huic *Diae* vero ſeu *Cereri* & filiae Proſerpinae, promiſcuae ferme, ut hoc addam, apud Auctores & in aliis antiquis monumentis, appellationes, ſicut Σωτείρας, de qua mox ad vſ. 135. Θεσμοφόρυ, prout Θεσμοφόρα Θεαὶ eadem mater & filia ſeu Θεσμοφόρω dicuntur ab Ariſtophane in cognomine dramate p. 782. & 783. ac a Proclo, ubi de Platone ait in ejus Theolog. p. 267. τὰς Θεσμοφόρυς Θεὰς ἀνυμνῶν, *legiferas Deas celebrans*; & quomodo inſuper vel πυρφόροι Θεαὶ, *tedifera Deae*, apud Euripidem dicuntur Phoen. vſ. 699. aut μεγάλων Θεῶν ſeu μεγάλαιν Θεαῖν nominibus, & qua de re jam ſupra ad vſ. 121. eaedem apud Meſſenios & Arcadas cultae. Hinc etiam Ἀζησία *Ceres* dicta juxta Heſychium, & *Proſerpina* juxta Didymum apud Zenobium c. ix. Prov. xx. quod proinde non debuit viro erudito ad Heſychium negotium faceſſere. Immo ambigua nonnunquam Cereris & Proſerpinae ſigna; unde Pauſanias de tripodibus dicatis Apollini Amyclaeo, unum ait exſtitiſſe, cui inſiſteret ſignum *Cereris vel Proſerpinae*, κόρης δὲ ἢ Δήμητρ☉ l. iv. p. 242. & quod fide etiam veterum ac inſignium nummorum liceret hic comprobare. Alioquin διώνυμοι Θεαὶ, *binomines Deae*, ab Euripide vocantur Phoen. vſ. 689.

Vſ. 134. ϰὴ ὡς ποτὶ ναὸν ἵκωνϑ] Vera omnino, quam tradit H. Stephanus, & bene ſuo probavit calculo Anna eruditiſſima, hujus loci expoſitio; immo cui jam Graeci praeiverat Enarratoris gloſſa ad verba ſuperioris verſus, ταῖσι δὲ Δηὼ, nempe ταῖς ἐλθύσαις ϰὴ μὴ ἐλθύσαις, ἴσον μισθὸν δώσϵ, *venientibus & non venientibus* (ad templum nempe) *Ceres aequalem dabit mercedem*. Quae etiam, ut priora Poëtae verba, de mulieribus jam parturientibus, aut quae primi partus doloribus ſeu torminibus adficiuntur, abunde adſtruunt; quod nempe haud iis licuerit ad templum usque pompam illam Cerealem proſequi, ibique ſtata & ſolemnia Deae ſacra adimplere.

Vſ. 135. σάω πόλιν ἐν θ' ὁμονοίᾳ] Haud aliter nempe ac in Hymno illo trium verſuum in hanc Cererem Homerici vel Homeridae alicujus legitur,

Χαῖρε Θεὰ, ϰὴ τὴν δὲ ΣΑΩ ΠΟΛΙΝ,

Sal-

Salve, o Dea; hanc autem URBEM SERVA.

Σωτείρα quippe juxta filiam Proſerpinam dicta eadem Ceres, cum alibi, tum in veteri Apameae nummo Gazae Mediceae, ac proinde, a qua hoc praecipuum ac ſalutare beneficium populares feminae, *urbis* ſeu civium inter ſe *concordiam*, hic a Dea flagitant, nempe juxta illud Tullii de Amicitia cap. VII. *quanta vis amicitiae* CONCORDIAEQUE? mox, *quae tam firma* CIVITAS *eſt, quae non odiis atque diſſidiis funditus poſſit everti.* Cujus etiam *concordiae* eo major ratio habenda hic fuit, ſi de Cereali feſto, non Alexandriae, ut ab initio hujus Hymni ſtatuit Graecus Poëtae Enarrator, neque vero abſonum ibi credidimus, ſed Argis, aut in alia urbe Peloponneſi celebrato agitur; in quibus nempe oppidis ſicut in aliis etiam Aſiae minoris & Graecae originis civitatibus, crebrae occurrebant & fatales ferme *ſaluti* corundem locorum, popularium nempe inter ſe aut cum Rectoribus, diſſenſiones. Unde inſcripta ſubinde in antiquis nummis, & ita publico aere ad perennem ejus rei memoriam ſignata, unius urbis, Senatus nempe & populi qui antea, uti Romae etiam libera adhuc Republ. haud ſemel contigit, ab invicem diſſenſerant, ΟΜΟΝΟΙΑ. Hinc priſcus Nicomediae nummus cum epigraphe ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΟΜΟΝΟΙΑ ſupra ΒΟΥΛΗ, infra ΔΗΜΟΣ, *Nicomediae Concordia, Senatus, Populus.* Sic ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, *Concordiae Mytilenaeorum*, in praeclaro nummo, quem jam vulgavit his olim ſtudiis florentiſſimus P. Seguinus in Select. Num. & exſtat hodie in Gaza Gallorum Regia. Plures quidem, ut antiquariis notum, ſuppeditat eadem vetus nummorum ſupellex, variarum inter ſe urbium, non vicinarum ſolum aut unius gentis, *ut Mileti & Epheſi; Epheſi & Pergami, Smyrnae & Laodiceae*, quae nempe Proconſularis Aſiae &c. ſed diſſitarum etiam & alterius Provinciae ut *Epheſi* ac *Athenarum; Smyrnae & Lacedaemoniae, Mileti & Amiſi* &c. ΟΜΟΝΟΙΑΣ exempla. Cujusmodi etiam, ut obiter hoc addam, exhibent alii veteres nummi, in quibus inſcr. ΟΜΟΝΟΙΑ ΕΦΕΣΙΩΝ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, *Concordia Epheſiorum & Alexandrinorum*; ſed cui haud abſimilem Gordiani nummum, quamquam cum alio typo, tauro nempe, a Triſtano vulgatum cum inſcr. ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, vir ingenio ac eruditione magnus, de *Alexandrinis in Troade* debere intelligi male ſtatuit in Obſervationibus ad Catullum p. 207. *Alexandrinos* etiam *Aegyptios* ibidem deſignari, abunde arguunt Serapidis aut Iſidis icones in ſimilibus, ſeu qui eandem Inſcriptionem praeferunt, & qualem modo indicavi, nummis, una cum Diana Epheſina, tutelaribus utriusque urbis numinibus, inſculptae. Neque etiam Hippotaurus, ſeu ex equo & tauro, quod idem vir doctiſſimus cenſuit, compoſitum monſtrum in eodem nummo ſignatur, ſed taurus; nec ille proinde ejusmodi ſeu ΟΜΟΝΟΙΑΣ, quam exhibet adducta a me alterius

rius

Digitized by Google

rius nummi inſcriptio, inter utramque, *Epheſum* & *Alexandriam* ſcilicet *Troadis*, Symbolum: & quidem, quod per *equum*, eadem *Alexandria Troas*; per *taurum* vero deſignetur in eodem nummo Diana Ταυροπόλος. *Cervus* enim non *taurus*, vulgo *Epheſi*, ſeu Dianae Epheſiae, illiusque non Ταυροπόλου, cujus alibi, quod ante vidimus ad vſ. 174. Hymni in Dianam, erat cultus; ſed Ἐλαφρίας vel Ἐλαφηβόλου, obvium in antiquis illius urbis nummis, inſigne. Accedit, quod in iis, quos hactenus verſarunt Antiquarii & cujusmodi ſaepius vidimus in illuſtribus Cimeliarchiis, quique ſub Imperatoribus percuſſi, illius nempe *Alexandriae Troadis* nummis, nusquam ſolo ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ nomine; immo nec Graece, ſed Latine, Romana quippe Colonia, iidem ſunt vulgo inſcripti; ac inde perpetuo cum adjuncto in iis *Coloniae* nomine, & crebrius quidem cum ſolo *Troadis*, ac ſine addita *Alexandriae* appellatione, nempe COL. AUG. TROA. vel TROAD. *Colonia Auguſta Troadenſis*; in nonnullis COL. ALEX. aut ALEXAND. TROA. *Colonia Alexandria Troas*, ac in uno forte vel altero ſine *Troadis* nomine, ſed cum ſolitis caeteroquin appellationibus COL. ALEXAND. AUG. aut qualem olim protuli Diſſ. de Num. p. 776. COL. AUR. ANTONINIANA ALEX. *Colonia Aurelia Antoniniana Auguſta*. Quorum etiam abunde fidem facit luculentum de nummis Coloniarum Imperii Romani opus, a Cl. & in hoc ſtudiorum genere exercitatiſſimo Vaillantio haud ita pridem editum. Haud aliter nempe ac apud Auctores, qui de ea urbe agunt, non Livium ſolum aut Strabonem, & cujus Interpretis ea in re errorem alibi notavimus, ſed Galenum quoque legas de Simpl. Medicam. Facult. l. IX. c. II. Ἀλεξάνδρειαν Τρωάδα, aut duntaxat Τρωάδα, ut apud Philoſtratum de Vit. Soph. l. II. in Herode, ἰδὼν δὲ τὴν Τρωάδα &c. ac ſimiliter in libris Digeſtorum l. VII. D. de Cenſib. *Juris Italici ſunt* Τρωὰς, Βηρυτὸς, *Troas*, *Berytus* &c. ac Pauli l. VIII. ibidem, *in Provincia Aſiae duae ſunt Juris Italici Troas & Parium*. Quibus addam nummum, quem depictum vidimus in pulcherrimis ſchedis optimi & eximii Morelli noſtri, ΤΡΟΑΔΕΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Troadenſium Smyrnaeorum Concordia*. Adde, quod *Epheſiorum* & *Alexandrinorum* in Aegypto, ut praecipui utriusque ac nobiliſſimi in Romano orbe emporii, crebris proinde ac aſſiduis invicem commerciis ſeu commeatibus frequentati, haud mira utique vel inſolens contingat ſignata in ejusmodi nummis, quos ante adduximus, ΟΜΟΝΟΙΑ, quae in aliis haud minori terrarum ſpatio diſſitarum urbium nummis itidem legitur. Sed haec praeter inſtitutum, quamquam oblata nec quaeſita ejus rei occaſione, nec alieno caeteroquin loco, adtigimus. Unum tamen addam, quod ad illuſtrandum hunc Callimachi locum, quo Cererem invocat, ut *urbem in concordia ſervet*, τάνδε σάω πόλιν ἔν θ' ὁμονοίᾳ propius reſpicit; ſacrata nempe Cereri apud Romanos

eorum bona, qui Tribunos plebis, publicae quaſi libertatis & concordiae adſertores, violaverant, aut vero cohibuiſſent, ne iidem legem ferrent ad populum; prout id tradit Dionyſius Antiqu. l. VI. p. 410. & l. X. p. 477. Adde nihil magis ad ſtabilem *urbis* ſeu populi cum Rectoribus *concordiam* conferre, quam, ubi *Cerealia* dona ſeu fruges ac alimenta illi affatim ſuppetunt.

Vſ. 136. Ἐν τ' εὐημερίᾳ] Qua voce tranquillus ac proſperus urbis ac civium ſtatus debet hic intelligi, prout apud Sophoclem de Thebis dicitur Oedip. Col. vſ. 643.

Καὶ ταῖσι Θήβαις εἰς τὰ νῦν εὐημερεῖ,

Ac ſi nunc Thebanis res ſunt tranquillae ac proſperae;

ſicut in Ajace vſ. 723. λευκὸν εὐήμερον φάος, quod ante vidimus ad ſuperiorem verſ. 123. de *die laeta ac ſerena* ab eo dicitur. Exſtat vero haud praetereundus hic Philonis locus de Vit. Contempl. p. 893. ubi de Eſſenis agens, qui bis unoquoque die precari ſolerent, ſub auroram nempe & veſperam, addit, ἡλίου μὲν ἀνισχομένου ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ αἰτούμενοι, ΤΗΝ ὄντως ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ φωτὸς οὐρανίου τὴν διάνοιαν ἀναπλησθῆναι, quae minus accurate reddit ibi Interpres; doctiſſimus autem Petavius in Miſcell. Exercit. Juliano ab eo vulgato additis cap. I. ubi eum locum adducit, eadem verba εὐημερίας αἰτούμενοι τὴν ὄντως εὐημερίαν, vertit, *veram fauſti diei fauſtitatem poſtulantes*, ut nempe, quod ſubdit ibidem, prior ibi εὐημερία *felicem diei curſum*, poſterior, *fauſtitatem ac felicitatem* abſolute ſignificet. Idem vero in Appendice ad Notas in Syneſium cap. I. eruditiſſimi Jo. Croy, qui alienum illud a mente Philonis in ſpecimine Conjectur. & Obſerv. p. 111. crediderat, aliam eorundem verborum expoſitionem refert; ut *nempe* illud genitivum εὐημερίας uſurpetur ἐλλειπτικῶς, ac *ſubaudiatur* ἕνεκα. Quod ibi redarguit, & alienum viciſſim ab eo Philonis loco contendit Petavius, & ſi quid in iis verbis mutandum, pro εὐημερίας malit legi, εὐημερίαν in accuſandi caſu, hoc ſenſu nempe, εὐημερίαν αἰτούμενοι, τὴν ὄντως εὐημερίαν, *felicitatem poſtulantes, veram*, inquam, *felicitatem*, & quae qualis ſit aperit ibidem Philo. Quamquam nihil ibi mutandum cenſeam, ac potiorem ducam, & illi loco maxime congruam, priorem, quam Idem Petavius adtulerat, eorundem verborum expoſitionem; ut nempe *ibi dicat* Philo, Eſſaeos vel Eſſenos, qui, quod praeceſſerat, unoquoque die ſub auroram ac veſperam precari erant ſoliti, oriente quidem ſole, *veram* illam *laetae* ſive *fauſtae diei felicitatem* (εὐημερίας τὴν ὄντως εὐημερίαν) continuo petiiſſe, plenam ſcilicet ac coeleſtem mentis lucem, quod nempe ibi ait, uti jam vidimus, Philo, φωτὸς οὐρανίου τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀναπλησθῆναι, *nimirum, ut ipſorum mens coeleſti luce repleatur.* Atque ita priori εὐημερίας voce, & propria quidem ac nativa ejusdem ſignificatione, denotari id quod paullo ante a Sophocle dictum vidimus, λευκὸν εὐήμερον φάος, *laetam & fauſtam diem*; poſteriori autem dicatur *felicitas* in genere, prout ab aliis eadem vox ſubinde ſumitur,

Digitized by Google

nitur, & inde apud Heſychium, εὐημερία, εὐδαιμονία, aut ſicut hoc ipſo apud Callimachum loco, haud male ab Interprete redditur. Quomodo etiam εὐημερίαν pro *felicitate* ſeu *proſperitate* adhibuit haud ſemel Chryſoſtomus, ut cum alibi ſaepius, tum Serm. I. in Lazarum pag. 227. & 230. & Serm. IV. in eundem p. 250. T. V. edit. Savill. πονηρὸς δὲ καὶ μιαρὸς ἄνθρωπος εὐημερίας ἀπολαύῃ διηνεκοῦς, *improbus autem ac ſceleſtus vir perpetua utatur proſperitate.* Sic Joſephus Ἀρχ. l. XV. c. X. τὰς εὐημερίας διηγουμένους, *ſuos narrantes proſperos ſucceſſus*; alibi autem eodem ſenſu de Herode ab initio capitis IX. ejusdem libri, πλεῖον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ὑψηλὸν φρονῶν, *multum proſperis illius ſucceſſibus elatus*, prout eandem vocem εὐημέρημα apud Polybium *de felici rerum ſucceſſu*, alii jam obſervarunt. Hinc εὐημερεῖν non ſolum pro *feliciter agere*, ut in adducto ſupra apud Sophoclem loco, ac apud eundem Chryſoſtomum Serm. V. in Lazarum p. 230. T. V. dicitur; ſed nominatim pro *plauſum* in theatris aut pro publica populi concione *ferre* ac *celebrari* a Graecis dictum, ut ad Athenaeum l. VI. c. XII. vidit jam ὁ πάνυ, & docet, ut hoc addam Helleniſmi Theſauris aliisque promptuariis intactum, haud uno loco Plutarchus, ſicut in Alexandro p. 681. Λύκων δὲ τοῦ Σκαρφέως εὐημεροῦντος ἐν τῷ θεάτρῳ, *quum Lycon Scarphenſis in theatro plauſus ferret*, ac in Catone p. 782. ubi a Favonio aedili ludos in theatro edente, ad ſpectantem eos Catonem dictum refertur, καὶ ἀποδοῦναι τοῖς εὐημεροῦσιν καὶ τιμᾶν ἐβόα, *ut qui plauſum meruerant, iis debitum honorem vellet ille nunc impertiri, acclamavit.* Adde locum ejusdem Auctoris in Demoſthene p. 846. εὐημερήσαντος δὲ Καλλιστράτου καὶ θαυμασθέντος ὑπερφυῶς, *quum inſignem plauſum tuliſſet Calliſtratus, ac in ſumma eſſet admiratione*, poſt orationem de Oropo, & cujus judicii ſumma erat exſpectatio, in publica Athenienſium concione habitam. Hinc quoque παρευημερεῖσθαι, *vinci* ſeu *offuſcari* alterius ſplendore aut gloria; prout ea voce uſus Philo in Flaccum p. 969. ubi Agrippae Judaeorum Regis a Cajo declarati in Aegyptum profectionem debuiſſe ab eo declinari, obtendunt ad Flaccum Praeſidem ejus familiares, ἵνα μὴ παρευημερηθεὶς ὁ τῆς χώρας ἡγεμὼν ἀδοξῇ, *ne* adventus Regis Agrippae *ſplendore offuſi regionis Praefecti gloria obſcuretur.*

Vſ. 134. ἀγροῖο νόστιμα πάντα] Haud male Interpretes Friſchlinus & Vulcanius, νόστιμα per *matura* hic reddunt, ubi de fructibus aliisque terrae proventibus agitur; idque juxta Heſychii gloſſam, νόστιμος, ὥριμος, καὶ τὰ ὅμοια, ac prout apud Maronem legitur Georg. lib. I. vſ. 347.

Et Cererem clamore vocant in tecta; neque ante
Falcem MATURIS *quiſquam ſupponat* ARISTIS.

Adde, quod Νόστος & Εὔνοστος dictus etiam fuerit Θεὸς Ἐπιμύλιος, *Molaris Deus*, molitorum nempe Inſpector, ac efficiens ut farinae menſura foret plena; ut ita νόστος idem eſſet, quod Doribus ἱμαλίς, prout haec e Tryphone refert Athenaeus l. XIV. p. 618.

ac inde, & e veteri inſuper Lexico Rhetorico, Euſtathius p. 1383. ac alibi, & unde factum ait τὸ νόστιμον. Athenaeus vero rurſus l. x. p. 416. Cereris Ἱμαλίδ@ *Farinae*, ſeu *Farinaceae* Deae ſignum apud Siculos exſtitiſſe memorat. Ita vero νόστιμον cum pro *maturo*, tum pro *fecundo* ac *ſalubri* etiam dictum videas, ut apud Joſephum Ἁλωσ. l. I. c. IV. ubi de fonte ait Hierichuntis, quem ex inſalubri & ſumme noxio, ſaluberrimum deinceps effecerit Propheta Eliſaeus; idemque fons imposterum, ut addit Joſephus, eam irrigandi vim habuerit, ut ſi adtigerit modo terram, νοστιμώτερον εἶναι τῶν μέχρι κόρου χρονιζόντων, *ſalubrior* ſeu *majoris foecunditatis auctor* (non ut hic vetus ac recens Interpres, *ſapidior*) *fuerit*, *aquis ad ſatietatem permanentibus*. Adeo, ut eandem vocem νόστιμον haud male per τὸ σωτήριον, reddiderit quoque doctiſſimus Gloſſographorum Heſychius.

Vſ. 137. Φέρβε βόας, φέρβε μᾶλα] Florentis locus, quem tangit hic Anna praeſtantiſſima, exſtat in Notis ad Comici Lyſiſtratam pag. 870. Idem vero jam ante Vulcanio viſum fuerat ad haec Poëtae noſtri verba; ut nempe, quo conſtaret verſus, φέρε pro φέρβε in poſtremis hic Poëtae verbis φέρβε μᾶλα, legeretur. Quod vero contra vetera exemplaria in utroque Poëtae noſtri loco φέρβε pro φέρε ab acutioribus & recentibus proſodicis invectum idem ibi adſerit eruditiſſimus Florens, vellem ut luculentius id eviciſſet. Neque enim aliter, quam hic in editis, exhibent omnes hujus Poëtae, ut agnoſcit ipſe Vulcanius, editiones; neque in ea, quae cum Friſchlini verſione ac adnotatis ab H. Stephano prodiit, & in qua variae lectiones e ſcriptis codicibus ſunt ad marginem notatae, ulla occurrit, quae φέρε *pro* φέρβε, in iiſdem libris exſtare doceat; aut vero ulla *etiam*, cujus mentio in notis ab eodem H. Stephano, ut alioquin in iiſdem ſolet, facta legitur. Unde librorum potius hic veterum, Scriptorum nempe in adhibenda voce φέρβε conſenſum, ex illa omnium & antiquiſſimarum etiam hujus Poëtae editionum conſpiratione licet aeſtimare. Opportunior quoque hic verbi φέρβειν, ubi agit de *pecoribus*, quam φέρειν uſus. Quod vero in ſecundo illo φέρβε prima corripiatur ſyllaba, quae in priori, ut & in ſequenti verſu, φέρβε ϗ εἰράναν producitur, id exemplis utique, quod vere monet Anna praeſtantiſſima, non caret. Obvia quidem illa in veterum Graecorum, ut de Tragicis etiam antiquis aliiſque Poëtis ſileam, Epigrammatis; ut ſit nempe anceps prima ſyllaba in vocibus τέκνον, τεκνίον, τέχνη, ὕπνος, ac ſimilibus; unde vocem ὕπνον (ut hic poſitum ſecundo loco φέρβε) corripi videas in hoc dimidiato Crinagorae pentametro Anth. l. VII. Ep. CLXXII. οὐχ ὕπνον, ἀλλὰ κόπον, idque juxta tralatitium notumque primis Helleniſmi tyronibus mutae ante liquidam privilegium. Quibus conſona correptae itidem ſecundae ſyllabae in ἀγρυπνίῃ, ac ſimiliter in ἰφθίμοις apud Orpheum ſeu Onomacritum (ut jam ibi advertit poſt H. Stephanum nuperus ac erudi-

tus

Digitized by Google

tus ejus editor) Argon. vſ. 6. Ἠπύτω Μύσης ἰφθίμοις &c. ac praeterea cum in voce ἰφθίμοις verſ. 67. cujus media ſyllaba pro more alibi apud eum producitur vſ. 276. &c. tum in voce ἀτέκμαρτον, cujus ſecunda ſyllaba itidem corripitur vſ. 1134. illius Poëmatis. Idem vero in aliis etiam vocibus, praeterquam ubi muta ante liquidam poſita, apud veteres Poëtas ſubinde locum habuiſſe, vel nota (ne Grammaticis hiſce tricis longius immorer) aut Heſiodi in ἀπάλαμνον Ἔργ. vſ. 20. aut Homeri in voce Αἰγύπτιος, ac itidem in iis, de quibus modo Argonauticis, vſ. 32. Θρήνους τ' Αἰγυπτίων, & vſ. 43. Ἠδ' ὅσον Αἰγυπτίων &c. exempla ſatis utique comprobant. Ne propiori adhuc id adſtruam, petito ex iisdem Argonauticis exemplo; gemino ſcilicet litterae ρ ante mutam correptae; ut hic in voce φέρβει ita in media ſyllaba vocis ἀταρπὸς, prout in Aldina illius Poëmatis, quam poſſideo, editione legebatur, vſ. 86.

Παρθενίης ἀταρπὸς ἐπιήρατον ἡρώεσσιν,

pro quo in Stephaniana, ac inde in poſtrema editione horum Argonauticorum, ἀτραπὸς legas; ſicuti etiam verſ. 261. quamquam ἀταρποῖς occurrat jam ante verſ. 35. & ἀταρπιτοῖς vſ. 113. ac familiaris ſit alioquin, uti modo etiam vidimus, in voce ἰφθίμαις & ἰφθίμοις, illi Auctori ancipitum id genus ſyllabarum uſus. Haud mirum proinde vel inſolitum in hac voce φέρβει idem obtinere, ut prior ejus ſyllaba ſit hic itidem anceps, brevis nempe & longa, φέρβει βόας, φέρβει μᾶλα, ſicuti alioquin eadem littera ρ apud Graecos ſaepe eliſa, ut in σκῆπτρον, σκῆπτον, σκηπτοῦχος; δρύφρακτος, δρύφακτος &c. de quibus Grammatici. Quibus addere liceat hanc Euſtathii gloſſam p. 1488. ad initium vſ. 127. Odyſſ. Δ. Αἰγυπτίης ὅθι πλεῖστα &c. nempe correptam ibi in Αἰγυπτίης ſecundam ſyllabam, cum ob metrum, tum ob ἀσθένειαν τῶν μετὰ τὸ υ κειμένων δύο ψιλῶν συμφώνων ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΥΣ, *infirmitatem poſitarum poſt litteram υ, duarum tenuium conſonantium*, SECUNDUM ANTIQUOS, ut quae addnxi etiam paullo ante in eadem voce Αἰγύπτιος, e veteris Poëtae Argonauticis, exempla oſtendunt. Sed de proſodicis hiſce notationibus plus ſatis; & quidem ob contrariam eruditiſſimorum Florentis & Vulcanii de hoc Callimachi loco, uti paullo ante vidimus, ſententiam. Cereri autem armentorum etiam ſeu *boum* ac *ovium* curam vel paſtum hic commendat Callimachus; quomodo nempe παμβῶτις γᾶ, *omnia paſcens*, ſeu *alens terra*, Rhea ſive Ceres apud Sophoclem dicta, Philoctet. verſ. 396. & juxta illud Poëtae ab initio Georgicorum,

quae cura BOUM, *qui cultus habendi*
Sit PECORIS.

Ut hic mittam id, quod de eadem Dea ait Ovidius Faſt. lib. IV. verſ. 403.

Illa jugo tauros collum praebere coëgit.

Hinc tauro etiam utraque manu faces tenentem inequitare vi-

Digitized by Google

deas Cererem, in veteri Macedonum nummo apud Goltzium, & quem alibi itidem verſavi, cum inſcr. ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ, *Macedonum primae*.

Oves autem quod ſpectat, neque earum curam a Cerere hic alienam putat Callimachus; cui etiam Deae Μηλοφόρῳ ſeu *Oviferae* templum Nyſeae, Megarenſium navali, exſtructum tradit Pauſanias l. I. p. 82. Adde, quod Pales Paſtorum Dea, & quam de *ovium paſtu* acturus invocat Poëta, praeclari operis l. III. vſ. 293.

Nunc veneranda Pales, magno nunc ore ſonandum,
Incipiens, ſtabulis edico in mollibus herbam
Carpere oves, dum mox frondoſa reducitur aeſtas;

quod ea *Pales*, inquam, eadem cum *Veſta* aut *Matre Deum* ſeu *Rhea* vel *Opi*, ac proinde etiam *Cerere*, habita dicatur a Servio ad vſ. I. l. III. Georg. Quibus adde illud Philonis de vita Contempl. p. 890. quod terra nempe dicta ſit Δημήτηρ (Ceres) παρ' ὅσον μήτηρ εἶναι δοκεῖ πάντων φυτῶν τε καὶ ΖΩΩΝ, *quod mater videatur omnium ſtirpium* ET ANIMALIUM. Adde illud Valerii Flacci l. III. vſ. 5. *dat Cererem lectumque* PECUS.

Ibid. φέρε στάχυν, οἶσε θερισμὸν] Hinc quod antea vidimus ad vſ. 2. σταχυοτρόφε & πολύσταχυ invocata in Orphicis, & apud Theocritum, eadem Ceres. Ἀμαία vero ob θερισμὸν ſeu *meſſem* a Troezeniis dicta, juxta Didymum apud Zenobium: ac unde illud proverbium ab eo Cent. IV. 20. & a Suida etiam memoratum, ἡ Ἀμαία (non ut apud Zenobium perperam Ἀμία) τὴν Ἀζησίαν μετῆλθε, *Amaea*, ſeu *meſſis Dea ad Azeſiam acceſſit*. Hinc eadem Dea ſeu Δηὼ paullo ante dicta, ἀμάσασθαι ſeu falce ſegetes *metere*, Titanas docuiſſe in Inſula Corcyra, Δρεπάνη inde appellata, dicitur ab Apollonio l. IV. vſ. 988.

Δηὼ γὰρ κείνῃ ἐνὶ δή ποτε νάσσατο γαίῃ,
Τιτῆνας δ' ἔδαεν στάχυν ὄμπνιον ἀμήσασθαι,
Nam Ceres olim ibi in ea terra diverſata,
Titanas docuerat almas ſegetes ſuccidere;

& quomodo caeteroquin Δηοῦς ὄμπνιον στάχυν, *Cereris almam ariſtam*, dixit ſimiliter Lycophron vſ. 121. alibi autem idem hic

Calli-

Digitized by Google

Callimachus apud Etymologum in voce φαρῶ, nempe μέλει δὲ σφισιν ὄμπνιον ἔργον, ac ut additur, Δημήτερος ἠλοιότι, *curae autem illis eſt almum opus Cereris.* Quo loco proinde haud praeteriri debet veterum Apollonii Enarratorum ad dictum paullo ante locum στάχυν ὄμπνιον, gloſſa, Κυρηναῖοι δέ τινες τὸ πλοῦτον καὶ εὐδαίμονα, ὄμπνιον καλοῦσιν, *Cyrenaei autem* (qualis noſter Battiades) *nonnulli divitem & felicem* ὄμπνιον *vocant.* Illa vero conſona, quae hic itidem ad Cererem dicuntur, φέρε στάχυν; οἶσε θερισμὸν, *fer ſpicam, fer meſſem,* nempe juxta illud Tibulli. l. II. Eleg. I.

Nec ſeges eludat meſſem fallacibus herbis.

Unde etiam non ante arationem ſolum ac ſationem frugum vota Cereri, ut ex Heſiodo obſervat Plutarchus de Superſt. p. 169. ab agricola nuncupanda, ſed etiam ante *meſſem* ſeu θερισμὸν, a paratis meſſoribus, ut apud Maronem praecipitur, verſibus paullo ante adductis ad vſ. 134. e Georg. l. I. vſ. 348. *Neque ante falcem maturis* &c. Unde poſt comportatas etiam fruges, ut ea de re Graeci Grammatici, ac ipſe, & de quo loco jam ante ad vſ. 20. Ariſtoteles ad Nicom. l. VIII. c. IX. μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, celebrata apud Graecos, ob Cerealia nempe illa munera, θαλύσια, de quibus exſtat venuſtum, ut notum, Syracuſani vatis Idyllium. Quo referri etiam debet illud Ovidii Faſt. l. II. vſ. 119.

Farra tamen veteres jaciebant, farra METEBANT,
Primitias CERERI *farra reſecta dabant;*

& quibus inſuper verbis, nempe *farra jaciebant*, firmari poſſet illa vocis *Ceres*, quaſi ab Hebraica גרש *garas* aut *geres*, h. e. *ejicere*, a frugibus nempe ejectis, tradita a nonnullis origo. Immo unde Ceres non de *ſegete* ſolum, quod valde triviale, & quidem, quum demetitur, *rubicunda Ceres* aut *flava Ceres*, a Poëtis haud ſemel dicta; ſed de quovis alimento, & quidem e feris etiam carnivoris, prout Achilles de ſe ait apud Statium Achill. l. II. vſ. 386. *Haec mihi prima Ceres*, leonum nempe, quod praeceſſerat, viſcera, quibus ille veſcebatur, ſeu *ſemianimes medullae.* Sic apud Valerium Flaccum l. II. vſ. 69, de epulantibus Argonautis, *Cereris tua munera feſſas Reſtituunt vires*; ac praeterea loco jam in fine ſuperioris notae ad priora hujus apud Callimachum verſus verba, *dat Cererem lectumque pecus*, ovinas nempe carnes ad comedendum, ac ſtragula.

Vſ. 138. Φέρε καὶ εἰράναν] Ita de Baccho, cui eadem cum Cerere communia dixerat ante verſ. 71. hujus Hymni, ait Euripides Bacch. vſ. 419.

Φιλεῖ δ᾽ ὀλβοδότειραν Εἰρήναν, κουροτρόφον θεάν,
Amat vero divitiarum datricem Pacem, juvenum altricem Deam;

ſicut ab Heſiodo eadem Pax κουροτρόφος itidem dicitur, & quod Cereris ſeu Telluris fuit quoque, ut ante vidimus, epitheton. Immo unde notabiles veteres nummi, in quibus eadem εἰρήνη ſeu

par opportune ad hunc locum, ſub vulgaribus *Cereris* ſymbolis depingitur; mulieris nempe cum duabus ſpicis ex ejus gremio ſurgentibus, & cum corona inſuper ſpicea; ſicuti in ſequenti Agrippinae Claudii conjugis nummo, cum inſcr. ΕΙΡΗΝΗ L. IB. *Pax Anno* XII. ac prout in alio Titi nummo eadem ſpicas dextra, ſiniſtra caduceum tenet, cum ead. inſcr. ΕΙΡΗΝΗ.

Ad eosdem nummos, quales jam vulgarunt praeclare de hujus eruditae vetuſtatis memoria meriti Triſtanus, & amiciſſimus Patinus, ea ille, & quod a Friſchlino jam ante factum ad hunc locum, ex Orphicis & Ovidii Faſtis commode adtulit, quae *pace laetari Cererem*, illamque ut Cerealium munerum largitricem praedicant. Immo ad quas ΕΙΡΗΝΗΝ ſeu *Pacis* icones reſpexiſſe videas Tibullum noto verſu, lib. I. Eleg. X.

At nobis PAX *alma veni*, SPICAMQUE *teneto.*

Hinc Εἰρήνη βαθύπλουτος, ſeu *Pax immenſas largiens divitias*, ab Ariſtophane in Agricolis, uti jam ab Euripide in Creſphonte, deperditis dramatibus, dicta legitur apud Stobaeum Serm. LIV. p. 367. Immo prout hujus Εἰρήνας πλοῦτον in ſinu ferentis ſimulacrum exſtare apud Athenienſes tradit Pauſanias l. IX. p. 566. de quo in Atticis dixerat p. 13. Εἰρήνη φέρουσα Πλοῦτον παῖδα, *Pax ferens Plutum infantem*: quod nempe *Plutus*, ſeu divitiarum numen, idem cum *Plutone* apud Atticos haberetur; unde promiſcue Πλοῦτος & Πλούτων in Comici dramate dicitur, ut pag. 76.

Μετὰ τοῦτο τῷ Πλούτωνι παρακαθίζετο;

Poſt haec Plutoni adſedit:

ubi eruditi Critici, ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ οὕτω λέγουσι, καὶ εἰκότως τὸν αὐτὸν ΤΩ ΠΛΟΥΤΩΝΙ τὸν Ἅδην νομίζουσι· καὶ γὰρ Ἡσίοδος φησὶ, Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, ΔΗΜΗΤΕΡΙ θ' ἁγνῇ, PLUTUM *ita vocant* (nempe *Plutonem*) *& merito quidem eundem cum* PLUTONE *ſtatuunt: unde etiam ait Heſiodus invocandus eſt Juppiter terreſtris, & caſta* CERES. Quo proinde reſpexit idem Comicus in verſibus, qui apud Stobaeum exſtant, & in Excerpt. τοῦ πάνυ Grotii p. 499.

Καὶ

Καὶ μὴν, πόθεν ΠΛΟΥΤΩΝ *ἂν ὠνομάζετο,*
Εἰ μὴ βέλτισ' ἔλαχεν,
Et quidem unde PLUTO *fuiſſet dictus,*
Niſi optimam partem, Plutum nempe ſeu *opes fuiſſet ſortitus.*

Neque vero id ob latentes in terrae viſceribus opes, ſed ob aliam ejusdem appellationis cauſſam, juxta Sophoclem Oed. Tyr. vſ. 30.

Ἅδης στεναγμοῖς κ̓ γόοις ΠΛΟΥΤΙΖΕΤΑΙ,
Pluto lamentis & planctibus DITESCIT.

Hinc *Pluto* juxta fabulas, Cereris gener; immo *Plutus* ejusdem Cereris, ob eam, quam agricultura copiam ſuppeditat, filius habitus, qua de re Themiſtius Orat. XXX. pag. 351. *εὐπορίαν διὰ σπουδῆς, Δήμητρος παῖδα* ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ *οἱ ποιηταὶ ᾄδουσιν, ſive abundantia labore parta* (quae verba *διὰ σπουδῆς*, non expreſſit hic interpres) CERERIS *filium eſſe* PLUTUM *canunt poëtae: quod*, ut addit, *nulla re externa ita augeantur facultates, ut ex agriculturae commodis.* Etſi *Εἰρήνη* illam, de qua paullo ante, *βαθύπλουτον* aut *ὀλβιοδότειραν*, *immenſas opes largientem*, quod adtinet, eadem tanquam non telluris, neque unius proinde, ut hic, Cereris, ſed coeleſte prudentiae ac divini in res humanas amoris donum, cum Minervae in Orphicis, *δὸς δ' Εἰρήνην πολύολβον, da autem Pacem opulentam*, tum Veneris munus apud Lucretium dicitur, ab initio ferme aurei poëmatis,

Nam in SOLA *potes tranquilla* PACE *juvare Mortales.*

Haud aliter, ac potiori quidem jure, *Pax Dei*, aut viciſſim *Deus Pacis*, a ſacris Vatibus juxta & Apoſtolis dicitur, ut Eſa. LIV. 10. Epiſtol. ad Philip. IV. 7. 9. &c. Immo qua ratione inſuper apud Gentiles factum, ut PAX AUGUSTI, tanquam alterius in terris Jovis & *Pacis* Auctoris, in Romanis Caeſarum nummis ſubinde ſignetur.

Ibid. *ὅς κ' ἀρόσσῃ, καῖνος ἀμήσῃ*] Nempe juxta illud ſimile, quod aliquoties adhibetur a Sacris Scriptoribus, ut Galat. VI. 7. *ὃ γὰρ ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο κ̓ θερίσει, quicquid enim ſeminaverit homo, hoc & metet.* Ita 2 Corinth. IX. 6. *κ̓ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, κ̓ θερίσει, & qui ſerit in benedictionibus*, ſeu *abundanter, abundanter etiam metet*, voce nempe *εὐλογίαι* eodem ſenſu ibi ſumpta, quo ſubinde in veteri foedere Hebraeorum ברכה & ſimiliter *εὐλογίαι* a ſenioribus, ut Ezechiële XXXIV. 26. quem locum jam commode ad dicta D. Pauli verba adnotavit *ὁ πάνυ* Grotius; adde & Malachiam III. 10. ac alibi. Ita etiam inter praecipua beneficia, quae Iſraëlitis etiam timentibus promittit Deus apud Eſaiam cap. LXV. haec legitur vſ. 21. & 22. *Et aedificabunt domos, & ipſi habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. Non aedificabunt, & alius habitabit. Non plantabunt, & alius comedet.* Quod alioquin eorum majoribus in Palaeſtinae poſſeſſionem, ejectis inde aut ad internecionem deletis incolis, immiſſis conti-

Digitized by Google

giſſe, declarat apud Joſuam Deus XXIV. 13. *dedique vobis terram,* IN QUA NON LABORASTIS; *& urbes, quas non aedificaſtis, ut habitaretis in eis, vineas & oliveta, quae non plantaſtis, vos comeditis.* Quam in rem utique, ſeu huic Poëtae noſtri dicto aut voto, ut qui *ſeminavit, & metat,* ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ, opponitur & ab ipſo quidem Servatore vetus illud ac *verum,* ut ibidem vocatur, effatum, Joh. IV. 37. ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων, *alius eſt, qui ſeminat; & alius eſt qui metit,* & comprobatur *duri* illius *Domini* exemplo, ad quem ait ſervus Matth. XXV. 24. θερίζων, ὅπου οὐκ ἔσπειρας, *qui metis, ubi non ſeminaſti,* ac praeterea illo Graecanico verſu, quem primus ad Johannis locum adtulit doctiſſimus Camerarius,

Ἄλλοι μὲν σπείρουσ', ἄλλοι δ' αὖ ἀμήσονται,

ſeu, ut idem proverbium a Paroemiographis Graecis, Diogeniano Centur. II. 62. & Apoſtolio Cent. II. 55. refertur, tanquam vulgare ſoluto ſermone dictum, ἄλλοι μὲν σπείρουσι, ἄλλοι δὲ ἀμήσουσι, aut juxta Apoſtolium, ἀμῶσι, *alii quidem ſeminant, alii autem metent.* Haud aliter nempe ac de Cleone dixit Comicus, (& cujus ea de re locum pridem ad oram mei Callimachi adſcriptum, vidiſſe etiam Eraſmum in praeclaro Adagiorum opere nunc demum animadverto) nempe Equitum p. 310.

Κἆτ' ἀνὴρ ἔδοξεν εἶναι, τἀλλότριον ἀμῶν θέρος,
Quaſi vir fortis viſus eſt, alienam demetens meſſem;

& ad quod adludit poſtea, qui ad eundem Cleonem ait Agoracritus p. 334.

Ἁρπάζων γὰρ τοὺς ἄρτους, σοὶ τοὺς ἀλλοτρίους παραθήσω,
Subreptos enim aliunde panes tibi adponam.

Haud aliter nempe ac eidem Cleoni jam ante unus ex *Athenienſium* ducibus Demoſthenes objecerat, quod ſibi ad *Pylum* de Lacedaemoniis victoriae laudem ille ſurripuerat, nempe libum ſeu mazam in Pylo Laconicam, quam ſubegerat Demoſthenes, clanculum ſibi ſubreptam, eamque pro ſua Cleonem vaſre ſuppoſuiſſe,

Αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην,
Ipſe adpoſuit mazam, quae a me fuerat ſubacta.

Quod ipſum nempe de Pompejo dixit in Caeſaribus Julianus, devictam quidem a Lucullo Armeniam vicinasve gentes, inde vero triumphi decus Pompejum retuliſſe; & adductum ſimul eorum exemplum qui aedificiis aliorum ſumptu ſtructis & perfectis, ſuum inſerebant nomen. Quod Romanorum legibus vetitum ibidem diximus, ut ab Ulpiano l. 2. D. de Operib. Publicis, *ac ejus nomine, cujus liberalitate opus exſtructum eſt eraſo, aliorum nomina inſcribantur.*

Vſ. 139. Ἵλαθί μοι] Conſueta nempe uti fidelium ſeu veri Dei cultorum, ſicuti Publicani ad Chriſtum Luc. XVIII. 13. ἱλάσθητί μοι, *ſis mihi propitius*, ita etiam in Gentilium ſeu Orphicis ſeu Homericis vel Homeridarum Hymnis, precandi formula, ἵληθι, κλῦθι, ἔρχευ ἵλαος, *ſis propitius; exaudi; veni propitius,* ac prout

Digitized by Google

prout ad Latonam in iisdem Orphicis conjunctim dicitur,

Κλῦθι Θεὰ δέσποινα, καὶ ἵλαον ἦτορ ἔχουσα,

Audi, Dea domina, & propitium cor habens;

ac ita circa finem Ἀδωνιαζουσῶν apud Theocritum Idyll. xv. vſ. 143. ἵλαθι νῦν φίλ' Ἄδωνι, ubi Grammatici, ἵλαθι, ἀντὶ τοῦ ἱλάσθητι, κατὰ ἀποκοπὴν Δωρικῶς. Eadem formula uſi etiam paſſim Romani in Supplicationibus ac Sacrificiis, ut *Precor te, Jupiter, uti* MIHI *volens* PROPITIUS SIES, nempe quod hic ad Cererem ἵλαθί μοι, aut *Jupiter* &c. *uti* SIES VOLENS PROPITIUS *mihi liberisque meis, domui familiaeque meae;* prout ea leguntur apud Catonem de R. R. Feſtum ac alibi. Quo ſpectat illud Tertulliani in Apologetico cap. XXVIII. ubi tanquam ineptum & inſolitum tangit, ſi quis apud Gentiles cogeretur contraria uti formula, nempe *Nolo mihi Jovem propitium.* Cujus rei rationem reddit Jamblichus de Myſter. Sect. I. c. XIV. quod Dei ira non ſit permanens, ſed ἀποστροφὴ tantum ſeu *averſio*, quae per ἐξίλασιν *placationem*, ſeu, ut eas vocat Aeſchylus Choëph. vſ. 210. per τελεσφόρους εὐχὰς, *perfectrices preces*, poſſit tolli, atque ita Numen reddi *propitium.* Hinc autem Cererem, ut frugibus *propitiam*, atque inde arationis, ſationis, aut meſſis, vel poſt comportatas etiam fruges, temporibus, non a *pube* ſolum *agreſti*, quod de ea alioquin dixit Maro Georg. l. I. vſ. 343. ſed publica urbium feſtivitate colendam Gentiles credidere: eamque adeo, tanquam toti urbi ſalutarem, Paciſque inſuper & concordiae, prout modo vidimus, datricem invocandam. Ita hic etiam, ut ſibi ſit ſpeciatim *propitia*, ἵλαθί μοι, & pro conſueta, quam modo tradidi, apud Romanos etiam formula SIES PROPITIUS MIHI, eandem Deam compellat in fine hujus Hymni Callimachus.

Ibid. μέγα κρείουσα θεάων] Friſchlinus hic *magna Regina Dearum*, & ſimiliter Vulcanius, *Regina Dearum*, ſeu potius, ut de Venere ait Plautus Caſin. A. IV. Sc. IV. *Dea multipotens* ad litteram quod hic dicitur, μέγα κρείουσα, aut quomodo Θεὸς εὐρυάνασσα, *Dea late regnans*, dicta paullo ante vſ. 122. eadem Ceres. Haud aliter nempe ac modo Venus, modo Minerva, modo Thetis, modo Aurora etiam aut Calypſo, δῖα θεάων apud Homerum; ac inde ab Ennio ſimiliter apud Feſtum in voce *Sos*, *Dea Dearum;* alibi ab eodem *Juno Saturnia*, *ſancta Dearum* apud Servium Aen. l. IV. vſ. 576. ac inde a Virgilio ibidem *ſancte Deorum*, *quiſquis es*, eaque ſingula pro *diva*, *ſancta*, aut *ſancte* e numero *Deorum* aut *Dearum*, quod bene jam animadvertit in Minerva l. II. c. XI. eruditiſſimus Sanctius. Prout etiam cum δῖα γυναικῶν Cyzici mater dicitur in Orphei ſive Onomacriti Argonauticis vſ. 501. tum πότνια γυναικῶν (πότνα nempe per ἀφαίρεσιν Poëtis familiarem, pro πότνια) *veneranda mulierum* invocatur ab Antipatro Diana, Anthol. l. VI. c. VIII. Epigr. XVII. Dicta alioquin ab Euripide, prout ſupra vidimus ad vſ. 122. haec *Ceres*, Θεὰ ἁπάντων ἄνασσα, *Dea omnium Regina*, omnium quippe, ut ibidem additur, nutrix;

Digitized by Google

trix; ſicuti quoque eadem in Orphicis dicitur, θνητῶν θρέπτειρα προπάντων, *mortalium omnium altrix*, & praeterea Δηὼ παμμήτειρα, *Ceres omnium mater* ſeu Δημήτηρ, h. e. Interprete Lucretio l. v. vſ. 793.

ut merito MATERNUM NOMEN *adepta*
Terra ſit, e terra quoniam ſunt cuncta creata;

aut juxta Naſonem denique, *Cereris ſumus omnia munus*, Metam. l. v. vſ. 342. Quam in rem, ſeu praecipuae cujusdam illiusque antiquiſſimae, qua inde hanc Deam coluerunt Gentiles, religionis luculentum exſtat Tullii teſtimonium in Verrem IV. cap. XLIX. *Hanc ipſam* CEREREM *antiquiſſimam, religioſiſſimam principem omnium ſacrorum, quae apud omnes Gentes nationesque ſunt* &c. Eleuſiniis utique hujus Deae Myſteriis nihil, quod tralatitium, in Religione Gentilium exſtitit ſanctius aut venerabilius, neque alterius Dei Deaeve ſacris, ſeu iis rite initiatis, ea vel in vita, vel poſt mortem etiam praemia, ac aeterna velut felicitas adſcripta. Ut hoc inſuper addam, idem alioquin in hiſce Deorum Dearumve apud Gentiles Hymnis ferme occurrere, quod vulgo in Divorum apud Chriſtianos laudationibus ſolet contingere: ut nempe ille, cujus honori eaedem ſint dicatae, tanquam aliis ejusdem ordinis praeſtantiori & majori laude mactus conſueverit identidem praedicari. Ita *Rhea*, *Juno*, mater nempe & filia, ac *Tellus* ſeu *Ceres*, in Plutonis Hymno; & *Natura* inſuper, ſingulae παμβασίλεια, *omnium Regina*, vocantur paſſim in Orphicis. Quomodo etiam πανυπέρτατος Δαίμων, *ſupremus* ſeu *exſuperantiſſimus Deus*, *Jovis* alioquin, uti ſupra verſ. 91. Hymni in eundem; & iſtud in antiquo quidem lapide, apud praecellentem doctrina & humanitate Graevium (de quo lapide cum *ante* obiter ad Hym. in Jovem, tum olim ad Juliani Caeſares egimus, & ſub finem Diſſertationum Triados doctiſſimus, novumque Batavi Lycei decus, Jac. Perizonius) elogium, de *Coelo*, *Sole*, *Hercule*, *Nemeſi*, adde & de *Natura* rurſus, ut alia id genus mittam, in iisdem Orphicis dicitur; & de Baccho ſimiliter ſeu Sabaſio, Hymno in eundem, βασιλεύτατε πάντων, *omnium maxime Rex*.

I N-

INDEX AUCTORUM

Qui in his

OBSERVATIONIBUS

explicantur, emendantur, notantur.

A.

Aelianus. Cer. 118.
Aeſchylus. Jov. 2. 3. Del. 27. 37. Apoll. 54.
Ammianus Marcellinus. Del. 67.
Anthologia. Dian. 95.
Apollodorus. Pall. 82.
Apollonius Rhodius. Jov. 47. Apoll. 47.
Ariſtides. Dian. 23.
Ariſtophanes. Jov. 1. Dian. 208. Cer. 124.
Ariſtoteles. Pallad. 50. Cer. 52.
Athenaeus. Jov. 32. Apoll. 38. Dian. 37. 38.
Athenagoras. Dian. 232.

C.

Callimachus. Jov. 61. Dian. 199.
Catullus. Dian. 18.
Cicero. Cer. 15.
Claudianus. Cer. 15.
Clemens Alexandrinus. Jov. 60.

D.

Demoſthenes. Apoll. 68. Pallad. 67. Cer. 127.
Dicaearchus. Del. 87.

E.

Etymol. M. Del. 102.
Euripides. Apoll. 5. 32. Dian. 172.
Euſtathius ad Dionyſium. Dian. 159.

G.

Galenus. Apoll. 2. 51.
Gloſſae antiquae. Pallad. 1.
Gratius. Dian. 38.

H.

Harpocration. Dian. 173.
Herodotus. Del. 292.
Heſychius. Del. 193. Jov. 14. Dian. 246. Cer. 20.
Hippocrates. Dian. 16.
Horatius. Apoll. 81. Del. 253.

J.

Jamblichus. Jov. 87. Del. 281.
Joſephus. Apoll. 12. Del. 74. Cer. 116.
Juſtinus Hiſtoricus. Apoll. 47.
Juvenalis. Del. 253. Pallad. 21.

L.

Livius. Cer. 6.
Lucanus. Apoll. 108. ad inſcript. hymn. in Pallad. Pall. 24. Del. 286.
Lucianus. Del. 312.
Lucretius. Dian. 117. Del. 253.

Mar-

Digitized by Google

INDEX AUCTORUM.

M.

Martialis. Dian. 57.
Menander Rhetor. Apoll. 13.

N.

Nemeſianus. Dian. 11.
Nicander. Jov. 14.

O.

Oppianus. Dian. 90.
Orphei ſ. Onomacriti Argonautica. Pallad. 7.
Orphei Hymni. Del. 214.

P.

Pauſanias. Dian. 37. 107.
Phavorinus. Dian. 134.
Plato. Del. 253.
Plinius. Pall. 24. 47. 48.
Plutarchus. Del. 279. Apoll. 63.
Pollux. Jov. 15.
Proclus. Del. 54.
Propertius. Dian. 257.
Ptolemaeus. Dian. 178.

S.

Sappho. Cer. 92.
Scholiaſtes Aeſchyli. Apoll. 11…
——— *Apollonii Rhodii*. Apoll. 94.
——— *Ariſtophanis*. Del. 67. Apoll. 113.
——— *Callimachi*. Dian. 173. Del. 19.
——— *Lycophronis*. Del. 7.
——— *Nicandri*. Jov. 45.
——— *Pindari*. Apoll. 106.
Septuaginta Interpretes. Dian. 30.
Sophocles. Jov. 14.
Statius. Dian. 213. Pallad. 124.
Stephani Ἐθνικὰ. Jov. 45.
Strabo. Dian. 197. Pallad. 46. Apoll. 33.
Syncellus. Del. 185.

T.

Tacitus. Dian. 37.
Tertullianus. Pallad. 21.
Teſtamentum Vetus. Jov. 22.
Theocritus. Jov. 84. Cer. 33.
Theodoritus. Del. 286. ad inſcript. hymn. in Dian.
Theophraſtus. Jov. 22. Del. 14. 26. Apoll. 83.

V.

Virgilius. Dian. 204.

IN-

INDEX GRAECUS.

A.

Ἄβατος. Apoll. vſ. 2.
Ἄβλαυτοι. Cer. 125.
Ἄβροχος. Jov. 19.
Ἀβροχία. iqid.
Ἀγυστίλαος. Pallad. 130.
Ἄγκος, poculum. Cer. 83.
Ἀγρωστῆρες. Jov. 77.
Ἀέλιοι, & αὐέλιοι, qui duas ſorores duxerunt. Dian. 135.
Ἄιμμα. Apoll. 33. Dian. 10.
Ἀίξω. Jov. 55. Dian. 34.
Αἴγδην. Dian. 114.
Αἰγίδες, αἶκες. ibid.
Αἰζήεις. Jov. 70.
Αἰθὸς. Dian. 69.
Αἴθων. Cer. 67.
Αἱμασκηρίαι. Del. 297.
Αἰνεσίαι. Dian. 108.
Αἰνόγαμος. Del. 92.
Αἰνοδότειραι. ibid.
Αἰνόπαρις. ibid.
Αἴολος. Dian. 91.
Αἴσακος. Apoll. 1.
Αἴσιος, ἐναίσιος. Pallad. 123.
Ἀκάκης, ἀκακήσιος. Dian. 143.
Ἄκμηνοι. Cer. 6.
Ἄκολος. Cer. 116.
Ἄκυθος. Apoll. 53.
Ἀλάβαστρος, & ἀλάβαστρον. Pallad. 13.
Ἀλαβαστροφόρος. ibid.
Ἀλεῖπται, ἀλειπτήρια. Pallad. 16.
Ἀλιτήριος, ἀλιτροὶ. Apoll. 2.
Ἄλληκτον. Dian. 148.
Ἄλλιξ. Apoll. 31.
Ἄλσος, quivis locus conſecratus. Cer. 27.
Ἀλυθαίνειν, ἀλυθμαίνειν. Del. 212.
Ἀλώπηξ, alopecia, capillorum deſluvium. Dian. 79.
Ἀμαδρυάδες. Del. 81.
Ἄμαλλαι, ἀμαλλοφόροι. Del. 283.
Ἀμβολάδες & ἀμβολάδην. Dian. 61.
Ἄμιτροι. Jov. 21. Dian. 14.
Ἀμορβοὶ, ἀμορβάδες. Dian. 15.
Ἄμπωτις. Del. 130.
Ἀμφήκης. Cer. 36.
Ἀμφιβαίνειν. Del. 27. 113.
Ἀμφιλαφὴς. Apoll. 42. Dian. 3. Cer. 27.
Ἀναγκοφαγία, ἀναγκοφαγεῖν. Dian. 160.
Ἀνάκλορον. Apoll: 77.
Ἀνάμπυκες. Cer. 125.
Ἄναξ, ἄνακες. Apoll. 79.
Ἀνατρίβειν, ἀνάτριψις. Pall. 25.
Ἀνδρογίγαντες. Cer. 35.
Ἀνδρόπαις. ibid.
Ἀνειμένα, ἄνετα. Cer. 47.
Ἀνήλιπος. Cer. 125.
Ἀνθιλάξ: Del. 248.
Ἀνθέριξ, & ἀνθέρικος. Del. 193.
Ἀνταμοιβὸς. Del. 52.
Ἀντιψάλλειν. Del. 253.
Ἄξω, ἀίξω. Jov. 55.
Ἀπήνη. Pall. 3.
Ἀποβόσκειν. Cer. 105.
Ἀποθεραπεία. Pall. 29.
Ἀποινὴ, ἄποινον. Dian. 263.
Ἀπόκλισις. Apoll. 75.
Ἀπολολύζειν. Del. 256.
Ἀπομάσσειν, ἀπομάγματα. Del. 14.
Ἀποπνεύειν. Del. 186.
Ἀποστάζειν. Dian. 118.
Ἀποχέειν, ἀπόχυμα. Cer. 5.
Ἀργιος. Del. 191.
Ἀρήτειρα. Cer. 43.
Ἀρχίχορος. Pallad. 67.
Ἄσματα, hymni. Jov. 1.
Ἀστράγαλος. Dian. 128.
Ἀσύλωτοι. Dian. 213.

Ἀταύ.

Ἀταύρωτος, innupta. Dian. 6.
Ἀτέλεστος. Cer. 129
Ἄτλαντες, διάτλαντες. Del. 38.
Αὖλις, αὔλιον. Dian. 87.
Αὐλὸς, oſtrei genus. Del. 253.
Ἄφιλος. Del. 36.
Ἀφρικῆ. Dian. 65.
Ἄχλαινος, ἀχλαινία. Dian. 115.
Ἄωτος. Apoll. 111.

B.

Βαθύγειος. Apoll. 65.
Βαθύπλουτος. ibid.
Βαθύχθων. Cer. 114.
Βαλλίδες, βαλλιαστύς. Pallad. 45.
Βάπτειν, haurire. ibid.
Βέβηλοι. Apoll. 2.
Βητάρμοι, βητάρμονες. Jov. 52. Apoll. 12.
Βίος, opes, facultates, bona. Del. 1.
Βλαῦται, βλαυτίον. Cer. 125.
Βλητὸς, abortivus, ſceleratus, pleuriticus. Dian. 127.
Βαύλια. Del. 102.
Βοόστασις, βουστάσιον. ibid.
Βοσκασμὸς. Del. 26.
Βούβρωστις. Cer. 24. 103.
Βουκόλοι, paſtores. Apoll. 48.
Βούτινα. Cer. 103.
Βούσταθμα, βουσταθμὸς. Del. 102.
Βουφορβεῖν. Apoll. 48.
Βρέτας. Dian. 238.
Βρίζειν. Del. 316. Pallad. 72.
Βριθὺς, ſeu βριθὸς. Dian. 190.
Βριμάομαι, ἐπιβριμάομαι. Del. 56.
Βρωμήεις, βρωμήτης. aſellus. ibid.

Γ.

Γαμόροι, & γεωμόροι. Jov. 74.
Γέντο pro ἔλαβεν. Cer. 44.
Γέραιραι. Apoll. 110.
Γεράνδρυον. Jov. 22.
Γέρανος. Del. 311.
Γηλοχέες. Del. 286.
Γλυκώδινον. Cer. 29.
Γλυκύμηλα. ibid.
Γνωτὸς. Jov. 58.
Γράφειν, γράψασθαι, accuſare, condemnare. Cer. 57.
Γύη. Dian. 176.
Γυῖα. Dian. 177.

Δ.

Δάκος. Dian. 84.
Δακτυλικοί, tibiarum genus. Del. 253.
Δανάκης. Del. 22.
Δῆνος, δηνάζειν. Jov. 63.
Δεξιόομαι. Apoll. 63.
Δεξιὸς. Cer. 32.
Δημήτρια, feſtum in honorem Cereris. Del. 321.
Δημητριακοί. Δημητρίκαλα. Ad inſcription. Jov. & ad inſcript. in Cerer.
Δηναιοί. Jov. 60.
Διαβάθρα. Del. 22.
Διαγλαύσσειν. Dian. 54.
Διακριδὸν. Del. 57.
Διαμαστίγωσις, feſtum Laconum. Del. vſ. 321.
Διατρέχειν. Pallad. 23.
Δίαυλος, διαυλοδρομεῖν. ibid.
Διαυλωνίζειν. ibid.
Διαφερόντως, excellenter. Apoll. 83.
Διίδη. Del. 191.
Δικασπόλος. Jov. 3.
Δίφρα, menſa. Dian. 135.
Δίφρος, ſedes. διφροφόρος, pediſſequus. Jov. 67.
Δοράτιον, acus comatoria. Pallad. 22.
Δόρξ, Ζόρξ, δόρκας. Dian. 97.
Δρῦς, quaevis arbor. Dian. 159.
Δυσόρνιθες. Pallad. 124.
Δύστοκοι, δυστοκεῖν. Del. 242.
Δυχλαινία. Dian. 115.

Digitized by Google

E.

Ἑβδομαγίτης. Del. 251.
Ἕδρα, ἑδρῖται, ara, ſupplices. Del. 325. ἕδρα, cavea. Pallad. 124.
Ἐθελημὸς. Dian. 31.
Εἰαμεναί. Dian. 193.
Εἰλείθυιαι. Jov. 12.
Ἔκβολα. Cer. 116.
Ἐκμαγεῖον. Del. 14.
Ἐκμάξαι, ἐκμάσσεσθαι. ibid.
Ἔλαια in Plurali. Apoll. 38.
Ἔλαιον, de quovis oleo. Pallad. 26.
Ἐλεημοσύνη. Del. 152.
Ἐλινύειν, & ἐλιννύειν. Cer. 48.
Ἑλλὸς, ἐλλοφόνος. Dian. 190.
Ἐμπέραμοι. Jov. 70.
Ἐμμέλεια. Del. 306.
Ἔμποροι. Del. 316.
Ἔντομα, inferiae, libamina. Pallad. 107.
Ἐναπομάττεσθαι. Del. 14.
Ἐναυλίζειν. Dian. 87.
Ἐνδήμιοι. Apoll. 13.
Ἐνδρομίδες. Dian. 16. Del. 238.
Ἔνδυτον, ἔνδυσις. Apoll. 63.
Ἐνεψιήματα. Dian. 3.
Ἐνικλᾶν. κλᾶν. Jov. 90.
Ἐνόδιοι, ἐνοδία. Pallad. 123.
Ἐξαίσιος. Pallad. 124.
Ἐξάρχειν, ἔξαρχος. Del. 18.
Ἔξεδρος. Pallad. 124.
Ἐπιπλὴξ. Jov. 77.
Ἐπένδυμα. Apoll. 32.
Ἐπιβάθρα. Del. 22.
Ἐπιδαίσιος. Jov. 59.
Ἐπιδήμιοι. Apoll. 13.
Ἐπικαρπίς. Apoll. 32.
Ἐπίσκοπος. Dian. 39. Del. 66.
Ἐπισκύνιον. Cer. 52.
Ἐπόψιος. Jov. 82.
Ἐπωμίς. Del. 143.
Ἔρανος. Cer. 73.
Ἐρυσίπτολις. Pallad. 43.
Ἐρυσιαρματῆρες. ibid.

Ἑστὶν, ἑστῶτες. Jov. 66.
Ἐτήσιον. Apoll. 15.
Εὐάγκεια. Pallad. 46. Cer. 83.
Εὔγματα. Pallad. 139.
Εὐεστηρία. Cer. 123.
Εὐήμερον, εὐημερία. Cer. 136.
Εὐηχής. Del. 296.
Εὐθύνειν. Del. 268.
Εὔθετος. Pallad. 121.
Εὔθυτος, εὐθύτητα. Jov. 83.
Εὔηρος. Cer. 134.
Εὐπῆληξ. Pallad. 43.
Εὐθήνεια. Del. 268.
Εὔτοκος. Pallad. 3.
Εὐφημία, εὐφημεῖν. Apoll. 17. Cer. 18.
Ἔφεδρος, ἐφεδρεία, ἐφεδρεύειν. Del. 125.
Ἐφύμνιον. Apoll. 98.
Ἔχειν, obtinere, tutari. Pallad. 53.
Ἐψιάασθαι. Dian. 3.

Z.

Ζευγίτιδες, ζύγιοι, ζευγηφόροι. Apoll. 48.
Ζεύγλαι. Dian. 162.
Ζῆλος, ζηλοῦν, ζηλήμων. Dian. 30.
Ζῶμα, ζῶσμα. Dian. 11.
Ζωμεύματα. Del. 315.
Ζωστῆρες. Del. 183.

H.

Ἠλέματος, ἠλεμάτως. Cer. 91.
Ἡμεροσκόος. Dian. 85.
Ἡμεροσκόπος. ibid.
Ἤπειρος. Del. 62.
Ἡρωΐδες, ἡρῶναι, ἡρῶσσαι. Dian. 185.

Θ.

Θεόλογα. Jov. 1.
Θεόξενος. Jov. 55. Dian. 34.

Θεοπρόποι, θεοπρόπια. Pallad. 125.
Θερμαύστραι, θερμαυστρίζειν. Del. 144.
Θέτις. Pallad. 121.
Θεσμοφορία. Cer. 58.
Θεωρία, θεωρὶς, θεωρικὸς. Del. 314.
Θημῶνες, θημωνιαὶ. Cer. 20.
Θὶς, θινὸς, fundus. Del. 282.
Θρίαι. Apoll. 45.
Θρία, funes nautici. Del. 315.
Θυρεὸς. Del. 184.
Θυωροὶ, θυωρίδες. Dian. 134.
Θωμοὶ. Cer. 20.

I.

Ἰὴ, ἰή. Apoll. 25.
Ἰόβακχος, ad inſcript. hymn. in Jov.
Ἴυλοι, ἰυλὼ, ibid. ad inſcript. hymn. in Dian. ad inſcript. hymn. in Cer.

K.

Καλαβίδης, ad inſcript. hymn. in Dian.
Κάλαθοι, καλάθισκοι. Cer. 1.
Καλιαὶ. Dian. 96.
Κάλπις. Pallad. 13.
Κάλυπτρον. Del. 225.
Καμβαίνειν. Dian. 95.
Καμμύειν, καταμύειν. ibid.
Κάπρος. Dian. 151.
Καταθύμιος. Pallad. 33.
Καταῖξ, καταιγίδες, καταιγίδων. Dian. 114.
Κατακλεὶς. Dian. 82.
Κατάρχομαι. Del. 18.
Κάτοπτρις, κάτοπτρον. Pallad. 17.
Κατουδαῖος. Del. 142.
Κατοχὴ, κατοχεῦς, κάτοχοι. Apoli. 6.
Καψάκης, καψάκιον. Pallad. 13.
Κέλης. Del. 113.
Κέλλω, κελλὰς. Dian. 53.
Κελτὸν Ἄρηα, pro Κελτικόν. Del. 173.
Κιμμὰς & κεμμάς. Dian. 112. 163.
Κέρνος, κερνοφόροι. Cer. 127.
Κηπεύειν, κηπεύματα. Del. 87.
Κινύρα. Apoll. 20.
Κλῆρος, κληροῦχοι, κληρουχία. Del. 281. Pallad. 123. 142.
Κοῖλος, κοῖλος: Del. 150.
Κόλπος, uterus. Del. 214.
Κομέειν, κομίζειν. Dian. 17.
Κόπρος. Dian. 178.
Κορεύματα. Jov. 21.
Κορυβαντίζειν. Apoll. 6.
Κορώνη. Dian. 2.
Κόρση. Dian. 78.
Κοσμοπλόκος. Pallad. 21.
Κυρίζειν, κυρίζεσθαι. Jov. 54. Dian. 5. Del. 324.
Κύρμος. Dian. 126.
Κρέμβαλον. Dian. 247.
Κρητίζειν, Κρητισμὸς. Jov. 8.
Κρόκη, κρόκος. Apoll. 83.
Κρόνιος, κρόνια, κρονίπτα. Pallad. 100.
Κρόταλα, κροταλίζειν. Dian. 247.
Κρούματα. Del. 253.
Κρουματοποιὸς, de tibicine. *ibid.*
Κυνοσουρὶς. Dian. 94.

Λ.

Λαγωβόλον, λαγωβολίαι. Dian. 3.
Λέβης. Del. 286.
Λέγνον, λεγνωτὸς. Dian. 12.
Λευκὸς, limpidus, Jov. 19. purus, nitidus. Apoll. 110. fauſtus. Cer. 123.
Λέχος, nuptiae, lectus nuptialis. Jov. 14.
Λέχριος. Del. 236.
Λεχὼ, λεχωῒς, λεχώϊον. Jov. 14. Del. 124.
Λειὸς. Dian. 166.
Λειμὼν, λειμωνιάς. Jov. 48.
Λίκνον, λικνίτης, λικνοφόρος. ibid. Cer. 127.

Λῖνος.

Digitized by Google

Λίνος. Apoll. 20. Del. 253.
Λιπαράμπυξ. Cer. 125.
Λιπὸς, λιπαρὸς. Apoll. 39. Del. 155. 164. Pallad. 32.
Λοχεύειν, λοχεύματα. Jov. 14.
Λόχος, λόχιον. ibid. Del. 251.
Λυγγούριον, & λυγκούριον. Dian. 88.
Λύματα. Jov. 16. Cer. 116.
Λωτὸς, tibia. Dian. 244.

M.

Μακαρίζειν, conſecrare. Pall. 101.
Μάρμαρος. Apoll. 24.
Μαστὸς, collis. Del. 48.
Μεθ' ἡμέραν, pro ἐν ἡμέρᾳ. Dian. 208.
Μελάγχυμος. Cer. 11.
Μέλαθρον. Apoll. 2.
Μελαμψηφίς. Dian. 101. Del. 77.
Μῆλον. Cer. 29.
Μητρωακά. ad inſcript. hymn. in Jov.
Μισθὸς, poena, damnum. Dian. 263.
Μίτρα. Jov. 21. Dian. 14. Del. 166. Cer. 5.
Μόγος. Del. 242.
Μονάμπυκες, μοναμπυκία. Del. 113.
Μόνιος. Dian. 84.
Μόνιππος, μονάτορες. Del. 113.
Μονόγληνος. Dian. 53.
Μορίαι. Pall. 26.
Μορμὼ, μορμολύκειον. Dian. 67. 70.
Μορτὸς, μορτίς. Dian. 190.
Μοχθίζειν. Dian. 61.
Μύδρος, μυδροκτυπεῖν. Dian. 94.
Μύρον. Pall. 13.
Μυχὸς, μύχιοι. Dian. 68. Cer. 88.
Μῶμος. Apoll. 113.

N.

Νάπη. Apoll. 89.
Ναύτης, mercator. Del. 316.
Νάω, fluo. Dian. 224.
Νέανδρος. Cer. 35.
Νεάτη. Del. 33.
Νεήλος. Jov. 63.
Νεννάζειν. ibid.
Νηφάλια. Cer. 12.
Νόμος. Del. 304.
Νόστιμος. Cer. 134.
Νυμφαῖον, νυμφῶν. Del. 118.
Νυμφεῖον, νυμφήϊον. Apoll. 95. Del. 118.
Νυμφόληπτος. Del. 83.

O.

Ὄαροι, ὀαριστὺς. Pallad. 66.
Ὀδακτάζειν. Del. 322.
Ὀδὸς, ὄλος, de avibus auguralibus. Pall. 123.
Οἰωνὸς. Jov. 68.
Ὀλίζονες. Jov. 72.
Ὄλμος. Del. 89.
Ὀλολυγὴ, ὀλολυγμὸς, ὀλολύζειν. Del. 258. Pall. 139.
Ὀλπὴ, ὀλπίδες. Pall. 13.
Ὁμόστιχος. Cer. 118.
Ὁμοτράπεζος. ibid.
Ὁμώροφιος. ibid.
Ὄμπνιος. Cer. 2. 137.
Ὀμφαλοτόμοι. Jov. 44.
Ὅπλα, funes nautici. Del. 315.
Ὀπτήρια. Dian. 74.
Ὀρεσκῷος. Dian. 85. 224.
Ὁρμιά. Del. 315.
Ὀρχεῖσθαι, commoveri. Del. 139.
Οὖλος, οὖλαι, οὐλοφόροι. Jov. 52. Del. 283. ad inſcript. hymn. in Cer.
Οὔπιγγοι. ad inſcript. hymn. in Jov. ad inſcript. hymn. in Dian.
Ὀφέλλειν, ὀφέλσιμος. Apoll. 94.
Ὄφελτρον, ὀφελτρεύειν. Del. 225.
Ὀχὴ, inde εὐωχία. Jov. 49.
Ὄχνη. Cer. 28.

Digitized by Google

Π.

Παιᾶνες. Jov. 1.
Παιδνός. Jov. 57.
Παιπάλη, παίπαλα, παιπάλημα. Dian. 194.
Παλλακὸς. Dian. 247.
Πάχνη. Dian. 125.
Παραγκωνίζομαι. Del. 322.
Παραμασυκίζων. Cer. 125.
Παραλαμπυριῖχ. Cer. 136.
Παρκάτιον. Dian, 91.
Παρωφὶ. Jov. 32.
Πίζα, πιζοφόρος. Dian. 12.
Πείσματα, funes ad proram. Del. 315.
Πέμπελος. Pallad. 128.
Πεπαλαγμένος. Pallad. 7.
Περιάγειν pro κάμπτειν. Del. 322.
Περιηγέες. Apoll. 59.
Πέριξ. Apoll. 63.
Περονὴ, περονήματα, περονατρίς. Apoll, 32.
Πεύκη. Dian. 116.
Πίδαξ. Apoll. 112.
Πινύσκειν. Dian. 152.
Πλάσγων. Cer. 92.
Πλείων. Jov. 89.
Πλημμυρὶς. Del. 263.
Πλήρωσις, πλησμονὴ. Cer. 68.
Ποδένδυτον. Apoll. 32.
Πόδες, πρόποδες, funes nautici. Del. 315.
Ποδορρόη. Dian. 216.
Ποιὴ. Dian. 263.
Πολύθεστος. Cer. 48.
Πολύστιος. Jov. 26.
Πόρις, πόρτις. Dian. 254.
Πόρπη, πορπάματα. Apoll. 32. Pall. 70.
Ποτίσμη, ποτιστήριον. Dian. 50. 166.
Ποτνιᾶσθαι, ποτνιασμὸς, ποτνιάνακλος. Dian. 259.
Πρακτῆρες, πραγματευταί. Jov. 70.
Πρηστῆρες. Dian. 55.
Πρόβατον, de quovis pecudum genere. Apoll. 51.
Προεξαγκωνίζω. Del. 322.
Προθύματα. Del. 283.
Προμολὴ. Dian. 99.
Προοίμιον. Jov. 1.
Προσπορπατὸς. Apoll. 32.
Πρόσοδος, προσόδια. Jov. 1. Del. 278.
Προχοαὶ. Cer. 74.
Πτόλις. Jov. 52. Dian. 240.
Πυθόμαντις, πυθόχρηστος, πυθόχρηστα. Del. 90.
Πύθων. Del. 90.
Πύργος, urbs. Dian. 33.
Πυρρίχη. Jov. 52.
Πρωτάγρια. Dian. 104.

Ρ.

Ῥαδινὸς. Pall. 70.
Ῥαιστὴρ. Dian. 59.
Ῥυθμὸς. Dian. 241.
Ῥύματα. Del. 315.

Σ.

Σάκος, σακεσπάλος. Jov. 71. Dian. 53. Del. 147.
Σάρον. Del. 225.
Σαρωνίδες. Jov. 22.
Σελλάριοι. Del. 113.
Σῆμα. Dian. 131. Pall. 123.
Σίδη, Aeol. σίβδη. Pall. 28.
Σίνω, σίνις, σίνος. Apoll. 92.
Σιὸς, σιὼ, Laconice Θεοὶ, Θεὼ. Pall. 24.
Σμάω. Pall. 32.
Σπεῖρα. Jov. 33.
Σπιλάδες. Del. 242.
Στῖα, στία. Jov. 26.
Σῦες, συοκτονία, apri, aprorum venatio. Dian. 156.
Σύμβολος & εὐξύμβολος ὄρνις. Pall. 123.
Σύμβολα, auguria. ibid.
Συνάγκεια. Pall. 45.
Σύντηξις. Cer. 93.
Συνῳδὸς. Jov. 1.
Σφίτιρος pro ἰὸς. Del. 233.

Digitized by Google

T.

Ταῦρος pro αἰδοῖον. Dian. 6.
Τάφρος. Del. 37.
Τεθμὸς. Apoll. 87.
Τέλειος, conjugatus. Jov. 57. Apoll. 14.
Τελεῖν γάμον, γαμήλιον τέλος. ibid.
Τελεστήρια, myſteria. Cer. 130.
Τελεσφορίαι. ibid.
Τέρας, augurium. Jov. 69.
Τετράγυον. Dian. 176.
Τετράπλεθρον. ibid.
Τευχησταί. Jov. 77.
Ταῶς. Dian. 146.
Τοκάδες. Dian. 89.
Τόμουρος, τομούριος. Del. 94.
Τοπῆια. Del. 315.
Τριγλοβέλον. Dian. 2.
Τριετῆρος, τριετία. Dian. 72.
Τρίχα, διὰ τρίχα. Jov. 61.
Τροπωτῆρες. Del. 315.
Τυπάδες, τυπίδες. Dian. 61.

Υ.

Ὑγρὸν, mare. Jov. 22.
Ὑδείομεν. Jov. 76.
Ὑδροφόροι. Pall. 45.
Ὑμνογράφοι. ab init. in prima obſervatione.
Ὑμνοφορεῖν. ibid.
Ὑμνῳδοί. Jov. 1.
Ὕπανδρος. Apoll. 53.
Ὕπαρνος. ibid.
Ὑπογλαύσσειν. Dian. 54.
Ὑποδύτης. Apoll. 32.
Ὑποκνίζεσθαι. Jov. 54.
Ὑποχρήματα. Del. 312.

Φ.

Φαιδρύνειν, φαιδρυντήρια. Jov. 32.
Φέρβει. Cer. 137.
Φηγὸς. Dian. 239.
Φιλητῦν. Apoll. 56.
Φορβᾶς, φορβαῖος. Pall. 50.
Φρύαγμα, φρυάττεσθαι. Pall. 2.
Φῦκος. Del. 198.
Φυλακεῖα. Jov. 17.
Φῦσαι. Dian. 55.
Φυστήρια. Del. 253.
Φυταλιά. Pall. 26.

Χ.

Χαίνειν. Cer. 74.
Χαίτη. Dian. 76.
Χαλινὸς. Del. 107.
Χαλινωτήρια. Del. 315.
Χάλυψ, χαλυβικὸς. Dian. 60.
Χειρονομία. Dian. 241.
Χνόος. Apoll. 37.
Χορδοτονία. Del. 253.
Χορηγὸς. Pall. 67.
Χοροστασία, χοροστάδες, χοροστάτης. Pall. 66.
Χρέος, χρῆμα. Dian. 100.
Χρυσοπήληξ. Pallad. 44.
Χρὼς. Jov. 17.
Χύτλα, χυτλῶσαι. ibid. Pall. 1.
Χωρὶς, ſeorſim. Pall. 59.

Ψ.

Ψάλλειν, ψαλμὸς. Apoll. 12. Del. 253.
Ψυκτῆρες. Dian. 38.

Ω.

Ὦα. Dian. 12.
Ὠγύγιος. Jov. 14.
Ὠδῖνες, partus. Jov. 29.
Ὠδαί. Jov. 1.
Ὦνα, pro ὦ ἄνα. Jov. 33.
Ὡραία. Cer. 124.
Ὧραι, ὧραι. Apoll. 81. Cer. 124.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

A.

Abaris Apollinis apud Hyperboreos ſacerdos. *Del.* 281.

Abſtemia ſeu Νηφάλια, Cereris & Eumenidum ſacra. *Cer.* 12. item Rumeliae apud Romanos. *ibid.* abſtemii ſacerdotes Hebraeorum ſacrificantes. *ib.*

Abonoteichitarum nummus cum impoſtore Alexandro ſub draconis ſpecie. *Del.* 92.

Accipiter, juxta Aegyptios, poſt mortem maxime praeſagus. *Pall.* 124.

Acclamationes uſitatae in veterum ſacrificiis, elatis ad coelum manibus. *Pall.* 139. acclamationes mulierum in ſolemni proceſſu Cerealis calathi. *Cer.* 1.

Aceſtoridarum tribus Argis, e qua Minervae ſacerdotes. *Pall.* 34. Aceſtor Boeotius. *ibid.* Aceſtorides Corinthius, Syracuſanorum Praetor. *ibid.* Aceſtoridae, duo Athenienſium Archontes. *ibid.*

Achaia pars Peloponneſi littoralis. *Del.* 73. 100. ab Achaeo Xuthi filio. *Del.* 100. Metropolis ejus Helice & Bura, poſtea abſorptae. *ibid.*

Acheron fluvius in Maryandynis ad Heracleam Ponticam. *Del.* 291. Hercules Cerberum ibi ex inferis eduxiſſe fertur. *ibid.* inferus, niger, tenebricoſus dictus idem fluvius. *ibid.* Origo nominis a voce Scythica. *ibid.*

Acraei ſeu Ἄκραιοι Dii in arcibus culti. *Jov.* 82. *Del.* 70. 104.

Actaeonis a canibus dilacerati fabula diverſimode tradita. *Pall.* 108. canum illorum numerus, nomina. *Pall.* 114.

Activum pro Paſſivo *Atticis* familiare. *Jov.* 55.

Actorionis mater Polyxo. *Cer.* 78 & 79. alii Actoriones, fratres apud Homerum. *ibid.*

Acus ad comam diſponendam celibaris dicta, haſta recurva, δεμάτιον. *Pall.* 22.

Adraſtea Jovis nutrix. *Jov.* 32, 47. Jovis filia eadem cum Nemeſi. *Apoll.* 107.

Adventus Deorum cantu & choreis celebrati. *Apoll.* 12. 13.

Aegialus littoralis Peloponneſi pars inter Eleos & Sicyonios. *Del.* 73. Achaia poſtea dicta. *ibid.*

Aegyptii Nili accolae, *dicti* μελάγχυμοι. *Cer.* 11. a terra ibidem nigra, vel a colore nigro incolarum, unde ſubfuſculi & atrati iidem appellati. *ibid.* ſeu ob nigros & criſpos capillos. *ibid.*

Aegyptiorum Sacerdotes raſi & circumciſi. *Pall.* 121. Aegyptiorum frumentariae naves ante Alexandriam conditam. *Cer.* 2.

Aeolicae locutiones κάββαλε, χαμμονίαν, πεδάμοροι. *Dian.* 95.

Aeris fabrica in Euboea. *Dian.* 48.

Aeſculapius ἤπιος, & unde dictus. *Del.* 214. natus in campo Theſſaliae Dotio. *Cer.* 25.

Aethio-

Aethiopes Μέλανες dicti. *Cer.* 11. & apud Arabas Nigri, Nigritae. *ibid.* alibi etiam ſeu Leucaethiopes. *ibid.* Aethiopes οὐλότριχες. *ibid.*

Aetna Cyclopum ſedes, unde Aetnaei Cyclopes. *Dian.* 56. Vulcanus, Deus & rex Aetnaeus. *ibid.* cur a Trinacria diſtincta. *Dian.* 57.

Ageſſaei venatici Britannorum canes. *Dian.* 95.

Agon apud Argivos Ἡραῖα. *Del.* 74. praemium agonis clypeus aeneus, & corona e myrto. *ibid.*

Alabaſtri, vaſa unguentaria. *Pall.* 13. nec ea ſolum e lapide alabaſtrite. *ibid.*

Ἁλαὶ, pagus Atticae Tribus Aegeidos. *Dian.* 173.

Alati Dii quales in veterum monumentis. *Del.* 234.

Ambarvalia Cereri & Baccho ab agricolis celebrata. *Cer.* 12.

Amicus non habendus, qui Deo eſt inviſus. *Cer.* 117.

Amymone filia Danai, & fons in Argolide. *Pall.* 48. aquatum a patre miſſa, Neptuni ope fontem dicta reperiſſe. *ibid.* mater Elephantis. *ibid.*

Ἀναδίπλωσις in juſſionibus & naeniis Graecorum uſitata. *Pall.* 1.

Anaphe, una e Sporadum Inſulis. *Del.* 53. pro Delo apud Philonem. *ibid.*

Ἄνακες de Dioſcuris. *Pall.* 24.

Anaurus Theſſaliae fluvius. *Dian.* 101.

Ancaeus coloniae in Samum deductae dux. *Del.* 50.

Ancora Midae, Ancyrae in Jovis templo ſacrata. *Dian.* 229.

Animalium greges feminino genere prolatae ab Ionibus. *Dian.* 102.

Anni initium apud pleroſque Graecos ab ortu Pleiadum, *Jov.* 89. anni, & quatuor anni temporum ſymbola in antiquis monumentis. *Cer.* 123.

Apes Jovis nutrices. *Jov.* 50. aerei coloris. *ibid.* antri Idaei cuſtodes. *ibid.* Muſae apum ſpecie coloniam Epheſum deducunt, ac inde apis in Epheſiorum nummis ſignata. *Apoll.* 66. *Dian.* 227.

Apollinis adventus & abitio apud Delios, Mileſios. *Dian.* 226.

Apollo a Jove vaticinandi artem edoctus. *Jov.* 69. hinc Jovis propheta dictus. *Pall.* 121. cur Δήλιος & Φαναῖος dictus. *Apoll.* 9. item Σκότιος. *ibid.* Ἐπίδημος & Ἀπόδημος. *Apoll.* 13. tria beneficia, quae Apollinis praeſentia conferat. *Apoll.* 14. cum palla ſeu talari tunica, aut cum chlamyde tergo rejecta depictus. *Apoll.* 32.

Apollo cur cum cithara ſupra columnam recumbens in antiquis nummis. *Apoll.* 33. imberbis in iiſdem. *Apoll.* 36. Νέος Πύθιος in aliis dictus. *ibid.* Apollo Ἰατρὸς, Παιὰν, Οὔλιος, Σωτὴρ, Ἀκέστωρ, Νόμιος. *Apoll.* 40. 46. 47. variae ejus artes. *Apoll.* 42. equorum & boum paſtor. *Apoll.* 48.

Apollo auctor condendarum urbium. *Apoll.* 55. 56. 57. Ἀρχηγέτας inde dictus. *ibid.* 57. 67. non mendax, εὔορκος. *Apoll.* 68. Athenienſes frequenter per eum jurant. *ibid.*

Digitized by Google

mutilati, qui per Apollinem pejeraverant. *ibid.* Βοηδρόμιος cur ab Athenienſibus dictus. *Apoll.* 69.

Apollinis Clarii ſimulacrum in nummis. *Apoll.* 70. Καρνεῖος a Cyrenaeis, & unde dictus. *Apoll.* 71.

Apollini quae animalia mactata. *Apoll.* 79. Δελφίνιος, & quare dictus. *Apoll.* 101. ob occiſum ſerpentem exul, ac dein expiatus. *ibid.*

Apollo ad vaticinandum adactus. *Del.* 89. quomodo ἐγγαστρίμαντις. *Del.* 90. 181. Apollini Delphico in inſcriptionibus. *Del.* 90. vera ejus oracula credita, quae ex tripode edebantur. *Del.* 94. δαφνηφόριος dictus. *ibid.*

Apollinis naenia de Templo Delphico a Gallis expilato. *Del.* 181. Ἤπιος & unde dictus. *Del.* 214. Septimeſtris natus. *Del.* 251. juxta alios ſeptimo menſis die, qui inde ei ſacer. *ibid.* aut quod ſeptenarius numerus omnem harmoniam in ſe contineat. *ibid.* ἑβδομαγέτας, a cultu ſeptimi menſis diei dictus. *ibid.*

Apollo an cum Diana, vel ſolus, in Delo editus fertur. *Del.* 255. Apollo Δήλιος in nummis. *Del.* 280. Lac, vel juxta alios, nectar & ambroſia primum ejus alimentum. *Del.* 274.

Apollonius Rhodius Callimacho σύγχρονος, ejusque aemulus, aut clandeſtinus obtrectator. *Apoll.* 105. Callimachum imitatur. *ibid.*

Apparitiones Deorum quomodo accelerari creditae. *Apoll.* 7. ſalutares Deos rite colentibus. *Apoll.* 9. quae bona iis portenderent. *Apoll.* 10.

Apri frugibus noxii. *Dian.* 156. aprorum venatio. *ibid.* apri Calydonii venatores. *Dian.* 218. idem venabulo confixus in antiquis Aetolorum nummis. *ibid.* aper Oetaeus dictus. *ibid.* apri hujus dentes apud Tegeatas Arcadas, & inde Romam translati. *Dian.* 220. ſignati iidem in veteri Aetolorum nummo. *ibid.*

Apri Erymanthii dentes apud Cumanos in Opicis ſervati. *ibid.*

Aqua e percuſſo monte orta. *Jov.* 31. non quaevis ad lotiones in ſacris & καθαρμοὺς adhibita. *Apoll.* 110. aquae marinae frequens eam in rem uſus. *ibid.* aquae multiplex uſus in ſacris gentilium. *ibid.*

Aquae cum vino mixtura qualis in veterum potu fuerit. *Pall.* 45. aquae potores, de miſeris & egenis dicti. *ibid.* aqua electrina, de limpidiſſima. *Cer.* 29.

Aquarius, aquae lator. *Pall.* 45. Aquarii, aquarum cuſtodes, AQUARIUS AUG. in inſcriptionibus. *ibid.* aquarioli, vile ac turpe miniſterium. *ibid.* aquilegi. *ibid.*

Aquilae felix augurium. *Jov.* 69. quando infauſtum. *ibid.* αἰτὸς pro augurio. *Pall.* 124

Ara in Delo e dextris caprarum cornibus compacta. *Apoll.* 60. 63. ſine glutine, ac inde inter ſeptem mundi miracula relata. *Apoll.* 63. arae veterum frondibus ac floribus vinciri ſolitae. *Apoll.* 81.

Ara Piorum in Delo. *Del.* 206. arae Deorum communes. *ibid.*

arae

arae privatae, & arae publicae. *ibid.* arae ſervorum aſyla apud Athenienſes. *Del.* 325.
Arbores per plura ſecula ſuperſtites, quercus Dodonaea &c. *Del.* 262. arbores incaeduae in Deorum lucis. *Cer.* 42. arbores coinquere, deputare, conlucare. *ibid.*
Arcadia 'Απία & 'Αζηνὶς dicta. *Jov.* 19. paludoſa, paſcuis frequens. *Jov.* 20.
Arces urbium Jovi aut aliis Diis ſacrae. *Jov.* 82. Ἄκραι dictae, hinc Dii ἀκραῖοι. *ibid.* quales Jupiter, Juno, Minerva, Venus, Diana. *ibid.*
Arcus Scytharum magni & longe jaculantes. *Dian.* 9.
Argivorum regio dicta ἀπίδης, ξηρὰ, πολυδίψιον. Jov. 19. Junoni, aut juxta alios Minervae prae Neptuno adjudicata. *Del.* 74. *Pall.* 1. cur Pelaſgia, & Argivi Pelaſgi dicti, *vide Pelaſgi.* Argivi clypeati, & ἀσπὶς de lecta juvenum Argivorum manu. *Pall.* 34.
Argivi unde aquae potores dicti in Minervae feſto. *Pall.* 46. Argivis aquatica inſtrumenta a Danao oſtenſa. *Pall.* 47. Argolidi Sicyon etiam inſcripta. *Del.* 73.
Argos de urbe, & regione, ſeu Argolide dicta. *Del.* 73. Argos, Junonis domicilium. *Del.* 74. Argos unde dicta πολυδίψιον, aut aquis carens. *Pall.* 46. paludoſa regio ante Troica tempora. *ibid.* aeſtate ſicca ejus fluenta. *ibid.* ariditas Neptuni in Inachum irae, & quare tributa. *ibid.*
Argis de clypeo in Junonis feſto decertatum. *Pall.* 35. locus in quo ille clypeus, ἀσπὶς dictus. *ibid.*
Arimaſpi monoculi. *Dian.* 53. cum Hyperboreis confuſi. *Del.* 282.
Artemiſia dicta de Dianae ſacris urbibus, fanis, ſignis. *Dian.* 35.
'Αρχιέρεια in antiquis lapidibus. *Apoll.* 110. *Cer.* 43. 129.
Aſini de ſtellis quibuſdam in coelo. *Dian.* 164.
Aſopis dicta Euboea. *Del.* 78.
Aſopitarum urbs Laconicae in Inſcriptionibus antiquis. *ibid.*
Aſopus Thebarum fluvius. *ibid.* Aſopia terra, de Thebana. *ibid.* Aſopus Aeginae pater dictus. *ibid.* alius ab eo Aſopus Phliaſius. *ibid.*
Aſſyria de Meſopotamia, Cappadocia. *Apoll.* 108. de Babylonia. *ibid.*
Aſſyrii & Syri paſſim confuſi. *ibid.*
Aſſyrius fluvius de Euphrate. *ibid.*
Aſteria, antiquum Deli nomen. *Del.* 37. 39. Latonae ſoror, Jovis concubitum fugiens. *Del.* 37.
Aſtra totidem animalia finxerunt Poëtae & Aſtronomi. *Dian.* 164.
Atalanta Arcadica Jaſii filia, diverſa ab Atalanta Argiva vel Boeotica, ſaepe ab Auctoribus confuſae. *Dian.* 216. prior Atalanta dicta Nonacria, Tegaea, eademque apri Calydonii interfectrix. *ibid.*
Athenienſium conciones de Republ. ſub diluculum habitae. *Jov.* 87. iidem ταχύβουλοι, & μετάβουλοι. *Jov.* 88.
Athenienſium colonia in Euboea Hyperboreorum ſacra ab

ab iis in Delum delata. *Del.* 289.
Atticae tenue ſolum. *Del.* 191.
Athletae oleo ante, & poſt exercitationes fricari in palaeſtris ſoliti. *Pall.* 25. athletis turpe in dorſum cadere ſupinos.
Aves quarum nulla in auguriis ratio. *Pall.* 123. quamlibet avem juxta augurum libros poſſe auſpicium facere. *ibid.* non omnes, ſed certae aves dabant volatu omina. *ibid.* maxime γαμψώνυχοι, ſeu cum aduncis unguibus. *Pall.* 124. quae volatu auſpicia facerent apud Romanos. *ibid.*
Aves, quarum infauſtus volatus. *Pall.* 124. vel fauſtus, vel infauſtus cantus. *ibid.* vultur, accipiter, bubo infauſtae. *ibid.* avium volatus primi Phryges obſervaſſe dicti. *ibid.* aves augurales, quae natura dextrae, quae ſiniſtrae. *ibid.* aves mali ominis, quae offam in caveis non attingerent. *ibid.* aves extra caveas volantes, ſeu ἔξεδροι, mali ominis. *ibid.* avium auguralium caveas conturbare, infauſtum. *ibid.*
Avium notitia, primum ab Auguribus tenenda. *Pall.* 123. quae Auſpicia ex iis faciunt, diſcernendae. *ibid.* maxime quae laeta facerent auſpicia. *ibid.* quae circa earum victum. *ibid.* fatidicae eaedem dictae. *ibid.* ex iis aliae oſcines, quae volatu, aliae aliter, ſeu praepetes, quae cantu, aliae ἔδιοι, ἐνόδιοι, σύμβολοι, quae occurſu auſpicium facerent. *ibid.* in avibus an ſit a futura divinandi ſcientia, an a praeſide eorum Daemone, aut a Deorum voluntate. *ibid.* aves augurales, Deorum nuntiae. *ibid.*
Avium notitia ex earum ſpectione. *Pall.* 23. earum volatus in tabulis notatus ab Auguribus. *ibid.* avium oſcinum cantum ſeu loquelam auribus ac mente percipiunt augures. *ibid.*
Augures μάντεις dicti. *Pall.* 121. Jovis Augures, a quo ars auguralis. *ibid.* eadem Minervae tributa. *ibid.* de Baalamo augure in veteri foedere. *Pall.* 123. an Abraham auguriis deditus. *ibid.* augures majores natu, aliis praelati. *Pall.* 128. augur publicus. *Cer.* 42. Romae augures, poſt legem Domitiani, creati comitiis populi tributis. *ibid.*
Augurales tabulae ad notanda petita ex avibus ſigna. *Pall.* 123. augurales libri apud Graecos & Romanos. *ibid.* Prometheus auguralis artis inventor a Graecis habitus. *ibid.* eadem ars apud Arabas, Syros, Chaldaeos pridem ante Graecos recepta. *ibid.* apud Phrygas itidem. *ibid.* e Phoenicia ac Syria ars in Graeciae partem, ubi Thebae, primum delata, ac inde de Tireſia primo Graecorum augure, ſeu illius artis inventore, narratio. *ibid.*
Augurium Deorum voluntas per conſultationem avium. *Pall.* 123. Auguria e συμβόλοις, ſeu διοσημίαις, occurſu, fulgure, tonitru &c. *ibid.* Augurii ſedes, auguraculum. *ibid.* Auguria e volatu certarum avium, corvo & columba ex

Arca

Arca Noae emiſſis, orta. *ibid.* ſimilia auguria e columba, & aliunde petita. *ibid.*

Auguria capta ex alarum motu, clangore, an lenis, vel turbidus. *Pall.* 124. plangentium & ſtridentium alarum infauſtum augurium. *ibid.* auſpicatae aves, ingentibus alis patulae, & exporrectae. *ibid.* ordine, & gregatim, non inordinate procedentes. *ibid.* auguria capta ex alarum colore, albus, an niger. *ibid.* a dextra, aut a ſiniſtra. *ibid.* a dextra volatus, quandoque ſiniſtrum augurium, & a ſiniſtra fauſtum. *ibid.* idem ales, ſi ſiniſter boni augurii, ſi dexter, mali habitus, aut vice verſa. *ibid.* diverſa Arabum & Graecorum ea de re traditio. *ibid.* item Graecorum & Romanorum. *ibid.*

Auguſtae ſub Cereris ſimulacro depictae. *Cer.* 2.

Aurora conſiliis principum apta. *Jov.* 87.

B.

B. ab Aeolibus & Cretenſibus inſeri ſolitum, ut σίδη, σίϐδη, ἴα, ἴϐα, &c. *Pall.* 28.

Babylonia vallis ſalicum dicta. *Jov.* 22.

Bacchus Λιμνίτης unde dictus. *Jov.* 48. de myſtica ejus vanno. *ibid.*

Bacchus Cereris aſſeſſor dictus. *Cer.* 71. communis utriusque cultus. *ibid.* aratri & ſationis inventor. *ibid.* in Eleuſiniis a choro initiatorum invocatus. *ibid.* corona ejus ſpicea apud Achaeos. *ibid.*

Bactra, Bactrii, Bactriani, de Perſarum ac Parthorum regnis ac populis apud Poëtas Graecos, & Latinos. *Dian.* 37.

Baltei e quibus enſes appenſi. *Del.* 183.

Battus duce Apolline Cyrenarum conditor. *Apoll.* 65. mutus antea, viſo leone linguae uſum recuperat. *ibid.* blaeſus tantum juxta alios. *ibid.* ſignatus in nummis Cyrenarum. *ibid.* & 79. idem Ariſtoteles dictus. *Apoll.* 79.

Belli Trojani monumenta ſtudioſe adſervata, equus ligneus, inſtrumenta, quibus ille fabricatus, Diomedis clypeus, Achillis haſta &c. *Dian.* 229.

Berecyntius tractus prope Nyſam ac Tralles. *Dian.* 246. mons Berecyntius prope Marſyam Phrygiae fluvium. *ibid.* inde Berecynthia mater, & Berecyntia tibiae. *ibid.* Berecyntii de Phrygibus dicti. *ibid.*

Βοηδρόμια Athenienſium feſtum unde ortum. *Apoll.* 69.

Bonae Deae ſacra apud Romanos publica, viris tamen inacceſſa. *Pall.* 77.

Boreas Thracius. *Dian.* 114. *Del.* 65. ſpecus ejus in Thracia. *Del.* 65. Boreae ſacra apud Arcadas, Thurios, Athenienſes. *Del.* 26.

Boreas, & Boreadae ab eo progeniti, Principes Hyperboreorum. *Del.* 293. Boreas dictus ab Hyperboreis Saturnus, a quo Borei ejus ſucceſſores. *ibid.*

Boſporus unde dictus. *Dian.* 254. ejus imago apud Philoſtratum. *ibid.* omnia anguſta freta eo nomine dicta. *ibid.*

Boves

Digitized by Google

Boves ſilveſtres, & feri, bubalus, biſon, & bonaſus. *Dian.* 157. cornupeta quempiam occidens, cum ejus domino, ſi is de eo monitus interimendus. *ibid.*
Briareus, ſeu Aegeon. *Del.* 143.
Britomartis tam de Nympha, quam de Diana Cretenſi, ac unde dicta. *Dian.* 190.
Βριζῶ, ſomniorum Dea in Delo culta. *Del.* 316.
Bura, ſeu Buris, urbs Achaiae a mari remotior. *Del.* 100. 102. eadem Dexameni Centauri boarium dicta. *Del.* 102. terrae motu ſubverſa. *Del.* 101. Hercules Buraicus in illius urbis nummis. *Del.* 102.

C.

Cairatus Cretae fluvius prope Cnoſſum. *Dian.* 44.
Calathus in ſacris Cereris tam Eleuſiniis, quam Theſmophoriis. *Cer.* 1. albis equis vectus. *ibid.* & 121. Cereris, Iſidis, & Cybeles capitibus impoſitus in antiquis nummis. *Cer.* 1. cur Calathum in Cereali pompa vectum e ſublimi loco nefas eſſet conſpicere. *Cer.* 3. eadem calathi pompa circa veſperam procedere ſolita. *Cer.* 7. alii calathi cum lanae velleribus a textricibus virginibus ad Minervam ταλασιουργόν delati. *Cer.* 1. iidem calathi ſeu calathiſci Parcis, lanificis Deabus, tributi. *ibid.* Calathiſci inde in mundo muliebri, *ibid.*
Calcei venatorum quales. *Dian.* 16. iidem Cretenſes, *ibid.*
Calculi fatidici. *Apoll.* 45.
Callichorus Atticae puteus. *Cer.* 16. item fluvius Paphlagoniae. *ibid.*
Callimachi αἴτια, Hecale. *Apoll.* 106. βραχυλογίας ſtudioſus. *Apoll.* 112. poëma de Latonae nuptiis. *Dian.* 138.
Calydon, urbs Aetolorum primaria. *Dian.* 218.
Camini Siculi, Lemnii, Vulcani aut Cyclopum. *Dian.* 60.
Campi a fluviis eos adluentibus & pingue facientibus, ut Maeandri, Cayſtri &c. denominati. *Dian.* 257.
Canace Aeoli filia, & hinc Aeolis dicta. *Cer.* 100.
Canephorae virgines caniſtra frugibus &c. plena in ſacris Cereris & Bacchi ferentes. *Cer.* 127. e nobiliſſimis apud Athenienſes delectae. *ibid.* umbellae iisdem a pediſſequis praelatae. *ibid.* a ciſtiferis diverſae. *ibid.*
Canes Dianae venatici veloces. *Dian.* 17. iidem infra Dianam in ejus numis. *Del.* 228. eorundem arrectae aures. *ibid.* iis in eſcam datae diſſectae lyncis carnes. *Dian.* 89. non panis tantum, aut oſſa contuſa. *ibid.* Color plane albus, aut plane niger, in iis reprehenſus. *Dian.* 90. candidi tamen venatici canes laudati. *ibid.* iidem auriti ſeu cum flaccidis, & pendulis auribus. *Dian.* 91. iidem maculoſi. *ibid.* optimi, ſimiles tigridibus aut pardis. *Dian.* 89. cum leonibus commiſſi. *Dian.* 91. 92. vento velociores. *Dian.* 94. ἀλωπεκίδες Laconici, canibus & vulpibus prognati. *ibid.* Veloces Laconici. *ibid.* canum vigil, & fidelis cuſtodia. *Del.* 228.

Digitized by Google

Caninus appetitus. *Cer.* 64. morbus inde, & ejus adfectus. *Cer.* 67. 68.

Canis de helluone Eriſichtone. *Cer.* 64. harpyae, Jovis canes dictae. *ibid.* item aquilae. *ibid.*

Caniſtra frugibus plena praelata in pompis Cerealibus. *Cer.* 127. caniſtra aurea. *ibid.*

Canos radere, aut tingere ſoliti veteres. *Apoll.* 14.

Carpenti honor conſecratis Caeſaribus, vel eorum matribus, conjugibus, aut liberis a Romanis conceſſus. *Cer.* 121. id in antiquis nummis obvium. *ibid.*

Caſtores per duas ſtellas, duosque pileos in nummis adumbrati. *Pall.* 24. quae ejus rei ratio. *ibid.* iidem navigantibus ſalutares. *ibid.* ut equorum domitores in aliis nummis depicti. *ibid.* agonum praeſides & inde Ἀγώνιοι, Ἐναγώνιοι &c. appellati. *ibid.*

Catomidiare pro ſcapulas verberare. *Cer.* 45.

Cayſtrus fluvius Lydiae in nummis Epheſi & Hypaeparum. *Dian.* 257. fontes ejus in Cilbianis jugis haud procul Sardibus. *ibid.* Cayſtri campus & prata in eo tractu. *ibid.* Cayſtri Gygaei cur apud Propertium dicatur. *ibid.*

Cellae peculiares variarum Graecarum urbium in aede Delphica, in quibus recondita donaria. *Apoll.* 35.

Centauri Hyloeus & Rhoecus ab Atalanta interfecti. *Dian.* 221. a Baccho, juxta Virgilium. *ibid.*

Cereris Sacerdotes Μέλισσαι, antea Μητροπόλοι dictae. *Apoll.* 110. item ἱεροφάντιδες. *ibid.*

Ceres Ἰουλὼ & unde dicta. *ad inſcript. hymn. in Cerer.* a meſſoribus & agricolis poſt congeſtas fruges in agris celebrari ſolita. *ibid.* & 2. 123. in Cererem hymni Οὖλοι, Ἴουλοι, Δημητρίουλοι & Καλλίουλοι dicti. *in inſcript. hymn. in Cer.*

Ceres a latis legibus Θεσμοφόρος, & Legifera dicta. *in inſcript. hymn. in Cer.* & 19. alia ratio ejus nominis tradita, & Romae in ejus aede inciſae Romanorum leges. *Cer.* 19. Magna Dea Theſmophoros in antiquo lapide dicta. *Cer.* 122. myſteriorum religio ab eadem inducta. *in inſcript. hymn. in Cer.* Eleuſinia & Theſmophoria, ac poſtrema non Athenis ſolum acta. *ibid.* Cereris feſta ex Aegypto in Graeciam illata. *Cer.* 1.

Ceres calathum geſtans in antiquis nummis & marmoribus. *Cer.* 1. eadem calatho inſidens, vel cum calatho ad ejus pedes in aliis monumentis. *ibid.* per Cererem & Proſerpinam, an a ſolis mulieribus juratum. *ibid.* Ceres deducta a nonnullis a voce χαίρω, ac inde χαρὰ gaudium. *Cer.* 2.

Ceres frugifera, Graeca ejus nomina πολύκαρπος, πολύσταχυς &c. *Cer.* 2. 123. ſpicea ejus corona, modius ſpicae prae manibus in antiquis nummis. *ibid.* Cereris σιτοῦς, ſeu frumentariae in Sicilia fanum. *ibid.* χαμυνῆς Cereris fanum in Elide. *Cer.* 3. nocturna Cereris ſacra. *Cer.* 7. jejuna & non pota ad veſperum Ceres. *Cer.* 8. quo caſu

aut

aut facto exhilarata, & paſta. *ibid.*

Ceres bigis ſerpentum cum accenſis facibus vecta filiam quaerens, in antiquis nummis. *Cer.* 9. moeſtus ejusdem & lugentis habitus in antiquo marmore. *ibid.* in Cereris ſacris nefas lugere apud Romanos. *Cer.* 18. Cerealium hilaria, & Cereales coenae, de lautis, & ubi plura fercula. *ibid.*

Ceres Ἀχαιὰ & unde dicta. *Cer.* 12. Ἀχαΐνης panis in ejus feſto dicto Μεγαλάρτια. *ibid.* Ceres culta in Triopo Cnidi oppido. *Cer.* 31. Ceres haud delectata coronis floreis. *Cer.* 45. ejus cum fame diſſidium. *Cer.* 117.

Ceres Hennenſis. *vid. Henna.* Ceres Antiqua, & Ceres Nova in antiquis monumentis. *Cer.* 133. Δηὼ de Cerere, & hinc Proſerpina Ovidio Deois. *ibid.* Nova, ſeu junior Ceres, elogium Auguſtarum in antiquis monumentis. *ibid.* Cereris & Proſerpinae communes appellationes, & quales. *Cer.* 133. ambigua earundem Dearum ſigna, *ibid.* alias binomines dictae. *ibid.*

Ceres late Regina & Domina dicta. *Cer.* 122. felicis anni proventus parens, & εὐετηρία inde dicta in veteri lapide. *Cer.* 123. Ceres χλόη. *ibid.* totius anni munera ei ſacra. *ibid.* ſingulis anni temporibus invocari ſolita, ejusque rei ſymbola in antiquis nummis. *ibid.* Ceres σώτειρα in nummis dicta. *ibid.* & 135. Cereri ſacrata apud Romanos eorum bona, qui Tribunos plebis violaverant. *Cer.* 135.

Cereris ἱμαλίδος ſignum apud Siculos. *Cer.* 134. Cereri commiſſa armentorum, ſeu pecorum cura. *Cer.* 137. ovifera inde eadem dicta. *ibid.* mater omnium ſtirpium, & animalium. *ibid.* hinc de ovinis carnibus dicta. *ibid.*

Ceres Ἀμαία ſeu meſſis Dea, cum ante arationem ac ſationem frugum, tum ante meſſem ab agricolis invocata. *Cer.* 137. item poſt comportatas fruges. *ibid.* hinc Ceres, non de ſegete ſolum demeſſa, ſed de alimento dicta. *ibid.* magna regina Dearum, & omnium Altrix & Mater invocata. *Cer.* 139. Ceres princeps omnium ſacrorum, quae apud omnes gentes, Tullio dicta. *ibid.*

Cervae cornutae Telephi vel Herculis. *Dian.* 102. aliae. *ibid.* cervi Dianae ſacri, & quare. *Dian.* 106. cervorum venatio in fluviis. *Dian.* 107. cervi Dianae in coelo.

Chalciope Herois Coi, Theſſali aut Eurypyli mater. *Del.* 161. ejus antrum in inſula Coo. *ibid.*

Chironis centauri habitatio in Delii montis jugo. *Del.* 102.

Chordae an de tibiis etiam dictae. *Del.* 253. Juvenalis ea de re locus, & *cum tibicine chordae*, expenſus. *ibid.* chordae in cithara, unde τετράχορδα κρούειν &c. *ibid.* chordae ſeptem citharae, ſingulae ſuis nominibus diſtinctae, & ſingulis planetis attributae. *ibid.* chordae interdum de tuborum ordinibus in *hy-*

dra-

draulicis organis, unde diverſi ſoni oriuntur. *ibid.*
Choreae ad rhythmum, ſeu cum manuum & pedum plauſu. *Apoll.* 8. *Dian.* 242. 267. in orbem ad aras, ejus rei veſtigia in Veteri Teſtamento. *Dian.* 267. ante diſſectas victimae partes peractae. *ibid.* choreae ad citharam. *Del.* 312. Deliorum etiam ad tibiam. *ibid.* triſtes ſine cithara. *ibid.* Athenis in honorem Apollinis Delii. *Del.* 314.
Chori puerorum ſaltantium, & canentium ad aram Apollinis. *Apoll.* 8. 12. chori alii ἀνδρικοὶ, viriles, alii παιδικοὶ, pueriles. *Apoll.* 8. item ſenum. *ibid.* *Dian.* 266. chori virginum circulares in Dianae aliorumque numinum ſacris. *Dian.* 170. 241. Athenienſium inſanum in choris inſtruendis ſtudium. *Dian.* 266.
Cirrha de Delphis. *Del.* 178.
Ciſtae in quibus occultata Cereris ſacra, & quae nefas erat videre. *Cer.* 3.
Cithara muta, aut garrula, ſeu cum addito cantu. *Apoll.* 12. cithara, & chelys quandoque diſtinctae. *Apoll.* 16. citharae Apollinis ſeptem chordae ac unde. *Del.* 253. earum nomina apud Graecos. *vide Chordae:* perfecta cum ſeptem chordis, juxta ſeptem coeleſtium ſphaerarum motus. *Del.* 253. lino uſi olim in cithara, chordarum loco. *ibid.* cithara cum tribus chordis in urbe Aſia ad Tmolum reperta. *ibid.* Ἀπίας inde eadem dicta. *ibid.*
Cithara ex inſtrumentis, quae fidibus tenduntur, non inflantur. *Del.* 253. plures chordae quam ſeptem in citharam a Terpandro inductae. *ibid.* cithara cum plectro & ſine plectro digitis pulſata. *ibid.* cithara, rejecta tibia, a Platone retenta. *ibid.* cithara & pſalterium a Jubale reperta. *ibid.*
Citharae cum tribus, quatuor, & ſeptem chordis in antiquis nummis ibi vulgatis. *Del.* 253. cithara hymnorum mater appellata. *Del.* 302.
Cithariſtarum & citharoedorum diſcrimen. *Apoll.* 12.
Claves aedium geſtare, proprium olim famularum. *Cer.* 45. clavigerae Iunonis, Dianae &c. Sacerdotes. *ibid.* claves illae ſacrae dictae, & ab humeris earum pendulae. *ibid.*
Clypei Diomedis, Danai, Pyrrhi, Argis, Minervae, Junoni, & Cereri ſacrati. *Pall.* 35. Ariſtomenis a Meſſeniis. *ibid.* clypeus a duobus Argivis Regibus inventus. *ibid.* clypei Argivi celebrati, unde clypeatus Argivorum populus, & ἀσπιδηφόρος dictus. *ibid.*
Clypeorum quaſſatio in ſaltatione armata. *Jov.* 53. in Panathenaeis. *Dian.* 241. gladiorum ad clypeos alliſione. *Jov.* 53. vel haſtarum, ad terrorem ciendum, & in plauſu militari. *Del.* 136. clypei circulares, unde κυκλωτὸς, εὔκυκλος, ἅλως, orbis, de clypeo dicti. *Dian.* 53. *Del.* 147.
Clypeus ex Argis, de Junonis apud Argivos agone, & unde dictus. *Pall.* 35. idem loco edito, & clavis valide adfixus. *ibid.* inde proverbio lo-

Digitized by Google

locus. *ibid.* Junonis clypeus idem appellatur. *ibid.*

Cnidus non urbs Theſſaliae, ſed Cnidi conditor Theſſalus Triopas. *Cer.* 25.

Cnoſſi in Creta Ceres culta, ut e nummis liquet.

Coecitas poena ob profanum Deorum, aut ſimulacrorum conſpectum. *Pall.* 82. ob ingreſſum in Cereris templum. *ibid.* impiorum poena in Veteri Teſtamento. *ibid.* eadem morte gravior. *Pall.* 89.

Coelum animatum juxta priſcos Philoſophos. *Dian.* 164.

Coloniae conſulto Oraculo Delphico & velut Diis ducibus auſpicato conditae. *Apoll.* 55. *Dian.* 227. avibus ſubinde ducibus, aliiſve animalibus. *Apoll.* 66.

Comae primitiae in Delo, Hyperboreis cum juvenibus tum virginibus dicari ſolitae. *Del.* 297. Hippolyto a nupturis apud Troezenios. *ibid.* Sponſarum detonſa coma apud Spartanos. *ibid.*

Comae cultus ad ſpeculum. *Pall.* 22. comam componere, diſcernere, diſcriminare. *ibid.* coma fictitia. *ibid.* coma fibula circa collum nexa. *ibid.* coma impexa gymnicis, ac virilibus ſtudiis deditorum. *Pall.* 31. pectendae, & ornandae comae ſtudium in viris improbatum. *ibid.* compti tamen in proeliis Lacones. *ibid.*

Comae operoſus & multiplex ornatus. *Cer.* 5. Coma effuſa, ſeu paſſa caeſaries. *ibid.* Comae virginum revinctae, ſeu ſimplici nodo coërcitae. *ibid.* virgineae vittae de iisdem. *vide Vittas.* comam promittere, meretricum olim proprium. *ibid.* item mulierum, & virginum in funere, & luctu. *ibid.*

Concordia publica, imperii, omnium ordinum, ac urbium inter ſe, ſignata in antiquis nummis. *Dian.* 133. *Cer.* 135. nec vicinarum ſolum, ſed diſſitarum etiam *urbium. ibid.* Epheſi, & Alexandriae, non Troadis, ſed Aegyptiae. *ibid.*

Conſecratorum anima, non corpus divinari dicta. *Dian.* 159. mortalis pars corporis conſumpta, & ſenium ei oblatum. *ibid.*

Coos inſula Merope dicta, & unde. *Del.* 160. etiam Triopis collis. *ibid.* quo fertilitas, temperatus aër. *ibid.* eadem Metropolis, & ſplendidiſſima dicta. *ibid.*

Corcyraeorum hoſpitalitas. *Del.* 156. in eorum nummis ΚΟΡΚΥΡΑ & ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ *non* Κέρκυρα, ut eadem vulgo in antiquis libris *dicitur. ibid.*

Corollae aut rami e peculiaribus arboribus, aut floribus Diis ſacri. *Dian.* 200.

Corpus coeleſte, immateriali Deorum ſubſtantiae cognatum. *Dian.* 159.

Corſica ſecunda inter Inſulas apud Callimachum poſita. *Del.* 19. ab aliis ſexta, aut octava. *ibid.* a Diodoro laudata, ab aliis barbara dicta & horrida. *ibid.* arboribus proceris ad fabricandas naves abundans. *ibid.* cur dicta Phoeniſſa, item Κύρνος, dein Κύρσις, ſeu Corſica. *ibid.*

Corvus Apollini ſacer, ac inter Augurales aves. *Apoll.* 66. *Pall.* 124.

Digitized by Google

Pall. 124. dux Coloniae Cyrenas deductae, hinc fauſtus dictus. *Apoll.* 66. corvus tripodum comes, & boni ominis. *Pall.* 124. Crocitantium corvorum malum omen. *ibid.*

Corybantum ſaltationes. *Jov.* 52.

Corycium antrum in Cilicia croco praeſtantiſſima abundans, ac inde dictum. *Apoll.* 83.

Creion mons Argolidos. *Pall.* 40.

Creta eximiis plantis prae aliis regionibus ferax. *Cer.* 38. eas e Creta advectas Romae emebant myropolae. *ibid.* Cretae albi montes. *Dian.* 41. Creta cupreſſu abundans. *ibid.* & lentiſco. *Dian.* 201.

Creta, Jovis tumulus. *Jov.* 8.

Cretenſes mendaces, ac unde dicti. *Jov.* 8. hinc κρητίζειν pro fallere, & κρητισμὸς. *ibid.* Jovis ſepulcro male jactabundi. *ibid.*

Criſſaeus, & Cirrhaeus ſinus, idem, qui Corinthiacus. *Del.* 100. Criſſaeus campus, de loco Pythiorum. *Del.* 178.

Croceae veſtes ſeu croco tinctae in Dionyſiis Athenienſium &c. *Apoll.* 83. diſcrimen inter κρόκην ſubtemen, & κρόκον crocum. *ibid.* croceum ſubtemen. *ibid.*

Crocus ad odores, olea, unde crocinum oleum. *Apoll.* 38. eo ad perfundendos capillos uſi. *Apoll.* 39. crocus Cyrenaicus eximius. *Apoll.* 83. crocus Corycius in Cilicia praeſtantiſſimus. *ibid.* crocus e genere florum ſerotinorum. *ibid.* crocus unde dictus. *ibid.* eo Apollinis Delii ara repleta. *ibid.* ad ſuffitus apud Hebraeos adhibitus. *ibid.* croci ſparſio in Romanorum theatris. *Apoll.* 38. & 83. croceus color, rubens. *Apoll.* 83. croci color, de ſanguine. *ibid.*

Cruſtumina pira qualia. *Cer.* 28.

Curetes iidem, qui Corybantes, & Poëtis Κύρβαντες. *Jov.* 52. an iidem Curetes, Corybantes, Cabiri, Idaei, Dactyli. *ibid.* confuſa apud Veteres eorum ratio, ac unde. *ibid.* Idaeae Matris πάρεδροι. *ibid.* tres Curetes Jovis cuſtodes. *ibid.* apud alios quatuor, aut plures. *ibid.* & e ſequiori etiam ſexu. *ibid.*

Currus Dianae apud Epheſios ſacer. *Pall.* 3. idemque in nummis ſignatus. *ibid.*

Cybele Almone fluvio apud Romanos & quo ritu lota. *in inſcript. hymn. in Pall.* eo lavacro recreari credita. *ibid.* eadem lucentibus taedis, & feſto apparatu recepta. *Pall.* 137.

Cyclades inſularum maxime ſacrae, & quare a Callimacho dictae. *Del.* 3. unde Cycladum iis nomen. *ibid.* ex iis quaedam viles, & exulum ſeu deportatorum receptacula. *ibid.* ſolemnes earum miſſi in Delum chori. *in inſcript. hymn. in Del. it. vſ.* 3. 300. *it.* 279. Cyclas de omnibus Cycladibus dicta apud Senecam. *Del.* 3.

Cyclopum gigantea proceritas, & ſedes in Sicilia. *Dian.* 52. in montium verticibus habitare dicti. *ibid.* μονόγληνοι, ſeu monoculi. *Del.* 53. unde Cyclopes dicti. *Dian.* 56. iidem fabrile opus urgentes. *ibid.*

Cyclopes pueris terriculamento. *Dian.* 67. eorum nomina, & numerus. *Dian.* 68. hirſuti Callimacho pectore depiles. *Dian.* 77. eorum cibus. *Dian.* 85.

Cydones, & Cydonii in qua Cretae parte. *Dian.* 197. culta apud eos Diana Κυδωνίας, & Dictynna. *ibid.* & 198. 199. 200.

Cygnorum cantus. *Apoll.* 5.

Cyrenae duce Batto, & praeeunte corvo conditae. *Apoll.* 65. 66. 67. Cyrenarum ubertas, amoenitas, res proſperae. *Apoll.* 94. urbs viris praeſtantibus ferax. *ibid.* alendis equis, & equeſtribus agonibus nobilitata. *ibid.* Flavia in nummis dicta. *ibid.*

Cyrenaei genere Lacones. *Pall.* 1. deductae a Cyrenaeis coloniae. *Apoll.* 72. Cyrenaica quando Aegypto ſubjecta. *Apoll.* 68. ſub Romanis non Aegypto, ſed Cretae, ſeu illius Rectori, addita. *ibid.*

Cyrene Nympha venatrix, Hypſei Lapitharum Regis filia. *Apoll.* 91. 92. cum leone ſola & ſine armis luctans. *ibid.* hinc λεοντοφόνος dicta. *ibid.*

D.

Δ & Z confuſa, δόρξ, ζόρξ, δάκτιδον ζάκτιδον, διαβάλλειν & ζαβάλλειν &c. *Dian.* 97.

Danai & Danaidae de Argivis dicti & Danaica arva pro Argolide. *Pall.* 142.

Davidis cum Bethſaba hiſtoria adumbrata in fabula de Jove & Proſerpina. *Pall.* 53.

Decimae non e Judaea ſolum, ſed earum loco pecuniae undique a Judaeis in uſum templi & ſacrorum Hieroſolymas miſſae. *Del.* 278. decimae Athenis Minervae, alibi Dianae adſignatae. *ibid.*

Delphica Pythias. *Del.* 92. Δελφὶς, Arx, ſeu rupes Delphica, ἄκρα, Δελφὶς πέτρα. *ibid.* *Del.* 177. Delphici Oraculi ſedes primo Νάπη, dein Πετρήεσσα, poſt Κρίσσα, tum Πυθὼ dicta. *Apoll.* 100.

Delphis feſtum nono quoque anno celebratur, dictum Σεπτήριον. *Apoll.* 105.

Delus in medio Cycladum ſita, & inde Cyclas dicta. *Del.* 3. 199. & Ἑστίη. *Del.* 325. ſacra etiam proprie appellata, ac unde. *Del.* 1. nec mori, nec mulierem parere, aut mortuum in Delo ſepelire, vel cremare licitum. *ibid.* ob natum in ea Apollinem θεωρίαις, primitiis, choris, ludis, quinquennali agone, hymnis frequentata. *in inſcript. ad hymn. in Del. it. vſ.* 278. idem agon Δηλία dicitur, magno Ionum aliorumque concurſu celebratus. *in inſcript. hymn. in Del. it. vſ.* 3. Deli primatus prae aliis inſulis. *Del.* 4. 6. 16. Muſici agones & chori in Delo. *Del.* 278.

Delus Apollinis nutrix, & ejus in ea oraculum. *Del.* 2. uno Apollinis praeſidio tuta. *Del.* 24. muris aut turribus non cincta. *ibid.* aliis etiam Numinibus ſacra. *ibid.* Dii ac Deae Delii & Deliae. *ibid.* eadem Delus Aſteria, Ortygia, Cynthus, Agathuſa prius dicta. *Del.* 37. 200. item Pyrpole, & inde explicandus Callimachus. *Del.* 200. item Σκυθιὰς,

Digitized by Google

θεᾶς, ac unde dicta. *Del.* 292. an Anaphe etiam dicta. *Del.* 53.

Delus Inſula prius errans & mobilis, dein ſtabilis poſt Latonae partum. *Del.* 53. 273. immota dein, & inconcuſſa. *Del.* 11. bis tantum commota, & quando. *ibid.* Athenienſibus a Romanis conceſſa. *Del.* 314. Novae Athenae in Delo, Athenarum colonia. *Del.* 266. ſacrae Athenienſium in eandem θεωρίαις. *Del.* 278. Δηλιασταί, Athenienſium miſſi in Delum θεωροί. *Del.* 314. Θεωρὶς dicta navis, quae eos in Delum deferret. *ibid.* Delii inſula excedere juſſi in Achajam transmigrarunt. *ibid.* bis inde de Deliis inter Achaeos, & Athenienſes pro Deliis & Achaeis Romae deciſa. *ibid.* a Mithridatis ducibus vaſtata, urbs ſolo aequata. *Del.* 16. 27. inops dein, & deſerta ferme. *ibid.*

Delus commune Graecorum aerarium, & emporium. *Del.* 314. 316. a mercaturam facientibus undique frequentata. *Del.* 316. conventus Tyriorum Mercatorum & Nauclerorum in Delo. *ibid.* Delus arida & ſaxoſa. *Del.* 268. Delia rupes. *ibid.* fertiles tamen ejus valles. *ibid.* Delium, ſeu Apollinis Delii in Delo fanum. *Del.* 24. turribus, & propugnaculis poſtea munitum. *ibid.*

Demetria, ſeu Cerealia Nicomediae acta, deque iis explicandus antiquus eorum nummus. *inſcr. H. in Cer.*

Dexamenus Centaurus ex Oenei poſteris. *Del.* 101. Oleni 101, & Dejanirae juxta alios, aut Hippodamiae parens. *ibid.*

Diana in nummis. *Apoll.* 105. hymni in eam dicti Οὔπιγγοι: *ad inſcript. hymn. in Jov. ad inſcript. hymn. in Dian.* apud Laconas καλλαβίδες. *ibid.* choris & choreis delectata. *Dian.* 1. quales eſſent virginum in ejus honorem choreae. *Dian.* 3. ejus in humanum genus beneficia. *Dian.* 1. leporum & cervorum venatrix. *Dian.* 2. Dianae theſauris pro lepore capto duo oboli inferendi, *ibid.*

Dianae promiſſae ex voto & oblatae praedae venaticae, primitiae. *Dian.* 104. hinc Dianae ſacella, & ſimulacra in campis, & ſilvis. *ibid.* Dianae venatricis, & gradientis ſimulacra. *Dian.* 206. bijugibus cervis vulgo in nummis vecta. *ibid.* Dianae fanis cornua cervorum adfigi ſolita. *Dian.* 113.

Diana dicta ΣΩΤΕΙΡΑ in nummis. *Dian.* 129. & 1. alibi Εὔκλεια, εὐπατέρεια. *Dian.* 4. virgo ἀδμὴς, indomita. *Dian.* 6. Dianae Epheſiae templum virginibus patens. *ibid.* caſtrati ejus ſacerdotes. *ibid.* Sancta & Mater etiam dicta in antiquis lapidibus. *ibid.* eadem πολυώνυμος. *Dian.* 7. varia nomina ei indita, ac unde. *ibid.* in Graecis, & Romanis nummis. *ibid.* INVICTA & PHARETRATA in nummis, & lapidibus dicta. *Dian.* 8.

Dianae ſuccinctae, & venatricis habitus in antiquis ejus ſimulacris. *Dian.* 11. 212. virgata ſeu cum lanciolis ejus

veſtis. *Dian.* 12. Ἀγροτέρα, Θηροκτόνος dicta. *ibid.* calcei ejus venatorii. *Dian.* 16. Ἐλαφηβόλος, & feſtum ejus Ἐλαφηβόλια. *Dian.* 17. montana, ſeu montium cuſtos, & quare. *Dian.* 18. montibus gaudens, ut Taygeto, &c. *Dian.* 188. eadem urbium cuſtos. *Dian.* 18. ut tutelaris loci Dea ſignata in variis urbium & populorum nummis. *Dian.* 36.

Diana Lucina ſeu Λοχία, Εἰλείθυια. *Dian.* 23. Opifera in nummis, & lapidibus dicta. *ibid.* & 204. item Lucifera ſeu Δᾳδοῦχος, cum duabus taedis, & quare. *Dian.* 11. 116. 204. Diana & Parcae a nupturis virginibus placari ſolitae. *Del.* 297. Dianae juvenca immolata. *ibid.* caniſtra frugum a maturis viro virginibus in ejus honorem circumlata. *ibid.*

Diana Epheſia variis in locis culta. *Dian.* 37. ejus ſimulacrum ab Amazonibus erectum. *Dian.* 238. ſub trunco fagi. *Del.* 239. e cedro vel ebeno, vel vite fabricatum. *ibid.*

Diana Pergaea ac ejus Aedes in nummis. *Dian.* 37. item Perſica in nummo Hierocaeſareae in Lydia, ac unde dicta. *ibid.* Dea Tmolia. *ibid.* Dianae frequens cultus in tractu Myſiae, Lydiae, Cariae. *Dian.* 117.

Dianae Nemorenſis luci Ariciae, Epheſi &c. *Dian.* 38. Diana in triviis culta, eaque προπυλαία, προθυρίδια, Ἑκαταία. *ibid.* Dianae Ἡγεμόνης, & unde apud Mileſios cultus. *Dian.* 227. Χησιὰς, Ἰμβρασίη, unde eadem dicta. *Dian.* 228.

Dianae & Junoni communia. *Dian.* 228. Κορία apud Arcadas culta. *Dian.* 234. Dianae ac Minervae apud Poëtas communia. *ibid.* Ἡμέρα, ſeu Ἡμερασίη, ob curatas ab inſania Protei filias, appellata. *Dian.* 236.

Diana portuum cuſtos, Munichia. *Dian.* 39. 259. inde in pluribus maritimarum urbium nummis ſignata. *Dian.* 39. Diana πολύμαστος, & quare in antiquis ejus ſimulacris. *Dian.* 130. Sacra dicta ejus prata, & pecora inter paſcendum pinguiora. *Dian.* 164.

Dianae & Apollinis juncta fana, ſimulacra. *Dian.* 169. nomina communia, Claria, Cynthia, Delia. *ibid.* Ταυροπόλος, Tauro vecta in nummis. *Dian.* 187. in nummo ſupra taurum proſtratum erecta. *Dian.* 113.

Dianae natalis an in Delo, & gemello partu cum Apolline. *Del.* 255. juxta alios non Latonae, ſed Cereris filia, ac in Aegypto nata. *ibid.* eaque e Baccho & Iſide. *ibid.* Diana Delia in nummis. *ibid.*

Diaulos, duplex ſtadium, ſeu ſtadii curſus, & recurſus. *Pall.* 23. hinc de itu ac reditu, & de reciproco fluctuum aeſtu, ac de anguſtis locis dictus. *ibid.* diaulos, longitudinis, 600. cubitorum. *ibid.* idem curſus, tam equeſtris, quam pedeſtris. *ibid.* diaulos Olympiacus 1200. pedum Herculaneorum. *ibid.* diaulos Pythicus, pedum 2000. apud Cenſorinum, ni locus ibi corruptus. *ibid.*

Dictynna cum Dianae Nympha, tum ipſa Diana. *Dian.* 198. pro-

Digitized by Google

proprium Dianae apud Cretenſes nomen. *Dian.* 205. non a Dictaeo Cretae monte. *Dian.* 197. a Samiis ad Cydonios Cretenſes tranſlatus ejus cultus. *Dian.* 201. a Cydoniis culta, & inde Κυδωνιὰς etiam dicta. *Dian.* 197. item apud Polyrrhenios Cretenſes & alibi. *ibid.* caelata, eaque venatrix in Cretenſium nummis. *Dian.* 205.

Dictynnaeus mons Cretae in occidua ejus parte. *Dian.* 199. a Dictaeo, qui in Orientali illius latere, diverſus. *ibid.* ad priorem montem Dictynnaeum urbs Dictynna, & fanum. *ibid.*

Dii magni, maximi, in antiquis monumentis. *Jov.* 2. 72. ſenii & mortis expertes. *Jov.* 9. Dii minores, parvi, minuti dicti. *Jov.* 72. Θεοὶ Σωτῆρες, Θεοὶ Ἀδελφοί. *Jov.* 79. *Dian.* 258. Dii cuſtodes, Tutelares, Inſpectores, Ἐπόψιοι. *Jov.* 81. 82. *Dian.* 258. Vigiles. *Jov.* 82. eorum in operando velocitas. *Jov.* 87. ſimul cum dicto quae velint perficiunt. *ibid.*

Dii niſi volentes ab hominibus non conſpecti. *Apoll.* 9. impiis etſi praeſentes non conſpicui. *ibid.* aut graves iisdem ac formidandi. *Apoll.* 10. *Pall.* 50. 102. Dei inopinatus occurſus infauſtus. *Pall.* 101. Dii nec ab ignotis etiam & invitis absque inſigni eorum damno, conſpecti. *Pall.* 54. 78. 82. poenae, quibus tales adfecti. *Pall.* 82. 102. hauſta e ſimilibus exemplis in veteri Foedere. *Del.* 90. *Pall.* 102. quid Gentilium Theologi, fabellis de poenis, ob profanum Deorum adſpectum illatis, adumbrari voluerint. *Pal.* 101. Haereticorum inde effata. *ibid.*

Diis apparentibus laurus, limen templi &c. tremere dicta. *Apoll.* 2. hominum trepidatio, & metus. *Pall.* 102. niſi ſint ad id prius rite praeparati. *Pall.* 101. Deorum Epiphaniae tum ſalutares, & Dii praeſentes, ac Praeſentiſſimi dicti in monumentis antiquis. *Apoll.* 13. *Pall.* 101. iidem cum rite purgatis converſari demum ſoliti. *ibid.* quandoque citra Numinis ipſius adſpectum. *ibid.* Dii quomodo fierent hominibus manifeſti. *ibid.* idque praeviis corporis animaeque purificationibus. *ibid.* Dii cum gaudio ſacris ſuis interſunt. *Cer.* 2.

Dii invidiae expertes. *Apoll.* 107. φθόνος tamen quandoque de iis dictus. *ibid.* Deorum inextinguibilis riſus. *Dian.* 148. *ſeq.* lacrymae & riſus Deos dedecent. *ibid.* quid lacrymae, quid riſus eorum notent. *ibid.* a Diis immiſſa patienter ferenda. *Pall.* 81. de Deorum benevolentia vel odio, an e proſperis vel adverſis ſtatuendum. *Pall.* 86. Dii placati, & propitii. *Dian.* 130. Θεοὶ Μειλίχιοι. *Dian.* 129. Diis offerri ſolita, quae maxime iis accepta credebantur. *Dian.* 130.

Dii modo barbati, modo imberbes, in eorum ſimulacris. *Dian.* 24. Deorum πολυωνυμία in nummis & inſcriptionibus antiquis. *Apoll.* 70. Dii Μύχιοι, οἱ ἔνδον Θεοὶ, Dii Penates, Penetrales. *Dian.* 68. *Cer.* 88.

urbium cuſtodes, Patrii, Tutelares dicti. *Dian.* 258. Dii & Deae reges, Reginae, ἄνακτες, βασιλεῖς, & eorum imperium παμβασίλεια dictum. *Dian.* 259. *Pall.* 52. *Cer.* 139. Dii πεδιονόμοι, ſeu Pagani. *Pall.* 53. Ἄκραιοι in arcibus culti. *ibid.* Deorum ambitio coli in locis ſe maxime remotis.

Dii invocati, ut bona largiantur, vel ut mala avertant, unde duae eorum claſſes. *Pall.* 86. Dii omnes natura benefici, nulli malefici. *Cer.* 32. iraſci tamen dicti. *ibid.* Deorum luce privati ad prava conſilia delabuntur. *ibid.*

Diomedes Argivus & Argivorum ad Trojam dux. *Pall.* 35. ejus ſtatua Delphos miſſa. *ibid.* Diis a Minerva adſcriptus, & pro Deo in Magna Graecia cultus. *ibid.* ejus clypeus Minervae ab Argivis ſacratus, & cum illius Deae ſimulacro, Inacho fluvio ablutus. *ibid.* Palladium ab eo ex Ilio advectum. *vide* Palladium.

Diomedes cum abducto Trojano Palladio in antiquis gemmis. *Pall.* 39.

Dionyſia cum Eleuſiniis non confundenda. *Cer.* 71. de Dionyſiis Athenienſium alibi actum. *ibid*

Dioſcuria, Caſtorum feſtum apud Laconas. *Pall.* 24. ſignata eadem in nummo Laodicenſium. *ibid.*

Diſcalceatae Cereris ſacerdotes. *Cer.* 125. a diſcalceatis juxta Pythagoram ſacrificandum. *ibid.* diſcalceati pueri apud Spartanos, alibi adſtrictioris vitae homines, ut Socrates &c. *ibid,* viris id, non feminis juxta Clementem, convenire. *ibid.* nudipedalia quando adhibita. *vide* nudipedalia: an diſcalceati templum adire & ſacra facere tenerentur Hebraeorum ſacerdotes. *Cer.* 125. die magni jejunii ſeu cippurim univerſis Judaeis calcei ex corio vetiti, linei vel lanei ſocci juxta Talmudicos liciti, *ibid.*

Dodonaei ad quos miſſa Hyperboreorum ſacra in Delum deferenda. *Del.* 284. in extrema Graeciae parte barbaris finitimi. *ibid.* Pelaſgi Dodonaei, *ibid.* Dodonae nominis haud una origo tradita. *ibid.* Dodon fluvius. *ibid.* Dodonaeum aes, Dodonaei lebetes. *Del,* 285. idem aes Dodonaeum cum Theſprotio lebete. *ibid,*

Dolichus curſus. *Pall.* 23.

Dotium modo Macedoniae, modo Magneſiae Theſſaliae tribuitur. *Cer.* 25. Dotius campus Boebeïdi paludi proximus. *ibid.* in quo Aeſculapius e Coronide natus. *ibid.*

E.

Echinades Inſulae, an cum portu navium ſtationi opportuno. *Del.* 155.

Electra, drama Euripidi haud abjudicandum. *Del.* 56.

Eleuſinia non a viris ſolum, excluſis mulieribus, peracta. *Cer.* 1. umbella tectae ad ea tendentes mulieres. *ibid.* meretrices ab iis excluſae. *ibid.* caſtimonia in iis praeſcripta. *ibid.* multa inter Eleuſinia & Theſmophoria communia. *Cer.* 22. Eleuſinia ſacra non licuit

licuit divulgare. *Cer.* 45. bigis feminas ad Eleuſinia vehi vetitum. *Cer.* 121. albis bigis ad eadem vecta quaedam matrona. *ibid.*
Ellipſis praepoſitionum Poëtis Graecis familiaris. *Pall.* 18.
Ἑλλώτια Cretenſium, feſtum Europae ſacrum. *Dian.* 201.
Enſes longiores & graviores Barbarorum, quam Graecorum. *Del.* 172. Enſigeri dicti Aſiatici in Xerxis exercitu. *ibid.* equitum Romanorum enſes ab humeris penduli. *Del.* 183.
Epaphus Ius filius, πόρτις ab Aeſchylo dictus. *Dian.* 254.
Epicurus Solis, Lunae, & aliorum ſiderum lumina exſtincta iri credidit. *Dian.* 118.
Epirus optimis paſcuis ac bobus ferax. *Dian.* 178.
Equae apud Luſitanos e vento dictae concipere. *Dian.* 94.
Equi Minervae apud Argivos ſacri. *Pall.* 3. Victores in Circenſibus, & eorum nomina. *Cer.* 110. coronati victores in Graecorum agonibus. *ibid.*
Eryſichthon Triopae filius. *Cer.* 32. a malo daemone impulſus, lucum Cereris apud Dotium, exſcindit. *Cer.* 32. 43. helluo, & in epulis aſſiduus. *Cer.* 55. inexplebilis fames ei in poenam a Cerere immiſſa. *Cer.* 64. 67. 68. e dira ejus fame & voracitate, illius tabes & emaciatum corpus. *Cer.* 103. equos & feles vorans. *Cer.* 111. paternam domum exhaurit. *Cer.* 114. buccellas panis in triviis corrogat. *Cer.* 116. item rejectaneas menſae ſordes. *ibid.*
Eteobutadae, & Butae apud Athenienſes progenie. *Pall.* 34. ex iis dilecti ſacerdotes umbellam in Σκίροις Minervae feſto geſtabant. *ibid.*
Euboea Abantis, ſeu Abantias dicta. *Del.* 20. item Macris. *ibid.* Euboea, & Abantis a frequentibus & pinguibus paſcuis appellata. *ibid.* nummi ejus cum bovino capite. *ibid.* Euboea Athenienſium olim ſubjecta. *Del.* 289. Athenienſium in ea coloniae. *ibid.*
Euboicae Vulcani incudes. *Dian.* 48. repertae, ubi fabriles officinae. *ibid.*
Eumedes Minervae apud Argivos ſacerdos. *Pall.* 37. alius Eumedes ex Hippocoontis filiis. *ibid.*
Euphrates, limes Imperii Romani ſub Auguſto. *Apoll.* 108. dictus Parthiae fluvius, item Perſicus, Aſſyrius, Medus. *ibid.* fons ejus in Armenia non in Perſide juxta Lucanum. *ibid.* fluvius κατ' ἐξοχὴν & flumen magnum dictus. *ibid.* item Phocas & ἄνθος vel ὄνθος. *ibid.* copioſus ejus limes, ac unde. *Apoll.* 109.
Eurypylus Herculis & Chalciopes filius. *Del.* 161. Coorum Rex. *ibid.* ΕΥΡΥΠΥΛΟΣ ΗΡΩΣ in veteri Pergamenorum nummo de Telephi filio. *ibid.*
Exhalationes in Lunae concavitate dari juxta Heraclitum. *Dian.* 117.
Exuviae ferarum olim priſcis Heroibus & venatoribus pro humeri tegmine. *Dian.* 213.

F.

Φαλίδες dictae Argivorum ſacerdotes. *Pall.* 34.

Fames vehemens, morbus. *Cer.* 68. adfectus ejus. *Cer.* 70. & quidem tabes, virium defectio. *Cer.* 94. rabies dicta. *Cer.* 103.

Fatis victricibus in nummis Diocletiani, & Maximiani. *Del.* 165.

Feles in urbibus obſeſſis & fame preſſis comeſti. *Cer.* 111. a Boeotis inter edulia ad forum delati. *ibid.*

Feſta veterum quae cum riſu & ſcommatibus peracta. *Del.* 324. quaedam cum luctu, ut Adonia &c. *ibid.* & apud Aegyptios. *ibid.* lugubria ſacra malis tantum Geniis convenire dicta. *ibid.* in Hebraeorum feſtis flere prohibitum. *ibid.*

Fibula in chlamyde circa humerum dextrum nexa. *Apoll.* 32. Fibulae humerales. *ibid.* aliae, quae veſtem & pectus ſtringerent. *ibid.* aureae fibulae ditiorum mulierum. *ibid.* eaedem a Regum Syriae propinquis geſtatae, ac inde muneris loco a Regibus illis miſſae. *ibid.* fibuiarum circa humeros, & circa pectus apud Graecos diſcrimen. *Pall.* 70.

Fiſtula μονοκάλαμος. *Dian.* 241. inductis in Pythia tibiis, retenta. *ibid.* ejus tenuis ſonus prae tibiis. *ibid.*

Flagellorum uſus in quibusdam gentilium ſacris. *Del.* 321.

Flagrorum uſus in agone Spartanorum, ac unde illi nomen, uſitatus, item apud Aleenſes Arcadas. *Del.* 321.

Flaminicae alicujus provincia in antiquis lapidibus. *Cer.* 43.

Flamma a Jove deſtillans, ſymbolum ignis a Deo ſupra altare Aăronis immiſſi. *Dian.* 118.

Flores, veris liberi dicti. *Apoll.* 80.

Fluvii cur ſacri apud veteres dicti. *Apoll.* 112. *Cer.* 14. item perennes. *Cer.* 14. barbati majores fluvii in nummis. *Del.* 110. neque ii tantum, qui in mare delabuntur. *ibid.* quandoque ſub formoſi pueri habitu depicti, ut Acragas, Hypſas, Melas. *ibid.*

Frictiones athletarum in gymnaſijs ante & poſt exercitia. *Pall.* 25. 29. eaedem e ſimplici oleo non mixto. *Pall.* 25. aliquando ex aqua cum oleo, quod laſſitudinibus conduceret. *ibid.* aliae cum copioſo, aliae cum exiguo, aliae ſine oleo. *Pall.* 29.

Fucus ad pigmenta adhibitus, an nativus, an fictitius. *Del.* 198. idem tinctorius ex aqua marina, eaque Cretica. *ibid.* de quovis pigmento dictus. *ibid.*

Fulminis ignea, & tenuiſſima mixtura. *Dian.* 118.

Furiarum ſacra non ſemper ἄοινα. *Pall.* 107.

G.

Galatarum ſeu Γαλατῶν nomen, ante Callimachum non legitur. *Del.* 184. Galatae amentes ac inſipientes. *ibid.* acuti, ſolertes, & ad capeſſendas diſciplinas dociles, juxta Themiſtium. *ibid.*

Gallorum enſes graves prae enſibus

ſibus Graecorum aut Romanorum. *Del.* 172. caeſim tantum ferientes. *ibid.* Gallorum immenſa corpora. *Del.* 174. Galli enſigeri. *Del.* 183. oblonga eorum ſcuta. *Del.* 184. Galli ad Delphos non uno cladis genere proſtrati. *Del.* 185. ſcuta eorum in aede Delphica adpenſa. *ibid.* Galli ad Delum caeſi, an iidem cum Gallis, qui Brenno duce Graeciam vaſtarunt. *ibid.*

Geraeſtium Euboeae promontorium. *Del.* 198.

Gigantes ac terrigenae dicti in Deos impii, ac furentes. *Cer.* 35.

Grandines frugibus a Daemonibus immiſſae. *Dian.* 125.

Gratiarum pepli a Cupidine furto ſubrepti. *Pall.* 70.

Gygaea palus in Lydia. *Dian.* 257. Gygaeus Cayſtrus. *ibid.*

H.

Hamadryades nymphae dictae, tanquam quercubus aliisve ſilveſtribus arboribus coaevae. *Del.* 81.

Helena, Adraſtea, & Rhamnuſia de Nemeſi. *Dian.* 232.

Helice Achaiae urbs, non Boeotiae. *Del.* 100. maritima ac Neptuno Heliconio ab eo dicto ſacra. *Del.* 101. antiqua Ionum in Peloponneſo ſedes. *Del.* 101. ob violatos in Neptuni aede ſupplices, ejusdem ira abſorpta. *ibid.* & quidem terrae motu dicto Χασματία. *ibid.* idque ante pugnam Leuctricam. *ibid.*

Henna Siciliae umbilicus, non Atticae pagus. *Cer.* 15. 31. Cereris Hennenſis fano & cultu nobilitata. *Cer.* 15. eadem in illius urbis nummis ſignata. *ibid.* in iisdem crater ignem eructans, & violae flos, quid notent. *ibid.* legatio Romanorum in eam urbem, ad placandam Cererem. *ibid.*

Hercules e lato & toroſo pectore agnitus. *Dian.* 77. προπύλαιος, comes omnium Deorum dictus in antiquis lapidibus. *Dian.* 147. ejus voracitas, ebrietas, crater. *Dian.* 148. 160. Βουλάτης dictus. *Dian.* 150. ejus cum tauro Cnoſſio certamen. *ibid.* ſupra Oetam montem, & ſub quercu combuſtus. *Dian.* 159. e Diis communibus. *ibid.* πρῶτος Ἀγωνιστής in marmoribus antiquis. *Dian.* 160. Somnialis. *ibid.* ejus cum Dryopum Rege contentio. *Dian.* 161. ΟΠΛΟΦΥΛΑΞ in antiquis nummis dictus. *Del.* 64. Hercules Μηλων, ac unde appellatus. *Cer.* 11.

Heroës quomodo conſecrari dicti. *Dian.* 159. inter aſtra, aut in ſublunari parte locati. *ibid.* ſenium & quidquid mortale iis morientibus ademptum. *ibid.*

Heſperidum horti ad Oceanum Atlanticum feraces malis aureis ſeu Aurantiis. *Cer.* 11. Hercules mala ex Heſperidum arbore decerpens, in veteri nummo. *ibid.* cuſtos illius arboris ſerpens Ladon dictus, & Nymphae Heſperides. *ibid.* Atlas relicto tam diu coeli onere, aurea illa mala ab Heſperidibus, ſerpentis cuſtodis permiſſu pactus. *ibid.* adumbratum ea in re primae parentis malum ex arbore, ſer-

pentis ſtraſu in Paradiſo decerpentis, illudque Adamo largientis factum. *ibid.* ita ejuſdem ſerpentis caput, juxta eandem fabulam ab Hercule eliſum. *ibid.* eadem de decerptis ab Hercule Heſperidum malis narratio ad Joſuam Chananaeorum oves abigentem ab aliis relata. *ibid.*

Heſperia ultima, de Gallia. *Del.* 174. maxime de Occidentali Hiſpaniae littore dicta. *ibid.*

Heſperus Lunae bigis vectae habenas regens in antiquo marmore. *Del.* 169. equitans alibi dictus. *ibid.* ἀστὴρ αὔλιος, ac unde apud Apollonium Rh. dictus. *Del.* 174. Heſperus de Occidente dictus. *ibid.* hinc Heſperii, Afri, & regiones τῆς Ἑσπέρου aut Ἑσπέρου, de Occidentalibus. *ibid.* ſtellae Heſperiae pro iiſdem dictae. *ibid.* Heſperus ſignatus in nummis Locrorum Opuntiorum: alius in nummo Locrorum Ozolarum. *Del.* 303.

Hierophantides Cereris ſacerdotes in Eleuſiniis. *Cer.* 43. alibi Minervae. *ibid.*

Hippolytus poſt mortem a Troezeniis conſecratus.

Hymenaeus εὔχης & εὐχαίτης, ac unde dictus. *Del.* 296.

Hymni antiquiſſimum poëſeos genus, *in obſerv. prim. ad initium.* ad Deorum laudes celebrandas. *ibid.* excepto amore. *in inſcript. in Jov.* primus eorum apud Graecos auctor. *in obſerv. prim. ad initium.* Hymni in Apollinem auctor Cinaethus. *ibid.* Homerus juxta Thucydidem. *ibid.* hymni inferis etiam Diis dicati. *ibid.* Furiis quoque. *ibid.* nulli

Hymni in Feſto Laconum Hyacinthia dicto. *in inſcript. in Jov.*

Hymni pars ſacrorum, ante & poſt libationem. *Jov.* 1. ſacri dicti. ᾄσματα, ᾠδαὶ, προσόδια, προσῳδία, προοίμια de iiſdem. *ibid.* hymnorum pro Deorum ratione varia nomina, Μητρωακοὶ, Ἴυλοι, &c. *in inſcript. in Jov. in inſcript. in Dian.* hymni ſpeciatim de Jove dicti. *ibid.* peculiares hymni pro ratione Dei aut Feſti. *Jov.* 1. alii μυθικοὶ, γενεαλογικοὶ, κλητικοὶ. *in inſcript. in Dian.*

Hymni ad tibiam cantati. *Jov.* 1. *Del.* 304. ad lyram itidem ſeu citharam. *Jov.* 1. *Pall.* 66. cum ſaltatione & ſine ſaltatione. *Jov.* 1. *Del.* 306. hymnorum cantores, Ὑμνῳδοὶ, Σοφῳδοὶ. *Jov.* 1. delecti iidem e primoribus civitatis. *ibid.* pueri a teneris hymnos cantare docti. *Jov.* 1. *Apoll.* 6. agones & praemia ὑμνῳδοῖς conſtituta. *Jov.* 1. *hymnorum* conditores, ὑμνογράφοι. *in obſerv. prim. ad initium.*

Hymni plerique a Diis dati juxta Julianum Imperatorem. *Del.* 304. Dii in fine hymnorum invocati, ut iis faveant. *Dian.* 268. iidem nuncupatis in eam rem verbis vulgo definentes. *Pall.* 139. in ſacris gentilium, vel ante eadem, vel in eorum medio, vel in fine acclamati. *Cer.* 2. Hymnus cur in Inſulam Delum a Callimacho ſcriptus. *ad inſcript. hymn. in Del.*

Hyperborei populi an extiterint. *Del.* 281. an ita dicti quaſi ſupra boream, vel ab anti-

antiquo Sueonum Rege Boreo & Borea. *ibid.* Apollinis cultores. *ibid.* urbs apud eos Apollini ſacra. *Del.* 283. feſta ibi in honorem Apollinis & Aſinorum hecatombae. *ibid.* gens ea ab Apolline frequentari dicta. *ibid.* Apollo ab Hyperboreis cultus an idem cum Baal Sephon. *vide* Apollo.

Hyperborei prope montes Riphaeos. *Del.* 282. juxta alios ad Oceanum, vel in Aſiatico littore. *ibid.* vel ad mare Euxinum, aut ad paludem Maeotida. *ibid.* cum Arimaſpis confuſi. *ibid.* Hyperboreorum regio haud alia juxta Rudbeckium, quam Sueonia, vel Uplandia. *ibid.* primitiae in Delum ab Hyperboreis quotannis miſſae. *vide* primitiae.

Hyperboreorum virgines, quae ſacrorum primitias in Delum detulerunt, Opis, Loxo, & Hecaerge. *Del.* 292. duae apud alios, Opis, & Hecaerge. *ibid.* in eaſdem hymni in Delo cantari ſoliti. *ibid.* eaedem Hyperboreorum virgines, Boreae filiae. *Del.* 292. 293. Hyperboreorum juvenes in Delum appulſi, & περφερέες dicti. *Del.* 293. honores ibi iiſdem & virginibus Hyperboreorum tributi. *Del.* 295. 297.

Hyſtrix, fera terribilis, cujus in Libya proventus. *Dian.* 96. ejus latibula. *ibid.*

I.

Icarus Inſula, Doliche prius dicta. *Dian.* 187. a Diana dilecta. *ibid.* alia Icarus inſula in ſinu Perſico, in quam advecta Dianae Tauricae ſacra. *ibid.*

Ida & Adraſtea inter Jovis nutrices. *Jov.* 33.

Jejunia Gentilium ad inſtar Judaicorum, ſervata uſque ad heſperi exortum. *Cer.* 6. qualia in Mithrae, Iſidis, aut Cereris Theſmophoriis. *ibid.* jejunium tertia Theſmophoriorum die a mulieribus ſacrum celebrantibus ſervatum. *Cer.* 7. Νηστεία idem dies inde dictus, & dies moleſtiſſima. *Cer.* 12. 18. Judaicum jejunium eodem menſe celebratum. *Cer.* 12.

Ignis aeternus in templo Apollinis Καρνείου apud Cyrenaeos. *Apoll.* 83. item in templo Delphico, & Jovis Ammonis apud Libyas. *ibid.* an vero ſolum lampas accenſa. *Apoll.* 84.

Imbraſus Sami fluvius. *Del.* 48. Parthenius primum dictus. *ibid.*

Inachus antiquiſſimus Argivorum Rex. *Del.* 74. item fluvius Argolidos, ac unde decurrit. *ibid.* *Pall.* 50. alius Epiroticus, ſeu Amphilochicus, ac unde ita dictus. *ibid.* Argivus Inachus Alcmaeon primum dictus. *ibid.*

Incudes Vulcani in Lipara, Lemno, Euboea. *Dian.* 48.

Inferiae liberis a parentibus praeſtitae luctuoſae. *Dian.* 126.

Inopus Deli fluvius. *Dian.* 171. cur dictus Aegyptius. *ibid.*

Inſanus, inſane, inſanire, pro vehemens, valde, aut vehementer amare. *Cer.* 29.

Inſtrumenta Muſica, Deorum inventa credita. *Dian.* 245. alia ἐμφυσώμενα, ſeu ἐμπνευστὰ, quae

Digitized by Google

quae inflantur; alia ἔντατα & πολύχορδα, quae fidibus tenduntur. *Dian.* 243. *Del.* 253. ἐμπνευστὰ faciliora τοῖς ἐντάτοις. *Dian.* 243. alia muta ſine adhibito cantu. *Del.* 253. majoris artis habitum inſtrumenta ἔγχορδα digitis ſine plectro pulſare. *ibid.* pleraque ex Oriente ad Graecos profluxere. *Dian.* 245. hinc barbara eorum & Phoeniciae aut Syriacae originis nomina, ut νάβλα, σαμβύκη, &c. *ibid.* *Del.* 253.

Inſulae in Dianae tutela. *Dian.* 37. terrae motibus a continenti avulſae. *Del.* 30. 32. aut abſorpto mari in continentem verſae. *Del.* 31. 32. Neptuni tridente ſciſſae. *Del.* 32. in mari repente enatae. *ibid.* terrae adluviones in fluviis, aut lacubus. *ibid.* omnes in mari prius errantes, juxta quoſdam. *Del.* 35. earum exempla. *Del.* 36. hinc Saliares & Saltuares quaedam dictae. *ibid.* Inſulae quaedam & urbes quando primum muris vallatae. *Del.* 24.

Invidia pro invido. *Apoll.* 107.

Io, Junonis aeditua. *Del.* 74.

Jovis in Creta mortui teſtamentum. *Jov.* 8. capra ejusdem ibi nutrix. *Jov.* 50.

Iſis ut frugifera Dea ab Aegyptiis culta. *Cer.* 1. corona ejus ſpicea. *ibid.* ciſta, aliaque ei cum Cerere communia. *ibid.*

Iſmenus Thebarum fluvius. *Del.* 78. Iſmenium Apollinis oraculum, Ἰσμηνὸς & Ἰσμήνιος ob metrum. *Del.* 77.

Judicia de caede ſub dio, & quare apud Athenienſes. *Cer.* 118.

Junonis ſtella dicta de Veneris ſtella. *Dian.* 164. Junoni Aſſyriae, Junoni Dolichinae, in antiquis monumentis. *Dian.* 187. Juno Φωσφόρος. *Dian.* 204. Junonis Samiae velatae cum calatho, & verubus ſuffultae ſimulacra in nummis. *Dian.* 228. *Del.* 48. Juno Lucina, Opifera, partus accelerans. *Del.* 60. 61. ἐκλοσμία in Elide culta. *Del.* 64. Junonis Argivae nomen & ſimulacrum in Graecis nummis, *Del.* 74. ejusdem feſtum Ἡραῖα dictum. *ibid.* Junonis clypeus, de agone apud eosdem Argivos dictus. *vide* Clypeus.

Jupiter ſemper imperans. *Jov.* 2. Rex Regum. *ibid.* a quo juris fons, & juſtitia. *Jov.* 3. Νεμέτωρ. *ibid.* ΚΡΗΤΑΙΟΣ & ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ. in nummis. *Jov.* 4. 34. 55. an in Idaeo vel Dictaeo Cretae monte natus. *Jov.* 4. juxta alios in Arcadia. *ibid.* ejus ſpelunca in Lycaeo monte. *Jov.* 13. in Boeotia quoque ac Thebis, aut apud *Meſſenios & Argis* in Achaia, *juxta alios*, natus. *Jov.* 7. Ἰδαῖος in nummis, an a Cretae vel Phrygiae monte? *Jov.* 6. Jovis ſepulcrum in Creta. *Jov.* 8. faſciae in antro Cretenſi ſervatae. *Jov.* 33. Jugiter ſine, non principio carens. *Jov.* 9. immo nec ſine juxta Sophoclem. *ibid.* ſui ipſius creator dictus. *Jov.* 10. Jupiter puerulus globo ſtellato inſidens. *Jov.* 47. Αἰγίοχος unde dictus. *Jov.* 49. ejus in nummis ſub platano in agro Gortynenſi cum Europa concubitus. *ibid.* melle & lacte nutritus. *ibid.* JOVI CRESCEN-

TI

TI & ΘΕΟΣΙΟΣ ΚΡΗΤΑΙΟΣ, de Jove puero, & JOVE JUVENE in nummis. *Jov.* 15. 26. 27. barbatus vulgo in aliis nummis. *Jov.* 26, 27. Juppiter modo primogenitus, modo ultimus inter fratres naſcendi ordine dictus. *Jov.* 54.

Juppiter Deus, Auguralis, & Oraculorum praeſes. *Jov.* 69. *Pall.* 121. ΑΚΡΑΙΟΣ in nummis. *Jov.* 82. *Del.* 70. in ſummitate montium cultus. *Jov.* 82. *Del.* 70. Ἐπόψιος, Inſpector. *Jov.* 82. Cuſtos in nummis. *Jov.* 81. Jovi Domeſtico in inſcriptionibus. *ibid.* JOVI EXSUPER. & EXSUPERANTISSIMO in nummis, & lapidibus. *Jov.* 91. *Cer.* 139. idem Ὕπατος, Καθυπέρτερος dictus. *Jov.* 91. bona a Jove, mala a Plutone profecta. *ibid.* hinc Juppiter Ἀπήμιος, Ἀλεξητήριος, Ἀποτρόπαιος. *Jov.* 92. ſimul cum dicto perficiens, Τέλειος, Τελειότατον κράτος. *ibid.* *Pall.* 135. nomine, quo ei placet, invocandus. *Dian.* 7. equi Nyſaei. *Dian.* 165. JOVI DOLICHENO in antiquis monumentis. *Dian.* 187.

Juppiter violatorum hoſpitum vindex. *Dian.* 123. Jovis cum JUNONE nuptiae inter Euphratem ac Tigrim celebratae. *ad inſcript. hymn. in Pallad.* in quibus aut vicinis locis primorum parentum hymenaei in ſacris litteris. *ibid.* Jovis cum Metide, dein cum Themide congreſſus, ante eductam e capite Minervam. *Pall.* 134. quae fabula a Stoicis & Chryſippo arrepta, a Galeno exploſa. *Pall.* 135.

Juramenta Athenienſium per Jo vem, Minervam, Apollinem. *Apoll.* 68. aut per Jovem, Apollinem, Cererem. *ibid.*

K.

K & Z litterarum apud Grae cos transpoſitiones.

Κάρνεια feſtum Apollinis apud Spartanos, ac inde apud Colonias ab iis deductas. *Apoll.* 71. 72. inde etiam apud Cyrenaeos. *Apoll.* 78.

Κυνοσουρίδες, Lacaenae canes. *Dian.* 94.

L.

Lacedaemoniae ſtellae, de duobus Caſtoribus ſeu Dioſcuris. *Pall.* 24. eaedem in nummis. *ibid.*

Lagnea, fons in Argolide. *Pall.* 46.

Lamiae, μορμολύκεια infantium. *Dian.* 67.

Lariſſa caput Theſſaliae. *Del.* 104. equus in illius urbis nummis ſignatus. *ibid.* ΛΑΡΙΣΑ & ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ, cum uno σ in nummis. *ibid.* duae Lariſſae in Theſſalia; una maritima, ubi Acriſii ſepulcrum. *ibid.* arx Argis, Lariſſa. *ibid.* Lariſſae Theſſalicae nomen a Lariſſa Pelaſgi filia. *ibid.*

Larvae, & alia infantium terriculamenta. *Dian.* 69.

Latona in Lycia parturiens. *Del.* 41. in eam profecta poſt Apollinis in Delo partum. *ibid.* Xanthus fluvius e terrae ſolo ab ea ibi eductus. *ibid.* templum ejus. *ibid.* Latona in Atticae Iſthmo Zoſtere inde dicto,

Digitized by Google

dicto, partui vicina, Zonam ſolvens. *Jov.* 21. *Del.* 209. Latonae fanum & ſimulacrum in Delo. *Del.* 326. ejus alibi extra Delum cultus. *ibid.* ΛΗΤΩ, & ejus feſtum ΛΗΤΩΕΙΑ in nummis Tripolitarum ad Maeandrum. *ibid.*

Lavacrum Palladis Argis quotannis, & quo ritu celebratum, *ad inſcript. hymn. in Pall.* quo fine. *ibid.* lavacrum Rheae quale. *ibid.* lavacra ſeu lotiones ſolemnes aliorum Numinum ſeu ſimulacrorum, & quibus de cauſſis inſtituta. *ibid.* iis inter alia recreari, & propitia reddi Numina credita. *ibid.*

LAVATIO & LOTIO in vetere urbis Romae Kalendario, *ad inſcript. hymn. in Pallad.* lotiones in aquis limpidis, inter meretricis notas apud Ezechielem. *Pall.* 19. lavandi & ungendi miniſterium a quibus olim praeſtitum. *Pall.* 1.

Laureati templi Delphici poſtes, adytum, ara, & qui ad eam accederent, item tripus, Phoebas ipſa. *Apoll.* 1. *Del.* 94. Vates laureati. *ibid.* laureati Apollinis Iſmenii cultores apud Thebanos. *ibid.* laurus Apollini ſacra. *ibid.* idem laurea coronatus, & lauri ramum dextra tenens. *ibid.* corona e lauro praemium in Pythiis victorum. *ibid.* an cadem laurus petita, e monte Parnaſſo, an e Tempe Theſſalica. *ibid.* 111. laurus Delphica & laurus Cypria. *ibid.* priori coronati juxta Plinium victores Delphis, & Romae triumphantes. *ibid.* lauro conſitae Penei ripae. *Del.* 111. e lauri ramis erecta primum Aedes Delphica. *Del.* 94.

Leaena unipara credita, & cujus partus matris uterum diſcerperet. *Del.* 120. Leaena ac leones in monte Theſſaliae Pelio. *ibid.* leaena feritate ac robore alia vincens animalia. *Cer.* 53.

Lebes Theſprotius, non ſilens, ſeu aeriſonus. *Del.* 286. idem cum aere Dodonaeo. *ibid.* male eadem a Theodorito diſtincta. *ibid.* lebes ille non amplius ſonorus aevo Strabonis. *ibid.* lebetes de urnis dicti. *ibid.* aerei lebetes juxta tripodas, agonum apud Graecos praemia. *ibid.*

Lelantus campus in Euboea. *Del.* 289. ibi inſignes aquae, & metalla auri & ferri. *ibid.*

Lemnus Vulcani inſula dicta, & Vulcania. *Dian.* 47.

Lentiſcus, ſeu e lentiſco corollae, cur in Dianae Dictynnae ſacris uſitatae. *Dian.* 201. lentiſco abundans Creta. *ibid.*

Leones in Europa *in monte* Theſſaliae *Pelio. Cer.* 52.

Leonibus abundans Cyrenaicus tractus. *Apoll.* 91, 92. incantationibus Batto ab Apolline datis iidem fugati. *ibid.* leones an in Europa tantum inter Acheloum & Neſtum fluvios, ſeu in Epiro aut Moloſſide. *Cer.* 52. an iidem Libycis praeſtantiores. *ibid.* ſuperciliis terribiles. *Cer.* 53.

Leporum venationes adhibitis retibus, & cum clava. *Dian.* 2. eadem venatio Dianae familiaris. *ibid.* leporinus ſomnus, apertis & immotis palpebris. *Dian.* 95.

Lerna in Argolide palus, fluvius,

vius, ac fons apud veteres. *Pall.* 46. urbs itidem, Argis XL ſtadiis diſſita. *ibid.* Lerna, & Lernaei de Argis & Argivis. *ibid.* Lerna fons Corinthi. *ibid.*

Lex Graecis unde dicta. *Cer.* 19. leges Romanorum inciſae Romae in aede Cereris; apud Athenienſes, in aede Matris Deum. *ibid.* legum condendarum origo ad Deos ab Ethnicis relata. *ibid.* hinc legum latores divinis honoribus a Graecis & a Getis etiam culti, *ibid.* Moſes latis legibus, immortalitatem conſequutus a Philone dicitur. *ibid.*

Lipara Aeolidum Inſularum princeps. *Dian.* 47. ſacra Vulcano. *ibid.* idem in nummis illius inſulae ſignatus. *ibid.*

Loca quaedam prae aliis a Diis dilecta. *Cer.* 30.

Longaevitas praemium piorum ac juſtorum. *Dian.* 132. Tireſiae cum auguratus ſcientia a Pallade dari dicta, & quare. *Pall.* 127. 128.

Luci prope aras, ac intra templorum ambitum, unde luci Deorum dicti. *Dian.* 38. umbroſi, ac inde ψυκτῆρες appellati. *Dian* 38. tolli & vaſtari a Deo juſſi. *ibid.* luci pinu, platano, abiete, cupreſſu, lauro, olea conſiti. *Pall.* 61. quandoque odoriferis arboribus. *Dian.* 38. *Pall.* 61. luci ad ſacras Panegyres vulgo dilecti. *Pall.* 61.

Lucina dictamno coronari ſolita. *Jov.* 12. qualia ejus ſimulacra. *ibid.* Εἰλείθυιαι illius obſtetrices. *ibid.*

Lues armentis, terrae frugibus, aut urbium incolis ob admiſſa ſcelera a Diis immiſſae. *Dian.* 125.

Lunae argentum inter metalla attributum. *Dian.* 111. hinc Lunae montes dicti argentei. *ibid.* luna vetus Byzantinorum numen, ac inde in eorum nummis ſignata. *Dian.* 114. Lunae lumen aliis eidem proprium, aliis a ſole; aliis cum proprium, tum a ſole oriri dictum. *Dian.* 117. 118. Luna bigis vecta, e mari prodiens. *Dian.* 141. eadem bigis vecta, ducente Heſpero in antiquis monumentis. *vide* Heſperus.

Luſciniae pullos ademptos deflentis obvia apud Poëtas comparatio. *Pall.* 94.

Lynces in India, Mauritania, Thracia, Arcadia. *Dian.* 89. lyncum venatio. *ibid.*

Lyncurium lapis, an e concreta lyncis urina. *Dian.* 89. color lapidis hyacinthinus. *ibid.* eo lapide ad ſigilla uſi veteres. *ibid.*

Lyra & cithara promiſcue olim ſumpta. *Del.* 253.

Lyttus urbs Cretae, aliis Lyctus. *Apoll.* 33.

M.

Macedonum gloſſae peculiares. *Del.* 150.

Machinae obſidionales ad aſcendendum in urbem obſeſſam. *Del.* 22.

Maenalus mons Arcadiae, unde Maenalia Atalanta venatu ſe ibi exercens. *Dian.* 224.

Maconia, ſuperior Lydia, ad quam mons Tmolus. *Del.* 250 hinc Macones a Lydis inferio-

Digitized by Google

riſtibus, ſeu ad mare vergentibus diſtincti. *ibid.*

Magadis inſtrumentum multis chordis tenſum. *Del.* 253. & quidem ad tibiae modos. *ibid.* hinc dubitatum, an pro cithara, vel pro tibia habendum. *Dian.* 245. *Del.* 253. nominis origo tradita ab Hebraea voce meged, megedim de re pretioſa, & eximia. *Dian.* 245.

Mala aurea, ſeu aurantia in ſacris Bacchi, eadem in ſacris Rheae, ac in Cereris Eleuſiniis vetita. *Cer.* 11. mala aurea an tria, vel plura ab Hercule ex Heſperidum horto dicantur decerpta. *ibid.*

Mamma pro nutrice, ac unde mammae dictae ab infantibus matres. *Cer.* 96. nutrix viciſſim pro mamma & uberibus dicta. *ibid.*

Manipulus ſpicarum in ſacris Cereris oblatus. *Cer.* 20. a Deo ante apud Hebraeos, indicta ea de re lege. *ibid.* ejus magnitudinis, & e quibus frugibus conſtaret idem Hebraeorum manipulus. *ibid.* talis manipulus ſignatur in nummo regis Agrippae. *ibid.*

Manus in periculis ad Deos tollere ſoliti Gentiles. *Del.* 107.

Mars Thracum Deus. *Del.* 63. ejus habitus, & inſignia in antiquis nummis. *Del.* 64. haſta peculiare ejus inſigne. *Del.* 64. 136. item clypeus. *Del.* 136. ΘΕΟΣ ΟΠΛΟΦΟΡΟΣ & MART. VICTOR. in nummis. *Del.* 64.

Maſes mons in Argolide. *Pall.* 46.

Μεγαλάρτια, Cereris apud Delios, & Boeotos feſtum. *Cer.* 12. qua occaſione inſtitutum. *ibid.* a magnis panibus ibi adpoſitis dictum. *ibid.* prout oblati vaegrandes panes in feſto Pentecoſtes ſeu meſſis triticeae apud Hebraeos. *ibid.* panes propoſitionis adhuc majores, juxta Talmudicos. *ibid.*

Megalobyſi, caſtrati Dianae ſacerdotes. *Dian.* 6.

Mel cum lacte in mortuorum inferiis. *Jov.* 49. melle Soli libatum. *ibid.* Jovi & Baccho recens natis mel datum. *ibid.*

Meleagri venabulum, quo confecit aprum Calydonium, apud Sicyonios ſervatum. *Dian.* 220.

Meliacus ſinus, Meliacus populus, Meliades Nymphae pro Trachiniis. *Del.* 287.

Melie Nympha Thebana. *Del.* 80. Oceani filia, e qua & Apolline genitus Iſmenus. *ibid.* e μελιῶν, ſeu fraxinorum proventu dicta. *ibid.*

Μέλισσαι Cereris ſacerdotes. *Apoll.* 110. *Cer.* 43. item ſacerdos Delphica. *Apoll.* 110.

Menſae quadrupedes in Graecorum agonibus cum impoſitis deſuper palmis, coronis, aliiſque agonum praemiis. *Del.* 90. menſae Delphicae ad ſacrorum uſum, aut alibi ad earum exemplum. *ibid.* eaedem pro abaco ad pocula, cibos, fructus. *ibid.*

Mercurius Lucrorum potens in lapidibus. *Dian.* 68. gratiae largitor. *Dian.* 69. cinereus, & fuligine obſitus. *ibid.* non Coeleſtis, ſed Nocturnus, *ibid.* idem triceps. *ibid.* Communis. *Dian.* 70. προπύλαιος, & Στροφαῖος, ad portas, ſeu janua-

Digitized by Google

januarum cardines, vel in veſtibulis erectus. *Dian.* 141. Ἀκακήσιος, & unde dictus. *Dian.* 143. Miniſtrator, Δόλιος. *ibid.* Χθόνιος, Coeleſtis, Pacifer. *ibid.*

Meropis, Coorum Inſula, & Meropes de Cois. *Del.* 160. a Merope eorum rege. *ibid.* *vide* Coos.

Merops Coorum Rex. *Del.* 160.

Miletus Apollini ſacra. *Dian.* 226. item Dianae, ut Ἀρχηγέτῃ, ſeu coloniae illius duci. *Dian.* 226. 227. deducente coloniam Neleo Athenienſi, unde urbs Nelei dicta, & incolae Neleidae. *Dian.* 226. feſtum inde Mileti celebratum Νηλήϊα. *ibid.* Mileti antiquiores conditores, & varia ejus nomina. *ibid.* & 227.

Milo taurum humeris geſtans in veteri gemma. *Dian.* 150.

Mimas mons minoris Aſiae, e regione Inſulae Chii. *Del.* 67. non Thraciae mons. *ibid.* ad mare extenſus. *ibid.* nubiloſum ejus jugum. *ibid.* Mimas gigas. *ibid.*

Minerva Πολιὰς Athenis & apud Cretenſes culta. *Pall.* 53. eadem Πολιοῦχος & Ἀκραία, quod prima urbes & arces ſtruxerit. *Pall.* 53. eadem Πυλαία, & Πυλαῖτις, quod ſimulacra ejus ad urbium portas erigerentur. *ibid.* inde Ὄγκα & Ὁμολωΐς eadem apud Thebanos, a totidem Thebarum portis culta. *ibid.* Κλῃδοῦχος, ſeu clavigera, & earum appellationum ratio. *ibid.*

Minerva Itonia in Coronia Boeotiae culta, & agones eidem ſacri. *Pall.* 61. *Cer.* 75. eadem Ἰτωνία, Ἰτωνὶς, & Ἰτωνιὰς, dicta. *Cer.* 75. Minerva non Victrix ſolum aut Νίκη, ſed Pacifera etiam in antiquis monumentis. *Pall.* 74. eadem montes, & receſſus quaerens. *ibid.* Minerva venatrix. *Pall.* 91. Φωσφόρος, ſeu Lucifera juxta Dianam dicta: item Παιωνία & Ὑγιεία Athenis culta, uti & Σώτειρα. *Pall.* 98. Minervae Προναίας ſacellum & ſimulacrum Delphis. *Pall.* 121. Fatidica dicta ac oraculis Delphicis praefecta. *ibid.*

Minervae cum Jove omnia communia. *Pall.* 131. Minerva Τέλειος. *ibid.* cur e vertice Jovis nata dicitur. *Pall.* 135. & quidem Metide prius a Jove inglutita. *ibid.* ad dextram Jovis ſedens. *Pall.* 132. 133. an id ad myſterium conjunctae Patris & Filii in agendo virtutis reſpexerit. *Pall.* 133. potius ad ſapientiae ac prudentiae cum divina potentia concentum. *ibid.* Minerva ſine matre nata. *Pall.* 134. ei multa cum Vulcano communia. *ibid.*

Minos amore Britomartidos nymphae ardens, eamque perſequens. *Dian.* 191. juris & aequi cultor, ab aliis injuſtus dictus. *Dian.* 194.

Modius cum ſpicis in nummis Alexandriae quid notet. *Cer.* 2.

Montes Diis ſacrati, & ſacri inde dicti. *Del.* 70. & quidem eorum vertices. *ibid.* Dii & Deae montium appellati. *ibid.*

Monumenta de proſtratis hoſtibus, vel immanibus feris, in Deorum fanis aut antris, ſeu in σηκοῖς, ad id deſtinatis ſervari ſolita. *Dian.* 220. 220.

Morbi e nimia repletione. *Cer.* 68. e canino appetitu. *ibid.*

Mularum tenſae, quibus conſecrati Caeſares vel Auguſtae vehebantur. *Cer.* 121.

Mulorum uſus an antiquior apud Graecos, quam apud Hebraeos. *Cer.* 108.

Muſicam edocti Graecorum pueri. *Apoll.* 8. muſica organica ac vocalis in veterum ſacris. *Dian.* 243. hinc inſtrumenta muſica in manibus Deorum collocata, cithara, tibia, fiſtula. *ibid.*

Mycale mons ſupra Samum. *Del.* 67.

Mygdonius Meſopotamiae fluvius, ad quem Antiochia Neſibi alias dicta. *Del.* 207.

Myrica uſi veteres ad vaticinia. *Apoll.* 1.

Myrrha Arabica perfuſi olim crines. *Apoll.* 38. hinc myrrheus crinis, myrrha unctus. *ibid.*

Myrtoſium, promontorium Libyae. *Apoll.* 91.

Myrtus Dictynnae & Junoni inviſa, & quare. *Dian.* 201. corona e myrto propria tamen Ἡραίων apud Argivos. *ibid.* item in Eleuſiniis, quod ex Oriente hauſtum. *Cer.* 45. & in Cretenſium feſto Europae ſacro dicto Ἑλλώτια. *Dian.* 201. Cereri & Veneri communis. *ibid. Cer.* 45. in Ponto ad uſus ſacros expetita, neque ibi tamen naſcens. *Dian.* 201. in inferiis adhibita. *Dian.* 203. hinc myrti frondibus coronatae Deorum arae a moritura Alceſtide. *ibid.* item apud Thebanos in agonibus ad Iolai tumulum inſtitutis. *ibid.*

N.

Navigium, quo Theſeus ſalvus Athenas rediit, Athenis ſervatum. *Dian.* 229.

Nautiorum gens apud Romanos Minervae ſacra procurans. *Pall.* 39.

Nebrophone una e Dianae nymphis ab hinnulorum venatione dicta. *Dian.* 95.

Neceſſitas magna Dea. *Del.* 122. nec Deum poſſe ei repugnare. *ibid.* Neceſſitas Platonicis, naturalium rerum effectio. *ibid.* aliis inevitabilia Dei decreta. *ibid.* Jupiter & neceſſitas idem. *ibid.*

Neda inſer Jovis nutrices. *Jov.* 33.

Nemeſis Diis tribuitur a Poëtis, non φθόνος. *Apoll.* 107. poſterior quandoque de Diis etiam dicitur. *ibid.* Leda, Helena, Adraſtea, & Rhamnuſias dicta. *Dian.* 232. item Οὖτις, & in nummis OPI AUG. *Dian.* 204. cubitum ad os attollens in nummis. *Del.* 107. aut cubiti menſuram manu in iis tenens. *ibid.*

Neptunus Γαιήοχος, Σεισίχθων. *Del.* 30. ejus tridens, locus eo nomine ſeu Τρίαινα Argis dictus. *Del.* 31. unde tridens, aut trifida haſta Neptuno tribuitur. *ibid.*

Nicander Colophonius vere dicitur. *Apoll.* 70.

Niciae Athenienſis ſplendida in Delum θεωρία. *Del.* 279. 314.

Niger, Nigris, de Nili alveo dictus. *Cer.* 11.

Nili ſimulacra e nigro lapide. *Jov.* 19. *Dian.* 101. aqua limoſa. *Apoll.* 109. *Dian.* 101. bis terve percolata, pura efficitur.

Digitized by Google

ſicitur. *Apoll.* 111. *Dian.* 101. niger ſeu nigris μέλας, ac ſichor Hebraeis dictus. *Dian.* 101. unde Nili incrementa, an e liquefactis nivibus, aut aeſtivis Aethiopiae imbribus. *Del.* 207.

Nominum multitudo inter Deorum praerogativas. *Dian.* 7. unde orta. *ibid.* quibus numinibus maxime tributa. *ibid.*

Νόμοι ſeu nomi non dicti ſolum in Apollinem hymni. *Del.* 304. certis legibus adſtricti, unde iis nomen. *ibid.* de cantu ad citharam. *ibid.*

Nudipedalia in publicis ſupplicationibus quando indicta. *Cer.* 125. in luctu apud Hebraeos. *ibid.*

Numerans pecora, de paſtore apud Hebraeos dictus. *Cer.* 87.

Nupturae virgines Dianae & Parcis comae primitias offerentes. *Dian.* 23. *Del.* 297. Opi & Hecaergae apud Delios. *Del.* 292. apud Argivos in Minervae templo. *Pall.* 1. Dianae juvencam immolabant. *Dian.* 6. *Del.* 297. Veneri apud Hermionenſes ſacra facientes. *ibid.*

Nymphae Oceaninae, ſeu marinae. *Dian.* 13. item Oreades, ſeu Montivagae, Silveſtres, Pratenſes, Paluſtres, Fluviatiles, Fontanae, Lucinae. *ibid.* *Dian.* 18. Nemorenſes, Naiades. *Dian* 13. Dianae comites. *ibid.* de Nymphis Fontanis, ſeu fontium Geniis. *Dian.* 15. Nymphae αὐτόχθονες. *Del.* 80.

Nymphae quercubus coaevae. *Del.* 83. juxta alios, immortales, & ſenii expertes. *Del.* 82. iis tanquam locorum geniis arae & ſimulacra erecta. *Del.* 83. Nympharum ἐπίπνοιαι ſeu adflatus. *ibid.*

O.

O in υ mutatum Aeolicae, ὄνομα, ὄνυμα, &c. *Cer.* 58.

Oculi dicti de rebus cariſſimis, aut hominibus maxime fidis. *Dian.* 211.

Olea odorifera. *Apoll.* 38. e nardo, myrrha. *ibid.* e balſamo. *ibid.* e croco. *ibid.* ex uno aromate, non e pluribus, ſicut unguenta. *Apoll.* 39. Olea Deliaca, ad quam enixa eſt Latona. *Del.* 262. 322.

Olea Athenis in Palladis arce primum nata, eaque nunquam marceſcens. *Pall.* 26. hinc arbor & ſilva Palladia, de olea. *Pall.* 26. in Salamine oleae ramus Minervae primum oſtenſus. *ibid.* Oleae ſacrae Athenis prope Academiam, unde oleum in Panathenaeis. *ibid.*

Olen Lycius auctor Hymnorum in Delum. *Del.* 304. immo aliorum etiam hymnorum apud Graecos. *ibid.*

Oleum de ſimplici unguento, non mixto. *Pall.* 13. 16. eo fricati athletae in palaeſtris. *Pall.* 25. 29. oleum maſculum, ac unde ita dictum. *Pall.* 29.

Olympus Myſius. *Dian.* 117. Myſiae, non Europaeae, ſed Aſiaticae. *ibid.* item Macedonicus, Pierius. *ibid.* montes dicti Olympi in Lydia, Elide, Arcadia. *ibid.*

Opis una e Dianae comitibus. *Dian.* 204. ipſa Diana, ac unde ita dicta. *ibid.* Diana Opifera in nummis. *ſupra* in Dia-

na : item Οὖπις de Nemeſi. *vide* Nemeſis : ὄπις Ionibus Οὖπις, Doribus Ὦπις. *ibid.* Opis etiam Rhea ſeu Tellus. *ibid.* item una e tribus Hyperboreorum virginibus, quae in Delum venerunt. *ibid.*

Oracula Delphica conſulentes, quid obſervabant. *Apoll.* 45. quomodo eadem a vate Pythia reddita. *ibid.* verſibus plerumque Hexametris, rarius ſoluta oratione. *ibid.* vera oracula, quae e laureato Apollinis tripode edita. *Del.* 94. Oraculum Delium. *Del.* 89.

Orichalcum lucidum, de aere montano. *Pall.* 19. poſt aurum in majori pretio. *ibid.* idem quod aurichalcum, neque tamen ab auri mixtura. *ibid.* vice ſpeculi luculentiſſimi. *ibid.* multiplex orichalci uſus apud Veteres. *ibid.* an aliquod proprii generis metallum ita dictum. *ibid.* unde dictum orichalcum, & Salmaſii rejecta ea de re ſententia. *ibid.*

Ormenus Aeoli nepos, a quo Ormenium Theſſaliae oppidum, & Ormenidae. *Cer.* 76.

Ornatores & ornatrices in monumentis antiquis, eorumque officium. *Pall.* 21.

Orphei hymni elegantia Homericis inferiores, religione potiores, juxta Pauſaniam. *in prima obſerv. ad initium.*

Ortygia Delus unde dicta. *Apoll.* 59.

Ου pro υ Aeolice θυγάτηρ, & πυκινώτατον. *Pall.* 136.

Ω apud Doras pro ου, βωλὴ, μῶσα, pro βυλὴ, μῦσα. *Cer.* 83.

P.

Paean a Graecis ante pugnam cani ſolitus. *Apoll.* 21.

Pacis largitrix Ceres. *Cer.* 138. eadem ſub pacis ſeu Εἰρήνη nomine in antiquo nummo adumbrata. *ibid.* pax divitias largiens. *ibid.* ferens Plutum infantem apud Comicum. *ibid.* hinc Plutus Cereris *filius*, ac Pluto ejus gener *habitus*. *ibid.* pax Minervae aut Veneris munus. *ibid.* Pax Dei in ſacris litteris ; & Pax Auguſti in nummis. *ibid.*

Paedotribarum munus in Gymnaſiis. *Pall.* 25.

Palladium Athenienſium, & Trojanorum creditum e coelo lapſum. *Pall.* 39. an idem, vel diverſa exſtiterint. *ibid.* Palladium Trojanum a Diomede avectum, & varia de eo narratio. *ibid.* Aeneae a Diomede traditum, ac inde Romam translatum. *ibid.* alia Italiae loca, quae illud ſibi vindicabant. *ibid.*

Pallatis, *Argolidos ſcopulus* a recondito ibi Palladio. *Pall.* 42.

Palma a parturiente Latona in Delo adprehenſa. *Del.* 210. primitiva palma dicta. *ibid.* de fonte apud Argivos, juxta Plutarchum. *ibid.* palma ſoli ſacra, & ſenii expers. *ibid.*

Παμβοιώτια a Boeotis celebrata, ut Πανελλήνια, Πανιώνια &c. *Pall.* 61. eaque in veteri Labadenſium marmore ſignata. *ibid.*

Pan Νόμιος, Φιλόγραυ·ος. *Dian.* 87. montes Arcadiae incolens. *Dian.* 88. Arcadius Deus. *ibid.*

Pane-

Digitized by Google

Panacea ubi naſcatur, & in eadem ſecanda ritus. *Apoll.* 40.

Pangaeus mons in Thraciae ac Macedoniae confinibus. *Del.* 134. hinc utrique ab Auctoribus tributus. *ibid.* auri in eo & argenti metalla. *ibid.*

Papaver Cereri tributum, ac inde Cereale dictum. *Cer.* 45. idem inter myſtica Bacchi ſymbola. *ibid.*

Paraſiti ſeu Epulones Apollinis apud Athenienſes. *Del.* 314.

Parcae, Lucinae in puerperiis adſidentes. *Dian.* 22. *Pall.* 104. cum Lucina juncta. *Dian.* 22. Parcae, Lunae partes dictae. *ibid.* non nativitatis ſolum, ſed nuptiarum etiam curam gerunt. *Dian.* 23. a nupturis comae primitiae iis oblatae. *ibid.* earum & Furiarum ſacra ἄπυρα. *Pall.* 107.

Parnaſſus, varia illius vocis apud Graecos ſcriptura. *Del.* 93. Parnaſſus nivoſus. *ibid.* lauris conſitus. *Del.* 94.

Parthenius Arcadiae mons Pani ſacer. *Del.* 70. Telephi in eo ſacellum. *ibid.* Telephus ibi expoſitus. *vide* Telephus.

Parturientium ferarum dolores. *Del.* 120. parturientes feminae zonam Dianae ſolvunt. *Del.* 209. earum mos proxima quaeque arripiendi. *Del.* 210.

Paſſiva pro Activis uſurpari Atticis familiare. *Jov.* 55.

Pater proprie de Jove dictus. *Jov.* 94. de Baccho, nullo ad liberos reſpectu. *ibid.* *Dian.* 6. ſic Patres Patriae Imperatores. *Dian.* 6.

Patrica, ſacra Mithriaca. *Jov.* 94.

Peccata parentum in nepotibus ac tertia generatione punita. *Dian.* 122. peccatorum ſponte aut ab invitis vel ignaris commiſſorum, quae e poſterioribus veniam mereri cenſebantur. *ibid.*

Pecten Veneris ad diſcriminandos capillos aureus. *Pall.* 31. alii pectines ornatricum eburnei. *ibid.*

Pectides, inſtrumentum Muſicum fidibus tenſum. *Del.* 253.

Pegaſus traductus ad Jovis praeſepia. *Dian.* 164. 165.

Pelasgia de Argolide dicta, & Pelasgi de Argivis. *Pall.* 4. a Pelasgo antiquo Argivorum rege. *ibid.* idem terrigenae Palaechthonis filius, aut juxta alios Inachi. *ibid.* ab aliis Jovis & Niobes. *ibid.* Arcas ab aliis dictus. *ibid.* panis inventum an ei tribuendum. *ibid.*

Pelasgi de Theſſalis Phthioticis. *Pall.* 4. ab eodem Pelasgo Argivorum Rege. *ibid.* hinc Pelasgi Theſſali, qui in Italiam venerunt, Argis orti dicuntur a Dionyſio. *ibid.*

Peloponneſus, Pelopeis, & unde dicta. *Del.* 72. item Pelasgia, Aegialia, Apia. *ibid.*

Peneus antea ſtagnans, dein per convallem Tempe inter diſſectos montes in mare labens. *Del.* 105. tres alii Theſſaliae fluvii in eum confluunt. *Del.* 109. 110. inde magnus dictus. *Del.* 110. fluvii illius celebritas, & amoenitas. *Del.* 111. conſitae lauro ejus ripae, & inde Daphnes pater dictus. *ibid.* Phthiota & unde dictus. *Del.* 112. lentus ejus per Tempe fluxus, juxta alios citatus. *Del.* 114.

Pentecoſtes apud Hebraeos feſtum,

ſtum, ſeu feſtum meſſis, vel demeſſi tritici. *Cer.* 19. pro feſto Θεσμοφορίων ab Hebraeorum doctoribus habitum, & quare. *ibid.*

Pepli Dearum amictus. *Pall.* 70. variegatus Minervae peplus: in Panathenaeis. *ibid.* in luctu disrupti. *ibid.* iidem ſupra humerum dextrum, quandoque ad ſiniſtrum fibula nexi. *ibid.*

Perga Metropolis & Ἄσυλος in nummis dicta. *Dian.* 187. Diana Pergaea in iisdem. *vide* Diana.

Pheneos, urbs Arcadiae. *Del.* 71. Pheneatis quae bona á Cerere, & quare indulta. *ibid.*

Philadelphus natus in Coo Inſula. *Del.* 165. ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ de illo & Arſinoe in antiquis monumentis. *ibid.* in conſulendo celer, & in exſequendo promptus. *Jov.* 87. providentia in maximis & in minimis negotiis adminiſtrandis. *Jov.* 88. Galli ab eo proſtrati. *Del.* 187. Apollinis cultor, ejusque in eruditos & poëtas propenſio. *Del.* 189.

Philippi urbs ad radices montis Pangaei. *Del.* 134.

Phoebas Delphica tripodis operculo inſiſtens, dum oracula edit. *Del.* 89. ejus ritus reſpectus ad oraculum e Propitiatorio ſuper arcam, ſeu ejus operculum, conſuli a Moſe ſolitum. *ibid.*

Phocae marinae in terra pariunt. *Del.* 242. in deſertis ſpecubus, ubi foetus ſuos occultant, ac nutriunt. *ibid.* poſt duodecimum diem eos in mare deferunt. *ibid.* phocae ob mortuum catulum luctus. *ibid.*

Phocaea Aeolicae a Phoco conditore, aut a Phocis, & quare dicta, a Graecis Phocenſibus condita, ac inde primum Φωκία, incolae Φωκεῖς, poſtea Ionice Φώκαια, & incolae Φωκαεῖς, & Φωκαιεῖς dicti. Id ex antiquis nummis & auctoribus aſſertum. *Pall.* 24.

Phocaica laurus, & Phocaica manus a Lucano male de Phocica in Graecia dicta. *Pall.* 24.

Phthia ac Phthiotis, ubi regnavit Hellas, ac inde Ἕλλας & Ἕλληνες. *Del.* 112. Phthia tamen & Hellas Homero diverſa Theſſaliae oppida. *ibid.* Lariſſae adjacens. *ibid.*

Piaculare olim habitum ſub eodem tecto agere cum homicidis &c. *Cer.* 18. aut cibum cum iis capere, vel ſacris intereſſe. *ibid.*

Pinea corona in Dianae Dictynnae ſacris. *Dian.* 201. eadem virginitatis ſymbolum. *ibid.*

Pitana, urbs Macedoniae. *Dian.* 172. item Troadis, ſeu Aeolidos, Elidos & Laconica. *ibid.*

Plantae a locis, ubi proveniunt dictae. *Jov.* 22. & viciſſim a plantis loca. *ibid.*

Phyſadeia, una e Danai filiabus, & fons Argis. *Pall.* 47.

Platanus in Creta, ſub qua Jovis cum Europa concubitus in nummis Gortyniorum. *Del.* 262.

Pliſtus Delphorum fluvius. *Del.* 92. Pliſti inter Dacos & quales. *ibid.*

Pluto Ἕσπερος Θεὸς a Sophocle dictus. *Cer.* 8. lucus Plutonius, & adnexa feſtivitas, ei & Proſerpinae ſacra in Charonio Cariae prope Pyſiam antro. *Cer.* 9. eademque dicta in veteri nummo ΘΕΟΓΑΜΙΑ ΟΙ-

Digitized by Google

ΚΟΥΜΕΝΙΚΑ. *ibid.* Pluto alatus ab Euripide dictus. *ibid.* populorum deductor, Ἀγησίλαος, Ἀνάπομπος. *Pall.* 130.

Plutus idem cum Plutone, & promiſcue Πλούτων, & Πλοῦτος dictus, ab Atticis. *Cer.* 138.

Poëtae non ſemper veraces. *Jov.* 60. a Socrate e Republica ejecti. *ibid.* iis ſolemne urbes non priſcis, ſed uſitatis ſuo aevo nominibus appellare. *Del.* 72.

Poenae a Diis de ſceleratis ſumtae, ut a ſimilibus facinoribus alios deterreant. *Cer.* 32. poenis & calamitatibus iidem a Diis adflicti, ut utilitatem inde aliquam referant. *ibid.*

Polyxo, Tlepolemi conjux. *Cer.* 78. 79. alia Hypſipyles Lemni Reginae nutrix. *ibid.* alia, una Atlantidum, Zethi & Amphionis mater. *ibid.* una, Actorionis mater apud Callimachum. *ibid.*

Pompae Deorum e ſublimioribus aedium coenaculis, tectis, ſolitae conſpici. *Cer.* 4. nominatim Dionyſiorum apud Athenienſes. *ibid.* magnis ſumptibus & ſplendido apparatu peractae. *ibid.* magnus ad eaſdem vel comitum proceſſus, vel confluxus ſpectatorum. *ibid.* nominatim in Hyazinthiorum apud Laconas feſto. *ibid.* haud uno ritu, & pro diverſa Numinum aut populorum in iis colendis natura & indole peractae. *ibid.* ejus rei exempla. *ibid.* vaſa aliaque Diis ſacrata proferri in iisdem pompis ſolita. *Cer.* 121. eaque proprio ſingulis Diis ornatu. *ibid.* ſervatus idem ritus in Divorum apud Chriſtianos feſtis, & proceſſibus. *ib.*

Pontes, ponticuli, ad aſcenſum in urbem obſeſſam. *Del.* 22.

Populus, arbor Cretica. *Cer.* 38. uſus ejus in medicamentis. *ibid.* una in aditu ſpeluncae Idaeae, ad quam adpenſa donaria. *ibid.* inter arbores, ſub quibus Nymphae choreas agitabant. *Cer.* 39. umbroſa eadem, nempe alba, Herculi ſacra. *ibid.* eadem ſeneſcens anguſtiori folio. *ibid.* lucus e populis apud Phaeacas. *ibid.* populus Athenis in foro, ad quam conſtructum theatrum ad ludos ſcenicos. *ibid.*

Potus depravati appetentia.

Praepetes aves augurales boni ominis. *Pall.* 123.

Praeſens aut praeteritum verbum pro Futuro ſaepe apud Atticos adhibitum. *Del.* 204.

Praeſepia in coelo de ſtellis. *Dian.* 164. Jovis & Junonis praeſepe. *ibid.*

Praeſultor ſeu Chori dux. *Pall.* 67.

Praeſus urbs Cretae in nummis Πραισίων. *Dian.* 199.

Prata & paſcua in coelis dicta & quare. *Dian.* 164.

Precum variae ſpecies apud Gentiles, & quales eaedem. *Pall.* 139. omnium moratarum gentium circa ea ſtudium. *ibid.* praecipuus iis in Τελεταῖς ſeu myſteriis Graecorum locus. *ibid.* eaedem, quas Dii adimplerent, pictae. *ibid.*

Primatus urbium olim obſervatus. *Del.* 16. cur Delo inter Inſulas tributus. *vide* Delus.

Primitiae ſacrorum quotannis in Delum ab Hyperboreis miſſae. *Del.* 283. eaeque in triticea ſtipula. *ibid.* an eae pri-

mitiae frugum vel victimarum partes proſciſſae. *ibid.* cur ab Hyperboreis occultatae. *ibid.* eaedem primitiae a virginibus primum latae. *Del.* 292. dein ab aliis. *ibid.* per contermi-nos populos in Attica repoſitae, ac inde in Delum delatae. *Del.* 314.

Primitiae Hebraeorum in terra Iſraële e ſeptem ſpeciebus. *Del.* 283 frugum primitiae in ſacris Bacchi. *ibid.*

Principum cunctatio reprehenſa. *Jov.* 88.

Procne & Procris eadem. *Dian.* 209.

Prolepſis poëtis familiaris.

Propitius ſis mihi, conſueta in Gentilium hymnis & ſupplicationibus ad Deos formula. *Cer.* 139. ratio ejus rei a Jamblicho reddita. *ibid.* eadem a Callimacho in fine hymni in Cererem adhibita. *ibid.* & a publicano ad Chriſtum apud Lucam. *ibid.*

Proſerpinae raptus ſignatus in variis Ioniae, ſeu Proconſularis Aſiae locorum nummis. *Cer.* 9. locus illius raptus diverſimode traditus. *ibid.* allegorica ejusdem raptus ſignificatio. *ibid.* Proſerpinae corona e Narciſſo. *Cer.* 45.

Prytaneum apud Graecos in media urbis parte. *Del.* 325. Prytanea & Prytanes non Athenis ſolum, ſed paſſim in aliis Graecorum urbibus. *Cer.* 129. illaque in media urbium parte. *ibid.* Veſta in iisdem culta, & inde Prytanitis dicta. *ibid.* Prytanes itidem, ſeu Prytanitides mulieres in lapidibus antiquis. *ibid.*

Pſecadum in coma muliebri diſponenda ſtudium. *Pall.* 32. inde illae Veneri ſacrae. *ibid.*

Puerperarum & infantium recens natorum lavacra. *Jov.* 17. puerperii ritus, natum infantem, in terram proſternere, dein attollere. *Del.* 264.

Punica mala in Eleuſiniis & Theſmophoriis vetita. *Pall.* 28. non in Junonis aut Minervae feſtis, quibus conſecrata eadem mala. *ibid.*

Puniri a Deo iisdem, per quae quis deliquerit, a Gentilibus creditum. *Cer.* 64. exempla ejus rei in ſacris litteris. *ibid.* in Eryſichthone apud Callimachum. *ibid.* & 116.

Putei in Argolide a Danai filiabus reperti. *Pall.* 47. quae ejus rei ratio. *ibid.*

Pythia alibi quoque quam Delphis celebrata. *ad inſcript. hymn. in Del.* varia de loco Pythii agonis apud Graecos nomina. *Del.* 178.

Pythias vates prius virgo, dein nulla niſi quinquagenaria, & cum virginis cultu *oracula* proferens. *Pall. alia in Phoebas.*

Πυθὼ tam de ſede Oraculi Delphici, quam de ſerpente dicta. *Apoll.* 100, Python de Delphis, ſerpente, & vate ἐγλαστριμύθῳ. *Del.* 90. per anagrammatismum Typhon. *Del.* 91. Δελφίνης aut Δελφύνης dictus. *Apoll.* 101. *Del.* 91. etiam feminino genere a Poëtis. *Del.* 91. mari ejectus in Locrorum Ozolarum regionem. *Apoll.* 101. templi & tripodis Delphici cuſtos. *Del.* 91. ob vexatam Junonis juſſu Latonam ab Apolline caeſus. *ibid.* fabuloſa ejus caedes juxta Plutarchum. *Apoll.* 101.

Q.

Quercus annoſae, dictae γεράνδρυες, & γεράνδρυα. *Jov.* 22. item Σαρωνίδες, a ſin. Saronico. *ibid.* quercus in Mamre aevo Conſtantini ſuperſtes, ac ad eam anniverſarium feſtum peractum. *Del.* 81. 262.

R.

Reges Dii ab Aegyptiis dicti. *Jov.* 79. Regum celeritas in cogitando, & diligentia in exequendo laudata. *Jov.* 87.

Rhea canalis intelligibilium fontium dicta. *Jov.* 31. a Philyra deluſa. *Jov.* 36. inſaniae purgatrix. *Dian.* 236. Opis dicta, *Dian.* 204.

Rhenia Inſula prope Delum. *Del.* 279.

Rheniorum cum Deliis contentio. *Del.* 279.

Rhythmus e dactylo qualis. *Dian.* 241.

Riſus Deos dedecens. *Dian.* 148. 149. quid de Diis dictus notet. *ibid.* Deus riſus. *ibid.* ridere, quo ſenſu Deus dictus in ſacris litteris. *ibid.* Chriſtus flere, nunquam ridere dictus. *ib.*

S.

Σ litterae ἀφαίρεσις Atticis familiaris. *Jov.* 58.

Sacerdotes feminae, plerumque virgines delectae, uti Minervae, Dianae, & aliorum etiam Numinum. *Apoll.* 110. *Pall.* 34. lex Athenienſium, ut ſacerdos ſit virgo. *Apoll.* 110. *Pall.* 34. alibi, donec pubeſcerent, & ad nubilam aetatem. *Apoll.* 110. *Pall* 34. Sacerdotes etiam viduae & univirae, aut mulieres ad coelibem vitam dein adactae. *Pall.* 34. coactae ſubinde, non ſponte virginitatem profeſſae. *ibid.* Sacerdotum illarum peculiaria pro ratione Numinis, cui dicatae erant, nomina. *Apoll.* 110. *Cer.* 43. e nobiliſſimis matronis vel virginibus ſorte electae apud Athenienſes. *Cer.* 43. Sacerdos publica apud Callimachum, & in monumentis antiquis. *Cer.* 43. inſignia Numinis, cui inſerviunt, geſtare ſolitae. *Cer.* 45.

Sacerdotes Cereris apud Graecos & Romanos e ſequiori ſexu. *Cer.* 43 ſumma caſtimonia in illis requiſita. *ibid.* non illae ſacerdotes haereditariae apud Graecos. *ibid.* Sacerdotes primae in municipio dictae in antiquis lapidibus. *ibid.* Μέλισσαι dictae Cereris ſacerdotes, & in ejus Eleuſiniis Ἱεροφαντίδες. *ibid.*

Sacerdotum certae familiae, ut Aceſtoridarum Argis, Eumolpidarum, Κηρύκων, Εὐπατριδῶν, & Eteobutadarum Athenis. *Pall.* 34. e nobiliſſimis civibus, & ſorte electi apud Athenienſes. *Cer.* 43. iique integri, non corpore mutili, & unde κληρῶαξ &c. iidem dicti. *Pall.* 121. *Cer.* 43.

Sacerdotia haereditaria ſaepe ſeu Gentilitia apud Gentiles, ſicuti apud Hebraeos. *Pall.* 34. lex ea de re apud Hebraeos. *ibid.* mentio etiam in lapidibus antiquis. *ibid.* a ſacerdotio excluſi apud Hebraeos & Athenienſes non ὁλόκληροι, ſeu qui corpore mutili. *Pall.* 121. apud Aegyptios raſi & circumciſi ſacerdotes. *ibid.* Sacerdotiorum collatio inter praecipuas publicae adminiſtrationis curas habita. *Cer.* 43.

Sacra veterum δήμια vel δημο-

τελῆ, ſeu in commune celebrata; alia privata, ſicut Athenis τ̃ φρατριῶν aut συνοικιῶν. *Cer.* 43. Sacra Publica Municipialia in lapidibus. *ibid.*

Sagittandi artis doctores apud Romanos. *Dian.* 120. Sagittarii dicti nummi Parthici, ſeu Perſici. *Dian.* 9.

Saltationes armatae Cretenſium. *Jov.* 12. Cnoſſiae Corybantum. *ibid.* quomodo fieri ſolitae. *Jov.* 53. in Jovis natalibus. *ibid.* cum clypeis in Panathenaeis. *Dian.* 241. ſaltationes ad citharam. *Del.* 306. 312. circa Dianae aut Apollinis aram. *Del.* 306. ſaltatio variis gyris implexa in memoriam egreſſus Theſei e labyrintho in Creta. *Del.*311.321. eadem Γέρανος dicta. *ibid.* ſaltationes veterum antiquas fabulas & actiones memorabiles exprimentes. *ibid.* ſaltationes ad aras in orbem factae. *Del.* 312. ſaltationes advenarum in Delo ad aram Apollinis. *Del.* 321. apud Leucadios, in ejusdem honorem, *ibid.*

Sambucum, Sambuciſtriae, vel Sambucinae e Syriaco luxu Romam advecta. *Del.* 253.

Samus inſula dicta Parthenia. *Del.* 48. Juno Sami nata, unde Juno Samia & Parthenia dicta. *ibid.* aedes ejus Sami ampliſſima. *ibid.* a Perſis exuſta, & tamen adhuc admirabilis viſa. *ibid.* effigies ejus & Junonis Samiae in nummis. *ibid.* Samus primo Melamphyllus, Anthemus, & Phyllas, ſeu Phyllis dicta. *Del.* 49. una urbs in Samo inſula. *ibid.* colonia in Samum a quo & e quibus deducta. *Del.* 50. Samii Ioniae primi in veteri eorum nummo. *Del.* 49. Samia terra, & Aſteris Samii uſus ad medicamenta. *ibid.*

Sancta in Romanis nummis Diana, Veſta, Minerva. *Pall.* 53. Sancta Dearum, & Sancta Deorum, qua ratione dicta. *Cer.* 139.

Serapis Θεὸς Μέγας in antiquis nummis. *Jov.* 2. Sardes Lydiae Metropolis. *Dian.* 245. & 246. prima Jovis cunarum teſtis, & Bacchi nutrix dicta. *ibid.* illius urbis in nummis elogia. *ibid.*

Sardinia Corſica praeſtantior, maxima etiam aut prima inter Inſulas maris interni dicta. *Del.* 21. exules Roma in eam miſſi. *ibid.* etiam Judaei. *ibid.* magnitudo, frequentia, fertilitas inſulae. *ibid.* a Sardo Herculis filio occupata. *ibid.* hinc in Sardinia Heroës dormire dicti. *ibid.*

Saronia & Saronicus ſinus qualis ac unde dictus. *Jov.* 22. *Del.* 42. quercubus ferax. *Jov.* 22. Saronia Diana, & ejus aedes, lucus, feſtum. *ibid.* *Del.* 42.

Scuta Gallorum oblonga. *Del.* 184. non idonea tegendis eorum corporibus. *ibid.*

Sedendi ad dextram Dei patris locutio illuſtrata. *Apoll.* 29.

Sellis ad menſam inſidebant priſci Heroës, non accumbebant. *Dian.* 135.

Seminans etiam metet, proverbium in ſacris litteris & apud exoticos etiam Scriptores. *Cer.* 138. vicinae locutiones, plantabit vineas, & comedet fructus. *ibid.*

Sepulcris patriis condi magni olim habitum. *Dian.* 131. 132

Se-

Digitized by Google

Servare pro obſervare aves, σκοπεῖν. *Pall.* 123.
Sexaginta annis minores feminae vetitae funus comitari apud Athenienſes niſi conſobrinae. *Cer.* 131. ſexagenariae mulieres, aut vetuſtiores ramum geſtantes in Pompa Panathenaica. *ibid.* non pauciores annis ſexaginta ſacra obire juſſi a Platone. *ibid.*
Sicani ad Siciliae occaſum, ac unde dicti. *Dian.* 57. eorum ſedes Trinacria. *ibid.*
Sicania & Sicani de tota etiam Sicilia & Siculis. *Dian.* 57.
Simulacra Deorum in periculis apprehendi ſolita, & protenſis ad eadem manibus. *Del.* 107. ut urbi obſeſſae ſuppetias ferrent. Metus & preces, ne eadem e ſedibus ſuis exirent, & ad hoſtes emigrarent. *Pall.* 33. inde catenis ſubinde ab oppidanis, ut Apollinis apud Tyrios, revincta. *Pall.* 39. aut occultata eadem, ut Trojanorum, dein Romanorum Palladium, aut etiam Argivorum. *ibid.* maxime quae coelo delapſa credebantur. *ibid.* hinc eadem ſubinde velata. *Pall.* 33. 52.
Simulacra Deorum foedari haud una ratione ſolita. *ad inſcript. hymn. in Pall.* inde eadem Athenis lunulis tecta. *ibid.* adpenſa iis donaria. *ibid.* iis demptis tota ſubinde earum ſimulacra. *ibid.* a ſupplicibus adprehendi ſolita. *ibid.* pollui ab his credita, & inde eadem lota. *ibid.* eadem lotionibus recreari, ut propitia reddi cenſebantur. *ibid.* tenſis vel carpentis, anniverſario feſti ſeu pompae die, & ſtato ritu offerri per urbem ſolita. *Pall.* 33. 52. *Cer.* 121. Simulacra Deorum, & Junonis quidem, ad ſpeculum compta. *Pall.* 21. 31. hinc eorundem ornatrices. *Pall.* 21.
Simulacra numinum inquinata variis ſordibus. *ad inſcript. hymn. in Pall.* Gentilium in iis colendis ſuperſtitio inde ab antiquis Chriſtianis irriſa. *ibid.*
Simulacra quaedam apud Gentiles ſymbolica, & praeſentia Numinis repleri credita, aut de divina natura participare. *ad inſcript. hymn. in Pall. Pall.* 52. hinc pro Diis ipſis, aut Deorum inſtar habita & invocata. *Del.* 107. *Pall.* 52. eadem recondi in intimis ſacrarii receſſibus ſolita. *Pall.* 52. ſemel in anno, aut nunquam, vel ſolis ſacerdotibus conſpicua. *ibid.* totidem imagines annui Pontificis M. apud Hebraeos ingreſſus, & reconditae ibi cum Cherubinis Arae tanquam quae eſſent Dei praeſentiae ibidem ſymbola. *ibid.*
Sinis latro inſignis Iſthmicus, item Sciron & Procruſtes. *Apoll.* 92.
Sitis inextinguibilis, qualis adfectus. *Cer.* 70. aquae marinae potu, aut eſu viperae ſanatus. *ibid.*
Smyrna ad mare ſita, & παραλία dicta. *Dian.* 238. ad diſcrimen alterius ſuperioris urbis. *ibid.*
Sol curſum ſiſtens. *Dian.* 181. 182. an phraſi poëtica id de Joſuae miraculo dictum. *ibid.* alimentis coeleſtibus ſuſtentatus. *Del.* 274. e mari juxta Stoicos altus & incenſus. *ibid.* Solis equi, & eorum apud Poëtas nomina. *Del.* 169. Sol Oriens quomodo ab Aegyptiis depictus, *ibid.* Sol & Luna apud

Digitized by Google

eoſdem non bigis aut quadrigis, ſed navigio vecti. *ibid.*

Somnus alatus in Veteri marmore. *Del.* 234.

Sors adhibita in conſulendis Delphicis Oraculis. *Apoll.* 45.

Soteris nomen Ptolemaeo Lagi a Rhodiis datum. *Del.* 166. in nummis ac in monumento Adulitano, de illo & uxore Berenice ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ. *ibid.*

Spectio avium & ſpicere, voces augurales. *Pall.* 123.

Speculum conſulendi quis uſus olim vetitus. *Pall.* 17. Veneri, non Palladi tributum. *ibid.* & 21. Specula veterum metallica ex aere, argento. *Pall.* 19. 21. item e carbunculis. *Pall.* 21. e vitro. *ibid.* eaque plana, gibboſa, concava. *ibid.* pelves pro ſpeculis in pompa Alexandri Dionyſiaca. *ibid.*

Stellae tranſilientes ſeu διάττοντες. *Del.* 38. quales eaedem, & varia earum apud Graecos nomina. *ib.* arcana inde myſteria apud Gentilium hariolos. *ibid.*

Sterilitas agris a Diis immiſſa in ultionem ſcelerum. *Dian.* 125.

Succenturiati ad athletica certamina, ἔφεδροι. *Del.* 125.

Συνίζησις frequens apud Poëtas Graecos. *Jov.* 87.

T.

Θ in σ mutare Lacones ſoliti, σιὼ, παρσενε pro θιὼ, παρθένε &c. *Cer.* 10.

Θαλύσια, feſtum in honorem Cereris. *ad inſcript. hymn. in Cer.*

Taurus maxima victima. *Apoll.* 79. an Jovi, quod negat Servius, mactatus. *ibid.*

Taygetus Laconicae mons Dianae ſacer. *Dian.* 188. *Del.* 70. Taygeti canes optimi. *Dian.* 257.

Telchines mari orti, & a Cyclopibus diverſi. *Del.* 31. inſignes fabri. *ibid.* magi quoque habiti, & unde dicti. *ibid.*

Telephus cum matre Auge ciſtae in mare abjectae incluſus. *Del.* 70. in monte Arcadiae Parthenio expoſitus, & a cerva nutritus. *ibid.* in eodem juxta Panem cultus. *ibid.*

Templa gentilium haud immundis pedibus adeunda. *Apoll.* 110. & ab iis, qui *mente* puri ſunt, & purgati. *ibid.* templa Deorum nominibus dicta, aut formatis inde vocibus, ut Μητρῷον, Ἡραῖον, Ἀρτεμίσιον &c.

Templum Dianae Epheſiae an ab Amazonibus, vel a Croeſo indigena, vel a Cteſiphonte, ſeu Cherſiphonte extructum. *Dian.* 248. 249. ab Heroſtrato combuſtum. *ibid.* aliud a Dinocrate conditum. *ibid.* in ſolo paluſtri, & prope Dianae ſignum ab Amazonibus erectum. *ibid.* duo Selinuntes fluvii aedem praeterlabebantur. *ibid.* utraque aedes vetus & nova celebrata. *Dian.* 249. an prior tota *Heroſtrati* incendio perierit. *ibid.* aedis valvae e cupreſſu quam diu durarint. *ibid.* alia quae illi templo celebritatem adderent, donaria, jus aſyli, ſacrorum ritus, ludi, agones. *ibid.* theſauri ejusdem ac divitiae. *ibid.* an illud a Lygdamo incenſum. *Dian.* 252.

Temporum felicitas in nummis. *Cer.* 123. quibus ſymbolis ibi adumbrata. *ibid.*

Terpander Lesbius nomos ad tibiam ſimul & ad citharam docuit. *Dian.* 245.

Terra eadem cum Rhea. *Jov.* 29. terrae motus brasmatias dictus. *Del.* 34.

Terriculamenta infantium, fuliginoſi

Digitized by Google

ginoſi Cyclopes, lamiae, larvati famuli. *Dian.* 68. 69. 70.

Tethys Titanis. *Del.* 17. dicta modo terra nutrix, modo Oceanus. *ibid.* quid per eam intellexerint Gentilium Theologi. *ibid.*

Tetrachordon praeter citharam, de aliis dictum. *Del.* 253.

Thebarum fontes Dirce, Strophie, Oedipodius. *Del.* 76. Θήβη & Θῆβαι urbs dicta. *Del.* 87. nummis ejusdem cum clypeo. *ibid.* origo nominis Phoenicia, eaque multiplex tradita. *ibid.* nova adlata a voce Hebraea vel Phoenicia thaba h. e. deſiderium, appetitus, & ratio illius appellationis. *ibid.* ſitus opportunitas, ac ſoli amoenitas, horti, fontes. *ibid.* Thebae ter everſae & reſtauratae. *Del.* 88. denuo everſa urbs inferior, praeter delubra. *ibid.* Strabonis aevo vix urbis ſpecies relicta. *ibid.* a Thebis conditis, ad eaſdem ab Argivis captas, anni CCXXIX. *Pall.* 125.

Thera Aegaei maris inſula. *Apoll.* 73. colonia in eam a Spartanis deducta. *Apoll.* 75. duces illius coloniae. *ibid.*

Theſmophoria in honorem Cereris, quibus in locis acta. *Cer.* 1. ex Aegypto in Graeciam primum illata, juxta Herodotum. *ibid.* inſtituta in memoriam latarum a Cerere legum, & datarum hominibus frugum. *Cer.* 20. a Triptolemo inſtituta. *Cer.* 22. a ſolis mulieribus peracta. *Cer.* 1. acclamationes mulierum θεσμοφοριαζουσῶν apud Ariſtophanem. *ibid.* umbellae ſeu σκιάδια ab iis geſtata. *Cer.* 7. mulieres humi jacentes in Theſmophoriis. *Cer.* 3. Theſmophoria nocturna ſacra. *Cer.* 7. menſe Pyanepſione Athenis celebrata. *ibid.* Νηφάλια eadem Theſmophoria. *Cer.* 12. joci & dicta in iisdem, neque ea proinde tota in luctu transacta. *Cer.* 18. tertius ſolus dies νηστεία, ſeu jejunium, dictus. *Cer.* 12.

Theſpienſes, ad quos Minerva profecta dicitur. *Pall.* 60. antiquus horum nummus. *ibid.* Cupidinis cultu & ſigno nobilitatae Theſpiae. *ibid.*

Theſſalia equis abundans. *Del.* 104. pecoribus, bobus & paſcuis ferax. *ibid.* quatuor celebriores Theſſaliae fluviii in Peneum confluunt. *ibid.* Theſſalicae Nymphae.

Thracia ventorum habitaculum. *Del.* 26. 65. Thraces cum Dacis confuſi. *Del.* 92.

Tibiarum gravis ſonus. *Dian.* 243. tibiae ex hinnulorum, cervorum, elephantis, aut aſinorum etiam oſſibus. *Dian.* 244. perforata eadem oſſa, unde perforatae dictae tibiae. *ibid.* eaedem ex arundine, buxo, loto Libyca. *ibid.* tibiae inventum Minervae habitum. *Dian.* 245. vel Marſyae, Olympi, Hyagnidis, Seriti. *ibid.* tempus repertae tibiae. *ibid.* tibiae Phrygiae in honorem matris Deum. *ibid.*

Tibiae cum cithara concentus. *Del.* 253. hinc tibia cithariſtica. *ibid.* quae utriusque organi communio a Platone improbata. *ibid.* Thebani tibiis delectati. *ibid.* tibiae obliquae ſeu plagiauli. *ibid.* Sarranae ſeu Tyriae. *ibid.* item γίγγροι, γίγγραι. *ibid.* tibia recta Phrygum inventum. *ibid.* hinc tibiae Phrygiae & Berecynthiae.

Digitized by Google

ae. *ibid.* eaeque in honorem Matris Deum. *Dian.* 245. tibiae ac tibicines vel tibicinae, ex Aſiatico luxu Romam inductae. *Del.* 253.

Tireſias Eueridès, ſeu Eueri filius. *Pall.* 81. ſitiens, hauſta de Thelphuſſa aqua mortuus. *Pall.* 77. nudam lavantem Minervam videt. *Pall.* 78. an ſolus hanc fabulam e Graecis tradiderit Callimachus. *Pall.* 78. 82. inde oculis, & quidem Minervae manibus orbatus. *Pall.* 82. excoecati ejusdem variae aliae cauſſae traditae. *ibid.* eadem fabula ad Moſem, de monte velato capite deſcendentem, aliunde relata. *ibid.*

Tireſias augurandi artem a Minerva edoctus. *Pall.* 121. diverſa ea de re narratio. *ibid.* Jovis eximius Propheta a Pindaro dictus. *ibid.* pro coecitate, mentis lumen & futura proſpiciendi facultas data. *ibid.* verax augur dictus. *Pall.* 123. ejus apud Boeotos oraculum. *Pall.* 125. Tireſias expugnatis Thebis ab Argivis Epigonis captivus abductus, in via deceſſit. *ibid.* longaevus, qui ſeptem aut novem aetates vixerit. *ibid.* & 228. an Lajo aequaevus ſacerdos dici potuerit. *Pall.* 125. Tireſias etiam haruſpicinae opera vaticinatus. *ibid.* ei poſt mortem providae mentis donum datum. *Pall.* 129.

Titanes Coelo ac Tellure ſati. *Del.* 17. gigantes & gigantum poſteri. *Del.* 174.

Trifolium, quo paſtae in Junonis prato Dianae cervae. *Dian.* 165. trifolium Medicum optimum jumentorum & pecorum pabulum. *ibid.*

Trigonon, inſtrumentum Muſicum a Syris repertum. *Del.* 253.

Triopium in Caria. *Del.* 160.

Triops, diverſa de ejus parentibus traditio. *Del.* 160. Coi rex & Meropis pater. *ibid.* hinc Triopis collis de Coo. *ib.*

Tripodes paſſim in Graecis Romaniſque nummis ſignati. *Del.* 90. 91. nummis Delphorum & Phocidos. *ibid.* quandoque cum Apolline tripodi inſiſtente, aut cum Delphino in corvo. *ibid.* tripodes menſarum loco. *ibid.* multiplex eorum uſus, & varia eorundem Diis dedicatorum ratio. *ibid.* Iſmenio Apollini apud Thebanos dicati. *ibid.* tripodes quadranguli, iique argentei, etiam aurei, & gammati, in pompa Philadelphi Dionyſiaca. *ibid.* conſueta victorum in Dionyſiis aliiſque agonibus praemia. *ibid.* Baccho & Apollini tripodes conſecrati. *ibid.*

Tripus fatidicus Apollini Delphico proprius. *Del.* 90. communis Graeciae tripus dictus. *ibid.* idem non tripus, ſed τετρέποους Jamblicho; & cum menſa quadrupede confuſus. *ibid.* an Arcae quadrangulari ſimilis. *ibid.* tripus τρίοψ a Pythagoraeis pictus. *ibid.* ejus operculum perforatum, cui inſidebat oracula editura Pythias, dictum ἐπίθημα, ὅλμος, κύκλος. *ibid.* an tres Triopae filiae in tripodis Delphici ſchemate ſculptae. *ibid.* tripus Delphicus, an menſae τετρέποδι in Moſaico tabernaculo ſimilis. *ibid.* an a voce Orientali taripa vel teripa, ſeu ſcientia aut ſpiritu Magiae profluxerit. *ibid.*

Troe-

Digitized by Google

Troezeniorum antiqui reges. *Del*. 41. Troezen Saroniae. *Del*. 42. portus ejus Πώγων dictus. *ibid*.

V.

Vannus Bacchi myſtica, in qua recondita occulta ejus ſacra. *Del*. 283. *Cer*. 127. Vanniferi in pompa Philadelphi Dionyſiaca. *Cer*. 127. Bacchi vannus myſtica ſerpente circumdata in antiquis nummis, & ejus rei ratio. *Cer*. 127. Vanniferi quoque in aliorum Deorum ſacris, ut in Cereris Theſmophoriis, & Minervae Panathenaeis, *ibid*. vanni diverſae a Caniſtris ibidem praelatis. *ibid*.

Vates futura non ſolum, ut praeſentia, ſed etiam ut praeterita enarrant. *Del*. 181.

Vaticinia divino furore proferre coacti, fatidici. *Del*. 89. unde ii ἔνθεοι, θεοφόρητοι, θεόληπτοι &c. dicti. *ibid*. Vaticinia a Deo ſolo, non ab aliis organis pendere. *Del*. 94. vaticinia per ſortes reddita. *Apoll*. 45.

Ὑδροφόρια Athenienſium & Aeginetarum feſtum. *Pall*. 45. ὑδροφόροι virgines apud Athenienſes, in Jovis Διϊπολίων feſto. *ibid*.

Venationes ferarum, jaculis, venabulis, gladiis, tendiculis, ſagittis, ſpeculis etiam, aliisque artibus olim uſitatae. *Dian*. 85. venandi uſus inter rudimenta militiae. *Dian*. 121.

Venatores Dianae vota faciebant, & praedae partem dicabant. *Dian*. 12.

Venti aris & ſacris apud Perſas & alibi culti. *Del*. 26.

Venus Σωτὴρ & Σώτειρα in antiquis monumentis dicta, item portuum amans. *Dian*. 39. ſtella Junonis dicta. *Pall*. 21. Veneris in Delo advectum e Creta ſimulacrum. *Del*. 308. idem ligneum. *ibid*. Deae illius in Delo & Cycladibus cultus. *ibid*. Veneris in coma componenda ſtudium. *Pall*. 22. 31. dicta aureo vel eburneo pectine eam in rem uſa. *ibid*. incompta in luctu Paridis.

Vergiliarum occaſus, principium hyemis, ac finis autumni, *Apoll*. 83.

Vertagi ſeu Leporarii & veloces Gallorum canes. *Dian*. 95.

Veſta in Graecorum Prytaneis culta. *Del*. 325. *Cer*. 129. ejus ſimulacra in intima eorum, uti & privatorum aedium parte. *Cer*. 129. hinc ara ejus penetralis. *ibid*. a Veſta incipiens, proverbium, & unde dictum. *ibid*. mulieribus ad eadem Veſtae ſacra in Prytaneis Graecorum aditus. *ibid*.

Veſta inſularum Delus, ac unde dicta. *Del*. 325. Veſta Communis, Patroa, Domeſtica. *Cer*. 109. juvenca eidem immolata & quare. *ibid*. eadem non victimis aut incenſis, ſed viridi gramine antiquitus culta. *Cer*. 109. oves eidem in Arvalibus immolatae. *ibid*. Veſta eadem quae Tellus & Ceres. *ibid*. Veſtae delicium aſinus cur a poëta dicitur. *ibid*.

Veſtes θεωρικαὶ, ſeu in ſacris Graecorum legationibus ſplendidae. *Del*. 314. veſtium varia ornamenta, fimbriae, limbi, virgae. *Dian*. 12. eadem texta, aſſuta, pendula, ac unde conſtarent. *ibid*.

Victimarii Athenis e familia

Θαυ-

Digitized by Google

Θαυλωνιδῶν. *Pall.* 34.
Vini cum aqua mixtura qualis apud veteres fuerit. *Pall.* 45. Graeci prae barbaris moderati in vini potu. *ibid.* vulgo vinum cum aqua temperarunt. *ibid.*
Virgines coactae apud Gentiles caſtitatem ſervare. *Dian.* 6. nubiles zona cinctae, eadem nupturis adempta. *Dian.* 14.
Virtus juxta Platonicos non naturae aut inſtitutionis, ſed Deorum munus. *Jov.* 96.
Vita ſecundum virtutem beata. *Jov.* 95.
Vittae virgineae, quibus revinctae ſimplici cultu virginum comae. *Cer.* 5. a mulierum vittis diſtinctae. *ibid.* veſtigia ejus rei in monumentis antiquis. *ibid.* vittis redimitae Cereris ſacerdotes. *ibid.* non item pompae Cerealis, ſeu procedentis calathi comites. *Cer.* 125.
Ululare, pro exultare. *Del.* 258.
Umbellae a mulieribus in ſacris Eleuſiniis & Theſmophoriis geſtatae. *Cer.* I. 7. aut iis prelatae a pediſſequis. *Cer.* 127.
Unguenta e variis aromatibus compoſita. *Apoll.* 39. alia ſimplicia, & alia, quae ex odoribus mixta. *Pall.* 13. poſtrema necdum in uſu Iliacis temporibus. *ibid.* unguentum & oleum una tantum voce apud Hebraeos dicitur. *ibid.* unguenta mixta Veneri non Minervae propria. *ibid.* virgines eorundem olim expertes. *ibid.* eorum uſus in mulieribus ac viris reprehenſus. *ibid.* vaſa unguentaria, & varia eorum nomina. *ibid.* unguenta alia ad illitus, alia ad unctiones. *Pall.* 16. mixta unguenta conficiendi ratio & labor. *ibid.*
Urbes & montes ſaepe ὁμώνυμοι. *Dian.* 99. urbes ἱεραὶ in nummis dictae. *Del.* 1. urbes Deorum praeſentia protegi dictae. *Del.* 24. urbium Dii Conſervatores πολιεῖς, πολιοῦχοι &c. *Dian.* 122. urbes ob admiſſa ſcelera a *Diis* deletae, aut calamitatibus adflictae. *ibid.*
Urbium conditores, aut coloniarum deductores, ſoliti Oraculum Delphicum prius conſulere. *Apoll.* 55. inde locum metiri. *ibid.*
Vulcanus cum incude, forcipe, malleo, pileo, in antiquis nummis, & marmoribus. *Jov.* 76. *Dian.* 49. *Pall.* 24. REX ARTIS, nempe fabrilis, in nummo. *Jov.* 76. *Dian.* 69. ei & Minervae artium cultores ſacra facientes. *Jov.* 76. in nummo Liparae ſignatus. *Dian.* 47. ſedes ejus in eadem Lipara, & in Lemno tradita. *ibid.* Rex & Deus *Aetnaeus*, *vide Aetna*: *ſimulacra* ejus prope caminos collocari ſolita. *Dian.* 60. ſimulacrum ejus pygmaei imagine. *Dian.* 60.

X.

Xanthus Lyciae fluvius & urbs primaria. *Del.* 41. in eo fluvio ablutus a partu Apollo, ac inde ei ſacer idem fluvius. *ibid.* e ſciſſo Lyciae ſolo a Latona e ductus. *ibid.* Latonae ibi templum. *ibid.*

Z.

Z in σδ mutatur apud Aeolas. *Dian.* 97.
Zonae virginum nubilium, Veneri dicatae. *Jov.* 21. parturientium, Dianae. *ibid.*

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google